SYLVA ALLEGORIARVM SACRAE SCRIPTVRAE

MYSTICOS EIVS SENSVS, ET MAGNA ETIAM EX PARTE LITERALES complectens synceræ Theologiæ candidatis perutilis, ac necessaria

Autore F. Hieronymo Laureto Ceruariensi, monacho Benedictino in cœnobio Montisserrati, & abbate monasterij S. Fœlicis Guixolensis.

IN MONTE SALVVM TE FAC.

BARCINONE

In ædibus Pauli Cortey & Petri Mali.

ANNO DOMINI

1570.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

de cella Prioris.

TESTIMONIVM EXAMINIS SYLVAE ALLEGORIARVM.

Illustrisimo ac Reuerendissimo. D. D. Gulielmo Cassador Barcinon. Epo regisq; senatus cancellario dignisimo. Ioannes Palau doctor Theologus. S.

CVM me Illustriss. ac Reuerendiss. Antistes, superiori anno libro, qui Sylua allegoriarum inscribitur, à uiro non minus docto quàm pio, admodum Reuerẽdo patre Hieronymo Laureto Benedictino, monasterij sancti Fœlicis de Guixols abbate meritissimo ædito, examinando præfecisses, quanta potui diligentia, quæ in eo continentur, expendenda curaui: quæ omnia non modo amœnissima ob selectarum rerum uarietatem, uerum etiam decretis Christianæ religionis consentanea comprobaui.

Ioannes Palau

Facultas imprimendi per ordinarium concessa.

NOs Gulielmus Cassador Dei & apostolicæ sedis gratia Episcopus Barcinonen. attenta relatione facta per Reuerendum Ioannẽ Palau in sacra pagina doctorẽ, cui per nos examinatio præfati libri commissa fuit: concedimus licentiam impressoribus præsentis ciuitatis, quòd possint dictum librum typis mandare. Datum Barcinone die xxi. Aprilis. M. D. LXX.

G. Episc. Barcinonen.

AD LECTVRVM ALLEGORIARVM VOLVMEN fratris Laureti monachi beatæ Mariæ Montisserrati Francisci Osseti medici, & Gymnasij Barcinon. rectoris dignissimi carmen.

Vis allegoricos lector cognoscere sensus,
Quos prægnans secum Biblia dia gerit
Perlege, quod scripsit frater Lauretus abunde
Hoc opus Alterius dulce labore frui.
Sustinuit pro te non paruos ipse labores,
Innumeros relegens nocte dieque libros.
Hanc syluam sancta Serrati montis in æde
Construxit, cuiuis umbra salubris erit.
E sylua fructus poteris decerpere dulceis
Hæc eadem passim mitia poma dabit.

SACRAE CATHOLICAE AC REGIAE MAIESTATI PHILIPPI DOmini noſtri. F. Hieronymus Lauretus. S.

REM eſſe perſpicimus, rex maxime, apud philoſophos, qui de politicis ſcripſere, cōpertā & expeditā, & velut totius doctrinæ politicæ fundamentum ac baſim: duo eſſe tēpora in republica gubernanda, ad quæ omnia velut ad ſcopum referūtur, & ordinantur: nempe pacis & belli: & pacē quidem aſſumi propter ſe, bellum vero propter pacem vel conſeruandam, vel reſtituendam. Quuncꝙ diuerſa ſint vtriuſque munera, ſępe ſolet euenire, vt inueniantur principes in rebus bellicis peragēdis ſtrenui, qui tempore pacis forſan frigerent: ac rurſus ſint, qui vigente pace optime rēpublicam gerant, qui tamen ad bella minus apti videantur. Vnde fit vt optimus ille ſit gubernator, qui vtroque tēpore regiminis habenas egregie moderari nouerit, & tempore pacis ſuborientia bella prudenter extinguere. Fuerunt quidem nonnulli imperatores Romani, qui in vtrocꝙ velut ambi dextri viguerūt: inter quos inſignem locum obtinet Auguſtus Cęſar in bello ac pace præclarus; qualis etiam forſan videri voluit Tullius Cicero: qui cum toga pernicioſum Catilinicæ coniurationis bellum profligarit, ac penitus deleuerit. Verum vtcūque illi egerint, egregia nobis vtriuſque temporis in ſacra pagina proponuntur exēpla in Dauid & filio eius Salomone. Geſsit Dauid ſtrenue bella domini, & populū ſuum in libertatem aſſeruit, omnibus in circuitu ſubactis hoſtibus, ac demū optata pace potitus, animū vertit ad ea, quæ pacis erant, ac præcipue ad diuini cultus augmentum, volēs ædificare domum Domino. Quod cū dominus prohibuiſſet, ad maiorē pacis cōmendationem volēs id pacifico Salomoni referuari: hoc ſaltem ipſe curauit, vt paratā haberet filius materiam & ſumptus: vt citra laborē breui poſſet filius patris deſiderium explere. Quod ille tāta eſt executus diligentia, vt paucis annis opus illud templi cōpleuerit tā inſigne, vt merito ſit inter orbis miracula cōputādū. Vbi in vtrocꝙ hoc eſt admirandū, quā ſapienter & religioſe id, quod potiſsime pacis tēpore agendū eſt, delegerint, in idque totis viribus incubuerint: nēpe in diuino amplificādo cultu, & religione extollēda. Quis enim nō exoſculetur, ac maximis euehat laudibus tam feruentē regis Dauid diligentiam, nō modo in pręparāda ad ipſum materiale tēplum omnis generis materia: verū etiā in cōſtituendis ſacerdotū ordinibus, ac partitione miniſterij per ſortes diſtributi, ne videlicet vlli immunes eſſent a miniſtrando? Quin & Leuitas ī ſuos diſtinxit ordines ac ſortes: & quoſdā inſtituit cātores, alios ianitores, ac cætera tēpli miniſteria explentes: vt nulli à diuinis vacarēt obſequiis; nec tamen, ſubinde ſibi ſuccedentes, ob aſsiduū laborē tædio afficerentur. Quibus etiā pſalmos ſubminiſtrauit omni myſteriorū ſapiētia repletos in laudem & gloriam Dei cantādos. In Salomone vero quāta reſplēduit ſapientia & diligentia in exequendo tēpli opere, tum in exquirēdis etiam apud extranea regna ſummis artificibus, tū in ordināda tā ingēti multitudine latomorum, & cęſorū lignorū, & ferētium onera, & corū, qui his ominbus pręeſſent. Qui oēs adeo diligēter, ac citra turbationis tu-

multũ sua exequebantur munera: vt nõ immerito ex tãto velut apum feruore intra se ꝑenniũ ꝓdierit fau9 suauissimus, tẽplũ illud oĩbus seculis admirãdũ: in cuius tñ extructione malle9 non dicat̃ auditus. Pretermitto hic cætera Salomonis opera, quæ vigẽte pace sedulo exercuit: in tradẽdis & amplificãdis legibus, in moribus subditorum ornãdis, in ꝓponẽda doctrina tũ morali, tũ naturali, in reparandis vrbibus, & nouis extruẽdis, ĩ firmãdis munitionibus ad regni robur, in parãdis militibus eisq; exercitãdis: ne si forte repentinũ ĩgrueret bellũ, ĩprouidus opprimeretur. Nec enim hic nũc ea narrãda suscepi: sed solũ ad hoc illa p̃fatus sum, rex maxime, vt M. T. aperirẽ, quid de te ac inuictissimo ĩpatore patre sępe in animo meo versarim. Nẽpe ĩ patre Dauidis exp̃ssam contẽplatus sum imaginem: in tua vero. M. Salomonis. Toti enim orbi clarissime fulget Caroli quinti imperatoris bellorum fama, quibus strenue curauit, vt profligatis pacis & fidei perturbatoribus tranquillum redderet ecclesiæ statũ: ac tibi tanquam Salomoni pacificum traderet regnũ: vt videlicet pacis opera exerceres, ac tẽplum domino ædificares, non modo extruendis materialibus tempus vacando: quorũ splendor & maiestas in toto orbe latissime patet, sed multo magis in ea promouẽda Hierusalẽ, quæ ædificatur vt ciuitas, & tẽplũ Dei viui: quod ex viuis cõstruitur lapidibus. Ad hoc tuos omnes ferri video conatus, vt abũdent multa milia latomorũ, & cæsorũ lignorũ: vt videlicet plurimi sint artifices, doctores & prædicatores, ac insignes prælati: qui doctrina & exẽplo templum & ciuitatem Dei latissime & fœlicissime propagari procurent. Quos sanctissimos conatus maxime decet, vt omnes fideles pro viribus oratione & opere fideli executioni mandari laborent. Cuius rei gratia impulsus sum ipse aliquid moliri, quod nõnihil præstaret adiumẽti: ac saltem doliũ versarẽ. Cumq; ipse ineptus essem vel latomus, vel cæsor lignorum, decreui syluam proponere: vbi ipsi artifices ligna citra grauem laborem, & inuenire valeant, & facile cædere, ac in opus ecclesiæ & vtilitatem fideliũ aptè accõmodare. Itaque ex latissimis sacrorũ doctorum cãpis curaui colligere ea, quę sparsim diffusa erant, nec perinde in prõptu occurrebãt: sed cum labore requirenda erant ab ipsis artificibus in vsum & ędificationẽ fideliũ, & hereticorum confutationem: vt si quid forte è sacra scriptura allegoricè expositũ inuenire velint, id tanquã in prõptuario mox paratũ reperiant, ac etiam ipsos autores in margine citatos: in quibus sine hoc indice difficile et a paucis inuenirent. Quod quantũ vtilitatis ædificationi ecclesiæ sit allaturum, experimento cognoscet, qui hoc vti uoluerit. Ipsum quoque opus satis ostẽdit, quãtũ in ipso mihi laboris exhauriẽdũ fuerit, etiã sine Theseo, & quãtũ sumptus, etiã sociãte Penia fieri oportuit, vt ad nũc perduceretur statũ, nõ quidẽ ꝑfectum: non enim ad hoc vires sufficiebãt: sed ut saltẽ ꝓdesse posset. Malui enim opinionis meæ iacturã facere, quam utilitate qualicunque ecclesiam priuare. Quãquam non parũ momenti esse puto ad omnes supplendos & eleuandos defectus, si liber sub. M. T. umbra & clypeo in arenã prodeat: cuius patrociniũ omnes aduersantiũ ictus facile retundere ualeat: & obtrectantiũ linguas intrã silentij metas supprimere. Accipiat igitur. M. T. hoc qualecũque munusculũ eo animo, quo a me tibi offertur, ac huius cliẽtuli te strenuũ patronum exhibe: ipsumque in opus quod moliris, ecclesiæ Dei ædificandæ undiquaque propagari constitue. Dominus Iesus Christus, qui. M. T. ad gloriã suam, & ecclesię utilitatem hactenus prouexit, etiã ad multa tẽpora ita seruet incolumẽ: ut demũ ad cœlestis imperij perducat fœlicitatẽ. Ex cœnobio sancti fælicis Guixolẽsis Idibus Iulij, Anno 1570.

F. HIE

F. HIERONYMI LAVRETI PRAEFATIO IN SYLuam allegoriarum.

IAM diuite vena exuberans est diuina sapientia, quam nobis in sacris scripturis spi-
ritussanctus impertiri dignatus est, studiose lector: vt preter immēsam abyssum my-
sticorum sensuum, vbi amplissimus datur spatiandi locus: ipse literalis eius sensus
hactenus clarissimorum virorum exercuerit ingenia: qui non mediocrē in eo expli
cando operam adhibuerunt: & nunc recentiores in eodem nō infœliciter laborant.
Manet tamen scriptura semper inexhausta: vt multa etiam posteris elaborāda & eru
enda relinquantur: de qua sic ait Augustinus: Sacra scriptura sic loquitur, vt altitudi Aug. 5. de gene. ad literā 3.
ne superbos irrideat, profunditate attentos terreat, veritate magnos pascat, affabili-
tate paruulos nutriat). Quia enim diuinitus inspirata est, tāto sublimius etiam præ-
clara hominum ingenia superat, quanto ipsi præclari homines Deo inferiores sunt.
Vnde fit, vt noui subinde prodeant libri, in quibus etsi aliqua iam dicta repetantur,
complura tamen superadduntur, quę eorum lectionem, non inutilem reddant. Ve-
rum adeò in immensum res excreuit, & indies augetur, vt nec anni Mathusalem sufficerent ad eos legendos libros,
qui de scripturis sacris tractant: quanto minus tam breuis & imbecillis ætas, ac in rebus huius seculi plurimum occu
pata. Ad hæc vexantur ingenia, quum non primum optimis quibusq; autoribus occurrāt, sed quos fortè fortuna ad
manus venire contigerit, amplectantur. Quamobrem censuerim nō citra delectum & peritiorum iudiciū libros sa-
cras scripturas exponentes omnibus esse legendos, quum in aliquibus eueniat bonas horas malè collocare: nec cui-
uis hominum contingat adire Corinthum. Multorum enim est scribere: at paucorum id, quod conferat, assequi. Ra
rissimus autem est, qui omne tulerit punctum, miscens vtile dulci. Itaq; quum viderem multitudine librorum com-
plura ingenia penè obrui, ac cum ingenti labore adintelligentiæ culmen euadere: maxime autem concionatorum,
quibus docendi populi munus incumbit, qui cum vastum pelagus sermonum euoluant, plurimum defatigati, vix in-
ueniunt quod eorum satisfaciat palato: visum est operæ pręcium fore, si quis è sacris & præcipuis autoribus ea colli
geret, quæ ad ipsius scripturę intelligentiam, tum literalem, tum mysticam valerent: nec opus esset lectori complures
euoluere libros: sed haberet dequacūq; dictione, quod opus esset, & autores citatos vbi eadem fusius videre posset,
si liberet. Itaq; volui ipse tentare, cœpiq; iam circiter triginta sunt anni legendis autoribus nōnulla colligere, cum-
que iam annū laborassem: prodiit opus Santis Pagnini, cui titulus: Isagoge ad mysticos sensus sacrę scripturę: Quod
opus quum aliquantisper euoluissem, imposui silentium meo labori, putans iam expletum esse, quod ipse moliebar,
ne videlicet actum agerem. Verum quum diligentius ac cominus opus illud contēplarer & considerarem, ipsumque
cum idea, quæ in animo meo erat, conferrem, conspexi, multum mihi superesse loci ad scribendum. Nam ille fœcun
diora selegit vocabula, cæteris prætermissis: mihi in animo erat omnia complecti vocabula, in quibus aliquid alle-
goriæ inueniri posset apud aliquem autorem alicuius notæ, qui ad manus meas venisset. Ille in citandis autoribus ni
mius est, quū totā paginam impleat afferēs verba vel Gregorij, vel Origenis, vel alterius, qua ratione volumē ininmē
sum extenditur. Nos autē autores in margine citamus, ne nimiū cresceret volumen, putantes sufficere occupatis qui
dem id, quod breuiter ac permodū indicis aut argumēti ex doctoribus afferimus: ociosis vero ac curiosioribus vaca
bit ipsa loca citata discutere, ac rem plenius indagare. Demum ille sola mystica tractat: apud nos inueniuntur pluri-
ma, ad literalem sensum facientia, & phrases ac vocabulorum varię acceptiones explicatę: adeo vt valeat vnusquisq;
hunc librum commentarij vice habere posse, eūque non solum indicem sacræ scripturæ, verum etiam præcipuorum
doctorum. Neque enim omnes euoluere licuit, tum quia nō suppetebat facultas eos habēdi, tum quia religionis obe
dientiæ subiecto, non vacabat tantum temporis huic operi impendere, quantum opus erat, nec licuit adiutores habe
re, qui hic maxime necessarij erant, sed totus penè labor mihi exhauriendus fuit: quo onere toties adeo premebar, vt
me sępe cœpti pœniteret, ac in desperationem labor adduceret. Sed fauit Deus, qui ne succumberem, sustinuit, ac cor
dibus reuerendi patris Bartholomæi Garriga Abbatis Montisserrati ac reliquorū monachorum inspirauit, vt auxi-
lium præstarent, quo liber me viuente, in publicam prodiret vtilitatem. Certo enim penè sciebā, si fata præoccupas-
sent, librum tineis & blattis ac pharmacopolis relinquendum. Quæ res etiam in causa est, vt non adeo tersus & poli-
tus ædatur, nec cum tam debito ordine, quantum exigebat: nec omnia complectatur, quę ad eam materiā apud scri-
ptores inueniuntur. Neque enim vnus omnia potest: satis est librum esse eiusmodi, cui semper licebit addere, vt solet
dictionariis & indicibus. Ansam prębuimus volentibus adiungere, modo catholicæ fidei regulas teneāt, nec errori-
bus doctrinæ synceritatem polluant, Licet enim vulgare prouerbium videatur reprehendere ferre ligna in syluam,
hic tamen sine reprehensione licebit. Quoniā autē in tanta multitudine tumultuariè collecta, ordo seruari nō potuit
nisi alphabeticus, merito syluæ nomen indidimus libro. Vt enim in sylua arbores sponte nascētes nullū seruāt ordi-
nē, nec in quinquuncē sunt distributæ, permistæq; sunt diuersorū generū plātæ, passimq; modo eiusdē gñris, modo
diuersi occurrūt: ita hic in singulis dictionib9, quæ allegoriis abūdant, ita collectas inuenies, vt nobis occurrebāt: &

ſæpe, quæ priorē locū deſiderant, inuenies in poſteriori. Hoc tantū ſeruare curauimus, nec tamen perpetuo: vt quæ de Deo dicūtur, primū haberent locum, deinde de angelis, de bonis, de virtutibus: poſtremo de dæmonibus, hæreticis, & malis, ac vitiis. Fuerūt etiam ſæpe eadē inculcanda in variis dictionibus, vt ſatisfaceremus lectori quærēti, ne quid prætermiſſum putaret: quod non mox in ſingulis dictionibus occurreret. Sæpe etiam inuenies locum citatū pure abſq; vlla allegoria: vt intelligas, nobis quidem videri allegoriam ibi latere, ſed nos eam non inueniſſe in vllo autore, quem nobis legere contigerit, nec voluiſſe fingere ex noſtro capite, ſed exercendis lectorum ingeniis prætermiſiſſe. Propoſuimus etiam multas à nobis inuentas, eas videlicet, quæ non habent autorem in margine citatum, quanquàm nec illæ omnes ſunt noſtræ, ſed per incuriam aliquando prætermiſſus eſt autor: & poteſt euenire vt reperiantur in autoribus à nobis non lectis: vt ſolet diuinus ſpiritus eadem veritatis luce multorum animas illuſtrare: qui diſtribuit ſua dona prout vult, & quibus vult. Non itaque mirabere, lector candide, ſi hoc opus variè imperfectum prodire videas. Neque enim vacauit adeò terſe expolire, & formare, vt vrſa ſuos lambendo format fœtus: ſed ne in immēſum protraheretur opus, maluimus noſtræ opinioni non nihil detrahere, quàm præſenti fructu lectores priuare: ſed ſatis omnibus eſſe puto, ſi in operis calce addatur, faciebat, quod pictores olim, ſuis apponebant tabulis: nec tamen adhuc ſubtrahemus manum de tabula, ſi dominus vitam ac ſalutem conceſſerit, ſed curabimus expolire, & ad iuſtiorem molem redigere. Quanquàm puto non defuturos, quibus hic colligendarum allegoriarum labor videatur admodum ſuperuacuus: quippe quum ſenſus ſpirituales liceat vnicuique adinuenire: nec ingenia ad aliud aſtringuntur, niſi vt tales forment allegorias, quæ ſacræ ſcripturæ non repugnent. Verum hi pari ratione ſanctos & antiquos doctores damnabunt: qui in eruendis & poſteris tradendis allegoriis acerrimè deſudarunt: quos non poſſumus negare, plurimum vtilitatis, ſpirituſancto eos deducente, eccleſiæ catholicæ contuliſſe: nec quiſquam adeo deſipiet, vt eam allegoriarum traditionem ſuperuacuam eſſe iudicet. Quòd ſi eas ſparſim & ſingulariter tradere eccleſiæ conducit, quid erit, ſi quis omnes in vno volumine collectas proferre conetur? Neque enim videmus omnes etiam eruditos, ita promptos eſſe in inueniendis allegoriis, vt non ſæpe aliorum egeant auxilio. Neque ſi ſpiritusſanctus aliquem ſine doctore inſtruxit, ideo debeo ego idem ſperare, neglecto doctore: ſed aliis reuelata, mihi reuelata exiſtimare debeo. Hoc eſt enim, quod ait deus per Iob. Semel loquitur deus, nec eadem omnibus repetit. Quum enim omnes vnius corporis membra ſimus, ſi quid vni membro conferatur, id toti corpori collatum eſſe cenſendum eſt. Quare non mediocris ſuperbiæ erit, neglectis ſacris doctoribus, reuelationes ſpiritusſancti ſperare. Ad hæc non tanta eſt omnibus ingenij promptitudo, vt facilè poſsit aptas allegorias excogitare: nec eas in autoribus fuſim ſcribentibus prompte ac iuxta neceſsitatem poterit quis inuenire. Ad quæ quanto labore, hoc noſtro opere ſacræ ſcripturæ ſtudioſus leuabitur, experimento vnuſquiſque percipiet, vbi totius ſacræ ſcripturæ commentarium inueniet, idque in indicis formam, quo facilius omnia reperiantur, ac pleniorem paratioremq; fructum lectores accipiant. Quin etiam hoc labore iuuimus lectores ad euoluendos autores allegoriarum, ne videlicet inquirendo vagentur, ſed ipſorum etiam indicem inuenient, ſecundum quòd in margine notantur. Licet autem in hoc opere ex profeſſo allegoriæ tractentur, complura tamen inueniet lector, quæ ad literalem intelligentiam faciunt, multaſque phraſes, ac vocabulorum acceptiones varias, ſeu homonymias, ac grammaticas figuras, quibus intelligentia literæ mirè illuſtratur. Adiuti autem ſumus in phraſibus & homonymiis cōcordantiis præcipuè Ioannis Benedicti (vt ſuus cuique honor tribuatur) & in multis conſilio Ludouici Ioannis Villetæ viri, & ingenio, & omnigena doctrina præſtantiſsimi: nec reiecimus aliorū multorū iudicia: non enim in vllare ita meis adhæreo opinionibus, vt nō libentiſsimè cedam meliora demonſtranti ac conſulenti. Quare multo libentius omnia ſubiiciam ſanctæ catholicæ eccleſiæ iudicio: in cuius obſequium & vtilitatem hi nobis labores ſuſcipiuntur. Quanquàm non ignoramus noſtri ingeni tenuitatem, ac forſan temeritatem: qui tam imbecillis, tam graui oneri humeros ſuppoſuerim, nec meo me metitus
Ori.ſ.Gene.ho.9. ſim pede: Vbi certe perſpicio mihi eueniſſe, quod ait Origenes. Vt ſi quis exiguo vectus nauigio ingrediatur mare, donec terræ vicinus eſt, minus metuit. Quum vero paulatim in altum fuerit progreſſus, & vndis intumeſcentibus, vel inexcelſum attolli cœperit: Vel eiſdem dehiſcentibus in ima deduci: Ibi vero mentem pauor ingens & formido percutit, quòd exiguam ratem, tam immenſis fluctibus credidit: Ita & nos pati videmur: qui exigui meritis & ingenio tenues inire tam vaſtum myſteriorum pelagus audemus.) Certe ſi in ipſo portu tantā huius pelagi immenſitatem conſideraſſem, nunquam (puto) me huic tam periculoſæ nauigationi cum tam imbecilli cymba commiſiſſem. Sed quoniam tunc periculum perſpexi, quando iam magnam huius maris partem emenſus eſſem: iam videbatur tantum eſſe periculi in retrocedendo, quantum ſi ad alterum littus appellere curarem. Quanquā nec littus quærendum hic eſt, vbi finiatur tam immenſa nauigatio, ſed ſemper reſtat vltra nauigandum: ſed quærenda fuit nobis inſula ſilentij, in qua interim quieſceremus, vlteriorem nauigationem poſteris relinquentes. Sed conſuluit Deus meæ temeritati, quando quæ temerè cœpta ſunt, ad eum finem deduxit: vt nonnihil momenti habeant ad publicam vtilitatem. Proinde omnes illi pro viribus agamus gratias, eius munera recognoſcentes, eiſque ad eius gloriam: noſtramque vtilitatem fruentes: cui ſit honor & gloria per infinita ſecula.

AMEN.

Quoniam

Quoniam in allegandis autoribus in margine fuit utendum breuitate, truncatis uidelicet uocabulis, quæ breuitas obſcuritatem pariet ijs, qui minus uerſati ſunt in ipſis autoribus: ſubijciemus hic Catalogum autorum ſecundum ordinem alphabeticum, ſimul explicando nonnullas allegationes, per quas lector ualeat alias per ſe conijcere.

ALBERTVS Magnus.

Ambroſius citatur in multis, vt in libris exaëmeron. De Cain & Abel. De Abrahã. De Iſaac. Apologia Dauid. Super Lucam. Super pſalmum. 118. Exhortatione ad virgines. De inſtitutione virginis. De virginibus. De initiatis myſterijs. De obitu Valentini. De interpellationibus.

Antonius eremita in epiſtolis.

Aretas ſuper Apocalypſim.

Arnobius ſuper pſalmos.

Athanaſius contra Arium.

Auguſtinus de geneſi ad literam. De geneſi contra Manicheos. Super Ioannem. De ciuitate Dei. De doctrina Chriſtiana. De conſenſu euangeliſtarum. Octoginta trium quęſtionum. Quæſtionum veteris & noui teſtamenti. De ſermone domini in monte. Contra Fauſtum. De eſſentia diuitatis, &c.

Auguſtinus Eugubinus ſuper pſalmũ. 18.

Baſilius in Exaëmerõ. De regulis fuſius explicatis. De regulis breuioribus. Sup aliquot pſalmos. Quòd Deus non eſt cauſa mali. De ſpiritu ſancto &c.

Beda ſuper aliquot libros ſacræ ſcripturæ.

Benedictus in regula.

Bernardus in ſermonibus ſuper cantica. Homelijs ſuper Miſſus eſt. Super pſalmum Qui habitat. Super euangelium Ecce nos reliquimus omnia. In epiſtolis, &c.

Caſsiodorus ſuper pſalmos.

Clemens Alexandrinus in adhortatione ad gentes, & Pædagogi, & Stromatum.

Clemens papa in libro recognitionum.

Cyprianus de ſimplicitate prælatorũ. Cõtra Nouatianum. De Sina & Sion.

Cyrillus primo aut ſecundo libro ſuper Ioannem capite &c. Item theſauri. De adoratione in ſpiritu ſancto. Contra Iulianum.

Dionyſius Areopagita de cœleſti & eccleſiaſtica Hierarchia, & de diuinis nominibus, & in epiſtolis.

Epiphanius contra hæreſes per libros & tomos, & libro Anchorato.

Eucherius in libro formularum ſpiritualium & libro quæſtionum. Nam ſuper Geneſim prætermiſimus: quia eſt prohibitus: ſuper libros Regum non eſt eius: quia citat autores tempore poſteriores.

Exercitatorium vitæ ſpiritualis. F. Garciæ Ciſnerij

Franciſcus Titelman. ſuper Cantica.

Fulgentius in libris ad Monimum, & ad Traſimundum.

Georgius Venetus in Harmonia mundi allegatur per cantica, tonos, & capita, & etiã per modulos.

Gloſſa ordinaria, & interlinearis per libros ſacræ ſcripturæ, & eorum capita.

Gregorius papa, in moralibus per libros & capita, ſuper primum Regum capite, &c. Super Cantica. Dialogis, Paſtoralis parte tali. Super Ezechielẽ, homilia, &c. In regiſtro epiſ. &c. Super pſalmos, & homilijs ſuper euãgelia.

Gregorius Nyſſenus de vita Moſis. De oratione. De beatitudinibus, &c

Haymo ſuper Apocalipſin.

Hieronymus, de manſionibus. In epiſtolis aliquando allegatur per nomen eius ad quẽ mittitur epiſtola: aliquando per principium ipſius epiſtolæ. Item ſuper prophetas per eorum capita. Vbi admonitum te velim, ſi non inuenias in eo id quod dicimus ſignificari, in propria forma, ſcito Diuum Hieronymum paſsim vti illa regula philoſophorum: contrariorum eadem eſt diſciplina: atq; ita per vnũ contrarium explicat alterum etiam non expreſſum. Citatur etiam contra Iouinianum, & in multis alijs.

Hilarius, De trinitate. In aliquot pſalmos. Super Matthæum per canones.

Hugo cardinalis ſuper aliquot libros ſacrę ſcripturæ.

Ignatius in epiſtolis.

Ioãnes Caſsianus in libris de inſtitutis monachorum, & de octo capitalibus vitijs allegatur per numerum librorum & capitum. Et in collationibus, in tali collatiõe, tali capite.

Ioannes Climacus citatur pre gradus.

Ioannes Chryſoſtomus ſuper Geneſim, Matthæum, & Ioannem allegatur per homilias: & in aliquib⁹ alijs homilijs, vt de Iephte.

Ioannes

Ioannes Benedictus in concordantijs.

Ioannes Driedo, De ecclesiasticis scripturis.

Isychius super Leuiticum.

Isidorus sine certo loco.

Lactantius Firmianus allegatur per libros & capita.

Nicolaus Lyranus secundum libros Bibliorum.

Origines per homilias super libros sacræ scripturæ. Super Matthæum partim per capita, partim per homilias. Super epistolam ad Romanos per capita. In libris Periarchō per libros & capita.

Petrus Galatinus in libris contra Iudæos.

Philo Iudæus, in libris allegoriarum. De vita Mosis. De Abel & Cain. De victimis. Quis rerum diuinarum hęres? De congressu eruditionis gratia, &c. De decalogo.

Ricardus de sancto victore. De arca mystica. De duodecim patriachis. De exterminatione mali. De somnio Nabuchodonosor, &c.

Rupertus abbas. De victoria verbi Dei. In Genesim per libros & capita. Itidem in multis libris sacræ scripturæ. In Cantica per capita non textus, sed sua. Et etiam super Matthæum, & Ioannem. De diuinis officijs per libros & capita, &c.

Tertullianus contra Marcionem. Contra Iudæos. De proscriptionibus. De carne Christi. De resurrectione. De corona militis, &c.

Theophylactus in euangelia.

Theophilus Alexandrinus in libro paschali.

Thomas Aquinas in prima secundæ per questiones & articulos.

Timotheus in epistola ad ecclesiam.

Victorinus aduersus Arium.

Vincentius Lirinensis Gallus, contra prophanas vocum nouitates.

AVTORES PHILOSOPHI QVI ALLEGANTVR sunt pauci.

Aristoteles.
Cato.
Dioscorides.
Ludouicus Cælius.
Macrobius.
Plato.
Plinius.
Pythagoras.
Tullius Cicero.

ADITVS IN SYLVAM ALLEGORIARVM PER F. Hieronymum Lauretum.

SACRAE, ac diuinitus nobis traditæ ſcripturæ myſteria tractaturos, ab oratione expedit auſpicari: vt ſpiritusſanctus, quo illuſtrante loquuti ſunt ſancti Dei homines, nobis adeſſe dignetur, quatenus ipſo ducente, eoſdem ſenſus aſſequamur, quos in ſcripturis ipſe voluit comprehendi, nec capitis noſtri ſequentes ſomnia, à veritatis & ſynceritatis ſcopo aberremus. Vt enim ait Gregorius, dum ſacræ hiſtoriæ intellectum, in quadam ſenſuum eius ſublimitate conſideramus, omnipotentis Dei gratia, velut altos opacioris ſyluæ vertices, de quadam ſublimitate, attendimus: ſed quia ijdem ſenſus, dum ſubtilius cōſiderari & proferri cœperint, alios ſe multipliciores gignūt, velut in ſuperficie, vt videtur, totius inſpecti nemoris, & diſtenti Matini latent ſpatia, quæ non (videmus) Diuino itaq; implorato auxilio, antequàm allegoriarū ſyluā aggrediamur, tradenda eſt nobis methodus Iſagogica, qua cognita, lector vberiorem fructum, è ſylua percipere queat. Prætermittimus hic declarare omnes figuras grammaticas, quibus vſa eſt ſacra ſcriptura: quæ ab alijs plenè traditę ſunt, vt à Beda, Pagnino & multis alijs: ſed ſolum eas afferemus, quæ ad myſticos ſenſus conducent. Ac primum ceu fundamentum iaciatur, duplicem eſſe ſenſum ſacræ ſcripturæ, literalem & ſpiritualem. De quibus ita ait Dionyſius Areopagita. Duplicem eſſe theologorum traditionem, arcanam alteram & myſticam: alteram vero manifeſtam atq; notiorem: & alteram quidem ſignificatiuam ac perficientem: alteram vero ſapientiæ ſtudioſam ac demonſtratiuam, &c. Horum ſenſuum cōgruētiam afferunt ſacri doctores: vt videlicet per ſenſum myſticum, diuina myſteria indignis abſcondantur. Ait enim idem Dionyſius. Nefas eſt, vt ſacra teſtantur eloquia, ſpiritualium margaritarum puriſsimum illum ac permiſtionis ignarum, perlucidumq; decorem & ornatum, totius venuſtatis autorem in porcos abijcere. Rurſus Origenes. Sicut in nouiſsimis diebus verbum Dei ex Mariæ carne veſtitum proceſsit in hunc mundum: & aliud quidem erat, quod videbatur in eo: aliud, quod intelligebatur. Carnis namq; aſpectus in eo patebat omnibus: paucis vero & electis dabatur diuinitatis agnitio. Ita & quum per prophetas, vel Legiſlatorē verbum Dei profertur ad homines, non abſque competentibus profertur indumentis. Nam ſicut ibi carnis, ita hic literæ velamine tegitur: vt litera quidem aſpiciatur tanquàm caro: latens vero intrinſecus ſenſus, tanquàm diuinitas ſentiatur. Item Auguſtinus. Credo quòd ipſe animi motus quandiu rebus adhuc terrenis implicatur, pigrius inflammatur: ſi vero feratur ad ſimilitudines corporales, & inde ad ſpiritualia, quæ illis ſimilitudinibus figurantur, ipſo quaſi tranſitu vegetatur, & tanquàm in facula ignis agitatus accenditur, & ardentiore dilectione rapitur ad requiem & quietem. Conducebat enim hæc ſenſuum multiplicitas humanæ mentis ſomnolentiæ excitandæ. Quod in promptu eſt, negligimus, vt in foribus hydriam, iuxta Gręcorum prouerbium: ad recondita ſemotaq; ſumus auidiores: & vt magis illa iuuant, quæ pluris emuntur: ita chariora nobis ſunt, quæ cum labore ſumus aſſequuti, quàm quæ vltro obtigerunt. Præterea quemadmodum multa per vitrum aut ſuccina pellucent iucundius: ita magis delectat veritas per allegoriam relucens. Demum ſicut habet plus caloris radius ſpeculo aut ænea pelui exceptus, Ita vehementius afficiunt animos noſtros, quæ per allegoriam traduntur. Quod idem vſu venit in picturis. Conferunt etiam memoriæ, quæ difficilius capiuntur. Oportet autem vt dicenda intelligantur primum explicare, quiſnam ſit ſenſus literalis & quis ſpiritualis. Vbi dicimus ex Driedone, non eum eſſe ſenſum literalem, qui verbis & nominibus propriè & nō metaphoricè acceptis ſignificatur. Neq; ſenſum ſpiritualem ſeu myſticum, qui deſignatur ſub nominibus & verbis metaphoricè acceptis. Sed is eſt ſenſus literalis, qui verbis atque nominibus ſiue propriè, ſiue metaphoricè acceptis à ſpiritu ſancto aſſeritur: & vt plenius intelligantur, vtriuſq; definitionem ex eodem exprimemus. Senſus igitur literalis eſt, quem autor ſcripturæ, per verba ſeu nomina, propriè ſeu metaphoricè accepta primum voluit ſignificare, aut iubens, aut vetans, aut fidem indicans, aut rem geſtam ſeu gerendam recitans, aut promiſsionibus, comminationibus & terroribus hominum corda concutiens. Senſus vero myſticus ſeu ſpiritualis eſt, quē

Gre. plog. ſ. Regū.

Diony. epiſ. 9.

Diony. cœleſ. Hierar. 2.

Vtilitas allegoriarum.

Ori. ſ. Leui. ho. 1.

Aug. epiſ. 119.

Quid ſenſus literalis.

Quid ſenſus ſpūalis

eſt, quem ſpiritusſanctus in rebus corporaliter, aut geſtis, aut gerendis, voluit ſignificare. Hinc colligere licet ſermones continentes aliquam figuram grammaticam, ſiue ſit metaphora, ſiue alius tropus, aut hyperbole, ſeu fictio, aut ęnigma, quæ omnia ad ſpecies metaphoræ, ſeu tropi ſpectant, ad ſenſum literalem pertinere. Atq; hinc licet colligere duplicem eſſe allegoriam, quandam ad ſenſum literalem pertinentem, quandam, ad ſpiritualem: quæ ambæ frequentiſsimæ ſunt in ſacra ſcriptura: quæ tamen diuiſio facilius perſpicietur, ſi methodico more, ab ipſius allegoriæ diffinitione auſpicemur. Eſt igitur allegoria oratio, in qua verbis vtimur, à propria ſignificatione conuerſis, ad aliud ſignificandum, aut certe per res ipſas propriè ſignificatas, aliud intelligimus. Per primam huius definitionis partem intelligimus eam allegoriam, quæ grammatica, ſeu literalis dicitur, cui magis propriè allegoriæ nomen competit, quæ ſub tropo continetur. Eſt enim tropus iuxta Quintilianum verbi vel ſermonis à propria ſignificatione, ad aliam cum virtute mutatio: diciturq; à vertendo, quia dictio à propria ſignificatione vertitur in aliam non propriam, aut decoris, aut neceſsitatis, aut cultus, aut emphaſeos gratia. Eius complures ſunt ſpecies, inter quas ſunt ironia, hyperbole, ænigma, & de qua nunc agimus allegoria, quæ in hoc differt à metaphora, quòd metaphora potius conſideratur in vna dictione: allegoria vero in oratione: adeò vt poſsit allegoria dici metaphora perpetua, quia continuatur in multis vocabulis ipſius orationis. Exempli gratia: quum dicitur prata rident, in verbo ridendi metaphora eſt, quia verbum ridendi propriè dicitur de homine læto, impropriè vero de prato fœcundo & abundanti. Cum vero dicit Chriſtus: Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro: allegoria eſt, quia tota oratio aliud dicit propriè, aliud vero impropriè: nẽpe, quòd qui incipit benè operari, & non perſeuerat, ſed ad priſtina redit vitia, non eſt aptus regno Dei. Differt etiam hæc allegoria ab ænigmate: quòd ænigma eſt oratio obſcurior, & quæ vix poſsit intelligi, vt videatur Oedipode quodam opus eſſe ad ipſum interpretãdum: quale eſt quod dixit Samſon. De comedente exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Item Pro. 30. Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicentes ſemper, Affer, Affer: quod Beda interpretatur: diaboli duæ ſunt filiæ inſatiabiles, luxuria & auaritia. Allegoriæ vero nõ tantũ habẽt obſcuritatis, ſed facilius intelliguntur. Hæc allegoria eſt frequentiſsima in ſacra ſcriptura, præcipuè in prophetis: qua ratione in noſtro opere non ſtatim referendum eſt quod dicimus allegoricè ſignificari, ad ſenſum ſpiritualem, ſed ſępè pertinebit ad ſenſum literalem allegoricè prolatum: quod facile deprehendet, qui non nihil ſtudij in lectione ſacrę ſcripturæ adhibuerit. Quamquàm nos aliquando exprimimus allegoriam eſſe literalem: vt ex illis poſsit lector ſimilia iudicare. Quod etiam percipiet ex differẽcia alterius allegorię, quam in definitione ipſius allegoriæ tetigimus, quando diximus: aut certe per res ipſas propriè ſignificatas aliud intelligimus. Hęc enim eſt ꝓpriè allegoria ſpiritualis, ſeu myſtica, quæ propria eſt ſacræ ſcripturæ, dũm autor ipſius de rebus, quas ꝓprijs verbis intelligit, vult aliquid dicere, & per illas res, alias myſticas, ſeu ſpiritualiter intellectas, indicare. Qui modus proprius eſt ipſius Dei: qui ita poteſt vti rebus ad ſignificandam, vt nos vtimur verbis. Atq; hinc iam oritur geminus ſcripturæ ſenſus, quem ſupra diximus, nempe literalis, & ſpiritualis. Cum enim narrat ſacra ſcriptura Abraham duos filios habuiſſe, vnum de ancilla, alterum de libera, tota illa hiſtoria propriè acceptis vocabulis, ad ſenſum literalem pertinet. Cum vero hæc ad duo teſtamenta referuntur, ſunt per allegoriam dicta, vt ait apoſtolus, atq; ita pertinent ad ſenſum ſpiritualem. Idem dicendum eſt de hiſtoria Abel & Cain: de arca Noe & diluuio: de tabernaculo & templo: & cæteris, quæ in veteri lege quantum ad literam proprijs verbis nàrrantur: quæ omnia per hanc allegoriam ad ſenſum ſpiritualem referuntur. Et hanc frequentiſsimam inuenies in hoc opere. Solentq; hæ allegoriæ typi nomine explicari, ſeu figuræ: quia non vocabula ipſa, ſed res per vocabula ſignificatæ aſſumuntur, ceu imagines rerum ſpiritualium per eas deſignatarum: Vt ſi dicamus Abel typum gerere Chriſti, hoc eſt, figuram & imaginem exprimere ipſius Chriſti: & arcam Noe typum eſſe eccleſiæ, atq; ita de cæteris. Itaq; vbicunq; ſunt allegoriæ grammaticæ dicitur modus loquendi figuratus, quia non propriè ſumuntur vocabula, ſed figuratè. Ad quam rem intelligendam, hanc regulam dat Auguſtinus. Modus inueniendæ loquutionis, propria ne an figurata ſit, eſt, vt quicquid in ſermone diuino neq; ad morum honeſtatem, neq; ad fidei veritatem propriè referri poteſt, figuratum eſſe cognoſcas. Et rurſum, ſi præceptiua eſt loquutio, aut flagitium, aut facinus vetans, aut vtilitatem, aut beneficentiam iubens, non eſt figurata. In his enim allegoriã inquirere, eſſet iuxta comicum, nodum in Scirpo quærere. Si autem flagitium aut facinus videtur iubere, aut beneficentiam, aut vtilitatem vetare, figurata eſt. Hac ratione oſtenditur, quum Chriſtus dixit: Si oculus tuus, aut manus, aut pes ſcandalizat te: erue vel abſcide, & proijce abs te: oſtenditur figurata eſſe loquutio, quum nõ intendat ipſe, vt oculos eruamus, aut manus ſeu pedes abſcindamus, quæ ſunt abſurda: ſed intendit, vt ſeparemus à nobis omnes, qui ſcandalo nobis eſſe poſſunt in via Dei, quantumuis propinquitate, amicitia, aut quouis alio vinculo cõiuncti ſint. In altera vero ſpecie allegoriæ, quum narratur hiſtoria, intelligenda eſt propriè, & non figuratè, & ipſa hiſtoria ponitur ceu fundamentum allegoriæ in ea fundandæ: de qua re audi Hier

Quid allegoria.

Duplex allegoria.

Quid tropus.

Multiplex tropus.

Differentia allegoriæ à metaphora.

Differentia allegoriæ ab ænigmate.

Allegoria ſpiritualis.

Typus & figura.

Aug. 3 doctri. Chriſtia. 10. 14.

Quæ ſit figurata locutio.

Hiero. ſ. Ionã. 1.

Quatenus extendenda allegoria.

audi Hieronymum ita loquentem. Prudens rogandus est lector, ne eundem velit ordinem tropologiæ, quem & historiæ quærere. Nam & apostolus Agar & Saram ad duo testamenta refert: & tamen non omnia, quæ in historia illa narrantur tropologicè interpretari possumus. Et ad Ephes. de Adam & Eua disputans ait. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & in ecclesia. Nunquid totum principium Geneseos, & fabricam mundi, & hominum conditionem ad Christum & ad ecclesiam referre possumus, quia hoc testimonio sic abusus est apostolus? Hoc enim, quod scriptum est: Ideo relinquet homo patrem suum, referamus ad Christum: vt dicamus eum patrem in cœlis reliquisse Deum, vt gentium populus iungeretur ecclesiæ: hoc quod sequitur, matrem suam, quomodo possumus interpretari, nisi forte dicamus, reliquisse eum cœlestem Hierusalem, quæ est mater sanctorum, & cæteras his multo difficiliores. Illud etiam, quòd ab eodem apostolo scribitur: Bibebant autem de spirituali consequente eos petra: petra autem erat Christus: nequaquàm nos arctat, vt omnem Exodi librum referamus ad Christum. Quid enim possumus dicere, quòd hæc petra à Mose percussa sit non semel, sed bis, ꝙ aquæ fluxerint, & torrentes repleti sint? Num vniuersam loci huius historiam, per hanc occasionem cogemus sub leges allegoriæ? & non potius vnusquisq; locus secundum historiæ diuersitatem, diuersam recipiet intelligentiam spiritualem? Igitur sicut hæc testimonia suas interpretationes habent: & nec præcedentia, nec consequentia eandem desiderant allegoriam. Sic & Ionas propheta, non absq; periculo interpretantis, totus referri ad dominum poterit. Nec ex eo, quod in euangelio dicitur: Generatio pessima & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus: reliqua etiam, quæ in eodem propheta digesta sunt, eodem ordine referuntur ad Christum.) Item Origenes. Quemadmodum in imaginibus ac statuis similitudines, non omni ex parte respondent ijs, ad quæ conferuntur, tum in plano sine eminentijs, tum in statua cum eminentijs, sed nõ intrinsecus. Ita quum regnum cœlorum simile dicitur rei cuipiam, simile dicitur, non secundum omnia, quæ adsunt illi, ad quod cõfertur similitudo, sed ad quædam duntaxat, quæ conducunt ad assumptam rationem.) Ex his iam colligere licet primum quidem iaciendum esse fundamentum literæ, vt veritas historiæ teneatur, ne falso fundamento allegoria innitatur. Corruet tota allegoriæ machina, si non historiæ veritas teneatur. Deinde id cauendum, ne allgoria coacta, violenta, ac detorta proferatur, sed quæ maxime cũ historia congruat, licet non opus sit omnia, quæ in historia referuntur minutatim ad allegoriã deducere, vt ait Hieronymus: sed solum ea sunt accipienda, quæ ad eum locum explicandæ allegoriæ sufficiant: ne multa frigide & ineptè intepretari cogamur. Licebit autem cuique supra fundamentum literæ allegoriam formare, modo pietati congruat, nec ab alio loco, qui in sacra scriptura habeatur dissideat. Illaque est optima allegoria, quæ per alium locum scripturæ comprobari potest. Estq; habendum pro regula, quod ait Petrus apud Clementem. Sunt multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad suum sensum, quem sibi vnusquisq; sponte præsumpsit: quod fieri non oportet. Non enim sensum, quem extrinsecus attuleris alienum, & extraneum debes quærere, quem ex scripturarũ autoritate cõfirmes, sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis: ideo oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditam seruat, vt & ipse possit ea, quæ recte suscepit, competenter asserere.) Fateor quidem in hoc opere, nonnullas esse allegorias, quæ coactæ videri possunt, quas tamen, quia apud insignes autores inueniebantur, noluimus prætermittere: licet aliquando prætererimus, quæ minus placebant. Cęterum in tam varia rerum, & naturarum varietate, vnde allegoriæ sumuntur, nemini debet esse mirum, si vna res typus sit plurium, vt manna sermonis euangelici & Eucharistiæ. Et Dauid vincens Goliath, typus est Christi vincentis diabolum, & hominis carnem suam subigentis. Et leo secundum varias proprietates, typus est Dei, & etiam diaboli. Quæ res in causa est, vt in hoc opere, varias eiusdem rei inuenias allegorias, & autoritates easdem sacræ scripturæ variè explicatas. Sic ergo ipsa dictio à propria significatione ad tot significationes aliarum rerum accommodari poterit, quot conditiones & proprietates proprium illius dictionis significatum habet, cæteris rebus aptè & congruè accommodabiles, etiam ad contraria. Solet autem vulgo docendi gratia triplex poni sensus spiritualis: vt cum ipso literali sint quatuor sensus sacræ scripturæ, veluti quadriga quædam. Ponitur enim sensus tropologicus, allegoricus, & anagogicus. Tropologia est quoties scripturam, ad singulorum mores erudiendos, accommodamus. Nam τρόπος Græcis tria significat, schema, modum, & vitam ac mores hominum. Hic autem sensus literali proximus est, in ipsa obiter historia indicans, quę ad bonos mores conferunt. Hunc sensum ipsa historia secum defert, traditq; sensui communi. Nec tam est sensus à Grammatico diuersus, quàm huius declaratio. Veluti quum artifex in tabula magno artificio depicta ostendit spectatoribus, quid ibi sit egregium, & admiratione dignum: vt quum narratur historia de Abrahã suscipiente tres

Ori. s. Matth. cap. 13.

Litera fundamentũ allegoriæ spũalis.

Quæ sit optima allegoria.

Cle. Papa. 10. Recognitionem.

Vna res typus plurium.

Triplex sensus spũalis.

viros,

viros, commendatur nobis hospitalitas erga peregrinos suscipiendos, & humilitas in ministrando. Qua ratione poterit prudens lector sæpe hunc sensum in hoc opere notare. Allegoria est, quum scripturam accommodamus ad Christum, & eius corpus mysticum, ecclesiam militantem. Anagoge, quum hinc evehimur ad ecclesiam trumphantem, & substantias separatas, vsq; ad trinitatis fastigium, vltra quod nullus est excessus. Hæc passim inuenies in hoc opere. Sunt autem, qui faciant discrimen inter allegoriam, & typum: vt typus & figura sint, quando facta narrantur, vt aliud significent. Vt serpens æneus instipite pendens, typus fuit Christi in crucem sublati in salutem omnium credentium. Allegoria magis sita est in doctrina ac præceptis: cuius generis ferè sunt, quæ lex Moysi præcepit de ædificando tabernaculo, de vestitu sacerdotum, de ritibus sacrificiorum, de circuncisione, deq; cibis mundis & immundis. Cæterum quod ad tractationem attinet, eadem est ratio typorum & allegoriarum: ideo hoc in opere, nos inter hæc nullum facimus discrimen. Quædam autem allegoriæ, vel per se, vel ipso sermonis tenore, vel ex alijs scripturæ locis dilucescunt: vt iam securis ad radicem arboris posita est, ex præcedentibus intelligitur. Et, vineam de Aegypto transtulisti, explicatur per hoc, quod dicit de Aegypto. Sunt etiam, quæ tantum habent caliginis, quæ nullo humano ingenio possint ad liquidum explicari: vt rotarum descriptiones apud Ezechielem, & etiam templi, ad quę plenè intelligenda, eodem opus est spiritu, qui prophetas illustrauit ad ea describenda. Nec in conuenit varias tunc tradi expositiones. Est enim iuxta Driedonem in his hæc obseruanda ratio. Quando ex eisdem scripturæ verbis non vnum aliquid, sed duo vel plura sentiuntur, etiã si lateat, quid senserit ille, qui scripsit, si quodlibet congruum veritati ex alijs scripturæ locis doceri potest, nihil est periculi scrutantibus & conantibus, vt ad veritatem & intentionem perueniant autoris, per quem loquutus est spiritus Dei. Spiritus enim sanctus, qui & spiritus est veritatis, qui obscurè in nostram exercitationem & humiliationem loquutus est: etiam præuidit aliam sententiam occursurã esse pio lectori, immo vt occurreret præuidit, & operatur. Hæc est enim laudanda sacræ scripturæ fœcunditas: vt sub eisdem verbis plures salutares plerunq; intelligantur sententiæ, quæ singulæ, ita cæteris sententijs cohærent, vt nescias, quam præferre debeas. Studiosus igitur scripturæ sacræ lector, hoc obseruare debet, vt vocabula à propria significatione ad aliam rem significandam vsurpata, pro causis & rebus, de quibus agitur, aptare & accommodare discat. Vnde sæpe vsu venit, vt propter ignorantiam virium & proprietatum rerum, multi à recta intelligentia excludantur. Cuius rei gratia nos vt lectorem hoc labore leuaremus, curauimus in singulis, quantum valuimus rerum proprietates explicare, eas præcipuè ex quibus sumuntur allegoriæ.

Discrimẽ inter typũ & allegoriam secundum aliquos.

Varia explicatio allegoriarum.

Quoniam vero in sacra scriptura precipuè in euangelijs multus est vsus parabolarum, & dominus Iesus passim loquebatur in parabolis: nonnihil de eis hic nobis dicendum est. Est autẽ parabola diuersarum rerum collatio seu comparatio, sic vocata, quod vna res est alteri assimilata aut comparata, vt ex ea comparatione rei, quam volumus explicare, veritas dilucidius & gratius intelligatur. Quod enim est parabola Græcè, hoc latinè dicitur similitudo. In scripturis autem sacris est vsus parabolarum, quando scripturæ autor id, quod in rebus spiritualibus, aut diuinis, aut mysticis intimare voluit, per comparationes aliquas significauit, quas Dei spiritus in scripturis ipsis composuit, vt per terrenas similitudines facilius cœlestia capiamus. Aliquando autem parabola fit per locum à similibus, quandoq; vero per locum à dissimilibus. Per locum à similibus assumuntur parabolæ interdum ad persuadendũ: vt quum dicitur regnum cœlorum simile esse thesauro: interdũ vero ad declarãdum eiusdem regni incrementum, vim, efficaciam & augmẽtum: vt quum dicitur esse simile grano sinapis, quod licet in principio paruum & exiguum sit, grandis tamen est virtutis, qua crescit in arborem. Interdum vero ad intimandum eiusdem regni transmutationem in alium statum, in aliam gentem aut populum. Nõ nunquàm ad declarandum in regno illo malos permistos esse bonis. Interdum ad exprimendum ipsius regis in regno illo prouidentiam, bonitatem, tolerantiam, & iustitiam. Rursus ad intimandum eiusdem regis aduentum ex improuiso futurum, vt ingeratur nobis vigiliæ & assiduæ solicitudinis cura. Ad hæc faciunt parabolæ de seminante, de zizanijs, de sinapi, de thesauro abscondito, de sagena, & multis alijs.

Quid parabola.

Parabola per locum à similibus.

Aug. 1. ser. dñi in monte.

Per locum à dissimilibus sunt parabolæ, ex quibus aliquid inferimus dissimile, aut secundũ magis & minus. Vt quum Christus docens, quòd ad resistendum hostibus, & superandum inimicos oporteat nos semper orare, & non deficere, de iniquo iudice sumpsit parabolam, qui & si neq; timeret Deum, neq; reuereretur hominem, tamen importunitate quadam impulsus, tandem cessit assiduis viduæ interpellationibus, ne sibi ab illa tædium fieret, &c. Vbi iniquus iudex non est similis Deo, sed per ipsum inferri potest, quantum Deus iustus & bonus curet deprecantes, quum nec homo potest importunas preces contemnere, quasi diceret: Si apud iniquum iudicem tantum valuit perseuerantia viduæ deprecantis, quanto certiores esse debemus, apud Deũ fontẽ iustitiæ & misericordiæ, valere orationem ecclesiæ suppliciter & perseuranter deprecantis. Eiusdẽ generis sunt parabolæ, de amico venite media nocte, & de villico iniquitatis.

Per locum à dissimilibus.

Discretio parabolæ & allegoriæ.

quitatis, quas non est opus nunc explicare. Sciendum est autem parabolas aliquando ita proferri, vt non explicetur similitudo, sed sola proferatur parabola, quæ tunc potius habet rationē allegoriæ, seu sermonis allegorici, aut etiam ænigmatis, si sit obscurior. Sic proferebat sæpe Christus parabolas ad turbas, quas postmodum seorsum discipulis explicabat. Itaque quum oratio per verba figurata absolutè profertur sine aduerbio similitudinis aut comparationis, erit allegoria: cuiusmodi sunt: in diebus illis stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Suscipiant montes pacem, & colles iustitiam. Tange montes & fumigabunt: atq; ita de similibus. Quando vero ponitur vox similitudinis aut comparationis, seu aduerbium similitudinis, vt sicut, quemadmodum, tūc est sermo parabolicus: cuius generis sunt: Fluet vt ros eloquium meum. Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & tanquàm columbæ ad fenestras suas? atq; ita de similibus. Ad hæc pertinent parabolæ euangelicæ. In his similitudinibus iam explicatur vocabulum, quod sine similitudine allegoricè sumeretur: vt ros, sagittæ, ceruus, nubes, & similia. Nos in hoc opere, omnia illa vocabula, quæ etiam in parabolis sumuntur, etiam explicamus, ac si allegoricè sumerentur: quia ad aliud significandum assumuntur, licet per parabolam explicentur. Vt autem diximus de allegorijs grammaticis, ita dicendum de parabolis: sensum videlicet literalem non esse eum, quem verba parabolicè sumpta faciunt, sed eum, qui intenditur ab afferente parabolam: vt cum dicitur à Christo: Homo quidam fecit cenam magnam, &c. Non est sensus literalis ille, qui in illa velut historia narratur: cuius nec requiritur veritas: sed quod intenditur velut scopus est, Deū præparasse æternam fœlicitatem hominibus, quos vocauit per prophetas & apostolos & prædicatores: quam assequentur, qui sequuti fuerint vocantem: peribunt vero, qui vocationē neglexerint. Sed nec opus est, vt diximus etiam de allegorijs, singula, quæ afferuntur ad similitudinem, explicare: sed simus ipso scopo contenti. Sic enim ait Chrysostomus. In parabolis nō oportet nimia in singulis verbis cura angi: sed cum quid per parabolam intendit didicerimus: inde vtilitate collecta nihil vlterius anxio est conatu inuestigandum.) Item Theophylactus. Omnis parabola obliquè & figurato modo rerum quarumdam naturam manifestat: non enim per omnia rebus illis assimilata, propter quas assumpta est. Idcirco non oportet omnes parabolarum partes curiosius inquirere: sed quatenus apparent proposito vtiles: reliquæ enim omittendæ sunt, quasi parabolam contexentes, & nihil ad propositum conducentes. Item Augustinus. Non sane omnia, quæ gesta narrantur, aliquid etiam significare putanda sunt: sed propter illa, quæ aliquid significant, etiam ea quæ nihil significant attexuntur. Solo enim vomere terra proscinditur: sed vt hoc fieri possit, etiam cætera aratri membra sunt necessaria. Et soli nerui in cytharis atq; huiusmodi vasis musicis aptantur ad cantum, sed vt aptari possint, insunt & cætera in compaginibus organorum, quæ non percutiuntur à canentibus: sed ea, quæ percussa resonant, his conectuntur. Ita in prophetica historia dicuntur & aliqua, quæ nihil significāt, sed quibus adhæreant quæ significant, & quodammodo religentur.

Quis sit sensus literalis parabolæ. *Quatenus explicanda parabola.* *Chrys. s. Matth. ho. 63.* *Theophy. s. Luc. 16.* *Aug. 16. ciui. Dei.*

[Qu]id obseruandum [in] hoc libro.

Sed iam, vt syluam ipsam aggrediamur, præmonendi sunt mihi lectores, vt cum in vno capite aut paragrapho cuiuscunq; dictionis multa viderint citata loca, non putent ea omnia ad id, quod proxime præcessit, pertinere: sed solum ad id, quod præcipuum est in illo capite. Quod exemplo dilucidius faciemus. Est in titulo de Populo caput seu paragraphus huiusmodi. Populus etiam dicuntur secundum fidem vniti, hoc est Christiani. Gene.35.b.41.e.42.a. Exod.1.b.3.b.15.b.22.d.23.b.30.d.31.d.33.a.36.a.40.d. Leui.7.e.9.b.10.a. Et dicuntur populus fortis. Isa.13.c.17.d.19.d.20.a.25.a.42.a. Eosdē designat populus Siō, & populus Israel. Isa.30.d. Iere.6.e.11.a.12.d.31.c. Dicuntur etiam populus Dei: quod de rationalibus dicitur: sicut minus rationales dicuntur oues. psal.7.13.28.52.59.67.78.93.101.104.115.134.148. Mich.7.c.&c. Hic quod præcipuum est, est populum accipi pro Christianis. Ad quod faciunt omnia loca citata Geneseos, Exodi & Leuitici. Deinde additur: Et dicuntur populus fortis. Et afferūtur aliquot loca Isaiæ, vbi nō opus est vt in omnibus illis locis dicatur populus fortis: sed vnus sufficit: reliqua referuntur ad id quod præcipuum est, vt populus sumatur ibi pro populo Christiano. Sic cum dicitur populus Sion, aut populus Israel: & citantur Isaias & Ieremias, satis est vt in aliquibus ex illis locis dicatur populus Sion aut Israel: in reliquis vero sumatur populus ꝑ Christianis. Non enim potuerunt omnia distingui, nisi millies liber scriberetur. Eadem ratio teneatur in reliquis: & sufficiat semel admonuisse lectorem.

EL REY.

POR quanto por parte de uos fray Andres de ſan Romã abbad de nueſtra Señora de Montſerrate dela orden de ſanct Benito, nos ha ſido hecha relacion, que por auer compueſto fray Hieronymo Lorete monge de dicha caſa un libro llamado Sylua Allegoriarum ſacræ ſcripturæ, y ſer libro de mucha doctrina y muy neceſſario para los predicadores y letrados, y porque no ſe perdieſſe trabajo de tantos años, le auiã hecho imprimir con aprobacion del reuerendo in Chriſto padre obiſpo de Barcelona del nueſtro conſeio, conforme alo mandado por el ſacro concilio, y por auer coſtado al dicho moneſterio la impreſſion del dicho libro caſi tres mil eſcudos, nos ſuplicaſtes y pediſtes por merced uos dieſſemos licencia y facultat para que lo pudieſſedes uender en eſtos nueſtros Reynos, y que ninguna otra perſona lo pudieſſe imprimir ni uender ſin tener para ello licencia y poder del dicho monaſterio, o como la nueſtra merced fueſſe: lo qual uiſto por los del nueſtro conſeio, por quanto enel dicho libro ſe hizo la diligencia que la pregmatica agora nueuamẽte por nos hecha diſpone, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula enla dicha razon, por lo qual doy licencia y facultat al dicho moneſterio o aquien para ello ſu poder tuuiere, para que por tiempo de diez años que corrẽ y ſe cuẽtã deſdel dia dela data deſta nueſtra cedula, pueda imprimir y uender cada cuerpo y uolumen del dicho libro en papel a treynta y ſeys reales y no mas, y defendemos que perſona alguna durante el dicho tiẽpo ſin poder del dicho moneſterio no lo pueda imprimir ni uender ſo pena de perder todos los libros que del ubiere impreſſo, y mas de diez mil marauedis para la nueſtra camara: y mãdamos alos del nr̃o cõſeio preſidẽtes y oydores de las nr̃as audiẽcias, alcaldes alguaziles dela nr̃a caſa y corte y chãcillerias, y a todos los corregidores, aſſiſtẽtes, gouernadores, alcaldes maiores y ordinarios y otros iuezes y iuſticias d̄ q̃leſquier de todas las ciudades uillas y lugares de los nr̃os reynos y ſeñorios, y a cada uno y qualquier dellos, aſſi alos q̃ agora ſon como alos q̃ ſeran de aqui adelante, q̃ guarden y hagan guardar y cumplir al dicho moneſterio eſta nueſtra cedula y merced que anſi le hazemos y contra el tenor y forma della no uayan ni paſſen ni conſientan yr ni paſſar por manera alguna ſo pena dela nueſtra merced y de ueynte mil marauedis para la nueſtra camara, dada en ſant Lorẽço a. xiiij. dias del mes de Agoſto de mil y quinientos y ſetenta y un años.

Yo el Rey.

Por mandado de ſu Mageſtat
Antonio de Craſso.

NOS frater Alphonsus çorrilla abbas sancti Benedicti Regalis Vallisoletani, eiúsque congregationis Generalis vidimus & examinauimus librum Syluam allegoriarum inscriptum, quem admodum Reuerendus Pater Frater Hieronymus Loretus diui Fœlicis Guixen. Abbas longo labore composuit. Et quia nobis Catholicum & maxmé frugiferum opus visum est, in presentibus latam et amplam concedimus facultatem, atque copiam, vt huiusmodi opus omnibus sacræ Paginæ studiosis vtilissimum imprimi, excudi, atque typis mandari queat, possit, atque valeat. Hæc concedimus vt præsul supræmus, huiùsque congregatiouis Generalis. Datum apud S. Benedictum Vallisoletanum octauo idus Ianua. Anno, 1570.

F. Alfonsusçorilla magister & abbas
Generalis S, Benedicti.

De mandato suæ Reuerendissimę
D. F. Rodericus Gutierrez.

FRATER LVDOVICVS DE LEON, ET GASPAR DE GRAXAR SACRÆ THEOLOGIAE MAGISTRI CANDIDO LECTORI.

QVod nos de hoc libro, deq; eius authore vere dicere possumus idest authorem in sanctorum patrùm libris multum versatum diligenter ea quę ad sacras allegorias pertinebant collegisse: & suo magno labore studiosorum istarum rerum cõmodo non parũ iuuisse librum quē ipsum publicé cunctis diuinarum literararum amatoribus vtilem esse. Salmanticæ, xij, May, Anno. M. D. LXXI,

Gaspar Graxar. Frater Ludouicus Legione.

FRATER GARCIAS DEL CASTILLO SACRÆ THEOLOGIÆ MAGISTRI CANDIDO LECTORI.

T ego Laureti allegoriarum ſyluam perluſtrans illius aſsiduam in ſanctorum patrùm lectione lucubrationem quam a multis cō mendari audi eram conspexi, ex qua tantum vtilitatis euangelij concionatoribus aderit, quantum laboris in ſanctis patribus ver ſandis viri ei us labore ſuffulti effugient, nec concionatoribus mo do verum diuini verbi explanatoribus precipuo erit iuuamini allegoriarum ſylua á Laureto perinde religioſiſsimo ac doctiſ ſimo ędita quam viris doctis maxime allegoriarum ſtudioſis nō vulgare ſed preclarum commodum allaturam credo. Salmanticæ. xij. Maij. 1571.

Frater Garcias del
Caſtillo Magiſter.

DOCTOR VILLANPANDO, ET FRATER LVDOVICVS ESTRADA MAGISTRI CANDIDO LECTORI.

Ibrum editum à fratre Hyeronimo Laureto qui ſylua allegoriarum inscribitur quem nobis prebuit examinandum Regius ſenatus legimus quanta potuimus diligencia neque in eo quicquam reperimus quod ab inſtitutis ſanctarum ſcripturarum, vel Romanæ eccleſię diſ crepet, vel quod ſit bonis moribus comparandis impedimento. Imo vero cum is liber multa & varia eruditione atque ea magna ex parte ex fontibus patrum ſanctorum hauſta totus refertus ſit, non poteſt non plurimum prodeſſe ijs qui allegoriarum ſtudio capiuntur modo lector ſanctos illos patres, reliquos que authores catolicos vnde huius ſyluæ ligna ſumpta ſunt conſulat, vbi ſe viderit alicuius loci teneri difficultate, quos ob eam cauſam maxime in hac ſylua nominatim citat author & loca indicat ex quibus teſtimonia repetit. Quamobrē dignum putamus hunc librum qui in vulgetur atque euoluatur in cuius rei fidem hoc chirographum damus. Compluti pridię calendas Auguſti, Anno dñi Milleſimo Quingenteſsimo ſeptuageſimo primo.

Doctor Villalpando.

Frater Ludouicus Eſtrada.

CANDIDO LECTORI fr. Ioannes de Robles monasterij insigniscꝫ collegij sancti Vincentij Salmanticensis Abbas. S. D.

HIERONYMI Laureti volumen quod ille allegoriarum syluam & promptuarium appellandum censuit, mihi singulariter auisit, tum quia Laureti mei partus est quem ego à primis ferè incunabulis & amaui & feci plurimi ob singularem mentis & morum candorem, & ad sacrarum studium literarum propensum abineunte etate animum: tum quia argumentum (quod dubites plus ne habeat vtilitatis quam præseferat laboris & industriæ) sic dextrè versat: vt planè doceat se sacrarum literarũ fontem non summis labijs gustasse, sed altius hausisse quã eorum quiscꝫ (absit verbo inuidia) qui nostra patrum & auorum memoria veterem theologiã promouendam curarunt, adeò vt mihi per sępe videatur, illũ in hortũ aromatũ cœlestis regis manu introductũ: vnde mortalibus calathũ hunc allegoriarum mentis animiquè policè legit, quæ emunctis naribus suauissimos odores spirant. Fecit ille meo iuditio rem admodum præclarã & diuinarum literarum candidatis iamdiu exoptatã, dum quascumcꝫ doctores sacri allegorias & nouo et veteri instrumẽto lætere docent, in vnũ colligit, quo possit quivis ad manus habere sensum allegoricum, scripturæ verbo germanum. Quę res quantum conferat his qui serio rei theologicę nauant operam, haud facilè dixerim, Ille breui discet qui Laureti mei allegorias nocturna diurnacꝫ versabit manu cum viderit se subitò admodum profecisse. Nam siue populum scripto, siue verbo docebit, & alliciet lectorem, & auditorem detinebit inuitũ etiã reluctantem: tantum est suis locis apte inserta allegoria et cõmode interpretata. Fruere igitur lector optime tam piis quam vtilibus et necessariis laboribus tanti viri, si modo sacrarum literarum spiritum illum haurire cupis de quo scriptum est quòd sit fons aquæ viuæ salientis in vitam æternam.

F. Io. de Robles
Sctĩ Vincẽtii Abbas.

SYLVA ALLEGORIARVM

ſacræ ſcripturæ in indicem redacta.

Aron interpretatur, arca, vel montanus: fuit filius Amram & Iochabed de tribu Leui, frater Moſis, eiuſq; interpres, & adiutor ad educendum populum Iſrael de Aegypto: ſacerdos & primus pontifex Hebræorum, maritus Eliſabeth: ē qua genuit filios Nadab, & Abihu, Eleazar, & Ithamar. Non eſt ingreſſus in terram promiſsionis: ſed mortuus eſt in deſerto, & ſepultus in monte Hor. Secundū hæc & cætera quę de eo leguntur, varias ſuſcipit allegorias.

Sacerdotium uetus & carnale.

Secūdum quidē ꝙ frater eſt Moſis, id eſt, legis, figura eſt ſacerdotij veteris legis. Ideo Exo.4.c. datur Moſi vt ſocicius, & interpres, & vt ſit os Moſis: quia ſacerdotum eſt interpretari legem: & per os eorū loquitur lex. Vnde Malach.2.B. dicitur. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcictiam: & legem requirunt ex ore eius. Sic Exo.7.a. dicitur Aarō propheta Moſis, hoc eſt, interpres legis. Idē aſcendit cum Moſe in montem: quia ſacerdotes cum doctrina legis perfectionē operū habere debent. Exo.19.d. Applicatur ad Moſen: ſacerdotium videlicet ad legem. Exo.28.a. Sed & cum videt faciem Moſis cornutam, timetq; accedere, ſacerdotes indicat refugientes intelligere legem ſpiritaliter, nec valentes ſuſtinere ſplendorem myſticorum ſenſuum eius. Cum etiam ſit pater Nadab & Abihu, qui obtulerunt ignem alienum, figura eſt eiuſdē ſacerdotij, vnde exierunt qui extraneos ſenſus velut ignem alienum offerrent. Leui.10.a. Non traditur ei vacca rufa, ſed Eleazaro filio: quia ſacrificiū Chriſti non ad ſacerdotes veteris legis, ſad nouæ ſpectat. Nume.19.a. Vt non eſt ingreſſus in terrā promiſsionis, nec etiā in partem eius, deſignat ſacerdotium vetus in totum ceſſaturū in lege noua cum omnibus ritibus ſuis. Moſes autem, hoc eſt, lex, licet non tranſierit iordanem, tamen in partem, quæ erat trās Iordanem, ingreſſus eſt; quia aliqua illius legis ſeruantur in lege noua: ſed non omnia. Nume.30.d. Significat fere ſacerdotium vetus vbi cum Moſe coniungitur vt num.1.a.2.a.8.a.17.a.18.a.19.a.33.a. pſ.76.98. Eccleſiaſtici.36.c.45.a. Mich.6.a. Sic Hebræ.5.a.7.B.9 B. vbi ſacerdotij illius veteris prius monſtratur electio, ac poſtmodum eius in nouum translatio.

Hiero ſ. ſopho.2. & de manſionibus
Aug.q. in nume.33 53.
Beda.ſ.Exo.5.

Sacerdotium nouæ legis.

Cum autem ſtetit cum Moſe coram Pharaone, vt ab Aegyptiaca ſeruitute populum liberaret, typus eſt ſacerdotij nouę legis, ac ſtatus clericalis: quorū eſt munus ſtare aduerſus principem huius mundi ad liberandum populum à peccatis tum precibus, tum doctrina, tum etiam exemplis. Vnde ex aduerſo Pharaonis ſtare dicuntur: quia debent reſiſtere aduerſario, Exo.5.B. Cum etiam manducat cum Ietro, nouum eſt ſacerdotium: ad cuius conſortium inuitatur gētilitas. Exo.18.B. Sic quum nō comedit hircum pro peccato, ſacerdos eſt non acceptans inutilem ſeu fictam pœnitetiam peccatoris. Leui.10.d. Idem ſacerdotiū deſignat. pſ.104.134. Mich.6.a. Et cum Moſes aſcendens in montem reliquit Aarō & Hur iudices Exo.24.d. dicens: Habetis Aaron & Hur vobiſcum: ſiquid natum fuerit quæſtionis, referetis ad eos, Aaron ſtatum ſacerdotalem deſignat: cui Chriſtus aſcendens in cœlum poteſtatem contulit iudiciariam. ſicut & Hur videtur poteſtatem ſecularem deſignare.

Ambro. Epiſ.3.
Hiero ſ. mich.6.
Bern. Epiſ.188.

Chriſtus.

Vt autem Aaron interpretatur montanus, id eſt, alta de deo intelligens: aut mons fortitudinis, iuxta Gregoriū, typus eſt Chriſti. Vnde dicitur ſimul cum Hur ſuſtentaſſe manus Moſis orantis: ſic Chriſtus cum ſpiritu ſancto legem impleuit: eamq; venit non ſoluere, ſed adimplere. quam pleniorem reddidit. Exo.17.c. Cum item relinquitur cum Hur, aſcendēte Moſe in montem, vt ſit cum populo, quæſtioneſq; ſi quæ oriantur in populo decernat, typum gerit Chriſti, qui eſt cum eccleſia vſq; ad conſummationem ſeculi: & cum ſpiritu ſancto quæſtiones quæ in eccleſia oriūtur decernit. Exo.24.d. Et cum dicitur domus Aaron, Aaron eſt Chriſtus: domus eius eccleſia vel ſacerdotes. pſ.113.117.132.134. Præterea cum accepto thuribulo oraſſe perhibetur ad iram dei placandam apertē deſignat Chriſtum ſeruatorem noſtrum: qui accepto thuribulo, aut batillo carnis noſtræ, & ſuppoſito igne altaris, anima ſine dubio illa magnifica, cū qua natus eſt in carne, adiecto etiā incenſo, q eſt ſpiritus immaculatus, medius inter viuos & mortuos ſtetit, ſiue inter fideles & infideles: ſiue inter patres veteris teſtamenti ac noui, & plagam ceſſare fecit deſtructo mortis imperio. Nume.16.g. Et cum ſemel in anno cum ſanguinē deprecabatur ſuper cornua altaris: mani-

Ambro.2. d Abra.9
Hila.ſ.pſ.132.
Iſyc.ſ.leui.2.
Grego.ho.33.
Cyri. de trini.1.
Beda.ſ.exo.6.17.
Orig.ſ. nu.ho.9.
& ſ. Ioſu.ho.26.

stè est Christus mortuus pro peccatis nostris:qui semel ĩ anno placabili introiuit in sancta. Exo.30.b.Et cum vngitur Aaron figura est Chri.Leui.8.a.de quo ps.132.Designat etiã Chrs, vt Aaron interpretat̃ arca,vt pote habẽs in se legem Dei & eloquia : ideo ipse offerre sacrificiũ đ simila potest.Leui.2.a.Cũ etiã floruit virga eius,chrs est,cuius cruxfloruit ĩ gẽtibus. nu.17.c.Ipse implet vas aureum mãna,cum in aĩa sancta cœlestẽ thesaurũ recõdit.exo.16.g. Vt autem egressus ignis à dño deuorauit sacrificia oblata per Aarõ & non per Mosen,designauit remisiõnẽ futurã non per sacrificia legis,sed per sacrificiũ Chri Leui.9.d.

Auguſ.ſer.99. Cyril.3.ſ.Ioã.34. Ruper.2.ſ.leui.6.

Preterea vt erat frater Mosis,interpresq; eius,sensum spiritualem legis adũbrat: qui recte frater dicitur sensus literalis,cum ab eodem sint autore. & sensus ipse spiritualis literalem interpretatur:qui etiam obuiasse dicitur Mosi in mõte , quia legem ipsam ad sublimẽ eleuat intelligentiam.Exo.4.c. Nihil tamen obstat,quin dicamus etiam sensum literalem esse Aaron,qui os dicitur Mosis;& spiritus loquitur per literã:atq; ita posse intelligi Leui. 13.a.Cum loquitur dominus ad Mosen & Aaron.Et Moses loquitur per Aaron ad populum,quasi docens minora & secundum literam:quorum capax erat populus.

Orig.ſ.exo.ho.3. Iſyc.ſ.leui.13. — Senſus ſpiritalis. Senſus literalis.

Vt etiam datur vt sit os Mosis,designat eloquentiam,sine qua mens non disputat cõtra sophistas.Estq; frater Mosis:quia rationalis natura est vna mater mẽtis & sermonis : quia mẽtis est concipere,elocutionis verò proferre.Et occurrit obuiam,cum addit verba & nomina,formans cogitationes,quæ antea nullam habebant formam.Et mens quidem suggerit cogitata,elocutio verò format.

Philo.q. đterior potiori insidi.Et demigrat.Abrahæ. — Eloquentia.

Sed & cum in manu Mosis & Aaron egresi sunt filij Israel de Aegypto, significare potest Aaron peritiã sacrificandi & immolandi Deo: quæ necessaria est exeuntibus de cõuersationis secularis & mundanę Aegypto:vt sciant singula vitia mactare & immolare.

Ori.ſ.num.ho.27. Hiero.de manſio. — Peritia ſacrificandi.

Vt etiam sustentauit manus Mosis orantis cœlestium meditationem ac contẽplationem adumbrare potest : quia contemplatione cœlestium mentis deuotio roboratur.Exo.17.c. designat etiam rationẽ quæ viri sapientis actiones firmas & stabiles facit.Et ascẽdit in mõtem Hor,id est,lucis,vt ibi finiretur:quia finis rationis est lux veritatis.

geor.uenet.cãti.2. con.3.cap.18. Greg ſ.1.reg.15. Phillo.2.allego. — Cõtemplatio. Ratio.

Rursus sustentãdo manus Mosis formã tenet prælatorũ, aut pręedicatorũ: qui sua doctrina & exhortatione legem sustentare debẽt in cordibus auditorũ , vt eam opere cõpleant.

Greg.ſ.1.reg.15. — prælati ſeu prædicatores.

Quin & bonos discipulos ibi designare potest:quorum bonis operibus prædicator sustentat̃,siue vt lapsum declinet,siue vt in virtute ꝓficiens victoriã de aduersarijs reportet.

Boni diſcipuli.

Cum stetit Aaron inter viuos & mortuos,typus est verbi dei dirimentis sacra à prophanis:quo facto placatur ira Dei.Desinat etiam formam orandi,fructusq; pænitentię:quæ in esse oportet ei,qui iratum sibi Deum ob scelera placare cupiat.

Philo. quis rerum diui.hæres. Orig.ſ.num.ho.9. & ſ.Ioſu.ho.26. — Verbum dei. Orãdi forma ac fructus pænitentiæ.

Præterea cum relictus est cum Hur ascendente Mose in montem,vt esset cum populo, eiusq; decerneret quæstiones Exo.24.d.fidẽ Chri designare potest ad cuius normã omnes quæstiones sunt decidendę:debetq; nobiscum manere, etiã vsq; ad seculi finem.

Beda.ſ.exo.24. — Fides Chriſti.

Cum dicitur Aaron cognatus Oziel,id est,euangelij leui.10.a.14.c.typus est prophetiæ quæ magnam habet cũ euangelio cognationẽ , quando eaquę à prophetis prædicta sunt, in euangelio monstrantur impleta . Et cum coniungitur cum Mose prophetia designatur iuncta legi. Vnde & Aaron propheta Mosis dicitur Exo.7.a.

Beda.Exo.24. Iſy.ſ.Leui.14. — Prophetia.

Quando fecit Aaron vitulum ad petitionem populi.Exo.32.a.deut.9.c.Prelatum exprimit non modo non reprimentem subditorum impudẽtiam in peccando, verum etiam eorum prauis cupiditatibus obsequiũ præstantem . Et quoniam populus punit̃,& non ipse, denotatur deum sępe permittere,prælatum in peccatum labi. Vt puniat populũ.

Lyra.ſ.exo.32. — Prælatus malus aut peccans.

Murmurãs Aaron cõtra Mosen nume.12.a,figura est sacerdotum,scribarũ,ac Pharisęorũ de Chro semper murmurantium eiusq; doctrinã,& opera calumniantiũ idq; propter Aethiopissam, id est,ecclesiam;cui nunc iunctus est Moses,hoc est,lex spiritalis.Hęretici quoq; legi Mosis calũniam impingentes,aut contra prælatos ecclesiæ se extollentes, sacramq; scripturam suo arbitrio exponentes,reuelationẽq; diuinam sibi arrogantes,facilè per eundem intelliguntur.

Orig.ſ.num.ho.6. & ſ.canti.ho.2. Hiero.plo. in hoſe. — Sacerdotes & Phariſei. Hæretici.

Cum dicitur Aarõ,& filij eius,intelligi potest Christus,& apostoli.vt quũ exo.27.d.ipsi & filijs eius aptandæ lucernę cura mandatur: quę est pręedicatio fidei, quam Chrs instituit, & apostolis prædicandam tradidit.Ita exo.28.a.quũ Aaron, & filij eius applicant̃ ad Mosen,vt fiant sacerdotes;vestibusq; sacerdotalibus induant̃:vbi & frater Mosis dicit̃ Aaron: & Chrs frater legis appellari potest.Itidem cap.29.a.&.40.b.vbi explicatur Aaron,& filiorum eius consecratio. Sed & Leui.1.b.2.c.6.b.7.d.8,a.9.c. quũ de filijs Aaron fit mentio, Chrs,& apostoli,& successores sacerdotes intelligi possunt:qui omnes filij dicuntur Chri, à quo ortum habet omne sacerdotium.Cum etiam Leui.10.b.recipit mãdatum , ne ipse ac filij eius accessuri ad altare,biberent vinum,aptè designat Christũ,& apostolos , cæterosq; fideles:cum videlicet accessurus Christus ad altare passionis, & crucis suæ dixit : Non bibam de genimine vitis,donec bibam illud vobiscum nouum in regno Dei: nam non bibit vinũ

Orig.ſ.Leui.ho.7. & ſ.num.ho.10. Iſy.ſ.Leui.8. — Chriſtus & apoſtoli.

vinũ lætitiæ ex illa hora, qua se obtulit, & in altari se presentauit: & dicitur semper assistere altari, & vultui Dei pro nobis, donec saluandorum numerus impleatur. Et quãdiu mẽbra Christi peregrinantur in terris, non dicitur ipse bibere vinum illud nouũ: quia dicit, vobiscũ: quare tunc bibet, cum totũ corpus suum erit in gloria: & idem de apostolis, & cæteris sanctis, qui sine nobis non consummabunt. Preterea Num. 3. 4. 8. 18. Aaron & filij eius eosdem significabunt: vbi Aaron, & filij eius dicũtur portare iniquitatem sanctuarij, aut sumere peccata sanctorũ. Quomodo enim Christus lãguores nostros tulerit, & dolores portauerit, manifestũ est. Sed et apostoli, & martyres suo modo aliorũ iniquitates portãt, pro quibus parati sunt se offerre. Vnde dicebat apostolus. 2. Cor. 12. e. Ego libentissime impendam, & super impendar pro animabus vestris.

Prælati. Prædicatores. Possunt etiam per Aaron & filios eius, quorũ muneris erat candelabri lucernas aptare, intelligi prelati & predicatores: qui curã habent lucerne verbi Dei. Exo. 27. Et tam ibi quã *Episcopi & sacerdotes.* in locis, quos hic annotauimus, intelligi possunt episcopi, & sacerdotes. Exo. 28. 29. 30. Leui. 1. 2. 6, 7. 8. 10. 17. 21. 22. Num. 3. 4. 8. 18. 20. 1. Par. 6. d. 23. b. ps. 105. *Cyril. 3. s. Ioã. 1.*

Mẽs & sensus eius. Potest quoq; per Aaron intelligi mens ipsa, & per filios eius sensus mentis, qui capaces sunt scientie Dei: & offerunt vitulum per macerationẽ carnis, &c. Leui. 1, b. Et tunc animus dicitur montanus, & sacerdos, cum diuinis & sublimibus vacat. *Orig. s. Leui. ho. 1. Philo de temulẽ.*

Digni ad contuẽda mysteria. Cum etiam Aaron, & filij eius debent omnia sacra vasa contrectare, & operire opertaq; Cahathitis tradere. Num. 4. significare possunt eos, qui digni sunt ad contuenda diuina mysteria: altamq; habent vite cõuersationem. Hi vasa sacra contrectãt & incapacibus ea non manifestant: ne videlicet margaritas perdãt. Et qui est Aaron, hoc est, arca diuina, & altam conuersationem habens ingreditur certa lege in sanctuarium, idest, ad diuinorum mysteriorum contemplationem. Leui. 16. a. *Orig. s. Num. ho. 5. Isy. s. Leui. 16.*

Angelus custos. Vt erat Aaron frater maior Mosis, & illi occurrit, vt esset adiutor aduersus Pharaonem, typus est angeli custodis, qui frater est hominis propter communionem naturæ intellectualis, & adiutor aduersus diabolum, vt eius auxilio homo ab eius tyrannide liberetur. *Greg. Nysse. de uita moseos.*

ABADON.

Diabolus. Abadon, idest perdens, nomen angeli abyssi, qui dicitur esse rex locustarum nocentium hominibus: manifeste accipitur pro diabolo, seu satana: qui semper nititur animas perdere. Apoc. 9. b. Haimoni tamen videtur legendum Labaddon: qui & allegat Hieronymũ in interpretationibus Hebraicorum nominum. *Glo. inter. s. apo. 9.*

Abalienare uide Alienus.

Abarim.

Abarim. i. transitus, vel transeuntes, Montana sunt secundum Iordanis tractum, ab oriẽte Hierico, quę à Moabitis incipientia versus Galaad montes in longum protendunt, atq; suo limite, terram Amorrheorum, quæ duabus tribubus distributa est, ab Ammonitica seiungunt. Ibi fuit quadragesima prima mansio filiorum Israel, quo peruenerũt post Almõ Diblathaim. Habet hic mons iuga plurima proprijs nominibus à scripturis celebrata: vt est Nebo, Phasga. Hunc montem iussus est ascendere Moses, vt terram promissionis contẽplaretur: ibiq; mortuus est. nu. 27. c. 33. f.

Translatio in Deũ Figura est eius qui totus in Deum translatus est, vt quasi Enoch non appareat quia deus transtulit illum. Non inuenitur autem in mundo: quia in nullo actu seculari, in nulla re carnali; in nullo colloquio vanitatis inuenitur. *Ori. s. nu. ho. 27.*

Transitus legis ad euangelium. Vel est transitus veteris legis ad euangelium: ita vt ibi moriatur Moses, idest, lex, nec vltra appareat: quia non est amplius memoria obseruationis litere legis. Vnde & Nebo dicitur mons, idest, conclusio, quia datus est finis legi. *Hiero. de mansio.*

Abbreuiare, quære Breuis.

Abdemelech.

Prædicatores. Abdemelech, idest, seruus regis, Eunuchus regis Sedechiæ: qui liberauit Ieremiam de lacu: vnde & ipse liberari meruit ne in captiuitatem iret Babylonicam. Iere. 38. b. 39. d. Figura est prædicatorum, qui se castrauerũt propter regnum cœlorum: & sua prædicatione ac exemplis è lacu & vinculis peccatorum animas eripere procurant. Quo circa & ipsi ab omni periculo, & diaboli laqueis liberari merentur. *Glo. inter. s. Iere. 38*

Misericordes. Potest etiam significare misericordes, & eleemosynas dãtes, & eos qui tribulatos à periculis liberant: hi enim misericordiam consequi merentur. Matth. 5. a.

Gentilis populus. Potest etiam gentilem populum designare: qui educit Ieremiam de lacu, i. confitetur resurrectionem Chri, quem principes Iudeorum in lacum miserant, cum neci tradiderunt. Qui etiã populus prophetias amplectit, & predicat, quas Iudæi in suę mentis cœno abstrusas detinent. Hic prius quàm fidem amplecteretur, niger & Aethiops erat sed cum ad bap- *Ori. s. can. ho. 1. Ambro. 2. de spiritu sancto. 11.*

tiſmi aquas venit formoſus effectus eſt.

Abdere quære Abſcondere.

Abdias.

ABdias,ideſt,ſeruus domini,princeps exercitus Achab, qui pauit prophetas tempore famis,cuius rei gratia & ipſe prophetiæ donum accipere meruit.3. reg.18.a.

Hiero.ſ.abditam. Figura eſt principum,qui ex Iudæis in Chriſtũ crediderunt quales fuerunt Nicodemus & Ioſeph,Et figura miſericordiũ,& eorum de quibus ait ſeruator noſter. Matth.10.d.Qui recipit prophetam in nomine prophetæ,mercedem prophetæ accipiet. Quod hic ad literam adimpletum eſt:quando qui pauit prophetas,prophetię donum eſt adeptus. *Fideles prĩcipes Iudæorum. Miſericordes.*

¶ABDVCERE.

ABducere eſt à proprio quaſi loco ſeparare.Qua ratione.Nehe.1.c.Abduci dicuntur ad extrema cœli;qui ab Hieroſolymis ad extrarias regiones captiui ducunt̃. Sic qui à virtutis medio ceu à ſpirituali Hieruſalẽ ad extrema vitia declinãt, captiuati à dęmonibus, abducti dicunt̃.Ita.pſ.136.Qui abduxerũt nos, intelligũtur vel dęmones vel praui homines alios à bono retrahentes.Et Holophernes dicitur abduxiſſe filios Madian.Iudith.2.d. Hoc eſt,diabolus captiuaſſe diuino auxilio deſtitutos,varijs eos irretiens vitijs: ne facilẽ ad virtutem reditum habeãt.Itidem Zacha.10.a.dicuntur abducti quaſi grex,in captiuitatẽ,videlicet regis Babylonis,hoc eſt,diaboli,cuius ſubduntur imperio.Ita.ſapi.19.c. Abducti dñr cõcupiſcentia.In hac autẽ abductione ad malum dicit̃ permanere triſtitia. Eccleſiaſti.3. b. *A uirtute ad uitia trahere.*

Hiero.ſ. Zach.10. Abduci præterea dicũtur qui à veritate & fidei ſynceritate in errorem ducunt̃: vt acto.20.f.Ait Paulus de Pſeudapoſtolis vt abducant diſcipulos poſt ſe.Et ad Hebræ.13.b. hortatur idem: Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci.Sic Sapien.14. c. multitudo abducta dicitur per ſpeciem operum ad colenda idola. *In errorem duc.*

Sed & in bonũ ſumi poteſt:vt Nahũ.2.b.milites Niniue captiui abducti dicunt̃, hoc eſt, fortes & eruditi gentilium tracti ſunt à Chr̃o ad fidem: vt captiuarent intellectum in obſequium Chriſti,vt dicitur.1.Cor.10.b. *Ad fidem conuertere.*

¶ABEL.

ABel.1.vanitas,ſiue anhelitus,aut iuxta Auguſtinum, luctus filius ſecundus Adæ, iuſtus & initium ciuitatis Dei,paſtorq; ouium:cuius cum munera accepta eſſent Deo,per inuidiã occiſus eſt à fratre ſuo Cain in agro.gene.4.a.

Secundũ quidem ꝙ Abel naſcitur poſt Cain,figura eſt vitę ſpiritualis, quę ſequitur poſt carnalem.Nam prius quod animale,deinde quod ſpirituale.1.Cor.15.f. Interpretat̃ autem vanitas quia ſpirituales cognoſcunt omnẽ creaturã vanitati eſſe ſubiectam. *Vita ſpiritualis.*

Secundũ vero quòd erat paſtor ouiũ, ſimplicitatem animiq; puritatem ſignificat: ideo eius munera accepta fuere Deo,quia Deus ſimplicis cordis eſt amator. Deſignat etiam prælatos paſtores ſimplicium. *Simplicitas. Prælati.*

Tertul.d̃ carne chriſti. Aug.15.ciui.dei.18 & 12. contra fauſtũ.9.11. Rup.4.ſ.gẽ.4. Eſt autẽ Abel manifeſta Chriſti figura,eiuſq; paſsionis.Nam cũ eſt frater Cain, Chr̃s eſt frater Iudęorum,ex quorum eſt genere natus:vt ille iuſtus, ita Chr̃s iuſtiſsimus omniſq; autor iuſtitię.Ille paſtor ouiũ:Chr̃s d̃ ſe ait Ioã.10.b.Ego ſum paſtor bonus.Illius munera accepta fuere deo: Chr̃s ſuo munere genus humanũ deo recõciliauit.Ille obtulit oues: Chr̃s ſe ipſum,qui tanquã ouis ad occiſionẽ ductus eſt,& quaſi agnus coram tondente ſe obmutuit.Ille per inuidiam occiſus eſt à fratre:Chr̃s per inuidiã à fratre ſuo populo Iudæorũ, ꝗ dicebant:quid facimus,quia hic homo multa ſigna facit?&c.Ioã.11.f.Ille occiſus eſt ĩ agro: Chr̃s extra portã paſſus eſt in mõte Caluarię.Et queadmodum Abel plurimam,aut vberiorem hoſtiam obtuliſſe dicitur quàm Cain,vt ait Paulus Hebrę.11.a. Ita Chr̃s vnica ſui oblatione vberiorẽ obtulit hoſtiã,quàm fuerint omnia veteris legis ſacrificia: quę ſimul omnia iuſtificationem afferre non valuerunt:vt ait idem. Roma.3.d. Et quoniã effuſio ſanguinis Chr̃i ſine comparatione quantũ ad utilitatẽ excedit effuſionem ſanguinis Abel: ideo Paulus ait ſanguinem Chriſti melius,aut meliora loqui,quàm Abel. Nam ſanguis Abel clamabat ad deũ petẽs videlicet vindictã,ſanguis vero Chriſti ſemper clamat miſericordiam. *Chriſtus uel eius paßio.*

Ambr. de Cain & Abel.1. Ori.ſ.Matt.ho.26. Poteſt quoq; Abel populum chriſtianum deſignare,qui minor eſt frater. Nam maior & prior eſt populus Iudęorũ:& huius Abelis ſacrificia accepta ſũt deo,& ad ea reſpicit deus, abiectis prioris populi ſacrificijs:& hic populus paſſus eſt perſequutiones à Iudęis. &c.Sed & quoſcunq; iuſtos ſignificare poteſt,qui ſemper patiunt̃ perſequutiones ab impijs: quorũ typus eſt Cain,ad cuius ciuitatem pertinent.Matth.23.f.Et alias interpretatur luctus quia iuſtorum eſt hic lugere. *Populus chriſtia. Iuſti.*

Glo.inter.ſ.matth.23. Cum autem.Matth.23.d.& Luc.11.g. Chr̃s dicit exquirendum omnem ſanguinem iuſtũ, à ſanguine Abel vſq; ad ſanguinem Zacharię & Abel occiſus ſit in agro, Zacharias vero ſacerdos in templo intelligi volunt aliqui per Abel martyres laicos, & per Zachariam martyres ordinis eccleſiaſtici. *Martyres laici*

Abel

Bona dogmata. Abel præterea bona dogmata designare potest: quæ omnia tribuunt Deo nihil sibi ascribentes, & cum prauis dogmatibus pacem nõ habentes. Vnde cum natus est Abel, dicitur, apposuit parere Eua: quia abiecto prauo dogmate gignitur bonum. *Philo. de sacrificijs Cain & Abel.*

Christus. Abel autem magnus quod interpretatur luctus, nomen est lapidis iuxta Bethsames, in quo posuerunt arcã domini. 1. reg. 6. d. significat manifeste Chrm, qui lapis est angularis, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & sciẽtiæ abscõditi. Cui recte conuenit nomen luctus, quando cum propria non haberet, quæ fleret: nostra tamen quotidianis precibus & fletibus peccata purgauit. Est Abel nomen loci Iudi. 11 f. 3. reg. 15. d. 4. reg. 15. f. *Ambro. de Cain. 1. Beda. s. gene. 4. Grego. s. 1. reg. 6.*

¶ABELMEVLA.

Christus. Abelmeula. i. luctus parturiẽs, ciuitas Elisæi typus est Christi, in cuius iudicio malis erit luctus parturiens, gehennæ videlicet cruciatus. 3. reg. 19. c.

¶ABESSE, ABSENS, ABSENTIA.

Abesse seu absentem esse notæ est significationis, raramq; admittit allegoriam.

Iudæi. Absentes qui dicunt torqueri sicut præsentes. sapi. 11. b. intelligi possunt Iudæi absentes à lege & testamento, & fide Christi dispersi per orbem, vagi & extorres.

Defectus prædicatorum. Absentia filiorum Iacob, quando oppressa est Dina à Sichen. gene. 34. a. designat defectum aut raritatem prędicatorum, in quorum absentia diabolus infirmas animas decipit, & in peccatum inducit.

Defectus cõtẽplationis aut sapientiæ. Absentia Beniamin, sine quo non vult ascendere Iudas ad patrem. gene. 44. g. designat defectum contemplationis & sapientię diuinorum, sine qua confitens vel laudans Deum videt se in laudibus deficere: quare laudes dei sine Beniamin esse non debent. Vnde. ps. 67 Ibi Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Et. Sapiẽ. 9. b. Si quis fuerit consummatus inter filios hominum, si abfuerit ab illo sapientia tua, in nihilum computabitur. Et Ecclesiastici. 15. b. Ostenditur hęc sapientia abesse à superbia & dolo: & ꝙ per culpã hominũ abest.

¶ABIATHAR.

Abiathar. i. pater excellens aut pater residui vel remanentis, siue pater explorationis vel cõtẽplationis, aut pater funiculi: filius Achimelech sacerdos & pontifex, qui euasit à cæde, quam Saul in sacerdotes exercebat, tulitq; secum Ephod. 1. reg. 22. d. 23. a. Post mortẽ verò Dauid cum fauisset partibus Adoniæ, pontificatu priuatus est à Salomone. 3. reg. 2. e.

Confessores & sacerdotes. Vt euasit Saulem, typus est confessorum & sacerdotũ, qui à cæde tyrannorum euaserũt: & relicti in ecclesia sunt ferentes tamẽ secũ Ephod. i. sacrã doctrinã, & vitæ puritatẽ, q̃ nequiuerunt auferre tyranni. Dicitur filius Achimelech. i. Christi per regenerationem, & rursum pater alterius Achimelech. i. mẽbrorum Christi per doctrinã & spiritualem gubernationẽ. Porrò cum Marc. 2. f. Dicit Dauid accepisse panes propositionis sub Abiathar, quos accepit sub Achimelech patre eius, hoc indicat, nempe sacerdotes vicem Christi gerere. Nã Abiathar in conferendis panibus minister patris fuisse videtur.

Malus prælatus. Vt autem fauit Adoniæ ad vsurpãdum regnum aduersus Salomonẽ, typus est mali prælati qui ob amicitiam, aut alias promouet indignos & ambitiosos. 3. reg. 1. b.

¶ABIES, ABIEGNVS, ABIETARIVS.

Abies est arbor procera habens folia pectinis modo diuisa, vt picea, eaq; non amittit: nascitur in mõtibus & vallibus locisq; desertis: habet flores crocei coloris, redditq; semẽ: est enodis, & habet ramos ordine quodam positos in cœlum tendentes non in latera pronos, & decisis cacuminibus moritur. Eius materia est apta nauigijs & antenis nauigiorum: ad cætera quoq; opera, in quibus fortitudo requiritur. Nam resistit ponderi, ipsumq; vali de sustinet. Eius vmbram satis omnibus ferunt maxime perniciosam esse.

Christus. Secundum quidem ꝙ est arbor excelsa & fortis & indirectum eleuata, Christum nobis indicat; quẽ dicit dominus se directurũ vt abietẽ virentem Hose. 14. d. Vbi septuaginta transtulerunt Iuniperum. *Glos. ordi. s. Hose 14.*

Sublimes uirtute. Mentes electorum. Potest etiam significare viros perfectos in domini seruitute sublimes & fortes: aut mentes electorum, qui fundati sunt in montibus, cum dicere possunt: Nostra cõuersatio in cœlis est: & etiam sunt in vallibus humilitatis radicati: Et ita accipitur Isa. 14. b. Cum abietes dicunt lætatæ de casu regis Babylonis, hoc est, de victoria contra diabolum, vel de amotione tyranni. Et. 41. e. 55. d. Pro saliuncula ascendet abies. Sic Ezeh. 31. c. Abietes non æquãtur cedro; hoc est, sublimes virtute non se eleuant in superbiam, vt Antichristus vel lucifer. Hi quãuis de terra nascẽdo exierunt contemplãdo tamen iam iuxta æthera verticẽ mentis extollunt. *Hie. s. Isa. 14. 41. 55 60. Et. s. Ezech. 31. Grego. ho. 20. Grég. 32. mor. 24*

Angeli. Itidem sublimes & fortes sunt ligna abiegna ex quibus tegitur pauimentũ, & fiũt ostia templi. 3. reg. 6. b. 2. para. 3. b. designãt etiam virtutes angelicas quibus naturæ donis supereminebat Lucifer Ezeh. 31. c.

Principes & sacerdotes Iudæorum. Potest simili ratione significare sacerdotes & principes Iudæorum sublimes dignitate, qui ita Isa. 37. e dicuntur electæ abietes: quos hortatur Zacharias. cap. 11. a. ad vlulandum in cendium cedrorum: hoc est templi. *Hie. s. Isa. 37. Rup. s. Zach. 11.*

Lyra.s.Isa.41. Rursum abies propter suam sublimitatem perpetuūq; virorem significare potest dona & gratias spiritussancti, ac virtutes, & præcipue fortitudinē: quia arbor est robusta: & ordo ramorum eius est ordo virtutum: qui non inuenitur in vitijs, quæ sunt inordinata. Ita promittit Deus se positurum abietes in deserto. Isa.41.e. Hoc est dona spiritussancti in gentilitate ad fidem conuersa vel in cordibus eorum, qui tumultus huius seculi fugientes ad interiora cordis, velut ad quieta deserta se cōferunt. Et Isa.55.d. Pro saliuncula ait ascensuram abietem, idest pro vitijs virtutes. Dona Spiritussancti & uirtutes. Fortitudo.

Hie.s.Isa.60. Potest etiam abies significare philosophos & viros illustres, qui conuersi ex gentibus ecclesiam Dei sua doctrina illustrarunt, & ornarunt: vt Ciprianus & Hilarius: de quibus Isaias.60.c. gloria libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus simul, ad ornandum locum sanctificatiōis meæ. Et hæc sunt ligna abiegna, quæ mittebat rex Hirā Salomoni.3.reg.5.c. Vbi tamen septuaginta interpretes pro abietibus scribunt cyparissos. Phi.conuersi ad fidem.

Superbia quoq; vitæ, & fastus mūdi, ac prosperitas per abietes designari potest: vt apud Ezechielem.27.a. Cum per allegoriā Tyri loquitur vel đ lucifero, vel de hoc mundo. Abietibus, inquit, de Sanir extruxerūt te cum omnibus tabulatis maris. Atq; ita abietis vmbra perniciosa est satis omnibus: quia superbia omnia virtutum opera ceu lethale venenum inficit, & perdit, si eis adiungatur. Superbia.

Abietarius autem dici potest, qui exemplo & doctrina alios conuersatione sublimes & fortes efficere curat. Et hoc est opus abietarij. Exo.35.d.

Greg.18.mor.11. Abies etiam est altitudo supernę contemplationis, vt Isa.55.d. Pro saliuncula ascendit abies: cum in corde sanctorum pro abiectione terrenæ cogitationis, altitudo supernæ contemplationis exoritur. Altitudo supernæ contemplationis.

¶ ABIEZER.

Ori.s.Iudi.ho.8. Abiezer.i. patris auxilium, vel pater auxilij, siue pater atrij, aut pr̄is atriū, filius Galaad. Iosu.17.a. Significare potest diuinum auxilium. Vnde Gedeon congressurus cum hostibus conuocauit Abiezer, vel domum Abiezer, diuinum videlicet auxilium: quod contra spiritales nequitias est inuocandum. Iudi.6.g. Similem significationem habere potest Abiezer de Anathoth vnus ē fortibus Dauid.2.reg.23.d.1.para.11.f. Diuinum auxilium.

Hugo cardi.s.Iudi.8. Cum autem.Iudi.8.a. dicitur melior est racemus Ephraim vindemijs Abiezer, potest per Abiezer intelligi vita actiua: vt melius dicatur vnum opus vitæ contemplatiuę multis operibus vitę actiuæ: quia vnum est necessarium: & Maria optimā partem elegit, dum Martha turbatur erga plurima. Vita actiua.

¶ ABIGAIL.

Abigail.i. pater exultationis, vel patris exultatio, vxor prius Nabal Carmelitę, quæ placauit iram Dauid volentis uirum ipsius occidere: quę mortuo viro suo iuncta est Dauid in matrimonium: diciturq; mulier prudentissima & speciosa.1.reg.25.a.

Lyra.reg.1.25. Significare potest sapientiam philosophorum, quæ prius iuncta erat Philosophis superbis, qui non cognoscebant Dauid, idest, Christum: quia cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt: ideo merito iratus est illis Dauid. Sed illis extinctis venit sapientia cum philosophis humilibus, qui ad fidem venerunt. Sapientia philosophorum.

Ambr.epis.13. Rup.2.s.reg.1. Potest etiam designare ecclesiam ex gentibus; quæ extincto priore viro, cultu videlicet idololatrię, venit ad fidem: quę in hoc, ꝙ per fidem & pœnitentiā iuncta est in Christo, prudens & pulchra censetur. Ecclesia ex gentibus.

Sed & beatissimam virginem Mariam prudētissimam & pulcherrimā nobis adumbrat, quæ vere Dauid placauit, cum Deus in ea factus est homo, & generi humano recōciliatus est, eum deniq; nobis quotidie placat. Virgo Maria.

¶ ABIGERE.

Abigere propriē est pecus aut greges abducere: siue id vi fiat, siue dolo. Rarā admittit allegoriam secundum ea, quæ abiguntur.

Abigens Abraham volucres à cadaueribus.gene.15.c. figura esse potest pręlati, qui debet à subditis omnia virtutum impedimenta amouere. Vel est figura cuiuscunq;, qui feruore charitatis laborat dæmones, & omnes eorum tentationes à se abijcere: ita vt quantum possit accedere ad se non permittat. Impedimenta uirtutum amouere. Dæmones fugere.

Greg.16.mor.20. Est etiam abigere volucres malas cogitationes nos in oratione perturbantes, manu sancta discretionis abijcere: ne maligni spiritus & peruersę cogitationes rapiant, quod mens nostra offerre domino vtiliter sperat. Ad hæc refertur cum Ieremiæ.7.g. Cōminatur Deus defuturum, qui abigat volucres & bestias. Et etiam deut.28.c. Sed & cum Dauid abegit Philistinorum iumēta, Christus est amouens omnia dęmonum machinamenta, quę parant aduersus fideles.1.reg.23.a. Cogitationes malas abijcere.

Bed.s.gene.31. Abegisse dicitur Iacob filias Laban, ipso Laban ignorante. gene. 31.d. designans Christum, qui spoliauit diabolum per passionem & resurrectionem suam, captiuāq; duxit captiuitatem Christus spoliat diabolum.

Restringere loquacitatem. tiuitatem: quarum rerum diabolus fuit ignarus.

Abigere ranas est restringere loquacitatem. Exo.8.c. Gre.16.mor.13.

Trahere in hæresim. Abigere asinum pupillorum. Iob.24.a. Est trahere in hæresim simplices, qui sunt in ecclesia velut portantes onera, cum suis laboribus fideles ecclesiæ, sustentant. Id faciunt hæretici, cum gentilem ad fidem venientem peruertunt. Hiero.s.Iob.24.

Abibu.

Sacerdotes veteris legis. ABihu.i.pater ipse, vel pater est: filius Aarõ, qui cum obtulisset cum Nadab fratre suo ignem alienum.i.non de altari sumptum, incendio perijt. Leui.10.a. Significare potest sacerdotes veteris legis, qui extraneos sensus legi dederũt, nolentes intelligere de Christo, quæ de ipso intelligenda erant, & suas traditiones contra legem introducentes. Rup.2.s.Leui.7.

Hæretici. Figura est etiam hæreticorum: qui etiam ignem alienum offerũt, cum suo arbitrio scripturas interpretantur, contra q̃; tenet ecclesia: & suos errores ac somnia pertinaciter ingerunt simplicibus. Glo.inter.s.Leui.10.

Sacerdotes mali. Sacerdotes quoq;, qui ad sacramentum altaris cum suis cupiditatibus & peccatis indignè accedunt, merito per ipsum figurãtur. Et breuiter quicunq; prauos mores in ecclesiam dei inducunt, per eum designantur. Qui omnes merito ęterno igni peribunt, vt illi perierunt. Lyra.s.Leui.10.

Abijcere, quære Eijcere.

Abimelech

ABimelech, i.pater meus rex, vel patris mei regnum, nomẽ regum Palestinorũ: sed quidam fuit tempore Abrahæ rex Gerarę, qui tulit Sarã ab Abrahã: non tamen eam cognouit admonitus & punitus à dño. Idem ejecit Isaac, & postea pepigit cũ eo fœdus. gene. 20.21.26.

Principes terreni. Secundum quidem q̃ accepit Saram, quam tamen non cognouit, figura est principum terrenorum volentium corrũpere ecclesiã dei, ac omnia ad suum arbitrium ordinare: qui sæpe puniuntur à domino, & corripiuntur: posteaq; honorant muneribus ecclesiam, quam prius violare tentauerant. Au.2.cõtra faustũ. 38. Beda.s.gene.26.

Principes Iudæorũ. Simili ratione significare potest principes Iudęorum: qui conati sunt ecclesiam Dei ad se trahere, eamq; corrumpere.

Philosophi. Potest etiam significare philosophos accipientes Saram, idest, multa de virtute & sapientia tractantes: verùm non tetigerunt eam: quia nunq̃; veram virtutẽ & sapientiã attigerũt: sed euanuerunt in cogitationibus suis. Iidem quoq; eiecerunt Isaac, & postea concordarũt cum illo: quia philosophi in aliquibus disident à lege Christi, in aliquibus vero cum ea concordant. Ori.s. gene. ho. 6. & 14. Beda.s.gene.21.26.

Philosophia rationalis. Cum autem tres sint philosophiæ partes, rationalis, physica, & moralis: & tres amici venerint ad iniendum fœdus cum Isaac, nempe Abimelech, Phicol, & Ochozath, per Abimelech, qui interpretatur pater meus rex intelligi potest rationalis, aut metaphysica, quæ Deum patrẽ omniũ confitetur. Hæc cum alijs inijt fœdus cum Isaac, i. cũ lege Christi: quia cum ea omnes scientiæ, quæ veritatem habent concordant. Vidit Isaac.i. risum ludentem cum Rebecca: quia supramundana sapientia ludum disciplinę puerilis, quæ est in lege domini, ac mysteria coniuncta tolerantiæ admiratur. Ori.s.gene.ho. 14. Clem.Alex.1. pedago.5. Beda.s.gene.26.

Magi. Possunt etiam tres designare Magos q venerunt ad Christum.

Christus. Abimelech idem prospiciens Isaac ludentem cum Rebecca Christum designare potest, qui nostrum risum speculatur, & gratiarum actionem, & benedictionem, exultationem, & lętitiam, & simul etiam cum his operantem tolerantiam. gene.26.b. Clem.Alex.1. pedago.5.

Fuit alius Abimelech filius Gedeonis & concubinę seu ancillæ: qui interfectis septuaginta fratribus suis imperiũ occupauit ac postmodum à muliere interfectus est fragmine molę è muro proiecto. Iudi.8.g.9.g.2.reg.11.c. Isydorus.

Antichristus. Figura potest esse Antichristi, qui nascetur è concubina, hoc est, synagoga Iudæorum: quem Sichimitę, idest, Iudęi facient regem: occidetq; oẽs filios Gedeon. i. christianos: & regnabit donec interficiatur spiritu oris Christi. Lyra.s.Iudi.9.

Ambitiosi. Significat etiam ambitiosos dignitatum: qui eas per cognationem carnalem, & per amicitias & non per virtutem adipisci procurant: & persequuntur bonos, qui eis sunt impedimento, quo minus eas acquirere valeant: & tandem cum adeptis dignitatibus pessimè pereunt.

Diabolus. Potest etiam in oppugnatione turris, typus esse diaboli: quia ille semper conatur vincere fortes: vincitur tamen à muliere, quæ caput eius contriuit. Iudi.9.g.

Diabolus. Abimelech præterea, qui & Achis, rex Geth, coram quo Dauid vultum suum mutauit, fi Arno.s.ps.33.

gura est diaboli, corã quo mutat̃ uultus, cũ quis à vitijs ad virtutes cõuertit̃. ps.33. ĩ titulo.

Hier. s. ps. 33. Designare etiam potest gentilem populum suscipientem Christum, vt Abimelech suscepit Dauid. Et simili ratione Deum patrem. 1. regum. 27. a. Gentilis populus. Deus pater.

Aug. s. ps. 33. 1. Vel vt interpretatur patris mei regnum, designat Iudæos, qui erant regnum Dei: corã quibus mutauit Christus vultum, cum apparuit mortalis, qui in se est immortalis. Iudæi.

Abinoem.

ABinoem. i. pater pulchritudinis vel iucunditatis, vel pater motionis eorum, vel patris responsio: vel interpretatur fulgur vel coruscatio, fuit pater Barach. Iudi. 4. a. 5. b.

Glo. inter. s. Iudi. 4 Potest significare patriarchas, qui fuerunt patres pulchritudinis, quia genuerũt prophetas: & populum Israel, ex quibus Christus secundum carnem. Patriarchæ.

Ori. s. Iudi. ho. 6 Similiter designat virtutes & dona spiritussancti, quę filios generant splendentes, & coruscantes. Virtutes.

Vt interpretatur responsio patris, poterit capi pro patre cœlesti vel eiuspræceptis: vt filius Abinoem dicatur, qui patris cœlestis responsa seruauerit. Pater cœlestis vel eius præcepta.

Abire, Abscedere, Discedere, Recedere, Proficisci.

ABire proprie est animaliũ, quę ꝑ motũ localẽ relinquũt locũ, in quo sunt, vt adaliũ ꝑficiscant̃: vnde proprie respicit locũ à quo, vt eius simplex, quod est ire, locũ ad quẽ fit motus. Sæpe tamen sumitur pro simplici, hoc est, ad aliquẽ locum ire. gen. 22. a. Abijt in locum, quem præceperat ei Deus. Est item adire. gene. 18. c. Abierunt Sodomam. Ascendere 1. par. 4. 9. Abierunt in mõtem Seir. Consentire. ps. 1. Beatus vir qui non abijt in consilio impiorũ. Discedere loco. gene. 21. b. Quæ quum abijsset errabat, Discedere mente. Iudi. 9. a. Abieruntq; & constituerunt. Elongare. Sap. 3. a. Ab itinere iusto abierint. Fugere. gene. 31. c. Cunq; abijsset tam ipse. Manere. 2. par. 25. c. Abijt in vallẽ salinarũ. Obire. ácto. 1. d. vt abiret in locum suum. Occurrere. 3. reg. 18. c. Abijt ergo Abdias. Pręterire. Apoc. 11. c. Vę secundũ abijt. Reuerti. gene. 44. d. Abite liberi ad patrem vestrum. Sequi. 3. reg. 13. c. Abijt post virũ Dei. Transire. Ecclesiastici. 3. c. Deus instaurat, quod abijt. Proficisci. Iosu. 8. c. Abijt ergo Iosue nocte illa. Recedere autem interdũ est cessare. Iudi. 16. d. Recedet à me fortitudo mea. Declinare. Exo. 32. b. Recesserunt cito de via. Deficere. Iosu. 1. b. Non recedat volumẽ legis huius. Differre auxilium nu. 14. b. Recessit ab eis om̃e pręsidium. Discedere. Exo. 8. c. Recedent ranę à te. Gratiam nõ dare. Eze. 8. c. vt procul recedam à sanctuario meo. Negligere deut. 32. c. Recessit à Deo salutari suo. Separari. gene. 26. d. Recede à nobis quoniam potentior. Abire autem secundum loca, à quibus vel adquę itur, allegoriam recipit.

Ori. s. Num. ho. 7 Abire non potest competere Deo, nisi secũdum metaphoram, cum sit vbiq;. Ac primo dicitur Deus abire cum subtrahit gratiam: vel cum deserit, aut deserere videtur hominem in tẽtationibus. Vt cum Iob. 9. b. dicitur. Si abierit, non intelligã. Sic petijt propheta ne discedat Deus ab eo. ps. 21. 36. 37. Et discedens fortitudo à Samson, designat virtutẽ spũsancti deserentem peccatorem. Iudi. 16. e. Et recedit omne præsidium à malis. Num. 14. b. Cum hi qui sunt sine Deo, etiã à tẽporalibus viribus, in quibus cõfidebant, permittẽte Deo deserũtur. Et recedens nube à tabernaculo, est deserens gratia spiritussancti murmuratores. nu. 17. c. Sic discessit spiritus domini à Saule. 1. reg. 16. c. Et anima Dei dicitur recedere ab Hierusalem. Iere. 6. b. Hac ratione dicũtur arietes abijsse absq; fortitudine. thre. 1. b. Hoc est, absq; auxilio diuinæ gratiæ eos deserentis. Gre. 9. mora. 10. 59 Subtrahens Dei gratiã, aut deserens gratia spiritussancti.

Ricar. de. s. uicto. 4 de Arca mysti. 12. Discedit etiam Deus à iustis post consolationẽ non deserendo, sed nil amplius tunc reuelando. Sic discessit ab Abrahã gen. 12. d. Et ab Iacob. gen. 35. b. Et à Gedeone. Iudi. 6. d. Aut certè discedit non amplius apparẽdo, aut à noua operatione cessando. Et recedens Iob à stultis, designat Christũ cessantem à miraculis apud Iudęos, ob eorum incredulitatẽ Iob. 19. b. Sic discessit Christus à Gerasenis. Marc. 5. b. Lu. 8. f. Gre. 14. mor. 23. Cessans Deus consolari, aut apparere aut à noua operatiõe & miraculis.

Abeuntes angeli Sodomam, aut abiens dominus postq̃; cessauit loqui ad Abraham gene. 18. d. Designat dominum post consolationem iustorum conuerti ad punitionem impiorum. Punitio impiorum prius consolatis iustis.

Gre. 12. mor. 2. Et. s. 1. reg. 6. Dicitur pręterea abire Deus, cum cessat castigare & ferire, vt Iob. 14. b. Recede paululũ ab eo. Et Hose. 9. c. Vę eis, cum recessero ab eis, hoc est, cum in hac vita ab eorum castigatione cessauero. Et etiam dicitur recedere manus domini, cum cessat Deus affligere & castigare aliquem pro peccato, ob ipsi datam remisionem. 1. reg. 6. a. Cessans castigare.

Recedere etiam dicitur misericordia Dei, cum Deus non parcit peccanti. Isa. 54. c. Sic nõ recessit à gentilitate, quia ei pepercit. Non parcens Deus.

Abire dici potest dilectus, hoc est, Christus, cum ad aliquos venit de nouo per gratiam Canti. 5. d. Quo abijt dilectus tuus. Veniens de nouo per gratiam.

Abire

Incomprehenſibilẽ ſe oſtendere.

Abire quoq; dicitur dilectus,cum ſe incomprehenſibilem nobis oſtendit. *Glo. inter. ſ. cant. 5.*

Subtrahẽs ſe Chriſtus ab eccleſia.

Abiens Elcana in domũ ſuam poſt oblata ſacrificia.1. reg.2.b. deſignat Chriſtum ſubtrahentem ſe aliquantulum ab eccleſia,vt cum maiore fructu poſtea redeat.Sic dicitur recedere longius ſapientia,cum quæritur. Eccleſiaſtæ.7.d. *Greg. ſ. 1. reg. 2.*

Dilatatio incarnationis.

Recedere dicebatur deus longe,cum differebat incarnationem,quã antiqui patres magnopere deſiderabant.pſ.9. *Hier. ſ. pſ. 9.*

Aſcendẽs Chriſtus in cœlum.

Profectus peregre homo eſt Chrs aſcendens in cœlum.Matth.25.a.Luc.19.b.24.g.1.Pet.3.d.Et dicitur peregre profectus:quia toto huius vitę tempore, quo peregrinamur à dño ipſe dicitur peregrinus nobis.Et abiens Elcana in domum ſuam poſt oblata ſacrificia, typus eſt Chriſti,qui paſsionis ſuæ oblato ſacrificio in cœlum aſcendit.1.reg.2.b. Et proficiſcens Leuites in domũ ſuam cum vxore,quam ſibi reconciliauerat.Iudi.19.a.deſignat Chriſtum reconciliata & reuocata eccleſia redeunte ad patrem. *Ori. ſ. Matth. ho. 7:33. Gre. ſ. 1. reg. 2. Hie. ſ. Matth. 25.*

Eleuans ad ſenſum ſpiritualem

Abire dicitur Chriſtus ab Apoſtolis,vt veniat paracletus.Ioan.16.b.cum à ſenſu carnali eleuat ad ſpiritualem. *Glo. inter. ſ. Io. 16*

Veniens Ieſus in mundum.

Abiens Ieſus per ſata ſabbato.Matth.12.a.deſignauit in otio legis ſe in mundum veniſſe, generis humaniſationem inuiſurus. *Hila. ſ. Matth. can. 12.*

Veniens Chriſtus ad Iudæos.

Abiens Hoſee ad accipiendam Gomer vxorem fornicariam typus eſt Chriſti ad populum Iſrael venientis.Hoſe.1.a.Et abiens Dauid ab Achis in ſpeluncã Odollam. 1. reg, 23.a. deſignat Chriſtum qui poſtquam paſſus eſt à gentibus fundauit eccleſiam in paucis ex Iudęis.Sic cum profectus eſt Dauid cum ſuis ab excercitu Philiſtinorum.1.reg. 29.d.

Chriſtus reprobãs malũ & relinquẽs traditiones Phariſ.

Recedens à malo Iob,deſignat Chrm,cui cõuenit reprobare malũ.Iob.1.a.Recedit etiã à malo ipſe & oĩs,qui relinquit traditiones ſcribarũ & pharıſęorũ. Iſa.59.c. *Gre. 1. mor. 11. Hie. ſ. Iſa. 59*

Derelictio Iudæorum.

Diſcedens Iſaac à Paleſtinis eũ laceſcentibus.gen.26.d.deſignat Chriſtũ relinquentẽ iudęos eius doctrinæ puteos obſtruentes:vnde & dicebat eis.Matth.23.d. Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta.Sic dicit̃ ibidẽ recedere à Geraris.Et abiens Dauid ab Abimelech,corã quo mutauit vultũ,eſt Chrs relinquens Iudęos.pſ.33.in titulo.Et recedẽs nubes à tabernaculo,cũ murmuraſſent Aaron & Maria,aduerſus Moſen, eſt Chrs & ſpũs ſanctus deſerens ſynagogam aduerſus ipſum chriſtũ murmurantẽ.Num.12.c.Ezech.23.c.Et dicunt̃ receſsiſſe ab Hieruſalẽ volucres & pecora,hoc eſt,ſublimes & ſimplices. Ierem .9 . c. Hoſe.9.c. *Ori. ſ. gen. ho. 13. & ſ. num. ho. 7. Aug. ſ. pſ. 33.*

Proficiſcens Iacob in Meſopotamiam vt ſumeret ſibi vxorẽ,& in orientalẽ terrã:relictis parentibus.gen.28.a.29.a.typus eſt Chriſti,qui relicta Iudęa,adiunxit ſibi eccleſiã ex gentibus,iuxta illud.Hoſe.2.d.vocabo non plebẽ meam,plebem meã,& non dilectã,dilectam. *Beda. ſ. gene. 28.*

Tranſitus Chriſti ad gentes.

Et abiens Dauid ad Achis relicto Saule & Iſraele.1.reg.27.a.tranſitũ indicat Chri ad gẽtes, relicta Iudęa in ſua infidelitate.Sic abiens Dauid ad ducendã arcam.2.reg.6.a.Eſt Chriſtus aſſumpta carne veniens,vt ſibi copularet eccleſiã.Et abiens Simon in Galilęam , vt liberaret fratres ſuos.1.Mach.5.b.Tranſitũ indicat Chriſti & prædicatorũ ad gentes.Quod etiam deſignauit ipſe Chriſtus,cum dicitur abijſſe in Galilęam.Ioan.4.a.f.Et trans mare Galilęę. Ioan.6.a.Et in regionẽ iuxta deſertũ.Ioan.11.g.Sic profectus eſt Tobias ad Medos. Tobi. 6.a.Et Petrus ita abijt in aliũ locum relicta Iudęa.acto.12.c.Et Paulus & Barnabas Seleuciã acto.13.a.Idem deſignauit Ieſus,cum relictis phariſęis abijt extra Hieruſalẽ in Bethaniam. Matth.12.b.21.b.Idem deſignatur. Iſa.52.c.Et Iere.6.b. *Cyril. 2. ſ. Ioan. 77 10 1, 123. Ori. ſ. Matth. cap. 16. & ho. 16.*

Trãſitus ſermonis prophetici & prædicatorũ ad gentes

Abiens Elias in Sareptam Sidoniorũ, relicto Iſrael.3.reg.17.b. Typus eſt ſermonis prophetici,qui tranſijt ab Iſrael, vbi fame periclitabatur,ad gentes , vbi paſcit & paſcitur . Et abiens Ionas in Niniuen deſignat aduentum apoſtolorum & prædicatorum ad gentes. Ionæ.3.a.Marc.16.d.Et profectus Dauid cum populo ad expugnandum Rabba.2.reg.12.a. Chriſtus eſt cum apoſtolis & prædicatoribus veniens ad conuertendam gentilitatem . Et Iſaias hortatur apoſtolos & prædicatores,vt recedant ab Hieruſalem,indicans eos ipſam relicturos,vt ad gentes tranſirent.Iſa.52.d.Et proficiſcens ſeruus Abrahæ in Meſopotamiã quæſiturus vxorem domino ſuo Iſaac.gene.24.a.deſignat miſſos prædicatores ad gentes, vt conuerterent animas,quæ Chriſto copulentur.Et abiens Anna in viam ſuam.1.reg.1.c. Eſt tranſiens eccleſia ad gentium prædicationem,vt in eis fructum referat,quem inter iudæos reddere nõ valebat.Et recedens Iſaac à Geraris.gene.26.e.Eſt Chriſtus relictis iudęis tranſiens ad gentes.Receſsiſſe dicitur cœlum quaſi liber inuolutus.apoc.6.d.quando notitia legis ablata eſt à Iudæis,& tradita gentibus. *Hie. ſ. Iſa. 52. & ſ. Iere. 9. Gre. ſ. 1. reg. 2. Rup. 4. ſ. apoc.*

Chriſt. & prælati opponentes ſe diabolo & tẽtationibus

Abiens angelus poſt Iſrael inſequẽtibus Aegyptijs. Exo.14.e. deſignat Chrm oponentẽ ſe ꝓ nobis,& reſiſtentẽ diabolo.Et etiã ꝑlatos,& prædicatores,qui doctrina vitęq; merito alijs pręire debẽt,& adueniẽte tẽtationis aut ꝑſequutionis tp̃e pro aliorũ ſalute ſe periculis obijcere.Sic abiens Dauid ad ſuccurrendum Ceilam. 1, reg.23 . a. Eſt bonus prælatus *Lyra. ſ. 2. reg. 5.*

defendens ecclesiam in tribulationibus & tentationibus. Et abiens idem post vnctionem ad expugnandum Hierusalem. 2.reg.5.a. Est Christus qui suscepto baptismate venit ad expugnandos errores scribarum & Pharisæorum, qui erant cęci & claudi exosam habentes animam christi. Cum autē captus dominus Iesus peteret à militibus, vt discipulos suos abire sinerent. Ioan.18.a. Designauit prælatum pro subditorum salute periculo se obijcere debere. Per quod etiam ostenditur diabolum eiusq; membra non plus in bonos posse, quam illis à deo permittitur. Et abeūtes viri Simonis in campū cum hostibus pugnaturi. 1. Mach. 16.a. Typum gerunt eorum, qui aperto Marte cum diabolo congrediuntur.

Glo.inter.s.gen.26 Discedens Isaac à Palestinis eum lacescentibus. gen.26.c. typus est pręedicatoris, qui cedere debet persequutoribus, cum non est locus pręedicationi: & aliquando se ad solitudinem colligere. Et abiens Elias ab Achab. 3.reg.17.a. Designat vitandum malorum consortium, quando non prodest eis pręedicare. Sic abijt idem, ac fugit Iezabelem. 3.reg.19.a. Ita recedere à Sichen. gen.35.a. Et præcepit Moses recedere à tabernaculo impiorū; ne eorū malis inuoluerent. Num.16.b. Sic præcepit Salomō abscedere à meretrice. Prouer.9.d. Hac ratione abscesit Tobias à Niniue. Tobi.14.d. Et abeūtes qui curabāt Babylonē vnusquisq; in terrā suā. Iere.51.a. Designāt angelos vel prælatos, qui relictis obstinatis correctionē admittere nolētibus, ad semetipsos reuertūtur. Sic abijciebāt Sodomitę Lot corrigentē, dicētes. Recede illuc. gen.19.b. Et Pharao dicebat Mosi: Recede à me. Exo.10.g. Et filij Israel dicebant eidem. Recede à nobis vt seruiamus Aegyptijs. Exo.14.c: Et qui dixerūt Deo: Recede à nobis. Iob.21.b.22.c. Et dicebatur vir meretricis abijsse viam longissimā. Prouer.7. c. quia lōgē se fecerunt peccatores à lege prohibente malū: & putant legis minas longē abesse. Et abiens Samuel in Ramatha, nec amplius videns Saulem. 1.reg.15.g. Est pręlatus nō amplius corrigēs aut arguens eum, quem videt incorrigibilem. Et recedit cœlum sicut liber. Apocalip.6.d Cum ecclesia separatur à malis.

Cedere persecutoribus & separari a malis.

Ori.s.Iere.ho.1. — *Ambr. de Cain.4.* — *Gre.s.1.reg.15.* — *Aug.s.Apo.ho.6.*

Gre.s.Ezec.ho.10. Abiens Ezechiel amarus ad reprehendendū populū, postquam loquutus est ei dominus. Ezech.3.d. figura est eorum, qui contemplationis relicta dulcedine, cum amaritudine ad tractanda temporalia, & alios corrigendos descendunt: ac item eorū, qui quantò plenius diuina cognoscunt, tantò amplius sua deflent facinora. *Relicta contemplatione ad actionem ægre descēdere, aut peccata deflere.*

Gre.13.mor.4. Non recedere dolorē à Iob, si tacuerit. Iob.16.b. Designat nō recedere dolorē ab ecclesia, si à pręedicatione cessetur: quia tunc amplius augentur peccata. *Molestum silentiū ecclesiæ.*

Gre.s.1.reg.10. Abiens Saul à Samuele. 1.reg.10.b. typus est noui pręedicatoris: qui iam instructus à superiore incipit prædicare. Et abiens paralyticus, vt nuntiaret iudæis Iesum. Ioan. 5. c. Figura est conuersi verè a peccato, qui mox cupit alios conuertere. *Prædicare incipiēs.*

Gre.s.1.reg.2. Abeuntes Anna & Elcana in locum suum. 1.reg.2.b. Designant reditum prælatorum ad cælestium contemplationē post terrenorum administrationem. Ita abiens Saul in domum suam est prædicator libere intrans in contemplationis secretum. 1.reg.10.d. Et abeuntes iudæi rebus prospere aduersus hostes gestis. 2.Mach.13.e. indicant reditum ad contemplationem post impetratā victoriam à tentationibus. Et recedens Saul à persequutione Philistinorū. 1.reg.14.g. Est pręedicator post aliorū correctionē rediens ad tempus ad semetipsum: vt siquid in se corrigendū inuenerit, emendet. Et recedens Isaac à Geraris. Gen.26.e. Est pręedicator contemplationis gratia colligens se ad solitudinē. Et abscedentes principes ab Iudith designant pastores, cōmendata oratione in ecclesia, ad contēplationē redeūtes. Iudith 8.d.9.a. Et abiens Iesus in montem vt oraret. Mar.6.f. indicauit secessum a tumultibus, mētisq; eleuationem oraturis esse necessaria. *Reditus ad contemplationem.* *Gre.s.1.reg.14.*

Lyra.s.Ioan.9. Abiens cęcus vt lauaretur in natatoria Siloe. Ioan.9.b. designauit accessum ad baptismū. *Accessus ad baptismum.*

Bern.epist.190. Abiens Iacob ad Isaac, relicto Laban. gen.31.c. Designat cōuersionē peccatoris ad Christum, relicto diabolo & mundo. Recedit autem clam, hoc est, ignorante diabolo occultā gratiam: sic recedere à Chodorlahomor, est fugere a seruitute diaboli. gen.14.a. Et à Nabuchodonosor. Ezech.14.b.17.d.31.e. Et recedit a malo, qui iam ex amore Dei cæperit nolle peccare. Iob.1.a.28.d. prouer.3.a.22.a. Tobi.4.d. Ecclesiastici.35.a.48.c. Isa.54.d.59.c. Et recedit à tenebris, qui relinquit peccata. Iob.15.d. E diuerso nō abijt Moab in transmigrationē. Ierem.48.b. Cum non transiuit peccator a statu peccati ad statum gratiæ: sed in peccato permansit. Et recedens populus ab vrbe post mortem Sibę principis seditionis. 2. regum. 20.g. Designat amotis principibus errorum, populum redire ad subiectionem Dauid, idest Christi. *Cōuersio peccatoris.* *Gre.1, mor. 27. & 12.mora.24.*

Abiens Abner ad Dauid. 2.reg.3.d. Typus est pręedicatoris mali conuersi ad Christū per pœnitentiam, per quam illi recōciliatur: a quo proficiscitur in pace, cum post pœnitentiam rursum ad pręedicandum mittitur. Et proficiscentes filij Iacob ad Ioseph cum Beniamin, vt emerent cibos. genesis. 43. c. Designant bonos discipulos venientes cum humilitate ad doctorem. *Prædicator malus conuersus ad christum.* *Lyra.s.gen.43.*

Ori.s.Exo.ho 3. Abire aut proficisci de Aegypto est relinquere seculū, & tenebras vitiorum. Exo.14.d. *Relinquere seculū et tenebras uitiorū*

Abire

Abire autem longiùs ab Aegypto est recedere ab occasionibus peccatorum. Exo. 8. g. porrò Pharao, idest, diabolus, non vult, vt longius abeant: quia nō vult vt fugiant occasiones, vel non vult vt abeant toto triduo: sed vt peccet, si non facto, saltem verbo, & si nō verbo, saltem cogitatione. Abeunt tamen ipso compulso dimittere. Exod. 12. e. Cæterum qui posuerunt insidias aduersus ciuitatem Hai, non longiùs recesserunt quia fortes appropinquāt peccatoribus, vt eos conuertant. Ios. 6. a. Recedere autem procul à calumnia. Isa. 54. d. Est cauere sibi a diabolo calumniatore. *Hie. s. Isa. 54.*

Profectus in cognitione & opere. Abiens Iesus postquā imposuit manus pueris. Math. 19. b. Innuit non perseuerandū esse in puerili cognitione & conuersatione: sed ad altiora tendendum. Sic abiit Maria in mōtana. Luc. 1. d. quia exercentes bona opera semper ad maiorem perfectionem ascendunt. Ad hęc pertinent mansiones filiorum Israel in deserto, diuersos gradus profectus indicantes. vt proficisci de Ramesse in Socchoth. Exo. 12. f. Nume. 33. a. Est relicta huius mundi corruptione, sumptoq; itinere versus cælum, cognoscere se esse peregrinū super terrā: & vt peregrinum se in oībus gerere. Proficisci autē de Socchoth ī Etham. Exo. 13. d. Nume. 33. a. Indicat mox in aggressu peregrinationis occurrere nobis pugnas & tentationes. Rursum de Helim venitur ad mare. Exo. 16. a. Nume. 33. b. vt sciamus post consolationes occursuras nobis tribulationes. Proficisci aūt à mari in desertū Sin. Nume. 33. b. Indicat à tribulationibus ad diuinas cōsolationes veniendū: quæ tamen nondū sunt sine tētationibus. Proficisci vero de Raphidim in Sina. Exo. 19. a. Nume. 33. b. Designat, ꝙ quum anima est laudabilis iudicij tunc fit capax diuinorū secretorū. Proficiscebant̄ aūt filij Israel nube deferente tabernaculū; vt designaretur processus ad altiorē profectū impulsu spiritussancti: idq; per turmas & ordines suos, hoc est, secundū oīum virtutum ordinem. Exo. 40. d. Num. 2. c. 9. d. Et abiens Salomō in Gabaon ad sacrificandum. 3. reg. 3. a. Designat eleuationem animi ad sublimem perfectionem, vbi gratum offertur sacrificium Deo. *Ori. s. Matth. ho. 7. Ambr. s. Luc. 1. Ori. s. Exo. ho. 5. et s. Nume. ho. 7. 27.*

Sequi Christum. Abiens totus mundus post Christum. Ioan. 12. c. Licet id Pharisæi peruersa intentione dicerent: tamen totus mūdus abire debet post Christum, tanquam post saluatorem mundi. *Glos. or. s. Ioan. 12.*

Libere & solicite operari. Abiens paralyticus curatus in domum suam. Luc. 5. e. designat reditum peccatoris ad habendam conscientiæ suę curā, post remissa sibi peccata. Sic sinere abire Lazarū suscitatum & solutū. Ioan. 11. f. Est relinquere suscitatum à peccato, vt cum suscepta gratia per liberum arbitrium bene operetur. Sic abiit bene, qui quinq; talenta acceperat, vt operaret̄. Abijt aūt male, qui vnum acceperat, quod & abscondit. Matth. 25. b. Profectus etiam dicitur peregrè pater familias, relicta vinea vinitoribus. Matth. 21. d. quia reliquit deus homini liberum ad operandum arbitrium. *Glos. or. s. Luc. 5. Ori. s. Matt. ca. 13. Hie. s. Matth. 21.*

Fuga cōcupiscētiæ. Abiens Elias aut fugiens Iezabelem. 3. reg. 19. a. designat vitationem carnalis concupiscētiæ: quæ non est vincenda per obsistētiam, sed per fugam. Sic discedere aut recedere Cineū de medio Amalec. 1. reg. 15. b. designat coniugatos cauere debere turpes obscęnitates: Qui à medio recedere dicuntur, non ab extremis: quia participant honesta voluptate. Sic recedēdum de medio Babylonis. Iere. 50. b. Et Chrūs iubet recedere à Iudęa & Hierusalē. Lu. 21. d. *Lyra. s. 1. reg. 19. Grog. s. 1. reg. 15.*

Examinare delicta. Abire cum amico in syluam. deut. 19. b. Dicitur quis, quoties cū proximo ad intuēda & examinanda propria delicta cōuertitur. Aut cum pręlatus accedit ad subditorum inuestiganda delicta correctionis gratia. *Gre. 10. mor. 9. & 2. pastora. 10.*

Procurare principum fauorem ad bonum ecclesiæ. Abiens Ionathas cum rege: & abiens cum muneribus ad regē. 1. Mach. 11. a. c. designat prælatos ad hoc tantum debere procurare temporalium principum fauorem: ne spiritualium operum profectum impediant: quin potius impedientes etiam repellant.

Ablatio scandalorū. Recessus hæreticorum. Recedens Lot ab Abraham, ne essent iurgia inter seruos. gen. 13. c. Moralem exhibet instructionem auferendi occasiones scandalorum. vel designat hæreticos recedentes ab ecclesia. *Beda. s. gen. 13.*

Ablatio solicitudinum seculi. Recedens musca ab Aegypto. Exo. 8. g. Ablationem indicat curarum & solicitudinum seculi, quæ mentem quiescere non sinunt. *Glos. ordi. s. Exo. 8.*

Cognitio propriæ infirmitatis. Recedentes procul filij Israel apparente Deo. Exo. 24. c. Designant cognoscentes propriam infirmitatem, qua retinentur, vt Deum audire loquentem non audeant.

Difficultas fidei Iudæorum. Abiens regulus ad Christum, sed non cum tam integra fide. Ioan. 4. g. typus est Iudęorū difficulter ad fidem Christi accedentium. *Glo. inter. s. Ioa. 4.*

Cessatio tenebrarū per aduentū Chri. Abscessus noctis. Ruth. 3. c. Indicat cessationem tenebrarum per aduentum Christi in mūdum, allata fidei luce. Sic non recedit a tenebris, qui perseuerat in infidelitate. Iob. 15. d. *Hiero. s. Iob. 15.*

Transitus ad lucem uitæ futuræ. Est etiam abscessus noctis transitus huius vitæ ad lucem futurę. Iudi. 19. g.

Dimittere literam legis. Recedere vetera de ore. 1. reg. 2. a. Est dimittere literam legis, vt ad sensum spiritualem fiat transitus. Est etiam abijcere verba secularia ociosa & vana, quæ ad veterem hominē spectant. *Gre. s. 1. reg. 2.*

Abijcere uer. otios. Cessatio tribulationum. Abire prima dicūtur, cū cessant tribulationes, quę semper ad gloriā prēmittūtur. Apoc. 21 b. Sic dicitur abijsse imber tentationū, & tribulationū, ac etiam passionis chri. cant. 2. c. *Ori. s. can. ho. 3. Gre. s. can. 2.*

Aut

Aut si imber sint prophetę, dicuntur abijsse, quia viguerunt vsq; ad Ioannem Baptistam Adueniente verò flumine ciuitatem Dei lætificā te, & quod fit in recipientibus fons aquę salientis in vitam æternam, cessauit officium prophetarum. *Ori.s.cant.ho.3.* *Cessatio prophetarum.*

Si verò imber sint peccata, tunc imber abijt, hoc est, dicuntur abiisse peccata sibi, quod nulla sit substantia peccatorum: sed in semetipsa resoluta euanescunt, & in nihilum redigũtur. Sic cessarũt persequutiones Christi, & hæreticorum verba. Et dicitur abiisse vetus error. Isa.26.a. *Orig.s.cant.ho.4. Berna.s.cãt.ser.58.* *Cessatio peccatorũ et errorum.*

Recedere à se consolatores petens Isaias, significat Christum deflentem Hierusalem, tanquam irreparabiliter destruendam. Isa.22.b. *Glo.inter.s.Isa.22* *Christus deflens Hierusalem.*

Abire post vestigia gregum. canti.1.c. Est ambulare viam latam: & imitari imperitorum populorum vitam: atq; ita non intelligēdo cõparari iumētis insipientibus: & hac ratione fieri infimam, que debebat esse suprema. *Ori.s.cantic.ho.2. Gre.16.mor.22.et 30.mor.25.et.s.cã.1 Bern.de diligendo deo.* *Sequi imperitos.*

Abijsse dicuntur principes absq; fortitudine. thre.1.b. quum pastores & rectores ecclesię nullam gregis curam habentes, captiui ducuntur à suis concupiscentijs. Et abeunt iuuenes & virgines in captiuitatē. thre.1.f. quũ hi, qui noui erāt in ecclesia, ac virtute & gratia fortes & ornati, in vitiorũ barathrũ, aut ĩ hæresim, siue cõfusionē Babylonicā incidũt. Amos.9.b. *Glo.inter.s.thre.1* *Captiuum duci à concupiscentijs.*

Proficisci ab Oriente. gen.11.a. Est recedere à Deo, vel à recta ratione: & tunc ædificatur turris superbię. Et abire sibimetipsi dicitur, qui relicto Deo propriũ sequitur appetitũ. Ier. 2.f.3.b.5.f.7.f.11.b.13.b.16.b.17.a.19.d.32.g. Hose.7.d.5.c.9.d. Licet aũt quicũq; mortaliter peccat a deo recedere dicat̄: tamen recedere a deo plus videtur esse quàm peccare. Vt qui colunt idola recedere àdeo dicuntur. 3.reg.9.a.16.g. Sic dicitur Ephraim abijsse post sordes: quia cæperunt colere idola Ieroboam. Et per eundē cultum dicunt̄ abiisse ad Assyrios, vel ad dęmones: & in sensum cordis sui. Baruch.1.d. Et recedere de via dñi. Exo.32.b. Deut.32.c. Iosu.22.d. Iudith.5.c. Iob.34.c. Sapi.3.a. Eccesiastici.10.b. Ezech.2.b.6.c.11.c.24.c. Dani.3.c. Mich.2.b. Zach.7.c. Sic recedere à vestigijs Dei. 4.reg.18.b. Et recedentes filij Israel in tabernacula sua. 3.reg.12.d. Designarũt recessum à cultu Dei. Abire autē in concilio impiorũ. ps. 1. Est recedere à deo cogitatione & cõsensu, & tradere se doctrinæ peruersę, quæ separat à Deo: & quasi consiliũ eius accipere, quæ impios facit. Et sequi consiliũ carnis & diaboli. Est aũt hoc abire quasi fluctuando discedere, & hoc est abire cũ insensato. Ecclesiasti.22.b. Ita ꝓhibet Chr̄s abire in viā gentiũ, hoc est, ne imitentur opera gentiũ, aut sequātur errores hęreticorũ. Matth.10.a. Ad tale consiliũ abierũt pharisęi. Matth.22.b. Et qui nõ recedũt à peccatis suis, dicũtur abire. 4.reg.15.b. Sic abijt prodigus in regionē longinquā, recedēs videlicet affectu à deo & ab Hierusalē: & quia longe est à peccatoribus salus; & quia cõuersus est ad vanitates seculi, Luc.15.c. Nemo aũt recedit à deo, nisi ante cũ eo fuerit. Vnde & draco in Iob volumine apostata & pręuaricator & recedēs appellat̄. Recedere etiā atergo dñi dicũtur, qui nõ erubescũt de peccato, aut de Dei misericordia desperāt. 1.reg.20.d. Et recedētes principes sunt hæresiarchę, hypocritæ. Hose.9.d. Et abire in Aegyptũ, est reuerti ad mũdum & mũdana. Hose.9.b. Et abeuntes alius in villā, alius ad negotiationē. &c. Matth. 22.a. variũ designāt recessum à deo, per rerũ temporaliũ occupationē: vbi per hoc peccat̄, quòd relinquitur Deus ob nimiā rerũ licitarũ solicitudinem. Sic abijt mœrēs iuuenis diues: quia plus diuitias amauit, quā euangelicā perfectionē. Matth.19.c. Marc.10.c. Idem abire post aurũ. Ecclesiasti.31.b. Porrò discessio à deo & fide dicit̄ futura antequā veniat dies dñi. 2. thes. 2.a. Dicitur aũt aīa, quũ discedit à deo, à seipsa deciscere. Recedere etiā a mādatis dñi, & à lege & à testamēto sancto, est nõ obedire: & ꝓprios affectus sequi. Iob.23.c. Prouer. 4.c. Amos.2.b. Sopho.3.d. Malach.2.b.3.b.1. Mach.1.b. Et dicũtur recessisse in profundũ, qui in peccata ciciderant relinquētes deum. Isa.31.c. Ad hæc referũtur recedere à sapiētia, aut à facie eius. Ecclesiastæ.8.a. Sapi.10.a. Et abire super oēm montē excelsum, est in superbiā Pharisaicā eleuari. Iere.3.b. Abire aũt post carnē alterā, dicũtur cõmittētes vitiũ cõtra naturā: aut recedētes à deo per peccatũ. Iudę.c. Recedēs etiā vxor à viro, Iere.3.a. est aīa recedēs à deo. *Ori.s.Ier.ho.4. Arno.s.ps.1. Basi.s.ps.1.ho.1. Hilar.s.ps.1. Et s. Matth.cā.10. Amb.s.Luc.15. & 2.de pen.3. Hie.epis. Beatitu. & s.Ezech.20. Fulgē.1, de duplici prædestinatione. Gre.s,1.reg,10. Ori.s.Matt.ho. 8. Hila.s. Matt.19. Amb.s.Luc.21. Hie.s.Amos. 3& s.Isa.31. Ori.s.Iere.ho.14.* *Recedere a deo.*

Abire retrorsum dicitur Hierusalem, Iere.15.a. Cum anima, relictis spiritualibus, ad tp̄alia & carnalia cõuertitur: contrariũ faciēs eius, quod aiebat Apostolus. Philip.3.c. Quæ retro sunt obliuiscens, ad anteriora me extendens. Et contra illud Saluatoris. Lu.9.c. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno dei. Sic abierũt retro aliqui ex discipulis domini Iesu, relicta spirituali veritate. Ioan.6.g. Id figurabāt milites, qui abierũt retrorsum, & ceciderunt. Ioan.18.b. Sic voluerũt filij Israel reuerti in Aegyptũ. nume. 14.a. Sic etiā sunt recedētes in tp̄e tentationis. Luc.8.b. At Christus non abijt retrorsum, quia patienter sustinuit omnes tribulationes. Isa.50.c. Neq; etiam boni. psal.43. *Aug.s.Ioa.tra.27. Cyril.4.s.Ioan.26* *Conuerti ad temporalia.*

Abire à facie vocantium est contemptus pr̨edicatorum. Hose.11.a. Baruch.1.d. Zach.7.c. Recedens etiam Esau ab Iacob. Genesis.36.a. Typus est quòd mali nequeunt sustinere conuersationem bonorum, neq; cum eis habitare. Et recedēs Naaman iratus ab Elisæo. 4.reg. 5.c. designat rudes despicientes baptismum, & legē Chr̄i tanq; inutilē, vel ꝙ gentiles anteq; *Contemptus prædicatorũ bonorũ.*

Chrs crucifigeretur, ipso per se Chro loquēte nō crediderūt:sed postea, docētibus apostolis, adsacramētū baptismi fideliter venerūt.

Apostatare facere. Abeuntes peruersi ad regem Antiochum, vt faceret ius gentiū.1. Mach.1.b.figura sunt apostatarum à fide,& ad cultū dęmonum cōuersorum; quibus non satis est se aberrasse, sed & alios peruertere nituntur. Et abiens Ephraim ad Assur:est quærens auxilium dęmonū. *Hiero.s.Hose.5.* Hose.5.d.7.c.Et abeuntes viri iniqui ad regem, vt facerent cessare Ionathan ab obsidione arcis Hierusalem.1.Mac.11.b.Figura sunt inuidorum, qui calumnijs & detractionibus nitūtur boni viri prædicationem,aut alia bona opera impedire. Et abiens Iudas ad principes sacerdotum.Matth.26.a.Marc.14.b.Luc.22.a.designat malos semper quęrere sui similes, & adiutores ad peccandum.Sed post modū peius abijt,vt laqueo se suspenderet. Matth.27.a. designans eos,qui ita vitant vnum peccatum,vt in peius incidant.

Repressio inuidię. Abeuntes quidam ad Phariseos,vt nunciarent Lazari suscitationē. Ioan.11.f. In bonum quidem figura sunt eorum,qui per bonorum operum manifestationem, inuidorum audaciam reprimere conantur.*Inuidia.* In malum autem ipsos designant inuidos, qui manifestant bona opera eorum quibus inuidēt, vt eos citius opprimere procurent,quorum gloriam indies augeri conspiciunt.

Contemptus. Abiens Esau parui pendens ꝙ primogenita vendidisset. gene.25.d. Indicat ꝙ cū impius in profundum malorum venerit,contemnit.Prouer.18.a.

Pharisæi ficte accedentes ad Christum uel sanctitatē simulantes. Abiens vxor Hieroboam simulato habitu ad Achiā.3.reg.14.a.typus est scribarū & Phariseorum ficte accedentium ad Christum,vt caperēt eum in sermone; & etiam simulantiū sanctitatē,vt ascendere valeant ad dignitates:qui tamen oēs deprehēsi grauiter arguunt. *Lyra.s.3.reg.14.*

Iudæi negantes uel persequentes Christum. Recedētes amici Iob ab eo quasi alieni. Iob.19.b.designāt iudęos negantes Christū,quē notum in prophetis habebant.Et recedentes fratres Ioseph à loco,in quo pascebāt gregē. *Greg.14.mora. 11.* gene.37.d. Typus sunt Iudęorū,q relicta legis obseruatione,ad persequendū Christū sunt *Beda.s.gene.37.* inflammati.Et recedens Esau ab Iacob.gene.36.a.trangressionem legis designauit.Et abiēs iuuenis diues tristis,nolens sequi Chrm,recessum Iudaici populi à Chro indicauit.Matth. 19.c.Et recessus Israel à domo Dauid.3.reg.12.e.Est recessus Iudęorum ab ecclesia.Sic recessus Edom,ne esset sub Iuda.4.reg.8.e.Et abijt retrorsum Hierusalem.Iere.15.a.quia quum populus ille supremus esset per fidem,factus est infimus per incredulitatem & mortē chri. *Ori.s.Iere. ho. 10.*

Volentes obruere fidem Christi. Abeuntes vt foderēt sepulcrū Tobiæ,quē putabāt mortuū. Tobi.8.c. designāt volētes obruere fidē chri; dubitātes de eius vita & resurrectione,& ꝙ verē sit sponsus ecclesię. *Glos.ordi.s. tob.8.*

Defectus coutēplatiuorum. Recedere dicit omne volatile,cum viri contēplatiui deficiunt in ecclesia.Iere.4.f.

Eiectio infidelium. Recedere eos,qui plangebant puellam mortuam,præcipit christus Matth.9.c. designās abiectionem infidelium ab ecclesia.Sic præcipiens Darius recedere eos, qui impediebant ædificationem templi.1.Esdr.6.b.designat bonos principes,qui abegerunt hostes ecclesiæ Christi,vt incrementum susciperet. *Hila.s.Matth. can. 6.*

Abire & recedere pollutos,ne accedāt ad sacra,cum dicitur.Thre.4.c. videtur esse vox arrogantiū & superborū:qui se iustos arbitrantes cæteros aspernantur, indignosq; cēsent, qui sacris admittantur.Cumq; deberēt potius eorum procurare salutem, in desperationē eos inducunt.Sic etiam dicunt hæretici ad catholicos.Isa.65.a. *Hiero.s.Isa.65.*

Est etiam aliquando hęc vox bonorū,vt.ps.6. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem.Et hac voce vtetur Chrs in iudicio aduersus malos.Matth.7.d.25.b.Luc.13.f.

Venientes dæmones in corda reproborū Abeuntes Philistim in loca sua.1.reg.14.g.Sunt dęmones in corda reproborū venientes, in quibus ceu proprijs locis requiescūt.Sic latrones abierūt homine semiuiuo relicto, quasi post victoriam requiem quęrentes.Luc.10.c.Vel abeūt in loca sua,cum detrudunt in in- *Greg.s.1.reg.14.* *Ori.s.Luc.ho.34.*

Detrudi in infernū fernum. Vt quum Iudas dicitur abijsse in locum suum acto.1.d. Et Achitophel in domum suam.2.reg.17.f.Et abiens Antiochus in terrā suam spoliato tēplo.1. Mach.1.c.Est diabolus triumphans,quum animas fidelium & religiosorum omnium virtutum ornamento nudauit.Cæterum cum inuenit sibi resistentes,nec eius tentationibus cedentes, dicitur etiā abire,quum aliquādiu à tentando cessare videtur:sed abijt tristis tanq̄; victus.1.Macha.6.a.Et abiens Nicanor, cum multa minatus esset aduersus templum Hierusalē. 2.Mach.14.e. Est diabolus,qui quum fideles superare non potest, ad grauiores machinandas tentationes se cōuertit.Sic recedēs Asael rex Syrię ab Hierusalē accepta sacra pecunia ab Ioas rege Iuda 4.reg.12.d. Et Sesac rex Aegypti.2.pa.12.b. typum gerūt diaboli: qui spoliatis viris doctis bonis & religiosis thesauro virtutū,recedit cum victoria. Et recedens Benadab rex Syriæ fœderatus ab Achab rege Israel.3.reg.20.f.Idem designat.Recedit diabolus victus.Luc.4. b.Et discessit spiritus malus à Saule,pulsāte Dauid citharā.1.reg.16.d. quia ꝑ prędicationē eijcitur à cordibus pœnitentiū.Et recessit Nabuchodonosor ab Hierusalē.Iere. 21.a.37. b. Et recessit sceptrū Aegypti, cū cessat imperiū diaboli.Zach.10.d.Discedēs autē diabolꝰ vix à lunatico.Luc.9.e.designat se ab eis,quos longa peccandi consuetudine possedit, difficulter recedere.

Rece-

Hiero.s.Zach.10. Recedere dicitur sceptrum Aegypti Zach.10.d.quum perit & cessat superbia & imperium mundanorum. *Periẽs superbia & imperium mundanorum.*

Lyra.s.iudi.9.& s 2.reg.15. Abiens Abimelech in Sichen, vt populi fauore principatum occuparet. Iudi.9.a. Typus est procurantium dignitates, non vitę merito, sed fauore carnali, alijsq; modis illicitis. Sic abiens Absalom in Hebron ad reddendum votum.2. reg.15.b. figura est ambitiosorũ & hypocritarum, qui specie sanctitatis ambiunt dignitates. Ita profectus Roboam in Sichen, vt constitueretur rex.2.par.10.a. typus est ambientium dignitates. *Ambitio.*

Recesserunt à Iob necessarij, cum nullos habuit Christus in passione sua consolatores. Iob.6.c. Sic Isa.25.a. *Solitudo Christi in passione.*

Gre.3.pasto, admoni.17. Gre.12.mor.s. Proficiscuntur ex eodem ore & sufflare in ignem, & expuere in ipsum. Ecclesiastici.28.b quia idem potest verbis accendere iram & sedare. Cæterum recedere nolens Asael ab insequutione Abner, & ita periens.2.reg.2.e. figura est iratorum, qui blandis verbis magis inflammantur in iram: donec vi rationis velut leui mucrone feriantur. *Accẽdere aut sedare iram.*

Abire interdum est mori, ac desinere esse: vt Psal. 38. Remitte mihi priusquã abeam. Et recedere aquas de mari. Iob.14.b. Est mori hominem, & cessare eius cogitationes, quę sunt velut aquæ in mari: vt sit illud. Psal.145. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. *Morsi.*

Rup.4.s.Exo.36 Non recedens Moses & arca de castris. Nume.14.g. designat, deserente veteri populo legem, ipsam in ecclesia cum Christo remansisse. Et non recedẽs Iosue de tabernaculo. Exo.33.c. Est Christus semper manens in ecclesia. Item spiritus legis, manens in ecclesia. *Christus & lex manens in ecclesia.*

Glos.ord.s.Ruth.2 Non recedens Ruth à loco, vbi cum puellis colligebat spicas. Ruth.2.b. Designat animã fidelem, quæ versatur in sacris scripturis, quæ non debet transire ad extraneos agros, hoc est, ad peruersos sensus hæreticorum. *Quiescere in sacra scriptura.*

Non recedentes filij Israel in tabernacula sua, nisi prius vindicato scelere Gabaa Beniamin. Iudi.20.a. Admonent quantam solicitudinem debent habere prelati in vindicandis delictis in Deum commissis. *Solicitudo prælatorum in uindicandis delictis.*

Non discedens Anna de templo die ac nocte. Luc.2. e. Designat perseuerantem in gratia: vt semper sit templum Dei. *Perseuerans in gratia.*

Non recedit rapina à Niniue. Nahum.3.a. quia in mundo dęmones & hæretici semper rapiunt, aut rapere nituntur, qui fures dicuntur & latrones. *Rapina dæmonum & hæreticorum.*

Abiron, & Dathan.

ABiron.i. pater meus mussitans, vel pater meus magister murmurãs, siue pater meus magister iniquus, aut pater meus magister inutilis. Dathan verò interpretatur donum eorum, vel donum sufficiens. Hi duo fuerunt principes seditionis contra Mosen & Aaron, vt ipsi videlicet principes constituerentur populi. Num.16.a. Psal.105. Ecclesiastici. 45.c.

Lyra.s.nu.16. Manifesta sunt figura superborum & ambitiosorum in ecclesia & cœnobijs: qui contra suos prælatos eriguntur, eosq; de gradu suo deijcere procurant: vt in eorum ipsi locũ sufficiantur. Quod quàm graue sit crimen, ostendit pœna eos mox subsequuta. *Superbi & ambitiosi.*

Possunt etiam in homine significare vires concupiscibilem & irascibilem, quę aduersus rationem quasi per seditionem eriguntur: cum eaq; quasi de imperio contendunt. *Concupiscibilis & irascibilis.*

Abisac.

ABisac Sunamitis pulcherrima puella coniuncta Dauid, vt eum senio frigescentẽ calefaceret: quã tñ ille carnaliter minime cognouit.3.reg.1.a. hanc cũ petijsset Adonias post mortẽ patris sibi cõiugio copulari, à Salomone occidi iussus est.3.reg.2.c. Interpretat̃ autẽ Abisac pr̃ meus super fluus, aut rugitus. Sunamitis verò Coccinea.

Hiero. in epis. ad. Nepocianum. Figura est sapientiæ: quæ cũ oẽs aliæ vires velut vxores iam senem destituerint, ad oĩaq; opera fracto corpore senes sint inepti, sola hæc in eis viget. Dicunturq; eam carnaliter nõ cognoscere, vt ostendatur, quanto magis sapientiam amplectuntur, tanto magis eos à carnis concupiscentijs reddi alienos. Ad hanc hortatur Salomõ dicẽs. Arripe illã, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, quũ eamfueris amplexatus. Et quoniã abũdat hęc in senibus, cũ cæteræ minuãtur rectè dicit̃ patermeus superfluus, vt superfluus sit abuudãs: & rugitus, quia resonat in illis sapiẽtia velut feruidum mare. Et dicitur Coccinea, vt feruorem dilectionis insinuet: ad quem ipsa mentes se amplectentium accendit. *Sapientia.*

Potest simili ratione vitam contẽplatiuã significare: que mentẽ in honorẽ Dei calefacit. *Vita cõtemplatiua.*

Rup.3.s.reg.2. Designat etiam fidem, qua calefit Deus, qui non placatur operibus legis. *Fides.*

Lyra.s.3.reg.1. Quod si per Dauid intelligamus Christum, dicetur is nullis vestibus posse calefieri: quoniam omnes ceremoniæ & legis sacrificia non sufficiebant ad accendendam in eius membris charitatem: sed illis dimissis, totaq; abiecta synagoga coniunxit sibi ecclesiam: quę per fidem spem & charitatem fidelium mentes inflammat: atq; ita dicitur ipsum Dauid calefacere. Hanc autem corrumpere voluit Adonias, hoc est Iudaicus populus per ceremoniarum legis obseruantiam: ideo iure occisus. *Ecclesia.*

Potest

Dignitas ecclesiastica. Potest autem hac ratione etiam beneficia & ecclesiasticas dignitates adumbrare: quas si bi ambitiosi tradi procurant, vt Adonias, Abisac, vt hac via ascendãt, quum virtute, qua vacui sunt, nequeant. *Lyra.s.3.reg.2.*

Abisai.

ABisai.i.pater meus incensum mihi: vel pater meus sacrificium meum, vel pater salutis meæ, vel patris salutare mihi, vel patris munus. Erat comes Dauid in his, quæ forti animo indigebant: erat filius Saruiæ & frater Ioab: fuitq; præsidio Dauid contra Iesbibenob gigantem: & numeratur inter præcipuos virorum fortium Dauid.

Vis irascibilis. Figura est virtutis irascibilis, cuius auxilio aggredimur fortia, & quia nihil aggrediebatur, quin cõsuleret Dauid: illoq; prohibente desistebat, demonstrat nihil per iram aggrediẽdum, quin prius ratio consulatur: qua repugnãte, cessandum est ab aggressu. Ita quum voluisset Saulem per fodere prohibitus à Dauid quieuit.1.reg.26.b. cum etiam Semei decreuisset occidere, Dauid ratione monstrauit parcendum illi fuisse: moxq; acquieuit.2. reg. 16.b. interpretatur autẽ Abisai patris munus: quoniam hęc vis data est homini à Deo in bonum: nempe vt resistere audeat ijs, quæ verè mala sunt, & noxia ipsi Dauid. i. rationi: & ideo dicitur fuisse præsidio contra Iesbibenob gigantem volentem ipsum Dauid interimere.1.reg.21.c. dicitur autem filius Saruiæ, quod interpretatur angustia, quia tunc oritur ira suasq; vires exerit, cum animus est in angustia, vt ipsam angustiam ab eo depellat. Et quoniam hæc vis instrumentum est fortitudinis, semper Abisai inuenitur inter præcipuos fortium Dauid vt.2.regum.23.1. par. 11.d. & dicitur percusisse Edom in valle Salinarum.1. par.18.c.

Angelus confortãs Christum. Cum autem dicitur Abisai fuisse præsidio Dauid contra Iesbibenob gigantẽ, significare potest angelum confortantem Christum ad sustinenda Iudęorum tormenta.

Ablactare uide Lac.

Abluere, Lauare, Lauacrum, Illotus.

ABluere seu lauare cum sit mundare sordes recipit allegorias: & secundùm eum, qui lauat, & secundum id, quod lauatur, & secundum id, quo aliquid lauari dicitur. Lauacrum autem est locus, vbi quippiam lauatur.

Baptismus, lachrymæ pœnitentiæ. Et quidem generaliter lauari contingit à sordibus peccatorum vel per baptismum, vel per lachrymas pœnitentiæ: veluti quum filia Pharaonis dicitur descendisse ad flumen vt lauaretur, typus est ecclesiæ ex gentibus ad baptismũ veniẽtis. Exo.2.a. Idem designat Ruth. Ruth.3.a.& Bethsabe.2.reg.11.a.& Susanna.Dani.13.b. Lauantur autem sacerdotes priusq̃; sacris vestibus induantur, quia non sunt ad sacerdotium promouendi, nisi qui prius per baptismum & pœnitentiã mũdati fuerint à peccato. Exo.29.a.40.b. Leui.8.a.13.a.15.a.16.b. 17.d. deut.21.a.23.b. Lauabantur autem in mari aut labio æneo. Exo.30.c.38.a. Ea verò, quę offerebãt, lauabãt in conchis, & luteribus, vt designarẽt fideles mũdari & ꝑ baptismũ, & ꝑalia sacramenta.2.par.4.b. Ezech.40.f. Porrò lauari iussus est Naamã in Iordane, idq; septies, ob septiformem donorum spiritussancti gratiam, & contra septiformem lepram.4. reg.5.c. Sic etiam lauit cæcus in natatoria Siloé, Ioann. 9. a. & lauari quasi auis niuium, est mundari lachrymis è cælo acceptis. Iob.9.d. Hanc ablutionem pręcipit dominus. Isa.1.d. Lauamini, mundi estote. Hæc ablutio ponitur. Zach.13, a. acto.22.d. Post hanc ablutionem iterum deturpari, reprehenditur. Ecclesiastici.34.d.2.pet.2.d. Cum autem Ezech. 16. a. reprehenditur anima, quæ non est lota in salutem, videtur indicari quandam esse ablutionẽ in salutem: aliam verò non in salutem. Nam qui in baptismo gratiam Spiritussancti percipiunt, in salutem lauari dicuntur: qui verò sacramentum accipiunt, & non rem sacramenti, dicuntur quidem lauari sed non in salutem. Sic est generatio, quæ sibi munda videtur: & tamen non est lota. prouer.30.b. Et vestis aspersa sanguine lauatur in loco sancto, quũ caro peccato maculata, per sanguinem Christi in baptismo ipsa eadem aspersione mundatur, & hoc in ecclesia, quæ locus sanctus est, extra quem non prodest ablutio. Leui.6. d.17. d. Et sancti dicuntur lauisse stolas suas, hoc est, corpora sua per pœnitentiæ labores. Apoc. 7.d.21.c. Et lauare vestimenta, est per baptismum aut pœnitentiam corpus mundare. Exo. 19.b. Deniq; omnes ferè ablutiones ad baptismum & pœnitentiam referuntur.

Orig.s.Exo. ho.2 Ambro.apolog.Dauid. 3. & de sacramentis.2. Hie. de ueste sacerdota.& s.Isa.1. Isy.s.Leui.8.15.16. Cyril.6.s.Ioã.15. Gre.9. mor.40. Bern.ser.3.dresur. geor.uenet.cãt.2. to.3.cap.6. Orig.s.Ezech.ho.6.Hie.s.Ezech.16

Mundatio carnis. *Isy.s.Leui.6. Cyril.4.s.Ioã.51.*

Mundator Deus. Dicitur autem aliquando Deus lauare, qui tamen in omni ablutione semper est supremus auctor, vt Isa.4.b. Si abluerit dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem lauerit de medio eius, in spiritu iudicij & spiritu ardoris, Et petit dauid.ps̃.50. amplius ab eo lauari: vt non solum peccata quę sunt in memoria remittat, sed etiam quę obduxit obliuio. Et Ezech.16.b. laui te aqua. Et Apoc.1.b. Lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. *Ori.s.Leui.ho. 6. Greg.s.ps.50.*

Verbo Dei mẽtem mundare. Moses quoq;, hoc est, lex dei lauat sacerdotes. Leui.8.a. quia per legem Dei ad vitanda crimina, & virtutes capessendas instruimur. Et hoc Iere.2.e. dicitur lauari nitro, hoc est, verbo Dei mentem pungente, peccatorum sordes diluere. *Orig.s.Leui.ho.6. & s. Hiere.ho.13. Hiere.s.Hiee.2.*

Cum

Glos.inter.ſ. Leui. 16. — *Mũdans Chr... Ecclesiam.*

Cum autem ſacerdos qui expiat ſanctuariũ, dicitur carnem ſuam lauare in loco ſancto, Christus deſignari poteſt mundans eccleſiam per ſacraměta.Leui.16.e.Itidem homo paratus ad offerendum caprum emiſſarium,lauat corpus, hoc eſt Christus eccleſiam . Et etiam qui comburit carnes vituli. Idem ſignificatur.Nume.19. b. Et Iudith lauans corpus ſuum, Chriſtum indicat mundātem eccleſiam Iudith.10.a.De hac ablutiõe ait Apoſtolus:Hebræ. 10.d.Abluti corpus aqua munda.

Augu.q.in.Nu. 33. — *Muudare om... tentias aut m...*

Lauare totum corpus,eſt omnes potentias mundare , & peccatum originale purgare. Leui.15.c.Et lauare carnem,mentem ab omni peccati ſorde eluere.Leui.22.a.& lauat corpus & veſtimenta,qui interiora & exteriora mũdare curat.Num. 19.a. Lauat autẽ veſtimẽta,& non corpus,qui venit ad baptiſmum iam intus mundatus;vt Cornelius Centurio.

Conſolatio ex ... nitentia.

Lauans ſe Dauid poſt fletum.2.reg.12.e.deſignat conſolationem ex pœnitentia receptā: quia peccator de peccato dolere debet,& de dolore gaudere.

Ori.ſ. Leui.ho.10. & ſ. euãg. cũ ieiũ. Hila.ſ.Matth.cã.5 Boſi d ieiunio.ho.1 Augu.2.ſer. domini in monte. Ambr. d Ioſeph.10 — *Mundare co... tiam. Baptiſmus Pa... poſtoli.*

Lauare faciem eſt mundare conſcientiam,quæ velut facies eſt animæ.Matth. 6.c. quod etiam lauare cor à malitia dicitur.Iere.4.d.Sic autem lauando faciem tollitur velamen a mente,vt reuelata facie gloriam domini contemplari valeamus.

Lauans autem Ioſeph faciem poſt lachrymas,quas fuderat viſo Beniamin gene. 43.g.deſignauit baptiſmum Pauli apoſtoli;quem prius in cæcitate manentem Chriſtus , vt Ioſeph Beniamin fleuerat.

Ori.ſ. Matt.cã.15. Iſy.ſ.Leui.15. Hie.ſ.pſ.25. — *Mundare ope...*

Lauare manus generaliter eſt muudare opera,quę manibus deſignantur: ſiue id fiat per baptiſmum,ſiue per lachrymas pœnitentiæ.Exo.30.c.40.d.Leui.15.b.Et lauare manus inter innocentes,eſt mundare opera,vt ſit ſimilis eis,qui cum bene agant,calumniam patiũtur.pſ.25.& lauare manus ſuper vitulā,eſt demonſtrare opera eſſe munda in paſsione Chriſti:deut.21.b.

Ori.ſ.Leui.ho. 10. Hie.ſ.Matth.27. Hila.ſ.Matt.cã.33. — *Simulatio inn... tiæ. Gentilis popu...*

Lauit autem Pilatus manus , quum dimiſſo Barabba condemnauit Chriſtum , quaſi volens oſtendere opera ſua munda eſſe in hoc,quod gerebat.Matth. 27.c. vnde fuit figuratus per hominem paratum,qui mittebat hircum in deſertum,& ſelauabat.Leui.16.f.Eſt etiam Pilatus in illa ablutione figura gentilis populi : quia Iudęis ſuſcipientibus in ſe crimen effuſionis ſanguinis Chriſti:ipſe quotidie in confeſsionem fidei migrat:& in ea proficit.

Arno.ſ.pſ.57. Hie.ſ.pſ.57. Aug.ſ.pſ.57. Euch.q.in pſal. — *Mundās ope... ſa uindicta p... ris. Chriſtus blaſ... matus in cruc... peccata noſtr...*

Lauat manus ſuas ĩ ſanguine peccatoris.pſ.57.qui viſa peccatorum vindicta, curat opera ſua mundare,& operando proficere. Item quũ impijs vindicta tribuitur,non procurantibus hoc ſanctis. Aut certè Chriſtus lauit manus ſuas in ſanguine peccatoris, quando ipſe innocens in cruce abluit peccata noſtra : dum blaſphemaretur à dicentibus : Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros.Cum autem dominus dicit.Matth.15.& Marc. 7. Non lotis manibus manducare non coinquinat hominem , ibi lauare manus ſumitu ſecundnm literam.Nam ſpiritualiter ſumendo, non lauare manus coinquinat hominem interiorem. Ille enim non lauat manus,qui opera exercet turpia:quorum tamen non eum pœnitet.

Ori.ſ.gene.ho. 4. Beda.ſ.gene.18. — *Miniſterium ... pendere minor. Baptiſmus.*

Lauare pedes Dei vel angelorũ, quum legitur,eſt miniſterium impẽdere minoribus ob Dei honorem.Sic lauerunt Abraham & Lot,& alij.gene.18.a.19.a.1.reg.25.g.1.Timoth.5.b. deſignauit autem Abraham illa ablutione lauacrum baptiſmi futurum extremo tempore,per pedes deſignato.

Ori.ſ. Leui. ho. 1. & ſ. Iudi.ho.8. & ſ. Iſa.ho.6. Clẽ. Alex.2.pæda.8 Ambr. prolo.de ſpiritu ſan.& de uirgini.3. Hiero. epis. Et factum eſt. Gre.3.mor.21. — *Mũdare affe... Mundare ue...*

Eſt etiam lauare pedes mundare affectus minorum,à puluere terrenorum,à cupiditate, acedia,puſillanimitate,ne quid videlicet pulueris ad diẽ iudicij remaneat. Exo. 29.a.30.c. 40.d:Leui.1.b.8.c:9.c.Iudi.19.e.canti.5.b.

Lauare autem ſic propriè pertinet ad Chriſtum,qui & tunc lauat pedes, quum mundat à venialibus:quod alij non efficiunt.Sic lauit pedes diſcipulorum. Ioan.13.a. qui etiam lauiſſe dicitur,mittens diſcipulos ad honeſtas actiones,& eorum ingreſſum ad beneficia gentium deſignans,& quæ decora & pura erant propria poteſtate præparans: vnde fragrauit vnguentum,& ſuauis odoris opus ad omnes gẽtes.Tobias etiam lauans pedes, Chriſti fuit typus membra ſua mundātis.tob.6.a.

Hie.ſ.Iob.31. Gre.19.mor.11.12. — *Chriſtus mũ... flictiones. Impinguans ... operebus. Prælati conſ... tes minores.*

Illotis pedibus occurrit Miphiboſeth Dauidi cum victoria reuertenti.2.reg.19.d.

Lauans Iob pedes ſuos butyro.Iob.29.a.deſignat Chriſtum mundantẽ ſuos ab afflictionibus tribulationum per conſolationem ſpiritusſancti.

Vel eſt Chriſtus implens prædicatores pinguedine bonorum operum,vt ipſorum exẽplo ſimul cum doctrina ſimplices auditores foueantur.

Vel certè ſignificat prælatos,qui crebris admonitionibus eos, qui infirmi ſunt in eccleſia,confirmant,& ad bene operandum promptiores reddunt.

Ambr.de Iſac.6. Aug.ſ.Ioã.trac. 57 Philo.2.allego. — *Separatio à ... reis & terr... Tollere fulc... luptatis.*

Lauiſſe dicitur pedes ſponſa.canti.5.b. quum ſe de corporis contubernio & familiaritate carnis mens ſe ſeparans,ad ſuperna volando contendit: Et quum à vita actiua,quæ affectibus terrenis inficitur,quis ſe ad contemplatiuam contulit.

Lauare pedes arietis,& cætera, quæ de ipſo lauabantur , deſignant tollenda eſſe fulcra voluptatis.Leui.1.b.

Lauare

Mundare cogitationes. Lauare intestina, est mundare cogitationes, quę nobis intimę sunt, vt intestina in anima li. Exo.29.c. Leui.1.b.c. *Orig.s. Leui.ho.1.* *Auferre voluptates.* Et quia intestina sunt velut receptacula voluptatum, lauare intestina erit etiam auferre voluptates. *Gre.9.mor.40. Philo.2.allego.*

Mundicies animæ. Columbę lacte lotę dicuntur animæ insigni mundicię spiritualis candore fulgentes. cāt. 5.c. Peculiariter autem id de doctoribus dici potest, qui cum syncera doctrina pulcherimum habent candorem operū. Dicitur etiam de his, qui integra & pura fide baptizantur. *Ambr.s.ps.118.ser.16. Gre.s.cant.5.*

Mundare simplices à fragilitatibus. Lauantes Dorcadem mortuam. acto.9.f. Eos indicant, qui simplices à terrenorum fragilitatibus mundare curant.

Mundare oratiões. Lauare holocaustum est mundare orationes à terrenis affectibus, quæ vt holocaustum offerri debent Deo. Ezech.40.f. *Hiero.s.Ezech.40.*

Mundare seipsum. Vel lauant holocaustum in ostio gazophylacij, qui per dicta & opera sanctorum mundant in seipsis culpas impedientes, ne se holocaustum mundum offerant Deo. *Gre.s.Ezec.ho.20.*

Christus mundans carnem suam. Lauisse dicitur Christus vestimenta sua, quum carnem suam immortalitati reddidit: quę ideo prius sordida dici poterāt, tum propter mortalitatem, & tribulationes passionis: tum quia omnes peccatorum nostrorum sordes super se susceperāt. Hoc designabat, qui efferebat caprum emissarium, & qui comburebat vitulum & hircum, qui lauare vestimenta sua iubebantur. Leui.16.f. Ita dicitur Zach.3. b. Iesus indutus vestibus sordidis, quibus exutus est per mortem, & indutus mundis in resurrectione. Et dicitur lauisse in vino stolam suam per proprij sanguinis effusionem. gene.49.b. *Mundans ecclesiā.* Quod etiam dicitur ɗ ecclesia, quam proprio sanguine ab omni macula & ruga mundauit. Sicut & quum baptizatus est in Iordane, per aduentum spiritussancti nos à peccatis nostris mundauit: quum in sanguine vuæ dicitur lauisse pallium suum. *Ori.s.Leui.ho.9. & s.gene.ho.17. Ambr.de bene. patriar.4. Geor.uenet.cāt.2. to.3.cap.7.*

Mundare actiones. Lauare vestimenta est mundare & sanctificare actiones: quod iubebatur plębi ad audiendum verbum Dei. Exo.19.b. Et cum iubentur lauari & non abijci, aliquid videntur habere boni, quod tamen sit mundādum. Hæc ablutio designatur. Leui.11.13.14.15. Refertur autem hæc ablutio pręcipue ad actiones exteriores, quæ magis habent rationem indumēti: vt quum. Nume.19.a. lauari iubentur vestes & corpus, per vestes intelligentur actiones exteriores, & per corpus interiores. Et qui vincunt hostes, lauare vestimenta sua iubentur: ne videlicet ex ipsa tentationum pugna quippiam immundicię contraxerint. Nume.31. d. Et qui conuersationem exteriorem honestam habent, vestimenta sua lauisse dicuntur. Ita pręcipitur Leuitis, vt lauent vestimenta sua. Nume.8 b. Et sancti beatificantur. Apoc. 7. d. 21.c. qui lauerunt stolas suas: vbi etiam vestimenta sunt virtutes, quæ per operum frequentiam lauantur. Cum autem dicuntur lauisse stolas suas in sanguine agni, ad omnes pertinet baptizatos, qui sanguine Christi mundati sunt. *Martyrium.* Potest etiam referri ad martyrium. *Ori.s.Exo. ho.11. & s.Leui.ho.8. et s.Nume.ho.25. Isy.s.Leui.15. Aug.s.Apoc.ho.6*

Mundare cogitationes. Lauare etiam vestimenta interdum est mundare cogitationes: quod fit quum discutiendo bonas à malis, bonas retinemus, repulsis malis. Leui.16.f. *Glos.ordi.s. Leuiti.16.*

Tristitia per absentiam Christi. Mephiboseth dicitur non lauisse vestes, quandiu absens fuit Dauid, in signum tristitiæ. 2. reg.19.d. Vt designetur, eum habere vestes sordidas cui absens est Christus: nec integram eum posse habere lętitiam.

Mundare uirum robustum per pœnitētiam. Lauari vas æneum, quod tetigerit sanguinem. Leui.6.d. Est virum robustum, quem peccare contigerit, per pœnitentiam mundari. Idem est de vase ligneo, quod tetigerit seminifluus, hoc est, de viro robusto, qui vanitatibus auditum præbuit. Leui.15.c. *Glos.interli.s. Leui. 6.*

Mundare conscientiam. Lauare lectum est mundare conscientiam, idq; per singulas noctes est faciendum, hoc est, per singulas cogitationes tenebrosas. ps.6. *Gre.s.ps.6.*

Illustrare doctrinā bonis operibus. Lauantes retia piscatores. Luc.5.a. sunt prædicatores, qui doctrinam suam bonis operibus illustrare curant. *Glos.ordi.s.Luc.5.*

Defendere innocentiam suam. Abluere seu diluere crimina, quę obijciuntur, metaphoram habet: quum quis verbis ostendit se liberum esse ab ijs criminibus, quibus ab aduersarijs obscurari videtur. Vt Paulus abluebat crimina sibi obiecta. acto.25.d.

Lauerunt currum Achab & habenas eius sanguine pollutas. 3. reg.22.f.

Baptismus. Lauacrum dici solet baptismus, vt quum. can.4.a. dicitur dētes tui sicut greges tonsarū, quæ ascenderunt de lauacro. Idem. cant.6.b. Et. Ephe.5.e. dicitur: Mundans eam lauacro aquę. Et ad. Tit.3.b. Per lauacrum regenerationis. *Aug.2.doctri. christia.6.*

Abnegare.

ABnegare aliquid, est illud velut incognitum deserere, ab eoq; penitus deciscere.

Mutare veterem & prauam conuersationem. Abnegare semetipsum dicitur, qui priorem vitam suam malam, hoc est, veterem hominem bona conuersatione deponit, ac relinquit. Et qui confitetur Christum, & animam suā pro Christo ponit, semetipsum abnegat. Matth.16.d. Luc.9.c. E diuerso qui cōfitetur seipsum, hoc est, se & sua præponit Christo, abnegat Christum. Ita Petrus abnegauit Christū, quando non eum confessus est, pręponens vitā suam confessioni Christi. Luc.22.d. *Orig.s.Matt.ho.2 Hiero.Aglasi.*

Abnegare virtutem, est malorum. 2. Timoth. 3 .a. Abnegare verò impietatem & secularia desyderia, est bonorum. titū. 2. c.

Abner.

ABner idest patris lucerna, filius Ner. i. lucernæ, de tribu Beniamin, princeps militiæ regis Saulis: qui post regis obitum constituere voluit regem israel Isboseth filium Saulis, contentione habita contra Dauid, ad quem post modum reducere voluit Israel: fuitq; occisus ab Ioab fraudulenter, cum ipse Asaelem fratrem eius occidisset.

Gre. s. 1. reg. 14. Vt ergo interpretatur patris lucerna, & est filus lucernę, & princeps militię, figura est prędicatorum, qui sunt lux mundi, habentq; lucernam sacrę scripturæ, ductoresq; sunt militię christianę .1. reg. 14. g. Et quum reprhenditur malę custodię regis. 1. reg. 26. c. typus est negligentię prędicatorum, qui in auditorum corde Christum seruare minime curant. *Prædicatores.*

Lyra. s. 2. reg. 2. Vt autem voluit facere regem Isboseth per contentionem, figura est volentium promouere ad ecclesiasticas dignitates indignos: qui mouent discordias in ecclesia. Cumq; non recto itinere gradiantur, sępe etiam visu venit, vt promouens & promotus dissideant: quemadmodum inter Abner & isboseth orta fuit discordia. 2. reg. 2. b. 3. a. *Promouens indignos.*

Glos. ordi. s. 2. reg. 2. *Rup. 2. s. reg. 22.* Cęterum vt bellum mouit aduersus Dauid, & occidit Asaelem virum strenuū significare potest Paulum de eadem tribu, qui persequutus est ecclesiam christi, & adiutor fuit ad necem Stephani. 2. reg. 2. *Paulus apostolus.*

Gre. 3. pasto. admo. m. 17. Quum autem non valuit blandis verbis auertere Asaelem, donec eum lancea confodit auersa, designat prędicatorem prius blandis verbis furorem iracundi mitigare volentem: sed cum eius conatus retinere non potest, percutit auersa hasta, quum furentem tranquillè ex quibusdam tangit, & quasi parcendo superat. 2. reg. 2. f. *Prædicator mitigat iratum.*

Lyra. s. 2. reg. 3. Vt autem reducere voluit populum Israel ad Dauid, reductus ipse prius in gratiam: & occisus est ab Ioab percussus in inguine. 2. reg. 3. typus est peccatoris conuersi ad Christū, qui postmodum efficitur prædicator, aliosq; reducit ad Christum. Verum nisi caueat insidias diaboli, per insidias occiditur percussus in inguine, nempe cadens in peccatum libidinis. Aut certè patitur Iudęorum persequutiones. *Peccator conuersus factus prædicator.*

Abnuere,

ABnuere cum sit nutu aliquid negare, de se non habet allegoriam, sed habet manifestā negandi metaphoram: & ex sibi adiunctis ad allegoriam trahi poterit.

Non abnuens Booz se propinquum esse Ruth, vt eam acciperet vxorem Ruth. 3. c. Designat Christum, qui ad copulandam sibi ecclesiam ex gentibus, fecit se propinquum, tum per assumptam naturam, tum ob virtutes illi communicatas: tum etiam quia verè per charitatem fuit illi proximus, vt Samaritanus vulnerato.

Non abnuens Achab Benadab regi Syrię petenti ab eo aurum, & argentum, insuper & vxores ac filios, designat consentientem tentationibus diaboli, tradentemq; illi virtutum thesaurum, ac filios bonorum operum. 3. reg. 20. a. *Consentire diabolo.*

Abolere, quære, delere.

Abominari, Abominatio, Abominabilis, Detestari, Execrari.

ABominari & detestari cum sit rem aliquam cum fastidio & odio abijcere, certum est designari in re ipsa, quam quis abominatur malum aliquod, cuius gratia merito sit abijcienda non simpliciter, sed cum quodam horrore, aut certè interdum malum non erit in ipsa re, sed in abominante, vt quum mali abominantur bonos. Cum primis autem corruptio abominationē inferre solet. vt. ps. 52. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt. Porrò detestari & execrari semper videntur fieri verbis. Abominari verò aliquo facto aut signo. Et maledictiones dicuntur detestationes & execrationes. Nume. 5. c. Et Dani. 9. c. Detestatio, quæ scripta est in lege Mosis. Et Matth. 26. g. Cœpit Petrus detestari & iurare. *Hila. s. ps. 52.*

Ori. s Leui. ho. 16. *Isich. s. Leui. 26.* Abominatur Deus aut anima eius quempiam, quum subtrahit ab eo gratiam, & alia spiritualia dona: & sinit cor peccatoris indurari, fitq; ab eo longe salus, quę est Christus, qui & anima Dei dicitur. Sic minatur Deus se abominaturum pacta eius non seruantes. Leui. 26. Et. ps. 5. Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus. *Subtrahere gratiam.*

Peculiariter autem minatur Deus. Leui. 26. e. se abominaturum Iudæos, hoc est abiectum illum populum: vt etiam ps. 105 dicitur Deus abominatus esse hæreditatem suam. Et Amos, 6. c. Detestatur superbiam Iacob. *Abiectio Iudæorum.*

Abominatio

Peccatores & peccata. Abominatio dñi passim dicuntur peccatores, & ipsa peccata, aut abominabiles Deo: vt prouer.3.d. Dicit abominatio dñi oĩs illusor. Et prouer.6.c. Qui seminat discordias inter fratres. Et 8.a. Detestatur Deus impium. Item.11.a. Abominatio est illi statera dolosa; & cor prauum: & labia mendacia: & via impij: & cogitationes malæ: & omnis arrogans: & tam qui iustificat impiũ: q̃; qui condẽnat iustũ: & rursus pondus & põdus, mensura & mensura: & hostię impiorum, quæ ex scelere offeruntur: hæc omnia dicũtur esse abominabilia Deo, & habentur. prouer.12.15.16.17.20.21.24.29. & Luc.16.d. Quod hominibus altum est, hoc est superbia, abominatio est ante Deum. Et deut. 17.a. Abominatio est hostia vitiosa. Et Isa. 1.d. Incensum male oblatũ. Et deut.23.c. Merces prostibuli. Et Hose.9.c. Abominabiles facti dicuntur, sicut ea, quę dilexerunt. Et.3.reg.21.c. Abominabilis factus dicit Achab. Et.ps. 13.52. Abominabiles facti sunt in studijs suis. Et prouer.13.a. Iustus detestatur verbum mendax. Et Amos.6. c. Detestatur superbiam Iacob. Et Sapi.19.c. Dicitur detestabilis inhospitalitas: Et gene. 38. b. Onam fundens in terram semen, dicitur rem detestabilem fecisse. Et boni abominantur malos, & iniquitatem. Psal.118. *Hie.s.Hose.9.*

Idololatria & idola. Magis autem peculiariter abominationes dicuntur grauiora peccata, & ad idolatriam pertinentia: & ipsa idola, vt Iere.2.b.13.d.16. d. Dicunt abominationes Hierusalem idolola & cultus idolorum. Et Leui.18.d. deut.7.d. Et.3.reg.14.g. Dicuntur fecisse omnes abominationes gentium. Et.4.reg.23.c. Idolum filiorum Ammon dicitur abominatio. Et passim dicuntur abominationes gentium ipsi cultus idolorum: vt.2.par.33.34.36. Iere.26.d. Ezech.5. c.7.a.8.c.16.c.18.g.20.a.22.c.43.b. Dani.9.g. Zach.9.b. Malach.2.c.1. Macha.1.f. Matthæ.24.b. Marc.13.b. Apoc.13.a.21.g. Iob.15.b. *Lyra.s.Iere.2.*

Affectus carnales. Abominationes Aegyptiorum sunt affectus carnales, & vitia, quæ mundani tanq̃; idola colunt: quæ tamen iusti sacrificant, & mactant. Exo.8.f. *Cyril. de adora. in spiritu sancto.*

Simplicitas consciẽtiæ & bonorum operum. Abominationes etiam Aegyptiorum offerunt Israelitæ: quia simplicitatem conscientię: quam iniusti quique velut infimam abiectamq; despiciunt, hanc iusti in virtutis sacrificium vertunt: & excolentes recti puritatem, ac mansuetudinem Deo immolant: quam abominantes reprobi fatuitatem putant. Ita reprobi dicuntur detestari disciplinam. prouerb.5. c. Deniq; bona & simplicia opera dicuntur abominationes Aegyptiorum: & in vniuersum virtutes. *Gre.10.mor.17. Beda.s.Exo.6.*

Spes malorum dicitur abominatio animæ. Iob.11. d. Quia quæ mali desiderant & ambiunt, boni oderunt & abijciunt. Et quia spiritus deficit, vbi caro requiescit. Vt enim caro mollibus, sic anima duris nutritur: illam blanda refouent, hanc aspera exercent. *Gre.10.mor.24.*

Abominabilis factus esse dicitur decor animæ, quum à virtutibus in vitia mutata est. Ezechie.16.c.

Abominabile dicitur viuens in aquis sine pennulis & squamis. Leui.11.b. Quia qui baptizati sunt, & carent virtutum operibus, mollesq; sunt ad libidinẽ, abominabiles sunt deo. Item gradiens super quatuor pedes abominabile habetur. Leui.11.b. Quia cum simulet vitam contemplatiuam, affectu tamen terrenis adhæret. Abominabile præterea cẽsetur omne reptans super terram, aut super pectus ambulans. Leui.11.g. Quia his designantur, qui sola terrena sapiunt. *Glosa.ordi.s.Leui.11.*

Exercitus destruens Hierusalem. Idolum in templo. Antichristus. Hæreses. Abominatio desolationis stans in loco sancto, dici potest exercitus, qui destruxit Hierusalem. Dan.9.g. Matth.24.b. Quod.1.Mac.1.f. exponitur de abominando idolo per Antiochum in templo constituto. Item verbum falsum quod dicitur Antichristus, seu ipse Antichristus abominatio desolationis dicit: qui stabit in loco sancto, dum nitetur figere pedem in cordibus fidelium. Hęreses quoq; & peruersa dogmata abominatio desolationis dici possunt. *Ori.s.Matt.ho.29 Hiero. Agla. & s. Matth.14. Ambr.s.Luc.21.*

Mali etiam dicuntur abominari bonos. Vt cum Iob.19.c.30.b. Dicuntur consiliarij Iob ipsum abominari: hoc est, scribæ & Pharisæi abominantur Christum & ecclesiam. Et ps. 87. Ait Christus: Posuerunt me abominationem sibi. Et Amos.5.c. Abominati sunt loquentem perfecte, hoc est, doctorem veritatis. Et prouer.13.d. Detestantur stulti eos, qui fugiunt mala. Item Aegyptij detestantur pastores ouium, hoc est, mundani iustos & doctores veritatis. gene.46.d. Et detestari Israel, est maledicere christianis. Et christiani dicuntur gens abominata, quia patiuntur persequutiones à Iudęis, cæterisq; infidelibus: Isa.49.b.2.Mach 1.f. Et abominantur Aegyptij pastores, hoc est, amatores affectuum, rectam oderunt rationem. *Arno.s.ps.87. Ambr. de Cain. 6. & epi.4. Philo de profugis. Gre.14. mora. 23. Philo. de sacrifici. Abel & Cain.*

Peruerse iudicare. Scripturas deprauare. Abominari iudicium dicuntur iudices, qui peruersè iudicant: & qui docent falsa: & qui Dei iudicis sententiam declinant: & omnem regulam scripturarum malis interpretationibus deprauant. Mich.3.c. *Hie.s.Mich.3.*

Immundicies bonorum etiam operũ. Abominari dicuntur vestimenta Iob ipsum Iob, aut quemcunq; aliũ. Iob.9.d. Quia quãtumcũq; bonis operibus fulgeat, nihilominus dicere possunt illud. Isa.64.c. Omnes iustitiæ *Greg.9.mor.29.*

nostræ quasi pannus menstruatę. Vel si membra corporis sint vestimenta, ipsa abominabilem hominem faciunt: quia dum contra mentem membra superbiunt, dum sancti desiderij studia tentationum suarum tumultibus interrumpunt, in ipso suo certamine posita anima agnoscit quantum adhuc à diuinitate despicitur, quæ corruptionem suam plenè appetens transire, sed non valens, fædę puluere cogitationis inquinatur.

Hiero. s. Isa. 49. Abominata gens dici possunt Iudæi: qui abominationi sunt vniuerso mundo. Isa. 49. c. *Iudæi.*

Detestantes Sichimitę Abimelech. Iudi. 9. c. manifesto indicio sunt malos interdum odio habere malos, non amore virtutis, aut odio vitij: sed ob aliud temporale commodum aut incommodum.

Abominatio hominum dicitur detractor. Prouerbio. 24. a. Quia ab omnibus odio habetur.

Lyra. s. deut. 22. Abominabile est mulierem indui, veste virili, & ediuerso. deut. 22. a. Quia cõtra naturam est, vt fœmina exerceat actus viriles: vt docere prædicare. &c. Vtq; vir se deijciat ad actiones muliebres & effœminatas. Ideo apostolus. 1. ad Timoth. 2. d. Mulierē in ecclesia docere vetat. Item est cõtra naturã vt caro dominetur spiritui, atq; ita induatur veste virili.

Hie. & Augu. s. ps. 106. Abominari omnem escam dicitur anima. ps. 106. quum ex tẽtatione incidit in tædium: vt omnem sacram lectionem fastidiat & omnem doctrinam veritatis. *Fastidium sacr. lectionum.*

Rup. 6. s. Ioan. *Gre. 23. mor. 27.* Abominabilis fit panis alicui in vita sua. Iob 33. c. quum conuersus ad deum contemnit delectationes, quas prius auidissimè amplectabatur. *Contẽptus volu[p]tum.*

Gre. 10. mora. 17. Execrabilis dicitur oratio non audientis legem. prouer. 28. b quia dignum est, vt ab eius beneficijs sit quasi extraneus, cuius iussionibus non vult esse subiectus.

Glo. inter. s. ps. 58. Execratio de qua annuntiabũtur Iudęi in consummatione, est qua ipsi maledicebant christo, ipsumuè abominabantur. ps. 55. 58.

Hiero. Aglasi. Non abominari Idumæum, & Aegyptium est non despicere carnem suam neq; simplices: vel non contemnere peccatorem, cum & ipsi peccatores fuerimus, & adhuc simus. deut. 23. b. *Non despicere car[]nem nec peccat[].*

Execratio diuitis dicitur pauper. Ecclesiastici. 13. d.

Abortire, Abortus, Abortiuum.

Arist. 7. Histo. animal. 3. Abortus fœminarum est quum fœtus aut nondum formatus in vtero, aut nõ perfectus, & ante tempus à natura institutum, aliquo casu non seruato naturali ordine in lucem educitur: & vel oritur iam mortuus: aut citò moritur: rarissimèq; ipsum viuere cõtingit, vt tunc iam abortiuum dici nequeat.

Ori. s. Exo. ho. 10. *Hiero. Aglasiæ.* Itaq; cum. Exo. 21. c. duo rixantur, hoc est, disputant: alterq; eorum mulierem prægnantem percusserit, idest scandalizauerit animam infirmam habentem in se verbum Dei nondum opere in lucem productum, ex ea percussione facit abortiuum, quum abijcit à se verbum Dei, non formatum quidem, si sit catecumenus: formatum autem, si est baptizatus. Vir autem non abortit, licet pariat: quia fortes statim opere complẽt verbum Dei: fœminę autem, hoc est, infirmi sunt pręgnantes, quia non tã citò verbum conceptum opere exequuntur. *Abiectio verbi.*

Philo de congressu &c. Potest & abortiuum non formatum dici doctrina coniecturalis: formatum verò vera scientia.

Ori. s. Num. ho. 7. Cum autem. Num. 12 c. orat Moses, ne Maria soror eius fieret sicut abortiuum, potest per abortiuum intelligi populus Iudęorum: quia in vtero synagogæ impedientibus peccatis, & dimidiam carnem consumentibus, non potuit ad integrum formari; ac etiam quia neminẽ ad perfectum lex adduxit. Ideo nisi in vterum ecclesiæ intrent, velut abortiui proijcientur. *Populus Iudæorum.*

Orig. s. num. ho. 7. Potest autem ibidem abortiuum significare lapsos à fide, qui tunc abortiui sunt, quum ab ecclesiæ gremio velut mortui abijciuntur. *Lapsi à fide.*

Orig. s. Iob. lib. 3. Abortiuum absconditum, quod ponitur. Iob. 3. c. Potest significare malos. Nam vt abortiua de ventre matris exeuntia non viderunt lucem: sed ex tenebris in tenebras eunt: ex tenebris atq; angustia materni vteri, in tenebras & angustias terræ atq; sepulchri: sic impij de tenebris in tenebras eunt, ex angustia in angustiam expellũtur: de corpore in sepulcrũ, ex sepulcro in iudicij damnationem, & tenebras exteriores. *Mali.*

Gre. 4. mor. 36. Verùm cum ibi Iob optet esse vt abortiuum abscõditum, significare potest sanctos, qui vixerunt in lege naturæ: qui cum mortui fuerint ante legem scriptam, quasi intra vterum legis naturæ mortificantes carnem suam mortui, non relicta aliqua in scripturis sui memoria, velut absconditi in limbum abierunt. *Sancti in lege na[tu]ræ.*

Orig. s. num. ho. 7. Abortiuum autem, quod dicitur melius mortuo. Eccl'ę. 6. b. Est quum quis ne gustauit quidem vitam carnalem: cui vitæ aliquis est mortuus, cum in ea prius vixerit. *Non gustare vi[tam] carnalem.*

Apostolus quoq; 1. Cor. 15. a. dicit se abortiuum, quasi qui per vim coactus sit credere, non expectato tempore: & mox nullo etiam interiecto tempore ad apostolatum euectus.

Quum

Quum Iob.21.a.dicitur bouem impiorum concepiſſe & non abortiſſe,denotat cuncta euenire proſpera reprobis in hac vita.

Abra.

Caro.

ABra vocabulum græcum ſignificans ancillam: erat enim ancilla Iudith,quæ cum dicatur portare aſcoperam vini poſt Iudith,figura poteſt eſſe carnis aut carnalium,qui tamen ſimpliciter obtemperant præceptis & ſacramentis: vnde & tandem in libertatem gratię perueniunt:quemadmodum illa libera facta fuit à domina ſua Iudith.10.a.16.

Abraham.

ABraham prius dictus eſt Abram,ideſt,pater excelſus,deinde Abraham.i.pater multitudinis,filius Thare maritus Saræ, è qua centenarius genuit Iſaac ſecũdũ diuinam promiſsionem:ex Agar verò ancilla Saræ genuit Iſmaelem:& alios filios è Cetura.Egreſſus eſt de terra ſua ex præcepto Dei.Secundum autem varia eius geſta variè ſignificabit.

Deus pater.

In primis Abraham typus inuenitur eſſe Dei patris, qui genuit Iſaac, hoc eſt, filium ſuũ ęternum de legitimo matrimonio,hoc eſt,de natura ſua cognita.Genuit etiam Iſmaelem, hoc eſt,creaturas, & peculiariter rationales,& ſingulariter Luciferum,qui eſt initium viarum Dei,quas genuit de ancilla,hoc eſt , ex Ideis & voluntate,ſeu delicijs & cõplacentia, quam dicitur habere in creaturis:licet ab ipſis nihil accipiat.Dicitur etiã ex ancilla genuiſſe:quia Deus in veteri lege,quæ ancillæ typum gerit, filios in ſe credentes produxit.gene.16.a.Galat.4.c.Et generans Iſaac eſt Deus producens populum chriſtianum per filium ſuũ. gene.21.a.Vt autem occidere voluit Iſaac ex præcepto Dei:manifeſtè deſignat Deum,qui non pepercit filio ſuo, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. gene.22.Item cum miſit ſeruum ad quærendam vxorem filio ſuo,Deus eſt mittens ad copulandã eccleſiam ex gentibus filio ſuo/. gene. 24 . Eundem deſignat quum in ſinum recipit Lazarum. Luc.16.e. Vt Abrahã genuit Iſaac in ſenectute, figuratur,ꝙ penè in fine mundi Chriſtus eſſet naſciturus.

Geor.uenet. cãt.3 tõ.7.ca.3. Augu.ſer.71.75. Beda.ſ.gene.18.22. Rup.5. de.glorifi. trini.5

Chriſtus.

Abraham,vt dictus eſt pater excelſus,& pater multitudinis , typus eſt Chriſti: & quum egreſſus eſt de terra ſua ex præcepto Dei,& peregrinatus eſt.gene.12.a. Chriſtum deſignat, qui venit è ſinu patris,& ex eius præcepto in terram peregrinationis.Qui etiam deſcendiſſe dicitur in Aegyptum,ideſt in hunc mundum:& dicit Saram,hoc eſt eccleſiam,quæ ſpõſa eſt ſua,per aſſumptam naturam humanam ſororem ſuam eſſe:et ita petit., vt illa confiteatur:quia vt diſcipulos & credentes fratres appellat:ita & eccleſiam ſororem.vt.canti.4.c. Soror mea ſponſa.Regreditur inde diues: quia aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem.pſ.67.Vt autem aliam dicitur duxiſſe vxorem poſt mortem Saræ.gene.25.a. Idem Chriſtus eſt,cui coniungi nituntur hæretici alieni à vera vxore,hoc eſt, ab eccleſia:cum dicant ſe Chriſtum habere,qui non niſi in Sara,hoc eſt in eccleſia inuenitur.Et quum Iſa.51.a Dicitur ad Iudæos,vt attendant ad petram,vnde exciſi ſunt,& explicat petram eſſe Abraham: Chriſtus ibi figuratur,à quo omnes fideles originem habent . Item vt ſeparatus eſt à Lot,Chriſtũ deſignat,qui ſe à populo Iudæorũ in infidelitate relicto ſeparauit. gen.13.a.

Gloſ. inter.ſ.gene.12. Beda.ſ.gene.18. Hie.ſ.Iſa.51.

Mens.

Rurſus quum egreditur Abraham de terra ſua,mentem & intellectum deſignat:quæ,vt magnificetur,debet egredi ab omnibus coporeis voluptatibus,atq; adeò ab ipſis cognatis ſenſibus,& vocibus:vt tota conuerſatio ſit in cœlo.Et dicit Saram eſſe ſororem ſuam,quia vult ſapientiam,quam habet , alijs comunicari .

Ambr.2 . de Abraham.1.& .4. Philo. de Abrahã. Clẽ.Alex,1,ſtrõ.

Chriſtianus. Religioſus.

Præterea vt egreſſus eſt de terra ſua,quemlibet verè chriſtianum,& religioſum deſignare poteſt,qui vitam & conuerſationem carnis deſerere debet,& tanq; peregrin' in hoc mũdo,vt in Aegypto habitare:vbi ſapientiam aut virtutem,velut Saram ſororem ſuam dicere debet , iuxta illud prouer.7.a.Dic ſapientię : Soror mea es . Fit autem diues in Aegypto:quia virtutes in hoc mundo ſunt acquirendę.gene.12.13.20.Quum autem ſurrexiſſe manè dicitur,vt videret quid actum eſſet de Sodomis.gene.19.f.Suadet cõpaſsionem & ſolicitudinẽ,quã erga proximos habere debemus.Idem agit,quũ plãgit mortẽ Saræ.gene.23.a.

Beda.ſ.gene.21. Ambr.đ Abrahã.2 Orig.ſ.gene.ho.6

Prælatus.

Vt dimicauit Abraham aduerſus reges,qui captiuum ducebant Lot, typus eſt prælatorum,qui ſe pro ſubditorum ſalute periculis obijcere debent.gene.14.c.Vnde & poſt laborem confortatus eſt à domino,qui mercedem tribuere ſolet laborãtibus pro ſalute ſubditorũ.gen.15.a. Et eadem charitate orauit Abraham ne ſubuerteretur Sodoma.gen.18.c. Et quum durè accepit eiectionem ancillę,& Iſmaelis, prælatus ſignatur,qui cum moleſtia debet ſubditos caſtigare.gen.21.a.

Lyra.ſ.gen.14.

Antiqui patres.

Vt etiam dictus eſt pater multarum gentiũ,& fuit ante legẽ,treſq; habuit vxores,ſignificare poteſt eos,qui in lege naturali coluerunt deũ,non tamen in tanta perfectione,& caſtitate,quãta eſt in eccleſia.Et dicit Iſa.63. a.Neſcijſſe filios,quãdo illi recedẽtes à fide eius, facti ſunt inimici Dei.Idẽ vt quaſi querulus dicit Deo:Ego ibo abſq; liberis:figura eſt antiquorũ patrũ,q quaſi murmurabãt aduerſus deũ,cũ quadã diffidẽtia đ aduẽtu eius.gen.15.a.

Hiero.ſ.Iſa.63. Lyra.ſ.gene.16.

Vir perfectus.

Præterea vt prolem habuit ex ancilla virum perfectum exprimit,qui carnem ſuã vt an-

cillam bonis operibus fructificare facit.gen.16.gala.4.

Vt autem circuncisus est,& nominis mutationem accepit,typus est baptizatorum,qui bus in ipso baptismo nomen imponi solet.gene.17.a. *Baptizati. Sācti Christū suscipientes.*

Beda.s.gene.18. Cum occurrit alacri animo ad suscipiēdos hospitio tres viros,sanctos significat,q. Christum libentissime susceperunt.gene.18.a.

Hie.s.Mich.7. Designat etiam sanctam ecclesiam, quæ Christum per sua mēbra suscipit. Et etiam quia mater est omnium fidelium:sicut Abraham pater dicitur omnium credentium.Huic Abraham dat Deus misericordiā,quam iurauit patribus nostris à diebus antiquis.Mich.7.d. *Ecclesia.*

Gre.9.mor.51. Cum autem occurrit tribus viris extra tabernaculum.gene.18.a. figura est ipsius intellectus:qui ad trinitatis cognitionem percipiendam,omnia naturalia prętergredi debet. *Intellectus.*

Præterea,vt dimicauit aduersus quatuor reges in quinq; regum defensionem,& vicit,figura est fidei,perquam vincenda sunt vitia, quę virtutes expugnāt, & defendēdi sunt quinq; sensus.Gene.14. Et vt clarius fidei typum gerat , dictum est de eo : credidit Abraham Deo;& reputatum est illi ad iustitiam.gene.15.b.roma.4.a.gala.3.a.Hebræ.7.a.Iaco.2.d.Atque ita ipse est velut principium fidelium,& fideles dicuntur semen eius.ps.104.a. Ecclesiastici.44.d Luc.19.b.Ioā.8.e. *Fides.*

Orig.prolo.canti. *Philo de somnijs.* Cum autem patiētissimus & obedientissimus fuerit typum gerere potest ipsius patientię & obedientię.gen.22.a.1.Mach.2.f.hebrę.11.b.Et propter obedientiam potest significare philosophiam moralē,in qua inter cætera,docetur obediētia . Et etiam est typus eorum, qui per doctorem & instructorem profecerunt: vnde dicit pater Iacob, idest, meditatoris:quia doctrina debet exerceri,vt perfecte habeatur. *Patientia. Obedientia. Philosophia moralis. Discipulus doctoris.*

Rup.6.s.gene.32. Vt obtulit filium suum,sed sine morte, designat sacerdotes offerentes Christum in eucharistia.gene.22.a. *Sacerdos.*

Abrumpere, Rumpere, Dirumpere, Interrumpere.

ABrumpere est vi quadam aliquid frangere,aut scindere: à significatione parum distant rumpere,& dirumpere.Possunt autē in allegoriā admitti secundū ea,quę rūpi dicunt.

Hie.s.Isa.64. Cum dicitur.Isa.64.a.Vtinam dirumperes cœlos,& descēderes:manifesta est petitio incarnationis filij Dei, quæ quia nimium videbatur sanctis patribus differri: ideo propheta in eorum persona petit quasi violenter cœlos dirumpi. *Incarnatio Christi.*

Hie.s.ps.73. *Beda.s.gene.5.* Dirumpit Deus fontes & torrentes,quum diuinam sapientiā per apostolos, & alios prędicatores prędicari facit.ps.73.Et rupti fōtes abyssi,sunt apertę figurę scripturarū.gen.6.b. *Prædicatio diuinæ sapientiæ.*

Aug.s.ps.77. Dirupisse dicitur Deus petrā.ps,77.104.quum permisit aperiri latus Christi, vt inde manarent fluentę gratiæ sacramentorum. *Apertio lateris Christi.*

Aug.s.ps.77. *Rup.s.hose.13.* Interrupit Deus mare.ps.77.quum per baptismum & gratiam cohibuit & fregit concupiscentiarum fluctus. Dirumpit etiā interiora iecoris, quū castigat peccata concupiscentiæ & voluptatis.hose.13.b. *Frænatio affectuum.*

Hiero.s.Ezech.13. Dirumpit Deus ceruicalia de brachijs,quum dissipat omnem fiduciam,quam falsi prophetæ addebant malis.Ezech.13.d.

Gre.s.Ezech.ho.7 *Isy.s.Leui.5.* Non abrumpi caput ab auibus.Leui.5.c. indicat Christum non esse separatum ab ecclesia per mortem:sed semper cum ea manere : vel est mentem à carnali quidem delectatione præcidendam esse:sed à corporis cura necessaria non esse separandam : tunc enim caput penitus à corpore abrumpitur,quum quis sine discretiōe immoderate se gerit in operibus suis:vt quum nimium abstinet,aut aliâs in pœnitentia excedit. *Non separari Christū ab ecclesia, mentem à cura corporis.*

Rumpere vulneris locum in auibus,quæ offeruntur.Leui.1.d.Est interiorem animi læsionem per confessionem patefacere. *Aperire animi læsionem.*

Non rumpi corrigiam calceamenti. Isa.5.c. Licet loquatur ibi Isaias de hilaritate militū expeditorum aduersus Hierusalem, quòd ne leui quidem obstaculo in eius expugnatione impedirentur:tamen cum corrigia calceamenti soleat intelligi vnio humanæ naturæ cum verbo diuino.Ioan.1.d.Hæc non rumpetur:quia nunq; deseretur humanitas.Potest etiam intelligi alacritas prædicatorum,qui calciatos habere debent pedes in pręparationem euāgelij pacis:qui cùm non deficiant,non rumpitur in eis corrigia calceamenti. *Indissolubile vinculum uerbi & humanitatis. Alacritas prædicatorum.*

Hie.s.Ecclesiastæ.4 *& s.Isa.33.* Difficile dicitur rumpi funiculus triplex . Ecclesiastę. 4. c. quia confessionem trinitatis nemo potest à nobis inuitis auferre,vel dicitur quia in eos, qui in nomine Christi congregati sunt,non potest præualere aduersarius : cum Christus sit in medio eorum & quia nemo aduersus concordes pręualere potest.Et quum. Isa.33. d. dicitur non rumpendos funiculos Sion,firmitas ecclesiæ designatur. *Firmitas confessionis trinitatis.*

Hie.s.Isa.33. Cum dicuntur funiculi Hierusalem dirupti,aut laxati.Isa.33.d.Dissolutionem synagogę indicant:sicut & diruptio omnis fortitudinis,quæ ponitur.Iere.0.d. *Dissolutio synagogæ.*

Hie.s.Ecclesiast.4. Rumpi autem funiculum argenteum.Ecclesiastę.12.c.Vitę pręsentis abscisionem seu abruptionem significat. *Cessatio uitæ præsentis.*

Dirum-

Dissoluens Christus insidias Iudæorum remittens peccata. Dirumpens Samson vincula, quibus se ligari permiserat Iudi.16.b. Christū significat dissoluentē omnia Iudæorum machinamenta, quibus eum sæpe moliti sunt comprehendere. Designat etiam dissolutionem vinculorum peccatorum, quibus mēbra eius astricta erant: de quibus dicitur ps.2. dirumpamus vincula eorum & ps.115. Dirupisti vincula mea. Vbi etiam vincula inferni intelligi possunt. Dirumpit etiam Christus vincula Iudæorum, quum dissoluit, & spreuit traditiones inutiles scribarum & Pharisæorum. Hie.s.Iere.5. Arno.& Basi.s.ps.115.

Frænare affectus. Desererepeccata. Dirumpere etiam vincula, est frēnare passiones, quæ nos ceu vincula astrictos retinent. Et etiam statum peccati, & diaboli subiectionem deserere Iere.30.b. Nahu.1.d. Et abrumpere partem leprosam à veste, est abscindere vitia, quæ se operibus bonis & virtutibus admiscent, vt inanem gloriam Leui.13.g. Ori.s.gene.ho.9. & s.Matth.ho.4.

Transgredi præcepta. Rumpere autem vincula dei, est transgredi eius præcepta, quemadmodum dominus apud Ieremiam.2.d.5.b. Querebatur cōtra populum suum, quòd eius rupissent vincula. Et dæmoniacus ille qui compedes & catenas rumpebat, typus est gentilis populi, qui legem naturalem & diuinam transgrediebatur. Marc.5.a. Luc.8,c. Hie.s.Iere.2. & s.Marc.5.

Virtus doctrinæ nouæ. Rūpi vtres veteres, dicūtur, quum assueti doctrinę veteri rumpunt ad doctrinā nouam, nisi renouentur. Tales erant vtres Gabaonitarum Iosu.9.c. Et d̄ talibus ait Christus Marc.2.d. Luc.5,b. Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres. Et si vinum nouum sit feruor spiritus sancti, non solum vtres veteres rumpet: sed etiam lagunculas nouas dirumpere dicitur: quia etiam corda per gratiam renouata transcendit Iob.32,d. Gre.23.mor.11.

Dissoluere rationes hæreticorum. Dirumpere omne onus Isa.58.c. Est dissoluere falsas & peruersas rationes hęreticorum, quibus grauant simplices, vt in errorem eos inducant. Sic dirumpit Deus puluillos & ceruicalia: quæ sunt rationes, & autoritates peruersē intellectæ, quibus hæretici peccatores in peccatis suis quasi blandiendo detinent Ezech.13.d. Et ipse Deus dicitur dirumpere ceruicalia de brachijs quum dissipat omnem fiduciam, quam falsi prophetę addebāt malis. Rūpere etiam dicuntur oua aspidum Isa.59,a. Qui errores veri & boni speciem habentes detegunt, vt eorum fætor appareat. Hie.s.Isa.58.& s.Ezechie.13. Ori.s.Ezech.ho.2. Hie.s.Isa.59.

Separari à malis. Dirumpit spiritus Aegypti in visceribus suis Isa.19.a. quando mentes eorū, qui erant in erroribus Aegypti, separant per pœnitentiā à mētibus remanentiū in eisdē erroribus. Hie.s.Isa.19

Schismata. Rumpi rete præ multitudine piscium Luc.5,d, Est schismata in ecclesia oriri per hæreticos, & carnalium multitudinem. Verùm quatenus rete solos cōtinet bonos, qui numerati sunt, & in fine colligūtur, non rumpitur. Ioā.21.c. Eadem schismata designare potest diruptio regni Salomonis.3.reg.11.b. Rumpitur etiam quasi murus Iob.30.b. quum fides Christi penè deseritur: aut quum disciplinæ munimenta dimittuntur. Gre.ho.24.& 26. mor.23.

Susceptio peruersæ doctrinæ. Rumpere oua aspidū Isa.59.a. Est recipere in mente sua venenatam doctrinā, & iniquitatē. Vel est malignorū spirituū consilia, quæ in cordibus latēt, peruersis operibus aperire. Hie.s.Isa.59. Gre.15.mor.7.8

Impugnatio ueritatis. Dirumpunt canes prædicatores Matt.7.a. quum detractores per calumnias impugnant veritatem ab ipsis prædicatoribus manifestatam.

Contritio Superborum & hæreticorum. Dirumpi vterum adulteræ per tumorē. Nume.5.c. Est corda superborū cōteri à deo, qui etiā dicitur interiora iecoris dirūpere. Hose.13.c. Ita dirūpit Deus inflatos. Sapie.4.d. Et dirūpitur spiritus Aegypti in visceribus eius Isa.19.a. Et diruptus est draco Babylonius. Danie.14.e. Et dirupta terra sub pedibus. Dathā, & Abirō. Nū.16.e Designat hęreticos viuos esse abscindēdos cum oībus eis adherentibus, ne pestis increscat: vt etiā ipsi rūpunt ecclesiā. Hiere.s.Isa.19.

Altitudo contēplationis. Desertum. Abruptissimæ petrę, vbi Saul quærebat Dauid.1.reg.24.a. designant altitudinem contēplationis: vbi diabolus persequitur sanctos, vt eos præcipitet. Et etiam loca deserta, vbi sāncti se abscondunt.

Absalom.

ABsalō.1. pater pacis, aut patris pax, aut pris cōsummatio: filius Dauid & Maacha, frater Thamar, quā stuprauit Amnon: fuit decorus aspectu magnā habens cæsariem, occidit Amnon fratrem suum, simulato conuiuio, ob stuprum sororis: postmodū reductus in gratiam patris, voluit sibi vsurpare regnum eiecto patre: tandem in bello perijt suspensus cęsarie è quercu, & tribus lanceis ab Ioab confossus.

Diabolus. Vt fecit cōuiuium, & in eo occidit fratrem.2.reg.13.f. Figura est diaboli, qui ad huius vitæ voluptates homines inuitat & allicit, atq; per easdem eos interimit.

Insidiatores. Est etiam exemplar manifestum insidiatorum: qui fingentes amicitiam interimunt. Lyra.s.2.reg.13.

Pœnitentes. Vt autem à patre fuit reuocatus, in eiusq; redijt gratiam figura est pœnitentium: qui redeuntes in gratiam Christi, ex hoc ipso efficiuntur decori.2.reg.14. Lyra.s.1.reg.14.

Superbi. Ambitiosi. Ingrati. Vt autem se extulit contra patrem, eiusq; regnum vsurpare conatus est: manifestè significat ambitiosos, superbos, ingratos pręter ius fasq; honores ac dignitates vsurpantes: qui etiam suspensi cæsarie pereunt, hoc est honore & gloria mundi, quam hîc tam studiosè coluerunt, suspenduntur in inferno.2.reg.15.16.17. Lyra.s.2.reg.15.

Designat etiam Iudam & Iudæos: qui in Christum dominum insurrexerunt, & intepretatur patris pax: quia pater habuit pacem ad ipsum, quã ipse non habuit ad patrẽ: sic Christus habuit pacem ad Iudam & Iudæos, quam ipsi cum eo non habuerunt ps.3.142. in titulo. Vt etiam extinctus est in quercu suspensus cesarie, Iudæos significat, qui per eandem legem, quam in gloriam acceperant, carnaliter per traditiones Phariseorum à se intellectam condemnantur, transfixo eorum corde à diabolo quasi tribus lanceis, auaritia, superbia, & inuidia.2.reg.18. Peculiariter aũt significare potest Hierusalẽ, cuius ciues persequuti sunt Christum.

Arno.s.ps.3. Aug.s.ps.3. Gre.s.ps.142. Rup.s..2.reg.35. — *Iudas & iudæi.*

Abscedere quære Abire.

Abscĩdere, Scĩdere, Cõcindere, Discĩdere, Diuidere, Partiri, Dispartiri Amputare, Excidere, Incidere, Intercidere, Secare, Dissecare, Findere.

Haec verba in titulo posita, quę scindẽdi, aut diuidendi significationẽ habent, licet nõ nullam habeant differentiã, tamen ob cognatã significationem, pręcipuè quantum ad allegoriam attinet, in eandem retulimus classem: quæ quidem secũdum id, quod scinditur aut diuiditur, allegoriam recipiunt. Porrò diuidere interdum est distribuere. Exo.15. b. diuidam spolia, & implebitur anima mea. Excindere. Leu.1.c. Diuidentq; membra. Partiri. ps. 21. Diuiserunt sibi vestimenta mea. Separare gen.1.a. diuisit aquas, quę erant sub firmamẽto, Diuisi aũt dicunt discordes Matth.12.c. Omne regnũ in se diuisum desolabit. Diuisio vero discretio.1.par.26.a. Diuisiones ianitorũ. Percusio.1.par.13.d. vocauit locũ illũ diuisio Ozę.

Ambr.s.roma.9. Abscissus dicitur lapis de monte sine manibus hominum Dani.2.e. vbi designat filiũ Dei natum de virgine sine virili semine. Et abscissus palmes cum vua Num.13.c. Designat natiuitatem Christi cum laboribus & cruce. Abscissus est de terra viuentium, hoc est, de virgine sine peccato existente Isa.53.c. *(Rup.2.s.Isa.19.)* — *Natus Christus ex uirgine.*

Hie.s.Isa.48. & s. Iob.16, Bernar.ser.6.uigi. nati.domini. Abscissus dicitur Christus de terra viuentium Isa.53.c. Quia violẽter ac cum magna festinatione occidendus erat à Iudæis. Et scissa petra, vnde fluxerunt aquę Isa.48. d. designat Christum, cuius latus apertum est in cruce. Diuidi etiam infantem viuum petens meretrix, 3.reg.3.d. Est synagoga petens crucifigi Christum, & in aëre suspẽdi: vt ab ea separatus, nec ab ecclesia possideretur. Concidisse etiam dicitur Deus Iob vulnere super vulnus. Iob.16.c quum flagellis Christi addidit crucem & clauos. Et scindens Abraham ligna holocausti ad immolandum Isaac gene.22.a. Præparationem passionis & crucis Christi significauit. — *Mors Christi ... larata.*

Gre.6.mor.12. Secare caput turturis aut guttur, sed non in totum, vt & post mortem corpori caput inhęreat Leui.5.c. Designat Christum caput ecclesię sic sectum esse per mortem, vt semper illi inhęserit: & vnde pro nobis mortem pertulit, inde verius nobis inhęsit. — *Christus inhæret ecclesiæ.*

Hie.s.ps.29 Cõcidit Deus saccũ Christi ps.29. Cum eius abstulit mortalitatẽ, suscitãdo eũ à mortuis. — *Resurrectio Chr.*

Aug.s.ps.29 & sermo.156. Abscindere dicitur Deus misericordiam suam. ps.76. quum peccatores, exigentibus meritis, deserit, & subtrahit ab eis misericordiam. — *Subtractio misericordiæ.*

Gre.18.mor.22. Hiero.s.Iob,28. & s.Haba.3, & s.Isa.35. Excidisse dicitur deus riuos in petris. Iob.28.b. quum duræ gentilitati ad fidem conuersæ dedit dona gratiarum, & doctrinę. Scindit etiam Deus fluuios terrę, aut terra scinditur fluuijs, haba.3.b. quum doctrina sacra, qua Iudęa irrigabatur, transijt ad gentes, quæ prius erant aridæ. Vnde & posuisse dicitur Deus desertum in fontes aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum, positis fluminibus in desertum, & terra fructifera in salsuginẽ. ps. 106. Sicut ad literam videmus terręmotu erupisse flumina, quæ antea non erant: & rursum alia absorpta fuisse, Misit autẽ Deus apostolos, & prædicatores ceu flumina, ad irrigandã gentilitatem. Et scissæ sunt aquę in deserto, Isa.35.c. Quando fontes gratiæ, sacrmentorũ, & doctrinę aperti sunt in ecclesia olim deserta. Ad hæc pertinẽt diuisiones aquarũ pro.21.a. *(Beda.s.prouer.21.)* — *Dona gentilitati ... ta.*

Arno. & Hila. & Aug.s.ps.67. Hie.s.Iob 38. Cyril.12.s.Ioã.37. Aug.s.ps.77. Diuidit Christus spolia ps 67. quum dat diuersa dona spiritussancti: Et quum liberatos à diabolo per diuersos gradus collocat. Et diuiditur æstus super terram Iob.38.c, quum datur vnicuiq; gratia secundum mensuram donationis Christi. Sic partitus est Dauid singulis de populo collyridam panis. &c.2.reg.6.d. designans Christum ministrantem singulis corpus suũ, & dona spiritualia. Et diuidit Deus terrã in funiculo distributionis ps.77, quũ dat spiritus dona sua prout vult. Et excidit sapientia columnas septem. prouer.9.a, quum pręparat septem dona spiritussancti fidelibus distribuenda. — *Distributio donorum spiritussanc.*

hie.s.Is.9 et s.Iob 27 Gre.8.mor.9. Ori.s.Leui.ho.1. Philo. de sacrifici. Abel & Cain, & de uictimis. Gre.1.mor.40. & 9.mor.40. & 3.pastor.admoni.35 & s. Diuidentes etiam victores spolia, sunt apostoli, & prædicatores conuertentes infideles ad fidem, & doctrinam debitè distribuentes. Isa.9, a.33.d. Et diuidere argentum, est docere secundum capacitatem audientium Iob.27. d. Et concidere membratim carnes arietis, vel vituli, est variè dispensare doctrinam: vel ædificare vnumquemq; iuxta mensuram capacitatis eius: & distinguere sermonem de virtutibus doctrinæ ordine. Leui.1.b.8.d.9.c. Et cõcidens Saul vtrũq; bouẽ, idẽ designabit.1.reg.11.b. Idẽ est cõcidere vitulũ in duas partes Ier. 34.d. Et diuidere aquas in plateis, puer.5.c. Est i magna auditorũ amplitudine iuxta vniuscuiusq; — *Prædicatio & dispensatio doctrinæ.*

cuiusq; qualitatem diuina eloquia dispensare. Et concisus clangor buccinæ. Num. 10. a. Iosu. 6. a. designat subtiliorem, & minutiorem sermonem prędicationis. [Eze. ho. 12. & 30. mor. 7.]

Prædicatores. Cęsores lignorum templi: sunt prędicatores adducentes aliquos ad ædificium ecclesiæ. 3. reg. 5. c. Eosdem designant cædentes lapides in montibus. 2. par. 2. a. Et cōcidere ligna plaustri. 1. reg. 6. c. Est declarare sacram scripturam: & proponere exempla sanctorum. Et etiam adducere infideles ad fidem. Et cædere ramos de arboribus. Matth. 21. a. Marc. 11. a. [Gre. s. 1. reg. 6. & s. Eze. ho. 17.] [Hila. s. Math. cā. 22]

Proponere exempla sanctorum.

Conuersio gentiū. Dispertit pater Christo plurimos, quum multi conuertuntur ex gentibus. Et diuidit ipse Christus spolia fortium vincendo diabolum, & conuertendo eos, quos suæ tyrānidi subiectos habebat. Isa. 53. d. ps. 2. 67. [Hie. s. Isa. 53.]

Prædicatio Pauli. Diuidens Beniamin spolia ad vesperam. gen. 49. d. typus est Pauli distribuentis doctrinā Christi prædicatione sua post conuersionem, membris ecclesiæ; quæ ante conuersionem persequebatur. [Ori. s. Ezech. ho. 4] [Hie. s. Isa. 9.]

Fluxus uitæ humanæ. Succisioni telę mors hominis comparatur: velociusq; transire dicuntur dies, quam à texente tela succiditur. Iob. 7. b. Isa. 38. c. Zach. 11. b. quia in tela quum laborātis manus figitur, terminus vltimus elongatur: in vita verò, quia tempus semper desinens indesinenter consumimus, ad finem nostri itineris etiam quiescendo peruenimus: & per cursum nostri transitus etiam dormientes imus. [Gre. 8. mor. 11.]

Corda gentilium suscipientia Christum. Excisum monumentum Christi in petra. Marc. 15. d. Luc. 23 g. dicitur, quum corda gentilium dura locum dederunt Christo. Excisum est autem in petra, quæ est firmamentū fidei. Et excidit dominus riuos in petris, quum in duris gentilium cordibus fluuios prædicationis aperuit. Iob. 28. a. ps. 106. Ioan. 7. Diuisio Iordanis per Elisęum secunda percussione facta quæ prima percussione nō fuit facta: designat gentes ad prędicationem apostolorū suscepisse baptismum: iudæis, quibus prius prędicauerant, manentibus in infidelitate. 4 reg. 2. c. [Glo. ordi. s. Iob. 28] [Rup. s. s. regu. 20.]

Diuisio uestimentorum Christi. Scindens Iephte vestimenta sua immolaturus filiam. Iudi. 11. f. designauit diuisionē vestimentorum Christi in passione, quando immolauit carnē suam. designat etiam debere nos abscindere malas cogitationes temporalium, quæ sunt vt vestimenta animæ. [Chrys. de Iephte.]

Abscißio malarum cogitationum.

Peculiaria scripta euangelistarum. Euangelistę dici possunt diuisisse vestimenta Christi. Luc. 23. e. Secundum ꝙ singuli scripserunt aliqua peculiariter, quæ alij non scripserunt. Non tamen diuiserunt tunicam incōsutilem: quia omnes eandem habuere fidem. [Amb. s. Luc. 23. & ser. 3.]

Gentium unio ad ecclesiam. Diuidit Deus Sichimam. ps. 59. 103. quum gentiles participes facit hęreditatis Iacob. Et diuidit maceria quū tollunt impedimēta, & fit vnū ouile ex gentibus, & iudęis. Mich. 2. d. [Basi. s. ps. 59.] [Hie. s. Mich. 2.]

Dilatatio ecclesiæ. Diuisæ vestes Christi in quatuor partes. Ioan. 19. d. designant dilatationem ecclesiæ per quatuor orbis partes: sed tamen tunica mansit indiuisa, quia vna est in omnibus ecclesia. Et scindentes filij Ioseph spacia in sylua. Iosu. 17. d. videntur significare dilatationem fidei in gentilitate. [Cyril. 12. s. Ioan. 32]

Apertio sacramentorum legis. Scindens Ruben vestimenta sua. gen. 37. f. designauit apertionem sacramentorum in lege occultorum, quæ facta est in morte Christi: idem designarunt omnes fratres eius, cum sciderunt vestimēta sua. gen. 44. c. quod clarius significatum est in scisione veli templi tēpore passionis Chri, & in scisione petrarum, hoc est, prophetarū. Matth. 27. f. idem designauit diuisio maceriæ facta per Zaram in vtero Thamar. gen. 38. g. Et excisi iudæi à petra, hoc est ab Abraham. Isa. 51. a. designant fideles, qui & pręcisi de cauerna laci dicuntur: quia ex latere Christi fluxerunt sacramenta, perquæ renascuntur fideles. Scidit etiam Elisæus vestimēta, reuelationem mysteriorum designans ascendente Christo. 4. reg. 2. c. [Ori. s. cant. ho. 2. et s. Matth. ho. 35.] [Hie. s. Isa. 51. & epist. Ignota ultu.]

Munimenta ueritatis. Scissuræ petrarum. Isa. 2. d. designare possunt munimenta veritatis.

Diuersa euangelij operatio. Diuiditur ęstus super terram. Iob. 38. c. quum euangelij bonum alijs est odor vitæ in vitam: alijs odor mortis in mortem. [Hie. s. Iob 38.]

Carnis maceratio. Scindens Iosue vestimenta sua peccante populo. Iosu. 7. b. designat pręlatum macerantē carnem suam, & pęnitentiam agentem ob peccata subditorum. idem fecit Esdras. 1. Esdr. 9 a. Et Matthathias, & filij eius. 1. Mach. 2. b. Et Ionathas. 1. Mach. 11. g. Scindit etiam vestes, qui sibimetipsi, in exterioris decoris laceratione non parcit. Iere. 41. b. [Gre. 1. mor. 35.]

Pœnitentia. Scindere etiam vestem, est exuere veterem hominem. Sic venit vir in Silo scissa veste, & conspersus puluere caput, cum capta esset arca: vt designaret translatum esse veterem hominem in nouum per pęnitentiam. ita dicitur. ps. 29. Concidisti saccum meum, & circundedisti me lętitia. idem potuit designari, quum Amalecites venit ad Dauid scisis vestibus: & Dauid cum cęteris scidit vestes. 2. reg. 1. a. 3. f. Et Achab scidit vestimenta sua in signum pęnitentiæ. 3. reg. 21. g. Et Ioram. 4. reg. 5. b. Et Ezechias. 4. reg. 19. a. Isa. 37. a. Et Iosias. 4. reg. 22. c. 2 par. 34. d. Et Vagoas. Iudith. 14. c. Et Mardochęus. Ester. 4. a. Sic queritur Ieremias quod non sciderint vestimenta sua. Iere. 3. b. e. 41. a. Huc referri potest scisio tunicę talaris Thamar. 2. reg. 13. d. Concidere etiam dicitur Deus saccum. ps. 29. quum dat finem pęnitentiæ. [Gre. s. 1. reg. 4.] [Basi. s. ps. 29.]

Lachrymæ pœnitentiæ. Scinditur terra fluuijs. Haba. 3. b. quum peccatores resipiscentes pęnitentiæ lachrymas fundunt. Et scindi valles. Mich. 1. a. Est animas choicis corporibus insertas, ad præsentiam aduc- [Au. 18. ciui. dei. 32.] [Hie. s. Mich. 1.]

Hila.s.ps.135. aduentus Christi, lachrymis liquefieri, & in melius mutari. Item diuidit Deus mare rubrum in diuisiones, quum diuersis diuersa largitur opera pœnitentiæ. Exo.14.c.ps.135.Isa.63.c. Sic *Hie.s.Ioel.2.* Ioel.2.c. Iubemur scindere corda per pœnitentiam, quæ plena sunt peccatis: & nisi instar *Ber.ser.2, in. cap. ieiunij.* vtrium per contritionem scissa fuerint, sponte rumpetur. Quanq; scinduntur etiam corda per præparationem ad prospera, & aduersa, & ad omnia virtutum opera.

Gre.s.1.reg.15. *Hie.s.Ezech.16.* Concidens Samuel Agag in frusta.1.reg.15.g. designat quum non solum motus turpis carnis extinguitur, sed etiam naturalis quasi consopitur. vel quòd licet iungatur cogitationes cogitationibus, vt carbones carbonibus, non tamē additur motus cogitationi, ne magnus ignis oriatur. Præcisus etiam vmbilicus, est libido refrenata. Ezech.16.a. *Extinctio motus carnis.*

Gre.s.1.reg.15. Scissio summitatis pallij Samuelis per Saulem facta.1.reg.15.f. designauit doctorem debere abijcere à se male consulentes, laudesq; respuere de sua exteriori conuersatione. Scinditur autem pars, & non totum: quia bonus in eo, quod male suggerit, est repellēdus, in alijs retinendus. *Contemptus laudis*

Ambr.de Ioseph.3 & s.Luc.3. *Hie.s.Matth.23.et s.Ecclesiasten.3.& s.Zach. 14. & ad gerontiam.* *Bed.s.gen.37.* Scindens Ruben vestimenta sua, non inuento Ioseph.gen.37.f. typus est populi synagogæ, qui per mortem Chri diuisus est: quum fideles ex eis separati sunt ab infidelibus. Idem designatum est ibidem, cum Iacob scidit vestimenta sua. Idem etiam significatum est. Num.14.a. quum Caleb, & Iosue sciderunt vestimenta sua: per quod etiam indicarunt paucos ex eis esse credituros. Ita.4.reg.2.c. quum Eliseus scidit vestimenta sua in duas partes. Et.4.reg.5.a. quum rex Israel scidit vestimenta sua, typus fuit sacerdotum, & scribarum diuidentium synagogam ab ecclesia. Ita & Athalia.4.reg.11.c.2.par.23.c. Sic etiam cum Iob scidit vestimenta sua. Iob.1.d. Et Caiphas. Matth.26.f. Et tēpus passionis Christi fuit tēpus scindēdi synagogam. Eccl'tę.3.a. Et mons oliuarum scissus ex media sui parte, est Iudaicus populus. Zach.14. Scissio etiam summitatis pallij Samuelis præter hoc, q designauit regnum abscindendum à Saule, designauit etiam separationem Iudæorum ab ecclesia.1.reg.15.f. Et præcidens Dauid *Aug.epist.69.* oram chlamydis Saulis, designauit regni gloriam à Iudęis auferendam.1.reg.24.b. Diuisit etiam Deus Iudęos de terra, hoc est, ab ecclesia, idq; à paucis: quia pauci eorum remanserūt in ecclesia credentes. Et hoc in vita eorum, hoc est, quum adhuc hic viuunt. ps.16. diuisum dicebat se filius aduenæ à populo dei: quasi non esset secundum opinionem Iudæorū admittendus gentilis ad ecclesiam. Isa.56.d. Et succisus saltus munitus, est vastatio Iudęorum. Zach.11.a. Et cędere lignum Hierusalem. Iere.6.a. Et succidere ficum. Luc.13.b. Et diuisa maceria per Phares.gen.38.e. designat Iudęos separantes se ab ecclesia. Diuisum etiam regnum contra se. Matth.12.b. Marc.3.c. Luc.11.b. Est quum Pharisæi promissis legis repugnabant nō suscipientes Chrm. Et præcidens virgam secundam. Zach.11.c. Est separans Iudæos credentes à non credentibus. Et diuisi in Israel, Simeon & Leui.gen.49.b. Sunt Iudęi per orbem dispersi. Concidens autem Ezechiel tertiam partem capillorū gladio. Ezech.5.a. destructionem designabat populi Iudæorum. Sic concidere quæ remanserint de Hierusalem gladio. Ezech.23.d. Mich.3.a. Haba.2.c. Iudi.19.g. Marc.5.a. *Diuisio synagogæ aut eius separatio ab ecclesia.*

Hila.s.Matth.can.32. *Ambr.s.Luc.22.et s.ps.118.ser.15.* Amputatio dextrę auriculæ Malchi. Matth.26.e. Luc.22.e. Ioan.18.b. designat ablationē recti iudicij à Iudæis in lege intelligenda. qui nunc, non audiunt eam, nisi sinistro auditu: vel est abscisio eius, quod in eis erat inobediēs, vt deinceps obediāt. Vel designatur superfluē habere aurem corporis, qui audire & examinare non nouerit: vt virtutem animę examinātem amputatam habere videatur. Sic amputatur à malē credētibus, vt rectē deinceps credant. Aufert autem eam Petrus, qui habet claues. *Ablatio recti iudicij a Iudæis.* *Ablatio inobedientiæ.*

Beda,s.gen.49. *Rup.s.Mich.2.* Diuidet spolia vespere Beniamin.gen.49.d. quum Iudęi in fine mundi conuersi, diuidēt literam à spiritu: & cognoscent literam occidere, spiritum autem viuificare. Et quum perfectus, adueniente morte, incipiet pręmia possidere. Diuidit autem nunc regiones Iudæorum, doctor ex gentibus, qui omnibus eorum scripturis, spiritualiter intellectis vtitur. Mich.2.b. *Diuidentes iudæi literā à spiritu.*

Gre.s.1.reg.2 *Hila.s.Matt.cā.33* Præcidit Deus brachium Eli, & domus patris eius.1.reg.2.f. quum tollit à sacerdotibus & pontificibus Iudæorum facultatem sacrificandi. Et scissio veli templi. Matth.27.f. designauit ablationem honoris & gloriæ Iudæorum: & etiam custodię angeli protegentis. *Ablata facultas sacrificandi.* *Ablatio honoris Iudæorum.*

Gre.s.1.reg.2. Præcidit etiam Deus brachium Eli.1.reg.2.f. quum aufert violentiam tyrannidis, & potestatem temporalem, vt fiat, quod dicitur. Matth.22.b. Ligatis manibus ac pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Sic pręciderunt serui Dauid manus, & pedes eorum, qui occiderunt Isboseth.2.reg.4.d. *Ablatio tyrānidis.*

Hiero. Ruffino de iudicio Salomonis. & s.Isa.22. Diuidi infantem viuum.3.reg.3.d. Est separari legem à gratia noui testamenti: quod volebant Iudęi fieri, petentes seruari legem. Et excidens Sobna prępositus templi sepulchrum sibi in petra. Isa.22.e. designat sacerdotes veteris legis, qui voluerunt permanere in literali legis obseruatione. Scissura peior, quę fit vestimenti veteris per commissuram noui. Matth.9.b. Est, quum Pharisæi non admittunt doctrinam Christi: sed permanent in infidelitate. *Separari legē à gratia noui testamenti.*

Ori.s.Ezech.ho.4 Diuisio spoliorum Beniamin designare potest diuisionem oblationum, quam inter se sacer- *Diuisio oblationū.*

sacerdotes faciebant.

Discretio, Scindens Iob vestimenta sua:& etiam amici eius.Iob.2.d.designant discretionem habendam ad separationem boni à malo.Ad idem pertinet diuisio diei ac noctis.gen.1.b. Et diuidere non rectè est indiscretè agere.gen.4.a.Et hæretici dicuntur non rectè diuidere, sicut Cain.Ad idem spectat diuidere membra animalium.gen.15.c.Exo.29.c.Leui.1.b. Diuiserũt etiam non rectè Iudæi:quia non distinxerunt tempus aduentus Christi: quanquam prius rectè offerrent.

Amb.de incarn.& de sacramentis .2 Hie.s.Iob.2 Gre 2.mor.37.

Separatio fidelium ab infidelibus, Diuidit Deus Sichimam.ps.59.107.quum separat fideles ab infidelibus, vel nunc, vel in iudicio.Et diuisit lucem à tenebris.gen.1.a.quum bonos angelos separauit à malis;& nunc iustos à peccatoribus. Abscisio etiã summitatis pallij Samuelis per Saulem facta,separationem hęreticorũ ab ecclesia designare potest.1.reg.15.f.Idem designauit scisio pallij Achię in duodecim partes:quarum decem datæ sunt Ieroboam,quia contra decem pręcepta peccant hæretici.3.reg.14.b.4.reg.17.f.Et diuidi in Iacob.gen.49.a. Est separari fideles ab infidelibus:aut virtutes à vitijs.Et dicuntur hæretici & mali diuisi,quia pars eorum posita est cum infidelibus.Idem designauit diuisio inter populum Dei,& Pharaonis.Exo. 8.f.11. c.Et diuidere partem leprosam vestis.Leui.13.g.Et scindens Iob vestimenta sua.Iob.1.d. est Chrs separans bonos à malis.Et diuidit torrens lapidem caliginis à populo peregrināte.Iob.28. a.quum diuina sententia separat malos à bonis.

Separatio uirtutũ à uitijs,

Hila.s.ps.59. Cypri.cõt.Nouati Hie.s.Iob.1, Ori.s.gen.ho,7. Gre.18.mor.17. Rup.1.s.gen.15.

Libido refrænata, Ablatio gentilis uitæ, Pręcisus vmbilicus.Ezech.16.a.quantum ad allegoriam literalem,significat libidinē refrēnatam:& non pręcisus erit non refrēnata.Et quum dicitur Hierusalem non esse præcisus vmbilicus,est,quod non statim legem acceperit, nec ei pudenda natiuitatis exordia sint abscissa:sed gentilem prius vixerit vitam.

Hie.s.Ezech.16 Ori.s,Ezech,ho.8

Distinctio testamẽtorum & spiritus & literæ & boni & mali, Diuidere vngulam.Deut.14.a.Leui.11.a.Est distinguere duo testamenta, vel distinguere literam à spiritu.Item discernere inter bonum & malum.Vnde & qui bene moraliter ac philosophicè viuunt,legem autem Christi contemnunt:diuidunt quidem vngulam,sed nõ ruminant:diuidunt etiam vngulam,qui firmum gressum in virtutibus habent, æquilibriũ iustitię seruantes:quę hic sanctificat,& in seculum futurum transmittit.Iudæi ruminãt quidem:sed non diuidunt vngulam.Hæretici verò diuidunt vngulam,sed non ruminant.qui ingrediuntur in nomine patris,& filij:accuratam autem eloquiorum declarationem subtiliter exprimere,& in tenues partes imminuere nequeunt:& iustitiæ opera paulo crassius, non autem accuratius & subtilius obeunt,si modo obeant.

Ori.s.Leu.ho. 7. Isi.s.Leui.11. Geor,uenet.cant,1.ton.7.cap.32. Tertul.de cibis Iudaicis. Clem.Alex.3,pæda 9. Cyril.cõt: Iulia 9

Separatio malorum ab ecclesia, Abscindi pecus de ouili.Haba.3.dicitur, quum quis è minoribus peccando perit extra ecclesiam.Et dicitur bestia agri eos abscindere.Hose.13.b.Et dicũtur diuisi ab ira vultus dei ps.54.Nahu.2.c.Et excisi rami sunt excisi à Christo,vel ab ecclesia, incidentes in incredulitatem.Roma.11.c.Et excidi lignum.Mat.3.e.7.c.Luc.3.b.Idem est succidere ficum.Luc.13. b.Et abscindere derelicta,est perdere inutiles ab ecclesia: & etiam succidere sycomoros. Isa.9.b.18.d.Iere.4.b.f.Deut.19.b.Eccl'tę.10.b.Diuidi autem montem Olìueti in duas partes,Zach.14.a.Est separari Iudęos infideles à fide patrum:& pars ad orientem est credentiũ: pars ad occidentem vel aquilonē est non credentium.

Aug.s.ps.54. Hie.s.Isa.18. Rup.s,Zach.14,

Diuisio terrenorũ, & carnalium, Diuisit Abrahã animalia.gen.15.c:designans terrã, aquã & aërem quæ per illa aĩalia designantur, variè diuidi & mutari:& etiam corpus & sensum,& verba.Aues verò non diuisit:quia mens ad imaginem Dei fixa manet. Per diuisionem etiam animalium terrestrium variæ curę terrenorum,& carnalium designãtur:quas prohibet dñs.Matth.10.b. Et Paulus 1.Cor.6.c.Diuisa etiam animalia ab Abraham & non aues, designant & inter prelatos, & inter plebes contingere diuisiones,quũ sunt carnales:non tamē inter spũales ꝑ aues designatos.Et quod inter carnales sunt diuisiones in ecclesia,& contra se ponuntur: non autē inter spirituales.Diuidunt etiam luminaria diem ac noctem.gen.1.b. quum doctores separant spirituales à carnalibus.Et diuisi ab inuicem Abraham,& Lot.gen.13.c. Designant nõ simul habitare posse amatores spiritualium & corporalium.Exciduntur etiam ligna infructifera,quum mali tolluntur,vt mittantur in infernum.Luc.3. b. Et præcidendi ramusculi, sunt mali de ecclesia eijciendi.Isa.18.c.

Amb.2.de. Abr.8. Aug.16. ciuita.dei 24,& s.ps.103,& ser,dñica in quinquage.& 13. confessi,18. Philo de migra: Abrahæ. Gre,ho.20. Hie.s.Isa 18,

Discretio ueri à falso, Diuidit argentum iustus.Iob.27.d,quum discernit vera à falsis dictis hæreticorum, *Gre.15.mor 9,*

Separatio temporalium a spiritualibus Diuidens Iacob populum & greges,ne omnes simul perirent.gen.32.a.designat per prelatum ita esse separanda spiritualia à temporalibus:vt si temporalia pereant,spiritualia sint salua. *Lyra,s gen.32*

Schismata, Scindere vestimenta sæpe est schismata in ecclesia facere,vnde præcipitur sacerdotibus, ne vestimenta sua scindant.Leui.10.b.21.c.Ideo tunica non est scissa.Ioan. 19. e. Et scissuræ ciuitatis Dauid,sunt schismata in ecclesia.Isa.22.c.Sic sunt scissuræ petrarum,in quibus habitant hęretici.Abd. a.Has scissuras reprehendit Paulus 1.Cor.11.d.Eodem refertur diuisio linguarum,& nõnulla alia.gen.11.b.2.reg,1.a.1,Macha,5:b,acto,14,c, Et scindẽtes amici Iob vestimẽta sua.Iob:2,d:Sunt hæretici incarnationē Christi negantes,& alij,qui in eo gradu, in quo

Cypr.cõt.Nouatia Amb.pro,s.Luc. Hie.s.isa.22.&,s, Hose.10. Ori.s,Leui.ho,12, Isy.s,Leui.10, Gre.3 mor,19.

in quo de ecclesia exeunt, diu stare non possunt, sed ad deteriora quotidie ruunt, & sentiẽdo peiora in multis se partibus scindunt. Et non solum hos, quos suę perfidiæ adiungunt, multa diuisione dilaniant, sed etiã à semetipsis plerumq; longius cõfusionis suæ alteratione diuiduntur. Diuidunt etiam hęretici vestimenta Christi, quum peruerse intelligunt prophetas. ps. 21. Et sacerdotes scindunt vestimenta sua, quum dispensationem Christi renuunt, aut blasphemant. Scindere etiam terram vomere est seditionem in ecclesia mouere: aut asserere Christum non natum esse de virgine. Deut. 21. a. Et concisio dicuntur mali & schismatici scindẽtes ecclesiam. Secti etiam lapides sunt schismatici & hęretici. Exo. 20. d. Diuisum etiam dicitur cor hęreticorum. Hose. 10. a. Non solum quia inter se diuersa sentiũt: sed etiã quia nec sibi ipsis constant. Et scissuræ petrarum interdum dici possunt sectæ hęreticorum. Abdi. a. Desecant etiam prægnantes. Amos. 1. d. qui diuisionem faciunt in ecclesia, & rudes animas, quæ nuper Christi concepere sermonem, abrumpunt & diuidunt.

Hie. s. Abdi. & s. Amos, 1, Gre, 3, pasto. admoni. 25, Hila, s. ps. 135: Hie. s. Mich, 1. & s Isa, 16,

Diuisio maris & aquæ, vt transiret populus. Exo. 14. e. ps. 135. Isa. 63. c. Est dissolutio rationum, quæ contra fidem fiunt, quibus impediebatur transitus simplicium. Et conciduntur sculptilia, quum destruuntur hęreticorum errores. Mich. 1. b. Et succidere lucos, est destruere hæreses. deut. 7. a. Iere. 46. f. Zach. 11. a. Et excidunt domini gentium flagella vineæ Sabama. Isa. 16. c. quum apostoli & doctores omnia hæresum auferunt fomenta, ne aliæ ex alijs oriantur. *Dissolutio rationũ hæreticorum.*

Hie. s. Amos. 3. & s. Isa. 10. Gre. 7, mor. 18: Et 17. mor. 7, & 2. pastο. 10,

Amputata cornua altaris Bethel. Amos. 3. d. Designant ablatam superbiam hęreticorum Et cõcidit dominus ceruices peccatorum, humiliãdo superbos. ps. 88. 128. Et cõcidit Deus aliquos, cum eos humiliat flagellando. Iob. 6. b. Et succidit excelsos statura, quũ humiliat superbos. Isa. 10. g. 29 f. Et quum vel à præsenti vita ad interitum, vel à conspectu ęterni iudicis ad ęternum incendium mali pertrahuntur. Iob. 12. e. *Ablata superbia hæreticorum.*

Hie. s. Hose. 14.

Discindi fœtas. Hose. 14. a. Est malo semine hęreticorum pręgnantes detegere, & corrigere, ne pessimos generent fœtus.

Hie. s. Zach. 11, & s Ezech. 39. & s. Habac, 3. Aug. s. ps. 54.

Succidit Deus tres pastores in mense vno. Zach. 11. b. quum perdit omnes, qui in aliqua trium personarum errant. Et diuisio linguarum. gen. 11. b. Est dissipatio superborum, & hęreticorum. Et diuidit Deus linguas superborum. ps. 54. quum eorum concordiam prauam dissipat. Et succidere ligna campi, aut regionis, vel de saltibus, est perdere gentiles. Ezech. 39. c. Idem est succidere lignum fructiferum de Moab. 4. reg. 3. c. Et succidere Pharaonem quasi cedrum. Ezech. 31. d. Dani. 4. b. Dicitur etiam Deus scindere fluuios terrę quum destruit reges populo suo aduersos. Haba. 3, b. Præcidere autem cedros ad constructionẽ tẽpli. 3. reg. 5. b. Est humiliare superbos, vt apti sint constructioni ecclesiæ. *Destructio superborum & hæreticorum.*

Amb. s. Galat. 5.

Abscindi conturbatores optat Paulus. Gala. 5. c. vel vt sint anathema à misericordia dei vel etiam in carne ipsa optat abscindi, vt eis dolor cordis multiplicetur.

Ori. s. Matt. ho. 5, Hil. s. Mat. can, 18.

Abscindere manum mulieris verenda alicuius viri apprehendentis. Deut. 25. c. Est reprimere impudica opera: & tollere scandala. Ad quod referri potest abscisio manus aut pedis scandalizantis, cum omnia, quæ occasionem peccati nobis præbent, sint amputanda. Vnde & Iudæi negantes Christum indicantur abijciẽdi. Matth. 18. b. Marc. 9. b. Sed Eccl'ici 25. d. Iubetur quis abscindere à carnibus suis mulierem nequam: hoc est tollere doctrinam peruersam: ne sit illi in scandalum. Designatur etiam destructio synagogę, quæ apprehendit verenda Christi. *Tollere scandala.*

Rup, 1: s. Deut. 38

Gre. 21, mor. 8,

Diuidi infantem viuum, & occidi, falsa mater, quem non genuit, non metuit. 3. reg. 3. d. quia arrogantes magistri, & charitatis ignari, si plenissimum nomen laudis ex alienis discipulis consequi nequeunt, eorum vitam crudeliter insequuntur. Inuidię enim face succensi nolunt alijs viuere, quos se conspiciunt posidere nõ posse. Vnde illic peruersa mulier clamat. Nec meus sit, nec istius. Vera autem mater satagit, vt eius filius saltem apud extraneũ sit, & viuat: quia concedunt veraces magistri: vt ex eorum discipulis alij quidem magisterij laudem habeant: si tamen integritatem vitæ ijdem discipuli non amittant. *Separari discipuli á magistro.*

Gre. s. 1. reg. 5,

Abscissum caput, & manus Dagon. 1. reg. 5. a. Significare possunt per aduentum Christi diabolum idololatriæ imperium amisisse: quando iam illi nusquam offeruntur sacrificia. Idem ferè significabit, quum Iudith abscidit caput Holophernis. Iudith. 13. b. Et abscisio capitis Sibæ. 2. reg. 20. g. Et scisio altaris Ieroboam. 3. reg. 13. a. Et abscisio cornu Moab, est ablatio omnium virium, & scientiæ erroris, & tentationũ, quibus diabolus impugnat ecclesiam. Et succisę summitates manuũ Adonibezec. Iudi. 1. a. Et succisi sunt, qui vigilabãt super iniquitatem. Isa. 29. f. quum princeps huius mundi eiectus est foras. *Ablatum imperium diaboli.*

Hie. s. Isa. 29,

Basi. s. ps. 28. ho, 1.

Intercidere dicitur vox domini, aut dominus flammam ignis. ps. 28. quia facit, vt ignis malos comburat, eisq; minimè luceat: è diuerso vt absq; lęsione luceat bonis. *Ignis cõburens malos, & lucẽs bonis.*

Arno. s. ps, 28, Basi. s. ps. 28, ho, 2 Hie, s. ps, 28,

Aut quum in baptismo tollit dominus ardorem peccati, & dat ignem spiritussancti: vt etiam Ioannes Baptista prędicans pœnitẽtiam, terrore ignis inferni intercidebat ardorem peccati: vel quotidie in vnoquoq; nostrum flammam libidinis per confessionem & gratiã *Tollens ardorem peccati.*

sancti

sancti spiritus intercidit, idest, per oratione sacerdotis cessare facit, sicut legimus per Aarõ Deum fecisse in deserto.

Vincere dæmonem. Cõuertere peccatores. Concidunt Leuiathan. Iob. 40. b. quum sancti calcant dęmonem, eius vincentes tentationes. Idem est succidere Pharaonem quasi cedrum. Ezech. 31. d. Dani. 4. b. Et quum prædicatores conuertunt peccatores, qui sunt diaboli membra. *Hie. s. Iob. 40. Gre. 33. mor. 22.*

Fides & ratio cum uirtutibus. Diuidere animalia. gen. 15. c. & secare arietem in frusta. Exo. 29. c. Potest significare fidẽ apertam, & distinctam, ne fallacibus opinionibus opprimatur: & per omnem virtutẽ spaciari in oratione. Diuisit autem non rectè Cain. gen. 4. b. quia in eius oratione non fuit iustitia. Est etiam habere conuersationem, secundum omnes partes à Christo approbatã. Leui. 1. b. Ephe. 4. Diuisit etiam non recte, quia non obtulit meliora, quę Deo debebant. *Amb. 2. de Cain. 6. Isy. s. Leui. 1. Cyril. cõt. Iuliã. 10.*

Diuisio potentiarũ animæ. Diuisit etiam aĩalia siue Deus siue Abrahã in duas partes: vt designet in vacca quidẽ animam diuisam in brutam partem & rationalem: in ariete vero, hoc est oratione, diuisionem eius in verũ, & falsum: in capra autem, hoc est sensu, partitionem eius in imaginationẽ certã & incertam. Et ponuntur contra se partes, quia sunt hæc inuicem opposita. *Philo quis rerum diuinæ hæres.*

Animã mundare a corporeis. Diuidere autẽ holocaustũ detracta pelle, est absq; nugis corporis, & vitijs, quæ sibi vendicant inanes, & falsæ opiniones, & carnalibus cupiditatibus, luci animam consecrare. Leui. 1. b. *Clem. Alex. 5. stroma.*

Mortificare uitia. Est demum omnia vitia mortificare: vt fiat illud apostoli. Col. 3. a. Mortificate mẽbra vestra, quæ sunt super terram. *Rup. 1. s. Leui. 5.*

Laudare deum pro singulis. Concidere carnes membratim arietis, vel vituli. Leui. 1. b. Interdum est laudare Deum: & pro singulis creaturis gratias agere.

Compaßio proximi. Diuidere precium bouis viui, & cadauer mortui cum proximo. Exo. 21. d. Est compati infirmitatibus proximi. *Glo. inter. s. Exo. 21.*

Pugna animæ aduersus cupiditates. Diuidi dicuntur tres in duos, & duo super tres. Luc. 12. g. hoc est origo carnis & origo animæ, & libertas potestatis in duos diuidentur, animã videlicet, & corpus hominis noui, quæ vnum atq; idem velle cęperunt, diuisiq; tres duobus subiacebunt in dominatũ eorum de spiritus nouitate potioribus. Vel est anima prius consentiens carni & cupiditatibus: postea verò conuersa pugnat aduersus rebelles cupiditates. *Hil. s. Mat. can. 10. Amb. s. Luc. 12.*

Resecare uitia proximi. Succidimus ligna cum proximo. Deut. 19. b. quando delinquentium vitia pia intentione resecamus. Et ligna cędere est prauè agentes increpare. 4. reg. 6. a. *Gre. 10. mor. 5.*

Impotentia ad docẽdum uel operandũ. Abscissum habens veretrum. Deut. 23. a. figura esse potest eorum, qui impotentes sunt ad generandum doctrinæ verbo. Et abscisis testiculis est, qui sponte omnem virtutum virilitatem amisit. Leui. 22. d. *Isy. s. Leui. 22.*

Aperta pectora. Scissæ petræ in passione Christi. Matth. 27. f. designant vi verbi pectorum dura penetranda latibula. Et etiam dura corda gentilium fidem admittentia. *Amb. s. Luc. 23.*

Exempla antiquorum patrum. Scissi panni putridi, quibus adiutus est Ieremias ad exeundum de lacu. Iere. 38. d. designare possunt antiquorum patrum exempla, quibus adiuuamur ad exeundum de lacu miseriæ peccatorum. *Glo. inter. s. Ier. 38.*

Vnitas uitæ contẽplatiuæ. Non secare auem. gen. 15. c. Leui. 1. d. vnitatem vitę contemplatiuæ designat, quæ non distrahitur in temporalia: nec separatur à veritate: nec habet corpus aduersans spiritui: sed tota eius conuersatio est cælestis. 1. Thessa. 5. Est etiam non ignorare virtutes & dona Dei: vt inde gratias agat Deo. *Lyra. s. gen. 15. Rup. 1. s. Leui. 5.*

Succidit Deus aliquem, cum adhuc ordiretur. Isa. 38. c. quum tollit eum è vita. Cum nõdum operaretur: sed solum se ad operandum prępararet. *Ricar. de. s. uicto. de exter. mali. 29.*

Diuersi gradus gloriæ. Diuiditur præda ęqualiter inter pugnantes, & non pugnantes ita tamen, vt maior sit portio pugnantium. Num. 31. d. quia gloria datur quidẽ omnibus bonis, sed sublimior gradus doctoribus, ac fidei defensoribus confertur. Sic diuiditur terra promissionis populo secundò numerato pluribus plura dando. Num. 26. quia diuersi sunt gradus gloriæ dati secũdo populo, hoc est, prædestinatis in ecclesia: de quibus ait Christus: In domo patris mei mansiones multæ sunt. Hanc autem diuisionem non Moses, sed Iosue fecit: hoc est, nõ lex sed Christus. Iosu. 13. 19 ps. 77. Neem: 9. d. Ezech. 48. d. Est etiam diuisio terræ in ecclesia militante secundum diuersos gradus: & diuiditur etiam aduenis, hoc est, venientibus ad fidem ex gentilitate. Ezech. 45. a. 47. d. *Ori. s. Num. ho. 21. 25. & s. Iosu. ho. 16 Hie. s. Eze. 45. 47.*

Diuisio ecclesiæ militantis & triumphantis. Diuisum sanctuarium, & sanctuarium sanctuarij per velum. Exo. 26. d. designat ecclesiã militantem diuidi à triumphante per cœlum, aut per fidem, aut per mortale corpus. *Beda. s. Exo. 26.*

Impletio prophetiarum. Diuidit spiritus domini sortem prophetijs in mensura. Isa. 34. d. quum secundum ordinem facit eas suis impleri temporibus. *Hie. s. Isa. 34.*

Prædicatio ieiunij. Diuidens Saul, aut constituens populum in tres partes aduersus hostes. 1. reg. 11. c. Designat prędicatorem proponentem exempla ieiunij ex lege, prophetis, & euangelio: ex lege Mosen. Exo. 34. d. Ex prophetis Eliam. 3. reg. 19. a. Ex euangelio Christum. Matth. 4. a. *Gre. s. 1. reg. 11.*

Diuisio sapientiæ. Diuidi fluuium paradisi in quatuor capita. gen. 2. b. Est sapientiam in quatuor virtutes cardinales distributam esse. *Amb. de para. 3.*

Diui-

Isy.s.Leui.2. Diuidere minutatim similam in sartagine. Leui.2. b. est distinctè contemplari singulos passionis Christi actus. *Contemplatio passionis Christi.*

Hie.s.Amos.6. Aug.s.ps.128. Scisiones quibus Deus percutit domum minorem. Amos.6.d. Designare possunt tribulationes ecclesiæ militantis: aut castigationes laicorum in ecclesia. Zach.11. b. Designarunt etiam captiuitatem ad tempus tribus Iuda: quæ fuit restituta: quia quod scissum est, reparari potest. *Tribulationes ecclesiæ. Captiuitas tribus Iuda.*

Gre.13.mor.10. Concidisse dicitur diabolus Iob vulnere super vulnus. Iob.16.c. quum peccato peccatũ addere procurat, vt culpa vehementius exaggeretur. *Addi peccatũ peccato.*

Isy.s.Leui.19. Incidentes se, vel carnes suas. Leui.19.f.21.a Deut.14.a.3.reg.18.e.Ier.16.b sunt, qui delectationes, etiam corrumpendo corpus, quęrunt: idq; ad nocendum animæ. *Quærere noxias uoluptates.*

Hie.s.Mic.3. Concidunt principes carnes, & ossa populi Dei, sicut in lebete. Mich.3.a. quum eorũ bona consumunt.

Hie.s.Iob.38.& s.ps.28. Diuiditur ęstus super terram. Iob.38.c. quum non datur totum põdus tribulationis, sed in mensura, vt ferri possit. Et intercidit vox domini flammam ignis. ps. 28. quum Christus præcidit persequutorum furorem, aciscens credentes ad charitatem suam, incredulos aũt relinquens. *Moderatio tribulationis.*

Gre.5.mor.28. & 15.mor.21 Succiduntur mali de mane vsq; ad vesperam. Iob.4.d. dum à vitę suæ exordio, vsq; ad terminum, iniquitatis perpetratione vulnerantur. Omni namq; tempore reprobi per augmentum malitiæ contra se ictus ingeminant, quibus succisi in profundum ruant. Sic diuidit Deus impijs dolores furoris sui. Iob.21.b. cum seruãs impio dolores ęternos, etiam eius menti temporalem dolorem infert. *Multiplicatio peccati & pœnæ in malos.*

Cypr.cont.Nouat. Geor.uene.s.cant.2. to.3.cap.6. Scindere vestimenta, interdum est dissoluere charitatem, cęterásq; virtutes, quas non debent diuidere sacerdotes, sicut diuisit Caiphas. Matth.26.f. Sed tunica Christi, quæ est charitas, semper manet indiuisa. Ioan.19.d. *Dissoluere charitatem, & uirtutes.*

Aug.ser.200. Diuidunt Ariani infantem viuum. 3.reg.3.d. qui diuisionem ponunt inter patrem & filiũ quod vera, & pia mater fieri minimè consentit. *Diuisio inter patrem & filium.*

Glo.inter.s.Leu.7 Diuiditur æqua mensura sacrificiorum filijs Aaron. Leui. 7. b. quia Deus ęquè acceptat bonum animi affectum pauperis, ac diuitis, simplicis, ac sapientis.

Philo de Profugis. Pontifex, hoc est, verbum Dei, non scindit vestimenta: quia continet omnes partes mũdi & constringit non sinens eas dissolui, dilabiq;.

Incidi faciens Holophernes aquæductum Bethulię. Iudith.7.b. designat diabolum procurantem auferri à nobis lectionem sacræ scripturę, vt siti verbi Dei pereamus. *Ablatio lectionis sacrarum.*

Hie., Mich.4. Rup.s.Ioel.3. Concidere aratra in gladios. Ioel.3.b. est malorum contra bonos: & etiam ligones in lanceas: quũ bonis abutuntur conuertentes ea in instrumenta noxia aduersus bonos. Ediuerso conciduntur gladij in vomeres, & lanceę in falces: vt fiant fructus bonorũ operum ex his quæ prius erant noxia. Mich.4.b. Concidunt etiam boni aratra in gladios, quando labores huius seculi, & vsum huius mundi postponũt euangelio Chr̃i & verbo Dei. Ioel.3.c. *Abuti bonis in malum. Postponere mundana euangelio.*

Hie.epist.Beatitudinis. Diuidens pater sustantiam duobus filijs. Luc.15.c. designat Deum dantem liberum arbitrium singulis: vt non necesitate, sed voluntate operentur. *Dare liberum arbitrium.*

Hie. ad Magnũ. Præcidere vngues & capillos mulieris captiuę, est tollere errores à doctrina Philosophorum. Deut.21.c. Et non succidere ligna fructifera ciuitatis captæ. Deut.20.d. est non destruere in doctrina Philosophorum ea, quæ cum veritate catholica concordant. *Destruere errores hæreticorum.*

Lyra.s.Iere.10. Succidit cedros hæreticus. Isa.44.b. quum è sacra scriptura elicit suas hæreses. Sic pręcidit ramos Abimelech. Iudi.9.f. Et pręcidens artifex lignum de saltu. Iere.10.a. est hęreticus colligens materiam errorum ex libris, & eloquentia philosophorum, & Rhetorũ. Vel quũ indignus assumitur ad dignitatem ecclesiasticam. *Abuti sacris scripturis.*

Gre.3.past.admo.5 Præcidens Dauid oram chlamydis Saulis. 1.reg.24.b. designare potest subditum contra prælatum suum leuiter murmurantem. *Murmurare contra prælatum.*

Hie.s.Abdi. Rup.s.Abdiam. Scissurę petrarum significare possunt interdum sensus corporis vt Abdi.a. habitãs in scissuris petrarum, est vacans sensibus corporis. Vel designãt diuisionẽ Israel à Iuda & Dauid. & etiam à Christo. *Sensus corporis. Diuisio Israel.*

Ori.s.Mat.ho.3.5. Scissa Niniue & dilacerata. Nahum.2.c. est anima vitijs dissipata. Et scindens Caiphas vestimenta sua. Matth.26.f. demonstrationem nuditatis animę designat. *Anima uitijs dissipata.*

Hie.s.Ezech.16.et s.Mich.2. Diuisisse dicitur Hierusalem pedes suos omni transeunti, vel diuaricasse crura. Ezech.16. b. designans eos, qui omnia admittunt vitia, & omnia idololatrię genera. Et diuisi dicunt agri nostri Assyrijs. Mich.2.b. quum diuersa vitia premunt mentes nostras. *Admittere omnia uitia.*

Hie.s.Ioel.3. Diuiserunt gentes terram Dei. Ioel.3.a. quum varios in mundo gentiles introduxerunt Deos, & errores.

Diuidit murus inter sanctuarium, & vulgi locum in templo. Ezech.42.d. quia non oẽs admittendi sunt ad mysteria: ne sanctum detur canibus. *Separatio uulgi misterijs.*

Hie.s.Hose.13. Diuidere dicitur inter fratres infernus, aut mors. Hose.13.d. cũ alius assumitur ad gloriã, alius

alius ad pœnam. Et quum cæcitas ex parte contigit in Israel.

Excidunt ianuas Sion, qui tollunt sacramenta ab ecclesia. ps. 73.

Secare spicas vsq; ad solum. Leui. 23. d. Est frustra conari adipisci ea, quæ superant scientiam nostram. *Isy. s. Leui. 23.*

Infimi in ecclesia. Cæsores lignorum Gabaonitæ, sunt homines infimi meriti in ecclesia. Iosue. 9. d. de his etiam. Deut. 29. b. *Ori. s. Iosu, ho. 12*

Derelictio populi gentilis. Abcidens Zacharias virgam, quæ dicebatur decor. Zach. 11. c. significat gentilem populum à Deo propter idololatriam derelictum. *Hier. s. Isa. 54.*

Præcisum lignum, quod habet spem reuirescendi. Iob. 14. a. est iustus pro veritate occisus. *Gre. 12. mor. 3.*

Diuisit Deus lucem à tenebris. gen. 1. a. quia fecit lucem, & ordinauit tenebras, quas non fecit. Diuiditur etiam lux à tenebris, cum nouum testamentum separatur à veteri: aut aĩa secernitur à corpore cum suis vitijs: vel diuisit inter peccatores recedentes à veritate, & iustos manentes in eadem luce. *Aug. de gen. imperfec. 5.* *Beda. s. gen. 1.*

Diuidunt peccata inter nos & Deum. Isa. 59. a. quia ipsis separamur à Deo, velut quodã pariete medio.

præparatio nouæ legis. Præcidens Moses secundas tabulas lapideas ad scribendam legem. Exo. 34. a. præparationem nouæ legis indicat, quæ in veteri est figurata. *Lyra, s. Exo. 34.*

Diuidẽs scriptura inter angelos & homines. *Homo interior inter spũalia & carnalia.* Diuidit firmamentum aquas ab aquis, hoc est sacra scriptura inter angelos & homines, vt angeli sint supra hoc firmamentum, quia non indigent scriptura semper Deum vidẽtes: & homines, qui scripturæ intelligentia indigent. Et homo interior, diuidit inter spiritualia, & carnalia, quasi inter aquam, & aquã. Et ecclesia diuidit inter duas leges: vel inter sanã doctrinam: & hæresim, quæ est aqua sub firmamento: quia iudicio ecclesiæ subijcitur. Et sensus prudentiæ discernit inter actualem, & theoricam, habens actualem sub se: theoricã verò suprà. *Beda, s. gen. 1.*

Diuisisse non rectè dicuntur Iudæi, licet rectè offerrent. gen. 4. b. quia etsi Iudæi multa rectè fecerunt: in eo tamen infidelitatis rei sunt, quia Christo veniente, tempus noui testamenti à tempore veteris non distinxerunt. *Beda, s. gen. 4.*

Succiditur arbor, quando constantiæ virtus tentationibus paulatim attenuatur, tandẽq; funditus tollitur. Dani. 4. b. Succisa autem arbore, rami etiam præciduntur: quia virtute animi deficiente, bona opera paulatim subtrahuntur. *Ricar. de. s. victo. de securi. conscientiæ. 21, 22.*

Præcisio pedalis Babylonis. Iere. 51. b. Hebraicè dicitur mẽsura auaritiæ tuæ, vel oppressionis aut violentiæ tuæ.

Abscondere, Abdere, Abstruere, Cælare, Occultare, Occultum, Latere, Latibulum.

Abscondere, cum sit aliquid ab oculorum aspectu, aut quomodocunq; à notitia cuiuspiam amouere, seu subtrahere: secũdum id, quod absconditur, cum suis cognatis verbis in allegoriam admittetur. Id verò, quod occultatum est, latere dicitur. Abscondere aũt interdum est infodere. Exo. 2. b. Moses abscondit Aegyptium in sabulo. Protegere. Iob. 5: d A flagello linguæ absconderis. Reponere. gen. 31. e. Abscõdit Rachel idola. Recedere. Iob 29. b. Videbant iuuenes, & abscondebantur. Reprobare. Iob. 13. c. A facie tua non abscõdar Latere aũt interdum est ignorari. Exo. 22. b. Si latet fur. Et nõ latere est sciri. gen. 25. b. Quod illum minime latuit.

Subtrahens Deus auxilium, & sui notitiam, & beneuolentiæ actus. Abscondere dicitur Deus faciem suam, quum subtrahit auxilium: ac etiam quum non præbet sui notitiam: nec actus exhibet beneuolentiæ suæ indices erga eos, quibus abscondi dicitur. Sic non cęlauit secreta sua Abrahæ. gen. 18. c. Sed abscondit faciem suam à malis. Deut. 32. d. Iob. 13. d. ps. 54. Isa. 8. c. 54. c. 57. d. 64. c. Ezech. 39. f. Mich. 3. b. Quasi autem significatur causa absconsionis, cum dicitur. Isa. 59. a. quòd peccata nostra absconderint faciem eius. Idem potest significare, quum Christus dicitur se abscondisse. Ioan. 8. g. 12. f. Vbi & diuinitas latens in carne significatur. Quæ etiam in thesauro abscondito in agro intelligitur. Matth. 13. f. Dicitur autem absconditus, vel quia ante incarnationem latebat, vel quia incarnatus latebat in carne. Isa. 45. c. Iere. 36. f. Et absconditus vultus Christi dicitur in passione: quia tunc maximè latebat eius diuinitas. Isa. 53. a. Et idem est verbũ absconditum. Iob. 4. c. Et absconditus in pharetra, est verbum in carne. Isa. 49. a. Et abscondita erat fortitudo Dei in cornibus: quum Christi virtus latebat in cruce. Haba. 3. a. hoc est os, quod fecit Deus in occulto. ps. 138. Et absconditus Elias in torrẽte Charib. 3. reg. 17. a. figura est diuinitatis Christi latentis in humanitate, aut in passione. Sic absconditus Dauid in agro. 1. reg. 20. d. Et in colle Achile. 1. reg. 26. a. Et apud Ziphæos, aut etiam in cãpestribus. 2. reg. 15. f. designat Chrm cuius diuinitas latebat in carne apud Iudæos, & in vtero virginis, & in sanctis. ps. 53. in titulo. Idem est latens Dauid in spelunca. 1. reg. 24. a. Et absconditum tabernaculum Dei. ps. 26. Est ipse Christus, vbi proteguntur boni. *Hila. s. ps. 54.* *Aug. de essen. diui.* *Greg. ho. 18. & 5. mor. 20.* *Hie. s. Isa. 49. & s. Haba. 3.* *Euch. form. spũa. 1.* *Aug. s. ps. 138.* *Hila. s. Mat. can. 13.* *Diuinitas in Christo latens.* *Hie. s. ps. 53.* *Aug. s. ps. 26.*

Aug. s. ps. 53. Hil. s. Mat. can. 13. Rup. s. s. reg 7. — *Christus cõtẽptus apud Iudæos. Desertio Iudæorum.*

Absconditus Dauid apud Ziphęos.1.reg.23.c.ps.53.in titulo, designat Christum contemptum apud Iudæos, & etiam omnes bonos latentes inter mũdanos. Et ipse Christus est fermentum, quod abscondit mulier, hoc est, Synagoga inuidendo. Matth. 13.c. Idem designat absconditus Elias in torrente Charib.3.reg.17.a. vbi etiam designatur desertio Iudęorum.

Aug. s. ps. 7. Beda. s. Exo. 2. — *Fuga Christi in Aegyptum.*

Absconsio Mosis tribus mensibus. Exo.2.a. typus fuit fugę Chr̃i in Aegyptum, vbi latuit. vel est in homine interiori in fide trinitatis occultatus Christianus.

Aug. s. ps. 9. — *Primus aduentus Christi, Iudicia dei. Sapientia christi.*

Occulta filij.ps.9.in titulo, designant ea, quæ pertinent ad primum aduentum Christ, in quo diuinitas eius latebat. Vel designant occulta iudicia, quæ in hac vita fiunt: quorum latet ratio: vt d' pœnis bonorum, & de prosperitate malorum. Vel certe significant sapientiã in Christo.

Aug. s. ps. 118. Gre. 27. mor. 11. Gre. s. 1. reg. 1. Aug. s. ps. 17. — *Cæcitas iniquorum & superborum.*

Abscondere dicitur Deus ab aliquibus mandata sua, quum non dat eis sui cognitionẽ, ex qua cognoscant, quantum debeant diligere Deum, eiusq; seruare mandata. Sic orabat Dauid Deum.ps.118. Ne abscondas à me mandata tua. Ita intelligi potest cælans Deus sermonem à Propheta.4.reg.4.d. Iob.10.e. Et abscondit Deus lucem in manibus. Iob. 36. d. quum apud supernum, & rectum iudicem iniqui quiq; in suis operibus excęcantur. Et latibulum Dei dicitur nubes aut tenebræ. Iob.22.b.ps.17. quia Deus abscondit mysteria à reprobis & superbis: vel quia latet in fide credentium.

Arno. s. ps. 30. Gre. s. mor. 3. — *Futura gloria.*

Abscondit Deus dulcedinem timentibus se.ps.30. quia in hoc seculo nõ percipitur, sed gloria speratur, & latet in futuro: cùm hic solùm appareat amaritudo. Sic ait Hoseas. 13.d. Consolationem absconditam ab oculis suis: quia non inuenitur in hac vita syncera consolatio. Sic abscondit se sponsus, quum quæritur: vt inuentus ardentius quæratur, & differtur quærẽs sponsa: vt tarditate sua capacior reddita, multiplicius quãdoq; inueniat, quod quærebat.

Arno. s. ps. 26. Hie. s. Isa. 26. — *Protectio dei.*

Abscondit Deus in tabernaculo suo.ps. 26. quum protegit & seruat fideles suos intra ecclesiam. Et abscondi dicuntur sancti in morte, donec pertranseat ira dei: vt postmodum resurgentes in iudicio fœlices appareant. Et absconduntur in fossa humo, hoc est, in carne, & passione Christi. Isa.2.b.26.d. Et in eo dicitur abscondita esse vita nostra. Coloss.3.a.1.Pet. 3.a. Et in eo abscondimur à vento tribulationum. Isa.32.a. Et in speluncis, hoc est in vulneribus Christi. Apoc.6. d.

Hie. s. ps. 30. Arno. s. ps. 30. — *Latere faciem sanctos in humilitate.*

Dicitur etiam Deus abscondere bonos in abscondito faciei suę.ps.30. Cum illuminatio vultus eius tegit eos in abditis iustitię suæ: ne ab humana malitia conturbentur. Vel quia sicut Chr̃s hic latuit per humanitatem: ita facit sanctos suos latere: ne elati conturbatiõe hominum patiantur, & pereant.

Arno. s. ps. 16. Gre. 18. mor. 23. & 26. mor 9. Hier. s. Iob. 28. & s. ps. 9. & s. Ier. 13. — *Mysteria fidei.*

Abscondita Dei, de quibus adimpletus dicitur venter Iudęorum. ps. 16. designare possunt mysteria passionis, & sanguinis Christi: quæ, nolentes intelligere Iudęi fastidierunt: & sanguinem eius crudeliter exhauserunt. De his occultis trahitur sapientia. Iob.28.b. Et abscondita filij dici possunt diuinitas Christi, & eius passio, & mysteria fidei. In titulo. ps.9. 45. Et abscondita, quæ producit Deus in lucem, sunt mysteria sacræ scripturæ. Iob. 28.b. Hæc mysteria bonis non occultãtur. Tobi.12.c. vbi & occultè loquutus est eis angelus, qui etiam dixit eis, secreta hominum occultari debere: non tamen Dei: Deus tamen mysteria sua, & mandata abscondit indignis. Ideo orabat Dauid.ps.118. ne absconderet ab eo mandata sua. De his.ps.50. Prouer.25.a. Sapien.6.d. Iere.38.d. Matth.11.d.13.e. Marc. 4.c. Luc. 8.c. 10.d.12.a.18.f. Ephe.3.b. Coloss.1.d. Eccl'ici.27.c.42.a. Et in abscondito audire, est mysteria percipere, & legem spiritaliter intelligere. Iere.13.c. Gloria Dei dicitur cęlare verbum: quia

Beda. s. prou. 25.

Chr̃s in carne occultabat diuinitatem, & loquebatur in parabolis. Prouer.25.a.

Gre. s. mor. 20. Aug. s. Ioan. tract. 28. — *Inspiratio occulta.*

Absconditum verbum. Iob.4.b. dici potest occulta inspiratio spiritussancti. Et abscondite ascendens Iesus Hierosolymam ad diem festum. Ioan.7.b. designat aduentum suum in animam per occultam inspirationem: cum qua agit diem festum. Vel ideo occultè ascẽdit quia ipse in figura ipsius festi latebat.

Hier. s. Isa. 45. — *Manifestatio Christi.*

Non in abscondito dicitur loquutus esse dominus. Isa.45.d. tum quia dedit legem cum fulguribus, & tonitruis: tum quia Christus palam loquutus est mundo: tum etiam, quia non abscondetur, cum in iudicio manifestè veniet.

Hie. s. Isa. 29. Rup. s. Abdi. — *Mysteria scripturæ.*

Abscondita dicitur sapientia ab oculis viuentium. Iob.28.d. cum mysteria sacræ scripturæ non sunt passim exposita carnalibus. Et hanc sapientiam, ait Paulus absconditam in mysterio.1.Cor.2.b. Et intellectus dicitur absconditus à prudentibus populi Iudęorũ. Isa. 29.c. quia excęcati sunt à malitia sua. Absconditum etiam fermentum dici potest doctrina scripturarum, aut eius latens intelligentia. Matth.13.d. Abscondita Esau, sunt mysteria legis. Abdi.b.

Amb. 2. de Pœni. 15. & se . s. et s. Lu. 13. Aug. 1. q. in euã. 12. — *Mollire literam legis.*

Abscondens mulier fermentum in farina. Luc.13.e. designat ecclesiam, quæ doctrinam Pharisæorum, & Sadducæorum, hoc est literam legis duriorem spiritali interpretatione molliuit: & velut mola quadam suæ disputationis infringens protulit velut de folliculis litera-

literarum, mysteriorum interna secreta. Vel est ecclesia abscondens Christum in farina, hoc est, in cordibus fidelium. Vel est sapientia abscondens dilectionem Dei in corde, anima, & viribus. Et absconditus ignis in valle. 2. Macha. 1. e. Est scientia charitatis in humilibus latens. Et quia absconditus tempore captiuitatis designat, gratiam ablatam ab eo, qui fit seruus peccati.

Christus in cordibus fidelium. *Charitas in corde.* *Amb. 3. officio. 4.*

Abscondunt sapientes scientiam, cùm eam acquirunt, & secundum eam viuunt. Prouer. 2. a. 10. d. Et in his absconditis dicuntur iusti consiliari. Eccl'ici. 19. b. quia in omnibus agendis consulunt sapientiam, quam habent. Et Dauid. ps. 118. ait se abscondisse in corde suo eloquia Dei, ne peccaret ei: quo ostendit, non omnibus omnia manifestanda esse: & ipsa Dei præcepta syncero corde esse seruanda. Abscondere etiam frumenta, est cęlare sapientiam, & sacramenta: quod quidem potest & bene & male fieri, iuxta circunstantias. Nam in bonum frumenta condita sunt in Aegypto sub potestate Pharaonis. gene 41. f. Quę designant mysteria, & sacramenta seruata, vt tempore congruo reuelarentur. Eccl'ici. 1. c. Colossen. 1. d. E diuerso abscondens frumenta maledicitur in populis. Prouer. 11. d. 12. d. quia non reuelat mysteria aut sapientiam tempore oportuno. Sic reprehenditur, qui abscondit pecuniã, hoc est, doctrinam, quam ad hoc acceperat, vt eam alijs communicaret. Matth. 25. b. Vbi etiam reprehenduntur Iudæi infideles: qui nec ipsi susceperũt fidem, nec alios suscipere permittebant. Solet autem per thesauros absconditos sæpe sapientia significari; quæ indignis non reuelatur. Isa. 45. a. Matth. 13. f. Colos. 2. a. Idem est de occultatione verbi in Prophetis. 1. reg. 3. d. Iere. 38. g. 42. a. 50. a.

Occultatio sapientiæ interdum bona interdum mala. *Hila. s. ps. 118.* *Amb. s. ps. 118.* *Beda. s. pro. 2. 10.* *Gre. 3. past. admo. 26.* *Ori. s. Matth. cap. 13. & ho. 33.* *Hila. s. Matth. cano. 27.* *Hie. prolo. frater Ambrosius.*

Abscondit Deus impios in puluere. Iob. 40. a. quum eorum corda ipsis, quæ despecto amore creatoris eligunt, terrenis opprimi negotijs permittit.

Opprimi terrenis negotijs. *Gre. 32. mor. 7.*

Absconditum tempestatis, vbi exaudit Deus. ps. 80. Est tribulatio cordis, quum videlicet in corde contrito cogitationum, tentantium fluctus intumescunt: quum contra amoris sancti studia curarum secularium se tumultus illidunt. Tunc enim exauditur à Deo.

Tribulatio cordis. *Aug. s. ps. 80.* *Gre. 26. mor. 10.*

Absconsio Mosis tribus mensibus. Exo. 2. a. significare potest legem latuisse in populo Iudæorum, & intra septa literæ, tribus illis populi temporibus, videlicet sub iudicibus, sub regibus, ac sub sacerdotibus. Non posse autem posteà amplius abscondi Mosen, designat manifestationem legis spiritaliter intellectam per Christum in toto orbe factam. Idem designauit occultans se Elizabeth mensibus quinq; Luc. 1. c.

Latens lex tribus temporibus. *Glo. ordi. s. Exo. 2.* *Amb. ser. 63.*

Potest etiam significare bonum opus cęlandum: ne si prodatur in publicum, velut opus masculum, submergatur ab Aegyptijs in flumen, & pereat per inanem gloriam. Sic munus absconditum extinguit iras. Prouer. 21. b. Ita etiam debemus abscondi sub scapulis Dei: vt ipse, qui videt in abscondito, seruet opera nostra. Et occultans se Elizabeth mensibus quinque. Luc. 1. Designat eos qui nondum spirituales sunt, opera, quæ per quinque sensus corporis agunt, debere occultare.

Cælare opus bonũ. *Ori. s. Exo. ho. 2.* *Ber. ser. 4. s. Qui habitat.* *Gre. s. 1. reg. 10.* *Amb. ser. 63.*

Latibulum Dei. Iob. 22. b. ps. 17. Designare potest beatam virginem, in qua latuit Christus incarnatus. Aut etiam humanitatem Christi, in qua latuit diuinitas.

Virgo Maria. *Humanitas Christi* *Hie. s. ps. 17.*

Abscondita, quæ producit Deus in lucem. Iob. 28. b. sunt secreta conscientię: quæ resera buntur in iudicio.

Secreta consciẽtiæ. *Hie. s. Iob. 28.*

Abscondit se Adam à facie Dei. gene. 3. b. Et Cain. gene. 4. b. quum noluit confiteri peccatum suum. Et abscondit se à facie Dei, qui deserto ipso incipit iam amare quod suum est. Iam enim habebat cooperimenta mendacij: qui autem loquitur mendacium, de suo loquitur. Ideo ad arborem, quæ erat in medio paradisi, dicuntur se abscondere, id est, ad se ipsos, qui in medio rerum infra Deum, & supra corpora ordinati erant. Est itaq; abscondere se à Deo, auertere se à veritate, & pręcepto creatoris: atq; erroris, proprijq; arbitrij voluntate viuere. In malo enim homine opinio de Deo vera obscuratur. Abscondens autem se Adam, docet omnem malum esse exulem. Nam si sapientes conspiciuntur à Deo, vtpote amici eius liquet malos, cęlare se tanquam inimicos hostesq; rectę rationis. Abscõdere aũt dicuntur consiliũ suum à Deo, qui putant cogitationes suas ab eo abscondi: & dicũt, Quis videbit nos? Isa. 29. e. Iere. 23. e. Et abscondi lumbare in foramine petræ in Euphrate. Iere. 13. a. Est relicta veritate, transire ad hæreticorum errores. Et peccatores obstinati sunt lapides absconditi in crypta. Iere. 43. c. 49. b. Amos. 9. a. E diuerso boni non se abscondunt à facie Dei, quum vident errores & peccata. Iere. 16. d. Et gemitus eorum dicitur non esse Deo absconditus, cum inuocent Deum, & ab eo audiantur. psal. 37. Mali autem absconditam dicunt viam suam Deo, quum putant humana Deum non curare. Isa. 40. g. Absconsio autem hæc fit affectu, non effectu.

Deserere Deũ & recedere à ueritate *Philo. 2. allego.* *Aug. 2. gen. contra Manich. 16.* *Hie. s. Isa. 29. & s. Iere. 13.* *Gre. 22. mor. 13.* *Ori. s. Iere. ho. 12.* *Amb. s. ps. 118. ser. 21.*

Gre.11.mor.1.21 et 22.mora.7.&. 31. mor.22. Hil.1.s.ps.68. Hier.s.Isa.2.26. Ber.s.cāt.ser.62. — *Effugere iram d.*

Abscondi etiam à facie Dei.Iob.13.c. Est per pœnitentiam iram vindictæ eius euadere. Et Deus dicitur abscondere aliquos ab ira sua. Iob. 14. c. quum eis parcit, ne iræ eius vindictam incurrant. Et abscondi in die furoris domini. Sopho.2.a.Est per pœnitentiam delere peccata:vt in die Iudicij nihil in eo puniendum ira Dei inueniat. Et abscondi in fossa humo à facie furoris domini.Isa.2.c.26.d.Est latere in humilitate,cubiculo,deserto, vel in vulneribus Christi.Porrò delicta Christi dicuntur non esse abscondita à Deo. ps. 68. Quia pro delictis membrorum suorum pœnam ipse patiebatur.

Cum autem Deum nihil lateat,dicitur nullus sermo absconditus illi esse. Eccl'ici. 42.d. Sapi.1.c.ps.43.Sic dicitur intueri in absconditas partes.Eccl'ici.23.c.Iere.16.d.23.e.32.e.Hose.5.a.Matth.6.a.Et reuelare vestigia occultorum.Eccl'ici.42.d.Et occulta fecit manifesta. 2.Macha.12.g.Et nihil occultum,quod non sciatur.Matth.10.c.Marc.4.d.Luc.8.c.Roma.2.c.1.Cor. 14.e.

Cognitio propr. infirmitatis.

Abscondens Moses faciem suam coram Deo.Exo.3.b.Significat cognitionem propriæ infirmitatis:quam debet quicunq; cum Deo loquitur,habere.

Ori.s.Iere. ho. 12. Gre.22.mor.13. — *Non confiteri p. cata.*

Absconduntur iniquitates à Deo,quum quis non eas confitetur.Non abscōduntur aūt, quum per confessionem aperiuntur:aut cum Deus eas punit.Iere.16.d.Ita voluit abscondere Adam peccatum suum,quum se excusauit,& noluit confiteri.gene.3.b.Et Iob.31.d.dicit se non abscondisse quasi homo peccatum suum.prouer.28.b.Qui abscondit scelera sua nō dirigetur.Et hæc absconsa reuelat Deus.Eccl'ici.1.d.Amos.9.a.Iob.20.b.quum ea punit. Et dicuntur abscondi sub lingua,quia non manifestantur per confessionem.Et ab his occultis petit mundari Propheta.ps.18.Dicitur etiam absconditum peccatum,quum reseruatur à Deo quasi in marsupio, vt puniatur: sic erat absconditum peccatum Ephraim. Hose. 13.c.

Hie.s.Hose.13.

Beda.s.gen.31. — *Confiteri pec.*

Absconduntur ediuerso peccata,quum per pœnitentiam quasi inducta cæra delentur. vt.ps.31.Beati quorum remissę sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Sic quum Rachel abscondit idola.gen.31.d.Designat per pœnitentiam abolendam esse auaritiam,& cętera vitia.Et Isa.3.c. reprehenduntur, qui non absconderunt peccata sua:nempe quia nō de eis pœnitentiam egerunt.

Haimo.s.Apoc. — *Confugere ad sanctos.* — *Fugere seculum.*

Abscondentes se in speluncis,& petris.apoc.6.d.Significare possunt cōfugientes ad sanctos,vt sint eis refugium ab ira Dei:& petentes se abscondi ab eis,hoc est,in sua protectione recipi.Isa.32.a. Et absconsio est protectio in ecclesia.Isa.4.b.Sed & quum filij Israel absconditi sunt in speluncis.1.reg. 13.b. Significare possunt, qui seculum hoc fugiunt: ne per sensus videant mala concupiscenda.Callidus enim videt malum, & abscondit se. Prouer. 22.a.27.b.Idem abscondi in occultis locis.1.Macha.2.d.Et Iudas Machabęus occultauit se à Nicanore.2.Macha.14 e.Absconditi autem in monte Ephraim.1.reg.14. b. Significare possunt eos,qui in vita sublimi ab omnibus terrenis segregatis requiescunt. Et absconduntur iuuenes,quum mortificant semetipsos peccatis & concupiscentijs mūdi.Iob.29 b. Aut certe quum fugiunt autoritatem ecclesiæ eorum leuitatem reprehendentis. Abscondi etiam dicuntur homines,cum surrexerint impij.Prouer.28.d.quia,regnantibus malis, boni cedūt persequutoribus:& se vitę spirituali tradunt.Sic fugerunt filij Israel in abscondita loca fugitiuorum. 1. Macha. 1. f. Et abscondit Deus in tabernaculo suo bonos in die malorum ps.26.

Gre.s.1.reg.13. Gre.s.1.reg.14.& 19.mor.13. Hie.s.Iob.31. Aug.s.ps.26. — *Vita sublimi uacare.*

Ori.s.Iosu. ho. 11. Hie.1.aduer. Iouinianum. — *Sensus terrenis immersi,aut in corpore fixi.*

Absconditi quinq; reges in speluncis.Iosu.10.c.Designare possunt quinq; sensus corporis terrenis rebus immersos.Aut certe sunt sensus in ipso corpore fixi.

Lyra.s.deut.33. — *Merita sanctorum.*

Absconditi thesauri arenarum.Deuterono. 33. c. Dici possunt merita sanctorum: qui cum in hoc mundo sint contemptibiles,quasi latent inter arenas.Hos thesauros occultos tollere nititur Antiochus,hoc est,diabolus.1.Mach.1.c.

Hila.s.ps.138. — *Manifestatio mysteriorum.*

Non est occultatum os.ps.138.quum mysteria ecclesiæ,quæ Deus in occulto fecit,manifestantur,& prędicantur.

Aug.s.ps. 29. Amb.s.Luc.11. — *Professio fidei.*

Non abscondit iustitiam Dei in corde suo, qui fidem confitetur coram persequutore. psalm.39. In abscondito autem ponit lucernam, qui occultat fidem.Luc.11.e.

Ambr.apolo. Dauid.s. — *Occulta uictoria Christi.*

Abscondite dicitur fecisse Dauid ingressum ad Bethsabe,& occisionem Vriæ.2.reg.12.c Quia Christus occulte vicit diabolum.

Aug.22.cōtr.Faustum.50. Philo.2.allego. — *Eiectio diaboli.*

Abscondens Moses Aegyptium in sabulo vel arena. Exod.2.b. Significare potest Christum mittentem diabolum à se victum in infernum:aut relinquentem ipsum in cordibus eorum,qui stabile non habent fundamentum. Designat etiam virum eminentem, qui conuincit eum,qui sic putabat se regimen corporis habere,vt animam nihili faceret:& voluptatem finem expetendum iudicaret.

Conuersio gentiliū. Abſcondens Ioſaba Ioas à facie Athaliæ.4.reg.11.a.2.Para.22.d. Deſignat eccleſiam ſuſcipientem verbum euangelicum,quod Iudæa interimere conabatur.Et abſcondens Rahab exploratores in lino.Ioſu.2.b.Deſignauit gentilitatem libenter ſuſcipientem & defendentem prædicatores:quæ & occulte vocata videtur ad ſacerdotium Chriſti. Et abſcondens Moab fugientes.Iſa.16.a.eſt gentilitas recipiens prædicatores à Iudęa recedentes. Vel ſunt deſerta,vbi recipiuntur,qui ſeculum deſerūt.Vel eſt eccleſia recipiens pœnitētes. Vel ſunt ſeculares recipientes religioſos,vel deſignatur,quum is,qui prius defendebat hęreſim,poſteà reſipiſcens,protegit eos,qui ſecum errabant,reductos ad veritatem. Vnde & dicitur Moab latibulum profugorum. *Ori.ſ.Ioſu.ho.1. Hie.ſ.Iſa.16.*

Diuitiæ. Peccata. Iudicia Dei. Punitio Iudæorum. Abſcondita Dei.pſ.16.dici poſſunt diuitię & bona temporalia:quibus adimpletur venter,hoc eſt appetitus malorum.Vel ſunt peccata & immunditiæ:quibus etiam memoria,& appetitus malorum impletur:quæ dicuntur abſcondita Deo,quia non ea cognoſcit approbando.Vel etiam ſunt occulta Dei iudicia,Vel ſunt interior punitio Iudæorum,quæ eos intus velut vermis remordet. *Hie.ſ.Iob.40.& ſ pſ.16. Aug.ſ.pſ.16.& epiſt.59.*

Notitia fidei. Non eſſe quempiam,qui ſe abſcondat à calore Dei.pſ.18.eſt nullam eſſe gentem,ad quā notitia fidei Chriſtianę non peruenerit:quia in omnem terram exiuit ſonus prędicationis & fidei.Deſignat etiam nullum eſſe,qui non habeat ſemina intellectus Dei : & qui non habeat aliquid ex multis diuiſionibus gratiarum.Sic non potuit abſcondi ciuitas ſupra montem poſita.Matth.5.b.quia non potuerunt latere miranda opera humanitatis Chriſti coniunctæ diuinitati. *Arno.ſ.pſ.18. Hie.ſ.pſ.18. Hila.ſ.Mat.can.4*

Conterere diabolū. Abſcondite ingreſſa Iael ad occidendum Siſaram.Iudi.4.d.deſignat eccleſiam,aut beatiſsimam virginem,quæ caute,& per Chriſti paſsionem caput ſerpentis contriuerunt. *Gre.16.mor.17.*

Implere mandata. Abſcondere verba Dei in ſinu.Iob.23.c.eſt opere implere mandata Dei,abſq; inani gloria.Sic abſcondere eloquia Dei in corde .pſ.118.prouer.2.a. Et occulta ſponſæ ſunt verba Dei in corde:ſed opere completa ſine inani gloria.canti.6.b.

Prædicare miſericordiā præcipue operando. Non abſcondere miſericordiam.pſ.29.eſt prædicare miſerendum eſſe inopum & miſerorum.Ediuerſo abſcondere manum eſt non operari.Prouer.19.d.26.c. Et amor abſconditus dicitur inutilis.Prouer.27.b.quia non manifeſtatur per opera.Ideo Chriſtus nihil loquutus eſt in occulto:quia omnia ad vtilitatem audientium loquutus eſt.Ioan.18.d.Et ipſe dicebat.pſ.77.Eructabo abſcondita ab initio ſeculi.Et rurſus abſcondens Abdias prophetas,ne occiderentur,eſt exercens opera miſericordiæ.3.reg.18. a. Sic abſcondens Tobias mortuos per diem.Tobi.2.b.12.c. *Arno.ſ.pſ.29. Gre.ſ.Ezec.ho.21.*

Fuga honoris & laudis. Abſconditus Saul domi,cum quæreretur,vt fieret rex.1.reg. 10. d. Dat formam ijs, qui ad dignitates eliguntur,vt honores & laudes,quantū in ipſis eſt,fugiant. Et in abſcondito facit eleemoſynam,qui non ei miſcet appetitum laudis,aut commodi temporalis.Matth. 6.a.Hoc eſt munus abſconditum,quod extinguit iras.Prouer. 21.b. *Gre.ſ.1.reg.10. Aug.2.ſer. domini in monte. Beda.ſ.prouer. 21.*

Silentium. Abſcondimur in abditis.1.reg.13.b:quum clauſi oris ſilentia occulta ſeruamus. *Gre.ſ.1.reg.13.*

Reliquiæ Iudæorū. Abſconditus Ioathan ab internecione Abimelech.Iudi.9.b.deſignat reliquias Iudęorū quæ euadent perſequutionem Antichriſti,& ad fidem venient. *Gloſ.inter.ſ.Iudi.9*

Miſcere ſecularia religioni. Abſcondens Acan anathema.Ioſu.7.c.figura eſſe poteſt eorum,qui mores,ac res ſeculares cum religione miſcere contendunt.

Deſiderium illibatum & cæleſte. Quod latet intrinſecus in ſponſa. canti.4.a. eſt deſiderium illibatum : & ęternæ beatitudinis claritas:& requies in omni bono ſpirituali.Et abſconditus theſaurus in agro.Matt. 13.f.eſt cęleſte deſiderium ſub diſciplina ſtudij cæleſtis. *Gre.ſ.canti. 4. & ho.11.*

Latens ſanguis Chriſti. Latere dicitū ſanguis Iob,hoc eſt,Chriſti.Iob.16.d.apud eos videlicet, apud quos non prędicatur. *Gre.13.mor.12.*

Confuſio idololatriæ. Abſcondens Rachel idola.gen.31.d.deſignat eccleſiā ideas inanes neſcientē:ſed verā trinitatis ſubſtantiam confitentem:vel cōfundentem idololatriam, & vanam eſſe oſtendentem. *Amb.de fug. ſecu. 5.& 2.de Iacob.5.*

Ceſſatio malorum in fœlicitate. Abſconditæ dicuntur anguſtiæ priores ab oculis beatorū.Iſa.65.c.quia non amplius eas videbunt, nec earum recordabuntur : non obliuione memorię, ſed bonorum ſucceſſione. *Hie.ſ.Iſa.65.*

Diſperſio Iudæorū. Deſpectio malorū. Abſcondens Ieremias lumbare in Euphrate.Iere.13,a.deſignauit diſperſionem Iudęorū inter gentes:vbi abſconditi erant,quia quaſi pro nihilo habiti : vel deſignat eos, qui prius erant iuſti,poſteà verò traditi vitijs, quaſi abſconditi ſunt & incogniti Deo. *Hie.ſ.Iere.13.*

Fraudes diaboli & malorum in chriſtū & in eius mēbra. Abſcondita pedica diaboli dicitur in terra.Iob.18.b.quū propoſito vtili, aut delectabili,latens peccati laqueus inducitur:ſiue proponatur ab ipſo diabolo ,ſiue ab eius membris.Sic.pſ.9.In laqueo iſto,quē abſconderūt.Vbi & iniquus ſedere dicitur cū diuitibus in occultis.De his etiā.pſ.30.34.63.139.141.Idē deſignabat introitus abſconditus tēpli.Dani.14 c.Et in his abditis dicitur habitare catulus leonis.pſal.16. Huc pertinet panis abſconditus *Gre.14.mor.6. Hie.ſ.Iſa.42.& ſ Ezechie.8.*

Beda.s.pro.9. meretricis.Prouer.9.d.Et fraudes quas in bonos mali parant.Prouer.1.b.Eccl'tę.10.c.Ier. 9.b.18.d.1.Macha.10.a.Et absconditi in domibus carceris dicuntur,qui falsa doctrina, quā e pectore produnt,latenter alios decipiunt.Isa.42.d.qui etiam dicuntur abscondere odiū. Prouer.10.c.Et in abscondito cubiculi male operari,hoc est in corde:vel quia putant latere Deum.Ezech.8.d.Abscondebant tendiculas contra insontem, Iudæi in Christū.prouer. 1.b. quum dicebant:Licet cēsum dari Cęsari,an non? Abscondunt etiam interitum laquei, vel Iudęi in Christum:vel qui dicūt frustra nos orare,ieiunare, & cętera bona opera facere.ps.3.4.141.Inhabitant & abscōdunt,qui in ecclesia sunt falsi fratres ad decipiēdos alios, aut prodendos:vt Iudas inter discipulos. ps.55. Et abscondit hypocrita malum sub lingua sua.Iob.20. b. quando asperitas malitiæ latens incorde tegmine blandæ loquutionis operitur.Et abscondite sunt omnes tenebræ in occultis hypocritę.Iob.20.d.31.d. quia & si aliqua tenebrosa in eius operibus apparent,multò tñ plura sunt, quę latent,& licet omnia in se mala non ostendit,omnia tamen inferre proximo appetit.

Beda.s.pro.1. Arno.s.ps.34. Aug.s.ps.34.55. Gre.15.mor.s.13.

Hie.s.Abdi. Abscondita Esau Abdię.b.Intelligi possunt hęreses:quæ doctores sancti scrutātur, quū eas in medium proferunt,earum falsitatem detegentes. *Hæreses.*

Glos.ordi.s.pro.6. Abscondere ignem in sinu.Prouer.6.c.est accipere doctrinam hæreticam: quæ & abscōditus panis dicitur.Prouer. 9.d. *Accipere doctrinam hæreticam.*

Amb.1.de.Pœni.13 Abscondere etiam ignem in sinu,est admittere in mente libidinosas cogitationes. *Admittere libidinosas cogitationes.*

Aug.s.ps.18. Occulta delicta dici possunt, ea, quæ sine impulsore sponte nostra committimus. psal.18.

Gre.27.mor.19. Hie.s.Iob.37.& s.ps.16. Latibulum bestię,quod ipsa ingreditur.Iob.37.b.designat Antichr̄m : in quo diabolus insidians hominibus viam huius vitæ carpentibus,& per signa latebit,& per malitiam eos occidet.Sunt etiam reproborum corda latibulum diaboli:& etiam Iudęi, in quorum cōsilijs prius diu latuit diabolus : sed posteà repente vocibus erupit clamantium . Crucifige, crucifige.Et abdita in quibus habitat leo, & catulus leonis.psal.16.sunt obscura corda Iudæorum & infidelium. *Antichristus. Corda reproborum. Iudæi.*

Gre.12.mor.18. Hie.s.Iob.15. Non abscondunt sapientes patres suos.Iob.15 b.quum hæretici prosiliunt in laudē suorum autorum,quos solos ecclesię præfuisse gloriantur & eorū autoritate , vel in dictis vel in factis se muniunt.Vel certè non abscondunt patres suos,quum resipiscentes confitentur peccata & errores,& ipsos autores. *Fulciri maiorum autoritate.*

Gre.6.mor.19. Abscondi à flagello linguę.Iob.5.d.Est non turbari ad verba contumeliosa, sed patienter ferre.Sic abscondi ab inimico.ps.54.est eius insidias cauere.Idem abscondi à vento.Isa. 32.a.Sic absconderunt se Ieremias & Baruch.Iere.36.f. *Nō turbari verbis.*

Gre.11.mor.16. Hiero.s.Eze.8. In abscondito faciem Dei accipere.Iob.13.b.est vel contra conscientiam de Deo loqui: vel quum in oratione quasi coram Deo peccata defleant,inde regressos ad eadem peccata redire.In abscondito etiam cubiculi peccant,qui intra conscientiam : habent opera tenebrarum.Ezech.8.e. *Indignè de Deo qui.*

Cęlare sanguinem Ioseph volentes fratres eius.gen.37.e. designant Iudęos obruere volentes resurrectionem,& memoriā Christi. *Iudæi celātes resurrectionem Christi.*

Hie.s.Hose.13. Abscondita dicitur consolatio ab oculis.Hose.13.d.quum quis consolari nequit: & quicquid mente conceperit,dolorem eius mitigare non valet. *Non posse cōsolari.*

Gre.5.mor.3. Abscondita dicitur esse viro via sua.Iob.3.d.quum ignorat,quem finem habiturus sit vitæ suæ:& nescit,an opera sua accepta sint Deo:sed ignorat an dignus sit odio,an amore. *Ignorantia sui.*

Gre.ho.9. Abscondit talentum in terra. Matth. 25. b. qui acceptum ingenium terrenis actibus implicat : qui lucrum spirituale non quærit : nec cor à terrenis cogitationibus vnquam leuat. *Ingenium terrenis implicitum.*

Amb.s.2.Cor.4. Occulta dedecoris.2.Cor.4.a.sunt turpes cogitationes:vel ea,quæ hæretici prauo sensu ad prędicandum,meditantur,vt fallant. *Turpes cogitationes.*

Abscondentes leprosi aurum,& vestes & cętera, antequam bonum nuntium in ciuitatē referrent.4.reg.7.b.typum gerunt auaritię nonnullorum prędicatorum. *Auaritia aliquorum prædicatorum.*

Hier.s.Isa.29.42. & s.Amos.9. Rup.s.Amos.9. Absconditur intellectus prudentium.Isa.29.c.quum principes Iudęorum excęcati sunt, Absconditi etiam in domibus carcerum.Isa.42.d.dici possunt scribæ & Pharisæi: quum ex cęcati:tractabant dolos in cordibus suis aduersus Christum. Dicuntur abscondi in vertice Carmeli,quū defendunt circuncisionē.Amos.9.a.vel sibi circuncisionis scientiā vendicāt. *Cæcitas principum Iudæorum.*

Hila.s.ps.63. In occultis dicuntur mali sagittare immaculatum.ps.63.quum ignorantem & improuisum,nihilq; mali suspicantem, opprimere nituntur. *Ignorantia.*

Abscondi à facie amici.Eccl'ici.22.d.Dicitur aliquis,quum non communicat cum amico,secundum leges amicitię.Ediuerso non abscōditur inimicus in malis.Eccl'ci. 12.b. quia tunc maximè eius aperitur nequitia.

Abscon-

Abscondens se Ionathas cum socijs sub tegumento montis.1.Mach.9.d.
Abstruere se in terra.1.reg.23.d.pro magna absconsione sumitur.
Occultat falsum prophetam,qui errores eius defendit.Deut.13.b.
Ociositas. Abscondere manus sub ascella,in signum ociositatis,& pigritiæ ponitur.Prouer.26.c. *Beda.s.pro.26.*

Absoluere.

ABsoluere ferè idem est,quod soluere:hoc est,quod ligatum erat,non ligatum reddere. Ideo siquid habet allegoriæ in suo simplici est quærendum.Interdum verò absoluere idem est,quod consummare:vt.3.Esd.9.f.dicitur Esdras absoluisse legem. Datur etiam absolui à vinculo improperij.Tob.3.c.Et absolui à debito.1.Macha.10.b.Et absolui à crimine 2.Macha.4.g.Et absolui pro declarari,seu definiri.Acto.19.g.

Absorbere, Sorbere.

ABsorbere est deglutiendo aliquid consumere.Sorbere autem est simpliciter liquidum aliquid glutiendo sumere. Secundum absorbentem & id,quod absorbetur in allegoriam admittuntur.

Puniens Deus. Absorbere propriè non competit Deo,sed dicitur absorbere,cum puniendo occidit,vt in infernum demergat.Et absorbet hypocritam de loco suo.Iob.8.d.cum à præsentis vitę fauoribus,morte interueniente,illũ separat.Sic.Isa.42.c. dicitur dissipare & absorbere. *Gre.8.mor.38. Hie.s.Isa.42.*

Christus uincens tribulationes. Cõfutãtes errores. Absorbens terra fluuium ex ore draconis procedentem.Apoc.12.d.Designat Christum vincentem omnes tribulationes:vel doctores sacros confutantes errores. *Glo.ordi.s.apo.12. Rup.7.s.apoc.*

Ablata castigatio Dei a populo. Absorptus ignis,qui vastabat populum,per orationem Mosis.Num.11.a.designat orationem prælati sæpe mitigare,ac tollere à populo castigationẽ Dei. Sic absorpta est mors per Christum.1.Cor.15.g.2.Cor.5.a.

Deleri peccata. Extinctio delectationis carnalis. Absorberi dicuntur peccatores.ps.140.quum ad Christum conuertuntur, quasi peccatis in profundum demersis:vt dicantur absorpti iuncti petræ.quia per coniunctionẽ ad Christum,omnia in eis peccata delentur.Et ita etiam dicitur eorum mors absorpta in victoriã. 1.Cor.15.g.Et multò magis quum per sanctificationem in omni parte hominis perfecta delectatione spiritualiũ,delectatio carnalis obruitur.Et absorbet terrã equus.Iob.39.c. quũ vir fortis se nimio discutiẽs ardore quicquid terrenũ in se reperit,quotidie pficiẽdo cõsumit. *Hila.s.ps.140. Aug.83.q.70. Gre.31.mor.30.*

Absorbent mali bonos cum eos ad sua vitia peruertunt.Absorbent è diuerso boni malos,quum eos ad virtutes reuocant.ps.34. *Aug.s.ps.34.*

Deuorans diabolus malos. Absorbet equus terrã.Iob.39.c.Quum diabolus deuorat peccatores. Et absorbet Behemoth fluuium.Iob.40.c.quum diabolus deuorat instabiles,& mundum ante aduentũ Christi,quando exercebat tyrannidem in mundo.Et absorbet Babylonem Nabuchodonosor, hoc est,diabolus malos.Iere.51.d.Et gentes,idest,demones absorbent Idumęam, hoc est, hæreticos.Abdi.f. *Hie.s.Iob.39. Greg.33.mor.7.& ho.26. Hie.s. Abdi. & s. Iob.40.*

Pœnæ inferni. Absorbens terra Dathan,& Abiron.Nume 16.e.Deut.11.a.Designat grauem punitionem superborum:vt violenter humilientur,qui violenter se extulerunt. Et absorbet profundum aliquem.ps.68.quum in infernum demergitur.Sic absorbet rhamnus,aut tempestas, aut potius ignis viuentes. ps.57.Quum mali pereunt cum sensu pœnæ. *Glo.ordi.s.Nu.16.*

Vinci a tribulationibus. Absorbet aliquem profundum,vel aqua.ps 68.123.Quum eum superant tribulationes: ita vt homo deficiat.Ita dicitur absorberi rex,idest,vinci.Et absorberi abundantiori tristitia.2.Cor.2.b.est sic vinci à tristitia,vt desperans cõuertatur homo ad admittenda peccata, quibus grauatus absorbeatur à morte secunda. *Aug.s.ps.123. Amb.s.2.Cor.2.*

Vincentes mali bonos. Absorbet nos aqua,quum peruersi homines diabolico impetu nos vincunt,& in peccatum incidere faciunt.ps.123.Et absorbentes ecclesiã,dici possunt Iudæi vel hæretici. Isa.49. e.Et absorbet volucrem.Isa.14.g.qui venenato ore singulos quosq; volare cupientes,& ad excelsa consurgere,suis faucibus deuorat. *Hila.s.ps.123. Hie.s.Isa.14.*

Errare in intelligẽtia sacræ scripturæ Absorbet semen reguli volucrem,quum vinum absorbet intellectum.Isa.14.g.Absorberi autem à vino est errare in intelligentia sacrę scripturæ.Isa.28.b. *Hie.s.Isa.14.28.*

Desicientes hæretici & philosophi. Absorpti iudices sunt hæretici,qui absorberi dicũtur iuncti petrę:quia errãt circa Christum,& non supra petram:quia non sunt fundati in Christo.ps.140.vel sunt philosophi,qui iuncti petrę,hoc est,cõparati Chro absorbentur:quia eorũ doctrina leuis & inanis inuenit. *Arno.& Hiero.s.ps.140. Aug.s.ps.140.*

Abstergere, Tergere, Extergere.

ABstergere est sordes ab aliqua re quasi fricando,mundare,quod fit aliquo panno, aut alio simili:raro habet allegoriam secundum id,quod abstergitur.

Auferens causas doloris. Abstergit Deus oẽm lachrymã à sanctis.Apoc.21.b. quũ oẽs doloris causas ab eis aufert. *Glos.ordi.s.apo.21.*

Delens Chrs peccata. Extergẽs Chrs pedes discipulorũ suorũ lintheo,quo erat pręcinctus.Ioã.13.a. Designauit se in suo mũdissimo corpore peccatorũ nostrorũ pœnã assumpsisse,vt sic ea deleret. *Glos.inter.s.Ioã.13*

Humilitas fidei. Tergens mulier pedes Iesu capillis suis. Luc.7.f. Designat animam humiliantem se fide: *Amb.exhor.ad.uirgi.& s.Luc.7*

Aug.s.ps.51. Gre.ho.33. se fide:ne per carnis elata sapientiã videretur:atq; ita nodos criminũ euangelica tolleret disciplina. Extergens etiam pedes Iesu Maria. Ioan.11.a. 12.a. designat faciẽtes eleemosynas de rebus temporalibus per capillos designatis. Eleemosyna.

Abstergens Propheta puluerem de facie. 3.reg.20.g. reuelationem parabolę suæ indicauit:& etiam reuelationem mysteriorum sub cortice literæ legis, quasi sub vili puluere latentium. Reuelatio mysteriorum legis.

Glo.ordi.s.Luc.10. Abstergere puluerem de pedibus. Luc.10.b. est terrenos affectus, & venialia peccata à se excutere. Et curas & labores, quos pro salute auditorum susceperant, in testimonium iustę damnationis, non suscipientium eos assumere. Mundare terrenos affectus.

Abstergere dicitur mala liuor vulneris. Prouer.20.g. quum per dolorem, contritionem, ac pœnitentiam peccata delentur. Pœnitentia.

Abstinere.

ABstinere ab aliqua re dicitur, qui vsum eius à se reijcit: & secundum id, á quo abstinet, & in bonum & in malum sumi potest: in allegorijs autem rarissimum est.

Glo.inter.s.num.6 Abstinere à vino, & omni, quod inebriare potest, est coërcere se a concupiscentia, ira, & voluptatibus, ac quibuscunq; alijs animi tranquillitatem perturbantibus. Quod iubentur facere, qui se domino consecrauerint. Num.6.a. Iudi.13.c. Ad idem tendit votum abstinentię cæterarum rerum. Num.30.c. Et quum is, qui contendit in agone, ab omnibus, quæ possunt illi esse impedimento ad victoriam, se abstinet, ostendit apostolus multo magis id esse in spirituali militia faciendum. 1.Cor.9.d. Frænare affectus.

Abstinentia superstitiosa, & quæ in errorem inducit, vituperatur: vt quum quidam abstinere iubebant à cibis, quos Deus creauit. 1. Timoth.4.b.

Glo.inter.s.Sap.2. Abstinens se iustus à vijs peccatorum, est Christus separans se à Pharisæorum vita tanquã impura, & in errores inducente. Sapi.2.c. Sic abstinere à peccato, quod est omnibus faciendum. Tobi.1.b. Ecclesi.3.d.28.b.1.Thes.4.a.5.d.1.Pet.2.b.2.Pet.1.b.

Abstrahere.

ABstrahere est quasi per vim aut arte aliqua auferre. Rarus admodum est eius vsus in allegorijs.

Hie.s.Ecclesiastę.2. Abstrahere à vino carnem. Eccl'tæ.2.a. est à voluptatibus abstinere. Abstinere á voluptatibus.

Abstrahere à Deo. deut.13.c. est ducere ad idololatriam, aut ad quodcunq; aliud peccatum, quod separat à Deo. Ducere ad peccatum.

Abstrahentes filij Israel filios Beniamin de ciuitate, vt eos perimerent. Iudi.20.e.

Abstrahitur mens in vijs meretricis: quum relicta veritatis aut virtutis meditatione conuertitur ad hęreses, aut ad voluptates. Prouer.7.d. Iacob.1.b. Transire ad hæreses, aut voluptates.

Abstruere, quære Abscondere.

Absumere, uide Consumere.

Absynthium.

Plini.27.nat.hist.7 Amb.7.Exae.8. ABsynthium est herba admodum amara, & grauis odoris: Sed est aduersus multos morbos salubris, ac stomacho maxime vtilis. Hanc si cum oleo coquas, & eo te perunxeris culices te non tangent: & etiam si ex eo suffitum feceris. Eius contusa folia succo suo vomitũ extorquent, & auferendis doloribus vel contusionibus corporũ plurimum valent.

Ori.s.Ezec.ho.12. Si absynthium pari quantitate cum melle in ipsum mel inijcias, amaritudine sua vincit eius suauitatem: & cogit amarum esse, quod dulce est. Huius vim habet peccatum. Si plura peccauero, plus amaritudinis in dulcedinem sermonum Dei mitto. Ideo nouissima mulieris alienę dicuntur amara, quasi absynthium, quum quis videlicet per blanditias incidit in amaritudinem peccati. Prouer.5.a. Sic Amos.5.b.6.d. reprehenduntur, qui conuertunt iudicium in absynthium, hoc est, iustitiam in iniquitatem. Possunt etiam designare nouissima quasi absynthium pœnam peccati. Peccatum. Pœna peccati.

Hie.s.Amos.5. Beda.s.prou.5.

Gre.20.mor.15. Absynthium etiam significat tribulationes, & angustias & amaritudines, & curas, quæ ex peccato habentur: & demum ipsam pœnã peccati, cum extrema gaudij luctus occupat. De his. Iere.9.e.23.d. Thre.3.b.c. Est autem discrimen inter bonos & malos, quod bonis absynthiũ est medicamentũ, cũ per tribulationes purgãtur, et ipsis demũ vertũtur in gaudiũ. Malis verò omnia conuertuntur in absynthiũ, in cuius amaritudine perpetuo durabunt. Tribulationes & pœna peccati.

Rup.s.s.Apoca. Vnde nomen stellæ dicitur absynthiũ, quę est ira vel sententia Dei malos puniẽs. Apo.8.c.

Lyra.s.apoca.8. Rup.s.s.apoca. Doctores etiam errorum absynthium dici possunt. vt Apoc.8.c. Nomen stellę dicĩt absynthiũ. Quia doctores errorũ nihil nisi amaritudinẽ auditorib⁹ ministrant. Et tertia pars aquarũ dicĩt facta absynthium: quia cohabitatio gentium idola colentium, nimium amara, & perniciosa fuit filijs Israel. Doctores errorum.

Abundare, Affluere, Exuberare, Redundare, Superabundare, Abundātia, Copia, Vbertas.

ABundare eſt affluere,& ſupra modum aliquem quippiam poſsidere.Abundantia autem eſt ipſa opulentia. Secundum id autem,quo quis abundat, allegorias recipere poteſt.

Fertilitas bonorū operū, & donorū Dei.

Abundantia,quum ſimpliciter ponitur,ſignificare poteſt fertilitatem, & multitudinē bonorum operum,& donorum Dei:inqua abundantia dixit Propheta.ps.29.Ego dixi in abundantia mea:non mouebor in ęternum.Quæ abundantia intelligi poteſt ea,quam homo habebat in paradiſo voluptatis:& tunc dixit:Non mouebor,quando credidit ſerpenti dicenti:Nequaquam moriemini.Hac autem vbertate inebriari dicuntur, qui bonorum operum,& donorum Dei copiam habent.ps.64.Et vbertatis anni ſeptem deſignant dona ſpiritualia,quæ abundabant in primitiua eccleſia.gen.41.c.Et hanc abundantiam ait Propheta eſſe diligētibus Deum,& in turribus Hieruſalem.pſ.121.Sic in omni opere bono erit abundantia.Prouer.14.c.Et in abundantia tali ſunt cogitationes iuſti.Prouerb.21.a.Et hāc abundantiam habet iuſtus etiam in paupertate.Eccl'ici.11. b.Hac abundantia abundabunt habentes.Matth.13.b.Luc.19.d.Et ſecundum hanc abundantiam abundanter miniſtrabitur in regno cœlorum.2.Pet.1.c.Hac ratione quod dicitur.Iob.5.d.Ingredieris in abundantia ſepulcrum,ſignificare poteſt poſt multitudinem bonorum operum vitę actiuæ, rectè tranſiri ad vitam contemplatiuam.De hac abundantia fit mentio.deut.28.a.Et qui operatur,dicitur abundare.Eccl'ici.10.d.Et abundantia iuſtitiæ refertur ad abundantiam bonorum operum. Prouer. 15. a. Hanc iuſtitiam vult Chriſtus abundare in nobis pluſquam ſcribarum & Phariſæorum.Matth.5.b.Sic datur abundare in aliqua particulari virtute,vt abundare in ſpe.Rom.15.b.1.Cor.15.g.1.Theſſ.4.a.Et in gratia.Rom.5.c.6.a.Ephe.1.b.2.b. Et in charitate.1.Theſſa.5.c.Philip.1.b.Et in gratulatione.2.Cor.7.d.Philip.1.d.Coloſſ.2.b.Et abundantia benedictionis Chriſti.Roma.15.g.Et paupertas abundans in diuitijs.2. Cor. 8.a. Abundanter autem laborans Paulus abundantiam operum indicat.1.Cor.15. a. Dat etiam Deus abundantiam conſolationum,ſecundum abundantiam paſsionum.2.Cor.1.a.

Baſi.ſ.pſ.29. Aug.ſ.pſ.19. 121. Hila.ſ.pſ.64.

Multitudo bonorū uitæ æternæ.

Abundantia etiam eſt multitudo bonorum vitæ cęleſtis:vt Prouer.1. d. 3.b. dicitur de bene operante,quod abundantia perfruetur. Vbi erit abundare delicijs in bonitate: quod de terra promiſsionis dicitur.Neem.9.c.Et hæc eſt abundantia ſuauitatis Dei, & vbertas domus Dei,quæ manauit de latere Chriſti.pſalm.35.144.Ibi abundantia omnium rerum. Deut.8.b.Ibi abundantia pacis.pſ.71.Vſq; ad hanc abundantiam replet Deus benedictione Malachi.3.c.Ibi abundantius habebitur vita.Ioan.10.b.Ibi abundant panibus mercenarij. Luc.15.d.Hæc etiam abundantia datur in cęleſti Hieruſalem diligentibus Deum: ſed multò magis ijs,qui ſunt turres graues.pſal.121.de illa abundantia dicitur:Qui multum habuit de manna,non abundauit:& qui minus non minorauit.2.Cor.8.c.Cunctis ibi affluet bonis,qui liberatus erit à captiuitate peccati.Ierem.30.b.Iſa.66.d.Zacha.1.d.Abundantia dictus eſt puteus inuentus,quando Iſaac fecit pacem cum Paleſtinis: & deſignat abundantiā gloriæ in fine mundi,pacatis omnibus.gen.26.g.

Arno.ſ.pſ.35. Cyril.7.ſ.Ioan.4. Amb.ſ.Luc.15. Rup.7.ſ.gen.11.

Abundanter tribuit Deus tam bonis quàm malis : quia tribuit ſupra merita. Sed multò magis bonis,quibus temporalia quidem largitur abundè dando neceſſaria,quibus poſtmodum dabit ęterna.Malis verò abundantius tribuit temporalia:quos mala expectant ęterna.2.Cor.9.b.1.Timoth.6.d.

Multitudo myſteriorum ſacræ ſcripturæ.

Puteus,quem Iſaac abundantiam appellauit.gene.26. g. ſignificare poteſt multitudinem myſteriorum ſacræ ſcripturæ.Ne hanc abundantiam aquarum inuenirent alienigenæ, & contemnerent:obturauit Ezechias rex fontes.2.Par.32.a.Suis autem dat Deus abundantem aquam in deſerto:cum ſegregatis ab huius ſeculi curis,manifeſtat myſteria.Sapien.11.b.Ad idem pertinet abundantia,& vbertas frumenti & panis.gene.27.d.41.d.f.pſal. 64. 77.Iſa.5. d.30.e.Lu.15.d.Vbi etiam abundantia frumenti & vini multitudinem virginum & martyrum ſignificare poteſt.Dicitur etiam abundare miniſtratio iuſtitię in gloria.2.Cor.3.c.Redundantes aquæ.Ezech.47.a.eandem copiam myſteriorum indicant.

Multitudo uirginum & martyrū.

Hie.ſ.Iſa.30. Gre.ſ.Ezech.ho.3. Hie.ſ.Ezech. 47.

Abundantia ſapiētiæ.

Sicut vitis abundans fit vxor:quum in mente abundat ſapientia.pſal. 127. hanc enim dat Deus affluenter.Iacob.1.a.Et habentes hanc ſapientiam dicuntur affluere prudentia. Prouer.3.b.

Hila.ſ.pſ. 127.

Copia Prædicatorū, & uerbi Dei.

Abundantia argenti tempore Salomonis.3.reg.10.d.Abundantiam ſignificat prædicatorum,aut verbi Dei in eccleſia.Et vbertas camporum eſt abundantia fructus euangelici dogmatis.pſalm.64.Et verbum Chriſt dicitur abundanter habitare in aliquibus, quum ſufficientes ſunt etiam alios docere.Coloſſen.3.c.2.Paralip.9.g.Et dicitur tunc abundare ſcientia ſapientis,tanquam inundatio:& ipſi ſapientes dicuntur abundare ſenſu.Eccl'ici.19. c.21.b.Et dicitur à mari abundare cogitatio ſapientię,ob profundum ſenſum, qui eſt in ſapienti-

Hie.ſ.pſ.64.

pientibus.Eccl'ici.24.d.

Affluere delitijs super omnipotentem.Iob.22.d.est in amore illius scripturę sacræ epulis satiari. Quisquis enim delitijs affluit,in quadā sui remissione soluitur:atq; à laboris studio,quasi ex lassitudine relaxatur.Sic prędicatores delitijs affluunt,cum relictis temporalibus verbo doctrinę insistunt exemplo vitæ lucentes,& opus spirituale instanter exercentes.Eodem tendit affluere bonis,& abundare gratia,& superabundantes diuitiæ gratię.De his Isa.60.a.66.d.Ephe.1.b.2.b. Affluit delitijs sponsa,quum spiritualium gaudiorum plenitudine abundat. Canti. 8.b. — *Gre.16.mor.10.& s.cant.8. Ber.ser.paruo.60. Ricar.de, s. victo. 5.de arca.mysti.14* — *Abundantia prædicationis. Abundantia spiritualium.*

Copiosa multitudo pisciū.Luc.5.b.6.c.7.b.significare potest multitudinem venientiū ad fidem. — *Lyra.s.Luc.5.* — *Multitudo fidelium.*

Abundasse dicitur Deus,vt auerteret iram suam. ps. 77. vbi designatur Christus: quum orabat pro persecutoribus. Hac ratione dicitur apud Deum copiosa esse redemptio.psalm. 129. — *Orās Christus pro persecutoribus.*

Abundant valles frumento.ps.64.quum imperfecti abundant operibus necessarijs ad vitam æternam:licet non ascendant ad perfectiora.Qui quamuis coronam aureolam non accipiant,fructibus tamen æternæ vitę alentur.Iob.5.d. — *Hila.& Hier.s.ps.64.* — *Bona opera minorum. Multitudo bonorum operum.*

Abundantia rerum omnium,est prosperitas temporalis,vsq; ad superflua se extendens. Vt Deut.7.c.28.e.Iere.22.e. Hac abundantia dicuntur abūdare tabernacula prędonum.Iob 12.a.Qui licet male acquirant,tamen in hac vita prosperitate fruuntur.Et ne hæc abundantia bonis noceat,quum eis euenerit:admonet Ecclesiasticus.cap.18.d.vt tempore abundantiæ meminerint paupertatis.Hanc abundantiam reprehendit Christus. Luc.12. b. Et laudatur magis eleemosyna viduæ pauperis,quàm eorum,qui abundabant.Marc.12.d.Luc.21.a. Appellatur & hæc abundantia frumenti,& abundantia panis:gene.27.d.41.f. psal. 77. Hęc abundantia dicitur fuisse iniquitas Sodomæ.Ezech.16.f.27.d.De hac agitur.1.Para.12.g.29. d.2.Paralip.31.c.Ierem.22.f.Dani.8.g.Hac prosperitate fruentes dicuntur affluere delitijs. Ecclesiastæ.2.a.2.Petr.2.c. Affluere autem dicuntur diuitię.psal.61.quia cum sint in continuo fluxu, aliquando ad modicum tempus abundant. De his dicitur, vt, cum multa, affuerint,abundanter demus. Tobi.4.b. — *Rup.7.s.gen.31. Hie.s.Iere.22. Basi.s.ps.61.* — *Prosperitas temporalis.*

Abundare interdum dicit solam necessariorum sufficientiam. Qua ratione dicebat Apostolus. Philipens. 4. c. se scire abundare, hoc est,necessarijs contentus esse. — *Sufficientia necessariorum.*

Abundantes dicuntur dęmones, qui abundant iniquitate, & superbia: quibus animæ sunt in opprobrium,dum eas trahunt ad peccatum.ps.122.Eadem ratione abundantes sunt diuites seculi, & superbi, qui pauperes iustos contemnunt:& ipsi de sua iustitia pręsumūt. Et dicuntur abundanter facere superbiam.psal.30.quum in omnibus operibus superbiunt. Et abundat os malitia, quum verbis fraudulentis quispiam quærit malum proximi. psalm. 49.Et insipientia abundat malo.Ecclesiastici.21.b.23.a.34.b.Matth.24.a.Iacob.1.c. Abundantius æmulator dicebatur Paulus.Galat.1.c.Quia non seruabat modum in zelo. — *Lyra.s.ps.122.* — *Dæmones. Diuites seculi. Superbi.*

Abundantia opum tyri, diuersa vitia significare potest. Ezechi.27. d. Abundat etiam paupertate,qui longè abest à virtutibus.Eccl'ici.11.b. — *Multitudo vitiorum.*

Abundare dicuntur tabernacula prędonum.Iob. 12. a. cum aliqui habentes dona Dei, & scientiam, de eis superbè,& arroganter se extollunt, facti raptores gloriæ Dei.Sic exuberans terra simulacris iuxta vbertatem suam.Hose.10.a. designat hæreticos, qui acumen sensus, & ingenij à Deo percipientes,vt bona naturæ in Dei cultum verterent, fecerunt sibi ex his idola.Nullus enim potest hæresim struere,nisi qui ardentis ingenij est, & habet dona naturę,quæ à Deo artifice sunt creata. — *Gre.11.mor.1.2. Hie.s.Hose.10.* — *Superbientes de donis Dei. Hæretici.*

Abundantia virtutis equi.ps.32.potentiam tyrannorum, aut etiam virium corporis significare potest. — *Basi.s.ps.32.* — *Potentia tyrannorum,aut virium corporis.*

Abundantes habitatores vallium falcatis curribus.Iudi.1.d.designare possunt homines carnales multos carnis motus habentes. — *Carnales.*

Abundans vinum designare potest abundantiam voluptatum mentem turbantium. Ester.1.b.5.b.Huc referri possunt exuberantia torcularia.Ioel.3.c. — *Voluptates.*

Abundare in suo sensu,est suam sequi opinionem.Rom.14.a.

Abundantia cordis multitudinem cogitationum,& affectuum significare potest.Matth. 12.c.Luc.6.g.

Abundantior honor exhibitus membris,quæ censentur inhonesta, designat maiora honestatis signa.1.Cor.12.c.

Abundantissimè præparans Dauid marmor Parium ad construendum templum.1. Paralip.29.a.

Copiosa familia Iudith,Iudith.8.a.familiam ecclesiæ significare potest.

Abuti.

AButi re quapiam eſt, quum quis non in eum finem ea vtitur, in quem ordinata eſt. Aut eſt nimis licenter vti. Interdum verò ſumitur pro vti, vt Hieronymus.ſ.Iſa.29. Hoc teſtimonio abuſus eſt dominus contra Phariſęos in euangelio Matthęi dicens: Quare & vos præteritis mandatum Dei propter traditiones veſtras?

Puniens Deus malos. — *Lyra ſ. Ieremi. 18.*

Abuti dicitur Deus malis. Iere.18.d. quum eos, qui iuxta naturæ ſuæ conditionem, ad gloriam creati fuerant, perpetuò punit: quia ipſi abuſi ſunt diuina bonitate.

Lyra.ſ.Iob.24.

Abuti loco pœnitentiæ dicitur malus. Iob.24.d. quum tempus ſibi conceſſum ad pœnitendum, conſumit ad magis peccandum: quod etiam eſt abuti diuina miſericordia.

Abutuntur potentia reges, qui non ea vtuntur ad reipublicę, & bonorum vtilitatem. Eſter.13.a. Et abuſio eſt quum mali per ſuperbiam imperant bonis. p̃s.30.

Abuti peſſimè eſt peccatum cõtra naturam committere. gen.19.b. Iudi.19.f. thre.5.b. Et Sichen dicitur abuſus Dina, quia contra ius faſq; ac contra legem naturę, ſeu gentium eam ſtuprauit. gen.34.d.

Abutitur mulier viro, quum illi imperat. Eccleſiaſti.25.d. Et quum caro imperat rationi.

Abutitur ſe puella, quum ſe ſubijcit ſtupro. Eccleſiaſti.26.b.

Abyſſus.

ABYſſus eſt immenſa quædam profunditas, & impenetrabilis, & incomprehẽſibilis præcipuè aquarum, quaſi ſint ſine fundo. gen.8.a. Clauſi ſunt fontes abyſſi.

Sapientia Dei. Iudicia Dei. — *Baſi.ſ.pſ.32. Arno.ſ.pſ.32. 103. Hie.ſ.Ioná.2. Aug.ſ.pſ.32.35.41. Gre.29.mor.22 & 34.mor.11. Euch.form.ſpitua.3.*

Abyſſus interdum ſignificat diuinam ſapientiam, & inſcrutabilia eius iudicia, vt. p̃s.32. Dicitur Deus ponere in theſauris abyſſos: quia iudicia ſua ſibi ſeruat abſcondita. De his aperte. p̃s.35. Iudicia tua abyſſus multa: qualia ſunt quę ĩ his, qui ſunt in profundo malorum, exercẽtur: quum propter peccata tradit illos Deus in reprobum ſenſum. De hoc rurſus. p̃s.103. Abyſſus ſicut veſtimentum amictus eius. Huius abyſſi ſuperficies cõſtringitur, quum diuina iudicia occultantur. Iob.38.c. Et quum. p̃s.41. Dicitur, abyſſus abyſſum inuocat, intelligi poteſt, quòd iudicium, quod hic Deus infert peccanti, inuocat abyſſum, ideſt, oſtendit aliud iudicium, quo mali dãnabuntur. Et conſilium Dei dicitur eſſe in abyſſo magna propter occultationẽ diuini iudicij. Et Iob.41.d. Aeſtimabit diabolus abyſſum quaſi ſeneſcẽtem, quia ſuadet peccantibus ceſſaturum Dei iudicium in eis puniendis.

Myſteria. — *Hiero.ſ.pſ.32. Beda ſ.prouer.3.*

Abyſſi præterea dicũtur myſteria ſacræ, ſcripturæ quæ ponit Deus in theſauris: ne omnibus paſſim ſint obuia. p̃s.32. Hæ abyſſi eruperunt per ſapientiam Dei. pro.3.c. Eccleſiaſti.23.c.24.a.d.42.e.

Sapientia. — *Gloſa.interli.ſ.deute.8.*

Sapientia quoq; ac doctrinæ copia abyſſus dicitur. Et abyſſi fluuiorum erũpunt in terra promiſſionis, quum abundat ſapientia vel in eccleſia militante, vel in triumphãte. Deut.8.b. Et. p̃s.77. Adaquauit eos velut in abyſſo multa. Et prouer.3.c. Sapientia illius eruperunt abyſſi. Et Eccleſiaſti.24. Profundum abyſſi penetraui.

Sapientia ſeculi. Sapientes. — *Gloſ.ordina.ſ.Iob.28.*

Abyſſus etiam dicitur ſapientia huius mundi, ipſiq; ſapientes, ac magi. vt Iob.28.b. Abyſſus dicit, non eſt in me: quia diuina ſapientia non eſt in mundana. Item. Prouer.8.c. Nondum erant abyſſi, & ego iam concepta eram; & quãdo certa lege, & gyro vallabat abyſſos Et. Iſa.51.d. Tu ſiccaſti aquam abyſſi vehementis, quippe qui ſtultam fecerit ſapientiam huius mundi. Sic ſunt turbatæ abyſſi ad vocem ſapientiæ Dei.

Mens & cor hominis. Caro. Conſcientia. — *Aug.4.de.gene.ad litera.1 & .ſ.pſ.76 134. & .ſ.Apoc.homi.7. Gre.9.mor.19. & 18. mo. 27. & .29. mor.3. & 33.mor.9 Beda.ſ.ge.1.*

Eſt item abyſſus mens, & cor hominis imperſcrutabile: & ita dicuntur tenebræ eſſe ſuper faciem abyſſi. gen.1.a. quum mens eſt ſine gratia, & in cęcitate, & ignorantia: vbi etiam caro, intra quã eſt mens, dici abyſſus poteſt. Et Iob.28.b. Abyſſus dicit, non eſt in me, ideſt, ſapiẽtia non eſt in corde carnali. Et Deus dicit̃ ambulare in nouiſſimis abyſſi, cũ ſit ſcrutator intimi cordis: & ſuperficies abyſſi conſtringitur. Iob.38.c. Et dominus omnia quęcũq; voluit, fecit in his omnibus abyſſis. p̃s.134. Et puteus abyſſi, cor malorum. Apoc.9.a.20.a. Hęc abyſſus deuorat̃. Amos.7.a. De hac Eccleſiaſti.1.a. Profundũ abyſſi quis dimenſus eſt. Item conſcientia ipſa, vt cum turbatæ ſunt abyſſi: Et haba.3.b. Abyſſus dedit vocem ſuam, ab altitudine phantaſiæ ſuæ. Abyſſus phantaſiæ altitudinem portat, quum humanus animus immenſa cogitatione caliginoſus ſemetipſum etiam diſcutiendo non penetrat. Sed ab hac altitudine vocem dare eſt: quia dum ſe deprehendere non poteſt, cogitur in admirationẽ conſurgere: vt eò perſcrutari non audeat, quod ſupra ipſum eſt, quò incomprehenſibilitatem ſuam ipſe cogitans, non valet inuenire, quod eſt: & inde diuinam potentiam humilius laudat. Deus etiã dicitur intueri abyſſos. Dani.3.c.

Nouũ & uetus teſtamentum. — *Hie. ſ. habac.3. & epiſ. Ignota.uultu. Euch. q. in pſal. & for.ſpũa.3. Beda.ſ.gene.5.*

In eo, quod ait propheta. p̃s.41. Abyſſus abyſſum inuocat, intelligi poteſt lex euangelica inuocans legem veterẽ, quaſi aduocans eam in teſtimonium ſuæ veritatis: vel ediuerſo lex vetus inuocat nouam, quaſi petens per eam aperiri myſteria, quæ in ipſa latebant. In hac abyſſo adaquauit dominus populum ſuum. Et abyſſus euangelica dedit vocem ſuam per prędicationem. Haba.3.b. Et fontes abyſſi teſtimonia veteris teſtamenti. gen.6.b.

Homo. — *Aug.ſ.pſ.41.*

Abyſſus etiam homo, & abyſſus, ideſt, homo cor habens profundum aduocat abyſſum

ideſt,

idest, alium hominem ad fidem.

Arno. s. ps. 41. Vel abyssus inuocat abyssum, quum Deus pater clamat ad filiũ: Hic est filius meus dilectus. Et filius ediuerso inuocat patrem, & ipsum prædicat, & manifestat. *Deus pater & filius.*

Aug. s. Apoc. ho. 7.16. Rup. s. Amos. 7. Abyssus etiam dici potest populus: vt cum Amos. 7. b. Dicitur ignem deuoraturũ abyssum multam, hoc est, populum Iudæorum. Et diabolus dicitur angelus abysi, hoc est populi malorum. Apoc. 9. b. 20. a. *Populus.*

Lyra. s. Haba. 3. Christiani quoq; abiecti per persequutionem, & clamantes ad dominum, abyssus dici possunt: vt haba. 3. b. Abyssus dedit vocem suam. Et abyssus abyssum inuocat, quum Christiani inuocant Deum. *Christiani.*

Aug. 1. de Gen. cont Manichæos. Abyssus quoq; dicitur materia prima in formis, quæ caret fundo, idest, forma terminante. Atq; ita erant tenebræ super faciem abysi. gene. 1. a. *Materia informis.*

Abyssus etiam dicitur terra: vt benedictiones abysi deorsum iacentis indicent fæcunditatem terræ. ge. 49. d. deut. 33. b. *Terra.*

Philo. de Profugis Abyssus quoq; dici potest sensus: & aperiuntur fontes abysi, cum sensus in omnes affectus ac vitia effunditur. gen. 7. b. *Sensus.*

Rup. s. habac. 3. Abyssus est limbus, vel sancti in limbo: & abyssus dedit vocem suam, quum adueniente Christo sancti laudauerunt, & gratias egerunt. haba. 3. c. *Limbus.*

Aug. s. ps. 106. Aysſus etiam dicitur affectus timoris: vt descendunt vsq; ad abyssos. p̃s. 106. qui grauem habent timorem. *Timor.*

Hiero. s. Amos. 7. Arno. s. ps. 70. Aug. s. ps. 41. 70. et de uerbis domini. sermo. 34. Rup. 5. s. apoc. Abyssus interdum dicitur culpa. Et abysi terræ multitudo culparum, vel status culpæ: vt. p̃s. 70. De abysis terrę iterũ reduxisti me. Et abyssus multa, quã deuorauit ignis. Amos 7. b. Omnia peccatorum genera significare potest. Idem poterit designare. Apoc. 17. c. quum bestia ascensura est de abysso. Et abyssus inuocat abyssum, idest, culpa trahit culpã, & pœna aduocat pœnam. Puteus abysi, mendacia diaboli sine fundamento. apoc. 9. a. *Culpa. Mendacium.*

Ori. s. gene. ho. 1. Hiero. s. Ionã. & s. haba. 3. & s. Eze. 26. & s. Iob. 28. Greg. 19. mor. 22. Beda. s. gen. 1. Abyssus præterea significare solet infernum: vt, quum dicitur gene. 1. a. tenebræ erant super faciem abysi. Hęc appellari solet abyssus magna habens suos fontes, idest, dæmones, q rupti dicuntur ad inundationem mundi. gene. 7. b. Et benedictiones abysi significabunt euasionem inferni. gen. 49. d. deut. 33. b. Hæc abyssus operit Aegyptios, quum mali mergũtur in inferos. Exo. 15. a. Sic peccantes descendere dicuntur vsq; ad abyssos. p̃. 106. 70. 76. Et abyssus dicitur exaltasse Assur, idest diabolum. Eze. 26. d. 31. a. Et abyssus dicitur vallasse Ionam designantem eos, qui tenebantur in inferno. Ionę. 2. c. Ideo dęmones rogabant Christum, ne ĩ abyssum eos ire compelleret. Luc. 8. e. Et apoc. 9. a. ponitur clauis abysi, & angelus abysi. Et apoc. 20. a. mittitur draco in abyssum. Et hæc abyssus dicit non esse in se sapientiam. Iob. 28. b. Et superficies abysi constringitur, quum fraudes diaboli occultantur. *Infernus.*

Rup. s. Haba. 3. De hac abysso. haba. 3. c.

Hiero. s. Ionã. 2. & s. iob. 38. Aug. s. ps. 35. Ioannes benedi. Abysi etiam dæmones dici possunt: vt cum congregatæ dicuntur abysi in medio mari. Exo. 15. b. Et quum turbatæ sunt abysi. p̃s. 76. Et cum Ionam dicitur abyssus vallasse. Ionæ. 2. c. Eadem ratione impij homines, & mentes vitijs obscuræ abyssus appellari possunt: prȩcipue cum propter peccata sua tradit illos Deus in reprobum sensum. Iob. 38. b. p̃s. 35. Apoc. 20. a. Et ipsa astutia diaboli abyssus dicitur. Ezech. 31. a. Abyssus exaltauit Pharaonẽ, hoc est, astutia diabolum. *Dæmones & impij homines. Astutia diaboli.*

Aug. s. ps. 103. Abysi etiam dicuntur magnæ tribulationes, & persequutionum multitudo, quibus infideles opprimunt fideles: vt abyssus dicitur vestimentum terrę. p̃s. 103. quum ecclesia vndiq; persequutionibus cingebatur. Et deducit dominus in abysis, sicut ĩ deserto. p̃s. 105. quũ facit, vt magnæ tribulationes tanq̃; leues habeantur. Et Deus cogitatione sua placat abyssum, quum nutu suo sedat persequtiones. Ecclesiast. 43. c. Sic Ionæ. 2. c. Abyssus vallauit me. De his. Isa. 51. d. 63. c. Eze. 26. d. haba. 3. b. apoca. 20. c. *Tribulationes & persecutiones.*

Ruper. s. Ionã. 2. Abyssus vallauit Ionam, hoc est, Christum, quãdo Iudas cum cohorte, venit ad comprehendendum Christum. Ionæ. 2. c.

Accaron.

Hiero. s. Amos. 1. Rup. s. Amos. 1. ACcaron. i. sterilitas, vel eradicatio: ciuitas est Palestinorum. Potest esse typus hęreticorum, qui eradicant fideles ab ecclesia. Amos. 1. c. Sopho. 2. a Est etiam typus gentilitatis quæ sterilis erat, absq; lege, & notitia Dei. Zach. 9. a. Designat etiã Iudæos, qui steriles facti sunt & inopes, fructum spiritus fugientes, & paleam literę sectantes. Amos. 1. c. *Hæretici. Gentilitas. Iudæi.*

Accedere, Appropinquare, Appropiare, Prope, Inaccessus.

ACcedere ad aliquem locum, est versus illum ire, ac propinquum illi fieri. Recipit allegorias secundum id, ad quod acceditur. Est autem accedere appropinquare. gen. 27. c. Accede ad me, & tangam te. Adire. Isa. 8. a. Accesi ad prophetissam. Aduenire. gene. 33. b. Accessit quoq; Lia. Aggredi. Matth. 20. c. Accesit ad eum mater filiorum Zebedei. Fauere

Matth. 4.

Matth.4.b.Ecce angeli accesserunt. Vsurpare.Nu,18.a.Si quis externus accesserit.

Succurrens Deus. Accedere non competit Deo, nisi secundum metaphoram, sicut nec recedere. Competit tamen Christo secundum assumptam humanitatem. Dicitur autem Deus accedere ad aliquem, cum illi succurrit, & misericordiam præstat: vt appropinquauit Iesus portæ ciuitatis: & accessit ad loculum, in quo iacebat mortuus. Luc.7.b. Sic appropinquauit Samaritanus vulnerato, hoc est Christus assumpta carne, factus generi humano misericordiæ collatione vicinus. Luc. 10.f. Et dicitur Deus esse prope ijs, qui tribulato sunt corde. ps.33.118. 144. Isa.14.46.51.thre.3.f.deut.4.a. Luc.21.f.24.b.Iacob.4.b. Et dicitur dominus appropinquans. Iere.23.c. Et propinquus esse pupillis. prouer.23.b. Quia eorum vindicat iniurias. Et in vniuersum dicitur Deus prope esse omnibus in hac vita viuentibus: quia paratus est omnibus hic eum inuocantibus, succurrere Isa.55.b.Mala.3.b. *Ori.s. Luc. ho.34. Ambr.s.Luc.10. Basi.s.ps 33. Hiero.s.Isa.55.*

Reuelans. Deus mysteria. Accedit etiam Deus, cum reuelat mysteria: vt cum tres viri steterunt prope Abraham gene.18.a.Philip.4.a.

Accessus Christi ad animam. Appropinquare dicitur regnum cœlorum, quum Christus accedit ad animam: & quum imago, & similitudo Dei nunc in consortium veritatis assumitur: vt sancti omnes, qui cœli nuncupati sunt, domino conregnent. Matth.3.a.4.c.10.a, Marc.1.b.Luc.10.b. *Orig.s.Matt. ho.1. Hila.s.Matth. can. 10.*

Incarnatio Christi. Appropinquans Christus Hierico, est assumens humanitatem. Luc.18.f. Sic dicitur Deus propè fecisse iustitiam suam Isa.46.d. Et appropinquauit Iesus ad descensum montis Olueti. Luc.19.e. quum descendit de cœlo ad nos per misericordiam. Et prope existens Abraham, vt ingrederetur in Aegyptum gene.12.c. designauit appropinquantem incarnationẽ Christi, per quam ingressurus erat in mundum. *Ambro.s.Luc.19.*

Tristitia Christi. Appropinquauit vita Christi in inferno. ps.87. quando dixit Christus: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Vel appropinquauit in membris. *Aug.s.ps.87.*

Diuina punitio. Dies iudicij. De propinquo effundit Deus iram, quando citò aut grauiter punit. Ezech.7.b. Et prope dicitur esse dies domini, propter vicinitatem diei iudicij, aut mortis vniuscuiusq; & quia omne tempus æternitati comparatum breue, & vicinum est. Isa.13.a.14.a. Ezech.30.a. Ioel. 1.d. Sic dicitur appropinquare aduentus domini. Iacobi.5.b.1.Pet. 4.b. Et appropriat Deus, aut consilium eius, quum punit. Isa.5.e. *Hiero.s.Isa.13.& s. Ezech.30.*

Admitti ad secreta Dei. Accedere ad Deum, est eius voluntatem secreta contemplatione cognoscere: & ab exterioribus ad interiora tendere 1.reg.14. f. Sic discipuli accedunt ad Iesum in domo, quum ad diuinorum secretorum contemplationem admittuntur. Matth.5.a.13.b.15. b.24.a. Sic ait Propheta: Accedite ad eũ: & illuminamini. ps.33.148. Et Isa.34.a.48.c.41.a. Vbi petit Deus, vt accedant ad se: quasi vt doceantur, & vt iudicẽtur. Accessus autem habetur ad Deum p Christum. Roma.5.a. Ephe.2.d.3.c.Hebrę.10.d. Accedunt autem ad dominum sacerdotes, & ad offerendum victimas: quia accedere ad Deum, peculiariter est sacerdotum illi ministrãtium. Exo.19.d.Leui.10.a.nume.16.a.deut.30.a.2. Par.29.g. Ezechie. 40.g.42.c. Sic dicitur. Eccl'tę.4.d. Appropinqua, vt audias. Et inuitamur ad accedẽdum ad sapientiam. Eccl'i.21. a.51.d.Iere.30.d. Et appropinquare rubo est inuestigare mysteria. Exo.3.b. Solus autem Moses appropinquat ad Deum, quasi alij, vt indignî arceantur. Exo.24.a. Accedere autem Mosen ad caliginem, est penetrare allegorias. Exo.20.d. Et accedere ad Mosen, est inuestigare legis mysteria. Exo.34.d. *Orig.s.Matth.cap. 13.& s.Iosu.ho. 4. Isy.s.Leui.10. Hiero.s.Ecclesiast. 4.& s. Ezech.40. Gre.s.1.reg.14.*

Inuestigare mysteria

Fieri similem Deo. Accedere dicitur ad Deum, qui fit ei similis: recedere verò à Deo, qui fit ei dissimilis. *Aug.s.ps.34.*

Venire ad fidem intra ecclesiam. Accedere præterea ad Deum, est ad fidem venire intra ecclesiam: vt quum turbæ in mõte accedunt ad Christum. Matth.15.c. Idem est accedere ad seruitutem Dei Eccl'i.2.a. Sic. ps. 33. dicitur: Accedite ad eum, & illuminamini: vt videlicet à tenebris peccati, veniant ad lumen fidei, & gratiæ. Ita inuitat Deus gentes, vt accedant ad se. Isa.41.a.45.d.57.d. Eccl'i.51.c. Sopho 3.a.Roma.10.b. Ephe.2.c. Hebræ.11.b.1. Pet.2.a. Sic iussit Moses populum accedere coram domino. Exo.16.b. Accedentes autem ad Christum per fidem, curãtur Matth.21.b. acto.28.c. Sic accessit mulier retro, veniens per fidem, & nondum pertingens ad speciem: & curata est. Luc. 8. f. Accessit etiam Centurio per fidem & charitatem, & licet per alios, plus tamen accedebat per fidem quam illi, quos mittebat. Matth.8.a. Accedens etiam Iacob ad Isaac, vt tangeretur abeo. gene.27.c. Designat accessum gentilis populi ad Deum per fidem: vbi est primus contactus, & veluti probatio. Et rursus accedens, vt oscularetur eum, designat accessum per charitatem, & perfectionem operum: per quę meretur benedici. Sic mulier accedens cum alabastro vnguẽti. Matth.26.a. Et facti sunt prope, qui longè aberant. Dicimur autem habere accessum ad Deum per Christum. Accedens autem Iudas audacter ad Ioseph. gene.44.d. designat fortem confessionem fidei Christi in eo, in quo prius erat timida. Accesserunt etiam mulieres ad Christum per charitatem. Matth.28.b. Et accedens Ester ad osculandam regis virgam. Ester. 5.a. Designat ecclesiam appropinquantem ad Christum per charitatem. *Orig.s.Matth.cap. 15. Basi.s.ps.33. Ambr.s.Luc.8. Aug.1. de consensu euãgelist. 20. & s. ps.33.& 33. contra faustum.8.*

Accessus per fidem & charitatem.

Accessus per opera iustitiæ. Acceditur etiã ad Deum per opera iustitiæ. Isa.58.a. Iacob.4.b. Et Sopho.3.a. reprehenditur, quæ non appropinquauit. Et populus exercens opera iustitiæ, *Ori.s.Matt.ho.5. Hiero.s.Isa.58.*

tiæ, dicitur populus appropinquans Deo. Et publicani appropinquabant ad Christum. Luc.15.a.

Isy.s.Leui.21. Accedere ad altare. Exo.28.30.40. Est ad eucharistiam & sacramenta, aliaq; sacra mysteria tractanda accedere: ad quę non debet immundus appropinquare. Vnde qui habent maculam, quæ generare scandalum potest, non admittuntur ad ministerium: licet poßint comedere de sacrificijs, hoc est, sumere sacraméta. Leui.9.b.21.d.22.a. Sic extranei & nõ de genere Leuitico, prohibentur ad tabernaculum, & sacra accedere, sub pœnę mortis comminatione. Nume.1.g.3.f.17.g.18.b. Et accedere aliquem d' vulgo ad arcam, est indignos tractare mysteria: ideo prohibentur accedere. Iosu.3.a. *Tractare mysteri*

Basi.& Arno.s.ps. 37. Appropinquantes amici aduersus hominem. p̃s.37. Sunt angeli stantes contra peccatorẽ, & laborantes, vt resipiscat. Sic accedebant aduersus Hai, vt debellarent peccatorem. Iosu.8. Sermones etiam dei appropinquant nobis, cum reprehendunt mala nostra. Et accedens Elias, vt reprehenderet populũ.3.reg.18.b. Designat solicitudinẽ prelati erga oues: ad quas debet accedere, & non ab eis recedere. *Angeli & sermones Dei aduer peccatorem. Solicitudo præl*

Accedentes fratres Ioseph ad ipsum iam agnitum. gen.45.a. Designant omnes tribulatos & oneratos ad Christum inuitantem venientes, vt ab eo reficiantur. *Accedere ad Christum inuitãtem*

Ori.s.Matth.ho.33 Accedentes fratres Ioseph cum pecunia ad eius dispensatorem. gene.43.d. designãt prædicatores verbum prædicationis referentes Christo: à quo cognoscunt se illud habere. Hi accedunt cum fiducia: non ita mali. Sic accedebant accipientes talenta. Matt.25.b. *Acceptũ sermonem prædicam Christo.*

Ambro. de Ioseph. Hiero. s. Amos.6. Rup.s.Amos.6. Accedentes etiam fratres Ioseph ad dispensatorem designare possunt Iudæos consulentes legem: cum dubitarent credere in Christum. Appropinquare autem ad solium iniquitatis, vel ad sabbata mendacia. Amos.6.a. Est nimis inniti literæ legis: vel inique condemnare Christum. *Iudæi cõsulentem. Inniti literæ l*

Ambr.s.ps.118.ser. 22. Accedentes discipuli ad Christum pro Chananea. Matth.15.c. designant orationes sanctorum, per quas maximè ad Deum acceditur. Sic dicitur appropinquasse Abraham ad dominum, vt oraret pro Sodomis. gene.18.c. Et deprecatio appropinquat Deo, quum est illi grata: & quum eam comittantur bona opera: & prius accedit oratio, deinde ipse orans & perfectus. p̃s.118.3.reg.8.f.Eccl'.35.c. *Orationes sanctorum.*

Hie.s.Isa.8. Accedens Isaias ad prophetissam. Isa.8.a. Designat accessum ad spiritum sanctum, vel ad ecclesiam, vel ad beatam virginem Mariam. Sic accedere ad Sion Hebræ.12.c. est accedere ad ecclesiam: & non ad Sina, idest, ad synagogã. Idem est appropinquare Hierosolymis, & Bethphage. Matth.21. Marc. 11.a. Luc.19. Ioan.19.d. *Accessus ad spiritum sanctum, vel ecclesiam.*

Hila.& Hiero. & Aug.s.ps.63. Arno.& Hila.s.ps. 54. Accedit homo ad cor altum, quum magna de Deo cognoscit. p̃s.63. Vbi legitur: Accedet homo & cor altum. Accesit etiam homo ad cor altum, hoc est secretum, quum Christus obiecit humanis aspectibus hominem, celans formam Dei, in qua æqualis est patri, & offerens formam serui, qua minor est patre. Appropinquare etiam dicitur cor, cum cognoscitur à Deo. p̃s.54. Vel appropinquat cor Christi, quum benefacit. Et mali cor ad fallendum. *Magna de Deo noscere, Christus celans formam Dei. Cognoscuntur*

Hiero.s.Isa.29. Gre.s.ps.37. Accedere ad Deum duplici corde, est bona opera agere non recta intentione: vt hypocritæ faciunt, qui & malignè dicuntur ad Deum accedere. Eccl'.1.d. Sic accedebant Pharisæi ad Christum. Matth.15.a. Sic accesit ad eum tentator. Matth.4.a. Et populus Iudæorum appropinquabat ore & labijs suis Deo: quia vnius Dei cultum se habere gloriabatur, & respuere idola: sed cor eius longè est à Deo, quia non recipit dominum Iesum Christum, Isa. 29.d. Iere.12.a. Sic prope dicuntur esse, qui simplicem habent fidem in ecclesia sine operibus. Ezech.6.c. Daniel.9.b. Et inimici Christi appropinquauerunt aduersus ipsum. p̃s.37. Prope etiam dicitur dominus ori impiorum. Iere.12.a. Quia heretici habent bona verba, vt decipiant. *Bona agere non recta intentione. Verbis tãtum re Deum. Bona uerba corum.*

Ori.s.Iere.ho.8.

Accedere ad Deum interdum est quasi velle conferre creaturã Deo, aut venire in iudicium cum eo: vt ita ratione coarguantur. Sic dicebat Deus per Isaiam. Accedant, & tunc loquantur: simul ad iudiciũ propinquemus. Isa.41.a.50.c.57.a.58.a. Sic accedebat, qui abscondit talentum in terra. Matth.25.b. Prope etiam dicebantur Iudei, quia habebant legem Dei, in qua gloriabantur. Isa.57.d. Ephe.2.c. Et prope dicitur esse, qui sibi videtur sciolus, & diligens: qui nisi cauerit, gladio hæreseos, aut schismatis ferietur. Ezech.6.d. *Venire in iudicium cum Deo.*

Hiero.s.Isa.57. & s.Ezech.6.

Glosa. ordin. s. 4. reg.5. Accedentes serui Naaman, vt illi consulerent lotionem in Iordane. 4.reg.5.c. Designant gentiles consulentes rudioribus susceptionem baptismi: vel bonos ministros principũ, qui citra adulationem illis vera dicunt: quia sæpe Deus minori reuelat, quod melius est. *Cõsulentes susceptionem bapt*

Accedẽs Giezi ad amouendam mulierem à pedibus Elisei. 4.reg.4.e. Designat legem suscipientem curam synagogę. *Lex suscipit curam synagog*

Accedens Iudith ad columnam. Iudith.13.a. Designat amplectendam fortitudinẽ aduersus diabolum. *Amplexus fortitudinis.*

Accedentia ossa ad ossa. Ezech.37.b. Designant fideles accedẽtes ad fideles: aut virtutes inuicem *Fideles ad fideles*

inuicem coniunctas,& connexas.

Accedere ad angelos uel sanctos. Propinquant montibus æternis,qui accedunt ad angelos, & ad sanctos inuocādos, vel imitandos.Mich.2.c.Iuxta septuaginta. *Hiero.s.Mich.2.*

Accedit alicui pro reuerentia bona gratia.Eccl'i.32.c.Quia fit gratus ei, quum reueret.

Puniri adulatores. Accedens puer Dauid ad irruendum in mendacem occisorem Saulis.2. reg.1.d. significat puniendos esse adulatores. *Lyra.s.2.regū.1.*

Finis legis. Appropinquans dies mortis Iacob. gene. 47. g. Designat appropinquantem finē legis. Sic appropinquans dies mortis Mosis.deut.31.d. Et Dauid.3.reg.2.a.Eccl'i.11.c.thre.4.d. Ezech.7.c.1.Macha.2.f.Et propè est æstas,quum venit tempus gratiæ,aut iudicij.Matt.24.c. 26.b.Luc.21.f.Et appropinquans dies est tēpus gratiæ, vel ipse Christus. Roma.13.d. Hebrę. 10.c. Et dies festus.Luc.12.a.Sic appropinquat tempus fructuum:quum venit tempus gratię vel iudicij.Matth.21.d.Eccl'tę.12.a. *Orig.s.Matth. ho. 19.& s. Roma.13.* *Tempus gratiæ aut iudicij.*

Cognitio propriæ infirmitatis. Appropinquat anima iusti corruptioni, & mortiferis, cum considerat se sine diuino auxilio facile in peccatum labi.Iob.33.c.ps.78.106.Sic appropinquare inferno.Eccl'i.51.b. *Grego.23.mora.28*

Ex timore bene operari. Appropinquat mulier ad partum.Isa.26.c.quum quis à facie formidinis domini concipit,& parturit,non carnis liberos,sed spiritus:vt tota mente in Deum credat:& cognita vi tribulationis,ex timore incipiat bene operari. *Glosa interline. s. Isa.26.*

Humilitas. Christus ad paßionē Appropians Iudas ad torrentem,vbi vicit.1.Macha.5.c. designat per humilitatem vincē dos esse dęmones: designat etiam Christū venientēad torrentē,passionis,vbi vicit diabolū. *Glosa ordina. s. 1. Mach.5.*

Accedere ad uoluptates & ad doctrinam peruersam. Appropinquare ad vxores,est carnis curam agere.Exo.19.c.Et accedere ad domesticos carnis,est affectu accedere ad voluptates,diuitias,honores,& similia.Et accedere ad mulierem menstruatam,est amplecti doctrinam peruersam.Ezech.18.b. *Philo de gigā.*

Deleri peccata in baptismo. Accedere non valentes Aegyptij ad Hebræos in mari rubro:nec ediuerso. Exo.14.e.designat in baptismo,ita penitus deleri præterita peccata,vt amplius non redeant.

Accedere ad murum,vbi accedentes vincuntur.2.reg.11.c.Est abijcere se grauibus tentationibus sine causa:à quibus mereatur vinci.Cum vero ediuersò vincunt : significabitur discreta,& fortis obiectio,per quam habetur victoria.1.Macha.6.e.2.Mach.10.g.

Diobolus ad tentādum. Accedens Abimelech ad turrim. Iudi.9. g. designat diabolum accedentem ad tentādos fortes.Sic Pharao ad populum Israel. Exo.14.c.ps.26.31.37.118. Vbi persequentes iustū dicūtur appropinquare iniquitati:& appropinquare solio iniquitatis.Amos.6.b. Et appropinquantes currus & equites ad Saulem. 2.reg.1.b.Et Philisteus ad Dauid.1.reg.17.e.Et nocentes.ps.26.54 Et Iudas.Matth. 26.e. Luc.22.e. Et propinquantes Assyrij sunt dæmones persequentes.Ezech.23.a. *Hiero..s.ps.37. Hila.& Aug.s.ps. 54.*

Pœna comprehendens. Accedit alicui malū, vel flagellū quū apprehendit eum pœna ꝓpter peccata.ps.90. Isa. 54.d Et dicuntur appropinquare anni non placentes.Eccl'tę.12.a. Et appropinquat mors, aut finis,quum venit punitio destruēs:& visitationes vrbis:& dies domini:& desolatio : & prælium Dei.ps.31.Isa.13.a.Iere.48.c.thre.4.d. Ezech.7.b.9.a.22.a. 30.a. Tobi.14.b.Luc.20. a.21.d. *Hiero.s.Eze.9.22.*

Hipocrytæ. Nolentes,vt sibi appropinquent alij,tanq; immundi,sunt hęretici,& hypocritæ, qui cæteros aspernantur.Isa.65.a. *Hiero.s.Isa.65.*

Angelorum chori. Superbi. Inaccessæ rupes dici possunt angelorum chori:ad quos contemplandos non accedunt corda peccatorum.Sed qui sunt,velut aquilę,Iob.39.d. Vel ediuerso sunt admodum superbi:in quibus moratur diabolus. *Gre.31.mora.35. Hiero.s.Iob.39.*

Accelerare, Festinare, Properare, Celer, Velox, Citò, Citatus.

Accelerare,& festinare velocitatem dicunt in motu,aut actione. Admittuntur in allegorias secundum id,quod festinat,aut ad quod festinatur.

Promptitudo Dei ad adiuuandum. Accelerat Deus,vt eruat:aut ad adiuuandum, quum inuocatus succurrit ne deficiant in tentatione.ps.30.69.Et velociter exaudit,cum festinato liberat.ps.68.101. Petimus autem, vt acceleret,quia transuolant tempora,ideo festinandum nobis in petendo auxilium,vt ipse festinet ad adiuuandum.Festinatio Assueri ad succurrendum Ester,designat promptitudinem Dei ad succurrendum ecclesiæ, vel animæ in necessitate. Ester.15.c. Et benedictio Dei dicitur festinare in mercedem iusti.Eccl'i.11.c. *Glosa ordi.s.ps.30.*

Verbum Dei ubiq; Velociter dicitur currere sermo Dei.ps.147. Quia ipsum verbū Dei vbiq; est, & omnia penetrat. *Aug.s.ps.147.*

promptitudo redēptionis Christi & cōuersionis gentiū. Festinatio & acceleratio detrahendi spoliā.Isa.8.a.designat promptitudinem redemptionis Christi,& conuersionis gentium ad fidem per ipsum factæ. Dicuntur etiam gentes accelerasse,quum promptè venerunt ad fidem.ps.15.Festinatio etiam Ioseph in domum ob lachrymas.gene.43.f.designat promptitudinem affectus Christi erga redemptionem generis humani.Et celeriter vadens Dauid in Bethlehem.1.reg.20.a.designat accelerationem natiuitatis Christi. *Hiero.s.Isa.8 & s. ps.15.*

Velox

Glosa ordina. s. Malach. 3. Velox testis erit Deus malis: quia cito eos conuincet. Malach. 3. b. Ideo dicitur festinus velociter venire, quia veniet, quando non speratur. Isa. 5. g. *Citò cõuincet Deus.*

Festinare venire ad Ioseph. gene. 45. e designat celeritatem susceptionis fidei Christi. Sic festinauit Abigail, vt iungeretur Dauid. 1. reg. 25. c. Et pastores venerunt festinantes. Luc. 2. b. Et Zachæus festinauit, vt susciperet Christum in domo. Luc. 19. a. Et Isaias admonet omnes, vt properent ad Christum, & ad aquas baptismi. Isa. 55. a. *Prompta susceptio fidei Christi.*

Ori. s. Iosu. ho. 5. Festinatio populi ad transeundum Iordanem. Iosu. 4. b. Designat solicitudinem bene operãdi, & implendi omnia præcepta post susceptum baptisma. Et festinare in iudicijs miserationis. Eccl'i. 18. b. Est promptè exercere opera misericordiæ: vt audiant in iudicio veni te benedicti: Sic abiens Maria cum festinatione in montana. Luc. 1. d. Designat promptitudinem prȩstandi obsequium proximo, & vitandi vana, & exercẽdi bona opera. Idem designauit festinatio Abrahæ, & Saræ ad præstandum obsequium hospitibus. gen. 18. a. *Solicitudo bene operandi.* *Ambro. de Abrahã 5.*

Augu. epist. 59. Festinat iustus accipere doctrinam. Prouer. 9. b. quia promptus est ad bonum, & ad suscipiendam correctionem, & pœnitentiam. Sic descendit festinus Dauid, vt susciperet verbũ Ionathæ. 1. reg. 20. d. Et accelerare dicuntur post multiplicatas infirmitates. ps. 15. Qui cognoscentes peccata sua grandem, & festinatam agunt pœnitentiam, conuersi ad Deum. *Prompta pœnitentia.*

Festinatio Rachelis ad nunciandum patri aduentum Iacob. gen. 29. c. Designat promptitudinem vitæ contemplatiuæ ad suscipiendum Christum. Eadem festinauit, vt absconderet idola. gen. 31. e. quia eiusdem vitæ contemplatiuæ est remouere phantasmata, &c. quæ rectam Dei cognitionem impediunt. *Promptitudo vitæ contemplatiuæ.*

Glosa ordina. s. genes. 24. Celeritas Rebeccæ in deponenda hydria, vt daret potum seruo Abrahȩ. gen. 24. c. Designat promptitudinem obedientiæ venientium ad fidem ex gentibus. Idem designant properantes populi ad montem domini. Mich. 4. a. *Promptitudo obedientiæ.*

Ambr. 1. de Cain. 8. *Grego. ho. 12.* *Philo. de sacrifici. Abel, & Cain.* *Geor. uenet. canti. 2 to. 3. cap. 19.* *Arno. s. ps. 15.* *Beda. s. Exo. 12.* Festinanter comedere agnum. Exo. 12. b. est ad cœlestem patriam anhelare: & non expectare diem crastinum, cuius sumus incerti ad bene operandum. Sic monemur Hebrȩ. 4. c. festinare ingredi in illam requiem. Sic Leuitæ festinato distribuebãt hostias. 2. Par. 35. b. Ad hoc etiam facit festinatio Abrahæ. gen. 18. a. Sic etiam fuit festinus Moses ad placandum dominum. Exo. 34. a. Et Abigail ad placandum Dauid, & vt ei copularetur. 1. reg. 25. c. g. Ita etiã accelerauerunt sancti venire ad dominum. ps. 15. Ita etiam venerunt filiæ Ietro velocius ad patrem. Exo. 2. d. Et fugientes solicitè à dæmonibus, & properantes ad Deum dicuntur velociores lupis vespertinis. Haba. 1. b. Festinationes atiam hæ designant citò reddenda esse vota Deo. Eccl'tȩ. 5. a. *Properare ad Deum.* *Reddere vota.*

Ori. s. cãti. ho. 3. *Gre. s. canti. 1.* Properatio sponsæ. canti. 2. b. transitum significat ad sensus spirituales: & abiectionem corporis, & rerum corporalium: & desiderium vehemens ad proficiendum alijs. *Transitus ad mysticos sensus.*

Bern. s. cãt. ser. 58. Festinatio Abrahæ in tabernaculum. gen. 18. a. figura est solicitudinis prȩlati pro ecclesia: ad cuius ministerium etiam accelerare facit sibi subditos. Sic accelerauit Simon consummare muros Hierusalem. 1. Mach. 13. b. Et rex Babylonis iuit festinus ad lacum leonum, vbi Daniel erat. Dani. 6. e. *Solicitudo prælati.*

Festinantes filij Iacob ad patrem, vt nuntiarent de Ioseph. gen. 45. c. Designant solicitudinem apostolorum pro conuersione populi Israel: velociter autem currit sermo Dei, quum Christus prædicatur in omni terra. ps. 147. Festinato autem expellẽtes sacerdotes de templo regem Oziam leprosum. 2. Par. 26. d. Designant solicitã correctionem prȩlatorum sine acceptione personarum: & ipse rex accelerans egredi designat libentem susceptionem pœnitentiȩ per subditos faciendam, velocitas autem prȩdicatorum ecclesiȩ designatur. Isa. 30. d. Vbi si veloces dicuntur doctores hȩreticorũ, velociores tamen dicũtur doctores ecclesiȩ, qui eos conuincunt. Festinatio etiam vxoris Manue ad virũ suum. Iudi. 13. b. designat solicitudinem manifestandi diuina. Et festinatio Danielis, vt narret interpretationẽ. Dani. 4. c. Festinatio etiam dissoluendȩ obligationis pro amico factȩ. Prouc. 6. a. solicitudinẽ prælatorum pro subditis indicat. Et celeres veredarij. Ester. 8. d. designare possunt diligẽtiam prȩdicatorum. Horum autem velocium non est cursus, sed gratia Dei. Ecclesiastȩ. 9. c. *Solicitudo apostolorum & prælatorum in prædicando & corrigendo.* *Hiero. s. Isa. 30.* *Hiero. s. Ecclesiastẽ 9.*

Lyra. s. gene. 24. Festinatio serui Abrahȩ redeuntis ad dominum suum, cum vxore Isaac. gen. 24. g. designat gratiarum actionem prædicatoris pro fructu prædicationis. *Gratiarum actio prædicatoris.*

Gre. s. 1. reg. 9. Festinatio Saulis ad inueniendum Samuelem. 1. reg. 9. b. designat prædicatorẽ, quàm minimum poterit, in ciuitate debere morari. *Fuga prædicatoris à ciuitatibus.*

Accelerans eunuchus Assueri mundum muliebrem ad Ester. Ester. 2. b. designare potest prȩdicatorem curantem ornare animas, vt veniãt coram Deo.

Festinato deponentes saccos fratres Ioseph, designant promptitudinem ad reddendam de se rationem. gene. 44. c. *Promptitudo reddendi rationem.*

Gre. 9. mora. 22. 23. Velociores dicuntur fuisse cursore dies antiquorum patrum: quia ante finiti sunt, quàm redemptoris lucem viderent. Iob. 9. c. Et dies cuiuslibet hominis velociores sunt cursore: quia deprehendi non valent, quàm nulli sint, nisi quum repente transacti finiuntur, qui ve- *Velox transitus temporis.*

nien-

nientes longi videbantur.

Comminationes diuinæ. Accelerans arcus niuem,& coruſcationes,& feſtinatio nebulæ.Eccl'i.43.b.c.Comminationem diuinæ iræ ſignificare videntur.

Velox punitio Dei Veloces hoſtes inſperatam Dei punitionem deſignare poſſunt:& dicuntur velociores aquilis.thre.4.d.Et feſtināt adeſſe tempora,quum dies mortis imparato aduenit. deut.32.e. Et feſtinat Deus tempus,mortis videlicet, aut iudicij. Eccl'i.21.a.36.c. Et dicitur feſtinare mors à triſtitia,quia triſtibus citius aduenit.Eccl'i.38.b.Et anni malorum dicuntur ire cum

Expectans Deus ad pœnitentiam. feſtinatione.ps.77.Et feſtinat conſummatio Sopho.1.d.Increduli autem contemnunt dicētes,feſtinet.Iſa.5.e.E diuerſo autem dicitur Deus non feſtinare, quum expectat ad pœnitentiam:vt non feſtinauit ſol occumbere ſpatio vnius diei. Ioſu.10.c. Et celer perditio malorum:quia quando non putant,ſubitò uenit eis interitus.2.Pet.2.a.Sapien.2 b.3.d.4.e. *Hiero.ſ.Sopho.1. Orig.ſ.Ioſu. ho.11.*

Promptitudo reſiſtendi diabolo & cauendi tentatiões. Feſtinatio Dauid aduerſus Philiſtęum.1.reg.17.f. deſignat promptitudinem reſiſtēdi diabolo.Et feſtinatio fugiendi Abſalonem.2.reg.15.c.deſignauit maturè cauendum eſſe à diabolo.Idem tranſeuntes feſtinanter Iordanem.2.reg.17.f.Et Roboam feſtinus aſcēdens currum.3.reg.12.e.

Incauta fuga uitiorum. Feſtinatio nutricis Mephiboſeth, vt fugeret: vnde accidit lapſus Mephiboſeth, deſignat eos,qui incautè fugientes vnum vitium,in aliud incidunt.2.reg.4.b.

Solicitudo diaboli ad perdēdas animas Feſtinatio regis Hai aduerſus filios Iſrael.Ioſu.8.c.deſignat ſolicitudinem diaboli ad tētandas,& perdendas animas.Et feſtinans pes in dolo, eſt prōptitudo diaboli, & membrorum eius ad perdendos bonos.Iob.31.a.Sic dicuntur pedes eorum veloces ad effundēdum ſanguinem.Prouer.1.d.Iſa.59.b.Et properantes beſtiæ ad deuorandum. Iere.12.c. Et aquila feſtinans ad comedendum.Haba.1.c.Et curſores ad delendos Iudæos.Eſter.3.d.Et feſtinantes impedire ędificatiōem templi.1.Eſdr.4.d. Sic iubetur accelerari negotium aduerſus Iudæos.2. Mach 9.b. Veloces etiam dicuntur doctores hæreticorum, quum diligenter curent peruertere animas. Et dicuntur veloces, quia ſibi veloces videntur: Iſa.30.d. Amos.2. d.Et dæmones dicuntur velociores lupis veſpertinis:quia diligenter exquirunt,quos deuorare poſſint:quod etiam de Romanis aduerſus Iudęos intelligitur. Haba.1.b. Veloces etiam ſunt pedes ad effundēdum ſanguinem, quū aliqui ſunt faciles ad ſcandalizandum alios.ps. 13.Roma.3.c.Dicūtur etiam dæmones & hęretici velociores aquilis.Thren.4.d. *Hiero.ſ.Iere.12. Hiero.ſ.Iſa.30. & ſ.Amos.2.& ſ. Haba.1. Rup.ſ.Habac.1. Ori.ſ.Roma.3, Gloſa.ordi.ſ.thrē.4.*

Coguntur dæmones honorare ſanctos. Feſtinare Iuſſus Haman ad honorandum Mardochæum, quem ipſe oderat. Eſter. 6.c. deſignat interdum cogi dæmones ad præſtandum obſequium ſanctis.Sic feſtinauit Pharao ad Moſen, & Aaron.Exo.10.d.

Dolor diaboli uicti Feſtinatio Haman lugentis in domo,quia ſuperatus eſt à Mardochęo.Eſter.6.d. deſignat dolorem,quem habet diabolus,quum vincitur à iuſtis.

Sequēs promptè tētationes. Feſtinat ad laqueum,qui prompto animo ſequitur tentationem.Prouer.7.d.Iſa.59.b. Sic feſtinant recedere à facie regis,qui temerè recedunt à Deo.Eccl'ę.8.a. His eſt lis feſtinans, hoc eſt,pręcipitata. Eccl'i.28.b.Et feſtinus pedibus eſt pręceps conſilio.Prouer 19.a.Et qui plus vult ſapere,q̃ oportet ſapere:ideo incidens in hæreſim offendet. *Beda.ſ. prouer. 19.*

Defectus ſpei. Feſtinare dicitur aliquis credens,quum videtur ei tardus aduentus Chriſti, aut eius auxilium,vt iam in deſperationem tranſeat.Iſa.28.d. *Hiero.ſ.Iſa.28.*

Non properarunt in fuga exeuntes fideles de Hieruſalem: quia cum victoria transierūt ad gentes.Iſa.52.d. *Hiero.ſ.Iſa.52.*

Iniuſta acquiſitio. Feſtinare ad hæreditatem in principio dicitur, qui rem acquirit iniuſtè: aut qui ambit dignitatem immeritus.Prouer.20.c.Idem eſt feſtinare ditari. Prouer.28.c. Et dicitur etiam ſubſtantia feſtinata.Prouer.13.b.Sic feſtinat vnuſquiſq; in domum ſuam,quum quærit, quæ ſua ſunt,non curans de diuinis & communibus.Agge.1.c.Eccl'i.11.b. *Beda.ſ. prouer. 20. Ruptus.ſ. Agge.1.*

Penuria uerbi Dei Cum feſtinatione bibere aquam,eſt habere penuriam verbi Dei.Ezech.12.e. *Hiero.ſ.Ezech.12.*

Feſtinātes Iudæi ad crucifigēdum Chriſtum. Acceleraſſe dicuntur Iudæi poſt multiplicatas infirmitates.ps.15.quum multiplicata incredulitate, & malitia,feſtinarunt ad crucifigendum Chriſtum: quia veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem.ps.13. *Aug.epiſ.58.quæ ē Paulini.*

Fides prompta gentilium. Cito inueniens Iacob quod offerret patri, deſignat celerem fidem gentilium: deſignat etiam doctrinam citius à Deo accipi,quàm à præceptore.gen.27.c. *Philo.de ſacri. Abel Hier.ad.Dama.q.3 Beda.ſ.ge.27.*

Inconſtantia in bono. Cito recedentes filij Iſrael de via,quam oſtendit dominus, deſignat inconſtātiam in bono.Exo.32.b.

Cito conſentiendum aduerſario in via.Matth.5.d. quia incertum tempus vitæ pręſentis ad pœnitentiam. *Aug. 1. ſer.domini in mōte.*

Cito proferri ſtolam primam iubens pater.Luc.15.e. deſignat promptitudinem Dei ad ignoſcendum. *Hiero.epiſ. beatitudi.*

Accendere, Incendere, Succendere, Cremare, Concremare, Inflāmare, Vrere, Adurere, Comburere, Exurere, Aduſtio.

Accen

ACcendere est ignem excitare: vrere verò est igne rem aliquam consumere, quod & cremare dicitur. Propter cognatam autem significationem, quantum ad allegorias, in eã dem classem redegimus.

Glos. ordin. s. Exo. 30. Incendit Aaron incensum manè. Exo. 30. b. quum Christus corda fidelium in ijs sacramẽtis, quæ intelligere possunt, gratia compunctionis inflammat. Incendit vespere, quum etiã in non intellectis amore inflammãtur, sperantes etiam aliquando veram cognitionem. Gratia sacramentis.

Isy. s. Leui. 6. Comburitur autem igni hostia pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonij: quæ est vitulus pro cõgregatione, aut synagoga oblatus. Leui. 6. d. Quia Christus nõ facit remissionem peccati per opera pœnitentiæ carnis: sed autoritate diuinitatis suæ. Cõburitur etiam hostia pro peccato sacerdotis, aut populi: quia nemo est sacerdote, aut populo potior, qui ea vesci possit. Philo de victimis.

Isy. s. Leui. 6. Cremare pugillum similę, aut totam similam. Leui. 5. b. est integram fidem incarnationis, & passionis Christi habere. Vnde totum sacrificium sacerdotũ cremari iubetur, vt integra fides designetur. Sic totum arietẽ incendi, & cremari tota nocte. Exo. 29. f. Leui. 6. a. 8. d. 9. c. Integritas fi.

Gre. Prolo. s. reg. & 20. mor. 9. Greg. nysse. de uita Mosis. Comburere reliquias agni, Exo. 12. b. 29. g. Leui. 19. a. Est reseruare mysteria spiritusancto: & venerari non intellecta, & minimè contemnere, quasiq; conculcare. Sic dicitur non sufficere Libanus ad succendendum. Isa. 4. d. Quia semper reseruantur aliqua cognoscenda, & laudanda in Deo. Reseruare ria, & uene intellecta.

Geor. uenet. cãt. 2. to. 3. cap. 19. Comburimus etiam reliquias agni, quãdo si quis est, cui non possimus actuale obsequiũ dilectionis per eleemosynam impendere: saltem illum offeramus Deo, igneo decoctum amore, & oratione commendatum. Amor prox.

Aug. q. in Num. 33. Comburens vaccam rufam. Nume. 19. b. Designat sepelientes corpus Christi, resurrectioni ipsum, veluti conflagrationi mandantes. Sepelientes Christi.

Glos. enterli. s. Exodum. 29. Cremari carnes vituli extra castra. Exo. 29. b. Leui. 4. c. 8. b. 9. b. 16. f. passionẽ Christi designabat, qui extra portã passus est. Hebrę. 13. b. Idem cremari extra sanctuarium in loco separato. Ezech. 43. f. Idem etiã designat vacca rufa cõbusta cũ oĩbus, quę in ipsa erant. Num. 19. a. Christus enim potest dici accensus in resurrectione: quia natura ignis est sursum tẽdere, & in eum conuertitur, quod crematur. Comburitur autem pellis & stercus: quia mortalitas, & ignominia Christi conuersa fuit in gloriam. Passio Christi. Aug. q. in nume. 33.

Hiero. s. Zac. 13. & s. ps. 25. Comburũtur sicut argentũ, qui purgantur tribulatione, & saluantur. Zacha. 13. d. Et cõburit Deus renes, & cor quum igne spiritusancti purgat delectationes, & cogitationes. ps. 25. Incenditur autem pauper, dum superbit impius. ps. 9. Quia sępè boni, dum vident praua malorum opera & prosperitatem, consyderantes Dei iudicia, magis inflammantur ad bene operandum. Tribulatio. Examinare. Aug. s. ps. 9.

Arno. s. ps. 103. Ambro. se. 71. Hiero. epis. Nec opinanti. Aug. s. ps. 17. 59. Vrens ignis aut vetus designare potest spiritum sanctum in apostolis: vel gratiam spiritus sancti: vel ipsum Christum. ps. 25. 103. Exo. 10. g. 14. e. Et succendẽs Dauid Mesopotomiam Syrię. & c. Est Christus tollens vetustatem vitiorum ab homine. ps. 59. intitulo. Succẽdũtur etiã carbones à Deo. ps. 17. quum ij, qui erant frigidi, & obscuri, inflammantur in amorem Dei, & pœnitentiam. Spiritus sancti. Gratia spiritus sancti. Christus.

Hila. s. Matt. cão. 4. Hiero. s. Isa. 62. Aug. 1. ser. domini in monte. Isy. s. Leui. 24. Accendebantur lucernæ candelabri ad vesperã: quia pro tpe huius uitæ, quę est velut vespera, egemus lucerna verbi Dei. 2. Par. 13. c. Iudith 13. b. Ecclesiastici. 32. c. 1. Mach. 4. f. 2 Mach. 1. e. Matth. 5 b. Luc. 8. c. 15. b. Ita vult Christus suũ ignem accendi. Luc. 12. f. designantur etiã prædicatio euangelij. Et ipsi apostoli. Accẽdit autem lucernas Aaron. Leui. 24. a. quia Christus accendit fideles ad bene operandum: & ipse maximè curam habet eleemosynæ pauperum. Et ipse saluator dicitur accensus, vt lampas: quia ipse est lux mundi. Isa. 62. a. Lux verbi Dei. Prædicatio euangelij. Apostoli. Christus.

Aug. s. ps. 77. Hier. s. Isa. 9. 33. 50. & s. Ezec. 20. Ori. s. Num. ho. 23. Haimo. s. Apoc. 8. Accendere furorem domini dicitur, qui dat occasionem diuinæ punitioni. Iudith. 8. b. Iere. 7. d. Et zelus Dei dicitur accendi velut ignis. ps. 17. 78. 77. 104. 105. Deut. 32. d. Vbi dicitur comburere fundamenta montium. Et in iudicio comburentur spinę. Isa. 33. b. Et combustio capillorum Ezechielis eandem punitionem designat. Ezech. 5. a. Sic minatur dominus lignis combustionem, & domui Israel. Ezech. 20. g. 22. e. Et ponitur mons combustionis Iere. 51. c. Et exustio terræ: & pellis. & c. Eccl'i. 43. a. c. 4. reg. 22. d. Isa. 9. b. 10. c. 30. g. 42. g. Iere. 4. a. 9. c. 15. c. 11. c. 17. d. 21. d. 37. b. 51. c. Thre. 2. a. 4. b. 5. b. Et accensus ignis est signum diuinæ vindictæ. Num. 11. a. 2. reg. 12. b. Vnusquisq; autem sibi accendit hunc ignem, quum digna committit pœna. Isa. 33. b. 50. d. 66. a. Et hic ignis non est accendendus sabbato. Exo. 35. a. De eodem agit. Matth. 3. c. Luc. 3. d. Amos. 1. d. 5. b. Sic comburit terram sulphure, & solis ardore. Deut. 29. d. Et tertia pars terræ combusta, & fœnum ad idem referuntur. Apoc. 8. b. Ioel. 2. a. 4. reg. 22. c. Abdi. f. Nahum. 2. d. Et succensa dies. Malachi. 4. a. Et combustus igni Acã cum omnibus suis in pœnam anathematis. Iosu. 7. c. Vbi potest per combustionem quæuis pœna significari: quia ille lapidatus est. Et succensa olla, est grauis punitio. Iere. 1. c. Et ventus vrens. Amos. 4. c. Et succendit peccans ignem in furore Dei. Iere. 16. a. Et comburit ignis syluam, & montes, quum punit Deus inutiles, & superbos. ps. 82. Et succendens Iudas malos Diuina punitio. Rup. 5. s. Apoc. Aug. q. in Iosu. 9. Hiero. s. Iere. 1. Ori. s. Matt. ho. 20. Hila. s. Matth. cão. 21.

Ios, est Deus puniens. 1. Mach. 3. a. Ad hæc pertinet combustio ciuitatum tribus Beniamin. Iudi. 20, g. Et succensio castrorum & aliarum ciuitatum. 1. Mach. 4. c. 10. g. 2. Mach. 8. b. 10 g. 12. a. Et succensio ciuitatis homicidarum vel nunc, vel in iudicio. Vbi tamen peculiariter innuitur destructio Hierusalem. Matth. 22. a. Isa. 27. a.

Destructio Hierusalem.

Zelus bonorum in malos. Accensus furor Matthathiæ aduersus immolantes idolis. 1. Mach. 2. c. 10. g. Designat zelū bonorum contra peccantes. Ad hoc etiam inflammat eloquium domini. ps. 72. 104. Sed ignis comburens segetes, est immoderatus zelus, & correctio. Exo. 22. b. *Glo. inter. s. ps. 72. & s. Exo. 22.*

Synagoga destruenda. Comburi iubetur Thamar. gen. 38. f. Et filia sacerdotis in stupro deprehensa. Leui. 21. c. vbi designatur synagoga deturpans Christum, & vilipendens: cuius rei gratia dissipata est.

Peccata non tolli p legem. Non comburi rubum ardentem. Exo. 3. a. designat peccata non tolli per legem: nec Iudæorum malitiam emolliri. *Beda. s. Exo. 3.*

Mortalitatē carnis nō cōsumi in chro. Designat etiam mortalitatem carnis non fuisse consumptam in Christo, vt posset pati, licet anima eius ab initio creationis fuerit beata.

Ecclesia nō deficiēs in tribulationibus. Significat etiam ecclesiam non deficientē in tribulationibus: vt etiam dicitur. Isa. 43. a. Sic trium puerorum pilus non est adustus. Dani. 3. g. *Hie. s. Isa. 43.*

Incorruptus partus uirginis. Item beatam virginem parere, incorrupta manente eius virginitate.

Dißipare defensiones peccati. Comburere igni scuta, est dissipare defensiones, & munimenta peccati. ps. 45. Ezech. 39. b. Comburit etiam Deus scuta, quum peccantium mentes obstinata se malitia defendentes, ad pœnitentiæ & confessionis ardorem sancti spiritus calore succendit. *Gre. 33. mor. 19.*

Destruere inordinatos appetitus. Comburere currus igni, est destruere inordinatos appetitus igne spiritussancti. Iosu. 11. b. Et exustio ignis ad comburenda peccata, est quę fit per illum ignem, quem misit dominus in terram. Isa. 4. b. 64. a. Sic exuruntur arma gentilitatis. Ezech. 39. b. Et succensi sunt carbones à Deo, hoc est, peccatores conuersi consumptis in eis peccatis. ps. 17. Mich. 1. b. Et exurit Deus renes, quum purgat delectationes. ps. 25. Et succensio hæc est, destructio peruersorū affectuum. Iosu. 8. b. Sic succenditur Edom. Abdi. g. Et cremantur adipes. Leui. 9. c. 10. c. *Ori. s. Iosu. ho. 5. Hie. s. Isa. 64. & s. Ezech. 39. Aug. s. ps. 17. 25.*

Subuertere errores & idololatriam. Comburere zizania est subuertere peruersa dogmata. Matth. 13. d. Et comburere spinas, & vepres, est destruere errores. Isa. 10. d. Et comburens Moses vitulum conflatilem designauit destructionem idololatrię. Exo. 32. e. deut. 7. a. 12. a. Sic combussit Asa turpe simulacrum matris suæ. 3. reg. 15. b. 4. reg. 10. f. 23. d. 2. para. 15. d. Et combussit Iosias ossa humana super altaria simulacrorum. 4. reg. 23. c. 2. para. 34. b. Isa. 1. g. Iere. 43. d. 1. Mach. 5. c. Sic iussit exuri Dauid deos Philistinorum. 1. para. 14. c. Et comburuntur igni mercedes Hierusalem, quū spes, quæ in erroribus habebatur, consumitur igne spiritussancti. Mich. 1. b. Et succensę segetes, & vineę Philistinorum, designant conuictos errores hæreticorum. Iudi. 15. b. Quæ autem exurūtur quasi in nihilum rediguntur. Sic de his intelligendum. Hoc insinuatur. Isa. 5. f. 2. Pet. 3. c. *Hie. s. Mich. 1. Ori. s. cantic. ho. 4.*

Pœna inferni. Comburit ignis augures, quum in infernum detruduntur. Isa. 47. d. Ezech. 15. a. Dani. 7. d. Et comburere zizania, est mittere malos in infernum. Matth. 13. d. Ignis autem, qui non succenditur, dicitur ignis inferni, eòq; semper ardeat. Iob. 20. d. Succensa etiam olla dicitur ignis inferni. Iere. 1. c. Et succensa dicitur impietas in inferno. Isa. 9. d. Concrematę autem fruges Philistinorum sunt decepti ab hęreticis, cum eis in infernum detrusi. Iudi. 15. b. Et comburere vestem flammis. Leui. 13, g. est eos puniri igne inferni, qui habent virtutes vitijs permixtas. Et adustio pro adustione datur, quum ignis inferni datur scandalizanti. Exo. 21. c. Et exusta pellis quasi clibanus. thre. 5. b. Designat deformitatem, quæ in inferno erit. Succēdit autem flatus domini vallem Thophet. Isa. 30. g. quia volūtate eius perseuerabit pœna inferni. Exustus hircus oblatus pro peccato, qui comedi debuerat. Leui. 10. d. designat missum peccatorem in infernum ob inutilem pœnitentiam. Vel dicitur exustus per prauam concupiscentiam. Succenditur etiam fortitudo Iudæorum, aut hęreticorum, & opus eorū, in inferno scilicet. Isa. 1. g. Iudith. 16. c. *Gre. 15. mor. 14. Hie. s. Iere. 1. Aug. s. ps. 80. Isy. s. Leui. 13. Ori. s. Exo. ho. 10. Hie. s. Isa. 1. 30. Amb. epist. 3.*

Inflammantes affectus. Exurit ignis carnem, aut cutem, quum quis inflammatur inuidia, aut ira, aut concupiscentia. Leui. 13. d. Ester. 1. c. Et succensa igni dicūtur peccata ex cupiditate. ps. 79. quia amor, aut cupiditas inflammat. Et impietas dicitur succensa quasi ignis. Isa. 9. d. Et ciuitas sancta fit in exustionem ignis, cum in animo, expulso pudicitiæ frigore, libidinis flamma grassatur. Isa. 1. b. 64 d. Hose. 7. a. Iere. 2. c. Combustionis plaga, & cicatrix est inuidia. Leui. 13, d. Et accensus ignis in Iacob, est ignis concupiscentiæ, aut inuidiæ. ps. 77. Et comburuntur plantę ambulantis super ignem, quum quis ex præsenti obiecto, aliquo inflammatur affectu. prouer. 6. d. Incendunt autem igni sanctuarium Dei, qui prauos affectus inducunt in ecclesiam. ps. 73. 1. Cor. 7. b. Melius est nubere quam vri. *Ori. s. Leui. ho. 8. Aug. s. ps. 79. Hie. s. Isa. 64. & s. ps. 73. 77. Isy. s. Leui. 13. Lyra. s. Isa. 1.*

Hie.s.ps.120. Aug.s.ps.120. Non vrit sol per diem, neq; luna per noctem. ps.120. quum neq; prosperitas, neq; aduersitas iusto nocet: vel quum quis non patitur scandalum erroris circa diuinitatē Christi, neq; circa humanitatem: aut circa ecclesiam. Vri autem æstu, & gelu dici possunt, qui in prosperis & aduersis parum firmi sunt. gen.31.f. vbi tamen scribitur: Aestu vrgebar et gelu. Firmitas in prosperis & aduersis

Gre.18.mor.11. & 33.mor.40. Olla succensa. Ier.1.c. designare potest cor humanum secularium curarum ardoribus, desideriorumq; anxietatibus feruens: aut etiam tentatione diaboli instigatum. Iob.41.b. Cor humanum

Gre.33.mor.36. Accensæ tædæ. Iob.41.b. significare possunt vitam prædicatorum hypocritarum: quæ bene olet per suauia verba, sed obscurum habet lumen ob peruersam doctrinam. Et succēdunt hæretici pinum. Isa.44.c. quum per scientiam naturalem superbientes veniunt ad cōtentionē verborum. Vita hypocritarum

Glo.ord.s.2.par.28 Succendunt thimiama in excelsis. 2.par.28.a. Iere.7.d. Et thura redolentia idolis. Ezech.6.d. Hose.2.c.4.c. qui fœtorem errorum & peccatorum abominabilem Deo in se habent: & qui donis intellectus & scientiæ abutuntur ad defensionem errorum. Sic de succendentibus ossa oliuarum. Baruch.6.d. Abuti donis Dei

Succendens ignem comburentem segetes. Exo.22.a. est, qui suscitat hæresim: aut qui malum dat exemplum. Sic crematæ sunt segetes à vulpibus. Iudi.15.a. Et serui Absalom segetes Ioab combusserunt. 2.reg.14.g. Et Holophernes segetes Bethuliæ. Iudith.2.d. Et comburentes domos Hierusalem igne, sunt suscitantes hęreses, quibus peruertuntur, qui erant fideles in ecclesia. Isa.1.b. Iere.2.d.17.d.39.b. thre.2.a.4.b. Ezech.16.e.23. g. Leui. 21. c. Idem de combustione templi. 4.reg.25.c. 1. Mach.1.d. Sic succenderunt Amalecitæ Siceleg, 1.reg.30.a Et succendens se Zambri cum domo regia, designat hęresiarchas, qui & seipsos & discipulos perdunt. 3.reg.16.c. Sic dicuntur adulterantes succensus clibanus. Hose.7. a. quem accēdit Ieroboam incitans populum ad idololatriam: sicut & corda hæreticorum succendun tur a diabolo, & ab hæresiarchis. Ita combusserunt Philistęi sponsam Samson & patrē eius. Iudi.15.b designantes hæreticos contrarios alijs hęreticis. Sic succendit Abimelech pręsidium Sichimorum. Iudi.9.f. Et combustę facies dicuntur hæreticorum. Isa. 13.b. Suscitare hæreses

Hie.s.Hose.7.

Hie.s.Amos.2. Rup.s.Amos.2. Incendens Moab ossa regis Idumeæ vsq; ad cineres. Amos.2.a. designat Iudæos & hæreticos, qui sensus regios in litera latentes, genealogijs quibusdam, & traditionibus superfluis eneruant, atq; comminuunt, & in puluerem redigunt. Item eos, qui scandala suscitāt, vt faciant alios peccare. Iudæi & hæretici sensus mysticos eneruantes. Scandalizantes.

Hie.s.Iere.4. Adurens flatu serpens significat hæreticum, & diabolū. deut.8.c. Ioel.1.d. Et ventus vrēs dicitur etiā diabolus, aut hęreticus. Ier.4.c. Et etiā suggestio diabolica. Exo. 10.e.14.e. Diabolus. Hæreticus. Suggestio diabolica.

Comburens rex librum Ieremię. Ier.36.e. typus est infidelium legem Dei perdere nitentium. Sic combusserunt iniqui libros legis domini. 1. Mach.1.g.

Succensio vrbis Hierico. Iosu.6.d. conflagrationem mundi futuram pręfigurauit: quia Hierico mundi typum gerere solet. Conflagratio mundi

Comburentes filios suos in holocaustum. Iere.19.b.

Exurens ignis cineres. Leui.6.b.

Accersire, Accire, Aduocare.

ACcersire est ad se, vel ad alium quempiam vocare. Rarissimam habet allegoriam.

Accersiens Ioseph dispensatorem domus suę. gen.44.b. typus est Dei vocantis Ananiam, vt iret ad Saulum illuminandum, & baptizandum. Deus uocans Ananiam.

Accire scribas, & librarios. Ester.8.c. est prædicare fidem. Et aduocat dominus infideles ad fidem per prædicatores. acto.2.f. Sic aduocauit turbas. Marc.7.c. Prædicare fidem

Hie.s.Isa.40. Aduocare Hierusalem. Isa.40.a. est consolari animam, & ad spem cœlestium erigere. Et aduocans Iesus paruulum. Matth.18.a. Videtur consolari humilem, & ad superna erigere. Consolari animam

Glo.inter.s.ps. 49. Aduocat Deus cœlum desursum, & terram deorsum: quia ęqualiter iudicabit magnos, & paruos sine personarum acceptione. ps.49. Vel aduocat cœlum desursum, hoc est, iudicaturos, & terram, hoc est, iudicandos.

Accersire fratrem defuncti. deut.25.b. est vocare populum Iudæorum ad vnionem ecclesiæ per fidem Christi.

Accersiens Centurio Simonem Petrum, designat gentiles libenter amplectentes fidem Christi: & vocantes ad se pręedicatores. acto.10.a. Ad idem quodammodo pertinere potest, cum Fœlix accersiuit Paulum. acto.24.g. Gentiles amplectentes fidem.

Accidere, Contingere, Euenire.

ACcidere dicitur aliquid quum pręter spem euenit: quod & contingere dicitur: rarum est in allegorijs.

Lyra.s.gen.26. Accidere dicitur sterilitas, quum est defectus verbi Dei, & prędicatorum. gen.26.a. Defectus verbi

Cyril. de ado. in spū sancto. Accidere pestem, aut gladium filijs Israel, si non sacrificent, aut si sacrificent in Aegypto Incidere in ... est opera.

eſt incidere in opera carnis,& mundana mentem obtenebrantia, ſi quis non curet ſe à ſeculo,opere,& affectu ſeparare.Exo.5.a.Ad hoc poſſunt pertinere,quæ dicunt aliquid aduerſi accidere.gen.42.e.Tobi.7.e.Eſter.6.d.Prouer.12.c.Exo.32.a.Leui.10.d.Eccl'ici. 5.a.22.d.Iere.31.d.thre.1.a.Et caſu dicitur accidere plaga,quum ij,qui videbantur mortui peccatis,redeunt ad vitia.1.reg.6.b.Et accidit labor,in itinere quũ quis fatigatur, aut tentatur in via Dei.Exo.18.b.Et tẽtationes.acto.20.d,Et cõtingit cęcitas ex pte Iſrael. Roma. 11.c.

Greſ.1.reg.6.

Euenit Iob,quod timebat.Iob.3.d.quia ſancti ſemper timent,ne diſpliceãt Deo: & quũ vident ſe in aduerſis,putant ſe offendiſſe Deum.

Accidens dæmoniaco malum ab infantia.Marc.9.a.Signum eſt immolationis filiorum, quæ fiebat per gentiles.

Accidere Racheli iuxta conſuetudinem fœminarum.gen.31.e.

Contingens portio ſubſtantiæ filium prodigum.Luc.15.c.

Accingere, Cingere, Præcingere, Succingere.

ACcingere eſt aliquid ad ſe applicare cingendo.Cingere vero eſt aliquid in modum zonę corpori circundare. Præcingere vero & ſuccingere, eſt fluctuãtes veſtes ita corpori applicare,vt expeditus ſit homo vel ad opus,vel ad iter. Quia verò,quod ad allegorias attinet, parum hæc inter ſe differunt,ſimul hîc coniunximus.

Chriſtus aſſumens naturam humanam

Accinctus gladio Gad prælians ante aſcenſorem equi,gen.49.c.deſignat Chriſtum,qui ante Antichriſtum fuit accinctus:qui et retrorſum accingetur,hoc eſt, in ſecũdo aduentu. Dicitur etiam de verbo Dei.pſ.44.Accingere gladio tuo ſuper femur tuum:vbi aſſumptio humanitatis deſignatur,quæ etiam ſignificatur,ſecundum quòd præcinxit ſe linteo.Ioan.13.a.Iſa.45.a.Et dicitur dominus pręcinctus,quia paratus ad opus noſtræ redemptionis.pſ.92 quando exultauit vt gigas ad currendam viam.pſ.18.Quemadmodum autem is, qui ſuper lumbos præcinctus eſt,aſtringit indumentum ad lumbos ſuperfluam ſpeciem firmans, & proprio corpori aduniens:ſic primum decorem, propter aduentum hic in carne,deinde fortitudinem,inquit,induit:vbi reſurrexit ex mortuis, non amplius ipſius humanitas ad paſsionem venit.Et propterea dicit pręcinxit:vbi counіuit carnem ſuam in vnam deitatem,in vnam vnitatem,in ſpiritum & diuinum,& corporeum, in vnum ſpiritualem effectum,& non habens diſſolutionem:ſicut ingreſſus eſt deinceps foribus concluſis. Dicitur etiam accinctus potentia.pſ.64.& ad dandam fidelibus ſeruis gloriam præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere.

Tertul.adue.Iudæ. Baſi.ſ.pſ.44. Hie.ſ.pſ.44. Aug.ſ.pſ.92. Epiphani.2.contra hær.to.2. Beda.ſ.gen.49. Hila.ſ.pſ.64.

Mũdatio cogitationum.

Præcinctus ad mamillas dicitur Chriſtus.apoc.1.c.15.f. quia in nouo teſtamento etiam cogitationes mundari debent.Dicitur etiam pręcinctus Chriſtus,quia adiungit ſibi ſanctos 1.Pet.1.c.Deſignatur etiam autoritas regia in Chriſto.

Aug.ſ.apoca.ho.1. Haimo.ſ.apoc.1. Rup.1.ſ.apoc.

Fortes in uerbo dei

Accincti gladio dicuntur,qui virtutem habent verbi Dei. Sic pugnabant accincti gladio verbi Dei Iudæi aduerſus hoſtes,dum ędificabant muros Hieruſalem Nee.4.c. Et accincti ad bellum coram domino,dicuntur fortes in veritate.Ioſu.4.c.Ad hos dicit Epheſ.6.c.Succincti lumbos veſtros in veritate.Et hi ſunt accinctus populus.Haba.3.d. Dicuntur etiam accincti,quia fortes ſunt aduerſus dęmones,& ad cordis cogitationes fręnandas.De his Exo.29.a Leui.8.a.16.a.2.reg.22 c.3.reg.20.b.4.reg.3.c.Iob.38.b.pſ.17.1.Macha.3.a.g. Iſa.8.b.acto.12.b.Et infirmi,qui accincti ſunt,robore.1.reg.2.a.ſunt apoſtoli & prædicatores: qui ex infirmitate animi ĩ inſignem fortitudinem mutati ſunt:quorum fortitudo oſtenditur.acto.2.5.quum gaudium exiſtimabant tribulari,& pati pro Chriſto.Iacob.1,a.Iſa.45.a.Infirmi etiam,qui accincti ſunt robore,intelligi poſſunt gentiles:& qui cognoſcentes infirmitatem ſuam dicunt,Miſerere mei domine,quoniam infirmus ſum.Et gallus ſuccintus lũbos.prouer.30.d.Deſignat prędicatores ſanctos inter huius noctis tenebras verum mane nuntiantes:qui ſuccincti lumbos ſunt:quia à membris ſuis luxurię fluxa reſtringunt.

Ori.ſ.Ioſu.ho.5. Aug.17.ciui.dei.4 Gre.2.mor.7.& ſ.1.reg.2.et30.mor.5

Apoſtoli & prædicatores.

Gentiles.

Ori.ſ.1.reg.2.

Angeli.

Accincti etiam robore dici poſſunt angeli in beatitudine confirmati: vt autem accinctus vndiq; circundatur,ſic angeli accincti dicentur:quia parati ſunt abſq; vllo impedimẽto ad noſtrum miniſterium.Et apoc.15.c.Accinguntur circa pectora zonis aureis, hoc eſt, charitate:quod intelligitur de prędicatoribus.

Gre.ſ.1.reg.2. Rup.9.ſ.apoc.

Sacerdotes expediti uerbo & operc.

Accinctus eſt Aaron ſacerdos duplici baltheo.Exo.29.a.Leui.8.a.16, a. quia ſacerdotes debent eſſe expediti verbo,& opere.Et dicitur Deus circuncinxiſſe eum zona iuſtitię.Eccl'ici.45.b.Deſignatur autem,quòd omnia hæc,quę dicuntur huius mundi, & ex elementis corruptibilibus ſunt,femori,& parti inferiori alligari,& ſtringi debent, vt ſibi dimiſſa non præpediant partem ſuperiorem ſacerdotis.Et cingit Deus byſſo,quum ornat veritate.Ezech.16.b.

Geor.uenet.cãt:2 to.3.cap.6. Ori.ſ.Ezech.ho.6

Paratus ad opus.

Pręcinctus dicitur,qui paratus eſt ad opus,& iter:vt iuuenis pręcinctus. Tobi.5.a.3.reg.18.g.Luc.12.e.17.b Et pręcingit Deus virtute.pſ.17.ne veſtes cupiditatum impediant pedes ſenſuum, & manus operum:vt ſint etiam armati contra tentamenta diaboli. Succingere lũbos,eſt expeditum eſſe ab impedimentis lacinioſæ vitæ & implicitæ.Iere.1.d. prouer.31.c.

Hie.ſ.pſ.17. Tert.adue.Mar.4.

Accingere lumbos zona pellicea, aut sacco, apertũ est symbolũ pœnitẽtiæ. 3. reg. 20. e. 4. reg. 1. b. Isa. 15. b. 32. c. Ier. 4. c. 6. g. 49. a. Ezech. 7. e. 27. g. Ioel. 1. b. Iudith. 4. d. 2. Macha. 3. d. 10. e. Marc. 1. a. — *Pœnitentia.*

Ori. s. Matt. ho. 31. Philo de sacr. Abel & Cain. Cassia. lib. 2. ca. 12. Hie. s. Ezec. 16. 44 & ad principiam. Gre. s. 1. reg. 2. etho. 13. Beda. s. Exo. 12. — *Castitas.*

Accincti renes symbolum castitatis esse solent: quales debent esse esuri agnum Christũ. Exo. 12. b. qui expediti esse debent ad agendas gratias, & properandum ad Deum. Sic accincti zona linea. Leui. 16. a. Apoc. 13. f. Et accincti lumbis. Iob. 38. a. 4. reg. 4. e. Isa. 32. c. Ier. 1. d. Et accinctus Dauid Ephod lineo. 2. reg. 6. c. Et Deus cingit bysso. Ezech. 16. b. Accinguntur aũt bysso renes, quoties pinguia libidinis incentiua tenuanda sunt: nihilq; in eis crassi humoris relinquitur: & implemus præceptum Apostoli dicentis. Ephe. 6. c. State ergo succincti lumbos vestros in veritate: quasi alijs verbis diceret, bysso. Et dominus ad apostolos loquitur. Luc. 12. e. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Nisi enim astrinxerimus fluentia lumborum reumata, lucernas in manibus habere non possumus. Samuel quoq; accinctus Ephod lineo ministros noui testamenti designat, qui debent esse puriores. 1. reg. 2. c. Accingi etiam gladio super femur, est virginitatem seruare. ps. 44. Et accincti renes auro obrizo, mundissimam castitatem designant. Dani. 10. a. Accinguntur autem in sudore. Ezech. 44. e. qui inuiti bonum continentię seruare videntur.

Gre. 10. mor. 9. Pręcingit Deus fune renes, quũ permittit cadere in libidinem eos, qui superbiebant de castitate. Iob. 12. c. — *Cadere in li[bidinem]*

Gre. 14. mor. 18. Accincti cilicio in malũ, dicuntur habentes mentẽ vitiorũ setis obsitã. Thre. 2. d. In maledictione aũt peccatoris dicitur. ps. 108. Fiat ei sicut zona, qua semper pręcingitur: quia vt zona tenet totũ corpus, ita mali in inferno perpetuò tenebuntur à pœna, quam non poterunt euadere. Sic dicitur Deus cingere flagellis. Iob. 19. a. quum tanta nos afflictio deprimit, vt ex nullius rei consolatione respirare animus possit. Et accincti flammis dicuntur peccatores, qui secum ferunt peccata, quibus puniantur. Isa. 50. d. — *Multitudo* — *Hie. s. Isa. 50.* — *Grauis pœ[na] perpetua.*

Fulge. ser. de cõfes. Accinguntur mali aduersum bonos: & etiam hæretici. Isa. 8. b. quum adornant rationes aut alia machinamenta aduersus veritatem ecclesię. Idem designat accinctus gigas ense nouo contra Dauid. 2. reg. 21. c. Sic dicitur succinctus latro. Eccl'ici. 36. d. — *Machinatio[nes ma]lorũ & hæ[reticorum]*

Gre. 30. mor. 5. Succingentes inimici Iob quasi capitio tunicæ. Iob. 30. c. Designant persequutores ecclesiæ prohibentes prędicatores, qui sunt velut collum ipsius ecclesiæ, ne vocem prædicationis emittãt: vt fecerũt principes sacerdotũ apostolis. acto. 5. c. Et cingẽtes viri Saul Dauid in modũ coronę. 1. reg. 23. d. Designabãt scribas, & Phariseos, quũ cõgregabant aduersus chrm. — *Principes [et] & persequ[utores] ecclesiæ.*

Hila. Hier. Aug. s. ps. 64. Accinguntur colles exultatione. ps. 64. quum martyres gloria, & honore coronantur: & quum homines sublimioris virtutis ad cęlestem gloriam eleuantur. — *Corona glo[riæ]*

Cingere dicebatur seipsum Petrus, cum esset iunior. Ioan. 21. e. Vbi designatur libertas operandi, quicquid vellet. ibidem dicitur succinxisse se tunica, cum esset nudus.

Cincta vinea macerie. Num. 22. e.

Discinctus contrarius est accincto. Quare quot modis dicitur accinctus, vel pręcinctus tot ediuerso modis sumi poterit discinctus. vt. 3. reg. 20. b. Discinctus dicitur, qui est iam resolutus à bello, aut qui ineptus est ad bellum.

Ricar. de s. uicto. de 12. patriarchi. 31. Accingitur Gad ad pręliandum, quum per temperantiam & disciplinam, sensuum dissolutio restringitur. gen. 49. c.

Accipere, Capere, Recipere, Suscipere, Sumere, Assumere, Tollere.

ACcipiendi verba, quæ parum inter se significatione differunt, hîc coniunximus: quæ in allegorias admittuntur secundum accipientem, & id, quod accipitur. Accipere aũt interdum est adipisci. gen. 27. e. Accepit benedictionem tuam. Accipit etiam, cui aliquid aduenit. Iob. 35. b. Quid de manu tua accipiet? Item accipere, assequi. Matth. 10. a. Gratis accepistis, gratis date. Affici. Iob. 4. a. Forsitan molestè accipies. Audire. 3. reg. 1. b. Veni accipe consiliũ meum. Auferre. nume. 16. c. Nec asellũ acceperim. Consequi. nume. 21. g. Cadauer integrũ accipiet. Destinare. gen. 21. c. Accepit illi mr̃ sua vxorẽ. Ducere. gen. 6. a. Acceperũt sibi vxores. Eripere. ps. 17. Misit de sũmo, & accepit me. Exquirere. nu. 17. a. Accipe ab eis virgas. Intelligere. deut. 33. a. Accipiẽt đ doctrĩa. Pati. 2. par. 22. b. Multas plagas acceperat. Pręferre. deut. 16. d. Non accipies personam. Recipere. nume. 18. d. Quum acceperis decimas à filijs Israel. Sentire. Iudi. 16. b. Cum odorem ignis acceperit. Sortiri. gene. 14. d. Accipient partes suas. Sumere. gene. 21. d. Septem agnos accipies. Vsurpare. Iudi. 9. b. Super nos regnum accipe. Capere autem aliquando est accipere. nume. 31. b. Tulerunt prædam, & vniuersa quæ ceperant. Audire, & sentire. Iudith. 14. c. Sensu aurium caperet. Comprehendere. Iosu. 11. c. Reges quoque earum cepit. Continere. gene. 13. a. Nec poterat eos capere terra. Contingere. Luc. 13. g. Non capit prophetam & cætera. Conuiuari. 2. reg. 3. g. Cibum capere cum Dauid. Decipere. prouerbio. 6. a. Ne capiaris nutibus illius. Ducere. Ezech. 23. d. Filios tuos & filias tuas capient. Fructificare. Ioan. 8. e. Sermo meus non capit

in vo-

in vobis. Intelligere. Matth. 19. b. Qui potest capere capiat. Irretire. Exo. 22. b. Aucupio ceperit feram. Occupare. deut. 2. c. Donec capias ciuitatem. Possidere. ps. 36. Hæreditate capias terram. Rapere. Iob. 39. a. Nunquid capies leænę prædam? Sumere pœnas. prouer. 10. a. In insidijs suis capientur iniqui. Assumere etiam est accipere. gene. 38. c. Thamar assumpsit theristrum. Adducere. Exo. 12. a. Assumet vicinū suum. Destinare. acto. 13. a. Inopus ad quod assumpsi eos. Iurare. Exo. 20. a. Non assumas nomen domini Dei tui in vanum. Lamentari. Iere. 9. c. Super montem assumam fletum. Seligere. Matth. 24. d. Vnus assumetur, & vnus relinquetur. Vendicare. Exo. 6. b. Assumam vos in populum. Sumere itidem est accipere. gen 27. a. Sume arma tua. Acceptare. ps. 81. Facies peccatorum sumitis. Arrogare. Hebrę 5. a. Nec quisq; sibi sumit honorem. Auferre. Iosu. 4. d. Quod de Iordanis alueo sumpserant. Comedere. Marc. 14. c. Sumite, hoc est corpus meum: Conducere. Nee. 5. a. Mutuo sumamus pecunias. Ducere. Hose. 1. a. Sume tibi vxorem fornicariā. Eligere. gen. 15. b. Sume mihi vaccā triēnem. Incurrere. prouer 22. d. Sumas scandalū animæ tuæ. Inuadere. 2. reg. 12. a. Parcens ille sumere de ouibus, & de bobus suis. Inuehere. ps. 48. Quum interierit non sumet omnia. Punire. Tobi. 3. a. Non vindictam sumas de peccatis meis. Quærere. Iudith. 15 a. Fugę præsidiū sumunt. Repetere. Ioan. 10. c. Pono animam meam, & iterū sumo eam. Vti. Isa. 14. b. Sumes parabolam istam contra regem. Suscipere autem interdum est acceptare. 1. reg. 25. e. Suscipe benedictionem hanc. Admittere. Iosu. 22. f. Libentissime susceperūt. Adiuuare. ps. 68. Salus tua Deus suscepit me. Approbare. Exo. 22. b. Suscipietq; dominus iuramentum. Assumere. Iudi. 17. a. De manu mea suscipiat filius meus. Consequi. gen. 16. a. Si forte saltem ex illa suscipiam filios. Defendere. ps. 138. Suscepisti me de vtero matris meæ. Exaudire. gen. 19. c. Ecce iam in hoc suscepi preces tuas. Glorificare. deut. 33. b. Et opera manuum illius suscipe. Pati. Eccl'ici. 3. b. Fili suscipe senectam patris tui. Persequi. ps. 16. Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam. Saluare. ps. 29. Exaltabo te domine, quoniā suscepisti me. Sumere. gen. 33. c. Suscipe benedictionem, quam attuli tibi. Sustentare. ps. 17. Et dextera tua suscepit me. Tollere vero est abscindere. nume. 24. a. Tolletur propter Agag rex eius. Assumere. gen. 13. d. Vt tollerem eam mihi vxorem. Auferre. 2. reg. 2. e. Tolle tibi spolia eius. Eruere. Matth. 24. b Non descendat tollere aliquid de domo. Eximere. Exo. 29. d. Tolles adipem de ariete. Extollere. Luc. 12. d. Nolite in sublime tolli. Portare. Iosu. 3. b. Tollite arcam fœderis & pręcedite. Proferre. Exo. 12. a. Iuxta quem ritum tolletis & hœdum. Recipere. Luc. 14. d. Tollis quod non posuisti.

Liberans Deus de tribulatione & tentatione. *Assumens ecclesiā.* *Saluans Iudæos & gentiles.*

Accipere dicitur Deus, quum liberat à tribulationibus: & suscipere, quum quasi lapsantem hominem in tentatione sustinet, ne cadat: vt qui sustineret puerum nutantem. Assumit etiam, quum sibi coniunxit ecclesiam in sponsam: & saluando Iudæos, & gentiles. ps. 17. 48. 77. 88. 117. Ioan. 14. a. Roma. 14. a. Et assumit Deus de aquis multis, cum eripit à tentationibus. Et assumpsit Deus vnum de ciuitate, & duos de cognatione, cum elegit reliquias Israel. Iere 3. e. Et assumit pauperem, eum liberando & defendendo. Eccl'ici. 29. b. Et suscipit mansuetos: & quos suscipit, super inimicos exaltat. ps. 3. 29. 47. 118. 145. 146. Et susceptor Christi dicitur pater, cui spiritum commēdauit. Et dicitur susceptor eius de vtero matris: quia semper fuit cum Deo: & quia in vtero matris assumpta est humanitas. ps. 45. 61. Suscipit aūt aliquem in patientia sua, quum permittit eum affligi à reprobis: nec tamen eum deserit. Iere. 15. c. Et suscipit faciem alicuius, cum eius acceptat orationes, & pœnitentiam. Malach. 1. c. Sic suscepit faciem Iob, hoc est, Christi, ab omnibus aduersis eum liberando. Iob. 42. c. Et orans Ionas, vt tolleret Deus animam suam. Ionæ. 4. b. Designat Christum dicentem: In manus tuas commendo spiritum meum. Et suscipiens nubes Christum, est pater ipsum refrigerans. acto. 1. b. Et assumpsit spiritus Ezechielem. Ezech. 3. c. Assumpsit etiam homo nobilis sibi regnum, quum Christus accepit cœlum, vel gentes. Luc. 19. b. 2. Pet. 1. d. Et assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem. Matth. 17. a. quum per amorem sibi eos coniunxit. Et quum colligit electos ex omnibus gentibus. Sic assumpsit duodecim discipulos. Matth. 20. c. Luc. 18. d. Et assumitur vnus relicto alio, quum vnus ad Deum trahitur, & alius in reprobatione relinquitur. Et assumitur vna molens, relicta alia, quum assumitur ecclesia, relicta synagoga. Matth. 24. d. Et assumens Zacharias duas virgas, quarum alteram decorem, alteram funiculum vocauit. Zach. 11. d. Designat Christum pastorem, qui decora & pulchra vocatione vocauit gentes, & pauit Israelem, qui dicitur funiculus hæreditatis eius. Et accipiens Isaac vxorem filiam fratris Abrahæ patris sui. gene. 25. c. Est Christus adiungens sibi ecclesiam ex gentibus. Idem est quum accepit Moses Sephoram vxorem. Exod. 2. d Et Samson accipiens vxorem Philistæam. Iudi. 14. a. Et tollens Dauid Bethsabe occulte. 2. reg. 11. a. Designat Christum, assumpta carne, adiungentem sibi ecclesiam, vt falleret principem mundi. Et sumens Hoseas vxorem fornicariam. Hose. 1. a. Designat Deum assumentem synagogam in populum peculiarem. Assumit etiam in populum per baptismum. Exod. 6. a. 19. a.

Basi. s. ps. 29. 45. 61 Hie. s. Iere. 3. Ori. s. Mat. ho. 3. 30 Hil. s. Mat. cão. 17 & s. ps. 62. 68. Amb. ser. s. 61. & s. Luc. 1. Hie. s. Malach. 1. & s. Iob. 42. & s. Ionam. 4. Aug. s. ps. 45. 138. Ber. s. ps. Qui habitat. ser. 2.

Hie. s. Zach. 11.

Amb. apol. dauid. 3 Hie. s. Hose. 1. Aug. ser. 86.

Baptismus.

Basi.s.ps.48. Aug.s.ps.45.138. Ber.s.ps. Qui habitat.ser.2. Rup.s.Hoseã.6. Hier.s.Agge.2. Aug.s.Ioã.13. & s.ps.54. Arno.s.ps.64. Isy.s.Leui.16. — *Incarnatio C. Ecclesia.*

Accipiẽs dominus Dauid.Ps.48.designat incarnationem filij Dei ex stirpe & semine Dauid.Et ipsum filium dicitur pater suscepisse.Isa.42.a.Et dicitur suscepisse dextera Dei,hoc est,verbum humanitatem.ps.62.68,138.Et suscepit Israelem dextera iusti Dei, quum Christus assumpsit naturam humanam ex Israel.Isa.41.c.Et dicitur susceptor noster, propter assumptam humanitatem.ps.45.61.Hose.6.a.Cepit,& sanabit nos.Et dicitur Deus tulisse hominem.Gen.2.c.cum verbum Dei assumpsit carnem,& factum est caput Ecclesię.Et dicitur assumpsisse Zorobabelem.Agge.2.d. quia assumpsit carnẽ de stirpe Zorobabel. Et dominus dicitur esse assumptio nostra propter assumptam nostram naturam.ps.88.Et accepit Christus linteum,quum formam serui acccepit.Ioã.13.a.Philip.2.b.Et homo quem assumpsit Deus.ps.64.est humanitas assumpta à verbo Dei:vel ecclesia,quæ est vnũ corpus Christi.Suscipiens autem sacerdos à filijs Israel,quæ immolanda erant.Leui.16.b.Designat Christum secundum carnem assumptũ ex filijs Israel,vt offerretur pro peccatis nr̃is Roma.9.a.

Aug.s.Apoc.ho.4. Ori.s.Exo.ho.11. — *Impletio prophetarum.*

Accipiens agnus librum de dextera sedentis in throno.Apoc.5. b.est Christus opere cõplens mysteria de se prophetata.Sumens aũt Moses de senioribus.Exo.18.b. designat adiunctos legi prophetas in prenuntiandis mysterijs per Christum implendis.Et sumens Isaias librũ grandẽ.Isa.8.a.est ostendens vim prophetiarum de Chr̃o.

Glos.ordin.s.Ioãnem.16. Cyril.de incarn unigeniti.27. — *Spiritussanctus procedẽs à filio. Filius à patre.*

Accipere dicitur spũssanctus de Chr̃o,vel de eo,quod ẽ Chr̃s.Ioan.16.c.quia eãdem naturam habet,sed ab ipso,& à pr̃e.Et filius accipit à patre, quia naturam patris per generationem accipit à patre.Apoc.2.g.2.Pet.1.d.Et sumens Moses aquam fluminis, insinuat filium Dei ex patre,ceu flumine ortum.Exo.4.b.

Glos.int.s.mat.15. Orig.s.Rom.3. — *Dans Christus doctrinam.*

Accipiens Iesus panes,vt distribuerentur,est dans doctrinã audientibus distribuendam. Matth.15.d.26.c. Marc. 8,a.14.c.Luc.24.e.Ioan.6.b.21.d.Idem designauit tollens Abraham panem,& vtrem. gen.21.b.Et tollens Moses panem de canistro. Leui.8.e. Idem designatur. Iudi.6.d.Tollere autem vnum pugillum plenum similę est habere scientiam iuxta mensurã fidei.Leui.2.a.6.b.Designauit etiã Chr̃s per acceptionem panum,se prius implesse ꝙ docuit.

Basi. Arno. Aug.s.ps.115. Ambro.1.de Abrahã.5.& 2. de Abrahã.8. Gre.s.1.reg.7. — *Offerens Christus passionem suam. Imitari Christi passionem. Oblatio sanguinis & passionis.*

Accipiens Iesus calicem,est offerens passionem suam pro nobis.Luc.22.b.Accipiunt autem alij calicem ab eo,quum participes fiunt passionis eius.Item martyres, & patientes labores pro Christo,& omnes, qui eius passionem imitantur:qui omnes dicere possunt,Calicem salutaris accipiam.ps.115.Sumens etiam Moses sanguinem agni,vel vituli,vel etiam arietis,aut caprę sumptionem sanguinis Christi, aut eius oblationẽ significat.Exo.12.a.24.a.29. b.Leui.4.f.8.d.14.c.Et sumere duos turtures,vel duos pullos columbarum est offerre Christum & seipsum in holocaustum,Christum quidem passionis eius memoriam agendo:seipsum autem,pro peccato macerando.Leui.12.d.15.b.Tollere quoq; vitulum de armẽto, est offerre Christi passionem.Sic tollere agnum,& hœdum,& arietem. gen.8.d.18.a.Exo.12.a. 29.a.Leui.9.a.14.b.Deut.21.a.Tollens verò Samuel lapidem,qui dictus est adiutorij,est prędicator offerens,vel proponens Christum,& eius passionem.1.reg.7.c.

Amb.apo. Daui.15 — *Christus redimens humanum.*

Tollens diues ouem pauperis.2.reg.12.a.designat Christum redimentem genus humanũ.

Hila.s.ps.138. Hiero.s.ps.21. — *Resurrectio Christi.*

Sumens Chr̃s pennas diluculo.ps.138.est resurgens à mortuis;vel ascendẽs in cœlũ: Et assumptio matutina designat resurrectionẽ,& ascensionẽ Christi.ps.21.in titulo.

Acceptatio.

Suscipiens Moses de manibus Aaron,& filiorum eius holocaustum.Exo.29.d.Leui.8.f. designat acceptationẽ diuinã eorum,qui se in totum offerunt Deo: Et suscipiens sacerdos agnũ à leproso:aut etiã duos hircos à populo,est Chr̃s acceptãs pœnitentiã.Leui.14.c.16.b.

Hila.s.ps.67. Hie.s.Isa.66.& s Ezechie.37.16. — *Assumens Christus gẽtes,dans ...*

Accepisse dicitur Chr̃s dona in hominibus.ps.67.quũ accepit gẽtes in hæreditatẽ:vel accepit dona secundũ humanitatẽ hominibus distribuenda, vnde & de plenitudine eius oẽs accipimus.Ioã.1.d.1.Cor.12.c.Galat.1.c. Et assumpsit ex eis in sacerdotes & Leuitas , quũ ex eis instituit ministros in ecclesia.Isa.66.g. Et dicit̃ tulisse eos degentibus.Ezech.36.e.Et assumẽs Ezechiel duo ligna ĩ manu sua,est Chr̃s assumẽs duos populos, ẽ quibus fecit vnũ:Eze. 37.e.Accipiens autẽ Iacob benedictionẽ Esau.gen.27.f.est populus christianus suffectus populo Iudæorum.Et accipiẽs alter episcopatũ Iudę.ps.108. Est vel Matthias pro Iuda assumptus in apostolatum:vel populus gentilis assumens fidem,quam populus Iudæorum amisit. Et assumere vicinũ ad esum agni.Exo.12.a.est admittere gentilẽ populũ ad fidem vnius mediatoris Christi:Recepit Hierusalẽ sorores suas Sodomã,& Samariã.Ezech.16.g.

Hie. Aug.s. ps.74. — *Veniẽs Christus ad iudicium.*

Accipere diciturChr̃s tempus.ps.74.quũ veniet ad iudicium aduersus impios.Et dicitur ipse accipere,quia pater omne iudicium dedit filio:& hoc secundũ humanitatem.

Gre.s.1.reg.11. & 33.mor.10. Ori.s Iosu.ho.15. Hie.s.Isa.9. Gre.30.mor.10. — *Vincens Christus diabolum. Discipuli conuertẽtes infideles.*

Capiens serpentẽ in oculis quasi hamo.Iob.40.e.fuit Chr̃s diabolo carnem exhibens, & diuinitatẽ cælans:& dum cepit ille quod appetijt,& tentus est,& peremptus,quod non vidit.Sic captus est Holophernes laqueo oculorum suorum.Iudith.9.c.10.d.Et capiens Iosue omnes & omnẽ terram,est Christus vincens in nobis omnia vitia.Iosu.11.d.Sic cepit Dauid arcẽ Sion.2.reg.5.b.Et Rabbath filiorũ Ammõ.2.reg.12.g.Et Iudas cepit Basan.Iudi.1.d.Et Simõ ciuitatẽ Bethsurã.1Mach.11.g.Et capiẽtes prędã,sunt apostoli cõuertẽtes infideles.Isa. 9.a.Sic capere captiuitatẽ.ps.67.Et capere leęnę prędã.Iob.38.d.est conuertere multos ex gentibus

gentibus, aut ex Iudæis, qui à diabolo tenebantur. Accepit autem Iesus prædam à forti, quum vicit diabolum. Isa. 49. g. Et capta est synagoga nocte, hoc est, in tenebris erroris sui. Isa. 27. a. iuxta septuaginta. Et tollit flagellum inundans malos. Isa. 28. e. quum nequeunt effugere Dei punitionē. Eze. 33. b. 39. f. *Hiero. s. Isa. 27.*

Humilians Deus superbientem. Capit Deus quasi leænam. Iob. 10. c. quum homo acceptis virtutibus erigitur. Sed mira dispensatione diuinæ pietatis, ante eius oculos res quælibet, vt corruat, ordinatur: dumq; per culpā aliquid appetit, quasi leænę prædā in fouea concupiscit, ac sua spōte inhiās in eā cadit. Sed suis surgere viribus nō valet: quē nihil se esse ex seipso cōsyderātē, superna miseratio captū quasi à fouea auehit: qui hūc, infirmitate cognita, ad veniā reducit. Et cū liber homo per cibū sibi mortē intulit, reductus ad veniā sub cauea disciplinę melius clausus viuit. Sic dicit. Hose. 5. c. Ego Ego capiā, & vadā, & tollā. *Gre. 9. mor. 41. 42.* *Rup. s. Hose. 5.*

Exercitatio & profectus in uirtutibus Tulit Deus hominē, vt poneret ī paradiso. gen. 2. c. quū inspirauit homini pcessus, & incremēta virtutū. Tollens autē Iacob substātiam Laban. gen. 31. a. Designat exercentes virtutes, quas alij negligunt. Et sumētes filij Iacob de optimis terrę fructibus. gen. 43. c. Designare possunt eos, q perfectę religionis instituta cū supernę cōtēplatiōis studio laudabiliter viuēdo, exequi conanī. Idē designare possunt exploratores sumētes d fructibus terrę Chanaan. Deut. 1. d. Et sumere multicolores vestes, est exercere virtutes. Ezech. 16. b. Accipere aūt Iesū in vlnas, aut aliter, est exercere opera illi accepta. Matt. 2. c. Luc. 2. c. Ioā. 5. g. 6. b. 13. c. 18. f. 19. b. g. *Ambr. d para. 4. & epist. 4. & exhor. ad uirgi.* *Ori. s. Eze. ho. 7.* *Ambr. s. Luc. 2.*

Sacrificia carnalia non accepta Deo. Nō accipit Deus vitulos à domo nrā. ps. 49. quia bonorū nrorum nō eget: nec placaī sanguine hircorū, aut vitulorū: sed sacrificio laudis. Nec capit odorē cętuū, hoc est, Iudæorū, aut hæreticorum, qui praue Deo sacrificant, quum peruersē de eo sentiunt. Amos. 5. f. *Hiero. s. Amos. 5.*

Vincere aut cōuertere infideles. Capiūt eos, qui se ceperāt. Isa. 14. a. quū fideles reuincūt eos, qui se sophismatibus ante deceperāt. Et capiūt exactores suos, qui eos, qui oīa lucri causa faciūt, redigūt in seruitutē. Et capiunt leonē non sine vulneribus. Ezech. 19. a. qui post lapsum in aduersariū fortiores insurgunt. Idem capere vindictā de hostibus. Ester. 8. d. ps. 34 Et capere prædā. Num. 3. c. Isa. 8 c. Et capere sapientes. Iere. 8. d. Capit autē Deus, & non est, qui possit eruere. Hose. 5. d. quū eum, quem ad se cōuerterit, nemo potest peruertere: nisi ipse proprio arbitrio cōsentiat. *Hie. s. Isa. 14.* *Hie. s. Hose. 5.*

Baptizari. Tollere Mosen de aqua. Exo. 2. b. Est suscipere fidelē de baptismo. Vel designatur ecclesia ex gentibus, excipiens Christum ad fontem baptismi. *Glos. inter. s. Exo. 2*

Discutere initia operum & exigere bona opera. Accipere primitias rerū pretiosarū ab vltroneē offerētibus. Exo. 25. a. 4. reg. 12. a. est, quū sacerdotes discutiūt initia operationū nrarū, vt tanq; Deo accepta ipsi offeranī. Et accipiēs pontifex partes de manu sacerdotū. Eccl. i. 50. b. est exigēs bona opera à ministris ecclesię. Et accipit pecuniā à filijs Israel. Exo. 30. b. 35. Cum exigit bona opera à fidelibus.

Accipere uerbū dei Accipiēs Iudas gladiū sanctū ab Ieremia. 2. Mac. 15. c. designat acceptionē verbi Dei ad expugnādas aduersarias potestates. Idē est cum monet Isaac Esau, vt accipiat arma. gen. 27. a. De his. 3. reg. 22. c. Ezech. 5. a. Iudith. 7. a. 14. b. Sic monet apostolus, vt accipiamus armaturā Dei, & scutū fidei: quod etiā explicās dicit accipere doctrinā. Ephe. 6. c. Philip. 3. c. 1. Thessalonis. 2. c. Accipiētes etiā Aegyptij semina ab Ioseph ad serēdos agros. gen. 47. e. Designāt accipiētes verbū Dei ad fructificandū in bonis operibus: qui prius operibus carnis seruiebant in Aegypto. Idem promittit Deus. Ezec. 36. c. Suscipere etiam pecuniam, est accipere verbū Dei. Exo. 22. b. Et accipere lampades & oleū, est accipere doctrinā sufficientē ad salutē. Matth. 25. a. Ad hęc pertinēt assumere volumen fœderis aut legis: vel librum, vel testamētum Dei, aut sermones Dei. Exo. 24. b. deut. 31. f. 1. Esd. 9. f. ps. 49. Iere. 36. a. Ezec. 3. c. Susceptio autē matutina, est accipere rudiora præcepta. ps. 21. in titulo. *Glos. inter. s. gē. 47* *Orig. s. Matt. ho. 32* *Ambr. ser. 3.*

Accipere dona spiritus sancti. Accipere spūm sanctū, est grām eius & dona accipere. Ioā. 7. f. 14. b. 20. f. acto. 1. a. 2. f. 19. a. Galat. 3. a. Sic accipiunt electi spūm adoptiōis. roma. 8. c. Et accipiūt benedictionē, hoc est, vim fructificandi, sicut terra. Hebrę. 6. d. Et accipiūt de præda accipiētes dona spūs sancti. 1. reg. 30. g. 4. reg. 5. d. Idē est de accipiētibus talēta. Matth. 25. b. Accipere aūt mutuū est accipere doctrinā ab alio docēte. deut. 15. a. 4. reg. 6. a. proue. 22. a. Suscipiūt autē boni mīam Dei in medio templi eius. ps. 47. quia ipsi sunt in medio ecclesiæ. cū mali sint in extremis. *Ori. s. Matth. ho. 33* *Aug. s. ps. 47.*

Sepeliens corpus Christi. Accipiēs homo granū sinapis. Matth. 13. d. est Ioseph Abarimathea accipiens corpus Christi ad sepeliendum. *Ambr. ser. 2.*

Sumentes Aaron, & Hur lapidem, vt supponerent Mosi. Exo. 17. c. Designant prędicantes Christum esse finem, & fundamentum legis.

Imitari patriarchas. Sumere duos lapides onychinos, est fidem, & vitā patriarcharū imitari. Exo. 28. b. *Glos. ordi. s. Exo. 28*

Canticum cordis cū carnismaceratione. Sumere psalmū & dare tympanū est accipere spirituale canticū cordis, & reddere tēporalem macerationē corporis. ps. 80. vel est accipere operationē bonam à gratia Dei. Sic sumens Maria soror Mosis tympanū. Exo. 25. c. est laudans Deum cum carnis maceratione. Et sumēs Tyrus citharam. Isa. 23. d. est laudans Deum cum vera pœnitentia. Sumere etiam psalmum est acciperere spiritualia & doctrinam aptam ad laudandum Deum. *Gre. 33. mor. 22.* *Aug. s. ps. 80.*

In tentio bon.

Accipiunt oleum in vasis suis, qui bonam habent intētionem in corde, qua exercent bona opera, quęrentes gloriam in conscientia, non in oculis hominum: & gaudentes de bonis operibus in gloriam Dei factis. Matth. 25. a.

Hila. s. Matt. cān. 27. Gre. ho. 11. Aug. epis. 120. cap. 33. & lib. 83. q. 59. — *Accipere fœlic.*

Accipere singulos denarios, est acquirere fœlicitatem æternam: quod etiam est accipere mercedē: & accipere brabiū. Matth. 20. b. 1. cor. 3. b. Col. 3. d. Iacobi. 1. Sic accipit diadema is, quē rex vult honorare. Ester. 6. c. Idem accipere regnum decoris. Sapi. 5. c. Et accipere coronam. Apoc. 2. a. 3. c. Et accipere aquam vitę gratis. Apoc. 22. d. Et hæreditate capere terrā. ps. 36. Hebr. 1. d. Et accipere stolam gloriæ: quod etiam est consummatę virtutis esse. Eccl'i. 50. b. Et accipere hęreditatem. Iere. 12. d. quod etiam est assumere statum clericorum, seu dignitatem ecclesiasticam. Ad superiora etiā pertinent accipere repromissionem: & accipere calculum, & nomen nouum. Hebrę. 9. c. 11. c. Apoc. 2. c. Et assumēt sancti pennas vt aquilę. Isa. 40. g. quia renouabuntur in fœlicitate. Et accipientes fratres Ioseph partes ab ipso. gen. 43. g. designant sanctos accipientes singulos gradus fœlicitatis à Christo secundum merita. Tollere autem summam filiorum Israel. Exo. 30. b. enumeratio erit electorum. Porrò accipere centuplū. Mat. 19. d. Est in hac vita bona spiritualia accipere, q̄ plusq; centuplo superant bona temporalia. Tollere lectum suum, seu grabatū. Matt. 9. a. Marc. 2. b. Luc. 5. e. Ioan. 5. b. Designat infirmitatem, & dolorem in fœlicitate abesse à corporibus. Tollit etiā grabatum suum, qui portat onera proximi ex charitate, seruando illud apostoli: Alter alterius onera portate. Tollit præterea grabatum suum, qui baptizatus ad huc viuens in corpore premitur onere peccatorum, aut saltem tentationibus. Et sanus portat, vbi infirmus iacuerat: quia diuino adiutorio ereptus à vicijs, eiusdem carnis contumelias postmodū tolerat, in cuius desiderijs prius requiescebat. Vel, quod idem est, portat, inquo portatus est, quis sanatus portat contumeliam carnis, inqua prius iacebat ęgrotus.

Orig. s. Iere. ho. 7. Hie. s. Iere. 12. & s. Isa. 40. — Hila. s. Matt. cāo. 8. Aug. s. Ioan. tract. 17. & 2. de sym. 11. — Gre. 23. mor. 23. & s. Ezech. ho. 12. — *Accipere dig. ecclesiastica. Cessans dolo poris in fœlic. Portare one ximi. Portare cōt carnis.*

Hie. Aglasia. — *Crucifigere ctus. Flagellari.*

Accipere crucē suam est crucifigere passiones, seu affectus, & labores sustinere pro Christo Matth. 10. d. 16. d. Marc. 15. b. Luc. 9. c. Idem est tollere iugum Christi. Matth. 11. d. Accipere autem, quod applicitū fuerit. Ecclesiastici. 2. a. Est flagella Dei patienter sustinere. Recipere dicitur iustus in terra; quando flagellat. pro. 11. d. Si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator. 1. Pet. 4. d.

Beda. s. puerbia. 11. — *Spes in an tribus.*

Capiens vas manna gomor vnum. Exo. 16. g. Designat spem vitę æternæ: quam omnes iusti ante aduentum Christi in quinq; ætatibus habuerunt. Sic capientes hydriæ metretas binas vel ternas. Ioan. 2. a. designant spem cum timore, & fidem trinitatis ī antiquis patribus. Sumens autem Moses vas ad reponendum manna. Exo. 16. g. designare potest legem pręparantem corda ad suscipiendam Christi gratiam.

Hie. s. hose. 14. & s. Ier. 11. — *Orare. Confit.*

Tollere secum verba Hose. 14. a. Est accipere orationes, & facere delictorum cōfessionē. Assumit autem laudem. Ier. 7. d. 11. c. qui intercedit pro aliquo: & qui laudando Dei misericordiam, quam exhibuit prioribus patribus, eam in pręsenti implorat.

Gre. 18. mor. 16. & 19. mora. 26. & s. Ezech. ho. 10. — *Separari a terre & eleuari a stia.*

Assumunt pennas vt aquilę confidentes in domino. Isa. 40. g. quum contemplando volant ad cœlestia. Assumit etiam spiritus prædicatorem. Ezech. 3. c. quum eius mentem in amore Dei omnipotentis eleuatam à terrenis iam desiderijs alienam reddit: vt nihil ei agere libeat, nisi ea quibus spiritualia congreget, & ad regna cœlestia quotidiani sui operis fructum portet. Tollitur autem ferrum de terra. Iob. 28. a. cum fortis propugnator ecclesię à terrena, quam prius tenuit, actione separatur: & ad cœlestia eleuatur.

Cyril. 1. s. Ioan. 13. Ambr. s. Luc. 9. — *Credere in.*

Recipere Christum fit per fidem: vnde Iudęi, quia non crediderunt in eum, non eum receperunt: gentes autem credentes eum receperunt. Ioan. 1. b. Recipiunt etiam puerū in nomine Christi, qui credunt eius prædicatoribus. Luc. 9. f.

Hie. s. Iob. 40. & s. Iere. 25. — *Exequens diuinam iust.*

Accipit Deus Leuiathan seruum sempiternum. Iob. 40. d. quum compellit dæmonē ad exequendam suam iustitiam. Dicitur autem seruus sempiternus quia non recipitur in adoptionem filiorum. Assumit etiam Deus cognationes Aquilonis aduersus Israelem. Ier. 25. b hoc est, dæmones, vel principes huius mundi ad puniendos malos.

Hiero. s. Ezech. 27. Orig. s. Iere ho. 2. — *Deflēs pec linquentes.*

Accipiens durē Abraham eiectionem ancillæ, & filij eius. gen. 21. b. Admonet punitionē subditorum grauem, ac molestam debere esse prælato. Et assumere lamentum super Tyrū, est deflere peccantes: quod debent facere prælati. Ezech. 27. c. Et tollere resinam adcurandam Babylonem. Iere. 46. c. 51. a. Est corrigere peccantes prædicando.

Glos. interli. s. Exodū. 21. — *Suscipere c pam.*

Suscipiēs integrum cadaueris, cuius bos bouem alterius occiderit. Exo. 21. d. Designat eū, qui suscipit in se totam culpam, quæ eius negligentia accidit. Quia error discipuli culpa est magistri.

Ambro. — *Ablatio per ditus.*

Accipiens Aaron inaures à mulieribus ad conflandum vitulum. Exo. 32. a. considerata sola inaurium acceptione, designat ablationem peruersi auditus: ne iterum sicut Eua vocem serpentis audirent.

Gre. s. 1. reg. 8. — *Abstrahēt derijs terre.*

Tollit rex filios à subiectis, vt ponat incurribus. 1. reg. 8. c. quum prędicator abstrahit auditores à desiderijs terrenis, vt ad cœlestia erigat: & ostendit eis regnum cœlorum vim pa

ti. Matth.

ti.Matth.11.b.Et neminem coronari,nisi,qui legitimè certauerit.2.ad Timoth.2.a. Nolens autem accipere Abraham quicquam à rege Sodomorum.gen.14.d.Designat abstinentē ab illecebris corporalibus &c.Tollere Dinā de domo Sichen.gen.34. b.Est liberare animā ab hæreticis seductam.Et tollit rex agros, quum prędicator lætos delectatione motus carnis nostræ loquendo subtrahit.1.reg.8.c. *Ambr.d Abrahā.8.*

Recipere profectū audientium. Recipere pecuniam cum vsura.Matth.25.c.Est accipere profectum audientium ex prędicatione.Accipit autem vsuras à fratre infirmo , qui mox onerat recentem in fide grauibus mādatis:cum deberet sufficere seruare eum,ne peccet.Leui.25.e. Assumere autem infirmū in fide,releuando ipsum iubet apostolus.Roma 14.a. *Ori.s.Matth.ho.33* *Isy.s.Leui.25.*

Tenere confeßionē proximi. Accipere pignus à proximo est tenere confesionem proximi . Exo.22.d. Eodē videtur tendere accipere pretium ab eo,qui reus est sanguinis.nùm.35.d.Suscipiens autē Iudas puerum Beniamin,vt de manu eius requiratur,designat confesionē , quæ annexam habet humanitatem.gen.43.b.44.g.Et recipiens Moses satisfactionem Aaron.Leui.10.d.Satisfactionem indicat confesionis:Et recipiens Thamar pignus à Iuda.gen.38.g. *Glos.inter.s.Exod.22.*

Acceptare duplices lachrymas. Accipiens Saul panes duos.1.reg. 10.a.Designat prelatum acceptantem duplices lachrymas,hoc est,pro suis,& subditorum delictis.Accipientes autem serui fructus vineæ.Matt.21.d.Sunt prophetæ offerentes Deo bona opera populi,quę sunt fructus legis. *Glos.inter.s Matt.21.*

Mæror ecclesiæ de infidelitate Iudæorum. *Contemplatiua nō admittens uanā cōsolationem.* *Tractare mysteria.* *Sumere eucharistia* Non accipiens cibum Anna.1.reg.1.b. designat ecclesiā non accipientem consolationē, quia Iudęi non conuertebantur.Aut significat vitam contemplatiuā non admittentem vanam & terrenam cōsolationem. Accipere autem cibum cum exultatione,est tractare mysteria cum consolatione spiritali:qui cibus non est sumendus cum malis.Iudi.19.b.acto.2.g. 27.f.Capere autem dulces cibos cum Christo est sumere sacramētum eucharistiæ. ps.54.vbi designantur Iudas & Iudęi cum Christo in eadem mensa,& doctrina sedentes.Idem designarunt fratres Ioseph.,cibum cum illo sumentes.gen.43.f. *Gre.s.1.reg.1.* *Arno. & Hila .s. ps.54.*

Deplorans lapsum Iudæorum. Sumens Ieremias indirectum planctum.Ier.7.f.est deplorans prophetice populum Iudęorum,qui erat Christum blasphematurus.Idem assumere lamentum super montes. Iere.9. c.Assumere autem lamentum super Tyrum . Ezech.27.a.est eleuari in spem acquirendi id, quod Lucifer perdidit . Ad idem spectat sumens lamentum omnis maritus.1. Macha.1.d. *Hiero.s.Iere.7.* *Ori.s.Ezech.ho.13*

Auferre Iudæorum perfidiam Tollere autem patrem,& cognationem de terra Chanaan.gene.45.c.est auferre perfidiam Iudæorum.

Docere terrenos. Sumens Ezechiel laterem.Ezech.4.a.demonstrauit fragilitatem Hierusalem. Vel est prędicator apprehendens cor discipuli terrenum,vt ipsum doceat,& virtutes in eo describat. *Gre.25.Mor.5.* *Hiero.s.Ezech. 4.*

Spiritualis sensus. *Ioannes Baptista.* *Spiritussanctus.* Assumens Samuel Saulem,& puerum eius.1.reg.9.d.designat prædicatorem,qui auditorem adducit ad spiritualem sensum,tollēs autem Saul puerum vnum.1. reg.9.a. videtur designare assumptionem Ioannis Baptistæ in suum ministerium:de quo.Luc.1. b.Ipse præibit ante illum in spiritu & virtute Eliæ.Vel designat ipsum spiritum , quem accipere debent prędicatores:de quo.1.Cor.2.d.Non accepimus spiritum huius mundi:sed spiritum,qui ex Deo est.Ad idem referri possunt assumere sapientiam sponsam: & accipere disciplinam.sapien.8.a.d.Eccl'i.51.d: Et per arrogantiam dicūtur quidā assumere sibi sapientiā.Zach.9.a. *Gre.s.1.reg.8.*

Prælatum misericors Tollens Samuel cornu olei ad vngendum Dauid.1.reg.16.c. designat totam vitam pontificis spiritualem esse debere:vt in excellenti liquore magister ecclesiæ vir esse studeat magnæ misericordiæ. *Gre.s.1.reg.16.*

Imitatio Christi. Tollens Samuel vitulum in manu sua,vncturus Dauid in regem.1.reg.16.c.designat prædicatorem electurum prælatum:qui eum,quem eligit,conformē facere redēptori studet: & quando formam ipsam redēptoris prædicat,quasi vitulum in manu portat. Et quia splēdorem dominicę conuersationis(quem prædicat) in virtute operis monstrat vitulū, quē de armento suscipit,per manum ducit. *Gre.s.1.reg.16.*

Auferre ueterē hominem. Tollunt vigiles pallium spōsæ.Canti.5.c. Cum prædicatores auferunt veterem hominē ab anima:vel prudentiam carnis,aut humanam philosophiam:aut corporales actiones:vel est mundare occulta conscientiæ. *Gre.27.mor.1.* *Amb. de uirgi.3.*

Auferre malitiam. Tollunt serpētes prędicatores.Marc.16.d.quum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt:& quum venenatas suggestiones extinguūt.Et tollitur chirographum de medio,cum obligatio peccati deletur.1.Cor.5.a.Ephe.4.g.Colossen.2.c.Et tulisse dicitur Iacob partē de manu Amorrhęi,quum prædicator docendo facit castos, & temperatos.gene.48.d. *Gre.ho.29.* *Ber.ser.1.de ascēsi.* *Ambro.de bene. patriar.3.*

Auaritia. Accipere absolutè positum auaritiam significare solet:vt Eccl'i.4.d.Non sit porrecta manus tua ad accipiendum.Et.29.a.donec accipiant , osculantur manus dantis. Datur autem accipere benè à Deo,iuxta illud.Luc.11.b.Petite & accipietis.Et ratio dati,& accepti.Phili.4.c. Accipere aūt munera reprehendit in iudicibus:quia sunt causa peruertendi iudicij.Exo. 23. a.1.reg.8.a.Iob.15.d.ps.14.Prouer.22.b.Amos.5.d.Phi.4.d. Moses aūt noluit accipere asellum à populo.Num.16.c.Et Elisæus noluit accipere munera Naaman.4.reg.5.e . designans

nans Christum gratis dantem gratiam: qui etiam ait. Gratis accepistis, gratis date. De acceptione absolutè dicitur. Quid habes, quod non accepisti? quia sufficientia nostra ex Deo est 1. Cor. 4. b 10. c. Accipere etiam est complete habere. Philip. 3. c. Et de cōsilijs dicitur. Matth 19. b. Qui potest capere, capiat. Accipere autem Esau munuscula Iacob. gen. 33. b. Designat seculares accipientes temporalia oblata ab ecclesia, ne noceant in spiritualibus. Accipere etiam munera interdum significare potest quærere laudes humanas. Et tollere, quod suum est. Matth. 20. b. Est accipere mercedem in hoc seculo: sicut etiā dicitur de hypocritis. Matt. 6. a. Receperunt mercedem suam.

Christus dās gr... / *Seculares accipientes ab ecclesia.* / *Quærere laudes humanas.*

Gre. 22. mor. c. 23. *Basi. regulis breuio ri. 256.* *Amb. 21. de Tobi.*

Accipere molam superiorem, & inferiorem. deut. 24. d. est auferre spem, & timorem: aut etiā auferre Chrm̄. Tollens aūt filia Babylonis molā, est aīa vitijs corporis vacans. Isa. 47. a. *Auferre spem, timorem, aut Ch...*

Hie. s. ps. 81. *Rup. s. Malach. 2.*

Accipere personam, notum est quid significet: & est reprehensibile. deut. 10. d. Iob. 34. b. prouer. 18. a. Isa. 42. a. Malach. 2. b. Luc. 20. d. acto. 10. c. Sumit etiam facies peccatorum, qui diuersa exercet vitia. *Seruire vitijs, poris.*

Gre. 26. mor. s.

Sumens Ezechiel sartaginem ferream. Ezech. 4. a. Est ostendens fortitudinē iræ Dei. vel assumens zelum contra vitia.

Ori. s. Mat. ho. 22

Tollens mulier calceamentum viri. deut. 25. c. Est separans errorem à veritate. *Separare errorem à veritate.*

Lyra. s. Iob. 32.

Tollit factor hominem, cum homo moritur. Iob. 32. d. idem est tollere animam, aut tolli. Ionæ. 4. b. Ioan. 10. c. Et tolli de mundo. Ioan. 17. c. Et tolli de terra. acto. 22. c. *Mori.*

Glo. ordi. s. 1. reg. 4 *Gre. 10. mor. 16.*

Capta arca à Philistæis. 1. reg. 4. Designabat testamentum Dei transiturum ad gentes. *Transitus testamenti ad gentes.*

Accipere faciem Dei in abscondito. Iob. 13. b. vno modo dicitur de his, qui veritatē in corde sentiunt: & tamen, quæ falsa sunt, de Deo foris loquuntur: vel de his, qui, quando ad mentem redeunt Dei iustitiam, & rectitudinem contemplantur, & orando, ac flendo cōtremiscunt. Sed transacta contemplationis hora, sic audaces ad iniquitatem redeunt, acsi post dorsum eius positi, à iustitiæ eius lumine minime videantur. Hi itaq; apud se in abscōdito quasi corporaliter videntem accipiunt faciem Dei, quia ei, & cum præsentes fiunt, blādiuntur fletibus: & quum quasi à conspectu illius recedunt, moribus detrahunt. Accipere etiam faciem Dei, est autoritatem illius in iudicio vsurpare. *Mentiri de Deo.* *Redire ad p... post orationem.* *Vsurpare autoritatem Dei.*

Accepturi filias Lot, quas tamen non acceperunt. gen. 19. d. Designāt eos, qui vocati sunt ad virtutes, quas tamen ipsi contemnunt. Accipiens autem Lamech vxores duas. gene. 4. c. designat eum, qui vult gaudere cum seculo, & regnare cum Christo. *Vocati ad ... neglectas.*

Lyra s. Iere. 29.

Accipere vxorem in Babylone. Iere. 29. b. est copulare sibi in hoc mundo sapientiam, & virtutes. Sic accepit Tobias vxorem virginem cum timore domini. Tob. 6. d. Et Ioseph accepit Mariam coniugem suam. Matth. 1. c. Vbi etiam designari potest acceptio amaritudinis pœnitentiæ. *Copulare sibi ... entiam ...*

Glo. ord. s. deut. 24

Accipiens nuper vxorem, est seruiens carnalibus desyderijs & terrenis actionibus. deut. 24. a. Talem vxorem præcepit Deus Ieremiæ, ne acciperet. Iere. 16. a. Idem designasse videtur Hoseas accipiens vxorem fornicariam. Hose. 1. a. Idem dici potest desumentibus vxores filias Amorrhęorum. Exo. 34. b. *Seruire carnalibus desiderijs.*

Accipere alteram vxorem filio. Exo. 21. b. Est subiectonē deuotam, quam bonus animus genuit, vni doctori ad obediendum traditam, alteri doctori tradere.

Ori. s. Mat. ho. 22.

Accipere nolens vxorem fratris. deut. 25. b. est sermo hæreticus, qui, vt alienus à lege, & euangelio, non generat Christo liberos, nec bona opera. *Sermo hæreticus nō generans.*

Amb. 2. de Abra. 4 *Ori. s. Ezech. ho. 7.* *Hie. s. Isa. 57.*

Tollens Pharao Saram in vxorem, designat improbum præsumentem assumere sibi sapientiam: propter quam & affligitur. Abraham tamen eam accepit. gen. 12. d. Et tollere vasa decoris dicitur, qui corrumpit sensum scripturarum. Ezech. 16. b. 23. d. Suscipiens autem adulterum iuxta Deum, est anima admittens hæreticum, vel diabolum. Isa. 57. b. Tollunt membra Christi, vt faciant meretricis. 1. Cor. 6. c.

Gre. s. 1. reg. 14.

Captus seu deprehensus Ionathas, interrogatur, quid fecerit: quia nemo solis coniecturis condemnandus est, donec per interrogationem veritas deprehendatur. 1. reg. 14. g.

Ori. s. cant. ho. 2. et s. Iere. ho. 3. *Aug. s. ps. 30. & ser 167.* *Gre. s. cant. 2.*

Capere vulpes paruulas. Cāti. 2. d. est resistere erroribus, & prauis cogitationibus in initio: & deprehendere vitia sub specie virtutis latentia. Capiunt autem eas vel angeli, vel doctores, quando conuincunt hæreticos de falsitate: sicut cepit eas Samson. Iudi. 15. a. Est etiam conuertere detractores, & adulatores. Capta etiam Babylon, designat comprehensionem animæ peccatricis in peccatis suis. Iere. 50. a. *Resistere initijs errorum & prauorum.*

Ber. s. canti. ser. 63. *Hie. s. Isa. 40.*

Suscepit Hierusalem duplicia de manu domini: quum primo fuit destructa à Babylonijs, secundo à Romanis. Isa. 40. a.

Ori. s. Rom. 11. *Hie. s. Ezech. 14.*

In captionem fit mensa Iudæis, quando nequeunt dissoluere scripturę obscuritates: vt quum Christus eos interrogauit de Christo, cuius filius esset. ps. 68. Roma. 11. b. Et capitur domus Israël in corde suo, cum non meretur audire veritatem is, qui fraudulenter interrogat: sed propter peccata relinquitur in errore. Ezech. 14. b.

Aug. s. ps. 139.

Capiunt mala iniustum in interitu. ps. 139. quando in infernum demergitur. Bonos autem *Mitti malos in infernum.*

capiūt

capiunt mala sed non in interitu. Et impij capiunt iniquitates suas. prouer. 5. d. 11. a. Eccl'tę 9. c. Isa. 8. c. 47. a. Et capi verbo indisciplinato. Eccl'ici. 5. c. Et accipere vulnus, est puniri. Exo 22. a. Et accipere iniuriam. 1. Cor. 6. b. Et accipere amplius iudicium. Matth. 23. c. Marc. 12. d. Iacob. 3. a. Et accipere calicem furoris domini. Iere. 25. d. Et confusio capiet Ephraim. Hose. 10. b. quando hæretici confundentur in iudicio. Tolli autem montem, & mitti in mare, est diabolum mitti in abyssum. Matth. 21. c. *Hie. s. Iere. 25. Hie. s. Hose. 10. Ori. s. Matt. ho. 16*

Incomprehensibilitas Dei. Cœli cœlorum nō capiunt Deum. 3. reg. 8. c. 2. par. 6. c. quia neq; angeli, neq; supremi seraphim comprehendunt ipsum.

Nihil capientes discipuli per totam noctem. Luc. 3. b. Designant non conuertentes aliquos ad fidem per literam legis. *Amb. de uirgin. 3.*

Non debet accipere sacerdos vxorem viduam, hoc est, synagogam: nec repudiatam, vel eiectam, hoc est, doctrinam hæreticam: sed virginem, hoc est, integram veritatem: & viduā à sacerdote, hoc est, sanam doctrinam ab aliquo doctore relictam. Ezech. 44. f. *Hie. s. Ezech. 44.*

Superbia hæreticorum & philosophorum. Assumpserunt sibi Tyrus, & Sidon valde sapientiam. Zacha. 9. a. cum philosophi mundani superbiunt de Dialectica, & rationibus vanis. Et assumunt hæretici cornua, cum superbiunt contra ecclesiam. Amos. 6. d. Et assumptiones falsæ, quas vident prophetę, sunt dicentes bonum malum, & malum bonum. Thre. 2. e. *Hie. s. Zach. 9. & s. Amos. 6.*

Corpus uel ecclesia. Suscipiens terra sanguinem Abel. gen. 4. b. Designat corpus omnia sensibilia cōplectēs. Vel designat ecclesiam suscipientem sanguinem Christi per confessionem peccatorum, & fidei. *Philo, quod deterior potiori insidie. Aug. 12. cōt. faus. 11*

Suscipit dominus rei perditæ iuramentum. Exo. 22. b. quum tenetur stare voci iurantis. *Beda. s. gen. 4.*

Suscipere dicitur mulier semen. Leui. 12. a. quum mens admittit suggestionem. *Lyra. s. Leui. 12.*

Assumentes Rechab, & Banaa spicas tritici, ingressuri ad occidendum Isboseth. 2. reg. 4 b. Designant diabolum auferentem prius germina bonarum cogitationum ab eis, quos peccando nititur occidere. *Gre. 1. mor. 36.*

Accipere opprobrium aduersus proximum. ps. 14. Est vel facere digna, vt sibi exprobret: vel exprobrare alteri. *Basi. s. ps. 14.*

Accipere alium à Christo; est admittere hæreticos, & eorum dogmata. Ioan. 5. g. vel suscipere Antichristum. *Glo. ordin. s. Ioā. 5.*

Capere Iesum in malum est, sicut comprehenderunt eum Iudæi, vt occiderent Matth. 22 b. Luc. 11. g. Susceperunt autem Christum Iudęi sicut leo paratus ad prędam ps. 16. quum eū perdiderunt. Et capere volentes ministri regis Assyriorum Elisæum, sunt Iudęi volentes capere Christum. 4. reg. 6. c. Et capientes animam Christi sunt Iudæi ipsum occidentes. ps. 58 Et Ioachin dicitur captus in sagena Dei: quia Chrs est in peccatis nostris. Ezech. 12. d. thre. 3. f. 4. d. 2. Cor. 5. c. *Arno. s. ps. 16. Hila. s. ps. 58. Hie. s. Ezech. 12.*

Accipere tēporalia. Accipere panes. Matth. 16. b. Est accipere temporalia, & accipere modicum quid. Ioan. 6. a. *Ori. s. Matth.*

Indigne cōmunicare. Accipiens Iudas buccellam, aut intinctum panem. Ioan. 13. c. Designat indignè sumentes corpus Christi. *Lyra. s. Ioan. 13.*

Noluit accipere Iesus vinum myrrhatum. Marc. 15. b.

Inducere in hæreses. Accipiunt in vanitate ciuitates suas. ps. 138. cum hæresiarchę ecclesias sibi subditas in hæreses & schismata inducunt. Et capiunt hęretici pisces, cū ad suos errores aliquos pertrahūt Isa. 19. b. Et capiunt animas volantes, cum iustos simplices decipiunt. Ezech. 13. d. prouer. 7. b Et capere feram, vel auem, est decipere simplices, & in peccatum inducere. Leui. 17. d. *Hila. s. ps. 138. Hie. s. Isa. 19. & s Ezech. 13.*

Tyrannus expoliās subditos. Diabolus perdens animas. Et capiens leo prędam est tyrannus molestans, & expolians subditos: vel diabolus capiens animas. Ezech. 19. a. Nahum. 2. d. Et capiens laqueus. Amos. 3. b. Et accipiens Alexander spolia multa, est diabolus varijs tentationibus peruertens fideles animas. Eundem designat Antiochus: qui accepit argentum, & aurum, & vasa cōcupiscibilia. &c. 1. Mach. 1. a. c. 2. Mach. 5. a. Idem Nicanor capturus trophęa, & Iudæam. 2. Mach. 15. b. Sic dicitur. thre. 3. f. Venatione ceperunt me quasi auem inimici mei gratis. Et. 2. Pet. 2. c. Dicuntur esse in captionem, & in perniciem. Et tollit diabolus prędam electam, quum facit peccare Iustos. Amos. 5. c. Et hęretici tollunt violenter agros, quum peruersos sensus scripturarū decipiunt. Captus autem Lot ab hostibus, quum separatus est ab Abraham. gen. 14. c. designat simplicem recedentē à consortio iustorum facile capi à dęmonibus. Et capiens Assur Cinęum, est diabolus capiens fideles, qui veniunt ad hæreticos. nume. 24. d. Et capiunt mali arma contra bonos, quum dęmones multiplicant tentationes. 2. Mach. 5. d. Iob. 24. b. Ad idem cum Benadab iubet capi filios Israël viuos. 3. reg. 20. c. 4. reg. 7. c. 18. c. 25. d. 2. par. 12. a. 28. b. 32. a. 33. d. psal. 30. 58. 65. Et mulier viri pretiosam capit animam. Ad hæc pertinent. prouer. 3. d. 6. c. Iere. 5. b. 13. c. 34. a. 37. b. 38. g. 39. b. 48. a. 49. f. Isa. 20. a. 28. c. 49. g. Ezech. 33. b. 44. g. Zach. 14. a. Abdi. d. Tob. 1. a. 2. Mac. 13. c. 14. b. Et tollit aquila medullam cedri. Ezech. 17. a. quum aufert diabolus perfectiores ab ecclesia. Sic tollit Nabuchodonosor semen regni de Hierusalem, cum diabolus eos, qui *Aug. s. ps. 30. Hie. s. Abdi. d. & s. Ezech. 44. & s. Mala. 1.*

sunt

Isy.s.Leui.5.17. sunt in gratia, peccare facit. Ezech.17.a.d. Captum etiam à bestia. Leui.17.d. Ezech.44.f. dicitur de eo, qui à diabolo tenetur. Tollunt etiam hæretici lapides contra Iesum. Ioan.10.f. Et tollunt legisperiti clauem scientię. Luc.11.g. quum & ipsi negant Christum, & impediunt, ne alij credãt. Et assumũt secum stercus sacerdotes, quum ipsi subijciuntur peccatis. Malach.2.a. Ambro.ser.8.

Non sumet omnia diues, quum interierit: quia nihil aliud feret nisi modicum tegmen, cum inuoluetur, quod cum ipso computrescet. ps.48.

Assumens Zacharias vasa pastoris stulti, habitu repræsentauit Antichristum Iudęis dominaturum. Zach.11.d. Hie.s.Zach.11. Antichristus.

Sumere epulas, est gaudere mundana delectatione, Iudi.16.f.

Assumens Pharao secum omnẽ populũ aduersus filios Israel. Exo.14.b. est diabolus assumens omnia tentationum genera, & persequutorum animos concitans aduersus Christi populum. Sic assumpsit diabolus septem spiritus nequiores se, cum omnia peccata inuexit in Iudæos. Luc.11.d. Et assumens populus Rasin, & filium Romelię aduersus Iudam. Isa.8.b. Designat hæreticos assumentes in auxilium, sapientiam secularem contra ecclesiam. Diabolus aduersus fideles. Hie.s.Isa.8.

Assumi maledictionem ex Sedechia, & Achab pseudoprophetis, quos frixit rex Babylonis, est consimilia alijs imprecari. Iere.29.e.

Assumpsit Ezechiel pinguissimum pecus ex pręcepto domini, vt coqueret in olla: vt ostenderet multa bona, quæ Hierusalem acceperat à Deo, & quod propter ingratitudinem debebat puniri. Ezech. 24.a.

Glo.ord.s.Amos.6 Sumere sibi cornua, est sumere sibi potentiã. Amos.6.d. Itẽ sumere sibi honorẽ. Hebr.5.a

Rup.s.Hose.5. Aussmere dicũtur terminum principes Iuda, quando cessant ab iniquitate. Hose.5.c.

Glo.ordi.s.deut.19. & s.Hose.5. Assumere terminos proximi. deut.19.d. est gloriari, aut gaudere de lapsu proximi. Et assumere terminum, gloriari in hæresibus. Hose.5.c. Et sumere sanguinem in cibum, est contemnere vitam proximi. Leui.7.c. Gaudere de lapsu proximi.

Ori.s.Iosu.ho.7. Tollere de anathemate Hierico. Iosu.7.a. est inferre seculares mores in ecclesiam.

Tollens puer sacerdotis ab immolantibus carnes vi antequam coquerentur. 1. reg. 2. d. Designat Iudæos conantes, & cogentes auferre nouam fidem Christi à fidelibus, antequã in ea firmarentur. Et tollere carnes antequam coquerentur, est comedere ante tempus: & quia tollunt carnes, denotantur cibi delicati: & quia crudas, cibi exquisiti, & non cõmuni modo ptæparati. Designatur etiam rapacitas sacerdotum. Gre.s.1.reg.2. Iudæi conantes auferre fidẽ Christi. Gula. Rapacitas sacerdotum.

Tollit rex agros subditorum. 1.reg.8.c. quum corda bonorum seducuntur ad malum fructum faciendum. Tollit vineas, quum prædicandi officium deseritur. In bonum autem cum inebriantes concupiscentias à corde nostro prædicator penitus abscindit. Tollit olíueta in malum, quum opera misericordiæ negliguntur. In bonum autem, quum prædicator falsę misericordię opera reprehendit. Gre.s.1.reg.8.

Tollere aliquid de domo sua: & tollere vasa, est curam corporis agere. Matth. 24.d. Luc. 17.f. Idem est tollere aliquid in via. Marc.6.a. Et tollere tunicam suam, est reinduere veterem hominem. Matth.24.b. Amb.s.Luc.17. Ori.s.Mat.ho.29. Curare corpus.

Tollit propinquus mortuum suum, vt sepeliatur. Amos.6.c. quũ mortui sepeliunt mortuos suos. Hie.s.Amos.6.

Tulisse virum meretricis secum sacculum pecuniæ. prouer.7.c. Indicat diuites existimãtes legem, & omnia pecunię debere cedere. Ambr.de Cain.4.

Non capiebat terra Abraham, & Lot. gen.13.b. Vbi designatur vnam animam diuersos motus, & naturaliter sibi repugnantes minime recipere. Vel quod ecclesia non capit simul fideles, & hæreticos. Amb.2.de Abra.6 Beda.s.gen.13.

Tollens Isaias calceamenta de pedibus suis. Isa.20.a. In malum quidem designat eos, qui per eremum huius seculi non possunt tuti ambulare inter serpentes, & scorpiones. In bonũ verò est ablatio mortalitatis. Neq; enim in terra sancta, ad quam ire festinat, sacco vestitus, & opertis pelle pedibus vel stare poterat, vel ambulare. Hie.s.Isa.20.

Accipiens Abraham filium pręter tempus ætatis. Hebræ.11.c.

Accipiens debitor cautionem, & literas à villico iniquitatis. Luc.16.b.

Sumit anima esuriens amarum pro dulci. prouer.27.a.

Sumens Tobias de felle piscis. Tobi.11.a. vide fel.

Homo, quem assumpsit Deus, dici potest homo prædestinatus. ps.64. qui etiam dicit: Dominus autem assumpsit me. ps.26. Sic assumpsit Paulum, & Barnabam. acto. 13. a. De hac assumptione. Roma.11.b. Glo.ordi.s.ps.64. Prædestinatus.

Tollentes Misael, & Elisaphan Nadab, & Abihu extinctos. Leui. 10.a.

Tollere summam eorum, quæ capta sunt in bello aduersus Madianitas, nume.31.d.

Tollere manipulum relictum. deut.21.a.

Tollens commissura plenitudinem à vestimento. Matth.9.b.

Tollẽs

Tollens seruus Abrahæ Rebeccam pro domino suo. gen. 24.f.

Tollens Ieroboam decem scissuras pallij Achiæ prophetę, quantum ad literam manifestum est ipsum suscepturum imperium super decem tribus. 3. reg. 11. e.

Tollens Asa omne argentum, & aurum, quod remanserat in thesauris domus domini. 3. reg. 15. d.

Assumunt mali pastores, quod crassum est, de ouibus, quum optima quæq; subditorum sibi vsurpant. Ezech. 34. a. Chrys. ho. 9. Cyril. 7. s. Ioan. 5.

Non accipiens Abraham quicquam à rege Sodomorum. gen. 14. d. designat christum nō accipere quicquam ex parte diaboli in suam ecclesiam. Beda. s. gen. 14.

Consulere doctiorē Assumit vicinum ad esum agni, quum, qui per semetipsum non valet implere, vel intelligere sacramentum fidei, debet à sapientiori inquirere, illiq; adhærere, eidemq; fidere. Exo. 12. a. Beda. s. Exo. 12.

Acceptare, Acceptus, Acceptabilis.

Acceptare, est aliquid gratum, & beneplacitum habere. Id autem, quod acceptatur, acceptum, & acceptabile dici solet.

Approbans Deus laudes. *Acceptans paßionē filij.* Acceptat Deus sacrificium iustitię. ps. 50. quum approbat laudes sibi debitas, vel hic, vel in patria. Item quum acceptat pasionem Christi quantum ad completum effectū. Eandem rationem habet acceptabilis hostia. Leui. 1. a. 1. Pet. 2. a. Amb. apolo. Dauid 17.

Acceptabilis domus est Deo, quæ ędificatur in monte. Agge. 1. b. Designat eam doctrinam, quæ in sacra scriptura fundatur, gratam esse Deo. Hie. s. Agge. 1.

Acceptabilis populus. Titum. 2. d. vbi Gręcè dicitur περιούσιος quasi substantiam, aut circa vitam: quod alius interpres abundantem transtulit. Vict. aduc. Ariū. 2.

Acceptus Deo dicitur tantum de bonis. Tob. 12. c. 14. d. prouer. 16. a. Sapi. 3. c. 9. c. Eccl'ici. 35. d. Iere. 6. c. Agge. 1. c. Roma. 4. a. 1. Timoth. 2. a. 5. a. Tit. 2. d. acto. 10. a. 2. Cor. 8. c.

Ponitur etiam acceptabilis dies domino. Isa. 58. b. Luc. 4. c. 2. Cor. 6. a.

Christus. Acceptus Dauid in oculis vniuersi populi. 1. reg. 18. a. Christum designare potest. Et etiam Mardochęus. Ester. 10. a.

Nemo propheta acceptus in patria sua. Luc. 4. d.

Accipiter.

Accipitrum genus est, quod raptu auium viuit, eisq; insidiatur: & simul cum hominibus aucupium sępè exercere solet, & prædam diuidere: est accipiter agilis ad volatum, ac visu perspicax: & expasis alis ad austrum, quotannis plumescit: vt dicitur. Iob. 39. c. Domesticis quidem, quo melius plumescant, humida, & tepentia loca requiruntur: agrestes vero flante Austro alas expandunt, quatenus eorum membra ad laxandam veterem pennam vēti tempore calescant. Quum verò ventus deest, alis contra radios solis expasis, atq; percussis, tepentem sibi auram faciunt: sic ꝙ capto tepore apertis poris, vel veteres exiliunt, vel nouæ succrescunt. Fertur nunquam comedere auium corda. Aristo. 6. de histo. anima. & 8. & 9. Gre. 31. mor. 32.

Antiqui patres. Accipiter in bonum, & in malum accipi potest. In bonum quidem. Iob. 39. b. Penna Struthionis similis est pennis Herodij & accipitris. Figura est antiquorum patrū, qui ad ea, quæ potuerunt intelligendo perspicere, valuerunt etiam viuēdo peruolare. Et cum ibidem. e. dicitur plumescere expandendo alas ad Austrum. *Sancti.* Sanctos significat, qui flatu Spiritussancti concalescentes, vsum vetustę conuersationis abijciunt, ac noui hominis formam assumunt: iuxta illud. Colos. 3. b. Expoliantes vos veterem hominem. &c. Et. 2. Cor. 4. d. Licet is, qui foris est noster homo, corrumpatur. &c. Demum sancti & fideles à praua vita conuersi hac ratione accipitris nomine significari possunt. *Fideles a peccatis conuersi.* Gre. 31. mora. 6. 15. 32. Hie. s. Iob. 39.

Dæmones. In malum autem accipitres significare solent dæmones, qui insidiantur animabus, quæ in altum volare solent, ad cœlestia anhelantes: quarum lapsu pascuntur. Ideo inter inmunda animalia computantur. Leui. 11. c. deut. 14. b. Et vt accipitres cum hominibus venantur, ita & dęmones ministerio vtuntur hominum ad alios subuertendos. Cum quibus etiam prædam diuidunt, quum eos voluptatibus, & diuitijs abundare faciunt. Ediuersò etiā homines sępe prauis, & damnatis artibus dęmonum ministerio vtuntur ad sua explenda carnalia desideria. Cypri. epist. 1.

Homines praui. Designant etiā accipitres homines rapaces, qui vi, & fraude quæcūq; possunt, ab alijs rapiunt: aut eos, qui ministeriū prębent raptoribus, vt accipitres hominibus. Et demū accipiter omnem iniustitiam significat: *Iniustitia.* Ideo inter immunda animalia connumeratur. Leui. 11. b. Ori. s. Leui. ho. 7. Cle. Alex. 5. strom. Hie. s. Iob. 39. Isy. s. Leui. 11.

Accire, quære Accersire.

Acclamare, uide Clamare.

Accola.

Accola

Accola dicitur vicinus aduentitius: hoc est, qui habitat terram, in qua non natus est, quę vicina est alteri: vt accola fluminis, qui peregrinus habitat iuxta flumen. Raram habet allegoriam.

Amb.2.de Abra.7. Accola iuxta Ambrosium temporalis diuersorij speciem gerit. Habitator autem spem omnem, atq; vsum suæ illic substantię locare videtur, vbi habitandum putauerit. Itaq; qui est terræ accola, habitator cœli est. Qui autem habitator est terræ, possessor est mortis.

Accola Iacob in terra Cham, designat virum bonū, qui peregrinatur in hoc seculo, cuius patria est in cœlo. ps.104. acto.7.a. *Vir bonus.*

Hie.s.Isa.54. Accola, qui promittitur venturus. Isa.54.d. est gentilis populus suscepturus fidem, à qua per cultum Idolorum valde erat alienus. *Gentilis populus.*

Glo.inte.s.Leuit.18. Accolæ, qui polluerant terram ante filios Israel. Leui.18.d. sunt dæmones, qui terram omnibus vitijs repleuerunt. *Dæmones.*

Accommodare, quære Aptare.

Accrescere, uide Crescere.

Accubare, quære Cubare, & Accumbere.

Accumbere, Discumbere, Recumbere, Accubitus.

Accumbere est in conuiuio sedere. Dicebatur autem accumbere, quia antiqui cubantes vesci solebant. Recipit allegoriam secundum loca, in quibus discumbitur.

Orig.s.canti.ho.2. Accubitus, in quo dicitur esse rex. canti.1. d. humiliationem Christi in cruce designare potest, in qua quieuit mortuus. *Quies Christi in cruce.*

Gre.35.mor. 22.& s.cant.1. Designat etiam quietem Christi in sinu patris, in quam ingressus est post labores passionis, & in qua perpetuo manebit. *Quies Christi in sinu patris.*

Bern.s.can.ser.41. Significat præterea quietem Christi in corde hominis, iuxta illud. Ioan.14.d. Mansionē apud eum faciemus. Et apoc.3.d. Et cęnabo cum illo. Ad idem referri potest accubitus eius in domo pharisæi. Luc.7.c. Et in domo Matthæi. Matth.9.b. Luc.5.f. *Quies Christi in corde hominis.*

Glos.ordi.s.Mar.2.

Glo.ord.s. Marc.2. Accubitus etiam Christi in domo Leui, seu Matthæi. Marc.2.c. Designare potest gaudiū quod ipse cum curia cœlesti de conuersione peccatoris habet. *Gaudium de conuersione peccatoris.*

Hie.s. Marcū,14. Recubuisse dicitur Iesus in domo Simonis leprosi. Marc.14.a. quum humiliauit se, vt eū tangeret fides peccatricis: quæ de pedibus ascendit ad caput, & à capite descēdit ad pedes per fidem, idest, ad Christum, & ad membra eius. *Humilitas Christi.*

Gre.s.1.reg. 14. Amb.2.de pœni.7 Accumbere in regno Dei. Matth.8 b. Luc.12. c.13. f. est in ęterna quiete refoueri. Vel internæ quietis alta sede recipi: vel perennis vitę laudibus delectari. Et discumbere cum Chro, est cum ipso esse in gloria, vel in ecclesia. Matth.26. b. Marc.2. b. Luc.24. e. Ioan.12. a. 13. c. 21. c. Sic recumbens Ioannes supra pectus Iesu. Ioan.13. c. 21. e. *Quies æternæ gloriæ uel in ecclesia, vel in cœlo.*

Aug.s.Ioā.tra.61. Recumbens Ioannes supra pectus Iesu. Ioan.13.c. designauit quietem suam in secretis diuinę sapientiæ, ad quæ peculiariter fuit admissus. *Quies in secretis sapientiæ.*

Glos.inte.s.gen.24 Accumbere camelos extra oppidum. gen.24.b. Indicat prędicatores colligere se debere extra tumultum, & delicijs non seruire. *Colligentes se prædicatores.*

Glo.ordi.s.Ioā.13. Recumbens iterum Iesus post ablutionem pedum. Ioan.13. b. quietem futuram post resurrectionem designare videtur. *Quies post resurrectionem.*

Ori.s.Mat.cap.14. Hila.s.Mat.can.14 Hie.s. Matth.14. Discumbere super fœnum. Matth.14.b. Marc.6.c. Luc.9.b. Ioan.6.a. est subijcere carnem vt spiritui seruiat: & etiam bene operari. Idem est discumbere super terram. Matth.15. d. Marc.8.a. *Subijcere carnem spiritui. Bene operari.*

Gre.s.1.reg.16. Ori.s. Mat.ho.20 Nolens discumbere Samuel, priusquam veniret Dauid. 1.reg. 16. b. Designat exteriora ecclesiæ negotia non esse tractanda, donec spiritualia compleantur. Sic dicitur. Eccl'ici. 32.a. Omni cura tua explicita recumbe. *Explere prius spiritualia.*

Diony.epist.9. Discumbentes in nuptijs. Matth.22.a. sunt fideles parati ad mysteria fidei suscipienda. *Fideles.*

Accubitus primi, quos amabant scribæ, & pharisęi, gradus sublimioris honoris designāt quos amant ambitiosi. Matth.23.a. Marc.12.d. Luc.14.b.20.g. *Gradus sublimioris honoris.*

Discumbentes Amalecitæ super faciem terræ. 1.reg.30.d. Designant vacantes voluptatibus corporis. Sic inuitabat Holophernes Iudith, vt accumberet in eius mensa in iucunditate. Iudith.12.d. Designans diabolum offerentem voluptates huius mundi ad irretiendas animas. Sic & ipse Holophernes recumbebat sub conopeo in ebrietate. Iudith.13.c. Huc referri potest discubitus in panibus. Eccl'ici.41.d. *Vacare voluptatibus.*

Ori.s.Mat. cap.14 Discumbentes cum Herode sunt fauentes erroribus principum, illisq; adulantes. Matth. 14.a. Marc.6.c. *Adulantes principibus.*

Hie.s. Amos. 10. Accumbere super vestimentis pignoratis. Amos.2.c. designat hæreticos per hypocrisim iniquitates suas operientes. Vel ecclesiasticos fruentes in mensis pauperum laboribus. *Hypocritæ.*

Accumbere cum muliere aliena super cubitum. Eccl'ici.9.b. Est torpere à bono opere.

Vel

Nimiũ uacare philosophiæ gẽtilicæ. vel nimium se tradere philosophiæ gentilicę. Et recumbere in idolio. 1. Cor. 8. c. est nimiũ vacare lectioni poëtarum gentilium: eosq; in ore passim habere. *Hie. epist. Beatitu.*

Accubitus simpliciter recreationem, & quietem significare videtur. Tob. 2. a. 9. c. Luc. 16 b. Et recumbentibus vndecim discipulis apparuit Iesus. Marc. 16. d.

Recumbens nubes in solitudine Pharan. Num. 10. b.

Recumbentes scopuli torrentium in finibus Moabitarum. Nume. 21. d.

Accurrere, quære Currere.

Accusare, Accusator, Deferre, Delator.

ACcusare est aliquem apud iudicem criminis alicuius reum facere. Rarum est in allegorijs, potestq; & in bonum, & in malum sumi.

Accusans Ioseph fratres suos, Chrysostomus legit, quod fratres detulerint ipsũ Ioseph. *Chry. s. gen. ho. 61.*

Christus arguens pharisæos. Accusans Ioseph fratres suos. gen. 37. a. Christum designat arguentem phariseos. Et dicit Christus non eos accusare apud patrem. Ioan. 5. g. quia per legem iudicabuntur. Vnde & Moses dicitur ibi eos accusare, quia iudicabuntur secundum legem per Mosen figuratam. Designat etiam discretionem arguentem virtutes de hypocrisi, & retinentem eas, ne in ipsam incidant. *Amb. epist. 20. Ricar. de. s. uict. de 12. patriar. 69.*

Accusator in malum est, qui absq; misericordia defert crimina, vt puniantur absq; emẽdatione. Et hic in primis est diabolus, qui dicitur accusator fratrum nostrorum. apoc. 12. c. vbi quum dicitur accusator fratrum nostrorum, vox est angelorum, quorum fratres, hoc est, sanctos accusat diabolus: & accusat die ac nocte, hoc est, in prosperis, & aduersis. Sumitur etiam pro eius membris, vt testis mendax accusat. deut. 19. d. Et hi, qui scribebant accusationem contra Israël. 1. Esd. 4. a. Et qui accusabant populum apud regem. 1. Mach. 7. a. d. Sic erant accusationes Iudæorum in Christum. Matth. 12. a. 27. b. Mar. 3. a. 15. a. Luc. 6. b. 11. g. 23. a. b. Ioan. 8. a. 18. c. Roma. 8. f. acto. 19. g. 22. g. 25. b. 26. a. Et Simon dicitur delator pecuniarum, & patrię. 2. Mach. 4. a. Sic etiam delatura sumitur in malum. Eccl'ici. 26. a. 38. b. Dicitur etiam diabolus accusator fratrum nostrorum, propter chirographũ decreti, quod aduersum nos allegabat: quod Christus tulit de medio. *Diabolus & eius membra.* *Ori. s. Roma. 8. Aug. s. apoc. ho. 9. Gre. 2. mor. 9. Rup. 7. s. apoc.*

Accusator sui dicitur iustus in principio. prouer. 18. c. quia quicunq; accedit ad Deum, debet cognoscere indignitatem suam: sicut & Abraham loquens cum Deo dixit: Loquar ad Deum, cum sim puluis, & cinis.

Non accusauit homo Samuelem de accepta pecunia, vel calceamẽto. Eccl'ici. 46. d. per quod ostenditur, cum quanta iustitia gubernauerit.

Accusant cogitationes viuentes in lege naturę. Roma. 2. c. quia habent ipsam legem descriptam in cordibus suis.

Accusans Siba Miphiboseth apud Dauid. 2. reg. 19. c.

Accusare seruum apud dominum suum reprehenditur. prouer. 30. b.

Accusatio aduersus presbyterum non est facile recipienda. 1. Timo. 5. c.

Acedia, Acediari.

ACedia est pigritia quædam, tristitia, tædium, ac fastidium: vnde acediari; quod rarissimum est, nec habet allegorias.

Acediari in vinculis sapientiæ, est tædium & fastidium sumere de conuersatione sapientiæ: quod, ne agamus, monemur. Eccl'ici. 6. c.

Acediari in stultitia stulti, est etiam ipsam fastidire, vel in tędium propter ipsam incurrere. Ecclesiastici. 22. b.

Acerbus, Exacerbare, Asper, Exasperare, Austerus.

AAcerbi dicuntur fructus nondum maturi, & inepti ad manducandum: qui solent sua asperitate stuporem quẽdam in parte gustatiua generare. Asperum autẽ dicitur, quod propter superficiei inęqualitatem ingratum est tactui. Est enim asperitas iuxta Platonem inæqualitas admixta duritiei. Sed solet extendi asperitas etiam ad alios sensus, vt illa sint aspera, quæ alicui sensui sunt ingrata. *Amb. 3. Exde. 12. Plato timæo.*

Opera inutilia. Acerbi fructus, sunt inepti ad ęsum, inutilia opera designant. sapi. 4. b. Et vua acerba designat peccatum. Iere. 31. e. quia facit dentes animę, hoc est, mentem obstupescere, ne suauitatem diuinam sentire posit. Et etiam peruersa intelligentia scripturarum, & hæreses vua acerba dici possunt, quę faciunt dentes hęreticorum ad veritatis intelligentiam obstupescere. Ezech. 18. a. *Peccata. Hæreses.* *Amb. 3. Exde. 12. Hie. s. Iere. 31.*

Aspera solemus appellare, quę non sunt animo nostro grata: vt gen. 21. b. Dixit dominus Abrahæ. Non tibi videatur asperum super puero, & super ancilla tua. Et asperè loqui. gen. 31. c. Sic aspera dicitur sapientia indoctis hominibus. Eccl'ici. 6. c.

Aspera

Ori.ſ.Luc.ho.22. Aſpera dicuntur vitia: quæ vertuntur in vias planas, quum remouentur. Iſa.40.a. Luc.3.a. Sic delicati Dei dicuntur ambulaſſe vias aſperas. Baruch.4.e. Et aſpera loca ſunt ipſa vitia, à quibus eſt cauendum. acto.27.c. *Vitia.*

Arno.ſ.pſ.90. Hie.ſ.iſa.22. Aug.ſ.pſ.90. Gre.6.mor.19. Aſperum verbum, dicuntur ſuggeſtiones dæmonum. pſ.90. Et aſperum verbum ſeu turbulentum, eſt peruerſa doctrina hæreticorum. Et præterea calumniæ, & inſultationes infidelium, & malorum chriſtianorum aduerſus bonos. Et demum aſpera verba ſunt quæcunq; noſtris bonis itineribus aduerſantur. *Suggeſtiones dæmonum. Doctrina hæreticorum. Calumniæ.*

Arno.ſ.pſ.105. Hila.ſ.pſ.67. Aug.ſ.pſ.67. Exacerbare dicitur dominum peccator, quia peccãdo meretur, vt puniatur à Deo quaſi irato. pſ.9.77.94.105. Et quum dicitur, exacerbauerunt ſpiritum Moſis intelligi poteſt ſpiritusſanctus. Sic dicuntur exacerbare dominum in operibus manuum ſuarum, hoc eſt, peccando. Iere.32.d. Baruch.4.c. Hebræ.3.b.d. Et qui exaſperant, ſunt qui defendunt peccata ſua. pſ.65. 67. *Iritare Deum.*

Glo.inte.ſ.gen.49 Exaſperarunt Ioſeph habentes iacula. gen.49.c. quum Iudæi grauibus perſequutionibus afflixerunt Chriſtum. Aut quum viri praui perſequuntur honeſtum iuuenem. Hoc etiam eſt exaſperare pauperem. Eccl'ici.4.a. *Iudæi perſ. Chriſtum.*

Gre.ſ.1.reg.12. Exaſperare os domini dicuntur, qui præcepta eius iudicant eſſe grauia. Vel qui negligũt præceptum charitatis. 1.reg.12.c. Sic exaſperare ſermones Dei.

Ori.ſ.Ezech.ho.11 Arno.ſ.pſ.67. Hila.ſ.pſ.65. Gre.ſ.Ezec.ho.9. Exaſperans domus dicuntur, qui peccant poſt acceptam fidem. Nam infideles, qui nunquam Deo placuerunt, non dicuntur exaſperare. Ideo Iudæi dicuntur exaſperantes. Ezec.2.d.3.b.g.12.a.pſ.65.67.77. Et ſeruientes magicis artibus exaſperantes dici poſſunt: quia grauiter iritant Deum. Dicitur etiam cor exaſperans. Iere 5 f. *Peccantes poſt acceptam fidem. Iudæi. Seruientes artibus.*

Hie.ſ.Ezech.34. Imperantes paſtores cum auſteritate. Ezech.34.a. Sunt epiſcopi magno ſupercilio ſubditis imperantes: qui operibus dedecorant nominis dignitatem: & pro humilitate aſſumunt ſuperbiam, vt honorem ſe putent conſequutos, non onus: & quoſcunq; in eccleſia viderint præpotentes, & Dei ſermonem habere, opprimere nituntur. Sic Nicanor auſterius egit cum Iuda Machabæo. 2. Mach.14.e. *Epiſcopi.*

Non exacerbat Deus ſermones ſuos. pſ. 104.

Acerbus luctus dicitur irrationabilis. Sapien. 14.b.

Exacerbans Iudas reges multos, eſt vir ſanctus & fortis vincens multos dæmones. 1. Macha.3.a. *Dæmones.*

Ori.ſ.Matt.ho.33. Auſterus homo, aut durus dicitur à malis Deus, & non à bonis: quia malis infert iram, & cum bonis exercet miſericordiam. Et tamen improbe dicitur à malis auſterus, quia etiã puniendo malos punit citra condignum. Luc.19.c.

Glo.int.ſ.Eccleſiaſtici.3. Exaſperare matrem, eſt triſtem facere eccleſiam peccando. Eccl'ici.3.c.

Aceruus, Agger, Congeries, Cumulus, Tumulus.

Aceruus & agger eſt propriè rerum minutarum congeries: vt frumenti, vel leguminum. Cumulus verò eſt maiorum rerum aceruus, vt terræ, vel lapidum. Tumulus autem eſt aceruus lapidum. gen.31.f. Congregantes fecerunt tumulum. Et cumulus terræ. 2.reg.2.f. Steterunt in ſummitate tumuli vnius. Et ſepulcrum. 2.reg.3.f. Fleuit ſuper tumulum Abner.

Gre.ſ.cant.7. Aceruus frugum ſignificare ſolet conuentum bonorum. Exo.22.a. Ruth.3.b.2. par. 31.b. Iob.5.d.24.b. canti.7.b. Eccl'ici.20.d. Ezech.3.d. Agge.2.c. *Cõuentus bonorum.*

Amb.de inſtit.uirg 14. Aceruus etiam tritici dicitur vterus beatiſsimæ virginis Mariæ: quia ſuo grano alimenti ſatietatem dedit mundo. canti.7.b. *Vterus virg. Mariæ.*

Gre.6.mor.28. Aceruus etiam tritici bonorum operum multitudinem deſignat. Iob.5 d. *Bona opera.*

Gre.8.mor.15. Hie.ſ.Iſa.17. Beda.ſ.gen.31. Rup.7.ſ. gen. 47. Aceruus & tumulus ex multis lapidibus in bonum quidem eccleſiam & vnitatem fidelium deſignare ſolet: & præcipuè eccleſiam gentilium ex multis, & diſperſis congregatam. gen.31.f. Iob.8.c. Iſa.17.a. Et cumulus, quia extollitur ſuper terram, quam infra ſe relinquere videtur, excellentiam perfectorum deſignare poteſt. Eccl'ici.44.d. Aceruus teſtimonij, deſignat concordiam principum ſecularium, cum eccleſiaſticis, in baſilicis martyrum: ita vt lapides acerui deſignent martyres. *Eccleſia. Excellentia perfectorum. Martyres.*

Hie.ſ.Hoſe.12. Aceruus lapidum in malum. Hoſe.12.d. Altaria hæreticorum ſunt quaſi aceruus lapidũ: quia teſtimonia veritatis transferunt in mendacium. Vt enim acerui hinc, atq; illinc de lapidibus, & ſabulo congregantur, ita & hæretici de ſapientia ſeculari, & argutijs hominum fraude, atq; mendacio ſimulacra componunt. *Figmenta hæreticorum.*

Hie.ſ.Agge.2. Aceruus viginti modiorum, vbi fiunt decem. Agge.2.c. deſignat opera infidelium, quæ temporaliter remunerantur. *Opera infidelium.*

Gre.26.mor.5.et.ſ. Ezech.ho.12. Hie.ſ.Haba.1. Agger, qui iacitur, aut comportatur, ad oppugnandum caſtrum comminationẽ pœnæ, quam Deus inducere intendit, ſignificare poteſt. Iſa.29.a. Iere.6.a. Ezech.4.a.17.e.26 b. Dani.11.e. Haba.1.c. Deſignat etiam tentationes: & molem creſcentis tentationis, & hũc aggerẽ comportat diabolus. Haba.1.c. *Comminatio. Tentationes.*

Aggerũ

Superbi. Aggerum riui. Isa.37.e. significare possunt principes, & potentes, ac superbos. Idem designauit congeries aquæ. Eccl'ici.39.c.

Peccatores. Tumuli ciuitatũ dirutarũ, eos significare possunt, qui simul ad peruersa opera cõiuncti, de ędificio vitæ ceciderũt. deut.13.d. Iosu.7.d.8.f. Iob.15.d. Ier.9.c.26.e.51.d. Mich.1.b.3.d. Et acerui pulueris in eodẽ sensu. Nee.4.a. Isa.25.a. Et acerui arenę. Ier.9.d. Et cõgeries mortuorũ. Iob.21.d.2. Cor.9.a. sunt multitudo peccantiũ, in quorũ mentibus quasi in sepulcris suis Satan vigilat. Et tumuli sabuli sunt infideles, & infrugiferi. Ezech.47.b. *Gre.12.mor.23.& 15.mor.29. Hiero.s.Ezec.47.*

Hæretici. Acerui salis. Sopho.2.c. sunt hæretici, quorum doctrina, est sicut sal infatuatum. Et altaria eorum dicuntur sicut acerui super sulcos agri. Hose.12.d. Eosdem designare possunt aggeres ranarum. Exo.8.c. *Hie.s. Sopho.2.*

Tumulus in cuius summitate stetit Abner cum filijs Beniamin.2.reg.2.f.

Aceruus lapidum super Absalom.2.reg.18.d.

Aceruus Mercurij, pro cultu idolorum poni videtur. prouer.26.b. *Beda.s.prouer.26.*

Christus. Aceruus viginti modiorum, est Chrs habens inse duplicẽ naturam. Aggei.2.c. *Rup.s.Aggeu.2.*

¶ACETVM, ACETABVLVM.

ACetum fit ex vino, sed perdidit naturã & saporem vini, & factum est acidũ, & ineptum ad potum. Acetabulum autem est mensura quędam, aut vas, inquo recipitur acetum.

Correctio. Acetum est mordax, & graue gustui: mixtum tamen cum alijs suauem pręstat gustum: designare potest correctionem. prouer.25.c. quæ si sola sit, nimium interdum mordax est: si verò alijs blandis verbis tẽperet̃, sępè grata efficitur, & prodest accipienti. Et acetabula dici possunt verba prædicatoris mordacia. Exo.25.c.37.c. Num.7.c. *Euch. for. spũa. 8. Beda.s.pro.25.*

Natura humana. Iudæi. Acetũ etiã designare potest naturã humanã corruptã in Adam, & bibit Chrs acetũ, quũ naturã humanã assũpsit, in qua oẽs iniquitates nr̃as portaret, atq; absolueret. Luc.23.e. Acetũ etiã, quod dederũt iudęi Chr̃o, designat ipsos Iudęos, à vino p̃riarcharũ, & ꝓphetarũ degenerantes, & tanquã pleno vase de iniquitate huius mundi impleti. Ioan.19.f. *Ambro.s.Luc.25. Aug.s.Ioã.tra.119*

Lex. Acetum etiam figura est legis, quæ quantum ad literam dulcorem vini amisit: vnde & inepta facta est ad potum, nec amplius seruanda. Rut.2.c. In hac intingit buccellã.1. mysterium incarnationis Christi dicitur esse in testamento veteri. *Glos.or.s.Ruth.2.*

Doctrina hæretica. Acetũ præterea significat sensus peruersos, aut hæreticos traditos sacræ scripturę. Ideo Num.6.a. ijs, qui se vouerũt dñ̃o, prohibet̃ aceti potio. Et hęretici potant Christũ aceto. ps.68. Matth.27.f. Marc.15.d. Luc.23.c. Ioã.19.f. Et qui nolũt mutare veterẽ hominem, sed in eo perseuerare, acetũ offerunt Chr̃o: quod ipse non vult bibere. Ipsi quoq; hæretici, qui à synceritate fidei degenerarũt, acetũ sunt molestũ dentibus, hoc est pręḍicatoribus. pro.10.d. *Hæretici.* *Ori.s.Matt. ho.35. Aug.s.ps.68. Beda.s.proue.10.*

Fides trinitatis. Acetabula argentea centum triginta siclorũ, vnius Dei triumq; personarum fidem designant. Nume.7.b. *Rup.s.nume.18.*

¶ACHAB.

AChab.i. frater patris: filius Amri, maritus Iezabelis: q regnauit super Israel viginti duobus annis: genuitq; Ochoziam, & Iorã, & Athaliam: fuit rex malus: & mortuus est in prelio contra Syros iuxta verbum Michææ prophetæ.

Achab, secundum ꝙ duxit Iezabelem gẽtilem, & crudelem, designat reges, qui pro humanitate sibi assumunt crudelitatem.3.reg.16.g.18.a.19.e.

Prælatus opponens se Diabolo. Populus Israel. Vt autem occurrit Benadab regi Syriæ in prælium.3.reg.20.a. designat principẽ, aut prælatum obijcientẽ se contra diabolũ. Designat etiã populũ Isræ̃l, cũ quo diabolus cõflictũ habuit. Eundẽ populũ designat, vt ꝑsequutus est Eliã, sicut populus Israel Chr̃m.3.reg.18.a. *Rup.s.s.reg.7.*

Principes sacerdotũ. Vt vero dixit Eliæ, Tu es ille, qui conturbas Isrẽl.3.reg.18.c. designat principes sacerdotum, de Christo similia dicentes: Hũc inuenimus subuertentem gentem nostram. Luc.23.a.

Diabolus. Vt autẽ sequebatur incurru post Eliam.3.reg.18.g. designat Diabolũ, qui compellit ire post Chr̃m, & non antecedere: quum Christus ei dixit Matth.4.b. Vade retro Satana.

Potentes cupidi. Cupiens Achab vineam Naboth. 3. reg.21. a. designat potentes cupidos alieni, & iniquos, ac impios, cupientes euertere spiritualia, vt seminent carnalia. *Orig.s.ps.36.ho.1*

Hæresiarchæ. Secundum autẽ quòd erat princeps Samarię, perquã intelliguntur hæretici, ipse Achab erit typus hæresiarcharum. Mich.6.d. *Hie.s.Mich.6.*

Vt mortuus est Achab, cum auderet congredi contra regem Syriæ.3.reg.22.f. designat superbos, qui viribus suis fidentes congredi audent contra diabolum: & ita pereunt.

¶ACHAIA.

Ecclesia ex gentibus. AChaia est prouincia Græciæ, in qua est Corinthus. Designare potest ecclesiam ex gentibus. Roma.15.f.2. Cor.9.a. acto.18.d.

¶ACHAN.

Malus religiosus. AChan.i. conterens, siue conturbans: filius Charmi de tribu Iuda, qui tulit de anathemate Hierico regulam auream, & nonnulla alia: cuius rei gratia populus punitus est. Iosu.7.a.22.d.1.par.2.a. Typus est religiosi malè viuẽtis: cuius infamia etiam ad cęteros diffundit. *Aug.q.in Iosu.8.*

Rup.s.Hose.2. Vbi cōsiderandū, malum vnius mēbri totū quodāmodo corpus inficere. Designat etiā Iudā Ischariotē & principes Iudæorū, qui tulerunt de anathemate occidentes Christum. Iudas & principes Iudæorum.

¶ACHARON.

ACharon, idest sterilis, vel eneruatio, seu euulsio, vel truncus: ciuitas Palestinorum. Acharonitæ, secundū q interpretantur steriles, designare possunt gētiles: vel negligentes bene agere. Et ideo steriles sine fructu operum: ideo eradicabunt, seu euellent. Iosu.15. f. Iudi. 1. d. 1. reg. 5. d. 6. d. Sopho. 2. a. 1. Mach. 10. g. Lyra.s.Sopho.2. Gentiles.

¶ACHATES.

Plini.37.nat.histo.10. AChates lapis niger, vt plurimum cum venis albis, interdum diuersorum colorum, quādoq; vnius: valet inprimis cōtra scorpiones: & quum est vnius coloris dicitur inuictū facere gestantem: qua ratione figura est constantiæ: & ponebatur in tertio ordine rationalis in pectore pontificis. Exo.28.c.39.c. Constantia.

¶ACHAZ.

AChaz, idest, apprehendens, siue possidens, aut tenens, siue robustus, aut vidēs: filius Ioathan rex Iuda: qui transtulit filium suum per ignem. 4. reg. 16. a. 2. par. 28. a. designare potest eos, qui filios suos nutriunt in vitijs, & concupiscentijs. Nutriētes f. concupiscen.

Hiero.s.Isa.1. Vt interpretatur robustus, eius tempore vidit Isaias visiones Dei. Isa.1.a. Quia robustis in Deo datur videre diuina.

Hie.s.Isa.7. Quū tempore Achaz venerunt multi reges contra Iudam. Isa.7.b. designat, regnante rege impio, & infideli, populum Dei multas pati afflictiones.

Hiero.s.Isa.14. Mortuo Achaz, vt malo principe, videntur etiam visiones, & habentur consolationes diuinæ: quia mortuo, vel eiecto diabolo ab anima, cognoscit anima diuina: & consolationem à Deo recipit. Isa.14.g.

¶ACHELDAMA.

ACheldama, idest, ager sanguinis: qui emptus est triginta argenteis, quibus venditus fuerat Christus seruator noster, in sepulturam peregrinorum: Matth.27.a. acto.1.d. Vide sepultura peregrinorum: & ager figuli.

¶ACHIAS, ACHIMELECH.

Greg.s.1.reg.14. AChias. i. vmbraculum, vel frater dñi: filius Achitob pōtifex: qui dedit panes ꝓpositionis, & gladium Goliath Dauid fugienti Saulē: cuius rei grā occisus est à Saule cum omni domo sua, excepto Abiathar filio, qui euasit. 1. reg. 14. a. designat eos, qui afflictos ab occultis hostibus protegūnt. Ideo in bello portabat Ephod. Protegentes afflictos.

Gre.s.1.reg.14. Idem applicuit arcam domini ad consulendum dominum. 1. reg. 14. c. quo designat peritos sacerdotes, qui pro domino debent maioribus, & principibus dare consilium. Sacerdotes p.

Lyra.s.1.reg.21. Idem dictus est Achimelech. i. frater meus rex, aut frater regis, aut cōsilij, vel fratris mei imperium: qui, vt dedit panes, & gladium Dauid, & postea occisus est à Saule, Christū designare potest, qui propter panes doctrinæ, & bona opera, ac miracula, occisus est à principibus sacerdotum. 1. reg. 21. a. 22. b. Christus.

Hila.s.ps.51. Vt interpretatur Achimelech fratris mei imperium, designare potest ecclesiam, quæ est imperium Christi: & dum dicitur venisse Dauid in domum Abimelech, intelligatur Christus in ecclesiam, tanq; in regnum suum venisse. ps.51. In titulo. Item designat quemcunq; fidelem, Christum verum Dauid in corde suo suscipientem. Ecclesia. Fidelis quilic.

Ambro.s.Luc.6.

¶ACHIMAAS.

Gre.s.reg.14. AChimaas. i. frater consilij, aut fratris cōsilium, aut frater ex ligno, vel fratris mei decor: pater Achinoam vxoris Saulis. 1. reg. 14. g. Et designat Christum, à quo est Achinoam. i. fratris mei requies, quæ designat bonam voluntatem, in qua requiescit Christus. Christus.

Glos.or.s.2.re.17. Lyra.s.2.reg.17. Achimaas alius filius Sadoc: qui absconditus est iuxta fontem, vt referret Dauid consilium Achitophelis, vt sibi prospiceret: designat renatos ex aqua, & spiritusancto: vel consolationes spiritussancti, quæ dantur afflictis. 2. reg. 17. d. 18. e. Baptizati. Cōsolationes spiritussancti.

Lyra.s.3.reg.4. Achimaas alius, q erat præfectus annonę Salomonis ī Nephtalim, figura est vnius è duodecim apostolis, q pręsunt ecclesię ī ministrandis alimentis spūalibus. 3. reg. 4. b. Vnus ex ap.

¶ACHIMAN.

Ori.s.Iosu.ho.20. AChiman. i. frater pręparatus, vel frater dexteræ, aut frater sine cōsilio: filius Enac, ex gigantibus, qui habitauerunt in Hebron. Nu.13.c. Iosu.15.c. typus est superborū hypocritarū: ideo interpretatur sine consilio, & filius Enac. i. Inanis humilitatis: quia nihil magis sine consilio, quam relinquere Deum verum, idq; cum simulatione sanctitatis. Hypocritæ.

Achimelech, quære Achias.

Achinoam.

AChinoam, idest, fratris pulchritudo, aut iucunditas, aut frater motionis, vel fratris mei requies: vxor Saulis: de qua vide in Achimaas.

Achi-

Synagoga. *Ecclesia.* Achinoam alia vxor Dauid, mater Amnon: quę prius ducta est à Dauid, quàm Abigail: qua ratione significat synagogam, quæ ecclesiam præcessit tempore. 1. reg. 25. g. 2. reg. 3. a. Vel designat ecclesiam in antiquis patribus. *Ambro. epis. 13. Rup. 2. s. reg. 12.*

¶ ACHIOR.

ACHior, idest, lumen, aut frater ignis: dux Ammonitarum: qui cum Iudæorum gentem apud Holophernem laudasset, ad eos missus est vinctus: factusq; est Iudæus.

Hæretici. Vt erat Ammonites, figura esse potest hæreticorum, qui tamen conuertuntur ad ecclesiam. Iudith. 5. a. 6. a. 14. a. *Lyra. s. Iudith. 5.*

Prædicatores. Vt autem audacter vera dixit coram principe, à quo male affectus est, typus est prædicatorum, qui affliguntur, quum audent dicere veritatem. *Lyra. s. Iudith. 6.*

¶ ACHIS.

Sacerdotes, & scribæ. ACHis. i. quomodo est: rex Geth, coram quo Dauid simulauit insaniam. 1. reg. 21. d. figura esse potest sacerdotum, & scribarum Iudæorum, qui Chr̃m tanq̃; insanum habebant. *Aug. s. ps. 33.*

Increduli. Vel secundum sui nominis interpretationem significare potest incredulos sacramento eucharistiæ, qui dicunt, quomodo est?

Gentiles. Vt autem suscepit Dauid confugientem ad se in Siceleg cum sexcentis armatis, figura est gentilium suscipientium Christum, & eius prædicatores. 1. reg. 27. a. 29. d. *Lyra. s. 1. reg. 27.*

¶ ACHITOPHEL.

AChitophel. i. frater ruinę, vel fratris ruina, vel frater defectus, vel frater insipiditatis: Gilonites consiliarius regis Dauid, qui fuit in cõiuratione Absalom: eiusq; consiliũ habebatur quasi cõsiliũ Dei. Qui cũ vidisset cõsilio suo Absalonẽ nõ obtẽperasse, ac prospiceret lapsum eius futurũ, laqueo se suspẽdit. 2. reg. 15. b. 17. f. figura esse potest scribarũ, & Iudęorũ, *Iudæi.* qui insurrexerunt in Chr̃m, sicut ille contra Dauid. Et etiam potest esse typus hæreticorũ, *Hæretici.* qui prauis consilijs auertunt fideles à Christo. Et vt interpretatur fratris ruina, & laqueo vitam finiuit, designat Iudam, qui etiam dicebatur frater Christi, sicut cęteri apostoli. Et fuit ruina Christi: & tandem ipse laqueo perijt. *Iudas.* *Aug. s. ps. 7. Rup. 11. s. Matth.*

¶ ACHITOB.

Christus. AChitob. i. frater bonitatis, vel frater meus bonus: filius Phinees pontifex de linea Ithamar, pr̃ Achiæ. 1. reg. 14. a. typus est Christi, qui solus est frater bonus, fuitq; frater Ichabod, hoc est, Christus fuit frater Iudæorum. *Gre. s. 1. reg. 14.*

¶ ACHOR.

Pœnitentes. AChor. i. conturbatio: & vallis Achor est vallis conturbationis: vbi lapidatus est Achan: quia de anathemate Hierico tulerat: & significat eum, qui turbato corde humiliatur per pœnitentiam. Iosu. 7. d. Et vallis Achor fit in cubile armentorũ, quũ p pœnitentiã eleuantur peccatores in spẽ: & pascũtur ibi per intelligentiã scripturarũ. Isa. 65. b. Hose. 2. c. *Hiero. s. Isa. 63. 65.*

Hierusalem. Potest etiam designare Hierusalem: vbi perierunt Iudas & Iudæi cum templo & ciuitate: & aperta est spes fidelibus. *Rup. s. Hose. 2.*

Acies, quære, Exercitus.

Acies gladij.

ACies est pars acuta gladij, aut alterius instrumenti ad scindendum apti.

Corda inerudita. Acies vomerum corda, aut mẽtes significare possunt. Et acies vomerum sunt retusæ, quum corda simplicium sunt inerudita. 1. reg. 13. d. *Gre. s. 1. reg. 13.*

Acies gladij aliquando dicit persequutionem prauorum in bonos. Hebrę. 11. f.

¶ ACINVS.

ACinus est granum, vel fruticum, vel arborum quum densius nascuntur, vt grana vuę: hęderæ, & similium acini dicuntur.

Acinus vuæ interdum ponitur ad designandum minimum aliquid. vt Nume. 6. a. prohibetur ijs, qui sanctificantur domino, ne comedant ab vua passa vsq; ad acinum.

Colligere acinos post vindemiatores. Eccl'i. 33. c. dicitur, quum quis post expletum opus venit ad laborandum.

¶ ACQVIESCERE.

ACquiescere est aliorũ dictis assẽtiri, aut volũtati alicuiꝰ obtẽperare. Rarũ est ĩ allegorijs

Aquiescere dicitur Deus voci deprecantium, quum facit id, quod rogatur: & ediuerso non acquiescit, quum non vult facere, quod rogatur. Deut. 1. g. Prouer. 6. d.

Acquiescit carni & sanguini, quisquis carnalibus propinquis, & cõsanguineis carnaliter suadentibus assentitur. Sic non acquieuit Paulus carni, ac sanguini. galat. 1. c.

Acquiescere verbis mendacibus dicit Pharao filijs Israel, si obtemperent Mosi, & Aaron. Exo. 5. b. Quia diabolo verba Dei videntur mendacia: vide mendacium.

Acquiescens Abraham Sarę deprecanti coniunctionem cũ ancilla. Gen. 16. a. designare potest Chr̃m consentientẽ in adiungenda sibi synagoga. Ediuersò acquiescens Iacob cõsi-

lijs matris in sumenda vxore de Mesopotamia. Gen.27.b. est Chrs cõsentiens in adiungẽda sibi ecclesia ex gentibus.

Lyra.s.gene.16. Designat etiam Abrahã condescensionẽ factam carni ex rationabili causa.

Acquiescens Iacob placito Laban in pascendis ouibus.Ge.29.f.

Non acquiescens Ioseph operi nefario.Gen.39.b.notum est laudabile opus in non consentiẽdo peccato.Simile est.Deut.13.b. 2.par.24.e.prouer.5.a.Sic non acquieuit Elisæus roganti Naaman,vt acciperet aliquid ab eo.4.reg.5.e. Et acquiescere plurimorum sententiæ, est sequi viam latam,perquam multi pereunt.Exo.23.a.

Lyra.s.numer.20. Nolens acquiescere rex Edom deprecanti Mosi trãsitum per terram suam, designat nolentes admittere prędicatores,nec suscipere fidẽ Christi. nume.20.d.vel sunt terreni in ecclesia impedientes eos,qui volunt bene operari.

Non acquiescens Roboam populo deprecanti, vt alleuiaret iugum à patre suo illis impositum.3.reg.12.d.2.par.10.c.

Acquiescentes Romani ad omnia,quæ postulabantur à Iudęis.1.Mach.8.a.designãt gentilitatem libenter suscipientem fidem Christi.

Acquiescere interdum est credere,& fidem adhibere.2.par.30.b.Proue.13.c.Et ediuersò non acquiescere,est non credere:vt quũ filij Israel non acquiescebãt Mosi.Exo.6.b.nume.14.g.Et.1.reg.15.c.Iob.22.c.Roma.2.b.1.Timoth.6.a. *Credere.*

Acquirere, Adipisci.

ACquirere est quęrendo adipisci.secundũ id,quod acquirĩt, nõnullas habet allegorias.

Augu.s.ps.77. Acquisiuit Iacob multa in Mesopotamia.Gen.31.c.per quę intelligitur acquisitio gentiũ ad fidem per Christum facta.vnde dicitur populus acquisitionis.1.Pet.2.b. Et acquisiuit dextera Dei montem,hoc est,Christus ecclesiam.ps.77.acto.20.f. *Adipiscens Christus gentes.*

Caßiodor.s.ps.68. AcquirereHierusalẽ hęreditate,est adipisci cœlestẽ patriã.ps.68.g.Datur etiã acquisitio animæ.Eccl'i.44.a.46.a.49.d.50.a.Hebrę.10.g.Et adipisci repromissiones. Hebræ.6.c.11.g. *Acquirere cœlestẽ gloriam.*

Lyra.s.ps.118. Acquirere hæreditate testimonia Dei, est inuiolabiliter ea seruare.ps.118.Sic datur acquisitio sapientię Prouer.3.b.4.b.16.b. *Seruare precepta.*

Acquirere sibi nomen æternum.1.Mach.6.f. est acquirere famam.Et acquirere sibi gradum bonum.1.Timoth.3.c.est acquirere honorẽ vel in hac vita,vel in patria.

Ambro.s. Luc.19. Acquirere decẽ mnas,est pci pe mystica legis,& moralia documẽta pbitatis.Luc.19.c.

Acquirens rex Tyri aurum,& argentum,est Lucifer,cui data fuerũt dona gratuita,quũ est creatus.Ezech.28.b. *Lucifer.*

Lyra.s.Eccl'æ.3. Acquirere absolutè assequutionem diuitiarũ significare solet.Eccl'ę.3.a.Sapi.14.a. Eccl'i.42.a.Baruch.4.b. Designat etiã tẽpus acquirendi,tempus bene operãdi in hac vita.

Acquirere perditionem operibus manuũ,est dãnari propter peccata.Sapi.1.c.Sic & iniustitia dicitur ibidem mortis acquisitio.Et acquirere sibi damnationẽ.Roma.14.a.

Acuere, Acutus, Aculeus, Stimulus, Acus.

ACuere est acutum facere.Acutum autem est,quod acumen habet ad pungendum subtile.Nõnullas admittit allegorias.

Glos.inter.s.Deut.32. Acuere dicitur Deus gladium,vt fulgur.Deut.32.f. quum parat repẽtinam perditionem tanq; vehementer iratus.Sic dicitur.Sapi.5.d.Acuet durã iram in lanceam.Et gladius dicitur procedere de ore Christi bis acutus. Apoc.1.d.2.d.19.c. quòd nemo possit eius vindictam euadere.Et acuta falx in manu filij hominis.Apoc.14.c.

Gre.s.1.reg.13. Acuere vomerẽ apud fabros Philistinorũ.1.reg.13.d.est sanctæ prędicationis studiũ seculari eruditione cõponere.Acuere verò ligonẽ, est ad proprię vitę institutũ eisdẽ literis instrui.Acuere autẽ securim,est instrui ad colligẽda fidelium exẽpla.Et acuere tridentem,est discretionem perficere. *Instrui philosophia.*

Basi.s.ps.44. Arno.s.ps.119. Aug.s.ps.44. 119. Acuere sagittas est parare verba Dei cor penetrantia.ps.44.119.Prou.25.c.Isa.5.g.Iere.51 b.Acuit etiam sagittas Christus,quum disposuit discipulos ad prędicandum.ps.44. Sagittę etiam acutæ potentis dicuntur pœnitentia cum oratione, & ieiunio. ps.119. Acutæ etiam sagittæ dicuntur vis charitatis,& autoritates sacræ scripturæ. *Parare uerba Dei. Disponere ad prædicandũ. pœnitentia. Vis charitatis.*

Glos.inte.s.Exo.4. Acutissima petra dicitur Christus.Exo.4.f. *Christus.*

Acutus dicitur spiritus sapientiæ,quia penetrat omnia.Sapi.7.c.

Acuere in pręliũ elephãtes,est incitare principes infideliũ aduersus fideles.1.Mach.6.d.

Aug.s.ps.63.139. Acuere linguas sicut serpentes,dicunt,qui detrahunt, male dicunt,decipiunt,& cętera linguæ vitia exercent.ps.139.Vnde & lingua dicitur gladius acutus.ps.56. Et nouacula acuta.ps.51.Prouer.5.a.Eccl'i.21.a.Isa.7.d.Ezech.5.a.Et acuerunt Iudęi linguas tanquam gladiũ: quia lingua occiderunt Christum.ps.63. *Detrahere.*

Aug.83.q.70. Stimulus mortis dicitur esse peccatum.1.Cor.15.quia peccato facta est delectatio,quæ iã possit

posſit reſiſtere bonæ voluntati:& cum dolore cohiberi.

Sētētiæ hæreticorū. Aculei in caudis locuſtarum, deſignare poſſunt fraudulentas ſentētias hęreticorū. Apoc. 9.b. Eoſdem hæreticos deſignare poteſt aculeatus bruchus. Iere. 51.c. *Glo. ordi. ſ. apoc. 9.*

Acus, quæ eſt ad ornatū mulierū, & ad cōſuendas veſtes foramē habens ad ſuſcipiēdū filū, deſignare poteſt regulā, qua ſtringebant filię Siō ad cuſtodiendā legem. Iſa. 3.d. *Hiero. ſ. Iſa. 3.*

Acus etiā, qua corporū vulnera aſſuuntur, & diſſuta veſtiū retexunt, & mors ipſa cōpungitur, deſignat verbi noui prędicationē, qua mētis vulnera, & oīa diſsipata ad vnitatē per cōpunctionem redigunt: quę, cum difficilia ſint diuitibus, dicitur facilius eſſe camelū per foramen acus tranſire, quā diuitē intrare in regnū cœlorū. Matth. 19.e. Marc. 10.c. Luc. 18.e. *Hila. ſ. Matth. cāo. 19.*

Chriſtus. Poteſt etiam acus Chriſt⁹ intelligi, cuius foramen, eſt anguſta via paſsionis eius: & per ipſum diſſuta, & diſsipata noſtra conſolidantur. *Ambro. ſ. Luc. 18.*

Acuitur ferrum ferro, quum amici mutuo ſe adiuuant, vel in acquiſitione virtutis, vel ſcientiæ, ſeu veritatis cognitione. Pro. 27.c. *Beda. ſ. puerbia. 27.*

Ada.

Gula. ADa. i. congregatio, ſiue ornata: altera vxor Lamech mater Iabel, & Iubal. Gen. 4.c. figura eſt inuentorum varietatis ferculorum, & gulæ. Ideo mater eſt Iabel, qui fuit pater paſtorū, & Iubal, qui fuit pater canētium cithara, & organo: quę omnia oriunt ex gula.

Alia fuit Ada vxor Eſau: quæ poteſt idem ſignificare: cum Eſau ob gulam edulij primogenituram amiſerit. Gene. 36.a.

Adad.

Diabolus. ADad. i. clamor, aut ſonitus: princeps Idumęus, aduerſarius Salomonis. 3. reg. 11.c. figura eſſe poteſt diaboli, qui aduerſarius eſt Chriſti veri Salomonis: & eſt clamor, aut ſonitus, quia tanq; leo rugiens quęrit quem deuoret. *Lyra. ſ. 3. reg. 11.*

Adæquare, quære Aequalis.

Adam.

ADam. i. homo ſiue terrenus, aut rufus, vel ſanguineus. fuit primus homo principiūq; generis humani ď cuius latere formata eſt Eua: qui eiectus eſt é paradiſo terreſtri, ob tráſgreſsionem pręcepti de eſu ligni ſcientię boni, & mali: eiuſq; peccato totum genus humanum eſt infectum peccato originali: ſepultus eſt in Hebron: vt dicitur Ioſu. 14.d. Oſtēditur autem fuiſſe ſaluus, per hoc, quod dicitur. Sapie. 10.a. Hæc illum qui primus formatus eſt à Deo pater orbis terrarū, cum ſolus eſſet creatus, cuſtodiuit, & eduxit illū à delicto ſuo.

Chriſtus. Cum ei dormienti extracta eſt coſta indeq; formata eſt Eua. Gene. 2.d. Figura eſt Chriſti in cruce dormiētis: ex cuius latere formata eſt eccleſia: eſtq; poſita caro ꝓ coſta, quia Chriſtus pro nobis factus eſt infirmus: & ſolet dici ſecundus Adam. Dicitur Adā exemplū Chri. Zach. 13.c. Quia ſicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes viuificabuntur. *Beda. ſ. gēne. 2. Rup. ſ. Zachari. 13.*

Mens. Vt autem conſenſit Adam mulieri in peccatum. Gen. 3.b. figura eſt mentis, aut perfecti ſenſus conſentientis ſenſui in peccatum. Vnde Deus Adam vocat, dicēs: Vbi es? quia mens rationis capax eſt reprehendenda, non ſenſus. *Ambro. de para. 2. Philo. 2. allegó. Beda. ſ. gen. 4.*

Peccator. Adā, vt abſcōdit ſe poſt peccatū, figura eſt peccatorū, q̃ erubeſcūt confiteri peccata ſua. Gen. 3.b. Et ꝓpter peccatū ſolet dici vetus homo, aut vet⁹ Adā: eſtq; typus veteris hominis, carnalis, & peccatoris ī his ferè locis. Gen. 4.5. Deut. 32.a. Eccl'i. 33.b. 35.d. 40.a. Hoſe. 6.c. 11.b. Zacha. 13.c. Roma. 5.c. 1. Cor. 15.c. 1. Timoth. 2.d. Iudę. e.

Adam formatus eſt extra paradiſum: mulier verò licet ignobilior, in paradiſo: nequis de loci nobilitate præſumat. *Ambro. de para. 4.*

Adama.

Peccator. ADama. i. terra, aut ſanguinea, vna ex ciuitatibus regionis Sodomorum, quæ ſubuerſa eſt: figurā tenet peccatorū, qui in infernū ſubmergunt. Gen. 10.c. deut. 29.d. Hoſe. 11.c.

Adamare, quære Amare.

Adamas lapis.

ADamas ſui nominis lapis eſt, quē latinè indomitū poſſumus appellare: eò quòd nulli cedat materię, nec ferro quidē: nā ſi ponat ſuper incudē, & graui ictu feriat mallei, antea incus & malleus vulnus accipiūt, quā adamas conterat. Cūq; ignis oīa domet, & vniuerſa metalla conſumat, reddit adamantem duriorē: vt ne paruulū quidē in eo angulū vis nimij ardoris obtūdat. Vidi & in auro adamantē magnitudine milij: cūq; vicinū cōſumat aurū longo vſu, ac nimia vetuſtate, ſolus adamas non atterit: & nulla lima imminui poteſt. Sed è cōtrariò limā terit: & quicquid attigerit lineis ſulcat. Hic lapis duriſsimus, & indomabilis, ſolo hircorū cruore diſſoluit: & miſſus in calidū ſanguinē, perdit fortitudinē ſuam. Eſt autē *Hie. ſ. Amos. 7. Plini. 38. natu. hiſto. 4.*

paruus & indecorus, ferrugineum habens colorem, & splendorem crystalli: quatuorq; genera adamantis describuntur. Primus est Indicus, secundus Arabicus, tertius Macedonicus quartus Cyprius, pro qualitate regionum plus, vel minus duritiam possidentes. Dicitur quoq; in electri similitudinem venena deprehendere, & maleficis resistere artibus. Talis est dominus, & saluator, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominũ factus, & habitu inuentus, vt homo: humilians semetipsum factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Philip. 2. a. De quo Isaias scribit. 53. a. Non est species illi, neq; decor: vidimus eum, & non erat pulchritudo, despectum, & nouissimum hominum: virum dolorum, & scientem infirmitatem ferre. Hic Amos. 7. b. Dicitur stare supra murum adamantinum. i. super sanctos, & apostolos suos: quibus donauit, vt & ipsi adamantes vocarentur, & à nullo superati, dicerent. Rom. 8. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persequutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Et iterum: Certus sum, quia neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neq; instãtia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profundum, neq; creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro. Petrus quoq;, qui erat fortissimus adamas portæ inferorum non præualuerunt aduersus eum. Hic vir & dominus, qui stat supra murum adamantinum, habet in manu sua adamantem: qui nisi Dei teneatur manu, & illius valletur auxilio, omnem perdit fortitudinem, dicente domino in euangelio. Ioan. 10. f. Nemo potest rapere de manu patris mei. Et in tantum robustus est, vt dicatur ad eum. Isa. 43. a. Si transieris per ignem, flamma non comburet te: quantoq; magis tentationibus cæditur, tantò fortior fit: & pro nomine saluatoris inter flagella lætatur. Cumq; à nullo superari queat, solo mortiferæ libidinis calore dissoluitur. Hæc enim sanguinis hircorum, & ipsius hirci dicitur esse natura, vt sit ad libidinem calidissimus: & quod ignis edomare nequeat, solus illius dissoluat cruor. Dicitur autem Deus. Ezech. 3. c. posuisse faciem Christi, vt adamantem, & vt silicem. Quod & de apostolis, & de prędicatoribus dicitur: quorum facies vt adamas ponitur, si ab auditoribus honorantur, vt silix verò, si ab auditoribus conculcantur. Potest etiam significare adamas iustos in tentationibus constantes.

Christus. *Ori. s. Iere. ho. 3. et s. Iob. libr. 2.* *Cyril. 4. s. Ioan. 51.* *Apostoli & sancti.* *Gre. s. Ezec. ho. 10.* *Iusti constantes.*

Glo. inte. s. Zach. 7 *Rup. s. Zach. 7.* Adamas quandoq; significat duros, & impœnitentes: qui dicuntur cor suum posuisse, vt adamantem. Zach. 7. c. Nec lentescere valent, nisi tincti sanguine Christi. Sunt duri ad resipiscendum, sed molles ad libidinem. *Impœnitentes.*

Ori. s. Iere. ho. 12. *Hie. s. Iere. 17.* Adamas etiam significat peccatum indelebile: vt peccatum Iudæ scriptum dicitur stilo ferreo in vngue adamantino. Iere. 17. a. Vbi designatur perpetuitas peccati Iudæorum, quũ dixerunt, Sanguis eius super nos, & super filios nostros. *Peccatũ Iudæorum.*

Adaperire, uide Aperire.

Adaquare, uide Aqua.

Adarezer.

ADarezer. i. decor, aut pulchritudo auxilij, aut atrium pulchritudinis, siue habitaculi, vel generationis: rex Soba aduersarius Dauid. 2. reg. 8. a. 3. reg. 11. d. 1. par. 8. b. typus est diaboli Christo aduersantis. Fuit rex Soba, quod interpretatur inflatio, aut tumor: quia ipse est rex super omnes filios superbiæ. *Diabolus.*

Adaugere, quære Augere.

Addere, Adijcere, Adiungere, Apponere, Superaddere.

ADdere est aliquid rei alicui adiũgere. Habet allegorias secũdũ id, quod addit, aut cui addit. *Gre. s. 1. reg. 3.* Addit Deus apparere in Silo. 1. reg. 3. d. hoc est, in ecclesia: quia ex quo semel manifestatus est in ecclesia semper apparet per nouas reuelationes. *Apparens Christus in ecclesia.*

Hie. s. Iob, 42. et s. Isa. 38. *Hila. s. ps. 60.* Addidit Deus Iob cuncta duplicia. Iob. 42. c. quũ eũ remunerauit post tribulationẽ: vel quũ Chro dedit vtrũq; populũ. Sic orat Dauid. ps. 113. Adijciat dñs super vos. Et adijcere dies super dies, est ab hac vita pducere ad ęternitatẽ. ps. 60. Et addidit Deus Ezechię quindecim annos vitę, ad designandam resurrectionem, quæ in hebdoade & ogdoade designatur. Isa. 38. b. De his. prouer. 9. c. Eccl'ici. 37. d. 39. d. *Remunerãs Deus.*

Glo. ordi. s. prou. 1. Additur gr̃a capiti, quũ datur doctrina noui testamẽti, cũ spe regni cœlestis. pro. 1. b. Et addidit Deus sapientiã, quũ doctrinę veteri addit nouã. pro. 9. b. Et disciplinã. Eccl'ici. 17. b. 15. c. Ad idem adijcere ad se verbum sapiens. Eccl'ici. 21. c. Et additur annus ad annũ, quũ legi veteri additur noua. Isa. 29. a.

Arno. s. ps. 113. *Hie. s. Isa. 11.* Cum dicitur. ps. 113. Adijciat dñs super vos, & super filios vr̃os, potest intelligi ppheta orare, vt ad numerũ apostolorũ, & ecclesiæ adderet Paulus. Et adijcit dñs secũdo manũ ad posidẽdũ residuũ populi sui, quũ post aduẽtũ spũssancti cõuertit multos ex Iudęis. Isa. 11. c *Conuersio Pauli Iudæorum.*

Addita-

Additamenta, quæ ponit Deus super Dibon. Isa. 15. d. dicuntur esse, cum super merorem additur meror pœnitentiæ. Hie. s. Isa. 15.

Adijcere, vt resurgat, dicitur vel de Christo, vel de peccatore. ps. 40. Isa. 24. d. Amos. 5. a. Christus enim adiecit, vt resurgeret, quia post mortem propria virtute surrexit. Peccatores vero non adijciunt, vt resurgant: quia non resurgent in iudicio, nisi ad casum inferni. Hie. s. Isa. 24.

Castigans Deus. Addit furor domini irasci, quum denuò castigat relabentes in peccata. 2. reg. 24. a. Et dicitur addere correctiones septuplum, cum omnibus modis, & plenissime castigat. Leui. 26. c. Sic addit, vt faciat admirationem, quum grauiter castigat. Isa. 29. e. Glo. ord. s. Leui. 26

Non addit Deus, vt liberet, quum relinquit, quos prius liberauerat, rursum ipsum offendentes. Iudi. 10. c. Hose. 1. c. 9. d. Sic non addit in superducere murum, quum non vltra munit, ac protegit populum Israel. Amos. 7. b. Sic dicitur thre. 4. c. Non addet Deus vltra, vt habitet in eis, nec addet, vt respiciat eos. Cum autem dicit ibidem. d. Non addet vltra, vt transmigret filiam Sion, vel designat, ita dispersam esse, vt amplius congregari non possit in terram suam, vt inde valeat transmigrare: vel designat securitatem fœlicitatis, quum absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum. Hie. s. Amos. 7.

Multiplicatio prædicatorum. Addit dominus mittere alium seruum. Luc. 20. b. quũ multiplicat prædicatores. Et quũ mittebat patriarchas & prophetas. Glo. ord. s. Luc. 20

Cõuersio multorũ. Diuitiæ addunt amicos plurimos, quum prędicatores ad Christum conuertunt plurimos. prouer. 19. a. Sic addere diuitias, est adiungi plures ad fidem, & thesauros ecclesię. Eccl'ici. 2. d. Et addunt mites in domino lętitiam, quum apostoli, & apostolici viri conuertũt multos ex gentibus: & in domino gloriãtur. Isa. 29. f. Et qui prius ab hominibus erant contempti: postea in domino Israel exultant. Hie. s. Isa. 29.

Addit fortitudinẽ iustus mũdis manibus, quũ opera sua ꝓuehit ad ꝑfectionẽ. Iob. 17. b. Gre. 13. mor. 19.

Adijcere super laudem Dei. ps. 70. est quum ad laudem iustitiæ Dei, qua poterat genus humanum condemnare, addita est laus misericordiæ, qua dignatus est ipsum redimere. Aug. s. ps. 70.

Addens scientiam addit dolorem. Eccl'tę. 1. d. hoc est, qui addit cognitionem sui, & peccati, & diuinę bonitatis, dolet & propter miseriam, & propter absentiam tanti boni: vel dolet sapiens, quod cum labore quæritur sapientia, & cum labore conseruatur. Aug. 4. de tri. 1. Hie. s. Ecclesiastẽ. 1 Gre. s. Ezec. ho. 10.

Addi inimicis Pharaonis, est relicto diabolo transire ad familiam Christi, quę est hostis diaboli. Exo. 1. b. Vel adhærere prædicatoribus, aut mandatis Dei. Beda. s. Exo. 1.

Addere ad medium sicli, est facere aliquid supra præcepta: vt faciunt seruantes consilia. Exo. 30. b. Idem significare potest addere libamenta sacrificijs. Leui. 9. c. Glo. ord. s. Exo. 30.

Addere loqui, aliquando in bonum, aliquando in malum sumi potest secundũ id, quod quis loquitur. gen. 24. c. 1. reg. 3. a. 3. reg. 21. c. Iob. 39. d. Eccl'ici. 11. a. Et non adijciens Amos vltra prophetare super Bethel. Amos. 7. c.

Addere quintam partem ad decimas. Leui. 27. d. est adiungere intelligentiam supra obseruantiam legis. Addere etiam quintam partem ad pretium animalis immundi. Leui. 27. b est addere sapientiam quinq; sensibus: vel laborẽ exhortationis indigẽtibus sibi subiectis. Isy. s. Leui. 27.

Adijcere ad staturam suam, profectum in vita spirituali, & virtutibus designare posse videtur: quod sine speciali Dei auxilio fieri non potest. Matth. 6. d. Luc. 12. d.

Non adijcit, vt pertranseat Belial super Iudam. Nahum. 1. d. quum princeps huius mundi eiectus est foras.

Addiderunt Iudæi dolorem supra dolorem vulnerum Christi. ps. 68. quum persequuti sunt eum vsq; ad mortem crucis: & præterea sepulcro eius addiderunt custodiam. Additur etiam dolor super dolorem, quum super vulnera ex primo homine accepta, adduntur alij dolores. Idem designare potest quum Roboam addidit super iugum patris sui. 3. reg. 12. c. Hila. s. ps. 68. Aug. s. ps. 68.

Addere ad verbum Mosis, est adiungere legi aliqua falsa. deut. 4. a. 12. d. Sic hæretici addunt verbis Christi sua peruersa dogmata. Iob. 29. d. 34. d. 40. d. prouer. 30. a. Eccl'tę. 3. c. Eccl'ici. 18. a. 42. d. Hie. s. Iob. 31.

Addentes facere malum, sunt dantes locum diabolo. Iudi. 3. b. 4. a. Iob. 34. d. 2. par. 28. b. 1. Esdr. 10. b. Eccl'ici. 3. d. 5. b. 19. b. 21. a. Isa. 1. a. 23. c. Hose. 13. a. Et semper peccãtes addunt peccatum super peccatum: & qui alijs vitijs addunt dogmatum prauitatem. Isa. 30. a. Ori. s. Iudi. ho. 3. Hie. s. Isa. 30.

Non addens Saul quęrere Dauid. 1. reg. 27. b. Cessationem persequutionum infidelium, & hæreticorum designare potest: qui non cessant, nisi quia amplius facere non possunt.

Fauor principum fidelium. Addens Alexander glorificare Ionathan. 1. Macha. 10. g. Designat fauorem principum fidelium erga pręlatos ecclesiasticos.

Addô.

ADdo. i. testimonium eius: pater Barachiæ. Zacha. 1. a. designat ꝙ per testimonium Dei habetur eius benedictio. Hie. s. Zach. 1.

Adducere.

ADducere est ad aliquem, seu ad aliquid ducere: de quo, pręter ea, quæ hîc ponuntur, vide in verbo ducere.

Adducit Deus omne bonum, quum dat beatitudinem. Iere. 32. g. Et dicitur tunc adducere diem consolationis. thre. 1. g. *Dans Deus fœlicitatem.*

Glo. inter. s. Isa. 56. Adducit dominus ad montem sanctum suum gentes, quum eas deducit, ad Christum & ad fidem, & confessionem sanctæ Trinitatis. ps. 42. Isa. 56. c. Ezech. 34. d. 36. e. 37. e. Zacha. 8. b Et adducit in Galaad, hoc est, à carnalibus ad spiritualia. Zacha. 10. d. Sic adduxit Simon milites à Galilęa in Iudæam. 1. Mach. 5. c.

Hie. s. Hose. 13. Adduxit dominus ventum vrentem de deserto. Hose. 13. d. quum Christum fecit concipi de virgine per spiritum sanctum. Sic adduxit seruum suum orientem, hoc est, Christum incarnatum. Zacha. 3. d. *Incarnatio Christi.*

Rup. s. gen. 8. Adduxit dominus spiritum super terram. gen. 8. a. quum reduxit Christum ad vitam per resurrectionem. *Resurrectio Christi.*

Ori. s. gen. ho. 15. Adducere Iacob ab Aegypto, promisit illi Deus. gen. 46. a. designans se educturum eũ esse à limbo.

Gre. s. 1. reg. 16. Adducitur Dauid futurus rex, qui latebat in pascuis, ad Saulem 1. reg. 16. c. quo designat futurum prælatum prius occultari debere, & in pascuis suæ mentis inueniri. Adducitur etiam Dauid ad Saulem, cum asseritur Christus ad redemptionem humani generis per assũptam carnem iam venisse. Et adduxit Deus Dauid ad statum regium, hoc est, Christum. 2. reg. 7. c.

Aliter iussus est Dauid adduci ad Saulem, vt occideretur. 1. reg. 20. f. designans quũ pharisæi, & sacerdotes mittebant ministros, vt captum ducerent Iesum.

Lyra. s. 1. reg. 21. Adductus autem Dauid ad Achis regem Geth. 1. reg. 21. d. Designare videtur transitum Christi ad gentes. Vel adductus est ad principes Iudæorũ, qui reputabant eum insanum. *Transitus Christi ad gentes.*

Hie. s. ps. 44. Adduci virgines post filiam regis in lætitia, & in templum regis dicuntur, quia vicinitatem habent cum filia regis, quæ est ecclesia. Adducũtur autem post eam, quę conuertuntur ad Christum: & in templum, hoc est, in cœlestem gloriam. ps. 44.

Adducturam se dicens Iudith Holophernem per mediam Hierusalem. Iudith. 11. c. designauit triumphum futurum sanctis in cœlo de victoria aduersus diabolum.

Glo. inte. s. Isa. 66. Adducentes fratres suos de cunctis gentibus ad montem sanctum Dei. Isa. 66. c. sunt apostoli, & pręedicatores conuertentes pręedestinatos per suam pręedicationem. Sic adducit Deus semen filiorũ Israel de terra aquilonis. Iere. 23. b. 31. b. Et adduxit Andreas Simonẽ fratrem suum ad Iesum. Ioan. 1. f. Et adduxerunt filij Iacob fratrem minimum ad Ioseph, hoc est, apostoli Paulum ad Christum. gen. 32. d. Et adducentes discipuli asinam, & pullum ad Iesum. Matth. 21. a. Luc. 19. c. sunt conuertentes ex Iudęis, & gentibus ad ipsum. *Ori. s. Mat. ho. 14* *Conuersio prędestinatorum.*

Hie. s. Isa. 14. Adducentes aduenę filios Israel ad locum suum. Isa. 14. a. sunt gentiles suscipientes apostolos, & subijcientes se fidei. *Suscipientes gentiles apostolos.*

Gre. 18. mor. 1. *Hie. s. Iob. 27.* Adducit Deus ad amaritudinem, quum tentari permittit, vt probentur electi. Iob. 27. a. Et adducit in tenebras, quum cadere permittit in tribulationẽ. thre. 3. a. Baruch. 4. b. Adduxit etiam ad amaritudinem Christũ, videlicet ad passionem. *Tentationes. Passio Christi.*

Adduxit Deus animalia ad Adam. gen. 2. c. ostendens quanto priuilegio homo pecoribus antecelleret.

Adducentes filij Israel patrem suum ad Ioseph. gen. 45. d. dici possunt apostoli adducẽtes populum Iudaicum ad Christum. *Cõuersio Iudæorum.*

Adducere pecora in Aegyptum pro tritico. gen. 46. d. 47. d. est bestiales motus amputare ad vacandum vberius verbo Dei. Adducere autem animal immundum ad sacerdotem. Leui. 27. c. est proponere illi simplices, & rudes, vt det illis formam salutis. *Isych. s. Leui. 27.* *Amputare motus bestiales.*

Glo. inte. s. Leui. 4 Adducere vitulum ad ostium tabernaculi. Leui. 4. a. est Christum crucifigi, vt aperiret ostium cœlestis tabernaculi. Aut doctrinam apostolorum tradi, per quam patet aditus ad regnum cœlorum. Adductus autem Iesus ad summum sacerdotem, & ad alios iudices, impleuit figuram vituli oblati. Marc. 14. f. Luc. 22. g. Ioan. 7. f. 18. c. e. 19. a. c. *Crucifigi Christũ.*

Gre. s. 1. reg. 1. Adducere puerum Samuelem in tribus vitulis. 1. reg. 1. d. est agere gratias summę Trinitati de largitate spiritualis muneris. *Gratiarum actio.*

Gre. s. 1. reg. 14. Adducere bouem in manu sua. 1. reg. 14. e. est peccatum elationis pœnitentiæ afflictione delere: idq; vsq; ad noctem, hoc est, vsq; ad mortem: quia posteà non est tempus pœnitendi. Adducens autem Ioab Absalom in Hierusalem. 2. reg. 14. f. indicat eum, qui reuocat peccatorem pœnitentem ad ecclesiam.. *Pœnitentia.*

Isych. s. Leui. 14. Adducere leprosum ad Aaron sacerdotem. Leui. 13. a. 14. a. est adducere peccatorem sanandum ad Christum. Et adductus cęcus ad Christum, designat eos, qui mentis cæcitate impediti, nequeunt per semetipsos ad Christum venire, sed egent doctore. Luc. 18. g. Mar. 8. c. *Ori. s. Matt. ho. 13.* Sic adductus surdus, & mutus. Marc. 7. d. Idem designat Aegyptius adductus ad Dauid. 1. *Adduci ad Christũ*

reg:

reg.30.c.Et adducens pater filium suum ad Christum.Luc.9.c.

Adducentes reges dona Christo.ps.71.sunt offerentes illi animas proprias. *Arno.s.ps.71.*

Glorificatio Mariæ. Adducere arcam Dei in Hierusalem.2.reg.6.a.1.para.13.b.15.d. Est glorificari virginem Mariam.

Conuersio gentiũ. Adducebantur equi ad Salomonem ex Aegypto.2.par.9.f. videntur significare adductos ex gentibus ad Christum.Et adducentes Arabes pecora ad Iosaphat,sunt conuertentes simplices ex gentibus ad Christum.2.par.17.c.

Institutio graduum ecclesiæ. Adducens Ezechias sacerdotes,& Leuitas in domum domini.2.par.29.a.Designat Christum instituentem diuersos gradus in ecclesia. *Glo.int.s.2.par.29.*

Vocans Christus Iudæos. Adducens Tobias aliquos de tribu sua ad conuiuium.Tobi.2.a. designat Christum vocantem aliquos ex Iudæis ad fidem,vel prelatum inuitantem ad mysteria fidei. Adducere autem sibi sapientiã ad conuiuandum.sapien.8.b.est Christum in se suscipere. *Lyra.s.Tobi.2.*

Adduxisse dicuntur Moses,& Aaron filios Israel in locum pessimum.Nume.20.a. quia locus pœnitentiæ,& laboris pessimus videtur carnalibus.

Habere peccata libidinis. Adducens populus oues,& armenta de Amalec,designat ferentes secum peccata libidinis.1.reg.15.d.vbi non dixit Saul,adduximus,sed adduxerunt: vt se excusaret, quasi ipse nõ consensisset. Adducens autem Saul secum Agag regem Amalec, designat retinentem adhuc secum sensum carnis. Adducere autem ipsum ad Samuelem, est ipsum confiteri sacerdoti,vt extinguatur. *Gre.s.1.reg.15.*

Tradens Deus malos dæmonibus. Adducit dominus super transgressores gentes de longinquo. deut. 28. e. quum castigat per dæmones.Et adducit pessimos de gentibus,quum dimittit dæmonibus malos puniendos.Ezech.7.f.26.b.Sic adducit super filios Israel regem Chaldæorum.2.par.36.c.Et adduxit aquas fluminis contra Israel,hoc est,dęmones contra hæreticos.Isa.8 b.Adducit etiam Deus declinantes in obligationes cum operantibus iniquitatem.ps.124.Et adducit gladiũ super Aegyptum,quum punit mundanos.Ezech.28.b.29.b.De his.Isa.37.e.66.b. Iere.4.b.5.d.6.c.18.d.45.b.Baruch.4.c.Et adducit ventum vrentem.Hose.13.d.

Adducit Deus consiliarios in stultum finem.Iob.12.c.quando prædicatores ęterna prædicant,vt temporalia lucra consequantur. *Gre.11.mor.8.*

Duci ad patriam cœlestem Adduxit dominus Israel per desertum.deut.29.a. designans nos ad cœlestem patriam tẽdentes,per hunc mundum,tanquam per desertum debere à Deo deduci. Et per opera iustitiæ. *Lyra.s.deut.29.*

Adducens Salomon filiam Pharaonis in ciuitatẽ Dauid.3.reg.3.a.Est Christus ecclesiam ex gentibus adducens in cœlum. *Lyra.s.3.reg.3.*

Adducere psalten ad Eliseum,vt prophetaret 4.reg.3.c.

Captiuantes dæmones animas. Adducentes regem Sedechiam in Babylonem.4.reg.25.b.Iere.39.b.sunt dęmones captiuantes animas,& in confusione tenentes.Idem designat rex Syriæ adducens prædam ex Iuda in Damascum.2.par.28.a Et adducens rex Assur tribum Ruben,& Gad, & dimidiã tribum Manasse in Ale,& Abor.&c.1.par.5.d.Et adducũt remiges Tyrum in aquis multis quum dęmones hominem in profundum demergunt.Ezech.27.e.17.d. *Ori.s.Ezec.ho.12.* *Hie.s.Ezech.27.*

Conuocans diabolus alios dæmones. Syrus adducens Syros contra filios Israel.1.par.19.d.designat diabolum conuocantem alios spiritus nequiores se contra fideles.Et quum dicitur.Iere.46.d. Adduxit tempus tumultum,ponitur tempus ac si esset nomen Pharaonis: & sumetur pro diabolo adducente multos ad tentandum.

Vocare ad iudicium Adducere rebelles ante regem.Luc.19.d.est conuocare peccatores ad iudicium.

Solicitudo dæmonũ Adducentes Pharisęi mulierem in adulterio deprehensam.Ioan.8.a.sunt dæmones solicitè mortem animę procurantes. Vel dicuntur adduxisse gentilitatem, sed per inuidiam. *Lyra.s.Ioan.8.* *Rup.7.s.Ioan.*

Viuere gentiliter. Adducere pręputium.1.Cor.7.d Est viuere sicut viuunt præputium habentes. *Aug.de mendaci.6*

Adeps, Pinguedo, Craßitudo, Aruina, Incrassare, Incrassatus, Saginatus.

Adeps est sanguis concoctus in habẽtibus sanguinem:estq; pinguedo superaddita carni:sine qua caro est arida,& minus apta ad cibum : & pinguia, & saginata sunt adipe abundantia. Adeps autem si mediocris fuerit,in animalis membris,opitulatur ad sanitatem & ad vires:si modum excesserit,nocet, atq; interimit. Renes autem ex visceribus maximè pinguescunt,est autem adeps abundantia nutrimenti non habens sensum,sicut nec sanguis. Adeps frumenti,est tenuißima farina:de quo dicitur.Iere.7.d.Mulieres conspergunt adipem.Adeps sumitur aliquando pro abundantia.Iob.21.c.Viscera eius plena sunt adipe.ps.147.Adipe frumenti satiat te.Et pinguis est ferax.nume.13.c.Humus pinguis,an sterilis. Itẽ lętus.ps.19.Holocaustum tuum pingue fiat. *Arist.3.histo.anima.17.& 2.de par ti.anima.5.*

Charitas. Adeps in primis significat charitatem,sine qua anima est arida erga Deum,& proximũ. Ideo Abel obtulit adipem cum primogenitis,hoc est,charitatem cum operibus. gene.4.a. *Amb.2.de Cain & Abel.*

Vnde

Arno.s.ps.62. Isych.s.Leui.1. Ori.s.1.reg.2. Hie.s.ps.64. Gre.8.mor.11. Beda.s.gen.27.

Vnde Dauid optabat animam suam repleri sicut adipe, & pinguedine.ps.62. 80. Designat etiam adeps deuotionem mentis in charitate perfecta.1.reg.2.c.15.e.Pinguescunt autem speciosa deserti, quum ecclesia abundat diuina gratia.ps. 64. Et impinguat Deus in oleo caput, quum dat abundantiam gratię.ps.22.Est etiam adeps pinguedinis superna spei infusio. ps.62.Demum adeps sunt deliciæ spirituales.Exo.29.b. *Deuotio mentis. Abundantia gratiæ. Spes.*

Adeps etiam designat sapientiam cum alacritate.Exo.29.d.Leui.3.d. Et desiderium spiritualium.Leui.1.Isa.55.a.Et pinguedo terræ, est doctrina apostolorum. gen.27.d. *Sapientia.*

Hila.s.ps.64. Hie.s.ps.21.64. Aug.s.ps.62. Gre.s.Ezech.ho.6

Est etiam pinguedo bonorum operum, & virtutum fœcunditas.Exo.23.c.Num. 18.c. Et hic adeps est sacrificium acceptum Deo.Leui.6,d.Et hoc adipe fit holocaustum pingue.ps 19.Boues etiam crassæ abundantiam bonorum operũ designant.gen.41.a.Et hæc sunt crassitudo animę.Isa.55.a.Et pinguescunt speciosa deserti, quum abundant bona opera per corpus acta.Dicuntur etiam adeps bona opera, quæ fiunt cum lętitia. ps. 62. Hilarem enim datorem diligit Deus.2.Cor.9.b.Et pingues terrę in bonum sunt diuites in fide, & opere: qui manducant, & adorant corpus Christi, cognoscentes quàm suauis est dominus. ps.21. Potest etiam adeps in speciefortitudinem significare.Exo.29.b.Leui.3.a.4.g.2. reg.1.d. *Fœcunditas operũ & uirtutum. Fortitudo.*

Glo.inte.s.Exo.23.

Adeps etiam designat spiritualem intelligentiam.Exo.23.c.Num.18.c.ps.80. 147. Et pascua pinguia, sunt in scriptura spiritualiter intellecta.Ezech.34.d. Et saginatum in eloquijs Dei est sensus sublimior.Et pinguia, de quibus Deus facit conuiuium, sunt mysteria legis, & sacramenta.Isa.25.c.Nee.8.c. *Spiritualis intelligentia. Sacramenta.*

Ori.s.Leui.ho.3.5. Hie.epis.Beat.et.s.ps.19.& s.Isa.30. Arno.s.ps.64. Amb.de benedicti.patriarch.9. Rup.4.s.gen.5.& 1.s. Leui.16.

Adeps vituli, qui offertur incensum super altare, designat plenitudinem gratię in Chro, qui in vitulo figuratur: aut etiam animam eius.Exo.29.b.Idem designat adeps arietis.Exo. 29.d.Leui.3.d.Designat etiam sapientiam eius.ps.80.147.Et saginatus vitulus, qui occiditur ad conuiuium filij prodigi, est Christus ad salutem humani generis immolatus, spiritualiũ donorum abundans pinguedine.Luc.15.e.Et pingue holocaustum, est eius passio. ps.19. Et pinguis panis Aser, est corpus Christi.gen. 49.c.Et pinguis mons Dei, est Christus oleo lętitiæ vnctus.ps.67.Et adeps frumenti est sacramentum eucharistiæ.ps.80.144.Isa. 25. c. 30.e. 55.a.Adeps etiam vituli est voluntas Christi: quam obtulit, quum dixit: Non mea voluntas, sed tua fiat. *Plenitudo gratiæ Christo. Anima Christi. Sapientia Christi. Christus. Corpus Christi. Eucharistia. Voluntas Christi.*

Glo.ord.s.Mich.6.

Pingues hirci fortem pœnitentiam designare possunt.Mich.6.b.Nunquid placari potest dominus in milibus arietum: an in multis milibus hircorum pinguium? *Fortis pœnitentia.*

Philo.de sacrifi.Abel & Cain. Lyra.s. Leui.3.

Adeps vituli designat etiam bona tam spiritualia, quam temporalia: quæ offerenda sunt domino tanquam sua: quia Leui.3.d.Omnis adeps dicitur esse domini. Et quicquid est in anima hilare, pingue, salubre, gratiosum, tanquam adeps est domino offerendum.Et adeps frumenti significare potest spiritualia dona animam impinguantia.Ezech.34.d.44.c. *Bona spiritualia, temporalia.*

Aug.s.ps.147. Gre.26.mor.32. Beda.s.gen. 17. Isych.s.Leui.7.

Adeps frumenti, quo satiantur fideles, est diuinitas in patria cœlesti. ps. 147. Sic dicitur esse pinguedo in fœlicitate.Iob.36.c.Et pinguedo terræ designat prẹmia cœlestia in terra viuentium.gen.27.Et pinguissima pascua, sunt in cœlesti patria.Ezech. 34.d. *Diuinitas in patria.*

Adeps mundorum animalium non comedendus, sed offerendus Deo, designat desiderium bonorum operum referendum ad Deum: vt non sit secundum intentionem humanã. Leui.7.c.Adeps etiam morticini capti à bestia, designat desiderium peccatorum: quod nõ potest offerri Deo. *Desideriũ bonorum operum. Desideriũ peccatorum.*

Gre.s.Ezec.ho.20

Pingue holocaustum est, quando hoc, quod bene agitur, corde humili etiam per lachrymas irrigatur.ps.19.Holocaustum autem siccum est bonum opus, quod orationis lachrymæ non infundunt. *Bonum opus lachrymis.*

Euch.q.in.ps.

Adeps interdum misericordiam significat: vt dicantur adipem concludere, qui nullo misericordiæ mouentur affectu.ps.16.Adeps etiam impiorum concluditur, quum impinguati sensu, & incrassati iniquitate recedunt vel à iustitia, vel à præceptis Dei. Significare potest misericordiam.Leui.6.b.ps.62. *Misericordia.*

Augu.s.ps.140.& 16.ciuit.Dei. 37.

Crassitudo terræ fuerunt martyres, aut eorum corpora: qui cum contemptui haberentur vt stercora, tamen impinguarunt terram ecclesiæ, & in suaues fructus eruperũt.ps.140. Pinguedo etiam terrę, qua benedicitur Iacob, designare potest congregationem populorũ ad fidem Christi venientium.gen.27.d.Num.13.b.Nee.9.d. *Martyres. Populus Christi.*

Hie.s.ps. 72. & s. Isa.34. Beda.s.gen.27.

Pinguedo etiam terrę promissa Iacob, dicit fœcunditatem rerum temporalium, & potentiam regni Iudæis promissam.gen.27.d.Et ita pingues terræ dicuntur diuites.Iob. 15.c. ps.21.77.Isa.10.d.34.b.Et quasi ex adipe prodit iniquitas, quum propter diuitias aliquis est iniquus.ps.72. *Abundantia temporalium. Diuites.*

Aug.de pasto.4. Cyril.7.s. Ioan. 5. Hila.s.Mat.cão.22

Crassæ oues sunt fortiores in virtutibus.Ezech.34.a.Et crassum, quod assumunt pastores, designat optima quæq; ciuium. Et adeps separatus à carne designat eum, qui à carnalium consortio segregatus est, & gratia spiritussancti repletus.Eccl ici.47.a.Et saginata dici possunt homines spirituales.Matth.22.a. *Fortiores in uirtutibus.*

Glo.inte.s.Leui.3.

Adeps operiens vitalia desiderium cogitandi, & faciendi, significare potest: & etiã adeps *Desiderium.*

iecoris

iecoris.Leui.3.b.4.b.7.c.Vel desiderium in genere.

Puniens Deus potentes. Incrassatus dicitur gladius Dei adipe.Isa.34.b.quia punit diuites,& potentes. *Hie.s.Isa.34.*

Ecclesia. Pinguis mons Dei designare potest ecclesiam,quæ est mons Dei impinguatus gratia spiritussancti.ps.67. *Hila.s.ps.67.*

Pingues carnes Iacob erant,quum habebant Iudæi templum,& prophetas, & auxilium domini.Isa.17.a. *Hie.s.Isa.17.*

Gessemani. Pinguissima vallis dicebatur Gessemani,vbi Christus traditus est.Isa.28.a.Et dicitur pinguissima,quia tauri pingues ibi obsederunt Christum. *Hie.s.Isa.28.*

Desideria carnalia Adeps renum,quia prębet fomenta libidini,designare potest carnalia desideria, & voluptates:similiter adeps ilium.Vnde hic adeps consumendus est igni.Exo.29.b.quia quicquid carnale,& pingue est in anima,offerendum est Deo per pœnitentiam.Leui.3.4.7.8.9.10.deut.32.e.Iudi.3.c.Isa.34.b.Iere.7.d.Dani.14.e.Et adipem comedere, est sectari carnalia: ac etiam scandalizare,ideo comedi prohibetur. Offertur autem Deo, quum desiderium terrenum aufertur,vt mēs ad cœlestia tendat.Pinguissimus autem dicitur Agag rex Amalec,quum vigor carnis gaudenter,securè,& liberè in libidinis voluptate distenditur: qui vsu illecebrę,nulla re obuiante,fraudatur.1.reg.15.f.Sic erat pinguissimus Eglon. Iudi.3.c. Ad hæc facit pinguissimum pecus coquendum.Ezech.24.a. *Orig.s.Leui.ho.5. Isych.s.Leui.1.3.4.7. Gre.s.1.reg.15. Lyra.s.Ezech.24.*

Ira. Adeps operiens vitalia,& etiam iecur,designat iram operientem cor, ac perturbantem. Leui.3.b.4.b.7.a. *Glo.inter.s.Leui.3*

Superbia. Superbi. Adeps interdum designat superbiam,& abundantiam,ac iniquitatis plenitudinem.Iob.21.c.ps.72.2.reg.1.d.Ezech.39.e.Idem designant boues crassę.ps.143.Et pinguis ceruix, est opulenta superbia,affluentibus rebus,quasi multis carnibus fulta.Iob.15.c.Et crassitudo terrę erupta super terram.ps.140.est tumor superbię,qui tunc sanatur à medico,cum erumpit latens putredo:& attenuatur homo,abiecto tumore.Et adeps diuitum,est superbia: cuius gratia nemo audet eos peccantes reprehendere.Et pingues terræ sunt superbi,qui & diuites terrę,qui terrenis inflantur.ps.21.Et crassum ingrege,sunt diuites,& potentes in populo Et crassitudo,& aruina ad eandem superbiam pertinet.Iob.15.c. Vbi dependēs de lateribus superbi,eos indicare potest,qui ipsi superbo, aut potenti adhærent illi fauentes. Pingues etiam superbi.Isa.28,a.34.b. *Amb.4.de inter.5. Gre.12.mor.22. & 15.mor.25. Hie.s.ps.140. Aug s.ps.72.& epist.120. Hie.s.Ezech.34. Gre.12.mo.23.*

Hæretici. Pingues,in quos mittit Deus tenuitatem,sunt hæretici superbi.Isa.10.d.Et ijdem dicuntur vaccę pingues.Amos.4.a.Et horum pinguium vota nō respicit Deus.Amos.5.f. Haba.1.d.ps.77. *Hie.s.Isa.10. & s. Amos.4. Aug.s.ps.77.*

Mens immunda. Crassitudo in malum sumitur,vt incrassatus est dilectus.deut.32.b.Et incrassatum est cor populi.Isa.6.c.Matth.13.b.Tunc autem incrassatum dicitur cor,quum mens est immunda, & carnalis.deut.31.e.Iudi.3.c.Iob.15.c.Iere.5.g. *Ori.s.nume.ho.17. & s.Isa.ho.6.*

Adeps pinguium dicitur oblatio,quæ fit ex rapina.Isa.1.c.43.d. *Hie.s.Isa.1.*

Sensibiliū cognitio Adeps pręterea,vel pinguedo terrę significat cognitionem sensibilium, quę pertinent ad vitam actiuam. *Philo.de migra.Abrahæ.*

Adulari. Impinguari caput oleo peccatoris,est adulationis blandimenta suscipere. ps. 140. Hæc enim pinguedo reprehenditur.deut.32.b. *Hie.s.ps.140. Gre.ho.12.*

Sacerdotes Iudæorum. Pingues tauri dicuntur sacerdotes Iudęorum circundantes Christum & cornibus inuidiæ,& potentiæ ferientes.ps.21.Et pingues dicuntur Iudæi propter crassitudinem malitiæ. Zacha.11.d.Et adeps inimicorum est malitia Iudæorum. *Arno.s.ps.21. Hie.s.Isa.28.& s. ps.21.16.*

Firmitas uirtutum Crassitudo maris ęnei trium vnciarum.3.reg.7.d.Designat firmitatem virtutum in fide, spe,& charitate.

Gratia data gentibus. Impinguari locustam.Eccl'tę.12.b.est pedes senescentis hominis podagra inflari: vel impinguatur locusta,florente amygdalo,quum per pręedicationem sicca gentilitatis sterilitas pinguedine est gratia cœlestis infusa. *hie.s.Ecclesiastē.12 Euche.q.in Eccl'tæ Gre.31.mor.10.*

Adeps adurebatur igni:primo, quia idololatrę comedebant adipes.deut.32.e. De quorum victimis comedebant adipes.Ideo,ne similes essent idololatris,non comedebant adipes. Secundo prohibebatur esus adipis ad vitandam lasciuiam,quæ in eo significatur.Tertio,quia adeps abundantiam nutrimenti demonstrat:Ideo,vt ostenderetur omnium bonorum sufficientia nobis à Deo esse,in gloriam eius adurebatur adeps.Quartò,quia designabat pinguedinem charitatis, Christi,qua se obtulit Deo pro nobis. *Thom.1.2.q. 102, art.3.6.*

Opera patientiæ. Pinguis panis Aser perfecta opera patientię, qualia sunt martyrum, designare potest: quæ pręebent delitias regibus,hoc est,beatis.gen.49.c. *Ricar.de.s. uicto. de.12.patriar.35.*

Ader.

Decor sermonis hæreticorum. Ader.i. decor:rex Syrię,qui & Benadab:designat secundum sui nominis interpretationem decorem sermonis hæreticorum.Amos.1.b.iuxta septuaginta. *Hie.s.Amos.1.*

Adesse.

Adesse

ADesse est præsentem esse, seu astare, Iob.1.b. Affuit inter eos Satan. Aduenire.3.reg.2.c. Adest Nathan propheta. Iuuare.gen.31.f. Nisi timor Isaac affuisset mihi. Fauere. Exo.22 d. Nullus affuit, qui liberaret. Præsto esse.gen.22.a. Respondit, Adsum. Vim facere.deut.32.e Adesse festinant tempora.

Amb.2.de fide.3. Hie.s.Isa.41.52.58 — Adesse dicimus Deum, quum saluat, ac præstat auxilium: & quum opere complet, quod rogatur: & qui loquebatur in lege, dicitur adesse in euangelio, factus homo. Isa. 41. g. 52.b. 58.c. prouer.8.c. Sapien.10.b.2. Mach.15.b. — *Præstans Deus auxilium.*

Glo.inter.s.ps.138 — Adesse dicitur Deus in inferno, quum punitionem & vindictam ibi exercet in malos. ps.138. — *Puniens Deus.*

Gre.2.mor.3.31. Ori.s.Iob.1. Athan.s.q.12. — Adesse Satan inter filios Dei, aut in conspectu Dei, est diabolum in eadem natura cum angelis persistere. Iob.1.b. Vel dicitur adesse inter filios Dei, quũ praua eius opera Deo præsentantur per sanctos angelos, sicut bona sanctorum. Vel quia peruersæ eius cogitationes & praua desideria Deo memorantur, vt vel ipsum premat, vel aliquid permittat. Vel certè adest Satan inter filios Dei, quum interserit se bonis cogitationibus nostris: vt bene cogitata perturbet. Non dixit autem, quod in cœlis venerit diabolus in medio angelorum: constabit ergo quod in terra. Siquidem vbicunque fuerint sancti angeli, semper ibi Deo assistunt.

Hie.s.Iob.38. Gre.30.mor.4. — Dicere fulgura Deo, Adsumus, designant reuersionem sanctorum ad Deum post miraculorum operationem, omnia illi adscribentes. Iob.38.d. Vel dicunt hoc, quum paratos se ostendunt ad eius obedientiam. Vel est, quum inspirationes reuocant inspiratos in gratiam Dei.

Hie.s.Iob.39. Gre.31.mor.16. — Adesse aquilam vbicunque est cadauer. Iob.39.d. Designare potest diligentiam prædicatorum descendentium ad peccatores conuertendos. Vel designatur præsentia, & frequentia sanctorum, vbi est corpus Christi. Vel certè designatur diabolus, qui semper adest, vbi est peccatum velut cadauer.

Gre.4.mor.12. — Adesse dicitur peccatum in foribus, quum mentem cogitationibus pulsat.gen.4.b.

Glo.inte.s.Mar.4 — Adesse messem, est instare finem seculi. Marc.4.c.

Glo.ordi.s.Exo.2. — Adesse nullum, cum Moses occideret Aegyptium. Exo.2.c. est Christum solum operatũ esse redemptionem & victoriam aduersus diabolum. Isa.63.a. Circumspexi & non erat auxiliator. — *Christus solus redemptor.*

Adesse omnes filios Israël ad vindicandam mortem vxoris Leuitæ. Iudi.20.a.

Adesse turbam ad spectaculum mortis Christi. Luc.23.g.

Adhærere, Hærere, Cohærere, Inhærere.

ADhærere est alicui rei arctè coniunctum esse. Secundum autem id, ad quod designatur coniunctio, allegoriam accipere potest.

Hil.s.ps.62. Aug.s.ps.62. Hie.s.Zacha.13. — Adhærere Deo, est vnum effici cum Deo ineffabili coniunctione charitatis: & est plusquam vicinum esse Deo. deut 4.a.10.d.30.d. Iosu.22.c.4.reg.18.b.ps.62.72. Isa.56.a.1. Cor.6. d. Et hærens vir, seu cohærens Deo, est Chrs. Zach.13.d. Ad idem tendit adhærere bono. Roma. 12.c. Non adhæret autem Deo sedes iniquitatis.ps.93. Et adhærentes viri Iuda Dauid.2.reg. 20.a. Sunt coniuncti Christo. Et adhærentes Paulo.acto.17.g. — *Coniunctio charitatis.* *Christus.*

Glo.ordi.s.ps.118. — Adhærere testimonijs Dei, est ea viriliter, & ex charitate obseruare.ps.118. Renunciando mundo & carnis desiderijs.

Ori.s.Matt.ho.7. Aug.s.ps.44. Beda.s.gen.2. — Adhærens homo vxori, designat coniunctionem Christi cum ecclesia.gen.2.d. Matth.19 a. Ephe.5.g. — *Cõiunctio Christi cum ecclesia.*

Aug.s.ps.30. — Hærens cornibus aries inter vepres, designat Christum inter brachia crucis.gen.22.c. — *Christus in cruce.*

Designat etiam aries hærens cornibus rationem quiescentem, & cohibentem assensum, quum non potest rei certitudo haberi.

Gre.14.mor.23. — Adhæret os pelli, quum Christus relictus est solus in passione cum mulieribus. Iob.19.c.

Berna.ser.de cute. carne.&c. — Adhæret etiam os pelli, consumptis carnibus, quum corrupta affectione, vix solam sibi intentionem spiritualis cogitatio vendicat.

Gre.32.mor.13. — Adhæret cutis ossibus, quum infirmitas vitij duritia virtutis putatur: quum infirma quis facit, & elationis fiducia deceptus, magnas se existimat facere, & de sua nequitia emendari contemnit, & in obstinationem mentis incidit.

Lyra.s.ps.101. — Adhæret os carni, quum fortes consentiunt infirmis: aut ratio cõdescendit sensualitati, sicut Adam Euæ.ps.101.

Arno.s.ps.21. — Adhæsit lingua gutturi, quum Christus in passione tacuit. Iob.29.b.ps.21. Vel etiam, quũ apostoli in eius passione obmutuerunt. Idem erit tempore Antichristi. — *Silentiũ Christi.*

Aug.epist.120. — Adhærere etiam linguam gutturi, est pœna silentij à laudibus Dei.ps.136.

Gre.s.Ezec.ho.12 — Adhæret lingua etiam faucibus Christi, quum ecclesia, & prædicatores ab eius præceptis non recedunt.

Hie.s.ps.21. — Adhæret lingua lactentis palato, quum infirmis, & recentibus in fide non administratur doctri-

doctrina.thre.4.a. Ezech.3.g.

Adhæret lingua ducum gutturi:Iob.29.b. quum hęresiarchæ & si peruersa loqui libera voce non audent,intus tamen apud se contegunt cuncta,quæ contra fidem veram propo nere falsa moliuntur. *Gre.19.mor.14.*

Infima humilitas. Adhęrere in terra ventrem,est esse in infimo gradu humiliationis. Nam qui humiliatur ad genua,potest amplius humiliari:qui ventre ad terram,non vltra humiliari potest. ps.43. *Hila.s.ps.118. Amb.de p ira.s.* *Ad hærere terrenis.* Si autem venter,designat carnales,adhęret in terra venter,quum carnales adhærent terrenis. Adhęret etiam pauimento anima,quũ est terrenis vitijs alligata:vel quũ seruit corpori. *Aug.s.ps.43. 118.*

Adhærens vultus terræ,interdum designat cognitionem proprię infirmitatis.Dani.10.b Vel designat eos,qui in peccatis & affectibus terrenis adhuc hęrent. *Gre.22.mor.21.*

Adhęrens caput auis collo.Leui.5.b.designare potest Christum coniunctum ecclesiæ: vel est sensus coniunctus virtutibus:vel mens actionibus:aut anima corpori.

Gentes ad fidem. Adhærens aduena domui Iacob.Isa.14.a.designat gentes venientes ad fidem. Idem designat adhærens Ruth socrui.Ruth.1.c.Et adhærens Dalila Samsoni.Iudi.16.d. *Hie.s.Isa.14.*

Subijci diabolo. Adhæret prodigus vni ciuium,quum se subijcit diabolo,eiq; obtemperat.Luc.15.c. Idẽ est adhærere vni domino.Luc.16.c. *Amb.s.Luc.15. Hie.epis. Beatitu. Ber.ser.de affe.aĩæ*

Concordia malorũ Cohęrentia membra Leuiathan.Iob.41.b.designant concordiam malorum: & squama dicitur hęrere squamæ,quum mutuò mali se defendunt.Et adhærent pisces squamis draconis,quum sequuntur hæreticorum errorem:vel quum defendunt peccata. Ezech.29.a. Et adhęrens anima Sichen Dinę,designat diabolum retinere conantem, quos deceperit. gen.34.b. *Hie.s.Ezec.29. Gre.33.mor.33. et 34.mor.2.*

Adhęrens caput Absalom quercui,designat superbum inferno affixum.2.reg.18.b. *Lyra.s.2.reg.18.*

Adhæret macula manibus,quum culpa est in actionibus.Iob.31.a. Ad idem tendunt adhærere erroribus gentium.Iosu.23.c.Et adhærere peccatis Ieroboam.4.reg.5.a.Et adhęrẽs lepra Naaman Giezi.4.reg.5.g.Et adhæret semen carni,quum quis est in peccato libidinis. Leui.15.a.Et adhęret meretrici,qui carnis desyderijs obtẽperat.1.Cor.6.d.Et adhęrere pueris alienis,est subijci satellitibus dæmonum.Isa.2.b.Et adhærere de anathemate. deut.13.d. Et adhęrere cor prauum alicui. ps.100. *Gre.21.mor.7. Amb.s.ps.118.ser.4.*

Adhærens fames Iudęis in Aegypto,designat famem verbi Dei Iudæis in hoc mũdo hęrentem.Iere.42.c.Baruch.1.d.

Adhęrens puluis pedibus, designat leuitatem terrenę cogitationis inhęrentem animis prędicatorum,quæ iubetur excuti.Luc.10.b. *Glo.ord.s. Luc.10.*

Adhærentia iecori.Leui.1.b.Dicuntur occulta desideria in anima. *Glo.inte.s.Leui.1.*

Hærens domus Raab muro Hierico.Iosu.2.c.

Cohęrentes cortinę.Exo.26.a.coniunctionem Charitatis designant, et concordiã fidei. Et cohęrentes catenulę.Exo.28.c.39.c.Ad idem referri possunt cohærentes rotę subter basim luteris.3.reg.7.c. *Glo.ord.s.Exo.26*

Adhærens lumbare lumbis.Iere.13.b.Coniunctionẽ populi Israel cũ Deo significabat.

Adhibere.

ADhibere idem est,quod admouere,seu adiungere.Raram habet allegoriam, secundũ id,quod adhibetur.

Adhibens Isaias sibi testes fideles Vriam sacerdotem,& Zachariam filium Barachię. Isa. 8.a.designat doctores,qui sunt sacerdotes custodientes scientiam,& prophetas assumptos in testimonium natiuitatis Christi. *Hie.s.Isa 8.*

Adhiberi testes emptionis agrorum. Iere.32.g.est constitui martyres in ecclesia. Iidem sunt testes fideles adhibiti Christo.Isa.8.a.Ad hæc referri potest adhibere vnum, aut duos testes. Matth.18.b. *Hie.s.Iere.32.*

Adhibere medicinam ante languorem.Eccl'ici.18.c.est recte operari, dum licet in hac vita,nec tempus mortis expectare.

Adhortari, uide Hortari.

Adiacere.

ADiacere est iuxta aliquid situm esse,aut alicui inesse. Vix inuenitur in allegorijs.

Adiacet velle ad bonum,ex hoc,quod quis bonam habet mentis inclinationem.Roma.7.d. *Glo.ordi.s.Rom.7.*

Adiacere malum,est inesse peccatum:quod impedit,ne bene agamus.

Adijcere, uide Addere.

Adimplere, quære Implere.

Adinue-

Adinuenire, quære Inuenire.

Adipisci, uide Acquirere,

Adire,

ADire interdum est accedere. sapi. 8. d. Adij dominum, & deprecatus sum. Aggredi. 1. Mach. 8. d. Ergo iterum adierunt. Appropinquare. Luc. 8. c. Non poterant adire eum. Ascendere. sapi. 14. a. Sine rate aliquis adeat mare. Comparere. acto. 24. a. Adierunt præsidē aduersus Paulum. Superuenire. acto. 27. d. Ad eos, qui adierant. Reliqua huius verbi require in verbo ire.

Adiudicare, uide Iudicare.

Adiungere, quære Iungere.

Adiurare, quære Iurare.

Adiuuare, Adiutor, Adiutorium, Adminiculum, Auxiliari, Opis, Opitulari.

ADiuuare est auxilium ferre: habet allegoriam cum alijs eiusdem classis secundum eum qui adiuuat, & eum, qui adiuuatur.

Adiuuare dicitur Deus tanquam fortis, & potens imbecilles, qui sine eo subsistere non valent: atq; ita passim dicitur adiutor. gen. 49. d. deut. 33. a. 1. par. 12. e. 18. b. 2. par. 25. c. 26. a. 32. b Ester. 14. a. Iob. 10. a. In psalmis frequenter. Isa. 41. c. 44. a. 49. c. 50. c.

Gre. 22. mor. 18. Adiutor, quem quærebat Iob, est Christus mediator Dei, & hominum. Iob. 31. d. Vbi in textu scribitur, Auditor: sed Gregorius legit Adiutor. *Christus.*

Gre. s. 1. reg. 7. Auxiliatus dicitur dominus filijs Israël vsq; ad lapidem adiutorij. 1. reg. 7. c. hoc est, quousq; perducat fideles ad æternam quietem.

Auxilium de tribulatione præstat Deus, quum liberat à peccato. ps. 59.

Arnob. s. ps. 88. Non dicitur Deus auxiliatus esse filio in bello. ps. 88. quando videlicet Christus dixit in cruce. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me. Et dicitur Deus auertisse adiutoriū gladij eius. Et queritur Christus, non esse qui adiuuet. ps. 21. 71. 87. 106. 108. Eccl'ici. 8. d. 51. b. Isa. 17. a. 63. b. Dani. 10. d. Iob. 30. b. thre. 1. c.

Gre. s. Ezec. ho. 21 Non est auxiliatus Deus prædicatori non operanti in die belli. ps. 88. quia ei, qui non operatur in tentationum certamine, non permittit esse in adiutorium doctrinæ verba, quæ illi dedit.

Aug. epist. 105. Adiuuat spiritus infirmitatem nostram. Roma. 8. e. Aliter quidem adiuuat nondum inhabitans, aliter inhabitans. Nam nondum inhabitans adiuuat, vt sint fideles: inhabitans aūt adiuuat iam fideles ad bene operandum, & resistendum diabolo.

Beda. s. pro. 18. Adiuuat frater fratrem, vt videlicet pares in hoc inueniantur: & vterq; alterius egeat auxilio. prouer. 18. c. Eccl'ici. 40. d. 1. Mach. 3. a. 8. d. Luc. 10. g. Roma. 15. f. 2. Cor. 11. d. 2. reg. 10. c. 1. Esdr. 1. e. Ester. 1. d. Iudi. 11. a. Dani. 11. f. 2. Mach. 11. b. Isa. 41. b. Adiuuat etiam frater fratrem, quū gentiles & Iudæi in vnam fidem cōueniunt: & duo testamenta mutuo se cōprobantia.

Hie. s. Isa. 63. Adiutores Dauid, adiutores Christi intelligi possunt, & peculiariter apostoli. 1. par. 12. c. Idem sunt principes adiuuantes Salomonem. 1. par. 21. d. Et Leuitę adiuuantes sacerdotes. 2 par. 29. g. Et prophetę adiuuantes principes. 1. Esd. 5. a. Et Iosue vallatus auxilio pugnatorū. Iosu. 8. b. est Christus cum suis. Veruntamen Christo non fuit adiutor in redemptione, & punitione malorum. Isa. 60. b. *Apostoli adiutores Christi.*

Amb. de para. 10. Adiutorium, aut adiutor videtur interdum minus esse quam principale, sicut mulier facta est in adiutorium Adę: vbi designantur ecclesiæ principes, aut apostoli adiutores Christi.

Gre. 17. mor. 10. gen. 2. d. Eccl'ici. 36. d. Vnde. 1. Cor. 3. b. dicitur. Dei adiutores sumus. Adiuuare autē Deum, tunc laudatur, quum ipse in corde nostro operatur. Ex elatione enim ipsum velle adiuuare, quasi nostro auxilio indigentem, reprehensibile est: iuxta illud Iob. 26. a. Cuius adiutor es? Et Isa. 40. c. Quis adiuuit spiritum domini?

Hie. s. Nahum. 3. Auxilium Niniue, aut Ammon, siue Alexandrię veniens illis ab inimicis. Nahum. 3. c. Designat auxilium ecclesiæ veniens illi ab his, qui conuertuntur ex gentibus. Et adiuuantes ex alia naui ad colligendos pisces. Luc. 5. b. designant ecclesiam ex gentibus adiunctam ecclesiæ Iudæorum.

Hie. s. Isa. 17. & s. Zacha. 1. Adiuuantes in malum sunt, quum mali adiuuant malos: vt ps. 82. Facti sunt in adiutoriū filijs Lot. De his. 2. reg. 10. d. Iudi. 3. b. Eccl'ici. 12. d. Isa. 3. a. 30. a. 31. a. d. 1. Macha. 3. b. 7. c. Ezec. 30. b. Zacha. 1. c. Et adiutorium Ephraim, est pharisęorum aduersus fideles. Isa. 17. d.

Aug. s. ps. 82. Auxiliatores, qui corruunt, & atteruntur, sunt dæmones, & eorum membra. Isa. 31. b.

Ezech.

Ezech.32.d.Et in adiutorium filijs Lot fiunt,qui operantem inſe principem diabolũ ſequũtur.pſ.82.Et adiutorium inutile dicitur eſſe idoli, hoc eſt,diaboli.ſapien.13.d.Et vanè auxiliatur Aegyptus,hoc eſt,mũdus. Iſa.30.b.thre.4.d. Et nõ eſt auxilium alicui in ſemetipſo. Iob.6.c.Sed eſt auxilium vanum.2.Mach.6.c.

Auxilium veteraſcens in inferno.pſ.48.dicitur,vel quia mali non liberantur ab his,quæ ſibi ipſi promittunt. Vel quia boni permanſerunt in limbo vſq; ad tempus redemptionis. *Baſi.ſ.pſ.48.*

Adiutorium præſumptionis dicitur eſſe timor.ſapi.17.c.Et etiam dicitur proditio cogitationis auxiliorum.

Auxilia fugitiuorum in vrbibus ad hoc decretis.nume.35.b.

Auxilium prębens Ioſaphat impio regi Achab.2.par.19.a.Reprehenditur à Deo, vnde innuitur,non eſſe prę̨ſtandum auxilium malis,etiam contra malos.

Adiuuans terra mulierẽ.apoca.12.d.Sunt ſancti orãdo fouẽtes eccleſiã.Vel fuit conciliũ Nicęnum,& alia concilia defendentia eccleſiam aduerſus hæreticos. *Glo.inte.ſ.apoc.12 Rup.13.uicto. uerbi Dei.8.et.7.ſ.apocal.*

Adminiſtrare, quære Miniſtrare.

Admirari, Mirari, Miraculum, Oſtentum, Prodigium, Mirificare.

ADmirari dicit animi ſuſpenſionem,rem inopinatam intuentis. Miraculum autem eſt, quod admirationem mouet.Prodigium vero eſt, quod cum admiratione aliquid futurum portendit.

Admirari propriè non competit Deo:cum dicat quandam ignorantiam in eo, qui admiratur:dicitur autem de Chriſto ſecundum humanam naturam, in qua aliquando ſe habuit per modum admirantis:quum dicitur miratus fuiſſe de fide Centurionis. Matth. 8. b. Luc.7.b.Et docuit nos de huiuſcemodi rebus admirari. *Glo.inte.ſ.Matt.8*

Admirabile nomen Dei dicitur,quia excedit omnem cognitionem. pſ. 8. Et Deus ipſe dicitur admirabilis.Iſa.9.b.gen.32.g.Iudi.3.d.Eſter.15.d.pſ.67.Admirabilis dicitur Chriſtus, quia in omnibus eſt admirandus.Iſa 9.b.Et mirabiliter deducit Chriſtum dextera Dei. pſ. 44 Et mirificauit dominus ſanctum ſuum,mirabilem faciens Chriſtum.pſ.4. *Glo.inte.ſ.pſ.8.*

Eccleſia militans. Admirabile tabernaculum Dei dicitur eccleſia militans.pſ.41. Et mirabile dicitur templum Dei,non auro,vel argento,vel ędificijs: ſed iuſtitia,& ęquitate.pſ.64.Et admirabilis pulchritudo Iudith,deſignat pulchritudinẽ eccleſiæ:vel beatæ virginis Mariæ.Iudith.10.d *Aug.ſ.pſ.41. 64.*

Eccleſia triũphans Admirabile etiam tabernaculum Dei, dicitur eccleſia triumphans:quia nec oculus vidit, nec auris audiuit,nec in cor hominis aſcendit,quæ pręparauit Deus diligentibus ſe. Ibi eſt ſonus epulantis in voce exultationis. *Glo.inte.ſ.pſ.41.*

Senſus ſacræ ſcripturæ. Mirabilia teſtimonia Dei,dicuntur propter futura promiſſa,quæ oculus non vidit: aut quia ſecundum ea datur venia,vel vindicta.pſ.118.Et mirabilia Dei in profundo, ſunt mirabiles ſenſus ſacrę ſcripturæ.pſ.106. *Amb.ſ. pſ. 118.ſer.17. Hie.ſ.Iſa.2.*

HumanitasChriſti Mirabile templum eſt humanitas Chriſti mirabiliter formata,& verbo Dei vnita. pſ. 64. Vel deſignat fidelem virtutibus plenum,& vitę excellentia ſuſpiciendum. Et admirabile vas dicitur ſol,deſignans humanitatem Chriſti.Eccl'ici.43.a. *Arno. & Hila.ſ. pſ.64.*

Reſurrectio, & paſsio Chriſti. Mirabilia,quæ fecit Deus,deſignant reſurrectionem Chriſti.pſ.97.117.138. Et etiam opus redemptionis.Iſa.25.a.64.a.Et Chriſtus dicitur factus prodigium perſequutoribus. pſ.70.Et in paſsione eius facta ſunt prodigia:vt obſcuratio ſolis.pſ.134. Ioel.2.g. *Arno.ſ.pſ.70. 97. Hie.ſ.Iſa.25. & ſ. Ioel.2.*

Mirabilis dicitur ſcientia Dei.pſ.138.quum non potuit cognoſci filius Dei à Iudæis ante paſsionem. *Aug.ſ.pſ.138.*

Mirabile conſilium Dei dicitur eſſe,quum caſtigat cum miſericordia. Iſa. 28. g. Et quia nullus ſcit,an futurus ſit in parte pręmij,an pœnę finalis. *Lyra.ſ.Iſa.28.*

Cõuerſio infideliũ. Miraculum per agros factum à Deo in proſtratione hoſtium per Ionathan, & armigerum eius facta.1.reg.14.c.deſignat mirabilem conuerſionem infidelium per ſimplices prædicatores factam.Diciturq; quaſi miraculum à Deo, quum peccatores conuertuntur per prędicationem:miraculum verò,quum per ſolam interiorem inſpirationem: vt quædam miracula facit Deus per ſe,quædam per miniſtros.Et prodigia Dei ſunt conuerſio infidelium ad fidem.pſ.45.Et admirans Iſaac de cita venationis inuentione.gen.27.e.eſt contemplans promptam,ac velocem gentilium conuerſionem ad fidem:de qua agitur. Iſa.60.b. *Gre.ſ.1.reg.14. Baſi.ſ.pſ.45.*

Admirati reges,ſunt gentiles de operatione miraculorũ Chriſti ſtupentes. pſ. 47. Ad hęc pertinent,quę dicuntur deuterono.34.d.Ioſu.3.a.Iudi.6.c.13.d.Haba.1.b. Matth. 8. d. 9. d. Luc.2.c.8.d.24.b. *Aug.ſ.pſ.47.*

Admirantes dominum in finem exitus. ſapien. 11. b. ſunt cognoſcentes iudicia Dei per flagella.

Mirificauit Deus voluntates ſuas in ſanctis.pſ.15.quia mirabiles fecit in eis apparere gratias gratis datas. *Aug.epiſtola.59.*

Mirificauit

Hie.s.ps.16. Mirificauit Deus misericordias suas.ps.16.30.quando per sanctos apostolos, & prædicatores infirmitates curabat:& alia miracula faciebat.

Hie.s.ps.70. Tanquam prodigium factus dicitur Christus multis,hoc est Iudæis:qui dicebant illi :Samaritanus es tu,& dæmonium habes:& multò magis,quando eum crucifixerũt.ps.70.Bonus etiam fit tanquam prodigium multis:quia sequitur arctam viam : cum multi exultent in lata via. *Aug.s.ps.70.*

Gre.s.1.reg.16. Admirati seniores in aduentu Samuelis.1.reg.16.a.designant aduentum prædicatorum debere esse in publicum:vt debeant admirari videntes eum prodeuntem.Aut certè significatur admiratio,quæ futura erat de prædicatione nouę doctrinæ Christi. Matth.7.d. 22.c.Marc.6.a.11.c.Luc.4.d.20.e.Ioan.5.d.7.b.acto.2.b.4.c.2.thessa..1.d.Iudith.11.d. *Aduentus prædicatorũ in publicum. Noua doctrina Christi.*

Hie.s.ps.134. Mirabilia,quibus Deus percussit Aegyptum.Exo.3.g.ps.134.135.144.Isa.64. a. Iere. 44.c. designare possunt passionem,& resurrectionem Christi. Ad idem referri possunt ostenta, quæ fecit dominus in manu Mosis.Exo.4.c.7.a.21.a.Miraculo etiam diuisit dominus filios Israel ab Aegytijs.Exo.11.c.15.b. *Paßio & resurrectio Christi.*

Lyra.s.num.26. Miraculum grande dicitur factum,quum perijt Core,non pereuntibus eius filijs.nume. 26.b.quia creduntur remansisse in aëre.

Mirabantur fratres Ioseph,sumptis partibus secundum ordinem natiuitatis. gen. 43. g. Vbi videntur designare distributionem futuram diuersorum graduum gloriæ per Christũ faciendam.

Glo.inter.s.ps.130. Mirabilia super se.ps.130.videntur designare superbiam:vel ea , quæ homines vulgò admirantur:vt quæ faciebat Simon magus.

Glo.ordi.s.Ioan.4 Mirantes discipuli,quòd Christus loqueretur cum Samaritana.Ioan.4. d. videntur recognoscere humilitatem Christi.Quòd etiam cum alienigena loqueretur.

Glo.ordi.s.apoc.17 Admirans Ioannes mulierem ebriam de sanguine sanctorum.apoc.17.b.Assumit personam eorum,qui mirantur,quum vident malos exaltatos in hoc mundo.

Aug.s.ps.92. Mirabiles elationes maris.ps.92.designant persequutiones seculi contra fideles. *Persequutiones contra fideles.*

Mirantes pater,& mater Christi super his,quę dicebantur de ipso.Luc.2.e.g.

Glo.ord.s.Dani.7. Mirabilis bestia Danieli demonstrata.Dani.7.b.regnum Romanorum admirandum indicauit.

Gre.33.mor.7.8. Non mirans Behemoth,quòd absorberet fluuium. Iob. 40. c. designat diabolum non pro magno habere,si eos deuoret,qui per ipsa vitę studia deorsum currunt. Vel quòd pro nihilo habebat ante aduentum Christi peruertere homines,sibiq; subijcere.

Hie.s.Isa.21.29. In miraculum posita dicitur Babylon.Isa.21.b.quum mundus hic positus in maligno fit subuersione Dei mirabilis.Et admiratio,quam fecit Deus in Iudæos.Isa. 29. d. fuit eorum dissipatio,& obtenebratio mentium. *Subuersio mundi & Iudæorum.*

Hie.s.Iere.23. Admirari speciem mulieris alienę.Eccl'ici.9.b.est capi elegantia verborum hæreticorũ. Et miracula falsorum prophetarum sunt falsa testimonia hæreticorum. Iere.23 f. *Hæreses.*

Mirabilem faciens Deus terram Gessen.Exo.8.c.9.a.

Admittere, Admissura.

ADmittere idem est,quod alicui dare locum,& permittere.Amissura verò dicitur , quũ arietes admittuntur ad imprægnandas oues.

Admissus Tobias ad vxorem suam in copulatione sanctorũ patriarcharum. Tobi.6. d.Designare videtur coniunctionem Christi cum ecclesia per patriarchas pręfiguratam. *Coniũctio Christi cum ecclesia.*

Glo.ord.s.Marc.5. Non admisit Iesus , vt sequeretur se is,qui fuerat liberatus à dęmonio Marc 5.d.quia melius erat,vt ipsum alijs prædicaret.Et non admittens idem,vt quis sequeretur se,nisi Petrus & Iacobus,& Ioannes,cum iret in domum archisynagogi.Marc.5. d. Ostendit blasphemis, & irrisoribus non esse reuelanda mysteria.

Glo.int.s. Eccl'icũ 11. Admittere alienigenam.Eccl'ici.11.d.est audire hæreticum,aut alioqui infidelem. *Audire hæreticum.*

Admissura serotina videtur vltimum tempus prędicationis, quando nõ tantum fructus ex ea percipitur,quantum habebatur tempore apostolorum.gen.30.g.

Admonere, Monere, Commonere, Præmonere.

Glo.inte.s.Isa.30. ADmonere,est alicui quippiam in memoriam reuocare.Vix allegoriam ądmittit. Monens post tergum.Isa.30.e.designat Christum,qui est bonus pastor. *Christus.*

Admonetur in domo luctus finis cunctorum hominum.Eccl'tę.7. a.

Admonens Iudas Machabęus milites certaminum,quæ fecerant.2.Mach.15.b.

Admonens Axam vir eius,vt peteret irriguum.Iudi.1.c.

Admonitus Ioseph in somnis:ac etiam magi.Matth.2.d.

Admouere, quære Applicare.

Adolere.

Orare. ADolere est aliquid odoriferum in sacrificium offerre.
Adolere thimiama, vel incensum super altare, est orationes Deo offerre. Exo.30.a. 40.c.1.par.6.d.2.par.2.a.26.c.29.b. *Glo.ordi.s.Exo.30*

Prædicare. Adolebant etiam antiqui patres incensum domino, quum corda auditorum per desiderium coniungebant redemptori, quem prædicabant.1.reg. 2.f. *Gre.s.1.reg.2.*

Deuotio mentis. Adolere adipem in holocaustum, est deuotionem mentis cum perfecta charitate offerre.Leui.3.b 4.b.6.b.7.a.8.b.9.c.1.reg.2.c. *Glo.inte.s.Leui. 6*

Adolens holocaustum sacerdos.Leui.1.b.2.c.Ad idem referri potest.

Non adolendum fermentum, aut mel.Leui.2.c.Nec adolendum maculatum. Leui.22.c. Non proponendæ hæreses, aut vana eloquentia in ecclesia. *Glo.inte.s.Leui.2*

Adolere thura Dijs.3.reg.11.b.22.g.4.reg.17.b.23.b.Est abuti donis Dei.

Adolescentia, Adolescens.

ADolescentia est tempus hominis propinquum suo principio: & ideo mente quidem rude est, & inexpertum: corpore vero tenerum, formosum, & alacre.

Tempus ppinquum culpæ originali. Adolescentia designare potest tempus propinquum culpę originali: vt quum cogitatio humani cordis prona dicitur in malum ab adolescentia sua.gen.8.d.Sic sumi potest.2. reg. 19.b.prouer.22.a.30.c.Eccl'tę.11.d.12.a.Eccl'ici.42.b.Isa.54.c.Iere.2.a.32.e.3.g.31.d. 48. b. Ezech.16.b.g.23.a.Zacha.13.c.1.Mach.16.a. *Hie.s.Isa.54.*

Primitiua eccl'a. Status innocentiæ. Adolescentia Iob, primitiuam ecclesiam significare potest, quæ virtutibus, & miraculis floruit.Iob.29.a.Idem designat adolescentia Iacob.gen. 48. c. Potest etiam significare statum hominis ante lapsum.Et etiam tempus, quum prędicatio iam vigebat. *Hie.s.Iob.31. Gre.19.mor.9.*

Tempus Christi. Adolescentia viri, tempus significat Christi in hoc seculo.prouer.30.c. Vbi & adolescentula legitur, & accipitur pro beata virgine. *Amb.de Salomo.5.*

Tempus renouationis in Christo. Adolescentia dicitur interdum tempus renouationis in Christo.Iob.33.d. Eccl'tę.11.d. *Gre.24.mor.s.*

Adolescentia Iudaici populi fuit, quum eductus est de Aegypto.Iere.22.f. Ezech.23.a. *Hie.s.Iere.22.*

Adolescentia Babylonis, est initium ipsius.Isa.47.d. Quando videlicet regnare cœpit. *Glo.inte.s.Isa.47.*

Christus. Adolescens Ioseph, typus est Christi.gen.39.b.Itidem adolescens Dauid.1.reg.17.f.ps.118 Et ipse Christus est adolescens secundus, qui consurgit pro rege sene.Eccl'tę.4.d. *Hie.s.Eccl'ten. 4.*

Fortes. Adolescentes dicuntur fortes, qui vicerunt diabolum.Amos.8 d. Sic adolescens Leuita.Iudi.18.a.Et adolescens Ieroboam bonæ indolis.3.reg.11.e. *Hie.s.Amos.8. Cyril.de ador.i spu&vt.*

Paulus. Adolescentulus Beniamin.ps.67.significat Paulum: qui etiam.acto. 7.g. dicitur adolescens.Præcipue fuit adolescens, quia nouissimus vocatione, & nouus in fide. *Arn.& Aug.s.ps. 67. Amb.ser.18.*

Recenter natus in Christo. Adolescentior dicitur recenter natus in Christo. ps.118.Ezech.16.d.Amos.8.d.Et adolescens sequens Christum designare potest habentem bona initia conuersationis. Marc.14.e.

Spiritualis populus. Adolescens etiam in eisdem locis dici potest spiritualis populus, qui est nouus homo. Nã vetus homo est carnalis. *Amb.de Isa.3.*

Gentilis populus. Adolescens quoq; dicitur gentilis populus: aut quiuis sectans prius leuitatem, postea verò resipiscens.ps.118. Luc.15.c. *Gre.s.2.reg.16. Amb.s.ps.118. & s Luc.15.*

Innocens. Ignarus, Discipulus. Adolescens interdum significat innocentem.vt.2.par.36.c.acto.20.b.Interdum ignarum & inexpertum.1.reg.30.e.3.reg.12.b.1.Macha.11.f.2.Mach.6.f.Matth.19.c.1. Ioan.2.b. Eadem ratione designare potest discipulum: quia adolescentum est discere.Eccl'ici.32.b. Qui iam in fide & opere proficit. prouer.1.a. *Beda.s.prouer.1.*

Imperfectus Proni ad peccãdũ. Adolescens habens diuitias.Matth.19.c. designat imperfectum, & habentem vitia: qui mœstus efficitur, quum de perfectione admonetur.Sunt etiam adolescentes, proni ad peccandum.Luc.7.c. *Ori.s.Matt.ho.8.*

Iudaicus populus doctores synagogæ decepti ab hæret. Adolescens etiam habens diuitias, est Iudaicus populus seruans legem Mosis, & mœstus pro lege Christi.Et doctores synagogarum adolescentes dicuntur. Amos. 8. d. Et decepti ab hæreticis adolescentuli dicuntur.Isa.9.d. *Hila.s.Mat.can.19*

Lex cum mystico sensu. Christus Proijciens in doctrina ecclesiæ. Adultus dicitur esse Moses, quum lex mysticum sensum admittit: & adultus traditur filiæ Pharaonis, quia ecclesia ex gentibus intelligit legem in sensu sublimiori, quam synagoga.Exo.2.b.Significat etiam Christum, aut eius legem: quia infans figura est legis. Vel designat eum, qui nutritus ab ecclesia, subijcit se vanę, ac mundanæ philosophię: quam maior effectus relinquit, & ad veram matrem redit. *Ori.s.Exo.ho.2. Greg. Nissenus de uita Mosis.*

Sapientia Ecclesia. Adolescentula Abisag, typus est sapientię nunquam senescentis, aut etiam ecclesiæ.3.reg. 1.a.vide Abisag. *Hie.epis.ad Nepotia.*

Ecclesiæ. Adolescentulæ dicuntur ecclesiæ post primum tempus resurrectionis Christi, quum vigebat prædicatio, & multi conuertebantur.canti.1.a. Et adolescentulę tympanistrię, sunt ecclesiæ recentes: in quibus sunt multi corpus castigantes. ps.67. *Gre.19.mor.9. Aug.s.ps.67.*

Aĩæ impfectæ uel in Christo renouatæ. Adolescentulæ etiam sunt animę nondum in spiritualibus exercitatę, minusq; perfectę: & aĩę in Chro renouatę.Cãti.1.a.6.c.1.Timo.5.b.Tit.2.a.Designãt etiã discipulos.Isa.9.c. *Orig.s.cãt.ho.1.2. Aug.83.q.55.*

F Et ado-

Gre.24.mor.5.& f.cant.1.6. Et adolescentulę, quarum non est numerus, sunt animę determinatam, & certam scientiam non habentes, quæ in diuersis dogmatibus periclitari possunt. Et etiam sunt sectę philosophorum. Adolescentulæ etiam sine numero sunt animę vagæ vana mundi sectantes. Epipha.3. cont.hæreti.to.2. canti.6.c. Discipuli. Sectæ philosopho. Animæ vagæ.

Ber.f.cant.ser.19. Glo.ord.f.1.reg.17 Bellator ab adolescentia Goliath, typus est diaboli: qui mox, postquam fuit creatus, peccauit: & prelium in cœlo mouit.1.reg.17.d. Diabolus.

Adolescentulus occisus a Lamech.gen.4.d.

Adulti Iacob, & Esau.gen.25.d.

Adonias.

ADonias, i. dominator est dominus, vel domini est dominatio. Filius Dauid, qui voluit sibi vsurpare regnum, adhuc viuente patre: typus est populi Iudæorum pręferentis se gentibus.3.reg.1.a. Qui gloriabantur in operibus legis, & contemnebāt Christum. Rup.3.f.reg.3. Glo.ordi.f.3.reg.1. Populus Iudæorū.

Lyra.f.3.reg.1. Designat etiam ambitiosum quemlibet, honores sibi non debito ordine procurantem. Ambitiosus.

Lyra.f.3.reg.2. Vt autem petijt Abisag in vxorem sibi dari, significat volentes fraudulenter imperium adipisci.3.reg.2.c.

Adoniram.

Glo.ord.f.3.reg.5. ADoniram.i. dominus meus excelsus: pręfectus cęsoribus lignorum ad templi constructionem.3.reg.5.d. Typus est Christi, qui præfectus est, & ductor prædicatorum. Christus.

Adonis.

Hie.f.Ezech.8. ADonis fingebatur amasius esse veneris: Hebraicè dicit תַּמּוּז thammuz.Ezech.8.f. Figura esse potest libidinis: aut vitæ secularis: & etiam eorum, quæ in rebus huius mundi putantur esse pulcherrima. Libido. Vita secularis. Pulcherrima mundi.

Adonisedech.

ADonisedech.i. dominus iustitię, rex Hierusalem: qui congregauit exercitum aduersus Iosue: à quo victus est, & à principibus Iosue calcatus. Figura est dęmonis Christum, & discipulos eius impugnantis: quem tamen boni vincunt, & conculcant. Diabolus.

Adoptare, Adoptio.

ADoptare dicitur quis eum, quem filij loco accipit, vt Iacob adoptauit sibi Ephraim, & Manassen filios Ioseph.gen.48.a.

Chry.f.Ioan.ho.13 Adoptat Deus in filios eos, quibus confert gratiam: qui ideo nati dicuntur ex Deo. Roma.8.c Galat.4.a. Ephe.1.a. Adoptio quidem erat & in lege veteri, & in noua. Nam in veteri dicitur: Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes. Sed illa potius erat nomine: cum adhuc illi spiritum seruitutis haberent. Nos liberi facti, non nomine, sed re honorem accepimus. Roma.8.c. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritū adoptionis filiorum.

Glo.ord.f.Exo.2. Adoptans filia Pharaonis Mosen. Exo.2.b. designat legem spiritaliter intellectam à gentilibus amplectendam, cum Christo in lege designato.

Glo.ordi.f.Ester.2 Adoptans Mardochęus Ester. Ester.2.b. designat Paulum, qui est doctor ecclesiæ gentium. Paulus.

Adorare, Adorator.

ADorare, cum dicat supplicationem cum veneratione quadam, & cultu exteriori interiorem affectum demonstrante: in primis Deo exhibetur: cui soli illa conuenit adoratio, quæ dicitur latria. De qua, gen.47.g. Adorauit Israel dominum. Datur & adoratio dulia: vt Iacob adorauit Esau.gen.33.a. Et hyperdulia. Isa.49.f. Vultu in terram demisso adorabūt te. Adorare item colere: vt adorabant manipuli fratrum Ioseph manipulum Ioseph. Et honorare. Exo.18.a. Adorauit Moses cognatum suum. Et venerari. gene.18.a. Adorauit Abraham venientes ad se.

Glo.ord.f.gene.18. Adorans Abraham tres viros, dominumq; appellans, confessionem designat Trinitatis in vnitate substantiæ. gene.18.a. Vel adorans vnum visis tribus, Christum indicauit inter Mosen, & Eliam. Cōfessio trinit.

Glo.ord.f.gen.22. Adorantes Abraham, & Isaac in monte. gene.22.b. oblationem passionis Christi designarunt.

Aug.16.ciui. Dei. 37.& epist.80. Adoraturæ prædicuntur tribus Iacob. gene.27.c. Vbi designatur Christum adorandum à Iudęis Christus adorā.

à Iudæis. Et adorantes manipuli fratrum Ioseph manipulum ipsius Ioseph: & iterum sol, & luna, & stellę eundem Ioseph adorantes, honorem Christo exhibendum ab ecclesia, & membris eius designarunt. gen. 37. b. 42. b. 50. c. Sic adorant Deum gentes. Isa. 45. c. Et adorant Iudam filij patris eius. gen. 49. b. quum descendentes ex Iacob adorant Christum. *Beda. s. gen. 27. 37. Hie. s. Isa. 45.*

Gentiles colentes Christum. Adorans Iacob ad caput lectuli, vel fastigium virgæ Ioseph. gen. 47. g. designauit adorandum imperium Christi. *Eucher. ad Hebræ.*

Adorantes serui Pharaonis Mosen. Exo. 11. c. designant gentiles Christum in lege decantatum venerantes. Quod etiam designant Magi Christum adorantes. Matth. 2. b. Et adorans Ruth Booz. Ruth. 2. b. designat ecclesiam gentium agentem gratias Christo pro collato fidei beneficio.

Subdi religioni fidei. Adorare dominum, est subdi religioni fidei, & custodiæ bonæ operationis. Et adorant eum reges, quum superbi, & contemptores ad facienda domini mādata se humiliant. Adorant lubrici, quum Deo subijciuntur per obedientiam castitatis. Et adorat princeps super limen portæ templi: quum agit gratias de mysterijs ex parte cognitis. Ezech. 46. a. Sed aliqui se adorare simulant: vt Saul. 1. reg. 15. f. Isa. 49. c. ps. 44. Et Herodes. Matth. 2. b. *Gre. s. 1. reg. 15.*

Gratiarum actio. Adorare etiam Deum, sępe significat gratiarum actionem illi exhibendam. Exod. 4. g. 12. d. 24. a. 33. b. 34. a. Iudicum. 7. d. 1. reg. 1. a. 1. paralip. 29. e. 2. paralipome. 7. a. 29. f. Tobi. 13. c. Iudith 6 c. psalm. 21. 44. 65. 71. 85. 96. Sapien. 6. d. Ecclesiastici. 35. c. Isa. 49. b. f. 66. g. Sopho. 2. c. Matth. 14. d. 20. e. 28. d. Marc. 5. d. 15. c. Luc. 4. b. 24. g. Ioan. 4. c. 9. g. 12. c. Hebrę. 1. b. acto. 10 e. Zacha. 14. d. Apoc. 4. d. 14. g. 19. b. *Aug. epist. 120.*

Adorare in ecclesia. Adorare dominum in atrio, aut aula, est in Christo, aut in ecclesia ipsum colere: extra quam aulam non est accepta adoratio. ps. 28. 138. Et adorare ad templum sanctum Dei, est apud sanctos. Et adorare in monte sancto, est in loco Deo consecrato. Vel in ecclesia militante, vel triumphante. ps. 98. Isa. 27. d. *Arno. s. ps. 28. Basi. s. ps. 28. ho. 1. 2 Hila. s. ps. 137. Hie. s. Isa. 27.*

Docens nos Christus colere patrem. Ad adorandum ascendens Elcana. 1. reg. 1. a. est Christus docens nos colere patrem, & illi obedire. Et adorare mane, est inter dona virtutis humilitatem custodire. Et adorare prius, & postea immolare, est diuinæ lucis immensitate in contemplatione terreri, illumq; magnificare: atq; ita ad immolandum admitti: adorantes autem reuertuntur, quum magnificant secreta Dei, & implent prędicationem in gentibus, quæsito modo prædicationis in contemplatione. *Gre. s. 1. reg. 1.*

Cultus humanitatis Christi. Adorare Deum in monte. ps. 98. est quum de Deo cogitamus, nihil de eo humile sapere. Adorare autem scabellum pedum Dei, est humanitatem Christi, aut corpus eius venerari. Isa. 60. c. Et adorant Sion vultu demisso, qui humiliter venerantur Christum in ecclesia. Isa. 49. f. Et adorare in loco, vbi steterunt pedes Dei. psal. 131. est in ecclesia, cruce, perseuerantia, aut in euangelio ipsum venerari. Et adorare Deum de loco suo, est ipsum vbiq; colere. Sopho. 2 e. *Fulgen. ad trasimundum. 2. Hie. s. Isa. 49. Hila. s. ps. 131.*

Adorantes discipuli in nauicula Christum. Matth. 14. d. sunt cognoscentes ipsum verē dominum in iudicio. *Hila. s. Mat. can. 14*

Adorans Moses cognatum suum. Exod. 18. a. venerationem designat gentilibus ad fidem venientibus faciendam.

Adorant vestigia pedum ecclesiæ, qui sequuntur exempla humilium in ecclesia. Isa. 60. c. *Glo. inter. s. Isa. 60*

Adorantes filij Israel per fores tabernaculorum. Exod. 33. b.

Præferre creaturas Deo. Adorare idola, aut vitulum, &c. est præferre creaturas Deo. Exod. 20. a. 23. c. Et ita de cæteris locis, quæ passim reperiuntur in Deuteronomio, & in prophetis. Et adorant opus manuum suarum, qui obstinatē defendunt hæreses, quas ipsi fabricauerunt. Isa. 2. b. Et adorare talpas, & vespertiliones, est colere idola cęca, & tenebrosa, quæ coluntur à cęcis: & omnia dogmata contraria veritati. Isa. 2. d. 44. c. 46. b. Dani. 3. a. Hose. 13. a. Et adorant bestiam, qui sequuntur impietates infidelis populi. Apocalyp. 13. d. Et adorant militiam cœli, qui eleuantur aduersus scientiam Dei: & qui sua referunt ad ortus stellarum. *Hier. s. Isa. 2. & s. Dani. 3. & s. Sopho. 1. Aug. 20. ciui. dei. 2*

Hæresis de Christo. Adorant ad ortum solis dorso verso ad templum domini hæretici: qui filium Dei prędicant creaturam, relicto diuinitatis templo, & post tergum habito. Ezech. 8. f. *Hie. s. Ezech. 8.*

Adorans Ioseph patrem suum. gen. 48. b.

Adorans Abraham filios Het. gen. 23. b.

Adorant sol, & luna, & stellæ Ioseph, quum intentio mentis, & subtilitas rationis, & chorus virtutum obtemperant rationi. gen. 37. b. *Ricar. de. s. Victo. de. 12. patriar. 69.*

Aduena, Peregrinus, Hospes, Hospitium, Proselytus, Incola.

SYLVA

ADuena, aut peregrinus dicitur, qui ex alio loco præcipuè longinquo, vbi natus est, in aliquod oppidum, aut locum, à quo exterus est, venit: peregrinus tamen simpliciter eum significat, qui à sua ciuitate abest. Incola autem sæpè accipitur in sacris literis pro aduena.

Gre.14.mor.21, Hila.s.ps.68. Amb. apolo. Dauid.s.& ser.32. Ori.s.Mat.ho.34. Aug.s.ps.68. Isych.s.Leui.19.

Aduena, seu peregrinus dicitur sæpè Christus: qui è cœlo venit ad peregrinandum in terra. Et peregrinatus Abraham in Geraris, designat Christum in hoc mundo peregrinantem, aut inter gentes prædicatum. Et etiam, vt fuit peregrinus inter filios Het. gen. 20.a. 23. a. Idem designat Isaac. gen. 26.a. & Iacob. gen. 32.b. 36.d. Idem designarunt multi alij. Ruth. 1.a. 4. reg. 8.a. Tobi. 20.b. Iob. 19.b. Luc. 24.c. Et dicitur Christus peregrinus fuisse filijs matris suæ, Iudæis videlicet ipsum persequentibus. psal. 68. Et ipse est peregrinus qui dicitur venisse ad diuitem. 2. regum. 12.a. Ieremi. 14.b. Et idem est hospes, quum venit, vt habitet in nobis: & etiam est hospes suscipiens nos peregrinos. Matthæi. 25.d. Leuitic. 19.b. Christus.

Ricar. de. s. uicto. de somnio Nabuchodo. 20.

Peregrinus apparuit Christus in via. Luc. 24.b. quum veritas non in sua simplicitate, sed per speculum, & in ænigmate videtur. Extra domum autem, & quasi in itinere ostenditur: quando sublimium contemplatio per mentis excessum, & velut in transitu videtur. Duo autem sunt, qui exeuntes, & ambulantes ipsum conspiciunt, quando ratio, & intelligentia humanum modum excedentes, furtim quidem, & raptim sublimium spectacula percurrunt. Tunc autem se dominus longius ire fingit, nec tamen penitus recedit: quando contemplationis gratiam, quam misericorditer impendere consueuit nonminus vtiliter ad tempus subtrahit, vt melius per experientiam doceat, cum quanta auiditate requiri, vel retineri debeat. Manere autem, & ad eos intrare compellitur, quando multa precum instantia amissa gratia reparatur: vt visionem exterius oblatam introrsum trahat: & per excessum visa animus ad seipsum reuersus memoriter retineat: & contemplationis gratiam de cętero familiarius possideat. Cibos, quales dominus amat, & delectari solet, apponimus quando eum pro recuperatione, vel accumulatione gratiæ in voce exultationis, & confessionis laudamus, honoramus, magnificamus. Inter quæ sinus mẽtis dilatatur: sensus acuitur, & ad mystica penetranda, & vsq; ad diuinitatis arcana sępe rimanda intelligentia illuminatur. Panis coram nobis à domino frangitur, quando mysteriorum profunditas mystica interpretatione aperitur: ipsoq; reuelante, cognoscitur. Ex hac panis fractione mysteriorumq; reuelatione agitur, vt dominus in propria specie cognoscatur: & ipsa veritas, vt pote figurarum velamine amoto, in sua simplicitate perspiciatur: dominiq; pręsentia ex gratię ipsius infusione perpendatur. Dominus autem, qui vt Dei sapientia ab oculis intuẽtium euanescit: quando ex contemplatione, & admiratione diuinę sapientię contemplantis, & admirantis animo innotescit, quantum eius incomprehensibilitas omnem humanã intelligentiam excedit.

Ori.s.Matt.ho.19 33. Amb.s.Luc. 20. Philo. quis rerum diui. heres.

Peregre profectus homo dicitur Christus in cœlum ascendens, ibiq; manens toto tempore huius mundi vsq; ad iudicium. Matth. 25.a. Luc. 19.b. Et peregrinatur à populo Israël prius quidem cum eo existens in nube, postea verò non apparens. Et singulis peregrinatur quum dat eis locum fructificandi. Matth. 21.d. Luc. 20.b. Christus ascẽ. in cœlum.

Basi.s.ps.14. Gre.18.mor.18. Cyril. de adorat. in spiritu s. uicto. Ori.s. Mat. ho.35. & s. nume. ho.27. & s. ps.38. ho.2. Amb.2. de Abra.9. Aug. 3. de consen. Euangelist.7.

Aduena, aut peregrinus, siue sit Abraham, siue Lot, aut quiuis alius bonus, eum designat qui nihil habet in terra, quasi extraneus ab ea. Et ita dicitur peregrinum semen Abrahæ in terra non sua, designans bonos permanentes in corpore, sicut peregrini. gen. 15.c. 17.a. 19.b. 21.c. 23.a. 28.a. 36.a. Exod. 2.c. 6.a. 18.a. 22.c. 23.a. Leuitic. 19.g. 25.d. deuterono. 10.d. 23.b. 26.b. Iudicum. 17.c. 19.d. 1. paralipome. 29.d. psalm 38. 118. 119. 145. 1. Petri. 2.b. Sunt autem peregrini, quia cœlestem patriam expectant: & peregrinantur in Aegypto, hoc est, in hoc mũdo. gen. 12.c. 47.b. Iere. 35.b. 41.d. 44.d. Matth. 27.a. 2. Corinth. 5.b. Sapien. 12a. Eccl'ici. 29.d. Abdi.d. Hebræ. 11.c. Boni in terra.

Hie.s.Isa.14.50. et s. Ezech.47. Isych.s. Leui.19 Beda.s.Exo.12. Ori.s.Iosue.ho.9.

Aduena rursum dicitur gentilis, aut nutritus extra ecclesiam, ad ipsam recenter veniens Exod 12.d. 20.b. 22.c. 23.a. Leuitic. 13.d. 17.c. 19.g. deuterono. 1.c. 10.d. 14.c. 24.c. 28.d. Iosue. 8.g. 2. reg. 1.c. Iob. 31.d. Ruth. 2.c. Isa. 5.d. 6.b. 14.a. 54.d. 56.b. 61.b. Iere. 2.a. Nume. 9.c. 15.b. 19.c. Malach. 3.b. acto. 2.b. Ezechi. 47.d. Et dicuntur proselyti. 2. para. 2.d. 6.f. Dicebantur etiam hospites testamentorum, quia alieni à promissis. Ephe. 2.c. Aduenæ etiam dici possunt catecumeni. Iosu. 8.g. Gentiles ad ecclesiam uenientes.

Ori.s.Mat.ho. 35. & s. nume. ho.27 Aug.s.ps.118. Isych.s.Leui.25. Amb.2.de.poeni.3.

Sunt & mali peregrini: qui extranei sunt à Deo, & peregrini testamentorũ eius: qua ratione gentilis, & Iudæus peregrini dicuntur. Exod. 12.g. 23.a. Leuit. 24.c. deuterono. 14.c. 15.a. Ester. 16.b. Isa. 23.b. Ecclesiastici. 16.a. Et aduena habitans inter nos, dici potest de Iudæis: qui habent legem, & prophetas: sed non eadem sapiunt, quæ nos. Leuitic. 25.g. Gentiles & Iudæi.

Sic

Sic peregre est profectus prodigus, hoc est, quiuis malus, relicto Deo, & ciuitate Hierusalem, seu ecclesia. Luc.15.c. Peregre autem proficiscuntur, qui affectu recedunt à Deo. Ad hos pertinent peregrinę multitudinis exercitus. 2. Mach.10.e. — *Hie. epist. Beatitu*

Peregrinum opus à Deo dicitur punire: quia venit Christus ad saluandum potius, quàm condemnandum. Isa.28.f. — *Hie. s. Isa. 28.*

Cultus idolorum & errorum. Hypocrisis. — Peregrinus cultus est, qui alienus est à cultu veri Dei. 2. para.14.a. Et peregrinę doctrinæ sunt à veritate fidei catholicę alienę. Hebrę.13.a. Abdi.d. Et peregrina veste indui. Sopho.1.b. est idola colere, & errores sequi. Designatur etiam hypocrisis. Quid enim magis peregrinum, quàm sunt lupis rapacibus vestimenta ouium. — *Hier. s. Abdi. & s. Sopho.1. Rup. s. Sopho.1.*

Appetitus inordinatus. Diabolus. — Peregrinus propter quem diues occidit ouem pauperis, designare potest appetitum inordinatum in Dauid erga Bethsabe: qui ideo peregrinus dicitur, quia fuit in eo per transitum. 2. reg.12.a. Designat etiam diabolum: cui se vendit, qui peccat. Leui.25.g. — *Aug. 3. doctri. christiana. 21. Crys. s. ps. 50. ho. 1. Rup. 2. s. Leui. 44.*

Peregrinari in feruore dicuntur, qui ob feruorem persequutionis alienantur à fide. 1. Pet.4.c. Vel est commoueri ob explorationem, quæ fit tentandi gratia, quasi ob rem nouam: ne propter tribulationes putent se exules à Christo. — *Glo. ord. s. 1. Pet. 4.*

Philosophia. Philosophi. — Hospita dici potest philosophia, à qua accipiuntur vasa, quum colliguntur veritates in ea inuentę, & in vsum, ac obsequium theologiæ rediguntur. Exo.3.g. Et aduenæ sunt philosophi. Leui. 25.b. — *Isych. s. Leui. 25.*

Gentilitas. — Hospitium Laban, in quo suscepit seruum Abrahæ. gen.24.d. designare potest gentilitatem, quæ suscepit discipulos Christi. — *Glo. ord. s. gen. 24.*

Aduenire, quære Venire.

Aduersari, Aduersarius, Hostis, Inimicus, Contrarius, Contra, Eregione.

ADuersarij & inimici propriè sunt, qui odio aliquem prosequentes, mala ei procurant.

Demones. — Aduersarij nostri, & inimici in primis dicuntur dęmones, qui id, quod est optimum in nobis, nempe animam, perdere nituntur. Sic potest sumi in varijs locis, vt gen. 14.d.22.d. 49.b. Exo.15.a.32.f. Nume.10.b.14.g.32.d.35.g. deuter. 20.a.21.c.28.e. Iosue.5.d.8.e.10.d.23.c. Iudic.2.c.5.a.7.c.8.c.16.g.20.e. Leuiti.26.b.1.reg.2.d.10.a.14.d.16.f.17.c.18.g.25.c.2.reg.5.d.8.a.10.d.24.c.3.reg.11.c.1.paralip.19.c.21.b.2.paralip.6.e.13.c.36.d. Iob.22.d.27.b.38.c. psalm.3.26.34.29.37.40.42.67. Sapien.4.d.12.d. Eccl'ici.4.d.18.d.23.a.12.b.29.a.30.a.46.b.47.c. Isa.9.c.11.d.26.b.42.b.50.c.59.d.49.g.63.d. Iere.3.b.18.d.17.a.48.a.50.b.15.b. thre.1.c.2.g.3.f.4.b. Hose.8.a. Ezech.11.b.28.g.35.a.36.a. Amos.9.b. Mich.4.d.7.b. Nahum.1.a.3.c. Zacha.3.a. Iudith.13.c. Ester.7.b.9.a.11.d. Tobi.8.c.1. Macha.12.d.7.c.13.g.16.b.2. Macha.10.f.12.d.15.c.18.b. Et inimicus homo dicitur diabolus. Matth.13.d. Luc.1.g.10.c.12.g.13.d.18.a.19.d.21.c. philip.1.d.1. Thessaloni.2.d.2. Thessalon.2.a.1. Timoth.5.c. Hebræ.10.e.1. Pet.5.b. Et inimici nostri, à quibus redemit nos Christus, sunt diabolus, & angeli eius, filius perditionis, peccata, & vitia, & inimica mors. psal.16.17.30.40.63.70.77.79.80.90.105.107.109.131.135.1.reg.25.e. Isa.49 g. Mich.5.c. Sopho.3.c.1. Cor.15.c. — *Ori. s. Leui. ho. 16. & s. Luc. ho. 35. 38 & s. Iere. ho. 15. Gre. s. 1. reg. 2. Arno. s. ps. 67. Aug. s. ps. 40. Isych. s. Leui. 26. Euch. q. in psal. Basi. s. ps. 29. 37.* — *Peccata & uitia. Mors.* — *Arno. s. ps. 17. Aug. s. ps. 77. Gre. 8. mor. 37.*

Iudæi. Hæretici. — Inimici dicuntur interdum Iudæi, & hæretici. Exod.23.c.1.reg.2.b. Isa.26.b.59.d.66.b.e. Et dicuntur hostes iustorum, quia eos perdere nituntur, & in errorem inducere: & pari ratione dicuntur inimici ecclesiæ. De his psal.8.16.53.63.118.126.138. Iere.12.b.15.c. Amos.5.c.2. Macha.5.b. Dicuntur autem Iudæi, & hæretici inimici domestici: quia putantur in domo esse, hoc est, in ecclesia: qui tamen contra eius caput sentiunt. psalm.17.29.58.67.80.82. Dicuntur autem Iudæi inimici, & dilecti: siue quia in vno populo vtriq; fuerant: siue quia ex inimicis sęuientibus vsque ad sanguinem Christi, quidam eorum dilecti facti erant, secundum electionem, quæ latebat in præscientia Dei. Roma.2.d.11.d. De his Iob.16.b. Iere.12.b.18.d. Mich.2.c.7.b. Aduersans Noemi Ruth volenti sibi adhærere. Ruth.1.c. designat Iudæos impedientes gentiles, ne venirent ad fidem. Peculiariter inimici domini dicuntur scribę, & pharisæi. psalm.68.36. Luc.19.c. Iudæi autem dicuntur inimici, quia omnibus hominibus aduersantur. 1. Thessalonis.2.d.1. Corinth.15.c. Philipens.3.d. Hebræ.10.c. Isa.1.f. Thren.3.f. Sapien.2.d. Inimicus, & defensor est, qui Deum, quem prædicat, moribus impugnat. psalm.8. Vel est hæreticus, qui defendere videtur Deum, cuius est inimicus: & vnde Deum quasi defendere nititur, inde veritati illius aduersatur. — *Gre. s. 1. reg. 2. Hie. s. Amos. 5. Hie. s. Mich. 7. & s. ps. 8. Aug. epist. 59.* — *Scribæ & pharisæi* — *Arno. s. ps. 80. Hie. s. Isa. 1. Gre. prolo. mor. 32. & 11. mor. 16. Aug. s. ps. 8.*

Gentiles. — Hostes sæpe dicũtur gentiles: qui aduersabãtur prius populo Israel, postea verò populo ecclesiæ — *Basi. s. ps. 44.*

Gre.8.mor.22. *Amb.d'bene.pat.4* *Hie.ad principia.* *Amb.s.Colos.1.* *Ori.s.gene, ho.17.* *Hie.s. Mich.7.*

ecclesiæ.Leui.26.f.Numer.14.e.deut.7.c.Iosu.7.a.ps.54.71.79.Isa.63.d.64.a. Nahum. 3. c. Et generaliter inimici dicuntur hi, quos sua malitia fecit Dei inimicos, hoc est, omnes mali, qui contrarij fiunt Deo peccando. Iob.7.d.ps.131. Quibus dominus irascitur: & irascendo quandoq; conuertit. Nahum.1.a.Roma.5.b. Et inimici consiliorum Dei, dicuntur infideles aduersarij legis Mosis. Colossen.1.c. Et inimici regis sunt peccatores inimici Christi. psalm. 44. Generaliter autem inimici dicuntur infideles, & persequutores ecclesiæ. gene. 49. b. Deuterono.32.e.psalm.65.104.Ezechi.35.a.Neem.6.a.Sapien.5.c.10.d.11.a.1.Macha. 2. a.3. a. 4.d. Et hostilis manus, est vis persequutorum. Thren.1. c. Et Babylon dicitur esse inimica Hierusalem Mich.7.b. hoc est, confusio huius mundi, quæ aduersatur ecclesiæ: & contraria fortitudo, quæ huic mundo præsidet. *Mali.* *Infideles.* *Persequutores ecclesiæ.*

Gre.20.mor. 26.

Inimicus existit Deus inimicis nostris, quum punit eos, qui alijs nocent. Exo.23.c. sapien. 2.c. thren.12.b. Aduersari autem dicitur Deus Iob, quum secundum iudicium infirmorum ecclesiæ, aliqui puniuntur misericorditer à Deo, quem ipsi durum iudicant. Iob.30. c. Et ipse Deus est aduersarius noster, cui debemus consentire eius præcepta seruando, ne condemnemur. Matth.5.d. *Deus.*

Ori.s. Luc. ho.35. *Aug.q. noui testa. 70.& 1, ser. domi. in mõte, & de decẽ chordis.3.* *Beda.s.Exo.1.*

Aduersarius interdum dicitur angelus, qui nostris malis operibus aduersatur: quiq; nos tradet iudici, si non eius monitis consentiamus. Matth.5.d.Luc.12.g.Leuit.26.e. Lex etiam, vel sermo Dei aduersarius noster est: cui debemus consentire, præceptis diuinis obtemperando: quod si non faciamus, ipsa diuina præcepta accusabunt nos coram iudice, vt condemnemur. Aduersans angelus Balaam, ad hæc pertinet. Nume.22.f. Mandata sunt aduersarij Pharaonis. Exo.1.b. *Angelus.* *Lex uel ser. D.*

Beda.s. Exo.1.

Hostis Antiochi dicitur quilibet bonus, qui diabolo resistens pro hoste habetur ab eo. 2.Macha.3.g. Sic inimici Pharaonis dicuntur sancti, aut prædicatores, aut bona opera. Exo. 1.b. Idem designat Dauid inimicus Saulis. 1.reg.19.c. Et ex aduerso stans Moses contra Pharaonem, designat fortes in tentatione, qui diabolo resistunt. Exod.5.d. deutero.9.a. Ascendere etiam ex aduerso, est vitijs se opponere: sic Iosue leuauit clypeum ex aduerso Hai. Iosu.8.d. Et aduersarius Baal dicitur Gedeon. Iudi.6.f. *Boni contra[...] nes.*

Hiero.s.Isa.63.

Hostes Iudæorum, qui conculcauerunt sanctuarium Dei, fuerunt Romani, quum destruxerunt Hierusalem. Isa.63.d. Et hostes Iudæorum, qui deuorant semen eorũ, sunt christiani fruentes eorum scripturis. Leui.26.c. *Romani.* *Christiani.*

Aug.1.doctri.Christi.24.

Inimici hominis, quos conuertit dominus ad pacem, sunt caro, & eius concupiscentia. prouer.16.b.Mich.7.b.Matth.10.d. Et inimica dicitur caro, seu sapientia carnis. Roma.8. b. Et aduersantes sibi sunt spiritus, & caro. Galat.5.c. Sicut lex diuina, & lex peccati. Aduersatur autem caro corrupta: alioqui nemo carnem suam odio habet. Ephe.5.f. Inimicus etiam est mundus. Iob.27.b. Sicut impius inimicus meus. psalm. 54. Conturbatus sum à facie inimici. *Caro & eius concupiscentia.* *Mundus.*

Gre.14.mor.20. *Hie.s.Isa.63.*

Quasi hostem dicitur habere Deus aliquem, quando ita percutit, vt vires illius à percussione superentur: vt dicatur percuti plaga inimici. Iob.7.d.13.d.19.a.Iere.30.c. Et conuersus dicitur Deus in inimicum populo Israel, quum eos dissipauit. Isa.63.c. *Deus.*

Philo.2.allego. *Aug.2.de gen.cõt. Manich.16.* *Beda.s.gen.3.* *Rup.3.s.gen.19.*

Inimicitiæ sunt inter mulierem, & serpentem. gene.3. c. quia diabolus tentat hominem per animalem partem. Vel sunt inimicitiæ inter voluptatem, & sensum: quia saturatis voluptate omnes sensus luxantur, vt in ebrijs. Et inter semen serpentis, & semen mulieris sunt inimicitiæ, hoc est, inter suggestionem, & fructum boni operis: vel inter Christum, & diabolum. Vel inter mentem, & affectum.

Glo.inte.s.Ephe.2

Inimicitię, quas soluit Christus, sunt quæ erant inter Iudęos, & gentiles, & inter Deum, & hominem propter peccatum. Ephe.2.c. Hostis autem animæ suæ dicitur, qui facit peccatum, & non solum Dei. Tobi. 12.c.

Hostilis terra, est locus tentationum. Leui.26.f. Isa.1.a.21.a. Idem designãt hostilia castra. Iudi.7.f.

Inimicitię appellatus est puteus, super quo rixati sunt serui Isaac cum Geraritis. gen.26. e. Ex facto nomen accipiens.

Inimicitias veteres implent, qui capta occasione vindicant se, non expectata diuina vltione. Ezech.25.d.

Glo.ordi.s.Leui.4. 16.

Contra velum aspergere, est corpus Christi affligere. Leui.4.a. Et contra propitiatorium aspergere, erat demonstrare mortem Christi, ad propitiationem futuram esse. Leui.16.b.

Gre.s.canti.7.

Contra Damascum respicit turris Libani. Cantic.7.b. quũ prædicatores destruendis peccatis intendunt.

Gre.s.1.reg. 14.

Contra Gabaa existens scopulus. 1.reg. 14. a. designat peccatum aduersari cœlestibus. Ex aduerso autem Machmas existens scopulus, designat concupiscentiam humilitati contrariam. *Peccatum.* *Concupiscentia.*

Ex

Ex aduerso lucentes lucernæ. Exo.25.d. designant omnibus exponendam, & offerendam esse doctrinam. Sic etiam candelabrum ponebatur contra mensam. Exo.26.g. *Glo.ord.s.Exo.25.*

Ex aduerso Dei ambulare, est subuertere sensum legis, & prophetarum, & facere contra eius voluntatem. Leui.26.d. Nume.22.f. deut.1.g. Iudi.2.c. Iob.7.d. Mich.2.c. Titum.2.b. *Glo.int.s.Leui.26*

Ex aduerso Dei ascendere dicuntur, qui orationibus se opponunt ad iram Dei placandam Ezech.13.a. *Hie.s.Ezech.13.*

Ex aduerso pyrorum veniens Dauid aduersus hostes, designat calliditatem, quæ habenda est aduersus diaboli insidias in pyro designatas. 2.reg.5.d. 3.reg.20.b.

Contra Nabuchodonosor stare dicitur statua. Dani. 2. e. quum quis recogitat vitam suam.

E regione montis Sinai castrametantes filij Israel. Exo.19.a.

Contrarius ventus, tentationes, & tribulationes designat. Matth. 14. c. Marc. 6. g. acto. 27.a. *Glo.ord.s.Mat.14.*

Contrarium chirographum nobis. Colos.2.c. vide Chirographum.

Aduesperascere, quære Vespera.

Adulter, Adulterium, Adulterare, Mœchari, Fornicari.

ADulterium committitur, quum alteruter coniugum à fide in matrimonio pręstita fornicando recedit: quod etiam committit is, qui alienum thorum violat. Fornicari autem, est virum & fœminam illegitime copulari. Est etiam fornicari interdū negotiari. Isa. 23.d. Rursum fornicabitur cum vniuersis regnis terræ.

Iudæus. Hæreticus. Adulterium committit cum vxore proximi, qui in ecclesia Christi falsa docet: quod de Iudæis, & hæreticis dici potest. Vt enim adulter in carnali coitu non prolem, sed voluptatem quęrit: ita hæreticus, ac vanę glorię seruiens rectè adulterare verbum Dei dicitur: quia per sacrum eloquium non Deo filios gignere, sed suam scientiam desiderat ostentare. Quem enim libido gloriæ ad loquendum trahit, is voluptati magis, quam generationi operam impendit. Et vt adulter carnem alienæ coniugis illicitè sibi coniungit, ita omnes hæretici, quum fidelem animam in suo errore rapiunt, quasi coniugem alienam tollunt: quia videlicet mens Deo spiritaliter inhærens, & ei quasi in quodam amoris thalamo cōiuncta, quum peruersis persuasionibus ad prauitatem dogmatis perducitur, quasi aliena coniunx à corruptore maculatur. Hic adulter dicitur obseruare caliginem. Iob. 24. c. Sic potest sumi adulterium, aut fornicatio. Exo.20.c. Leui.20.b. deut.5.c.22.c. psal.49. prouerb.6.d. Sapien.3.c.14.d. Eccl'ici.9.a.19.a.23.c. Isa.57.b. Iere.5.b.7.b.13.d.23.b. 29.c. Ezech.6.c.16.b.43.b. Hose.2.a.4.a.7.a. Malach.3.b. Matth.5.c.15.b.19.c. Marc.10.b. Luc.16.d. Roma. 2.c.13.c. 1.Cor.5.c. Hebræ.12.d.13.a. Apoca.2.f.21.c. Adulterium autem est, siquis, relicta ecclesiastica, & vera cognitione, & de Deo persuasione, accedat ad falsam, quæ non conuenit, opinionem: aut in Deos referens aliquid ex his, quę sunt genita, & alicuius ex ijs, quæ non sunt, simulacrum aliquod constituens, ad transiliendum cognitionem, vel potius ab ea desiliendum. Et adulterare verbum Dei, est verum sensum per falsum velle excludere. 2. Cor. 4.a. Adulter fuit Balaam, qui verba benedictionis adulterauit, malum submittendo consilium, & docendo Balac mittere scandalum coram filijs Israël. apoc.2.d. *Ori.s.Roma.1. Amb.s.Roma.2. Isych.s.Leui.20. Gre.16.mor.28. Cle.Ale.6.stro. Rup.2.s.apoc.*

Gentiliter uiuere. Fornicatur in ecclesiam, quæ est corpus Christi, is, qui gentiliter viuit in ecclesia, siue in facto, siue in verbo, siue etiam in ipsa cogitatione. Qui huic adhæret meretrici, ei, inquam, quę est præter testamentum, operationi, fit aliud corpus non sanctum in carnem vnam, & vitam gentilem, & speciem aliam. Est autem fornicatio triplex ex Apostolo: libido, auaritia, idololatria. Hę sunt fornicationes meretricis, cum qua fornicati sunt reges terrę. Apoc.14.b.17.a.18.a. Et fornicata est Hierusalem cum filijs Aegypti, quando eorum errores, & turpitudines est amplexata. Ezech.16.b. Nahum.3.a. *Cle. Alex.7.stro. Hie.s.Ezech.16.*

Lex carnis. Error. Diabolus. Sensibilia. Adulter vir dici potest lex carnis, & mendacium, & error, & diabolus: & etiam ipsa sensibilia, quę attrahunt ad se sensus, neglecta ratione. *Ori.s.Mat.ca.16 Aug.83.q.64. Philo.2.allego.*

Conuersio animæ ad creaturas. Fornicatio pręterea animę est, quum anima coniuncta Christo spiritali matrimonio, ab eo separatur coniungens se creaturis, vel colens eas, vt Deos: vel infecta hęresibus, vel quocunq; alio illicito amore eis adhærens. Omnis enim inordinata concupiscentia, qua à Deo receditur, fornicatio est. Exod.34.b. Leuiti.17.b. Nume.15.d.14.f.25.a. Iudicū.2.c.8.f. 1.paralipomen.5.d. 2.paralipo.21.c. psalm.72.105. Sapien.14.b. Ierem.3.a.9.a.13.d. Hose.1.b.2.a. 3.b.4.c.5.b.6.d.9.a. Nahum.3.a. 1.Cor.10.b. Ezech.6.c.16.b.23.a.43.c. Vbi variæ ponuntur fornicationes: & dicitur fornicata tripliciter, hoc est, spiritu, anima, & carne. Definitur etiam *Ori.s.num.ho.20 & s. Iere.ho.14. & s.Ezech.ho.7. Aug.1.ser.dom.in monte. Gre.4.pasto. Isych.s.Leui.17. Aug.cōt.Adimā.7*

Beda.s.Exo.20. etiam fornicatio animæ iuxta Augustinum, auersio à fœcunditate sapientiæ, & ad conceptum temporalium illecebrarum corruptionũq; conuersio. Fornicatur etiam, qui id, quod est Dei, reddit diabolo.

Hie.s.Hose.2. Est autem discrimen inter fornicariam, & adulteram. Fornicaria enim est, quæ pluribus viris copulatur. Adultera verò, quæ vnum virum deserens alteri iungitur.

Ori.s.Mat.cap.16. Hie.s.Hose.1. Adultera mulier, est anima recedens à fide, & veritate, & desciscens à lege, & præceptis, & adhærens alteri viro, nempe diabolo, & errori. Num.5.b. deut.22.c. Iudi.11. a.4. reg.9.e. prouer.18.d.30.c. Eccl'ici.9 b.23.d.41.d.42.b. Isa.57.a. Ezech.16.b.d.23.a.g. Hose.1.a.3.a.4.c. Amos.7.d. Matth.12.c.16.a. Ioan.8.a. *Anima recedens à fide.*

Amb.s.Rom.6. Adultera etiam mulier, quæ viuente viro, alteri coniungitur, dici potest is, qui seruare nititur legem veterem simul cum euangelio. Rom.6.a. *Seruans legem & euangelium.*

Hie.s.Amos.7. Fornicans vxor Amasiæ in ciuitate. Amos.7.d. designat ecclesiam hæreticorum, quæ omnium fornicationi patet, & omnes admittit. *Ecclesia hæreticorum.*

Ori.s.Matt.ho.7. Aug.q.in Iudi.49. Fornicaria vxor dimittẽda synagogam designat, quæ dimittenda erat à Christo. Matth. 19.a. Et adultera, cuius filius erat Iephte. Iudi.11.a. est synagoga, quam adulteram censebãt Iudæi erga Christum: quem dicebant non seruare legem: cum potius ipsi essent adulterini filij. *Synagoga.*

Rup.7.s.Ioannem. Adultera vocata est Thamar. gene.38.f. quia designat ecclesiam, quæ à Iudæis adultera dicitur. Eãdem designat adultera præsentata Christo, quæ adultera erat in gentilitate: sed ducta ad Christum conuersa est. Ioan.8.a. *Ecclesia.*

Ori.s.Iere.ho.14. Mœchari in lapide, est sequi duritiam cordis. Mœchari autem in ligno, est sequi voluptates carnis. Iere.3.c.

Glo.int.s.sapien.4. Adulterinę plantationes dicuntur doctrinę falsę. sapien. 4.a.

Ambr.s.ps.108.& ser.1. Qui mœchatur in corde, facit lupanar in corde suo.

Rup.10.s.apoca. Fornicati dicuntur reges terrę cum meretrice magna. apoca.17.a. Quando propter cupiditatem relinquunt Deum.

Aduocare, quære Accersire.

Aduocatus.

ADuocatus dicitur, qui in iudicio ius suggerit, aut pręsentiam suam commodat amico: idem deniq; qui & patronus reum defendens. Attribuitur hoc nomen Christo, quẽ aduocatum habemus apud patrem. 1. Ioan.2.a. Et etiam spirituissancto, qui alius paracletus dicitur.

Aedes, uide Domus.

Aedificare, Aedificium, Coædificare, Superædificare, Struere, Construere, Extruere, Structura, Structor.

AEdificare, seu construere notam habet significationem, cum sit domum, aut aliquid simile ex lapidibus, lignis reliquaq; materia machinam erigere ad habitandum, aut ad aliquid simile. Est autem ædificare interdum aggredi. Iob.12.c. Nemo est, qui ędificet. Aptare. Nee.2.d. Venite ędificemus muros Hierusalem. Condere. gen 4. c. Aedificauit Cain ciuitatem. Ditari. Iob.20.c. Rapuit, & non ædificauit eam. Docere. pro.9.a. Sapientia ædificauit sibi domum. Frustra niti. Iere.7.g. Aedificauerũt excelsa Thopheth. Instaurare. deut.13.d Non ędificabitur amplius. Locupletare. Exo.1.d. Aedificauit eis domos. Aedificari autem, est fieri. ps.88. In ęternum misericordia ædificabitur in cœlis.

Aug.s.ps.88. Aedificari dicitur misericordia in cœlis. ps.88. quum gentes, quibus non est facta promissio, per misericordiam Dei ad fidem congregantur, & cœlestis ciuitatis ædificio copulantur. *Vocatio gentium.*

Amb.s.Luc.3. Aug.22.ciu.dei.17 Aedificauit Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem. gene. 2.b. per quod designabatur ecclesiam vt templum Dei ædificandam, velut è latere Christi ortum habentem. Aedificatio autẽ domus, vel ciuitatis passim ad ędificationẽ ecclesiæ tam militãtis, q̃; triumphantis refertur. Et etiam ædificatio tẽpli, & tabernaculi. *Institutio ecclesiæ tam militantis, quam triumphantis.*

Beda.s.gen.11. Gre.s.1.reg.2. Aedificans Assur Niniuen gen.10.b. Christũ designare potest instituentẽ ecclesiam. Aedificat autẽ Deus domum fidelem, quum pręparat suis cœlestem patriam. 1. reg.2 g. Neq; enim potest quisquam sibi parare: sed Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere. Philip.2.b. Et non est volentis, neq; currentis, sed miserentis Dei. Roma.9 c. Sic ait Christus. Ioan.14.a. Vado parare vobis locũ. Et. psal. 126. Nisi dominus ędificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam. Et. psal.77. Aedificauit, sicut vnicornium sanctificium suum. Hæc ædificatio dicitur nõ manu facta. 2.Cor.5.a. Aedificatur autem domus Dei post captiuitatem, hoc est,

Hie.s.ps.126. 95. et s.Amos.9.

ecclesia, vel anima reformatur post lapsum. ps.95. In titulo. Reędificat etiam Deus tabernaculum Dauid, quum construit ecclesiam post lapsum synagogę. Amos.9.d. Aedificata domus à Salomone, typus est ecclesiæ à Christo ædificatę: quæ dicitur ædificata septem annis: per quos designatur totum tempus, vsq; ad consummationem seculi: vel designantur septem dona spiritussancti, quibus ornatur ecclesia. 3.reg.6.d. Idem designat ædificans Cyrus domum Dei. 2.Par.36.d. 1.Esdr.1.a.2.d.6.c. Sapi.9.b. Agge.1.b. Zach.5.d.6.d. Et sapientia ædificauit sibi domum, hoc est, Christus ecclesiam. Pro.9.a. Aedificatur autem Hierusalē, vt ciuitas. ps.121. Quia vsq; ad consummationem seculi construitur ex viuis lapidibus, ad similitudinem terrenæ ciuitatis. Et ædificari ciuitates Iudę in futurum, est suscitari sanctos, & perfici ecclesiam in iudicio. ps.68.146. Nee.2.d.3.a. Tobi.13.c. Et quasi ædificium ciuitatatis vidit Ezechiel: per quod designabatur constructio ecclesiæ. Et ædificari deserta seculorum, est cōstrui ecclesiam à Iudęis derelictam. Isa.58.f. Iere.24.c.30.c.31.g.33.a.42.b. Aedificatio autem ecclesiæ fit per charitatem. Ephe.4.d. Aedificasse etiam dicitur Deus domos obstetricibus. Exo.1.d. quum constituit ecclesias per orbem. Aedificantes quoq; domū Dauid, sunt prędicatores instituentes ecclesiam. 2.reg.5.b. Aedificant quidem sancti domum: sed Christus apponit tectum: sine quo in vanum ædificatur. Iudæi verò habent domū sine tecto. ps.126. Eccl'i.47.c. Aedificans etiam Abraham altare, est Christus formās ecclesiam. Gene.12.b. Aedificat domum mulier sapiens. Pro.14.a. hoc est anima iusti ecclesiam. Aedificant domum Israel sicut Rachel, & Lia. Ruth.4.c. Iudęi quoq; & persequutores ecclesię, ædificarunt ciuitatem in sanguinibus. Haba.2.c. quia fecerunt martyres, ex quibus cōstituitur ciuitas cœlestis.

Tertu. aduer. Marcio.3. Aug.17. ciui. dei.20. Gre.33. mor.21. Aug. s. ps.121. Hila. s. ps.68. Gre. s. Ezech. ho.13. Arno. s. ps.146. Hie. s. Isa.58. & s. Ezech.40. Fulgen.2. ad Monimum. Orig. s. Exo. ho.2. Arno. s. ps.126. Beda. s. gen.11. Hiero. epis. Et factum est. Rup. s. Habach.2.

Aedificatio Christi est supra petram, supra quam ædificat ecclesiam, videlicet, vel supra ipsummet Christum, vel supra apostolos, vel alios rectè credētes. Matth.7.d.16.c. Luc.6.g. 1.Cor.3.c. Et ille ædificat supra petram, qui quod audit à Christo, facit.

Orig. s. Iere. ho.1. & s. Matth. ho.1. Hila. s. Matt. cāo.6. Aug.2. ser. domini in monte.

Incarnatio verbi. Aedificata domus à Salomone, typus est mysterij incarnatiōis Chri. 3.reg.3.d.5.a.d.7.b.8.b.9.c.10.a. 1.par.16.a.17.a.22, B.29.a. 2.Par.3.a.8.a. Et sapientia ędificauit sibi domū, quum verbum caro factum est. Prouer.9.a.

Ori. s. cāti. ho.2. Aug.17. ciui. dei.20.

Aedificauit sibi domū sapientia: prouer.9.a. Quia omnibus prouidet: & ad omnia procedit, & in omnibus existit, & omnia continet. &c. Prouer.24.a.

Beda. s. prouer.9. Dioni. epis.9.

Instituens. Deus Iudæam. Aedificans Iacob domum in Soccoth gen.33.d. designat Deum instituentem Iudæam.

Aedificat Deus domū fidelem 1.reg.2.g. quum facit populū obedientē esse pręlato suo. *Gre. s. 1. reg.2.*

Aedificat Deus prius destruēdo: quia Christus destructo ædificio diaboli, ædificat in ecclesia, vel in anima machinam virtutū. Iere.1.c.18.d. Eccl'i.49.b. Et ædificat dissipata, quū peccatores reducit ad gremium ecclesiæ. Ezech.36.g. Dani.9.g. Amos.9.d. Mich.7.c. secundum hęc datur tempus destruendi, & tempus ædificandi. Eccl'ę.3.a. dicitur autē Deus etiā destruere, quos ædificauit. Iere.45.b. quum propter peccata perdit eos, quos prius ornabat. Et non ædificatur in sempiternum ciuitas à Deo destructa: quia nemo potest diuinam sententiam mutare. Isa.25.a. Quod ibi intelligitur de Hierusalem non amplius ędificanda. Idem dicit de Babylone. Iere.50.f. Aedificans etiam Asa Gabaa, & Maspha, impedita prius ædificatione, quam faciebat Baasa. 2.Par.16.b. designat destruenda prius esse vitia, vt virtutum ædificatio erigatur.

Orig. s. Iosu. ho.13. & s. Iere. ho.1. Hiero. s. Iere.1. Hiero. s. Isa.25.

Aedificat malè, quæ destruxit: qui reuertitur ad vitā vitiosam, aut ad errores: quæ prius reliquerat. Sic sumebat Paulus. Gala.2.d. Et Eccl'ici.34.d. Ponitur vnus ædificans, & vnus destruens. *Caßi. lib.4. cap.36.*

Virtutes in anima. Litera legis. Aedificationes templi magnę, designare possunt virtutes in anima. Matth.24.a. Marc.13.a. Vel designāt literam sacræ scripturæ: seu magnificentiā legis veteris, quæ erat destruēda. *Ori. s. Matt. ho.27. Hila. s. Mat. cāo.24.*

Aedificat domum in iustitia, qui in cœlestibus ædificat. Iere.22.d. Ediuerso in iniustitia ædificat, qui in terrenis ædificat: sicut hæretici. Dicuntur autem iusti ædificare in cœlo ascensionem suam. Amos.9.b. *Ambro. epis.12. Hie. s. Iere.22. Rup. s. Amos.9.*

Exercere opera uirtutum. Aedificant sibi domos, quas habitabunt, qui exercent opera virtutum, per quæ cœlestes mansiones acquirent. Isa.65.d. Iere.29.b. Ezech.28.g. Et ipsi sunt domus. 1.pet.2.a. Dicūtur etiam super ędificari: quia Christus est fundamentum, super quod ædificantur. Ephe.2.d. Colos.2.b. Iudæ.f. Aedificanda domus Dei, est anima scientijs, & virtutibus ornanda. Agge.1.a. Zach.1.a. Et ædificari Esebon, est componi animam virtutibus, & sanctis cogitationibus. Num.21.f. Idem ædificari ciuitates desertas. Amos.9.d. Aedificat domum suam, qui mētem virtutibus ornat, & à prauis cogitationibus emundat. Prouer.14.a.24.a. Et dicitur ædificari, qui in virtutibus proficit. Iob.22.d.

Hiero. s. Isa.65. Philo. de Cherubi. Ori. s. Num. ho.13. Gre.10. mor.16. & 16. mor.8. Beda. s. puer.14.24.

Instruere pximos. Aedificat templum Dei, qui corrigendis, atq; instituendis proximorum mētibus vacat 2.reg.7.b. Sed vir sanguinum templum Deo prohibetur ædificare: quia, qui adhuc actibus carnalibus incumbit, necesse est, vt instruere spiritualiter mentes proximorum erubescat. *Gre.2. mor.24.*

Aedificans Iosue ciuitatem in qua habitaret. Iosu.19.d. est Christus muniens animam, in qua habitat. Idem designauit Dauid ædificans arcem Sion. 2.reg.5.b.2.par. 33.c. Sic ædificauit Deus Sion. ps.101.126. Iere.31.a.e.. Et ædificauit Salomon ciuitates. 3.reg.9.c. Et. Isa.45.c. Ipse ædificabit ciuitatem meam. Aedificantur etiam muri Hierusalem. ps.50. quum boni ducuntur ad cœlestem patriã: & cum anima munitur virtutibus. 1. Esd.5.c. Ephe.7.d. Apoc. 21.a. Aedificant filij peregrinorum muros ecclesiæ. Isa.60.b. quum venientes ex gentilitate roborant ecclesiam. Aedificare autem propugnacula muro. Canti. 8.c. est munire ecclesiam, vel animam. Id mali, & infideles prohibent. 1. Esdr.4.a.d. 1. Macha.12.e. Item ædificare vrbes paruulis, est infirmioribus munimenta virtututum præparare. Num.32.e. Iudi.21.d.2. Par.14.b.26.a.27.b. Nee.4.c. Eccl'ici.40.c. Extruere etiam munitiones est, quod bonum est in anima per naturam, confirmare: nec pati quid de principali cordis effluere. Nahum.3.c. Aedificant etiam prædicatores munitiones. Ezech.4.a. quando, quæ virtutes quibus vitijs obuient, insinuare non cessant.

Orig. s. Iosu. ho.24. Ambro. Apolo. Dauid.17. Gre. s. ps.50. Hiero. s. Nahũ.3. Gre.16. Mor.5. & Ezech. ho.12. — *Christus muniens animam uel eccle.*

Aedificauit pater familias turrim ĩ vinea. Matth. 21.d. quum Deus posuit templum in Iudea: vel eminentiam verbi de Deo, & Christo in sacra scriptura: aut verticẽ legis in illo Iudaico populo. Turrim autẽ intelligẽtię legis, & doctrinæ qui vult ædificare, cogitat prius, an habeat sumptus ad perficiendum. Luc.14.f. Hæc turris diuini verbi est domus noua, cui faciendus est murus. Deut.22.b. Aedificatur etiam turris Dauid cum propugnaculis, quum prædicatores roborantur miraculis. Canti.4.b.

Orig. s. Matth. ho.19. Ambro. s. Luc.20. Grego. s. canti.4. — *Ponens Deus templum in Iudæa. legem cum sensu.*

Extruere torcular in vinea, est facere altare ad offerenda sacrificia. Isa.5.a.

Hie. s. Isa.5. — *Facere altare.*

Aedificare altare domino, est pręparare illi animã, vt in ea offerantur sacrificia bonorũ operũ. gen.8. d.12.b.13.d.22.b.26.e.35.a. Exo.17.d.24.a. Iosu.22.f. Iudi.6.e.21.a. est etiam figere Dei beneficia in memoria, vt ei gratiarũ actionis hostia offeratur. 1. Esd.3.a. 1. Mach.4.f. Porro ędificans Noë altare domino, est Christus instituens in ecclesia nouũ ritum sacrificij corporis & sanguinis sui.

Amb.2. de Abra.3. Rup.4. s. gene. 27. — *Præparare animam Deo. Figere beneficia in memoria. ... cium nouæ legis.*

Aedificans Saul primum altare domino. 1.reg.14.e. est prædicator excitans in corde auditorum timoris, & amoris compunctionem. 1.reg.14.e. Et ædificatio proximi est, quum trahitur ad bonum, vt ita ecclesiæ ædificium construatur, & crescat. Roma.14.d. Iob.22.b. 1. Cor.3.b.8.a.14.f.2. Cor.10.c.12.f.13.d. Ephe.2.d.4.c.1. thessa.5.b. Colosse.2.d.1. Timoth.1.a. Et discalciatur, qui non ędificat domum fratris. Deut.21.c. Deus etiam dicitur non ędificare malos. ps.27. quum propter peccata merentur deseri à Deo. Aedificantur in medio populi Dei, qui fiunt pars ecclesię. Iere.12.d.

Gre. s. 1. reg.14. Orig. s. Roma. 14. Hiere. s. Iere.12. — *Prædicare.*

Aedificat Deus sedem Dauid, quum dat Christo imperium in cœlo, & in terra, vel ĩ mẽtibus fidelium hic, & in futuro. ps.88.

Aug. s. ps.88. — *Imperium Christi.*

Aedificat Deus in cœlo ascensionem suam. Amos.9.b. quum quotidie cum sanctis suis ascendit in cœlum. Aedificium autem separatum templi. Ezech.41.d. designat iustos, qui separantur à malis, & terrenis, & ad cœlestia eriguntur.

Hier. s. Amos.9. & s. Ezec.41. — *Profectus iusti.*

Aedificator sepium dicitur Christus, muniens ecclesiam per se, & per sanctos suos, qui suis precibus arcent iram Dei à populo. Isa.58.f. Et ędificat Christus parietem per legis mãdata, & cõminationes, vt seruet à peccatis. Ezech.13.b. vel populus ædificat parietem, quũ sibi promittit securitatem: quem linunt pseudoprophetæ, errori populi fauentes. Aedificari quoq; dicuntur maceriæ, quum lapsi in peccatum reducuntur ad virtutem. Mich.7.c.

Hiero. s. Isa. 58. & s. Ezech.13. — *Christus muniens ecclesiam per se. Falsa securitas.*

Superædificat aurum, & argentum super fundamentum fidei Christi, qui rectam habẽs cognitionem bonam docet doctrinam. Et qui implet consilia euangelica: & exercet bona opera. Superædificat autem fœnum, & stipulam, qui docet hæreses igni tradendas: & qui committit peccata venialia. Et qui seruat pręcepta, sed cum affectu carnali vel ad diuitias, vel ad vxorem, vel ad aliquid aliud modo non sit mortale. 1. Cor.3.b. Loquitur de operationibus.

Ambro. s. 1. Cor.3. Aug. de fide & operi.16. Clem. Alex.5. stro. Chrysost. s. 1. Cor. ho.9. — *Recte docere, operari. Hæreses. Peccata uenialia.*

Aedificant sibi solitudines. Iob.3.c. qui à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellunt: & vna intentione cœlestis patriæ in amore intimę quietis anhelãt. Item, qui parant sibi otium ad contemplationem.

Gre.4. mor.34. Ruper. 2. de glori. trinit.1. — *Tranquillitas.*

Aedificantur deserta seculorum. Isa.58 d. 61.b. quando, quæ deserta fuerant in Iudæis, ædificantur, & firmantur in ecclesia, non ad breue tempus, sed in perpetuum.

Hiero. s. Isa.58.

Structores Hierusalem, sunt apostoli instituentes ecclesiam. Isa.49.d.

Hiero. s. Isa.49. — *Apostoli.*

Aedificat domum nouam, qui nouam inducit doctrinã. Deut.20.b. Aut qui virtutes nõdum ad perfectum duxit.

Glosa. inte. s. Deut. 20.

Extruens sibi Salomon piscinas aquarum. Eccl'tę.2.a. Et ædificans sibi domos ibidem 3.reg.7.a. Ad voluptates referuntur.

Voluptates.

Aedificans Cain ciuitatem. Gene.4.c. designat malos, qui in rebus terrenis se firmare nituntur. Sic & Assur ædificauit Niniuen. gen.10.b. Ad idem faciunt. 3.reg.12.f.15.e. Item ædificantes Tyrũ abietibus de Sanir, vbi & finitimi dicuntur Tyrum ędificasse: vt ostendatur gloriam

Beda. s. Gen.4. Hiero. s. Ezech.27 — *Firmari in terrenis.*

gloriam eius,& decorem non esse illi ex se ipsa.Eze.27.a.Aedificatur autem Hierico.i. ciuitas mundana,cum dispēdio ędificantis.Iosu.6.d.3.reg.16.g.Aedificare etiam ciuitates Pharaoni,est vacare operibus mundanis iuxta cupiditatem.Exo.1.b.

Humilitas ficta. Aedificare Babylonem more superborum,& hypocritarum, est ad omnem humilitatē se inclinare:& quasi religionis obtētu ad omnem se vilitatem, & obiectionem exponere: & ad quęlibet,in quibus solent homines erubescere,qualis est vilis habitus, humilis gestus, tenuis cibus,voluntaria seruitus,se promptum ostendere:& de ipsis postea gloriari.Sic dixit Nabuchodonosor.Dani.4.f.Nonne hęc est Babylon,quam ego ędificaui? *Ricar.de. s. Victo. de secu.cōsciē.40.*

Superbia. Hæreses. Cupiditas. Aedificatio turris Babel extructionem superbię, & hæreticorum dogmatum designat: qua aduersus Deum,& ecclesiam eriguntur: quæ tamen in confusionem illis vert.ē.gen.11.a.Aedificant autem domum in vanum laborantes sine Deo,tam philosophi,quàm hæretici inania docentes.ps.126.Et ædificatur domus amphoræ in terra Sennaar.Zach.5.d.quum iniquitas firmatur in mūdo,vel quum auaritia,& cupiditas firmatur in fœtore. Et dicitur peculiariter ædificari ei domus:quia radix omnium malorum est cupiditas.1. Timoth.6.d. De his autem ædificatoribus dicit dominus.Malach.1.a.Ipsi ædificabunt, & ego destruam. *Hiero.s.ps.126.& s.Zach.5. Gre.14.mor.18.*

Corrumpens mētes Diabolus. Aedificat diabolus quasi tinea domum suam.Iob 27.d.quia,vt tinea consumit,& demolitur habitaculum suum:ita & diabolus domum perditi populi sui in interitum eius ædificat:qui habitationem sibi temporariam,& paulatim solubilē pręparauit,possessurus æterna supplicia. *Hiero.s.Iob.27. Grego.18.mor.9.*

Falsa pmißa hæreticorum. Aedificat etiam hęreticus quasi tinea domum suam,qui locum suę perfidię nō nisi in mentibus,quas corruperit,facit. Qui etiam sequaces suos ab æterno igne liberos esse pollicetur.Spondet quippe eis refrigerium quietis æternę:sed verba eius soliditatem nō habent:quia plenitudine veritatis carent.

Varia nocumēta pximorum. Aedificant ciuitatem,aut Sion in sanguinibus.Mich.3.d.Haba 2.c.qui rapinis pauperum, & cede insontium se fortiiores efficiunt.Et hęretici,qui omnem regulam scripturarum malis interpretationibus deprauant.Et pręlati, qui quoscunq; de asseclis suis ordinant clericos,& vitam eorum in scandalū populis exponentes,rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.Et diabolus,& Antichristus sic ædificant:cum eorum videlicet, quos deceperunt,interitu.Dicitur autem diabolus, aut hęreticus ædificare munitiones ad obsidēdam ciuitatem:quū varijs fraudibus impetit ecclesiam,vel animam.Eccl'ię.9.d.Porrò ędificatio Zabuli,est super arenam:sicut Chri supra petram.Matth.7.d. *Hiero.s.Mich.3.& s.Haba.2. Orig.s. Iere. ho.1. Hier.s.Ecclesiast.9*

Sacerdotes Scribæ & Pharisæi. Aedificantes, qui lapidem reprobarunt, sunt sacerdotes, Scribæ, & Pharisæi qui Christum reiecerunt.ps.117.Matth.21.d.Marc.12.a.Luc.20.c.1.pet.2.b.acto.4.b. Et ipsi sunt, qui ædificant sepulcra prophetarum,quum ornant,& magnificaunt literam prophetarum, reiecto sensu spirituali.Matth.23.c.Luc.11.g. *Orig.s.Matthe.ho.19.26. Arno.s.ps.117. Hiero.s.Matth.21.*

Scindere unitatem ecclesiæ. Ascribere sibi uirtutes. Aedificare altare domino de sectis lapidibus.Exo.20.d,est scindere vnitatem ecclesię: ac se diuidere à fraterna societate per odium,& schismata.Et etiam arrogare sibi virtutes, quas Deo debet ascribere. *Glos.ord.s.Exo.20*

Constituere errores. Parare uoluptates. Aedificare altare corā vitulo.Exo.32.a.est constituere errores, & parare voluptates. Idē designat altare sacrilegum.Iosu.22.d.Et ædificatio altarium per Manassē.4. reg.21.a.2.par. 33.a.Et ædificare excelsa Thopheth.Ier.7.g.19.b.Hose.8.d.Ad idem ędificatio septem ararum.Num.23.a.Et ædificatio phani Chamos per Salomonē.3.reg.11.b.Et ædificatio gymnasij.1.Mach.1.b.

Captiones hæreticorum. Impudēter peccare Aedificant lupanar in capite omnis vię hęretici,quū ponūt in sacris libris captiones ijs, qui noui sunt in fide.Ezech.16.c. Aedificat etiam sibi lupanar,qui tota frontis libertate delinquit,iuxta illud.Prouer.18.d.Peccator,cum venerit in profundum iniquitatis,contemnit.Et in omni capite vię ædificat,qui nulla peccatorum genera derelinquit. *Ori.s.Ezech.ho.8. & s. Matt.ho.26. Hiero.s.Ezech.16.*

Arrogantes hæretici sibi uirtutes ecclesiæ. Aedificare se dicunt hæretici quadris lapidibus,arrogantes sibi virtutes ecclesię.Isa.9.b.Aedificant autem compositione, & structura verborum: vt ita tuti maneant. Amos.5.c. Sopho.1.c.1.Mach.1.a.Aedificare autem intendit hæreticus domum latam:sed paruulam facit,hoc est,conuenticulum sectatorum:& cœnacula perflatilia: quia circunferuntur omni vento doctrinę.Iere.22.f.Aedificare autem volentes hostes domū Dei cum Iudęis.1. Esdrę.4.a.designant hęreticos fingentes se tenere cum ecclesia:vt ita valeāt incautos decipere, dicuntur autem mali ædificari,quum roborantur.Malach.3.a. *Hier.s.Isa.9.& s. Amos.5.& s. Iere.22.*

Castigatio Dei. Aedificat Deus in gyro,quum vndiq; pressuris hominē coartat.thre.3.a. Et ædificat munitiones:nequis putet se effugere posse manum Dei. *Hiero.s.thre.3.*

Aedificans Ioathan portam domus domini sublimissimam.4.reg.15.g.2. Par.27.b.designat Deum instituentem sublimes virtutes. *Lyra.s.4.reg.15.*

Baptismus. Aedificans Ezechias puteum ad aquam.Eccl'i.48.c.Piscinam videlicet,designantem baptismum.

Aedificare domum suam impendijs alienis. Eccl'i.21.b. Est quod faciunt hæretici: qui per testimonia scripturarum,suos fabricant errores. *Glos.ordi. s. Ecclesiast.21*

Aedituus

Aedituus.

Rup.s.Hose.10. Hiero.s.Hose.10.

AEdituus dicitur, qui curam habet ædis, seu templi.

Aeditui sanctuarij ex Leuitis, qui polluerunt domum Dei, significat sacerdotes Iudæorum: qui etiam à domo Dei eiecti sunt. Ezech.44.c. Hose.10.b. Sopho.1.a. Sacerdotes Iudæorum.

Aeditui etiam dicuntur sacerdotes idolorum. Hose.10.b. Sacerdotes idolorum.

Aeger, Aegrotus quære, Infirmus.

Aegyptus, Aegyptius.

AEgyptus interpretatur tenebrę. Dicitur autem Hebraicè Misraim, idest, tribulans, siue ad angustiam redigens. Est prouincia insignis Palestinæ confinis: in qua peregrinatus est Abraham, & postmodū eius posteri filij Israel: vbi ab indigenis variè afflicti sunt, indeq; à Deo cum multis signis, & prodigijs, ductoribus Mose & Aaron, educti sunt.

Tertul.adue.Iudæ. Ori.s.nu.ho.17.19 & s.Rom.2. Hiero.s.Isa.19. & s.Ezec.29. & epis. mēsurā charitatis. Isych.s.Leui.22. Cyril.s.Ioan.3.4 & de adora.in spiritu & sancto. Ambro.s.ps.118. et sermo. Geor.uenet.cāti.1. to.7.cap.21. Rup.2.s.Matt. Tertul de speculis, et de baptismo.

Typum gerere solet Aegyptus præsentis seculi: quo cum descendisset Abraham fame coactus, vt ibi peregrinaretur, instructio est religiosorum: qui non nisi necessitate coacti à monasterio ad seculum descendere debent. Inde egreditur Abraham diues: hoc est, Christus ex hoc mundo: & per iter quo venerat, i. eadem charitate: qui & ingressus est in Aegyptum in nube carnis. In Aegypto etiam, hoc est in mundo opprimitur populus Israël, hoc est, fideles, vt pœnitentiam agant sub oneribus luti, & laterum, & paleæ conducendę: quæ significant pressuram multiplicem quam patimur in hac corporea mole, maximè, dum cōtendimus redire ad Deum. Solet designare mundum in his fere locis. Gen.12.c.13.a.37.e.39.a.41.c.42.a.47.c. Exod.1.a.9.b.11.a.13.b.14.a.16.a.17.b.18.a.19.a.20.a.22.c.29.g.32.a.33.a.34.c. Leui.11.g.22.d.26.g. Num.14.a.21.b.23.d.24.b. Deut.4.c.11.a.25.d. Iosue.5.b.13.a.3.reg.4.d.10.d.2.par.1.d.9.g.ps.67.77.79.80.104.113.134.1.Esdr.3.d.Isa.7.c.10.c.19.a.d.20.c.30.a. Ezech.20.a.23.d.29.a.39.a. Hose.7.c.9.a.11.a.12.a. Amos.2.c.4.c.9.c. Mich.6.a. Agg.2.a. acto.7.c. Hebr.11.f. Aegyptus autem aliquando sumitur pro mūdo, vt species pro genere. thr.5.b. Aegypto dedimus manum, & Assyrijs. Zach.10.d. Matth.2.c. Mundus.

Rup.2.s.Mattheu. Orig.s.Nu.ho.26.27. & s.Ezech.12. Gre.s.1.reg.15. Arno.s.ps.135. Hiero.s.Ezech.16. Aug.s.ps.80. Aug.s.ps.77.

Aegyptus etiam dicitur Hierusalem. apoc.11.c. Et ex hac Aegipto, vocauit Deus filium suum, quum inde eum eduxit: & etiam populum fidelium. Hose.11.a. Matth.2.c. Hierusalem.

Aegyptus etiam, vt interpretatur tenebrę, dicitur vita erroribus, & vitijs obtenebrata: aut ipsa vita præsens. Deut.28.g.24.b.25.d. Iosu.5.b.1.reg.15.a ps.80.112.134.135. Isa.52.b. Ier.2.b.d. Ezech.16.c.17.d. Zach.10.d. Et, secundum quòd fleuit Aegyptus Iacob, hanc vallem lachrymarum designat. gen.50.a. Vita uitiosa. Vita præsens.

Vt autem Isaac prohibitus est à Deo descendere in Aegyptum, potest Aegyptus significare obstinatos, vel ipsam obstinationem: à qua maximè est cauendum. gen.29.a. Obstinati vel obstinatio.

Orig.s.gen.ho.15. Ori.s.Ezech.ho.7. Gre.s.1.reg.15.

Vt etiam Iacob descendit in Aegyptum, & inde à domino eductus est: designare potest limbum, quò descenderunt sancti patres: indeq; à domino educti sunt. gen.46.a. Limbus.

Significat etiam Aegyptus inferni tenebras: vt quum dicitur Sur esse e regione Aegypti. 1. reg.15.b. Iere.37.b.46.b. thre.5.a. Ezech.16.c.20.b.29.b. Inferi.

Georgi.uenet.cāti.1.to.7.cap.34. Greg.s.1.reg.6. Beda.s.Exo.3. Augu.s.ps.134.

Aegyptus prętereà, vt interpretatur angustia: & quia Aegyptij gratanter susceperunt filios Israel, quos postea diu oppresserunt, & tandem coacti dimiserunt, designat diabolū: qui lepide suscipit hominem, & susceptum affligit, nec dimittit, nisi virtute diuina coactus. Exo.1.a. Et quum dicitur Aegyptus aggrauatus corde, multitudinem dęmonū, & impœnitentium significat. 1.reg.4.b.6.b. ps.134.135. Isa.30.a.31.a. Dæmones.

Designat etiam Aegyptus eos, qui cum sint de ecclesia, ipsam ecclesiā affligūt, occidētes primogenita sua, hoc est, fidem. ps.134. Affligentes ecclesiam.

Orig.s.Exo.ho.1. Ambr.2.de Abra.4 Beda.s.Exo.1. Ambr.1.de Cain.6 & 2.de Cain.4. Aug.q.in.gen.154. Gre. Nysse.de uita Mosis. Orig.s.Exo.ho.5. Amb.1.de Abra.4 Ph.lo.1.alle. & de congressu. &c.

Aegyptus prætereà dici potest caro nostra: in qua multiplicantur filij Israël, viuente Ioseph, hoc est, bona opera, viuēte in ea Christo: aut viuente rege, qui nouit Ioseph. Exo.1.b. gen.12.c. Aut multiplicātur post mortē Ioseph, hoc est, cū mortificata fuerint mēbra nr̄a. Caro nostra.

Aegyptus etiam, vt est frumenti ferax, ecclesiam significare potest: vnde colliguntur frumenta doctrinę, bonorū operū, & sacramētorū ad sustentādos fideles. Gen.41.f.42.a.47.b. Ecclesia.

Aegyptius significare solet mundanos, & uitijs deditos: qui abominantur, & execrātur pastores ouium, hoc est, doctores virtutum. Gen.46.d. Et ipsi persequuntur, & affligunt filios Israel: quia mali semper inferunt molestias bonis. Et generaliter Aegyptij sunt carnaliter viuentes, opera tenebrarum, cogitationes sordidæ, ignorantiæ tenebræ: feri, & barbari mores: quos Aegyptios debemus in nobis extinguere. Eisdem conuenit nomē Aegypti. Gen.12.c. Exo.2.d. Hose.8.d. Ioel.3.d. Apoc.11.d. Mundani.

Aegyptij etiam dicuntur curam habentes corporis, & voluptatem finem facientes: & affectus pueritię: qui & Aegyptus dici possunt. Et generaliter peccatores Aegyptij. Nahū.3 b. Et vetus Curam habentes corporis.

Affectus pueritiæ. b. & vetus homo, qui suffocatur in baptismo, tanq; in mari. *Chry.s.1.Cor.ho.15*

Gentiles. *Gentilitas.* Aegyptij etiam sunt gentiles, qui acceperunt Christum, vt Aegyptius accepit Ioseph. Gen.39.a.43.c.45.a.Exo.32.c.ps.67.104.Matth.2.c.Et.Aegyptus significat gentilitatē.Num. 14.c.Deut.23.b.Isa.11.d.19.d. 43.a.45.c.Ezech.29.c.30.a.Hose.2.c.11.a.Zach.14.d.1.Mach.1.b. *Arno.s.ps.104. Hila.s.Matth.cā.1. Hiero.Aglæsiæ.*

Demones. Aegyptius interdum dicitur diabolus: quem percussit Moses, hoc est Christus. Exo.2.b. 3. g. Et quum Aegyptij non possunt bibere aquam fluminis dæmones designant, quum nequeunt animas peruertere & deuorare. Exo.7.d. Et ipsi persequuntur filios Israël: ac tandem omnes merguntur in infernum. Exo.14.b. *Orig.s.Exo.ho.5. Aug.12.cō.faus.90 Cyril de adora. in spiritu sancti. Beda.s.Exo.2.*

Ministri Diaboli, Aegyptij quoq; dicuntur ministri diaboli: sicut Aegyptij erāt ministri Pharaonis. Gen. 46.d.Exo.18.b.19.a.Num.33.a.2.reg.23.c.1.par.11.e.Hose.7.c.9.b.Nahum.3.b.Zach.10.d. *Glo.inte.s.gen.46. Beda.s.gen.12.*

Hæreticus. *Habens mundanam sapientiam.* Aegyptius etiam dicitur hæreticus, aut alius quiuis dans literę sensum carnalem: & habens sapientiam mundanam, & erroneam. Huiusmodi sunt, qui volunt corrūpere Sarā.1.sapientiā.Gen.12.d. Talis Aegyptij filius est, qui blasphemat Deū.Leui.24.b.Ier.2.g.41.d.42.c *Hie.s.Iere.2. Isych.s.Leui.24. Amb. demitia mysteri.3.*

Peccata. Aegyptij pereuntes in mari, peccatorum gerere typum possunt: quæ in baptismo delētur. Exo.14 f. Vbi omnes perire dicuntur: quia omnia in baptismo delentur peccata. *Aug.de cateciz.20*

Contemptibilis in mundo. Vir Aegyptius, quem inuenerunt milites Dauid in agro.1.reg.30.c. designat eum, qui cōtemptibilis erat in mundo: quem inueniens Dauid.1. Christus conuertit, & facit ducem, & prædicatorem. *Cyril.6.s.Ioan.15. Gre.5. mor. 29. & ho.36.*

Vetus testamentū. Aegyptia seruiens, quæ est Agar, testamentum vetus significare solet: quæ accipit filio vxorem de terra Aegypti: secundum quod vult legis literam obseruari. Gene.21.a.c.Gala.4.d. *Glo.ordi.s.gene.21.*

Anima peccatrix. *Caro.* Aegyptia interdum animam peccato obscuratam significare potest, vel ipsam carnem.

Christus. *Doctor.* Vir Aegyptius dictus Moses, qui liberauit puellas Madian, Christo conuenit secūdum carnem. Exo.2.d. Vel designat doctorem defendentem minores. *Beda.s.Exo.2.*

Aemulari, quære Zelus.

Aenigma.

AEnigma dicitur sermo obscurus: qui licet videatur allegoria, recedit tamen à communi sensu plusq; allegoria: vnde non facile potest intelligi: Ideò Deus dicitur videri interdum per ænigmata, quum apparet in similitudine, quæ longè abest à naturæ diuinæ clara representatione. Num.12.b.1.Cor.13.c. *Lyra.s.nume.12.*

Aenigmata à sapientibus, & prophetis proferri solent: ne clara veritas ab indignis percepta contemptui habeatur. Iob.13.c. Prouer.1.a. Eccl'i.47.c. Ezech.17.a. Haba.2.b.

Regina Saba tentauit Salomonem in ænigmatibus.3.reg.10.a.2.par.9.a.

Aequalis, Aequus, Aequalitas, Aequare, Adæquare, Exæquare.

AEqualia dicuntur, quę eandem specie, quantitatem habent: vt bicubita, aut tricubita.

Aequalitas Christi seu diuini verbi cum patre est secundum identitatem essentiæ. Ioan.5.c. Philip.2.a.

Coæquasse dicitur Deus Israelem primogenito suo. Eccl'ici.36.b. quia fecit primogenitum suum assumere naturam humanā de genere Israel. Et ipsum fecit hæredē primogeniti. *Glo.int.s.Eccl'ici. 36.*

Accipere de gratia Cristi. Aequauit Deus gratiam gratiæ lapidis primarij. Zach.4.c. quum nos omnes de plenitudine gratiæ Christi accepimus, gratiam pro gratia.1. pro gratia legis, gratiam euangelij: vt æqualem gratiam, & par munus, et ex Israel credentes acciperent, & populus Ethnicorū. *Hie.s.Zach.4.*

Visio beatifica secundum mensuram charitatis. *Cōcordia Beatorū.* Aequalis longitudinis, & latitudinis, & altitudinis, dicitur esse Hierusalem cœlestis: quia tanta erit in beatis cognitio, quanta charitas & nunq; desinent. Apoca.21.e. Sic ponuntur ęqualia latera Ariel. Ezech.43.e.ps.64. designāt etiam consona, & concors oīum cōfessio. *Rup.12.s.apoc.*

Paritas uirtutum. *Vna fides.* Aequa mensura dicitur esse sagorū tabernaculi. Exo.26.b. quia debet esse in studiosis paritas virtutum, vt non in vna se exerceāt, aliam verò negligant. Vel designatur vna fides, in qua tota saluatur ecclesia: & vna vita æterna, ad quam festinat. *Beda.s.Exo. 26. Glo.ord.s.Exo.26*

Aequale pondus aromatum ponitur in thimiamate. Exo.30.d. quia Christus æqualiter se obtulit sacrificium pro omnibus.

Similia de Deo sentire. Aequa mensura sacrificij diuiditur cunctis filijs Aaron. Leui.7.b. quia omnes fideles similia debent sentire de Deo, & Christo: & non cum hæreticis consentire. *Isych.s.Leui.7.*

Coæquales pueri. Matth.11.b. dici possunt eiusdem generis homines.

Aequalitas fit in beatitudine dantis, & accipientis eleemosynam.2.Cor.8.e. In beatitudine quoq; homines æquales angelis. Luc.20.f. Aequaliter etiā diuiditur prędа pugnātibus, & manentibus ad sarcinas. Num.31.d.1.reg.30.f.2.Mach.8.f.

Non adæquantur abietes cedro. Ezech.31.c. quum sublimes virtute nonse eleuant in superbiam, sicut Antichristus.

Dissipatio hereticorum. Coæquatum tabernaculum Madianitarū funditus terrę, designat dissipata munimenta *Hie.s.Ezech.13.*

hæreti-

hæreticorum.Iudi.7.d.Sic æquat Deus terræ parietem litum. Ezec. 13.b. quum confundit vanam hæreticorum fiduciam.Idem designat adæquata Babylon pulueri. Iere. 50. b. 2. reg.8.a.

Hie.s.Isa.28. Adæquare terram ad serendum.Isa.28.g.Est præparare animas ad suscipiendum semen verbi Dei. *Præparatio ani-*

Gre.18.mor.31.35. Non adęquatur aurum, vel vitrū sapientię. Iob.28.c. quia quantalibet sancti claritate, & perspicuitate fulgeant,non adæquantur Christo,nec etiam topazius. Sic non æquantur nubes domino,quum prædicatores subiecti sunt Deo,vt ab illo missi.ps.38. Nec æquatur homo Deo.Iob.32. d. *Sublimitas sapien-tiæ diuinæ.*

Glo.inte.s.Hose.10 Adæquatus dicitur fructus vitis frondosę ipsi viti.Hose.10.a. quando in Iudęis primo tempore erat ecclesia:& quando hæretici posteriori tempore erant etiam in ecclesia ante lapsum.

Lyra.s.Leui.19. Aequa pondera sunt habenda:& ęquum iudicium omnibus faciendum.Leui.19. g.24.d. deut.25.d.Iob.9.d.19.a.Eccl'ici.42.a.prouer.8.a.11.a.Luc.6.e.Non aliter iudicanda sunt opera proximorum quam nostra.

Gre.16.mor. 15.& 24.mor.3. Aequitas,quam proponit Deus,est Christus.Iob.23.b.Et ipse annunciat hominis æquitatem, secundum ꝙ dignatus est nostram suscipere infirmitatem.Iob.33. c. Et iudicia Dei dicuntur æquitas.Iob.9.c.Et via domini dicitur ęquitas.Ezech.18.f.ps.9.10.16. 95. 118. 142. Isa.11.a.Malach.2.b.acto.17.g. *Christus.*

Coæquans Salomon voraginem ciuitatis Dauid.3. reg. 11. e. Et in æqualitatem reductæ valles.Baruch.5.c.

Glo.inte. s. deut.19 Aequalis spatij inter se iubentur esse ciuitates refugij. deut.19. b. quia quantum credit quisq;,tantum sperat,& quantum sperat,tantum amat.

Aequum opus calamorum candelabri.Exo.37.c.

Glo.inte.s.Leui.13. Locus maculę leprę æqualis vicinę carni.Leui.13.e.Est quum non exuberat impietas.

Lyra.s.2.reg.22. Coæquans Deus pedes Dauid ceruis.2.reg.22.c.Est dans prōptitudinē ad bene operandū.

Lyra.s.gen.41. Coæquari triticum arenæ maris.gen.41.f.Est hyperbolica comparatio.

Aequaliter diuidens sors omnes Leuitas.1.par. 24. d. Ostendit tollendam acceptionem personarum,in conferendis dignitatibus.

Aër, Aura, Ventus.

AEr vnum e quatuor elementis leuius,& subtilius aqua, grauius igne , natura calidum & humidum,necessarium ad vitam animalium respiratione viuentium: quod ratione suæ subtilitatis facilisq; transmutationis,facile quasuis impresiones recipit: in eoq; volucres volant,vt pisces in aqua.Aura verò dici solet aër subtilis,& refrigeratus. Ventus autē dicitur aer ipse agitatus,magno impetu occursu contrarij pulsus .

Geor.uenet. can.1. to.7.cap.4. Ricar.de.s. Victo. de somnio Nabuchodonosor.29. Hie.s.Ezech.1. Beda.s.Exo.14. Rup.s.Hose.13. Aër est tanquam medium glutinum,& compago diuersa simul coniungens:ideo meritò respondet spiritui sancto,seu virtuti eius vnienti omnia,quę dissidentia videntur,& roboranti in omnibus fistulis mundani instrumenti.Et hoc est,quod per Ezechielem dicitur: Et spiritus vitæ erat in rotis.Et quod hic de mundano,Paulus de humano instrumēto docet,dum ait:Idem autem spiritus diuidēs singulis, prout vult. Dicitur ergo spiritussanctus ignis:quia purgat,& conflat:aer autem,quia nectit,ligat,conglutinat, & implet omnia ab eo implenda.Et ipse spiritus sanctus dicitur ventus.Dani.2.e.Et ventus turbinis , vitia atq; peccata ab hominibus auferens.Ezech.1.a.Et ventus vrens.Exo.14.e.Hose.13.d.Exiccans humorem vitiorum. *Spiritussanctus.*

Amb.epist.62. Gre.5.mor.25. Aura tenuis inspirationem significat spiritussancti,quæ subtiliter mentes penetrat : aut spiritualium rerum subtilitatem.3.reg.19.c.Iob.4.d. Vbi dicitur aura lenis : quia notitiam suam Deus,quatenus cognosci vtcunq; valeat,nostris sensibus temperat. *Inspiratio spiritussancti. Subtilitas rerum spiritualium.*

Diony. cœles. hierar.15. Deus etiam interdum venti nomine designari potest,secundum naturalem nobilitatē, vimq; animandi,& celerem insuperabilemq; discessum, & mobilium principiorum , atq; finium incognitas nobis,atq; inuisibiles latebras.De quo Ioan.3.a.Spiritus,vbi vult, spirat: & nescis,vnde veniat,aut quò vadat. *Deus.*

Ori.s.Iere.ho.5. Venti educti de thesauris Dei ,intelligi possūnt dona spiritussancti:quę dat Christus. psa. 134.Iere.10.c.51.b.Et ventus vrens dici potest gratia spiritussancti,quæ tollit ab anima oēm peccati prauum humorem.Exo.14.c.3.reg.18.g.4.reg.3.c. *Dona spiritussancti gratia.*

Hie.s. Hose. 13.& epist.Nec opinati. Ventus vrens etiam designare potest ipsum Christum,qui nostra delet peccata:& ascendit de deserto vteri virginalis.Hose.13.d.Ionæ.4.c. *Christus.*

Diony. cœlest. hierar.15. Venti,quos educit Deus de thesauris suis,dici possunt angeli de secretis thesauris Dei educti.ps.134.Amos.4.d.Et venti appellatione naturę eorum summa celeritas intelligitur: quæ cuncta ferme absq; vlla temporis mora penetrat:motusq; ille è summis ad infima,rursusq; ex imis ad summa in momento pertingens:& infera , & secundo à se loco posita ad *Angeli.*

superio

superiorem celsitudinem tollens primasq; substātias ad tradenda inferioribus luci suæ cō sortia, prouidentissimè mouens. Et venti quatuor pugnantes designare possunt quatuor angelicas potestates, quibus principalia regna commissa sunt. Dani. 7. a. *Hiero. s. Danie. 7.*

Mentes prædicatorum, vel ipsi prędicatores. Ventus, quatenus subtilis est, significare potest subtilitatem mentis prędicatorum, vt. ps̄. 17. dicitur Deus volasse super pennas ventorum: quia excedit subtilitatem mentis prædicatorum. Et Christus volauit super pennas ventorum, hoc est, super virtutes sanctarum animarum: quia Christus velocior est vento, & leuior anima, & præcelsior angelis & sanctis. Et fecit ventis pondus, quū diuina sapientia replet animas matura grauitate. Iob. 28. d. Vēti autem dicuntur prædicatores propter animam, sicut nubes propter corpus. Et quia nescitur, vnde Deus producat animas, sicut corpora, dicitur ps̄. 134. Qui producit ventos de thesauris suis: vbi etiam peculiariter apostoli, & generaliter perfecti quiq; designari possunt. Amos. 4. d. Quatuor etiam venti, sunt ordines in ecclesia, mundantes terram, & incitantes ad bona. Zach. 6. b. Apoc. 7. a. *Gre. s. 1. reg. 1. & 19. mor. 4. Hiero. s. ps. 17. 134. Aug. s. ps. 103. 134. Euch. fo r. spū. 3. Ambro. ser. 26. Arn. & Hil. s. ps. 134* *Apostoli. Perfecti. Ordines in ecclesia.* *Rup. s. Amos. 4. et. s. Zach. 6. & s. Apoc. 7*

Consolatio & tranquillitas. Aura, quatenus est aër refrigerans, & non agitatus, vt venti, consolationem designare potest, & tranquillitatē, præcipuè à tentatione, & tribulatione: qua ratione dicitur Deus statuisse procellam in auram. ps. 106. Dani. 3. e. *Arno. s. ps. 106.*

Vetus testamentum Aër quandoq; significare potest vetus testamētum: vt quum dicitur: Tenebrosa aqua in nubibus aëris. ps̄. 17. Et aër cogitur in nubes, quum doctrina veteris testamenti obscuratur in prophetis. Iob. 37. d.

Mentes secularium. Aër etiam significat mentes secularium: quæ dicuntur. Iob. 37. d. cogi in nubes, quum illę, quæ innumeris huius vitę desyderijs dispersę erant ac fluidę, per superni respectus gratiā virtutis soliditate roborantur: vt intra sinum cordis recta sentiendo, se colligant, & in vanis cogitationibus non liquescant, huius aëris princeps dicitur diabolus. Ephe. 2. a. *Grego. 27. mo. 26.*

Labilitas rerum. Aër præterea labilitatem rerum designat: qua ratione dicitur. Sap. 2. a. diffundi spiritus, tanquam mollis aër. Et. cap. 5. b. Auis quæ transuolat in aëre. Et cap. 7. a. dicitur communis aër. Sic. 1. Cor. 14. b. Dicuntur in aera loquentes, qui inutiliter loquuntur. Et. 1. Cor. 9. d. Dicitur aërem verberare, qui frustra quippiā agit. Et. Iob. 6. d. 7. b. 15. a. 37. d. vita humana vēto comparatur. Et qui nititur mendacijs, dicitur pascere ventos. Prouē. 10. a. Et laborare in vētum, est frustra quippiam agere. Eccl'tę. 5. b. Eccl'ici. 34. a. Hose. 8. d. 12. a. *Gre. 27. mo. 26.*

Diuina vindicta. Ventus vrens interdū est diuina vindicta. Iob. 27. d. Iere. 18. c. Ezech. 13. b. 17. c. 19. d. Amos. 4. c. Ionę. 1. b. Et exercitus Romanorum exequens diuinam vindictam in Iudæos, fuit ventus vrens. Ionæ. 4. c. Agge. 2. c. Et ventus turbinis designat supplicia malorum Ezech. 1. a. *Hiero. s. Ionam. 4.*

Defectus charitatis Aura post meridiem, ad quam dicitur Deus de ambulasse post peccatum Adæ. Gen. 3. b. designare potest defectum charitatis, in quem incidit Adam post peccatum: designat etiam frigus infidelitatis, quo constringebantur primi parentes post lapsum.

Vita carnalis. Aër corruptus vitam carnalem, & pollutam designare potest. Quia per aërem respiramus, & secundum interiorem dispositionem aërem corruptum, vel purum efflamus. Deut. 28. b 3. reg. 8. d. Iere. 51. a. Sic sumitur pro libidine, quum dicitur. Iere. 2. e. In desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui. *Libido.* *Hiero. s. Iere. 2.*

Penuria verbi Dei. Ventum attrahere, designat penuriam audiendi verbi Dei: quod sublatis magistris, subtrahitur, vt necessarium alimentum. Iere. 14. a. Vel est discere doctrinam vanam ob defectū bonorum doctorum: vt ventus sit doctrina vana. Vel est malitiosa superbia inflari: & optare magis præesse, q̄; prodesse. *Glos. ord. s. Iere. 14*

Gloria transitoria. Ventus quandoq; designat gloriam transitoriam, & labilem: inqua, qui ponuntur, valide eliduntur. Iob. 30. c. Et verba ventosa sunt inanem gloriam resonantia. Iob. 16. a. Et superbia est ventus proijciens impios tanq̄; puluerem. ps̄. 1. Et superbia est ventus aquilo dissipans pluuias. Prouer. 25. d. Eccl'i. 43. c. Et in ventum loqui, est inania, aut falsa loqui. Iere. 5. c. Idem est aerem verberare. Et ventum obseruare. Eccl'tę. 11. b. est fauorem populi in prædicando quærere. *Superbia.* *Mendacium.* *Gre. 20. mor. 26. Aug. s. ps. 1. Euch. for. spūa. 3. Hiero. s. Ecclesiastē. 11.*

Inconstantia in fide. Vento omni doctrinæ dicuntur circumferri, qui inconstantes sunt in percepta fide. Ephe. 4. c. Qui possunt dici arundo vēto agitata. Matth. 11. a. Luc. 7. d. Et fluctus maris, qui à vento mouentur. Iacobi. 1. a. Iudæ. d. Et ventum seminant, qui vana docent. Hose. 8. b. Hunc ventum trahunt onagri. 1. Iudæi. Iere. 14. a. *Docentes vana.* *Hiero. s. Hose. 8. Ruper. s. Iere. 9.*

Suggestio diabolica Ventus vrens intelligi potest suggestio diabolica, aut ipse diabolus omnem frugem virtutis consumens. Gen. 41. d. Idem etiam est ventus à regione deserti. Iob. 1. d. 21. c. 37. d. Iere. 4. c. 8. c. 13. d. Ezech. 17. c. 19. d. Hose. 12. a. 13. d. Amos. 4. c. Ionæ. 1. a. 4. c. Habac. 1. c. Agge. 2. c. Ioan. 6. b. *Diabolus.* *Ori. s. Iob, 1. & in diuer. ho. 6. Hila. s. Matth. cāo. 11 Gre. 18. mor. 11. Ambro. s. Luc. 8. Aug. 4. cōfessi. 2.*

Tentationes & persequutiones. Venti, vt sunt validi, & vehementes, designāt tentationes, & tribulationes. Iob. 1. d. 13. d. 30. b. Sapien. 4. a. Eccl'ici. 22. c. 43. c. Isa. 7. a. 32. a. 64. c. Marc. 4. d. 6. f. Luc. 8. d. Ioan. 6. b. acto. 27. c. Iacobi. 3. a. Apoc. 6. d. Et venti quatuor pugnātes in mari, sunt tentationes, & affectus cordis *Hiero. s. Iere. 4. Orig. s. Matt. cap. 14 & s. Luc. ho. 26. Hila. s. Matt. cāo. 6. Chrys. s. gen. ho. 2. 6. Ricar. d. s. sacto. vict. de vitio mutabilit.*

Aug.2.ſer.dñi ĩ mõ. Gre.2.mor.28.&.11 mo.24.&.27.mor.5 &.ſ.Ezech.ho.2. Cyril.1.ſ.Ioan.22. Beda.ſ.Gen.5. Hila.ſ.ps.1.

cordis interſe contrarij, & cor agitantes. Dani.7.a. Et venti impingentes in domũ, ſunt rumores hominum, et tentationes, & perſequutiones eccleſiæ. Matth.7.d.14.c.8.c. Et ventus turbinis eſt uehemens, & fortis tentatio, & perſequutio. Ezechie.1.a. Et etiam ipſe tentator Eccl'tę.11.b. — Tentator.

Ventus proijciens puluerẽ à facie terræ, pœnas inferni deſignare poteſt: quę malos ventilabunt vt puluerẽ. ps.1.17.34.82. Iſa,17.d.41.a.57.c.64.b. Ezech.13.b. Danie.2.e. — Infernus.

Ori.ſ. Matt.ho.30. Venti quatuor, vnde congregant electi: potius ſunt figurati q̃; figura: figurati enim ſunt per caſtra Iſrael, quę in quatuor ventos erant diſpoſita. Matt.24.c.1.par.9.d. Iere.49.f. Eze.

Ruper.ſ. Daniel.12. 5.c.12.d.37.c.38.c. Dani.11.a. Zacha.2.b.6.a. Marc.13.d. Apoc.7.a. Venti quatuor turbãtes mare, ſunt regna mundana turbantia mundum. Danie.7.a. — Regna mund.

Gre.ſ. Ezech.ho.2. Ventus turbinis ſignificare poteſt cõmotionem futuram tẽpore iudicij. Ezech.1.a.

Lyra.ſ.Iere.22. Ventus paſcit paſtores, quum diſperguntur, vt non ſibi conſtent. Iere.22.f. Et ventus eſt inanis fiducia, quam habebant. — Inanis fiducia.

Hiero.ſ.Ezech.27. Ventus auſter exurens, labores huius vitæ ſignificare poteſt. Ezech.27.f — Labores huius

Ventus egreſſus à domino, qui arripuit coturnices. Num.11.g.

Beda.ſ.Prouer.25. Vento non ferẽti pluuias comparatur vir glorioſus, & promiſſa non cõplens. Pro.25.b.

Ventus, proſperitas. Iob.30.a. Quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti me. — Proſperitas.

Aerumna.

AErumnæ propriè dicuntur furcinulæ, quibus viatores ſarcinas ſuas religatas, tabella interpoſita, ferre conſueuerant. Vnde factum eſt, vt oneroſi, & graues labores ęrumnę dicerentur. Eccl'tę.2.d.5.d.

Gloſ.ordi.ſ. Gen.3. Aerumna in partu fœminarum, deſignat difficultatem ſenſualitatis ad exercenda bona opera. Gene.3.c. — Difficultas ſenſualitatis.

Grego.ſ.1.reg.6. Aerumna etiam eſt labor pœnitentiæ. ps.31. Conuerſus ſum in ęrumna mea. Sic Marc.4. 6.2.Corin.11.f. — Labor pœ.

Aes, Aeneus, Aereus, Aerarium.

AEs metalli genus, colore nonnihil aurum referens, licet obſcurius, vilius argento, præſtantius ferro: ad multa inſtrumenta obſequium præſtat: eſt ſonorum, & forte ſeu darum.

Orig.ſ.Ioſu.ho.4. Aug.ſ. Gal.3. & ſer. 101. Ruper.3.ſ.Ioannem

Aeneus ſerpens factus à Moſe, cuius aſpectu ſanabãtur, qui à ſerpentibus percuſſi erant: manifeſta eſt figura Chriſti. Num.20.c. Ioan.3.b. Fuit ęneus propter perpetuam memoriam crucis Chriſti, quia, quæ durant ænea ſolemus appellare: & propter vocis claritatem: quia eius doctrina non tantum in Iudæos, ſed in gentes reſonauit. Et vt ex mortuo ſerpente ſiunt antidota contra viuos, ſic mors Chriſti eſt nobis antidotum contra dæmonum morſus. Significatur etiam Chriſtus ſpecie æris ſonori propter ſuam prędicationem. Ezech.40. a. Danie.10.b. vel deſignatur humanitas in Chriſto, quę durabilis eſt per reſurrectionem, & ſonora per prædicationem. — Chriſtus

Hie.ſ.Ezech.10. Gre.ſ.Ezech.ho.23.

Diony.cœle.Hie.15 Gre.27.mor.23. Aes, qua parte auri ſpeciem pręfert, angelorum inuiolabilem ſplendorẽ, & fortitudinẽ deſignat. Iob.6.b.37.c. Ezech.1.b. Naturæ quoq; æris eſt rubigine difficile conſumi: & virtutes angelicæ, quæ in diuino amore fixæ perſtiterunt, lapſis ſuperbientibus angelis, hoc in munere retributionis acceperunt, vt nulla iam rubigine ſurripientis culpæ mordeantur. — Angeli.

Hych.ſ.Leui.26. Aeneæ baſes columnas de lignis Sethim ſuſtentates, prophetas deſignant apoſtolorum prædicationem confirmantes. Exo.26.g.36.d. Et ænea terra eſt lex, & prophetæ. Leui.26.d. quæ facta eſt ænea Iudæis eam non intelligentibus. — Lex & prophetæ.

Hiero.ſ.Ezec.1.&.ſ. Iob.37. Ambro.de viduis, & epis.76. Aes candens, diuinum ſplendorem deſignat in euangelijs refulgentem. Ezech.1.b. Dani.10.a. Et ipſa ſacra ſcriptura cœlum æreum dicitur propter perpetuitatem, & ſonoram prædicationem. Iob.37.c. Et ærea minuta duo, quæ obtulit vidua, vtrumq; teſtamentum deſignare poſſunt. Luc.21.a. Et ænei montes ſignificare poſſunt duo teſtamenta. Zach.6.a. — Sacra ſcriptura.

Gre.ſ.Ezech.ho.3. Ori.ſ.Exo.ho.13. Hier. de veſte ſacer. &.ſ.Ezech.40. Gre.18.mor.16.17. & Ezech.ho.15. Aes candens. Ezech.1.b. dici poteſt prædicator, vel ipſa prædicatio diuino amore accenſa. Sonat enim verbo, & ardet deſiderio. Aes quoq; in templo prædicationem deſignat. 3.reg.7.b. Vt autem ęs ſonat, & non lucet, prædicationem obſcuram ſignificare poteſt, & oris confeſsionem, ac ipſam vocem. Exo.25.a.31.a.35.a. Aeneæ quoq; fibulæ, quibus ſaga coniungebantur, ſonum confeſsionis & prædicationis deſignant. Exod.26.c.36.b. Aeneæ quoque columnæ atrij, & ænei paxilli tabernaculi & atrij, prophetas & prædicatores ſignificant. Exo.27.b.38.c.2.reg.8.b.1.par.18.b.22.a.29.a Iob.28.a. Et vir, cuius erat ſpecies æris, eſt prædicator. Ezech.40.a. Et ænei montes deſignare poſſunt fortem prędicationẽ apoſtolorũ. Zach.6.a. Hęc ſunt æris metalla, quę in montibus terrę promiſsionis fodiuntur. Deut.8.b. — Prædicator. Prædicatio Prophetæ.

Ori.ſ.Exo.ho.9.13. Aes, quod offertur in obſequium tabernaculi, fortitudinẽ, & patientiam deſignare poteſt. Exo.25.a.36.a. Leui.6.d. Deut.33.d. Et ipſos viros fortes. Et longanimitatis cõſtantiam, quam — Fortitudo. Fortes Conſtantia.

quam reputabit Leuiathã, vt lignũ putridum tempore Antichristi. Iob.37.c.41.d. Et ęneus murus dicuntur fortes in fidei confessione, & vitæ sanctimonia: quia æs nulla violatur rubigine, nec cęsum imbribus deperit: sed vetustate fit fortius. Ier.1.d.15.d. Et ęneę vngulę Siõ insuperabilem ecclesię fortitudinem designant. Mich.4.d. Et ęnea vasa altaris sunt fortes, & patientes. Exod.38.a. Et ęs ipsum in altari est perseuerantia. Exod.27.a.38.a.1.Esdr.8.e. Et ęneum altare. Ezech.9.a.

Geor. venet. câti. 1 to7. cap. 6. Grego.34.mor.5. Hiero.s.Iere.1.

Timor domini. *Sensus hominis.* Aeneę bases columnas sustentantes timorem domini significare possunt: qui fundamentum est totius spiritualis ędificij. Exo.26.g.27.b.36.d.38.b. possunt etiam designare sensus in homine extremum locum tenentes. Phi.3. de vita Mosis

Fides, & misericordia. Aerea minuta duo, quæ obtulit vidua, fidem, & misericordiam significare possunt: quæ debet vnaqueq; anima in ecclesia Dei offerre. Luc.21.a. Ambro. de vidu. & epis.76.

Vehemens compunctio, Aeneum labium, in quo lauabantur sacerdotes ingressuri in tabernaculum testimonij, & accessuri ad altare. Exo.30.c.38.a. typus esse potest vehementis compunctionis, quam habere debent sacerdotes ad sacrum altare accessuri. Glosa.int.s. Exo.30

Mediocres virtute. Aes, quod vertitur in aurum, & quod afferetur pro lignis. Isa.60.c. eos designat, qui iam vtilitatem afferunt in ecclesia, licet nõdum perfectę sint virtutis. Et ęs corruptum dicitur, quum quis discedit ab ea mediocri virtute, quam habebat. Iere.6.g. Hiero.s.Isa.60.

Fortitudo aduersus dæmones. *Sententia condemnationis æternæ.* Aereus arcus significare potest fortitudinem aduersus dęmones. ps.17. Posuisti vt arcum ęreum brachia mea. Designat etiam arcus ęreus sentẽtiam ęternæ condemnationis: vt. Iob. 20.d. Auarus fugiens arma ferrea, hoc est, egestatem, incidet in arcum ęreum, hoc est, in sententiam damnationis ęternæ. Hęc vox Dei resonat ad Moab quasi tibię æris. Iere.48.f. Gre.15.mor.12.

Instrumenra bellica Aes interdum designat instrumenta bellica, & ęris inuẽtor dicitur fuisse Tubalcain. Gen. 4.d. quia bella initium habuerunt à filijs Cain.

Prauę cõsuetudines Aereæ portæ, quas Deus contriuit, dicuntur prauæ consuetudines: & pertinax contradictio. ps.106. Isa.45.a. Et ęrea vincula dicuntur consuetudo pertinax. Dani.4.c. Arno.s.ps.106. Rica.de.s.Victo. de securi.cõscien.25.

Imperium Gręcorũ *Inanis gloria.* *Pertinacia.* Aeneus venter statuę, quam vidit Nabuchodonosor. Dani.2.c. designauit imperium Gręcorum, qui eloquentia valebant. Est etiam typus verborum, quæ per inanem gloriam prolata sunt, quę aurum imitantur. Aes autem, cum sit durabile, pertinaciam designare potest, quæ à suo consilio, vel proposito vix, vel nunq̃; deflecti valet: & quasi ventrem, & femora ęrea habet, qui in eis etiam pertinax permanet, quę propter vtilitatem despicere, vel propter honestatem erubescere deberet. Hie.s.Ezech.40. Ricar.de.s.victo. de somni. Nabuch.26.

Fides, & virtutes sine charitate. *Simulatio virtutũ.* Aes sonans significare potest inanitatem fidei, & reliquarum virtutum sine charitate. 1. Cor.13.a. Atq; ita significat simulationem virtutum. Vt enim ęs argentum imitatur in sono, sed multum dissonat in pretio: sic simulatio suauem adulationis tinnitũ habet in sermone, & c. Ad hęc pertinẽt ærea scuta, quæ fecit Roboam pro aureis. 3.reg.14.g. Sic erat ęreus extrinsecus Bel. Dani.14.b. Euch.form. spũa.8. Ricar.de.s.victo. de somni. Nabuc.23.24

Indurati. Aes, propter duritiam significare potest eos, qui in malitia indurati sunt. Iere.15.c. Et ænea frons est eius, quem peccati non pœnitet. Isa.48.a. Et ęnea caro dicitur eorum, qui percussi vocem pœnitẽtis ædunt, sed re vera minime peccatorum eos pœnitet. Iob.6.b. 40.b. Hiero.s.Iere.15. Gre.7.mor.10.

Hæreses. *Sapientia inanis philosophorum.* *Hæresiarcha.* Aes, vt refert auri similitudinem, qua etiam aurum adulteratur, hæreses significat veritatem simulantes, à qua longè absunt. Ezech.22.d. Et vasa ęnea sapientiam inanem philosophorum significant, similitudinem auri referentia. Ezech.27.c. Idem designare possunt fistulæ æris Behemoth. Iob.40.c. Aerarius autem artifex est hæresiarcha. 3. reg.7.b. Sap.11.c. Isa. 41.b. Iere.10.b.2. Timoth.4.c. Hęc vox hostis sonat quasi ęris. Ier.46.f. Et ęrea cassis super caput Goliath.1.reg.17.a. Hiero.s.Ezech.22. Gre.32.mor.16.20.

Superbia. *Duo testamenta.* Aenei montes superbiam, & potentiam mundi designare possunt. Zach.6.a. vel euangelij sonoritatem: vel duo testamenta: quæ sunt ænea propter prędicationem, & firmitatem. Lyra.s.Zach.6. Ruper.s.Zach.6.

Dona gratiæ. Aes, quod aufertur à meretrice. Ezechie.16.d. designare potest dona gratiarum animæ à Deo collata, quæ ab ipsa peccante auferuntur. Hiero.s.Ezechi.16.

Hierusalem. Aes ollæ, quę liquefacienda erat, ciuitatem Hierusalem destruendam significauit. Ezechie.24.c. Hiero.s.Ezechi.24.

Aerarium est locus, vbi pecunia congregatur. Et datur ęrariũ domini. Iosu 6.d.1. Mach. 14.g.2. Mach.3.a.

Aerarium etiam regis Aegypti. gen.47.c. Et ærarium Antiochi.1. Mach.3.c.

Aestas.

Aestas quarta pars anni, quando dies sunt maiores, & solis feruor vehemens, & omnes fructus maturescunt, tempusq; colligendi fruges.

Prosperitas. *Tempus huius vitæ* Aestas potest significare prosperitatem, quando omnia bona suppetunt: vt ęstate fructus abundant. gen.8.d. ps.73. Isa.18.d. Zac.14.b. Designat etiam tempus huius vitæ, in quo debemus parare cibos, ad hyemem iudicij, vt parat formica. pro.6.a.10.b. Hiero.s.Isa.18.&.s. Zach.14. Aug.cõt.Adimã.14 Beda.s.Pro.6.10.

Ambr. 4. Exaëme. 5. Aug. ser. 42. Ber. s. Can. ser. 58. Aug. s. ps. 73.

Charitas. Tempus gratiæ, & ecclesiæ.

Aestas interdum significat charitatem, quæ expellit hyemem timoris: & tempus feruoris, ac lucis gratiæ, quo in hac vita reddendi sunt fructus bonorum operum. prouer. 6. a. 10. a. Iere. 8. g. Matth. 24. c. Est etiam tempus ecclesiæ militantis, in qua debemus fructificare.

Aestas etiam designat spiritu feruentes, quos Deus dicitur formasse. ps. 73.

Ori. s. Matt. ho. 30. Hie. s. ps. 73. Gre. ho. 1. Beda. s. pro. 20. Hie. s. Amos 3.

Feruentes spiritu. Finis mundi. Locus voluptatis.

Aestas prętereà designat finen mundi, tempusq; colligendi fructus bonorum operum in hac vita seminatorũ. ps. 73. prouer. 20. a, 26. a. Ecclesiastici. 50. b. Isa. 18. c. Matth. 24. c. Marc. 13. d. Luc. 21. f. Tũc mœroris nostri nubila trãsibũt: & vitę dies æterni solis claritate fulgebũt.

Aestiuum cænaculum, aut domus. Iudi. 3. c. Amos. 3. d. est hęreticorum: qui propter vẽtris ingluuiẽ omnem recipiũt voluptatem. Ad idem pertinere potest æstiua area. Dani. 2. e.

Aestimare, Inæstimabilis.

AEstimare est iudicium de pretio alicuius rei facere, quasiq; rem ponderare: interdum verò est putare, aut iudicare. Eius vix est in allegorijs vsus.

Hie. s. ps. 87.

Aestimatus dicitur Christus cum descendentibus in lacum. ps. 87. quum Iudęi arbitrati sunt se ita eum morti tradere, vt alij peccatores moriuntur: nec eũ resurgere crediderunt.

Gre. s. 1. reg. 1.

Aestimans Eli Annã temulentam. 1. reg. 1. c. designat Iudęos, qui apostolos, cum prædicarent ebrios iudicabant: censentes etiã eos terrenã appetere sublimitatem, nõ cœlestẽ.

Isyc. s. Leui. 27.

Aestimare pretium agri iuxta mensuram sementis. Leui. 27. a. c. est iudicare profectũ doctrinę secundum ꝙ quis fuerit edoctus. Datur autem pretium animæ sub æstimatione, & æstimatio fieri debet pondere sanctuarij.

Gre. 34. mor. 6. 11.

Aestimat Leuiathan malleum quasi stipulam. Iob. 41. d. quum diabolus cõtemnit ictus supernæ animaduersionis, quia ad iustæ iræ pondera se velut contra terrores leuissimos parat. Idem æstimat abyssum quasi senescentem: quia terminari quãdoq; in supplicijs supernam animaduersionem membris suis persuadet.

Gre. 27. mor. 3.

Inæstimabilis est numerus annorum Dei: quia eius æternitas omnem mensuram humanam, seu creatam exuperat. Iob. 36. d.

Aestimantur in semine Abrahæ hi, qui sunt filij promissionis. Roma. 9. b.

Absq; ęstimatione immolatę sunt oues, & boues à Salomone. 3. reg. 8. a.

Aestimat Deus exterum à sua virtute eum, qui non debet puniri. Sap. 12. c.

Aestimãt mali vitam sanctorũ insaniam. Sap. 5. a. Et exitus sanctorũ ab illis æstimatur afflictio. Sapi. 3. a. Et ęstimati sunt sancti, vt oues occisionis. ps. 43. Roma. 8. g.

Aestimatur argentum in conspectu sapientię tanq̃; lutum. Sapi. 7. b.

Aestus, quære Calor.

Aetas.

AEtas solet significare certã tẽporis mensurã in homĩe, ac alijs etiã rebus: qua ratione in hoĩe interdũ distinguñt tres ętates, videlicet iuutẽus, virilitas, ac senectus: interdũ verò septẽ, nẽpe, infantia, pueritia, adolescẽtia, iuuẽtꝰ, virilitas, senectus, ac decrepitudo. Nõnunq̃; verò ætas significat seculũ, aut centũ annorũ, aut pluriũ, seu pauciorũ certis limitibꝰ cõprehẽsorum. Interdũ etiam ætas memoriã significat, & generaliter tẽpus. Distinguñt etiã in seculo sex ætates. Prima ab Adã vsq; ad Noe. Secunda vsq; ad Abrahã. Tertia vsq; ad Dauid. Quarta vsq; ad trãsmigrationẽ in Babylonẽ. Quinta vsq; ad Chr̃m, Sexta vsq; ad finẽ mũdi.

Geor. venet. cant. 1. to. 8. cap. 10. 11. Aug. q. in Iudi. 49.

Ori. s. Iosue. ho. 16. & s. Ezec. ho. 3. & s. Luc. ho. 20. Basi. ho. in principi. Prouerbiorum.

Diuersi gradus perfectionis.

Inspiritualibus diuersi gradus, aut status perfectiõis diuersis ętatibus significari possunt: vt ætas prouecta dicĩ esse eius, qui virtutũ oĩum habet perfectionẽ: qualis erat ætas Abrahę. gen. 25. a. 35. d. 43. g. Ad hoc pertinẽt. Iosu. 13. a. 23. a. 3. reg. 1. a. Iob. 32. b. Eccl'tę. 6. b. Sap. 4. b. Ezech. 13. d. Dani. 5. a. 2. Mach. 5. d. 6. f. Luc. 2. g. Ioan. 9. d.

Aug. q. in. nume. 33.

Aetas Christi.

Aetas integra vaccæ offerendæ. Num. 19. a. designat plenitudinem ętatis Chri, Ephe. 4. c. Ipsa est ætas florida. Prouer. 27. d. Et ætas stabilis. Eccl'ici. 26. d.

Aetate defectus ĩ malum & imperfectionẽ videtur sumi. Eccl'ici. 41. a. Dicĩ aũt de sene: Iuxta ætatem robur esse hominis. Iudi. 8. c. 1. par. 26. d.

Aeternus, Aeternitas.

AEternitas est tempus fine carens, aut immortalitas: aut (vt theologi accipiunt) duratio nullam admittẽs in se mutationem: qualis est diuina: qui dicitur. Isa. 57. c. habitare ęternitatem. Et Roma. 16. d. Aeternus Deus. Aeternum salutare dicĩ Chr̃s, qui in ęternum saluat. Baruch. 4. d. Et dicitur ęterna salus. Isa. 45. c. Et eius potestas ęterna. Dani. 7. e. Et ęterna redemptio. Hebrę. 9. d.

Christus.

Vita æterna.

Aug. s. ps. 23.

Virtutes.

Aeterna claritas est vita ęterna. Sapi. 10. c. de qua passim scribiĩ: vt Eccl'ici. 25. b. 24. c. 30. c. 31 b. Isa. 46. c. Danie. 12. b. Matth. 25. d. Luc. 10. d. Ioan. 17. a. 2. Cor. 4. d. Galat. 6. b. 2. Thessalon. 2. d. Hebrę. 9. c. acto. 13. g. 1. pet. 5. c. 2. Pet. 1. c. Et illi sunt æterna tabernacula. Luc. 16. c. 2. Cor. 5. a. Et portæ æternales. ps. 23. Quæ etiam virtutes significare possunt. Et domꝰ æternitatis.

Eccl'te.12.b.quæ & in bonum,& in malum sumi potest. Ibi quoq; est æterna memoria iu storũ.ps.11.Sapi.8.c.Et æterna secula.Isa.26.a.Et æterna fundamenta.Eccl'ici.26.d. Aug.s.ps.23.

Mandata. Aeterna via est,quæ ducit ad æternitatem.ps.138.Sic dicuntur mandata æterna, quæ ser uantes,ad æternitatẽ deducunt.Ecclesiastici.1.a.17.b.Hebræ.13.d.Apo.14.a.Dicuntur etiam

Christus. itinera æternitatis Dei.Haba.3.d.vel processiones diuinarũ personarũ: vel iudicia Dei, vel ipsa mandata perducentia ad æternitatem.Ipse quoq; Chr̃s dicit via æterna. Glos.inter.s.ps.138

Angeli & sancti. Aeterni montes dicuntur angeli,& sancti.Mich.2.c.dicuntur autem ęterni ad distinctio nem principum huius seculi: qui,cum erecti fuerint,velut cedrus Libani,transeuntibus ta men ipsis cum mundo,locus eorum non poterit inueniri. Hie.s. Mich.2.

Antiqui patres. Aeterni colles,quorũ desideriũ erat Chr̃s venturus,antiquos pr̃es designant. Gen.49.c.

Crux Christi. Aeternum signũ.Isa.55.d.significat signũ crucis, per quod ad æternã deuenitur salutem. Hie.s.Isa.55.

In ęternũ & vltrà designat id,quod non est habiturũ finẽ.Exo.15.c.28.e.De hac ęternita te habet̃.ps.5.9.29.48.88.99.101.102.118.135.Eccl'ici.7.d.18.a.Ioan.13.a.Et ab æterno dicit̃ es se,quod non habet principiũ.Prouer.8.c.Baruch.4.g.Et ponũtur anni æterni.ps.76.Isa.26. a.Baruch.3.d.Roma.16.d.Et dies æternitatis.Mich.5.a.2.pet.3.d.

Ignis inferni. Aeternus ignis,est ignis inferni.Matth.18.b.25.d.Marc.3.d.2.thes.1.c.Iudę.b.c.

Seculum. Aeternum quandoq; sumitur pro hoc seculo:vt cum.ps.48.dicitur: Laborabit in ęter num,& viuet adhuc in finem. Basi.s.ps.48.

Conceptus ęternus dicitur esse eius,qui conceptus in vtero matris moritur.Iere.20.d.

Aeternũ iudiciũ dicit̃ vel iudiciũ generale,post quod sequit̃ ęternitas:vel ip̃m diuinũ iu diciũ,quod ęternũ est,sicut ip̃e Deus Heb.6.a.Itẽ ꝗa sẽtẽtia diuini iudicij ĩ ęternũ durabit. Lyra,s. Hebręos.6.

Aeter, quere Cœlum.

Aethiopia, Aethiops.

AEthiopia regio meridiõalis sub torrida zona, feruidissima ob solis vicinitatẽ: generat homines nigros. Vnde & Hebraicè Chus dicit̃, quod significat nigrũ, seu Aethiopẽ: & Græcè dicitur αἰθίοψ .i.ardẽs, seu incẽsus. Eam prouinciã circuit Gion.i. Nilus: potest significare ardorẽ concupiscẽtiæ:quã circuit Nilus,vt prauos eius motus refrigeret. gẽ.2.c. Glo.ordi.s.gen.2.

Ardor cõcupiscen tiæ.

Caro. Potest etiam significare carnem abiectam,& vilem.

Gentiles. Ecclesia ex genti bus. Infideles ad fidem venientes. Peccatores. Aethiopia,& Aethiops significare potest gentilẽ populũ,aut ecclesiã ex gẽtibus, aut infi deles ad fidẽ veniẽtes.Num.12.a.4.reg.19.b.Iudith.1.d. ps.67.71.73.86. Iob.28.c.Isa.11.c.18.a. 20.b.37.b.43.a.45.c.Iere.13.d.Sopho.2.c.3.b.Nahum.3.b.Amos.9.b.Haba.3.b.Potest in eisdẽ locis peccatores nigredine peccatorum obscuratos significare. Ambro. de para. 3. Origi.s. nume ho. 6.&.s.cãt.ho.1.2. Arno.s.ps.71. Hie.s.Isa.18.&.s. Amo.9.&.s.Sopho.3.

Pœnitentes. Aethiopes,quibus Deus dicitur dedisse draconem in escam,sunt pœnitentes:qui dolẽ do pascuntur peccatis dęmonis suggestione commissis.ps.73.Ezech.29.b.Et interpretatur sic Aethiops humilis iuxta Hieronymum. Aug.s.ps.84. Arno.s.ps.73. Hiero.s.Ezech. 29.

Mundus, Mundani. Aethiopia interdum significare potest mundum,& mũdanos,quorum rex est diabolus. Ester.1.a.8.c.2.par.14.c.ps.71.Sumitur etiam pro mundo,vt species pro genere. Gre.18.mor.33.

Dæmones. Aethiopes etiam dicũtur dęmones, tetri,& tenebrarum amatores.Ha.3.b. Hie.s.Haba.3.

Anima peccatrix. Ecclesia ex genti bus. Aethiopissa vxor Mosis animam prius peccatricem,quam sibi coniungit Christus,desig nare potest:& etiam ecclesiam ex gẽtibus.Num.12.a. Hie.s.sopho.2. & epis.Audi filia.

Afferre.

AFferre idem est,quod ad aliud ferre: & secundum id,quod affertur,allegoriã admitte re potest,præter ea autem,quæ hîc ponuntur,vide in verbo ferre.

Afferre dño gloriam,est facere opera,quibus glorificet̃ Deus:afferre autẽ illi honorẽ,est per eleemosynas ip̃m ĩ pauperibus honorare:& etiã rectè sentire de tribus personis.Affert etiã gloriã,& honorẽ Deo,q̃ de ꝓuidẽtia,& alijs ad Deũ spectãtibꝰ rectè sẽtit,ac alios etiã in eisdẽ instruit.ps.28.95.Et afferre ĩ circuitu Dei munera,ip̃m bonis operibus laudare.ps.75. Basi.s.ps.28.ho.1.

Afferre Deo filios arietum,est offerre illi simplices ad fidem cõuersos, vel discipulos a postolorum.ps.28. Affertur autem ad Hierusalẽ fortitudo gentiũ,quum doctiores ex genti bus cõuertuntur.Isa.60.c.Et afferunt filios in vlnis, quum doctores nutriunt simplices ru diori doctrina.Isa 49.f.Afferre de piscibus ad Christum.Ioan.21.c. Basi.s.ps.28. ho.1. Hie.& Au.s.ps. 28. Hie.s.Isa.60.&.49.

Affert vir mille argẽteos ꝓ fructu vineę,quũ vir pfectꝰ dimittit oĩa tẽporalia ꝓChr̃o.cã.8.d. Gre. s.cãti.8.

Afferre oleum oliuarũ ad tabernaculum, est adiungere deuotionem mẽtis bonis operi bus,aut orationi.Exo.27.d.Idem designare potest afferre frondes oliuæ.Nee.8.d. Glos.or.s.Exo.27.

Afferre de venatione ad Isaac,est offerre Deo homines prędicatione saluatos.gen.27.a. Hie.ad Dam.q.3.

Afferre lapides ad erigendũ titulũ. gen.31.f.est vocare homines ad fidei confessionem. Glos.inter.s.gẽ.31.

Afferre pauxillum aquę ad abluendos pedes hospitum,officiorum hospitalitatis nos ad monet. Gen.18.a.43.e. Glos.or.s.gene. 18

Afferre munera Sauli.1.reg.10.d. est exhibere prælatis reuerentiam honoris, & humilita Gre.s.1.reg.10.

tem subiectionis:quæ non afferunt filij Belial.

Affert sementem herba.gen.1.d.quum homo bene operatur.Sic afferre fructum est bene operari.Ezech.36.b.haba.3.d.Ioã.12.d.15.a.Et afferre de fructibus terrę promissionis.Num. 13.b.Et afferre denarium Christo.Marc.12.b.est offerre illi obseruantiam decalogi.Et afferẽs mulier alabastrum vnguẽti.Luc.7.f.est exercens bona opera opinionem bonã generantia. Idem est afferre aromata Salomoni,hoc est,Christo.3.reg.10.d.Et afferre mercedem pastori,est seruare præcepta,quę Christus verus pastor tradidit.Zach.11.c.Ad idẽ spectat afferre farinã ad Elisęũ.4.reg.4.g.Et afferens mulier Sareptana buccelam panis ad Eliam.3.reg.17.b.

Bene operari. Seruare præcepta. Hie.s.Zach.11.

Allata fiscella,in qua erat Moses,ad filiam Pharaonis.Exo.2.a.designat Iudęos volentes seruari legem cum suis traditionibus.

Hie.s.Hose.4. &.s. Amos.4.

Afferunt hæretici ignominiam.Hose.4.d.quum spurca,& nefanda dogmata confingũt, quum autem dicũt vaccæ pingues dominis suis Amos.4.a.Afferte,& bibemus: hæreticos inferiores designant,qui parati sunt ad omnes hæresiarcharum errores suscipiendos.

Hie.s.Haba.3.

Non afferunt cibum arua.haba.3.d.quum Iudęi non bene operantur.

Gre.7.mor.21.

Afferre amicos Iob de substantia sua ad ipsum Iob,est hæreticos præsumere de subtilitatibus quasi in defensionem ecclesiæ ab ipsis hæreticis excogitatis:quas tamen subtilitates ecclesia respuit.Vnde dicit Iob.6.d.Nunquid dixi: Afferte mihi,& de substãtia vestra donate mihi?Quibus etiam dicitur:Afferte,si quid forte habetis.Isa.41.f.

Attulit Deus Ioseph sceptrum regni.Sapien.10.e

Afferre in aures ad Aaron.Exo.32.a.

Afferre vas nouum ad Elisęum.4.reg.2.d.Incarnationem Christi designat. Incarnatio.

Afficere, Affectus, Affectio.

AFficere idem est,quod permouere, aut affectũ in aliquo generare: & etiam cumulare, aut mulctare,vt afficere muneribus,aut iniuria:vix habet locum in allegorijs,sed literaliter sumi solet.

Ori.s.Matt.ho.20.

Afficere contumelijs patrem & matrem,irrisionem prædicatorum,& apostolorum designare potest.Ezech.22.b.Matth.22.a.Marc.12.a.acto.14.a.

Affectus cordis videtur sumi pro concupiscẽtijs carnis,ac illicitis desiderijs.ps.72.Sapi. 14.c.Ezechie.25.b.

Affectio dicit humanitatis,& charitatis actum,& amicitiæ, maximè parentum erga liberos,& cõtra:vt Roma.1.d.Et.2.Timot.3.a.reprehendũtur,qui adeò peruersi erant,vt inter cætera vitia essent sine affectione:quam tamẽ habebat Timotheus.De hac Philip.2.c.

Aug.s.ps.33.

Affectans Dauid coram Achis,designat Christum habentem affectum cõpassionis & misericordiæ erga genus humanum.1.reg.21.d.ps.33.in titulo.iuxta.70.

Affigere, uide figere.

Affinis, quære Cognatus.

Affligere, Afflictio, Cruciare.

AFfligere idẽ fere est,quod prosternere,aut deprimere,ac fere vexare, atq; ita mœrore afficere:nonnullas accipit allegorias.

Gre.3.mor.11.

Afflixit Deus Iob,hoc est,Christum in passione:diciturq; afflixisse frustra, quia non ob culpam propriam afflictus est,sed ob alienam.Iob.2.b.Vnde ipse dicebat.ps.68. Quæ non rapui,tunc exoluebam. Passio Christi

Philo.2. allegor.& de cõgres.&c. Gre.9.mor.42.

Affligit Deus penuria,vt det mãna.Deut.8.a.quum tollit voluptates corporales, vt det spirituales,& doctrinam.Et cruciat mirabiliter.Iob.10.c. quum affligendo ad amorem sui mentẽ erigit,& inde per lachrymas grauius eam affligit.Sapi.12.c.Eccl'ici.4.c.Mich.4.c.

Philo. de congres. &c.

Affligit Deus affligẽtes,quũ castigat vexantes innocẽtes:sicut etiã afflicti sunt Aegyptij, qui Hebręos affligebãt.Exo.7.c.23.c.Leui.26.f.num.11.c.Iosu.24.e.Iudi.10.b.3.reg.11.g.17.d. Iob.2.d.6.b.19.a.30.b.ps.43.Pro.10.a.Eccl'tę.2.d.3.b.Isa.24.a.64.d.Iere.25.f.31.e.Ezech.7.b. Nahum.1.c:Zach.8.c.10.a.Ioel.2.b.1.Mac.9.g.Luc.16.f.2.pet.2.b.Apoc.14.b.

Gre.20.mor.19.

Affligit Deus aperta pharetra.Iob.30.b. quando per id, quod post flagellum sequitur, quo consilio flagellamur,perspicimus.

Ori.s.num.ho. 23. Hy.s.Leui.23.

Affligere dicunt aĩas suas,qui agunt pœnitentiã,& humiliant: & affligũt eas in solẽnitatibus,vt acceptę sint Deo.Leui.16.g.num.29.a.Deut.16.a.1.Esd.8.d.Isa.58.b.Dani.10.c:Afflictio demũ dolorẽ peccati, & carnis castigationẽ significare potest in multis locis.1.reg.1.b. 2.reg.11.d.16.c.3.reg.8.d.Iob.10.c.20.d.30.c.ps.17.37.43.Pro.10.d.22.a.Eccl'tę.1.c.2.d,4.b.5.c. 8.a.10.c.12.a.Sap.3.a.Eccl'i.4.a.30.d.36.d.Iere.2.f.thre.1.a.3.e.Eze.10.c.Ionę.4.a.acto.21.a. Pœnitentia

Phil. de cõg.&c. Augu.epis.50.&.s. Ioan tract.11. Cle.Ale.1.pæda.7.

Afflictio, qua Sara afflixit Agar. Gene.16.b. Typus est destructionis legalis obseruantiæ:& etiã macerationis carnis:& castigatiõis,quę fit eruditiõis grã: & qua ecclesia castigat malos.Alioqui magis affligebat aut persequebatur Agar Saram superbiendo, quam Sara Destructio obseruantiæ. Castigatio.

Agar

Agar castigando.

Affligentes Aegyptij Hebræos, designant dæmones, aut mundanos, inferentes fidelibus tribulationes, & graues tentationes: sicut & Sodomitæ affligebant Lot. gen. 15. c. 19. b. Exo. 1. c. 3. b. 2. b. 23. c. Iudi. 2. c. 10. b. 16. a. 1. reg. 1. a. 13. b. 2. reg. 7. b. 20. b. 4. reg. 13. d. 14. g. Nee. 1. a. Iob. 19. a. 31. d. ps. 16. 41. 42. 43. Sapien. 19. e. Ezech. 22. g. thre. 1. a. Sopho. 3. d. Hebr. 11. e. acto. 12. a. Fuit aũt maior afflictio populi, quando voluerũt ex Aegypto recedere: quia tunc diabolus grauius aliquẽ tentat, quũ videt eũ bene velle operari. Exo. 5. d. Et cruciãtes locustę hoĩes non habentes signũ Dei. apoc. 9. a. sunt demones iniudicio puniẽtes malos. De quib' etiã. Ioe. 2. b — Ambr. 2. de Abra. 9. Gre. s. 1. reg. 13. Beda. s. Exo. 6. Ori. s. Exo, ho. 3. Hie. s. Ioe. 2.

Passio Christi per Sacerdotes & pharisæos. — Affligentes dicuntur interdum pharisæi, & sacerdotes Christum persequentes. ps. 16. Et dicuntur afflixisse spiritum Christi. Isa. 63. c. Afflictio autem Christi passio eius est. Iere. 15. c. Et afflictio Iacob, quam dicitur Deus respexisse, passionem Christi designat. gen. 31. f. — Arno. s. ps. 16.

Synagoga persequẽs ecclesiam. Actiua perturbans contemplatiuã. — Affligens Phenenna Annam. 1. reg. 1. a. designat synagogam persequentem ecclesiam. Vel designabat Saulum, qui spirãs in discipulos domini, persequebatur ecclesiam. acto. 9. a. Vel est vita actiua contemplatiuam perturbans, quũ non dat locum contemplationi. — Gre. s. 1. reg. 1.

Dolor Iudæorũ de conuersione gentiũ — Afflictio Ionę propter siccitatem hederæ, & propter liberationem Niniue. Ionæ. 4. c. est dolor Iudæorum de amissione vmbræ legis, & de conuersione gentilium. Afflictio vero, quam prius habuit post prædicationem, desperatio quædam erat conuersionis Iudęorum. Vnde apostoli dolebant quod gentibus cõuersis, Iudęi remanerẽt in infidelitate. — Aug. epist. 49. q. 6. Hie. s. Ionam. 4. Ruper. s. Ionam. 4.

Affligit animam agricolarum prælatus, qui inuidet minoribus prædicatoribus, eosque perturbat à predicando. Iob. 31. d. Et affligit contribules, quum imponit onera grauia, & importabilia debilibus. Leui. 25. c. Num. 16. c. — Gre. 22. mor. 24. Isych. s. Leui. 25.

Affligere spiritum sancti Dei, est peccando expellere à se spiritum sanctum. Isa. 63. c. Luc. 8. g. acto. 2. d. Vel angelum custodem, aut prælatum offendere. — Glo. ordin. s. Isa. 63.

Affligunt pauperem hæretici, qui simplicem in errorem inducunt. Ezech. 22. g.

Affligitur in lapidibus translatis, qui punitur, quia transtulit aliquos ab ecclesia. Eccl'tæ. 10. b. Vel ediuerso, qui condolet errantibus, quos conuertit ad fidem. — Hie. s. Ecclesiastẽ. 10

Affligit stultos labor eorũ. Eccl'tę. 10. c. quum philosophi laborãt in inuestigando vero sine lumine fidei. — Hie. s. Ecclesiastẽ. 10

Subiicientes hostes Israel. — Cruciantes locustæ homines mensibus quinq;, sunt hostes Israel: qui tempore Iudicum quinquies eos subegerunt. apoc. 9. b. — Rup. 5. s. apoca.

Affligeẽ iniquus ĩ tabernaculo suo. Iob. 20. d. quũ ĩ inferno punieẽ ĩ carne, quã ꝺ̃ferere nõ (poterit. — Gre. 15. mor. 14.

Cruciabatur mulier, vt pareret. apoc. 12. a. Hoc est, carnem suam macerat prędicator, vt prædicatio sit idonea. Vel ecclesia in hac vita cum labore parit Christum. Vel designatur labor filiorum Israel in Aegypto. — Glo. ordi. s. apoc. 12. Aug. s. apoca. ho. 9. Rup. 3. victo. verb. Dei. 12.

Affligere patrem. prouer. 19. d. Est Deum, vel patrem offendere. — Glo. inter. s. pro. 19.

Cruciant prophetę malos, quia eos reprehendunt: quibus etiam graues sunt ad videndũ. apoca. 11. b. — Aug. s. apoc. ho. 8.

Cruciat Deus mirabiliter, quum reuertitur. Iob. 10. c. quia cũ is, à quo recesserat, insensibilis esset in peccato, reuertẽte Deo, cognoscens seipsum, dolet & cõpunctionis suę pœnã gaudẽs miratur, & libet affici: quia afflictione sua se cõspicit ad alta subleuari. — Gre. 9. mor. 42.

Affluere, quære Abundare.

Agag.

Sensus carnis. — AGag interpretatur secundum aliquos meditans siue loquens: rex Amalecitarũ captus à Saule, & à Samuele occisus: eratq; pinguissimus. Designat sensum carnis: qui tunc meditatur: quũ phantasmata lasciuiæ colligit: loquitur aũt, quũ carnẽ motibus excitat, est rex Amalec, hoc est, libidinis, pinguissimus in ijs, qui libidini vacãt. nu. 24. b. 1. reg. 15. g. Ester. 3. a. — Gre. s. 1. reg. 15.

Agallim.

Pœnitentia. — AGallim. i. vituli, vel arenarum tumuli: ciuitas in regione Moab, vsq; ad quam venit vlulatus Moab. Isa. 15. d. designat pœnitentiã venientẽ vsq; ad offerendos vitulos labiorũ. — Hie. s. Isa. 15.

Agar, Agareni.

AGar. i. inquilinus, vel incolatus, vel proselytus: ancilla Saræ, quæ genuit Ismaelem ex Abraham: quæ despexit dominam suam, ac postmodum cum filio eiecta est.

Ecclesia. — Agar, adquã ingressus est Abraham, manente sterili Sara, ecclesiam ex gẽtibus designare potest. Gen. 16. a. — Beda. s. gen. 16.

Vetus testamentũ. Synagoga. — Agar, vt erat ancilla, designat vetus testamentum, quod seruit nouo: ac terrenam Hierusalem in seruitutem generantem: quę despexit dominam suam, hoc est, ecclesiam, vnde eiecta est cum populo suo. Gen. 16. a. 21. a. Gala. 4. d. Designat etiam ipsam synagogam, quę genuerat Ismaelem, hoc est, Iudæos aduersarios Christianorum. — Hie. s. Gala. 4. Amb. 1. de Abra. 4. Aug. 16. ciui. Dei. 35.

Caro. — Agar etiam est typus carnis, aut sensualitatis, quæ eleuatur contra dominã suam, vide licet — Ori. s. gen. ho. 7.

licet ratione:quia animalis homo non percipit ea,quę Dei sunt.1.Cor.2.d.

Gre.s.1.reg.3. — Subdit9.imperf.

Vt etiam concepit,& despexit dominā suam,designat mentem subditi imperfecti : qui, cum aliquantulum profecerit,despicit prælatum suum.

Clem.Alex.1.stro. Amb.2.de.Abra.10. Philo.2.alleg.& de Cheru.& de sacrifi. Abel,& Cain,& de congres.&c. — Versutia. Encyclicæ scię.

Est præterea Agar typus versutiæ, quæ ancilla est sapietiæ:quæ bene Aegyptia dicitur, quia philosophia in Aegypto abūdauit.Significat etiam encyclicas disciplinas, quibus mēs adiuuatur:ideo cōcepit ex Abraham.Fugit,& reuertitur ante mutationē nominū Abrahę, & Sarę,& ortum Isaac:sed postea eijcitur: quia non est earum vsus cum perfecta virtute.In quilina enim prius est ex Agar:filij verò Dei ex Sara.

Hie.& Aug.s.ps.82. — Falsi fratres.

Agareni falsos fratres designare possunt,& eos,qui,cum deberent esse habitatores Dei, proselyti facti sunt:qui in animo alieno,atq; aduentitio perseuerant:&, nocendi occasione inuenta,se ostendunt.1.par.5.c.ps.82.

Ager, Agrestis, Aruum, Prædium, Rus.

Ager est locus extra vrbes,siue sit cultus, siue incultus,separatus ab hominum conuersatione, nisi agrestium,ac etiam ferarum. Vnde & locus aptus est crudelitati . Arua autē dicuntur,quæ arantur.Prædia vero dicunt à præda:eò ꝙ capti ab hostibus agri , militibus distribuebāt.Ager autē interdū est campus.Gen.4.b.Cū essent in agro.Et cœmiteriū.Matt. 27.a.Ager figuli.Possesio.gē.23.c.Agrū trado tibi.Rus.gen.34.a.Filij eius veniebāt đ agro.

Cle.Alex.2.pęda.10 Ori s.Matt.ca.13.& ho.35. Hila.s.Matt.cāo.7. 12.25.32. Amb.s.ps.118.ser.19. &.s.Luc.23. Gre.33.mo,2. Aug.2.d.ge.cō.mā.3 Hie.s.Ecclesiaste,5. Beda.s.Proue.31. — Mundus.

Ager sæpe significat mundum:in quo agro meditatus est Isaac,hoc est,Chrs. Gen.24.g. Et in eo Iacob inuenit puteū.Gen.29.a.In eo Ioseph errabat,quęrēs fratres suos: quū Christus in mundū venit,quærēs q se agnosceret.gen.37.c.In eo etiā est fœnū, & herba,hoc est, promiscua multitudo,& Dei gratia irrigati.Iere.17.a.Potest ager significare mundū.gen.2. a.23.b.Exo.10.b.16.f.23.b.Iob.39.b.40.b.ps.54.Eccl'tę.5.b.canti.7.d.Eze.31.f.32.a.34.f.Iere.17. a.Matt.13.f.24.b.27.a.In hoc agro absconditus est Dauid,hoc est,Christus:cuius diuinitas latebat in mundo.1.reg.20.a Huius agri partem emit Iacob à filijs Emor. gen.33. d.Hunc agrū emit mulier fortis,quum prædicando conuertit infideles.Pro.31.c.

Ori.s.cāti.ho.3. Aug.epis.80.&.s.ps 36. Gre.16.mor.23.&.s. Ezech.ho.6. Isyc.s.Leui.27. Hie.s.ps.77. — Ecclesia.

Ager plenus,cui benedixit dominus,designat ecclesiam, seu multitudinē fideliū per mūdū dispersā,quorū opera bona sunt à Deo,à quo benedicunt.gen.27.d.Ruth.2.a.2.reg.23.c. 1.par.11.c.Iob.24.a.Ezec.31.f.34.f.39.b.cant.7.d.Matt.24.b.Marc.13.c.Luc.17.f.Et ager figuli,cum sit ager sanguinis propter sanguinem Christi.Matth.27.a. designare potest ecclesiā, in qua sepeliuntur fideles:qui tanꝙ aduenæ,& peregrini non habebant,vbi requiescerent, donec venerunt ad ecclesiam,& mortui sunt in baptismo.Agri diuisi,ecclesiæ.Mich.2.b.In ipsa est thesaurus vtriusq; testamenti. Matth.13.f.

Ori.s.Matth.ca.13. — Christus.

Ager plenus etiā dicit ipse Chrs:qui etiā est ager,ī quo abscōditus est thesaurus.Mat.13.f.

Amb.de fuga seculi 8.&.2.de Iaco.1.&. s.Luc.17. Ori.s.Num.ho.11. Hier.s.Eze.36. — Anima meritis.

Est etiam ager plenus,anima meritis plena,& naturale fertilitatis ingenium, & culturæ diligentia,ita tamen,vt naturæ,ac labori gratia præferatur:à quo agro non est recedendū, vt à bono retrocedatur. Luc.17.g. Cantic.7. d. Et agri primitiarum significant cor humanum.2.reg.1.d.Et genimina agri sunt doctrina in corde.Ezech.36.f.Zach.10.a. Malach.3.d. Pro.24.Et arua pacis dici possunt animę pacem spiritualem habentes.Iere.25.g.

Amb.s.Luc.17. Gre.s.1.re.18.&.20. mor.23. Ber ser.par.26. Beda.s.Pro.24. — Caro. Subditi

Ager preterea,est caro:vt quum duo sunt in agro, intelligantur mens bona , & mala in carne existētes.Luc.12.b.17.g.Prou.24.d.Et subditi dici possunt agri:& agros serere:est prædicare,aut corpora disciplinę subijcere.Gen.47.c.Leui.19.d.1.reg.8.c.ps.106. Iere. 6.f.32.g. Matth.6.d.

Hie.s.Iere.32. — Vita actiua. Bona operatio. Fructus spiri.

Ager interdum dici potest vita actiua:vt quum filij Iacob veniebant de agro, hoc est ab exercenda vita actiua.Gen.34.a.Et ipsa bona operatio ager dici potest.Iere.14.a. Matt.24. d.Et agri multiplicati sunt fructus spiritus.Gen.39.a.Et gratia,& pax:quæ sunt ager,quem emit Ieremias.Iere.32.d.

Gre.s.1.reg.6.11. Aug.q.in euange.13 Isych.s.Leui.14. Gre.ho.11. Beda.s.Pro.27. — Vita cōtemp. Vita spiritua. Secretum cor. Disciplina cœlestis. Gloria cœlestis.

Ager quoq; dici potest vita contemplatiua:in quo agro sedebat vxor Manue, quum vidit angelum.Iudic.13.b.Et quum requieuit arca in agro Iosue.1.reg.6.c. Ager etiam,ī quo erat spelūca duplex,est vita spiritualis.Gen.23.d.30.d.Et auolās passer in agrum,est trāsiens ad contemplationem.Leui.14.a.Et otium ad contemplandum, & ipsum cordis secretum ager dici potest:ex quo secreto egressus Saul vidit afflictionem populi. 1. reg. 11. b. Ager etiam dicitur disciplina studij cœlestis.Iere.32.b.g.41.b.Matth.13.f. Ager etiam emēdus pretio hœdorum:est gloria cœlestis. Pro.27.d.

Ori.s.Matt.ca.13. Hila.s.Matt.cāo.13. Amb.de Isaac.8. Cassi.colla.8.ca.3. Gre.16.mor.23. Isych.s Leui.25.27. Aug.1.q.in Euan.13. Beda.s.Gen.23. — Sacra scriptura. Doctrina Euā.

Ager pręterea dicit sacra scriptura,quę cōsecrata est dn̄o. Leui.27.b.25.e. Et in hoc agro est fœnū ad pascenda iumenta.Deut.11.b.Iosu.15.d.Iudic.1.c.Iob.24.a.gen.23.b.27.b.Pro.23. b.31.b.Matt.13.f.cant.7.d.Estq; in agro solidior doctrina,quam in horto, hoc est,in philosophis,& prophanis autoribus.Et rura gregis dn̄i sacram doctrinam significant,in qua pascuntur fideles.Iere.23.a.In agro autem quędā legunt, quæ cocta sunt edēda , quędā cruda. Sic in sacra doctrina quædā sumenda sunt secundum spiritum,quędā secundū literam. Peculiariter aūt doctrina euāgelica,agri nomine designari potest.Leui.25.e.

Ager

Sepulcrum Christi. Ager dici potest sepulchrum Christi, vbi abscōditus est thesaurus: & vbi seminatū est granum sinapis. Matth. 13. f. — Hila. s. Matt. cāo. 13. Ambr. Ier. 2.

Iudæa. Ager dici potest Iudęa: inqua errabat Ioseph, hoc est, Christus quęrens fratres suos: & in hoc agro ligabat manipulos. gen. 37. b. Et in eo sunt regalia sepulcra. 2. par. 26. d. Et arua are facta, sunt synagogę Iudęorum humore diuinæ gratiæ carentes. Iere. 23. b. Et arua, quę non afferunt cibum. Haba. 3. d. Et huius agri perijt messis. Ioel. 1. c. Agri primitiarum non sunt in Gelboe, hoc est in Iudęis: quia in principio ecclsiæ manserunt in incredulitate: sed in fine reliquię saluę fient. 2. reg. 1. d. — Hie. s. Iere. 23. Gre. 4. mor. 3.

Gentilitas. Ager gentilitas: & egreditur sponsus in agrum, quum transijt ad gentilitatem. Cāti. 7. d. Hæc est prædium, quod dedit Iacob Ioseph extra fratres suos. Ioan 4. a. Gene. 48. d. ps. 2. Dabo tibi gentes hæreditatem tuam. — Rup. s. cāt. 6. & 4. s. Ioannem.

Lex. Ager sex annis serendus, est lex, in quā est laborandum. Leui. 25. a. — Isy. s. Leui. 25.

Dignitas. Ager dici potest dignitas alicuius, quam qui læserit, tenet̃ damnū rependere. Exod. 22. a. Et duo in agro sunt, qui curā habent regēdi alios, tanq; agricolę. Matth. 24. d. — Aug. s. ps. 132.

Existentes extra ecclesiam. Ager etiā dici possunt ij, qui foris sunt, nēpe extra ecclesiā, quo egressus Ruben inuenit mādragoras. Gen. 30. d. Ier. 6. f. 14. d. Ezech. 7. d. 26. b. Hi sunt agri Aegypti: & pereūt, quæ in agro, hoc est, extra ecclesiam, existunt. Exo. 8. c. 9. f. 3. reg. 14. c. 1. par. 19. c. Mich. 3. d. — Hie. s. Ezech. 7.

Dissolutio appetit'. Ager etiam est dissolutio appetitus: vnde pereunt iumēta relicta in agris, & herba agri percutitur à grandine: quia omnes inordinati, & bestiales motus appetitus sunt castigandi Exo. 9. e. Agri etiam dicuntur delectationes carnis. 1. reg. 8. c. — Gre. s. 1. reg. 8.

Superbia. Locus crudelitatis. Ager interdū designat superbiā, ac locū quęuis crudelitati accōmodū: qua ratiōe Cain occidit Abel in agro. Gen. 4. b. Vbi peculiariter ager potest significare Caluariæ locū, vbi Iudęi Chr̄m occiderūt. In hoc agro dicit̃ Deus vidisse abominatiōes Hierusalē. Ier. 13. d. Et bestię agri sunt feri homines. Iere. 27. a. Et ager meridianus dicitur locus bestiarū, ferorūq; hominum. Ezech. 20. g. 33. f. 34. b. Ioel. 1. d. Exo. 25. b. 1. reg. 14. b. Hic videtur ager robustorū. 2. reg. 2. d. Et ager figuli, est locus subiectus diabolo. Matth. 27. a. — Hiero. s. Iere. 13. & s. Ezech. 20. Gre. s. 1. reg. 14. Ori. s. Matth. ho. 35.

Vita auara. Terrena opera. Diuitiæ Sensibilia. Contētiones verborum. Ager præterea significat vitā auarā, & mundanā: qualis designatur per Esau, qui fuit homo agricola. Gen. 25. d. Qua ratione significat etiam ipsas diuitias. Mich. 1. b. Et terrena opera. Luc. 15. f. acto. 1. c. Isa. 5. c. Item designat sensibilia, in quibus errabat Ioseph, dimissa ratione: & etiam designat cotentiones verborum. Gen 33. c. — Orig. s. Matt. ho. 30 Philo. q. deterior potio. insidi. Hie. epis. Beatitudinis.

Hæreses. Via lata. Agri etiam dicuntur hæreses, & sensus diabolici, ac latitudo erroris: in quos agros fideles nō declināt. Num. 21. e. 1. reg. 4. a. 4. reg. 3. c. Hose. 10. a. Et agrū agro copulare, est hęresim hæresi adiungere. Isa. 5. c. 56. c. Iob. 39. b. Ager etiā est via lata ducēs ad infernū: vnde interficiuntur, qui sunt in agro. Ezech. 26. a. Hic est ager Israel. 3. reg. 21. d. — Ori. s. Num. ho. 12. Hie. s. Isa. 5. & s. Ezechie 26. Gre. s. 1. reg. 4.

Fideles mali. Agri diuisi dicuntur fideles diuersis vitijs, aut dęmonibus traditi. Mich. 2. b. — Hie. s. Mich. 2.

Pœnitentiæ opera Agrestes lactucæ designant violentiā ieiunij, laborē orationis, & patientiam in aduersis, & cætera opera pœnitentię. Exo. 12. b. Num. 9. b. Dicūtur autem Hebraicè amaritudines, quia corporis castigatio, & reliqua pœnitentiæ opera non fiunt sine amaritudine. — Clim. grad. 14. Geor. venet. cāti. 2. to. 3. cap. 13.

Ager fullonis, vbi occurrit Isaias regi Achaz. Isa. 7. a.

Agrestia ligna, & agrestes herbæ. Deut. 20. d. 4. reg. 4. f. Sunt sensus inordinati, & figmenta, & voluptuosa carmina. — Glos. inte. s. deut. 20.

Agricola, Agricultura, Colere, Excolere, Incultus, Rusticus.

AGricola est, qui curam habet colendorum agrorum percipiendi fructus gratia. Agricultura verò est ipsa ars, & exercitium colendi agros.

Deus pater. Christus. Agricola Noe designat patrē cœlestem. Gen. 9. c. de quo Chrs. Ioan. 15. a. Pater meus agricola est. Et ipse Christus agricola dici potest, qui excolit ecclesiam suam. Zach. 13. b. — Ambro. de Noe. 29. Aug. s. Ioā. tract. 80 Euch. for. spūa. 4.

Prælati. Prędicatores. Agricola dici potest prælatus, cuius munus est eradicare, euellere, serere, & plātare: qualis erat Noe. Gen. 9. c. Isa. 61. b. Matth. 21. d. Marc. 12. a. 2. Timoth. 2. a. Et agricolæ alij, quibus traditur vinea, reiectis prioribus, sunt pastores noui testamenti. De his agricolis. Eccl'ici. 37. c. Iere. 14. a. 31. e. Luc. 13. a. Prædicatores etiam minores agricolæ dicuntur. Iob. 31. d. 1. parali. 27. d. Iere. 51. c. Ioel. 1. c. Amos. 5. e. Zach. 13. c. — Rup. s. Zach. 13. Lyra. s. Gen. 9.

Doctores indocti. Doctores quoq; indocti, agricolę dici possunt: q. male instituunt̃ in ecclesia, reiectis melioribus. Tales agricolas reliquit Nabuzardā in Hierusalē. 4. reg. 25. c. Iere. 52. d. — Glos. ordi. s. Iere. 52.

Recipiēs verbū Dei ad operandum. Operatores boni. Agricolæ etiā sunt, q. recipiūt verbū Dei, vt secundū illud operent̃: qua ratione etiā religiosi agricolæ dicunt̃. Matth. 11. d. Amos. 5. e. Et generaliter agricolæ sunt, qui corpus suum colūt, & sensus, & affectus moderantur, & superflua resecant. &c. Et cultores terræ dicunt̃ operatores boni. Gen. 34. c. 47. e. 1. Mach. 14. a. Amos. 9. d. Porrò agricola est artifex, & agricultura ars. Operari autem terram cōtingit sine arte: vt operabatur terram Cain. Sic sumit̃ agricola. Zach. 13. c. quum dicit: Homo agricola ego sum. — Ori. s. Matth. ho. 19. Philo. q. detr. potio. insi. & de agricultu.

Iudæi. Agricolę in malū dicuntur amatores rerum terrenarum, eisq; vacantes: qualis fuit Cain. — Ori. s. Matth. ho. 19.

Gre.s.1.reg.9.&.5.mor.7. Sic Iudæi,& eorum sacerdotes,Scribæ,& Pharisęi erant agricolę,pro temporalibus seruiẽtes.Gen.4.a.25.c.4.reg.25.e.1.par.27.d.Matth.21.d.Marc.12.a.

Hie.s.Amos.5. Agricolæ etiam,& rustici sunt hæretici,in quorũ aruis tribuli nascũtur & spinæ.Amos.5.e.Et seculares,in quibus nulla est morum compositio,sed vitijs aguntur quasi in exterioribus locis nutriti,rustici sunt. Hæretici. Seculares. Incompositi.

Ori.s.Iere.ho.1. Clem.Alex.1.stro. Euc.for.spũa.4. Agricultura Dei dicuntur boni,quos Deus colit euellendo ab eis prauos affectus, virtutesq; in eis inserendo.Agricultura autem Dei est eorum, qui operantur non cibum,qui perit, sed, qui permanet in vitam æternam.Ioan.6.c.2.par.26.b.1.Cor.3.b. Boni operatores.

Glosa.inte.s.Eze:36 Exculta terra,est ecclesia,vel anima cum virtutibus.Inculta vero,est ecclesia, vel anima sine virtutibus.Ezech.36.g. Ecclesia,vel anima.

Agere, Actus, Actor.

AGere notæ significationis est,& rarum in allegorijs: cum omnes eius significationes, ac vsus ad literam magis tendant:vt cum.Exo.5.c. Dicitur agi iniustè contra filios Israel:&.18.b.Superbè agere contra filios Israel:quod quidem sic sumetur allegoricè.Si filij Israel intelligãtur fideles:contra quos iniustè,& superbè agunt Aegyptij, hoc est dęmones, & homines mundani.Sic Num.25.d.Dicuntur Madianitę hostiliter egisse contra filios Israel.Datur agere diem festũ.ps.75. Diem festum agent tibi.Exequi munus.Exo.4.d. Ostẽdam vobis quid agere debeatis. Agere grãs. Matth. 26.c. Accipiẽs calicem grãs egit.Negotiari. Gen.21.c.Deus tecum est in vniuersis,quę agis.Agere pœnitentiã.Matth.3.a.Tractare.Gen. 44.d.Absit mihi vt sic agam.Agere vitam.Nu.32.b. Nonne ita egerunt patres vestri? Agere curam.1.reg.28.d.vt possitis iter agere.

Orig.s.Num.ho.18. Agere fortiter secundum animæ fortitudinem cõtingit Israeli,hoc est,fidelibus. Num. 24.c.Iosu.1.g.Sic dicunẽ fideliter agere,& prudenter,& fiducialiter agere.Isa.12.

Basi.& Hie.s.ps.14. Agere dolum ĩ lingua,est miscere verbis sanctis peruersa.ps.5.13.14.Agit etiam dolum in lingua,qui aliud agit,& aliud loquitur.

Agunt stultè pastores,quum non sequuntur consilium Dei.Iere.10.d.

Agit superbè, qui est ab aquilone, hoc est diabolus,qui superbiendo cecidit Ioel.2.e.

Actores habebant,qui erant sub lege.Gala.4.a.

Ambro.s.Luc.10. Agens curam Samaritanus vulnerati,est Christus,qui efficit,vt homo,quem curat,diuina præcepta seruet.Luc.10.f.

Ambro.s.Luc.8. Agi dæmoniacũ in deserta. Luc.8.e. designat gentiles à lege, & prophetis profugos,longeq; à gratia Dei existentes.

Amb.s.Epis.ad Roma.8. Aguntur spiritu Dei illi,in quorum actibus consilia principum,& potestatum huius mũdi non videntur.Roma.8.e.

Aggæus.

Hie.s.Aggæ.1. AGgæus propheta,qui prophetauit anno secũdo Darij regis. Interpretatur festiuus: vnde rectè oĩs,qui potest festa celebrare,non in fermento veteri malitię,& nequitiæ,sed in azymis synceritatis,& veritatis,potest Dei recipere sermonem,& dici Aggęus, hoc est, festiuus.1.Esdr.5.a.Aggę.1.a.

Agger, quære Aceruus.

Agglutinare, uide Glutinum.

Aggrauare, quære Grauis.

Aggredi, quære Inuadere.

Agitare, Exagitare.

AGitare idem est,quod concutere,aut impellere,versare,commouere, & tractare:Rarum est in allegorijs.

Hie.s.Isa.10. Agitare manum est minari. Isa. 10. g. Agitat Assur manum, cum diabolus aut hæreticus minatur principibus Ecclesiæ,aut eos contemnit. Minari

Hie.s.Isa.24. Aug.s.Apoc.ho.6. Agitari terram est omnes homines, qui versantur in terra,malorum magnitudine, atq; pœnarum uelut ebrios commoueri.Isa.24.d.Sic ponitur agitari metu.Iudith.15.a. Et agitatur ficus.Apoc.6.d.quum turbatur persequutionibus ecclesia. Turbari.

Agitata arundo vento,leuitatem malorum designat, qui facile in omne vitium feruntur,& eorum,qui omni doctrinæ vento circumferuntur.Matth.11.a. Leues.

Hie.s.Nahum.2. Ruper.s. Nahum.2. Agitatores curruum sunt dæmones incitãtes superbos,aut appetitus ad vitia.Nahum.2. a.2.Mach.9.a.Et etiam omnes tyranni,& persequutores fidelium. Dæmones. Tyranni.

Agmen, quære Exercitus.

Agnus

Agnus, Agna.

AGnus animal mundum, satis notum, mansuetum, & vtile hominibus, tã ad victũ, quàm ad vestitum: est frequens in veteris legis sacrificijs: audit facile vocem pastoris, eiq; obtemperat. Agna vero est fœmina: & solebat assumi ad fœdus. gen. 21. d. Statuit Abrahã septem agnas.

Christus. Agnus absq; macula masculus anniculus Christum exprimit, is pręcipue, qui iubebatur offerri in Phase. Exo. 12. a. Leui. 1. c. 3. b. 9. a. 14. b. 23. b. 1. reg. 7. b. Num. 28. a. 29. a. Isa. 16. a. 53. c. Iere. 10. d. 51. e. Ezech. 46. d. Ioan. 1. d. apoc. 5. b. 6. d. 7. c. 13. b. 14. a. 15. b. 17. c. 21. c. Idem est agnus lactens: qui vere est vnus agnus: quia pręter ipsum non est, qui tollat peccata mũdi. 1. reg. 7. b Sed & duo agni, vnus in holocaustum, alter pro peccato, eundem Christum designant, qui & in holocaustum, & pro peccatis nostris oblatus est. Leui. 14. b. — Ori. s. nume. ho. 24. Hie. s. Isa. 16. Gre. s. 1. reg. 7. Geor. venet. can. 2. to. 3. cap. 13. Cyril. 8. s. Ioan. 1. 34. & cõt. Iulianum. 8. Aug. s. Ioan. trac. 7. Isyc. s. Leui. 14. 23. Beda. s. Exo. 11.

Angeli inferiores. Agni ouium, designare possunt minores ordines angelorum, qui in superioribus tanq; in speculis diuinam maiestatem contemplantur. ps. 113. — Ricar. de. s. Victo. s de arca. myst. 14.

Duo aduẽtus Chri. Intellectus & voluntas. Pœnitentia, & gratiarum actio. Agni duo anniculi quotidie offerendi, vnus mane, alter vespere, duos aduentus Christi designare possunt, priorem ad redimendum, posteriorem ad iudicandum. Exo. 29. f. Leuit. 14. b. 23. b. Nume. 28. a. Vel designant intellectum, & voluntatem: quas potentias debemus quotidie offerre Deo. Agnus etiã primus pro delicto, pœnitentiam designat pro virtute amissa: secundus gratiarum actionem de virtute recuperata: vel sunt duo Pauli mandata, Pacem sequimini, & sanctimoniam. — Ori. s. Leui. ho. 8. Isych. s. Leui. 23.

Sacra scriptura. Agnus aliquando sacram scripturam designare potest: vnde agni residuum comburere, est incognita sacræ scripturæ venerari. Exo. 12. b. — Hie. Prolog. s. reg.

Dona spũssancti. Agni septem oblati, septem dona spiritussancti in Christo designant: quæ fuerunt oblata in Pentecoste. Leui. 23. c. Et agnæ septem traditę Abimelech ab Abraham, sunt septem dona spiritussancti neophytis tradita. gen. 21. d. — Isych. s. Leui. 23.

Vita innocens. Nuper renati. Simplices. Obedientes. Virgines. Agnus lactens, vita innocens dici potest. 1. reg. 7. b. Agni etiam lactentes, sunt incipientes vitam nouam in Christo nuper renati. Isa. 40. c. 65. d. ps. 113. qui facilitatem, ac teneritudinem morumq; simplicitatem, & animæ innocentiam pręferunt, & maioribus obtemperant: ac demum casti, & virgines dicuntur agni sine macula. 1. reg. 15. a. 1. par. 29. e. proue. 27. d. Eccl'i. 13. c. 47. a. Isa. 5. d. 11. b. 30. e. 40. c. 65. d. Ezech. 46. d. Hose. 4. d. Luc. 10. a. Ioan. 21. d. apoca. 14. a. Leui. 5. b. — Gre. s. 1. reg. 7. 15. Hie. s. Isa. 40. 65. Arno. s. ps. 113. Hie. s. Isa. 30. Cle. Alex. 1. pæd. 5. Isych. s. Leui. 14. Beda. s. prouer. 27.

Pœnitentia. Agnus in holocaustum, & agnus pro delicto pœnitentiam, & veram peccati displicentiam designare potest. Leui. 12. b. 14. c. Num. 7. c. — Lyra. s. Leui. 12.

Apostoli & prædicatores. Remissio iniuriæ. Agni inter lupos dicuntur apostoli, & prædicatores facile sustinentes & remittentes iniurias: et demum omnes fideles iniurias remittentes. Agnis enim, & ouibus comparatur lenitas, & remissio iniuriæ. Isa. 11. b. 21. b. 53. c. Luc. 10. a. — Hie. s. Isa. 11. Aug. s. Ioan. trac. 7.

Vita actiua: Opera huius vitæ. Agna de gregibus vitam actiuam designare potest, quæ fructificat operibus bonis. Et dicitur de gregibus, quia vita actiua multorum est. Leui. 5. b. Et agni sex, sunt opera huius vitæ munda. Ezech. 46. b. — Gre. 32. mor. 2. Hie. s. Ezech. 46. Rup. 1. s. Leui. 22.

Libidinosus. Cor rebelle. Motus irrationales. Agnus lasciuiens dicitur is, qui libenter sequitur prouocantem ad libidinem. prouer. 7. d. Et etiam cor rebelle rationi, & diuinis præceptis. Ezech. 27. d. 39. e. Hose. 4. d. Item motus irrationales, quos offerimus Deo, quum corrigimus. — Hie. s. Ezech. 27. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 3.

Viuẽtes in deliciis, aut cibus eorum. Agnus de grege significare potest homines in delicijs viuentes. Isa. 34. b. Et etiam delicatum cibum eorum, qui in delicijs viuunt. Amos. 6. b. — Hie. s. Amos. 6.

Agni centum, quibus emit Iacob partem agri à filijs Emor. gen. 33. d.

Agni anniculi quinq;, quos obtulit Eliab. Num. 7. c. Et etiam alij principes tribuum, ad quinq; libros legis referuntur. — Lyra. s. nume. 7.

Agnoscere, quære Cognoscere.

Agon, uide Bellum.

Ahilon.

Perfecti. AHilon. i. frater meus męrens: locus, vsq; ad quem persequuti sunt filij Israel Philistęos: vbi tamen potius legendum est Aialon. 1. reg. 14. e. Figura est perfectorum: de quibus dicitur. Matth. 5. a. Beati, qui lugent. Perfecti enim proximorum miserias lugent. — Gre. s. 1. reg. 14.

Aioth.

Iudices ecclesię. Angeli custodes. AIoth, seu Ehud. i. laus, iudex Israel ambidexter, qui ob defensionem populi occidit Eglon regem Moab. Iudi. 3. b. Figura est iudicum ecclesię: qui debent esse ambidextri, ne quippiam habeant sinistrum. Designat etiam angelos custodes, ac defensores, qui aduersus — Ori. s. Iudi. ho. 4.

dæmones

dæmones ſtant pro populo Dei.

Ala, Penna, Pennula, Pennatus.

Ala proprie eſt auium, his enim binis per aëra volitant, ſeq; ad ſumma eleuant, miroq; impetu feruntur. Alis etiam fouent oua, ac pullos recenter natos, eoſq; à noxijs protegunt. Pennę vero ſunt plumæ præcipuę alarum. Pennulæ verò, ſiue pinnulæ ſunt piſcium, quibus quaſi brachijs per aquam natando feruntur.

Arno. ſ. pſ. 16. 90. 35. Aug. de eſſen. diui. Berna. ſer. 4. ſ. Qui habitat. Euch. for. ſpũa. 1. Ori. ſ. Matt. ho. 26. — Alæ Dei diuinã dilectionem, & protectionem erga homines deſignant. deut. 32. b. Ruth 2. c. pſ. 16. 35. 56. 60. 61. 62. Idem deſignant alę gallinæ, ſecundum ꝙ voluit nos congregare, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas. Matth. 23. d. Luc 13. g. Manus quoq; Chriſti in cruce, alæ Dei dici poſſunt: quibus nos portauit, & ab impetu diabolici furoris ꝓtexit. pſ. 35. 90. — Diuina dilectio, protectio. Manus Chriſti.

Amb. de Iſaac. 8. — Alæ etiam Dei ſiue pennæ dici poſſunt angeli cuſtodes: qui ad noſtri protectionem à Deo deputati ſunt. pſ. 90. Malach. 4. a. — Angeli cuſtodes.

Pennæ columbæ deargentatę virtutem ſpiritualis naturæ in Chriſto deſignare poſſunt. pſ. 54. 67. 138.

Diony. cœleſ. hierarch. 15. — Alæ Cherubim eruditionem, & protectionem ſignificare poſſunt in angelis: in quibus per alas ſignatur celeritas alta conſcendens, & cœleſtis vitæ curſus iter in anteriora ſemper, ac celſiora conſternens, à mortalibus, atq; infimis omnibus ſegregatus. Vel ſunt alæ in angelis gratia perpetuæ, & indefectiuæ fœlicitatis: qui ſemper in cœleſtibus in miniſterio ſui perſiſtunt autoris. Vel ideo, quia leuitate naturæ ſunt præditi, ita vt quocunq; voluerint, ſtatim quaſi volando perueniant. Erant autem alæ Cherubim in oraculo quinq; cubitorum ſingulæ: quia virtutes angelicæ legem Dei in quinq; libris deſcriptam indefeſſa deuotione cuſtodiunt, diligendo Deum, & proximum. De his alis. Exo. 25. b. 37. b. 3. reg. 6. d. 8. a. 1. par. 28. d. 2. par. 3. b. 5. b. Indicant etiam alæ ſeraphim diuini miniſterij velocitatem. — Protectio & veritas angelorum, fœlicitas. Euch. q. in Iſa.

Ori. ſ. Roma, 3. — Alæ ſeraphim poſſunt etiam deſignare latitudinem, aut plenitudinem verbi & ſpiritus ſancti in Chriſto, iuxta Origenem. — Plenitudo verbi in Chriſto.

Cle. Alex. 5. ſtro. — Deſignant etiam miniſteria, & operationes ſublimes dexterarum ſimul, & ſiniſtrarum poteſtatum. — Operationes ... lorum ſublim...

Diony. cœle. hierar. 13. — Alæ ſex ſeraphim, quarum duabus tegebant faciem, duabus pedes, & duabus volabant. Sic poſſunt diſtribui: vt tegentes faciem operiant exordia Dei, quæ nequeunt à creatura comprehendi: tegentes verò pedes deſignant futura ſoli Deo cognita, à creaturarum vero intelligentia ſemota: alæ verò, quibus volant, deſignant mediã Dei manifeſtationem angelis, & hominibus communicatam. Iſa. 6. a.

Ber. ſer. 4. de verbis Iſaiæ. — Vel poſſunt ſic diſtribui: vt duæ, quibus volant, dicant agnitionem, & deuotionem: quę ambæ requiruntur ad volandum. Alę vero velantes caput ipſorum, videlicet ſeraphim, & etiam pedes, ſic intelligendæ ſunt, vt corpus quidem medium appareat, ſed non totum, propter eas nimirum alas, quibus volare perhibentur. Itaq; caput in homine eſt velatũ: quia initium eius eſt ſolius gratiæ: ita vt nihil habeat, quod ſibi attribuat, in prędeſtinatione & vocatione. Non tamen ſic alienus eſt ab opere iuſtificationis: operatur enim illud gratia, ſed plane nobiſcum: atque ita apparet aliquatenus corpus ſeraphim. Porrò conſummatio ipſa, quæ eſt, velut pedes, ſic ſe habet, vt homo gloriari nequeat, quaſi videatur coadiutor, aut cooperator. Atq; ita velatur caput duabus alis, quum homo veraciter agnoſcit, & humiliter confitetur, ꝙ miſericordia eum ſola præuenerit; velat etiam pedes duabus alis, ſi miſericordiæ quoq; quę ſubſequutura eſt, nec ignarus extiterit, nec ingratus.

Ber. ſer. 5. de verbis Iſaiæ. — Vel alę duę, quibus volant, ſunt natura, & gratia. Alæ, quibus velant caput Dei, ſunt fœlicitas, & gloria angelorum: quæ impediũt dæmones inuidia affectos, ne videant alta Dei. Alæ vero, quibus tegunt pedes Dei, ſunt prudentia, & fœlicitas: quibus abſcondunt iudicia Dei à dæmonibus. Quę verò detecta ſunt per alas, quibus volant, ſunt longanimitas, & benignitas Dei, quę nobis quotidie apparent.

Ricar. de. ſ. Victo. 1. de arca myſti. 6. 10. — Vel ſex alæ ſunt ſex gradus contemplationis. Primus eſt in imaginatione, & ſecundum ſolam imaginationem. Secundus in imaginatione ſecundum rationem. Tertius in ratione ſecundum imaginationem. Quartus in ratione ſecundum rationem. Quintus ſupra rationem, & non pręter rationem. Sextus ſupra rationem, & videtur eſſe pręter rationem. — Gradus contemplationis.

Gre. 6. mor. 28. et. 35 mo. 2. & ſ. Eze. ho. 3 — Alæ preterea ſuper caput erectę, contemplationem in Deum deſignare poſſunt: alę verò pedes velantes motum compaſsionis in proximum. Alæ verò medię motum conſiderationis erga ſeipſum.

Amb. 2 de Abra. 8. Gre. ſ. Ezech. ho. 4. 7, 8. & 24. mor. 10. — Alæ rurſus duæ, quibus animalia velabant corpus, charitatem Dei, & proximi, ac demũ virtutes deſignare poſſunt. Ezech. 1. f. Vel ſunt timor, & pœnitentia, quibus teguntur peccata. Alæ vero ſuperius iunctę, amor & ſpes, quibus ſimul ad ſuperna ſancti feruntur. Alæ vero percutientes ſe ad inuicem, exhortationẽ ad virtutes inſinuant: vt quũ in vno ſctõ eſt — Charitas Dei & proximi. Timor & pœnitentia. Amor & ſpes. Exhortatio ad virtutes.

vna

vna virtus, in alio alia, mutuo se secundum illas percutiunt. Ezech. 3. c. 10. a. 11. d. Pennę etiam animalium secundum quòd tegebant, designant mysteria fidei non posse ratione humana comprehendi. [Ruper. s. Ezech. 3.]

[Vetus testamentũ.] Alæ præterea senę animalium designare possunt vetus testamentum, per quod volat nouum, quando ostenduntur prophetata, quæ in nouo apparent gesta. apoc. 4. c. [Aug. s. apoc. ho. 3.]

[Contemplatio.] Pennæ contemplationem designare possunt, & manus est sub pennis, cum actiones sanctorum virtute contemplationis vincunt. Ezech. 1. b. Et pennati sunt habentes charitatem [Habentes charitatẽ] & virtutes, & oculum mentis illustratum: ante quorum oculos frustra iacitur rete. prouerbi. 1. b. [Gre. s. Ezech. ho. 3. Beda. s. prouer. 1.]

[Cogitationes. Ordo bonorum operum. Intellectus.] Alæ animæ dici possunt cogitationes, quibus leuiter in omnem partem fertur: & etiam ordo bonorum operum. Designantur autem per alas accipitris. Iob. 39. d. Et pennæ ventorum, intellectus animarum. ps. 17. 138. Easdem designant alæ struthionis. Iob. 39. c. [Ambro. de virgi. 3. Greg. 31. mor. 32. 11. Arno. s. ps. 138.]

[Duo testamenta.] Alæ aquilarum doctrinam duorum testamentorum significare possunt: super quas dicit dominus portare populum suum. Exo. 19. a. ps. 16. 35. Et alę datæ mulieri, sunt duo testamenta. apoc. 12. d. Designant etiam Mosen, & Aaron. [Hiero. s. psalm. 16. Aug. s. ps. 138. & s. apoca ho. 10. Beda. s. Exo. 18.]

[Renouatio vitæ spiritualis.] Pennæ etiam aquilarum. Isa. 40. g. Renouationem vitæ spiritualis designare possunt: de qua dicitur. ps. 102. Renouabitur, vt aquila, iuuentus tua. [Glos. ordi. s. Isa. 40.]

[Directio sacrę doctrinæ.] Alæ geminę Cherubim. i. duorum testamentorum designare possunt directionem inter aspera & aduersa, ac prospera, quæ fit per sacram doctrinam, semper ad cœlestia nos dirigentem. 3. reg. 6. d. [Glos. ordi. s. 3. reg. 6]

[Intellectus, & affectus iustorum: Virtutes. Duplex vita.] Alę accipitris, & herodij intellectum, & affectum iustorum, ac pœnitentiam, seu virtutes quibus in cœlum solide euolant, sic vt ventos humani fauoris premant, designant: & pręterea duplicem dilectionem, ac etiam duplicem vitam, actiuam videlicet, & contemplatiuam. Iob. 39. c. d. ps. 138. Idem designant alæ duæ datę mulieri. apoc. 12. d. Vel designant Eliã, & Henoch. Et pennę columbę sunt duo pręcepta charitatis. ps. 54. [Gre. 31. mor. 6. Euch. for. spũa. 5. Aug. s. ps. 138. & s. Apoc. ho. 10. Bernar. de diligendo Deo.]

[Gratia & virtutes.] Alę ignis, aut lampades ignis designare possunt splendorem charitatis. Canti. 8. c. Et pennę generatim significare possunt gratiam, & dona spiritussancti, ac virtutes bonosq; mores nos ad cœlestia erigentes. Leui. 5. b. ps. 17. 67. Et pennatę volucres, sunt virtutes illas habentes. ps. 77. 148. prouer. 1. b. Sancti enim virtutibus ad cœlestia volare semper, & in his conuersationem delectantur habere. [Ambro. ser. 25. Gre. Nyss. de orone]

[Ecclesia.] Pennæ etiam designant aliquando ipsam ecclesiam. Leui. 5. b. [Glo. ordi. s. Leui. 5.]

[Intelligentia spiritualium. Rationabiles sensus. Doctores ecclesiæ.] Pennæ columbę intelligentiam spiritualium designare possunt. ps. 54. 67. Et dicuntur deargentatæ, hoc est, verbi, & rationis ornamento decoratę. Sunt etiam rationabiles sensus in sancti spiritus donis. Et pręterea aures spiritaliter intelligentes: & doctores ecclesię, & candor innocentię, & pudicitię. [Ori. s. cant. ho. 3. & 4. & s. Isa. ho. 6. Hiero. s. ps. 54. Euch. for. spũa. 5. Aug. s. ps. 67.]

[Ieiunium, & eleemosyna.] Alę duę orationis, quibus in cœlum oratio volat, sunt ieiunium, & eleemosyna: & etiã gemina eleemosyna, hoc est, date, & dabitur vobis: & dimittite, & dimittetur vobis. [Aug. s. ps. 42. & ho. 42.]

[Mẽtes prædicatorũ. Virtutes. Sublimitas angelorum.] Pennę ventorum designare possunt oculos mentis prædicatorum. ps. 17. 103. 2. reg. 22. b. Vel designant velocitatem venti: & leuitatem, & virtutes animę. Vel sublimitatem angelorum. Designant etiam virtutes charitatis in animabus perfectis: super quas ambulat Deus, quia eius charitas eas superat. [Gre. s. 1. reg. 1. & 17. mor. 13. Hiero. s. ps. 17. Aug. s. ps. 103.]

Pennę columbæ significare possunt pharisæos, & sacerdotes: qui requiescebant inter medios cleros. ps. 67. Alę etiam Iudęę erant sacerdotes, & principes eius. Iere. 2. g. [Arno. s. ps. 67.]

[Intellectus, & operatio.] Alæ possunt significare intellectum, & operationem. Hose. 4. d. quum dicitur spiritus ligasse Ephraim in alis suis. [Lyra. s. Hose. 4.]

[Prophetæ, & apostoli.] Alę terrę, seu fines sunt prophetę, & apostoli: qui assumptis alis columbæ ad cœlorum regna festinant. Isa. 24. c. [Hie. s. Isa. 24.]

[Simulatio hypocritarum, hæreticorũ, & Antichristi.] Alę struthionis fictam sanctitatem, & conuersationem simulatam hypocritarum, & Antichristi designare possunt: quibus videntur in cœlestia erigi, cum terrã non dimittant. Iob. 39. e. Et alę cymbali, seu nauium, sunt doctores Antichristi elati per superbiam: uel verba hæreticorum magna promittentium, quæ tamen non exhibent. Isa. 18. a. Et in alis hęreticorum inuenitur sanguis, quum defendunt, quos deceperunt. Iere. 2. g. [Gre. 13. mor. 7. & 31 mor. 6. Hie. s. Isa. 18.]

[Potentia mũdana.] Alæ aquilarum designare possunt potentiam mundanam. Ezech. 17. a. Et alæ regis Assyriorum sunt principes eius, aut defensio. Isa. 8. b. 18. a. Iere. 48. g. 49. e. Designant etiam vires diaboli ad tentandos fideles. Et dicuntur habere pennas ministri regum, aut adulatores Ecclę. 10. d. Et alę mulierum designant actiones superbas. Zach. 5. d. Ad hęc pertinet mouere pennam. Isa. 10. d. Alæ bestię velut aquilarum, designant pręcipitationem, & pręsumptionem in vita contemplatiua. Dani. 7. a. In his alis dicitur ligasse spiritus fornicationis Israelẽ. [Superbia.] Hose. 4. c. quia ex superbia fornicati sunt à Deo. Alę etiam locustarum superbiam hostium designant. apoc. 9. b. [Hie. s. Ezech. 17. Ricar. de s. Vict. de vitio. muta. 5. Rup. s. Hose. 4. & s. Zacha. 5.]

[Actiones diaboli.] Alæ milui sunt actiones diaboli: qui vitę paruulorum semper insidiatur. Zach. 5. d. [Gre. 14. mor. 18.]

Alę a-

Hie.s.Dani.7. Ricar.de.s.Vict. de vitio mutabili.12.

Alæ auis quatuor tertię bestiæ.Dani.7.b.designant velocitatem, qua Alexãder magnus adeptus est imperium.Vel designant alas fraudulentiæ per pardum designatę, quæ sunt simulatio,dissimulatio,ostentatio,& excusatio.

Hie.s.Ezech.7.

Alę quatuor terræ Israel,quatuor eius plagas designare possunt: vel partes totius terræ. Ezech.7.a.

Gre.s.Ezech. ho.7. & ho.31. — Contemplatio cœlestium. Virtutes.

Pennulæ pręcipue sunt piscium,designantq; contemplationem cœlestium:vitam cœlestem,ac virtutes.Leui.11.b.deut.14.b.Vnde pisces sine pennulis sunt immundi, hoc est, homines sine virtutibus.Pennulæ etiam turturis sunt virtutes.Leui.1.d.5.b.

Ber.ser.1.de sancto Andrea. — Hilaritas.

Pennulę quoq; piscium hilaritatem designant.Hilaritas quippe leuat,& subleuat:vt saltus quosdam dare videatur in alas, quisquis exhilaratur.Duæ autem pennulę duplicem indicant hilaritatem,vt glorientur in spe,& in tribulationibus.

Alabastrum.

Plin. 35. nat. his.8.

Alabastrum est genus lapidis candidi,& pulchri marmoris similitudinem habentis : ex quo fiunt vasa,seu pixides ad vnguenta preciosa seruanda , quę in eis optime conseruantur.

Corpus cum' ... pura,aut cum ...

Alabastrum vnguenti pretiosi,quod effusum est super caput Christi, designare potest corpus nostrum castigatione pœnitentiæ factum vas preciosi vnguenti,nempe animę Deo placentis.Et ipsum corpus simul cum fide alabastrum vnguenti erit.Matth.26.a.Marc.14.a. Luc.7.f.

Aug.s.ps.30. — Iudæa.

Designat etiam Iudęam plenam donis spiritualibus,& mysterijs , tanquam preciosissimo vnguento:quod quidem fractum est,quum Iudæa destructa est:& odor vnguenti deuenit ad gentes,quæ fidem susceperunt.

Alacer, quære Exultare.

Alapa, Colaphus, Colaphizare.

Alapa est percussio maxillę,quę fit manu extensa.Colaphus verò,est percussio in collo.

Ori.s.Matth.ho.35. — Iniuriæ fideli...

Alapis cędebant sacerdotes,& pharisæi Christum,quem etiam percussit seruus põtificis:& etiam colaphis.Matth.26.g.Marc.14.g.Ioan.18.d. 19. a. designantes alios iniquos: qui Christum colaphizant,quum iniuriam faciunt alicui de ecclesia.

Colaphizantur etiam boni quum persecutiones patiuntur,& tentãtur à diabolo.1.Cor. 4.c.2.Cor.12.b.1.Pet.2.c.

Album, Candidum, Dealbare.

Album color est maxime ad lucis similitudinem accedens,maximeq; visui patens , ipsumq; ad se trahens,ac munditiam inprimis desiderans,qui & in lętitię signum assumi solet.

Arno.s.ps.67. Philo.de somniis. Hie.s.Ecclten.9. Ber.s.cant.ser.71. Rup.2.s. apocalyp. — Lætitia spiritu... Innocentia. Mundicies. Animæ sensibus doctrinæ fulgentes. Corpora gloriosa.

Albũ lętitiã spũlem,& innocentiã,& munditiã vitæ designare solet:siue hic cãdor ponatur in lapidibus,siue in vestibus,siue in equis,siue in ouibus.&c.gen.30.g. Eccl'tę.9 b. Cãti.5.c. ps.50.67.Isa.1.e.thre.4.b.Tobi.13.d.Dani.7.c.Zach.1.b.6.a.2.Mach.11.b.Mar.9.a. 16.a. Luc.9. d.23.b.Ioan.20.c.acto.1.b.10.e.apoc.1.c.3.a.4.b.6.c.7.c. Designat etiam animas sensibus doctrinæ,& vitę merito fulgentes.Et corpora munda seu gloriosa.

Amb.de virgi.2. Gre.s.cant.5. Rup.s. cant. 5. & 1. s.apoca. — Diuinitas in Chr. & iustitia. Aeternitas Dei.

Candidus dilectus dicitur Christus propter diuinitatis splendorem , que per candorem recte designatur.Dicitur etiam candidus propter pulchritudinem integrę iustitiæ.Canti.5. c.Sapien.7.d.Candor capillorum eius & etiam antiqui dierum ęternitatem patris & filij designat.Dani.7.c.apoc.1.c.

Hie.s.Ezech.1. Gre.s.Ezec.ho.3. Ori.s.Matth. ho.3. Isych.s.Leui.13. — Cãdor diuinæ lucis. Ardor prædicat... Sensus spiritu...

Candens æs splendorem diuinę lucis indicat.Ezech.1.b.Vel ardorem prędicationis, ex desiderio cœlestium.Et alba vestimenta Christi sicut lumen manifestationem glorię Christi designant:quæ facta est per literas euangelicas.Matth.17.a. Et candor totius cutis claritatẽ euangelicę prędicationis,ac sensum spiritualem designare potest.Leui.13.b.c.f. Quando tñ est in cute non totam cutem occupans,suspitionem significat peccati:ac interdum manifestam literę legis transgresionem.Leui.13.a.b.

Amb s.Luc.23.&ex hor.ad virgi. Dion.cœles.hie.15 Hie.s. Zach.6. Rupert.11.s. apoca. — Confessores,& virgines. Gloria,& innoc... Angeli. Ecc... Prædicatores. Virgines. Caro Christi.

Alba vestis,qua Christus indutus est in passione confessores, & virgines significat: ac etiam gloriam,& innocentiam Christi.Luc.23.b.Eccl'te.9.b.

Albus equus interdum significat angelos:in quibus candor propinquitatem diuinę lucis significat.Zacha.6.a.Apoc.6.a.19.b.Potest etiam significare ecclesiam in baptismo dealbatam:nonnunquam prędicatores:& etiam virgines·quandoq; etiam carnem Christi.

Glo.ordi.s. thre.4.

Candidiores niue dicuntur Nazarẹi,quum continentes excellentia vitæ in ecclesia tam mira opera faciunt:vt multos,qui cœlestem vitam tenuerunt,superare videantur.thre.4.b.

Orig.s.gen.ho.17.

Candor dentium,& lactis,puritatem designat eorum,qui subtiliter mysticos sensus inuestigant.gen.49.b.Dicuntur autem candidiores lacte,hoc est, puriores , & sublimiores, quã

quàm sit doctrina veteris testamenti.

Sensus allegoricus. Candor in virgis, quas Iacob decorticauit, sensum allegoricum significat: qui apparet, detracto literæ cortice. gen. 30. f. Album etiam in coriandro, aut manna. Exo. 16. g. designat splendorem verbi Dei: cuius participatione res aliæ caliginem excutiunt. Philo. 2. allego.

Albi facti rami, designant genus humanum vulneratum in naturalibus. Albor enim in ramis iudicium est ariditatis. Ioel. 1. b. Vel albi facti sunt rami, quum ostensa humanis oculis opera candescunt. De sanctitate enim nomen sumitur, quum recta actio diuulgatur: & vnde placere cupiunt, inde siccantur. Gre. 8. mor. 37.

Error cogitationum. Morum maturitas. Innocentia. Albus color capillorum errorem cogitationum iam prodeuntem significat. Leui. 13. a. f. Matth. 5. f. Interdum vero morum maturitatem. apoca. 1. c. Ac etiam baptizatorum innocentiam. Aug. s. apoca. ho. 1. Isych. s. Leui. 13.

Alba cicatrix manifestam designat peccati sectam. Leui. 13. c. d. Vel designat transgressionem in legem: sicut rubra transgressionem euangelici præcepti. Isych. s. Leui. 13.

Ignorantia legaliū. Albor subobscurus in lepra designat ignorantiam legalium, non quidem omnium: sed eorum, quæ peculiaria sunt ipsius legis, & non communia cum lege naturę, & euangelij: quę non facit immundum ignorantem. Est autem notanda diuersitas candoris leprę, & candoris lucis: vt alter sumatur in bonum, alter in malum. Isych. s. Leui. 13. Ori. s. Iosu. ho. 13.

Dealbari in bonum est à vitiorum maculis purificari. Dealbantur autem iusti super niuē, tum quia fulgebunt sicut sol: tum quia candor niuis facile præterit cum ipsa niue: candor vero iustorum perpetuo durabit. ps. 50. 67. Isa. 1. e. Dani. 11. f. 12. c. apoc. 7. c. Amb. de initiatis mysteriis. 7. Gre. s. ps. 50.

Hypocritæ. Dealbata sepulcra, & dealbatus paries hypocritas manifeste designant: qui foris mundi apparent: quum intus omni vitiorum spurcitia sint pleni. Matth. 23. e. acto. 23. a. Ori. s. Matth. ho. 25.

Christus. Candidum manna dicitur Christus, qui nulla ignorantia fuscatur. Exo. 16. f. Beda. s. Exo. 16.

Gentes paratæ ad fidem. Albæ messes designant gentes paratas ad susceptionem fidei. Ioan. 4. e. Rup. 4. s. Ioannem.

Albugo.

Ignorantia sui. Superbia. ALbugo est macula in oculo visum impediens, aut in totum tollēs: significare potest ignorantiam sui, quæ facit homines nec se cognoscere, nec de alijs recte iudicare. Vel designat arrogantiam, & superbiam: quæ non sinit recte iudicare, quæ in nobis sunt. Leui. 21. d. Tobi. 5. b. 11. c. Vel designat vitium eorum, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Tit. 1. Gre. 1. pasto. 11. Isych. s. Leui. 21.

Alchimus.

ALchimus princeps sacerdotum de genere Aaron, pollutus sacrificijs Antiochi Epiphanis: qui fecit multa mala populo suo. 1. Mach. 7. a. 9. f. 2. Macha. 14. a. Designat eos de quibus dixit Ioannes. 1. epist. cap. 2. c. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Deniq; typum gerere potest Iudę: quia tradidit populum suum. Tales sunt etiam, qui intrusi sunt indignitates ecclesiasticas, quum sint indigni. Iudas. Lyra. s. 1. Mach. 7.

Alere, Alimentum, Altilia, quære Cibus, & Nutrire.

Alexander.

ALexandri nomine multi sunt dicti, qui non habent allegoriam.

Diabolus. Christus. Alexander Macedo. 1. Mach. 1. a. Secundum ꝙ monarchiam occupauit, significare potest principem huius seculi diabolum. Secundum autem quod erat liberalis, & subegit sibi principes terræ, typus est Christi. Lyra. s. 1. Mach. 1.

Alexander rex filius Antiochi, qui fauit Ionathę principi sacerdotum. 1. Mach. 10. a. significat bonos principes seculares, qui ecclesiæ fauent.

Alexandria.

Gentilitas. ALexandria ciuitas Aegypti, quæ Hebraicè dicitur נא No. Iere. 46. f. Ezech. 30. d. Nahū 3. b. Designare potest gentilitatem: vel ecclesiam ex gentibus. Et Alexandrinus, qui venit ex gentilibus. acto. 18. f. 27. a. Hie. s. Nahum. 3.

Alienus, Alienigena, Alius, Extraneus, Externus, Exterus, Alienare, Abalienare.

ALienus dici solet, qui non est ex eodem genere, nec ex eadem patria cum eo, respectu cuius dicitur alienus. Idemq; est alienigena. Aduertendum autem, vbicunq; in veteri testamento ἀλλοφύλοσ hoc est alienigenas legerimus: non cōmune nomen esse omnium exterarum gentium: sed propriè Philistinorum, qui nunc Palestini vocātur, accipiendi sunt vt. ps. 82. 86. vbi legitur, alienigenæ, in Hebręo habetur Philistim, de cuius interpretatione vide in suo loco. Hiero. s. Isa. 2. & s. Amos. 1.

Extra

Arn. & Aug. s. ps. 68.

Extraneus factus dicitur Christus fratribus suis, hoc est, Iudæis: qui eum tanquam extraneum, & hostem persequuti sunt, & occiderunt. ps. 68. Aut fuit extraneus apostolis, quum relicto eo, fugerunt. Christus.

Alieni, quos adduxit Deus contra regem Tyri. Ezec. 28. b. dici possunt angeli, aut sancti viri, qui vicerunt diabolum. Angeli. Sancti viri.

Fau. s. ps. 48. Arno. s. ps. 108. Hie. s. Ecclesiasté. 6

Alieni reputantur christiani apud infideles. Et his alienis relinquunt Iudæi diuitias suas hoc est, legem, & prophetas. ps. 48. 108. Et comedit alienus diuitias Iudæorum, quum populus christianus fruitur mysterijs eorum. Eccl'tæ. 6. a. Ier. 8. d. Christiani.

Amb. epist. 5.

Alienæ reputatæ sunt Lia, & Rachel apud patrem suum Laban. gen. 31. b. quia ignauus, & inuidus fugit laborem vitæ actiuæ, & contemplatiuę.

Hie. s. Isa. 28.

Alienum opus à Deo dicitur punire: quia proprium est eius misereri semper, & parcere Isa. 28. f.

Glo. ordi. s. Iere. 31. Hie. s. Ezech. 42.

Aliæ linguæ doctrinam noui testamenti designant. Isa. 28. c. Iere. 31. f. 1. Cor. 14. d. Et alij lapides, & aliud lutum doctrinam veram, & euangelicam indicant. Leui. 14. f. Et aliæ vestes nouam conuersationem secundùm euangelium. Leui. 6. b. Et alię vestes, quibus sacerdotes debent procedere ad populum, designant sermonem doctrinę simplicioris. Ezech. 42. c. Doctrina noui testamenti.

Rup. 2. de glorifi. trini. 12.

Alius spiritus, quo plenus erat Caleb, spiritum sanctum videtur significare: qui alius est, & diuersus à spiritu nequam, quo pleni erant alij exploratores. Num. 14. d. Sic dicitur alius paracletus, diuersus videlicet à paracleto, seu spiritu huius mundi. Ioan. 14. b. Spiritus sanctus.

Hiero. s. Isa. 62 & s. Iob. 15. Gre. 12. mor. 18. & 3 pastora. admo. 25.

Alieni interdum dicuntur dęmones: qui dicuntur deuorare terram. Isa. 1. b. 62. c. Iob. 15. c ps. 48. 108. Iere. 3. e. 8. d. 19. b. 30. b. Ezech. 7. f. 16. d. Ioel. 3. d. Abdię. d. prouer. 5. b. Et aliena potestas, est potestas dæmonum. 1. Mach. 10. d. Dæmones.

Aug. s. ps. 55. 103. Hych. s. Leui. 22. Rup. s. Hose. 7.

Alienus populus dicuntur gentiles: qui & alienigenæ dicuntur, alienati à conuersatione Israël, hoc est, fidelium. gen. 17. d. Vbi iubetur alienigena circuncidi, vt habitet cum populo Dei. De his. Exo. 12. g. 21. a. 29. b. 30. a. Iob. 19. b. ps. 55. 82. 86. Isa. 61. b. Ezech. 7. e. 44. b. Abdi. d. 2. par. 6. f. 2. Mach. 10. a. Luc. 17. d. Ephe. 2. c. Et aliæ oues, quas Christus habebat, erant gentiles ad fidem vocandi. Ioan. 10. c. Et alius serens, & alius comedens designat Iudæos serentes per legem, & prophetas: & gentiles eorum mysterijs fruentes. Iob. 31. a. prouer. 11. d. Ioan. 4 e. Alieni comedentes robur Ephraim, fuerunt Romani auferentes regnũ à Iudæis Hose. 7. b. Gentiles. Romani.

Hie. s. Isa 25. Aug. s. ps. 53. Arno. s. ps. 17.

Alieni dicuntur Iudæi: vt quum Ioseph ad fratres suos quasi ad alienos durius loquebatur, designabat Christum reprehendentem Iudæos: qui iam non merebantur dici semen Abrahæ. gen. 42. b. ps. 53. Et domus alienorum, sunt domus Iudæorum. Isa. 25. a. Et ipsi sunt exteri à virtute Dei. Sapien. 12. c. 18. b. Iidem dicuntur aliena vitis. Iere. 2. d. Et alieni filij. ps. 17. 143. Eccl'ici. 8. d. Ezech. 44. c. Hose. 5. b. Et externi, qui non admittuntur ad ministeriũ tabernaculi cum Leuitis. Num. 1. g. 3. b. 18. c. Iudæi.

Chry. s. Ioan. ho. 58. Amb. epist. 1. Arno. s. ps. 17. Hie. s. Abdiam. Gre. 3. pasto. admo. 13. & 16. mor. 21. Cyril 7. s. Ioan. 2. Aug. s. ps. 82. Beda. s. prouer. 2. 7.

Alieni etiam, vel alienigenæ in eisdem ferè locis dici possunt hæretici, & omnino mali, & peccatores: qui non intersunt mutuæ cognitioni Ioseph, & fratrum suorum. gene. 45. a. Leui. 26. b. Num. 3. f. ps. 53. prouer. 5. b. 6. a. 11. a. 25. b. 27. a. Isa. 1. b. Iere. 2. e. 3. e. 8. d. 19. b. 30. b. Ezec. 7. f. 16. d. 28. b. 30. c. 31. d. Hose. 7. c. 8. b. Ioel. 3. d. Ioan. 10. a. Et alieni pueri sunt satellites dęmonum. Isa. 2. b. Et alieni, qui soluunt tributum, sunt peccatores. Matth. 17. d. Et etiã alieni sunt persequutores ecclesiæ. Abdi. d. 1. Mach. 1. e. Hebrę. 11. g. Et alij, qui transtulerunt terminos, sunt hæretici: qui à sanctæ ecclesię gremio extraneos se fecerunt. Iob. 24. a. Alienigena etiã gens peculiariter dici possunt adulatores. Eccl'ici. 19. b. Alienigenæ, qui & Philistim, idest, potione cadentes dicuntur, qui ebrij sunt luxuria seculari. ps. 82. Aliena etiam mulier & extranea, quæ mollit sermones suos, est hæreticus. prouer. 2. c. 7. a. Hæretici. Peccatores. Adulatores.

Aug. s. ps. 48.

Alieni, quibus mali relinquunt diuitias, sunt eorũ filij, vel cognati, qui eis prodesse non possunt. ps. 48.

Aug. s. Ioan. trac. 44 Chry. s. Ioan. ho. 58.

Aliunde ascendit fur & latro: quia hæreticus non intrat per Chrm̃, qui est veritas: neq; per sacram scripturam. Ioan. 10. a.

Vincẽ. Gall' aduer. propha. nouationes Cle. Alex. 3. pæda. 8

Alieni Dij sunt hęreses, quæ sic ab hęreticis coluñt, vt à gentilibus Dij sui obseruabañt. Exo. 20. a. 23. b. 34. b. Iosu. 24. c. 1. reg. 7. a. 3. reg. 11. a. ps. 43. 80. Ier. 2. e. 3. e. 7. b. 16. b. 19. a. Hose. 3. a. Ioel. 3. d. Et alienus ignis est hæresis. Leui. 10. a. Et alienigenæ mulieres sunt hæreticorum sectæ. 3. reg. 11. a. 1. Esdrę. 10. e. prouer. 2. c. 6. c. 7. a. 22. c. 23. c. Eccl'ici. 9. b. Et aliena aqua dicitur vel vxor aliena, vel hęresis. prouer. 9. c. Eccl'ici. 25. d. Hæreses.

Gre. s. 1. reg. 7. Hiero. s. psa. 4. & s. Ioel. 3. Arno. s. ps. 18. Aug. de libero arbitrio. 10.

Alieni dij abijciendi, sunt peccata, & prauæ cogitationes: & quæcũq; quis Deo pręfert. Exo. 20. a. 23. b. 34. b. Iosu. 24. c. 1. reg. 7. a. 3. reg. 11. a. ps. 43. 80. Iere. 2. e. 3. e. 7. b. 16. b. 19. a. Hose. 3. a. Ioel. 3. d. Et aliena peccata dici possunt adulationes, quibus mali adulantur nobis. ps. 18. 1. Timoth. 5. b. Vel sunt peccata, quæ quis persuasione alterius admittit. Vel prauę cogitationes, quæ nobis nolentibus adueniunt. Peccata. Prauæ cogitat.

Ori. s. Roma. 3.

Alienigenæ mulieres sunt scientiæ gentilium. 3. reg. 11. a. 1. Esdrę. 10. e. prouer. 2. c. 6. c. 7. a. Scientiæ gentil.

Et

Et aliena mulier est philosophia, in qua non multum est immorandum. Et alienę vanitates dici possunt gentium ceremonię. thre.5.a. Cle. Alex.3.pæda.9 &.2.stroma.

Concupiscentia. Alienigenę etiã mulieres sũt concupiscẽtiæ carnis, & oculorum, & superbia vitæ. 3. reg. 11.a.prouer.2.c.6.c.7.a.22.c.23.c. Et alienus ignis, est praua concupiscentia, & ardor auaritiæ. Leui.10.a. 26.b. Amb. epist.3. Isych.s. Leui.10. Cyril.dialog.2.

Alienę computatę sunt leges Dei à Iudæis videlicet, & hæreticis eas contemnentibus. Hose.8.d. Lyra.s. Hoseam.8.

Aliena domus designare potest conuenticula hæreticorum. prouer.5.b. Et alienus locus est, quem faciunt, qui colunt idola vel errores. Iere.19.a. Idem designat vinea aliena. Iere. 19.a. Et mensa aliena. Eccl'ici.40.d. Et alienum matrimonium est coniunctio cum hæreticis. Eccl'ici.23.d. Hie. Cypri.s.ps..89.

Alia via, per quam reuersi sunt magi, mutationem vitæ prioris designare potest: aut ipsum Christum. Matth.2.b. Hila.s.Matt. can.2. Amb.s.Luc.2.

Aliena vero via dicitur, quæ non est conformis naturali rationi. pro. 21. d. Ideo omne peccatum est contra naturam. Beda.s.prouer.21.

Caro peccatoris. Aliena terra dici potest corpus, aut caro peccatoris rebellis spiritui: aut status peccati. Exo.2.d.18.a.ps.136.Baruch.3.b.1.Mach.6.b.acto.7.a. Et alienus locus dicitur, qui est separatus á Deo. Iere.19.a. Et aliena peccata dicuntur, quæ voluntate aut ignorantia, & errore commitimus. ps.18. Hie.s.ps.189.

Alienum æs dici potest sensus peccatorum.1.reg.22.a. Et alienum dici possunt diuitiæ: quia non sunt hominis propriæ, ac demum omnia temporalia. Luc.15.e. Exo.22.a. Eccl'ici. 21.b.1.Pet.4.d. Glo.ordi.s.1.reg.22

Blasphemia in Christum. Alienum germen dici possunt blasphemię in Christum prolatæ: seu infidelitas de filio Dei. Isa.17.d. Hie.s.Isa.17.

Alia creatura referri potest ad sensibilia. Roma.8.g. vt vna creatura intelligatur esse aĩa intelligibilis. Aug. de moribus ecclesiæ.12.

Alienus non est cum Deo. Isa.43.b. quia Deus solus est creator, & saluator. Glo.inter.s. Isa.43.

Separari à fide vel à Deo. Abalienare seu alienare significat separari à fide, vel à recta conuersatione. vt. ps.57. Alienati sunt peccatores à vulua: hoc est, hæretici separati ab ecclesia: vel Iudæi à sancta conuersatione, & fide Abrahę. Vel alienati sunt peccatores à vulua: quia errauerunt circa natiuitatem Christi. Ezech.14.b.Isa.1.b.Hose.9.d.1.Mach.6.c.11.f.14.e.Eccl'ici.11.d. Ephe.2.c.4.c. Colos.1.c. Et alienatio est operantibus iniquitatem, hoc est, separatio à Deo, & eiectio in infernum. Iob.31.a. Hie.s.Isa.1.&. 2. aduer. Pelagianos. Aug.s.ps. 57. Gre.21.mor. 4.

Alia & alia vasa conuiuij regis Assueri. Ester.1.b. Varia dona spũalia Christi designant. Glo.inter.s. Ester.1

Aliud nomen, quo Deus vocauit suos. Isa.65.c. Est nomen Christianorum à Christo. Glo.inter.s. Isa.65.

Alia effigies, qua Christus se ostendit. Marc.16.c. Indicat Deum non hic apparere in propria natura. Glo.inter.s.Mar.16

Alleuare, quære Leuare.

Alleuiare, quære Leuis.

Allicere, Illicere.

ALlicere est ad se trahere quasi inuitando, & titillando. Rarum est in sacra scriptura.

Alliciunt animum regis vxores plurimæ, quum varię hæreses trahunt ad se suauitate sermonis animum liberum. deut.17.d.prouer.30.a.

Allidere, Elidere, Illidere, Impingere.

ALlidere est in aliud propellere quippiam, vt lædatur, impingere autem est allidi.

Cadere in peccatũ. Pœna peccati Eiici à statu mundanæ gloriæ. Allidere dicitur Deus, quum permittit cadere in peccatum: aut quum dat pœnam pro peccato. ps.101.Isa.30.g.64.c.Iere.48.d. Dicitur etiam virtutem hostium allidere. Iudith. 9.c. Et allisio manuum est eorum, qui puniuntur à Deo, vel à statu mundanę glorię deijciũtur. Isa.25.d.Iob.30.c.Eccl'i.1.d. Allisio etiam manuum Moab, est contritio virtutis diaboli Isa.25.d. Alliditur quoq; ille, quem per diaboli instinctum calens ætas præcipitauit in casum: vel ignorantia, vel infirmitas. Vel qui humiliatus est per peccatum. ps.144.145. Eccl'ici. 8.d. Nahum.3.b. Sic non impingit pes iusti. prouer.3.c. quia diligentibus Deum oĩa cooperantur in bonum. Aug.s.ps. 101.145. Hie.s.Isa.25. Gre.20. mor. 26.& s.ps.101. Hila.s.ps.144. Beda.s.prouer.3.

Abiicere prauas cogitationes. Allidere paruulos ad petram, est abijcere prauas cogitationes, peruersasq; concupiscentias, ac parua peccata mox in principio cõfugiendo ad Christum. ps. 136. Hose.14.a. Nahũ. 3.c.2.Macha.3.e. Ori.s.Num.ho.20. &.s.canti.ho.4.

Alliduntur infantes hæreticorum in oculis eorum, quum decepti ab eis reducuntur ad Christum, ipsis renitentibus. Isa.13.d. Et alliditur mater super filios: quum ecclesia falsa hæreticorum dogmata simul cum ipsis destruit. Hose.10.d. Hie.s.Hose.10.

Elidit

Hie.epist. Audi filia &. s. Isa. 13. Elidit diabolus paruulos, quum tollit à nobis bonas cogitationes. 4. reg. 8. d. Eccl'ici 6. a. Ad idem tendit, quum illidebat immundus spiritus puerum lunaticum: & etiam alium hominem. Marc. 9. b. e. Luc. 9. d. Sic impingunt in via, qui incidunt in peccatum. Iere. 31. b.

Hie. s. Isa. 59. 27. Impingunt Iudæi in meridie, quum nolunt suscipere legem gratiæ manifestatam. Isa. 59. c. Iere. 18. b. Et allisi lapides, sunt Iudæi dispersi. Isa. 27. c. Vbi etiam designatur idololatria destructa.

Aug. s. ps. 33. Impingens Dauid ad ostia ciuitatis, vel typanizans, est Christus percutiens corda. 1. reg. 21. d. ps. 33. in titulo.

Hie. s. Ezech. 6. Allidere pedem plangendo, est pœnitentiam agere: & non gradi itinere peccatorum. Ezech. 6. c.

Non impingit equus in deserto, quum anima non impeditur à bene operando in corpore. Isa. 63. c. Non illidetur etiam sapiens, quasi in procella maris. Eccl'ici. 33. a.

Illidens mulier fragmen molæ in caput Abimelech. Iudi. 9. g.

Glo. inte. s. Ezec. 34 Impingentes arietes lateribus, & humeris pecora debilia. Ezech. 34. e. Sunt facientes iniuriam minoribus.

Glo. ordi. s. Iere. 46 Impegit fortis in fortem. Iere. 46. d. quum videlicet hæreticus est contra hæreticum.

Alligare, quære Ligare.

Allium.

Gre. 20. mor. 16. ALlium est herba habens grana sub terra, grauis saporis & odoris: qua maxime vtuntur rustici in cibum. Raro inuenitur in sacra scriptura; vt cum filij Israel optabant allia Aegypti, manentes in deserto: designare possunt voluptates carnis: ad quas imperfecte cõuersi ad Deum, redire cupiunt, spiritalem cibum fastidientes. Num. 11. b. Vel designant difficultatem vitæ præsentis: quæ à dilectoribus suis, & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur. Voluptates. Difficultas [vitæ præ]sentis.

Alloqui, quære Loqui.

Aloë.

Plini. 27. nat. hi. 4. ALoë herba habens scyllę similitudinem, grauis odore gustuq; amara: cuius succo concreto maxime vtuntur in medicamentis, pręcipue ad purgandum, & confirmandum stomachum. Valet etiam ad vlcera, & ad preseruanda cadauera à corruptione.

Glo. inter. s. cant. 4. Potest aloë designare continentiam, & carnis incorruptionem. canti. 4. d. Ioan. 19. g. Continentia.

Videtur posse sumi aloë in malum. prouer. 7. g. Et dicitur habere odorem ad alliciendũ aptum.

Almondiblathaim, uide Helmon.

Altare, Ara.

ALtare seu ara est, in quo offertur sacrificium Deo. Eratq; duplex altare in veteri templo, nempe thimiamatis, & holocausti. Altare thimiamatis erat intra templum iuxta velum, quod erat inter ipsum altare, & arcam fœderis: eratq; de lignis Sethim totum auro tectum: & in eo adolebatur incensum. Altare autem holocausti erat in atrio ante templũ, etiam de lignis Sethim, ęre circumtectum: & in eo conburebantur sacrificia, & holocausta: vnde sumpsit nomen, vt diceretur altare holocausti.

Cyril. 4. s. Ioan. 28. Gre. 3. mor. 20. & s. ps. 50. Hsych. s. Leui. 1. 4. 8. Aug. 1. q. in Euãge. 34. Ber. ser. 4. oĩm sanctorum. Altare thimiamatis designare potest corpus Christi, aut ipsum Christum: qui exhibuit patri odorem suauitatis: & exhibet in omnium fidelium sanctificatione. Idem est altare holocausti, & hostia etiam pro totius mundi vita in cruce oblata. Et ipse Christus, seu corpus eius, aut eucharistia est altare, à quo auellitur insidiator: & ad quod est omnibus, qui saluari volunt, accedendum. Exo. 20. d. 21. b. Leui. 1. b. 4. b 8. d. 1. reg. 2. f. ps. 117. Isa. 6. b. Malach. 1. b. 2. c. 1. Cor. 3. Hebrę. 13. b. Apoc. 6. c. 8. a. 11. a. Et corpus Christi est altare factum de nõ sectis lapidibus, qui est lapis excisus de monte sine manibus hominum. Dani. 2. e. Et altare sanctificans donum, est Christus sanctificans laudes, & oblationes, quę per ipsum offeruntur. Mat. 23. b. Ipse est altare in fœlicitate, super quod imponuntur vituli. ps. 50. Potest etiam altare significare mensam cœnę Christi. Leui. 16. b. Et in multis alijs ex superius positis locis. Altare

Beda. s. Exo. 20. etiam de terra est humanitas Christi. Exo. 20. d. Et in altari de terra munus offerimus, si actus nostros dñicę incarnationis fide solidamus. Christus. Corpus christi. Eucharistia. Mensa cœnæ.

Ambro. 1. de spiritu sancto 9. Gre. s. Ezech. ho. 22 Rup. 2. s. Ezec. 27. & s. amos. 9, & s. apo. 5 Altare holocausti de lignis Sethim, designare potest crucem Christi: in qua oblata est illa saluberrima hostia corporis Christi, per quam totus mundus reconciliatus est Deo. Super hoc altare offerunt incipientes carnis desideria, mactantes ea Deo, & carnem suam crucifigentes. Ibi etiam offertur sacrificium ex timore. Cuius altaris varia est mentio in his pręcipue locis. Exo. 27. a. 28. g. 29. c. 35. b 38. a. 40. a. Leui. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 14. Nume. 4. c. 2. reg. 8. b. Crux christi.

24.e.3.reg.3.a.6.c.18.e.19.b.4.reg.16.c.1.par.6.d.21.c.2.par.4.d.8.c.15.b.26.c.33.e.1. Esdræ.3.a.
Iudith.4.c.ps.25.42.50.117.Baruch.1.c.Isa.6.b.Ezech.40.g.41.d. Hose.3.b.Ioel.1.c.2.d.Amos.
9.a.1.Macha.1.c.4.c.2.Macha.6.b.10.a.14.b.Eandem crucem designat altare thimiamatis.
Exo.30.a.35.b.37.d.40.a.Luc.1.a.Apoca.8.a.Altare quoq; holocausti, quod erat in atrio,mi Rup.4.s. Exod.16.
Ministeriũ Iudæorum. nisterium Iudæorum designat:quod abiectum est.

Anima. Cor. Altare interdum dicitur anima fidelis manens in gratia:aut ipsum cor humanum.Exod. Ori.s.Leui. ho.1.&
24.a.Leui.1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.14.17.Num.3.d.7.a.deut.16.d.Iosu.8.f.Iudi.6.e.1.reg. 7.d. ps.83. s.Matth. ho.25.
thre.2.c.Zacha.9.d.Et cum auditoris cor persuadetur ad bonum,victima dicitur esse in al- Gre.s.1.reg.7.16.&
tari.Matth.23.b. Arula etiam altaris mentes designat fidelium.Exo.27.a.38.a. Et altare ante 25.mor.7.
faciem templi est,quum multi in sanctæ ecclesiæ conspectu sunt propositi: qui æterni iudi- Philo.de offerẽ vic.
cij memores semetipsos quotidie Deo sacrificium in lamẽto compunctionis mactant.Eze. Hie.s.Marc.9.
40.g.Potest autem altare exterius templi corpus nostrum significare: interius vero animã. Gre.s. Ezec. ho.22.
Corpus humanum. Voluntas: Altare quoq; aureum est voluntas,in qua residet aurea charitas.1.Macha.1.c.3.reg.7.g.Alta- Aug.ser.255.
Gentes. re de lapidibus sine ferro,sed calce leuigatis,in quibus scribitur lex.deut.27.a. Sunt creden Geor.venet. can.1.
tes ex gentibus non per violentiam. to.6.ca.10. Glo.ordi.s.3.reg.7 Ruper.2.s. deut.4.

Ecclesia. Hierusalem. Apostoli. Altare potest in eisdem locis significare ecclesiam,Hierusalem,& ipsos apostolos. Apoc. Ori.s.Iosu.ho.9.
6.c.9.c.Sub altari autem dicuntur clamare sancti:quia sanguis eorum super terrã fusus est. Aug.s.Apoca.ho.6.
Hoc altare ædificauit Noe.i.Christus.gen.8.d.Et Abraham.gen.12.c.Sunt etiam altare, qui Beda.s.gen.8.12.
carnem suam,& concupiscentias mactant Deo.3.reg.7. d. Altare etiam thimiamatis, quod
Vita iustorum. Contemplatiui. Perfecti. erat aureum,& de lignis Sethim,significare potest vitam iustorum,cõtemplatiuorum , per Ori.s. Nume. ho.5.
fectorum:& vacantes orationibus , & ieiunijs,orãtes non solum pro seipsis, sed etiam pro Gre.s.Ezech.ho.22.
Vacantes orationibus & ieiuniis. populo.3.reg.6.c.In eo altari non offertur sacrificium,sed odor purissimus: vnde designa-
Sacrificiũ ex amore re potest sacrificium ex amore,qui est odor suauissimus Deo. Sacerdotes etiam dicuntur Ruper.4.s. gen.27.
altare:quorum officium est reducere populum ad Deum.Erat autem altare aureum inter
Sacerdotes. candelabrum,& mensam:quia potestas sacerdotalis media est inter temporalẽ, & spiritua Tho.1.2.q.102.ar.4
lem sapientiam.

Fides. Confessio fidei. Altare sæpe dicitur fides:super quam velut super fundamentum ipsius sacrificij inuoca- Aug.1.ser. domin
tur nomẽ dñi.gen.8.d.12.c.13.a.22.b 33.d.35.a.Exo.17.d.deut.16.d.Sapien.9.b.Eccl'ici.35.a.47. in monte,
b.Isa.19.c.56.c 60.b.Et altare de terra dicitur fides incarnationis Christi. Et altare Dei sine Hie.s.ps.25.50.
gradibus,est fides trinitatis.Exo.20.d.Et altare,quod restaurauit Elias.3.re.18.e. est cõfessio
sanctæ trinitatis per duodecim apostolos restaurata.In hoc altari offerimus munus, quum
supra solidam fidem offerimus orationes,doctrinam,& cætera,quæ si non supra fidem so-
lidentur,non erunt accepta Deo.Matth.5.d.ps.25.50.Altare lapideum est fides ornata virtu Rup.3.s. Exo. 33.&
tibus.Tenet autem ferrum aut cultrum super altare,qui sibi virtutes arrogat. In hoc altari 1.s.Leui.5.29.
debet ardere ignis charitatis.Leui.6 b.

Fides antiquorum patrum. Altare infinitæ magnitudinis cõstructũ trans Iordanẽ. Iosu .22.c. fidem indicat patrum Ori.s.Iosu.ho.26.
præcedentiũ aduentũ Chri.Designat etiã altare veteris legis:quod dicĩ non esse factũ in sa
Altare veteris legis crificiũ:quia nõ offerebaĩ in eo verũ sacrificiũ,quod est Chrs:sed altare verũ est in ecclesia.

Oratio. Altare thimiamatis quandoq; designat orationem mentalẽ.Altare verô holocausti ora- Ori.s Num. ho.10.
tionẽ vocalẽ.Sic altare interius designat cognitionẽ diuinorũ: exterius vero cognitionem Philo.de temulẽtia.
sensibiliũ.Altare aũt ponĩ ante faciẽ tẽpli:vt nunq̃; desint orõnes sanctorũ. Ezech.40.g. Hie.s.Ezech.40.

Sapientia. Altare etiam thimiamatis sapientiã omnes virtutes includentem designare potest:cuius Isych.s. Leui.4.
quatuor cornua, sunt quatuor virtutes cardinales. Leuiti.4.b.Altare etiam Dei dicuntur
Mysteria. diuina mysteria.psal.83.Altaria vero faciebant Abraham, Isaac, & Iacob:quo designaba Arno.s.ps.83.
tur scientias omnes in Deum esse referendas.

Sancti, Altare ligneum,quod non patitur ab igne,sanctos designare potest.Ezech.41.d.
Seraphim: Cherubim: Altare thimiamatis,designare potest quandoq; ardentia seraphim maximè grata Deo:& Glo,ordi.s,Eze, 41.
cherubim.Leui.4.b.16.b.Isa.6.b.Dicitur autem hoc altare mundari à nostris videlicet im- Isych.s, Leui: 4. 16:
mundicijs,quæ dicuntur ascendere in cœlum.

Memoria beneficiorum Dei: Altare etiam thimiamatis,designat interdum memoriam beneficiorum Dei : & ad gra-
tiarum actionem pro beneficijs constituitur, Philo,quis rerum diui.hæres,&:3. de vita Mois,

Compunctio: Altare primum,quod ædificauit Saul,significare potest conpunctionem timoris, Altare
vero secundum,conpunctionem amoris.1.reg.14.e. Gre.s.1.reg.14.

Inter altare & templum occisus est Zacharias.Matth.23.d.quod fit, quando altare Dei Ori.s,Matt. ho.26,
per negligentiam sordidarum orationũ inquinatur,& oratio fit in peccatum oranti.

Altare Iudæorum,in quo scriptum est peccatum eorum,designat corda ipsorum. Iere. Glo.ordi.s.Iere.17.
17.a.Eadem potest designare altare coram vitulo.Exo.37.a.

Errores hæreticorũ Aræ gentilium designare possunt errores hæreticorum.Exo.34.b.Nume.23.a. deut. 7.a.
12.a.Iudi.6.e.3.reg.11.g.13.a.14.f.16.g.18.e.4.reg.11.g.16.b.21.a.23.b.2.par.14.a.28.g.30.c.33.a.Ie
re.11.c.17.a. Hose.8.c.10.a.12.d.Amos.2.b.3.d.1.Macha.1.f.2.c.2.Macha.10.a.Et dicuntur aræ
montium.Ezech.6.a.Et aræ confusionis:quia erunt illis in confusionem.Iere.11.c.

Alter, Altrinsecus.

ALter ,quod dici solet de vno ex duobus,vix recipit allegoriam.
Alter accipiens episcopatum Iudæ,aut Iudæorũ,dici potest populus Christianus , qui succedit in locum Iudæorum.ps.108.Et hi sunt alteri,ad quos transeunt domus,hoc est,mysteria Iudæorum.Iere.6.c. Christianus popul.

Amb.s.Luc.10.&.2. de Abraham.11. Alter dies resurrectionem Christi designare potest.Luc.10.f. Et alter annus , quo natus est Isaac,tempus gratiæ designat.gen.17.c. Resurrectio Chri. Tempus gratiæ.

Lyra.s.Iere.18. Alterum vas,quod fecit figulus,renouationem hominis designat & Christum. Iere.18.a. Ad idem refertur alterum testamentum.Baruch.2.g. Renouatio hoi. Christus.

Ori.s. Matt. ho.22. Alter vir vel extraneus,cui non debet nubere vxor defuncti,intelligi potest sermo gentilicus:quem non debet recipere ecclesia.deut.25.b. Sermo gentilicus.

Glo.inter.s.Leui.5. Alter turtur,qui offertur in holocaustum,abrenuntiationem seculi designat.Leui.5.b.

Glo.inter.s.Isa.42. Alter interdum sumitur pro dæmone,aut hæretico.Iob.31. a. Scortum alterius sit vxor mea.Et alter,cui non dat Deus gloriam suam,est diabolus,& idolum.Isa.42.b. 48.b. Diabolus. Hæreticus.

Altera vacca contra alteram.Amos.4.a.

Glo.inte.s.Leui.24. Altrinsecus positi panes super mensam.Leui.24.a.concordiam charitatis designãt.

Glo.inte.s.2.par.9. Altrinsecus posita brachiola in solio Salomonis.2.par.9.e. concordiam indicãt vtriusq; testamenti.

Ruper.9.s.apoca. Alter,quem audiuit Ioannes.apoc.16.b.Ait Rupertus legendum altare & sumi metonymicôs pro his,qui erant sub altari. Verum in Græco sic habetur. Καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ του θυσιαστηρίου λέγοντος.Et audiui alium de altari dicentem.

Altercari, quære Disputare.

Altitudo, Altus, Attollere, Elatus, Elatio, Exaltare, Superexaltare, Extollere, Sustollere, Superextollere, Excelsus Procerus, Sublimis, Summus.

ALtitudo dimensionem illam dicit,qua res versus cœlum erigitur,ab inferioribus discedens:tantoq; altior habetur,quanto magis à centro mundi recedit, & ad eius extremam superficiem accedit.Sumitur autẽ altitudo & ꝓ profunditate.Eccl'ici.51.a. De altitudine ventris inferi.Porro exaltare interdum est extollere.gen.50. d.Vt exaltaret me,sicut in præsentiarum.Laudare.Iosu.3.b. Incipiã & te exaltare corã omni.Manifestare.ps.7.Exaltare in finibus inimicorum tuorum.Et exaltari,pati.Ioan.3.b.Exaltari oportet filium hõis. Extollere vero est auferre.2.par.29.c.Extulerunt omnem immundiciam.Efferre.Ester.9.a Extollebat Iudæos timore.Eleuare.ps.27.Dum extollo manus meas.Sublimare.ps.27.Extolle illos vsq; in æternum.Sublimis autẽ quandoq; dicitur beatus.Isa. 52. d. Sublimis erit valde.Cœlestis.Iob.25.a.Qui facit concordiam in sublimibus.Honorabilis.pro.30. d.Postq̃ eleuatus est in sublime.Prosper.Iob. 5.b.Qui ponit humiles in sublime.Superbus. deut. 9.a. Populum magnum atq; sublimem .

Altitudo propriè non conuenit Deo,quum dimensiones corporeas nõ habeat , sed per translationem altitudo Dei dicitur perfectionis eius sublimitas:& dicitur altissimus, quia perfectissimus:& quia in omnibus,& super omnia est.De eius altitudine passim scribitur. vt gene.14.d.Nume.24.c.Iob.22.b.31.c.deut.32.a.Ester.16.e.2.reg.22.b.psal.11.12. 17. 20. 33.45. 46.80.82.86.90.91.96.106.107.112.137.143.144.148.Sapien.6.a.9.d.Eccl'ici.4.b.5.a.12.a. Isa.2. c.5.d.14.d.12.b.20.d.26.b.57.c. thre.3.d.Baruch.4.e.Dani.4.e.5.e.Luc.1.d.6.e.Rom.11.d.acto. Sublimitas Dei.

Basi.s.ps.7. 7.f.Ezec.10.a.Mich.5.b.6.b.Ephe.3.d.Et indui virtute ex alto,est à Deo roborari.Luc.24.g. Et viæ Dei,& cogitationes,dicũtur exaltatæ.Isa.55.c.Exaltat aũt Deus in finibus inimicorũ.

Gre.10.mor.10. ps.7.videlicet per mirabilia:& quia medicina Dei vincit extremæ malitiæ morbũ.Excelsior cœlo dicitur Deus.Iob.11.b. quia incircumscriptione sui spũs cuncta transcendit. Et quia ipsi quoq; electi spũs visionẽ tantæ celsitudinis perfectè nõ penetrãt. Et quia potẽtiæ eius magnitudine vincimur,etiam cũ super nosmetipsos eleuamur.De quo ps.138.Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me:cõfortata est,& nõ potero ad eã.Altitudo diei significare põt excel

Hie.ad Suniã.& Fretellam. sum lumen Dei.psalm.55.De hoc excelso mittit Deus ignem in ossibus.thre. 1.e. In excelso audita est vox lamentationis matrum Innocentium,quia audita est à Deo.Ieremi.31.c.Sub

Basi.s.ps.29. limitas nominis domini ponitur.Mich.5.a.Sublimia loqui , est de Deo rebusq; diuinis lo-

Hila.s.ps.65. qui:vel antiquos patres efferre.1.reg.2.a.Exaltare autem Deum,est festinare cum scientia ad beatitudinem Dei:vt qui contra facit,dicatur eũ humiliare.Exaltamus etiam Deum,quum

Aug.s.ps.7. bona nostra illi tãquam vero largitori adscribimus.ps.29.Et exaltare eum sub lingua,est in

Fulgen.ad Trasi.2. corde eum glorificare.ps.65.Exaltatur autẽ Deus in finibus inimicorũ dum impij , qui erãt posses-

possessio diaboli iustificantur,& laudant Deum.ps.7.Exaltare etiam dominũ,est quæ altissima sunt,de altissimo credere.ps.98.Exaltauit Christus mane misericordiam Dei in resurrectione.ps.58.Et dicitur Deus exaltari parcendo.Isa.30.d.Et misericordia Dei dicitur exaltata vsq; ad cœlos,hoc est,vsq; ad angelos,secundum ꝙ Deus per misericordiam exaltat homines ad æqualitatem angelorum.ps.56. Exaltatur autem Deus accedente homine ad cor altum,hoc est alta intelligente.ps.63.Excelsa quoq; Dei dicuntur inscrutabilia Dei iudicia.ps.41. Aug.s.ps 58. Hila.s.ps.58.63.

Exaltatio Christi. Eleuatus mons domus domini super colles:est Christus.Isa.2.a.33.c.Mich.4.a. Ezech. 40. a.Et altum absolute interdum significat sublimitatem gloriæ Christi.ps.7.11.67.143.Ephe.4. b.Et altissima petra dicitur Christus.Sapi.11.a.Et exaltatio Ioseph,est exaltatio Christi.gen. 41.e.Et exaltatio Iosue in transitu Iordanis,est exaltatio Christi in baptismo singulorum. Iosu.3.b.ps.45.46.56.88.93.119.Et exaltatum cornu iusti,est magnificata potentia Christi.ps. 111.Philip.2.b.Eccl'ici.24.b.50.b.acto.1.b.2.e.Hebræ.7.d.Et dicitur Christus exaltatus in gẽtibus per crucem,in quam prius descendit,vt postea super cœlos ascenderet.ps.26.109. Et sublimis fructus est Christus.Isa.4.a.52.d.Et in excelsum signum ponitur sublimitas Christi. Isa.7.b.Ipse etiam Christus dicitur sublimis cedrus.Ezech.17.f.Eleuauit autem Deus pauperem de stercore,quum liberauit Christum à tribulationibus.1.reg.2.b. Et exaltauit caput eius,quum datum est illi nomen,quod est super omne nomen.ps.3.Et super extollitur fructus eius super Libanum,quum opera eius supereminent fastigio huius mundi : & in apostolis,qui sunt fructus eius.ps.71.87.Exaltatio quoq; serpentis,exaltatio est Christi.Ioan.3.d 12.e.Exaltatur Deus accedente homine ad cor altum.ps.63.quia per hoc,quod Christus secretam habebat diuinitatem,passus est à Iudæis,& postea resurrexit,& ascendit ad cœlos ex potestate diuina.Altissima quoq; magnalia exaltationem Christi exprimũt.ps.70. Ori.s.Isa,ho.2. Chry.s.Ioan.ho.26. Basi.s.ps.45. Hila.s.ps.56.67. Arno.s.ps.11.71.83.111. Ambro. de virgi.3.& ser.11. Ori.s.Iosue.ho.4. Hie.s.Isa.2. Aug 17.ciui Dei.4.& s.ps.71. Euch.q.in psal. Aug.s.ps.63. Glo.ordi.s.ps.70.

Crux Christi. Altum etiam dici potest crux Christi:in quam ipse ascendit,vt captiuam duceret captiuitatem.ps.67.Et ipsa est exaltatum signum.Isa.49.f.62.d. Exaltatum cornu Annæ in domino,virtutem crucis designat,in qua exaltatur ecclesia.1.reg.2.a. De hac exaltatione in cruce dixit Christus ipse.Ioan.8.d.Cum exaltaueritis filium hominis.Eleuatio etiam virgæ Mosis,exaltatio est crucis Christi.Exo.7.d.14.d.Et altitudo trabis quinquaginta cubitorũ, in qua suspensus est Aman. Ester.5.d.7.d.virtus estcrucis Chri:in qua suspensus,& victus est diabolus, & mundus redemptus.Altitudo arcæ diluuij,altitudo est crucis:cui caput adiũgitur.gen.6.c.Hæc sublimitas ponitur.Ephe.3.d. Arno.s.ps.67. Aug.epist.112.119.120.&.s.ps.103.

Incarnatio,& passio. Altissima magnalia,quæ fecit Deus, incarnationis, & passionis Christi mysteria dici possunt.ps.70.

Diuina protectio. Altitudo murorum,diuinam protectionem significare potest. Deutero.28.f.2.par.33.c. Apoc.21.e. Glo.ordi.s.apoc.21.

Aeterna fœlicitas. Altitudines terræ,super quas sustollit Deus , æternam fœlicitatem significare possunt. Isa.33.c.58.d.deut.32.b.Eccl'ici.46.b.Amos.4.d.Exaltat Deus super terram habitationem, quum eleuat ad cœlestem patriam.Eccl'ici.51.b.Altitudo coronæ quatuor digitorum,sublimitatem gloriæ designat. Exo.25.c. Hie.s.Isa.40.58.

Mysteria profunda. Altum aliquando designat mysteria profunda sacræ scripturæ : vt nauicula ducitur in altum,quum quis ingreditur profundam disputationem.Et puteus altus,profunda mysteria.Ioan.4.b.Vbi altum sumitur pro profundo:sicut fodere in altum. Luc. 6.g.per quod altum etiam designatur humilitas:sicut & altissima,paupertas est humilium.2.Cor.8.a.Altitudo rotarum profunditatem scripturæ indicat:quæ in cœlesti patria ęternæ vitæ gaudia repromittit.Ezech.1.e.Altitudo coronæ mensæ quatuor digitorum, excellentiam,& sublimitatem indicat quatuor euangeliorum.Exo.25.c.Exaltatæ semitę Dei sunt, quum litera legis angusta,& abiecta eleuatur in sublimitatem,& latitudinem sensus spiritualis.Isa.49.d. Et sublimis porta domus domini altitudo est sacræ scripturæ.4.reg.15.g.Summa autem mõtium dici possunt autores sacræ scripturæ.ps.71.Altitudo ędificij templi,sensus est spiritualis sacræ scripturæ.Ezech.40.a.1.Esdre.9.c.Eccl'ici.49.c. Ambro.s.Luc.5. Hie.s. Ezech. 1.& s. Isa.49. Gre.s.Ezech.ho.6. Aug.s.ps.71. Ruper.2.i. Ezech.5.

Humilitas. Autores sacræ scripturæ. Sensus spiritualis.

Angeli. Altitudo leuans manus suas angelos designare potest.Haba.3.c.Designat etiam altitudo angelos,superasq; virtutes.Ephe.3.d.Et altissima magnalia,quæ dicitur fecisse Deus, sunt, quæ operatur in angelis.psa.70. Excelsum solium Dei, sunt virtutes angelicæ : vel iusti ad cœlestia eleuati.Isa.6.a.28.a. Sopho.1.d.2.paralipo.5.e.Hoc solium sublimius est , quàm solium Dauid.1.reg.2.b.2.reg.3.b.Porrò eleuatum solium plus dicit,quam excelsum : vt sine comparatione sublimitas diuinæ maiestatis intelligatur. Hie.s.Haba.3.&.s. Ephe.3. Aug.s.ps.70. Ori.s.Isa.ho.1. Gre.s.Ezech.ho.14 Chry.de verbis Isa. ho.1.

Sublimitas perfectionis. Altũ interdũ dicit sublimitas perfectionis,& cõuersatio cœlestis.Sic iussit Chrs nauiculam duci in altum.Luc.5.a.vt mens à terrenis separetur.Et altus puteus est alta conuersatio. Ioan.4.b.Extendit manus in altum,qui exercet opera perfecta. Eccl'ici.51. c. Et altitudo Gre.s.1.reg.9.10.

cypresi,& templi ad perfectionem referuntur. Eccl'ici. 50.b. Altior Saul omni populo, designat prælatum debere excellere subditos perfectione.1.reg.10.f. Excelsus etiam mons est sublimitas perfectionis,& contemplationis:vbi videtur Christus transfiguratus. Matth. 17.a.Marc.9.a.In hoc excelso habitat Deus.Isa.57.c.Et in excelso suo ædificatur ciuitas, cũ ecclesia statuitur in perfectione.Iere.30.d.Ezech.34.d.36.a.40.a.Sic exaltat Deus super terrã habitationem.Eccl'ici.51.b.Et altitudo terræ,est probitas animi exercitati.Marc.4.a. deut. 32.b.Eccl'ici.46.b.Amos.4.c.Et altæ radices sunt in perfectis.Sapien. 4. a. In monte autem excelso sunt tentationes.Matth.4.b.Isa.37.e.Altitudo atrij quinq; cubitorum,eleuatio est ad cœlestia per regimen quinq; sensuum.Exo.27.d. 38.c. Altitudo montium in bonum ad hanc perfectionem refertur.Nume.24.b.ps.94.Sapien.17.d.prouer.8.a. Isa. 2.a. 30. f. 40. b. Iere.49.d. Apoc.21.c.Eleuatur aquila, dum iussionibus diuinis obtemperans in supernis suspenditur fidelium vita.Iob.39.d.Excelsus perfectione,aut dignitate ponitur. Eccl'tæ 5. b.10.b.Eccl'ici.37.c.43.b.45.a.47.b.deut.26.d.28.e.Iob.5.b.25.a.Dani.2.g. Roma. 13. a.Ester. 10.a.1.Timoth.2.a.Amos.4.d.Sustollitur super altitudines terræ is,qui & ipsa, quæ alta, & gloriosa presentis seculi videntur,per mentis despectum calcat.Isa.58.d.Sublimitas perfectionis intelligitur.2.Cor.4.b.d.Eleuantur lapides sancti coram domino.Zach.9.d.Excelsa autem vasa auri sunt excellentes viri patriarchæ,& prophetę.Iob.28.c.Altitudo nubium sublimitatem,& excellentiam apostolorum designare solet.Isa.14.d.Nume.10. b. Et eleuat Deus nebulas ab extremis terrę, cum magnificat apostolos,prius contemptos.Iere.10.c.

Ori.s. Matth. ho.3. Hie.s.Iere.20. Aug.s.ps.94. — Gre.31.mor.34. — Gre.1.regist.ca.6.& 31.mor.34. — Gre.18.mor.31. — Hie.s.Iere.10.

Conuersatio cœlestis. — Patriarchæ & phetæ. — Excellentia apostolorum.

Exaltatum cornu Annę in Deo salutari suo.1.reg.2. a. Designat potestatem ecclesię super angelos in Christo eleuatam.Non erat exaltatum cornu in veteri testamento in patriarchis:sed in nouo dicitur.Ioan.1.b.Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.Et Luc.10 c.Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes,& scorpiones.Et Matth.16.c.Quodcunq; ligaueris super terram,erit ligatum,& in cœlis.Et cap.19.d Sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël.

Gre.s.1.reg.2. Hie s.Isa.42. — Potestas ec.

Altum seu excelsum interdum sumitur pro contemplatione, aut prædicatione sublimium.1.reg.9.b.10.b.prouer.24.a.Et altitudo domus domini. Ezech. 40.b. est sublimitas cognitionis.Dicuntur autem eleuari animalia per contemplationem in Deum. Ezech. 1.e. 8.b.10.c.11.a Haba.3.d. Eleuari aquilam,est per contemplationẽ ascendere ad cœlestia. Iob. 39.d. Altitudo etiam murorum ad diuinam cognitionem,& contemplationem referri potest.deut.28.e.2.par.33.c.1.Macha.14.f.Exaltatum cornu Annæ.1.reg. 2.a. designat intentionem eleuatam per intimam contemplationis dulcedinem in Deum:vt posit dicere: Nostra conuersatio in cœlis est.Philip.3.d.Eleuare coram domino,qualis est eleuatio pectusculi,eleuatio mentis est in Deum.Exo.29.c.Leui.7.d.8.f.9.d.Eleuans spiritus Ezechielem inter terram,& cœlum.Ezech.8.a.11.a.43.a. designat eleuationem spiritus ad scientiam rerũ spiritualium.Et ꝙ quilibet sanctus in carne mortali positus,plenè quidem adhuc ad superna non peruenit:sed iam tamen ima derelinquit. Eleuabantur rotæ cũ animalibus.Ezech. 1.e.quia quum quis sese in contemplationem eleuat,mox intelligit terrena non esse, quæ prius in sacro eloquio iuxta terrenum morem dicta credebat.Et mira,atq; ineffabilis sacri eloquij virtus agnoscitur,cum superno amore legentis animus penetratur. Eleuabantur etiam rotæ eleuatis animalibus:quia cum auditorum mentes prædicantiũ vitam suspiciũt, necessario vtiq; etiã,vim prędicationis admirantur.Proceritas arboris tangentis cœlũ.Danie.4.b.erat eius,qui dicebat.Sapientiam loquimur inter perfectos. Sapientiam autem nõ huius seculi,neq; principum huius seculi,qui destruuntur:sed loquimur Dei sapientiam in mysterio absconditam.Porro altitudo est nimia eius,qui vult sapere, plusquam oportet: & qui alta sapi. Altitudo propiciatorij,quę non exprimitur, designat contemplationem fœlicitatis,quæ non percipitur experimento in hac vita:de qua dicitur: Nec oculus vidit, nec auris audiuit.&c.

Gre.s.1. reg.9. &.s. Ezech.ho.14. Hie.s.Ezech. 1.40, Gre.31.mor.34.&.s. 1.reg.2. — Hie.s.Ezech.8.11. Gre.31.mor.9. &.s. Ezech.ho 7. &, 19. mor.18. — Ricar.de.s.victo.de securi.cõscien.14.

Contemplatio prędicatio.

Exaltat Deus filios,quum dignatur eos in adoptionem suscipere:vnde fit,vt eis spiritualia munera largiatur.Isa.1.a.Et dicitur exaltare iustum,vt hæreditate capiat terram.ps.36. Et exaltat nos in petra,hoc est,in Christo.ps.60.Exaltat etiam liberando à periculis.ps.3.26. 27.56.148.149.Exo.7.d.Exaltat de portis mortis, quum liberat cor à prauis cupiditatibus, & ab ipsis sensibus.ps.9.Sapien.11.b.Sapientia quoq; exaltat se suscipientem. prouerbi.4.b. Eccl'ici.11.a.15.a.33.b.34.c.44.d. Exaltat Deus lignum humile,quum abiectos eleuat.Ezech. 17.g.Exaltantur etiam valles.i.humiles. Isa.40.a. Et exaltatur manus Israel contra hostes, quum fideles vincunt dęmones.Mich.5.c.Zach.14.b.2.Mach.5.d. Luc. 1.e.14. c. 18.e. Iacob. 1.b.4.c.1. Pet.5.b.1.reg.22.d.prouer.28.b.Isa .33.a.Eleuantur etiam lapides sancti. Zach. 9.d. Marc.9.d.Eleuari aũt,est à tribulatione,vel peccatis liberari.Isa.51.f.Eleuare,&c.Exaltatur etiam ciuitas.i. ecclesia in bonis iustorũ.prouer.11.b.Eleuat Deus pauperem de stercore, quum liberat à peccato opere perpetrato,aut quum facit contemnere diuitias.1.reg.2.b.

Ori.s.ps.36.ho.5. Hila.s.ps.60. Arno.s.ps.9. Aug.s.ps.9. — Gre.s.1.reg.2.

Adoptio. — Liberatio à periculis.

Altum

Fides & spes.

Altum interdum significare potest fidem, & spem. Vt quum nauicula ducitur in altum. Luc.5.a. Et puteus altus. Ioan.4.b. Et altissimi muri fidem, & spem designare possunt. 2. par. 33.c.1. Macha.14.f. deut.28.e. Exaltantur valles, quum gentiles ad fidem veniunt. Isa. 40. a. Zacha.14.b. Altitudo arcę diluuij, eleuationem ad superna per fidem & spem designare potest gene.6.c. Altitudo arcæ fœderis, quæ erat vnius cubiti, & semis, spem resurrectionis inter aduersa designat. Exo.25.b.37.a Ad idem refertur altitudo mensæ & altaris, Exod. 25.c.37.a.30.a. Item altitudo templi, quæ triginta cubitorum erat propter fidem trinitatis. 3.reg.6.a. Et altitudo mensarum cubiti vnius, est fides vna omnium sanctorum. Ezech.40.f.

Ori.s.gen.ho.2. Aug epist. 112. 119. 120. & s.ps.103. Gre.s.Ezec. ho.21.

Charitas.

Solet etiam per altitudinem designari charitas: vt extollitur super Libanum fructus Christi, quum charitas supereminet omnibus virtutibus. psalm.71. Altitudo cœlestis Hierusalem, perseuerantia spei. apoc 21.e.

Aug.s.ps.71. Ruper. 12. s. apoca.

Baptismus.

Altior aqua diluuij, quàm montes quindecim cubitis. gene. 7. d. designat sacramentum baptismi cum septem donis spiritussancti in fide resurrectionis excedens omnem superborum sapientiam.

Glo.ordi.s.gene.7.

Succurrens Chrs.

Eleuat oculos Christus, cum succurrit, aut quum interius lumen nobis aperit. Luc. 6. c. Ioan.6.a.11.e. Idem designauit attollens oculos Ioseph. gen.43.f. Oculi enim Christi subleuati misericordiam, depressi iram indicant.

Ambr.s. Luc.6. Ruper.6.s. Ioan.

Cognitio mysteriorum. Desiderium cœlestis patriæ.

Eleuauit oculos Abraham, ad cognoscenda videlicet futura mysteria. gen.13.d.22 a. Idem de Iacob. gene.33.a. Et de alijs. 1.reg.6.c.2.reg.13.g 18.a. Iob.2.d. psalmo.120. Ad idem eleuare faciem. Iob.22.d. Et eleuant animas ad terram suam, qui desiderant cœlestem patriam. Iere.44.d.

Concupiscentia terrenorum.

Eleuare oculos etiam contingit ad concupiscenda terrena, vt eleuauit Lot. gene. 13. e.1. Mach.4.b. Luc.16.f. Eleuantes autem oculos amici Iob, designant hæreticos: qui in imo positi, non vident ecclesiam, nisi eleuent oculos. Iob.2.d.

Gre.3.mor.18.

Punitio, aut comminatio Dei.

Eleuat Deus manum suam puniendo, aut comminando pœnam. ps. 105. Eleuauit manum suam super eos: vt prosterneret eos in deserto. Et eleuatio dexteræ, & sinistrę, dicit iuramētum cum comminatione, aut promissione: vt Danie.12.c. Cum eleuasset dexteram, & sinistram suam in cœlum, & iurasset per viuentem in ęternum. Eleuatum iudicium contra Babylonem vsq; ad nubes, designat decretam à Deo sententiam contra eam. Iere.51.a. Exaltata quoq; manus Dei, est vel ipse Christus post resurrectionem: vel eleuatio ad puniendum. Isa.26 b. Eleuans autem, allidit Deus. ps.101. quia hominem, quem exaltauit dando liberum arbitrium, punit propter peccatum.

Glo. interli.s.ps.105. Aug.s.ps.101.

Christi passio & oratio.

Eleuatio manuum Christi fuit in cruce, vbi obtulit sacrificium vespertinum, quę etiam eleuatio orationem eius indicat. ps.27.135 140 Idem designat eleuatio manuum Mosis. Exo. 17.c. Ad idem pertinet eleuatio armi coram domino. Leui 9.d. Et excelsum brachium Dei fuit Christus in passione. Exo.6.a.14.b. Eleuat etiam manum Christus benedicendo. Luc. 24 g.

Arno.s.ps.135. 140. Hych.s. Leui.9.

Eleuatio mentis. Bene operando orare.

Eleuatio manuum Mosis. Exo. 17. c. designat eleuationem intellectus, & voluntatis ad sublimia: & tunc vincitur Amalec. i. affectus. Et orantibus nobis etiam vincitur diabolus. Extollere etiam manus ad Deum, est bene operando orare: & extollere manus in sancta. ps. 27.133 140. Eccl'ici.48.d.50.c. Nume.20.b. Nee.8.b. Iosu.8.b. Est etiam exercere opera misericordiæ.

Philo.2. alleg. Chrys. de Mose. Gre.s.1.reg.15. Hila.s.ps. 140.

Obseruatio legis. Mysteria legis reserata.

Altitudo arcę diluuij obseruantiam legis, & eius mysteria significare potest. gene. 6. c. Et eleuatum super liminare templi. Isa.6.b. designat sublata esse impedimenta, & velamina veteris legis, & scissionem futuram veli templi: vel destructionem futuram ipsius templi. Ait autem Hieronymus legi ibi, Sublatum pro eleuatum. Vbi tamen ipse transtulit, commota sunt superliminaria. Designat etiam superliminare eleuatum id, quod dicitur. psal. 23 Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ ęternales. Eleuantur autem portæ ęternales, quum anima surgit ad cœlestia: & quum confitetur vera de Christo: & quum virtutes, quæ aditum præbent in cœlum, extolluntur, & honorantur.

Ori.s.gen.ho.2. Hie.epi. Et factū est. Ori.s.Isa.ho.1. Ambr.2.de fide. Aug.s.ps.23.

Exaltat Deus iugum super maxillas. Hose.11.b. quum imponit iugum leue, percutiens cū misericordia. Vel quum aufert iugum grauissimum legis. Item quum ponit frænum gulæ.

Hie.s Hose.11. Ruper.s. Hoe.11.

Exhortatio ad pœnitentiam.

Eleuat Deus vocem in nebula. Iob.38.d. quum excitat ad pœnitentiam obscura corda. Et quando per prædicatorum linguas ad caliginosa infidelium corda exhortationem format. Eleuant etiam flumina vocem suam, quum prędicatores sublimia, vel terribilia prædicant. ps.92.

Hie.s. Iob.38. Gre.30.mor.1. Hie.s.ps.82.

Principes gentiliū.

Sublimes viri Sabaim dici possunt principes gentilium, & diuites, aut philosophi. Isa 45. c. Ijdem sunt excelsa terræ, quæ calcat Deus. Mich. 1.a:

Hiero. s. Ia, 45. & Mich.1.

Excelsa syluarum, vbi erat mons templi, designant inutilitatem eorum, qui sunt extra ecclesiam. Mich.3.d.

Superbia.

Altum sæpe sumitur pro superbia, aut ipsis superbis: vt excelsi gigantes sunt superbi.

Hiero f. Iob. 39.

deutero. 2. b. Et fumus ascendit in altum, quum quis eleuatur in superbiam. Iudicum. 20. f. Ita sumitur. Iob. 21. a. 38. b. 39. c. deut. 8. c. Isa. 2. c. 5. d. 10. g. 24. a. Ezech. 14. d. 19. c. 31. a. 34. b. Dani. 4. b. d. prouer. 26. a. 30. b. Eccl'ici. 27. d. Luc. 10. c. 14. c. 16. b. 18. c. 2. Cor. 10. b. Apoc. 2. g. 1. reg. 16. b. 3. reg. 1. a. Idem est altitudo cedrorum. Amos. 2. c. Haba. 3. c. Et altam facit domum, qui extollitur in superbiam. prouer. 17. c. Idem est exaltare nidum. Iere. 49. d. Altitudo etiam cordis superbiam indicat. Ieremi. 48. e. 51. a. psal. 130. Ecclesiastici. 40. d. Ezech. 28. b. e. Daniel. 5. f. 11. f. 1. Macha. 1. a. 2. paralip. 26. c. 32. f. Hose. 13. b. Habacuch. 2. c. Deutero. 17. d. Altitudo oculorum Assur superbiam diaboli, & hæreticorum designat. Isa. 10. c. 37. d. Iob. 24. d. Eccl'ici. 3. a. 26. b. psalm. 130. prouerbi. 21. a. 30. b. Et altum sapere, est superbire. Roma. 11. c. 12. d. Exaltat mare virgines: quum virgines fatuæ eleuantur in superbiam. Isa. 23. a. Altitudo diei est superbia, qua mali bonos conculcant. psalm. 55. Extollere etiam cornu contingit per superbiam. psalm. 74. thren. 2. f. Zacha. 1. d. Et altitudo murorum, est superba defensio vitiorum. Isa. 25. d. Iere. 51. e. deutero. 3. a. Iudith. 1. a. Item altitudo portarum, & turrium. Iudith. 1. a. Iudicum. 9. g. 2. paralip. 27. a. Isa. 2. c. Iere. 51. g. Idem excelsę ciuitates. Iudith. 2. d. Isa. 26. a. Excelsus mons, & sublimis significare potest superba dogmata hæreticorum. Isa. 57. b. Iere. 3. b. Ezechi. 43. b. Et excelsi anguli. Sophoni. 1. d. Et sublime lignum, quod Deus humiliauit, designat vel Iudæos, vel superbos. Ezech. 17. g. Extollunt caput inimici Dei, quum per superbiam aduersus Deum eleuatur, & persequuntur ecclesiam Dei. psalm. 12. 36. 82. Iere. 13. e. Sopho. 3. c. Abdiæ. a. 2. Cor. 10. b. z. Thessalo. 2. a. Et eleuati dij fortes, sunt dæmones per superstitiones se coli facientes. psalm. 46. Eleuans faciem rex Assuerus, superbiam indicat. Ester. 15. c. Eleuatur securis, aut baculus contra secantem, quum diabolus aut hæreticus superbit de naturalibus. Isa. 10. d. Abdi. a. Exaltantur in monte sancto Dei, qui superbiunt in ecclesia. Sopho. 3. c. Exaltantur in semetipsis Iudæi dicentes: Patrem habemus Abraham. psalm. 65. Exaltat Lucifer solium suum super astra, quum subijcit sibi eos, qui erant in gratia. Isa. 14. d. Impatiens dicitur exaltare stultitiam suam. prouer. 14. d. Altitudo Satanæ est eius superbia. apoca. 2. f.

(Margin: Hie. f. Isa. 23. & f. ps. 55. — Aug. epist. 120. & f. ps. 55. 74. — Hiero. f. Isa. 57. & f. Ezec. 17. & f. ps. 82. — Arno. f. ps. 46. — Hie. f. Isa. 10. — Hila. f. ps. 65. — Amb. f. ps. 118. ser. 16. — Hie. f. Isa. 14. — Ruper. 2. f. Apoca. — Superba dogmata hæreticorum. — Iudæi. — Dæmones. — Hæretici.)

Aug. f. ps. 82. — Diabolus tentat.

Exaltans Nabuchodonosor, quos volebat, designat diabolum erigentem malos in superbiam. Dani. 5. e. Et extollunt caput inimici, quum mali venerantur Antichristum. ps. 82. Eleuat etiam Nabuchodonosor clypeum, quum diabolus tentat. Ezechie. 26. b. Et exaltans rex Alexander Ionathan, designat malos quandoq; ex timore extollere bonos. 1. Macha. 14. f.

Gre. f. 1. reg. 2. — Hie. f. Isa. 18. — Prædicatio hæreticorum.

Exaltare vocem aliquando fit per superbiam, vt. 4. reg. 19. d. Contra quem exaltasti vocem tuam? Et per stultitiam. Eccl'ici. 21. c. Fatuus in risu exaltat vocem suam. Sublimia loquuntur demones, superbi, & hæretici. 1. reg. 2. a. Et eleuatum signum in montibus, est superba prædicatio hæreticorum. Isa. 18. a. Et altus sermo dicitur Iudæorum, & philosophorum, qui habent folia verborum sine fructu veri sensus. Isa. 7. c.

Exaltat Deus aliquos in hoc mundo: vt Ieroboam, & Iehu. 3. reg. 14. b. 16. a. Iob. 30. c. ps. 88. 101. Eccl'ici. 36. b. Et exaltat cornu hostium. thre. 2. f.

Hila. & Aug. f. ps. 63.

Altum cor dicitur cor secretum: vel alta cognoscens. ps. 63. Eccl'tę. 12. d.

Lyra. f. ps. 67. — Cœlum.

Altum aliquando sumitur pro ipso cœlo: & etiam excelsum. Vt dicitur Christus ascendisse in altum, hoc est in cœlum empyreum. psalm. 67. Item Iob. 16. d. 35. a. psal. 92. 101. Eccl'i. 1. a. 15. a. 17. d. 32. d. 33. a. 38. c. 43. a. 51. c. Iere. 25. f. 31. c. 51. f. thre. 1. d. 2. b. Altitudo cœli à terra, solet afferri hyperbolicôs ad demonstrandam rerum aliquarum distantiam. psal. 102. Isa. 55. c. Ezech. 10. d.

Aug. f. ps. 92. — Persequutiones.

Altitudo maris grauissimam significat persequutionem. ps. 68. 106. Et elationes maris, sunt persequutiones infidelium in credentes. ps. 92. Idem designare possunt eleuantes aquæ arcam in sublîme. gen. 7. c. Ad idem altitudo ventris inferi. Eccl'ici. 51. a.

Hie. f. Ezech. 20. — Isych. f. Leui. 26.

Excelsa erant loca apud Iudæos, in quibus fuerat arca, & tabernaculum: & in eis immolabatur domino: vt excelsum Gabaa, & Silo. 3. reg. 3. a. 2. par. 1. a. Dicebantur autem excelsa Hebraicè Bama, & in plurali Bamoth: nno Abana, vt scribitur per errorem in ęditione septuaginta. Ezech. 20. c. Excelsa Iudæorum dici possunt eorum principes, & doctores: quos in desertum adduxit dominus, eorum confundens doctrinas, & traditiones. Leui. 26. c.

Hie. f. Isa. 15. & f. Iere. 17. & f. Ezech. 16. — Hæreses. — superbia.

Excelsa etiam erant, vbi colebantur idola. De quibus varia fit mentio. vt Nume. 22. g. 33. g. 3. reg. 12. g. 15. b. 22. f. 4. reg. 12. a. 14. a. 18. a. 23. b. 2. par. 14. a. 15. d. 17. b. 20. g. 21. c. 28. a. 31. a. 33. a. 34. a. Iere. 7. g. 19. b. 32. f. Isa. 15. a. 16. d. Ezech. 5. a. 6. b. 16. d. Hose. 10. a. Amos. 7. c. Mich. 1. b. 3. d. Solent hæc excelsa designare superbiam: & errores hæreticorum. Et excelsa consuta, sunt errores hæreticorum male consarcinati. Ezech. 6. a. 16. b. Et excelsus vrbis locus, sunt fraudulentæ rationes hæreticorum. Iere. 17. a.

Glo. int. f. Leui. 23. — Resurrectio Christi.

Eleuare fasciculum coram domino. Leui. 23. b. Est Christum corpus suum suscitare.

Lyra. f. Iudicum. 15.

Eleuatio maxillæ. Iudic. 15. d. Est exaltatio prędicationis, aut prædicatorum.

Exalta-

Exaltare cornu interdum est augeri gloriam, & potentiam.1.reg.2.b. ps.111.148. Eccl'ici. 47.a. Basi.s.ps.28.ho.1.

Altrinsecus, quære Alter.

Alueus, Ripa.

ALueus est vas amplum, quo in balneis vtebantur: & eodem nomine dicitur illud cauum fluminis, quo aqua fluens continetur. Ripa autem dicitur extremitas terræ iuxta fluuium in alterutra ipsius fluminis parte. Raras habent allegorias.

Alueus fluminis Aegypti, in quo inuentus est Moses. Exo.2.a. Isa.19.b. Mundanam gloriã designare potest.

Alueus fluminis nudatus, seu arefactus designare potest detectas esse hæreticorum, & philosophorum fallacias: vt non amplius possint eas cuipiam suadere. Isa.19.b. Ezech.30.c.39.c. Hie.s.Isa.19.

Alueus fluminis ponitur pro alueo Euphratis. Isa.27.d. Glo. inter.s. Isa.27

Alueus Iordanis. Iosu.3.d.4.b.d. designare potest vas sacramenti baptismi, vbi continẽtur aquæ spiritussancti. Lyra.s.Iosue.4.

Sacra scriptura. Alueus torrentis, qui factus est iussu Elisæi.4.reg.3.c. sacram scripturam significat. Glo.ordi.s.4.reg.3

Corda Iudæorum. Scientia secularis. Ripa fluminis significare potest terrena corda Iudæorum. Vel scientiam secularem. gen.41.a. Exo.2.a.7.c. Isa.8.b.

Vtrũq; testamentũ. Ripa torrentis designat vtrumq; testamentum, vbi sunt ligna multa exemplorum, & doctrinæ. Ezech.47.b. Hie.s. Ezech.47.

Aluus, quære Venter.

Amalec, Amalecites.

AMalec.i.populus elingens, vel ablingẽs populum, seu bibens sanguinem: filius Eliphaz e Thamna concubina, nepos Esau: a quo orti sunt Amalecitę.

Spũs fornicationis. Amalec interdum designat diabolum, præcipue spiritum fornicationis: & Amalecitæ sunt ipsi dæmones. gen.36.b. Exo.17.c. Num.13.d.14.g.24.d. deut.25.d. Iudicũ.5.b.6. a.10.e.1. reg.14.g.15.a.30.a.3.reg.2.c. Iudith.4.d. ps.82. Iere.36.f.38.b. Contra hunc Amalec continuũ bellum nobis indictum est, dicente Deo: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & inter semen tuum, & semen illius. Ori.s.Num.ho.19.& s Iudi.ho.8. Gre.s.1.reg.14. Aug.ho.27. Geor venet. canti. 1.to.7.cap.36.

Affectus prauus. Amalec, hoc est, populus elingens designat affectus prauos, qui secum trahunt omnes animæ vires, quorum memoriam delet Deus in perfectis.1.reg.14.g. Gignit affectus prauus, & brutalis ab Eliphaz, hoc est, anima à Deo derelicta, e Thamna concubina.i. à voluptate. Dauid non accepit regnum Saulis, nisi victo Amalec: vt ostendatur illos meritò regnare, qui omnem carnis concupiscentiam deuicerint. Philo.2.allego.&de congres.&c.

Libidinosi. Caro. Peccata libidinis. Amalec etiam, seu Amalecites designat brutales homines, & gulæ ac ventri deditos, & terrenis adhærentes. Designat etiam ipsam carnem, & peccatum quodcunq;, peculiariter autem libidinis. In prædictis locis. Lyra.s.Exo.17.

Amalecites, qui reliquit Aegyptium, designat mundum, qui relinquit contemptibiles.1.reg.30.d. Designat etiam seculares, qui terrena cũcta ambiendo, quasi lambunt, dum solis temporalibus delectantur. Gre.ho.36.

Interpretatur etiam Amalec, iuxta Augustinum, parturiens, siue dolens: & in titulo psalmi.52. sumitur in bonum pro his, qui nunc inter malos gemunt, & dolent: vt pro Paulo, qui discipulos iterum parturiebat. Aug.s.ps.52.

Aman, Amanites.

AMan siue Hamã.i.conturbãs, vel tumultuãs, siue præparãs: princeps sub rege Assuero, qui persequebatͣ Mardocheũ, & Iudæos: & demũ ipse crucifixus est in trabe, quã Mardochæo crucifigendo parauerat. Ester.3.a.5.c.6.b.7.b.15.a. est manifesta figura diaboli, qui fideles persequitur: & quum Christum crucifigendo putauit se vincere, tunc ipse victus, & cruci affixus est. Designat etiam Iudæos persequentes fideles: & Neronem, & similes tyrannos. Diabolus. Iudæi. Glo.ordi.s.Ester.3

Amana.

Potentes seculi. AMana.i.fides, siue veritas, aut credulitas, vel nutrix: nomen montis: de cuius capite coronatur sponsa, hoc est ecclesia: designat potentes huius seculi. Canti.4.c. Iuxta Rupertum interpretatur nocturna auis. Gre.s.Canti.4. Ruper.3,s. Cantica.

Amare, Amor, Adamare, Amicus, Amicitia, Diligere, Charitas, Charus.

Tullius. de inuentione.

AMor mentis ac voluntatis affectum significat, quo vel bene volumus alicui, vel rem aliquam nobis expetimus. Amicitia vero beneuolentiæ affectum dicit. Est enim amicitia voluntas erga aliquem rerum bonarum, illius ipsius causa, quem diligit, cum pari eius voluntate: & qui sic se amant, dicuntur amici: & hic amor dicitur potius dilectio, quæ est amor cum quodam rationis iudicio. Adamare autem vehementiam amoris dicit, sed ferme in malum: qualis est inter carnaliter se amantes.

Amor autem interdum est amicitia. prou. 5. d. In amore eius delectare. Charitas. Eccl'tę. 9. a. Vtrum amore vel odio. Cupiditas. Iere. 2. e. Attraxit ventum amoris. Amicus autē aliquando dicitur beneficus: aut cui benefacimus. Exo. 22. b. Siquis commodauerit amico pecuniam. Cognatus. gen. 29. c. Vocatis multis amicorū. Familiaris. Iudi. 15. a. Tradidit illam amico suo. Charus. Exo. 33. c. Sicut solet homo loqui ad amicum suum. Datur & amicus fictus, Eccl'ici. 6. b. Est autem amicus sotius mensæ.

Ori. s. canti. ho. 1.

Amor est quidam spiritalis, qui non potest esse cum carnali: nec potest quisquam duobus teneri amoribus, sicut nec duobus dominis seruire.

Amare seu diligere propriè conuenit Deo, non secundum ꝙ dicit affectum aduentitiū: sed secundum ꝙ amare est velle bene. Nam & intra diuinam essentiam, amando producitur persona spiritussancti: & de creaturis dicitur. Sapien. 11. d. Diligis omnia, quæ sunt, & nihil odisti eorum, quæ fecisti. Et dilexit mundum. Ioan. 3. b. 17. d. Diligens autē Iacob Ioseph super alios filios. gen. 37. a. designat Deum patrem diligentem Christum tanquam filiū naturalem, super alios, qui sunt filij per adoptionem. Et dilexit dominus Israel in Babylone, hoc est, Christum in mundo: vbi fecit voluntatem eius. Isa. 48. c. Amabilis dn̄o dictus Salomon, designat Christum dilectum à patre. 2. reg. 12. f. Diligit autem Deus approbans. 2. reg. 12. f. Et dominus dilexit eum. Conseruans. deut. 4. f. Quia dilexit patres tuos. Largiēs. deut. 7. e. Diliget te, & multiplicabit te. Prædestinans. ps. 46. Speciem Iacob, quam dilexit.

(margin: Glo. ordi. s. gen. 37.)

Arno. s. ps. 46.

Diligit deus speciem Iacob, hoc est, beatam virginem Mariam de stirpe Iacob: quæ honor est, & decor generis eius. ps. 46.

Basi. s. ps. 32.

Diligere dicitur Deus prius misericordiam, deinde iudicium. ps. 32. quia prius vult omnibus benefacere, deinde peccantes etiam iustè punire.

Hie. s. ps. 86.

Diligit dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. ps. 86. quia diligit ecclesiā super synagogam. Et diligens Isaac Rebeccā, est Christus diligens ecclesiam. gene. 24. g. Et ecclesia dicitur dilecta. cant. 8. b. Dilecti etiam Dei dicuntur, qui sunt in digniori gradu: & qui maiora beneficia acceperūt à Deo. Iere. 11. c. Et diligens Iacob Beniamin, designat Deū eligentem Paulum. gen. 44. e.

Hie. s. Isa. 43.

Amat Deus peregrinos, eos videlicet, qui terrenis despectis, cœlestia affectant. Deut. 10. d Et dilexit Israel, & patres Israel. deut. 4. f. 7. b. 22. c. 3. reg. 10. b. 2. par. 9. b. ps. 77. Ierem. 11. c. 31. a. Baruch. 3. d. 4. c. Hose. 11. a. 14. b. Malach. 1. a. Quæ omnia referri possunt ad dilectionem Dei erga Christianos. Et dicitur Deus diligere discipulos suos, & animas. Ioan. 13. a. 16. f. Apoca. 3. d. Isa. 43. b. 63. c.

Beda. s. gen. 25. Hiero. s. Iere. 3. & s. Hose. 3.

Diligens Isaac Esau. gen. 25. d. designat bonorum collationem priori populo factam, quā diu bonus fuit in lege, & oblationibus. Vbi etiam designatur prælatus, qui non recto iudicio plus fauet malis, q̄; bonis. Et amans Samson Dalilam. Iudi. 16. a. designat Christum amātem Synagogam. Idem Christus dicitur amator mulieris, hoc est, synagogæ. Iere. 3. f. Itidem diligens Hoseas mulierem dilectam à viro, designat Deum diligentem synagogā. Hose. 3. a (margin: Diligens Deus synagogam.)

Hie. s. Isa. 21.

Dilecta Dei dicitur Babylon, secūdū ꝙ Deus dilexit mundū. Isa. 21. b. Hose. 2. d. Rom. 9. e

Diligere autem mundum prohibetur homini, hoc est, diligere vitia mundi, & quę sub nomine mundi includuntur, nempe concupiscentia carnis, & oculorum, & superbia vitæ. 1. Ioan. 2. c.

Basi. s. ps. 114. Hila. s. ps. 67. Amb. de Isaac. 3. Hier. ad principian. Arno. s. ps. 17.

Amare aut, diligere Deum seu Christum ponitur passim: & ipse Christus dicitur dilectus à sponsa. Canti. 1. a. 2. b. 3. a. Et adolescentulæ diligunt sponsum, hoc est, animę per ipsum renouatæ. ps. 44 67. Isa. 5. a. Et dilectus ex dilecto dicit filius ex patre. Canti. 5. c. quū dicit, dilexi, & non additur, quem, intelligitur diligi Deus, qui est summum bonum. ps. 114. Et Dauid diligit dominum, postquam liberatus est ab amore vitiorum. ps. 17. Diligere veritatem, est diligere Christum, qui est veritas. prouer. 16. c. Amos. 5. d. Mich. 3. a. 6. b. Zach. 8. d. Diligere autem Deum, interdum est appetere. ps. 39. 69. Qui diligunt salutare tuū. Laudare. Exo. 20. a. His qui diligunt me. Parere eius præceptis. deut. 10. c. Ambules in vijs eius, & diligas eum. Tendere in eum. deut. 30. b. Vt diligas dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Dilectio Dei dicitur fortis vt mors: quando ꝓ amore Dei quispiā se offert ad mortē. Cāt. 8. b.

(margin: Rup. s. canti. 7)

Diligit

Diligit Deum ore, qui promittit seruare præcepta Dei, quę tamen transgreditur opere. ps.77.1. Ioan.3.c.

Amare cœlestẽ gloriam. Diligere Hierusalẽ, est amare cœlestẽ gloriã. Tobi.13.c.ps.25.86. Isa.66.d. Apoc.20.c. Sic dilecta sunt tabernacula Dei.ps.83. Et diligit videre dies bonos, q̃ appetit fœlicitatẽ.ps.33. Basi.s.ps.33.

Diligere mãdata Dei super aurum, & topazion, plus est, quàm custodire mãdata.ps.118. Sic diligit misericordiã, qui non quasi compulsus, aut ex necessitate misericors est: sed quia hilaris est dator: qualẽ datorem diligit Deus. Mich.6.c.2.Cor.9.b. Amb.s.ps.118.se.20 Hie.s.Mich.6.

Amplecti vitam cõtemplatiuam. Amans Iacob Rachelem, est amplectens vitam contemplatiuam, eamq; actiuę præferẽs. gen.29.d.f. Sic diligebat Elcana Annã.1.reg.1.a. Ad hæc refertur dilectio sapiẽtiæ. Pro.4.a. Glosa.ord.s.Gẽ.29

Diligit iudicium honor regis, hoc est, qui honorat regem, non timebit iudiciũ.ps.98. Arno.s.ps.98.

Diligit seruus dominum, quum libenter intendit verbis prædicatoris, & ea solicita mente custodit. Exo.21.a. Gre.s.Ezech. ho,3.

Anima vel voluptas. Diligit seruus vxorem, quum amat homo carnem suam, aut opera vitę actiuæ. Exo.21.a. Dilecta etiam vxor, est aĩa seruiens voluptatibus: vel ipsa voluptas. Deut.21.c. Ambr.epis.1.14.& de Cain.4. Gre.s.Eze.ho.3.

Amantissima, quæ non proderunt, sunt idola, & omnia, quę homo pręfert Deo. Isa.44.b. Amos.5.c. vt si quis amat patrem, aut matrem, plusq̃; Christum aut animam suam, vel seipsum. Matt.10.d. Ioan.12.d. dilectio tamen animæ in bonum interdum accipitur: vt. prou.19.b. Qui possessor est mentis diligit animam suam. Glo.inter.Isa.44.

Amantissima idola, sunt errores ab hæreticis fabricati. Isa.44.b. Dicuntur etiam amãtissima vteri. Hose.9.d. Et amantissimę vineæ. Amos.5.d. Glos.ord.s.Hose.9.

Amare primos recubitus, aut salutationes, affectum indicat superbiæ. Matth.23.a. Luc.11.f.20.g. Ioan.12.g.3. Ioan.c. Lyra.s.Matth.23.

Diligit malitiam super benignitatem.ps.51. qui pro bonis amat pessima: sicut dilexerunt homines magis tenebras, q̃; lucem. Ioã.3.c. Et diligit verba pręcipitationis, qui diligit mẽdacium, aut verba detractoria, vel hæretica: quibus vel ipse, vel alij præcipitantur in peccatum, aut in infernum.ps.51. Et diligit manu aperta stratum adulterorũ, qui aperte defendit vitia, & errores. Isa.57.b. Hose.12.b. Ad idem referuntur amare mendacium, vanitatem, somnia, idola, &c. quæ amant, qui sua quęrunt. De quibus agitur. Isa.56.d. Sapi.15.a.ps.4.10.108. Iere.2.c.8.a. Hose.4.d.9.a.11.b.2. Timoth.3.a. Apoc.22.c. Et adamans Salomon mulieres alienigenas, designat amplectentes sectas diuinæ sapientię contrarias.3.reg.11.a. Et adamare alienos, est sectari hęreticos. Iere.2.c. Diligit vinacia vuarum, qui amat traditiones hominum. Hose.3.a. Hila.s.ps.51. Arno.s.ps.108. Hie.s.Isa.56.57.&.s Hose.12. Ori.s.Roma.3. Hie.s.Hose.3.

Adamare mulierem pulchram bello captam. Deut.21.b. est amplecti philosophiam, quæ non sit diuinæ legi contraria. Glo.ordi,s.deut.21

Diabolus. Adamans Sichen Dinam. Gen.34.a.c. typus est diaboli nitentis ad se trahere animã sanctam. Et ipsi dæmones. Sunt qui diligunt afferre in ignominiam protectores Ephraim. Hose.4.d. Et amatores meretricis, sunt dæmones, & hęretici. Iere.3.a.4.g.5.c.22.e.30.c. Ezech.16.a.d.23.a.c. Hose.2.a.3.a.8.c. Dicitur etiam diabolus amicus. Hose.3.a. Ori.s.Ezechi.ho.8. Gre.34.mor.1.

Defensio errorum. Diligit meretrix stratum adulterorum, quum hæretici dogmata diabolica defendunt. Isa.57.b. Iere.5.g. Glo.ord.s.Isa.57.

Diligens vitula trituram designat Iudęos amãtes colere literam legis. Hose.10.c. Vel secundum aliam literam, diligens contentionẽ significat contendẽtes contra viros ecclesiasticos in subuersionem audientium, iugum legis abijciendo. Diligit etiam trituram, qui, vt in vita mundana, & carnali persistat libenter graues sustinet labores. Sic grauantur corda in curis. Luc.21.f. Diligunt etiã Iudęi infantiã, quũ literã legis præferunt euangelio. pro.1.c. Hie.s.Hose.10. Gre.20.mor.6. Beda.s.prouer.1.

Diligere munera, plus est, quàm accipere. Isa.1.f. Hie,s.Isa.1.

Diligere mouere pedes. Iere.14.b. est non persistere in bono. Glo.ordi.s.Iere.14.

Deus. Christus. Amicus, a quo petendi sunt tres panes, dicitur Deus. Luc.11.a. Et amicus peccatorum dicitur Christus. Matth.11.c. Luc.7.c. quia eorum optabat, & procurabat salutem. Bern.ser de rogat.

Angeli. Sermones Dei. Amici interdum dicuntur angeli, qui appropinquant, & stant aduersus peccatorem, vt eum resipiscere faciant.ps.37. Luc.15.a. Item sermones Dei sunt amici, qui redarguunt peccatorem. Thre.1.a. Basi.s.ps.37. Amb.s.ps.118.ser.22 Arno.s.ps.37. Glo.inter.s.thre.1.

Viri perfecti. Amici Dei dicuntur viri perfecti: vt Abraham, patriarchę, & apostoli. Iudi.8.c.ps.87.138. Luc.16.b. Amici quoq; dicuntur pręedicatores. Iob.40.d. Luc.14.c. Ioan.3.d.11.b.15.b. Iacob.2.d. Sapien.7.d. Et amici facti dicuntur alienigenę.ps.107. Et amici sponsi dicuntur, qui bonis operibus vitę actiuæ vacant: charissimi vero, qui vitam contemplatiuam amplectũtur. Vnde amicis dicitur, vt comedant: charissimis verò, vt bibant, & inebrientur. Cant.5.a.8.d. Amicitia autem Dei, & dilectio ponuntur passim. Neemi.13.d.ps.59.67.107.126. Eccl'ici.48 b. Isa.41.c. Hila.s.ps.138. Amb.s.Luc.16. Greg.35.mor.2.& s.canti.5.

Ecclesia. Synagoga. Amica dicitur sponsa: & ideo pulchra, quia amica, quę & dilecta dicitur. Cant.1.d.2.a.4.a.5.a.6.a. dicitur autem amica propter fidem, sine qua placere Deo nemo potest. Dicitur Ori.s.cant.ho.2. Gre.s.cãti.2.6.

princi

Ber.s.cāti.ser.57. principaliter de ecclesia:& etiam de synagoga conuersa:& demum amica sponsa est, quæ sponsi lucra studiosè, ac fideliter prædicando,consulendo,ministrando conquirit. Et amicæ animæ.Luc.15.b.

Ber.ser.de rogatio. Amicus veniens de via,est ipsemet homo peccator, qui peccando longè abierat,& venit,cum redit ad cor.Luc.11.a. Homo peccat.

Glo.inter.s.Leu.19 Amicus interdum dicitur proximus:quem debemus beneuolentia prosequi. Exo.22.a. 32.f.Leui.19.c.Deutero.15.a.19.b.Iob.31.a.36.d.Prouerb.3.d.6.a.Eccl'ici.6.a.8.b.Iere.9.b.22.d.29.e.Habac.2.c.Et diligere sibi simile,est diligere proximum. Eccl'ici.13.c.27.c.Amici etiam dicuntur fauentes in bono.2.reg.16.c.3.reg.5.a.1.par.27.d.Iob.2.d.6.c.12.a. Proximus.

Amb.s.Luc.23. Amici facti Herodes,& Pilatus in passione Christi.Luc.23.b.designāt gentiles,& Iudęos in vnam fidem concurrentes: ita vt gentiles prius crederēt: & Iudęi ab eis acceptum Christum posteà remitterent,gloriam eius confitentes. Gentiles,&

Lyra.s.Exo.11. Amici interdum dici possunt philosophi:à quibus petuntur vasa aurea,& argentea, quū assumitur veritas,quæ in eorum libris inuenitur in obsequium fidei.Exo.11.a. Philosophi.

Hier.s.Iob.40.&.s.Matth.22. Gre.s.cantic.8.&.s.ps.37. Amici aliquando dicuntur Iudęi,qui debebant amare Christum.Iob.12.a.16.d.19.c. Et amicus dicitur,qui est inimicus.Matth.22.b.20.b.26.e.ps.37. thre.1.a f. Zach.13.c. Amicum autem vocat, quod inuitatus ad nuptias sit: arguit impudentiæ, ꝙ veste sordida mundicias polluerit nuptiales.Matth.22.b. Iudæi.

Gre.prolo. mor.12.&.3.mor.18.24. Hie.s.Mich.7. Amici Iob venientes ad ipsum consolandum, sunt hæretici sanctam ecclesiam docere cupientes.Iob.2.d.16.d.35.a.42.d.Iere.9.b.22.d.Hi sub specie consulendi,veniunt ad seducēdum. His amicis non esse credendum monemur.Mich.7.a.Nominātur autem amici,nō ex sua nequitia,sed ex ecclesię benignitate: vel tales amici sunt vitia speciem virtutis habētia. Hæretici. Vitia pallia.

Hie.epis.Beatitudinis. Amici dicuntur fauentes in malo.Iudic.14.d.2.reg.13.a.Ester.5.c. Et tales sunt amici huius seculi.Iacob.4.b.Prou.14.c.19.a. Eccl'ici.6.a.13.d.41.d.2.par.19.a. Cum his amicis volebat epulari filius senior.Luc.15.g.Et amici decipientes,sunt caro,mundus,diabolus,hęreticus,& adulator.thre.1.g. Fauentes i.

Chari,& amici aīæ peccatricis.thre.1.a.sunt dęmones in hac vita eā per illecebras voluptatum in diuersa trahentes:qui tandem eam spernunt,& fiunt ei inimici, quum in tenebris exterioribus constitutam perpetuis cruciatibus punire non cessant. Amicitias autem iūgere cum Amorrhęis.Exo.34.d.Iosu.23.c.est consentire dęmonibus. Dæmones.

Amb.de virgi. Charitas idem est, quod dilectio: & est charitas Dei, qua Deus diligit nos: quæ est ipse Deus:& est ipsum donum,seu habitus charitatis,seu etiam gratiæ, quam Deus infundit in cordibus nostris:per quam anima efficitur amica Dei, filia & sponsa.Et vix inuenitur,vbi aliquid ipsa designet:sed potius ipsa est in sacramento:vt ait Ambrosius.

Ricar.de.s.Victo de vulnerata charitate Datur autem charitas vulnerans.Canti.4.c. Vulnerasti cor meum,&c. Datur charitas ligans.Hose.11.b.In vinculis charitatis traham eos.Charitas languidum facit.Canti.2.a.Amore langueo.Charitas in deliquium inducit.ps.118.Defecit in salutare tuum anima mea.Charitas etiam dicitur eleemosyna,seu opus charitatis.2.cor.8.b.

Beda.s.pro.27. Amor absconditus est amor illicitus,vt adulterinus:qui absconditur, ne ob turpitudinem reprehendatur.Pro.27.2.

Amaritudo, Amarus.

Aris.de sensu. & sensib.4.& proble.sectio.24. AMarus sapor dulci contrarius,ingratus est gustui,sicut dulcis est gratus.Non enim nutriunt amara,sicut dulcia,sed potius sunt apta ed purgandum: quæ si nimia sint,interimunt.Quamobrem ex eis sumitur metaphora ad affectus animi,vt ea dicantur amara,quę animo sunt molesta.

Gre.s.1.reg.1. Hie.s.Isa.22. Amaritudo animę Annę vxoris Elcana.1.reg.1.b.Dolorem significat ecclesiæ de obstinatione Iudæorum:& etiam compunctionem de terrenis, quæ impediunt contemplationem.Et amarus fletus Isaiæ designat tristitiam ecclesiæ super hæreticorum pertinacia. Isa. 22.a.De hac amaritudine dicitur Pro.14.b. Cor, quod non nouit amaritudinē animæ suę, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Dolor ecclesiæ Iudæis,& hær.

Gre.s.Eze.ho.10. Amaritudo Ezechielis post reuelationem.Ezec.3.d.designat,ꝙ quantò magis cognoscimus Deum,& nosmetipsos,tanto amplius dolemus de nostris malis actibus.

Aug.s.ps.43.&.s.Apoc.ho.8. Rup.4.de operibus spūssancti.13.&.6.s.Apocalyp. Amaricari ventrem,deuorato libro.Ezec.3.d.Apoc.10.d. designat legem diuinam amaram esse carnalibus:vel designat lectionem scripturæ esse dulcem: sed operationem laboriosam & amaram:vel labores animę prædicantis.

Ori.s. Exo.ho. 7.& s.Iere.ho.8. Amarę aquę designare possunt legis asperitatem:quæ per lignum sapientiæ Christi fiunt dulces,quum ad sensum spiritalem reuocantur.Exo.15.d. Aug ser.91. Beda s.Exo.15. Asperitas legis.

Amb.2.dsacris.4. Significant etiam creaturas,quæ in amaritudinem rediguntur suis amatoribus. Creaturæ.

Ori.s.Nume.ho.23. &.s.Iere.ho.11. Amaræ lactucæ designāt pœnitentiam.Exo.12.b.Et cum amaritudine celebratur pascha: vt sciamus, quomodo placendum sit Deo. Ad hāc pœnitentię amaritudinem pertinēt,quę Pœnitentia

dicuntur

dicunt. Iob.3.a..7.c.Pro.14.b.Isa.38.c.Ier.6.g.15.d.31.d.Ezec.3.d.21.b.27.e.Mat.26.g.Luc.22.g. Gre.4.mor.21. Beda.s.prouer 14.

Amaritudines etiam paschæ designare possunt veritatem, quæ odium parit. Hie.1.aduer.Pelag.

Amaritudo interdum dicitur pœna peccati: & ipsa displicentia, qua quis Deum sibi infensum reddit. Prouer.5.a.Isa.24.b.Iere.2.d.Ezech.27.g.Hose.10.a.14.a.2.Mach.9.a. Ori.s.Iere.ho.13.

Ad amaritudinem dicitur concitare Deum, qui facit, quæ Deo displicent: vnde mereatur à Deo puniri.Hose.14.a. Hie.s.Hose.14.

Amaritudo sæpe tribulatiões significat.Deut.29.c. Ruth.1.d.4.reg.14.g.Iudith.5.c. Iob.3.d.9.b.13.d.Pro.27.a.Ier.15.d.thre.1.b.3.b. Amos.8.c.Sopho.1.d.Apoc.8.d.Easdem tribulationes significant amaræ aquæ.Exo.15.d.Et amarissimus botrus designat persequutiones Iudęorum in Christum.Deut.32.e.Designant etiam amaræ aquæ passionem Christi. Et amaritudo, ad quam adduxit Deus animã Iob, designat passionem Christi. Iob.27.a. Amarę etiã aquæ sunt vita noua in Christo: quæ amara est inchoantibus. Tertul.adue.Iudæ. Gre.5.mor.2. Beda.s.pro.27. Hie.s.Iob.27. Greg. nysse.de vita Mosis.

Amaritudo quandoq; dicuntur verba maledica, iracunda, & molesta quæcũq;: & amari, qui molesti sunt, & iracundi: insidiæ quoq; amaritudinis rationem habent. De his.ps.9.63.Eccl'tę.7.d.Eccl'ici.29.d.Hose.10.a.2.Mach.6.b.Ephe.4.d.Colossen.3.d. Hebre.12.d.Iacobi.3.a. Ori.s.Roma.3.

Amara gens, sunt dæmones.Haba.1.b.Et amaritudo, qua diabolus inuoluitur, est pœna æterna.Iob.3.a.Et amaritudo, ad quam Aegyptij perducebant filios Israël, significat crudelitatem dæmonum erga bonos.Exo.1.c. Et dęmones dicuntur aues deuorãtes morsu amarissimo.Deut.32.d.Sic amaritudo pertinet ad peccatum, & malum.Isa.5.e. Hose.12.d. Vnde malitia Hierusalem dicitur amara.Iere.4.e.thre.1.b.g.Et SimonMagus erat in amaritudine: nec pertinebat ad columbam, quæ est sine felle.acto.8.c. Gre.4.mor.10. Hie.s.Isa.5. Ori.s.Ezech.ho.12. Aug.s.Ioan.tract.6

Amaritudo sæpe tristitiam, ac etiam iram designat: à quibus abhorret animus, tanq̃; à re molesta.1.regum.1.b.22.a.30.b.2.regum.17.b.19.f.4.reg.4.d.g.Ester.4.a.Iob.10.a.17.a.21.c.23.a.27.a. Prouer.31.a.Sapien.8.c.Eccl'ici.7.b.21.b.30.c.31.d.Isa.22.a.35.b.Hose.14.a.Amos.6.d.Mich.1.d. Glos.inter.s.Isa. 22

Amara mors dicitur.1.reg.15.g.quum non sine carnis tristitiã voluptates, & concupiscẽtiæ necantur in nobis. Gre.s.1.reg.15.

Amarias.

AMarias.i.sermo domini, vel dicit dominus, aut celsitudo domini: filius Ezechiæ pater Godoliæ, proauus Sophoniæ prophetæ: per quem designatur per verbum domini fieri prophetas.Sopho.1.a. Hie.s.Sopho.1.

Amasa.

AMasa.i.populus parcens, siue populum tollens, vel populum eleuans: princeps exercitus Absalom contraDauid patrẽ eius: qui occisus est per insidias à Ioab.2.reg.17.f.20.c.

Amasias.

AMasias.i.fortitudo domini: filius Ioas rex Iuda, pater Azarię: fuit captus à Ioas rege Israël in prelio.4.reg.12.d.14.b.2.par.25.a.

Fuit alius Amasias sacerdos Bethel aduersarius Amos.Amos.7.c. Interpretatᷣ robustus, & rigidus, designat hæreticos rebelles, & feroces: qui ecclesiasticum virũ, & verè prophetã vetant Dei verba, & doctrinam proferre: & errantem populum corrigere prohibent. Hie.s.Amos.7.

Amathi.

AMathi.i.veritas: pater Ionę prophetæ: designat Deum patrem Christi quasi columbæ. Ionæ.1.a. Hie.s.Ionæ.1.

Ambidexter.

AMbidextri dicuntur, qui vtraq; manu pro dextra vtuntur: qualis fuit Ehud Iudex Israël, qui occidit Eglon regem Moab.Iudi.3.b.Possunt designare sanctos, qui omnia opera habent dextra, principem huius mundi in se occidentes. Sicut ediuerso diabolus ambi sinister dici potest: qui nil dextrum, sed omnia agit sinistra. Ori.s.Iudi.ho.3.

Ambidexter etiam dici potest, qui fortiter agit, tam in prosperis q̃; in aduersis. Chry.in Iob, & Abraha. Casi.colla.6.ca.10.

In malum erant ambidextri filij Beniamin.Iudi.20.b:

Ambigere, Ambiguum, quære, Dubitare.

Ambire, Ambitus, Ambitio.

AMbire in corporeis rebus est circuire: & ambitus est circuitus vel conuersio. Per metaphoram verò ambiunt, qui magistratum affectant, qui huius gratia homines prẽsare solebant. Ambitio autem est studium, cupiditasq; honorum. Sic ambiebat Iason frater Oniæ summum sacerdotium, 2.Mach.4.a.Sumitur etiã ambitio pro pompa seu maiestate: vt ambitio,

bitio, qua combusserunt super corpus Asa regis aromata.2. par.16.d. Et ambitio Agrippæ & Bernices, pompa aut maiestas.acto.25.f. Et ambitio nuptiarũ filiorũ Iabri.1.Mach.9.d.

Greg.s.canti.3. Ambiunt sexaginta fortes lectum Salomonis.Cantic.3.c. quum mentem sanctam, in qua Christus quiescit, verbis, & exemplis viri sancti muniunt: quibus ab aditu mentis venientes hostes repellunt dum ipsam mentem, exemplis sustentant, & scriptis erudiunt.

Glo.ordi.s.3.reg.7. Rup.3.s.reg.19. Ambiens linea duodecim cubitorum vtranq; columnam templi.3.reg.7.b. virtutem doctrinæ apostolicæ designabat. Vel futurum iudicium per opera misericordiæ: per quę boni & mali examinabuntur.

Glo.ordi.s.2.par.4. Ambiens funiculus triginta cubitorum gyrum maris æenei.2.Par.4.a. obseruantiam mãdatorum indicabat.

Ambiens Ieroboam exercitu suo exercitũ tribus Iuda.2. par.13.c. Typus est insidiantis diaboli.

Glos.ord.s. Eze.16. Ambientes filię Palestinarum per gyrum Hierusalem. Ezechie.16.g. sunt sectæ hæreticorum obsidentes ecclesiam.

Glos.ordi.s.pro.25. Ambitus murorum. Proue.25.d. Custodia silentij.

Ambulare, Incedere, Perambulare, Deambulare, Gradi, Ingredi.

AMbulare dicit motum progresiuum animalium, præcipue hominũ: cui cognata sunt verba in titulo posita, licet nonulla aliquid discriminis habeant.

Ori.s.Leui.ho.16. Euch.for.spũa.1. Ambulare proprie non competit Deo, qui est vbiq;, nec vllo continetur loco, sed omnia replet in omnibus, & supra omnia existens. Sed per metaphoram dicitur Deus ambulare in populo suo, quum eis impertitur auxilium gratiæ suæ. Exo.33.c.34.b. Leui.26.b. Deut.23.c. Et ambulat super pennas ventorum, quum eleuatur in mentibus prædicatorum, & perfectorum.ps.17.103. quum autẽ dicitur ambulare Deus super pennas ventorũ, designat velocitas, & penetratio verbi Dei omnia superantis, & comprehendentis. Ambulat etiam super pennas ventorum, secundum q̃ eius charitas superat omnes virtutes charitatis, quæ in mentibus fidelium inueniuntur. Nam ipse cum inimici essemus, dilexit nos, & redemit. Et dicitur ambulare, & deambulare super excelsa terrę, quum ambulat, & deambulat in iustis. Amos.4.d. Dicitur etiam ambulare, quum per sanctos prędicatores de loco ad locum transit. Præstans auxilium.

Aug.s.ps.103. & de essenti.diuini. Ambr.ser.26. Euch.for.spũa.1.

Ambro.epis.41.& de para.1. Aug.2. de gen. cõt. Manich.16. Beda.s.gen.3. Deamblat Deus in paradiso, quum legimus scripturas. Gen.3.b. Deãbulabat etiam, quũ ad primos parentes iudicandos iam veniret: & quasi mouebatur in eis præsentia Dei, quãdo iam ipsi stabiles in eius præcepto non erant. Et instabilis eiectio illorum de paradiso, ablationem diuini auxilij designabat.

Euch.for.spũa.1. Deambulatio quoq; Dei in paradiso, est conuersatio Christi in ecclesia. Gen.3.b. Et deambulatio Isaac per viam putei videntis, & viuentis. Gene.24 g. designat incessum Christi per viam humilitatis passionis suæ, in qua varia diuersis modis iterando quasi deambulando pertulit. Et ambulauit Deus inter nos, hoc est, Christus assumpta humanitate. Leuit.26. b. Ad hæc referuntur ambulatio Christi in templo. Ioan.10.d. Et per sata. Mar.2.d. Luc.13.g. Et iuxta mare Galilęæ. Matt.4.c. Et ambulauit Christus mœrens, cum lugeret peccata nostra. Isa.57.d. Ambulare dicitur in medio candelabrorum aureorum, secundum q̃ omnes protegit, & examinat. Apoc.2.a. Conuersatio in ecclesia.

Isy.s.Leui.26. Hie.s.Isa.57. Ruper.2.s.Apoca.

Hie.s.Iob.9. Aug.s.ps.93. Gre.9.mor,5. Rup.s.Amos.4. Graditur dominus super fluctuus maris. Iob.9.a. quia quum se ꝓcellę persecutionis erigunt, miraculorum Dei obstupefactione franguntur. Et etiam cum calcat superbos: & cũ inquietos, elatos, & turbidos ad mãsuetudinem reducit. Graditur etiam super excelsa terræ, quum superbos humiliat. Amos.4.d. Et quum destruxit iudæos superbos.

Cyril.3.s.Ioan.23. Orig.s.Matt.14. Hila.s.Matt.cão.14. Hie.s.Isa.51.57. Ambulat Iesus supra mare. Ioan.6.a. quum succurrit in grauibus tentationibus. Et quia vicit omnes nostras tẽtationes. Et ambulabit solus: quia solus passus est, vt redẽptor. Matt.14.c. Marc.6.e. Et ambulauit in directione sua. Isa.57.a. quum recto itinere ascendit ad patrem. Et graditur furor domini ad aperiendum. Isa.51.e. quum Christus, deuicto diabolo, per passionem suam, aperuit ianuam vitæ. Et dicitur gradi in multitudine fortitudinis suę. Isa.63.a. Deambulans autem Mardochęus quotidie ante vestibulum domus virginum, est Christus custodiens ecclesiam. Ester.2.b. Succurrens in tentatio.

Gre.29.mor.6.7. Hie.s.Iob.38 Deambulat Deus in nouissimis abyssi. Iob.38.b. quum nequissimorum corda hominum conuertit: & desperatas mentes tangendo mirabiliter reformat. Et Christus deambulauit ĩ nouissimis abyssi, quum in inferno inter mortuos liber fuit, & omnia penetrauit. Cõuertens prauia corda.

Glos.inter.s. Ioã. 1. Ambulauit Iesus occulte. Ioan.1.c.11.g. quum non manifestabat suam deitatem: sed ambulabat in carne manifestatus.

Hie.s.Isa.27. Gradi dicebatur Deus super vineam in prelio. Isa.27.a. quum destruxit Synagogam.

Gre.9.mor.32. Deambulans Elisęus in domo, vt suscitaret puerum.4.reg.4 f. designauit Christum transeuntem à iudea ad gentes. Sic ambulabat Christus in Galilea relicta iudea. Ioan.7.a. Transitus Christi ad gentes.

Opera. Christi. Gressus Dei dici possunt opera Christi in humanitate, facta ab eius incarnatione vsq; ad ascensionem: & etiam aduentus, vel visitatio Dei. ps. 67. Et gressus dilatati sunt vel opera Christi, vel sensus ecclesię sub eius potestate dilatati. ps. 17. Arn. & Hila. s. ps. 67. Aug. de essen. diuini. Hie. s. ps. 17. Euch. for. spũa. r.

Ambulat Deus cõtrario furore aduesus malos. Leui. 26. e. Et præcipue aduersus Iudęos, quando vltimo eorum destruxit ciuitatem. Glo. ordi. s. Leui. 26.

Protectio angelorũ. Ambulare dicũtur angeli, quũ nos protegunt: & etiã quũ ministrabãt Christo: Zach. 3. b. Hie. s. Zach. 3.

Ioannes præcursor. Ambulauit iustitia ante Christum. ps. 84. quum præcursor Ioannes Baptista missus est ante ipsum Christum. Arno. s. ps. 84.

Sectari præcepta dei. Ambulare cũ Deo, est eius vestigia, seu præcepta sectari: & amicum esse Dei, vt Enoch, & Noe. Gen. 5. c. 6. b. Ambulare autem solicitè corã Deo. Mich. 6. c. videtur dari in pręmiũ facienti iudicium, & diligenti misericordiam: vel potius est pręceptum, quo iubemur omni hora parati esse ad exequenda patris familiâs mandata. Sed in pręmium datur ambulare cum Christo, quum dicitur Apoc. 3. a. Ambulabunt mecum in albis, quoniam digni sunt. Non ambulant autem cum Christo, qui ab eius fide discedũt. Ioan. 6. g. Ambulare etiam in nomine domini, est eius pręcepta sequi. Iere. 3. f. Zach. 10. d. Et ambulare post dominum, aut post Christum. Isa. 45. c. Hose. 11. d. Mich. 4. b. Hie. s. Mich. 6.

Placere Deo. Ambulare coram Deo est placere in omnibus Deo: vt Abraham. Gen. 17. a. 48. c. Et ambulare coram Christo Dei, est ea, quę Christo accepta sunt, operari. 1. reg. 2. g. 3. reg. 8. c. 4. re. 20. a. 23. a. 2. par. 6. c. 34. g. Malach. 3. d. Colos. 2. b. Gre. s. 1. reg. 2.

Iudas. Iudæi. Qui ambulauit cum consensu in domo Dei cum Christo. ps. 54. dicitur vel de Iuda proditore, cum Christum vt discipulus sectabatur: vel de populo Iudęorum, qui cum eo conuersabantur in templo, quem postmodum occiderunt. Hila. s. ps. 64.

Bene operari. Ambulare absolutè est operari in hac vita, siue bene siue male, peculiariter tamen dicitur de bona operatione: vt Iere. 10. d. Scio, quia nõ est hominis via eius: nec viri est, vt ambulet, & dirigat gressus suos. Ambulare autem honestè, sicut in die, est bene operari in lege domini. Roma. 13. d. ps. 118. 1. Thessa. 4. c. Et ambulare in die, est cũ gratia bene operari: & Christum, qui est lux vera, imitari. Ioan. 11. b. 12. e. 1. Ioan. 2. a. Sic ambulare in lumine vultus Dei. ps. 88. Et ambulare rectè, & cum confidentia, est operando virtutes sine hæsitatione incedere: & hi erecti incedere dicuntur: & iter rectum ambulare. Leui. 26. b. Iob. 8 a. Prou. 14. a. Eccl'ici. 51. c. Isa. 56. a. Mic. 2. c. 3. c. Malach. 2. b Gala. 2. c. Et ãbulare super baculũ, est beneoperari. Exo. 21. b. Perãbulans aũt Abrahã terrã, est exercens oẽm virtutẽ. Gen. 13. d. Et ãbulans Iacob in via, designat viatores vię Chri: qui ambulare dicunt p fidẽ & in vijs dñi, & in lege dñi: sicut etiã ambulabant apostoli docentes legẽ Dei. Gene. 28. d. Exod. 16. a. Deut. 10. c. ps. 31. 36. 118. 123. 142. 3. reg. 8. a. Pro. 6. c. 8. c. 9. b. Isa. 30. g. 33. c. 40. g. Ier. 6. d. 7. f. Baruch. 4. a. c. Hose. 11. d. 14. d. Zach. 3. b. 1. Mac. 6. c. Ad eadem refertur ambulare dignè Deo. Ephe. 4. a. 1. Thessa. 2. c. Et ambulare syncerè. Tob. 3. a. Porrò quum dicitur. Isa. 2. a. et Mich. 4. a. Docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius: sciendum est eadem præcepta dici vias, & semitas: sed in docendo sunt viæ, in ambulando vero semitę. Quia tunc earum percipitur difficultas. Gradi via regia, est seruare mandata. Num. 20. c. 21. f. Incedere in mãdatis domini, est bene operari: incedere vero in iustificationibus, est bene iudicare. Luc. 1. a. Ad quod etiam referri potest ambulare in iudicijs Dei. ps. 88. Gradiuntur etiam itinere vno: qui ambulant simplici intentione: vt vaccæ gradiebantur. 1. reg. 6. c. Ambulãt liberati per viam directam, quum conuersi ex gentibus ambulant per Christum ad patrem. Isa. 35. d. Vt cæci per vias, quas ignorabant. Isa. 42. c. Et ambulant claudi, cum relicto peccato stabili gradiuntur pede. Matth. 11. a. 15. c. Luc. 7. c. ps. 113. Ier. 10. a. Ad idem ambulans paralyticus. Mar. 2. b. Ioã. 5. b. Ori. s. Roma. 13. Isy. 1. Leui 26. Ambro. 2. d. Abra. 7. Ori. s. ps. 36. ho. 5. Arno. s. ps. 118. Hie. s. Isa. 2. Aug. s. ps. 127. Ambr. s. Luc. 1. Ori. s. num. ho. 12. Gre. s. 1. reg. 6. Hie. s. Isa. 35. Ori. s. Isa. ho. 6.

Transire per tribulationes. Ambulantes filij Israël per siccum in medio maris. Exo. 14. d. 15. c. designant eos, qui baptizantur, & transeunt per tribulationes, non declinates ad dexteram, neq; ad sinistram. Ori. s. Exo. ho. 6.

Pœnitentia. Ambulare tribus diebus in solitudinem. Exo. 5. a. 15. f. Num. 33. a. est tres partes pœnitentiæ implere, vel credere, & confiteri resurrectionem Christi tertio die factam, vel confiteri mysterium trinitatis. Vel mundari ab omni inquinamento carnis, animę, & spiritus. Vel purificare dicta, facta, & cogitata. Ambulans etiam Achab demisso capite, humilitatem designat pœnitentiæ. 3. reg. 21. g. Ad idem facit ambulare cum lugentibus. Eccl'ici. 7. a. Et ambulare tristem coram domino. Malach. 3. d. Iob. 30. d. 2. reg. 15. f. Ier. 41. b. Ester. 4. a. Beda, s. Exo. 5.

Datur ambulare in innocentia. ps. 25. 83. 100. Et simpliciter. Prouer. 2. b. 10. b. 19. a. 28. c. Et in timore Dei. Nee. 5. b. Et ambulat ex præcepto Christi, qui obseruando præcepta ad Deũ per dilectionem tendit. Ioan. 5. b. Aug. s. Ioan. trac. 17.

Prædicare. Imitari bonos. Ambulare in vijs Samuelis, est exercere officium prædicationis. 1. reg. 8. a. Et ambulare in vijs Dauid, est imitari bonos. 4. reg. 22. a. 2. par. 17. a. Perambulant quoq; terram apostoli, & prædicatores docendo verbis, & exẽplis. Zach. 1. c. 6. b. gradiũtur autẽ bene tria, nempe leo significans Christum, & gallus prędicatores, & aries ordinem sacerdotum bonis exemplis gregem instruentium. Prouer. 30. d. Et gradiens rex ante populum, est prębens exempla minoribus. Gre. s. 1. reg. 8. Hiero. s. Zacha. 1. Beda. s. Prouer. 30.

noribus.1.reg.12.a·Sic incedens pontifex ornatus.Exo.39.e.Eccl'ici.45.b.

Ori.s.Luc.ho.31. Ambulare super aspidem,& basiliscum,est superare dæmones.ps.90. Vince.e.hanc

Hie.s.Isa.2. Aug.s.ps.85. Ambulare in lumine vultus Dei, est secũdum doctrinam euangelicam viuere.ps.88. Idẽ ambulare in lumine domini.Isa.2.b.Et ambulare in lumine ecclesiæ.Isa.60.a. Ambulare autem in veritate,est viuere secundum veritatem vitæ,& doctrinæ:& ambulare per Christũ, qui est veritas.3.Ioan.b.ps.85.Ad idem refertur,vt filios lucis ambulare.Ephe.5.b. Viuere sec. euangelium.

Gre.17.mor.15. Ambulans Petrus super aquas. Matth.14.e. fortem in tribulatione aut tentatione designat. Vel designat seipsum, & alios prædicatores calcaturos,aut subiectos habituros potentes,& mundanos ad fidem venientes. Ponitur autem ambulare in medio tribulationis.ps. 22.41.42.133..Et ambulare in igne.Isa.43.a. Danie.3.c. Et ambulare vias asperas.Baruch.4.e. Sed incedunt armati filij Israël per plana, & campestria Hierico.Ios.4.c.Et bellatores à latere dextro,& sinistro regis Dauid.2.reg.16.b. Fortitudo in tribulationibus.

Arno.s.ps.118. Amb.s.ps.118.ser.6. Ambulare in latitudine , est liberum esse ab angusto affectu carnis :aut dilatato corde per charitatem extendi ad cœlestia. ps.118. Et ambulant erecti qui liberati sunt à iugo seruitutis peccati. Leui.26.b.Ambulant autem boni,& non deficiunt:quia perueniunt ad brabium fœlicitatis. Isa.40.g. Et ambulabũt boni in fœlicitate, singuli in calle suo,secundum diuersos gradus fœlicitatis.Ioel.2.d. Tēdere ad

Glos.int.s.Hebræ.6 Incedere vsq; ad interiora velaminis. Hebræ.6. d.est penetrare mysteria intra literam latentia.Et beatitudinem nobis velatam. Penetrare

Hie.s.Ezech.1. Gre.s.Ezec.ho.3.4. Ambulant animalia ante faciem suam.Ezechie.1.c.quum sancti ea,quæ reliquerunt,nullo iam appetitu respiciunt: & in æternis, quæ appetunt sub contemplationis suę oculos boni operis pedem ponunt.Vel ambulant coram facie sua,qui sibi semper pręsentes sunt, & omnia sua considerant:nec aliter sua iudicant,aliter aliena.Gradiebantur autem animalia,vbi erat spiritus impetus: quia semper sancti sequuntur impulsum spiritussancti ad virtutes:& non dæmonis ad vitia. Contempl. Cognitio.

Gre.s.Ezechi.ho.7. Ambulant rotę cum animalibus.Ezech.1.e.quia sacra scriptura sequitur proficientes:& si animal ambulet,hoc est,bene viuendi ordinem quęrat,totum bene viuendi progressum in ea inueniet.

Ambro. de Noe.31 Incedentes retrorsum Sem,& Iaphet. gen.9.d.designant sapientes,qui recordantur præteritorum,& futura prospectant. Sapientes

Ori.s.Roma.6. Ambro.s. Roma.6. Ambulare in nouitate vitę est ꝓficere in ea vita,quam Christus dedit in baptismo,quod est digne ambulare & ambulare in dilectione,& spiritu,aut secundum spiritum. Roma.6. a.8.a.Galat.5.c.6.a.Ephe.4.a.5.a.

Gre.31.mor.18. Ambulant principes super terram. Eccl'tę.10.b. quum multos dignitate virtutum plenos nullus honor erigit,sed summa hic aduersitas velut indignos deorsum premit.

Ambulans Elias in fortitudine cibi ab angelo sibi oblati, virtutem eucharistiæ indicauit.3.reg.19.b. Virtus Euch.

Hie.s.Amos.3. Ambulantes duo pariter,sunt Iudæi,& gentiles in vnam fidem conuenientes. Amos.3.a.

Gre.16.mor.30. Ambulare per viam vinearum.Iob. 24.c. est non declinare à rectitudine fidei & bonorum actuum,quę sunt in ecclesia.

Gre 19.mor.9. &.s. canti.6. Ambulant in tenebris in lumine lucernæ Dei, qui in hac vita viuunt secundum legem Dei.Iob.29.a.Ambulare quoq; tota nocte vsq; ad lucem,videtur designare continuationẽ bonorum operum vsq; ad finem vitæ.1.reg.31.d.2.reg.2.g. Progreditur autem sponsa sicut aurora consurgens,Canti.6.d.quando membra ecclesiæ relinquentia peccatorũ tenebras, ad lucem iustitiæ transire desiderant. Viuere secundum Dei.

Geor. vene. canti.1. to.6.cap.15. Ambulat homo cum animalibus extimatiua phantasia,& cogitatiua,quibus vtitur in iuuentute:qua ætate mundi,quę cœpit à diluuio,animalia concessa sunt in cibum,& animalium sacrificium est indictum. Gen.9.a.

Hie.s.ps.22.. Gre.16.mor.29. Ambulat in medio vmbrę mortis,qui per huius seculi obscuritates peccata, & ignorantias graditur.ps.22.Ambulant autem in tenebris quasi in luce. Iob.24.c. qui sic sunt læti in præsenti cæcitate,ac si iam æternæ patriæ luce perfruerentur. De ambulantibus in tenebris,aut in cæcitate in malum,agitur.ps.81.Isa.9.a.50.d.59.b.Sopho.1.d.1.Ioan.2.b. Male viuere.

Gre.13.mor.14. Ambulant per semitam,per quam non reuertentur,viuentes in hac vita.Iob.16.d.Sic dicitur aliquis gradi super humum.Deut.6.b.12.a.Idem ambulare fiducialiter in via. Prouer. 3.c.Ad idem referri possunt.Gen.33.c.2.reg.16.c.4.reg.2.b. Tobi.5.a.Eccl'tę. 10.a.Sapi.15.d. Isa.26.b.Luc.24.b. Viuere in hac

Ricar.de.S.Victo.de securi.conscien.39. Deambulat in aula regis Babylonis,vt Nabuchodonosor. Dani.4.f.ille,quẽ conscientia dum remordet,inquietat:quem de ficta humilitate sua conscientia accusando fatigat. Inquietudo tiæ.

Gre.21.mor.4.7. Ambr.de instit. vir. &.s.ps.118.ser.7. Gressus hominis dici possunt desideria hominis.Iob.31.a.Et gressus filiæ principis.Canti.7.a.sunt opera virginis:& profectus meritorum ecclesię. Et in vniuersum gressus sunt opera:quæ quum sunt bona,diriguntur à domino: quum mala,reguntur à diabolo. De his. Desideria. Opera

Iob.14

ısus.
Iob.14.d.18.b.ps.36.72.118.139.prouer.4.b.d.5.a.Isa.59.b.Iere.10.d.Hebrę.12.d.Et gressus perficiendi, sunt ipsi sensus.ps.16.
Ori.s.ps.36 ho.4. Hie.s.ps.16.

rpe lucrum.
Ambulat animal sup manus. Leui.11.d.quũ quis turpis lucri causa alicui man' imponit. Isy.s.Leui.11.

uti euangelijs.
Ambulans volucris super quatuor pedes. Leui.11.d.g.designat eos, qui abutuntur euãgelijs luxuriose viuendo, & pro suis voluptatibus prædicando. Isy.s.Leui.11.

cifer inter angelos.
Ambulasse dicitur Lucifer in medio lapidum ignitorum. Ezec.28.d. quia fuit inter angelos ante lapsum. Glo.ordi.s.Ezec.28

ãsgredi mãdata.
Ambulare ex aduerso Dei. Leui.26.d.est agere contra mandata Dei. Et qui sic ambulat, dicuntur ambulare cum operantibus iniquitatẽ. Iob.34.a. Et ambulare extento collo. Isa.3.c.est superbire contra Deum. Isy.s.Leui.26.

ıari. ıperbi.
Ambulant in vacuũ, aut in vanitate, qui laborant in acquirendis diuitijs, quas relicturi sunt, nil boni ante iustum iudicem afferentes. Iob.6.c.31.a.Iere.2.a.Dani.4.g. Et ambulant impij in circuitu.ps.11.quum creaturas præter Deum amantes modò feruntur in hoc, modo in illud: nec vnq; ad fœlicitatem perueniunt. Dicuntur etiam hi ambulare secundũ hominem.1.Cor.3.a.Ephe.2.a. Et ambulare secundum carnem.2.Cor.10.a. Dicitur etiam ambulare in mirabilibus super se.ps.130.qui in his, ad quę est ineptus, videri idoneus cõatur. Et ambulare in stolis. Marc.12.d.Luc.20.g.
Gre.7.mor.17. Hie.s.ps.11. Bern. de diligendo Deo. Gre.28.mor.11. Ricar.de.s.victo de vitio muta.5.

mitari.
Ambulare in vijs patris, aut alterius, est imitari siue in bonum siue in malum, secundum eum, quem imitatur: vt ambulare in vijs Ieroboam, est eius vitia, & idololatriam sectari.3.reg.15.a.e.16.d.4.reg.16.a. Et ambulant in vijs Samariæ, & Sodomæ, qui earum sequuntur vitia. Ezechie.16.f. Hie s.Ezech.16.

Carere bonis operibus.
Ambulare sine vestimento, est carere bonis operibus, & malis abundare. Iob.24.b. Et nudum, & discalciatum incedere designat ignominiam peccati. Isa.20.b. Gre.16.mor.25. Hie.s.Isa.20.

Sequi sua desideria.
Ambulat in vijs cordis sui, qui sua sequitur desideria. Eccl'tę.11.d.Iere.23.d.Ezech.16.f.2.pet.2.b.3.a.Colos.2.d.Iudæ.f. Et ambulant in lumine ignis sui, & in flammis quas succẽderunt, qui sequuntur peccata sua, propter quæ punientur in inferno. Isa.50.d. Ambulare etiam in suo igne, est sectari libidinem. Et ambulare super pennas. Pro.6.d. Et incedẽtes filiæ Sion composito gradu. Isa.3.c. sunt habentes motus animi non viriles.
Hie.s.Isa.50. Amb.de pœni.14. Hie.s.Isa.5.

Sequi viam latam.
Ambulant super latitudinem terræ, qui sequuntur viam latam, quę ducit ad inferos. Sic dicitur de Chaldęis. Haba.1.b. Hie.s.Haba.1.

Sequi sensus.
Graditur prope domum meretricis, qui sequitur exteriores sensus. Pro.7.b. Amb.de Cain.4.

Peccare.
Perambulant in delictis suis homines subiecti dæmonibus.ps.67.Ephe.2.a. qui & viã durissimam ambulare dicuntur. Iudi.2.d. Et vias difficiles. Sapie.5.b. Et ambulat in maculis rectis. Iob.18.b. qui sic implicantur peccatis, vt nequeant se expedire, quin vitantes vnum peccatum, in aliud incidant. Gradiuntur etiam mali in via non bona. Isa.65.a. Et itinere non trito, quum non sequuntur viam regiam. Iere.18.b. Gre.18.mor.4.

Curiosi.
Perambulant semitas maris, qui curiosi sunt in rebus mundanis.ps.8. Aug.s.ps.8.

Sectari Hæreticos
Ambulare post Deos alienos, est errores hęreticorum sequi. Ier.7.b.Ezech.20.c. Ambulare etiam post vanitatem, est idola, & errores sectari. Iere.2.a.e. Et ambulat vnusquisq; in nomine Dei sui, quum proprios sequuntur, & defendunt errores. Mich.4.c. Et in voluptatibus Amri, & Achab ambulat, qui hæreticorum sequitur dogmata. Mich.6.d. De his dicitur tibi. Pro.1.b. Fili mi, ne ambules cum eis. Hier.s.Iere.7. &.s Mich.4.7.

Fraudes hęreticorũ
Ambulare in astutia, est hęreticorum, atq; hypocritarum.2.Cor.4.a. qui & non recte ambulare dicuntur.2.par.21.d. Et fraudulenter. Pro.11.b.20.c.Eccl'ici.13.c.Iere.6.g.9.b. Ambulant vulpes in monte Sion.thre.5.d.hoc est, hęretici in ecclesia: vel dęmones, & hæreses in anima. Glo. inter.s.thre.5

Fundamentum veritatis.
Incedere dicitur, qui in seipso nititur, non indigens alterius auxilio. Qua ratione idola dicuntur incedere non valere. Iere.10.a. Quia errores hęreticorum non valent inniti in se ipsis: cum sint sine veritatis fundamento: sed extraneo indigent auxilio, vt saltem vera esse videantur. Hie.s.Iere.10.

Antichristus.
Incedens fœliciter quartum, nempe stultus in sublime eleuatus. Pro.30.d. designat Antichristum, qui ad tempus prosperabitur: non tamen bene incedet, licet fœliciter. Beda.s.Prou.30.

Defensio vitiorum.
Non incedit spiraculum inter squamas Leuiathan. Iob.41.b. quum non est locus inspirationibus spiritussancti in mentibus superborum, & hęreticorum mutuo se defendentium. Gradi postulans Esau cum Iacob.gen.33.c. designat malos inuitantes bonos ad sua vitia. Gre.33.mo.33.

Fraudes Diaboli. Seruire ventri.
Graditur serpens super pectus. Gen.3.c.Leui.11.g. quum diabolus intus in pectore venena, & fraudes reuoluit. Et quum sit rationalis, semper tamen graui fatuitate premit. Gradi etiam super pectus, est gulæ ac ventri seruire, terrenisq; rebus insistere. Et voluptas graditur super pectus, quando irascibilis mouetur contra ea, quę impediunt voluptatem. Et supra ventrem: quia in ventre, & inguine maxime regnat concupiscentia voluptatis. Dicitur autẽ gradi, quia appetitus est inquietus. Graditur etiam serpens super pectus: quia diabolus
Amb.de fuga seculi 7.& depara.15. Ruper.5.s.gen.18. Philo.2 allego. Rup.2.de victo.verbi Dei.15.

bolus contra intentionem suam, semper bonum Dei circa electos, dum impedire nititur, magis expedit.

Glos. ordi. s. 2. reg 5. Gradiens sonitus clamoris in cacumine pyrorum. 2. reg. 5. d. Designat prædicationē Christi super celsitudinem sanctorum. Prædicatio.

Gre. 2. mor. 22. 32. Perambulasse terram dicitur Sathan. Iob. 1. b. 2. a. quia ante incarnationem nullum hominem inuenit, qui sibi plene restiterit, vel quia quē tentat, nequaq̃; mox deserit: sed vbi molle cor inuenerit, ibi pedem miserę persuasionis figit: vt immorando actionis prauæ vestigia imprimat, & ex suę iniquitatis similitudine, quos valet reprobos reddat. Solicitudo.

Lyra. s. Ioelem. 2. Ambulare dicuntur hostes singuli per vias suas, quum dæmones sine impedimento nocent malis. Ioel. 2. b. Et quum ministri Antichristi prosperabuntur. Libertas.

Hie. s. Ezec. 42. Deambulatoria inter columnas cedrinas domus Salomonis. 3. re. 7. a. Aut etiam templi, quæ erant decem cubitorum. Ezech. 42. a. designant ambulandum esse sacerdotibus in obseruantia legis.

Amens, quære stultus.

Amethistus.

Plin. 37. nat. his. 9. AMethistus lapis preciosus ad vini colorē accedens, & in violam desinēs cum quodam fulgore purpureo, gratus aspectui: ferturq; resistere ebrietati, vnde & nomē habet: fœcundat steriles, & veneni malitiam cohibet. Ponebatur tertio loco in tertio ordine rationalis. Exo. 28. c. 39. c. Erat etiam duodecimum fundamentum in noua ciuitate Hierusalem. Apoc. 21. f. designare potest victoriam, si eius vires considerentur. Victoria.

Geo. venet. canti. 3. to. 8. cap. 3.

Amicus, quære Amare.

Amicire, Amictus, uide Vestimentum.

Aminadab.

AMinadab. i. populus spontaneus, siue populus vouens, aut populi princeps: filius Aram de tribu Iuda. Exo. 6. d.

Gre. s. 1. reg. 7. Alius, qui potius dicitur Abinadab. i. pater spontaneus, in cuius domum translata fuit arca domini in Gabaa. 1. reg. 7. a. designat eos, qui libenti animo se offerunt ad obsequium Dei, & salutem proximorum: hilarem enim datorem diligit Deus. 2. Cor. 9. b. designat etiā Abraham, & antiquos patres, à quibus venit arca Dei ad nouam legem. 2. reg. 6. a. Prompti quiuis Dei.

Gre. s. 1. reg. 16. Fuit alius Aminadab, seu Abinadab filius Issai frater Dauid: qui reiectus est, ne esset rex. 1. reg. 16. b. Designat virum vrbanum, quem non eligit dominus in regem: quia non vult in prelatis solicitudinem rerum terrenarum, sed animarum. Vir vrbanus.

Ambr. de virgi. 3. Gre. s. canti. 6. Aminadab auriga currus sponsæ. Canti. 6. d. designat Christum, qui est spontaneus populi sui: quia spontanea charitate ad saluandum populum suum descendit. Christus.

Amittere, Perdere.

AMittere, vt nunc sufficit, idem est, quod perdere, quod quispiam habebat. Raram habet allegoriam.

Ori. s. Leui. ho. 4. Perdita res dici potest sensus extraneus scripturę datus. Leui. 6. a. Hęretici inueniunt perditionem, aut rem perditam, quum afferunt autoritates scripturę praue intellectas ad suas hæreses defendendas. Sensus extra.

Hie. s. Eze. 28. Perdidit Lucifer sapientiam in pulchritudine sua. Ezech. 28. c. quia dum plus voluit esse, q̃; cōditus erat: & plus sapere, q̃; à Deo acceperat: etiam id perdidit, quod habebat: & pro pulchritudine, & doctrina, deformitas eum, & stultitia possedit.

Beda. s. Prouer. 25. Amittere pallium in die frigoris. Prouerb. 25. c. est apparere nudum bonis operibus in die iudicij.

Beda. s. Pro. 23. Amittere gubernaculum. Prouer. 23. d. est perdere studium solicitudinis & gubernaculum rationis.

Glo. ordi. s. Lucā. 15. Perdere ouem, aut drachmā, dicitur, quum aliquis homo peccat, & perit à grege domini separatus ab ecclesia. Luc. 15. a. b. Et grex perditus dicitur populus Dei. Ier. 50. a. 51. c. thre. 1. f. Sopho. 1. a. Christus autem dicitur non perdere quenquam ex suis: quia qui prędestinati sunt, non peribunt. Ioā. 6. d. 18. b. Dicitur autem peccator vas perditum. ps. 30. Deut. 28. d. Isa. 17. d. Perdere animam bene fit, quum quis perdit vitam corporis pro vita spirituali animæ: quod proprie non est perdere sed inuenire. Male autem perditur anima, quū quis pro vita, aut salute corporis perdit vitam animæ, & in mortem æternam gehennę detruditur. De his Eccl'ci. 20. c. Matth. 10. d. 16. d. Marc. 8. d. Luc. 6. b. 9. c. Ioan. 12. d. Dicitur autem perdere multa bona, qui in vno peccauerit: quia perdit vitam æternam. Eccl'tę. 9. d. 2. Ioan. c. Separatio. Peccator.

Aug. s. Ioā. trac. 51.

Glos. int. s. Ezec. 36. Non amittit gentem suam ecclesia, quum non pereunt per peccatum fideles. Ezec. 36. d.

Glo. int. s. Eccl. 29. Perdere pecuniam propter fratrem & amicum, non est perdere: sed si abscondatur, tunc perditur

perditur. Eccl'ici.29.b.

Ammon.

AMmon filius Lot eiusq; filiæ: qui Hebraicè dicitur Benāmi, quod interpretatur filius populi mei: fuit pater filiorum Ammon, quæ prouincia nunc dicitur Philadelphia. Gen. 19.g. Num.22.a. Deut.23.a.1.reg.13.a.2.reg.10.b.11.a. Nee.13.a.ps.82. Ezech.25.a. Amos.1.d. Sopho.2.b. Vt dicitur filius Lot, hoc est declinationis, & genitus est in spelunca, in ebrietate, & incestu, designat hæreticos, quibus hæc omnia congruunt: qui ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis.

Hæretici. — Hie f. Ezechi. 25.& f. Sopho.2.

Designat etiam Ammon, seu filij Ammon schismaticos, qui dicuntur secuisse pręgnantes Galaad. Amos.1.d.

Schismatici. — Hie f. Amos.1.

Significant etiam filij Ammon sensus carnales: qui non intrant, nec admittuntur in ecclesiam Dei. Deut.23.a.

Sensus Carnales. — Ori. f. gen. ho.5.

Ammon, vt interpretatur populus męroris, & affligebat populū Israel, designare potest infideles ex Iudæis, qui affligebant fideles. Vel designant dæmones, à quibus omnibus liberat Iephte, hoc est, Christus. Iudi.11.a.ps.82.

Infideles Iudæi. Dæmones. — Augus. quæst. in Iudi.49.&.f.ps.82.

Ammonites, hoc est, populus męroris, designat gulam, quę videt̃ suadere læta, sed in cōdemnatione inuenietur męroris plena. Quæ est populus, propter multas solicitudines, & quia includit vitia sequentia ipsam gulam, & malorū operū frequentiam. 1.reg.11.a. 14.g.

Gula. — Gre. f. 1.reg.11.14.

Amnis, quære Fluuius.

Amnon.

AMnon, idest fidelis, aut verax, siue nutricius, aut pędagogus, aut matris filius: fuit primogenitus Dauid ex Achinoam, occisus ab Absalone propter stuprum Thamar sororis eius. 2.reg.3.a.13.a.e.1.par.3.a. Designat diabolum corrumpentem animas.

Diabolus. — Lyra. f. 2. reg.13.

Amon.

AMon, vt interpretatur multitudo seu populi, sumitur pro Alexandria. Nahum.3.b. Et designat ecclesiam, quæ habitat in fluminibus propter baptismū, & dona spiritussancti, & sacram doctrinam.

Ecclesia. — Hie. f. Nahum.3.

Amon filius Manasse, interpretat̃ fides: fuit rex Iuda malus: qui occisus est à seruis suis in domo sua, relicto filio Iosia. 4.reg.21.d. Sopho.1.a. Matt.1.b.

Hie. f. Sopho.1.

Amona.

AMona, idest, numerans, siue præparans, aut multitudo eius: nomen ciuitatis, in qua sepelitur multitudo Gog, quæ & Polyandriō dicitur, hoc est, sepulcrum plurimæ multitudinis: designat puritatem futuram in ecclesia exclusis omnibus hæreticis, & prauis hominibus. Ezechie.39.d.

Hie. f. Ezech.39.

Amorrhæus.

AMorrhæus, idest, amarus, aut rebellis, vel loquax: nomen populi, qui destructus est à filijs Israel.

Amorrhæus existens in terra, designare potest peccatores existentes in hoc mundo: qui sunt amari bonis: qui etiā sunt loquentes, & extranei: quia mali non habent nisi verba. Gen. 15.d.48.d. Num.13.d.21.c. Iosu.10.a.11.a. Iudi.1.g.11.d.ps.134.135. Ezec.16.a. Amos.2.c. Dęmones etiam dicuntur Amorrhęi, qui contendunt habitare cum filijs Israel. Et dicitur diabolus Amorrhęus, hoc est, multo sermone celebratus. Et pater Hierusalem, hoc est, animæ peccatricis, cuius nomen in toto orbe famosum est. Et idem est amarus, & loquens. Quæ etiam dici possunt de hæresiarcha.

Peccatores. Dæmones. Hæresiarcha. — Ori. f. nū. ho. 12.& f. Iosu. ho.14.24. Aug. f. ps.134. Hie. f. Ezechie.16.& f. Amos.2.

Amorrhæi etiam, hoc est, loquentes, dici possunt discipuli sophistarum: qui nil norunt, nisi loquacitatem.

Discipuli sophistarū. — Philo.2.alleg.

Amos.

AMos.i. fortis, aut robustus, pater Isaię.i. salutis domini: per quem designatur, eos, qui saluantur, fortes esse debere in Deo. Isa.1.a.

Amos.i. populus auulsus: propheta de Thecue, vnus è duodecim. Prophetauit contra Israel, designans suo nomine auulsionem populi à Deo per cultum vitulorum ab Ieroboā factorum, vel designauit auulsionem decem tribuum à domo Dauid, Amos.1.a.

Apostasia. — Hie. f. Amos.1.

Amphora.

AMphora est vas vinarium, & etiam aquarium, cuius forma thesseraria fuit, & in ceruicem gracilescens: dicebatur continere sextarios duo de quadraginta.

Cato.

Amphora vini, quam attulit Anna cum Samuele in templum. 1. reg.1.d. designat inten-

Intentio charitatis. — Gre. f. 1.reg.1.

tionem charitatis erga proximum: cui non seruit quis pro temporalibus: sed solum ipsi spiritaliter prodesse cupiens.

Hie.s.Zach.5. Gre.14.mo.26. Amphora, quę eleuata est inter cœlum, & terram. Zach.5.c. designare dicitur ibi iniquitatem. Sed potest etiam gulam designare, quæ multa cõplectitur intra se vitia, quum eis dat locum: vt autem habet os latum, est auaritia, quæ os cordis in ambitu apertum tenet. Designat etiam complementum iniquitatis Iudæorum; qui impleuerunt mensuram patrum suorum occidendo Christum. Rup.s.Zacha.5. Iniquitas. Gula. Auaritia.

Ori.s.Matth.ho.35. Amphora aquæ, seu lagena. Marc.14.b. Luc.22.a. designat legem Mosis: quæ in corporalibus historijs aquam spiritalis intellectus continet. Lex Mosis.

Amplecti, Amplexari, Circumplecti, Complecti, Amplexus.

Amplectitur quis alium, quando eum brachijs circũplicat: estq; signum amoris siue in bonum siue in malum. Iudi.19.a. Proue.7.c. acto.20.c.

Ori.s.canti. ho.1.23. Gre.s.canti.2. Amplecti non competit Deo, nisi secũdum metaphoram, est autem spiritalis amplexus Dei erga animam, quum eam instruit de secretis diuinorum: & eam protegit, fortiter apprehendens, ac per amorem sibi copulans. Canti.2.b.3.b.8.a. Isa.5.g. Idem designauit Iesus complectens pueros. Marc.9.e.10.b. Amor Dei erga fideles.

Amb.de Ioseph.12. Amplexans Ioseph Beniamin designauit Christum suscipientẽ Paulũ ad fidẽ. Gen.45.d.

Circumplectens Iacob duos filios Ioseph. Gen.48.b. designare potest Deum patrem suscipientem vtrumq; populum à filio redemptum, & sibi oblatum. Deus pater.

Arno. Hie.& Aug. s.ps.47. Complecti Sion est duo testamenta tanq̃; duo vbera ecclesiæ amplecti, vel ipsam ecclesiam cum charitate defendere, vel imitari bonos, qui sunt in ecclesia. ps.47. Amplecti duo testamenta.

Gre.16.mo.24. Amplexari lapides est ad sanctorum martyrum protectionem confugere. Iob.24 a. Confugere ad martyres.

Hie.s.Ecclesiaste.3. Amplexandi tempus. Ecclꝭtę.3.a. est, quum quis vacat sapientię, & contẽplationi, quod clarius dicitur amplexari sapientiam. Prouer.4.b. Ecclꝭici.4.b. Tempus autem abstinẽdi ab amplexibus, est curæ corporis intendere. Vacare contemplationi.

Lyra.s.gene.33. Amplexans Esau Iacob designat superbos, qui solũ cum humilibus pacificẽ viuere possunt. Gen.33.a. Nam inter superbos semper sunt iurgia. Superbi.

Augu.s.ps.118.contio.16. Circumplectuntur nos funes peccatorum. ps.118. quum vndiq; tentationibus, & impedimentis bene operandi irretimur. Impedimenta bene operandi.

Glos.inte.s.thre.4. Rup.s.Iere.83. Amplexari stercora. thre.4.a. est vanam huius mundi pompam appetere. Et etiam historicam legis traditionem sequi spiritali intelligentia neglecta: vt accidit Iudæis: qui suas sequuntur traditiones. Appetere mundum. Sequi literam.

Hie.s.Nahum.1. Complectentes se inuicem spinę. Nahum.1.c. designãt fœdera hęreticorum mutuò se defendentium: sed cum molestia, qualis est amplexus spinarum. Fœdera hæreticorum.

Glo.ordi.s.Ecclesiasti.30. Complectens virginem spado, & suspirãs Eccl.ici.30. d. dicitur, quũ quis appetit, quod habere non potest. Et sicut spado inutilis est ad generandum, ita adoratio idoli inutilis est adoranti. Appetitus impossibilium.

Amplificare, quære Latitudo.

Amputare, uide Abscindere.

Amram.

Beda.s.Exod.6. Amram, idest, populus excelsus, vel manipulus eorum: pater Mosis, & Aaron. Exo.6.c. designare potest Christum, qui principium est legis & sacerdotij. Christus.

Amraphel.

Glosa.ord.s.gen.14 Amraphel, idest, loquens ruinam, aut loquens occultum, vel loquens iudicium, vel dixit, vt caderet: rex Sennaar, qui venit cõtra regem Sodomorum. Gen.14.a. vt fuit rex Sennaar, hoc est, excussionis dentium, vel fœtoris. Designat hæreticos, qui suo fœtore simplices perdunt. Hæretici.

Amri.

Amri. i. amarus, vel loquens, siue exaltatio: pater Zachur. Nee.3.a.

Hie.s.Mich.6. Amri autem per Ain interpretatur manipulus, vel dominiũ siue populus rebellis, vel amarus: cum esset princeps militię super Israel, cõstitutus est rex, fuitq; pater Achab, & idololatra. 3.reg.16.d. 2.par.22.a. Mich.6.d. Typus esse potest hęresiarcharum. Hæresiarchæ.

Amygdalus.

Pli.16.nat.histo.26. Amygdalus arbor primo florens, proferẽs nuces lõgas, quasdã dulces, quasdã amaras: quæ facile fructum perdit, si fiat austrinũ cœlum, aut nubilum. Prouentũ arboreorum fructuum

fructuum prænunciat, & postrema omnium amittit folia, æstatem ferens diutisime saluo virore frondium.

Eminentia sacerdotij. — Philo 3. de vita Mosis. Greg. nyssē. de vita Mosis.

Amygdalus prima florēs, & diu perdurans, eminētiam, & durationem sacerdotij designauit. Num. 17. c. Fructus foris asper, intus dulcis, vitā sacerdotum foris asperam, intus Deo gratam esse debere indicat.

Canescens homo. Primordia ecclesiæ. — Hie. s. Ecclesiast. 12. Gre. 31. mo. 20.

Amygdalus florēs. Eccl'ṛę. 12. b. canescentem hominem designare videtur: vel certe designat primordia ecclesiæ florentis per prædicationem.

Sensus sacræ scripturæ — Aug. ser. 99.

In amygdalo, seu nuce primus cortex amarus, literam legis designat amaram, quę carnis circuncisionem prædicat. Secundus cortex moralem doctrinam, quæ corpus castigat: tertio loco est medulla, mysteriorum videlicet sapientia, & scientia.

Prælati. — Glosa. or. s. gen. 30.

Amygdalmæ virgę, quas posuit Iacob in canalibus. Gen. 30. f. designant ordinem prælatorum, qui debent esse in exēplum minoribus. Et producunt amygdala, hoc est, nuces lōgas, fructum videlicet, qui permaneat in vitam æternam. Gen. 43. c. Num. 17. c. possumus autem referre frondes ad verba doctrinæ, flores ad exempla vitę, summum fructum ad orationis effectum. Eccl'ṛę. 12. b.

Amyra.

Orige. s. canti. ho. 3.

Inuocantes Deum sine operibus.

AMyra est arbor non myrrha: cuius talis fertur esse natura, vt habeat odorem quidem suauem: fructum vero nullum. Designat eos, qui inuocant nomen domini, nec habent fructum operum.

Ana.

Lyra. s. gene. 36.

Monachi.

ANa. i. respondens, vel cātans, siue affligēs, vel pauper, vel donatus mihi: filius Sebeon, qui inuenit aquas calidas in solitudine. Gen. 36. c. designare potest monachos donatos Deo: qui in solitudine pascuntur pane lachrymarum, vt aquis calidis.

Ananeel.

Gre. 25. mor. 11. Rup. s. Zach. 14.

Christus.

ANaneel, seu Hananeel, idest gratia Dei, turris Hierusalem, designans ciuitatem Dei initium habere à gratia Dei. Iere. 31. g. Designat etiam ipsum Christum: & turris Ananeel est sacra scriptura. Zach. 14. c.

Anaglyphon, uide sculpere.

Ananias.

ANanias, idest nubes domini, aut diuinatio dñi: fuerunt multi huius nominis. To. 5. c. Iere. 28. a. Dani. 1. d. 1. Mach. 2. f. acto. 5. a. 9. a.

Anathema.

ANathema idem est, quod separatum, & velut execrandum, quum scribitur. ἀνάθεμα. Nam quum scribitur per. η. significat donaria, quæ templis dicata suspenduntur in parietibus, & tectis.

Alienati à Deo. — Hie. s. Zach. 14.

Anathema, vt dicit aliquid execrandum, significat eos, qui alienati sunt à Deo. Num. 21. a. Deut. 7. d. 13. d. Zach. 14. c. Malach. 4. b. Marc. 14 g. Roma. 9. a. 2. Cor. 12. a. 16. b. Gala. 1. b. Ad hoc anathema pertinet excommunicatio, quæ fit ab ecclesia.

Conuersatio secularis. — Ori. s. Iosu. ho. 7.

Est etiam anathema conuersatio secularis, cæteraq; mundana: quæ non sunt introducenda, neq; immiscenda cum moribus ecclesiæ, aut religionis. Ideo perijt, qui tulit de anathemate Hierico. Iosu. 6. c. 7. b. Et Hiel, qui reconstruxit Hierico, quæ erat sub anathemate, perdidit filios primogenitum, & nouissimum. 3. reg. 16. g.

Lyra. s. Iudith. 16.

Anathema autem, vt donarium obtulit Iudith conopeum, & arma Holophernis, vt suspenderentur in templo. Iudith. 16. d. Anathemata autem hoc modo sunt omnes, qui consecrantur Deo, vt iam non vltra descendant in prophanos vsus. Et docemur attribuere Deo victoriam de carne, mundo, & diabolo.

Anathoth.

Populus Iudęorum. — Ori. s. Iere. ho. 8. Hie. s. Iere. 11.

ANathoth. i. responsio, siue canticum: aut afflictio, siue paupertas, & secundum Origenē, obedietia: nomē ciuitatis in tribu Beiamin, vnde Ieremias erat. Iere. 11. d. 29. f. 3: reg. 3. d. Designat populum Iudęorum, qui positi erant sub obedientia legis: qui quærebant animā Christi, sicut viri Anathoth animam Ieremię.

Hie. s. Iere. 32.

In Anathoth emit agrum Ieremias, designans ibi emendum esse agrum vbi obedientia, & virtus versantur. Iere. 32. b.

Anceps, quære dubitare.

Anchora.

ANchora ferreum instrumentum, quod figitur in arena intra mare ad firmandam nauē, ne pellatur à vento: ponitur metaphoricè pro spe. Hebrę.6.d. Habentes propositā spē, quam sicut anchoram habemus &c.

Anchorę quatuor, virrtutes cardinales designare possunt. acto27.e.

Ancilla.

Amb. 1. de Abra. 4. & 2. de Abra. 10. Ori. s. Matth ho. 35. Isy. s. Leui. 19. Gre. 14. mor. 25.

Synagoga. Gentiles. Leuitarum animę.

ANcilla dicitur mulier ad seruitium deputata, etiam coacta.

Ancilla interdum dicitur synagoga, quæ seruit sub lege. gene. 16.a.21.b. Exo.23.b. Leui.19.d. ps.122. Tob.3.b. gala.4.c. Et ancilla prima, quę fecit negare Petrum, designat synagogam Iudęorum: secunda vero gentiles cogentes etiam negare fidem Christi. Matth.26.g. Marc.14.g. Luc.22.f. Ioan.18.c. Ancillæ etiam dicuntur Leuitarū animę ad secreta tabernaculi, quasi ad interiora cubiculi familiarius seruientes. Hi sunt ancillę, quæ alienum habuerunt Iob, hoc est Christum. Iob.19.b.

Gre s. 1. reg. 1. Aug. s. ps. 122.

Ecclesia. Contemplatiui.

Ancillam Eli se dicit Anna, designans ecclesiam quæ verbum euangelicum ministrat Iudęis. Designat etiam contemplatiuos: qui debent carnaliū reprehensionibus humiliter satisfacere. 1.reg.1.c. Ruth.3.b. 2.reg.14.b. Iudith.11.c. ps.122.

Arno. s. ps. 115.

Virgo Maria.

Ancilla Dei dicitur virgo Maria. Luc.1.d. Et in nonnullis alijs locis pro eadem accipi potest. vt. ps.85.115. 1.reg.25.d.g. Ester.14.d.

Hie. s. Iob. 40. & s. Ioel. 2. Gre. 17. mo. 14. Beda. s. Pro. 9. Gre. s. 1. reg. 8. Hie. s. Eccl'ten. 2. Gre. s. 1. reg. 3.

Animæ sanctæ. Animæ peccatrices. Mali.

Ancillę etiam dicuntur animæ sanctæ. Iob.40.d. Et ancillę sapientię, sunt animæ apostolorum, & prædicatorum. pro 9.a. Ioel.2.g. acto.2.c. Ancillę quoq; dicuntur animæ in peccato existentes, quæ peccato seruiunt. gen.16.a.20.d.21.b. Exo.23.b. ps.122. Et demum mali sunt ancillę, quę suo exemplo velut pariunt alios in malo. 1.reg.8.c.1. Mach.2.a. Ita dicuntur ancillę animę, quę adhuc corpori, terręq; sunt deditę. Eccl'tę.2.a. Et subditus superbus, & cōtemptor prælati. Et homines abiecti sunt ancillę. Isa.24.a.

Ori. s. gen. ho. 7.

Caro.

Ancilla pręterea dicitur caro, quæ cogitur spiritui seruire, contra quem interdum rebellat: vt Agar cōtra dominā suā. gen.16.a.21.b. deut.15.d. pro.30.d. Nahum.2.b.

Beda. s. Prouer. 31.

Timor seruilis.

Potest etiam ancilla designare timorem seruilem, qui eijciēdus est foras: & animas, quæ adhuc timore seruiunt. Pro.31.c.

Basi. & Arn. s. ps. 115.

Disciplina.

Ancillæ Dei filius dicitur homo, qui natura est seruus Dei. ps.115. Disciplina quoq; dicitur ancilla Dei: cuius filij sunt eam seruantes. Sapi.9.a.

Glos. ord. s. gen. 16.

Vetus testamentum.

Ancilla præterea dicitur vetus testamentū in seruitutē generās. gen.16.a.21.b. Galat.4.c.

Gre. 33. mor. 21.

Imbecilles. Plebs subiecta. Pro tēporalibus seruientes.

Ancillæ etiam dicūtur imbecilles, & plebs subiecta: ac etiam pro tēporalibus seruiētes: & minus robusti in operibus misericordiæ. Gen.24.d.29.c.30.a.32.b. Exo.11.a.20.c.21.c. 1.re.8.c. 2.reg.6.d. Nee.2.f. Iudith.12.d. Ester.4.d. Iob.40.d. Isa.14.a. Ex his tñ ancillis interdū eriguntur prædicatores: quia infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.

Philo. de Cherubim. Cle. Alex. 1. stro.

Encyclicæ disciplinæ.

Ancilla Agar significare potest encyclicas disciplinas, quæ debent ministrare virtuti. Ideo ancilla datur in manibus Saræ: quia Sara, hoc est virtus debet dominari, & disciplina secularis illi obedire. Gen.16.a.

Geor. venet. canti. 2 ton. 7. cap. 3.

Ancilla etiam Abrahę dici potest voluptas, seu complacentia, quam Deus habuit in productione creaturarum, secundum q etiam dicit: Delicię meę esse cum filijs hominū: & inde natus est Ismael, hoc est, Lucifer.

Orig. s. gen. ho. 6.

Sectæ philosophorum.

Ancillæ Abimelech designare possunt philosophorum sectas, quæ traduntur Abrahæ, hoc est, theologo; vt eas veritati diuinę subijciat. gen.20.d. Pro eisdē sumi potest 2.reg.17.d. prouer.9.a.27.d.31.b. Nahum.2.b. Idem designare possunt ancillę traditę Iacob. gen.29.e.f.

Geor. venet. cāti. 2. ton. 7. ca. 5. Ricar. de s. victo. de 12. patriar. 5. Rup. 7. gene. 30.

Potentiæ inferiores. Seruientes timore. Hæretici.

Ancillæ Rachelis, & Liæ designant potentias inferiores deseruientes potentijs superioribus vel ad contemplandum, vel ad operandum: & ancilla quidē Rachelis, hoc est, rationis est imaginatio: ancilla verò Lię, hoc est, affectionis est sensualitas. gen.30. Designāt etiam seruientes ex timore Deo: vel hæreticos.

Beda. s. Exo. 2.

Prophetia.

Vna ex famulabus filiæ Pharaonis, quæ descendit ad tollendū Mosen. Exo.2.a. designat prophetiā ipsorū prophetarū nunciantiū Chr̄m descensurum ad assumptionē carnis.

Am. 2. de Abrahā 10

Versutia.

Ancilla contemnens dominam suam, dici potest versutia. Gen.16.a.

Glos. inter. s. Ecclesiasti. 41.

Ancilla alieni viri non scrutanda. Eccl'ici.41.d. Non dandus locus hæresibus.

Andreas.

Glos. ord. s. Mat. 4.

Doctores.

ANdreas frater Simonis Petri, primus vocatus ad apostolatum. Matt.4.c.10.a. Marc.3.d. Luc.6.c. Ioan.1 f.6.a.12.d. Interpretatur virilis: quod conuenit doctoribus.

Aner.

Phil. de migra. Abrahæ.

ANer, seu Aunan interpretatur responsio, aut canticum lucernę, aut affligens lucerna, vel iuxta Philonem, oculi: fuit socius Abrahę in bello Sodomorum: per quod designatur, oculatū proficere cum sapientibus. Gen.14.b.

¶ ANETHVM.

Anethum

Ceremoniæ.

ANethũ est herba sesquicubitali ꝓceritate assurgẽs, caule ramoso, folijs exilibus, semine ĩ morẽ feniculi ad cõdimẽta ciborũ apto: designare potest ceremõias, q̃ sunt velut cõdimẽta rerũ spũaliũ: quarũ curã maxime gerebãt Pharisęi, maiora legis negligẽtes. Mat.23.c. Plinius.20. natu. hi sto.18. Ori.s.Matth.ho.25.

Angariare.

ANgariare dicit̃ quis aliquem, quando ad seruitutẽ coactam eum adigit.

Angariat Christus prædicatorem mille passus: qui debet cum illo ire alia duo milia, vt apostoli per orbem. Matth.5.f. Rup.5.s. Matthæũ.

Prædicator mercenarius.

Angariatus Simon Cyreneus, vt tolleret crucem Christi. Matth.27.d. designat prædicatorem, qui pacta mercede prædicat verbum Dei: aut christianum quemlibet, qui pro mercede bonum operatur, aut propter timorem. Vel designat eum, qui non abstinet à peccato, nisi quia illud explere non potest. Gre.8.mora 30.

Angelus, Archangelus.

Sermo Dei.

ANgelus ponitur, vt nomen commune substantijs intellectualibus: & vt proprium infimi ordinis earum, supra quem ponitur ordo archangelorũ. Est autem angelus idem, quod nuntius: qua ratione etiam allegorizari potest. Vt enim angelus est Dei nuntius ad homines, designare potest diuinum sermonem, aut propheticũ, quo diuina nobis nuntiantur. Gen.16.b.21.c.22.c. Hi angeli venient in iudicio cum Christo: quia per sermones Dei iudicabimur. Sic potest sumi pro sermone Dei. Num.22.d.3.re.19.a.4.reg.1.a.Mat.1.c.2.b.25.c. 28.a.16.d.Marc.8.d.Luc.1.a.b.2.b. Apoc.1.a. Hi angeli venerunt Sodomam: contra quos venerunt Sodomitæ, verba Dei opprimere volentes. Gen.19.b. Et angelus descendens in fornacem ad Azariam, & socios, est sermo diuinus succurrens in æstu tentationum. Danie. 3.e. Et angelus loquens in propheta, est sermo propheticus. Zach.1.b. Ori.s.Matth.ho.2. Philo. 2. alle. & de cõfusione lingua. Hie.s.Daniel.3.&.s. Zach.1. Aug.s.ps.70.

Christus.

Angelus coram seruo Abrahæ, quem mittit dñs, designat Christũ sumpta natura humana missum. Gen.24.a.32.f.48.c. Sumitur autem passim nomẽ angeli ꝓ Chro. vt Exo.14.e.23. c.32.g.33.a. Iudi.2.a.6.b.13.a. Tob.3.d.5.b.9.a. Iudith.13.c. Iob.33.c. ps.33. Isa.9.b.33.a.63.c. Bar. 6.a. Dani.3.e.6.f Hose.12.b. Zach.1.c.2.a.3.a. Mala.3.a.2. Mach.11.b.15.e. Apoc.7.a.8.a.10.a.20. a. Et angelus ascendens cum flamma sacrificij, est Christus in forma serui: qui nõ erat acceptiturus sacrificium: sed ipse futurus erat sacrificiũ. Iudi.13.d. Et angelus, qui apparuit in fornace cum tribus pueris, typus est Christi. Dani.3.e. Et ipse est angelus descendẽs in piscinam. Ioã.5.a. Et angelus habens falcẽ acutã. Apoc.14.b.c. Et stans in sole. Apoc.19.d. Ambr.2.de sacramẽtis.2. Gre.24.mor.1. Hier.s.Zacha.3.&.s. Danie.3. Cyril.3.thesau.8. Aug.q.ĩ Iudi.54. & s.Ioan. tracta.17. Rup.5.s.Apoc.&.9. &.5 s.Ioan.

Spiritussanctus.

Angelus etiã descẽdẽs in piscinã, intelligi potest spũssanctus, q̃ dat̃ in baptismo. Ioã.5.a. Ambr.1.de spũ. s.7.

Homines. Martyres. Euangelistæ.

Homines interdũ dicunt̃ angeli, aut sicut angeli, vel ꝓpter officij dignitatẽ, vel ob vitæ excellentiã. 1.reg.29.d.2.re.14.d.19.e.acto.6.d. Iudi.13.a.Mat.22.c.Mar.12.c.Apo.12.c.21.c. Angeli pugnantes cum dracone, erant martyres. Angeli autẽ quatuor euãgelistæ. Apoc.14.b. Chry.s.Isa.ho.35. Euch.for.spũa.3. Rup.7.&.9.s.Apoc.

Apostoli.

Angeli, qui fiunt spiritus, apostolos significare possunt, vel spiritus fiunt angeli, hoc est, spirituales fiunt nuntij Dei. ps.103. Dicuntur etiam apostoli angeli pacis. Isa.33.b. Arn.&Aug s.ps.103 Hie s.Isa.33.

Episcopi. Sacerdotes. Prædicatores. Sancti.

Angeli ascendentes, & descendentes, designant episcopos, prælatos, & sacerdotes & prædicatores, ac sanctos: qui contemplatione ascendunt ad cœlestia, & charitate proximi ad infima descendunt. Gen.28.c.32.a. Exod.14.e.23.c.32.g.19.a.33.a. Iob.41.c. Eccl'ici.5.b. Zacha 12.b. Malac.2.b. Ioã.20.b.1.Cor.11.b. Apoc.1.d.2.a.15.a.18.f. Et in his angelis dicitur etiam Deus reperisse prauitatem. Iob.4.d. Et defensor bonorum est angelus. Matt.18.b.26.e. acto. 5.c.8.e.12.a.23.c. Angelus aquarum est prædicator. Apoc.16.b. Beda.s.gen.28. Rup.9.s.apoc. Diony.cœle.hie.12. Ambr. de initia. mystc.2.&.1. de sacra.2. Aug.s. apoc. ho.2.& ser.80. Gre.11. mo.3. & .34 mo.4.

Cogitationes.

Angeli etiã ascẽdẽtes, & descẽdẽtes dici possunt cogitatiões cœlestiũ, & terrenorũ: & opera, quibus proficimus, aut deficimus: & etiã ordo mutatiõis fortunę ĩ prosperã, & aduersã. Philo.de somnijs.

Michael.

Angelus stãs iuxta altare dici potest esse Michael: q̃ offert orões ecclesiæ Deo. Apo.8.a. Rup.5.s.apoca.

Ioannes baptista.

Angelus dicitur interdum, & peculiariter Ioannes Baptista. Malach.3.a. Matt.11.b. Marc. 1.a. Luc.7.d. Ipse est angelus, qui exiuit de tẽplo. Apo.14.c. Ori.s.Luc.ho.10. Rup.9.s.apoca.

Elias.

Angelus, qui mõstrauit fontem Agar. gen.21.c. dici potest Elias: qui prędicaturus est populo Israel extremo tẽpore, & ipsum, demonstrato fonte vitæ ad Deum cõuersurus.

Minister diuinę vindictæ.

Angelus præterea dicitur minister diuinæ vindictæ, siue sit bonus, siue malus: & etiã homo. 2.reg.24.c.4.reg.19.g.1.par.21.c.2. par.32.e. ps.34. Prouer.17.b. Isa.37.g. Dani.13 f. Et dicit̃ angelus dñi, etiã si sit malus: quia creatus ab ipso, & eius vindictæ ac iustitiæ minister. Hie.s.ps.34. Beda.s.prou.17.

Deus. Dæmones.

Angelus, ad quem inualuit Iacob. Hose.12.a. in bonum quidem significare potest ipsum Deum, aut sermonem Dei, qui roborat nos benedictionibus. In malam verò designat contrarias fortitudines: quas vincit Christianus. Hie.s.Hose.12. Aug.s.ps.79.

Dæmones & ministri diaboli.

Angelus Satanę, qui impugnat hoĩes, est quiuis ex dæmonibus sub supremo dæmone: & etiã homines, & oĩa, quæ nos ad peccandũ inducũt. 2.Cor.12.b. Iob.4.d. ps.77.e. Mat.25.d.2. Pet.2.a. Idem est angelus abyssi. Apoca.9.b. Et angeli draconis sunt homines voluntati eius obtemperantes. Apo.12.b. Aug.s.apoc.ho.7.9. Euch.for.spũa.3.

Prædicatores hæreticorum.

Prędicatores etiam hęreticorum angeli dicuntur. Isa.18.a. Angeli quatuor tenentes ventos. Apocalyp.7.a. Sunt dæmones principes quatuor regnorum Hiero.s.Isa.18.

Rup.s.Zach.6.&.4. s.Apocalypsim. Ori.in diuer. ho.10. Gre.ho.25.

impedientes profectum ecclesiæ,& prædicationis.apoc.9.c.

Angeli duo in monumento.Ioan.20.c.designare possunt desideria vitæ actiuæ,& contemplatiuę in anima:vel prędicatores Christum Deum,& hominem prędicãtes.Vel designant vtrumq; testamentum,vetus videlicet ad caput tanquam prius datum: nouum vero ad pedes,quia posterius institutum. Desideria vitæ actiuæ & contẽplatiuæ. Prædicatores. Vtrũq; testamentum.

Ambr.s.Colos.2.

Angeli nomen videtur etiam pro stellis sumi:vt cum apostolus.Colos.2.d.dicit religionẽ angelorum, hoc est obseruationem constellationum astrorum. Stellæ.

Ricar.de.s. victo.5. de arca.myst.13.

Angelus quandoq; designat diuinam inspirationem educentem nos extra carcerẽ corporis,& eleuãtem nos ad cœlestia:sicut angelus eduxit Petrum ẽ carcere.acto.12.a. Inspiratio diuina.

Rup.1.s.gen.26.

Spiritus hoc est,venti fiunt angeli:quia obtẽperant Deo tanquã eius nuntij.ps.103.

Rup.9.s.Apoc.

Angel' de altari habẽs potestatẽ sup ignẽ.apo.14.d.est Moses q̃ ĩstituit altare et sacrificia. Moses.

Angere, Angustia, quære Anxiare, Angustus locus, Coangustare, Arctare, Coarctare, Arctus.

ANgustus locus est cõtrarius lato.Et coarctari dicitur res,q̃ in angusto loco constrĩgit.

Gre.10.mor.12.13.

Coarctat Deus in vnum omnia.Iob.1.c. hoc est cœlum quidem, & infernum: quũ vnam eandemq; mentem et subleuatio contemplationis illuminat,& importunitas tentationis obscurat:vt & videat intẽdendo,quod appetat,&succumbendo in cogitatione toleret,quod erubescat.In vnum quoq; terra,& mare coarctantur,quum vnam, eandẽq; mẽtem,& certitudo solidę fidei roborat:et tamen ex aliquantula mutabilitate perfidię aura dubietatis versat.Sic dicebat ille.Marc.9.d.Credo dñe,adiuua incredulitatem meam. Dispensatio Dei erga homines.

Hie.s.Isa.49.

Angustus locus synagogę dicebatur.Isa.49.e.quia non se extendebat ad latitudinẽ gentilitatis:ideo facta est latitudo ecclesię.Erat etiam angustus locus synagogę:quia eius charitas non dilatabatur ad dilectionem inimicorum,nec ad susceptionem Christi. Vnde & ab inimicis coangustata est.Luc.19.g.Ad idem referri potest angusta possessio filiorũ Ioseph. Iosu.17.d.Et angustus locus filiorum prophetarũ.4.reg.6.a.Et angustior locus dandus paucioribus.Nume.33.g. Parua synagoga gentibus.

Hie.s.Isa.30.

Arctus panis,quem dat Deus.Isa.30.e.significare potest consolationem breuem,quæ datur in hac vita:& etiam doctrinam enangelicam abbreuiatam. Consolatio breuis. Doctrina euang.

Gre.s.1.reg.13.

Coarctanẽ,qui sunt in labore,aut periculo:vnde non apparet,quomodo possint euadere.Et coarctatio filiorũ Israël inter mõtes,& mare,designat angustias in fide,& bonis operibus.Exo.14.a.Sic erãt in arcto positi filij Israël.1.reg.13.b.28.c.2.reg.24.c.Et arctabat Amorrhęus filios Dan.Iudi.1.g.De his Iob.11.b.32.d.ps.34.Ioel.2.b.Et ĩ arcto siti sumus,quãdo ab immundis spiritibus intus tentamur,& foris malorũ hominũ exẽpla conspicimus. Periculum. Tentatio.

Gre.14.mor.4.

Arctari dicuntur gressus virtutis impij. Iob.18.b. quum vires malitiæ illius,quas nunc in voluptate exhibet,postmodũ pœna constringit. Contra verò sapiẽtis gressus non arctanẽ. Pro.4.b.Porrò ad angustum locum transiuit angelus cõtra Balaam.num.22.e. Pœna impij.

Gre.15.mor.11.

Arctatur hypocrita,seu auarus,cum satiatus fuerit.Iob.20.c.quia quum multa congesserit,anxiatur,qualiter acquisita custodiat:& ipsa eũ satietas angustat: quia mens auari,quæ prius ex abundantia requiem quæsierat, post ad custodiam grauius laborat. Sic dicebat diues auarus.Luc.12.c.Quid faciam,quia non habeo,quo congregẽ fructus meos? Arctauit asina pedem Balaam.nu.22.e. Labor auari.

Gre.26.mora.30.

Angustum os,à quo liberat Deus,designat tenebras peccatorũ. Iob.36.b.Pro.23.c. Tenebræ peccatorum.

Hie.s.Isa.28.

Coangustatũ stratũ.Isa.28.e.dicitur aĩa,quæ non potest simul capere Deũ,& diabolum. Anima.

Basi.regu breui.241

Angusta porta,& via dicitur,quę ducit ad vitam.Matth.7.b.Luc.13.f.quia quacunq; declinetur,receditur à regula diuinorum præceptorum.

Glos.ordi.s.Luc.12.

Coarctari Christum.Luc.12.f.Erat ipsum nimis amoris affectu festinare ad bibendum calicem passionis.

Non se coarctãt hostes.Ioel.2.b.quũ non se impediunt dęmones in nocendo hoĩbus.

Angulus, Angularis.

ANgulus est,in quem lineæ concurrunt,& se mutuò frangunt.

Ori.s.Matth. ho.19. Hie.s.Isa.28. Gre 28.mor.9. Ruper.s.Zach.10.

Angulus,cuius Chrs est lapis angularis,fidẽ designare potest: cuius fundamentum est Chrs:qui lapis angularis dicitur,quia in ipsum coniungunẽ in vna fide & ecclesia, Iudęi & gentiles.Iob.38.a.ps.117.Isa.28.d.Iere.51.c.Ephe.2.g.Zach.10.a. Fides. Christus.

Hie.s.Ezech.38.

Anguli quatuor arcæ quatuor mundi partes designare possunt.Idem designabunt anguli altaris.Et anguli craticulæ.Et anguli mensæ. Anguli etiam tabernaculi quatuor mundi partes sunt,vnde veniunt, qui conuertuntur ad fidem.Exod.25.b.27.a.26.d.36.c.37.d.38.d. Ezec.43.e.46.g.Apoc.7.a. Anguli portarum cœlestis Hierusalem dicuntur doctores iuncti apostolis.Apoc.21.d. Quatuor partes mundi. Doctores.

Hie.s.Ezech.41.

Anguli etiam altaris quatuor,firmitatem,& constantiam designant.Ezec.41.d. Constantia.

Euãgelia quatuor. Virtutes cardinales.
Anguli quatuor domus Iob, quatuor euangelia significare possunt: vel quatuor virtutes cardinales: vel etiã quatuor ordines in Iudęis, quos diabolus ĩ malitia cõcussit. Iob.1.d.
Hie.s.Iob.1. Gre.2.mor.28.36.

Vita religiosa.
Angulus domatis. Pro.21.b. significat secretam altitudinem vitę continentialis: vel vitã religiosam ab omni actione terrena remotam, & à perturbationibus vitę pręsentis quietã.
Beda.s.Prouer.21.

Occulta veritas.
Porta anguli Hierusalem designat initium veritatis nos in hac vita habere, sed occultum quasi fractis lineis, quę in angulis franguntur. Vnde & anguli Hierusalem, in quibus fecit altaria Achaz, ignorantiam, vel occultationem veritatis significare possunt. 2.par.28.d. Ier.32.g. Zach.4.b. Idem possunt designare anguli murorum. 2.par.26.c. Nee.3.c.
Hier. s.Iere.31. &.s. Zach.14.

Regia potestas.
Angulus videtur designare regiam potestatẽ. Zacha.10.b. quum dicitur. Ex ipso angulus.
Hie.s.Zah.10.

Duplicitas.
Anguli parietis excelsi. Sopho.1.d. duplicitatẽ impuræ mentis designant: qui dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodãmodo duplicitatis peruersitate replicantur.
Gre.3.pasto adm.12

Opera peruersa.
Anguli excelsi, super quos veniet dies domini. Sopho.1.d.3.a. opera peruersa designant à recta via domini declinantia, vnde & à saluatore arguuntur hypocritæ Pharisæi, quòd orarent in angulis platearum, gloriam inanem venantes. Matth.6.a.
Hie.s.Sopho.1.3.

Conciliabula Hæreticorum
Anguli in quibus insidiatᷓ meretrix. Prou.7.b. sunt cõciliabula hęreticorũ: ijdẽ sunt anguli platearũ rectam lineã frangentes. Matthæ.6.a. Declinarunt enim à rectitudine veritatis.
Hier.s. Ezech.38.& s Zach.14. Beda.s.pro.7.

Prophetæ.
Anguli, tabularũ tabernaculi. Exo.26.d. Prophetas designare possunt, quibus iunguntur euangelia.
Glo.ord.s.Exo.26.

Intẽtio placẽdi deo,
Anguli superhumeralis. Exo.39.c. designant firmam intentionem Deo placendi.
Glo.ordi.s.exo.28.

Opera.
Anguli quatuor palliorum. Num.15.d. Deut.22.b. multitudinem operum indicant.
Glo.ordi.s.deu.22.

Angulus populorum dicitur Aegyptus. Isa.19.b. Hoc est regnum mundanũ multos colligens populos.
Glo.inter. s. Isa.19.

Angularia, quibus format artifex idolum. Isa.44.b. dicuntur propter multas figuras angulares, quę in idolorum formatione fiebant.
Lyra.s.Isa.44.

¶ANIMA, ANIMVS.

ANnima est pręcipua pars animalis, maxime hominis, cuius est immortalis. Eam definit Aristoteles esse actũ corporis physici organici potẽtia vitam habentis. Ponitur aĩa ab Origene media inter spũm, & carnẽ: vt videtᷓ apostolus ĩsinuare. 1. Thes.5.d. Vt integer spũs vester, & aĩa, & corpus sine querela in aduentu dñi nr̃i Iesu Christi seruetur: Et ipsa anĩa, vt distinguitᷓ cõtra spũm, & carnẽ, dicitᷓ interdũ peccare. Leui.4.a. Animus verò mentẽ ipsam significat, & partẽ eius affectiuã, nẽpe voluntatẽ. Exo.35.a. Deut.17.d.21.c. Pro.16.a.d.
Ori.s.Leui.ho.2.

Anima solet tribui Deo metaphoricè, vt ĩ ea omnis demonstretᷓ affectus ἀνθρωποπαθῶσ Et anima eius dicitᷓ ea ipsa vis, qua omnia penetrat, cunctáq; disponit: interdum verò anima Dei dici potest Christus: vt verbum Dei. Quãdoq; verò sumitur pro aĩa Chr̃i. De anima Dei fit mentio. Leui.26.e. Iob.23.c. Isa.1.d.42.a. Iere.6.b. Amos.6.c. Zach.11.b.
Ori.s.Leui.ho.16. Isy.s.Leui.26. Hieron. Agla. q.2. &.s.Isa.1. Aug.q.in Leui.93.

Homo.
Anima sępe ponitur pro toto homine. Gen.12.b.14.d.17.b.46.b. Exo.1.a.12.a.16.d.31.c. Leui.4.a.5.a.6.a.7.b.20.a. num.15.d. Deute.4.b.e. Prouer.25.d.1. Mach.10.c. Et animæ egressæ de femore Iacob, significare possunt spiritualem generationem.
Gre.16.mor.29. Ori.s.Exo.ho.1. Ambro.de Isa.2.

Voluntas.
Aĩa interdũ sumitᷓ pro voluntate. gen.34.a.49.a. Exo.15.b.23.a. Num.11.b.21.b Et aĩam in manibus portare, est intentionẽ cordis in operatione ostẽdere. Iob.7.c.13.c. thr.3.c. Mic.7.a.
Gre.11.mor.19.

Vita.
Anima quandoq; pro vita sumitur: vt quum quęrit Deus animam hominis de manu fratris sui. gen.9.a.44.g. Exo.4.c.21.c. Leui.17.c.27.a. Deu.28.g. Iosu.2.c.9.d. Iudi.5.a 12.a.1.reg.25.e.26.d.2.reg.1.b.14.c.19.a.23.c.3.reg.19.a.4.reg.1.d.7.b. Ester.7.a. Iob.2.b. ps.21.39.68, Eccl'ici.29.c.51.a. Isa.49.b.53.d. Iere.12.b.21.c.48.a. Ionę.4.b. Iudith.8.b.1 Mach.9.a.12.g. Mat.2.d.6.d. Luc 14.d. Ioan.10.b.13.d.15.b. acto.20.e.1. Ioan.3.c. In animabus afferebant panem in deserto, hoc est, in periculo animarum, seu vitæ. thre.5.b.
Aug 1. ferm. dñi in monte &.s.ps.68. Euch.q.in.ps.

Credentes sine miraculis.
Anima viua, quã producit terra, designare potest corporis motus, aut affectus animi, vel exercitationes virtutum. Gen.1.c.d.2.b. Vel anima viua designat credẽtes sine miraculis, libenterq; recte operantes: cum reptile aĩę viuentis sint, qui nõ sine miraculis credũt. Preterea aĩa viua sũt fideles in ecclesia: reptile verò aĩę viuẽtis, sũt Iudęi similitudinẽ vitę habẽtes.
Aug.13.confessi.20.21.&.1.de gene cõt. Manich.23. Beda.s.gene.1.

Veritas Christi.
Anima Ioseph non interficiẽda, designat veritatẽ Chr̃i minime opprimendã. Gen.37.d.
Glo.inter. s gen.37

Anima terrena.
Anima de populo terrę, est anima terrena existens. Leui.4.f. Et anima offerens similam, est animalis homo, licet bonus: aut gentilis veniens ad fidem nondum valens intelligere, quæ sunt spiritus Dei: vel etiam ipsa ecclesia. Leui.2.a.7.b.
Ori.s.Leui.ho.2. Isy.s.Leui.2.

Iusti.
Animæ volantes dicuntur iusti ad superna tendentes. Ezech.13.d.
Glo.int.s.Ezech.13

Saserdotes & Pharisęi.
Anima Eli tabescens. 1.reg.2.g. designat sacerdotes marcescentes absq; gratia spiritussancti. Designat etiam dolorem, quem habent damnati prædicatores in inferno, quum vidẽt alios sua prędicatione profecisse. Sacerdotes & Pharisæi sunt anima synagogæ ipsam conturbantes, ne crederet in Christum. Canti.6.d.
Gre.s.1.reg.2 Rup.s.canti.6,

Firmitas mentis in Deum.
Ex tota aĩa diligere Deũ. Deut.6.a. Matth.22.d. est paratum esse ad ponendã animã pro Deo: vel vt nulla pars animæ dimoueatur ad aliquam rem à fide alienam, vel ex toto desi-
Ori.s. Matt. ho.33. Ricar.de.s.victo.d. vulnerata charitate

derio diligere. Et perdere animam suam in hoc mundo, est post concupiscentias non ire.

Allegoriæ animi, & animæ quærendæ sunt potius in epithetis eis adiunctis: ne toties eadem sint repetenda.

Animositas vim iracundiæ significare solet. Eccl'i.c.31.d.2.Cor.12.d.Hebræ.12.f.

Animal, Animans.

Animal est, quod constitutũ est ex corpore, & anima sensitiua, licet eius species multę varias accipiant allegorias, tamen ipsum etiam in genere in allegorias admittitur.

Hila.s.ps.67. Animalia ex aqua producta, legem Iudaicam significare possunt: producta vero de terra, gentiles ad fidem conuersos. Gen.1.d. Et omnia dicuntur animalia Dei. ps.67. Lex iudaica. Gentiles.

Ori.s.gen.ho.2. Ambro.2.de voca. gentium.4. Aug.12.cõt.faust.15 Animalia in arca significant credentes quidem, sed parum ratione vtentes, inter quæ sunt gradus. Gen.7.a.8.c. designabant etiam linteũ, quod vidit Petrus. acto.10.b. De his animalibus. Exo.12.f.Leui.11.g.Ioel.1.d.2.e. Credẽtes simp.

Geor.venet.cant.1. to.6.cap.15. Amb.de virgi.3. Animalia etiam in arca dici possunt vires animales ĩ homĩe sub imperio Noe, hoc est rationis. Animalia etiam quatuor, vires animæ quatuor designare possunt. Ezechie.1.d.3.c. Vires animales.

Hie.s.Isa.40. Animalia Libani significare possunt gentiles. Isa.40.d. Gentiles.

Ori.s.Roma.3.&.1. periar.3. Tertul.aduer. Martionem.4. Hie.s.Haba.3. Animalia duo, in quorum medio cognoscitur Deus, videntur posse significare filium, & spiritum sanctum, iuxta Origenem. Haba.3.a. secundum septuaginta. Verum hæc allegoria videtur periculosa: quia videtur ponere filium, & spiritũ sanctum minores patre. Ideo potius dici potest, per duo animalia designari Mosen, & Eliam, in quorum medio Christus est transfiguratus, & cognitus filius Dei: vel designantur Iudæi, & gentiles: aut certè duo testamenta. Moses, & Elias. Iudæ & gentes. Duo testamenta.

Aug.s.Apoc.3. Animalia quatuor designare solent quatuor euangelistas. Ezechie.1.d.3.c. Eosdem designant animalia plena oculis. Apoc.4.c. Euangelistæ.

Geor.Venet.cãti.1. to.7.cap.22. Animalia etiam quatuor significare possunt quatuor elementa, quorum est vna facies, quia simul composita vnam ostendunt faciem & virtutem. Elementa.

Ori.s.gene.ho.2.& s.Leui.ho.3. Tho.1.2.q.102.art.3 Tertul.de cibis Iudaicis. Isy.s.Leui.27. Animalia munda Gen.7.a Leui.27.b Hebræ.13.b. designant bonos: aut eruditionem intellectus, vel examinationem eorum, quæ legimus: & etiam puritatem mentis, quam debemus offerre Deo. Animalia munda simul ruminant, & diuidunt vngulam: vnde designant bonos simplices, qui tales sunt offerendi, quales sunt. Et hęc sunt animalia comedenda. Leui.11.a.f. Deut.14.a. Boni simplices. Eruditio. Puritas mentis.

Orig.s.gen.ho.2.& s.Leui.ho.3. Isych.s.Leui.27. Ricar.de.s.Victo.de secur.cõscien.17.18 Animalia immunda. Gen.7.a.Leui.27.b.d. significant malos Iudæos, & hæreticos. Item tinctos baptismate: sed corruptè viuentes: qui tamen in ecclesia largius accepta, seruantur in spe resipiscentiæ, vt in sagena euãgelica. Itẽ qui non valent sacras scripturas meditari. Vt autem distinguntur animalia contra bestias, sunt voluptuosæ mentes ventri seruientes. Danie.4.b. Designant etiam hæc animalia concupiscentiam, & iram, quę animam sæpe sordidant, & in genere, affectus præter rationem existentes. Possunt præterea animalia significare hæreticos, & infideles. Haba.2.d. Et eorum est animalis sapientia. Iaco.3.d. Iudæ.f. Mali. Iudæi, & hæretici. Baptizati. Corruptè viuentes. Affectus præter rationem.

Glos.ordi.s.gen.15. Animalia, quæ diuisit Abrahã. Gene.15.b. significant carnales contra se diuisos, vel in multa distractos. Animalia verò non diuisa designant spirituales in contemplationis vnitate collectos. Carnales. Spirituales.

Ori.s.Exo.ho.4. Animantia Aegypti mortua manentibus animalibus filiorum Israel viuis. Exod.9.c. designarunt ipsorum Aegyptiorum stultitiam in animalibus brutis, quæ ipsi colebant, esse punitam. Stultitia Aegyptiorum.

Glos.int.s.Leui.7. Animal captum à bestia, designat peccatorem à diabolo comprehensum. Leuiti.7.c. Iere.12.a. Peccator.

Chry.s.1.Cor.ho.7 Aug.83.q.67. Animalis homo. 1.Corin.2.d. est qui omnia cogitationibus tribuit: & nullo superno egere arbitratur auxilio. Et etiam, qui fertur dissoluta lasciuia animæ suæ, quam non regit spiritus neq; coërcet intra metas naturalis ordinis. Sequens appetitum.

Arno.s.ps.67. Aug.s.ps.103. Isy.s.Leui.1. Animalia sæpe dicunt aĩales hoĩes, & non sapientes, quę Dei sunt, vt gentes. Et qui non multum de carnalibus cogitant: & ideo non carnales: sed animum eorum vana desideria occupant, & quæstiones de mensuris cœli, & terræ, &c. Vnde eorum sapientia dicitur animalis, terrena, diabolica, non de superioribus descendens: vnde est spiritus sanctus. Gen.6.b.9.a.Leui.7.c.Iosu.8.a.ps.67.103. Animales homines & mundani sapientes.

Glos.int.s.Dani.4. Ruper.s.Ioel.2. Animalia etiam dicuntur aliquando absolutè homines. Danie.4.b.Ioel.1.d.2.c. Iudæ.d. qui potius curam terrenorum habent q̃; spiritualium. Homines.

Gre.26.mo.4. Animalia dicuntur idola. Ezech.8.d. Et dicuntur esse intra parietem, hoc est, in mente: quando etsi quæ iam iusta, siquæ honesta cogitantur: appetendis tamen lucris tẽporalibus, honoribusq; deseruiunt: & per semetipsa quidem iam quasi à terra suspensa sunt, sed adhuc per ambitum quasi per gulę desideriũ sese ad ima summittunt. Et hæc dicuntur idola: quia auaritia est idolorum seruitus. Idola.

Animalia

Dæmones. Animalia pusilla, & magna in mari magno sunt dęmones in hoc mundo. ps.103. Aug. solilo. 16. & s. ps. 103.

Animal quandoq; sumitur pro iumento. Num. 22. f. Nonne animal tuum sum? Neemi. 2. c Animal cui sedebam. Et animal in campo videtur poni pro equo. Isa. 63. c.

Opera imperfecta. Animalia non integra, sed mutila, & ideo non offerenda Deo. Leui. 22. d. designant opera imperfecta, quę per aliquem defectum censentur immunda. Basi. prolo. de regu. fusius.

Anna.

Gratia, Profectus virtutum. Vita contemplatiua. ANna. i. gratiosa, siue misericors, aut requiescens, vel donans. Prima fuit vxor Elcanæ prius sterilis: sed postea genuit Samuelem. 1. reg. 1. Quę vt interpretatur gratia, & genuit post Phenennam, hoc est, conuersionem, designat profectum virtutum, & opera excellentia vitæ contemplatiuæ. Generat autem Samuelem, hoc est, opera perfecta, & generat serò: quia sero venitur ad perfectionem operum vitæ contemplatiuæ. Reputatur autem Anna ebria, quum exultat in domino, & tota vacat diuinis. Coniungitur prius Elcanæ, sed posterius generat: quia per gratiam fit conuersio, sed post conuersionem fit operatio. Potest etiam designare virum perfectum. Ori. s. gen. ho. 11. & s. 1. reg. ho. 1. Gre. s. 1. reg. 1. Philo de temulen. Vir perfectus.

Ecclesia. Designat etiam ecclesiam, quæ prius erat sterilis, & per obdurationem Iudęæ, posterius peperit fideles ex gentibus: est tamen principalis vxor, de qua canti. 8. c. Soror nostra paruula est, & vbera non habet. Hie. epist. ad Gerontiam. Gre. s. 1. reg. 1. Aug. 17. ciui. Dei. 4.

Synagoga. Gentilitas. Anna alia fuit vxor Tobiæ: & alia vxor Raguelis. Tobi. 1 b. 2. d. 7. c. 11. b. Vxor quidem Tobiæ, typus est synagogæ. Vxor vero Raguelis ad gentilitatem spectat. Glo. ordi. s. Tobi. 1.

Ecclesia. Fuit etiam Anna prophetissa filia Phanuel. Luc. 2. e. Hęc typum gerit ecclesiæ. Glo. inter. s. Luc. 2.

Annona.

ANnona rem frumentariam, & alias res, quæ victus gratia ad annum reponuntur, significat. Vix recipit allegoriam.

Eucharistia. Annona regis Salomonis. 3. reg. 4. a. designare potest eucharistiam, & reliqua sacramenta quibus Christus sustetat fideles in ecclesia. Idem designat annona de cœlo data filijs Israel. Judith. 7. c. Lyra. s. 3. reg. 4.

Stipendia prædicatorum. Annona, quam constituit rex Babylonis regi Ioachin. 4. reg. 25. g. Item Danieli, & tribus pueris. Dani. 1. a. Stipendia prædicatorum designare possunt. Annonæ imponendæ sunt populo. 1. Esdrę. 7. d. Nee. 5. d. Non autem ministris templi. Glo. ord. s. 1. Esdr. 7

Annuere, Nutus.

ANnuere est nutu, seu motu capitis, aut oculorum aliquid concedere. Vnde annuere passim sumitur pro concedere, aut permittere 2. Mach. 14. d. Datur & annuere manu. Acto. 12. c.

Simulatio sanctitatis. Annuere oculis. ps. 34. prouer. 6. b. 10. b. Eccl'ici. 27. c. Dicitur esse hypocritarum, & simulatorum: qui pronunciant in vultu, quod in corde non gestant. Nutus etiam mulieris meretricis: sunt opera hæreticorum, quibus sanctitatem simulant. Aug. s. ps. 34. Beda. s. prouer. 6.

Potentia Dei. Nutus Dei videtur significare potentiam Dei promptam habentem executionem. Sed & ipse creaturæ, nutus Dei dici possunt, sicut & vestigia Dei. Aug. 2. de libero arbitrio 16.

Annunciare.

ANnunciare est manifestare verbis occulta: vel etiam quęcunq; alia proferre. Annunciamus noua: prędicamus publica.

Collatio legis nouę. Annunciauit Christus noua, quum attulit nouam legem. Isa. 42. b. Solus autem Deus est, qui proprie annunciat: quia quotquot aliquid annunciauerunt, ab ipso acceperunt. Isa. 43. b. Et ipse Christus annunciauit pacem. Isa. 52. c. Et bonum. Nahum. 1. d. Zach. 9. c. Et ipse annũciat lucem amico suo. Iob. 36. d. Et annuncians Iacob ventura, Christum significauit. gen. 49 a. ps. 43. Et annuncians speculator quæ vidit, est Christus, aut prædicator monens de futuris, vt caueant. Isa. 2. b. 4. b. c. Idem etiam annunciauit noua, quum manifestauit gloriam patris. Et grandia, & firma. Iere. 33. a. Et annunciat mansuetis. Isa. 61. a. Annunciat etiam angelus hominis æquitatem, quum Christus homo factus intercedit pro peccatoribus, & semetipsum iustum hominem, qui pro alijs indulgentiam mereretur, ostendit. Iob. 33. c. Isa. 45. c. Hie. s. Isa. 42. 43. Gre. 24. mor. 3.

Crux signum redẽptionis. Annunciat firmamentum opera manuum Dei. ps. 18. quum crux Christi est manifestũ signum redemptionis. Arno. s. ps. 18.

Prædicãtes apostoli iustitiam Dei. Annunciant cœli iustitiam Dei, quum apostoli, & doctores ipsam prędicant, & etiam passionem Christi. Annunciabunt etiam iustitiam Dei in iudicio, quum testes erunt iustitiæ Dei. ps. 21. 49. 63. 96. Iere. 4. b. Et annunciant in insulis, quum prędicant gentibus. Iere. 31. b Ad idem pertinent annunciare inter gentes studia Dei. ps. 9. Et annunciare nomen Dei, aut laudem eius. ps. 21, 39. 54. 70. 74. 95. 101. 104. 106. Eccl'ici. 42 c. Isa. 12. b. 52. d. 66. f. Iere. 31. b. Arno. s. ps. 49. Hie. s. Iere. 31. Gre. s. ps. 101.

Mittens pr̃ filium. Annunciauit Deus eloquium suum, quum misit filium suum. Amos. 4. d. Glo. inte. s. Amos. 4

Annun-

Glo.inter.ſ.pſ.95.

Annunciare brachium domini, eſt prædicare virtutem Chriſti. Ad idem ſpectat annunciare ſalutare Dei. pſ.70.95.147. Et annunciare regnum Dei. Luc.9.g. Ioan. 20.e. Philip.1.c.1. Ioan.3.b. Amos.4.d.

Prædicare virt[…] Chriſti.

Glo.ordi.ſ.Iſa.40.

Annunciatum eſt ab initio de Deo: quia in lege naturæ iam cognoſcebatur Deus eſſe creator. Iſa.40.e.

Cognitio Dei[…] naturæ.

Arno.ſ.pſ.91.
Hie.ſ.pſ 91.
Gre.27. mo.11.

Annunciare veritatem Dei, eſt prædicare vera de Deo. pſ.29.88. Annunciare autem veritatem Dei per noctem, eſt prædicare veritatem ſub parabolarum tegumento: vt videntes non videant. &c. pſ.91. Annunciare autem mane miſericordiam Dei, eſt ablatis tenebris peccati eam prædicare. Et annunciat Deus lucem amico ſuo, quum manifeſtat veritatem bonis. Iob.36.d. Ad hæc pertinet annunciare conſilium Dei. acto.20.f.

Prædicare vera de Deo.

Baſi.regu.breui.234

Annunciare mortem domini, eſt mori in baptiſmo, & crucifixum eſſe mundo. Matth. 16.d. Roma.6.a.1. Cor.11.f. Galat.6.c.

Mori mundo.

Ori.ſ.Matth.ho.1.

Annunciare omnes laudationes Dei in portis filiæ Sion, eſt habere omnes virtutes: vt nemo dicatur annunciare omnes laudationes, niſi habeat omnes virtutes. pſal.9.50. 78. Iſa. 60.b.66.f.

Habere omnes [vir]tutes.

Hie.ſ.Iſa.57.

Annunciare dicitur Deus iuſtitiam Hieruſalem. Iſa.57.c. quum eius manifeſtat peccata, quæ ironicè iuſtitiam appellat.

Manifeſtatio [pecca]torum.

Hie.ſ.Ezech.33.
&.ſ.Iere.4.

Annunciat ſpeculator gladium venientem. Ezech.33.a. quum prædicator indicat peccatori iram Dei imminentem: ſic annunciare clamorem paruulis, eſt manifeſtare vindictam Dei futuram. Iere.48.a.50.e. Ezech.3.d. Et annunciat à Dan, qui manifeſtat iudicium diuinæ vltionis. Iere.4.d.

Prædicare irã D[ei].

Baſi.ſ.pſ.37.

Annunciat iniquitatem ſuam, qui eam confitetur. pſ.37.55. Iſa.58.a. Mich.3.c.

Confiteri peccata.

Aug.epiſt.120.

Annunciatur domino generatio ventura, ſicut angelus ei nunciat orationes noſtras, nõ vt ſciat: ſed quia neceſſe habet creatura rationalis omnes cauſas ſuas in Deum referre. Vel annunciatur domino, quum eſt grata domino. pſ.21.

Gratum eſſe Deo.

Lyra. ſ. Eccleſiaſte. 10.

Annunciant ſententiam regi, qui habent pennas. Eccl'te.10.d. quia facile per adulatores omnia deferuntur ad principes.

Adulari.

Lyra.ſ.Iere.20.

Annuncians patri, quod natus ſit ei filius maſculus. Iere.20.d. Eſt adulator laudans malum opus tanquam bonum.

Hie.ſ.Hoſe.4.

Annunciare dicitur baculus, quum idolum dat reſponſa. Hoſe. 4.c. Vel deſignatur ibi diuinatio, quæ fiebat per virgas.

Annus.

ANnus eſt tempus, quo ſol circulum ſuum per Zodiacum verſus orientem perficit, qui trecentis ſexaginta quinq; diebus, & quarta diei parte abſoluitur: qui dies in duodecim menſes diſtribuuntur: iſq; dicitur annus ſolaris. Nam annus lunaris duodecim circulos lunæ includit, qui duodecim conſtituunt menſes, aliamq; habent numerandi ratione͂: quæ diuerſitas nihil facit ad allegorias. Anni taciti, vel expreſsi non nihil videtur ſignificare: vt quum anni vaccæ, capræ, & arietis exprimuntur: turturis, & colũbę minime. gen.15.b.

Gre.4.mor.10.22.

Annus in cuius menſibus, aut diebus non computari petit Iob diem in quo natus eſt. Iob.3.b. deſignare poteſt prædicationem ſupernæ gratiæ. Quia ſicut in anno congeſtis diebus tempus perficitur: ita in ſuperna gratia virtutum multiplex vita cõpletur. Vel eſt multitudo fidelium electorum: quia ſicut ex dierum multitudine annus ducitur, ita ex collectione bonorum omnium illa electorum innumerabilis vniuerſitas expletur. Et hic eſt annus placabilis domini apud Iſaiam.61.a. Qui annus prædicatur, cum futura plebs fidelium veritatis lumine illuſtranda prędicitur. Anni autem, quos diſtingunt luminaria. gen.1.b. deſignant ſeparationem anni acceptabilis domino.

Prædicatio ſup[ernæ] gratiæ,
Multitudo ele[cto]rum.

Glo.inter.ſ. gen.17.
Amb.2.de Abra.11.
Beda.ſ.gen.17.

Anno altero naſcituro Iſaac. gen.17.c. deſignatur Chriſti natiuitas poſt legem facta, te͂pore videlicet gratiæ. Medium etiam annorum deſignat tempus aduentus Chriſti. Haba.3. a. Sic annus primus egreſsionis de Aegypto, eſt tempus legis. Annus vero ſecundus eſt te͂pus gratiæ. Exo.40.b.

Tempus gratiæ.

Ori.ſ.Leui.ho.9.
Hie.ſ.Iſa.17. 32.
Hila.ſ.pſ.64.
Amb.de inſti.vir.15.
Cle.Alex.5.ſtroma.

Semel per annum deprecans ſacerdos ſuper cornua altaris, deſignat Chriſtum ſemel ꝓ peccatis noſtris paſſum. Exo.30.b. Leui.16.g. Hebræ.9.b. Et annus benignitatis Dei, eſt annus redemptionis, & reſurrectionis: ac etiam conuerſionis gentium. pſ.64. Iſa.32.c.34.c.49. c.61.a.2. Cor.6.a. Et annus, quo occiſus eſt Zacharias, eſt tempus prædicationis Chriſti: poſt quod deſtructa eſt Hieruſalem. 2.par.24.f.

Tempus redem[ptio]nis.

Ori.ſ.Leui.ho.15.
Hie.ſ.Iſa. 63.

Annus datus ad redimendam domum. Leui.25.c. deſignat tempus gratiæ, & vitæ præſentis: in quo debet fieri remiſsio per pœnite͂tiam. Hic eſt etiam annus redemptionis Chri. Iſa.63.b.

Tempus gratiæ & vitæ præſentis.

Glo.ordi.ſ.Iſa.34.

Annus retributionis, & viſitationis Dei, eſt te͂pus punitionis & diuinę vindictæ. Iſa.34.b. 63.a. Iere.11.d.23.c. Eccl'tæ.12.a.

Tempus vindi[ctæ].

Anni

Status innocentiæ. — Anni antiqui designare possunt tempus,in quo quis fuit in gratia : & etiam tempus status innocentiæ primorum parentum.Malach.3.a. — Hie.s.Malach.3. Aug.20.ciui dei 26.

Tempus perfectiõis — Anno altero numeratur populus.Num.1. a. vt designetur multas esse transigendas tentationes, antequam ad perfectionem veniatur.Sic anno secundo vidit somnium Nabuchodonosor.Dani.2.a.quia spiritualis quisq; post edomitam concupiscentiam , post cogitationum disciplinam,tandem aliquando contemplationis studio vacare præualet . Vnde anno vno non eijciuntur hostes. Exo.23.d. — Ori.s. Nume. ho.1. Ricar. de. s. Victo. de sõnio Nabuchodonosor.2.

Diligẽtia prælati. — Per singulos annos circuiens Samuel ciuitates Israel.1.reg.7.d. designat prædicatorem aut prælatum examinantem singillatim singulorum ordinum perfectiones. — Gre.s.1.reg.7.

Tempus prædicationis Chri,& triũ legum. — Anni tres famis.3.reg.18.a.Designare possunt tempus prædicationis Christi: quando deficiebat fides trinitatis apud Iudæos.Vel designat tria tempora:nempe patriarcharum,prophetarum,& Christi.Idem designant tres anni ficus.Luc.4.d.13.b. Qui etiam designant tempus ante legem,sub lege,& sub gratia:in quibus Deus quęsiuit fructum in genere humano. Et anni tres immundorum fructuum nouæ plantæ fuerunt à lege vsq; ad Dauid,& vsq; ad Babylonem,& vsq; ad Christum.Nam quartus fuit tempore Christi:& quintus in apostolica generatione.Leui.19.e. — Amb.s.Luc.13.& de viduis. Euch . form. spirituali.4. Isych.s.Leui.19.

Tẽpus huius vitæ. — Anni tres quasi mercenarij,designant tempus huius vitæ,in quo hæretici, & hypocritæ recipiunt mercedem suam.Isa.16.d. Annus etiam mercenarij.Eccl'i.37.b.Isa. 21. d. Dicitur, vel quia cito prẹterit,qui quotidie nihil aliud,nisi mercedem sui laboris expectat:vel quia semper in labore est,vt mercedem accipiat. — Hie.s.Isa.16.21.

Fœlicitas. — Pro annis tribus dat Deus benedictionẽ anno sexto.Leui.25.c.vt plenitudo ẹternæ fœlicitatis designetur,quam attulit Christus anno sexto . Eandem fœlicitatem designat annus , quo inuenit Isaac centuplum.gen.26.e. — Isych.s.Leui.25.

Aeternitas Dei. — Anni Dei dicunt æternitatem Dei.Iob.10.b.ps.101.Hebræ.1.d.ponuntur & anni ẹterni. ps.60.76. — Glo.ordi.s. Iob.10.

Tẽpus vniuersum. — Anni generationis,& generationis designant tẽpus à principio mundi vsq; ad id, quod erit post iudicium.ioel.2.a.Sic anni vsq; in diem generationis,& generationis.ps.60. — Glo.inter.s.ps. 60.

Tempus gratiæ. — Anni,quos comedit locusta.Ioel.2.f.sunt anni perditi, regnantibus perturbationibus. Vel designant tempus gratiæ,quæ amittitur per peccatum.Et anni,quibus videmus mala, — Hier.s.Ioel. 1. & ad Cypri.s.ps.89.

Tẽpus huius vitæ. — designant tempus huius vitæ.ps.89.

Tempus prosperitatis & aduersitatis. — Anni hominis.ps.30.89.prouer.3.a.4.b.5.b.9.c.10.d.Eccl'tę.11.c.Eccl'ici.18.a.26.a.Isa.38. c.Aliquando sumuntur pro tempore aduersitatis:aliquando pro tempore prosperitatis. — Glos.inter.s. ps.30.

Prosperitas seculi. Abundantia donorum spũsancti. — Anni vbertatis significare possunt prosperitatem seculi,& Iudæorum.Anni vero famis tempus futuræ miseriæ.gen .41.c.deut.32.d.ps.21. Vel anni septem vbertatis designant abũdantiam donorum spiritus sancti:famis vero,eorum defectum. — Amb. de Ioseph. 7. Hie.s.Isa.34. Beda.s.gen.41.

Vita actiua. Vita præsens aut mundana. — Anni sex,quibus laboratur.Exo.21.a.23.b.deut.15.e. Vitam actiuam designant, aut vitam prẹsentem:seu etiam vitam secularem,& mundanam. — Ori.s.Iosu.ho.3.

Vita contẽplatiua. Vita futura. — Annus septimus vitam contemplatiuam significat:aut vitam futuram :aut legem mandatorum.Exo.21.a.23.b.deut.15.a.Leui.25.a.ideo Iacob seruiuit pro Rachel septem annis.Gene.29.'e. — Ori.s.Iosu.ho: 1c:

Christus. — Annorum septem existens taurus.Iudi.6.e.designat Christum cum donis spiritussancti. Idem etiam dicitur agnus anniculus propter teneritudinem pietatis suæ:& quia perfectus toto decursu solis:& quia prædicauit annum domini acceptabilem.Exo.12.a.Leui.1.c.12.c. Ezech.46.d.Ad eandẽ spectant annicula ouis.Leui.14.b.Num.6.c,Et annicula capra. num. 15.c.Et anniculi vituli.Mich.6.b. — Amb.prolo. de spũ sancto . Geor.venet.cant.2. tono.3 ca. 19. Hie.s. Ezech.46.

Tẽpus huius mũdi. — Annis septem perfecta est domus domini.3.reg.6.d.designans ecclesiam , quæ toto tpe huius mundi perficitur , per dona spiritussancti. — Glo.ordi.s.3.reg.6

Remissio pctõrum. — Annis septem combusta sunt arma Gog.Ezech.39.b.quia per remissionem peccatorum dissipantur arma diaboli. — Glo.ordi.s. Eze.39.

Anni duodecim filię principis synagogæ,& mulieris fluxum sanguinis patientis.Luc.8. f.Designant ecclesiam,& synagogam pariter laborantes. — Amb.s.Luc.8.

Ab annis viginti dare pretium,est legem spiritualiter perficere.Exo.30.b.38.d. — Glo.inte.s.Exo.30

Tẽpus pœnitentiæ. — Anni quadraginta mansionis populi Israel in deserto in pœnam peccati, designant tẽpus pœnitentiæ,propter quadraginta dies explorationis terræ promissionis. Nam annus imputatus est pro die.Num.14.f.Ezech.4.b. — Glo.ordi. s.Nu.14.

Remissio peccatorum. — Anni septuaginta designant remissionem,& tandiu in Babylone,hoc est,in huius seculi confusione versamur,quamdiu requiem septenarij numeri mereamur accipere: & accepta pœnitentia,Deus impleat,quod promisit:& reducamur ad locum nostrum ecclesiam.Iere.29.b. — Hie.s.Iere.29.

Ab anno in annum.Zacha.14.c.Idẽ est,quod singulis annis.Annus aut additus ad annũ. Isa.29.a.est tempus legis nouæ additum tempori legis veteris.Idem est annus superans annum.

num.Eccl'ici.33.a.

Anni corona,vide Corona.

Annua messis.Iere.5.f.vide metere.

Anon.

ANon,vel potius Hanon.i.gratiosus siue misericors,vel donans,siue requiescens: filius Naas regis filiorum Ammon:qui rasit dimidiã barbam nuntiorum Dauid, eosq; decal uauit,præcisis eorum vestibus vsq; ad nates.2.reg.10.c.1.par.19.a.Typus esse potest diaboli: & etiam populi Iudæorum:ad quem misit Dauid,hoc est, Christus nũtios apostolos:quos illi affecerunt iniurijs.

Lyra,s.2.reg.10. — Diabolus. Iudæi.

Ansa, Ansula.

ANsa id solet significare,quod à vase aut alia re prominet: vnde res capiatur: & anuli catenarum ansulę dici possunt.

Ansulæ hyacinthinæ,quibus cortinę tabernaculi iungebantur.Exo.26.a.36.b.charitatẽ proximi iunctam spei designare possunt.Et ansa contra ansam,designant mutuam charitatem respondentem in proximo.Vel sunt præcepta cœlestia,in quibus ligantur animæ, vt ab inferioribus subleuatæ in supernis pendeant. Ansulæ autem à latere, & summitate dependent,quia docent charitatem Dei,& proximi.Ansę quoq; in vtraq; parte designãt charitatem in maiores,& minores:& in nostros magistros,& discipulos. Designant etiam fidẽ & humilitatem,quibus maximè charitas colligatur.

Gre.s.Ezech.ho.19. — Charitas. Præcepta cœlestia. Glo.ordi.s.Exo.26. — Fides & humilitas.

Ansę sagorum tabernaculi.Exo.26.c.36.b.humilitatem cõpunctionis designare possunt: quę spiritu sancto largiente conceditur.

Glo.inte.s.Exo.26 — Humilitas compunctionis.

Ante, Antecedere, Præcedere, Anterius, Anteire, Præire.

ANtecedere est ante alium ire:interdum vero est superiorem esse.

Antecedere secundum metaphoram competit Deo,qui loco moueri non potest,vt vero est superiorem esse,iam magis propriè illi applicatur.Et pręcedẽs Pharao Ioseph vno regni solio.gen.41.e.designat Deum patrem,qui non differt à filio,nisi patris relatione.

Autoritas Dei.

Antecedit,vel præcedit dominus populum ad ostendendam viam: designans Christum qui præcedit vt caput,vel dux exercitus,& sequitur in membris.Exo.13.d.33.c.Isa.52.d.deut 4.f.Matth.26.c.28.b.Marc.14.c.16.b. Luc.19. e. Præcessit autem Christus in Galilęam, hoc est,ad conuertendas gentes,vel ad patriam cœlestem.Præcedit etiã facies Dei Mosen.Exo. 33.c.quum luce veritatis illustrat mentem.

Amb.s.ps.118.ser.5. Aug.s.ps.86.&.3.de consen.euangel.25. — Christus caput dux.

Præcedit sapientia Salomonis, sapientiam orientalium: quum sapientia Christi superat sapientiam angelorum.3.reg.4.d.Eccl'tę.z.b.Sapien.7.b.4.b.

Glo:inte.s.3.reg.4: — Christus sapientia angelis.

Præcedens angelus domini,est Christus præiens doctrina,& exemplo.Exo.14. c.23.c.32. g.2.Macha.11.b.Idem designat antecedens stella Magos.Matth.2.b.

Lyra,s.Exo.14. — Exẽplum Christi.

Antecedit arca fœderis domini populum.Iosu.3.c.Num.10.d.Antecedit quidem in terra citra Iordanem,vbi sunt,quæ pertinent ad nos.Subsequitur vero in terra vltra Iordanẽ vbi sunt diuina,& supra nos.Quia in diuinis pręcipimur credere,vt intelligamus:in nostris debemus subtiliter discutere,& præuidere,quo debeat familia virtutum per studium, vel per desiderium subsequendo tendere.In diuinis autem multum desideratur,& parum discutitur:quia scrutator maiestatis opprimetur à gloria.

Ricar. de. s. victo. de extermi.mali.27 — Diuersa cognitio diuinorũ & humanorum.

Antecedens Moses populum,est lex ipsum dirigens.Exo.17.b. Idem designant antecedentes cantores domini exercitum.2.par.20.e.Et præcedentes sacerdotes populum exemplo videlicet,& doctrina.Iosu.6.a.Et præcedentes angelus & Tobias familiam.Tobi.11.a.

Glo.ordi.s.Exo,17. — Lex dirigens. Exempla.

Pręcedunt palpebrę gressus,quum quis præuidet,quæ facturus est.prouer.4.d.

Ricar.de.s.Vict.de extermi.mali. — Prouidentia.

Præcedentes discipuli Christum trans fretum.Matth.14.c.Marc.6.f.Sunt occurrentes spiritualibus per desertionem temporalium:non tamen possunt ad spiritualia peruenire sine Christo:sicut nec discipuli peruenerunt trans fretum sine ipso.Designat etiam hæc præcessio preparationem faciendam ad suscipiendum Christum venientem ad iudicium.

Ori.s.Matt.cap.14. — Occurrere spiritualibus.

Præcedentes turbæ Christum euntem Hierosolymam, designare possunt fideles, qui fuerunt ante aduentum Christi.Matth.21.a.Marc.11.a.Idem designant præcedentes pedites Dauid.2.reg.15.d.Præcedentes etiam,qui increpabant cęcum,fuerunt primi credentes, & veram fidem docentes.Luc.18.g. Possunt etiam pręeuntes Iesum designare desideriorum carnalium turbas,tumultusq; vitiorum impedietium,ne clamor cęci perueniat ad Iesum.

Ori.s.Matth.ho.14 &.s.Luc.ho.13. Gre.ho.2. — Fideles ante aduentum Christi. Desideria carnalia.

Anteit faciem alicuius iustitia sua.Isa.58.c.quia secundum opera iustitię,quę gessit, pręmium accipiet à Deo.

Hie.s.Isa.58.

Antecedit puer Saulis ipsum Saulem,& Samuelem.1.reg.9.d.quando hoc agitur, quod à spirituali sensu nobis suggeritur:non quod à motu carnali imperatur.

Gre.s.1.reg.9.

Pręcessit

Præcesſit nox.Roma.13.d.quando receſsit tempus peccati,& ignorantiæ,& veteris hominis. Ori.ſ. Roma.13. Amb.ſ.Roma.13.

Præcedentia delicta dicuntur,quæ fuerunt remiſſa à Chriſto.Roma.3.d.Et delicta, quæ erant ante aduentum Chriſti. Glo.inter.ſ.Rom.3.

Præcedunt iudicium quędam peccata.1.Timoth 5. d. Ea videlicet, quæ ſunt manifeſta mala,ſequuntur autem occulta,quæ non poſſunt iudicari nunc,quo animo fiant. Aug.2, ſer. domin in monte.

Præiens coruſcatio ante grandinem,deſignat gratiam,quę præcedit verecundiam. Eccl'ici.32.b.

Præcedit egeſtas faciem Leuiathan.Iob.41.b. quia nemo cognitioni illius iungitur, niſi prius virtutum diuitijs nudetur.Prius enim bonas cogitationes ſubtrahit: et tunc eis apertiorem notitiam ſuæ iniquitatis infundit.Pręcedit etiam egeſtas,quia prius facultas virium perditur:vt quaſi per familiaritatem poſtmodum eius notitia cognoſcatur.Vel faciem Antichriſti præcedit egeſtas eccleſiæ:quia ante à fidelibus miraculorum diuitię ſubtrahuntur: & tunc antiquus ille hoſtis contra eos per aperta prodigia oſtenditur. Vt quò ipſe per ſigna extollitur,eo à fidelibus ſine ſignis robuſtius,laudabiliúſq; vincatur. Gre.34.mor.2.

Ante faciem Eli miniſtrabat domino Samuel,deſignans, quòd ille ante præceptoris ſui faciem domino miniſtrat,qui in exhibitione miniſterij ſui,proprij arbitrij rationem nō ſequitur:qui eo operis itinere graditur,quod ei magiſtri ſui cognitione præuidet.1.reg.2.d. Gre.ſ.1.reg.2.

Ante faciem domini præiuit Ioannes Baptiſta.Luc.1.b.g. quia perfectorum eſt ante faciem domini conuerſari.

Ante ſe habent pſalterium,& tympanum,qui dicunt,& faciunt:qui vero dicunt, & non faciunt,poſt ſe habent.Item ante ſe habent,qui,quę dicunt de Chriſto, intelligunt : non vt Caiphas.1.reg.10.b. Gre.ſ.1.reg.10.

Ante Samuelem deſcendens Saul.1.reg.10.d.deſignat ordinandum debere videri ab ordinatore,vt eius cognóſcat obedientiam:quia debet agere,quod maioris iudicio imperatur. Gre.ſ.1.reg.10.

Antequam adoleretur adeps, tollebant filij Eli carnes.1.reg.2.c.deſignantes Iudęos,qui nitebantur euertere fidem,antequam veniret ad perfectam charitatem. Gre.ſ.1.reg.2.

Ante,& retro pręliatur,& accingitur Gad.gen.49.c.Vbi tempus pręcedens, & ſequens aduentum Chriſti deſignare poteſt.Ante,occulto aduentu Chriſti:Retro, in manifeſto iudicio. Glo.ordi.ſ.gen.49.

Ante,& retro conuenientes vncini ad coniungendum rationale cum ſuperhumerali. Exo.39.d.concordiam veteris ac noui teſtamenti adumbrare poſſunt.

Anteriora,futura bona ſignificant. Philip.3.c.

Antecedit iuſtitia faciem.Iſa.58.c.Hoc eſt,Chriſtus pręcedit ad gloriam, & bona opera ad beatitudinem. Glo.ordi.ſ.Iſa.58.

Pręcedunt miſericordia,& veritas faciem Dei.pſ.88.Nunc miſericordia delens peccata, & veritas ſeruans promiſſa. Glo.inter.ſ.pſ.88.

Præcedit ignis ante dominum.pſal.96.Nunc charitas tanquam gladius:in iudicio vero ignis conflagrationis. Glo.inter.ſ.pſ.96.

Ante murale.

Antemurale eſt foſſa & vallum,quæ ſunt ante murum,velut munimentum ipſius muri. Antemurale deſignare poteſt prophetas doctrinam euangelicam ſuis vocibus munientes.Iſa.26.a.Poteſt etiam ſignificare rectam fidem bonis operibus munimentum præſtantē. Item patientiam,vt inter plurima tentamenta ſtemus viriliter, & perſeueremus iugiter in concuſsi. (Prophetæ. Recta fides. Patientia.) Hie.ſ.Iſa.26. Gre.ſ Ezech. ho.14 Ber.ſer.3.in dedicatio.eccleſiæ.

Antemurale etiam cuſtodiam angelorum ſignificare poteſt:qui prius muniebant ſynagogam:qua relicta,facti ſunt antemurale eccleſię.thre.2.c.Poteſt etiam Chriſtū ſignificare. (Cuſtodia angelorū Chriſtus.) Glo.inter.ſ. thre.2.

Antichriſtus.

Antichriſti nomen, licet in primis dicatur de Antichriſto futuro : poteſt tamen dici de omnibus,qui contra Chriſtum ſunt,pręcipuè de hęreticis.Vnde & ſermones falſi hęreticorum,antichriſti dicuntur.1.Ioan.2.c.d.4.a,2.Ioan.c,2. Theſſa.2.a. Glo.ordi.ſ.1.Ioā.2.

Antiochus.

Antiochus rex Syriæ:cuius nomine multi fuerunt.Is, qui fuit aduerſarius Iudęorum, typus eſt diaboli.1. Macha.1.b.6.a.15 b.2.Macha.5.a.Eſt etiam typus prelati ſuperbi. (Diabolus.) Lyra.ſ.1.Macha.1.

Antiochia.

Antiochia ciuitas gentilium in Syria ſortita nomen ab Antiocho:ſignificare poteſt gentilitatem,quę ſuſcepit verbum Dei:& in ea fideles primū dicti ſunt Chriſtiani.2.Mach. 5.c.11.d.13.a.14.c.15.d.2.Timoth.3.c. (Gentilitas.)

Anti.

Antiquus, Antiquitas, Vetus, Inueterascere.

Chry.s.1.Cor.ho.15

ANtiquum dicitur, quod est longęuū tam in rebus animatis quàm inanimis: diciturq; antiquum in ordine ad præsens tempus id, quod magis distat à præsenti versus principium. Vetus etiam est antiquum: & interdum sumitur in bonum, vt vinum vetus: & in malum, vt in inueteratis.

Diony. de diui. nominibus. 10. — Deus. Promissiones D.

Antiquus dierum dicitur Deus, quòd ipse sit omnium & seculum & tempus, & ante dies, & ante seculum ac tempus. Dani.7.b. Ponuntur & antiquæ cogitationes Dei. Isa.25.a. Quæ significare possunt promissiones per prophetas factas de redemptione generis humani. Et antiquæ misericordiæ Dei. ps.88.

Hila.s.ps.138. Aug.s.ps.138.

Antiqua Christi, quæ cognoscit Deus, designare possunt ea, quæ ad eius diuinitatē pertinent. ps.138. Antiqua verò nostra sunt, quando incidimus in peccatum: nouissima autem designant pœnam peccati, quę si non detur in hoc seculo, erit peior in futuro.

Antiqua aliquando dicuntur, quæ sunt, aut intelliguntur ante creationem mundi. prouer.8.c. Ex antiquis antequam terra fieret.

Hiero.s.Isa.23. & s. Ezech.16. Aug.20.ciui.dei.26 Hie.s.Isa.51. Gre.s.ps.142. — Status gratiæ. Innocentiæ. Prosperitatis. Mirabilium De[i]. Prophetarum. Lapsus primi h[ominis].

Antiquitas, in quam restituetur Tyrus. Isa.23.d. Ezech.16.g. Designarē potest statum gratiæ per peccatum amissæ. Et antiqui dies significant statum innocentiæ, vel prosperitatis. thre.1.c.2.c. Amos.9.d. Malach.3.b. Designant etiam antiqui dies, seu anni tempus mirabilium, quæ fecit Deus. Isa.51.d. Item tempus prophetarum. Ezech.38.f. Antiqui etiam dies designare possunt lapsum primi hominis. deut.4.e. ps.43.76.142. Isa.37.e. acto.15.b.

Gre.12.mor.15. Hie.s.Isa. 44. Amb.1.de. interpella.5. — Patres veteris testamenti.

Antiqui in quibus est sapientia, dici possunt patres veteris testamenti. Iob.12.b. Eccl'ici.39.a. Et antiqui vetustiores patribus ecclesiæ, sunt ipsi patres veteris testamenti. Iob.15.a. Et antiquus populus sunt, vel qui fuerunt in lege naturæ, vel populus Iudæorū, qui fuit quādo data est lex. Isa.44.b. Et antiqui montes sunt ipsi patres veteres. deut.33.b. Et inueterascentes montes. Iob.9.a. iuxta Septuaginta. Et quum dicitur. Matth.5.c. Audistis, quia dictū est antiquis. &c. Antiqui sunt populus sub veteri lege. Ijdem intelligi possunt veterani. Sapi.2.b.12.a.d. Isa.65.d.

Hie.s.Isa.19. — Philosophi.

Antiqui reges intelligi possunt Philosophi. Isa.19.b. Ad eosdem pertinere possunt antiqui habitatores terræ sanctæ. Sapien.12.a.

Glo.ordi. s. Ecclesiastici.15. — Dæmones. Hæretici.

Antiquus serpens dicitur diabolus. Apoc.12.b.20.a. Et antiqui gigantes, sunt dæmones. Eccl'ici.16.a. Et gens antiqua. Iere.5.d. Antiqui etiam gigantes sunt hæretici.

Ori.s.Leu.ho.16.et s.Matth.ca.13. & s.Roma.7. Gre.1.1.reg.2. Isych.s.Leui.26. Hie.s.Isa.22. Amb.episto. 8.&.s. Roma.7. — Abolita litera.

Antiqua sunt, quæ ad legem veterem spectant: quæ & verba vetera dicuntur. 1. par.4.d. Isa.1.g.43.c. Matth.5.c. Et vetera, quæ proijciuntur, literam legis designant. Vetustissima vero veterum, designant legem naturę, & ea, quę fuerunt ante legem scriptam. Vel sunt, quæ ad promissiones patriarcharum spectant. Leui.26.b. Vetustas enim conuenit literæ legis, quia cessauit. Roma.7.a.1.reg.2.a.13.g. Et vetus piscina, est lex. Isa.22.c.2.Cor.3.d.5.d. Hebrę.8.d. Eadem est vetus mandatum. 1.Ioan.2.a. Et vetera poma seruata, sunt mysteria veteris legis Canti.7.d. Ad eandem spectant veteres fruges. Leui.25.c.26.b.

Hie.s.ps.17.

Inueterasse dicuntur Iudęi: quia nouum hominem non recipientes, in veteri permanserunt. ps.17.

Gre.s.1.reg 2. — Vana verba.

Vetera, quę debent recedere ab ore, sunt secularia, & vana verba. 1.reg.2.a.

Glo.inter.s.thre.4. — Feruor a[ntiquorum].

Antiquum ebur feruorem antiquorum patrum significare potest. thre.4.b.

Hie.s.Iere.6. — Via regia.

Antiquę semitę viam tritam sanctorum significare possunt. Iere. 6. d. Ad idem referri potest antiqua porta Hierusalem. Nee.3.b.12.c.

Orig.s.Iosu.ho.10. Ambro.s.Luc.5. — Homo vetus. [Ope]ra veteris h[ominis].

Antiqua vestimenta, & veteres panni. Iere.6.d.38.c. Ad veterem hominem, & opera veteris hominis referri possunt. deut.8.a.29.a. Iosu.9.a. Nee.9.d. ps.101. Isa.23.d. Matt.9.b. Mar.2.d. Luc.5.g. Hebrę.1.c. Et veteres sacci sunt opera veteris hominis. Iosu.9.a. Luc.12.d.

Aug.s.ps. 6.

Vetus homo dicitur per diffidentiam, & malos actus. Roma.6.a. Ephe.4.c. Colossē.3.b. Hic dicitur inueterasse inter omnes inimicos, qui veterem hominem secundum omnia vitia sectabatur. ps.6. Eccl'ici.14.c. Baruch.3.b. Dani.13.f.

Hie.s.Isa.26. 61. Isych.s.Leui.13. — Peccata ve[tera] populi.

Antiquę iniquitates. ps.78. Et antiquę ruinę. Isa. 61. d. Videntur significare tam lapsum populi Iudaici, quàm gentilis. Vetustissima lepra designat nimium firmatam consuetudinem peccandi. Leui.13.b. Iudi.10.b. 2.par.38.d. Et vetus error videtur referri ad antiqua peccata idololatrię. Isa.26.a. 2.Pet.1.b.

Amb.1.de pœni.14. Ori.1.periar.3. Basi.s.ps.32. — Exterior ho[mo].

Vetus fermentum est exterior homo cum actibus suis: vel inueteratus peccatis, vitijsq; concretus, vel antiqui erroris peccatum. 1.Cor.5.b. Isa.26.a. Et veteres vtres sunt in peccato existentes. Matth.9.b. Marc.4.d. Luc.5.g.

Glo.ordi.s.thre.3. Rup.s.Iere.60.

Vetusta pellis. thre.3.b. designat deformitatem in exterioribus Iudęorum. Et vetustatem peccati in his, qui erant velut pellis Christi. Vel in conditione mortalitatis facta est vetusta: & caro in concupiscentia.

Hiero. Aug. Gre.s. ps.31.

Inueterascunt ossa. ps.31. quum virtutes minuuntur, aut tolluntur per peccatum, & etiam

quum

quum vires mentis labascunt.

Veterascit auxilium malorum in inferno.ps.48.quia infirmatur eorum dux diabolus:& quia diuitiæ,& omnia quæ in hac vita habebant,euanuerunt: & non recipient, quæ ipsi sibi promittebant. Veterascit vero auxilium bonorum:quia non receperunt gloriam, qui erant in limbo,nisi post resurrectionem Christi. *Basi.s.ps. 48. Hie.s.ps.48.*

Veterascunt cœli sicut vestimentum.ps.101. quum corpora sanctorum veniunt incorruptionem postea renouanda. *Gre.s.ps.101.*

Lex naturæ. Fides. Antiqui termini non transgrediendi, videntur designare legem naturæ. prouer.22.d. Vel fidem à patribus statutam. *Glo.inter.s.pro.22.*

Infernus. Veteres solitudines,infernum significare possunt. Ezech.26.d. *Hie.s.Ezech.26.*

Vetus cisterna,quære cisterna.

Antrum,uide Spelunca.

Anulus, Circulus.

ANulus est ornamentum manus seu digitorum præcipuè congruens desponsatis, quasi in pignus,& arrabonem futurarum nuptiarum.Est etiam signaculum secretorum. Circulus autem generalius nomen est.

Pignus spũssancti. Vocatio. Signaculum similitudinis Christi. Signaculum diuinorum secretorum. Pignus immortalitatis. Pontificatus fidei. Ornamenta operũ. Anulus datus Thamar à Iuda.gen.38.d.designat pignus spiritus:& vocationẽ, qua Chr̃s vocauit ecclesiam.Designat etiam signaculum similitudinis Christi: quod est in manu per operationes. Plerumq; autem doctores signant,quod ab auditoribus capi non posse considerant.Designat etiam fidem,quæ accipitur in pignus,donec accipiat hœdum, hoc est, Christum sacrificatum videat facie ad faciem.Anulus autem Pharaonis datus Ioseph, designare potest signaculum diuinorum secretorum:& pignus immortalitatis: & pontificatum fidei,quo credentium animæ saluatori signantur,ac frontibus,& cordibus nostris per signum crucis figura exprimitur æterni regis.gen.41.e. Ad hæc faciunt.Exo.35.c.Num.31.g. 3.reg.21.b.Iudith.10.a.Ester.3.b.8.a.Isa.3.d.Ier.22.f.Dani.6.e.1 Mach 6.d.Luc.15.e.Iacob.2.a. Designat etiam anulus ornamenta operum,quæ per manus significantur. *Ori.s.Num.ho. 26. Amb.de Ioseph. 7. &.2.de pœniten. 3. Rup.8.s.gen.30. Hie.epis. beatitu.& s.Isa.3. Gre.30. mor.10. Hsych.s.l eui. 4. 16. Beda.s.gen.41.*

Omnipotẽtia Dei. Frænum. Genealogia Chr̃i. Circulus diuinæ virtutis omnipotentiam designat:qui in naribus Leuiathan ponitur, dum circumducta protectionis supernæ fortitudine dæmonis sagacitas retinetur. Vel est diuinum,& occultum iudicium,quo retinetur diabolus,ne tantum noceat,quantum vult. Iob.40.d.4.reg.19.f.Isa.37.e.Ponitur etiam ibi pro fræno. Vel designatur genealogia Chr̃i, quæ est apud Lucam,quæ incipit à Deo & homine, & terminatur in Deum: quo circulo perforatus est Leuiathan. *Gre.33.mor.14. Rup.1.s. Matth.*

Manifestatio diuinæ voluntatis. Circulus dierum varia est manifestatio diuinæ voluntatis.1.reg.1.c. Qui circulus præcedit conceptum Annę:quia prius verbum Dei per prędicationem infunditur quàm in auditoribus plene agnoscatur.Post circulum etiam dierum concipere, est post instabilitatem, quæ habebatur in ipsa contemplatione,demum robur deuotionis acquirere. *Gre.s.1.reg.1.*

Duplex charitas. Euangelia. Anuli aurei altaris.Exo.30.a.35.b.37.d.Duplicem significant charitatem:qui nunq̃ ab altari separantur,quia charitas nunquam excidit.Possunt etiam quatuor euangelia designare:quibus corda sanctorum portantur.Anuli etiam arcæ & mensæ, eadem euangelia designant,per quatuor orbis partes prædicanda. *Glo.ordi.s.Exo.30. Ruper.4.s. Exo.7.*

Circuli veli,quod pendebat ante arcam.Exo.26.g.æternitatem diuini consilij significare possunt. *Glo.ordi.s.Exo.26*

Memoria claritatis cœlestis. Anuli aurei in rationali.Exo.28.d.39.c.designant iugem memoriam nunquam finiendę claritatis in cœlis:de qua solum fit memoria, vt maneant nobiscum continua vincula charitatis. *Glo.inter.s.Exo.28*

Corona gloriæ. Claritas eternæ quietis. Intellectus sanctorum. Anuli aurei tabularum tabernaculi,coronam gloriæ significare possunt.Exod. 26. f. Et circuli aurei cortinarum tabernaculi quinquaginta,perpetuam claritatem æternę quietis designant. Vel certe significant intellectum sanctorum,vera sapientia fulgentem.Exod.26. b.36.b. *Gre.s.Ezech.ho.19.*

Euangelistæ. Scientia Dei. Angeli: Anuli aurei arcæ quatuor designant quatuor euangelistas.Exo.25.b.37.a.Eosdem designant anuli aut circuli aurei mensę quatuor.Exo.37.b.Et anuli ænei quatuor in craticula super arulam altaris,quatuor euangelistas designant,qui humilium animas subleuant, & sustentant.Exo.27.a.Designant etiam anuli arcę diuinam scientiam,& pręscientiam: & diuinam prouidentiam,& prędestinationem.Item angelos nos ad superna subleuantes. *Hie.prolo.s.Matth. Ricar.de s. victo.2. de arca mysti.21. Gre. Nysse. de vita Mosis.*

Mystici sensus. Circuli aurei in auribus significant sacros,& mysticos intellectus in mente.Ezech.17.d. Et qui claudit aures suas,ne audiat iudicium sanguinis, & sepit eas spinis,ne particeps fiat inuidis,& detractoribus,iste circulos habet,& rotulas in auribus. *Ori.s.Ezech.ho. 6. Hie.s.Ezech. 17.*

Nitor verborum. Circulus aureus in naribus suis seu porci.prouer.11.c.est pulchra,& circumflexa locutio in sensibus mentis stultę,cui ex eloquio aurum pendet: sed tamen ex terrenæ intentionis *Gre.31.mor.1.*

pondere

…pro.11. pondere more suis ad superiora non respicit. Quod & ad hæreticos referri potest, qui habent eloquentiam cum erroribus.

ord… Ecclté.1 Circuli, in quos reuertitur spiritus, aut sol, annui cursus ipsius solis sunt. Sic ponitur circulus anni, vel annorum. Eccl'tę.1.b.1.par.20.a.2.par.21.d. Circuitus solis.

Circuli eburnei tentoriorum regis Assueri. Ester.1.a. Ad superbiam mundanam spectat.

Anus, Vetula.

ANus est mulier prouectę ætatis, & iam inepta ad pariendum.

Glo. inter. s. gen. 18. Anus Sara pariens. gen. 18.b. designat ecclesiam ex gentibus generantem multos in fide, in fine seculorum. Sed secundum quod non credebat, designat Synagogam. Ecclesia, Synagoga.

Glo. ordi. s. Zach. 8. Anus in plateis Hierusalem, sunt sanctæ viduæ in ecclesia. Zacha. 8.a.1. Timoth. 5. a. Titum. 2. a. Viduæ.

Aniles fabulę dicuntur leues: quia anus, & facile credunt leuia, & facilius narrant. 1. Timoth. 4. b.

Anus pars animalis.

ANus est posterior pars animalis, qua ciborum excrementa purgantur: quæ pars vt turpis ab hominum oculis absconditur.

Gre. s. 1. reg. 6. Ani aurei quinq;, quos obtulerunt satrapæ Philistinorum. 1. reg. 6. a. Carnalia vitia, quæ per quinq; sensus committuntur, significare possunt: aut turpitudinem peccati: qui cum auream habeant materiam, significant dolorem peccatorum, per quem ad iustitiæ splendorem deuenitur. Vitia quinq;…

Anxiari, Anxius, Anxietas, Angere, Angustia, Aporia.

ANxietas, vel angustia est in animo, quum non inuenit, qua ratione periculnm imminēs euadere queat.

Glo. inter. s. Isa. 59. Aporiatus dicitur Deus, aut Christus, quum desiderauit, qui conuerterentur ex Iudæis: & non erant. Isa. 59. d.

Aug. s. ps. 142. Anxiatus erat spiritus Christi, quum dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. ps. 142. Et angustia erat eius tribulatio, & passio, de qua sublatus est. Isa. 26. c. 53. c. Iere. 15. c. thre. 1. a. Ionę. 2. c. Passio Christi.

Gre. 18. mor. 5. Hie. s. Isa. 8. Angustia etiam seueritatem diuini iudicij, & vltionis in malos designare potest. Iob. 27. b. Sapien. 5. a. Isa. 8. d. 30. b. Sopho. 1. c. Roma. 2. d. Et in hac vita sunt in angustia, qui sunt in erroribus, donec ad dominum conuertantur. Et hæ sunt angustię quotidianæ malorum. Ezech. 30. d. Sunt etiam angustiæ peccata cum pœna peccati: inter quas inimici apprehendunt animam. thre. 1. a. Seueritas diuini dicii.

Hila. s. ps. 142. Anxius spiritus, aut cor dicitur quum resistere nititur tentationibus, in quibus difficultatem patitur. psal. 60. 118. 142. Baruch. 3. a. Et angustia animi est ipsum bellum contra vitia. gen. 42. d. Exo. 6. b. deut. 26. b. 28. f. Iudi. 10. c. Ruth. 1. c. 1. reg. 22. a. 26. d. 2. reg. 1. b. 4. c. 3. reg. 1. d 4. reg. 13. a. 2. par. 15. a. 28. d. 1. par. 21. b. Iudith. 13. c. d. Ester. 11. c. Iob. 15. c. 36. b. prouer. 11. b. 12. b. 17. c. 21. c. 24. a. 25. c. Sapien. 5. a. Eccl'1. 10. d. 27. a. Isa. 21. b. 26. c. 53. c. 59. c. 65. c. Ezech. 7. g. 30. c. Iere. 4. g. 49. e. thre. 1. a. Dani. 13. c. Ioan. 2. d. 1. Mach. 13. a. 2. Cor. 4. b. 6. a. c. 12. c. Difficultas… di tentationis.

Gre. s. 1. reg. 1. Angens vehementer Phenenna Annam. 1. reg. 1. a. designat synagogam persequentem ecclesiam etiam vsq; ad mortem: vt Saulus persequebatur. acto. 9. a. Galat. 1. c. Est etiam actiua vita, quæ cum nimium vacat actioni, angit contemplatiuam, nec quiescere sinit. Synagoga… quens ecclesiam. Vita actiua.

Amb. s. 2. Cor. 6. Angustiantur, qui non sperant, nec amant. 2. Cor. 6. c.

Apadno.

Hie. s. Dani. 11. APadno. i. solium suum: sumitur pro montanis Iudeę, vbi Antichristus figet tabernaculū suum. Dani. 11. g.

Aper.

Aristo. 2. de partib. ani. 4. & 3. de parti. ani. 1. APer est sus ferus, & syluester, qui & singularis ferus appellari solet. Est animosus, iracundus, & furibundus, quia sanguinem multis fibris refertum habet. Apri mares dentes habent exertos: fœmina vero non: quos ait Plinius apud Indos cubitali longitudine inueniri. Est aper periculosus etiam ipsis venatoribus.

Aug. s. ps. 79. Arno. s. ps. 79. Geor. venet. cant. 1. to. 7. cap. 28. Euch. q. in ps. Aper de sylua significare potest gentilem populum, aut principem gentilium, vt Vespasianum, & Titum, qui dissiparunt populū Iudęorum. ps. 79. Et dicitur singularis ferus, quia superbus. Significat etiam Iudæos, qui in passione in Christum, vt apri sęuierūt. Et præterea diabolum, qui exterminare nititur vineam Dei, hoc est, ecclesiam. Gentilis populus.

Aperire

Aperire, Adaperire, Pandere, Apertura.

APerire est recludere, quod clausum est. Item annunciare. apoc. 6. a. Cum aperuisset agnus vnum de septem sigillis. Exponere. Luc. 24. e. Et aperiret nobis scripturas. Fodere. Exod. 21. g. Si quis aperuerit cisternam. Fœcundare. Isa. 45. b. Aperiatur terra, & germinet saluatorem. Insidiari. ps. 7. Lacum aperuit & effodit eum. Manifestare. nume. 20. a. Aperi eis thesaurum tuum. Misereri. Matth. 7. b. Pulsate & aperietur vobis. Reserare. gen. 41. g. Aperuit Ioseph vniuersa horrea Aegypti. Reuelare. gen. 44. c. Aperuerunt saccos.

Aperta dicuntur omnia oculis Dei. Hebræ. 4. d. quia nihil eum latet.

Aperit Deus oculos suos quum misericordiam præstat. Baruch. 2. d. 2. par. 6. g. Zach. 12. b. (Gre. 11. mor. 28.) Et quum iudicia exercet, & quem feriat, videt. Iob. 14. a. (*Misereri. Aduertere.*)

Aperit Deus labia sua. Iob. 11. a. quum voluntatem suam hominibus per aperta indicia ostendit. (Gre. 10. mor. 4.) Quasi enim reserato ore loquitur, quum remota obscuritate dispositionis intimę, renuit occultare, quod vult. Aperuit Christus os suum, quādo reserauit mysteria sacrę scripturæ. Matth. 5. a. (*Manifestare.* — Ruper. 4. s. Matth.)

Aperuit Deus manum suam, quum manifestauit Christum suum. ps. 103. (Glo. inter. s. ps. 103.)

Aperit etiam manum suam, quum dat liberaliter. ps. 144. Et alij etiam aperiunt manum. (Beda. s. pro. 31.) deut. 15. b. prouer. 31. c. Mulier fortis aperit manum suam inopi, quum in ecclesia fiunt eleemosynæ pauperibus. (*Largiri.* — Glo. inte. s. Eccli. 40.) Item quia ecclesia mysteria fidei ignorantibus, per operarios veritatis reuelauit. Aperit ē diuerso manus suas auarus, vt accipiat. Eccl'i. 40. c. In aperiēdo manus suas lætabitur.

Aperit Deus oculos alicuius, quum dat intelligentiam scripturarum: vt quum aperuit oculos Agar. gen. 21. c. Sic aperuit oculos cæcorum ad veritatis intelligentiam eos reducēs. Matth. 20. d. Luc. 24. c. 4. reg. 4. f. ps. 118. Isa. 35. b. 42. a. (*Illuminare.* — Ori. s. gen. ho. 7. & s. Matth. ho. 13. Tert. aduer. Iudęos. Hie. s. Isa. 35.)

Aperti sunt etiam oculi Adam, & Euæ. gen. 3. b. Ad intuendum videlicet, & cogitandū, quod antea non aduerterant. Dicuntur autem hæc de sensu mentali. Aperiuntur autē oculi cadentis, quum quis humiliatur, atq; ita reserantur ei mysteria. Num. 24. a. Aperti sunt etiam oculi Adam, & Euæ ad concupiscendum, quod non licebat. Chry. de lapsu pri. homi. (*Cognoscere.* — Aug. 11. de gene. ad lite. 31. Chry. s. gen. ho. 16. Ricar. de. s. vic. de se cu. conser.)

Aperit oculos malus in inferno: sed serò: vt cum diues vidit Lazarum. Sic dicitur de diuite. Iob. 27. d. Aperiet oculos suos, & nihil inueniet. (Gre. 18. mor. 10.)

Aperire oculos interdum est diligentiam adhibere. Sic dicitur prouer. 20. b. Aperi oculos tuos, & saturare panibus. Eadem ratione dicitur Deus aperire cor. acto. 16. c. 2. Mach. 1. b. Et voluntatem. Ester. 5. b. (*Diligentiam adhibere.* — Glo. inter. s. pro. 20.)

Aperit Deus os, vel existit in ore, quum facit nos recta loqui. Exo. 4. c. ps. 50. Sapien. 10. d. Christus aperuit os, vt daret thesauros sapientię: Dauid verò aperuit, vt acciperet. psal. 118. Matth. 5. a. Marc. 3. d. acto. 18. d. Aperuit Ezechiel os ad comedendum volumen. Ezech. 2. d. quia prędicator ipse prædicando reficitur. Aperit etiam os, quum parat sensum ad intelligentiam. Ezech. 3. a. g. Apertio quoq; oris, est declaratio mysteriorum. Ephe. 6. f. Illius autē Deus aperit labia, qui non solum quid loquitur, sed etiam quando, & vbi, & cum quo loquatur, attendit. ps. 50. Aperit etiam Deus labia, quum iustificat: quia non vult laudari a peccatore. (*Dans Deus rectum sermonem.* — Ori. s. Exo. ho. 3. Amb. s. ps. 118. ser. 17. Hie. s. Ezech. 2. & s. Ephe. 6. Gre. s. Eze. ho. 9. & s. ps. 50. Amb. apolo. Dauid. 17.)

Aperuit Iob os suum quasi digna auditu dicturus. Iob. 3. a. Sanctorum enim corda, quæ clauso ore, occulta sunt, aperto ore deteguntur: & quum cogitationes detegunt, os aperire referuntur: vt intenta mente, quasi apertis vasculis; quid intus cōtineant, festinemus cognoscere: ac nosmetipsos eorum intimo odore recreare. Vnde & sublimia præcepta domino in monte dicturo præmittitur. Aperiens os suum dixit: quanuis illic & hoc accipi debeat: quia tunc os suum in pręceptis aperuit, in quibus dudum aperuerat ora prophetarū. Ad hæc faciunt. ps. 77. prouer. 8. a. 31. a. Eccl'i. 15. a. Danie. 10. c. Matth. 5. a. Luc. 1. f. (*Magna loqui.* — Gre. 4. mor. 4.)

Apertum dicitur os prophetæ, quum re implentur, & ostenduntur impleta ea, quæ dixit ipse propheta. Et apertum os Ezechielis post vastatam Hierusalem, designat dilatatam prædicationem Christi in mundo, post euersam Hierosolymam. Ezech. 29. d. 33. c. (*Impletio prophetiarum. Dilatatio euāgelii.* — Hie. s. Eze. 29. 33.)

Aperire os est etiam desyderare, vel cōfiteri. gen. 4. b. ps. 80. 118. Et aperta est lingua mutorum. Isa. 35. b. quum gentiles confitentur vnū Deum. prouer. 31. d. Eccl'i. 26. c. 39. a. Est etiā vouere. Iudi. 11. f. (*Desyderare. Confiteri. Vouere.* — Hila. s. ps. 118. Hie. s. Isa. 35.)

Est etiam aperire os defendere: & non aperire, non defendere. psal. 38. prouer. 24. a. Isa. 10. c. 53. c. Sic non est aperire os Hierusalem præ confusione. Ezech. 16. g. quum anima culpas suas agnoscit, & Dei beneficentiam: vt iam non audeat aliquid boni ascribere operibus suis, sed diuinæ gratiæ. Aperit etiam os suum muto, qui pro causa pauperum, qui per se eloqui in iudicio non valent, eloquitur, & eos defensare curat, qui patriæ cœlestis intuitu huius vitæ viam ocius transire curant. Aperiendum quoq; os populo gentium, fidei (*Defendere.* — Hie. s. Eze. 16. Beda. s. pro. 31. — *Prædicare,*)

 verbū

verbum prædicando: qui diuina eloquia prius personare nesciebat. prouer.31.a.

Hier.s.Iob.16. & s. ps.108.&.s.Isa.10. Aug.epis.120. — Subsannare.

Aperientes os hostes Iob super eum. Iob.16.b. Fuerunt Iudæi clamantes in Christum in passione. Et Iudas aperuit os, quum dixit: Aue Rabbi. ps.108. thre.2.c. Et aperiunt mali os ad conuitiandum, & maledicendum. ps.21. Isa.10.d.

Aug.12.cõt.faus.11. Beda.s.gen.4. Philo.q; dete.potiori insidie. — Confessio peccatorum & fidei. Cõfutatio hær.

Aperuit terra os suum. gen.4.b. hoc est, ecclesia per confessionem peccatorum, & fidei: per quam suscepit sanguinem Abel, hoc est, Christi. Aperit etiam terra os suum, quum sensus aperiuntur ad omnia sensibilia. nume.16.e, deut.11.a. ps.105. Item sacri doctores aperiũt os ad confutandas hæreses. apoc.12.d.

Rup.4.s.gen.6.&.7 s,apoc. Arno.s.ps.68. — Diligẽtia diab.

Aperit puteus os suum, quum diabolus circuit, quærens quem deuoret. ps.68. Isa.5.d.51.c. thre.3.c. Ad idem referri potest aperiri puteum abyssi. apo.9.a. Et aperiri os speluçę. Iosu.10.d.

Ruper.2.s.apoc. — Murmuratio in prælatos.

Aperuit etiam Deus os asinę. nume.22.e. vbi designatur turbam plebeiam quãdoq; rectores eccl'iæ clamoribus suis arguere & obiurgare, propter auaritiã, quam in eis regnare vident.

Gre.23.mor.21. Hie.s.Isa.42. — Illustratio.

Aperit Deus aures virorum, quum in quiete mentes eorum instruit. Iob.33.b. Isa.50.b. Sic aperit sensum. Luc.24.g. Marc.7.d. Apertas aures habebant Iudęi: quia habebant literam legis: & non audiebant, quia nolebant credere Christo spiritualiter eam interpretanti. Isa.42.d.

Amb.epist.14. &.2. de Abrahã 11. & s. Luc.2. Philo de cheru. — Dans Deus operatiuam. Primo nasci.

Aperit Deus vuluam Rachelis, quum dat vim operatiuam vitæ contemplatiuæ. gen.30.c. Et ipse Deus aperit vuluam virtutis, vt pariat, non Deo, sed Abrahæ, aut alij. Aperire etiã vuluam, designat initium boni operis: & sancti hanc aperiunt. Et ipsa mens dicitur aperire vuluam animæ, ad operandum. Et vuluam ecclesiæ aperuit Christus, vt multos deinceps generaret filios per fidem. Exo.13.c.34.c. Luc.2.d. Aperire autem vuluam dicitur, qui primo nascitur.

Beda.s.gen.41. Gre.4.dialo.42. Beda.s.Exo.2. Rup.2.&.4.s.apoc. — Reseratio mysteriorum. Impletio mysteriorum.

Aperiens Ioseph horrea Aegypti. gen.41.g. designat Christum prædicationis mysteria aperientem. Sic dicitur aperire dominus thesaurum suum. deut.28.a. Iere.50.d. Eccl'ici.43.b. Et aperuit Esdras librum legis. Nee.8.b. Idem designat Samson aperiens veritatẽ ænigmatis. Iudi.16.d. Et agnus aperiens librum signatum. apoc.5.b. Et clarius Christus aperuit scripturas. Luc.24.c. Et aperire saccum, est quærere spiritualem sensum in literali latentem. gen.42.c.44.c. Et aperire fiscellam, in qua erat Moses. Exo.2.a. est aperire obscuritatem sacramẽtorum legis. Ipse dat ostium apertum bonis. apoc.3.b. Aperuit etiam Christus librum: quia ipse impleuit mysteria. Eadem designabit apertum templum. apoc.15.c.

Hie.s.Isa 41. — Dans Deus doctrinam.

Aperit Deus flumina, quum dat dona spiritus sancti, & doctrinam sacræ scripturæ. Isa.41.c. Nahum.2.b. Sic aperuit cataractas. Malach.3.c. Et aperuit molarem dentem maxillæ, vnde ortus est fons Samsoni. Iudi.15.d. Et aperuit librum quum in monte reserauit mysteria in se completa. apoc.5.b. Et apertum templum in cœlo, est reuelatio mysteriorum incarnationis in ecclesia. apoc.11.c.

Orig.s Iere.ho.3. Amb.epist.11.

Aperiet dominus thesaurum suum, quum manifestam faciet ecclesiam in iudicio. deut.28.a. Iere.50.d. Eccl'i.43.b.

Aug.s.apo.ho.4.9. Gre.11.mor.5.6. — Virtus Chr.

Aperit Christus, & nemo claudit: quia si ipse saluat, nemo potest condemnare. Isa.22.f. Iere.13.c. Apoc.3.b. Nemo autem aperit, claudente Deo: quia nemo potest conuertere eum quem ipse in sua obstinatione reliquerit. Iob.12.b. Dicitur tamen venisse ad aperiendum. Isa.51.e.61.a.

Gre.20.mor.19. — Correctio.

Aperit Deus pharetram. Iob.30.b. quando consilium suum flagellando, & corrigendo manifestat. Cum enim peccata dominus videt: & tamen manum ad vindictam non commouet, quasi clausam pharetram tenet. Sed feriendo indicat, quantũ ei in nobis displicuit hoc, quod diu videndo tolerauit. Dicuntur etiam manus Dei aperuisse arcum seu iridem in nubibus. Eccl'i.43.b.

Glo.inte.s.Eccli.26

Aperit mulier pharetram ad omnem sagittam, quum omni peccato consentit. Ecclesiastici.26.c.

Hiero s.Isa.14. & s. Iob.38. Gre.29.mor.6.8. — Liberans e limbo.

Aperuit Christus carcerem vinctis, hoc est, limbum, quem non aperuit Lucifer. Isa.14.d. 61.a. acto.5.d.12.b.16.e. Et aperuit Deus portas mortis. Iob.38.b. quum aperuit Christus limbum, quia fortitudinem dęmonum moriendo superauit. Vel aperuit sensus, quum solutis prauis cogitationibus, ad nos post confessionem venit.

Amb.s.Luc.23. Orig.s.Matt.ho.35. — Resurrectionem rum. Resurrectio.

Aperta monumenta in passione Christi. Matth.27.f. futuram corporum resurrectionem designant. Sic aperit Deus tumulos, aut sepulcra. Ezech.37.d. Aperiuntur etiam monumẽta, quum animæ reuiuiscunt à peccato.

Hie.s.Hose.2. Rup.s.Hose.2.

Aperire spem in valle Achor. Hose.2.c. est per tribulationes & patientiam generari spem. Vel aperta est spes fidelibus, quum lapidatus est Achan, hoc est, quum destructa est Hierusalem cum suis principibus, qui conturbabant ecclesiam.

Hie.s.Ezech.25.

Aperit Deus humerum Moab. Ezech.25.b. quum tollit, & dissoluit omnem fortitudinẽ, & ra-

& rationes dialecticas philosophorum.

Christus via. Pandit Christus iter ante populum suum. Mich.2.d. quia se obtulit vt viam: & quia præcessit exemplo: & quia aperuit iter ad cœlum. Hie.s.Mich.2.

Recipere Christum in corde. Succurrere proximis. Aperit sponsa sponso. Canti.5.a. quum eum recipit in corde, reliquis omnibus exclusis. Luc.12.e. Apoc.3.d. Et quum hi, qui vacant contemplationi ob necessitatem proximorum extenduntur ad prędicandum. Aperimus etiam pessulum sponso. Canti.5.b. quando remotis fluxis voluptatibus, cor nostrum (quod prius durum fuerat) in amorem Christi soluimus: & sponso pulsanti ad ostium introitum liberum facimus. Amb.de Isaac.6. Aug.s.Ioã. trac.57. Gre.s. canti.5. Ruper.s.canti.5.

Christus aperiẽs mysteria. Incarnatio. Apertum ostium in cœlo, Christum significat. Apoc.3.b.4.a. Et aperit Deus ianuam cœli bonis, quum manifestat illis Christum: & quum aperit doctrinam sacræ scripturæ: & quum reserat corda apostolorum vt influant lumen doctrinæ. ps.77. Matth.25.a. Luc.13.e. Ioan.10.a. Et aperti cœli Ezechieli, designant apertionem Christo factam in baptismo: & apertionẽ per ipsum Christum factam: & confessionem diuinitatis Christi. Ezech.1.a. Eccl'1.43.b. Mala.3.c. Matth.3.d. Marc.1.a. Luc.3.e. Ioan.1.g. acto.7.g.10.b. Aperiuntur autem cœli, non reseratione elementorum, sed spiritualibus oculis. Aperitur autem pulsantibus. Luc.11.b. Apertum cœlum incarnationem verbi designat. Apoc.19.c. Aug.s.apoc.ho.3.& s.ps.77. Hie.s.ps.77. Amb.ser.31.38.&.3. de fide.7. Hie.s.Matth.3. &.s. Ezech.1. Ruper.11.s. apocal.

Apertæ cataractæ cœli. gen.7.b. Isa.24.c. designant Deum habere apertam cognitionem de criminibus. Hie.s. Isa.24.

Aperiuntur portæ iustitiæ Christo, & etiam iustis, qui operati sunt iustitiam. ps.117. Isa.26 a.60.b. Et aperuit Deus portas Cyro, hoc est, Christo, cui nihil potest resistere: & etiam prędicatoribus. Isa.45.a. Hie.s.Isa.26.45.

Apostoli prędicãtes. Aperiens Samuel ostia domus domini, designat apostolos virtutes spirituales prædicantes. 1.reg.3.c. Ezech.46.a. 1.par.9.c. Colos.4.a. Apoc.11.d. Ad idem referri potest apertio portarum Hierusalem. Nee.7.a.13.c. Iere.39.a. Gre.s.1.reg.3.

Detegens Deus hæreticos. Aperit Deus portas vultus Leuiathan. Iob.41.a. quum hæreticos sub specie sanctitatis absconditos manifestat. Et aperuit portas mortis. Iob.38.b. quia Christus dęmonum fortitudinem moriendo superauit. Sic dicuntur apertæ portę fluuiorum. Nahum.2.b. Hoc est, dissipatæ sunt leges imperatorum impedientes conuersionem ad fidem. Gre.29.mor.60.& 33.mor.28. Ruper.s.Nahum.2.

Auferre voluptates. Aperiens Noe tectum, seu fenestram arcę gene.8.a. designauit auferenda voluptatis impedimenta, quæ non sinunt mentem ad superiora euolare. Amb.de Noe.20.

Euersio Hierusalẽ. Manifestatio fidei. Aperuit Libanus portas suas. Zach.11.a. quum templum Hierusalem euersum est à Romanis. Aperuit etiam portas suas, quum gentilitas suscepit fidem: quod etiam de Niniue dicit Nahum.3.c. Et apertę ianuę vrbis Hai. Iosu.8.d. acto.14.d. 1.Cor.16.b. Colos.4.a. Apertum etiam est templum, quum fides Christi manifestata est in mundo. apoc.12.a. Hie.s.Zach.11. Ruper.7.s.apoc.

Virginitas Mariæ, & partus. Non aperiri portam clausam templi. Ezech.44.a.46.a. designat integram virginitatem sacratissimæ virginis Mariæ: & etiam clausa mysteria sacræ scripturę. Aperuit etiam Deus ianuas cœli. ps.77. hoc est, ventrem & mentem beatæ virginis: mentem ad credendum: ventrem ad pariendum manna. Aperiri autem terram est parere virginem. Isa.45.b. Amb.de insti.vir.8. Hie.s.Ezec.44.46. Ruper.1.s.Matth. Glo.inter.s.Isa.45.

Potestas malorum. Aperta ianua hostes irrumpunt, quando peruersi, accepta temporaliter potestate in quorundam cordibus munimina fidei destruere conantur. Iob.30.b. Et tunc dicuntur aperiri mala ab aquilone super habitatores terræ. Iere.1.c. Aperit autem portas hostibus, qui per sensus dat locum tentationibus diaboli. Nahum.3.c. Gre.20.mor.22. Hie.s.Nahum.3.

Præparari ad doctrinam. Aperta radix secus aquas. Iob.29.c. est quando ad percipienda veritatis fluenta cogitatio mentis infusioni intimę paratur, & expanditur. Vel quando autor humani generis per humanitatem suam hominibus demonstratur. Vel quando spes figitur in sacris eloquijs: vel fides, & charitas extenditur ad gentes. Gre.19.mor.26. Hie.s.Iob.29.31.

Non prædicare. Non aperiunt prophetę iniquitatem populi, quum non eos prouocant ad pœnitentiam thre.2.c. Designantur etiam sensus carnis, non ostendentes, nisi quę ipsis sunt grata. Glo.ordi.s. thre.2.

Docens spũsanct⁹. Aperit ostiarius pastori vero, quum spiritussanctus docet omnem veritatem pastores ecclesiæ. Ioan.10.a. Cyril.7.s.Ioã. 1.2.

Vendere dona spiritussancti. Aperiunt frumenta male, qui vendunt dona spiritussancti. Amos.8.b. Hie.s.Amos.8.

Docere errores. Aperiunt sibi fenestras hæretici. Iere.22.d. quum non solidam habent doctrinam, sed falsa lucem veritatis imitantia dogmata. Hie.s.Iere.22.

Manifestatio fidei. Aperuerunt Magi thesauros suos Christo. Matth.2.b. fidem interiorem muneribus protestantes. Glo.ordi.s.Matt.2.

Docere pręcepta. Aperire in psalterio propositionem, est facere, & docere præcepta decalogi. ps.48. Basi & Hie.s.ps.48.

Reuelatio cordis & peccatorum. Aperti libri designant reuelationem secretorum cordis. Dani.7.d. Apoca.10.a. Aperti sunt etiam libri in passione Christi, quando apertę sunt scripturę. Apertum erit germen Glo.inter.s.Dani.7 Ruper.3.s.reg.4. Gre.15.mor.16.

 domus

domus hypocritæ.Iob.20.d.quum omne malum,quod in conſcientia illius [naſcebatur in iudicio oſtendetur.

Hie.ſ.Iſa.57. Aperta manu diligit ſtratum amatorum,qui impudenter prędicat peccata ſua.Iſa.57.b. Impudenter pr.

Clem. Alex. 5.ſtro. Gre.17.mor.13. Aperire ciſternam.Exo.21.d.eſt intellectu valido ſcripturæ ſacræ arcana penetrare. Vel eſt incautè docere:vnde alij in errorem inducantur. Incautè docere.

Aug.ſ.pſ.7. Aperire lacum.pſ.7.eſt parare fraudes,quibus iuſtus deceptus in peccatum incidat. Vel aperitur lacus,quum conſentitur malæ ſuggeſtioni terrenarum cupiditatum. Fraudes.

Amb.de Iſaac.1. Aperiri fontem ſanguinis mulieris menſtruatæ, eſt effundi in voluptates carnis. Leuitic.20.c. Effundi in voluptates.

Glo.ordi.ſ. Iudi.4. Aperiens Iahel vtrem lactis.Iudicum.4.d. Eſt dans moralem doctrinam, qua ſopiatur Siſara. Doctrina moralis.

Aperire faucem ad menſam,gulam indicat. Eccl'ici.31.b. Gula.

Beda.ſ.prouer.27. Aperiri prata.prouer.27.d.Eſt tradi ſacramenta,quæ clauſa erant in veteri lege. Apertio ſacramentorum.

Hie.ſ.Amos.4. Aperturæ,per quas exibunt vaccę.Amos.4.a.euaſiones deſignant hæreticorum, quæ non eis proderunt,quin in infernum detrudantur. Euaſiones hæreticorum.

Hie.ſ.Amos.9. Aperturæ murorum Hieruſalem. Amos. 9. d. deſignant reliquias Iſraël, quæ ſaluæ fient. Reliquiæ.

Apex.

Apex eſt ſummum,aut culmē rei, vt apex montis, eſt ſummitas montis: vt Iudith. 7. a. ponitur apex montis,qui reſpicit ſuper Dothaim.

Apex etiam eſt minima punctura,quę fit ſcribendo: quem ait Chriſtus non prætereturam à lege,donec omnia fiant.Matth.5.b.

Aphrica, Aphricus, Auſter.

Aphrica prouincia tertia pars orbis dici ſolet,quę eſt ad partem meridianam ſole feruētem: qua parte flat ventus aphricus,qui & auſter dicitur, & pars illa dicitur auſtralis plaga.Hebraicè autem Phud.Aphricus tamen ventus aliquando ſumitur pro vento occidentali.

Gre.9.mor.9. &.27 mor.24.&.31.mo.33 &.ſ.Ezech.ho.13. Aug.epiſt. 120.&.ſ. pſ.125. Euch.for.ſpū.3. Auſter ventus interdum ſumitur feruor ſpirituſſancti:cuius aduentu antiquus hoſtis velut aquilo expellitur.Canti.4.d.Surge Aquilo,& veni Auſter.Sumitur auſter, vel auſtralis plaga pro feruore ſpirituſſancti.Iob.9.a.37.c.39.c.pſ.125.Ioſu.15.d.Iſa.21.a. Iere.17.d. Ezech.21.a.40.a.Abdi.g.Haba.3.a.Luc.12.g.acto.27.b.28.c.Apoc.21.d.Poteſt etiam ipſum ſpiritum ſanctum ſignificare. Feruor ſpiritus. Spirituſſanctus.

Ruper.2.ſ.Eze.2. Ori.ſ.Exo. ho.9. Hie.ſ.Iſa.21.&.ſ.Iere.17.&.ſ.Ezec.20. Aug. 8.ciui.Dei.32 Euch.for.ſpū.3. Auſter etiam,ſeu auſtralis plaga deſignat interdum feruorem charitatis, & fidei: & ipſos habentes feruorem ſpirituſſancti.Deſignat etiam illuſtrationem doctrinæ. Gene.24.g. Exo.2[illegible] .27.b.Num.8.a.33.a.Iſa.21.d.Iere.17.d.Ezech.20.g.Abdi.g. Haba.3.a. Terra etiam Auſ[illegible],eſt ſacra ſcriptura.Zach.6.b. Rup.ſ.Zach.6. Feruor charitatis. Illuſtratio doctrinæ. Sacra ſcriptura.

Hie.ſ.Eccleſiaſtē.11 &.ſ.Iſa.21. Auſter præterea ſumi poteſt pro gloria cœleſti:vt lignum cadit ad auſtrum, quum homo per mortem tranſit ad gloriam cœleſtem.Eccl'tæ.11.a.Iſa.21.d.49.d.Haba.3.a.Zach.14.b.Auſter autem licet non ſemper,fere tamen in bonum ſumitur. Gloria cœleſtis.

Hie.ſ.Ezech.42. Auſtralis plaga vitam contemplatiuam in Deum feruentem ſignificat.gen.13.a. 20. a.24.g.Et auſtri gazophylacia ſunt ſpiritualis intelligentiæ ſacramenta. Vita contemplatiua.

Amb ſ.pſ.118. ſer.12 Gre.27.mor.26. Hie.ſ.Iſa.30.&.ſ.Iere.13. Auſtralis etiam plaga interdum deſignat Iudæos:& etiam ipſam Iudęam,quæ eſt in auſtrali parte ad alias tribus comparata.Exo.26.b.Ioſu.17.b.25.a.18.c.Iud.2.d. Iſa. 30. b. 43.a. Iere.13.c.Zach.6.b. Iudæi. Iudæa.

Hie.ſ.Iere.13. Auſtrales ciuitates ſumi poſſunt pro inferno: vt Ieremi. 13. c. Ciuitates auſtri dicuntur clauſæ. Infernus.

Ori.ſ. Canti. ho.1. Hie.ſ.Iſa.66. Auſtralis etiam plaga deſignat gentilitatem:& extremam orbis partem: vnde adducit Deus fideles.Iſa.43.b.49.d.66.f.Nahum.3.b.Matth.12.d.Luc.11.d. Gentilitas.

Aug.ſ.pſ.77. Aphricus ventus,vt ſit ventus occidentalis, ſignificare poteſt prædicatores humiliora prædicantes.Auſter verò prędicatores cœleſtem vitam agentes,& ſublimiora prędicantes, ac feruorem ſpiritus habentes. Prædicatores humiliora ſtium.

Hie.ſ.Ezech, 27. Aphricus etiam graues tentationes infidelitatis deſignat:vt turbines venientes de deſerto.Iſa.21.a.Deſignat etiam aphricus caſtigationem Dei.Ezech.20.g.Et feruorem tribulationis.gen.20.a.Ezech.27.e.Zach.9.d. Tentationes. Caſtigatio Dei. Tribulationes.

Apes.

Amb.ſ.exa.21.& de virgi.3. Apes animal notum ex inſectorū genere,cuius opus eſt admirabile, & hōibus maxime vtile,nēpe fauus ex melle & cera, q̄ cōficit ex rore è floribus collecto, eſt illi aculeus in cauda.Habēt apes regē gregatim viuentes ac formam reipublicę ſeruantes, quæ à rege gubernāt

gubernatur. Apes quum aëris motus suspectos habet, lapillis sępe sublatis per inania se librat nubila: ne leue alarum remigium precipitent flabra ventorum.

Apostoli & Prophetæ. Christus. Sacerdotes, & fideles.

Apes significare possunt apostolos, & prophetas sacræ scripturæ tanquam faui mellis cōditores: & ipsum Christum velut apum regem: qui habet mel misericordiæ, & aculeū iustitiæ. Et apes in ore leonis designant sacerdotes, & omnes fideles in ore Christi. Iudi. 14. b. Eccl'ici. 11. a. Et dicta prudentum sunt opera apum, iuxta illud. Fauus mellis sermones boni. Ori.s.Isa.ho 2. Amb.ser.83. Aug.ser.103. Fer.ser.2.de aduēt. Euch.for.spūa.5.

Dæmones. Iudæi.

Apes, quatenus pungunt, & infestæ sunt, significare possunt dęmones: & etiam Iudæos Christum persequentes: qui nescientes fecerunt Christum nobis in passione fauo dulcioré. deut. 1. g. ps. 117. Et Isa. 7. c. appellantur Assyrij apes, propter aculeos sagittarum, quibus vtuntur. Hie.s.Isa.7. Aug.s.ps.117.

Malitiosi, & iracundi.

Apes in ore mel habent: in aculeo caudæ vulnerant. Sic malitiosi, & iracundi, & omnes qui lingua blandiuntur, sed latenter ex malitia feriunt, apis nomine designantur. Gre.s. Ezech. ho.9. Euch.for.spū.5.

Apes formam habet virginitatis siue sapientiæ iuxta illud. Vade ad apem, disce, quam operatrix sit. Euch.for.spu.5.

Apollonius.

Diabolus.

Apollonius hostis Iudæorum, qui ab eis occisus est. 1. Macha. 3. b typus esse potest diaboli, qui persequitur fideles. Et etiam sęuitię Iudæorum, & hæresiarcharum. Glo.ord.s.1.Mach.3

Aporia, Aporiari, quære Anxiari.

Apostata, Apostatare.

Apostata dicitur, qui retrocedit ab aliqua professione: vt à fide, aut à virtute. Et apostatæ sunt, qui recedunt à Deo. Ezech. 2. b. Vt autem, qui à fide recedit, apostata est: ita, qui ad peruersum opus, quod deseruit, redit, apostata à Deo reputabitur, etiam si fidem tenere videatur. Gre.s.Ezech. ho.9.

Superbus.

Apostatam dicit dominus regem, aut quemcunq; rectorem. Iob. 34. b. quia quoties extollitur in eo, quòd cæteros regit, toties per lapsum superbię à summi rectoris seruitio separatur: & quum æquales sibi subditos despicit, eius super se dominium, sub quo omnes æquales sunt, non agnoscit. prouer. 6. b. Eccl'ici. 10. b. Ezech. 2. a. Gre.24.mor.29.

Deficere à recta ratione.

Apostatare etiam est à recta ratione deficere. Eccl'ici. 19. a. Vinum, & mulieres apostatare faciunt sapientes. Est etiam à vera sapientia & recta fide deficere, quod est hæreticorum. Glo.or.s.Ecclici.19

Apostolus, Apostolatus.

Apostolus idem, qui missus: quo nomīe peculiariter dicti sunt duodecim discipuli Chri: & Paulus, & nonnulli alij ad prædicandum peculiariter electi, & missi: & apostolatus est ipsum eorum officium. Marc. 6. d. Luc. 6. c. Ioan. 13. b. acto. 1. d. 2. g. Roma. 1. a. Gala. 1. a.

Dicitur etiam Christus apostolus, quia missus à patre. Hebræ. 3. a.

Apotheca, Cella, Cellarium, Promptuarium

Apotheca est cella vinaria: & locus, in quo omnis supellex seruatur: & etiam in qua res venales reponuntur. Dicitur etiam cella, & cellarium. Luc. 12. d.

Mysteria.

Cella vinaria designarę potest secreta sapientiæ, & diuinitatis Christi, & sacram scripturam, eiusq; mysteria: & feruentem contemplationem, quæ & cellaria sponsi dicuntur, & cella vinaria regis Dauid. 1. par. 27. d. Canti. 1. a. 2. a. deut. 38. a. prouer. 24. a. Ruper.s.canti.1. Ori.s. canti. ho.3. Amb.de Isaac.3. Gre.s.canti.1.2. Ber.s.canti.ser. 49.

Moralis scientia.

Cellarium continet moralem scientiam, & habet tres distinctas mansiones. Prima dicitur aromatica. Secunda fructuaria. Tertia cella vinaria. In prima sunt, qui bene se habent cum prælatis. In secunda cum æqualibus. In tertia cum subditis. Est ergo prima cella disciplinæ, secunda naturæ, tertia gratię. Canti. 1. a. Introduxit me rex in cellarium suum. Ber.ser.paruo. 62. & s canti.ser.23.

Apothecæ dissipatę. Ioel. 1. d. designare possunt doctrinam & doctores ablatos. Glo.inter. s. Ioel. 1.

Virtutes.

Apothecę olei regis Dauid, super quas erat Ioas. 1. par. 27. d. Et apothecę frumenti, vini, & olei regis Ezechiæ: & cella aromatum eiusdem. 2. par. 32. f. Isa. 39. a. ad diuersas virtutes referri possunt. Glo.ordi.s.1.par.27

Sepulcra.

Cellaria, in quæ ad tempus intratur, sunt sepulcra: vbi corpora requiescunt vsq; ad diē iudicij. Hie aduer. erro Ioā episco. Hierusalem.

Doctrina astrologorum.

Apothecæ Chaldæorum, designare possunt doctrinas genethliacorū, & constellationū, Ori.s.Iere.ho.3.

 quibus Hie.s.ps.143.

quibus illi vtebantur.Iere.50.Et promptuaria hæreticorum plena dicunt abundantiam rationum philosophorum,quibus obruere nituntur fideles.ps.143.

Glo.ordi.s.1.par.26 Beda.s.prouer.24. Cellulæ ianitorum templi.1.par.26.c.sunt corda doctorũ & auditorũ.Et cellaria quæ replentur doctrina,sunt corda iustorum:quę non nisi per doctrinam sapientię,donarijs virtutum replentur.prouer.24.a. Corda.

Apparatus.

Glo.or.s.2.Mac.12. APparatus dicit totam supellectilem armorum,aut ciborũ ad bella præparatam.1. Mac. 9.d.2.Mach.12.c.e.15.d.Potest & in bonum,& in malum sumi.In bonum quidem dicit virtutes,& dona Dei:& sacram doctrinam,quibus munimur ad pugnandum contra diabolum.In malum vero designat tentationes,& machinamenta diaboli, quibus subuertere nititur animas. Virtutes. Tentationes.

Apparere, Comparere.

Amb.s. Luc.1. APparere dicitur id,quod prius latebat, quum oculis intuentium obijcitur. Apparet autem is,in cuius facultate est videri,& non videri:vt Deus,& angelus.

Amb.2.de Abra.3. Philo.de Abra. Gre.Nysse. de vita Mosis. Apparens dominus Abrahæ egresso de terra Chaldęorum,designat eis apparere veritatem,qui Chaldęorum errores non sequũtur.gen.12.b.17.a.18.a. Sic apparuit dominus Mosi in rubo postquam fugerat ex Aegypto:quia veritas apparet studioso mundum & mundana relinquenti.Exo.3.a.deut.33.c.Et propter manifestationem veritatis dicitur dominus apparere in visione.Num.12.b.3.reg.3.a.9.a.2.par.1.b.7.c.Sapien.1.a.Iere.31.a. Apparens autẽ dominus Isaac discedenti ab Allophylis,designat inter malos non esse locum apparitionibus.Et quum apparet ei in puteo iuramenti,designat confirmationem promissionum.genes.26.a.e. Veritas studiosis. Ori.s.gen.ho.14.

Gre.s.1.reg.3. Apparens Deus Iacob post victimas.gen.46.a. designat nouam illustrationem, quam Deus confert post bona opera.Apparens autem dominus iterum in Silo tempore Samuelis,est manifestans secreta sua mundis corde,quæ reprobis abscondit.1.reg.3.d. Matth.5.a. Addit autem vt appareat,quia qui electos suos de contemplatione iustitiæ suæ mirabiliter terret,etiam de ostensione gloriæ ineffabiliter demulcet. Noua illustr. post opera.

Gre.s.1.reg.3. Hie.s.Iere.31. Apparens dominus,aut gloria domini in nube,designat manifestationem diuinę misericordiæ,& protectionis.Exo.16.c.Leui.9.d.16.a.Num.16.c. ps. 16. Potest etiam designare manifestationem Christi per incarnationem,aut resurrectionem:vel in iudicio cum omnibus sanctis.Marc.16.b.Luc.24.e.acto.1.a.Colos.3.a.Sapien.6.a.Ioan.3.a.Et dicitur apparere in fine Haba.2.a.Hoc est,in incarnatione,aut in iudicio. Et de monte Pharan,hoc est, in ecclesia.deut.33.a.Apparuit autem Deus non quærentibus,hoc est,gentilibus.Isa. 65.a. Rom. 10.d.Et apparuit longe,hoc est,ijs,qui facti erant longe.Iere.31.a. Manifestatio misericordiæ Dei. Incarnatio.

Glo.ordi.s.Haba.2 Apparuit autem mysterium incarnationis Christi etiam angelis:quia & illos latebat, antequam reuelaretur.1.Timoth.3.d.Tit.2.e.3.b.1.Pet.5.a.1.Ioan.1.a.4.d.Haba.2.a.

Ori.s.can.ho.2.4. Gre.s. cant.2. Apparentes flores in terra.Canti.2.c.designant Christum crescentem ętate, & sapientia. Vel virtutes in anima splendentes.Vel sanctas animas,quum à corpore recedẽtes, in cœlo recipiuntur. Christus. Virtutes. Animæ sanctæ.

Glo.inter.s.gen.37. Non comparens Ioseph designat Christi mortem.gen.37.f. 44.f. Mors Christi.

Isych.s.Leui.9. Apparuit gloria domini,quum spiritussanctus manifestatus est in die Pentecostes. Leuiti.9.b. Aduẽtus sp.

Gre.s. Ezech. ho.6. Hie.s.Ezech.1. Apparens rota vna super terram,designat legem veterem datam terrenis. Vel splendorem euangelij in terra manifestatum.Ezech.1.d. Collatio leg.

Amb.s.Luc.1. Gre.3.mor.22. Apparens angelus domini à dextris altaris,insigne pręfert misericordiæ. Luc. 1. a. Idem quum apparet alijs.Iudi.13.a.Matth.1.c.Luc.22.d.Apparens autem angelus Gedeoni excutienti triticum.Iudi.6.b.Designat tanto magis dominum interiora denunciare, quanto se studiosius homines ab exterioribus purgant. Misericordia.

Gre.s.1.reg.1. Apparere iugiter in conspectu domini,est ita viuere,vt tota vita approbetur à Deo,nec vnquam ad illicita defluat:& vt ita cognoscatur à Deo in iudicio, ne proijciatur à facie eius.1.reg.1.d.ps.16.41.62.Sic debet apparere omne masculinum coram domino. Exo.23.c. 34.c.deut.16.c.Et eleemosynæ Tobiæ apparuerunt coram domino,quum illi fuerunt acceptę.Tobi.2.d. Recte viuere.

Ori.s.gen.ho.1. Aug.de gene.imperfecto.&.13.confes.19 &.s.ps.88. Apparet arida,congregatis aquis.gen.1.a.quum producitur forma substantialis dans speciem rei.Apparere etiam aridam est exercere bona opera,& luce digna,quæ non agebantur,dum terra esset aquis operta. Vel apparet arida,quum auferuntur vitia ab anima,vt sic bona opera germinare possit.Item quum apparuit populus Israel separatus à gentibus. Et quum apparent iusti humore peccati carentes. Productio formæ substantialis. Exercere bona op.

Glo.inte.s.gen.38. Apparentes gemini in vtero Thamar.gene.38.g. designarunt manifestationem vtriusq; Fides vtriusque populi.

populi

populi ad fidem venturi.

Manifestãs Christus legem & prophetas. Apparentes Moses, & Elias loquentes cum Iesu. Matth. 17. a. Marc. 9. a. designat manifestationem legis, & prophetarum per Christum factam in his, quæ de ipso prędixerant. Designant etiam veritatem examinandam per legem, & prophetas, ne putantes nos videre Christum, fallamur. Ori. s. Matth. ho. 35. Ricar. de s. victo. de 12. piiar. 79.

Exempla. Apparentes multis post resurrectionem. Matth. 27. f. designant sanctos lucem exemplorũ bonorum operum multis exhibentes. Ori. s. Matth. ho. 35.

Nunquam sic apparuisse in Israel, vt fecit Christus. Matth. 9. d. designat nõ visum esse per legem, dimitti peccata, quemadmodum per Christum dimittebantur. Hila. s. Mat. cano. 9.

Prædicare simplicia. Apparens Samuel in ciuitate. 1. reg. 9. c. designat prędicatorem plana, & omnibus exposita prędicantem. Et apparens Ionathas stationi Philistinorum. 1. reg. 14. b. Est prædicator, qui prius manifestat seipsum operibus, quàm verbis. Gre. s. 1. reg. 9. 14.

Apparens mel fluens. 1. reg. 14. d. est vita laudata sanctorum. Gre. s. 1 reg. 14.

Detegi vitia. Apparens lepra alibi designat ortum noui vitij. Leui. 13. g. Et apparens caro viua designat transgresionem legis in aliquo, licet non in omnibus. Leui. 13. b. Et apparet ignominia Hierusalem, quum eius vitia deteguntur. Iere. 13. d. Ad idem apparere aliquid fœditatis è stercore. deut. 23. c. Et apparentia sepulcra speciosa foris, vitia latentia hypocritarum designant. Matth. 23. c. Luc. 11. f. Glo. ordi. s. Leui. 13. Ori. s. Matt. ho. 25.

Virtus baptismi. Apparuerunt fontes aquarum, quum manifestata est virtus baptismi, & gratiæ: & cum missi sunt apostoli, & prædicatores. ps. 17. Titum. 2. d. Ad idem refertur apparens puteus, vnde biberet populus. Num. 21. c. Et apparens ros in solitudine. Exo. 16. c. Arno. s. ps. 17. Hie. s. ps. 17.

Apparens calamitas Iob grauior, quàm arena. Iob. 6. a. Indicat ꝙ malum, quod homo pertulit, non nisi in præsentia redemptoris agnouit. Gre. 7. mor. 1.

Apparens aurora. Iob. 24. c. est mens iusti, desertis peccati sui tenebris, ad lucem æternitatis erumpens. Vel est veniens ad prosperitatem. Gre. 16. mor. 29.

Apparet malum in oculis domini, quando est ab ipso puniendum. Isa. 59. c. Lyra. s. Isa. 59.

Apparens ostium Ezechieli, quo videret abominationes. Ezech. 8. d. est manifestatio alicuius vitij, per quod alia occulta vitia perspiciuntur. Hie. s. Ezech. 8.

Non apparet semita in pedibus iusti, hoc est, Christi. Isa. 41. a. quia viæ laborem non sentiet, nec aliquam imbecillitatis humanę lassitudinem: sed de torrente in via bibet, & propterea leuabit caput. Hie. s. Isa. 41.

Hæretici. Non apparet homo mundus coram Deo. Iob 25. a. Non parentes autem penitus in terra. Iob. 30. b. sunt hæretici: qui dum hic videri aliquid appetunt, à terra viuentium exortes fiunt. Item est in terra, & apparet, qui in fide recta existens, per virtutem operis nobilitatẽ mentis ostendit. Est vero in terra, & penitus non apparet, qui in ecclesia quidem per fidẽ consistit, sed nil dignum fide in opere demonstrat. Gre. 20. mor. 11. 17.

Carere gratia. Apparere vacuum in conspectu Dei, est non habere plenitudinem spiritussancti. Exo. 23. c. 34. c. deut. 16. d. Eccl'i. 35. b. Amb. s. ps. 118. ser. 20.

Regnare peccatum. Apparere aliquid fermentatum in domo, est regnare peccatũ in anima. Exo. 13. a. deut. 16. a. Glo. inter. s. Exo. 13.

Diabolus tentans. Apparens catulus leonis Samsoni. Iudi. 14. b. designare potest diabolum accedentem ad tentandum Christum. Vel Saulum, qui persequebatur Christum. Lyra. s. Iudi. 14.

Manifestare euangelium. Apparere herbas virentes. prouer. 27. d. Et apparere vultus ieiunantium meliores. Dani. 1. c. Est manifestare doctrinam euangelicam. Beda. s. prouer. 27.

Prædicatio. Apparuerunt apostolis dispertitæ linguæ. acto. 2. a. Ad demonstrationem futuræ prædicationis in vniuerso mundo. Glo. ordi. s. acta. 2.

Opera Dei. Apparuit signum magnum in cœlo. Apoca. 12. a. Hoc est, opera Dei magna monstrata in ecclesia. Lyra. s. apoca. 12.

Contemplatio cœlestium. Parentia capita vectium, quibus portabatur arca, ijs, qui propè erant. 2. par. 5. b. designãt perfectioribus dari cœlestium contemplationem. Glo. ordi. s. 2. par. 5.

Apparitores.

APparitores dicuntur, quòd appareant, & presto sint ad obsequium, vt sunt hi, qui magistratus circunstant.

Capientes Christũ. Apparitores, quos misit Saul ad comprehẽdendum Dauid. 1. reg. 19. c. designare possunt eos, qui venerunt ad comprehendendum Christum. Glo. ordi. s. 1. reg. 19

Appellare.

APpellare idem est, quod nominare, aut nuncupare. Interdum verò est ad iudicium superioris prouocare: vt Paulus appellauit Cæsarem. acto. 25. d. Rarę sunt huius verbi allegoriæ.

Ori.s.gen.ho.13. Appellans Isaac puteos ijsdem nominibus, quibus pater appellauerat. gen.26. d. designat concordiam veteris, ac noui testamenti: quum ea, quæ in veteri prædicabantur, in nouo demonstrantur impleta. Et etiam vnusquisq; propheta eodem nomine appellatur in nouo, quo in veteri. Concordia vtriusq; testamenti.

Ori.s.Matth.ho.22. Appellare filium nomine fratris. deut.25.b. est dicere opera, quæ facta sunt secundum euangelium, etiam facta esse secundum legem, quatenus lex cum euangelio concordat. Concordia legis & euangelij.

Glo.ordi.s.gen.1. Appellans Deus aliquo nomine hominem, vel aliam creaturam, collationem alicuius gratiæ, aut muneris etiam naturalis designare videtur. gen.1.32.f.35.b. Fecitq; vt ita appellarentur. Collatio alicuius gratiæ.

Glo.ordi.s.gen.2. Appellans Adam animalia nominibus suis. gen.2.d. Designauit gentes ad ecclesiam venientes nomine Christi appellandas.

Appellatus Christus à Deo pontifex secundum ordinem Melchisedech. Hebræ.5.c.

Appendere.

Appendere interdum est pendere, aut annumerare, sed cum pondere: interdum vero est suspendere.

Gre.19. mor.16.&.s Ezech.ho.14. Appendit Deus aquas in mensura. Iob.28.d. quum eleuat sanctos ad summa, sed tentationibus, & infirmitatibus ad ima trahi permittit. Atq; ita inter prospera, & aduersa, inter dona, & tentationes, inter summa, & infima, animarum sensum in humilitate custodit. Cõseruat Deus sanctos in prosperis & aduersis.

Gre.7.mora.1.&.21. mor.6. Appendit Deus in statera iusta. Iob.31.a. quando pro peccatis nostris acceptauit merita Christi: & etiam quoties ad vitę eius exempla prouocamur. Appendi etiam peccata in statera. Iob.6.a. est comparari peccata nostra meritis passionis Christi. Acceptatio passionis Christi.

Gre.17.mor.12. Appendit Deus terram super nihilum. Iob.26.b. quum fundauit ecclesiam super gentes, quæ nihilum appellatę sunt. Fundatio ecclesiæ. Appendit etiam Deus fundamenta terræ. prouerbio.8.d. Et

Rup.4. de glorific. trini.4. appendit tribus digitis molem terræ. Isa.40.c. quando prædestinauit homines, præcipuè Christum, & benedixit eis, ordinans eos ad fœlicitatem. Prædestinatio.

Gre.23.mor.25. Appendere argentum non in panibus. Isa.55.a. est vti eloquentia absq; solida doctrina, quæ est sensus spiritualis & euangelicus. Eloquentia sine doctrina.

Hie.s.Iob.28. Non appendi argentum in commutatione sapientiæ. Iob.28.c. est neminem posse diuinam sapientiam pro merito sentire, aut eloqui. Vel quia vita iustorum prædicantium, quã talibet sanctitatis luce polleat, aduentum nobis supernę sapientiæ, per suam pręsentiam non commutat.

Hieron.s.Zacha.11. Appendentes mercedem Zachariæ, hoc est, Christi. Zacha.11.c. sunt Iudæi dantes Iudæ triginta argenteos, vt traderet Christum. Venditio Christi.

Appendens Abraham pecuniam pro agro speluncę. gen.23.c.

Glo.ordi.s.Ester.7. Appendi Haman in ligno, quod parauerat Mardochæo. Ester.7.d. est vinci diabolum, & Iudæos in cruce, quam parauerant Christo. Sic intelligi potest de appensione regis Babylonis in statera. Dani.5.g. Vinci diabolum.

Lyra.s.Exo.26. Appendere velum templi ante quatuor columnas. Exo.26.f.40.c.1.Macha.4.f. est describi vitam Christi per quatuor euangelistas.

Lyra.s.Iere.32. Appendens Ieremias septem stateras, & decem argenteos pro agro. Iere.32.b. designauit impletionem decalogi, & perfectionem consiliorum per septiformem gratiam spiritussancti, pro agro disciplinæ cœlestis.

Appensũ ob recordationẽ ĩter oculos. Exo.13.c. Ad exaggerãdã memoriã bñficij dicit.

Appendens candelabrum tabernaculi talentum auri. Exo.37.c. Vide talentum.

Appetere, Appetitus, Concupiscere, Desiderare, Expetere. Cupere, Concupiscentia, Inhiare.

Appetitus vim animæ sensitiuę dicere solet, qua fertur in id quod est sibi conueniens: & interdum dicit ipsum actum appetendi, qui etiam concupiscentia dicitur, sicut & ipsa vis appetitiua. Et hac ratione dicitur appetitus esse subter hominem. gen.4.a. Desiderare autem, & desiderium dicunt actum voluntatis, quæ est cum ratione. Inhiare vero est luporum, qui aperto ore cibum appetere dicuntur: vnde sumitur pro vehemẽter appetere. Porrò concupiscere sępe sumitur pro desiderare. Hæc autem non possunt propriè competere Deo: cum dicant imperfectionem in desiderante, nempe carentiam eius, quod desideratur. Quum autem Sapien.16.d. dicuntur desiderati à Deo, intelliguntur dilecti à Deo. Amans Christus.

Basi.s.ps.44. Concupiscit rex decorem animæ. ps.44. quum Christus amat animam renouatã per gratiam, abiecta vita veteri.

Hila. Amb. Aug.s. ps.118. Concupiscit desiderare iudicia, qui tantam optat habere innocentiam, vt tutò possit desiderare iudicia Dei. ps.118. Vel cõcupiscit desiderare iustificationes Dei: qui cupit ex ve

ro amore implere præcepta Dei. Concupiſcimus deſiderare, quaſi nō ſit poteſtatis noſtræ deſiderium, ſed gratię Dei. Quum peccamus, non concupiſcimus deſiderare iudicia Dei.

Christus. — Beda.ſ.gen.49. Hie.ſ.Danie.10. Ambro. Apolo.Dauid.7.

Deſiderium collium ęternorum dicitur Chriſtus à ſanctis patribus, & prophetis deſideratus Gen.49.d.Canti.2.a.5.d.Iſa.26.b.53.a.Agge.2.b. Et ipſe eſt deſiderabilis panis.Danie.10.a.Et deſiderans Dauid aquam Bethlehem poteſt intelligi orans, vt naſceretur Chriſtus 2.reg.23.b.1.par.11.c.Ad idem referri poſſunt deſiderantes videre vultum Salomonis.3.reg.10.d.2.par.9.f.quia in Chriſtum deſiderant etiam angeli reſpicere.1.Pet.1.b.

Deſiderium doctrinæ. — Baſi.ſ.ps.28.ho.1. Aug.ſ.ps.41.

Deſiderans ceruus ad ſontes aquarum, eſt deſiderans iuſtus principia Theologiæ, & doctrinā cœleſtē.ps.41.Iob.7.a.Mich.7.d.Ad idē refert cōcupiſcere ſapientiā.ſapi.4.a.6.b.Eccl'ici.1.d.24.c. Deſiderat autē aīa ī nocte Deū, cū inter tribulationes magis ipſum appetit. Iſa.26.b. Cōcupiſcere aūt lac eſt deſiderare doctrinā facilē.1.Pet.2.a.Deſiderabilis autē theſaurus dicit̃ eſſe in habitaculo iuſti:Prou.21.c.quia habet ſapientiā, & ipſum Deū habitantē.

Diony.cœleſt.Hie.15.

Concupiſcentia dici poteſt eſſe in angelis erga Deum, cuius amore ſic ſatiantur, vt ſempertamen ipſum deſiderent.

Gloria cœleſtis. — Gloſa.inter.ſ.Iere.3

Deſiderabilis terra gloriam cœleſtem deſignat.ps.105.Iere.3.f.12.c.Zach.7.d. Malach.3.c. hæc atria domini concupiſcit anima.ps.83. Deut.18.b. Et deſiderium bonum eſt deſideriū cœleſtis patrię:de quo.Iob.30.b.31.d.ps.9.20.37.102.139.Prou.10.c.11.e.Iſa.26.b.Ier.2.c.Danie.9.f.2.Cor.7.c.Philip.2.d.

Iudæa. — Hie.ſ.Iſa.32.

Deſiderabilis regio fuit olim Iudęa, cum teneret fidem, & cultum Dei.Iſa.32.c.

Deſiderium verbi Dei. — Lyra.ſ.Iob.37.

Deſiderat frumentum nubes, quum mens bonorum optat prędicantium verba. Iob.37.b.acto.13.b.Dicūtur autem eloquia Dei deſiderabilia ſuper aurum, & lapidem precioſum.ps.18.Nonq; in tantū dūtaxat ſint deſiderabilia:ſed quia ſolas haſce materias vidit apud homines in maiori pretio haberi prę alijs.Sic dicuntur dulciora ſuper mel, & fauum. Et fulgor iuſtorum dicitur eſſe ſicut ſol.

Virtutes, & dona ſpiritusſancti. Eloquia Dei. — Hie.ſ.Iſa.64. Rup.ſ.Ioel.3.

Deſiderabilia in bonum dicuntur virtutes, & dona ſpiritusſancti:quę fiunt in ruinam, quum quis peccat.Iſa.64.d.thre.1.c.Ezech.24.c. Dani.10.a.Ioel.3.b.Vbi dici poſſunt deſiderabilia eloquia Dei:De quibus.ps.18. Deſiderabilia ſuper aurum.&c.

Gre.23.mo.27.

Deſiderabilia in genere dicuntur ea, quę ſolent homines appetere. Prouer.3.b. Eccl'tæ.6.a.Et deſiderabilis cibus, eſt proſperitas huius vitæ.Iob.34.c.Prou.8.b.thre.1.c.

Chriſtus. — Gre.ſ.canti.5.

Deſiderabilis totus dicitur ſponſus.Cant.5.d.quia quantò amplius de Chriſto habetur, tantò magis concupiſcitur.

Electi. — Hie.ſ.Iſa.54.

Deſiderabiles lapides in muris eccleſiæ, ſunt electi, & perfecti in eccleſia.Iſa.54.c

Hie.ſ.Hoſe.9. Gloſ.ord.ſ.Hoſ.10.

Deſiderabile dicitur argentum hęreticorum.Hoſe.9.b.quia artificioſo eloquio ipſi cōponunt dogmata ſua:dicuntur etiam ipſa eorum dogmata deſiderabilia vaſa. Nahum.2.c.

Iuxta deſiderium ſuum dicitur corripere Deus.Hoſe.10.c.quū corripit ad correctionē.

Hie.ſ.Mich.7.

Deſiderare ficus præcoquas.Mich.7.a. dici poteſt de ſynagoga tempore quo populus ille fame premebatur iam periturus. Vel de eccleſia, quum vix in ea inueniebantur aliqui fideles.

Præſumere de iuſtitia. — Aug.ſ.Ioan.trac.34 Hie.ſ.Amos.5.

Deſiderare de cibis potentis.Prou.23.a.eſt præſumere de ſuis meritis, quaſi æquari velit Chriſto, putans ſe ſine peccato eſſe. Sic deſiderant diem domini, qui confidunt in iuſtitia ſua, nec ſe peccatores reputant:vnde & reprehenduntur.Amos.5.c.

Dare mercedem pro vitijs. — Hiero. epiſ. beatitudinis.

Cupiens prodigus ſaturari de ſiliquis porcorum.Luc.15.c.deſignat eos, qui dant mercedem pro vitijs, contra morem meretricū. Vel deſignat eum, qui delectatur in lectione poëtarum, & rhetorum:in quibus mens, quæ veritatem naturaliter amat, non ſatiatur: cum ſolum verborum habeant tinnitum.

Reuertentes ad vitia. — Cyril.ſ.ſ.Ioan.17.

Deſiderans vulgus carnes, & ollas Aegypti.Num.11.b. Deutero.12.c.14.d.1.reg.2.d. Sapi.19.c.Apoca.18.d.typus eſt eorum, qui retrocedentes à via domini ad priſtina vitia reuertuntur.

Concupiſcentia ponitur carnis, & oculorum. Carnis quidem refertur ad ea, quæ ad ſenſus tactus, guſtus, & olfactus pertinent.Concupiſcentia verò oculorum ad ea, quę ſpectant ad viſum, & auditum, & etiam ad ſenſus interiores.Ezech.23.c. Dani.11.f.13.a.f.Eccl'tæ.2.b.6.d.Eccl'ici.23.a.36.d.40.c.45.b. Roma.1.c.13.d.Ad hæc pertinent deſideria erroris. Ephe.4.c.1.Pet.1.c.4.a. Deſideria etiam carnis dici poſſūt omnia vitia, & perfidia, & incredulitas. Voluptas enim carnis eſt ſenſibilibus oblectari, vt ſpiritus delectatur ſpiritualibus.Ephe.2.a.Galat.5.c.1. Petr.2.b.2. Petr.2.d.Iudę.f.Iob.20.c.ps.9.77.80.111.Ioā.8.f.1.Theſ.4.a.1.Timo.6.c.2.Timot.2.d.3.b.titū.2.c.3.b.

Admittere carnales cogitationes. — Gre.ſ.1.reg.15

Concupiſcere aliquid de Amalec.1.reg.15.a. eſt admittere ſcintillam carnalis cogitationis in corde:vel motum in carne.Et hoc pertinet ad concupiſcentiam carnis.

Concupiſcere diuitias, aut domū, aut aliquid proximi, ac etiam rapinas, pertinet ad cōcupiſcentiam oculorum.Exo.20.c.Ioſu.7.d. Deut.5.c.7.d.2.par.19.a. Iudith.12.d.Tobi.3.c.ps.61.Prou.6.c.21.d.Eccl'ici.14.a.25.d.Hoſe.9.b.Mich.2.a.1.Mach.4.b.Matth.5.d.acto.20.g.

1.Timot.

1.Timoth.3.a.6.b.2.Timoth.3.a.Titum.1.b.1.Pet.4.d.

Ori.s.Iere.ho.4. Concupiscere diem hominis.Iere.17.c.est optare vitam mundanam; & prosperitatem in hoc mundo:aut optare diu viuere etiam in hoc mundo. Optare v. danam.

Hie.s.Hose.13. Concupiscibilia vasa,quæ diripuit Christus.Hose.13.d. sunt sancti quos eduxit Christus è limbo.Vel sunt decepti ab hæreticis,qui ad fidem conuertuntur.Nahum.2.c.1. Mach.1.c. Sancti. Decepti ab hæreticis.

Desiderium Christi erat adimpletio passionis,& reliquorum illi adiunctorum.

Glo.inter.s.Exo 21 Expetens maritus damnum abortientis vxoris.Exo.21.c.est exigens pœnitentiam ab eo qui alterum peccare fecit.Ad idem referri potest cupiens vindicare sanguinem proximi. Iosu.20.d.Et expetentes filij Israel vltionem de Madianitis.Num.31.a.Et Samson de Philisteis.Iudi.15.b. Exigere pœ.

Glo.ordi.s.Luc.19. Desiderans dn̄s operam asini. Luc.19.f.Est cupiens obsequium gentilitatis conuersæ.

Desiderare dicitur spiritus,quum nos desiderare facit.Roma.8.e.

Lyra.s.Iosu.9. Cupientes Gabaonitę pacem facere cum filijs Israel.Iosu.9.b.designant eos, qui mores seculares inducere volunt in religionem.

Cupiunt sancti superindui, quum optant corpora sua resuscitari.2.Cor.5.a.

Inhiantes hostes Iudæorum sanguini,sunt dæmones animarum perditionem sitientes. Ester.9.a.Sic expetijt Satanas discipulos Christi,vt cribraret sicut triticum.Luc.22.d. Et Haman expetijt Mardochæum in mortem.Ester.16.d. Et expetijt Idumęa vindictam de filijs Iuda.Ezech.25.c.

Applaudere, quære Plaudere.

Applicare, Admouere.

Applicare est alteri adiungere,quasiq; copulare:quod & admouere dicitur.

Glo.inter.s.Iere.30 Applicuit Deus pater filium ad se.Iere.30.d.quum illum generauit in sua substantia: ita vt diceret ipse filius.Ioan.14.b.Ego in patre,& pater in me est.Potest etiam referri ad coniunctionem naturæ humanæ cum verbo. Generatio. Incarnatio.

Hie.s.Zach.2. Applicantur gentes multæ ad dominum,quū gentiles veniunt ad fidem. Zacha.2.d. Venire ad f.

Glo.inter.s.Exo.21 Applicare cor ad Deum,est intellectum,& voluntatem ad illum intendere.Iere.30.d.

Applicare seruum ad ostium tabernaculi.Exo.21.a.est docere simplicem cœlestia:vel adiungere ipsum ad Christum.Ad idem referri potest applicatio vituli: & applicatio Aaron & filiorum eius.Exo.29.a.Iere.30.d.Et applicatio tribus Leui ad ministerium tabernaculi. Num.3.b.8.b.Et Deus applicat sibi sanctos.Num.17.a.Zach.2.d.Eccl'ici.33.b. Et sacerdotes applicant hircos pro peccato.2.par.29.e. Docere f.

Glo.ordi.s.gen.48. Appliciti filij Ioseph ad Iacob designare possunt vtrunq; populum per Christum adductum ad patrem cœlestem.gen.48.c.

Glo.inte.s.Exo.28 Applicare Aaron ad Mosen,est conferre Christum ad legem,vt intelligantur per Chr̄m impleta,quæ in lege sunt prædicta.Exo.28.a.40.b.Vel est sacerdotes debere semper in legis meditatione persistere. Conferre Chr. ad legem. Meditatio le.

Gre.s.1.reg.14. Applicans Achias arcam domini.1.reg.14.c.designat peritum sacerdotem dantem rectū consilium regibus.Ad idem referri potest applicare Ephod.1.reg.23.b.30.b.

Gre.s.1.reg.14. Applicans Iosue Israel per tribus suas ad inquirendum peccatum præuaricationis.Iosu.7.b.Et applicans Saul omnes angulos populi.1.reg.14.f.Admonet prius diligenter inuestigandam esse culpam,deinde pœnam irrogandam.

Gre.s.1.reg.10. Applicuit Samuel omnes tribus,& familias ad electionem regis.1.reg.10.c. Vt ostendatur meritò ex omnibus eligendum esse eum,qui pręficitur.

Gre.s.1.reg.14.&.s.Ezech.ho.21. Beda.s.pro.19. Applicare manum ad os cum melle,est gloriam ex opere quærere. Vnde nemo applicuit manum ad os.1.reg.14.d.quum nemo quæsiuit gloriam ex opere. Applicat etiam manum ad os,qui,quæ dicit,operatur,quod non facit piger.prouer.19.d.26.c. Quærere gl. ex opere. Operari d.

Hie.s.Iob.40. Gre.32.mor.26. Applicat Deus gladium Behemoth.Iob.40.b.quū diabolus punitur eo malo, quo alios interemit.Vel dicitur,quia malitia eius nocere non potest, nisi quantum Deus permittit.

Glo.inter.s.Exo.22 Applicari dominum domus ad Deos.Exo.22.b.Hoc est,ad sacerdotes,vel doctores, vt examinetur.

Hie.s.Hose.7. Applicant quasi clibanum cor suum,qui cum feruore sequuntur errores. Hose.7.b.

Hie.s.Ezech.8. Rup.s.Ezech.30. Applicare ramum ad nares.Ezech.8.g. Opus est hęreticorum turpi sonitu blasphemiæ, Deum ad iracundiam prouocantium.Designat etiam complacentiam in peccatis.Et complacentiam pharisæorum in suis traditionibus. Complac. in malo.

Hie.s.Dani.11. Applicabuntur Iudæis plurimi fraudulenter,designantes gentiles simulantes amicitias cum Iudæis aduersus Christianos. Dani.11.f.

Glo.ord.s.1.Mach.5 Applicantes se viri virtutis ad ciuitatem Ephron.1.Mach.5.f.Sunt doctores penetrantes sensus spirituales:vt possint vincere,& conuertere peccatores,

Applicās

Applicans rex Antiochus castra ad Hierusalem .1.Macha.6.f.9.a.Est diabolus vel hæresiarcha:qui conantur perdere ecclesiam. Glo.or.f.1.Mach.6

Apponere.

APponere est quasi iuxta aliud ponere,quasiq; applicare,aut adiungere.

Apponere cor in aliquid,est applicare,quasiq; figere:Exo.7.d.ps.61.Iob.7.d.proue.22.c.Eccl'tæ.8.d. Basi.s.ps. 61.

Examinās Deus. Apponit Deus cor in hominem.Iob.7.d.quum eum districte examinat,vel ad premium vel ad pœnam. Gre.8.mor.10.

Transire in consortium sanctorum. Appositus Isaac populo suo,est transiens in consortium electorum. Sic etiam appositus est Abrahā,factus videlicet similis angelis.gen.25.b.35.d.49.d.deut.32.g.1.Mac.2.g. Sic appositus est Achior ad populū Israel.Iudith.14.b.Et infideles ad fidem.acto.2.g.11.d. Vt autem de agris congregatur matura messis in horreum : sic de publico vitæ huius congregantur electi temporibus suis,singuli in secreta quiescentium. Philo.de sacri. Abel & Cain. Ruper.6.s.gen. 46.

Apponere panes.gen.24.d.43.g.Est proponere doctrinam. Lyra.s.gen.24.

Apposita est iniquitas super iniquitatem,quum Iudæi Christum etiam post mortem,& resurrectionem persequebantur.Vel apposuit Deus illis iniquitatem super iniquitatē:quia putantes se occidere purum hominem,filium Dei occiderunt.Hoc autem fecit Deus non vulnerando,sed non sanando.ps.9.68.88.acto.12.a. Aug.s.ps.64.

Non apponunt Philistæi venire in terminos Israel,quum dęmones non amplius tentāt aliquos ex fidelibus.1.reg.7.d.acto.18.c. Gre.s.1.reg.7.

Apposuit Deus homini ignem & aquam.Eccl'ici.15. d. quum dedit libertatem arbitrij ad contraria.Vel cum dedit refrigerium & tribulationem. Glo.inter.s.Eccl'ici

Libri sacræ scripturæ. Apposita ad mensam dicuntur esse libri sacræ scripturæ.prouer.23.a.4. reg.6. e. Eccl'i.31.b.Marc.8.a.Luc.10.d.1.Cor.10.f. acto.16.f. Amb.1.offici.32.

Appositiones epularum circumpositę sepulcro,sunt bona abscondita in ore clauso.Eccl'ici.30.c.

Non apponere Iudæos calcare atrium domini.Isa.1. d.Est ita destructum esse templum post mortem Christi,vt non amplius ædificetur. Hie.s.Isa.1.

Apponit dies timor domini.prouer.10.d.quia est initium perueniendi ad fœlicitatem. Glo.inter s. pro.10

Apponi sagittas cum carbonibus desolatorijs.ps.119.Est proponi verba Dei,& exempla sanctorum. Glo.ordi.s.ps. 119.

Appretiare,quære Pretium.

Apprehendere, Comprehendere, Incomprehensibilis.

APprehendere est quasi arripere,quadam videlicet vi capere.

Apprehendit Deus manum Christi:quia quicquid operatur filius,operatur & pater Isa.41.c.42.a.45.a. Hie.s.Isa.42.

Protectio Dei. Apprehendit Deus Abraham,aut alium,quum protegit, & succurrit in tentationibus. Isa.41.b.Iere.31.f.Matth.14.d.Marc.7.d.Luc.9.f.14.a.Et apprehendit arma,& scutum, quum nos munit virtutibus.ps.34. Ori.s.Matth.14. Aug.s.ps.34.

Apprehendit Deus sapientes in astutia eorum.Iob.5.c. quia inde coguntur voluntatem Dei facere,vnde hanc moliuntur commutare:& qua via ipsi putant consilium Dei euadere,ea ipsum implent.Vt fratres Ioseph ipsum vendiderunt,ne adorarent: & quia vendiderunt,coacti sunt adorare.Sic dicuntur comprehendi in consilijs suis.ps. 9. Eccl'ici. 23.a.d. Zach.1.b.1.Cor.3.d. Gre.6.mor.11.12.

Fructus crucis Chri. Apprehendit sponsus fructus palmæ.Canti.7.c.quum Christus in cruce fructum vitę inuenit,& apprehendit,ac nobis tribuit. Gre.s.canti.7.

Dona spiritus sancti. Apprehendentes septem mulieres virum vnum,sunt septem dona spiritus sancti apprehendentia Christum,& in ipso roborata.Isa.4.a.11.a.Vel omnes gentes apprehendētes Christum per fidem,super quas inuocatur nomen Christi. Ori.s.Isa.ho.3. Hie.s.Isa.4. Ruper.1.s.Isa.14.

Venire ad fidem. Apprehendunt gentes fimbriam viri Iudæi,quum veniunt ad fidem Christi per doctrinam apostolorum.Zacha.8.d. Hie.s.Zach.8.

Adiuuare. Consolari. Apprehendentes angeli manum Lot,& quasi compellentes.gen. 19. d. sunt efficaciter adiuuantes ad operandum,& consolantes.Sic non erat, qui apprehenderet manum Hierusalem,idest,consolaretur.Isa.51.f.Ita apprehendit Petrus manum claudi.acto.3.a. Designatur etiam in angelis Deus seruans à perpetratione peccati. Cyril.de adorat. in spiritu sancto. Ruper.6.s. gen.10.

Amplecti simplicitatem. Apprehendens Noe columbam.gen.8.b.designat iustum amplectentem simplicitatem, & virtutem. Amb.de Noe.18.

Apprehendit messium tritura vindemiam.Leui.26.a.quando simul cum pane , qui cor Ori.s.Leui. ho.16.

hominis

Isich.s.Leui. 26. Hie.s.Amos.9

hominis confirmat,datur vinum scientiæ,quod lætificat cor hominis. Vel quum abundat opera corporis,& animi.Et apprehendit calcator vuę mittentem semen.Amos.9.d.quum martyres sunt seminarium sermonis Dei.Comprehendit etiam arator messorem.Amos.9.

Ruper.s.Hose.9.

d.quum est abundantia fidelium,& bene operantium in ecclesia. Vel dicitur comprehendere arator messorem:quia patriarchę,simul & apostoli gaudent in semine Abrahæ, quod est Christus:in quo promissam pariter accipiant benedictionem:vt qui seminat, simul gaudeat,& qui metit.

Aug.s.ps.73.

Apprehendens Moses caudam colubri.Exo. 4.a. designat Iudæos Christum hominem crucifigentes.Vel designat resurrectionem eius credentes.Vel ipsos Iudæos in fine mundi fidem Christi amplectentes.

Glo.ordi.s.Iudi.16. — Resurrectio (

Apprehendens Samson ambas fores portæ ciuitatis.Iudi.16.a.designat Christum, deuictis diabolo,& morte resurgentem.

Gre.s.1.reg.15. — Recipere pœ... tes.

Apprehendens Saul Agag regem Amalec.1.reg.15.b. designat prædicatorem recipientẽ ad pœnitentiam conuersos peccatores,non solum pœnitentes, sed etiam confitentes. Et apprehendit eum viuum,quia nonnulli proprijs passionibus non mouentur, sed auditis aliorum obscęnitatibus mouentur.

Hila.s.ps.2.

Apprehendere disciplinam plus est,quam simpliciter capere :quia regnũ cœlorum vim patitur.ps.2.Eccl'ici.27.b.Sic apprehendere sapientiam. prouer. 3. c. est sic eam capere, vt non facile nos effugiat.

Gre.10.mor.10. — Cognoscere d... inspirationes.

Comprehendere vestigia Dei.Iob.11.b.est cognoscere,vnde,vbi,quibusue modis veniat spiritus eius dona:quod in hac vita fieri non potest,iuxta illud Ioan.3.a. Spiritus vbi vult, spirat,& vocem eius audis,& nescis,vnde veniat,aut quò vadat. Comprehendunt tamen sancti,quæ sit latitudo,longitudo,& sublimitas,& profundum.Ephe.3.d.Tenebræ tamen non comprehenderunt Christum.Ioan.1.a.Comprehendere autem Deum, est ipsum cognoscere,quantum cognoscibilis est:quod est homini impossibile, iuxta illud. Eccl'i.43.d. Ne laboretis:non enim cõprehendetis.Et Roma.11.d.Sunt incõprehensibilia iudicia Dei.

Amb.de Isa.8. Ruper.s.Zach.7.

Apprehendit sponsa sponsum.Canti.8.a.quum anima amore inhæret verbo. Et quum percipit mysteria eius,quæ in scripturis habentur.

Hie.s.Zach.14. Ruper.1.s.Isa.12. — Mutuum a...

Apprehendit vir manum proximi sui.Zach.14.c.quum mutuo auxilio se fideles subleuãt Apprehendit etiam vir fratrem suum,quando Iudæi confidunt in Mosen dicentes. Nos discipuli Moysi sumus.Isa.3.a.

Glo.ordi.s.prou.2.

Apprehendere aut comprehendere vitam æternam,aut fœlicitatem, dicitur quia semel accepta nunquam amittitur.prouer.2.d.Philip.3.c.1.Cor.9.d.1.Timoth.6.c.

Gre.34.mo.4.

Apprehendit Leuiathan gladium.Iob.41.c. quum diabolus assumit Antichristũ ad suũ ministerium.Apprehendit autem gladius ipsum Leuiathan,quum in tantam vertetur insaniam,vt dominari omnibus appetens,nequaquam suę irę dominetur. Nam qui iram in vsum iustitiæ assumit,gladium tenet:quia eam sub ęquitate iudicij possidendo moderatur.

Beda.s.gen.39.

Apprehendens domina Ioseph laciniam vestimenti eius. gen. 39.c.designat Iudæam apprehendentem,& retinentem literam legis.

Gre.s.1.reg.15. — Ambitio.

Apprehendit Saul pallium Samuelis.1.reg.15.f.Et designat superbos, & ambitiosos, qui, cum ab honore depulsi fuerint,per familiares pręlati vel adulando superiori in pristinum gradum restitui procurant.

Philo.de speci. legibus. Ruper.1.s.deut.38.

Apprehendens mulier verenda eius,qui cum viro suo rixatur.deut.25.c. designat portionem animæ inferiorem pręferentem generabilia,& corruptibilia Deo. Vel designatur synagoga apprehendens & crucifigens humanitatem Christi.

Glo.inter.s.Iudi.5. — Vincere affe...

Apprehendere captiuos,est vincere passiones.Iudi.5.b.Ad idem referri potest,quum cõprehendit Gedeon Zebee,& Salmana.Iudi.8.c.Captiuitatem autem de hostibus capit, qui cœlestis patris responsa custodit.

Gre.18.mor.10. — Pœna malo...

Apprehendit diuitem quasi aquę inopia.Iob.27.d. Sicut quum diues in inferno guttam aquæ petijt,qui pauperi micas panis negauit.Sic comprehendunt iniquitates ipsum peccatorem,quum non potest euadere,quin propter eas puniatur.ps.39.Iere.42.c.Ezech.17.f.Et

Aug.s.ps.34.

apprehendit tremor malos.ps.47.Apprehendit etiam ipsum prauum captio quam abscondit.ps.34.quia malum prius nocet ipsi peccanti.Sic ponuntur apprehendentia mala populum,& comprehendens dolor:& confusio:& apprehendunt dolores,vt parturientis, quũ

Hie.s.Iere.13.

subito venit malum ineuitabile.Iudi.6.c.Eccl'ici.7.a.Iere.13.d.34.a.Hose.10.c.Mich.2. b.4. c.Ioan.12.f.1.Thessa.5.a.

Aug.s.ps.53. Hila.s.ps.8

Comprehenduntur in superbia sua Iudæi.ps.58.qui putabant se vicisse Christum, quem posteà resurrexisse crediderunt.Comprehendit autem eos furor iræ Dei.ps. 68. Erat autẽ in eis superbia,qua dicebant se filios Abrahæ.&c.

Astutię dæmo...

Apprehendunt gentes ab aquilone arcum,& scutum.Iere.50.g.quum dęmones assumũt astutias tentationum.Et comprehendens Laban Iacob. gene. 31. c. est mundus persequens

virum bonum. Et comprehendit inimicus animam, quum mundus, aut diabolus eam vincit. Exod.15.b.ps.7.1.Cor.10.c. Et apprehendit catulus leonis. Amos.3.a. quum diabolus aufert aliquem ab ecclesia. Hie.s.Amos.3.

Inducere in errores. Apprehendunt persequutores Hierusalem inter angustias, quum hęretici animam in varios inducũt errores. thre.1.a.4.reg.25.b.Prouer.7.b. Lyra.s.4.reg.25.

Apprehendunt hęretici, & non saluant. Mich.6.d, quando multa quærentes, & nihil inuenientes intelligunt errorem suum: & demum vident se cum vniuersis dogmatibus suis non posse saluari. Hie.s.Mich.6.

Sacerdotes Iudæorum occidentes prophetas. Apprehendentes agricolæ seruos patris familias. Mat.21.d.Mar.12.a. fuerunt sacerdotes, & Scribę occidentes prophetas: & demum ipsum filium hæredem. Sic comprehenderunt Iudęi Ieremiam, comprehensionem Christi significantes. Iere.26.b.36.f.Matt.26.e.Luc.22.f. Ioan.7.d.8.c.19.a.acto.1.c.12.a.2.Cor.11.g. Comprehendunt etiam Iesum, qui se ipsos ligant peccatorum vinculis. Ori.s.Mat.ho.19. Ambro.s.Luc.22.

Non apprehendit meretrix amatores suos. Hose.2.b. quum non assequitur prosperitatem, quam in hoc mundo sperabat. Sic non apprehendere diuitias, est non esse fœlicem per eas. Eccl'ici.11.b. Hie.s.Hose.2.

Non comprehendit hęreticos pręlium in Gabaa, seu in collibus. Hose.10.c. quia aduenienti tentationi mox ipsi sine pugna consentiunt. Vel ideo quia in persequutionibus diabolus non impugnat suos. Hie.s.Hose.10.

Superbia. Apprehendere altitudinem collium est in superbiam eleuari. Iere.49.d. Lyra.s.Iere.49.

Apprehendere mendacium, est colere idola. Iere.8.b. Hie.s.Iere.8.

Apprehendit auribus canem, qui miscetur rixę alterius. Pro.26.c.

Apprehendit scorpionem, qui tenet mulierem zelotypam. Eccl'i.26.b.

Apprehendit vmbram, qui attendit ad visa mendacia. Eccl'i.34.a.

Comprehendit ignis aceruos frugũ. Exo.22.b. Cum indiscretus zelus perturbat populũ. Lyra.s.Exo.22.

Apprehendit angelus draconem, hoc est diabolum. Apoca.20.a. quem pecasse ostendit & conuincit. Glos.ordi.s.apo.20

Apprehendit Sunamitis pedes Elisęi.4.reg.4.d.

Apprehendit Tobias branchiam piscis. Tobi.6.a. Typus autem fuit Christi separantis nequitiam diaboli ab his, quos sibi corpus fecerat. Glo.ordi.s.Tob.6.

Bene operari. Apprehenderunt digiti mulieris fortis fusum. Pro.31.d. Solent fœminæ nentes fusum in dextera, colum tenere in sinistr: in colo enim lana inuoluta est, quę filo ducenda, & nenda, transeat in fusum. Sępe autem in scripturis dextera vitam perpetuã: lęua præsentia Dei dona significat: opulentiam videlicet rerum: pacem temporum, sospitatem corporum: sciẽtiam quoq; scripturarum, & cœlestium perceptionem sacramentorum: hæc & huiusmodi bona quum domino largiente perceperimus: quasi lanã colo inuolutam in lęua gestamus. At quum ea pro amore cœlestium salubriter exercere incipimus: iam lanam agni immaculati, de colo in fusum, de læua in dexteram traijcimus: quia de donis nostri redemptoris, de exemplis operum eius, stolã nobis gloriæ cœlestis ac vestem charitatis nuptialẽ facimus. Beda.s.Pro 31.

Appropinquare, quære Accedere.

Aptare, Coaptare, Aptus, Accommodare, Concinnare, Idoneus.

Aptare est facere congruere aliquid ei rei, cui aptatur. Aptum autem dicitur, quod est accommodum, & conueniens, ac congruens alicui.

Fabricans Christus ecclesiam. Aptans Noe arcam designare potest Christum fabricantem ecclesiam. Hebrę.11.b. potest etiam intellgi aptatio corporis Christi, de quo Hebrę.10.b. Corpus autem aptasti mihi. Ori.s.Gen.ho.2.

Aptata sunt secula à verbo Dei. Hebrę.11.a. Hoc est, sapienter disposita. Glo.s.or.s.Heb.11.

Aptare rationale cum superhumerali, est facere conuenientiam intentionis & operis. Exo.28.d.39.c.Leui.8.b. Glo.or.s.Exo.28.

Mutua charitas. Aptari ansam cortinę alteri ansæ. Exo.26.b. mutuam proximorum charitatem designat. Et congruentiam virtutum inter sanctos. Glo.or.s.Exo.26.

Apti ad prælium, sed non fortes, dicuntur, qui habent scientiam sine operibus. Apti verò, & fortes, qui habent vtrũq;.1.reg.14.g.2.par.26.b. Gre.s.1.reg.14.

Aptare lampades est pręparare se ad reddendam rationem. Matth.25.a. Cõcinnare etiam luminaria tabernaculi ad idem referri potest. Exo.25.a.35.a.Leui.24.a. Aug.epis.120.ca.34 &.83.q.59.& de verbis dñi.ser.22.

Accommodare cor, vel animum ad sapientiam, vel ad aliquid aliud, facilem habet metaphoram. Eccl'tę.7.c.Eccl'ici.6.d.38.d.

Reprehendentes hęretici ecclesiam. Concinnantes amici Iob eloquia ad increpandum designant hæreticos, qui recta ecclesiæ opera reprehendunt. Iob.6.d.ps.49.57.Prouer.12.c.Isa.32.b. Gre.7.mo 24. Hie.s.Isa.32.

Concinnat

Aug.s.ps.57. Concinnat manus iniqui iniustitias.ps.57.quum peccatum annectunt peccato.

Glo.ordi.s.Exo.26 Coaptare vectes ad tabulas tabernaculi.Exo.36.d.est conformare vitam cum præceptis legis:vt nulla appareat discrepantia. Conformitas rum cum lege.

Lyra.s.Nume.32. Aptæ terræ alendis animalibus.Num.32.a. sunt ante transitum Iordanis, hoc est, in hoc mundo ad pascendos sensus.

Lyra.s.Ezech.15. Nulli vsui aptum lignum vitis.Ezech.15.a.designat malos,qui non apti sunt, nisi vt mittantur in infernum.Sic ad nihilum apti dicuntur fructus malorum.Sapien.4.b. Et non aptus est regno Dei,qui mittit manum ad aratrum,& respicit retro.Luc.9.g.

Aqua, Inaquosus, Adaquare, Aquæductus.

AQuæ nomen tam late patet in sacra scriptura,quantus est eius vsus, & necessitas in omnibus viuentibus:de qua prouerbio dicitur.Magis necessarius quàm ignis, & aqua. Et quum volunt alicui omnia interdicta esse monstrare,interdictum aiūt illi aqua,& igni: vt & Lactantius de origine erroris.10.ait.Exulibus ignis,& aqua interdici solebat. Est aūt elementum aquæ frigidum,& humidum,fluidum,ac perspicuum,aptum ad nutriēdas plātas,& ad potum animalium,ad sordes abluendas,& ad alia innumera:& in ea suffocantur animalia,quæ respirando viuunt.Suntq; aquę maris,& pluuiales,& aquæ fluminū,fontiū, puteorum,& stagnorum:de quibus in suis locis dicetur.Nunc autem de aqua in communi nonnulla à grauibus doctoribus dicta inseremus. Ac primum de ea sic ait Ambrosius. De aqua quid loquar?Super aquam ante ipsos mūdi natales sanctus, vt legis,spiritus ferebatur.O aqua,quæ humano aspersum sanguine,vt præsentium lauacrorum figura præcederet,orbem terrarum lauisti.O aqua,quæ sacramentum Christi esse meruisti,quæ lauas oīa, nec lauaris.Tu incipis prima,tu comples perfecta mysteria.Ate principium,in te finis: vel potius tu facis,vt finem nesciamus.Per te fœtor tabidę carnis aboletur , & pereuntia situ viscera asperso sale,in multam seruantur ętatem.Per te arentibus æstu corporibus , dulcis ad gratiam,salutaris ad vitam,suauis ad voluptatem potus infunditur.Tu nomen prophetis,& apostolis,tu nomen saluatori dedisti:illi nubes cœli,illi sal mundi:ille fons vitæ est: quæ montibus pressa non clauderis:quæ scopulis illisa non frangeris:quæ terris infusa non deficis:sed intimis scaturiens venis,aut spiritum inclusa vitalem inhalas,aut succum diffusa fertilem præstas,aut rigatum superfusa accommodum ministras,ne siccatis exinanita vitalibus solemnes neget terra prouentus.Omnium elementorum substantiam cœlū,aër,mare & terra te reddunt.Te prophetico percussa tactu,vt sitientium rigares corda populorum, vomuit petra:te,cum de latere saluatoris erumperes percussores viderunt,& crediderunt, & ideo regenerationis nostræ,de tribus vna es testibus.Tres enim testes sunt,aqua,sanguis & spiritus:aqua ad lauacrum,sanguis ad pretium: spiritus ad resurrectionem.

Amb.s.Luc.22.

Glo.ordi.s.Exo.7. Aqua,vt est principium quodammodo rerum saltem materiale,designare potest Deū, à quo omnia:& quum aqua vertitur in sanguinem,significare potest conuersionem diuini cultus in idololatriam.Exo.4.b.7.c.Iere.2.c.17.b.18.c. Deus & diui.

Geor.venet.cant.1.to.4.cap.15. Est in coordinationibus superioribus suprema aqua:quæ sapientia,& Dei filius dicitur. Est media pietas,misericordia,& pax.Est inferior vber lacteum:quòd omnes prophetę,& Paulus simul cum alijs,quibus datum est conscendere ad tertium cœlum : vt illis inuolucris propinarent,quibus permissum est cognoscere mysterium regni Dei tantummodo in parabolis:aqua in qua est seminaria virtus animalium,cum filio conuenit:qui vera aqua existens continet seminariam virtutem omnium rerum,dicente Ioanne : Omnia per verbum facta sunt.Sic dixit Deus.Producant aquę serpituram,aut fœturam animi viuentis,& volatilis volitantis super terram,& super faciem globi cœlorum.Et vt corporalis genitura nō fit sine aqua:ita nec spiritualis fit sine aqua,quæ Dei filius est:vt ipsemet Nicodemo dixit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua,& spiritu sancto,non potest introire in regnum Dei.Ex aqua enim illa,diuina suscipit vim diuinę genituræ:sed ex spiritu illo igneo fomentum vitæ & nutrimenti:Est iterum aqua necessarius potus pro vita plantarum animaliumq; omniū sustentanda.Quamuis homini tanquam regio animanti elegantior præparatus sit potus, aquę videlicet,quam continuo stillat vitis illa,quæ ait.Ego sum vitis vera,& pater meus agricola est.Aqua vitæ virtutem quandam solarem,& beneficam imbibens aquam , magis proficuum,& celebrius poculum efficitur pro homine omnium rerum creatarum antistite,& ipsius opificis legitimo hęrede.Est & sapientia illa filij Dei potus expurgatę mentis,vt in Ecclesiastico dicitur:Et aqua sapientię salutaris potauit illum.Quæ etiam clamat dicēs: Siquis sitit,veniat ad me,& bibat.Et iterum cum Samaritide illa loquens ait:Siquis biberit ex aqua,quam ego dedero,fiet in eo fons aquæ salientis in vitam ęternam. Sed hęc quoq; aliquando distillata per vitem illam supra mundanam conuertitur in vinum saluberrimū ipsius electę familiæ propinandum:ad quod inuitabat Sapiēs in Canticis dicens: Venite,& inebriamini charissimi:Est etiam aqua hæc lauans,abluens, & purificans. Et de filio Dei

Filius Dei sapientia.

Geor.venet.cant.1.to.7.cap.4.

inquit Ioannes. Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris, aqua videlicet illius fontis, de quo Zacharias vaticinatur: In illa die erit fons patens domui Dauid in ablutionẽ peccatoris, & menstruatę. Cũ quibus Paulus cũ Hebręis disserens de hoc filio Dei inquit: Portans omnia verbo virtutis suę, purgationem peccatorum faciens, aquæ videlicet virtute. Aqua sancta in vase fictili, est diuina sapientia, in humana carne: qua Christus lauat peccata nostra. Nume.5.b.24.b. Iosu.15.b: ps.21.40. Et aqua fluminis est filius Dei eiusdem naturæ cum patre. Exo.4.b. Apoc.21.b.22.b.d. Versa est in sanguinem quum verbum caro factũ est.

Diuina sapientia in humana carne.

Arno.s.ps.21. Ambro.ser.31. Cyril.de incarn.vni geniti.26.

Aqua triplex fuit in Christo: prima lachrymarum, secunda sudoris, vt sanguinis, tertia, quæ fluxit cum sanguine ex latere crucifixi. Sic debes habere lachrymas cõpunctionis, quibus lauentur præterita peccata. Secundo in sudore vultus tui vesci pane tuo, labore pœnitentiæ, corpus castigando, ac concupiscentiæ flammam restringuendo. Tertio deuenire ad deuotionis gratiam, vt poteris aqua sapientiæ salutaris de latere Christi dormientis sine omni modestia fluente.

Compunctio. Labor pœnitentiæ. Sapientia.

Ber.ser.de.s. Clemẽte.

Aqua seu aquę, si considerentur absolutè, statim in exordio mundi, secũdum quod aqua de se nullius est figuræ, sumitq; facilè continentis figuram, significare potest materiam primã quæ ad summi artificis nutum varijs ornatur formis: atq; ita dicitur. Gen.1.a. Spiritus domini ferebatur super aquas: vt artifex videlicet intendit materiæ disponendæ: quæ facilis, & ductilis subiacebat operanti, vt de illa omnia formentur. Sic sumi põt. Pro.8.d. Eccl'i.39.c.

Materia prima.

Aug.1.de.gen.cõtr. Manichæ. Beda.s.gen.1.

Aqua etiam significare potest creaturam rationalem, seu intellectualem, in quam spiritus domini ferebatur, hoc est, in eorum voluntatem fluidam, vt eam virtutibus exornaret. Et diuiduntur aquæ cœlestes à terrestribus, angeli videlicet ab hominibus: idq; per firmamentum, hoc est, per sacram scripturã, quæ est infra angelos, qui ea non egent: & supra homines captiuãtes illi intellectum. Diuiduntur etiam aquę ab aquis, hoc est, spirituales à carnalibus. Et aquę, quibus teguntur superiora, sunt intelligentiæ angelicę superiora cognoscentes: quę tecta sunt hominibus. Et aquæ producentes volatilia, & reptilia sunt doctores quosdam ad cœlestia eleuãtes, alios in inferioribus exercitãtes. Gen.1. ps.76.103.148. Aquæ etiam sunt habentes dona spiritussancti. Eccl'tę.11.a. Aquę quoq; sunt mentes fidelium fidei prædicamenta sequentium. Isa.32.d. Beati, qui seminatis super omnes aquas. ps. 28. Vox domini super aquas. Has aquas appendit dominus in mẽsura. Iob.28.d.12.c.37.b.

Creatura rationalis seu intellectualis. Spirituales & carnales. Doctores. Mentes fidelium.

Ori.s.gen.ho.1.& s Iere.ho.8. Aug.13.confessi.4.& de.gen.cõt. Manich.23.25. Beda.s.gen.1. Gre prolo. s.reg.& s.Eze.hom.9.17.et.19.mor.5. Euch.for.spũa.4.

Aquæ Iordanis diuisę in duas partes, stantes quidẽ, designãt populũ saluandorũ per baptismũ, qui retinent in dulcedine gratiæ: defluentes verò dãnandorũ, qui defluunt in mare salsum inferni. Iosu.3.c.4.c. Aquæ etiam Iordanis decurrentes, & deficientes, sunt desideria terrena, quæ in proficientibus deficiunt. Aquæ verò superiores in vna mole consistentes, sunt desideria cœlestia, quòd quum fit, facilimè venitur ad terram promissionis. Aquę etiam in quibus sunt mundi, & immundi, sunt multitudo baptizatorum, in quibus sunt boni, & mali. Aquæ etiam defluentes sunt iustificationes Iudæorum: consistentes vero sunt gratiæ noui testamenti.

Boni & mali. Baptizati. Desideria terrena et cœlestia, Vetus & nouum testamentum.

Ori.s.Iosu.ho.4. Geor venet. cãti.2. to.3.ca.1. Ricar.de s.victo.de extermina.mali.14. Ruper.s.Iosue.13.

Aquæ preterea in genere populi sunt, qui sunt velut congregationes aquarum. Gen.1.a. de quibus dicitur. Apoc.1.d.14.a.17.a.d. Aquę populi sunt. Et Exo.7.c. quum Pharao dicit exire ad aquas, est diabolus egrediens ad subuertendos populos. Et quum aquę conuertũtur in sanguinẽ, designãt populos venientes ad fidẽ sanguinis Christi. Exod.4.b. Aquæ pro populis sumi possunt in his ferè locis. num.24.b.4.reg.2.d. Iob.26.a.c.29.c.37.b.38.c. ps.7.17.28.76.92.106.135.143. Prouer.8.d. Eccl'tę. 11.a. canti.8.b. Eccl'ici.43.c. Isa.17.d.18.a.19.b.32.a.37.e.40.c. Ezec.1.f.17.a.43.a. Et aqua mendax, sunt homines mẽdaces. Iere.15.b. Et aqua probaticę piscinæ sunt populi, & peculiariter Iudęi, qui continebantur sub lege, quæ mouebatur ad aduentum angeli, quia Iudęi turbati sunt ad aduentum Christi. Ioan.5.a. Et aquæ cõtradictionis, sunt populi resistentes nobis ad bona opera. ps.80. Et aquę, quæ durantur in similitudinem lapidis sunt Iudæi indurati. Iob.38.c.

Populi. Iudæi.

Ori.s.gen.ho.1. Arno.s.ps.92. Ambro.epis.32.& 3 exae.1. Gre.17.mo.11.& 19 mo.23.& 26.mo.10 Hiero.s.Isa.40.& s. Eze.1. Aug.cõt.lite. petil. 33.& de vnita.ecclę 19.& s.Ioã.tract.17 Bed.s.gẽ.1.& s.ex.4 Aug.s.ps.70. Gre.29.mor.21.

Aquæ sunt etiam gentilium populi: vt. ps. 45. Sonuerunt & turbatæ sunt aquæ eorum De his. Leui.11.b. Iob.26.b.29.c.38.c. ps.17.28.32.57.92.106.123.143. Isa. 40.c.43.c.64.a. Ier.47.a. Ezech.26.b. Amos.5.b.9.b: Et aqua Iordanis decurrens, quæ non permanet, nec tamen mutat substantiam, mali sunt pereuntes in inferno, qui tamen permanẽt, & citra condignum puniuntur. Iosu.3.c. Et aquæ congregantur in locum vnum. gen.1.a. quum mali separantur à bonis, vt boni fructificent. Et aquæ conuersæ ĩ vinũ, sunt gentiles ab infidelitate ad fidẽ veniẽtes. Ioã.2.a. Idem designant aquę Hierico prius amarę, posteà dulces effectę. 4.reg.2.d.

Gentiles & peccatores.

Augu.s.ps.45.& de gen.cõtra. Man.23. & contra Fulgen. Cypri.epis.13.143. Arno.s.ps.32. Hila.s.ps.57. Hie.s.Iob.31. Beda.s.gen.1.

Aqua secundum quod fluida, & instabilis, cor humanum designat: super quod spiritus domini fertur, vt super aquas. Et quum aquæ reptilia, & volatilia producant, cor humanum significat proferens cogitationes bonas, & malas: terrenas & ad cœlestia volantes. gen.1.b. Iosu.7.b. Prouer.27.c. Et si mundum est cor, est aqua munda, si immũdum, è diuerso. Ipsum quoq; consilium in corde viri aqua dici potest. Pro.20.a. Sicut aquam effundit cor, qui nullas reliquias peccati retinet. thre.2.f.

Cor humanum. Consilium.

Orig.s.gen.ho.1. Ambro.s.ps.118.ser.16.& 2.offici.1. Beda.s.gen.1.

Aqua

Ori.s.gen ho.7. Ambro.ser.78. Arno.s.ps.64. Hie.s.Eze.47. Augu.s.Ioã.trac.9. Gre.s.Eze.ho.6. Beda.s.gen.1. &.s. proue.18. Ruper.1.s.apocaly.

Litera legis. Prophetę.

Aqua in vtre obseruationem carnalem legis, & ipsam literam significare potest.gen.21.b.Isa.1.f.Et aquæ amaræ significant literam,& aspera præcepta legis, quæ per Christum in dulcedinem spiritualis sensus conuertuntur.Exo.2.d.4.b.15.d.Nume.5.c.ps.65. Significant voces etiam prophetarum.4.reg.2.d.ps.17.64.thre.5.a.Et aquę,super aquas ferebatur spiritus Dei.gen.1.a.dici possunt ꝓphetę,in quos venit spiritus ꝓphetiæ.Aquas conuertit Christus in vinum.Ioan.2.a.quum legis literam conuertit in spiritualem intelligentiã. Aqua profunda ex ore viri, dici potest de veteri testamento.Proue.18.a.Et aquæ multæ sunt lex prophetæ,& psalmi.Apoc.1.c.

Orig.s.num.ho.17. &.s.isa.ho.6. Hie.s.Isa.32.49.&.s Eze.22.34.&.s. Nahum.3. Gre.17.mo.tr.&.19 mor.4.&.22.mo.22 Ber.s.cãti.ser.22. Rup.9.s.apocal. Be.s.gẽ.1.et s.p.27

Doctrina. Sacra scriptura. Sapientia. Practica,theorica.

Aqua pręterea doctrinam significat in genere,& præcipue sacram scripturam tam veteris quàm noui testamenti,quæ reficit,& recreat animam, & quæ non inueniebatur in solitudine.Et aqua operiens montes,est sacra scriptura vincens doctos,& superbos.Potest significare doctrinam,& sacram scripturam,aut etiam sapientiam in his, fere locis.gen.7.d.24 c.Exo.2.c.14.e.15.d.Num.24.b.Iudi.5.a.7.a.Ruth.2.b.2.reg.22.b.4.re.2.d.3.c.Iudith.7.b.Iob.12.c.14.b.22.a.26.a.c.28.d.ps.1.17.22.32.103.113.142.Prouer.5.c.18.20.a.21.a.30.a.Sapien.11.b.Eccl'ici.15.a.25.d.39.c.40.c.48.c.50.a.Isa.12.a.32.d.41.e.49.d.Iere.2.c.14.a.Ezech.4.c.32.a.c.34.e 47.a.Nahum.3.c.Iudę.d.Apo.14.a.Seminat autem super omnes aquas,qui nouum,& vetus testamentum tractat.Amos.4.c.Aquæ etiam sunt doctrina practica,& theorica:inter quas diuidit firmamentum,hoc est prudentia.gen.1.a.in his aquis resplendent vultus prospicientium.Prouer.27.c.

Ori.s.Matth. ho.35 &.s.gen.ho.13.&.s. Exo.ho.11. &.s. Isa.ho.6. Hie.s. Isa.1.8.30.& s.Eze.47.&.s.Nah. 3.&.s.Iere.14.&.s. Danie.2. Epipha.1.cont.hęre tom.3. Gre. Nysse.de vita Mosis. Gre.6.mor.3.& 11. mo.11. Beda.s.gen.1. Cyril.cõt.Iulian.9. Rup.2.s. Leuiti.24.

Doctrina noui testamenti,& mysteriorum.

Aquæ fontium doctrinam noui testamenti,& mysticorum sensuum significare possunt. Et aquæ in canalibus,sunt mysteria in sacra scriptura contenta.gen.30.f.Idem designabũt. Exo.15.d.Nume.33.b.2.Par.22.a.Isa.1.g.11.b.12.a.21.d.30.e.32.a.d.33.c.35.c.44.a.50.b.55.a.Et aqua in hydria,est scientia prædicationis in mensura:aut sensus spiritualis in veteri lege inclusus.gen.16.b.24.c.Idem est aqua in amphora.Mar.14.b.Luc.22.a.Et aqua uiua nouum testamentum significat.Idem aquę calidę.gen.36.b.Et aqua de petra, sunt mysteria per Christum reuelata.Exo.17.b.Et aqua secunda,qua impleuit Agar vtrem, intelligentia est spiritalis coniuncta literæ legis.gen.21.c.Et aquę in nubibus sunt mysteria in doctoribus.ps.17.Et aqua vsq; ad genua,est profectus in doctrina noui testamenti,& mysteriorũ,seu profectus in ipsa doctrina, quum de terrenis ad altiora conamur ascẽdere. Aqua verò vsq; ad renes, est maior profectus in doctrina,& virtute,vt omnis in nobis libido truncetur.Eze.47.a.c. Hæ sunt aquę fideles,& aquę viuẽtes.Leui.14.a. Et aquæ Siloë sunt doctrina Christi pacifica.Isa.8.b.Hęc aqua conuertitur in sanguinem Aegyptijs,qui corrumpunt sacram doctrinam.Aquę etiam supra firmamentum,sunt sensus spirituales.gen.1.a.Sumitur etiã aqua pro doctrina noui testamenti in his fere locis.Iob.12.c.29.c.ps.22.40.77.Nehe.9.c.Canti.4.d.5.d. Ier.2.c.17.b.Sapien.11.a.Eccl'ici.15.a.48.c.Eze.36.c.Nahum.3.c.Haba.2.d.Zacha.14.b.Ioan.4.b.7.f.13.a.Apo.16.b.

Ori.s.Exo.ho.4.& s.num.ho.12. Ambro.ser.87. Hie.s.Isa.15.19.22. &.s.ps.31.&.s.Ier.2 &.s.Eze.32.&.s.Nahum.2. Chry.s.gen ho.3.& s.ps.22. Augu.s.Ioã.trac.97 &.s.ps.31. Gre.homil.22. &.s. ps.31. Glosa.inter.s.Exo. 12. Rupe.6.s.apoc.&.4 s.Ioan.

Doctrinę Philosophorum & hæreticorum,& Scribarum ac Pharisæorum. Sapientia.

Aquæ pręterea sunt autoritates,& doctrinę philosophorũ:ad quas exiuit Pharao.Exo.7.c.12.b.quia infideles illis se muniunt aduersus fidem.Et aquæ Aegypti, sunt ipsa sapiẽtia humana.Exo.8.b.Et aqua Sior,hoc est,turbida,quæ est aqua Nili in Aegypto,est doctrina philosophorũ,& hęreticorum errorum admistione turbida.Aqua etiam fluminis, hoc est Euphratis in terra Assyriorum idem designat.Ier.2.d.Designat etiam sapientiam scribarũ,& Pharisæorum,& malignantium.Et aquę pessimę sunt doctrina,cui admista sunt falsa.4. reg.2.b.d.Hęc aqua conuertitur in sanguinem: vt ab ipsis autoribus requiratur omnis sanguis,qui effusus est super terram:& fit eorum sapientia carnalis, animalis, & diabolica.ps. 104.Apo.11.b.12.d.16.c.Et hę sunt aquæ furtiuę.Pro.9:d.Et aqua consumptionis,de qua Ier. 2.c.Foderunt sibi lacus detritos,qui continere non valent aquas. Et sunt aquæ mendaces. Iere.15.d.Idem designãt aquę de puteis Amorrhęorum.Num.21.e.Et aqua de fouea. Isa.30.c.Et aquę multę.ps.31.De hac aqua intelligi possunt,quę dicuntur.Isa.8.a.15.c.19.a.22.c.Eze.31.a.32.a.Iere.48.f.50.f.Hose.6.c.2.b.Nahum.2.c.Aqua putei Samaritanæ, doctrina philosophorum.Ioan.4.a.

Basi.s.ps.28.ho.1 Gre.11.mor.6.& 27 mor.21. Beda.s.gen.1.

Prædicatio.

Aqua dici potest ipsa prędicatio veritatis,quę animas ab ignorantia mundat, easq; reficit:& ipsos prædicatores.Iob.12.c.28.d.37.b.Et supra has aquas tonat dominus,quum facit prędicatores sublimia dicere,aut terrere peccatores.ps.17.28.103.Et hę aquę producunt reptilia,& volatilia.&c.

Ori. s.Leui.ho.8.& s.Iudi.ho.8.&.s.ezechi.ho.6. Tertul.de baptism. Arno.s.ps.17.28.73. 103.113. Hila.s.ps.1.64. Amb 3 offi.13.et de li.21.& apolo. Dauid.7.& s. de spũs.6 Basi.s.ps.28.ho.2.

Baptismus. Gratia. Dona spiritualia.

Aqua etiam significat baptismi sacramentum,quo abluuntur peccata, & ipsam gratiam, ac dona spiritualia.Et aqua in baptismo est imago mortis, vt per aquam moriatur corpus peccati,qua ceu quodam tumulo corpus includitur.Et aquę Marath, quę per lignum factę sunt dulces.Exo.15.d.designant baptismum per passionem Christi dulcedinis gratiã infundentem. Et aqua vsq; ad talos,est baptismus,qui licet mundet etiam pedes, tamẽ calcanei adhuc patent morsibus colubri.Eze.47.a.Hę sunt aquę viuę.Zach. 14.b. Et aqua in pelui,est gratia in anima.Iudi,6:g.3.reg.17.b.Ioan.13.a.Et cum aqua sit igni contraria,in baptismo ac-

cendis

cendit ignem: vt aqua quam fudit Elias super altare. 3. reg. 18. e. Et aqua ex igne, & ignis ex aqua, est spiritalis gratia, que per ignem exurit, & per aquam mundat peccata nostra. 2. Macha. 1. e. Et aqua de cisterna Bethlehem, est gratia per Christi natiuitatem allata. 2. reg. 23. c. 1. para. 11. b. Et aqua de petra, sunt dona spitualia, & sacramenta de Christo prodeuntia. Isa. 48. d. Est hæc aqua refectionis. ps. 22. in qua ostenditur fons æternus, qui reficit, idest, iterum facit quomodo generatio, & regeneratio reficit animas, quia innouat in fide. Abluit sordes, tollit maculas, rudem facit aptum, expolias veterem hominem. &c. Hęc primatum tenet in elementis: quum istud elementum acceperit spiritum sanctum, fit sacramentum.

Hie. s. Eze. 47. & s. Isa. 48. Hier. s. Ioan. ho. 24 & s. ps. 22. Aug. ep. s. 49. q. 5. & q. in Nume. 35. & s. ps. 61. 103. Gre. 6. mor. 7. & 12. mor. 3. & 19. mor. 4.

Spiritus sanctus. Ipse quoq; spiritus sanctus interdum aqua dicitur propter sua dona. Ioan. 7. f. Aqua etiam contradictionis, est baptismus ijs, qui ficte accedunt. psalm. 80. Et aqua, in qua missi sunt pulueres vituli. Exo. 32. e. est baptismus, vbi omne vitiu conteritur. Potest aqua significare baptismum, & gratiam, ac dona spiritualia in his fere locis permixtim. gen. 1. 26. d. 43. e. Exo. 2. c. 4. b. 17. a. 14. e. g. 29. a. 30. c. 40. b. Leui. 1. b. 9. c. 11. b. 14. a. 15. b. Num. 8. b. 19. b. 20. a. 21. d. 27. c. 31. d. 33. b. 34. b. Deut. 14. b. Iudi. 7. a. 4. reg. 2. b. 3. b. c. Iob. 5. b 8. b. 14. b. 29. c. psalm. 1. 17. 22. 28. 31. 64. 73. 80. 103. 105. 106. 113. 135. 142. Prouer. 9. d. 21. a. 30. a. Eccl'ici. 3. d. 4. a. b. 15. d. 29. d. 39. d. 50. a. Isa. 30. f. 35. b. 41. d. 43. a. 44. a. 58. c. Iere. 17. b. 31. b. Ezechie. 16. a. 19. c. 31. a. 36. e. Canti. 4. d. Sapien. 19. d. Matthe. 3. d. Marc. 1. a. Luc. 3. c. Ioan. 1. c. 4. b. 5. a. 7. e. Hose. 2. b. Nahum. 2. c. Ioel. 1. d. 3. d. Apocalyp. 7. d. Ephe. 5. e. Hebrę. 10. d. acto. 8. f. 10. g. 1. Pet. 3. d. 1. Ioan. 5. b.

Aug. de vnita. eccle sie. 19. Hie. s. ps. 80. Cyrillus. de incarn. vnigeniti. 27. Rup. 2. s. gene. 28.

Lachrymæ. Pœnitentia. Aqua secundum q lauat, lachrymas, & pœnitentiam designare potest. gene. 36. c. Exod. 15. d. 29. a. 30. c. 40. b. Leui. 1. b. c. 11. e. 14. a. 15. b. Nume. 8. b. 19. b. 31. d. Deuter. 23. a. 1. reg. 7. b. 9. b. 3. reg. 19. a. Iob. 3. d. 9. d. 37. b. psalm. 118. 147. thre. 2. f. Iere. 9. a. 1. timothe. 5. d. Et aquæ niuis, sunt lamenta humilitatis cum desiderio cœlestium. Porro aquæ maris rubri significare possunt lachrymas pœnitentiæ. Aquæ Arnon lachrymas compassionis. Aquæ vero Iordanis lachrymas cupientium dissolui, & esse cum Christo.

Aug. s. ps. 118. Gre. s. 1. reg. 7. 9. & 5. mor. 4. & 9. mor. 28. Ber. ser. par. 64. Beda. s. Exo. 14.

Consolatio diuina. Aqua refrigerans, consolationem diuinam significat: quæ etiam pro muro est bonis. Exo. 14. e. Iudith. 5. b. psalm. 40. 103. Prouer. 25. d. Isa. 32. a. 44. a. Et infernus dicitur lacus, in quo non est aqua. Zacha. 9. c. quia in inferno nulla est redemptio, neq; refrigerium.

Hie. s. Zach. 9.

Refrigerium hospitum. Opera misericordię. Aqua etiam refrigerans, refrigerium impensum hopitibus aut proximis significare potest: & demum opera misericordiæ, & actiones bonas. Sic dixit Abraham tribus viris. Afferam pauxillum aquæ & lauentur pedes vestri. gen. 18. a. 24. d. 37. e. 43. e. Exod. 34. d. Deut. 4. c. Iosu. 9. d. Iudi. 7. a. 3. reg. 13. b. 17. b. 4. reg. 6. e. 18. g. 1. par. 11. b. Iudith 7. c. Iob. 22. a. Prouer. 25. b. Eccl'ici. 3. d. 15. d. Iere. 38. b. Ezech. 4. c. 19. c. Matthe. 10. c. Marc. 9. g. Luc. 7. g.

Ambro. ser. 30. Beda. s. pro. 25.

Tentationes. Persequutiones & ipsi persecutores. Tribulationes. Aquæ contradictionis, vt est locus, qui est terminus australis terræ promissionis post Thamar Ezechie. 47. d. Designant in hac vita etiam post victorias non defuturas contradictiones tentationum. Designant etiam populos frementes aduersus fideles: illisq; contradicentes: & etiam exercitus persequentium. psalm. 80. Apocalyp. 12. d. Eosdem designant aquæ maris. psalm. 32. quæ sunt etiam perturbationes seculi. Iosu. 2. b. 3. reg. 22. d. Isa. 23. a. 43. a. 47. a. 51. d. Iere. 9. e. thre. 3. f. Ionæ. 2. c. Marc. 9. c. Luc. 8. d. Apocalyp. 8. d. 12. d. Et congregantur aquæ in locum vnum, quum separantur tribulationes ab homine, vt fructificet. gene. 1. a. Et aqua suffocans animalia, et eleuans arcam tribulationes significat mergentes imbecilles, fortes verò illustriores reddentes. gene. 6. c. 7. b. 8. a. Exod. 14. e. 15. b. ps. 17. 31. 65. 68. 87. 103. 105. 123. 143. Canti. 8. c. Sapien. 5. d. 10. d. 16. c. Matth. 14. c. 17. c. Et aquæ inundantes turbationem animi designant, quæ fit per tribulationes, Iob. 3. f. 8. c. 14. b. 22. b. 26. b. Aquæ etiam amaræ, sunt tribulationes, q per lignu crucis Christi fiunt dulces. Exod. 15. d Nume. 5. c. Et aquæ infideles, quæ non perpetuò durant, vt torrentium, sunt tribulationes huius vitæ, Iere. 15. d.

Hie. s. Eze. 47. Aug. s. ps. 32. 80. & s. apoc. ho. 10. & de gene. c. t. Mani. 25. Ori. s Matt. cap. 14. & s. Exo. ho. 7. & s. Iere. ho. 4. & s. Leui. ho. 7. Amb. s. ps. 118. ser. 28 23. Tertul. adue. Iudæ. Basi. ho. in principiu prouerbiorum. Hie. s. Isa. 23. 51. Hila. s. Matt. cap. 17. Grego. 12. mor. 11. & 19. mor. 4.

Punitio diuina. Aquę multæ inundantes, designant quandoq; diuinam, & vehementem punitionem. Isa. 28. a. c.

Hie. s. Isa. 28.

Dæmones. Iudæi. Aquæ fluminis Assyriorum fortes, dici possunt dæmones, quas infert dominus contra hæreticos: & dicuntur aquæ multę propter eorum multitudinem. Isa. 8. b. Et inundantes aquæ sunt dæmones aduersus animam: aut Iudęi in Christum. thre. 3. f. Ezechie. 26. d. Et aquę excauantes lapides, sunt dęmones. Iob. 14. d. Et aquę intrantes vsq; ad animam Christi. psalm. 68. fuerunt turbę Iudęorum pertingentes ad tollendam animam eius à corpore diuina permissione.

Hie. s. Isa. 8 & s. Iob 14. Aug. s. ps. 68.

Sacramenta. Aqua mixta cineri sacramenta designat de latere Christi manantia, quibus fit peccatoru purgatio. Num. 5. b. 8. b. 19. c. Nee. 9. b. Sapien. 11. a. Idem designat aqua, quę fluxit de latere Christi. Ioan. 19. f.

Glos. ord. s. Ioan. 19

Gre.27.mor.21. — Fides. Conuersio ad fidem.

Aqua in vase, quam petebat Elias.3.reg.17.b. est fides, quam petit Christus à gentilitate. Et aqua post gelu, est conuersio ad fidem post infidelitatem.Iob.37.b.ps.147.Eccl'ici.3.d.

Glo.or.s.Mat.27. — Innocentia. Humilitas.

Aqua videtur, secundum q lauat, symbolum esse innocentiæ: vt quum Pilatus lauit manus aqua.Matt.27.c.Designat etiam humilitatem.Iob.4.d.Isa.30.c.

Gre.7.mo.24.&.12.mor.5. Ber ser.paruo.22. Hie.s.Eze.47. Ricar.de.s.victo.5.de arca mystica.11. — Verborum affluentia. Lingua. Cogitationes.

Aquarum congregatio, quæ fit immunda per contactum morticini, designat affluentiã verborum, quæ fit immunda in turpi materia.Leui.11.f.Et verba ex ore viri, aqua profunda dicuntur.Pro.18.a.Et ipsa lingua dicitur aqua: quam qui dimittit, caput est iurgiorum. Eccl'ici.25.d.Prouer.17.c.Iob.14.b.Ipsę quoq; cogitationes, aqua dici possunt: & quum fit diuisio aquarum, hoc est, cogitationum terrenarum, & cœlestium separatio, et cogitationes terrenæ in vnum locum separantur, terra potest reddere fructum.gen.1.a. Et aqua torrentis, qui non potest pertransiri, designat torrentem cogitationum, & incentiua vitiorũ in corde: quæ non potest humana fragilitas sine lapsu pertransire: sed solus Christus pertransijt.Ezechiel.47.a.Aquæ etiam maris, sunt cogitationes in mente, velut fluctus agitatæ.Iob.14.b.

Victori.aduer.Arium.4. — Anima mundana.

Aqua putæi, vnde hauriebat Samaritana, designare potest animam mundanam: aqua verò Christi, est ipse Christus.Ioan.4.a.

Basi s.ps.14.ho.2. Ori.s.Iudi.ho.9. Rica..de.s.victo.de 12, p̄riar.62. — Facultates propriæ. Temporalia. Prudentia carnis.

Aqua de vasis proprijs bibenda, facultates proprias designat, quibus vtendum.Prou.5.c. 4.reg.18.g.Et aqua in genere, est temporalis substantia: de qua imperfecti bibunt, curuatis genibus: perfecti verò eam lambunt, nihil de temporalibus attingentes, nisi quod ad vitam temporalem transigendam necessarium est.Iudi.7.a.Deut.2.a.29.b.4.regum:3.b.2. par. 32.a.thre.5.a.Ezechie.4.c.12.d.17.a.Dani.1.c.Potest etiam designare prudentiam carnis, quæ effunditur, quum nimium crescit solicitudo temporalium.gen.49.a.

Glo.or.s.Iudi.4. — Cibus proficientium.

Aqua comparata lacti significare potest cibum proficientium, quam non meruit accipere Sisara.Iudi.4.d.5.b.

Hie.s.Isa 1.22. — Traditiones pharisæorum.

Aqua, quam caupones miscent vino.Isa.1.f.22.c.designare potest traditiones pharisæorum, quibus illi legis synceritatem deprauabant.

Euche.for.spũa.4. — Prosperitas.

Aqua interdum potest significare prosperitatem: vt quum dicitur psalm.65.Transiuimus per ignem & aquam. Et aquæ fluctuantes, sunt prosperitates huius vitæ facile prætereuntes.Sapien.5.b.

Consilium.

Aqua consilium interdum significat.Pro.16.c.Fons vitę consilium possidentibus eum.

Augu.s.epist. Ioan. trac.6. Tertul.aduer. Iudę. Arno.s.ps.17.32. Hie.s.Isa.22. &.s. Ezech.27. Greg.16.mor.30. & 19.mor.4. Beda.s.Pro.3. Rup.13 victo.verbi Dei.6. Hie.s Eze.7. Hila.s.Mat. cão.17. Aug.s.ps.123. — Peccata. Hæreses. Infidelitas. Superbia. Libido. Diurnæ sordes.

Aqua maris, humorem peccati, aut ipsa peccata designare potest: & etiam hæreses, & infidelitatem.Exod.7.c.15.c.Iosu.2.b.1.regum.7.b.4.reg.6.a.psalm.17.32.108. Sapient.19.d. Eccl'ici.40.c.43.c.Et aquæ niuium iniquitatem frigidam designant. Iob.24.c.Isa.1.f.Iere.2.d. 6.b.8.e.13.a.15.d.Prouer.9.d. In his aquis mortui sunt porci. Matth. 8.d. Et aqua, in quam mersum est ferrum, est profundum erroris.4.reg.6.b. Eze.27.g. Hose.2.a. Et aquæ piscinæ inferioris, sunt hæreses.Isa.22.b. Et aqua, quæ effunditur, superbiam significare potest, & etiam defectus virtutis.gen.49.a.psalm.21. Ezechie.31.a.Apocaly.12.d.Et aqua sub terra libidinem in corpore latentem designare potest.Exod.20.a. Et genua fluunt aquis, quum quis illicitos quærit concubitus, & fluxum seminis. Ezechie. 7.e. Aqua etiam diurnas, seu quotidianas sordes significat, in quas crebrò lunaticus cadebat. Matth.17.c. Marc.9.c.Et aqua intolerabilis, vel sine substantia, est peccatum, quo amittimus veram substantiam. psalm.123.

Hie.s. Amos.9. &.s. Eze.47. — Peccator.

Aqua vasis immundi, est ipse peccator baptizatus. Leui.11.f. Et aqua maris, quam Deus vocat, est peccator, quem cõuertit: & tunc fit aqua dulcis. Amos.9.b.Haba.2.d. Et aqua maris mortui, sunt peccatores, aut ipsa peccata. Eze.47.b.

Gre.8.mo.16. Chry.s.Ioan.ho.49 — Desideria.

Aquæ in vtre, designare possunt lubrica desideria malorum: quæ quum operis effectum non inueniunt, sub carnali corde deprimuntur.ps.77.Et aqua extinguens ignem, est cupiditas rerum terrenarum extinguens spiritum.

Ambr, de pœni.14. Philo q De⁹ sit immutabilis. Hie.s.Ionã.2. Epipha.2. cõtra hęreti to.1. Aug.1.q.in euange. 22.&.83.q. 64. &.s. Ioan.tract.15. Cyril. de adora. in spũ sancto. — Voluptates.

Aquæ vehementes designare possunt voluptates rationem ad se trahentes. Exo.15.b.Sic aquæ fluctuantes, sunt voluptates citò transeuntes.Sapien.5.b.Et aqua, quæ effunditur, voluptatis est impetus.gen.49.a.Idem designant aquæ Edom.Nume.20.c.De hac aqua, qui biberit, iterum sitiet.Ioan.4.b.Et aquæ multæ, sunt voluptates.Ezechie.27.e.Et aqua in puteo, est voluptas seculi in profunditate tenebrosa. Ioan. 4.a. Et aqua, quæ conuersa est in vinum, est vita voluptuosa in mundo conuersa in vitam temperatã.Ioan.2.a. Et aquæ cisternarum sunt voluptates carnis, seu internæ, quas promittit Rabsaces, idest, diabolus obtemperantibus sibi.Isa.36.c.50.b.Deut.29.b.Iere.13.a.50.f.Ionę.2.c.Matth.17.c.Iob.14.d. Eccl'ici.26.c.thre.5.a.

Gre.12.mo.11. Glos.int s.Exo.15. — Infernus.

Aquæ vehementes significant etiam infernum, in quem quasi plumbum mali demerguntur.Exo.15.d.Pro.9.d.Iob.24.d.Isa.64.a.

Grc.16,mo.30. — Facilitas ad peccandum. Instabilitas.

Aqua intrans in interiora, facilitatem ac procliuitatem ad peccandum, & instabilitatẽ significare potest.ps.108.Et malus dicitur leuis super faciẽ aquæ: quia superficies aquæ nulla

stabilitate

stabilitate solidatur.Iob.24.c.14.b.Eccl'ici.26.c.

Aqua,quæ effunditur,aliquando designare potest profectum in multos : vt Christus effusus est sicut aqua.ps.21.quia multis profuit. Glo.ord.s.ps.21.

Laus humana. Aqua,qua vniuersa irrigantur,significare potest laudes humanas.Iob.5.c. Et hæ aquę nutrierunt cedrum.Ezec.31.a. Glo.inter.s.Eze.31.

Res viles. Creaturę. Fluxibilitas rerum. Aqua interdum videtur significare res viles,& parui momenti,& tamen abundantes:vt quum ps.78.21. dicitur sanguis sanctorum effusus sicut aqua, ac si nullius esset momẽti:& aqua hæc reprehẽsibiliter miscetur vino.Isa.1.f.Et aquę amarę, sunt ipsę creaturæ in se viles, quę appetitum humanum satiare non valent.Exo.15.d.Deut.29.b.Iosu.9.d. Et ipsa fluxibilitas rerum aqua dicitur.Sapien.5.c.Mich.1.a.Et fluctus seculi.Eze.27.e. Amb.s.ser.78.&.2.de sacramentis.4.

Natura corruptibilis. Aqua in vinum mutata,est natura corruptibilis incorruptionẽ adepta: vel vita peccati in vitam gratiæ cõuersa,vel est timor conuersus in charitatem : vel tristitia in hilaritatem. vel etiam quum filius Mariæ ostenditur esse etiam filius Dei. Vel quum prudẽtia carnis vertitur in contemplationem cœlestium. Ricar.de.s.victo.de.12.pri.62. Ambro.ser.19. Epipha. 2. contr. hęret.to.1. Ber.s.cãti.ser.54. & ser.dñicę post.8.epi.

Frigiditas deuotionis. Aqua Aegypti significare potest frigiditatẽ deuotionis: ideo non erat aliquid de agno comedendum coctum aqua,sed assum igni.Exo.12.b.Eccl'ici.43.c. Lyra.s.Exo.12.

Vrina. Aquæ interdum sumuntur pro vrina:vt quum dicuntur aquæ fluere super genua prę timore.Eze.7.e.21.b. Hie.s.Eze.7.21.

Opiniones. Aquę super quas fundatur terra, significare possunt opiniones instabiles:quibus firmior est fides.ps.135. Aug.2.gen.ad lit.1.

Antichristus. Aqua fellis,qua potabitur populus Iudæorum, dici potest Antichristus, quem venientem Iudæi suscipient.Iere.9.e. Hie.s.Iere.9.

Aqua conuertitur in sanguinem,quum quis de rerum causis carnaliter sentit.ps.77. Aug.s.ps.77.

Docere simplices. Adaquare pecora, aut camælos, est docere simplices. Gene.24.e. 29.a. Exod.2.c.ps. 77. Luc.13.d. Amb.s.Luc.13.

Aquatica animalia.Sapien.19.d.vide piscis.

Sacra volumina. Sacramenta. Aquęductus est, qui fit ad deducendas aquas.3.regum.18.c.4.regum.18.d.Nee.2.c.Iudith.7.b. Eccl'ici.24.d.Potest significare sacra volumina, & sacramenta, quibus deducitur gratia ad animam. Glos.ord.s.3.re.18.

Indigẽtia veritatis Mundus. Gentilitas. Doctrina philosophorum. Superbia. Inaquosum, est locus carens aqua.Significare potest indigentiam doctrinæ veritatis.ps.62.77.105.106.Luc.11.c.Potest etiam significare hunc mundum:vel gentilitatem,aut doctrinam philosophorum,vel etiam superbiam: quia elatum cor durum, & expers est pietatis, ignarum compunctionis,siccum ab omni rore gratiæ spiritalis.Et demum inaquosi sunt, qui nullo imbre lachrymarum rigantur. Hie.s.ps.62.106. Bern.ser.1.de.s.Pet. & Paul.&.ser.de fal la.præsen. vitæ.

Corda bonorum. Inaquosum videtur interdum designare bonorum corda, vitiorum humore carentia: in quibus diabolus non inuenit requiem.Luc.11.c. Glo.ord.s.Luc.11.

Corpus castum. Inaquosa etiam terra designare potest corpus ab omni libidinis defluxu desiccatum. Hie.epis.q ignot.

Fluctuatio. Aquæ contradictionis designant fluctuationem animi: vbi propter prauam consuetudinem contradicit legi mentis alia lex,quæ est in membris.ps.80. Rup.s.ps.80.

Aquila.

Aquila inter volatilia obtinet principatum:estq; carniuora:cumq; binos excludat pullos,alterum expellit tædio nutriendi. Nam aquilæ dum nutriunt,degenerant,vnguesq; eis inuertuntur paucis diebus:& pennæ albescunt:ideo meritò suos odère pullos. Eiectum pullum ossifraga benignè excipit,& educat,donec adolescat. Cunq; sint aquilarum multa genera,vnum,quod habietus dicitur,hoc est,marina aquila, fertur clarissima oculorum acie valere:pullosq; adhuc implumes ad solem intuendum cogere, recusantem verò percutere,& ad solẽ vertere,ac illum occidere,cuius oculi prius lachrymauerint, reliquum educare.Tãti autem dicitur esse contuitus:vt cum super maria immobili penna feratur,nec humanis pateat obtutibus,de tanta sublimitate pisciculos natare videat : & cum iuxta littus fuerint,tormenti instar descendere raptamq; prædam pennis ad littus pertrahere. Venantur locis à suo nido remotis.Estq; illis pugna cum ceruis,& draconibus. Dicuntur longam viuere vitam.Dicitur aquila,quũ senectute corporis pressa fuerit,immoderatione rostri crescentis cibum capere non posse. Itaq; modo quodam naturali in mensura reparandæ quasi iuuentutis, aquila dicitur collidere, & percutere ad petram ipsum quasi labium suum superius, quo nimis crescente edendi aditus claudebatur:atq; ita conterendo illud ad petrã excutit,& caret prioris rostri onere,quo cibus impediebat:accedit ad cibũ, & omnia reparantur : exit post senectutem tanq̃; iuuenis aquila,redit vigor omniũ membrorum:nitor plumarum, gubernacula pennarum,volat excelsa sicut anteà, fit in ea quædam resurrectio.Referuntur aquilæ inter immũda animalia.Leui.11.b. Deut.14.b. Et quia sunt volatu pernicissimæ:ideo dicuntur persequutores aquilis velociores.thre.4.d. Arist.6.de his.aĩa.6 &.9.de hist. aĩa.34. Basi.exae.ho.8. Ambr. 5. Exa.18. & de Salo.2. Plin.to.nat.hist.3.4 Hie.s.Abdi. Aug.s.ps.102.

Geor.venet.cant.1. to.7.cap.29. Rupe.2.f.Deute.7.

Numen diuin.

Aquila in Deo significat numen quoddam, aut effluxum, vel mensuram diuinitatis nobis domesticam: quæ nos ad intimiora diuinitatis, aut superiora deducit: de quo numine Moses in cantico ait. Sicut aquila prouocans ad volandum filios suos, & super eos volitās expandit alas suas, & assumpsit eum, atq; portauit in humeris suis: vsq; videlicet ad mansionem ipsi præparatam. Deut.32.b. Probat suos Deus, vt aquila pullos ad radios solis.

Basi.f.ps.28.ho.1. Ambr. de Salo.2. & ser.54. Gre.31.mor.33. Beda.f.Exo.19. Rup.1.f.Ezec.5.

Christus.

Aquila etiam ob volatus sublimitatem, & visus perspicacitatem, Christū significare potest. Deut.32.b.ps.102.prouer.30.c.Ezech.1.c. Et vt aquila alienam prędam aliquando rapit, sic Christus prędam diaboli, & inferorum eripuit: vtq; aquila est inimica draconibus, aut serpentibus, ita Christus diabolo. Iere.48.c. Vt aquila probat pullos suos ad solem: ita Christus iudicabit omnes in iudicio.

Dioy.cœlest.hie.15

Angeli.

Aquilę etiam dicuntur angeli ob regiā dignitatē, motumq; ad superna tendentem, celeremq; volatum, atq; ad captandum necessarium reparandis viribus cibum, agilitatem, atq; vigilantiam, & cursum, & facilitatē summā, ac prȩterea vim illā singularem speculandi, atq; intendendi liberē, directē, in nullā partē inclinando aciē luminū in radiū illū vberrimū lucidissimū deitatis, quem ex se instar solis emittit. Eze.1.c. Apoc.8.d.

Ori.f.Ezec.ho.1.11. & f.Matt.ho.30. Hila.f.Matt.cāo.25 Amb.f.Luc.17. & de bono mortis. Basi.f.ps.32. Aug.f.Apoc.ho.6. Isyc.f.Leui.11.

Moses & Aaron. Apostoli. Prædicatores. Iusti. Animæ iustor.

Aquilæ super quarū alas dicitur Dominus portare populum suum, significat Mosen, & Aaron, ac etiā apostolos, et doctores, & alios sanctos & iustos, aut eorum animas. Exo.19. a. Matt.24.c. Luc.17.g. Cæterum Isa.40.g. iusti non tam dicuntur aquilæ, quàm aliquid ad similitudinem aquilę habere: quia dicuntur assumere pennas vt aquilę. Et licet numeretur aquila inter immunda animalia, quū tamen refertur ad diuina, iam est mūdata, iuxta illud acto.10. Quę Deus mundauit, tu ne commune dixeris. Sumi potest in bonum aquila. 2.reg. 1.b. Iob.39.d. prouer.23.a. Et aquilæ iuuentus renouata nouitatem spiritus designat. ps.102. Et aquila supra alia animalia existens in rotis, designat spiritū in homine præsidentē. Eze.1. c. Et aquila volans per mediū cœli, est prædicator. Apoc.8.d.

Hie. prolo.f.Matt. Aug.1.d cōsen. euā. 6.& f.Apoc.ho.1. Gre.31.mor.33. Ambr.de virgi.3. & 2. de Abra.8. Hie.f.ps.63. Gre.31.mo.32. Ricar.de.f.victo.de vitio.mutab.5. Gre.9.mor.23.25.

Ioannes euā. Ecclesia. Vis animæ. Contemplatio. Iustitia. Superbientes contemplat.

Aquila etiam Ioannem euangelistam significare solet inter quatuor animalia: quia cæteris euangelistis altius volauit, & in ipsam diuinitatem oculos mētis defixit. Eze.1.c. Apoc. 4.c. Designat etiam ipsam ecclesiam liberam, & volātem duabus alis testamentorum.

Aquila etiam dici potest vis animæ perspectiua, & subtilis intelligentia sanctorum, & sublimis contemplatio, & etiam iustitiæ virtus, quæ maxime nos sublimes efficit. Ezec.1.c. apoc.4.c. Iob.39.d. Verum aliquando designare potest superbientes in vita contemplatiua: vt aquila, quæ ponitur. Dani.7.a. Cuius alæ sunt præcipitatio, & præsumptio.

Genus human. Antiqui patres.

Aquila volans ad escam. Iob.9.d. Pro.23.a. significat genus humanum, quod in primo parente conditionis suę dignitate in rationis celsitudine, quasi in aëris libertate suspēsum fuerat: sed quia contra præceptum cibum vetitum contigit per ventris concupiscentiam ad terras venit: & quasi post volatū carnibus pascitur: quia illa libera contemplationis inspiracula perdidit, & deorsum corporalibus voluptatibus delectatur. Designat etiam antiquos patres, qui, inquantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem erecta mente cōtemplati sunt: sed incarnandum hunc in fine mundi prȩscientes, quasi à solis radijs ad terrā oculos deflexerunt: & quasi de summis ad ima veniunt, dum hūc Deum supra omnia, & hominem infra omnia agnoscunt.

Hiero.f.Mich.1.& f. Haba.1.

Pœnitentes.

Aquila, vt amittit plumas, quæ sunt velut eius gloria, significare potest pœnitentes assumentes caluitium pœnitentiæ. Mich.1.d. Et vt festinat ad comedendum, est peccator conuersus festinans ad audiendum verbum Dei. Haba.1.b.

Clē.Alex.3.pęda.9. Ori.f.Leui.ho.7.& f.Eze.ho.11. Hie.f.Ezech.17.&.f. Hose.8. Isy.f.Leui.11. Gre.31.mor.33. Ricar.de.f.victo.de securi.cōsciē.44. Beda.f.pro.30.

Dæmones. Raptores. Superbi.

Aquila cum impetu volās ad rapiendum, & perdendum, designat diabolum, eiusq; mēbra, & rapinas potentium: & eos, qui verbis dicūt sublimia, & opere res proximorum diripiunt: & demum superbos, & ipsam superbiam. Ideo aquila inter immunda animalia numeratur. Leui.11.b. Deut.14.b.28.e. Et aquilæ duę magnę Nabuchodonosor, & Pharaonem significant: ac etiam diuersos dęmones. Et aquila eleuata, & aquila decaluata eosdem significant. Iob.39.d. Pro.30.c. Iere.4.d.49.d. thre.4.d. Eze.17.a. Dani.7.a. Hose.8.a. Abdi.b. Mich. 1.d. Haba.1.c. Solet aquila cæteris cunctis animantibus videre perspicacius, & volare sublimius. Capillos itaq; quasi in similitudinem aquilarum habet. Dani.4.g. qui multa prudētia, qui plurima astutia callet: qui fraudibus inueniēdis, qui dolis nectendis nullo iam segnior, nullo inuenitur inferior: qui & unguibus deseuit in aues. i. in spirituales.

Hie.f.Eze.17. Euche.for.spū.5. Gre.31.mor.33. Rupe.f.hose.8.

Terrena potestas.

Aquila designat etiam terrenam potestatem: vt aquila grandis magnarum alarum. Ezec. 17.a. Vbi prior aquila designat regem Babylonis, posterior regem Aegypti. Idem designare poterit Dani.7.a. Ier.4.d.48.f. Et aquila super domum domini imperium Romanum, in cuius vexillis erat aquila. Hose.8.a.

Geor. venet. cāti.1. to.7.cap.22.

Elementum.

Aquila seu facies aquilę inter quatuor animalia typus esse potest elementi aëris, cum ipsa plurimum sit aërea, & volatu penetrans. Eze.1.c.

Rup.5.&.7.f.apoca.

Sacra scriptura.

Aquila volans per medium cœli. Apo.8.d. est sacra scriptura: quæ prȩnunciat triplex vę habitantibus in terra. Eius duæ alæ, sunt duo testamenta. Apo.12.d.

Aquilo, Boreas, Septentrio.

AQuilo vētus frigidiſsimus, & vehementiſsimus, flans à parte axis, quam vrſam, & polum arcticum appellamus: hunc alió nomine dextrum dicimus, qui venientibus ab oriente in occidentē à parte dextra ſpirat: & in quatuor cardinibus cœli à quibus venti præcipuè ſpirare dicuntur. Huic datur primatus frigoris, ac violētiæ. Dicitur etiam Boreas. Et interdum aquilo ſumitur pro regione, à qua ſpirat hic ventus, ſicut & Septentrio. Peculiariter autē pro Syria, & Aſſyria, & Perſide: quę ſunt ad aquilonem prouinciæ Paleſtinæ.

Diabolus, & eius regnum. Aquilo ſolet eſſe figura contrariæ fortitudinis, hoc eſt, zaboli, qui verè eſt duriſsimus vētus. Et à facie aquilonis humani cordis olla ſuccenditur, quum inſtigatione aduerſarij ſpiritus illicitis deſiderijs inflammatur. Iere. 1. c. Poteſt ſignificare diabolum, & eius regnum in his ferè locis. Ioſu. 11. a. Iob. 26. b. p̄s. 47. 88. Proue. 25. c. Canti. 4. d. Iſa. 14. d. g. Iere. 3. f. 4. b. 6. a f. 10. d. 13. c. 25. b. 46. c. 47. a. 50. a. 51. e. Eze. 1. a. 8. b. 26. b. 32. g. 38. a. 39. a. Dani. 11. b. Ioel. 2. c. Zach. 6. c. d. 14. a. Sopho. 2. d. — Ori. ſ. Eze. ho. 1. & ſ. Exo. ho. 9. Hie. ſ. Iſa. 14. & ſ. Iere. 3. Aug. epiſt. 120. Gre. 17. mo. 11. & 18 mo. 11. & 33. mo. 40.

Infernus. Aquilo quandoq; ſignificat infernum: vt quum lignum cadit ad aquilonem, hoc eſt, homo detruditur in infernum. Eccl'tę. 11. b. — Lyra. ſ. Eccl'ten. 11.

Gentiles. Aquilo deſignat interdum gentiles, & extremam partem orbis, vnde veniunt aliqui ad fidem: & etiam ſtatum peccati. *Satus peccati.* Offertur vitulus ad latus reſpiciens ad aquilonem, quia Chriſtus pro gentibus obiatus eſt. Leui. 1. c. Et ab aquilone ad orientē venire, eſt à ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ tranſire. Amos. 8. d. Sumitur aquilo pro gentibus, aut ſtatu peccati in his fere locis. Gen. 28. c. Exo. 26. d. g. 36. c. Num. 2. d. Deute. 2. a. Ioſu. 8. c. 15. b. 17. b Iob. 37. d. p̄s. 47. 106. Eccl'tę. 1. a. Iſa. 41. g. 43. a. 49. d. Iere. 3. d. f. 15. c. 16. d. 31. b. Eze. 9. a. 20. g. 40. c. Soph. 2. c. Luc. 13 f. Apoc. 21. d. — Amb. ſ. p̄s. 118. ſer. 12. Hie. ſ. Iere. 3. & ſ. Amos. 8. Cyril. 4. ſ. Ioan. 31. Gre. 27. mo. 26. & ſ. Eze. ho. 18. 19.

Extinctio charitatis & fidei. Eſt etiam aquilo extinctio charitatis, & fidei per concupiſcentiam. 1. reg. 14. a. Eccl'tę. 11. b. Canti. 4. d. Iere. 1. c. *Superbia.* Item ſuperbia: vt quum lucifer ſedere voluit in lateribus aquilonis, hoc eſt, in ſublimitate ſuperbiæ. Iſa. 14. d. Iere. 46. b. — Hie. ſ. Iſa. 14. & ſ. Iere. 1. Gre. ſ. 1. reg. 14.

Ignorantia. Aquilo interdum ſignificare poteſt ignorātiam. Aquilo enim nebuloſa ſemper pars eſt: obtinentur ſiquidem nebula, ideſt ignorantia hi, qui ex toto ſe innocentiæ tradunt. Propterea & holocauſtū dicit̄ etiam ſine operatione iuſtitiæ, ceſſando videlicet à malo. Leui. 1. c. — Iſy. ſ. Leui. 1.

Tribulationes. Aquilo interdum ſignificat tribulationes: & ſol flectitur ad aquilonem, quum Chriſtus fauet in tribulatione. Eccl'tę. 1. a. — Hie. ſ. Eccl'ten 1.

Hiſtoria legis. Aquilonis gazophylacia, ſimplicitatem hiſtoriæ legis ſignificare poſſunt. Eze. 42. c. — Hie. ſ. Eze. 42.

Ad aquilonem ponebat̄ menſa: quia ex ſpiritibus maxime nutriunt boreales. Exo. 40. c. — Clem. Alex. 5. ſtro.

Mortificatio appetitus. Septentrio contractionem voluptatis, & mortificationem appetitus quandoq; ſignificare poteſt. Gen. 28. c. Exo 38. 40. c. — Glo. inte. ſ. gen. 28.

Decrepitudo. Aquilonaris porta Hieruſalem ſignificare poteſt tempus decrepitudinis: vel timorem diuini iudicij. — Geor. venet. cant. 3. to. 8. modu. 2. cap. 3.

Aquiloni diſsipanti pluuias comparatur vultus triſtis faciens ceſſare detractiones. Prouer. 25. c. — Beda. ſ. pro. 25.

Ar.

Sapientia ſeculi. AR ideſt aduerſarius, aut æmulus, vel ſuſcitatio, ſiue vigilia, aut euacuatio aut denudatio. Ciuitas principalis Moabitarum. Num. 21. d. f. Deut. 2. b. d. Iſa. 15. a. deſignat ſapientiā ſeculi, quæ aduerſaria eſt ſapientiæ Dei. — Hie. ſ. Iſa. 15.

Ara, quære Altare.

Araba.

Aſtutiæ dæmonum. ARaba ciuitas in tribu Iuda. Ioſu. 15. f. Interpretatur inſidię: quò miſit Iabin rex Aſor ad conuocandum gentes contra Iſrael: deſignat aſtutias dęmonum, quas conuocat Satā contra fideles. Ioſu. 11. a. Verum hîc non eſt idem nomen cum nomine ciuitatis: ſed ſignificat campeſtria vel planiciem. — Ori. ſ. Ioſu. ho. 14.

Arabia.

ARabia regio meridionalis abundans aromatis, & auro optimo, eſtq; calore feruidiſsima ob ſolis vicinitatem. Interpretatur Arabs occidentalis, & veſpertinus. Et arabia veſpera. Et Arabiæ lupi dicuntur quaſi veſpere rapientes. Sopho. 3. a. — Hie. ſ. ſepho. 3.

Arabia dicitur Hebraicè, Saba, per Sin: & differt à Saba, vnde Sabęi dicuntur: quia tunc ſcribitur per Samach. Et regina Saba erat regina Arabiæ, quæ fœlix dicitur: quæ regina quāuis ſapiens, meliorem quęſiuit ſapientiam Hieroſolymis, innuēs, q̄ lex ſapientiæ da — Geor. venet. cātic. 1 to. 7. cap. 35.

ta in Arabia viguit maiori sapientia in Hierusalem, potissime quando completa, & explicata est ab illo, qui dixit: Ecce plusquam Salomon hic.

Hie. s. Isa. 13. Arabia potest significare Christum, qui ascendit super occasum, qui non ponit tentoria sua in Babylone. Isa. 13. d. Christus.

Arno, Aug. s. ps. 71. Arabia designat sępe gentilitatem, aut ecclesiam ex gentibus: & Arabes gentiles: & datur Christo de auro Arabiæ, quum sapientes gentilium amplectuntur fidem. ps. 71. 2. par. 21. d. Isa. 13. d. 21. c. acto. 2. b. Gentilitas. Ecclesia ex gentibus. Gentiles.

Hie. s. Gala. 1. Arabia, vt interpretatur humilis, & occidua, designat vetus testamentum: quò prius venit Paulus: sed non diu est ibi moratus, sed venit Damascum ad sanguinem Christi. Gala. 1. d. 4. d. Idem potest designare. Eze. 27. d. Vetus testam.

Aradius.

Aradum est insula, & ciuitas vicina Tyro, vnde Aradij, qui erant remiges nauis Tyri. Eze. 27. d. Interpretatur deponentes: vnde omnis, qui pretendit falsi nominis sciētiam, & habet in pharetra pectoris sui ignita diaboli iacula, quibus deceptorum corda vulnerat atque succendit, Aradius appellandus est. Fraudulenti. Hie. s. Eze. 27.

Aran, Charan, Haran.

Aran, idest, foramina, eadem quę Mesopotamia, aut ciuitas Mesopotamiæ, à qua egressus est Abraham post mortem patris sui. gen. 11. d. 12. b. 27. g. 28. b. 29. b. 4. reg. 19. c. Tob. 11. a. Iudith. 5. b. Isa. 37. c. acto. 7. a. Designare pōt sensus carnis deseruientes delicijs Tyri. Eze. 27. e. Ab aliquibus scribitur Haran, quod excandescentiam, iram, vel zelū significat, quo armari quis debet contra peccatum, & malum. Sed cauendum est, ne excādescētia sit nimia, & effrenata, vt non moriatur ibi cum Thare: sed mansuetudine corrigat, & frenet irā cū Abraham, & cum ipso exeat de terra cōfusionis, & de progenie impetuosa, & de domo patris cō fracti impetu suo: & veniet mitis ad possidendā terrā benedictam: de qua dicitur Mat. 5. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Hie. s. Eze. 27. Geor. Venet. cāti. 1. to. 7. cap. 35. Sensus carnis. Zelus.

Haran iuxta Philonem interpretatur specus: ad quam venit Abraham, relicta Chaldea: designat sensus, ad quos primo venit homo colligens se à mūdo ad interiora. gen. 11. d. Vel designat affectus. Philo. de Abraham & de somnijs. Ambr. de fuga. secu li. 4. & 2. de Abrah. 1 Sensus. Affectus.

Aranea, Tela araneæ.

Aranea est animal venenosum, & immundum: quod telam subtilē gratia capiendi muscas, texit, sed quæ facile rumpitur etiam solo venti flatu, licet ordine quodam, & pulchra dispositione eius fila connectātur. Vnde solet significare hypocritarum opera: quæ licet multo labore, & ordine peragantur, facili vento inanis gloriæ dissipantur. Iob. 8. c. Et in vniuersum significat opera huius vitæ: vt enim aranea huc, illucque discurrit, & texit tota die: & labor quidem grandis est, sed effectus nullus: sic & vita hominum huc, illucque discurrit. Possessiones quærimus, diuitias appetimus, procreamus filios, in regna sustollimur, & omnia facimus, & non intelligimus, quod araneę telam teximus. Possumus autem ipsos homines in hac vita laborantes araneæ comparare: quorum vita, & labor similis est labori araneæ: quæ ex visceribus suis profert telam facillime dissoluendam. Vnde dicuntur anni nostri sicut aranea meditari. ps. 89. Potest eadem ratione peccatores significare opera vana texentes: aut etiam hæreticos: & præterea Iudęos spem Messię sibi fingentes. Isa. 59. a. Hose. 8. b. Tela autem araneę, sunt res, & opera temporalia, quę facile pereunt, nec vlla fortitudine charitatis roborantur. Et demum opera temporalis concupiscentiæ. Ori. s. ps. 38. ho. 2. Hie. s. ps. 89. ad Cypria. Aug. s. ps. 89. Euc. for. spūa. 5. Gre. s. mo. 29. & 15. mo. 8. Glosa inter. s. ps. 38. Rup. s. hose. 8. Opera hypocr. Opera humana. Homines in vita laborantes. Peccatores. Heretici. Iudæi. Res, & opera temporalia.

Vt autem aranea subtilem texit telam, significare potest eos, qui omnem sensus crassitudinem à se abijciunt. ps. 38. Glo. or. s. ps. 38. Subtiles.

Arare, Arator, Aratrum.

Arare, est terram aratro proscindere: quod instrumentum trahunt boues, aut iumenta, homine stiuam tenente, ac ipsa animalia dirigente, & aratrum in terram figente: & qui arat, debet in spe fructus percipiendi arare. 1. Cor. 9. b. Eccl'i. 6. b. Itaque arare in genere, est operari. gen. 45. b. Iob. 1. c. 39. b. Exo. 34. c. Vbi sex diebus dicitur licere arare, septimo autem non, quia tempore huius vitæ licet operari, non autem post hanc vitam. Prou. 20. a. Et arare impietatem, est impie operari. Hose. 10. d. Luc. 17. b. Et arans par boum in die designat operantes dum tempus est: quia veniet nox, quando non licebit operari. 1. reg. 14. b. Ioan. 9. a. Gre. 2. mo. 25. & s. 1. reg. 14. Beda. s. prouer. 20. Operari.

Arare dicitur Deus, quum castigat, & infert tribulationem, vt ita preparet animas ad suscipiendum semen verbi Dei. Isa. 28. g. Hie. s. Isa. 28. Castigare.

Arare est interdum prædicare. Et arans par boum in die, est predicans, & operans, dum licet. 1. reg. 14. b. Isa. 28. g. Et arantur montes Israël, quum fideles recipiūt verbum Dei. Eze. 36. b. Et arat in primogenito bouis, qui vtitur nimium adolescente ad prædicandum, nec eius Hie. s. Eze. 36. Gre. s. 1. reg. 14. & 31. mor. 3. & s. Eze. ho. 2 Prædicare.

eius expectat maturiorem ætatem. Deut.15.d. Hose.10.d.

Seruire duobus dominis. Arare in boue, & asino. Deut.22.b. est iungere amorem carnalem cum spirituali: est etiã iungere matrimonium fidelis cum infideli: item miscere Iudaismũ cum christianismo. Præterea profiteri theologiam cum pari studio mundanæ philosophiæ. Item cõmunicare mysteria immundo æque, ac mundo: fideli, & infideli. Gre.s.1.reg.11.&.31 mo.3. Hier. ad Gerõtiã. & s.Isa.1. Clem. Alex. 2. strõa.

Arari Sion quasi agrum, est refrigescere charitatem ecclesiasticorũ. Mich.3.d. Iere.26.e. Hie.s.Mich.3.

Arasse dicuntur Philistęi in vitula Samson allegoria literali, vel ęnigmate, quando interuentu vxoris eius secretum eius didicerunt. Iudi.14.d. Et vlterius in vitula Christi arant, qui per ecclesiam discunt mysteria. Et sumitur arare pro exercere. Pro.20.a. Aug.ser.107.

Exercere.

Arare in bubalis. Amos.7.d. Dicitur pro re impossibili. Glo.inte.s.Amos.7

Doctores praui. Aratores agrorum regis in malum, dicuntur, qui arte secularis ingenij subditis suadent opera prauitatis. 1.reg.8.c. Sic hęretici arant impietatem. Hose.10.d. Gre.s.1.reg.8.

Prædicatores. Apostoli. In bonum verò aratores dicuntur pręparantes corda simplicium per exhortationem, vt dent fructus operum. 1.reg.8.c. Et aratores duodecim, sunt duodecim apostoli. 3.reg.19.d. Gre.s.1.reg.8.

patriarchæ. Aratores comprehendentes messores, dici possunt patriarchæ gaudentes cum apostolis. Amos.9.d. Rupe.s.Amos.9.

Terra nunquam arata. Deut.21.a. Est, quæ est indomita, nec vnquam suscepit verbũ Dei. Glo.int.s.Deut.21.

Exempla sanctorũ. Aratiunculæ, quas fecit Elias in circuitu altaris. 3.reg.18.e. Exempla sanctorum patrum designare possunt. Glo.ordi.s.3 reg.18

Crux Christi. Sacrę admonitiões. Opera virtutis. Aratrum, quo terra proscinditur, & seminibus suscipiendis pręparatur, crucem Christi designare potest: & etiam sacras admonitiones, quibus anima ad suscipiendum semen fructificãdi gratia pręparatur. Designat pręterea laboriosa virtutis opera. 3.reg.19.d. Eccl'ici. 38.c. Isa.17.c. Lucę.9.g. Sed hęc aratra mali concidunt in gladios. Ioel.3.d. Vel aratra sunt labores huius mundi: quæ concidunt in gladios, qui eos postponunt euangelio Christi & verbo Dei. Ori.s.Iudi.ho.4. Rup.s.Ioel.3.

Labores huius seculi.

Arbee.

Quatuor virtutes. ARbee, siue Arba, hoc est, quatuor, ciuitas eadem, quę Hebrõ, vbi sepultus est Abraham, & Sara vxor eius. gen.23.a.25.a. Designat quatuor virtutes, cum quibus moriũtur, & sepeliuntur iusti.

Arbiter, Arbitrari, Arbitrium.

ARbiter dicitur iudex sponte electus, & interdum testis pręsens rei gerundæ: vt quum Ioseph aliquid faciebat absq; arbitris. gen.39.c. Arbitrari autem, est iudicare, aut putare, & censere, & arbitrium, ipsum iudicium, aut voluntas, & libido.

Deus. Arbiter aliquãdo dicitur Deus. Iudi.11.e. Iudicet dominus arbiter huius diei inter Israël, & filios Ammon.

Prælati. Arbitri etiam dicuntur prelati. Exo.21.c. Et arbitri iudicauerint. Gre.11.mo.23.

Castigans Deus. Arbitratur Deus aliquem inimicum. Iob.13.d. quando ipsum affligit, & lumine suę visionis, & consolationis ipsum priuat adeò, vt iudicari possit ab intuentibus inimicus. Glo.ordi.s.Iob.13.

Arbitrari pro iudicare absq; allegoria videtur esse. 1.Mach.6.b. 2.Macha.4.c.6.g.9.b. Matthe.20.b. Marc.10.d. Ioan.16.a.21.g. Isa.10.b. Roma.3.d. Phili.2.a.3.b. 1.Timot.6.a. Acto.13.d. 2.Petr.3.d.

Arbitrio sacerdotis separatur leprosus. Leui.13.f. quia sacerdotes constituuntur iudices absoluendorum à peccatis.

Arbitrio viri vxor implet votum abstinentię, aut non implet. Num.30.c. quia iudicio rationis moderanda est carnis maceratio. Glo.ordi.s.nu.30.

Arbitrium pro spontanea voluntate. 4.reg.12.a. Iudith.8.b.

Arbor.

ARbor generale nomen est ad varias lignorum species, & varie ad spiritualia aptari potest. De singulis autem eius speciebus, quæ in sacra scriptura habentur, suis agetur locis: hic tantum in genere agetur de arbore, secundum quod quædam est frugifera, quædam infrugifera: quædam bona, quædam mala. Et secundum quod habet radicem, ramos, flores, & folia. &c. Ori.s.Leui.hõ.16.

Christus. Arbor in primis est Christus, radicẽ habens in terra viuentium, vnde primam traxit originem: quanuis corpus, & organum, suæ diuinitatis traxerit à populo iam sicco, & arido, vt inquit Isaias: Ascendit, vt virgultum de terra, & sicut radix de terra sitienti. Diuiditur arbor, primò in ramos maiores, & pauciores, posteà in minores, quàmplurimos: & Christi plenissima virtus, & gratia diffusa primo fuit in paucos apostolos, sed magnos, & robustos virtute; & per illos in quã plurimos alios; quibus ideò illi meritò Geor.venet.cãti.2. to.2.cap.3.

ritò prẹferendi sunt. Haurit arbor à terra continue incremēta palmitibus, ramusculis, floribus, & fructibus communicanda: viuit & Christus in terra illa diuinitatis, & paterna, sicut ipsemet perhibet, dicens. Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem. Quam susceptam vitam à patre cæteris impartitur, vt viuant: vnde subinfert: Et qui manducat me sumendo cibum, sicut ramus à trunco, & radice, ipse viuet propter me. Et iterum. Si quis in me non manserit, hauriendo scilicet à me vitam, mittetur foras sicut palmes, & arescet. Viuūt, & pulchrescunt flores in arbore: succisi aūt statim arescunt, aut putrescunt: viuunt & flores cogitationū nostrarū in ea arbore, q̄ ait: Sine me nihil potestis facere. Neq; cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis possumus, inquit Apostolus. Maturescunt quoque fructus in arbore ab ea suscipientes continuè fomenta, sicut ipsamet arbor loquitur dicens: Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Distinguitur hæc arbor in radicem, truncum, ramos, flores, & fructus: radix enim est ipsa pullulans deitas: truncus est verbum in ipsa à patre productum: rami sunt attributa ipsi communicata ab eo, qui dedit eidem omnia: folia, & flores sunt ideæ viuentes in ea: sed folia ideæ sunt rerum irrationabilium: quę in obsequium intellectualium productæ, sunt creaturarum, sicut folia ad tegendum flores, & fructus, & quasi in eorum obsequium constituta sunt. Flores autem ideæ intellectualium rerum à quibus expectantur debiti fructus. Sed sicut multi flores decidunt sine fructu, sic multi angeli, & homines absq; fructu ceciderunt, & cadunt continuè: & ab illa vitę arbore semoti arefiunt, igni inextinguibili comburendi. Fructus vero sunt regulę bene agendorum à nobis, & dona, atque charismata, quibus donamur continue: vt secūdum illas regulas viuentes possimus nos quoque operum nostrorum fructum præstare illi: qui & ipsam arborem vitæ, & nos qualiacunq; arbuscula plantauit, vt ab ea arbore vitæ suscipiamus, vnde debitos producamus fructus secūdum spiritum: quorum Paulus meminit dicens: Fructus aūt spiritus est charitas, gaudium, pax, & cętera, quæ sequuntur. Ipse etiā Christus, est arbor ex grano sinapis exurgens, vt in ramis eius requiescant aues: diciturq; arbor sinapis propter resurrectionem, & miracula: vel etiam propter diuinitatē. Matth. 13. d. Luc. 13. d. Et ipsa est arbor malus. Cant 8. b. Dicitur etiā arbor bona, vel mala, secūdum opinionē de eo iudicantium. Matthæ. 12. c. Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum.

Ori. s. roma. 6. Hi a. s Matt. cano. 12. 13. Amb. ser. 2. Gre. 19. mo. 1.

Ambro. ser. 56. Isych. s. Leui. 5. Beda s. gen. 18. 21. Rup. 7 s. cāti.

Arbor etiam est crux Christi, subterquam Agar abiecit filium: quia lex populum Iudaicum, quem ipsa saluare non poterat, cruci, & passioni Christi cōmisit. gen. 21. b. Sub hac arbore inuitauit Abrahā tres viros. gen. 18. a. Et arbor Sabech iuxta septuaginta, vbi aries hęrebat cornibus, ipsā crucē designat. gen. 22. c. Dicitur etiam crux arbor nauis. Hæc est arbor malus, sub qua suscitata est ecclesia ex gentibus, & corrupta synagoga. canti. 8. b. Crux Christi.

Ori s. Roma. 6. 11. Cypri. cōt. Nouatianum. Ambro. s. Luc. 3. Aug. 2. ser. dñi ī mō. Greg 14. mo. 20. & ho. 20.

Arbores generaliter hōies significare possunt: qui ī bonas, & malas arbores diuidūtur. Et arbor bona non potest malos fructus facere, vt nix nō pōt esse calida. Et arbores bene, aut male radicatæ dicūtur fortes, aut infirmi ī fide. Et arbor auulsa est, qui decidit à spe. Iob. 19. b Et ipsa hōis voluntas arbor dici potest, quæ fructū ꝓfert bonū aut malū ꝑ arbitrij libertatē. Leui. 26. a. Matt. 3. c. 7. c. 12. c. Marc. 8. c. Luc. 3. b. 6. f. 13. b. Eccl'i. 14. c. Rom. 11. c. Apoc. 8. b. 9. a. Homines. Voluntas.

Gre. 20. mor. 13. Bernar. ser. de san. Benedicto. Gre. 14. mora. 20.

Arbores, vnde cædebant ramos, vt sternerent in via sanctos significant, quorum exempla simplicioribus sunt proponēda. Matt. 21. a. Marc. 11. a. Iob. 30. a. Arbores etiam dicuntur fortes: qui seruarunt poma bonorum operum, etiam à grandine tentationum. Exo. 10. d. Et ipsa ecclesia, quę tentationibus impellitur, arbor est: quam ventus diaboli auellere nititur. Iob. 19. b. Sancti. Fortes. Ecclesia.

Hie. s Danie. 4. Ricar. de. s. vict. de securi. cōscien. 14. 15. 18. 19.

Arbor procera, quā vidit Nabuchodonosor pertingens cœlum typus esse potest superborum. Dan. 4. b. Vel designat hominē, qui est magna arbor ad bona agenda, fortis ad mala toleranda, procera ad sublimia contemplanda: magna in actionibus, fortis in tentationibus, sublimis in inuestigationibus. Vel est vir egregijs dotibus pręditus: in cuius magnitudine miramur modum fortitudinis, in altitudine profunditatē sublimitatis: in aspectus dilatatione magnitudinem autoritatis: in pulchritudine foliorum facundiā sermonis: in nimietate fructuū multitudinem eruditionis: in esca vniuersorum doctrinā ædificationis: in subiectione bestiarum rigorem seueritatis: in cohabitatione volucrum, prouidentiam circumspectionis. Potest etiam significare virtutem, aut robur fortitudinis. Superbi. Homo. Vir egregijs præditus.

Arbor etiam opera misericordiæ significare potest: vt quum Abraham faciebat requiescere hospites sub arbore. gen. 18. a. Opera misericordiæ.

Ori. s. Leui. ho. 16.

Arbores quoq; varię diuersas virtutes significare possunt. gen. 23. d. Leui. 25. g. 26. a. deut. 20. d. 28. d. Designant etiam intentionem. Matth. 7. c. Iudę. c. Virtutes. Intentio.

Glo. or. s. exo. 27.

Arbores oliuarum, vnde oleum elicitur ad lucernas templi, conscientiam puram designare possunt. Exo. 27. d. Conscientia.

Hila. s. ps. 1.

Arbor vitæ quandoq; dici potest baptismus, quo vita spiritualis suscipientibus confertur. gen. 2. b. Baptismus.

Arbor dē

Mortificatio carnis Misericordia. Arbor densarum frondium, qua vtebantur filij Israël in tabernaculis, quæ dicitur esse myrtus, mortificationem carnis, & libidinum designare potest. Vel designat misericordiā vt olea. Leui. 13. g. Hie. s. Zach. 14. Geor. vene. can. 1. to 7. cap. 27.

Beata virgo. Arbor pulcherrima, qua seu eius fructu vtebantur in tabernaculorum festo. Leui. 23. g. Dicitur esse citrus, vel citrea, semper virens, & omnibus horis pomifera. Eius fructus valet contra venenum positum in vino, quod bibitur. Designat beatam virginem: vel eum, qui fructum bonorum operum profert tempore opportuno. Geor. vene. cā. 1. to. 7. cap. 27. Hy. s. Leui. 23.

Infideles Hypocritæ. Arbores infrugiferæ, dicuntur infideles, qui non ferunt fructum bonorum operū: qualis erat ficus, quę aruit. Matth. 21. d. Iudæ. d. Arbores autem facientes fructum, sed non suū, sunt hypocritæ cum Simone Cyrenęo crucem portantes, sed non suam: qui religiosa intētione carentes angariantur: & quæ non amant, amore gloriæ, quam desiderant, facere cōpelluntur. Hila. s. Matt. can. 21. Ber. ser. de. s. Bene.

Voluptates. Affectus Vitia. Hæreses. Arbores significare possunt voluptates huius vitæ, & etiam affectus, & vitia: & præterea hæreses: quæ omnes, vt noxiæ sunt excidendæ, & in ignem mittendæ. Iudi. 9. f. 3. regū. 14. f. Iudith. 2. d. Ester. 7. c. Eccl'tæ. 2. a. Sapien. 10. b. Matth. 3. c. Hie. adue. Heluidiū Philo. de agricultu.

Tempus. Arbor fici tempus significare videtur. Matth. 24. c. Luc. 21. f.

Lex vetus. Arbor, quæ eradicatur, & transplantatur in mari, lex vetus dici potest, quæ auellitur à Iudęa, & transplantatur in gentilitate. Luc. 17. b. Amb. s. Luc. 17.

Arbustum.

ARbustum est planta media inter arborem & herbam.

Ceremoniæ. Doctores cōuersi. Arbusta vineę dici possunt mysteria ceremoniarum legis. ps. 79. Vel doctores conuersi superantes antiquos patres. Lyra. s. ps. 79.

Ministri mali principis. Arbustum videtur sumi pro ramis: vt arbusta Cedri multiplicata. Ezech. 31. b. Et videtur significare homines malo principi adhærentes. Glo. inter. s. Eze. 31.

Arca.

ARca est, quæ fit ex lignis ad recondendas vestes, aūt alia preciosa seruanda. Inuenitur autem duplex arca memorabilis in sacra scriptura, nempe arca diluuij à Noe fabricata, & arca fœderis per Mosen. Gazophylatium etiam arca dicitur. 2. para. 24. b. Pręcepit rex & fecerunt arcam.

Ecclesia. Arca, quam fecit Noe ex præcepto Dei ad seruandos homines, & vniuersa animalium genera à diluuio, sanctam significat ecclesiam, in quam ingrediuntur ex omni genere hominum aliqui, qui saluantur. gen. 6. 7. 8. Et vt arca eleuabatur quidem à fluctibus, sed non mergebatur: ita tribulationes non mergunt ecclesiam: sed illustriorem reddunt. Et vt animalia, quę non erant in arca perierunt: ita omnes, qui sunt extra ecclesiam pereunt. Erat arca lignea, quia per crucem Christi seruamur in ecclesia. Erat arca de lignis non putrescentibus: est ecclesia de hominibus in sempiternū victuris. Erat latior in inferioribus, vbi bestiæ habitabant: angustior superne, vbi homines: quia plures sunt in ecclesia, qui bestialem vitam sequūtur, & latam viam: pauciores verò rationem sequentes, & angustam viam. Ori. s. gen. ho. 2. Hie. 1. aduer. Iouiniā. Aug. de catechizan. rudibus. 27. &. 15. ciuitat. Dei. 26. &. 12. cont. Faus. 14. Gre. ho. 38.

Corpus Christi Corpus humanum. Arca etiam significat corpus Christi: nam & mensuræ ipsę longitudinis, altitudinis, latitudinisq; eius significant corpus humanum. Humani quippe corporis longitudo à vertice vsq; ad vestigia sexies tantum habet, quàm latitudo, quæ est ab vno latere ad alterum: & decies tantum, quàm altitudo, cuius altitudinis mensura est à dorso vsq; ad ventrē. Vnde facta est arca trecentorum in longitudine cubitorum, & quinquaginta in latitudine, & triginta in altitudine. Et quòd ostium in latere accepit, profectò, illud est vulnus, quādo latus crucifixi lancea perforatum est. Hac quippe ad illum venientes ingrediuntur, quia inde sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur. Aug. 15. ciui. dei. 26. &. 12. cont. Faus. 14. Amb. 1. officio. 18. Philo. de Plantatio Noe. Beda. s. gen. 5. Geor. vene. canti. 1. to. 6. cap. 3.

Homo Anima. Potest etiam significare hominem, vel ipsam animam: in quo varia sunt animalia, secundum diuersos animæ affectus.

Sancti. Sancti etiam per arcam Noe designari possunt.

Status religionis. Potest etiam arca significare religionis statum, aut ipsum monasterium, vbi protegūtur religiosi à fluctibus huius seculi. Amb. de Noe. 7. Basi. de abdica. rerū

Crux Christi. Significat itidem arca diluuij crucem Christi: per quam ab omni vitiorum, & tentationum diluuio liberamur. Et illi innitentes semper superiores euadimus. Cyril. 8. s. Ioā. 17. Amb. de voca. gent. 4. & de initi. mys. 3. Aug. 15. ciui. dei. 26.

Fabrica virtutum. Quatenus aūt erat arca ex lignis lęuigatis, optimeq; connexis compacta, & lata inferius, in angustum vero supernè desinens, fabricam designat virtutū: quæ infernè est lata, supernè angusta: tum quia licet multi virtutū iter arripiant, pauci tamen sunt, qui ad earū culmē attingant: tum quia, quò magis ad Deū accedimus, eò magis tendimus ad vnitatem. Ori. s. num. ho. 21.

Doctrina in corde. Arca diluuij dici potest doctrina in corde: longitudo eius est fides Trinitatis: latitudo charitatis affectus: altitudo spes cœlestium. Consummatur in vno, qui accipit brabiū. Non fit autem ex agrestibus, & impolitis lignis, sed ex quadratis, idest, non ex secularium autorū, Beda. s. gen. 9.

sed

sed ex propheticis, & apostolicis voluminibus. Cænacula, & tristega, narrationes historicę. Bituminata intus, & foris, corde fidem gerens, ore confessionem præferens, intus scientiã, foris opera habens. Munda animalia, memoria, intellectus, eruditio, examinatio, & iudiciũ illorum, quæ legimus. Immunda, concupiscentia, & ira.

Arca fœderis, quæ erat de lignis imputribilibus tota auro operta, quæ & arca testamẽti dicebatur, & arca sanctificationis, erat posita intra sanctũ sanctorũ, habens supra se propitiatorium aureum tanquam opertorium, & ad capita duo cherubim: continebat tabulas legis, & vrnam manna, & virgam Aaron, quæ fronduerat. Exo. 25.a. 26.g. 30.a. 35.b. 40.c. nume. 4.a. 10.d. 14.g. deut. 19.a. Hebræ. 9.a.

Hila. s. ps. 131. Cyril. 4. s. Ioan. 28. Hsy. s. Leui. 16. Gre. s. Ezech. ho. 22. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4. — Caro Christi. Significat in primis carnem Christi habentem in se verbum Dei, & animam omni virtute fulgentem. Erat de lignis Sethim imputribilibus, hoc est, de purissimis membris, quę nõ viderunt corruptionem: erat deaurata, quia plenus sapientia, & charitate: vrna manna anima eius sancta habens plenitudinem sanctitatis, & diuinitatis, &c. Virga Aaron, eius sacerdotium, & imperium designabat. Arca autem intra velum, est Christus in cœlo. Leui. 16.a. Iosu. 3.a. 6.a. 2. reg. 6.a. 7.a. 11.b. 15.e. 3. reg. 8.a. 1. para. 13.b. 15.d. 17.a. 22.d. 2. para. 5.a. 6.g. 24.c. 35.a. ps. 131. apoc. 11.d. Cyril. de incarn. vnigeni. 10. — Christus. Potest etiam ipsum Christum designare: vt ligna referantur ad corpus, aurũ ad diuinitatem, & animam.

Amb. ser. 80. — Beata virgo. Significat etiam beatissimam virginem Mariam, quæ habuit intra se verbum carne indutum: & fuit sacrarium spiritussancti, & intus, ac foris sanctitate, & virginitatis nitore fulgebat, auro ornata cœlesti.

Ricar. de. s. victo. 1. de arca mysti. 1. — Cõtemplatio. Arca etiam fœderis, quæ dicebatur arca sanctificationis. ps. 131. Designat gratiam contẽplationis, perquam qui accipit, non solum emundatur, sed etiam sanctificatur.

Aug q. in Exo. 105. — Secretum Dei. Arca etiam fœderis designat secreta Dei: in quibus sunt lex, virga, & manna, hoc est, pręcepta, potestas, & gratia: quia nisi cum gratia non est potestas pręcepta faciendi.

Aug s. apoc. ho. 9. — Ecclesia. Designat etiam ecclesiam, Christum, & eius mysteria in se continentem, omniq; virtutum fulgore ornatam. Exod. 25.a. 2. reg. 6.a. ps. 131. Apoc. 11.d.

Ori. s. Roma. 3 Cle. Alex. 5. stro. Tho. 1. 2. q 102. ar. 4 — Virtutes cœlestes. Præterea cœlestes virtutes, Deum in se habentes arca fœderis dici possunt: & illud intelligibile seculum, in quo sunt rationes rerum clausæ: vt sapientia, potentia, & vita.

Ori. s. num ho. 10. Arno. s. ps. 73. Philo. de temu. Gre. 5. mor. 10. Ricar. de, s. victo. de externi. mali. 20. & 1. de arca. mysti. 2. — Cor humanum. Item cor humanum mens, & hominis memoria, & ipsa animi constantia, & gratia contemplationis, & humana intelligentia cœlestis sapientiæ fulgore splendida, & diuinæ inspirationis luce irradiata arca dici possunt: est intus, & foris deaurata, vt sit in ea sapientia diuinorum, & humanorum. Iosu. 3.c. Et arca inclinatur, quum mens prelati subiectorũ populorum confusione concussa, ad dispensationis condescensionem ex sola dilectione permouetur. 2. reg. 6.b.

Ori. s. nume. ho. 5. Gre. 20. mor. 6. & 2. pasto. 6. — Sancti Doctores Prælati. Arca præterea fœderis dici possunt sancti, & doctores, ac prælati, quibus arcana mysteria credidit Deus, & occultorum prouidentiæ suæ iudiciorum secreta commisit. Erat aũt in ea manna, & virga, quia quum scripturæ sanctæ scientia est in boni rectoris pectore virga distributionis, & manna dulcedinis.

Gre. s. 1. reg. 1. 3. 4. 5. 14. & 3. mor. 21 Hie. prolo. s. Matt. Clem. Alex. 6. stro. Geor. venet. cant. 2. to. 7. cap. 22. — Litera legis & mysteria. Litera etiam legis, & sensus secreti in litera absconditi, & etiam mysteria legis, quæ ipsi Iudæi habebant, arca dici possunt & ipsa sacra scriptura in templo mentis collocata: & rerum diuinarum cognitio, & sapientia. Et arcam ferri in Azotum, est mysteria gẽtilitati cõmunicari. Iudi. 20.d. 1. reg. 3.a. 4.a. 5.a. 6.a. 7.a. Et arca sub pellibus, sunt præcepta legis sub obseruatione carnali. 2. reg. 11.b.

Philo. de cherub. Geor. venet. cant. 1. to. 3. cap. 6. & to. 4. cap. 32. — Terra, Mundus. Terra etiam manens fixa inter duo hemispheria, vt inter duo cherubim arca fœderis dici potest. Et etiam mundus, vnde cubito, & dimidio consummatur, nouẽ videlicet palmis. Cubitus enim sex palmos continet, dimidium vero cubiti tres palmos: quibus nouem cœlos representaret.

Arcanum, Secretum, Mysterium.

Arcana secreta dicuntur, quæ à nostra cognitione sunt semota. Mysteria autẽ sunt arcana diuina, & sacra.

Gre. 10. mo. 4. — Opera, & iudicia Dei. Secreta sapientia Dei, sunt eius opera, quorum iudicia assequi non possumus. Iob. 11.a. Vt quum Deus, quos creauit, deserit: quum bona, quę præueniendo cœperat, nequaq; prosequendo confirmat: quum claritate nos suæ illustrationis illuminat, & tamen permissis carnis tentationibus tenebris cęcitatis pulsat. Sic quum flagellauit Iob, & similes.

Hie. s. Ezec. 7 — Templum. Ecclesia. Arcanum Dei, quod violarunt gentes. Ezech. 7.f. Erat templum: & nunc est ecclesia, quæ est locus sanctitatis Dei: Et violatur per peccantes, & fit spelunca latronum.

Ori. s. Matt. ho. 27. — Mysteria Christi. Arcana, quæ cantabant cantores in nablis, mysteria Christi significare possunt, quæ futura pręcinebant. 1. par. 15.c. Iob. 11.a. prouer. 25.b. Iudith. 10.c. Isa. 24.c. 40.f. 45.a. Ezec. 7.f. 28.a. Dani. 5.c. Amos. 3.b. Matth. 20.b. 24.a. Marc. 9.d. 2. Cor. 12.a.

Hie. s. Isa. 24. Secretum suum tibi, dicens Isaias, declarat maiora mala esse ventura in mundum, quàm ipse

ipse verbis explicet, Isa.24.c.

Secretum cubiculum Iudith, designare potest cor, aut mentem. Iudith.8.a. Eccl'tę.10.d. *Gre.12.mora.28.&.19.mor.10.*

Occultę cogitationes. Et secretò dicitur Deus esse in tabernaculo, quando est in corde. Iob.29.a. Secreta autẽ ventris, sunt occultæ cogitationes mentis.

Corda superborum Secretum calami, in quo dormit Behemoth, designat corda superborum, hypocritarũ, & Iudæorum, in quibus quiescit diabolus. Vel sunt peccata, quæ sunt velut abscondita à Deo, qui ea non approbat. Iob. 40.b. *Gre.33.mor.4. Hie.s.Iob.40.*

Pronitas ad peccatũ Secretior pars natium, in qua percussi sunt gentiles, partem animi ad peccatum incuruatam designare potest. 1.reg.5.b. prouer.20.d. Iudi.3.c. *Gre.s.1.reg.5.*

Arcana naturæ. Secreta, quorum scrutatores dat Deus, quasi non sint, dici possunt arcana rerum naturalium, & diuinarum, quæ philosophi curiose scrutantur, & non assequuntur. Isa. 40.c.f. Ezech.28.b. *Glo.ordi.s.Isa.40.*

Fallaciæ dæmonum Arcana Magorum Aegypti. Exo.7.b. dæmonum fallacias, quibus homines decipiunt, significare possunt.

Secretum quod non est, vbi regnat ebrietas. prouer.31.a. est vt homo portans iugum ab adolescentia sua, solitarius sedeat, & lugeat: quia mortalis in peccatis, aut in periculis peccatorum viuit. &c. *Rup.2. de glorific. trinita.13.*

Archangelus, quære Angelus.

Archisynagogus.

ARchisynagogus, est princeps synagogę. Marc.5.c. Luc.13.c. acto.18.c. designat populum Iudæorum. Vel sacerdotem curam animarum habentem. *Glo.ordi.s.Marc.5.*

Architectus.

ARchitectus idem, qui ędificator, & præcipuus artifex in ædificando. Potest significare eum, qui doctrina, & exemplo ædificat ecclesiam, quæ est templum Dei. Eccl'i. 38.c. Isa.3.a. 2.Mach.2.g. 1. Cor.3.b. *Glo.ordi.s.Isa.3.*

Architiclinus.

ARchiticlinus dicitur is, qui erat princeps in conuiuio nuptiarum, & ordinabat agenda Ioan.2.b.

Deus pater. Potest designare Deum patrem, qui principium est in Trinitate. *Ber.ser.par.2.*

Pontifices. Vel designat pontifices, quibus saluatoris domus committitur, quibus primum offertur vinum, quia laborantem agricolam oportet primum fruges degustare. *Cyril.2.s. Ioan.26.*

Arctare, quære Angustus.

Arcturus.

ARcturus est astrum in polo arctico, seu axe nobis eleuato, qui est septemtrionalis, vbi est vrsa minor, quę ἄρκτος Græce dicitur, quæ semper versatur, nec vnquam mergitur. Ponuntur autem septem stellę splendentes, quæ arcturum constituunt. In parte autem arcturo subiecta maxime viget frigus.

Ecclesia. Arcturus significare potest ecclesiam, quæ dum dona in se septiformis gratiæ spiritus continet, claritatem summæ virtutis irradians, quasi ab axe veritatis lucet: & semper versatur: nec vnquam mergitur: quia persequutiones iniquorum sine cessatione tolerat, sed tñ vsq; ad mundi terminum sine defectu perdurat. Iob.9.b.38.c. Amos.5.b. *Cre.9.mor.6.&.29. mor.29. Euch.for.spũa.3.*

Patriarchæ. Potest etiam designare tres patriarchas, cum suis vxoribus peregrinantes. *Rup.s.Amos,5.*

Vetus testamentum Designat etiam vetus testamentum, quod quasi ab aquilone venerat, quum tanta subditos rigiditatis asperitate terrebat: in quo septem sunt stellæ propter baptismum. Arcturus autẽ quacunq; se vertat, pleiades ostendit, quia mysteria noui testamenti prędicit. Iob.38.d *Gre.29.mor.29.*

Gentiles. Quatenus autem regnat arcturus in regione frigida, ad quam vis, & ardor solis non attingit, gentiles significare potest: qui cum nullam scientiam supernę cognitionis haberent, velut sine sole frigidi sub aquilone remanebant. Iob.37.b. *Gre.27.mor.20. Hie.s.Iob.37.*

Diabolus. Vel designat ipsum diabolum, è cuius climate ventus aquilo gelidus spirat contra meridiem diuini feruoris.

Arcus, Iris.

ARcus est instrumentum constitutum ex ligno curuo, & chorda ad iaciendas sagittas. Iris verò est arcus in nubibus apparens.

Vis punitiua Dei. Sententia diuini iudicij. Arcus Dei significare potest vim eius punitiuam: & arcus ęreus est sententia in extremo iudicio: quę arcui comparatur, quia quasi ex insidijs percutit: & dicitur ęreus, quia grauiter puniendo ferit. Iob.20.d. ps.7.57.59. In arcu quanto longius chorda trahitur, tantò de eo districtior exit sagitta: sic extremi iudicij dies quanto longius differtur, vt veniat, tanto, cũ venerit, de illo districtior sentẽtia ꝓcedit. Isa.5.g.21.d.41.a. thre.2.b.3.b. Haba.3.b. Zach.9.c. apo c. *Basi.s.ps.7. Hila.s.ps.57. Gre.15. mor. 12. &. 19.mor.28. Aug.s.ps.59. Hie.s Zach.9. Euche.for.spũa.2. Ruper.4.s.apoc.*

apoc.6.a.Poteſt in eiſdem locis ſignificare cōminationes diuinas: aut etiam intentionem diuinæ cōminationis.

Comminationes diuinæ.

Arcus etiam dici poteſt Chriſtus,cuius diuinitas ſit velut cornu,humanitas verò chorda Et arcus Ioſeph,dici poteſt virtus Chriſti.gen.49.c.

Chriſtus. Virtus Chſi.

Gre.19.mo.28. Aug.ſ.pſ.7.&.ſ.apocalyp.ho.6.

Sacra ſcriptura.

Arcus interdum ſacra ſcriptura dicitur.Ipſa quippe arcus eſt eccleſiæ. Ipſa arcus eſt domini: de qua ad corda hominum, ſicut ferientes ſagittæ, ſic terrentes ſententiæ veniunt. Vnde pſalm. 7. dicitur. Arcum ſuum tetendit, & parauit illum, & in ipſo parauit vaſa mortis, ſagittas ſuas ardentibus effecit. Arcum namq; ſuum dominus tetendit, quia cunctis peccatoribus per ſcripturam ſacram minas exhibuit. In chorda teſtamentum nouum,in cornu verò teſtamentum vetus accipitur.In arcu autem, dum chorda trahitur,cornu curuatur:ſic in hoc eodem ſacro eloquio dum teſtamentum nouum legitur,duritia teſtamenti veteris emollitur.Ad eius namq; ſpiritalia,& blanda præcepta illius literæ ſe rigor inclinat,quia teſtamentum nouum,dum quaſi quodam bonę operationis brachio trahitur,in teſtamento veteri ſeueritatis iura flectuntur.Nec indecenter dicimus chordam teſtamento nouo congruere,quod de incarnatione dominica certum eſt extitiſſe. Quaſi ergo chorda trahitur,& cornua curuantur,quia dum in teſtamento nouo incarnatio mediatoris agnoſcitur, ad ſpiritualem intelligentiam rigor teſtamenti veteris inclinatur. Dicit ergo Iob.29.d.Arcus meus in manu mea inſtaurabitur.Arcus in manu,eſt ſcriptura ſacra in operatione.In manu enim arcum tenet,qui diuina eloquia, quæ intellectu cognoſcit,operatione perficit.Inſtauratur ergo arcus in manu,dum quicquid ſacro eloquio ſtudendo cognoſcitur,viuendo completur.Sic arcus,quem habebat eques.apoc.6.a.deſignat diuina præcepta.Lex etiam vetus arcus dicitur:quem intendebant filij Ephraim, quū Iudæi promittebant ſeruare legem.pſ.77.Idem poteſt ſignificare arcus Eſau. gen.27.a.Arcus etiam prēlij Dei ſunt doctores eccleſiæ.Zach.9.c.10.b.

Aug.ſ.pſ.77. Hie.ſ.Zac.10. Rup.ſ.Zach.9.

Præcepta. Lex vetus. Doctores eccleſiæ.

Hie.ſ.Iob.29. Beda.ſ.gen.49.

Eſt etiam arcus æreus,fortitudo aduerſus tentamenta diaboli.pſ.17.43. gene.48.d.49.c. Et arcus inſtauratur in manu,quum bene operando fortitudo creſcit.Iob.29.d.Ipſa quoq; intentio arcus æreus dici poteſt.1.reg.2.a.Arcus fortium ſuperatus eſt.pſ.77. Conuerſi ſunt in arcum prauum.

Fortitudo. Intentio.

Glo.inte.ſ.gen.49. Rup.ſ.Zach.10.

Arcus Iacob ſpem ſignificare poteſt,quæ mittit animum ad ſublimia. Et etiam verbum Dei,quo ſuperantur Sichimitæ.gen.48.d.49.c.Arcus etiam prēlij eſt charitas:qua nihil fortius ad pugnandum contra diabolum.Zach.10.b.

Spes. Verbum Dei. Charitas.

Hie.ſ.pſ.77. Gre.27.mor.26.

Arcus prauus aut peruerſus,eſt ille,qui dum contra iniquos ſagittā putatur iacere, ſauciat tenentem.Sic generatio peruerſa Iudæorum,cum eſſet recta à Deo condita, & haberetur in manu Dei quaſi arcus,vt mitteret per eam ſagittas,verſa eſt quaſi arcus peruerſus in blaſphemias creatoris ſui.Arrogantes etiam arcus praui ſunt,qui,cum contra elationē verba faciunt,ſeipſos feriunt.Arcus etiam prauus,eſt idololatria,ad quam conuerſi fuerūt Iudæi praua intentione.pſ.77.Arcus Iſraël contritus à Deo, eſt fiducia circunciſionis, & ceremoniarum.&c.Hoſe.1.b.

Iudæi. Arrogantes. Idololatria. Fiducia Iudæorum.

Aug.ſ.pſ.77. Rup.ſ.Hoſe.1.

Ori.ſ.1.reg.ho.1.& ſ.Matt.ho.14. Hie.ſ.Hoſe.1. Gre.ſ.1.reg.2. &.19 mor.28. Aug.17.ciui.Dei. Baſi.ſ.pſ.45. Gre.ſ.1.reg.2.

Arcus fortium ſignificare poteſt fraudulenta ſemina Iudæorum, & inſidias prauorum: & intentionem ſuperborum,& eorum,qui tam potentes ſibi videntur, vt ſine dono Dei, atq; adiutorio,humana ſufficientia diuina poſsint implere mandata. Et arcus mendacij, & doloſus,ſunt inſidię hęreticorum,& ora,vel potentia verboſitatis eorum.1.reg.2.a.pſ.10.36.63.77.Iere.9.a.Hoſe.1.b.2.d.7.d.Amos.4.d. Zach.9.c.

Inſidiæ Iudæorum & hæreticorum Intentio ſuperborum

Eſt etiam arcus fortium ſuperbia dęmonum,& graues eorum tentationes,& inſidię,quibus animas ſubuertere nituntur.1.reg.2.a.pſ.36.45.Iere.50.g.51.f.Eze.39.a.Amos.2.d. Zach.9.c.10.b.

Superbia,& inſidiæ dęmonum.

Ori.ſ.pſ.36. ho.3. Hie.ſ.Iſa.21.

Arcus etiam dicitur os,& lingua prauorum inuidorum,& hæreticorum, quibus maledicta iaculantur in proximum.pſ.10.36.63.Iſa.21.d.Iere.9.a.

Os & lingua prauorum.

Hie.ſ.Ezech.1. Amb.de Noe. 27. Ori.ſ.pſ.36.ho.3. Rup.a.ſ.gen.36. Gre.ſ.Eze.ho.8. Beda.ſ.gen.9.

Arcus ſeu iris in nubibus datus in fœdus,& pactum Dei cum genere humano,ſignificat Chriſtum Deum,& hominem,qui datus eſt nobis mediator Dei,& hominum.gene.9.b. Sapien.5.d.Eccl'i.43.b.50.a. Ezech.1.g. Eſt etiam arcus virtus, qua Deus interdum miſeretur,interdum punit:& quia pronior eſt ad miſerendum,dicitur ponere arcum, & non ſagittam.Et quia ceruleus eſt, & igneus,ſignificat vtrumq; Dei iudiciū,diluuij videlicet,& extremum igneum.In eo aqua & ignis apparent:& poſt mediatoris aduentum, eo virtus ſpiritusſancti in humano genere claruit,quo electos Dei,& aqua baptiſmatis lauit,& igne diuini amoris incendit.Eze.1.g.Hæc eadē deſignat iris in circuitu ſedis Dei.apoc.4. a.10.a.

Chriſtus. Miſericordia Dei. Vtrumq; iudicium. Baptiſmus.

Glo.ordi.ſ.apoc.4.

Beda.ſ.gen.9.

Arcus etiam in nubibus eſt gloria Dei in prophetis,& ſcripturis:& color aquæ deſignat vetus teſtamentum,color verò ignis nouum,& ſenſus ſpirituales.

Gloria Dei in ſacris ſcripturis.

Ori.ſ.pſ.36.ho.3.

Vt autem Deus poſuit arcum in nubibus,vt tempeſtatem ſe daret:ita diabolus ponit arcum,vt ſuſcitet tempeſtates.

Glo.ordi.ſ.apo.20.

Iris in capite angeli.apoc.10.a.Deſignat vel diuinam potentiam in Chriſto: vel reconcilia-

ciliationem eius erga ecclesiam.

Ardere, Ardor, Exardescere, Flagrare.

ARdere dicitur & ipse ignis suam vim obtinens caloris, & actiuitatis: & res igne inflammata, vt ligna accensa, aut aliud simile.

Mortalitas Christi. Ardere rubum, & non conburi significat mortalitatem in Christo, quæ non absorbebat à diuinitate. Exo.3.a.

Beata virgo. Ardens etiam rubus, designat beatam virginem, quæ genuit incorrupta virginitate. In ea diuinitas ardebat, & nullum detrimentum patiebatur. Beda.s.Exo.3.

Ecclesia. Est etiam ardens rubus ecclesia in tribulationibus, in quibus tamen non deficit, sed magis splendet, loquente in ea domino. Hie.de mansio. Beda.s.Exo.3.

Lex vetus. Iudæi. Significat etiam flamma illa rubi legem veterem, quæ prohibebat peccata, sed non consumebat. Et præterea Iudęos significabat rubus, qui habentes lucem Christi in duritia permanserunt. Beda.s.Exo.3.

Splendor lucis spiritualis. Ardens ignis in bonum significat splendorem lucis spiritualis, & feruorem amoris: & ardet in altari, hoc est, in corde: ardet autem semper, ob perpetuam gratiarum actionē. Exo. 24.d.Leui.6.b.ps.17.38.Ezech.1.c. Sic ardet mōs, in quo loquitur Deus. deut.4.b.5.c.9.c. Et ardet terra, quum cor carnale relinquit concupiscentias præsentis seculi, & accenditur ad amorem Dei. Luc.12.d. Ardere etiam dicit magnum operum feruorem, 1.Cor.13.b. Si tradidero corpus, ita vt ardeam. Et ardet cor. Luc.24.c.Iere.11.c. Ori.s.ps.38.ho.1. Philo.de victi. offerentibus. Gre.15.mora.7.&.ho.30.

Ioannes Baptista. Prædicator. Splendentia opera. Ardens lucerna significare potest Ioannem Baptistam: & prædicatorem prius quidem ardentem, deinde lucentem. Significat etiam splendentia opera. Exo.27.a.Eccl'i.48.a.50.b. Ezech.1.c.Dani.10.b.1.Mach.12.d.Luc.12.d.Ioan.5.f. Gre.ho.13.

Vindicta Dei. Exardet in breui ira Dei, quum subito venit vindicta, quando non speratur. Et ardor sępe punitionem diuinam significat. Leui.26.c.deut.28.b.29.d.32.c.Iudi.15.c.ps.2.49.88.Isa.4.b.10.d.30.f.65.a.33.b.Iere.11.c.15.c.17.a.e.2.Pet.3.c.apoc.4.c. Hila.s.ps.2.

Concupiscentia & ira. Peccatum. Ardentia dicuntur affectus intensi animæ tam concupiscentię quàm iræ. &c. quę diabolus accendit. ps.7.105. Et Leuiathan flatu suo prunas ardere facit, quum diabolus sua suggestione concupiscentias accendit. Iob.41 b.gen.31.e.3.reg.11.a.Iudith.5.a.12.f.Ester. 15. c. Iob. 15.a.18.b.prouer.6.d.16.d.Eccl'i.9.b.18.b.6.a.22.c.28.b.40.d.Isa.43.a.Dani.13.a.Roma.1.d. Basi.s.ps.7. Gre.33.mor.40.&.14.mor.4.5.

Et dicitur exardere ignis ad vocem grandis loquelę, quum in magnitudine fauoris flamma in corde accenditur de amore laudis. Iere.11.c. Ardens etiam ignis peccatum nonnūquā significare potest. Eccl'i.3.d. Flagrabant filij Israël desiderio carnium. num.11.a. Gre.s.Eze.ho.11.

Tentationes. Ardor ignis aliquando tentationes, & tribulationes significat. Eccl'i.34.c.43.a.Iaco.1.b. Glo.inte.s.Eccli.34

Consumptio peccatorum. Ardent aquæ igni, quum peccatorum salsugo consumitur igne spiritussancti, Isa. 64. a. ps.67.Sapi.16.c. Hie.s.Isa.64.

Probatio operū & doctrinæ. Ardet opus alicuius, quum eius mala doctrina punitur. Aut cū opera venialia superędificata igne tribulationis purgantur. 1. Cor. 3.c.Ioan.15.a. Amb.s.1.Cor.3. Aug.enchi.ad Laurent.68.

Pœna inferni. Ardens pix pœnas inferni significare videtur: quum dicitur. Isa.34.b. Erit terra eius in picem ardentem nocte, & die, non extinguetur in sempiternum. Apoc. 19. d. 21.b. Stagnum ignis ardentis. Glo.ordi.s.apoc.19

Iudæi. Exardentes sicut ignis in spinis fuerunt Iudęi irridentes Christum in passione, quæ irrisio breui durauit: vt ignis in spinis ardet crepitando cum sonitu: breui tamen consumitur. ps.117. Vel sunt detractores, per quorum flammas nō iustorum vita comburitur: sed siquæ in eis esse poterant peccatorum spinæ, concremantur. Amb.exhor.ad vir. Gre.s.Ezech.ho.9.

Inuidia. Ardor conficiens oculos Iudæorū, quantum ad literam dicitur esse scabies. Vel ικτερον & designat inuidiam. Leui.26.c.Isa.33.c. Isy.s.Leui.26. Glo.inter.s.Isa.33.

Arduus.

ARduum significare solet locum altum, & difficilem aditu: vnde res difficiles arduæ appellari solent.

Cœlestia. Ardua, in quibus aquila ponit nidum suum, significare possunt cœlestia, in quibus sancti spem suam fixerunt, & vbi conuersantur. Iob.39.d.Philip.3.c. Gre.31.mor.34.

Crux Christi. Significant etiam ardua crucem Christi, in qua pœnitentes nidum suum ponere debēt, & ad ipsam confugere. Iere.4.g. Glo.ordi.s.Iere.4.

Superbia. Potentes seculi. Ardua etiam, in quibus nidum suum ponit aquila, superbiam significant, vbi quiescit diabolus: & etiam eminentes, ac potentes seculi. Iob.39.d. Hie.s.Iob 39.

Area, Areola.

AREa propriè dicitur locus purus in vrbe sine ędificio: & locus planūs & mundus, vbi triticum teri, ventilari, & purgari solet. Areola est parua area.

Gentiles. Area Gedeonis prius arida, postea irrorata, gentiles significare pōt prius aridos, postea Ori.s.Iudi.ho.8.

in ad- Aug.q.in Iudi.49.

Chry.s.ps.50.ho.2. & s.ps.71. — in aduentu Christi rore diuinæ gratiæ perfusos. Iudi. 6.g. Potest etiam mundum præter Iudæam significare, quæ rationem velleris habet. — Mundus

Ori.s.Iudi.ho.8. Rup.s.Ioel.2. — Area, vbi triticum separatur à paleis, significare potest locum iudicij, in quo fiet separatio bonorum à malis. Iudi.6.g. Nume.18.d. deut.16.c.25.b. Isa.30.f. Dani.2.c. Mich.4.d. Potest etiam significare tribulationes. Ioel.2.f. — Locus iudicij. Tribulationes

Ori.s.Ezec.ho.1.& s.Luc.ho.26. — Potest eadem ratione significare ecclesiam, aut populum christianum: vbi sunt boni & mali, vt triticum & palea, quorum discretio faciẽda est à Christo. Matth.3.c. Luc.3.d. Ruth.3.a.1.Par.21.b. Iob.34.b. Hose.13.a. Ioel.2.f. Et area Nachor, est ecclesia gentium.2.reg.6.a. Et etiam area Ornan.2.reg.24.d.2.para.3.a. — Ecclesia.

Ambr.2.de Cain & Abel.1. Ricar.de.s.victo.de somni.Nabuch.29. — Area, in qua ventilantur cogitationes, dicitur esse anima. Num.18.d.1.reg.23.a.4.reg.6.f. Iere.51.d. Hose.9.a. Ioel.1.d.2.f. Item prudẽtia spiritus: & area estiua, est spiritualis intelligẽtia, in qua veritatis grana, à figurarũ paleis vehemẽtis discusionis trituratione excutiunt. — Anima, Spiritalis intelligentia.

Area dici potest præsens seculum, aut seculi prosperitas. vt.3.reg.22.b. Reges sedebant in solio suo vestiti cultu regio in area. Idem.2.par.18.c. — Seculum. Seculi prosperitas

Glo.ordi.s.gen.50. — Area Atad, in qua filij Israel fecerunt planctum Iacob patris sui. gen.50.b. figurabat ruinam populi futuram.

Areas habent hæretici, sed sine tritico. Hose.9.a.

Gre.s.cant.1. — Areolæ aromatum. canti.5.d.6.a. dicuntur martyres, qui dum in fidei constantia martyrio exercentur, per cultum virtutum sanctę opinionis fama quasi aromata dilatantur. — Martyres.

Lyra.s.Eze.17 — Areolæ germinis vitis, vel aquilæ, designabant ad literam fauorem, & auxilium regis Aegypti erga regem Sedechiam. Ezech.17.b.

Arena, Sabulum.

Arena est corpulentior quam puluis, minutior quam lapilli: quæ plurima est in littore maris: est autem arena sterilis, & nihil de se habens humoris: ad ædificandum est inane arenę fundamentum. Est arena grauis pondere. Ponitur in hyperbole copiæ innumerabilis. gen.41.f. Iosu.11.a. Iudi.7.d.

Ori.s.gen.ho.9.& s.Roma.9. — Arena, quæ est in littore maris, significare potest Iudæos carnales, & steriles bonorum operum. gen.22.d.41.g. Isa.10.e. Iere.9.d. Hose.1.d. Roma.9.f.4.d. Hebræ.11.c. — Iudæi.

Aug.epist.48. Euch.for.spũa 4. — Significat etiam terrenos, & inutiles: & etiam infirmos in ecclesia, qui facile obruuntur tentationum fluctibus. gen.22.d.41.g. Iudi.7.c.3.reg.4.c. Isa.10.e. Haba.1.c. apoc.12.d.20.c. — Terreni. Infirmi.

Philo.de somnijs. Hila.s.ps.138. — Potest etiam designare sapientes, & bonos propter incomprehensibilem multitudinem sapientiæ: & quia, vt arena repercutit fluctus maris, ita sapientes resistunt aduersis, & tentationibus. Isa.48.d. Iere.5.e. Super arenam autem multiplicantur amici Dei, & non sicut arena quia sunt sicut stellæ, quæ arenam superant. ps.73.138. Iere.33.d. Hose.1.d. — Sapientes & boni

Gre.s.1.reg.13. — Significat etiam arena multitudinem cogitationum secularium mentem obruentium. 1.reg.13.b.2.reg.17.c.3.reg.4.d. Eccl'i.1.a. — Cogitationes seculares.

Gre.7.mor.2 — Arena designat etiam graues peregrinationis nostræ calamitates. Vt enim arena maris vndarum æstu exterius impellitur, ita delinquens homo quando tentationum fluctus mobiliter pertulit, extra se ab intimis exiuit. Magni autem arena maris est ponderis: sed calamitas hominis arena maris grauior dicitur, quia dura fuisse pœna ostenditur, dum per misericordem iudicem culpa, quæ lęuigatur, agnoscitur. Iob.6.a. — Calamitas.

Lyra.s.Exo.2 — Arena, quatenus est inane fundamentum ad ædificandum, significare potest infernum. Exo.2.b. Vbi abscondit Moses Aegyptium, hoc est, Christus diabolum. — Infernus.

Glo.inter.s.Mat.7. — Potest eadem ratione quemlibet finem citra, aut præter Deum significare, cui si quis innitatur, super arenam ædificat. Matth.7.d. Significat etiam inconstantiam: vnde inconstantes super arenam ędificare dicuntur. — Finis citra Deum. Inconstantia

Arena, secundum quòd grauis, iram designare potest, quæ grauis est præcipue ira stulti. prouer.27.a. Eccl'i.22.b. — Ira.

Gre.9.mor.5. — Arena, quia est vilis pretij in hyperbole rerum vilium & contemptibilium ponitur. Vt quum omne aurum in comparatione sapientiæ dicitur esse arena exigua. Sapi.7.b. Eccl'i.18.a. Iere.5.e.9.c. Sic arenosus ornatus parietis rem inutilem significat. Eccl'i.22.c. Designat etiam abiectos & pauperes, quos dominus posuit terminum mari: quia ad frangendã mũdi gloriam apostolos elegit. — Res vilis.

Arenosus ascensus in pedibus veterani, ponitur in comparatione mulieris linguatæ adiunctæ viro quieto. Eccl'i.25.d.

Philo.2.allego. Aug.22.cõt.Faust.91 — Sabulum, vbi abscondit Moses Aegyptium. Exo.2.b. designare potest intellectum vulgarem nullam habẽtem cognationem, aut familiaritatem cum honestate. Vel designat malos non habentes stabile fundamentum, in quibus morticina pręsentia diaboli latet. — Intellectus vulgaris. Mali.

Arere,

Arere, Arefacere, Aridum, Siccare, Exiccare, Exarescere.

ARidum, cum sit quod humore caret, secundum diuersitatem humoris in bonum, & in malum sumi potest. Et quidem terra ipsa, cum natura sua sit frigida, & sicca, apparens à principio separatis aquis, arida fuit appellata.

Aug. de gen. impfe. 10.

Forma substantialis

Potest etiam arida apparens congregatis aquis dici forma substantialis producta in materia disposita. gen. 1. a.

Ori. s. gen. ho. 1. & s. nume. ho. 26. & s. Mat. ho. 16. Aug. 13. confessi. 17. Gre. 33. mor. 5. Euch. for. spũa. 4. Hila. s. Mat. cã. 13. 23

Anima.

Arida, si consideretur, vt erat prius operta aquis, & non valens reddere fructũm, significare potest animã, quæ non fructificabit, quandiu peccatorum humore est operta. Et tunc est terra. Si verò nullum in se habeat humorem, & fiat sterilis, significabit animam humore diuinæ gratiæ destitutam: & tunc ex terra fit arida. Tunc autem erit terra ad fructificandũ apta, si non sit peccatorum humore operta, & tamen rore diuinę gratiæ sit perfusa. gen. 1. a. Dicitur etiam arida ipsa anima sitiens Deum, super quã aridam funditur aqua diuinæ grãæ. Exo. 4. b. Eandem designant arida loca, quæ circuit diabolus. Matth. 12. d. Luc. 11. c. Idem potest designare. nume. 11. b. Iosu. 15. d. Iudi. 1. c. ps. 94. 104. Sapi. 19. b. Eccl'i. 37. a. 39. c. Iere. 14. c. 50. b. Eandem designat arefacta ficus. Matth. 21. d. Siccum in mari, est sine humore peccati: Exo. 14. d. 15. e.

Aug. s. ps. 65. 94. Beda. s. gen. 1.

Fideles.

Præterea fideles quum impediuntur ab infidelibus, ne bonis operibus fructificent, sunt terra aquis operta: quum autem ab ipsis liberantur, quasi congregatis aquis in locum vnũ, tunc vt arida fructificant. Sic arefacta est terra post diluuium tribulationum. genes. 8. c. Et conuertit Deus mare in aridam. ps. 65. In hoc siccum extractus est piscis diabolus, vt exenteraretur. Tobi. 6. a.

Glo. inte. s. Tobi. 6

Ecclesia ex gẽtibus

Aridum lignum frondescens, ecclesiam significat ex gentibus prius aridam, deinde per fidem, & gratiam floribus, & fructibus bonorum operum exornatam. Ezech. 17. g. Et arida loca eandem gentilitatem significant. Matth. 12. d. Eandẽ designat. Isa. 35. b. 44. a. 56. b. Amos 4. c. Agge. 2. b. Item ossa arida. Ezech 37. a.

Ori. s. Ezech. ho. 21. Hila. s. Mat. can. 21.

Natura humana.

Arida potest etiam ipsam naturam humanam significare. Exo. 4. b. Ion. 2. d. Agge. 1. b.

Populus Iudæorum

Arida, quæ apparuit congregatis aquis in locum vnum, fuit populus Iudæorum separatus à gentibus, qui & tunc germinauit in cultu vnius Dei. gen. 1. b. Arefacta autẽ ficus fuit eadem synagoga deserta à gratia spiritussancti. Vt quum discipuli dixerunt: Vobis oportebat prædicare verbum Dei: sed quia indignos vos iudicastis, ecce conuertimur ad gentes. Matth. 21. d. acto. 13. b. Sic autem arefacta est ficus synagogę, vt mãserint radices: quia adhuc est spes in illo populo fructificandi in fide: ad quam venient, cum plenitudo gentium intrauerit. Arefacta quoq; hedera cessationem legis, & synagogę designauit. Ionę. 4. c. Et arefacta arua deserti, designant synagogam sine gratia. Iere. 23. b. Et arefacta vinea, dicit destructionem populi Iudæorum. Ezech. 17. c. 19. d. Iob. 12. c. Siccauit etiam Deus lignum viride, quum destruxit Iudæam: & frondere fecit lignum aridum, quum ex gentibus instituit ecclesiam. Ezech. 17. g. Siccatus est vertex carmeli, quum sacerdotes & pharisæi perierunt. Amos. 1. a. Ariditas etiam nerui femoris Iacob incredulitatem designauit populi Israel à Iacob descendentis. gen. 32. g. Arefiet ficus, quum mali in iudicio audient: Ite maledicti in ignem ęternum: quia non amplius ex eis sperabitur fructus. Marc. 11. c.

Aug. s. ps. 88. Ori. s. Matt. ho. 16. Hila. s. Mat. can. 23. Aug. epist. 49. q. 6. Hie. s. Ezec. 17. & s. Ionã. 4. & s. Mat. 21. Ber. ho. 1. s. miss⁹ est Ruper. s. Amos. 1.

Inutiles, & peccatores.

Ariditas in lignis, & herbis ad inutiles, & infrugiferos homines refertur: vt peccator dicitur aridum lignum. Luc. 23. d. 4. reg. 19. f. Iob. 12. c. 15. d. 13. d. 18. d. ps. 38. 89. Eccl'i. 6. a. 10. c. Isa. 15. c. 16. b. 40. f. Iere. 12. a. Ezech. 17. c. g. 18. d. 19. d. Ioan. 15. a. thre. 4. b. Ioel. 1. c.

Hie. s. Isa. 15. Gre. 14. mor. 10.

Otiosi ad operandũ

Arida manus dicitur, quæ otiosa est ad bene operandum. Sic erat arida manus Iudęorũ, qui non faciebant opera Dei: & aridi sunt, qui operari non possunt. 3. reg. 13. a. Iob. 15. d. Zac. 11. d. Matth. 12. a. Marc. 3. a. 9. b. Luc. 6. b. 21. c. Ioan. 5. a.

Ori. s. Isa. ho. 6. Hila. s. Mat. cano. 12 Hie. s. Matt. 12 Gre. 12. mor. 25.

Arefactum brachium pastoris mali dicit sublatam potentiam Antichristi. Zach. 11. d.

Hie. s. Zac. 11.

Aruisse dicitur virtus Christi, sicut testa: quia vt lutea testa mollis igni applicata duratur, ita Christus excellentior apparuit in tribulatione, & per ignem passionis venit ad duritiã resurrectionis. ps. 21. Sic etiam robustiorem reddidit ecclesiam in tribulatione.

Arno. & Hie. s. ps. 21 Aug. epist. 120. Gre. ho. 22.

Theologia sine eloquentia.

Arida simila theologiã, sine eloquentia significare potest. Leui. 7. a. Vel est arida in eo, qui indiget sapientia.

Glo. inter. s. Leui. 7

Tribulationes

Siccitas tribulationes quandoq; significat. Iob. 12. c. Eccl'i. 35. d. 39. c. Ier. 14. a. 5. f. 17. b. Sopho. 2. c. Agge. 1. c.

Hie. s. Iere. 17.

Defectus verbi Dei

Potest etiam in eisdem fere locis significare defectum verbi Dei. Sic arefactum semen significat amissionem verbi Dei, quod prius libenter susceptum fuerat. Matth. 13. a. Luc. 8. a.

Glo. inter. s. Mat. 13

Doctrina hæreticorum.

Arida stipula, est doctrina hæreticorum igni cum ipsis tradenda. Nahum. 1. c. Et arefacta radix, est deficiens doctrina hæreticorum. Hose. 9. d. Amos. 4. c. Arefacta aqua Euphratis, sunt deficientes imposturæ magorum. apoc. 16. c.

Hie. s. Nahum. 1. Ruper. 9. s. apoc:

Caro humana.

Arida etiã stipula, est caro humana sine viriditate diuini amoris intimi. Iob. 13. d. Et arescit

Gre. 11. mor. 24. & 12 mor. 5.

scit fluuius vacuefactus, quũ subducta anima, vacuum remanet corpus. Iob.14.b.

Exarescens herba ante maturitatem sunt, qui pereunt, antequam bene operentur. Isa.32.

Gre.8.mor.28. f. Et arescens scirpus ante omnes herbas, & antequam carpatur, designat hypocritã, qui priusquàm de carne transeat, ea, quæ in se ostenderat virtutum facta, derelinquit. Iob. 8.c. ps.128. Et arefacit Deus gramen, quum delet gentes, aut hypocritas. Isa.42.c. ps.89. — Defectus bonorum.

Ori.s.ps.36. Hie.s.Isa.40. Aug.s.ps.128. Ariditas fœni paruã rerum mundanarum durationem designat, & breuem fastum superborum. ps.36.128. Isa.15.c.40.b.51.e. — Breuitas rerum mundanarum.

Hie.s.Iere.17. Siccitas aliquando designare potest tempus iudicij, in qua siccitate habitabunt mali. Iere.17.a. — Tempus iudicij.

Gre.12.mor. 24. Arefacit flamma ramos impij, quũ terrena desideria accẽdunt adhærentes ipsi. Iob.15.d.

Necdum sicci funes neruicei, quibus ligatus est Samson. Iudi.16.b. Mortalitatem in Christo significabant. — Mortalitas Christi.

Gre.8.mor 11.&.32. mor.23.&.s. ps. 101. Aruisse dicitur cutis, quæ arescendo contrahitur, quum mentes carnalium, quę præsentia diligunt, & quasi iuxta posita concupiscunt, ad futura tendi per longanimitatem nolũt. Qui dum internę spei pinguedinem negligunt, vt attrahantur, arefiunt. Quia si eorum corda desperatio non siccaret, nequaquam æstus hæc pusillanimitatis attraheret. Iob.7.a. thre. 4.b. Aruisse etiam dicitur cutis, quum culpa tantò insensibilior redditur, quanto etiam apud eos laudabilis habetur. Quæ ideo arida est, quia nulla sui cognitione viridescit.

Gre.20.mor. 20. Hie.s.ps.101. Ber.ser.de cute carne.&c. Ricar.de. s. vict.de statu interio.hõis.7 Arescunt ossa Christi, quum fortes ecclesiæ zelo fidei contabescunt, & quum affligunt in omnibus malis infirmorum. ps.101. Sic apostolus. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et arescunt ossa, quum deficit virtus. Aruerunt etiam ossa sicut cremium, quum omnem delectationem boni prorsus amisisse videtur anima, solamq; sibi aridę intentionis fortitudinem reseruasse. Et arida ossa, sunt fortia opera sine intentione bona. Ezech.37.a. — Afflictio ecclesiæ.

Hie.s.Isa.41. Arescit lingua siti, quum gentiles inter dogmata philosophorum veritatem euangelicæ doctrinæ velut aquam viuam non assequuntur. Isa.5.d.41.d. Iudith.7.d.11.b.

Hie.s.Hose. 9. &.s. Sopho.2. Arentia vbera dicuntur habere hæretici, veritate doctrinæ carentes. Hose.9.d. Siccitas spinarum, est etiam in doctrina hæreticorum. Sopho.2.b. — Doctrina hæreticorum.

Ori.s.Exo.ho.6. Hie.s.Isa.19. Aug.s.ps.73. Gre.33.mor.13. Arescit aqua de mari, quum confunditur hæreticorum doctrina, aut etiam philosophorum, vt non amplius possint suadere sua mendacia. Sic siccatur fluuius, & riui aggerum, & sementis irrigua. Et arefiunt stagna. Isa.12.d.19.b.37.d.42.c.50.b.51.d.3.reg.17.a.4.reg.2.b.gen 8.b.ps.65.73. Iere.14.a.17.b.50.f.51.d. Eccl'i.35.d.39.c.40.b. Hose.13.d. Sopho.2.a. Agge.1.c. Ad idem arens alueus Iordanis. Iosu.2.b.3.d.4.d.5.a. Et exiccatus vertex Carmeli. Amos.1.a. Nahum.1.a. Et siccati fluuij Ethan, est confusa scientia peruersa. — Cõfusio hæreticorum.

Glo.inter.s.Isa.42. Arefecit Deus stagna, quum abstulit doctrinam à Iudęis. Isa.42.c. Ioel.1.d.

Ori.s.Iudi.ho.8. Siccitas velleris, aut areę, carentiam significat diuinæ gratiæ, aut in Iudæa, aut in gentilitate. Iudi.6.g. — Carẽtia diuinæ gratiæ.

Hie.s.Hose.13. Ruper.s.Hose.13. Siccauit ventus vrens venas inferni, & mortis, quum Christus, & sermo ecclesiasticus tulit peccati aculeum, & dogmata hæreticorum. Hose.13.d. Iob.15.d. Et quum spiritussanctus aufert omnes causas incredulitatis. — Ablatio peccati.

Hie.s.Ezec. 26. 47. Siccatio sagenarm facta est Babylõ, & etiam Tyrus. Ezech.26.a. 47.b. quũ retia, quibus hæretici, & philosophi prius deceptam multitudinem piscabantur, cessant, & in desertę vrbis solo expanduntur, atq; siccantur: vt pro illis alij subeant piscatores, quos dominus ad piscandum misit. — Destructio doctrinæ hæreticorum.

Hie. Cypri.s.ps. 89. Arescere dicuntur, qui paulatim veniunt ad senectutem, & mortem. ps.89. — Senescere.

Hie.s.Isa.27. Ruper.s.Amos.2. Siccitas messis, est tempus vastitatis Hierusalem. Isa.27. c. Et durabit siccitas infidelitatis in illo populo, donec Elias impetret aquam in vertice Carmeli. 3.reg. 18.g. — Destructio Hierusalem.

Exiccasse se dicens rex Assyriorum riuos aggerum, designat diabolum gloriantem de subiectione potentium. Isa.37.e.

Gre.3.dia.34. Arens terra australis designat animam cum feruore spiritussancti, sed sine lachrymis. Iosu.15.d.

Glo.inter.s.Marc.5. Siccatus fons sanguinis mulieris fluxum patientis. Marc.5. c. est cessans radix immundæ cogitationis.

Glo.ordi. s.Iosu.9. Sicci panes Gabaonitarum. Iosu.9.b. ariditatem doctrinæ secularis indicant.

Argentum, Argenteum, Deargentatum, Argentarius.

ARgentum est metallum candidum, lucidum, & sonorum, quod inter metalla post aurum obtinet principatum. Eius vsus est ad vasa preciosa, & ad pecuniam signatam: vnde interdum argentum dicitur ipsum pretium rerum. Isa.52.a. Amos.2.b.8.b. acto.3.a.20.g

Ori.s.Exo.ho.9.&.s Ezech.l.o.3.4. Amb.2.de Abra.8. Aug.17.ciuit.Dei.5. Arno.s.ps.67.104. Quatenus igitur argentum est candore nitidum, & sonorum significare potest verbum Dei, cuius possessione diues erat Abraham. gen.13.a.23.c. Exod.21.d.26.d.25.a.31.a.36.c. ps. 11.104. 1.reg.9.b. Ezech.7.e.16.b.22.d.38.d. Iob.3.c.22.d.27.c.28.a.2. para.1.d. prouer. 8.c.10. — Verbum Dei.

c.16.c.

c 16.c.25.b.Eccl'tæ.2.b.canti.1.c.Iſa.1.f.Hoſe.2.b.Ioel.3.b.Agge.2.b.Zach.6.c.9.a. Sopho.1.c. Deargentatæ pennæ colũbæ,dicunt̃ verbi,& rationis ornamento decoratæ: vel per dona ſpũſſañcti ornatæ : vel per apparentiã virtutis:vel per imitationem humilitatis Chr̃i. Vel de ſignant candorem innocentiæ,& pudicitiæ.pſ.67.Deſignat etiã argentum literam legis:vt quum eduxit dñs Iſrael de Aegypto cum argento,& auro.pſ.104. Deſignat ſimili ratione prophetas,qui ſunt baſes argenteæ.Exo.26.b.36.c.Eccl'1.26.d.Et vt argentum,ſi non exerceat̃,obſcuratur,ſi exerceatur,nitet:ſic dicta legis, & prophetarum, antequam à Chriſto implerentur,obſcura erant:ipſo adueniente,omnia facta ſunt lucida, & perſpicua.

Litera legis.
Prophetæ

Hie.ſ.Agge.2.& de veſt. ſacerdota.
Gre.ſ.1. reg. 2.&.4. mor.35.
Euch.q.in pſ.
Ber.ſer.4. de aduen & de diligẽdo Deo.
Gre.18.mor.9.
Beda.ſ.pro.25.

Prædicatio verbi Dei.

Argenteæ tubæ ſignificant excellentem prædicationem verbi Dei,& magnam eiuſdem verbi Dei vocem.nume.10.a. Matth.24.b.

Ori.ſ.Matt. ho.30.

Confeſsio fidei
Puritas conſcientiæ

Argentum etiam,quo ornatur tabernaculum Dei,confeſsionem fidei,& puritatem cõſcientiæ ſignificare põt.Exo.35.a.pſ.67.Iſa.60.c.Idẽ deſignabit argenteus numus.1. reg.2.g.

Ori.ſ.Exo.ho.13.
Hila.ſ.pſ.67.
Hie.ſ.Iſa.60.

Veritas

Argenteũ pectus ſtatuæ,veritatẽ deſignare poteſt.Dani.2.e. Et vt argentũ, quo frequentiori vſu atteritur,eo clarius redditur:ſic veritas vehemẽti diſcuſsione,quo magis excutit̃, eo melius cõmendat̃:& veritatis cõſilia experiẽtię vſu,quo certiora,eo clariora reddũtur.

Diſcretio.

Põt etiã deſignare diſcretionẽ:& argenteũ pectus & brachia,ſunt cõſilia , & opa diſcreta.

Ricar.de.ſ.victo.de ſomni. Nabucho.23. 24.25.26.

Iactantia.

In malũ vero argenteũ pectus ſtatuæ,deſignat iactantiam , quæ in ſui laudis præconio blandam,iucundamq; ſe exhibet:& pectus,& brachia argentea circumferre videtur, quæ de conſilijs ſuis,& operis rectitudine gloriatur.

Prædicatores

Argenteæ columnę dici poſſunt prædicatores,nitore eloquij quaſi ſplendore argenti decorati.Canti.3.c.

Greg.ſ.canti.3.&.ſ. Eze.ho.15.

Corpora cœleſtib' eloquijs fulgentia.
Animæ.
Iuſti.
Scriptores veteris legis.

Argentum etiam dici poſſunt corpora eloquijs cœleſtibus refulgentia: quæ & argẽtea vaſa dici poſſunt.Itidem animæ:& quilibet iuſti.Exo.12.e.11.a.Iudi.17.a.pro.25.a.26.d. 27.c. Iſa.1.f.Et etiam ſcriptores veteris legis,quorum vita inter turbas hominum reſplenduit luce virtutum.Iob.28.c.Labia etiam iuſti dicuntur argentum electum.pro.10.c.

Amb.1.de Abra.9.
Hie.ſ.Iſa.1
Gre.18 mora.30.
Beda.ſ.pro.10.

Eloquentes.
Sermo

Argentum etiam ſignificat eloquentes,vi verbi,& ſermonis valentes . Ipſe etiam ſermo argentum dicitur:de quibus habes in his locis pmixtim.gen.24.d.Ioſu.7.d.1.reg.9.d.3.reg. 10.d.4.reg.22.b.1 par.21.d.29.a.2.par.9.e.34.d.Iob.27.c.28.c pſ.54.113.134.pro.22.a.25.b. Sap. 7.c.Eccl'16.b.28.d.47.c.51.d.Iſa.13.c.30.e.55.a.Iere.10.a.Baruch.3.b.Ezec.7.e.27.c.Hoſe.2.b. 8.a.Dani.2.c.Nahum.2.c.Zach.9.a.14.c.1.Mach.3.d.Malac.3.a.2.reg.8.c.Matt.10.a.Argenteũ acetabulum ſunt verba prædicatoris mordacia.nume.7.c.

Ori.ſ.canti.ho.2.
Hier.ſ.Iob. 28.&.ſ. Iſa.30.&.ſ.Na.2.
Gre.18.mor.1.
Amb.1.offici.3.

Dona Dei.

Argentũ qñq; ſignificare põt dona ſpũſſañcti,vel generaliter dona Dei, de quibus faciũt ſibi idola,q illis abutunt̃.Hoſe.8.a.Et argẽtũ cõmixtũ,deſignat naturalia bona pc̃tõ vitiata.

Geor.venet.cant.1. to.7.cap.6.
Ori.ſ.Eze.ho 1.

Vtrunq; teſtamentũ
Prophetæ.

Argenteæ baſes binæ,vtrumq; teſtamentũ ſignificare poſſunt. Exo.26.d.36.c. Deſignãt etiam prophetas ante aduentum Chriſti obſcuros,ſed poſtmodum illuſtratos.

Lyra.ſ.Exo.26.
Rup.ſ.Exo.12.

Iudæi.

Argentũ in ſaccis filiorũ Iacob ſignificare poteſt iudęos cõfidentes in operibus legis.gẽ. 43.e.44.a. Argentũ etiã habebat lex vetus,vt ſpõſa in viduis,& maritatis.canti.1.c.

Argenteus numus ſignificare poteſt Iudæos prædicantes fidem.1.reg.2.g.

Amb.de Ioſeph.9.
Hie.2.adue.Iounia.
Gre.ſ.1.reg.2.
Glo.inter.ſ.1.reg.2.

Laudes angelorũ.
Chriſtus.

Argenteę baſes poſſunt etiã ſignificare laudes angelorũ:& voces euãgeliſtarũ.Exo.26.d

Argentea capita columnarum ſignificare poſſunt caput nr̃m chr̃m.Exo.27.c.35.a.38.b.d.

Ori.ſ.Exo. ho.9.

Subijcientes ſe verbo Dei.

Vt etiam ſunt capita columnarum argentea , & non argentata,ſignificare poſſunt eos, qui in totum ſe ſubijciunt verbo Dei.

Glo.ordi.ſ.Exo.27

Patiẽtia rationalis.
Miracula.

Argenteę laminę colũnarũ patientiã rationalẽ ſignificare poſſunt.Exo.27.c.35.a. 38.b.d.

Glo.inter.ſ.Exo.27

Argentea propugnacula.canti.8.c.deſignare poſſunt miracula cum prædicatione verbi Dei coniuncta.

Gre.ſ.canti.8.

Boni in eccleſia.
Conſuetudines gẽtilium.
Aĩa cũ corporibus.
Iudæi in ſynagoga.

Argentea vaſa ſignificant bonos,qui tantum in eccleſia reperiuntur.2.Timoth.2.c.Exo. 3.d.12.f.Iſa.48.b.Zach.13.d.Mala.3.a.Deſignant etiam conſuetudines gentilium nõ inutiles, quas ab illis mutuare poſſumus:vel etiam aĩas cum ſuis corporibus.Boni etiam in ſynagoga vaſa argentea fuêre,ſed multi eorum facti ſunt argentum reprobum.

Amb.ſ.2.Timoth.2.
Beda.ſ.Exo.12.
Hie.ſ.Iſa.1.

Opera incorrupta.

Argentũ etiã dicunt̃ opera,quæ non corrũpit ignis:ſed manẽt firma,& purificata.1.cor. 3.c.1.Eſdr.1.a.Nee.7.g.Tobi.1.c.Deſignat etiã opera,quæ apparent bona. Eſter.3.c.

Amb.de virgi.3.

Vita humana

Argẽteus funicul' .Eccl'tę.12.c.deſignat candidã vitã humanã,& ſpiramẽ de cœlo tribu- (tũ.

Hier.ſ.Eccl'ten.12.

Elementũ aquæ.
Quatuor humores

Argentũ interdum deſignat elementũ aquæ,vt cum in ferculo Salomonis factæ ſunt columnæ argenteæ.canti.3.d.Significare etiam poſſunt columnæ quatuor humores, quibus fulcitur corpus:qui in Chriſto fuerunt argentei, hoc eſt,puriſsimi.

Amb.de virgi.3.

Dignitas

Argentum etiam deſignat quandoq; dignitates,aut nobilitatem,aut alia vnde homines ſuperbire ſolent.Sopho.1.c.Diſperierunt omnes inuoluti argento.

Eloquẽtia hęreticorũ & philoſophorũ
Eloquẽtia ſecularis

Argentum Tharſis eloquentiam hæreticorum, & philoſophorum deſignare poteſt: & etiã argẽtũ Niniue.3.reg.10.d.Iob 3.c.Iſa.30.e.40.e.46.b.Hoſe.9.b.13.a.Nahũ.2.c.Haba.1.d. Zach.9.a.Hoc argentum fuit in ornatu regis Tyri,aut in theſauris eius.Ezech.28.b. Eſt etiã eloquentia ſecularis,quã non quærunt prædicatores.Iſa.13.d.Iob.27.c.Et argentum rero

Hie.ſ.Iſa.2.30.13.55.

bū, sunt sermones mali, vt hæreticorū: sine quo argēto emit vinū, & lac. Isa. 1. f. 55. a. Hose. 13 a. Et argentei dij sunt falsa verba philosophorū, & hęreticorū. Isa. 31. d. Dicitur etiā argētum sordidum. pro. 26. d.

Beda. s. pro. 26.

Argentarius, qui ex materia argenti fabre operatur. Iudi. 17. b. Isa. 40. d. Designare potest hæreticum, qui eloquentes sermones fabricat ad suos persuadendos errores.

Hie. s. Isa. 40. — Hæreticus.

Argentei trecenti dati Beniamin à Ioseph, significare possunt scientiam Trinitatis, & crucis Paulo collatam. gen. 45. f.

Ambr. de Ioseph. 13. Beda. s. gen. 42. — Scientia trinitatis.

Argētei mille ꝓ fructu vineę, designare pn̄t oīa tp̄alia pro Chr̄o tradita. cāti. 8. d. Ad idē referri possunt argētei mille, quos dedit Abimelech Saræ. gen. 20. d. 2. reg. 28. c. Isa. 7. b.

Gre. s. canti. 8 — Temporalia.

Argentei viginti, quibus venditus est Ioseph. gen. 37. f. Designare possunt argenteos, quibus venditus est Christus, qui tamen fuere triginta. Zach. 11. c. Matth. 26. b. 27. a.

Glo. ordi. s. gen. 37.

Argentei quindecim, quibus conduxit Hosee adulterā. Hose. 3. a. designant eductionem populi Israel de Aegypto, factam quinta decima die mensis primi. Exo. 12.

Lyra. s. Hose. 3.

Argenteus scyphus Ioseph. gen. 44. a. vide calix.

Argenteæ phialę. Num. 7. g. vide calix.

Argenteæ cęlaturæ. Exo. 27. b. vide sculpere.

¶ ARGILLA, ARGILLOSVS.

Argilla est terra rubra, & glutinosa, in qua Hiram fundebat vasa ænea, & columnas tēpli. 3. reg. 7. g. 2. par. 4. d. Designare potest sacram scripturā, à qua bene viuēdi regulā accipimus. Vel designat massā generis humani: vnde fiūt vasa etiam in obsequiū tēpli domini.

Glo. ordi. s. 3. reg. 7. Rup. 3. s. reg. 25. — Sacra scriptura. Massa generis humani.

Arguere, Reprehendere, Increpare.

Arguere, est verbis reprehēdere, & insimulare, quasiq; accusare. Increpatio vero fit asperioribus verbis.

Arguit interdum Deus: vt gen. 31. f. Arguit Labā. Et increpat per dolorem in lectulo. Iob. 33. c. quum in præsentis vitæ requie vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Et arguit in virga virorum, quum arguit, vt remittat. 2. reg. 7. c. Iob. 5. c. p̄s. 9. 49. Isa. 54. c. Haba. 2. a. Hebræ. 12. b. apoc. 3. d. Et increpat gentes, quum arguit idololatriam. Isa. 51. g. 66. e. Ezech. 5. d. 2. Mach. 7. f.

Gre. 23. mor. 24. Arno. s. ps. 9.

Arguit Deus in furore, quū dat pœnam æternam: qua ratione orabat Dauid, ne argueretur à dn̄o. Corripit autē in ira per purgatoriam pœnam. p̄s. 6. 34. 37. 49. 118. deut. 28. b. Iob. 13. b. 22. a. 1. par. 16. b. Isa. 17. d. 50. b. 66. e. Ezech. 25. d. Zach. 3. a. Mala. 3. c. Mat. 17. c. Luc. 4. f. 9. e.

Basi. Aug. Gre. s. ps. 37. — Punitio Dei.

Increpat Deus feras syluæ seu arundinis, quū cōfundit hæreticos, aut dæmones. ps. 67. Isa. 17. d. Et arguit populos multos, & nō iudicat, quia Iudæos, qui nō eū receperūt, arguet & non iudicabit. Isa. 2. a. Increpat mare, quum facit cessare tribulationes. p̄s. 17. 38. 75. 79. 103. 105. 149. 2. reg. 22. b. 4. reg. 19. a. Nahum. 1. a. Luc. 8. d. Arguet spiritus sanctus mundum de peccato & de iustitia, & de iudicio. Ioan. 16. b.

Hila. Arno. Aug. s. ps. 67. Hie. s. Isa. 2. — Confundere malos.

Arguere dicit̄ Chr̄s vtrunq;, hoc est, Deū & hōiem, quia Deo satisfecit innocens ipse pro culpa humana, & homini, exēpla q̄ imitaret̄ præbuit. Iob. 9. d. Arguit aūt Chr̄s in æquitate. Isa. 2. a. 11. a. Et arguit pro māsuetis terræ, hoc est, in defensiōe ap'orū, & etiā ipsos māsuetos arguit. Et nō arguit secundū auditū auriū, quia pharisęos adulātes acriter increpabat. Reprehendens Moyses eum, qui faciebat iniuriā, significat Chr̄m redarguentē Iudæos. Exo. 2. c.

Gre. 9. mor. 31 Hie. s. Isa. 11.

Arguit vias suas in conspectu Dei, qui se peccatorem confitetur coram eo. Iob. 13. c. Sic conscientia aut cor reprehendit. Iob. 27. a. 42. a. 1. Ioan. 3. d.

Lyra. s. Iob. 13. — Confessio p.

Arguens Iob amicos doctrina. Iob. 20. a. designat eccl'iā instruentē hæreticos docendo (veritatē.

Gre. 15. mor. 1.

Arguere viam diaboli aut Antichristi dicit̄ non posse homo, sed solus Deus: quia eum, coram quo expauescent, non videntur posse arguere. Iob. 21. d.

Gre. 15. mor. 28.

Arguens in porta dicebat̄ iudex, qui reprehendebat vitia: & dici pōt Chr̄s, qui reprehēdit in portis filiæ Sion, hoc est, ecclesiæ. Isa. 29. g. Et quilibet iustus reprehendit malos in ecclesia. Increpare etiā Hierusalem est eorum, qui habent curam animarum. Iere. 29. f.

Hie. s. Isa. 29. Ori. s. Mat. ho. 1. — Christus. Quilibet iustus.

Arguens Ioannes Herodem, designat legem autoritate diuinorum præceptorum principes arguentem. Matth. 14. a.

Hila. s. Mat. can. 14.

Increpans Abraham Abimelech propter puteū aquæ, quem serui eius abstulerant, designat theologum cōuincentē philosophos de veritate occultata, aut male intellecta. gen. 21. c

Rup. 6. s. gen. 25. — Conuincere philosophos.

Increpat iustus, sed in mīa, sicut etiam increpat sapientia. p̄s. 140. pro. 1. c. 5. b. 6. c. 10. c. 12. a. 15. a. sapien. 12. d. Vera enim iustitia compassionem habet: falsa vero indignationem.

Lyra. s. ps. 140

Increpans Iacob Ioseph propter somnia. gen. 37. d. designat duritiam Iudæorum ad credendum Christo, quem natum ex se videbant. Et increpantes Christum, erant Iudæi ipsum blasphemantes. Isa. 50. c. Increpabat etiam Petrus Christum. Matth. 16. c. Marc. 8. d.

Amb. de Ioseph. 2. Beda. s. gen. 37. — Duritia Iudæorum.

Arguere Deum verbis, est petere à Deo præmiū bonorū operū. Iob. 15. a. 23. a. 39. d. Isa. 1. e.

Hie. s. Isa. 1.

Arguentes amici Iob ipsum Iob opprobrijs suis, sunt hæretici, qui tribulationes ecclesię

Gre. 14. mor. 16

ex p̄cō

ex peccato prouenire asserunt. Iob.6.d.19.a.

Increpat auersio aut malitia peccantem. Iere.2.d. quia illa testis est, vel ad vindictam, vel ad agendam pœnitentiam. Redargutiones autem, sunt peccati reprehensiones. ps.37. Hie.s.Iere.2.

Increpant renes vsq; ad noctẽ, quum delectationes carnales incitant ad peccandũ. ps.15. Hie.s.ps.15.

Increpãtes discipuli eos, qui offerebãt pueros Iesu, designãt doctiores magistros ꝓhibẽtes minus doctos docere simplicẽ doctrinã. Aut sunt ꝓhibẽtes gẽtiles venire adhuc ad fidem. Matth.19.b. Ori.s.Mat.ho.7. Amb.s.Luc.18.

Increpans turba clamantẽ cæcũ. Mat.20.d. Luc.18.e. designat vere credentes increpantes eos, qui solã humanitatẽ confitent̃ in Chro. Vel sunt discipuli ꝓhibẽtes gentiles venire adhuc ad fidẽ. Vel sunt turbæ carnaliũ desideriorũ, tumultusq; vitiorũ: qui priusq̃; Iesus ad cor nr̃m veniat, tentationibus suis cogitationẽ nostrã dissipant, & voces cordis in orõne perturbãt. Idẽ fere est cũ arguebãt proximi Tobiam, quia sepeliebat mortuos. Tobi.2.b. Ori.s.Mat.ho.13 Amb.s.Luc.18 Gre.ho.2.

Arguens Isboseth Abner ob ingressum ad concubinam patris sui.2.reg.3.b. Designat inter male promotum & promouentẽ sæpe oriri discordiam, vnde ambo pereant. Lyra.s.2.reg.3

Arguit vinũ sensatos, & corda superborũ. Eccl'i.19.a.32.d. Hoc est, facit eos arguẽdos. Lyra.s.Ecclicum.19

Argumentum.

ARgumẽtũ est ratio aut signũ rẽ aliquã probans. Vt Thamar in argumentũ conceptus à Iuda socero suscepti, ꝓtulit anulũ, armillã, & baculũ. gen.38.f. Et dña Ioseph in argumentũ intentati adulterij per Ioseph, palliũ à se retentũ protulit. gen.39.c. Sic sumitur. sapi.8.b.10.c. acto.1.a. Hebr.11.a.

ARIEL.

Hierusalem. Heretici. ARiel interpretatur leo Dei: ciuitas, quam expugnauit Dauid, quæ est Hierusalem, in qua expugnauit Dauid arcem Sion. Isa.29.a. Et dicitur ei vę Ariel, quia destruẽda erat à Romanis. Vel significat hæreticos, quos subuertunt doctores ecclesiæ. Hie.s.Isa.29

Christus. Ariel etiã, hoc est, Leo Dei, vel fortitudo Dei, vel illumĩatio Dei. Est altare q̃ ponit̃. Eze.43.e. Et designat Chr̃m: & habet cornua quatuor, propter quatuor euãgelia ꝑ totum orbẽ dispersa. Hie.s.Eze.43.

ARIES.

ARies dicitur masculus, qui in grege pecudum aptus est ad saliendas oues, & generandũ: soletq; esse ductor gregis. Est natura cornupeta, iracundus, & assultorius: estq; animal mundum: & offerri solet in sacrificium.

Christus. Aries significare solet Chr̃m, aut eius passionẽ, aut eucharistiã, vt aries hærens cornibus inter vepres, est Chr̃s crucifixus & spinis coronatus, qui oblatus est pro Isaac, quia sola humanitas passa est, manente libera diuinitate. gen.22.c. Ipse est ductor ouiũ: & aries oblatus ĩ holocaustũ. Ipse est aries secundus, oblatus videlicet post agnũ figuratiuũ. ꝓ eo sumit̃ in his fere locis. exo.26.c.29.c. leu.5.d.6.a.9.a.16.a. nu.5.a.7.c.28.b.29.a.1. Esd.10.f. ꝓ.30.d. Isa.43.d. Ori.s.Leui.ho.3. Amb.2. de Abra.8. Basi.s.ps.28.ho.1. Aug.q.in Exo.108. &.16.ciui.Dei.32. Isych.s.Leui.5.6.8 Cyril.con. Iulia.10

Corpus & aĩa Chri. Arietes duo oblati in sacrificium, designare possunt corpus & animam Christi, quæ oblata sunt pro vtroq; populo. Exo.29.c. Glo.inte.s.Exo.29.

Duo præcepta maiora. Designant etiam Leui.23.c. duo præcepta maiora, seu consilia perfectioribus data, nẽpe: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & sequere me. Isych.s.Leui.23

Petrus & Paulus. Item Petrum & Paulum. Exo.29.c. nume.28.d.29.b. Aries enim offerebatur, quum dicebat Paulus. Optabam anathema esse à Chro pro fratribus meis. Ori.s.num.ho.24.

Verbum tranquillũ. Remissio iniuriæ. Aries p̃terea dici põt verbũ plenũ trãquillitatis & moderatiõis, & pfecta cõuersatio. Hic aries ascẽdit sup fœmĩas, hoc est aĩas, easq; fœcũdat ac replet, & parere facit bona opa. gẽ.22.c. Exo.36.c. Le.8.d. Põt etiã significare remissionẽ ĩiurię, ideo pelles ei⁹ ponebãt ĩ taber-naculo. Amb.epis.63.& .2.de Abra.8. Philo.de somnijs.

Apostoli. Prælati. Doctores. Sacerdotes. Arietes etiã dñr Apl'i, & doctores, qui duces gregũ fuerũt in euãgelio: & etiã prælati, & sacerdotes, qui primũ ordinẽ tenẽt: qui per exẽpla sua, & doctrinã gradientẽ populũ, quasi subsequentẽ ouiũ gregẽ ducũt. Exo.25.a.26.c.36.c. Leu.16.b. ps.28.64.65.113. pro.30.d. thre.1.b. gen.15.c. Et arietes Nabaioth sunt, qui de gẽtibus allecti ĩ sacerdotiũ, ministri sunt Saluatoris. Isa.60.b. Porrò arietes differũt à pastoribus, q̃ pastores sunt rationales, arietes autẽ pars sunt ipsius gregis. Vnde arietes dici p̃nt optimates & diuites populi: qui & ipsi pars gregis appellant̃. Iere.25.g. Iuxta septuaginta. Eze.34.c. Hie.s.Iere.25.&.s.Ezec.34. Hie.& Aug.s.ps.28. Basi.s.ps.28.ho.1. Arn.& Hila.s.ps.65. Hiero.s.thre.1.&.s.Isa.60. Aug.s.ps.103. Isych.s.Leui.16. Gre.30.mor.5 Beda.s.pro.30

Optimates & diuites.

Patriarchæ & prophetæ. Arietes præterea dici possunt p̃triarchę & prophetæ, vt ductores & principes antiqui populi. ps.64.113. Isa.60.b. Eze.43.c. Sic erat aries Elias, ardens fide in defensionẽ populi Dei. Hila.s.ps.64. Arno.s.ps.113. Hie.s.Eze.43

Fortes. Fortitudo. Martyres. Arietes etiam quia robustiores in grege significare possunt fortes, & ipsam fortitudinem: & peculiariter martyres, qui immaculati offeruntur Deo in holocaustum, & alios suo ducunt exemplo. gen.31.e.32.d. Exo.35.a. 2.reg.6.c. 4.reg.3.a. 2.par.7.a.29.e. Eze.45.g. Mich.6.a. Gre.23.mor.13 Hie.s.Eze.45.

Supremi angeli. Arietes etiam exultantes dici possunt summi angelorum ordines qui miris iucũditatis suæ lusibus, contemplationisq; excessibus, supra semetipsos eleuant̃, & se in suis superioribus suspendunt, nil aliud q̃; creatricem oĩum substantiã supra semetipsos aspiciẽtes. ps.113. Ricar.de.s.vict.5.de arca mystica.14.

Plebs Iudaica. Aries quandoq; significat plebem Iudaicam aliquando regnaturã: vt in illo ariete, quẽ trimum diuisit & obtulit Abraham, indicatum est. gen.15.b. Aug.16.ciui.Dei.24 Beda.s.Gen.15.

Philo. de profugis. & quis rerum diui. hæres. — Intellectus vel

Aries,qui cõiungitur oui ad generandum,ſignificat intellectũ cõiunctũ operationi. gẽ. 30.e.Et aries hærens cornibus,eſt ratio nõ aſſentiens,ſed ſuſpendens aſſenſum, quũ rem aſſequi non poteſt.gen.22.c.Et aries diuiſus,eſt ratio matura,parata certamini,idonea ſoluẽdis nodis ſophiſtarum:eſt annorum trium,propter perfectionem.gen. 15.b.

Hie.ſ.Eze.43. — Cogitatio.

Aries interdum ſignificat cogitationem,quæ prima eſt,vel in bono vel in malo , ex qua cætera naſcunt̃.Ipſa eſt aries primitiarũ:& eſt quotidie offerenda Deo.Eze.43.g.45.e.46.b

Gre.ſ.1.reg.14. — Innocentia.

Aries præterea ſignificat robur propriȩ innocẽtiȩ:quod vnuſquiſq; debet offerre Deo, illi acceptum ferens.1.reg.14.e.

Amb.2. de Abra.8. — Elementum a[ëris]

Quatenus arietis vis eſt maſcula,ſignificare poteſt aries elementum aëris , quod omniũ ſe generationi admiſcet. gen.15.b.

Ori.ſ.Exo.ho.9.13. &.ſ.Rom.12. Philo.2.allego. — Vis iraſcibilis

Deſignat etiam aries,ſecundum quòd eſt iracundus,& cornupeta,iracundiam , aut vim iraſcibilem.Vnde & arietes appellant̃ ea inſtrumẽta,quibus muri quatiunt̃. (d.34.b.

Gre.ſ.1.reg.15 — Præcipitatio in libidinem.

Arietes Amalec,quos ſeruauit popul9,ſignificãt p̃cipitationẽ ĩ libidinẽ.1.reg.15.b.Iſa.22.

Gre.35.mor.6 Hie.ſ.Ezech.27. — Hæreſiarchæ.

Arietes interdũ ſunt ſuperbi,principes hæreticorũ.Iob.42.b.Iere.51.e.Eze.27.d.39.c.

Aries,rex Medorum.Dani.8.a.f.

Gre.26.mor.5.&.ſ. Ezec.ho.12. — Tentatio[nes]

Aries inſtrumentum quo muri concutiuntur, vt ponitur contra Hieruſalem , deſignat aculeos tentationum cõtra animam:& demum impugnationes dæmonum.Ezec.4.a.26.b.

ARIOCH.

ARioch.i.lõgus,vel ꝓcerus,ſiue ſatietas,vel ebrietas tua,vel leo tuus : fuit rex Põti, qui venerat aduerſus regem Sodomorum.gen.14.a.Deſignat principẽ gentium errore circundatarum,hoc eſt,idola colentium.

Ricar.de.ſ.victo.de ſomnio. Nabucho. 8.15. — Zelus

Fuit & prĩceps militiȩ Nabuchodonoſor,q̃ exeq̃bat̃ ſentẽtiã occidẽdi ſapiẽtes Babylõis. Interpretat̃ ad ſolitudinẽ redigẽs.Eſt typus zeli,q̃ nõ cõſulta rõne , exequit̃ aliq̃n illicita.

Arma, Armare, Armamentarium.

Ori.ſ.pſ.36. ho.2.

ARma ſunt inſtrumenta bellica,quædam quidẽ ad impetendũ & feriendũ hoſtẽ,quȩdã vero munimentum præſtant aduerſus hoſtium ictus:& vtraq; in bonam & malã partẽ ſumi poſſunt.Nam milites Chriſti armati dicuntur,& item diabolus cum ſuis ſatellitibus. Singulȩ armorũ ſpecies in ſuis locis ſunt quærẽdȩ:hic tantũ agetur de armis in genere.

Aug.ſ.pſ.34. Euch.for.ſpũa.2. — Vis vindicatiua. Adiutorium Dei. Virtutes, Anima.

Armatura Dei dicit̃ vis vindicatiua ipſius cõtra peccãtes.ſapi.5.d.Eze. 26.b. Arma etiam Dei dicitur adiutorium eius in ſanctos:& virtutes,quibus nos armat,'& in nobis pugnat: & ipſa anima,cum qua vincit in nobis.pſ.34.

Ori.ſ.Rom.13 Cle.Alex.4.ſtrom. Hie.ſ.Epheſ.6 — Sacra eloquia. Præcepta Chri. Virtutes. Bona opera. Christus.

Arma bona,quibus pugnandum eſt aduerſus hoſtes,ſunt ſacra eloquia, præcepta Chri, virtutes,& bona opera:quȩ dicunt̃ arma lucis,& arma Dei.1.reg.13.b.His armis ſpoliauerũt Allophyli Saulẽ,hoc eſt,dæmones aĩam peccantẽ.1.reg.31.c.De his armis intelligi põt fieri mentio in his locis.nu.6.a.31.a.Iudi.18.c.2.reg.1.d.1.par.10.c.12.g.2.par.23.b.32.a.f.Iudith. 7.a. 14.a.pſ.34.canti.4.b.1.Mach.3.a.10.b.13.d.14.e.15.b.2.Mach.3.e.5.a.10.e.11.b.Rom. 6.a. 13. d.2. Cor.6.b.10.a.Ephe.6.b.1.Pet.4.a.Et oĩa arma Dei,quibus ĩdui iubemur,ſignificare poſſunt Saluatorẽ:vt idẽ ſit dixiſſe:Induite vos arma Dei,quaſi dixerit,Induite dñm Ieſum Chrm.

Gre.ſ.cant.4. — Exempla ſctõr.

Armatura fortium dici poſſunt exẽpla ſanctorũ,quibus eccleſia roboratur.canti.4.b.

Amb.ſ.2.cor.10.

Arma etiã ſpũalia deſignãt fidẽ incorruptȩ p̃dicatiõis:quib9 munit9 erat Paul9.2.cor.10.a.

Ori.ſ.num.ho.17. Caſsia.lib.8.cap.13. — Instructi virtutibus.

Armati aſcendẽtes filij Iſrael ex Aegypto,deſignant̃ inſtructi virtutibus,aut Chri virtute mũiti.Exo.13.d.38.d.4.reg.11.b.Iob.39.c.Et fortis armat9,eſt ſpũs Dei timore mũit9.Luc.11.c

Ori ſ.nu.ho.26. — Prophetæ

Armati p̃cedebãt filij Rubẽ & Gad ante fratres ſuos,deſignãtes ꝓphetas & ſctõs veteris teſtamẽti:qui doctrina & exẽplis in terrã ꝓmiſsionis nos ducunt.nu.32.c. Ioſu.1.d.6.b.

Ori.ſ.Rom. 6 Amb.ſ.Rom.6 Gre.9.mor.46 — Corpora nostra.

Arma iuſtitiæ & iniquitatis dicũtur corpora nr̃a & mẽbra.Iuſtitiȩ quidẽ, q̃n mouent̃ ad bona opa explẽda ſecũdũ rõnis imperiũ.Iniquitatis vero,quũ eis vtit̃ diabolus ad nos impugnãdos.rom.6.b.Et deſcẽdũt mali in ĩfernũ cũ armis ſuis,hoc eſt,cũ mẽbris ſuis.Eze.32.f.

Gre.ſ.1.reg.8

Arma regis,ad quæ conſtituit fabros,in malum quidem,ſunt nocendi ſubditis inſtrumẽta.In bonum vero,acuta conſilia,quibus tantò validius hoſtes feriunt,quanto celerius eorum aſtutias deprehendunt.1.reg.8.c.Ephe.6.b.

Aug.ſ.pſ.143 Ber.ſer.de Dauid & Goliath. Ruper.2.ſ.reg.5. — Opera mũdana. Sacerdotium vetus. Scientia ſecularis

Arma Saulis,quæ nõ poterat ferre Dauid,ſunt vana mundi,& luxurioſa opera: quibus tñ armatus erat Goliath.1.reg.17.e.Eccl'tȩ.9.d.Vel deſignant ſacerdotiũ vetus , & cultum illũ veterem:q̃ nõ cõpetebãt Chro pugnaturo aduerſus diabolũ.Idem deſignare pñt arma Eſau.gen.27.a.Deſignãt etiã arma Saulis ſcientiã ſecularẽ,qua nõ vincit̃ ſuperbia. Poſſunt etiam hoc deſignare arma Achab,quibus indutus eſt Ioſaphat.3. reg.22.e.

Aug.ſer.197. — Subiecti diabolo

Arma Goliath,quæ poſuit Dauid in tabernaculo ſuo.1.reg.17.g. ſunt ſubiecti diabolo, quos conuerſos poſuit Chriſtus in eccleſia.

Aug.ſ.pſ.45. Gre.33.mor.29. — Oppugnatio dæmonum.

Arma in malũ,eſt publica oppugnatio dæmonũ,& mẽbrorũ eius aduerſus milites Chri, & erecta cõtra Deũ patrocinia humana:q̃ arma cõfringit Deus.p̃s.45.num.20.c. Iudi.7.b.2. reg.8.b.3.reg.10.d.2.par.9.f.pro.22.a.Eccl'tȩ.10.d.Eccl'ici.9.d.Ezech.23.d.26.b.32.f.39.d.1. Mach.1.d.5.e.7.g.11.c.2.Mach.5.d.8.d.15.a.d.Luc.11.c.

Arma etiam dicuntur dentes filiorũ hominum, quia consumunt sæuitia potestatis. ps.56 Hila.s.ps.56.
Armatus dicitur diabolus, qui fraudibus & insidijs latenter vitam bonorum supplãtat. Gre.16. mor. 24.&
Iob.5.a.Iere.47.b.Luc.11.c. Et armati, in quorum occursum pergit equus, sunt hæretici, & 31.mor.24.
hostes ecclesiæ. Iob.39.c.
Armatus pingui ceruice dicitur, qui tpalem abundantiam in superbiam assumit. Iob.15.c Gre.12.mor.22.
Arma ferrea necessitates vitæ præsentis dici possunt. Iob.20.d.pro.6.b.24.d. Et arma di- Gre.15. mor.12.
Necessitates vitæ præsentis. cuntur, quæ sunt necessaria vitæ. deut.1.g. Instructi armis pergetis.
Armat Deus creaturã ad vltionẽ inimicorũ, quũ ministerio creaturarũ aĩaduertit in ma Glo.ordi.s. sapi.5.
los. sapi.5.c. Armat etiã pdicatores aduersus pfidiã Iudeorũ, & stultitiã gẽtiliũ, & dolos hę-
Armari ferro cõtra spinas.2.reg.23.a. est armari virtute cõtra vitia. (reticorũ. Lyra.s.2.reg.23.
Armamentariũ est locus, vbi recõdunt arma: in bonũ significare potest sacrã scripturam: Hie.s.Isa.22.
Sacra scriptura vnde sumimus arma aduersus tentamenta diaboli.3.reg.14.g.2.par.9.d.11. b.Isa.22.b.

Armiger.

ARmiger est, q arma alterius portat, quibus ipse non pugnat: sic sunt in sancta ecclesia,
qui nouiter instruunt, qui audiũt virtutes doctorum, quasi ipsi nondũ operant: & arma
Ionathæ, sunt hortamẽta doctoris: & cum dicit armiger Ionathæ.1.reg.14.c. se illi ad oĩa af Glo.or.s.1.reg.14
Obedientes pfectè. futurũ, designat pfectẽ obedientẽ. Fit mẽtio đ armigeris. Iudi.9.g.1.reg.16.d.31.a.2.reg.18.d.
Ministri diaboli Armiger Goliath ministros & adiutores diaboli significare potest.1.reg.17.d.

Armenia.

ARmenia Hebraice dicitur Ararat, & interpretatur maledictio tremoris: est prouincia,
super cuius montes requieuit arca Noe.gen.8.a.4.reg.19.g.

Armentum, Armentarius.

Antiqui patres. ARmentum est grex boũ: & potest significare antiquos patres, vnde sumptus est vitulus
ad cõuiuiũ angelorũ, & ad sacrificia, qui est Chrs.gen.18.a.26.c.deut.24.c.32.c.Eze.43.f.
Doctores Armentum significat etiam multitudinem doctorum, & laborantes in eccl'ia: & etiã sim Hie.s.Isa.61.&.s.Ec
Laborantes in ecclesia. plices.gen.34.d.45.a.46.d.47.a.50.b.Exo.10.c.12.f.29.a.Leui.9.a.1.par.27.d.2.par.32.g.Isa.65 cliasté.2.&.s. Ioel.1.
Simplices b.Iere.5.d.31.b.Eccl'tæ.2.b.Hose.5.b.Ioel.1.g.Amos.6.b.Haba.3.d.Malach.4.g.
Sectatores hæreticorum. Armẽta boum Holophernis, sectatores hęreticorũ significare possunt. Iudith.2.b.Ier.3.g
Cogitationes libidinis. Armenta Amalec significant fortiores, & molestiores libidinis cogitationes, aut etiam Gre.s.1.reg.15
maiores culpas: vel sequentes libidinem.1.reg.15.b. Hie.s.Iere 3.
Armentarius dictus Amos, eccl'icũ virum seu doctorẽ significare potest. Amos.7.d.

Armigatus.

ARmigatum idẽ fere significat, quod ornatum aut constitutum: vt armigata organa, di
cuntur rectẽ cõstituta, aut potius ex lignis cedrinis facta.2 reg.6.c.1.Macha.9.d. Armi- Glo.ordi.s.2.reg.6.
gata dicunt instrumenta quędam musica. Armigatũ volũt aliqui dici, quasi ad armũ ligatũ.

Armilla, Viriola.

ARmilla est ornamentum manuum, aut brachiorum, præcipue fœminarum.
Armillæ significare possunt occasiones bonorum operum, quæ per manus intelli- Ori.s.nu ho.16.&.s
Occasiones bonorũ operum. guntur: aut ornamenta quęcunq; factorum.num.31.g.Isa.3.d.Ezech.16.b.23.f. Eze.ho.6.
Amb.1.de Abra.9.
Materia præceptorum. Armillæ decem siclorum datę Rebeccæ, significant obiecta seu materiam decem præ- Philo de cõgres.&
ceptorum, circa quam debent fidelium opera versari. Vel designãt opera perfecta sapiẽtię: Aug.ser.75.
Opera. ideo pondus earũ est in numero perfecto. Vel designant generaliter opera.gen.24.d. Beda.1 gen.24
Sponsio fidei. Armilla, quam dedit Iudas Thamar in pignus.gen.38.d. designat sponsionem fidei: aut Ori.s.cant.ho.2.
Obedientia Christi. legitima legis: aut obedientiam Christi ecclesiæ collatam: & etiã iustificationem, q̃ est post Beda.s.gen.38.
Iustificatio. vocationem: & pignus immortalitatis. Designat etiã charitatem, seu charitatis operationẽ. Ruper.8.s.gen.30.
Opera prælatorum Armillæ, quas obtulerunt filij Israel in opus tabernaculi, designant opera prælatorum, Gre.30.mor.10.
quæ debent inferiorum opera excellere. Exo.35.c.nume.31.g.2.reg.1.b.
Diuina protectio. Armilla qua Deus perforat maxillam Leuiathan, significat diuinam protectionem erga Gre.33.mor.14.
nos, qua occulto iudicio de ore diaboli nos liberat. Iob.40.d.

Armon.

ARmon.i.malum granatum, vel mons numerationis, aut mons præparationis, siue mõs
doni: est mons qui creditur esse in Armenia, quo ductę sunt decem tribus captiuæ, & Hie.s.Amos.1.
significare potest punitionem hæreticorum. Amos.1.a.

Armus.

ARmus in animalibus, est ea pars, quæ in homine humerus dicitur.
Bona opera Armus dexter arietis, qui solet offerri in sacrificium, aut in partem cedit sacerdotis, Geor. vene. cant.2.
tono.3 .cap.3.
Concupiscentia. bona opera designare solet: & est sacerdotis, quia chrs debet opera nr̃a operari in nobis. Isych.s.Leui.7.

Gre 2.pasto.3 Tho.1.2.q. 102.ar.3. Gre.s.1.reg.9

Exo.29.d.Leui.7.d.8.b.9.d.10.c.num.6.c.18.c.deut.18.c.Designare etiã põt cõcupiscentiã.
Designat etiam armus dexter fortitudinem ad sustentandos defectus inferiorum, quæ necessaria est sacerdoti: & armus positus seorsum Sauli, designãt fortitudinem debere esse singularem in prædicatore.1.reg.9.d. Fortitudo.
Armus qui ponitur in olla.Ezech.24.a.videtur significare electiores ex populo Israel.

Arnon.

Philo.2.allego. Hie.s.Isa.16.

ARnon.i.exultans, siue arca eorum, aut lux filij, vel lux aut maledictio permanens: est nomen torrentis inter Moabitas, & Amorrhæos.nume.21.c.deut.2.c.Iosu.13.c. Iudi.11. c. Interpretatur etiam lux eorum: & est figura cogitationum, quibus concupiscentiæ nituntur. Designat etiam scientiam veritatis, ad quam debent transire, qui erant in erroribus. Isa.16.a. Cogitationes Scientia veritatis.

Aroër.

Hie.s.Isa.17.

ARoër.i.myrica: ciuitas in torrente Arnon: potest designare idololatriam.Isa.17.a. Idololatria.

Aroma.

ARomata dicuntur res suauiter olentes, confortãtes ac penetrantes: quarum odor spargitur, quum igne incenduntur. Sunt ergo odoramenta delectabilia.gen.37.e.50.a.
Aromata in primis fuerunt opera Christi in cruce, voluntas prompta, qua se sponte offerebat, mors quam patiebatur, patientia, & immensa eius charitas erga homines, quæ omnia optima fuerunt aromata gratissima Deo patri.Exo.25. a.30.d. Opera Christi. Charitas.

Gre.s.canti.1 Glo.inte.s.Exo.25.

Aromata significare possunt odorem fidei & bonam opinionem.gen.37.c.50.a.d. canti. 5.d.Et ipsas virtutes, vnde fluit odor bonæ opinionis.canti.4.d.Exo.25.a. Fides & bona opinio. Virtus.

Ori.s.canti.ho.1.

Significare etiam possunt doctrinam legis & prophetarum, ac etiam scientias morales & naturales.Exo.25. a.30.d.35.c.37.d.40.c.canti.3.c.4.c.5.a.d.6.a.8.d.Isa.39.a. Eccl'i. 24.b. Potest etiam prædicatio designari. Doctrina legis prophetarum. Scientiæ. Prædicatio.

Ori.s.canti.ho.2. Gre.s.1.reg.14.&.9. mor.9.&.1.cant.4. Ber.ser.2.resurre.& ser.paruo. 15.

Designant etiam opera bona, præcipue misericordiæ in eisdem fere locis.&.3. reg. 10.b. 2.par.2.a.9.a.32.f.Ester.2.c.Possunt autem poni aromata mentis, aromata linguæ, aromata manus. Aromata mentis sunt affectus compassionis, zelus iustitiæ, spũs discretionis: emuntur numo propriæ voluntatis. Aromata linguæ sunt modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo: emuntur numo confessionis. Aromata manus sunt continentia in carne, misericordia in fratre, patientia in pietate: emuntur numo subiectionis. Opera misericordiæ.
Aromata sunt etiam opera pœnitentiæ: vt aromata myrrhæ & thuris. canti.3.c.5.a. Pœnitentia.

Ori.s.canti.ho.2.

Significant etiam aromata humilem orationem ad Deum ascendentem, illiq; gratam. Leui.16.c.Hæc aromata tulit regina Saba ad Salomonẽ, hoc est, ecclesia ad Christum.3. reg. 10.b.Ad hanc pertinent montes aromatum.canti.8.d. Oratio

Hie.s.Ezech.27. Gre.s.canti.4.

Aromata, quæ deferuntur ad Tyrum, sunt mendacia hæreticorum, quæ similitudinem habent cum vero.Ezech.27.c.Et aromata, quæ superat odor vnguentorum sponsæ, sunt opera reproborum, quæ videntur bona, & hominibus placent. canti.4.c. Mendacia hæreticorum. Opera reproborum.

Arrabo.

Aug.21.cõ.Faus.86 Beda.s.gen.38. Rup.8.s.gen.30.

ARrabo est pignus, quod datur in signũ ꝓmissæ fidei, pręcipue inter spõsum & spõsam.
Arrabo, quem dedit Iudas Thamar, significat pignus spiritussancti collatum animæ in signum promissę beatitudinis.gen.38.d.Et erat triplex vt designaretur, animã vocatione signari, iustificatione decorari, glorificatione exaltari: quos enim prędestinauit, illos & vocauit: quos autem vocauit, illos & iustificauit: & quos iustificauit, illos & glorificauit. Designat etiam tres virtutes Theologicas, quibus defendetur coram domino. Pignus spiritussancti. Virtutes Theologicæ.

Arridere, quære Ridere.

Arripere, uide Rapere.

Arrogans, Arrogantia, quære Superbus.

Ars, Artifex.

ARs quæ dicitur recta ratio rerum factibilium, multiplex est in sacris libris: vt ars polymitaria, ars gemmaria, ars plumaria: & similes, quæ omnes suis locis quærendę sunt. Artifex autem est, qui per artem operatur.

Gre.s.cant.7. Ruper.s.cant.6. Hie.s.Isa.3.

Artifex aliquando dicitur Deus, aut sapiẽtia.Sapi.7.c.8.a.13.a.Hebrę.11.c.Et artifex monilium est Christus.canti.7.a. Deus. Christus.
Artifices tabernaculi & templi, sunt apostoli & prædicatores.Ezech.36.a.2.reg.5.b.3.reg 7.b.4.reg.12.c.1.par.4.b.14.a.22.d.2.par.2.c.24.c.Eccl'tę.9.c.canti.7.a.Eccl'ici. 9.d. Iere. 19.a. Hose.8.b.13.a.acto.19.e.apoc.18.g.Eosdem designat artifex lignorum Ooliab. Exo.38.c.Et artifices Hierusalem, quos transtulit Nabuchodonosor in Babylonem.4.reg.24.c.sunt aliqui ex doctoribus ecclesiæ: quos transfert diabolus in confusionem peccati. Apostoli & prædicatores.

Artifex

Hæreticus

Artifex lignarius faciẽs idola, est hæreticus: qui & artifex sapiẽs dicit ꝓpter calliditatẽ, qua sibi sapiens videtur. Isa. 40. e. 44. b. Iere. 10. a. c. Hose. 8. b. 13. a.

Hie. s. Iere. 10. & s. Hose. 8.

Articulus.

ARticulus dicitur, particula inter nodos digitorum & per metaphoram pars orationis aut etiam pars temporis. gen. 8. b. Dani. 5. b. 10. b.

Artus, quære Membrum.

Aruina, uide Adeps.

Arula, quære Altare.

Aruum, uide Ager.

Arundo, Arundinetum, Calamus.

ARundo seu calamus, est longa, & distincta nodis, ac intus vacua, foris vires: crescit iuxta aquas, estq; fragilis, & facile ob leuitatem omni vento agitatur. Datur calamus ad scribendum, & ad metiendum & ad sustentandum, vt baculus. Et calamus, penna. Calamus etiam dicebatur stipes candelabri.

Verbum Dei patris

Calamus scribæ. ps. 44. a. Aeternitatem verbi diuini significare potest: quia quod scribimus permanet: atq; ita à patre cuius lingua calamus dicitur, verbum illi coæternum, ac sine transitu generatum est. Et lingua est calamus scribæ, cum dictat spiritussanctus dicenda: & quum lingua obtemperat rationi & cum profert vehementes laudes Dei. Gre 33. mor. 4.

Basi. s. ps. 44. Hila. s. ps. 51. Hie. ad principiam. Cyril. de adora. in spiritusancto.

Sacra scriptura.

Calamus etiam scriptorum doctrinam designat: vt de sancta ecclesia Isaias pollicetur dicens. Isa. 35. c. In cubilibus, in quibus dracones prius habitauerant, orietur viror calami & iunci: vt scilicet scriberetur in cordibus gentilium. Sacra autem scriptura dicitur calamus seu arundo, sicut vox dicitur lingua. Hac arundine dederunt Iudæi potum Christo, cum sacras scripturas ineptis sensibus peruerteret. Matth. 27. f.

Gre. 33. mor. 4. Hie. s. Isa. 35. Augu. s. ps. 63. & s. Ioan. tract. 119. Glo. ordi. s. Mat. 27

Scripturæ hæreticorum.

Arundo autem illa, qua Christo obtulerunt Iudæi acetum significat scripturas hæreticorum Christo minime gratas. Matth. 27. f Et arundo aut sylua hæreticos ipsos & dæmones significare potest. ps. 67. Vt autem arundo foris virescit, & intus est vacua, sic sermo hæreticus nitet quidem verbis, sed intus vacuus est, nihil in se solidum habens. Isa. 19. b. Iob. 40. c.

Ori s. Matth. ho. 35. Arn. & Hila. s. ps. 67. Hie. s. Isa. 19.

Synagoga.

Potest etiam arundo illa significare synagogam Iudæorum, quæ acetum blasphemiarum obtulit Christo.

Caro Chri & aliorũ
Gratia prophetalis.

Arundo seu calamus ad metiendũ seu etiam ad scribendũ dici potest caro Chri, q̃ est calamus verbi: & etiã caro vniuscuiusq; tẽperata, vt obtẽperet rationi, & sic calam⁹ tingẽdus ẽ sanguine. ps. 67. 2. Cor. 3. a. Est etiã calamus gr̃a ꝓphetalis. ps. 44. Ezec. 40. a. apoc. 11. a. 21. c.

Amb. s. Luc. 7. Hie. s. Ezec. 40.

Prædicator
Prædicatio.

Calamus mensuræ. Ezech. 40. a. Est prædicator, vel ipsa prædicatio: per quam Chrs metit, quũ facit prædicatores suos hæc vel illa dicere, & his prædicare, illis vero minime. Vel est sacra scriptura, quam quisquis legit, semetipsum metitur, vel quantum in spiritali virtute perficit, vel quantum à bonis, quæ præcepta sunt, longe disiunctus remansit; quantum iam assurgat ad bona facienda, quantum adhuc in prauis actibus prostratus iaceat. Vel vt erat sex cubitorũ & palmi, designat vitã actiuam existentem cũ aliqua parte contẽplatiuæ.

Gre. s. Ezech. ho. 13. Gre. s. Eze. ho. 15.

Vita actiua
Spiritussanctus

Calamus etiam viridis, est ipse p̃dicator. Isa. 35. c. Calamus p̃terea mẽsurę dici põt sp̃ũsãctus: vt sex cubiti sint sex dona: palmus vero donum sapientiæ, quę iam est quiescentium.

Rup. 2. s. Ezech. 5.

Prædicatores
Filij ecclesiæ.

Calami sex in candelabro, designant prædicatores perfectos, & filios ecclesiæ. Et sunt terni in vtroq; latere, designantes eos, qui confitentur Trinitatem ante & post incarnationem. Vel tres status eccl'ię, nẽpe prælatorũ, cõiugatorum, & continẽtium. Exo. 25. d. 37. c. Hi dulcem sonum in mundo ędiderunt, hoc est, canticum nouum.

Gre. 29. mor. 18. & s. Ezech. ho. 6.

Fides

Arundo aurea significare potest fidem in fragili carne. apoc. 21. d.

Aug. s. apoc. ho. 17.

Sceptrum inane.
Diabolus
Sapientia mundana

Arundo quam in manibus Christi posuerunt, & qua caput eius percusserunt. Matth. 27. c Significat sceptrum inane & fragile, super quo incũbebamus omnes priusquã crederemus: quod est sceptrum maligni. Confidebamus enim in virga calami Aegypti. Arundineus etiã baculus est ipse diabolus vanum & fragile, & cito cõminuendũ, repromittens auxilium. Ezech. 29. b. Est etiam arundineus baculus mundana sapientia, cui innitunt̃ hæretici.

Hie. s. Ezech. 29. & s. Matth. 27. Cyril. dialog. 2.

Calamum etiam tenebat Christus in manu, vt sacrilegium scriberet Iudæorum: vel etiã vt venenata occideret animalia.

Litera legis.

Designabat etiam calamus in manu Christi literam legis de se vacuam: nisi Christus eam manu sua sustentet.

Autoritas autorum sacię scripturę

Calamus similis virgæ. apocalyp. 11. a. Est facultas scribendi cum magisterij autoritate: qualis est in Euangelistis, & alijs sacræ scripturæ autoribus: quorum autoritas est irrefragabilis.

Ruper. 6. s. apoca.

Amb.s.Luc.7.23 Euch.s.in ipsa.4. Gre.33. mora. 4.&. ho.6.

Arundo etiam in manu Christi sumus nos nulla validioris naturę radice fundati:& si le- uis aspirauerit prosperioris aura successus,vago motu proximos verberam?. Fluuios amãt arundines,& nos labentia mũdi caduca delectãt.Est aũt homo de glorię seculi inanitate speciosus,fructu autem veritatis cauus:exterior placens,& nullus interior, ad omnẽ ventorum motum spirituum immundorum flatu mouendus. Eadem ratione calamus est mẽtis mobilitas:& arundo vento agitata sunt,qui in prosperis eleuantur,& in aduersis depri- muntur.Itaq; oportet nos in manu Christi teneri, ne omni vento moueamur. Matth.11.a. 27.c.Luc.7.d.3.reg.24.c.4.reg.18.e.Isa.36.a.Ezech.29.b. Humanum genus.

Gre.33.mor.4. Aug.s.ps.83.

Calamus rursus,est nitor glorię temporalis:vnde iustis per sapientiam dicitur.Sapiẽ.3.b. Fulgebunt iusti,& tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Arundinetum nanq; vitã secularium appellat,qui more arundinum per temporalẽ gloriã foris quasi ad alta proficiunt,sed intus à soliditate veritatis inanescunt.Sic sumit.Iosu.16.c.17.b.Iob.40.d.Isa.29.a. Dicitur baculus arundineus prosperitas temporalis,quia si quis ei innitatur,perforabit manum eius, & corruet. Gloria temporalis.

Hila.s.Mat.cã.12.33

Arundo quassata gentiles designare potest. Matthę.12.b.Isa. 42. a.Iidem sunt arundo in manu Christi, eius caput percutiens: quia infirmi corpore manu Christi cõprehensi, etiã in Deum patrem,qui caput Christi est,acquiescunt.Matth.27.c.Eãdem dant illi bibere acetum,quia corporum nostrorum vitia accepit in se.Marc.15.b. Gentiles.

Basi.reg. breui.291. Hie.s.Isa.42. Tertu.adue.Iudęos Gre 33.mor.4 Hie. Aglasiæ. Aug.1.q.in euãge.3

Calamus etiam quassatus dicitur exequẽs mandata,non ea,quæ requiritur,animi syncetate.Aut etiam quilibet peccator,quem Christus ad confidentiam excitat. Peccator.

Arundo prętererea quassata est modica fides Iudęorũ,& regnũ eorũ tpale,virens exteri?, sed interius vacuũ.Aut ipsi Iudæi,qui impegerunt in Christũ,& quassati sunt,& vt arundo quassata est diuisa & vnum,ita in vno populo Iudæorum,erant diuisiones. Fides Iudæorum. Regnum Iudæorum. Ipsi Iudæi.

Calamus est etiam quidam inter aromata,qui & fistula dicitur:est odoriferus, & designat gratiam doctrinæ in Christo.Exo.30.e.Isa.43.d.Iere.6.e. Gratia doctrinæ Christo.

Hie.s.Ezech.27

Sumendo autem in malum,significat in hæreticis sermonem vocaleq; sonum.Eze.27.d Sermo hæreticus.

Arx, quære Turris.

Asa.

ASa.i.medicus aut sanans:rex Iuda filius Abiæ.3.reg.15.b.2.par.14.a.Matth.1.a.

Asaël.

Gre.3.past.adm.17.

ASaël.i.fecit Deus,siue factura Dei:frater Ioab,qui occisus est ab Abner,quum eum nimium importune persequeretur.2.reg.2.e.23.d.1.par.2.b.Typus est eorum,qui per abrupta furoris feruntur,nec blandis verbis mitigari volunt:vnde & confossus est. Iracundi.

Asaph.

Aug.s.ps.72.73.

ASaph.i.congregans siue colligens aut finiens:leuites filius Barachiæ princeps cantorũ. 1.par.6.a.16.a.Nehe.7.e.Isa.36.a.Interpretatur etiam synagoga, & est typus ipsorum Iudæorum.ps.72.79.in tit.Et cum dicitur in titul.ps.37.Intellectus Asaph,designatur noua synagoga fidelium intelligentium mysteria. Iudæi. Fideles.

Ascalon.

Hie.s.Zach.9.

AScalon.i.appensio,vel statera,siue ignis infamiæ,vel ponderata,vel ignis homicida:ciuitas superioris Idumęæ,aut potius Palestinæ.Iudi.1.d.2.reg.1.d.Iere. 47. c. Amos.1.c. Sopho.2.a.Zach.9.a.1.Mach.11.f.12.e.Potest poni in figuram gentilitatis. Gentilitas.

Hie.s.Amos.1 Rup.s. Amos.1.

Vt interpretatẽ ignis homicida:typus esse põt diaboli & hæresiarcharũ,qui sagittas habẽt ignitas.Amos.1.c.Sopho.2.a.Designat etiã Iudęos,qui ingẽti furore homicidia ꝑpetrarũt. Diabolus. Hæresiarchæ. Iudæi.

Ascella.

AScella pars est in auibus sub ala:& in hominibus sub brachio aut sub humero. Corpus hominis.

Isych.s.Leui.1. Rup.1.s.Leui.7.

Ascellæ auium confringendæ,significant corpus propriũ castigandũ, seu membra hõis Deo seruientis.Leui.1.d.Vel designant virtutes per humilitatem deprimendas. Virtutes.

Glo.ordi.s.pro.19.

Ponere manum sub ascella,est dare quietem corpori à bonis operibus cessando.Vel manus,sunt bonorum operum exordium,quas non mouisse imputatur pigro.proue.19.d.26. c.Vel designatur desidiosus prædicator. Pigritia.

Ascendere, Ascensor, Conscendere, Subire.

AScendere est motus ab inferiori loco ad superiorẽ:admittit allegoriã secundum loca ad quæ ascenditur,aut vnde ascenditur,& secundum ipsos ascendentes.Absolute aũt positum dicit excellentiam aut dignitatem .prouer.25.a.Melius est vt dicatur tibi: Ascende huc,quàm vt humilieris coram principe.Eccl'tę.3.d.Luc.14. b, Ascendere autẽ interdũ est ac-

est accedere.gen.30.g.Primo tpe ascendebāt oues.Aggredi.Exo.15.b. Ascēderunt populi, & irati sunt.Parare bella.Iosu.8.a.Ascende ad populū Hai.Crescere.Ionę.4.b. Ascendit sup caput Ionę.Egredi.gen.2.a.Fōs ascendebat de terra.Equitare.Iudi.5.b.Qui ascēdistis super nitentes asinos.Exaltari. ps.103.Ascēdunt mōtes & descēdunt cāpi.Exaltari virtute.gen.41. c.Fecitq; eū ascendere super currū suū secundum.Excedere.gen.49.b.Ad prædā fili mi ascēdisti. Ingredi.gen.49.a.Ascendisti cubile pris tui.Proficisci.gen.38.c. Ascendebat ad tōsores ouiū.Radere.Iudi.16.d.Nouacula nunq̄ ascendit super caput meū.Regredi.1.reg.1.f. Ascenderunt inde lętantes. Enecare aut molestia afficere.Exo.8.b.Ascēderūt ranę.Per vindictam.ps.77.c.Ira Dei ascendit super eos.

Gre.s.1.reg.1.&.17. mor.13.

Ascendere propriē non potest Deo competere,qui moueri non potest secundum locū, sed solū cōuenit illi secundū metaphorā:vt ascendit Deus ab Abrahā,secundū quòd in sua æternitate se cōtinet.gen.17.d.Et ascendit super cherubim,secundū quòd transcendit oēm scientiam.ps.17.Ascendit etiam Deus super cherubim, quum in mentibus prædicatorum scientiæ altitudinem ponit.

Aug de essen. diui. &.s.ps.17. Hie.s.ps.17.

Ascendit etiam Deus sicut riuus super sanctos, vt eorum videlicet terrena opera consumat. Amos.9.b.

Hie.s.Amos.9

Punitio Dei

Ascendit Deus in medio populi.Exo.33.a.puniēdo videlicet populū,vt deinceps timeatur,& glorificet à populo.Sic ascendit super Ephraim.Hose.10.c. Et ascendens fumus de naribus Dei. 2.reg. 22.a. psal.17.77.Designat vim diuinæ iræ & vltionis: aut inspirationem eius,qua excitat nos ad conpunctionem.

Inspiratio Dei.

Aug.de essent.diui.

Missio Christi

Ascendit Iudas ad tondendas oues.gen. 38.c. designans Christum missum ad oues,quæ perierunt domus Israel.

Glo.ordi.s. gen.38.

Docens Christus ecclesiam

Celsitudo maiestatis Christi.

Aequalitas Chri cū patre,

Ascendit Iesus in montem,cum venit ad ecclesiā ad docenda maiora præcepta iustitię, & docēs quòd,qui debet orare,debet ascendere relinquēdo terrena.Mat.5.a.14.c.15.c.Luc. 6.c.9.d.Isa.53.a.Ascēdit etiam in montē,hoc est,ad celsitudinē maiestatis:& ascendit solus: quia nemo ascendit in cœlū,nisi qui descendit de cœlo.Ioan.6.a.Designatur aūt æqualitas cum patre,quū dixit Ioan.20.d.Nondū ascendi ad patrē meū.Ascendit etiam Iesus in mōtem:vt ibi doceret,indicans prædicatores prius per opera ad perfectionis culmen ascendere debere,vt tunc merito alios docere valeant.

Ori.s.Matt. cap.15. Hila.s.Matt.cano.4. Amb.s.Luc.6. Aug.ser.domini. in monte.1.&.de ver. domini.ser.14 Ber.ser oīm sanc.1.

Ascensio Christi in cœlum

Ascendens Ioseph super currum,typus est Christi in cœlum ascendentis:& quia ascēdit super currum secundum,designat sessionē eius ad dexterā patris.gen.41.e. Idē designauit ascendens Ioseph ad patrē suū,aut obuiā pri.gen.45.b.46.c.Mat 5 a.Ascēdit etiā super cherubim,cum eleuauit naturā humanā in cœlū super oēs angelos.ps.17.46.67.138.Et ascēdens Iudas ad prædā designat Chrm ascendentē in cœlū,captiuā ducentē captiuitatē,quū videlicet naturā nostrā illuc deportauit,& oēs sanctos ex limbo eductos.gen.49.b. Vbi Septuaginta dicūt,ex germine,vt declaret incarnatio.Et ascendens Elcana cū omni domo sua ad immolādā hostiā solemnē, designat Chrm ascendentē in cœlum cū patribus veteris testamēti.1.reg.1.c.Ascendit aūt Chrs pandens iter ante eos.Mich.2.d.Ephe.4.b.Et ascendēs nubecula de mari significat humanitatē Chri in cœlū eleuatam,& imbrem donorū spiritussancti in terrā mittentē.3.reg.18.g.Et ascendit super occasum,hoc est,in cœlum in occasum mundi,vincendo mortē sua resurrectione.Et super cœlū cœli.i.ad altitudinē diuinitatis. deut.33.d.prouer.30.a.Amos.9.b.Baruch.3.c.Ioan.3.b.6.g.Idem ascendens Dauid in lectū strati sui.ps.131.Et in tutiora loca.1.reg.24.a.

Ori.s.gen.ho.17. Amb.de benedi.patriar.4. Euch.for.spūa.1. Gre s.1.reg.1. Arn.& Hila.s.ps.67

Ascensus Christi in crucem:

Ascendens etiam Iudas ad prędā designabat ascensum Chri in crucē:vnde prędam accepit ab inferis.Et quū diceret pueri Elisęo,Ascende calue,ascensum Christi in crucē in caluariæ loco pręfigurabāt.4.reg.2.d.Et ascendit Christus in altū,hoc est,in crucē,vnde captiuā duxit captiuitatē.ps.67.Et ascēdisse dicit Chrs in palmā,hoc est,in crucem.Canti.7.c.

Beda.s.gen. 49. Gre.s.cant.7

Ascendit dominus super occasum,cum eleuat mentem supra semetipsam per excessum: ita vt à seipsa deficiat.ps.67.

Ricar.de.s.vict. 5.de arca.mysti.18.

Manifestatio Chri:

Ascendens Elcana de ciuitate sua,vt adoraret.&c.1.reg.1.a.Designat Chrm manifestantē se per sacrā scripturam:vt cū dicebat. Ioan.5.f.Scrutamini scripturas,&c.Et Luc.7.d.Cæci vident,&c.Et ascendens puteus designat manifestationē & exaltationē Chri & fidei. num. 21.d.Idē possunt designare ascendentes exploratores de puteo.Ascendens angelus ab ortu solis,est Christus manifestatus:qui venit à patre. apoc.7.a.

Gre.s.1.reg.1. Ori.s.nume.ho. 12. Ruper.4.s.apoc.

Ascendens leo de cubili,designat Christū resurgentē.Iere.4.b.Quantū ad literā vero dicitur de rege Babylonis:& potest intelligi de autore peruersorū dogmatū:& de diabolo.

Glo.ordi.s. Iere. 4.

Incarnatio Christi

Ascendit dominus super nubem leuē,quū verbum factū est caro in vtero virginis.Isa.19 a.ps.103.Et ascēdit flos de radice Iesse quū Chrs natus est secundū carnē:& quū venit ad bonos & eorū pfectu ascendit.Isa.11.a.53.a.Et ascendit vētus vrēs de deserto,quum Chrs natus est ex virgine.Hose.13.d. Ascensus diluculi.Ionę.4.c.est tēpus aduētus Chri in mundum.

Hie.s.Isa.11.19 Amb.s.Luc.1.&.exhor.ad virgi. Ori.s.Isa.ho.3. Hie.s.Hose.13. &.s. Ionam.4.

Non deducēs De⁹

Non ascendere dicitur Deus cum Mose,aut cum populo:quia est durę ceruicis:quasi nolens

Rup.4.s.Exo.32

lens deducere & introducere ad mysteria ingratos:ne amplius puniantur.Exo.33.a.

Cõuersio Iudæ. Ascendit Iesus Hierosolymam post prædicationem factam Samaritis & Galilęis.Ioan.5 a.vbi conuersionem Iudæorum futuram in fine mundi indicauit. (Cyril.2. s. Ioan.c23.)

Ascendit Chrs in nauiculã,cum transijt à synagoga ad ecclesiã.Vel tpe iudicij, cum fiet tranquillitas.Matth.8.c.9.a.13.a.Marc.4.a.6.c.Luc.5.a.8.d.Ioan.6.b. (Amb.s.Luc.8.)

Ascendens angelus cum flamma sacrificij.Iudi.13.d.designabat Chrm in forma serui nõ accepturum sacrificium:sed futurum ipsum sacrificium, (Aug.q.in Iudi.54.)

Contemplatio & subuentio p... morum. Ascensus & descensus attribuitur angelis, sicut illis attribuitur motus :ascendunt autẽ cõtemplãdo Deũ & ipsi inhęrendo:descẽdunt vero nr̃is infirmitatibus cõdescẽdẽ do: & ascẽdũt,quũ Deo nr̃as offerũt orõnes:descẽdunt vero,quũ nobis afferũt auxiliũ Dei.Desig nant etiã ꝑ illũ ascẽsum & descẽsum ministeria ꝑ angelos Deo ĩcarnato exhibita.gen.28.c. Ioan.1.g.apo.7.a.Ascensus etiam & descensus angelorum, est contemplatio Dei & subuentio proximorum:& contemplatio diuinitatis & humanitatis Christi.Item ascendunt carnales,quum fiunt spirituales:& spirituales descendunt nutriendo carnales.Ascendũt etiam angeli,quum quis habet cogitationes cœlestium,& opera sublimia:descendunt vero, quũ fit ẽ diuerso.Prędicatio etiam sublimium est ascensus:minorum vero & moraliũ, descẽsus. Ascẽsus etiam ille & descensus varietatem indicat fortunæ. (Gre.5.mor.21 Aug.12.cont. Faust. 26.&.s.ps.44.& ser. 80. Amb.2.de Iacob.4. Philo.de somnijs. Geor.vene canti.2. to.7 cap.5. Beda.s.gen.28. Rup.s.s. Matth.)

Deserere ... Ascendere de Aegypto est transire de hoc seculo carnali ad vitam spiritualem:deserendo tenebras luxurię & fornicationis.gen.13.a.17.a.50.d.Filij autem Israël armati inde ascenderunt,hoc est,cum virtute Christi.Exo.13.d.1.reg.15.a.Iere.2.b.Hose.2,c.amos.2.c.9.b.Iudi 6.b.Idem esse potest conscẽdere de fouea.Iere.48.g. (Ori.s.gen.ho.15. & s.nume.ho.17. Gre.s.1.reg.15. Hie.s.Hose.2.)

Progressus ad perfectionem. Ascensus Lot de Segor in montem,designat progressum ad maiorem perfectionem,relicta carnis cura,gen.19.f.Et ascendẽs Iacob in Bethel , designat profectum virtutũ.gen.35. a.Et passim ascensus in montem designat progressum ad perfectionem.Exo.19.a. 24.a. nũ. 14.g.27.c.deut.1.c.32.g.34.a.Iosu.2.c.17.d.3.reg.18.g.4.reg.2.d.Iudith.4.b.13.b.ps.23.103. Eccl'1.46.b.Iere.22.e.46.c.Ezec.40.b.Agge.1.b.Et ascendit euãgelizator in montẽ,hoc est, ad altitudinem perfectionis doctrinæ & operis.Ascendũt etiam ipsi montes,hoc est,contemplatiui ad contemplanda cœlestia.ps.103.Et ascenderein superiora domus est quę sursum sunt quærere:vt Petrus.acto.10.b.Ascendentes etiam boues de flumine profectum in virtutibus significant.gen.41.d.Idem designat ascẽsus ad vnam portam templi per octo gradus, & ad aliam per septem.Eze.40.g.Idem ascẽdere in domum Dei.1.Mach.4.e.Luc.18.b.acto. 3.a.Et ascendens arca per viam confinium.1.reg.6.c.designat euntes viatores eodem itinere,quo ambulauerunt,qui iam sunt beati,semper videlicet proficiendo.Cum autem dicerent Bethsamitæ,vt arca ascenderet à se,designant iudicantes se indignos susceptionis mysteriorum,& perfectiores,in quibus ascendat quęrentes. Et ascẽdere cliuum ciuitatis.1.reg. 9.b.est prætergredi infirmos,& ad robustiores & perfectiores venire. Ascendere autem in verticem collis seu in collẽ,est ascẽdere ad minorẽ perfectionẽ.Exo.17. c. Et ascẽdẽs vulgus cũ filijs Israel.exo.12.f.designat imperfectos nitẽtes ad perfectionẽ exemplo et auxilio maiorum.Ascendere autem in palmam,est ad charitatis perfectionem venire.canti.7.c. Ascẽsiones in corde dicunt profectum de virtute in virtutem:vel gradus amoris, qui indies ꝑficitur.ps.83.Ascendere sex gradibus in solium Salomonis progressum ad perfectionẽ designat.2.par.9.e.Et ascensus per cocleam in cœnacula domus Dei.3.reg.6.b. Idem est ascẽdens fructus frumenti.Marc.4.a. (Cyril.de adorat. in spũsancto Gre.s.1.reg. 16. Arno.s.ps.103. Ori.s.Leui.ho.7. Gre.s. Eze. ho.15.& s.1 reg.9. Ori.s.Exo. ho. 11. Amb.de Isaac.8. Hie,& Aug.s.ps.83.)

Oro & clamor pœnitentiæ. Ascendit clamor filiorum Israel ad Deum,hoc est,orationes sanctorũ cum ipse eas exaudit.Ascendens etiam vlulatus ad Deum, designat dolorem pœnitentiæ & vocem laudis conuersorum.1.reg.5.d.Isa.15.c.Iere.48.a.Ascendit sicut fluuius Aegypti, qui agit pœnitentiam:descendit autem,qui perseuerat in delictis, & ingressus in mare absorbetur. Amos.8. c.Ascendit etiam domus Moab ad excelsa in planctu.Isa.15.a.Designans eum ,qui plangit, & agit pœnitentiam,super ijs,de quibus ante superbierat.Ascendere etiam per ascensum Luith.Isa.15.c.est agendo pœnitentiam ad altiora conscendere.Ascendens autem Christus super occasum.ps.67.designat quod non eum excipit noua vita se ad Christum conuertẽtis:nisi ipse Christus veterem eius vitam occiderit huic seculo renunciantis. Ascendit fumus incensi ad Deum,cum illi orationes sunt acceptę.apoc.8.a.acto.10.a. (Philo.2.alleg. Gre.s.1.reg.5. Hier.s.Isa. 15. & s. Amos.8. Beda.s.Exo.2. Gre.ho.17.)

Compunctio. Ascendit ignis de petra,carnesq; consumit.Iudi.6.d.cum afflatus à redemptore spiritus, tanta cor nostrum flamma compunctionis concremat:vt omne quod in eo illicitũ est & operis & cogitationis exurat. (Gre.3 mor.22.)

Corpus subiectum habentes. Ascendentes super nitentes asinos designãt eos,qui habent corpora sua subiecta & obedientia.Iudi.5.b.1.reg.25.g.2.reg.19.e.Isa.21.d.Et Christus ascendit super asinam, hoc est,super animam sibi obtemperantem.Zach.9.c.Ascendere etiam super camœlos , est carnem subijcere.gen.24.g.1.reg.30.e.Isa.21.b.Ascendentes etiam mares super fœminas,rationẽ designãt sensualitati imperantẽ:vel sermones ꝑfectos in aĩas iuuenũ introductos.gen.30.g. (Ori.s.Iudi.ho.6. Philo.de somnijs.)

Ascen-

Contemplatio.

Ascendens Moses ad dominum, designat ascensum per contemplationem & amorem Exo.19.d.24.a.32.g.34.a.Et cum ascendit solus, designat legem vni populo datam.Ascendens autem Elcana cum omni domo sua ad immolandum hostiam solemnem.1. reg.1.a.c. designat ascensum ad altitudinem contemplationis & prædicationis.Non ascendens autem Anna cum Elcana, designat prædicatores hic remanentes ad erudiendum simplices: vt dicebat Paulus.Philip.1.c.Cupio dissolui & esse cum Christo:in carne autem manere necessarium propter vos.Et non ascendit Anna donec ablactaretur infans:quia prædicatores in principio non debent sublimia docere:vt tres priores euangelistę minora docuerũt. Ascendens autem Samuel in excelsum,contemplationem & sublimium prędicationem designauit.Et ascendit Saul ante Samuelem, designans eleuationẽ mentis auditorum, & præparationem ad audienda verba prædicatorum. Ascẽdimus autem vsq; ad cœlos,cum summa penetramus:sed ad abyssos vsq; descendimus,quum repente à contemplationis culmine,per turpia tentamenta deijcimur.ps.106.Ascendens Samuel de Galgala in Gabaa Beniamin.1.reg.13.c.designat prædicatorem post reprehensionem peccatoris per sacram scripturam factam,redire debere ad collem filij dexteræ, hoc est, ad contemplationem Christi sublimem.

Gre.s.1.reg.1.9. Hiero.s.Mich.2. Aug.s.ps.67. Gre.9.mor.25.&.s.1.reg.13.

Vincere dæmones.

Ascendere super terram dominantium.Iere.50.d. est vincere hostes, quibus anima prius seruiebat.Et ascendere ex aduerso est opponere se dæmonibus. Eze.13. a. Ascensus autem plures,quibus Ionathas nitebatur,vt expugnaret Philisteos.1.reg.14.b. Designant profectũ pugnandi perfectiorum,qui iam possunt dicere. Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinẽ, sed aduersus principes & potestates tenebrarũ harũ.Et sunt plures ascensus, quia contra diuersa vitia prædicator debet habere remedia.De his.Iosu.7.c.8.a.10.b.Iudi.1.a.2.reg.5.d. Ascẽdere autem loricatum,est esse munitum contra hostes.Ier.51.a.Ascendit sapiens ciuitatem fortium,cum Christus vicit fortem armatum & abstulit tyrannidem diaboli à mundo.Prouer.21.c.

Gre.s.1.reg.14. Beda.s.pro.21.

Ascensus in cœlum

Ascensus solij Salomonis purpureus. canti.3.d. designat ascẽsum martyrum in requiem cœlestem,per proprij sanguinis effusionem.Ascendentes mulieres à Galilęa in Hierusalem, designant ascendentes à volubilitate mundi ad quietem cœlestis patriæ.Mar.10.f.15.d.Idẽ designat ascendens Ioseph à Galilæa in Iudæam.Luc.2.a.Illuc ascenderunt tribus domini. ps.121.hoc est,apostoli primi in cœlum:& etiam in montem Sion.Et ascendere in montem domini est ad cœlestem patriam deuenire.ps.23.Abdi.g.mich.4.a.Zac.14.c.1.Mach.5.f.13.a. Matth.20.c.Luc.9.e.18.e.Ioan.4.c 5.a.7.a.Gala.2.a.1.Esdr.1.b.Nehe.2.c.Ascendit per desertum,vel de deserto sponsa.cantic.3.c.8.b.quum ecclesia vel anima,hoc mundo relicto, ad cœlestia eleuatur.

Gre.s.canti.3. Ori.s.Matth.ho.35. Arno.s.ps.121. Hiero.s.ps.23. Gre.s.canti.3.

Eleuari ad bene operandum. Venire ad baptismũ.

Ascendentes oues de monte Galaad, vel de lauacro.canti.4.a.6.b.designant eos, qui suscepto baptismo ad bene operandũ eleuãtur.Et ꝙ populus ecclesię eo magis fide se ad ęternã suspendit,quo fortius sanctos martyres eidem fidei testimonium perhibuisse sciuit. Ascendentes quoq; bellatores,sunt venientes ad fidem. Ioel.3.b. Ascendere etiam in mare rubrum,est venire ad baptismum.ps.105. Ascendunt etiam in montem domini, qui veniunt ad fidem.Mich.4.a.

Aug.2.doctri christia.6. Gre.s.canti.4. Hiero.s.Mich.4.

Venire ad iudiciũ.

Ascendentes in vallem Iosaphat,sunt venientes ad Iudicium.Ioel.3.c. Ascendent autem boni:nam mali descendent.

Glo.ord.s.Ioel.3.

Proponi malitiã coram Deo puniendã

Ascendit malitia coram Deo.Ionę.1.a.quum præsentatur illi vt punienda. Sic ascendit superbia regis Assyriorum in aures Dei.Isa.37.f.

Hiero.s.Ionam.1.

Prędicatores expeccatoribus.

Ascendit abies pro saliuncula.Isa.55.d.quum ex peccatoribus fiunt fortes prædicatores. Vel cum in sanctorum corde pro abiectione terrenæ cogitationis, altitudo supernæ contemplationis exoritur.

Hiero.s.Isa.55. Gre.18.mor.11.

Orando placare irã Dei. Defensio gregis. Promotio ad dignitates & ordines.

Ascendere ex aduerso Dei dicuntur,qui orationibus se opponunt iræ Dei.Eze.13.a.Vel ascẽdere ex aduerso est ꝓ defensione gregis voce libera huius mũdi potestatibus cõtraire.

Ascendentes de genere Dauid super currus. Iere.22.a. sunt episcopi ascendentes in suas dignitates.Et ascensus Lot de Segor in montem. gen.19.f.Est ascensus à laicorum statu ad sacerdotium:& quia non mox ascendit,designat non irrumpendum esse indigne in sacros ordines.

Hiero.s.Eze.13. Gre.2.pasto.4. Hiero.s.Iere.22. Gre.s.1.reg.2.

Niti auxilio angelorum. Incrementum legis Eleuatio ad mysticos sensus.

Ascendunt in curribus,qui nituntur auxilio angelorum.Iere.17.d.

Ascensus Lot de Segor in montem.gen.19.f. designat incrementum legis per additionẽ prophetarum,&ornatum templi Salomonis.Idem designat ascensus Isaac in Bersabee.gen. 26.e.Ascendere autem de terra,est à terrenis sensibus,& ab humilitate literę eleuari.Hose.1.d. Ascẽdens autem hedera super caput Ionę, est lex & templum super Israel.Ionę.4.c.Ascendunt etiam in montem,qui ad sermonis altitudinẽ in sacra scriptura veniunt.agge.1.b.

Hiero.s.Iere.17. Ori.s.gen.ho.5.14. Hiero.s.Hose.1.&.s.Ionã.4.&.s.agge.1.

Prædicatio redemptionis.

Ascendere patrem Eli ad altare Dei.1.reg.2.f. est antiquos patres prædicare humani generis reparationem in redemptoris aduentu futuram. Idem potest designare ascensus Salomonis

Gre.s.1.reg.2.

Rup.f.cant.3. — Fides pasſiõis Chri.

lomonis ad altare.2.par.1.b.Aſcenſus autem purpureus ferculi Salomonis,fidem paſsionis Chriſti deſignare poteſt.canti.3.d.

Ori.ſ.Ioſu.ho.19. — Calcare dęmones.

Aſcenſus ſcorpionis,qui erat finis tribus Iuda,deſignat calcãdos eſſe dęmones,vt veniatur ad veram Iudęam,nempe confeſſionem.Ioſu.15.a.num.34.b.

Gre.ſ.1.reg.9.

Aſcendens ſaul in ciuitatem,quum quęreret Samuelem.1.reg.9.b. deſignat audienda eſſe præconia doctoris,non vbi eſt,ſed vbi alijs manifeſtatur:& quòd prædicator nõ eſt quærendus,aut perturbandus in ſuo ſecreto aut ſeceſſu.

Amb.ſer.18. Fulgẽ.ad Traſimũ.2

Dixit Chriſtus Mariæ Magdalenæ nondum ſe aſcendiſſe ad patrem.Ioan.20.d.quia ſecũdum Mariæ fidem nondum aſcenderat. Quiſquis enim Dei filium ſecundum diuinam naturam æqualem patri non credit,nondum illi ad patrem Chriſtus aſcendit.

Amb.ſ.Luc.5. — Interceſſores pro peccatoribus.

Aſcendentes ſuper tectum,vt demitterent paralyticum.Luc.5.d.deſignant interceſſores, qui peccatorem interdum ſubleuant,interdum humiliant.

Amb.ſ.Luc.19. Hiero.epiſ.ſi cuncta corporis. Aug.de ver. apoſt. ſer.8. — Gentiles. Humiles.

Aſcendens Zachæus in arborem Sycomorum. Luc.19.a. deſignat gentiles calcantes vanitatem Iudęorum.Aut quia oleaſter inſitus eſt oleæ:& aſcendit:quia niſi aſcendiſſent gentiles,& turbam tranſgreſſi eſſent,Chriſtum videre non poterant.Sic aſcendit ſapiens in ciuitatẽ fortium.pro. 21.c. Deſignat etiam calcationem peccati per Sycomorũ deſignati. Et prętерea humiles amplectentes crucem Chriſti,nec erubeſcentes.

Hiero.ſ.Iſa.34.&.ſ. Amos.4. — Erubeſcẽtia pec.

Aſcendens fœtor cadauerum deſignat abominationes vitiorum erga Deũ.Iſa.34.a.Ioel 2.e.Amos.4.d.Aſcendit autem fœtor in eius nares,qui erubeſcit,& confundit de peccatis.

Hie.ſ.Iere.9. — Mala cuſtodia ſuum.

Aſcendit mors per feneſtras.Iere.9.f.quum peccata committuntur aut ingrediuntur in animam per ſenſus male cuſtoditos.

Cyril.7.ſ.Ioan.1.2. Aug.ſ.pſ.75. Gre.31.mor.18. — Ambitio.

Aſcendere in ouile ouium aliunde.Ioan.10.a.eſt illicite acquirere dignitates eccleſiaſticas.Et aſcendunt equos,qui ambitioſè quærunt dignitates & imperia.pſ.75. Et qui in præſentis vitæ honoribus confidunt & extolluntur.

Beda.ſ.gen.49. Cyril.1.ſ.Ioan.12. Chryſ.ſ.Ioan.ho.58 — Docere falſa.

Aſcendit etiã aliunde,ſcriba,& phariſæus,& hæreſiarcha:qui cum docerent,& facienda præciperent,ipſi legem trãſgrediebantur. Furis eſt enim ſepem vel parietem aſcendere,& omnia cum periculo moliri.

Glo.ordi.ſ.Hoſe.4 — Defendere errores.

Aſcendere in Bethauen.Hoſe.4.d. eſt ire ad colenda idola:vel ad defendendos errores.

Cyril.4.ſ.Ioan.35. — Obſeruare vmbras legis.

Aſcendentes fratres Ieſu ad diem feſtum,ad quem ipſe non aſcendit. Ioan.7.a. Sunt Iudæi obſeruantes vmbras figurarum:quarum veritatem attulit Chriſtus,eiectis vmbris.

Hie.ſ.Iſa.14.

Non aſcendere aliquem ad ſuccidendas abietes aut cedros, extincto rege Babylonis. Iſa.14.b.37.c.deſignat,eiecto principe mundi diabolo, non eſſe quenq;,qui ſeparet bonos à Deo.

Ori.ſ.Exo.ho.6.& ſ.Matth.ho.26 — Chriſtus.

Aſcenſor equi dicitur Chriſtus Deus.gen.49.c.Haba.3.b.Zach.1.b.Iob.39.e.Vbi Gregorius legit,aſcenſor equitis.

Philo.de agricultu. Cle.Alex.5.ſtrom. Amb.de bñe.piiar.1 & de Nabuthe.15. Hie.ſ.Zach.11. — Anima regens corpus vel è diuerſo ſequens affectus. Prælatus.

Aſcenſor equi in bonum,eſt anima regens corpus ſuum.Aut certe eſt aſcenſor equi,vel aſcẽdit equos quum ſequitur corporis voluptates,& affectus:eſt vero eques,qui equitat ſecundum artem,quum ipſos affectus regit & frænat.gen.49.c. exo.15.a.4.reg.18.e. Iob.39.c. pſ.75.Iere.17.d.46.a.Iſa.21.c.Amos.2.c.Zach.10.b.12.a. Poteſt etiam aſcenſor equi deſignare prælatum imperantem obedientibus.Iere.22.b.

Hie.ſ.Hoſe.14 Rup ſ. Hoſe.14. — Superbire. Confidere...

Aſcendere etiam equum,eſt ſuperbire: & ediuerſo non aſcendere ſuper equum eſt non ſuperbire.Hoſe.14.b.Zach.10.b.Item confidere in auxilio humano,aut terreno.

Hie.ſ.Iſa.30. — Niti autoritate hæreticorum.

Aſcendentes ſuper veloces dicuntur, qui autoritate doctorum hæreticorum nituntur, quos veloces,hoc eſt,doctos exiſtimant.Iſa.30.g.

Ori.ſ.Matth.ho.26. Beda.ſ.Exo.15. — Diabolus

Aſcenſor equi dicitur etiam diabolus imperãs malis ſuperbis,& inquietis. Exo.15.a.Ier. 6.f.Eze.38.e.Amos.2.d.nahum.3.a.agge.2.d.Zach.10.b.12.a.

Hie.ſ.Iſa.21. — Chrs & diabolus. Vtrunq; teſtamentum.

Aſcenſor aſini,& aſcenſor camœli,deſignare poſſunt Chriſtum & diabolum : vel vtrũq; teſtamentum.Iſa.21.b.

Lyra.ſ.Exod.8. — Sequi voluptates.

Aſcendentes ranę in domos Aegyptiorum,deſignare poſſunt animas ſequentes corporis voluptates.Exo.8.b.Idem deſignare poſſunt locuſtæ aſcendentes ſuper vniuerſam terram.Exo.10.d.Vel aſcendunt ranæ,quum aduocati ſua loquacitate defendũt malas cauſas.

Ori.ſ.canti.ho.4. Hie.ſ.Iſa.22.&.ſ.Hoſe.8. Gre.33.mor.36. Aug.1.pſ.106. — Superbia hæreticorum.

Aſcendens vulpes ſuper muros Hieruſalem,eſt hæreticus inſurgẽs in euangelium. Nee. 4.a.Et dicitur aſcendere aliunde.Ioan.10.a.Aſcendunt etiam hæretici ſuper tecta.Iſa.22.a. quũ contẽpta eccleſię ſimplicitate, de ſapiẽtia ſeculari & varijs erroribus ſuperbiunt.Idem eſt aſcendere ad Aſſur.Hoſe.8.c.Aſcendit etiam alia beſtia de terra.apoc.13.a. quum prędicatores Antichriſti ſuperbiunt de poteſtate terrena. Et aſcendunt vſq; ad cœlos per paſsionem audaciæ.pſ.106.

Hie.1.Iere.4.6. — Superantes dęmones animas.

Aſcendunt hoſtes ſuper muros Hieruſalem quum dęmones ſuperant animas. Iere. 5. c. Ioel.2.b.3.b.Et aſcendit leo de cubili ſuo,quum diabolus aut hæreſiarcha nituntur decipere animas.Iere.4.b.Et aſcendentes Aſſyrij cõtra Hieruſalẽ in meridie & in nocte,deſignãt tantam ſe habere virtutem,vt nec diem nec noctem putent ſibi eſſe impedimẽto. Iere.6.b.

Aſcendẽs

Ascendent etiam muros dæmones & mali. Nahum.2.b. quum in iudicio cognoscentes se imbecilles ad repugnandum & exterriti conabuntur fugere ad terminos mundi. *Hiero.s.nahū.2.*

Vincere tētationes, & mundū. Ascendere super muros hostium est superare tentationes dæmonum, & rationes hæreticorum. 2.Mach.10.g. Et ascendunt principes Iuda super murum Hierusalem. Nee.12.c. quū doctores & prælati defendunt ecclesiam. Nahum.2.b. Apostoli & prædicatores ascenderunt muros Niniue, quum superarunt omnia munimenta huius mundi. *Glo.ord.s.2.Mach.10. Rupe1.s.nahū.2.*

Superbire. Ascendere in montem in malum est superbire. Deut.1.g. Et ascēdere in cœlum, vel vsq; ad cœlos est fiduciam sui habere. Iob.20.a. ps.73.106.138. Isa.14.d. 15.a.21.a.57.b. Iere.4.g.49.d.f.50.g. Ezech.36.a.38.c. Hose.8.c. Amos.9.a. Apoca.13.a. Et ascendentes filij Israel in verticem montis contra præceptum domini, vbi victi sunt ab Amalecitis & Chananæis, designant eos qui aliquid nituntur superbiendo, inuita Minerua, quos necesse est succūbere. Nu.14.g. Ascendit etiam ad Libanum, qui eleuatur in superbiam, & auxilia vana quærit. Iere.22.a. Ascendunt ad montes quum superbi eriguntur ad persecutionem ecclesiæ: sed descendunt campi, quum humiliantur. ps.103. *Arno s.ps.106. Hiero.s.Isa.14.&.s.Iere.22. Philo. q̄ De⁹ sit immutabilis. Gre.15.mor.2. Aug.s.ps.103.*

Transgressio legis. Iudæi crucifigentes Christum. Vsurpātes gloriam Dei. Ascendens Ruben cubile patris sui designat transgressionem legis scriptę, & etiam naturalis. gen.49.a. designat etiam Iudæos, qui corpus dominicum, in quo plenitudo diuinitatis requieuit raptum in cruce suspenderunt, & ferro commacularunt. Item designat eos, qui sibi vsurpant gloriā soli Deo debitā. Designat etiam timorem occupantem imaginationem in temporalibus & vilibus tempore orationis. *Ori.s.gen.ho.17. Ambro. de benedictione pr̄iar.2. Beda.s.gen.49. Ricar.de.s.victo.de 12 pr̄iar.63.*

Diabolus contra ecclesiam, & etiam hæretici. Ascendens rex Assyriorum contra Iudam, est diabolus cōtra ecclesiam: & super omnes riuos Israel, volēs suffocare ecclesiā. Isa.8.b. Et ascēdētes populi aduersus filios Israel designant dæmones & infideles aduersus fideles insurgentes. Exo.15.b. Sic satrapæ Philistinorū. 1.reg.7.b. Et ascenderūt in Magmas, quū paruulorū corda decipere tentādo moliunt. 1.reg.13.a.14. Ascendentes autem reges Syriæ & Israel contra domum Dauid, sunt hæretici cōtra ecclesiam vniti. Isa.7.a. Ezech.38.c.39.a. Et ascendit spiritus potestatem habentis super aliquem. Eccl'tę.10.a. quando grauis & vehemens ingruit tētatio: aut quum diabolus prauas immittit cogitationes. Sic ascendit mare super Babylonem. Iere.51.e. Ezę.26.a. Ioel.1.b.2.b. 1.Mach.1.c. Isa.14.b.35.d. 2.par.20.d. *Hiero.s.Isa.8.7. Gre.s.1.reg.7.11.13.14. Hiero. ad demetriadem.*

Vitia contra animā Ascendit Naas. i. gula ad Iabes. i. ad ieiunantes: quia gula ieiunantibus grauiora ingerit bella. 1.reg.11.a. Et ascendētes vepres super vineam, sunt vitia in animā. Isa.5.b.32.c. Mar.4.a. *Gre.s.1.reg.11. Hiero.s.Isa.5.*

Motus bestiales in animam. Ascendunt quatuor bestiæ de mari. Dani.7.a. quum bestiales motus & irrationales impetus, post tentationum violentiam de cordis instabilitate exurgunt, & in apertum prorumpunt. *Ricar.de.s.vict. de vitio.mutabilita.2.*

Non ascendit mala bestia per viam directam, quæ est Christus, quia in eo princeps huius mundi eiusq; satellites non habuerunt quicquam. Isa.35.d. *Hiero.s.Isa.35.*

Ascendere per gradus ad altare. Exod.20.d. est ponere inæqualitatem in fide trinitatis: ideo prohibetur. *Beda.s.exo.20.*

Ascendens Ioseph ad sepeliendum patrem. gen.50.a. indicat solicitudinem, quā debēt habere filij in explenda vltima voluntate parentum. *Lyra.s.gen.50.*

Consentientes diabolo. Præbentes mala exēpla. Ascendunt Hebręi aliqui cum Philistęis ad bellum, cum aliqui sunt cum malignis spiritibus proposito & voluntate peccati: sed cum eis ascendunt, quia ipsis impellentibus in audaciam se extollunt iniquę operationis: vel cum eis sunt, cum peccata operando perficiūt: cum eis vero ascendunt, quum prauitatis suæ exēpla alijs imitanda proferre non metuūt. *Gre.s.1.re.14.*

Perueniens ad extremum malitiæ. Ascendens Saul in domum derelictus à Deo. 1.reg.15.g. designat malū peruenientem vsq; ad extremum malitiæ suę. *Gre.s.1.reg.15.*

Ascendens nouacula super caput designat prælatos aut milites temporalia rapientes. 1.reg.1.b. *Gre.s.1.reg.1.*

Ascendens coturnix in castra filiorum Israel. Exo.16.c. Eloquia legis volantia, carnaliter à Iudęis accepta. *Glo.ord.s.Exo.16.*

Ascendens fumus Hai in cœlum. Iosu.8.d. Et fumus Gabaa. Iudi.20.f. Et fumus de Hierusalem. Isa.34.c. Memoria diuinę vindictæ. *Glo.inter.s.Isa.34.*

Ascendit Hierusalem super cor alicuius. Iere.51.f. Et ascēdit aliquid super cor, quum venit in memoriam & bene vel male erga illud afficimur. Isa.65.c. Iere.3.e. *Glos.inter.s.Isa.51.*

Non ascendit qui descendit ad inferos: quia in inferno nulla est redemptio. Nec est locus redeundi ad præsentem statum. Iob.7.b. *Lyra.s.Iob.7.*

Non ascendere quēq; laneum in sacerdotes, quum ministrant. Ezechie.44.e. Est exuto veteri homine Christum induere. *Glo.int.s.Ezech.44*

Ascendens clamor ob defectum aquæ, designat tumultuationē, quæ oritur ob defectū verbi Dei. Iere.14.a. Designat etiam lapides clamaturos, tacentibus Iudęis. *Lyra.s.Iere.14.*

Ascendisse super labium linguæ dicuntur ij, de quibus aduersarij superbē loquuntur. Ezechie.36.a. *Hiero.s.Ezech.36.*

Ascendit

Ricar.de.ſ.vict.ſ.de arca myſti.14.

Aſcendit ſponſa vel humanus animus de deſerto, quando ſuper ſemetipſum mentis ele uatione tranſit: quando ſemetipſum in imo deſerens, & ad cœlum vſq; pertranſiens, ſolis diuinis ſe totum per contemplationem immergit & deuotionem. canti. 8. a.

Aſceneth.

Ambro.d Ioſeph.7. — Eccleſia ex gẽti.

ASceneth ſeu Aſnath, filia Putipharis, vxor Ioſeph: interpretatur periculum, ſiue infortunium. Deſignat eccleſiam ex gentibus, quæ per coniunctionem cum Chriſto à periculo & infortunio liberata eſt. gen. 41. f.

Aſcia.

Euch.form.ſpũal.8. — Ingenium hæreticorum.

AScia eſt inſtrumentum fabrile ad dolanda ligna: poteſt ſignificare ingenium hæreticorum, quo fabricant errores: vel prauorum perſecutionem. ps. 73. Iere. 10. a.

Aſcopera, quære uter.

Aſcribere, uide Attribuere.

Aſel

Hie.ſ.mich.1. — Hæretici.

ASel, i. vicinus vel ex latere. Mich. 1. c. Vbi legitur planctum domus vicinæ: vbi deſignatur Hæretici, qui vicini ſunt eccleſiæ.

Aſer.

Ambro.de bñe pftiarcha. Geor vene. canti.2. tono.7.cap.7. Beda.ſ.gen.49. Ricar.de.ſ.victo.de 12.patriar.25.26. — Chriſtus. Fœlicitas. Patiẽtia in aduerſ.

ASer. i. beatitudo, filius Iacob è Zelpha ancilla Liæ. Eſt typus Chriſti: cuius eſt pinguis panis. gen. 30. b. 49. c. nu. 1. f. deut. 23. d. Ioſu. 19. c. Deſignat etiam fœlicitatem ex bonis operibus prouenientem: & illum qui ab errore reuocatus, ad fœlicitatem perducitur, cuius pinguis eſt panis

Aſer vt naſcitur è Zelpha. i. ex ſenſulitate edomita, deſignat patientiã in aduerſis: per quã ad magnam pacẽ, & tranquillitatem animus componitur: vnde magna oritur fœlicitas.

Aſeroth.

Hie.de mãſionibus. Ori.ſ.nu. ho.13.27. — Reſurgere à peccato.

ASeroth. i. atria ſaue veſtibula, vel beatitudo: quartadecima manſio filiorum Iſraël in deſerto: quo peruenerunt poſt ſepulcra concupiſcentię: vt deſignetur, quòd qui ceciderunt, debent rurſus ad vitutum veſtibulum venire: quia poſitus eſt Ieſus in ruinam & reſurrectionem. nume. 33. c. vel deſignatur eam animam eſſe beatam, & cordis latitudinem habere, quę concupiſcentias mortificauit. Vel deſignatur perfectio eccleſiæ.

Aſia.

Aug.ſ.Apoca.ho.1. Ruper.1.ſ.apocaly. — Humanum genus. Mundus.

ASia tertia pars orbis, intra quam eſt Aſia minor continens aliquot prouincias, cuius etiã vna prouincia peculiariter Aſia dicit. acto. 16. a. 19. b. Interpretatur elatio & vt in ea erant ſeptem eccleſiæ, deſignare poteſt humanũ genus. apoc. 1. a. Vel ipſum mundum.

Aſinus, Aſina.

Ambr.6.Exaeme.3. Ori.ſ.Leui.ho.16. Gre.1.mor.16. Hiero.ſ.Zach.14.

ASinus eſt animal rude & pigrum, ſeruiens hominibus ad onera ferenda: vnde & iumẽti nomen habet. Solet aſſumi in ſignificationem fatuorum & deſidum: & aſina deſignat animas ſtolidas & peruerſas. gen. 30. g. 32. b. 34. d. Exo. 22. b. Deut. 22. a. Iſa. 30. b. Iuxta ſeptuaginta. Zach. 14. c. Ioſu. 15. d.

Gre.1.mor.16.17.& 35.mor.18. Ori.ſ.gẽ.ho.17.&.ſ. nu.ho.13.14.&.ſ.Ioſu.homi.15.&.ſ.luc. ho.13. — Gentiles. Eccleſia ex gẽtibus.

Aſinus ſæpe ſolet ſignificare gentiles: vt aſinus, quem ſtrauit Abraham. gen. 22. a. Et ſimplices ex gentibus, qui ferebant onera vel legis naturæ, vel peccatorum. gen. 49. b. Exo. 20. b. 21. d. 22. a. nu. 31. d. Iob. 1. a. 4. reg. 7. c. Iſa. 1. a. 21. b. 30. e. 32. d. Zach. 9. b. 14. e. Matth. 21. a. mar. 11. a. Luc. 13. c. 14. a. 19. e. Ioan. 12. b. Et aſina erit eccleſia ex gentibus. 1. &. ſ. Zach. 14. &. ſ. math. 21.

Amb.ſ.luc.13.&.1.de Abrahã.8.Hie.ſ.Iſa. Beda.ſ.gen.22. — Iudæi.

Aſinus ſtratus ſignificat Iudæos legis cultum & ſacrificiorum ritum habentes, & portantes myſteria non intellecta. gen. 22. a. Ita ſignificat inſenſatam ſtultitiam Iudæorum. gen. 42. e. 43. d. 44. c. 47. d. 1. reg. 16. d. 25. c. 2. reg. 16. a. 17. f. 19. e. 3. reg. 2. g. 13. c. Iudi. 19. a. 1. par. 12. g. 27. d. Nee. 13. b.

Ori.ſ.gen.ho.17.& ſ.nu.ho.13.14.&.ſ. matt.ho.14. Aug ſer.71. — Synagoga. Samaria.

Aſina ſæpe ſumitur pro ſynagoga, quæ alligata erat & aſtricta legi, vel ligata funibus peccatorum. Poteſt etiam ſumi pro Samaria, quę partẽ legis habebat, cui alligata erat. gen. 49. b. Exo. 20. c. 23. a. nu. 22. d. 3. reg. 13. d. 4. reg. 4. d. Zach. 9. c. Matt. 21. a. Luc. 19. c. Beda. ſ. gen. 49.

Hila.ſ.Matth.cã.21. Gloſ.inter.ſ.Exo.4. — Corpus Chriſti.

Deſignat etiam aſinus corpus Chriſti: ſuper quem dicitur Moſes impoſuiſſe vxorem & filios, quia in corpore ſuo tulit ipſe peccata noſtra. Exo. 4. e.

Gloſa int.ſ.gen.45. — Doctores ex gentibus. Pſeudapoſtoli.

Aſini decem, quos miſit Ioſeph patri ſuo, ſignificant doctores ex gentibus. Aſinæ vero totidem ſignificant pſeudapoſtolos, qui miſcentur prędicatoribus. gen. 45. f. 32. d. 36. b.

Lyra.ſ.gen.49 — Religioſi. Laborãtes in literis.

Aſinus fortis Iſachar, ſignificat religioſos onus religionis portantes: & eos, qui laborant in ſacris literis. gen. 49. b.

Ori.ſ.Iudi.ho.6. Euch.for.ſpũal.5. Beda.ſ.gen.22 — Corpus.

Aſini nitẽtes dici poſſunt corpora caſtitate ornata: & aſinus abſolutè ipſum corpus. gen. 27. a. Iudi. 1. c. 5. b. Deut. 28. d. Ioſu. 9. a. 15. d. Pro. 26. a. Eccl'ici. 33. d. Aſinus etiam ſignificare poteſt la-

Labor corporis. test laborem ipsius corporis:vt cum primogenitum asini mutatur oue.Exod.13.b.Et asinæ Cis significant ipsam carnem.1.reg.9.a.10.a. Philo de sacrifi. Abel & Cain.

Mites. Patientia. Asini dici possunt mites,quibus insidet Christus.Matth.21.a. Et asinæ quæ sese oneranti bus nulla ferocitatis insania resistunt,patientiam & mansuetudinem designāt.Iob.1.a. Rup.6.1.gen.32. Aug.s.ps 31.33. Gre.2.mor.33.

Laborantes sub cura maiorum. Asinus errans aut sub onere iacens,significat laborantes sub cura maiorum,& per obedientiam laborum onera portantes.Exo.20.c.23.a.1.reg.8.c.gen.12.c.nu.16.c. Deut.25.a. Et asini pupillorum sunt simplices qui suis laboribus pascunt fideles ecclesiæ.Iob.34.a. Gre.s.1.reg.8.&.16 mor.22.&.35.mo.18 Cle.alex.5. stroma.

Gentilicus sensus. Asinus etiam pupillorum dici potest animus eorum, qui non habent Deum patrem: vel est gentilis sensus dictus nomine rudis animalis. Hiero.s.Iob.24.

Simplex. Infidelis. Asinus cadens in cisternam,est simplex ductus in errorem.Exo.21.d. Vel est infidelis,qui forsan venisset ad fidem,nisi ab indiscreto prædicatore audisset,quę nondum capere poterat,vnde in errorem incidit. Gre.17.mor.13.

Simplices ex Iudęis. Asinę sunt simplices Iudęorum, qui ducebātur à scribis & phariseis sicut asina à Balaam. nu.22.d.Iob.1.c. Ori.s.nu.ho.14. Gre.2.mor.25.

Simplices cogitationes & motus cordis. Asina pigrum animal,sed portandis oneribus deditum,simplices cogitationes designare potest:quia dum nostram plęrumq; ignorantiam cognoscimus,leuius onera aliena portamus. Cūq; nos quasi singularis sapientiæ altitudo non eleuat,ad ferendam alieni cordis inertiam mens se nostra æquanimiter inclinat. Iob. 1. a. Vel asinæ pascentes, sunt simplices motus cordis,quos dum studiosè à duplicitatis errore compescimus,quasi ī campo liberę puritatis nutrimus. Gre.1.mor.30. Gre.2.mor.33.

Onera coniugalia portantes. Asinus portans aliena onera robur designat coniugalis copulæ:quia electi coniuges inuicem onera sua fortiter portant,ne per carnis infirmitatem in fornicationis baratrum remisius cadant.Sed asinus Amalec est interficiendus, vt honestas thalami mundetur ab obscęnitate turpidinis. 1.reg.15.a. Gre.s.1.reg.25.

Humilia opera. Asini quandoq; designant humilia opera.gen.36.c.Nonnunq̄; vero opera laboriosa,sed parum frugifera.Exo.13.b. Ambro.2. d̄ Cain & Abel.2.

Motus bestiales. Omnia vitia. Superbi. Libidinosi. Asini pręterea dici possunt in homine motus bestiales , & amor carnalis , vnde iubemur non arare in boue & asino.Ideo asinus inter animalia immunda computatur.Exo.9.a.13.b. 34.c.deut 22.a.b.1.reg.8.c.Ezech.23.c.potest etiam omnia vitia significare: & caput asini significauit superbiam.4.reg.6.f.Et designat libidini deditos.pro.26.a.Iere.22.c. Gre.s.1.re.8.11 &.1. mor.16.30. Chry.s. gen. ho.12. Euch.form.spūali.5. Beda.s.pro.26.

Animæ peccatrices. Asinæ Cis , quas quęrebat Saul.1.reg.9.a.10.a.designant animas peccatrices,quas quærit prædicator. Gre.s.1.re.9.10.

Brutum vitæ propositū. Artes victui seruiētes. Caro. Asina Balaam designare potest brutum vitę propositum,cui omnis insipiens insidet.nu. 22.c.Et artes victui deseruientes,quę sunt indifferentes.Eadem loquēs designat Deum stulta mundi electurum,vt sapientes confunderet.Designat etiam carnē,quę percussa flagello suo menti Deum indicat , quem mens ipsa carni præsidens non videbat . Et asina cui insidebat Axa est caro,quam regit anima. Philo.de cherubim. Aug.q.in num.10. Gre.3 past admo.13 Rup.1.s. iudicum.3.

Eua. Asina mater pulli significare potest Euam matrem cunctorum viuentium. Luc.19.c. Ambr.s.Luc.19.

Pigritia stultorum. Asini stultorum pigritiam quandoq; significant. deut.22.a. Non iunges bouem & asinū, ac si diceret.Fatuos sapientibus in prædicatione non soties: ne per eum , qui implere rem non valet,illi,qui pręualet obsistas. Gre.8.mor.16. Euch.form. spūa.5.

Pars animalis in homine. Asina dici potest in homine pars animalis, et vocatur vocabulo fœmineo , quia est pars inferior:nam superior ratio in masculino nuncupari solet. Geor.venet. cāti.2. tono.7.cap.17.

Immūdicia. Asinus inmundiciam quandoq; designare potest.Exo.13.b. Euch. for. spūali.5. Gre.27.mor.16.

Cupiditas temporalium. Asinaria mola.Matth.18.a.Marc.9.f.designare potest cupiditatem rerum temporalium, cui stulti & cæci alligantur. Aug.q.in euāge.24.

Asini maxilla.Iudi.15.d. vide mandibula.

Asini sepultura.Iere.22.c.vide sepelire.

Asiongaber.

Asiongaber.i.lignumviri vel robusti, aut consilium viri vel robusti : trigesima secunda mansio filiorum Israel in deserto,quo peruenitur post Ebrona,quando quis potest dicere:Cū factus sum vir,euacuaui,quę erant paruuli:nu.33.d.3.reg.22.g.2.par.8.d.Vt interpretatur ligna viri siue dolationis hominis,designat eos,q̄ faciunt in domo Dei vasa apta Deo docendo & lęuigando. Ori.s nu.ho.27. Hiero. de mansio.

Asmodeus.

Princeps libidinis. Asmodeus.i.destructor,vel dissipator,aut delicti abundantia, vel peccatum abundans, siue ignem mēsurans: nomen dęmonis , qui impediebat copulam virorum cum Sara, quæ postea fuit vxor Tobię iunioris.Tob.3.b.Solet poni pro principe libidinis.

Asor.

Asor

Glos.int.s. Iosu.11. — Mundus.

ASor.i.atriũ,aut fœnum:nomẽ vrbis in tribu Iuda. Ios.11.a.15.d.1. reg.12.b.4.reg.15.f.Significat mundum,cuius rex est Iabin.i.diabolus.Luc.11.c.

Aspergere, Respergere, Spargere, Conspergere, Dispergere.

ASpergere est velut imbre,aquam guttis dispersis infundere,aut etiã aliquid aliud spargere.Dispergere autem est in diuersas partes spargere . Coniunximus autẽ omnia,quę sunt in titulo,propter cognatam significationem.

Ori.s.Leui.ho.3.8. Aug.q.in num.33. Isych.s.Leui.4.16. Ruper.1.s.Leui.14. — Aptio lateris. Dona spiritussancti. Manifestatio mysteriorum.

Aspergere sept es sanguinem contra velum,& contra propitiatorium,& contra altare,q̃ signabat dilacerationem futuram carnis Christi,vt inde fluerent sacramenta.Leui.4.b.d.18 b.16.c.d.nu.19.a.Designabat etiam septuplex aspersio siue per sanguinẽ,siue per oleum fieret,septiformem gratiam donorum spiritussancti:& remissionem contra septem dęmonia eijcieda. Leui.14.a.c.2.par.29.e. Et manifestationem mysteriorum cœlestium per sanguinẽ Christi,collatis donis spiritussancti.

Isyc.s.Leui.8. Glosa inter.s.nu. 8. — Mũdatio per communicationem Christi. Baptizari.

Aspergens Moses Aaron & filios eius ac eorum vestes vnguento & sanguine . Leui.8.f. communicationem sanguinis Christi,quo mũdamur significauit.Idem designauit,cum sanguinem vituli respersit Moses in populum.Exo.24.b.Hebræ.9.f.10.d.Aspergit etiam Christus gentes multas.Isa.52.d.quum eas abluit per passionem & baptismum.Aspergi etiam aqua lustratiõis.nu.8.b.19.b.est baptizari.Ad idẽ referri possunt aspergere superliminare & postes domus sanguine agni.Exo.12.b.Et aspergere de sanguine pulli columbæ parietem altaris. Leui.5.b. Et asperserunt sacerdotes manus suas sanguine.2.par.35.b. mundantes opera sanguine Christi.

Aspergens Moses cinerem de camino in cœlum,designat Christum aut sanctos omnem populum domino præsentantes.Exo.9.b.

Isyc.s.Leui.6. — Baptismus.

Aspersa vestis sanguine hostiæ pro peccato.Leui.6.d. est quum homo in carne baptizat: qua aspersione lauari dicitur,quia per sanguinem Christi in baptismo homo mundatur.

Hiero.s.Isa.63. — Vindicta Dei.

Aspersus sanguis hostium super vestimenta Christi.Isa.63.a.apo.19.c.Hebrę.12.f.1.Petri.1. a.designat vindictam,qua Christus percutit dæmones & malos.

Aug.& Gre.s.ps.50

Aspergit dominus hyssopo.ps.50.quum infundit humilitatem.

Aug.s.ps.21. Glos.int.s.ps.21. — Fuga apostolorum.

Dispersa ossa Christi.ps.21.fuerunt apostoli,cum in passione,relicto eo,fugerunt.Et quũ missi sunt ad prædicandum , sicut oues in medio luporum.

Isych.s.Leui.6. Gre.s.Eze ho.12. — Puritas a vitijs. Misericordia.

Conspersa farina aut simila oleo,puritatem à vitijs designat:& misericordiam,qua Christus passus est pro nobis.Exo.12.e.Leui.6.b.7.a.8.e.9.a.14.b. Conspersa etiã oleo azyma aut panes,designant abundantiam misericordiæ: aut attribuere bona misericordiæ Deo donanti:Exo.29.a.d.Leui.2.a.nu.6.c.28.a.

Ambr.2.de Cain.& s.1. Cor5.

Conspersio noua actus corporis & animæ designat, quorum primitiæ sunt opera spiritualia.Est etiam noua doctrina Christi.1.cor.5.d.

Aug.s.p.s.147. — Temperans tribulationem.

Spargit Deus nebulam vt cinerem.ps.147.quum tribulationis rigorẽ temperat : vel quũ per obscuram promissionem ducit ad pœnitentiam.

Gre.s.1.reg.4. Hiero. s.thre.2 &.s. Mich.1. — Pœnitentia.

Asperguntur cinere,qui sunt in tristitia.Ester.4.a.1.reg.4.c,2.reg.1.a.13.d.3.reg.20.g. Iere. 6.g.25.g.Iob.2.d.thre.2.d.mich.2.c.2.mach.10.f. Solet autem significare humilitatẽ pœnitentiæ.Et conspergi puluere est humiliari.mich.1.c.

Glosa.inter.s.Leui. 14. — Confutatio hæreticorum.

Aspergere puluerem rasuræ parietis,est confutare hæreticos.Leui.14.f.Idẽ designare potest,quum Iosias dispersit cinerem idolorum in torrentem Cedron.

Hie.s.Iob.38. Gre.27 mor.22. &. 19.mor.12. — Prædicatio.

Spargunt nubes lumen,cum apostoli aut prędicatores Christum prædicant: & quũ spargitur lux fidei super corda credentium.Iob.37.b.38.c.

Gre.1.pasto.1.&. ho 17. — Distractio ecclesiasticorum.

Dispersi sunt lapides sanctuarij in plateas. thre.4.a. quum viri ecclesiastici causa secularium foras lata itinera expetunt: qui ad ornamenta ecclesiæ quasi in secretis sanctuarij vacare debuerant.

Hiere.s.Mala.2.

Dispergit Deus stercus solemnitatum in faciem sacerdotum Mala. 2.a. quum eos confundit in peccatis solemnitatum male celebratarum.

Ori.s.gen.ho.17. & s.Iere.ho.9. Gre.15.mor.22. — Dissipatio malorum.

Dispersit Deus ædificantes turrim:quia malorum est dispergi ne simul se consolentur,& ne mala tractent.gen.11.b.Iere.13.c.Et dispergit turbo fauillam,quum ira Dei mittit malos in infernum.Iob.21.c.ps.88.91.Sapi.11.d.Isa.33.a.Eze.20.f.dani.4.b.1.Mach.10.g.Luc.1.e.Disperget etiam dñs habitatores terræ, quum mittet malos in tenebras exteriores . Isa.24.a.

— Prædicatio.

Dispergi nuncios Saulis in vulgus, est prædicatores mitti ad simplices erudiendos.1.reg. 14.e.Ioan.7.e.acto.8.a.10.c.

Hiero.s.Iere.13.& s. Eze.6.&.s.ps.21. &. s.Isa.30.&.s. Zac.13. — Diuisio hæreticorum.

Dispergit Deus virum à fratre suo,quum facit discindi hæreticos in diuersos errores.Iere.13.b.15.b.Et dispersa ossa filiorum Israël circum aras. Eze.6.a. Sunt hæresiarchæ confusi circa suos errores,& ab inuicem separati.Dispergere etiam laminas sculptilium est dissipare errores hæreticorum.Isa.30.e.Et dispersę duæ partes populi sunt Iudæi & gentiles, qui in infidelitate per manserunt.Zach.13.d. Et asperguntur parietes maculis,quum de ordinibus ec

bus ecclesiæ aliqui in hæresim incidunt. Leui.14.e. Sic aspersus paries sanguine Iezabelis. 4.reg.9.g.

Resipiscentia deceptorum ab hæreticis — Dispersus populus Assur super montes, designat deceptos ab hæreticis reuertẽtes ad ecclesiam. Nahum.3.d. — Hiero.s.Nahũ.3.

Anima peccatrix. — Conspersa sanguine Hierusalem, est anima maculata peccatis & homicidijs. Ezec.16.a. Et dispersit Hierusalẽ vias suas alienis. Iere.3.e. quũ aĩa conuersa est ad errores & ad vitia. — Ori.s.Eze.ho.6. Hiero.s.Iere.3.

Dissipatio contemplationis. — Disperguntur fructus succisę arboris. Dani.4.b. quando importuna variarum concupiscentiarum incursione studium meditationis dissipatur: & subtilitas inuestigandi, intelligẽdiq; facultas, cogitationum egressione confunditur. — Ricar.de.s.victo de securit.cõscien.22.

Incitatio voluptatis. — Aspergens meretrix cubile suum odoribus. Pro.7.c. Designat voluptatem varia afferentem incitamenta ad peccandum. — Ambr.de Cain.4.

Eleemosyna. — Spargendi tempus. Eccl'tę.3.a. potest dispersionem gentilis populi indicare. Vel designat tempus dandi eleemosynam: iuxta illud. ps.111. Dispersit dedit pauperibus: vbi etiam cõsiderandum, ꝙ ille dispergit & dat pauperibus, qui sermones disponit in iudicio. — Hiero. s. Eccl'tę.9. Cle alex.6. strom.

Sensus terreni hæreticorum. — Spargentes amici Iob puluerem super capita sua in cœlum. Iob.2.d. sunt hæretici, qui se culari intellectu mentem corrumpunt, & de verbis cœlestibus terrena sentiunt: atq; diuina verba, plus discutiunt q̃; capiunt: & in præceptis Dei per terrenam intelligentiam vltra suarum mentium vires enituntur. Huc referri potest, quum Semei spargebat puluerem in Dauid.2.reg.16.c. — Gre.3.mor.19.

Baptismus gentium — Aspergere puluerem vituli conflatilis in aquam. Exo.32.e. est adducere gentes idololatriæ deditas ad baptismum. — Glos.int.s. Exo.32.

Dispersio Iudæorũ — Dispersiones Israelis designabant Iudęos per vniuersum orbem dispergendos. Vel designant eos, qui per hæresim aut infidelitatem separantur ab ecclesia. ps.58.146. Exo.5.b. Deut. 4.d.28.g. Eccl'ici.48.c. Iere.9.c.15.b.31.b.40.f. Eze.5.a.6.a.28.g.36.a.34.b. Ioel.3.a. Zach.2.b. 7.d.1.mach.6.a.2.mach.1.f. Ioan.11.g. Iacobi.1.a. — Hila.s.ps.58. Arno.1.ps.146. Augus.epis.59. &.s. ps.58. Beda s.exo.5.

Separatio hæreticorum ab ecclesia.

Gula & libido communia vitia. — Disperguntur in Israel Simeon & Leui, quia non acceperunt sorte hæreditatem, vt aliæ tribus: & designant Iudæos dispersos inter christianos. Vel designant vitia omnibus communia, nempe gulam & libidinem. gen.49.b. sopho.3.b. — Hiero.s.sopho.3.

Demones. Iudæi. Apostoli. — Disperguntur ad manducandum, vel dęmones, quum quærunt quem deuorent: vel Iudęi ad ea, quæ non illis licebant, nisi in templo. ps.58. Vel apostoli ad prædicandum gentibus, ob Iudæorum infidelitatem. — Arno.s.ps.58. Rup.7.s.gen.8.

Debilitas motũ carnalium. — Dispersi Ammonitæ in fuga. 1.reg.11.c. sunt motus carnales licet non extincti, non tamen vim habentes contra abstinentem. — Gre.s.1.reg.11.

Tentãtes dæmones & hæretici schismata facientes. — Dispergit oues lupus, quum diabolus in diuersa vitia trahit animas. Ioan.10.b.16.g. Dispergentes legem Dei sunt, vel homines vel dæmones trahentes animas ad vitia: vel schismata facientes. Ierem.10.d.23.a.3.reg.22.c.1.par.10.b.2.par.18.d. Isa.11.c.56.e. sopho.3.b. Haba.3.e. Zach.1.d.11.d.13.c. Matth.26.c. Marc.14. — Augu. de pastor.8. Hiero.s.Iere.23. Cyril.7.s.Ioan.5. Gre.ho.14.

Fœtor libidinis. — Aspergitur sulphur in habitaculo iniqui, quum accenditur fœtore libidinis. Iob.18.c. — Gre.14.mor.10.

Peccatum. Error de anima. — Aspergitur caro viua lepra, quum anima inficitur peccato. Leui.13.c. vel quum quis errorem habet de anima. — Glo.ord.s.Leui.13.

Aspergit aquilo niuem. Eccl'ici.43.c. quum diabolus sibi in frigore malitiæ sedẽ parat. — Glo.int.s.Eccl'i.43

Idololatria. — Conspergentes mulieres adipem. Iere.7.d. Erant idololatriæ vacantes. — Glo.ord.s.Iere.7.

Imitatio sanctorũ. — Respersi agni & oues, diuerso colore. gen.30.g.31.b. Sunt diuersa sanctorum exempla imitantes. — Glo.ord. s.gen.30.

Spargere cyminum. Isa.28.g. Est corripere simplices male viuentes. — Glo.ord.s.Isa.28.

Aspernari, uide Contemnere.

Asperum, uide Acerbum.

Aspicere, Aspectus, Inspicere, Intueri, Perspicere, Prospicere, Circũspicere, Respicere.

ASpicere est oculis aliquid contemplari. Adiũximus in titulo cognata verba, quia quãtum ad allegorias parum habent discriminis. Respicere aũt pręter hoc, quod est aspicere, est etiam vergere: vt respicere ad orientem vel aquilonem. Et intueri est cõsiderare.

Approbare. Considerare. Intendere. Misereri. Obsequi. Rationem habere. — Aspicere secundũ hoc cõpetit Deo, ꝙ nihil eum latet, sed oĩa illi sunt præsentia, oĩaq; intuet̃. Dicit aũt Deus aspicere seu respicere aliquos, quũ illis succurrit, aut eos approbat: sicut dicit̃ respicere humilia: sicut respexit Deus munera Abel. gẽ.4.a.31.f.g.47.f. Exo.2.d.4.g. leu.26.b. deut.26.d.1.reg.1.b.9.c. Iob.28.c.30.c. ps.10.13.21.32 52.65.79.83.101.112.118.137. Eccl'i. 2.d.3.d.11.b.17.a.34.c.35.d.39.c.42.c. thre.5.a. mar.10.c. Ioã.1.f. Respexit etiã Chr̃s Petrũ pręueniẽdo, per gr̃am suã, & incutiẽdo dolorẽ. Nemo eñ resipiscit, nisi quẽ Chr̃s respicit. luc.22.g. Ita dicit̃ sapiẽtia inspicere oẽs dormiẽtes. Sapi.7.d. Eccl'i.24.d. Et respiciens Dauid super — Gre.19.mor.4.&.s. 1.reg.9. Hila.s.ps.52.65. Ori.s.Leui.ho.16. Amb.s.ps.118. ser.17 &.s.Luc.22. Rup.11.s.Matth.

Miphiboseth, est, Deus fauẽs miseris. 2. reg. 9. c. 16. c. 3. reg. 8. c. Iudith. 6. d. 13. a. p̃s. 12. 30. 34. 73. 85 89. Pro. 5. d. Isa. 58. a. 60. d. 64. c. 66. a. Ier. 5. a. Haba. 1. a. 3. a. nu. 16. c. Amos. 5. g. Mal. 2. c. 2. Mach. 1. f. Luc. 1. c. Nõ aspicit aũt visus hominis post hãc vitã. Iob. 7. b. q. a tũc Chr̃s nõ misereť. Prospexit iustitia de cœlo. p̃s. 84. quum peccatorem pœnitentem non punit sed liberat, & iustificat. Et aspectus super rotas, designat curam, quam Christus habet de nobis. Eze. 1. g.

Gre. 8. mo. 13.
Aug. s. ps. 84.

Aspicit etiã Deus puniẽdo. deut. 9. d. gẽ. 31. g. Iudit. 6. d. 9. b. Iob. 28. d. 35. d. 40. a. p̃s. 24. 101. Exo. 14. f. Pro. 20. b. Eccl'ici. 5. b. 2. c. 16. c. Haba. 1. b. 3. c. Sic autem aspicit sępe, vt conuertanť. — Punitio.

Hila. s. p̃s. 118.
Aug. s. p̃s. 103.
Rup. 11. s. Matth.

Respicit etiam Deus de cœlo bonos & malos, qui pro omnibus mortuus est. p̃s. 32. Iob. 28. d. 33. d. Circunspiciens Deus aut Christus est quærens credentes, & examinans vias hominum. Isa. 63. b, Mar. 3. a. d. 5. c. Eccl'ici. 7. b. 23. c. — Mortuus pro omnibus.

Basil. & Arn. s. p̃s. 32.

Aspicere thesauros grandinis, est cognoscere corda prauorũ in bonũ conuertẽda: quod est Dei. Iob. 38. c. Vel potest intelligi tolerãtia, qua Deus malos sustinet. Ipse quoq; Deus dicitur inspector cordis. Pro. 24. b. 1. reg. 16. b. Eccl'ici. 23. c. — Cognoscere corda hominum.

Gre. 29. mor. 10. 11. & 32. mor. 3.

Aspectus æris candentis designat splendorem diuinę lucis. Eze. 1. b. Et aspectus lampadarum est illustratio doctrinæ euangelicę. Eze. 1. d. 8. a. Aspectus etiam horribilis rotarum & crystalli. Eze. 1. e. f. 10. b. designat miraculum doctrinę euangelicę, & comminationem iudicij & inferni, quę in scriptura habentur. Respiciẽtia se cherubim, designant cõcordiam veteris & noui testamenti. Et respiciunt propiciatorium, quia commendant misericordiam Dei: vel prædicant Christum: vel quia nutui diuino intendunt. Exo. 25. b. 37. b. Vel designãt iuxta Origenem concursum verbi & spiritussancti in anima Christi: vel concordiam, quæ est in cœlestibus. Respectãtes se inuicẽ humeruli subter labiũ æneũ, sunt scripturæ prophetarũ inuicẽ cõcordãtes. Respiciũt se etiã cherubim, quũ sic cõtẽplamur vnitatẽ diuinam, vt seruemus personarũ trinitatem: & sic contemplamur trinitatem, vt non tollamus essentię vnitatem. — Splendor diuinę lucis. Illustratio doctrinę euangelicę. Concordia veteris & noui testamenti.

Hiero. s. Eze. 1.
Gre. s. Eze. ho. 6.
Ori. s. rom. 3.
Cyril. de incarn. vnigeniti. 13.
Ricar. de s. victo. 4. de arca mysti. 19.

Conspiciens Moyses duos Hebręos rixantes. Exo. 2. b. designat Christum tollentem discordias fratrum: & concordantem vtrũq; populum.

Glo. ord. s. exo. 2.

Prospiciens sponsus per fenestras. canti. 2. c. est Christus illuminans per sensus: vt per sensibilia veniamus in notitiam spiritualium: vel est manifestans se in carne paulatim per mysteria prophetarum, quę ipse declarauit: & tunc partim se abscondebat, partim per miracula manifestabat: & prospectus hic est dilectionis. Prospexit etiam per retia seu cancellos, quia solus vicit retia diaboli: & inde vocat nos, vt per multas tribulatiões possimus in eius regnum intrare. Respicit etiã per fenestras, quum mors non intrat in nos per fenestras. — Illuminans per sensibilia.

Ori. s. canti. ho. 2. 3.
Ambr. de Isaac. 4.
Gre. s. canti. 2.
Ber. s. canti. ser. 57.

Respicientes oculi aquilæ de lõge escam. Iob. 39. d. sunt contemplantes in hac vita beatitudinem cœlestem, per speculum in ęnigmate. — Contemplantium.

Gre. 31. mor. 35.

Vel designatur diabolus, qui sagaciter considerat bonos vt eis insidietur. — Diabolus.

Hiero. s. Iob. 39.

Respexit Deus ad Abel & ad munera eius. gen. 4. a. quia fidem noui testamenti ex innocentiæ gratia dominum laudantem, veteris testamenti terrenis opibus ante posuit.

Beda. s. gene. 4.

Respicere ad aquilonem, est intendere ad vocationem gentium. Exod. 26. d. Leui. 1. e. Sic respiciebant lucernæ contra boream ad mensam panum propositionis. nu. 8. a. — Vocatio gentium.

Glos. ordi. s. Leui. 1.

Respicit porta templi viam aquilonis. Ezec. 40. c. quum prædicator vitam peccatoris agnoscit, e q; interiora vitę per verbum prędicationis aperit. Et respicit turris Libani contra Damascum. canti. 7. b. quum gentilitas instruitur, vel cum prædicatores impugnant peccatores, aut peccata. — Prædicatio.

Gre. s. Eze. ho. 19. & s. cantic. 7.
Amb. s. p̃s. 118. ser. 5

Respicit ad orientem facies templi, hoc est, ad cœleste numen: & respicit ad viã orientalem porta tẽpli, quũ Christus ducit nos ad patrẽ. Eze. 40. b. 43. a. 44. a. 47. a. Gre. s. Eze. ho. 15. — Ducẽs ad patrem.

Ambr. de instit. virgi. 8.
Hiero. s. Eze. 47.

Circũspiciens Moses occisurus Aegyptium. Exo. 2. b. Indicat diligentiam cauẽtis: & designat sapientiam Christi, qua victus est diabolus. — Sapientia.

Glos. int. s. Exo. 2.

Circũspicit onager montes pascuæ suę. Iob. 39. a. quum sancti eleuantur in contẽplationem diuinorum & angelorũ. Et quum Iudęi aspiciũt suos doctores. Et quum Christus respicit superbos, quos conuertit. Suspicere in cœlum, est contẽplari cœlestia, & quęrere auxilium à cœlo vel à Deo. gen. 15. b. Iob. 35. a. Dani. 13 d. acto. 1. b. Isa. 38. c. Respicere etiam in cœlo, est in illud æternitatis lumen intelligentię oculos tota intentione figere. Danie. 4. g. Idem est respicere sursum. Luc. 13. e. Isa. 8. d. 38. c. Et inspicere in montẽ, est cõtemplari alta. Exo. 25. d. Aspicere etiam in Sion, est contemplari cœlestia. mich. 4. d. Hebrę. 11. f. Et aspicere ad dominum, est ipsum inuocare. Intueri autem ipsum procul, est per effectus ipsum cognoscere. Iob. 19. d. 36. d. Isa. 17. c. 22. c. Ioel. 1. d. mich. 7. b. Zach. 12. c. nu. 21. b. Hebrę. 7. a. 11. c. 12. a. 1. pet. 7. c. Suspicere etiã sursum & intueri terram, est vndiq; quęrere auxiliũ. Isa. 8. d. — Eleuari in contemplationem. Contemplari cœlestia. Quęrere a Deo.

Gre. 30. mor. 29. 34.
Hiero. s. Iob. 39.
Hiero. s. Isa. 8.
Ricar. de s. victo. de securit. cõsciẽtię. 45
Gre. 27. mor. 2.
Hiero. s. Isa. 22.

Aspicit Christus in cœlum, vt ostendat virtutem à Deo venire. Matt. 14. b. acto. 1. b. mar. 6. f. 7. d. Luc. 9. b.

Ori. s. Matt. cap. 14.

Aspectus decorus Ioseph designat Chr̃m speciosum forma præ filis hoĩum: cuius aspectu non est fraudatus Iacob. gen. 39. b. 48. b. 49. c. Et Dauid qui etiã dicit aspectu decorus, — Decor christi.

Glo. int. s. gen. 39.

quasi

quaſi radians decore viſionis interna contemplatione.1.reg.16.c.

Aſpectus inglorius Chriſti,fuit in paſsione.Iſa.52.d.53.a.nu.24.c.

Proſpiciens Abimelech per feneſtram, ludentem Iſaac cum Rebecca. gen.26.b.deſignat Chriſtum reſpicientem fideles & eccleſiam,ludentes in exercitatione laudum Dei : vel eſt philoſophus admirans ludum ac diſciplinam fidelium cum tolerantia:vel eſt Conſtantinus magnus veniens in cognitionem fidei. — Gloſ.inter.ſ. Iſa.52. Cle.alex.1.pæd...

Aſpiciunt arcam euntē prælati,quum conſyderant,an ij,quos ſuo arbitrio viuere ſinūt, vtantur libertate ad bonum.Sic aſpiciebant ſatrapæ Philiſtinorum arcam.1.reg.6.b. — Gre.ſ.1.reg.6.

Reſpiciens latus ſuperhumeralis rationale. Exod.28.d.deſignat ordinanda eſſe operā,& adaptanda ad rectam intentionem. — Gloſ.ord.ſ Exo.28.

Studium ſacræ ſcripturæ. Aſpectus virgarum,ad quem concipiebant oues.gene.30.f. deſignat contemplationem exemplorum & doctrinarum ſacræ ſcripturæ. — Gre.25.mor.1.

Aſpicere poſt tergum Moyſi. Exo.33.b.eſt intelligere inferiora legis,& ſuperficiē literæ. — Gloſ.ord.ſ.Exo.33.

Reditus ad vitia. Obſeruare legem cū euangelio. Reſpicere poſt tergū, eſt affectu redire ad priſtina vitia. gene. 19.d.1. reg.24.b.2.reg.2.d. Luc.9.g.Eſt etiam velle ſeruare legem veterem poſt euangelium. ſpū ſancto. Rup.6.ſ.geneſ.12. — Ambr.de Abra.6. Gre.ſ. Eze.ho.3. Cyril. de adora. in

Contemplari promiſſa & rerum labilitatem. Quærere terrenum auxilium. Conſpiciens Abraham terram,eſt contemplans futura promiſſa.gen. 13,d. nu.13.d. Iudi. 18.a.Aſpiciēs autem Ieremias terram & Carmelum, eſt cōtemplans, quàm facile omnia caduca decorem ſuum amittant.Iere.4.f.Iob.7.b.Aſpicere etiam in terram, eſt quęrere terrenum auxilium hominum.Iſa.5.g.Non audendo quęrere diuinū propter Deum offenſum. — Glo.ord.ſ.gene 13. &.ſ. Ieremi. 4. &.ſ. Iſa.5.

Cognitio incarnationis. Aſpectus arboris eſt vſq; ad terminos vniuerſę terræ. Dani.4.b.quum notitia virtutis ſic habet,vt iā quid in ſingulis rebus poſſumus,multo ſtudio,multo exercitio didicerimus. — Ricar.de.ſ.victo de ſecuri. conſcien. 15.

Aſpicere hominem,eſt cognoſcere verbum Dei incarnatum.Iſa.38.c.Non eſt autem intuitus populus Iudęorum oculos vulturis.Iob.28.b.quia non cognouit intentionem incarnationis Chriſti & operam redemptionis. — Gre.18.mor.21.

Velox Dei punitio. Aſpectus equorū in locuſtis.Ioel.2.a.nahū.2.b.deſignare pōt velocitatē diuinę punitiōis. — Hiero.ſ.Ioel.2.

Cauere ſibi alieno periculo. Intuens Abraham Sodomā & Gomorrā, quum deſtruerent.gen.19.f. deſignat eum,quē faciunt aliena pericula cautum:Sic proſpiciūt luciferum, qui eius naturam & caſum contēplantur.Iſa.14.d.Sic etiā licet intueri locum diuitis aut ſuperbi poſt mortem eius.Iob.27.d. — Hiero.ſ.Iſa.14.

Non intuetur locus hypocritę ipſum hypocritam.Iob.20.b. quū linguæ adulantium nō ſequuntur hypocritam ad iudicium. — Gre.15.mor.3.

Conuerſio Synagogæ. Intueri ſponſam aut Sulamitidem.canti.6.d. eſt recognoſcere & contemplari Synagogam in fine mundi fidem amplectentem. Ad idem referri poteſt,quum Balaam extremam partem populi Iſrael intuitus eſt.nu.22.g. — Gre.ſ.cant.6.

Non reſpicere vultum nec ſtaturam Eliab maioris fratris Dauid.1.reg.16.d. eſt non prædicare in eccleſia opera nec ſcientiam ſine humilitate. — Gre.ſ.1.reg.16.

Prophetæ. Aſpicientes dicuntur prophetæ cognoſcentes diuinam veritatem.Iſa.30.b.

Diabolus. Aſpiciens fructum ante maturitatem autumni. Iſa.28.a. deſignat diabolum quærentem in hac vita,quem deuoret.

Sacerdos examinās peccatorem. Aſpiciens ſacerdos veſtē leproſam,aut conſyderans locū maculę leproſi.Leui.13.d.e.Eſt examinans vitia peccatoris.Sic reſpexit Aaron Mariam leproſam.nu.12.c. — Glo.ord. ſ. Leui.13.

Aſpectus delectabilis ligni ſcientię boni & mali.gen.3.b.

Decor eccl.&.b.M. Aſpectus elegās Iudith deſignat decorē eccleſię & beatę virginis Marię. Iudith. 8.a. 11.d. — Lyra.ſ.Iudith.8.

Diligere iniquitatē Aſpicere iniquitatem in corde.ps.65.Eſt eam approbare,& diligere. — Aug.ſ.ps.65.

Gaudere d̄ malo ꝓximi. Iudæi crucifigentes Chriſtum. Aſpicere nuditatem proximi.Haba.2.c.eſt.gaudere de ſubuerſione ꝓximi:quod eſt diaboli & Antichriſti.Iudęi quoq; aſpexerunt nuditatem Chriſti,quando crucifigentes eum, iudicauerunt derelictum à Deo. — Glo.ordi.ſ.Haba 2. Rup.ſ.Habac.2.

Diabolus perſequēs eccleſiam aut animā Intuens hoſtis Iob terribilibus oculis.Iob.16.b. deſignat Iudęos clamantes contra Chriſtum:Crucifige,crucifige.Vel deſignat diabolum,qui prauorum cōſilijs non ceſſat mala exquirere,quibus eccleſiam aut animā ſemper deterius affligat. Sic oculi eius vel Antichriſti reſpiciunt in pauperem, quia perſequūtur pauperes ſpiritu.ps.9.Sic etiam intuita eſt ancilla Petrum Luc.22.f.Aſpiciunt oculi inimicorum in Sion, quum deſpiciunt eccleſiā.mich. 4.d.Ad hęc referri poteſt aſpectus terribilium beſtiarum.Sapien.11.c.Et aſpectus terribilis Aſſueri.Eſter.15.c.Et intuitus terribilis ſtatuę.Dan.2.e. — Gre.13.mor.6. Aug.ſ.ps.9. Hiero.ſ mich.4.

Furor dęmonum in iudicio. Aſpectus quadrigarū quaſi lāpades & fulgura.nahū.2.b. deſignant dæmones etiam in iudicio veterē ſpirare furorem,& quaſi fulgura,huc illucq; diſcurrere. — Hiero.ſ.nahū.2.

Curioſitas. Aſpicere per feneſtras videtur in malum ſumi,& curioſitatē dicere:vt proſpexit Michol Dauid per feneſtram.2.reg.6.c.4.reg.9.f.2.mach.3.d. Et proſpicit meretrix iuuenem de feneſtra.Pro.7.b.Et aſtultus reſpicit in domum à feneſtra.Eccl'ici.21.d. Sed datur etiam in bonum reſpicere per feneſtras ſapientię.Eccl'ici.14.d.

Cognitio proprię infirmitatis. Reſpicere non audens Moſes contra Deum.Exo.3.b.Cognitionem indicat proprię infirmitatis:& Dei reuerentiam. — Lyra.ſ.Exo.3.

Ori.s.nu.ho.27. Respicere Beelsephon ē Phiairoth, est tendere ad perfectionem. Nu.33.a.
Respiciens Elias ad caput suum subcinericium panem. 3.reg.19.a. vide panis.
Glo.int.s.thre.4. Respicere ad gētem, quæ saluare non poterat. thre.4.c. Hose.3.a. ps.39. Isa.17.c. Eccl'ici. 51.b. Est respicere ad diuites, potentes, & hereticorum principes.
Hiero.s.Ezechi.17. Respicientes rami cedri aut vineæ ad aquilam: Eze.17.b. designabant regnum Sedechiæ subiectum esse regi Babylonis.
Lyra.s.Eccl'ici.9. Circunspicere in vicos ciuitatis, curiositatem vanam designat. Eccl'i.9. b. Et occasionē ruinæ paratam. Curiositas
Respect⁹ dicit reuerētiā quādā honori alicui⁹ exhibitā. ps.72. sapi.2.d.3.b.4.c. Eccl'i.41.d
Aspectus sanctuarij contra aspectum altaris lignei. Eze.41.c.
Rup.s.canti.6. Respicit turris Libani cōtra Damascum, quum per discretionem operamur opera spiritus contraria operibus carnis. canti.7.b.

Aspirare, quære Spirare.

Aspis.

Aristo.8.de hist.animal.19. Gre.15.mor.7.8. ASpis est species venenati serpētis: gignitur in Aphrica: parit oua, eiusq; venenum fere repente dicitur interficere: cuius ictui nullum est remedium: ferturq; aliquando volare. Dicitur etiam alteram aurem quàm pressius potest, terræ infigere, alteram vero caudæ immissione obturare, ne audiat vocem incantantis. ps.57.

Ori.s.Leu.ho.16.et s.Luc.ho.31.et s.Rō 3. Arno.s.ps.57.90. Hiero.s.Isa.11.30.59 Chrys.s.gen.ho.12. Aug.s.ps.57. Designare possunt aspides pestilentissimos dæmones: interdum inuidos calumniantes, & varijs commentis simplices circumuenientes, hereticos etiam ac Iudeos. Deut.32.e. Iob.20.c. ps.13.90.139. Isa.11.b.30.b.59.a. Rom.3.b. Obturat autē vnā aurē in terra, quū amat præsentia: & obturat alteram cauda, quum rebus præteritis delectatur. Ber.ser.13.s.qui habitat. Dæmones. Inuidi. Heretici. Iudei.

Gre.15.mor.7.8. Designat etiam latentes suggestiones immundorum spirituum, qui cordibus hominum parua prius persuasione surrepunt. Vel ē diuerso, quia cito interficit, designat violentas tentationes. Iob.20.c. Latentes suggestiones, vel violentæ tationes.

Asportare, quære Ferre.

Assare.

ASsari dicitur, quod ad prunas absq; alio medio torretur.

Ambr.2.de Cain & Abel.6. Gre.ho.14. Ruper.2.s.exo.10. Gre.ho.22. Assę carnes igni significare possunt laborē passionis chri. Exo.12.b.2.par.35.b. Idē significat piscis assus. Luc.24.f. Ioā.21.c. Tob.6.b. Assum igni comedit, qui totam operationē tribuit spirituisancto. Christi passio.

Possunt etiam significare roborationem ad resurrectionem: vt enim carnes assæ durantur, sic Christus per passionem venit ad robur resurrectionis. Robur resurrectionis.

Gre.Nysse. de vita Mosis. Designāt etiā fidē charitate formatā. Fides enim ardētissima esse debet, firma & stabilis. Fides.
Item diuinitatem in humanitate.

Glos.or.s.2.reg.6. Assę carnes bubalæ.2.reg.6.d.1.par.16.a. designāt carnes illius vituli saginati, qui pro reuertente ad patrem filio iuniore mactatus est, & igne passionis assatus, qui dicit. Aruit tanq; testa virtus mea. Caro Christi.

Assequi, quære Attingere.

Assidæi.

ASsidęi.i.milui, vel herodij, aut venantes, uel insidiantes: hoc nomine dicebātur quidā ex Iudæis, 1.mach.7.b.2.mach.4.a.

Assiduus.

ASsiduus idem quod cōtinuus, aut frequens: vix recipit allegoriam, sed est morale: vt assiduum esse in mandatis domini. Eccl'i.6.d.z.d.37.c.38.c. Iacob.5.d.
Asiduū esse cum saltatrice, aut in malo, reprehenditur. Eccl'ici.7.b.9.a.12.a.20.d.
Asidua nominatio Dei, hoc est, iuramentum reprehenditur. Eccl'ici.23.b.
Asidua interrogatio serui, non vacat liuore percussionum. Eccl'ici.23.b. Assidua etiam debent esse flagella filio, & opera seruo. Eccl'ici.30.a.33.d.
Glosa.ordi.s.Ecclesiasticū.27. Asiduum esse oportet in medio cogitantium. Eccl'ici.27.b. hoc est, esse de his, qui prius cogitant quàm loquantur.

Assimilare, uide Similis.

Assis.

Hila.s.Matth.cā.10. Asis significat pōd', cui⁹ duodecima pars ē vncia, significat etiā speciē mōetę pui ptii, q̄ rōe aisis, quo duo passeres vęnire dñr, significare pōt puā voluptatē. mat.10.c. luc.10.a. Parua voluptas.

Aßistere, Astare.

ASsistere, & astare, est coram aliquo stare, præcipue coram maiore: & adesse. Item contemplari. ps.5. Mane astabo tibi, & videbo. Obsequi. ps.44. Astitit regina à dextris tuis. Perseuerare in malo. ps.2. Astiterunt reges terræ.

Fauens Deus. Asistere dicitur Deus per metaphoram aliquibus, quum illis fauet. 2. Timo.4.c. Dicitur etiam asistere vel astare ad iudicandum. Iacobi.5.b. Sapien.9.a.19.d. Eccl'ici.24.d. Hebræ. 9.d. ps.108. Astitit à dextris pauperis. Glos. ordi. s. ps.108

Placatio patris. Astat Christus patri in tempore malorũ. Iere.15. quia cum essemus mali pro nobis mortuus est, ad palcandam iram patris. Ori. s. Iere. ho.11.

Actio gratiarum. Ministrare Deo. Asistentes filij Dei ante Deum, designant angelos pro beneficijs humano generi collatis gratias agentes Deo. Iob.1.b. Neq; autem Deo sancti angeli corporaliter astiterunt, neq; Satan corporaliter sed omnis ministratio summi Dei asistentia dicitur: quemadmodũ Elias super terram versatus Deo asistere dicebatur, sic inquit: Viuit dominus, cui asisto ĩ conspectu eius hodie. 3. reg.17.a.2.par.9.b.gen.45.a. Tobi.12.c. ps.5. Dani.7.b. Zach.3.b.4.d. Ori. s. Iob.1. Chrys. de patientia Iob. ho.3.

Fauor angelorum. Astant angeli hominibus fauendo in aduersis, aut monendo, & instruendo de diuinis, aut agendis. Luc.24.a. acto.1.b.

Astat regina à dextris Christi, hoc est, ecclesia, quum in iudicio omnes, qui ad ecclesiam pertinebant, statuentur à dextris. ps.5.44. Basi. s. ps.44. Hier. ad principiã. & s. ps.44.

Docilitas. Asistẽs populus Mosi à mane vsq; ad vesperam. Exo.18.b. designat docilitatem ignorantium. Et astans claudus coram apostolis sanus. acto.4.b.

Mali in ecclesia. Astantes Aegyptij coram Ioseph, qui præcipiuntur egredi, ne intersint agnitioni mutuæ fratrum. gen.45.a. designant malos intra ecclesiam existentes, qui arceantur à mysteriorum cognitione.

Astiterunt reges terræ contra Christum. ps.2. eccl'ici.41.a. quando adhibuerunt officiũ suum ad mortem Christi. Hila. s. ps.2.

Mali ministri. Asistẽs Doeg. Sauli. 1. reg.22.b. designat malos ministros paratos ad exequendam prauã regis voluntatem. Sic asistebat vnus ministrorum põtifici. Ioã.18.d. acto.17.b.22.e. Et astat viæ non bonæ, qui perseueranter peccat. ps.35. Ideo laudatur iustus, qui in via peccatorum non stetit. ps.1. Aug. s. ps.35.

Astat laus sapientiæ Dei. Eccl'ici.15.c. quia merito illi debetur laus.

Assuescere, quære Consuetudo.
Aßumere, uide Accipere.
Aßumentum, quære Consuere.
Aßurgere, uide Surgere.
Astare, quære Aßistere.
Astaroth. Astarthe.

AStaroth. i. nemora, siue luci, vel insidiæ: nomen Idoli Sydoniorum, quod & Astarthe dicitur: crediturq; Iuno, quæ lingua Punica dicitur Astarthe. Iudi.2.b.1, reg.7.b.31.d. 3. reg.11.a.4. reg.23.c. Aug. q. in iudi.16.

Astringere, quære Stringere.
Astrum, uide Stella.
Astutia, Astutus, Callidus.

AStutia est calliditas, vel animi viuacitas, præcipue ad nocẽdum, vel decipiendum: quæ fere in malum sumitur: vt sit astutia in primis dæmonum, deinde hæreticorum & hypocritarum dæmones imitãtium. gen.3.a. deut.15.b. Ios.9.a.1. reg.23.c. Iob.5.b.36.b. Ester.16.b. Eccl'ici. 42.d.1. Cor.3.d.2. Cor.4.a.11.a.12.e. Ephe.4.c.

Astutia interdum in bonum sumitur, vt quę veniat à sapiẽtia: & astutus dicitur prudẽs, qui contrario modo quàm stultus affectus est. Proue.1.a.8.a.12.c.13.c.14.b.15.a.22.a.27.b. Eccl'ici.18.d. Cle. Alex. 2. pęda.5. Beda. s. pro.1

Aßyrius, Aßur, Aßyria.

ASsur.i.insidians siue beatus aut aspiciens aut gradiẽs: filius Sem à quo orti sunt Assyrij populi iuxta fluuium Tigrim, qui fuerunt hostes Israël.

Beda.s.gen.10.
Assur egressus de terra potest significare Christum, qui egressus est de mundo, & fortis & vincens est.gen.10.b. — Christus.

Ori.s.nu.ho.19. Hiero.s. Isa.8. &.s. Iere.2. Aug s.ps.82. Gre.9.mor.50. Beda.s.gen.2. Rup.s.Michæã.5. Hie.s.Eze.27.
Assyrij contra quos vadit fluuius Tigris, hoc est, fortitudo, designãt dęmones hostes ecclesiæ, contra quos fortitudine pugnandum est. Designant etiam hæreticos, ac reliquos hostes ecclesiæ.gẽ. 2.c.10.b.num.24.d.4.reg.17.d.Iudith.6.a.15.a.ps.79.82.Isa.7.d.10.b.14.f.19. d.20.a.25.c.30.g.31.d.52.b.Ezech.16.c.23.a.31.a.32.e.Ier.2.d.thre.5.b. hose.5.d.9.a.10.b.11.b.12. a.14.a.mich.5.b.7.c.Zach.10.d.Nahũ.3.d.sopho.2.d.Põt ĩ multis ex his locis, significare gẽtilitatẽ. — Dæmones. Hęretici. Gentilitas.

Assyrij interpretãtur dirigentes, & vt veniebant in mercatum Tyri, designant eos, qui veniũt, vt praua dirigant, imo arguant pœnis, & corrigant quæ fuerant deprauata. Eze.27.e. Deniq; faciunt illud.ps.8. Vt destruas inimicum & vltorem. — Correctores rum.

Geor. venet. canti. 1.ton.7.cap.22.
Assur interpretatur etiam diues & speculans: contra quẽs vadit Tigris; hoc est, aër, quia tam diuites, quàm per se diuina speculantes vento implentur. — Diues.

Athalia.

Glo.ord.s.4.reg.11
ATbalia.i.hora, vel tempus domino: vxor regis Ioram mater regis Ochozię, quæ occidit omne semen regium, præter Ioas.4.reg.8.g.11.a.2.par.22.d.23.d.24.b. Typus est synagogæ, quæ nitebatur delere semen Christi. — Synagoga.

Atramentum, Atramentarium.

ATramentum est humor niger ad scribendum deseruiens. Ecclesiastici.12.b.Iere.36.d.1. cor.3.a.2.Ioan.d.3.Ioan.d. Atramentarium vero est atramenti receptaculum. Eze.9.a.

Glos.ord.s.Eze.9.
Designat in Christo notitiam omnium actionum nostrarum. — Notia Christi de nostris actibus.

Atrium, Aula.

ATrium significare solet primam partem domus, quę continet mediam aream, in qua collecta ex omni tecto pluuiæ descendit. Et ipsum vestibulum. Leui.6.b. In atrio tabernaculi.

Ori.s.Leui.ho.3. Basil.s.ps.28.ho.1. Aug.s.ps.95. Isyc.s. Leui.6. Basi.s ps.115.
Atrium tabernaculi fœderis, quod erat area ante tabernaculum, in quo offerebant sacrificia, eaq; comedebant ibi sacerdotes, qui debent verbo Dei alios purgare, nec licebat quicq̃; extra efferre, manifeste designat ecclesiam, quę constat muro fidei, columnis spei, amplitudine charitatis. Exo.27.b.40.a. Leui.6.d.ps.28.91.95.133.3.reg.6.d.7.b.8.g.2.par.4.c. 7.b.Iere.26.a.Ezech.8.e.10.a.40.c.46.b.1.Mach.4.e.Apo.11.a. Atrium etiam domus domini, est locus publicus in ecclesia.ps.115.Zach.3.c. Eadem ecclesia dici potest aula regis Israel. 4.reg.7.b. Et aula Pharaonis, designat ecclesiam ex gentibus.gen.45.e.1.Mach.11.c.2.Mach, 13.e. Idem designare potest aula regis Assueri. Ester.4.a.5.a.6.b. — Ecclesia.

Arno.s.ps.28.
Aula sancta Dei Christum designare potest.ps.28. — Christus.

Basi.s.ps.28.ho.1 Hila.s.ps.64. Gre.s.eze.ho.16. Ber.ser.paruo.42.
Potest etiam atrium designare cœlum, & conuersationem cœlestem, & mansiones beatitudinis: præcipue atria, quæ sunt interius: de quibus ps.99.dicitur: Introite in atria eius. Leui.6.d.psal.28.64.83.121.133.134.Isa. 62.c. Atria sunt domui vicina amplitudinem habentia. In illis sunt animæ sanctę corporibus exutę, quæ in latitudine sunt, deposita carnis angustia. Atria habent fundamentum & non tectum: quia animę, quæ in amore Dei sunt, non ruũt: vnde: Stantes erant pedes nostri: sed non habent tectum adhuc expectantes augmentum: quod non erit, nisi in resurrectione corporum suorum. — Cœlum. Animæ.

Aug.s.ps.28. Gre.s.Eze.ho.22. Cassia.lib.6.cap.13.
Potest etiam in eisdem locis significare mentem in Deum dilatatam, siue cor dilatatum. Et atrium longitudinis & latitudinis centum cubitorum per quadrum, designat fideles pfectos in fide, spe, charitate, & operibus. Vel in quatuor virtutibus cardinalibus. Eze. 40.g. — Mens vel cor. Fideles.

Gre. nysse. de vita Mosis.
Et atrium, quod custodit fortis armatus, est recessus cordis, quod spiritus custodit, Dei timore cõmunitus. Luc.11.c. Possunt etiã atria tabernaculi designare concordiam fidelium. — Concordia.

Gre.s.Eze.ho.17.
Atrium in circuitu frontium templi, designat latitudinem Charitatis, quæ debet circundare omnia opera exteriora nostra, vt sint bona. Eze.40.c. Designãt etiã atria dilatationẽ fidei christianę. Exo.35.b.40.a. — Latitudo charitatis. Dilatatio fidei.

Arno.s.ps.133.
Et quia per atrium est introitus in domum, potest significare rudimenta inchoantium viam Dei: & gradus catechumenorum: & rudem populũ, qui sensibilia solũ nouit: & in lege veteri eos, qui in litera sistebant, pauca de Christo cognoscentes: qui pertinebant ad atrium exterius. Exo.27.b.38.b.40.a.ps.133.Eze.42.a43.a. — Inchoantes viã dei.

Hie s.ps.95.
Atria domini in quæ ingrediendum, sunt varia volumina legis, & prophetarum per quę ingrediendum est in vnum atrium noui testamenti.ps.95. — Volumina legis.

Gre.s.eze.ho.19.22.
Atrium exterius vitam pręsentẽ designare potest: in qua omne, quod corporaliter agit, corporaliter etiã videt. Eze.40.c.g. Est autẽ atriũ extra portam interiorem, sed intra por- — Vita pręsens.

tas exteriores: quia qui sunt in vita præsenti fideles, sunt intra ecclesiam, sed extra secreta cœlestis patriæ, quę sperantur.

Mundus. Atrium quatenus nullo tecto, aut vmbraculo defendebatur, sed imbribus, niui, soli, calori, frigoriq; subdebatur, istam mundi fabricam significat, omni transmutationi subiectā. Ori.s.Ios.ho.14. Geor.vene.cāt.1.to no.4.cap.32.

Terra & aqua. Et quia atrium omnibus patet, potest significare terram & aquam, quę omnibus sunt manifestę. Hiero.de veste sacerdota.

Atriola in quatuor angulis maioris atrij, vbi coquebantur sacrificia. Ezec.46.g. designāt ꝙ in quatuor plagis mundi in sudore vultus nostri debemus vesci pane nostro. Hiero.s.Eze.46.

Synagoga. Atrium Caiphę designat Synagogam Iudaicā habentē traditiones Iudæorum: vbi negatur Chrs. Matt.26.a. Mar.14.f.15.d. Luc.22.f. In hoc atrio clauditur Ieremias. Iere.32.a.

Hæretici. Atrium templi eijciendum foras, designat hæreticos male viuentes, qui non admittentur in templum Dei. apo.11.a. Augu.s.apo.ho.8.

Attacus.

ATtacus genus locustæ habens quatuor pedes, & saliens vt locusta: licet nomen sit ignotum, tamen reputabatur hoc animal inter ea, quę licitum erat comedere. Leui.11.c. Hebraicę dicitur סלעם. Aliqui putant Scarabæum esse. Sed mirū est hoc animal, quod habet in se quēdā horrorē, inter aīalia mūda cōputari. Aliqui putāt attelabum esse. Vt cūq; sit, designare potest hoīem mundū cū pctōribus conuersantē: non ad cōsensum, vel imitationē. Glos.ord.s. Leui.11.

Attelabus, quære Locusta.

Attendere, Intendere.

ATtendere, vel intendere, est alicui rei animum adhibere.

Intendere dicitur Deus voci nostrę, quum respicit fidem nostram, & tacitę spei orātis subuenit: vt quum Christus intendit mulieri sanguinis fluxum patienti. Matt.9.c. ps.5.16.39.54.60.65.129.140.141.2.par.6.g. Iob.29.d. Ier.8.c.18.c. Dani.9.e. Mala.3.d. Sic dicitur Deus intendere in adiutoriū: & intendere animæ, vt ita digna sit liberari. ps.34.37.68.69.76.79. Hila.s.ps.68.

Incarnatio. Punitio malorum. Intendit Deus ad visitandas gentes. ps.58. vel per incarnationem filij: vel per punitionem malorum. Et dicitur attendere malis factis, quum ea notat, vt puniat. Iere.8.c. Mala.3.d. Hiero.s.mala.3.

Intendere sacrę scripturę & spirituali intelligentię. Attendit cœlum ad verba Mosis, quum spirituales laborant in spirituali legis intelligētia. Deute.32.a.2.par.33.b. Iob.21.a. ps.77.80. Eccl'ici.32.d.35.a. Isa.48.d.49.a.2.par.6.a. Iere.18.c. Zach.1.a.7.b.1. Mach.2.g. Luc.4.c. acto.3.a.8.a.16.c. Et attendunt ad verba Dei, qui præcepta eius & minas recogitant. Isa.28.f. Mich.1.a. Est autem attēdere plusq̄; audire. Ad idem refertur attendere doctrinę. 2. Timoth.4.d. Et attendit quæ sunt apposita ante se, qui sacræ scripturę opere complendę vacat. Pro.23.a. Glos.ord.s. deut.32. Hie.s.mich.1. Ambro.1. officio.3. Beda.s.pro.23.

Intentio in Christū. Intendit Christus prospere, quum prosequitur conuersionem nostram. ps.44. Hiero. ad principi.

Attendere ad petram, vnde excisi sumus, quod est ad Abraham. Isa.51.a. est attendere ad Christum patrem & principium omnium fidelium. Hiero.s.Isa.51.

Cauere doctrinam erroneam. Attendere à fermento Pharisæorum, est cauere doctrinam eorum erroneam. Matthæ.16.a. Hila.s.Mat.cano.16.

Attendere erroribus. Attendere ad visa mendacia est erroribus hæreticorum animum adhibere. Eccl'i.34.a. Pro.5.a. acto.8.b.1. Timo.4.a.2. Timot.1.a. Titum.1.c. Glo.ord.s.Pro.5.

Cauere ab hæreticis. Attendere sibi à pestifero, est cauere ab hæreticis & à falsis prophetis. Eccl'i.11.d. Matt.7.b. Luc.12.c.17.a.20.g.21.g. acto.5.f. Attendendum etiam ab amico. Eccl'ici.6.b.32.d. Et ab inertia. Eccl'ici.18.d.29.d. Glo.int.s.Eccl'i.11.

Attenuare, quære Tenuis.

Atterere, uide Conterere.

Attestari, quære, Testis.

Attingere, uide Pertingere & Tangere.

Attondere, quære, Tondere.

Attonitus.

ATtonitus est, qui ex aliqua re noua seu insolita, & sibi admiranda stupidos habet sensus.

Non assequi veritatem. Attoniti oculi dicuntur, quum intellectus non perspicit veritatem: aut non eam assequitur. Iob.15.b. Pro.16.d. Eze.26.e. Qua ratione quasi in stuporem vertitur. Glo.ord.s.Iob.15.

Attrahere.

ATtrahere est ad se trahere. Rarum est in allegorijs.

Attrahit Deus animam miserans. Iere.31.a. quum eam ad se conuertit, non eius meritis, sed Dei ipsius miseratione: sicut eduxit Israel de Aegypto. (Glos. ord. s. Iere. 31.) (Conuertens Deus animam.)

Attrahere spiritum est vehementer cōcupiscere spiritualia. ps.118. Vel attrahitur spiritus intelligentię: & virtus operandi, quę datur desiderantibus. (Glos. ord. s. ps. 118.) (Desiderium spiritualium.)

Attrahens onager ventum amoris sui. Iere.2.e. designat Iudæos, qui toto impetu ad desiderium libidinis, & ad cultum Idolorum ferebantur. Designat etiam imitatores eorum. (Hiero. s. Iere. 2.) (Iudæi.)

Vel designat hæreticum, quem ea, quę ex desiderio scientiæ in mentem concipit, inflāt, nec alios ædificant. (Gre. 16. mor. 23.) (Hæreticus.)

Attrahens Tobias piscem in siccū. Tobi.6.a. Designat Chr̄m detegentē astutias diaboli. (Lyra. s. Tob. 6.)

Attrahere Aegyptum, est homines mundanos in errores inducere. Ezechi.32.d. Attrahit etiam malus pauperem. ps.9. (Glos. ord. s. Eze. 32.)

Attrahere iugum linguæ tertię. Eccl'ici.28.c. dicitur, qui se subijcit eius persuasioni. (Lyra. s. Eccl'ici. 28.)

Attribuere, Ascribere, Imputare.

ATtribuere est quippiam alicui assignare, quasiq; addicere: vix vspiam inuenitur in allegorijs.

Imputatur alicui stultitia, quum Deus eam condemnat, vt culpabilem: Iob.42.b. ps.31. Ezech.33.b. Roma.4.b. (Gre. s. ps. 31.)

Ascribi victoriam Dauid & non Ioab. 2. reg.12.g. Est quū omnis conatus & profectus prędicatoris & prædicationis, refertur ad Christum. (Glos. ord. s. 2. reg. 12)

Ascribens sibi peccator bona repromissoris. Eccl'ici.29.c. Est quum dicit promissorem seu fideiussorem sibi obligatum esse. (Lyra: s. Eccl'i. 29.)

Auarus, Auaritia.

AVarus est nimium tenax, & appetēs alieni, qui parcus & sordidus dicitur: & auaritia est ipsę sordes, & auiditas. Vix recipit allegoriam: sed dicit vitium cum in omnibus reprehendendum, tum in iudicibus detestādum. Exo.18.d. Iob.27.b. ps.118. pro.1.c.15.d.28.c.29.a. Eccl'tę.5.b. Eccl'ici.10.b. Isa.33.c.56.d.57.d. Iere.6.c.8.d.22.e. Ezec.20.c.22.c.33.g: Amos.9.a. Luc.12.b.16.c. Roma.1.d. 2. Corin.9.b. Ephe.4.e.5.a. Colos.3.d. 1. Timoth.2.a. Hebræ.13.a. 2. Petri.2.c.

Auaritia mala est diaboli & hęreticorū, & Antichristi: qui quos possunt, in errorem inducere conantur. Auaritia vero bona est prædicatorum ecclesiæ, qui deceptos ab hæreticis ad ecclesiam reducere nituntur. Haba.2.c. (Hiero. s. Haba. 2.)

Auceps, quære Venator

Audere, Audax, Audacia.

AVdere dicit actum animi ad vim irascibilem pertinentē erga ardua, actui timoris cōtrarium: qui actus dicitur audacia. Vix recipit allegoriam.

Audentes loqui fratres Ioseph ad ipsum iam agnitū. gen.45.d. designant discipulos Christi post resurrectionem audentes ad ipsum loqui: qui etiam dicunt non audere interrogare ipsum tanq̄; vere cognitum & creditum ab ipsis. Ioan.21.d. Mat.28.d. Luc.20.g.

Audacter exultans equus aduersus armatos, designat prędicatores egregiè pugnātes aduersus hæreticos. Iob:39.c. 1. Macha.6.f. 2. Macha.14.g. vel designat diabolum persequentē temere bonos. Sic audebat inimicus Haman perdere Ester. Ester.7.b.8.b. Verum interdum non audent inimici mutire contra filios Israel. Ios.10.d. 2. par.17.c. (Gre. 31. mor. 23. Hiero. s. Iob. 39.) (Prædicatores aduersus hæreticos pugnans. Diabolus persequens bonos.)

Non audens Moses respicere cōtra dominum, humilitatem, & sui cognitionē designat. Exo.3.b. 2. reg.16.c. Iob.36.c. (Lyra. s. exo. 3.) (Cognitio sui.)

Audere in bonum dicit spem & fiduciā erga Deum. 2. Cor.5.b.10.a.11.e. Ephe.6.d. 2. par.17.b. Sic audere resistere inimicis, est per fiduciam Dei audere resistere dæmonibus, aut hæreticis. Leui.26.f. Iudith.14.c. gen.34.d. 1. Mach.4.d. (Fiducia in Deo.)

Audax fere in malum sumitur. Iudi.20.d. 2. reg.18.c. Iob.12.b. Iudith.16.d. Sapien.12.c. Eccl'ici.8.d.21.b.22.a. 2. Petri.2.b.

Non audet quisq̄; suscitare leęnam. Nume.24.b. Hoc est, Christum, qui propria virtute surrexit. (Glos. ord. s. num. 24)

Audere testimonium dicere pro Iob. Iob.9.c. Est audere defendere coram Deo: quod nemo rectam habens rationem, considerata Dei iustitia, facere audebit. (Glos. ord. s. Iob. 9.)

Audire, Auscultare, Exaudire.

AVdire est sensu auditus aliquid percipere: quod etiam est auscultare. gen. 3. b. Vocem tuam domine audiui. Est etiam credere. Exo. 3. f. Audient vocem tuam. Discere. deut. 30. c. Deferat illud ad nos, vt audiamus. Exaudire. gen. 27. b. Fili mi tantũ audi vocem meã. Intelligere. gen. 46. a. Audiuit eum per visionem nocte. Obedire. Exo. 5. a. Vt audiam vocem eius. Attribuitur etiam per metaphoram rebus inanimis. deut. 32. a. Audite cœli quæ loquor. Exaudire autem est petitionem implere.

Natus filius à patre — Audire proprie non competit Deo, qui omni caret sensu, nec quicquam de nouo percipere potest. Dicitur autem filius audire à patre, secundum quod naturam diuinam habet à patre, perquam omnia nouit sicut etiam pater. Ioan. 3. d. 6. e. 8. d. 15. c. — Glo. ordi. s. Ioan. 3.

Exaudire. — Audire Deo est sub semetipso surgentia desideria nostra percipere. Iob. 42. a. Et audit gemitum & clamorem, quum succurrit ijs, qui conuertuntur. Et exaudit, quum facit, quod rogatur. Et dicitur exaudire de cœlo vel de tẽplo. Gen. 17. c. 21. c. 30. c. Exo. 2. d. 3. b. 22. d. deut. 33. a. 1. reg. 9. c. 3. reg. 8. c. 4. reg. 20. b. Nee. 1. b. Iob. 31. d. 34. c. 35. d. 42. a. ps. 3. 4. 29. 33. 54. 64. 101. 68. 119. 137. 129. 140. 142. Eccl'i. 45. a. 48. d. Isa. 38. b. 41. d. 49. c. 55. d. Baruch. 3. a. Hose. 14. c. Zach. 10. c. Exaudit Deus cœlos, quum dat apostolis doctrinam, quam prædicent: & cœli exaudiunt terram, quum apostoli irrigant homines imbre doctrinæ cœlestis. Et terra exaudit triticũ, vinum, & oleum, quum homines exercent bona opera: & hæc exaudiunt Iezraël, hoc est, Christum, quia omnium bonorum operum abundantia est per semen Dei, quod est Chrs. Hose. 2. d. Non exaudit Deus ecclesiam clamantem per diem, idest in prosperitate, vt nõ se extollat: & non exaudit per noctem, hoc est, in aduersitate, vt amplius mundetur. ps. 21. — Gre. 35. mor. 2. Basi. s. ps. 29. 33. Hila. s. ps. 54. 64. Hie. s. Hose. 2. Ruper. s. Hose. 2. Hie. s. ps. 21.

Cognoscẽs Deus punienda — Audiens Iacob quod fecerat Sichen filius Emor. Gen. 34. a. designat Deum cognoscentem peccata, quæ suo tempore est puniturus. Sic dicitur Deus audire murmurationes populi. Exo. 16. b. ps. 77. sapien. 1. c. Iere. 8. e. 18. d. 31. c. 48. e. Luc. 16. f. Et audit opprobria, quũ ea notata habet, vt castiget. thre. 7. g. Ezec. 5. d. — Glo. inter. s. Exo. 16

Approbare. — Non audit Deus cantica lyræ, quum non ei placent voces synagogæ, cum incredulitate. Amos. 5. g. Ea enim audire dicitur, quæ approbat. Item quia non est speciosa laus in ore peccatoris. — Glo. ordi. s. Amos. 5

Audita est vox turturis in terra nostra, quum sapientia Christi auditur in ecclesia: aut sermo castitatis: aut quum audit vox ecclesiæ à Christo in fœlicitate. canti. 2. c. Isa. 6. c. — Gre. s. canti. 2.

Auditus interior. — Audire ad interiorem pertinet hominem: auribus vero percipere ad exteriorem & corporalem spectat auditum. Iudi. 5. a. Iere. 13. c. Ioel. 1. a. Sic dicitur Isa. 1. a. cœlo, vt audiat: terrę verò, vt auribus percipiat. Vel aliter audire, est omnium, bonorum videlicet & malorum: auribus percipere est eorum, qui auribus cordis audiũt. ps. 48. Quibus dicitur Luc. 8. b. Qui habet aures audiendi, audiat. Hoc est, audire auditionem, seu auditum Dei. Haba. 3. a. — Ori. s. iudi. ho. 6. & s. Iere. ho. 9. Hie. s. Isa. 1. & s. Galat. 3. & s. Ioel. 1 Aug. s. ps. 48. Rupertus. s. Haba. 3.

Audire in spiritualibus, est priusquam videre: quia in diuinis per auditum fidei venit ad visionem. ps. 44. Audi filia, & vide. Huc pertinet, quod dicitur ps. 47. Sicut audiuimus, ita & vidimus. Audire præterea pertinet ad vetus testamentum: cognoscere vero & videre ad nouum. ps. 77. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres nostri narrauerunt nobis. — Augus. s. ps. 44. 77.

Lectio scripturarũ. — Audire vocem domini Dei, significare potest lectionem scripturarũ, qua cognoscimus Deum scire cogitationes hominum, & audire eum vt præceptorem. Gen. 3. b. Exo. 5. a. 7. d. 11. d. 15. d. 19. a. 34. d. Leui. 10. a. Iob. 42. a. 3. reg. 20. f. ps. 33. 48. 80. 84. 96. Eccl'tę. 4. d. Ioan. 5 g. — Basi. s. ps. 33. Cyril. 7. s. Ioan. 1. 2.

Obediẽtia. — Et audiunt oues vocem pastoris, quum obtemperãt præceptis Christi, & recti pastoris. Ioã. 10. a. Et audire vocem angeli est obedire voci Christi. Exo. 23. c.

Percipere mysteria. — Audire in aure est secretam accipere doctrinam. Matt. 10. c. prouer. 25. b. Et audire occultè vel in abscondito, est spiritaliter intelligere. Iere. 13. c. 2. Cor. 12. a. Luc. 12. a. Et audire vocẽ Dei, quasi auræ lenis, est notitiam Dei temperatam accipere. Iob. 4. c. Et vox domini audit, quum gratiæ eius aspiratio mente concipitur, quum in sensibilitas occultę surditatis rumpitur: & cor ad studium summi amoris excitatum virtutis intimæ clamore penetratur. Sic dicitur Iob. 37. a. Audiet auditionem in terrore vocis eius, & sonum de ore illius procedẽtem. Ita vocem spiritus audire est, vi compunctionis intimę in amorem summi conditoris assurgere. Ioan. 3. a. Audiuit etiam Iacob Deum per visionem. Gen. 46. a. — Hila. s. Mat. can. 10. Orige. s. Iere. ho. 4. Hie. s. Iere. 13. Cle. Alex. 6. strom. Gre. 5. mor. 25. & 27. mor. 16.

Prõpta obedientia. — Audire paratus Samuel dominum, designat desiderium illustrationum interiorum, & promptam obedientiam. 1. reg. 3. b. ps. 44. 84. Ioan. 8. f. 10. c. Sic dicitur domui Dauid, vt audiat dominum dantem signum. Isa. 7. b. 50. b. 51. a. Iere. 13. b. Ezech. 2. a. 3. c. 44. b. — Basi. s. ps. 44

Considerare punitionem malorum, — Audire verbum, quod facit dominus est considerare punitionem Dei in malos. 1. reg. 3. b. Ad idem, quum audit populus sermonem cõminationis diuinæ. Exo. 33. a. Et sonitum buccinę. Ezec. 33. a. Et auditũ Dei. Haba. 3. a. deut. 13. c. 19. d. 21. d. 31. c. Iob. 37. a. ps. 75. Isa. 1. a. 8. b. 21. a 28. f. 30. e. 62. d. Amos. 3. a. Nahũ. 3. d. Audiri sonitum tintinnabulorum, est prędicationẽ extendi. Exo. 28. f. Et audiri tonitrua. Exo. 19. c. Et audiri sonitum alarum cherubim, Ezec. 10. a. — Gre. s. 1. reg. 3. & 27 mor. 13. Ruper. s. Nahum. 3

Obedire legi — Audire vocem Mosis est obedire legi. Exo. 4. a. 6. b. 11. d. 20. c. deut. 32. a. 1. reg. 2. e. 1. par. 28. a. 2. par. 25. f. 29. a. prouer. 5. c. 13. a. 28. b. Isa. 30. c. Ad hęc referri potest, quũ filij Israel audierũt — Lyra. s. Exo. 4

runt patrem suum.Gen.49.a.pro.1.b.Eccl'ici.3.a. Et cum audiuit populus volumen fœderis.Exo.24.b.

Gre.s.1.reg.15 — Audisse se dicens Saul vocem domini.1.reg.15.e.Designat superbos inobedientes: qui non modo obedisse se asserunt,sed etiam præceptũ in melius cõmutasse. Ad hæc fere pertinent.4.reg.17.c.Iob.36.b.Isa.28.d.32.a.33.b.44.a.46.d.48.e.49.a.50.a.51.g.55.a. 66.b.f. ier. 5.e.6.c.7.c.9.f.31.b.38.f.Ezech.2.b.3.b.Ioel.1.a.Amos.4.a.Mich.3.c.6.a. Malach.2.a. Marc.6. c.Dani.10.c. — Inobedientia superborum.

Hila.s.ps.61. — Audire duo loquente Deo semel,est nosse patrem & filium.ps.61. deut.6.a. — Nosse patrem & filium.

Arno.s.ps.57 — Audire vocem incantantis,est obtemperare doctrinę Christi:& ẽ diuerso nõ audire,est non obtemperare.ps.57.Sic audire vocem exactoris.Iob.39.a.sapien.8.c.canti.8.d.Matth.7 d.11.b.13.b.17.a.Marc.4.c.7.c.9.a.12.d.Luc.6.c.8.b.9.c.10.g.14.g.Ioan.4.f.8.f.Rom.10.c.act. 3.d.1.Ioan.4.b.apoc.2.b.3.b.13.b.Et audiunt mortui vocem Christi, quum peccatores conuertuntur,& illi obtemperant.Ioan.5.e. — Obtẽperare doctrinæ Christi.

Aug.s.Ioan.trac.19.

Arno.s.ps.50. — Auditus,cui datur gaudium in natiuitate Christi,est fides,vel obedientia.ps.47. 49.50. — Fides vel obedientia.

Gre.s.cant.8. — Audire vocem sponsæ est percipere prædicationem.canti.8.d.Idem est audire sonitum buccinæ.Ezec.33.a.g.Hebræ.12.e.apoc.1.b. Et audiens regina Austri sapiẽtiam Salomonis, est gentilitas suscipiens doctrinam Christi.Matth.11.a.12 d.Et audiens turba, est ad fidem veniens.Matth.14.b.Et audire vocem laudis,est prædicationi diuinæ obtemperare. ps. 65. Iosu.9.b.3.reg.10.b.2.par.9.b.pro.1.a.4.c.Eccl'i.24.g.32.b.33.c.Isa.32.a.1.Ioan.1.a.3.b. apoc.1. a.3.d.22.d.Et audierunt surdi,quum gentiles acceperunt doctrinã fidei.Isa.29.f.42.c.Marc. 7.g.Luc.7.d.Et audiens Ioseph vel populus exiens de Aegypto linguam,quam non nouerat.ps.80.est populus gentium accipiens in ecclesia mandata,quæ prius ignorabat. — Percipere prædicationem. Suscipiens doctrinam fidem.

Hila.s.ps.65. Hie.s.isa.29. Hie.s.ps.80.

Amb.s.ps.118.ser.8. Hie.s.isa.6. — Audire debebant Iudæi Christum sicut Mosen,hoc est,sicut legem. deut. 18.c. Ipsi autẽ audiebant aure,& noluerunt intelligere ipsum esse messiam.Isa.6.c.Sic etiam audire Iosue sicut Mosen,est credere in Christum per verba Mosis.Iosu.1.d.Ideo dicebat Christus. Ioã. 5.g.Si crederetis Mosi crederetis & mihi.

Aug.s.ps.131. Hier. Aglasiæ. &.s. Isa.42.&.s. Mat.12. — Auditus dicit Chrs ĩ Ephrata ꝓpter natiuitatẽ,quia ibi natus est.ps.131. Vel locus eius auditus est in Ephrata,hoc est,in ꝓphetis. Nõ auditur autẽ vox eius in plateis. Isa.42.a.quia om̃is gloria eius ab intus. Non est etiã audita vox eius foris, quia Chrs non prędicauit extra Iudęã.Nec audit vox eius ĩ plateis:quia ibi est lata via,q̃ ducit ad perditionẽ.Mat.12.b. — Natiuitas Christi.

Glo.ordi.s.3.reg.6. Ruper.3.s.reg. 11. — Non est auditus malleus in templo,cum ędificaretur.3.reg.6.a. quia designabat ecclesiã triumphantem,in qua non sunt tribulationes.Nec etiam audietur ibi vox fletus. Isa. 65.c. Vel dicitur de Christo,qui sine vllo opere humano conceptus est. — Fœlicitas sine tribulatione. Cõceptio Christi sine opere humano.

Arno.s.ps.111. Aug.s.ps.35.111. — Audient mane misericordiam Dei.ps.142.qui merebuntur audire in iudicio: Venite benedicti. Auditio autem mala erit vox iudicis,quando dicet in iudicio: Ite maledicti in ignem æternum.ps.111. Auditam autem faciet dñs gloriam vocis suæ in iudicio: quia omnibus erit manifesta sententia condemnationis malorũ, & saluationis bonorum. Isa.30.g.

Gre.s.1.reg.13. Hie.s.isa.24. — Audire dicuntur Hebræi famam victoriæ.1.reg.13.a. quum admonentur ad imitanda perfectorum opera.Et audire laudes & gloriam iusti à finibus terræ,est cognoscere gloriã iustorum per prophetas & apostolos.Isa.24.c.

Philo.de cõgres.&c — Audiens Abraham vocem vxoris suæ.gen.21.b.Designat eum,qui non solum audit doctrinam virtutis,sed etiam eam exercet. — Exercere opera virtutis.

Audiens Iacob quòd Ioseph viueret.gen.45.g.designat Iudæos amplectentes fidẽ Chri in fine mundi.Audiens idem quòd alimenta venderentur in Aegypto,designat eosdem Iudæos recognoscentes veram doctrinam transisse ad gentilitatem.Gene.42 a. Et audientes cæci quòd Iesus transiret,sunt Iudæi audientes de aduentu Christi.Matth.20.d.Luc.18.f. Et audiens nurus Eli captam arcam,& sonitum clamoris.1.reg.4.d.designat Iudæos cognoscentes mysteria scripturarum ad Christianos transisse. — Iudæi amplectentes fidem in fine mundi.

Ori.s.Mat.ho.13. Gre.s.1.reg.4.

Aug.s.ioan.trac.47 Hie.s.Isa.52. — Audientes Aegyptij vocem Ioseph.Gen.45.a.d.designant gentiles prædicationem chri amplectentes.Isa.52.d.Ezec.19.a.Sic audiunt aliæ oues vocem eius,per suos videlicet prædicatores.Ioan.10.c. Qui non audierant de Christo,& cõtemplati sunt ipsum,sunt gentes, quæ non audierant legem,& susceperunt Christum. Isa.52.d. — Gentiles amplectentes prædicationem Christi.

Gre.s.1.reg.8. — Audiens Samuel verba populi.1.reg.8.d.designat spiritales viros: qui dum superbæ locutionis voces audiunt,futurum eis diuinæ vltionis meritum recognoscunt.

Gre.30.mor.25.26. — Non audiens Onager clamorem exactoris. Iob.39.a. designat virũ spiritualẽ non cõsentientem graui tentationi diaboli,nec appetitiui gulę. — Non consentire tentationi.

Hie.s.isa.15. — Audiri vocem Moabitarum vsq; ad Iasa.Isa.15.c.indicat manifestam pœnitentiam detestantium errores & traditiones hæreticorum,quibus prius adhæserant. — Pœnitentia.

Gre.s.1.reg.1.2.14. — Non audiri vocem Annæ orantis.1.reg.1.b.est non moueri Iudæos ad fidem per prædicationem apostolorum.Et non audientes filij Eli vocem patris sui, designant Iudęos non curantes percipere sermonem propheticum de Christo prædicantem,1.reg.2.e. deut.21. d. — Incredulitas Iudæorum.

Et non

Et non audiens Ionathas adiurationem patris, designat inobedientem, aut negligentē prę-ceptum Dei & maioris.1.reg.14.d.

Audiens Eli, quæ faciebant filij eius.1.reg.2.d.e.designat præcognitionem scelerum Iudæorum. Gre.s.1.reg.2

Audientes absconditi fugam Philistinorum.1.reg.14.c. designant religiosos gaudentes de conuersione peccatorum. Gre.s.1.reg.14.

Audiens Sara filia Raguelis improperium ab vna ancilla.Tobi.3.b.designat ecclesiā audientem à Iudæis & hæreticis crimina sibi imposita.Iob.16.a.ps.30.37. Iere.22.c. Gre.13.mor.1.

Audisse dicuntur perditio & mors famam sapientiæ, vel timoris Dei; quia dæmones nō negare possunt quin audierint famam timoris Dei: cum in naturæ suæ bono inditam perceperint.Iob.28.d.Dicuntur autem audiuisse & non vidisse: quia & eius potentiam ex virtute illius cognouerunt: & tamen sub ea humiliter stare noluerunt. Hie s.Iob.28 Gre.19.mor.2

Ratio obtemperans sensualitati. Audiens Adam vocem vxoris suæ.gen.3.c.designat rationem obtemperantem sensualitati: & audit meretricem, qui carnis sequitur voluptatem. Philo. 2. allego.

Audiens Moses verba Iethro soceri sui.Exo.18.c.ostendit recta consilia etiā ab extraneis esse suscipienda. Glo.ordi.s.Exo.18.

Non audiens populus Samuelem: sed persistens in rege petendo.1.reg.8.d.designat eum, qui contra voluntatem Dei verba promit, & pœnam prauæ locutionis minime præuidet. Gre.s.1.reg.8

Audiens Pharao sermonem de Mose, est diabolus de Christo percipiens.Exo.2.c.Et quę-rens per Iudæos mortem Christi. Glo.ordi.s. Exo.2.

Cōsentire diabolo & hæreticis. Audire verba regis in malum, est consentire suasionibus diaboli.1.Mach.2.b. Et audire vocem exactoris.Iob.3.c.Est etiam obtemperare hæresiarchis. Et audire verba mendacia. prouer.29.b.Eccl'i.19.d.Matth.27.b.Et audire sonitum buccinæ, est audire tumultum hæreticorum aduersus ecclesiam.Iere.4.e.Audiunt autem clamorem tubę omnes, hoc est, prędicationem hæreticorum: quia ipsi omnes solicitant, vt eos in suos inducant errores. Isa.18.a. Gre.4. mor.41 Hier.s.Iere. 4. & s. Isa.18.

Cessans defensio vitiorum Non audiri vltra iniquitatem in Hierusalem.Isa.60.d.Nec vocem fletus.65.d. Nec audiri vltra vocem nuntiorum Niniue.Nahum.4.d.Est cessasse prædicatores hęreticorum, & defensores vitiorum.Nec audietur in terra viuentium. Glo.inter.s. isa.60.

Impœnitentia Non fuit audita Sodoma in ore Hierusalē in die superbię suæ: quia cum peccaret, nō est recordata punitionis Sodomę, vt sibi caueret à simili pœna.Ezech.16.g. Hie.s.Ezec.16

Oratio hypocritarum. Audiri ieiunantium clamorem in excelso.Isa.58.a.est orationem fieri in angulis platearum, vt hypocritę facere solebant. Hie.s.Isa.58.

Audiri clamorem in domibus Iudæorum.Iere.18.d. indicat vim tribulationis eorum, & multitudinem mortuorum.

Esse in peccato. Audiunt grauiter, qui sunt in peccato, & scripturas secundum literam solum intelligunt Isa.6.c.Matth.13.b.Marc.4.d.Luc.8.b.acto.28.f.Roma.11.b.Et audire sanguinem, est obedire peccato, & exercere iniustitiam. Isa.33.b. Ori.s.isa.ho. 6.& s Roma.11. Hie.s.isa.33.

Audire prælia est, percipere concertationes opinionum & hæresum.Matth.24.a. Ori.s.Mat.ho.28.

Audita est vox lamentationis in excelso, quando Herodes occidit Innocentes.Ier.31.c. Glo.ordi.s.iere.31.

Audire debent iudices ęque paruum vt magnum.deut.1.c.2.reg.15.a.

Iracundus pertinax Audire contemnens Asael admonitionem Abner.2.reg.2.e. designat iracundum nolentem obtemperare rationi. Glo.ordi.s.2.reg.2.

Audire vocem cantorum.2.reg.19.f.2.par.5.d.Nee.12.d.Luc.15.f.Et audire vocem laudis. ps.25.63.105.Matth.21.b.

Obedire. Auscultare pro obedire ponitur.1.reg.15.e.Melior est obedientia quàm victimæ: & auscultare magis quàm offerre adipem arietum.

Auditus aliquando accipitur pro verbis, quæ audiuntur, aut digna sunt audiri.Isa.28.c 53.a.Designat etiam magnitudinem rei audiendæ, & mysterium absconditum. Glo.inter.s. isa.28.

Auditus fremitus equorum est, manifesta punitio malorum.Ier.8.f.

Auellere, uide Euellere.

Auersari.

AVersari est refugere & recusare, quasiq; ab aliquo se auertere.

Castigans Deus Auersari dicitur Deus impium, quando ipsum castigat.Exod.23.a.deut. 12.d.25.d.2. Macha.10.e.Iob.10.d.

Abominantes pharisæi christum. Auersatus est ipsum Iob is, quem maxime ipse diligebat.Iob. 19.c. hoc est, Pharisæi, & legis doctores abominati sunt Christum. Gre.14.mor.13.

Auertere.

Auertere

AVertere est quasi à conspectu alicuius amouere: & secundum id, quod auertitur allegoriam recipit.

Aug.s.ps.12.103. Basi.s.ps.29. Hie.s.Eze.7. Gre.s.ps.101.

Auertere non competit Deo, nisi secundum metaphoram: vt auertit faciem, quum non dat animæ notitiam sui: quæ adhuc purum mentis oculum non habet. ps.12. Auertit etiam faciem, quum quis facit indigna oculis Dei: vnde & auertere oculos dicitur. Auertit etiam faciem, quum dimittit in pugna, vt virtus hominis probetur. Et etiam quum non fauet. ps. 9.11.26.29.43.63.68.101.103.142. Isa.1.d. Iere.3.d. Eze.7.f.2.par.30.b. Designatur autem in his ira Dei. Et auertit aurem, quum non audit orantem. thre.3.f. Et auertit manũ de sinu, quũ relinquit peccantes. ps.73. E diuerso dicitur non auertere faciem, quum miseretur. ps. 21.50.131. Et non auertit faciem à filio, quem dereliquit: quia derelinquendo nõ dereliquit. Auertit manum Deus, quum non præstat auxilium: & quũ abiecit populum Israel. ps.73. thre.2.a. Et non auertit manum à perditione, quum perdit. thre.2.c. Et auertit aliquos retrorsum post inimicos, quũ sinit eos affligi ab inimicis. ps.45.

Ira Dei.

Aug.s.ps.73.

Augu.epis.120.&.s.ps.50.

Auertit autem Deus furorem suum, quum parcit. num.25.a. Iosu.7.d.2.par.12.c.1.Esdr.10.d. ps.77.84.105. pro.29.b. Isa.5.f. Iere.18.d.30.d. Baruch.1.c.2.e. Dani.9.d. Hose.4.d.14.c.

Parcens Deus

Arno.s.ps.88.

Auertisse dicitur Deus adiutorium gladij Christi, & etiam faciem ab eo, quãdo eum dereliquit in passione. ps.87.88.

Gre.s.Eze.ho.21.

Auertit etiam Deus adiutorium gladij prædicatoris mali in die belli: quia in tentationum certamine non permittit ei esse in adiutorium doctrinæ verba, quæ illi dedit.

Hila.s.ps.53. Aug.s.ps.84. Gre.23.mor.22.

Auertit Deus mala inimicis, quando ea, quæ in iustos facere intendebãt, illis infert. ps.53.1.Mach.4.g. Et auertit inimicos à bonis: vt à Iosaphat.2.par.18.g. Et auertit captiuitatẽ. ps.13.52.84. Sopho.3.c. Auertere etiam dicitur Deus eos, qui conuertuntur à via mala: quia nisi ipse auertat non possunt auerti. Iere.23.e. Et sacerdos & peculiariter Christus auertit multos ab iniquitate. Mala.2.b. Et auertit Deus hominem ab his, quę fecit, quum liberat eum à peccatis. Iob.33.c.

Puniens Deus

Conuertẽs peccatores.

Glo.ordi.s.Iere.18

Auertebat Christus indignationem patris à Iudæis, quum orabat pro ipsis. Iere.18.d.

Orans Christus pro Iudæis.

Auertens se Ioseph parumper à fratribus, designat Christum discedentem à Iudæis. gen.42.e.

Chrs discedẽs à Iudæis.

Ori.s.Matth.ho.35.

Non auertit Christus faciem ab increpantibus & conspuentibus, quando libenter passus est. Isa.50.c. Matth.26.e. Et Deus non auertit faciem Christi sui, quum eum misit in mundũ. 2.par.6.g. ps.131.

Spõtanea christi passio.

Gre s.1.reg.10.

Auertens Saul humerum vt abiret. 1.reg.10.b. designat ordinatũ disponentẽ agere, quod sibi de pastorali officio iniungitur.

Obedientia

Beda.s.gen.9.

Auersę facies Sem & Iaphet, cum operirent verenda patris. gen.9.d. designant non consentientes passioni Christi. Vel designant solem & lunam auertentes & retrahentes lucem tempore passionis Christi.

Non cõsentientes passioni christi.

Gre.3.pasto.admo.17.

Auersa hasta percutiens Abner Asaelem persequentem se. 2.reg.2.f. designat furentem cũ tranquillitate tangendum esse, & quasi parcendo superandum.

Correctio mota.

Hiero. Cypriano. Aug.s.ps.89.

Auerti humilem, est relinqui in tentatione. Vel auertit Deus hominem in humilitatem, cum perpetuo ipsum relinquit in peccato. ps.73.89. pro.1.d.

Relinquens Deus

Non est qui auertat operantem Deum, quia nemo potest opus redemptionis eius impedire. Isa.43.b.

Gre.s.canti.6. Ruper.s.canti.6.

Auertere oculos à sponso præcipitur sponsa. canti.6.a. ne scilicet arbitretur se adhuc intueri spõsum sicuti est. Vel vt reuertatur ad se, & cognoscat incõprehensibilẽ esse sibi Deũ: nec nisi per eius gratiam habere, quod habet.

Consideratio.

Amb.s.ps.118.ser.5. Hie.s.Isa.58.

Auertendi oculi à videnda vanitate, & ab erroribus. ps.118. Eccl'i.27.a. Et auertendi pedes à malo. pro.4.d. Et auertendus pes à sabbato: quia cauendum à peccato. Isa.58 d. Auertenda etiam facies à muliere. Eccl'i.9.b. Mala.2.a. Et auerti à dorso duro, est separari à seruitute peccati. Baru.2.g. Ezech.3.e.14.b. Eccl'tæ.9.a.

Hie.s.Eze.22.

Auertunt oculos à sabbatis Dei. Ezech.22.f. Qui Dei requiem, quæ in notitia scripturarum est non recogitant: nec dicunt cum propheta. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.

Obstinatio

Hie.s.Isa.59.

Auertens se Pharao à Mose, designat pertinaciam in malo, & inobedientiam legis. Exo.7.d. Auerti autem à Deo fit per peccatum aut per idololatriam. deut.13.b.29.c.30.d. Ios.22.e.3.reg.11.a. Iudi.8.g.2.par.29.b. ps.77. Isa.59.c. Iere.2.e.14.a.1.Mach.3.a. Sopho.1.b. Zach.7.c. acto.5.g.13.b.2.Timoth.4.a. Auersio autem contentiosa à Deo dicitur eorum, qui obstinatẽ perseuerant in peccato, nec flagellati emendantur. Iere.8.b.

Hila.s.ps.69.

Auertentur mali in iudicio, quum dicetur illis: Ite maledicti in ignem æternum. ps.34.65.

Glo.ordi.s.num.22.

Auertens se asina Balaam de itinere, nume.22.d. Designat carnem indicãtem aliquãdo menti, quid agere debeat.

Glo.ordi.s.Iere.58

Auertere semitas in quietem, Isa.58.d. Est opus Christi amouentis semitas errorum, &

inducẽ-

inducentis in quietem fœlicitatis.

Auferre, Detrahere, Tollere, Remouere, Amouere, Subtrahere, Sustollere.

AVferre est à loco vel persona aliquid tollere, siue id fiat vi, siue alia ratione. Est etiam abijcere. Exo.8.b. Orate dominum, vt auferat ranas. Eripere. gen.21.c. Quem vi abstulerant serui eius. Propulsare. gen.30.c. Abstulit Deus opprobrium meum.

Mũdãs De⁹ a vitijs

Aufert Deus opprobrium Aegypti, quum mundat à vitijs. Ios.5.c.ps.118. Et aufert infirmitatem & iniquitatem à populo. Exo.23.d.34.a.deut.7.c.1.par.21.a.Ezech.11.c.Isa.6.c.16.c.27.c. Et aufert bella quũ delet infidelitatem.ps.45. Auferre etiam Deos alienos, est mundare peccata & cogitationes. Iudi.10.b.1.reg.7.a.15.e.2.para.14.a.15.b, 34.g.43.c. Isa.1.e.25.c. Hose.2.d.Luc.1.c. Et aufert cor lapideum, quũ tollit incredulitatem & obstinationẽ. Eze.11.d.36.f.Hose.4.c. Et aufert malas bestias à populo suo, quum expellit dæmones à fidelibus. Leui.26.b.Ios.23.b.1.reg.7.a.Zach.13.a.

Ori.s.Ios.ho.5.&.s. Roma.2. Basi.&.Aug.s.ps.45. Gre.s.1.reg.7. Hie.s.Eze.11. Ori.s.Leui.ho.16. Isych.s.Leui.26.

Aufert Deus spiritum sanctum, quum non miseretur impœnitentis: idq; sua voluntate, sicut dat vt vult.ps.50.sapi.1.b.Dani.3.d.Hose.5.b. Et aufert ornamentum calceamentorum. Isa.3.d.

Amb. apol. Dauid. 14. Hie.s.Isa.3.

Humilians Deus

Aufert Deus spiritum, quum tollit spiritum superbiæ, vt deficiant per humilitatem. ps.75.103.

Aug.10. de gen.ad lite.8.&.s.ps.75.

Punitio Dei

Auferre dicitur Deus animam, quum delet eam de libro vitæ, & quum illa ab expectatione, & affectu spei suæ decidit.ps.140.pro.22.b. Et aufert coronam de capite, quum tollit æternam remunerationem à mente, vel à sacerdotibus. Iob.19.d.Isa.3.d. Et aufert vocem gaudij. Iere.16.b.48.e.Baruch.1.e.Ezech.16.e.21.f.Amos.5.g.1.Mach.1.f. Et abstulit Deus sicut oues populum suum.ps.77. Et detraxit fortitudinem eorũ. Amos.3.e. Et aufert hõiem & iumentum à terra, hoc est, habentes aliquid rationis, & simplices. Ezech.14.f.25.c. Et abstulit Deus Sodomam & Samariam, quando eas destruxit. Ezech.16.f. Et ablata est multitudo Aegypti. Eze.30.a. Et aufertur factio lasciuientium. Amos.6.c. Et aufert equos, quum violentos disperdit. Mich.5.c.Iob.15.d.34.c. Ablatus etiam dicitur populus Dei gratis, quum sponte consensit peccato. Isa.52.b.

Arno.s.ps.140. Gre.14.mor.19. Hie.s.Eze.25. Gre.25.mor.2.

Cessans castigatio, & lex vetus.

Aufert Deus virgam, quum cessat à castigatione: & quum cessare facit legem veterem. Iob.9.d.

Gre.9.mor.32.

Non aufert Deus oculos à iusto. Iob.36.a. Nec misericordiam. Dani.3.d.

Cõuerti aliquos ex Iudæis.

Non aufert Deus penitus virum de domo Eli, qui ministret in altari.1.reg.2.g. quia cõuertit aliquos sacerdotes veteris legis ad fidem. Ideo.acto.6.dicitur, Plurima turba sacerdotum obediebat fidei. Vel dicitur, quia facit aliquos conuerti per malos prædicatores: & quia sunt pauci, ideo dixit. Non auferam penitus.

Gre.s.1.reg.2.

Auferri sacram doctrinam à sacerdotibus.

Aufertur regnum Dei à sacerdotibus, & scribis, quum tollitur ab eis regimen populi: aut sacra scriptura. Matth.21.d.3.reg.10.f.Dani.12.d. Idem est ablata messis. Isa.17.d. Dicitur etiã Deum auferre doctrinam senum. Iob.12.d. Et robur panis, hoc est, doctrinam spiritualem. Isa.3.a. Et aufert Deus vocem sponsi, quum tollit prædicationem Christi. Et aufert vocem sponsę, quum tollit laudes Dei, quæ fiunt in ecclesia. Iere.16.b.

Ori s.Matth.ho.19. Hie.s.Isa.3.17.&.s. Iere.16. Gre.11.mor.10.

Abstulit Deus de spũ Mosis, vt daret alijs iudicibus. num.11.d. Non vt minueretur in eo: sed sicut multæ lucernæ in eodem lumine accenduntur.

Philo.de gigantib⁹.

Aperiri mysteria

Tollit Deus manum, quum aufert velamen, vt possit quis admitti ad diuinorum mysteriorum cognitionem. Exo.33.b. Et auferens Moses velamen, designat reserationem legis: & quòd in patria nihil erit obscurum. Exo.34.d.2.Cor.3.d. Et detracti cortices à virgis.gẽ.30.g. Designant sensum spiritualem detectum.

Glo.inter.s.Exo.33.

Abstulisse dicitur Deus, iudicium Iob, hoc est, Christi. Iob.27.a. quũ non fecit quod chr̃s orabat secundum voluntatem inferiorem, vt transferret calicem ab eo. Vel abstulit iudicium Iob, quando ecclesia tribulationes quas patitur, ascribit occulto iudicio Dei, quod ipsa non assequitur. Sublatum etiam dicitur iudicium Christi in humilitate. Isa.53.c. quia d̃ tribulatione ascendit ad patrem. Vel quia iudex omnium in iudicio persequutorum chr̃i non reperit veritatem, sed absq; culpa condemnatum ostendit.

Hie.s.Iob.27. Gre.18.mor.1. Hie.s.Isa.53.

Auferens De⁹ chr̃m & apostolos à Iudæis.

Aufert Deus validum & fortem ab Hierusalem, quum abstulit synceros doctores à Iudęis. Isa.3.a. Et quum abstulit ab eis Christum & apostolos. Abstulit etiam prophetã & hariolum, hoc est, vera & falsa. Et aufert propagines eius. Iere.5.c. Et aufert sepem à vinea, hoc est, munitionem doctrinæ à synagoga. Isa.5.b. Abstulit etiam magnificos ab Hierusalem, hoc est, sanctos, & prædicatores ab ecclesia. thre.1.c. Abstulit præterea stellas pluuiæ. Iob.36.d. quum abstulit prædicationem prophetarum, aut etiam apostolorum.

Hie.s.Isa.3. Gre.27.mor.4.

Implẽs De⁹ p̃missa

Non aufert Deus verba sua, quũ implet, quod promisit, vel quod minatus est. Isa.31.a.

Hie.s.Isa.31.

Aufe-

Hila.& Aug.s.ps.57 Auferent mali sicut cera liquescens.ps.57.quia sic peribunt in inferno,vt tamen semper Punitio perpetua permaneant:vel quia hic iam incipiunt puniri per hoc, q peccatum est eis pœna peccati. Dicuntur etiam auferri de terra.2.reg.4.d.Amos.6.c.Et aufert turbo malos sicut stipulam Isa.40.f.Et iniquitates ipsę dicuntur abstulisse nos quasi ventus.Isa.54.c.

Hie.s.Isa.8. Detrahit spolia Christus,quum ad fidem adducit gentilitatem.Isa.8.a. Conuersio gentilitatis.

Ori.s.Isa.ho.3. &.s. Eze.ho.1. Amb.s.ps.118.ser.5. Hie.s.Isa.4. Aufert opprobrium septem mulierum Christus:qui habet vera dona spiritussancti, & ea defendit à falsis.Vel dicitur quia in Christo sunt dona,vt eis dignum est, quum in alijs non eis seruetur sua dignitas.Isa.4.a.Idem aufert opprobrium peccatorum & crucis.ps.118 Idem dicitur spiritus auferens,quia tollit peccata nostra.Eze.1.a.Vbi nos habemus:spiritus turbinis, Christus habet dona spiritussancti.

Aufert ventus congregatos Hierusalem,quum punitio Dei dispergit sacerdotes,& phariseos.Isa.57.c. Dispersio ...tum Iudæorum.

Amb.epis.13. Hie.s.Isa.22. Aufertur sponsus ab anima per peccatum.Matth.9.b.Marc. 2.e. Et aufertur paxillus de loco fideli.Isa.22.g.quum tollitur Christus ab ijs, qui à fide transeunt ad infidelitatem. Et auferri viam,est tolli Christum à malis.Isa.30.c. Tollitur Christus malis.

Hie.s.Amos.3. Abstulit Deus mare,vt transirent filij Israel.Exo.14.e.cum abstulit impedimenta veniẽdi ad baptismum.Et aufert laqueum de terra,quum tollit tentationes diaboli.Amos.3.b.

Hie.s.Ezé.16. Aufert Deus stannum ab Hierusalem.Isa.1.f. quum desinit castigare animam in hac vita. Relinquere... Aufertur etiam zelus Dei ab Hierusalem,quum relinquit animam,nec eam castigat. Ezec.16.e.Dicitur etiam ibi Deus auferre iustificationem Hierusalem,vel legitima,quia abstulit obseruantiam legis,quam etiam aufert ab anima peccante.

Hie.s.Hose. 13.&.s. Sopho.1.&.s.Isa.16. &.s.Amos.3. Aufert Deus regem in indignatione sua.Hose.13.c.cum tollit principes hæreticorum. Dicitur etiam auferre nomina Baalim & sacerdotum.Sopho.1.b.Et aufert lætitiã de Carmelo,quum confundit hæreticos.Isa.16.c.Detrahitur etiam fortitudo Samariæ. Amos.3.c. quum aufertur ab hæreticis fortitudo syllogismorum,& verborum argutiæ, quibus suum dogma firmauerant.Ad idem referri potest auferre ranas & muscas ab Aegypto.Exo.8.b. g.3.reg.15.b.Et auferens Iudas gladium Apollonij.1.Mach.3.b. Confundere Deus hæreticos.

Hie.s.Zach.3. Auferre vestimenta sordida ab Iesu.Zach.3.b.designat tolli mortalitatem à Christo, & deleri peccata nostra.

Aug.epis.119. &.s.ps 71. Hie.s.ps.71. Auferri lunam.ps.71.est omnem mutabilitatem mortalitatis absumi:vel ecclesiã in cœlũ eleuari.

Hie.s. Zac.9. Aufert Deus sanguinem de ore Azoti.Zach.9.b.quum tollit à gentibus verba blasphemiæ,& abominationes,& idolorum cultum,& esum eorum, quæ immolata sunt idolis.

Sublatus Ioseph furtim in Aegyptum,designat Christum secreto incarnatum, & veniẽtem in hunc mundum.gen.40.c. Incarnatio...

Hie.s.Isa.14. Auferri iugum gentium ab Israel,est liberari à seruitute diaboli & vitiorum.1.Mach.13.f. Hose.11.b.Et aufert Deus onus Assur de humero alicuius,quum liberat eum à potestate diaboli.Isa.10.f.14.f. Liberatio...

Tertu.adue.Iudęos Hie.s.Isa.8.16.43. Ablata est fortitudo Damasci,quum magi obtulerunt aurum Christo,in quo auro seu diuitijs Damascus maxime confidebat.Ablata est etiam fortitudo Damasci, & spolia Samariæ,quum sapientes seculi & hæretici victi sunt.Isa.8.a.2.par.20.f.21. d. Iob.1.d. Et abstulit tunc Deus spiritum principum,hoc est,superbiam.ps.75.103.Sopho.3.c. Luc.11. c. Ablata est etiam gloria Moab.Isa.16.d.Et detraxit Deus vectes Babylonis,cum abstulit fortes gentilitatis.Isa.43.c. Cõfusio sapientum seculi.

Ori.s.gen.ho.17 Auferri sceptrum de Iuda,aut non auferri.gen.49.b.designare potest principes christianos vsq; ad aduentum Christi ad iudicium duraturos.

Auferre Iacob de terra Aegypti,vt sepeliretur in terra promissionis.gen.47.g.Indicat non quiescendum in mundo & vitijs eius.

Auferre sal de sacrificio,est ignoranter aut indiscrete offerre.Ideo præcipitur Leui.2.d. Ne auferatur sal de sacrificio.

Isych.s.Leui.1.4 Auferre omnem adipem à capra,quæ offertur pro peccato.Leui.4.f. est tollere desiderium à carnalibus & terrenis,vt mens ad cœlestia tendat.Et amouet malitiam à carne sua, qui tollit voluptates à corpore suo.Eccl'tę.11.d. Tollere ...tias.

Amb.2.de pœnit.7. Aug.83.q. 65. &.s. Ioan.trac.49. Beda.i.gen.29 Auferre lapides leprosos à domo,est hæreticos excludi ab ecclesia.Leui.14.e.1.Mach.14. b.1.Cor.5.d.Et auferre lapides de via,est amouere scandala à via Dei.Iere.4.a.50.d.Et tollere lapidem de monumento.Ioan.11.e.est remouere onera quædam delictorum:quod nos debemus facere,vt Christus suscitet animam mortuam.Vel dicitur Iudæis vt tollant lapidem,qui onus legis volebant imponere venientibus ad fidem.Et amouere lapidem ab ore putei,est tollere infidelitatem,vel literam legis,quam Christus vt Iacob amouit. gen.29.c. Excludere hæreticos. Auferre scandala.

...Tobi.20. ...22. ...s.Iob.24. Auferre pignus à proximo,est ipsum scandalizare.deut.24.c.Iob.22.a.Et auferre bouem viduæ pro pignore,est tollere prædicatores ab ecclesia.Iob.24.a.pro.20. c.27.c. Luc.6.d. Scandalizare.

Aufert

Tollere pdicatores. Aufert etiam pro pignore bouem viduæ hæreticus: qui sanctarum virtutum munditiam, & vtilia animi opera auferre conatur ab anima, pro pignore perfidæ confessionis.

Tollere hypocrisim. Detrahere pellem hostiæ, est à mētis nostrę oculis superficiem virtutis amouere: ne eius prætextu non omnibus perspectis erremus. Leui. 1. b. Vel est tollere tegmina falsarum opinionum: vel auferre velamen literæ. Vel expoliari diuitijs cæterisq; secularibus rebus, & carnalibus cupiditatibus. 2. par. 35. b. Item omnem hypocrisim abijcere. — Gre. 1. mor. 40. Cle. Alex. 5. stroma. Philo. de sacrifici. Abel & Cain. Isych. s. Leui. 1.

Cōuerterepctōres. Abstulit Iob de dentibus iniqui prædam. Iob. 29. c. quando Christus aut ecclesia Paulū & alios de potestate diaboli prædicando abstulit. Atq; ita de cæteris, qui ad fidem conuer tuntur. — Rup. 1. s. Leui. 5. Gre. 19. mor. 23. 24.

Auferens rex seruos & ancillas & iuuenes &c. vt ponat in opere suo. 1. reg. 8. c. In malum quidem significat malum prælatum facientem aliquando peccare bonos: in bonum vero è diuerso, quum bonus prælatus retrahit malos à peccato, & facit eos bene operari. — Gre. s. 1. reg. 8.

Auferre malas cogitationes & opera. Auferre iniquitatem de manu, est non eam operari. Iob. 11. c. deut. 13. b. 21. b. 2. para. 29. a. Isa. 1. e. Hose. 2. a. 14. a. Et auferre præputia cordis, est auferre malas cogitationes à mente. Iere. 4. a. Auferre autem præputia arborum recenter plantatarum. Leui. 19. e. est abijcere arrogantiam: vel non approbare prima nostra opera, quasi suspectissimus de nobismetipsis. Ad idem referri possunt detracti cortices à virgis. gen. 30. g. — Philo. 1 allego. & de plantatio. Noe. Gre. 8. mor. 35. Hie. s. Iere. 4.

Cōuertens Christ' peccatores. Tulit Iacob Sichen de manu Amorrhæi. gen. 48. d. designans Christum, qui conuertit peccatores, & liberat de potestate diaboli. Quod & de gentilitate dicitur. — Glo. ordi. s. gen. 48.

Sublata Sara in domum Pharaonis. gen. 12. c. designat sapientiam, quæ inducitur aliquando in mentem superbam. Vel fit hoc, quum mali fingunt speciem virtutis, quam non habent. — Amb. 2. de Abra. 4. Philo. de Abraham.

Subtrahere dicitur Iob panem esurienti. Iob. 22. b. designans ecclesiam, secundum iudicium hæreticorum, quum non vult docere ea, quæ audienti nō prodest accipere. Aut quū ea, quæ adhuc videntur incognita humiliter ignorare fatetur: eosq; ad ordinatę humilitatis sensum reuocat, quū dicit: Non plus sapere, quàm oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Rom. 11. c. 12. d. pro. 25. a. Eccl'i 3. c. — Gre. 16. mor. 3.

Tollentes doctrinā veritatis. Auferunt potum sitienti, qui tollunt doctrinam veritatis. Isa. 32. d. Et tollunt hæretici spicas esurientibus. Iob. 24. b. quum in pœnitētibus, qui pabulum verbi concupiscunt, perniciosis persuasionibus patrum sententias destruunt. Tollunt etiam hæretici electam prædam à pauperibus. Amos. 5. c. quum deceptis simplicibus, quicquid boni eis inesse videbat perdunt. — Gre. 16. mor. 25. Hie. s. Amos. 5.

Aufertur Deus ab hæreticis & malis. Hose. 5. b. Dicuntur autem sustulisse pallium desuper, quia abstulerunt à populo auxilium Dei. Mich. 2. c. Vbi etiam dicuntur tollere laudem Dei à paruulis, qui faciunt, vt simplices non laudent Deum. — Hie. s. Mich. 2.

Auferre virtutes ab anima. Auferunt cor fornicatio, vinum, & ebrietas, quia peruertunt sensum, animumq; debilitant. Hose. 4. c. Et tollit gladius animam, quūm quis tentationi obtemperat. Ezech. 33. b. Et tollunt violenter pelles bonorum, qui virtutum decorem ab eis auferunt. Dicuntur etiam tollere carnem eorum ab ossibus. Mich. 3. a. Et auferunt Babylonij omnes thesauros domus Ezechiæ, hoc est, dæmones omnia bona ab anima peccante. Et aufert Assur spolia, quum diabolus aut hæreticus inducit in errorem fideles. Sic auferre supellectilem: & vasa concupiscibilia, hoc est, vim concupiscibilem. Isa. 20. b. Ezech. 26. c. 38. d. 1. Mach. 1. c. Tollent etiam principes pellem & carnem ab ossibus, quum auferunt temporalia à subditis. Mich. 3. a. — Hie. s. Hose. 4. & s. Mich. 3. & s. Isa. 20. Geor. venet. canti. 1 tono. 6. capi. 10. Rup. s. Mich. 3.

Aufertur de ore verbum veritatis. ps. 118. quum dicitur malo: Quare tu enarras iustitias meas? — Glo. ordi. s. ps. 118.

Mundare animum à terrenis. Tollunt custodes pallium sponsæ. canti. 5. c. quum siquid secularis pompę residuum erat in corde, exhortationibus suis ab animo auferunt: & quia aliquando ante verba prædicatorum nos non cognoscebamus, ipsi omne quod interius latebat, dum loquuntur, detegunt. — Gre. s. canti. 5.

Tollere cineres holocausti de altari, vt aliud holocaustum ponatur. Leui. 6. b. est deponere consummatas virtutes ascribendo eas Christo, vt alias rursus operemur. — Isych. s. Leui. 6.

Auferre mnam ab illo, qui abscondit: & tollere talentum à non laborante. Matth. 13. b. 25. c. Marc. 4. c. Luc. 8. c. Indicatur per hoc eum, qui non exercet dona sibi à Deo collata mereri amittere omne bonum. — Ori. s. Mat. ho. 33

Aufertur ab impijs lux sua. Iob. 38. b. quum ab eis tollitur gloria temporalis. — Hie. s. Iob. 38.

Auferuntur reliquiæ mundanis. Iob. 4. d. quum contemptibiles mundi cōuertuntur ad Christum. — Gre. 5. mor. 19

Cessatio sacrificiorum veterum. Auferre à templo columbas &c. præcepit Christus. Ioan. 2. e. indicans cessationem sacrificiorum veteris legis: de quibus. Isa. 1. Holocaustum arietum &c. nolui. — Cyril. 2. s. Ioan. 29.

Auferri terram quasi tabernaculum vnius noctis. Isa. 24. d. Dicitur, quia præterit figura huius mundi: & mali auferentur ab ea. Huc refertur auferri sicut vmbra quum declinat. ps. 108. — Hie. s. Isa. 24.

108.Isa.52.b.

Auferre iustitiam iusti ab eo.Isa.5.e.factum est à Iudæis,quum condemnarunt Christum dimisso Barabba.Sic auferuntur iudicia Dei à facie mali.ps.9. Condemnati per Iudæos.

Hie.s.Isa.5. Aufert Deus lachrymam ab omni facie,eorum videlicet,quos beatificat.Isa.25.c. Fœlicitas

Glo.ordi.s.Isa.25. Glo.ordi.s.Isa.33. Aufert clauos de Hierusalem.Isa.33.d.qui tollit firmitatem à fœlicitate.Et qui tollit doctores ecclesiam firmantes.

Hie.s.Isa.58. Auferre catenam,est remittere vsuras,aut à peccato cessare.Isa.58.c.

Glo.inte.s.Isa.38. Ablata dicitur generatio Ezechiæ.Isa.38.c.quasi in eo finita : quia timebat mori sine liberis.

Gre.4.mor.16. Non abstulisse dicitur mala diabolus ab oculis generis humani.Iob.3.b. quia ea ipse intulit:quasi enim auferret,si ab inferendo malo quiesceret. Inferens diabo. mala.

Gre.12.mor.24. Aufertur spiritu oris sui malus.Iob.15.d.quia eo percussionis sententiã accipit, quo oris sui spiritum sub diuina formidine non restrinxit.

Gre.18.mor.11. Tollit ventus vrens peruersum quemlibet.Iob.27.d.quum insidiator malignus spiritus, qui viuentem quemq; accendit ad vitia,morientem trahit ad tormenta.

Hie.s.Isa.10. Abstulisse se dicit Assur terminos populorum.Isa.10.c.quũ diabolus aut hæreticus putat se præcipua dogmata ecclesiæ destruxisse.

Gre.s.1.reg.2. Rup.s.Mich.2. Detrahentes homines à sacrificio domini.1.reg.2.d.sunt cogentes negare diuinitatem in Christo.Ad idem referuntur tollentes laudem Dei à paruulis.Mich.2.c.

Hie.s.isa.11. Auferri zelum Ephraim.Isa.11.c.est cessare odium hæreticorum erga ecclesiam.

Glo.inter.s.isa.55 Non auferetur signum,crucis videlicet Christi.Isa.55.d. quia semper eius manebit memoria.

Beda.s.pro.25 Auferre rubiginem de argento,est auferre impietatem de vultu regis.prou.25.a. Vel est auferre superficiem literæ à sacro eloquio.

Auferre panem in sudore,est quasi occidere proximum.Eccl'i.34.d.

Glo.ordi.s.Luc.10. Non aufertur optima pars à Maria. Luc. 10. g. quia vita contemplatiua perpetuo durabit.

Rup.6.s.gen.25. Auferentes serui Abimelech vi puteum ab Abraham, sunt philosophi abutentes sacris scripturis.gen.21.d. Abutentes philosophi sacris lit.

Aufugere, uide Fugere

Augere.

AVgere est à minori quantitate ad maiorem,rem transferre:augeri autem spiritualiter, est maiorem perfectionem acquirere:quia in ijs,quæ non mole magna sunt, idem est maius,quod melius esse.

Ori.s.Leui.ho.16. Auget Deus quos respicit,vt sol segetes,quas respicit.gen.26.f. Leui.26.b.

Arno.s.ps.104. Auget Deus populum suum multiplicando credentes inter gentes.gen.17.c.47.f.Exod.23.d.1.par.21.a.ps.104.acto.2.g.5.b.Et Christus auget fidem.Luc.17.b.2.Cor.9.c.Ephe.4.d.Col.2.d.pro.4.b. Multiplicatio lium.

Hie.s.Amos.8. Augent ficum doctores & prædicatores,qui diuitibus,& his, de quibus sectantur lucra loquuntur sermone longissimo,& adulatorio.Amos.8.b. Adulat.

Augetur custodia super muros Babylonis.Iere.51.b.quum mundani augent peccata,& ea defendunt.Sic etiam augetur numerus inimicorum.deut.20.d.2.reg.15.c. Et auget Pharao peccatum.Exo.9.g.Et augentur fornicationes.Ezech.16.d.23.c. Defendere

Augent furorem domini,qui augent peccata.Nume.32.c.Et auget dominus plagas populi inobedientis.deut.28.f.

Glo.inte.s.Eccli.11. Augeri ignem ab vna scintilla.Eccl'ici.11.d.Est ab vno hæretico multiplicari multos.

Augur, Augurari, Augurium, Auspicium.

AVgurari est aliquibus superstitionibus diuinationem exercere. Augures autem erant, qui diuinationem exercebant.

Isych.s.Leui.19. Augurari dicuntur,qui intendentes dæmonibus secundum eorum voluntatem viuunt: & cor suum volucribus tradunt:quæ rapiunt semen pietatis à nobis.Leui.19.e. Vnde augures per incantationem dæmonum tacitam siue expressam reprehendunt.deut.18. c. 4.reg.21.a.2.par.33.b.nume.23.d.Eccl'ici.34.a.Isa.2.b.47.d.Iere.27.b. Tradere dæmonibus.

Hie.s.isa.57.a. Auguratrix dicta est Hierusalem.Isa.57.a.quia colebat idola.

Augurandi scientia in Ioseph designabat scientiam Christi.gen.44.b.d. Scientia Christi.

Augustus.

AVgustus significat amplum & magnificum:vt augustum imperiũ, à quo deposuit Asa rex Iuda Maacham matrem suam.2.par.15.d.Hoc cognomine honestatus est Cæsar Augustus,

gustus, à quo exijt edictum, vt describeretur vniuersus orbis: cuius tempore natus est Chrs. Luc. 2. a. Post eum omnes imperatores Romani dicti sunt Augusti: vt Augusti cognitioni relicta est causa Pauli. acto. 25. f.

Auidus, Auiditas, uide Appetere

Auis, Volucris.

AVis genus est ad omnia volatilia, quæ plumis vestiuntur, & in altum volando eleuant alarum remigio per aërem, quasi natantes, vt pisces in aqua.

Christus. Auis, quam vocat Deus ab oriente. Isa. 46. d. licet videatur primo sensu sumi pro Cyro, tamen verius sumitur pro Christo: qui manens in altitudine diuinitatis suæ, quasi quodam volatu sublimi cadauer nostræ mortalitatis conspexit in infimis, & sese vt vultur de cœlestibus ad ima submisit. Iob. 28. a. Idem est auis volans & protegens, qui sicut gallina congregat pullos suos sub alas. deut. 32. b. Isa. 31. c. Matth. 23. d. Luc. 13. g. Hie. s. Isa. 31. 46. Gre. 18. mora. 11. & ho. 29.

Contéplatiui & spirituales. Scientia speculatiua. Aues significare solent contemplatiuos & spirituales: & scientiam speculatiuam: quæ non diuiduntur ab Abraham, quia contemplationi & speculationi vacantes non debent distrahi, sed potius mentem collectam habere, & sublimibus vacare. Et si forte necessitas exegerit, vt ad terrena descendant, mox tamen reuolent ad sublimia. gen. 1. c. 15. c. Leui. 1. d. 11. b. 17. d. Iob. 5. b. 12. d. 28. d. ps. 103. pro. 10. a. 26. a. 27. b. Iere. 5. f. Dani. 4. b. Matth. 6. d. Marc. 4. d apoc. 19. d. Isych. s. Leui. 7. 11. 17 Aug. 16. ciui. Dei. 24 & s. ps. 103. Gre. 11. mor. 2. & 19 mor. 1. Ricar. de s. Vict. de securi. conscien. 17. Rup. 1. s. apoc.

Iusti & sancti. Significant etiam in eisdem locis, & aues in arca, iustos, & merita cœlestia habentes: qui sunt aues mundæ, & in lege domini meditantur die ac nocte, & dicere possunt: Nostra cõuersatio in cœlis est. Mundæ sunt autem, non natura, sed gratia. Hæ comedunt cibos pistoris, dum pascuntur mysterijs legis. gen. 8. d. 40. c. Leui. 7. c. deut. 14. b. Baruch. 6. c. Apo. 19. d. Amb. de Abra. 8. Beda. s. gen. 5. Aretas. s. apoca. 19.

Natura intellectualis. Aues etiam non diuisæ. gen. 15. c. significant naturam intellectualem, quæ non secatur, in partes, vt natura sensitiua. Philo. Quis rerũ diui. hæres.

Cogitationes Volucres cœli dici possunt sublimes cogitationes, quæ habitant & pascuntur in ramis virtutis. Dani. 4. b. Volucres autem descendentes ad cadauera, sunt viles cogitationes animæ, quæ subortæ corda iustorum polluunt, quas debemus abigere sicut Abraham. Ricar. de s. victo. de securi. conscien. 18. Philo. quis rerum diui. hæres. Gre. 16. mor. 20. Euch. for. spũa. 5.

Veteris legis doctrina. Volucrum esca, seu volucres in escam datæ, sunt veteris legis eloquia: quę populum carnalem tanquam carne eleuant per verba diuinitus missa: vnde & vespere dantur, quia quęcunq; carnaliter dantur finem habent. Exo. 16. b. Beda. s. Exo. 16.

Gentes conuersæ. Volucres cœli interdum sunt gentes in spem cœlestium aduolantes: qui dicuntur volucres cœli, quasi cœlo ab alijs auibus distincti: quia re vera sunt mundi, & ad cœlestis verbi cognitionẽ euolare põt. Mat. 13. a. apoc. 19. c. Hęc est auis, q̃ nascit ad volatũ. Iob. 5. c. hos. 2. d Hila. s. Mat. cano. 13 Cle. Alex. 4. stroma.

Sapientes mundi Volucres cœli dici possunt sapientes mundi. gen. 9. a. Qui dum more auiũ de creaturis vel elementis cœli & terrę disputare nitebantur, quasi aues in cœlum volare videbantur.

Fugientes ab erroribus hæreticorum. Auis capta relicta de manu, designare potest eos, qui euaserunt ab hæreticis. Eccl'i. 27. c 43. b. Iere. 5. g. Amos. 3. a. Et auis velociter fugiens designat eos, qui cito debent fugere ab erroribus hæreticorum, quibus capti fuerant. Isa. 16. a. Et quasi auis volant ex Aegypto, qui velociter relinquunt tenebras errorum. Hose. 9. c. 11. d. Hiero. s. Isa. 16. & s. Hose. 11.

Romani. Aues lacerantes carnes pistoris. gen. 40. d. designant Romanos destruentes Hierusalẽ.

Dæmones. Superbi. Hæretici. Aues descendentes ad cadauera, designant dæmones. gen. 15. c. 40. d. deut. 4. c. 32. d. 3. reg. 14. c. Isa. 18. c. Ezech. 39. a. 2. Mach. 15. f. Matth. 8. c. 13. a. Designant etiam superbos, & qui ponũt in cœlum os suũ: & qui curiositatis studio sublimia perscrutant. Iob. 35. c. 40. d. ps. 8. Eccl'tę. 9. c. Sapi. 5. b. Eze. 44. g. Quasi auis euolauit Ephraim, quum hæretici recesserunt ab ecclesia. Hos. 9. c. Volucres immũdę sunt superbi tã dæmones, quàm hoĩes. apoc. 18. a. Rup. 10 s. apoc. Hiero. s. Isa. 18. & s. Eze. 44. & s. Hos. 9. Cyril. 10. s. Ioan. 4. Aug. s. ps. 8. Gre. 19. mor. 1. & 26. mor. 11. & 33. mo. 20 Beda. s. gen. 15

Raptores. Mites. Aues immundæ sunt, quæ vngulas fortes habent, & rostra vorantia, ex rapina viuentes, hæ illos significant, qui semper aliena inuadunt, nunquam sua portione contenti. Aues vero mundæ sunt innoxiæ, quæ mites, mansuetos, & qui neminem lædunt significant. Geor. vene. can. i. to no. 7. cap. 32.

Iudæa. Auis discolor. Iere. 12. c. Sumitur pro pauone: & dicitur de Iudæa, quã Deus varijs muneribus ornauerat. Hie. s. Iere. 12.

Aui auolanti comparatur maledictum frustra prolatum, quod reuocari non potest: recidit tamen in caput loquentis. pro. 26. a. Beda. s. pro. 16.

Auolare, uide Volare.

Aura, quære Aër.

Auriga.

AVriga aut agitator currus est, qui cum disciplina & arte pro arbitrio suo equos agitat, vel currentes incitat, vel reflectit indomitos, vel reuocat fatigatos, vel mansuetos pro Amb. de Nabuth. 16 & s. ps. 118. ser. 4.

ſua voluntate conuertit. Aſcenſor autem equi eſt, qui ſine arte agitur potius quàm agit. vnde. 4. reg. 2. b. Eliſæus Eliam aurigam currus Iſrael vocauit, vbi deſignatur Chriſtus, qui regit nos: vel prælatus, aut prædicator. *Chriſtus. Prælatus. Prædicator.*

Hie. 2. adue. Iouini. Amb. de Nabuthe. 15.

Auriga dici poteſt ratio regens ſenſus, vt equos. 3. reg. 22. e. 2. par. 18. g. Aſcenſores autem equorum & non aurigę dicuntur, qui non moderantur corporis voluptates. pſ. 75. *Ratio.*

Auris, Auricula, Auricularius.

AVris dicit ipſum audiendi ſenſum aut potius inſtrumentum. Auricula vero partē illā extrinſecus apparentem, ac prominentē, quæ ſit velut aurium cuſtodia. Auris tamen ſæpe pro auricula ponitur. Auris etiam interdum eſt ipſe intellectus. Iudi. 5. a. Auribus percipite principes. Miſericordia. 4. reg. 19. c. Inclina aurem tuam, & audi. Intelligentia ſpiritualis. Matth. 11. b. Qui habet aures audiendi audiat. Obedientia. 2. reg. 22. d. Auditu auris obedient mihi. Et ipſa aurium ſimilitudo. pſ. 113. Aures habent, & non audient.

Baſil. ſ. pſ. 114. Aug. 83. q. 52. Euch. for. ſpūal. 1. Cyril. cōt. Iulian. 5.

Aures in Deo dicunt vim illam, qua omnia percipit, & nihil eū latet: & his dicitur percipere orationes, & verba noſtra, aut deſideria, aut clamorem; & interdum dicitur inclinare aurem, vt ad ęgrotum vocem extollere nō valentē. pſ. 9. 38. 53. 85. 114. 129. 142. Sapie. 1. c. Eccl'i. 21. a. Iſa. 5. c. 59. a. Iacob. 5. a. *Viſ…*

Gre. ſ. 1. reg. 8. Ori. ſ. cant. ho. 4.

In auribus autem domini loqui, eſt familiarem eſſe Deo: & ſecreto orare. Item laudare Deum: & confiteri fidem. 1. reg. 8. d. cant. 2. d. *Familiaritas Deo.*

Baſil. ſ. pſ. 33. Hila. ſ. pſ. 129.

Aures etiam domini dici poſſunt angeli recipientes orationes noſtras, & eas in conſpectu domini offerentes. pſ. 33. 129. *Angeli.*

Dion. cœleſ. hier. 15.

Aures in angelis dici pñt vis participādi, diuināq; participationē ſcite ſuſcipiendi.

Aug. ſ. pſ. 39.

Aures quas Deus perfecit Chriſto, obedientiam eius, vel membrorū eius deſignare poſſunt. pſ. 39. Vbi ſeptuaginta legunt, corpus. *Obedientia C…*

Ori. ſ. Ioſ. ho. 9. & ſ. Eze. ho. 6. & 1. p. ia. 1. Baſi. ho. in prin. pro. Cle. alex. 5. ſtrom. Hie. ſ. Gala. 3.

Aures cordis ſunt, de quibus dicit Chriſtus. Luc. 8. a. Qui habet aures audiendi, audiat: q̄ aures ſunt, promptitudo diſcendi & obediendi. pſ. 39. 44. 48. 93. Exo. 17. d. 21. a. 32. a. Iob. 6. d. 33. c. pro. 15. d. 18. c. 20. b. 22. c. 25. b. 28. b. Eccl'i. 3. d. 25. b. 51. c. Iſa. 35. b. 50. b. Iere. 2. a. 5. c. 6. b. Baruc. 1. a. Ezec. 16. b. 23. c. Mich. 7. d. Marc. 7. d. g. acto. 7. g. apoc. 2. b. 3. a. Poſſunt etiam aures animæ in multis ex eiſdem locis ſignificare fidem. *Promptitudo diſcendi & obediendi. Fides.*

Lyra. ſ. Exo. 21.

Auris perforata ſignificare poteſt mentem compunctione percuſſam, aut obedientiam promptam. Exo. 21. a. deut. 15. c. *Mens cōpuncta. Obedientia.*

Hie. 2. adue. Iouini. Iſych. ſ. Leui. 22.

E diuerſo auris perforata deſignare poteſt inobedientiam, pœna æterna puniendā. Idem deſignabit auris amputata. Leui. 22. c. Matth. 26. e. Marc. 14. f. Luc. 22. e. Ioan. 18. b. *Inobedientia.*

Ori. ſ. Iudi. ho. 6. & ſ. Iia. ho. 6. Hie. ſ. Iſa. 1. & prol. in Ioel.

Auribus percipere & audire vbi iunguntur, non ad ſimplicem tantum verborum ſonū, ſed ad reconditam quoq; dictorum intelligentiam pertinere intelligendū eſt. Iudi. 5. a. pſ. 48. Eccl'i. 33. c. Iſa. 1. a. 6. c. 11. a. 28. f. acto. 28. f. Auribus quidem percipere ad exteriorem auditum pertinere videtur: & aure audire. Audire autem ad interiorem auditum. Vel ē diuerſo auribus percipere, eſt corde percipere. Vel audit qui myſtice intelligit: auribus vero percipit, qui ſolam intelligit hyſtoriam. Eze. 44. b. vide Audire.

Ori. ſ. can. ho. 2. & ſ. Roma. 12. Hie. ſ. Iob. 29. Gre. ſ. 1. reg. 3.

Aures in eccleſia ſunt rectē audientes verbum Dei, illiq; obedientes. Et auris audiens, q̄ beatificabat Iob, eſt gentilis populus, qui ſuſcepta fide laudabat Chriſtum. Iob. 29. b. *Audientes Dei. Gentiles.*

Auris dextra intentionem ſignificare poteſt supernę viſionis: ſiniſtra vero intentionem piæ operationis. Et ambæ aures tinniunt, quia cum ſummorum virorum ruina oſtenditur electorum intentio vtraq; turbatur: quia & pauenti corde ad contēplanda æterna ſe erigunt, & ſine ingenti formidine temporalia non diſponunt. 1. reg. 3. b. Iere. 19. a. *Intentio viſionis & operationis.*

Ricar. de. ſ. vict. de ſomnio Nabuch. 38.

Aures habet & non audit, qui nouit, quæ ſit virtus obedientię, & qualis debeat eſſe: nec tamen vult obedire. p̄s. 113.

Aures obturare in bonum, eſt occaſiones peccati tollere. Iſa. 33. c. Eccl'i. 28. d.

Ori. ſ. Iſa. ho. 6. & ſ. Roma. 11. Gre. ſ. 1. reg. 9.

Aures aggrauatæ dicunt̄, q̄ nō eleuant̄ ad ſpiritalē intelligentiā. Iſa. 6. c. Zach. 7. d. Roma. 11. b.

Auricula Samuelis deſignat humilem intelligentiam prædicatoris. 1. reg. 9. c. 20. c. 1. par. 17. d. Iob. 4. f. 11. b. 34. a. 36. b. *Intelligentia prædicatoris.*

Hie. ſ. Amos. 3.

Auriculæ extremum, quod eruitur de ore leonis. Amos. 3. d. deſignat ſacramenta dictorum, quæ leo auferre conatur. *Myſteria.*

Ori. ſ. Leui. ho. 8. Philo. de vit. Moſis. Iſy. ſ. Leui. 8.

Auricula Aaron dextra, ſignificare poteſt obedientiam, quæ vngitur, vt deinceps obtēperet verbo Dei: ſic & auricula leproſi. Exo. 29. c. Leui. 8. d. 14. c. Vel auricula extrema ſacerdotis, quæ tingit̄ ſanguine, deſignat ſacerdotis ſermonem debere eſſe purgatum. Deſignat etiam perfectam Chriſti & diſcipulorum eius obedientiam. *Obedientia.*

Ori. ſ. Matth. ho. 35. Hila. ſ. Mat. can. 32. Am. in Luc. 22. Hie. ſ. Mat. 26. Aug. ſ. Ioan. tra. 112. Iſych. ſ. Leui. 21.

Auricula mala eſt in eis, qui non bene audiunt, aut credunt, aut inobedientes ſunt, amputata eſt Malcho, hoc eſt, Iudæis: vel amputat̄, quū ab aliquo remouet̄ inobediētia. Matt. 26. e. Marc. 14. f. Luc. 22. e. Ioan. 18. b. Eze. 23. d. Dextram auriculam perdidit Malchus, hoc eſt Iudæus, vt totā literę vilitatē audiat in ſiniſtra. Sed dn̄s in ijs, qui ex Iudęis credere voluerunt, *Inobedientia.*

runt, reddidit aurem dextram, & seruum genus fecit regale & sacerdotale.

Auricularius Dauid Banaias.2.reg.23.d.1.par.11.f.designare potest Christum, qui est in se
Christus. cretis patris. Vel designat virum prudentem & fortem, qui coniunctus esse debet prelato. Glo.inte.s.2.reg.23

Aurora.

AVrora est tẽpus ante solis ortum, quo iam radij solis incipiunt terrã illuminare.

Aurora cui ostendit Deus locum suum.Iob.38.b.est humanitas Christi, quam ipse
Humanitas Christi induxit in cœlum tanquam in locum suum. Hie.s.Iob.38.

Ecclesia. Significat etiam ecclesiam, quæ prauitatis pristinæ tenebras deserit: & sese in noui lumi
nis fulgorem conuertit: cuius ortus fuit exordiũ, quo clarescere cœpit: plena vero fit, quũ Gre.4.mor.15.&.29 mor.2.
mortalitatis atq; ignorantiæ suæ tenebras funditus amittit.Iob.3.b.38.b.ps.73.canti.6.c. Rup.s.cant.6.

Virgo Maria. Aurora consurgens etiam est beata virgo præcedens solem.

Lux gratiæ. Aurora præterea lucem gratiæ, quæ in præsenti vita confertur significare potest: & illu Ber.s.cant.ser.33.
Tempus Christi in hoc mundo. strationem veritatis tollentem tenebras ignorantiæ.gen.32.f.2.reg.23.a. Potest etiam desig
nare tempus ab angeli annunciatione vsq; ad Christi resurrectionem: quo resurgente, qua Cyril.ho.5.
si nouus ortus est sol.

Mens iusti. Aurora quoq; dicitur mens iusti, quum à tenebris peccati in gratiæ lucem erumpit, sole Gre.16.mor.29
iustitiæ eam illuminante.Iob.24.c.Et mens velut aurora consurgit, quæ ex visionis admi- Euch.for.spũal.3.
ratione paulatim ad incremẽta cognitionis proficit. Aurora siquidem paulatim eleuatur, Ricar.de.s.vict.5.d
eleuando dilatatur, dilatando clarificatur, & per promotionis suæ incrementum ad defe- arca mysti.9.
ctum venit.Leui.6.c.

Aurora finis est noctis, & initium lucis. Nox autem vitam peccatoris, lux vitam iusti si- Ber.ser.paruo.60.
Humilitas gnificat. Aurora ergo, quæ fugat tenebras, lucem nunciat, merito humilitatẽ designat: quia
sicut illa diem & noctem, ita ista diuidit iustum & peccatorem.

Aurugo, Erugo, Rubigo.

AVrugo est rubigo, quæ fit in metallis ea consumens: & etiam pallor quidam in frugi- Hie.s.Amos.4.
bus reddens eas infrugiferas.deut.28.d.3.reg.8.d.2.par.6.e.ps.77.pro.25.a. Eccl'ici. 12.b.
Iere.30.a.Baruch.6.d.Amos.4.c.Eze.24.b.Agge.2.c.Matth.6.c.Iacobi.5.a.in aliquibus aũt
ex supradictis locis dicit pallorem vultus. Cæterum.3.reg.8.d.vbi legitur rubigo, in He-
bræo est, חָסִיל quod est bruchus, aut locusta.

Inuidia. Aurugo potest significare inuidiam, quæ omnes demolitur virtutes.Matth.6.c.Et etiam
Ira. iram, quæ, quod tangit, incendit. Comedit aurugo residuum bruchi. Ioel.1.a.2.f. quia sæ- Ori.s.cũ ieiunatis
Auaritia. pe dum ventris ingluuies per abstinentiam restringitur, iræ impatientia acrius dominatur. Gre.33.mor.39.
Superbia. Aug.1.ps.77.
Vitia carnis. Potest etiam significare auaritiam. Item fiduciam sui, & superbiam, quæ latenter nocet, quũ Amb.1.de spũsctõ.5
quis se putat aliquid esse.ps.77.Item significat vitia carnis, quæ flagitiorum sordibus aciem 20.& prol.s Luc.
mentis obducunt: idq; fit secundum varia vitia.

Imperiũ Romanorum. Aurugo comedens residuum bruchi.Ioel.1.a.designare potest imperium Romanorum, Hie.s.Ioel.1.
quod vltimo destruxit Iudæos. Rup.s.Ioel.1.

Desideriũ futurorũ Aurugo inter affectus significat desiderium futurorum.Ioel.1.a. Hie.s.Ioel.1.

Superficies literæ. Rubigo operiens argentũ designat superficiem literæ, tegentẽ sensum spũalem.pro.25.a. Beda.s.pro.25.

Aurum, Aureum, Deauratum, Inauratum.

AVrum inter metalla & liquentia preciosissimum est.Estq; suapte natura cõstantissimũ:
vt in tenuissimas bracteas extensum minime frangat̃. Est etiam cum quadam cessione Geor.vene.canti.3.tono.8 cap.1.
tenacissimũ: cedit enim percutienti & plicanti: non autẽ cedit consumptori, non rubigini,
nec erugini, nec alicui liquori, qui eius bonitatẽ aut pondus diminuat nec vsu deteritur: ig
ne autem sæpius exustũ non modo non consumit̃, verum etiam purissimũ reddit̃. Cor lętifi
cat, vlcera sanat, melãcholicis confert: & omni distẽperamento inimicat̃, ex suo forsan tẽm
peramento. Sæpe autẽ aurum sumit̃ pro diuitijs.deut.7.d.Non cõcupisces argentũ & aurũ.

Natura diuina Aurum significare potest naturam diuinam, quæ diffusa vsq;quaq; tota, & per totum Philo.quis rerũ diui.hæres.
Diuinitas ĩ christo. protensa est, aptissime cõtemnens cętera. Peculiariter aũt significat diuinitatẽ in Chr̃o, cui᷒
Verbum. caput dicit̃ aurũ optimũ.cãti.5.c.Et ipsum verbũ ab interitu alienũ: quod corruptionis vi- Ori.s.Rom.2.
Christus vel anima eius. rus minime recipit. Designat etiã ipm chr̃m, vel animã ipsius, præcipue aurũ propitiatorij: Cle.Alex.2.pæda.8.
ideo erat aurũ purũ. Item regiã ipsius Christi potestatẽ: vnde oblatũ est Chr̃o, quia est regni Basil.ho.de natiuit.
Regia potestas chr̃i symbolum.Exo.12.e.25.a.37.a.Mat.2.b.Isa.60.b.Et aurea capita columnarũ, designare pñt Hila.s.Matt.can.2.
Chr̃m, qui non habet spiritũ ad mensuram, vt sancti, qui non aurei sed deaurati dicuntur. Gre.34.mora.7.&.ho.10.&.s.cant.3.
Exo.26.e.36.d.Et aureum reclinatorium ferculi Salomonis.canti.3.d.Est anima Christi pu-
rissima, vel requies, in sapientia diuina. Aureę manus sponsi, designãt miracula Christi, esse
Resurrectio Chr̃i. ex virtute diuina.canti.5.d.Designat autem aurum oblatum Christo faciem leonis.i.resur- Rup.s.cant.5.&.2.s.Matth.
rectionem eius cum regia potestate.

Charitas. Aurũ secundũ conditiones ipsius suprapositas, significat charitatẽ, q̃ oĩbus supereminet Aug.1.ps.57.

Gre.18.mora.30.& 34.mor.7.&.1.Eze. ho.15. Hila.f.pf.67. Ricar.de.f. vict. de fomnio. Nabuch.23 Geor.vene.canti.3. tono.8.cap.2.

virtutibus:nec corrumpitur:sed per tribulationes purior redditur: & cessantibus reliquis virtutibus,ipsa permanet:vnde & aurum purum dicitur charitas patriæ,quæ est fundamẽtũ illius ciuitatis cœlestis.Ipsa est aureum reclinatorium: ipsa teguntur cherubim: ipsa est aurum oraculi:ipsa est aurea zona.gen.13.a.Exo.28.b.37.a.39.a.Iob.28.b.ps.67.3.reg.6.c.canti.3.d.Isa.13.c.Dani.2.e.10.a.apoc.2.a.3.d.15.c.21.f.Aurei anuli per singula latera altaris bini, designant charitatem cum synceritate fidei,& vitæ mundicia.Exo.30.a.37.d.

Ori.f.cant.ho.4. Ambr.2.de Abra.5. Hie.f.Isa.60. Gre.18.mor.20.&.2 pastor.7. Theo.Alex.1.pasch. Rup.1.f.apoc.

Aurum præterea est fides virtutibus florens.gen.13.a.Exo.35.c.37.a.canti.5.c. Et aurum purissimum in lamina,quam ferebat sacerdos in fronte,significare potest fiduciam professionis fidei:vel venerationem humanitatis in Christo,sed cum diuinitate.Exo.28.f.39.e.Leui.8.b.Isa.60.b.Et obscuratum est aurum in Iudæa,quando in ea perijt antiquus fidei splẽdor.thre.4.a.Et aurum quod obtulerunt magi domino.Matth.2.b.dici potest fides probata omni virtutum splendore fulgens.4.reg.12.d.16.b.1.par.29.b.Iob.37.d. Aurea candelabra dicuntur,propter probatam fidem.apoc.1.c.21.e. Fides.

Ori.f.num.ho.26. Amb.de paradi.3. Philo.1 allego. Aug.2.de gen.cõt. Manich.10. Beda.f.gen.1. Ori.f.canti.ho.2. Hier.f.Isa.60.&.f. Iere.10.

Aurum,quod nascitur in Phison,disciplinam & virtutes,& inuenta secreta prudentiæ, & ipsam prudentiam significat,quæ ab omnibus sordibus,quasi decocta nitescit: sicut aurum optimum & verum,quod nulla falsitas vincit.gen.2.b.nume.31.d.3.reg.22.g.2.par.9.a.1.Esdr.2.d.7.c.Nee.7.g.ps.67.pro.12.d.Ezech.16.b.1.Macha.6.a.Iaco.5.a. Item aurum sunt sensus & disciplinæ rationales,quas attulit regina Saba ad Salomonem,hoc est,ecclesia ex gentibus ad Christum.3.reg.10.a.Iob.3.c.28.a.b.Isa.60.b.Hose.2.b.8.a.Nahum.2.c.Mala.3.a.Dani.10.a.Hoc auro curant hæretici vestire idola,hoc est,ornare errores suos.Iere.10.a. Disciplina & virtutes. Prudentia. Sensus & disc. rationales.

Arno.f.ps.67. Amb.f.1.cor.3. Gre.34.mor.7. Hie.f.ps.71.

Aurum purum etiam significat opera perfecta,quæ non corrumpit ignis: aut sanctitatem.Iob.41.d.ps.77.Eccl'i.30.c.1.Cor.3.c.thre.4.a.Et deauratæ tabulæ tabernaculi, significant puritatem sanctorum.Exo.26.f.32.e.36.d.Et aurum Arabiæ,est puritas mentis.ps.71. Aurea manus etiam significat opera perfecta.canti.5.d.Designatur etiam innocentia.3.reg.6.d.1.par.18.c. Opera perfecta. Puritas mentis. Innocentia.

Ori.f.Ezec.ho.6.& f.Mat.ho.25. Hie.de veste sacer. &.f.Eze.7.22. Euch.q.in ps. Basil.& Hie.f.ps.44 Gre.f.1.reg.15. Beda.f.pro.25.

Aurum præterea potest significare diuinos sensus:& aurum templi,est sensus spiritualis in litera contentus,& cum sacra scriptura concordans,quod si non concordat, non est aurum templi.3.reg.6.c.7.g.1.par.22.c.28.c.2.par.3.a.32.f.4.reg.20.c.Eccl'tę.2.b.ps.67.Isa.39.a. Ezech.7.e.16.d.38.d.Ioel.3.b.Agge.2.b.Zach.6.c.Et aureus vestitus reginæ,sunt splendida dogmata,& sensus spirituales.Et aureæ fimbriæ,sunt diuinorum sensuum claritates,nunquam à mente deficientes.ps.44.Et aurea mala in lectis argenteis, sunt sensus spirituales in litera legis.pro.25.b.Quum iungũtur aurum & argentum,significare possunt sensus & verba:vt gen.13.a.Abraham diues erat in possessione auri & argenti. Diuini & spirituales sensus. Sensus & verba.

Gre.4.mor.35.&.18 mo.14.&.16.mo.9. Aug.q.in Exo.105. Hie.f.Zach.14. Gre.ho.10. Beda.f.Exo.25. Ber.de diligẽ.Deo. Ricar.de.f.victo.2. de arca mystica.10.

Aurum itidem significat sapientes,& ipsam sapientiam,& doctrinam cœlestem.Et aurei torrentes,sunt doctrinæ cœlestis affluentia.gen.24.d.41.e.Exo.11.a.25.a.28.b.37.a.39.a.Iosu.6.c.Iob.3.c.22.d.28.a.ps.44.63.Eccl'i.14.a.28.d.45.b.51.d.Isa.13.d.thre.4.a.Ezech.28.b.Zach.14.c.apoc.3.c.Et aurum Christo offerimus,si in conspectu illius claritate supernę sapientiæ resplendemus.Matth.2.b.Et aurum in arca testamenti exterius & interius, vitæ splendorem & sapientiam designat.Exo.25.a.Et auri pallor in posterioribus dorsi colũbę,designat sapientię fulgorem habendum in fœlicitate.ps.67. Sapientes. Sapientia. Doctrina cœl.

Ori.f.cant.ho.2.4. Arno.f.ps.104. Hie.f.Ioel.3.

Aurum interdum est nouum testamentum.canti.5.e.Et aurum verum dicuntur, quę ad nouum testamentum pertinent:similitudines vero auri sunt figurę veteris testamenti.cant.1.c.ps.104.Et demum omnes sentẽtiæ sacræ scripturæ auri nomine significari possunt.Ioel.3.b.Aurea cherubim plenitudinem scientię significant,quæ continetur in vtroq; testamento.Exo.25.b.31.b. Nouum test. Sententiæ sanctæ.

Arno.f.ps.71. Hie.f.Iob.37. Aug.f.ps.71. Gre.18.mor.20.& 27.mor.26.

Aurum Arabiæ optimum,significare potest apostolos,martyres, & virgines, & omnes qui purgantur tribulationibus,& probantur quasi aurum in igne: & demum omnes perfecti in ecclesia,cuius glebæ dicuntur aurum.Item sapientia vel sapientes gentium, qui ad fidem venerunt:qui sunt aurum,quod venit ab aquilone.ps.71.Iob.23.c.28.a.37.d.2.reg.8.b.3.reg.10.d.1.par.9.c.nume.31.d.pro.17.a.27.c.sapi.3.b.Zach.14.c.Malachi.3.a.1.Machabę.4.c.1.Petri.1.b. Apostoli. Martyres. Virgines. Perfecti. Sapientes gentium ad fidem.

Amb.f.2.Timot.2. Aug.f.apoc.ho.3. Cyril.3.f.Ioan.34. Beda.f.Exo.12. Hie.f.Ecclesiasten.12.

Aurum,seu aureum vas designare potest mentem bene sensatam, aut cor, quod principatum obtinet in anima:& ipsam animam fidelem:& puram conscientiam:& intelligentiam diuinitatis:& optimosquosq; in ecclesia,qui sunt aurum tabernaculi: & animas ipsas cum corporibus.gen.13.a.Exo.12.e.16.g.35.c.4.reg.25.d.1.par.18.c.28.c.2.par.9.e.Iob.37.d.ps.67.Eccl'i.28.d.50.d.Isa.60.c.thre.4.a.apoc.3.d.5.c.Aurea capita columnarum designare possunt mentes prẽsentia diuinæ visionis illustratas.Exo.26.f.36.d.Et aurea vitta,est anima humana.Eccl'tę.12.c. Mens. Conscientia pura. Intelligentia diuinitatis. Optimi in eccl. Animæ cum corporibus.

Beda.f.Exo.12. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Aurea etiam vasa ab Aegyptijs mutuata.Exo.12.e.sunt doctrinæ gentilium non inutiles, quibus vti possumus in obsequium theologiæ. Doctrinæ gentilium non inutiles.

Aurũ

Ingenium — Aurum dici potest ingenium. Et illi aurum robur suum non deputant, qui quantolibet ingenio fulgeant, nihil se esse ex suis viribus pensant. Iob 31.c.num.31.g.1. par. 29. b. Aurum de Ophir allatum ad Salomonem, ingenia philosophorum venientium ad fidem. 3.reg.9.d. — Gre.22.mor.4. Rup.3.l.reg.31.

Vita prælatorum — Aurum obscuratum, est vita prælatorum & sacerdotum, quondam per gloriam virtutum clara, quæ postmodum per actiones infimas ostenditur reproba. thre.4.a. — Gre.ho.17.

Angeli. — Aurum obrizum, sunt angeli claritate iustitiæ fulgentes: qui nullum habuerunt vnquam contagium culpæ. Iob.28.b. Sancti vero in hac vita sunt aurum, sed non obrizum. Deauratæ columnæ tabernaculi, designare possunt etiam angelos gratia summæ claritatis illustratos. Exo.26.f.36.d. Eosdem designabunt aureę columnæ. Eccl'i.26.d. Cum autem essent columnæ intus ligneæ foris autem auro fulgentes, significare possunt eos, qui in omnibus operibus suis, quærunt gloriam Dei. — Gre.18.mor.29. Diony.cœlest.hierar.15. — Quærentes gloriã Dei.

Christus & eius mẽbra. — Aureum totum candelabrum, & vasa eius, significant Christum, & eius membra. Erat autem aurum purissimum, quia Christus est sine peccato. Exo.25.c.37.c.3.reg.7. g.1. par.28.c. — Gre.s.Eze.ho.6.

Lex naturalis — Significat etiam legem naturalem continentem scientiam. (Zach.4.a. — Ori.s.canti ho.2.

Sacra scriptura. — Significat præterea legem & sacram scripturam. Zach.4.a. — Hie.s.Zach.4.

Auro texuntur colores vestium sacerdotis, vt notetur vitalem calorem, & diuini sensus prouidentiam, omnia penetrare. — Hie.de vest.sacerd.

Futurum iudicium. — Aurum oblatum Christo, potest significare futurum iudicium, per Christum regem faciendum. Matth.2.b. — Hila.s.Mat.can.2.

Perfectio. Spes præmiorum. — Aurea corona arcæ, & etiam mensę, & altaris, significare potest perfectionem, aut spem præmiorum. Exo.25.a.37.a Eccl'i.45.b.1.Mach.4.g.2.Mach.14.a. Idem potest designare aureola corona. Exo.25.c.37.d. — Glo.ordi.s.Exo.25.

Timor domini. Sapientia in prophetis. — Aureę bases, timorem domini, qui initium est sapientiæ, significare possunt. Item sapiẽtiam in prophetis. canti.5.d. — Amb.s.ps.118. ser.5. Gre.s.cant.5.

Verba sapientiæ. Corda spũalia — Aurea emunctoria candelabri, dici possunt sapientiæ verba: & vasa, vbi emuncta recipiuntur, sunt spiritualia corda. Exo.25.c.37.c.3.reg.7.g. — Glo.inter.s.Exo.25

Claritas æternę quietis. Beatus. — Aurei circuli cortinarum tabernaculi, significare possunt perpetuam claritatem ęternæ quietis. Exo.26.b.36.d. Aurei etiam circuli tabularum tabernaculi, sunt puritas & mundicia sanctorum: & corona æternæ beatitudinis. Exod.26.f.36.d. Iob.28.c. Non adęquabitur ei aurum. — Glo.inter.s.Exo.26

Perfecta obediẽtia. — Aurei circuli in auribus, sunt sacri intellectus in mente. Ezechiel.16.d. Et aureę inaures perfectam obedientiam & operationem significant: vel obedientiam cum claritate. gen.24 c.32.a. Iob.42.c. pro.25.b. — Ori.s.Eze.ho.6. Gre.35.mor.12. Beda.s.pro.25.

Aurea mensa templi vel tabernaculi. Et aureum labium mensæ, vide mensa.

Virginitas Mariæ. — Aurum arcæ designare potest virginitatem Mariæ, & omnia, quę erant regia in Christo, tam ex parte deitatis, quàm ex parte humanitatis. Exo.37.a. Hebrę.9.a. Deauramus etiam arcam, quandocunq; rerum sensibilium causam, & effectum, vtilitatem, & rationem conseruamus. Constat ergo arcæ nostræ deauratio in contemplando rationem diuinorum operum, iudiciorum, sacramentorum, & humanarum nihilominus actionum, vel institutionẽ. — Amb.ser.80. Cyril.s.Ioan.18. Ricar.de s.vict.2.de arca mysti.7.

Decor corporis virginalis — Aureus vestitus, seu deauratus reginę. ps.44. est decor & honor corporis virginalis. Vt enĩ oĩs metalli species auro inferior est, ita oĩs alia pudicitia decori virgineo cõparari nõ põt. — Gre.s.1.reg.15. Hie.ad Principiam.

Intentio iustorum. — Inaurati vectes altaris, designãt intẽtionẽ iustorũ tẽdentẽ ĩ cœlũ. Exo.30.a. (2.Mach.5.a — Glo.inte.s.Exo 30.

Prouidentia diuina — Aurea lamina in fronte pontificis prouidentiam diuinã significare potest. Exo.28.f. — Hie.de veste sacer.

Ignis — Aurum aliquando gerit typum elementi ignis, propter colorem & eminentiam, quam habet supra cætera metalla. canti.3.d. — Amb.de virgi.3.

Vitale vinculũ elementorum. — Aurum, quo intexti erant colores, aut colorata in veste pontificis, designat vitale vinculum, quo elementa connectuntur in rebus compositis. — Geor.vene.canti.2. tono.3.cap.5.

Dolor peccati. — Aureus anus designat dolorem de turpitudine peccati, per quem ad splendorẽ iustitiæ deuenitur, aut commutationem turpis vitæ, in splendorem supernę vitæ. 1 reg. 6. a. Iuxta hoc dicitur. Roma.6.d. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immundiciæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Et rursus. Quem fructum habuistis in his, in quibus nunc erubescitis? — Gre.s.1.reg.6

Intentio deuota. Arrogantia. — Aureum caput statuæ. Dani.2.c. designabat regem Babylonis. vel designat deuotam intentionẽ, & feruorẽ cœlestis desiderij. Vel in malũ designat arrogantiã, q̃ cæteros despicit. — Ricar.de s.victo.de somni.Nabuc.25.26

Matyrium. — Aurum ignitum significare potest martyrium. apoc.3.d. — Aug.s.apoc.ho.3.

Aureę murenulæ. canti.2.c. vel similitudines auri, erant in veteri lege: in qua nondũ erat dedicata virginitas. — Hie.1.adue. Iouini.

Meditatio spũaliũ. Contemplatio — Aureum monile. Iere.4.g. significare potest meditationem sensus & intelligentiæ spiritualis. Et contemplationem. Iob.28.a. ps.67. Eccl'i.45.b.1.cor.3.c. — Hie.s.Iere.4.

Laudes Dei. — Aurũ tẽpli. Matth.23.b. significare potest laudes Dei, & preces, quę sanctificant p̃ Chr̃m. — Aug.1.q.in euan.34.

Dona spiritussancti — Aurũ q̃nq; significare põt dona spũssãcti: aut alia Dei dona, siue naturalia, siue gratuita, — Geor.vene.can.1.to no.7.cap.6.

de quibus superbientes faciunt sibi idola. Hose. 8. a.

Aurum significare potest prosperitatem, aut gloriam temporalem. Iob. 31. c. Si putaui aurum robur meũ. Et Iere. 51. a. dicitur aureus calix: quia dum visum exterioris pulchritudinis ostendit, sensum internæ rectitudinis subtrahit. Sic sumi potest. gen. 2. b. pro. 8 b. 16. c. sapië. 7. a. Eccl'i. 6. b. 8. a. 31. a. Baruch. 3. b. Eze. 7. c. Aurum autem & cætera metalla, designant thesauros defectibiles, & contemnendos, concessos tamen ad nostros vsus, dum in hac fœculenta terra peregrinamur, & vt per ipsos acquiramus cœlestes. Nitor gloriæ tẽporalis, dũ pulchra esse temporalia ostentat, stultas mentes in sui concupiscentiam inebriat: vt speciosa temporalia appetant: & inuisibilia pulchra contemnãt. Idem designat aurea fibula, quã misit Alexander rex Ionathæ pontifici. 1. Mach. 10. g.

Gre. 22. mor. 1. & 34 mor. 7. Geor. vene. canti. 2. tono. 7. cap. 22.

Prosperitas temporalia. Auaritia.

Aureus vitulus, significat ipsos idololatras speciem habentes sapientiæ: vel designat sapientiam mundanam, quam etiam significant aurei Dij: & aurea statua: quę etiam significat dogma hæreticum eloquentia seculari refulgens. Exo. 20. d. 32. a. 3. reg. 12. g. Isa. 30. e. 31. d. 40. e 46. b. Iere. 10. b. Baruch. 1. a. Ezech. 7. e. 27. e. Dani. 3. a. Hose. 2. b. 8. a. Haba. 2. d. Zach. 9. a.

Hiero. s. Isa. 30. & s. Dani. 3. & s. Zac. 9.

Idololatræ. Sapientia mundana. Dogma hæreticum.

Aureus calix Babylonis sunt scripturæ eloquentes poëtarum erroribus permixtæ. Ier. 51. a. Ester. 1. b. Et aurum est sapientia secularis. Isa. 13. d. Et aurea regula Hiericho designat falsa dogmata philosophorum cum eloquentia. Iosue. 7. d. Et aurũ Tharsis sunt contorti syllogismi hæreticorum & philosophorum. 3. reg. 10. d. Et aurum Tyri inanis sapientia philosophorum. Zach. 9. a. Matt. 10. a. Idem est aureus ornatus meretricis. apoc. 17. a. Qui etiam significat hypocrisim. Hoc auro deaurata est ciuitas magna Babylon. apoc. 18. e. Et hoc aurũ est in ornatu regis Tyri, hoc est, Luciferi, qui se trãsfigurat in angelum lucis. Ezec. 28. b. Idẽ significare possunt aureę pharetræ seruorũ Adarezer. 1. par. 18. b. 2. reg. 8. b. Et aurea arma & scuta. 1. Mach. 6. e. 2. Mach. 3. e.

Ori. s. Iere. ho. 2. & s. Iosu. ho. 7. Hie. 1. Isa. 10. 13. & s. Zach. 9. Aug. s. apoc. ho. 14. Rup. 10. s. apoc.

Scripturæ. Falsa dogmata philosophorum. Hæreticorum. Hypocrisis.

Aurea tintinnabula in veste Aaron. Exo. 29. f. 39. d. Eccl'i. 3. c. 5. a. 11. b. 45. b. Vide tintinnabulũ.
Aureę laminę & bracteę vectiũ & tabularũ tabernaculi. Exo. 36. f. 39. f. Vide lamina.
Aurea virga regis Assueri. Ester. 4. c. 5. a. vide baculus.
Aurei mures, quære mures.
Aurea thuribula. 3. reg. 7. g. Hebræ. 9. a. vide thuribulum.
Aurea rostra. Zach. 4. d. vide rostrum.
Aureum altare templi Salomonis. 3. reg. 7. g. vide altare.
Aurea scuta templi. 3. reg. 14. g. vide clypeus.
Aureæ phialæ. 2. par. 4. c. vide calix.
Aureum scabellum solij Salomonis. 2. par. 9. c. vide scabellum.

Aurifex,

Aurifex est artifex, qui operatur in auri materia. Sapi. 15. b. Isa. 40. c. 46. b. Significare potest hæreticũ, qui cum verborum & sententiarum nitore erroneos fabricat sensus. Hæreticus.

Aurichalcum.

Aurichalcum est metallum ex auro & ęre permixtũ. 3. reg. 1. g. Eccl'i. 47. c. apoc. 1. c. quũ ex ære multo igne ac medicamine ad auri colorem perducatur, designat ecclesiã, quæ per tribulationes & passiones purior, & illustrior redditur. Designat etiam humanitatem Christi: quæ per multas tribulationes perducta est ad gloriam diuinitatis. Cæterum apoc. 1. c. Græce dicitur χαλκολιβάνῳ dictione cõposita ex ære & thure, seu noĩe montis Libani.

Aug. s. apoc. ho. 1. Rup. 1. s. apoc. Aretas. s. apoc. 1.

Ecclesia. Humanitas Christi.

Auscultare, quære Audire.

Auster, uide Aphrica.

Austerus, Austeritas, quære Acerbus.

Autumnus.

Autumnus, est quarta pars anni sequens ęstatem: quo tempore colliguntur fructus seruandi in annum, & vindemia. Isa. 28. a. Mich. 7. a. Iudæ. c. Sumitur pro tempore, quo colligendus est fructus bonorum operum, quando videlicet sunt remuneranda: quæ si quis antea colligere velit, quærens hic mercedem, vt immatura perdet.

Hie. s. Isa. 28.

Tempus remunerationis.

Auunculus.

¶ Auunculus est frater matris: vt erat Laban Iacob. gen. 28. a. Leui. 20. c.

Auus, Auia.

Avus dicitur pater patris aut matris: & auia eorũ mater. gen. 28. a. Interdũ aũt aui dicunt maiores, licet longe distent à nepotibus.
Aui Pharaonis. Exo. 10. b. Antecessores.

Auxiliari, Auxilium, quære Adiuuare.

Axa.

Scientia de Deo. AXa.i.composita vel adornata, aut lasciuiens, siue confractio, vel diruptio velaminis: filia Caleb vxor Othoniel. Iosu.15.d. Iudi.1.c. Vt interpretatur composita vel adornata, typus est scientiæ, quæ de Deo habetur, quæ dicit filia Caleb.i.legis spiritualis: estq; vxor Othoniel, hoc est, habentis ipsam scientiam, & venientis ex gentibus. Ori.s.Ios.ho.20.

Anima. Significat etiam animam, quæ sedet super asinam, quum regit irrationabiles motus & datur ei irriguum superius & inferius, hoc est, duplices lachrymæ. Gre.3.dialog.34

Ecclesia. Vel interpretatur medicamentum: & designat nouam ecclesiā, quæ iungit Chro: & accipit irriguum superius & inferius.i.gratiam baptismi, & cœleste desiderium. Rup.s.Iudi.2.

Axis.

AXis est illud lignum, aut ferrum, super quod voluitur rota.3.reg.7.e. Eccl'ici. 33.a. Vbi præcordia fatui comparantur axi propter instabilitatem. Glo.ord.s.Eccli.33.

Azaël.

Gentiles. Hæresiarchæ. AZael siue Hazael.i.videns Deum, vel factura Dei: licet tunc aliter scribatur, vnctus est in regem Syriæ priusquam Iehu vngeretur in regem Israel.3.reg.19.c. Typus est gentilis populi, qui prælatus est Iudaico. Vel est imago Dei, quæ obdurato Israele, est per fidē Chri gentibus restituta. Is pluries percussit filios Israel: & designat hæresiarchas, qui se dicunt Dei visionem habere.4.reg.8.c. Amos.1.b. Hie.s.Amos.1

Azarias.

AZarias.i.auxilium domini, siue atrium domini: fuerunt multi huius nominis: vt Azarias filius Amasiæ rex Iuda.4.reg.14.e. Et Azarias pontifex.1.par.9.b. Sic etiam dictus est Raphael angelus. Tobi.5.c.

Azor.

¶ Azor.i.adiutor, vel accinctus, filius Eliacim. Matth.1.b.

Azotus.

AZotus.i.deprędatio, siue ignis dilecti aut ignis patrui, seu ignis vberis siue generatiōis: ciuitas Palestinorum in tribu Iuda: typum gerit gentilitatis, ad quā allata fuit arca Dei, hoc est, lex Christi. Et Azotij sunt gentiles ad fidem conuersi. Sed qui nolebant arcam Dei apud se manere, sunt permanentes in infidelitate. Iosu.11.d.15.f.1.reg.5.a.2.par.26. a. Nee.13.d. Isa.20.a. Amos.1.b. Sopho.2.a. Zach.9.b.1.Mach.5.g.9.b.10.g.11.a.14.c. acto. 8.g. Designat etiam Iudæos ardentes igne inuidiæ. Gre.s.1.reg.5. Gentilitas. Rup.s.Amos.1. Iudæi.

Seruientes libidini. Azotus vt interpretatur ignis generationis, designat eos, qui generationi & libidini seruiūt: quos expugnat dux regis Assyriorū, hoc est, minister diaboli per voluptates. Isa.20.a. Hie.s.Isa.20.

Hæreses. Designat etiam hæreses, quæ promittunt generationem. Amos.1.c. Hie.s.Amos.1

Azur.

Auxilium Deī. AZur.i.pulchrum siue adiutorium pater Iezoniæ, Ezech.11.a. Typus est sustentationis, & auxilij Dei: quod habet is, qui diuinis obtemperat præceptis. Hie.s.Eze.11.

Azymus.

Vita pura. AZymus panis dicitur, qui fit ex farina & simplici aqua absq; fermēto, designare potest vitam puram ab omni labe & corruptione peccati. gen.19.a. Exo.12.b.13.a. Leu.8.a.23.a. nume.6.c.28.c. deut.16.b. Iudi.6.d.1.reg.28.d.4.reg.23.c. Ezech.45.c.1.cor.5. c. Et panes sine fermento comedit, qui recta opera sine corruptione inanis gloriæ exercet. Ori.s.num. ho.23. Isych.s.Leui.23. Gre.ho.22. Beda.s.Exo.12. Gre.Nysse. de vita Mosis.

Sapientia diuina. Doctrina Christi. Azyma in vnctione sacerdotum. Leui.8.a. designant diuinam sapientiam & doctrinam Christi, qua in ipso renouamur. Amb.s.1.cor.5

Nouitas vitæ. Syncera fides. Catholica doctrina. Azyma etiam seu azymi panes & lagana, designare possunt nouitatem vitę: & synceram fidem: & catholicam doctrinam sine fermento scientiæ secularis, & doctrinæ hæreticorū. 1.cor.5.c. Exo.29.a. Leui.2.b.7. b.8.e. Amb.s.1.cor.5. Chry.s.[illegible] & Abra. Isych.s.Leui.2.

Humiles. Azymus panis etiam est, qui non inflatē, nec superbē sapit, nec se bonum reputat. Climacus. gra. 14.

Fœlicitas. Azymorum solemnitas typum gerit æternæ fœlicitatis, in qua nihil impurum, aut corruptum habet locum. Exo.23.b.34.c. nume.28.c.2.par.8.c.30.d. Ezech.45.g. Matth.26.c. Mar.14.a. Luc.22.a. acto.12.a. Hie.s.Eze.45.

Cœna christi. Azyma, quæ coxit Lot angelis. gen.19.a. vltimam cœnam Christi designarunt. Ruper.s.gen.19.

Baal.

Hie.f.Ier.9.&.f.Sopho.1.
Aug.q.in Iudi.16
Errores hæreticorum.

BAAL.i.idolum, aut dominans, vel subijciens, aut possidens: nomen idoli. Est etiam nomen aliquorum hominum. In plurali dicitur Baalim: & interpretatur iuxta Hieronymum, in sublimioribus. De eo fit mentio in multis locis, vt Nume.22.g. Iudi.2.b.3.a.6.c.8.g.1.reg.7.a.3.reg.16.g.18.c.19.d.22.g.4.reg.3.a.17.c.2.par.17.a.23.d.24.b.28.a.34.a. Iere.2.b.7.b.9.d.11.c.12.d.19.b.23.c.32.f. Hose.2.b.10.d.11.a.13.a. Soph.1.a. Videtur esse iuxta Augustinum nomen Iouis, qui lingua Punica dicitur Baalsamen.i.dominus cœli. Erat idolum Sydoniorum: & designare potest errores hæreticorum. Dicitur etiam Baalberith.i.idolum fœderis. Iudi.9.a.

Baalgad.

BAalgad est planities ad radices Libani, & Hermon, pertinens ad tribum Manasse. Iosu.11.c.12.e.13.a. Dicitur etiam Baal Hermon.1.par.5.c.

Baalpharasim.

BAalpharasim.i.idolum diuisionum: nomen loci.2.reg.5.d.1.par.14.b. Vel potius dicitur planities seu campus diuisionum: quod nomen impositum est a Dauid: quia ibi dispersi sunt eius hostes.

Baasa.

BAasa.i.in factura, siue in tinea, aut in compresione, vel scrutationem tollens; nomen regis Israël.3.reg.15.c.16.a.4.reg.9.b.2.par.16.a. Iere.41.b.

Babylon.

BAbylon Hebraicè dicitur Babel.i.confusio, siue commistio: ciuitas prima regni Assyriorum, & Chaldæorum, in qua regnauit Nimroth.

Ori.f.canti.ho.4.& f.Iere.ho.2.
Hie.f.Isa.13.
Aug.d catechi.rudi.21.86.
Cyri.de ado.in.fi.
Gre.34.mor.7.
Teoph.Alex.1.pasc.
Mundus. Societas, [illegible] Mundani. Congregatio hæreticorum.

Babylon solet esse typus huius mundi, qui plenus est confusione: & secundum quòd fuit ciuitas insignis, & caput imperij, designat gloriam huius mundi. gen.10.b.11.b.4.reg.17.d.20.c.25.b.1.par.9.a.2.par.33.b.1.Esdr.2.a.6.a.7.a. Isa.13.a.14.f.21.b.39.a.43.b.47.a.48.c. Iere.10.b.34.a.40.a.51.a. Dani.4.f.5.b.14.f. Mich.4.c. Zach.2.c.6.d. Matth.1.b. apoc.14.b.16.d.17.b.18.a. Potest etiam designare societatem iniquorum: & ipsi mundani dicuntur Babylonij. Potest etiam designari per Babylonem, aut Babylonios congregatio hæreticorum.

Arno.f.ps.86
Gentilitas

Babylon etiam significare potest gentilitatẽ, in superbię confusione existentem. ps.86. Iere.5.a.

Ori.f.nu.ho.20.& f.Iere.ho.23.&.f.Eze ho.1.12.
Arno.f.ps.136
Anima peccati. Status peccati.

Babylon præterea dicitur anima in confusione peccati existens: aut ipse status peccati. Quando enim anima confunditur, quando turbat, quando pace deserta bella sustinet passionum, quando tumultus malitiæ circa eam fremit, tunc est in Babylone. ps.136. Iere.50.a.51.a. Ezech.17.d. Mich.4.c.

Geor.vene.canti.1.ton.7.cap.34.
Caro.

Babylon tenens captiuum populum Israël septuaginta annis, designat carnem tenentem animam captiuam: cum qua tamen paulatim mitius agit, & expeditius anima operatur & intelligit, donec expleto vitæ curriculo à vinculis corporis absoluatur. (Dani.4.f.

Ricar.de.f.vict. de securi.cõscien.40.
Glo.ordi.f.1.Pet.5.
Humilitas. Roma.

Babylõ etiã designare põt humilitatẽ fictã, vnde aliquis gloriat sicut Nabuchodonosor.
Item Roma sub typo Babylonis nominatur.1.Pet.5.d. Apoc.16.d.18.a.

Baculus, Virga, Paxillus, Sceptrum.

BAculus aut virga ex ramo arboris fieri solet: præbetq; itinerantibus solatium, & imbecillibus sustentaculum: & est baculus rectus & curuus: Deseruit etiam ad percutiendũ, & aptior est arundine ad sustentandum. Sceptrum autem dicitur virga regum. Baculus aũt panis ponitur pro victu. Leui.26.d. Ezech.4.d.5.d.

Beda.f.gen.30.
Mysterium trinitatis.

Virgæ, quas ponebat Iacob in canalibus, mysterium Trinitatis significare possunt. gen.30.f. Ponuntur autem in canalibus, quia in nomine Trinitatis confertur baptisma.

Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.14.
Diuina virtus.

Virga Mosis diuinam virtutem significat, qua proiecta in terram, non operatur quis, nisi fauore colubri, qui præstigiorum autor facillime pro virga subintrat, fauens ad præstigia, quum ad vera miracula conuenire nequeat: ad quorum præstigiorum exitum, qui semper malus est, aspicere debet sapiens, vt illa & eorum autorem contemnens, Deo vero operatori adhæreat. Ideo iussum fuit Mosi, vt apprehenderet caudam, i. ad finem attenderet, & exitum venenatorum, & lætalium præstigiorum, & ipsa fugans, soli Deo inniteretur: quæ etiam virga diuinæ virtutis proiecta coram Pharaone serpens visa fuit,

maxime ipsi,& suis sapientibus assuetis magicis artibus:qui omnia sua præstigia virtute antiqui serpentis perpetrabant.Hinc opinantes virtutem Mosi pręstitã ab ipso antiquo serpẽte pceßisse,opposuerũt ex aduerso vires,quas verè à serpẽte malo acceperãt, & versę sunt ĩ serpẽtes.Sed virga Mosis,idest vera diuina virtus, quãuis serpens videret virgas illas & virtutes necromãticas deuorauit:vt indicaret ꝙ virga,idest virtute diuina, q̃ oẽm vim dæmoniacam superat,miracula in Aegypto,mari rubro,& deserto perfecerit.Est etiã virga in manu Mosis potestas diuinitatis in Christo:quæ in serpentem versa est, quum verbum caro factum est:vel quum Christus in mortem transiuit.Rursus versa est in virgã,quum resurrexit. Deuorat autem alias virgas vel dracones,quia disperdit omnes fallacias diaboli. Exo. 4.a. d.7.b.8.d.14. d.17c. Virga etiam dicitur Christus , quum castigat. Isa. 11. a. Numer.24. c. Et ipse est virga vigilans.Ieremi.1.c.Et virga quę consolatur etiam castigando.psalm.22. 73.Et virga virtutis,est corpus Christi.ps.109. Et virga Aaron cum floribus, frondibus,& fructu.nu.17.c.typus est Christi: & in virga intelligitur eius potentia , in flore fragantia,in fructu saporis eius dulcedo, in frondibus sedula eius protectio: sub cuius vmbra est miseris refugium.Designat etiam corpus Christi suscitatum, reliquis hominibus remanentibus aridis.Paxillus etiam in loco fideli,est Christus in ecclesia.Isa.22.g.

Potestas diuinitatis in Christo. Christus. Corpus Christi.

Amb.s.ps.118.ser.3. &.3.officio.14. &.5. de sacrament.3. Greg.nyss. de vita Mosis. Beda.s.exo.4. Ori.s.Isa.ho.3. Hiero.s.Iere.1. Aug.s.ps.73.109. & 3.de triuita.10. Arno.s.ps.109. Gre.14.mor.29. Ber.ho.2.s.missꝰest. Cyril. de incarna.vnigeniti.14. Hiero.s.Isa.22.

Imperium Christi.

Virga etiam in manu Mosis,designat imperium Christi.Estq; virga directiua, correctiua,consolatiua,& destructiua.ps 2.22.44.88.109 117.119.nu.20.b,Ester.4.c.5.a. Hebrę.1.c. 11.d.Et virga pędagogi,est disciplinæ,imperij, & potestatis Christi.Isa.11.a. Reprehensio autem & increpatio,sunt quidam ictus animę.pro.23.b. Virga Ioseph,cuius summitatem adorasse dicitur Iacob,regni potestatisq; fastigium designat,in quo Christus intelligitur adoratus,qui futurus erat regni Hebræorum caput.gen.48.c.Iuxta septuaginta.Hebrę.11.d.

Basi.&.Hil.s.ps.44. Hierõ.ad principiã. Cle. alex.1.pęd.7.9 Cyril.de incarna.vnigeniti.14. Euch.q.ad Hebręos

Crux christi.

Baculus,qui est ad sustentãdos imbecilles,& ad peragendũ iter huius vitæ,passionem & crucem Christi significare potest.Exo.7.b.12.b.ps.22.Et versa est crux in serpentem,quia cũ esset stultitia,versa est in sapientiam:& stultam fecit Deus sapientiam huius mundi: atq; ita deuorauit serpentes magorum.Eandem designauit baculus Iacob,cum quo transiuit Iordanem.gen.32.c.Cæterum virga Mosis & Iacob erecta erat tãtummodo in altum:sed hæc Christi ad omnem partem extensa fuit,in longum,latum,sublimẽ, atq; profundum . Ideo non tantum ad liberandum vnicum populum israeliticum præualuit: sed in totum humanum genus,& aëreas potestates,hos debellãs,& illos sustentans,vt nihil remãserit,in quod non præualuerit eius virtus.Et hæc crux visa fuit aliquando serpens salutaris:de quo dixit ipse Christus.Sicut Moses exaltauit serpentem in eremo, sic oportet exaltari filium hominis,in cruce videlicet:vt omnis,qui credit in illũ non pereat,sed habeat vitam æternam.Et quamuis Christus horrorem senserit ex terrifica passione,& morte oblata,nihilominus apprehendit caudam,idest ad finem gloriosum aspiciẽs, iterum virga insignis apparuit:Quę iterum coluber visa fuit maleuolis dicentibus.In Beelzebub principe dæmoniorum eijcit dæmonia.Verum ostendit virtutem illam diuinã,quę deuorauit omnẽ vim diabolicã probans dęmonem non à dæmone, sed à digito & virtute diuina eijci . Hac virga percussa est petra,hoc est,corpus Christi,vt fluerent aquę sacramentorum.Percussa est autem bis,propter Iudęos,& gentiles saluandos. nu.20.b. Eandem crucem designauit virga Aaron, quæ floruit in gentibus mysterium Christi suscipientibus. nu.17.d. Et virga,qua Gedeon excutiebat frumenta,est crux Christi,per quam boni separantur à malis.Iudi.6.b.Idem est baculus Dauid,cũ quo venit aduersus Goliath.1.reg.17.e.Et baculus Iudę in pignus datus Thamar,est passio aut crux Christi.gen.38.d.

Arno.s.ps.22. Ambro.de sacrafũ.3 Ori.s.exo.ho.4.&.s nu.ho.9. Hie.s.ezec.19. Aug.q.in.nu.35. &.s ps.73.&.ser.50. Geor. vene.cãtic.2. tono.31.cap.14. Beda.s.exo.5.7.14. Aug.ser.108.191. Cyril.8.s.Ioan.17. Beda.s.gen.38.

Diuina protectio. Paupertas.

Baculus Iacob,potest etiam diuinum auxilium, & protectionem seruãtem Christum in passione,& resurrectione designare.gẽ.32.e. Vbi etiam ponitur in signum paupertatis.

Beda.s.gen.32.

Charitas. Fides. Spes.

Baculus præterea designat charitatem, cui innitendum est ad bene operandum & ambulandum in lege domini.Exo.21.b.ps.22.Designat etiam fidem,quę est substantia sperandarũ rerum.Baculus autem Iudę datus Thamar in pignus,significat spem,qua sustẽtamur, donec veniamus ad visionem.gen.38.d.Exo.12.b.

Greg.nysse.de vita Mosis Rup.8.s.gen.30.

Lex vetus.

Baculus,quem filij Israel manducantes phase in manibus habere debebant,parati ad itinerandum,significare potest legem veterem,aut verbum legis,in qua illi debebant ambulare:quam etiã significabat virga Mosis.Exo.4.a.7.b.12.b.14.d. Item baculus Iacob. gẽ.32.c. Et baculus Iudę. gen.38d.Et baculus Elisęi,qui non potuit suscitare mortuum.4.reg.4.d. Et virga ferrea est vigor legis.ps.2.22.1.Cor.4.d. Et virga Dei est lex & telũ , quo resistamus diabolo.Iob.9.d.

Ori.s.exo.ho.5. Chrys.s.ps.22.93. Gre.9.mor.31. Cassia.lib.1.cap.9.

Recta ratio.

Baculus etiam in manibus designare potest rectam rationem,quam sequi debent viatores huius vitę. Vel est virtus præstita meliori homini à Deo,in cuius virtute omnia facimus. Exo.12.b.Hunc autem baculum tenere debemus,vt ipso percutiamus virtutem inimicam, & impedientem opera & iter nostrum:de qua dominus ; Ecce dedi vobis potestatem super omnem virtutem inimici.

Philo. de sacrifici. Cain & Abel Geor. venet. cãti.2. tono.3.cap.19.

Baculus

Hiero.s.Eze.4.14. Isych.s.Leui.26. Ori.s.Exo.ho.9.

Baculus panis doctrinam sacram, & mysteria significare potest: quibus Deus animam sustẽtat Leui.26.d.Exo.7.b.1.reg.17.e 1.par.11.c.Eze.4.d.14.d.Et virga Aaron prius arida, postea florens doctrinam sacerdotalem designare potest, & seueritatem disciplinæ. nu.17.c. Hebræ.9.a. Sacra doctrina.

Hiero.s.Ezec.4.14. & s.Isa.28. Isych.s.Leui.26. Greg.nysse. de vita Mosis. Luc.4.b.1.ps.& for. spúali.2.

Baculus Dei aut virga dicuntur ij, per quos Deus exercet vindictam. Isa.10.b.f.14.g.30.g.Et virga virorum percutit Deus, quando castigat ad correctionẽ,& non ad destructionem.2.reg.7.c.Iob.9.a.21.b.ps.44.88.thre.3.a mich.5.a.7.c.Et virga eius floret, quum appropinquat eius punitio in malos.Eze.7.c.1.Cor.4.d.Et baculus, aut virga, qua excutitur cyminum & panis, est leuior punitio Dei. Isa.28.g.Ruth.2.d. Virga autem correctionẽ declarat, quia ea fit percussio: baculus vero consolationem, quia sustẽtat.ps.22.Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt, vt designetur correctioni miscendam esse cõsolationem. Virga autem cuius transitus est fundatus, æternam dicit punitionem.Isa.30.g. Et virga in dorso est vindicta in posterioribus.Pro.10.b. Ministri Dei. Vindicta Dei. Aeterna punitio.

Hiero.s.Isa 30. Beda.s.pro.10.

Ori.s Matth.ho.35. & s.nu.ho.9. Augu.s.ps.2.44. Gre.3.mor.22.

Baculus rectus iustitiam significare potest: ideo est sceptrum regibus: obliquus vero iniustitiam. Et baculus Iudæ significare potest iustitiam fidei. gen.28.d.nu.17.a. Et virga aurea Assueri rectitudinem iustitię Christi cum misericordia significare potest. Ester.4.c.5.a.15.d. Et virga ferrea est inflexibilis iustitia.ps.2.apo.2.g.Ideo dicitur: virga directionis.ps.44.Et virga Gedeonis, rectitudo est iudicij.Iudi.6.b. Iustitia. Iustitia Christi. Rectitudo iudicij.

Ori.s.ps.38.ho.2.& s.Matth.ho.35.& s. gen.ho.17. Greg.s.1.reg.14.& ho.12. Arno s.ps.2. Aug.2.de cõsẽ.euã. ge.... Hiero.s.Isa.28.& s. Ezech 1.. Beda.s.Exo.6.& s. pro.10. Gre.21.mor.1.

Baculus etiam pastoralem curam designat, & ipsam correctionem: quia virga fit percussio, & correctio. Exod.12.b.nu.21.d.1.reg.14.c.17.e.ps.2.22.44.88.leui.27.d.pro.10.b.13.d.22.c.23.b.26.a.29.c.Eccl'ici.33.d.Iere.1.c.1.Cor.4.d.Apo.2.g.12.b.Sceptrũ etiam sæpe ponitur pro regno, aut iudiciaria potestate: vt sceptrum de Iuda. gen.49.b. Interdum vero virga est nimia correctio: vt percutiens seruum suum vel ancillam virga, vnde sequatur mors fit criminis reus. Exo.21.c. Aliquãdo vero, est correctio leuis: vt quum excutitur gith & cyminũ baculo.Isa.28.g. Virgę etiam solidę vineę factæ in sceptra dominantium, significant fortitudinem imperij Iudæorum.Eze.19.c.Virga etiam Mosis, est verbum directum regalis potestatis plenum, & insigne imperij Exo.7.b. Cura pastoralis. Correctio. Regnũ aut iudiciaria potestas.

Virgæ, quas posuit Iacob in canalibus.gen.30.f.designare possunt exempla antiquorum patrum, & testimonia legis, & prophetarũ, & agiographorũ. Virgas enim virides amygdalinas, & ex platanis ante gregum oculos ponere, est scripturæ sacrę seriem, & antiquorum patrum vitas atq; sententias, in exemplum populis præbere: Quę nimirum, quia iuxta rationis examen rectæ sunt, virgę nominãtur. Quibus ex parte corticem subtrahit, vt in his, quæ expoliãtur, intimus candor appareat: & ex parte corticem seruat, vt sicut fuerant exterius, in viriditate permaneãt: variusq; virgarum color efficitur, dum cortex ex parte subtrahitur, ex parte retinetur. Ante considerationis nostræ oculos præcedentium patrum sententiæ, quasi virgę varię ponuntur. In quibus dum plerumq; intellectum literæ sequimur, quasi corticem reseruamus. Dũq; ab ipsis cortex literæ subducitur, allegorię candor interior demonstratur: & dum cortex relinquitur, exterioris intelligentiæ virentia exempla monstrantur. Exẽpla antiquorum patrum. Testimonia ... rarum.

Tertul. aduers. Iudeos. Ambr.s Luc.1.& de institu virgin.9. Chry.s.ps.22. Epipha.lib.ancorat. Amb.4.de sacram.1. Tho.1.2.q.102.ar.4 Dio̊y.cœles.hiera.15 Gre.3.mor.22.

Virga de radice Iesse virens, florens, ac solida, virginitatem beatę Mariæ, aut ipsam beatam virginem significare potest: cuius flos est Christus.Isa.11.a.Eãdem potest significare virga Aaron, quę floruit.nu.17.c. Virgula etiam fumi est eius humilitas maxime accepta Deo. Cantic.3.c. Ber.ho.2.s.missus est. Rup.s.canti.3. Virginitas Mariæ vel ipsa Maria. Humilitas Mariæ.

Virga Aaron prius arida, postea florens, typus esse potest resurrectionis omniũ.nu.17.c. Resurrectio.

Designat etiam recenter baptizatos, prius aridos, postea virtutibus florentes. Recenter baptizati.

Virga eadem in arca fœderis designare potest potentiam regiminis in angelis, aut potẽtiam in Deo. Et virga angeli, qua tetigit sacrificium. Iudi.6.d. Regis ac ducis insigne præfert: & quod omnia recte perficiant angeli: vel est potestas diuini adiutorij. Potentia regiminis angelis ...

Chry.s.ps.93. Gre.1.mor.39. & s. cãt.3.& s.eze.ho.22

Virgæ Iacob, quę ponuntur in aqua, designant ecclesiam vbiq; diffusam, quæ habet fontem baptismi: & ibi bibentes oues baptizatæ, & in Christum credentes, Christo concipiũt varietatem virtutum.gen.30.f.Eadem ecclesia dicitur virgula fumi ex aromatibus. cantic.3.b.Sancta enim ecclesia sicut virgula fumi ex aromatibus ascendit, quia ex vitæ suę virtutibus in interni quotidie incensi rectitudinem proficit, nec sparsa per cogitationes defluit: sed sese intra arcana cordis in rigoris virga constringit. Et quia odorem bonę famę, & subtilitatem mentis habere dicitur, recte & virgula, & fumi dicitur. Virgula etiam, quia interdum in cõpunctionis ardore, tantę subtilitatis est vis amoris, vt hanc nec ipse animus possit comprehendere, qui illuminatus meruit habere. Ecclesia.

Gre s.eze.ho.15. Rup.4.s.exo.17.& s. Zach.10.

Paxilli tabernaculi significare possunt patriarchas & prophetas ecclesiam Dei sustentantes: erant ęrei, quia sonabant, & non lucebant, propter obscuritatem sermonis. Exo.27.35.38.c.Possunt etiam fidẽ significare, sine qua nec atrium nec tabernaculum stare potest. Paxillus etiam est spes.Zach.10.b. Patriarchæ & prophetæ. Fides. Spes.

Virgę

Vterq; populus. — Virgę duę, quas Zacharias assumpsit. Zach.11.b. Significant vtrúq; populum. Et virga, quę dicitur decor, est gentilitas, quę fuit decora in lege naturę. Virga vero, quę dicitur funiculus, est populus Israel, qui dicit funiculus, & virga hęreditatis Dei, quũ est ex Aegypto liberatus, & in populum peculiarem acceptus. ps.73. Iere.10.c. Vel prior virga est fœdus Dei cum genere humano: posterior vero cum populo Israel. — Fœdus Dei cũ vtroq; populo. — Hiero.s.Isa.54.&.s.Zach.11. Aug.s.ps.73. Rup.s.Zach.11.

Ratio. Compunctio. — Paxillus in zona ferendus ad operienda egesta seu excrementa. Deut.23.c. Designat rationem paratam ad reprimendos illicitos motus appetitus. Vel designat compunctionem tegentem peccata. Est etiam virga carnis castigatio. Exo.4.a.17.c. — Philo.2.allego. Gre.31.mora.22.

Homo fragilis. — Baculus interdum sumitur pro homine fragili, & qui nihil de se potest sine Deo: vt baculus non operatur nisi quatenus ab alio mouetur. Isa.10.d. Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem, exaltetur baculus: qui vtiq; lignum est. Designat etiam auxilium inane. Eze.29.b. Pro eo ꝙ fuisti baculus arundineus. Sic non fit paxillus ex ligno vitis Ezec.15.b. — Auxilium inane. — Glo.ord.s.Isa.10.

Fundamentum contumeliæ. — Baculus contumeliæ, est fundamentum cõtumelię: cui innititur, & super quem requiescit contumelia: tale dicitur esse insipientis os. pro.20.a. — Clē. Alex.2.pæd.7.

Prosperitas mundana. — Baculus impiorum dici potest mundi prosperitas, & potentia ad nocẽdum minoribus. Exo.7.c. ps.124. num.22.e. pro.14.a.22.b. Isa.14 b. Iere.48.c. Ezech.7.c.19.c.39.b. Hose.4.c. Et virga malorum, quam conterit Deus, est eorum imperium in bonos. Nahũ.1.d. Et virga exactoris est tyrannis diaboli. Isa.9.a. Designat etiam virga aliquando comminationes malorum: vt Assur percutit virga habitatorem Sion. Isa.10.f. quum dæmones, aut hęretici minãtur fidelibus. Et virga percutiebant Iudęi iudicem Israel, hoc est, Christum. Mich.5.a. Cum fustibus venientes contra Iesum, designant errores contra veritatem insurgentes. Matthę.26.c. Luc.22 f. Sceptra etiam Aegypti & Ascalon, & sceptrum impij designant imperium diaboli, & hæresiarcharum, Eccl'ici.35.d. Amos.1.c. Haba.3.d. Zach.10.d. (d.10.b. — Potentia malorum in bonos. Tyrannis diaboli & hæresiarcharum. Minæ malorum. — Hilā.s.ps.124. Hiero.s.Isa.9.14. & s.nahũ.1. Aug.s.ps.124. Gre.30.mora.31. Hiero.s.Isa.10. & s.Habac.3.

Consolatio. — Baculus senectutis, cõsolationẽ & subsidiũ in senectute aut alio labore declarat. Tob.5.

Mors duplex. — Virgę duæ magorũ Pharaonis versæ in dracones. Exo.7.b. designant duplicem mortem animæ videlicet & corporis. — Rup.17.s. Matt.11.

Res minima necessaria. — Virga non ferenda in via, est minima res necessaria prędicatoribus, quibus auditores debent omnia necessaria ministrare: & etiam pręsidium humanum, quod non debent quærere prædicatores Dei præsidium habentes. Virga verò ferenda in via, est facultas data prædicatoribus vtendi rebus illorum, quos instruunt. Matth.10.a. Marc.6.a. Luc.9.a. — Præsidium humanũ. — Augu.2. de consen. euange.30. Hiero.s.Mat.10.

Diuinatio. — Baculus seu lignum, quod interrogabant filij Israel. Hose.4.c. Est quoddam genus diuinatiõis & sortium, quod fiebat per virgas. Vnde. Ezech.25. legimus ꝙ virgas miscuerit Nabuchodonosor contra Ammon & Hierusalem. Dicitur autem Græce ῥαβδομαντεία. — Hier.s.Hose.4. Rup.s.Hose.4.

Sacerdotium. — Paxillus potest quandoq; sacerdotium significare. Isa.22.g. Zach,10.b. — Hiero.s.Zach,10.

Baiulare, uide Ferre.

Bala.

BAla. i. inueterata aut turbata, siue defluens, vel absorpta: ancilla Rachelis vxoris Iacob, quæ tradita est viro ab ipsa Rachele.

Imaginatio. Phantasmata. — Bala designare potest imaginationem garrulam, & perstrepentem rationi: vel phantasmata rerum sensibilium, quæ interponuntur contemplationi spiritualium, vt Bala fuit adiuncta Racheli, & cum eius viro coniuncta. gen.30.a.29.f. Vel est potentia, qua per visibilia ad creatorem inuisibilem intellectus conscendit, quę est ratio discurrens annexa sensibus: & coniungitur Iacob, quando per hęc inferiora conspecta venatur opificis magnitudinẽ. — Ricar.de.s.victo.de duode. patriar.6.63 Geor.ven.can.2 to.7.cap.5.

Lex. Dignitas. — Vt etiam coniuncta est Iacob, significare potest legẽ, aut aliquam dignitatẽ: ad quam illicitè ingressus est Ruben, hoc est, Iudęi adulterantes legem; vel alij affectantes dignitates: etiam cum depositione prælati sui. gen.35.d. — Aug.22.cõt.faus.54. Beda.s.gen.30. Beda.s.gen.35.

Appetitus cibi. — Bala interpretatur etiam deglutio, designans vim sumendi alimenta necessaria: quę tamen vt ancilla debet esse, non vt domina. — Phil.de cõgres. &c.

Balaam.

BAlaam. i. vetustas populi, vel absq; populo, siue deuoratio, aut destructio eorum, aut populus vanus, iuxta Origenem, Philonẽ, & Hieronymum: fuit filius Beor hariolus, qui venit ad maledicendũ populo Israel: cui tamen ediuerso ex præcepto Dei benedixit. Postea tamen peccare fecit consilio suo filios Israel, cuius peccati gratiã multi perierũt. Est natus de Beor, idest de eo, qui in pelle est, & semper commutat loca.

Scribæ & pharisæi. Prælati mali. — Designat Balaam scribas & Pharisęos laudantes & zelantes legem, & contra eam agentes. nu.22.a.23.a.24.a.31.c. Deu.23.a. Iosu.13.f.23.b. Nee.13.a. Mich.6.a. Designat etiã p̃latos malos ecclesiæ, qui publicè docent recta, quæ sunt fidei: & priuatim per auaritiam inducunt subditos ad peccandum: & promouent indignos. &c. apoc.2.d. — Or.s.nu.ho.14.15.16 Philo. ꝙ deterior potiori insidi. Rup.2.s.apoc.

Iudæi. — Videns Balaam Israel in tentorijs per tribus suas, & prędicens futura de eis, designat Iudæos — Aug.ser.103.

deos, qui conuertentur in fine mundi. nu. 24. a.

Gre. ho. 15. Optans Balaam mori morte iustorum, & dans prauũ consilium per auaritiam, eos significat, qui laudant uirtutes, & sequuntur vitia. num. 23. 24. 2. Pet. 2. e. Iudę. d. Apoc. 2. d. Mali laudantes uirtutes.

Gre. 3. past. admo. 13 Vt Balaam non videbat angelum, quem asina videbat, designat mentem, quę cum salute carnis Deum non videt, cum eius infirmitate videt. nu. 22. c. Mens cum carne firma.

Balac.

BAlac. i. inuoluens, aut destruens, vel exclusio, seu deuoratio vel elingens: filius Sephor rex Moabitarum, qui per maledictiones Balaam conabatur perdere filios Israel. Typũ gerit aduersariæ potestatis diaboli: qui semper quęrit, quem deuoret. nume. 22. a. 23. a. 24. b. Mich. 6. a. Apoc. 2. d. Diabolus.

Rup. 2. s. apoc. Designat etiam principes seculares, qui tradunt dignitates ecclesiæ indignis, propter cõmoda temporalia. Principes.

Balbus.

Glo. int. s. Isa. 32. BAlbus est, qui non potest bene verba formare. Isa. 32. a. Sumi potest pro eo, qui nihil de Deo loquitur sed sola mundana. Mundani.

Baldad.

Gre. prolo. mora. 12 & c. 3. mora. 17. BAldad. i. vetusta dilectio, vel mamilla, siue inueteratus motus, aut absq; motu vel absq; dilectione vel mamilla: fuit vnus amicorum Iob, qui venerat ad cõsolandum eum, quẽ postea iniuste reprehendit. Iob. 2. d. Designat hæreticos singulariter præsumentes: qui dum vinci refugiunt, & peruerso studio esse victores quærunt: nouę vitæ conuersationem negligunt, & ex sola vetustate est, quod intendunt. Heretici.

Bale.

Glo. ordi. s. gen. 14. BAle. i. deglutiens siue destruens vel præcipitatio: ciuitas in prouincia Sodomorum: cuius rex superatus est à quatuor regibus: quia pusillanimes in peccatum lapsi, facile præcipitantur in desperationem. gen. 14. b. Pusillanimes.

Balista.

BAlista est machina bellica ad iacienda iacula, aut lapides. 1. Mac. 6. c. Potest in bonum, & in malum sumi.

Balsamum.

Hiero. s. Ezec. 27. BAlsamum est succus odoriferus in modum olei, aptus medicandis vulneribus. Nascitur in vineis Engaddi: designare potest bonum odorem verbi Dei. Eccl'ici. 24. b. Eze. 27. d. Bonus odor Dei.

Baltaßar.

Ricar. de. s. victo. de securi. conscië. 9. 34. BAltassar. i. abscondite thesaurizans, siue in malleatore thesaurizans, vel occulte portans angustiam: nomen prophetę Danielis impositum illi in Babylone. Dan. 1. b. 5. a. Item rex Babylonis dictus est Baltassar, seu potius Balsasar. Dani. 5. a. 7. a. 8. a. Interpretatur etiam Baltassar capillus capitis: & dicitur Daniel Baltassar iuxta nomen Dei sui, designans Christum, cui conuenit dici capillus capitis, secundũ ꝙ procedit à patre. Et secundum nomen eius dicitur Baltassar, quia à Christo, & per Christum obtinemus, vt meritò filij Dei dici debeamus. Designat etiam Baltassar mentis deuotionem: quæ capillus capitis dicitur, quia per ipsam mens ad omnem subtilitatem acuitur. Christus. Deuotio.

Baltheus, Cingulum, Zona, Lumbare.

BAltheus est cingulũ, quo cingebãtur sacerdotes & reges, & ponitur aliquando pro regnantis gloria. Iob. 12. Cingulum vero generalius, nomen est.

Baltheus pontificis quatuor coloribus variegatus, designare potest mysterium incarnationis Christi. Exod. 28. g. 39. b. Leui. 8. a. Incarnatio.

Ori. s. Leui. ho 6. Hiero. s. Isa. 11. 22. Isych. s. Leui. 8. Ori. s. Leui. ho. 9. Greg. 11. moral. 9. & 33. mora. 22. Hiero. s. Isa. 3. Gre. nys. d vita. mo. Isyc. s. Leui. 16. Designat etiam carnis castigationem omni virtute refulgẽtem. Baltheus etiam aliorum sacerdotum designat continentiam, & inanis gloriæ repressionem, ne videlicet defluant non præcincti. Vel designat iustitiam & fidem, quibus ornati esse debent sacerdotes. Exo. 28. e. 29. a. 39. b. Leui. 8. a. Isa. 5. g. 11. a. 22. f. Iere. 13. a. Eccl'ici. 45. a. Erat autem Baltheus duplex, vt sit sacerdos expeditus verbo & opere, & sanctus corpore & spiritu. Baltheus etiam regũ designat castitatem: & extinctionem omnis motus carnalis, præcipue quum est zona linea. Iob. 12. c. deut. 23. b. 1. reg. 18. a. 2. reg. 18. c. 3. reg. 2. b. 4. reg. 3. c. pro. 31. c. Ezechi. 23. Et quia cingulo vestes laxę stringunt, designat refrenationẽ oĩum superfluitatũ: & modestiã. Exo. 39. b. Isa. 3. d. Zona etiam linea accingens ad opus, fortitudinem significare potest. Leui. 16. a. Castigatio omnis. Repressio inanis gloriæ. Iustitia & fides. Castitas. Refrenatio omnis superfluitatis. Modestia. Fortitudo.

Hie. de vest. sacerd. Geor. uenet. cant. 2. to. 3. cap. 5. Zona præterea sacerdotis astringens lineam tunicam, oceanum cingentem terram significare potest. Vel in eo ꝙ circumuoluit pectus sacerdotis, quod mũdi minoris meditulliũ est, zodi- Oceanus. Zodiacus.

est, zodiacum significat, omnia mundi maioris centralia circuncingentem. Leui.16.a.

Chorus sanctorum. Scientia spiritualis. — Zona aurea, qua Christus erat præcinctus. Apoc.1.c. Designat chorum sanctorum Christo adherentium, vt ab eius vberibus nutriantur. Vel designat scientiam spiritualem, & purum sensum. Aug.s.Apoc.ho.1.

Zonam auream circa mamillas habere, est cunctos mutabilium cogitationũ motus per solius iam amoris vincula restringere. Apoc.15.c. Gre.34.mora.7.

Fœcundarum virtutum custodia. Charitas. — Zona in angelis, est fœcundarum virtutum custodia diligens, cogens ipsos in habitum, qui in semet singulari facilitate conuertitur, ac per gyrum circa seipsum immutabili identitate versatur. Apoc.15.c. Vbi etiam designat charitatem prędicatorum. Diõy.cœlest.hie.15. Rup.9.s.apo.

Ecclesia. — Cingulum etiam lineum designare potest ecclesiam. Et lumbare Ieremiæ, est ecclesia ex gentibus congregata. Iere.13.a. Ori.s.Iere.ho.7.

Efficacia ad bene operandum. — Zona pellicea Ioannis, designat efficacem in omne opus bonum apparatum. Matth.3.a.10.b. Marc.1.a.4.reg.1.b. Acto.21.b. Item quod Christus carnem esset atteñuaturus vsq; ad pellem. Hila.s. Matt.cão.2. Amb.ser.65.

Pœnitentia. — Cingulum sacci rigorem pœnitentiæ significat. Isa.22.c. Hiero.s.Isa.22.

Populus Israel Iusti. — Lumbare Ieremię populum Israel, aut iustos significare potest, quos sibi Deus copulauit. Iere.13.a. Hiero.s.Iere.13.

Superbia & potentia mundana. — Cingulum etiam videtur significare superbiam, aut potestatẽ mundanã. Isa.23.d.ps.108. Glo.ordi.s.Isa.23.

Bamoth.

BAmoth.i.altaria siue excelsa, vel in morte: nomen vallis, quo peruenerunt filij Israel de Nahaliel.nu.21.e. Designat quòd acceptis donis à Deo mortificantur membra quę sunt super terram. Ori.s. Num.ho.12.

Banaa.

Diabolus. — BAnaa.i.in motu, princeps latronum, qui cum fratre Rechab occidit Isboseth. Typus est diaboli, occidentis animas negligenter se habentes.2.reg.4.b. Gre.1.mor.36.

Banaias.

BAnaias.i.filius domini aut intelligentia domini, siue ędificatio domini: filius Ioiade sacerdotis princeps partis exercitus Dauid, & Salomonis: qui percusit duos leones Moab, & descendit in cisternam, vbi occidit leonem.2.reg.8.d.20.g.23.d.3.reg.4.a.1.par.4.f.11.e.15.b.2.par.31.c. Vt descẽdit in cisternam, et occidit leonem, typus est Christi descendentis ad inferos, & vincentis diabolum. Glo.ord.s.2.reg.23.

Christus.

Banaias.i.structor, pater Phaltiæ, idest ruinæ declinantis. Ezech. 11.a. Typus est pessimæ ædificationis vitiorum vel errorum, vnde oritur ruina. Hiero.s.Ezech.11.

Baptizare, Baptismus.

BAptizare est abluere: & baptismus ipsa ablutio: & est primum sacramentum, quo abluimur à peccatis, & resurgimus ad gratiam.

Baptismus interior. — Baptismus Christi figura est nostrę regenerationis: & in ipsa mersione cõfiguramur morti Christi, & morimur peccatis: in eductione autem ab aqua conformamur resurrectioni eius, & resurgimus in nouam vitam. Matth.3.d. Et baptizati in mari designant regeneratos in Christo 1.Cor.1.c.10.a. Iudith.12.d. Ioã.1.c.3.d.4.a. Acto.1.a.2.f.8.g.10.g.16.f. Marc.16.b. Rom.6.a. Galat.3.d. Ephe.4.a. Coloss.2.b.1. Pet.3.d. Nee.4.d. Amb.3.de sacri.2. Chry.s.Ioan.ho.24

Baptizare dicitur Christus in spiritussancto & igne. Luc.3.d. In hac quidem vita baptizat in spiritu sancto: post hanc verò vitam in ignẽ. Vel in spiritussancto, remittendo peccata: in igne, quum eiusdem spiritussancti feruore accensos, fortes in amore, & in fide cõstantes efficit: vel scientia lucentes, & zelo bono calentes. Ori.s.Iere.ho.13. & s.Luc.ho.24. Rup.2.s.Ioan.

Baptism9 sanguinis — Baptismus dicitur ipsum martyrium secundum ꝙ mundat à peccatis. Marc.10.f. Luc.12.f. Baptismus etiam est crux Christi: & abiectio operum carnis. Basil.de spũ sancto 15. Ori.s.Matth.ho.11. Hila.s.ps.118.

Baptizari pro mortuis, est baptizari pro corporibus.1.Cor.15.d. Baptizari autem à mortuo, hoc est, ablui vel mundari à contactu mortui. Eccl'ici.34. Est mundari à cognitione peccati. Gre.3.pasto.admo.31. Chry.s.Ioan.ho.24 Tertul.aduer.martio.5.

Pœnitentia. — Baptismus Ioannis erat baptismus pœnitentiæ. Et ipse dictus est Baptista, quia primus introduxit baptismum. Matt.3.a.11.b.14.a.16.b.17.b.21.c. Marc.1.a.6.b.8.c.11.d. Luc.3.d.7.d.20.a. Ioan.1.c.3.d.4.a. Acto.1.a.10.f.18.g.19.a. Aug.2.degẽ.cõ.Mani.21.

Baptismus exterior — Baptismata Pharisæorum erant superstitiosę quędam ablutiones vasorum, & corporum suorum. Marc.7.a. Hebrę.6.a.9.c.

Bara.

BAra, idest, in malo, siue in socio, aut in clamore, vel in pastu, siue in constructione aut malitia vel creatura: fuit rex Sodomorum, idest, cæcitatis, vel pecudis silentis: ideo superatus

Peratus à quatuor regibus.gen.14.a.

Barabbas.

Ori.f.Mat.ho.35.35. Hieron.f.Isa.5.&.f. Malach.2. Hila.f.Matt.cão.33

BArabbas.i.filius patris,vel magistri,aut filius cõfusionis,vel ignominię:fuit latro, quem petierunt Iudæi dimitti pro Christo.Matth.27.b.Dicitur filius patris,significãs eosdem Iudæos,qui de patre diabolo erant.Et omnes,qui vacãt seditionibus & latrocinijs, petũt dimitti Barabbam.Significat etiam ipsum diabolum,qui latro est & homicida, & seditiõis autor:quem Iudæi Christo prætulerunt. Simili ratione significat Antichristum, quem Iudęi suscipient.Mar.15.a.Luc.23.c.Ioan.18.g.

Diabolus. Antichristus.

Barac.

Ori.f.Iudi.ho.5. Rup.f.Iudi.6.

BArac.i.fulgur,siue in vanum:fuit Iudex Israel,qui vicit Sisaram,vel eius exercitum.Typus esse potest prioris populi,qui ad tempus fulsit per legem quæ adueniente veritatis luce euacuata fuit.Iudi.4.a.5.a.

Prior populus.

Barachel.

Gre.23.mora.5.

BArachel.i.benedictio Dei pater Elihu,hoc est,arrogantium in ecclesia, qui in prędicatione sua benedictionem Dei percipiunt.Iob.32.a.

Barachias.

BAarachias.i.benedicens dominum:aut genuflectens domino,pater.Zachariæ.1.memoriæ domini:quia ex munere Dei venit,vt eius habeatur memoria.Matth.23.d.Zach.1.a.

Barathrum.

BArathrum est locus profundus,à quo,si quis decidat,euadere non potest.Iudic.5.b.Solet sumi,pro inferno.

Barba.

BArba in hominibus significat eos pilos,qui in mento,& facie sunt.

Hie.& Aug.f.ps.33. Euch.f.1.reg.21.

Barba aliquando significat fortitudinem diuinitatis Christi:vt barba Dauid,in quam mittebat saliuã.1.reg.21.d.Et generaliter virtutem Christi,quæ infirmitate tegebatur.

Fortitudo diuinitatis Christi.

Hila.f.ps.132. Rup.2.f.Leui.4.

Barba etiam significat beatam virginem Mariam, vel apostolos, vel quoscunq; viros perfectos,qui maximè coniuncti sunt capiti Christo.Leui.13.d.ps.132.Demum eos,qui sunt fortes in ecclesia.

Virgo Maria. Apostoli. Perfecti.

Geor.venet.cant.2. tono.3.cap.18.

Barba præterea robur significat:quod multiplex est,& aliquando bonum, & conseruãdum,aliquando malum,& omnino resecandum. Est namq; robur & virtus Græcorũ(inquit Origenes)in sapientia humanis ingenijs acquisita. Et est robur Assyriorum,& Chaldęorum in cognitione stellarum,& influxu inde suscipiendo. Est quoq; robur,& virtus Persarum & Aegyptorum in secretiori philosophia,vsq; ad fœdera cum malis spiritibus. Est etiam robur dominorum temporalium in pecunijs,militibus,& bellicis instrumentis. Est tandem robur carnalium vis ipsa generatiua: & similia multa cuncta significata in barba, non vtiq; illa Nazaręorum,quę nunq̃; abradi,neq; diminui,neq; pessundari debet.Sed illa,quæ robur significat eorum,qui extra gremium bonorum sunt,& vltra flumen,diuidẽs inter collectos in sinu Abrahę & eos,qui sepulti,aut sepeliẽdi sunt in inferno:vt aiebat Isaias.7.d.In illa die radet dominus nouacula conducta in his,qui sunt trans flumen, in rege Assyriorum caput,pilos pedum,& barbam vniuersam.Robur itaq;,& virtus, quæ est secundum carnem,& sanguinem,abradenda est, aut offerenda in sacrificium:vt hac debilitata,aut mactata,altera pars,melior scilicet, robustior fiat.

Robur.

Arno.f.ps.132. Augu.2.cõt.lit peti li.104.&.f.ps.132. Is ch.f.Leui.21.

Barba etiam potest significare in genere virtutes,& peculiariter fortitudinẽ:& quia nascitur in homine,cùm solet iam ratio vim suam habere, designabit discretionem & sapientiam.Leui.14.a.19.b.21.b.1.reg.21.d.2.reg.10.b.19.d.1.par.19.b.1.Esd.9.a.Isa.7.d.15.a.Iere.41.a.48.b.Baruc.6.c.Ezech.5.a.

Virtutes. Fortitudo. Discretio. Sapientia.

Hiero.f.Isa.7. Gre 2.mora.29.

Significat item barba milites,aut viros fortes radendos à Iudæa: & ipsum regnum Israeliticum.Isa.7.d.

Hiero.f.Isa.15.

Barba virorum Moab rasa.Isa.15.a.Designat nihil virilitatis esse in falsa doctrina hęreticorum,aut sophistarum:quam radunt sancti doctores,eorum ignauiam detegendo.

Barbarus.

BArbarus dici solet,qui extraneus est à lingua Romana aut Gręca,aut certe,q̃ est incultis & feris moribus.

Barbarus dici potest,qui alienus est à diuina lege & fide.ps.113.2.Ma.2.c.10.a.15.a.Rom.1.b.1.Cor.14.b.Coloss.3.b.Acto.28.a.

Bariona.

BAriona.i.filius columbę dictus est Simon Petrus.Matth.16.c. Sunt tamen,quibus legendum videtur Bariohanna,hoc est,filius Ioannis.

Barnabas.

BArnabas.i.filius prophetę aut filius consolationis:fuit Cyprius discipulus Christi,& socius Pauli in prædicatione.Acto.4.g.9.e.12.d.13.a.14.b.Galat.2.a.

Barsabas.

BArsabas.i.filius reuersionis,vel quietis aut iuramenti,fuit discipulus Christi,qui statutus fuit cum Matthia in sortem apostolatus.Acto.1.d.15.e.

Bartholomæus.

BArtholomęus . i. filius suspendentis aquas : vnus è duodecim apostolis. Matthæi.10.a. Luc.6.c.

Baruch.

BAruch.i.benedictus,vel genu flexus:filius Neriæ , cuius extat libellus , erat scriba Ieremię.Ier.32.c.

Basan

BAsan,idest,in dẽte siue in ebore,aut in mutatione,vel in somno,seu dormitatione : vel ignominia,seu confusio, vel turpitudo:ciuitas regis Og in Arabia ,quam in principio, vel ante ingressum terræ promissionis expugnarunt filij Israel , propter non concessum transitum.Non tamen petitur transitus per eam,sed ab initio expugnatur:quia nullus accessus ad turpitudinẽ est habendus.Num.21.g.ps.134 Iere.22.e.Mich.7.a. Et quercus de Basan dolantur in remos nauis Tyri,quum hi qui erant in ignominia peccatorũ,possunt cum apostolis nauigantes ad littora,& ad terram peruenire.Ezech.27.a. — Ori.s.num.ho.13. Hieron.s.Isa.2. &.s. Eze.27.&.s.mich.7. Aug.s.ps.134.

Christus. Crux Christi. — Basan significat etiam Christum,qui voluit confundi & ignominiam pati pro nobis:vel eius crucem,vnde conuertit nos.ps.67. — Hila.s.ps.67. Euch.q.in.ps.

Sacra scriptura. — In basan erant pascua vberrima:vnde designat sacram scripturam: in qua qui pascuntur, confunduntur de peccatis suis,eaq; confitentur.Mic.7.c. — Rup.s.mich.7.

Infernus. — Basan etiam interpretatur profundum,vel siccitas , & designat infernum , cuius rex est diabolus. ps 134.135.Deut.3.a.num.1.a.Isa.2.c.33.b.Zach.11.a. — Arno.s.ps.135.

Opulentia Iudæorum. Potentes. — Quia verò Basan,& alia terra illi cõiuncta, quam duæ & dimidia tribus possederũt,interpretatur vberrima,& pinguis,designat opulentiam Iudęorum, quæ in penuriã versa est. Isa.33.b.Designat etiam potentes & pingues,confusione dignos.Nahum.1.b.Zach.11.a. — Hiero.s.Isa.33.&.s. Nahum.1.

Basilica,uide Palatium.

Basiliscus, Regulus.

BAsiliscus est serpens,qui latinè dicitur regulus:est maxime noxius:diciturq; habere venenum in oculis ipsoq; aspectu vel flatu interficere.

Diabolus. Inuidia diaboli. Regnum diaboli. — Significat basiliscus diabolum generi humano pestilẽtissimũ:vel inuidiam eius, per quã introiuit mors in orbem terrarum : vel regnum ipsius diaboli, ps.90.Isa.11.b.14.g.Iere.8.f. Regulus enim non morsu perimit,sed flatu cõsumit. Sępe quoq; aërem flatu ĩficit,& quicquid vel positum longè tetigerit,sola narium inspiratione tabefacit. Sic diabolus quasi flatu narium caliginem emittit:quia in reproborum cordibus insidiarum suarum inspirationibus,ex amore vitæ temporalis ęstum congerit multiplicium cogitationũ . Designat etiã praua & pestifera opera:& quemlibet errorem:& inanem gloriam. — Opera praua. Errores. Inanis gloria. — Ori.s.Luc.ho.31. Arno.s.ps.9. Hiero.s.Isa.11.14. Cassia.colla 7.ca.32 Gre.35.mor. 38. Ber.ser.13.s. qui habitat.

Principes Iudæorũ. Dæmones. Antichristus. — Regulus volans. Isa.30.b.59.a.Significat principes Iudęorum:aut dæmones: vel etiã Antichristum:quem Iudęi pro messia suscipient. — Hiero s.Isa 30.59. Gre.15.mora.8.

Basis.

BAsis est fundamentum columnę,aut alterius rei in modum columnę se habentis.

Diuina voluntas. — Bases aureę,super quas fundantur crura sponsi, sunt rationes diuinę iustitiæ & misericordię in eius voluntate consistentes.cant.5.d. — Rup.s.canti.5.

Vtrunq; testamentũ — Bases binę argenteę sub tabulis tabernaculi,designare possunt vtrunq; testamentũ.Exo. 26.d.36.c.Eccl'ici.26.d.Iere.27.d.Iob.38.a. — Ori.s.exo.ho.9. Gre.28.mora.9.

Euangelium. — Basis altaris euangelium designat:pro quo maximè oportet nos pręsentem vitam despicere,totam animam Deo offerendo.Leui.4.b.5.b. Vel designat futuros credẽtes,quibus per baptismum applicatur sanguis Christi. — Credentes futuri. — Isych.s.Leui.4.5. Rup.1.s.Leui.15.

Prophetæ. — Bases aureę sunt ꝓphetæ luce sapiẽtiæ resplendẽtes,& colũnas ap'icas sustẽtãtes.Cãt.5. d.De quibus dicit.2.pet.1.d.Habem9 firmiorẽ propheticũ sermonẽ:cui bene facitis attẽdentes quasi lucernę lucenti ĩ caliginoso loco.Eosdẽ designãt bases argenteę sub tabulis taber — Gre.s.cant. 5. Rup.4.s.exo.12.

naculi:& bases ęneę.exo.26.d.g.27.b.35.b.36.c.d.38.b.40.b.3.reg.7.d.2.par.4.c.Ier.27.d.52.e.

Hiero.s.Iob.38. Greg.2.mora.8.& homi.17.

Bases sub luteribus sunt apostoli & prædicatores portantes baptismum.3.reg.7.d.Ijdem sunt bases terræ.Iob.38.a.qui ecclesiam sustentant verbo & exemplo. Sunt etiam bases de argentatæ sub columnis. Apostoli... tores. Sancti potentes fortes.

Rup.3.s.reg.24. Gre.28.mor.13.

Bases terræ significant etiam intentiones rectas in anima virtutum columnas sustentantes.Iob.38.a. Intentiones...

Isyc.s.Leui.4. Ori.s.Leui.ho 3.

Basis altaris designare potest infirmos in ecclesia:vel homines expiandos:vel prędicationem euangelicam:vel etiam finem mundi.Exo.29.b.Leui.4.b.9.b. Infirmi.

Amb. s.ps.118.ser.5. Isy.s.Leui.8.

Bases æneæ significare possunt timorem domini,qui est initium sapientię.Exo.26.g.27.b.35.b.Eundem timorem possunt designare bases aureę.Cant.5.d. Et basis labij : quæ etiam significat desiderium cœlestium:& pœnitentiam subsequentem baptismum.Exo.30.b.Leui.8.b.4.reg.25.b.Eccl'ici.6.c. Timor domini. Desiderium... Pœnitentia.

Ori.s.Ezech.ho.8. Hiero.s.Zach.5. Rup.s.Zach.5.

Basis in omni platea.Ezech 16.c.Designat doctrinam erroneam,quæ docet viam latam in infernum ducentem.Et basis amphorę dicit firmitatem iniquitatis. Zach.5.d.vel perseuerantiam pœnæ inferni. Doctrina... Firmitas...

Glo.inter.s.2.par.6.

Basis ænea, super quam orabat Salomon.2.par.6.b.Humilitatis soliditatem designat. Humilitas.

Bathuel.

Ambro. de fuga seculi.4. Philo.de profugis.

BAthuel.i.filiatio Dei,aut mensura Dei,vel desertum Dei:pater Rebeccæ.Gen.28.a.22.d.25.g.Typus est sapientię: Et licet sapientia sit nomen fœmininum, dicitur tamen pater Rebeccæ i.patientię:quia licet virtutes habeant nomina fœminina,habēt tamen vires masculinas. Sapientia.

Beda.s.gen.24.

Designat etiam Bathuel diabolum, qui pater erat ecclesiæ ex gentibus ante conuersionem. Diabolus.

Batillum, quære Thuribulum.

Batus, Cadus.

Hiero.s.Eze.45.

BAtus,est mensura quædam rerum liquidarum,vt vini,& olei,est eadem,quæ Ephi,tres modios continens,estq; decima pars cori.Cadus etiam mensura est rerum liquidarum.

Glo.ordi.s.3.reg.7.

Batus significare potest opera æquitatis,& iustitiæ quibus hi,qui in remissionem peccatorum baptizantur,necesse habent instituti: & duo milia bati in mari ęneo ponuntur propter duos populos.3 reg.7.d.f.1.Esdr.7.c.Ezech.45.d. Opera iustitiæ.

Hiero.Aglasiæ.

Cadi olei centum.Luc.16.b.Designant magnam misericordiam Dei,cui multum debebāt gentiles:& fiunt quinquaginta,quum datur illis remissio. Misericordia Dei.

Bdelium.

Plinius.12.natur.histor.19. Geor.venet.canti.1 ton.7.cap.22.

BDelium,iuxta Plinium,arbor est aromatica magnitudine oleagina,cuius lachryma lucida,gustu amara,boni odoris,sed odoratior infusione vini: nascit̄ iuxta Phison,idest, prudentiam:vnde significare potest bonam famam,quam pręcipuè nutrit & cōseruat prudentia.Hebraicè dicitur Bedolach,quod alij transtulerunt carbunculum. Verum carbūculus Hebraice dicitur Nephech.gen.2.c.num.11.b. Alij interpretantur crystallum vel talpū, quæ nullo sunt calore resolubiles,& designant eos,qui terrena sapiunt: vt induretur mens & anima eorum aquea veluti crystallus,vel talpus.Aliqui putant esse vniones. Bona fama. Terreni...

Beatus. Beatitudo, Fœlix, Infœlix, Beatificare.

BEatus quum propriè sit is,qui est in statu,quo habet omnia bona,nec vllo indigeat,propriè competit Deo qui essentialiter est beatus,habēs in seipso omne bonum,cuius participatione creaturæ rationales, & intellectuales efficiuntur beatæ,quum ad eius visionē admittantur.Et quidem in hac vita dicuntur beati in spe qui perseuerātes in bono, meritò sperare possunt fœlicitatem æternam,vbi est beatitudo in re. Beatitudo non habet allegorias,sed potius de ipsa sunt allegorię,sicut de charitate.

Arn.& Hila.s.ps.64

Beatus quem elegit Deus,dicitur peculiariter de humanitate Christi:deinde dequolibet ad fœlicitatem prædestinato.ps.64. Humanitas Christi.

Beatificare de Deo quidem dicitur, quatenus aliquem beatum facit. Eccl'ici.45.a.De hominibus verò,quatenus aliquem laudando beatum dicunt.Iob.29.b.Eccl'ici.25.d.Isa.9.c.Iacob.5.c. Beneficium Dei. Laudatio.

Gre.19.mora.15.

Beatificat auris ipsum Iob,hoc est,ecclesiam. Iob.29.b. Quum quis ea, quæ ab ipsa audierit,opere consummat. Bene operari.

Beatitudo in hac vita est fallax:vbi fœlix dicitur,cui omnia prospera succedunt.Iob.21.c.Isa.3.b.9.c.Malach.3.d.Acto.26.a. Beatitudo...

Beata dicta Lia,eòq; omnes generationes dicturæ erant eam beatam. Gen.30.b.Designauit spem synagogæ,quam habebat de multiplicatione rerum temporalium:fœlix etiam di- Spes synagogæ.

Fœlicitas irrationalium. citur de rebus irrationalibus:vt dies dicitur fœlix.1.Mach.10.c.

Superbia stulti. Fœliciter incedens dicitur stultus,postquàm eleuatus est in sublime.pro.30.d.

Miseria. Infœlix diuersum dicit,quàm fœlix.Vnde infœlicitas ferè semper attribuitur malis,siue in hac vita,siue postea.pro.19.d.Psal.13.Sap.3.c.13.b.15.c.Eccli.26.c.2.mach.8.g.12.c. Infœlices tamen se dicunt boni in hac vita,eius considerantes molestias,& peccandi pericula,licet sint beati in spe.

Ecclesia. Infœlicem mulierem se dicens Anna.1.reg.1.c. Designat ecclesiam,quæ indiget fortitudine:& etiam quia non potest ad gaudia peruenire,nisi per multas tribulationes. Gre.s.1.reg.1.

Potest autem beatitudo sic distingui:vt detur beatus beatitudine conscientiæ. Apoc.22.c.Beati qui lauant stolas suas.Et beatitudine experientiæ.3.reg.10.b. Beati viri tui,& beati serui tui.Et beatitudine innocentiæ.Psal.64. Beatus quem elegisti. Et beatitudine patriæ. Cant 6.b.Beatissimam prædicauerunt.Et beatitudine scientiæ.Psal.40.Beatus qui intelligit.Et beatitudine spei.Psal.31.Beati quorū remissæ sunt iniquitates. Et beatitudine timoris Dei.psal.111. Beatus vir qui timet dominum. Et beatitudine viæ:gen.30.b. Beatam quippe me dicent omnes generationes.

Beelmeon.

Sectæ philosophorum. BEelmeon,id est,idoli habitaculum,vel idolum de peccato: vel habens fontem,siue per fontem:ciuitas Moabitarum.ezech.25.b.Designat sectas Philosophorum, qui putant se fontem habere scientiæ,sed destruitur à filijs orientis. Hiero.s.Eze.h.25.

Beelphegor.

Libido. BEelphegor,id est, idolum hiatus,vel aperturæ:est dæmon turpitudinis,idem,qui Priapus:cui consecratur,qui aliquid turpe committit : & significat ipsam libidinē omnem mentis vigorem deuorantem.num.25.a.Deut.4.a.Iosu.22.d.Psal.105.Hose.9.c. Ori.s.num.ho.20. Arno.s.ps.105. Hiero.s. Isa.25.&.s.hose.4.9.

Beelsephon.

BEelsephon,id est,idolum aquilonis,vel idolum occultum,vel idolum, aut ascēsio speculæ:designat subtilitatem cognitionis fidei,vel perfectionem.exod.14.a.num.33 a. Ori.s.nu.ho.27.

Diabolus. Vel interpretatur dominus aquilonis,vel ascensus speculæ,aut habēs arcana:& designat principem errorum diabolum:contra hanc Phiairoth,quia nobilitate virtutis diabolus est vincendus.

Beelzebub.

BEelzebub,id est,idolum muscæ,vel possessor muscæ:solebant sumere Iudei pro principe demoniorum.4.reg.1.a.matth.10.c.12.b.marc.3.c.luc.11.b.

Beeri.

Deus pater. BEeri,id est, puteus meus,pater Hoseę prophetę.Hose.1.a.Typus esse potest Dei patris, qui fons altus est,vnde ortus est filius. Hiero.s.hose.1.

Behemoth.

Diabolus. Antichristus. BEhemoth,id est,Iumenta,siue quadrupedia,vel in ipsa mors,aut in tumultu.Iob 40.b.Significat diabolum omnes deuorare cupientem,vel etiam Antichristum. Gre.32.mora.10. Hiero.s.Iob.40.

Bel.

BEl,id est, vetustas,aut nihil,siue defluēs:erat idolum Babylonis:cuius nomine primum idolum dicitur fuisse factum in mundo.De hoc Isa.46.a.Iere.50.a.51.c.Dani.14.a.

Belial.

Diabolus. BElial,id est,pestilens,aut peruersus,vel absque iugo , siue non ascēdens: significat diabolum patrem superbiæ,dissensionis & omnis mali:deut.13.c.Iudic.19.f.1.reg.1.c.2.c.25.c.2.reg.16.b.20.a.3.reg.21.c.2.par.13.b.nahum.1.d.2.cor.6.c. Hiero.s.Isa.27.66.

Bellare, Bellum, Bellator, Militare, Miles, Militia, Pugnare, Pugnator, Prælium, Dimicare, Congredi, Agon, Certare, Certamen, Decertare.

Bellum fidelium cōtra infideles & dæmones. BEllum notum est,quid significet.In sacra scriptura bella cōtra infideles,fere semper significant pugnā sanctorū contra demones,aut contra vitia:vt cum Abrahā pugnauit cōtra quatuor reges.gene.14.a.Et hoc bellum timēt demones:vt Pharo.exo.1.b.Horū bellorū varia est mētio.exo.13.d.17.d.32.c.nū.1.b.10.a.21.a.26.a.31.a.32.d.deut.3.a.20.a.Iosu.5.b.10.a.14 d.Iudi.1.a.3.b.5.a.10.d.8.c.11.e.20.e.1. reg.4.b.7.c.13.a.14.g.17.f.18.d 19.b.25.e.28.a.2. reg 2.c.10.c,11.d.12.g.18.b.21.d.3.reg.2.a.5.a.12.c.14.g.15.c.20.c.22,a.1. par.5.d.10.a.19.d.2.par.6.f.11 a. Ori.s.Iosue ho.15. Amb.s.Luc.2. Gre.s.1.reg.4.&.33.mora.33. Aug.de decem chordis.&.s.ps.143. Arno.s.ps.143.

 13.a.

Geo. vene. cã. 2. to. 3. c. 8. Ambr. ser. 3. Rup. 2. s. reg. 23.

13.a.14.b.16.b.17.d.22.b.35.g.Iob.5.d.7.a.14.c.15.c.17.a.20.d.38.c.39.c.40.d.ps.17.45.67.77.143 pro.20.c.21.d.24.a.Eccl'te.3.c.8.b.9.c. Sapien.4.a.8.c.12.b.10.b.14.d.Eccl'ici.38.b.46.a.Isa.2.a.11.d. 22.a. 27.b.28.b.42.d.Ier.4.e.6.a.18.d.41.d.42.c.46.a.50.d.Baru.3.c.6.b.Dan.1.f.10.d. Ioel.2.b.3.b.Mic.2.c.3.b.4.b. Zac.9.b.10.b.14.a.1.Mac.1.b.2.d.3.g.4.b.5.b.6.d.7.d.8.d.9.e.14.b.Luc.14.g.cant.3.c.1.Esd.4.c.Marc.13.a.Surrexerunt autē bella post transitū Iordanis: quia post baptismū pugnandū est cōtra vitia:Ios.11.d.Ephe.6.Specialius aūt dicitur armari miles, qui cōfirmationis sacramentū recipit,& magis particulariter milites dicunt clerici.2.Tim.2.a.Luc.3.c.Et militia cœlestis dicitur eorum,qui cœlestē ducem sequunt. Luc.2.b.Ad hoc prælīū docet dn̄s manus cōtra dęmones.ps.17.143. Bellū autē pręcipuū & vniuersale erit in iudicio,cum mali separabuntur à bonis.Isa.30.g. Dn̄s dicitur pugnator,& bellator fortis, qui pugnat pro Israel,quum defendit nos in tentationibus.Exo.14.f.15.a.Iosu.23.a.Iudi.5.c.2.par.20.c.32.b.Isa.31.c.51.g.Iere.20.d.Zach.13.a. (Deus ... tentati...)

Aug. q. in. iudi. 49. &. s. Apoc. homi. 2. Beda. s. exo. 17. &. s. gen. 49.

Bellum Christi fuit eius passio.ps.23.26.88.139.Zach.14.a.Apoc.17.d.Et pręlians Gad accinctus,est Christus:vel quilibet castus.gen.49.c. Et pugnans Iosue aduersus Amalec pro Mose.Exo.17.c.Designat Christum pugnantē aduersus dęmones:cui lex commisit victoriā. Et pugnator Iephte est Christus.Iudi.11.a.Erit autem in iudicio dies belli Christi.Amos.1.d.Et pugnabit Christus gladio oris sui,quando per pręcepta reuincet malos.Apoc.2.e. (Passio C...)

Hila. s. ps. 139. Amb. s. Luc. 21. Hiero. s. Isa. 7. 22. & s. Iere. 1. 12. Ber. s. can. ser. 29.

Cum aūt bellū dicat mutuā relationē sicut est bellū bonorū in malos, sed iustū & ęquū: ita est prælīū malorū in bonos, sed iniustū,& iniquū.Itaq; est pręlīū Iudęorū,& hæreticorum,dæmonū,& vitiorū contra Chr̄m,& contra prædicatores,& contra fideles.ps.139.Sic fuit pręlīū inter domū Saulis,& domū Dauid.2.reg.3.a.Et pręliantes rex Syrię & Israel cōtra domū Dauid, sunt hæretici contra ecclesiā.Isa.7.a.29.c.41.c.Et interfecti nō in bello, sunt,qui sponte consenserunt hęreticis.Isa.22.a.Et bellantes Iudęi aduersus Ieremiam, sunt bellātes aduersus Chr̄m & pręedicatores.Iere.1.d.4.c.12.b.ps.26.Zach.14.c.Et bellātes aduersus semen mulieris,sunt dęmones aduersus filios ecclesiæ.Apo.12.d.cant.1.b.Pręlīū in cœlo est diaboli & membrorum eius in hoc aëre,& in ecclesia, quando pellebatur è templis. Apoca.12.b. (Bellum ... dæmo...)

Rup. 7. s. apoc.

Ori. s. num. ho. 26. Hiero. s. Isa. 3.

Bellatores dantur in bonum,& malum.Bellatores boni sunt fortes contra diabolum,& vitia:pro quibus sumi potest in subiectis locis.nu.2.a.31.g.32.d.deut.2.c.Iosu.5.b.4.c.8.b.1.re.16.d.2.reg.11.d.15.d.16.b.24.b.3.reg.9.d.4.reg.11.a.25.a.1 par.5.c.12.g.18.b.28.a. 2.par.8.b.13.a.17.b.28.a.Eccli.26.d.Iob.25.a.Iudi.11.a.Isa.3.a.Iere.20.c.39.a.41.a.52.f.Ioel.2.b.3.b. Nahu.2.b.Zach.9.b.Matth.8.b.Luc.7.b.1.Timoth.1.d.2.Timoth.2.a.Acto.10.b. (Fortes ... bolum.)

Bellatores in malū sunt dęmones,& vitia,Iudęi & hæretici.Deut.20.d.Ios.10.a.Iudi.8.c.7.b.14.a.1.regū.17.d.3.reg.20.4.reg.8.d.ps.55.Isa.7.a.13.a.29.b.41.c.Iere.11.a.34.d.37.b.51.a.Danie.11.g.Ezech.27.b.39.f.Haba.3.c.

Glo. ord. s. gen. 49.

Bellantia vasa iniquitatis dicti sunt Simeon & Leui.genes. 49.a. Significantes scribas, & Pharisęos contra Christum:aut gulam & luxuriam,quę impugnant fideles. (Scribæ ... Gula &...)

Gre. 15. mo. 12.

Bellum Dei contra hypocritam.Iob.20.c.Est quum iudiciorum suorum gladijs eius opera percutit.

Aug. s. ps. 77. Gre. 6. mor. 18. &. 8. mo. 4. 5.

Bella sunt tentationes & tribulationes. Iob.5.d.ps.77. Et hominis vita super terrā dicit militia vel tentatio. Iob.7.a. Quia in homine ex seipso nascit vnde perimat: qui etsi semper ex virtute succidit,quod ex infirmitate generat: semper tamen ex infirmitate generat, quod ex virtute succidat.

Gre. 24. mora. 17.

Agonia Christi.Luc.22.c. Mentis nostrę certamen expressit: qui vim quādam terroris & formidinis patimur,quum per solutionem carnis ęterno propinquamus iudicio.

Gre. 17. mora. 8. Hiero. s. Isa. 13. &. s. Danie. 7.

Militia cœlestis dicitur multitudo angelorū.Luc.2.b. Apoc.12.b. Dicūtur autem milites angeli,quia pugnant contra dæmones.Iob.25.a.Et militia belli dicūtur angeli,vel apostoli & pręedicatores.Isa.13.a.Et pugnantes quatuor venti in mari magno. Danie.7.a.Sunt angeli præfecti regnis & prouincijs: quorum vnusquisq; satagit pro eo regno,quod sibi commissum est. (Angeli.)

Hie. s. Isa. 24. 34.

Militia cœli etiam dicebatur de astris, quę colebant gentiles.Et militia cœli,super quam visitat dominus,sunt dęmones, siue aëreæ potestates.Militia vero terrę sunt homines terreni. Deute.17.4.reg.17.c.21.a.2.par.33.a.Isa.24.d.34.a.40.f.45.b. Ieremi.8.a.19.d.Sopho.1.a. Acto.7.e. (Astra. Dæmones. Homines...)

Ori. s. nu. ho. 25. &. s. Iosu. ho. 16.

Qui pugnauerunt contra Madianitas. nu.31.g. figura sunt eorum,qui non implicant se negotijs secularibus:qui tamen ex sexcentis milibus non fuerunt electi nisi duodecim milia.Pugnantes autem tribus,quæ erant trans Iordanem cum filijs Israel,eosq; adiuuantes. Iosue.1.d. Designant antiquos patres orantes pro nobis.Et pugna contra omnes inimicos per circuitum, designat prædicationem vsq; ad conuertendos inutiles se extendentem.1.reg.14.g.1.Cor.9.Et pugna aduersus Edom, est contra hæreticos, vel contra Iudęos, vel contra carnem.Abdiæ.a. (Renunciantes secul... Antiqui patres. Prædicatio.)

Gre. s. 1. reg. 14.

Hie. s. Abdiam.

Bella

Impietas. Concupiscentiæ vitia. Bella quę aufert Deus à fidelibus.p̃s.45.designant impietatem.Et bella,à quibus quiescit terra tempore Iosue. Iosu.11.d.14.d. Designant pugnas concupiscentiarum & reliquarum peruersarum affectionum tempore Christi, quando vires earum sunt imminutæ . Et bello capti dicuntur omnes aduersarij.Iosue.11.d.quia non subijciuntur vitia,nisi pugnando. Ad hæc pertinet pugna carnis in spiritum. Bas. & Aug.s.ps. 45. Ori.s.nu.ho.22.&. Iosu.ho.1.15.

Carnis in spiritum.

In prælio stant in die irę domini.Ezech.13.a.qui orationibus & ieiunijs, se opponunt diuinæ vindictæ. Hiero.s Ezech.13.

Persequentes Iudęi ecclesiam. Pugnantes filij matris aduersus sponsam.cant.1.b.Sunt Paulus & alij de Synagoga persequētes ecclesiam. Vel sunt Apostoli destruētes gentilicos sensus ecclesię,quādo instruebāt in fide : vel ijdē apostoli aduersus Synagogā pugnantes.vel passiones aduersus aĩam.Ier.12.b. Vel Iudęi contra beatā uirginem,negantes eius virginitatem & puritatem. Ori.s.canti. ho.1.2. Amb. de Isaac. 3. & s.ps.118.ser.2. Rup.s.cant.1.

Pugnat vir contra fratrem suum.Isa.19.a.quum aliqui conuertuntur ad fidem,relictis sibi proximis in infidelitate. Hiero.s.Isa.19.

Cor audientis. Certaminis locus.1.reg.14.a.Est cor audientis verba Dei , vbi certamen est prædicatoris cum diabolo. Vel est regio vbi multi conuertuntur.

Pugnat Iudas contra Hierusalem.Zach.14.c.quum is,qui quondā domini cōfessus est nomen,& in persequutionibus coactus Chr̃i populū persequutus est, & ipse vertat̄ ad lętitiā. Vel certè inuitat propheta, vt Iudas, hoc est omnis cōfitens,& fidelis,nō aduersum Hierusalem pugnet:sed præparet se in Hierusalē,vt cōtra aduersarios dimicet. Hiero.s.Zach.14.

Suggestiones. Milites sub Cēturione,sunt suggestiones bonæ aut malę, quibus homo liberi arbitrij dicere potest:Vade,& vadunt,aut veni,& veniunt.Luc.7.a. Cassia.colla.7.ca.5.

Militare dicuntur terrores domini aduersus Iob : quia in pœna positus adhuc supplicia ęterna pertimescit.Iob.6.a. Gre.7.mor.3.

Pœnitentia. Militant pœnę aduersum nos.Iob.10.d.quia dum miranda sanctorū facta cōspicimus:vitam nr̃am,quę ex eorum nobis comparatione displicet,studiosa afflictione cruciamus. Gre.9.mor.43.

Prælia,quę audiunt perfecti,sunt pugnę opinionum,& errorum.Matt.24.a.p̃s.67.Luc.21.c.Ad idem refertur,cum pugnat gens contra gentem.Ios.22.c.2.par.11.a.15.a.Isa.11.d.19.a. Ori.s.Matt. ho.28.

Pugnans Naas contra Iabes.1.reg.11.a.designat gulam procurantem esurientia abstinentium corpora,ad inordinatam ventris repletionem inducere.Sic pugnauit Amalec contra Israel post defectum panis & aquę.Exo.17.b.quia tunc diabolus & caro magis tentant,quādo abstinemus ab alimentis. Gre.s.1.reg.11. Ori.s.Exo.ho.11.

Pugnans rex bella Israel.1.reg.8.d. designat potentiam temporalem absque virtute spirituali. Gre.s.1.reg.8.

Pugnat orbis terrarum cum domino contra insensatos.Sap.5.d.quando in pœna delinquentium etiam elementorum aduersitas militat. Gre.6.mor.6.

Prælium dicuntur sanctificare hæretici contra eos, qui eis non obtemperant. Mich.3.b. Cum affirmant prophetali autoritate quę dicunt,& quasi imperio Dei minantur. Glo. int.s.miche.3.

Pugnantium clamor est,quū appetitus excitant̄ aduersus animam,qui tamē etiam dicuntur ludentes.Exo.32.d. Philo.de temulētia

Benadad.

Diabolus. Benadad.i.filius sonitus vel clamoris,aut filius dilecti vel patrui,siue mamillæ:rex Syriæ aduersarius Iudæorum.3.reg.15.d.20.a.4.reg.8.b. Iere.39.e. Amos.1.a.Typus est diaboli aduersus fideles,contra quos venit cum triginta duobus regibus,hoc est cum oĩbus vitijs. Glo.ordi.s.3.re.20.

Benedicere, Benefacere.

Bene,cum dicere & facere,nōnullas admittit allegorias. Benedicere autē est bonū alicui imprecari:Deus quidem benedicit largiendo bona:hoĩes vero benedicunt optādo,aut bona quę insunt laudando.Benedictio autē secundū literā , aliquando sumitur pro munere.gen.33.b.1.reg.25.c.30.g.Aliquando dicit abundantiam.1.cor.9.b.

Dans vires naturales. Benedixit Deus rebus creatis,dans eis vires naturales ad suas exercēdas operationes, & ad generandū sibi similia.gen.2.d.p̃s.144.Mala.3.c.Maximè autē benedictio illa videt̄ fuisse ad multiplicationem:vnde non benedixit cœlum,aut lucem & cætera, quę eadem perseuerant. Aliquando dicuntur benedictio ij,quibus Deus benedicit.Zach.8.c. Aug.s.ps.66.

Dans dona gratiæ. Benedixit autem Deus peculiariter homini.gene.1.d.vt cresceret spiritualiter secundum potiorem sui partem.Sic benedixit Noë & Abraham & alijs . Et benedicit populo suo in pace.Et benedicit ex Sion,hoc est , dando bona cœlestis patriæ . Gene.9.a.12.a.17.c.24.d.28.a.Exo.20.d.nume.6.d.Deute.15.a.16.c.26.d.28.a.33.c.psalm. 5.28.66.106.108.127. Eccl'ici.1.b.24.a.33.b.Isa.61.d.19.d.65.c.Ieremi.31.e. Ezechi.34.f.Matth.25.c. Ephe.1.a.Iudi.5.d.2.reg.2.a.Tobi.13.c.Iudith.13.c.15.d.Benedictio domini super caput iusti. prouer.10.b. quum dicet.Venite benedicti. Hila.s.ps.66. Aug.s.ps.127.

Tertul.aduer. Marcio.3. Ori.s.gene.ho.9. Hiero.s.Gal.3. & s. ps.20.

Gloria ... de Christo.

Benedictio data à Deo Abrahę, designat gloriam prophetatã de Chr̃o.gen.12.a.Et benedictio post oblationẽ Isaac, designat multiplicationẽ Chrianorũ post passionẽ Chr̃i.gẽ.22.d Et prima benedictio est de terrenis:secunda de cœlestibus:quia prius quod carnale:deinde quod spirituale.gen.17.c:Isa.51.a.Gala.3.b.Hebrę.6.c. Benedicuntur autem omnes gentes in semine Abrahæ, quia per Christum saluantur. Et benedictiones dulcedinis fuerunt benedictiones datæ patriarchis super Christo venturo.ps.20.

Basil.s.ps.44. Hila.s.ps.131. Hiero.s.ps.44. Aug.s.ps.83. Bed.1.s.gen.39. Rup.7.s.gen.37.

Multiplicatio fidelium.

Benedicens Deus Isaac post mortem Abrahę designauit multiplicationem populi Christiani post passionem Christi.gen.25.b.26.a. Designauit etiam repromissionem & spem futuri regni. Et præterea benedictionem, qua Deus benedixit Christo dans ecclesiæ gratiarum dona.ps.3.44. Et benedixit Deus viduam, hoc est, ecclesiam.ps.131. Et effundit benedictionem suam super stirpẽ Iacob, quũ dat gratiã credentibus ꝑ prædicationẽ apl'orũ. Isa. 44.a.Mala.3.c. Et dicit benedicere iusto.ps.5.83.Bñedixit quoq; Deus domui Ægyptij ꝓpter Ioseph, hoc est, ecclesiæ propter Christũ.gen.39.a. Sic benedixit Labã ad introitum Iacob, dans videlicet benedictionem gentibus per aduentum Christi. gene.30.d. Benedixit etiam Obededom propter arcã. 2. reg.6.b.1.par.12.d. Et benedicens Iacob, regi Pharaoni designauit fidem ad gentes venturam.gen.47.b.exod.12.e. Benedicens Moses cum Aaron populo designabant benedictiones futuras ecclesiæ per Christum.Exod.39.g.Leui.9.d.deut.33.a.Psal.117.128. Eccli.36.e. Benedixit vterque, quia sacerdotes non propria virtute benedicunt, sed virtute Christi.

Ars.no.ps.84.123.

Benedixit Deus domui Iacob nascendo, in ea.Psal.27.28.113. Et etiam domui Dauid.2.reg.7.d. Et hæreditati suæ. 2.reg.21.a. 3.reg.8. b. Et benedixit terram suam per aduentum Christi.Psal.84.Et benedixit fructui ventris, dans Christum natum ex Iudæis. Deut.7.b.

Isyc.s.Leui.25.

Benedictio, quam dat Deus anno sexto, quę dat fructum vsque ad annum octauum durantem.Leui.25.c.Est Christus, in quo resuscitamur, & à maledictione Adæ liberamur.

Rup.3.s.reg.29.

Missio spiritus...

Benedictio, qua Noe benedixit Sem, & Iaphet.gen.9.d. Typus est benedictionis Christi in populum suum post resurrectionem. Idem designauit benedictio Melchisedech.gen.14. d. Hebræ.7.a. Et benedicens Salomon populo est Christus mittens spiritum sanctum. 3.reg.8.f.

Arno.s.ps.113.

Eligens ... & prædi...

Benedixit dominus omnibus, qui timent dominum, eligens pusillos & maiores in apostolos & prędicatores. Psal.113. Et benedixit domui Aaron tradens illi vel ecclesiæ sacerdotium.

Philo.de migrat. Abrahæ.

Benedicere dicitur Deus, quum in sermone dat intentionem synceram, & inoffensam eloquutionem ad reuincendos aduersarios veritatis.

Arn.& hila.s.ps.64.

Benedixit Deus coronæ anni benignitatis suæ, sanctifians diem sanctum paschę. Psal. 64. Benedicet etiam coronæ anni, quum omnes sancti resuscitabuntur.

Gre.2.mor.23 & 35. mor.16. Hie.s.Iob.42.

Benedicit Deus operibus manuum Iob, hoc est, operibus Christi vel ecclesiæ. Iob.1.b. Benedixit autem Deus nouissimis Iob, magis quàm à principio. Iob. 42. d. hoc est, benedixit Christo magis in nouo testamento quàm in veteri:& in fine ecclesiæ quando Iudęi venient ad fidem.

Ambro.de bñe pri ar.11. Beda.s.gene.49.

Benedictiones variæ, ad Ioseph per patrem datæ.gen.49.d.designãt benedictiones Dei patris Christo collatæ:Benedictiones cœli, quia dominatur omnibus cœlestibus. Benedictiones abyssi, quia dominatur terrestribus & infernis. Benedictiones vberum sunt duorũ testamentorũ:quorũ altero nunciatus est, altero demonstratus. Vel benedictiones vberum & vuluę, sunt beatę virginis parientis & nutrientis Christum sine corruptione. Benedictiones etiam cœli, sunt cõtemplatio cœlestium: benedictiones abyssi intelligentia scripturarum: benedictiones vberum, simplicior doctrina: vuluæ autẽ, parturiens iterum ecclesia.

Rup.2.s.gen.17.

Quies æterna.

Benedixit Deus diei septimo.gen.2.a.Exo.20.b.designans benedictionem quietis æternæ gloriæ. Et benedicit dominus ex Sion, vel in Sion eos, quos ducit ad gloriam cœleste: qua ratione dicitur etiam benedicere filijs Sion.ps.127.132.133.147. Benedixit autem diei septimo, quia ad illum diem soli benedicti perueniunt.

Ori.s.Iosu.ho.20.

Benedicens Iacob duos filios Ioseph, designauit vocationem vtriusq; populi ad fidem: gen.48.d.Hebrę.11.d.Et benedictiones singulorum filiorum Iacob.gen.49.designãt æqualiter vocandos ad hereditatem regni cœlestis. Benedictio autem, quam dedit Caleb Axæ filię suę.Iosu.15.d.est promissio vitæ, quę nunc est & futuræ.

Ori.s.Iosu.ho.18.

Benedicens Iosue Caleb.Iosu.14.d.Designat Christum benedicentem ijs, qui fortes se offerunt ad expugnandos errores. Idem designauit benedicens Rubenitas, & Gaditas. Iosu. 22.d.Et benedicens Dauid populum.1.par.16.a.2.par.6.a.

Gre s.1.reg.2.

Benedicens Eli Elcana & vxori eius.1.reg.2.d.Designat prophetias antiquorum patrum de Christo & ecclesia:quæ licet olim prædictæ sint, tamen cum sint impletę, tunc videntur illis benedixisse.

Benedicens

Repromißio futuri regni Christi.

Benedicens Isaac iam senex Iacob.gen.27.c.Designauit repromißionẽ & spẽ futuri regni Chri.Benedixit autẽ ei,quẽ non cognouit,designãs Iudæos,qui multa sciebãt futura de Chro,quẽ presentẽ non cognouerunt.Bñdicens aũt ei,quẽ presentem non videbat, cui vẽtura in posterũ preuidebat,designauit,tũc quidẽ gentilitatẽ in errore existentẽ, nõ cognosci à Deo:quã tamẽ post Christi aduentũ crediturã preuidebat. Et rapta est benedictio à Iacob,quia gẽtiles preuenerunt Iudeos credẽdo.Fuit aũt benedictio de rore cœli & pinguedine terre,quia promissa sunt cœlestia & terrena.Hebre.11.d.Designat etiam Isaac Iudeos, qui benedicunt Christo,& alius benedici putatur,qui ab ipsis errantibus expectatur.Benedictio autem que postmodum data est Esau,designat conuersionem Iudæorum in fine mũdi.Benedictio etiam Iacob,significare potest predicationem Christi in oĩbus gentibus.

Vocatio gentium. Conuersio Iudæorum in fine mundi. Prædicatio. Christi.

Ori.s.Iudi.ho.5. Tertul.aduer. marcio.3. Hie.ad Damasũ.q.3 Aug.17.ciu.Dei.37. Gre.s. Ezech.ho.6. Bern. ad milites tẽpli.7. Beda.s.gene.27.

Manifestatio diuinitatis inhumanitate.

Benedicẽs angelus Iacob per nominis mutationem,designat manifestationem diuinitatis in humanitate,in qua passus Christus attulit benedictionem.gen.32.g.Benedicuntur etiã illa benedictione crediturì de genere Iacob in Christum.

Tertul.de trinitate. Aug.q. in gen.104.

Eucharistia.

Benedictiones dulcedinis sunt sacramentum corporis & sanguinis Christi.ps.3.20.23.83 108.129.132.pro.10.b.11.d.20.c.24.c.Eccl'ici.11.c.39.c.Isa.19.d.44.a.Ioel.2.d.Zach.8.c.Malac. 3.c.1.pet.3.b.Designãt etiam gratiam præuenientem, adiuuantem, & consummantem:sed peculiariter præuenientem.

Gratia preueniens.

Arno.s.ps.20. Ber.ser.par.39.

Sanctificatio doctrinæ Christi. Consecrare.

Benedixit Christus panes,vt multiplicarentur,quum sanctificauit doctrinam suam,vt augeretur.Matth.14.b.26.c.Marc.6.f.14.c.Luc.9.b.24.e.Exod.23.d.Est hoc benedicere , consecrare.1.Cor.10.c.d.

Ori.s. Matth.ca.14

Baptismus.

Benedictio,quam noluit iniquus,significare potest baptismum.ps.108.

Arno.s.ps.108.

Benedicitur gloria domini de loco suo.Ezech.1.c.quũ benedicitur in his,qui prius erant locus diaboli,& postea conuersi fiunt locus Dei.

Gre.s.eze.ho.10.

Gratiarum actio.

Benedicere dominũ in omni tempore, est grãs agere in prosperis & aduersis . Et in vita præsenti & futura.Et secundũ omnem statũ.Demum benedicere dominum,est illi grãs agere.ps.15.25.33.36.62.63.102.103.113.133.134.144.deut.8.c.1.para.29.b.neem.8.b.9.a.Tobi.4.d. 8.c.12.b.13.b.Iudith.7.c.Eccl'ici.33.c.39.b.43.b. Danie.2.e.2. Macha.10.g.11.b. Luc.1.f.24.g.1. Corint.14.c.Iacob.3.b.Apocalyp.7.c.Benedicere autem Deũ de fontibus Israel, est laudare eum de sacra scriptura,& apostolis.ps.67.

Basi.s.ps.33. Glo.int.s.ps.67.

Bene operari.

Benedicere Christo aut Deo est bonis operibus efficere, vt benedicat. num.24.b. ps.67. 117.Matth.21.a.Mar.11.b.Luc.1.d.2.e.13.g.19.f.Ioan.12.c.apo.1.d.

Ori.s.nu.ho.17.

Benedictio data Leuitis propter cædem idololatrarum.Exo.32.f.

Benedicentes Moyses & Aaron populo,designare possunt quemlibet iustum idoneum esse ad benedicendum.Exo.39.g.Leui.9.d.

Hych.s.Leui.9.

Benedicit vias suas & studia sua,qui bene operatur. Iere.7.a. Et semen iusti est in benedictione,quum multiplicat bona opera.ps.36.

Hiero.s.ps.36.

Benedicens Samuel hostiæ.1.reg.9.b.designat prædicatorem per prædicationem augentem fidelium deuotionem.

Gre.s.1.reg.9.

Benedictum eloquium Abigail.1.reg.25.f.

Crux.

Benedictum lignum per quod fit iustitia. Sapi.14.a.est crux , per quam reparatus est orbis terrarum.

Glo.int.s.Sap.14.

Sacra scriptura.

Benedicta vena sapientiæ.proue.5.d.Est sacra scriptura.

Glo.ord.s.Pro.5.

Benedicens Balaam filijs Israel. nu.23.b.24.d.deut.23.a.Ios.24.b. ostendit eum benedicendum,cui Deus benedixit.

Palliare vitia.

Benedicere ore,est mala opera virtutis nomine palliare : vel per boni prætextũ ad maiũ inducere.ps.61.Benedicunt etiam ore,qui labijs Deum honorant,non corde.ps.48.

Basi.& Arn.s.ps.61. Aug.s.ps.48.

Adulatio.

Benedicitur anima diuitis,ab adulatoribus videlicet,in vita sua.ps.48.Eccl'ici.31. Luc.6. d.Aliter benedicunt Iob latera pauperis. Iob.31.b. Nempe quia receperunt in eleemosynã vestimentum.Benedicit autem proximo suo grãdi voce de nocte, qui eius vitijs adulatur: Ideo maledicenti similis est.pro.27.c.

Glo.int.s.ps.48. Hiero.s.Isa.3. Beda.s.pro.27.

Donorum Dei abusus.

Benedictiones,quibus maledicit Deus.Mala.2.a.sunt ea,que Dei dono quis possidet,& eis abutitr:vel sunt,que benedicuntur,aut offerunt á sacerdotibus,sed male & cum vitijs.

Hiero.s.Malach.2.

Consentire diabolo.

Benedicere Idolo,est consentire diabolo.Isa.66.a. Benedictionem enim reputat diabolus,quum ei cõsentitur sicut Rapsaces.Isa.26.c.

Benedictiones datæ super montem Garizim. deute.11.d.27.b.28.a.33.b. Iosue.8.g. designant eos accipere benedictionem æternam , qui à terrenis separantur,& hic se peregrinos arbitrantur.

Glo.ordi.s.deut.11.

Maledicere.

Benedicere ponitur interdum pro maledicere.3.reg.21.c.Iob.1.b.2.c.

Glo.ord.s.Iob.1.

Benefacit Deus animæ,eripiens eam à peccatis & tentationibus.gen.32.c.1.reg.25.c. Tob. 11.d.Iudith.11.d.ps.56.77.114.124. Ieremi.32.g.Sopho.2.c.2.Mach.1.a.6.c,Marc.7.d.Acto.10.f. 14.c.

Basili.s.ps.114.

Basi.s.ps.48. Benefacere putatur Deus ab insipientibus, diuiti, quum dat ei prospera. ps.48. Exo.1.d. Iudith.7.d. Acto.14.c.

Benefacere absolute, est bonum opus operari. 3.reg.8.b. Eccl'ici.14.a.42.c. Isa.1.c. Ier.4.f. 13.d. Matt.12.a. Marc.3.a.1. Cor.7.g. Gala.6.b. Philip.4.c.2. Thessa.6.c. Acto.10.e. Iacob.2.b.1. Pet.2.c.3.a.4.d.2. Petri.1.d.1. Ioan.3.c. Bene operari.

Bern.in apologia. Benefacere viduę, hoc est, animæ, est excole̅dis virtutibus operam dare. Iob.24.d.

Benefacere alijs est, in spiritualibus eos instruere, ac sacramentorum participes efficere nu.10.d. Eccl'ici.12.a.14.b.49.c. Tobi.12.a.1. Mach.11.c. Matth.5.g. Luc.6.b. Instruere in libus.

Bene Iaacan.

Ori.s.nu.ho.27. BEne Iaacan. i. filius tribulationis vel laboris &c. vigesima octaua ma̅sio filiorum Israel in deserto, quo perueneru̅t profecti de Moseroth. nu.33.d. Origenes legit Banaim. i. fontes, vel excolationes: designat implentes pręcepta quantumuis minima.

Hiero. de mansionibus. Bene Iaacan iuxta Hieronymum interpreta̅t filij necessitatis, seu stridoris: quo peruenit post Moseroth: quia quum diuinis scripturis fueris eruditus, & leges earum ac testimonia, vincula scieris veritatis, co̅te̅dens cu̅ aduersarijs, ligabis eos: & vinctos duces ĩ captiuitate̅, & de hostibus quonda̅ atq; captiuis, liberos Dei facies. Et dicuntur filij stridoris, ꝙ timore supplicij, & eius loci, vbi est fletus & stridor dentium, deserens diaboli vincula Christo domino credentium turba colla submittat.

Beneplacere, Beneplacitum.

Hila.s.ps.68. BEneplacere, & beneplacitum vix habent, vnde sumant allegorias, sed datur beneplacitum Dei, quod est bona voluntas ipsius Dei: Et tempus beneplaciti dicitur tempus passionis Christi, quo gratum obtulit patri sacrificium. ps.68.67.88.146.149. Eccl'ici.1.d.3.d. 35.a.1. Cor.10.a. Ephe.5.c. Coloss.3.d.

Beneplacitum in conspectu domini dicitur bonum opus illi gratum. Deut.6.c.

Beneplacitum populi Dei, est bona voluntas ad implenda pręcepta Dei. ps.105.

Beneplacitum maloru̅, est voluntas peccandi, cum co̅placentia in ipso peccato. ps.140.

Beniamin.

Gre.s.1.reg.9. Geor. vene.canti.2. to.3.cap.6. BEniamin vltimus filius Iacob, & Rachel, in cuius partu mortua est eius mater: interpretatur filius dexterę: & secundu̅ hoc significat Christum sedentem ad dextera̅ patris, vt dicitur Marci vltimo. Est vltimo genitus à Rachel & Iacob: quia omnes perfecti generare debent Christu̅ mente: postque̅ tanq̅; vltima̅ prolem parere cessant. In eius partu moritur Rachel, hoc est portio superior, quę vnita Chr̅o moritur in parte, vt viuat in toto. Christus.

Ori.s.Eze.ho.4. Arn.s.ps.67. Ambro.de Ioseph.8 & d bn̅e p̅riarch.12. Aug.s.ps.67. Beda.s.gene.35. Beniamin significat etiam Paulum de tribu Beniamin. Et quum domi fuit retentus à pr̅e exprimitur Paulus nondum credens. Dictus est à matre Benoni. i. filius doloris mei, quia in dolore ecclesię quam persequebatur, natus est. A patre vero dictus est Bẽiamin. i. filius dexterę, quia à Deo dictus est vas electionis. In eius partu mortua est mater, quia conuersus Paulus, extinxit synagogam. Dictus est lupus rapax comedens mane pręda̅, & vespere diuidens spolia, quia ante fidem persequeba̅t credentes, sed postea dilatauit doctrinam fidei. gen.35.c.42.a.43.c.44.e.49.d. Iosu.10.b. ps.67.79. Hos.5.c. Abdi.g: Philip.3.a. Apo.7.a. Paulus.

Beda.s.gen.49. Beniamin interdum significare potest Iudęos, propter Hierusalem, quę erat in tribu Beniamin. gen.49.d. ps.79. Iudei.

Hiero.s.Iere.6. Bern.vigi.natiuita. dn̅i ser.6. Potest eadem ratione significare ecclesiam, & populum fidelem: coram quo manifesta̅t Deus. ps.79. Et filij Beniamin sunt filij ecclesię. Iere.6.a. Et porta Beniamin, est status virtutis in ecclesia. Zach.14.b. Ecclesia.

Hiero.s.Iere.32. Pręterea designat humilitatem, quę maiores partes accipit à Chr̅o: vt Bẽiamin à Ioseph: & generaliter virtutem, quę dextera est. gen.43.g. Iere.32.b. Humilitas. Virtus.

Ricar.de.s.vict. de 12.p̅riar.71. Vt natus est Beniamin post Ioseph, ex eadem matre: designat contemplationem diuinorum, quę nascitur post discretionem, & cognitionem, fit ex eadem ratione tanq̅; matre. Contemplatio.

Benignus, Benignitas.

BEnignitas, licet significare soleat, promptam & liberalem largitionem, tamen sępe sumitur pro affectu amoris, quo quis afficitur erga alium, vt ei benefaciat, aut ignoscat iniuriam facienti. vix habet vnde allegoriam recipiat.

Gre.s.ps.50. Aug.s.ps.84. Benigne facit Deus in bona voluntate sua Sion. ps.50. quum sustinet peccatores, & conuertit in ecclesia. Item, quum factus homo dignatus est mori pro peccatoribus. Et benignitas Dei est, qua miseretur, & dat gratiam ad opera̅dum, cęteraq; bona largitur. ps.64.68. 84. Sapi.1.b.7.c. Ioel.2.c. Luc.6.c. Rom.2.a.1. cor.13.b. titum.3.b.

Beor.

Hæretici.

BEor, i. incendium, vel expurgatio, aut insipiens, siue iumẽtum, vel pastus: pater Balaam harioli. Num. 22. a. 24. c. Potest esse figura hæreticorum.

Ori. s. nu. ho. 19.

Berillus.

Sobrietas. Thomas.

BErillus lapis viridis coloris, viriditatem puri maris imitans: nascitur precipue in India. Eius varia sunt genera. Dicitur fauere contra hostes & lites, mitem reddere, & ingenium bonum prestare. Ponebatur in quarto ordine rationalis, quod ferebat pontifex in pectore. Et in octauo fundamento ciuitatis cœlestis. Exod. 28. c. Ezec. 28. d. Apo. 21. f. Potest significare sobrietatem. Ipsi quoque comporatur Thomas apostolus, qui mari assimilatur: tum ob instabilitatem fidei, tum quia apostolatum suum ad remotissimam, ad Indos vsque regionem, ac per mare expleuit.

Plinius. 38. na hist. 5. Geor. vene. cant. 3. ton. 8. cap. 3. Aretas. s. apoc. 21.

Berith.

Berith, id est, pactũ, siue fœdus: nomẽ idoli Sichimorũ. Iudi. 9. f. videt idẽ, quod Baalberith.

Berotha.

BErotha, id est, putei, terminus aquilonaris terræ promissionis. Eze. 47. c. designare potest puteos, quos foderunt patriarchę.

Hiero. s. Eze. 47.

Bersa.

BErsa, id est, in angustia constitutus, siue in malo, vel in iniquitate, seu in condemnatione, aut filius despiciens. Fuit rex Gomorræ, id est populi tumentis, & seditiosi: Superatus est à quatuor regibus, quia vacabat curis secularibus. Gene. 14. a.

Glos. ord. s. gen. 14.

Bersabee.

BErsabee, id est, puteus iuramenti, siue puteus saturitatis, siue puteus septimus: ciuitas in extremis finibus Iuda, vbi habitauerunt Abraham, Isaac, & Iacob: vbi etiam Iudæi coluerunt idola. gene. 15. e. 21. d. 26. e. 2. reg. 17. c. 3. reg. 4. c. 19. a. 4. reg. 12. a. 23. b. 2. par. 19. b. neem. 11. d. Amos. 5. b. 8. d.

Hiero. s. Amos. 8.

Ecclesia. Baptismus.

Designat ecclesiã, quę est puteus septimus, ꝓpter abũdantẽ septiformẽ gratiã, & puteus saturitatis, propter abundantiam mysteriorum. Potest pari ratione baptismũ significare.

Bern. ser. paruo. 64. Beda. s. gene. 23.

Fœlicitas.

Vt etiam est puteus saturitatis, vel abundãtiæ, designat fœlicitatem æternam, in qua totius boni saturitas est. gene. 26. e.

Rup. 7. s. gen. 11.

Berzellai.

BErzellai, id est, ferreus, siue filius contemptus: vir insignis Galaadites, qui succurrit Dauid cum alimentis in deserto, quum fugeret Absalom. 2. reg. 17. g. 19. e. 3. reg. 2. b.

Beseleel.

Petrus apostolus. Prædicator.

BEseleel, id est, in vmbra Dei, artifex præcipuus tabernaculi testimonij, & vasorum eius. Exod. 31. a. 35. d. 36. a. Designat Petrumapostolum ædificantem ecclesiam: aut alioqui pontificem dispensantem, quod quisque offert in loco suo. Et vt pingit vmbras à vero exemplari desumptas, designat doctorem & prædicatorem, qui veritates à Deo acceptas docet. vel eum, qui non per excessum accipit à Deo, sed multo studio & labore, & nõ sicut Moses in nube & monte.

Hiero. prolo. s. ho. Ori. s. Iosue. Philo de somnis. Vincent. Gallus. ad ue. proph. à nouita. Ricar. de. s. victo. 4. de arca mysti. 22.

Bestia.

BEstia generale vocabulum est ferarum, illarum præcipuè, quæ sunt hominibus noxiæ, vt Leones, Lupi, &c.

Dæmones.

Bestia fere semper in malum sumitur: & in primis designat diabolum: & dæmones dicuntur bestię agri, aut syluę. gene. 31. c. 37. g. exod. 22. c. d. 23. b. deut. 7. d. 32. d. 1. reg. 17. f. 4. reg. 14. b. 2. Par. 15. e. leuit. 5. a. 6. a. 7. c. 12. d. 22. b. 26. b. Iudith. 11. a. Iob. 5. f. 37. b. 39. b. 40. c. Psal. 73. 78. 103. 148. pro. 30. d. Ecclĩ. 10. b. 39. d. 43. c. Sapien. 7. c. 11. c. 12. b. Isa. 13. d. 18. d. 35. c. Ier. 7. g. 12. c. 15. a. 34. d. Ezech. 5. d. 14. e. 29. b. 32. a. 33. f. 34. f. 38. f. 39. a. Hose. 2. c. 13. b. Ioel. 2. d. Sopho. 2. d. 1. Mach. 6. d. 2. Mach. 4. d. 15. d. Acto. 20. f. 1. Pet. 5. c. Apo. 13. a.

Arno. s. ps. 78. Gre. 22. mora. 19. Hiero. s. Isa. 13. & s. Eze. 34. Isych. s. Leui. 5. 26. Ori. s. leu. ho. 3. 16. et s. ps. 36. ho. 3. & s. Ie. ho 8. & s. eze. ho. 4.

Hæretici. Infideles.

Designat etiam hęreticos. & infideles: & satellites dęmonum. gene. 9. a. 2. reg. 21. c. Iob. 37. b. 39. b. Psal. 73. Sapi. 16. a. Isa. 35. d. 43. c. Iere. 27. b. Ezech. 4. d. 31. b. 32. a. Act. 28. b. Et bestia tangens montem, est hęreticus, tractans diuina. Exo. 19. b. Bestia etiam est ciuitas impia, & populus infidelium, contrarius populo fideli, & ciuitati Dei. Apo. 17. a. 19. d. Et bestia alia, est hęresiarcha. Apo. 13. c. designat etiã bestia Antichristũ: & alia bestia prędicatores Antichristi. Apo. 11. d. 13. a. 16. a. 17. a. 19. d. Item magos, & cęteros facientes prodigia.

Antichristus. Prædicatores Antichristi.

Aug. 7. de gene. ad lite. 10. & 1. ps. 102. Theo. Alex 1 pasch. Rup. 1. hose. 2. Aug. 20. ciuita. Dei 9. & 1. apo. ho. 1. Gre. 33. mor. 36. Rup. 8. s. apoca.

Homo peccator.

Bestię etiam sunt homines ferocitate superbientes. gene. 1. 9. a. Ieremi. 12. c. Eze. 31. b. 38. f. Hose. 2. d. 4. a. 2. Mach. 10. b. Titum. 1. c. Et in vniuersum bestia est homo affectus bestiales habens, & mens irrationabilibus desiderijs subdita: & peccator indignus, qui tangit mõtem,

Gre 6. mor. 27. Ricar. de. s. vict. de vitio mutabilita. Beda. 1. gen. 1.

Ruper.10.s.Apoca.

quum venit ad statum sacerdotij.Exod.19.b.Isa.43.c.56.c.Marc.1.b.Danie.7.a.Hebræ.12.c. Apocalyp.17.a.

Glos.inter.s.gen.37.

Bestiæ syluæ Iudęi & principes Iudęorum dici possunt: & etiam persequutores Pauli: & pręterea gentiles.gen.37.g.ps.103.1.cor.15.d. — Iudæi. Gentiles.

Ricar.de.s.victo.de securi cōscien.17.18

Bestię vt distinguit̃ contra animalia, designãt mentes iracundia dissolutas.Dani.4.b: — Mens iracunda.

Basi.Exaē.ho.10. Ambr.de paradi.11. Aug q in Iudi.17. Hier s.Eze.5. Ricar.de.s.victo.de vitio muta.5.8.11.15

Designãt etiã affectus irrationales, peruersos, & noxios, quibus homo dominari debet: quæ bestię multiplicantur per prosperitatẽ, & quietem. Et traduntur bestijs terrę qui tradunt̃ in passiones ignominiæ, & in reprobum sensum, & conscientiã peccatorum: quę excruciant aĩum nostrũ. Ad has pertinent dissensiones hęreses, æmulatiões. &c.gen.1.c. Exo.23.d.ps.103.Eccl'tę.3.c.Eccl'ici.17.a.Eze.5.d. Quatuor autem bestiæ, quę ponuntur Dani.7.a. sic distribui possunt: vt prima, quę est similis leęnę, designet insolentiam, quæ temerariè pręsumit. Secunda similis vrso, est inuidentia, quę habet sæuitiam, & crudelitatem vrsi aduersus aliorũ bona. Tertia similis pardo, est fraudulentia, vel ipse hypocrita. Bestia quarta dissimilis alijs, habens dentes ferreos, designat impudentiam cum crudelitate. Bestiæ etiam sunt sensus, qui arcẽdi sunt à monte, hoc est, à diuinorum contẽplatione. Exo.19.b. — Affectus irrationales. Sensus.

Greg. Nisse.de vita Mosis.

Hiero.s.Dani.7. Ruper.s.Hose.13.

Bestię quatuor, designare possunt etiam quatuor pręcipua regna: quorum feritas bestiæ nomine subindicatur, Dani.7.a. Bestia quarta sine nomine imperium Romanum: quę Hoseæ.13.b. dicitur bestia agri. — Quatuor regna.

Beda.s.gene.5.

Bestiæ in arca quarto loco positæ, designare possunt mundanos. — Mundani.

Aug.13 confes.21.

Bestię bonæ dici possunt mansuetudinem operum habentes, Ioel.1.d. — Mansueti.

Beta.

Hiero.s.Isa.51.

BEta est vilissimum holus & fragile. & ęgrotãtium cibus. Qui semel incredulus est, appellatur beta cruda: qui autem simplici cõtentus fide, absq; ratione & dogmatum veritate facit opera iustitię, potest dici beta cocta. Porrò qui inter vitia atq; virtutes medius fluctuat: & duplici corde accedit ad seruitutem Dei, iste rectissime vocatur beta semicocta, Isa.51.g. Iuxta septuaginta. — Seruiens Deo duplici corde.

Bethabara.

BEthabara est locus trans Iordanem, vbi Ioannes baptizabat: interpretatur autem domus transitus, aut irę.Ioan.1.d.

Bethaceren.

Hiero.s.Iere.6.

BEthaceren, id est, domus vineæ. Est vicus distans ab Hierosolymis duodecim milibus.Iere.6.a. Super eam leuatur signum: qua ratione designat ecclesiam: in qua leuatur signum crucis. — Ecclesia.

Bethania.

Ori.s.Mat.ho.16.35

BEthania, id est, domus obedientiæ vel afflictionis, aut domus cantici, siue domus gratiæ domini: vicus Lazari & sororum eius: vbi Lazarus fuit à Christo suscitatus. Designare potest ecclesiam, quæ verè domus est obedientiæ, in qua libẽter moratur Christus. Matth.21.b.26.a. Marc.11.a.14.a.Luc.24.g.Ioan.11.a.12.a. — Ecclesia.

Ambr.epis.19. Ber.ad.mi.tepl.13.

Ipsa etiam obdientia Bethania dicitur, in qua suscitatur mortuus. Et quia ibi sunt Martha, Maria, & Lazarus, designat tam vitam actiuam, quàm contemplatiuam, quàm etiam pœnitentiam in obedientia debere fundari. — Obedientia.

Ambr.s.Luc.7.

Designat etiam mundum, cuius pars est domus Simonis leprosi. — Mundus.

Hier.s.Matth.21.

Quum Christus relictis sacerdotibus & pharisæis venit Bethaniam, vocationem gentiũ designauit: & Bethania ipsam gentilitatem, quæ obediuit fidei. Mat.21.b. — Gentilitas.

Bethauen.

Greg.s.1.Reg.13. Hiero.s.Hose.4.& s.Miche.1.

BEthauen, id est, domus inutilis, aut vanitatis, vel doloris: nomen vrbis, quæ priũs dicebatur Bethel: & post vitulos aureos, quos fecit Ieroboam, dicta est Bethauen. 1.Reg.13.b.14.d.Hose.4.d.5.c. Designat eos, in quibus habitant dęmones: de quibus dicitur Mat.8.c. Vulpes foueas habent, &c. Et illos de quibus dicitur Luc.14.e. Exi cito in vicos & plateas, & pauperes, ac debiles, &c. Interpretatur etiam domus idoli: & designat templum Hierusalem, in quo pontifices colebant idolum Mammon, Hose.10.a. — Suscipientes dæmones. Templum.

Ruper.s.Hose.10.

Bethcar.

Greg.s.1.Reg.7.

BEthcar, id est, domus agni, siue domus cognitionis, aut domus fodiens: nomen loci.1.Reg.7.c. Designat perfectionẽ Christi, sub qua est perfectio sanctorum: vel designat patriam cœlestem. — Perfectio Christi. Patria cœlestis.

Bethel.

Bethel,

BEthel.i.domus Dei, ciuitas in tribu Beniamin: cui Iacob imposuit nomen: quum prius Luza, hoc est, amygdalus, seu discessio diceretur. gen.28.d.35.a.Iosu.19.b.

Ecclesia. Angeli. Ministri altaris. Bethel.i.domus Dei, designat ecclesiam, in qua dominus habitat: & etiam angelos sublimes. canti.2.d. Designat etiam viros, altaris officio dedicatos. 1.reg.7.d. iuxta Bethel tetendit Abraham tabernaculum, quam habuit ad occidentem: quia non possumus venire in domum Dei, nisi moriamur vitijs. gen.12.e.13.a.28.d.35.a.Iosu.16.a.18.b.Iudi.21.c.4.reg.2.a. 2.par.13.d.Hose.12.b.Amos.4.a.5.a.7.c. Ibi residet Debora.i.prophetia, quæ semper est cum Deo. Iudi.4.a. Gre.s.cant.2. & s.1.reg.7. Ber.s.cant.ser.75. Hie.s.Hose.12.& s.Mich 1. Beda s.gen.28.

Lex Dei. Bethel præterea designat lucem inaccessibilem, quam inhabitat Deus: & etiam lucē, quæ hic in contemplatione habetur. 1.reg.10.a. Gre.s.1.reg.10.

Defensores ecclesiæ. In monte Bethel erant mille viri cum Saule, designantes defensores ecclesiæ ipsi prælato coniunctos ad prædicationem, & ad cætera, in quibus eorum opera desideratur. 1. regum. 13.a.14.c. Gre.s.1.reg.13.

Sacra scriptura. Iudæa. Montes Bethel designant volumina sacræ scripturæ. canti.2.d. Et Bethel significat literā legis. Amos.5.a. Dicitur etiam Bethel Iudæa, in qua erat domus domini, quæ destructa est. Ori.s.canti.ho.7.3. Hie.s.Amos.5. Rup.s.Amos.5.

Conciliabula hæreticorum. Montes etiam Bethel designant hæreticorum conciliabula, secundum ꝙ ibi colebatur vitulus. Amos.3.b. Hie.s.Amos.3.

Bethiesimoth.

Dogmata philosophorum. BEthiesimoth.i.domus solitudinis: ciuitas Moab, designans dogmata philosophorum, quæ redacta sunt in solitudinem. Ezech.25.b. De quibus. 1.cor.1.b. Perdam sapientiam sapientum. Hie.s.Ezech.25.

Bethlehem.

BEthlehem.i.domus panis, siue domus belli: ciuitas in tribu Iuda, quę & Ephrata dicitur, vbi natus est Dauid, qui vnctus est in regem: qui pręcessit in typum Christi, qui secundū prophetias natus est ibi: dicitur domus panis, propter panem vitæ. Mich.5.a. Matth.2.b. Hie.s.Mich.5. Gre.ho.8. Ber.ad milites tēpli

Iudæa. Bethlehem designare potest Iudæam, quæ est domus panis, secundum quod continet sacras scripturas. Iosu.19.b.Iudi.19.a.Ruth.1.a.1.reg.16.a. In ea fiunt martyres innocentes, per sequentibus videlicet Iudæis. Matth.2.c. Gre.s.1.reg.16. Hila.s.Matt.cano.1.

Ecclesia. Bethlehem potest etiam significare ecclesiam, quæ continet Christum, & sacras scripturas tanquam domus panis. 1.reg.20.b.2.reg.23.c.1.par.11.d.Iere.41.d.Mich.5.a.Matt.2.a.Luc. 2.a.Ioan.3.f. Et Bethlehemites dicitur, qui est de ecclesia. 1.reg.16.a.2.reg.21.d.1.par.20.c. Glo.ordi.s.Mich.5.

Monasteria. Designare etiam potest Bethlehem monasteria: vbi sunt, qui vtuntur solido cibo: vnde sumendus est, qui vngitur in regem. i. in prædicatorem. 1.reg.16.a. Gre.s.1.reg.16.

Anima. Significat etiam animam suscipientem Christum: in qua nascitur per gratiam. gen.35.c. Amb.episto.18.

Bethoron.

BEthoron.i.diuisio, siue in exploratione ipsius, aut filia cantici, seu iuxta Gregorium, domus iræ: nomen ciuitatis. 1.reg.13.d.2.reg.2.g. Designat mentem seruientem vsui linguæ litigiosæ: iuxta illud Eccl'tę.7.b. Ira in sinu stulti requiescit.

Bethphage.

Confessio. BEthphage.i.domus oris vallium, vel domus buccę vallis, siue domus ficuum præcoquarum, vel domus maxillarum: villula ad radices montis Oliueti, quæ erat sacerdotum: ad eam venit Iesus, vt ingrederetur Hierosolymam: quia per sacerdotes debet introduci Christus in animas. Matth.21.a.Luc.19.c. Vel designat confessionem, quæ fit ore & recipit à sacerdotibus. Ori.s.Matth.ho.14. Hie.s.Mat.21. Ber.ad milites templi.12.

Bethsabe.

BEthsabe, seu Bathseba.i.filia iuramenti, vel saturitatis: fuit vxor Vriæ, cum qua cōmisit Dauid adulterium: & mortuo Vria, duxit eam vxorem: genuit ex ea Salomonem, & alios.

Secta aliena. Secundum ꝙ introducta fuit ad Dauid viuente viro. 2.reg.11.a. designat sectam alienam à diuina sapientia, quam quis miscet legi diuinę. Ori.s.Roma.3.

Ecclesia. Lex literæ. Vt etiam ducta est post modum à Dauid, significat ecclesiam ex gentibus, Christo copulatam, extincto priori viro diabolo. Designat etiam legem literæ, prius carnali populo cō iunctam, postmodum vero Christo spirituali intellectu sociatā. 2.reg.11.a.12.f.3.reg.1.b.2.d. Amb.apol.Dauid.3 Aug.22.cōt.Faus.8. Gre.3.mor.41.

Bethsaida.

Mundus. BEthsaida.i.domus frugum, vel cibariorum, aut domus venatorum, vel domus vallis, ciuitas Petri, & Andreę, & Philippi apostolorum. Matth.11.c.Marc.8.c.Ioan.1.g. Typus est huius mundi, in quem venit Christus, vt inde eligeret discipulos. Hie.s.Marc.8.

Bethsaida

Tertul. de baptis.

Bethsaida, seu potius Bethesda, interpretatur domus effusionis: est nomen probaticæ piscinæ in Hierusalem: quę figuram gerebat baptismi. Ioan. 5. a. Baptismus.

Bethsames, Bethsamites.

Gre. s. 1. reg. 6. & 7. mor. 18. Rup. 1. s. reg. 15.

Bethsames. i. domus solis: ciuitas, in quam vaccę portarunt arcam domini à terra Palestinorum. 1. reg. 6. c. Typum gerit cœlestis patriæ, in quam deportatum est corpus Christi & beatæ virginis Mariæ. Designat etiam internam lucem, ad quam perueniunt ferentes arcam domini. Cœlestis patria. Interna lux.

Gre. s. 1. reg. 6.

Bethsamitæ, quidam fuere perfecti, nunc habitantes in cœlesti patria per contemplationem: qui nunc dicunt: Conuersatio nostra in cœlis est: postea vero habitaturi per adeptionem. 1. reg. 6. c. Contemplatio.

Rup. 1. s. reg. 16.

Bethsamitę autem, qui fuere percussi à domino, sunt hæretici, curiositate, & præsumptione in errore pereuntes: vel sunt mali sacerdotes superbientes. Hæretici. Mali sacerdotes.

Glo. ordi. s. 1. reg. 6

Bethsamites Iosuę, in cuius area quieuit arca, designat Christum, qui de cœlo descendit in hunc mundum. 1. reg. 6. c. Ioan. 3. b. 6. d. Christus.

Bethulia.

Bethulia. i. virga domini, aut domus parturiens dominum: erat ciuitas, vbi Iudith morabatur, quam obsidebat Holophernes. Iudith. 6. b. 7. c. Typus esse potest ecclesiæ, quam obsidebat diabolus. Ecclesia.

Bibere, Potare, Potus.

Bibere est animalium, quum sitim refrigerant, quę est appetitus frigidi, & humidi: varias admittit allegorias. Et potus ipse refrigerans potest esse bonus & malus.

Aug. 1. q. in euange. 43. & 16. ciui. Dei. 2. Arno. s. ps. 109. Aug. s. ps. 57. 109. Gre. 24. mor. 29. Euch. q. in ps.

Bibens Noë vinum, quo inebriatus est. gen. 9. c. Typus est amoris Christi, in genus humanum, quo dicitur extasim passus. Et in passione bibit de genimine vitis vinum vetus: quia passus est in veteri homine mortali: post passionē vero resurgens, bibit vinum nouū, quod etiam bibent resurgentes. Matth. 26. c. Et bibit Christus de torrente in via, quādo saturatus est iracundia Iudæorum, & multas passus est afflictiones, assumpta nostra mortalitate. Bibit verò in via, quia mortem transitoriè, idest ad triduum contigit, atq; in ea morte, quā contigit, nequaquam sicut nos vsq; ad finem seculi remansit. ps. 109. 3. reg. 17. a. Christus passus.

Amb. s. Luc. 23.

Bibit Christus acetum, quia vitium naturæ corruptę aboleuit. Non bibit vero fel, ne synceritati amaritudo misceretur. Luc. 23. e. Matth. 27. d. Marc. 15. b. ps. 68. Noluit autem bibere, cum gustasset: quia erat de vinea illa, quæ expectata est vt faceret vuas, & fecit labruscas, q̄ repudiata est. Abolitio sy[...]

Rup. 5. de diuinis officio. 10. Ori. s. Leui. ho. 7.

Bibere vinum, quod fuit prohibitum sacerdotibus, quum accederent ad altare. Leui. 10. b. designabat Chistum bibiturum fuisse vinum lætitiæ, quousq; accessit ad altare crucis, & passionis. Tunc enim non bibit vinum lætitiæ.

Aug. 83. q. 64. Gre. s. cant. 5. 7. Rup. s. canti. 7.

Bibens Ioseph in scypho, est christus bibens in Paulo, qui fuit illi vas electionis. gen. 44. b. Bibit vero in eis, qui veniunt ad fidem: ideo petebat potū à Samaritana. Ioan. 4. a. Ruth. 3. a. Et bibit sponsus vinum cum lacte, quando & perfectione quorumdam se reficit, & innocentiam aliorum cum pietate diligens, vtrosq; ad æternum conuiuium ingerit. canti. 5. a. Et bibit optimum vinum, quando digna prædicatio ministratur membris eius. cant. 7. b. Dat Christo poculum de vino condito sponsa, per meditationem passionis eius. cant. 8. a. Bibit christus.

Gre. 1. mor. 21. & 6. mor. 3. 4. Beda. s. pro. 9.

Bibere vinum, est consolationem spiritussancti, & doctrinam spirituale accipere. deut. 32. c. 2. reg. 16. a. Nee. 8. b. Iob. 1. c. pro. 9. a. Eccl'tę. 9. b. canti. 5. b. Eccl'ici. 24. c. Agge. 1. b. Luc. 5. g. 1. cor. 10. a. Bibere autem refertur ad literam & clariorem doctrinam, quæ facile percipitur: sicut comedere ad sensum spiritualem & difficiliorem doctrinam, quæ mādi debet, vt percipiatur. Ideo iunguntur ambo, vt vtrumq; intelligat. Iob. 1. a. 5. a. Et bibunt sitientes diuitias stulti, quum gentiles percipiūt doctrinam legis, & prophetarum, quam habebant Iudæi. Et quum simplices studiosi fruuntur mysterijs, quæ ingeniosi & eruditiores cognita negligunt. Consolatio sancti. Simplices.

Bibere è diuerso, interdum est aduersitate torqueri: vt bibere vrinam. 4. reg. 18. f. Isa. 36. c. Iere. 2. d. Vt bibas aquam turbidam. Aduersitas.

Ori. s. Mat. ho. 12. 35. Cle. Alex. 2. pæda. 2 Beda. s. pro. 9.

Bibere calicem Christi, est sustinere martyrium. Et etiam cognitionem de Deo accipere. Item sapere secundum voluntatem eius, eamq; perficere. Matth. 20. c. 26. c. Marc. 10. f. 14. c. 1. Cor. 10. b. Isa. 62. e. 65. c. Amos. 9. d. Bibere etiam sanguinem Iesu, est esse participē incorruptionis domini. Ioan. 6. f. 1. Cor. 11. g. Bibere vinum, quod miscuit sapientia, est sumere calicē domini. pro. 9. b. Passio. Discretio.

Amb. s. Luc. 11.

Bibit quoq; calicem, hoc est, corpus suum, qui corporalem fragilitatem, spiritali sorbet affectu, & quasi in mentem animumq; transfundit, vt interioribus exteriorum imbecillitas hauriatur. Ioan. 18. b. Absorberi temporalia.

Bibens

Gaudium de conuersione Iudæorum — Bibens Anna, designat ecclesiam, de Christi consolatione gaudentem: & etiam de conuersione aliquorum ex Iudæis, qui facile fidem susceperunt: postea vero de gentium conuersione. Item designat gaudium de contemplatione. 1. reg. 1. a. Cibus & potus Isaac & Abimelech. gen. 26. f. Vnionem Iudæorum & gentiliũ in fide designant. Et bibere vinum aut calicem, est vniri ecclesiæ. pro. 9. b. Eccl'tæ. 8. d. Isa. 62. c. — Gre. s. 1. reg. 1.

Lætitia cœlestis — Bibentes fratres Ioseph cum ipso, designãt lætitiam cœlestem in Christo habendã. gen. 43. g. Exo. 24. c. Tobi. 12. d. psalm. 35. Isa. 23. d. 65. c. Zach. 9. d. Matth. 26. c. Marc. 14. c. Luc. 22. c. acto. 10. f. — Lyra. s. gen. 43.

Feruor concupiscẽtiæ. Vacare doctrinæ gẽtilicæ, & hæreticæ, & voluptatibus — Bibere vinum in malum significat feruorem concupiscentiæ excipere: vel doctrinę gentilicæ vacare. deut. 32. e. 3. reg. 1. d. 16. c. 20. c. Iud. th. 12. c. Ester. 1. a. Iob. 5. b. ps. 68. pro. 23. c. Eccl'i. 31. d. Isa. 5. c. Iere. 35. b. 51. a. Dani. 5. a. Ioel. 3. a. Amos. 4. a. 5. a. Abdi. e. Sopho. 1. c. Hose. 2. b. Haba. 2. a. Zach. 7. b. Matth. 24. d. Luc. 12. c. 17. f. Apoc. 18. a. Et bibere vinum cum cantico, est vacare voluptatibus, quasi eas prædicando, aut addendo etiam voluptatem aurium, vt per omnes sensus animæ, fortitudo mollescat, quæ potio erit amara bibentibus in iudicio. Isa. 24. b. Ad idem refertur bibere in dulcedine. Ioel. 1. b. Et bibere in phialis. Amos. 6. b. Hoc vinum bibit Lot, & inebriatus est à filiabus. gen. 19. g. Bibunt vinum damnatorum hæretici, qui ex eo quòd egresi sunt de ecclesia, damnati sunt tractantes doctrinam erroneam in domo Dei sui, quem sibi artifici sermone finxerunt. Amos. 2. c. Mich. 6. d. Nahum. 1. c. Non bibens autem Anna vinum, est ecclesia non quærens temporalia per prædicationem, nec docens falsa aut hæretica. Sed nec bibit omne quod inebriare potest, hoc est, neq; concupiscentiam, neq; timorem, aut alium prauum affectum. 1. reg. 1. c. deut. 29. b. Iudi. 13. a. 1. Esdr. 10. b. Bibere vinum, quod prohibitum fuit sacerdotibus, quum accederent ad altare. Leui. 10. b. designabat perfectos debere abstinere ab omnibus, quæ delyrium generant, & peculiariter ab inordinatis affectibus. Isa. 5. c. Designat etiam non sequendam austeritatem literæ legis. — Gre. s. 1. reg. 8. Ori. s. Iere. ho. 2. & s. Amos. ho. 4. Aug. s. ps. 68. Hiero. s. Isa. 24. & s. Amos. 2. & s. Mic. 6. Gre. s. 1. reg. 1. Philo. de temulẽtia Hie. s. Isa. 5. Rup. 2. s. Leui. 8.

Bibere vinum vetus cum suauitate, est frui amico antiquo. Eccl'i. 9. c.

Gaudiũ dæmonum de peccante. — Bibunt alieni vinum, in quo laborauit is, qui cecidit per peccatum, quũ dæmones gaudent de amissa gratia, & operibus bonis, quæ perduntur per peccatum. Isa. 62. c. — Hie. s. Isa. 62.

Non bibunt vinum de vineis, quas plantarunt, qui non possunt quiescere in erroribus, quorum fuerunt autores. Amos. 5. d. Sopho. 1. c. Bibunt vero vinum defęcatum, qui aliquos libros sacræ scripturæ suscipiunt, aliquos vero respuunt. Amos. 6. b. — Hie. s. Amos. 5. 6.

Cognitio veritatis. — Potus verus est agnitio veritatis. Ioã. 6. f. Vt autem prior est cibus quàm potus, ita operatio debet præcedere scientiam Sic fit mentio prius de cibo, quàm de potu. ps. 22. Isa. 32. b. Et in multis alijs locis. — Ori. s. Mat. ho. 12.

Discere spiritualia. — Bibere aquam est doctrinam spiritualem accipere. gen. 29. a. Exo. 2. d. Et bibere aquã de petra, est potum spiritualis doctrinæ à Christo sumere. Exo. 17. b. nume. 20. b. 33. b. ps. 103. Eccl'i. 15. a. Sapi. 11. a. 1. par. 10. a. 12. b. De hac aqua, non bibit hæreticus. Isa. 44. b. 43. c. 49. d. thre. 5. a. Ezech. 12. e. 34. c. Amos. 4. c. Ioan. 7. f. Potus autem camęlorum est doctrina simplicium. gen. 24. c. Bibere vero aquam de vtre, vel de puteo, est in litera legis cognoscere sensum spiritualem. gen. 21. b. 30. f. — Hie. s. Ezech. 34. Aug. s. ps. 103. & s. Ioan. tract. 32. Glo. ordi. s. 4. reg. 3.

Defect⁹ doctrinę — Bibit aquam in desolatione & angustia, qui defectum habet doctrinę Dei. Ezec. 12. c. — Hie. s. Ezech. 12.

Sustinere legis aspiritatem. Pœnitentia. — Non posse bibere aquas Marath, quæ erant amarę, est non posse sustinere legis asperitatem: bibuntur autem factæ dulces per passionem Christi, & in baptismo, quia factæ sunt spirituales. Exo. 15. c. Iudith. 5. e. Sic fit dulcis potus lachrymarum. ps. 79. Et potat nos Deus vino compunctionis, quum cor penetrat, & quum facit nobis pręedicare verba aspera ad pœnitentiam. ps. 59. 101. Isa. 24. b. nume. 5. d. Iere. 8. e. 9. e. Bibunt omnes peccatores calicem Christi, hoc est, legem, gentiles quidem vt emendentur, & mysterijs fruantur: Iudæi vero, vt in fæce literæ remaneant. ps. 74. — Ori. s. Exo. ho. 7. Basili. s. ps. 59. Aug. s. ps. 59. 74.

Vti proprijs facultatibus. Cognitio sui. — Bibere aquam de vasis suis, est proprijs vti facultatibus: vel proprio vti consilio. pro. 5. c. Bibit etiam prædicator aquam de cisterna sua. Isa. 36. c. quum ad cor suum rediens, prius ipse audit, quod alijs dicit. — Basi. s. ps. 14. ho. 2. Amb. 3. offi. 1. Gre. 3. pasto. admoni. 25.

Nolens bibere Dauid aquam allatam de Bethlehem. 2. reg. 23. c. 1. par. 11. d. ostendit se sitire fontem æternum, non qui periculis quæreretur alienis, sed pericula aliena depelleret. — Amb. apol. Dauid. 7

Refrigerium corporale. — Bibere aquam interdum est corporale refrigerium accipere. Ruth. 2. b. 4. reg 3. c. 2. reg. 9. f. Iudith. 5. e. ps. 103. Eccl'i. 29. d. pro. 25. c. Isa. 32. b. Ezech. 4. c. 34. c. Dani. 1. b. Amos. 4. c. Ionę. 3. c. Matth. 25. f. acto. 9. b. Roma. 12. d.

Cõtẽpt⁹ idololatrię. Susceptio baptismi. — Potus de aqua vituli: quem adorarunt filij Israel in deserto. Exod. 32. e. Datus est illis in contemptum superstitionis & idololatriæ, & vt discerent contemnere, quod in secessum ire viderent. Designat etiam susceptionem baptismi, in quo vetus homo destruitur, & diabolus conteritur. — Hie. de veste sacer. Aug. s. ps. 61. 73.

Labor Iudæorum — Bibens Ezechiel aquam in mensura. Ezech. 4. c. designabat laborẽ obsidionis Iudęorũ: & — Hie. s. Ezec. 4.

defectũ

defectum spiritualium bonorum.

Bibere in malum, est rebus temporalibus, & vitijs vacare. Exo. 32. b. Sic potest intelligi bibere aquam fluminis. Exo. 7. d. De hac aqua non bibit Moses. Exo. 34. d. Ad idem referri potest bibere aliquid liquens. Leui. 11. f. Et bibentes aquam curuatis genibus, sunt tradentes se voluptatibus, & temporalibus. Iudi. 7. b. Ad idem referri possunt, quæ dicuntur. num. 20. c. Iudi. 19. b. Iob. 15. b. 34. a. ps. 77. pro. 26. a. Eccl'i. 26. c. Isa. 36. a. 37. c. Iere. 2. d. Ioel. 3. a. Abdie. c. Et bibens ouis de calice pauperis, est homo, bibens de calice dæmoniorum. 2. regũ. 12. a. 1. Cor. 10. e.

(Ori. s. Iudi. ho. 9. Philo. q. Deus sit immutab. Cyril. de adora. in spiritu sancto. Amb. apol. Dauid. 5 — Vacare téporalibus & vitiis.)

Bibere aquam puteorum Seon, est tractare scientias diabolicas. nume. 21. d. Idem est bibere aquam Sihor, & aquam fluminis Assyriorum. Iere. 2. d. Bibens autem Baltasar rex cum cõuiuis in vasis templi, coram dijs aureis &c. Dani. 5. a. designat hæreticos abutentes autoritatibus sacræ scripturæ, ad suos defendendos errores. Dat etiam potum fellis amico suo, qui docet eum errores. Haba. 2. d.

(Ori. s. num. ho. 12. Hie. s. Dani. 5. & s. Haba. 2. — Tractare scientias diabolicas. Abuti sacra scriptura.)

Bibit homo iniquitatem quasi aquas, quando prompto animo eam amplectitur. Iob. 15. b. quia hoc, quod comeditur, cum mora glutitur: quia manditur vt glutiatur. Quod autem bibitur, tanto minus ad glutiendum moram habet, quanto nullam & ad mandendum necessitatem habet.

(Gre. 12. mor. 17. — Libenter peccare.)

Bibunt oues turbatam pedibus pastorum aut arietum aquam. Ezechi. 34. e. Quum subiecti ea ad exẽplum viuendi appetunt, quę prælati quiq; prauo opere peruertunt.

(Gre. 22. mor. 24. — Imitatio malorum.)

Potus lactis, est simplicior doctrina. 1. Cor. 3. a. Lac potum dedi. i. per auditum in Chro institui: simplici vero & ex se naturali alimento spirituali: hoc autem verbum, potum dedi, est symbolicum, ac signum perfectæ participationis. Qui enim perfecti sunt, dicuntur bibere: infantes vero sugere. Sanguis enim meus, inquit dominus, verus est potus. Nunquid ergo quum dixit, lac potum dedi, significauit perfectam in verbo lacte lætitiam, veritatis scilicet cognitionem? Quod autem deinceps subiungitur, non cibum, nondum enim poteratis, euidentem, quæ erit in futuro seculo, reuelationem instar cibi facie ad faciem potest significare.

(Cle. Alex. 1. pæda. 6. — Simplicior doctrina.)

Potus lactis datus Sisare vt occideretur. Iudi. 4. c. designat orationẽ, qua vincuntur dæmones.

(Amb. de viduis — Oratio.)

Bibunt filij orientis lac filiorum Ammon. Ezech. 25. a. Quum doctores pascuntur simplici fide eorum, qui ab hęresi resipiscunt.

(Hie. s. Ezec. 25. — Pasci fide resipiscentium.)

Ebibunt sagittæ dñi spũm hominis. Iob. 6. a. Quũ supernę sentẽtiæ exterioribus intentũ introrsus trahunt: & quos in peccatis inueniunt, dum vulnerant immutant: vt duritiam suã transfixa mens deserat, atq; ex salutifero vbere, sanguis confessionis decurrat.

(Gre. 7. mor. 3. — Mollire duram mentem.)

Bibens seruus Abrahæ de hydria Rebeccæ. gen. 24. c. designat prædicatorem, qui tunc bibit de hydria auditoris, quum gaudet de eius profectu. Item cum scientiam secularem seruire facit sacræ doctrinæ.

(Ori. s. gen. ho. 10. — Gaudere ... studiosis.)

Bibere de furore omnipotentis, est puniri à Deo: qui etiam potare dicitur vino compũctionis, & aqua fellis eos, quos per iram suam punit. Iob. 21. c. ps. 59. 74. Isa. 51. f. Iere. 9. e. 25. d. 51. a. d. Ezec. 23. e. Amos. 2. c. Haba. 2. d. apoc. 14. b. 16. b. 18. a.

(Glo. inte. s. Iob. 21. Ruper. 9. s. apoc. — Puniri à Deo.)

Bibere sanguinem. 2. reg. 23. c. 1. par. 15. d. Ezech. 39. e. est pasci peccatis & erroribus aliorũ. Bibunt etiam sanguinem, qui sanguinem fuderunt: quia per quę peccauerunt, per ea puniuntur. apoc. 16. b.

(Rup. 9. s. apoc. — Pasci aliis peccatis.)

Bibere mortiferum quid dicuntur. Marc. 16. d. qui pestiferas suasiones audiunt: quod minime nocet, si ad operationem prauam non pertrahantur. Item quum excitantur concupiscentiæ, quibus mens non assentitur.

(Gre. ho. 29. Ber. ser. 1. de ascens. — Audire pestiferas suasiones.)

Bibunt, & inebriantur vino, qui virtutibus & virginitate fruuntur. Et qui mentem mutant, vt iam terrena non quærant, sed ad cœlestia anhelent. Zach. 9. d. Bibunt vero & non inebriantur, qui pauca bona opera faciunt permixta malis: vnde non fruuntur lętitia spirituali. Item qui ad vocem prædicatoris aurem inclinant, sed mentem non mutant. Agge. 1. b Et Iudæi legentes scripturas, & nolentes recipere Christum.

(Hie. s. Zach. 9. & s. Agge. 1. Gre. s. Ezech. ho. 10. Rup. s. Agge. 1.)

Bibens rex Assyriorum aquam, est diabolus subijciens sibi populos. Isa. 37. e. Abdi. f.

(Hie. s. Isa. 37. — Subijcere sibi populos.)

Bibere somniando. Isa. 29. b. est hæreticorum falsa tractantium: qui etiam dicuntur bibere in monte sancto Dei, quum affligunt, vel peruertunt filios ecclesię. Abdi. f.

(Hier. s. Isa. 29. & s. Abdi.)

Bibentes rex Assuerus & Haman cũ Ester regina. Ester. 7. a. Sunt Deus & peccator: Deus ministrans Eucharistiam, peccator indignè sumens: vnde & condemnatur sicut Haman.

(Lyra. s. Ester. 7.)

Duplex sit nostra in potu beneuolentię gratia inuitatio lege. Si enim diliges dominum Deum tuum, deinde proximum tuum: prior quæ est in Deum beneuola inuitatio, fiat per gratiarum actionem & psalmodiam. Secunda autem quæ est in proximum, per honestam vitæ consuetudinem.

(Cle. Alex. 2. pęda. 4)

Biblij

Biblij.

Biblij creduntur populi Phœnicis prouinciæ. Eze. 27. b. Hebraicè autem scribitur Giblij: de quo vide Giblij.

Bibliotheca.

Bibliotheca est cella, vbi seruantur libri: non inuenitur in allegorijs. Sed legitur bibliotheca regis Babylonis. 1. Esd. 5. d. 6. c. Et bibliotheca, quam fecit Esdras. 2. Mach. 2. c.

Bicamerata.

Diuersi gradus in ecclesia. Multiplex sensus scripturæ. Intestina. Duo populi. Tres virtutes. Triplex fructus.

Bicamerata & tricamerata, in arca Noë, erant diuersa loca ad recondenda necessaria, & ad separanda animalia. gen. 6. c. designare possunt diuersos gradus in ecclesia: & multiplicem sensum sacræ scripturæ. Item intestina in homine. Vel bicamerata dicũtur propter duos populos, Gentium & Iudæorum. Tricamerata vero propter tres filios Noe, ex quibus genus humanum propagatum est. Vel designãtur tres virtutes theologicæ. Vel triplex fructus euangelicus. Ori. s. gen. ho. 2. Amb. de Noe. 9. Aug. cont. Faust. & 15. ciuit. Dei.

Biceps, quære Caput.

Biduum, uide Dies.

Biennium, uide Annus.

Bigæ.

Bigæ equorum sunt, quas duo equi agitant. Isa. 21. c. Vbi dicuntur bigæ equitum, ascensoris asini, & ascensoris camæli.

Bilibris, uide Libra.

Bilinguis.

Bilinguis dicitur, qui aliud profert ore, quàm habeat in corde: atq; ita fallit eum, cui loquitur. pro. 8. b. 18. b. Eccl'i. 5. d. 6. a. 28. b. 1. Timoth. 3. b. Non est illi locus in allegorijs, nisi dicamus, hæreticos & hypocritas esse bilingues. Beda. s. pro. 18.

Bitumen.

Bitumen est materia, habens vim quandam sulphuris. Nam prestat nutrimentum igni: & præstat munimentum contra aquam, ne ea, quæ ipso lita fuerint penetret aqua: vnde arca Noe bitumine illita fuit intrinsecus & extrinsecus. Habet vim sistendi, discutiendi, cõtrahendi, glutinandi. Eius etiam accensi nidore serpentes fugantur. Plini. 35. natu. hist. 15

Virtutes. Fides. Charitas. Tolerantia.

Bitumen arcæ Noe intrinsecus & extrinsecus muniens arcam. gen. 6. c. designat virtutes intus & extra munientes animam. Vel est fides in corde, in ore confessio. Vel intus sciẽtia, foris opera. Vel quum sit feruentissimum & violentissimum gluten, significat charitatis & dilectionis ardorem in magna fortitudine, ad tenendam societatem spiritalem omnia tolerantem, ne scandalis ecclesiã tentantibus, siue ab eis, qui intus, siue ab eis, qui foris sunt cedat fraterna iunctura, & soluatur vinculum pacis. Ipsa quoq; charitas totam virtutum structuram continet ac copulat: & quia charitas est ad omnes: ideo intus, & foris erat arca bituminata. Aut certè quia scriptum est. Charitas omnia tolerat: vis ipsa tolerantiæ tenax veritatis, per bitumen significata est: quo ideo arca intus & foris illita est, quia intus & foris mali tolerandi sunt, ne pacis compago soluatur. Ori. s. gen. ho. 2. & s. nume. ho. 12. Aug. 12. cont. Faust. 14. & de vnitate ecclesiæ. 5.

Virtus ecclesiæ contra dæmones. Bitumen etiam arcæ, vt suo suffitu fugat serpentes, designat vim, quæ est in ecclesia ad fugandos dæmones. Epiphan. 2. cont. hæreses. tomo. 1.

Patiẽtia. Cõtinẽtia. Bitumen etiam arcæ, patientiam & continentiam corporis & animæ significare potest. Beda. s. gen. 5.

Cutis & nerui. Potest etiam bitumen in corpore humano designare cutem, & neruos, quæ totam corporis machinam conglutinant. Amb. de Noe. 6.

Sẽsus viles legi dati. Bitumen, quo lita erat fiscella, in qua positus erat Moses. Exo. 2. a. designat viles sensus per Iudæos literæ legis datos. Glo. inter. s. Exo. 2.

Foměta superbiæ. Bitumen, quo vtebantur pro cęmento ędificatores turris Babel. gen. 11. a. fomenta superbiæ significare potest.

Ignis inferni. Bitumen, vt est nutrimentum ignis, ignem inferni designare potest. Et putei bituminis, sunt ipse infernus. gen. 14. b. Ori. s. num. ho. 12.

Biuium.

Biuium est locus, in quo duæ occurrunt viæ.

Baptismus. Biuium itineris, in quo sedebat Thamar. gen. 38. c. designat baptismum, in quo ecclesia coniungitur Christo.

In biuio erat ligatus pullus, cui insedit Christus. Marc. 11. a. quia vagus erat gentilis populus: Amb. s. Luc. 19.

lus:qui vt nullum habebat certum dominum,ita multos patiebatur.

Biuium in quo stetit rex Babylonis.Ezec.21.e.designat varias astutias diaboli ad capiendas animas.

Glo.inter.s.Exo.21 — Astutiæ diab.

Blandiri, Blanditiæ, Blandus.

BLandiri est verbis ac gestibus aliquem consolari,aut ad amorem pertrahere.

Lyra.s.gen.34 — Fomenta dia.

Blanditiæ Sichen ad Dinam designant fomenta peccati,quibus diabolus nititur ipsam animam in peccato retinere.gen.34.a.Iudi.14.c.19.a.Tobi.11.c.prouer.6.c.7.b.d.23.d.28.d.Ester.15.c.

Glo.ordi.s.Isa.66. — Consolatio Dei

Interdum dicitur Deus blandiri:quum consolatur,sicut mater blanditur filio suo.Isa.66.d.Sic Ioseph blandè loquutus est ad fratres suos,designans Christi mansuetudinem erga genus humanum.gen.50.d.

Blasphemare, Blasphemiæ, Blasphemus.

BLasphemare est maledicere,attribuendo alicui quippiam iniuriosè,vel auferẽdo,quod illi competit:estq; præcipue blasphemia in Deum.

Hie.s.Isa.1.5.52.& s. Sopho.2. Isych.1.Leui.24. — Blasphemia...

Blasphemare nomen domini,est in Christum blasphemias dicere:vt cum Iudęi dicebãt: Non habemus regem nisi Cæsarem.Et blasphematur tota die,quia Iudæi non cessant dicere quotidie blasphemias in Christum.Leui.24.c.4.reg.19 b.1.par.20.d.2.par.32.d.Iob.15.a.34 d.Isa.1.b.2.b.37.a.48.b.52.b.Eze.5.d.Dani.3.g.2.Mach.9.b.10.a.Matth.12.c.Marc.3.d.Luc.23.c.Roma.2.d.acto.13.g.23.c.apoc.13.a.Et blasphemiæ dicuntur idololatriæ opera.Nee.9.e.2.Mach.8.a.Et blasphemiæ filiorum Ammon,sunt dogmata hæreticorum.Sopho.2.b.Et blasphemarunt Iudæi sermonem sancti Israel : quia dicebant Christo : Samaritanus es,& dæmonium habes.Isa.5.f.Blasphemant hæretici, quãdo ex odio & inuidia defendunt suos errores.

Opera idol... — Rup.s.Sopho.2. — Dogmata hæreticorum. — Rup.9.s.apoc.

Blasphemare etiam Israel,aut bonos dicitur,qui maledicit,aut male loquitur de eis.Isa.43.d.51.c.Sopho.2.b.2.Mach.12.c.

Amb.s.Roma.14.

Blasphematur bonum nostrum,quum doctrina Dei per rem friuolam contemnitur,dubitando de creatura Dei.Aut quum quis bona habens opera,in re minima reprehensus,bona alia offuscat.Roma.14.c.

Boanerges.

BOanerges,hoc est,filij tonitrui:dicti sunt filij Zebedęi Iacobus & Ioannes.Mar.3.b.Sed ait Hieronymus.s.Dani.2.e.Emendatius legi Benereem,aut Benerrem.

Bonus, Melior, Optimus.

BOnum dicit aliquam perfectionem naturalem,seu moralem,aut gratuitam.gene.1.3.a.Eccl'tæ.3.b.Eccl'i.39.b.1.Timoth.4.b.Dicitur autem bonum aliquando beneficiũ.gen.44.a.Quare reddidistis malum ꝓ bono?Item bonũ honestũ.deut.12.e.Cum feceris quod bonum est.Opes.gen.24.b.Ex omnibus bonis eius secum portans.Pulchrũ.gen.1.b.Vidit Deus quod esset bonum.Commodum.2.reg.19.f.Fac ei,quod tibi bonum videtur.Bonus etiam dicitur aptus.Iere.29.c.Suscitabo super vos verbum meum bonum.Gratus.Exo.25.a Thimiamata boni odoris.Optatus.Exo.3.b.Educam de terra illa in terram bonam.Studiosus.3.reg.1.g.Dixit Salomon:Si fuerit vir bonus.Tutus.1.reg.12.d.Docebo vos viam bonam.Vtilis.gen.1.a.Vidit Deus lucem quòd esset bona.

Amb.4.de interp.2. Hie.s.Mich.2. Hila.s ps.62. — Deus.

Bonum propriè competit Deo,qui bonus est per essentiam, à quo cætera participant bonitatem,& de quo dicit ipse Christus.Luc.18.d.Nemo bonus,nisi solus Deus.Et ipse dicitur bonum omne.Exo.33.d.Et bonus dicitur Deus rectis corde,sicut medicus ijs,quos sanat.ps.72.117.118.134.142.2.par.30.c.Sapi.12.a.thre.3.c.Nahum.1.b.2.Mach.1.f.Matt.19.b.Mar.10.b.Et bona manus Dei,est misericordia & liberalitas Dei.1.Esdr.7.a.Melior autem dicit misericordia Dei,quàm vita,quia vita est misera,misericordia vero Dei ducit ad æternitatem.ps.62.Et bona sunt verba Dei cum ijs,qui rectè gradiuntur.Mich.2.c.

Amb.1.de Abrah.5. — Christus. — Gre.s.1.reg.1.

Bonus magister est Christus.Matth.19.b.Marc.10.b.Luc.18.d.Ioan.7.b.Et bonus Dauid in oculis Achis,est Christus creditus à gentibus.1.reg.29.d.Et ipse est melior hostia,secundũ quòd passus est.Et tradidit nobis cœlestia.Hebrę.9.f.Et optimus vitulus diluens peccata.gen.18.a.Melior existens Elcana Annæ,quàm decem filij.1.reg.1.b.designat christum meliorem esse ecclesiæ,quàm omnes,qui conuerti poterant ex Iudæis.

Hie.s.Isa.5. — Deus aut bonum spirituale.

Bonum quum ponitur absolutè,sumitur aut pro Deo,aut pro bono spirituali, vt in his fere locis.gen.2.c.50.d.nume.10.d.deut.1.f.1.reg.24.d.3.reg.3.b.22.b.2.para.6.g.Tobi.4.d.Iob.2.c.9.d.30.d.ps.12.72.85.91.102.117.132.pro.13.d.31.b.Eccl'tę.2.d.4.b.5.c.7.c.9.d.Sapi.4.c.7.b.Eccl'i.12.a.Isa.5.e.55.d.Iere.5.f.8.b.17.a.18.d.thre.3.c.Hose.8.a.14.b.2.Mach.5.c.Amos.5.d Mich.3.a.6.b.Zach.1.d.9.d.Matth.17.a.18.a.26.b.Marc.9.a.14.c.Luc.1.c.9.d.16.a.Roma.8.e.

12.c.13.b.2.cor.8.d.Hebræ.5.d.Iacob.3.d.

Dona ſpũſſancti,& cœleſtia bona Bona domus Dei ſunt dona Spiritusſancti,& gratiæ gratis datæ:& quæ oculus non vi-
Triplex fructus dit,nec auris audiuit.&c.Item triplex fructus,nempe tricefimus,ſexageſimus,& cẽteſimus. Hila.ſ.pſ.64.
Pax. Idẽ deſignãt bona Hieruſalem:inter quæ bona peculiariter intelligitur pax. pſ. 64.105.127. Aug.ſ.pſ.127.
Virtutes. Iere.31.b.33.b.Ezech.36.c.Hoſe.3.b.Zach.1.d.Matth.25.b.Hebræ.9.b.Et bona Aegypti,quę Hie.ſ.pſ.12.
promittit Ioſeph,fratribus ſuis.gen.45.c.Sunt ſpirituales gratiæ,quas dat Chriſtus:& virtu
tes præcipuè theologicæ.pſ.12.Et bona Abrahæ , quæ ſecum portabat ſeruus miſſus ad fe-
rendam vxorem Iſaac.gen.24.b.deſignat bona opera prædicatoris,& theſauros virtutum.
Et bonus ſpiritus ſignificat dona ſpiritualia. Luc.11.b. Hæc ſunt optimus theſaurus Dei.
deut.28.a.

Eloquia Dei. Bona,quæ tradit homo peregre profectus ſeruis ſuis.Matth.25.b. Sunt eloquia Dei tra-
Doctrina veritatis dita ſacerdotibus,& prædicatoribus.Et bonum ſemen,eſt doctrina veritatis . Et bonum Tertul.de præſcriptionibus.
Doctrina Chriſti. verbum.Matth.12.c.13.d.Luc.6.f.1.reg.9.b.pſ.38.44.pro.15.c.1.Mach.15.b.Ephe.4.g. Dicitur
etiam bona doctrina,& bona negotiatio ſapientiæ.pro.13.c.31.c.1.Timot.4.b.Et bona ver- Ori.ſ.canti.ho.1.
ba Dei,quia promittunt ſalutem.Mich.2.c.Zach.1.c.Hebr.6.a. Et meliora dicuntur vbera Gre.ſ.canti.1.
ſponſi,quàm vinum.canti.1.a.quia doctrina Chriſti,melior eſt,quàm doctrina veteris teſta
menti:vel deſignat amorem Dei & proximi meliorem , quàm cura rerum temporalium:
quia hoc vinum necat,illa nutriunt:hoc mentis oculos turbat,illa acuunt. &c. Et bonum
ſal,eſt ſacra doctrina.Mar.9.g.Luc.14.g.Et bona Carmeli,ſunt boni ſenſus ſacræ ſcripturę.
Iere.2.b.

Senſus ſpiritalis Bonum mel dicitur bonus ſenſus ſpiritalis:vel diuina cognitio, quæ melior eſt volupta Ori.ſ.Iſa.ho.2.
tibus corporeis.pro.24.b.25.d. Amb.de Iſaac.3. & ſ.pſ.118.ſer.1.

Myſteria Chriſti. Bona Chriſti,quibus pater non eget.pſ.15.ſunt incarnatio,paſsio,reſurrectio,& redemp Hie.ſ.pſ.15.
tio noſtra:vel ſunt cœlum,& terra,& quæ in eis ſunt,quæ fecit Deus propter nos.

Melius reputans Dauid ſeruari in terra Philiſtinorum . 1. reg. 27. a. deſignat melius eſſe
Chriſtum prædicari in gentibus,qui in Iudæa contemnebatur. Et melius iudicans Ionas Hie.ſ.Ionam.4.
eſſe ſibi mori.Ionæ.4.d.deſignabat bonum redemptionis mundi,per mortem Chriſti futu
rum.Sic iudicabat Iudas melius mori,quàm videre mala gentis ſuæ.1.Mach.3.g.

Vita contemplatiua Optima pars,quam elegit Maria,eſt vita contemplatiua.Luc. 10.g. Et hæc dicitur bonũ Amb.ſ.Luc.10.
abſolutè,quia contemplatio ſuperat cætera bona vitæ actiuæ.De hoc bono ait apoſtolus Aug.ſer.43.
Roma.7.d.Non enim quod volo bonum,hoc facio.

Prædicatio. Optimum vinum,dicitur guttur ſponſæ.cant.7.c.deſignans excellentem prædicationẽ, Gre.ſ.canti.7.
quæ eſt in eccleſia.

Fœlicitas. Bonum omne,quod oſtendit Deus,eſt fœlicitas in Dei viſione conſiſtens.Exo.33. d.pſ.33 Amb.de fug.ſecu.5
118.Et bona requies,eſt ipſa fœlicitas.gen.49.c.Et bona domini.pſ.26. Dicitur etiam bonũ Baſi.ſ.pſ.33.
ſimul & iucundum,habitare fratres in vnum,quod erit in fœlicitate. pſ.132.prou. 11. c.16.c. Hier.1.Iſa.1.52. &.ſ. Hoſe.8.
Iere.17.a.30.b.31.b.32.g.33.b.nume.10.d.Hoc bonum nunciauit Chriſtus.Iſa.52.c. Boni etiam
dies ſunt tempus gloriæ:& tempus bene operandi.1.reg.25.b.Eccl'tę.4.b.7.b.Eccl'ici.14.c. Gre.5.mor.22. &.ſ. 1.reg.9.
31.a.Sic dicitur melior dies vna in atrijs domini.pſ.83.Bona etiam terræ,dicuntur bona ter
ræ viuentium.Iſa.1.e.Optima etiam Iſraël,ſunt meliora præmia æternæ retributionis:quæ
dicuntur eſſe Saulis,hoc eſt prędicatorum:quos cõſtituit dominus ſuper omnia bona ſua:
qui cum non in omnibus,ſed ſuper omnia conſtituuntur,non tantũ bona Iſrael , ſed etiã
optima habere declarantur.1.reg.9.c.2.par.6.g.Iob.7.b.36.b.

Bona opera. Bona terræ dicuntur bona opera per corpus acta:vel erant bona terræ,hoc eſt,præſen- Tertul.de Reſurre.
tis ſeculi,quæ promittebat Deus Iudæis.Iſa.1.e.Et bonus pſalmus, dicuntur bona corporis Hila.ſ.pſ.146.
opera.pſ.33.26.127.146.Et bonus fructus ſunt bona opera.Matth.3.c.7.b.12.c.Luc.6.f. Iob.22 Hie.ſ.Iſa.1.et.ſ.zac.1
c.pro.8.b.Et optimæ fruges terrę.gen.43.c.

Seruantes legem naturalem. Boni vocati ad nuptias ſunt,qui ſeruabant legem naturalem.Matth.22.a. pſ.124. pro. 12. Ori.ſ.Matth.ho.20
a.14.b.Sapi.8.c.Eccl'i.12.a.29.c.

Iuſti. Boni piſces dicuntur iuſti.Matth.13.f.Et bona terra,eſt anima bene operando fructificãs Ori.ſ.Mat.cap.13.
Anima. Sapi.8.d.Eze.17.b.Luc.8.a.

Eccleſia militãs vel triumphans. Bona terra promiſsionis,eſt eccleſia militans vel triumphans.Exod.3.c. nume. 13. b.14.b. Beda.ſ.Exo.3.
deut.3.d.4.c.6.b.8.c.Ioſu.23.d.3.reg.14.d.1.par.28. b. Ad hanc terram pertinent bona paſ-
cua.1.par.4.g.

Prophetæ. Bonæ margaritæ dicuntur prophetæ & ſenſus boni.Matth.13.f. Ori.ſ.Mat.cap.13.

Bona via eſt via mandatorum Dei.2.par.6.e.pro.16.a.Iere.2.g.6.d.7.a.36.d.Iſa.65.a.E di
uerſo via non bona,eſt via peccatorum.Bona etiam vita,eſt vita ſecundum virtutem. To-
bie.14.d.

Meliores ſunt apoſtoli multis paſſeribus,hoc eſt, infidelibus.Matth.10.d. Hila.ſ.Mat.cap.10.

Melior dicitur iniquitas viri,quã benefaciẽs mulier.Eccl'i.42.c. quia is , qui indiſcretus Gre.11.mor.26.
eſt,atq; infirmus,nonnunquam de eo,quod bene egerit,amplius eleuatur, atq; grauius in

culpã

culpam cadit. Discretus vero etiam ex eo, quod male se egisse intelligit, ad districtionis regulam arctius, se reducit: & inde altius ad iustitiam proficit: vnde ad tẽpus à iustitia cecidisse videbatur.

Gre. s. 1. reg. 8 Optimi iuuenes in bonum quidem dicuntur, qui faciunt, quod possunt, in operibus misericordiæ. In malum vero dicuntur, qui cæteris peccatoribus nequiores sunt. 1. reg. 8. c.

Amb. s. ps. 118. ser. 2. Bonum perfectum, est portare iugum ab adolescentia, hoc est, antequam quis peccet: nã post peccata iam non est perfectum bonum. thre. 3. c. Eccl'i. 44. b.

Glo. ordi. s. Mat. 12. Bonus thesaurus cordis, sunt cogitationes bonæ, & boni affectus. Matth. 12. c. Luc. 9. g. Et bona intentio, & fides, & charitas.

Glo. ordi. s. Mat. 12. Bona arbor, aut mala, quæ dicitur consimilem fructum facere. Matth. 12. c. Luc. 6. f. designat non claudicandum esse in fide Christi. Et quòd opera Christi, quæ erant boni fructus, non poterant attribui, nisi bono principio.

Gre. s. 1. reg. 9. Bonus dictus Saul. 1. reg. 9. a. designat prælatum malum, qui iuste ad vindictam regnare permittitur. Boni verò è diuerso dicũt & sunt, qui verbo & exẽplo alijs prodesse possunt. Bonus etiam dictus est Holophernes à Iudith, non simpliciter, sed in regno Nabuchodonosor. Iudith. 11. b.

Bonum opus Mariæ Magdalenæ in effusione vnguenti: fuit propter charitatem, & significationem. Marc. 14. a.

Bona dicuntur aliquando falsa bona. Sapi. 2. b. Eccl'i. 14. a. Luc. 12. c. 16. f. 19. b.

Bonum consilium Achitophelis: sed melius consilium Chusi. 2. reg. 17. b.

Glo. ordi. s. Exo. 14. Melius putantes filij Israel seruire Aegyptijs, quàm mori in solitudine. Exo. 14. c. designãt succumbentes peccato: vel nolentes incipere bonum. Idem designant melius putantes seruire Nabuchodonosor, quàm mori. Iudith. 3. a. 7. c.

Melius incidere in manus Dei, quàm in manus hominum. 2. reg. 24. b. 1. par. 21. b.

Gre. s. 1. reg. 15. Optimi greges Amalec, dicuntur turpes cogitationes, quæ videntur optimæ, dum placent. 1. reg. 15. b. Turpes cogi[...]

Glo. inte. s. gen. 45. Optimę stolæ quinq; datæ Beniamin à Ioseph: gen. 45. f. Scientia & moderatio quinque sensuum. Moderatio se[...]

Optimus locus terræ Aegypti datus filijs Israel. gen. 47. b. designat terrena bona data Iudæis. Ad idem refertur optima habitatio ciuitatis Hiericho. 4. reg. 2. c.

Glo. ordi. s. 4. reg. 3. Optimus ager Moab repletus est lapidibus. 4. reg. 3. d. Cũ venustas loquutionis hæreticæ & philosophicæ anathematis pondere obruitur. Sermo hær[...]

Lyra s. Mich. 7. Optimus de populo, qui dicitur quasi paliurus. Mich. 7. a. dicitur, non quia sit bonus, sed quia minus malus.

Booz.

Glo. ordi. s. 3. reg. 7. Rup. 3. s. reg. 19. BOoz. i. in fortitudine, aut in hirco: filius Salmõ, qui duxit Ruth viduam propter propinquitatem prioris mariti. Ruth. 2. a. 4. d. 1. par. 2. d. Matth. 1. a. Fuit etiam nomen alterius è duabus columnis, in porticu Salomonis positis. 3. reg. 7. c. 2. par. 3. d. Designabat autem cum altera columna fortitudinem fidei doctorum vtriusq; testamenti. Designat etiam fortitudinem Christi in iudicio, quando condemnaturus est malos. Fortitudo d[...] ctorum. [...]

Glo. ordi. s. Ruth. 2. Booz secundum quòd duxit Ruth Moabitidem vxorem, significat Christum adiungẽtem sibi ecclesiam ex gentibus. Christus

Boreas, uide Aquilo.

Borith.

Ori. s. Iere. ho. 13. Hie. s. Iere. 2. BOrith herba abluendis vestium sordibus apta, vim saponis habens: vel secundũ aliquos est ipse sapo. Iere. 2. e. designare potest verbum Dei, quod animarum eluit sordes: & lachrymas pœnitentiæ. Verbum D[...] Lachryma[...] tiæ.

Bos, Vacca, Taurus, Vitulus.

BOs est animal notum vigens cornibus, & capitis viribus ad trahendum aratrum & plaustrum. Vacca autem est fœmina. Taurus vero est bos masculus ad procreandum reseruatus, sicut hircus inter capras, & aries inter oues. Vitulus autem est bos iuuenis. Est bos animal mundum, quia diuidit vngulam, & ruminat: ideo offerebatur in sacrificium.

Ori. s. gen. ho. 4. 17. & s. Iob. 1. & s. Leu. ho. 1. Amb. 1. de Abra. 5. & prol. de spũsancto. Arno. s. ps. 68. Hie. s. Ezec. 43. 45. Aug. ser. 70. 108. Tertu. adue. Iudæ. Isyc. s. Leu. 4. 9. 16. 23 Bos significat interdum Christum, qui oblatus est, vt hostia pacifica, ad reconciliandum Deo genus humanum. Et ipse est vitulus saginatus, qui comeditur cum butyro & lacte, hoc est, cũ fidei puritate. Et oblatus est pro peccato. gen. 18. a. Exo. 19. a. Leui. 3. a. 4. a. 8. a. 9. a. 16. a. 23. c. num. 7. a. c. 15. b. 3. reg. 18. f. ps. 68. Ezech. 43. c. 45. f. Luc. 15. f. Taurus etiam aliquando significat Christum, qui alijs est ferus vt iudex, alijs mansuetus vt Saluator. deut. 33. c. Et taurus annorum septem, est christus cum septem donis spiritussancti. Iudi. 6. e. Cęterum gen. 49. a vbi nos legimus, suffoderunt murum, Origenes & Tertulianus legunt taurum: & accipit Christus

pro

pro Christo. Vitulus etiam immaculatus, est caro Christi, qui peccatum non fecit: qui in cruce intelligibiles inimicos nostros ventilauit. Et ipse Christus est vitulus de bobus, hoc est, de patriarchis ortus. Leui.1.b. Et vitulus comminuens cedros. ps. 28. Vitulus etiam est splendor imaginis redemptoris. 1.reg.16.a. Et vacca rufa est caro Christi mortalis, ideo sumebatur fœmina, ne crederemus expiationem fieri ex virtute ipsius animalis, sed ex diuino numine. Conburebatur tota, vt nō ab ipso animali, sed à Deo fauor speraretur. nu.19.a.

Caro Christi — Beda.s.gen.18. Hie.s.ps.28. Gre.s.1.reg.16.&.s.ps.50. Aug.q.in num.33. Geor.vene.canti.1.ton.4.cap.6.

Bouis facies in angelis fortitudinis ac robustatis eorum præfert speciem: & qua spiritales sulcos suscipiendis cœlestibus fœcundisq; imbribus scindunt. Eze.1.c.ps.8.

Fortitudo angelorum. — Dionys.cœle. hie.15. Aug.s.ps.8.

Boues dicuntur literati & fortes, & prædicatores: & demum fortitudinem exercentes in diuinis laboribus, & sub iugo domini laborantes: & qui iustitiam operantur: vt boues Abrahæ. gen.12.d.20.d.21.d.24.d.32.b.33.c.exo.24.b.34.c.num.7.a.deut.25.a.2.reg.6.b.24.d.3.reg.4.d.8.g.1.par.21.d.Iob.1.a.42.b.Leui.3.a.7.c.9.a.ps.8.65.pro.14.a.Eccl'i.22.a.Isa.7.d.30.e.52.d.65.d.1.cor.9.b.1.Timo.5.c. Et boum par sunt prædicatores ecclesiæ, qui dum prædicāt arant: dum verbis cœlestibus corda auditorum aperiunt, quasi in bona terra semen spargunt. 1.reg.14.c. Sunt duo boues, quia geminę charitatis gratia pleni sunt, & se priuato amore non diligunt. Et boues tollit prædicator, quando labores cogitat prędicationis suę: & quicquid alijs loquendo velut terram excolendo profecit memorando coaceruat. Et boues viduæ sunt prædicatores ecclesiæ. Iob.24.b. Et vitulus nouellus, est prædicator. ps. 68. Et boues duodecim sub mari æneo.3.reg.7.d. sunt apostoli, & vniuersitas prædicatorū & prælatorum: quorum quidem nos opera cernimus, sed apud districtum iudicem, quæ illos posterius maneant in occulta retributione nescimus. Qui tamen cum condescensionis suæ patientiam diluendis proximorum confessionibus præparant, velut ante fores tēpli luterem portant: vt quisquis æternitatis ianuam intrare nititur, tentationes suas menti pastoris indicet, & quasi in boum lutere cogitationis vel operis manus lauet. Et vaccę duæ fœtę, quę non nouerunt iugum, & portantes arcam, & mugientes pro vitulis. 1.reg.6.b. designant prædicatores geminam habentes charitatem, & iugo peccati minime subiectos: qui compatiuntur necessitatibus cognatorum: sed non propter hoc viam rectam deserunt: designant etiam fideles, qui dum sacri eloquij pręcepta considerant, quasi superimpositam sibi domini arcam portant: quorum plęriq; foris carnalibus affectibus ligantur: sed nō declinant à recto itinere, quia arcam domini portant in mente. Vitulus etiam, aut vituli planta, designat prædicatores, qui debent mature incedere, & fortes esse, & vngulam diuidere. Eze.1.b.num.7.a. Tauri etiam dici possunt sacerdotes Christi. psal. 67. Et sancti. deut. 33.c. Mat.22.a. Boues, qui vēdebantur in templo, sunt prædicatores, quęstus gratia prædicantes: vnde merito eijciuntur. Ioan.2.c.

Prædicatores. Fortes sub iugo domini laborantes. Operantes iustitiā. Apostoli & prælati. Fideles. Sacerdotes. Sancti. Prædicatores quæstuarij. — Arno.&Hila.s.ps.65. Hie.s.Isa.32.65. Isyc.prol.s.Leui. Gre.s.1.reg.14.&.1.mor.16.&.7.mor.6.&.35.mor.19.&.26.mor.22. Augus.s.ps.68.&.s.Ioan.tract.10. Beda.s.pro.14. Gre.2.pasto.5. Gre.s.ps.50.&.7.mor.18. Gre.s.Eze.ho.3. Arno.s.ps.67. Glo.ordi.s.Ioan.2.

Boum par dici possunt Ionathas, & armiger eius: & sapientes & simplices: vel minores & altioris ordinis sacerdotes. 1.reg.14.b.

Sapientes & simplices. — Gre.s.1.reg.14.

Bouis aut vituli facies in Deo, designat virtutem concupisciuam, quum sit animal domesticum, & mansuetum, & licet ponatur in parte, quæ sinistra est nobis, quatenus bos est armiger, in archetypo tamen est in dextera: & per ipsum mansueta animalia indicantur, quę ex dextera sunt. Vnde agnus, & ouis, ad dexteram in iudicio collocandi dicuntur.

Virtus concupisciua — Geor.vene. canti.1.ton.7.cap.29.

Vituli septem. Ezech.45.g. designant martyres, qui configurātur passioni Christi. Ipsi etiā sunt tauri pro Christo immolati. Matth.25.a.

Martyres — Hila.s.Mat.can.22.

Bos aliquando, animum aut rationem præcipue mundam significare potest. Exod.21.d.22.a.1.reg.12.a.Iob.24.a.Isa.1.a.11.b. Vacca etiam significat animam teneram, & iuuenem, sed rectoris patientem. Et vaccæ populorum, sunt simplices. ps.67. Et vaccę quadraginta sunt simplices & humiles: & vacca, ipsa humilitas. gen.32.d. Et vituli sunt mediocres in ecclesia. Isa.15.b.Leui.9.a.Luc.17.b.

Anima. Simplices. Humiles. Humilitas. Mediocres. — Arno.s.ps.67. Hie.s.Isa.15. Isyc.s.Leui.9.

Boues & oues, sunt homines, qui nihil acuminis habent, neq; ad virtutem, neq; ad malitiam: sed trahuntur ab alio: nimis enim ad manum sunt consueta animalia, & eos, qui trahunt facile sequuntur. Leui.1.a. Portant autem arcam, quū subiecti sunt pręlatis. 2.reg.6.b.

Homines ignaui — Isyc.s.Leui.1. Gre.1.mor.16.

Bouis facies. Eze.1.c. designat Lucam euangelistam, qui exorsus est euangelium à sacerdotio: quia boues in sacrificio offerri solebant. Vel designat ipsum euangelium Lucę.

Lucas euangelista. — Hie.prolo.s.Matt. Ambro.prolo.s.Lucæ.

Boues aliquando dici possunt patriarchę. Leui.1.a.16.a. Tauri etiam sunt patres veteris testamenti, qui quasi cornu feriebant, quum de aduersarijs vindicabantur. Matth.22.a.

Patriarchæ. — Ori.s.Leui.ho.1. Isyc.s.Leui.16. Gre.ho.38.

Vitula in qua dicuntur arasse sodales Samsonis. Iudi.14.d. designat ecclesiam, per quam cognoscuntur mysteria Christi.

Ecclesia. — Aug.ser.107.

Geor. vene. canti. 2. tono. 4. cap. 6.

Virgo Maria

Vacca rufa est beata virgo Maria de progenie rufi Dauid. Et vt Eua fuit rubea terrestris, ita Maria rubea cœlestis, & plena igneo spiritu, plenaq; gratia & virtutibus. Ideo dicitur, quòd vitula illa eligenda erat perfecta, integra, & sine macula: quæ nec fuerit pressa iugo. Huius quoq; sacrificium, & omnia eius mysteria celebrata fuere extra castra, & communem cętum, etiam electi populi. Sic et Mariæ mysteria omnia celebrata sunt extra communem legem. Fuit enim ab angelo denunciata, à spiritusancto obumbrata, à virtute diuina grauidata: & repleta gratia non communi, sed ea, quæ erat apud Deum primarium fontem omnium bonorum: peperitq; filium sine dolore, seruato claustro virginitatis, semper procedens vltra naturæ leges. Sicut ergo peccatum exordium habuit à muliere præuenta ab angelo mortis: ita & expiatio, exordium habuit in Maria præuenta ab angelo lucis, à qua Christus carnem in nostram expiationem assumpsit.

Gre. s. 1. reg. 1.
Hie. s. Hose. 14
Cle. Alex. 1. pæda. 5.
Hie. s. Mich. 6.

Laudes Dei

Vituli aliquando significant laudes Dei: & offeruntur vituli labiorum, hoc est, laudes & orationes & confessio peccatorum. Hose. 14. b. ps. 50. 68.

Vituli lactentes sunt fideles adhuc in fide teneri. Iere. 46. e. Bos autem anniculus est, qui solido incipit vti cibo: & qui annum domini incipit prædicare. Mich 6. b.

Greg. s. ps. 50. & s. 1. reg. 1.
Hie. s. Isa. 15.
Rup. s. Malach. 4.

Vituli etiam, qui imponuntur super altare Dei, sunt omnes sancti in fœlicitate. ps. 50. Et vitulus nesciens iugum, designat libertatem cœlestis patrię. Et vitula conternans, seu triũ annorum, perfectam salutem significare potest. Isa. 15. b. Vituli sunt etiam corpora gloriosa, iuuentuti reddita. Mala. 4. a. Salietis sicut vituli.

Cle. Alex. 6. strom.
Ambr. epist. 72. & s. Luc. 15.
Isyc. s. Leui. 1. & prol.
Aug. episto. 120.
Gre. 7. mor. 4. & 31. mor. 18.
Hie. s. Isa. 1. 7. 32.
Arno. s. ps. 21.

Boues interdum dicuntur Iudæi, vel sapientes eorum, ac legis iustitiam faciẽtes: qui etiã inutilibus sensibus literę legis pascũtur: & quia bos assuetus est iugo, populus est Iudæorũ iugum portans legis, & opera terrena exercens. Exo. 22. a. Leui. 1. a. 3. a. 7. c. 9. a. Iob. 1. a. 6. a. 42. d. ps. 21. 65. Et bos cognoscens possessorem suum designat simplices Iudæorum, qui crediderunt. Isa. 1. a. 7. d. 15. b. 32. d. Vacca etiam triennis, designabat plebem Iudaicã iugo legis pressam: quæ diuisa est in duas partes: quia carnales in multa diuiduntur, aut distrahuntur. genes. 15. b.

Aug. 16. ciui. Dei. 24. & s. ps. 103. Gre. Nysse. ser. de natiuitate.

Boues duo, quos coxit Eliseus in aratro. 3. reg. 19. d. designant legem & prophetiam, quarum vmbras & imagines, dominus per mysterium incarnationis & passionis occidit in ligno crucis suæ coxit aratro, & ad comedendum fidelibus præbuit. Boues etiam quinque significare possunt quinq; libros Mosis. Exo. 22. a. Idem designant quinq; iuga boum. Luc. 14. d. Et vitulus secundus, qui offertur in expiationem altaris, est lex, & Moses. Offertur autem in holocaustum, vt crassitudo legis eleuetur ad subtilitatem spiritus. Ezech. 43. g. Et bos, quem mactauit Elias, est vetus testamentum. 3. reg. 18. d.

Hie. s. Ezec. 43.

Gre. s. 1. reg. 11.

Boues etiam amorem Dei, & proximi significare possunt. 1. reg. 11. d. Et arare in boue & asino, est coniungere amorem spiritualem Dei, cum carnali amore proximi. deut. 22. b.

Aug. s. apoc. ho. 4.
Gre. s. 1. reg. 1.

Vitulus fidem passionis Christi quandoq; designare potest, vel ipsam passionem: & etiã baptismum, in quo conformamur passioni Christi. Leui. 1. b. apoc. 4. c. Et vacca triennis designat perfectũm sacrificium propter ternarium. gen. 15. b. Et vituli tres. 1. reg. 1. d. designant confessionem trinitatis: & vnus offertur propter essentiæ vnitatem.

Greg. s. 1. reg. 1. & 2. mor 25.
Hie. s. Iob. 24. & s. ps. 67. & s. Ezec. 43.
Ori. 1. Leui. ho. 1.

Boues quandoq; significant fortia & perfecta opera, & labores propter proximum acceptos: & ipsos bene operantes: & pietatis opera præcipuè prelatorum. Exo. 20. c. 22. a. Leui. 1. a. 22. c. 2. par. 31. b. 35. a. Iob. 1. a. 24. a. ps. 65. Et vitulus, qui offertur septem diebus, opera significat: quia vomeri & labori, & terrenis operibus mancipatus est. Eze. 43. g. Et vituli tres, quos obtulit Elcana. 1. reg. 1. d. triplicem actionem significant: vnam ad subleuãdos lapsos: alteram ad sustentandos stantes: tertia est contemplatio: vel designant propositum fortitudinis.

Ori. s. Leui. ho. 1. & s. Matt. ho. 20.

Vitulus aliquando dici potest verbum Dei. Leui. 1. a. Et tauri occisi, sunt solidę & rationabiles mysteriorum escæ, & fortia eloquia Dei. Matth. 22. a.

Gre. 1. mor. 30.

Boues pingues designare possunt dona spiritussancti, & abundantiam gratię: & etiam virtutes. gen. 41. a. Et iuga boum sunt in vsu nostræ possessionis, dum concordes virtutes exarant duritiam mentis. Iob. 1. a.

Gre. ho. 7. & s. Eze. ho. 21.

Boues in basibus luterum. 3. reg. 7. d. designant mansuetudinem in prędicatoribus, quæ non debet esse sine leonibus. 2. par. 4. a.

Gre. 2. mor. 33.

Boues arantes. Iob. 1. c. dici possunt grauiores nostrę cogitationes, quę dum cor studiosa exercitatione conficiunt, vberes profectuum fructus reddunt. Vel sunt cogitationes charitatis, quibus prodesse alijs conamur, quum fraterni cordis duritiam prædicando scindere cupimus.

Aug. de verbis domini ser. 33.
Cle. Alex. 5. strom.

Boues quinq; designare possunt quinq; sensus. Exo. 22. a. Quos etiam designant quinq; iuga boum. Luc. 14. d. quia circa terrena versantur, vt boues versant terram.

Bos cadens in cisternam, designare potest fidelem in peccatum lapsum: vel simplicem

plicem, qui audiens quod nondum capere poteſt, in errorem incidit. Eundem deſignat bos errans, vel ſub onere iacens. Exo.20.c.21.d.23.a.deut.22.a.Iob.1.c.pſ.8.49.Iſa. 66.a. Deſignat etiam bos ſtultorum vęcordiam.pro.7.d.Statim eam ſequitur, quaſi bos ductus ad victimam. Et vaccæ populorum ſunt ſimplices, quos decipiunt hæretici. pſ.67. Et bos quẽ mactauerunt prophetæ Baal.3.reg.18.c. eſt populus reprobus, per phariſæos & hæreticos deceptus.

Stultorũ vęcordia. — Gre.17.mor.13. Hie.ſ.pſ.67. Aug.ſ.pſ.34.67.106

Vituli, quos domino immolare debemus, ſunt tres. Nouæ conuerſionis effectus, quaſi vitulus nouellus cornua producens & vngulas. Sacræ religionis profectus, qui eſt vitulus tenerrimus de armento. Conſummatæ virtutis affectus, qui eſt vitulus ſaginatus.

Ber.in ſententijs.

Elementũ terræ. Vacca ob laborem & fœcunditatem, elementum terræ ſignificare poteſt.gen.15.b.quod etiam ſignificat bouis facies, Ezech.1.c. Cum ipſe ſit terreus, & terræ cultui ſemper addictus.

Amb.2.de Abra.& Geor.vene. canti.1. ton.7.cap.22.

Care. Vacca etiam ſeu vitulus, ſignificat carnem laboribus ſubiectam.gene.15.b. Leui.1.a.pſ.50. Iere.50.b.Et caro mactata, vt vacca, eſt offerenda cum cedro, hyſſopo & cocco. Bos etiam eſt ipſum corpus.deut.28.c.1.par.13.c.Iob.6.a.21.b.pſ.143.Eccl'i.48.e.Ion.3.c. Vitula non aſſueta jugo, caro bruta & vitioſa.deut.21.a.

Ori.ſ.Leui. ho.1. Iſych.ſ.Leui.1. Gre.6.mor.25. Rup.1.ſ.deut.7.

Vis concupiſcibilis. Deſideria terrena. Bouis facies in anima, dici poteſt vis concupiſcibilis. Ezec.1.c. Et vituli clauſi domi.1.reg.6.a.Sunt deſideria terrena: quæ foras prodire prohibentur. Et vitulos tollit, qui de eo extollitur, quòd compreſsi motus laſciuiæ ad mentem reducuntur.1.reg.14.e. Et vitulum in manu habens Samuel, deſignat Ioannem Baptiſtam, per abſtinentiam carnem mactantẽ: vel deſignat imitantem Chriſti paſsionem.1.reg.16.a.Et vitulus comedens fœnum, eſt humani fauoris appetitus, carnalem & temporalem gloriam ambiens.pſal.105.

Amb.de virgi.3.& 2.de Abra.8. Ori.ſ.Ezec.ho.1. Gre.ſ.1.reg.6.14.16 &.ho.37. Ricar.de.ſ.victo.de ſomni.Nabuch.40.

Incontinentes & ſuperbi. Superbia. Vitia. Motus beſtiales. Conſilium ad libidinem. Libido. Voluptates. Curioſi. Vituli quos non accipit Deus, ſunt incontinentes & ſuperbi.pſal.49.Et vitulus ac taurus interdum ſignificat ſuperbiam: & vitulum immolat, qui ſuperbiam vincit. 1.regũ.14.d. 3.reg.18.e.Et boues macillentę ſunt vitia.gen.41.a.Boues etiam ſunt motus beſtiales.Exod. 9.d.Et boues Amalecitarum, ſunt conſilium fraudulentum, quod de exemplo veterũ, carnis voluptatem ſuggerit, qui videlicet inter carnis opera Deo placuerũt. Vitulus etiam eſt libido & ipſi libidinoſi.Et vitulus de medio armenti deſignat voluptates. 1.reg.15.a. 2.reg. 6.b.pſal.49.pro.7.c.hoſe.11.d.amos.4.a.6.b. Et vitulus Libani deſignat ſuperbos mundi.pſ. 28.Boues etiam dicuntur terrenis curis implicati, quia boues verſant terram.exod.22.a.34. c.3.reg.19.d. Luc.14.d.Et vacca laſciuiẽs aut pcuſſa œſtro, deſignat eos, qui ſine fræno trãſgrediuntur diuina præcepta, pleni vitijs carnalibus.Hoſe.4.d.

Hie.ſ.pſ.49. Ori.ſ.Exo. ho.9.& ſ.nume. ho.27.&.ſ. Roma.12. Gre.7.mor.15.&.23 mor.3.&.ſ.1.reg.14. Geo.vene.can.2.to. 3.cap.8. Gre.ſ.1.reg.15.&.33 mor.18. Hie.ſ.Amos.6. Aug.ſ.pſ.28. Hie.ſ.Hoſe.4. Euch.for.ſpũal.5.

Sacerdotes Iudęorũ. Hæretici. Principes mali. Diabolus. Tauri pingues circundantes Chriſtum, erant ſacerdotes Iudęorum contra Chriſtum, in paſsione inſurgentes: & etiam hęretici contra eccleſiam. Dicuntur autem tauri propter ſuperbiam.pſal.21.67.Eccli.38.c. Eze.39.e.Iob.42.b.Demum tauri dicũtur principes mali.Iſa. 34.b.Et vitula docta diligere trituram, quod dictum eſt de Ephraim.Hoſe.10.c.deſignat cõtentioſos hęreticos.Et vaccæ pingues, ſunt hæretici. Amos.4.a. Bos cornupeta, eſt habens potentiam ad nocẽdum.Exo.21.d.Et bos carpens herbas vſq; ad radices.Num.22.a.Iſa.11.b. deſignat diabolum.Iob.40.b. Dani.4.e.f. Vaccæ Bethauen erant pontifices Iudæorum in templo.Hoſe.11.a.Qui & vaccæ pingues in monte Samarię.Amos.4.a. Peculiariter autem Caiphas & Annas.Dicuntur autem ibi ad literam, vaccæ pingues, ſacerdotes idolorum, colentes vitulos.

Arno.ſ.pſ.21. Aug.epiſ.120,ca.14. &.ſ.pſ.67. Hie.ſ.pſ.21.&.ſ.Iſa. 34.&.ſ.Hoſe.10. Gre.35.mor.6. Hie.ſ.Amos.4. Rup.ſ.Hoſe.10.&.ſ Amos.4.

Idololatria. Errores hæreticorum. Diabolus. Vitulus conflatilis, idololatriã ſignificat.exod.32.a.Et vitulus Libani, vbi verenda vituli offerebantur veneri.pſ.28.Deſignat etiam vitulus conflatilis corpus malorum: & vt Moſes contriuit vitulum, ita deſtruendum eſt corpus malorum, vt conuertantur. Poteſt etiam deſignare diabolum.Et vituli Samariæ ſunt terreni ſenſus hæreticorum.Hoſe.8.b.Et dicuntur eſſe ex Iſrael, quia ipſi adinuenerunt ſibi vitulos in Deos. Et hæretici fabricarunt ſibi errores non acceptos à philoſophis. Et boues quibus immolant hęretici, ſunt errores eorũ Hoſe.12.d. Vaccę populorum indicare videntur idola Samariæ.pſ.67.Vaccę quoq; Bethauẽ dicebantur vituli, quos colebat Iſrael: & deſignant errores hęreticorum.Hoſe.10.b.Boues hęreticorum dicuntur craſſę: quia ipſi hęretici ſtudent diuitijs, quibus impinguantur. pſal. 143.

Baſi.& Arno.ſ.pſ.28. Aug.ſ.pſ.61.73. Hie.ſ.Hoſe.8.10.& ſ.Amos.4. Hila.ſ.pſ.67.

Gentilitas. Taurus patris Gedeonis.Iudi.6.e.Typus eſſe poteſt gentilitatis.

Obſtinatus. Iuuencus indomitus dicitur is, qui flagellis domini non emendatur.Iere. 31.c.

Amb.prol.de ſpũſſ. Hie.ſ.Iere.31.

Exercitus Romanorum. Vitulus, qui paſcetur in vinea Hieruſalem.Iſa.27.c.deſignabat exercitum Romanorum, qui venit ad deſtruendam Hieruſalem.

Hie.ſ.Iſa.27.

Vitulus poteſt ſignificare, quicquid in terris amabile eſt: quod offerendum eſt Deo. gene.18.a.

Miniſtri prælatorũ. Boues, qui vendebantur in templo.Ioan.2.c.Sunt laborantes in miniſterio prælatorum: vt promoueantur, licet indigni: ideo merito eijciuntur.

Lyra.ſ.Ioan.2.

Vitulus concisus in duas partes, inter cuius diuisiones fiebat transitus, signum erat fœderis. Iere. 34. d. *Fœder.*

[Lyra. s. ps. 21.] Taurus dici potest diues. ps. 21. Tauri pingues obsederunt me. Isa. 34. b. Eze. 39. c. *Diues.*

Boses.

BOses. i. cœnum, aut in ipso flos, siue in ipso respiciens, vel in primatu: nomen scopuli. 1. reg. 14. a. Typus est concupiscentiæ, quæ primatum tenet in peccando.

Bosphorus.

[Hie. s. Abdi. Rup. s. Abdi.] BOsphorus est fretum angustum in Thracia, & ostium ponti: videtur poni Abdi. g. vt cũctos terminos remotos significet. Et quia est ad aquilonem, designat infideles: qui possident ciuitates Austri, quando conuertuntur. *Infideles.*

Bosor.

BOsor. i. munitio, vel vindemia, siue ablatio, vel prohibitio, aut in angustia, vel in tribulatione: ciuitas Moabitarum. deut. 4. g. Iosu. 20. c. 1. Mach. 5. c. Fuit ciuitas fugitiuorum in tribu Ruben.

Bosra.

[Hiero s. Isa. 34. & s. Amos. 1.] BOsra idem interpretatur quod Bosor: est Bosra eadem quæ Idumęa: vel ciuitas eius. gẽ. 36. c. Iosu. 20. c. Isa. 34. b. 63. a. Iere. 48. d. 49. a. Amos. 1. d. Iuxta Hieronymum interpretat munita, atq; circundata siue firmata, designans orbem terrarum, domini voluntate solidatum: vel Romam.

[Hie. s. Isa. 63.] Quum dicitur. Isa. 63. a. Venisse Christus de Bosra tinctis vestibus, Bosra non significat carnem, quæ est בָּשָׂר sed scribitur בָּצְרָה: quod interpretatur firma atq; munita: & accipi potest pro Hierusalem, quæ firmissimis muris fuit ante circundata, in qua passus est Chrs. [Cyril. epis. 39.] Vel pro inferno, vbi clausæ sunt animæ mortuorũ. Vel designatur caro Christi tincta sanguine. *Caro Christi.*

Botrus, Racemus, Vua.

BOtrus est racemus vuarum, & aliquando alterius rei. Vuæ autem sunt ipse fructus vitis hoc est, grana, quæ sunt in botro. Indifferenter autem sumuntur vua & botrus.

[Amb. 1. de fide. 9. & ser. 7?. & s. Luc. 6. Ori. s. gen. ho. 17. & s. nume. ho. 16. Aug. ser. 100. Isyc s. Leui. 25. Ori. s. canti. ho. 2. Ber. s. cant. ser. 44.] Botrus, quem portabant exploratores in vecte. nume. 13. c. designat Christum in cruce. Et idem Christus significatur in vuis. gen. 40. b. 49. b. deut. 22. b. Et ipse est vua primitiarum in sacramento Eucharistiæ. Leui. 25. a. quæ non colligetur septimo anno: quia post hanc vitam non suscipietur sacramentaliter. Has vuas non colligunt de spinis. Luc. 6. g. Et botrus Cypri de vineis Engaddi dicitur Christus in hac vita, siue botrus sit vua florida dans odorem ijs, qui incipiunt: siue sit arbor habens vim calefaciendi: quia ipse calefacit in amorem Dei. canti. 1. d. Dicitur etiam Christus botrus Cypri, secundum quòd habet zelum amoris ad eradenda vitia infusione vini: & qui eius zelum imitatur, est illi botrus Cypri, sed in vineis Engaddi, vbi oritur balsamum: quia zelus est cum oleo compassionis.

[Isyc. s. Leui. 19.] Botri erant antiqui sancti, & prophetæ, quos non potuerunt colligere Iudæi: sed collegerunt eos pauperes, hoc est, fideles ecclesię. Leui. 19. b. Designant etiam doctrinam legis non intellectam à Iudęis, sed relictam ecclesiæ. [Ruper. 9. s. apoc. Aretas. s. apoc. 14.] Botri etiam vindemiandi, erant Iudæi puniendi in destructione Hierusalem. apoc. 14. d. Et generaliter peccatores.

[Hie. s. Abdi. Rup. s. Abdi.] Racemus relictus à vindemiatoribus, est fidelis relictus in ecclesia, quem hæretici peruertere nequiuerunt. Abdię. b. Mich. 7. a. Sunt etiam sensus mystici: qui non sunt relicti Iudęis.

[Hie. s. Hose. 9.] Vuæ in deserto, erant patres incipientis ecclesiæ. Hose. 9. c. Vuæ etiam dicuntur perfecti. gen. 40. b.

[Gre. 11. mor. 15. 16. Hie. s. Isa. 5. Euc. q. in Isa. & formu. spiritual. 4.] Botri interdum dicuntur fructus animæ, hoc est, opera, siue sint maturi, siue acerbi, aut amari. deut. 32. e. canti. 7. c. Eccl'i. 39. c. Isa. 65. d. Mich. 7. a. Apoc. 14. d. Et botrus in flore, est operatio bona inchoata. Iob. 15. d. Ipsa quoq; iustitia est botrus: & vuæ sunt fructus iustitię: & opera virtutum sunt vuæ gratę Deo, quas expectabat vt faceret vinea. Isa. 5. a. *Opera.*

[Gre. s. 1. reg. 8. & 11. ... 18. Euch. for. spũal. 4.] Vua est actus concupiscentiæ. deut. 32. e. Et dicitur vua fellis: quia ducit ad amaritudinem inferni: & vua acerba & malitia eius, qui non obliuiscitur posteriora, nec appetit priora. Item peccata & praua intelligentia scripturarum, vuæ acerbæ sunt. Iere. 31. c. Ezec. 18. a.

Brabium.

BRabium est, quod datur victori in pręmium. 1. cor. 9. d. Philip. 3. c. sumitur pro pręmio æternæ fœlicitatis.

Brachium, Lacertus.

BRachium est pars humani corporis cõiuncta humeris, in cuius extremo, est manus, quo instrumento opera, & labores exercemus.

Virtus gubernatiua Dei. Brachium secundum metaphoram ponitur in Deo, & potest significare virtutem eius gubernatiuam: & etiam diuinitatem in Christo. Isa.53.a. Et brachium excelsum Dei dicitur ipse Christus, aut virtus eius, quæ operata est redemptionem in passione. Et brachia Ioseph eandem virtutem significare possunt. gen.49.e. Exo.6.a.15.b.3.reg.8.e. Iob.40.a.ps.43.70.76 78.88.97.135. Sapiẽt.5.c.11.d.16.c. Eccl'i.36.a. Isa.30.g.33.a.40.b.48.c.51.b.52.c.59. d.62.c.63.b. Iere.27.a.32.c. Eze.4.b. Dani.10.a. Hose.11.a. Ioan.12.f. Luc.1.e. Brachia sempiterna Christi, dici possunt dona spiritussancti. deut.33.d. Item sacra scriptura. canti.8.b. Designatur etiam virtus miraculorum. — Diuinitas ĩ Christo. Chrs aut virt⁹ eius. Dona spũssancti. Sacra scriptura. Virtus miraculorũ. — Arno.s.ps.135. Cyril.8.s.Ioan.20. Fulgẽ ad Trimũ.3 Aug.de essen.diui. & s.Ioan tract.53. Hie.s.Iere.27. Cassia lib.8.cap.8. Gre.32.mor.5. Rup.2.s.deut.20.& s.can.7.& s.Hos.10.

Sancti. Brachia Dei, quæ iudicabũt populos, dici possunt sancti, in quibus, aut cũ quibus Deus iudicabit mundum. Isa.51.b. Hie.s.Isa.51.

Deus. Brachium etiam nostrum dicitur Deus, quum præstat nobis auxilium. Isa.33.a.

Ecclesia. Proximus. Brachium interdum dicitur ecclesia, quæ & brachium est hæreticorum: cuius carnem hæretici vorant, quum eius fideles in errorem inducunt. Isa.9.d. Vbi etiam significatur proximus, sicut Dani.11.e. Hose.7.d. Hie.s.Isa.9.

Apostoli & prædicatores. Brachium etiam legens spicas, sunt apostoli & prædicatores aliquos ex Iudæis ad fidẽ conuertentes. Isa.17.b.51.b. Hie.s.Isa.17.

Opera. Vis operandi. Brachium interdum significat opera: & ipsam vim operandi: & ponitur aliquando in signum laboris & afflictionis. 2.reg.22.c. Iob.18.c.26.a.31.c.40.a.ps.9.17.36. pro.31.c. canti.8.b. Eccl'i.7.d.21.d. Isa.17.a.44.b. Ezech.13.c. Proijcit illud brachium Deus, quum mala sunt opera. Mala.2.b. Brachium dextrum hostiæ est sacerdotis: quia habet meritum bonorum operum eorum, quos ad opera dextra conuerti fecit. Et etiam vt aptus sit & armatus ad pugnandum contra diabolum: & vt, quod mente conceperit, exemplo probet. Et brachia statuæ. Dani.2.e. designant actionem: & sunt argentea, quum actio est discreta. — Ori.s.ps.36.ho.3.& s.Leui.ho.5. Amb.de Isaac.8. Gre.14.mor.8. Philo 2.allego. Hie.de veste sacer. R car.de.s.Vict.de somnio Nabuch.25.

Brachium, quod pertinet ad sacerdotes, dicitus separationis, quia qui separant ad Deũ, nil commune habere debent cum mundo: & vt opera sacerdotis comparatione virtutum eius, à cunctis hominibus separata sint. Et quia debet virtutis studium non sibi anima tribuere, sed auferre à se, & ad Deum autorem referre. — Ori.s.Leui.ho.5. Hie.de veste sacer. Philo.2.allego.

Facultas sacrificãdi. Dignitas. Brachium Eli, & brachium domus patris eius præcisum, designat facultatem sacrificandi à pontificibus & sacerdotibus veteris legis ablatam. 1.reg.2.f. Mala.2.a. Vbi etiam significat ipsa dignitas. Gre.s.1.reg.2.

Violẽtia tyrãnidis. Vis diaboli. Antichristus. Brachium quandoq; significat violentiam tyrannidis, & potestatis temporalis: & vim diaboli. Iob.35.c.ps.9.36.43.2.par.32.b.1. Esdr.4.d. Eccl'i.38.d. isa.9.d. Iere.17.2.48.d. Ezec.22 b.30.f.31.g. Hose.7.d. Zach.11.d. Mala.2.a. Et brachium excelsum erit Antichristus superbus, qui confringetur. Iob.38.b. — Aug.s.ps.36. Gre.29.mor.5.

Fortitudo seu fulcimentum. Brachium ponitur interdum pro fortitudine, aut fulcimento: vt qui ponit carnem brachium suum. Iere.17.a.ps.17. Et brachium pastoris mali, est potestas Antichristi. Zach.11.d. Hie.s.Zach.11.

Discipuli hæreticorum. Lacerti pupillorum comminuti à Iob, sunt discipuli hæreticorum conuicti ab ecclesia. Iob.22.b. Gre.16.mor.4.

Solatia diuinæ grãæ Brachiola solij Salomonis. 2.par.9.c. designant solatia diuinę gratiæ: quæ ecclesiam prouehunt ad regnum cœleste. Glo.ordi.s.2.par.9.

Brachia Austri. Dani.11.c. dicuntur fortes milites regis Aegypti. Lyra.s.Dani.11.

Vindicta. Brachium aliquando significat vindictam. deut.33.e. Subter brachia sempiterna. Iremi. 21.b.32.d. Eze.4.b.20.c. Vbi designatur potestas Christi, qua bonos liberat, malos damnat. Glo.inte.s.deut.33.

Bractea, uide Lamina.

Branchia.

Nequitia diaboli. BRanchiæ sunt in piscibus pulmone carentibus, quibus humorem reddunt, quem ore acceperint. Per branchias accepit Tobias piscem. Tobi.6.a. Possunt autem significare nequitiam diaboli: quam apprehendit Christus. — Ari.2.de hist.aĩal.13 Glo.ordi.s.Tobi.6.

Breuis, Abbreuiare.

BReue dicitur quod est longo contrarium, siue sit in tempore, siue in magnitudine.

Breue tempus appellat Isaias, & alij prophetæ, à suo tempore vsq; ad aduentum Chri- Hie.s.Isa.29.

Christi,& conuersionem gentium,ad comparationem videlicet æternitatis.Isa.29.f.Ad id faciunt abbreuiatæ hebdomadæ. Dani.9.f.

Ori.s.Roma.9. Hie.s.Isa.10. Idaci⁹ aduc.varima. Breuiatum verbum,quod fecit dominus dici potest,quia venit verbũ Dei in carne mortali in nouissimo tempore breui.Isa 10.f. Vel dicitur,quia multi sunt vocati,pauci vero electi. Vel quia latitudo præceptorum legis,reducta est ad præcepta charitatis. Vel quia fides symboli paucis nexa est sermonibus.Roma.9.f. Incarnatio. Præcepta. Symbolum.

Hie.s.Isa.28. Abbreuiatio,quam facit dominus est repentina punitio adueniens malis, quando non sperabatur.Isa.28.f.Sic dicitur in breui exardescere ira Dei.ps.2. Repentina.

Hie.s.Isa.30. Breuis aqua quam dat Deus.Isa.30.e.est doctrina euangelica duobus præceptis charitatis abbreuiata. Vel est breuis consolatio,quæ recipitur in hac vita. Doctrina. Consolatio.

Hie.s.Isa.59. Non est abbreuiata manus domini ad redimendum:quia copiosa est apud eum redemptio.Isa.50.a.59.a.Mich.2.b.

Hie.s.Isa.28. Breue pallium non potens vtrunq; operire.Isa.28.f.Est anima non potens simul Deum & diabolum in se recipere. Anima.

Ori.s.Mat.ho.29. Hie.s.Mat.24. Breuiati dies Antichristi,designant præcisionem errorum à dogmatis veritatis.Matt.24.b.Marc.13.c.apoc.17.c.Dicuntur autem breuiari non mensura,sed numero. Et laus impiorum dicitur breuis.

Breues dies hominis,& breuis finis est in hac vita.Iudith.7.d.Iob.10.d.13.d.14. a.16. d.17. a.Sapi.15.b.Eccl'i,10.b.1.cor.7.e.

Breuis numerus filiorum Israel ps.104.ad paucitatem electorum referri potest: quia multi sunt vocati,pauci vero electi.

Glo.int.s.Isa.37. Breuiata manus aliquorum dicitur,quum eorum imminutæ sunt vires.Isa.37.e.

Bruchus.

BRuchus est de genere locustarum,minus saliens,quàm locusta:estq; vorax magnum habens ventrem.Numeratur inter munda animalia. Leui.11.c.

Hyc.s.Leui.11. Bruchus designare potest eos,qui conuersantur cum peccatoribus,sed non eos imitant: vt bruchus est inter locustas.Leui.11.c. Nahum.3.d. Conuersantes peccatoribus.

Hie.s.Nahum.3. Gre.33.mor.39. Rup.s.Nahum.3. Bruchus vt est vorax,ac pene totus venter,gulam significare potest.2.par.6.e. ps.104.Iere.51.b.Ioel.1.a.2.f.Nahum.3.d.Designat etiam homines terræ deditos, sententiæ leuitate huc illuc discurrentes. Gula. Homines terreni.

Hie.s.Ioel.1. Rup.s.Ioel.1. Bruchus comedens residuum locustæ.Ioel.1.a.designat imperium Græcorũ, quod diu afflixit Iudæos.Et inter affectus,designat timorem deuorantem radices sapientiæ. Imperium Græcorum. Timor.

Bubalus.

Aris de part.aiali.2. Hie.s.Amos.6. Rup.s.Amos.6. BVbalus est quadrupes boui similis,cuius cornua fere inutilia sunt : quia feroces & pugnaces beluas fugit:ponitur inter animalia munda:quia ruminat & diuidit vngulam:deseruit arationi,vt bos.deut.14.a 2.reg.6.d.3.reg.4.c.1.par.16.a.Amos.6. d. Iuxta Hieronymum sunt boues syluestres,& indomiti,qui iugum ceruicibus non recipiunt : & propter ferocitatem nolunt terram vomere scindere.Dicitur de Iudæis indomitis & induratis. Iudæi.

Bubo.

Glo.ord.s. Leui.11. BVbo est auis nocte volans & vlulans:numeratur inter animalia immunda.Leui.11.c.Significat libidinosos nocte quærentes voluptates:& eos,qui lucem euangelij capere nequeunt.

Buccella.

BVccella est frustum panis aut alterius rei esculentæ,quantum videlicet vno morsu accipitur,dicta à bucca,quasi buccam impleat.

Gre.s.1.reg.2. Buccella,quia rotunda,æternitatem Christi significare potest.1.reg.2.g. Et quidem torta panis à nobis offerri,& non buccella potest: quia qui passionem dominicam imitari moriendo,siue carnem affligendo possumus:æternitatem vero in nobis, quam præsentemus eius conspectui,non habemus.Et buccella panis nobis in perfectione desiderij esse, non torta panis debet:quia,qui humani generis redemptorem temporaliter sequimur, in superna patria non mortalem iam,nec patientem, sed æternum , atq; regnantem possidere desideramus. Æternitas Christi.

Glo.ordi.s.1.reg.2. Buccella etiam panis,significare potest eucharistiam.1.reg.2.g.Iob.31.b. Eucharistia.

Hila.s.ps.147. Buccella panis interdum roborationem infirmorum significat:& consolationem in tribulatione.gen.18.a.Ruth.2.c.3.reg.17.b.ps.147.pro.17.a. Roboratio infirmorum.

Glo.ordi.s.3.reg.17 Buccella panis quam petebat Elias à vidua Sareptana, designare potest opera cũ fide, quæ Opera cum fide.

quæ exigit Christus ab anima.3.reg.17.b.

Mellificans Deus duros. Sicut bucellas mittit Deus chrystallum, quum induratos in peccatis molles reddit, & capaces diuinæ gratiæ: adeo vt cibum etiam alijs præstare valeant, vt Paulus.ps.147. Aug.s.ps.147. Geo.vene.can.1.to no.7.cap.20.

Res vilis. Buccella in terdum pro revili sumitur.prouer.28.c.Iste pro buccella panis desinit veritatem. Glo.inter.s.pro.28.

Buccella post quam introiuit diabolus in Iudam.Ioan.13.c.est demonstratio fictionis & ingratitudinis ipsius Iudæ: qui per beneficia magis exasperatus est. Glo.ordi.s.Ioan.13.

Buccella sicca cum gaudio, designat parua opera cum charitate.pro.17.a. Beda.s.pro.17.

Buccina, uide Tuba.

Bulla.

BVlla est ornamentum colli: & erant etiam bullæ ornamenta collium regalium camelorum Zebee & Salmana.Iudi.8.a.

Bullire, quære Feruere.

Burdo, uide Mulus.

Butyrum.

BVtyrum est pinguedo lactis.

Mysterium incarnationis. Butyrum, quum sit ex carne, designare potest mysterium incarnationis Christi: Iob. 20.c. Vbi dicitur contra hypocritam. Non videat riuulos fluminis torrentis mellis & butyri. Gre.15.mor.5.

Natura humana. Designat etiam butyrum naturam humanam sine peccato, sine corruptione & duricie casei: quale butyrum comedit Emanuel.Isa.7.c. Ber.ser.2.de aduen.

Doctrina euãgelica. Sensus rudes literæ. Doctrina minorũ. Butyrum significat sublimiores sensus in litera contentos, & euangelicam doctrinam. gen.18.b.deut.32.c.Iudi.5.d.Iob.20.c.29.a. E diuerso etiam potest significare sensus rudes literæ, quibus pascuntur Iudæi.Isa.7.d. Et doctrinam exhibitam minoribus.pro.30.d. Vbi etiam designat vbertatem internæ pinguedinis. Ori.s.Isa.ho.2. Beda.s.gen.18. Hie.s.Isa.7. Gre.19.mor.11.12. Beda.s.pro.30.

Diuina consolatio. Fides & charitas. Butyrum præterea potest diuinam consolationem significare. Et pinguedinem fidei, & charitatis.deut.32.c. Glo.inte.s.deut.32.

Bona opera. Significat etiam pinguedinem bonorum operum, quibus pascitur Emanuel, & refrigeria data prædicatoribus.gene.18.b.Isa.7.c.Iob.29.a. pro.30.d. Vbi etiam designat gratum responsum, bonis verbis elicitum. Ori.s.Isa.ho.2. Beda.s.pro.30.

Buxus.

BVxus est arbor syluestris semper virens, cuius folia similia sunt folijs myrti: non in altũ eleuatur, nec fert fructum aptum ad cibum: eius lignum deseruit ad multa instrumẽta: estq; imputribile. Vnde scribi iubet Deus super buxum, quum vult ostendere id, quod prophetatum est, firmum esse, & minime delendum.Isa.30.b. Hie.s.Isa.30.

Gentiles insignes. Buxus designat insignes viros gentilitatis ad fidem venientes.Isa.60.c. vbi septuaginta dicunt: pinus. Hie.s.Isa.60.

Iuniores fideles. Designat etiam eos, qui intra ecclesiam adhuc ex ętatis infirmitate bona opera ferre non valent: sed tamen parentum fidelium credulitatem sequentes, fidem perpetuæ viriditatis tenent. Gre.ho.20.

Buzi.

Hæretici. BVzi.i.contemptus, siue deprædatus: pater Ezechielis prophetæ.Ezech.1.a. figura esse potest hereticorum contemnentium Christum. Ori.s.Ezec.ho.1.

Deus pater. Vel est typus Dei patris: quem hæretici contempserunt, vetus testamentũ negantes: cuius filius est Ezechiel.i.Christus Dei virtus, & Dei sapientia. Hie.s.Ezec.1.

Populus Iudæorũ. Potest etiam significare populum Iudæorum despectum à Deo: ex quibus est Christus secundum carnem. Gre.s.Eze.ho.2.

Arrogantes prædicatores. Buzites Elihu designat arrogantes prædicatores, qui ob arrogantiam contemptibilem reddunt suam prædicationem.Iob.32.a. Gre.23.mor.5.

Byssus.

BYssus est genus lini tenuissimi & cãdidissimi, ex quo fit tela subtilissima, & candida, quæ byssus, aut byssina dicitur.

Caro Christi. Byssina stola, qua indutus est Ioseph, carnem Christi significare potest splendentem & immortalem: & firmitatem splendidissimi luminis, quod ex nulla re mortali fit, sicut byssus difficile rumpitur. Idem designabit byssina stola Dauid.1.par.15.d.

Ori.s.Exo.ho.13. Hie.de veste sacer. Philo.de cögres.&c Cle,Alex.5.strom. Byssus quia oritur ex terra, inter quatuor colores, qui ad constructionem tabernaculi offerebantur, terram significat. Exo.25.a. Eze.27.b. Et byssina fœminalia designant terram, à qua traximus vnde genitalia nobis tegenda sunt: quia inde voluptatem sentimus. Terra.

Ori.s.Exo.ho.13. Hyc.s.Leui.8. Beda.s.pro.31. Byssus retorta, carnem designat ieiunijs, vigilijs, & meditationibus maceratam: sicut maceratur byssus, vt candorem recipiat. Et byssina stricta, est carnis castigatio. Exo.25.a.26.a. 27.c.28.e.35.a.36.a.38.b.39.c. Leui.8.a.2.par.3.d.5.d.pro.31.c.Ezec.27.b.d. Caro macerata.

Ori.s.Exo.ho.9. Hie.s.Ezech.16. Byssus etiam in eisdem locis ob candorem, & munditiam, virginitatem & castitatem, ac vitæ puritatem significare potest. Ezec.16.b. Gre.30.mor.10. Virginitas.

Ori.s.Ezec.ho.6. Byssus interdum significat profunditatem sensuum sacræ scripturæ. Ezec.16.b. Et byssinum cingulum veritatem significat. Exo.39.c. de qua Ephe.6.c. Succincti lumbos vestros in veritate. Profunditas scripturæ. Veritas.

Aug.s.apoc.ho.17. Aretas.s.apoc.19. Byssinum quandoq; significare potest iustificationes sanctorum, vt aperte dicitur. apo. 19.b. Per splendorem byssi splendor virtutum significatur, quibus splendor & subtilitas contemplationibus diuinarum texitur iustificationum. Iustificationes sanctorum. Virtutes.

Amb.de Tobi.20. Philo.de somniis. Byssus præterea figura potest esse cœlestium: vt byssina thiara. Exo.28.g.39.c. Designat etiam contemptum firmum humanorum cum appetitu immortalitatis. Cœlestia.

Glo.ordi.s.Luc.16. Byssus etiam molliciei deseruit: vt qui delicate & molliter viuunt, bysso vestiri dicunt, Luc.6.d.apoc.19.d.e.Ester.1.a. Mollities.

Caath, Caathitæ.

CAATH.i.cögregatio, siue ruga, aut obtusio: filius Leui, à quo dicti sunt Caathitæ vna familia Leuitarum: quorū officium, erat portare arcam fœderis tectam humeris suis, & alia interiora vasa tabernaculi.

Ori.s.num.ho.4. Caathitæ portantes arcam opertam, designare possunt credentes, ac per fidem ambulantes, simulq; bene operantes. num.4.a. Ambulantes

Ori.s.num.ho.5. Possunt etiam designare angelos custodes, quibus mandauit Deus, vt sanctos velut arcam Dei portent. Angeli.

Cabus.

CAbus est species mensuræ: vt quarta pars cabi stercoris columbarum in fame Samariæ vendebatur quinq; argenteis. 4.reg.6.f. Est autem cabus iuxta Rabi Salomonem sexta pars sati, & decima octaua pars Ephi.

Cacabus, Caldaria.

CAcabus est instrumentum æreum, quo carnes & alia coqui solent: differt ab olla, quod cacabus æqualem habeat ventrem ori: ollæ vero angustius est os, quàm venter.

Lyra.s.Eccli.13. Cacabus mentes fidelium significare potest. 1.reg.2.c.2.par.35.b. Verum. Eccl'i.13.a. videtur poni pro potentiori, sed vili, cum dicitur: Quid cōmunicabit cacabus ad ollam? Mentes fidelium. Potentior.

Cacumen, Culmen, Fastigium, Vertex.

CAcumen dicitur suprema pars montis, aut domus: vltra quam, non est quo ascendatur.

Glo.ord.s.gen.8. Cacumina montium, sublimiorem perfectionis gradum designare possunt: quæ apparuerunt decimo mense post diluuium, hoc est, per obseruationem decem preceptorum. gen.8.a.Exo.19.d. Sublimior perfectio.

Glo.int.s.gen.28. Cacumen scalæ, quam vidit Iacob. gene.28.c. Christum aut eius diuinitatem significare potest. Christus.

Culmen seu tectum domus, protectionem à periculis, & requiem à laboribus designare potest. gen.19.b.2.reg.18.f. Protectio.

Hie.s.Hose.9. Cacumen ficus. Hose.9.c. Principium ecclesiæ significare potest. Principium ecclesiæ.

Glo.inte.s.gen.11. Culmen turris Babylonis, quod nitebantur perducere ad cœlum, superbiam designat. gen.11.a. Et cacumen cedri, est altitudo superbiæ diaboli. Ezech.31.a. Et vertex Carmeli, est superbia hæreticorum. Amos.1.a. Superbia.

Sublimitas vitę. Cacumen pyrorum.2.reg.5.d.1.par.14.d.est sublimitas vitæ sanctorum. Glo.ordi.f.2.reg.5.

Duritia cordis. Cacumen petræ,super quod sonant radices immundę.Eccl'i.40.c. duritia cordis, quæ ad tempus credit,& in tempore tentationis recedit. Glo.inte.f.Eccli.40

Christus. Fastigium virgæ Ioseph. Hebræos. 11. d. Christum, vel sublimitatem regni Christi designat. Glo.inte.f. Heb.11.

Cadauer.

CAdauer est corpus animalis mortui.

Corpus christi. Cadauer,cui adest aquila.Iob.39.d.corpus Christi designare potest: cui ad sunt animæ sanctorum.Idem designare potest cadauer leonis,in quo erat fauus mellis. Iudi.14.b. Gre.31.mor.36.

Carnales. Peccatores. Cadauera,quæ diuisit Abraham.gen.15.c.designant carnales: ad quos descendunt volucres,hoc est,dęmones:vt illis pascantur.Et de his cadaueribus ascendit fœtor.Isa.34. a. Et cadauer bouis dicitur peccator.Exo.21.d. Leui.7.c.11.a. Et cadauer hominis est existens in peccato.nume.14.e.deut.14.b.21.a.d.28.c.Ios.8.f.Iudi.5.c.19.g.1.reg.17.f.31.d.3.reg.13.e.4.reg 13.d.1.par.10.d.2.par.20.e.Iudith.14.c.Iere.16.a.26.g.33.a.36.g.41.b.Ezechie.6.a. Nahum. 3.a. Hebræo.3.d.Et cadauera damnatorum sunt corpora peccatorum, quæ torquebuntur in inferno. Aug.16.ciui.Dei.24 Gre.31.mor.36 Hie.f.Isa.66.

Genus humanum. Cadauer positum in sepulcro Elisæi, designat genus humanum, pro quo mortuus est Christus.4.reg.13.d. Glo.or.f.4.reg.13

Diabolus. Cadauer regis Babylonis,significat diabolum in infernum eiectum.Isa.14.c.e. Hie.f.Isa.14.

Corpus christi. Cadauer hominis occisi inuentum,designare potest corpus Christi, in quod sacrilegiũ commissum est.deut.21.a. Rup.1.f.deut.7.

Cadere, Incidere, Decidere, Ruere, Corruere, Labi, Procidere, Procumbere, Supercidere, Ruina.

CAdere dicitur,qui ab alto non leniter,vt qui descendit,sed impetu quodam ruit.Ruina dicitur excidium,& miseria,& scandalum. Interdum vero cadere est contingere. acto.1.d.Cecidit sors super Matthiam.Deficere.Leu.13.f.Si à fronte ceciderint pili.Humiliari.gen.17.a.Cecidit Abraham pronus.Peccare.prouer.24.b.Septies in die cadet iustus. Interire.gen.14.b.Terga verterunt cecideruntq; ibi.Leui.26.b.Cadent inimici vestri gladio.

Incarnatio verbi. Cadit verbum in Israel,quum verbum Dei factum est caro.Isa.9.b.Et procidens Iob in terram.Iob.1.d.designat christum exinanientem se,vsq; ad formam serui. hie.f.Is.9.&.f. Iob.1

Prædicatio ad gentiles. Cecidit etiam verbum domini in Israel,hoc est,ad gentilitatem,cui prædicatũ est.Corruit quoq; Iob in terram,quum Christus saluandis se peccatoribus dedit: dumq; eos, qui sibi iusti videbantur,deseruit,hos,qui se iniustos,& fatebantur,& nouerant,assumpsit. Gre.2.mor.30

Contemptus verbi Dei. Cecidit præterea verbum in Israel,hoc est,ad gentes,vel ad hæreticos: in quibus propter contemptum ipsius verbi Dei,non dicitur verbum ipsum stare,sed cadere. Sic cecidit semen in petrosa loca,vbi non facit fructum.Matth.13.a.Marc.4.a.Luc.8.a.Ioan.12.d. Hie.f.Isa.9.

Christus crucifixus. Collabens Dauid in manibus seruorum Achis.1.reg.21.d.designat Christum crucifixum à Iudæis. Glo.ord.f.1.reg.21.

Amor Christi in Paulum. Conuersio pctorũ. Cadens Ioseph super collum Beniamin.gen.45.d.designat largitatem amoris Christi erga Paulum. Cecidit etiam in collum filij pater. Luc.15.d.quum Christus ceruicẽ peccatoris reflectit ad cœlum:& cum iugum suaue suspendit ad collum. Amb.de Ioseph,12.&.f.Luc.15.

Reuelatio. Cadere dicitur spiritussanctus super aliquos,quum venit in aliquo signo sensibili. acto. 10.g.Et dicitur cadere manus domini super prophetam,cum illi fit reuelatio. Eze.8.a.

Cadere in peccatũ. Labi in infernum. Lapsus diaboli. Cadere absolutè,est sponte peccato consentire:& à statu virtutis decidere. Et aliquãdo cadit iustus peccando,licet postea resurgat.Est etiam cadere, per obstinationem in infernum labi.De lapsu in peccatum:aut in infernum,aut de cœlo, permixtim intelligi possunt hęc fere loca.deut.7.c.28.c.32.e.Iudi.21.c.Iob.30.c.31.c.2.reg.1.a.3.g.ps.21.26.36.55.64.104.105. 114.117.144.proue.4.c.11.a.c.13.c.14.d.17.c.18.b.20.d.24.b.26.d.28.c.30.b.Eccl'i.9.b.19.a.29.d. 31.d.32d.Isa.3.a.8.c.9.b.10.a.14.c.22.g.24.d.31.b.40.g.51.b.61.d.Iere.6.d.8.b.20.d. 23.c. 25.g. 44.c.46.d.Ezec.18.g.27.f.30.a.Dani.11.f.thre.1.c.3.f.Iudith.13d.Ester.14.c.Hose.4.a.7. b.5.b. 9.b.14.a.d. Amos.3.a.5.a.Nahum.2.b.3.a.Sopho.1.a.2.Macha.12.f. Luc.2.e. Roma. 11.c.14. a.1. cor.10.b.apoc.9.a.11.c.Et cadunt pastores quasi vasa pretiosa, vt confracta non valeant instaurari:& quanto antea fuere preciosiora,tanto maius eorum in confractione fit damnũ. Iere.25.g.Amos.8.d.Mich.7.b.Et cadunt ficus in os comedentis.Nahum.3.c. quum fragiles peccando incidunt in potestatem diaboli. Amb.f.Rom.11. Hila.f.ps.118. Ori.f.ps.36.ho.4.& f.Rom.11. Hiero.f.Isa.14.&.f. Iere.25. Gre.20.mor.27. Rup.5.f.apoc.

Vinci à diabolo. Scandalũ pati. Cadere in puteos bituminis,est vinci à diabolo, & incidere in infernum.gen.14.b.Et cadere in cisternam,est scandalum pati erga profundum sensum:& etiam cadere in foueam.Sic cadit asinus,aut bos in via.Exo.21.d.22.a.Ios.7. a.Iere.48.f.Matth.15.b.Luc.6.f.14.a.Et detrahuntur gigantes in ruinã,quũ superbi mittunt in infernum.Isa.26.d.Cadunt vt vnus de principibus,qui à statu gratiæ decidunt: vt Adã. Ori.f.Iere. ho.1. Chry.f.Ioan.ho.10

ps.81.

ps.81.Et cadens Miphiboset,& factus claudus.2.reg.4.b.designat lapsum generis humani. Et cecidit tabernaculum Dauid,quando natura humana lapsa est à statu innocentiæ per peccatum primorum parentum.Amos.9.c.Corruunt etiam coram hostibus, qui consentiunt tentationibus diaboli.Leui.26.c.num.14.g.4.reg.9.c.1.para.5.d.2.para.13.d. 25. f.29.b. Decidit inanis,qui cadit à plenitudine gratiæ Christi.ps.7.Et cadit corona capitis,quũ quis decidit à gratia & virtutibus.thre.5.c.Sic decidit flos.Isa.28.a. Et decidunt peccantes sicut olera herbarum.ps.36.89.Cadit apertis oculis sicut Balaam,qui scienter peccat. num.24.a. Ruina etiam domus spiritualis,est animæ lapsus.Matth.7.d.Luc.6.g.Eccl'te.4.c.Corruunt in corporibus suis fornicantes.Nahum.3.a.quia cum perditione animę suæ,carnem quoq; frangunt,cui seruiunt:& in cadaueribus suis,dicuntur offendere.

Pasi.s.ps.7.114. Hie s.Isa.28. Ori.s.ps.36.ho.1. Gre.17.mor.23. Chrys.s.gen.ho.6. Hie.s.Nahum.3.

Cadunt peccatores in retiaculum diaboli,quum non resipiscentes, magis inuoluuntur peccatis.ps.34.35.140.1.Timoth.6.b.Ceciderunt in deserto,qui conuersationem habuerũt cum Aegyptijs:quia qui vacant operibus tenebrarum,nõ intrant in terram promissionis. Et incidit in latrones,qui venit peccando in manus dęmonum.Luc.10.c.Idem incidere in manus Saulis,aut inimicorum.1.reg.27.a.pro.6. a.Eccl'i.23.a.Dani.13.c.Et cadere in gladio est perire per superbiam. Isa.3.d.

Ori.s.Matt. ho.27. &.s.Luc.ho.34. Amb.s. Luc.10. — Inuolui peccatis.

Cadere morticinum super aliquid,est ex negligentia peccare.Leui.11.e.f. Et cadit morticinum hominis,quasi stercus.Iere.9.f.quum per peccatum homo fit abominabilis Deo. Cadens morticinum super sementem perfusam aqua,hoc est,super baptizatum, facit illam immundam.Si vero ceciderit super sementem non perfusam aqua,hoc est,super non baptizatum,non polluit eam:quia ille iam iudicatus est.Leui.11.f.

Isyc.s.Leui.11. — Peccare ex negligentia.

Cadere in faciem reuerentiam dicit,& perfectionem humilitatis:vt cecidit Abraham & alij.gen.17.a.44.d.Leui.9.d.Iosu.7.b.Iudi.13.d.num.20.a.24.a.1.reg.20.c.25.d.2.reg.9.b.14.e 3.reg.18.b.4.reg.4.f.1.para.21.c.Ruth.2.b.Tobi.12.c.Iudith.13.d.Ester.16.e. Iob.1.d. Isa. 21. a. Ezech.2.a.9.c.44.b.47.a.Dani.2.g.Luc.8.f.17.d.Ioan.11.d.Cadimus etiam in faciem, quum erubescimus:& quum in hac vita suas vnusquisq; culpas agnoscit,& eas pœnitendo deflet Cadentes discipuli in faciem,sunt nondum assequentes mysteria,quæ videbant.Matth.17.b apoc.1.d.Ad tonitruum diuinæ vocis cadunt:quia ad id,quod diuinitus inspiratur, humani sensus capacitas succumbit:& nisi humanæ ratiocinationis angustia deserat,ad sapiendũ diuinæ inspirationis arcanum,intelligentiæ sinum non dilatat.

Gre.s.Ezec. ho.8. Ricar.de.s. Vict. de secur.conscien.10. Beda.s.gen.49. Gre.31.mor.18.&.s. 1.reg.16. Ricar.de. s. Vict.de 12.pria.82. — Reuerentia honoris. Perfectio humilitatis. Erubescentia peccati. Non assequi mysteria.

Cadere etiam in faciem,est Christi resurrectionem adorare.gen.17.a.

Amb.2.de Abra.11.

Cadere etiam in faciem,est illud esse,quod inse præcipuum,& optimum est,alta consideratione despicere:& illud vtiq; vnum alijs notum facere:& qui velut venerandus apparere consueuerat,se tanquam infimum,& pene vel penitus nihilum reputare.dani.2.g.

Ricar.de. s. Vict.de somnio.Nabuch.36 — contemptus sui.

Cadere in faciem,interdum etiam est malorum,qui coacti subijciuntur Christo: vt Goliath cecidit ante Dauid.1.reg.17.f.2.reg.22.d.ps.17. Dani.3.a.

Glo.ordi.s.1.reg.17 — Depressio malorũ.

Cadere retro dicitur in malum & est malorum.gen.49.c. Boni quidem cadunt,vbi vident:mali vero cadunt in ea mala,quæ non vident.Iudith.9.c.Ester.6.d. ps.9.19.Isa.28.c. Ioan.18.b.Cadere etiam retro vbi cadens non videt,est ex hac vita repẽte decidere, & ad quę supplicia ducatᷣ,ignorare.Et cadens Eli retrorsum,mortẽ in pctõ designauit.1.reg.4.c. Cadere autem retro in bonum est,quum anima resilit à voluptatibus, quas sequebatur: & cum pœnitendo humiliatur,à mala decidens altitudine.

Amb.de ben. pria.7 Ori.s.Leui. ho.6,& s.1.reg.ho.1. Gre.s Ezec.ho. 9.& 31.mor.18. Beda.s.gen.49. Philo.de agricultu. Beda.s.gen.49. — Perire. Resipiscere.

Cadens Eli retrorsum de sella,audita arcæ captura.1.reg.4.c.designauit cessationem sacerdotij Iudæorum:quod cognito,legem spiritualiter haberi,apud Christianos amplius de magisterio superbire non potuit.Et cecidit iuxta ostium, quia impegit in redemptorem. Vel quia offendit in literam legis,quum non est ingressus in spiritalem sensum. Et cadentes aut ruentes ciuitates aut domus,designant destructionem Iudeę,& Hierusalem.1. para. 10.b.Isa.3.b 25.d.Nahum.3.a.Et corruerunt Iudæi coram hostibus,hoc est,coram fidelibus. Leui.26.c.Et ceciderunt muri Hierusalem aut Synagogæ die,quia apertam lucem accipere noluerunt.Isa.27.a.iuxta septuaginta.Et ruinæ,quibus percutit Deus domum maiorẽ, significant destructionem populi Israël:vel percussionem hæreticorum, vel principium ecclesiæ.Amos.6.d.Abdi.e.Ruinæ autem Sion reparatæ,designant lapsum Synagogæ, & reparationem ecclesiæ.Isa.49.e.51.a.Et cadens paxillus de loco fideli.Isa.21.g.Est infidelitas sacerdotum & scribarum,& ipsius populi.Et cadens tabernaculum Dauid, est lapsus Synagogæ.Amos.9.d.Et cadens cedrus.Zach.11.a.Et decidit flos,quum perijt literalis gloria legis Iudæorum,& regnum,&c.Et ruina magna in populo Israel, est mors æterna infidelium Iudæorum.1.regũ.4.c.Exod.34.b. Fuit etiam ruina scribarum & Pharisæorum erga Christum.Isa.8.c.Iob.31.c.Cadentes stellæ,ad eundem populum referuntur.apoc.6.d.

Gre.s.1.reg.4. Hie.s Isa.25.27. Isyc.s.Leui.26. Hie.s.Amos. 6.9.& s.Isa.49.&.s.Zac.11 Ber.ho.1.s.Miss' est Gre.s.1.reg.4. Rup.s.apoc. — Cessatio sacerdotij. Destructio Iudæorum.

Incidit populus Iudæorum in foueam,quam fecit, quum volentes perdere Christum, ipsi perierũt.ps.7.56.Eccl'tę.10.b.Eccl'i.27.d.Isa.8.c.Et quilibet peccator incidit in foueã, quam fecit,quia in operibus manuum suarũ cõprehẽditur.ps.9.Cecidit ignis de cœlo, quũ

Aug.s.ps.7.56. Gre.2.mor.26. — Inuidia Iudæorum.

inuidia apprehendit principes Iudæorum. Iob.1. c.

Tribulationes iusti. Peccatum veniale.

Aug.11.ciui. Dei.31. Beda.s.pro.24.

Cadit iustus septies,& resurget.pro.24.b.hoc est, quotiescunque ceciderit non peribit: quod non de iniquitatibus,sed de tribulationibus ad humilitatem pertinentibus intelligi voluit. Vel dicitur de peccatis venialibus: vnde non dicitur corruere in malũ, sicut impius.

Subiici Christo. Cognitio sui.

Basi.s.ps.44. Tertu.adue.Iudęos Hier.s.Isa.13. 17.26. &.s.Amos.7. Gre.s.1.reg.14.&.2. mor 38.

Cadunt populi sub Christum,quum veniunt ad fidem.psal.17.44.71.Et cadunt,qui à peccatis resipiscunt,& Christum credẽtes adorant.exod.32.f. Et ruina Damasci est, quum gentiles ad fidem veniunt.Isa.17.a.Et dicuntur nõ cadere habitatores terræ,cum mali non resipiscũt,sed in peccatis persistũt.Isa.26.d.Ad hęc facit ruina equi & muli,&c.Zac.14.c.Et cadentes ante faciem Ionathæ,sunt,qui dum bona,quę sunt in mẽte prædicatoris,agnoscũt, statum prauitatis deserunt.1.reg.14.b.Et cadunt in gladio, qui conuicti verbo Dei deserũt errores.Isa.13.d.Amos.7.d.Et cadunt inimici corã fidelibus, quũ mali se eis subijciunt. Leuit.26.b.deut.29.a.2.par.7.a.Iere.18.a.Cadere autem in terram, est in semetipso,quàm infirmus sit agnoscere.Iob.1.d.Sapi.7.a.Isa.14.c.Zach.11.b.acto.22.b.

Lapsus in diuersa vitia.

Ori.s.Mat.ho.4. Hila.s.Mat.can.17. Aug.1.q.in euan.22 Hie.s.Mar.9.

Cadere in ignem est,vel in ignem iudicij incidere,vel vinci à libidine,& adulterari:vel etiam incidere in iram.Matth.17.c.Luc.9.d.Cadere vero in aquam,est incidere in mala pessima huius vitæ,quæ assimilatur mari,in quo est draco:vel est labi in sordes vitiorum, & in voluptates. Vel cadit lunaticus modo in ignem,modo in aquã,designans gentiles quosdam colentes ignem,quosdam vero aquam.

Malitia Iudæorum in Christum. Ignis inferni. Inordinati affectus.

Hila.&Arn.s.ps.57. Aug.s.ps.57.

Supercecidit ignis,quum exarsit malitia Iudæorum in Christum,vt non viderent solem veritatis.ps.57.131.Vel supercecidit ignis inferni in eos,qui mittuntur in tenebras exteriores.Vel ignis concupiscentiæ,seu alterius inordinati affectus, impedientis cognitionem veritatis.

Mori.

Hie. Cypria.s.ps.89. &.s.Ecclesiasten.11.

Cadere interdum pro mori sumitur:& cadit iustus ad austrum,quum moritur in feruore charitatis,& venit ad gloriam.Peccator vero cadit ad aquilonem, dum incidit in pœnas inferni.Eccl'tę.11.b.deut.1.c.Iudi.12.c.1.reg.17.g.28.d.2.reg.5 f.4.reg.13:c.2.par.25.e.ps.89 Eccl'i.28 c.Idem est cadens flos & decidens quasi folium.Isa.3.d.10.a.31.d.40.b.g.64.c.Ier. 50.e.51.a.Eze.11.b.Hose.7.a.Amos.7.d.1.Mach.3.b.4.b.5.g.6.e.7.e.9.e.2.Mach.10.f. Luc.21.e. 1.Cor.10.b.acto.5.a.28.b.Iaco.1.c.

Impingere in chr̃m

Hie.s.Mat.21. Aug.1.q in euãg.30.

Cadere super lapidem est impingere in Christum,& ipsum contemnere, ac iniurijs afficere Matth.21.d.Luc.20.c.Qui etiam peccator est,& tamen in Christum credit,cadit quidem super lapidem,& confringitur:sed non omnino conteritur:reseruatur enim per pœnitentiam ad salutem.Super quem vero ille ceciderit,hoc est,vbi lapis ipse irruerit: & qui Christum penitus negauerit:sic conteret eum,vt nec testa quidem remaneat,in qua hauriat aquæ pusillum.Idem de lapide cadente super iacientem ipsum in altum.Ecclesiastici. 27.d. Amos.9.c.

Renouatio veteris hominis.

Ori.s.Luc.ho.16. Hie.s.Ezec.11.

In ruinam & resurrectionem multorum positus est Christus.Luc. 2.e. vt videlicet cadat vetus homo,& resurgat nouus.Vel in ruinam eorum,qui stabant pessime:in resurrectione vero eorum,qui ceciderunt.

Scandalizari.

Cle.Alex.5.stroma. Ori.s.Mat.ho.19.

Cadit bos aut asinus in cisternã,quum quis simplex offenditur, & deuoratur verbi magnitudine,quum tantas opes minime capere possit:aut quum quis rudis traditur ad contemplationem: vnde fit,vt rudi & illaborata fide abducatur per occasionẽ.Exo.21.d.Cadere etiam de tecto,est per scandalum exponentis scripturas in errorem incidere.deut.22.d. pro.17.c.acto.20.b.

Vinci dæmones.

Isyc.s.Leui.26. Aug.s.ps.81.

Cadunt inimici coram fidelibus,quum dæmones vincuntur,& confitentur se victos. Leui.26.b.deut.28.a.2.par.7.a.Iere.18.d.Sic corruit auxiliator.Isa.51.b.Eze.20.b. Cadũt mille à latere,idest libero arbitrio,& decem milia à dextris,idest per auxilium diuinum.ps.90 Et ruens Nicanor cum armis suis,est diabolus victus.2.Mach.15.f.Et Heliodorus.2.Mach.3.e Iosu.8.e.Iere.40.d.Cecidit etiam Satan de cœlo, vt doctor erroris, ne esset inter doctores veritatis.Luc.10.c.Isa.14.c.Et cecidit cedrus.Zach.11.a. Et cecidit Sisara ad pedes Iaelis. Iudi.5.d.Et Aethiopes.2.par.14.d.4.reg.19.e.ps.81.109.Ezech.29.a.32.c.Haba.1.c.Et Babylõ. apoc.14.b.Et Haman.Ester.7.c.

Deficere in persequutione.

Aug.s.ps.90.

Cadunt à latere Christi mille,quum tempore grauis persequutionis cadunt multi,in quibus erat spes sedendi ad iudicandum cum Christo.Sed decem milia,hoc est,multo plures cadunt à dextris,qui statuendi erant in iudicio à dextris Christi,& audituri: venite benedicti,& c.si in gratia perseuerassent.ps.90.

Pereuntes hæretici. Non lucentes sancti nobis. Diuina vindicta.

Ori.s.Mat.hõ.30. Amb.s. Luc.21. Aug.s.apo.ho.5. Rup.5.s.apoca.

Cadent stellæ de cœlo,quũ docentes falsa peribunt in iudicio: vel quum boni perturbantur in persequutionibus.Vel quum sancti nobis non lucent,nobis ab eorum vita oculos auertentibus. Matth.24.c.Marc.13.c.Apoc.6.d.8.c.Vbi cadens stella de cœlo,est diuina vindicta in peccatores.

Seditiones.

Hie.s.Isa.3.&.s. Ezec.4.

Corruens vnusquisq; ad fratrem suum:& vir ad virum.Isa.3.a.Ezec.4.b. designant seditiones Hierusalem,quæ futuræ erant,tempore obsidionis à Romanis. Deficientibus etiã

pane

Isyc.s.Leui.26.

pane & aqua ecclesiæ, corruit vir contra fratrem suum, per discordiam & schismata variá interse introducentibus hæreticis. Leui.26.f.

Ori.s.Iosu.ho.7. Hie.s.Isa.25. Aug epist.119. — Victa diaboli a[illegible]tia.

Cadentes muri Hierico ad aduentum Iosue & arcæ. Iosu.6.c. designãt victa diaboli machinamenta in aduentu Christi, & dissolutam spem huius seculi. Idem designant cadentes turres. Isa.3.a.8.c.17.a.23.c.24.d.25.d.26.d.30.c.49.e.61.b. Et cadens paries male fabricatus. Eze.13.b.21.c.26.c.27.f.31.e.32.c.33.c.36.c. Et cadens domus fundata super arenam. Matth.7.b Et cadens domus supra domum. Luc.6.c.11.c. Et cadentes portæ Iudææ. Iere.14.a. Ezec.38.g. Iudi.8.f. ps.143. Baruch.4.f. Amos.3.d.6.d. Abdi.e. Hebræ.11.f. Et corruens Ioram in curru suo.4.reg.9.f. Designat superbos cadere, qui confidunt in virtute sua.2.Mach.9.b. Et cadẽs Babylon, est destructio imperij diaboli. apoc.18.a.

Geor.vene. canti.1. ton.8.cap.5. Rup.10.s.apoc.

Lapsus hæreticorum.

Cadens Ochozias rex Samariæ per cancellos cœnaculi.4.reg.1.a. designat hæreticos, quasi patentibus & non solidis laterum præsidijs, semper ad vitiorum infima relabi, dum diuino destituti auxilio, suæ pertinaciæ fastu intereunt. Et corruunt præuaricatores in vijs domini, quum hæretici cadunt in scripturis sacris praue intellectis. Hose.14.d. Dicuntur etiam cadere super montes Israel. Eze.39.a: Cadit etiam in gladio, qui hæreses & schismata facit. Ezech.6.c.11.b.26.b. Et cadentes dicuntur adorare idola: quia res illicitas aut hæreses, non potest quis adorare aut colere, nisi cadendo. Dani.3.a. Matth.4.b. Ruinosa autem in Israel sunt conciliabula hæreticorum: & quæ in ecclesia à virtutis rectitudine deficiunt. Eze.33.e.36.b.

Hie.s.Hose.14.&.s. Ezec.6.&.s.Dani.3. Hie.s.Ezec.33. — Conciliabula hæreticorum.

Hie.s.Iere.31. — Punitio Dei

Incidere in manus Dei viuentis, est puniri à Deo. Hebræ.10.f. Et ruere in gladio, & in flamma, & peste, & fame, ad idem referuntur.1.reg.4.c.2.regum.1.b.15.c.thre.2.g. Hose.7.d. Amos.7.d. Cadens etiam grando super iumenta Aegypti, est punitio Dei. Exo.19.f. Et cadere in gladio non viri, est ꝑ vindictã Dei, sine interuentu hominis perire. Isa.31.d.65.b. Et ruens procella super caput malorum, est diuina vindicta. Iere.30.d.

Hie.s.Iob.1. — Aduersitates.

Cadere dicitur aliquis, quum à statu prosperitatis incidit in aduersa. pro.16.c.17.a.24.c. Sapi.4.d. Eccl'i.13.d. Et ruina domus Iob, dici possunt persequutiones ecclesiæ. Iob.1.d. Dicitur etiam non cadere sol super aliquos, quum non aduenit eis tribulatio. apoc.7.d.

Ori.s.Iere.ho.1. — Finis mundi. Conuersio peccatorum.

Cadens Babylon subito, finem mundi significare potest: & etiam conuersionem peccatorum ad pœnitentiam. Isa.21.c. Iere.51.a. apoc.14.b.

Hila.s.Mat.can.10. — Anima terrena.

Cadit vnus passer in terram, quum anima fit terrena sequens corpus. Matth.10.d.

Isyc.s.Leui.19. Amb.s.Luc.16. — Mysteria relicta ecclesiæ.

Decidere dicuntur grana vuarum. Leui.19.b. quum aliqua relinquuntur de lege Iudæorum à Christianis colligenda. Et cadunt micæ de mensa dominorum, quando reliquiæ mysteriorum datæ sunt gentilibus. Vel quando fides à Iudæis abiecta, suscepta est à gentilibus. Matth.15.c. Luc.16.c.

Hie.s.Isa.59. — Cõtemptus christi.

Corruit veritas in platea. Isa.59.c. quum Christus contemnitur in via lata, quæ ducit ad inferos, à Iudæis ipsum crucifigentibus.

Glo.ordi.s.ps.68.

Ceciderunt opprobria super Christum exprobrantibus Iudæis: quia fuerunt grauissima. ps.68. Roma.15.a. Vel opprobria exprobrantium Christo cadunt super fideles horrentes ea audire.

Hila.s.ps.54. — Sudor Christi

Cecidit formido mortis super Christum, quando sudauit sanguinem, sed non præualuit. ps.54.

Gre.s.1.reg.10. — Optimus eligend'.

Cecidit sors eligendi regis, prius super tribum, & deinceps vsq; ad Saulẽ.1.reg.10.c. quia licet multi inueniantur boni ad onus ministerij, tamen optimus est eligendus.

Aug.s.apoc.ho.6. — Ecclesia recipiens peccatores.

Cadunt montes super aliquos, quum ecclesia recipit prædicatores pœnitentes, vt sic abscondantur ab ira agni. apoc.6.d.

Hie.s.Hose.10.

Cadunt etiam colles super aliquos, quum hæresiarchæ in erroribus opprimunt sectatores suos. Hose.10.c. Iob.14.d. Luc.23.a. apoc.6.d.

Aug.ser.210. Gre.10.mor.9. — Lapsus gentis humani. Amissio intelligẽtiæ Immoderata correctio.

Cadens ferrum securis de manubrio in aquam.4.reg.6.a. designat genus humanum de manu omnipotentis per superbiam excussum & lapsum, & in flumine luxuriæ, vel omnium peccatorum gurgite submersum. Vel designat intelligentiæ donum perditum. Vel significat increpationem excedentem modum rectæ rationis.

Gre.s.1.reg.3.&.20. mor.3.4. — Verba inania. Despecta vita prædicatoris. Non concupiscere terrena. Non apparens chřs peccatoribus.

Cadunt in terram verba superuacua, quæ pro nihilo habenda sunt, & omnium calcanda despectu. Sic non ceciderunt verba Samuelis in terram: quia fuerunt impleta.1.reg.3.d. Vbi designatur prædicator seruans omnia, quæ docet: quia cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. Et ad nihilum valet vltra, nisi vt mittatur foras & conculcetur ab hominibus. Luc.16.b. Sic lux vultus Iob, non cadebat in terram. Iob.29.d. quia ea quæ terrena sunt, per concupiscentiam non aspexit. Vel quia visionis Christi claritas peccatoribus non apparet: vel quia occupatis in terrenis actionibus, vetat ecclesia summa contemplationis suæ mysteria prædicare.

Glo.ord.s.Ioel.2. — Dæmones per fenestras intrantes.

Cadere per fenestras dicuntur Babylonij in Hierusalem, & per eas intrare. Ioel.2.b. ad designãdam fortitudinem, & promptitudinẽ eorũ aduersus Hierusalem. Vel sunt dæmones

ingre-

ingredientes per quinq; sensus ad animam.

Cadit humerus à iunctura sua. Iob.31.c. quum aduersitatis aliquid ferre animus non valens, fraternam concordiam relinquit. Discordia. Gre.21.mor.15.

Cadere verbo, aut lingua, est dicere non dicenda. Eccl'i.1.d.14.a.19.c.20.c.22.d.25.b.28.d Sic incidere in promissionem nequam. Eccl'i.29.c. Dicere non dicēda.

Decidit alter de lecto angusto. Isa.28.f. quum in animo hominis non possunt simul quiescere Deus & diabolus. Hie.s.Isa.28.

Cadunt carbones super malos, quum eis proponuntur exempla sanctorum: quæ cum contemnant, obruuntur ab eis, & deijciuntur. ps.139. Obrui exemplis sanctorum. Aug.s.ps.139.

Ceciderunt squamæ ab oculis Pauli, quum cessarunt defensiones, quibus contra lucem veritatis tegebatur. acto.9.c. Cessantes defensiones fa.si. Gre.33.mor.31.

Ruina multiplicata est destructio ciuitatum, per mala exempla prælatorum. ps.105. Mala exempla. Arnob.s.ps.105.

Ruinę impletæ, sunt sedes, à quibus angeli mali ceciderunt: quæ implentur hominibus. ps.109. Sunt etiam superbi humiliati à Deo, vt postea ab eodem exaltentur. Exaltari humiliatos. Arn.& Aug.s.ps.109.

Non est ruina maceriæ hæreticorum, quum sic defendunt suos errores, vt semper inuicti videantur. ps.143. Defensio errorum grauis. Hie.s.ps.143.

Decident à cogitationibus suis, qui in iudicio condemnabuntur, accusantibus cogitationibus suis: & testimonium perhibente conscientia. ps 5. Cōuinci in iudicio. Aug.s.ps.5.

Cadentes coturnices circa tabernacula filiorum Israel. psal.77. Sponte veniunt venti ad homines, & portant eis verba diuina. Verba Dei. Glo.ordi.s.ps.77.

Cadentia cornua altaris super terram. Amos.3.d. est amputari & deijci arrogantiam hæreticorum. Tolli arrogantiam hæreticorum. Glo.ordi.s.Amos.3.

Incidentia stercora hirundinis in oculos Tobię. Tobi.2.b. designant superbiam excæcantem oculos. Superbia. Glo.ordi.s.Tobi.2.

Concidens vultus Cain, gestum inuidentis indicat. genes.4.a.1.regū.17.d. Neemi.6.d. Iudith.6.a. Inuidia. Glo.inter.s.gen.4.

Corruentes portæ Hierusalem, sunt deficientes sensus, ob ignorantiam Dei. Iere.14.a. Ezech.38.g. Deficientes sensus. Glo.ordi.s.Iere.14.

Concidens cadauer regis Babylonis. Isa.14.c. est quū lucifer detractus est in infernum. Glo.inter.s.Isa.14.

Cades.

CAdes. i. sanctitas: ciuitas, quæ aliâs fons Misphat. i. iudicij dicitur. gen.14.a. Peregrinatus est Abraham inter Cades & Sur: quia in hac peregrinatione, cum tribulamur, oportet, vt de nobis ipsis iudicium faciamus, sanctéq; viuamus. gen.20.a.

Cades significat virginem & innuptam, quæ sancta est corpore & spiritu. Virgo. Amb.Exho.ad vir.

Cades etiam est nomen solitudinis, quæ nume.13.c. dicitur desertum Pharan. Et num.33.d. desertum Sin. Et iuxta Origenem Cades Pharan interpretatur fructificatio sancta: & fuit trigesima quarta mansio filiorum Israel in deserto, quo peruenerunt post Sin: quia per tētationes fit sancta fructificatio. num.33.d. Alia fuit terminus tribus Iuda. Iosu.15.a. vbi dicitur Cades Barne: quæ est occidentalior, & iuxta Sur solitudinem Aegypti. Ex hac missi sunt exploratores in terram promissionis. Ori.s.nume. ho.17.

Desertum Cades, designare potest animam prius sterilem, postea sanctificatam & fructificantem: quale erat desertum, vbi Ioannes baptizabat. ps.28. Ezec.47.d. Anima. Basi.s.ps.28. ho.1.2. Hie.s.Ezec.47.

Cades desertum, quæ & Sin dicitur: iuxta Hieronymum est tricesima tercia mansio filiorum Israel: & non interpretatur sancta, sed mutata, siue translata: sicut. gen.38. vbi Iudas meretricem putans Thamar, dona transmisit: & sequester munerum interrogat: vbi est cadesa, hoc est, scortum, cuius habitus à cæteris fœminis immutatus est: designat translationē legis veteris in nouam. Vnde ibi moritur Maria, hoc est, prophetia, & Moses & Aaron, hoc est, lex & sacerdotium vetus. Translatio legis veteris. Hie.de mansionib.

Cadus, uide Batus.

Cæcus, Cæcitas, Excæcare.

CÆcum dicitur animal, ineptum habens organum visiuę potentię, cuius gratia videre nō potest. Cęci differunt à claudentibus oculos, & ab existētibus in tenebris: quod cęci careant visiua potentia, quam illi habent. Ori.s.Isa.ho.6.

Cæcitas refertur ad intellectum: vt cęcus dicatur omnis ignarus, & ipsa ignorantia cęcitas. Sic sunt cęci idiotę & simplices, qui dum cœlestia nequaquam vident, lumine mentis carent: nec quod iustum est, vel iniustum cognoscunt, aut considerant, & qui supernę contemplationis lumen ignorant. Cęci etiam sunt, qui non intelligunt, etiam si obtemperent iubentibus. Exo.4.c. Leui.21.d.22.c. deut.27.c.2.reg.5.b. Iob.29.c. ps.145. Isa.59.b. Iere.31.b. thre.4.c. Matth.15.b.20.c. Marc.10.g. Luc.14.c.18.f. Rom.2.c.2.Pet.1.b. Cęca est animę victima quæ Ignari & simplices. Ori.s.Matth.cap.15 & ho.4.15. Gre.s.1.reg.14.& 19 mor.21.& 1. past.11. Aug.1.q.in euan.19. Isyc.s.Leui.21.22. Hie.s.Malach.1.

quæ non illustratur Christi lumine: nec habet oculum de euangelio contuentem. Malach.1.b.

Ori.s. Isa. ho.6.&.s. Mat.cap.15. Hie.s.Isa.6.56. Rup.6.s.gen.10. — Cæci etiam sunt, qui licet cognoscant veritatem, tamen excæcantur concupiscentia, vel ira, vel odio, aut alio prauo affectu, vt eam non videant vel considerent: qualis cęcitas erat in Pharisęis, & Iudæis, quos excęcauit malitia. Et dicitur populus Iudęorum cæcus habens oculos. Isa.6.c.42.c.43.b.56.d. Matth.15.b.23.c. Marc.3.a.4.b. Luc.6.f.8.b. Ioan.12.f.actio.13.b.28.f. Roma.11.b. Talium oculos dicitur excęcare Deus huius seculi.2.cor.4.a. Et munera excęcant prudentes. Exo.23.a. deut.16.d.28.c. Sopho.1.d. Mala.1.b.4.reg.6.c. Sapi.2.d.19.c. Zac.12.a. Eccl'i.20.d.z. Macha.10.f. Ephe.4.e. Cęcitas Sodomitarum, est cæcitas Iudæorum. gene.19.c. — Excæcati aliquo affectu. Iudæi.

Aug.s.Ioan.tra.44. — Cæcus etiam dicitur omnis peccator, auertens oculos ab incommutabili bono, nec cōsiderans dum peccat, quæ debet aduertere. Sopho.1.d. Ioan.5.a.9.g. — Peccator.

Beda.s.Exo.4. — Cæcus itidem est omnis infidelis, qui viam veritatis non videt. Exo.4.c. — Infidelis.

Gre.8.mo.21.& ho.2. Cyril.6.s.Ioan.15. — Cęcus à natiuitate. Ioan.9.a. genus humanum significat: quia sumus natura filij iræ. Nam quia à paradisi gaudijs expulsum in hoc exilio natura edidit, quasi à natiuitate sine oculis processit. — Genus humanum.

Ori.s.Isa.ho.6. Hil.s.Mat cā.12.20 Amb.s. Luc.18 — Cæcus etiam à natiuitate gentilem populum designat. Itidem cęci duo Hierico. Matth.20.d. Et alius cęcus ante Hierico Luc.18 f. Et præterea cæcus dęmoniacus, & mutus, quem curauit Iesus. Matth.12.b. Marc.8.c. Idem designatur. Isa.29.f.35.b. Hie.s.Isa.29. Aug.ho.43. — Gentilis populus.

Ori.s.Mat.ho.13. Hie.s Matth.20.&. epist. si cūcta corpo. Aug.1.q. in euāg.28 & de verbis domini ser.18. — Cęci duo Hierico, populum Israel, & populum Iuda designare possunt. Matth.20.d. Et dicuntur ab alijs euangelistis vnus, quia facta est vtriusq; populi cōmixtio. Marc.10.g. Luc.18.f. Vel designant Pharisæos & Sadducęos. vel Iudæos & gentiles credentes humanitatē Christi, sed cupientes cognoscere aliquid de diuinitate. Cognoscebant eum transeuntem, sed non stantem. — Populus Israel & Iuda. Pharisæi & Sadducæi. Iudæi & gentiles.

Hila.s.Matt.can.9. — Duo alij cęci petentes salutem audita fama Iesu. Matt.9.c. Pharisęos & discipulos Ioannis designant, qui nisi admoniti non crediderunt in Christum. — Pharisæi & discipuli Ioannis.

Hie.s.Marc.10. — Cæcus illuminatus post egressum ab Hierico. Marc.10.g. designat populum Iudaicum illuminandum in fine mundi. Mendicat iuxta viam: quia scripturam habet, quam non cōplet. — Populus Iudaicus.

Philo.2.alleg. — Cæcus dicitur etiam ipse sensus, seu sensualitas, quem serpens.i. voluptas decepit, ponens illi offendiculum. — Sensus.

Cæcitas Sodomitarum, designat confusionem peruersorum. gen.19.c. — Confusio peruersorum.

Tert.aduer. Iudęos Ori.s.Isa.ho.6.&.s. Matth.capit.15.&.s. Luc.ho.37. — Cæci vident, quum per visibilia veniunt aliqui in Dei cognitionem. Aut quum ij qui adorabant idola, transeunt ad verum Dei cultum. Matth.11.a. Luc.4.c.7.d.14.c.ps.145. Isa.29 f.36.b.42.a.61.a. — Cognitio Dei.

Cædere, uide Abscindere, & Percutere.

Cælare, uide Abscondere, & Sculpere.

Cæmentum, Cæmentarius.

Cæmentum significat lapides fractos & minutos, qui ponuntur in ędificio, quasi ad implendum: & coagulum, quod fit ex calce & arena, ad conglutinandos lapides.

Cæmentum significare potest charitatem animas copulantem, qua non vtebantur ędificantes turrim Babel, sed bitumine. gen.11.a. — Charitas.

Glo.ord.s Eccli.22 — Cæmenta sine impensa posita, designare possunt animi leuitatem. Eccl'i.22.c. — Animi leuitas.

Hie.s.Ezech.40. — Cęmentarij dici possunt angeli, & Moses & prophetę: & apostoli ac prædicatores, doctrina & exemplo ecclesiam Dei ędificantes.3.regum.5.d.4.reg.12.b.1.para.22.c.1. Esdr.3.b. Amos.7.b. — Angeli. Prophetæ. Apostoli & prædicatores.

Cæra, Cæreus.

Cæra est quod remanet ex fauo apum, detracto melle: est apta ad fouendum lumen: vnde ex ea fiunt cærei ad illuminandum. Cæra calore liquescit, frigore vero indurescit.

Arno.& Hie.s.ps.21 Aug.epist.120. — Factum dicitur cor Christi sicut cęra liquescens. ps.21. Quia cęra non perit licet liquefiat ita Christus, licet amore liquefactus sit in mortem, non tamen vidit corruptionem. Infirmiores etiam ecclesię, fiunt sicut cæra liquescens, qui dolore pœnitentię liquefiunt. Vel ipsa ecclesia, quæ ante passionem Christi dura videbatur in discipulis, in ipsa passione mollis inuenta est. Sacra etiam scriptura vt cęra liquescit, quum explicatur, vt etiam simpliciosibus pateat. — Christus in passione. Infirmiores ecclesiæ. Ecclesia. Sacra scriptura.

Hila.&Aug.s.ps.57. — Cęra liquescens, etiam dici possunt mali in inferno: qui licet perpetuo dolore tabescant semper tamen persistunt. Iudith.16.c.ps.57.67.96. Mich.1.a. Hic etiā auferri dicuntur, sicut — Mali in inferno.

cæra, quum peccatum est eis pœna peccati.

Cæra non ardebat in templo domini: quia continet aliquid dulce. Hie. de mansionib⁹.

Cærei ad illuminandum parati admonent, vt accenso lumine, sponsum expectemus. Hie. epis. vt absent.

Cæsar, Cæsarea.

Princeps huius mundi. CAesar imperator mundanus, figura est principis huius mundi, aut domini corporum: vt quum dicitur: Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Matth. 22. b. Marc. 12. b. Luc. 2. a. 3. a. 20. e. 23. a. Ioan. 19. c. acto. 17. b. 25. d.

Cæsarea, ciuitas dicta à Cæsare, quædam est Palestinæ, quædam Philippi, alia Cappadociæ. Matth. 16. b. Marc. 8. c. acto. 8. g. 11. b. 25. a.

Cæsaries, uide Capillus.

Cæteri, quære Reliquus.

Cain.

CAin: primogenitus Adæ & Euæ: fuit agricola, & obtulit de fructibus terræ Deo: ad cuius tamen munera Deus non respexit. Occidit Abel fratrem suũ ob inuidiam: cuius gratia vagus & profugus, seu tremens, fuit super terram. Aedificauit primam ciuitatem nomine filij sui Enoch. Interpretatur Cain possessio, vel possessus.

Natus est Cain ante Abel, quia prius, quod carnale est: interpretatur possessio, quia possidet terrena, ideo agricola: eius munera non fuerunt accepta, quia non ex recto animo oblata: occidit fratrem, quia mali persequuntur bonos. Vagus & profugus est super terrã, quia non inuenit requiem in terrenis: in quibus tamen ædificat ciuitatem diaboli. Ideo designat malum & peccatorem, aut ipsum peccatum. gen. 4. a. Hebræ. 11. a. Ioan. 3. b. Iudæ. d. Glo. ordi. s. gene. 4.

Peccator. Peccatum. Populus Iudæorũ. Cain etiam dicens se nescire, vbi sit frater suus, Iudæos significat, qui adhuc dicũt se ignorare Christum, quem ob inuidiam occiderunt. Et non vult Deus occidi Cain, quia vult permanere Iudæos, vt testes scripturæ suæ. Et maledicitur populus Iudæorum à terra, hoc est, ab ecclesia, à qua ostenditur esse maledictus. Potest etiam significare populum hæreticorum, alios hæreticos generantem. Hæretici. Tertu. de carne chri. Amb. de Cain. 2. 3. Aug. epis. 59. & 12. contra. Faust. 9. 11. Beda. s. gen. 4. Rup. 4. s. gen. 4.

Prauum dogma. Cain etiam est figura praui dogmatis, quod persequitur rectum. Dignitate tamen prior est Abel, hoc est, bonum dogma & virtus: ideo quum eorum narrantur officia, Abel præcedit. Philo. de sacri. Abel & Cain. Beda. s. gen. 4.

Prauus sensus. Typus est etiam praui sensus: & dicitur possessio, quia vacantes sensibus, putant se oĩa sensibilia possidere. Vel designat ipsos vacantes cognitioni sensibili. Philo. de cherubim.

Caiphas.

CAiphas. i. inuestigator, vel sagax, seu vomens ore, aut vomitus oris: princeps sacerdotũ tempore passionis Christi, qui prophetauit necessitatem passionis Christi: & in eius domum conuenerunt scribæ & seniores. Matth. 26. f. 27. a. Luc. 3. a. Ioan. 11. f. 18. c. Significare potest sermonem seruitutis Iudaicæ, secundum quòd ipsi Iudæi seruiebant literæ legis.

Calamitas, uide Miseria.

Calamus, uide Arundo.

Calathus, uide Canistrum.

Calcare, Conculcare.

CAlcare dicimur illud, quod sub pedibus terimus, vt rem parui momenti, aut nullius. Conuenit Deo secundum metaphoram.

Subiiciens sibi De⁹ mentes. Calcat dominus excelsa terræ. Mich. 1. a. quum mentes sublimes sibi subijcit, & philosophos mundi ad fidem conuertit. Et conculcat humum plastes, quum Christus subigit super bum mundi. Isa. 41. g. Haba. 3. c. Et calcat Christus in domibus nostris, quum habitat in anima. Mich. 5. b. Habitãs Christus in anima. Hier. s. Mich. 1. & s. Isa. 41.

Vincere dæmones & vitia. Calcare terram pedibus, est vincere dæmones & vitia. Iosu. 1. a. 6. c. deut. 1. f. 11. c. 28. c. Sic calcare colla regũ, est subijcere dæmones. deu. 33. d. Iosu. 10. e. Et cõculcare leonẽ & draconem. ps. 90. Iudi. 5. c. 4. reg. 7. d. Isa. 14. f. 28. a. Mich. 1. a. Haba. 3. b. Malach. 4. a. Zach. 10. a. Luc. 10. c. Vbi est vincere libidinem. Ori. s. Iosu. ho. 1. 11. & s. Luc. ho. 31. Hie. s. Isa. 14. & s. Nahum. 3. & s. Zac. 10. Rup. s. Zach. 10.

Despicere terrena & subiicere carnem. Calcare etiam terram, est despicere eam, cum omnibus terrenis, & subijcere carnem. Isa. 42. a. Et calcare lutum, etiam est subijcere carnem. Nahum. 3. c. Conculcare etiam leonẽ & draconem, est subijcere carnem, quæ solet aduersus spiritum surgere, simul cum dæmone incitante. ps. 90. Ori. 1. periar. 3. Hie. s. Mich. 2. & s. Nahum. 3. Clima. gradu. 25

Possidere terram. Calcare item terram, est possidere eam. deut. 1. f. 11. c. Isa. 26. b. 57. d.

Subiiciẽs sibi alios. Cõculcat etiã terrã, qui superbia alios sibi subijcit: vt facit diabol⁹ & hæreticus. Isa. 16. b. Hie. s. Isa. 16.

Terra

Hiero.ſ.Iſa.7.

Terra eſt in conculcationẽ pecoris Iſa.7.d.quum Iudæi dant inutiles ſenſus ſacrę ſcripturæ.

Inutiles ſenſ[us] orum.

Hiero.ſ.Iſai.63. Gre.ſ.Eze.ho.13. Aug.ſ.apoc.ho.11. Rup.11.ſ.apoca.

Calcauit Chriſtus torcular, quum pependit in cruce. Iſa.57.d.63.a.thre.1.e. Et calcauit Hieruſalem in lacu, quum reſurrexit. Nahũ.3.c.Ezechi.26.b. Et puniendo malos calcat torcular iræ Dei. Apo.14.d.19.c. Habac.3.b. Sic dicitur conculcaſſe populos in furore ſuo. Iſa.63.b. Quando deſtructa eſt Hieruſalem, calcauit torcular.

Chriſtus in cr[uce]. Diuina punitio.

Hie.ſ.Iſa.16.

Calcantes domini gentium vindemiam Eſebon. Iſa.16.d. Sunt apoſtoli & doctores catholici deſtruentes doctrinam peruerſam hęreticorum. Calcantes vero eandem vindemiã in malum, ſunt hæretici peruerſam doctrinam exprimentes: qui ceſſant calcare vinum, quũ ceſſant docere.

Deſtruẽtes hę[reſes]. Docentes hære[ſes].

Hiero.ſ.amos.9. Rup.ſ.amos.9.

Calcantes vuas & torcularia, dici poſſunt martyres, ſanguinem ſuum effundentes. Iudi.9.d.nee.13.b.Iob.24.b.Iſa.16.c.42.a.63.a. Iere.25.f.48.e. Amos.9.d. ſunt etiam apoſtoli, qui muſtum ſancti ſpiritus â Chriſto acceperunt, & alijs communicarunt.

Martyres. Apoſtoli.

Gre.16.mor.25.

Calcare etiam torcularia dicuntur, qui perſequuntur eccleſias. Iob.24.b.

Perſequi eccleſ[ias].

Hiero.ſ.Mich.6.

Calcare oliuam. Mich.6.d. eſt docere, aut tractare ſacram ſcripturam: quod etiam eſt calcare vuam.

Tractare ſacrã ſc[rip]turam.

Hiero.ſ.Iſa.1.

Calcare atrium domini. Iſa.1.d. eſt frequentare cultum exteriorem Dei, ſine interiori.

Cult[us] exterior D[ei].

Hiero.ſ.Iſa.26.

Conculcat pes pauperis & greſſus egenorum ciuitatem ſublimem. Iſa.16.a. hoc eſt, Chriſtus & apoſtoli Hieruſalem: cuius puluerem etiam de pedibus ſuis excuſſerunt.

Hiero.ſ.Iere.12. Gre.31.mor.8.

Conculcant paſtores partẽ domini. Iere.12.c. quum prælati praua doctrina, & exemplis, deſtruunt eccleſiam. Et conculcat pes oua ſtruthionis. Iob.39.b. Quando prauorum exempla peruertunt ſimplices, & nouos in fide.

Praua exempla.

Auguſt.1.ſer.dñi in monte.

Conculcatur ſal infatuatum ab hominibus. Matth.5.b. quum quis in peccato exiſtens fit contemptibilis. Nam qui verè eſt ſal, licet perſequutiones patiatur, non conculcatur: quia inferior conculcatur à ſuperiore: boni autem non ſunt inferiores.

Contemptus pec[can]tium.

Hiero.ſ.Eze.32.34.

Conculcat dracco aquas, quum diabolus & hæretici perturbant ſacram ſcripturam. Et conculcat draco flumina, quum diabolus non parcit hæreſiarchis ſemel in ſuam poteſtatẽ redactis. Ezech.32.a.34.e.

Perturbantes ſcrip[turam]. turam.

Hiero.ſ.Iſa.32.

Calcat etiam bos & aſinus aquas, quum fidelis contemnit literam occidentem, vt metat ſpiritum viuificantem. Iſa.32.d.

Contẽptus lit[er]æ.

Hiero.ſ.dani.7. Ricar. de.ſ.vict. de vitio mutabilit.15. Bau.ſ.ps.7.

Conculcãs beſtia pedibus ſuis reliquias, Dani.7.b. deſignabat Romanũ imperiũ ſubijciẽtem alia regna. Deſignat etiã impudentẽ hoĩem diſſipantẽ omnia bonorum opera.

Diſſipans bona [opera].

Hiero.ſ.Iſa.63.

Conculcat inimicus animam, quũ diabolus eam vitijs immerſam tenet. p̃s.7.55.56. Iſa.5.b.10.b. Eze.16.a.26.b.36.a. Et conculcant inimici ſanctificationẽ. Iſa.63.d. hoc eſt, dæmones animã, quę prius erat ſanctificata. Vel gentiles conculcant Hieruſalem. Calcabunt hoſtes eccleſiæ ciuitatem. i. ipſam eccleſiam, tempore Antichriſti. Apoc.11.a.

Rup.6.ſ.apoca.

Diabolus ſubijcie[ns] animam. Perſecutio eccleſ[iæ].

Hiero.ſ.Iſa.18.

Conculcata gens, dicuntur diſcipuli hæreticorum. Iſa.18.a.

Arno.ſ.p̃s.55. Hila.ſ.p̃s.56. Hiero.ſ.mich.5. Aug.ſ.p̃s.55.

Conculcans homo. p̃s.55.56. Eſt cum homo exterior ſubijcit interiorem. Aut cum inimici Chriſti ipſum opprimebant. Et mali calcant populum Dei, qui dicitur gens conculcata: & calcantur boni, ſicut vuæ. Iſa.18.a. Mich.5.b. Haba.1.a.1. Mach.15.g.2. Mach.8.a. Luc.21.c. Hebræ.10.f.

Homo exterior ſu[b]ijciens interiorem.

Arn.& Hil.ſ.p̃s.138.

Conculcantes tenebræ, dici poſſunt negationes, quę opprimebant Petrum. p̃s.138. Conculcant etiam tenebræ mortis eum, cui non eſt ſpes reſurrectionis.

Negationes Petri. Negãtes re[ſurr]ect[ionem].

Gre.18.mora.21.

Non calcant filij inſtitorum ſemitam, hoc eſt, Iudæam, quam apoſtoli & pręedicatores, non reduxerunt ad fidem. Iob.28.b.

Augu.2.ſer.domini in monte. Chryſ.ſ.gen.ho.16.

Conculcatum ſemẽ, deſignat contemptũ verbi Dei. Matt.13.a. Luc.8.a. Idem eſt, calcare ſancta. Mala.4.a. Iere.12.c. Eze.32.a.34.e. Sic calcant porci margaritas, quũ impuri contẽnũt verbũ Dei, & reliqua, quę ſunt veneratione digna. Matth.7.b.1. Mac.3.g.

Contemptus verbi Dei.

Gre.14.mora.9.

Calcat ſuper impium quaſi rex interitus, quia vel hic vitijs premitur, vel mortis ſuę tempore, per hoc, ꝙ ad ſupplicia rapitur, poteſtati dęmoniacæ ſubiugatur. Iob.18.c. Et dies cõculcationis, eſt tempus diuinę vindictę. Iſa.22.b. Et conculcabitur pedibus corona ſuperbię Ephraim, quũ hęretici & Phariſęi, diuina punitione opprimentur. Iſa.28.a.e. Mich.7.b.

Hiero.ſ.Iſa.22.28.

Vindicta Dei.

Gre.16.mor.5. Hiero.ſ.Iſa 59.

Calcant iniqui ſemitam ſeculorum, hoc eſt, ſuperbiam, qui per huius vitæ deſideria, in elatione perambulant. Et calcant ſemitas curuas, qui exercent opera à rectitudine deficientia: & qui ſequuntur errores. Iob.22.c. Iſa.59.b.

Exercere opera ſuperbiæ.

Gre.ſ.1.reg.5.

Non calcantes ſacerdotes Dagon ſuper limen templi eius. 1.reg.5.a. deſignant non reſiſtẽtes immundis ſuggeſtionibus, nec prauis operibus.

Non reſiſtere ſuggeſtionibus.

Glo.ord.ſ.eccl'i.24

Calcat ſapientia virtutem excellentium, & humilium corda. Eccl'ici.24.a. Chriſtus videlicet.

Chriſtus.

Beda.ſ.pro.27.

Calcat fauum anima ſaturata. pro.27.a. quum diuites contemnunt conſolationem diuinam, & gloriam cœleſtem.

Contẽpt[us] diuinor[um].

Calcaneus, Calcitrare, Calces.

CAlcaneus est postrema pars pedis humani. Calcitrare autem, est calces in aliquem, quasi renitendo mittere. Calces autem sunt percussiones seu ictus, qui fiunt pedibus, & ipsi pedes, præcipue quadrupedum. vt.2.Mach.3.e. Equus elisit calces priores in Heliodorum.

Finis boni operis. Lapsus in peccatum. Christus. Finis vitæ Christi vel alterius. — Calcaneus mulieris, designat finem boni operis, cui insidiatur diabolus. Aut gressus operum, & vestigia, placitaq;, quibus ad bene operandum insistimus. Vel est lapsus in peccatum, quem obseruat diabolus. Vel designat Christum, cui etiam diabolus insidiabatur. Aut finem vitæ ipsius Christi: vel etiam alterius. gen.3.c. ps.55. — Philo.2.allego. Cassia.lib.2.cap.37. Aug.s.ps.103. Arn.& Hie.s.ps.48.55 Beda.s.gen.3. Basi.s.ps.48. Geor.ven.cant.2.tono.5.cap.18.

Vestigia peccatorū. — Calcaneus etiam, dici possunt vestigia peccatorum. ps.48.

Iudas. — Calcaneus corporis Chri, cui insidiatus est diabolus, dici potest Iudas cū erat apostolus. — Glo.ord.s.Ioan.13.

Dolus. — Calcaneus etiam est dolus. Ioan.13.b. Qui manducat panem meum, leuabit contra me calcaneum suum. Quod etiam dicitur de ecclesiasticis & religiosis, qui contra Deum eriguntur.

Persequentes Christum. — Calce abijciebant Iudæi victimam, quando sine discussione ferarum more, persequebantur Christum, & eius discipulos. 1.reg.2.f. Sic & Iudas dicitur leuasse calcaneum suum contra Christum. Ioan.13.c. — Gre.s.1.reg.2.

Affectiōes terrenæ. — Sunt etiam calces affectiones terrenæ, quibus dediti prælati retrahunt alios à pugna cōtra dæmones, & à gratiarum actione, atq; ita calce abijciunt victimas, & munera.

Subditi. Apostoli. — Calcitrantes boues, qui ferebant arcam. 2.reg.6.b. Designant subditos, qui molesti sunt prælatis, vt cum eis dispensent. Vel designant apostolos nolentes seruare ceremonias veteris legis. — Gre.s.mor.20.

Calcitrare cōtra stimulum. acto.9.a. manifestum est prouerbium renitentium contra fortiores, vnde non possunt, nisi incommodum reportare.

Recalcitrauit dilectus. deute.32.c. cum populus Israel resiliuit à charitate in Deum, donec omnino aufugiens, maneret diuinorum bonorum expers. — Cyril.cōtra Iulia.9

Calceamentum, Calceare, Caliga, Discalciatus.

CAlceamentum est operimentum coriaceum, quo teguntur & muniuntur pedes, & preparantur ad iter.

Humanitas Christi. Apostoli. Prædicatio Christi & apostolorum. Euangelium. — Calceamentum dici potest humanitas Christi. ps.59.107. Isa.5.g. Matth.3.c. Ioan.1.d. Potest etiam significare apostolos coniunctos corpori Christi, vt calceamentum pedibus. Et preterea predicationem Christi & apostolorū: & ipsum euangelium, quod ita affectus nostros munit à noxijs huius mundi curis, & cupiditatibus, quę spinarum more pungunt: sicut calcei muniunt pedes corporis, & protegunt à vepribus & sentibus acuminatis: & vt à pedibus nostris carnalibus munimenta calceorum molestiam & læsiones repellunt: haud secus euangelica institutio vitam nostram & mores rectè dirigit: vt tali præsidio circūfulti peregrinationem huius mundi sine aliqua læsione pertranseamus. Soluit Moses calceamenta, quę apostoli induunt: quia prædicatio euangelij, non Mosi debebatur, sed apostolis. Soluit etiam Iosue: quia non Moses aut Iosue ducunt ecclesiam, sed Christus. Exo.3.b. Ios.5.d. Sic calceati transeuntes flumen Aegypti. Isa.11.c. sunt apostoli prędicantes in mūdo sine impedimento. — Basi.& Hila.s.ps.59 Arno s.ps.107. Ambr.s.Luc.3. Gre.ho.7. Cyril.s.Ioan.9. Beda s.Exo.12. Amb.de fuga secli.7.& de fide.5. Hiero.s.Isa.11.

Munimenta fidei. — Calceamenta etiā, sunt munimēta fidei: vt filia principis dicitur pulchra in calceamentis, quum fides est munita aduersus serpentem insidiantem calcaneo. Cantic.7.a. — Rup.s.cant.6.

Corpus beatæ virginis. — Calceamentum etiam dici potest corpus beatæ virginis Mariæ, & etiam cuiusuis alterius. Canti.7.a. Ioan.1.d. — Amb.de inst. virgi.14.& de obitu Valētii.& s.ps.118.ser.17

Timor humanus. — Calceamentum rursus significare potest timorem humanum, qui soluendus est ijs, qui prędicare debent Christum. Exo.3.b. — Beda.s.Exo.3.

Exempla patrum. Vita dura. — Calceamenta præterea dicuntur exempla patrum: ideo in Aegypto calceatos esse oportebat, quia in mundo timenda sunt noxia & venenosa. Exo.12.b. deut.29.a.2. Para.28.c. cāti.7.a. Luc.15.c. Designant etiam vitam duram & asperam: quam habere debent exeuntes de Aegypto: ne à spinis vitiorum lædantur. — Amb.s.Luc.10. Gre.s.cāt.7.& ho.22 Gre. Nysse.de vita Mosis.

Ratio. — Calceamentum etiam significat rationem, qua vtentes contineant carnis molem. Et discalceatus est, qui peccando nudatus est & destitutus à ratione: vnde postea confunditur. deute.25.c. Isa.20.b. — Phil.de sacrifi. Abel & Cain. Hiero.s.Isa.20.

Præparantia ad cursum boni vel mali operis. — Calceamenta præterea sunt ea bona, quæ ad cursum & prædicationem euangelij præparant. Si autem pedes velociter currant ad effundendū sanguinē, mala calceamenta sunt, & ad malum præparant. Bona quidem calceamenta erant caligę Petri. Acto.12.b. — Ori.s.ps.16.ho.2. Amb.s.Luc.16.

Libertas angelorū. — Discalceati dicuntur angeli, quod liberi & absoluti, & expediti, atq; exterioris omnis adiectionis labe sint puri, & ad diuinæ simplicitatis similitudinem pro viribus tendant. — Dionys. cœlest. hierar.15.

Diuina protectio. — Calceari hyacintho, est præparari ad euangelium, vel suscipiendum, vel prædicandum. Ezec.16.b. — Ori.s.Eze.ho.6.

Hiero.epiſ. beatitudinis &.ſ. Iſa.3. &.ſ. Eze.16.

Ezec.16.b.24.c.Ephe.6.c.Sic calceantur, qui diuinam habent protectionem, vt perfectius ambulent, aut prædicent.Luc.15.c. Et aufert Deus ornamentum calceamentorum, quum propter peccata aufert ornatum virtutum, & donorum ſpiritusſancti. Iſa. 3.d. Calceari etiam hyacintho, vel ianthino, eſt pręparari, vt rapiatur in occurſum domini in aërem: & vt ad cœleſtia regna valeat feſtinare.

Gre.ſ.canti.7. Glo.ordi ſ.deut.33.

Calceari dicitur eccleſia.Canti.7.a.quando in pręditatione ſua, ad perferenda inſurgentia mala, morte Chriſti munitur. Et calceamentum Aſer, eſt ferrum & ęs, quum prædicatio eſt munita perſeuerantia.deut.33.d. Idem.

Hiero.ſ.Amos.8.

Calceamentū, pro quo diues vendit pauperem. Amos.2.b.8.b.eſt quū diuites ita pauperes conculcant, vt quaſi pro calceamentis eos habeant. Deſpectus pauperum.

Ori.ſ. Matth.ho.22. Gre.1.paſtor.5.

Calceamentum, quod tollit mulier à nolente ſuſcitare ſemen fratris, qui ideo diſcalceatus dicebatur.deut.25.c.Ruth.4.b.deſignat errorem abijciendum. Diſcalceatur etiam, qui non ſuſcitat ſemen fratris, hoc eſt, qui non prædicat, cum poſsit: quia non habet calceatos pedes in præparationem euangelij pacis.Deute.29.a.Diſcalceatus eſt etiam, qui ſibi ſolum prodeſſe curat, neglectis proximis: Ideo altero pede eſt calceatus, altero diſcalceatus. Error.

Ambr.ſ.Luc.10. Orig.ſ.1.reg.ho.1.& ſ.Roma.10. Ambr.de fuga ſcl'i.4. Hila.ſ.Matt.can.10. Hiero.ſ.amos.2. Aug.de ſanct ſe 42. Epipha.lib.anchora. Gre.ho.17.

Calceamēta quia fiūt ex pelle aīalis mortui, mortē ipſam ſignificare poſſunt: vt non portare calceamenta ſit non timere mortem. Matthę.10.b. Luc.10.a.Sic deſignant calceamenta mortalitatem, & opera mortua, ſeu terrena vitia.Exo.3.b.Ioſ.5.d.Et non ſunt portanda calceamenta, quia non eſt operienda pulchritudo pedum animæ. Et non ferre calceamenta, eſt etiam in terra ſancta non alium ingreſſus noſtri habere, q̃; quem à Chriſto accipimus apparatum Iſa.3.d.20.a.Amos.2.b.Ferunt autem calceamenta, qui prauitatem ſuam ex alienis prauitatibus tuentur. Beda.ſ.Exo.3. Mors. Mortalitas. Opera mortua. Terrena vitia.

Ori.ſ Ioſu.ho.10. Glo.ord.ſ.marc.6.

Calceamenta vetera Gabaonitarum, deſignare poſſunt mores veteris hominis.Ioſu.9.a. Mores veteris hominis.

Calciari ſandalijs.Mar.6.b.vt pes neq; tectus ſit, neq; nudus ad terram: hoc eſt, nec euangelium occultetur, nec terrenis commodis innitatur.

Calcedonius.

Tho.ſ.apo.21. Gr[illegible]. ven.cant.3.to mo.8.cap.3.

CAlcedonius lapis varij coloris, lucens, quaſi pallens ignis lucernæ: habet tertium locum in fundamentis ciuitatis Hieruſalem cœleſtis. Apocalyp.21.f. Deſignat charitatem, quæ in abſcondito bona agit: ſed quū alijs prodeſſe poteſt, mox apparet, quid fulgoris intus habeat: & ponitur charitas in tertio loco, quia poſt fidem & ſpem ordinatur.1. Corint.13.d.Eſt varij coloris, vt deſignet, charitatem formam eſſe omnium virtutum. Poteſt calcedonius comparari Andreę apoſtolo, cuius charitas in vocatione apparuit, quando alios duxit ad Chriſtum. Charitas. Andreas.

Arctas.ſ.apo.21.

Calculus, uide Lapis.

Caldaria, uide Cacabus.

Caleb.

CAleb.i.quaſi cor, aut canis, ſiue caniſtrum: filius Iephone de tribu Iuda, vnus exploratorum terræ promiſsionis: quam ſolus ingreſſus eſt cum Ioſue ex ijs, qui erant viginti annorum, quando egreſſus eſt populus Iſrael de Aegypto. Nume.13.d.14.a. Ioſu.14.b.15.c. 1.Par.2.b.Eccl'ici.46.b.1.Mach.2.f. Deſignat virum prudentem & eruditum, qui rectè ſibi & alijs conſulere nouit, vt ad debitum perueniant finem. Deſignat etiā Deum, qui eſt quaſi cor noſtrum: & dat eccleſiæ irriguum ſuperius & inferius. Prudens. Deus.

Rup.ſ.Iudi.21

Calendæ Neomenia.

CAlendæ dicuntur primus dies menſis à Καλέω, quod eſt voco: quia tunc pontifex conuocabat populum. Dicebantur etiam neomenia, hoc eſt, nouiluniū, quia in nouilunio incipiebat menſis. In calendis autem offerebātur ſacrificia.Ezech.45.f.

Hiero.ſ.Iſa.1.

Calendæ Iudæorum & non Dei dicebantur. Iſa.1.d. quia illis Iudęi ad ſuas voluptates abutebantur, non ad cultum Dei. Sic non ferebat Deus neomenias eorum: quia illas inique celebrabant.

Ori.ſ.num.ho.23. Hiero.ſ. Eze.45.46. Aug.ſ. ps. 80.

Neomenia feſtum erat, quum luna coniungebatur ſoli: & deſignat coniunctionem eccleſiæ cum Chriſto: quæ coniunctio non percipitur à carnalibus. Tunc autem renouatur eccleſia, aut anima, quum Chriſto coniungitur: & vt luna non videtur coniuncta ſoli: ita perfectio eccleſię aut animæ nihil videtur eſſe, ſi perfectioni Chriſti comparetur. Deſignat etiam neomenia initium ſupernæ lucis: & annos æternos, qui ſemper ſunt in nouitate. [illegible] velamin[illegible] vnio. Initiū ſupernę lucis.

Num. 28. b. 2. Para. 2. a. Iudith. 8. a. Psalm. 80. Ezechiel. 45. f. 46. a.

Aduentus & resurrectio Christi. Neomenia potest etiam significare aduentum Christi, quo renouamur, quo transactis iam priscis, omnia noua facta videmus. Significat etiam Christi resurrectionem. Psalm. 80. Cyril. 4. s. Ioan. 28.

Intelligentia renouata. Neomenia est intelligentia innouata, & diuinitus inspirata: sicut Luna accipit lumen à Sole Ricar. de. s. vict. de somnio Nabuchodono. 13.

Calidus, Calor, Aestus, Cauma, Calefacere, Incalescere, Aestuare.

CAlor est qualitas manifesta satis, igni cumprimis competens, & frigori aduersa. Eius vis est actiua, & sursum motiua: estque calor necessarius animalibus ad vitam & operationes: eoq; omnia generabilia fouentur.

Feruor charitatis. Calor feruorem charitatis designare solet, & etiam ęstus. gene. 8. d. 31. f. ps. 18. 38. Eundem charitatis feruorem designat calida simila. Leui. 6. c. Et calidus dicitur fidelis feruens charitate. Apoca. 3. c. Iob. 28. a. 31. b. 37. c. 38. c. Eccl'tę. 4. c. Isa. 47. d. Agge. 1. b. Calefacit Deus oua struthionis in puluere, quum inter peccatores accendit aliquos feruore charitatis. Iob. 39. b. Ori. s. ps. 38 ho. 1. Ambr. s. ps. 118. ser. 2. Hiero. s. Agge. 1. Gre. 31. mora. 7.

Sapientia. Calefaciens Abisag Dauid, qui vestibus calefieri non poterat, designat solam sapientiam vigere in senibus, quum cætera eos destituant. 3. reg. 1. a. pro. 4. a. Non sunt prunę, quibus calefiant augures, quum non habent sapientiam, qua se protegant. Isa. 47. d. Hie. epist. ad Nepotianum.

Fideles. Calida vestimenta perflata austro, sunt fideles inhærentes per fidē ecclesię: qui feruentibus charitatis studijs inardescunt, dum eorum mens sancti spiritus afflatu perfunditur. Iob 37. c. Gre. 27. mora. 24.

Fouens Christus fideles. Calefaciunt se duo, quum Christus, accedentem ad se fouet, & in ardorem charitatis accendit. Eccl'tę. 4. c. Sic calefacta est caro pueri ab Elisæo resuscitati. 4. reg. 4. f. Ambr. epis. 17.

Feruor desiderij. Incalescens sol illuminat luce & accendit feruore: qua ratione, significare potest feruorem desiderij. 1. reg. 11. c. Nee. 7. a. Sap. 16. d. Iere. 20. c. Gre. s. 1. reg. 11.

Lachrymæ. Calidæ aquę dici possunt lachrymę. gene. 36. c. tam compunctionis, q̄; deuotionis. Lyra. s. gen. 36.

Refrigerium tpale. Calefieri interdum est, refrigerium temporale accipere. Iob. 31. b. Isa. 44. c. Iacob. 2. c. Lyra. s. Iob. 31.

Labor. Tentationes. Scandala. Tribulatio passionis Christi. Aestus, quandoq; significat laborem & tentationes, ac etiam scandala. Item tribulationem passionis Christi: & persequutiones infidelium. gene. 31. f. Iob. 30. d. 38. c. Isa. 4. b. 25. b. 27. b. 49. d. Matth. 20. b. Ori. s. Matth. ho. 10 Hiero. s. Isa. 25. Gre. 29. mor. 14.

Quærere temporale solatium. Calefaciens se Petrus ad prunas designat eos, qui cum frigefiant in spiritualibus recurrūt ad solatia temporalium. Mar. 14. f. Ioan. 18. c. Glo. ordi. s. mar. 14.

Abundare voluptatibus. Aestuare vino est abundare delicijs & voluptatibus. Isa. 5. c. Et sequuntur æstum, qui libidine corrumpuntur. Hose. 12. a. Aestuat etiam auarus, ob curam rerum custodiendarum. Iob. 20. c. Et calefiunt, qui velut ebrij, proni tendunt in malum: & hęretici instructi ad lites verborum. Iudith. 13. d. Isa. 5. c. 44. e. Hos. 7. d. Apoca. 16. b. Hiero. s. Isa. 5. Rup. s. Hose. 12. Gre. 15. mor. 11. Aug. s. apo. ho. 12.

Labores Iudæorū. Aestuans Ionas post arefactā hederam. Ion. 4. c. designat labores Iudæorum, post euersum templum, & legis cessationem. Aug. epis. 49. q. 6.

Ira feruens. Aestus quandoq; iram feruentem designare potest. gen. 8. d Amb. de Noe. 23.

Punitio Dei. Aestus in siti, & calor sub nube, est ira & punitio Dei, & Christi hominis in Iudæos: quā non possint euadere. Isa. 25. b. Hose. 12. a. Iob. 6. c. Et incalescens sol, designat iram Christi in iudicio futuram. Exo. 16. e. Deut. 28. b. Isa. 5. f. Iere. 17. b. Baruch. 2. c. 2. Petri. 3. e. Hiero. s. Isa. 25. & s. Iere. 17.

Pœna inferni. Calor nimius, significat pœnas inferni. Iob. 24. c. Iere. 51. d. Vel designat inordinatum feruorem eorum, qui plus volunt sapere, q̄; oportet sapere. Gre. 16. mora. 30.

Diabol⁹ & eius suggestio. Calidus ventus, dicitur interdum diabolus, aut diabolica suggestio, aut tentatio. Et idē significat æstus. Iudith. 8. a. Iob. 20. b. 38. c. Eccl'ici. 51. a. Isa. 4. c. 25. b. 27. e. 49. c. Ieremi. 17. b. 39. g. Danie. 13. b. Hose. 12. a. Ionæ. 4. c. Marc. 4. a. Luc. 12. g. Apoca. 7. d. 16. b. Aestus etiam est ibi pœna murmurantium contra prælatos, qui æstuant, quum sunt impœnitentes & rebelles etiam excommunicati. Gre. 29. mor. 14. Rup. 9. s. apocal. p.

Superbia. Temporalia bona. Calida stercora hirundinū. Tob. 2. b. designant feruentem superbiam: & temporalia bona, quę reputanda sunt vt stercora, quę excęcant oculos. Glo. ord. s. Tob. 2.

Caligare, Caligo, Tenebræ, Obscurare, Obscurus, Obscuritas, Obtenebrare, Fuscus.

CAligo est obscuritas proueniens ex nebulis, aut nubibus radios luminosi corporis detinentibus. Obscurum autem dicitur latens & absconditum, & sine lumine. Tenebræ vero dicunt

Ori.s.Isa. hom. 6. Ruper.1.s.Gen.8.

ro dicunt plenum defectum lucis.vnde in tenebris dicuntur esse, qui licet habeat apertos oculos, nō vidēt ob defectū luminis. Tenebrę super faciem abyssi, aërem caliginosum significare possunt, donec facta est lux.gene.1.a. Aer.

Gre.s.1.reg.1.&.17.mor.13 &.28.mo.17 Hiero.s.Isa.29.59.& s.Dani.2.&.s.Iob.22 &.s.ps.17. Beda.s.Exo.19.&.s.Gene.1. Greg.s.Eze.ho.6.

Caligo nubis in qua erat Deus, designat obscuritatē legis & allegorias: & posuit Deus tenebras latibulum suum, quum abscondit mysteria à reprobis. Exo.14.c.19.b.20.d.24.d.deut.4.b.Iosu.24.b.2.reg.12.b.22.b.2.par.5.d.6.a. ps.17 96. Isa.29.f.45.c.50.b. Matthæ.8.b.10.c. Luc.12.a.2.Cor.4.e.Dani.2.c.Et caligo sub pedibus Dei, est profunditas scripturarū in sanctis, vel in Christo. Et caligo, qua obuoluitur mare, est obscuritas pręceptorum legis sub allegorijs.Iob.38.b.Tenebrę quoq; significant vetus testamentum comparatum nouo.gene.1.a.Et caliginosus locus, est litera legis non intellecta à Iudęis.Isa.59.c.60.a. Tenebrosa aqua in nubibus aëris, obscura doctrina in prophetis. Obscuritas legis & allegoriæ.

Ori.s.Exo.ho.4. Gre.1.mor.19. Cle.Alex.5.stroma. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Tenebrę, aliquando dicunt arcana, & occulta iudicia Dei: vt posuit Deus tenebras latibulum suum.ps.17.Iob.3.d.Exo.10.c.Et caligo in qua erat Deus, designat quòd his qui possunt intelligere, Deus nec est aspectabilis, nec verbis potest enūciari. Dicitur etiam caligo operimentum diuinorum secretorum.Exo.20.d.2.reg.22.b.Amos.5.f. Iudicia Dei. Incomprehensibilitas Dei.

Glosa.inter.s.Deu.33.

Contenebrati cœli ad pluuiam designant apostolos plenos doctrina spiritussancti, & mysterijs ad infundendas mentes hominum. 3.reg.18.g. Iidem sunt caligantes cœli rore. Deutero.33.d. Apostoli.

Aug.s.ps.142.

Obscura in quibus collocatus est Christus, mortem eius significare possunt.ps.142. Mors Christi.

Ori.s.Iere.ho.9. Glos.ordi.s.Iob.17.

Caligo tenebrosa facta super Abraham in occasu solis, designat diem iudicij, qui dicitur dies caliginis.Et tenebrosus horror ipsius Abrahæ, est eius mors, aut finis mundi. Gene.15.d.ps.96.Iere.13.c.Ezec.32.b.34.c.Ioel.2.a.Amos.5.e.Sopho.1.d. Tenebrę etiam significant ipsum sepulchrum.Iob.17.d.In tenebris straui lectulum meum. V bi etiam limbus significari potest. Dies iudicij. Mors Abrahæ. Sepulchrum. Limbus.

Gre.13.mor.11.18.

Caligantes palpebræ Iob, dicuntur præpositi ecclesiæ: qui licet vigilent, nondum occulta Dei iudicia intelligunt. Iob.16.d. Et caligat oculus ad indignationem Dei, quando hi, qui in ecclesia lumen veritatis habent, dum se diutius à prauis despici, ac dedignari conspiciunt, de occulti iudicij admiratione turbantur, & secretum Dei penetrare nequeunt, cur pręualere peruersi contra bonorum innocentiam permittuntur.Iob.17.b. Admiratio iudiciorum Dei.

Hiero. ad Damasū q.3.&.s.Iob.15. Beda.s.Gene.27. Ruper.5.s.apoca.

Caligantes oculi Isaac & Iacob, designant defectum fidei & religionis in populo Hebręorum: & fidem perijsse de mundo: & tenebras infidelitatis in fine mundi futuras. gene.27.a.48.b.Iob.15.d.Isa.32.a.59.b. Idem designant caligantes oculi Ahiæ prophetę.3 reg.14.a.Obscuratus etiam sol est, quum Iudęi colebant Deos alienos.Apoc.9.a. Defectus fidei in populo Hebręorum: in fine mundi.

Gre.s.1.reg.2.&.18.mor.17.&.28.mo.15 Hiero.s.Iob.3.&.s.Amos.8. Ori.s.Mat.ho.35. Hila.s.ps.54. Arno.s.ps.103.

Caligantes oculi Eli, designant cæcitatem & ignorantiam malorum prelatorum: & etiā pontificum & scribarum Iudęorum.1.reg.3.a.2.b.4.c.Iob.3.a.28.a.ps.68.Eze.12.b.Zach.11.d. Ioan.1.a.Et caligo, qua operitur mare, est ignorantia persequutorum ecclesię.Iob.38.a.Isa.60.a. Et tenebrescit terra in die luminis, quum Iudęi in aduentu Christi excęcati sunt. Amos.8.c.Tenebrę autem factę in morte Christi designant tenebras mentis Iudæorum. Et cum postea reddita est lux, typus est conuersionis eorum in fine mundi.ps.54.103. Matt.27.e.mar.14.e.Luc.23.e.Ioel.2.c. Ignorantia prælatorum & scribarum & Iudæorum.

Aug. de essen. diui. Euch.form.spitua.1

Caligo sub pedibus Dei est, quum impij homines à sua cęcati malitia, Christi incarnationem cognoscere nequiuerunt, neque nunc possunt.ps.17.

Exercitatoriū.c.38.

Caligo, in quam ingressus est Moses, designat eum loqui cum Christo, qui omnium mundanorum obliuiscitur.Exo.19.c. Obliuio mundi.

Greg.13.mor.20.& 14.mor.3.&.8.mor.10. Hier.s.Iob.12. Augu.s.ps.138.&.s.apo.ho 7. Euch.form.spūal.8.

Tenebræ aliquando dicunt statum tribulationis & aduersitatis. Iob.7.b.17.c.22.b.23.d.24.c.26.b. psalm.54.87.103.104. Eccl'tæ.11.d. Eccl'i.23.c.37.c. Isa.5.g.21.a.47.a.49.c.50.d.58.c. Thre.3.a. Amos.5.b. Mich.7.b.Nahum.1.b.Ioan.20.a. Sicut lumen sunt tenebrę, quum quis ita ęquo animo fert aduersa, vt prospera.ps.138.Obtenebrescit lux in tabernaculo impij, quando in eius conscientia, quam malè inhabitat gaudium, quod de temporalibus rebus habebat, deficit. Iob.18.b. Obscuratus dicitur sol.Apo.8.d. et non occidisse, quia peccata malorum & superborum hominum obscurare videntur solem, dum sanctis & iustis, interdum per multas tribulationes & vexationes obscuritatem faciunt: sed eorum lumen extinguere non possunt, quia illis ad malum iusti consentire non acquiescunt. Status tribulationis & aduersitatis.

Tenebræ quandoq; imperfectionem rerum significare possunt: vt tenebræ, quę erant super faciem abyssi, antequàm res perficerentur.Gen.1.a.Ioan.1.b. Imperfectio rerum.

Ori.s.Rom.13. Greg.15.mor.12.& 29.mo.8.9. Hie.s.Iob.22.

Tenebrę etiā significāt statū peccati, vel ipsum peccatū lumine gratię priuans animā.Gene.1.a.2.Reg.22.c. Iudith.9.b.Tob.5.b. Iob.5.c.15.d.20.d.28.a. ps.87. prouer.2.c.4.d. Isa.5.e.29.e.42.b.50.b.Mich.7.b.Mat.6.c.Luc.16.e.Ioan.1.b.3.c.Rom.13.d.1.Cor.4.a.2.Cor.6.c.Ephe.5.c.1.Thes.5.a. Acto.26.d.Et obscura lepra, est peccatum obscurans mentem. Et subobscura Peccatum & status peccati.

cicatrix

cicatrix, eſt peccatum, de quo habetur ſuſpitio, nec adhuc plenè cognoſcitur. Leui.13.c.g. Tenebroſa oſtia dicuntur latentia mentis mala: quæ & haberi intrinſecus poſſunt, & tamẽ videri ab altero non poſſunt. Iob.38.b. Tenebræ quoque, in quibus non cognoſcuntur mirabilia Dei, ſunt ipſa infidelitas. pſ.87.

Aug.ſ.pſ.87. — Infidelitas.

Obtenebreſcet Sol, hoc eſt, Chriſtus peccantibus. Eccl'te.12.a. Hiero.ſ.Eccl'tẽ.12.

Obſcuratio ſolis in fine mundi erit, quum Lucifer mittetur in tenebras exteriores. Matthæ.24.c. Ori.ſ. Matt.ho.30.

Ignorantia. Cæcitas.

Tenebræ præterea ſignificant ignorantiam & cæcitatem. Gene.1.a. Deut.28.c. Ioſu.2.b. Iudi.19.e.2. Reg.22.c. Iob.7.a.12.d.15.d.19.b.34.c.37.d.28.a. pſ.34.81.103.111. Prouer.7.b.20.c. Eccl'tę.2.b.5.d. Sapien.17.a. Iſa.5.e.42.a.c.49.c.50.d.58.c.59.b.60.a. Ierem.23.c. Mich.3.c. Luc.11.e. Ioan.3.c.6.b.8.b.12.f. Matth.6.c. Rom.2.c. Ephe.4.e. 1.Ioan.2.b. Obſcurum etiã dicitur ipſa iniquitas cum ignorantia. pſ.10.36.143. Subobſcurus autem albor eſt ignorantia legalium. Tenebræ autem dicuntur ignorantia, quia per eam in peccata incidimus, circa veritatem hallucinantes. Thre.2.a.3.a. Dani.2.c. Amos.5.b. Et tenebræ Aegypti ſunt cæcitas & ignorantia. Exo.10.f.

Tertul.aduer. Iud. Hiero.ſ. Iob. 22. & 1.Dani.2. Ori.ſ.pſ.36.ho.3. Gre 14.mora.18. Beda.ſ. gene.1.&.ſ. Exo.10. Cle.Alex.1.pæda.6 &.5.ſtroma. Gre.Nyſſe.de vita Moſis.

Dæmones. Peccatores. Gentiles.

Tenebræ etiam ſignificant dæmones & peccatores: & corda peccatorũ, in quibus quieſcunt dæmones: & gentiles, & infideles: & demum mundum, & mundanos, quorum princeps eſt diabolus. gene.1.a.1. Reg.2.b. Iob.26.c.28.a. Ioa.1.b. Ephe.5.b.6.b. Hi ſunt caligo ſub pedibus Dei, quia ab ipſo puniuntur. pſ.17. In tenebris precioſi lapides nullam ſpeciem, nullum pręferunt fulgorem, non ſua, ſed caligantium oculorum culpa. Et veluti, qui per obſcuram noctem iter faciunt, vt nihil metuendum ſit, metu tamen concutiuntur: ſic qui ſcelus aliquod admittunt, & ſi nemo id videat, nemo reprehendat, nihilo tamẽ melius ſibi fidunt, ſed omnia formidant, omnia ſuſpicantur.

Ori.ſ.num.ho.27. Gre.ſ.1.reg.2. Aug.ſ.pſ. 17. 34. &. 1.Ioan.tracta.1. Chry.ſ. Ioan ho.4. Rup.1.ſ.geneſ 13.

Infideles. Mundus & mundani. Pœnitentia.

Obſcurant tenebræ diem delectationis, quando delectationem inflicta pœnitentiæ lamenta tranſuerberant. Iob.3.b. Vel quum flendum noſtrę delectationis gaudiũ, ab illo iuſtę animaduerſionis radio, inſcrutabilia Dei iudicia miſericorditer occultant. Gre.4.mor.19.

Deletio peccati per mortem Chriſti. Obtenebratio diaboli.

Obſcurat vmbra mortis peccati delectationem, quum per mortem Chriſti, & mors & vmbra mortis in nobis deletur. Iob.3.c. Obſcurant etiam tenebræ & vmbra mortis diabolum, aut Antichriſtum, quum ſic erroris ſui cęcitate obruuntur, vt nequaquàm vlterius ad pœnitentię lucem, per diuini reſpectus memoriam reſurgant. Sic dicitur obſcurari teneбreſcens oculus dexter mali paſtoris. Zach.11.d. Et regnum beſtię, hoc eſt diaboli, vel Antichriſti dicitur tenebroſum, quia mali plagis obcæcantur. Apoca.15.c.

Gre.4.mor.9.20. Aug.ſ.apoc.ho.12.

Obſcuratio per leuia peccata, & per res temporales

Obtenebrantur ſtellæ caligine noctis peccati, quum ſancti in hac miſera vita, ſemper obſcurantur aliquibus leuibus peccatis. Iob.3.b. Vel quum cupiant vacare claræ Dei contemplationi, ſemper hic obſcurantur: quouſq; veniant ad claram viſionem Dei, ſicuti eſt. Gre.4.mor.24.25.

Excæcatio ſacerdotum & phariſæorũ.

Obtenebrari etiã ſtellas, eſt ſacerdotes & phariſęos excæcari: & eos, qui ante humanos oculos quaſi bonis operibus ſplendent, malitia antiqui hoſtis obſcurari: vel quum eorum vita aperto errore confunditur: vt tales foris appareant, quales apud ſemetipſos intus diuino iudicio parere non formidant.

Ori.ſ.Iob.3. Gre.4.mora.13.

Obſcura luna dicitur, vel quando non apparet ob coniunctionem ad ſolem: vel quando nubes interponuntur: vel quando patitur eclipſim. Primum refertur ad nouitatem eccleſię, quando nondum terris, maior effulſerat, nec gentilium tenebras ſuperſtitionum vicerat. Secundum, ad linguas blaſphemorum, qui chriſtianorum nomen infamant, & quaſi nebulis eccleſię faciem obſcurant. Tertium ad martyrum cædes, cum tanta ſanguinis effuſione, tanq; defectu & obſcuratione cruenta facies eccleſię apparet, & â nomine chriſtiano deterrentur infirmi. pſ.10. Aug.ſ.pſ.10.

Mors.

Tenebrę non comprehendentes lucem. Ioan.1.a. deſignant mortem, quę non comprehẽdit Chriſtum, licet eum tetigerit. Chry.ſ. Ioan.ho.4.

Fuſca dicitur ſponſa comparata ſponſo, quantumuis perfecta ſit, & alijs præluceat. Cantic.1.b. Vel beata virgo erat fuſca, quum inuenta eſt in vtero habens, anteq̃; ſciretur myſterium.

Gre.ſ.cant.1. Rup.ſ.canti.1.

Pœnæ inferni. Limbus.

Tenebrę aliquando ſignificant pœnas inferni: vt tenebræ Aegypti. Exod.10.e. Iſa.45.a. Et dicuntur tenebræ exteriores, quaſi extra promiſſa cœleſtium mandatorum exiſtentes. Mat.8.b.22.b.25.c. Tobi.4.b. Vel deſignant limbum vbi ſtrauerunt ſancti ſibi lectum ante aduentum Chriſti. Iob.17.d. Sap.18.a. Eccl'ici.21.b. Iſa.45.b.49.c. Ezechiel.32.c. Mich.3.c. Nahum.1.b. Sopho.1.d. apoca.16.b. Caligo etiam ſignificat infernum aut obſcuritatem peccati in his fere locis. Iob.3.a.10.d.23.d. Prouer.7.b. Iſa.5.g.8.d.9.a.29.f.59.b.60.a. Ier.13.c. thre.2.a.2. Mach.3.e. acto.13.b.2. Petri.2.d. Iudę.b.d.

Baſi.q Deus nõ eſt autor malorum. Ori.ſ.mat.ho.20.33 Ambr.ſ.Luc.14. Gre.12.mor.21. Aug.epiſt.120.

Dæmones.

Caliginoſi montes dicuntur dæmones. Iſa.5.c.13.a.59.b. Ipſi etiam intelligi poſſunt Hieron.ſ. Iſa.5.&.ſ. Iob.38.

 per

tenebras. gene .1. a. Et tenebrosus turbo dici potest diabolus. Iob. 3.a. Et dæmones sunt ostia tenebrosa.Iob.38.b.

Hiero.s.Isa.13. Caliginosi etiam montes, dici possunt sacramenta abscondita ecclesiæ.Isa.13.a. Sacramenta abscondita.

Glo ord.s.2. pet.1. Caliginosus locus aliquando dici potest mundus.2.Pet.1.d.Luc.22.f. Mundus.

Gre.16.mor 28. Hiero.s.Isa.29. Euch.for.spūal.8. Tenebræ & caligo aliquando significare potest falsum, & fallaces rationes hæreticorū. gen.1.a.prouer.7.b.20.a.Et caligo, quam obseruat oculus adulteri. Iob.24.c.est obscuritas verborum, qua vtuntur hæretici ad decipiendos simplices. In tenebris quoq; sunt opera hæreticorum, aut scribarum, aut pharisæorum, quum putant ea non videri à Deo. Isa.29. e.Ezech.8 e.Et in obscuro sagittant hæretici.ps.10.quia fraudulenter inducunt errores. Et quia quum viderint in ecclesia imperitos ac simplices, laqueis dolosis, & occultis eos irretire conantur. Tenebrosum regnum bestiæ est in hæreticis pertinaciter suos errores defendentibus. Apo.16.b. Falsum. Fallaces rationes hæreticorum.

Arn.& Hier.s.ps.16. Rup.9.s.apoc.

Ori.s.Exo.ho.4. Greg.4.mor.17.21.22. Tenebræ aliquando dicunt redargutionem ipsius cæcitatis, & cognitionem tenebrarū, & confusionem, qua quis erubescit peccatum. Et tenebrosus turbo, est impetus amaritudinis pœnitentiæ.Exo.10.e.Iob.3.a.Eccl'tę.12.a.Isa.47.a.Iere.13.c.Amos.8.e. Redargutio cæcitatis.

Hiero.s.Iere.13. Tenebrę aliquando significare possunt iram Dei, aut punitionem: vt sol conuertetur in tenebras.Ioël.2.g.Et contenebrescit, quum venit dies mortis, aut iudicij. Ieremi. 13.c. Et obtenebrati cœli in iudicio, terrorem iudicis indicant: sicut obscuratio solis & lunæ. Ioel.3.c. Ira Dei. Terror iudicij.

Aug.q.vete.test.39 Tenebræ in quibus erat spes, designant gētilitatem, in qua erat spes credendi. Eccl'tę.9. Gentilitas.

Tenebrosus dies Iob, significare potest Iudam, qui factus est tenebrosus, quum factus est proditor.Iob.3.a. Iudas.

Arno.s.ps.138. Tenebrę conculcantes dicuntur fuisse tempore mortis Christi, quum etiam Petrus eum negauit: vbi etiam non est spes resurrectionis, tenebrę conculcantes sunt, quæ tamen nō obscurabuntur in Christo.ps.138.

Lyra.s.Isa.21. Tenebrę etiam interdum dicunt stupiditatem mentis ex contemplatione alicuius magni mali prouenientem.Isa.21.b. Stupiditas mentis.

Arno.s.ps.90. Negotium perambulans in tenebris, dici potest concupiscentia occulta.ps.90. Concupiscentia occulta.

Hiero. s. Iere 14.& s.Iob.38. Obscuratę portę Hierusalem, sunt obscurati sensus, ob defectum scientiæ Dei. Iere.14. a.Ipsi etiam sensus dicuntur ostia tenebrosa.Iob.38.b. Obscuritas sensus.

Augu.2.ser.domini in monte. Tenebræ aliquando dicitur intentio mala: vt cum lumen est tenebrę: tenebræ vero maiores sunt ipsum opus, cuius exitum ignoramus. Matth.6.c. Si lumen, quod in te est, tenebræ sint, ipsæ tenebræ quantę erunt? Significatur etiam dubium.Luc.11.e.Ephe.4.d. Intentio mala. Dubium.

Greg.18.mor.20.& 34.mora.7.&.2.pastora.7. Obscuratur aurum, quum terrenis actibus sanctitatis vita polluitur. Thre.4.a. Obscuratum est etiam aurum in Iudęa, quando antiquus ille fidei & innocentiæ splendor, irruente perfidia, malitiæ se nocte fuscauit. Sic etiam obscuratur aurum, quum subsequentibus iniquitatum tenebris, iustitię pulchritudo deseritur. Deficiens sanctitas & fides.

Aug.s.ps.118. Obscurātur tenebrę, quum quis non confitetur peccatū suum, sed potius defendit. Sic non obscurātur à Deo, sed potius illuminantur.ps.138. Abscōdere peccatum.

Gre.14.mora.3. Obtenebrescit lux in tabernaculo impij.Iob.18.b.quum in eius conscientia, quam malè inhabitat, gaudium, quod de temporalibus rebus fuerat, deficit. Deficiens temporale gaudium.

Gre.19.mor.9. Tenebræ aliquando significare possunt tempus huius vitæ. Iob. 29.a. quando splendebat lucerna eius super caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris.ps.17.Prouer. 2.c.Ioan.1.a. Vita præsens.

Beda.s.gen.1. Tenebrę aliquando significant corpus ipsum cum vitijs, quod diuiditur ab anima, sicut tenebrę à luce. gen.1.a. Corpus.

Glos.or.s.Matt.10. Tenebrę timorem indicare videntur.Matth.10.c. Quod dico vobis in tenebris, prędicate in luce.Luc.12.a. Hoc est, quod dico vobis, dum adhuc in timore estis, dicite in lumine.i. in fiducia veritatis, accepto spiritussancto. Timor.

Calix, Poculum, Crater, Cyathus, Phiala, Scyphus.

Calix est vas deseruiens ad bibendum: ad quod etiam deseruiunt cętera in titulo posita, licet in aliquo differant.

Arn.s.ps.74. Calix Pharaonis, quem habebat princeps pincernarum in manu, passionem Christi designat.gene.40.b.Matth.20.c.Et calix in manu domini, est calix sanguinis Christi: quem ipse nobis dispensat.ps.74.1.Cor.10.d.11.f. Passio Christi. Sanguis Christi.

Ori.s.matth.ho.11. &.1.1 em.3. Arn.& Basi.s.ps.115 Hie.epist. vt absent. Calix etiam designat martyrium: & animum ad martyrium pręparatum: & etiam labores huius vitę: & carnis mortificationem.ps.22.115.Matth.20.c.26.c.Mar.10.f.14.c.Luc.22.b. e.Ioan.18.b.1.Cor.10.d.11.f. Cle.Alex.1.pæda.6. Chry.s.ps.22. Aug.s.ps.102. Martyrium. Labores & tribulationes.

Calix

Vetus testamētum. Misericordia & iudicium. Sapientia & doctrina noui testamenti.

Calix in manu domini, vetus testamentum significare potest, mysterijs plenum. ps.74.
Vel cum sit mistus, dicit misericordiam & iudicium.
Calix inebrians, designat doctrinam vel sapientiam, quæ per charitatem actu exhibe-
tur. psal.22. Et poculum ex vino conditum est, quum nouum testamentum, veteris legis,
quæ aspera est, testimonijs roboratur. Canti. 8.a. Phiala quoque, quia est lata, vberiorem
doctrinam, magnosq; doctores, & eloquentes significare potest: & etiam mensuram præ-
dicationis iuxta cuiusque capacitatem. Exo.25.c.37.c. Num.7.c. Iudic.5.d.4.reg.25.c.1.par.
28.d. 2.par.4.c.24.d.Eccl'æ.2.b.Iere.52.d.Zach.14.d. 1.Mach.1.b. In phialis offeruntur aro-
mata in altari Dei. Apo.5.c.

Aug.s.ps.74. Euch.q.in psal. Ori.s. Canti. ho. 3. &.s.Iere.ho.9. Hier.s.ps.22. Gre.s.1.Reg.1.&.s. Cāti. 8.&.20.mor.2. Hiero.s.Zach.14. Ruper.1.s.Num. 18.

Consolatio Christi. Beatitudo.

Calix Christi, est consolationis & amoris. Thre.4.d.Psal.15. Canti.8.a. Per calicem acci-
pit vnusquisque iuxta mensuram, sed Christus plus quàm membra sua: vt ait Paulus: qui est
primogenitus in multis fratribus. Potest etiam dicere beatitudinem: vt calix salutaris. Psal.
113.

Ori.s.Iere.ho.9. Ambr.s.ps.118.ser.21. Hier.s.ps.15.

Participatio bonorum. Virgo Maria.

Crater sapientiæ, est cōmunis & vniuersalis bonorū participatio. Pro.9.a. Dionys.epist.9.
Crater tornatilis dicitur vmbilicus beatæ virginis Mariæ, propter ornatum virtutum: &
quia in ea requieuit sapientia. Canti.7.a. Et propter excellentiam castitatis mentis & cor-
poris.

Basi.hom.in princi. prouer. Ambr. de insti. virgi.14. Ruper.s.Canti.6.

Christus. Apostoli. Doctores.

Crater, quia est poculum latum & capax, significare potest ipsum Christum: & Aposto-
los & doctores. Isa.22.g. Et crater tornatilis, in spirituali doctrina abundantes. Canti.7.a.
Et scyphi in candelabro, designare possunt ora prædicatorum, vel etiam ipsos
auditores. Scyphi autem quatuor in hastili candelabri, designant quatuor euangelia. Exo.
25.d.37.c. Cyathus autem, qui est paruus calix, designare potest angustam prædicationis sciē-
tiam: aut doctores pauca docere valētes. Exo.25.c.37.c.Leui.2.d.Num.14.a. Phialæ sunt etiā
eloquentiam in prædicatione habentes. Zach.9.d. Item cor latum in Deum. Apo.5.b.15.a.

Hie.s.Isa.22.&.s.Ecclia ten.2. Ambro.epis.62. Gre.s.Cant.7.&.20 mor.2.&.ho.6. Ruper.s.Zach.9.& 4.s.Apoca. Aretas.s.apoc.5.

Euangelia. Cor. Paulus.

Scyphus argenteus, in quo diuinabat Ioseph, significare potest Paulum eloquentē, qui
est vas electionis. Vel diuinorum mysteriorum doctrinā in Paulo prædicāte: in quo prius
latebat: sed quū apertus est saccus, & cōciderunt squamæ ab oculis eius, apparuit. gen.44.a.

Ambr.de Ioseph.11. Beda.s.Genes.42.

Offerentes se Deo.

Phialæ, quibus libabatur Deo, significare possunt eos, qui sacrificia illi accepta & grata,
de seipsis offerunt. Zach.9.d. Apoc.5.c.

Hier.s.Zach.9.

Gratia legis.

Scyphus aquę Saulis, quem accepit Dauid. 1.Reg.26.b. designat gratiam legis, à Iudæis
ablatam.

Sensus.

Crateres, in quos funditur sanguis, significare possunt sensus, qui reguntur sapientia mo-
rali, quę vim habet à passione Christi. Exo.24.b. Num.4.a.1.Esdr.8.e.Isa.22.g.

Ambro.epis.2.

Corpus fragile.

Calix interdum est corpus fragile: vt calix vitreus, qui facile frangitur. Matth.23.c.Mar.7.
a.Luc.11.e.Ioan 18.b.

Ambro.s.Luc.11.

Minimū obsequiū.

Calix aquæ frigidæ, designat minimum obsequium, discipulis Christi pręstitum. Matth.
10.d Mar.9.f.

Hila.s.Mat.cāo.10.

Qui partim sunt boni, partim mali, duplici calice potantur: vnde illis conuenit: Inclina-
uit ex hoc, in hoc. Ps.22.

Ori.s.Iere.ho.9.

Castigatio Dei. Pœna malorum.

Calix furoris domini, diuinam castigationem significat: qui calix bibendus est peccato-
ribus, ad consequendam sanitatem. Iremi.25.b.48.d.49.c. Thre.4.d.Isa.51.e.Ezech.23.c.Ha
ba.2.d.Apo.15.d.16.a.d. Est etiam calix pœna malorum. Ps.10. Dicitur autem calix, ne quid
pręter modum atque mensuram, vel in ipsis peccatorum supplicijs, per diuinam prouidē-
tiam fieri arbitremur.

Ori.s.Mat.ho.35. Aug.s.ps.10. Gre.15.mor.21. Rup.9.s.apocalyp. Aretas.s.apoca.15.

Scripturę prophanę. Hæreses. Hypocrisis. Nitor gloriæ tēporalis. Voluptates. Rationes hæreticorum. Calix dæmoniorū. Persequutiones illustrium virorum. Libido.

Calix aureus Babylonis, scripturas designare potest poëtarum, & aliorum gentilium ac
prophanorum, eloquentia & sententijs fulgentes, sed idololatrię & aliorum errorum ve-
nena continentes. Iere.51.a. Designat etiam scripturas hęreticorum: & hypocrisim: & nito-
rem glorię temporalis: & etiam voluptates seculi. Iere.35.a.Iudi.9.c.Ester.1.b.Canti.7.a. Ea-
dem designat poculum aureum meretricis. Apo.17.b. Phialæ quoq; sunt fallaces rationes
hęreticorum, quibus suppeditant simplicibus vinum erroris. Amos.6.b. Apo.17.a.
Calix pauperis, de quo bibebat ouis, significare potest calicem dęmoniorum. 2.Reg.12.a.
Phiala, quę effunditur in Solem. Apo.16.b. designat persecutionis supplicium, viris splē-
dore sapientiæ illustribus irrogatum.
Pocula interdum designant libidinem: & non indigere poculis, est non vti vel sitire per
appetitum libidinis. Canti.7.a.

Ori.s.Iere.ho.2.9. Chrys.s.ps.115. Gre.34.mor.7. Theophi.Alexan.1. Paschalis. Rup.10.s.apoca. Ambr.apol. Daui.5. Gre.34.mora.6. Rup.s.cant.6.

Callidus, quære Astutus.

Callis, uide, Via.

Caluaria, Caluus, Caluitium, Recaluaster, Decaluare.

CAluaria est ea pars capitis, quæ inter frontem & occiput supereminet, quę solet capillis defluentibus glabra apparere. Caluus autem est, cui in ea parte capilli defluunt.

Aug. s. ps. 83. Ber. ad milit. tēpl. 10. Caluus dictus Eliseus irrisus à pueris. 4. reg. 2. d. designauit Christū à Iudęis irridendum, & in caluariæ loco crucifigendum. Christus.

Glo. ord. s. Marc. 15. Caluariæ locus, designat fœtorem peccatorum nostrorū, pro quibus crucifixus est Christus. Matth. 27. d. ma. 15. b. Luc. 23. e. Ioan. 19. c. Fœtor peccat.

Isych. s. Leui. 13. Caluus aut recaluaster, cuius capilli defluunt, designat hominem sine fraude, paucas habentem cogitationes. Leui. 13. f. 4. reg. 2. d. Simplex.

Hiero. s. Ezech. 7. Caluitium facere super mortuū non debent Nazarçi, hoc est, sancti, qui non habent mortis opera. deut. 14. a.

Hie. s. Isa. 3. & s. Ezechie. 7. Caluitium ponitur pro dedecore in fœminis, quibus comæ sunt in ornatum: vnde dominus punit eas, dans pro crispanti crine caluitiū. Et hac ratione sumitur pro pœnitentia, aut signo doloris. Dat etiam Deus pro crispanti crine caluitium, hoc est, pro continuis longis, & ascendentibus orationibus, quę per crines significantur, mentem vndiq; abstrusam, & ad tacendum ab orationibus firmatam. Isa. 3. d. 15. a. 22. d. Iere. 16. b. 47. c. 48. f. Eze. 7. c. 27. g. 29. d. Amos. 8. c. Mich. 1. d. nee. 13. d. Pœnitentia. Mens sine orat.

Hiero. s. Isa. 3. Decaluat dominus verticem filiarum Sion, quum in publicum iudicium adducit peccata. Isa. 3. d. Amos. 8. c. Detectio peccatorum.

Hiero. s. Isa. 15. Caluitium Moab, designat ablationem eloquentiæ, à scientia seculari, & erronea, vt nudi appareant errores & deformes. Isa. 15. a. Ablatio eloquent. secularis.

Hie. s. Eze. 29. Decaluatum omne caput exercitus Babylonis dicitur, propter labores gestantium cophinos terrę & lapides, ad obsidionem Tyri. Ezech. 20. d.

Glo. ord. s. 2. reg. 10. Decaluans Anon pueros Dauid. 1. par. 29. a. Est diabolus aliquorum prędicatorum sermonem vel conuersationem corrumpendo maculans. Macula prædicatorum.

Rup. s. mich. 1. Decaluari sicut aquila dicitur Israel. Mich. 1. d. quia sicut aquila amissis veteribus plumis, nouas recuperans renouatur: ita abiecto veteri Israel, surrexit nouus in ecclesia. Renouatio Israel.

Calumnia, Calumniari.

CAlumnia est falsa accusatio: & calumniari, est falsò aliquem opprimere. vix habent allegoriam: sed fit mentio de calumnia, in his fere locis. Leui. 6. a. 16. c. deut. 28. c. Iob. 10. a. ps. 118. Pro. 14. d. 22. c. 28. c. Eccl'ici. 4. a. 5. b. 7. b. 16. a. Isa. 33. c. 54. d. 59. c. Iere. 6. a. 50. e. Eze. 22. c. g. 18. d. Hose. 5. c. Mich. 2. a. Mala. 3. b. Zach. 7. c. Luc. 3, b. 6. d. 1. Pet. 3. c.

Arn. s. ps. 71. Hiero. s. Isa. 59. Calumniator dicitur Iudaicus populus contra Christum: contra quem loquuti sunt calumniam, quum eum falsò accusauerunt. 1. par. 16. b. ps. 71. Isa. 59. c. Iudæi.

Hila. s. ps. 118. Calumniatores etiam sunt dęmones, & contra Christum, & contra bonos & sanctos. ps. 71. 118. Iere. 21. d. 22. a. Isa. 52. b. Dæmones.

Hiero. s. Isa. 30. & s. Hose. 12. Calumniatores etiam sunt heretici: & calumniæ, sunt falsa eorum dogmata & argutiæ, quibus opprimunt simplices. Isa. 30. c. Eze. 22. g. Hose. 12. b. Amos. 3. c. 4. a. Hæretici cum dogmatis.

Gre. 26. mora. 9. Calumniatores dici possunt non solum, qui exteriora bona rapiūt, sed etiam, qui malis suis moribus, & vitę reprobę exemplo interna nostra dissipare contendunt. Iob. 35. c. Scandalizantes.

Calūnia dictus est puteus, quem foderant serui Isaac, propter rixam inde ortā. gē. 26. d.

Calumnia, quam timebant fratres Ioseph. gen. 43. d.

Calx.

CAlx fit ex lapidibus coctis: & mixta cum arena, est cęmentum ad colligandos lapides: seruit etiam ad eos, seu parietes lęuigandos. Et calx viua dicitur, quę, superiniecta aqua, feruet & fumat.

Calx, qua lęuigati sunt lapides ad scribendam legem. deut. 27. a.

Camera.

CAmera est arcus, ædificium sustinens, tectumq; deuexum & incuruum, quod fornix, & testudo dicitur. 3. reg. 7. a. 4. reg. 10. c. Vide laqueare.

Caminus, uide Clibanus.

Camœlus, Dromedarius.

CAmœlus est animal ferendis oneribus seruiens, obedit verberibus, metu cōtinetur: ieiunij patiens est, & oneri suo quadam disciplinæ ratione succumbit: habet gibbum in dorso: estq; animal immundum, ruminans quidem, sed non diuidens vngulam: & præ se fert quandam oris & totius corporis fœditatem: diciturq; seruare iram, donec vindicari possit. Dromedarij sunt de genere camœlorum, apti ad cursum, vnde nomen acceperunt.

Gre. 1. mor. 14. & 35. mora. 17. Camœlus ferens onus significare potest Christum, qui supra se tulit onus peccatorum nostrorum Christus.

ſtrorum:& vt camœlus ad ſuſcipienda onera ſponte ſe humiliat:ita Chriſtus humiliauit ſemetipſum vſq; ad mortē crucis.gen.24.c.Hunc camœlū Iudæi deglutierunt.Mat.19.c.23.c.

Euch.for. ſpūal.5. Aug.1.q.in euan.37.

Prædicatores

Portãtes onera proximorum.

Camœlus etiam ſignificat prædicatores, patientes & ſuſtinentes onera prædicationis. gen.24.c.Tobi.9.b.Eze.25.a.Iob.1.a.Camœlos enim poſsidemus vt Iob,ſi,quod altum ſapimus,humiliter deponamus: & quū cogitationes noſtras,ad infirmitatis fraternæ compaſſionem flectimus:vt viciſsim onera noſtra portantes,alienæ infirmitati compati condeſcēdēdo nouerimus.Poſſunt etiam per camœlos,qui vngulam nequaquam findunt,ſed tamē ruminant,terrenarum rerum bonæ diſpenſationes intelligi:quæ quia habent aliquid ſeculi & aliquid Dei,per commune eas neceſſe eſt animal deſignari.Neq; enim terrena diſpenſatio,quanuis æternę vtilitati ſeruiat,ſine perturbatione mentis valet exhiberi. Quia igitū per hanc,& ad præſens mens confunditur,& in perpetuum merces paratur,quaſi commune animal, & aliquid de lege habet, & aliquid non habet: vngulam non findit, quia non ſe penitus ab omni terreno opere diſiungit: ſed tamen ruminat, quia bene diſpenſando temporalia per certitudinis fiduciam cœleſtia ſperat. Terrenæ igitur diſpenſationes quaſi camœlorum more capite legi concordant, pede diſcrepant. Nos ergo cum eaſdem terrenas diſpenſationes cogitationi trinitatis ſubdimus,quaſi camœlos,fide poſsidemus.

Gre.1.mor.28. & 25. mor.35.

Bonæ diſpenſationes rerum terrenarum.

Pœnitentia.

Camœlus etiam ferens onus,deſignare poteſt pœnitentiam,&ipſos pœnitentes.gene.12. b.30.g.31.c.Horum pilis veſtiebatur Ioannes baptiſta.Matth.3.a.Marc.1.a.

Glo.int.ſ.gen.31.

Iudæi.

Samaritani & hæretici.

Prædicatores male viuentes.

Camœlus vt eſt animal immundum ruminans,ſed non diuidens vngulam,ſignificat Iudæos ruminantes legem,ſed non diuidentes,aut eius intelligentiam non diſcernentes:,& tamen legjs onera portantes.gen.24.c.Leui.11.a.deut.14.a.Iſa.21.b.30.b.Zach.14.c.Deſignat etiam Samaritanos & hęreticos,partim recipientes legem,partim reſpuentes. Item doctos & prædicatores male viuentes,non habentes diſcretionem vitæ pręſentis & futuræ: qui ſunt fortes,ſed tortuoſi.gen.31.c.

Hie.ſ.Zach.14. Iſyc.ſ.Leui.11. Gre.1.mor.15.27. Ori.ſ.Leui.ho.7. Beda.ſ.gen.31.

Gentiles.

Camœlus,vt habet beluinam quandam horriditatem,& oris fœditatem,& abſurda veſtigia,& obedit verberibus,&c.ſignificare poteſt gētiles per cultum idolorum deformes: quos etiam ſignificant Dromedarij Madian.Rebecca ſuper camœlum,eſt ęcclesia in gentibus.gen.24.c.g.3.reg.10.a.4 reg.8.e.1 par.5.c.2.par.9.a.1.Eſdr.2.d.Tobi.11.d.Iudith. 2.b.Iſa. 60.a.Iob.1.a.42.a.

Ori.ſ.gen.ho.10.& ſ.Mat.ho.8. Hila.ſ.Matt.can.19. Gre.1.mor.13.&.35. mor.17. Beda.ſ.gen.24.

Mundani.

Superbi.

Diuites

Camœlus eadem ratione ſignificat mundanos,&ſuperbos contra diuinam ſapientiam ſe erigentes,& diuites,& vitam eneruem & criminibus tortuoſam degentes:& animas ſtolidas & peruerſas:& qui videntur ſibi recte legere ſacras ſcripturas:ſed vngulam non findūt quia ruminantes eloquia diuina,ea quę ſcripta ſunt negligunt.Exo.9.a.Iudi.6.a.7.c. 8.e.1. reg.30.e.Iſa.21.b.30.b.60.a.Eze.25.a.Zach.14.c.Vt habet gibbū,ſignificat diuites gibbo ſuarum diuitiarum tumentes.Matth.19.c.Luc.18.c.

Tert.de cibis Iudai. Ori.ſ.Leui.ho.16. Ambro.ſ.Luc.18.& ſer.4. Hie.ſ.Zach.14. &.ſ. Iſa.60. Iſyc.ſ.Leui.11.

Caro & ſimplices.

Camœlus præterea ſignificat carnem & ſimplices.Iob.1.a.d.42.d.Ier.59.f.gen.24.c.

Hie.ſ.Iob.1.

Cogitatio luxuriæ

Camœli Amalec interficiendi,deſignant cogitationem luxurię,quæ quaſi à ratione incipit,ſed per diſcretionem non finitur.Dum cogitat,quaſi intus camœlus ruminat: ſed dū quod cogitat per veritatem non diſponitur,eius vngula non diuiditur.1.reg.15.a.

Gre.ſ.1.reg.15.

Grauia peccata.

Camœlus comparatus culici,grauia peccata ſignificat,quę Phariſei glutiebant. Mat.23.c.

Ori.ſ.Mat.ho.25.

Camœlus,vt ſeruat iram,donec vindicari poſsit,ſignificat homines vindictæ tempus expectantes.

Baſi Exaem.ho.8.

Campus, Campeſtris.

CAmpus dicit planiciem quandam vndiquaq; latam & extenſam,ac ſine montibus.

Vterus beatæ virginis.

Campus florens ſine humano adminiculo,non ſeminatus ab aliquo, non defoſſus ſarculo,non impinguatus fimo:fuit virginis aluus,quę fuit inuiolata & integra:cuius viſcera tanquam paſcua æterni viroris florem protulere,cuius pulchritudo non videat corruptionem:cuius gloria in perpetuum non marceſcat.canti.2.a.

Ber.ſer.2.de aduen.

Anima.

Campus etiam eſt anima cum ſimplicitate fidei:& etiam virgines floridæ.Et campeſtris locus,eſt locus imperfectorum & ſimplicium.deut.1.a.4.g.Ioſu.5.c.13.c.1.reg.17. d.3. reg.7. g.10.d.20.d.1.par.27.d.pſ.95.Iſa.63.c.Luc.6.c.Et campi ſyluæ,ſignificāt pectus hominis, vbi paſcuntur virtutes.pſ.131.

Hie.ſ.pſ.95. Amb.de virgi.3. & ſ.Luc.6. Arno.ſ.pſ.131. Gre.2.mor.2.

Locus paſtorum

Gentilitas.

Campi ſyluæ,vbi inuentus eſt dominus,dici poſſunt,vbi paſtoribus annunciatus eſt.Deſignant etiam gentilitatem:in qua inuentus eſt Chriſtus,quando gentiles amplexati ſunt fidem.pſ.8.77.131.4.reg.25.c.Iere.39.b.Abdi.g.In medio horum camporū aperuit Deus fontes doctrinæ,& donorum ſpirituſſancti.Iſa.41.e.In hunc cāpum egreditur Ezechiel.i. prædicator.Ezech.3.f.Campeſtria etiam,quæ fiunt in caulas gregum,deſignant gentilitatē,quæ mutata eſt in eccleſiam.Iſa.65.b.Campeſtria Pharan gentilitatem ſignificare poſſunt. gene. 14.a.In eiſdem locis deſignatur ipſa eccleſia ex gentibus.canti.2.a.b. 3.b.

Arno.ſ.pſ.131. Hila.& Aug.ſ.pſ.131 Hie.ſ.pſ.131.&.ſ.Iſa. 41.65. Grē.ſ.Ezec.ho.12.

Eccleſia ex gētibus

Humiles & iuſti

Campi etiam ſunt humiles & humilia ſapientes:quorum flos eſt Chriſtus. cāti.2.a. Et populi

Ori.ſ.Ioſu.ho.14.

[Hie.f.pf.64. Aug.f.pf.64.95. Euch.for. fpũal.4.] puli iusti propter æqualitatem. Hi campi replentur vbertate, cum campi legis nullum iucunditatis fructum in litera protulerint. deut.8.b. Iosu.11.a. ps.64.95. Iere.21.d.48.b. Abdi.g

[Ori.f.canti.ho.2. Hila.f.pf.64. — Populus Iudæorum.] Campus præterea vt est planities, quæ colitur, designat populum Iudæorum, qui colebatur in lege. canti.2.a. ps.64. Isa.65.b.

[Hie.f.Iere.17. Euch.for. fpũal.4. — Sacra scriptura.] Campus quoq; dicitur sacra scriptura. gen.24.g. Iudith.8.a. Eccl'i.24.b. Isa.41.c. Et campestria, significant planam historiæ intelligentiam. Iere.17.d.

[Philo.2.allego. Ber.f.cant.fer.52 — Contemplatio.] Campus in quem egressus est Isaac, latitudinem contemplationis designat. gen.24.g. ps.64. Eze.3.f. Et cerui camporum, sunt in latitudine contemplationis salientes. canti.2.b.

[Arn.&Hie.f.pf.103. — Actiui.] Campi descendentes, sunt actiui ad actiones terrenas venientes: vel subijcientes se prælatis. ps.103. Dani.14.f.

[Hie.de mansionib⁹. — Accessus ad euangelium.] Campestria Moab, vbi est vltima mansio filiorum Israel in deserto. num.22.a.26.a.31.b.33.b. designant accessum humilem ad euangelium, relicta veteri lege.

[Aug.f.pf.77. — Mandatũ humile.] Campus Taneos, designat planiciem mandati humilis, vbi Deus facit mirabilia. ps.77.

[Hie.f.Amos.1. — Errores & conciliabula hæreticorum.] Campus in terra Sennaar, quod interpretatur fœtor, designat errores hæreticorum, in quibus ædificatur turris superbię. gen.11.a. Dani.3.a. Zach.12.d. Et campus idoli, vel On, designat conciliabula hæreticorum, vbi magno labore & dolore quærendi, ordinem aliquẽ & consequentiam hæreseos suę reperire conati sunt. Amos.1.b.

[Ori.f.canti. ho.2. — Via lata. Mundus.] Campus etiam in terra Sennaar, designat viam latam huius mundi, & ipsum mundum. gen.11.a. cant.2.a. 2.reg.18.b. 2.par.35.b. Iudith.1.c. 1.Macha.4.a.10.f. In hoc campo constituit Nabuchodonosor statuam. Daniel.3.a. Et campi pleni ossibus, designant hunc mundum. Ezech 37.a.

[Glo.int.f. Sapi.19. — Baptismus.] Campus in mari rubro. Sapi.19.b. Isa.63.c. ad baptismum refertur sicut & ipsum mare: est autem campus, propter facilem & promptam salutem in eo paratam.

Camus, uide Frænum.

Cana.

[Epipha.2.cót.hære. tomo.1. Rup.2.f.Ioan. — Ecclesia.] CAna.i.zelus, vel ęmulatio, siue possessio, vel adepta: ciuitas Galilęę, vbi factæ sunt nuptiæ, in quibus Christus conuertit aquam in vinum. Ioan.2.a. designat ecclesiam, quam magno zelo aduersus diabolum corruptorem, sibi coniunxit Christus.

Canalis.

CAnalis est velut aquæ ductus apertus, per quem transit aqua in alium locum: aut etiam vt ibi detineatur ad aliquod ministerium.

[Geor.vene.canti.1. tono.6.cap.11. — Vulnera Christi. Supernus influxus.] Canales significare possunt vulnera Christi, per quæ descendit ad nos remissio. Et etiam supernum influxum, per quem fluunt omnia charismata, à fonte omnium bonorum. cantic.7.c.

[Beda.f.gen.30. — Baptismus.] Canales etiam in quos effunditur aqua, vt camœli bibãt, designare possunt baptismum, in quo ponuntur virgę per inuocationem trinitatis. gen.24.c.30.f.

[[illegible].f.Ezec.45 [illegible].mora.1. &.f. [illegible].7. Rup.f.canti.6. — Sacra scriptura. Consilia Dei.] Canales etiam designant sacram scripturam, & fusiorem explicationem sensuum ipsius: & libros euangeliorum: in eis ponuntur virgæ, hoc est, recta patrũ exempla. gen.24.e.30.f. Exo.2.c. Et purpura in canalibus, sunt cogitationes in sacra scriptura. canti.7.c. Possunt etiã ibi designare arcana consilia Dei.

Cancelli.

CAncelli sunt, velut retiacula lignea vel ferrea transitum cohibentia, non tamen aspectũ.

[[illegible].f.canti.ho.3. [illegible].de Isaac.4. [illegible].f.cant.2. Bern.f.cant. fer. 56. — Cognitio diuinorum per imagines. Opera Christi. Sensus corporis Christi. Confessio peccatorum.] Cancelli, per quos dicitur prospicere sponsus, designare possunt cognitionem diuinorum per similitudines & imagines, quę retinent animam intra sensibilia. canti. 2. c. Vel erant opera mirabilia Christi in humanitate facta: quę partim ipsum manifestabant, partim abscondebant. Vel designant sensus corporis Christi. Et pręterea confessionem peccatorũ, per quam prospicit sponsus mentem confitentis.

[Ori.f.cant.ho.3. — Laquei diaboli.] Cancelli sunt etiam laquei & decipulæ tentationum diaboli. Sic dicitur meretrix per cancellos prospicere iuuenem. pro.7.b.

[Glo.ordi.f.4.reg.1. — Præsidia hæreticorum.] Cancelli, per quos cecidit rex Ochozias. 4.reg.1.a. designant præsidia hęreticorum inania. Et etiam Iudęorum: qui vnde putabant se defendere, inde perierunt.

Cancer.

[Bas.exae.ho.7. Amb.5.exae 8.] CAncer est piscis multa habens brachia, qui fraude iniecto lapillo in ostreas sese aperiẽtes, ne claudantur, eis vescitur: designat eos, qui fraude rapiunt aliena.

[Sermo hæreticus.] Cancer etiam est morbus paulatim serpens, qui sermonem hæreticum significat, qui velut cancer serpit. 2.Timot.2.c.

Candace.

Gentilitas.

CAndace regina Aethiopum, cuius erat eunuchus à Philippo conuersus, typus esse potest gentilitatis. acto.8.e.

Glo.inter.s. acta.8.

Candelabrum.

CAndelabrum instrumentum notum deseruiens ad sustinendas lucernas domum illuminantes.

Humanitas Christi.

Candelabrum aureum templi, humanitatem Christi puram à culpa designare potest: & dicitur ductile per passionem. In candelabro autem erant septem lucernæ: ita Christus illuminat multipliciter credentes, per septem dona spiritussancti. Exo.25.c.35. b.37.c.40.a. Leui.24.a.num.4.a.Zach.4.a.1.Mach.4.f.Hebrę.9.a.

Cle.Alex 5.stro. Gre.s.Eze.ho.6. Isyc.s.Leui. 24. Cyril.4.s.Ioan. 28.

Cognitio Dei in hac vita. Manifestatio sapientiæ.

Potest etiam candelabrum aureum designare cognitionem, quæ de Deo habetur in hac vita: & ponitur contra mensam in latere meridiano, quia cognitio Dei prius data est iudęis, deinde gentibus. Ponitur etiam ad dexteram, quia spiritualia pertinent ad dexteram. Et quoniam in eo lucent lucernæ, designat manifestationē sapientię. Exo.26.g.30.c. num. 8.a.4.reg.4 b.2.par.13.c.Eccl'i.26.c.1.Mach.1.c.

Tho.1.2.q.102.ar.4

Lex & sacra scriptura.

Candelabrum aureum, etiam significare potest legem & sacram scripturam in eisdem locis: & Zach.4.a.

Hie.s. Zach.4.

Conuersatio euangelica.

Candelabrum dici potest conuersatio euangelica: in qua ponuntur lucernæ virtutum. Leui.24.a.Luc.11.e.

Isych.s.Leui.24.

Ecclesia. Apostoli & doctores. Corpus.

Designat præterea ecclesiam, & apostolos ac doctores, demum omnes bene operantes. Et etiam ipsum corpus, cui superponitur lucerna, cum seruit corpus doctrinæ & bonis operibus. Exo.25.c.3.reg.7.g.1.par.28.c.2.par.4.b.Zach.4 a.Matth.5 b.Marc.4 c.Luc.8.c.11.e Hebræ.9.a. Septem candelabra, vniuersalis ecclesia. apoc.1.c.11.a. Hie.s.Zach.4. Rup.1.s.apoc.

Ori.s.num.ho.5. Amb.s.ps.118.ser.14 & s. Luc.11. Aug.1.ser. domi.in monte.

Lex naturalis. Intellectus hominis.

Candelabrum etiam dici potest lex naturalis, scientiam continens aut intellectus luminis, in quo splendet omne lumen interioris hominis tam naturale, quàm diuinum.

Ori.s.cant. ho.2. Geor. vene. canti.1. tono.6.cap. 10.

Crux Christi. Status corporis.

Candelabrum, in quo posita est lucerna, crucem Christi designare potest, in qua ipse resplenduit. Matth.5.b. Designat etiam statum corporis: cui lucerna superponitur, dum eidē corpori gratia prædicationis antefertur.

Aug. de. 5 hæresi.7. Gre.30.mor.34.

Populus ecclesiæ. Opus bonum.

Candelabrum vnius ecclesiæ, populum illius significare videtur. Apoc.2.b. Vel designat opus bonum, quod est veritatis.

Aug.s.apoc. ho.2. Ricar.de.s. victo.de somni.Nabuch. 24.

Fides. Claritas virtutum.

Candelabrum, quod præparauerat mulier Elisæo 4.reg.4.b. significare potest illuminationem fidei, siue claritatem virtutum.

Cœlum cū planetis

Candelabrum habens septem lucernas, designat cœlum cum septem planetis, quorum medius est sol, loco & dignitate: & est ad gratiarum actionem pro cœlestibus beneficijs. Scyphi autem sunt planetæ, qui sunt vasa recipientia, quæ à supernis influūtur: & flores ac cætera producunt circa inferiora influendo.

Philo.quis rerum diui. hæres. Cle.Alex.5. stroma. Geor.vene. canti.1. ton.4.cap.32.

Candidus, Candor, uide Albus.

Candidus, Candor, uide Albus.

Canere, Cantare, Concinere, Præcinere, Clangere, Psallere, Iubilare, Cantus, Canticum, Carmen, Psalmus, Psalterium, Hymnus, Decantare, Cantor, Psaltes.

CAnere est voce modulari: & est fere vox lætitiæ & laudis. Psallere vero est, cum instrumento, siue adiuncta voce humana, siue non.

Laudare Deum

Canere domino, est ipsum laudare. Iubilare vero Deo, est voce concordiæ, quæ beatum facit populum, Deum laudare. 1.para.15.d.Iob.8.d.33.d.38.a.p̄s. 12.20.46.58.65.67.70.74.80. 88.94.99.100.104.137.Isa.5.a.23.d.26.a.27.a.42.b.44.d.49.d.55.d.Iere.20.d.Sopho.2. c.Zac. 9.b.Ephe.5.d.Colos.3.c. Canere etiam domino, est habere vitam puram, vt cantica delectēt dominum. Iudi.5.a.15.d. Et cantat domino gloria hominis, quum spiritu laudat dominū. p̄s.29. Et cantare domino canticum nouum, est in nouitate vitæ & spiritus ambulare, non in vetustate literę: quod non potest fieri in terra aliena, hoc est, in statu peccati. p̄s.32.39.41. 68.95.97.143.149.1.par.6.c.26.c.Ester.13.d.Hose.2.c.2.reg.19.f.22.d.3.reg.10.b. Psallere etiam domino est ipsum laudare, non voce rauca sed pura .i. puro corde. Et psallit Deo, qui spiritu & ore psallit: & qui ea, q̄ canit operatur. Et psallit in conspectu angelorū, qui laudando officium angelorum exercet. Iudi.5.a.p̄s.7.9.47.91.103.107.134.145.Eccl'i.50.c.2.par.29.f. 1.Esdr.3.d.deut.31.e.1.cor.14.c.Iacobi.5.d.Apoc.14.a.15.b. Et cantare de canticis Sion, est in laudem Dei exultando canere. p̄s.136. Et præcinere domino in confessione. p̄s.146. Sic præcinebat Maria. Exo.15.e. Et canere canticum in terra Iuda, hoc est, in ecclesia: quod non cātatur in terra aliena. Isa.26.a.

Ori.s.Ios.ho.7 & s. Iudi.ho.6. Basi.s.ps.29.32 Arno.s.ps.149. Cli.gradu.7. Aug.s.ps.91. Hie.s.Isa.23 Hila.s.ps.136. Hie.s.Isa.26.

Laudantes Deum

Cantores & cantatrices in bonum sunt, qui laudant Deum. 2.reg.19.f.4.reg. 11, c.2. para. 20.c.

Gre.s.Eze.ho.22.

20.c.35.c.1.Esdr.2.e. Nee.7.g.11.d.12.b. Cantores etiam dici possunt altiora canentes : cantatrices vero minora.Eccl'tę.2.b.Cantores sunt iusti, qui opere complent diuina præcepta. Ezech.40.g.Et his sunt cantabiles iustificationes Dei.ps.118. Psaltes etiam aut psallens est, qui corde & opere laudat dominum cum lætitia.2.reg.23.a.4.reg.3.c.1.par.23.a.thre.5.c.

Rup.9.s.apoc. — Gratiarũ actio. baptismum.

Canentes filij Israel carmen domino post transitum maris rubri, designãt gratiarũ actionem post baptismum.Exo.15.a.deut.31.e.Canticum Moysi dicitur cãticum agni.Apoc. 15.a. quia quod gestum est in transitu maris rubri secundum historiam, hoc fit in baptismo secũdum spiritum.

Hie.s.Isa.30. — Laudes i fœlicit.

Canunt in domo domini psalmos, qui laudant Deum in fœlicitate.Isa.38. d.49. d.54. a. Et canticum tibiarum in gloria, erit laus Dei cum lætitia cordis.Isa.30.g. Ibi psallitur in seculum seculi.ps.60.Mich.2.a.Ephe.5.d.

Hila.&Hie.s.ps.137 — Laudare Deum verbis propheticis & apostolicis. Lex Dei.

Canere in vijs domini, est verbis propheticis & apostolicis, in quibus vię domini declarantur, Deum laudare.ps.137.Cantant autem domino misericordiam & iudicium, quum fiducialiter eius iudicium per susceptam misericordiam expectant.ps.100.Canticum autem sæpe significat legem Dei.Iudi.5.b.ps.39.136.deut.31.e.

Arno.s.ps.97. Hila.s.ps.143. Aug.s.ps.32. Basi.s.ps.32. Chry.s.ps.93. Hie.s.ps.97. Rup.9.s.apoc. — Annunciare incarnationem. Lex noua.

Cantare canticum nouum, est annunciare incarnationem Christi, & resurrectionem ps. 32.39.95.97.143.Et cantantes Dauid victori.1.reg.29.b.sunt laudantes victoriam Christi.Cãtant etiam canticum nouum, qui cantant in nouo testamento.Isa.42.b.Apocal 5.b. Psallit etiam domino in vociferatione & iubilo, qui laudat ipsum Christum de victoria.ps.32.67. Canticum vetus, erat in vno populo Iudæorum.Canticũ vero nouum est per omnem terram, vbi est laus crucis Christi, quæ inusitata erat in mundo.ps.93.147.149. Vel in lege veteri cantabant quasi canticum nouum, quia in figuris pręcinebant, quæ futura erant in lege noua.Apoc.14. b.

Ori.s.Iosu.ho.7. Amb.de Elia.1. Hie.s.Isa.27. Gre.30.mor. 7.&.s. 1.reg.13. — Prædicare

Canere tubis, est prædicare, & ex scripturis Deum laudare:qui clangor excitatio est ad bellum spirituale. Exo.36.a.num.10.b.31.a.Iosu.6.a.2.reg.6.c.18.b.1. par.6.c.15.c.23.a.52. b.2.par.5.d.13.c.29.f.31.a.Nee.4.d.12.d.Leui.25.b.Iudit.15.a.Isa.21.d.Ezechiel.33.a.Iere.4.b.6. a.51.c.Hose.5.c.Ioel.2.a.Zac.9 d.Et clãgor buccinæ est fortis prædicatio & lætitia de pœnitentia.Exo.19.c. Et concentus cœli, est concors prædicantium sermo. Iob.38.d.Et canens buccina Saul post victoriam.1.reg.13.a.designat prædicatorem electorum virtutes prædicantem in aliorum exemplum. Hic est clangor victoriæ regis.nume.23.c.Est etiam expressio diuinæ vindictæ.Et canens primus angelus, dicit subuersionem Sodomorum.Apoca. 8.b.Canens tuba secundus angelus indicat clamorem filiorum Israel in Aegypto.Canens tuba tertius angelus, clamorem Amorrhęorum, quorum iniquitates completæ sunt egressis filijs Israel de Aegypto.Canẽs tuba quartus angelus, murmurationes filiorum Israel in deserto, & cultus vituli, quibus auditis à Deo, magna pars populi perijt. Cecinit tuba quintus angelus, quando quasi nunciatum est Deo, filios Israel in terra sua varié fornicatos esse post Deos alienos.Cecinit sextus angelus tuba, quando contra Iudęos peccantes, surrexerunt quatuor regna diuersis temporibus, vsque ad destructionem per Romanos factã.Canet septimus angelus, quando fiet conuocatio ad iudicium. apo.11.d. Sicut etiam in his locis.num.29.a.Isa.27.d.Iere.42.c.Amos.2.a.3.b.Sopho.1.d.

Ruper.5.s.apoc.

Beda.s.Pro.25. — Arguere impium.

Cantat carmina cordi pessimo, qui arguit impium, & dicitur acetum in nitro, quia plus habet impius quod respondeat, quàm valeat prædicator reprehendere. prouerb. 25.c.

Basi.s.ps.29. Ambr.2.de pœn..6. Orig.s.Iudi.ho.5. — Exhortationes prophetarum & noui testamenti.

Cantus tibiarum, sunt exhortationes prophetarum : aut etiam canticum & prædicatio noui testamenti. Matth. 11. b. Luc. 7. e. Cecinerunt etiam viri opus Dei, quando prophetæ prædicauerunt mysteria Christi. Iob. 36.c. Et canens Debora canticum, designat exultationẽ prophetiæ in fine mundi super eius adimpletione.Iudi.5.a.Tob.13.d.Ier.51.b.

Hila.s.Matt.can.11. Ambr.ser.8. &.s.ps. 118.ser.7.&.s.Luc.7 — Prophetæ. Prædicatores Christus.

Canentes pueri in foro, designare possunt prophetas aut prædicatores, ad seruanda Dei præcepta exhortantes. Aut etiam ipsum Christum remissionem peccatorum prædicantem. Matt.11.b.Luc.7.c.

Hie.s.Iob.38. Gre.30.mor.7.8. — Laudes angelorum.

Concentus cœli significare potest laudes angelorum, quum dicunt : Sanctus, Sanctus, Sanctus.Iob.38.a.Quod fit cum sũma cõcordia post eiectũ Luciferũ.Rup.3.de glorific.trinit.14.

Arn.&Hila.s.ps.136 Aug.s.apoca. ho.12. &.s.ps.148. Hila.s.ps.64.148. Hiero.epist. Samuel quodã.&.s. Amos.5 — Laudes iustorum.

Cantionum verba sunt, quæ in statu gratiæ canuntur, & cantica lętitiæ spiritualis : ad quæ pertinent etiam cantilenæ Salomonis.ps.39.136.2.reg.22.a.3.reg.4.d.1.par. 16.d. 2.para. 7.b.Iob.35.c.Eccl'i.47.c.Canticum autem Mosis pertinet ad vetus testamentum.Canticum vero agni ad nouum.Apoc.15 b.Carmen etiam est canticum laudis Dei ad iustos pertinẽs. Ezech.2.d.Hymnus autem tria includit, & canticum & laudem, & quòd sit Dei. Si vnum desit non erit hymnus.Hymnus autem decens Deum in Sion, est laus in ecclesia, vel militante, vel triumphante.ps.64.148.

Gre.26.mor.11. Basi.s.ps.32. — Lætitia in tribulatione.

Carmina in nocte designant lætitiam in tribulatione.Iob.35.c.

Iubilus est vox in articulata militum inuicem se protegentium, & adhortantiũ in bello.

Est

Est victoriæ vox in dæmones.ps.32.46.65.88.Iob.8.d.38.a.Iubilus est sonus significans cor parturire,quod dicere non potest.Et quem decet ista iubilatio,nisi ineffabilem Deum?Ineffabilis enim est,quem fari non potes.Et si eum fari non potes,& tacere non debes, quid restat,nisi vt iubiles?

Hila.s.ps.65. Aug.s.ps.32.46. Gre.8.mora.39.&28.mor.14.

Subtilis speculatio diuinorum. Canticum,quum fit voce sine instrumento psalterij, designat speculationem subtilem diuinorum, & ad theoriam pertinet: & carmina sunt mysteria.Psalmus vero,quod est canere cum instrumento psalterij ad practicen spectat.4.reg.3.c.1.par.5.c.13.c.23.a.2.par.5.d.15.c.nume.21.d.ps.4.in tit.91.Eze.33.g.pro.25.c.Amos.6.b.Haba.3.d. Psalmus ergo dicit *Concinnitas bonorum operum* concinnitatem bonorum operum:& psalmus bonus,sunt bona cordis opera.Et psallit in nomine domini,qui dat ei laudem operum.ps.17.48.96.60.65.145.148.Iudith.16.a.Haba.4.d.Ephe.5.d.Designat etiam psalmus doctrinam spiritualium,& meditationes & laudes.

Arno.s.ps.4. Basi.s.ps.29. Euch.q.nuptial. Hila.s.ps.65. Aug.s.ps.65. Gre.prol.s.7.ps.

Via in patriam cœlestem. Canticum graduum,quindecim psalmos cōtinens,qui numerus ex hebdomade, & Ogdoade constituitur,viam in patriam cœlestem demonstrat,per vetus & nouū testamentū.

Hila.pro.s.ps.

Fletus Christi. Canticum patruelis erat,quum Christus fleuit super Hierusalem.Isa 5.a.

Hie.s.Isa.c.

Cantabiles iustificationes Dei dicuntur,non segnibus sed solicitis, & ijs, qui eas habent in memoria.ps.118.

Amb.s.ps.118 ser.7.

Prædicatio cœlestium & Chri regis. Psalterium instrumentum triangulum,decem chordarum inferne percutitur, superne verò resonat:ita anima sanctæ trinitatis fide formata,decem legis præceptis instructa, inferius affligendo carnem percutitur,superius verò suauissimum Deo melos reddit. Designat etiam psalterium æternorum gaudiorum prædicationem : quia dum superna amare suggerit,quasi à superiori parte sui dulcedinis sonū emittit. Et qui regni æterni Christum regem nominat,psalterium sonat.Item vt cognoscamus gratiam de supernis ad nos venire : & vt ad ipsa superna eleuemur. 1. regum. 10. b. Designat etiam psalterium, dispositionem corporis humani, & ita formam corporis Christi facientis miracula. Item concordiam operum cum voce:& virtutes theologicas.ps.29.32.48.56.146.149.1.par.13.c.2.para.9.c.Eccl'i.40.c.Iere.52.d.Et psallit domino in psalterio decachordo, qui mente cum obseruantia præceptorum & fidei integritate psallit:& ipsa mens vel spiritus, de supernis resonans,est psalterium decachordum:& vas psalmi:& præterea lingua laudes Dei resonans.ps.70.91.143.150. Psalterium etiam decachordum, verbum Iesu significat, qui elemēto decadis manifestatur.

Corpus Christi & corpus humanum. Virtutes Theologicæ. Concordia operum cum voce. Spiritus. Lingua. Verbum Iesu.

Gre.prol.s.7.ps.&.s.1.reg.10. Basi.s.ps.1.29.48.32. Hila.prol.s.ps. Hie.s.ps.56. Aug.s.ps.42.48.56.32.70.80. Arno.s.ps.32. Cle.Alex.2.pæda.4. Euch.for.spūal.10. Rup.1.s.reg.18.

Christus. Psallens domino in cithara,est Christus in cruce.ps.146.Et psallit in gentibus,quum gētes credunt.ps.56.Eundem Christum designat psallens Dauid ad mitigandum spiritū Saulis.1.reg.16.c.19.b.

Arno.s.ps.146. Hila.s.ps.56.

Synagoga in chrm. Canit vinea Meri Leuiathan,quum synagoga concordat diabolo.Isa.27.a. Et psallunt in Christum bibentes vinum,quum Iudæi & hæretici docent errores de Christo.ps.68.

Aug.s.ps.68.

Irrisio bonorum In canticum malorum vertitur Iob,hoc est ecclesia, quando crescentibus iniquis boni irridentur,& in opprobrium habentur.Iob.30.b.

Gre.20.mor.19.

Segniter audientes verbum Dei. In canticum & carmen musicum vertunt verba prophetæ, qui sic ea audiunt,vt solent carmina poetarum in theatro,& non vt eis obtemperent. Eze.33.g.

Hie.s.Ezec.33.

Diabolus. Cantans in fenestra dici potest diabolus suggerens sensibus voluptates.Sopho.2.d.

Glo.ordi.s.Soph.2.

Pœnitentia. Canticum meretricis dici potest planctus animæ pœnitentis.Isa.23. d. Et canere carmen lugubre,est pœnitentium.Ezec.2.d.27.g.32.d.

Hie.s.Isa.23.

Senectus. Signa lucis gratiæ. Cantus galli,ætatem senectutis designat,aut signa appropinquantis lucis gratiæ.Marc.14.g.Matth.13.d.26.d.g.Luc.22.d.Ioan.13.d.Tobi.8.b.

Ori.s.Mat.ho.30.

Hypocrisis. Canere tuba ante se,est manifestare opera sua bona per hypocrisim.Matth.6.a.

Glo ordi.s.Mat.6.

Voces hæreticorū. Minæ hæreticorum & principū secularium. Canens buccina Siba,designat voces hæreticorum,& schismaticorum retrahentium fideles ab vnitate ecclesiæ.2.reg.20.a.4.reg.9.c.pro.25.e.Isa.18.a.23.d.thre.3.b.Eze.33.g.Soph.2.d.1.Mach.6.d.Et fideles sunt canticum hæreticorum,quum irridentur ab eis.Iob.30.b. Clangor etiam tubę designat minas hæreticorum & principum secularium.Iob.39.c. Carmina etiam lyræ,sunt voces hæreticorum.Amos.5 f.

Hie.s.Isa.18. Gre.31.mor.35.

Honorantes labijs Deum. Carmina & cantica lyræ,sunt voces synagogæ labijs honorantis Deum.Amos.5.f. Psallunt etiam Iudæi in Christum,ipsum blasphemantes.ps.68.Et Christus dicitur psalmus eorum.thre.3.g.

Hie.s.Amos.5.

Hortātes ad voluptates. Canentes cithara & organo,sunt hortantes ad voluptates.gen.4.d.3.reg.1.f. Apoc. 18.g. Et cantores in malum,sunt etiam ad vitia & voluptates incitantes.Eccl'tę.2.b.11.b.Exo.32.d.Iudi.9.d.Amos.5.f.6.b.8.c.Et cantica cum vino, designant publicationem prauarū voluptatum,& voluptates aurium.Isa.24.b.16.c.Ezec.26.c.

Hie.s.Isa.24.

Exultatio cordis in Deum. Psaltes adductus ad Elisęum,vt prophetaret.4.reg.3. c. designat exultationem cordis in Deum,& laudes Dei & gratiarum actiones pro beneficijs:quibus inflammamur ad amorem Dei,& supra nos eleuamur.

Ricar.de.s.victo.5.dearca mysti.18.

Canis

Canis.

Plini. 8. natu hist. 40

CAnis est animal deseruiens homini ad societatem & blanditiem, latrans aduersus extraneos, est animal immundum, iracundum & salax: est custos gregis, lupos arcens est: vorax, & carniuorus: & reuertitur ad vomitum suum.

Rup. 7. s. gen. 8. — *Apostoli.*

Canes patientes famem, erant apostoli, non inuenientes fidem in Iudæis. ps. 58.

Gre. 20. mora. 7. & ho. 40. Hie. s. Iob. 30. Aug. s. ps. 67. — *Prælati & prætores. Fidelis amicus. Adulatores.*

Canis vt est custos gregis, designat prælatos & prædicatores custodientes gregem domini: & vt blanditur designat bonum & fidelem amicum. Tobi. 6. a. 11. a. Iob. 30. a. Interdũ vero vt blanditur designat adulatores. Et canes facti ex inimicis, sunt pastores ecclesię, facti à Deo ex Iudæis vel gentibus. ps. 67. Iidem sunt canes lingentes vlcera Lazari.

Gre. s. 1. reg. 3. — *Pastores superbi. Ingrati.*

Canes muti designant pastores superbos, non curantes defendere gregem domini à dæmonibus & hæreticis. Isa. 56. d. Designant etiam ingratos, qui non aperiunt os ad agendum gratias benefactori. Latrantes vero designabunt gratos.

Ori. s. Iudi. ho. 9. Aug. epist. 59. — *Perfecti.*

Canes, quia seruant amorem, & fidelitatem ad dominum suum, designare possunt perfectos, qui omni tempore seruant amorem ad Deum. Et vt canes lambunt aquam lingua, designant eosdem, qui non accipiunt de temporalibus, nisi quod necessarium est. Iud. 7. b.

Aug. q. in iudi. 37. & s. ps. 58. — *Contemptibiles. Humiles.*

Canes dicuntur contemptibiles mundi: quos elegit Deus ad vincendos hostes fidei: qui lambunt aquam, vt canes. Iudi. 7. b. Et humiles, qui famem patiuntur petentes misericordiã à Deo, vt Chananæa. ps. 58. Matth. 15. c.

Aug. epist. 120. — *Mundus.*

Canis dici potest mundus, non natura sed consuetudine contra insolitam veritatem latrans: Est enim canum natura vt cum quibus habent consuetudinem, siue illi boni siue mali sint, non ad eos latrent: Insolitorum autem personis visis, etiam innocentibus iritantur. ps. 21.

Aug. epist. 120. & 2. ser. dom. in monte. Hiero. s. Isa. 56. & s. ps. 21. Euch. q. in ps. — *Iudæi. Hæretici. Principes sacerdotum. Oppugnatores veritatis.*

Canes latrantes erant Iudæi, aduersus Christum & membra eius latrantes. ps. 21. 58. 67. Philip. 3. a. Apoc. 22. c. Designant etiam hæreticos. Et canes muti erant principes sacerdotũ, quia non prædicauerunt Christum, qui fuerunt impudentissimi, & nescientes saturitatem. Isa. 56. d. Eccl'i. 19. d. Et canes, quibus non est dãdum sanctum, sunt oppugnatores veritatis. Matth. 7. a.

Hila. s. Mat. can. 6. 15. Amb. s. Luc. 16. Aug. epist. 157. & q. vete. testamen. 39. Hie. s. Eccl'ten. 9. Euch. for. spũal. 5. — *Gentiles. Mundani.*

Canes etiam latrantes, designant gentiles rabidè latrantes, aduersus verum Deum: & vt canes allatrant ignotis, sic ipsi latrant in Deum sibi ignotum. Matth. 7. a. 15. c. Verum iidem linguebãt vlcera Lazari, nempe qui veniebant ad fidem. Luc. 16. c. ps. 67. Mundani etiam lingunt vlcera Lazari, quum gaudent de lapsu religiosi, omnes tales reputantes. Catelli etiam edentes de micis cadentibus de mensa dominorum suorum, designant gentiles. Mat. 15. d. Marc. 7. d. Et canis viuus, qui dicitur melior leone mortuo. Eccl'tę. 9. b. Est gentilis aptior ad fidei susceptionem, quàm apostata: vel melior Iudæo.

Amb. 2. de pœnit. 9. Hie. s. Mat. 7. — *Peccatores.*

Canes item dicuntur peccatores non plenè pœnitentes: qui facile reuertuntur ad vomitum: quibus non est dandum sanctum. Matth. 7. a. deut. 23. c. 1. reg. 17. f. pro. 26. b. 2. Petri. 2. d.

Ori. s. Mat, cap. 15. Arno. s. ps. 58. Aug. q. in deut. 38. — *Diabolus.*

Canis interdum significat diabolum. Exo. 11. b. 22. d. 3. reg. 14. e. 21. f. 4. regũ. 8. d. 9. b. ps. 58. pro. 26. c. Eccl'i. 13. c. Iere. 15. a. Matth. 7. a. 15. c. Marc. 7. c. Pretium huius canis non admittitur in domum domini. deut. 23. c.

Basi. exae. ho. 10. Chry. s. gen. ho. 12. — *Vis irascibilis. Iracundi.*

Canes quia iracundi, designant affectum & vim irascibilẽ in homine: & etiam homines impetum iræ habentes. Isa. 56. d.

Canis mortuus dicitur, qui nullius est momenti ad aliquid. 1. reg. 24. e. 2. reg. 9. b. 16. b.

Canistrum, Calathus, Cartallus, Cophinus, Fiscella, Sporta, Sportula.

CAnistrum est vasculum, ex viminibus contextum, deseruiens portãdis panibus, aut fructibus, aut alijs ad vsum hominum pertinentibus. Sporta autem est vas ex sparto confectum.

Ori. s. Leui. ho. 5. & s. Mat cap 14. Isyc. s. Leui. 8. — *Sacra scriptura. Abundantia doctrinæ. Lingua Christi.*

Canistrum, sacram scripturam significare potest, vnde sumuntur necessaria ad victum animæ: & continet tres panes, hoc est, tres sensus. Exo. 29. a. d. num. 6. c. Leui. 8. e. Iudi. 6. d. Et cophini duodecim fragmentorum, designant superabundantiam doctrinæ. Matthę. 14. c. Marc. 6. f. Luc. 9. b. Ioan. 6. b. deut. 26. a. Iere. 6. b. Potest etiam canistrum significare linguã Christi, vnde sumitur abundantia doctrinæ.

Hie. s. ps. 8. Augu. 83. q. 61. & s. ps. 8. Cyril. 3. s. Ioan. 18. — *Apostoli.*

Cophini fragmentorum panis duodecim, dici possunt apostoli, qui acceperunt abundantiam doctrinæ legis declaratæ per Christum: vel designant abiecta mundi, quæ elegit dominus. Et quòd in eis multiplicatur gratia, qui eam administrant. Ioan. 6. b.

Ori. s. Exo. ho. 2. Beda. s. Exo. 2. — *Traditiones Iudæorum. Sensus terreni legis. Christi caro. Corda sanctorum.*

Fiscella scirpea in qua positus fuit Moses, designare potest traditiones Iudæorum, & terrenos ac viles sensus, quos ipsi adiungunt legi. Exo. 2. a. Designat etiam carnem Christi, bitumine ac pice litam, hoc est, mala suspicione, quam habebat synagoga de corpore Chri, & eius diuinitate. Vel designat credulitatem carnis Christi in bonis operibus. Potest etiam signifi-

significare corda sanctorum, qui glutino vnitatis coniuncti, vnum corpus effecti sunt.

Doctrina — Fiscella etiam scirpea ex diuersis virgultis compacta, doctrinam designat, quæ ex multis atq; varijs disciplinis in vnum collecta, super fluctus huius vitæ fertur: nec immergi patitur: sed impetu exagitata, tandem ad ripam extra huius vitę turbationes, animum educit. *Gre. Nysse. de vita Mosis.*

Grauitas peccati. Lex prophetæ & agiographa. — Canistra tria super caput pistoris Pharaonis. gen. 40. c. designāt grauitatem peccati: & canistrum excelsius, superbiam: vel designant, legem, prophetas, & agiographa: & canistrū excelsius, est ipsa lex mysterijs densa & excelsa: est super caput pistoris, quia Iudæi non percipiebant mysteria, quæ portabant.

Septem ecclesiæ. — Sportæ septem fragmentorum, significare possunt septem ecclesias, latitudinem cordis habentes. Matth. 15. d. Marc. 8. a. *Aug. 83. q. 61.*

Memoria. — Sportula. 1. reg. 9. b. licet sit munusculum, tamen Gregorius sumit ibi pro sporta: & significat memoriam, in qua panis doctrinæ ponitur: Sic impleuerunt septem sportas. Matth. 15 d. hoc est, abundantiam doctrinæ in memoria condiderunt. *Gre. s. 1 reg. 9.*

Seruitus Iudæorū. Peccata. — Cophinus, in quo manus Iudæorum seruierunt, designat seruitutem luti Iudæorum in Aegypto. Designat etiam opera seruilia peccatorum, quia cophinis portantur stercora, & terra. ps. 80. *Amb. s. Luc. 9. Aug. s. ps. 80.*

Cophini, in quibus posuerunt Samaritæ capita filiorum Achab. 4. reg. 10. b.

Calathus ficuum bonarum, designat credentes ex Iudæis. Calathus vero ficuum malarū, sunt non credentes. Iere. 24. a. *Hie. s. Iere. 24.*

Canthus.

Canthi in rotis sunt, vbi figuntur radij, & intra quos voluitur axis. 3. reg. 7. c.

Canus, Canities, Incanescere.

Cani in hominibus sunt capilli, ob frigiditatem, quæ in senibus augetur, dealbati.

Longæuitas Dei — Canities in Deo longæuitatem eius & antiquitatem significat: quæ sine vllo principio est: & omnia tempora, & creaturas excedit vniuersas. *Cassiā. lib. 8. cap. 4.*

Vetustas legis — Cani Iacob vetustatem legis designare possunt. gen. 42. g. Ad idem videtur referri posse canities Ioab. 3. reg. 2. b. Item canities Samuelis. 1. reg. 12. a.

Honorabilis — Canum caput designat eum, cui honor debetur. Leui. 19. f. Sapi. 2. b. 4. b. Eccl'ici. 6. b. 25. a. Isa. 3. a. 46. b. 2. Mach. 6. f. *Hie. s. Isa. 3.*

Inueteratus error. — Cani effusi in Ephraim ipso ignorante. Hose. 7. c. dicuntur, quum quis multo errauit tēpore, ignorans se prope exterminium esse. Dicitur etiam de Iudæis in errore perseuerantibus. *Hie. s. Hose. 7. Rup. s. Hose. 7.*

Sapientia. — Canities, quæ est dignitas senum, est sapientia, cui debetur honor. pro. 20. d. *Beda. s. pro. 20.*

Caper, Capra, Hircus, Hœdus.

Caper est animal petulans, sed mundum, nam ruminat & diuidit vngulam: Ideo in sacrificijs offertur: idemq; hircus dicitur: & quum est tener, & recens, hœdus. Capra vero, est minus quietum animal, quam agnus: ascendit saxa & difficilia loca. Dicitur caper aut hircus, cum est admissarius. Hircinarum carnium esum dicunt conferre ad morbum comitialem. *Cle. Alex. 7. strom.*

Diuinitas in Chrō. Christus. Caro Christi. Culpa mactata. — Caper emissarius, qui in desertum mittebatur. Leui. 16. b. designare potest diuinitatem in Christo, quæ non est passa. Hœdus etiam, qui immolabatur cum agno in Phase, designat Christum in parte sinistra habentem iustitiam & veritatem: sicut in dextera habet cum agno misericordiam, & pacem. Exo. 12. a. Hircus etiam pro peccato populi oblatus, est Chrs pro toto genere humano oblatus, asperum indumentum pilorum gerens, peccato generis humani refertum. Hœdus etiam oblatus à Gedeone, est caro Christi pro culpis nostris oblata. Vel ipsa culpa à Christo mactata. Iudi. 6. d. Caper etiam emissarius, Christus missus in desertum gentilitatis. *Isyc. s. Leui. 16. Beda. s. Exod. 12. Geor. vene. canti. 2. tono. 3. cap. 3. Cyril. con. Iulianū. 9. & epist. 39. Aug. ser. 108.*

Christ⁹ & Barabbas vel Antichristus. Diuinitas & humanitas in Christo. Christus. — Hirci duo, quorum vnus immolatur, alter in eremum mittitur. Leui. 16. b. designare possunt Christum & Barabbam, vel Antichristum. Vel designant ipsum Christum extra ciuitatem passum, & oblatum, vt sit nobis suauis cibus: in quo sunt diuinitas & humanitas: & humanitas est oblata, diuinitas vero in eremum emissa, quia impassibilis. Idē significant hœdi duo optimi, quibus vescebatur Isaac. gen. 27. b. Et hircus aut hœdus, designat Christum, qui venit in similitudinem carnis peccati: & pro peccatis oblatus est: & Iudæis est hœdus, quorū delicta cumulauit. Exo. 12. a. 23. c. 34. d. deut. 14. c. Leui. 23. c. num. 7. b. 28. e. 29. a. Ipsum pōt significare capra, quæ pro peccato iubetur offerri. *Cyril. cont. Iulia. 5. Ambro. epis. 3. & de Isaac. 4. Rup. s. Leui. 21. Tert. aduer. Iude. & adue. Martionem. 3. Isych. s. Leui. 16. Amb. de Ioseph. 3. & prol. de spū sanct. Geor. vene. cantic. 2. tono. 2. cap. 15.*

Cōtemplatiua vitā. Sermones de sublimibus & perfectis — Capra, quę in summis sępe extremisq; rupibus pendens pascitur, contemplatiuam vitam designat, quæ cœlestia meditatur. Leui. 5. b. Canti. 4. a. Et hircus ad alta semper ascendens, excelsam conuersationem designat: & sermonem de sublimibus. Eze. 43. g. Et hirci saliētes *Ori. s. Exo. ho. 13. Gre. 32. mor. 2. Euch. for. spūal. 5. Hie. s. Ezech. 43. Philo. de somnijs.*

capras

Rup.1.s.Leui.22

capras, sunt sermones perfecti purificantes animas à peccatis. gen.31.b. Mich.6.b. Capræ vero sunt animæ iuuenum paratæ suscipere verbum.

Aug.22.c.5. Faus.86. & s.ps.65. Isyc s. Leui.9.16.23. Beda.s.gen.38. Rup.1.s.Leui.18. Gre.s.1.reg.10.

Pœnitentia. Pœnitentes. Exprobratio pec.

Hircus de capris grauem pœnitentiam designare potest: vel ipsos pœnitentes. Idem designat capra. gen.30.c.31.c.32.d. Exo.25.a.35.a. Leui.1.c.3.c.4.e.5.b.7.c.9.c.10.d.12.d.16.b.22.c. num.15.c.1.reg.19.c.25.a.4 reg.20.c.pro.27.d.canti.4.a.6.b. Ezec.43.f. Dani.8.a.ps.65. Et hœdus, quem misit Iudas ad Thamar per Odollamitem, est exprobratio peccati per Ioannem Baptistam dicentem: Generatio viperarum, &c. Sed non eam inuenit peccati exprobratio, quam mutauit confessionis amaritudo. gen.38.d. Et hœdi duo oblati Isaac. gen.27.b. designant confessionem & pœnitentiam, qui ideo sunt optimi, quia grati Deo & vtiles peccatori. Et vt detrahuntur illis pelles, designant peccatorem relictis peccatis. Et hœdi tres designant tres partes pœnitentiæ, cordis contritionem, oris cōfessionem, operis satisfactionē. 1.reg.10.a.16.d. deut.32.b. Iudi.15.a.2.par.29.e.1. Esdr.6.b.d.8.g. Tobi.2.d. ps.49. Mich.6.b.

Ori.s.Leui.ho.9. Philo de plan. Noe.

Iusti & peccatores. Duplex ratio.

Hirci duo, quorum alter immolatur, alter in eremum mittitur, designare possunt iustos & peccatores in populo: vt qui immolatur designet iustos: qui vero in eremum mittitur, peccatores in suis peccatis relictos. Leu.16.b. Designare etiam possunt duplicem rationem, vnam, quæ in Deum fertur, alteram quæ in creaturas. Vel hœdus in eremum missus, est id, quod est animale & turpe ac pilosum in homine: quod traditur diabolo cultori deserti, hoc est, desertorum à Deo. Oblatus vero Deo est illud animale, quod est in homine, quod mutatur in melius, & offertur Deo in hostiam immaculatam. Vel aliter: Hœdus qui immolatur, carnem & concupiscentiam eius designat, iuxta illud apostoli: Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Hœdus autem, qui statuit viuus coram domino, est caro cum spiritu viuens.

Geor.vene.can.1.tono.7.cap.10.& cant.2.ton 3.cap.15.

Caro

Hie.epis. Beatitudi.

Sancti veteris testamenti.

Hœdus de quo queritur filius senior, quòd pater ipsi non dederit, designat sanctos veteris testamenti, qui non potuerunt redimere populum. Luc.15.g.

Hila.s.ps.65.

Martyrium.

Hirci viginti, designare possunt martyrium eorum, qui sine magna cognitione se ad mortem offerunt. gen.32.d. De his ps.65. Offeram tibi boues cum hircis.

Hie.s.Eze.34.

Principes populi.

Hœdi ante greges, designare possunt principes populi. Iere.50.b. Ezec.34.e. Zach.10.a.

Gre.s.cant.4. Isyc.s.Leui.3. Hie.s.Isa.11.

Populi ecclesiæ. Simplices.

Grex caprarum, significat populos ecclesiæ: qui dum præcepta legis ruminantes, cœlestia fide contemplantur, munda sunt animalia, & in altis pascuntur. canti.4.a. Capræ etiam sunt simplices versati quidem in peccatis, sed postea conuersi. Leui.3.c. Hircus etiam significat minores de populo. Isa.11.b.

Ori.s.Exo.ho.9.& s.Leui.ho.2.&.s.nu.ho.27.&.s.cant ho.2.&.s.Matt.ho.34.& in diuer ho.9. Cle.Alex.7.strom. Arno.s.ps.65. Amb.s.Luc.15 Isych.s.Leui.1. Hie.s.Amos.7 Ber.s.cant.ser.35. Geor.vene.canti.1.ton.7.cap.31.&.cāt.2.ton.3.cap.15.18. Cyril.cont.Iulianū 9.& epist.39. Rup.1.Zac.10 Beda.s.pro.27.

Peccatores. Peccata Barabbas. Antichristus. Lasciui sensus. Libidinosi.

Hœdus etiam, quia est animal petulans, & inquietum, & amans præcipitia, designat peccatores inquietam habentes conscientiam, & semper in præcipitijs existentes: vel designāt ipsa peccata. gen.27.b 37.f. Exo.23.c.34.d. Leui.1.c.10.d. Ideo hœdi in iudicio statuentur ad sinistram. Matth.25.c. Sic frater maior petebat hœdum, hoc est, Iudæi fœtorem peccatorū, vel Barabbam, vel Antichristum. Luc.15.g. Eze.24.e.27.b.39.e. Zach.10.b. Idem designat capra. Isa.34.b. Sic designat vniuscuiusq; peccatoris fœtentem, ac luxuriosam, plenamq; verbis impudicis petulantiam, & lasciuos sensus. cāti.1.c. Iudi.6.c. ps.49.65. Isa.1.c. Hœdi quoq; duo oblati Isaac. gen.37.b. designāt peccatores ex vtroq; populo per Christum seruandos. Lex autem non sacrificat hircum, præterquam propter solam malorum emendationem. Voluptas enim est vitij metropolis. Hœdi & capræ nocent viti, hoc est, diuinę iustitiæ ipsam prouocantes: quæ decerpitur & excitatur ab his, qui Deum offendunt & peccāt. Ideo tanquam petulantes hœdi reponendi dicuntur ad sinistram iudicis, ab ipso pœnam flagitiorum suscepturi: quando autem iubetur dari hircus pro peccato, reddi pręcipitur scoria, fex, & quod suum est ipsi diabolo: vt quod Dei est, purum & mundum Deo reddi possit: est autem in hirco maior & magis inueterata lasciuia quàm in hœdo: adeò vt valde fœteat, sicut & carnes nimium lasciuientium, & multo magis, quàm carnes castè viuentium. Hœdi ad agri pretium, peccatores conuersi à prædicatore. pro.27.d.

Ambr.2.de Abra.8. Phil.quis re.di.hær. Aug.16.ciu.Dei,24 Beda.s.gen.15

Plebs Iudaica. Pœnitentia. Elementum aquæ. Sensus.

Capra trima, designat plebem Iudæorum, quæ futura erat peccatrix. gen.15.b. Vel designat pœnitentiam propter tres sui partes. Vel significat elementum aquæ, propter cursum & fœmineam fœcunditatem: vel sensus nostros cito salientes, & in hunc mundum sensibilē nos inducentes.

Gre.s.cant.1. Ber.de gradi.humi.

Cogitatiōes immundæ. Visus & auditus.

Hœdi significare possunt cogitationes immundas, quas pascit sponsa, quum ignorat se. canti.1.b. Vel sunt oculi & aures, quæ pascit curiosus: & per eas fenestras introducit peccatum.

Hie.s.Dani.8

Alexander magnus.

Hircus veniens ab occidente habens cornu insigne. Dani.8.b. designat Alexandrum magnum: cuius quatuor cornua fuerunt successores eius, inter quos regna eius diuisa sunt.

Cassia.libr.1.cap.8. Aug.cont.mēda.10.

Mortificatio carnis.

Caprinæ pelles. Hebræ.11.g. mortificationem carnis designant. Hœdinę vero pelles, quibus tectus est Iacob. gen.27.b. Peccata nostra designant, quæ Christus portauit. Vel designant, quòd gentilis populus veniens ad fidem, se coopertum peccatis carnalibus confiteri non erubuit.

Capere

Capere, uide Accipere.

Captio, uide Decipere.

Capharnaum.

Gentilitas. Ecclesia.

CApharnaum.i.ager pœnitentiæ, vel villa consolationis, aut propiciatio pœnitentis: ciuitas Galileę maritima, in qua Christus sæpe prædicauit, & fecit miracula. Matth. 4.b.8. a.11.c.Luc.4.d.10.c.Ioan.1.c.4. f.6. b. designare potest gentilitatem. Et etiam ecclesiam, quæ ciuitas pulcherrima & fructifera est, & maritima, quæ tunditur fluctibus seculi.

Rup.3.s.Ioan. Glo.ordi.s.Matt.4.

Capillus, Cincinnus, Crines, Comæ, Cæsaries, Pilus, Pilosus, Hispidus, Depilare.

CApilli & crines & comæ sunt pili capitis humani. Cincinnus autem partem dicit capillorum, quæ manu apprehenditur. Pili vero sunt totius corporis. Vnde pilosus, pilis abundans.

Christus.

Capillus capitis, quandoq; potest significare Christum, qui est verbum Dei procedens à patre, vt capillus à capite. Dani.7.c.14.g.

Ricar.de.s.victo.de securi. conscien.9.

Diuinitas in Chr̃o. Virtutes spũssancti Velamentum legis.

Capilli Samson, in quibus habebat vires, designare possunt virtutem diuinitatis in Christo: vel virtutes spiritussancti: vel legis velamentum, quod Iudæi contempserunt. Iudi.16.c. Eze.8.b.Dani.14.g.Matth.5.f.

Amb.2. de spũssañ. prolo. Ori.s.Matt.ho.35. Aug.ser.107.

Angeli & sancti. Verba.

Capilli capitis Dei candidi, dici possunt angeli, & sancti, candore diuino nitentes. Dani.7.c. Sunt etiam multa verba, ab vno verbo procedentia: quæ loquutus est per prophetas. apoc.1.c.

Aug. de essent.diui. Rup.1.s.apoc.

Doctores ecclesiæ. Populi. Humilitas Mariæ

Capilli sponsæ dici possunt doctores ecclesiæ.canti.4.a.6.b. Vel sunt populi, qui ecclesiæ ornatum tribuunt. Capilli vero albi, neophyti ex baptismo prodeuntes. Cincinni autẽ sunt fideles frigidi: ideo pleni dicuntur guttis noctium.canti.5.a. Crinis vnus colli sponsæ humilitatem virginis Mariæ flexibilem & minime resistentem, indicat.canti.4.c.

Amb.s.ps.118.ser.15. Gre.s.cant.4.5. Aug.s.apoc.ho.1. Rup.s.cant.3.

Virtutes animæ.

Capilli numerati sunt virtutes aĩæ: ac etiã omnia, quę seruare oportet.1. reg. 14.g.2.reg. 14.c.3.reg.1.c.ps.68.Dani.3.g.7.c.Mat.10.d.Luc.12.a.21.d.Apo.1.c. Geor.ven.cãt.3.tõo.7.cap.13.

Ori.s.num.ho.1. Hila.s.Matt. can.10. &.s.ps.68.

Martyres Sacramenta

Comæ sponsi tinctę, designare possunt martyres sanguine rubricatos.cant.5.a.c.7.b. Designãt etiam sacramenta: quæ plenæ sunt guttis noctium, quum abundant peccantes in ecclesia: qui solum exteriora sacramenta habent, nec ad interiora penetrant.

Euch.for.spũal.1. Aug.s.Ioan. trac.57 &.s.apoc.ho.1. Rup.s.cant.5.

Orõnes continuæ.

Crines fœminarum longi & multi, designare possunt continuas, longas, & ascendentes orationes.Isa.3.d.

Hie.s.Isa.3.

Multitudo operum & credentium.

Coma arboris, multitudinem operum, siue bonorum, siue malorum designare potest. Iob.14.b. Designat etiam multitudinem credentium post resurrectionem Christi.

Glo.ordi.s.Iob.14

Populus Iudæorũ.

Capilli capitis & barbæ, pulchritudinis ac virilitatis indicium sunt: qui si radantur, fœda nuditas apparet: & vniuersi corporis pars est extrema, atq; vt ita dicam emortua in capillis atq; pilis est: ita Hierusalem & populus eius emortuus, & à viuo Dei corpore separatus, fami & pestilentiæ, ac cędi, & gladio, captiuitati ac dispersioni traditur. De qua dispersione sub figura capillorum aliqua pars ligatur in summitate pallij, vt modicum quid rursum tradatur incendio, de quo infinita flamma, ac penè vniuersa deuastans egreditur in omnẽ domum Israel.Ezech.5.a.

Hie.s.Eze.5.

Contemplatiui. Cogitationes de sublimibus.

Capilli superciliorum, designare possunt, in altioribus positos, & sensui contemplatiuo deseruientes: & cogitationes de sublimibus & diuinioribus rebus.Leui.14.a.

Isyc.s.Leui.14.

Exuuiæ gentilium.

Pili camœlorum, quibus vestitus erat Ioannes Baptista, designant, quod Christus circũdatus esset exuuijs gentilium.Matth.3.a.Marc.1.a.

Amb.ser.65.

Pœnitentia. Mors Christi

Pili caprarum, ex quibus ciliciorum asperitas texitur, pœnitentiam & mortificationem designare possunt. Exod.25.a.35.a.36.b.1.regum.19.c.4.reg.1.b. Idem designant capilli nigri. Leui.13.e. Sunt etiam symbolum mortis, quia sine sensu præciduntur, præcipuè mortis Christi.

Hie.pro.s.ori.ĩ Ios. Gre.30.mor.10. Gre.Nysse. de vita Mosis.

Milites Iuda.

Pili pro hominibus ac militibus Iuda sumuntur. Isa.7.d. Quos rasit dominus, quum transtulit in Assyrios. Et quia dicit pilos pedum, designantur infimi populi.

Hie.s.Isa.7.

Cogitationes

Capilli capitis, quum sint multi, & ad ornatum facientes, cogitationes, & disceptationes de diuinis significare possunt. Capilli vero barbæ, cogitationes ad discretionem & vtilitatem facientes.Leui.14.a. Capilli etiam defluentes, sunt cogitationes, facile abeuntes. Leui.13.a.f.14.b.Iere 51.d. Et capilli coloris albi, aut coloris pristini, sunt cogitationes vitæ veteris: quas sic à mente recidimus, vt de earum amißione nullo dolore fatigemur. Num. 8.a.Iob.4.c.Isa.7.d.Ezec.5.a.16.a. Cant.7.b. Et capilli numerati sunt cogitationes, de quibus reddetur ratio in iudicio.Mat.10.d. Cincinnus autẽ designat collectas cogitationes mẽ-

Isyc.s.Leui.13.14. Gre.2.mor.38.&.5. mor.23.&.s.cant.7. &.2.pasto.7.&.31. mor.9. Rup.1.cant.7.

tis, vt non sparsæ diffluant, sed per disciplinam constrictę subsistant. Eze. 8. a. Non sunt radendi, nec nutriendi, sed tondendi, vt mens occupetur solũ in necessarijs.

Aug. de côté. mũdi. 2. & s. ps. 51. & ho. 24. Gre. 5. mor. 23. & s. 1. reg. 1. & ho. 33. Amb. 2. de pœni. 8. Capilli etiam significant terrena & temporalia: vt enim pili non sunt pars corporis, sed quædam superfluitas à corporis humore procedens: sic bona temporalia non sunt nobis naturalia, sed aliena & superflua. Vnde pili in prælatis non sunt radendi, nec nutriendi, sed tondendi, vt tantum accipiant de temporalibus quantum opus est. Sic etiam designant dignitates & honores temporales. 1. Esdr. 9. a. Iudith. 13. a. Iere. 7. f. Ioan. 12. a. Luc. 7. f. 1. cor. 11. c. Et capilli Mariæ, temporalia, quæ cum dantur pauperibus, capillis pedes terguntur. Temporalia.

Ricar. de s. vict. de securi. conscien. 44. Capilli subtiles, & longi, profunda & peracuta consilia designare possunt. Dani. 4. g. Consilia profunda.

Cle. Alex. 2. pæda. 8. Capilli Mariæ Magdalenæ soluti, prædicabant liberationem à nimio amore superflui ornatus: & quæ cum prædicatione propter dominum suscipienda erat, afflictionum tolerantiam. Capilli etiam soluti sunt, flens Hierusalem, quæ inuncta fuerat: propter quam propheticæ fuerunt lamentationes. Amor superflui ornatus.

Amb. epis. 13. Hie. s. Isa. 3. Hie. s. Leui. 14. Ori. s. Exo. ho. 13. & s. Leui. ho. 8. Capilli capitis, barbæ ac superciliorum radendi tanquam superflui, designare possunt peccata. Leui. 14. a. numer. 6. c. 8. a. ps. 39. 67. Iere. 7. f. Hos capillos nudat dominus, quum in publico iudicio condemnat peccata. Isa. 3. d. Pilus species emortua, exanguis, & exanimis: hanc qui offert, ostendit in se sensum peccati iam mortuum: nec in membris suis vltra viuere, aut regnare peccatum: raduntur in leproso, non autem in sanctis, in quorum caput non ascendit ferrum. Pilosus Esau significat malum rebus mundanis & superfluis copiosum: & illis inhiantem. gen. 25. d. 27. b. Pilosi dicuntur hi, quos Greci faunos vel panas, Latini vero incubos vocant: quorum nimirum forma ab humana effigie incipit, sed bestiali extremitate terminatur. Pilosi nomine cuiuslibet peccati asperitas designatur: quod & si quãdo quasi ab obtentu rationis incipit, semper tamen ad irrationabiles motus tendit: & quasi homo in bestiam desinit, dum culpa per rationis imaginem inchoans, vsq; ad irrationabilem effectum trahit: nam sæpe edendi delectatio seruit gulæ, & seruire se simulat indigentiæ naturæ: cumq; ventrem in ingluuiem extendit, membra in luxuriam erigit. Peccata. Gre. 7. mor. 15.

Hie. s. Isa. 13. Pilosi etiam videntur dici dæmones, quorum imaginem monstra illa gerebant. Isa. 13. d. 34. c. Dicunt eos esse incubos. Dæmones.

Cle. Alex. 1. pæda. 2. Capilli obumbrantes caput, qui sunt radendi, ignorantiam designare possunt obnubilantem rationem. Ignorantia.

Ori. s. Leui. ho. 7. Hie. epi. Sanato vulneri. & ad Magnum. Geor. vene. canti. 3. ton. 7. cap. 3. Capilli mulieris captæ radendi, designant superflua scientiæ gentilium resecanda: & ornatum verborum tollendum: & errores & opera gentilitatis pręcidenda. deut. 21. c. 1. Petr. 3. a. Apoc. 9. b. Superflua gentium scientiæ.

Hie. s. Eze. 44. Rup. 5. s. apoc. Coma lasciuum aliquid & muliebre dicitur: ideo non permittitur viro nutrire comã. Eze. 44. e. Iudith. 10. a. 16. b. Ester. 14. a. Eccl'i. 9. c. Isa. 3. c. 1. cor. 11. c. 1. Timoth. 2. c. Idem designant capilli locustarum. Apoc. 9. b. Ad hæc referri possunt capilli Absalom. 2. reg. 14. f. Lasciuia.

Hie. s. Iere. 7. Capilli olim designabant lætitiam: vnde in luctu tondebantur. Iere. 7. g. Lætitia.

Glo. int. s. Leui. 13. Capillus flauus dicitur esse in eo, qui iam declinat ad infidelitatem, à vero fidei colore deciscens. Leui. 13. b. Capillus vero niger, fumum idololatriæ designare potest. Leuit. 13. e. Sicut etiam coma in rotundum attonsa. Leui. 19. f. Iere. 9. g. Pili etiam significare possunt circunstantias hæresews: & sunt quidam decidentes à fronte, quum aliqui resipiscunt ab errore. Infidelitas. Idololatria. Hæreses.

Hie. s. Eze. 29. Depilatus omnis humerus exercitus Babylonis gestantium cophinos terræ & lapides, quibus radebantur humeri in obsidione Tyri. Eze. 29. d. Labor militum.

Cappadocia, Cappadoces.

Hie. s. Amos. 9. CAppadocia Hebraicè dicitur Caphthorim, quod interpretatur spherulę, vel poma, aut vola, vel palma turturum, vel exploratorum: Est prouincia Asię minoris versus aquilonem, vnde designat eos, qui in frigore fidei sunt. deut. 2. e. Amos. 9. c. 1. Petri. 1. a. Frigentes in fide.

Capparis.

Hie. s. Eccl'ten. 12. Euch. q. in Eccl'ten. Gre. 31. mor. 20. CApparis est arbustum reddens flores, qui leguntur antequam aperiantur: qui conditi reddunt gustum suauẽ. Eccl'tę. 12. b. Videtur poni pro libidine, & cõcupiscentia. Vel designat Iudæam, quæ, vocata ad fidem gentilitate, sterilis permansit. Libido. Iudæa.

Capra, uide Caper.

Caprea, Dama.

Ori. s. cant. ho. 3. CAprea, Grecè dicit dorcas à videndo dicta, de qua asserunt ij, quibus medicinę peritia est, inesse illi intra viscera humorem quendam, qui caliginem depellat oculorũ, & obtusiores quoq; visus exacuat: pascũtur in montibus, & sunt animalia munda.

Caprea

Caprea designare potest Christum, qui maxime perspicax est, & cum sit iudex, omnia scrutatur, nosq; videre facit.canti.2.b.d.7.b.8.d. — Ori.s.cant.ho.2.3. Ber.s.cant.ser.55.73.

Designat etiam angelos & contemplatiuos, qui sunt acuti visus, & pascuntur in montibus cœlestibus & sacræ scripturæ. Designat etiam ecclesiam, quæ dum mēte in cœlestibus habitat, quasi in montibus pascitur. — Amb.s.ps.118.ser.16 Gre.s.can.2. Ber.s.cant.ser.52

Potest etiam caprea significare nuper baptizatos, qui lumen fidei receperunt. Et etiam ipsam rationem fidei, quæ nos videre facit. Et præterea virtutes theologicas. — Ori.s.cant.ho.2.3. Amb.s.ps.118.ser.16

Caprea etiam significare potest synagogam, vnde Christus carnem traxit.cant.2.b.4.b.7.b. Designat etiam beatam virginem, cuius vbera dicuntur, vt duo hinnuli capreę. — Gre.s.can.2. Gre.s.cant.2.4. Rup.s.cant.3.

Damula videtur eadem quæ caprea, aut illi multum affinis: est animal timidum & velox ad cursum: & hæreticus dicitur quasi damula fugiens, quum confunditur à fidelibus, nec eorum potest rationes sustinere.Isa.13.d. Eruitur quasi damula, qui perspicax est in deprehendendis malorum insidijs.pro.6.a. — Hie.s.Isa 13. Beda.s.pro.6.

[Left margin: ...stus. / Angeli. / Contemplatiui. / Ecclesia. / ...er baptizati. / ...tio fidei. / Virtutes theologicæ / Synagoga. / ... Maria. / Hæreticus. / Perspicax insidiarũ]

Capsella.

Capsella est parua theca: & capsella, in qua erant reposita aurea vasa Philistinorum, memoriam designare potest.1.reg.6.c.

[Left margin: Memoria]

Capitium.

Capitium est operimentum capitis, & colli; sed quod tunicæ solet adhærere.

Capitium tunicæ sacerdotum, cuius ora textilis erat, designat perfectum initium operum, præcipue prædicatorum, quia tegit caput, & collum.Exo.28.c.39.d. Quasi capitio tunicæ reprobi corpus sanctæ ecclesiæ cinxerant, quia constrictis prędicatoribus, velut eius collum prementes, in ea claudere iter vocis volebant.Iob.30.c. — Gre.20.mor.24.

[Left margin: Initium operum]

Captiuus, Captiuitas.

Captiui dicuntur, qui iure belli in capientium seruitutem redacti sunt.

Captiui boni sunt, qui captiuarunt intellectum in obsequium fidei. Et captiuæ gladio dicuntur mentes, quę se subiecerunt verbo Dei.gen.30.d.34.d.ps.67. Sic captiui de Madiā sunt subijciētes se fidei.nũ.31.c. Et mulier pulchra capta in bello, designat aniam prius in peccato existentem, sed redemptam à Christo. deut.21.b. Et captiuitas dicuntur fideles redempti, quasi à Christo iure belli capti.Amos.5.b.1.Mach.14.a.Ephe.4.b. — Ori.s.num.ho.25 Amb.epist.13. Aug.s.ps.67.

[Left margin: Anima subiecta verbo Dei.]

Captiua puella, quę ducta fuerat de Israel, designat ecclesiam ex gentibus.4.reg.5.a. — Amb.de sacramē.3.

Captiuitas plebis Dei erat, cum gentiles erant in peccatis. Et captiuitas Babylonica est, quum fideles subijciuntur principibus huius mundi.ps.52.84.Isa.45.c.Iere.29.c.Ezech.39.g Mich.1.d.Nahum.2.b.3.c.Haba.1.c.Sopho.3.d.Zach.14.a.1.Mach.1.d.2.Mach.4.d.Apoc.13.c. Et captiuatę duę vxores Dauid ab Amalecitis, designant duos populos, Iudæorum, & gētilium captiuatos à dæmonibus. Captiui etiā ducti ex Israel sunt, qui peccatis obnoxij sunt in ecclesia. Vel etiam, qui ex hæreticis in potestatem diaboli trahuntur. Captiui etiam primi, sunt homines sub Adam, in quo captiuamur, antequam à secundo homine Christo liberemur. Captiuitas etiam Sion est fidelium peccantium in ecclesia. De his captiuis & captiuitate intelligi possunt hæc loca.1.reg.30.a.3.reg.8.e.4.reg.17.c.24.d.2.paral.6.g.28.b.29.b. Tobi.13.c.Iudith.5.d.7.c.ps.70.95.126.125.136.Isa.5.d.20.b.23.a.c.46.a.49.f.52.a.61.a.Iere.15.a 30.b.31.g.41.c.43.d.48.d.50.g.thre.1.b.Ezech.6.b.12.c.25.a.29.c.30.e.39.g.Hose.6.d. Ioel.3.a. Amos.15.a.7.d.9.b.Luc.4.b. — Hila.s.ps.52. Ori.s.num.ho.19.& s.Eze.ho.1.&.s.Lu.ho.32. Arno.s.ps.136 Aug. de catechizā.rudi.21.& s.ps.70.125. Hie.s.Mich.1

[Left margin: Ecclesia ex gētibus / Gentiles / Iudæi. / Peccātes in ecclesia]

Captiuata mulier in bello, sapientiam secularem designat: quam qui adamauerit, debet decaluare, & illecebras crinium, atq; ornamenta verborum cum emortuis vnguibus secare, & errores amouere &c.deut.21.b. — Hie.epist.Sanato veneri.& ad Magnum & epist. Beatitudinis

[Left margin: Sapientia secularis]

Captiua dicitur Galgala, hoc est, circuncisio carnis, à circuncisione cordis.Amos.5.a. — Hie.s.Amos.5.

Captiui nostri dicuntur concupiscentię, rationi subiectæ. Exo.12.d.Iudi.5.b. Hęc est captiuitas equorum.Amos.4.c. Quum concupiscentiæ lasciuientes subijciuntur rationi. — Hie.s.Amos.4.

[Left margin: Concupiscentiæ.]

Captiuare intellectum, est cōtradicentem rationem conuincere, & ad fidem inducere.2.cor.10.b. — Amb.s.2.cor.10.

Caput, Capitellum, Epistilia, Biceps.

Caput est præcipuum membrum animalis regens cætera membra, in eoq; maxime vigent sensus omnes, estq; in homine sedes prudentiæ: & ad similitudinem humani capitis, dicuntur capita columnarum, quæ & capitella. Dicitur etiam caput summa. nume.5.a. Reddent ipsum caput. Vita.gen.40.d. Auferet Pharao caput tuum. — Hila.s.ps.140.

Caput in Deo, est ipsa essentia diuinitatis, quę oīa pręcedit, & cui oīa subiecta sunt.Dani.7.c. Hoc caput est plenum rore, & guttis noctium, quum abundant peccantes in ecclesia: & frigefacientes amorem Dei.canti.5.a.d.7.b.gen.28.b.apoc.1.c. Et caput Dei, quod velant — Isyc.s.Leui.8.21. Euch.for.spūal.i. Ber.ser.5.de ver.Isa. Ori.s.Leui.ho.12.

[Left margin: Essentia diuinitatis]

Hila.f.Mat.can.7. 29.33 Aug.epist.58. & de essen.diui.&.f.ps.59 &.f.Ioan.trac.57. Gre.8.mo.21 &.34. mor.7.&.f.cant.5. Euch.q.ad.Hebræ.

Seraphim, designare potest alta Dei, quæ ad eius diuinitatem, maiestatem, & potentiam spectant. Et caput agni dicitur diuinitas in Christo. Exo.12.b. Idem designat caput Aaron pontificis. Exo.29.a. Leui.8.c.21.b. Matth.8.c. Et vngere caput Christi, est laudare Deum cũ bonorum operum fructu. Matth.26.a. Et imponitur capiti Christi spinea corona, quũ nostris peccatis Deus offenditur. Matth.27.c. Et obumbratum caput eius, erat diuinitas latens tempore passionis. ps.139. Mich.2.d. Et hoc caput nõ tenent hæretici, Christi diuinitatẽ negantes. 1.cor.11.a. Colos.2.b. Caput lectuli Iacob, imperiũ Chri adorandũ designat. gẽ.47 g. — Diuinitas. Imperiũ C.

Arno.f.ps.37.109. Amb.de Elia.10. & f.ps.118.ser.12.20. Ori.ho.1.Cũ ieiun. Aug.2.cõtr.lite.petilia.104.& epis.59. Geor.vene.canti.2. tono.5.cap.18.19 Hie.f.Eze.42.44.& f.Eccl'ten.2. Gre.6.mora.13.&.f. cant.7. Aug.f.ps.57. Ori.f.Exo.ho.9

Caput sæpe sumitur pro Christo, qui caput est ecclesiæ: etiam quum dicitur caput vituli aut arietis: & hoc caput est vngendum per opera misericordiæ. gen.28.b.49.d. Exod.29.a. Leui.1.a.3.b.4.c.5.b.8.b.9.c.10.b.13.f.21.a. num.27.d. Iudi.13.a.16.d.4.reg.6.g. Iob.1.d. ps.37.59.109.126.132. Eccl'tę.9.b. Sapi.18.d. Eccl'i.44.d. Ionæ.2.c.4.b. Matth.6.c.5.f.27.d. Marc.12.a 15.b. Luc.9.g. Ioan.19.a. Ephe.1.d.4.d.5.c. Colos.1.c.2.b. Et caput sponsi plenũ rore, est corpus Christi plenum tribulationibus. canti.5.a.7.b. Caput & cauda dicitur Christus, qui est initium & finis. Isa 9.c. Et caput viri dicitur Christus. 1.cor.11.a. Quod caput non tenent hæretici. Caput etiam viæ templi ostij orientalis, est Christus. Eze.42.b. Et caput non radendum est Christus non conculcandus peccando. Eze.44.f. Hose.1.d. Zach.6.c. Et caput serpẽtis, quod seruatur pereũte corpore, est Chrs cæteris pereuntibus in corde seruãdus. Et caput à pistore abscissum, est Christus separatus à Iudeis. gen.40. In capite sunt oculi sapientis, hoc est, in Christo. Eccl'tę.2.c. Capita columnarum, quæ & capitella dicuntur aurea, designant Christum. Exo.26.f. — Christus.

Ori.f.Matt.capi.14. Hila.f.Matt.can.14. Amb.ser.65. Hie.f.Marc.6

Caput à Ioanne Baptista amputatum, designat Christum ablatum à Iudæis & à lege. Mat.14.a. Marc.6.c. Designat etiam separationem Christi à prophetis, quam inique faciunt Iudei. Item gloriam legis separatam à Iudæis. Vel spiritualem sensum honoratum in disco, corpore literæ sepulto. — Christus.

Hila.f.ps.59. Ori.f.Leui.ho.8. Isych.f.Leui.13.

Caput corporis Chri, est oĩs sanctus: cui' fortitudo est Ephraim, hoc est, eccl'ia. ps.59.68. — Sanctus

Caput leprosi nudum, aut non contectum, designat amissionem galeæ salutis: aut Christum amissum ab anima. Ideo sacerdotes non debent nudare caput. Leui.10.b.13.f.14.c. Baruch.6.c. — Amissio gratiæ

Ori.f.cãt.ho.2.&.f. Eze.ho.3.&f.Ro.12 Isy.h.f.Leui.1.5. Hila.f.Matth.can.5. Basi.f.ps.33. Amb.exho.ad virg. Philo de somnijs Cle.Alex.1.peda.2. Gre.f.1.reg.16.&.14 mor.19.&.19.mo.9. Ricar.de.f.vict. de statu interi. homi.2. Beda.f.pro.1.

Caput sæpe dicitur mens, aut voluntas, seu liberum arbitrium: quia vt caput toti corpori supereminet, ita liberum arbitrium omni actioni prouidet: sub quo etiam est appetitus. Potest etiam caput designare prouidentiam, & intentionem. Et capita columnarum, sunt corda doctorum. gen.28.b.40.d.48.c. Leui.1.a.5.b.13.f.1.reg.28.a.31.c.2.reg.4.e.13.d.3.reg.7.c.21.g.4.reg.4.c.10.b.1.par.10.c. Nee.9.c. Iudith.8.a. Ester.15.c. Iob.2.b.10.c.19.b.20.a.29.a.42.c. ps.3.7.20.22.26.37.65.77.139.140. pro.1.b.4.b.10.b.11.d.25.d. Eccl'tę.2.c.9.b. canti.2.a.7.c.8.a. Eccl'i.4.a.11.a.20.b.27.b.32.d. Isa.1.b.35.d.59.d. Iere.9 a.13.c.14.a. thre.2.c.3.f.5.c. Eze.1.f.7.e.8.a.10.a.13.c.16.b.44.c. Dani.2.d. Amos.2.b.9.a. Zach.1.d.3.b.6.c. Luc.7.f.12.a.21.f.22.d. Matth.6.c. Rom.12.d. apoc.4.b.9.b. Et caput radendum est ratio, à qua sunt amouendæ ignorantiæ eam obnubilantes. Habet sedẽ in cerebro, ideo caput. Ionę.2.c. Rup.1.f.Leui.5. — Mens. Voluntas. Liberum arbitr. Prouidentia. Intentio. Ratio.

Ori.f.Eze.ho.8. Isych.f.Leui.1. Gre.f.1.reg.4. Amb.f.ps.118.ser.20

Capita omnis viæ, designant initia fidei & sacræ doctrinæ. Ezech.16.d. Et caput vituli aut hostiæ, designat initium bonorum operum, & spiritualis conuersationis. Leui.1.a.3.b.4.c.5.b. Et caput statuæ est prima conuersatio. Dani.2.c. Et caput conspersum puluere, humilitatem & fidem designare potest. 1.reg.4.c. Conterunt autem hęretici capita pauperum, quum in simplicibus dissipant initia fidei. Amos.2.b. — Initia fidei & sacræ doctrinæ. Initia bonorum operum.

Gre.f.1.reg.9.

In capite inuitatorum datus locus Sauli designat, quòd prædicator fidem catholicam cum cæteris communem tenet, sed prę cæteris vitam sublimem. 1.reg.9.d. — Vita sublimis prædicatorum.

Glo.ord.f.Exo.27. Rup.3.f.reg.20.

Capita columnarum argentea, quæ & epistilia dicuntur, designant prædicationem diuini verbi: & etiam capitella ærea. Exo.27.b.38.b.4.reg.25.d.2.par.4.c. Iere.52.e. Designant etiã duo testamenta: erant autẽ quinq; cubitorũ propter quinq; libros legis: aut propter quinq; ętates: vel propter quinq; sensus. 3.reg.7.c. In capite libri scriptum est de Christo, hoc est, in initio psalterij. ps.39. — Prædicatio diui. verbi.

Ori.in diuer. ho.10.

Caput monumenti Christi, designare potest vitam contemplatiuam. Ioan.20.c. — Vita contemplatiua.

Ori.f.Mat.ho.19

Caput anguli, in quod factus est lapis, designat fundamentum duorum populorum in Christo. ps.117. Matth.21.b. Marc.12.a. Luc.20.c. acto.4.b. — Christus fundamentum.

Amb de paradi.3. Geor.vene.canti.1. tono.7.cap.22

Capita quatuor fluuiorum, qui oriuntur de paradiso, designant quatuor virtutes cardinales: & etiam quatuor elementa. gen.2.b. Et capita fontium sunt principia & causæ virtutum. 2.par.22.a. — Quatuor virtutes. Elementa

Hier.f.Isa.1.9.&.f. Ioel.2. Gre.2.mor.29.&.f. n.r.

Capita populi sunt prælati & prædicatores, & etiam principes Iudæorum, qui sunt caput, quod rasit dominus. Et caput tonsum Iob, designat sacerdotium Iudęorum, ablatis ab eo sacramentis. Et capita montium, vt caput Amana, designant principes & potentiores terræ, qui quo ditiores sunt, eo firmiores vulgo reputantur: de quibus coronatur spõsa, quum fidem amplectuntur. Designant etiam capita populi, aut montium, hæresiarchas, & sub- — Prælati & prædicatores. Principes Iudæorum. Sacerdotiũ Iudæorum.

Hæresiarchæ.

hæresiarchas:& sublimitatem superbiæ.1.reg.15.d.Iob.1.d.ps.17.cant.4.c.Isa.1.b.9.c.10.b. 7.d.19.c.Hose.4.b.11.b.Ioel.2.b.Amos.5.g.6.a.9.a.Et caput turbarum,vbi sapientia clamabat,erát principes Iudæorum,quibus Christus prædicabat.pro.1.c. Beda.s.pro.1.

Perfectus status charitatis. Feruor deuotionis. Arrogans sapientia.

Caput aureum statuæ,designat perfectum statum in charitate:& mentis deuotionem:& deuotam intentionem:& etiam feruorem cœlestis desiderij.In malum vero designat arrogantem,qui cæteros despicit.Dani.2.d. Ricar.de.s.victo de somni. Nabuch. 23. 24.25.26.

Principatus verbi Dei. Primum præceptũ.

Caput sacerdotis non radendum.Leui.21.a.designat sapientiam non prætermittendam à sacerdotibus:vt subditorum reprehendant vitia,nec eis consentiant.Et caput pontificis, quod vngitur,designat principatum verbi Dei.Et caput leprosi nudum,primum præceptum legis designare potest.Leui.13.b. Isych.s.Leui.13. Philo. de profugis.

Principatus populi Christiani.

Caput Iacob super lapidem positum,designat principatũ populi Christiani super Chrm innitentem.gen.28.b. Beda.s.gen.28.

Aliqua manifestatio gloriæ sanctorum.

Capita vectium arcæ,quæ apparebant in templo.2.par.5.c.designabant aliquid extremũ de gloria sanctorum,quod hic percipitur à perfectioribus. Glo.ordi.s.2. par.5.

Caput blasphemi,super quod ponunt manus testes.Leui.24.c.designat quòd cum caput viri sit Chrs,& caput Christi Deus,qui in filium blasphemat,in patrem quoque est blasphemus. Isych.s.Leui.24.

Homo.

Caput interdũ sumitur pro homine:vt cũ manna colligitur per singula capita.Exo.16.d

Caput in quod ascendit nouacula vel ferrum,designat eum,à quo aufertur substantia tẽporalis.Iudi.13.a.1.reg.1.b.Isa.7.d.Eze.5.a.44.e.acto.18.c.21.e. Gre.s.1.reg.1. Amb.de virgi.3.

Super caput Iudæorum est caluitium,quia amiserunt Christum. Amos.8.c. Hie.s.Amos.8.

Diuersa genera peccatorum.

Capita omnis viæ designare possunt diuersa genera peccatorum,& cogitationum, quæ vitiorum incentiua suppeditant.Eze.16.d.Nahum.3.b.Isa.51.g. Caput etiam omnium platearum,designat grauiora crimina:vel designat in viris ecclesiasticis, quòd cum terrena agant,summi tamen videri appetunt.thre.4.a. Hie.s.Eze.16.

Superbia

Caput asini superbiam designare potest,quæ caput est omnium vitiorum.4.reg.6.f. Caput etiam circuitus malorum,superbiam designare potest.ps.139. Aug.s.ps.139.

Capita compitorum,significant extrema terræ.thre.2.g.

Templum. Pôtificalis dignitas

Caput Libani dicitur Galaad.Iere.22.b.designans templum,quod erat caput Hierusalẽ. Vel designat pontificalem dignitatem in ecclesia. Hie.s.Iere.22.

Caput gentium,ad quod debebant hinnire Iudæi.Iere.31.a.designat dignitatem gentiũ in ecclesia:cum ante conuersionem essent cauda,quæ conuersa est in caput:& eis adiunguntur credentes ex Iudæis. Hie.s.Iere.31.

Errores nudati.

Caput caluum designat errores eloquentię ornatu nudatos,vt eorum appareat fœditas. Isa.15.a.Iere.48.f.Eze.7.c.29.d. Hie.s.Isa.15.

Initium suggestionis. Diabolus. Superbia dæmonũ.

Caput serpentis,quod conteritur à muliere,designat initium suggestionis.gene.3.c. Et caput aspidum,idem significat.Iob.20.b.Et caput iurgiorum.pro.17.c. Et capita cõquassata.ps.109.Caput autem Dagon est ipse diabolus,qui principium est omnis idololatrię, & est abscissum,quia cessauit idololatria.1.reg.5.a.Et capita inimicorum Dei dicuntur dæmones.Et capita draconum,hoc est,dæmonum,designant ipsam superbiam dæmonum.ps.67 73.Caput autem Goliath,hoc est,gentilitatis aut diaboli est ablatum,vt Christus esset caput gentium.1.reg.17.f.29.b.Ad idem referuntur caput Sisarę,& Abimelech, & Holophernis. Iudi.4.d.7.g.9.g.2.reg.12.g.16.b.18.c.20.g.1.par.20.b.Iudith.13.b.14.b.15.a.Eccl'i.25.c.Isa.7.b Iere.31.a.thre.1.b.Hose.1.d.11.b.Eze.13.b.g.32.f.Haba.3.c.1.Mach.6.d.7.g.11.b.2.Mach. 1.d.15.f. Caput etiam circuitus malorum,vel hæreticorum,est diabolus serpens antiquus.ps.139. Vt enim serpens quum viderit aliquem venientem ad percutiendum, circulum facit totius corporis sui, & in medio celat caput, vbi scit se vitam habere, ita hæretici per sermonem philosophorum,videntur se abscondere,quasiq; protegere, ac diabolum intra se celare. Capita etiam leonum aut equitum,sunt principes huius mundi,& tenebrarum harũ. apoc. 9.c.Et capita serpentum in caudis equorum.Ibidem.d. Arno.s.ps.73 109 Hila.s.ps.67. Amb.s.ps.118.ser.21. Hie.s.Haba.3. &.s. ps.139. Cassia.lib.4.cap.37. Aug.s.ps.103. 139. Gre.s.1.reg.5. &.15. mor.7. Beda.s.gen.3. Aug.s.apoc.ho.7.

Antichristus. Diabolus.

Caput,quod extulerunt inimici,est caput Antichristi,seu ipse Antichristus, qui extollit super omne quod dicitur Deus.ps.82. Ipse vel diabolus est caput bestiæ occisum per diuinam sententiam,sed viuum per opera obstinationis.apoc.13.a. Aug.s.ps.82. Rup.s.1.apoc.

Initium.

Caput aliquando sumitur pro initio:vt thre.1.b.Facti sunt hostes in capite:cum enim bonum opus non bona intentione sumitur,huic aduersantes spiritus ab ipso cogitationis exordio principantur,tantoq; eam plenius possident,quanto eam per initium dominantes tenent.In capite etiam fiunt hostes Hierusalẽ,cum dæmones gaudent de eius subiectione. In capite autem transmigrantium sunt,qui primi puniuntur.Amos.6.c. Gre.1.mor.38 Hie.s.Amos.6.

Quatuor regna. Intentiones variæ hypocritarum. Reges.

Capita quatuor bestiæ tertiæ.Dani.7.b.designant quatuor regna,in quę diuisum est regnum Alexandri. Designant etiam hypocritas nil simpliciter agere, sed varias intentiones habere. Est enim illis primo affectatio libertatis, secundo affectatio dignitatis, Hie.s.Dani.7 Rica.de.s.victo. de vitio mutabil.12.13. Aug.s.apoc.ho.9.

Rup.1.de visio.verbi Dei.6.&.s.cant.3. — Hæresiarchæ.

tertio affectatio autoritatis: quarto affectatio potestatis. Et capita septem designāt omnes reges & hæresiarchas. Item capita locustarum. Apoc.9.b.12.a.13.a. Caput Amana, regnum mundi, de quo coronatur sponsa, quando reges veniunt ad fidem. canti.4.c.

Lyra.s.2.reg.15. — Tristitia. Patientia.

Caput opertum tristitiam aliquando designat: quia qui tristes erāt caput operire solebant. 2.reg.15.f.19.a. Ester.14.a. Iosu.7.b. Iob.2.d. Iere.14.a. thre.2.c. Eze.27.c. 1.Mach.3.f. Designat etiam patientiam boni prælati, vel principis, in tribulatione constituti.

Caput mouere, aliquando significat contemptum & irrisionem. 4.reg.19.d. Iob.16.a. ps.43. Eccl'i.13.b. Iere.18.c. Mar.15.c. Quandoq; vero significat congratulationem: vt Iob.42.c Eccl'i.12.d.

Hie.s.Isa.65.

In caput alicuius dicitur redundare malum, quando est graue, & principalem hominis partem, aut totum hominem attingens. Iosu.2.d. 1.reg.2.f. 2.par.6.d. ps.7. Eccl'i.17.c.27.d. Iere.2.g.13.d.23.d.30.d.31.a. thre.3.f. Ezech.9.d.11.d.33.a. Dani.1.c.13.f. Ioel.3.b. Abdi.e. In caput etiam dicitur redundare bonum: vt Eccl'ici.29.c. Eleemosyna retribuet retributionē vnicuiq; in caput illorū. Et Isa.51.d. Lætitia sempiterna super capita illorum.

Imperium viri. Cor.

Caput mulieris dicitur vir, quia habet imperium in illam. Ephe.5.c.

Rup.s.cant.6.

Caput interdum pro corde: & caput sponsæ est sicut Carmelus, quia beata virgo perfectam habebat scientiam circuncisionis. canti.7.c.

Carbo, Pruna.

Carbo ex ligno arte combusto sic conficitur, vt rursum ardere possit: diciturq; cum ardet carbo ignitus. Pruna autem est ipse carbo ignitus.

Cyril.de incar.vnigeniti.8. — Christus.

Carbo ignitus de altari, Christum designat Deum & hominem, in vtraq; natura integrū, qui mundat labia nostra. Isa.6.b.

Ori.s.Isa.ho.4. Hie epi Septuaginta.&.s.Isa.6.& de mantio.& epis. Et factum est. Euch.q.in ps.&.for. spūal.3. Aug.s.ps.119. — Charitas. Feruor & gratia spiritussancti. Veritas diuini sermonis. Exempla bonorum.

Carbones desolatorij ps.119. charitatem significant, secundum illum carbonem Isaiæ prophetæ, qui ad labia eius per vnum de Seraphim defertur, vt purget vitia, quæ contraxerat, vel loquendo, vel ob timorem tacendo. Isa.6.b. Et dicitur sumi de altari, ad differētiam ignis diaboli. Est etiam feruor spiritussancti, aut eius gratia. Tobi 6.b.8.a. ps.17.44.139 Creditur autem carbo ille apud Isaiam, esse carbunculus lapis igneus: & designabit diuini sermonis veritatem & rigorem. In Hebreo carbones desolatorij, dicuntur iuniperorum: vt feruor charitatis duret, vt ignis in iunipero: desolatorij dicuntur, quia expellunt ab anima omne vitium. Designant etiam exempla bonorum.

Gre.s.Eze.ho.5. Euch.for.spūal.3. — Feruētes amore Dei.

Carbones ignis ardentes, sunt, qui benè viuunt, & amore Dei feruent: sed loci, in quo sunt, tenebras non expellunt: quia sibi bene viuunt, sed alijs exemplum non præbent. Eze.1.d. Carbones autem succensi à Deo sunt, qui iam mortui erant, deserti ab igne boni desiderij, ac luce iustitiæ, & frigidi tenebrosiq; remanserant, rursus accensi, & illuminati reuixerunt. ps.17. Isa.47.d.

Hie.s.ps.17. — Genus humanum.

Carbones etiam significant genus humanum extinctum per Adam, in aduentu vero Chri redaccensum, & illuminatum per baptismum & pœnitentiam. Extingunt carbones ab aqua, quæ est cupiditas, accenduntur verò per gratiam spiritussancti. ps.17.

Ori.&Aug.s.Ro.12 Euch.for.spūal.3. Beda.s.pro.25. — Compunctio.

Carbones præterea, significare possunt compunctionem & pœnitentiam: ad quam quis etiam inimicus inuitatur per beneficentiam. Roma.12.d. Sunt etiam stimuli charitatis. pro.25.c. Et conuersio peccatoris. 2.reg.22.a. ps.17.

Glo.inte.s.ps.17. — Ignis diaboli. Peccatores. Vis persuadendi hæreticorum.

Carbones aliquando ignem diaboli obscurantem significare possunt, & etiam ipsos peccatores. 2.reg.22.a. ps.17. Eccl'i.8.c. thre.4.b. Et prunæ, quibus vtitur faber ferrarius, vim persuadendi hæreticorum significare possunt: & non sunt illis prunæ, quum non valent se defendere. Isa.44.b.47.d.54.d.

Basi.s.ps.119.44. Hie.s.Eze.10. — Pœnæ inferni. Diuina vindicta.

Carbones desolatorij punitionem inferni designare possunt: vt dicant desolatorij, quia desolatum faciunt eum, qui deseruit Deum. ps.119. Prunæ etiam diuinam vindictam significare possunt. Eze.10.a. Carbones autem desolatorij proponuntur cum sagittis acutis verbi Dei: vt qui non obtemperauerit verbo Dei, sciat paratas sibi pœnas.

Isych.s.Leui.16. — Verba Christi.

Prunæ altaris fuerunt verba Christi in cœna, quæ discipulorum animos inflammabāt. Leui.16.b. ps.17.

Gre.33.mor.40. — Mentes terrenis cōcupiscētijs accensæ. Mens frigida.

Prunæ etiam significant succensas in terrenis concupiscentijs reproborum hominum mentes: quas halitus Leuiathan, hoc est, occulta diaboli suggestio ardere facit. Iob.41.b. Carbones etiam designant mentem frigidam, nec igne charitatis accensam. ps.139. Eccl'ici.8.c. Isa.44.c. thre.4.b.

Carbunculus.

Carbunculus est lapis colore igneus, ac splendidus, vincens tenebras noctis. Hic Isa.54.c dicitur נֹפֶךְ Phuch.

Amb.de paradi.3. — Veritas. Charitas.

Carbunculus significare potest veritatem, quam nulla falsitas vincit: & charitatē ac demum

Ignitus sermo doctrinæ. mum igniculum animæ. Nascitur in Phison. i. in prudentia. gene. 2. b. Iuxta Septuaginta. Aug. 2. de gen. cont. Mani. 10.
Præparatur, seu sternitur ædificio ecclesiæ, designans ignitum sermonem doctrinę, qui fugato errore tenebrarum, illuminat corda credentium. Isa. 54. c. Hoc mundantur labia Isaię per vnum de seraphim. Isa. 6. b. Beda. s. gen. 2. Hie. s. Isa. 54.

Iustitia distributiua. Carbunculus ponebatur in secundo ordine rationalis pontificis, vbi designare potest iustitiam distributiuam, quæ æqualiter omnibus pro meritis tribuit, vt lapis ille omnibus lucet. Exo. 28. c. 39. b. Eccl'i. 32. a. Ezech. 28. c. Glo. ordi. s. Exo. 28

Carcer, Ergastulum.

CArcer est locus, vbi malefactores asseruari solent. Ergastulum autem est officina, vbi lapides, vel metalla cæduntur, aut fodiuntur, vel aliud quippiam operis fit à seruis vinctis, aut ab alijs, ad illud opus condemnatis.

Passio. Carcer, in quo molebat Samson, designare potest passionem, & labores Christi. Iudi. 16. c. 3. reg. 22. d. 2. par. 18. f. Et in carcere Ioseph, designat Chr̄m in morte, aut in limbo. gē. 39. d. Glo. int. s. gen. 39.

Limbus. Carcer aliquando designat limbum, in quo antiqui patres detinebantur vsq; ad mortē Christi. gen. 39. d. 4. reg. 17. a. Isa. 42. b. d. Iere. 29. f. 37. c. 38. g. Eze. 19. c. Glo. int. s. gen. 39.

Infernus. Vmbra mortis. Carcer etiam dicitur infernus: quem etiam significat ergastulum Aegyptiorū. Exo. 6. a. Leui. 24. c. 1. Esdr. 7. d. Sapi. 17. c. 18. a. Isa. 24. d. Luc. 12. g. Item vmbra mortis. Isa. 14. d. Matt. 5. d. Ori. s. Luc. ho. 35.

Corpus humanum. Carcer præterea & ergastulum designare potest carnem aut corpus nostrum: in quo anima ceu in carcere detinetur. Exo. 6. a. Iob. 7. c. ps. 141. Et dicitur Christus prædicasse ijs, qui erant in carcere, hoc est, in corpore. 1. Petri. 3. d. Aug. epis. 99. & s. ps. 141. Gre. 8. mor. 16. Arno. s. ps. 141.

Tentationes. Tribulationes. Carcer etiam significat tentationes, & tribulationes, & huius vitæ calamitates. gen. 40. a. Exo. 6. a. 12. e. Nee. 3. f. Eccl'tę. 4. d. Isa. 14. d. Luc. 22. d. 2. cor. 6. b. 11. e. acto. 5. c. 12. a. 16. e. 26. b. Apoc. 2. c. Sapi. 17. d. Iere. 52. g. Eze. 19. b. Beda. s. Exo. 6

Fastidiū bene operandi. Carcer etiam est, quum fastidimus bona facere: vt ieiunare, orare, & c. ps. 141. Arno. s. ps. 141

Mundus. Carcer & ergastulū, quādoq; significat hunc mundū, vt ergastulū Aegyptiorū. Exo. 6. a. Et in carcere dicitur esse Christus, quandiu membra eius sunt in hoc mundo. Matt. 25. d. Ori. s. Mat. ho. 34.

In carcere occidit Ioannes Baptista: quia non palam negant Iudæi prophetias, sed eas retorquent in sensus extraneos, & erroneos. Matth. 14. a. Mar. 6. c. Luc. 3. d. Ioan. 3. c. Ori. s. Mat. cap. 14

In carcerem missus blasphemus iussu Mosis, donec consuleretur Deus, designat nondū bene notas fuisse blasphemias in filium Dei in lege veteri. Leui. 24. c. Isyc. s. Leui. 24

Status peccati. Ignorantia. Carcer interdum est status peccati, quem non aperit Lucifer, sed claudit, ne scilicet peccatores resipiscant. Isa. 14. d. 42. b. Designat etiam ignorantiæ tenebras. Eccl'tę. 4. c. 1. Petri. 3. d. Apoc. 20. c. Hie. s. Isa. 14.

Pectora pharisęorū. Carcer, in quo absconduntur Pharisæi, pectora eorum significat, in quibus tractabant insidias. Isa. 42. d. Hie. s. Isa. 42.

Carcere constringitur cetus, quando malignus spiritus tentare bonos quantum desiderat prohibetur. Carcere quoq; mare circundatur: cum carnalium mentiū, tumida insanaq; desideria, ad peragenda mala, quæ appetunt, impossibilitatis suæ angustia grauantur. Iob. 7. c. Sic ps. 77. Statuit aquas quasi in vtre. Gre. 8. mor. 16.

Cardo.

CArdo est, super quem ostia domus volui solent.

Prædicatores. Corda sanctorum, & angelorum. Cardines terræ, qui sunt domini, designant prædicatores: qui viles habebantur in gentibus: efficiuntur tamen domini, quia non sua quærunt, sed quæ IesuChristi, & singularem habent sanctitatem. Vel designant corda sanctorum & angelorum, quibus immobiliter complexationi & dilectioni sui conditoris adhęrent. 1. reg. 2. b. 3. reg. 7. g. pro. 8. c. Amos. 6. a. 9. a. Gre. s. 1. reg. 2.

Peccatores. Designant etiam peccatores, qui rotantur vt cardines: & tunc sunt domini, quum ad ipsum conuertuntur. pro. 26. b. Gre. s. 1. reg. 2.

Principes gentium. Cardines maris intelligi possunt termini Oceani. Iob. 36. d. Possunt autē designare principes & capita gentium diuersarum, & philosophos. Gre. 27. mor. 8. Hie. s. Iob. 36.

Litera legis & eius doctores. Doctores hæreticorum. Cardines templi significare possunt literam legis, & doctores literę legis. Amos. 8. a. Designant etiam doctores hæreticorum, quos percutit Deus. Amos. 9. a. Hie. s. Amos. 9

Partes mundi quatuor. Cardines cœli, suprema cœlorum significant, & polos, super quos vertitur cœlum, quasi super cardines. Iob. 22. b. Isa. 6. b. Sumitur autem pro quatuor partibus mundi. deut. 30. a. Lyra. s. deut. 30.

Carduus.

Res vilis. CArduus est herba spinosa, licet multiplex: & quidam eorum suauem pastum prębent asinis, vnde ortum habuit prouerbium: Inueniunt similes labra lactucas. Carduus Libani videtur sumi pro re vel homine vili & parui momenti, sed qui de loco natiuitatis glorietur & extollatur. 4. reg. 14. b. 2. par. 25. e. Lyra. s. 4. reg. 14

Carectum.

Carectum est locus, ubi abundant carices, qui sunt frutices in aqua, aut iuxta aquam viuentes, sine fructu & spinosi.

Beda.s.Exo.2. Geor.vene.can.1.to no.7.cap.16. Carectum ripæ fluminis, in quo erat fiscella scirpea Mosis. Exo.2.a. designat sensus carnales legis. Vel synagogam ambientem Christum per inuidiam. Designare etiam potest corpus humanum paludosum & cœnosum, in quo iacet anima nostra: quod tamen à mollīte humore, & fœdanti cæno purgare debemus. Sēsus carnales. Synagoga. Corpus huma.

Gre.8.mor.27. Carectum etiam hypocritarum vitam designat: quæ speciem quidem viriditatis habet, sed ad humanos vsus fructum vtilitatis non habet. Iob.8.d. Vita hypocrit.

Carêre, uide Egêre.

Cariathaim.

Hie.s.Eze.25. Cariathaim. i. ciuitates, aut vocationes, siue lectiones: ciuitas in Moab, designat fortitudinem philosophorum, quæ destruitur à filijs orientis. Ezech.25.b. Fortitudo philosophorum.

Cariathiarim.

Gre.s.1.reg.6. Rup.1.s.reg.17. Cariathiarim. i. ciuitas syluarū, in quam reducta est arca domini, designare potest Hierusalem cœlestem. 1.reg.6.d.7.a.Iudi.18.c.1.par.13.b.Iere.25.f. Designat etiam gentilitatem, ad quam translata est arca domini. ps.131. Inuenimus eam in campis syluæ. Hierusalē cœlestis. Gentilitas.

Cariathsepher.

Ori.s.Iosu.ho.19. Cariathsepher. i. ciuitas literarum, quæ & Dabir dicebatur. Iosu.15.d.Iudi.1.b. designare potest animam studijs vacantem, die ac nocte. Anima

Ori.s.Iosu.ho.20. Designat etiam vetus testamentum: quod postea fit Dabir, quia loquuntur nobis spiritaliter, quæ ibi leguntur literaliter. Vetus testament.

Carica.

¶ Carica, est ficus arida, quæ ad esum siccata est. 1.reg.25.c.

Carina.

¶ Carina, est infima pars nauis, super quam costæ & tota nauis fundatur. Sapi.5.b.

Carioth.

Hie.s.Amos.2. Carioth. i. ciuitates aut vocationes, siue lectiones, vel occursus: Nomen ciuitatis Moab, & ciuitatis in tribu Iuda. Iosu.15.d.Iere.48.f.Amos.2.a. Vbi septuaginta pro nomine proprio transtulerunt, ciuitates. Designare potest munimenta hæreticorum. Munimenta hæreticorum.

Carith.

Glo.ord.s.3.reg.17 Carith. i. concisio, siue confossio, aut exterminatio: torrens contra Iordanem, in quo latuit Elias. 3.reg.17.a. designare potest populum Iudæorum, in quo latuit Christus. Populus Iudæorū.

Carmelus.

Hiero.s.Isa.29.&.s.Amos.5. Carmelus, Hebraicè Carmel, vel Charmel. i. cognitio circuncisionis, vel agnus circūcisus, vel coccinus, aut teneritudo, illa videlicet, quæ est segetum: mōs in Iudæa ad Austrum, iuxta Seir montem, nō procul à Chebron, vbi habitabat Nabal maritus Abigail. Est alius Carmelus in tribu Isachar & Zabulon in confinio Palestinę, atq; Phęnicis, Ptolemaidi imminens, oleis, arbustis, vineisq; condensus, vbi Elias impetrauit aquam.

Gre.s.cant.7. Carmelus significare potest gloriam Christi, in quam per passionem est exaltatus. canti.7 b. Vnde & Elias in Carmelo pluuiam obtinuit. 3.reg.18.g.Iere.48.e.Mich.7.b. Gloria Christi.

Carmelus etiam significat ecclesiam, in qua est scientia circuncisionis: & ad quam venit Christus, vt Elias. 3.reg.18.e.4.reg.2.d. Ecclesia.

Gre.s.1.reg.15 Designare etiam potest Carmelus recenter conuersos, & rudes in bono. 1. regū.15.c.25.a. Isa.33.b.35.a.36.e.Iere.2.b.4.f.50.c.Amos.1.a.Nahum.1.a.Mich.7.c. Recenter conuersi.

Hiero.s.Iere.2.&.s.Mich.7. Gre.s.cant.7. Carmelus vt interpretatur scientia circuncisionis, designare potest sacram scripturam dantem scientiam circuncisionis: vel designat cognitionem, qua mens nouit, quomodo dignè circuncidatur. Iere.2.b.4.f.Amos.9.a.Mich.7.c.Nahum.1.b.canti.7.b. Sacra scriptura

Hie.s.Isa.16.29.32.33.35.&.s.Amos.1. Rup.s.Amos.1. Carmelus arboribus infrugiferis abundans, hæreticos verbis abūdantes, sed sine fructu designat. Et Iudæos literam legis sine fructu spiritus habentes. Isa.10.d.16.c.29.f.Amos.1.a. Et Carmelus concussa, est Iudęa dissipata. Isa.33.b. Desertum reputatur in Carmel, quum gētilitas venit ad fidem, quam habebant Iudæi. Et Carmel in saltum, quum Iudæi recesserūt à fide Christi. Isa.32.d. Et decor Carmeli datus est deserto, quum scientia Iudęorum data est gentibus. Isa.35.a. Saltus autem Carmeli, designat templum Iudæorum. Isa.37.e. Hæretici. Iudæi. Iudæa. Templū Iudæorū.

Carmen,

Carmen, uide Canere.

Carnifex.

Dæmones.

CArnifex est minister iudicis, ad flagellandos, aut torquendos, aut etiam occidendos malefactores: sed ijdem officium suum præstant etiam in bonos & sanctos. 2. Macha. 7. f. Designare possunt dæmones.

Caro.

CAro est mollis pars in corpore hominis, aut alterius animalis, quæ ossibus adhæret, & neruis, arterijs, & venis est intertexta: & humoribus nutritur, ac pelle extrinsecus tegitur. Cum autem dicitur carnes, sumi solet pro esca. Exo. 12. b, Edent carnes nocte illa.

Corpus Christi. — Ori. s. Exo. ho. 7. Gre. 22. mor. 11. Aug. s. Ioan. trac. 15. & q. in nume. 33. Beda. s. gen. 2.

Carnes agni assę, corpus Christi significăt. Et etiã carnes vituli. Exo. 12. b. 29. b. Leui. 4. c. 8. c. Has carnes dedit dominus vespere, quum verbum caro factum est in fine seculorũ. Exo. 16. b. numer. 18. a. Tobi. 6. b. Iob. 31. d. Ioan. 6. f. Acto. 2. e. Hebręo. 5. b. 1. Petri. 4. a. Et caro pro costa posita in Adam, cum formata est Eua, designat nostram infirmitatem assumptam à Christo, vt suam nobis communicaret virtutem. gen. 2. d. Et carnes vaccę cremandæ, designant mortalitatem Christi absorbendam in resurrectione. num. 19. a.

Sacra scriptura. Verbum Dei. — Ori. s. Exo. ho. 6. & s. Leui. ho. 5. Hiero. s. Dani. 10.

Carnes, quas dat dominus vespere, & carnes eadem die comedendæ, solidũ cibum verbi Dei designant. Leui. 7. a. Idem significant carnes consecratę & concisę. Exo. 29. b. Carnes autem deputantur sacerdotibus, quia debĕt in omnibus pefecti esse, in doctrina in virtute, in moribus. num. 18. c. 3. reg. 17. a. 19. d. Daniel. 10. a. Ioan. 6. f.

Abundantia gratię. — Hiero. s. Isa. 17.

Carnes pingues, designant abundantiam gratię. gene. 41. a. Et carnes pingues Iacob erăt, quando Iudæi habebant templum, & prophetas, & auxiliũ Dei. Isa. 17. a. Ezec. 37. b. Zac. 11. d.

Opera pœnitentiæ. Mortificatio carnis. Corpora iustorum. Martyres. — Isych. s. Leui. 6. Arno. s. ps. 78. Tertul. de resurrec. Gre. 7. mora. 10. Hier. s. Eze. 40. Ori. s. Matth. ho. 35. Gre. 3. mor. 22.

Carnes hostię pro peccato, aut pro delicto, pœnitentiæ opera designare possunt, qualia sunt ieiunium, cilicinum vestimentum, oratio cum lachrymis, eleemosyna: quę qui tangit sanctificatur. Leui. 6. d. 7. a. Carnes etiam vituli offerendæ, mortificationem proprij corporis designant. Et carnes, quibus pascitur Elias, hoc est, Christus, designant carnem maceratam per pœnitentiam. 3. reg. 17. a. Et carnes sanctorum, designant corpora iustorum prius casta, & dicitur caro eorum non esse ænea, quia facile mollescunt ad diuina verbera. Iob. 6. b. ps. 26. 78. 1. cor. 15. c. Et carnes altaris sunt martyres, aut eorum corpora, quæ obtulerũt Deo in holocaustum. Eze. 40. g. Et caro infirma dici potest, quum nequit eleuari cõtra spiritum. Matth. 26. d. Mar. 14. e. Carnes hœdi, quę ponũtur supra petram, corpus nostrum cruciatum per imitationem Christi designant. Iudi. 6. c.

Homo carnalis vel anima carni seruiẽs. Mundus. Vita secundum carnem. — Ori. s. ps. 38. ho. 2. & s. Eze. ho. 7. Hiero. s. Ezech. 16. Gre. s. 1. reg. 15. & 8. mor. 11. & 5. mor. 23. Amb. s. roma. 6. 8. & s. 1. cor. 1. Ori. s. Rom. 11. Hiero. s. Isa. 31. Chrys. s. gen. ho. 23. Gre. 14. mor. 23.

Caro interdum dicitur homo carnalis & fragilis: & ipsa anima crassior & pecatrix, cum videlicet sensui carnis ratio subiugatur. gen. 2. d. 6. a. Exo. 22. d. 30. d. Iob. 6. b. ps. 15. 27. 37. 55. 72. 101. 108. Gala. 5. c. Ephe. 6. b. Et carnes magnę filiorum Aegypti, designant nimium carnales. Eze. 16. e. 22. c. 24. c. Et hęc caro præcipitur lauari. Leui. 16. c. Eccl'tę. 2. a. 11. d. 12. d. Eccl'ici. 23. c. Ioan. 3. a. Et caro Iob induta putredine designat carnales in ecclesia. Iob. 7. b. Ipse etiam mundus, hoc est elementa, & corpus ipsum, vel aĩa sequens corporea vitia caro dicunt: & ad hęc pertinet sapientia carnis, seu mundi. Rom. 8. a. Et interdum caro dicitur vita secundum carnem. 1. Cor. 1. d. 4. reg. 4. f. 5. b. d. Et caro generans pilos, est anima producens vitę veteris superfluas cogitationes. Iob. 4. c. 7. b. 14. d. Hęc caro operitur cinere, quum carnales agunt pœnitentiam. Iob. 16. c. 21. a. 33. d. Isa. 9. d. 27. a. Iere. 17. a. 51. d. Zach. 14. c. 2. Cor. 10. a. Ephe. 2. a. 6. b. Gala. 3. a. 4. b. f. 5. c. d. Phili. 3. a. Colos. 2. b. 1. Ioan. 2. b. Iudę. c. Dicũtur equi Aegypti caro, & non spiritus, vt ostendatur fragilitas auxilij mundani. Isa. 31. b. Et carneum brachium, dicitur virtus infirma. 2. Par. 32. b. Iob. 19. c. Ezech. 32. d. Et oculi carnei dicuntur quasi modicę virtutis. Iob. 10. a. Idem carnalis tunica. Et carnes asinorum dicuntur habere homines nimium carnales. Eze, 23. c.

Homo. Homo cum cæteris animalibus. — Amb. s. Gala. 5. Aug. de cõtinẽtia. 4. Hiero. s. Zach. 2.

Caro aliquando pro homine sumitur. gene. 6. a. ps. 64. 77. 144. Iosu. 23. d. Sapiẽ. 7. a. Eccl'i. 17. d. Isa. 40. b. 49. g. 66. e. Iere. 12. c. 17. a. 25. 45. b. Ioel. 2. g. Zach. 2. d. Matth. 24. b. Marc. 13. c. Luc. 13. f. Acto. 2. c. Roma. 3. c. 1. Cor. 1. d. Gala. 2. d. Sumitur etiam pro homine, & alijs animalibus. num. 18. c. ps. 135. Pro. 4. d. Eccl'ici. 13. c. 14. c. 1. Cor. 15. e. 1. Petri. 1. d.

Peccator. Iustus. Ecclesia. — Amb. de Isaac. 2. Ori. s. ps. 38. ho. 2. Gre. 34. mor. 2.

Cum autem caro sumitur pro homine, sæpe peccator exprimitur. gene. 6. a. Et carnes in laboribus, designant peccatores in pœnis, vel purgatorij, vel inferni. Ezech. 11. a. 32. a. 39. e. ps. 55. Aliquando tamen sumitur pro bonis. Isa. 40. b. Ioel. 2. g. Carnes Leuiathan, sunt omnes reprobi, qui ad intellectum spiritualis patriæ per desiderum non assurgunt. Iob. 41. c. dani. 7. b. 2. Mach. 9. b. Apoc. 19. d.

Caro Christi requiescens in spe, erat cum esset in sepulcro. Vel est ecclesia, requiescens in spe resurrectionis. ps. 15. — Hiero. s. ps. 15.

Duo in carne vna, designant vnionem Christi & ecclesię. gen. 2. d. Matth. 19. a. Ephe. 5. g. — Ori. s. Mat. ho. 7.

Caro Iob, hoc est, Christi operta erat cinere, quum opprimebatur à principibus Iudæorum. — Hiero. s. Iob. 16.

rum.Iob.16.c.

Gre.11 mor.23. — Apostoli.
Carnes Iob consumptæ, designant apostolos Christum in passione deserentes. Iob.19.c.

Cle.Alex.1.pæda.6. Gre.s.1.reg.2. — Fides. Humanitatis Christi confessio cum diuinitate.
Caro Christi comedenda est fides, cuius sanguis & velut anima est spes. Ioan.6.f. Carnes autem, quę coquebantur, designant confessionem humanitatis Christi cum deuotione cordis. Cum autem puer sacerdotis petebat carnem crudam ab immolantibus, designat Iudæos compellentes fateri Christum esse purum hominem. 1.reg.2.c. Vnde Ioan. 9.e. dicebant: Da gloriam Deo: nos scimus quia hic homo peccator est.

Aug.2.de gen. cōt. Manich.12. Euch.q.in Ezec. — Cor molle ad inspirationes.
Carneum cor dicitur, quod mollescit ad diuinas inspirationes, & correptiones, vt cera ad ignem, & cor docile: est etiam affectus non durus: vt cum impleuit Deus carnem pro costa in Adam. gen.2.d. Eze.11.d.36.f.2.Cor.3.a.

Cle.Alex.1.pæda.6. — Recentes in fide.
Carnales possunt intelligi, qui recenter instituebātur, erantq; catechumeni, & adhuc infantes in Christo: spiritales enim sunt, qui sancto spiritui iam crediderunt. Carnales autem, qui necdum sunt expurgati, quiq; sicut gentes, ea, quæ carnis erant cogitabant. 1. Cori.3.a.

Glos ord.s.4.reg.5. — Renouatio baptismi.
Caro Naamā facta sicut caro pueri, designat in baptismo omnes infantes appellari: quia in Adam veteres nascuntur: in Christi vero baptismate, renouantur. 4.reg.5.d.

Gre.s.Eze.ho.21. — Cōuersio à vita carnali.
Carnes oblationis super mensas, sunt conuersi à vita carnali, quos sustinent prædicatores. Ezech.40.f.

Hych.s.Leui.7. Aug.2.de.gen. cōt. Manich.13. — Virtutes.
Caro tangens immundum, designat virtutes aut verba, quibus aliquid immundum admiscetur: vt quum quis castitati adiungit inanem gloriam. Leuit.7.c. Caro autem de carne dicta est mulier. gene.2.d. propter temperantiam, quæ ad inferiorem animi partem pertinet.

Ori.s.Roma.1. Chry.s.Ioan.ho.46 Aug.11.cōt.faust.8. — Litera legis. Carnalis intelligentia.
Caro legis dici potest litera legis. Et moriuntur, qui viuunt secundum carnem, hoc est, qui sequuntur literam legis. Caro, quę non prodest, est carnalis auditio, & intellectus nil aliud nisi literam carnalem cogitans. Ioan.6.g.8.b. Rom.8.c. Hebrę.7.c. Iere.11.c. Et non esse in carne dicuntur, qui non sunt in spe rerum carnalium. 2.Cor.5.c.

Lyra.s.Leui.15. — Doctrina carnalis.
Caro patientis fluxum seminis doctrinam carnalem prefert. Leuit.15.a. Et caro à bestijs prægustata, falsam doctrinam. Exo.22.d. Est etiam doctrina, qua quis abutitur ad ostentationē.

Amb.s.Rom.7.&.s. Ephes.2.&.s.ps.118. ser.15. Basili.s.ps.33. Aug.s.ps.50. Gre.23.mora.28. Aug.5.musicæ.4.11. &.14.ciuita. Dei.2. &.s.ps.26. — Peccatum. Voluptates.
Caro dicitur omne peccatum, & ipsa incredulitas. Ephe.2.a. Carnales autem dicūtur, qui vitijs carnis obtemperant: & esse in carne, est in vitijs viuere. Roma.7.a. Et carnes configende timore, sunt carnales appetitus & cogitationes, & voluptates. Dicūtur autem caro peccata, quia fiunt per carnē. Exo.6.b. Leui.19.f. num.11.a.g.3.reg.21.e.4.reg.6.d.9.g. p̄s.118. Iob.33.c. Ezech. 4.d. Dani.10.a.1.Cor.3.a.15.f.2. Cor.7.a.2.Pet.2.b. Caro etiam est praua animæ cōsuetudo, carnalem sequentis affectionem, quæ menti obluctatur, iuxta illud. Roma.7.d. Mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. Viuere autem secundum carnem dicuntur, non solum secundum vitia carnalia: sed etiam secundum spiritualia: vt hæreses, superbiam, inuidiam, &c. quę dicuntur opera carnis. Gala.5.d. Et carnes, quæ lacerantur à volucribus, sunt opera mortua. Gene.40.d. Exo.21.c. p̄s.26. In carne lepra, designat carnalem voluptatem interiorem: aut heresim de carne Christi. Leui.13.a. Et carnes hostiū Sion, quibus hostes cibantur, sunt peccata. Isa.49.g. Ezech.39.c. Caro suilla significare potest turpes carnis voluptates. Isa.65.a.66.e.1.Macha.1.e.2.Macha.6.d.7.a.

Hiero.s.Isa.65.

Bernar.ser.de cute. carne.&c. Ori.s.Roma.7. Hiero..s.p̄s.118. — Affectiones. Concupiscentię prauæ.
Caro designare potest affectiones animi: & tunc est caro incorrupta, & est sanitas, quum affectiones sunt bonę. Et consumuntur carnes quum affectiones sunt corruptæ. Iob.19.c. Caro autem pręputij abscindenda, concupiscētiam & corruptelā designare potest: caro vero remanens, illam, quę saluatur. gen.17.b. Exo.28.g. Et carne circuncisus est non habens mala opera, nec prauas concupiscentias. Ezech.44.b. Roma.2.d.6.d. Gala.6.d. Iudith.14.b. Et carnes configendæ, sunt concupiscentiæ, & affectus carnis. p̄s.118. Et carnes, quibus homo vestitur, sunt carnales motus. Iob.10.b. Ipse quoq; appetitus sensitiuus, caro dicitur. Gene.6.a. Ezech.11.d. Romanos.7.a. — Appetitus sensitiuus.

Aug.11.cō.faust.7.
Secundum carnem cognoscere Christum, est secundum carnem corruptibilem, qualem non habebat Christus post resurrectionem: & ita non cognoscebat eum apostolus secundum carnem. 2.Cor.1.d.5.c.

Glo.ord.s.eccl'tę.4 — Substantia temporalis.
Caro interdum substantiam temporalem vitę necessariā designat: vnde & illa carnalia dicuntur. deut.28.f. Eccl'tę.4.b. Isa.49.g. Iere.19.c. Mich.3.a. Zach.11.d. Roma.15.f.1.Cor.9.b. Iacob.5.a. Iob.19.c. p̄s.26. pro.5.b. Iudę.b.

Gre.14.mora.25. — Vita & fama.
Carnes interdum pro vita & fama sumi possunt: quibus saturantur detractores. Iob.19.d.31.d. Et has carnes ad vescendum conferunt, qui in colloquio derogationis proximorū vitia referunt. pro.23.c.

Ori.s.Matt.ho.1 & s.Roma.11. Aug.2.doct.chri.12 — Consanguinitas.
Caro interdum, pro consanguinitate sumitur: vt cum dicitur caro & frater. gen.29.c.37.f. Exo.4.b.2.reg.5.a. Isa.58.c. Matth.6.c. Roma.9.a.11.b. Ephe.5.f. Hebrę.12 c.

Tertul de resurrec.
Caro pecorum dici potest caro gētilium. Caro, vero volucrum est martyrum. Caro autē piscium, baptizatorum. 1.Cor.15.e.

Carnes

Carnes interdum dici possunt opera infirma,& tenera.Prouer.14.d. Gre.s.mora.34.&.3 pasto.admo.11.

Opera infirma. Vxor. Caro videtur poni pro fœmina aut vxore.Ioan.1.b.Non ex voluntate carnis. Aug s.Ioan. trac.2

Caro non comedenda cum sanguine.gene.9.a.Leui.19.c.

Carnes in lebete Hierusalem,dicebantur interfecti à Iudæis.Et nunc dicuntur scandalo occisi in ecclesia.Eze.11.b.

Carnales domini,dicuntur domini temporales : quia temporale obsequium accipiunt, & temporalia imperant.Ephe.6.a.Ester.14.b.

Carnalia arma dicuntur corporalia.2.Cor.3.a.

Carpentum,uide currus.

Carpentarius,uide Faber lignarius.

Carpere.

CArpere idem est,quod legere seu colligere,& interdum progredi.

Carpere scirpum aut carectum,est opera, quę videntur bona in morte colligere , vt detur illis pręmium,si mereatur.Iob.8.c. Aut carpere manu scirpum, est reprehendere hypocritam,qui non carpitur,quia per arrogantiam exasperatur. Gre.8.mor.27.

Percipere mysteria Carpentes pauperes & peregrini fructus septimi annni, & spicas & racemos remanētes. Leui.19.b.Sunt gentiles percipientes mysteria à Iudæis relicta. Glo.ordi.s.Leui.19.

Carpentes vaccæ virecta.gene.41.c.ad idem referuntur.

Carruca, Carrum,uide Currus.

Cartallum,quære Canistrum.

Carthago, Carthaginensis.

CArthago Hebraicē dicitur Tharsis : interpretatur contemplatio gaudij,vel exploratio marmoris,aut turtur gaudij,siue chrysolitus lapis pretiosus.

Eloquentes astuti. Diuites. Hæretici. Carthaginenses.Ezechie.27.c. designant eloquentes & astutos,qui explorant libertatem Christianā: & eos,qui volunt diuites fieri.Isa.23.a.Gala.2.a.Designāt etiam hęreticos prauas haben tes cogitationes. Hiero.s.Ezec.27.& s.Isa.23. Hiero.s.Isa.23.

In Carthaginem ire relicta Tyro, est ab angustia tentationum, ad verum gaudium festinare.Isa.23.b. Hiero.s.Isa. 23.

Mundus. Interpretatur etiam Tharsis consummatio sex,siue lætitia : & designat mundum,qui in sex diebus factus est,& in sexta ætate consummabitur.Isa.23.c.

Casa,quære domus.

Caseus.

CAseus fit ex lacte coagulato,seruaturq; in cibum & condimentum.

Formatio mentis. Caseus significat formationē mentis , & soliditatem in bona cogitatione : vt iam non per desideria defluat,sed in vno amore se colligens, ad solidam reformationē surgat. Iob. 10.b.Iudith.10.b. Gre.9.mor.37.

Decalogus. Casei formellę decem, legis decalogum significare possunt.1.reg.17.b. Aug.ser.197.

Cassatus, Cassus.

CAssatum,aut cassum dicitur,quod suo fine & robore frustratur. Leui.26.c.deut.32.f.Iosu.23.d.1.reg.19.b.Eccl'tę.2.d.Ezech.12.f.13.b.

Casia.

CAsia est frutex odoriferus in morem balsami,& cinnamomi,aut est pellicula subtilis & odorata,ligneo cortice inclusa.Casia vero fistula , est fructus ipsius fruticis . Nascit̃ casia in locis aquosis,ac etiam campis iuxta cinnamomum,Gręcē dicitur syrinx: pituitas suo calore coquit.

Virtus pasſiōis Christi. Humanitas Christi. Casia designare potest virtutem pasſionis Christi in ligno factę: quę est odor vitæ credentibus & bonis:odor vero mortis incredulis, & malis.p̄s.44.Vel designat eius humanitatē, quę victo diabolo,ascendit in cœlum. Basi.& Arn.s.p̄s.44. Hiero.s.p̄s.44.

Fides. Vt autem nascitur in aquosis locis,designat fidem,cuius sacramentum & principium est baptismus.Exo.30.c.p̄s.44. Ori s.canti.ho.2.

Laudes Dei. Feruor charitatis. Vt est fistula vocalis,laudes Dei designat,& feruorem charitatis, omnia reumata & fluxus vitiorum excoquentem. Hier. ad principia. &.s.p̄s.44.

Odor bonorum operum. Casia dicta est vna filia Iob,designans sanctæ vnctionis donum:& odorem bonorum operum in ecclesia post persequutiones Antichristi.Iob.42.d. Hiero.s.Iob.42. Gre.35.mor.22.

Caſsis, uide galea.

Caſtellum.

CAſtellum eſt paruum caſtrum:& aliquando eſt locus munitus.

Ber.ſer.2.aſsũptio. &.ſer.paruo.4. Caſtellum, in quod intrauit Ieſus, hunc mundum deſignare poteſt, in quem per carnis aſſumptionem ingreſſus eſt.Luc.10.g.Poteſt etiam vnumquẽq; fidelem deſignare.Item voluntariam paupertatem, quæ habitatores ſuos à gemina impugnatione, qua huius mundi amatores expugnantur reddit ſecuros, nempe inuidia propria, & aliena. Mundus. Fidelis quiſq. Voluntaria paupertas.

Ori.ſ.Matth.ho.14 Caſtellum aut villa, vbi erant aſina & pullus, ſtatum peccati deſignare poteſt. Matt.21.a, Marc.11.a.Luc.19.e. Status peccati.

Ori.& Hila.ſ.Matth.ca.14. Caſtella, ad quę ituræ erant turbæ, doctrinam minus aptam, aut etiam Iudaicam deſignare poſſunt.Matth.14.b. Doctrina minus apta & Iudaica.

Glo.int.ſ.Iudith.2. Poſſunt etiam caſtella ſignificare ipſos homines, in bonum quidem virtutibus munitos contra dęmones:in malum vero induratos in vitijs, & monitoribus aduerſos.2.Par.27.a.Iudith.2.c.Matth.9.d.Mar.6.a.8.c.Luc.5.d.8.a.9.a.10.g.17.c.24.b. Homines.

Caſtigare, Corripere, Punire.

CAſtigatur aliquis, cum punitur, vt emendetur. Punire autem eſt pœna afficere propter culpam:& eſt generalius quàm caſtigare·Corripere vero idem eſt, quod punire, ſed fit potius verbis, q̃; factis:punire vero, potius factis, quàm verbis.

Caſtigat Deus, quum punit ad emendationẽ:vnde & dicitur caſtigare, quos diligit.Tobi.11.c.13.a.ps.38.93.72.117.Iere.30.b.31.c.1.Mach.2.f. Corripit etiam Deus ad emẽdationem: vnde dicitur beatus, qui corripitur à domino.Iob.5.b.36.c.Iudith.8.c.proue.3.b.Iſa.38.d.2.Mach 10.a.1.Cor.11.f. Et dicitur Deus corripere in iudicio, quum moderatur caſtigationẽ in hac vita.Iere.10.d.Hoſe.10.c. Amos.5.c. vbi corripiens in porta, eſt Chriſtus publicẽ arguens Iudęos. Puniens Deus ad emendationem. Chriſtus.

Rup.ſ.Amos.5.

Baſi.ſ.ps.37. Corripit Deus in ira, quum dat pœnam æternam.ps.6.37.38.Iere.2.d.19.d. Hoſe.5.c.10.c. Mich.4.a.Haba.1.c. Pœna æterna.

Caſtigare corpus, eſt ipſum ieiunijs & laboribus affligere, vt obtẽperet rationi.1.Co.9.d.

Corripit iuſtus in miſericordia:quia corripit ad emendationem.ps.140.Pro.15.b.19.c.28.d.Sapien.1.a.Eccl'i.10.a.19.b.Amos.5.c.Matth.18.c.1.Theſ.5.e.2.Theſ.3.d.

Puniri ſeptuplum, qui occiderit Cain.gen.4.c.vide ſeptenarium.

Correptionis defectus nocuit.1.reg.3.c.3.reg.1.a.

Caſtitas, Caſtus, Impudicus.

CAſtitas dicit mundiciam à libidine corporis & animi:& quia eſt morale non habet allegoriam de eo fit mentio.Iudith.15.c.16.d.Sapi.4.a.1.Mach.14.f.acto.24.g.2.Cor.6.b.11.a.1.Timot.2.a.3.a.4.c.5.a.d.Titũ.2.b.1.Pet.1.d.Impudicus aũt eſt cõtrarius pudico & caſto.

Aug.ſ.ps.11. Caſta dicuntur eloquia domini:quia ſunt ſine corruptione ſimulationis.ps.11.

Caſtra, Caſtrametari.

CAſtra ſunt, vbi milites in bello reſident, & figunt tentoria: & dicuntur caſtrametari, cum figunt tentoria.

Glo.ord.ſ.gen.32. Caſtra Dei dici poſſunt angelorum cuſtodia, & protectio:quum videlicet nos muniunt aduerſus dæmones.gene.32.a.Canti.6.d.7.a.Eccl'i.43.b.Eze.1.f.Ioel.2.c. Angelorum cuſtodia.

Gre.9.mora.10.& ſ.cãt.6.&.ſ.Ezech.ho.8. Iſych.ſ.Leui.14. Caſtra etiam deſignant eccleſiam, pręcipue militantem:in qua fideles, ceu milites, proteguntur.Et etiam concordiam fidelium in hac vita contra dæmones.Cum enim ſunt in pace, ſunt acies ordinata caſtrorum. Cant.6.a.7.a.Exo.14.a.32.d.Leuit.10.a.13.f.14.a.nume.10.a.12.d.14.d.deut.23.b.Ioſu.3.a.9.a.2.reg.17.f.Iudith.16.a.ps.15. Sapiẽ.19.b.1.Mach.3.a.9.a.10.f.11.g.Apoca.20.c. Eccleſia. Concordia fidelium.

Glo.ord.ſ.Exo.14. Poſſunt etiam caſtra deſignare fidem, qua protegimur aduerſus omnes errores, quum firmiter credimus.Exo.14.a. Fides.

Iſych.ſ.Leui.6. Caſtra præterea ſignificare poſſunt vitam præſentem:in qua manentes oportet nos timere vocem domini.Exo.19.c.Leui.6.b. Hæc caſtra operit coturnix, quum temporalia nobis abundant.Exo.16.c.ps.77. Vel deſignant pręſens ſeculum, extra quę effundunt cineres, quũ opera reſeruantur ad iudicium poſt hoc ſeculum.Leui.6.b. Vita præſens. Præſens ſeculum.

Aug.q.in num.33. Caſtra, extra quę crematur vitulus deſignare poſſunt Hieruſalem, extra quam paſſus eſt Chriſtus. Leui.4.c.8.c.9.b. Deſignant etiam ſynagogam, extra quam comburitur vacca, & effunduntur eius cineres:quia honor reſurrectionis Chriſti, eſt extra celebrationem Iudaicæ conſuetudinis.num.9.a.b. Hieruſalem. Synagoga.

Hie.ſ.Ioel.2. Caſtra Dei multa dicuntur interdum dæmones, & mali, per quos Deus exercet vindictam.Ioel.2.c. Dæmones

Insidiæ diaboli. Castra contra Hierusalem sunt insidiæ diaboli contra animam, quæ ponuntur secundũ viciniam vitiorum: & secundum ꝙ ipsa vitia offeruntur sub specie virtutis. Eze. 4. a. Gre. 26. mor. s. & s. Eze. ho. 12.

Vitia & mali. Castra Naas designant vitia sequentia gulam. 1. reg. 11. c. Et generaliter dantur castra malorum & vitiorum contra bonos. Iudi. 7. c. 1. reg. 13. d. 14. c. 28. a. 2. reg. 23. c. 4. reg. 7. a. Iudith. 9. d. 15. b. ps. 26. Eccl'ici. 48. d. Ezechie. 4. a. Amos. 4. d. 1. Macha. 4. a. 6. f. 7. g. 12. d. 2. Macha. 13. e. Hebræo. 11. g. Gre. s. 1. reg. 11.

Tranquillitas sapientis. Extra castra ponens tabernaculum Moses. Exo. 33. b. Designat sapientem migrare à bello ad pacem, & à mortali confusoq; exercitu, ad pacatam rationalium, fœliciumq; animarum vitam diuinam. Philo. de temulẽ.

Fortitudo in tribulationibus. Castrametari super mare, est fortem effici in tribulationibus. Exo. 14. a. Castrametari iuxta aquas fontium, est fortem effici per doctrinam sacræ scripturę, & prædicationem apostolorum. Exo. 15. d. Glo. ordi. s. Exo. 14

Ingressꝰ religionẽ. Castrametari in deserto, dici potest is, qui in aliquam se recipit religionem. Exo. 18. a. Lyra. s. Exo. 18.

Ordo in ecclesia. Castrametari per turmas iuxta tabernaculum fœderis. num. 2. a. Designat ordinem seruandum in ecclesia. Ori. s. nu. ho. 2.

Error Iudæorum de Messia. Castrametari Iudei iuxta lapidem adiutorij. 1. reg. 4. a. designabant futurũ, vt alium Messiam ipsi expectarent. Et castra ibidem, designant errorem illum, quem habent. Gre. s. 1. reg. 4.

Castrametati sunt Philistijm in Magmas. 1. reg. 13. a. Quia per iniqua consilia in eis dęmones habitant, qui alta virtutum culmina tenere non curant. Nam dum terrena quęrunt, velut plana & humilia incolunt, vbi inuisibiles hostes castra ponere leuiter possunt. Gre. 1. reg. 13.

Castrametari in Ethan. Exo. 13. d. vide Ethan.

Castrametari in Raphidim. Exo. 17. a. vide Raphidim.

Castrorum chori, vide chorus.

Castrare, uide Eunuchus.

Casus, uide Accidere & Cadere.

Cataclysmus, uide Diluuium.

Cataplasma.

Cataplasma est fomentum, quod applicari solet ad locum, quo materia putrida cõcurrit, & tuber facit.

Consolatio scripturarum. Cataplasma Ezechiæ regi factum de ficis. Isa. 38. d. fomenta designare potest, quæ fiunt per consolationem scripturarum.

Cataracta, uide Nubes.

Catellus, uide Canis.

Catechizare.

Catechizare est instruere in fide. Gala. 6. b. Vnde dicti sunt catechumeni, qui instruebantur in fide ad suspiciendum baptismum.

Catena, Catenula, Murenulæ.

Catena fit ex multis anulis mutuò connexis: & variatur secundum materiam ex qua fit. Nam catenæ ferreę, quę ex magnis anulis constant, sunt ad ligandum, et detinendum aliquem in vinculis: aut ad aliquid simile. Catenæ vero aureæ, quæ ex paruis anulis constituuntur, ad ornatum deseruire solent, præcipuè colli, quæ & murenulę dicuntur,

Charitas. Catenulæ duę aureæ positę in rationali, quod gerebat pontifex in pectore. Exo. 28. c. 39. c. Designant continuationem castæ & non fictæ dilectionis cordi firmiter affixæ, quę nunq̃; manũ & linguam ab æquitate puri sensus dissentire permittat. Et benè duæ, vt & in his, quæ ad cultum Dei, & in his, quę ad fraternę subsidium necessitatis pertinent ornatus incedat. Bene autem per catenas aureas multos habentes anulos opus charitatis significatur, propter multifaria charitatis opera: quę. 1. Cor. 13. enumerantur. Catenæ etiam capitellorũ columnarum, quas fecit Salomon. 3. reg. 7. c. 2. Par. 3. b. d. Connexionem fidelium, in eadem fide & charitate designant. Glo. ord. s. Exo. 28.

Industria mentis. Catenæ etiam duæ in rationali, significant industriã mentis, quæ intellectum doctorum cum operatione coniungit. Glos. int. s. Exo. 28.

Connexiones verbi Dei. Catenulæ, seu murenulæ aureæ, designant verbi Dei & doctrinæ connexiones. Texuntur auro & argento: quia sacrę scripturę sunt aureæ propter sapientiam, vermiculatæ vero argento propter eloquium prędicationis. num. 31. g. canti. 1. c. Isa. 3. b. Designant etiam similitudines diuinorum ornatas eloquio. Ori. s. num. ho. 26. Hie. s. Isa. 3. Gre. s. cant. 1. Ber. s. cant. ser. 41.

Captio Christi. Catenę, quibus ligatus fuit Ieremias, captionem Christi designabant. Ierem. 40. a. Catena autem

autem in manu angeli, est potestas Christi. Apo.20.a. Et catena magna, qua ligatur diabolus, est virtus diuina, qua velut ligatus reprimitur, ne noceat. — Potestas Christi.

Gre.26.mor 27. — Catenæ obligationis, sunt ipsa retẽtio peregrinationis ĩ hac vita. Iob.36.a. His catenis se ligatum aspexerat Paulus, cum dicebat Philip.1. Desideriũ habẽs dissolui, & esse cum Chro. — Peregrinatio humanæ vitæ.

In catena Paulus legatione fungebatur: quia sanctus quantumuis ligatus, liberior est ligante se. Ephe.6.d.2. Timot.1.d.acto.12.a.21.f.28.e.

Ori.s.Leui.ho.16. Hiero.s.Isa.58. Aug.de ouibus.15. Isych.s.Leui.26. Cyril.7.s.Ioan.23. — Catena sæpe designat graue vinculum peccati: & grauem consuetudinem peccandi. Leui.26.b. Iudi.16.c.4.reg.25.b.2. Par.33.b.36.a. Eccl'tę 4.d. Sapien.17.d. Isa.58.c. Iere.27.a.28.d. Eze.19.a.34.g. Mar.5.a Luc.8.c. Potest etiam in multis ex his locis, doctrinam hæreticorum significare, & præterea vinculum legis. — Peccatum & consuetudo peccandi.

Caterua, quære Populus.

Cathedra, Sedes, Sedile, Sella, Solium, Thronus, Tribunal.

Cathedra aut sedes deseruit ad quietem hominis, sic, vt nec stet, nec iaceat: & habet autoritatem docentis, aut aliàs imperantis: quę & thronus dicitur: Tribunal autẽ erat locus excelsus arcuata figura, in quo residebat, qui ius tribubus reddebat.

Ori.s.gene.ho.1.& s.Isa.ho.1. Hiero.ad principiã. Gre.16.mora.14. — Cathedra Dei, designat imperium Dei, & dignitatem Deo conuenientem, & solium excelsum Dei, sunt sublimes virtutes angelicę: & peculiariter throni. Cœlum etiam & anima iusti, cathedra Dei dici possunt. Et solium regni Pharaonis, imperium Dei designabat. gen. 41.c.3.reg.22.c.ps.9.10.44.79.88.92.102. Iob.23.a.26.c. Sapi.7.d.9.a.18.c. Isa.6.a.22.g.28.b.63.d.66.a.2.Par.18.d. Iere.3.e.14.d.17.b.43.d.49.g. Ezech.1.f,10.a.28.a.43.b. Danie.7.c. Matt.5.f. Colos.1.c. Hebrę.1.c.4.b.8.a. Apo.1.b.5.b.12.b.14.a.22.a. — Imperium & potestas Dei. Sublimes virtutes angelicæ. Cœlum. Anima iusti.

Rup.3.s.reg.31. — Thronus eburneus Salomonis, altitudinem maiestatis Christi in nouissimo & tremendo iudicio designat: cuius puritatem demonstrat ebur. Erat autem vestitus auro: quia aurea diuinitatis iustitia tũc reuelabitur. Habebat sex gradus: sex enim sententijs iudiciũ perficietur. Esuriui enim & non dedistis mihi manducare. &c. Duę manus hinc atq; inde, designant iudicium & misericordiam. Duo leones iuxta manus singulas sunt vtrobiq; fortis atq; formidabilis iudicij veritas. Nam & à sinistra omnis iniquus condemnabitur: & à dextra vix iustus saluabitur. Duodecim leunculi super sex gradus stantes, duodecim erunt apostoli, duodecim .i. vniuersi iudices super condignas vtriusq; manus præpositi retributiones. 3.reg.10.c. — Maiestas Christi.

Hiero.s.Iere.3. Aug.s.ps.88.&.s.Apoca.ho.3. Ber.ser.3.de aduẽtu Aretas.s.apo.4. — Solium domini dicta Hierusalẽ, designat ecclesiã, in qua sedet, qui sedebat in veteri lege super cherubim. Et totũ corpus Chri, est sedes Dei, aut Chri, super quod sedet ipsum caput: & hæc sedes est sicut sol, quia iusti fulgebunt sicut sol. ps.44.88.92. Isa.6.a. Iere.3.f. Apo.4.a.5.c.7.c.20.c. Vel est thronus requies Dei, quam in sanctis habet. — Ecclesia. Requies Dei in sanctis.

Gre.s.Eze.ho.5.14 — Thronus etiam Dei. Dani.7.c. sunt custodes animarum: qui mutare locum minime permittuntur: & sunt flamma ignis, quia diuinitatis pręsentiam in se portant, & ardent. — Custodes animarũ.

Gre.s.Eze.ho.7. Euch.form.spũal.3. — Throni similitudo super firmamentum, designat superiores spiritus cœlestes, qui throni dicuntur: & etiam sanctos: vel regnandi potestatem. Ezech.1.g.ps.44. — Throni. Sancti.

Gre.19.mor.13. Hiero.s.Iere.21. Epipha.1. cont. hæresi.tomo.2. Rup.11.s.apoca. — Cathedra regis, hoc est, regnum Saul, & Dauid, designare potest autoritatem magisterij & gubernationis. 1.reg.20.d.2.reg.3.b.7.c.14.c.3.reg.1.c.f.2.d.3.a.10.c.4.reg.10.f. deut.17.d.1. Par.17.c.28.g. Iob.29.b.ps.98.121. Eccl'ici.7.1. Mach.2.f. Iere.17.d. Designat etiam dignitatem episcopalem: & sacerdotium in ecclesia, cum potestate ligandi & soluendi. Iere.21.a. Et cathedrę vendentium columbas, designant statum eorum, qui docent in ecclesia, vel ecclesijs prouident. Matth.21.b. Mar.11.b. Apo.20.b. — Regnum. Autoritas magisterij. Dignitas episcopalis. Sacerdotium.

Arno.s.ps.92.131. Hiero.s.Isa.9. Rup.3.s.apoca. — Sedes etiam Dauid, designat paupertatem, & crucem Christi. Luc.1.c. Et ẽdiuerso, designat dexteram patris, & gloriam, ac iudiciariam potestatem Christi: quæ etiam designat sedile Salomonis. 3.re.7.a.8.b.9.a.10.c.1.Par.17.c.22.c.29.f.2.Par.7.d.9.d.ps.9.88.92.131. Isa.9.b.16.b.22.g. Eccl'ici.24.a. Zach.6.d. Matth.19.d. Apo.4.a.20.c.21.d. Danie.7.c. Luc.22.c. Tribunal, iudicium Dei. Rom.14.b.2.Cor.5.b. — Paupertas & crux Christi. Dextera patris. Iudiciaria potestas.

Gre.s.1.reg.2. — Solium glorię tenere, est bonæ famę odorem ad eos spargere, quibus dignitate præminet: vel in sublimitatis honore miraculis coruscare. 1.re.2.b. Vel est in ęterna gloria requiescere: de qua ps.83. Beati, qui habitant in domo tua domine. Et Isa.51.b. Gaudiũ & lætitia inuenietur in ea. — Spargere odorẽ bonæ famæ.

Cathedra videtur interdum gradum honoris significare: cum dicitur Eccl'ici.12.c. Ne forte cõuersus in locum tuum, inquirat cathedram tuam. Sic potest sumi. 2.Par.18.b.23.d.3.reg.2.d.4.reg.25.g. Ester.3.a. Iob.36.a. Prouer.16.b.20.b.d.25.a.29.c. Eccl'ici.40.a. Danie.5.e.7.c. Luc.22.c. — Gradus honoris.

Rup.3.s.Ioan. — Cathedra Mosis designat doctrinam legis: quę postea facta est cathedra Christi: designat etiam docendi potestatem. Math.23.a. Marc.12.d. Luc.11.f.4.reg.4.b. Idem designat cathedra se- — Doctrina legis. Docendi potestas.

dra seniorum.ps.106.Sella etiam Eli, honorem sacerdotij Iudæorum designat :& superbiã scribarum,& phariseorum.1:reg.1.b.4.c.

Honor sacerdotij. Superbia scribarum. — Gre.s.1.reg.1.4.

Sedes aliquando ponitur pro loco,in quo quis habitat,& quiescit:vt Iudi.9.g.20.c.Reuersi sunt in sedes suas.Sic Isa.10.g.Eze.34.d.4.reg.4.b.

Locus habitatiõis. Statio. — Hier.epis.vt absentiam.

Cathedra pestilentiæ,designare potest habitus vitiorum, iam firmatos. Item peruersam doctrinam hæreticorum, quę verè pestilens est. Item potestas secularis male imperans. Et theatra,& iudicia,vbi exequuntur exitiales potestates.Et sedes bestię, est ecclesia malorũ: & thronus diaboli, qui est ad aquilonem. ps.1. Dicitur etiam sedes iniquitatis.ps.93.Idem designat solium Pharaonis.Exo.12.e.Iudi.3.c.Iudith.1.d.Ester.3.a.6.c.Sap.5.d.6.d. Eccl'i.10.b.11.a.38.g.Isa.14.c.22.b.47.a.Ier.1.c.43.d.Abdi.a.Ione.3.c.Agge.2.d.Amos.6.a.Apo.2.d.16.d.Et sella mulieris meretricis, fastum humanæ scientiæ & eloquentiæ exprimere potest. Pro.9.c.Et solium regis Niniue, designat autoritatem philosophorum & oratorum apud gentiles.Ionę.3.c.Sedes bestiæ,est ipsum mendacium,cui innititur diabolus, & hęretici.

Habitus vitiorum. Doctrina hæreticorum. Secularis potestas. Ecclesia malorum. Fastus mundanæ scientiæ. Autoritas philosophorum. Mendacium. — Basi.s.ps.1. Cle.Alex.2.stroma. Hila.s.ps.1. Hiero.s.Isa.14.21. Aug.s.ps.1.&.s.Apoca.no.12. Euch.form.spũal.3. Beda.s.pro.9. Hieron.s.Ionam.3. Rup.9.s.apo.

Sedes pellicee Philistinorum.1.reg.5.c. ad infirmitatem carnis referri possunt.

Catulus.

CAtulus proprie significat canem recenter natum: sed sumitur pro fœtu multorum animalium quadrupedum:vt leonis,& vrsi,&c.

Catulus leonis,fertur natus triduo dormire,& leænę fræmitu excitari:qua ratione significare potest Christum filium patris æterni,& eiusdem naturæ cum eo :cuius immensa est fortitudo: qui tertia die mirabili virtute excitatus est. gen.49.b. Isa.5.g.31.b.11.b:Hose.5.d. Et Deus in castigando dicitur catulus leonis,quia nemo ei resistere potest.

Christus. Deus. — Ori.s.gene.ho.17. Hiero.s.Hose.5.

Catulus leonis potest etiam significare populum in Christum credentẽ:Iidem dicuntur catuli leænæ:& catuli vrsæ.gene.49.b. deute.33.c.2.regũ.17.b.Iob.38.d.Isa.11.b.Hose.13.b.1. Mach.3.a.

Populus christian⁹. — Gre.30.mor.12. Hiero.s.Isa.11.

Catuli leonum dicuctur Iudęi, sacerdotibus subiecti. ps.16. Item hęretici à diabolo nutriti & instructi. Et quilibet reprobi ad iniquam vitam malignorum spirituum errore generati.Iob.4.b.ps.56.103.Mich.5.c.Nahum.2.c. Ipsum quoq; dogma peruersum,catulus leonis dici potest.Ioel.1.b.

Iudæi. Hæretici. Reprobi. Dogma peruersum. — Arno.s.ps.16.103. Gre.5.mor.16. Hiero.s.Ioel.1.

Catuli lamiarum.thre.4.a.dici possunt discipuli Iudæorum,aut hęreticorum.Et catulus leonis.ps.16.

Discipuli Iudæorũ. — Gre.19.mor.15.

Catuli hericij.Isa.34.d.significare possunt sectatores auaritię,quia sunt circundati spinis. Et astutos ad abscondenda vitia.

Auari. — Glo.ord.s.Isa.34.

Catulus leonis,quandoq; dicitur ipse diabolus feruẽs & fremens aduersus bonos.Iudi.14.g.ps.16.56.103.Isa.31.b.Amos.3.a.

Diabolus. — Ori.s.Leui.ho.16. Hiero.s.Amos.3.

Catuli leonum dicuntur filij Iob,ab Eliphaz, quia hęretici iudicant filios ecclesię esse superbos,& auaros.Iob.4.b.

Filij Iob. Fideles. — Gre.5.mor.15.

Catinus, Paropsis, Discus, Patina.

CAtinus est vas escarium lance profundius,quod & paropsis Gręce dicitur:Idem etiam discus,& patina.Discus item erat globus plumbeus, aut stanneus,quo exercebantur ad ludum.

Catinus,vt est vas terreum,& fragile,corpus humanum significare potest:vel ipsum hominem,aut sermonem eius:& pręterea literam legis.Matth.23.c.26.b.Mar.14.c.Luc.11.e.

Corpus humanũ. Sermo hominis. Litera legis. — Ori.s.Matth.ho.25 Amb.s.Luc.11.

Discus in quo caput Ioannis Baptistę positum est,designat contemptum prophetiæ: aut etiam legis.Matth.14.a,Mar.6.d.

Contẽptus prophetiæ. — Ori.s.Mat.cap.14. Hila.s.Mat.can.14.

Cauda.

CAuda est extrema pars multorum animalium,extrinsecus prominens.

Cauda hostię,significare potest operis cõsummationẽ. Vnde offerre totam caudam, est perseuerare in bono opere.Exo.29.d.Leui.3.c.7.a.8.e.9.c.

Consummatio operis. — Gre.1.mor.40.

Cauda colubri.Exo.4.a.designare potest finem mundi:quam apprehendit Moses, vt verteretur in virgam:quia tunc cessauit mors,resurgente toto corpore Christi.

Finis mundi. — Aug.3.de trinit.10.&.s.ps.73.

Designat etiam vitam Christi tempore passionis:aut ipsum Christum,qui est A.& Ω.Cauda apprehẽsa est virga:quia postq̃; occisus est Christus,peractis omnibus ad quę fuerat missus,ad cœlum resurgendo reuersus est.Exo.4 a.Isa.9.c.19.c.

Vita Christi. Christus. — Amb.s.ps.118.ser.20 Beda.s.Exo.4.

Caudę vulpium designant errores hęreticorum, & extrema, ac finem eorum, qui est incendium:ideo in caudis ligantur,vt incendio tradantur.Iudi.15.a.Et caudę locustarum,similes caudis scorpionum,sunt fallacię hęreticorum,quibus interficiunt, quos blandis verbis,ceu brachijs amplectuntur.Designant etiam pseudoprophetas & ipsos hęreticos,quos etiam designat cauda draconis.Apo.9.b.12.b.

Errores hæreticorum,& fines. Fallacię hęreticorũ. Pseudo prophetæ. Hæretici. — Ori.s.cant.ho.4. Amb.s.Luc.9. Aug.s.ps.80.&.ser.107.&.s.ap.ho.7.9.

Caudæ equorum,designant præpositos malos adiutores dęmonum:aut potestatẽ secularem

Præpositi mali. — Gre.33.mor.29.

larem, quę adiungetur hæreticis, ad nocendum fidelibus. Apo.9.d. Secularis potest.

Isych.s.Leui.22. Cauda bouis, aut ouis amputata, est cum de nouissimis non cogitatur: nec thesaurizatur ad futurum seculum. Leui.22.d.

Hiero.s.Leui.19. Cauda designat sæpe infimum & despectum locum, & vulgus deceptum ab hęreticis. deut.28.b. Isa.9.c.19.c. Infimus locus. Decepti ab hæreticis.

Gre.32. mor.12.17.18. Euch.q in Iob. Cauda Behemoth, designat vltima diaboli, hoc est, Antichristum: à quo veniet extrema persequutio ecclesiæ: Ideo cauda. Iob.40.b. Apoc.12.b. Designat etiam posteriora peccata, quę fiunt iam ex consuetudine. Vltima diaboli.

Hiero.s.Isa.7. Caudæ duę titionum fumigantium. Isa.7.a. Dicti sunt duo reges, quia eorum regna in proximo erant destruenda: designant autem sapientiam secularem & sermonem hæreticū aduersus ecclesiam venientes. Sapientia secularis & sermo hæreticus.

Cauea.

Cauea est, in quam includuntur aues, aut alia animalia, facta in modum cancellorum.

Glo.ord.s.Eccl'i.11. Cauea, in quam inducitur perdix. Eccl'ici.11.d. designat errores hęreticorum, ī quos inducitur etiam, qui prudentior æstimatur. Hæreses.

Lyra.s.Ezech.19. Cauea, in quam inductus est leo. Ezechie.19.c. infernum designare potest: in quem inducitur superbus. Infernus.

Cauere, Cautus, Præcauere, Cautio.

Cauere dicit obseruantiam, qua quis vitare curat periculum. Cautus autem dicitur, qui prudenter scit cauere. Rara sunt in allegorijs.

Gre.s.1.reg.13. Cauentes Philistijm, ne Hebręi facerent gladium, aut lanceam. 1.reg.13.d. designant dæmones procurantes, ne Christiani vacent scientijs liberalibus.

Cauere à fermento Pharisęorum, & Sadducęorum, est cauere ab eorum doctrina. Matt.16.a. Mar.8.d. Luc.12.b.

Glos.int.s.Leui.15. Cauere immūdicias, est cauere peccata. Leui.15.d. Iob.36.c. Eccl'i.26.b. Sic cauere ab ineūdis amicitijs cū gētibus. Exo.34.b. Tob.4.a. Eccl'i.9.d.22.d.32.d.41.d. Mat.10.c. Mar.13.d. Cauere peccata.

Cauens Saul Dauid: designat malos insidiantes bonis.1.reg.18.c. Insidię diaboli.

Cautio est scriptura, quę fit ad securitatem mutuātis. Luc.16.b. designat obligationē peccatoris erga Deum.

Cauerna, uide Spelunca.

Caula, uide Ouile.

Caupo.

Caupo dicitur venditor, pręcipuè vini, qui & tabernarius.

Ambr.ser.78. Hiero.s.Isa.1. Caupones dici possunt sacerdotes. Isa.1.f. iuxta septuaginta. Item scribę, & pharisæi, & hæretici: qui sunt caupones, qui non iustificantur à peccato. Eccl'ici.26.d. Sacerdotes. Pharisæi. Hæretici.

Causa.

Causa est, ad quam sequitur effectus: cuius quadruplex genus poni solet, nēpe effectrix, finalis, formalis, & materialis. Sumitur autem causa, pro negotio seu lite.

Glo.int.s.gen.37. Causa odij fratrum Ioseph, fuerunt somnia eius, seu potius occasio. gene.27.c. Vbi designabatur prędicationem Christi, quę à sacerdotibus & pharisęis, velut somnium habebatur, fuisse occasionem, vt ab illis Christus odio haberetur.

Causa necis populi Israel, futuri erant Ruben & Gad, si non sequerent̄ populū. nu.32.c

Causa finalis, Deus.3.reg.21.g.

Causa rebellionis Ieroboam aduersus Salomonem.3. reg.11.e. designat occasiones, quas quęrunt hæretici, vt recedant ab ecclesia.

Causa omnis mali, idololatria. Sapi.14.d.

Causa pro negotio sumitur, in his fere locis. Exo.22.b. num.27.b,35.b. deute.25.a. Iosue.20.b.2.Par.19.c. Iob.29:c.35.d.36.cps.34.42. Pro.22.b.25.b.26.b.29.b.31.a. Eccl'ci.32.b. Isa.1.f.21.a. Iere.5.d.11.d.20.d. thre.3.g. Mich.7.b. Matth.19.b.27.c. Luc.6.b.23.a. Ioan.18.g.19.b. acto.25.b.

Hiero.s.Isa.10. Causa humilium, est fides simplicium, cui hęretici vim faciunt. Isa.10.a. Fides simplicium.

Hiero.s.Iere.11. Causa Christi erat, quòd sine culpa moreretur. Iere.11.d.

Causari.

¶ Causari est excusando causam, aut rationem reddere. deut.30.c. Eccl'i.13.a. Roma.3.b.

Cauterium.

Cauterium est instrumentum ferreum, quo ardente infligitur vulnus, vel in signum, cū fit in facie, vel ad eliciendum pus, quod intra cutem latebat.

Cauteriata

Cauteriata conſcientia, dicitur ſimulatione corrup ta:quia cauterium, corium corrum pit, & notam infligit.1. Timoth.4.a.Ita conſcientia aduſta erroris & malitię igne, & ſigno aperti mendacij notabilis.

Glo.int.ſ.1. Timoth.4.

Cauum.

CAuum ſeu concauum dicitur, quod alicuius rei intra ſe capax eſt, vt vas.

Anima ſine curis.

Cauum altare, deſignat animam terrenis curis vacuam, vt igne diuini amoris accenſa, gratum Deo ſacrificium offerat. Exo.27.b.38.a.

Glo.ord.ſ.Exo.27.

Cedar.

CEdar.i. nigredo, ſeu triſtitia: Nomen vrbis à filio Iſmael ſic dictæ ad meridianam plagam Paleſtinæ: ſunt autem Cedareni, qui Sarraceni, ſeu Agareni dicuntur: qui habitant in tentorijs, vagas habentes ſedes.

Dæmones. Infernus.

Cedar deſignare poteſt dæmones, aut locum dæmonum, vbi abundat nigredo, triſtitia & tenebrę. ps.119. Iudith.1.c.Canti.1.b.Iſa.21.d.Ezec.27.d.

Arno.ſ.ps.119.

Corpus humanum.

Cedar deſignare poteſt corpus humanum tenebroſum: & habitantes Cedar, ſunt pertinentes ad promiſsiones terrenas, & populum ſeruilem, per Iſmaelem deſignatum. ps. 119. Canti.1.b.Iſa.42.b.

Hila.ſ.ps.119. Aug.ſ.ps.119.

Mundus. Gentiles.

Cedar etiam deſignat hunc mundum, qui Ioan.1. tenebræ dicitur. Ac etiam gentiles ad fidem venientes, hoc eſt, à tenebris ad lucem. Iſa.21.d.42.b.60.b.Iere.2.c.49.f.

Hier. epiſ. Quis dabit.

Nigredo peccatorum.

Cedar pręterea, nigredinem peccatorum deſignat. Canti.1.b. vnde ſponſa nigra dicitur, vt tabernacula Cedar, propter malos in eccleſia adhuc exiſtentes.

Aug.3.doct.chria.32

Cedere.

CEdere eſt locum dare, aut in ſortem alicuius venire, vix habet allegoriam.

Perſeuerans prędicator. Non ceſſans tentator.

Non cedens gladio equus. Iob.39.c. Deſignat prædicatorem non ceſſantem à prædicando propter perſequutiones. Gala.2.a. Vel deſignat diabolum perſeuerantem in tentando, etiam ſi fuerit victus.

Gre.31.mor.24. Hie.ſ.Iob.39.

Excellentia operũ ſacerdotum.

Cedens armus in partem ſacerdotũ, & in partem eius, qui obtulerit. Exo.29.e.Leui.7.d. num.18.b. deſignat ſacerdotes habere debere excellentiam operum.

Glo.ordi.ſ.Leui.7.

Cedentes ſpicę, & racemi remanẽtes, in vſus aduenę, pupilli, & viduę. deut.24.d. Deſignant myſteria legis neglecta à Iudęis, ſuſcepta eſſe à gentilibus. Et quòd non debet quiſq; ſibi aſcribere gloriam, ſed relinquere poſteris.

Lyra.ſ.deut.24.

Cedentes loco filij Iſrael fugam ſimulantes. Ioſue.8.c. deſignant cedendum perſequutioni, ad tempus.

Glo.ord.ſ. Ioſu.8.

Cedens propinquus Booz iuri propinquitatis. Ruth.4.a. eſt cedens lex euangelio.

Glo.ord.ſ.Ruth.4.

Cedrus.

CEdrus eſt arbor inſignis, imputribilis, odorifera, bonam præbens vmbram, infrugifera, inflexibilis, & ędificijs apta: Naſcitur plurima in monte Libano. Ab aliquibus dicitur eſſe tya reſinam prębens electiſsimam, quæ cedria dicitur, & cedrium, quę eſt dentium doloribus vtiliſsima, in quorum cauernas immiſſa, eos frangit: expirantibus quoq; vitam aufert, quia vires aſſumit, adiuncto calore vitali: ſed defuncta corpora incorrupta cõſeruat, vitioſos humores exterens, & abſumens: ictibus ceraſtæ impoſita cum ſale remedio eſt: elephantias curat: & ad pulmonis vlcera, ſi cyatus eius ſorbeatur, valet: aduerſus vermes in clyſtere iniecta, confert: & tineas inter veſtes poſita, interimit: & contra quadrupedum ſcabiem, canum, & boum, valet: & ardet ſicut facula. Oleum quoq; quod ex ea fit, multum celebratur, indicans forſitan veri olei fontem: miſericordiæ videlicet, & pietatis diuinæ locum, cui illa arbor reſpondet.

Geor. vene.cant.1. tono.6.cap.27. Theophraſtus. Dioſcorides.libr.1. cap.99. Plinius.

Locus diuinæ miſæ.

Angeli.

Cedrus quandoque deſignat angelos incorruptibiles, & ſublimes dignitate: qui ſunt cedri prope aquas. Num.24.a.Canti.5.d.Eccl'i.24.b.Ezech.31.a.

Ori.ſ.nu.ho.17. Gre.32.mor.24.

Apoſtoli & prophetæ. Iuſti. Magna operantes.

Poteſt etiam cedrus deſignare apoſtolos & prophetas propter vitæ eorum excellentiam, & doctrinæ ſublimitatem, qua ædificant eccleſiam Dei. Et omnes etiam iuſti cedri Dei dici poſſunt. Et qui prius erãt mali & infrugiferi, vt cedri, poſtea cõuerſi operiũtur ab vmbra Chri. Demũ, qui virtutes, & ſigna exhibent in ſua operatione, & dicere poſſunt, Chri bonus odor ſumus Deo: quorũ corda ita in amore Dei ſolidata ſunt: vt ea iam terreni amoris putredo nulla corrũpat. num.24.a.2.reg.5.b.3.reg.4.d.5.b.6.b.7.a.10.d.4.reg.19.d.1. Par.14.a.2.Par.1.d.2,b.1.Eſdr.3.b: ps.79.36.91.103.148.Cant.5.d.8.c.Iſa.14.d.37.e.41.e. Iere.22. d.Ezec.17.d.

Ori.ſ. Exo.ho.6.& ſ.Eze.ho.11. Baſi.ſ.ps.28.ho.1. Aug.ſ.ps.79.103. Gre.32.mor.12.&.ſ. cant.8. & ho.20.

Præsbyteri. Maiorum gloria. Perſeuerantia. Fama bona.

Et cedrina tigna, deſignare poſſunt presbyteros in eccleſia: & maiorum gloriam, & validos, & conſtantes, qui ſuper alios ordinantur: longanimes in ſpe, & ad ſuperna mentis verticem attollentes, & bonum fidei odorẽ ſpargentes: qua ratione, cedrus perſeuerantiam famamq; pię deſignat actionis. 3.reg.6.d.Cant.1.d.

Ori.ſ.canti.ho.e.3. Amb.ſ.ps.118.ſer.4. Ber.ſ.cãti.ſer.46.

Amb.s.ps.118.ser.22 Est cedri suauis odor: & materia eius formandis literarum elementis, quibus puerilis ætas imbuitur apta. Est ergo materia ista sublimis ad gratiam, leuis ad onus, suauis ad odorem: vtilis ad instrumentum scientiæ, habilis, ad ministerium cognitionis ęternæ: Potest ergo significare sacram scripturam, vnde hæretici suas succidunt hereses, praue eam intelligentes. Isa. 44. c. Sacra scriptura.

Geor. vene. canti. 2. tono. 3. cap. 17. Aug. q. in num. 33. Isych. s. Leui. 14. Gre. 6. mor. 25. Cedrinum lignum, quo vtebantur in purificatione leprosi, & in expiatione aliorum immundorum: quod est robustum & imputribile, designare potest crucem Christi: aut etiam spem, quæ facit in supernis firmiter habitare, vt lignum cedrinum in sublime eleuatur. Leuiti. 14. a. Crux Christi. Spes.

Gre. 31. mor. 12. & s. canti. 5. Cedrus interdum cœlestis gloriæ celsitudinem exprimit. ps. 91. Iustus vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabit. Eccl'i. 50. b. Quasi plantatio cedri in monte Libano. Cedro etiam comparatur sponsus. Canti. 5. d. Celsitudo cœ gloriæ.

Ori. s. Eze. ho. 12. Hiero. s. Eze. 17. Cedrus magna, quam plantauit Deus, Christum designare potest: & etiam ecclesiam: quā significat, cedrina domus Dauid. 2. reg. 7. a. 1. Paral. 17. a. Eze. 17. d. Christus. Ecclesia.

Arno. s. ps. 103. Cedri Libani, significare possunt diuites in ecclesia existentes. ps. 103. Diuites in eccle.

Hiero. s. Isa. 60. Cedri quoq; Libani, dici possunt philosophi, & eloquētes, ac principes gentilium ad fidem venientes. Isa. 60. c. Iuxta septuaginta. Hęc ligna mittebat Hiram regi Salomoni. 3. regum. 5. d. Philosophi & principes gentium.

Hiero. s. Zach. 11. Cedri præterea Libani, quas comedit ignis, ligna indicant templi ab igne deuorata. Zacha. 11. a. Ligna templi.

Hiero. s. Isa. 37. & s. Eze. 17. & s. Zac. 11. Cedri etiam dici possunt potentes, & optimates Iudęorum: quos volebat succidere rex Assyriorum. Isa. 37. e. Et medulla cedri, erat Ioachin rex Iuda. Ezechiel. 17. a. Zacha. 11. a. Cecidit cedrus. Potentes Iudæorum.

Basi. s. ps. 28. ho. 1. 2. Gre. 32. mor. 12. 17. Hiero. s. Isa. 2. 9. Geor. vene. canti. 1. tono. 3. cap. 28. Aug. s. ps. 79. Cedri etiam dicuntur superbi, infrugiferi, & inflexibiles, ac ipsa eorum durities: & cedri Libani, sunt altitudine terrena elati: ac etiam ipsi dæmones: quas omnes cedros confringit vox diuina. Cedros autem, quæ sunt dæmones, eiecit Deus de paradiso, & collocauit pro eis homines. Iudi. 9. b. 3. reg. 4. d. 4. regum. 14. b. 2. Paral. 25. d. Iob. 40. c. ps. 28. 36. Isa. 2. c. 9. c. 14. b. 37. c. 44. b. Iere. 22. b. f. Ezec. 27. a. 30. a. Amos. 2. c. Zach. 11. a. Superbi. Dæmones.

Hiero. s. Isa. 22. Cedrina laquearia, vel contignationes in ædificijs hæreticorum, designant pulchritudinem apparentem in eorum doctrina, & factis, sed quæ ad imbres, & persequutionū tempestatem, cito putrescat, & corruat. Iere. 22. d.

Cedron torrens, siue cedrorum, videtur aliquibus non significari per nomen cedron arbores cedros: sed esse nomen proprium torrentis: & interpretari denigratum aut tristem: quæ interpretatio cōuenit ei, quia ibi captus est Christus. Ioan. 18. a. De eo fit mentio. 2. reg. 15. c. 3. reg. 15. b. 4. reg. 23. b. 2. Par. 15. d. 30. c.

Ceelatha.

Ori. s. nu. ho. 27. Ceelatha. i. cœtus, vel congregatio, siue ecclesia: vbi Origenes legit Macelath. i. principatus, siue virga. Est decimanona mansio filiorum Israel in deserto: quo peruenitur ē Ressa: quia post tentationes, non solum corpus, sed & mundus est perfecto crucifixus, & Hiero. de māsioni. subiectus. num. 33. c. Iuxta Hieronymum scribitur Caaltha: & designat eum, qui post frænū carni impositum, recto cursu ad ecclesiam intrare festinat.

Ceila.

Glo. ord. s. 1. reg. 23 Ceila. i. dissoluens eam, siue diuidens, aut scindens eam, vel fictio eius: est ciuitas in tribu Iuda. Iosue. 15. f. 1. regum. 23. a. 1. Par. 4. c. Typus est ecclesiæ, quam dæmones & hæretici dissipare nituntur. Ecclesia.

Celebrare.

Celebrare est frequentare, ac prædicare, & publicē colere. Et celebris sermo est frequēs in ore. gene. 45. d.

Glo. ordi. s. Exo. 12. Celebrare diem exitus de Aegypto, est celebrare dies passionis & resurrectionis Christi. Exo. 12. c. 13. a. Idem est celebrare Phase. 2. Par. 30. d. Hebr. 11. c. Memoria passionis.

Glo. ord. s. Exo. 23. Celebrationes sunt frequens & solennis cultus Dei. Celebrabatur autem tribus vicibus. Exod. 23. b. 1. regum. 30. d. Nahum. 1. d. Eccl'ici. 47. d. Et festum victoriæ Iudith contra Holophernem. Iudith. 16. d. Et celebres dies dicūtur, qui solemniter coluntur. Et celebris locus, multum frequentatus. Leuiti. 23. a. Nume. 24. d. 3. reg. 8. g. 2. paral. 30. d. 1. Macha. 11. d. 14. g. 2. Macha. 15. g. Cultus Dei.

Glo. ord. s. Exo. 31. Celebrare sabbatum, est memoriam agere futuræ æternæ quietis. Exod. 31. d. 2. Para. 36. d. 2. Macha. 6. c.

Hiero. s. Zach. 14. Celebrat festiuitatem tabernaculorum, qui est in profectu, cursu, & certamine: & omni mente nititur, vt de tabernaculis, ad firmam, & stabilem sedem transeat. i. domum Dei.

Zach.

Zacha.14.d.

Celebrare ritè.Leui.16.b.nume.29.c. est seruare ceremonias in sacrificijs statutas.

Institutio prædicatorum. Celebrari emptionem equorum, quos emebat Salomon.2. par.1.d. est institui prędicatores nouæ legis. Glo.ord.s.2. Par.1.

Celebrantur in terra, qui in veneratione habentur: & de quibus frequens est sermo in populo.1.par.17.b.Sic fuit celebre nomen Dauid. Ruth.4.c.1. regũ. 18.d. Ita optat Baldath non celebrari in plateis nomen iniqui, hoc est, Antichristi.Iob.18.d.

Festa diaboli. Celebrare conuiuium, vt celebrauit Haman, designat festa diaboli, eorum videlicet, qui ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Ester.3.d. Glo.int.s.Ester.3.

Celer, Celeritas, uide Accelerare.

Celeuma.

Celeuma est cantus lętitiæ, pręcipue nautarum in prospero cursu. Dicitur etiam celeuma calcantium vuas.Iere.25.f.48.e.51.c.

Cella, Cellarium, uide Apotheca.

Cendebeus.

Ministri diaboli. Cendebeus.i. zelus, vel possessio doloris, aut zeli emanatio, fuit dux regis Antiochi.1. Mach.15.g. Potest esse typus ministrorum diaboli.

Cenereth.

Dæmones & hæretici. Cenereth, aut Ceneroth.i.cithara: vel quasi lucerna: ciuitas in tribu Nephtalim, iuxta lacum Genesareth, quæ nunc Tiberias dicitur: designare potest dæmones & hæreticos, transfigurantes se in angelos lucis.Iosu.11.a.13.d.19.c.deute.3.c.3.reg.15.d. Glo.ord.s. Iosu. 15

Census.

Census dicebatur bonorum æstimatio, & ipsa bona. Et annua pensio, quæ regi aut alij domino datur, census dicitur.Eccl'ici.30.c. Non est census, super censum salutis corporis.

Necessitas corporis. Census Cęsaris dici potest, vel quod datur corpori ob necessitatem, vel vitia reddenda diabolo.Matth.17.d.22.b. Ori.s.Matt.ho.27.

Centurio.

Centurio est dux centum militum.

Gentilitas. Centurio, cuius seruum curauit dominus, Matth.8.a.Luc.7.a.gentilitatem designat: aut principes gentium crediturarum. Hila.s.Matt.can.7. Amb.s.Luc.7.

Homo. Designat etiam hominem, qui habet sub se milites, hoc est, suggestiones: & bonis dicit: veni, & veniunt: Malis autem: vade, & vadunt: & seruo corpori, fac hoc, & facit. Cassia coll.7.cap.6.

Perfecti. Centuriones regis in bonum quidem sunt perfecti, & qui verbo & exemplo alios erudire possunt.Exo.18.d.1.reg.18.c.4.reg.11.d.Matt.27.g.Mar.15.d.Luc.23.f.acto.10.a. In malũ Gre.s.1.reg.8. Beda.s.Exo.18.

Potentes ad malũ. vero centuriones regis, sunt audaces & potentes, ad omnẽ exequendam iniquitatem pro tyrannis, contra innocentes.1.reg.8.c.Acto.27.a.

Cepa.

Vita præsens cum molestijs. Cepa genus cibi est grauis gustui, quæ etiam lachrymas elicit à comedentibus: designare potest difficultatẽ, & molestias vitæ pręsentis, aut potius ipsam vitã cum suis molestijs: quæ à dilectoribus suis, non sine luctu agitur: & tamen cum lachrymis amatᷣ. num.11.b. Gre.20.mor.16.

Cerastes.

Antichristus. Potentes. Cerastes est coluber cornutus, vnde nomen habet: designare potest Antichristum: qui contra fidelium vitam, cum morsu pestiferæ prædicationis, armatur etiam cornibus potestatis. Designat etiam eos, qui potentia alios terrent.gene.49.c.Et in bonum sumi potest pro iudice prudente & potente. Ambro. de bñe, patriar.7. Gre.31.mor.18. Lyra.s.gen.49.

Christus. Potest etiam significare Christum in iudicio, qui repente veniet ad condemnandos malos.

Cerasum.

Cerasa rubentia, virginalem verecundiam significant. Non tamen inuenitur in sacra scriptura. Hieron. epis. parua specie.

Cerebrum, Excerebrare.

CErebrum, quod est in captite animalium, precipuè hominis, est instrumentum omnium sensuum interiorum. Non habet allegorias, nisi quòd aliquando per metaphoram sumitur pro iudicio: vt dicatur non habere cerebrum, qui recto caret iudicio.

Cerebrum Sisaræ. Iudi.4.d. Et Abimelech. Iudi.9.g. Ad astutias & calliditates diaboli referri possunt.

Lyra.s.Isa.66. Excerebrare canem. Isa.66.a. est offerre vile & immundum sacrificium Deo.

Ceremoniæ.

CEremoniæ, sunt ritus & formę, quæ seruantur in cultu diuino. Non videtur habere allegoriam.

Ceremoniæ generaliter ponuntur. Gene.26.a. Exod.18.c. Leuit.5.d.10.d. Nume.1.g.15.c. Deut.4.b.3.regum.2.a. Nee.1.c. Ester.9.g. Ezechiel.44.b. Erant autem iam ceremoniæ diuini cultus ante legem.

Ceremoniæ sacrificij matutini. Leui.9.c. dici possunt, quę ad sacrificium Eucharistię pertinent. Ad idem spectant ceremoniæ Phase. Exod.12.d. Et ceremoniæ tabernaculi: & leuitarum. Exod.27.d.38.c.

Cernere, quære uidere.

Certare, uide Bellum.

Certus, Certitudo, Incertus.

CErtus aduersatur dubio: & vix admittit allegoriam, licet sæpe inueniatur in sacra scriptura.

Lyra.s.Eccl'ici.22. Certum signaculum super labia. Eccl'ici.22.d. Est prudentia loquendi. Prudentia.

Certam facit vocationem suam, qui in bonis operibus perseuerat, 2.Pet.1.b.

In incertum mittens sagittam. 3.reg.22.e.2.par.18.g. Est diabolus varie tentans.

Glo.ord.s.Iob.15. Incertus numerus annorum tyrannidis hypocritæ. Iob.15.c. Timorem amittendæ potestatis in malis indicat.

Glo.ord.s.ps.50. Incerta sapientię Dei ps.50. sunt iudicia eius, vtrum aliquis dignus sit odio an amore. Incertus etiam erat aliquibus aduentus Christi: sed prophetę fuit manifestatus. Iudicia Dei.

Ceruical, Puluillus.

CEruical aut puluillus est, quod supponitur capiti dormientis, ad ipsum sustentandum, & fouendum: quod ex lana aut pluma fieri solet.

Hiero.s.Mar.4. Ceruical sub capite Christi. Marc.4.d. Corpus ipsius designare potest: cui diuinitas, sicut caput inclinata est. Corpus Christi.

Ori s.canti.ho.2. & s.Eze.ho.3. Hiero.s.Eze.13. Gre.18.mor.3. &.2. pasto.7. Ceruicalia dici possunt verba blanda, quibus quis alterum fouet in vitijs: præcipueq; designant fomenta libidinis. Et ponere puluillos sub omni cubitu manus, est cadentes à sua rectitudine animas, atq; in huius mundi se dilectione reclinantes, blanda adulatione fouere. Ezech.13.c. Adulationes. Fomenta libidinis.

Ceruix, uide Collum.

Ceruus, Cerua.

Basi.s.ps.28. Amb.s.ps.118. ser.6. Gre.30.mor.16. Augu.83.q.71. &.s.ps.41.129.& de verbis apostoli. ser.21. CEruus est animal quadrupes, velox ad cursum, magna habens cornua, quorum suffitus serpētes fugare dicit, quibus ipse maxime est infestus. Nā flatu eos extrahere fertur è caueis, atq; interficere. Est animal mundum, ruminans, & diuidens vngulam. Quando cerui flumina transeunt, capitum suorum onera, dorsis pręcedentium superponunt, sibiq; inuicem succedentes, laborem ponderis, omnino non sentiunt.

Ori.s.cāti.ho.2.3.& s.Matt.cap.15. Basi.s.ps.28.ho.1. Hiero s.ps.21. Augu.83.q.71.&.de verbis ap'li.ser.21. Ceruus designare potest Christum, qui suis operibus ac virtute, capita draconum contriuit, flatuq; & imperio, ab obsessis corporibus eiecit, ac etiam è caueis templorum, in quibus colebantur. ps.73. Isa.35.c. Ipse est ceruus matutinus. ps.21. in titulo. Et cerua charissima, vel ceruus amicitiæ, qui soluit inimicitias, quę erant inter Deū & homines. pro.5.d. Ipse ceruus emissus dans eloquia pulchritudinis. gen.49.c. Euch.q.in prouer. Rup.7.de diui.offi.27. Christus.

Ori s.cant.ho.3. Gre s.canti.2. Ber.s.cant.ser.55. Beda s.pro.5. Rup.s.iere.9. Cerui etiam dici possunt patriarchæ: & hinnulus ceruorum, ipse Christus ex eis ortus. Canti.6.d.8.d. Patriarchæ.

Cerua charissima, siue gratissima dicitur ecclesia, quę serpentinam solet odio habere, & conterere doctrinam. Pro.5.d. Cerua autem relinquens quod peperit, est ecclesia patriarcharum relinquens Iudęos ex se genitos. Iere.14.a. Ecclesia.

Ori.s.cant.ho.3. Basi. ps.28.ho.1.2. Hiero.s. Isa.34.35. Gre.s.Eze.ho.9. Cerus vt est velox ad cursū, & serpentes interimit, designare potest apostolos, quorū pręcicatio in omnem terrā exiuit: & qui potestatē acceperunt calcandi supra serpētes & scorpiones. Et eadem ratione sancti, & iusti, & perfecti, dici possunt cerui: quia veloces sunt ad Apostoli.

bona. Et

bona. Et præterea angeli. gen.49.c.Iob.7.a.39.a.p̃s.17.28.41.103.Isa.35.c.iuxta septuaginta. Cant.2.b.Haba.3.d.Hos ceruos prępar at vox domini lauacro baptismi, & sermone Christi, ad pugnandum contra serpentem antiquum diabolum:vnde accensi fontem verę aquę de siderant.Hi cerui pascuntur in montibus propheticis,& apostolicis.

Geor. vene. canti.2. ton 7.cap.2. Aug.s.p̃s... Cassia.col.10.ca.11. Hier.s.cant.ser.52.

Sancti & iusti.

Doctores.

Cerue parturientes sunt doctores prædicantes.Iob.39.a. de quibus genitos filios incautē deserentibus dicitur.Iere.14.a.Cerua in agro peperit,& reliquit, ipsi more ceruarum interemptis vitijs quasi extinctis serpentibus,viuunt,& de ipsa extinctione vitiorum,ad fontem aquę viue acrius inardescunt:iuxta illud.p̃s.42.Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum,ita desiderat anima mea ad te Deus.Ipsi etiam dum labentia huius temporalitatis momenta,quasi quędam flumina transeunt,compatientes charitate, onera sua sibi inuicē portant.Gala.6.a.Qua ratione quilibet proximi cerui dici possunt,quum inuicem per charitatem onera portant. *Gre.30.mo.16.*

Contemplatiui.

Cerui quos præparat vox domini,dici possunt vitæ contemplatiuæ dediti.p̃s.28. *Euc. form. sp̃ual.5.*

Perfectio operum.

Virtutes theologicæ.

Ceruus quandoq; designat perfectionem operum.Deute.14.a 3. reg.4.c.p̃s.28. Et cerui cãporum,sunt virtutes theologicæ,per quas ad montes contẽplationis ascẽdimus.cãt.2.b. *Gre.s.cant.2.*

Imaginatio.

Ceruus emissus dicitur Nephtalim.gene.40.c.designans imaginationem ducentẽ ad cõtemplationem cœlestium: quæ ceruus dicitur, quum per contemplationis gratiam multa percurrere potest:& emissus,quia propter contemplationis dulcedinem, multum ei currere placet. *Ricar. de.s.vict. de 12.patriarch.23.*

Vtrũq; testamentũ.

Ceruorum cornua, quorum suffitus serpentes fugat, cum sint gemina, duo testamenta designare possunt,quibus dęmones fugantur,& vt alterum cornu ferunt non inueniri:ita vetus testamentum,non inuenietur nunc quantum ad literalem obseruationem. *Basi.s.p̃s.28.ho.1.2. Amb.s.p̃s.118. ser.6.*

Vbi Iob.7.a.dicitur:Sicut ceruus desiderat vmbram,legendum est,seruus.

Cessare, Desistere, Desinere.

Cessare est ab aliquo opere agendo desistere.

Quies septimæ ætatis.

Cessauit Deus die septimo ab omni opere,designans quietem futuram in septima ętate.gen.2.a.Exo.31.d.Idem designant alij cessantes etiam die septimo ab opere.Exod.23.b.34.c.Eccltę.4.b.Cessare etiam facit Deus pastores à pascendo.Ezec.34.b.quum videtur eos deserere.Et cessat â benefaciendo,& ẽdiuerso.Iere.32.g. *Glo.ord.s.gen.2.*

Cessans terra à pręlijs tempore Iosue,designabat per Christum cessatura bella, quia ipse est pax nostra.Iosu.11.d.14.d. *Ori.s.Iosue.ho.1.*

Desierant Saræ muliebria, designando eum, qui iam est alienus à cupiditatibus carnis, & ab affectibus leuium,& vilium rerum.gene.18.b. *Amb.d fuga.secu.8. Philo.*

Conuersio gentilitatis.

Desiuit Damascus esse ciuitas,quum gentilitas relicto cultu idolorum, venit ad fidem Christi.Isa.17.a.Et cessat regnum à Damasco,quum diabolus non amplius regnat in gentilitate ad fidem conuersa. Sic cessant impij à tumultu in luce,quum gentiles cõuersi requiescunt in Christo.Iob.3.c. *Hiero.s.Isa.17. Gre.4.mor.39.*

Quies à prędicatione.

Cessans prophetare Saul, designat prædicatorem completo prædicationis ministerio, quiescentem.1.reg.10.c.Idem designant cessantes exire in regionem Machabęi.1.Mach.7.d. Et cessans loqui Christus.Luc.5.a. Et cessantes linguę.1.Cor.13.c.Isa.58.a. Cessarunt fortes in Israel,quum cessarunt prędicatores in lege.Iudi.5.a. *Gre.s.1.reg.10. Rup.1.s.Iudi.5.*

Euanescens diabolus.

Cessatio tribulationis.

Cessans ventus ascendente Christo in nauiculam,designat diabolum tentatorem,ad præsentiam Christi euanescere:aut quòd in fine mundi cessabunt tribulationes ecclesiæ. Matt.14.d.Mar.4.d.6.g.Luc.8.d.Ad idem refertur cessans quassatio.p̃s.115.Et cessans exactor.isa.14.b.Et cessans multitudo Aegypti,& bestię pessimę.Ezec.30.c.34.f. Et cessans mare Ionę.1.d.Et cessans gladius.1.Mach.9.g.Haba.1.d. Et cessat adiutorium Ephraim, hoc est, pharisęorum contra fideles.Isa.17.a.Ad idem refertur cessans Saul persequi Dauid.1.reg.23.d.27.a.Non cessat autem diabolus interficere gentes,quum semper instigat homines ad peccandum. Haba.1.d.Desinens autem Baasa ędificare Rama, significare potest diabolum cessantem à tentando.2.Par.16.b.Iob.3.c. *Amb.s.Luc 8. Hila.s.Matt.can.14. Hier.s.Isa.14.17.& s.Ezech.34.*

Conuersio ad pœnitētiam.

Cessant mali à gemitu, quum luctum castigationis Dei mutant in luctum pœnitentiæ. Isa.21.a.Ad hoc pertinet cessans flere vxor Tobię.Tob.5.d. *Hiero.s.Isa.21.*

Conuicti hæretici.

Cessantes loqui principes,loquente Iob,designant hęreticos per doctrinam ecclesię conuictos.Iob.29.b.Sic cessat memoria eorum.Eccl'ici.10.c.2.Paralip.35.d. *Gre.19.mor.14.*

Cessare peccata.

Cessare murmurationem populi,est cessare peccata. Num.20.a.Iudi.19.f.Iob.3.c.Eccl'tę.2.d.10.a.Idem est cessare idola.Ezech.6.b.16.e.30.d.p̃s.36.pro.25.c.Eccl'i.23.c.16.d.48.a.Isa.33.a.38.c.2.Mach.4.a.1.Pet.4.a.Et cessare à fornicatione.Hose.4.b.Et cessans lepra. Leui.13.g.Non cessans autem fluere sanguis,designat perseuerantiam in peccato.Leui.15.g. *Glo.ord.s.Iob 3.*

Cessans vindicta Dei.

Cessans plaga à populo orante Aaron, designare potest cessationem punitionis Dei per Christum mediatorem. nume.16.g.25.b.3. regum.24.d. Et cessat manus Dei à puniendo *Glo.ord.s.nu.16.*

videlicet.1.Par.21.b.2.Macha.9..c.Iudith.3.a.Iob.34.d. Idem designat cessans Dauid perse-
qui Absalom.2.regum.13.g.Cessare autem tonitrua, est cessare comminationes diuinas.
Exod.9.g.

Hiero.s.Isa.33. Cessat transiens per semitam, quum non est qui faciat bonum.Isa.33.b. Et cessans pare Non esse qui…
re Lia:& etiam vxor Iudæ, cessationem designat à bene operando.gen.29.g.38.a.Ad idem bonum.
referri potest cessatio à muneribus offerendis. Exo.36.a. Et cessans opus ædificandi muros
Hierusalem.Nee.4.b. Ponitur cessare à bene operando. pro.21.d.24.b.Eccl'te.11.c.Iere.3.f.
Luc.7.g.Iustus autem non cessat, quia non desinet facere fructum. Iere.17.b. Cessant autem
clamare ad dominum, qui cessant ab oratione.1.reg.7.b.Colos.1.b. Et cessare audire doctri
nam, est negligere præcepta Dei.Pro.19.d.

Glo.int.s.Isa.30. Cessare sanctum Israel à facie malorum, est cum mali nolunt Deum habere præ oculis,
nec monita eius audire.Isa.30.c.

Hiero.s.Isa.24. Cessat gaudium, & tympanum, & festi dies. Isa.24.b. Hose.2.c. quum in iudicio omnes Dissipatio malo…
voluptates, etiam aurium à malis tollentur. Et tunc cessabit Moab esse populus. Ieremi.
48.g.Et Ephraim.Isa.7.b.Et multitudo Aegypti.Ezechie.30.b. quia omnis societas malo-
rum destruetur.Et desinet contemnere diabolus, vel hæreticus, aut superbus, quum omnes
mittentur in infernum.Isa.33.a.

Cete, aut Cetus.

Cete, aut cetus, est piscis ingentis magnitudinis: qui Hæbraicè dicitur תַּנִּין Than-
nin.

Cete grandia in bonum significare possunt fortissimos aïos, omnes huius seculi fluctus Fortissimi animi.
rumpentes.gene.1.c.Dani.3.f.

Hiero.s.Isa.27. Gre.8.mora.16. Ori.s.gen.ho.1. In malum autem designant diabolum, qui & Leuiathan & draco dicitur: qui natat vt in Diabolus.
mari in lubrica cogitatione secularium.Iob.7.c. Isa.27.a.designant etiam impias cogitatio Cogitationes n…
nes in conspectū Dei producendas, vt separentur:& omnes diaboli tentationes.Dicuntur piæ.
autē cete inter reliquos pisces bona.gen.1.c. quia per tentationes vir bonus efficit clarior.

Glo.ordi.s.Ionã.2. Cetus, in quo fuit Ionas, designat mortem, quæ Christum deuorauit: quem tamen retine- Mors.
re nequiuit.Ion.2.a.Iob.7.c.Isa.27.a.Matth.12.c.

Cetæus.

Cetæus, vel Chetæus.i.confractus, vel formidolosus: vel qui ipse insanit, vel alios mittit
in amentiam: Populus de stirpe Chanaan. Dicitur mater Hierusalem Chetæa, designans Diabolus.
Hiero.s.Eze.16. diabolum, qui multos in amentiam vertit. Vel seculi huius incētiua, quæ captiuam animam
ducunt ad interitum, & à viro suo separant, haud dubium, quin à verbo Dei.Ezec.16.a.

Cethim.

Cethim.i. conterentes, siue contritio maris, aut diadema, siue aurum, vel tinctura:
Ori.s.num.ho.19. Hiero.s.Isa.23. erat filius Iauan. Sic autem dicti sunt Itali & Græci. Iuxta Origenem dicuntur Euadentes irā Dei.
Cithij, i. plaga finis. Iuxta Hieronymum vero interpretatur mare congelascens, aut pla-
ga consummata, siue perfecta. Designat eos, qui effugiunt plagam in fine seculi ven- Incidentes in iram
turam. Nume.24.d.Ieremi.3.c. Et ediuerso significat malos & hæreticos, aut munda- Dei.
nos, quibus omnia congelascent in fine seculi, adueniente super eos ira Dei.Isa.23.a.

Cetura.

Cetura.i.aromatizans, vel fumigans, siue ligata: fuit vxor Abrahæ ducta post mor-
tem Saræ.

Beda.s.gen.23. Cetura vt interpretatur aromatizans, siue thimiama, figura est orationis, & bono- Oratio.
rum operum: coniungitur seni, quia senes aptiores sunt ad vacandum orationi, bonisq; Bona opera.
operibus, Gene.25.a.

Ori.s.gen.ho.11. Philo.d sacrifi.Abel & Cain. Designat etiam eruditionem ad docendum alios aptam: aut scientias encyclias: quæ nō Eruditio.
cibum, sed odorem præstant. Encyclia scientia.

Aug.s.Gala.3.&.16 ciui.Dei.34. Beda.s.gen.25. Cetura & filij eius, designare possunt hæreticos noui testamenti: qui non spectant ad se- Hæretici
men promissionis, quæ facta est in Isaac filio Saræ.i. Ecclesiæ. vel designant carnales noui Carnales.
testamenti.gene.25.a.

Chabul.

Chabul.i. compeditus, vel quasi germinans, aut quasi defluens, vel quasi veterascens:
Hoc nomine vocauit Hiram rex Tyri ciuitates Galilææ, sibi à Salomone traditas.
3.regum.9.c.

Chalanne.

CHalanne.i.omnes nos, siue omnia hæc, aut consummatio nostra, vel sicut manens, aut quasi murmurans: est prouincia, quæ nunc appellatur Ctesiphon, in Perside. Amos.6.a. Hiero.s.Amos.6.

Chaldæa, Chaldæus.

CHaldęa.i.quasi dæmones, aut quasi deprædatores, vel quasi mamillæ, aut quasi agri, vel iuxta Gregorium, feroces aut captiuantes. Hebraicè dicitur Chasdim. Est regio, in qua erat Babylon.

Dæmones. Vitia. Incitantes ad peccatum. Superstitiosi. Romani. Chaldæi designare possunt dęmones, aut vitia: & homines, qui alios ad peccatum pertrahunt, vt dęmones, & etiam homines superstitionibus deditos, vt erant Chaldæi. gene.11.d.15.b.4.reg.24.a.25.a.f.Iob.1.c.Isa.13.d.23.c.43.c.47.a.48.c.d.Iere.21.b.32.d.37.c.39.b.40.c.50.b.51.d.Ezechiel.1.a.16.d.23.b.Daniel.1.a.2.a.acto.7.a.Designantur etiam Romani, quos Christus suscitauit aduersus Iudęos.Haba.1.b. Ori.s.Eze.ho.7. Hiero.epis. Audi filia&.s.Isa.13. Gre.s.Ezech.ho.2. Rup.s.Haba.1.

Hæretici. Sadducæi & Pharisæi. Chaldęi, hoc est quasi dęmones, sunt hæretici, qui similitudinem habēt dęmonum, cum quibus fornicatur anima, quę illis obtemperat. Possunt etiam designare Sadducęos, Pharisęos & Herodianos.Iob.1.c.Eze.16.a. Hiero.s.Ezech.16. Gre.2.mor.27.

Philosophi. Significare etiam possunt Chaldæi philosophos, ad quos transfugiunt aliqui ab hæreticis.Ieremi.21.c. Hiero.s.Iere.21.

Mundus. Chaldæa quandoq; mundum designare potest: quam primo reliquit Abraham veniens in Aram, hoc est, in regionem quinq; sensuum.gene.11.d. Philo.de Abrahamo.

Cham.

CHam.i.calidus, vel calor, aut niger: filius Noë pater Chanaan: reuelauit verenda patris sui: vnde ab eo maledictus est.

Iudæi. Cham designare potest Iudæos vituperantes Christum in passione, aut ipsam eius passionem.gene.9.d. Hiero.ad Euagriū. Beda.s.gene.9.

Hæretici. Cham, vt ab vtroq; fratre se discreuit, designat hæreticos genus calidum & versipellis astutiæ: qui nec inter Israel, nec inter gentes computantur. Aug.16.ciui. Dei.2. Rup.4.s.gen.38.

Mali. Designat etiam malos ridentes leuia delicta sapientum, vt eorum opinioni derogent. Et etiam irrisores legis Dei. Et eos, qui passionem Christi profitendo honorant, & male viuendo, exhonorant.ps.15. Amb.de Noe 30. Arno.s.ps.15. Aug.16. ciui. Dei.2.

Ira. Cham, vt interpretatur calor, designat iram: estq; pater Chanaan.i. turbationis eorum: quia ex ira nascitur turbatio. Designat etiam habitum malum, ex quo generatur actus malus. Maledicitur autem Cham in filio, hoc est, in fructu & opere. Amb.de Noe.28. Philo.de resipiscentia Noe. Aug.16.ciui. Dei.2.

Chamæleon.

Simulatores. CHamęleon est animal timidum, vertens se in colorem rei cui adhæret, & fingens se mā suetum: est magnitudinis lacerti, & animal immūdum. Designare potest simulatores & deceptores: & eos, qui diuersis peccatis adhærent. Leui.11.e. Sopho.2.d. Hiero.s.Sopho.2.

Chamos.

Cæcitas mentis. CHamos.i quasi palpans, aut quasi recedens, vel quasi auferens: erat Idolum Moabitarū, quod & Beelphegor dicebatur. num.21.f.3.reg.11.a.4.reg.23.c.Iere.48.b.g. Designare potest cæcitatem mentis sequentis falsas opiniones per sensus illatas. Hiero.s.Isa.15. Philo.2.allego.

Chanaan, Chananæus.

CHanaan.i.mercator, vel negociator, siue contritus, vel confractus, aut rectè respondens, aut rectè affligens: fuit filius Cham, à quo dicti sunt Chananæi, qui pulsi sunt suis sedibus à filijs Israel. Interpretatur etiam iuxta Hieronymum, fluctuantes, atq; cōmoti, vel quasi fluctuantes. Fuit maledictus Chanaan à Noë pro patre, & in seruitutem condemnatus.

Chananæus.i.mercator, aut negociator, erat in terra, ad quam iuit Abraham, & quando diuisus est à Lot, quia ex diuitijs oriuntur diuisiones. gene.12.b.13.b.

Iudæi & Iudæa. Mala opera. Vitia. Chanaan designare potest Iudæam, & etiam mala opera. In ea moritur Sara hoc est, Virtus. gene.23.a.42.b.45.e. Et populus Chanaan, sunt Iudæi commoti. Sopho.1.c. Chananæi etiā & Iebusæi, sunt diuersa vitia. gen.15.d. Peculiariter autē potest Chanaan significare vitia adolescentiæ: quæ quis sequitur, quum incipit vti ratione. Et Chananęus habitans inter filios Israel, designat leuia vitia, quæ etiam perfectis miscētur in hac vita. Iosue.16.d. Maledicitur autem Chanaan filius, & non Cham pater: quia non malus habitus, sed malus actus punitur: vnde interpretatur motus eorum, quasi opus eorum. Chanaan, Iudęi tempore Christi. Hose.12.b. Hiero.s.Sopho.1. Philo.de cōgres.&c. Gre.4.mor.24. Philo. de resipiscentia Noe. Aug.16.ciui. Dei.2. Rup.s.Hose.12.

Hiero.f.Ezec.17. Gre.53.mor.22. Beda.1.gen.12.&.f.pro.31.

Chanaan poteſt quandoq; ſignificare gentilitatem: & Chananæus eſt gentilis.gene.12.b. 16.a.Leui.14.c.Et peculiariter ſignificat Babylonem. Eze.17.a.c.Chananæus.i.commutatus eſt gentilis veniens ad fidem.Pro.31.d. Gentilitas.

Ori.1. Matt. cap.15. Hila.f. Matt.can.15. Aug.1.q.in euãg.18.

Chananæa mulier, deſignare poteſt eccleſiam ex gentibus, vel animam, vel Hieruſalem cœleſtem. Iuxta origenem interpretatur parata demiſsioni. Orat pro filia, vt eccleſia pro ſingulis, quorum dicitur mater. Et vt filiam eius curauit Chriſtus, non vadẽs ad eam, deſignat conuerſionem gentium, ſine eius præſentia factam.Mat.15.c.Mar.7.c.Luc.19.b. Eccleſia ex gentibus.

Hiero.f. Iſa.19.&.f. Abdiam. Aug.f.ps.140.134.

Chanaan etiam.i. quaſi commotio, ſiue quaſi reſpondens, deſignare poteſt ſtatum eccleſiæ militantis, qui medius eſt, inter ſtatum mundanum & eccleſię triumphantis: & lingua Chananitis, eſt lingua eccleſię militãtis.Iſa.19.c.Et Chananæus eſt negociator humilis, qui depoſita Iudęorum ſuperbia, humilitatem Chriſtianam ſectatur.ps.104.Abdi.g. Status eccleſiæ militantis.

Rup.6.de glorifica. trinita.

Chananæus iuxta Rupertum, interpretatur contemptibilis: & tradit mulier fortis cingulum Chananæo, quum contemptibilem in mundo, fides facit honoratum coram Deo. Prouer.31.c. Contemptibilis.

Ori.f.Exo.ho.6.& f.Ioſ.ho.21.&.f.eze.ho.7.11. Arno.f.ps.105. Philo.de reſipiſcentia Noé. Amb.1. de Cain.10. Hiero.f. Iſa.23.&.f. Hoſe.12. Hych.f.Leui.14.

Chanaan.i.commotio, deſignare poteſt dæmones & irriſores legis Dei, qui ſunt in motionibus & fluctibus. Et habitantes Chananæi cum Ephraim, ſunt mali permixti bonis, vel ſunt malę cogitationes in mẽte.gen.24.d. Exo.15.b.33.a.34.b.Leui.18.a.num.13.d.21.a.Ioſ.11.a.Iudi.1.a.2.reg.24.a.3.reg.9.d.Nee.9.d.Iudith.5.c.ps.104.105.134.Pro.31.c.Iſa.19.c.23.c. Iere.41.d. Dani.13.f.Soph.1.c.Abdi g. ſermo etiã mobilis Chananęus dici poteſt.Eze.16.a. Chanaan dictus eſt Ephraim Hoſe.12.b. deſignans hæreticos, qui ſunt quaſi mouentes, quum incitant fideles ad ſuos errores. Erant autem Chananęi ſeptem gentes, deſignantes ſeptem ſpiritus nequam. Rup.5.f.gene.30. Dæmones. Irriſores legis Dei. Mali. Praue cogitationes. Hæretici.

Ori.f.Ioſu.ho.3.

Chanaan fit ſeruus fratrum ſuorum: quia mali debent ſubiecti eſſe bonis. Et quidẽ prius facti ſunt tributarij, & deſignabant carnem concupiſcentem aduerſus ſpiritum: deinde fiũt ſerui, quum caro obtemperat ſpiritui: tertio exterminantur, quando membra mortificantur, & crucifigitur caro, cum vitijs & concupiſcentijs.

Channe.

Hiero.f.Ezec.27.

CHanne.i.præparatio: prouincia, vnde veniebant negociatores ad Tyrum. Eze.27.e. Deſignat pręparationem ſecularium, quę fit per ſenſus, ad vitia.

Chaos.

CHaos, eſt hiatus magnus, aut apertura terrę.

Amb.f.Luc.16.

Chaos magnum, quod eſt inter bonos & malos, deſignare poteſt diſtantiã, & immutabilitatem meritorum, quæ erit poſt mortem.Luc.16.g. Diſtantia meritorum.

Character.

CHaracter eſt ſignum impreſſum, qualia ſunt ſigna literarum.

Aug.f.Apoc.ho.11. Rup.9.11.f.Apoca. Aretas.f.apoc.20.

Character beſtiæ in fronte vel in manu.Apo.10.d.14.b.c.16.a.19.d.In fronte quidẽ, deſignat profeſsionem cultus beſtię, in manu vero, opera conformia beſtiæ. Deſignant etiam ſuperbiam: & habent characterem beſtiæ, qui peccant ex contemptu. Character etiam beſtiæ fuit Barabbas, quem Iudæi elegerunt. Demum character beſtiæ eſt impudentia peccãdi.Apoca.20.b. Cultus beſtiæ. Superbia. Barabbas. Impudentia peccãdi.

Charadath.

Ori.f.num.ho.27. Hiero.de manſionibus.

CHaradath.i.idoneus effectus: ſeu Harada.i.ſtupor, aut tremor: viceſima prima manſio filiorum Iſrael in deſerto, quo peruenerunt filij Iſrael profecti de Sepher.num.33.c.Deſignat idoneos miniſtros noui teſtamenti: vel interpretatur miraculum: quia peruenientes ad Chriſtum admirantur in eo. Miniſtri noui teſtamenti.

Charadrion.

Tertul de cibis Iudaicis.

CHaradrion eſt auis garrula: & computatur inter animalia immunda.Leui.11.b.Deut.14.b.deſignare poteſt loquaces. Loquaces.

Charan, uide Aran.

Charitas, Charus, uide Amare

Charta, quære Epiſtola.

Chartilago.

CHarthilago, est media inter carnem & os, acceditq; amplius ad naturam osis: quia est sicca & solida: solumq; differt ab osse, ratione pluris & maioris. Arist.1.de histo.aïa 1.&.3.de hist.aïal.8

Chartilago osis quidem speciem habet, sed osis fortitudinem non habet. Quid est ergo quod Iob.40.c. chartilago Behemoth laminis ferreis comparatur, nisi quòd illi, qui in illo debiliores sunt, ad perpetranda mala, nequiores existunt? Hi enim, qui in corpore Antichristi ad ostensionem virtutum non sufficiunt, contra necem fidelium, acrius accendunt. Gre.32.mor.17. *Mali ministri Antichristi.*

Chartilago etiã Behemoth, designat simulationẽ diaboli, qua fallit mẽtes specie virtutis. Chartilago enim osis ostendit speciem, sed osis firmitatem non habet. Sic sunt nonnulla vitia, quæ præ se ferunt rectitudinis speciẽ, sed ex prauitatis prodeũt infirmitate. Iob.40.b. Gre.32.mor.22.23. *Simulatio diaboli*

Chelmad.

CHelmad.i.vineæ: est prouincia, vnde veniebant venditores variarum mercium ad Tyrum. Ezech.27.e. designat vineam Sodomorum, hoc est, abundantiam errorum, & vitiorum. Hie.s.Eze.27. *Abũdantia vitiorũ.*

Chen.

CHen.i.gratia, vnus ex illis, qui dederunt aurum ad coronas põtificis. Zach.6.d. Designat quadrigam equorum ruforum, hoc est, martyrum, quorum meritis dicitur fieri corona Christo. Rup.s.Zach.6. *Martyres.*

Cherub.

CHerub, aut Cherubim interpretatur quasi magister, vel quasi multiplicãs, aut quasi pugnans, vel cognitionis, aut scientiæ multitudo.

Cherubim duo in arca, hoc est, in Christo, dici possunt verbum & spiritussanctus. Vel designant ipsum Christum, in quo facta est vera propiciatio & remissio peccatorum. Et geminus cherubinus, geminam eiusdem Christi naturam, indicat. Ori.s.Rom.3. Geor.vene.canti.1. tono.7.cap.21. *Verbum & spũssan. Gemina Christi natura.*

Cherubim etiam in oraculo, sunt angeli in cœlo: erant de lignis oliuarum, vt indicent gratiam, in qua fuerunt confirmati à principio, & lucẽ sapientiæ, qua splendent. 3.reg.6.c. Glo.ord.s.3.reg.6. *Angeli.*

Cherubim in visione Ezechielis, significare possunt idealem scientiam Dei, qua cuncta disponuntur. Et cherub vnum, est particularis idea rei faciendæ. Ezech.1. Geor.vene.can.1.tono.4.cap.3. *Idealis sciẽtia Dei.*

Cherubim custodiens viam ligni vitæ. gen.3.d. designat plenitudinem scientiæ, per quã venitur ad lignum vitæ: & etiam geminam charitatem. Et præterea ipsum hominem, habẽtem gladium versatilem, hoc est, liberum arbitrium. Aug.2.de gen.con. Mani.23. Geor.vene.canti.1. ton 7.cap.21. *Plenitudo scientiæ. Gemina charitas Homo.*

Cherubim, super quos sedet dominus, designare possunt mentes prædicatorum, & prelatos, & habentes charitatem: quia ponuntur duo propter consortium charitatis. Semper autem sedet gloria domini super cherubim, hoc est, in scientiæ multitudine, & tunc manifestatur, quando cuncta regi prouidentia demõstrantur. Exo.25.b.37.b.1.reg.4.a.2.reg.6.b.21.b.3.reg.6.c.7.d.8.a.1.par.13.b.28.d.2.par.3.b.5.b.ps.17.79.98. Eccl'i.49.c. Isa.37.c. Ezec.9.a.10.a.11.d.41.c. Ori.s.num.ho.5.&.s.Eze.ho.1. Hie.s.Ezech.10. Aug.s.ps.79.98. Gre.s.1.reg.4.&.s. Ezech.ho.21. *Mẽtes prædicatorũ Prælati Habentes charitatẽ & multitudinẽ sciẽtiæ.*

Cherubim etiam dici possunt firmamentum, & cœli septem planetarum: vel duo hemispheria. Habent aũt duodecim alas, quę sunt signa Zodiaci. Possunt etiã bonitatẽ & potentiam Dei designare: secundum quę dicitur Deus, & dominus. Philo de cherubim &.3.de vita Mosis. Cle.Alex.5.stroma. *Firmamentũ & cœli planetarum Duo hemispheria. Bonitas & potentia Dei.*

Duo etiam cherubim, designant duo testamenta: Et sunt aurea propter scientiam, quæ in eis continetur. Exo.25.b. Respiciunt autem propiciatorium, quia commendant misericordiam Dei, & respiciunt se mutuo propter consonantiam mysteriorum. Sunt in oraculo.i.in consilijs diuinæ promissionis disposita: erant de lignis oliuarum, quia per viros misericordiæ vnctione spiritussancti illustratos sunt tradita: & quia lucem scientiæ tribuunt. Erant in basibus luterum, hoc est, in apostolis. 3.reg.7.d. Cherub etiam ipsa scientia sanctæ Trinitatis dici potest. Vnum cherub, contemplatio eorum quæ sunt supra rationem humanam, sed non præter rationem. Alterum contemplatio eorum, quæ sunt supra & præter rationem. Ori.s.cant.ho.2. Aug.q.in Exo.105. Gre.s.Ezec.ho.6. Ori.s.num.ho.10. Ricar.de.s.victo.4. de arca mysti.3. *Duo testamenta* *Scientia sanctæ trinitatis.*

Cherubim figura dictus est princeps Tyri pro Lucifero, vel quia fuit de ordine cherubim, vel propter multitudinem scientiæ, qua vsus est sine charitate Dei. Eze.28.c. Hie.s.Eze.28. *Lucifer.*

Chirographum.

CHirographum, est scriptura manu propria confecta, qua quis confitetur se ad aliquid obligatum. Designare potest obligationem peccati, quam quisq; propria voluntate incurrit. Et dicitur chirographum decreti, hoc est, sententiæ contra homines latæ propter peccatum. Colos.2.c. Tobi.1.c.4.d.5.a.9.a. Euch.for.spũal.10. *Obligatio peccati.*

Chirogrillus.

CHirogrillus, est spinosum animal, vt herinacius, rapax, ruminans, sed non diuidens vngulam: Ideo inter immunda animalia computatur. Leu.11.a. deut.14.a. Designare potest cupi- Isych.s.Leui.11. *Rapacitas & auaritia.*

cupiditatem terrenorum,& rapacitatem,& auaritiam contra iustitiam. Et preterea Iudęos ruminantes legem,sed non diuidentes literam à spiritu.

Chlamys, quære Pallium.

Chobar.

Hie.s.Eze.i.43. Ori.s Eze.ho.1. Gre.s.Eze,ho.2.

CHobar.i.fortitudo,vel potentia,aut quasi filius,siue quasi puritas, vel gratitudo, aut quasi frumentum. Videtur sumi pro Tigride & Euphrate. Ezec.1.a.43.a. designare potest grauedinem & molestias huius seculi:vel onus aut pondus, siue grauitatem rerum seculi,quæ prætereunt. Vel ipsum genus humanum grauedine peccati defluens. Molestiæ secul. Genus humanum

Chodorlahomor.

CHodorlahomor.i.quasi generatio seruitutis,aut quasi habitatio seruitutis, siue sphærula,vel rotunditas manipuli,vel decorus manipulus:fuit rex Elamitarum, victus ab Abraham. Designare potest hypocritas,qui regnant in hoc seculo. Vel diabolum principē huius mundi,qui transfigurat se in angelum lucis:qui venit cum tribus regibus,hoc est,cū concupiscentia carnis,& oculorum,& superbia vitæ. Sed vincitur à viro forti.gen.14.a. Hypocritæ. Diabolus.

Glo.int.s.gen.14.

Chodchod.

Hie.s.Eze.27

CHodchod.i.iaspis,aut hydria hydriæ. Ezech.27.c.Isa.54.c. Aliqui dicunt esse carbunculum. Est in nundinis Tyri,vbi similitudo virtutum inuenitur. Aiunt Hebræi, hoc nomine preciosas merces significari.

Cholera.

CHolera est vnus è quatuor humoribus,qui in corpore humano ponunt,naturæ igneæ, nempe calidus & siccus,qui & bilis dicitur. Solet poni pro ira, aut fastidio, quia commouet stomachum,quando in eo abundat. Eccl'i.21.c.37.d. Ira.

Chorda.

CHorda,est funiculus,sed sumitur præcipuè pro ijs, quæ deseruiunt instrumentis musicis.

Basi.& Arno.s.ps.32. Aug.de decē chor.

Chordæ psalterij,dici possunt præcepta:quæ tunc pulsantur,quum opere complentur. ps.32. Præcepta.

Arno.s.ps.150.

Chordæ citharæ designare possunt castitatis integritatem.ps.150. Integritas castitatis

Aug.s.ps.150.

Chordæ diuersæ concordantes,concordiam diuersorum graduum in cœlo designare possunt.ps.150. Cōcordia cœlestis.

Chorus.

CHorus est multitudo psallentium ordinatè.

Arn.& Aug.s.ps.149 Gre.s Eze.ho.8.

Chorus significare potest concordiam charitatis:vel multitudinem fidelium. Laudant autem in tympano & choro,qui abstinentiæ addunt concordiam. Exo.15.c. Iudi.11.f. 21.d.1.reg.18.b.29.b.2.reg.6.c.2.par.30.d.Nee.12.e.ps.149.150.Iere.31.a.thre.5.c.Luc.15.f. Cōcordia charitatis Multitudo fidelium

Amb.de obit.valēt. Rup.s.cant.6.

Chori castrorum,dicuntur variæ pugnę animę contra vitia.canti. 7. a. Et laudes Dei in Sunamitide,hoc est,in vnitate fidei. Pugna contra vitia. Laudes Dei.

Chorus in malum,est vacantium voluptatibus. Exo 32.e. Iudith.3.c.

Christus.

Cyril.de incarnati. verbi.1.

CHristus dicitur vnctus:& reges aut sacerdotes dicebantur Christi, quia vngebantur:& designabant Christum redemptorem nostrum,& eius membra, qui Christiani dicunt. Dicebantur etiam patriarchæ & prophetę Christi,propter gratiam prophetandi. Et omnes qui egressi sunt de Aegypto Christi dicebantur,designantes baptizatos, qui per baptismū egrediuntur de Aegypto.1.reg.2.b.16.b.24.b.26.b.2.reg.1.c.2.par.6.g.ps.17.83.88.104.131. Eccl'i.47.b.Isa.45.a.thre.4.d.Dani.9.g.Haba.3.c.Matth.1.d.Acto.11.d. Christianismus autē iuxta Gregorium Nyssenum,est imitatio diuinæ naturæ.

Gre.Nysse.de professione christianorum.

Chrysolithus.

Hie.s.Dani. 10. Geor.vene. canti.3. tomo.8.cap.3. Aretas.s.apoc 21.

CHrysolithus est gemma,aureum habens colorem. Ponebatur in quarto ordine rationalis:Hebraicè dicitur Tharsis. Spiritualibus confert:& in auro ligatus nocturnis obsistit timoribus. Designare potest castitatem. Exo.28.c.39.c.Ezech.10.b.28.c.Dani.10. b. Ponebatur in septimo fundamento ciuitatis cœlestis:cui assimilatur Bartholomeus resplendēs in modum auri virtutum splendore.apoc.21.f. Castitas. Bartholomeus.

Chrysopassus.

Geor.vene. cant. 3. tomo.8.cap.3.

CHrysopassus est gēma, quæ ponebatur in decimo fundamento ciuitatis Hierusalem cœlestis.apoc.21.f.dicitur rarus inuentu,pallorē habens auri. Vnde typus est charitatis. Charitas.

Cui cōpa-

Thaddæus. Huic comparatur Thaddæus, qui Abagaro regi Edessę christi prędicauit fidem. Aretas.s.apoc.27.

Chub.

¶Chub prouincia, eadem est, quæ Arabia. Eze.30.a. Hie.s.Eze.30.

Chus.

Nigredo vitiorum. CHus interpretatur Aethiops aut niger: fuit filius Cham. gen.10.a. Designare potest nigredinem vitiorum: ideo terram Chus seu Aethiopię circuit fluuius Gion, vt eam à nigredine vitiorum emundet. gen.2.c. Glo.ordi.s.gen.2.

Chusai.

Secretum consilium Dei. CHusai.i.sensus, aut festinans, vel silens: fuit amicus & consiliarius regis Dauid, qui destruxit consilium Achitophelis.2.reg.15.g.16.c.17.a.1.par.27.d. Designare potest altissimum Dei secretum, quo destructum est consilium Achitophelis: quando cæcitas ex parte facta est in Israel: cum dominum persequebantur, vt plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret: & ruinam fratris, hoc est, scelus traditoris in suæ misericordię ordinem vertit: vt quod ille ad perniciem vnius hominis faciebat, iste ad salutem omnium conferret. Apostoli. Typus est etiã apostolorũ fugientiũ in passione: & Petri negantis ore, nõ corde. Aug.s.ps.7.

Chusamrasathaim.

Diabolus. CHusamrasathaim interpretatur Aethiops, vel nigredo iniquitatum: fuit rex Mesopotamiæ, cui seruierunt filij Israel. Iudi.3.a. designare potest diabolum principem huius mũdi. Interpretatur etiam humiliatio eorum, qua ratione etiam significat diabolum, in cuius manu traditi sunt filij Israel, quia deseruerunt dominũ: sic enim Deus humiliat superbos. Ori.s.Iudi.ho.3.

Chusi.

Fideles ex gẽtibus. Humilitas. CHusi.i. Aethiops, vel Aethiops meus, aut niger: nuntius, qui nuntiauit Dauid victoriã contra Absalom, eiusq; mortem.2.reg.18.e. Fuit alius pater Sophoniæ, qui typus est fidelium ex gentibus. Sopho.1.a. Vbi etiam interpretatur humilitas, cuius filij sunt prophetæ & apostoli. Diabolus. Porrò ps.7. in titulo. Chusi sumitur pro Saule: & est typus diaboli, qui dicitur Chusi, hoc est, Aethiops per culpam, sed filius Iemini, hoc est, dexterę, per creationem. Hie.s.Sopho.1. &.s.ps.7.

Cibus, Esca, Alimentum, Alere, Edulium, Cibare.

CIbus est, quo animalia nutriuntur, & sustentantur, habens rationem calidi & sicci.

Eucharistia. Christus. Cibi dulces, designare possunt Eucharistiam. ps.54.64.80.110.145. Iudi.14.c. Et hic est cibus, qui permanet in vitam æternam. Ioan.6.f. Et ipse Christus est esca, ad quam volat aquila. Iob.9.c. Arno.s.ps.54. Gre.9.mor.23. Geor.vene. canti.2. tono.5.cap.6.

Sacra scriptura. Cibus designare potest sacram scripturam, nutrientem mentes: vbi est cibus lactentium & infirmorum, ac robustorum. gen.6.d.14.b.28.c.42.a.43.a.45.b.47.f. Et.1.cor.3.a.10.a. dicitur esca spiritalis, quia spiritalem cibum designabat. Quasi autem acceptus cibus, stomacho languente reijcitur, quando auditus sermo in ventre memoriæ non tenetur. Sed quisquis alimenta non retinet, huius profecto vita desperatur. Dicitur etiam sacra scriptura esca iumentorum, hoc est, simplicium. Et hanc escam dat Deus in tempore opportuno. ps.32.54.64.77.103.106.135.144.145.146.. Sapientia. Sapientia etiam dicitur cibus: & cibi varij creati à Deo, variam doctrinam significant pro cuiusq; capacitate: & cibus fortis, sensus spiritualis. Altilia quoq; sunt solidę mysteriorũ escę, & suauia & delectabilia eloquia Dei. num.15.c. Exo.16.g. Leui.11.e.22.b.25.b.2.reg.9.c.3.reg.4.c.4.reg.6.e.2.par.11.b.28.c. Iudith.12.b. Ruth.1.b. Ester.9.c. Iob.34.a.36.d.38.b. Eccl'i.15.a.36.c. Tobi.1.c. Iere.52.b. thre.1.g. pro.31.b. Eze.39.e.44.g. Ioel.1.d. Agge.2.c. Mala.3.c.1. Mach.6.f.9.e.13.e.14.b. Matth.22.a.24.d. Marc.6.e.1.cor.5.d.13.b. Colos.2.c. Hebræ.5.d.9.c. acto.2.g. Sacra autem doctrina in rebus obscurioribus, q̃ intelligi nequeunt, nisi exponantur, cibus est, quia quicquid exponitur, vt intelligatur, quasi manditur, vt glutiatur. In rebus vero apertioribus, potus est: potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus: quia etiam non exposita intelligere valemus. Esca vniuersorum in arbore procera. Dani.4.b. Est plena eruditio omnium, & discreta admonitio singulorum. Hanc habebat Paulus, qui omnibus erat debitor. Cibat autem Deus volumine. Eze.3.a. quum dat intelligentiam sacræ scripturæ: quam per nos metipsos, habere non valemus. Ori.s.nume.ho.27. &.s.Matt.cap.14.& ho.20. Diony.epis.9. Hila.s.ps.64.135.&.s Matth.cap.14. Hie.s.Iob 36. Gre.27.mor.8. &.s. Eze.ho.10.&.ho.3. Ricar.de.s.victo.de securi. conscien. 16.

Doctrina secularis. Doctrina sacra. Cognitio beatifica. Cibus Aegypti portatus in desertum per filios Israel. Exo.12.f. designare potest doctrinam secularem, & artes liberales, quas quis affert veniens ad fidem. Manna vero in deserto, est doctrina sacra in hac vita fidelibus necessaria: fructus autem terræ promissionis, designabant cibum æternæ gloriæ. gen.41.g.42.a. Exo.16.g. deut 8.d. Ori.s.Iosu.ho.5.

Auxiliũ gratiæ Dei. Cibaria, quæ dedit Ioseph fratribus suis, designare possunt auxilium gratiæ Dei: vel sacramenta, quæ Christus reliquit ecclesiæ. gene.42.e. Alit autem Deus hoc pane de cœlo, quousq; Gre.23.mor.25.

quousq; tangantur fines Chanaan, hoc est, vsq; ad extremum vitæ præsentis. Exo.16.g.nu. 21.b.Iosu.1.c.Iudi.20.b.3.reg.20.d.Tobi.8.d.Eadem dicuntur cibus desiderabilis. Iob.33.c. Eze.47.c. Sacramenta.

Glo.ordi.s.Exo.16 — Cibi duplices, qui colligebantur à filijs Israel die sexto.Exo.16.e.designant, quæ dant à Deo ad præsentem vitam, & futuram: Vel ad animam, & corpus. Dona ad præ. & futuram vi.

Cle.Alex.1.pæda.6. Hie.s.Isa.58. Isyc.s.Leui.25. Gre.31.mo.35. — Cibaria, quæ præbuit Ioseph singulis.gen. 47.c. designant præmia vnicuiq; secundum merita in futura vita tribuenda.Hic cibus est euidens, quæ erit in futuro seculo, reuelatio facie ad faciem.1.cor.3.a.Hic etiam est cibus septimi anni, in quo non laboratur. Leui. 25.a. Esca autem aquilæ, est Deus visus in gloria à beatis, aut hic per reuelationem.Iob.39.d. Et cibat Deus hæreditate Iacob, quum dat æternam fœlicitatem.Isa.58.d.Tobi.12.d. Vita æterna.

Ori.s.cant.ho.2. Cle.Alex.1.pæda.6. Hie.s.Iob.38. Gre.30.mor.12. — Cibus Salomonis dicitur ille, de quo Christus dixit: Meus cibus est, vt faciam voluntatē eius, qui misit me: hoc est, opus redemptionis, & conuersio infidelium ad fidem.3.reg.4.c. 10.a.2.par.9.a.Ioan.4.c.Et cibus corui, hoc est, Christi, sunt gentes ad fidem venientes.Iob. 38.d.Sunt etiam cibus prædicatorum. Opus redemp. Couersio infid.

Ori.s.Mat.ho.12. & s.Iosu.ho.1. Isyc.s.Leui.11. — Cibus etiam dicuntur bona opera, aut opera vitæ actiuę: & demum facere voluntatem Dei.gen.27.a.43.a.45.b.Leui.11.e.2.reg.19.f.20.a.pro.6.a.13.d.Eccl'i.14.c.Ezec.44. g. Haba. 3.d.Mala.3.c.Ioan.4.a.6.b.Hæc sunt cibaria ad transitum Iordanis præparanda.Iosu.1.b.In his includitur eleemosyna.1.cor.13.b.In cibos pauperum. Bona opera. Eleemosyna.

Aug.ser.106. — Cibi parandi in diem tertium, fidem Trinitatis designare possunt.Iosu.1.b.Edulium aūt hostiæ in tertium diem reseruatæ, videtur significare cognitionem de Deo, quę in hac vita haberi non potest.Leui.7.a. Fides trinitatis.

Amb.epis.20. Hie.ad Damasū.q.3 Gre.s.Eze.ho.6. Beda.s.gen.27. Arn.&Aug.s.ps.73. — Esca Isaac, designare potest pœnitentiam Christo gratam.Et cibus, quem obtulit Iacob spiritum Dei, & peccatorum remissionem: cibus vero, quem obtulit Esau, literam legis.gē. 27.d.Cibi enim delectabiles ipsi Isaac, designant hostiam Deo placentem, quę est salus peccatorum.Esca etiam, in quam datus est draco, designare potest pœnitentiam, & lachrymas de peccatis.ps.73.79.Cibat Deus cinere, quum dat virtutem pœnitentiæ. thre. 3.b. Hi sunt cibi lugentium.Ezec.24.c.Sapi.19.b. Pœnitentia.

Hila.s.Mat.can.2 Amb.s.Luc.2. Gre.7.mor.5.7. — Esca Ioannis Baptistæ, quæ erat locustæ, & mel syluestre.Matth.3.a.designat peccatores conuersos ad pœnitentiam: aut gentiles etiam pœnitentiam & fidem amplectentes. Cibi etiam Iob, quos prius nolebat tangere.Iob.6.b.sunt gentiles venientes ad fidem, quos Iudæi abominantur.Sed sunt cibi ecclesiæ. Vel designant doctrinam legis, quam nolebant tāgere gentiles: sed postea conuersis ad fidem fit cibus in ecclesia, amoris æstibus anxia. Vel designant labores & tribulationes, quæ prius refugiebat, postmodum vero libenter amplexus est. Peccatores. Gentiles. Doctrina legis. Labores & tribulationes.

Geor.vene.canti.1. tono.7.cap.32 — Sicut Samaritani incipientes conuerti erant cibus Christi, sic & vnusquisq; nostrum, dū bene operatur, est cibus eius: & dum proximo doctrinā, vel aliquam vtilitatem impartit, est cibus ipsius, cui seruit: sic Christus factus est cibus noster, seipsum nobis multipliciter tradendo. Panis & cibus vtiq; vitæ erat, administrans nobis doctrinam vitæ, cibum vitæ, & opera vitę.Sic & nos dum talia proximis nostris exhibemus, sumus eis cibus vitæ, & cibus purus & mundus.Sunt autem cibus mortis, & immundus, qui docent doctrinas pestiferas, vel scandalum vitę præbent, aut factis negant, quod verbis prædicant. Fideles.

Glo.ordi.s.gen.47 — Cibus, quem dedit Ioseph fratribus suis, designare potest victum prædicatoribus dandū gen.45.b.Matth.6.d.10.a.Ioan.4.a.Idem possunt designare cibaria sacerdotum. gene.47.c. Luc.3.c.9.b.12.c.Roma.4.c. Victus prædicatori.

Aug.s.ps.68. — In escam datum est fel Christo.ps.68.quod fit, quum aliqui contradicunt Christo, & sacramento Eucharistiæ. Contradictores Chr.

Gre.s.1.reg.8 Arno.s.ps.103. Hie.s.Isa.9.&.s.Haba.1. — Esca electa diaboli, dicuntur mali.Haba.1.d.ps.103.qui & cibus ignis dicuntur.Isa.9.b.d. Iere.7.g.16.a.34.d.Eze.15.a.21.g.34.c.Cibus etiam electus diaboli, dici possunt boni, quos deuorare conatur.Iob.39.d.Et corpora sanctorum in escam dantur bestijs, & volatilibus, quum laniari permittuntur à tyrannis.ps.13.78.Eccl'i.51.a.Cibi etiam regis Pharaonis, & regis Babylonis, eosdem malos significare possunt.gen.40.c.Exo.8.a.Dani.1.c.14.c.Tob.1.b Mali. Boni. Corpora sanctorum.

Cibus interdum sumitur pro voluptatibus & consolationibus huius vitę.thre.1.g. Huc referri potest esca vniuersorum, quæ erat in arbore succidenda.Dani. 4. b. Edulium etiam

Glo.ordi.s.gen.25. — lentis, quod expetiuit Esau, mundanas & vanas significat voluptates.gene.25.d.nume. 11.g. Iudi.1.b.2.reg.13.b.19.f.Ester.1.b.ps.77.pro.23.a.27.d.30.c.Sapi.16.a.Eccl'i.14.c.36.c.37.d.41.a Eze.4.c.Haba.3.d.Roma.14.c.1.cor.6.c.Hebræ.12.d.13.b. Voluptates & consolationes hui9 vitæ.

Gre.s.1.reg.1. — Cibum non capiens Anna.1.reg.1.b.designat ecclesiam non gaudere, quia non conuertuntur Iudæi. Vel est ipsa ecclesia non recipiens consolationes mundanas, sed dicens: Renuit consolari anima mea.ps.76.Et solo illo cibo delectatur, de quo dicit: Memor fui Dei, & delectatus sum: & omni verbo, quod procedit de ore Dei.Matt.4.a.Et cibi consumpti, possunt designare defectum temporalium.gen.43.a. Non gaudens ecclesia, ob incredulitatem Iudæorum. Temporalia.

Cibi

Sensibilia
Errores hæreticorũ
Cibi alieni, dici possunt sensibilia, aut errores hæreticorum. Eccl'i. 40. b. 29. d. gene. 6. d. Leui. 25. b. Tobi. 1. b. 1. Mach. 1. g.

Contemptus animę proximi
Cibus sanguinis, significare potest contemptum animæ proximi. Leui. 7. c. Glo. int. s. Leui. 7.

In cibum dantur animalia, vt ex illis cognoscatur creator. gen. 9. a.

Instruere simplices.
Alere pecora, est instruere simplices. gen. 46. d. 47. d. Num. 32. a. Iosu. 24. b. Eccl'ici. 33. d. Et esca coruorum, & iumentorum, est doctrina data gentilibus. Iob. 38. d. ps. 146. Gre. 30. mor. 12.

Proprijs pasci vitiis
Cibat Deus hostes Hierusalem carnibus suis, cum dimittit dæmones, & carnales, vt proprijs vescantur vitijs. Isa. 49. g. Hie. s. Isa. 49.

Tribulationes
Cibat Deus populum absinthio, quum dat tribulationes. Iere. 9. e. 23. c. Sic cibat carnibus filiorum. Iere. 29. c. thre. 4. b. Et cibat cinere, quum in rebus vilibus relinquit animam. thre. 3. d. Et cibus Ezechielis in pondere datus, significabat famē Iudæorum, & defectum verbi Dei. Eze. 4. c. Cibus fœni ad hæc referri potest. gen. 1. d. 2. Mach. 5. d. Hie. s. Eze. 4.

Cibus hypocritæ, de quo nihil remanet, est omne illud, quod peruerso desiderio concupiuit. Iob. 20. c. Gre. 15. mor. 11.

Auaritia
Cibus hæreticorum est radix iuniperorum, hoc est, auaritia, quæ profert peccatorũ spinas: quia dum totis suæ mentis sensibus auaritiam cogitant, quasi eo alimento vescuntur, de quo nasci procul dubio peccatorum sequentium punctiones solent. Iob. 30. a. Gre. 20. mor. 20.

Ali mulierem in deserto loco. Apoca. 12. d. Est pasci ecclesiam doctrina Christi in hoc mundo. Glo. ordi. s. apoc. 12.

Cicatrix.

Cicatrix est signum & vestigium, ex vulnere curato derelictum. Ori. s. Leui. ho. 8. & s. ps 37. ho. 1.

Peccatum.
Vestigium peccati.
Cicatrix designare potest peccatum, aut vulnus peccati, seu vestigia peccati. Et cicatrix alba, erit secta peccati apparens in vulnere sanato. Leui. 13. c. 22. c. ps. 37. Iere. 8. g. 30. c. Gre. 9. mor. 40. & 7 regis. epis. 53. & s. ps. 37.

Libido.
Inuidia.
Cicatrix exustionis erit libidinis, aut inuidiæ. Vel est carnis maceratio, cum infidelitate: qualis erat Manichæorum. Leui. 13. d. Glo. ordi. s. Leui. 13.

Reuersio ad pctã.
Lepra in cicatrice, est reuersio ad prius peccatum. Leui. 14. f. Ori. s. Leui. ho. 8.

Cicatrices parietum templi, aut murorum Hierusalem. 2. par. 24. b. Nee. 4. b.

Cicer.

Cicer est legumen notum, natura calidum & humidum, non nihil habens salsedinis: vnde nocet terræ, in qua seminatur. De hoc. 2. reg. 17. g. Frixum oleo cicer.

Ciconia.

Ciconia, est auis lacus & fluuios petens, vt inde cibum quęrat. Pennę inferiores ciconiarum pallidę sunt, superiores ceruleę, postremæ rubræ, vt halcedinis. Feruntur ciconię parentum senectutem educare. Et cum vulnus in pugna acceperint, cunilam herbam plagę apponunt. Arist. 8. de hist. aial. 3. 16. & 9. de histor. aial. 6. 13. Amb. 5. Exae. 16.

Ciconia custodiens tempus aduentus sui. Iere. 8. c.

Cidaris, uide Corona.

Cilicium, Saccus, Sagum.

Cilicium est vestis aspera, corpus affligens: & etiam saccus, aut sagum. Saccus tamen deseruit ferendis frumentis & similibus granis.

Luctus Christi.
Corp⁹ chri mortale
Cilicium, significare potest luctum Christi, aut corpus eius mortale, seu eius mortalitatē, & similitudinem carnis peccati. ps. 29. 34. 68. Aug. s. psal. 34. 68. & ser. 256. Hie. s. ps. 29. Hila. s. ps. 68.

Dolor pasiõis Chri
Sacramenta.
Imitatio Christi
Cilicium potest designare dolorem ex passione Christi: & compũctionem cordis, quia pungit. gen. 37. g. Et sagum sextum tabernaculi duplicatum, designare potest sacramenta & imitationem Christi. Exo. 26. b. 36. b. Gre. 35. mor. 2. Beda. s. gen. 42.

Pœnitentia.
Recordatio pctõrũ
Pœnitentes.
Cilicium preterea, designat pœnitentiam, quia sumi solet, quum quis de aliqua re dolorem habet: vnde & recordationem peccatorum significare potest: & etiam erit signum orationis, atq; ieiunij, quæ sunt opera pœnitentiæ. Et saga cilicina, ipsos pœnitentes significare possunt. Sacco etiam induebantur prophetę, vt alios ad pœnitentiam incitarent: vnde pseudoprophetæ saccum assumebant, vt deciperent. Leui. 11. e. Exo. 26. b. 36. b. 2. reg. 21. b. 3. reg. 21. g. 4. reg. 6. f. 1. par. 21. c. Iudith. 4. c. 8. a. 10. a. Iob. 16. c. ps. 29. 34. Isa. 3. d. 15. a. 20. a. 22. d. 37. a. 50. b. Iere. 6. g. 48. f. 49. a. thre. 1. c. Ezec. 7. e. 27. f. Ioel. 1. b. Ionę. 3. c. Zach. 13. b. 2. Macha. 10. f. Matth. 11. c. Luc. 10. c. apoc. 6. d. 11. a. Aug. 15. ciui. Dei. 20 & q. in Exod. 108. Hiero. s. Eze. 7. & s. Zach. 13. & epis. Vt absentiam. Basi. s. ps. 29. Gre. 13. mor. 10. Gre. Nysse. de vita Mosis.

Rectores & doctores.
Laborantes circa tẽporalia.
Cilicina saga tabernaculi, designare possunt rectores & doctores ecclesiæ, qui seipsos reprehendunt. Saga quidem quinq; sunt doctores veteris legis, in quinq; ætatibus: saga vero sex, sunt doctores noui testamenti. Possunt etiam significare laborantes circa tẽporalia, & Gre. 25. mor. 22.

tegentes

Rup.4.f.Exo.11. tegentes ſpirituales.Item ſeruos & rudes,qui etiam aliquod obſequium,licet infimũ præſtant eccleſiæ Dei:demum craſſas & duras mentes.Exo.26.b.36.b.ps.34. Rudes & infimi.

Glo.ord.ſ.gen. 44. Saccus Beniamin,corpus Pauli deſignare poteſt,in quo erat ſcyphus doctrinæ legis.gẽ. 44.a.Vel cor eius. Pauli corpus.

Hie.ſ.Iob.16. Saccus ſuper cutem Chriſti,deſignat Iudæos Chriſtum affligentes.Iob.16.c. Iudæi.

Glo.ord.ſ.thre.2. Cilicium ex ſetis confectum,vitia mentem exaſperantia, & abijciẽtia ſignificare poteſt. thre.2.d. Vitia.

Hie.ſ.Amos 8. Saccus Iudæorum,eſt dolor,ſed non veræ pœnitentiæ.Amos.8.c. Pœnitentia ficta.

Lyra.ſ.Iſa.50. Saccus aliquando pro tenebris.Iſa.50.b.Saccum ponam operimentum eorũ. apoca.6.d. Sol factus eſt niger,tanquam ſaccus cilicinus. Tenebræ.

Cincinnus,uide Capillus.

Cinæus.

CInęus.i.poſſeſsio,vel emptio,ſiue nidus,aut lamentatio:nomen viri,& populi.

Ori.ſ.num.ho.19 Gre.ſ.1.reg.15 Cinæus ſignificare poteſt fideles,qui ſunt poſſeſsio Dei.nume. 24. d. Vt autem Cinęi habitabant inter Amalecitas,& eos admonuit Saul,vt recederent ne perirent cum Amalecitis.1.reg.15.a.1.par.2.g.deſignant cõiugatos,qui iubentur diſcedere ab Am alec,hoc eſt, ne vacent obſcęnitatibus libidinis:quaſi dicatur eis:ſi continere ab inuicem non poteſtis, ſit vobis honorabile coniugium,& thorus immaculatus:& ſit illud, quod dicit Paulus.1. cor.7.g.Si ſe non continet,nubat tantum in domino,non in Amalec. Fideles. Coniugati.

Cingere,quære Accingere.

Cingulum,uide Balthæus.

Cinis,Subcinericius.

CInis eſt,quod relinquitur ex lignis igne combuſtis:eſt puluis calidus,& ſiccus.

Glo.int.ſ.Exo. 27. Cinis poteſt deſignare paſsionem Chriſti:& ſacramenta,& mortem ſanctorum. Et vt cinis eſt ſignum præteriti ignis,ita poteſt deſignare memoriam paſsionis Chriſti.Exo.27.a. nume.19.b. Paſsio Chriſti. Sacramenta. Mors ſanctorum. Memoria paſsionis Chriſti.

Gre.13.mo.10. &.25 mor.2.et ſ.eze.ho.19 Hie ſ.Ierem.31.&.ſ. Eze.27. Aug.ſ.pſ.147. Iſyc.ſ.Leui.1. Cinis aliquando deſignat pœnitentiam,& etiam ſubcinericius panis. Dantur autem ab Abraham ſubcinericij panes angelis:vt per pœnitentiam præteritorum delictorum,ſpiritusſancti vapore decocti,velut eſca beneplacita Deo acceptabiles efficerentur. gene.18.a. Leui.4.c.2.reg.13.b.Iudith.4.d.Eſter.4.a.14.a.Iob.16.c.42.a.ps.101.147.Iſa.58.b.61.a.Iere.6. c.25.g.31.g.thre.2.c.3.b.Eze.27.f.Dani.9.a.Ionæ.3.b.1.Mach.3.f.4.c.Matth.11.c. Deſignat etiã cinis cognitionem miſerię,& mortalitatis:& comeditur cinis tanquam panis,quando autori ſuo peccator per pœnitentiam tanquam innocens reuocatur.Cineres etiam ſunt ſordidæ cogitationes:quos ponit iuxta altare:qui paruulos cogitatus allidit ad Chriſtum.Leuiti.6.b. Pœnitentia. Cognitio miſeriæ & mortalitatis. Cogitationes ſordidæ.

Rup.1.ſ.Leui.28.

Iſyc.ſ.Leui.6. Cinis interdum deſignat conſummata virtutum opera:vel ipſas virtutes.Ideo ponuntur cineres iuxta altare,vt aliæ virtutes exerceantur.Leui.6.b.2.Mach.13.c. Opera virtutũ, vel ipſæ virtutes.

Philo.de ſacri. Abel & Cain. Subcinericius panis ſignificare poteſt myſteria abſcondita,& indignis celanda. Myſteria abſcondita.

Amb.1.de Ca.&A.9 Subcinericius etiam panis,dicitur oratio abſcondita , lentum adhuc habens colorem. gen.18.a. Oratio.

Philo.de ſomniis.& de offeren.victim. Aug.q.in num.33 Gre.2.mor.7 Cinis vitulæ,qui erat ad purificandum.nume.19.b. deſignare poteſt cognitionem propriæ naturæ,quę hominem purificat:& cinis,vt eſt relictum ex morte , vel combuſtione, deſignat famam paſsionis & reſurrectionis Chriſti:quia Chriſtus velut mortuus ab infidelibus condemnabatur:& tamen mundabat:quia reſurrexiſſe à fidelibus credebatur. Cognitio propriæ naturæ. Fama paſsionis & reſurrectionis Chriſti.

Hie.ſ.Amos.2 Cinis,quem manducat quis tanquam panem,eſt nimius amor ſui,& vana opinio,& perſuaſio:& deſideria terrena.pſ.101.thre.2.d.Et habentes deſideria terrena.Amos.2.a. Amor ſui. Vana opinio. Deſideria terrena.

Hie.ſ.Hoſe.7. Subcinericius panis deſignat hæreticos ex omni parte immundo cinere,& ignium ardore circundatos.Hoſe.7.c. Hæretici.

Hie.ſ.Amos.2. Cinis quandoq; ſignificare poteſt ſenſus inutiles,& leues,quos dant Iudęi,vel hæretici, legi.Amos.2.a. Sẽſus inutiles & leues.

Gre.ſ.pſ.101 Cineres erant Iudæi:qui dum principem tenebrarum,magiſq́; autorem ſequerentur luminis:in eorum cordibus,quaſi extinctus fuerat prorſus ignis diuini amoris : & iam nulli apti erant vſui,nempe ſine charitatis glutino diſſoluti.ps.101.Sunt etiam ſubcinericius panis.Hoſe.7.b. Iudæi.

Rup.ſ.Hoſe 7.

Gre.Nyſſe. de vita Moſis. Cinis interdum deſignat punitionem:vt cum Moſes & Aaron tulerunt manus plenas cineris,quem effuderunt,& facta ſunt vlcera in Aegyptijs.Exod.9.b. deut.28.c. Mala.4.a.2. Petri.2.b. Punitio.

Hila ſ.pſ.147 Vt autem cinis eſt calidus,deſignare poteſt temperamentum tribulationis.ps.147. Temperamentum tribulationis.

Cinis

Reliquiæ punitiõis. Cinis relictus de incendio. Isa.33.b. significare potest infœlicitatem relictam ex punitione Dei: quales sunt Iudæi relicti post destructam Hierusalem. Sic datur Lucifer in cinerem, quia relictus est in miseria. Eze.28.e. Hie.s.Isa.33.&.s.Ezech.28.

Vilitas rerum terrenarum. Miseria humana. Corpus mortuum Memoria malorũ. Cinis etiam significat vilitatem rerum terrenarum, & humilitatem, & miseriam humanam, & corpus mortuum. Et quia cinis facile rapitur à vento, ideo memoria malorum cõparatur cineri. gen.18.d. Leui.1.d.3.reg.13.a.4.reg.23.c. Iob.13.c. ps.147. Sapi.2.a. Eccl'ici.10.b.17.d.40.a. Isa.27.c.33.b. thre.3.b. Amos.1.a. Gre.11.mor.17.

Cinnamomum.

CInnamomum est frutex odoriferus, qui nascitur in Aethiopia, duorum cubitorum: quum viret non odoratus, siccitate gaudens: eius cortex est in vsu: estq; ferè coloris cinerei. Plini.12.natu.hif.19

Cognitio humanæ fragilitatis. Cinnamomum, vt est coloris cinerei, designare potest cognitionem humanæ infirmitatis, & fragilitatis. Exo.30.c. Glo.inte.s.Exo.30.

Cinnamomum immaculatum, & odorum, inter bona ecclesiæ numeratur, quæ non habet maculam, neq; rugam. canti.4.d. Eccl'i.24.b. Ori.s.cant.ho.1.

Cinnamomum in malum ponitur. pro.7.c. apoc.18.d.

Circinus.

CIrcinus est instrumentum fabrorum, & mathematicorum ad metiendum & conficiendos circulos: de quo fit mentio. Isa.44.b.

Circulus, quære Anulus,

Circumædificare, uide Aedificare.

Circumagere.

CIrcumagere, est in circulum ducere.

Circumagit Deus Gog, quum hæreticos in sua sentẽtia fluctuare facit. Eze.38.a.39.a. Hie.s.Eze.38.

Circumagens Dauid ferrata carpenta super populum Rabbath. 2. reg. 12. g. perpetuam adumbrat pœnam.

Circumamictus, uide Induere.

Circuncidere. Circuncisio, Incircuncisus.

CIrcuncidere apud Iudæos, erat præcisio, seu ablatio prępucij, & fiebat in omnibus paruulis octauo die: inferebat dolorem & cicatricem.

Circuncisio mentis. Circuncisio carnalis, figura erat circuncisionis spiritualis, quæ potest esse omnium mẽbrorum. Et quia fiebat in masculis, designabat circuncisionem mentis, quæ rationem masculi habet. gen.17.b.21.a.34.b. Exo.4.f. Circuncidi autem debet quis, antequã comedat Phase, ne manducet videlicet corpus Christi indigne. Exo.12.g. Circuncisus autem est Christus pro nobis, vt illo circunciso, nos circuncideremur in illo, circuncisione non manu facta. Luc.2.e. Colos.2.b. Circuncisio causat dolorem & cicatricem, quia in initijs est difficultas bene operandi, donec contrarij habitus deleantur. Amb.2.de Abra.11. Ori.s.Luc ho.14. Aug.epis.200.& de ver.apost.ser.15 Cyril.con.Iulia.10. Ori.s.Iosu.ho.6.

Mundus corde. Circuncisus corde dicitur is, de quo Matth.5.a. Beati mundo corde. Habet enim animã ab omni vitio purgatam. Incircuncisus vero corde dicitur, aut immundus, aut qui male sentit de fide. Leui.26.g. deut.10.d.30.b. Iere.4.a.9.g. Eze.44.b. acto.7.f. Ori.s.Rom.2.

Obturatę aures. Circuncisę aures sunt, quæ non patent ad audienda praua verba. E diuerso autem se habent incircuncisæ aures. Iere.6.b. acto. 7.f. Ori.s.gen.ho.3.&.s Roma.2.

Circuncisus carne dicitur is, de quo dicitur ps.57. Alienati sunt peccatores à vulua, &c. Ori.s.Leui.ho.8.

Vacans libidini Incircuncisus carne dicitur, qui non habet bona opera: vel qui libidini vacat: vel qui ijs, quæ ad corpus necessaria sunt, superflue abutitur. Isa.52.a. Eze.44.b. Ori.s.Roma.2. Hiero.s.Isa.52.&.s. Eze.44.

Paupertas Pœnitentia Circunciditur quis à superfluis per paupertatem: ab alijs vero affectibus per pœnitentię laborem, & regularis obseruationem disciplinæ. Ber.ser.1.de circun.

Castitas. Circuncisio carnis peculiariter designat castitatem, ideo fiebat in genitalibus, vt designaret tollendum incentiuum carnis. Roma.2.d. Vnde Ismael circuncisus est tertiodecimo anno: quia tunc in primis coërcenda est libido. Est etiam circuncisio carnis abscindere à corde omnem voluptatem cogitationum. gen.17.d. Iudith.14.b.1. Mach.2.e.2. Mach.6.c. Ori.s.Roma.2. Ambr.1.de Abra.4. &.2.de Abra.10. Cyril.4.s.Ioan. 51.

Baptismus. Resurrectio Circuncisio Isaac, figura est baptismi, quo Christus circuncidit in nobis veterem hominem. Et quia octauo die fiebat, typus est resurrectionis, quando præcidetur omnis corruptio: & quia in resurrectione Christi circuncidimur. Fit ergo circuncisio in ijs, qui futuro seculo militant. gen.21.a. Leui.12.a. Circuncisio prima, typus erat baptismi, secunda, resurrectionis corporum, quę fit à Iosue, i. à Christo. Iosu.5.a. Ori.s.Rom.2 Isyc.s.Leui.12. Cyril.4.s.Ioan.51 Beda.s.gen.17 Rup.5.s.gen.32.&.s. Iosu.16.

Circũ-

Ori.s.Iosu.ho.5.26. &.s.Roma.2. Hie.1.aduer.Iouini. Circuncisio prima facta in lege fuit, qua à populo idolorum cultus, vel commenta philosophicę persuasionis Deus execuit. Secunda vero facta à Iosue, est purificatio introducta per Christum post legem, qua & veteris hominis consuetudinem, & mundanam conuersationem, & passiones, ac vitia carnis abscidit. Vnde & dicitur per hanc Deus abstulisse opprobrium de Israel. Iosu.5.a. Purificatio

Ori.s.Rom.2. Amb.epis.72. Circuncidi demum, est declinare à malo, custodire legem, & facere bonum. Item separari à malis, quantumlibet propinquis. Roman.2.d.4.b.15.b. Ierem. 4.a. Luc. 1.f. Ioan. 7.c. Philip.3.a. Declinare à m.

Gre.Nysse. de vita Mosis. Circuncidens Sephora filium suum, designat philosophiam præcidentem à se errores. Exo.4.f. Sic circuncidere vngues mulieris captiuæ, est præcidere omnia superflua à philosophia. deut.21.c. Præcidere err. philosophiæ.

Circuncisio Sichimitarum non ad veritatem fidei facta. gen.34.b. designare potest transfigurationem Satanæ, in angelum lucis. Eadem é diuerso in bonum, significare potest abrenunciationem Satanæ: & præcisionem omnium, quæ pudenda sunt: sed non recta intentione factam. Ricar. de s. victo. de 12. patriarch.53.

Hie.s.Iere.9. Circuncidebantur autem, non solum Iudæi, sed etiam Aegyptij & Idumęi, & Ammonitæ, & Moabitæ & Ismaelitæ, qui dicuntur attonsi in comam habitantes in deserto. Ieremi.9.g.

Hie.s.Eze.31. Incircuncisus, dici potest omnis malus, aut existens in aliquo peccato. gen. 34.b. Exo.12. d. Iosu.5.b. Iere.9.g. Eze.28.c.31.g.32.d.f. Malus

Gre.s.1.reg.14. Incircuncisi etiam dici possunt dæmones. 1.reg.14.a.17.c.2.reg.1.c. Ester.14. c. Isa. 52. a. 1. Mach.1.f. Dæmones.

Beda.s.Exo.6. Incircuncisus labijs Moses. Exod. 6. b. Indicat legem à se non duxisse salutem, sed à Christo. Salus nó à lege, sed à Christo.

Ori.s.Rom.2. Incircuncisus labijs dici potest hæreticus, aut qui nondum cessauit à stultiloquio, detractione, cæterisq; vitijs labiorum & linguæ. Exo.6.b. Hæretic. detrac.

Circuncingere, uide Accingere.

Circumcludere, uide Claudere.

Circundare.

Circundare, est vndiquaq; claudere.

Basi.s.ps.29 Circundat Deus lætitia, quum dat vestem gloriæ: & circundat diploide, hoc est gloria corporis & animæ: qui etiam iustitia circundare dicitur. ps.29. Isa. 61.d. Dans Deus glori.

Basi.&Aug.s.ps.7. Circundans synagoga populorum Deum, designat fidelium concursum, & accessum ad Deum. ps.7. Vel é diuerso, significat persequutionem infidelium contra Christum. Concursus fidel. ad Christum. Persequutio infidelium.

Circundata mensa auro, designare potest sacram doctrinam mysterijs refertam. Exo.37. b. Hanc autem doctrinam debet vnusquisq; circundare gutturi suo. pro.3.a.6.c. Sacra doctrina.

Glo.ordi.s.Exo.25. Circundantur vectes arcę auro, quum prædicatores implentur sapientia. Exo.25. c.37.c. Sapientia prædica.

Arn.&Aug.s.ps.47 Circundant Sion, hoc est, ecclesiam fideles, vt filij matrem, qui sequuntur bonos, vt eos imitentur. ps.47. Zach.9.b. Imitatio bonorum.

Glo.int.s.Eze.4 Circundat doctor Hierusalem, quum ostendit animæ in omnibus, quæ in hac vita aguntur adesse tentationes. Ezech.4.a. Demonstratio tentationum.

Basi.s.ps 44. Hiero.s.Isa.49.&.s.ps.44. Circundata varietate vestis ecclesiæ, designare potest varia dogmata in ecclesia quæ tñ à veritate non discrepant. Vel designat multitudinem fidelium varia gratiarum dona habétium, quibus ornatur ecclesia. ps.44. Ester.15.b. Isa.49.e. Varietas doctrin. ecclesia. Varia dona.

Amb.3 Exae.12. Ber.ser.5.s. Qui ha. Circundat Deus vineam vallo, quando munit ecclesiam præceptis, & angelorum custodia aduersus circundantes tentationes. Et circundat eius misericordia, & etiam veritas, vt scuto. Idem etiam est circundare vicos, aut ciuitates. Iudith.4.a, ps.31.90. pro.18.b. Matth.21 d. Marc.12.a. Muniens Deus ecclesiam.

Gre.5.mor.4. Circundat Deus hominem tenebris. Iob.3. d. quia quamuis cœlesti desiderio ferueat, quid de semetipso sit dispositum intrinsecus ignorat. Ignorãtia hom.

Gre.8.mor.16 Circundat Deus carcere mare, vel cetum. Iob.7.c, quia malignus spiritus, vel sequaces illius, in quorum se mentibus colligit, atq; in eis vndas tumentium cogitationum voluit, vt implere mala, quæ appetunt nequeant, superna eos districtio angustat. Bonos verò circundat carcere, quum adhuc infirmitatis suæ incertis motibus, in carne subduntur. Hebræ.5.a. Repressio ... Infirmitas bono.

Gre.17.mor.14. Circundedit Deus terminum aquis. Iob.26.c. quia humani generis ita scientia moderatur vt quousq; vicissitudines alternantium temporum transeant, perfecté ad cognitionem claritatis intimæ, non pertingat. Parua hominis cognitio

Gre. 28. mor.15.19. Circundat Deus mare terminis suis. Iob.26.b.38.b. pro.8.d. Quando iras persequentium iudiciorũ Moderatio persequutionum.

iudiciorum suorum dispensatione moderatur: vt insani tumida vnda feruoris, plano frangatur littore occultæ dispensationis. Et quando cor nostrum adhuc corruptionis suę molestia & cura turbulentum, sub mensura contemplationis humiliat: vt licet plus appetat, vltra tamen, quàm sibi conceditur non ascendat. Vel quia cor nostrum tētationibus tumidum, occultis donorum distributionibus mitigatur. Hie.s.Iob.26.

Cōcordans vita sermoni. Circundat Deus collo equi hinnitum. Iob.39.c. quando, ne ad peruersa opera quis procedat, suis vocibus etiam vita prædicantis obsidetur: ne voci vita contradicat. Circundat etiam gutturi misericordiam & veritatem, qui ea, quæ loquitur operatur. pro.3.a. Gre.31.mor.19. Beda.s.pro.3.

Præmium operum. Circundare sibi librum, quasi coronam. Iob.31.d. est mandata Dei, quæ bene portantur in opere, postmodum coronam victoriæ exhibere in retributione. Gre.22.mor.20.

Circundat Deus sibi decorem, quem homo sibi non potest circundare. Iob. 40.a. quia Deus habet à seipso. Glo.inte.s.Iob.40

Ornatus fidei per opera. Circundare altare Dei. psalm.25. est bonis operibus ornare fidem, & amplecti sublimia in Dei laudem. Hie.s.ps.25.

Maria concipiens Christum. Circundat fœmina virum, hoc est, Maria Christum, sine virili semine ipsum concipiendo. Iere.31.d. Hie.s.Iere.31.

Circundederunt Christum gemitus mortis, eorum videlicet, qui erant in limbo, & qui hic sunt in ecclesia. ps.17. Hie.s.ps.17.

Persequētes Chr̄m. Circundederunt Iudæi Christum sicut apes. ps.117. quia nescientes persecutores fecerūt eum nobis dulciorem, vt gustemus & videamus, quàm suauis est dominus, &c. Et circundantes inimici animam Christi, fuerunt Iudæi Christum persequentes in passione: & ijdem sunt vituli multi. psalm.16.21.87.108. Iudi.16.a.2. regū.17.c.2. paralipomen. 18.g. Eccl'i.51.b. Ioan.10.d. Circundedit etiam Israel Deum in negatione & in dolo. Hose.12.a. quando dicebant Christo: Si tu es Christus dic nobis palam, & similia. Et circundans flumen Ionam, sunt tribulationes & persequutiones Iudæorum circundantes Christum. Ionæ.2. a. Iob.16. c. Sic circundederunt eum veste purpurea ad irrisionem. Ioan. 19. a. Aug.s.ps.117. Arno.s.ps.16.21. Aug.epis.120. Hie.s.Ionam.2.

Opprimētes dæmones ecclesiam. Circūdātes inimici vel exercitus vallo Hierusalē, dici possunt dęmones animā opprimētes, vel ecclesiā: quā circundāt lanceis, quādo tētationibus ab omni parte fideles impetūt. Luc.19.g.21.d. Iosu.7.b. Iudi.19.f.20.a.4.reg.8.e.19.g.24.b.25.a. Iob.16.c. ps.3.31.117. Eze.26.b. Ori.s.Luc.ho.38. Amb.s.Luc.21. Gre.13.mor.9.&.ho 39.

Opprimentia pc̄tā. Circundant dolores mortis, cum opprimunt peccata aut suggestiones. ps.17.114.2.reg.22. a. Et circundat super muros ciuitatis iniquitas, quum Iudæorum iniquitas vicit custodiam angelorum: & quum potentes mundani sunt iniqui. ps.54. Hose.7. a. Arn.& Basi.s.ps.114 Hila.& Aug.s.ps.54

Circundabit iniquitas calcanei. psal. 48. quando peccata accusabunt in morte, aut in iudicio. Arn.& Basi.s.ps.48.

Circundat Behemoth salices torrentis. Iob 40.b. quando amatores vitæ mortalis, à bonis actibus, quasi à fructibus alieni, tanto arctius diabolo inhęrent, quanto eos largius delectatio transitoriæ voluptatis infundit. Gre.33.mor.6 Hie.s.Iob.40.

Mendacia hæreticorum. Circundedit Ephraim Deum negatione sua. Hose.11. d. quia quicquid loquuntur hæretici, negatio, imo mendacium est. Hie.s.Hose.11.

Circundant tribulationes, quum non est locus euadendi. ps.31.39.87. Eccl'i.51.a. thre.3.a. Ionæ.2.c. Haba.2.d. Glo.inte.s.ps.87

Opprimere munitiones philosophorū. Circundare ciuitates inimicorum. deut.20.d. Iudi.9.f. 4.reg.3.d. Isa.29.a. Ezec.4. b.26.b. est munitiones philosophorum opprimere. Glo.inte.s. deut.20

Circundans Rebecca pelliculas hœdorum manibus Iacob. genes. 27.c. designat peccata nostra in manibus Christi crucifixi. Glo.inte.s.gen.27.

Circundare atrium tabernaculi tentorijs. Exo.40.a. est munire & ornare ecclesiā prędicatoribus, & virtutibus.

Circundati lapides preciosi auro. Exo.28.c.39.c. designant actionem & intentionem pōtificis munitam sapientia debere esse. Glo.inte.s.Exo.28.

Circundant regem, qui ipsum protegunt, & venerantur. 2.par.23.b.

Circundare abundantiorem honorem ignobilioribus membris. 1.cor.12.c.

Crudelitas tyrannorum. Circundata mulier purpura & coccino. apoc.17.a. designat regiæ potentiæ coniunctam crudelitatem. Rup.10.s.apocal.

Circumducere, Circumferre.

CIrcumducere, est quasi per circuitum ducere. Raram habet allegoriam.

Fouens Deus. Circumducit Deus Israel per viam deserti: quia suauiter duxit eos fouendo. Exo.13. d. num.32.c. deut.32.b. Glo.inte.s. Exo.13.

Predicari mysteria. Circumduci arcam fœderis, est veræ fidei mysteria publicē prædicari. 1. reg.5.c. Gre.s.1.reg.5.

Inconstantia in fide. Circumferri omni vento doctrinæ, est non esse stabilem in doctrina fidei. Ephes. 4. c.

Iaco.1.a.3.a.Iudæ.d.

Circumferre mortificationem Christi in corpore suo, est mortificare omnes affectus corporis.2.cor.4.c. Mortificare af

Circumducens Deus Ezechielem per campum, vbi erant ossa dispersa.Eze.37.a.benignitatem suam designat erga populum Israel.

Circumducens Dauid fundam contra Goliath.1.reg.17.f.designat afferentes autoritates sacræ scripturæ, ad reuincendum diabolum, seu hæreticos.

Circumducere totum corpus, aut equum fræno.Iaco.3.a.virtutem prudentiæ & discretionis exprimit.

Glo.ordi.s. deut.3. Circumferens Moses ad occidentem, & cæteras partes terræ promisionis oculos. deuterono.3.d. designat legem ostendentem terram cœlestem, ad quam ipsa non introducit: sed Iesus Christus.

Glo.ord.s.1.par.10. Circumferentes Philistęi caput Saulis per templa.1.par.10.c.designant gloriantes dęmones de lapsu fidelium.

Circumferentes infirmos vbi erat Christus.Marc. 6. g. designant fortiores procurantes salutem minorum.

Circumfodere, uide Fodere.

Circumfulgere, uide Fulgere.

Circumire, Circumitus, Gyrum, Peribolus.

Circumire, est in circuitu alicuius rei ire.nume. 21.a. Vt circumirent terram Edom. Item cingere.3.reg.7.d.Circuibat illud decem cubitis. Considerare.gen.41.f.Circuiuit omnes regiones. Exquirere.num.11.b.Circuibatq; populus, & colligens illud. Lustrare. genes.2.b. Circuit omnem terram Euilath. Munire.Iudi.11.c.Circuiuit ex latere terram. Obsidere.Iosu.6.a.Ite & circuite ciuitatem. Vagari.Iob.1.b.Circuiui terram & perambulaui eam. Circuitus autem est assistentia.ps.88.Qui in circuitu eius sunt. Circuitio.Iosu.6.c. Quumq; septimo circuitu. Conspectus.Exo.16.e.Iacuit per circuitum castrorum. Cupiditas.ps.11.In circuitu impij ambulant. Custodia.2.par.23.b.Per circuitum regis. Error.Iosu.5.b.Per longissimos viæ circuitus. Obsidio.Iudi.20.d.Per circuitum vrbis Gabaa.

Gre.s.1.reg.1. Aug.s.ps.75. In circuitu Dei dicitur esse tabernaculum eius.ps.17.Per quod designatur manifestatio, qua Deus innotescit fidelibus. Vnde in circuitu domini sunt omnes, qui intelligunt veritatem, & non superbiunt de veritate. Manifestatio Dei.

Aug.q.in Iudi. 49. Circumiens Ioseph regiones Aegypti, designat Christum vniuersis prædicantem. genes. 41.f.Idem designat circumiens Iephte Galaad & Manassen: Vbi etiam designatur Christú despicere contemnentes & minantes superbos.Iudi.11.e.Circumiens autem clamor terminum Moab: designat dilatationem prædicationis ad gentes.Eccl'tę.1.a.Eccl'i.43.b.Isa.15.d. 60.a.Matth.4.d.9.d.Marc.6.a.Luc.9.a.Hebrę.11 g.acto.14.a. Prædicans vndique Christus

Cyril.3.s. Ioan.34. Gre.s.Ezec.ho.2. Circumitus castrorum, vbi apparuit manna.Exo.16.c.Iudi.7.e. designat gentilitatem, in qua apparuit manna doctrinæ euangelicę.In circuitu nubis, hoc est, Iudęę est splendor. Gentilitas.

Aug.s.ps.78. Ezech.1. b. quando lux veritatis prædicata & manifestata est gentibus, remanentibus Iudæis in infidelitate. Circuitus autem Hierusalem, est quantum ecclesia per orbem dilatatur.ps.78.

Glo.inte.s.Exo.19. Circuitus montis designare potest literam legis.Exo.19.b. Litera legis

Glo.inte.s.Exo.25 Circuitus mensæ designat plenitudinem doctrinę, & sacræ scripturæ, aut etiam corporis Christi.Exo.25.c.37.b.ps.127. Plenitudo doctrinæ

Gre.s.1.reg.7. Circumiens Samuel Bethel, Galgala, & Masphat, designat prædicatorem omnium ordinum electorum exempla sequentem, vt subditorum omnium censor doctus esse valeat. Vel quicquid doctor in subditorum profectu exhibet, aut de exemplo electorum accipit, aut de magisterio sacri eloquij, aut reuelatione internę ac secretæ contemplationis: idq; per singulos annos, vt respiciat singulorum ordinum perfectiones.1.reg.7.d. Iosu.18.a. Iudi.11.e.1.par.21.a.2.par.17.c.Ezech.39.d.1.Mach.10.g. Proponere exempla

Gre.s.Eze.ho.18. In circuitu pauimenti sunt gazophylacia templi.Ezech.40. d. quum doctores boni in sanctæ eruditionis verbis, modo fomentis dulcedinis, modo asperitate increpationis inuigilant: vt auditorum suorum vitam, à vitijs defendant. Sed habent ipsa quoq; gazophylacia in circuitu pauimentum: quia sæpe etiam doctorum cor vitiorum tentationibus tangitur: sed quum bonorum auditorum vitam considerant, eamq; profecisse suis exhortationibus pensant: erubescunt tales non esse, quales autore Deo per se conspiciút alios factos esse. Admonitio varia

Circúiens

Gubernans pruden tia.

Circumiens Phison terram Euilath, designat prudentiam gubernantem imprudentiam. Et Gion circumiens Aethiopiam, designat fortitudinem, quæ circumcludit, & vincit timiditatem. gen. 2. b. — Philo. 2. allegó.

Caluariæ locus. Fideles.

Circuitus altaris, significare potest Caluariæ locum, vbi immolatus est Christus, & eius effusus sanguis. Potest etiam significare fideles in circuitu Christi, eius sanguinem suscipientes. Exo. 29. d. 30. a. 37. d. Leui. 1. c. 3. a. 8. c. e. 9. c. 3. reg. 18. f. ps. 26. 1. Mach. 1. d. — Ori. s. Leui. ho. 1. Isych. s. Leui. 8.

Tutela angelorum. Diuina protectio.

Circuitus timentium dominum, exprimit tutelam angelorum: vt & montes dicuntur esse in circuitu populi Dei: & ipse dominus est in circuitu populi sui protegens eum per scripturas, & auxilium peculiare. Iosu. 21. d. Nee. 12. e. Tobi. 13. d. Iudith. 4. a. Iob. 10. d. 29. a. ps 33. 78. 124. Sapi. 6. c. 8. d. Eccl'i. 24. a. Iere. 31. g. Ezech. 34. f. 40. a. Zach. 2. b. 1. Mach. 13. b. In gyro ciuitatis munitiones, designant diuinam protectionem. Eccl'æ. 9. d. — Basi. s. ps. 33. Arno. i. ps. 124.

Quærens ecclesia sanctos.

Circuit ciuitatem sponsa, quum quærit in ecclesia sanctos, à quibus instruatur. canti. 3. a. Ad idem referri potest circumiens mater Tobiæ omnes vias. Tobi. 10. b. Iere. 5. a. Amos. 8. d. Et circumiens populus ad colligendum manna. num. 11. b. Circumeunt etiam ciuitatē prædicatores, ad conuertendas gentes mundum peragrantes. ps. 58. — Amb. de Isaac. 5. Gre. s. canti. 3. Aug. s. ps. 58.

Persequentes ecclesiam, & extra eam veritatem quærētes

Circumeunt ciuitatem Iudæi, quia vellent ædificare Hierusalem, & non possunt. Et quia contra ecclesiam blasphemias proferunt, eamq; persequūtur, & in eam ingredi detrectant. ps. 58. Circumeunt etiam ciuitatem quærentes verbum Dei, quod extra ecclesiam inuenire nequeunt. Amos. 8. d. Sic circuit meretrix ciuitatem. Isa. 23. d. Iere. 49. a. quod & de hæreticis intelligi potest. — Hila. s. ps. 58. Hie. s. Amos. 8. & s. ps. 58.

Annunciatio regni cœlorum.

Circumeuntes filij Israel Hierico, designare possunt annunciationem regni cœlorum, qua omnia mundi munimenta dissoluuntur. Iosu. 6. a. Hebræ. 11. f. Idem cum in gyro Babylonis sunt inimici. Iere. 50. c. Et in gyro Tyri. Eze. 26. c. Idem designare possunt circumeuntes filij Israel terram Edom. num. 21. a. deut. 2. a. — Aug. epist. 119. Rup. 1. Iosu. 19.

Percutiens Deus leuiter simplices

Non circumiens rota plaustri cyminum. Isa. 28. g. designat Deum non percutere graui castigatione ignorantes & simplices. — Hie. s. Isa. 28.

Veritas seruanda

Circuitus regionis aut ciuitatum non vastandus. deut. 20. d. 25. d. designat veritates ex libris gentilium conseruandas esse, & non cum erroribus perdendas. Et homines, qui vtiles esse possunt ecclesiæ, non perdendos. — Glo. ordi. s. deut. 20.

Gyrans sol per meridiem &c. designat Christum dantem feruorem charitatis. Eccl'tæ. 1. a. Iob. 38. c. Eccl'i. 24. a. 43. b. Gyrat etiam per meridiem, quum intelligentia fertur in contēplationem cœlestium. — Ricar. de. s. victo. s. de arca mystica. 7.

Gyrum arcturi, designare potest connexionem donorum spiritussancti in ecclesia. Vel designat labores ecclesiæ, qui prætereunt ecclesia perdurante. Iob. 38. b. — Hie. s. Iob. 38. Gre. 29. mor. 28. 29.

Potentes seculi.

Gyrum dentium Leuiathan, designat potentes seculi defendentes malos prædicatores diaboli. Iob. 41. a. — Gre. 33. mor. 29.

Circumiens clamor terminum Moab. Isa. 15. d. est prædicatio pœnitentiæ ad omnes existentes in erroribus. — Hie. s. Isa. 15.

Circumiens Hierusalem Goatha. i. electos lapides, est ecclesia continens electos fideles. Iere. 31. g. — Hie. s. Iere. 31.

In circuitu plena oculis animalia. Ezech. 1. e. designant nihil esse in euangelio, quod non spiritussancti fulgeat maiestate. Vel circuitus designat vitam actiuam, quæ turbatur erga plurima. apoc. 4. c. — Hie. s. Ezech. 1. Rup. 3. s. apoc.

Circumeunt & immolant, qui in omnibus conantur cognoscere & laudare Deum. ps. 26. — Aug. s. ps. 26.

In circuitu tecti aut domus positus murus, designat ablationem scandalorum in interpretatione scripturarum. deut. 21. a. Eze. 40. b. — Ori. s. Mat ho. 19.

In circuitu existunt inimici, hoc est, dæmones impugnantes nos in cogitationibus, verbis & operibus, & in omnibus sensibus exterioribus & interioribus: & in prosperis & aduersis: & in memoria præteritorum, & suggestione futurorum. Sic etiam sunt impij in circuitu: quorum caput in circuitu esse dicitur, quia nunquam perueniunt ad fidem. Iosu. 23. a. 1. reg. 10. a. 14. g. 3. reg. 4. c. 5. a. 4. reg. 6. c. 25. a. 1. par. 15. d. 32. e. Isa. 37. g. Ier. 4. d. 6. f. 21. b. 46. d. 50. c. thre. 1. f. 2. g. Eze. 5. b. 16. g. Ioel. 3. c. Zach. 12. a. Iob. 19. b. ps. 30. 43. 78. 117. 139. 1. Mach. 3. c. — Gre. s. 1. reg. 10. 14. Aug. s. ps. 139.

Circumit terram diabolus, aut ciuitatem, quum imperat in cordibus terrenis: idq; præcipuè ante incarnationem, quando nullum hominem, qui sibi resisteret, inuenit. Circumit autem terram, quia humana corda circumuenit, vt bona tollat, vt mala mentibus inferat, vt inserta cumulet, vt cumulata perficiat, vt perfectos in iniquitatibus, ad pœnam socios acquirat. Iob. 1. c. 2. a. 37. b. ps. 11. Iudith. 7. b. Eze. 39. d. Amos. 3. c. Matth. 23. b. 1. Petri. 5. b. — Ori. s. Iob. 1. Arno. i. ps. 58. Gre. 2. mor. 22. 32.

In circuitu ambulant impij. ps. 11. quia modo amant hoc, modo illud: nec amorem figūt in Deo, in quo firmi persistere valeant. — Ber. de diligē. Deo.

Glo.ordi. s. Exo.7. Circuitus fluminis, vbi fodiebant Aegyptij: designat diuerticula hæreticorum, quæ quærunt ad defendendos errores. Exo.7.d. Vel designatur inuestigatio veritatis extra philosophiam, quando in ea non inuenitur. Diuerticula hæreticorum. Inuestigatio ...tis.

Hie.s.Eze.32. Circuitus inimicorum, qui inflāmatur, designat vndiq; malis imminere pœnam inferni, quam vitare non poterunt. ps.96. Isa.42.d.2.reg.5.d.thre.2.a. Idem designat circuitus Aegypti, & Assur. Eze.32.c. Nahum.3.b. In circuitu Assur sunt sepulcra multitudinis eius: quia diabolus in inferno secum habet eos, quos peccare fecit. Imminens pœna inferni.

Circumeunt in platea plangentes, qui lamentantur mortuos. Eccl'te.12.b. Lamētari m...

Hie.s.Ecclten.12. Gyrum Hierusalem, in quo Deus ædificat tribulationem, designat neminem posse euadere vindictam Dei, nisi ipse liberet. thre.3.a. Eze.4.a. Sic dicitur in circuitu domini esse tēpestas, quia nullum malum relinquet impunitum. ps.49.75.88.96. Ezech.1.a. apoc.7.c. Non posse e... vindictam Dei.

Glo.ordi.s.Eze.1. Circumitus animalium plenorum oculis. Ezech.1.c. 10. c. circunspectionem sanctorum designat. Circunspectio...

Glo.ordi.s.Exo. 28 Circuitus tunicæ sacerdotis: & circuitus capitij tunicæ. Exod.28.f.39.d. fiduciam prædicandi designat. Fiducia prædi...

Glo.inte.s. Ezo.25. Circumitus arcæ fœderis. Exo.25.b.37.a. plenitudo ecclesiæ, & gloriæ Christi.

Hie.s.Eze.42 Gyrum atrij tabernaculi, & peribolus templi, qui erat murus templi. Exo.38.c.3.reg.6.a. 1.par.9.g.2.par.4.a. Eze.42.b. Hæc quia erant exteriora, designant minora, per quæ veniendum est ad maiora.

Glo.ordi.s.Iudi.11. Circumiens filia Iephte montes. Iudi.11.g. designat ecclesiam agentem pœnitentiam in hac vita.

Circumeuntes serui Achab regiones, ad quærendas herbas equis. 3.reg.18.a. laborem designant, qui suscipitur in voluptatibus quærendis.

Circuitus ciuitatum vbi mortuus inuenitur. deut.21.a.

Glo.ordi.s. Eze.31. Circuitus radicum cedri. Eze.31.a. commistio diuersorum vitiorum.

Glo.int.s. Eccli.29. Gyrat repromissio nequissima viros potentes. Eccl'i.29.c. quum adhærentes erroribus hęreticorum promittentium salutem, extorres fiunt à veritate & salute.

Rup.S.s.Ioan. Gyrans Dauid ex aduerso pyrorum contra Philistæos. 2.reg.5.d. designat virum ecclesiasticum declinantem contentionem aduersus contentiosos, sed circuitu rationis eos vincentem. Vitandæ contentiones.

Circumligare, uide Ligare.

Circumlinere, uide Linere.

Circumornare, uide Ornare.

Circumplecti, uide Amplecti.

Circumponere, uide Ponere.

Circumsedere, quære Sedere.

Circumspicere, uide Aspicere.

Circunstare, Circunstantia, quære Stare.

Circumtegere, uide Operire.

Circumuallare, quære Vallare.

Circumuenire, uide Decipere.

Cis.

Gre.s.1.reg.9. CIs interpretatur durus, aut stipula, vel cucumerarium: fuit pater Saulis. 1. reg.9. a. designat eum, qui non habet charitatem fraternam: qui est pater Saulis, hoc est, carnālis pręlati. Et hoc in malum. In bonum vero designat eum, qui dura pœnitentiæ opera exercet, & prædicat: vt Ioannem Baptistam. Matth.3.b. Et ipsum Christum, qui languores nostros tulit. *Isa.*53. De his Ezech.3.b. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Non habens charitatem. Vita aspera. Christus

Cisterna.

CIsterna est, in qua congregantur aquæ pluuiales, nec habet aquam ibi manentem vt puteus: & sæpe aquis turbidis è terra completur.

Amb.apol.Dauid.7 Cisterna Bethlehē, cuius aquam desiderauit Dauid, significare potest Christi natiuitatē in Beth- Natiuitas Chr...

in Bethlehem factam.2.reg.23.c.1.par.11.d.

Sacra scriptura. Cisternæ aquarum,sunt verba sanctarum scripturarum : & in cisternis abscondimur, quando ad sacri eloquij aquas ingredimur:vt per aurium officium, mentium prata rigemus.1.reg.13.b.2.par.26.f.Neem.9.c.Iudith.7.b.Cisterna autem, quam aliquis aperit, profundum scripturæ sensum significat.Exo.21.d.deut.6.b.1.par.11.e. Gre.s.1.reg.13.& 17 mor.13.

Sensus profundus.

Præmia à Deo. Cisterna,quam quis non fodit,designat alieno labore parata præmia : & conceptacula cœlestis liquoris potabilis:& thesauros ad conseruandas virtutes accommodos : quos accipimus à Deo.deut.6.b. Philo. ꝙ Deus sit immutabilis.

Linguæ. Cisterna,in quam cadit immundum aut morticinum,quæ tamen non fit immunda,designat linguas mediocria loquentes.Leui.11.f. Glo.int.s.Leui.11.

Infernus. Crux & mors Chri. Cisterna vetus,in quam missus est Ioseph,designare potest infernum:aut crucē,& mortem Christi.gen.37.d.Idem designare potest cisterna,in quam descendit Banaias, & interfecit leonem.2.re.23.c.1.par.11.e. Beda.s.gen.37

Occultatio veritatis. Potest etiam cisterna significare occultationem veritatis:aut errorem cognitionis. Cle.Alex.5.stroma.

Mors. Cisterna præterea significare potest absolutē mortem:vt Ecclesiastæ.12. c. Confringitur rota super cisternam. Hie.s.Ecclesi.12.

Synagoga Iudęorū. Dæmones & hæretici. Cisternæ dissipatæ dici possunt synagogæ,quas nunc habent Iudæi. Et etiam dæmones & hæretici,qui aquas turbidas errorum dant in potum discipulis.iere.2.c.4. reg.10.c. Tertul.adu. Iudęos Hie.s.Iere.2.

Propria vxor. Propria substantia. Proprium consiliū. Affectus innati. Cisterna propria,de qua bibendum est.pro.5.c.designare potest vel propriam vxorem: vel propriam substantiam:vel etiam proprium consilium.Designat etiam internas affectiones, quæ non externē afferuntur,sed in nobis scaturiunt, ab ipsa carne orig nem habentes: quarum aquam promittit Rabsaces.i.diabolus.Isa.36.c.Idem designant cisternæ, quas dedit Nabuzardan.Iere.39.c. Cyril. de adora. in spūsancto.

Iniquitas. Cisterna faciens frigidam aquam.Iere.6.b.Iniquitas frigefaciens charitatem. Glo.ord.s.Iere.6.

Cithara, Citharædus.

Cithara est instrumentum musicum,auditu iucundum,sonans ab inferiori parte.

Corpus Christi. Labores Christi. Opera misericordię. Tolerantia tribulationum. Corp⁹ humanum. Cithara ab inferiore parte resonans,designare potest corpus Christi, seu carnē eius humana patientem:vel ipsum Christum,& labores eius ad corpus pertinentes : vt lassitudinem,famem sitim &c.Et sex opera misericordiæ: & tolerantiam tribulationum. ps.32.42.56.70.91.97.107.146.150.Eccl'i.39.c.Apoc.5. c.14. a.15. b. Generaliter autem designare potest corpus humanum. Basi.s.ps.32. Hila.s.ps.56. Cle.Alex.6.strom. Hie.s.ps.56. Aug.s.ps.56.70.80.

Crux Christi. Cithara etiam crucem Christi designare potest, in qua ipse patri gratum ædidit sonum. ps.146.150.

Verbum solatij electorum. Cithara etiam designare potest verbum solatij electorum,quia velut ad sonum citharæ hilarescimus,quando nos electi prædicatores inter ęrumnas præsentis exilij consolantur de promissione cœlestis hæreditatis.gen.4.d.31.d.1.reg.10.b.16.c.2.reg.6.a.3.reg.10. b.1. par.13.b.25.a.2.para.9.c.20.f,29.f.Nee.12.b Iob.30.d.Isa.16.d.23.d.24.b.30.g.1. Machabæor.13.g.1.cor.14.d. Gre.s.1.reg.10. Hie.s.Isa.23

Pectus deuotum. Voluntas. Anima. Corpus. Mortificatio membrorum. Cithara præterea pectus deuotum,aut volūtatem, vel ipsam animam designare potest, quæ pulsata spiritus plectro interiorum chorda venarum,boni operis sonum reddit.Et vt cithara nō bene sonat,nisi omnes habeat chordas,easq; benē aptatas:Ita anima, nisi omnes habeat virtutes,rectē citharizare non valet.Isa.16.d.23.d.Corpus etiam ipsum, cithara dici potest.apoc.5.c.15.a.Item mortificatio membrorum. Amb.s.Luc.7. Hie.s Isa.16.23 Cle.Alex.6.strom. Euch.for.spūal.ic. Rup.4.s.apoc. Aretas.s.apoc.15.

Recta operatio. Virtus. Cithara etiam recta operatio dici potest,& ipsa virtus. Iob.30.d. Per chordas intentio rectē viuentium intelligitur, quæ dum ad vitam aliam per afflictionem carnis tenditur, quasi extenuata chorda in cithara per intuentium admirationē sonat.Siccatur enim chorda,vt congruum in cithara cantum reddat : quia & sancti viri castigant corpus suum, & seruituti subijciunt,atq; ab infimis ad superiora tendunt.Pensandum quoq; est quod chorda in cithara si minus tenditur,non sonat:si amplius raucum sonat : quia nimirum virtus abstinentiæ aut omnino nulla est,si tantum quisq; corpus non edomat, quantum valet: aut valde inordinata est,si corpus atteris plusꝗ; valet. Gre.20.mor.32.

Prosperitas & aduersitas. In cithara psallunt domino,qui de temporalibus,tam prosperis,quàm aduersis, gratias agunt:& peculiariter in aduersis.Item qui benē operantur.psal.32.42. 70.146. Et qui Christum resurrexisse à mortuis,& ad cœlos ascendisse prędicant,citharam sonant. Gre.s.1.reg.10. Aug.s.ps.32.42.146.

Os. Cithara etiam significat ipsum os,quod spiritu tanquam plectro pulsatur. Cle.Alex.2.pæda.4

Instrumentum mūdanarum voluptatū. Cithara præterea significat instrumentum mundanarum voluptatum, præcipuē aurium. Vnde dicuntur quidam magistri prurientes auribus.gen.4.d.Iob.21.b.Isa.5.d.24.b.Eze.26.c.Dani.3.d. Glo.ordi.s.gen.4.

Cle. Alex. 6. strom.

Citharędi dici possunt prædicatores: & qui proxime ac continenter pulsant animas: & omnes laudantes Deum. apoc. 14. a. 18. g. *Prædicatores*

Citô, Citatus, uide Accelerare.

Ciuitas, Ciuis, Oppidum, Vrbs.

CIuitas est congregatio hominum firmata, ac secundum legem gubernata. Sumitur aliquando pro loco continente, aliquando pro ipsis habitatoribus:

Ori. s. Mat. ho. 22. 35 & s. Iosu. ho. 19. & s. Isa. ho 8. Basi. s. ps. 45. 59. Arno. s. ps. 106. 107. Amb. de Isaac. 5. Hila. s. psal. 59. & s. Mat. cano. 8. Hie. s. Isa. 1. & 22. 26 & s. Eze. 40. Gre. 16. mora. 25. & 19. mor. 13. Beda. s. pro. 1.

Ecclesia mil. triumphans

Ciuitas potest ecclesiam significare, tam militantem, quàm triumphantem. Et ciues sanctorum, sunt fideles & sancti in ecclesia. Dicitur autem ciuitas munita, aut murata, propter custodiam Dei & angelorum, pręcipue cœlestis, quæ libera est iam ab omni periculo. Eadem dicitur ciuitas Dei, & ciuitas sancta. Et ciuitas Christi, dicitur plebs fidelium. Et ciuitas solis in Iudæa, est ciuitas Christi. Et ciuitates, quæ inhabitantur, sunt ecclesiæ fidelium. Et ipse saluator, dicitur vrbs fortitudinis Sion: quia ipse est fortitudo ecclesiæ. Eandem ecclesiam designat ciuitas Dauid. De hac ciuitate agitur in subiectis locis. Leui. 14. e. 19. d. 21 a. 24. c. 25, d. nume. 32. c. 35. a. deuterono. 1. c. 25. b. Iosue. 15. b. Ruth. 3. d. 2. reg. 6. e. 17. c. 20. f. 4. reg. 10. d. 19. g. 24. b. 1. paralip. 11. a. 2. paralip. 8. a. 23. d. 27. a. 1. Esdr. 4. c. Neem. 7. a. Iob. 24. b. 29. b. 39. a. psalm. 45. 47. 58. 59. 68. 71. 72. 86. 100. 106. 107. 121. prouer. 1. c. 9. a. 11. b. 29. b. Ecclesiastæ. 9. d. 10. c. canti. 3. a. 5. c. Sapien. 9. b. Ecclesiastici. 24. b. 38. d. 40. c. 49. b. Isa. 1. g. 22, b. 23. d. 26. a. 33. d. 45. c. 52. a. 60. c. 61. b. 62. d. Ierem. 4. f. 5. b. 10. d. 20. c. 31. g. 49. e. Ezechiel. 36. a. 40. a. 48. d. Daniel. 9. d. Hose. 7. b. 10. d. Amos. 3. d. 4. b. Mich. 4. c. 6. c. Zacha. 1. d. 8. a. 1. Machabæ. 1. d. 2. Machabæ. 4. b. 5. a. 9. c. 11. a. Matth. 4. a. 5. b. 9. a. 27. f. Marc. 1. d. Luc. 1. c. 2. a. 24. g. Ephes. 2. d. Hebræ. 11. c. 12. f. Titum. 1. b. Apocalyp. 11. a. 21. a. 22. c. Ciuitas circunstantiæ, vbi nos legimus ciuitas munita. psalm. 30. Est ecclesia ex gentibus, quæ circunstat Iudeę, seu Hierusalem. Et ciuitas, quam custodit Deus, sine quo frustra vigilat, qui eam custodit, est ecclesia, vel anima. psal. 126. Et ciuitas fortis, quæ oppugnatur, sed non vincitur, est ecclesia. Isa. 27. a. Iuxta Septuaginta. Haba. 2. b. Et ciuitas redempta. Sopho. 3. a. Et ciuitates Austri, sunt ecclesiæ, veri & perfecti luminis participes. Abdi. g. Et ciuitates Iuda sunt ecclesiæ, in quibus est vera Christi confessio. Iere. 32. g. Ciuitates vero montanæ, de quibus vna est, de qua dicitur: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Ciuitates campestres sunt in ecclesia, vt de profundis atq; depressis, per camporum æqualitatem ad summa gradiamur. Et ciuitates Austri, vbi est meridies & plena lux veritatis. Ciuitates multæ sunt ecclesiæ, quæ in vna includuntur. Iob. 24. c.

Aug. s. ps. 30. Hie. s. ps. 126. & s. Isa 27. & s. Abdi. & s. Iere. 32. Gre. 16. mor. 25.

Ori. s. gen. ho. 9. & s Iosu. ho. 8. 24. 26 Arno. s. ps. 58. Amb. s. Luc. 19. Hie. s. Isa. 1. 64. Gre. s. 1. reg. 1. Gre. s. 1. reg. 6.

Anima

Ciuitas etiam dicitur anima in multis supradictorum locorum: & hæc est ciuitas, quam ædificat Iosue, hoc est, Christus, ornans eam virtutibus: quæ vt habet lumen scientiæ, dici potest ciuitas solis. Iosue. 19. d. psalm. 58. 100. Iudith. 2. b. pro. 18. c. Eccl'. 1. 28. c. Isa. 1. b. 18. c. 23. d. 33. b. 36. b. 61. b. 64. d. Ier. 1. d. 2. d. 33. b. 17. d. 40. c. 48. b. Amos. 4. c. 9. d. 1. Mach. 3. a. Et ciuitates, quibus præponitur seruus, sunt animæ inferiores. Luc. 8. a. 19. c. Et ciuitas Elcana. 1. reg. 1. a. dici potest cor ornatum virtutibus, circumspectionis custodia munitum, de quo prouer. 4. c. Omni custodia serua cor tuum. Et in hac ciuitate debet quisq; sedere. Iuxta illud. Luc. 24. g. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Et redit ad ciuitatem suam, qui redit ad seipsum, vt possit rursum ascendere in contemplationem, & de angelis & martyribus tractare. Qui autem in Hierusalem cœlesti non potest semper morari, moretur in Ramatha, vel Hierusalem terrestri. Vrbes autem in quibus seruatur frumentum, sunt sancti prædicatores. gen. 41. f. 44. c. Et vrbs murata est mens sanctarum scripturarum eruditione circundata. 1. reg. 6. d. *Prædicatores Mens erudita*

Hie. s. Isa. 14. & s. Ierem. 2.

Ciuitas etiam in malum est anima, quæ malarum cogitationum & prauarum affectionum thesaurus est. Isa. 14. g. Et ciuitates exustæ, sunt animæ vitiorum igne flagrantes. Ieremi. 2. c. *Animæ peccat.*

Beda. s. pro. 25.

Vrbs patens & absq; murorum ambitu dicitur vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum: sed peccat per loquacitatem. pro. 25. d. *Loquax.*

Hila. s. Matt. can. 4 Aug. 1. ser. do. i mõ.

Ciuitas supra montem posita, carnem Christi designare potest diuinitati coniunctam: & homines, qui per carnis consortium, dici possunt eius habitatores. Potest etiam designare apostolos, qui & lux mundi dicuntur. Matth. 5. b. *Caro Christi Homines. Apostoli.*

Gre s. 1. reg. 1. Hie. s. Matt. 10.

Ciuitas Elcana, dici potest sacra scriptura, quæ ciuitas est Christi, in qua ipse cognoscit: cuius munimina sunt præcepta, & arma, consilia salutis. 1. reg. 1. a. Sic sumitur ciuitas pro sacra scriptura. deutero. 6. b. 9. a. Iosue. 24. c. 3. reg. 9. b. 2. paralip. 8. a. pro. 10. b. 18. b. Iere. 13. g. Abdi. g. Matth. 10. c. *Sacra scriptura*

Amb. de fuga secu. 2 Philo. de sacri. Abel & Cain, & de profu.

Ciuitates refugij sex, in quibus habitabant Leuitæ, designant loca, ad quæ confugiunt fugientes seculum: & sunt ciuitates Leuitarum, qui nihil habent in seculo. Ponuntur *Separatio à sec. Diuina protectio*

autem

Sacerdotes.

autem tres trans Iordanem, quę ſunt verbum Dei, potentia creatiua, & regia: tres vero citra Iordanem, ſunt virtus propitia, imperatiua, & prohibitoria. Poſſunt etiam deſignare ipſos ſacerdotes, ad quos confugere debent prophani, vt purificentur. deuter. 4. f. 19. a. Ioſue. 20. c. 1. paralipomenon. 6. d. Ciuitates etiam munitæ, ſunt prædicatores & doctores. Ieremiæ. 4. b. 31. d. Ciuitates etiam tres refugij, tres virtutes theologicas deſignare poſſunt.

Prædicatores. Virtutes theologicæ.

Remiſsio pctõrum. Virtutes theologicæ.

Ciuitas etiam refugij, dici poteſt remiſsio peccatorum, quæ datur in pœnitentia. Et tres ciuitates refugij, ſunt fides, ſpes, & charitas: in quibus ſaluatur peccator per pœnitentiam.

Amb. 2. de Cain. 4. Gre. 10. mor. 9. &. 2. paſto. 10.

Generales virtutes.

Ciuitates comparatæ domibus, ſignificare poſſunt generales virtutes, ſub quibus ſunt ſpeciales. deut. 6. b.

Philo. q Deus ſit immutabilis.

Munimenta fideliũ. Mediocris conuerſatio.

Ciuitas quandoq; deſignat munimenta fidelium, & locum communem, non eorum, qui ſimpliciter verbo & contemplatione perfecti ſunt, ſed mediocrium & infirmorum: & in ciuitate eſt Samuel, aut in oppido, quum prædicator plana verba pronuntiat: in excelſo vero, quum ſublimia. 1. reg. 9. a. deut. 21. d.

Gre. ſ. 1. reg. 9.

Senſus.

Ciuitates quinq; Aegypti, deſignare poſſunt quinq; ſenſus corporis. Iſa. 19. c. Ciuitas autem ſolis in terra Aegypti, dici poteſt in corpore ſenſus viſus. Sicut enim vt videatur ciuitas, ſole & luna indiget, ita vt oculi noſtri illuminentur, ſole iuſtitiæ indigemus.

Hie. ſ. Iſa. 19.

Mundus. Tẽpla dæmonum. Carnales & mundani. Gentilitas.

Ciuitas ædificata à Cain, quæ eſt ciuitas diaboli, & terrena, deſignare poteſt mundum iſtum: & templa dæmonum. Idem ſignificauit ciuitas Sodomorum. Et ciuitas Amalec, eſt multitudo carnalium & laſciuorum. Deſignant etiam gentilitatem. geneſ. 4. c. 15. c. 19. a. 34. e. Nume. 24. d. 1. regum. 15. a. 3. reg. 14. c. 16. d. 21. f. Iudicu. 9. c. 14. d. 19. c. Iudith. 1. a. 2. c. Iob. 39. a. pſalm. 9. Eccleſiaſtici. 7. a. 9. b. 26. a. Iſa. 17. a. 24. b. 25. a. 26. a. 32. d. Ieremi. 4. c. 29. b. Hoſe. 6. c. 11. d. Amos. 5. a. Mich. 5. d. Ionæ. 3. a. 2. Macha. 12. b. Matth. 10. a. Luc. 9. a. 10. a. 18. a. 2. Petri. 2. b. Apocalyp. 11. b. 16. d. Et ciuitas ſanguinum dicta Niniue, deſignat mundum vitijs & ſanguine plenum. Nahum. 3. a. Habacuch. 2. c. Et ciuitas, quam circumeunt canes, eſt mundus, quem peragrant prædicatores. pſ. 58. Dicitur autem ciuitas munita, aut circunſtantiæ, quia gentes circumſtabant Iudæis. pſalm. 59. 71. Et mundus eſt ciuitas magna, quæ diuiditur in tres partes, in infideles, & hæreticos & eccleſiam. Apoca. 16. c. Hæc eſt ciuitas fortium. pro. 21. c.

Ori. ſ. num. ho. 18. Arno. ſ. pſ. 9. Hie. epiſ. Menſuram charita. &. ſ. Iſa. 17. Gre. ſ. 1. reg. 15. &. 30 mor 25. Hie. ſ. Nahum. 3. Aug. ſ. pſ. 58. 59. 71. &. ſ. apo. ho. 13. Beda. ſ. pro. 21.

Superbia. Multitudo vitiorũ. Eccleſia hæreticorũ.

Ciuitas Babel ſuperbiam ſignificare poteſt. Gene. 11. a. Et ciuitates, quas ædificarunt filij Iſrael in Aegypto, deſignant multitudinem vitiorum. Exo. 1. b. 9. g. deuter. 2. g. 3. a. Ioſu. 8. d. 10. g. pſ. 9. Ezech. 26. a. Sopho. 1. d. 2. d. 3. a. Poteſt etiam ciuitas Babel deſignare eccleſiam hæreticorum.

Ori. ſ. Exo. ho. 1. Philo. de cõfu. ling. Beda. ſ. gen. 11.

Tentatores varij. Satanas.

Ciuitates per circuitum deſignare poſſunt varios tentatores, qui nos circundant. geneſ. 35. a. Et ciuitas ſolis eſt Satanas transfigurans ſe in angelum lucis. Et ciuitates deſolatę, ſunt cunei peruerſorum obſequentium diabolo, aut malo principi: quorum clamoribus peruerſus laudatur, quum ad praua opera, per nequitiam rapitur. Iob. 19. d. pſ. 9. Mich. 5. d. Sopho. 3. a. Idem deſignant ciuitates montis Seir. Eze. 35. c. Amos. 6. c. Et ciuitates munitę, ſunt ſuſpectæ mentes, & fallaci ſemper defenſione circundatę: quæ quoties illorum culpa corripitur, veritatis ad ſe iacula non admittunt. Sopho. 1. d.

Ori. ſ. Exo. ho. 1. &. ſ. Ioſu. ho. 29. Gre. 12. mor. 23. Gre. 3. paſto. 12.

Argumenta philoſophorum. Hæreſes. Congregatio hæreticorum.

Ciuitates munitæ aut fortium, dici poſſunt argumenta philoſophorum, & hæreticorum. Ioſu. 6. c. 11. c. 14. d. prouer. 21. c. Et ciuitates ciuitatum, ſunt varię hæreſes. Ezech. 6. b. 16. c. pſalm. 138. Et ciuitas homicidarum Hieruſalem, deſignat congregationem hæreticorum in vno dogmate. Matth. 22. a. Et vadunt de ciuitate in ciuitatem, qui tranſeunt ab euangelio ad opiniones extraneas. Matthæ. 23. d. Galat. 1. Et ciuitates, ad quas eunt turbæ vt ſibi proprias, ſunt propriæ opiniones, & ſuperſtitiones. Matth. 14. b. Et ciuitates Samaritanorum, ſunt eccleſiæ hæreticorum. Matth. 10. a. Dicitur autem congregatio hæreticorum, vrbs frequens, & ciuitas exultans, ob multitudinem deceptorum, & propter ſuperbiam. Iſa. 19. a. 22. a. 37. e. Hæ ſunt ciuitates, ſuper quas non pluit. Amos. 4. b. De his ciuitatibus intelligi puſſunt ſequentia loca. Leuitic. 26. d. Nume. 13. b. 31. b. Ioſue. 11. c. Iudicum. 18. g. 20. d. 2. regum. 14. g. 20. b. f. 4. regum. 3. d. 2. paralipomen. 15. b. 26. a. Eccleſiaſtæ. 7. c. Eccleſiaſtici. 36. d. Ieremi. 48. c. Daniel. 11. c. Hoſe. 8. d. 11. b. Mich. 7. c. Haba. 2. c.

Ori. ſ. Ioſu. ho. 8. & ſ. Mat. cap. 14. & ho. 20. 26. 28. &. ſ. Ezec. ho. 6. Hila. ſ. Mat. can. 11. Hie. ſ. Iſa. 22. 23. &. ſ. Eze. 6. Beda. ſ. pro. 21.

Doctrina philoſophorum.

Ciuitates gentium captæ à filijs Iſrael, deſignant doctrinam philoſophorum ſeruientem fidelibus ſecundum id, quod habet catholicæ doctrinæ conſentaneum. deuterono. 3. b. 6. b. 9. b. Ciuitates vero Aegypti ſubuerſæ, ſunt opiniones eorum falſæ per catholicam doctrinam confutatæ. Eze. 29. b.

Hie. ſ. Eze. 29.

Iudæa.

Ciuitas exultans fuit Iudæa, cum haberet rectam fidem. Iſa. 32. c. Et ciuitas munita erat Hieruſalem. pſalm. 30. Et ciuitas abſolute pro Iudæa ſumitur. pſ. 54. 58. Et ciuitas diuiſa e-

Hila. ſ. Mat. can. 8. 12. 14. &. ſ. pſ. 58.

Ori.s.Luc.ho.7. Hie.s.Isa.25.26.32.

rat Hierusalem, quam reliquerunt apostoli. Matth.12.b.21.a.22.a. Eadem dicitur ciuitas sublimis. Isa.26.a. Ciuitates etiam proiectæ à Deo significant Iudęam. Isa.1.e.25.a.27.c.29.a.33.b.52.a. Et ciuitates significant synagogas Iudæorum. Matth.14.b. Et ciuitas Gerasenorum significat ipsam Iudæam. Matth.8.b. Ciues autem qui noluerunt hominem nobilem regnare super se, fuerunt Iudæi, qui noluerunt Christum recipere. Luc.19.b. De his ciuitatibus intelligi possunt loca sequentia. Leuiti.26.e. deuteron.28.b.1.reg.4.c. Ieremi.4. b.5.b.6.b.8.f.21.c.19.c.25.f.32.d.39.a. thren.1.a.2.d. Ezech.6.a.7.f.9.d.22.a. Hose.8.d.13.c. Mich.4.c. Nahum 3.a. Zach.14.a. Marc.5.b.14.b. Luc.7.b.19.g.22.a.

Hierusalem. Iudæi.

Amb.ser.87. Hie.1.Isa.54.&.s.Ezec.17.

Ciuitas Hierico sterilis, designat gentilitatem, quæ nullum faciebat bonorum operum fructum. 4.reg.2.d. Iosu.6.d.8.f. Isa.14.g. Ionæ.3.a. Mich.6.c. Ioan.4.a.11.g. Et ciuitas negociatorum Babylon, eandem gentilitatem designat. Eze.17.a. Et ciuitates desertæ, sunt gentiles relicti à Deo: sed postea conuersi ad fidem Isa.54.b.

Gentilitas

Gre.s.1.reg.7.

Vrbes, quas tulerunt Philistijm à filijs Israel.1.reg.7.d. designant vel ruinas angelorum, vel deceptos à dæmonibus.

Ruinæ angelorum. Decepti à dæmonibus.

Hier.s.ps.107. &.s. Iere.13.

Ciuitas munita, designare potest inferos, vnde nemo reuocatur, nisi quos eduxit Christus à limbo. psalm.107. Et ciuitates austri, designant inferos, vbi est ignis inextinguibilis. Iere.13.c.

Inferi.

Glo.inte.s.gen.24.

Oppidum aliquando significat tumultum secularem: vnde prędicator est extra oppidū, quando se à seculari tumultu segregat. gen.24.b.44.c.

Tumultus secularis.

Lyra.s.Iudi.1.

Ciuitas palmarum. Iudi.1.c.2.par.28.c. dicebatur Hierico.

Hie.s.Isa.19.

Ciuitas pugnat contra ciuitatem, quum infideles persequuntur fideles: & fideles laborāt, vt conuertant infideles. Isa.19.a.

Gre.s.1.reg.16.

Vrbani sunt, qui postposita intentione cœlestium, exterioribus studijs se ostendere strenuos conantur.

Clades, quære Interficere.

Clamare, Clamor, Conclamare, Exclamare, Clamosus.

CLamare notum est, quid significet. Clamare autem eorum fere est, qui aliqua sunt necessitate constricti. Vnde interdum est conqueri. gene.4.b. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. Inuocare. Exod.8.c. Clamauit Moses ad dominum. Laudare. ps.64. Clamabunt, etenim hymnum dicent. Prædicare. Isa.30.b. Vox dicentis, Clama. Et dixi, Quid clamabo? Vociferari. Iosu.3.a. Et clamare cęperunt. Clamor autem est desiderium. 2.reg.22.a. Clamor meus veniet ad aures eius. Oratio. Exo.22.c. Ego audiam clamorem eorum. Querela. Exo.3.b. Clamorem eius audiui. Rumor sceleris. gen.18.c. Clamor Sodomorū venit ad me. Vociferatio. Exo.12.c. Ortus est clamor magnus in Aegypto.

Hie.s.Mich.6.

Clamare propriè non competit Deo. Sed dicitur clamare, quum castigat: quia per verbera, maxime se audiri facit. Isa.42.c. Dani.4.b. Mich.6.b. Clamat etiam Deus ad ciuitatem, hoc est, ad ecclesiam in scripturis sanctis. Mich.6.c.

Castigans Deus

Ori.s.Isa.ho.1. Hie.epist. Et factū ē. Rup.1.s.Isa.28

Clamantia Seraphim. Isa.6.a. designant manifestationem deitatis, quam faciunt filius & Spiritussanctus. Vel melius designant vtrunq; testamentum. Et clamat alter ad alterum, quia miram habent inter se duo testamenta consonantiam: vt quod vnum futurum prædixit, alterum impletum ostendat. Sunt etiam apostoli prædicantes concorditer, Christum Deum & hominem.

Prædicatio Dei in vtroq; testamento.

Arno.s.ps.3. Basi.s.ps.33. Hie.Aglasiæ. Rup.10.s.Apoc. Gre.13.mor.12. Aug.s.Ioan.trac.49 Cyril.7.s.Ioan.23. Ruper.s.Ion.2.&.s. Haba.1.& 11.s.apo. Beda.s.pro.1.

Clamans pauper, designat Christum in cruce clamantem ad patrem. ps.3.33.68.141. Et clamauit per diem, hoc est, in prospęritate, & nocte, in passione: vel prædicando in claritate paterna, inter tenebras Iudęorum. psal.21.87. Idem dicitur non clamasse, quia nulli fuit amarus. Isa.42.a. Clamor autem Christi in cruce exprimitur. Matth.27.c. Marc.15.c. Luc.23.f. Hebræ.5.b. apocalyp.18.a. Et clamor Iob designat clamorem Christi. Iob.16.d. Clamor autē Iesu in suscitatione Lazari, designat difficultatem suscitandi & conuertendi peccatorem inueteratum, & induratum in peccatis: ad quod magna gratia & inspiratione est opus. Ioan.11.e. Designauit etiam tubam futuram in iudicio, qua mortui suscitabuntur. Clamans Ionas in tribulatione, fuit Christus in cruce. Ionæ.2.a. Haba.1.a. Clamauit sapientia foris, quum Christus prædicauit factus homo, & post resurrectionem in latitudine mundi. pro.1.c. Ipse est angelus clamans auibus.i. vocans apostolos. apoc.19.d.

Christus.

Hie.s.Isa.21.42. Rup.s.Ioel.3.

Clamare est etiam prædicare, & à malo retrahere: vt quum Dauid clamauit ad populum Saulis. 1.reg.26.c.3.reg.17.b. Ionæ.3.b Zach.1.a. Et clamant de vertice montium apostoli prædicātes. Isa.42.b. Clamauit etiā Chrs prædicando. Luc.3.a.8.a. Ioā.7.c.11.f. De clamore prædicantium intelligi possunt sequentia loca. Iosue.6.b. Iudi.7.e.2.reg.18.f.20.e.3.reg.1.f.4.reg.4.g. prouer.8.a. Eccl'ici.50.c. Isa.21.c.30.b.58.a. Iere.2.a.4.b.20.b.22.e.31.a. Eze.21.c. Ioel.3.b

Prædicare.

Ioannes Baptista. cl.3.b.1.Mac.4.c.16.b.Matt.3.a.Mar.1.a.Apo.7.a.10.a.Et clamās præco ante Ioseph, designare potest Ioannem Baptistam Christi præcursorem.gen.41.e.Et dicitur vox clamantis propter comminationem iudicij. Isa.40.a. Clamor etiam exactoris, est prædicatio exigentis fidem ab auditoribus.Iob.39.a. Clamantes foris, fuerunt apostoli extra Iudæam prędicantes.Isa.33.b. Amb.ser.64. Hiero.s.Iob.39.

Clamant ad Deum pulli coruorum. Iob.38.d. quum prædicatores non in se pręsumūt, sed in viribus redemptoris sui. Gre.30.mor.12.

Vehementia orationis interioris. Clamans Moses ad dominum etiam sine voce, designat efficaciam orationis mentalis. Significat etiam orationem pręlati, pro subditis, quę fit summis desiderijs. Et clamat ad dominum, qui magna & cœlestia petit: nam qui terrena petit, tenui voce loquitur. Exo.14.d.15.b.17.b.1.regum.7.b.12.b.15.b. psal.3.29.33.60.118.140. Clamat etiam ad dominum, qui longe se esse cognoscit. p̄s.76. Et clamat, qui non pro se, sed pro bono communi petit, vt Moses. Clamat etiam ad Deum toto corde, qui magna postulat, qui cœlestia precatur, qui ęterna sperat, qui innocentis timoris viuit officijs. Est autem clamor cordis magna cogitationis intentio, & affectus vehementia. Et clamat ad dominum de profundis, qui magno affectu inuocat. p̄s.129. Et clamans Chananęa, designat instantiam orationis. Matth.15.c. De his. nu.22.d.2.Par.13.c.15.a.18.f.Nee.9.e.Iudit.4.b.Ester.4.a.15.d.Iob.19.a.30.b.Isa.29.d.Ionę.2.a.3.c.1.Mach.5.d.Roma.8.c.Gala.4.b.Sic non clamant hęretici in corde suo. Ori.s.Exo ho.5. Basi.s.p̄s.29.33. Hila.s.p̄s.118. Amb.s.p̄s.118. Aug.2.q.in euange.28.&.s.p̄s.118. Cyril.8.s.Ioan.23. Gre.s.1.reg.7.&.20 mor.25.

Clamor pœnitētiū. Clamat etiam ad dominum, qui tribulatur per pœnitentiam, & veniam petit de erroribus, & peccatis. Hoc designauit clamor filiorum Israel. Exod.2.d.3.b.1.reg.9.c.2.reg.13.d.4.reg.6.f.Iudit.7.d.9.g.Tobi.6.a.Iob.36.b.p̄s.101.113.118. Isa.15.c.19.d.26.c.30.e.33.b.38.c.58.c.65.d.Iere.20.d.33.a.thre.2.f.3.a.f.Baru.4.d.Hose.7.b.Ioel.1.c.Ionę.1.b.2.a.3.c.Mich.3.b.Soph.1.c.Zach.7.d.1.Mach.4.a.9.e.13.f.Mar.9.d.Et clamat ad dominum de profundis, qui scit altitudinem diuitiarum sapientiæ Dei: & qui se cognoscit in profundo peccatorum esse & in grauibus tribulationibus. p̄s.129. Magnus autem clamor, magnum est desideriū. Et clamor Petri, luctum pœnitentię designat. Matth.14.c. Est etiam clamor indigentium. pro.21.b. Clamat autem ex Seir, qui conuertitur ex gentilitate. Isa.21.c. Philo.q̄ ulterior po tiori iudicetur. Hila.s.Mat.cāo.14. Gre.26.mo.28.&.2.mor.6.&.s.p̄s.101. Hie.s.Isa.15.26.&.s.p̄s.129. Aug.s.p̄s.129. Hie.epis.b̄titudinis.

Petere vindictam. Clamare ad dominum, interdum est vindictam petere: vt sanguis Abel clamabat de terra, designans sanguinem Christi aduersus Iudæos clamantem. gen.4.b. Exo.22.d.deute.15.b.24.c.4.reg.8.b.Iob.16.d.Haba.1.a.2.c.Matth.23.d. Luc.18.b. Iacobi.5. a. Et clamant martyres, dum fidem atq; innocentiam suam ipsa passione cōmendant. Apo.6.c. Clamor autem est confessio fidelium aduersus Iudęos, quum in sacrificio dicunt. Amen. Clamat tota die corpus Christi, membris sibiinuicem succedentibus: quia semper aliqui sunt in tribulatione. p̄s.85. Ori.s.Mat.ho.28. Ambr.ser.65.76. Gre.17.mor.12. Beda.s.gene.4. Rup.4.s.gene.5. Aug.s.p̄s.85.

Bene operari. Clamant ad dominum, qui gratiæ Christi bonis operibus congruunt: Nam qui sine operibus clamant, muti sunt. Matth.20.d. Aug. de verbis domini ser.18.

Inuocatio Dei in tētatione. Clamor discipulorum, & signanter Petri, est inuocatio Dei in tētatione. Matth.14.c.Mar.6.g. Mali tamē non audiuntur. 2.reg.22.d. Clamantes autem nautę in proiectione Ionę in mare, sunt plangentes in passione Christi. Ionæ.1.d. Ori.s.Mat t.cap.14 Rup.s.Ionam.1.

Confitentes gentiles Deum. Clamant lapides in laudem Christi tacentibus Iudæis, quum gentiles Christum confitentur. Luc.19.f. Et clamant ijdem pręcedentes & sequentes Christum, propter eandem fidem prioris & posterioris populi. Sic autem clamare est laudare. Matth.21.a.Mar.10.b.11.b.Ioan.12.b.Iudi.7.e.p̄s.64. Amb.s.Luc.19. Ori.s.Matt. ho.14. Gre.s.Eze.ho.17.

Clamantes cæci ad Christum, vt eorum misereatur, designant aliquos ex Iudæis timentes, ne forte pertransiret eos. Matth.20.d.Mar.10.g.Luc.18.f. Ori.s.Matt.ho.13.

Manifestatio ꝓphetiæ. Clamans angelus ad Abraham, designat manifestationem prophetiæ in immolatione Isaac latentis. gene.22.c. Et clamor filiorum Israel in Aegypto. Exo.3.b. designat voces prophetarum orantium aduentum Christi, & inuitantium ad assumptionem carnis & redemptionem generis humani. Beda.s.Exo.3.

Accusans Moses Iudæos. Clamans angelus de altari. Apo.14.d.est. Moses, accusans Iudæos incredulos. Rup.9.s.apoc.

Feruens deuotio. Clamans populus post Saulem, designat eos, qui de audita prędicatione magnę deuotionis ausum ad operandum suscipiunt. 1.reg.13.a.Iudi.7.d. Gre.s.1.reg.13.

Manifestatio pcti. Clamor Sodomorum, qui venit ad Deum, est manifestatio peccati vindicandi. Et peccatum cum voce, est culpa in actione: peccatum vero cum clamore, est culpa cum libertate & iactantia. De his dicitur. Isa.3.b. Peccatum suum sicut Sodoma prędicauerūt. Demū oīa peccata clamant ad dominum, tanq̃; ad iudicem. gen.18.c.19.c.Isa.58.b.Ier.14.a. Et mali clamabunt in inferno, pre dolore cordis. Isa.65.c. Ambr.1. de Abra.6. Gre.19.mor.2.3.&.3. pasto.admo.23.&.s.p̄s.101.

Confessio peccati. Clamans leprosus se sordidum & contaminatum. Leuit.13.f. designat confitentem errorem suum. Isych.s.Leui.13.

Excitatio per angelos. Clamor factus media nocte, dici potest excitatio per angelos facta ad bene operandum. Vel est vox domini ad ignorantes eius aduentū. Est etiam manifestū signum aduentus Christi ad Ori.s. Matth.ho.32 Hila.s.Matt.cāo.27 Aug.epis.120.& lib.83.q.59.

Cyril.3.s.Ioan.24. sti ad iudicium in tuba Dei.Matth.25.a. — Tubæ iudicij.

Ricar. de s. vict. 3. de custod. conscientiæ 20. Clamauit fortiter angelus bonus, angelis malis. Dani.4.b.vt ex hoc distãtia inter eos ostẽdatur, non loci, sed volũtatis. Sic ĩ Apolypsi clamauit voce magna quatuor angelis, qui bus datum est nocere terræ, & mari. — Distantia bonorum & malorum angelorum.

Gre. 32. mora. 23 & ho.17. Clamat terra contra possessorem.Iob.31.d.quando contra regentis iniustitiam rationabi liter subiecti dolent:& quando contra pastorem suum iuste ecclesia murmurat. — Dolor subditorum de tyranno.

Gre.& Aug.s.ps.31. Clamat tota die, qui opera sua prædicat.ps.31.Et clamat tacẽdo, quia non confiteť pc̃tã. — Prædicatio laus.

Hila.s.ps.59. Clamat à finibus terræ ad dominum, qui necessitatem habet in carne viuendi, & spem te net à carnis uitijs recedendi.ps.59.

Gre s.1.reg.8. Clamantes ad dominum à facie regis, sunt volẽtes recedere ab austeritate vitæ, quam vi dent in prælato:ideo non exaudiuntur.1.reg.8.d. — Refugientes pœnitentiam.

Hiero. s. Isa.5. & s. Iere.12. Gre.s.1.reg.4. Clamor Esau pro surrepta benedictione, designat Iudæos in Chrĩanos insanientes.gen. 27.e.Et clamor dominæ Ioseph, designat voces Iudæorũ in Christum.gen.39.d. Clamor etiam grandis Iudæorum, designat eorum voces sine mẽte in Christianos.1.reg.4.c. Idem designat clamor Athaliæ.4.reg.11.c.Et clamantes filij Israel contra Mosen, designant suam re murmurationẽ contra legem.Exo.14.c.Num.20.b.nee.5.a.Isa.5.b.14.g.Danie.13.c. Iere.8.g. 12.b.Matth.27.c.Marc.15.a.Luc.23.c.Ioan.18.g.19.c.Acto.7.g.23.b.Eze.27.f. — Insanientes in Christum & Christianos.

Lyra.s.Iere.18. Clamor autem in domibus Iudæorum, indicat vim diuinæ castigationis & vindictæ aduersus eos.Iere.18.d.Sopho.1.d. — Diuina vindicta in Iudæos.

Hiero.s.Iere.4. Clamor magnus Aegyptiorum, designat furorem gẽtilium & infidelium in christianos. Et clamor prælij, est etiam hæreticorum in fideles.Exo.11.b.12.a.Iudi.12.d.3.reg.18.e.Iudith. 14.d.Isa.14.g.15.b.Iere.4.e.47.b.48.a.Dani.5.b.Mar.1.c.3.d.5.a.9.d.Luc.4.g.9.e. — Furor gentilium & hæreticorum in christianos.

Philo de temulẽtia. Clamor adhortantium ad pugnã, & idem ludentium est, quum appetitus surgunt aduer sus rationem.Exo.32.d.Et clamor voce præconis est eorum, qui alios incitant ad vitia.Exo. 32.a.Isa.24.b.Dani.3.a.1.Mach.5.d. — Appetitus contra rationem.

Ori.s.Eze.ho.1.& s. Iere.ho.4. Amb.epist.48. Gre.30.mor.25.26. Clamans perdix, & congregans, quæ non peperit, est diabolus conuocans ad se, quos po test à bono retrahere.Iere.4.e.17.b.Et clamor exactoris.Iob.39.a.Est violenta tentatio diaboli, & etiam appetitus cibi nos infestans, & sub necessitatis colore decipiens. Et clamor principis inter stultos, est etiam tentatio diaboli.Eccl'tæ.9.d. Clamant etiam pilosi alter ad alterum.Isa.34.c.quum perpetrata nequitia ad aliam perpetrãdam prouocat: & quasi quadam cogitationis voce commissa iam culpa, culpam adhuc, quæ committatur inuitat. — Incitãs diabolus ad vitia.

Gre.7.mora.15.

Hiero.s.Isa.22.42. Clamor interdũ contentiones & rixas significat: qua ratione non clamauit Christus. Isa. 42.a.Huius clamoris plena est ciuitas hæreticorum: quorum doctrina, non in sensu, sed in multiloquio & clamore versatur.Isa.22.a.Et clamant pilosi alter ad alterum, quum vitiosi aut dæmones, & hæretici aduersus fideles mutuo se defendunt.Isa.34.c.Clamosa mulier, sapientia inanis.Pro.9.c.Et clamor hæreticorum est, quum appetitu laudis, sua dicta ad aures hominum effundere conantur. — Contentiones.

Gre.20.mor.10.

Glo.ord.s.thre 2. Clamant peruersi homines, siue nequitiæ spirituales coram domino, super muros filiæ Sion.thre.2.f.quum potestatem, qua dominantur plebi, vel animæ peccatrici, suæ ascribunt potentiæ, non iudicio diuinæ permisionis. — Arrogantia.

Hiero.s.Haba.2. Clamat lapis de pariete, & scarabeus de ligno.Haba.2.c. quum & stolidi, & magistri hæ reticorum defendunt & prædicant sua dogmata. — Prædicatio hæreticorum.

Clamor ob defectum aquæ, designat tumultuationem esse, vbi non est verbum Dei. Ierem.14.a.

Hiero.s.Iere.22. Clamare ad transeuntes.Iere.22.e.est petere auxilium à perituris.

Hiero.s.Isa.24. Clamor super vino in plateis.Isa.24.b.erit publicus dolor peccatorum in iudicio, super vino & ebrietate errorum & voluptatum, quorum gratia videbunt se condemnari. — Dolor in iudicio.

Hiero.s.ps.143. Non est clamor in plateis hæreticorum.ps.143.quia clamor Iesu non est in via lata, sed in via angusta, quum clamat ad se dicens:Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.Ioan.7.f.

Ricar.de s.victo.de somnio Nabuch.38 Non clamant in gutture suo, qui supplicandi & orandi doctrinam habent, & nolunt supplicare.ps.113.

Lyra.s.Luc.1. Exclamans Elizabeth voce magna, dicit admirationem.Luc.1.d.Et clamor ille potius di cit deuotionem interiorem q̃; sonum vocis exteriorem.

Beda.s.pro.9. Clamosa mulier est hæresis, quæ habet garrulitatem & pertinaciam.pro.9.d. — Hæresis.

Rup.3.victo. verbi Dei.1. Clamans mulier parturiens, designat ecclesiam in filijs Israel, quando affligebantur in Aegypto.Apoca.12.a. — Ecclesia.

Clangere, quære Canere.

Clarus, Claritas, Clarescere, Clarificare.
Perspicuus.

CLaritas obscurati contraria, dicit præsentiam luminis in aëre, aut alio corpore diaphano: & per metaphoram refertur ad gloriam & excellentiam alicuius rei: & inter colores album dicitur clarum: & res, quę intellectu percipiuntur, dicuntur claræ & perspicuæ. vt. 2. Par. 9. a. Exposuit Salomõ reginæ Saba omnia, quę proposuerat: nec quicq̃; fuit, quod non perspicuum ei fecerit.

Gloria Dei. Claritas cuius pater dicitur Deus, est omnis gloria. Clarificat autem pater filium in miraculis, resurrectione, ascensione, & ad dexteram suam collocatione. &c. Filius vero clarificat patrem, ipsum manifestando hominibus. Clarificat etiam spiritussanctus filium, nõ quia melior aut sublimior sit spiritus: sed quoniam spiritu suo ad ostensionem diuinitatis suæ, in mirabilium patratione est vsus: perinde ac si quisq̃; ex nobis, vel de virtute, quæ in ipso est, vel de scientia, quacunq; in re dicat: Virtus mea, vel scientia mea glorificabit me. Sapi. 7. d. 8. b. 10. c. Ioã. 5. g. 12. e. 13. d. 15. b. 16. c. 17. a. 21. c. Acto. 4. d. 22. c. 2. Cor. 3. d. Gala. 1. d. Philip. 3. c. Ephe. 1. c. 2. Thes. 1. d. 3. a. Colos. 1. b. Hebrę. 5. b. Luc. 2. b. Apo. 21. d. g. Aug. s. Ioan. trac. 52. Cyril. 8. s. Ioan. 15. et epist. 10.

Aduentus gratiæ. Inclarescens mane, dicit aduentum lucis gratiæ. Exo. 19. c. Et clara lux. 3. reg. 3. c. Isa. 18. b. Glo. int. s. Exo. 19

Diuersitas gloriæ. Claritas solis dici potest eorum, qui centesimum dant fructum: claritas aũt lunæ, qui sexagesimum: stellarum vero, qui tricesimum. 1. Cor. 15. Tobi. 13. d. Iob. 31. c. Amb. s. 1. cor. 15.

Cæcitas Iudæorum. Non potens Iacob clare videre, designat cæcitatem Iudęorum. gene. 48. b. Marc. 8. e.

Manifesta culpa. Perspicua immunditia lepræ, manifestam culpam indicare videtur. Leui. 13. b. Glo. ord. s. Leui. 13.

Non satis clarus candor in plaga combustionis. Leui. 13. d. Non apertum errorem designare potest: qui videatur in aliquo sensu posse saluari.

Claritas in argento & auro Simonis pontificis, sapientiam & eloquentiam eius indicat. 2. Macha. 15. f.

Classis.

CLassis est nauium multitudo cõgregata, vel ad pugnandum, vel ad exportandũ. Deut. 38. g. 3. reg. 9. d. 10. d. 22. g. 2. Par. 20. g. Ezech. 26. f. Dani. 11. g.

Claudere, Includere, Concludere. Recludere, Intercludere.

CLaudere notam habet significationem. Recludere autem interdum est claudere, interdum verò contrariam habet significationem.

Custodia domini. Clausit Deus ostium arcæ, quia nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. gen. 7. c. Includit ergo Deus seruãdo. Iob. 12. c. Item quia muniuit corpus humanum contra frigora, & æstus, clausisse dicetur arcam. Hiero. s. Iob. 12. Amb. de Noe. 15. & 1. de Cain. 9. &. 6. de sacramentis. 3.

Relictus Christus Iudæis, & caro diabolo. Conclusit Deus Iob apud iniquum. Iob. 16. c. quum reliquit Christum in potestate Iudęorum. Et quum saeuiun. caro antiqui hostis persequutionibus temporaliter datur. Hiero. s. Iob. 16. Gre. 13. mora. 8.

Virtus Christi. Claudit Christus & nemo aperit, quia si ipse cõdemnat, nemo potest saluare. Et sicut nemo obsistit largitati vocantis, ita nullus obuiat iustitiæ relinquentis. Isa. 22. g. Apo. 3. b. 11. b. Gre. 11. mor. 5. Aretas. s. apo. 3.

Includere etiam Dei, est clausis non aperire. Iob. 12. c.

Claudit dominus cœlum, quum non dat pluuiam gratiæ. Deut. 11. c. 3. reg. 8. d. 2. Par. 6. e. Luc. 4. c. Apo. 11. b. Rup. 6. s. Apoca.

Latentes sancti. Claudit etiam stellas sub signaculo. Iob. 9. a. quum sanctos latere facit in mũdo. Et quia dum prædicatores suos per silentium intra semetipsos retinuit, cęcis iniquorum pręcipue, Iudęorum mentibus cœleste lumen abscõdit. Quod autem sub signaculo clauditur, ad aliquod tempus reseruatur. Sic in fine mundi lucebunt prædicatores Iudæis. Hiero. s. Iob. 9. Gre. 9. mor. 3.

Resistẽtes boni malis. Conclusit Deus ostijs mare. Iob. 38. a. quando contra persequentium tumores, sancti viri quasi quædam ostia oppositi sunt: vt eorum miraculis atq; respectu, iræ persequentium frãgerentur. Sic conclusit ora leonum. Dani. 6. f. 1. Mach. 15. e. Et concludit aduersus persequutores: quum non habent, quid loquantur aduersus sanctos. p̃s. 34. 77. Gre. 28. mor. 15.

Concludit Deus omnia sub peccato, aut in incredulitate, quando omnes peccato obnoxios esse ostendit. Roma. 11. d. Gala. 3. d. p̃s. 30. Isa. 42. b. Ezech. 7. f. 2. Petri. 3. d. vt de amaritudine infidelitatis pœnitendo confusi, ad misericordiam Dei humiles confugerent. Glo. ord. s. Rom. 11.

Conclusionem dicitur facere Deus. Eze. 7. f. quando nõ dat locum euadendi ab imminentibus miserijs. Hiero. s. Ezech. 7.

Virgo Maria. Clausa porta templi, per quam ingreditur princeps, apertè designat sacratissimam virginem Mariam, per quam intemeratam ingressus, & egressus est Christus. Eze. 44. a. 46. d. Eadem est hortus conclusus. Canti. 4. b. Et liber signatus & scriptus intus, & foris. Hiero. s. Ezech. 44. Amb. de institu. virgin. 7. Gre. s. 1. reg. 14

Ecclesia. Cõclusus hortus. Canti. 4. d. est ecclesia: quæ charitatis vallo circũquaq; munitur: ne inter numerum electorum, reprobus aliquis ingrediatur. Item anima, quæ dum bona sua, intentione vitæ æternæ abscondit, dum humanas laudes omnino contemnit, ipsa bona intẽtione se circũsepit, ne ad interiora rapienda hostis antiquus irrumpere possit. Gre. s. canti. 4.

Clausa

Hiero.s.Ezech.46. Clausa porta templi sex diebus. Eze.46.a. designat celata mysteria tempore huius vitæ. Celata mysteria.

Hier.s.Mala.1. Claudere ostia templi, interdum est ministrare in templo. Malach.1.c. Ministrare in templo.

Claudere ianuas templi in malum, est auertere à se diuinum auxilimm. 2. Paral.28.d.29.b.Nee.6.c.

Glo.int.s.gene.39. Clausus Ioseph in carcere, designat Christum in sepulcro. gene.39.d. Iudi.16.e.1.reg.23.a. Iere.32.a.36.a.Eze.3.g.35.a.Luc.3.e. Christ⁹ in sepulcro.

Glo.inte.s.Exo.28 Inclusi lapides auro.Exo.28.c.39.c.designāt operationes virtutum sapientia circumclusas: vt nullum lateat vitium. Vel virtutes charitate circumornatas. Operationes virtutum.

Isyc s.Leui.13.14. Includere secundo leprosum, dicit secundam probationem de peccatore faciendam: vt recludere sit probare. Leui.13.c. Et claudere domum leprosam, est iniungere peccatori pœnitentiam. Leui.14.e. Pœnitentia.

Gre.s.1.reg.6. Claudere vitulos domi, est terrena desideria intra conscientiam retinere. 1.reg.6.b. Et recludere bouem cornupetam, est affectus refrænare, præcipuè iræ. Exo.21.c. Frænare affectus.

Gre.s.Eze.ho.12. Includitur Ezechiel, in medio domus suæ, designans Iudæos in fine mundi conuersos, recepturos esse prædicatores. Eze.3.f. Cōuersio Iudæorū.

Gre.22.mor.18. Clausas ianuas habent, qui contra humani lapsus negligentiam, officia corporis sub forti custodia stricta tenent. Idem erit claudere ciuitates muris. Iudi.9.g.4.reg.4.a.e.6.g.2.par.11.b.Nee.4.b.Iudith.5.a.Eccl'tę.12.b.Isa.26.d.Iere.19.c.thre.3.b.Eze.35.a.Amos.1.c.1. Macha.3.c.4.c.5.a.6.c.Ioan.20.e. Claudunt etiam hostes ciuitatem obsidendo.4.reg.25.a.Acto.21.f. Sic clausit Amnon ostium in malum.2.reg.13.e. Iosue.2.b.4.a.Iudith.13.a.1.Mach.5.a. Custodia sensuum. In malum.

Ori.s.Matth.ho.32. Augu 83.q.59. & de verbis dñi.ser.22. Clausa etiam ianua designat transactum esse tempus operandi, quia post iudicium iam non est tempus meritorum, designat etiam securitatem beatorum. Matthæ.25.a.1.Machab.12.g.Luc.13.e.11.a. Finis mundi. Securitas beatorū.

Glo.int.s.Leui.13. Clausum os debebat habere leprosus, quia non est speciosa laus in ore peccatoris. Leui.13.f.Eccl'ici.15.30.c. Et clausum os habent mali ad confitendum & laudandum: boni vero ad maledicendum: & ne lapsus sermonis per ipsum exeat. Ester.13.d.14.b. Non laudare. Non prædicare errores. Non confiteri.

Ori.s.Isa ho.6. Claudunt oculos, qui patentem lucem veritatis nolūt intueri. Isa.6.c. Et clausit Deus Iudęorum oculos, quum prophetas reddidit illis obscuros: & quum principes eorū percussit ignorantia. Isa.29.c. Nolle intueri veritatem.

Gre.23.mor.25. In bonum vero claudit oculos, qui cauet ne videat malum, hoc est, qui omne, quod rectitudini aduersum est, non approbat. Isa.33.e. Cauere à malo.

Ori.s.Ezec.ho.14. Hila.s.Matt.cāo.24 Ori.s.Matth.ho.25. Hiero.s.Matt.23. Gre.s.Eze.ho.11. Claudunt regnum cœlorum Pharisæi per clauem scientiæ, nolentes intelligere Christū in scriptura. Matth.23.b. Et concludunt captiuitatem in Idumęa. Amos.1.b. qui sequuntur occidentem literam. Et prælati malo exemplo claudunt regnum cœlorum minoribus: quod bono exemplo aperitur. Et omnis magister, qui malis operibus discipulos suos scandalizat, claudit ante eos regnum cœlorum. Clausæ fenestræ templi. Eze.41.c. Sunt prelati & prædicatores, non dantes lumen uerbi Dei, & exempli subditis. Non docere veritatem. Mala exempla.

Hila.s.Mat.cano.5. Hiero.s.Isa.26. Augu 2.serm.dñi in monte & s.ps.35. & ser.206. Claudere ostium post tergum, est munire se aduersus tentationes, vel redire ad internam quietem. Et claudere sensus exteriores, & os. gen.19.c. Et clausi sunt interius quiescentes. Iudith.8.a. Clauso ostio orat, qui carnales & perturbātes cogitationes non admittit. Matt.6.a. Claudit etiam ostium cubiculi, qui in oratione sua, non petit à Deo res exteriores & tēporales, sed spirituales & cœlestes, & qui non inanem quęrit gloriam. Sic clauso ostio vidua infundebat oleum in vasis.4.reg.4.a. quia opera misericordię faciebat propter Deum, non vt laudaretur ab hominibus. Claudit quoq; ostia cubiculi, qui desideria illicita coërcet. Isa.26.d. Munire aduersus tentationes.

Gre.4.mor.16.26. Non conclusit ostia ventris diabolus. Iob.3.b. hoc est, aperuit, cum persuasione callida in corde hominis mandatum cœleste dissoluit. Non conclusit etiam ostia ventris, sed aperuit, culpa videlicet: quia concepto ad peccatum homini desideria concupiscentiæ carnalis reserauit. Dissoluta mandata Dei.

Glo.int.s.gen.29. Clausum os putei, obscuritatem legis designat. gene.29.a. Et clausus, & signatus liber est lex & prophetę. Clausus scienti literas, hoc est, Iudæis. Dani.12.c. Obscuritas legis.

Glo.int.s.Leui.14. Clausa domus leprosa, designat conuenticula hæreticorum. Leui.14.f. Claudere vero domum leprosam septem diebus, est moderatè corrigere. Conuenticula hæreticorum. Moderatè corrigere.

Amb.de Noe.17. Clausæ domus absq; habitatore. Isa.24.b.Iere.13.c. designāt cessationē malorū in mūdo. Et clausi fontes abyssi, & cataractæ cœli designāt remotas esse causas peccati. gen.8.a. Cessatio malorum.

Hiero.s.ps.30. & s. Iere.13.& s.Isa.61. Claudi in carcere, est detrudi in infernum. Deute.32.e.num.15.d.Iosu.10.d. Iudi.3.c.Sapiē.5.c.17.a.c.Isa.24.d. Et concludunt in manus inimici, qui perseuerāt in peccato. psalm.30. Et clausæ ciuitates Austri, designant clausum infernum, vnde non possit quis effugere. Ierem.13.e. Clausus etiam dicitur abiectus, qui est in peccato.3.reg.14.b.21.f.Isa.61.a.1.reg.26.b. Detrudi in infernum.

Hiero. s.Isa.60. Non claudi portas Hierusalem, significat libertatem beatorum & securitatem. In ecclesia vero militanti, indicat omni tempore paratam esse ecclesiam ad suscipiendum omnes ad se ve Libertas & securitas beatorum.

ad se venientes. Isa.45.a.60.b.Apo.21.g.
Nemo valens resistere Christo. Non clauduntur portæ Cyro. Isa.45.a. quia nemo ei resistere valuit: & multo minus clau Hiero.s.Isa.45.
dentur Christo, & eius prædicatoribus.
Feruor verbi Dei. Clausus ignis in ossibus, designat feruorem verbi Dei. Iere.20.c. vnde tandē retineri non Glo.ord.s. Iere.20
valet, quin foris prędicetur.
Conclusa vulua mulieris. gen.16.a.20.d.1.reg.1.a.Iob.3.b. designat animam non dispositā Ori.s.gen.ho.6. Gre.s.1.reg.1.
Difficultas bene operādi & prædicādi ad bene operandum: & difficultatem contemplationis. Et conclusit Deus vuluam Annæ, Ambr.2.de Abra.10
quum non conuertit Iudæos per prædicationem ecclesiæ. Vel cum distulit generationem
ecclesię ex gentibus.
Claudit viscera proximo, qui eius non miseretur. 1.Ioan.3.c.
Non misereri. Conclusi filij Israel inter desertum & mare, designant perplexitatem in tētationibus, & Hieron.s.Abdi.&.s Ionan.2.
Perplexitas in tentationibus. tribulationibus. Exo.14.a.Sapi.18. Et simplices concluduntur ab hæreticis, quum non inue
niunt, quomodo illorum cauillationes possint euadere. Abdi.c. Et concluserunt terrę ve
ctes Ionam, hoc est, dæmones, aut hęretici, seu peccata hominem. Ionę.2.c.
Firmare malitiam ī corde. Concludere adipem suum. ps.16. Est malitiam in corde firmare, vt fecerunt Iudæi cōtra Arno.& Hie.s.ps.16
Christum: vel concludentes adipem suum, sunt impinguati.
Munientes sepulcrū Christi. Concluserunt vectes terræ Ionam: quando principes Iudæorum munierunt sepulcrum Rup.s.Ionam.2.
Christi cum custodibus. Ionę.2.d.

Claudus, Claudicare.

CLaudus est, qui ob defectum pedum aut tibiarum, vel nequit ambulare, vel non rectè. Ori.s.Matt. cap.15.
Claudus est, qui, quò pergere debeat, aspicit: sed per infirmitatem mentis vitæ viam, Hiero.s.Mala.1.
Infirmus. quam videt, perfectè tenere non valet, & qui ex parte, diuina mandata subuertit. Et claudi Aug.q.in euange.19
sunt, qui gressum bonorum operum perdiderunt: & qui diuina præcepta non implent. Et Isych.s.leui.21. Greg.19. mor. 21.& 1.pasto.11.
claudicans erat synagoga, quę non benè incedebat in lege domini. Leui.21.d.Deut.15.d.2. Ruper.s Mich.4.
Synagoga. reg.4.b:9.d.19.e.Iob.29.c.ps.17.pro.26.a.Isa.35.b.Iere.31.b.Mich.4.b.Sopho.3.d. Malach.1.d.
Matth.11.a.15.c.18.a.Mar.9.f.Luc.14.e.Ioan.5.a.Hebrę.11.c.
Correcti. Claudi ambulant, quum is, qui erat in peccato, nunc propter discipulorum doctrinam, Hiero.s.Isa.33.35.
iter verum edoctus stabili graditur pede: sicut & gentiles prius claudi, recta suscepta fide Ruper.s.Sopho.3.
ambulant viam Christi. Matth.11.a.Luc.7.d.Isa.35.b. Et claudi diripientes prędam Hierusalē
sunt, qui non confidentes in viribus suis, mysteria legis percipiunt. Isa.33.d.Soph.3.d.
Firmata fundamenta ecclesiæ. Claudus curatus à Petro. acto.3.a.14.b. designat fundamenta ecclesiæ firma ab eo, qui est Tertul. de Trinita.
petra: petra autem erat Christus.
Infidelitas partis Iudæorum. Claudicatio Iacob typus erat infidelitatis magnę partis Iudæorum: vel designat mortifi Ambr.2.de Iacob.7. Aug.q.in gene.104.
cationem desiderij humani remanente valido desiderio cœlestium. gen.32.g.2.reg.18.d. Cyri.exposi.symb.
Languescens caro. Claudicans etiam Iacob altero pede, quum luctatus est cum angelo, designat ꝙ qui ve Greg.4.mor.40.
ro amore sublimia respicit, iam in hoc mūdo duplicibus incedere desiderijs nescit. Vno ēm Ruper.8.s.gen 9.
pede innititur, qui solo Dei amore roboratur: & necesse est, vt alius marcescat, quia men
tis virtute crescente, oportet vt carnis fortitudo languescat.
Defectus in fide. Claudicauerunt à semitis suis, qui patrem credunt & filium non credunt: vel qui in ali Hier.s.ps.17.44. Greg.s.Ezech.ho.14.
quo fidei articulo deficiunt. ps.17.Iob.29.c. Beda.s.gene.32.33.

Clauis.

CLauis est instrumentum, quo seras portarum claudimus, & reseramus.
Solet poni duplex clauis, nempe scientię, & potentiæ, seu iurisdictionis: & hę dicun Ori.s.Matt ho.1.
tur claues regni cœlorum datę Petro à Christo. Matth.16.c. Petro quidem dicitur pręcipuè Ambr.ser.66.
collata esse clauis potentię ligandi, & soluendi. Paulo vero sciētię. De his. Isa.22.f. Dabo cla
uem domus Dei.
Claues etiam regni cœlorum dici possunt virtutes: & signanter fides cum iustitia, & mi Ori.s Matt.ho.1. Ambr.ser.38.
Virtutes. sericordia. Euch.form.spūal.8.
Christus. Clauis dicitur ipse Christus, qui claudit, & nemo aperit, & aperit & nemo claudit. Et cla Ambr.ser. 8.
Potestas Christi. uis Dauid dici potest regia potestas Christi ad parcendum & condemnandum. Et clauis Aug.s.apo.6.
mortis & inferni, & abyssi, est potestas Christi in malos. Apo.20.a. seu firma inevitabilisq; Ruper.1 s.apo.&.20 Aretas.s.apo.3.
damnatorum detentio.
Crux Christi. Clauis domus Dauid dici potest crux Christi, per quam aperitur nobis ianua regni cœlo Ori.s.Ezech.ho.14.
Sciētia legis & psalmorum. rum. Potest etiam significare clauem scientię, & peculiariter cognitionem psalmorum Da Hila.prolo.s.ps.
uid. Isa.22.f. Apo.3.b. Hanc clauem seu clauem, regni cœlorum dicūtur tulisse scribę & pha Hiero.s.Isa.22.
Gratia spiritussancti. risęi negantes Christum, & cognitionem legis tollētes. Luc.11.g. Est etiam clauis Dauid gra Aug.s.apo.ho.3. Ruper.2.s.apo.
tia spiritussancti.
Potestas cordis malorum. Clauis putei abyssi, est potestas, quam mali habent super cor suum, ut ipsum aperiant dia Aug.s.Apo.ho.7.
Potestas mētiendi. bolo. Apo.9.a. Vel potestas mentiēdi, quam habet diabolus, qui pater est mendacij. Rup.5.s.apoca.

Claustrum.

Claustrum dicitur id, quod aliquid concludit, vt parietes aliquid claudentes. Et dicitur claustrum oris ipsum os, vndiq; claudens linguam. Mich.7.b.

Clauus.

Clauus est ad figendum & coniungendum inter se tabulas, aut aliquid aliud: estq; præcipuè ferreus.

Ori.s.Iudi ho.5. Rup.s.Iudic.7. — Clauus, quo Iahel occidit Sisaram, designat crucem Christi, qua diabolus est confixus. Iudi.4.d.5.e. Eandem designant claui aurei templi.3.reg.6.c.2.Para.3.c. — Crux Christi.

Glo.int.s.Isa 33. — Claui, qui non auferentur de Hierusalem, designare possunt firmitatem æternę fœlicitatis. Isa.33.d. Vel doctores ecclesię. — Firmitas fœlic. Doctores eccle.

Hiero.s.Isa.54. — Claui tenentes tētoria ecclesiæ, dici possunt rationes, & omnia, quę fidem catholicam confirmant. Isa.54.a. — Firmantia fidem.

Ber.d triplici vincu. Basi.Exae.ho.5. Amb.de bono mortis.5.&.s.ps.118. ser.15. — Claui aurei templi, significare possunt affectus timoris: & charitatis: vt autem ligant per violentiam, timorem designare possunt, pręcipuè gehęnę: vt vero ligant per beneuolentiā, designāt affectum charitatis.3.reg.6.c.2.para.3.c. Et claui vitis, quibus amplectitur vicinas arbores, vt sustentetur, designant amplexus charitatis. In genere autem claui, dici possunt affectus, seu passiones animi, & erunt tam boni claui, q̄; mali, secundum diuersitatem affectuum.1.Para.22.a.Eccl'tę.12.d.Isa.54.a.Iere.10.a. — Affectus timoris. charitatis.

Rup.s.Iudi.22. — Clauus, quo fixi erant crines Samson, designare possunt clauos crucis Christi. Iudi.16.c. Ioan.20.f. — Claui crucis Chri.

Hiero.s.Eccl'ten.12. — Claui defixi in altum, dicuntur verba in animo radicata. Eccl'tę.12.d. Euch.form.spūal.8. — Verba in animo.

Claui, quibus firmantur Idola, sunt fallaces rationes hæreticorum, quibus suos muniunt & defendunt errores. Isa.41.b.Iere.10.a. Et hostes dicuntur claui in oculis. Num.33 g. designantes hæreticos, qui faciunt sequaces suos lumen amittere veritatis. — Rationes hæreticorum.

Gre.3. past.adm.33. Theophi. Alexan.3. pascha. — Clauus nauis significare potest intētionem prouidam. pro.23.d. & clauum in mari amittere, est intentionem prouidam inter procellas huius seculi non tenere. Designat etiam legem Dei dirigentem nos ad cœlum. — Intentio prouida.

Clemens, Clementia.

Clemens dicitur, qui illatas sibi iniurias facile remittit, aut alioqui benignus est erga miseros: vix recipere potest allegoriam.

Clementia in primis datur Deo, qui promptus est ad ignoscendum. Exo.23.d.2. para.3.b. Neemi.9.c.Ionæ.4.a.

Clementia Ioseph, typus erat clementiæ & benignitatis Christi. gen.43.f.45.b.

Cleophas.

Cleophas vnus ex discipulis Christi: cui visus est Christus post resurrectionem eunti in Emaus cum alio discipulo. Luc.24.c.Ioan.19.e.

Clerus.

Clerus Grecè idem est, quod sors, aut terminus, & cleri, seu clerici dicuntur in ecclesia, qui ad ministerium spirituale ecclesiæ deputati sunt.

Ori.s.cant.ho 3. Hie. & Aug.s.ps.67 Euch.q.in psal. Ber.ser.5.de aduētu. — Cleri, inter quos dormitur. ps.67. Si ibi vocabulum Hebraicum consideretur, sunt tripodes ferreę, quę superponuntur igni ad sustendandas ollas. Sed sumendo allegoricè, cleri dici possunt diuersa iudicia Dei: aut duo populi: vel duo testamenta, aut etiam singuli libri sacrę scripturę. Vel significant hęreditatē huius vitę, & futurę, inter quas dormit, qui negligit præsentia, & sperat futura. Vel sunt duo aduentus Christi, inter quos dormit, qui eum recipit in anima sua. — Iudicia Dei. Duo populi. Duo testamenta. Hęreditas huius vi. & futurę. Duo aduētus Chri.

Clibanus, Caminus, Fornax, Furnus.

Clibanus est vbi coquuntur panes. Fornax autem & caminus, latius sumuntur.

Isych.s.Leui.2.7. Tho.1.2.q.102.art.3 — Clibanus, in quo coquitur sacrificium, designare potest vterum virginis, in quo formatus est Christus igne spiritussancti. Leui.2.b.7.a. — Virgo Maria.

Isych.s.Leui.11. — Clibanus quandoq; significare potest doctores, qui fiunt immundi, contactu immundorum. Leui.12.f.Zach.12.b. — Doctores.

Isych.s.Leui.26. — Clibanus etiam dicitur sensus mysticus, vel legalis: & etiā difficiliora legis. Leui.7.a.26.d. — Sensus mysticus.

Lyra.s.Leui.2. — Clibanus etiam, designat feruorem charitatis. Leui.2.b.Isa.31.d. — Feruor charitatis.

Glo int.s.gen.15. Rup s.Hose.7. Rup.5.s.gen.12. — Clibanus fumās designare potest tempus iudicij: & cum esset super sacrificium Abrahæ, signum est diuinę acceptationis. gene.15.d. designat etiā Iudęos in iudicio: de quibus. thre.5.b. Pellis nostra quasi clibanus exusta est. ps.20. Succensi sunt à diabolo contra Christum. Hose.7.a.Zach.12.b.Malac.4.a.Matt.6.d.Luc.10.d.Apo.9.a. Designabat etiā labores Iudęorum in Aegypto: quum affligebantur in luto & lateribus. — Tempus iudicij. Iudæi cōtra Christum. Labores Iudæorum in Aegypto.

Clibanus

Anima. Clibanus etiam fumans, dici poteſt anima peccatis obuoluta, quæ & fornax dici poteſt. Amb.2.de. Abra.9.
Ardor libidinis. gen.19.f.Exo.19.c.Deut.4.c.3.reg.8.f.Poteſt in multis ex eiſdem locis ardorem libidinis ſig Philo.quis rerum di uin.hæres.
Anima virtutib9 ornata. nificare. Ad hæc pertinent etiam furni Pharaonis.Exo.8.a. Et anima virtutibus ornata, ſeu Orig.ſ.Leui.ho.4.
cor hominis, clibanus dici poteſt, vbi coquuntur virtutes, vt in clibano panes. Et cocta in Hiero.ſ.pſ.20.
clibano, ſunt digeſta in corde: quæ non ſunt cruda proferenda, nec tñ omnibus euulgãda. Et ponitur vt clibanus ignis, quum per pœnitentiam in corde cõburuntur pctã.pſ.20.

Charitas patriæ. Caminus plus eſt q̃; ignis: quia ignis paruus eſſe poteſt: in camino vero vaſtior flamma Gre.ſ.Eze.ho.21.
ſuccẽditur. Ex amore ergo dñi ignis eſt in Sion, in Hieruſalem vero caminus: quia hic amoris eius flammis aliquatenus ardemus, vbi de illo aliquid ſpeculando contemplamur. Sed in Hieruſalem vbi eſt viſio pacis plenè ardebimus, vbi de illo plenè videbimus, quẽ amamus.Iſa.31.d.

Vis punitiua Dei. Caminus in Hieruſalem, eſt vis punitiua Dei, qua purgat peccata in eccleſia.Iſa.31.d. Et Hiero.ſ.Iſa.48. Ambro.ſ.pſ.118.ſer.20.
Paupertas. caminus paupertatis, eſt probatio, quæ fit in paupertate. Iſa.48.b. Et fornax, in quam miſsi
Mundus. ſunt tres pueri, eſt paupertas, qua affliguntur iuſti in hac vita: ſed non eis nocet, ſed eius flãma diuites comburit. Dani.3.c. Et fornax, in qua probatur aurum, eſt hic mundus: in quo probantur boni igne tribulationis. Chry.ſ Matt.ho.4. Aug.ſermo.254.

Tentatio & tribulatio. Clibanus item aut caminus eſt pondus tentationis, & tribulationis. Leui.2.b.7.a.pro.17. Hier.ſ. Dani.3.
a.27.c.Sapi.3.a.Eccl'i.2.a.27.a.38.c.43.a.Iſa.48.b.Iere.11.a.Eze.22.d. Fornax autem ferrea, dicitur tribulatio Iudæorum in Aegypto: quorum patientia non ſplendebat.Deut.4.c.Nam fornax aurea erat trium puerorum in Babylone: quorum patientia etiam nunc fulget. Da Cyril.epiſ.37.
Eccleſia. nie.3.c. Zacha. 12.b. Apoca.1.d. Eſt etiam typus eccleſiæ, in qua ſancti gaudent in tribulationibus, vt in aura rorida. &c.

Fundamenta iræ. Caminus, vnde ſumebant cineres Moſes & Aaron, vt fierent vlcera in Aegyptijs, ſunt fundamenta iræ & inſaniæ.Exo.9.b.Eccl'i.22.d. Gre.nyſſe. de vita Moſis.

Libido. Fornax, quam incendit rex Babylonis.Dani.3.c. ſignificare poteſt libidinem, quam incendit diabolus. Caſia.lib.6.cap.17.

Infernus. Caminus ignis, in quem mittentur mali, eſt infernus.Matth.13.g.Exo.19.b.apo.1.c. Vt cli Gre.6.mor.20.& 15.mor.14.
banus ignis ponentur mali in iudicio: quia vt clibanus interius inflammatur, ita mali in iudicio ardebunt in conſcientia: & deuorabuntur ab igne foris, ſed non conſumentur, quia carnem perpetuo cruciabit gehenna.

Cliuum.

Minus perfecti. CLiuum eſt locus ab alto montis deorſum velut defoſſus, per quem eſt difficilis aſcenſus Greg.ſ.1.reg.9.
in montem. Deſignare poteſt eos, qui in altiorem perfectionẽ adhuc minime profecerunt.1.reg.9. b.2.reg.15 f.2. Para.20.d.

Clypeus, Scutum.

CLypeus, ſeu ſcutum eſt, quo quis ſe protegit à telis, & ictibus inimici. Ori.ſ.pſ.36.ho.2.
Diuina protectio. Clypeus, quem leuauit Ioſue in ſignum.Ioſu.8.d. Typus eſt diuinæ protectionis per Hiero.ſ.Iſa.21.&.ſ.Epheſ.6.
Chriſtum, & ſuos prædicatores. Scutum autem ſupernè latius, infernè anguſtius, deſignat
Verbum Dei. Deum plenius nos protegere erga ſpiritualia, q̃; erga temporalia. Idem autem eſt ſcutum fi Augu ſ pſ.34.
dei, & veritatis.Deute.33.d.2.reg.22.a.3.reg.10.c.14.g.1. Par.5.c.12.d.2.. Par.9.d.11.b.12.c.14.d. Greg.31.mor.25.& 33.mor.29.
26.b.Iob.39.d.pſ.5.34.90.Cant.4.b.Sapi.5.d.18.d.Iſa.21.b. Iere.46.a. Nahum.2.a.1.Mach.15.e. Bern.ſer.5.ſ.Qui habitat.
Ephe.6.d.Et ſermo Dei dicitur clypeus ignitus.proue.30.a. Ruper.ſ.Nahum.2. Beda.ſ.Pro.30.

Virtutes & ſacra ſcriptura. Clypei mille, perfectam multitudinem virtutum deſignant, & perfectam munitionem, Gre.ſ.canti.4.&.ſ.Ezec.ho.15.
quæ in ſacra ſcriptura habetur.Cant.4.b.Et ſcuta aurea, veritates ſacræ ſcripturæ, pro quibus fecit Roboam ærea.3.reg.14.g. Lyra.ſ.3.reg.7.

Defenſio humana. Clypeus in Iſrael, ſignificare poteſt defenſionem humanam. Iudi.5.a.2.reg.1.d.Iudith.5.c. pſ.75.Eccl'ici.29.c.37.a.2.Mach.15.b.

Infirmitas Chriſti. Scutum Iudæorum erat labor Chriſti, hoc eſt, eius infirmitas: quia inde contra Deum ſu Greg.33.mor.29.
perbè obſtinati fuerunt, vnde ipſe pro nobis in infirmitate laborauit.Thre.3.g.

Defenſiones diaboli & prauorum. Clypeus Goliath munitiones diaboli ad defendenda peccata ſignificat: & vanã prẽſumptionem: & ſuperbiã & infidelitatem.1.reg.17.a.4.reg.19.g.pſ.45.75.Eccl'i.29.c.Iſa.22.b.Ier. Gre. 33.mor. 30.& 31.mor. 25.
6.f.Thre.3.g.Eze.23.d.26.b.27.b.38.b.39.d.1.Mac.6.e.Et clypeus, qui vibratur ſuper equum, deſignat defenſiones prauorum contra prẽdicatorem.Iob.39.c. Et corpus Leuiathan dicitur habere ſcuta fuſilia: quia omnes iniqui per obſtinationem duri ſunt, & per vitam fragiles: quum enim verba prædicationis audiunt, nulla correptionis iacula ſe penetrare permittũt: quia in omni peccato, quod faciunt, ſcutũ ſuperbæ defenſionis opponũt.Iob.41.a.

Prælatus. Prædicator. Scutarius, qui ſcuta facit, aut ſcutorũ curam habet, dici poteſt prælatus, aut prædicator.3.reg.14.g.2.para.14.b. Gloſ.ordi.ſ.3.reg.14

Scutulatum dicitur genus veſtis, quẽ habet quoſdam orbes, vel circulos, quaſi ſcutulis diſtincta.

Glo.int.s.Eze.27. distincta. Hæc scutulata ait Ezechiel fuisse in mercatu Tyri. Ezech.27.c. designant rationes hæreticorum arte dialectica concinnatas. Rationes hæretic.

Coaceruare, uide Congregare.

Coadunare, quære Congregare.

Coædificare, uide Aedificare.

Coagitare, Coagitatus.

COagitata mensuram dicitur, quę sufficienter impleta est, quasi de industria, quātum capere potest, vt nihil vacuum in ea remaneat. Designat fœlicitatem, in qua est omnium desideriorum adimpletio. Luc.6.f. Fœlicitas.

Coagulare, Concrescere.

COagulare est id, quod liquidum est, in quandam duritiem pinguem redigere: vt lac coagulatur in caseum.

Arno.s.ps.67. Coagulatus mons dici potest Christus, qui in vna essentia est cum patre & spiritussancto. ps.67. Christus.

Hila.s.ps.67. Coagulati montes, cōsiderata lactis coagulatione, quę fit per lactis ipsius corruptionē, designare possunt hæreticos, qui prauos & corruptos sensus de Christo proferūt. ps.67. Et coagulatum cor vt lac, dicūtur aspera superborum verba, & corruptio vitiorum, sicut lac corrumpitur, quum coagulatur. ps.118. Hæretici. Verba superborum. Vitia.

Amb.s.ps.118. ser.9.

Gre.9.mor.37. Coagulat Deus vt caseum, quum firmat mentem bona cogitatione, ne in superflua defluat. Iob.10.b. Sapi.7.a. Firmitas mentis.

Glo.ordi.s.pro.3. Concrescunt nubes rore, hoc est, stillāt rorē, quum apostoli sacram influunt doctrinam. Prouer.3.c. Doctrina apostolorum.

Hiero.s.Iob.37. Gre.27.mor.21. Concrescit gelu flante Deo, quum Deus ob merita malorum relinquit homines, vt a vera Dei cognitione, & syncero amore, tanq; frigore constricti deficiant. Et quum Iudæi visis miraculis Christi magis in infidelitate indurabantur. Iob.37.b. Induratio.

Glo. ord.s.Leui.15. Concretus humor fædus, designat peccatum verborum. Leui.15.a. siue sit hæreticorum, siue superborum, siue loquacium. Peccatum verborū.

Coangustare, uide Angustus.

Coaptare, quære Aptare.

Coarctare, uide Angustus.

Coccus, Coccinum, Vermiculus.

COccineus color est ferē idem cum purpureo: tingebantur enim vestes grano quodam purpureo: videtur etiam idem cum ostrino colore, qui & muricinus dictus est, à sanguine ostreorum, quo vestes tingebantur, vel cuius referebant similitudinem. Dicitur etiam vermiculus.

Ori.s.Matth.ho.35. & s.Iosu.ho.3. Amb.s.Luc.3. Aug.s.ps.86. Hiero.s.Iere.4. Coccineus color, signum esse solet passionis & sanguinis Christi: & coccineus funis gen.38.g. Item coccus bis tinctus est in Christo, propter duplicem naturam, quę in ipso est. Exo.35.c.38.c.39.e. Leui.14.a. Num.19.b. Cant.4.a. Hebrę 9.e. Coccino autem vestitur, qui sanguinis, & passionis Christi, assumpsit fidem. Iere.4.g. Isych.s.Leui.14. Geor.vene.cāt.1.to.3.cap.17. Passio & sanguis Christi.

Hila.s.Mat.cāo.33. Amb.s.Luc.23. Coccinea vestis Christi, designabat martyrum sanguinem pro eo fundendum. Et quod caro Christi martyrum sanguinem esset susceptura. Matt.27.c. Sanguis martyrum.

Gre.s.1.reg.16. & 6 mor.25. & 30.mo.10 & s.canti 4. & s.eze. ho.16. Coccus bis tinctus designare potest duplicem amorē, Dei videlicet, & proximi, & feruorē charitatis. Exo.25.a.26.f.27.c.28.b.35.c.36.d. Leui.14.a. Nū.19.a. Eccl'i.45.b. Et coccinea vitta est charitas, qua prædicatores ardent, & alios accendunt. Canti.4.a. Aug.q in num.33. Charitas gemina.

Ori.s.Exo.ho.13. Hier de veste sacer. Phil.de congres. &c. Designare potest etiam ignem, duplicem habentem virtutem, illuminandi, & comburēdi atq; ita etiā sacerdos veritatis doctrina illuminet, & reprehendēdo vitia destruat. vel simul cōsolet & reprehēdat. Est etiā duplex ignis, spūs sancti & inferni. Geor.vē.cāt.2.tō.3.cap.5. Ignis.

Cle.Alex.5.stromat. Ori.s.Exo.ho.9. Coccus præterea bis tinctus, gloriam confessionis fidei designare potest. Exod.35.a.c.2.reg.1.d.4.a. Iere.4.g. Gloria confessionis fidei.

Rup.10.s.apoca. Coccus interdum designare potest peccata libidinis ignea: & etiam peccata homicidij, tyrannicam crudelitatem, & similia: quia color sanguineus. Isa.1.e. Nahū.2.a. Apo.17.a.18.d. Peccata libidinis & homicidij.

Hier.ad Gerontiā. Beda.s.gen.38. Coccineus funis in manu Zarę, designabat sanguinem in conscientia Iudæorum, vel diuersō gratiam spiritualem gentibus communicatam. gene.38.g. Nahum.2.a.

Coclea.

COclea est animal testa opertum, in qua quibusdam spiris seu circulis circũcluditur. Sumitur pro scala ad modum cocleæ circumuoluta: qualis erat coclea, per quam ascendebatur in cœnaculum domus domini, quam fecit Salomon. 3. reg. 6. b. Et quam vidit Ezechiel in templo. Ezechiel. 41. B

Cocytus.

Luctus inferni.

COcytus fingebatur fluuius inferni, significat luctum, quo designabant poëtæ, quod ij, qui digna doloribus opera faciunt, in infernum ad luctum decurrunt. Iob. 21. d.

Gre. 15 mor. 29.

Codex, uide Liber.

Cœlum, Cœlestis.

COelũ est suprema pars orbis, Sole, Luna, et stellis ornatũ: In quo sunt intelligibiles naturæ: quod et firmamentũ dicitur. Et potest dici cœlũ ab ea parte aëris subtili, ad quã non attingunt nubes, nec aues. Interdũ vero sumitur cœlum pro aëre: vnde dicuntur volucres cœli. Cum autẽ dicitur cœlum et terra, mũdus designatur per eius præcipuas partes.

Aug. 3. d gẽ. ad lit. 7

Deus. Sublimitas diuinitatis. Diuinum iudicium.

Cœlũ summũ dicit ipse Deus, & altitudo Dei, et diuinũ iudicium: et cœlũ cœli est ipsa sublimitas diuinitatis. gen. 11. a. 28. c. 19. e. 1. reg. 5. d. 2. reg. 22. b. Iob. 26. d. 38. c. Ps. 13. 18. 31. 67. 72. 79. 113. 122. 143. Pro. 30. a. Eccl'tæ. 5. a. Eccl'i. 35. c. 2. Par. 18. b. 30. d. Isa. 45. b. 64. a. Iere. 51. b. Ezec. 1. a. Dani. 13. d. 1. Mach. 12. d. 2. Mach. 3. d. 7. c 9. a. 11. b. 15. a. Matth. 6. d. 15. b. 16. a. Mar. 7. d. 16. d. Luc. 9. b. 17. f. 18. b. 20. a. 24. g. Ioã. 3. b. d. 1. Cor. 15. f. 1. Ioã. 5. b. Et cœli aperiũtur baptizatis, quia Deus dat illis dona gratiæ. Et de cœlo dicitur mittere auxilium. Ps. 56. Et ipse Christus est cœlũ, vnde prospexisse dicitur Deus. Ps. 101. Et cœlestis aut super cœlestis dicitur Christus, super omnes cœlos existens. Ps. 67.

Christus.

Ori. s. Iere. ho. 2. Arno. s. ps. 143. Hila. s. ps. 67. Ambr. ser. 38. Aug. 2. fermo. dñi in monte & s. ps. 67. Gre. s. ps. 101.

Angeli. Cœlestia.

Cœlũ interdum significat angelos, seu intellectualem substantiam, et mundum intelligibilem. Et cœlum cœli dicitur natura angelica: et aliquando cœli metonymicôs, dicuntur angeli et cœlestia. gen. 1. a. 14. d. 28. c. deut. 32. a. Iob. 11. b. 15. b. 26. d. 38. d. 2. Par. 2. b. Ps. 8. 17. 35. 32. 56. 68. 113. 123. 134. 135. 143. 145. 148. Pro. 3. c. Sapiẽ. 8. d. Eccl'i. 1. a. 16. b. Isa. 1. a. 13. d. 41. a. 44. d. 49. d. 66. a. Ierem. 2. c. 33. e. Matth. 5. c. Luc. 2. b. 21. e. Haba. 3. a. Hebrę. 4. d. 7. d. Dicuntur etiam angeli militia cœlestis. Luc. 2. b.

Ori. s. gen. ho. 1. Hila. s. ps. 68. Amb. 2. de Abra. 8. Basi. s. ps. 2. Hiero. s. Isa. 1. 13. Aug. 12 confes. 9. Philo. de somnijs.

Spirituales. Conuersationes cœlestes.

Cœlũ etiam dicuntur spirituales et conuersatione cœlestes. gen. 1. a. 11. a. 26 a. Exo. 20. a. 31 d. 32. c. deut. 32. a. Ps. 2. 10. 49. 101. 112. 118. 122. 134. 135. pro. 30. c. Isa. 1. a. 40. c. 48. c. 50. b. 65. c. 66. a. Iere. 10. c. Ioel. 2. c. 3. d. Apo. 12. b. Et dicuntur spirituales tertium cœlum: vt primum sit corporalis homo: secundum animalis: tertium autem ipsum spirituale intelligendum est: quia corporei multi sunt. 2. cor. 12. a. Et hoc cœlum dicitur transire, quia sancti transibunt ad futura, et omnis status eorum, vt veniant ad eminentiora et meliora. Matth. 6. b. 10. d. 24. c. Mar. 13. d. Luc. 11. g. 21. f. In his cœlis tonat dominus, vincendo dęmones. 1. Reg. 2. b. Iob. 20. d.

Ori. s. gẽ. ho. 1. & s. Ier. ho. 2. & s. Matt. ho. 30. Amb. s. ps. 118. ser. 12 & 5. de sacramẽ. 4. Arno. s. ps. 49. Hila. s. Matt. can. 10. Aug. epis. 57. Gre. 15. mor. 14. Beda. s. genes. 1. & s. pro. 30.

Gloria cœlestis. Imperium Christi.

Cœlum quandoq; dicitur gloria cœlestis, & imperium Christi in cœlo. gene. 14. d. 49. d. deut. 28. a. Iob. 26. c. ps. 32. Eccl'ici. 43. a. Matt. 23. b. Luc. 18. d. Apoc. 19. a. 22. a. Cœlum creatum primo die, est inuisibilis sanctorum angelorum patria. gen. 1. a.

Amb. de bñe. pr̃ia. 11 Ori. s. Matth. ho. 25. Rup. 1. s. gen. 1.

Virgo Maria.

Cœlum dicitur etiã beatissima virgo Maria: vt. pro. 30. c. Est difficilis via aquilę in cœlo: hoc est, incarnatio filij Dei in virgine. Eius ianuas aperuit Deus, hoc est, mentẽ & ventrem ad pluendum manna.

Rup. 1. s. Matt.

Mens vel anima.

Cœlum etiam dicitur ipsa mens, vel anima, pręcipue sapientis: vt quę habet lucida sidera, statos motus: concinnas choreas, diuinos circuitus, virtutum splendores fulgidissimos, & stellis simillimos: eamq; ornant intelligibilia incorporeaq; omnia, & Idea. Gen. 1. a. 7. d. 11. d. Iob. 11. b. 26. b. ps. 18. 112. Isa. 40. f. 66. a. Iere. 10. a. Fit voluntas Dei, in cœlo, hoc est in aĩa. Mat. 6. b. Et silentiũ in cœlo est in aĩa. Apo. 8. a. Gre. s. Eze. ho. 14. Aug. 2. ser. dñi in mõt. Ber. s. cã. ser. 27.

Ori. s. Iere. ho. 5. Philo. 1. alleg. 1. & de cõfusio. lĩgua. & quis rerũ diui. hæres. Amb. 4. de fide. 1. & de Noe. 14.

Apostoli & prædicatores. Prophetæ.

Cœlum præterea dicuntur apostoli, & sublimes prædicatores: in quibus tonabit dominus: quia ipsi condemnabunt Iudæos. 1. regum. 2. b. de ipsis enim dicitur. Matth. 19. d. Sedebitis super sedes duodecim iudicantes Israel. Et Luc. 11. c. Ipsi iudices vestri erunt. Et ipsi sunt cœli, qui enarrant gloriam Dei. Psalm. 10. 17. 18. 32. 49. 67. 88. 96. 101. Iob. 9. a. 11. a. 15. b. 26. d. 35. a. 37. a. 38. d. Prouer. 3. c. Isa. 45. b. 51. e. Hose. 2. d. Agge. 1. c. Zachar. 8. c. Ieremi. 10. c. Iudi. 5. a. Et vbi fit voluntas Dei, ibi est cœlum, in quo Deus habitat. Isa. 63. d. Matthæ. 6. b. Prophetæ etiã cœlũ dici possunt, vnde loquit Deus. ps. 17. 146. Iere. 4. f. 10. c. Et cœlum dicũtur prædicatores discipuli apostolorum: cœlum cœli, ipsi Apostoli. Psal. 113. 143. 3. reg. 18. g.

Arno. s. ps. 19. 32. Gre. s. 1. reg. 2. 16. & 10. mor. 10. & 30. mora. 7. 10. 22. Hie. s. Isa. 63. & s. Zacha. 8. & s. ps. 113. Aug. s. ps. 32. 49. Beda. s. proue. 3.

Ecclesia.

Cœlum præterea dicitur ipsa ecclesia, & fideles in ea: Et de hoc cœlo loquitur dominus, quum per ecclesiam manifestat suam voluntatem. Et cœlum serenum, est ecclesia ex hominibus assumpta. Exod. 24. c. Iob. 26. b. 38. d. 2. Paralip. 6. f. Psal. 102. 146. Prouer. 30. c. Eccl'ici. 24. a. 44. a. Ieremi. 4. f. Ioel. 2. g. Mar. 13. c. Luc. 19. f. 1. Corin. 15. f. Apocalyp. 4. a. 6. d. 8. a. 12. c. 18. f.

Tertul. de resurrec. Arno. s. ps. 146. Aug. de essen. diui. Hiero. s. Iob. 26. Gre. 32. mor. 14.

Ori. s. Matth. ho. 30 Hier. i. ps. 8. Augu. 13. cōfes. 15. & de euenti. diui. & s. ps. 8. 103. Gre. s. Eze. ho. 9. 17. Rup. 4. s. Apocalyp. Ori. s. Matth. ho. 30 Rup. 3. s. Apoca.

Cœlum ex quo loquitur dominus, dici potest sacra scriptura: de qua nobis & sol sapiētiæ, & luna scientiæ, & ex antiquis patribus stellæ exemplorum atq; virtutum, lucent. gen. 21. c. 22. b. Exo. 16. a. 20. d. Deute. 28. a. Iob. 9. a. 38. c. ps. 8. 73. 103. 146. Isa. 34. a. 40. c. 44. d. 50. b. Iere. 51. b. Agge. 1. c. Zac. 12. a. Matt. 3. d. 24. c. Luc. 3. c. Marc. 1. a. Ioan. 1. g. Acto. 10. b. Apocalyp. 6. d. 10. d. Sacra scriptura

Cœli dicuntur etiam variæ perfectiones electorum. Et cœlestia dicuntur ad eas perfectiones pertinentia. ps. 107. 138. Matth. 24. c. Ephes. 1. a. Hebrę. 6. a. Itē vita cœlestis. Apo. 4. a. Variæ perfectiones electorum. Vita cœlestis.

Ori. s. Ezech. ho. 1. Amb. de fide. 7.

Cœli aperti Ezechieli, designant apertionem factam Christo, & per Christum alijs. Item confessionem verę fidei. Ezech. 1. a. acto. 7. g. Apertio Christo. Confessio fidei.

Aug. 12. de gene. ad lite. 28. Rica. de s. victo. de 12. patriar. 74. & 3. de arca mysti. 8.

Cœlum tertium, in quod raptus est Paulus. 2. Cor. 12. a. Est visio intellectualis Dei: vt primum sit visio corporalis, secūdum imaginaria, seu spiritualis, tertium ipsa visio intellectualis. Vel ad primum cœlum pertinet cognitio sui. Ad secūdum perfecta cognitio creaturę: Ad tertium contemplatio Dei. Vel primum, imaginatio: secundum ratio: tertium intelligentia. Visio intellectualis.

Hiero. s. Isa. 34. Rup. 7. s. apoca.

Cœlum sæpe pro aëre sumitur: Et cœlum ferreū dicitur cum non generantur in eo pluuiæ. Et in hoc cœlo inebriatur gladius Dei, hoc est, in aëreas potestates. Leui. 26. c. 3. reg. 8. d. 18. g. 2. par. 6. e. Pro. 30. c. Isa. 34. a. Iere. 8. d. Luc. 4. d. Iacobi. 5. d. Apo. 12. c. Aër.

Hiero. s. Isa. 65.

Cœli noui, quos creat Deus, sunt ijdem cœli antiqui in melius commutati tempore generalis resurrectionis: vel sunt noui, gentibus ad fidem venientibus: quia prius eos tanq̄ Deos colebant, postea verò cognouerunt ipsos esse Dei creaturas. Isa. 65. c. Cœli in melius commutati.

Hiero. s. Isa. 34.

Cœli complicati sicut liber sunt, quum non vltra in eis peracto iudicio, hominum delicta scribentur. Isa. 34. a. Cessatio scribendi delicta.

Hiero. s. Isa 14.

Cœlum, in quod volebat ascendere Lucifer, si quidem dixit, Ascendam, adhuc in cœlo positus, intelligetur cœlum, vbi solium domini est, quo cupiebat ascēdere, non humilitate, sed superbia & ambitione. Sin autem postq̄; de cœlo corruit, loquitur ista verba, arrogantiam debemus intelligere, ꝙ nec pręcipitatus quiescat, sed adhuc sibi grandia repromittat: vt non inter astra, sed super astra Dei sit. Isa. 14. d. Solium Dei.

Ori. s. Matth. ho. 30. Hiero. i. Ezec. 10. Rica. de s. Victo. de securi. conscien. 26.

Cœlum desuper, designat superbiam & altitudinem erroris extollentis se aduersus scientiam Dei. Inde cecidit Satan: Inde cadunt stellę. Et ros cœli dicuntur errores, in quos inducunt dęmones. Exo. 20. a. Deut. 2. e. ps. 49. Isa. 13. c. 14. d. 50. b. 51. b. Iere. 4. f. Ezech. 29. b. 31. b. 32. a. Dani. 4. c. Luc. 10. c. Apo. 9. a. Et cœli volatilia dicūtur dęmones, aut superbi: quia sibi sublimia repromittunt. Superbia. Errores.

Gre. 2. mor. 26.

Cœlum vnde cecidit ignis, dicuntur scribę & sacerdotes alijs supereminentes: ex quibus cecidit ignis inuidiæ, & infidelitatis in minores. Iob. 1. c. Scribæ & sacerdotes.

De cœlo vocauit angelus Abraham, quia promittebat cœlestia gen. 22. c.

Cœna, Cœnare, Incœnatus.

COena est vltima refectio, quam capiūt homines in fine diei, aut noctis principio. Sumitur sæpe pro conuiuio.

Gre. ho. 36.

Cœna magna, quam fecit homo quidā, pro conuiuio cœlesti accipi solet: post quod non erit aliud, sed idem perpetuo durabit. Luc. 14. b. apo. 19. b. d. Cœna nuptiarum agni. Cōuiuium cœleste.

Ori. s. Isa. ho. 2. Rup. 2. s. apoca.

Cœnat cum aliquo Christus, quando comedens de nostris sermonibus, operibus, & intellectu, repascit nos suis escis spiritalibus & diuinis, multoq; melioribus. Apo. 3. d. delectatur bonis conscientię: charitas autem ad minus est inter duos.

Hiero. s. Dani. 6.

Incœnatus dormiens rex Babylonis propter Danielem periclitantem. Dani. 6. c. designat multo magis nobis esse ieiunandum in proprijs periculis, ad diuinam clementiam impetrandam.

Glo. ord. s. Ioan. 12.

Cœna, quam fecerunt Christo Martha & Maria. Ioan. 12. a. designat opera charitatis, quibus pascitur Christus. Opera charitatis.

Cœna Christi. Matthæi. 26. c. Luc. 22. b. Ioan. 13. a. 21. f. 1. Corinth. 10. c. 11. f. Ministratio Eucharistiæ.

Cœna, quam fecit Holophernes seruis suis. Iudith. 12. b. Et cœna Herodis. Mar. 6. c. ministrationem voluptatum, quam facit diabolus designant.

Cœnæ, quarum primos recubitus quęrebant Pharisęi. Matth. 24. a. Mar. 12. d. gradus superiores honoris, quos ambiebant, exprimunt.

Cœnaculum.

COenaculum est locus superior domus, vbi cœnari solet. Acto. 9. g. 20. c.

Glo. or. s. gen. 6.

Cœnacula & tristega in arca Noë, mansiones varias designant in ecclesia, seu diuersos gradus. gen. 6. c. Gradus in ecclesia.

Glo. ordi. s. 3. reg. 6.

Cœnacula templi deaurata, æternam fœlicitatē designant, vbi omnia sunt splēdida, & charitate Gloria cœlestis.

charitate feruentia.3.reg.6.b.

Cœnaculum grande, in quo Chrrstus cœnat, est anima habens latitudinẽ charitatis. Mar. 14.b.Luc.22.b. Acto.1.b. — Anima. — Ori.s.Matth.ho.35.

Cœnaculum medium domus Dei, quod fecit Salomon, profectum in virtutibus designare potest.3.reg.6.b.2.par.3.b.Ezech.41.b. — Profectus. — Hiero.s.Ezechi.41.

Cœnaculum Eliæ, & etiã Elisæi.3.reg.17.d.4.reg.4.b. significare potest statum superiorẽ fidelium confirmatorũ: vel vitam cœlestẽ: vel altitudinẽ fidei, vel altitudinẽ meritorũ. — Vita cœlestis.

Cœnacula ædificata non in iudicio. Iere.22.b. quæ dicuntur spatiosa & perflatilia, sunt errores peruersi hęreticorum, qui circumferuntur omni vento doctrinæ. Idem designabit cœnaculum æstiuum Eglon regis Moab. Iudi.3.c. Et cœnaculum per cuius cancellos cecidit Ochozias.4.reg.1.a. Et cœnaculum Achaz.4.reg.23.c. — Errores hæreticorũ — Hiero.s.Iere.22.

Cœtus, uide Congregare.

Cogere, Compellere.

Cogere dicitur is, qui vim alteri infert, vel re ipsa, vel minis, aut præceptis, aut etiam improbis precibus.

Coactio, qua angeli cogebant Lot ẽ Sodomis exire.gen.19.c. designat ꝙ etiam cogendi sunt mali ad dimittenda peccata. Ita compelluntur intrare ad cœnam, qui hic multis aduersis affliguntur, vt carnalem vitam relinquant tribulationibus fatigati. Luc.14.e. Exo. 22.b.Leui.24.d. — Vis ad dimittenda peccata. — Gre.ho.36.

Compellens Iesus discipulos ascendere in nauiculam, est faciens aut permittens suos venire in tentationes, etiam non volentes. Matt.14.c.Mar.6.f Luc.8.d. — Permittens tentationes. — Ori.s.Matt. cap.14.

Cogere pro congregare, vide congregare.

Cogere aliquãdo dicit timor ad aliquid faciendũ. Ios.19.d. Iudi.11.a.1.reg.13.c.Iob.39.c.

Compellit etiam paupertas gen.47.e.Leui.25.f.Prouer.30.b.

Datur etiam coactio ex amore: vt coëgerunt discipuli Christum, vt maneret cum illis in Emaus.Luc.24.d.Acto.16.c.

Compellit laborantem os suum, vt laboret sibi pro.16.d. quia prædicator cogitur facere, quæ prædicat. — Beda.s.pro.16.

Cogitare, Cogitatio, Præcogitare.

Cogitare est aliquid mente tractare.

Cogitationes cordis Dei, dicuntur doctrina, & præcepta eius, in lege, & euangelio nobis tradita.ps.32.39.Iob.23.c.Sapien.4.d.Isa.14.f.19.c.32.b.55.c. Ieremi.18.b.29.c.51.b. thre. 2.c.Mich.2.b. Zach.1.b.8.c. Et cogitare dicitur Deus, cum aliquid certa sententia decreuit facere. Et cogitat Deus facere malum puniendo, vel bonum dando præmium. Nume.33.g. Isa.23.c.25.a.Iere.23.e.Mich.2.a. — Præcepta Dei. Sententia Dei. — Basi.s.ps.32. Hiero.s.Isa.19.

Cogitat pro peccato suo, qui solicitus est in agenda pœnitẽtia.ps.37. Et cogitatio hominis, quæ confitetur Deo, est ipsa pœnitentia.ps.75. Qui autem pœnitentiã agunt, videntur Pharaoni, hoc est, diabolo, pessime cogitare. Exo.10.c. Eccl'i.8.c. — Agens pœnitentiã. — Basi.s.ps.37. Aug.s.ps.37.

Cogitat vias suas, qui præconsiderat, quę facturus est.ps.118. Iudith.9.a.12.a. Eccl'tę.2.a. 7.a. Eccl'ici.3.c.21.c.34.b.39.d.2.Cor.10.b. Ad idem referri potest cogitare ædificare domũ Dei.3.reg.1.a.1.par.28.a. — Prouidentia. — Hila.s.ps.118. Amb.s.ps.118.ser.8.

Cogitare dies antiquos, est cogitare æterna.ps.76. Et cogitare Deũ & eius opera. deute. 4.f.Pro.3.a.Sap.5.c.6.c.8.d.9.c. Eccl'i.14.d.Mal.3.a.d.2.Mac.12.g.Luc.1.c.1.Cor.7.f.13.f.2.Cor. 3.b.Philip.4.b.Acto.10.c. — Cogitare æterna. — Glo.ord.s.ps.76.

Cogitantes fratres Ioseph interficere ipsum Ioseph, designant consilium Iudæorum aduersus Christũ.gen.37.d.50.d. Iere.11.d.18.c. Sic fuerunt cogitationes populorum aduersus Chr̃m: quæ tamen perituræ erant.ps.5.20.32.34.40.55.82.145. Et cogitabant iniquitates in corde: & supplantare gressus Chr̃i: quod & mali faciunt aduersus bonos.ps.139.1.reg.18.d. Sapi.2.d.Isa.52.b.Eze.11.a. Hose.7.d.Ioan.1.g.12.b. Acto.5.f. Cogitauerunt etiam consilium pessimum, Iudęi aduersus Christum.Isa.3.b.iuxta septuaginta. — Consilium Iudæorum in Christum. — Basi.s.ps.32. Hila.s.ps.55.139. Beda.s.gen.3. Hiero.s.Isa.3. Rup.s.Hose.7.

Cogitantes repellere pretium Christi, sunt dæmones conãtes efficere nobis inutilem sanguinem Christi.ps.61. — Basi.s.ps.61.

Cogitat lutum contra figulum, quum mali putant se non cognosci à Deo. Isa.29.c.Iere. 11.d.18.d. Et cogitant malitiam contra dominum hæretici. Nahũ.1.c. — Hiero.s.Isa.29. & s. Nahum.1.

Cogitationes suas in cordibus suis ponunt, qui turpia cogitant. Eze.14.a.38.c.deut.31.e. gen.6.a.8.d.15.b.Iudith.2.a.Nee.6.a.Ester.6.b.Iob.5.b.12.a.31.a.ps.93.143.Prouer.12.a.15.a.16. d.24.a.Sapien.1.a.Isa.55.c.65.a.Danie.13.d.Hose.4.b.Mich.2.a.Haba.2.c. Matth.9.a.15.b.21.a. Mar.2.b.Luc.5.c.2.Cor.1.d. — Cogitare turpia. — Ori.s.Ezech.ho.3.

Hier.s.Mich.2.&.s.ps.51. Cogitat lingua iniustitiam, quum præuenit cor. Psal.51.72.118.quia in ore stultorum est Præuenit cor.
cor eorum. Eccl'i.21.d. Et hi sunt, qui cogitant inutile, & labores in hac vita misera.
Mich.2.a.6.b. Et cogitant confusionem domui suæ. Habac.2.c. Et malum fratri.Zach.7.d.

Cognatus, Consanguineus, Propinquus, Affinis.

Cognatus dicitur, qui alicui est consanguinitate, vel affinitate coniunctus. Consanguineus autẽ, qui ex eodẽ est sanguine, & eisdem progenitoribus ortus. Affines autẽ sunt viri & vxoris cognati inter se: quòd duæ cognationes inter se diuersæ, per nuptias coniũgantur, & altera ad alterius cognationis finem accedat.

Lyra s.Exo.3. Cognatus Mosis designat Christum, qui propinquitatem habuit cum lege. Exo.3.a.Num. 10.d.Iudi.1.c.4.b. Christus.

Lyra.s.Exo.18. Item designat principem secularem, prælato ecclesiastico fauentem .Exod.18.a. Princeps sec.

Epipha.2.cont hæreses.tomo.2. Propinqua spõsi seu proxima dicitur ecclesia, post humanitatem à Christo assumptam. Cantic.2.d. Ecclesia.

Hiero.s.Iere.31. Hych.s.Leui.25. Cognatio Ioseph, designare potest imitatores Christi. Exod.1.a. Et cognationes Israel, sunt fideles in ecclesia.Iere.25.b.31.a.33.b.Consanguinei autem & affines, sunt in eadem fide geniti & nutriti.Leui.25.g.Tob.6.c.Amos.3.a.Luc.1.f. Fideles in ecclesia.

Glos.ord.s.gen.24. De cognatione Abrahę accipitur vxor Isaac, hoc est, de ecclesia iunguntur animæ Christo.Gene.24.a.

Gre.s.1.reg.9. Cognationes tribus Beniamin, designare possunt diuersas conuersationes electorum: & nouissima cognatio, dicit intimam conuersationem.1.reg.9.c. Conuersationes electorum.

Hier.s.Iere.32. Propinquus Ieremias Hanameel, designat sublimes virtute propinquos esse gratiæ Dei. Iere.32.b.

Isych.s.Leui.25. Propinquus dicitur quilibet fidelis, qui adiuuat ad ferenda onera alterius fidelis. Leuitic.25.d. Proximus.

Cognati Iudęorũ sunt hæretici: quia nõ plene, nec rectè sentiũt de fide, sicut & illi.Leui.25.g.iuxta septuaginta. Hæretici.

Gre.23.mora.5. De cognatione Ram est Elihu.Iob.32.a. quia vnusquisq; prædicator arrogans intra sanctam ecclesiam positus, sanctis, qui sunt in ea, fidei veritate, sociatur: quamuis ab eorum vita elationis prauitate disiungatur.

Amb.2. de Abra.1. Hiero.ad Letam. Phil.de migr.Abra. Cognatio deserenda, est vel Iudęorum, vel vitiorum, vel affectionum sensuumq; corporis, aut etiã amicorũ carnaliũ & mundanorũ, inter quos nõ inuenitur Iesus.gene.12.a.Leui.21.a.Num 27.b.Tob.2.c.2.reg.14.b.6.b.3.reg.16.c.Iob.19.b.31.d.ps.73.Iere.8.b.25 b.Amos.6.c.2.Mach.5.a.Mar.6.a.Luc.2.g.21.d.Ioan.18.e.Rom.9.a.acto.7.a.Et cognati regũ sunt mũdani.1.Mach.10.g. Iudæi. Affectus. Sensus. Amici carnales

Cognationes aquilonis, sunt multitudo dæmonum.Iere.1.c. Dæmones.

Cognomen, Cognominare.

Cognomen est, quod superadditur habenti iam nomen: vt Iacob cognominatus est Israel.gen.35.b.4.reg.17.f.Sapi.14.b.Eccl'i.47.c.1.Mach.2.a.10.a. Luc.22.a.Ioan.5.a.Rom.2.c.Hebrę.3.c.Acto.1.d.10.a.11.d.12.b.Allegorias si quę sunt, quære in ipsis cognominibus.

Cognoscere, Nosse, Agnoscere, Ignotus.
Incognitus, Innotescere.

Cognoscere dicitur ille, qui certam euidentiam habet de re, quam nosse perhibetur. Innotescit autẽ id, quod manifestatur vt cognoscatur. Est autẽ cognoscere in eodem aduertere.gen.3.a Cum cognouissent se esse nudos. Audire.1.reg.4 b.Cognouerunt quod arca domini venisset in castra. Credere. Exod.18.b. Nũc cognoui quòd magnus est dominus.

Ori.s.ps.36.ho.3. Hier.s.Amos.3. Aug.epis.47.&.s.ps 36.111. Euch.form.spũal.1. Beda.s.pro.4. Cognoscere dicitur Deus, quum rem notam facit, sic, vt posset tunc eam cognoscere, si ignorasset, vt quum dixit Abrahæ: Nunc cognoui, quòd timeas dominum.gen.22.c. Cognoscit etiam per approbationem: vt nouit dies, & vias immaculatorum. Ps.1.36.43.102.141. Et nouit ex nomine eos, qui ipsi peculiariter placent.Exod.33.b.Et nouit vias dextras, quas ipse fecit. Pro.4.d. Et cognoscere dicitur Deus eos, qui eius cognitione digni sunt. Amos.3.a.Nahum.1.b. Sic cognouit Deus Israel in deserto.Hose 13.b.Et nouit qui sunt sui, scientia videlicet prędestinationis.1.Cor.8.a.2.cor.6.b Gala.4.b.2.Timo.2.c. Et nouit Ieremiã anteq; eũ formaret, hoc est, scientia prędestinationis vel declaratibi notitia, quã habet pater de verbo æterno. Iere.1.a. E diuersò dicitur Deus non cognoscere malos, aut gentiles, seu infideles, quia non tales ipse fecit, quales se ipsi peccando fecerunt: & quia non cognoscit ea, quæ non approbat.Iob.8.d.ps.17.73.Iere.11.d.Hose.8.a Matth.7.d. Item cognoscit alta a longe, quum reprobat superbos.ps.137.Et cognoscit introitum & egressum regis Assyriorum, quum reprobat opera diaboli.Isa.37.f. Notificare Deus. Approbare. Prædestinare. Non approbare.

Ori.s.Iere.ho.1. Amb.[illegible] Aug.[illegible] Gre.3.mora.35.

Manifestatio Christi. Cognoſcit Deus ſeſsionem & reſurrectionem Chriſti, quia doctrina & opere ipſum manifeſtat. ps.138. Dicit etiã noſſe ipſum, priuſq; formaretur in vtero. Iere.1.a. Vel nouit ſeſsionem, hoc eſt, humilitatem in paſsione, & glorificationem in reſurrectione. Gloſ. Inter. ſ. Pſ.138

Cognoſcere cor hominis, eſt peculiare ipſi Deo tanq; autori. 3. reg.8.d.2.para.6.e.ps.43. Iere.17.b.Dani.13.e.Luc.16.d.Ioan.2.d.Acto.1.d. Dicitur etiam cognoſcere nouiſsima & antiqua. ps.138. quia omnia ſunt illi præſentia. Hier. ſ. Iere.1.

Cognoſcit Deus ſcelera vel pctã, ad ea puniendũ tanq̃ iuſtus iudex. Iob.12.c. Amos.5.c.

Nota dicitur domino dies iudicij, quia ſolus ipſe eam nouit. Zach.14.b.

Nouit dominus decipientem. Iob.12.c. quia in manu ſuorum operum dimiſsũ, vt ad peiora proruat, deſerit. Nouit etiam eum, qui decipitur: quia ſæpè committunt homines mala, quæ ſciunt: & idcircò permittuntur decipi, vt cadant in mala, etiam quæ neſciũt. Quod tamẽ deceptis aliquando ad purgationem, aliquando vero ad vitionis initium fieri ſolet. Gre.11.mor.8.

Cognoſcens valde anima Chriſti opera Dei, deſignat perfectam deitatis cognitionem, quæ erat in anima Chriſti. Pſal.138. Iere.11.d. Hila. ſ. ps.138.

Cognoſcens Ioſeph fratres ſuos, à quibus nõ eſt agnitus, deſignat Chriſtũ Iudæos cognoſcentem, qui tamẽ ipſum nõ cognouerunt. gen.42.d.45.a. Pſ.142. Iere.11.d. Acto.7.b. Hila. ſ. ps.142. Beda. ſ. gen.42.

Nouit Ioſue, quæ loquutus eſt dominus ad Moſen, deſignans Chriſtum, qui perfectiſsimè nouit legem: nec quiſquàm eſt, qui ita nouerit, vt dominus Ieſus. Ioſu.14.b. Ori. ſ. Ioſu. ho.18.

Apoſtoli cognoſcẽtes Chriſtum. Iudas. Iudæi. Homo exterior. Noti hominis, vel Chriſti, dicuntur peculiariter apoſtoli, vel omnes qui eum peculiarius nouerãt: non quos ipſe nouerat. Notus etiam Chriſti dicebatur Iudas, aut etiam Iudæi, ob cõuerſationem, quam cum eo habuerunt: & propter prophetias, quas habebant, in quibus notus erat Chriſtus. Dicitur etiã notus hominis, homo exterior, qui notus eſt, & quaſi cognatus homini interiori: quia nullus eſt affectus afficiẽs ſenſum corporeũ, qui nõ ab hoĩe interiori percipiatur. Pſ.54.87. Iob.19.d.42.c. Eccl'i.13.d. Luc.2.f.23.f. Qui nouerãt prius Iob, erãt Iudæi cognoſcentes Chriſtũ in ſcripturis, quem poſtea præſentem non nouerunt. Iob.42.c. Aug. ſ. ps.87. Arn. & Hila. ſ. ps.54. Ricar. de. ſ. vict.2. de arca. myſt.17. Hiero. ſ. Iob.42.

Cognoſcẽs Chriſt. mortem ſuam. Cognouit ſol occaſum ſuum, quum Chriſtus nouerat mortem ſuam, quã acceptauit. Pſal.103. Vel nouit ſol occaſum ſuum, quum Deus præuenit nos, ne cadamus in tẽtationes, quibus nos tentare permittit. Arn. & Aug. ſ. ps.103. Amb.4. Exae.2. Clima gradu.25.

Incarnatio. Notam fecit Deus dexterã ſuam, per incarnationẽ videlicet, & paſsionẽ filij ſui: vbi manifeſtatur ſapientia & potentia Dei. Pſ.89.97. Haba.3.a. Ioan.15.b.17.d. Hiero. ſ. ps.89.

Non cognoſcens Iudas Thamar, quando cõcubuit cum illa. gen.38.d. deſignat quod dicitur. Pſal.17. Populus, quem non cognoui, ſeruiuit mihi. Idem poteſt deſignare nõ cognoſcens Iſaac Iacob. gen.27.c. vbi etiam deſignantur Iudæi non cognoſcentes Chriſtum. Aug.22. cõt. fauſ.86.

Manifeſtatur Chriſtus bonis. Cognoſci volens Ioſeph à fratribus ſuis, ſemotis Aegyptijs, deſignat ſecretam diuinitatis manifeſtationem, quæ fit ſolis bonis. gen.45.a.

Cognoſcere Chriſtum in fractione panis, eſt in declaratione ſcripturarum ipſum agnoſcere. Luc.24.c. Ioan.4.g.10.c. Et noſſe panem, quo dominus aluit, eſt percipere Chriſtum & eius doctrinam. Exod.16.g. Ad idem referri poteſt, quum dominus Ioſeph non cognoſcebat in domo, ſua niſi panem. gen.39.b.

Tendere ad cœlum. Cognoſcere viam pacis, eſt tendere ad cœleſtem Hieruſalem, in qua vera eſt pax. Pſal.13.142. Ioſu.3.a. Iere.5.b.8.c. Roma.3.c. Ori. ſ. Rom.3. Amb. ſer.74.

Cognoſcere in terra viam Dei, eſt noſſe in corpore doctrinam Chriſti: & ipſum Chriſtum. Pſal.66.102. Hila. ſ. ps.66.

Noſſe ſemitas nubium, eſt cognoſcere humilitatem prædicatorum: qui cum multa nouerint, deorſum ſe humiliter per cognitionem ſuæ ignorantiæ inclinant. Iob.37.c. Gre.27.mor.24.

Cognoſcetur dominus in domibus ciuitatis regis magni. Pſal.47. hoc eſt, in manſionibus cœleſtibus, vel in ſancta eccleſia, ex varijs gentibus congregata: vel cognoſcitur in apoſtolis & prædicatoribus. Hie. & Aug. ſ. ps.47.

Obtemperare præceptis Dei. Cognoſcere dominum, eſt recognoſcere eum, vt benefactorem, creatorem, &c. Et etiam obtemperare eius præceptis: quod etiam eſt noſſe omnia opera domini. E diuersò autem neſcire dominum, eſt non facere eius opera: vt filij Eli, & alij neſciebant dominum. Iudi.2.b. 1.Reg.2.c. Iob.4.c.23.a. Pſal.9.19.40.66.71.73.76.77.78.82.91.141.143. Sapien.15.a.18.b. Iſa.1.a.6.c.19.d.33.b.45.a.48.b.55.a.66.e. Iere.4.f.8.c.11.c.22.e.32.f. Ezec.38.g. Dani.13.e. Matth.11.d.13.b. Luc.2.c.8.b. 2.Petri.1.a.3.d. Deut.11.a. 2.Par.33.c. Hoſe.5.b.6.a.8.a. Habac.2.d. Mar.6.g. Ioan.1.a.8.d.10.c.12.e.14.a.16.a.17.a. Roma.1.c.11.d. 1.Cor.1.b.2.b.13.d. Galat.4.b. 1.Timo.4.b. 1.Ioan.2.b.4.a.5.d. Cognoſcens quia æquitas iudicia Dei, plus habet, quàm credens, ſicut cognoſcens, quòd magnus eſt dominus. Pſal.118.134. Innoteſcit autem Deus homini, quum ſe manifeſtat quatenus vult. Innotuit autem per verbi incarnationem, in medio annorum. Haba.3.a. Ori. ſ. Iudi. ho.1. Hiero. ſ. Iſa.1.

Percipiens fidem gẽtilis. Cognoſcens bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui, deſignare poſſunt gentilem populum, percipientem myſteria fidei. Iſa.1.a. Idem deſignare poteſt miluus Ori. ſ. Luc. ho.13.

cognoscens tempus suum.Iere.8.d.

Glo.ord.i.1.Mac.3. Cognoscens Iudas Machabęus aductum Apollonij, designat deprehendentem insidias, Deprehende-
& tentationes diaboli.1.Mach.3.b.10.g.16.d.2.Mach.15.f Matth.22.b.Et cognoscens Raguel dias Diaboli.
loca figendorum castrorum.nu.10.d.est sciens se & alios præparare aduersus dæmones.Idē
erit nosse bella Chananęorum.Iudi.2.b.3.a.

Glo.ord.f.Matt.7. Cognoscere arborē ex fructibus,est cognoscere hominē ex operibus.Mat.7.c.12.c.Luc.6
f.Ioā.15.d.Pro.11.d.19.b.Cognoscit etiā bonitas terrę ꝓmissionis ex fructibus. Num.13.c.

Amb.de Cain.2. Nemo nouit sepulcrum Mosis, vt videatur magis trāslatus, q̃; mortuus.Deut.34.d.vbi
Phi.de sacri.A.&.C. designatur status perfectissimi hominis,qui est imperfectis ignotus.

Gre.5.mor.5. Nosse potestatem iræ Dei nemo potest:quia eius dispensatio obscuris super nos dispositionibus,sæpe vnde æstimat̄ deserere,inde nos recipit: & vnde nos recipere creditur, inde derelinquit:vt plerūq; hoc fiat gratia quod ira dicitur:& ira sit,quod gr̄a putat̄.ps.89.

Gre.29.mor.32. Nosse ordinē cœli.Iob.38.d.est supernarū dispositionū occultas prędestinatiōes videre.

Gre.30.mor.19. Nosse tempus partus ibicū.Iob.39.a.est cognoscere incrementa diuinorum seminum in mente aliena: quę solus nouit,qui creauit.

Gre.f.1.reg.3. Cognoscētes à Dan,vsq; Bersabee,ꝙ Samuel propheta esset domini.1.reg.3. d. designant bonum prædicatorem venerabilem esse simplicibus,& doctis,malis,& bonis.

Gre.f.1.reg.10. Qui nouerant Saul heri & nudius tertius.1. regum.10.b. sunt,qui nouerant prædicatorem sub obedientia prælati existentem, & postmodum quum iam ceperat coadiutor esse meliorum.

Aug.epis.120. Innotescunt orationes nostræ apud Deum.Philip.4.a. quū nobis innotescunt per tolerantiā apud Deum,non apud hoīes per superbiā:vel quum angelis innotescunt,vt quodā modo eas offerāt Deo.vel quū sunt frequentes, & tales, quę à Deo acceptari mereantur.

Cognoscere faciem in iudicio,est acceptare personam.Pro.28.c. Acceptio personarum.

Cognoscens Iudas anulum suū,quod dederat Thamar in pignus,designare potest Chr̄m recognoscentem dona spiritussancti in ijs,qui saluantur.gen.38.f.

Cyril.7.f.Ioan.2. Non cognoscūt oues vocem alienorum.Ioan.10.d. quum fideles pestiferam hereticorū, Non approbat do-
aut ambitiosorum vęsaniam,quam diuulgant in suis sermonibus, non approbāt,neq; libē ctrinam hæreti-
ter aures suas,eorum dictis accommodant.

Gre.3.mor.18.24. Non cognoscentes amici Iob ipsum Iob in afflictione positum.Iob.2.d. designant hęreti Despicientes hæ-
cos,qui quum ament præsentia bona,ecclesiam in aduersitatibus positam non agnoscunt. ci ecclesiam.
Hoc enim quod in illa cernunt,in suorum cordium cognitione non relegunt: vel sunt vitia,quę prius nos lætos quasi nouerāt,quia penetrabāt: sed męrentes cognoscere nequeūt, quia ipso nostro rigore franguntur.

Cognoscere peccatū suū,manifestū est. Leui.4.f.5.a.2.reg.19.d.3.reg.8.d.2. para.6.e.ps.31.
50.Iere.14.d.Luc.19.g.Roma.3.c.7.b.Cognoscere autē mala dicitur,qui meretur,& patitur
mala:& idem dicitur ignorare bona.Mich.4.c.Sic non cognoscet verbum malum,qui nō Non peccare.
Hier.f.Mich.4. &.f. Eccl'ten.8. patietur,nec experietur.Eccl'tę.8.a.Non nosse autem peccatum,est non peccare.2.cor.5.d.
Cognoscentes autem Adam & Eua se esse nudos,cognitionem peccati designare videntur. gen.3.b.Nosse amaritudinem ad hæc referri potest.pro.14.b.

Gre.31.mor.13. Non sunt cogniti in plateis, qui prius per angustam viam rectē incedentes, postea per propriam voluntatem in viam latam deflexerunt. thre.4.b.

Cognoscens Saul vocem Dauid.1.reg.26.c. designat recognoscentes aliquos ex Iudæis veritatem prędicationis Christi.

Gre.8.mor.15. Non cognoscit malum hominem locus eius,Iob.7.c.quum videlicet Deus in iudicio dicet malis:Non noui vos.

Lyra.f.ps.102. Datur etiam non cognoscere locum suum.ps.102. quod dicitur de spiritu,qui non redibit ad corpus secundum pręsentem statum.

Hie.f.Nahū.3. Non est cognitus locus locustarum orto sole.Nahum.3.d,quum non remanent uestigia dogmatum,quibus nitebantur hæretici.

Lyra.f.ps.70. Non cognoscere literaturam.ps.70.Est non nosse scientiam inflantem:& negociationes mundanas.

Glo.ord.f.Leui.13. Nosse differentias mundi & immundi.Leui.11.g.Et nosse leprosum esse sanatum.Leui.13.
a.ad cognitionem,quam debēt habere pręlati de peccatis subditorum referunt̄. Ad quod
Beda f.pro.27. etiam refertur,quum dicitur Eli cognoscere filios suos indignē agere.1. reg.3.c.3.reg.2.b.
Debent etiā prælati agnoscere vultum pecoris sui.pro.27.d.

Ori.f.Luc.ho.38. Non cognoscens Hierusalem tempus visitationis suæ,designat negligentes diuinas inspirationes.Luc.19 g.

Philo. de confusio. lingua. Non cognoscens rex Aegypti Ioseph, designat eum, qui ne minimum quidem virtutis gradum nouit.Exo.1.b.

Hiero.f.Isa.3. Agnitio vultus,pro confusione & erubescentia ex peccato ponitur.Isa.3.b.

Cognoscere

Approbare. Cognoſcere dicuntur altitudinem Satanæ, qui eius ſuperbiam approbant: Sic non eam cognoſcunt boni. Apoc.2.f. Ruper.2.ſ.Aapoca.

Cognoſcere carnaliter, uide Coire.

Cohabitare, quære Habitare.

Cohærere, uide Adhærere.

Cohæres, quære Hæres.

Cohibere.

COhibere, idem eſt, quod reprimere.

Cohibebant vocem ſuam duces. Iob.29.b. quum hi, qui poſt ſe errantes populos trahere conabantur, ne loqui perueria nunc audeant, & autoritatis frænantur pondere, & virtute rationis. Gre.19.mor.14.

Cohors, uide Exercitus.

Coinquinare, quære Immundus.

Coire, Cognoſcere, Concumbere, Dormire, Concubina.

COire dicuntur mas & fœmina, cum carnaliter copulátur: quod honeſtiori vocabulo dicitur cognoſcere & dormire.

Infundens Chriſtus dona in eccleſiam. Cognoſcens Elcana Annam coniugem ſuam. 1. reg.1.c. deſignat Chriſtum infundentem in eccleſiam gẽtium dona gratiarũ, quę prius non infundebat. Non enim eã cognoſcebat, quum dicebat: In viam gentium ne abieritis. Matth.10.a. Et cum prohibiti ſunt apoſtoli in Aſia prędicare. acto.16.b. Coitus etiã Iudę cũ Thamar, typus eſt coniũctionis Chrĩ, & eccleſiæ. gen.38.e. Et dormiens Iacob cum Lia, eſt Chrs generãs apoſtolos in eccleſia. gen.30.b. Dormiẽs etiã Dauid cũ Bethſabe, cõiunctionẽ Chrĩ & eccleſię ſignificare poteſt. 2. reg.11.a. Greg ſ.1.reg.1. Ambr.ſ.pſ.118.ſer.19

Non cognoſcens amplius Iudas Thamar nurum ſuam, deſignat Deum non amplius approbantem carnales legis obſeruantias. gen.38.g. Gloſ.inter.ſ.gen 38

Carnales ſenſus. Coitus deſignare poteſt carnalem ſenſum. Leui.15.c. Et dormire cum ancilla coitu ſeminis, eſt amplecti legem Synagogæ ad literam, & in ea conuerſari, quaſiq; vnum effici, cum illa. Leui.19.d. Iſych.ſ.Leui.19.

Conſentiens ratio carni. Cognoſcens Adam & etiam Cain vxorem ſuam, deſignat coniunctionem, aut conſenſum rationis ad carnem ſubditam peccatis: quæ concepit in cogitatione, & peperit in malo opere peccatum Gen.4.a.c. Beda.ſ.Gen.4.

Præuaricantes legẽ. Dormiens Ruben cum concubina patris ſui, deſignat Iudęos legem præuaricantes. Gen.35.d. Et dormientes filij Eli cum mulieribus, ſunt Iudæi quieſcẽtes in hæreſibus. 1. Reg.2.d. Beda.ſ.gen.35. Greg.ſ.1.reg.2.

Peccare ſecurè. Dormire etiam cum mulieribus, eſt ſecurè, & ſine metu futuræ vindictæ peccare. Qui vero ſic mundi concupiſcentias ſequitur, vt ſæpe diuini metus conſideratione terreatur, polluitur cum mulieribus, ſed non dormit: quia & ſi tranſgrediendo labitur, in perpetratis tamen facinoribus per ſecuritatem nequaquam requieſcit. Greg.ſ.1.reg.2.

Amplecti vanã doctrinam. Coire cum menſtruata. Leui.15.c.20.c. Eſt communicare cum actionibus idololatriæ: & amplecti vanam ſapientiam gentilium. Iſych.ſ. Leui.15.20.

Dormire cũ muliere capta in bello, eſt tractare philoſophiã reiectis erroribus. deu.21.c. Glo.ordi.ſ.deut.21.

Coire cum vxore proximi ſui, eſt dare operam philoſophiæ gentilium, vnde accidit lapſus in errorem. Leui.18.c. Num.5.c. Deut.22.d. Iſyc.ſ.Leui.18.

Conſentire voluptati. Dormire cum domina, eſt conſentire appetitui, aut voluptati. Gen.39 b. Vel hoc dicebant Phariſæi Chriſto, vt eorum illicitæ doctrinæ acquieſceret. Philo.2.allego. Beda.1.gen.39.

Dormientes filię Lot cum patre, deſignant eos, qui faciunt alios male operari. Gen.19.f. Glo.ord.ſ.gen.19.

Incognita viro Rebeca, deſignat animam non admittẽtem diabolum in corde ſuo. Gene.24.b. Num.31.c. Ori.ſ.gen.ho.10.

Dormiens Sichen cum Dina, deſignat diabolum facientem animam vitijs delectari. Gen.34.a. Glo.ord.ſ.gen 34.

Coitus primus & ſerotinus ouium ad aſpectum virgarum. Gen.30.f. fit, quum rationales ſpiritus noſtri in exemplis ſanctorum defixi, ſingulis quibuſque actionibus permiſcentur, vt tales fœtus operum procreent, qualia exempla viderunt. Glo.ordi.ſ.gen.30.

Coire cum Rebeca, eſt aliqua hæreſi fidem fædare. Gen.26.c. Idem eſſe poteſt dormire cum virgine. Exod.22.c. Glo.int..gen.26.

Coire cum iumento, eſt participare cum inſenſatis, vel adhærere voluptatibus prauis, & irrationalibus. Exod.22.c. Leui.20.b. Iſych.ſ.Leui.20.

Coire iumentũ vnius generis, cũ iumento alterius. Leui.19.d. Non permittendi ſimplices tractare cum hæreticis. Glo.ord.ſ. Leui.19.

Isych.s. Leui.18.20. Coire cum masculo, est facere effœminari eum, qui virilia opera agebat. Leui.18.c.20.b.

Philo. de sacri. Abel & Cain. Epipha.3.côt. hære. tom.2. Concubina Abrahæ, aut etiam Iacob, & Dauid, significare possunt legẽ veterẽ, synagogam, dignitates, scientias philosophicas, aut encyclicas, & hereses, quę videntur coniungi Chr̃o, à quo per errorem alienæ sunt. gen.25.a.35.d.49.a.2.reg.16.d.Cãt.6.b.Gala.4.c. Lex vetus. Synagoge. Dignitates. Scientiæ encyc. Hæreses.

Aug.83.q.55. Gre.s.canti.6. Rup.canti.6. Concubinæ etiam octoginta. Cant.6.b. designare possunt animas non ita perfecto affectu coniunctas sponso, vt reginę, sed timore seruientes. vel sunt quę mercedẽ accipiunt terrenorum, de quibus dicitur: Receperũt mercedem suam, quod cõuenit hæreticis & falsis prædicatoribus. Concubinæ enim non verè sed fictè dños diligunt: & ab eis non posteritatem filiorum, sed pręsentiam cõmodorum expetũt: nec cõtinentiam exercent, sed libidinẽ explere concupiscunt. Sic falsi prędicatores in ecclesia, dum non Chr̃m, sed lucrum, vel laudem diligunt, non spiritualiter & castè, sed carnaliter & libidinosè Chr̃o se iungunt. de quibus apostolus. Philip.3.d. Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est. Animæ imperfectæ aut mercedẽ terrenorum expetentes. Hæretici. Falsi prædicatores.

Rup.3.s.reg.2. Non cognoscens Dauid Abisag, designat Deum patrem, acceptãtem quidem fidem antiquorum patrum, sed nondum plenè vsq; ad aduentũ Chr̃i.3.reg.1.a.

Colare, Excolare.

Colare aliquid liquidum est, quum per pannum rarum, aut instrumentum colatorium transfunditur: vt liquidũ transeat, & fęces & alia in colatorio remaneant: & id quod remanet in colatorio, dicitur etiam colari.

Hiero.s.Malach.3. Colat Deus quasi aurum & argentum, quum à fęce peccatorum purgat. Malac.3.a.

Ori.s.Matt.ho.23. Colare culices, est cauere à leuibus peccatis. Matth.23.c.

Gre.1.Mora.14. Aug.1.q.in Euãg.35. Euch.form. spũal.5. Colarunt culicem Iudęi, quando dimiserunt latronem, & crucifixerunt Christum, deglutientes camœlum. Matth.23.c.

Colere, Cultor, Cultus, Excolere.

Colere interdũ est venerari: vt cultus Dei: interdum exercere, vt cultus terræ: nõ nunq̃; ornare, vt cultus faciei: aliquando habitare.

Colere dominũ citra allegoriam dicit illam venerationẽ, quę latria dicit̃, quę soli Deo debet̃. Exo.10.g.18.c.4.reg.10.f.2.para.29.b.35.c. Iudith.5.b.8.c.11.c. Isa.19.d.56.b. Danie.3.b.2. Mach.1.a. Matt.15.a. Mar.7.a. Ioan.9.f.2. Thes.2.b. acto.17.e. Ad cultũ Dei pertinet cultus tabernaculi, & cultus sempiternus, vel Phase, vel alterius rei. Exo.12.c.13.b.25.a.27.d.35.c.

Hiero.s.Isa.32. Cultus iustitiæ est silentium. Isa.32.d. ut videlicet non multiloquio Iudæorum, sed fidei breuitate adoretur dominus.

Colere idola, est pręferre creaturas Deo: vel toto affectu eis seruire: vnde Aegyptij colunt ea, quę mactant Hebręi, quia mundani seruiunt prauis affectibus, quos iusti extinguere curant. Exo.8.f.20.a. Deut.4.c.5.a.3.reg.11.a.4.reg.10.d.17.b. Iudith.10.b. Sap.14.c.15.d. Ier.44.e. Baruc.6.d. Ezech.20.c. Dani.11.f.14.d. Rom.1.c. acto.19.e. Colunt etiam hæretici Idola: qui dicuntur cultores peruersorum dogmatum. Iob.13.a. Colentes vaccas Bethauẽ, erant Iudæi, qui voluntaria crudelitate obtemperarunt Caiphę & Annæ dicentibus debere occidi Christum. Hose.10.a. Iudæi.

Gre.11.mor.15. Rup.s.Hose.10.

Colere pro Exercere, uide Agricola.

Colere pro Ornare, uide Ornare.

Colere pro Habitare, quære Habitare.

Collaudare, quære Laudare.

Collega uide Socius.

Collidere.

Colliduntur aliqua, quando mutuo percutiuntur.

Aug.ser.76. Rup.7.s.gen.3. Collisio Esau & Iacob in vtero matris, designat contentionem bonorum & malorum in ecclesia. gen.25.c. Eccl'ici.13.a. Iere.51.b. Designant etiam contentionem Iudæorum in primitiua ecclesia nolentium admittere gentiles ad fidem. Contentio bonorũ & malorum.

Ori.s.ps.36.ho.4. Hiero.s.ps.36. Non colliditur iustus cadens. ps̃.36. quia non perseuerat in peccato, sed per pœnitẽtiam resurgit.

Collisa dicitur sedes Christi in terra, quando à Iudęis, quorum erat rex, non solum contemptus est, sed etiam crucifixus. ps̃.88.

Hiero.s.Nahum.2. Colliduntur currus hostiũ, quum dissipatur superbia prauorũ, & potentia, qua abutebãtur aduersus bonos. Iudit.5.b. Et colliduntur in plateis quadrigæ. Nahum.2.d. quũ superbi cõtra superbos, in huius mundi latitudine insurgunt: aut quum tam dæmones, q̃; praui Dissipari superbiam prauorum.

Cõuersio infideliũ. homines in iudicio turbabuntur. Designare etiam potest conuersionem infidelium. Rup.s.Naum.a.
Collisio armorum aduersariorum, terrores diaboli aduersus bonos designare potest. 2. Mach.6.e.

Colligare, uide Ligare.

Colligere.

Colligere, est dispersa in vnum coniungere, & congregare. Item addere. 4. reg. 22. d. Colligam te ad patres tuos. Cogere. Iob. 16. b. Collegit furorem suum contra me. Suscipere. Matth. 25. c. Hospes eram, & collegistis me. Congerere. Eccl'i. 47. c. Collegisti quasi aurichalcum aurum. Perdere. Sopho. 3. b. Et colligam regna.

Conuertere ad fidẽ. Collegit Deus dispersos Iuda, quum conuertit eos ad fidem. Isa. 11. c. Et collectio dicit non esse vltra Judæorum: isa. 32. c. quia non amplius congregabuntur in Hierusalem. Dicit etiam Deus colligere regna, hoc est, gentiles ad fidem. Sopho. 3. b. Hie.s.Isa.11.32.

Idem. Colligere lapides est congregare gentiles ad fidem. Eccl'tæ. 3. a. Eccl'i. 21. b. Et collectæ tribus sunt ad vnitatem fidei venientes. Isa. 43. b. Ad idem referri potest colligere oua, quæ derelicta sunt. Isa. 19. d. Et colligere spolia hostium. Iudith. 15. d. Hie.s.Ecclte.3.

Colligit seu circundat gloria domini aliquem, quum quasi vestimento ipsum totum replet, & amplectitur. Isa. 58. c. Hie.s.Isa.58.

Paucitas electorum. Collegit stipulam Christus, & racemos in vindemia: quia pauci credebant verbo eius: & pauci consequuntur fructum passionis eius, si comparentur ad multitudinem malorum. Mich. 4. b. 7. a. Dicitur etiam de ecclesia in fine mundi refrigescente charitate. Eccl'ici. 33. c. Iere. 6. b. 9. f. 25. g. Colligit lilia sponsus, quum colligit martyres & electos in regnum cœlorum. canti. 6. a. Hie.s.Mich.7. Rup.s.cant.5.

Recipere verbum Dei. Colligere spicas est recipere doctrinam verbi Dei. Leui. 25. a. deut. 10. b. 16. c. 24. d. Ruth. 2. a. ps. 103. Isa. 32. e. Iere. 4. d. Non debebant autem Iudæi colligere spicas. Leui. 19. b. quia non debebant amouere gentiles ab aliqua cognitione præceptorum legis. Amb.3.de fide.4. Isych.s.Leui.19.

Colligere, aut congregare cum Christo, est sapere quæ sunt spiritus Christi. Matth. 12. c. Luc. 11. b. Ori.s.Mat.ho.19.

Accipere cœlestem doctrinam. Colligere manna, est accipere cœlestem doctrinam. Exo. 16. d. nume. 11. b. Colligebat aũt vnusquisq;, quantum sufficit, vt non curiosè inuestigemus occulta: & ad certam mensuram quia in scientia, & in quolibet dono, debet quisq; certa mensura cõtentus esse: vt non plus velit sapere, quàm oporteat sapere. Quòd autem alius plus, alius minus colligebat, diuersam intellectus designat capacitatem. Colligebatur autem mane, & sex diebus, hoc est, huius vitæ tempore: vel in sexta ætate. Sexto autem die colligebantur duplices cibi: quia in hac vita laborandum est pro futura. Ad dies autem singulos colligebant manna, & in crastinum reseruare vetabantur: quia saluatoris aduentu figuræ legis cessarunt: & colligere inde alimenta non possumus, ipsa veritate nobis & pane cœlesti ad fruitionem proposito. Duplici autem mensura ante septimam manna colligitur: quia tempore legis exacto, & septima, idest Christi lege incipiente, duplici quadam gratia, legali scilicet, & euangelica in fide homines roborantur. Philo.2.allego. Beda.s.Exo.16. Cyril.3.s.Ioan.34.

Ornari virtutibus. Colligit Christum hospitem, qui virtutibus ornat hospitium mentis suæ. Matth. 25. d. Ori.s.Matth.ho.34.

Aeterna quies. Colligens Iacob pedes suos super lectum. gen. 49. d. designat collectionem fidelium ad æternam quietem. Idem est colligi ad populum suum. Nume. 20. d. 31. a. 4. reg. 22. d. 2. paral. 34. f. Ezech. 29. b. Et colliguntur viri misericordiæ, quum apostoli occisi à persequutoribus suscipiuntur à Deo. Isa. 57. a. Colligere etiam lilia, est congregari virgines, aut iustos ad æternã gloriam. Hie.s.Isa.57.

Separari malos à bonis. Colligent angeli zizania, & omnia scandala de regno Christi, quum separabunt malos à bonis in iudicio. Matth. 13. d. Et colligere in manipulos, est congregare errores hæreticorum, qui comburendi sunt: aut opera interiora. psalm. 128. Et synagoga peccantium dicit collecta stupa. Eccl'i. 21. b. Arno. Hila. Aug.s. ps.128.

Collegerunt discipuli fragmenta, quæ superfuerunt manducantibus: quia semper habẽt prædicatores multa mysteria, quæ turbæ habere non possunt. Luc. 9. b. Ioan. 6. b. Amb.s.Luc.9.

Venerari passionẽ Christi. Colligit vir mundus cineres vaccæ. Num. 19. b. quum gentilis veniens ad fidem, venerat passionem & resurrectionem Christi. Sic colligens mulier Sareptana duo ligna, designat susceptionem crucis Christi per gentilitatem. 3. reg. 17. b. Iere. 7. d. Ioan. 15. a. Aug.q.in num.33.

Colligit formica æstate, quibus pascatur hyeme, quum quis in prosperitate discit, quæ eum consolantur in aduersis. Pro. 6. b. Vel quum quis parat in hac vita bona opera, quæ eum comitentur in futura. Glo.ordi.s.pro.6.

Procurare gratiam. Colligere pecuniam ad templum reparandum, est procurare gratiam & dona spiritussancti, ad ædificationem ecclesiæ. 4. reg. 22. a. Baruch. 1. a.

Colligentes

Beda.s.Exo.5.

Colligentes reges reliquias ciborum sub mensa Adonibezec.Iudi.1.b.designant eos,qui sub tyrannide diaboli quærunt terrenas voluptates,quibus minime satiantur. Ad idem referri potest,colligere paleas,vel stipulas,hoc est,vitia vel voluptates.Exo.5. b. *Quærere voluptates.*

Glo.ordi.s.4.reg.4

Colligens puer prophetarum inter bonas herbas colocynthidas, designare potest eos, qui virtutibus miscent vitia.4.reg.4.f.Item qui errores miscent euangelicæ veritati. *Miscere virtutes vitia.*

Hie.s.Iob.16. Gre.13.mor.6. Hie.s.Zach.12.

Collegisse dicitur diabolus,vel Iudas,aut Iudæi furorē suū aduersū Iob, quū totis viribus insurrexerūt aduersus, Christū & aduersus ecclesiā.Iob.16.b.Vel si dicitur de Deo,collegit furorem suum in Iob,quando ita reliquit Christū in passione vt diceret: Deus meus, Deus meus,vt quid dereliquisti me? Collegerunt etiam pontifices & Pharisæi concilium aduersus Christum.Ioan.11.f.Et colliguntur omnia regna aduersus Hierusalem. Zacha.12.a. hoc est, persequutores aduersus ecclesiam. *Iudæi contra C.*

Hie.s.Eze.29.

Non colligitur draco lapsus in terram.Eze.29.b.quum diabolus non recipitur amplius in ijs,qui crediderant ei,quum ab eo fuerint liberati. *Eiectio diaboli.*

Non colliguntur cadauera malorum,quum iusta sententia Dei in infernum detrudunt. Iere.25.g.Sic non colliguntur ossa regis Iuda.Iere.8.a. *Mitti in infernum.*

Glo.or.s.Iudith.7.

Collectiones aquarum,quæ defecerunt,significare possunt auxilia humana. Iudith.7.c. Item doctrinas liberales. *Auxilia & doctrinæ humanæ.*

Glo.inte.s.Leui.23.

Collecta,quæ fiebat diebus festis.Leui.23.f.deut.26.b.Nee.8.d.1.cor.16.a. congregationem operum designat.

Beda.s.pro.27.

Colliguntur fœna de montibus,quum accipitur doctrina legis à Iudæis,vt detur genti facienti fructum.pro.27.d.

Collis.

Aug.de ouibus.14.

COllis est inferior monte,ad latus montis iacens,& excelsior campis.

Collis domini significare potest Christum,secundum naturam humanam.1.reg.11.a. 23.c.Ezech.34.f. *Christus.*

Ori.s.cant.ho.3. Gre.s.1.reg.10. Amb.s.ps.118.ser.6.

Collis etiam domini,aut absolutē collis,designare potest altam intelligentiam scripturarum:aut ipsas scripturas sacras spiritualiter intellectas.1.reg.10.a.canti.2.b. Eze.34.f. Ioel. 3.d.Amos.9.d.Collis etiam dici potest vetus testamentum,quod inferius est nouo.Ier.16.b *Intelligentia scripturarum. Vetus testamentum.*

Arno.s.ps.113. Ori.s.canti.ho.3. Ber.s.cant.ser.53. Beda.s.gen.49. Hila.&Hie.s.ps 64.

Colles etiam dici possunt,qui simpliciorem scientiam habent.ps.64.71.113. Isa. 41.e. 55.d. *Habentes simpliciorem scientiam.*

Colles æterni,significare possunt angelos,& patriarchas,& prophetas,qui etiam simpliciter colles dicuntur.gen.49.d.deut.33.b.pro.8.b.Isa.2.a.Haba. 3. b. Hos colles transiliuit Christus.canti.2.b.quum Christi aduentum prophetantes, cum magno desiderio incarnationem eius expectabant.Colles etiam accincti exultatione,dici possunt martyres. ps.64. Isa.31.c. *Angeli. Patriarchæ & prophetæ. Martyres.*

Hie.1.aduer Iouini. Gre.s.cant.4. Ori.s.Exo.ho.11.& s.canti.ho.2. Hie.s.Isa.30.&.s.Iere.16.&.s.Eze.6.& s.Ioel.3.

Collis thuris,aut Libani dici possunt purissimi virginum greges: vel habentes altam humilitatem in oratione.canti.4.b. *Virgines. Humiles.*

Collis interdum perfectionem non summam designare potest: vel ipsam perfectionem habentes:& etiam bona opera.Exo.17.e.ps.71.113.148.canti.2.b.Isa.30.f.40.c.Iere.16.b.Eze. 6.a.36.a.Ioel.3.d.Amos.9.d.Mich.4. a.6.a. *Perfectiorō sunt. Bona opera.*

Hie.s.Zach.14.

Collis Remmon.Zach.14.d.designare potest statum ecclesiasticum in ecclesia. *Status ecclicus.*

Cyril.5.thesaur.7.

Colles aliquando significant omnes creaturas.pro.8.c. Ante omnes colles ego parturiebar. *Creaturæ.*

Ori.s.cant.ho.3.

Colles etiam dici possunt regna minora per fidem ad Christum venientia.canti.2.b. *Regna minora.*

Ori.s.Luc.ho.22

Colles humiliandi dicuntur Iudæi.Isa.40.a.Luc.3.b.Ezech.6.a. *Iudæi*

Hie.s.Iere 31.

Collis Gareb.Iere.31.g.designare potest incolatum huius vitæ: & abiectionem doctorū prurientium auribus,qui sunt in ecclesia.

Hie.s.Iere.2.13. Aug.s.Ioan.trac.1. Hie.s.Isa.2.& s.Ezechi 35.

Colles in malum significare possunt secularem literaturam,quæ est superba,& non sine erroribus.Iere.2.d.4.f.Designant etiam ipsam superbiam,aut auaritiam, & ipsos superbos. 4.reg.16.a.17.b.19.c.2.par.28.a.ps.77.Isa.2.c.37.c.41.d.42.c.54.c.65.b.Iere.2.d.3.g. 49.d.50.b. Eze.6.d.32.b.34.b.Hose.4.c.10.b.Nahum.1.b.Haba.3.b.Soph.1.b.Luc.23.d.Super colles fornicatur,& nunquam mundatur,qui erecta ceruice per superbiam, non humiliatur sub potenti manu Dei.Iere.13.d.Et collis montis Seir,significat inferiores discipulos diaboli.Ezech.35.b. *Secularis literatura. Superbia. Auaritia. Superbi. Discipuli diaboli.*

Ber.s.cant.ser.54.

Colles,quos transilit dominus,dici possunt dęmones,quos reliquit Deus sine rore gratiæ,visitans angelos & homines.canti.2.b. *Dæmones.*

Hie.s.Eze 32. Ricar.de.s.victo.5. de arca mystica.14.

Colles,qui implentur sanie,sunt successores hæresiarcharum.Ezech.32.a.Hose.10.e. *Successores hæresiarcharum.*

Colles exultantes sicut agni ouium,sunt speculatiui inferiores contemplatiuis, quando immensa illa intimę solemnitatis tripudia eos illuc vsq; supra semetipsos leuant: vt cœlestium secretorum arcana,saltem per speculum in ænigmate videre valeant.ps.113. *Speculatiui.*

Collocare

Collocare, Reponere.

COllocare, est in loco aliquid ponere. Reponere autem, est recondere in aliquo loco, vt seruetur. Vide Recondere.

Christus in potioribus bonis patris — Collocauit Deus Christum hominem ad dexteram suam, hoc est, in potioribus bonis suis. Ephe.1.d. Hoc designauit collocatio Salomonis in solio suo.3. reg.2.d. Et collocatio Ioas in solio regali.2.par.23.b. Idem collocatio arcę.1.par.6.c. Et reponi manna coram domino vsq; mane. Exo.16.e.g. Et collocans rex Alexander Ionathan, vt sederet secũ. 1. Macha.10.e.

Relictus homo in facultatẽ liberi arbitrij. — Collocauit Deus cherubim ante paradisum. gen.3.d. quum reliquit homini facultatem liberi arbitrij, vt per pœnitentiam adiuuante eius gratia, reuerti possit in paradisum. Vel cherubim & flammeum gladium, quia nemo potest peruenire ad arborem vitæ, nisi per tolerantiam molestiarum, & scientiæ plenitudinem, hoc est, per charitatem Dei & proximi. Plenitudo enim legis est charitas. — Geor. vene. cantil. 3. ton.7.cap.21.

Introductio fideliũ in vtramq; ecclesiã. — Collocauit Deus filios Israel in terra promissionis, designans introductionem fidelium vel in ecclesiam, vel in gloriam cœlestem.1.reg.12.b. Idem designat collocatio in loco pascuæ. ps.22.102.106. Et collocatio in domibus suis. Hose.11.d. Et collocat Deus reges in solio. Iob.36.a. Collocauit etiam Deus Aegyptios in terra Phatures, hoc est, in ecclesia. Ezech.29.c. — Hie.s. Hose. 11. & s. Eze.29.

Sperare resurrectionem. — Reponi in loculo, est sperare resurrectionem. gen.50.d. Sic erat reposita spes Iob in sinu suo, quia vera certitudine de spe resurrectionis præsumpsit. Iob.19.d. — Gre.14.mor.33.

Docere vera dogmata. — Reponere lapides alios in domo leprosa, est dogmata vera docere, reprobatis falsis. Leui.14.g. — Glo. ordi.s. Leui.14

Seruare mysteria — Reponit sacerdos vestimenta sacra in gazophylacijs, quum seruat mysteria, ne reuelet indignis. Ezech.44.e. Ad idem referri possunt reposita de sacrificijs & hostijs salutaribus, quæ reseruantur sacerdotibus. Leui.10.c. — Hie.s. Ezec.44.

Reponit sacerdos benedictionem primitiarum in domo sua: quia quasi per eas benedicitur. Vel reponit in domibus nostris: quia ad eius imprecationem, Deus benedicit domibus nostris. Eze.44.g. — Hie.s. Eze.44.

Institutio nouæ ecclesiæ. — Collocatio tabernaculi, designare potest institutionem ecclesiæ noui testamenti. Exo. 40.b. Vnde facta est mense primo prima die anni secundi egressionis filiorũ Israel de Aegypto: quia annus secundus legem nouam designat, vt annus primus veterem.

Prædicare. — Collocant Aaron & filij eius lucernas in tabernaculo, quia sacerdotes debent in ecclesia verbum Dei ministrare. Exo.27.d.30.a. — Glo. ordi.s. Exo.27

Collocauit mulier filium suum mortuum in lectulo hominis Dei, designans ecclesiam applicantem peccatorem cruci Christi. 4. reg. 4. c. Sic reponit turtur pullos suos in nido. psalm.83. — Arno.s.ps.83.

Collocat lepus cubile suum in petra, quum fidelis simplex ponit spem suam in Christo. pro.30.d.

Collocare altare Dei super bases.1. Esdr.3.a. est collocare fidem in cordibus audientiũ. — Glo. ord.s.1. Esdr.3.

Collocari in cubilibus. ps.103. est Iudæos in synagogis suis congregari: aut hereticos in suis secretis conciliabulis: aut vitia, seu dæmones in cordibus malorum. — Arno.s.ps.103. Clyma.grad.21. Aug.s.ps.103.

Collocauit inimicus in obscuris, quum Iudæi Christum morti tradiderunt. ps. 142. Vel cum peruersus homo proponit bonis secularia, vel errores. — Aug.s.ps.142.

Collocauit meretrix filium alterius meretricis in sinu suo, quum synagoga cogebat gentiles Iudaizare.3.reg.3.c. — Hie. epi. Multum in vtramq;.

Collocat Deus Tyrum in terra nouissima, quum tradit diabolum eiusq; sequaces in gehennam. Eze.26.d. — Glo. inte.s. Eze.26.

Collocant filij orientales caulas suas in ciuitate filiorum Ammon, quum discipuli Chri imperant gentilitati, eam conuertentes ad fidem. Eze.25.a. Vel sunt hæretici, qui exierunt ab ecclesia, & suscipiunt infideles. — Glo. ordi.s. Eze.25.

Colloqui, uide Loqui.

Colluctari, quære Luctari.

Collum, Ceruix, Decollare.

COllum est pars corporis inter caput & humeros. Ceruix autem est posterior colli pars. In ea ferri solet onus & iugum.

Mens uel anima. — Collum Ioseph habens torquem auream, designare potest mentem sapientia ornatam. gene.41.e. pro.1.a. Eccl'.6.c. Eze.16.b. Dan.5.c. Ab hoc collo aufert Deus iugum. Isa.10.f. Collum autem & ceruicem subijcere regi Babylonis, est cognoscere se peccatorẽ. Iere.27.e — Ori.s. Ezech.ho.6.

Ceruix

Ceruix etiam super quam iugum imponi solet, in corpore mystico significat animam Christi iugum suscipientem. Leui. 26. b. thre. 5. a. acto. 15. d. Soluuntur vincula colli, cum abijciuntur peccata ab anima. Isa. 52. a. Hose. 10. c. (Hie. f. Isa. 52.)

(Isych. f. Leui. 5.) Collum turturis vel columbæ, aliquando significat ecclesiam. Leui. 1. d. 5. d. Significat etiam carnem vel ipsum corpus. (Ecclesia. Caro.)

(Geor. vene. canti. 1. ton. 8. cap. 20. Gre. f. Eze. ho. 15. & 13. mor. 8.) Collum ecclesiæ dici potest beata virgo Maria: per quam veniunt diuinę influentię in corpus ipsius ecclesiæ à capite Christo. Item sacra eloquia: quia in collo est guttur in guttu re vox. Ceruix quoq; ecclesiæ dicuntur, qui se erigunt in superbiam, & sub occasione defendendæ rectitudinis, vitio deseruiunt elationis. Iob. 16. c. (Virgo Maria. Sacra eloquia. Elati.)

(Ori. f. cant. ho. 2. Gre. f. cant. 1. 4. Ber. f. cant. ser. 41. Rup. f. cant. 7.) Collum sponsæ sicut monile, designat obedientiam: seu ipsos obedientes in ecclesia. cāti. 1. c. 4. b. Nee. 3. b. Isa. 10. f. Eccl'i. 51. d. Hose. 10. c. Vel designat prædicatores, qui extenduntur ad speculandum. Vel ipsum intellectum, per quem anima traijcit in se spiritualia alimēta. Significat etiam collum perfectiores in ecclesia. Isa. 8. d. Collum etiam sponsæ sicut turris eburnea, est humilitas Mariæ, fortis & pulchra, & grata Deo. canti. 7. b. (Obedientia. Obedientes. Prædicatores. Intellectus. Perfectiores. Humilitas Mariæ.)

(Gre. 13. mor. 8.) Ceruix in bonis, libertatis electionem designare potest. Iob. 16. c.

(Hie. epist. Beatitudi. Amb. f. Luc. 15.) In collum filij cecidit pater. Luc. 15. d. quum filius Dei humanam assumpsit naturam. Vel dicitur, quia dedit præcepta & iugum leue.

(Gre. 33. mor. 19.) Collum equi, vocem prædicatoris significare potest, cui circundat Deus hinnitum. Iob. 39. c.

(Ricar. de. f. vict. de 12. patriarch. 87.) Collum Ioseph & Beniamin, designant meditationis seu prudentiæ, & contemplationis coniunctionem. gen. 45 d. acto. 20. g.

(Ori. f. Matt. cap. 14.) Decollare Ioannem in carcere, est diuidere Christum à prophetis, & non habere ipsum integrum. Matth. 14 a.

(Glo. ord. f. Isa. 30.) Vsq; ad medium colli venit torrens inundans, quum punitio Dei in totum perdit peccatores trudens eos in infernum. Isa. 30. f.

(Euch. for. spūal. 7. Ori. f. Iohn. ho. 11. & f. gen ho. 17. Gre. f. 1. reg 2. & 11. mor. 17. & 12. mora. 22 & 34. mor. 1. Aug. f. ps. 128.) Collum aliquando designat mentis elationem, & circundatur hœdinis pellibus, quum per cognitionem peccatorum, homo ducitur ad humilitatem. gen. 27. c. Collum etiam extentum significat superbiam. Isa. 3. c. Et collum erectum, & ceruix pinguis, designat opulētam superbiam. Iob. 13. b. 15. d. 16 b. Et collum Leuiathan est superbia diaboli. Iob. 41. c. Idem designat dura ceruix. Exo. 32. c. 33. a. 34. b. ps. 128. Eccl'ici. 30. b. 33. c. 38. b. gen. 27. f. 28. c. e. 30. b. 48. f. thre. 1. e. Ezech. 2. b. 21. g. Mich. 2 a. Haba. 3. c. Marc. 9. f. Luc. 17. a. Colla quoq; regum calcata, designant vires & superbiam dæmonum à sanctis superatas. deut. 3. a. 10. d. 21. a. 28. c. 31. f 33. d. Iosu. 10. c. Ceruices etiam inimicorum, significant superbiam dæmonum & malorum. Ceduntur autem inimici in tergo, vel in ceruicibus. quandiu sunt infideles: quia adorantes idola, vertunt terga Deo. Ceruice quoq; fracta mortuus est Eli: quia perfidię magnitudine quæ fuit in sacerdotibus, & principibus Iudæorum, amissa regni potentia, & superbia cōdemnatur. 1. reg. 4. d. 4. reg. 17. c. 2. par. 18. g. 30. b. 36. c. Nee. 9. c. Iudith. 13. c. pro. 29. a. Baru. 2. f. acto. 7 f. Et ceruix ferrea dicit duram inobedientiam. Isa. 48. a. (Elatio mentis. Superbia dæmonis. Inobedientia.)

Ceruix aliquando ponitur pro vita: vt Prisca, & Aquila dicuntur supposuisse ceruices suas pro anima Pauli. Roma. 16. a.

Collyrida, quære Crustula.

Collyrium.

(Gre. 1. pastor. 11. Rup. 2. f. apoc.) Collyrium est medicamentum oculorum, designare potest cognitionem proprię infirmitatis: vel opera, quibus inungendi sunt oculi mentis. apocal. 3. d. Peculiarius humilitatem.

Colocynthis.

(Rup. 5. f. reg. 27.) Colocynthis, est cucurbita syluestris, per terram repens, habens fructum in speciem mediocris pilę, vehementer amarum: cuius vsus est in medicaminibus. Vt autem missa fuit in ollam prophetæ, & dixerunt: Mors est in olla, designat amaritudinem hæreticæ doctrinæ, quæ re vera mortem infert. 4 reg. 4. g. (Hæretica doctrina.)

Colonus, Colonia, uide Habitare.

Color, Decolorare, Discolor, Vnicolor.

Color est, qui visu percipitur, & eo mediante percipitur res, cuius est color.

Colores varij in tabernaculo fœderis, designant diuersos hominū status, diuersasq; virtutes. Exo. 35. a. Idem designant colores auro misti. Exo. 39. a. (Diuersi status. Virtutes.)

(Gre. 34. mor. 7. & 1. pasto. 7. & ho. 17.) Color optimus. thre. 4. a. Eze. 27. d. designat reuerentiam religionis cunctis amabilem: & splendorem innocentię. Est immutatus color optimus, quando ille sanctitatis habitus per terrena & abiecta opera ad ignominiam despectionis venit. (Reuerētia religionis. Splēdor innocentiæ.)

Colores

Fucata religio gentilium. Sapientes mundi

Colores Indiæ. Iob. 28. c. designare possunt fucatam religionem gentilium, sermone vario ornatam. Vel designant sapientes huius mundi, qui quanuis per infidelitatem, & plerumq; per actionem fœdi sint, ante humanos tamen oculos superinducto honestatis colore fucantur. Ad hęc referri potest color optimus lanarum Tyri. Eze. 27. d. Hie. s. Iob. 28. Gre. 18. mor. 30. Cle. Alex. 3. pad. 9.

Incōstantia doctrinę.

Color diuersus in cute, designat inconstantiam doctrinę, vbi non est simplex veritas: & diuersos errores. Leui. 13. a. 14. f.

Peccatum non mortale. Simplicitas.

Color albus in cicatrice, designat peccatum non mortale: Color verò albus per totum corpus, designare potest simplicitatem sensus, sine vafricie. Leui. 13. f. Ori. s. Leui. ho 8. Philo. de plan. Noe.

Peccatū mortale.

Color rufus in cicatrice, peccatum mortale designare potest. Leui. 13. f. Ori. s. Leui. ho. 8.

Color pristinus in capillis, designat non mutatum esse affectum per peccatum. Leui. 13. c. Isych. s. Leui. 13.

Doctrina vtriusque testamenti. Virtutes variæ.

Discolores vestes, vel multicolores, designant doctrinā legis, prophetarū & apostolorū. Vel designant varias virtutes. Eze. 16. b. Idem significant lapides diuersorū colorum, 1. paralip. 29. b. Ori. s. Eze. ho. 6. 7. Hie. s. Eze. 17.

Decolorauit sol sponsam. canti. 1. b. quia non vt solis dignitas expetebat, eius radios accepit. Vel despexit eam sol, quādo non rectis, sed deflexis radijs, eam illuminat. Vel dicit, quia anima quantumuis perfecta, comparata Christo, non lucet: vel quia in persequutionibus offuscatur. Vel decolorauit sol beatam virginem, quando fecit eam prægnantem, & ignoraretur mysterium. Ori. s. cant. ho. 1. 2. Gre. s. canti. 1. Ber. s. canti. ser. 28. Rup. s. cant. 1.

Color bdelij in manna. Num. 11. b. est color albus & lucidus in modum crystalli. Lyra. s. num. 11.

Color aërius in tentorijs Assueri. Ester. 1. b. cœlestem conuersationem designat. Glo. inter. s. Ester. 1.

Sensus scripturæ.

Vnicoloria in ouibus. gen. 30. f. habentes simplicem sensum scripturæ intelliguntur: colores vero varij diuersos & mysticos sensus insinuant. Glo. ord. s. gen. 30.

Coluber, uide Serpens.

Columba.

COlumba simplex animal, & lætum, non felle amarum, non morsibus sæuum, non vnguium laceratione violentum, hospitia humana diligens, vnius domus cōsortium noscens: quum generant, simul filios ædunt: quum cōmeant, volatibus inuicem cohærent: cōmuni conuersatione vitam suam degunt: oris osculo concordiam pacis agnoscunt: legem circa oīa vnanimitatis adimplent: & pullos alienos nutriunt. Est animal mundum & fœcundum: habet gemitum pro cantu: est velox in volando: non pascitur rebus mortuis, vt coruus, sed seminibus. Ferunt hoc genus auis, quum ad aquas venerit, quia ibi solet accipitris insidias pati, venientem desuper inimicum, volantis vmbra in aquis inspecta, deprehendere: & oculorum perspicacia, fraudem periculi imminentis euadere. Cypri. cont. Noua. Ori. s. Leui. ho 3. Aug. s. Ioan. trac. 6.

Ecclesia.

Columba, secundum ea, quæ de ipsa descripsimus, significare potest ecclesiam. gen. 15. b. ps. 54. 67. Matth. 10. b. Vnde canti. 2. c. 5. a. 6. c. Sponsa dicitur columba: quia habet dona spiritussancti, qui apparuit in columba: estq; tota mansueta, & plena gratię spiritualis. Et columbæ, quas vendunt aliqui, sunt ecclesiæ particulares. Matth. 21. c. Ber. s. cant. ser. 61. Cypri. cōt. Nouati. Ori. s. cant. ho. 4. & s. Matth. ho. 15. Amb. de Isaac. 4. Hila. s. ps. 67.

Christus. Spiritussanctus. Spiritalis natura Christi.

Columba portans ramum oliuæ. gen. 8. b. significat Christum, qui attulit pacem mundo, & ipse est pax nostra. Ideo in eius baptismo apparuit spiritussanctus, vt columba. Atq; ita etiam columba portans ramum oliuæ, designare potest spiritumsanctum, qui in doctrina spirituali pacem portauit. Est etiam columba spiritalis natura in Christo. Et ira columbæ, est ira Christi, qui mitis est. ps. 54. 67. Iere. 25. g. 50. c. Matth. 3. d. Marc. 1. b. Luc. 3. d. Ioan. 1. e. Amb. ser. 11. & 21. Tertul. de baptism. Ori. s. canti. ho. 2. 3. Basi. s. ps. 28. ho. 1. Hila. s. ps. 54. Euch. q. in ps. Beda. s. gen. 8.

Virgo Maria.

Columba etiam significat beatissimam virginem, quæ ramum oliuæ filium Dei ad nos tulit. gen. 8. b. Ideo oculi eius dicuntur columbarum. canti. 4. a. Ipsa enim est sine felle inuidiæ & odij. Nihil etiam viuum comedit, vt columba: quia non est ex illis, qui deuorant plebem Dei. Ipsa alit pullos alienos, nos qui eramus alieni & secundum carnem, & secundum spiritum: ipsa colligit grana candidiora, conferens scripturarum testimonia in corde suo. Nidificauit in petris, in soliditate fidei permanens. Habuit gemitum pro cantu: quia ipsi gemere dulce fuit. Residet iuxta fluenta, habens in pectore suo flumina scripturarum: vnde aduentus spiritualis accipitris, nunquam illi fuit improuisus: nec eam cōsequi, imo nec illi appropinquare potuit. Rup. s. cant. 4.

Apostoli.

Columbę ad fenestras suas. Isa. 60. b. dici possunt apostoli & alij: qui concupiscenda quidem respiciunt: sed simplicitatem mundi cordis concupiscendo non perdunt, quia vidēt quæ appetant: sed illicitè appetere quod cernunt vitant. Item qui ad exemplum per bona opera se nobis, quasi per foramina porrigunt: sed de ostensa vitæ munditia laudis appetitu nequaquam capiuntur. Gre. s. 1. reg. 11. 14.

Doctores.

Columbæ cum pullis, sunt doctores ecclesiæ cum discipulis. Isa. 60. b. iuxta Septua- Hie. s. Isa. 60. Isyc. s. Leui. 14.

Fideles simplices

Columbæ aliquando significant fideles: & vt columbæ sunt sine felle, ita ipsi acceptæ iniurię sunt immemores: ijdem sunt pulli columbarum. Num. 6. b. deut. 14. b. Eze. 7. e. cant. 2. c. Matth. 21. b. Columbam autē offerre, est alios ad simplicitatē & pacē reducere. Leui. 1. e. Cle. Alex. 1. pæda. 5. Hie. s. Eze. 7. Ori. s. Mat. ho. 15.

Colūbæ

Iſych.prolo.ſ.Leui. & cap.5. — Contemplatiui.

Columbæ etiam vt ſunt perſpicaces,& in altum volantes,ſignificare poſſunt ſublimius viuentes,contemplationiq; vacantes.

Baſi.de abdica rerũ. Hie.ſ.Sopho.3. Rup.1.ſ.Leui.7. — Monachi in monaſterio.

Columba etiam poteſt ſignificare monachos in conuentu vitam agentes.Vnde columba egreſſa ab arca,non inuenit requiem in terra,in qua ſancti ſunt peregrini. gene.8.b.15.b. ps.54.Hoſe.11.e.Nahum.2.b.Sopho.3.a.Hi ſunt columba nidificans in ſummo ore foraminis.Iere.48.e.Et columbæ conuallium trepidantes.Ezech.7.c.

Ori.ſ.Luc ho.38. Amb.2.Abra.8. Hil.& Hie.ſ.Mat.21 Iſych.ſ.Leui.1.15. Aug.ſ.Ioan.trac.19. Gre.4.regiſ.epiſ.51. Rup.6.ſ.gen.43. — Gratia. Charitas. Doctrina ſpiritus. Dona ſpiritusſancti. Sacra ſcriptura.

Columba præterea ſignificat ſpiritualem gratiam,& charitatem, vt gregatim volant:& par columbarum geminam charitatem:& præterea dona ſpiritusſancti : quæ vendunt aliqui:vnde columba annunciatrix eſt preſentiæ ſpiritusſancti : quales eſſe oportet eos , qui circa contemplandas ſcripturas ſtudium habent.Leui.1.d.5.a.12.c.15.b.Iſa,38.c.Matth.10.b. 21.c.Marc.2.b.Luc.19.g.Ioan.2.c.Columba etiam eſt ipſa ſacra ſcriptura,'quæ pennas habet deargentatas,hoc eſt,ſacra eloquia extrinſecus lucida in litera : & pallorẽ auri ſacrorum myſteriorum.pſ.67.

Arno.ſ.pſ 67. Tho.1. .q.102. ar.3. Amb.ſ.Luc.3. Gre.ſ.canti.2. Ber.ſ.cant.ſer.57. — Gemitus cordis & oris.

Columbæ mundicia & ſimplicitas,ac cantus,deſignare poteſt gemitum cordis , & oris: offertur autem in holocauſtum propter excellentiam volatus:& pro peccato propter gemitum.Leui.1.d 5.a.12.c.ps.67.Et ipſi pœnitentes meditantur vt columba , quum gemitũ habent pœnitentiæ.Iſa.38.c.cant.2.c.

Hie.ſ.Hoſe.11.

Quaſi columba volat de terra Aſſyriorum.Hoſe.11.d. qui ſic fugit hæreticos vt dicat: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ,& volabo,& requieſcam?vt qui apud hæreticos laborauerant,requieſcant in eccleſia.

Ori.ſ.Leui.ho.3.& ſ.cant.ho.2.&.ſ.Roma.12. Gre.ſ.cant.5. — Perſpicacia cognoſcenda inſidias. Cogitationes.

Secundum autem quòd columba perſpicax eſt ad deprehendendum inimicum , oculi eius ſignificabunt perſpicaciam cognoſcendi inſidias inimici. Et columbę dici poſſunt cogitationes ſanctæ:aut generaliter cogitationes:vt columbas offerre,ſit vagos cogitationũ volatus reprimere.Deſignat etiam meditationem legis:& rectam intelligentiam ſcripturarum.Leui.14.e.ps.54.canti.1.d.4.a.5.d.Iſa.38.c.59.c.

Aug.16.ciui.Dei.24 Beda.ſ gen.15.

Columba,quam obtulit Abraham.gen.15.b.Significabat aliquos ſimplices & ſpirituales futuros inter Iudæos.

Philo quis rerum diui.hæres. — Sapientia humana.

Columba in altum ſe eleuans,gregatim viuens,ac inter homines conuerſans , typus eſt humanæ ſapientiæ.gen.15.b.

Hiero.ſ.Iſa.59.&.ſ.Hoſe 7. Rup.ſ.Hoſe.7. — Inſenſati.

Columba inſipiens in malum ſumitur pro his , qui neſciunt ſibi perſpicere ad ſalutem animæ. Vnde & ſola columba ablatis pullis non dolet,nec eos requirit.Hoſe.7.d.Soph.3.a Sicut hæ columbæ meditantur Iudæi,& gemunt,quum tractant literam legis non intellectam.Iſa.59.c.

Columna, Intercolumnium.

COlumna verſus cœlum erecta,firmitudinem preſtat ędificio, ſic vt ſpacium relinquat ad habitandum ſub ædificio,quod columnis ſuſtentatur. Intercolumnium autem dicitur ſpacium,quod eſt inter columnas.

Ori.ſ.Exo.ho.3.& ſ.num.ho.27. Amb.ſer.18.& de ſacra.6. Aug.12.cõt.Fauſ.29 Cyril.4.ſ.Ioan.28. Gre.ho.21. Cle.Alex.1.ſtrom. Rup.3.ſ.reg.19.&.ſ.canti.5. — Chriſtus, Spiritusſanctus. Firmitas Dei. Miſericordia & veritas.

Columna ignis & nubis,quæ illuminabat nocte filios Iſrael,& die à feruore ſolis protegebat,ſignificare poteſt Chriſtum,& illuminationem ſpiritusſancti:vel ſic vt columna lucis ſit Chriſtus:nubis vero ſpiritusſanctus.Præceſsit autem hæc columna filios Iſrael per mare,vt Chriſtus præceſsit nos in baptiſmo.Exo.13.d.14.c.33. b.num.22.b.Nee.9.b. ps.98. Eccl'ici.24.b.Iere.1.d.apoc.10.a.Columna etiam ſignificat,non poſſe Dei effingi imaginem: Illuminata autem columna,præter hoc quòd ſignificat non poſſe effingi Dei imaginem, Dei quoq; ſtabilitatem ſignificat,ac firmitatem,& immutabilem eius lucem , quæ figurari non poteſt.Columnæ duæ in porticu templi,ſunt vię domini,quæ ſunt miſericordia & veritas:miſericordia eſt columna dextra:veritas ſiniſtra:quæ apparebunt in iudicio.3.reg.7.c canti.5.d.

Beda.ſ.Exo.13. — Sacra ſcriptura.

Columna etiam illa,ſignificare poteſt ſcientiam ſacræ ſcripturæ:& eſt tenebroſa Aegyptijs:quia myſteria non patent mundanis.Columna quidem nubis , ſignificare poteſt vetus teſtamentum.Columna vero ignis nouum.

Cle.Alex. de adhorta.ad gentes — Gratia & timor.

Poteſt etiam columna eſſe gratiæ & timoris indicium:& ſi obedieris,lucem, ſinon obedieris,ignem exhibebit. Vnde terribilis erat nocti igne:blandiens vero diei nube.

Hie.ſ.Iob.26. — Angeli.

Columnæ cœli,dici poſſunt angeli,qui firmati ſunt in gratia.Iob.26.c.

— Cogitationes.

Columnæ etiam cœli,ſunt cogitationes animæ ipſam ſuſtentantes.

Hie.ſ.Gala.2. Aug.ſ.apo.ho.7.& ſ.pſ.74. Gre.ſ.canti.5.&.33.mor.21. Beda.ſ.pro.9. — Apoſtoli. Prædicatores.

Columnæ quoq; cœli ſunt apoſtoli. Et ipſi ſunt columnę firmatæ à Deo:qui etiam ſunt columnæ marmoreæ.pſ.24.canti.5.d.Gala.2.b.Eze.40.g.Et ipſi ſunt pedes Chriſti tanquã columnæ ignis. Apoc.10.a.Columnæ quoq; terrę,quas Deus firmauit,ſunt apoſtoli. pſ.74. apoc.3.c.Eoſdem deſignant columnæ ſeptem ſapientiæ.pro.9.a.Et columnę duæ in porticu templi.3.reg.7.e.2.par.3.d.ſunt apoſtoli. Sunt autem duæ , vt gentes & circunciſionem in eccleſiam introducant. Vel dextra ſunt prædicatores,primitiuam eccleſiam in Hieru-

ſalem

salem instituentes: Sinistra vero gentibus destinati: Vel dextra sunt prophetæ, sinistra verò prędicatores noui testamenti. Columnę quoq; argenteę ferculi Salomonis, significare possunt apostolos & prædicatores iustitiæ rectitudine roboratos. canti. 3. d. Eosdem designant columnæ tabernaculi. Exo. 27. c.

Gre. s. cantic. 3. & s. Eze. ho. 15. Gre. Nysse. de vita Mosis.

Spes & fortitudo. Ecclesia. Patientia rationalis.

Columna, vt est in cœlum erecta, & firmitudinem prętat ædificio, significare potest spē, & fortitudinem. Qua ratione etiam ecclesia dicitur columna. 1. Timot. 3. b. Columnę etiā argenteę, vel argento vestitę, significare possunt patientiam rationalem. Exo. 27. c. 36. d. 38. b. cant. 3. d. Apoc. 3. c. Vbi significat fortes & patientes.

Ori. s. Leui. ho. 4. & 1. Exo. ho. 9.

Euangelistæ

Columnæ quatuor velum templi sustinentes, designare possunt quatuor euangelistas, quibus tota fidei machina innititur. Possunt etiam designare quaternionem veterum testamentorum: & nomen tetragrammaton. Exo. 26. f. 27. c. 38. b. 36. d. 40. f.

Ori. s. Exo. ho. 9. Cle. Alex. 5. stroma.

Doctores. Sensus corporis Libri legis

Columnæ quinq; sustentantes tentoriū tabernaculi, designare possunt doctores quinq; libris Mosis vtentes. Significant etiā quinq; sensus corporis. Exo. 26. g. 36. b. Itē ipsos quinq; libros Mosis.

Cle. Alex. 5. stroma. Rup. 4. s. Exo. 15.

Virtutes theologicæ.

Columnæ tres in introitu atrij, designant tres virtutes theologicas. Exod. 27. c. 38. d. Vel sunt prædicatores ipsis virtutibus fulgentes.

Glo. int. s. Exo. 27.

Prædicatores. Prædicatio diuinorum.

Columnæ atrij æneę in longitudine viginti, & in latitudine decem cubitorum, designare possunt prædicatores. Et columnæ vestitę argento, prædicationem diuinorum. Exo. 27 b. 38. c. 3. reg. 7. a. 4. reg. 25. b. Iere. 52. d. Eze. 42. b. Columnæ aureę super bases argenteas, sunt prædicatores sapientia & eloquentia fulgentes. Eccl'i. 26. d.

Glo. ordi. s. Exo. 27 & s. Eccli. 26.

Quatuor humores.

Columnę argenteę ferculi Salomonis, quatuor humores corporis humani designare possunt, qui in Christo fuerunt purissimi. canti. 3. d.

Principes sacerdotū Cogitatiões noxiæ Firmamentum nequitiæ.

Columnæ terræ cōmotæ, designare possunt principes sacerdotum, qui vehementer cōmoti sunt aduersus Christum tempore passionis. Iob. 9. a. Designant etiam delectabiles cogitationes, sed noxias, quibus quis incubat. Et demum columnę sunt omnia firmamenta nequitiæ. Iudith. 13. a. Ester. 1. a. Hoc designant columnę, quibus innitebatur templū Dagō. Iudi. 16. g. Et columna fumi. Iudi. 20. f.

Hie. s. Iob. 9. Gre. 9. mor. 3. Rup. s. Iudi. 25.

Regnum & sacerdotium.

Columnę etiam templi Dagon, erant regnum & sacerdotium Iudæorum, quæ corruerunt in morte Christi.

Dona spiritussancti. Ecclesia. Fides trinitatis.

Columnę septem, dici possunt septem dona spiritussancti. pro. 9. a. Vel quia septenarius dicit vniuersitatem, designabunt ecclesiam in Christo fundatam, quę 1. Timot. 3. b. dicitur columna, & firmamentum veritatis. Vel designant fidem Trinitatis, cum quatuor virtutibus moralibus.

Aug. s. Gala. 2. Hie. s. Gala. 2. Gre. 17. mor. 14. Ber. ser. paruo. 9.

Constans mulier

Columnę aureę super bases argenteas. Eccl'i. 26. c. dicitur de muliere constante: quę & columna dicitur. Eccl'i. 36. d.

Columnæ, quas posuit Simon Machabęus supra sepulcrum patris sui. 1. Mach. 13. d. firmitatem fidei patris indicabant.

Glo. or. s. 1. Mach. 13

Intercolumnia quadrata erant, super quę luteres, quos fecerat Salomon, ponebantur: habentia supernè locum cauum, in quo luter reciperetur. 3. reg. 7. e.

Glo. ordi. s. 3. reg. 7.

Coma, quære Capillus.

Comburere, uide Accendere.

Comedere, Edere, Esus, Manducare, Mandere, Vesci.

Comedunt animalia, quum accipiunt cibum, quo nutriantur. Habet autem cibus rationem calidi, & sicci: sicut potus frigidi & humidi: vnde cibus durior esse solet, & est cōterendus ab animalibus priusquam in ventrem recipiatur, vt nutrire possit. Comedere aūt interdum est apprehendere. Eze. 3. a. Comede volumen istud. Cōsicere. ps. 68. Zelus domus tuæ comedit me. Consumere. deut. 23. d. Comede vuas quantum tibi placuerit. Corrodere. Iob. 13. d. Quasi vestimentum, quod comeditur à tinea. Euertere. ps. 78. Comederūt Iacob. Frui. gen. 2. c. Ex omni ligno paradisi comede. Gustare. gen. 24. d. Non comedam donec loquar. Comburere. ps. 77. Iuuenes eorum comedit ignis. Rapere. gen. 31. b. Comedit pretium nostrum. Recipere. pro. 1. d. Comedet fructus vię suæ. Vorare. genes. 49. d. Mane comedet prædam. Manducare etiam pręter id, quod est comedere, est affligere. Baru. 2. a. Vt manducaret homo carnes filij sui. Et cōmunicare. ps. 77. Panem angelorum manducauit homo.

Vita actiua. Solido vti cibo.

Comedere absolutè, pertinet ad exercentes vitam actiuam: bibere verò & inebriari, ad vacantes vitę contemplatiuę. canti. 5. a. Comedere tamen ipsius animę, est supernę lucis cōtemplationibus pasci. Iob. 1. d. pro. 6. a. 9. a. 13. d. Isa. 55. d. Comedere quoq; refertur ad solidiora: vt ad robustos & sublimes sensus scripturæ. Bibere vero ad simpliciores. Iob. 1. a. Comedunt illi, qui multo studio & longa meditatione, vix possunt ad veritatis delicias pertingere. Bibunt autem, qui ex diuinis reuelationibus, summa cum facilitate, & iucunditate hauriunt, quod de intima veritate, ardenter concupiscunt.

Gre. s. cant. 5. & 1. mor. 21. & 5. mor. 4. Ricar. de s. victo. 4. de arca mysti. 16.

Comedit

Hie.f.Iere.15. Ori.f.Exo.ho.17.et f.Leui.ho.16. Arno.f.pf.40. Gre.f.1.reg.9.&.35. mor.25.&.f. Ezechi. ho.10. Hie.f. Ecclte.2.3.& f.Iere.2. Amb.de paradif.15. Geor.vene.canti.2. ton 3.cap.13.19.

Implere pr... Accipere ...

Comedit fermones Dei, qui eos libenter accipit, & opere complet. Iere.15.d.

Comedere etiam panem, eft facræ fcripturæ doctrinam accipere. gen.37.e. Exo.2.d.16.g 18.b.29.f. Leui.16.a. deut.8.b. Ruth.2.e.2. reg.12.a.3. reg.17.d.4. reg.4.b.g.7.b. Tob.4.c. ps.21. 40.101. pro.31.d. Eccl'te.9.b. Iere.15.f.41.a. Eze.3.a. Amos.7.c. Matth.14.b.15.d. Non comedit panem ociofa anima, quæ hoc, quod de facro eloquio intelligendo percepit, ante æterni iudicis oculos exhibendo operibus oftendit. pro.31.d. Comedere & bibere de labore fuo, eft vacare doctrinæ, quam didicit, eaq; frui. Eccl'tæ.2.d.3.c. Comedens panem vir Dei in domo alterius prophetæ, defignat fæpe vnum prophetam per alium myfteria percipere.3. reg.13.d. Comedere etiam fructus Carmeli, eft pafci doctrina facræ fcripturæ. Iere.2.b. Et comedere panes propofitionis in loco fancto, eft in corde Chriftum & eius doctrinam fufcipere. Leuiti.24.b. Comedere eadem die facrificium eft tractare doctrinam nouæ legis. Leuitic.7.b. Non comeditur autem altera die: quia poft hanc vitam non erit tractatio fcripturarum. Exo.29.f. Non comedere autem reliquias facrificiorum, eft referuare non intellecta Deo. Exo.29.f. Vefci quoq; agno, eft vacare ftudio fcripturarum. Comedere autem totum agnum, eft nihil permittere perire de myfterijs: quia rerum preciofarum, nil perire debet noftra incuria. Vnde comedere iubetur Ezechiel quodcumq; inuenerit: quia tam minima, quàm fumma facræ fcripturæ funt recipienda, & nihil afpernandum. Eze.3.a.

Rup.f.cant.5.

Resurrectio Chr...

Comedit fponfus fauum cum melle, quando refurrexit, & caro velut cera coniuncta eft animæ ceu melli: & facta eft immortalis. canti.5.a.

Glo.ordi.f.gen.27.

Acceptans De... pera cum fide

Comedẽs Ifaac cibos illatos à Iacob, defignat Deũ accipientẽ bona opera fideliũ. gẽ.27.e.

Glo.inter.f.gen.25.

Acceptans obferuationes Iudæorum

Vefcebatur etiam Ifaac de venationibus Efau, defignans Deum acceptantem ad tẽpus carnales Iudæorum obferuationes. gen.25.d.

Ori.f.Eze.ho.14. Hie.f.Eze.44.

Cognofcens Chriftus myfteria

Comedit princeps panem coram domino. Eze.44.a. quum Chriftus cognofcit myfteria, quæ nemo alius nouit. Et facerdos comedens in loco fancto, defignat Chriftum, cognofcẽtem aliqua ab alijs ignorata. Leui.8.f.

Accipere fapientiam à Chrifto.

Comedere cum Iofeph meridie, eft fplendorem fapientiæ à Chrifto accipere. gene.43.b. Et hoc modo non licet Aegyptijs comedere cum Hebræis. Sic comederunt cum Iob amici, & cognati eius. Iob.42.c. Leui.15.e. acto.10.b.

Gre.f.canti.5. Ori.f.Ifa.ho.2.&.f. Matth.ho.34.

Perficiens Chriftus defideriũ fanctum. Pafcitur Deus ex operibus.

Comedit fponfus fauum cum melle. canti.5.a. quando defiderium fanctum in fanctis operibus latens perficit, & ad fanctorum cõuiuium, fanctam animam fua delectatione impinguandam tranfigit. Comedit etiam Emmanuel butyrũ & mel, quum pafcitur bonis operibus & verbis noftris. Ifa.7.c. Hoc defignauit Samfon comedens fauum mellis in via. Iudi.14.b. Comedit etiam Chriftus fructum pomorum fuorum, quum pafcitur bonis operibus, quæ operatur in nobis. canti.5.a. Iudi.14.c. Manducabat quoq; Chriftus cum publicanis, & peccatoribus. Luc.5.f.15.a. vt ipfis conuerfis eorum bonis operibus pafceretur. Manducare etiam dicitur Chriftus, quum facit voluntatem patris: & quum acceptat opera noftra iufta. Matth.25.c. Luc.14.a. Ioan.4.d.

Ori.f.Leui.ho.4. Philo.de victimis. Hych.f.Leui.6.

Sufcipiens Chriftus peccata noftra

Comedit facerdos hoftiam pro peccato. Leui.6.c. defignans Chriftum, qui fufcepit in fe iniquitates noftras. Et non poteft quifquam comedere de facrificio facerdotum: quia nemini licet quicquam minuere de verbis Chrifti, & euãgelij. Vel quia Chriftus integrè fe obtulit in redemptionem generis humani, nec quicquam alij referuauit. Alij autem comedunt carnes hoftiæ pro peccato: quia faciunt opera pœnitentiæ: licet folus Chriftus faciat remiffionem. Vel quia peccata foli facerdoti funt communicanda: qui debet ea fecreto feruare, ne ab alijs exprobrentur. Eze.44.g.

Ber.fer.2.de aduen.

Affumens naturam humanam Chriftus

Comedit etiam Chriftus butyrum. Ifa.7.c. quum affumpfit naturam humanam fine peccati corruptione.

Ori.f.Rom.14.&.f. Ifa ho.2.&.f.Ezech. ho.6. Hie.f.Eze.2.16. Bafi.prol. in princi. prouer. Gre.14.mor.14. Ber.fer par.47. Hych.f.Leui.6. Beda.f.pro.25.

Percipere omnes fenfus fpirituales

Manducare omnia, eft omnes fenfus fpirituales percipere. Rom.14.a. Comedens autem Ezechiel librum, eft percipiens myfteria facræ fcripturæ, & præcepta. Eze.2.d. Idem Ioannes euangelifta. apoc.10.d. Comedere etiam mel, eft pafci fpirituali fenfũ fcripturæ. pro.24. b. Ezech.16.b. Marc.1.a. Comedit autem multum mellis, qui nimium curiofe fcrutatur diuina. pro.25.d. Comedere etiam fimilam, eft pafci delicatis facræ fcripturæ fenfibus. Eze.16.b. Idem comedere oleum. Comedere autem fimilam, mel, & oleum, eft confiteri trinitatem. Comedunt Aaron & filij eius reliquam partem fimilæ, quum percipiunt eam theologiæ cognitionem, quæ in hac vita haberi poteft. Leui.6.c. Comederunt, & biberunt, qui viderunt dominum, quum fruuntur myfterijs facræ fcripturæ. Quod etiam ad faturitatem æternæ fœlicitatis referri poteft. Exo.24.c. Iere.22.d.f. Ioel.2.f. Luc.5.g.22.c. Comedunt facerdotes in gazophylacijs, quum tractant literam & fpiritum legis. Ezech.42.c. Comedit quoq; de manna, quod quis poteft, quum fecundum facultatẽ intellectus percipit myfteria. Exo.16.g. Dicuntur autem comedentes manna, comediffe efcam fpiritualem. 1.cor.10.a. quia figurabat efcam fpiritalem. Ifa.21.b.23.d.55.a. Ioan.6.e. Comedere etiam medullam terræ, eft apprehendere fenfum fpiritualis intelligentiæ. gen.45.e. Comedere aĩalia, quæ ruminãt &

Hie.f.Ifa.23.55. Hych.f.Leui.11.

diuidunt vngulas.Leui.11.a.est tractare legem diuidendo literam à spiritu. Comedere etiã carnem,est vti solido cibo.Dani.10.a.Comedere panem sapientiæ,est percipere diuina eloquia.pro.9.b.23.a.31.d. Hie.f.Dani.10. Beda.f.pro.9.23.31.

Frui fœlicitate

Comedere buccellam panis,est pasci Christo in æternitate,fruiq; beatitudine. 1. reg.2.g. Iob.31.b.ps.77.Isa.62.b.Comedere etiam absolute,est frui cœlesti gloria.Isa.65.c. Idem designare potest comedere pinguia.Nee.8.c.9.e.Zach.11.d.Comedunt autem beati fructus vinearum,quas plantarunt:quia fruuntur ęterna gloria secundum merita, quę operati sunt. Comedunt quoq; labores manuum suarum,qui per opera laboriosa acquirunt fœlicitatẽ: & qui gaudent in laboribus huius vitæ,ob spem fructus vitæ æternæ.ps.127. Et comedere bona terræ est frui cœlesti gloria.Isa.1.c.Ad hæc referri potest comedere fructus ficus seruatæ.prouerbiorum.27.c.Erant tamen,& ficus,qui comedi non poterant.Iere.24. b.29.d. Hie.f.Isa.65.&.f.ps.127. Aug.f.ps.127. Tertu.de Resurrec.

Nutriri ecclesiam fide & spe.

Comedit carnem Christi,& bibit sanguinem eius.Ioan.6.f. quum ecclesia tãquam homo ex multis constans membris irrigatur, & augetur, & ex vtrisq; conflatur,& coalescit,corpore quidem fide,anima verò spe:quemammodum dominus quoq; ex carne,& sanguine. Reuera enim sanguis fidei est spes:in qua continetur vt fides ab anima: quum autem spes expirauerit,perinde ac si sanguis effluxerit,vitalis fidei facultas dissoluitur. Comedere etiã agnum,designat communionem sacri corporis Christi in eucharistia.Exod.12.a. 29.f. Non erat comedendus crudus,ne Christum fateremur purum hominem. Erat comedendus festinanter,vt celeriter transeamus ad dominum,& ad cœlestem patriam properemus. Comedendus est in vna domo,hoc est,intra vnam sanctam ecclesiam.Non comedit ex eo alienigena,hoc est,infidelis.Comedit autem caput cum pedibus agni, qui perfectè conuertitur in Christum.De huius sacramẽti esu dicitur.ps.21.Edent pauperes,& saturabuntur.Ad hæc etiam referri possunt.Leui.8.f.3.reg.19.a.canti.5.a.Isa.21.b.22.c.30.e.55.a.65.a.1.cor.11. d. Quod dicitur Eccl'tę.2.d.Non est bonum homini,nisi quod mãducabit,& bibet:quid credibilius dicere intelligitur, quàm quòd ad participationem mensæ huius pertinet, quam & sacerdos ipse mediator testamenti exhibet secundum ordinem Melchisedech, de corpore,& sanguine suo? Vesci quoq; carnibus arietis consecrationis,est sumere corpus Christi.Exo.29.e.Et vesci hostia pro peccato & pro delicto.Leui.6.d.7.b.Comedit autem sanctificata per ignorantiam.Leui.22.b.Qui corpus & sanguinem Christi percipit,& virtutem eius & dignitatem ignorat,qui nescit,quia corpus hoc,& sanguis est secundum veritatem: sed mysteria quidem percipit,nescit autem mysteriorum virtutem. Comedentes autem & bibentes super tumulum,sunt sumentes eucharistiam in ecclesia.gene.31.f. Et comedere cũ principe.pro.23.a.est corpus & sanguinem Christi sumere:vel beneficia Dei accipere. Comedunt carnes cum panibus sacerdotes,qui credunt in mysterio Christi,carnem esse panẽ viuum,qui de cœlo descendit.Leui.8.f.Comedunt panem sapientiæ,qui sumunt eucharistiam.prouerbio.9.b.Non comedit panem ociosa,quæ sacrificium dominici corporis percipiens,studet imitari actu,quod in mysterio celebrat.pro. 31. d. Porrò cum dicitur Ioan. 6. Aut alibi comedere panem aut carnem Christi, & non additur, indignè: semper intelligendum est dignè.

Sumere eucharistiã.

Clē.Alex.1.pæda.6. Ori.f.Matth.ho.35. Hie.f.Ecclten.6. Aug.epist.120. Gre.f.1.reg.2. Philo.de sacrifi. Abel & Cain. Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.19. Aug.17.ciui.Dei.20. Isyc.f.Leui.22. Beda.f.gen.31. Amb.1.offic.31. Isych.f.Leui.8. Beda.f.pro.9.31. Rup.6.f.Ioan.

Audiens & faciens uerbum Dei.

Manducat ille panem domini,qui de cœlo descendit,qui est vir prudens,audiens verba Dei,& faciens ea.Ioan.6.f.Et manducant turbæ panes benedictos à Christo,non in ciuitatibus,sed quando,illis relictis,eum sequuntur.Matth.14.c.15.d.Ad hæc referri possunt, quæ dicuntur.1.reg.2.g.ps.40.Eccl'i.20.c.24.c.45.d.Hose.11.b.Luc.13.e. Ori.f.ps.36.ho.1. Basi.regu breui.66. Aug.17.ciui.Dei.5.

Iudas

Comedens panes cum Christo erat Iudas,qui assidebat mensæ Christi:& cui dedit Christus buccellam.ps.40.Et homo exterior comedit panes hominis interioris,quum ad dolorem interioris,exterior vbertim lachrymas fundit. Glo.inte.f.ps.40.

Benè operari.

Comedere interdum est bene operari.Sic dicebat Christus.Ioan. 4. d. Meus cibus est,vt faciam voluntatem patris mei.Et comedere labores manuum suarum,seu fructũ:est bonis operibus insistere.ps.127.Comedere autem de terra in laboribus, est difficulter benè operari.gen.3.d.Comedit autem,quæ alius seuit,qui ex prædicatione alterius benè operatur. Iob.31.a.Comedere eadem die sacrificium, est in hac vita benè operari, nec expectare in crastinum.Exo.29.f.Leui.7.b.Comedere autem partem similę in loco sancto, est intelligere & operari.Leui.6.c.Et comedere bona terræ,est exercere bona opera per corpus, eisq; gaudere.Isa.1.c.Demum comedere in vniuersum,est voluntatem Dei facere. Hila.f.ps.127. Gre.21 mor.7. Ori.f.Mat.ho.2. Isych.f.Leui.7. Tertu.de Resurrec.

Frui virtutibus

Comedere de omni ligno paradisi.gen.2.c.est spiritualibus delitijs virtutum frui: vt charitate,pace,iustitia,&c.Et vesci azymis,est vitam puram,& virtutibus exornatam exercere.Exo.34.a. Beda.f.gen.3.

Fruens gentilis mysterijs Iudæorum.

Comedit famelicus messẽ stulti.Iob.5.a.quia gẽtilis populus verba legis intelligẽdo edit, in quibus plebs Iudaica sine intellectu laborauit.Et comedit alienus diuitias viri abũdãtis Gre.f.mora.5.&.f.Eze.ho.3. Hie.f.Isa.5.

quum fideles in ecclesia fruuntur mysterijs Iudæorum. Eccl'tæ.6.a. Sic comedunt aduenæ deserta in vbertatem versa. Isa.5.d. quum gentiles fruuntur sensibus mysticis, quos deserue runt Iudæi. Et cum is, qui esurit panem iustitiæ, operatur mandata, quæ audit: & prædicator fructum non habet, qui seminando laborauit. Edunt catelli de micis cadentibus de mẽsa dominorum suorum. Matth.15.c. quum gentiles suscipiunt fidem, & mysteria Christi, à discipulis ipsius, quæ Iudæi contempserunt.

Gre.1.mora.33.&.2. mora.24.33.&.35. mor.9.
Li.s.Iob.42.
Prædicantes soli in Iudæa.

Comedentes & bibentes filij Iob in domo fratris primogeniti. Iob. 1. c. erant apostoli prædicantes solum in populo Iudæorum, in primitiua ecclesia. Vel designant virtutes, quę in nostræ fidei habitaculo sacri eloquij cibo satiantur. Tunc enim virtutes nostræ veras vitæ epulas sumunt, quum nutriri fidei sacramentis incipiunt. Comedentes autem fratres & sorores Iob panem cum ipso, post tribulationem. Iob.42.d. designant fideles in ecclesia, aut fœlicitate cum Christo gaudentes. Vel designant Iudæos in extremo tempore, iam Christum non quasi purum hominem contemnentes: sed ipsum Deum & hominem confitentes, & mysticis scripturæ sensibus fruentes. Comedentes etiam sorores filiorum Iob cum fratribus suis, designant virtutes theologicas, quæ eisdem cibis pasci videntur, quibus dona spiritussancti.

Rup.11.s.apoc.
Gaudentes prædicatores de conuersione peccatorum.

Comedentes iuuenes Abrahæ de pręda, designare possunt prædicatores gaudentes de conuersione peccatorum. gen.14.d. Idem est comedere de spolijs hostium. deut.20.c. Isa. 62.c. Eze.25.a. Num.2.d. Comedunt etiam aues carnes regum, cum ecclesia & prædicatores gaudent de conuersione principum apoc.9.c.

Ori.s.Eze.ho.4.
Beda.s.gen.49.
Sacerdotes vescentes sacrificijs.
Paulus persequens ecclesiam.

Comedens Beniamin prędam mane. gen.49.d. designat sacerdotes veteris legis comedẽtes antiqua sacrificia. Vel designat Paulum ante conuersionem persequentem ecclesiam. Dicitur etiam, quia populus Iudaicus legem, quam accepit edit adhuc, & meditatur: & sequens legem iustitiæ, ad legem fidei non peruenit.

Gre.s.1.reg.14.
Inanis gloria

Comedit prædam inimicorum, qui per opera, quibus occultos hostes deuicit, quasi sua virtute hæc fecerit, se inaniter & vehementer extollit. 1. reg.14.a.

Philo.2.allego.
Amb.prol.s.Luc.
Aug.2.de gen.contra Manich.20.
Difficulter intelligere veritatem.

Comedere de terra in laboribus, est difficulter intelligere veritatem. Idem est vesci pane suo in dolore vultus sui. gen.3.d.39.b. Comedere autem panem in solicitudine. Ezech.12.c. est parum & difficulter percipere sermonis & doctrinæ. Hie.s.Eze.12.

Hie.s.Hose.11.
Conuertens verbum Dei hæreticos.

Comedit gladius ipsum Ephraim. Hose.1.b. quum verbum Dei conuertit aliquos ex hæreticis. Et comedit capita eorum, quum conuertit aut confundit eorum principes. Nahum.2.d.

Amb.2.de Iacob.31.
Fides incarnationis

Comedere neruum fęmoris. gen.32.g. est credere incarnationem Christi. Hunc Iudęi nõ comedunt, quia Christi incarnationem non credunt.

Gre.s.1.reg.9.
Frui orationibus sanctorum.

Comedunt pauperes populi fructus terræ quiescentis. Exo.23.b. quum simplices fruunt orationibus sanctorum. Edunt etiam & saturantur, quum ita audiunt verbũ Dei, vt in eius amorem incalescant. ps.21. Et comedunt post benedictam hostiam, qui pascuntur deuotione, quam ex benedictione verbi acquirunt. 1. reg.9.b. Iob.31.b. Isa.37.f.

Hie.epis. Beat⁹ Pãphilus.
Aug s.ps.101.126.
Amb.de paradi.15.
Pœnitentia in ecclesia.

Comedere in loco sancto. Leui.8.f.10.b. designare potest pœnitentiam intra ecclesiam esse faciendam. Manducare quoq; panem doloris, est pœnitentiam agere. ps.126. Gementes autem in hac vita manducant panem doloris. Et manducare cinerem tanquam panem, est pœnitentiam agere. ps.101. Comedere etiam terram in laboribus, aut tristitia, est pœnitentiam agendo viuere. gen.3.d.

Ori.s.Leui.ho.5.13. &.s.Eze.ho.14.
Amb.epis.3.
Isych.s.Leui.6.8.
Purgare conscientias auditorum.

Comedit sacerdos in loco sancto. Leui.8.f.10.b. quum auditorum conscientias verbo Dei purgat. Ad idem referri possunt comedere ante fores tabernaculi: & comedere iuxta altare. Leuitic.8.f.10.c. deuteron.12.a. 14.c. 2. paralipo.29.d. 1. Esdr.2.d. Haba.1.c. Matth.12.a. Marc.2.d.

Hie.s.Isa.7.30.65.
Gre.7.mor.4.
Isych.s.Leui.10.
Pasci litera scripturæ.

Comedens leo paleas quasi bos, designat principes, qui pascũtur simplici litera sacræ scripturæ, vt alij minores. Isa.10.b. Comedere etiam paleas cum hordeo, est pasci litera legis: per quam transire debent ad fructum spiritus. Isa.30.c.65.a. Comedunt quoq; Iudæi butyrum. Isa.8.d. quia infantilibus sensibus scripturę pascuntur. Comedere etiam insulsum, est intelligere legẽ carnaliter, & solum secundum literam, vt intelligunt Iudæi. Iob.6.a. Comedũt vt camœli. Leui.11.a. qui vt scribę & pharisęi, in legalis literę meditatione gloriãtur: & in cultu sabbati, & ceremonialibus, & tamen non discernunt spiritum à litera: vnde & camœlum dicuntur glutire. Matth.23.c. Comedere etiam fermentatum, est miscere veteris legis obseruantiam cum noua, aut vitia cum virtutibus. Exo.12.c.13.a.

Philo.de victim.
Isych.s.Leui.19.
Differre opera ad futuram vitam.

Comedere die tertia de carnibus hostiæ pacificorum, est illicitum. Leuitic.7.b.19.b. quia pro mundatione animæ, & corporis, gratiæ sunt agendæ: & non est aliud, pro quo offeratur. Vel comedere die tertia, est differre operari in futuram vitam, quando iam non licebit.

Comedit

Cupiens emendare mala membrorum ecclesiæ. Comeditur zelo domus Dei, qui omnia, quę forte ibi videt peruersa, satagit emendare: cupit corrigere: non quiescit. Si emundare non potest, tolerat, gemit, non excutitur de area granum, sustinet paleam, vt intret in horreum, quando palea fuerit separata. psalm. 68. Ioan. 2. c. Aug. s. Ioan. trac. 10

Recondere opera. Edere armum & pectusculum hostiæ. Leui. 10. c. est, quum quod exterius de forti actione præcipitur, per propositum in mente reconditur. 1. reg. 9. d. Gre. s. 1. reg. 9.

Tractare legem naturæ. Comedere vetustissima veterum. Leui. 26. b. Est tractare legem naturæ, quæ fuit ante legem scriptam: & recipere promissiones factas patriarchis, qui fuerunt in lege naturæ. Ad idem referri potest comedere fruges veteres. Leui. 21. e. Ori. s. Leui. ho. 16. Isych. s. Leui. 26.

Consolari animam à Christo. Comedens Anna post orationem. 1. reg. 1. c. designat ecclesiam accipientem consolationem à Christo, vel est rediens ad contemplationem prius perturbatam & impeditã. Vel est ecclesia recipiens aliquos ex Iudæis ad fidem: qui difficulter conuertebantur, vt Paulus: Postea verò iterum comedit in gentibus conuersis. Cum autem dictum est Petro. acto. 10. b. Macta & manduca, designatur quòd ecclesia non manducat, nisi mactatos. Mactatur autem, qui renunciat seculo: manducatur verò, qui credit. Gre. s. 1. reg. 1. Aug. s. ps. 123.

Prædicator operãs. Comedit Saul cum Samuele. 1. reg. 9. d. quia prædicator quum prædicat, pascitur ipse, & pascuntur audientes. Mali autem prædicatores pascunt alios, remanentes ipsi ieiuni. Manducantes etiam discipuli Christi, sunt gaudentes de profectu auditorũ. Matth. 12. a. Luc. 6. a. Gre. s. 1. reg. 9. Hila. s. Mat. can. 12. Amb. s. Luc. 6.

Dona spiritussancti. Comedunt panem suum septem mulieres. Isa. 4. a. designantes dona spiritussancti quæ ipso Deo pascuntur. Ori. s. Isa. ho. 6.

Rectè vti sensibus. Proficiens doctrina legis. Frui virtutibus. Comedere fructus quinto anno. Leui. 19. e. est vti rebus per quinq; sensus acceptis ad intelligendum, post actas gratias Deo. Vel est proficere doctrinam legis tempore prædicationis apostolorum, quum iam spiritaliter suscipitur, simul cum profectu operum. 4. regũ. 14. f. thren. 2. g. Et comedere fructus Carmeli, & fructus hortorum, est frui sapientia & virtutibus. Iere. 2. b. 29. d. Philo. de plan. Noe. Isych. s. Leui. 19. Hie. s. Iere. 29.

Gaudium de martyribus. Comedunt fortitudinem gentium, qui gaudent de triumphis martyrum, qui ex gentibus ad fidem venerunt. Isa. 61. c. Hie. s. Isa. 61.

Multiplicatio martyrum. Comedere homines dici potest de ecclesia. Ezec. 36. c. quæ quasi comedebat homines, quum multi fierent martyres, tempore persequutionum. Hie. s. Eze 36.

Frui futura gloria. Comedunt principes in tempore suo. Eccl'te. 10. d. quum apostoli, non in hoc seculo quærunt voluptatem: sed tempori futuræ resurrectionis reseruant. Hie. s. Ecclten. 10.

Seminare spũalia. Comedere nolens seruus Abrahæ, donec suam perageret legationem. gen. 24. d. designat prædicatorem nolentem metere carnalia, nisi prius seminauerit spiritualia. Glo. ordi. s. gen. 24.

Vindicta Dei. Comedit ignis vineam, quum vindicta Dei venit super Iudæam: vel super animam. Eze. 19. d. Sic comedit speciosa deserti. Ioel. 1. d. Nahum. 3. e. Zach. 11. a. Et comedit ignis regem Tyri, quum diabolus in ignem inferni mittitur. Ezec. 28. e. Comedunt etiam stercora sua, qui accipiunt pœnam peccati. Ita dicuntur comedere fructum adinuentionũ suarum. Isa. 2. b. 3. b. Eze. 2. c. 4. c. Comedere autem stercora sua reputat diabolus eos, qui nolunt sibi assentiri: vt Rabsaces reputabat. Isa. 36. c. Comedunt quoq; mulieres fructum suum. thre. 2. g. quando animæ peccatrices, iusto iudice retribuente, operum suorum condignam mercedem recipiunt. pro. 1. d. Et comedunt blasphemantes linguam suam. apoc. 16. c. quia sibi ipsis nocent in vindictam peccati. Comedit eruca hortos hæreticorum, &c. quum veniunt ad vltimum supplicium. Amos. 4. c. Sic comedit cynomia Aegyptios. ps. 77. Hie. s. Ezec. 28. & s. Isa. 5. Aug. s. apoc. ho. 12. Hie. s. Amos. 4.

Transgredi mediocritatem. Gustare de libero arbitrio. Comedere de ligno scientiæ boni & mali. gen. 2. c. 3. b. est mediocritatem, qua subest homo Deo, & preest creaturæ, transgredi: vel gustare de libero arbitrio, relicta gratia: & frui seipso ac propria rationę. Vel est consentire malitię. Philo. 2. allego. Au. de gé. cõ. Man. 9 Beda. s. gen. 3.

Sequi affectus sensitiuos. Comedere herbas terræ, est sequi affectiones partis sensitiuę: vel viuere brutorum more. gene. 3. d. Dani. 4. e. Sic manducauerunt pharisęi terrena. psalm. 21. 105. Comedere autem olus, est recipere simpliciores sensus sacræ scripturæ: aut temporalibus vacare. Romano. 14. a. Philo. 2. allego. Arno. s. ps. 21.

Percipere fructus sine ministerio. Comedit fructus terræ absq; pecunia, qui ecclesiastica commoda ad vsum corporis percipit: sed exhortationis ministerium, populo non impendit. Iob. 31. d. Gre. 22. mora. 23. & ho. 17.

Ambire gloriam tẽporalem. Comedere fœnum, est carnalem & temporalem gloriam ambire, illaq; delectari. ps. 105. Et comedit fœnum quasi bos. Danie. 4. f. qui omne gaudium in temporali gloria, & carnalibus oblectamentis ponit: & spirituales delicias, omnino, nec per studium, nec per desiderium requirit. Comedit etiam multum mellis, qui laudibus delectatur mundanis. pro. 24. b. Comedere etiam ante vesperam, est quærere gloriam de operibus ante diem iudicij: vel ante mortem. 1. reg. 14. d. Comedere dicuntur in montibus. Eze. 18. a. qui superbiunt, & cogitationibus superbis pascuntur. Et dicunt cum pharisęo. Luc. 18. b. Gratias ago tibi Deus, quòd non sum sicut cæteri hominum. Et comedere carnes bouis; est imitari opera mortua viri superbi. Exo. 21. c. Ricar. de s. vict. de somni. Nabuc. 40. & de securi. consci. 41. Gre. s. 1. reg. 14. Isych. s. Leui. 19.

Gre.20.mor.9.13. — *Doctrinę appar[...]*

Mandunt herbas terræ, & cortices arborũ. Iob.31.a. qui ea ſcire appetũt, ex quibus docti nequaq̃ ſint, ſed eſſe videantur: dũ in ſacris voluminibus, vim charitatis erga Deũ, & proximũ non exquirunt. Vel herbas mandere, eſt de ſcriptura ſacra minima præcepta ſeruare, maiora contemnere. Et mandere cortices arborum, eſt in ſacris voluminibus ſolum literæ ſuperficiem venerari. Mandunt quoq; herbas, & arborum cortices, qui vel ſtudia benè inchoantium, vel operationes quorumdã iam more arborum ad ſuperiora tendentiũ, peſtiferis perſuaſionibus, quaſi quibuſdam malitiæ ſuę dentibus diſsipant. Herbas mandunt reprobi, quum peruerſis conſilijs à vita rectè creſcentium tegmẽ bonorũ operũ ſubtrahunt: vel certè herbas mãdere, eſt leuia quædã de antiquis pr̃ibus imitari. Arborũ vero cortices edere, eſt eorum opera ſuperficie tenus agere: ſed intentionem rectam in eiſdem operibus non tenere. Sic comedit immundus de carnibus hoſtiæ pacificorum. Leui.7.c. quum hypocrita fraudulenter exercet opera virtutum.

Iſych.ſ.Leui.7. / Cle.Alex.5.ſtrom. / Gre.ſ.pſ.101. — *Amor ſui.*

Manducat cinerem tanquam panem. p̃s.101. qui ſe nimium amat, bonamq; de ſeipſo opinionem & perſuaſionem habet. Poteſt etiam dici de Chriſto: qui traijciebat Iudæos tanquam cinerem in corpus ſuum.

Hie.ſ.Eze.4. — *Cognitio Iudæorum de Deo cum erroribus.*

Comedens Ezechiel panem ſubcinericium, mixtum frumento, hordeo, & cæteris leguminibus, & ſtercore pollutum. Eze.4.c. deſignat Iudæos habẽtes cognitionem vnius Dei, ſed miſcentes errores: & tenentes legem, quam non intelligunt, admiſcentes ei ſtercora traditionum humanarum.

Iſych.ſ.Leui.26. / Rup.ſ.Amos.8.&.ſ.Agge.1. — *Docentes Iudæi errores.*

Comedunt Iudæi carnes filiorum ſuorum. Leui.26.e. quum diſcipulos ſuos, quos quaſi in filios ſibi aſſumunt, ad eandem doctrinam ſeu errorem, verbis callidis, animamq; ſubuertentibus inducunt. Ijdem mandunt herbas, quia paſcuntur inanibus & puerilibus ſenſibus legis. Iob.30.a. Vnde dicuntur comedere, & non ſatiari. Agge.1.b.

Hie.ſ.Eze.5. — *Detrahere.*

Comedunt patres filios, & filij parentes. Eze.5.c. quando in eccleſia magiſtri ſunt contra diſcipulos, & diſcipuli contra magiſtros. Et impletur quod per apoſtolum dicitur Galat.5.c. Si autem inuicem mordetis, & accuſatis, videte ne ab inuicem conſumamini. Idem eſt comedere carnes filiorum ſuorum: & carnes amici ſui. deuteron.28.f. Ieremi.19.c. Baruch.2.a. Et comedere homines. Ezech.5.c.36.c. Et comedere carnes ſuas. Eccleſiaſtæ.4.b.

Rup.9.ſ.apoc.

Commanducant linguas ſuas hæretici, quando ſibi inuicem aduerſantur, & contraria ſentiunt. apoc.16.b.

Hie.ſ.Iere.31. / Gre.11.mor.18. — *Peccare.*

Comedit vuam acerbam is, qui peccat, & qui peruerſè intelligit ſcripturas. Ieremi.31.e. Ezech.18.a.

Iſych.ſ.Leui.7. / Hie.ſ.Iſa.22.65. / Rup.1.ſ.Leui.37. — *Sectari carnalia. Interpretatio ſiniſtra ſcripturæ. Adulari diuitib.*

Comedere adipem, eſt ſectari carnalia: & ſiniſtrè interpretari ſcripturas: eaſq; transferre à Deo ad mores ſeculares. Leui.13.d.17.c. deut.32.e. Comedit etiam adipem offerẽdum Deo, qui ſuadet aut cogit eum, qui ſemetipſum obtulit Deo, non ad ſupernorum oculum deſiderium habere, ſed ad placendum ſibi. Item qui adulatur diuitibus vtilitatis gratia. Comedere etiam carnes ſuillas, eſt voluptatibus carnis vacare. Iſa.65.a.66.e. Idem comedere carnes, & bibere vinum: & etiam comedere & bibere abſolutè. Iſa.21.b.22.d. Iere.16.a. Zach.7.b. Matth.24.d. Luc.12.f.17.f. Idem comedere agnum de grege. 1.reg.20.d. Amos.6.a. Agge.1.b. 2.Mach.6.d. Ad hæc pertinent comeſſationes. deut.21.d. Iudith.12.d. pſ.77. prouer.23.c. 2.Mach.6.a. Rom.13.b. 1.cor.10.b.15.d. 1.Petri.4.a. apoc.2.d. Comedere vineam ſuam & ficum ſuam, eſt corporis voluptatibus vacare: vel voluptatibus externis ad cõcupiſcentiam oculorum pertinentibus. Iſa.36.c. Idem etiam eſt comedere mane. Eccl'tę.10.d. Veſcentes voluptuoſe erant Iudæi, qui ſemper conquerebantur de cibis. thre.4.a. Nõ comedere quod ex vinea naſcitur, eſt non vacare voluptatibus. Iudi.13.d. Mich.2.a. Manducat venter oẽm eſcam, hoc eſt, voluptates. Eccl'i.36.c.

Cyril.de adorat.in ſpũſancto.

Ori.ſ.Leui.ho.5. / Gre.ſ.1.reg 14. / Amb.ſ.Luc.17. / Hie.ſ.Eze.33. / Iſych.ſ.Leui.7.17. — *Homicidium. Seruire appetitui. Sectari Iudæ. Infamare. Inanis gloria. Scandalizare.*

Comedere ſanguinem, eſt homicidium perpetrare: vel rationem appetitui ſubijcere: vel ſectari carnales Iudęos: vel peccatum proximi diffamare. Leui.17.d.26.d. Num.11.b. deute.12.c. Et comedere carnem cum ſanguine, eſt gaudium de bono opere ſumere permiſtum vanitatis intentione. Vel eſt vulneribus animæ cruentatas corporis voluptates refectionis loco habere. Vel eſt cum peccato infideles ad fidem recipere. geneſ.9.a. Leuit.3.d. 1.regũ.14.e. Comedere etiam in ſanguine, eſt alios ſcandalizare, & in peccatum inducere.

Hier.ſ.Hoſe.4.&.ſ.Mich.6.&.ſ.Hoſe.1. / Gre.ſ.Eze.ho.10. / Iſych.ſ.Leui.26. / Hie.ſ.Iſa.29.59. / Gre.13.mor.8. — *Sectari voluptat.*

Comedunt & non ſaturantur. Hoſe.4.c. qui ſectantur voluptates, quæ non implent appetitum: quia iniquitas & voluptas ſubſtantiam non habens, vana comedentes fraude deludit. Item qui pauca bona faciunt multis malis permixta. Agge.1.b. Et qui multa legunt, & lucra vel gloriam ſeculi concupiſcunt. Iudæi quoq; tractantes ſacram ſcripturam ſine fructu, comedere dicuntur, & non ſaturari. Leui.26.d. Comedunt etiam, & non ſaturantur hęretici: quia tractant ſacram ſcripturam ſine fructu. Mich.6.b. Comedũt hæretici ſomniando, quum tractant dogmata falſa, quæ non ſatiant mentẽ. Iſa.29.c. Et comedunt frugem mendacij. Hoſe.10.d. Comedunt oua aſpidum, qui amplectuntur errores Iudæorum & hæreticorum, & qui recipiunt conſilia dęmonum. Iſa.59.a.

Consentire peccantibus. Comedunt peccata populi sacerdotes. Hose.4.b. quum consentiunt sceleribus delinquentium, eaq; laudant, atq; sustollunt. Vel sunt hæretici: qui cum viderint delinquentes, aiunt: Nihil aliud quærit Deus, nisi fidei veritatem, quam si custodieritis, non curat quid agatis. Rup.s.Hose.4. Aug.ser.107.

Mors. Comedens, à quo egressus est cibus, est mors, quæ omnes deuorat: sed non potuit retinere Christum, qui est panis vitæ. Iudi.14.d.

Communicare cum hereticis. Manducare panem doloris, est accipere sacramenta ab hæreticis. ps.126. Comedere etiā in domo leprosa, est communicare cum hereticis in sacrificijs: quod prohibetur. Leui.14.f. Comedere panem impietatis. Pro.4.c. Hie.epis. Beatus Pāphilus. Hych.s.Leui.14.

Idola colere. Comedere in montibus, est idolis immolare. Eze.18.a. Comedere autem de immolatis idolis, est vacare doctrinis gentilium. Exo.32.b.34.d. Tobi.1.d. Ezech.22.b.1.cor.8.c. apoca.2.f. Idem est comedere pollutum. thre.4.a. Hose.9.a. acto.10.b. Et comedere carnem, quę tetigerit immundum. Leui.7.c.11.f. Et comedere frugem mēdacij. Hose.10.d. Comedere etiā carnes vsq; ad nauseam, est nimium vacare sapientiæ seculari. num.10.d. deut.6.c. Idem designant comedentes prophetæ Baal de mēsa Iezabel.3.reg.18.c. Et comedens panē Ioachin in conspectu regis Babylonis.4.reg.25.g. De hoc pane nolebat comedere angelus. Iudi.13.d Comedere ad sinistram, est operari vitia, & pasci erroribus, quibus non satiabitur. Isa. 9.d. Idem est comedere de ouis aspidum. Isa.59.a. Ori.s.num.ho.20. Hie.de Manso. Aug.q.in iudi.50. Aretas.s.apoc.2. Hie.s.Isa.9.

Impurè tractās mysteria. Edens pollutus de carnibus pacificorum. Leui.7.c. est intrans impurus ad tractanda mysteria scripturarum. Ideo sanctificari iubentur huiusmodi carnes manducaturi. num. 11.d. Ori.s.Leui.ho.5.

Occidentes Chr̄m. Comedebant sacerdotes primitias omnis sacrificij Dei.1.reg.2.d.f. quia ipsi sacerdotes volebant occidere Christum, ne amitterent temporalia. Vnde dicebant. Ioan.11.f. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & venient Romani, &c. Et Ioan.12.c. Videte, quia nihil proficimus: &c. Comedunt etiam primitias, qui ad hoc habent dignitatem vt ditentur, bonisq; fruantur.2.par.31.c. Mich.3.a. Comedere bona terræ, hoc est, bona præsentis seculi pollicebatur Deus Iudæis. Isa.5.c. quia spiritualia capere non valebant. Gre.s.1.reg.2. Hie.s.Isa.5.

Dare honorem pro muneribus. Comedere sacrificia mortuorum. ps.105. est dare malis honorem pro muneribus. Arno.s.ps.105.

Defendere aliorum peccata. Comedere morticinum, est defendere peccata aliorum: & abuti aliorū peccatis: vt principes Iudæorum abusi sunt peccato Iudæ. Leui.11.f.17.d. Eze.4.d.44.g. Idem est comedere captum, seu comestum à bestia. Exo.22.c.23.b. Hose.2.c. Glo.int.s.Leui.11.

Comedere arietes, est confringere fortes. gen.31.e. Glo.inte.s.gen.31.

Abijcere laboriosā vitam. Comedens Laban pretium filiarum suarum. gen.31.b. designat eum, qui habet pro voluptate, quòd alienauerit à se laboriosam, & disciplinæ tenacem vitam. Amb.epis.4.

Perdentes dæmones opera nostra. Comedunt aues cibos, quum dæmones opera nostra disperdunt: aut verbum Dei à nobis tollūt, ne fructificet. gen.40.c. Matth.13.a. Marc.4.a. Luc.8.b. Et comedunt locustę, quod residuum fuerat grandini, quum dæmones puniunt malos in inferno, post punitionem huius vitæ. Exo.10.a. Et comedit locusta annos, quum per peccatum opera bona mortificantur: quæ tamen per pœnitentiam reuiuiscunt. Ioel.1.a.2.f. Eccl'i.6.a. Eze.25.a. Hose. 7.c.8.a. Amos.7.a. Comedit etiam locusta residuum erucæ. Ioel.1.a. quia sæpe cum luxurię vitium à mēte recesserit, inanis gloria succedit &c. Et comedūt canes aliquos. Et etiam vermes.3.reg.14.c.21.g. Iob.30.c. Isa.51.c. Ier.50.c. Eze.39.e. Danie.7.b. Hose.1.b. Apo.19.d. Et comedit Behemoth fœnū quasi bos. Iob.40.c. ps.104. Isa.11.b. quum diabolus his pascitur, qui vitā videntur habere mundam. Vel quia deuorat carnales. Comedit etiam fœnum quasi bos, quū aufert temporalia à sanctis, non valens auferre spūalia. Et comedunt alieni robur Ephraim quum dæmones quicquid boni in hæreticis est, deuorant. Et etiam eorum farinam. Hose.7.c.8.b. quum virtutem mentis peruertendo consumunt. Comedit etiam confusio laborem patrum hæreticorū. Iere.3.g. Et ignis inferni. Nahum.3.c. Zach.11.a. Et comedunt hostes panem, & filios & filias &c. Iudæorum, quum dæmones dissipant bona nostra. Iere. 5. d. Comedentes Iob, sunt maligni spiritus, qui carnales de ecclesia consumunt. Iob.30.c. Idem designant comedentes Iacob. ps.78. Iere.10.d.30.c. Vel comedunt Iacob inimici, quum in suos errores pertrahunt fideles. Comedunt etiam carnes nostras inimici, quum persequendo consumunt carnalia nostra. ps.26. Gre.20.mora. 24.& 33.mor.39. Gre.2.mor.11. Hier.s.Iob. 40.&.s.Hose.7. Gre.34.mor.1. Gre.20.mor. 24. Aug.s.ps.26.78. Hie.s.ps.26.

Affligens diabolus corpus. Versari circa terrēa. Comedit terram serpens, quum diabolus affligit corpora humana. Vel comedit terrā voluptas: quia circa terrena versatur. Vel curiositas, quæ profunda penetrare conatur. gen.3.c. ps.26. Aug.2 de gene.contra Manich.18. Amb.1.de pœni.13. & de paradi.15.& e. ps.40.

Tentari mentem à proprijs cogitationibus. Comedi vestimenta à tinea, est mentem transfigi, aut tentari proprijs cogitationibus: sicut tinea rodit vestimentum à quo generatur, sine vllo strepitu. Iob.13.d. Iaco.5.a. Et comedit tinea malos, quum proprijs peccatis affliguntur. Isa.50.d. Gre.10.mor.25. Hie.s.Isa.50.

Non acceptanda inutilis pœnitentia. Comedere sacrificia mēte lugubri nō videt congruū. Leui.10.d. Et designatur sacerdotem non debere acceptare inutilem pœnitentiam, sed dolere pro huiusmodi. Glo.ordi.s.Leui.10

Vt comederet carnes plurimas dicebatur vrso. Dani.7.b. vbi designatur Hamā, qui per regem Persarū Israeliticā gentem perdere conatus est. Vel comedit vrsus carnes plurimas, Hier.s.Dani.7. &.s. Ecclten.4.

Richar. de S. Vict. de vitio mutabilita. 10 — quum inuidus detrahit vitæ proximorum. De his dicitur ps. 26. Dum appropriant super me nocentes, vt edant carnes meas. Comedunt etiam carnes suas, qui inuidia tabescunt. Ecclesiastæ. 4. a. — Detractio.

Hie. s. Mich. 3. & s. Zach. 11. & s. Eze. 34. — Comedunt principes carnes populi, quum omnia eorum pinguia sibi accipiunt. Mich. 3. a. Comedet etiam carnes pinguium pastor, quum Antichristus peruertet Iudæos. Zach. 11. d. Dicuntur etiam comedere inopes de terra, quum eorum deuorant substãtiam. pro. 30. b. Comedunt pastores lac ouium. Eze. 34. a. quum varios cibos & voluptates prælati à subditis accipiunt. — Peruertere ... ces.

Hie. s. Dani. 7. — Comedens bestia omnes alias bestias. Dani. 7. b. Indicauit imperium Romanorum, quod ab omnibus exacturum erat tributa.

Hie. s. Ioel. 1. — Comedentes eruca, locusta, bruchus, & rubigo residuum &c. designant varios reges captiuantes Iudæos. Vel diuersos animi affectus sapientiam deuorantes. Ioel. 1. a. 2. f. Amos. 7. a. — Affectus ... sapientiam.

Glo. ordi. s. pro. 30. — Comedere dicuntur filiæ aquilæ oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ. prouer. 30. c. quum prædicatores destruunt hæreticos, & contemptores Dei & ecclesiæ.

Glo. ordi. s. pro. 30. — Comedere interdum est adulterium committere. pro. 30. c. Talis est via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum. — Adulterari.

Hie. s. ps. 58. — Ad manducandum dispersi sunt Iudæi. ps. 58. quum extra Hierosolymam obtulerunt sacrificia: quæ non nisi in Hierosolymis offerre licebat.

Beda. s. pro. 1. — Comedunt mali fructus viæ suæ, quum recipiunt mercedem peccatis suis dignam in inferno. pro. 1. d. — Merces peccati.

Beda. s. pro. 23. — Comedit cum homine inuido, qui tractat scripturas cum hæretico. pro. 23. b. — Tractare scripturas cum hæretico.

Rup. s. Hose. 7. — Comederunt alieni robur Ephraim, quando Romani abstulerunt regnum à Iudæis. Hose. 7. b. — Destructio regni Iudæorum.

Comitari, Comes, Comitatus.

Comes idem est fere quod socius: nisi quod socius est ęqualis: comes vero minor.

Comites serui Abrahæ, sunt sequentes vestigia apl'orũ, & prophetarum. gen. 24. g. — Imitatores apostol. Apostoli.

Comitatus Ioseph. gen. 50. b. designare potest apostolos & discipulos Christi. Comitatus vero reginæ Saba, designat varias gentes venientes ad fidem. 3. reg. 10. a. Idem designat comitatus Naaman. 4. reg. 5. c. — Gentes ad fidem venientes.

Commaculare, uide Macula.

Commemorari, quære Memoria.

Commendare, uide Committere, & Laudare.

Comminari, quære Minari.

Comminuere, uide Conterere.

Commiscere, quære Miscere.

Commissura, uide Consuere.

Committere, Commendare, Commodare.

Committere, vel commendare, est alicui quippiam velut depositum seruandum tradere. Commodatur aũt id, quod alicui traditur in vsum, qui idem ipsum restituturus est.

Amb. s. Luc. 23. — Commendauit Christus spiritum patri: quia quod commẽdatur seruatur vt depositum, vt iterum resumatur: sic Christus post commendatum spiritum, ipsum resumpsit resurgens tertia die. ps. 30. Luc. 23. f.

Commendans Dauid gregem custodi, pugnaturus cum Goliath. 1. reg. 17. b. designat Christum tempore passionis commendantem discipulos patri.

Hier. s. Isa. 10. — Commendans Deus vasa sua apud Magmas. Isa. 10. g. Vel potius Assyrius dicitur ponere sarcinas suas in Magmas, veniens contra Hierusalem.

Gre. s. 1. reg. 1. — Commendans, vel commodans Anna filium suum domino cunctis diebus. 1. reg. 1. d. z. d. designat ecclesiam offerentem Deo fideles in claritate virtutum: vt eos in æterna gloria recipiat: quæ etiam toto huius vitæ tempore pro fidelium salute supplicat. — Offerens ecclesia fideles Deo.

Commendatur fœnus domino, quum prædicatores illi dedicantur. 1. reg. 2. d.

Ori. s. Matt. ho. 33. & s. ps. 36. ho. 4. Amb. s. Luc. 11. — Commendare amico pecuniam, vel aliquid aliud, aut numularijs: est docere proximũ, vt ipse etiam alios docere possit. Sic commodat iustus, quum docet alios. deut. 23. d. Nee. 5. b. ps. 36. 111. Exo. 22. a. Matth. 25. c. Luc. 11. f. — Docere proximum.

Committere se mari. acto. 27. g. est exponere se periculis.

Vti libris philosophorum. Commodantes Aegyptij Israelitis vasa, & reliqua vtensilia. Exod. 12. f. designant ex libris philosophorum, & autorum gentilium suscipiendas esse veritates, relictis erroribus. Glo. ord. s. Exo. 12.

Committere, Admittere, Perpetrare.

Committere est aliquod facinus aggredi, seu operari: quod fere semper in malum sumitur. Vt committere flagitium, aut peccatum, aut aliquid dignum morte. gen. 33. b. num. 12. c. 15. d. 18. d Eccl'i. 9. c. 48. c. 49. b. acto. 25. g.

Committere prælium, in malum & in bonum sumi potest. Vt dæmones & praui homines committunt prælium aduersus iustos: & e diuerso iusti aduersus dæmones & prauos homines. 3. reg. 20. e. 22. e. 2. Mach. 4. f. 13. f. Luc. 14. g.

Inducere proximũ in peccatum aut errorem. Perpetrare homicidium, est inducere proximum in peccatum. Perpetrare verò fraudem, est ipsum inducere in errorem. Exo. 22. a. b. Glo. inte. s. Exo. 22.

Commodare, uide Committere.

Commolere, uide Molere.

Commonere, quære Admonere.

Commorari, uide Habitare.

Commori, quære Mori.

Commouere, uide Mouere.

Commune.

Commune est, quod ad omnes, vel ad plures se extendit: & aliquando cõmune pro immundo sumitur, ad differentiam vasorum sacrorum, quæ cum non liceat in alios vsus exponere, non sunt communia. Alia vero sunt communia & ita immunda, vt non possint sacris vsibus applicari. Sic communes, hoc est, immundi sunt peccatores. Et cibi communes, qui secundum legem erant immundi. prouerbio. 21. b. Matth. 15. b. Marc. 7. a. Roma. 14. c. acto. 10. b. Ori. s. Rom. 14. Hie. s. Mat. 15. Peccatores.

Non valentes communiter habitare Abraham, & Lot. gen. 13. b. designant non esse congruam conuersationem spiritualium cum carnalibus. Glo. ordi. s. gen. 13.

Communis vinea dicitur, de qua omnibus vesci licet. Vnde qui plantabat vineam apud Hebræos, debebat in principio facere eam communem. deut. 20. b. Designatur autem feruor nouæ conuersationis, qui nondum est traditus alijs in exemplum. Glo. inte. s. deut. 20.

Communia erant omnia fidelibus in primitiua ecclesia. acto. 2. g. 4. f. Hebræ. 3. c. Iudę. a. 2. Mach. 14. d.

Communicare.

Communicare, est participem facere: aut participem esse. Et communicat bonis sapientiæ, qui sic ea fruitur, vt alijs etiam quantum potest ipsam impertiatur. Sapi. 7. b. 8. b. Eccl'ici. 13. a. Roma. 12. c. 1. cor. 10. d. 2. cor. 8. a. Philip. 1. a. acto. 2. g.

Societas vitiorum. Communicare malis, est sotiari illis in vitijs. Eccl'tæ. 8. a. Eccl'i. 13. a. c. 26. b. Ephe. 5. c. Cõmunicat autem cum electis iniquorum, qui participat cum hæreticis. ps. 140. Hila. s. ps. 140.

Commutare, uide Mutare.

Compago, Compingere, quære Componere.

Comparare, Conferre, Incomparabilis.

Comparare vnum alteri interdum est æquare, interdum vero, vnum alteri committere, vt eorum similitudo, vel dissimilitudo, seu æqualitas, vel inæqualitas appareat. Comparare etiam, nonnunquam est acquirere.

Comparauit Deus Rachelem cum sorore sua. gen. 30. a. quia facit vacantes contemplationi, etiam exercere opera vitæ actiuæ.

Incomparabilis decor Iudith, peculiarem beatæ virginis Mariæ excellentiam designare potest. Iudith. 10. b.

Nemo comparatur Deo: quia finiti ad infinitum nulla est proportio. deut. 4. d. Iob. 9. a. 22. a. 25. a. Isa. 46. d.

Non est potestas super terram, quæ comparetur diabolo: quia secundum naturã superior Gre. 34. mor. 13.

rior est homine. Iob. 41. d. num. 13. d.

Hie. s. Iob. 28. Gre. 18. mor. 30. Nihil comparatur sapientiæ: nec fucata gẽtilium religio, coloribus Indiæ designata, nec ipsi sapientes mundi, qui longe à diuina sapientia distare à verè sentientibus agnoscuntur. Iob. 28. c. pro. 3. b. 8. b. Sapi. 7. a.

Conferens beata virgo verba in corde suo. Luc. 2. g. Indicat, quid faciendum in percipiẽda sacra doctrina. Sic contulit Paulus euangelium. Gala. 2. a.

Conferentes principes Iudæorum ad inuicem contra apostolos, designant concilia impiorum contra iustos. acto. 4. c.

Hie. s. Iere. 22. Confert se cedro, qui se viris perfectis æquare audet. Iere. 22. e.

Comparantur mulier litigiosa & tecta perstillantia in die frigoris. pro. 27. c.

Comparatur homo iumentis, quum non viuit secundum rationem. ps. 48. Et comparatũ luto secundum corpus. Iob. 30. c.

Compati, uide Pati.

Compedes, Neruus.

COmpedes sunt, qui bus pedes ligati tenentur, ne posit quis liberè ambulare. Neruus etiam est ad ligandos pedes, vel detinendos.

Hie. s. ps. 149. Aug. s. ps. 101. Compedes sapientiæ, dici possunt præcepta detinentia hominem, ne ambulet in vijs peccatorum. Eccl'i. 6. c. 21. c. 33. d. His compedibus ligantur reges. ps. 149. De his compeditis dicitur. ps. 101. Vt audiret gemitus compeditorum. Præcepta.

Aug. s. ps. 68. 78. 145 Gre. s. Eze. ho. 12. & s. ps. 101. Glo. inter. s. ps. 149. Compedes sunt mortalitas & corruptibilitas carnis. De quibus Sapiẽ. 9. c. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam. thre. 3. a. Et compediti sunt, qui mortalitatis & passibilitatis vinculis, se astrictos intelligunt: & miserijs humanæ necessitatis afflicti, indesinenter gemunt ps. 78. 101. 145. Vel sunt sancti ligati vinculis disciplinæ Dei: qui nequaquam ad exteriora vagantur: & quasi gressum operis immobiliter figunt, dum à conditoris desiderio nũquam discedunt. ps. 149. Mortalitas & necessitas. Disciplina Dei, Præcepta.

Glo. ord. s. ps. 104. Compedes Ioseph, vincula Christi designare possunt. ps. 104. 2. parali. 16. c. Iob. 13. d. 33. b. Ieremi. 20. a. 39. b. thren. 3. a. Idem designant neruicei funes, quibus ligatus est Samson. Iudicum. 16. a. Vincula Christi.

Compedes etiam dici possunt carceres inferni. ps. 149. Nahum. 3. c. Inferi.

Neruus ferreus dicitur ceruix Israel. Isa. 48. a. propter duritiam & inobedientiam.

Glo. inte. s. ps. 145. Compedes etiam designant vitia hominem impedientia, ne per viam Dei posit ambulare. Et compediti, sunt vitijs obuoluti: quos tamen soluit dominus. ps. 101. 145. Sapiẽ. 17. a. 2. reg. 3. g. 2. par. 33. b. thre. 3. a. Nahum. 3. c. Marc. 5. a. Luc. 8. c. Vitia.

Compellere, uide Cogere.

Compescere, quære Reprimere.

Compingere, uide Componere.

Compita.

COmpita sunt concursus multarum viarum, quæ se intersecant, vt duæ lineæ: designare possunt quatuor partes terræ. 2. reg. 1. c. thre. 2. g.

Complacere, uide Placere.

Complecti, quære Amplecti.

Cõplere, uide Perficere & Implere.

Complicare, quære Plicare.

Complodere, uide Plaudere.

Compluere, quære Pluere.

Complures, uide Multitudo.

Componere, Condere, Compingere, Compago, Incompositus.

COmponere, est ex multis velut partibus aliquid constituere, & aptare: quod & compingere dicitur. Compago autem, seu compages, est coniunctio seu copulatio aliquarum rerum, quæ sibi coaptantur.

Gre. 7. mor. 38. Compegit Deus hominem ossibus, & neruis. Iob. 10. e. quia dedit ei fortitudinem virtutum contra tentationes. Eccl'te. 11. b. Dans Deus fortitudinem.

Cõpingunt

Resurrectio. Compinguntur glebæ. Iob.38.d. quum firma corpora ex puluere collecta consurgunt. Gre.30 mor.8.19.
Vel quando diuersi populi, qui prius quasi in dispersione pulueris diuersa sentiebant, post
Concordia. modum sancti spiritus gratia, quasi aqua accepta, in illa pacatissima vnanimitatis concordia conueniunt. vel etiam cum diuersi gradus in vnam ecclesiam copulantur.

Charitas. Compago vna tabularum tabernaculi, designare potest charitatem, qua totum corpus Glo.int.s.Exo.26.
ecclesiæ est per Christum copulatum secundum diuersa membra, & in vnum redactum cum ipso capite Christo Iesu. Exod.26.e.36.c.Canti. 8.c. Eccl'ici.27.a. Ephes.4.d.Colos.2.d. Hebræ.4.d.

Decor variarũ virtutum. Compingitur ostium, hoc est, ecclesia tabulis cedrinis, quum decoratur varijs fidelium Gre.s.canti.8.
virtutibus. Cãti.8.c. Idem designat compingere arcam fœderis. Exo.25.b. Et componere interrupta templi, est reducere peccatores ad integritatem ecclesiæ. 4.reg.22.b.1. Esd.4.b. Et
Ordo fidelium. componere struem lignorum, est ordinare fideles in ecclesia. Leui.1.b.3.reg.18.e. Et componere strues ossium. Eze.24.b. Et componere ligna in ratibus. 3.reg.5.b.

Orationes. Cõpositio thimiamatis, designat orationes acceptas Deo, & varietatem virtutũ in vnũ Ori.s.Leui.ho.9.
concordantium. Idem designat compositum vnguentum opere vnguentarij. Exo.30.c.35.d.37.d. Leui.16.b. Compositio autem altera non facienda thimiamatis, designat orationes non iuste petentes, quæ non sunt faciendæ.

Instituere prædicatores. Componere lucernas in tabernaculo fœderis, est instituere prædicatores in ecclesia, qui Glo.ord.s. Exo.30.
verbo & exemplo eam illuminent. Exo.30.a.

Cogitationes. Compages aliquando dici possunt cogitationes. Hebræ.4.d. Idem designabunt compa Gre.s.Eze.ho.21.
ges Danielis. Dani.10.d.

Defensiões vitiorũ. Compages renum regis Babylonis, significare possunt defensiones vitiorum. Dani.5.b. Gre.33.mor.31.33.
Sic corpus Leuiathan est compactum squamis, quum peccatores mutuo se defendũt. Iob.41.b. Idem est idolum compactum. Iere.10.a.

Ordinare prædicationem. Componere retia, est ordinare prædicationem. Mar.1.b. Compositus autem sermo bene & male sumi potest. Ester.14.c. Iob.41.a. pro.17.b. Eccl'ici.43.c. Hebræ.9.a.

Condunt leges iniquas scribæ & pharisæi, & etiam hæretici. Isa.10.a.

Fingere. Componit etiam, qui fingit. Nee.6.b. De corde tuo cõpones hæc. Dani.13.e. Ecce morior quum nihil horum fecerim, quæ isti malitiose composuerunt aduersum me. Hiero.s.Isa.3.

Compositus gradus designat motus animi non viriles. Isa.3.c.

Incompositi sunt, qui prauos habent mores. Roma.1.d.

Comportare, uide Ferre.

Comprehendere, quære Apprehendere.

Comprimere, uide Premere.

Comprobare, quære Probare.

Compungere.

Compungitur, qui intra se ob aliquid male actum dolore ac pœnitentia afficitur. Compunctionis vim, designat verbum Dei pungens animas. ps.4.34.59.108. thre.4.a. acto.2.f. Amb.s.ps.118. ser.9 Basi.s.ps.59.

Non compungere, est non committere digna compunctione. ps.29. Basi.s.ps.29.

Mens inuidens. Compunctionis spiritus videtur esse excæcatio. Rom.11.b. Isa.6.c. Dedit illis Deus spiritũ Glo.ord.s. Rom.11.
compunctionis, oculos, vt non videant, & aures, vt non audiant. Vbi mentem inuidentem significat, vnde prouenit excæcatio.

Computare, uide Numerare.

Computrescere, quære Putredo.

Conari, Niti.

Conari est vim ad aliquid agendum applicare.

Diligentia diaboli. Conatus Haman contra filios Israel. Ester.9.f. designat diligentiam diaboli ad subuertendas animas. Idem designat conatus Abimelech. Iudi.9.g. Et conatus filiorum Dan. Iudi.18.d. Sic conatus Saulis & aliorum. 1.reg.19.b.2.reg.21.c.2. Paralip.20.b. Iob.6.d.14.b.2. Mach.4.f.

Resistere diuinæ prouidentiæ. Conatus Ioseph eleuare manum patris à capite Ephraim, designat eos, qui diuinæ prouidentiæ resistere nituntur. gen.48.d.

Nititur iudicare pro Deo, qui cum infirma quæq; in altero reprehendit, apud se intus p Gre.11.mora.10.
compassionem non infirmatur. Iob.13.b.

Superbire. Nititur apprehendere altitudinem collis, qui in superbiam eleuatur: & qui nititur bo- Glo.int.s.Iere.49.
nam ostendere viam suam. Iere.2.g.49.d.

Nititur

Gre.8.mor.1. Nituntur amici Iob subuertere amicum suum, quum hæretici nituntur perdere ecclesiam. Iob.6.d.

Niti mendacijs, est præponere idola vel errores Deo. Pro.10.a.

Glo.or.s.pro.30. Nititur manibus stellio pro.30.d. designans solertiam eorum, qui tardi ingenio, multo labore sapientiam acquirunt.

Concedere, Permittere, Indulgere, Sinere.

Concedere est locum dare, aut facultatem, ad aliquid faciendum.

Glos.ordi.s.Iob.34. Concedit Deus pacem ijs, quos saluat, quod refertur ad gentilitatem. Iob.34.c. Et dicitur concedere & indulgere quum ignoscit peccanti. Et e diuersò non concedit, quum nō ignoscit peccanti. Iudith.8.b. Isa.26.c.61.a.63.c. Iere.13.c.

Gre.9.mor.17. Non concedit Deus requiescere spiritum iusti, quando interius & exterius vires eius per tētationem exercet. Iob.9.b.

Glo.ord.s.Exo.12. Non sinit Deus ingredi percussorem in domum signatam sanguine agni. Exo.12.d. quū redemptos sanguine Christi, & prædestinatos, non permittit opprimi à diabolo.

Glo.ord.s.Luc.8. Non permittens Iesus intrare secum in cubiculum puellę mortuæ, nisi Petrum, & Iacobum, & Ioannē, & patrem & matrem puellæ. Luc.8.g. designauit non esse admittendos indignos ad contuenda mysteria: & paucos ex Iudęis credituros.

Glo.ord.s.Luc.8. Concedens Chrs dæmonibus vt ingrederētur in porcos. Mar.5.b. Luc.8.d. designauit potestatem concessam dæmonibus in homines carnaliter viuentes.

Glo.ord.s.gen.47. Permittens Ioseph Aegyptijs quatuor partes frumenti in sementem. gen.47.f. designauit doctrinam euangelicam traditam mundo per Christū. vel quia actualis vitæ vsus cuiq; conceditur, vt seminet virtutum opera: & fructus iustitiæ metat in vitam æternam.

Sinere paruulos venire ad Christum, est non contemnere simplicem cognitionem simplicium. Matth.19.b. Luc.18.c. Mar.10.b.

Glo.ordi.s.deut.20 Non permittere viuere quempiam de ciuitatibus inimicorum. Deute.20.d. est extinguere omnia vitia, nullo relicto. Extinguere omnia vitia.

Ori.s.nu.ho.12. Concedere nolens Seon transitum filijs Israel, designat diabolum conantem semper in vitijs detinere, & transitum ad virtutes intercludere. Sic non est concessus transitus per filios Edom, Moab, & Ammon. nu.20.d.21.e. Iudi.11.d.2.Par.20.b. Sic non concessit Saul vt reuerteretur Dauid in domum patris sui. 1.reg.18.a. Detinens diabolus in vitijs.

Gre.s.1.reg.11. Concedens Naas filijs Israel septem dies induciarum. 1.reg.11.a. designat gulam, quę non nimium vexat, quando est spes satiandi aliquando ipsum appetitum.

Amb.s.Luc.9. Sinere mortuos sepelire mortuos suos, est humana posthabere diuinis Luc.9.g.

Glo.ord.s.Exo.12 Non sinentes Aegyptij filios Israel facere moram in Aegypto. Exo 12.f. sunt vrgētes dæmones, ne euangelij sapore austeritatem legis, vel mundani dogmatis condiamus.

Concedens Assuerus domum Haman Ester reginæ. Ester.8.c.

Glo.ord.s.Matt.19 Permittens Moses Iudæis libellum repudij. Matt.19.a. Mar.10.a. fecit ad vitādum maius malum homicidij.

Permittens angelus Thiatiræ ecclesiæ mulierem Iezabel docere. Apo.2.f. est permittens prædicare hæreticos & molles. 1.Cor.13.g.1. Timot.2.c.

Permittens Antiochus Simoni pontifici facere percussuram proprij numismatis. 1. Machab.15.a.

Concha, uide Peluis.

Concidere, quære Abscindere.

Concidere, uide Cadere.

Concilium.

Concilium est congregatio aliquorum ad aliquid consultandum, aut tractandum.

Hiero.s.Isa.16. & s.Eze.13. Concilium congregandum in bonum est ecclesia collecta ex ijs, qui prius erant infideles. Isa.16.a. Ezech.13.b. Ad hanc pertinet concilium seniorum. 1.Par.26.b. ps.39. Pro.26.d. Matth.5.c. Ecclesia.

Aug.epis.120. Concilium Core designare potest congregationem Iudæorum in Christum, vel congregationem hæreticorum, aut prauorum contra bonos. Nu.16.a. ps.21.25. Iere.15.d. Ezech.13.b. Matt.10.b.26.a. Mar.13.b.14.f. Acto.4.c.5.g.6.d.9.d.22.g. Iudæi in Christū.

Aug.s.ps.25. Concilium vanitatis, est eorum, qui rebus transeuntibus, & ideo vanis vacant. ps.25. Et concilium ludentium, est congregatio vacantium voluptatibus in hac vita. Ierem.15.d. Ad hos pertinet concilium iuuenum. Iere.6.c. Vacantes vanis.

Concinere, uide Canere.

Concinnare, quære Aptare.

Concio, uide Congregatio.

Concipere.

Concipiunt fœminæ, quum intra vuluam receptum semen retinent, vt inde formetur animal. Potest esse spiritualiter bonus & malus conceptus. Ori.s.Matth.ho.29

Generatio æterna. Concepta sapientia designat æternam generationem verbi Dei in eadem substantia patris, quasi in vulua. pro.8.c. Glo.int.s.pro.8.

Generatio fidelium vel Christi. Conceptus Saræ. gen.21.a. Et Rebeccę. gen.25.c. Et filiæ Suę. gen.38.a. Et vxoris Manue. Iudi.13. Et Ruth. Ruth.4.c. Et Bethsabe. 2.reg.11.a. Et hospitę Elisæi 4.reg.4.c. designare possunt generationem fidelium, intra ecclesiam. Vel in Sara conceptio Christi. Glo.ord.s.gen.21.

Spiritussanctus. Virgo Maria. Concipiens prophetissa. Isa.8.a. designat vel spiritum sanctum, cuius virtute conceptus est Christus, vel beatam virginem concipientem ipsum Christum. Hie.s.Isa.8.

Concept⁹ verbi Dei. Concipit Anna, quum intra ecclesiam in mētibus auditorum verbum Dei recipitur. Et concipit post dierum circulum, quum in superni luminis visione desideratæ fœcunditatis munus accipit. 1.reg.1.c.2.d. Gre.s.1.reg.1.

Conceptus rationis. Conceptus Mariæ. Conceptus vxoris Amram, designare potest conceptum rationis, vel sensualitatis. Aut etiam conceptū beatissimæ virginis Mariæ: quo filiū Dei concepit. Exo.2.a. Isa.7.c. Luc.1.c. Glo.int.s.Exo.2.

Vigilās corde. Concipit mente, qui vacans ab extraneis, totus intētus vigilat corde, tractans in mente, quæ Dei sunt. Et dicitur anima concipere verbum Dei, ex desponsatione cum Christo. Isa.26.c.59.c. Iere.52.g. Ori.s.Exo.ho.13.& s.nu.ho.20.&.s.Matth.ho.29.

Suscipere doctrinā à Christo. Conceptus ceruarum. Iob.39.a. erat, cum apostoli suscipiebant doctrinam à Christo. vel quum doctores intra se cogitationes formāt, quibus opportuno tēpore minores instruāt. Hier.s.Iob.39. Gre.30.mor.20.

Subditorū superbia. Conceptus Agar, cuius gratia ipsa eleuata est contra dominam suam. gene.16.a. designat subditum in scientia, vel conuersatione proficientem, cuius profectus gratia, contra prælatum suum eleuatur. Gre.s.1.reg.3.

Imitatio. Concipientes oues in aspectu virgarum, designant eos, qui ad bene operādum exemplis maiorum mouentur. gen.30.f. Conceptus autem multiplicati cum dolore, designant initia bonorum operum difficilia. gen.3.c.4.a. Isa.26.c. Gre.21.mor.1.

Tumor ex scientia. Conceptus Thamar. gen.38.e. designare potest eos, qui adepta aliqua scientia ex indifferentibus tument, eamq; venditant. Vel designat susceptionem doctrinæ Christi. Phil.de cōgres. &c.

Iudæus sub lege. Conceptus eius, qui non peruenit ad lucem. Iob.3.c. Iere.20.d. designat eos, qui fuerunt sub lege formati: sed non peruenerunt ad aduentum Christi. Gre.4.mora.36.37.

Peccatum originale. Concipi in peccatis dicimur, propter peccatum originale, quod in ipso cōceptu contrahimus. ps.50. Iob.14.d. In iniquitatibus enim conceptus quis dicit, non in iniquitatibus matris suę vel suis: sed in iniquitatibus humanæ conditionis. vnde & apostolus. Rom.5.c. Regnauit mors ab Adam vsq; ad Mosen, etiam super eos, qui non peccauerunt, in similitudinē pręuaricationis Adę. Hier.s.Eze.47.

Nō recipiētes chr̄m. Conceperunt Iudæi transgressionem, quum decreuerunt non recipere Christū. Isa.59.c. Hie.s.Isa.59.

Cōsensus in pc̄tūm. Concipit malus dolorem, quum consentit prauis motibus: & cum praua cogitat inuidē do. ps.7. Iob.3.a.4.a.15.d. Isa.59.a. Iaco.1.b. Et cōcipiunt ardorē, qui proponūt digna igne inferni facere. Isa.33.b. Hose.9.c. Basi.s.ps.7. Hiero.s.Isa.33. Gre.12.mor.28.

Sēsus carnales legis. Conceptus filiarum Lot, designant machinationem malę operationis, vel sensus carnales legi datos, quos lex ipsa non agnoscit. gen.19.g. Ori.s.gen.ho.5.

Conceptus meretricis, quam accepit Hosee. Hose.1.b. demonstratio est transgressoris populi Israel. Hiero.s.Hose.1.

Conceptus ignis de lapidibus. 2.Mach.10.a. designare potest suscitatos filios Abrahæ, ex gentibus, qui igne charitatis arserunt.

Concitare, uide Iritare.

Conclamare, quære Clamare.

Conclaue, uide Cubiculum.

Concludere, quære Claudere.

Cōcordare, Cōcordia, uide Pax.

Concreare, quære Creare.

Concrepare, uide Sonus.

Concrescere,

Concrescere, uide Crescere, & Coagulare.

Conculcare, quære Calcare.

Concumbere, Concubina, uide Coire.

Concupiscere, Concupiscentia, quære Appetere.

Concurrere, uide Currere.

Concutere.

Concutere est aliquid velut tremefacere, ac commouere, vt periclitetur de lapsu.

Hic. s. Isa. 13. Concutiet Deus cœlum, quum in iudicio mutabit eius ordinem: vel designatur admiratio angelorum. Isa. 13. d. Mutatio cœli.

Hiero. s. Iob. 38. Gre. 29. mor. 2. Concutiet Deus extrema terræ, quum in iudicio separabit malos à bonis. Iob. 38. b. vel designatur concussio & commotio Iudęorum, qui varia de Christo sentiebant, & agitabātur. Concutientur etiam fundamenta terræ in iudicio. Isa. 24. c. quum principes terræ contremiscent. Separatio malorum à bonis.

Basi. s. ps. 28. ho. 1. 2. Hie. s. ps. 28. Concutit dominus desertum, quum fructificare facit animam prius sterilem: & cum gētilitatem excitauit ad fidem suscipiendam. Item quum prædicatione Ioannis ipsum desertum sanctificauit ps. 28. Fructificatio animæ & gentilitatis.

Gre. 8. mor. 18. Concussi pauore filij Israel, terrorem futurum in die Iudicij indicabant. Exo. 20. c. Concutit etiam horrore dominus, quum permittit in cordibus electorum perturbantes cogitationes diuini iudicij. Iob. 7. c. 21 a. Isa. 14. b. Amos. 9. c. Terror iudicij.

Amb. 1. de interpella. 5. Gre. 9. mora. 3. Hiero. s. Isa. 33. Concussę columnę fuerunt principes sacerdotum conturbati inuidia in passione domini: vel eiecti de terra propria. Iob 9 a. 38. b. Iudi. 16. g. 2. reg. 22. f. Nee. 2. c. Eccl'i. 16. c. Isa. 24. c. 33. b. Amos. 9. c. Et concussa ligna, & concussa Basan, & Carmelus, designant dissipatam esse Iudęam. Isa. 33. b. Eze. 31. f. Turbatio principum Iudæorum.

Hiero. s. Isa. 14. & s. Nahum. 3. Greg. 2. mora. 36. Concutit Lucifer regna, quum persequitur principes ecclesiæ. Isa. 14 d. Et concutiens vētus vehemens quatuor angulos domus filiorum Iob, designat fortem tentationē, quę occultis motibus quatuor virtutes quatit, ac commouet. Iob. 1. d. Concussæ etiam ficus. Nahū. 3. c. sunt, qui facile diaboli tentationibus cedunt. Sic concussum est cor Holophernis. Iudith. 12. d. Persequens Lucifer ecclesiam.

Lyra. s. Luc. 3. Concutere aliquem est vim illi inferre: ideo Ioannes Baptista admonebat milites, ne quēq̃; concuterent. Luc. 3. c. Est etiam nimis asperis verbis quasi ad desperationē inducere.

Condemnare, uide Damnare.

Condensus, quære Densus.

Condere, uide Componere, Recōdere, Aedificare, & Creare.

Condicere, quære Pactum.

Condignus, uide Dignus.

Condire.

Condire est aliquid aromatibus, aut rebus appetitum excitantibus conficere: vel vt diu seruetur, vel vt gustui sit sapidum.

Gre. 7. mor. 4. Condire sacrificia sale, est operibus discretionem adiungere, vel literæ legis spiritum addere. Leui. 2. d. Iob. 6. a. Mar. 9. g. Colos. 4. b. Discretio in operibus.

Gre. s. canti. 8. Conditum vino poculum, Canti. 8. a. est nouum testamētum veteris legis testimonijs cōprobatum, & roboratum. Nouum testamentum.

Condientes corpus Iacob aromatibus. gen. 50. a.

Condolere, uide Dolere.

Conducere.

Conducere, est alicuius operas emere. Exo. 22. c.

Glo. ord. s. gen. 30. Conducens Lia Iacob mercede pro mandragoris. gene. 30. b. designat cōtemplatiuos quasi coactos venire ad regimen vitæ actiuę: per quos tamen acquiritur bona opinio vitæ contemplatiuæ.

Gre. ho. 19. Nemo conduxerat operarios ociosos, hoc est, gentiles: quia nullus ad eos propheta aut prędicator missus fuerat. Matt. 20. a. Conducere etiam operarios ad templum, est ad constitutionem ecclesię per prędicatores vocare. 2. Para. 24. c. 25. d. Deserti gentiles.

Condu-

Conducentes mercede Balaam hariolum, designant hæreticos subijcientes se illis, quos putant suis erroribus fauere posse. Deute.23.a. Iudi.9.a.18.b.2.reg.10.b.1.par.19.b. Nee.13.a. Isa.46.b.Hose.8.c.1.Mach.6.d. Glo.int.s.deut.23.

Conducta nouacula dicuntur milites stipendiarij Assyriorum. Isa.7.d. quia vt conducti à Deo ad destructionem Hierusalem, mercedem acceperunt Aegyptum. Hiero.s.Isa.7.

Confabulari, uide Loqui.

Conferre, quære Ferre, Dare, & Comparare.

Conficere.

CONficere aliquid, est quasi componere, aut concinnare, vel aliter afficere.

Disponi ad orandum. Conficere vnguentum sacerdotum, & thimiama, est disponere mentem ad orationes. Exo.35.a.1.Par.9.e.2.Cor.13.c.15.d.

Consumi inuidia. Confici labore, aut dolore, aut etiam ardore. Leui.26.c. deut.25.d. thre.1.c. est consumi in inuidia, aut alio prauo affectu. Isych.s.Leui.26.

Virtutes ex mortificatione. Confectum aliquid ex pelle. Leui.13.f. designat virtutes ex mortificatione prodeuntes: vt patientiam, humilitatem, & huiusmodi. Glo.ordi.s.Leui.13.

Conficere lateres. Exo.5.b. est vacare operibus carnis. Glo.ord.s.Exo.5.

Confectę boues macie. gen.41.a. euacuationem pinguedinis gratiæ indicant. Lyra.s.gen.41.

Confidere, uide Fidere.

Configere, quære Figere.

Confinis, uide Vicinus.

Confirmare, quære Firmus.

Confiteri. Confeßio.

COnfiteri est aliquid fateri, & affirmare: daturq; confessio laudis, & confessio peccatorum, & confessio fidei. Confessio autem actionis gratiarum ad confessionem laudis refertur. Confiteri etiam est protestari. Nu.32.f. Possessionem suscepisse confitemur trans Iordanem. Et sanctificare. 1.Para.16.a. Vt confiteamur nomini tuo.

Laudare. Confessio laudis est quum dicitur. ps.29. Confitemini memoriæ sanctitatis eius, hoc est, laudate Deum, qui facit nos sui meminisse. Hæc confessio complebitur in futuro seculo, vbi confitebimur illi in æternum. Hac ratione non confitetur illi puluis: quia non laudat Deum peccator. Confiteri autem domino in cithara, est laudare ipsum castigando corpus. Et confiteri illi in vasis psalmi, est veritatem corde & ore dicere. Et cõfitetur toto corde, qui integro affectu Deum laudat. ps.6.7.9.32.70.146. Isa.12.a.25.a.38.d. Sic cõfitetur Christus patri, ipsum laudando. ps.138.141. Matt.11.d. Luc.10.d. Basi.s.ps.29.32. Arno.s.ps 70. Hier.s.Isa.38.

Confiteri peccata. Confessio peccatorum est, quum quis fatetur aut dicit peccata sua Deo: vel homini loco eius: de qua confessione intelligi possunt hęc loca. gen.41.b. Leui.16.d.26.f. Num.5.a. Iosu.7.c. Nee.1.b.9.b. ps.31. Eccl'ici.4.d.17.d. Matthę.3.a. Mar.1.a. Acto.19.d. Iaco.5.c.1.Ioan.1.c. Et confitetur domino cogitatio hominis, quum quis cognitum peccatum confitet. ps.75. Glo.ord.s.Leui.16

Confitendum domino quoniam bonus tam confessione laudis, q̃; confessione peccatorum: quia propter bonitatem suam ignoscit confitenti. ps.135.137.144. Hila.s.ps.135.

Confitetur diues domino, vel in prosperis: vel in iudicio coactus. ps.48. Basi.& Arn.s.ps.48

Credere. Confessio fidei est, de qua dicit apostolus: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Rom.10.b. Porrò qui confitetur Christum, abnegat semetipsum: & qui cõfitetur semetipsum: abnegat Christũ. Matth.16.d. Ori.s.Mat.ho.7.

Conflare, Conflatile.

COnflare est ex aliquo metallo per ignem quippiam formare.

Quasi coacta ira Dei probari pœna. Conflari ira Dei dicitur, quia Deus quasi peccatis nostris coactus, & diu sustinens, malos castigat. Iere.7.d.42.d.44.b. Conflat etiam Deus aliquos, quum eos probat castigando. Iere.9.b. Et ipse Deus dicitur quasi ignis cõflans. Mala.3.a. Hiero.s.Iere.7.

Considerare scientiam Dei.&c. Conflare quatuor anulos aureos, ad arcam fœderis. Exo.37.a. Est considerare diuinã sciẽtiam, & pręscientiam, & diuinam prouidentiam, & prędestinationem erga homines.&c. Ricar. de.s.vict.2.de arca mystica.21.

Purgari afflictione vel martyrio. Conflari aurum & argentum, est per afflictionem carnis, aut per tribulationem, vel etiã per martyrium purgari. Iob.28.a. Eccl'i.28.d. Iere.9.b. Eze.22.e. Hęc autem contingunt fidelibus: nam de hęreticis dicit. Iere.6.c. Frustra conflauit conflator: Quia quantumuis ardeãt, minimè purgantur: quia non ardent igne charitatis. Gre.18.mor.14.

Mutare sæuitiam in mansuetudinem. Conflare gladios in vomeres, & lanceas in falces. Isa.2.b. est sæuos animos, in sensus probos, & in bonę frugis operarios permutare: vel duritiam animi in obedientiam bene operandi, Tertul.adue.mar.4 Hier.s.Isa.2.

randi. Vel arma philosophorum conuertere in instrumenta cultus ecclesię, vt eorũ linguã, & doctrina seruiat ecclesiæ. Et conflare bases argenteas sanctuarij. Exod. 38. d. est instituere prædicatores in ecclesia.

Hie. s. . . ba. 2. Hych. . . eui. 19. Conflatiles Dij, & conflatilis vitulus, designant errores hęreticorum philosophia, & eloquentia palliatos: vel designant diuitias congregatas: sub quarum dominio constituti, timent eas vel quantulumcũq; contingere: sed eas adorant vt Deum. Exo. 32. b. 34. c. Leui. 19. a. Iudi. 17. b. 3. reg. 14. b. 4. reg. 17. c. 2. Par. 33. b. Isa. 40. d. 42. c. 44. b. Iere. 10. c. Hose. 13. a. Nahum. 1. b. Haba. 2. d. *Errores hæret.* Hier. s. Isa. 30. Et conflatile aurum, est sapientia inanis hæreticorum. Isa. 30. e. Et ipse hęreticus dicitur conflator sculptilium. Iere. 51. b.

Conflare pecuniam, bené & malé fieri potest, tam in doctrina, q̃; in operibus. 4. reg. 22. a. 2. para. 34. d.

Confluere, uide Venire.

Confodere, quære Vulnerare.

Confortare, uide Fortis.

Conformare, Conformis.

Conformari dicitur aliquid, quando in aliqua forma, qualitate, aut actione, fit alteri rei simile.

Glo. ord. s. Rom. 12. Conformari huic seculo, est viuere vitam vitiosam, quæ est mundana. Rom. 12. a. Et formam secularis concupiscentiæ accipere. *Vitiose viuere.*

Glo. ord. s. Roma. 8. Conformes imaginis filij Dei sunt, qui Christum, qui est imago Dei imitantur: vnde & filiationem adoptiuam recipiunt, quę fit similis naturali. Roma. 8. f. *Imitari Christum.*

Confricare, uide Fricare.

Confringere, quære Frangere.

Confugere, Refugere, Refugium, Recurrere.

Confugere est ad aliquem velut patronum, & defensorem recurrere. Refugere auté interdum est confugere, quandoq; deuitare & recusare. Refugium autem est quasi confugium: quo velut ad tutelam quis fugit. Recurrere etiam & recursus eodem referuntur.

Hiero. Cypriano. & s. ps. 30. Aug. s. ps. 30. Refugium dicitur Deus ijs, qui sunt in tribulatione: vnde ad ipsum est confugiendum. *Deus.* Ruth. 2. c. 2. reg. 22. a. Ester. 14. a. p̃s. 9. 70. 89. 142. Iere. 16. d. Et refugium Christi dicitur pater. p̃s. 143. Et dicitur domus refugij. p̃s. 30. quia non possumus ab ipso fugere, nisi ad eundem confugiamus.

Arno. s. p̃s. 103. Gre. s. Ezech. ho. 9. Refugium herinacijs est petra, hoc est, Christus ijs, qui sunt spinis peccatorum obsiti. Et *Christus.* doctrina simplex fidei est refugium simplicibus, subtiliora capere non valentibus. p̃s. 103.

Glo. ord. s. Sapi. 14. Confugere ad ratem vel ad nauem, est recurrere ad ecclesiam, extra quam non est salus. *Recurrere ad ecclesiam.* Sapi. 14. a. Idem potest designari, quum filij Israel confugiebant in vrbes. Et serui Pharaonis in domos. Exo. 9. e. Leui. 26. d. Iosu. 20. a. 21. d. Iudi. 9. g. 1. par. 6. e. 1. Mach. 10. a. 2. Mach. 5. b.

Glo. int. s. Isa. 20. Confugere ad Aegyptios, est quærere auxilium mundanum, & fragile, relicto auxilio diuino. Isa. 20. b. *Quærere auxilium fragile.*

Confundere, Confusio, Erubescere, Impudens, Procax.

Confunditur aliquis, quum erubescit, quasiq; rubore perfunditur, quum aliquid malé à se patratum coram alijs obijcitur. Confusa etiam sunt, quę nullum habẽt ordinem, sed indistincta manent. Contingit etiam erubescere de eo, quod reputatur inhonestum: sic non erubescebant Adam & Eua nudi ante peccatum, quia non reputabatur inhonestum. gen. 2. d. Impudens vero dicitur, qui nullo pudore ducitur, & perfrictę est frontis.

Arno. s. p̃s. 88. Aug. epist. 120. Confusio operuit faciem Christi in passione, cum consputus, & velatus, & percussus est. *Velatus & percussus Christus.* p̃s. 68. 83. 88. Sic antiqui patres non sunt confusi, quia non tali morte vitam finierũt. p̃s. 21.

Ori. s. Eze. ho. 10. Hier. s. Isa. 1. 29. & s. Eze. 16. Aug. s. p̃s. 34. Confundi in bonum post peccatum, est erubescere per pœnitentiam. Ezech. 7. c. 19. f. 43. c. *Pœnitere.* p̃s. 118. Et confundi ab idolis, est pœnitentiam agere de peccatis idololatriæ: & erubescere super hortis, est dolere de peccatis & locis luxuriæ. Isa. 1. g. Et domus Iacob non est confusa in principio, quando in primitiua ecclesia manserũt increduli: sed postq̃; vidit filios sanctificantes nomen Dei, hoc est, post fidem gentilium. Isa. 29. g. 32. c. Ieremi. 14. a. 17. c. 31. d. Sopho. 3. a.

Amb. s. p̃s. 118. ser. 15. Aug. epist. 120. Non confundit Deus ab expectatione, quia implet promissa: & non confunduntur qui *Implens Deus promissa.* quęrunt dominum, & qui confitentur eius passionem, etiam in conspectu regum: quia dominus respondet pro eis. p̃s. 68. 118. 126. 131. Sic non cõfunditur apostolus Christi veritatem *Confiteri passionem Christi.* prædicando. Rom. 5. a. 2. Cor. 5. c. Philip. 1. d. 2. Timot. 1. c. Non sunt confusi antiqui patres spe

rantes

rantes in Deum, quia etiam à temporalibus periculis liberati sunt p̃s.21.Isa.50.c.

Erubescat Sidon, ait mare. Isa.23.a. hoc est gentes sine lege sanctius viuentes q̃; Iudęi, qui erant sub lege, eos confundent. Hoc etiam ait mare: quia non culpa maris est, si qui pereãt in eo, sed mercatorum & nauigantium, qui se mari committunt. Erubescere etiam dicuntur filiæ Palestinarum, in via scelerata Hierusalem. Eze.16.c. quãdo tanta est corruptio, atq; ignominia peccantis, vt erubescant etiam ipsæ aduersariæ potestates super magnitudine peccatorum. — Gre.pro.mor.3.&.3 Pastor. admoni.29. Hie.s.Eze.16.

Paulus. — Erubescens mendicare villicus, designare potest Paulum, qui non accepit euangeliũ ab homine, sed per reuelationem Iesu Christi. Luc.16.d. — Hie. Aglasiæ.

Confunduntur agricolæ. Ioel.1.c. hoc est, prædicatores, qui non vident fructum suę prędicationis. Sic dicitur ibidem confundi vinum, quum non prodest prædicatio, aut non inuenitur. — Hie.s.Ioel.1.

Peccantes. — Confundunt Iob decies, hoc est, ecclesiam, qui per omne quod peccant, prauis suis moribus decalogi præcepta relinquunt: & toties bonis confusionem faciũt, quoties in suis actibus diuinis vocibus obsistunt. Iob.19.a. — Gre.14.mor.13.

Schismata. — Confusio linguarum. gẽ.10.b. designare potest schismata superborũ, & hęreticorum. Cõfunduntur autem, quę non permanent in suo genere, sed corrumpuntur: vnde in hoc designantur potentiæ per vitia inordinatę, nec propriam origenem seruantes. — Phil. de confu. ling.

Conuicti mali & hęretici. — Cunfunduntur mali, & qui derelinquunt dominum, in iudicio videlicet & in inferno. Et confundit Deus sapientes, & fortia mundi, quũ ostendit eos cõfusione dignos. Iob.30.a. p̃s.24.34 39.43.52.69.82.85.96.108.128.131. Isa.1.g.20.b.26.b.30.a.36.b.37.f.41.c.42.c.44.b.65.c. 66.b. Iere.2.g.3.g.8.d.10.c.12.d,17.b.20.c. Eze.4.c.16.a.32.g.43.c. Hose.4.d.10.b. Mich.3.c.7.d. Zac.10.b.13.b.1.Cor.1.d. Confunduntur etiam, qui operantur linum, quum hæretici & philosophi subtilitates dialecticas texentes mendacij reuincuntur, & à suis sectatoribus relinquuntur, & causa cadunt in iudicio, sicut fornicaria. Hose.2.a. Isa.19.b.45.c. Ioel.2.f. Abdi.c. Haba.2.c. Sopho.3.c. Zach.9.a. Sic non confundũtur boni in tempore malo, hoc est, in iudicio: quia nihil in eorum actibus inueniet confusione dignũ. p̃s.30.33.36.68.118. Isa.49.f.54.b. — Ori.s.Eze.ho.10. Hila.s.p̃s.52. Arno.s p̃s.24. Hier.s.Isa.19. Aug.s.p̃s.34. Rup.s.hose.2. Ori.s.p̃s.36.ho.3. Basi.s.p̃s.33. Arno.s.p̃s.68.

Obscuratio solis & lunæ. — Erubescet luna & confundetur sol in iudicio: quum sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem ad peccatorum confusionem. Isa.24.d. — Hier.s.Isa.24.

Confunduntur videntes signum, hoc est, dæmones videntes crucem, & resurrectionem Christi. p̃s.85. Et confunduntur hęretici à sacrificijs suis, hoc est, ab erroribus suis. Hose.4.d. 9.c. Et prophetæ confunduntur à visione sua, quum non euenit. Zac.13.b. — Glo.ord.s.p̃s.85.

Mundus. — Confusionis terra dicitur hic mundus, vbi mali affligunt bonos. Sopho.3.d. — Hie.s.Soph.3.

Temporalia. — Confusio Hierusalem, quam congregare debebat de terra. Iere.10.c. dici possunt vel res temporales, & alimenta quæ debebat parare ad futuram obsidionem, quibus tamen non erat liberanda: vel auxilium idolorum, & vitia, quibus confundi debebat. — Hie.s.Iere.10.

Confusio duplex indicatur esse. Iere.6.d.8.d. vbi dicitur: Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: vbi prius confusi dicuntur ob cultum idolorum: & quia non eueniebant, quę à falsis prophetis dicebantur: & tamen postea non resipuerunt pœnitendo. — Glo.ord.s. Iere.6.

Confundi distributionem fortium in Israel, quod non debebat fieri. Num.36.b. designabat confusionem graduum, & ordinum in ecclesia non admittendam, designant etiam cauendum, ne bonorum operum possessio ad alienos transferatur. — Glo.ord.s. num.36.

Iudæi. Hæretici. Anima peccatrix. — Impudens populus dicuntur Iudæi, pręcipuè sacerdotes, & pharisęi, qui dicuntur canes impudentes. Isa.33.c.56.d. Item hæretici & philosophi. Procax autem mulier, est anima impudenter peccans, vel hæresim defendens. Eze.16.d. — Hier.s.Isa.33. Ori.s.Ezec.ho.8.

Confutare.

Confutare est rationes alicuius refellere. Et à nullo confutari Iob, est ecclesiam non vinci ab hæreticis, quum defendat veritatem. Iob.11.a.

Congaudere, uide Gaudere.

Congemere, quære Gemere.

Congerere, uide Congregare.

Congeries, quære Aceruus.

Conglobare, uide Globus.

Conglutinare, quære Glutinum.

Congratulari, uide Gratulari.

Congredi, quære Bellum.

Congregare, Congerere, Congregatio, Concio, Conuocare, Cœtus, Cogere, Conuenire, Coaceruare.

Aug.ſ.Rom.1.

COngregare eſt in vnum locum, vel homines, vel aliqua alia coniungere: & congregatio eſt ipſa multitudo coniuncta. Porrò conuocari propriè eſt hominum: congregari verò pecorum: vnde ſynagoga dicta eſt à congregatione: eccleſia vero à conuocatione.

Arn. & Hil.ſ.p̃s.146. Hi.ſ.Iſa.11. Gre.ſ.p̃s.101. Hier.ſ.Iere.12. &.ſ. Iſa.16.

Congregat Deus diſperſiones Iſraelis, quum ſeparatos ab eccleſia, ad ipſam reuocat: vel quũ in iudicio bonos vndiquaq; diſperſos in vnum colliget: Congregat autem non in vnũ locum, ſed in vnum corpus eccleſię. p̃s.101.146. Iſa.11.c.40.c.43.a.45.c.49.e 52.d.54.c.55.b.56.c.66.f. Iere.3.f.23.a.29.d.31.b.32.a. Eze.11.c.28.g.29.c.34.d 37.d, Hoſe.1.d.4.a 8.c. Ioel.1.c.2.d.3.a. Amos.3.c. Mich.2.d. Haba.1.b. Sopho.3.b. Zacha.10.c.14.a.c. Ioan.11.g. Et congregat Deus malos ad victimam, quũ eos cõuertit, vt per pœnitentiam fiant victima acceptabilis Deo, Iere.11.a. Eze.39.d. Et cõgregari dicũtur vt triturentur. Mich.4.d. Cogere etiam conciliũ in Moab. Iſa.16.a. eſt de vagis & errantibus eccleſiam conſtituere, vniendo eos in fidè. Reuocant ad eccleſiam.

Hiero.ſ.Ioel.3.&.ſ. Iſa.24.

Congregabit Deus omnes gentes in valle Ioſaphat, hoc eſt, ad iudicium Ioel.3.a. Cõgregabuntur autem quaſi fœnum areæ. Mich.4.d. Et congregabũtur ſancti & electi à ſummis cœlorum: &c. Matt.24.b. Congregabuntur in iudicio dæmones, & peccatores in cõgregationem vnius faſcis, vt mittantur in lacum inferni. Iſa.24.d. Conuocatio ad iudicium.

Aug.ſ.p̃s.32. Gre.9. mor.5. &.19. mora.8.

Congregat Deus aquas maris ſicut in vtre. p̃s.32. quando retinet perſequutores eccleſiæ, ne audeant eam perſequi, ſed intra ſeipſos iram retineant, & tabeſcant. Et quũ miro moderamine cuncta diſponens, in ſuis clauſas cordibus carnalium minas frænat. Repreſsio perſecutorum.

Hie.ſ.Iob.26. Amb.3. Exaẽm.1. Baſi.& Arno.ſ.p̃s.32. Gre.17. mor.15.

Congregata maria. Iob.26.d. ſunt gentiles & Iudæi in vnum eccleſię corpus, atq; in vnã fidem copulati. Et cõgregatio populorum circundans Chriſtum, eſt multitudo credentiũ. p̃s.7. Congregationes aquarum, deſignant vnionem fidelium in eccleſia. Et cõgregat Deus aquas quaſi vtrem, vel quaſi in vtre, vel in vtrem, quia vnit fideles in eccleſia, etiam ex diuerſis ſectis. p̃s.32. Iſa.43.b. Vnio ad fidem.

Augu. de gene.imperfec.10.

Congregatio aquarũ in locum vnum, vt appareret arida. gen.1.a. ſignificare poteſt diſpoſitionem materiæ, quæ fit ad introductionem formæ. Diſpoſitio ...

Ori.ſ.gen.ho.1. Aug.13.confeſ.17. Beda.ſ.gen.1.

Congregationes etiam aquarum, factæ vt appareret arida, deſignant ſeparationẽ infidelium ab eccleſia, qui ſolent impedire fideles, ne fructificent. Et etiam ſunt multitudo vitiorum, quę congreganda eſt in locum vnum ſeorſum, per confeſsionem & pœnitentiam: ne nobis impedimento ſint ad bene operandum. gen.1.a. Exo.15.b. Separatio infi... ab eccleſia.

Hie.ſ.Iſa.22.

Congregant hæretici aquas piſcinæ inferioris. Iſa.22.b. quũ ſuos errores autoritate ſacræ ſcripturæ munire conantur. Sed vniuerſam terram dicunt ſe congregaſſe, quaſi omnes fideles in ſuos traxerint errores. Iſa.10.c. Munientes hæ... errores ſuos.

Glo.int.ſ.Leui.11.

Congregatio aquarum, quę non fit immunda per contactum immũdi. Leui.11.f. deſignare poteſt verborum affluentiam. Affluentia ver...

Arno.ſ.p̃s.46. Aug.1.9.in euãgeli. 42.&.ſ p̃s.47.

Congregati principes cum Deo. p̃s.46.47. fuerunt angeli in natiuitate Chriſti, vel apoſtoli ad ad Chriſtum prædicandum. Congregantur etiam aquilæ ad corpus, hoc eſt, ſancti ad Chriſtum, vel intra eccleſiam. Matt.24.c. Et conueniunt reges in vnum, hoc eſt, ad lapidem angularem in fundamento poſitum. Et congregat Chriſtus fideles, vt gallina ſub alas, hoc eſt ad protegendum. Matth.23.d. Congregati ad Chriſtum.

Ori.ſ. Leui.ho.6. Hie.ſ.Iſa.23. Iſych ſ.Leui.8.

Congregatio filiorum Iſrael, deſignare poteſt congregationem eccleſię, aut religioſorum. Exo.16.a.35.a. Et congregans Moſes ſeniores Iſrael, deſignat conuocationem apoſtolorum. Exo.3.e.4.b.12.a.19.a. Congregare autem cœtum, deſignat pręedicationem apoſtolorum, & collectionem virtutum. Leui.8.a.10.a.16.d.19.a.23.f. Congregati etiam filij Leui ad Moſen, deſignant prædicatores paratos ad legis confeſsionem. Exo.32.f. De hac congregatione fit mentio in his fere locis. num.8.b.10.a.11.d. deut.31.g. Ioſu.22.c.24.a. Iudi.20.b. 1.reg.10.c, 2.reg.20.e. 3.reg.8.a.18.c. 4.reg.10.e. 1.parali.13.b.15.a.20.a.22.a.23.a.28.a. 2.parali.5.b.10.d.25.a.29.a. Iudith.6.d. 1.Eſdr.9.a.10.b. Neem.9.a. Eſter.8.c. Iſa.23.a. Iere.4.b.30.b.31.b. Ioel.1.c. Eze.38.b. Mich.2.b. Zach.10.d. Matt.10.a.15.b. Mar.6.a. Luc.15.a. Congregat autem Moſes ſynagogam ad oſtium tabernaculi. Leui.8.a. quia Iudæi vt ſaluentur ad eccleſiam congregari debent. Eccleſia.

Ori.ſ.Mat.cap.13.& ho.20.26.30.33. Amb.ſ. Luc.17. Arno.ſ.p̃s.49.

Congregantes bonos & malos ad nuptias, ſunt vocantes eos, qui tam benè q̃; malè viuebant in gentilitate. Sic etiam congregat ſagena eccleſię bonos & malos piſces. Matt.13.g.22.a. Congregare autem dicitur Chriſtus vbi non ſparſit. Matt.25.c. Luc.19.d. quia dicet in iudicio: Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. De his cõgregationibus. p̃s.49.101.105.106. Sopho.2.a.3.b.d. 1.Mac.3.b.5.e. Mar.13.c. Ioan.4.e.10.g. Cõuocatio omnis.

Hiero.ſ.Iſa.27.&.ſ. p̃s.67.

Congregari dicuntur filij Iſrael vnus, & vnus. Iſa.27.d. quia pauci ex eis venerũt ad fidẽ. Pauci fideles.

Et dicitur

Et dicitur de populo illo.Isa.49.b.60.b.Non congregabitur: quia maior eorum pars non venıet ad fidem.Cœtus autem Iudæorum dicuntur iniqui.Isa.1.d. quia cum iniquitate con ueniebant aduersus Christum.Idem designabant conuenientes aduersus Mosen, & Aaron. num.20.a.Amos.5.f.Congregatio quoq; taurorum,est congregatio Iudæorũ aduersus Chri stum:vel hęresiarcharum aduersus simplices,quos perdere conantur.ps.67.Cœtus etiam Si meon & Leui,designat congregationem scribarum & sacerdotum.contra Chrm.gen.49.a. — Aug.s.ps.67.

Obediens corpus animæ. — Congregati duo in nomine Christi sunt,quum corpus subest animę:vel quum cogitatio nes factis,& facta cogitationibus consentiunt.Matth.18.c. — Amb.de institu.virgi.

Colligere bonos. — Congregare frumenta in horrea:est colligere bonos,quod facit Christus, cuius typũ ges sit Ioseph.gen.41.f.Exo.23.b.Iudith.4.a. Matth.3.c.6.d.13.e. Luc.3.d. Et congregari aream, est suadendo perducere aliquos ad vitam ęternam. Iob.15.d.39.b.Et congregare greges ad puteũ,est cõuocare simplices ad doctrinã.gen.29.b.Et cõgregare iumẽta, est liberare simpli ces à periculis.Exo.9.d.Cõgregare autẽ triticũ,est etiam multiplicare bona opera. Isa.62.c. Congregans autem Salomõ aurũ & argentũ.Eccl'tę.2.b.designat Christũ multiplicantẽ sen sum & verba in discipulis,& prædicatoribus.Cõgregat etiã Rhinoceros areã Dei.Iob.39.b. quum prędicatores ex gentilibus,congregant suscipientes fidem in ecclesiam.pro.10.a. — Gre.31.mor.5. Beda.s.gene.41. Hiero.s.Isa.62.&.s.Eccl'tę.2.&.s.Iob.39. Beda.s.pro.10.

Subijcere philosophiam fidei. — Congregans Ioseph omnem pecuniam Aegypti,designare potest, omnes philosophorũ veritates fidei Christi esse subijciendas.gene.47.g.2.paral.32.f.34.b. prouer.31.d.21.a.28.b.Sic congregantur merces Tyri,non ipsis Tyrijs,sed habitantibus coram domino.Isa.23.d.Con gregantur diuitię gẽtium ad Hierusalem,quum doctrina Iudęorum & gentium congregã tur ad ecclesiam.Zach.14.c. — Hiero.s.Isa.23. Rup.s Zach.14.

Congregabantur olim sancti patres ad populum suum,quum ex hac vita ad limbum trã sibant:vt Abraham.gen.25.a.

Prædicatores ad gẽtes. — Congregantes Azotij satrapas Philistinorum.1.reg.5.d. designant venisse fidei prædica tores,vbi magis feruebat gentilitas. — Gre.s.1.reg.5.

Confidere in Deo. — Congregari in Masphat.1.reg.7.a. est de Dei omnipotentis miseratione confidere. — Gre.s.1.reg 7.

Seruari prophetias. Dona spiritussancti in ecclesia. — Congregat spiritus Dei prophetias.Isa.34.d. quum facit eas seruari tempore suo implen das.Et cogit spiritus domini fluuium violentum .Isa.59.d. quum dona spiritussancti multi plicantur in ecclesia. — Hiero.s.Isa.34.59.

Conuocatio virtutum. — Congregans Saul exercitũ contra Amalec.1.reg.14.g. designat prędicatorẽ conuocantẽ virtutes cõtra libidinem,nempe humilitatẽ,abstinentiã,orationẽ,sacram doctrinã, exẽpla sanctorũ. &c.Idẽ designat congregans Salomon currus & equites.&c.3. reg.10.d.2.par.1.d. — Gre.s.1.reg.14.

Conuersio piscatorum in apostolos. — Coactus est subito aër in nubes.Iob.37.c.quũ per respectum supernæ gratiæ fluxa corda piscantium in soliditatem versa sunt prędicatorum: vt eorum infirmę cogitationes,fortia sentiendo densescerent,ac more nubium aquas scientiæ caperent: & subteriacentem terram verbis prędicationis irrigarent. — Gre.27.mor.26.

Bene operari in hac vita. — Congregat formica in messe,quę hyeme comedat,designans bene operandum in hac vi ta,ut possimus viuere in æterna.Pro.6.a.10.a. Eccl'1.15.a. Et congregant omnes fructus ter ræ.Leuiti.23.f.qui ab operibus terrenis cessantes,opera faciunt, quibus perpetuam festiuita tem Deo celebrent. — Isych.s.Leui.23.

Cõuerti pauc. ex Iu. — Congregare in messe spicas. Isa.17.b. designat apostolos conuertentes paucos ex Iudęis. — Hier.s.Isa.17.

Peccatores ad Christum. — Congregati inopes & latrones ad Iephte. Iudi.11.a.designant peccatores cõuenientes ad Christum per fidem & pœnitentiam. Idem designant conuenientes ad Dauid,qui erant in angustia.&c.1.reg.22.a. — Aug.q.in Iudi.49.

Per patientiam conuertere. — Congerere carbones super caput inimici.Roma.12.d.est per patientiam, & beneficentiã prouocare eum ad pœnitendum,& ad diligendum benefactorem.pro.25.c. — Ori.&. Aug.s. Roma.12. Beda.s.pro.25.

Prælatus curam habens suorum. — Conuocans Iacob domum suam.gen.35.a. designat prelatum intendentem sibi subdito rum instructioni.

Multiplicatio virtutum. — Congregatur vt bruchus,qui tantas sibi parat virtutes, quę multitudinem exęquent vi tiorum,quę prius habebat.Nahum.3.c. — Hiero.s.Nahum.3.

Diabolus cum membris suis aduersus fideles. — Congregans Seon exercitum contra Israel. num.21.e. designat diabolum congregantem malos aduersus bonos.Et congregans perdix,quæ non peperit.Ieremi.4.a.17.b.est diabo lus vel hæreticus trahens ad se animas,quas non creauit. Et congregati reges aduersus Chri stum fuerunt Herodes,& principes Iudęorum.ps.2.15.30.34.47.63.102.Matth.2.a. Congrega tus autem populus aduersus Aaron, designat seditionem subditorum aduersus prelatum. Exo.32.a.Et congregatę bestię,designant vitia in corde mali.ps.103.Vel congregatæ bestiæ aduersus hereditatem domini,sunt demones aduersus Iudęos.Iere.12.c. Congregatio verò taurorũ dici possunt duces idololatrię.ps.67. Congregãt autẽ pseudoprophetę greges,hoc est,heretici discipulos.ps.40.pro.6.d.Eccl'tę.2.d.Isa.8.b.10.d. Iere.10.c.Mich.4.d.Haba.2.c. Congregantes etiam Philistæi agmina sua, sunt dæmones varias parantes tentationes aduersus fideles.1.regum.4.a.17.a.28.a.4.reg.6.f.2.Para.18.a.1.Mach.1.a.3.a.Iosu.10.a.Ester.5.c. — Ori.s.nu.ho.12.et.s.eze.ho.2.&.s.ex.ho.1.&.s.Ier.ho.4.8. Arno.s.ps.47.103. Hila.s.ps.67. Clyma gradu.25. Hiero.s.Isa.66. Aug.13.cõt.faust.12 &.s.ps.54.

Iere.1.c.Matt.22.d.26.f.Mar.14.f.15.d.Luc.20.a.22.g. Ioan.18.d.acto.5.d.Idem designāt cōgregati milui alter ad alterū.Isa.8.b.13.a.34.d.Quū aūt cōfundent hęresiarchę,non erit,qui congreget eorum sectatores.Isa.13.d.Eze.31.b.38.b.39.e. Hose.9.b.Ioel.3.c. Cœtus quoq; gigantum,est congregatio dæmonum.pro.21.c.Eze.20.b.38.e.Et congregatio populorū circundans Christum, erat multitudo persequentium eum.ps.7. Et conuentus malignantium.ps.62 Congregare etiam dicit diabolus captiuitatem quasi arenam. Haba.1.c.Diabolus etiam, aut hęreticus,vel Antichristus cōgregat auaritiam malam domui suæ. Haba.2.c. Conuenientes volucres ad victimam Gog.Ezech.39.d.

Hier.s.Isa.13. Aug.s.ps.7.62. Hier.s.Haba.2.

Congregat Deus amatores Hierusalem,tanq; meretricis, aduersus eam , quū conuocat gentes vicinas ad eius destructionem.Eze.16.d.Et dæmones aduersus animam. Gētes aduersus Hierusalem.

Glo.ord.s.Eze.16.

Congregati filij ad leniendum dolorem patris,designant volentes seruire legi.Ita etiam congregantur ad audiendum ipsum.gen.37.g.49.a. Et conuenientes scribæ & pharisæi ad Caipham.Matth.26.f. sunt collecti ad defendendam literam legis. Et congregati Hierusalē erant,qui fauebant illi in erroribus & vitijs.Isa.57.c. Volētes seruire.

Hie.s.Isa.57.

Coaceruat Tyrus aurum & argentum quasi humum,& lutum,quum philosophi se muniunt inani sapientia,& loquacitate.Zach.9.a.Congregat autem Iudas diuitias gentiū,quū doctrina philosophorum inducitur in ecclesiam.Zach.14.c. Munitio inanis philosophorum.

Hie.s.Zach.9.14.

Congregare ranas in aggeres vt putrescerent,est inducere malos & loquaces in infernū Exo.8.d.Sic congregat Deus malos quasi gregem ad victimam.Iere.8.e.12.c.Et dicitur cōgregare super eos mala,quum multiplicat punitionem.Deut.32.d.4.reg.3.b. Et congregat famem.Eze.5.d.Haba.1.d.Soph.1.a.Sic congregantur flagella , quum multiplicatur punitio, ps.34. Et spinæ congregatæ sunt mali comburendi.Isa.33.b.Congregabit etiam Deus in iudicio opera & cogitationes malorum, quum ea adducet vt omnibus manifestentur, & iudicentur.Isa.66.f.Et congregat malos in fornacem,vt puniat in inferno.Eze.22.b.Hose.4.a. Ad hæc referri potest congerere ossa.Eze.24.c. Punitio malorum.

Glo.int.s.Iere.8.

Congregatæ mercedes meretricis,sunt errores hæreticorū,qui nō sunt ex paterna hæreditate,sed ipsi hinc inde colligunt.Mich.1.b.Congregat etiam meretrix mercedes,cum per peccata & errores,quis quærit gloriam mūdi.Non congregat etiam mercedes, quum etiā in aduersis defendit errores.Eze.16.d. Errores multiplicati.

Hier.s.Mich.1. Ori.s.Eze.ho.8.

Congregat etiam mercedes,qui opera meritoria exercet, quibus præmium æternæ vitæ percipiat.Aggei.1.b. Exercere opera misericordiæ.

Hiero.s.agge.1. Gre.s.Eze.ho.4.

Congregat Hierusalem confusionem suam de terra , quum relicto Deo quærit terrena auxilia,quę illi sint in confusionem.Iere.10.c. Quærere terrena auxilia.

Glo.ordi.s. Iere.10.

Non congregatur draco lapsus in terram,quum diabolus non sepelitur in ijs, qui crediderant ei,quum ab eo fuerint liberati.Eze.29.b.

Hier.s.Eze.29.

Conuenientes reges in valle salinarum,sunt principes prauarum affectionum,qui coniūguntur in parte animæ affectiua.gen.14.a.

Phil. de cōfus. ling.

Congregare conuenticula malorum vel Iudæorum de sanguinibus.ps.15. est conuenire ad sacrificia,in quibus offertur sanguis:qua ratione non congregat Christus.

Glo.ord.s.ps.15.

Conuocat villicus singulos debitores.Luc.16.b cum habens bona,vel naturæ,vel gratiæ omnibus curat benefacere.

Lyra.s.Luc.16.

Congregantes filij Israel aceruum lapidum super Acan.Iosu.7.d.In memoriam peccati fecerunt,vt cæteri sibi cauerent.

Lyra.s.Iosue.7.

Congregauerunt multæ filiæ diuitias, quum ecclesiæ hæreticorum fecerunt multa bona opera:sed ecclesia supergressa est vniuersas.Pro.31.d.

Beda.s.pro.31.

Congruere, Congruum.

Congruum dicitur,quod rectè alteri aptatur & conuenit.

Congrua somniorum interpretatio,designare potest rectam explicationem mysteriorum sacrę scripturę.gen.40.a. Recta explicatio.

Congruum loco Marath nomen impositum.Exo.15.d.propter amaritudinem aquarum: congruentem amaritudini legis.

Glo.ord.s.Exo.15.

Congrua organa officio sacerdotum,rectam,& decentem prędicationē significare possunt.2.par.30.d. Recta prædicatio.

Conijcere, Coniector.

Conijcere dicitur quis,quum ex aliquibus visis seu auditis elicit aliquam occultorū,aut futurorum quasi diuinando notitiam.Vnde & diuini coniectores dicebant:& ipsa opinio,aut diuinatio,seu ipsum signum,vnde conijciebantur,coniectura dicitur.

Coniector Ioseph,typus esse potest Christi omnia cognoscentis: vel sapientum ecclesię, qui mysteria sacræ scripturæ rectè nouerunt.gene.40.d. Coniectores autem Aegypti, sapientes Christus. Sapientes ecclesiæ.

Sapientes mundani. pientes mundanos designare possunt, qui non pertingunt ad cognoscenda diuina mysteria.gen.41.b.Eze.21.b.Dani.2.a.

Coniungere, uide Iungere.

Coniunx, quære Vxor.

Coniugium, uide Matrimonium.

Coniurare, Conspirare.

CONiurare dicuntur, qui conspirant, ac iuramento se astringunt, & in vnum veniunt cõsensum contra aliquem, præcipué principem, aut rempublicam.

Conspiratio Iudæorum in Christum. Coniuratio Absalom, & Achitophel contra Dauid.2.reg.15.c.f.designare potest cõspirationem Iudæ & Iudeorum aduersus Christum. Ad idem referri possunt alię coniurationes seruorum, contra dominos, aut reges.4.reg.9.c.15.b.2.par.33.d.

Concordia offendẽtium Deum. Coniuratio contra Deum, est cum multi concordant in offendendo Deo. Isa.8.e. Iere.11.b.Eze.22.e.Ioan.9.e. Hie s. Iere.11.

Coniuratio contra Paulum est, quę fit contra prædicatores.acto.23.c.

Connectere, uide Nectere.

Conopeum.

COnopeum est velum, quo cubile tegitur, quasi ad arcendos culices.

Insidię diaboli. Conopeum Holophernis.Iudith.10.d,13.a.designat insidias dolosę cogitationis, quibus diabolus simplices & incautos decipit. Glo.int.s.Iudith.13

Conregnare, uide Regnare.

Conridere, quære Ridere.

Conquassare, uide Quassare.

Conquiescere, quære Quiescere.

Conquirere, uide Quærere.

Consanguineus, quære Cognatus.

Conscendere, uide Ascendere.

Conscius, Conscientia.

COnscius dicitur, qui aliquid quasi cum alio scit: vt conscius criminis, qui scit aliquem crimen commisisse, qualiq; testis est oculatus.Leui.5.a.3.reg.2.g.Iob.16.d.acto.5.a.Conscientia verò est animę scientia circa aliquod factum, quę velut testis, aut accusat, aut defendit.gen.43.e.pro.12.c.Eccl'tę.7.c.Roma.2.c.9.a.

Conscientia fratrum Ioseph.gen.43.e.

Conscius iuramenti falsi.Leui.5.a.

Conscribere, uide Scribere.

Consentire, Consensus, Conuenire.

COnsentire, est cum alio idem sentire: dicitq; pręcipué actum voluntatis.

Consensus Elcana, vt remaneret Anna domi.1.reg.1.d.designat ea, quę decernit ecclesia, fieri ex inspiratione diuina. Gre.s.1.reg.1.

Vir & vxor. Caro & anima. Consentiẽtes duo ad inuicem, vt fiat, quod petunt.Matt.18.c.Sunt vir & vxor ex cõsensu ad tẽpus abstinẽtes, vt orationi vacent. Item caro subiecta animę in perfectis, quibus additur tertius, nempe spiritus. Et dicuntur ambulare aĩa & caro cũ consensu in domo Dei, quãdo caro in oĩbus obtemperat aĩę, ad seruanda præcepta Dei. Pręterea cõsentiunt duo ad inuicẽ, quũ quis habet concordiam veteris & noui testamenti, & tertium spiritum sanctum. Item populi duo in vna fide, & charitate concordantes. Eccl'ici.25.a. Amos.3.a.1.Corin.7.a. Ori.s.Matt.ho.6. Amb.s.Luc.13. Hier.s.Amos.3,&.s.Matth.18. Ricar.de.s.victo.2.de arca mystica.17.

Obtemperare legi. Consentire aduersario in via. Matthæ.5.d.est obtemperare legi diuinæ in hac vita: vel ipsi Deo. Aug.q.noui test.70 &.1.ser.dñi in mõte.

Concordia hæreticorum aduersus ecclesiam. Consentiens Syria cum Ephraim contra domum Dauid.Isa.7.a.designat hæreticos aliqui interse dissentientes, concordare tamen aduersus ecclesiam. Hie.s.Isa.7.

Consequi, Assequi.

COnsequitur, vel assequitur aliquis quum peruenit ad id, quod insequebatur.

Arnob.s.ps.5. Consequens hæreditatem, est ecclesia, quum pacem adipiscitur. ps.5. in titulo. Eccl'i.46. a. Ester.6.a. Hose.2.a. Matt.5.a.1. Pet.2.b. Ecclesia.

Rup.s.Hose.1. Non consequuta misericordiam, est plebs Israelitica ducta in captiuitatem, nec amplius liberata. Consequuta vero misericordiam, est gentilitas ad fidem vocata. Hose.1.b.c. Plebs Israel. Gentilitas.

Consequenter respondentes fratres Ioseph. gen.43.b. designare possunt eos, qui factis respondent præceptis Christi.

Lyra.s.Tob.6. Consequens Tobias benedictionem tertia nocte. Tob.6. d. erat vt deinceps cum benedictione Dei posset ad vxorem accedere, & prolis benedictionem habere.

Consequens petra fideles. 1. Cor.10.b. est Chrs defendés eos ab insequétibus aduersarijs.

Glo.int.s.gen 31. Consequens Laban Iacob, designat persequutionem diaboli aduersus fideles. gene.31.d. Idem designare possunt consequentes viri sagittarij Saulem. 1.reg 31.a.

Consequi vltionem volentes iniqui ex Ieremia, designant principes Iudęorum aduersus Christum: & prauorum aduersus prędicatores reprehendentes vitia. Ier. 20.c.

Conserere, Consitus.

CONserere est, vel seminare, vel inserere: vt cum surculus vnius plantæ adiungitur alteri, vt vna fiat arbor. Eccl'tę.2.a.

Cõserere manus ponit in signũ pigritiæ, quasi sint ligatæ ad operandũ. pro.6.b.24.d.

Gre.s.cant.5. Consitæ areolæ aromatum à pigmentarijs. Canti.5 d. Ester.1.a.7.c. designare possunt sanctos martyres, qui & à præcedentibus prędicatoribus, ad confessionem fidei roborantur: & à subsequentibus ad imitationis exemplum populis adducuntur. Martyres.

Conseruare, uide Seruare.

Conseruus, quære Seruus.

Consepultus, uide Sepelire.

Considerare, Contemplari, Recogitare.

COnsiderare, est secũ cogitare, quasiq; mẽtis oculis rẽ intueri: quod & cõtemplari dicit.

Gre.11.mor.25. Considerat Deus vestigia pedum nostrorum. Iob.13.d. quum intẽtiones nostrorum operum, q̃; rectè ponantur examinat: ne & hoc, quod bonum agitur, non recto desiderio agatur. Examinat etiam exempla operum, quę sunt velut vestigia. Examinans Deus intentiones.

Gre.27.mor.15. Considerat subter cœlos Deus. Iob.37.a. quia & ablatis summis prędicatoribus, incessanter etiam infima nostrę infirmitatis curat.

Considerat Christus ad dexteram, quum cognoscit, qui sint seruandi. ps.141.

Philo.q Deus sit inmutabilis. Isych.s.Leui.27. Considerans sacerdos leprosum, & vestem, & domum. Leui.13.b.14.e. designat verbum Dei, per quod interiora vitia cognoscuntur. Et considerat domum sanctificandam Deo. Leui.27.b. quum examinat omnes fideles sibi oblatos.

Gre.31.mor.35. Considerare lilia agri, est gloriam angelorũ contẽplari: vt in spem illius adipiscẽdę eleuemur. Matt.6.d. Luc.12.c. Et contẽplans aquila ex petris escã. Iob.39.d. designat contemplatiuos, qui ex contẽplatione angelorũ, eleuãtur ad contẽplandam supernę maiestatis gloriã. Cõtemplari gloriã angelorum.

Considerans Iacob rem filij sui Ioseph tacitus. gen.37.c. designat præcognitionem futurorum Christi mysteriorum, quam habebat.

Hier.s.Nahum.2. Contemplari viam, est considerare quà eundum sit ad fœlicitatem: & cõtemplari ipsum Christum, qui est via. Nahum.2.a. Vnde & gentes, quæ de ipso non audierunt, contemplatę sunt ipsum. Isa.52.d. Et considerare opera manuum Dei, est contemplari opera redemptionis per Christum factę. Isa.5.c. Cõtemplari Christũ.

Gre.35.mor.25. Beda.s.pro.31. Considerat semitas domus suę anima, quę cúnctas suę cõscientiæ cogitationes subtiliter inuestigat. prou.31.d. Item quę diligenter inspicit pręcepta & actus, quibus ad domum cœlestem peruenire debeat. Inuestigans cogitationes & pręcepta.

Hie.s.Isa.57. Non est qui recogitet pereuntem iustum. Isa.57.a. quia videlicet in passione Christi non erat, qui ei compateretur.

Hie.s.Eccl'ten.11. Gre.3.Past.admõ.16 Considerat nubes, qui ad prędicandum fauore populari accedit: & etiam, qui persequutiones prauorum hominum metuit. Eccl'tę.11.b.

Glo.ord.s.gen.30. Contemplatio virgarum, ad quarum aspectum concipiebant oues. gen.30.g. designat cõtemplationem exemplorum, vnde quis mouetur ad operandum.

Contemplans seruus Abrahę Rebeccã. gen.24.c. Designat pręcognitionem ecclesiæ, quã prophetę habebant.

Glo.ord.s.gen. 42. Contemplantes fratres Ioseph pecuniam in ore sacci. gen.42.c. sunt propter fructum spiritalis intelligentiæ, non deferentes nitorem eloquentiæ.

Considerans soror Mosis euentum rei circa Mosen. Exo.2.a.

Ori.s.ps.36.ho.5. Considerans peccator iustum, est diabolus bonis insidias tendens. ps.36. Et contẽplans Insidiæ diaboli.

aquila

aquila ex petris escam, est diabolus quærens quem deuoret. Iob.39.d. Ipsius etiam est consi derare immunita terræ.gen.42.c.vt videlicet incautos opprimat. Hier.s.Iob.39.

Consilium, Consulere, Consiliarius, Consul.

CONsilium est sententia, qua decernimus aliquid faciendum, aut non faciendum. Consulere autem est vel dare consilium, vel petere. Consilium interdum est arbitrium. Eccl'ici.15.c. Reliquit eum in manu consilij sui. Cogitatio. Nee.5.c. Dissipa Deus consilium eorum. Consensus. Ier.23.d. Intelligetis cōsiliū eius. Deliberatio.gen.41.e. Placuit consiliu Pharaoni. Pœnitentia.ps.13. Consiliu inopis cōfudistis. Prudētia.pro.13.b. Agunt oīa cū cōsilio. Decretū.2.re.19.b. Et cōsiliū toti' Israel. Donū spūssancti. Isa.11.a. Spūs cōsilij & fortitudinis.

Consilium domini dicitur veritas euāgelij.ps.32. Et consilia Dei super filios hominum, fuerūt miracula in eorum liberatione facta, & quibus decreuit genus humanū seruare.ps.62. Colo.1.c. Consiliū etiam Dei, interdū sumitur pro punitione, aut comminatione pœnæ. Isa.5.c.14.f.19.c.28.g.46.c. Iere.23.c. Mic.4.d. Cōsiliū quoq; Dei, dici potest lex Mosis. Col.1.c. — Veritas euangelij. Miracula. Punitio. Lex Mosis. — Basi.s.ps.32. Hila.s.ps.62. Amb.s.Colos.1.

Consiliarius dicitur Christus. Isa.9.b. tum quia ipse est in omnibus cōsilijs Dei, tanq̃ verus Deus: tum quia semꝑ nobis recta cōsulit. Et nemo alius est cōsiliarius Dei prḝter ipm. Isa.40.d. Mich.4.c. Eius consilium designat consilium Ioseph ad Pharaonem.gen.41.e. — Christus. — Hiero.s.Isa.9.

Consules terræ sunt angeli, quibus nuntiātibus, voluntatē cōditoris cognoscimus. Iob.3.c. Item prædicatores, qui terrenas mentes, per exhortationis suę consiliū, ad cœlestia pertrahunt: Consiliarij quoq; dicuntur apostoli & prḝdicatores, rectum iter cœli mōstrantes. Iob.12.c. Isa.1.f. Consiliarij quoq; Christi sunt, qui eius membris dant consilium. Et consiliarij abominati sunt Iob, hoc est, Christum, quum scribḝ & legis doctores negarunt eum prḝsentem, quem venturum prḝdicarāt. Iob.19.d. Ad hos pertinet consiliū fratrū Ioseph.gen.45.c. Consilium autem Rebeccḝ ad Iacob.gen.27.b. est consiliū ecclesiæ ad singulos fideles. — Angeli. Apostoli & prḝdicatores. Scribæ. — Gre.4.mor.31.33.& 11.mor.18.&.14.mora.23. Hier.s.Isa.1.

Consulens Saul puerum de reuersione.1.reg.9.a. designat prḝdicatorem debere consulere spiritum: ne proprio ductus arbitrio erret. Cōsulere autem dominum de agendis, est ad orationem confugere, eiusq; voluntatem diligenter exquirere.gen.25.c.1.reg.14.c. — Gre.s.1.reg.9.14.

Consilium Ieho ad Mosen, designat intelligentiam spiritualem, legi à gentilibus fidelibus superadditam. Exo.18.c. — Intelligentia spiritualis. — Ori.s.Exo.ho.11.

Consiliarij Pharaonis, sunt Philosophi & hḝretici principi huius seculi fauentes: quorum consilium est insipiens: quo merguntur animḝ illis adhḝrentes in infernum. Isa.19.b. — Philosophi & hæretici. — Hier.s.Isa.19.

Consilium Simeon & Leui. gen.49.a. designat tractatum scribarum & phariseorum, in mortē Christi: de quo etiam. Isa.3.a. Iere.11.d. Vel designat singularitatem eorum, qui aliorū consilijs acquiescere nolunt, sed malunt temerè agere. — Tractatus scribarū & sacerdotū ī chrm. Singularitas. — Ori.s.gen.ho.17. Amb.de bñe ptia.3 Beda.s.gen.49. Ric.d s.v.d.12.pa.58

Consilia gentium fuerunt idololatria: aut consilia Pilati, & eius militū: aut consilia principum sacerdotum, & scribarum, ac phariseorum.ps.32. Et consilium impiorum dici potest error gentilium, vel sceleratæ scientiæ, quḝ à Deo defecerunt: vel erronea & fluctuans cogitatio. Et consilium vanitatis est doctrina hḝreticorum ps.25. Isa.8.b. Et consilium Aegypti sunt machinamenta philosophorum, & hḝreticorum ad detinendos alios in erroribus. Isa.19.a. Et consilium, quod mali abscondūt à domino, sunt prauḝ cogitationes & machinamenta, quḝ putant non intelligi à Deo: quḝ cōsilia non sunt ex Deo. Isa.29.e.30.a.47.d. Consilium etiam impiorum, est suggestio serpentis, & mulieris: vel cōcursus carnis & animæ, cum suggestionibus diaboli ad malum. — Idololatria. Cōsilia Pilati & Iudæorum. Doctrina gētiliū & hæreticorum. Prauæ cogitationes. Suggestiones serpētis & mulieris. — Basi.s.ps.32. Cle.Alex.2.strom. Arno.s.ps.1.25. Hila.s.ps 1. Hiero.s.Isa.29. Ber.ser.paruo.35.

Consistere, uide Esse.

Consobrinus.

COnsobrini dicuntur, quasi consororini: quia sunt filij duarum sororum, aut etiam fratris & sororis.

Consobrina Iacob Rachel.gen.29.c. designat cognationem ecclesiḝ cum Christo post assumptam naturam humanam.

Consobrini Tobiḝ. Tob.7.a.11.d. ad gentiles ad fidem venientes referri possunt. — Glo.int.s.Tob.11.

Consolari, Solatium.

COnsolari est tristem aut afflictum verbis aut factis subleuare. Solatium autem est consolatio, quḝ propriè fit rebus.

Consolatio Dei ad Abraham post pugnam & victoriam.gene.15.a. significat consolationem Dei ad laborantes post deuictas tentationes. Sic consolatur misericordia Dei. Et consolatur Deus populum suum, quando misit filium suum.ps.118. Luc.2.d. Et consolatus est Ioseph fratres suos, hoc est, Christus discipulos.gen.50.d. Isa.49.d.51.e.52.c.61.a. Ier.31.c. Zach.1.d. Cōsolatio populi Dei est, quḝ fit per spūm sanctū. Isa.40.a. Et consolat̄ Deus Siō, hoc est, ecclesiam, vel animam. Isa.51.a.66.d. Et consolatoria verba sunt, quibus promittit Deus — Incarnatio. — Hier.s.Isa.40.&.s.Zach.1.

 fœlicitatē,

fœlicitatem.Zach.1.e.

Arno.s.ps.22. Hier.s.Ier.1. Ori.s.gen.ho.2. Consolatur virga Dei & baculus bonos, quia per correptionem reddũtur meliores.ps. 22.Isa.12.a.Consolatur etiam baculus & virga Dei per incarnationem filij sui. Consolaturus Noë parentes ab operibus & laboribus.&c.gen.5.d. designat Christum, à quo venit omnis consolatio in genus humanum. Emendari. Christus re

Hier.s.Isa.1. Consolari dicitur Deus super hostibus suis.Isa.1.f.quãdo castigat peccatores:vt videlicet mala minuantur in mundo,& bonum iustitiæ eius appareat. Castigans D

Hila.s.ps.68. Consolari dicitur Christum, qui credit in eum.ps.68.quia tunc apparet fructus passionis eius. Credere.

Gre.35.mora.11. Consolantes fratres & sorores Iob ipsum Iob,hoc est,Christum vel ecclesiam. Iob:42.c. sunt Iudæi ab infidelitatis pristinæ errore in fine mundi resipiscentes: & prauitatem vitæ, per quam recta docentibus repugnauerant,deserentes. Resipiscẽtes.

Gre.19.mor.16. Consolatur cor viduæ,qui fideli cuiq; animæ æternas domini retributiones narrat, & quasi viri sui bona ad memoriam reuocat.Iob.29.c. Commemorat cœlestia.

Gre.s.1.reg.1. &.8. moral.17. Consolans Elcana Annam,est dicens animæ suæ: Quare tristis es anima mea &c.1.reg.1. b.ps.42.Et consolatur lectulus aliquem,quando quis in mente sua requiescit.Iob.7.c. Consolatio animæ

Aug.s.ps.68. Consolator,quem non inuenit Christus in passione,est proficiens in fide,quia tunc omnes ferè deficiebant à fide.ps.68. Proficiens in fide.

Aug.s.ps.125. Sicut cõsolati dicũtur boni in hac vita,spe gaudentes:& non consolati,quia hîc non est plena consolatio.ps.125. Vel sicut, sumitũ quasi verè,quia consolatio fidelium est vera consolatio. Spe gaudentes.

Hila.s.Matth.cão.1. Hier.s.Isa.22. Rup.2.s.Matt. Non consolatur Rachel super filijs,qui non sunt,designans ecclesiam,quæ non consolatur super infidelitate Iudęorum. Vel designantur matres innocentium, putãtes se eos perpetuò perdidisse.Matth.2.c.Iere.3 g.31.c.Thre.1.a. Non etiam consolatur ecclesia super hæreticorum pertinacia.Isa.22.a. Non consolatur etiam,donec fiat resurrectio corporum sanctorum.

Beda.s.gen.40. Consolatio quam noluit accipere Iacob, est obseruatio legis nõ admittẽda in ecclesia. gen.37.g. Vel sunt Christiani nolentes in hoc seculo consolari,sed in futuro. Obseruatio legis.

Hie.s.Eze.32. Consolatus dicitur Pharao super vniuersa multitudine sua interfecta.Eze.32.g. designãs diabolum habentem adhuc in inferno malitiam pristinam:vt gaudeat se multos pœnæ suæ socios habere:vel certe consolatus est,videns illos confundi in supplicijs,& erroribus suis. Sic consolata est Hierusalem Sodomam & Samariam peccando. Eze.16.f. quia eorum peccata visa sunt leuiora,q̃; peccata Hierusalem. Gaudens de peccantibus.

Hiero.s.Isa.57. Consolantur in Dijs,qui defendunt hæreses,simul voluptatibus vacantes.Isa.57.b.Et cõsolãtur hęreticiq̃, vel pseudo ꝓphetæ auditores suos,vanè salutẽ illis ꝓmittentes.Zac.10.a. Defendere hæreses.

Gre.3.mor.18.&.13 mora.1. Ad consolandũ Iob venientes amici eius. Iob.2.d.designant hæreticos,qui sanctã ecclesiam de æternitate docere desiderant,quam ipsa melius nouit.Et sunt consolatores onerosi,qui blandis verbis in errorem aut peccatum pertrahere conantur.Iob.16.a. Hæretici volunt docere ecclesiam.

Lyra.s.thre.1. Non est,qui consoletur Hierusalem,hoc est,animã peccatricem,ex omnibus charis eius. Thre.1.a.quum nec ex dæmonibus,nec ex hęreticis,qui eam ante per illecebras voluptatũ in diuersa trahebant,non valent eam,à peccati amaritudine liberare. Et non habet consolatorem anima,quæ non habet Deum.Ibidem.c.Nec est, qui consoletur ecclesiam ex omnibus prælatis malis,qui sua peruersitate eam affligunt.

Consolidare, uide Solidus.

Consors, Consortium, quære Socius.

Conspergere, uide Aspergere.

Conspicere, quære Aspicere.

Conspectus, Coram.

Conspectus dicit præsentiam alicuius,coram quo aliquid geritur.

Coram Deo est opus eius, quum opus redemptionis Christi semper est illi recens ad miserendum.Isa.40.c.

In conspectu Dei inuenire gratiam,est ab illo acceptari,eiq; beneplacitum esse. Exo.23. b.25.c.28.b.29.b.33.c.34.a.

Gre.10.mor.20. In conspectũ Dei venire dicitur vno modo,qui peccata sua subtiliter perpẽdens,in eius cõspectu se punit,& flẽdo dijudicat.Nam quoties conditoris nr̃i potentiã ad sensum reducimus,toties in cõspectu illius stamus.Sic Elias stabat ĩ cõspectu dñi.3.reg.17.a.Sic nõ venit in con Pœnitere. Contemplari D

in cõspectũ Dei omnis hypocrita. Iob.13.c.Sed alio modo veniet in cõspectũ Dei iudicandus in iudicio.In cõspectu etiam Dei apparere est, quę placita sunt illi facere. Exo.34.c.Leui.15.b.quod etiam est coram Deo ambulare.gen.17.a. In conspectu quoq; Dei comedunt panem sancti:qui omnia,quę faciunt,in conspectu Dei faciunt.Peccator autem à conspectu Dei fugit:sicut Adam,& Cain,qui exijt à facie Dei.Qui malum coram Deo facit,continuò pœnitet & dicit:Peccaui.Qui autem discedit à conspectu Dei, nescit conuerti,& peccatum pœnitendo purgare.Exo.6.b.18.b.ps.50.67.Ezec.16.f. Et in conspectu domini est is, quem in oblatione obsequiorum diuina dignatio libenter aspicit:qui dicit:Viuit dominus in cuius cõspectu sto:& orat ne proijciatur à facie Dei,ante quã venire & apperere optat. 1.reg.6.d.4.reg.3.b.ps.61.Demum coram Deo sunt iusti vt recipiant bona:vt Noe.gen.6.b.

Ori.s. Exo ho.1.11. & s.Leui.ho.5. Arno s.ps.67. Gre.s.1.reg.2.

Bene operari.

Intima fide orare.

In conspectu Dei effundit orationem,qui non verbis de lingua excidẽtibus, sed de profundo,& intimo fidei fonte,eam precando effundit.ps.141.In cõspectu autẽ domini effundere aquam,est quęrere per lachrymas solum diuinæ placationis fructum.1.reg.7.b. Hila.s.ps.141. Gre.s.1.reg.7.

In conspectu Dei non iustificatur omnis viuens.ps.142. hoc est, nemo comparatus Deo inuenitur iustus:vel secundum eius iudicium,quod est rectissimum,nemo est sine peccato. Glo.ord.s.ps.142.

Coram domino concidere Agag, est per contemplationem Dei carnales cogitationes dissipare.1.reg.15.g. Gre.s.1.reg.15.

Coram domino sunt mali,vt puniantur:vt corrupta est terra corã Deo.gen.6.b.Et Nimroth dicitur robustus venator coram domino.gen.10.b.Et Sodomitæ pessimi & peccatores coram domino.gen.13.c.19.c.Et Her filius Iudæ dicitur neq; coram domino.gen.38.a. Ponit etiam Deus in conspectu suo iniquitates,vt eas puniat.ps.89.Coram Deo autem habere Deos alienos,est in contemptum veri Dei,eos habere.Exo.20.a. Lyra.s.gen.10.

In conspectu angelorum psallendum Deo,quia ipsi curam nostri habent.ps.137.

In conspectu filiorum Israel scripsit Iosue deuteronomium. Iosue.8.f.designans Christũ baptizatum coram angelis illi assistentibus. Ori.s.Iosu.ho.9.

Manifestatur Deus puniendo.

In conspectu oĩs populi glorificatur Deus, quum eius maiestas per aliquorũ punitionẽ fit manifesta.Leui.10.a.Ideo etiam vt fiat propitius reddenda sunt ei vota in conspectu omnis populi eius.ps.115.Et ipse descendit coram omni plebe cum tonitruis,&c.vt sui timorẽ eis incuteret,ne eius transgrederentur legem.Exo.19.b. Basi.s.ps.115.

Christus pro omnibus immolatus.

In conspectu omnium immolatur vacca rufa.num.19.a.quia Christus immolatus est pro omnibus:vel in conspectu Eleazari,hoc est sacerdotum nouæ legis. Aug q. in num.33.

Coram altari offerre,est offerre secundum ꝙ Christus reuelauerit.Leui.6.b. Glo.ord.s.Leui.6.

Predicare gentilibus.

Coram Pharaone proijciens Moses virgam.Exo.7.b.designauit prædicationem gentilibus faciendam. Glo.ord.s.Exo.7.

Verè pœnitere.

In conspectu est dolor de peccatis semper,quum quis veré pœnitet ps.37. Et contra peccatorem,vel coram peccatore est peccatum,quum illud agnoscit & detestatur.ps.50. Aug.s.ps.[illegible]

Inanis gloria.

Coram malis est semen eorum, quum faciunt opera sua, vt videantur ab hominibus. Iob.21.a. Amb.s.2.de iterp.4.

In cõspectu Beelsephõ castra ponere.Exo.14.a.Est nobilitate virtutis diabolũ vincere. Hier.de mansionib.

Consopire.

CONsopire est in soporem,& quasi in stuporem inducere.Et agitatores curruum dicũtur cõsopiti Nahũ.2.a.vt intelligant dęmones,vel hęretici, aut tyrãni,velut ebrij perturbati.In aliquibus male legitur,compositi. Cõsopiti etiam sunt .i. profundo sõno mortis sepulti. vnde non euigilabunt,nisi ad mortem æternam.Haba.2.d. Rup.s.Nahum.2.

Conspirare, uide Coniurare.

Conspuere, uide Saliua.

Constare, Constantia, Inconstans.

COnstare dicitur aliquid, vel quod est manifestum. vt Iudith.1.b.Cõstat Deum nostrum peccatis nostris offensum: vel quod est firmum & fixum in bono:vnde est cõstantia virtus.Constat etiam,quod ex aliquibus ceu partibus constituitur.Et constat,quod aliquo pretio emitur:vt.Leui.25.c. Quãto minus temporis numeraueris,tanto minoris & emptio cõstabit.vix vllam habet allegoriam.

De constantia virtute agitur.Iudith.9.d.16.b.Sapi.5.a.1.Mach.2.b.9.b.2.Macha.8.c.Acto.4.c.13.g.23.c.

Inconstantia est uitium contrarium constantiæ.Sap.4.c.14.d.Iaco.1.a.3.d.

Consternare, uide Terrere.

Constituere.

Constituere est ordinare, decernere, proponere, statuere, assignare, & ponere. Item parare, præficere, & definire.

Amb.s.ps.118. ser.13. Hie.s.ps.9. Arn.s.ps.104.
Constituit dominus legislatorem super gentes, quum misit filium suum. ps.9. Vel constituet legislatorem malis, quum eis dabit Antichristum: quia Christi veritatem recipere noluerunt. Constituens autem rex Aegypti Ioseph dominum domus suæ, designat potestatē Christo à patre collatam. ps.104. *Mittens pa[...]*

Gre.s.1.reg.10. Ori.s.Iere.ho.1. Basi.s.ps.44. Hie.s.Isa.62.&.s.Iere.1.&.s.Eze.33.
Constituit dn̄s principem vt liberet populū, quia non sui gratia constituit̄ princeps, sed populi. 1 reg.10.a.12.a.15.a. Cōstitutus autem Ieremias super gētes & regna, est Christus aut prædicator. Iere.1.b. Et constituti principes super omnem terram, sunt apostoli in ecclesia. Cōstituit etiā dn̄s custodes, vel speculatores super muros Hierusalē, quū ordinauit angelos custodes, & posuit apostolos & prelatos in ecclesia. Isa.62.b. Eze.33.a. *Præfici Ch[...] aut prædicatores.*

Ori.s.Exo.ho.7.
Constituit dominus iudicia in filijs Israel, & Aegyptijs. Exo.15.d. quum per Christum, & eius crucem dedit salutem mundo: & aquas amaras tribulationum reddit dulces. *Salus per C[...]*

Constituens dominus tempus ad puniendos Aegyptios, designat admonitionem suam precedere punitionem. Exo.9.a. Dani.7.c. *Præcedens a[...]tio.*

Arn.s.ps.108.
Constituit Deus peccatorem super diabolum. ps.108. quum conuersum à peccatis facit aduersarium diaboli: vt Paulum. *Conuersio peccatoris.*

Glo.int.s.Exo.19.
Constituere terminos populo in circuitu montis. Exo.19.b. est dare modum intelligentiæ: ne plus velint sapere, q̄; oporteat. *Non plus sapere*

Glos.ord.s.Exo.21.
Constituere locum refugij homicidæ. Exod.21.b. Est dare locum pœnitentiæ peccatori in ecclesia. *Dare locum pœ[ni]tētiæ.*

Arn.s.ps.106.
Constituere ciuitatē habitationis. ps.106. est instituere ecclesiam, in qua habitant fideles. *Instituere ecclesi[am]*

Glo.int.s.Eze.39.
Constituūt viros ad lustrandū terram. Eze.39.d. quū statuuntur doctores ad inquirendos hereticos. Sic constituit Moses tribunos & centuriones, hoc est, prelatos, & doctores. Exo.18.d. Et constituit Ioseph de fratribus suis magistros pecorum Pharaonis. gen.47.b. *Ordinare prelato[s] & doctores.*

Aug.s.ps.117.
Constituunt diem solemnē, qui preparantur ad recipiendam fœlicitatem. ps.117. *Parari ad fœlicit[atem]*

Glo.ord.s.Exo.32.
Constitutus est nudus populus inter hostes. Exo.32.f. quādo gratia Dei destitutus est. Dicit̄ eum constituisse nudū Aaron, quia peccatū populi attribuitur prelato consentienti. *Destitutus gra[tia]*

Hila.s.ps.139.
Constituentes prelia tota die, sunt Iudæi contra Chr̄m, & mali aduersus bonos. ps.139. *Iudæi in Christum*

Lyra.s.gen.9.
Constitutus arcus in nubibus in signum fœderis. gen.9.c. est Christus mediator inter Deū & homines. *Christus.*

Constitutus Abraham pater multarum gentiū. gen.17.a. est propter fidem, quam gentes imitari debebant.

Lyra.s.gen.30.
Constituens Laban mercedem Iacob pro pastu ouium. gen.30.d. designat dantem temporalia prædicatori pro suo labore. *Subsidium prædicatorum.*

Constitutus Moses Deus Pharaonis. Exo.7.a. nūcupatiuè videlicet, vt ageret diuina opera, virtute diuina.

Glo.int.s.Exo.8.
Constituit Pharao diem, quo abigerentur ranę. Exo.8.c. vt ostenderetur ea quę fiebant à Mose fieri virtute diuina.

Constituta domus omni viuenti, dicitur mors. Iob.30.c. quia omnes à morte recipiunt̄.

Constringere, uide Stringere.

Construere, quære Aedificare.

Constuprare, uide Stuprum.

Consuere, Assuere, Assumentum, Dissuere, Commissura, Inconsutilis.

Consuere, est pannum panno, aut similia filo coniungere, & sarcire: dissuere vero, est cō suta dissoluere. Assumentum autem est: quod alteri assuitur. Commissura vero est vel iūctura, vel ipsum assumentum.

Hier.s.Eccl'ten.3.
Consuendi tempus. Eccl'tę.3.b. dici potest cum euangelistę afferunt testimonia aduentus Christi, à lege & prophetis. *Afferre testimonia legis.*

Hiero.s.Iob.16. Gre.13.mora.10.
Consuere saccum super cutem. Iob.16.c. designat eum, qui post lapsum carnis ad pœnitentiam reuertitur. Vel Iudæos, qui tanq̄; asperi facti circundederunt, & afflixerunt Chr̄m. *Pœnitere.*

Ambr. de paradis.3. Beda.s.gen.3.
Consuere folia ficus, est texere operimenta mendacij vel peccati. gen.3.b. Et Iudæi consuunt folia ficus, quum legem carnaliter interpretantur. Et hæretici mendaciorum tegmenta. Et qui cooperantur alijs in transgressione. Designatur etiam in consuendo laboriosa vita, & immortalitas relicta: de quibus ambobus primi parentes miseram tunicam vniuerso generi suo consuerunt. *Operire peccatum. Intelligere legē carnaliter. Labores huius vitæ parare.*

Consue-

Prædicare vitia. Consuere ceruical sibi. Eze.13.c. est extra Christum requiem quærere. Vel prædicare, quæ faciunt ad libidinem. Et dixit consuere, aut assuere: quia hæc non sunt contexta, vt Christi tunica, sed malè connexa. Consuunt etiam puluillos & ceruicalia, qui male agentibus adulantur: vt qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quiescat. Adulari. Ori.s.canti.lib.2. & 1.Eze.ho.3. Hie.s.Eze.13.16. Gre.18.mor.3.

Hæresum consarcinatio. Consuta hinc inde idola, vel excelsa. Eze.16.b sunt hæreses ex varijs scripturę locis malè intellectis, malè collectæ. Ori.s.Eze.ho.6.

Dissolutio virtutũ. Dissuta vestimenta leprosi. Leui.13.f. designare possunt virtutum dissolutionem per peccatum factam. Cumq; per vestimenta dissuta nuditas appareat, designant manifestantes errores, nec abscondentes peccata: quod bene, & male fieri potest. Ori.s.Leui ho.8. Hysch.s.Leui.13.

Noua sacramẽta nõ copulanda veterib⁹. Opera noui hois. Assumentum panni rudis additum vestimento veteri. Marc. 2. c. designat noua sacramenta, quæ non bene cohærent cum veteribus. Vel sunt opera noui hominis, quæ non possunt copulari operibus veteris hominis. Matth.9.b Luc.5.g. Hila.s.Matt.can.9. Amb.s.Luc.5.

Vnitas ecclesiæ. Inconsutilis tunica Christi, designat vnitatem ecclesiæ, quæ durat per indissolubilem charitatem. Ioan. 19. d. Designat etiam corpus eius assumptum ex virgine sine virili admixtione. Cypria.cont.Noua. Ber.in apolo. Cyril.12.s.Ioan.32.

Opera veteris hõis. Consuti vtres vinarij Gabaonitarum. Iosu.9.a. veteris hominis opera. Glo.ordi.s.Iosu.9.

Cõnexio virtutum. Conmissuræ templi, quæ & iuncturæ. 1.par.22.a.2.par.34.c. Connexionem virtutum & charitatis designare possunt.

Consuescere, Consuetudo, Assuescere, Mos. Solere, Solitum.

CONsuescere, seu assuescere, est per multos actus, seu operationes habitum exercere, seu acquirere, & consuetudo est ipsa actio frequentata, seu quod ex eius frequentatione relictum est, & etiam est conuersatio. Dicitur etiam mos. Mores autem sunt habitus, seu cuiusq; inclinationes, siue bonę, siue malę. Vix habent hæc allegoriam.

Fragilitas infirmorum. Consuetudo fœminarum, dici potest fragilitas infirmorum. gen.31.e. Eze.16.d. Mos autẽ filiarum in bonum sumi potest. Exo.21.b. Philo.de temul.

Cõsuetudo peccandi. Assuetus onager in solitudine. Iere.2.e. designat eum, qui sine fræno sequitur gulam & voluptates. Et solitum opus laterum, est consuetudo peccati. Exo.5.b. Hie.s.Iere.2.

Consuetudo sacerdotij. Leui.1.a. Et mos sacrorum. Exo.13.a.1.reg.2.c. cultum interiorem Dei designant. Glo.inte.s.Exo.13.

Solere effundi cineres altaris in loco separato. Leui.1.d. Vide Fundere.

Naturalis consuetudo. Mos mundanorum. Mos vniuersę terræ, naturalem consuetudinem, quæ omnibus inest significare videtur. gen.19.f. Consuetudo autem terræ Aegypti, morem mundanorũ significare videtur. Leui. 18.a.4.reg.17.f. Sapi.12.d.14.b. Eccl'i.26.d.2.Mach.10.d.11.b.

Consueta mors hominum, est quum moriuntur senio, aut morbo. Num.16.d.

Moris vnius dicuntur, qui sunt vnanimes. ps.67.

Consumere, Absumere.

COnsumere, est in nihilum redigere, aut destruere, quasi vorando: vt ignis consumit.

Deus. Consumens ignis dicitur Deus, secundum quòd delet peccata. deut.4.d.9.a. Hebrę. 12.g. Et ipse consumit malos, mittens eos in infernum. nume.14.b. deut.7.d.28.b.2.reg.22.d. Iob.13.c.30.c. Eccl'i.27.d.45.d. Iere.46.g.49.g. Ezech.15.b.22.g. Mich.1.a. Nahum.1.c. Consumit autem quasi leo, quia vt leo parcit prostratis, ita Deus punit peccantes, sed parcit pœnitentibus. Hose.13.b. Ori.1.Periarcon. Rup.s.Hose.13.

Oblatus Chrs. Absorpta mortalitas. Consumit ignis sacrificium. Leui.6.b. quum totus Christus nobis oblatus est: & cum mortale hoc absorbetur à vita. Hysch.s.Leui.6. Amb.3.officio.14.

Reseruare mysteria spiritui sancto. Absumit ignis reliquias sacrificij. Leui.7.b.8.g. quum relinquuntur spiritui sancto mysteria, quæ mens capere non potest. Ad hoc referri potest, quum consumuntur cineres hostiæ. Leui.6.b.

Exuri illicita opera & cogitationes. Consumit ignis ius, & carnes. Iudi.6.e. quum afflatus à redemptore spiritus, tanta cor nostrum flamma compunctionis concremat, vt omne quod in eo illicitum est operis & cogitationis exurat. Gre.3.mor.22.

Incendens inuidia. Consumens ignis de cœlo oues & pueros Iob, designat à prępositorum cordibus flammam inuidiæ corruisse, & quicquid boni in plebibus oriebatur incendisse: quia dum mali præpositi, suum contra veritatem honorem exigunt, ab omni rectitudine corda sequentium subuertunt. Iob.1.c. Et ignis inuidię consumit ciuitates &c. Nume.31.b. Sapien.16.b. Ieremi.6.g. Gre.2.mor.26.

Nil mundum in cõspectu Dei. Consumit Deus innocentem, & impium, innocentem quidem, quia quantalibet eius simplicitas fuerit, diuinæ magnitudinis simplicitate superatur, vel deuoratur. Impium verò, quia Deo cuncta mirabiliter ordinãte, ipsis suis versutijs, eius impietas ligatur. Vel cõsumit Gre.9.mor.19.&.15 mor.9.

vtrumq;,quia licet meritis vitæ diuisi sint,primę tamen culpæ merito æquè ad carnis interitum pertrahuntur. Post resurrectionem autem corporum, iustus transit ad gloriam, malus vero etiam corpore non consumitur, vt perpetuo crucietur. Iob.4.b.9.c.14.b.20.c. Sapi.5.c.Eze.43.c.Hose.13.c.Zach.5.b.

Isych.s.Leui.26. Consumit hostilis terra Iudæos.Leui.26.f.quum euangelium,totius erroris Iudæorum conterit substantiam. Conterens euangelium errores.

Hie s.Isa.49. Consumpsisse se dicit Christus vanè fortitudinem suam.Isa. 49.a. quia pauci ex Iudæis, propter quos peculiariter passus videtur,crediderunt in ipsum. Incredulitas Iudæorum.

Gre.11.mor.25 Consumitur homo quasi putredo.Iob.13.d.dum carnis suæ corruptione conteritur. Et quasi vestimentum,quod comeditur à tinea,quia quum immunda tentatio, non aliunde sed à semetipso nascitur, more tineæ, carnem de qua exijt, quasi vestem consumit. Corruptio carnis.

Gre.14.mor.23. Ber.ser.de cute,carne.&c. Consumptæ carnes Iob,designant discipulos Christi deficientes à fide, in eius passione. Iob.19.d.Designant etiam defectum bonarum affectionum. Discipulorum Christi incredulitas.

Gre.8.mo.14. &.14 mor.8. Consumi nubem,est malos & superbos districto respectu superni iudicis,quasi solis calore liquefieri. Iob.7.b. Et consumere dicitur mors brachia,quum superbia perdit opera. Iob.18.c.Sic etiam consumit rubigo fruges.deut.28. d. Et consumit quis carnes proprias, quum per superbiam aut inuidiam,omnes inse virtutes destruit.Iob.13.d.19.c.33.d.pro.5.b. Isa.10.e.49.a.Sic consumpta est omnis caro per diluuium.gen.7.d. Deficere malos.

Gre.5.mor.28. Consumuntur mali velut à tinea.Iob.4.d.30.c.quum eorum mentes,quia damna sua cõsiderare negligunt,integritatem quasi nescientes perdunt. Perdere mentis integritatem.

Gre.8.mor.12. Consumptus ætate Isaac,designat virum perfectum,in quo omnia temporalia deficiũt, sola mente semper renouata.gen.35.d.Consumpti sunt etiam dies bonorum absq; vlla spe; quia in præsenti vita fiduciam non posuerunt.Iob.7.b. Vir perfectus.

Lyra.s.gen.43. Consumi terram inopia,aut fame,designat incommoda ob defectum verbi Dei emergẽtia.gen.41.e.Sic consumi cibos,est deficere verbum Dei.gene.43.a.deut.32.d. Eccl'tę.4.c.

Hie.s.Hose.11 Eze 5 c.thre.1.f.4.b.Consumitur autem gladio,qui conuincitur,aut condemnatur per verbum Dei.2.reg.11.d.18.b.Iosu.10.g.Iere.16.a.Hose.11.b. Incommoda defectu verbo Dei.

Isych.s.Leui.26. Consumi stulto labore.Exo 18.c.Leui.26.c.est Iudæorum,quorum labor in cassum cõsumitur:quia laborant in lege,quam implere non valent. Labor Iudæorum cassus.

Hie.s.Isa.27. Consumpta multitudo Israel in deserto,designauit cessationẽ veteris populi, vt nouus per Christum introduceretur.Num.32.c.deut.2.c.Consumens autem vitulus ciuitatẽ Hierusalem,designauit exercitum Romanorum,qui eam destruxit.Isa.27.c.66.c.Et consumpserunt locum Iacob,qui destruxerunt Hierusalem:& etiam, qui fecerunt aliquem cadere Isych.s.Leui.26. à statu gratiæ.Iere.10.d.Et consumunt bestiæ Iudæos.Leui. 26. d. quum dęmones eorum opera,quæ bona putant,deuorant. Cessatio veteris populi.

Amb.2.de pœni.3. Hie.epis. Beatitudi. Consumens prodigus omnem substantiam suam Luc.15.c.designat peccatorem,qui perdidit fidem,& opera,vel designat gentilem populum, qui omnibus creaturis ad idololatriam abusus est. Perdens fidẽ & opera.

Gre.11.mor.21. Consumitur tacens,qui de stulta se cogitatione reprehendens,apud semetipsum, dente conscientiæ mordetur.Iob.13.c. Compunctio.

Hie.s.Isa.31. Consumuntur pariter auxilium,& cui præstatur auxilium.Isa.31.b.quum mali,& eorum defensores pariter puniuntur in inferno.Et consumitur conuiuium hæreticorũ quasi stipula,quum igni inferni deputantur hæretici.Nahum.1.c. Perire malos & eorum defensores.

Consumpti sunt sacerdotes & senes in vrbe.thre.1.g.quum in anima,quæ voluptatibus, & desiderijs prauis innititur,sacerdotij dignitas,& consilij maturitas propter indigentiam sapientiæ,& virtutum inopiã amittitur. Amissa dignitas.

Lyra.s.deut 29. Non consumptæ vestes,neq; calceamenta filiorum Israel in deserto.deut.29 a. designãt non debere perire in nobis memoriam sanctorum patrum. Permanens memoria sanctorum patrum.

Consummare, Consummatio.

Consummare,est aliquid ad finem,seu ad perfectionem perducere:vnde omnis consummatio finem dicitur habere, quo clauditur. psalm. 118. Omnis consummationis vidi finem.

Aug.6.con.Iulia.8. &.in ps. 105. &.2. de consen.euangeli.75. Consummari dicitur Christus tertia die.Luc.13.g.vt expulsio dæmonum,quæ est remissio peccatorum,sit velut prima dies in ecclesia.Secunda perfectio sanitatum, dum de die in diem proficit ecclesia.Tertia vero die consummatur,dum resurrectionem in seipso initiandam monstrauit ecclesiæ,qua ad incorruptionis consummationem, summamq; perueniat sanitatem.Et corpus Christi per generalem resurrectionem perficiatur. Resurrectio.

Hie.s.ps.28. Consummatio tabernaculi,designat perfectionem ecclesiæ,& finem mundi.ps.28.in titulo. Perfectio ecclesiæ.

tulo.3.reg.6.b.1.Mach.13.b.Et consummatur seculum in perfectis, quibus est crucifixum. Arno.s.ps.28. Or.s.Mat.ho.27.30
Finis mundi. Matth.24.a.Et consummationis ira, est finis mundi.ps.58.Isa.10.f. Hila s.ps.58.

Impletio legis. Consummatio, quam facit dominus, est legis impletio & cessatio per Christũ facta. Isa.10.f.28.f. Vel est dies iudicij, quando Deus expleturus est & consummaturus omnia. Hie.s.Isa.28.

Destructio Hierusalem. Consummata vindemia, dicit vltimam vastationem Hierusalem per Romanos factam. Isa.32.c. Hie.s.Isa.32.

Saluari reliquias Israel. Consummatio, quam non facit Deus, dicitur, quia saluaturus est reliquias populi Israel. Iere.4.f.5.c. Hie.s.Iere.4.

Perficitur homo in capite. Consummare arcam diluuij in cubito, est corpus hominis in capite absoluere, & perficere.gen.6.c. Amb.de Noe.7.

Cessatio vindictæ Dei. Consummatio loci diluuij, dicit cessationem diuinæ vindictæ.Nahum.1.b. Hie.s.Nahum.1.

Finem imponi malitiæ. Consummari nequitiam peccatorum, est malitiæ finem imponi.ps.7.Dani.9.f. Et consummatæ iniquitates Amorrhæorum dicuntur, quum deteguntur fallaciæ, & mendacia sophistarum, & impostorum.gen.15.d.Et consummatur miser, quum vincitur diabolus aut hæreticus.Consummantur autem sic mali, & non boni.Isa.16.b.29.f.33.a.Iere.30.b. Basi.s.ps.7. Philo.quis rerũ diui.hæres. Hie s.Isa.16.

Labi in corporis vitia. Consummari in terra dicuntur, qui labuntur in corporis vitia.ps.118. Hil.&Amb.s.ps.118

Consurgere, uide Surgere.

Contabescere, quære Tabescere.

Contagio, uide Macula.

Contaminare, quære Immundus.

Contegere, uide Tegere.

Contemnere, Spernere, Despicere, Paruipendere, Respuere.

Contemnere, est vilipendere, & quasi pro nihilo ducere. Respuere autem est per contemptum eijcere.

Spernit Deus non omnes peccatores, sed discedentes à iudicijs eius, & apostatantes. psalm.118. Hila.s.ps.118.

Despexit oculus Christi super inimicos suos. ps.53. quando resuscitatus, omnes superauit. Hila.s.ps.53.

Contemptibilis anima, dici potest anima Christi: quia eam posuit pro ouibus suis, quasi preciosiores iudicaret oues.Isa.49.c. Hie.s.Isa.49.

Contemptum se dicens Dauid, & adolescentulum.ps.118.designat vel Christum in passione, vel iuniorem populum ad fidem venientem à Iudæis despectum. Et contemnens mulier amatorem suum, est synagoga despiciens Christum.Iere.3.f. Idem designat despiciens Michol Dauid in corde suo.2.reg.6.d.1.par.15.d. Amb.&Hil.s.ps.118 Hie.s.Iere.3.

Contempta lampas apud cogitationes diuitum.Iob.12.a.est iustus, qui despicitur à superbis: boni autem replentur despectione in hac vita, vt Lazarus. ps.122.1. regum.17.c. Iob.19.c.31.b. Gre 10.mor.27.

Non despexit dominus vinctos suos, nec opera manuum suarum, quia fauet ijs, qui pro eius amore affliguntur.ps.68.137. Glo.ordi.s.ps.68.

Nemo despicit sponsam post osculum sponsi.canti.8.a.quia post incarnationem verbi, ecclesia etiam ab angelis honoratur. Vnde angelus noluit adorari à Ioanne euangelista. apoc.22.b.

Abiectio peccati. Contemptus martyrum. Contemptus, quem aufert Deus, est abiectio, quam quis acquisiuit per peccatum. ps.118. Vel est contemptus, quo martyres despiciebantur, qui nunc ablatus est, quando in honore habentur. Glo.ordi.s.ps.118.

Contẽnens sensualitas rationem. Contemptus prælatorum. Despiciens Agar dominam suam.gen.16.a.designat sensualitatem contemnentem rationem: Vel subditum contemnentem prælatum suum, quũ putat se profecisse. Vel designat ecclesiam ex gentibus despicientem synagogam. Despicientes etiam Saulem, designant contemptum prælatorum.1.reg.10.d. Gre.s.1.reg.3.10. Beda.s.gen.16

Contemptus vitæ actiuæ. Despiciens Iacob Liam.gen.29.g.designat contemptum vitæ actiuæ propter amorem contemplatiuæ. Glo.ordi.s.gen.29.

Contemptus ecclesiæ. Spernere dicuntur Sion, qui contemnunt ecclesiam.Amos.6.d. Sic despexit rex Assyriorum, hoc est, diabolus, ecclesiam, vel animam.Isa.37.d.thre.1.a. Abdi.d. Contemnit etiã matrem, qui intra ecclesiam existens vt filius, non vult parere præceptis eius.pro.30.c. Ori.s.Eze.ho.9. Gre.18.mor.18.

Despiciẽs Chrs traditiones Iudæorum. Despicientes Iudęi fideles. Contemnit onager multitudinem ciuitatis.Iob.39.a. quum Christus non est sequutus humana & vulgaria iudicia, nec traditiones pharisæorum. Et quum contemplatiuus deuitat humanæ cõuersationis praua studia. Vel designat Iudæos contẽnẽtes fideles eccl'iæ. Hie.s.Iob.39. Gre.30.mor.25.30.

Despi-

Hie.s.Zach.4. Despicere dies paruos.Zach.4.d.est contemnere hanc vitam breuem. Cõtẽpt⁹ hui⁹ vitæ.

Hie.s.Mala.2. Despicit vxorem adolescentiæ suæ,qui contemnit legem naturalem.Mala.2.d. Contẽptus legis naturalis.

Gre.s.1.reg.2. Contemnens Hebræus correptionem Mosis,designat Iudæos contemnẽtes Christi prædicationem.Exo.2.b.Idem est contemnere angelum Dei.Exod.23.c.Et contemnentes dominum sunt Iudæi,negantes Christum esse redemptorem : vbi etiam designantur prælati mali.Leui.6.a.26.b.num.15.d.deut.9.d.1.reg.2.g.12.b.2.reg.12.b.Iob.19.d.Isa.1.a.33.a.Mal.1.b. Ad idem refertur despiciens Hierusalem iuramentum Dei.Eze.16.g. Et contẽnens seruus dominum suum.2.reg.19.e. Contẽnentes Christi prædicationẽ.

Amb.de Cain.4. Paruipendens Esau benedictionem primogenitorum.gen.25.d. designat Iudæos contẽnentes Christianos,in quos transiuit regnum Dei tanquam ius primogenitorum : vel designat ignauos,virtutis excellentiam contemnentes. Contẽnentes Iudæi Christianos.

Hila.s.ps.54. Despiciuntur orationes leues,diffidentes,inutiles &c.ps.54.sicut despexit Christus petitionem adolescentis,qua petebat hæreditatem diuidi.Luc.11.b.

Glo.ordi.s.gen.39. Contemnens Ioseph dominam suam,designare potest Christum relinquentem synagogam.gen.39.c. Relinquens Christ⁹ synagogam.

Hie.s.Isa.58. Spernens dñs ancillam suam.Exo.21.a.designare potest despicientem carnem suam.Cęterum despicit carnem suam male,qui non benefacit consanguineis suis,aut fidelibus ecclesię,aut deniq; proximis.Isa.58.b. Despiciens carnem suam.

Hie.s.Abdi. Contemptibiles sacerdotes fiunt,quum non seruant pactum Dei.Mala.2.b. Contemptibilis autem Edom,designat Iudæos vel hæreticos,aut ipsam carnem.Abdi.a. Iudæi hæretici & caro contemptibiles.

Hie.s.Iob.39. Contemnit pauorem equus.Iob.39.c.quum diabolus procaciter & impudenter etiam victus reuertitur ad tentandum. *Pertinacia diaboli in tentando.*

Hie.s.Iere.4. Contemnunt amatores ipsam Hierusalem,quum dæmones despiciunt animam , quam seduxerunt.Iere.4.g.thre.1.a. Despiciũt dæmones animam seductam.

Respuere immunda.Leui.11.g.est vitare peccata.

Beda.s.pro.30. Despicit partum matris,hæreticus contemnens ecclesiam,à qua ipse prodijt.pro.30.c. Contẽnens hæreticus ecclesiam.

Contemplari,uide Considerare.

Contendere,quære Rixari.

Contenebratus,uide Caligare.

Contentus.

Contentus est,qui animo satiatus,aut satisfactus est.

Amb.ser.7. Aug.de verbis domini ser.19. Contenti debent esse milites stipendijs suis.Luc.3.c.hoc est,viri ecclesiastici contenti esse debent donis spiritus:& etiam contenti doctrina sacra:ne amplius curiose exigendo in hæresim incidant.Sic contenti esse debent decimarum oblatione. Num.18.d.1.Timoth.6.b.

Conterere, Atterere, Comminuere.

Conterere est comminuere,quasiq; in puluerem redigere,& consumere.

Hier.s.Iere.30.&.s.Nahum.1.&.s.Hos.1.&.s.Amos.2. Aug.s.ps.3.57. Gre.19.mor.24. Ori.s.ps.36.ho.3.&.s.Iere.ho.2.3. Arno.s.ps.9. Aug.s.ps.45. Hie.s.Isa.8.14. Conterit Deus iugum de collo,vel catenas,quum liberat à seruitute diaboli. Iere.30.b.Ezech.34.g.ps.123.Et conterit dentes peccatorum in ore,quũ in irritum deducit verba prauorum,seu principes eorum:vel cum mali verbis & rationibus proprijs confundun tur.Vel cum Christus confundebat Iudæos volentes eum capere in sermone. Aut cum ecclesia dissipat insidias diaboli,& membrorum eius.Iob.29.c.ps.3.57.Conterit etiam Deus virgam malorum,hoc est,imperium eorum de dorso bonorum.Nahum.1.c. Sopho.1.c. Et contritus laqueus est,quum remota sunt incitamenta peccati.ps.123 . Et conterit brachium peccatoris,quum diabolus à Deo non permittitur malignitatem suam in bonos implere, & cum vis eius tollitur,& cum suggerente diabolo,peccator non mouetur ad bona opera.ps.9.36.Sic etiam conterit Deus arcum,quum occulta insidiantium machinamẽta dissoluit.ps.45.Et contritus malleus vniuersæ terræ est,quum victus est diabolus.Ier.50.d. Et conteritur baculus impiorum,quum tollitur potentia diaboli. Isa.14. b.Et conteruntur impugnantes Christum.Isa.8.c.De his contritionibus intelligi possunt,quæ sequuntur. Leui.26.c.Iosu.7.c.Iob.20.b.24.d.34.c.40.b.pro.10.c.18.b.Eccl'1.48.d.Isa.1.g.6.c.13.b.14.g.24.b.26.c.28.c.30.c.41.c.43.c.46.a.50.d.51.b.thre.3.d.Eze.25.b.27.g.29.b.32.b.30.b.Dani.8.g.11.c. Hose.1.b.2.d.Amos.2.c.6.d.9.c.Mich.4.d.1.Mach.3.c.4.b.9.b.13.g.Matth.21.d. Liberat Deus à seruitute diaboli. Arceri diabolũ.

Gre.33.mor.29.

Aug.s.ps.45. Hiero.s.Isa.24.&.s.Haba.3. Conterens malleus,est diuinum verbum & sententia Dei punitiua.Iere.23.f. Idem est spiritus conterens petras,hoc est,puniens induratos.3.reg.19.c.Conteret autem Deus Aegyptios,seu Aegyptum.Exo.10.a.quum puniet malos,vel in hac vita,vel in futura. Et conteruntur non credentes in iudicio.Exo.23.d.ps.17.45.Luc.20.c.Contrita etiam Babylon,designat mundi vastationem.Iere.22.e.48.a.51.a. Et attrita ciuitas est Roma , vel mundus in Puniens Deus

iudicio.Isa.24.b.Et conterentur in porta mali. Iob.5. a. quum eis dicetur in iudicio:Ite maledicti in ignem æternum.Sic conteret malos Deus in turbine.Iob.9.b.Conteritur etiã impius In loco suo,quum per ipsam superbiam,qua eleuatur opprimitur.Iob.40.a.Contriti sunt montes seculi,quum dæmones à Christo sunt victi.Haba.3.b. Conterit etiam Deus fortitudinem regni gentium.Agge.2.d. — Aug.18.ciui Dei.32

Auferens Deus prauas cõsuetudines — Conterit Deus portas æreas,quum malas consuetudines tollit,& quum aufert pertinacem contradictionem.ps.106.Et ipse conterit bella malorum:& ciuitates & confidentiam eorum.Iudith.9.c.Isa.24.b.Iere.2.g.5.d.19.c. — Arn.& Aug.s.ps.106. Ricar.de i.victo.de securit.conscien.25.

Inferens Deus compunctionem. — Conterit Deus in spiritu vehementi naues Tharsis.ps.47.quum vis compunctionis validas,mentes nostras huic mundo quasi mari deditas,salubri terrore confundit, castigante Deo ad pœnitentiam.Vnde & contriti corde,quos sanat Deus, sunt pœnitentes aut etiã tribulati.Iudith.8.b.ps.50.146.Isa.57.d.61.a.Iere.5.b.23.b.Dani.3.d.Mich.4.d. Cõminuit etiã populos multos,quum eis ingerit spiritum contritionis.Iob.6.b.Hæc dicitur contritio filiorum.Hose.13.c. — Gre.4.mor.22. &.7 mor.7.8. Arn.& Hila.s.ps.46. Rup.s.Hose.13.

Perturbãs Deus humana corpora. Destruẽs hæreticos. Tolli effœminatos de ecclesia. — Conterit etiam Deus naues Tharsis,quum perturbat corpora hominum : aut cum eos perdet in iudicio.Vel dissipat superbiam gentium,aut quum destruit hæreticos. ps. 47. 2. par.20.g.Et conteruntur mulieres Hierusalem,quum effœminati tollũtur de ecclesia. Isa. 27.c.Contritio autem dicitur esse in vijs malorum.Isa.59.b.Hose.13.c. — Amb.2.de interpe.5. Hie.s.Isa.2. Aug.s.ps.47.

Auferens Deus doctores. — Contriuit Deus vectes Hierusalem,quum abstulit doctores.thre.2.c.Conterit etiam virgam panis,aut firmamentum panis,cum tollit robur verbi Dei:vel cum destruit defensiones errorum,& idololatriæ.Sic etiam dicitur conterere ligna.ps.104.Eze.4.d.5.d.14. d.Isa. 14.b.Amos.2.c.Et filij hypocritarum atteruntur egestate.Iob.20.b. — Arno.s.ps.104. Ori.s.Eze.ho.4. Hie.s.Eze.14. Gre.15.mor.3.

Reprobatio actionum malorum — Atteritur messis malorum.Iob.18.d.quum eorum operatio à superno iudice reprobatur:licet humanis oculis bona videatur.Atteritur etiam messis iniqui sursum , quia qui hic sterilis persistit:post hanc vitam,ad nulla præmia vocatur. — Gre.14.mor.10.

Perdens Deus principes Iudæorum. — Contriuit Deus electos Hierusalem,quum perdidit sacerdotes & principes Iudęorum. thre.1.e.1.Mach.2.a Et contritio Hierusalem,est destructio illius,aut animę peccatricis.Isa. 51.f.Conterens etiam Ieremias lagunculam. Iere. 19. c. perpetuam Iudæorum vastationem per Romanos factam designauit.Contriuit Deus arcum Israel, quum destruxit illum populum,et eorum inanem fiduciam.Hose.1.b. — Hie.s.Iere.19. Rup.s.Hose.1.

Sensus spiritualis. — Conterere manu spicas,est asperitati literæ dare sensus spirituales.deut.23.d. — Rup.1.s.deut.27.

Passio Christi. — Contritio Ioseph,passionem Christi designat.Amos.6.b. — Rup.s.Amos.6.

Peccata. — Contritiones terræ,quas sanat dominus,sunt peccata , quæ sanat per pœnitentiam. ps. 59.Sic dicitur dominus alligare contritiones,quum remittit peccata.ps.146. — Aug.s.ps.59.

Conterere Christum,est molere granum frumenti,vt fructum afferat.Iere.10.d.Isa.53.b.c. Iob.19.a.Contritio quoq; Ioseph,est passio Christi.Amos.6.b. — Ori.s.Iere.ho.8. Rup.1.s.Isa.19.

Admittens ad pœnitentiam. — Non conterit Christus arundinem quassatam,quia non in totum fidem Iudæorum destrui permisit.Et quia peccatores non reijcit:sed ad pœnitentiam inuitat.Isa.42.a. — Tert.adue.Iudæos. Hie.s.Isa.42.

Nullam virtutẽ iustorum amitti — Non conteri vnum os iustorum,est nec vnam quidem eorum virtutem amitti.ps.33.Isa. 38.c.thre.2.c.3.a.Dani.6.g.Ioan.19.g.Et non comminui os agni, est non perire quemquam ex apostolis,nisi filium perditionis,qui non erat os.Conterit etiam ossa agni, qui curiose scrutatur secreta Dei. — Basi.& Aug. s.ps.33. Geor.vene. canti.2. ton.3.cap.13. Gre.Nysse. de vita Mosis.

Excludere initium suggestionis. — Conterit mulier caput serpentis,quum anima in initio suggestionis malę ipsum diabolum excludit.gen.3.c.Eccl'i.36.b.46.d.47.a.Agge.2.d.Roma. 16. c. Vel conterens mulier caput serpentis,fuit beata virgo,quæ nullam diaboli suggestionem admisit , sed semper diabolum sub pedibus habuit,libera etiam ab originali peccato. Vel potius semen mulie- — Beda.s.gen.3. Geor.vene. canti.2. ton.5.cap.18.

Destruens Christus potentiam diaboli. — ris,quod est Christus contriuit caput serpentis,hoc est,destruxit potentiam diaboli.Sed cõtrito capite,adhuc viuit corpus,ad exercitationem fidelium. — Greg.Nysse. ser.de Natiuitate.

Iudæi dissipati — Contritus grex domini,sunt Iudæi dissipati.Et contritio populi sunt peccata. Iere. 6.c. 14.e.Zach.11.d.2.reg.22.a.ps.13.59.146.Isa.15.d.65.c.thre.2.d.Eze.7.c.Hose.14.b. Amos.6.b. Nahum.3.d.Sopho.1.b.Et contriti in porta sunt iudæi.Iob.5.a. — Ori.s.Iere.ho.9. Gre.6.mor.2.

Grauis castigatio Dei. — Comminuitur panis plaustro,quum Iudæi aut proceres ecclesiæ grauiter castigantur à Deo:non comminuitur autem,quia castigantur ad emendationem. Isa.28.g. — Hie.s.Isa.28.

Contritio bona & mala. — Conteritur cor per dolorem peccati,in pœnitentibus quidem,ad salutem:in impœnitẽtibus verò conteritur per pœnam inferni. Isa.13. b. Contritionis autem clamor , est grauis dolor de peccato.Isa.15.c.61.a.65.c.66.a.Iere.23.b.Comminuitur etiã statua.Dani.2.e.quum cor conteritur & humiliatur,incipiens à deterioribus. — Hie.s.Isa.13.15. Ricar.de s.victo.de somni.Nabucho.27

Humiliata superbia gentilium. — Conterens Moses vitulum vsq; ad puluerem.Exo.32.e.designauit gentilium superbiam humiliandam:omniaq; impietatis vestigia abolenda.Idem est conterere idola. 4.reg. 11.d. 18.a.2.par.15.d.34.a.Num.33.g.deut.12.a.Isa 21.c.46.a.Iere.43.d.Mich.5.b.Et comminuit vox domini cedros,aut Libanum sicut vitulum,quum destruxit superbiã,& idololatriã.ps.28. — Amb.ep is.56. Gre. Nysse. de vita Mosis. Basi.s.ps.28. ho.1.2. Arno.s.ps.28. Rup.4.s.Exo.26.

Cõminuit

Hie.s.ps.17. Comminuit inimicos vt puluerem ante faciem venti, qui dissipat prauos affectus. ps.17. Dissipate prauos affectus.

Hie.s. Ecclsten.12. Conteri hydriam super fontem, est cessare vitam humanam. Eccl'æ.12.c. Cessans vita humana.

Ricar.de.s.victo.de vitio mutabili.15. Gre.7. mor. 7. 8. & 31.mor.8. Conterant pauperem diuites, vel hæretici, quum vexant humiles. Amos.8. a. Et comminuit bestia cibos, quum vir impudens facta bonorum dissipare conatur. Dani.7.b. Et conterit bestia agri oua struthionis, quum diabolus superat discipulos hypocritarum. Iob.39. c. Et conterunt hostes ciuitates munitas, quum perdunt bona animæ. Cōtritio autem magna, quam adducit Deus est diabolus, & hæretici. Iere. 4.b. Conterere dicūtur etiam mali capita pauperum. Amos.2.b.8.a.1.Mach.13.a. Vexantes humiles.

Hysch.s.Leui.22. Contritis testiculis est, qui paulatim crescente malitia, conterit suam in virtutibus prolem, & signa, per quę vir possit agnosci. Leui.22.c. Amittens virtutes.

Lyra.s.Iere.4. Contritio duplex, qua conterit Deus: vel contritio super contritionem est, quum pœnæ temporali superuenit pœna æterna: vel est mors gehennæ, super mortem culpę. iere.4. c.17.c. Et attritum nomen à facie Dei, est eorum, qui castigantur, & quasi obliuioni tradūtur à Deo, quippe qui carceri inferni mancipantur. Isa.48.d. Pœna temporalis & æterna.

Hie.s.Isa.3. Atterunt populum Dei, prælati, qui pauperes peccantes publicē confundunt, quum aduersus diuites ne mutire quidem audeant. Isa.3.c. Confundentes prælati pauperes

Ori.s.Nume.ho.14. Atterens asina pedem Balaam. Num.22.e. designat conuersionem simplicium ad fidem, manentibus scribis & sacerdotibus in infidelitate. Conuersio simplicium.

Amb.2.de fide.1. Non attrita vestimenta populi in deserto. deut.29. a. symbolum fuerunt futuræ resurrectionis. Resurrectio.

Glo.ordi.s.Iob.14. Atteretur cœlum, quum in fine mundi à motu cessabit. Iob.14.b. Et atteretur terra sicut vestimentum. Isa.51. b. Corpora videlicet humana suscitanda. Cessans motus cœlorum.

Gre.16.mor.4. Comminuit Iob lacertos pupillorum. Iob.22.b. quum ecclesia reuocat ab operibus superstitionis, aut erroneis, deceptos ab hæreticis. Reuocans ecclesia deceptos

Hie.s.Isa.14. Comminui virgam percussoris. Isa.14.g. est cessare correctionem, & castigationem malorum. Cessans correctio.

Hie.s.Dani.7. Comminuens rex quartus, siue quarta bestia omnia sicut ferrum. Dani.2. f. 7. c. designat Romanos omnia subijcientes. Imperiū Romanorū

Gre.s.Eze.ho.10. Attrita frons. Eze.3.b.23.g. dicit inuerecundiam in peccando. Est etiam eorum, qui non solum labores non fugiunt: sed neq; importuni videri in laboribus, qui sibi negantur erubescunt. Impudentia

Hie.s.Eze.27. Lyra.s.Ezec.27. Conterens ventus austri Tyrum. Eze.27.e. est exercitus Chaldęorum magno impetu eā destrūens. Vel vis diuina consumens mundum in iudicio.

Conternans.

Hie.s.Isa.15. Conternans dicitur, quod est trium annorum, vt vitula conternans. Isa.15.c. est trium annorum: & designat perfectam pœnitentiam secundum suas tres partes: vel perfectam salutem. Perfecta pœnitentia.

Conterritus, uide Terrere.

Contestari, quære Testis.

Contexere, uide Texere.

Conticescere, quære Tacere.

Continere.

Continere interdum est retinere, vel coërcere, aut abstinere: interdum intra se tenere: vt locus continet locatum.

Hie.s.Isa.64. Continet Deus manum, quum cessat à puniendo. 2.reg.24.c. Et continet se Deus, quum non succurrit miseris, nec punit malos. Isa.64.d. Cessans Deus à puniendo.

Gre.11 mor.6. Hiero s.Isa.63. & s. Iob.12. Continet Deus aquas, quum subtrahit scientiam prædicatorum: aut non dat gratiam & dona spiritussancti. Iob.12.c. ps.76. pro.30.a. Et continuerunt se miserationes Dei super Israel, quum non misertus est eorum. Isa.63.d. Continuit Deus aquas apud Iudæos. Iob.12.c. quum reliquit eos cum litera, & sic aruerunt. Subtrahens scientiam prædicatorum. Nō misereri Iudæis. Relicti in sola litera legis.

Glo.ordi s.Sapi.1. Continet omnia spiritus Dei per creationem & gubernationem. Sapi.1.b. 10.a. Eccl'ici. 48.a. Attingit enim à fine vsq; ad finem. Vel homo continet omnia, cum omnibus conuenientiam habens. Gubernans omnia.

Hila.s.ps.143. Aug.s.ps.88. Continuit Christus opprobrium multarum gentium, qui omnium peccata tulit. Vel quādo fideles in primitiua ecclesia continebant opprobria, quæ audiebant in corde. psalm. 88.143. Portans Chēs pēā

Glo.inte.s.Exo.26. Continentes vectes tabulas tabernaculi, designant vim legis firmantem fideles. Exod. 26.e. Firmās lex fideles

26.e.36.d.

Sancti sustentantes ecclesiam. Ea, quæ continebant parietes templi, designant sanctos sustentantes ecclesiã. Eze. 41.b. Hie.s.Eze.41.

Frenare cõcupiscentias. Continere à mulieribus, est frænare concupiscentias. 1. regum. 21.b. Tobi. 6.b. Sapien. 8.d. Eccl'i. 6.c. 26.c.

Hæretici sine sana doctrina. Non continentes aquas cisternæ. Iere. 2. c. sunt hæretici non habentes veram & sanam doctrinam. Hie.s.Iere.2.

Obedientes principes fidei. Continent reges os suum super Christum, quum principes & philosophi obediunt fidei nihil contra eam dicentes. Isa. 52.d. Hie.s.Isa.52.

Non benè operari. Continet terra germen suum, quum anima non benè operatur. Agge. 1.c. Hie.s.Agge.1.

Contingere, uide Tangere, & Accidere.

Contorquere, quære Torquere.

Cõtrarius, Cõtra, uide Aduersarius, & Eregione

Contradicere.

Contradicere, est verbis, contrarium alterius dicere.

Cõtradicẽtes Iudæi Christo, & infideles fidelibus. Contradictio in ciuitate, erat contradictio Iudæorum aduersus Christum: quæ etiã erat contradictio linguarum. ps. 30. 54. Iob. 16.b. Isa. 65.a. Haba. 1.a. Designant etiam hæ contradictiones, calumnias hæreticorum aduersus fideles. Contradictio etiam vicinorum designat persequutionem gentilium aduersus fideles. ps. 17. 79. Isa. 41.c. Aug. 1. de trinita. 13. & s. ps. 30. 54. 79.

Curiosè iudicantes diuina. Defendere peccata. Contradicunt Deo homines, qui curiosè iudicant opera Dei. Iob. 6.b. Eccl'i. 4.d. Isa. 45 b. 50.c. Luc. 2.e. 21.c. acto. 4.c. Hebræ. 12.a. Simile est contradicere sacerdoti. Hose. 4.a. Iudę. d. Est idem defendere peccata. Glo. inte s. Iob. 6. Rup. s. Hose. 4.

Baptismus & gratia Christi. Contradictionis aquę, significare possunt baptismum & gratiam Christi, quia multi sunt, qui contradicunt gratiæ Christi. Num. 20.d. 27.c. ps. 103. Aug. q. in Num. 36.

Resistẽtes diabolo. Contradicentes Nabuchodonosor. Iudith. 1.d. Sunt resistentes diabolo. Lyra. s. Iudith. 1.

Contrahere.

Contrahere, interdum est constringere, aut retrahere: vt quum nerui contrahuntur, rigore, aut metu, vt extendi nequeant. Interdum colligere, & in vnum congregare: aut etiam sibi conciliare.

Repentina punitio Dei. Contractio veniens super populum Israel, citam, & velocem Dei punitionem significat: Eze. 7.b. Vbi in aliquibus libris scribitur contritio. Hie.s.Eze.7.

Iratus Christus prælatis malis. Contracta dicitur anima Zachariæ in pastoribus, designans animam Christi iratam malis prælatis. Zach. 11.b. Lyra. s. Zac. 11.

Præsenti vti auxilio. Contrahens Achias manum à consultando domino. 1. reg. 14. c. designat, vbi præsenti opus est auxilio, prętermittendam esse longam consultationem. Lyra. s. 1. reg. 14.

Nõ dare eleemosynam. Contrahit etiam manum, qui non eam extendit ad dandam eleemosynam. deut. 15.b. Glo. int. s. deut. 15.

Non cessare ab impugnãdis vitijs. Contrahere etiam manum, est à pugnando cessare. Sic Iosue non contraxit manũ. Iosu. 8.f. docens non cessandum ab impugnandis vitijs. Glo. ord. s. Iosu. 8.

Exterioribus vacantes. Contracta cutis Iob, designat eos, qui solis exterioribus curis in ecclesia dediti, in autoris sui amorem non tenduntur: sed in semetipsis rugosa cogitatione replicantur. Iob. 7.c. Gre. 8. mor. 11.

Cessans à contumelijs Christi. Contrahet iniquitas os suum. Iob. 5 c. quum hoc, quod non vult per studium, per supplicium claudet: & quia resurrectionis Christi clarescente miraculo, dum copiosa multitudo infidelium credidit, à redemptoris sui iniurijs contumelijsq; cessauit. Gre. 6. mor. 15.

Christus cõgregãs fideles. Contrahens Dauid omnem Israel aduersus Syros. 2. reg. 10. d. est Christus congregans fideles aduersus diabolum.

Contrahi mœrore, aut timore. Ester. 15. b. Mich. 4. c. dicitur, quia affectus illi quandam in corpore naturaliter generant contractionem.

Contrectare, uide Tangere.

Contremiscere, quære Tremere.

Contribulare, uide Tribulatio.

Contristare, quære Dolere.

Controuersia, uide Lis.

Contumax, Contumacia.

Contumax est, qui per tumorem, & superbiam inobediens est, & renuit parere, aut cõparere in iudicio. Est morale, neq; vix recipit allegoriã. De eo agitur. deut. 21. d. Eccl'i. 1. d. 1. Mach. 3. c. Contumax seruus, est corpus rebelle. pro. 29. d. (Beda. s. pro. 29.) (Corpus rebelle.)

Contumelia, uide Iniuria.

Contundere, quære Tundere.

Conturbare, uide Turbare.

Contus.

Contus est sudes, siue hasta longior, sed ad percutiendum apta.

Conti militum Holophernis. Iudith. 9. c. Et conti Gog. Eze. 39. b. designare possunt instrumenta hæreticorum, quibus lata & insanabilia inferunt vulnera doctrinarum. (Hie. s. Eze. 39.) (Instrumenta hæreticorum.)

Conti, in quibus leuantur vaccæ montis Samariæ. Amos. 4. a. Significare possunt armaturam Dei, qua vincuntur hæretici. (Hie. s. Amos. 4.) (Armatura Dei.)

Conualescere, uide Sanare.

Conuallis, quære Vallis.

Connubium, uide Matrimonium.

Conuenire, quære Cõgregare, & Pacisci.

Conuentus, Conuenticulum, uide Congregare.

Conuersari, Conuersatio.

Conuersari, est consuetudinem cum aliquo, aut aliquibus habere.

Conuersatus est Christus cum hominibus, quando videlicet naturam assumpsit humanam. Baru. 3. d.

Conuersantes volucres in ramis arboris magnæ. Dani. 4. b. designant spirituales in subliniori doctrina & statu quiescentes. (Ricar. de. s. victo. de securi. conscient. 17.) (Quiescẽtes spiritales in doctrina.)

Conuersari in desiderijs carnis, est viuere in incredulitate. Ephe. 2. a. Ita conuersantur cum meretricibus, qui sequuntur voluptates & errores. Hose. 4. d. (Hie. s. Hose. 4.) (Viuere vitiosè.)

Conuertere.

Conuertere idem fere est, quod vertere, aut mutare, quæ conuersio præcipuè fit in actibus, aut habitibus creaturæ rationalis, quum ab vno mutatur in suum contrarium.

Conuertit nos Deus, quum à peccato ad pœnitentiam nos reducit. ps. 79. 84. Et conuertit, & restituit Sodomam, & Samariam, & Hierusalem in antiquum statum, quum recipit ad pœnitentiam ex gentibus, ex hæreticis, & Christianis peccantibus. Eze. 16. g. Et conuertit captiuitatem plebis suæ, aut Sion, quum liberat animam à peccatis. ps. 52. 125. Et conuertit de profundo maris, quum liberat à fundo vitiorum. ps. 67. Et conuertit petram in stagna aquarum, quum dura corda gratiæ spiritussancti capacia facit. ps. 113. 3. reg. 18. f. 2. par. 11. a. 1. Esdr. 6. d. Isa. 21. c. 49. b. 52. c. Iere. 30. e. Prius autem conuertit nos Deus, quàm nos conuertamur, propter gratiam præuenientem. Iere. 31. c. 32. g. thre. 5. d. Amos. 1. a. Sopho. 3. d. Conuertet Deus captiuitatem Iuda, & Hierusalem, quum in resurrectione, fideles resurgent incorrupti. Ioel. 2. g. (Ori. s. Eze. ho. 10. Hila. s. ps. 52. 58. Arno. s. ps. 67. 113. Hie. s. Isa. 21. & s. Iere. 31. Aug. s. ps. 125. Rup. s. Ioel. 2.) (Reducens Deus ad pœnitentiam.) (Resurrectio.)

Conuertit Deus tenebras in mane, quando hi, qui erant in tenebris, & vmbra mortis, viderunt lucem magnam, & qui erant filij noctis & tenebrarum, facti sunt filij lucis. Amos. 5. b. (Hie. s. Amos. 5.) (Conuersio infidelium.)

Conuertit Deus gregem ad rura sua, quum reducit ad ecclesiam, & pastum scripturarũ. Iere. 23. a. (Hie. s. Iere. 23.) (Reduci ad ecclesiam.)

Conuerti dicitur Deus, quum dat nobis gratiam, aut nos reuocat ad pœnitentiam. ps. 6. 74. Sic conuersus Christus respexit Petrum. Luc. 22. g. Et eundem reprehendit. Matth. 16. d. Ioan. 1. e. Hoc designauit conuertens Salomon faciem suam ad populum. 3. reg. 8. b. 2. par. 6. a. Dicitur etiam Deus conuerti post nostram conuersionem, quia post pœnitentiam dat dona gratiæ. Zach. 1. a. 10. b. Ita dicitur de sponso. canti. 7. d. Ad me conuersio eius. Et conuertitur cum præstat auxilium. Zach. 13. d. (Ori. s. Matt. ho. 1. Rup. 2. s. Ioan.) (Dans Deus gratiam.)

Conuertitur etiam Deus aut furor eius, quum à puniendo cessat. Isa. 12. a. 63. d. Ieremi. 12. d. Zacha. 8. c. Conuertens etiam angelus gladium in vaginam, designat Deum cessantem à puniendo. 1. par. 21. d. Et non conuerti donec deficiant inimici, est non cessare à castigando. ps. 17. (Hiero. s. Isa. 12. & s. Zacha. 8. Aug. epis. 50.) (Cessans Deus à puniendo.)

Conuertitur preterea Deus puniendo. Iosu. 24. e. Et conuertit manum suam ad aliquem, (Castigans Deus.)

quum

quum eum castigat. Isa.1.f. Nee.4.a. Ester.14.b. Amos.3.c. Abdi.e. Et conuertit vsq; ad profundum, quum in maximas inducit tribulationes. ps.67. Et dicitur conuerti Deus in inimicum, quum punit aliquem pœna ęterna, vel quum eum deserit. Isa.63.c. Hila.s.ps.67. Hie.s.Isa.63.

Consolatio diuina. Conuertit Deus manum suam ad paruulos. Zach.13.d. quando Christus post resurrectionem apparuit discipulis, quos consolatus est. Rup.11.s. Matth.

Remunerans pœnitentiam. Conuertit Deus planctum in gaudium, quum remunerat pœnitentiam. ps.29. Ester.13.d. Iere.31.c. Basi.s.ps.29.

Resipiscentia. Conuerti dicitur, qui resipiscẽs à peccato, redit ad Deum. ps.89. Et conuertitur in ęrumna, qui grauem pœnitentiam agit de peccatis. ps.21.31. Et conuertitur superbus à vita superba & ambitiosa, ad vitam & affectum puerilem. Matth.18.a. Tobi.2.b.3. c.13.b. Iob.17.c. Et dicuntur peccatores conuerti ad cor. ps.58.84. Isa.6.c.10.e. Et conuertuntur ad populum suum, qui de hæresi redeunt ad ecclesiam. Isa.13.d.55.b.60.a. Hose.11. b.12. b.14.a. Ioel.2. c. Mich.5.a. Hie. Cypriano. Gre.s.1.reg.6. Ori.1.Mat.ho.5. Aug.s.ps.58. Hie.s.Isa.13. Hila.s.ps.58. Rup.14.s.Ioan.

Conuersio Iudęorũ & gentium. Et Iudæi conuertentur ad vesperam, cum in fine mundi suscipient fidem, & agẽt pœnitentiam. ps.58. Et conuersa Magdalena in monumento vidit Christum suscitatum, designans conuersionem gentium. Ioan.20.d.

Diligens Deum super omnia. Conuertitur ad Deum in toto corde, qui super omnia diligit Deũ, & reliqua propter ipsum: & ipsum timet, & de eo gaudet, & de verè malis tristatur. Ioel.2.c. Ber.ser.2.in capite ieiunij.

Confundere doctrinam vanam. Conuertit Deus flumina Aegypti in sanguinem, quum doctrinam philosophorum confundit, & per eam ipsos castigat. ps.77. Conuertuntur etiam flumina in sanguinem ijs, qui peruersè intelligunt sacram scripturam. Conuertit etiam Deus sapientes retrorsum, quum confundit philosophos & hæreticos. Isa.44.d. Sancti etiam conuertunt aquas in sanguinem. apoc.11.b. Hie.s.ps.77. Gre.Nysse. de vita Mosis. Rup.6.s.apoc.

Conuersio mundanorum. Conuertit Deus mare in aridam. ps.65. quum mundum amarum salsitate, turbulentum tempestate, sęuientem persequutionibus, fecit sitire aquam dulcem. Aug.s.ps.65

Retrahens à voluptatibus. Conuertit Deus retrorsum, quos retrahit à cursu voluptatum, ad luctum pœnitentiæ. thre.1.e. ps.39.55. Conuertitur etiam retrorsum Iordanis. ps.113.128. quum baptizatus, qui per vitia in mare ferebatur, conuertitur ad Deum, quem sibi retro posuerat. Et quum quis cõfitendo laudat Deum, & proficit à bono in melius, quæ sursum sunt quærens, non quæ super terram, nec deorsum fluens. Aug.s.ps.37.55.113. Rica de s. victo. de extermina. mali.2.

Conuersio per passionem Christi. Conuertit Deus petrã ex Basan in profundũ maris, quũ de cõfusione huius seculi conuertit humanum genus per passionem suam ad amaritudinem pœnitentiæ. ps.67. Et conuertit captiuitatem nostram sicut torrens in austro, hoc est, per abundantiam gratiæ. ps.125. quum videlicet diuinæ miserationis aspiratione, homo ex peccatorum captiuitate soluitur, sicut constricti glacie torrentes Austri tempore soluuntur. Hie.s.ps.67.125. Euch.q.in psalm.

Abũdãtia doctrinæ. Conuertit Deus in stagna aquarum. ps.113. quum percusso Christo in passione venit abũdantia doctrinæ & gratiæ in mundum: vel quia cum ante passionem sermo eius videretur durus, postea factus est mollis. Hie.&Aug.s.ps.113.

Reduci ad cœlestẽ gloriam. Conuerti animam in requiem suam, est deduci in cœlum, quasi post labores: vt equus ad stabulum, & nauis ad portum. ps.114. Sic dicebat Paulus. 2. ad Timoth.4.b. Reposita est mihi corona iustitiæ. Conuertuntur etiam sancti ad munitionem suam, quum ad cœlestem gloriam deueniunt. Zach.9.c. Basi.s.ps.114. Amb.de obit. Theodosij. Hie.s.Zach.9.

Placare iram Dei. Conuertit semitas in quietem, qui iram Dei placat. Isa.58.d. Hie.s.Isa.58.

Dirigere opera ad præcepta. Conuertit pedes in testimonia Dei, qui dirigit operationes ad implenda pręcepta Dei. ps.118. Glo.ordi.s.ps.118.

Cõtẽplans humanitatem Christi. Conuertens Ezechias faciem suam ad parietem. 4.reg.20.a. est contemplans humanitatem à verbo Dei assumendã: cuius gratia implorabat auxilium. Aug.s.de visitatione infirmorum.2.

Conuersio Iudęorũ. Conuertet Elias cor patrum in filios, quum Iudæi venient ad fidem, quam habuerunt patres de Christo. Et cor filiorum in parentes, quum Iudæi & Christiani, qui nunc inter se discrepant pari in Christum religione consentient. Mala.4.b. Hie.s.Mala.4.

Conuertitur oratio Christi in sinum suum. ps.34. quia in eo erat humanitas, quæ orabat, & diuinitas, quæ orabatur. Aug.s.ps.34.

Fugans diabolum. Conuertit Dauid Ioab, hoc est, inimicos: & quum fugauit diabolum, & quum conuertit infideles ad fidem. ps.59. in titulo. Aug.s.ps.59.

Iusti iudicabunt. Conuertetur iustitia in iudicium, quando iusti constituentur iudices in iudicio. ps.93. Aug.s.ps.93. Gre.26.mor.26.

Obtemperans carē rationi. Conuersio mulieris ad virum, est vt carnalis, quę cum dolore gignit filios, ne corruat, obtemperet rationi, quasi viro dominanti. gen.3. Beda.s.gen.3.

Conformare verbis opera. Conuertere manum ad os, est voci prædicationis suæ opera conformare. pro.26.c. Beda.s.pro.26.

Gloria inanis. Conuertit manum cum melle ad os, qui recipit gloriam ex opere. 1.regum.14.d. Sic dicunt cõuerti in Aegyptũ, qui reuertuntur ad mundanos fauores, vt hęretici. Hose.8.d. Gre.s.1.reg.14.

Defensio peccatorũ. Non conuerti montes ad operiendã terrã. ps.103. est nõ cõfugere ad operimẽta peccati: Arno.s.ps.103.

ſicut Adam ſe texit folijs ficus, quaſi fugiendo Deum.

Hie.ſ.Amos.6. Conuertit iudicium in abſinthium: qui iniquè iudicat: & qui per iram iudicat, ante quã iudicij nouerit veritatem. Amos.5.b.6.d. *Iniquè iudicare*

Ori.ſ.Iere.ho.13. Aug.ſ.pſ.77. Conuerſa in amaritudinem vitis, deſignat animam in peccatum lapſam. Iere.2.e. Sic conuertuntur retrorſum, omnes qui peccant. pſ.128. Idem eſt conuerti ad Deos alienos. deut.31.e. Iſa.42.e. Et conuertuntur ad curſum ſuum, qui ad priora vitia reuertuntur. Ieremi.8.c. thre.1.c. Et in arcum prauum. pſ.77. *Labi in peccatum*

Hie.ſ.Gala.1. Omnis, qui euangeliũ alio interpretatẽ ſpũ & mente, quàm ſcriptũ eſt, credentes turbat, & conuertit euangelium Chriſti: vt id quod in facie eſt, poſt tergum faciat, & ea, quæ poſt tergum ſunt, vertat in faciem. Si quis tantum literam ſequitur, poſteriora ponit in faciem. Si quis Iudæorum interpretationibus acquieſcit, poſt tergum mittit ea, quæ de natura in faciem conſtituta ſunt. Gala.1.a. *Interpretari euangelium.*

Ori.ſ.Matt.ho.24. Conuerſi in vaniloquium ſunt, qui docent literam legis eſſe ſeruandam. 1. Timo.1.b. *Docere obſeruari legem.*

Hie.ſ.Mich.2. Conuertunt hæretici in bellũ tranſeuntes, quũ audientes faciunt inimicos Dei. Mich.2.c. *Peruertere hæretici*

Hie.ſ.Ioel.2. Conuerſus eſt in tenebras ſol, quum in paſsione Chriſti non dabat lumen. Et luna conuerſa eſt in ſanguinem, quum ſynagoga Iudæorum dixit: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Ioel.2.g. Et conuerſæ ſunt feſtiuitates Iudęorũ in luctum, quando eorum ciuitas deſtructa eſt. Amos.8.c. *Obſcuratio ſolis* *Obſcuratio ſynagogæ.*

Conuertens Ioram rex Iſrael manum ſuam, vt fugeret: ſed fugere non valuit. 4. regũ.9.e. deſignat ſerò reſipiſcentes. Idem deſignat conuertens auriga regis Achab manum.2. paralip.18.g. *Sero reſipiſcens.*

Lyra.ſ.Iob.5. Conuerti ad aliquem ſanctorum. Iob.5.a. eſt inuocare ſanctos, vt ſint interceſſores apud Deum. *Inuocare ſanctos*

Arno.ſ.pſ.104. Conuerſum cor Aegyptiorum in odium Iſrael, deſignat perſequutionem gentilium in Chriſtianos. pſ.104.1.reg.22.c. *Perſecutio gentil.*

Aug.ſ.pſ.7. Conuertitur dolor in caput malorum. pſ.7.9. quia omnis, qui facit peccatum, fit ſeruus peccati. Ioan.8.e. *Fieri ſeruũ peccati.*

Hie.ſ.Iſa.59. Conuerſum eſt iudicium retrorſum, quum Chriſtus reliquit Iudæos. Iſa.59.c. *Relinquens Chriſtus Iudæos.*

Lyra.ſ.Iſa.34. Conuerti torrentes in picem, eſt Iudæos fieri materiam ignis æterni. Iſa.34.c. Et doctrinam eccleſiæ conuerti, in contemptum, & vilitatem: propter malè viuentes prędicatores. *Pœna Iudæorum* *Contẽptus doctrinæ ſacræ.*

Aug.ſ.pſ.9. Conuerſus eſt inimicus retrorſum, quum diabolus eſt victus à Chriſto. pſ.9. *Victus diabolus.*

Aug.ſ.pſ.77. Conuerſi filij Ephraim in die belli, ſunt Iudæi non obtemperantes legi, tempore tentationis. pſ.77. *Iudæi non obtemperantes legi.*

Gre.ſ.Eze.ho.21. Conuertuntur etiã prædicatores in die belli, quum poſt ſemetipſos redeũt in tentationem vitiorum, nec pectus opponere volunt: quia in tentationum certamine, nõ reſiſtunt. *Cedentes tentationi*

Gre.27.mor.26. Conuertuntur in arcum prauum, qui dum contra aliqua vitia prædicant, ſemetipſos feriunt. pſ.77. *Prædicantes contra ſeipſos.*

Iſych.ſ.Leui.19. Cõuerti ad idola. Leui.19.a. eſt cõdeſcẽdere his, q̃ idolorũ lex multa profanaq; exigit.

Conuiciari, Conuicium, uide Iniuria.

Conuincere.

Conuincere, eſt aliquem alicuius facti, & præcipuè criminis ſic vincere, vt negare nequeat. Sic ponitur conuinci delicti. Exo.21.b. Leui.6.a. Dani.12.g.1.cor.14.e. Vix habet allegoriam.

Conuiuere, uide Viuere.

Conuiua, Conuiuium, Epulari, Epulæ.

Conuiuium, à viuendo dictũ honeſtius appellatur, quàm cõpotatio, & concęnatio apud Græcos. Cõuiuę ſunt, qui ad cõuiuiũ ſunt inuitati. Epulæ aũt idẽ ſunt, quod cõuiuiũ.

Glo.ordi.ſ.gen.18. Conuiuium, quod fecit Abraham angelis, & etiam Lot. geneſ.18.a.19.a. deſignare poteſt confeſsionem fidei, & opera miſericordiæ proximis exhibita, quæ grata ſunt Deo, & angelis. *Confeſsio fidei. Opera miſericordiæ*

Ori.ſ.gen.ho.7. Beda.ſ.gen.21. Rup.6.ſ.gen.19. Conuiuium, quod fecit Abraham in ablactatione Iſaac. gene.21.a. deſignat gaudium de profectu minorum, quando iam non lacte indigent, ſed ſolido veſcuntur cibo. Deſignat etiam conuiuium Chriſti in Euchariſtia, quæ eſt cibus adultorum. *Gaudium de profectu minorum. Euchariſtia*

Conuiuium propter matrimonium Rebeccę, deſignat gaudium de conuerſione peccatoris. Idem deſignat conuiuium in matrimonio Rachelis. geneſ.24.f.29.e. Tobi.7.b.8.d.11.d. *Gaudium de cõuerſione peccatoris*

Ori.ſ.gen.ho.14. Conuiuium, quo Iſaac excepit Abimelech, deſignat communicationem conſolationũ ſpiritualium, & ſalubrioris doctrinæ. gen.26.f. Idem deſignat cõuiuium Ioſeph ad fratres ſuos. gen.43.g. Iudi.14.b.2.reg.3.d. Iob.1.a. Luc.9.b. *Communicatio ſpiritualium*

Cõuiuia

Prædicatio apſtorũ. Opera virtutum — Conuiuia, quę faciebant filij Iob per domos. Iob.1.a. deſignāt prædicationem apoſtolorum in diuerſis eccleſijs. Item ſingularum virtutum aut donorũ operatiões, quibus mutuo ſe ſubleuant. Gre.1.mor.19.32.

Gaudium de cõuerſione peccatoris. — Epulari in reuerſione filij prodigi. Luc.15.a. deſignat gaudium de conuerſione peccatoris, quæ epulatio eſt, ſicut epulantur iuſti in conſpectu Dei, hoc eſt, apoſtoli poſt reſurrectionem. Et conuiuium pinguium, eſt gaudium iuſtorum. De his. deut.12.b. 14.d. 16.c.26.c. Tobi.2.a. Num.10.b. Eſter.9.d. pſ.41.67. Iſa25.b.1.cor.5.b. Hie.epiſ.Beatitudi. Arno.1.pſ.67.

Euangeliũ Matthęi — Conuiuium, quod fecit Matthæus Chriſto, deſignare poteſt doctrinam euangelij eius, quæ fuit grata Chriſto. Matth.9.b. Hila.ſ.Mat.can.9.

Vacare voluptatib⁹ Doctrina hæreticorum. — Epulari volebat filius ſenior, non cum patre, ſed cum amicis: quaſi ſine Deo cum mundanis. Luc.15.g. Et hoc eſt conuiuium prophanum cum Aegyptijs, vacare videlicet voluptatibus. gen.43.g. Iſa.5.c. Ad hæc pertinet conuiuium Pharaonis, factum pueris ſuis: & alia cõuiuia prophana, quæ etiam deſignant hæreticorum ſacrificia, aut doctrinã peruerſam. gen. 40.d.2.reg.13.c.3.reg.1.f. Iudi.9.d.16.f. Iudith.12.b. Eſter.1.a.2.d.8.d. pro.23.c. Iere.16.a. Dani. 5.a. Hoſe.4.d. Nahum.1.c. Hie.ſ.Hoſe.4.

Populus Iudæorum — Epulans ſplendide diues. Luc.16.d. deſignat populum Iudæorum, qui copiam legis non ad neceſsitatem ſalutis, ſed ad pompam elationis aſſumpſit: atq; in præceptorum verbis non ſemetipſum ordinate reficiebat, ſed iactanter oſtentabat. Gre.25.mor.18.

Conuocare, uide Congregare.

Conuoluere, quære Voluere.

Conuulnerare, uide Vulnerare.

Conuulſus, quære Euellere.

Cooperari, uide Operari.

Cooperire, quære Operire.

Cophinus, uide Caniſtrum.

Copia, quære Abundantia.

Copulare, uide Iungere.

Coquere, Coquus, Excoquere, Culina, Diſcoctus.

COquere eſt igne cibum eſui aptum reddere: & ſtomachus coquit cibum vi natiui caloris, vt animali nutriendo aptus ſit in chilum verſus. Excoquere autẽ eſt coquendo purgare. Coquus vero eſt, qui coquendi officio fungitur.

Chriſtus. — Coquens Eliſæus carnes boum in aratro. 3.reg.19.d. deſignauit Chriſtum in cruce, qui legem & prophetiam impleuit, quantum ad myſteria.

Caſtigatione mundans Deus. — Excoquit Deus ad purũ ſcoriã, quũ per caſtigationẽ emundat omne pctũ. Iſa.1.f. 48.b. Hie.ſ.Iſa.1.

Prædicare paſsionẽ Chriſti — Coquere vitulum, eſt Chriſti paſsionem prædicare. gen.18.a. Idem eſt coquere hœdum. Iudi.6.d. Idem deſignauit Abigail coquens quinq; arietes.1.reg.25.c. Coquere autem carnes in loco ſancto: & ante fores tabernaculi, eſt in eccleſia deuote confiteri humanitatem Chriſti vnitam diuinitati in vnitate perſonæ. Exo.29.e. Leui.8.f. deut.16.b.1.reg.2.c.2.para. 35.b. Eze.46.f. Zach.14.d. Coctum etiam in clibano offerre, eſt incarnationem Chriſti confiteri: aut ex charitate docere. Leui.2.b. Gre.ſ.1.reg.2. Hie.ſ.Zach.14 Iſych.ſ.Leui.2.3.

Purificare vitam — Coquere azyma, eſt purificare vitam ab omni fermento peccati igne ſpiritusſancti. gen. 19.a. Exo.12.f.1.reg.28.d. Glo.inter.ſ.Exo.12

Tractata præcepta in lege. — Coquentes decem mulieres in clibano vno, deſignant decem pręcepta tractata in lege. Leui.26.d. Iſych.ſ.Leui.26.

Tractare doctrinã ſine charitate. — Coctum aqua comedere, eſt inueſtigare doctrinam ſine feruore charitatis: aut cum curioſitate humanæ ſapientiæ: vt hæretici faciunt: Ideo agnus nõ comedebatur coctus aqua. Exo.12.b. Gre.ſ.1.reg.2.&.ho 22. Beda.ſ.Exo.12. Rup.2.Exo.10.

Scientiæ acquiſitæ. — Cocti cibi de venatione, quos intulit Eſau patri ſuo. gen.27.e. deſignant ſcientias per humanos pręceptores acquiſitas.

Præparans tpalia Crucifixio Chriſti. — Coquens Iacob pulmentum, eſt pręparans temporalia: Et ideo fortaſſe deficiebat Eſau, quia coctum aqua deſiderabat. gen.25.d.4.reg.4.f. Hoc videtur ſignificare coquens Thamar ſorbiciunculas.2.reg.13.b. Deſignat etiam Iacob gentiles crucifigentes Chriſtum, pro qua coctione Iudæi vendiderunt primogenita dicentes: Sanguis eius ſuper nos. Ambr.2.de Cain.6. Rup.7.ſ.gen.7.

Laborare ĩ hac vita — Coquere ante ſabbatum, eſt laborare, & operari in hac vita. Exo.16.e. Glo.ord.ſ.Exo.16.

Philo. de cõfu. ling. Hie. s. Isa. 16.

Coquere lateres, est confirmare affectus, & vitia calido motiuoq; sermone: ne à sapientiæ satellitibus deleri queant. gen. 11. a. Isa. 16. b. Confirmare

Aug. q. in Exo. 90.

Coquere hœdum in lacte matris. Exo. 23. b. 34. d. deut. 14. c. est de Christo non nisi humana sentire: vel Christum lactentem occidere: vt voluit Herodes: vel eum occidere tempore incarnationis. Est etiam adulari. Sentire de Christo solum hu. Eundem le. occidere. A.

Glo. ord. s. Leui. 24.

Coquere panes propositionis, est preparare doctrinam apostolicam, qua audientes nutriantur. Leuiti. 24. a. Iudicum. 6. d. Idem est coquere similam. Leui. 7. a. Et coquere manna, Nume. 11. b. Parare do. apostolicam.

Coquit panes hereticus, & etiam carnes, quum fabricat errores. Isa. 44. c. Fabricare er.

Hie. s. Isa. 51.

Semicocta beta, sunt fluctuantes inter virtutes & vitia: vt tepidi, quos euomit Deus. Isa. 51. g. iuxta Septuaginta. Fluctuates.

Coquere mulieres filiũ, est perdere opera sua. 4. reg. 6. f. thre. 4. b. Et coqui carnes & ossa hominum, est dissipari virtutes: & ossa dicuntur discocta. Eze. 24. b. Perdere virtut.

Gre. s. 1. reg. 9.

Coquus in bonum significare potest sacerdotes: qui dum fidelibus in feruore spiritus loquuntur, cibos mentis, velut igne coquunt. 1. reg. 9. d. Sacerdotes.

Philo. 2. allegori. & de Ioseph. Hie. s. Hose. 7. Rup. s. Hose. 7.

Coqui in malum dicuntur ministri voluptatum, & adulatores, qui vulgo hominum leuium, & voluptates sequentium, operam suam præstant. Coquens autem, qui succendit clibanum, est diabolus instigans ad errores, & etiam hæresiarcha. Hose. 7. b. qui etiam instigauit Iudæos aduersus Christum. Ministri voluptat. Adulatores. Diabolus. Hæresiarcha.

Glo. ordi. s. Exo. 46

Culina est locus & officina ad coquendum: & potest designare locum laborum huius vitæ. Eze. 46. g. Locus laborum.

Cor.

Gre. s. 1. reg. 2. 13. Cle. Alex. 5. stroma. Gre. 8. mor. 20. Euch. for. spũal. 1. Arno. s. ps. 44. Hie. ad Principiam. Aug. epist. 120. & de einen. diuinita. Basi. 1. ps. 7. 44. Geor. vene. canti. 1. tono. 6. cap. 34. Rup. s. canti. 7. Aug. epist. 120. Hie. 1. ps. 21.

COr est præcipua pars animalium, vnde dicitur vita procedere. Et dicitur sedes animæ & sæpe pro anima sumitur: & pro intellectu & voluntate: & pro ipsa cogitatione, & proposito. Et quia cor est in medio animalis: sumitur pro medio rei: vt cor maris.

Cor attribuitur Deo secundum metaphoram, designans interdum eius voluntatem, nõnunquam intellectum. gen. 6. d. Et ipse Christus dicitur cor & anima Dei: qui vitam suppeditat, quum pater per filium cognoscitur: Cor etiam Dei dicitur eius iudicium, vel examẽ, & arcanum sapientiæ diuinæ: vnde pater eructauit verbum. Iob. 7. d. Et vir iuxta cor Dei, dicitur habens charitatem, qua gratus est Deo. 1. reg. 13. c. Sic pascũt boni pastores iuxta cor Dei. Iere. 3. e. Cor etiam Dei est sacra scriptura, vbi Deus cor suũ explicat: & ille facit iuxta cor & animam Dei, qui implet omnia, quæ sunt perfectionis. Qui vero facit, quæ dispensantur, vt de libello repudij, solum facit iuxta cor, & non iuxta animam. 1. regũ. 2. g. ps. 44. Iere. 32. g. canti. 8. b. Intellectus & voluntas Dei. Christus. Arcanum sapientiæ Dei. Sacra scriptura.

Cor Christi factum sicut cera. ps. 21. designare potest sacram scripturam explicatam, quæ prius latebat. Vel designat ecclesiam, quæ ante eius passionem dura videbatur, sed in passione visa est liquefieri more ceræ. Sacra scriptura. Ecclesia.

Diony. cœle. hier. 15

Cor in angelis, est signum vitæ pre se ferentis diuinam speciem, quę vitalem vim, summi boni instar, in inferiora disseminat. Vita diuina.

Ori. 1. periar. 1. & s. Matth. ho. 23. Augus. epist. 120. & s. ps. 7. Hie. s. Iere. 4.

Cor in hominibus significat voluntatem, seu animum: & mentem, seu partem cognitiuam, vel etiam ipsas cogitationes. gene. 17. c. 18. a. 20. a. Exod. 4. 20. 31. 35. 36. 1. regum. 7. c. ps. 7. 25. 32. 44. 104. 140. Matth. 22. d. Et ipsa mentis intentio cor dicitur. Matth. 6. c. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Hæc corda viuunt in seculum seculi in bonis. psal. 21. Hoc cor, hoc est, anima est lauandum à malitia. Ieremi. 4. d. 23. b. Cor etiam est ipsa vis rationis. Dani. 7. a. Hose. 4. c. cantic. 8. b. Cor etiam dicitur spiritus, aut spirituales sensus, & mens ad cœlestia eleuata. psalm. 37. Vnde carnales dicuntur sine corde, quasi derelicti à corde. Voluntas. Mens. Cogitationes. Intentio mentis. Vis rationis.

Gre. s. 1. reg. 9.

Glo. ordi. s. 1. reg. 2.

Cor Annæ, designat deuotã beatitudinem intra ecclesiam cum eruditione. 1. reg. 1. b. 2. a. Et dicens cor suum ostendit cordis libertatem, quam non sic habebat Iudas, in cuius cor diabolus miserat, vt traderet Christum. Ioan. 13. a. Deuotio eccle.

Gre. s. canti. 5. Ricar. de s. victo. de statu interio. hois. 2. & de vulner. charit. Aug. s. ps. 63. Ricar. de s. vict. de vitio mutabi. 7.

Cor sponsi sunt, qui vacant sapientiæ, & mysterijs percipiendis. canti. 5. a. Vacantes sapientiæ.

Cor interdum est consilium: quia vt cor medium locum & intimum obtinet in animali, ita salubre consilium, vix de occulto erui, & in secreto inueniri valet. Isa. 1. b. Omne cor męrens. Hos. 7. c. Et cor altum est cor secretum. ps. 63. Consilium.

Cor hominis datum bestiæ, est cor carnale datum ei, qui comparatus est iumentis insipientibus. Dani. 7. b. Cor carnale.

Hie. s. Iere. 4. Ori. 3. periar. 1. & s. Isa. ho. 6. Gre. s. 1. reg. 6. & 10. mor. 15.

Cor regis perit, quum deficiunt à fide prælati, aut doctores ecclesiæ. Iere. 4. c. Prælati.

Cor induratum & ingrauatum, & lapideum, dicitur in malitia obstinatum, vt nullis castigationibus resipiscat. Exod. 7. a. 8. d. 9. b. 14. b. 1. regum. 6. a. Ezech. 11. d. 36. e. Et cor incrassatũ est, quũ nihil præter humanas, & carnales solicitudines est in mẽte. Et cor excęcatum Obstinatus.

fuit

fuit Iudæorum, in aduentu Christi: & tale cor, est cor immundum. Isa. 6. c. 46. d. Matth. 13 b Et cor exaltatum, est animus superbus. ps. 129. Et cor coagulatum vt lac, est asperitas superborum. ps. 118. Cor tabescens Niniue, est cor mundanorum. Nahum. 2. c. Et cor feræ datum, est animus crudelis. Dani. 4. c.

Ricar de. s. victo. de securi. conscient. 27.

Mens cogitans diuina.

Cor verò tenue, & subtile, est mens cogitans, quæ domini sunt, & c. quod cor mundum dicitur. psalm. 50. 118. Matth. 5. a. Idem est cor carneum & flexibile, ad obtemperandum diuinis præceptis. Ezech 11. d. 36. e. prouerbio. 20. b. Comparatur autem cor mundum puro fonti, vnde aqua fluit pura, & perspicua. Cor vero turbatum est, quod vexatur tentationibus, quibus renititur. psalm. 142. Cor autem contritum est, quo quis despiciens seipsum, totum se tradit diuinis. psalm. 33. 50. Cor autem dilatatum, est per charitatem, aut sapientiam. psalm. 118. Cor etiam vnum dicitur esse in fidelibus charitatem habentibus. Ieremi. 32. g.

Ori. s. Isa. ho. 6. & 3. periarc 1. Amb. ser. 10. Basi. s. ps. 33. Gre. 10. mor 15. Euch. for. spual. 12.

Firmatum donis spiritus sancti.

Cor aliud immutat Deus, quum dat septiformem gratiam spiritussancti. 1. reg. 10. b. Vt apostoli prius timidi, accepto spiritusancto facti sunt fortes. acto. 2.

Gre. s. 1. reg. 10

Collectio potentiarum interiorum.

Corde toto reuerti ad dominum est, vt nullus sit in eo vitijs locus. 1. reg. 7. a. Sic confiteri toto corde. ps. 137. Et corde toto diligere Deum, est omnes cogitationes & operationes in ipsum dirigere. Matth. 22. d. Iere. 3. c. Ioel. 2. c.

Ori. s. Mat. ho. 23

Corda gentilium. Graues tribulationes.

Cor maris dicuntur corda gentilium: aut medium vitiorum, & intima cordis malitia, & inquietudo. ps. 45. Eze. 27. f. Cor etiam maris, sunt graues tribulationes vsq; ad mortem, in quas proiectus est Christus. Ionæ. 2. a. Et corda inimicorum regis sunt eorum, qui prius erant infideles, & inimici Christi. ps. 44. Hie. s. Ionã. 2.

Arn. & Aug. s. ps. 45. Ori s. Iere. ho. 2. Ricar. de s. victo. de vitio mutabil. 6. Basi. s. ps. 44.

Sepulcrum Christi. Fides in corde

Cor terræ est sepulcrum Christi. Matth. 12. d. Vel sunt corda eorũ, qui habitant in terra. Cordis meditatio, est fides in corde. ps. 48.

Glo. ordi. s. Mat. 12. Basi. s. ps. 48.

Male interpretãtes scripturas.

De corde suo prophetant, qui scripuras peruerse interpretantur, & reuelationes sibi fingunt. Eze. 13. a. Corde autem maledicere, est malis operibus fauere: aut malum sub boni specie suadere. ps. 61. 139.

Ori. s. Eze. ho 2. Arno. & Basi. s. ps. 61

Coram, uide Conspectus.

Corban, Corbana.

Corban, siue corbana. i. donum, vel oblatio Marc. 7. b. 15. a. Matth. 27. a. Sumebatur pro arca, vbi oblata Deo reponebantur. Cum Iudęi dicebant parentibus, Corban, ostendebant per votum esse oblatum Deo, quod daturi erant parentibus: atq; non licere dare parentibus per traditionem pharisæorum.

Ori. s. Mat. cap. 15.

Cordatus, uide Sapiens.

Core, Coritæ.

Hæretici.

Core. i. caluus siue caluitium, seu glacies, vel gelu. Filius Isaar leuites, qui fuit princeps seditionis motæ contra Mosen & Aaron simul cum Dathan, & Abiron. Typum gerit hæreticorum, qui contra prælatos eleuantur. Num. 16. a. 26. b.

Ori. s. num. ho. 9.

Christus. Apostoli.

Core, vt interpretatur caluus, designare potest Christum in caluariæ loco crucifixum: & filij Core dicentur apostoli. ps. 41. 45. in titulo. Coritæ etiã dicunt ijdẽ apostoli fil j Core, hoc est, Christi. 1 par. 9. c. Et psalmi, qui prætitulantur filijs Core dicũt lęta, significantes Chri resurrectionem, postquam in caluaria crucifixus est. ps. 83. 84.

Aug. s. ps. 41. 45. 83. Hie. s. ps. 43. 83.

Coriandrum.

Coriandrũ, siue coriannum, est herba folijs similis petroselino, cuius semen confert capiti, & stomacho. Aiunt rei rusticæ periti, etiam si semen hoc minutissimè concidatur, singulas particulas & micas satas germinare, non secus quàm coriannum solidum. Talis est sermo Dei, qui vel integer iuuare potest, vel quacunq; sui particula. Et cum coriandrum sit olus infirmis competens, designare potest doctrinam minus solidam, & simpliciorem. Exo. 16. g.

Philo. 2. allego.

Sermo Dei. Doctrina simplicior

Corium, Coriarius, uide Pellis.

Cornelius.

Gentiles

Cornelius centurio ad fidem conuersus, & instructus, & baptizatus à Petro. Typus esse potest gentilium, per prædicationem apostolorum fidem amplectentium. acto. 10. a.

Glo. ordi. s. acta. 10.

Cornix, Cornicula.

Cornicula, est auis nigra, minor coruo, quæ sola inter aues, pullos suos iam enutritos, & volantes pascens comitatur. Cornices autem fœminæ, tantum incubant mares vero

Aristo. 6. de histori. animali. 6. 8.

Basi. Exae.ho.8.

cibum suggerunt, & pascunt incubantes. Corniculæ inter medium cœli & terræ, comparantur Dij gentium. Baru.6.f. Dij gentium

Cornu, Cornutus, Corneus.

Aristo.3.de parti.animal.2.&.2.de genera.aial.4.&.3.de genera.aial.11.

Cornua in animalibus ea habentibus, solent esse instrumenta fortitudinis, eorumq; tela: quibus aduersantes sibi impetunt. Sunt terrenæ materiæ: & gignuntur ex cute: ideo colorem cutis sequuntur. Non liquefiunt igni, sed mollescunt: Cornua etiam dicuntur vtraque pars exercitus: vt cornu dextrum, aut sinistrum. 2. Machabęo. 9. a. b. Et anguli: vt cornua altaris.

Hie.s.ps.17. Aug.s.ps.117. Gre.s.1.reg.2.16. Basi.s.ps.28. ho.1. Hie s.Haba.3. Rup.s.Mich. 4.&.s.apoc.5.

Cornu salutis ecclesiæ, est diuinitas Christi: quam etiam significat cornu altaris. psalm.17. 117. Cornu etiam Annæ sublimatum, est regnum Christi, quod post iudicium dicetur sublimatum: quia tunc cognoscetur eius sublimitas. Vel est regnum ecclesiæ, quod tunc erit sublimatum. 1. reg. 2. b. 16. a. 2. regū. 22. a. Luc. 11. g. Et exaltatur hoc cornu sicut cornu vnicornis. psal. 91. Cornu etiam Dauid, significat cœleste regnū. ps. 131. Haba. 3. a. Ipse quoq; Christus est cornu ferreum ecclesiæ. Mich. 4. d. Cornua septem agni, fortitudo Christi in septem donis. apoc. 5. b. Diuinitas Chr. Regnum Chr. Regnum cœleste. Christus.

Isych.s.Leui.5. Beda.s.gen.22.

Cornua arietis hærentis inter vepres, brachia Christi in cruce designare possunt. genes. 22. c. Brachia Christi.

Tertu.adue.Iudeos Ori.s.1.reg.ho.1. Arno.s.ps.111. Isych.s.Leui.4. Hie.s.Haba.3.

Cornua etiam sunt brachia ipsius crucis, vt cornua altaris. Leuiti. 4. b. Et cornua in manibus Christi. Haba. 3. a. sunt brachia crucis, in quibus manus Christi confixę sunt. Idem designant cornua vnicornis. ps. 21. Et cornua iusti, sunt crux Christi. 1. reg. 2. b. psalm. 43. 74. 111. Crux autem habet duo brachia, & vnum medium: vt eam exprimant cornua tauri, & Rhinocerotis. deut. 33. c. Crux Christi

Ori.s.Iudi. ho.9. Gre.s.1.reg. 2.16. Arno.s.ps.78. Amb.de. ben.pfi.11. Hie.s.Amos. 6.

Cornu Annæ, significare potest potestatem ecclesiæ, sed & virtus, gloria, aut excellentia, & sublimitas virtutis alicuius, cornu dici potest. 1. reg. 2. a. 16. a. 2. reg. 22. a. psal. 74. 88. 111. 148. Idem designat cornu domus Israel. Eze. 29. d. Mich. 4. d. Euch. q. in Isa. Potestas ecclesiæ. Sublimitas virtutis.

Hie.s.Eze.43. Isych.s.Leui.4.16. Rup.s.Zach.9. Aretas.s.apoc.9.

Cornua quatuor altaris deaurata, designare possunt virtutes in corde: vel iustos seu apostolos eas habentes: aut sunt passio Christi, in quatuor euangelijs prędicata. Exo. 27. a. 29. 30. 37. 38. Leuiti. 4. b. 8. c. 9. b. 16. d. Eze. 43. d. Zach. 9. d. Designant etiam diuinas virtutes circumuallantes perfectum altare Christi. apoc. 9. c. Virtutes in corde. Iusti seu apost. Passio Christi. Diuinæ virtutes.

Diony.cœle.hier.15 Arn.&Aug.s.ps.68. Gre.30.mor.16.

Cornua in angelis designant seruatricem illam, atq; insuperabilem eorum virtutem. Virtus angelorum.

Cornua vituli. psalm. 68. designare possunt duo testamenta, quibus prædicator ventilare potest hæreticos. Et cornua in manibus prædicatorum. Habacuch. 3. a. sunt vtrumq; testamentum. Et vt ibices ruentes cornibus se sustentant, ac excipiunt, ita prædicatores vtroque testamento. Cornua etiam duo alterius bestiæ. apocalyp. 13. c. duo testamenta sunt, quibus abutuntur hæretici, aduersus ecclesiam: Ideo dicuntur similia agni. Vel erunt similia agni in Antichristo: quia per hypocrisim sanctitatis, eam, quam in se veraciter dominus habuit singularem, sibi inesse & sapientiam mentietur Antichristus, & vitam. Duo testamenta.

Aug.s.apoc.ho.11. Gre.33.mor.36.

Gre.s.1.reg 16.

Cornu de carne est, sed clausum in carne non est: Cornu ergo, spiritualis conuersatio doctoris est: qua carnem superat. Et cornu oleum effundit, quum ille alte prædicat, qui hæc alta conuersatione demonstrat. 1. reg. 16. a. Spūalis conuersatio.

Gre.s.1.Reg.16

Cornu plenum oleo, est abundantia gratiæ. 1. reg. 16. a. Et cornu olei à Samuele tollitur, vt tota vita pontificis spiritualis esse doceatur. Et cornu oleum recipit: vt increpando purget, & miserando per blandimenta alliciat. Cornu etiam recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fomenta virtutis. Sed pleno cornu vngitur, vt virtus pontificis plena doceatur: cornu nanq; plenum in vnctione sua habet, si tam in virtute misericordiæ, quàm charitatis, & verbi perfectus est. Cornu etiam oleo plenum, est potestas ecclesiæ cum misericordia: vt vbicumq; cornu acumen exhibet, exhibeat refusę gratiæ vnctionem. Et cornu foris cernitur, intus plenitudo olei occultatur: vt foris textus literæ insinuetur, intus sacramenta declarentur. Et foris est cornu, & intus oleum, cum subditorum duritia meretur, vt pastoris increpationem sentiat, & charitatem, qua corrigitur, non videat. Cornua in plurali, dona spiritussancti designare possunt. ps. 74. Exaltabuntur cornua iusti. Abundantia gratiæ. Increpatio cum charitate. Potestas ecclesiæ. Litera cum spiritu. Dona spiritussancti.

Rup.1.s.reg.5.

Gre.s.1.reg.16.

Cornu præterea, est austeritas legis, quæ quasi cornu percussit, dum peccata, non per misericordiam indulsit, sed pœnam infligendo vindicauit. Sic Mosis cornu præferebant, qui de muliere in adulterio deprehensa, domino dicebant: Moses iubet huiusmodi lapidare: tu quid dicis de ea? Sed qui pleno olei cornu vnctus fuerat, dicit. Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. Atq; ita in similibus. Austeritas legis.

Gre.s.1.reg.16.

Cornu etiam, mentis affectus dicitur: quod cornu impleri præcipitur: quia perfectè debet Mentis affectus

debet redemptoris nostri vnctio, idest, sanctificatio ante sciri: quàm sufficienter valeat prędicari.

Ira vel zelus. — Cornu præterea, iram aut zelum designare potest: vnde & ferire cornu, est acutè redarguere peccatores. Sed quia vngere Christum prædicator nititur, cornu oleo lenitatis implere debet. — Gre.s.1.reg.16.

Cornu stibij dicta est vna filia Iob, designans ecclesiæ copias, & diuitias euangelicas spiritualium thesaurorum. Iob.42.d. Vel designat canticum victoriæ post pugnas huius vitæ. Legit autem Gregorius, Cornus tibij, vt designet canticum fortitudinis. — Hie.s.Iob.42. Gre.35.mor.23.

Mysteria legis. — Cornuta facies Mosis. Exo.34.d. designat mysteria legis splendentia: quorum fulgorem, infirmi sustinere nequibant. — Ori.s.Exo.ho.12.

Prædicatio excellēs — Cornea tuba, designare potest excellentem prædicationem. Iudi.7.c. ps.97. — Ori.s.Iudi.ho.9.

Regnum & potētia — Cornu generaliter regnum & potentiam designare solet. vt ps.43.74. Isa.5.a. thren.2.a. Amos.6.d. Zach.1.d. Luc.1.g. Et cornua in manibus Christi, sunt omnia regna subiecta potestati Christi. Et cornua bestiæ decem, sunt omnia regna mundi. apoc.12.b. Vel sunt decem regna sub Romanis: vel in quæ diuidendum erat regnum Romanorum. Dani.7.c. Cornu autem paruum, designat Antichristum. Dani.8.c. Cornua vero quatuor, quæ ventilauerunt Iudam. Zach.1.d. sunt quatuor regna, nempe Chaldæorum, Persarum, Macedonum, Romanorum. Vel sunt quatuor dęmones, principatus, potestates, rectores tenebrarum, spiritalia nequitię. Vel sunt quatuor præcipui affectus animi. Vel decem cornua sunt septem regna, quorum vnum, nempe Gręcorum, diuisum est in quatuor regna, post mortem Alexandri. — Hie.s.Isa.5 & s.Dani.7. Aug.18.ciui.Dei.32. & s.apoc.ho.9. Hie.s.Zach.1. Rup.7.s.apoc.

Quatuor regna. Dæmones. Affectus animi.

Superbia. Potētia superborū. Inuidia Iudæorum in Christum. Vitia varia. Superbia diaboli. Hæresiarchæ. Potestas magorum.

Cornu præterea, elationem, & superbiam designare solet, & potentiam superborum: & superbum animi motum: vnde & cornupeta dicitur superbus, alios feriens. Exo.21.c. ps.21.74. thre.2.f. Eze.34.f. Amos.3.d.6.d. Et cornua vnicornium, fuerunt odium, & inuidia Iudæorum in Christum. ps.21. Et cornua peccatorum sunt vitia. ps.74. Et cornua decem bestiæ quartæ. Dani.7.b. Sunt vitia comitantia impudentiam, tam erga Deum, quàm erga proximum, quàm etiam erga seipsum. Et cornu alterum est desperatio. Et cornua altarium gentilium, designant duritiam Iudæorum. Iere.17.a. Et cornu, quo Pharao ventilabat, est superbia diaboli, vel hæresiarchæ. Eze.32.a. Cornua duo alterius bestiæ similia agni, est potestas magorum, qui videntur facere miracula similia miraculis Christi & sanctorum, qua potestate pollebit Antichristus, eiusq; prophetæ. apoc.13.c. Cornua etiam decem draconis sunt decem vitia opposita decem pręceptis. Apo.12.a. — Basi.s.ps.21. Arno.s.ps.74. Aug.epis.120. Hie.s.Amos.3.6.& s.Eze.32. Gre.31.mor.1.&.33.mor.25. Ricar.de.s.victo.de vitio mutabilita.19 Rup.8.s.apoc. Aretas.s.Apo.12.

Corona, Cidaris, Diadema, Coronare, Sertum, Tiara, Mitra, Pileus.

Corona solet esse capitis ornamentum, insigneq; victoriæ, & habet circularem figuram, estq; insigne regium, & sacerdotale: & interdum est ornamentum capitis fœminarum. Dicitur autem cidaris ornamentum capitis, quo Persarum reges vtebantur, quod & diadema, & tiara dicitur. 2.reg.1.b.12.f.4.reg.11.c.1.par.20.a.2.par.23.c. Ester.6.c. Eze.23.b. 1.Mach.1.a.8.c.11.b.13.e.

Diuinitas & gloria Christi. Gloria beatę virgi. Potestas Christi — Corona aurea arcæ, designare potest gloriam Christi: aut etiam beatę virginis. Exo.25.b. 30.a.37.a.39.e. Et pileus aureus, qui est extensus, est regalis dominij potestas: siquidem caput ecclesiæ est Christus. Signum certe principalis imperij, est pileus capiti impositus: & Christi caput est Deus. Vnde & cidaris munda in capite Iesu pontificis, est splendor diuinæ maiestatis in Christo: & honor Christo datus, & quem ipse dat patri. Exo.28.b. Leui.8.b.16.a. Zach.3.b. — Beda s.Exo.25. Cle.Alex.5.stroma. Hych.s.Leui.8 Hie.s.Zach.3.

Operimentum diuinitatis. — Cidaris etiam tegens caput pontificis, designat incomprehensibilem nobis esse originem diuinitatis Christi. Ideo caput eius. i. diuinitas tegitur. — Rup.4.s.Exo.23.

Deus. — Corona gloriæ, & sertum exultationis est Deus residuo populi sui, quos ipse glorificat. Isa.28.b.61.a. Apostolis videlicet, & cæteris, qui crediderunt ex Iudæis. — Glo.ordi.s.Isa.28.

Gloria Christi cum carnibus martyrum — Corona spinea capitis Christi, designare potest gloriam eius cum carnibus martyrum laceratis. Matth.27.d. Marc.15.b. Ioan.19.a. Item gloriam ex laboribus partam. Vt autem in eius capite non fuit corona rosea, sed spinea: ita prælati non debent esse molles, sed asperitatem vitæ agentes. canti.3.b. Diademata etiam multa gloriam eius, & membrorum eius significat. apoc.19.c. — Ori.s.Mat.ho.35. Ber.ser.5.oium sanctorum.

Corona spinea — Diadema autem, quo coronauit mater Salomonem. canti.3.d. designat coronam spineam, quam synagoga infixit Christo.

Gloria æterna — Corona sponsi dicitur æterna fœlicitas. Isa.61.d. Et corona in labio mensæ, designat remunerationem perfectorum: & ideo erat duplex: & corona aureola superaddita coronæ, designare potest statum gloriæ perfectorum, peculiariter autem martyrum, virginum, & doctorum. Corona etiam altaris, & demum corona in genere gloriam significat beatorum. Exod.25.c.37.b. Iob.19.b.31.d. Sapien.5.c.18.d. Isa.62.a.2. Timoth.2.a. — Hiero.s.Isa.61.&.s.Eze.43. Gre.21.mor.10.20.&.14.mor.19.

Cle.Alex.2.pæd.8. Apoca.4.b.Ezech.43.e.Corona etiam aurea,est immortalitas ad imaginem domini, non enim veluti flos flaccescit.

Aug.s.Ioan.trac.19 Corona etiam spinea in capite Christi,significat peccata nostra,quę caput Christi pupugerunt.Ideo non fuit corona gloriæ,sed doloris.Ioan.19. a. In corona autem spinea Chrs maledictum soluit antiquum. Peccata nostra

Hie.s.ps.20. &.s.Isa 62. Aug.s.ps.20. Cle.Alex.2.pæda.8 Rup.s.Zach.6.&.4.s.apocal. Corona de lapide precioso,est ecclesia,ex varijs gentibus congregata : vel vnitas ipsius ecclesiæ:vel discipuli Christi.ps.20.Et ecclesia dicitur corona gloriæ in manu Christi. Isa. 62.a.quia per eũ martyres triũpharunt.Corona quoq; dñi nos significabat,qui fuimus aliquando infrugiferi:qui circa illum circumpositi fuimus per ecclesiam,cuius ipse est caput. Zach.6.c.Vbi coronæ pontificis,sunt coronæ membrorum eius:quia in omnibus ipse coronatur.Corona equitis,chorus apostolorum Christi.apoc.6.a. Ecclesia. Discipuli Christi.

Isych.s.Leui.27. Corona gratiarum capiti,est Christus.pro.1.b. Christus.

Cle.Alex.2.pæda.8. Cyril.12.s.Ioan.15. Hie.s.Matth.27. Corona domini typus est fidei:& est vitæ quidem propter ligni substantiam : lętitiæ autem propter coronæ appellationem:periculi vero propter spinam:Neq; enim citra sanguinem licet ad verbum accedere.Contexta autem corona marcescit : & prauitatis perplexũ sertum dissoluitur, & flos exsiccatur. Marcescit enim gloria eorum, qui domino non crediderunt. In altum autem elatum Christum, coronauerunt suam testantes inscitiam. Fides.

Gre.33.mor.29. Coronare dicitur Deus scuto bonę voluntatis.ps.5.quia quos protegens adiuuat, remunerans coronat. Remunerans Deus.

Gre.s.cant.4. Coronatur sponsa de capite Amana.canti.4.c.quum reges & principes humiliantur ad suscipiendam fidem. Suscipientes fidem principes.

Aug.s.apoc. ho.9. Rup.3. victo. verbi Dei.11. Corona duodecim stellarum in capite mulieris.apoc.12.a.designat duodecim apostolos in ecclesia:Et duodecim patriarchas. Apostoli. Patriarchæ.

Gre.17.mor.18. Coronatur sponsus de cubilibus leonum.canti.4.b.quum peccatores conuersi confitent dominum vicisse diabolum,& mortem per resurrectionem. Cõuersio peccatorũ

Ori.s.Mat ho.19. Philo.de agricultu. Corona aut murus in circuitu tecti.deut.22.b.est perfecta expositio sensus spiritualis,tollens ab infirmis ruinę occasionẽ.Indicat etiam finẽ boni operis ascribendum Deo. Perfecta expositio scripturę.

Glo.ord.s.3.reg.7. Coronulę in basibus luterum.3.reg.7.d.designant infatigabile desiderium vitæ perennis in apostolis,& prælatis. Desideriũ vitæ perennis.

Aug.s.apoc ho.3. Rup.3.s.apoc. Corona capitis nostri sunt gratia & virtutes in mente:& gloria,& honor sanctorũ: quæ per peccatum cadit.Coronæ seniorum aureę,participatio glorię & nominis Chri.apo.4.b. Gratia & virtutes

Arn.&Hila.s.ps.64. Amb.de insti. virg. Corona anni benignitatis Dei,dici potest dies sanctus Paschę.ps.64. Itẽ circulus sanctorum cum Christo.Item tempus gratię & conuersionis infidelium ad fidem. Dies Paschæ. Sancti. Tempus gratiæ.

Amb.de insti. virg. & de Isaac.5. Gre.s.canti 3. Rup.s.cant.3. Diadema,quo coronauit mater Christum. canti.3. d. Significare potest incarnationem virtute spiritussancti in Christo factam,qui caput est. Item omnes glorificatos, quos ipse redemit:vel gloriam sanctorum,qui sunt membra Christi.Item prophetias de Christo:quarum singulæ,sunt velut gemmæ in corona. Incarnatio Christi Gloria sanctorum. Prophetiæ.

Ricar.de.s.vict.1.de arca mysti. 11. &.2. de arca mysti.12. Corona arcæ.Exo.25.b.designare potest genus contemplationis existens in ratione, secundum imaginationem,in quo solemus,per visibilia,ad inuisibilia ascendere, & ad eorũ cogitationem imaginationis manuductione assurgere. Nam corona quidem in sumitatẽ arcæ lignis affigebatur;lignorum tamen suprema alta protensione supergrediebatur. Sic hoc contemplationis genus,imaginationi quidem innititur, dum ex rerum imaginabilium similitudine rationem trahit:& quasi scalam erigit, per quam ad inuisibilium speculationem ascendere possit. Contemplatio.

Rup.4.s.Exo.7. Corona etiam mensæ aurea,requiem contemplationis designat:aureola vero cuius mensura tacetur,gloriam,quam oculus non vidit, nec auris audiuit.&c. Gloria cœlestis

Hie.s.Eze.21. Cidaris est insigne pontificis,corona verò,hoc est,diadema,est regis indicium: Et cum Deus dicit.Eze.21.f.Aufer cidarim,tolle coronam:designat delendum regnum, & sacerdotium Iudæorum. Regnum & sacerdotium Iudæorum.

Hie ad Principiam. Philo. de profugis. Diadema aureum verba sacræ scripturæ significare potest:ps.44.Et mitra pontificis,est insigne potestatis verbi Dei.Exo.29.b.39.e.Leui.8.c.Isa.3.d. Verba sacræ scripturæ.

Hie.de veste sacer. Phil.3.de vit. Mos. Ori.s.Leui. ho.9.11. Gre.s.vete.canti.2. tom.3.ap.5. Isych.s.Leui.16. Cidaris & vitta hyacinthina sacerdotis colore suo, & loco, cœlum significare potest. Exo.28.b.Leui.8.b.16.a.Item designat in eo eminentiam sapientię,& virtutum:& quòd cũ sacerdos suo fungitur ministerio,non solum priuatis hominibus est eminentior, verũ etiã cunctis regibus.Tiara etiam byssina,continentiam,& omnium sensuum consecrationem significare potest:quæ peculiariter esse debent in pontifice.Exo.28.g.29.a. Cœlum. Sapientia pontificis. Continentia

Aug.s.apoc.ho.5. Corona equitis,promissa per spiritum sanctum significare potest.apoc.6.a. Promissa spiritussancti.

Hieron.s.Isa.3.&.s. Eze.16. Cidaris fœminarum,cum sit ornatus capitis designat nomen & gloriam Dei: quam debemus capiti,hoc est menti superponere: & dicitur corona decoris. Isa.3.d.Ezec.16.b.21.f. Gloria Dei.

Zach.

Zach.3.b.Ester.1.b.2.c.
Corona prędicatorum, dicuntur conuersi ab ipsis.1.thes.2.d.Philip.5.a.
Iudicia iustorum. Diademati comparantur iustorum iudicia.Iob.29.c.quia per magni operis gloriam, ad retributionis ducunt coronam: & quia per ea non in terrenis & infimis, sed sursum remunerari concupiscunt. Gre.19.mora.18.
Pans Deus tribulationem vndiq;. Coronat Deus tribulatione, quum vndiquaq; tribulationem, & afflictionem immitit. Isa.22.e. Hiero.s.Isa.22.
Vitia. Diademata septem in capitibus draconis, designare possunt septē vitia capitalia, aduersus septem virtutes & dona spiritussancti. Apo.12.a. Et diademata decem alterius bestiæ, sunt vitia contra decem pręcepta. Apo.13.a. Vel designant diademata septem, q̄ qui dæmoniacas operationes vicerint, inde coronas reportent, vnde se laboribus & sudoribus victoriā reportent. Areta.s.Apo.12.
Decem tribus. Supbia hęreticorū. Corona superbię Ephraim. Isa.28.a. designat regnum & superbiam decem tribuum separatarum à tribu Iuda: & superbiam pharisęorum, & hæreticorum. Hie.s.Isa.28.
Similitudo veritatis in hæreticis. Locustæ dicūtur habere, non coronas, sed tanquam coronas. apocaly.9.b. quia hæretici non habent veritatem, sed eius similitudinem. Vel principes in fideliū, nō habent veram gloriam, aut potestatem, sed tyrannicam. Aug.s.Apo.ho.7. Rup.5.s.Apoca.

Corozaim.

COrozaim.i.secretum, vel hic est mysterium: ciuitas Galilęę, in qua Christus prędicauit & fecit miracula. Matth.11.c.Luc.10.c.

Corpus.

COrpus generaliter dicitur substantia habens triplicem dimensionem, vel quę sensu percipitur: & etiam pars hominis crassior, & materialis.
Vera deitas ī Chro. Veritas. Corporaliter inhabitat in Christo omnis plenitudo diuinitatis.i.non vmbraliter, non figuraliter, ut in templis, sed reuera: vel quia & in Christi corpore, quod assumpsit ex virgine tanq̄; in templo diuinitas habitat. Colos.2.d. Et ipse Christus dicitur corpus, hoc est, veritas comparatus vmbrę legis. Corporaliter etiam.i.secundum omnia dona, quasi secundū omnia membra. Aug.epis.57. Rup.2.s.Ioan.
Christus. Altare. Corpus Christi, ad quod congregantur aquilę, designare potest ipsum Christum: vel altare, ad quod congregantur fideles. Matth.24.c.Luc.17.g.p̄s.39. Ori.s.Matt. ho.30. Aug.s.p̄s.39. Amb.s.Luc.17.&.4. de sacramentis.
Ecclesia. Corpus etiam Christi dicitur ecclesia: quod corpus vngitur prædicatione crucis Christi. Et dicitur corpus vnum multa habens membra propter vnitatem ecclesiæ, & multos gradus in ea existentes. Ephe.1.d.4.a. Amb.s.Luc.7. Geor. venet. cant.2. toñ.5.cap.18.
Sacra scriptura. Corpus præterea Christi significare potest sacras scripturas, in quibus ipse continetur, velut anima in corpore. Et corpus viri, est verbum doctrinale Christi. Leui.15.a. Isyc.s.Leui.15.
Totus homo. Christiani. Iudæi. Corpus interdum, pro toto homine sumi potest, vt quum dicitur. Roma.8.b. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. Et corpora cœlestia dicuntur Chriani. Corpora vero terrena Iudęi.1.Cor.15.e. Amb.s.Roma.8. Tertul.de resurrec.
Populus Iudaicus. Corpus Ioānis Baptistæ sepultum, significare potest populum Iudaicum: vel literam legis sepultam. Marc.6.d. Hie.s.Mar.6.
Fabrica operum. Corpus lucidū, significare potest opera recta intentione facta: corpus vero tenebrosum, opera mala intentione facta. Matt.6.c. Vbi corpus totam fabricam operum designat. Aug.2. serm. dñi in monte &. 4. contra Iulianum.4.
Membra diaboli. Vitia. Corpus Leuiathan dicuntur omnes iniqui. Iob.41.a. Et corpus peccati dicūtur membra diaboli, qui est caput: vel tota vitiorum machina. Rom.6.a. Et corpus totum lauare, est omnia vitia mundare. Leui.15.b. Gre.33.mor.30. Ori.s.Roma.6.
Consensus in vitiū. Lex peccati. Corpus mortis, est consensio eorum, qui detrahuntur in vitium. Roma.7.d. vel est lex peccati in membris, per transgresionem in nobis delitescens, & ad mortem iniquitatis animam semper seducens. Cle.Alex.3.stroma. Epipha.2.cont.hæreti.tomo.1.
Corpus Christi. Corpus vituli. Leui.4.c. designat corpus Christi, qui extra portam passus est, vt corpus vituli efferebatur extra castra. Glo.int.s. Leui.4.
Corporis pili. Leui.14.a. vide capillus.

Corrigere, Emendare, Correctio.

COrrigere est ad rectum reducere, quod erratum est.
Corrigit Deus castigando, aut instruēdo. p̄s.17.95. Leui.26.c. Iudith.11.a. Et corrigūt superiores inferiores. Iob.13.a. pro.1.d.17.b.27.a.29.c. Eccl'ici.19.d.
Corrigit adolescentior viā suam, hoc est, actus vitæ suæ, qui prius errauerat à via Dei. p̄s.118. Amb.s.p̄s.118.

Corrigia.

Corrigia est cingulum, quo cingimur: aut quo caligæ, & calceamenta astringuntur.

Gre.ho.7. Corrigia calceamenti Christi ligaturam mysterij incarnationis eius, seu coniunctionem naturæ humanę cum verbo significare potest. Mar.1.a.Luc.3.d.Ioan.1.d. [Mysterium incarnationis.]

Corripere, uide Castigare.

Corroborare, quære Robur.

Corrodere, uide Rodere.

Corruere, quære Cadere.

Corrumpere, Incorruptus, Incorruptio, Incorruptibilis.

Aug.3. de libero arbitrio.14. Corrumpitur res, quum à naturali puritate perfectione, labitur, & vitiatur, aut destruitur. Maxime autem vitij nomen solet esse corruptio. Nam & illud in rebus facile animaduerti potest, quod plerūq; in nonullos vsus explendæ indigentiæ suę natura potentior, inferiorem corrūpit, vel iustitię ordine, dum vindicat culpam: ex qua regula illud dictum est ab apostolo. Si quis templum Dei corruperit, corrumpet illum Deus, vel ordine mutabilium rerum, sibi succedentium secundum leges congruentissimas pro valentia cuiusq; partis vniuersitati datas.

Ori.s.ps.37.ho.1. Basi.s.ps.29. Hila.s.ps.52. Gre.s.canti.8. Corruptio pręcipuè fit in peccatis carnalibus: vt cum corrupta est terra: & omnis caro corruperat viam suam.gen.6.b. Et corruptæ cicatrices designant fœtorem peccatorū: tūc autem sunt corruptę, quum non cognoscuntur.ps.13.29.37. Et corrupti dicuntur in iniquitatibus: quia iniquitas corruptionem afferr.ps.52. Et corrumpitur vetus homo secundum desideria erroris.Ephe.4.c.Iob.33.c.Tobi.3.d.canti.8.b.Iere.51.c.Mich.2.c.Sopho.3.b.Ionę.2.b.1.Mach.15.a.Luc.12.d.1.Cor.15.f.1.Timot.6.a. [Peccata libidinis.] [Omnia vitia.]

Hie.s.Ephe.6. Demum corruptio est in omni peccato: incorruptio verò, est integritas ab omni peccato. Ephe.6.d. Quę incorruptio proximum facit Deo.Sapi.6.c.Roma.2.b.1.Cor.15.f.

Hie.s.Mich.2. Corrumpi corruptione.Mich.2.c.est eorum, qui voluptati & corporis libidini seruientes, non solum animam, sed corpus quoq; suum corrumpunt, voluptatum amatores, magisq; Dei. Dicitur autem hoc, ad distinctionem corruptionis salutaris: iuxta quam apostolus loquitur.2.Cor.4 d. Et si is, qui foris est homo noster corrumpatur: sed qui intus est renouatur de die in diem. Qui semper mortificationem Iesu portat in corpore suo, & exteriorem corrumpit hominem, & carnem imperio animæ subijcit: iste corrumpitur quidem, sed non corruptione: quia corruptio illius salutaris est. [Corruptio duplex.]

Glo.ord.s.Hose.2. Corrumpit dominus vineam meretricis. Hose.2.c. quum tollit omnia iucūda ab anima peccatrice. Sic corrumpit propagines Niniue.Nahum.2.a. [Tollens Deus à peccatore oia iucunda.]

Glo.ord.s.Soph.3. Corrumpunt cogitationes suas mali sacerdotes, & principes, quum iustitiam, & quę ad Deum pertinent relinquunt.Sopho.3.b. [Relinquere iustitiam.]

Aug.s.ps.56. Corrumpunt tituli inscriptionem, qui Christi imperium negant.ps 56. [Negare imperiū Christi.]

Glo.int.s.Exo.8. Corrumpit modicum fermentū totam massam, quum peruersa doctrina fidem destruit. Gala.5.b.2.Cor.7.a.11.a. Et corrupta est terra à muscis, hoc est, anima à prauis cogitationibus: vel ab hęreticis.Exo.8.f.Mala.3.c. [Peruersa doctrina destruens fidem.]

Incorruptibilis propriè dicitur Deus, in quem nullus cadet, nec cadere potest defectus. Roma.1.c.

Incorruptum lumen dicitur esse legis, quia sub illa nulla cadit corruptio, aut obscuritas erroris.Sapi.18.a.

Incorrupta corona, erit æterna fœlicitas, ad quam etiam mortui, qui in Christo sunt, resurgent incorrupti.1.Cor.9.d.15.g.2.Timo.1.c.1.Pet.1.a. [Fœlicitas.]

Rup.s.cant.7. Corrupta dicitur mater sponsæ sub arbore malo, hoc est, synagoga sub cruce, quando Iudæi crucifixerant Christum.Canti.8.b. [Peccatum Iudæorū sub cruce.]

Cortex, Decorticare.

Gre.21.mora.1. Cortex est veluti corium cuiusq; rei, vt in arboribus, liber dicitur cortex.

Cortex in virgis Iacob.gen.30.f.designat bona opera moralia: vel literā legis: decorticata vero, significant sensus allegoricos, qui intra corticem literę latebant: vel cortex sunt præcepta rudiora: quę Christus ex parte decorticauit, vt diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum, Christus decorticauit, quum dixit: diligite inimicos vestros. [Opera moralia.] [Litera legis.] [Præcepta rudiora.]

Gre.20.mo.9.13. Cortices arborū dicuntur exteriora opera eorū, qui iam sublimia appetunt, vel eloquia exteriora scripturę, seu litera sacrę scripturæ.Iob.30.a.Sapi.13.c. [Opera exteriora.] [Litera scripturæ.]

Greg.s.canti.6.& s.Ezech.ho.16. Cortex mali punici.Cant.6.b. designat sanctos vtriusq; testamenti facientes miracula: & eorum exempla: & pręterea martryes, qui erunt tempore Antichristi. [Scti vtriusq; testam.] [Exempla.] [Martyres.]

Gre.8.mor.37. Decorticata ficus, designat ablatum decorem & munimentum à Iudęa, vel ablatam humilitatem [Ablat9 decor à Iudęa. & humilitas ab e…]

militatem ab operibus. Ioel. 1. b.

Cortinæ.

Cortinæ dicuntur aulæa, & vela ad locum aliquem contegendum, & velut stramenta parietum.

Cortinæ decem in tabernaculo. Exo. 26. a. 36. b. designant doctores defendentes & ornãtes legem contra hæreticos. Item sanctos, qui ex diuersis virtutum coloribus, in sanctæ ecclesiæ ornamenta proficiunt. Sunt etiam subditi vacãtes spiritualibus, tecti à cilicijs & pellibus. Eosdem designare possunt cortinæ atrij. Exo. 35. b. — Doctores. Sancti. Subditi. — Gre. 25. mor. 22. & s. Ezech. ho. 19.

Designant etiam cortinæ decem legem propter decalogum: & erant viginti octo cubitorum, vt designent legem nouam insertam veteri: quia quater septem faciũt viginti octo. Possunt etiam designare charitatem. — Lex. — Ori. s. Exo. ho. 9. Aug. q. in Exo. 107.

Cortina lecti Holophernis. Iudith. 14. c. tegumenta peccati & voluptatis insinuat.

Corus mensura.

Corus est mensurę genus quadraginta quinq; modios tenens: aut iuxta aliquos triginta. Batus autem est decima pars cori. Eze. 45. c. — Hie. s. Eze. 45.

Cori tritici centum, designare possunt Iudæorum obligationem ad diuina præcepta: & fiunt octoginta, quum credunt euangelio, & confitentur resurrectionem. Luc. 16. b. — Obligatio Iudæorũ ad legem. — Hiero. Aglasiæ. Amb. epist. 39.

Corus hordei perfectionem, vel plenitudinem euãgelij significare potest: Semicorus verò est diminuta perfectio legis veteris. Hose. 3. a. Vel cũ recedat ab vnitate, nec attingat ad binarium, designat synagogam nec virginem esse, nec aptam coniugio Christi. — Perfectio euangelij. — Rup. s. Hose. 3.

Cori tritici, & similę, & hordei in cibum Salomonis, & seruorum eius, libros noui & veteris testamenti significare possunt. 3. reg. 4. c. 5. c. 2. Para. 2. b. 1. Esdr. 7. c. — Libri sacrę scripturę. — Glo. int. s. 3. reg. 4.

Coruscare, uide Fulgur.

Coruus.

Coruus est auis nigra rostrum habens robustum & prędurum: pugnat cum miluo: eripit enim miluus à coruo quicquid tenet: quia vngibus & volatu coruo prętantior est. Est autem coruus tauro, & asino hostis: quippe qui aduolans feriat, & eorum oculos petat. Est autem vulpis amicus, & cum æsalone pugnat: pascitur mortuis animalibus, estq; animal immundum, & affectionis expers, vnde non est reuersus ĩ arcam. Odit prolem suam coruus, & ita tam non educat: id quod propheta insinuans dixit. Et pullis coruorum inuocantibus eum. p̃s. 146. Expositis autem ad aërem, vt pote à parentibus neglectis, obuolitant, animalcula quædam diuina prouidentia suppeditata, quę captantes illi crescunt, & aluntur. — Aristo. 9. de histo animal. 1. Isych. s. Leui. 11. Chrys. de Elia.

Coruus cui præparat Deus escam. Iob. 38. e. est Christus cui pręparauit gẽtes, dicitur coruus, sicut & maledictum pro nobis factus est. — Christus. — Hier. s. Iob. 28.

Designat etiam Iudæam infidelitate nigram: cui pullis clamantibus, hoc est, apostolis prædicantibus, præparauit Deus escam, per fidem & gratiam, quum multi conuersi sunt, & postmodum vagantibus pullis, hoc est, dispersis per orbem prædicatoribus, demum exẽplo gentium, fidem amplectentur. Et coruus emissus ab arca, nec reuersus est populus Iudaicus egressus ab ecclesia, nec reuersus per fidem. — Iudæa. — Gre. 30 mor. 14. Rup. 4. s. gen. 22.

Coruus editis pullis fertur escam plenè præbere dissimulare, priusq̃; plumescendo nigrescant: eosq; inædia affici patitur, quousq; in illis per pennarum nigredinem, sua similitudo videatur. Qui huc illucq; vagantur in nido, & ciborum expetũt aperto ore subsidium. At cum nigrescere cęperint, tanto eis præbenda alimenta ardentius requirit, quanto eos alere diutius distulit. Coruus est doctus prædicator, qui per peccatorum suorum memoriã, & infirmitatis proprię cognitionem, quasi quandam coloris nigredinem portat. Cui nascũtur in fide discipuli, qui adhuc infirmitatis ptoprię nigredinem considerare nesciunt, &c. Hi velut accipiendas escas os aperiunt, quum doceri de secretis sublimibus quærunt. Sed doctor tanto minus sublimia tribuit, quanto illos peccata præterita minus dignè flere cognoscit. Corui etiam de torrentibus, sunt prædicatores per sacram doctrinam eruditi. Iob. 27. a. 38. d. Canti. 5. c. Pro. 30. c. — Prædicator. — Gre. 30. mor. 15. & 1. mor. 18. Chrys. de Elia. Beda. s. pro. 30.

Pulli coruorum dici possunt Christiani ex gentibus infidelibus, aut etiam ex Iudæis orti: & præterea prædicatores. Iob. 38. d. p̃s. 146. — Christiani. Prædicatores. — Arno. s. p̃s. 146. Gre. 30. mor. 13. 14.

Coruus egressus ab arca, designare potest peccatores, qui res mũdanas amantes, ad ecclesiam non redeunt. genè. 8. a. Sic designat etiam infideles obscuros nigredine peccatorũ, & qui pascuntur mortuis: & carnales bonæ affectionis ex pertes: item versutas animi volũtates. Ideo omne coruinum genus inter immũda reputatur. Leui. 11. b. deut. 14. b. p̃s. 146. Designat etiam coruus auaritiam, & eos, qui sua quęrunt, quia solet coruus cibos abscondere. Soph. 2. d. Designat etiam coruus Iudam, qui non est reuersus ad Christũ, vt coruus ad arcã. — Peccatores. Infideles. Carnales. Versuti. Auari. Iudas. — Arno. s. p̃s. 146. Amb. de Noe. 17. Tert. de cibis. Iudai. Cle. Alex. s. stroma. Aug. s. Ioan. trac. 6. Isyc. s. Leui. 11. Beda. s. gen. 8.

Pascit

Hila.s.ps.136. Amb. s. Luc.3. Gre. 3. mor. 15.14. Chry. de Elia. Augu. ser.201.

Pascit coruus Eliam: quia peccatores gentiles veniunt ad fidem, quam reijciunt Iudæi.3. reg.17.a.ps.146. Et his coruis præparat Deus escam, quum mittit ad eos prædicatores. Iob. 38.d.Luc.12.c. Peccatores gentibus.

Hier s. Iob.38. Coruus etiam immundus & maleuolus, dici potest diabolus Leui.11.c.pro.30.c.Isa.34.c. Sopho.2.d.Iob.38.d. Et pulli coruorum sunt discipuli diaboli.Iob.38.d. Diabolus.

Costa.

COstæ in animalibus sunt ossa spinæ cohęrentia, ac intestina sub lateribus complectētia.

Costa viri, ex qua formata est mulier.gen.2.c. significare potest vim amoris inter virū & fœminam. Vis amoris viri & fœminæ.

Amb s. Luc.3. Aug. s. Ioan. trac.15. Beda s. gen.2. Designat etiam virtutē Christi, vnde formata est ecclesia: de qua virtute ipse dicebat: Sentio de me virtutem exijsse. Et formata est caro pro costa, quia assumpta nostra infirmitate fecit nos fortes. Virtus Christi.

Gre.14.mor.7. Costę vniuscuiusq; sunt sensus animi, qui latentes cogitationes muniunt.Iob.18.c. Sensus animi.

Coturnix, Ortygometra.

Arist.8.hist. aïal.12. COturnix auis perdice minor, paruum habens volatum, propter pōdus corporis magnū, respectu alarum, quas exiguas habet. Earum multa est ingluuies & libido. Abeuntq; à nobis hyematum mense Augusto: cūq; proficiscuntur duces habent ortygometram.i.matricem coturnicum: quę forma auis lacustris est. Otum etiam, & lingulatam, atq; cinchramum, à quo etiam reuocantur noctu: cuius vocem cum senserint aucupes, discessum parari intelligunt.

Coturnix meditationem cœlestium designare potest, quatenus volat quidem in altum, sed ęgrè propter corporis grauedinem: designat etiam prædicationem.Exo.16.c.num.11.g. ps.104.Sapi.16.a.19.c. Meditatio cœlestiū. Prædicatio.

Cyril.3.s.Ioan.34. Rup.3.s.Exo.15. Coturnix pręterea, veteris legis eloquia, literaliter intellecta designat: quę tradita fuêre Iudæis carnes desiderantibus. Coturnix enim non in altum effertur volatu, sed prope terrā semper volat. Ita legis disciplina terrestris quodammodo est, animalium oblationes, & purificationes Iudaicas continens: quibus illi non multum è terra eleuabantur. Lex vetus.

Cozbi.

COzbi interpretatur mendax, aut cessans, siue quasi fluens, aut quasi fluxus. Mulier Madianitis, quæ confossa est à Phinees cum Zambri in ipso actu venereo.num.25.d. Vel interpretatur calix immensus, vel immola mihi: & est typus blasphemiarum in Deum, & libidinis, quæ confodiuntur. Glo. ord. s. nu.25. Blasphemiæ. Libido.

Crapula, uide Ebrietas.

Cras, Crastinus.

Hila.s. Matt. cāo.5. CRas dicitur de die proximè sequente diem pręsentem: & solet sępe accipi in sacra scriptura pro tempore futuro, vel quod non multum distat à pręsenti: vt.gen.29.e.Exo.13.c. Isa 22.d.Matth.6.d.

Gre.s.1.reg 11. Hie.s.Ioan.4. Crastinus dies in quo venit salus populo ab hostibus oppresso, designat diuinę visitationis aduentum valde vicinum esse tentatis.1.regū.11.c. vnde dicitur Deus de vicino, & non Deus de longinquo. Et ps.144. Prope est dominus omnibus inuocātibus eum. Et crastinū est tempus aduentus Christi post noctem legis.Ionę.4.c. Visitationis diuinæ & aduentus Christi tempus.

Ber.ser.2. vigili. natiui. domini. Isych.s. Leui.24. Ori.s.Iosu.ho.14. Gre.1.1.reg.9. Cras est post hanc vitam, tempus videlicet fœlicitatis: & tempus pręterea iudicij: & respondebit cras iustitia Christo, quum in iudicio apparebit iustus.gen.29. Tempus fœlicitatis. Tempus iudicij.

Cras ꝓ tempore huius vitę, & tempore gratię, quo operandum est, & pugnandū contra hostes interdum sumitur.Exo.16.c.17.c. Et cras vincere hostes, est post hāc vitam triumphare de dæmonibus.Iosu.11.b. Cras etiam dicit perfectionem operis sequentem intētionem cordis.1.reg.9.c. Tempus huius vitæ & gratiæ. Perfectio operis.

In crastinum minatur vindictam Deus.Exo.9.a. vt det tempus resipiscendi. Tempus resipiscendi.

In crastinum sanctificari, dicit parasceuen, hoc est præparationem faciendam ad pascha rite celebrandum.Exo.19.b.Iosu.7.b. Præparatio ad festa Dei.

Phil. de sacrifi. Abel & Cain. Amb. 1 de Cain.9. Rup.6.1.Matth. In crastinum differens Pharao orationem Mosis pro abactione ranarum. Exod.8.c. typum gerit negligentium, qui ad vana quidem soliciti sunt, conuersionem verò ad Deum, semper in crastinum differunt. Crastinus dies significat etiam ipsum diabolum, in quo est malitia: Ideo non est expectandum.Matth.6.d. Neglectus conuersionis. Diabolus.

Isych.s.Leui.7. Cras dicit tempus post votum emissum Leui.7.b. cum licet incrastinū comedere, quod remanserit de sacrificio ex voto facto, designat etiam tempus huius vitæ, sed quasi incertum ad operandum. Tempus huius vitæ.

Craſſus, Craßitudo, uide Adeps.

Crater, uide Calix.

Craticula, Cratis.

CRatis ſeu craticula, eſt rara quędam lignorum, vel viminum, vel etiam ferramentorum in modum retis facta connexio.

Splēdor diuinę gřę. Crux Chriſti. Prędicatio veritatis. Senſus literalis. Mors & ſepultura Chriſti & reſurrectio.

Craticula altaris thymiamatis deaurata. Exo.30.a.37.d. deſignare poteſt ſplendorem diuinæ gratiæ, mentem interius illuſtrantis. Item crucem Chriſti, vbi obtuli Chriſtus thymiama ſuauiſsimi odoris. Prẹterea publicam diuinæ veritatis prẹdicationem. Item ſenſum literalem, extrinſecus apparentem. Deſignat etiam mortem & ſepulturam Chriſti, ac reſurrectionem, quia craticula ponitur in prunis iam inflammatis: & mors & ſepultura ſequuntur flammam paſsionis. Iſy. ſ. Leui.27.

Feruor charitatis. Cor. Craticula altaris interdum eſt feruor deuotionis: vel apertio cordis ad ignem ſpiritus ſancti, vt ſacrificia bonarum cogitationum inflammentur. Exo.27.a.30.a.35.b.38.a. Glo. ord. ſ. ex.27.30

Eccleſia. Craticula præterea in modū retis facta, eccleſiā, quę ſagenę cōparatur, deſignare poteſt.

Clara in ſacra ſcriptura. Coctum in craticula, aut ſacrificium de craticula, deſignare poteſt ea, quę ſunt clara in ſcriptura. Leuiti.2.d. Ori. ſ. Leui ho.5.

Multiplex dæmonū impugnatio. Craticula præterea, poteſt ſignificare multiplicem dęmonum impugnationem, quibus ſancti coquuntur, & purgantur, vt ſint gratum Deo ſacrificium.

Creagra, uide Olla.

Creare, Creatura, Condere.

CReare propriè eſt de nihilo aliquid facere: quod eſt propriè opus Dei, quod nulli creaturę communicatur. Condere autem interdum eſt creare. Mar.13.c. Ab initio creaturę, quam condidit Deus.

Gēnratio verbi Dei. Quum dicitur. pro.8.c. Dominus creauit me initium viarum ſuarum in opera ſua, creauit debet referri ad humanitatem. Et prẹparatio cœlorum ibi intelligitur in mente diuina: & tunc erat ibi ſapientia diuina. Vel aliter. Ex perfecto Deo perfectus Deus natus eſt: idcirco ait creatam ſeeſſe ſapientia, iam omnes paſsiones in generatione ſua corporales excludens: At verò vt oſtenderet non creationis in ſe ſed natiuitatis naturam eſſe, ſubiecit, & genitam: vt quum creatam ſe & genitam confitetur, abſolutam natiuitatis ſuę intelligentiā prẹſtaret. Vel aliter. Creauit, non ad eſſe de nihilo produxit, ſed initium viarum ſuarum in opera ſua. Legalis enim vita in Iudæa colebatur: gentes autem nullo modo iuſtitiæ vitam cognoſcebant. Filius ergo Dei factus eſt homo, & creatus ſecūdum carnem, vt initium viarum domini & operum ſuorum omnibus daret. Vel creauit me, hoc eſt, fecit ſuper legem & prophetas, initium, hoc eſt, poteſtatem: vt non in verbis illorum ſiſtere faciam, ſed ad opera meliora traducam. Hila.12. de trinitate & de ſynodis. Cyril.5. theſauri.4.

Incarnatio. Creauit Deus nouum ſuper terram, quum verbum Dei incarnatū eſt in virgine. Ier.31.d. Hiero. ſ. Iere.31.

Creari refertur ad animam, & ad nouam creaturam: creatio enim atq; conditio nunq̄; niſi in magnis operibus nominantur: verbi cauſa, mundus creatus eſt: vrbs condita eſt: domus verò quamuis magna ædificata potius dicitur, q̄; condita vel creata. In magnis enim operibus atq; facturis, verbum creationis aſſumitur. Ex quo animaduertendum iſtum nouum hominem, qui ſecundum Deum in Chriſto creatus eſt magnū Dei opus eſſe, & eminere vltra cęteras creaturas: cum ſic conditus eſſe dicatur, vt mundus, & initium viarū Dei. Quando autem, ea quę iam ſunt creari dicūtur, non poteſt ſignificari de nihilo ad eſſe productio: ſed ad aliud ab alio tranſlatio: ſicut quando Dauid dicit. p̄s.101. Populus, qui creabitur laudabit dominum. Et. p̄ſ.50. Cor mundum crea in me Deus. Et paulus. Ephe.2.b. Qui creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis. Et nouus homo dicitur creatus ſecūdum Deum. Ephe.4.f. p̄s.32.103. Et Chriſtus creatus quantum ad humanitatem. Iſa.43.a.c.45.b. Ori.1. periar.3. Baſi. ſ. p̄s.32. Hie. ſ. Ephe 4. Cyril.5. theſauri.

Creat Deus ſpiritum, hoc eſt ventum, aut animam Chriſti. Amos.4.d. Amb. de ſp̄ūſcto.7

Protegens Deus. Creat Deus in omni loco eccleſię ignem, & nubem, hoc eſt, protectionem in proſperis & aduerſis. Iſa.4.b. Hie. ſ. Iſa.4.

Mutat De⁹ malum in bonum. Creat Deus tenebras, qui eſt autor vtriuſq; contrarij. Iſa.45.b. Et creat malū, quum mutat ipſum in bonum: vt dicitur creare cor mundum, quod prius erat immundum. Vel creat malum pœnę. Creare enim ſe mala dominus indicat, quum res bene conditas, nobis male agentibus in flagellum format: vt ea ipſa per dolorem, quo feriunt, in delinquentibus mala ſint, & per naturam, qua exiſtunt, bona. Baſi. quod Deus nō eſt cauſa malorum. Gre.3. mor.6.

Renouans ſtatū cœlorum. Creat Deus cœlos nouos. Iſa.42.a. quum eos mutat à ſtatu mutabilitatis, quem nunc habent, ad meliorem ſtatum ęternitatis: quod fiet in iudicio. Vel quū conuertendo gentiles, qui cœlos colebant, facit eos cognoſcere, cœlos eſſe creaturas Dei. Hie. ſ. Iſa.65.

Hie.s.Isa.57.65. Creauit Deus fructum labiorum pacem, quum per Christum attulit, & prædicauit pacē. Isa.57.d. Et creauit Hierusalem in exultationem, & populum eius in gaudium, in gloria videlicet cœlesti. Isa.65.c. Attulit De⁹ pacem per Christum.

Lyra s.Isa.45. Creauit Deus terram non in vanum: quia fecit eam, vt habitetur. Isa.45.d. vt videlicet terra viuentium habitetur.

Hie.s.Isa.64. Creauit Deus fabrum. Isa.54.d. hoc est, diabolum, omnium malorum artificem: non necessitate naturę, sed mentis arbitrio. Non quòd Deus sit causa perditionis malorū: sed quo creatus aduersarius ad pugnandum, & victis perditio, & victoribus causa sit pręmiorum. Fecit Deus diabolum.

Hie.s.Mar.16. Aug.83.q.67. Creatura interdum ponitur pro homine, qui dicitur omnis creatura: quia aliquid habet commune cum omni creatura. Mar.16.d. Et creatura omnis ingemiscēs, est homo, qui etiā dici potest omnis creatura, propter spiritum, animam, & corpus. Rom.8.d. Homo.

Credere, Incredulus, Incredibilis.

Credere est fidem alicui adhibere, & assentiri: et confidere, & existimare, et sperare, & obedire.

Aug.s.ps.77. Credere in Deum, plus est, q̃; credere Deo. Nam & homini cuilibet plerūq; credendum est, quāuis in eum non sit credendum. Hoc est ergo credere in Deum, credendo adhęrere, ad benè operandum, bona operāti Deo. Credidit autem Abraham Deo tanq̃; vera loquēti. gen.4.b. Credere etiam Mosi in perpetuum, est suscipere veritatem legis secūdum sensus spirituales, qui sunt perpetui. Exo.4.a.14.c. Credendo adhærere Deo. Suscipere veritatē legis.

Hie.s.Ionā.3. Credentes Niniuitę, designant gentiles suscipientes fidem. Ionæ.3.c. Suscipientes fidem gentiles.

Hier.s.Iere.12. & s.Mich.7. Non credens Christus fratribus. Iere.12.b. est non fidens Iudæis & pharisęis adulantibus, ut eum in sermone caperent. Sic non est credendum amico, hoc est, hęretico amicitiam simulanti. Mich.7.a. Non fidens Christus Iudæis.

Gre.20.mor.4. Non credunt Deo ridenti, qui sic de spe, & diuina gratia certi sunt, vt tamen semper sint de tentatione suspecti. Iob.29.d. Suspecti de tentatione.

Gre.17.mor.3. Non credit vitæ suæ malus, licet stet, quia recta quidem sunt, quæ per fidem de conditore intelligit, sed tamen fidei opera tenere contemnit: & incredulitatis redarguitur, qui ab eo, quod se ostendit credere, viuendo reprobatur. Iob.24.d. Contemnens opera.

Glo.ordi.s.gen.45. Non credens Iacob filium suum Ioseph viuere, designat difficultatem Iudæorum in credendo resurrectionem Christi. gen.45.g. Difficultas fidei Iudæorum.

Arno.s.ps.67. Non credentes inhabitare dominum Deum sunt, qui non credūt diuinitatē in Christo, nec ipsum esse mediatorem. ps.67. Negantes diuinitatem Christi.

Credere pro committere, Creditor.

Credere interdum est committere: & creditor est, qui pecuniam alicui mutuò commisit. 4.reg.4.a. pro.29.b. Isa.26.a.

Glo.ord.s.Leui.6. Creditum depositum sunt dona nobis à Deo tradita, quorū reddituri sumus rationē. Leui.6.a. pręcipuè autem ipsa anima ad imaginem Dei facta. Dona Dei.

Glo.ord.s.gen.39. Credita domus Ioseph, designare potest ecclesiam commissam prælato. Gene.39.a. vel etiam Christo. Ecclesia.

Augu.ser.206. Creditores, qui volebant tollere filios viduę. 4.reg.4.a. designare possunt dæmones, qui tollere nituntuntur filios ecclesiæ. Dæmones.

Creditor nullus est, cui Deus vēdiderit synagogā, sed suis peccatis vēditi sūt. Isa.50.a.

Beda.s.pro.29. Creditor dici potest prædicator: vt cum pauper & creditor obuiauerunt sibi. pro.29.b. Prædicator.

Cremare, uide Accendere.

Cremium.

Aug.s.ps.101. Cremium est, vel caro frixa in frixorio: quę quo magis torretur, magis arescit, vel illud adustū, quod in frixorio remanet: vel, vt alij volunt, est ipsum frixoriū. ps.101. Designare potest dolorem, quem sancti & doctores habent ex scandalo minorum. Dolor de scandalo minorum.

Crepare.

Crepare est sonare, & interdum rumpi cum sonitu, vt rumpi solet vesica inflata. 2.par.25.c. Acto.1.c.

Crepido.

Crepido est ora terræ, quam aqua fluminis alluit: dicta ob crepitum fluentis aquę.

Hie.s.Eze.43. Crepido altaris dici potest euangelium, aut Christus. Leuit.1.d. Et crepido minor, est Christus secundum infirmitatem carnis: maior autem idem suscitatus. Ezec.43.d. Euāgelium Christi. Christus.

Crepido aluei fluminis, in qua positus fuit Moses. Exo.2.a.

Crepusculum, uide Diluculum.

Crescere, Accrescere, Succrescere, Increscere, Incrementum.

Crescere, Accrescere, Succrescere, Increscere, Incrementum.
Crescere dicuntur animalia, aut etiam plantę, quum à minore quantitate, ad maiorem,
& perfectiorem accedunt. Amb. ser. 12. & de bened. pñar. 11. & s. Lucã. 13.
Christus. Crescens Ioseph in terra paupertatis suæ. gen. 41. g. 49. c. designat Christum secũdum hu
manitatem. Ideo natus est Christus, quũ crescunt dies, vt Ioannes, quum decrescũt: quia ad Hila. s. Mat. cão. 13.
ueniente sole, lucerna obscuratur. Ideo Ioannes dicebat: Illum oportet crescere, me autẽ Grego. 2. mor. 23 &
minui. Ioan. 3. d. Eundem Christũ designarunt crescentes Samson & Dauid. Iudi. 13. d. 2. reg. 19 mora. 1. & s. Eze.
5. b. 1. para. 11. b. Ester. 9. b. Et crescens sinapis in arborem, significat Christum post resurrecti ho. 6.
onem. Matth. 13. d. Luc. 2. f. 13. d. Crescit etiam Christus, quum multiplicatur fides in ecclesia.
Et crescit corpus Christi, quandiu fideles crescunt in hoc mundo, quod designat crescens
possessio Iob in terra. Iob. 1. b.
Profectus animæ. Crescit anima, quum proficit in virtutibus & doctrinis, hoc est, quum parua eius bona Basi. Exae. ho. 11. Ori. s. Luc. ho. 11.
facit Deus magna, deletis eius vitijs & peccatis. Eũdem profectum designat crescens vitis. Hila. s. ps. 66.
Et crescens Ioannes. gen. 1. c. 9. a. 17. a. 21. a. 24. g. 26. c. 35. b. 40. b. 48. c. Leui. 26. b. 2. para. 10. c. ps. Amb de Noe. 24. & 1. cor. 3.
83. prouer. 4. d. Isa. 23. b. Matt. 6. d. Mar. 4. a. Luc. 1. g. 12. c. 1. Cor. 3. c, 2. Cor. 9 c. Ephe. 4 d. Col. 1 a. Hy. s. Leui. 26.
Crescit etiam lux iustorum, vsq; ad perfectum diem. pro. 4. d. quia iusti proficiunt, quousq; Gre. s. Eze. ho. 8.
perueniant ad fœlicitatem.
Multiplicatio fideliũ post mortẽ chri. Crescentes filij Israel post mortem Ioseph, designant Christianos post mortẽ Christi mul Beda. s. Exo. 1.
tiplicatos. Et crescentes per oppressionem, designant profectum virtutis per tentationes.
Exo. 1. a. c. 5. a. Leui. 26. b. Iudi. 4. d. Iob. 1. d. Iere. 23. a. Eze. 17. b. 36. b. Ephe. 2. d.
Augmentum legis. Succrescens Isaac donec factus est magnus. gen. 26. c. designat augmentum legis prius in Ori. s. gen. ho. 12.
prophetas, deinde in euangelium. Idem designat crescens Moses. Exo. 2. b.
Prodiens prædicator è peccatore. Crescit myrtus pro vrtica. Isa. 55. d. quum pro spinoso & fœtido peccatore, exit prædica Hie. s. Isa. 55.
tor, odorem, & virorem doctrinæ, & operũ habens. Et crescens paulatim in maius sonus Gre. 18. mora. 11.
buccinę, est extensio prędicationis per orbem. Exo 19. c. Acto. 6. b.
Profectus conuersorum. Crescens paulatim tumultus in castris. 1. reg. 14. c. designat quotidianum profectum con- Gre. s. 1. reg. 14.
uersorum ad fidem. Sic succrescit caro in ossibus aridis. Ezechie. 37. b. quũ infideles, aut pec
catores conuersi proficiunt.
Multiplicatio fidelium. Crescens Samuel designat discipulorum multiplicationem, & augmentum indignitate: Gre. s. 1. reg. 2.
Ita tamen vt dominus sit cum eo. Et crescens idem post comminationes a Deo factas ad
Eli sacerdotem, designat augmentum populi Christiani, quum apostoli relictis Iudæis, cõ-
uersi sunt ad gentes. 1. reg. 2. c. 3. d. ps. 18. 44. acto. 6. b. 19. b.
Regnum Sedechiæ. Crescens semen cedri in vineam latiorem, erat regnũ Sedechiæ sub rege Babylonis. Eze. Hie. s. Eze. 17. 19.
17. b. Idem designant crescentes frondes, & fructus vineæ. Eze. 19. c.
Profectus hypocritæ inanis. Crescens carectum non sine aqua. Iob. 8. c. designat hypocritam viriditatem boni ope- Gre. 8. mor. 17.
ris ex superno munere habentem: sed quia hanc in vsum proprię laudis arripit, inaniter, &
sine fructu crescit.
Crescentes cõcupiscentiæ. Crescunt aut multiplicantur bestię contra hominem, quũ non habet hostes, contra quos Aug. q. in Iudi. 17
pugnet. Exo. 23 d. quia cum homo datur otio, augentur concupiscentiæ, & libidines. &c.
Præualẽtes sacerdotes in Christum. Crescentes fratres Iephte. Iudi. 11. a. designant scribas & sacerdotes præualentes ad occi- Aug. q. in Iudi. 49.
dendum Christum.
Multiplicatio Iudæorum. Crescens Ismael, designat Iudæorum multiplicationem per orbem. gen. 21. a. Cum autem Beda. s. gen. 49.
dicat Iacob ad Ruben: Non crescas, designat non multiplicãdos Iudæos in fide post mor Ricar. de. s. victo de 12. priar. 62.
tem Christi: vel orat vt non crescat timor pertinẽs ad solicitudinem rerum temporalium,
per Ruben designatus.
Prodiens peccatum Crescens lepra, est prodiens peccatum, quod latebat, in publicum. Et iterum crescens, est Glo. int. s. Leui. 13.
relapsus in peccatum posterioribus actionibus multiplicatum. Leui. 13. d. 14.
Crescens paruus fons in fluuium. Ester. 11. d. Ad literam est somnium de Ester. Sed nõ est
in editione Hebraica.
Profectus. Crescentes capilli capitis, aut barbæ. num. 6. a. 2. reg. 10. b. 1. par. 19. b. profectum designant Glo. ord. s. num. 6.
in vouente.
Succrescens cornu arietis excelsius altero. Dani. 8. a. Exponitur de Cyro. Glo. ord. s. dani. 8.
Crescunt zizania cum tritico, quũ mali viuunt in hoc seculo permixti bonis. Matt. 13. d. Glo. int. s. Mat. 13.
Augmentum peccatorum. Increscere dicitur clamor Sodomorum coram domino. gen. 19. a. quum adeo illorũ au Glo. int. s. gen. 19.
gebantur peccata, vt non posset vltra differri vindicta.

Cribrare, Cribrum.

Cribrum est instrumentum ex pelle, crebris pertusum foraminibus, ad frumenta pur-
ganda. Cribrare autem, est frumentum à paleis, & puluere, rebusq; immundis cribro
purgare.
Examen diuinũ. Cribrum designare potest diuinum examen, quo singuli examinantur, & boni à malis se Hie. s. Amos. 9.
parantur.

parantur. Amos.9.c. Eccl'ici.27.a.

Glo.ord.s.2.reg.22 Cribrat Deus aquas de nubibus.2.reg.22.b. quum per apostolos & prædicatores distribuit doctrinam. Dans doctri-

Glo.ord.Luc.22. Cribrare volebat Satanas apostolos sicut triticum.Luc.22.c.vt videlicet eos tentationibus concuteret,& à fide si posset ipsos amoueret. Tentans di-

Cribrans Daniel cinerem per totum templum Belis.Dani.14.c.

Crimen, uide Peccatum.

Crines, quære Capilli.

Cripta, uide Spelunca.

Crispare.

Hie.s.Isa.3.

CRispantes, aut crispati crines, dicuntur intorti, quales solent fœminę facere ad decorē, designare possunt frequentes orationes.Isa.3.d. Orationes frequentes.

Crocodilus.

Aristo.2.de histori. animali. Isy.s.Leui.11.

CRocodilus est amphibium animal, figura simillimum lacerto terrestri, magnitudine verò ingenti: habet cutem durissimam contra omnē ictum: habet dentes ad morsum expertos: hostisq; est hominū: est malitiosus, lutoq; pascitur: Computatur autem inter immunda animalia.Leui.11.e. designare potest inuidos, & maleuolos. Inuidi & maleuoli.

Crocus.

CRocus est herba folia habens velut capillos, flores purpureos: è quibus colliguntur veluti fibrę plurimum odoris habentes: quarum vsus est in medicamentis & cōdimentis: & ex eis fit croceus color: computatur crocus inter aromata.Canti.4.d.

Glos.ord.s.thre.4. In croceis nutriuntur, qui pompam mundi appetunt, & carnalem legis obseruationem sequuntur.thre.4.a. vel per crocum designatur ignis spiritussancti: & sancti patres nutriebantur in croceis, hoc est, in sacramentis, & donis spiritussancti. Pompa mundi. Carnalis legis obseruantia. Dona spiritussancti.

Cruciare, uide Affligere.

Crucifigere, Crux, Patibulum.

CRux est patibulum, in quo solebant clauis malefactores figere: sed post seruatorem nostrum crucifixum, versa est in honorem.

Aug.de cataclys.4. Crux Christi in medio latronum, non fuit supplicium sed tribunal, vbi alterum duxit ad gloriam, alterum condemnauit ad supplicium æternum.

Hie.s.Mar.15. Gre.nys.de resur.1. Crux Christi mundum designat: & quatuor eius cornua, quatuor mūdi partes: vertex est oriens: dextra septentrio: lęua auster: inferior occidens. Mar.15.c. Designat etiam diuinam potentiam & prouidentiam erga omnia, ad omnes partes se extendentem. Ideo Christus in cruce mori voluit, vt virtus passionis eius ad omnes se extenderet, sine personarum acceptione. Mundus. Prouidētia diui-

Ber.ser.4.nat.dñi. Crux etiam in qua infixus est Chrs, est ipse homo formā crucis habens, extētis brachijs. Homo.

Ori.s.Matt.ho.2.& s.Iosu.ho.8. Aug.epis.119. Hie.s.gala.3. Crux generaliter, significare solet labores, tentationes, & tribulationes. Matth.10.g.16. d.Mar.8.d.Luc.9.c.14.f. Et nos tunc crucifigimur mūdo, quum veniens princeps huius mūdi, in nobis non inuenit quicq̄;. Et nobis mundus crucifigitur, quum peccati concupiscentias non recipimus.gala.3.a.6.d. Vel crucifixus est mundo, qui omnia, quę mundus amat reputat crucem, vt carnis voluptates, honores, diuitias, vanas hominum laudes. Mundus autē illi crucifixus est, cum eis adhæret, quę mūdus reputat crucem: vt paupertati, contemptui &c. Vel crucifixus est ei mundus reputatione: ipse vero mundo compassione. Crucifigitur etiam cum Iesu, qui mortificatis membris, configuratur Christo: duobus etiam modis crux tollitur: quum aut per abstinentiam corpus afficitur: aut per compassionem proximi affligitur animus. Labores. Tentationes. Tribulationes.

Bern ser.7.quadrages.

Gre.ho.31.

Cassia.lib.1.cap.35. Crux nostra timor domini est. Sicut ergo crucifixus, qui iam non pro animi sui motu mēbra sua quoq; mouendi, vel cōuertendi habet potestatem: ita & nos voluntates nostras ac desideria, non secundum id, quod nobis suaue est, ac delectat ad præsens: sed secundum legem domini, quo nos illa constrinxerit, applicare debemus. Et sicut is, qui in patibulo crucis affigitur, non iam præsentia contemplatur: nec de suis affectationibus cogitat: non pro die crastino solicitudine, curaq; distenditur: nulla possidendi cōcupiscentia permouetur: nulla superbia, nulla contentione, nulla æmulatione succenditur: non de præsentibus dolet iniurijs: non præteritarum iam recordatur, seq; cum adhuc spirat in corpore: cunctis elementis credit esse defunctum: illuc præmittens sui cordis initium: quo se non dubitat ilico transiturum. Ita nos quoq; timore domini crucifixos, oportet his omnibus, idest, Timor domini.

non so

non solum carnalibus vitijs, verum etiam ipsis elementis mortuos esse, illic habentes oculos animæ nostræ defixos: quo nos sperare debemus momentis singulis migraturos. Hoc enim modo mortificatas poterimus vniuersas concupiscentias, nostras & affectus habere carnales.

Crucis latitudo, quæ est in ligno transuerso, quo extendunt pendentes manus, significat opera bona, in latitudine charitatis: longa est à transuerso ligno, vsque ad terram: vbi dorsum pedesque figuntur: & significat perseuerantiam in longitudine temporis vsque ad finem. Alta est in cacumine, quod per transuersum lignum sursum versum excedit: & significat supernũ finẽ, quo cũcta opera referunt: quoniã cuncta, q̃ lõgitudine, ac latitudine bene, ac perseueranter fiunt: propter altitudinem diuinorum facienda sunt præmiorum. Hæc pertinent ad spem: profunda est in eius parte, qua in terram figitur: ibi quippe occulta est, nec videri potest: sed cuncta eius apparentia, & eminentia, inde consurgunt: sicut bona nostra de profunditate gratiæ Dei, quę comprehendi ac dijudicari non potest, vniuersa procedunt. Hæc referuntur ad fidem. Cornua etiam crucis quatuor, sunt virtutes, continentia, patientia, prudentia, & humilitas.

(Charitas. Perseuerantia. Finis cœlestis. Spes. Gratia Dei. Fides. — Aug. s. Ioan. trac. 11. Rup. 5. de diui. offi 9. & 13. s. Ioan. Per ser. 2. de. s. Andrea.)

Crux Christi. Patibulum, in quo suspensus est rex Hai, crucem Christi designat, vbi crucifixus est diabolus. Iosu. 8. f. 10. c. Idem designant patibula in quibus suspensi fuerunt princeps pistorũ, & principes populi, & Haman. & c. Gen. 40 d. 41. c. Num. 25. a. Ester. 2. d. 7. d. Colos. 2. c. Ori. s. Ios. ho. 8.

Mori actus prauos. Crucifixus vetus homo dicitur, quum mortui sunt actus mali. Roma. 6. d. Et carnẽ suã crucifigunt, qui opera carnis & mundi non sequũtur. Galat. 5. d. Ambr. s. Roma. 6.

Negantes Iesum. Crucifigunt Iesum, qui anathematizant eum: & eius doctrinam tollere nituntur: & in non credentibus, & hęreticis crucifigitur Christus. Mat. 20. c. Galat. 3. a. Ori. s. Mat. ho. 11. Ambr. s. Gala. 3.

Detractio. Crucifigunt Iudęi, vel alij scribas, & prædicatores Christi, quum eis detrahunt. Mat. 23. d.

Crudelis, Sæuus, Dirus.

CRudelis est, qui sine misericordia infert malum alijs, præcipuè iniustè. Quę crudelitas maxime cõuenit diabolo, deinde mẽbris eius. Ester. 7. b. 16. b. Pro. 5. c. 11. c. 12. a. 17. b. Sapi. 3. c. Isa. 14. b. 19. a. Iere. 6. f. 50. g. Thre. 4. a. Eze. 34. d. Hiero. s. Isa. 19. Gre. 3 past. admo. 13

Iusta punitio Dei in malos. In crudelem dicitur mutatus Deus alicui, quum eum respirare non sinit: quę crudelitas, non in Deo, sed in iudicio eius, qui patitur est. Iob. 30. c. Et non quasi crudelis dicitur suscitare diabolum. Iob. 41. a. quia de eius fortitudine, electos suos potenter eripit: & reprobos non iniustè, sed rationabiliter condẽnando illi subijcit. Et dies domini dicitur crudelis: quia in die iudicij non erit locus misericordiæ. Isa. 13. b. Et tunc erit castigatio crudelis, quę erit secundum exigentiam iustitiæ. Iere. 30. c. Greg. 29. mor. 26. & 33. mora. 25.

Synagoga. Crudelis quasi struthio dicitur synagoga, quę persequebatur filios suos, hoc est, apostolos in deserto gentium. Thre. 4. a. Glos. inter. s. Thre. 4

Infesti proximis. Sæui dęmoniaci, designant eos, qui faciunt alijs, viam vitę præsentis infestam. Mat. 8. d. Designant etiam crudelitatem mortis animę & corporis, quas nemo potest euadere. Hila. s. Mat. cano. 8. Ruper. 7. s. Matth.

Crudum.

CRudum dicitur, quod non est aptum ad cibum humanum, nisi coquatur aut assetur: vt carnes crudæ. Et cruda sunt etiam non macerata, vt crudum linum. Eccl. 1. 46. a.

Parũ hominẽ Christum confiteri. Crudum agnum comedere, est Christum purum hominem credere, vel dubitare in fide: vel ad communionem corporis Christi, sine sufficienti sui probatione accedere. Exod. 12. d. 1. reg. 2. c. Vel nil, nisi quod videtur æstimare. Gre. s. 1. reg. 2. & ho. 22. Beda. s. Exod. 12. Ruper. 2. s. Exod. 10.

Cruor, uide Sanguis.

Crus.

CRura dicuntur à genibus, vsq; ad imum pedem: constantq; in hominibus, tibia, & sura.

Apostoli. Crura sponsi. canti. 5. d. dici possunt apostoli, per quos vniuersum mundum circuit: & fidem eis prædicantibus, inter populum sparsit. Vel sunt viæ Christi, misericordia & veritas, quæ sunt columnæ marmoreæ: quia à nullo possunt infirmari: ideo non sunt illi fracta crura, Ioan. 19. f. (Viæ Christi.) Gre. s. canti. 5. Ruper. s. canti. 5. & 5 de diui offi. 14.

Via doctrinæ. Crura eruta de ore leonis. Amos. 3. d. designant viam doctrinæ erutam à diabolo, & hęreticis. Hier. s. Amos. 3.

Resipiscentia. Crura longiora retro in locustis, aut similibus, quæ sunt apta ad saliendum, designare possunt resipiscentiam à peccato. Leui. 11. c.

Despiciẽtes terrena. Designant etiam habitudinen earum animarum, quæ mox se possunt in cœlum attollere, terrena quàmminimum attingentes: & in carne non secundum carnem militantes. Philo. quis rerũ diui hæres. Hys. s. Leui. 11.

Et licet cum peccatoribus ad eorum vtilitatem conuersentur, tamen mox à terrenis resiliunt.

Gre.6.mor.11. — Crura discooperta. Isa.47.a. turpitudinem peccatorũ reuelatam designare possunt: vel praua desideria manifestata. — *Reuelata turpit. peccati.*

Crustula, Collyris.

Crustula, seu crustum, est placentę genus, quę & collyris dicitur.

Geor.vene.canti.2. ton.3.cap.20. Hy.f.Leui.8. — Crustula absq; fermento conspersa oleo, designare potest puram conuersationem. Et etiam animam, quæ dum egreditur à Deo, sentit naturam parentis, & Dei ipsam insufflantis: vnde dicitur inuoluta & subacta diuinitate tanq̃; oleo: vnde ad diuina gestit, quosque per peccatum obtenebretur. Designat etiam doctrinam legis & prophetarũ. Et præter ea eucharistiam. Exo.29.a. Leui.6.7.8.2.reg.6.d.3.reg.14.a. — *Conuersatio.*

Crystallus.

Hiero.f.Isa.54. — Crystallus est gelu concretum & diaphanum: & lapis, qui dicitur ex gelu diuturno durari, vehemẽtissimis Alpium frigoribus, & in inaccessis soli speluncis, cõcrescere aquæ dicuntur in crystallum. Est crystallus tactu quidem lapis, visu verò aqua.

Gre.f.Eze.ho.7. — Crystallus significare potest humanitatem Christi suscitatam, quæ prius erat velut aqua passibilis: sed versa est in crystallum impassibilis facta. Ezech.1.f. Apo.4.b.21.b.22.a. — *Humanitas Christi.*

Gre.f.Eze.ho.7. Aretas.f.Apo.4. — Crystallus vt fit ex aqua, designat naturã angelicã, quę ante confirmationẽ mobilis erat, vt aqua, sed alijs peccantibus ipsa fortis facta est, & immutabilis. Eze.1.e.apo.4.b. — *Natura angelica.*

Hiero.f.Eze.1. — Crystalli aspectus, purissima queq;, atq; lucentia in cœlestibus demonstrare possunt: quę nostrum oculatum corpus illuminant. Eze.1.f. — *Luminaria cœlestia.*

Hiero.f.Isa.54. Rup.12.f.Apoc. — Crystallus tactu lapis est, visu aqua, vt ostendantur eos, qui in foribus ecclesię sunt, nulla debere sorde maculari, sed fidei esse purissimę. Isa.54.c.iuxta septuaginta.apo.21.c. — *Fides.*

Augu.f.psal.147. Geor.vene.canti.1. ton.7.cap.20. — Crystallus adeo cõstipata est, vt euacuatis & ablatis penitus porositatibus, nõ possit vltra calorem intrinsecus admittere, vt resoluatur, designare potest eos, qui in abysso peccatorum iã indurati cõgelati sunt, & solo calore spiritussancti, cui nihil est impossibile resolui possunt. De quo propheta.ps.147. Mittit crystallum suam sicut buccellas: buccella enim porosa est valde, & suscipiens peregrinum humorem madefacientem. Et vnde hoc fiat, quod natura nõ potest, admirãs ipse ꝓpheta subnectit: Ante faciẽ frigoris eius, scilicet crystalli, quis stabit potens dissoluere illam? Sed statim sancto lumine collustratus subintulit. Mittet verbum suum & liquefaciet eam, flabit spiritus eius, & fluent aquę lachrymarum, & gratiarum profluuia in locum peccati: iuxta illud apostoli: Vbi abundauit iniquitas, superabundauit & gratia: adeo, vt ex magnis peccatoribus, fiant insignes prædicatores. — *Duri peccatores conuersi.*

Hila.f.psa.147 — Crystallus, vt est gelu, significare potest tribulationem frigidam, quam Deus conuertit in buccellam, & mollem aquam. ps.147. Eccl'ici.43.b. — *Tribulatio.*

Crystallus cui simile est mare. Apocalyp.4.b. corpora gloriosa, quæ ex fragilitate facta sunt fortia.

Cubare, Accubare.

Cubare est iacere, præcipuè ad somnum capiendum. Idem fere est accubare: nisi q aliquãdo est accumbere, ad cibum videlicet sumendum.

Ori.f.Gen.ho.17. & f.canti.ho.2. Aug.1.de trinita.8. Beda.f.Gen.49. — Accubans leo designat Christum in sepulcro: in quo non necessitate, sed potestate iacuit: & vt catulus leonis, quia tribus diebus & noctibus in cubili sepulcri iacens, in ipsa morte, mortis imperium vicit. Accubuit autem sicut voluit, & quandiu voluit. — *Christus in sepulcro.*

Aug.de vnita.eccle fiæ.c.14. Ber.f.canti.ser.33. Ori.f.canti.ho.1.2. — Cubat sponsus in meridie. Canti.1.b. quum requiescit Christus in habentibus splẽdorem sapientiæ, aut in æterna quiete. Et dicitur esse in accubitu vsq; ad iudicium, quando apparebit quasi de accubitu surgens.

Ori.f.Num.ho.16. — Accubare deuorata præda, est in regno cœlorum quiescere. num.23.c. Sic accubare faciet Deus oues in regno cœlesti. Eze.34.d. — *Quiescere in gloria.*

Gre.30.mor.11. Hiero.f.Iob.38. — Cubantes catuli leonum in antris. Iob.38.d. designare possunt apostolos adhuc sedentes in ciuitate, quousq; induerentur virtute ex alto: vel sunt prędicatores per silentium in suis cogitationibus se retinentes, prędicandi opportunitate n on inuenta: vel sunt dæmones in cordibus peccatorum quiescentes. — *Apostoli. Prædicatores. Dæmones.*

Glos.ordi.f.Ioel.1. — Cubare in sacco, est pœnitentiam agere. Ioel.1.c. — *Pœnitere.*

Glos.inter.f.gen.29 — Accubantes greges ouium iuxta puteum, designare possunt petentes humiliter gratiam baptismi. gen.29.a. Isa.27.c. Iere.33.b. Ezechi.34.d. Sopho.2.d.3.c. — *Petentes baptismum.*

Glos.inter.f.Soph.2 — Accubant greges in ciuitate destructa. Soph.2.d. quum multitudo vitiorũ, est in anima. — *Vitia in anima.*

Hiero.f.Amos.2. — Accubant super vestimentis pignoratis iuxta altare. Amos.2.c. hęretici videlicet, qui sub nomine Christiano fornicantes, erroribus suis atque mendacijs, obtendunt testimonia scripturarum. — *Heretici abutentes scripturis.*

Cubans

Diabolus.

Cubans draco Aegypti in medio fluminum suorum. Ezec.29.a.est diabolus quiescens in diuersis heresibus. Et cubans lamia in Idumęa. Isa.34.c.est diabolus quiescens in Iudæis. Et accubans Amnon quasi ęgrotus.2.reg.13.b.designat fallacias diaboli.

Hiero.s.Isa.34.et.s.Eze.29.

Exercitus Romanorum.

Accubans vitulus in ciuitate Hierusalem. Isa.27.c.designat exercitum Romanorum, qui destruxit Hierusalem.

Hier.s.Isa.27.

Accubans pardus cum hœdo. Isa.11.b.est superbus cum humili peccatore in ecclesia. Glo.int.s.Isa.11.

Cubans leęna inter leones. Eze.19.a.Crudelis & rapax inter sibi similes. Glo.int.s.Eze.19.

Cubiculum, Thalamus.

CVbiculum, est locus, vno vel pluribus cubilibus instratus, nocturnęq; quieti destinatus, acproinde à tumultu segregatus.

Arcana contemplationis.

Cubiculum Ioseph, secreta Christi, & arcana theoricę contemplationis designare potest. Et cubiculum regis sponsi designat arcana sensus spiritualis.gen.43.g.3.reg.1.b.2.paral.21.d.Este.2.d.Cantico.3.d.8.a.Idem designant thalami templi.Eze.40.b. possunt etiam significare requiem cœlestis glorię.

Ori.s.cant.ho.1.3. Amb.s.ps.118.ser.17 Hie.s.Eze.40. Ber.s.cant.ser.23.79 Rup.2.s.Eze.6.

Gloria cœlestis.

Corpus Christi. Beata virgo.

Designat etiam corpus ipsius Christi: & etiam beatam virginem: quę fuit thalamus, à quo processit sponsus.ps.18.

Amb.s.ps.118.ser.1.

Cor. Anima. Patres veteris testamenti.

Cubiculum etiam dici potest cor nostrum, vel anima, in qua quiescit sponsus, & delectatur cum sponsa. Item conscientia & secretum mentis. Matth.6.a.Luc.12.a.Tobi.3.a.Iudith.8.a.Isa.26.d.Ezech.8.e.Et thalami hinc & inde in templo, designare possunt patres veteris & noui testamenti.Eze.40.b. Aug s.ps.35. Gre.s.Eze.ho.16.&.4 mor.26.

Hila s.Matt. cão.5. Amb.de institu.vir.&.1.de Cain.9.&.6.de sacramẽtis.17. Hie s.Mat.6.

Sepulcrum.

Cubiculum quandoq; significat sepulcrum, in quo sancti quiescunt, vsq; ad diem iudicij. Isa.26.d.

Hie.s.Isa.26.

Locus voluptatis.

Thalamus, à quo egrediendum est, locum voluptatis significare potest. Ioel. 2.d. Idem possunt designare varia cubicula. Exod.8.a.Iudi.15.a.16.b.3.regũ.3.c.20.e.22.d.2.paralip.18.e.Iudith.13.a.

Cubile, uide Lectus.

Cubitus brachij pars.

CVbitus brachij dicitur ea pars exterior, vbi est flexura brachij. Vel cubitus brachium simul & manum importat: vt designet bona opera, quę exterius partimur, & efficimus: & cubito mensuratur templum, & cœlestis Hierusalem: quia iuxta opera debetur cuique præmium, proportione geometrica.

Geor.venet.cant.3.tõ.8.modu.3.cõcẽ.3

Appetitus libidinis

Cubitus manuum, designare potest appetitum in libidinem procliuẽ. Eccl'i.9.b.Eze.13.c Ori.s.Eze.ho.3.

Cubitus mensura.

CVbitus est mensura sex palmos cõtinens: videtur sumpsisse nomen à cubito brachij, qui à curuatura, vsque ad extremum manus extenditur. Est & cubitus geometricus, qui iuxta Origenem, & Augustinum, sex nostros cubitos continet: quo cubito aiunt arcam Noe fuisse mensuratam.

Præcepta. Humilitas. Vnitas ecclesiæ. Caput humanum.

Cubitus præcepta Dei designare potest, quibus metimur arcam, hoc est, ecclesiam: quia per præceptorum obseruantiam constat ecclesia. Et cubitus, in quo consummatur arca designare potest humilitatem, in qua consummantur virtutes. Item vnitatem ecclesiæ in Christum collectæ. Et etiam caput humanum, in quod consummatur homo.gen.6.c.Exo.25.30.37.Matth.6.b.Luc.12.d.

Aug.12.cõt.faust.16

Christus.

Cubitus vnus, & finis vtrorumq; testamentorũ, est Christus, qui etiam est cubitus, in quo consummatur arca, hoc est, ecclesia.gen.6.b.Eze.40.b.

Glo.int.s.gen.6.

Vnitas fidei.

Cubitus vnus altitudinis mensarum. Eze.40.f. designare potest vnitatem fidei in corde omnium sanctorum.

Gre.s.Eze.ho.21.

Initium contemplationis.

Cubitus ac semis, dicere potest initium contemplationis, & diuinę cognitionis, cum perfectione operis. Exo.25.b.36.37.

Glo.int.s.Exo.25.

Vnitas trinitatis.

Cubitus vnus & dimidius longitudinis altaris, & totidem latitudinis, qui sunt tres cubiti, cum vno cubito altitudinis, demonstrant trinitatem in vnitate. Eze.40.f.quam expositionem non approbat Gregorius, cum in illa summa trinitate, nihil sit dimidium, nec ex duobus dimidijs aliquid vnum.

Hie.s.Eze.40. Gre.s.Eze.ho.21.

Perfectio sanctorum quantum ad humana, imperfectio quãtum ad diuina.

Cubitus & dimidius in longitudine mensarũ. Eze.40.f. Sic se habet, quia sancti p̃res atq; doctores, qui se lõganimiter ad secreta spei intime extendũt, per hoc quòd in virtutibus viuũt, quantũ ad humanam quidẽ mensuram pertinet, valde perfecti sunt: quantũ vero ad diuina mysteria, (quę plene ab homine capi non possunt, quãdiu in hac mortali carne subsistit) perfecti non sunt: in semetipsis ergo iam cubitum habent, in Deo autẽ adhuc cubitum non habent, sed dimidium. Sic cubitus & dimidius in latitudine refertur ad charitatem:

Gre.s.Eze.ho.21.

cubitus quidem ad amorem proximi, dimidius verò ad amorem Dei, quem tantum dilige re non possunt, quantum debent.

Ricar. de s. victo. 2. de arca mystica. 5. — Cubitus & dimidius latitudinis arcę, in operationibus, naturæ & industriæ considerari potest. In opere enim artificiali, scientia humana cubitum habet: quia si illud comprehendere non valeret, ipsum vtiq; non inuenisset, sed inopere naturali plenum cubitū habere non potuit: quia ipsum non nisi forte ex parte comprehendit. — Scientia humana & naturalium.

Ricar. de s. victo. 2. de arca mysti. 6. — Cubitus & dimidius altitudinis arcę, pertinet ad scientiam institutionum diuinarum, & humanarum. In humana institutione, sciencia humana cubitum habere potest: quia illud quod inuenire potest, illud nimirum comprehendere potest. In sacramentis autem diuinis duo esse non dubitamus. Aliud est enim, quod exterius in re, vel opere cernimus: Aliud virtus illa spiritualis, quæ latet intrinsecus. Rem itaque sacramenti, quæ intrinsecus latet, credere potes: videre autem omnino non potes. Et idcirco scientiam tuam in hac parte vsque ad plenum cubitum extendere non potes. — Sciencia humana & diuinorum.

Ricar. de s. victo. 3. de arca mysti. 16. 17. — Cubitus vnus & dimidius propitiatorij designant, cubitus quidem vnus id, quod pertinet ad nostram deliberationē in operibus meritorijs, quæ assequi cognitione possumus: Dimidius vero, ea quæ pertinent ad diuinā inspirationem, & gratiam, quæ solum ex parte assequimur. — Deliberatio & inspiratio.

Glo. ordi. s. Exo. 25.

Cubiti duo mensæ, munditiam, & innocentiam designare possunt. Exod. 25. c. 37. b. — Munditia & innocentia.

Ricar. de s. victo. 2. de arca mysti. 4. — Duo cubiti & dimidius in longitudine arcę fœderis sic considerari possunt: vt cubitum plenum dicatur habere sciencia humana, vbi certitudinem tenet, vbi ea, quę sciri oportet, sensu aliquo comprehendere valet. Habet ergo sensus corporeus cubitum vnum in cōspectione materiæ. Habet alium cubitum in cōsideratione formę. Habet vero dimidium cubitum in perceptione naturæ, quam non penetrat, nisi ex parte. — Cognitio variatura.

Ori. s. Roma. 3. — Longitudo propitiatorij dicitur, neque duos solum cubitos habuisse: qui numerus sociandis, generandisq; aptari corporibus solet: neque tres integros, qui numerus appellationem naturæ excedere consueuit, & naturæ incorporeæ consecrari. Ita anima Christi, qui est mediator, excedit cæteras creaturas, & non pertingit ad Deum. Latitudinis vero erat cubitus & semis: quia caro Christi non peruenit ad dualem numerum, qui pro rebus immundis interdum ponitur. Exod. 25. b. — Cognitio animæ Christi.

Ricar. de s. victo 3. de arca mys. 12. 13. 14 — Cubiti duo & dimidius longitudinis propitiatorij designant in anima, cubiti quidem duo cognitionem operationum, intellectus, & voluntatis, quę integræ haberi possunt: dimidius vero cognitionem essentiæ ipsius animę, quę non perfectè habetur. — Cognitio de se ipsa.

Gre. s. Eze. ho. 15. — Cubiti quinq; longitudinis & latitudinis altaris, designare possunt exercitationē quinq; sensuum in patientia, & charitate. Idem designare possunt cubiti quinque altitudinis atrij. Exod. 26. 27. 38. Et cubiti quinque inter thalamos, sunt imperfecti, sed bonum desiderium habentes, & sensus regentes. Ezech. 40. b. — Exercitatio sensuum.

Glos inte. s. Exo. 37 — Cubiti tres altitudinis altaris, tres pœnitentiæ partes significare possunt. Exo. 27. a. 38. a. — Tres partes pœnitentiæ.

Hiero. s. Eze. 40. — Cubiti sex & palmus calami mensoris, designant notam esse Deo conuersationem nostram, quæ in sex diebus, quibus factus est mundus continetur: & notam esse rationem operum singulorum, vt aliud ad opera, aliud ad mentem pertineat. Ezec. 40. b. Cubiti etiam sex & palmus thalamorum, designant eos, qui opere & contemplatione perfecti sunt. Cubiti verò sex sine palmo, sunt qui sola opera vitæ actiuę exercent. — Cognitio Dei erga homines.

Gre. s. Eze. ho. 17.

Glos. ord. s. Exo. 27. — Cubiti centum longitudinis atrij, & quinquaginta latitudinis, designant vitam cœlestē, æternamque requiem. Cubiti verò quindecim in vtroque latere, requiem resurrectionis corporum. Exod. 27. d. 38. b. — Requies cœlestis.

Cle. Alex. 6. stroma. — Cubiti arcæ diluuij trecenti, symbolum sunt signi domini propter. T. quinquaginta autem, spei, & remissionis, quę datur in pentecoste. Triginta vero, aut, vt est in nonullis codicibus, duodecim, signum sunt prędicationis: quia tricesimo anno prędicauit dominus: duodecim autem, fuerunt apostoli. Et in cubitum consummatum est ædificium, iusti profectu desinente in monadem, & in vnitatem fidei. — Crux Christi.

Ricar. de s. victo. de extermina. mali. 28. — Cubiti virtutum exercitia interdum designant. Et bis mille cubitis antecedit arca populum: vt quilibet proficiens sciat se, aut iudicet multum à perfectione distare Iosu. 3. a. — Exercitia virtutum.

Cucumeres, Cucumerarium.

CVcumeres fructus sunt noti, natura frigidi, quibus homines vtuntur ad cibum in æstate. Num. 11. b. Cucumerarium verò est locus, vbi sati sunt cucumeres. Isa. 1. c. Baruch. 6. g.

Cudere.

Hiero. s. Isa. 41. — CVdere est ferire, & feriendo signum imprimere: vt cuditur pecunia. Cudunt autem hęresiarchę, quum fabricant errorum idola. Isa. 41. b. — Fabricare errores.

Culex, Cynips.

CVlex ex minimum insectum, qui Græcè cynips dicitur: quorum est quoddam genus acriter pungens, & volando sonitum quendam, veluti sibilum faciens. Et pennis quidem suspenditur in aëre, sed ita subtile & minutum animal est, vt oculi visum nisi acutè cernentis, fugiat, corpus tamen cui insederit, acerbissimo terebrat stimulo: vt quem volitantem quis videre non poterat, sentiat stimulantem. Qua ratione philosophiam, & dialecticas argutias hæreticorum designare potest: quæ minutis & subtilibus verborum stimulis animas terebrant, & tanta calliditate circũueniunt, vt deceptus quisq; nec videat, nec intelligat vnde decipitur. His vt tertia plaga percussa est Ægyptus. Exod. 8.d.ps.104 Ori.s.Exo.ho.4. Beda.s.Exo.8. Dialecticæ argutiæ. Aug.ser.87.

Possunt etiam cyniphes designare malignas & molestas cogitatiões, & inquietudinem, & inordinationem. Item pertinaces Iudæos ecclesiæ infestos. Aug.de plagis.3. Cogitationes molestæ. Beda.s.Exo.11. Iudæi.

Mordacitas cynipum aculeos discutit libidinum. Exo.8.d.

Culex camœlo comparatus, leuia peccata significat. Matthæi. 23.c. Et quia pungit, & gaudet sanguine, designat latrones & Barabbam, quem Iudæi colarunt, glutientes Christum. Ori.s.Mat.ho.25. Gre.1.mor.14. Aug.q. in euan.35. Euche.for.spũa.5. Leuia peccata.

Culina, uide Coquere.

Culmen, quære Cacumen.

Culmus, uide Palea.

Culpa, quære Peccatum.

Culter, uide Gladius.

Cumulus, quære Aceruus.

Cunctari, uide Morari.

Cunctus, quære Omnis.

Cuneus, uide Exercitus.

Cupere, uide Appetere.

Cura, Curare, Curator.

CVra dicit solicitudinem, quam quis habet erga rem aliquam, ad eius prouidentiam spectantem. Curare autem, est curam habere. Curator verò, qui curam alicuius habet. Glo.ordi.s.3.reg.18

Curauit Elias altare, quum Christus instaurauit in mundo fidem sanctæ trinitatis.3.reg. 18.c. Et apostolicam tradidit doctrinam mundans corda. Instaurans Christus fidem.

Curam agens Samaritanus vulnerati, Luc. 10.f. designat Christum adhibentem solicitudinem, vt homo peccator per pœnitentiam, & præceptorum obseruationem salutem recuperet. Ambr.s.Luc.10. Curans Christus hominem.

Cura alendorum pecorum, est cura prælatorum. Gene.46.d. Cura prælatorum

Curatores habebant, qui erant sub lege. Galat.4.a.

Curare pro Sanare, uide Sanare.

Curiosus, Curiositas.

CVriosus est, qui inordinatè quærit cognoscere ea, quę non ad eum spectant. Eccl'i.3.c. Acto.19.d. Non habet allegoriam.

Currere, Accurrere, Cursus, Decurrere. Percurrere, Præcurrere.

CVrrere dicit velocem motum animalium terrestrium. Ei affinia sunt composita. Est item conuersari. Psal.58. Sine iniquitate cucurri, & direxi. Certare.1.Cor.9.d. Nescitis quòd hi, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt. Fluere.3.reg.18.f. Currebant aquæ iuxta altare.

Hie.epis. beatitudinis. Et.s.ps.18. — Accurrit pater ad filium prodigum. Luc. 15.d. designans promptitudinem misericordiæ Dei, ad suscipiendos peccatores resipiscentes: currit autem, ne quis bonum desiderium pœnitentis impediat. Accurrit etiam, quum sine meritis hominum filium suum misit in terram, qui etiam antè venit ad terras, quàm peccator domum confessionis intraret. Sic currens Dauid ad locum certaminis, designat Christum festinantem ad pugnam cum diabolo pro salute hominum.1.reg.17.c. Et exultauit vt gigas ad currẽdam viam huius vitæ.ps.18.In qua cucurrit sine iniquitate.ps.58. Cucurrit autem in siti.ps.61.quia nostram salutem sitiebat.Et pro ea cursum laborum huius vitæ peregit. (Aug.s.ps.61.) — Promptitudo misericordia Dei.

Currens Elias ante Achab, designat Christum pręcedentem diabolum.3.reg.18.g. — Præcedens Christus diabolum.

Currens Tobias, vt occurreret obuiam filio suo, designare potest complacentiam Dei patris, in suscipiendo Christo homine in cœlum ascendente. Tob.11.c. Designat etiam populum Iudæorum suscipientem Christum, à quo illuminatus est. (Glo.ord.s. Tob.11.) — Suscipiens Deus filium. Iudæi credentes.

Ar.et Aug.s.ps.147. Hie.s.Iob.38. — Currit velociter sermo Dei.ps.147.quia multos breui tempore conuertit. Quod etiam dicitur, quia vbiq; est. Dedit etiam Deus vehementissimo imbri cursum, quum prædicationem verbi Dei per orbem dilatauit. Iob.38.c. — Festina conuersio multorum.

Hie.s.Isa.30. — Currentes aquę circa altare.3.reg.18.f.Isa.30.f. designant abũdantiam donorum Dei, quę veniũt nobis per crucem Christi. — Abundantia donorum Dei.

Amb.1.de Abra.5. Ricar.de.s.victo.4.de arca.mysti 11. Hie.s.Eccl'ten.9. — Cursus Abrahę de ostio tabernaculi ad tres viros.gen.18.a. designat promptitudinem fidei trinitatis, & bonam voluntatem hospitandi, beneq; operandi. Et promptitudinem cõtemplantis, ad suscipiendas diuinas reuelationes. Hic cursus non est velocium: quia sine peculiari Dei auxilio non habetur. Eccl'tę.9.c. — Prompta fides.

Glo.int.s.gen.20. — Currens Rebecca ad nunciandum in domo patris aduentum serui Abrahæ. Genes.24.d. designat fidelem conuersum ad Deum, qui alios ad ipsum pertrahere conatur. Sic cucurrit Samaritana. Ioan.4.d. — Conuersus alios cõuertens.

Gre.s.1.reg.3. — Currens Samuel ad Eli, dum vocatur à domino, & ab eodem iussus redire ad somnum. 1.regum.3.a. designat per obedientiam vacandum esse diuinę contemplationi, & omnia prælati arbitrio esse dimmittenda. Et currit ad Eli, idest, ad legem & prophetas: quia per eorum vocem dominus loquitur. Cum etiam aliquid reuelatur recurrendum est ad Eli, vt videamus, an concordet cum dictis legis, & prophetarum: quia ibi est vox domini. Nam Satanas, (vt dicitur.2.Corinthiorum.11.c.) transfigurat se in angelum lucis. — Obedientia in contemplando.

Ori.s.canti.ho.1. Gre.19.mora.26. Rup.s.canti.1. — Currere in odorem vnguentorum sponsi, est festinare ad Christi perfectionem feruore amoris: vel ad famam & pędicationem misericordiæ Dei. Currunt autem sancti, & non laborant, quia velocius magna celeritate & cum iucunditate prædicant. Canticorum.1.a.Isa.55.b.Ieremi.49.d.2.regum.19.g. Nee.4.d. Iudith.13.b. Marc.5.a.6.c.9.d. Lucæ.11.d. Currere etiam in odorem vnguentorum, est gaudere de donis collatis proximis. — Festinare ad Christi perfectionem. Gaudere de bono proximi.

Glo.ord.s.ps.118. — Currit viam mandotorum Dei, qui latum habet cor.ps.118. Et currit bene, qui rectam fidem cum dilectione habet. Gala.5.a.2.reg.22.c.3.reg.19.d.ps.58.Isa.40.g. — Promptitudo operandi.

Arno, Hila.& Aug.s.ps.1. — Decursus aquarum. Psalm.1. significare possunt doctrinam legis: vel gratias paradisi à christi cruce manantes. Possunt etiam designare lapsum peccatorum: & etiam fluxum populorum. — Doctrina legis. Gratia. Lapsus peccatorum. Fluxus populorum.

Ber.in sententijs. — Decursus aquarum sunt tres, incitamenta scripturarum: quæ per minas & promissa, honestam in homine suscitant voluntatem. Charismata gratiarum, quę hominem spiritualem ex animali efficiunt. Stillicidia lachrymarum, quę dum venas intentionis & propositi suo rore irrigant, & infundunt, ne lignum moriatur, perseuerantiam largiuntur. — Incitamenta scripturarum. Charismata gratiarum. Stillicidia lachrymarum.

Hila.& Aug.s.ps.57 — Decurrens aqua designat defluentes superbos persequutores, & malos in inferno pereũtes, ibiq; manentes.ps.57.Mich.1.b. — Defluentes superbi.

Gre.19 mor.27. — Decurrere, est deorsum currere: & decurrens sanguis auis super crepidinem altaris. Leui.1.d. designat curas paulatim esse dimittendas. — Dimittendæ curæ.

Glo.ord.s.Luc.22. — Decurrentes guttę sanguinis sudoris Christi in terram. Luc.22.e. designant fructum passionis Christi in corda terrena, quę mundauit. — Fructus passionis Christi.

Glo.ord.s.Iudi.5. — Cursus solis & stellarum, & cursus anni, designare possunt tempus huius vitę. Iudi.5.e. Sapien.7.c. Possunt etiam designare auxilium angelorum contra dęmones. — Tẽpus huius vitæ. Auxilium angelorum.

Gre.s.1.reg.4. — Currens vir vnus ex acie filiorum Israel.1.reg.4.c. designat eum, qui velocitate deuotionis ab erroris Iudaici prauitate desistit. — Desistens cito ab errore.

Hie.s.Isa.19. — Currentes Aegpytij aduersus Aegyptios. Isa.19.a. designant diuisionem fidelium ab infidelibus. — Diuisio fidelium ab infidelibus.

Ori in diuer.ho.2. — Cucurrit Ioannes citius q̃; Petrus ad monumentum, sed non intrauit, vt designaret per intellectum nos venire ad scripturas, sed per fidem eas intelligere. Ioann.20.a. Lucę.24.b.

Currere

Integritas inter tentationes. Currere i. siti, est continuam pati tentationem dæmonum, perditionem nostram sitien tium: vel est totam vitam, integram etiam inter contradictiones seruare. ps.61. Basi.& Hila.s.ps.61.

Currit in incertum, aut in vacuum, qui operationes suas non dirigit in Deum.1. Cori. 9.d.Gala.2.a.

Peccans audacter. Currit aduersus Deum erecto collo, qui ea, quæ creatori displicent, cum audacia perpetrat.Iob.15.c.Et currit cum Deo, qui superbiendo præsumit de iustitia, ac si esset Deus. Iob.34.a.Et currunt ad malum, qui libenter malum operantur.Prouerbio.1.b.2.regum.15. c.Isa.59.b.Iere.8.c.23.b. Gre.12.mor.

Superbè dicta sanctorum proferentes. Rixari pro terrenis. Currunt cum clamore ad radices iuniperorum, qui superbo spiritu dicta sanctorum, quasi sua proferentes, appetitu laudis in aures hominum inferre conantur. Et qui pro infimis terræ acquirendis, litigant, & rixantur.Iob.30.a.Iere.23.c. Et Iudæi currebant ad pueriles sensus legis.Iob.30.a. Gre 20.mor.10. Rup.s.Amos.8.

Subita punitio malorum. Currentes velociter quasi equites, indicant subitam punitionem malorum in iudicio futuram.Ioel.2.a.idem designant flumina, quæ concurrent duriter.Sapien.5.d.Et volucres currentes ad victimam, quam præparauit dominus, sunt dæmones ad rapiendos malos.Ezechie.39.e.Ioel.2.b. Hie.s.Ioel.2.

Solicitudo hæreticorum. Currentes prophetæ nō missi à Deo, sunt hæretici solicitè laborantes in seminandis erroribus, ac si essent à Deo.Iere.23.e. Glo.ord.s.Iere.23.

Consentiens furāti. Currit cum fure, qui furanti consentit, eumq; laudat.ps.49. Aug.s.ps.49.

Infirmi dæmones in Christo & apostolos. Non possunt currere equi super petras. Amos.6.d.quum dæmones non possunt quiescere aut figere pedem in Christo, & in apostolis. Hie.s.Amos.6.

Percurrit legendo visionem, qui aperte eam intelligit.Haba.2.d. Hie.s.Haba.2.

Cursor, Veredarius, Præcursor.

CVrsor est, qui velociter currit, & cursores dicuntur, qui subinde mutatis equis nuncia ferunt, & futura nunciant. Sumitur aliquando in bonum, quandoq; in malum.2.regum.2.c.2.Parali.30.a.Ester.3.d.Iob.9.d. Prouerbio.24.d. Ieremi.2.e.Omnes autem electi, qui ante aduentum redemptoris orti sunt, quia hunc, aut audiendo tantummodo, aut etiam loquendo nunciarunt, quidam quasi in mundo cursores fuerunt. Gre.9.mor.22.

Adulatores. Laudantes exempla sanctorum. Præcursores quadrigarum regis.1.regum.8.c. in malum quidem sunt ministri consiliariorum adulantium regi, aut prælato. In bonum vero sunt, qui verbo laudant exempla iustorum. Gre.s.1.reg.8.

Christus. Angelus custos. Prælatus. Præcursor angelus.Exod.23.c.33.c.Sumi potest pro Christo, & pro angelo custode, aut etiam pro prælato. Lyra.s.Exo.23.

Currus, Quadriga, Plaustrum, Carpentum, Carruca, Rheda.

CVrrus est vehiculi genus, dictus ab eo, quòd veteres ipso ad cursum vterentur: trahiturq; binis rotis, aut pluribus, ab equis vel bobus: & si duo sint equi, dicuntur bigæ: si quatuor, quadrigę. Carruca autem est molle vehiculum.

Mundus. Currus Dei dici potest mundus, quem mouent angeli, velut aurigę.ps.67. Tertul.de trinitate

Angeli. Currus etiam Dei dici possunt angeli, qui coniunctā similium & ęqualium sociteatem habent: qui etiam dicuntur quadrigę, & carrucę, vehentes fideles in cœlestem Hierusalem, eosq; protegentes.4.reg.6.b.1.par.28.d.Isa.66.f. Diō̄y cœles.hiera.15 Hila.s.ps.67. Hie.s Isa.66.&.s.haba.3.

Merita Christi. Cœleste regnum. Currus Ioseph dicitur fastigium sublime meritorum Christi: & etiam cœleste regnum: quod etiam designant alij currus. Gene.41.e.46.c.3.reg.10.d.2.par.1.d.8.a. Amb.de Ioseph.7. Beda.s.gen.41.

Christus. Doctor. Currus Israel dictus Elias.4 reg.2.b.designat Christum, qui nos patienter tolerando portat: & etiam doctorem portantem discipulos.

Ecclesia. Anima fidelis. Apostoli & prędicatores. Plaustrum nouum, in quo ponitur arca, dici potest ecclesia, vel anima fidelis: cuius rotæ sunt vetus & nouum testamentum: vel desiderium deserendæ peregrinationis, & desiderium acquirendæ fœlicitatis.1.Regum.6.b.2. Regum.6.a.24.d.Plaustra etiam noua ad triturandum, sunt apostoli, & prędicatores conterentes aduersarias potestates. Isa 41.d.Et plaustra, quæ obtulerunt principes israel, idem significare possunt. Nume.7.a.1. Paralipo.13.c. Gre.s.1.reg.6. Hieron.s.Isa.41.&.s.Amos.2.

Euangelistæ vel quatuor euangelia. Quadrigæ Dei, sunt quatuor euangelistæ: & dicuntur esse saluatio.Haba.3.b.quia euangelium Dei salus est eis, qui credunt in eum. Idem designant quadrigæ quatuor. Zacha. 6.a. Nahum.2.a. Currus etiam vel rotæ maris fusilis templi Salomonis, quatuor euangelia designare possunt.3.regum.7.e. Eosdem designant currus Aminadab. Canticor.6.d. Plaustrum etiam nouum, sunt quatuor euangelia resurrectionem Christi prædicantia. Aug.18.ciui.dei.32. Gre.s.canti.6.

Rup.2.s.reg.27.&.s. Nahũ.2.&.1.Zac 6.

2.regum.6.b. Quadrigæ quatuor designant quatuor gradus in ecclesia. Nam equorum rufforum est apostolorum & martyrum: alborum est virginum, nigrorum pœnitentium: variorum prelatorum, & prædicatorum. Gradus in ecclesia.

Gre.s.1.reg.8.

Currus dici possunt deuota & feruentia desideria, quibus boni vehuntur in cœlum: vt currus igneus Eliæ: & alia plaustra.1.reg.8.c.3.reg.10.d.4.reg.2.b.13.c. Hi sunt currus Dei decem milium lætantium.ps.67. Currus etiam in comitatu Ioseph sanctorum merita designare possunt in comitatu Christi.gen.50.b. Desideria deuota. Merita sanctorum.

Ambr. de virgi.3.& de Isaac.8. Rup.s.canti.6.

Currus Aminadab.Canti.6.d. dici potest corpus nostrum animæ coniunctum: cuius quatuor equi sunt ira, cupiditas, voluptas, timor: vel equi boni sunt quatuor virtutes: auriga verò est Aminadab, idest, Christus. Rotæ autem sunt, de quibus dicitur. Eze.1.d. Spiritus vitæ erat in rotis. Vel quadrigæ Aminadab sunt euangelica sacramẽta Christi, scilicet incarnatio, passio, resurrectio, ascensio. Corpus humanum. Virtutes. Sacramenta Christi.

Hier.s.Zach.6.

Quadrigæ quatuor.Zach.6.a. quatuor regna præcipua designare possunt, nempe Babylonicum, Persicum, Macedonicum, & Romanum. Quatuor regna.

Hie.s.Isa.22.

Currus gloriæ sacerdotum legis, erat splendor literæ, & ceremoniarum veteris legis, & sanctum seculare.Isa.22.e. Litera legis.

Hie.s.Haba.3. Gre.s.canti.1. Ber.s.canti.ser.39.

Currus Pharaonis, quibus comparatur sponsa.Canti.1.a. designant, quòd anima comparata Deo est quasi currus Pharaonis, hoc est, quasi iumentum: vel comparatur equitatui pugnanti aduersus currus Pharaonis, vt currus Pharaonis sint aduersariæ virtutes, suntq; currus malitiæ, luxuriæ, auaritiæ, superbiæ, &c. Aduersariæ potestates.

Hie.s.Isa.28. Rup.s.Amos.2.

Plaustrum, quod est ad triturandum, designare potest grauiorem Dei punitionem.Isa.28.g.Amos.2.d. Eandem designare possunt carpenta ferrata, quæ fecit transire Dauid super filios Ammon.1.par.20.b. Quadrigæ etiam in iudicio, terrorem iudicis venientis cum potestate magna, & maiestate indicant.Ioel.2.b. Plaustrum etiam onustum fœno, dicit diuinam punitionem peccatorum.Amos.2.d. Grauior punitio Dei.

Hiero.s.Isa.5.

Plaustrum graue, est grauitas peccati.Isa.5.d. Grauitas peccati.

Gre.s.1.reg.8. Ori.s.Iosu.ho.15. Aug.s.ps.19. Philo. de migratio Abrahæ. Gre. Nysse. de vita Mosis. Rup.2.s.Exo.31.

Currus Pharaonis, superbiam volubilis seculi designare possunt: & fastum mundanæ elationis, & honores: & modum, quomodo mala inferantur. Et currus secundus Pharaonis, est minor turpitudo rerum mundi: primus autem maior. Et currus & equi sunt dæmones, & affectus animæ. Genes.41.e. Exod.14.b.15.a. Deuteronomi.20.a. Iosue.11.b.17.d. Iudic.1.d.4.c.1.Regum.8.c.2.Regum.1.a.15.a.3.Regum.1.a.1. Paralipomenon. 18. a. Iudith.1.b.2.c. Canticor. 1.c.Isa.2.b.37.e.Ezechie.26.b.Michæ.1.d.5.d.Nahum.2.a.3.a. Agge.2.d.Zacha.9.c.Apoca.18.c.ps.19. Currus etiam Pharaonis, erant imperatores Romani persecutores fidelium. Superbia volubilis seculi. Honores. Dæmones & affectus animæ. Maior & minor turpitudo rerum secul. Persequutores ecclesiæ.

Ori.s.canti.ho.2. Hie.s.Isa.21. Beda.s.Exo.14.

Currus etiam Pharaonis, sunt animæ peruersæ cum gula, & fornicatione, & ira, & superbia: quas agitant dæmones, eisq; contra bonos vtuntur. Exod. 14.a. Canticor.1.c. Et quadrigæ Ephraim, sicut & currus Pharaonis, sunt conuenticula hæreticorum, & machinamenta eorum.Isa.22.b.31.a.43.e. Animæ peruersæ.

Gre.s.1.reg.13. Hiero.s.ps.19.

Currus præterea, sunt oblatio blandimentorum ad sensus corporis spectantium, & suggestio, & incitatio ad ea sucipienda, quæ quasi voluendo rotas, diabolus sensim in mentem inuehit. Idem designant plaustra de terra Aegypti: quæ etiam designant voluptatem mundi, & mundanorum cupiditatem. Genes.25.e.1.Regum.13.a.Psal.19. Oblatio blandimentorum. Suggestiones. Voluptates. Cupiditates.

Rup.s.Iudi.7.

Currus Achab sequens Eliam, designare põt potestatem diaboli post Chrm.3.reg.18.g. Currus etiam Sisara, superbia est diaboli: à quo desiluit victus à Christo.Iudi.5.d. Potestas diaboli, & superbia.

Geor. vene. canti.1. ton.8.cap.5.

Currus etiam Achab, in quo interijt, fiduciam humanam designat: in aqua perit super bus.3.reg.22.e. Idem de curru Ioram.4.reg.9.f. Fiducia humana.

Gre.s.1.reg.8.

Quadrigæ regis, in malum sunt consiliarij adulatores prælatorum, omnem eius appetitum laudantes. In bonum verò, bona exempla prædicatorum.1.reg.8.c. Adulatores prælatorum. Bona exempla prædicatorum.

Curuare, Curuus, Incuruare.

CVruari dicitur aliquid, quum flectitur à rectitudine: & curuus homo, est inflexus facie inclinata versus terram.

Ori.s.ps.37.ho.1.

Incuruatio signum esse solet honoris, & reuerentiæ, qua videlicet incuruatus humiliatur coram eo, quem honorat: vt incuruatio fratrum Iacob, & Ioseph. Et incuruatio populi Israel, Et etiam Mosis.gen.27.d.43.f.Exo.12.d.34.a.ps.37.Luc.18.c. Et incuruuatus est, qui non audet leuare oculos ad cœlum, vt publicanus.Isa.45.d. Signum honoris.

Gre.9.mor.13.14.

Curuantur sub Deo, qui portant orbem.Iob.9.b. quum potestates gentium misericorditer flectuntur à Deo. Vel quum virtutes cœlorum, se inclinãt Deo. Et quia diuinitatis eius celsitudinem, quamuis subleuatæ videant: nec virtutes tamen angelicæ ipsum comprehendunt. Conuersio potestatum. Virtutes cœlorum.

Glo. ord.s. Iere.27.

Curuant collum regis Babylonis iugo, qui se peccatores esse cognoscunt.Iere.27.b. Cognitio...

Incurua

Confundi superbos. Incuruat Deus aliquos, quum eorum confundit superbiam. 2. reg. 22. d. Isa. 26. a. Et incuruantur sub vinculo, qui incidunt in pœnam inferni. Isa. 10. a. Haba. 3. b. Iob. 34. c. Hie. s. Isa. 10. Gre. 25. mor. 1.

Christus. Incuruans se Eliseus super puerum mortuum, designauit Christum humiliantem se, ad assumptionem naturæ humanæ, vt resuscitaret genus humanum. 4. reg. 4. f. Glo. ordi. 4. reg. 4.

Prædicatores condescendentes. Incuruantur ceruæ, vt pariant. Iob. 39. a. quum prædicatores, à summo contemplationis gradu descendunt, vt auditorum infirmitatem instruant. Gre. 30. mor. 22. Hie. s. Iob. 39.

Persequentes Iudæi Christum. Incuruarunt Iudæi animam Christi in passione, quum nomen eius delere conati sunt. psalm. 56. Hie. s. ps. 56.

Inhærens terrenis. Curuatus dicitur. ps. 37. qui terrenis adhæret: & is, de quo dicit Sapië. 9. c. Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam. Et dorsum prauorum incuruatur, quum terrena inquirũt. ps. 68. Et curuata mulier decem & octo annis, est genus humanum, in triplici lege curuatũ ad terrena. Luc. 13. c. Et curuatis genibus bibentes sunt, qui nimiũ corporeis necessitatibus indulgent, aut etiam voluptatibus. Vnde inepti bello reputãtur. Iudi. 7. b. Aug. s. ps. 37. 68. & e pis. 156. & ho. 49. Gre. ho. 31. Ori. s. Iudi. ho. 19. Amb. 3. Exae. 12. Hie. s. Mich. 2.

Subijciens se erroribus. Incuruatus est vir, qui se subijcit falsis opinionibus. Isa. 2. c. 44. c. Et curuare genua ante Baal, est seruire peccato. 3. reg. 19. b. Roma. 11. a. Isa. 5. d. Et incuruari vt transeant inimici, est subijcere se sponte peccato. Ideo dicunt inimici homini: Incuruare: quia non possunt dæmones animam cogere, nisi ipsa se incuruet. Isa. 51. g. Incuruans etiam, est hæreticus decipiens. Isa. 9. c. Hie. s. Isa. 2. 9. 51.

Subiecta falsitas. Subijci ecclesiæ. Incuruatur altitudo virorum. Isa. 2. c. quum falsitas subijcitur veritati. Et curui veniunt ad ecclesiam filij eorum, qui eam humiliauerũt. Isa. 60. c. quum metu aut alia ratione, fidei colla submittunt. Hie. s. Isa. 2. 60.

Docentes Iudæi errores. Obstinatio Iudæorum. Incuruata pariens nurus Eli. 1. reg. 4. d. designat Iudæos docentes ea, quæ in damnationis suæ baratrum eos profundius deponant. Et incuruari semper eorum dorsum, est ipsos obstinatos esse. ps. 68. Roma. 11. c. Gre. s. 1. reg. 4. Ori. s. Rom. 11.

Peccantes minores. Incuruatur dorsum peccatorum, quũ peccantes minores, qui sunt, vt dorsa, se subijciũt ad portanda onera peccatorum. ps. 68. Gre. 1. pasto. 1.

Opera praua. Errores. Incuruatæ semitæ, sunt opera à rectitudine virtutis diuertentia. Et etiam doctrina erronea. Isa. 59. c. Hie. s. Isa. 59.

Custodire, Custos, Custodia.

CVstodire dicitur aliquis illud, quod diligenti cura seruat, ne perdat.

Deus. Custos in primis est Deus. gen. 28. c. Et ipse custodit à laqueo. Et custodit veritatem: & aduenas. Et custodit ossa iustorum, quum eos conseruat in virtutibus. Et custodit paruulos hoc est, existentes in vtero, vel humiles. Et custodit Israel, quũ seruat à malo, hoc est, à peccato. Et custodit introitum in cœlum, & exitum à corpore. Et nisi ipse custodiat ciuitatem frustra custoditur. ps. 33. 114. 120. 126. 140. 145. Et ipse dicitur custodire misericordiã in milia. Exo. 34. a. deut. 32. b. 3. reg. 3. a. 8. c. Et ipse custodit nobis plenitudinem annuæ messis. Iere. 5. f. 31. b. Eccl'tę. 3. a. Et ipse Christus dicitur custos. Isa. 21. c. Zach. 3. b. Basi. s. ps. 33. 114. Hila. s. ps. 120. Aug. s. ps. 126. Hie. s. Isa. 21.

Christus. Custodit Christus fortitudinem suam ad patrem. ps. 58. quum eam patri seruandam reliquit ad resurrectionem. Hila. s. ps. 68.

Dirigens Deus præcepta in ore Christi. Custodit os regis Deus, qui dirigit præcepta in ore Christi. Custodit etiam os regis, qui seruat præcepta Christi. Eccl'tæ. 8. a. Hie. s. Eccl'ten. 8.

Custodit sacerdos primitias, hoc est, Christus bona opera illi oblata, quæ reseruat remuneranda. Geor. vene. canti. 2. ton. 3. cap. 3.

Flagellans Deus. Custodit spiritum hominis visitatio Dei. Iob. 7. d. 10. c. 29. a. Quũ hunc virtutibus ditatum vel flagellando percutit, vel compungere amore non desinit. Gre. 9. mor. 38.

Angeli. Apostoli. Custodes ciuitatis, dici possunt angeli curam animarum habentes. canti. 5. c. Exod. 23. c. Iudith. 13. c. Et ipsi custodiunt viam ligni vitę. gen. 3. d. Isa. 62. b. Eccl'tę. 12. b. Custodes etiam ciuitatis & murorum erant apostoli. Amb. de virgi. 3. Hie. s. Eccl'ten. 12. Rup. s. canti. 5.

Perfecti. Custodes vasorum templi, sunt Leuitæ quinquaginta annorum, designantes perfectos, qui depositum fidei & scientiæ in memoria seruant. Et dicuntur custodire custodias domini. Leui. 8. g. Et custodiunt arcam domini, qui dispensant mysteria Dei. 1. reg. 7. a. Et custodia primitiarum, est custodia verbi Dei, vt augeatur. Et sic dicuntur sacerdotes custodire sacerdotium suum. Num. 3. b. 8. d. 18. b. 4. reg. 12. b. 1. par. 23. d. Philo. q. deterior potiori insidietur. Gre. s. 1. reg. 7. & 2. dialogo. 2. Ori. s. num. ho. 11

Prælati & prædicatores. Custos in vineis, est quilibet prælatus in ecclesia. canti. 1. b. 3. a. 8. d. Qui tunc non custodit vineam suam, quando, vt Paulus detrimentũ patitur, & infirmatur, vt alios lucrifaciat. Item custos in vineis, est exercens se ecclesia ex gentibus in sacris voluminibus: & non custodit vineam suam, quum deserit doctrinam, quam habebat ante fidem. Item synagoga non custodiuit vineam suam, quando cultum legis amisit. Custodiẽtes etiam pastores vigilias noctis, curam designant prælatorum. Luc. 2. a. Iere. 31. a. Zach. 3. b. Ori. s. canti. ho. 1. 2. Amb. s. ps. 118. ser. 2. & s. Luc. 2. Ber. s. can. ser. 30. 76

Sancti patres. Custodes etiam ciuitatis, sunt doctores, & autores sacræ scripturæ. cãti. 5. c. Et custodes vineę, Moses & alij sancti patres. Gre. s. canti. 5.

Et custo

Rup.s.canti.1. Et custodientes fructus vineæ, sunt operantes. canti. 8.d. Custos in vineis, est beata Maria aduocata gentilitatis: quæ non custodiuit vineam suam, quia reliquit synagogam. Operantes. Virgo Maria.

Hie.s.Mala.2. Custodiunt scientiam labia sacerdotis. Mala.2.b. quia sacerdotum est, exemplo & doctrina alios instruere. Et custodiunt Man in futuras generationes, quum eorum doctrina ad posteros extenditur. Exo.16.g. Doctrina sacerd.

Hiero.s.Isa. 56.&.s. Eze.44. Hych.s.Leui.19. Custodire Phase, & sabbatum: & solemnitatem domini, est ab omnibus operibus carnis cessare: & manus suas custodire, ne faciat omne malum. Exo.12.c.13.b.31.c. 34.c. Leui. 19.a. Isa.56.a. Sacerdotes autem non solum debent docere, sed & custodire. Eze.44.f. Cessare ab operib. carnis.

Aug.s.ps.129. Gre.s.ps.129. Custodia matutina. ps.129. resurrectionem Christi designare potest. Vnde speranda est nobis nostra resurrectio, vsq; ad noctem mortis. Vel designat tempus adolescentiæ: aut rudimenta fidei. Resurrectio Christi. Tēpus adolescētiæ. Rudimenta fidei.

Gre.19.mor.17. Amb.de paradi.4. Philo.1.allego. Au.8.de gē.ad li.10 Custodire paradisum, quem quis operatur, vt Adam. gen.2.c. est cauere, ne per inanem gloriam virtutes amittat. Et cauere, ne talia operetur, per quæ paradisum merito perdere debeat. Et etiam meminisse bonorum operum, vt amplius operetur. Seruare virtutes.

Amb.s.ps.118. Custodire pactum Dei: & testamentum Dei, est legem Dei seruare. Exod.19.a. Leui.11.a. ps.131. Et vult Deus custodiri nimis mandata sua. ps.118. Quia etiam de verbo ocioso est reddenda ratio. Custodire etiam vias domini, & iustificationes eius, est obseruare præcepta. ps.36. deute.4.f.9.c. Iosu.1.b.23.a.2.reg.22.d.3.reg.2.a. Iob.23.c. Obseruare legē Dei.

Ori.s.Roma.2. Custodit legem, qui viuit secundum literam legis: perficit vero legem, qui viuit secundum spiritum. Roma.2.g. Custodia autem pecuniæ, est obseruatio legis, & rectæ fidei, & regimen spirituale. Exo.22.b. Seruare literā legis. Regimen spirituale.

Amb.1.offic.2. Hie.s.Iere.17. Custodire vias suas, est tacere, & audire. ps.38. deut.4.b.23.b. Tobi.1.b. Mich.7.b. Et custodire debet se quisq; à proximo suo tempore persequutionis hæresum. Iere.9.a. Ita custodire se à gladio. Eze.33.a. Et super hac custodia standum. Haba. 2. a. Custodit etiam animam suam, qui non portat onera peccatorum, in die quietis, & sabbati. Iere.17.c. Tacere & audire.

Aug.q.in Num.33. Custodia cinerum vaccę. Num.19.b. designare potest memoriam passionis & resurrectionis Christi. Memoria passionis.

Aug.s.ps.58. Custodit fortitudinem suam ad Deum, qui quicquid potest Deo ascribit, & nihil de se præsumit. ps.58. Nō præsumēs de se.

Gre.12.mor.5. Custodit vestimenta sua. apoca.16.c. qui præcepta innocentiæ seruat in mente: vt cum nos iudicij culpa nudat, ad amissam innocentiam redeuntes pœnitentia operiat. Seruans innocētiam.

Isych.s.Leui.26. Custodire mandata Dei, est proprie nihil eorum corrumpere, neq; secundum nostram intentionem, sed secundum eius, & quæ eius sunt agere. Intentionem præcipientis seruare.

Hie.s.Mich.7. Casia.lib.6.cap.13. Custodit claustra oris sui ab ea, quæ dormit in sinu suo, qui cauet à blanditijs carnis suę. Mich.7.b. Et custodit atrium suum, qui recessus cordis sui Dei timore communit. Luc.11.c. Cauens blanditias carnis.

Hie.s.Mala.2. Rup.s.Mala.2. Custodiunt spiritum suum. Mala.2.d. qui custodiūt vxorem, & legem Dei erga vxorem: & qui seruant legem naturalem: & qui intelligunt legem spiritaliter. Seruare legem naturalem.

Hie.s. Ecclesia. 4.& s.ps.16. Custodit pedem suum. Eccl'tę.4.d. qui cauet, ne offendat, & in aliquod incidat peccatum. Et custodit vias duras. ps.16. Qui seruat præcepta, & exercet opera pœnitentiæ. Cauens offensiones.

Glo.ordi.s.Hose.12. Custodire misericordiam, & iudicium, est misericorditer & iuste operari cum proximo. Hose.12.b. Misericorditer & iustē operari.

Beda.s.gen.4. Custos fratris sui, quum dixit Cain de Abel. genes. 4. b. Nunquid custos fratris mei sum ego? Diceretur de iudæis, qui fratres & custodes essent Christi, si seruarent legem Christi. Et custodientes latus Ieremiæ, erant Iudæi erga Christum. Iere.20.c.

Rup s.Haba.2. Custodia super quam standum, est perfecta cordis humilitas. Haba.2.a. Humilitas.

Philo. quòd Deus sit immutabilis. Custos carceris dici potest is, qui alios detinet in peccatis, quasi princeps eorum. gen.40.a. Et custodia vinctorum, significare potest limbum, aut inferos. genes.39.c.42.c. Iosue.10.c. ps.141. Custodes etiam sepulcri Christi sunt, qui veritatē Christi opprimere conantur. Mat. 27.g.28.a. acto.12.a.16.c. Detinentes animas in peccatis. Limbus. Inferi. Oppressores veritatis.

In custodiam pomorum posuerunt Hierusalem hostes eius, quum persequutores ecclesiæ, eam quasi desertam reddiderunt. ps.78. Est tamen etiam custodia pomorum, hoc est, sanctorū. Ponūt etiam Hierusalem in pomorū custodiā: sicut enim poma, cum maturescere cœperint, à suis custodiuntur, maturaq; facilius deuorantur: Ita aduersarius noster, custodit sibi consentientem animam, donec eam ad plenum voluntatis suæ consensum adducens, valeat deuorare. Quamdiu enim in ea scintilla lucet fidei, acerba est dentibus inimici.

In custodiam pomorum ponitur Samaria: quia multo melius est subuerti inutilem ciuitatē, & lapides eius, quibus extructa fuerat: & in præceps detrahi, & pręparari eā in pomarium, plantationemq; vinearum, quàm in ędificatione pessima permanere. Mich. 1. b. Vbi dicitur: In aceruos lapidum.

Custodiunt vanitates, qui colunt idola, & errores defendūt: & vitijs incūbunt. Ion.2.d. Et custodiunt præcepta Amri & Achab, qui secuntur hæresiarchas. Mich.6.d. Defendere errores.

Custodiens

Insidians diabolus. Custodiens Saul Dauid, vt interficeret eum, designat diabolum insidiantem animæ. ps. 20.58. Et custodientes domum Dauid, vt eum occiderent, designare possunt Iudæos, Christo insidiantes: vel sepulcrum eius seruantes: vt nomen eius delerent, suppressa resurrectione. 1. reg. 19. b. Iudi. 16. a. Iudith. 4. a. 7. b. Arn. & Hila. s. ps. 58. Aug. s. ps. 58. Gre. ho. 21.

Corrigere. Custodire bouem cornupetam. Exo. 21. d. Corrigere corruptorem proximorum. Glo. inte. s. Exo. 21.

Cauendum. Custodire virum captum. 3. reg. 20. g. Cauere sibi etiam victo diabolo. Glo. ordi. s. 3. reg. 20.

Superbire. Custodire semitas seculorum, est ambulare in superbia. Iob. 22. c. Gre. 16. mor. 5.

Custodientes turtur, & hirundo tempus aduentus sui. Iere. 8. b.

Custodia pro Vigilia, uide Vigilare.

Cutis, uide Pellis.

Cyathus, quære Calix.

Cygnus.

Aristo. 9. de histori. animali. 12. Tertul. de cibis Iudaicis.

CYgnus auis candida palmipes, longo collo & rostro, apud lacus paludesq; viuens, de profundo aquæ cibũ trahens. Pugnat cũ aquila. Canere solitus est, pręcipue morti proximus, vt fertur. Computatur inter animalia immunda. Leui. 11. c. Designare potest hypocritas, candore sanctitatis quæstum facientes. Vt habet collum oblongum, significare potest superbos ceruicis altæ. (Hypocritæ. Superbi.)

Cymbalum.

CYmbalum est instrumentum musicum, æneum.

Hortari ad bona. Laudare Deum in cymbalis bene sonantibus, est bona persuasione, & spiritali explanatione aptare labia. Cymbalum oris, est lingua, quæ pulsatis labris resonat. Cymbala sunt etiam mutuo se hortantes. ps. 150. 2. reg. 6. a. 1. par. 15. c. 25. b. 2. par. 5. d. 1. Esdr. 3. c. Nee. 12. b. Iudith. 16. a. 1. Mach. 4. f. 13. g. Arn. & Au. s. ps. 150. Euch. for. spũal. 10.

Sermo hæreticorũ. Antichristus. Prædicatores Antichristi. Cymbalum alarum. Isa. 18. a. rauco concrepans sonitu, est sermo hæreticorum erroneus, & propter leuitatem in diuersa currens. Vel est Antichristus sonãs per prædicatores suos: qui etiam sunt cymbala tinnientia. 1. cor. 13. a. Hie. s. Isa. 18. Gre. 13. mor. 7.

Cyminum.

CYminum, est herba quædam satiua, quædam syluestris: est naturâ calida: eiusq; semen deseruire solet ad condituram ciborum. Significare potest ceremonias, res spirituales condientes. Matth. 23. c. (Ceremoniæ.) Dioscorides. Ori. 1. Mat. ho. 25.

Ignorantes & simplices. Significat etiam cyminum ignorantes, ac simplices, qui leuius castigantur à Deo, quàm doctiores. Isa. 28. g. Hie. s. Isa. 28.

Cynipes, quære Culex.

Cynomia, uide Musca.

Cyperus.

CYperus est herba porri folia habens, longiora tamen, graciliora, & solidiora: caulem, cubitalem & angulosum. Nascitur in locis cultis, & palustribus. Eius radici, vis inest calefaciendi, & exiccandi citra mordacitatem. Vide Cyprus, & botrus, Cypri. Plini. 21. natu. histo. 18.

Cypressus.

CYpressus, siue cupressus, est arbor nota, morosa quidem natu, fructu superuacua, baccis torua, folio amara, odore violenta, ac ne vmbra quidem gratiosa, materie rara, vt pene fruticosi generis: est semper virens. Pli. 16. natu. histo. 33.

Apostoli & martyres. Philosophi ex gentibus. Cypressus, vt est semper virens, nec à ventis vincitur, & in altum assurgit, designare potest apostolos, & martyres, & viros insignes virtute & doctrina. Eccl'i. 24. b. 50. b. Potest etiam significare eloquentes, & philosophos gentilitatis venientes ad fidẽ. Isa. 60. c. Iuxta Septuaginta. Amb. s. ps. 118. ser. 4. Hie. s. Isa. 60.

Odor virtutum. Cupressus etiam odorifera, odorem virtutum designat, naribus expurgatis, semper fragrantem. Geor. vene. cãt. 2. to. no. 5. cap. 7.

Epi & prælati. Clerici. Simpliciores. Cypressina laquearia, quæ bonum præstant odorem, & tectum sustinent, designare possunt episcopos & prælatos ecclesias suas fortitudine sustentantes, & odore doctrinæ & exemplorum subditos perfundentes, & demulcentes. canti. 1. d. Designãt etiam eos, qui ad statum ecclesiasticum pertinent: & præterea simpliciores bene viuentes. Ori. s. canti. ho. 3. Gre. s. canti. 1. Ber. s. canti. ser. 46.

Cyprus.

CYprus insula est nota, habens vineas optimum vinum ferentes. Cæterum. canti. 1. d. & 4. d. Vbi ponitur: Botrus Cypri, Hebraicè dicitur Copher, quod camphoram significat, quæ est arbor aromatica. Sed siue botrus cypri accipiatur pro botro illius insulæ, dicetur Christus botrus cypri, propter excellentiam vini illius insulæ. Siue botrus cypri sit botrus camphoræ, dicetur de Christo, propter odoris eius excellentiam. *Christus.*

Gre. i. canti 1. Cyprus insula, typus est ecclesiæ vniuersalis, quæ multas vineas nutrit, dum in multas ecclesias diuisa, vinum, quod lętificat cor hominis, gignit. canti. 1. d. *Ecclesia.*

Cyrene.

CYrene est prouincia, inter Aegyptum & Lybiam: Interpretatur autem paries. De ea fit mentio. 4. reg. 16. b. acto. 2. b. 6. c. 11. c. 13. a.

Hie. s. Amos. 1. Cyrene, in quam transferuntur Syri. Amos. 1. b. Est ecclesia vbi est vocatio Dei: in quam Deus transfert, quos conuertit ex hæreticis superbis. De Cyrene quoq; transfert in Syros, idest, de infimo pariete, eleuat in sublimes. Amos. 9. c. *Ecclesia.*

Cyrenensis Simon, vide Simon: de quo Matth. 27. d. Marc. 15. b. Luc. 23. d.

Cyrus.

Hie. s. Isa. 45. CYrus rex Persarum, qui iussit restitui templum Iudæorum, à Chaldęis euersum. 2. para. 36. e. 1. Esdr. 1. b. Isa. 44. d. 45. a. Dani. 13. g. Licet autem apud Isaiam prophetia de Cyro, ad literam de ipso Cyro sit, vt ait Hieronymus, nec possit intelligi de Christo, quod ibi dicitur: Non cognouisti me: tamen quatenus ipse liberauit populum Israel de captiuitate, & restitui iussit templum, typum gerit Christi, & prædicatorum. *Christus & prædicatores.*

Cyson.

Aug. s. ps. 82. CYson. i. duritia eorum, torrens, vel fluuius, qui è monte Tabirio in mare cadit. Ibi corruunt inimici Dei, & ecclesiæ. Iudi. 4. a. 3. reg. 18. g. ps. 82. Melius tamen scribitur Cison.

Dabir.

Ori. s. Iosu. ho. 20. DAbir. i. oratorium, siue verbũ, aut res vel subiectio. Est ciuitas in tribu Iuda, quæ dicebatur ciuitas literarum: designare potest ecclesiam, quæ nunc loquitur, & docet spiritualiter, quæ in lege prius secundum literam accipiebantur. Iosu. 15. c. Iudi. 1. b. 1. par. 6. e. *Ecclesia.*

Dadan.

Hie. s. Eze. 27. DAdan. i. mamilla, vel dilectio, aut patruus, seu cognatus, vel iudicans, est filius Regma, & populus Aethyopiæ occidentalis. gen. 30. a. Eze. 27. c.

Dæmon, Dæmoniacus, Diabolus.

DAEmon vocabulum Gręcum, interpretatur sciens: & licet de se commune nomen sit tam bonis, quam malis angelis, tamen apud fideles, solum accipitur pro malis: & dicit Dęmon etiam diabolus, hoc est, calumniator.

Glo. or. s. Mat. 15. Dæmonium vexans animam est peccatum, quod semper vexat propter conscientiam. Matth. 15. c. Isa. 34. c. *Peccatum.*

Ori. s. Mat. ho. 4. Dæmonium mutum & surdum, dici potest impetus irrationalis: qui boni speciem videtur habere: qui non recipit discipulorum admonitionem: Sed Christi sermone opus est ad eum expellendum. Matth. 17. c. *Impetus irrationalis.*

Hie. s. ps. 90. Aug. s. ps. 90. Ber. ser. 6. s. Qui habitat. & ser. 2. de. s. Andr. & s. can. ser. 33 Dæmonium meridianum. ps. 90. dicitur quum Satanas trãsfigurat se angelum lucis. Et quum hæretici exercent pietatis opera, quibus decipiunt ignorantes. Et quum est grauis & aperta tentatio, aut persequutio. Vel est ipse Antichristus: vel superbiæ spiritus, qui in maiori virtutum splendore consurgere solet, & grauius decipere. *Transfiguratio in angelum lucis. Hæretici hypocritæ. Aperta tentatio. Antichristus. Spiritus superbiæ.*

Hie. s. Haba 3. Tradunt Hæbrei, quomodo in euangelio princeps dęmonũ dicitur esse Beelzebub, ita רֶשֶׁף Reseph dæmonis esse nomen, qui principatum teneat inter alios. Et propter nimiã velocitatem atq; discursum, auis & volatile nuncupętur. Ipsumq; esse, qui in paradiso sub figura serpentis mulieri sit loquutus, & ex maledictione, qua à Deo condemnatus est, accepisse nomen. Siquidem Reseph reptans ventre interpretatur. Haba. 3. a.

Diabolus aliquando pro malo homine accipitur: vt pro Iuda traditore. Ioan. 6. g. *Malus homo.*

Et diabolicus est ad diabolum spectans, aut diaboli exercens officium. 3. regum. 21. b. Iacobi. 3. d.
Dæmoniaci duo curati à Christo, designare possunt gentiles ex Cham, & Iaphet descen Hila. s. Mat. cano. 8. 9. 12.
Gentiles. dentes. Matth. 8. d. Dæmoniacus etiam alius surdus, & mutus gentium plebs est totius salu- Amb. s. Luc. 8.
tis indiga: Et præterea dæmoniacus cęcus & mutus. Et dęmoniacus desperatus, & terribi- Hie. s. Marc. 5.
lis. Matth. 9. b. 12. b. Marc. 5. a. Luc. 8. d. Dęmonia, quæ non sinebat Christus loqui, sunt hære- Rup. 7. s. Matt.
Hæretici. tici, quibus vetatur loqui: quia ficte loquuntur. Luc. 4. g. Dæmoniaci etiam duo sæui, de-
Mors animæ & corporis. signant vtramq; mortem, corporis videlicet & animæ, quas nemo potest euadere.

Dagon.

Idolatria. DAgon, idest, frumentum vel piscis: nomen idoli Philistinorum. Iud. 16. f. 1. reg. 5. a. 1. Macha. 10. g. designare potest superstitionem idololatriæ. Et quū iacuit præcisis manibus Gre. s. 1. reg. 8.
& capite coram arca fœderis, cessationem idololatrię designauit, adueniente fide ecclesię.
Dæmones. Designat etiam totam dæmonum massam: qui ceciderunt coram Christo, abscisis manibus & capite, hoc est, ablatis ab eorum cultu regibus, & principibus. Rup. 1. s. reg. 14.

Dalila.

Ecclesia. DAlila. i. paupertas, vel situla eius, aut ramus eius siue exhauriens, aut macillenta: meretrix, quam adamauit Samson: quæ eum prodidit Philistęis. Iudi. 16. a. designare potest ecclesiam, propter quam mortuus est Christus. Hie. prol. in Hosea.
Synagoga. Dalila etiam significat synagogam, quæ situlæ more limpidum liquorem non tenet, & quisquilia immunda collegit. Eadem rasit Samson, quando Christum in caluaria crucifixit. Hie. s. Mart. 15. Rup. s. Iudi. 21. 22.

Dalmanutha.

DAlmanutha. i. situla præparata, vel exhaustio numerata, siue macies, vel ramus præparatus, vel numeratus: regio in tribu Isachar, quæ & Magdalum dicitur & Mageddan. Marc. 8. b.

Dama, quære Caprea.

Damascus,

DAmascus, idest, sanguinis saccus, vel sanguinis poculum, aut sanguis femorum, vel incēdiorum, vel procuratoris. Fuit filius procuratoris domus Abrahæ: à quo dicta est ciuitas Damascus in Syria. gen. 15. a.
Damascus etiam interpretatur sanguinis osculum, aut sanguinem bibens, aut sanguis ci- Amb. s. ps. 118. ser. 5.
Gentilis populus. licij. Et designat gentilem populum, qui ante fidem Christi amicus erat sanguinis & cru- Tertu. aduer. Iudæ. Hie. s. Isa. 8. 17. & s.
delitatis, & digna opera planctu & sacco agebat: quem postea per pœnitentiam sanguini Zach. 9.
Sapientes seculi. copulauit. canti. 7. b. Isa. 8. a. 17. a. Eze. 27. d. 47. c. Zach. 9. a. Potest etiam significare sapientes Hie. s. Amos. 1.
Hæretici. seculi & præterea hæreticos, qui bibunt sanguinem eorum, quos deceperint. Amos. 1. e.
Mundus. Damascus etiam significat hunc mundum, qui non pascitur nisi his, quæ sunt secundum Geor. vene. canti. 1. tono. 7. cap. 34.
carnem & sanguinem: nunc molestat hominem: nunc absq; molestia ipsum dimittit. Dicitur q; Damascus caput Assyriæ, vel Assur, quod interpretatur diuitię: quarum non quidē Aug. ser. 4. de Epiphania.
supernarum, sed inferiorum mundus hic caput & receptaculum est. 3. reg. 19. c. Huius virtutem abstulit Christus. Isa. 8. a. canti. 7. b. Vbi designat etiam peccatores, qui sanguinei sunt Gre. s. canti. 7.
Peccatores. per peccata.
Passio Christi. Nouum testamētū. Damascus, hoc est, sanguineus, passionem Christi, & nouum testamentum significare potest. Gala. 1. d. Et trans Damascum est, qui non bibit sanguinem Christi. Amos. 5. g. Hie. s. Gala. 1. & s. Amos. 5.
Iudæi. Designat etiam Iudæos sanguineos: super quos venit omnis sanguis iustus, qui effusus est, à sanguine Abel iusti. &c. Amos. 1. a. Rup. s. Amos. 1.

Damnare, Condemnare.

DAmnare est reprobare, vel rem, vel personam. Condemnare verò est, per sententiam iudicis reo, vel mulctam, vel pœnam irrogare: pro eodem tamen fereaccipiuntur. De his. ps. 36. Luc. 20. g. 23. e. Roma. 3. b. 14. d. 1. cor. 11. g. 2. cor. 2. c. 1. Timo. 5. b. 2. Petri. 2. b.
Damnasse dicitur Christus peccatum. Roma. 8. a. Primo dum non peccauit, dissentiens Amb. s. Roma. 8.
Ablatum imperium peccati. peccato. Deinde in cruce ipsum peccatum damnatum dicitur: quia sublata est illa peccati quasi autoritas, qua detinebat homines in inferno propter delictum Adę: vt decætero eos, in quibus signum crucis est, detinere non audeat. Tertio damnauit peccatum, dum irrita fecit delicta, remissione peccatorum concessa.
Hæretici. Damnati, sunt hæretici, qui ex hoc, quòd egressi sunt de ecclesia, dānati sunt. Amos. 2. c. Hie. s. Amos. 2.
Non cōdemnat Deus frustra, hoc est, ex parte, sed in extremo iudicio punit omne, quod hic quisq; iniquè cōmiserit. Iob. 34. b. Gre. 24. mor. 26

Cōdēnat

Lyra s.sapi.12. Condemnat Deus eum, qui non debet puniri, Sapi. 12. c. quia nemo iustus est comparatus Deo. Vel affligit iustum ad probationem.

Ori.s.Matth. ho.11. Condemnat Deum, qui dicit eum iniuste aliquos punire. Iob. 34. b. 40. a. Isa. 50. c. Sic condemnant Christum morte, qui blasphemant eum. Matth. 20. c. Marc. 10. e. 14. f. ps. 93. pro. 17. c. Sapi. 2. d. Blasphemare

Glo.inte.s. Mat. 12. Condemnant Niniuitę, hoc est, gentiles credentes, Iudæos incredulos: quia magis Iudęi credere tenebantur, qui habebant prophetias: condemnabunt ergo non potestate, sed cōparatione. Matth. 12. d. Idem de regina Austri. Luc. 11. d.

Condemnat os proprium aliquem, quum ex verbis suis conuincitur. Iob. 9. c. 15. a.

Glo.int.s.sapi.4. Condemnat iustus mortuus viuos impios. Sapient. 4. c. hoc est, martyr persequutores suos.

Glo.int.s.Dani. 1. Condemnare caput alicuius regi, est ipsum reum facere coram rege. Dani. 1. b.

Glo.ord.s. deut.22. Condemnare virum, qui iniuste accusauit vxorem, centum siclis argenti. deut. 22. c. Est prælatum cogere ad perfectionem doctrinæ & sollicitudinis, quam impendat subiectę plebi, vel ad pœnitentiam.

Damnum, Detrimentum.

DAmnum à demendo dictum est, quum diminutione res fit deterior.

Glo.inte.s.gen.31. Damnum reddens Iacob. gen. 31. e. designat Christum oues perditas, ad ouile restituentem. Reparans Christus oues perditas.

Ori.s.Exo.ho.10. Damno subiacere est ad pœnitentiam teneri, aut pœna peccati non ad mortem. Exo. 21. c. 22. a. Leui. 6. a. Iudith. 3. a. pro. 19. c. 22. a. 1. cor. 3. c. 2. cor. 7. c. Est etiam detrimentum in mortem animæ. Matth. 16. d. Marc. 8. d. Luc. 9. d. Teneri ad pœnitentiam.

Detrimentum propter Christum, est corporis, vel rerum fortunæ, quod redundat in lucrum. Philip. 3. b.

Inuentio in detrimentum dicitur esse in viris malis, aut indisciplinatis. Eccl'i. 20. b.

Dan.

Hie.s.Eze.27. DAn. i. iudicans, siue iudicium: filius Iacob è Bala ancilla: de cuius nomine dicta est tribus, & ciuitas Dan: quæ postea Paneas, & Cæsarea dicta est. Ab ea sumpsit nomen Iordanis fluuius. Est autem ciuitas Dan, iuxta montem Libanum.

Hie.s.Iere.4. Dan significare potest iudicium Dei in malos: quum vox auditur à Dan: quia tribus Dan est in parte aquilonari: vnde venit malum in Hierusalem. Iere. 4. d. Potest etiam significare Christum, qui morte sua, mortem superauit gen. 49. c. Iudicium Dei. Christus.

Philo.de agricultu. Geor. vene.canti.2. tono.7.cap.6. Dan designare potest vim animæ scrutantem, examinantem, discernentem, & quodam modo singula iudicantem, quæ draconi assimilatur. gen. 49. c. Peculiarius autem designat iudicium existimatiuum magnitudinis rerum diuinarum, ex his creatis, quę contemplatur: vnde filius est ancillæ Rachelis. gen. 30. a. Vis aīæ iudicatiua.

Ricar.de.s. vict. de 12. patriarch 18. Designat etiam Dan bonum iudicem. gen. 30. a. 49. c. num. 1. e. 2. d. Potest etiam significare imaginationem rerum malarum, vt gehennę ignis, & inferni, quæ fit in contemplatione ad ea mala vitanda. Bonus iudex. Imaginatio rerum malarum.

Amb.de bē. p̄triar. 7. Hie.s. Amos. 8. Gre. 33. mor. 18. Beda.s. gen. 49. Potest præterea Dan significare Iudam traditorem, qui de ea tribu creditur fuisse: & etiam Antichristum, qui iudicabit suo tempore. gen. 49. c. deut. 33. d. Et pręterea hęreticos, qui in extremis finibus scripturarum sitiunt. Amos. 8. d. Iudas. Antichristus. Hæretici.

Gre.s.1.reg.3. Dan vt est nomen loci, designare potest simplices. gen. 14. c. 1. reg. 3. d. Simplices.

Gre.31.mor.18. Designat etiam Dan persequutionem futuram tempore Antichristi: quum auditur fremitus equorum à Dan. Iere. 8. f. Eze. 27. d. Persecutio Antichristi.

Daniel.

DAniel. i. iudicium Dei, fuit vnus è quatuor prophetis maioribus tempore captiuitatis Babylonicæ: notus est in sua prophetia.

Ori.s.Eze.ho.4. Gre.1.mor.13. Aug.2.de peccat.merit.10.&.1.ps.132. Ber.ser.3.de assum. Daniel quum ponitur. Eze. 14. e. designat imitatores vitæ ipsius. Et peculiariter est typus continentium, qui dum mundanas voluptates despiciunt, ad altitudinem contemplationis, & prophetiæ eleuantur Euch. q. in Ezech. Continentes

Rup.s.Dani.11. Vt autem missus est in lacum leonum, vnde illęsus prodijt, typus est Christi mortui descendentis ad inferos, & suscitati. Dani. 6. e. Christus.

Ricar.de.s. vict. de somni. Nabucho.7. & de secu. cōscien.8 Daniel, quum quærebatur, vt interficeretur, deuotionem mentis significat: quam interficit, qui negotijs secularibus vacat. Per eam autem habetur diuinorum secretorum cognitio. Dani. 2. g. 4. a. Deuotio mentis

Daphca.

Daphca

DAphca, vbi legit Origenes Raphaca.i.sanitas: nona mansio filiorum Israel, quo peruenitur à deserto Sin: quia post tentationes acquiritur sanitas.num.33.b. Sed melius dicit Daphca.i.pulsatio, siue impulsio, & designat instantiam orationis, qua debemus pulsare; quæ necessaria est patientibus tentationes. Ori.s.num.ho.27. Hie.de mansiom. Instantia orationis.

Dare, Donare, Præbere, Præstare, Impartiri, Largiri, Tribuere, Deditus, Conferre.

DAre est rem aliquam, cuius dans habet dominium, alicui tribuere, sic vt in eum dominium transferatur. Dare etiam, assignare.gen.12.b.15.d. Semini tuo dabo terram hanc. Committere.genes.38.e. Vt reciperet pignus, quod dedit mulieri. Eijcere.num.21.f. Dedit filios eius in fugam. Emittere.Exo.9.d. Dedit dominus tonitrua. Erogare.gene.20.d. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. Exhibere.gen.24.c. Dedit ei potum. Ignoscere.Eccl'i.17.c. Pœnitentibus dedit viam iustitiæ. Incumbere.gen.18.b. Voluptati operam dabo. Manifestare.Exo.6.c. Dedit mandatum ad filios Israel. Dare nuptum.gen.3.b. Mulier quam dedisti mihi. Offerre.gen.3.a. Comedit, deditq; viro suo. Permittere.Exo.13.c. Requiem dabo tibi. Promittere.ps.118. In quo mihi spem dedisti. Reddere.Exod.2.b. Ego dabo tibi mercedem tuam. Præstare autem, quandoq; est exhibere.

Dare proprie competit Deo, cuius sunt omnia, nec quicquam potest ab aliquo recipere, quod non sit suum. Et ipse dat thesauros gratiæ & sapientiæ. Qua ratione dicitur beatius esse dare quàm accipere.acto.20.g. quia magis acceditur ad imitationem Dei.

Dat Deus semini Abrahæ terram Chanaan, hoc est, ecclesiam vel militantem, vel triumphantem, quæ est terra fluens lacte & melle.gen.12.b.13.b.15.d.17.b.26.a.28.c. Exod.6.a.13.a.20.b.33.a. Leui.14.a. Et dat Deus omnem terram quam videt ipse Abraham, hoc est, dominium omnium, quia sapienti debentur omnia. Dat etiam Deus terram Chananæorum, quũ substituit optimas cogitationes, placida consilia, tranquillas inuentiones, pro leuibus & inconstantibus.Exo.13.a. Dat quoq; Deus terram regum hæreditatem populo suo, quum facit eum dominari corpori suo.ps.134.135. Galat.3.c. Dat etiam terram desiderabilem. Iere.3.f. Et dedit terram patribus, hoc est, ecclesiam apostolis: & confessionem fidei: & doctrinã sacram. Leui.23.b. Iere.7.a.11.a. Eze.36.f. Dat etiam Deus sabbatum, quum dat requiẽ. Exo.16.f.33.c. Et dat pacem, non huius mundi. Leui.26.a. Isa.14.b.58.d. Amb.2.de Abrah.9 &.1.de Cain.10. Arno.s.ps.135. Hie.s.Iere.3.7. Ori.s.Leui.ho.16. Isych.s.Leui.23. Hie.s.Isa.14.18.&.s.Eze.36.

Dat Deus pluuiam temporibus suis. Leui.26.a.3.reg.17.g. Cum incarnari fecit filium suũ, adueniente temporis plenitudine. Dedit etiam Deus euangelistam, quum pater dedit filiũ: vel quum filius dedit ecclesiæ euangelistas: & testes: & pastores iuxta cor suum. Isa.41.g.43.b. Iere.3.e. Dedit etiam Deus pater doctorem iustitię, Christum. Ioel.2.e. Amb.de viduis. Hie.s.Iere.3. Incarnatio. Dans Christus euãgelistas & pastores.

Dat Deus signum, in quo saluamur, partum virginis: in quo maximum opus salutis operatus est. Isa.7.c. Et dedit signum Ionæ prophetæ, in morte & resurrectione Christi. Matt.12.c. Dat etiam Deus timentibus se significationem, sanguinem videlicet Christi, vt liberarentur fideles ab angelo percutiente: vel dat tribulationes, quibus admoneantur fugere à ventura ira.ps.59. Eze.9.b. Ori.s.Isa.ho.2. Hie.s.Isa.7. Aug.s.ps.59. Dans partũ virginis. Resurrectio Chri.

Dedit Deus gaudium & lætitiam.ps.50. In natiuitate videlicet Christi, quum dixit angelus: Euangelizo vobis gaudium magnum. Et dedit ex Sion salutare Israel, quum dedit filiũ suum, & quum eum constituit super omnia.ps.52. Ephe.1.c. Et dat salutem in Sion, dans filium suum: quem dedit in lucem gentium: & in fœdus populi: & dedit eum testem, & ducem populis, quibus dando filium, dedit multitudinem bonorum. Isa.42.a.46.d.49.c.55.b.63.b. Et dedit Deus veritatem Iacob, & misericordiam Abraham. Mich.7.d. quum supplantatori populo, & nouello, & semper in lucta posito, dedit Christum, qui est veritas & misericordia. Et datus est filius nobis, quum filius Dei factus est homo. Isa.9.b. Arno.s.ps.50. Hie.s.Mich.7. Dans Deus pater filium.

Dedit Christus dilectam animam suam in manibus inimicorum, quũ se tradidit Iudæis, vt crucifigeretur pro nobis. Iere.12.b. Dedit etiam corpus suum percutientibus. Isaiæ.50.c. thre.3.d. Data quoq; est terra in manus impij, quum corpus Christi & etiam corpora sanctorum dimittuntur in manibus persecutorum. Iob.9.c. Dans autem Abraham vitulum puero.gen.18.a. est tradens doctrinam passionis Christi. Dedit etiam Christus dona hominibus, vel quum orauit in cruce pro eis, vel quum post ascensionem misit spiritum sanctũ. ps.67. Ephe.4.b. Ori.s.Iere.ho.8. Hier s.Iere.12.&.s.Iob.9. Gre.9.mor.21. Amb.1.de Abra.5.& s.Ephe.4. Oblatus Christus.

Dans Ioseph omnia bona Aegypti & possessionem fratribus suis, designauit Christum dantem bona spiritualia, qui etiam præbet cibaria singulis, quum dat vnicuiq; secundum merita.gen.42.e.43.c.45.c.47.e. Et dat panẽ, hoc est, corpus suum vel doctrinã. Exo.16.d. Et dans Elcana Phenennę & filijs eius partes.1.reg.1.a. est Christus dans gloriam patribus veteris testamenti. Dans verò Annę partem vnam, designat tribulationes collatas ecclesiæ, vt postea gloriosior fieret. Dat etiam Phenennæ & filijs eius partes, quum consilia pietatis ad splẽdo Amb.de Ioseph.9. Gre.s.1.reg.1. Hie.s.Iere.7. Dans Christus bona spiritualia.

splendorem supernæ gratiæ in operum bonorum deuotione pinguescunt. Partes sunt preparationes sanctorum operum. Dat vero partem vnam Annæ tristis: quia quandiu ad supernam fœlicitatem spirat, hic tristatur, & flet, & dicit: Fuerunt mihi lachrymæ meę panes &c. ps. 41. Dat etiam Deus escam esurientibus & iumentis. ps. 145. 146. Et dat argentum & aurum, quia dat verba & sensus eorum. Hose. 2. b. Isa. 2. d. Et dat legem in visceribus, quod est summi eruditoris. Iere. 31. f. Et dat linguam eruditam, vt nemo sibi eam arroget. Isa. 50. b Et donauit benedictionem Iacob. gen. 33. b. Dedit etiam verba in ore, tangendo per Chr̄m hominem factum. Iere. 1. b. Dat etiam hæreditatem, ipsam veritatem. Iere. 17. a. Dedit etiam Christus cęcis visum. Luc. 7. c.

Arno. s. ps. 67. Ori. s. Mat. ho. 33 Aug. 1. d doct. chri. 1 — Præbens Ioseph Aegyptijs semina, designat Christum largientem verbum Dei. gen. 47. d. Dedit etiam Deus Mosi tabulas legis: & testificationem, aut testimonium. Exo. 25. b. 31. d. Et dat verbum euangelizantibus. ps. 67. Et dat verba in ore. Iere. 1. b. Dat etiam talenta varia, hoc est, diuersa doctrinæ dona. Matth. 25. d. Luc. 19. b. Datur autem talentum à pigro ablatum habenti decem talenta: quia semper augentur dona operantibus. Dedit autē Deus legem nouam in visceribus: vt vetus data est in lapidibus. Iere. 31. f. Dat quoq; Deus frumētum & aurum, &c. Hose. 2. b. quum dat doctrinam & varia dona: Et dat Deus panem arctum, hoc est, doctrinam euangelicam, præceptis dilectionis abbreuiatam. Isa. 30. e. — Dans Christus doctrinam. — Hie. s. Hose. 2. & s. Isa. 30.

Hie. s. Ioel. 2. — Præstabilis super malitia dicitur Deus. Ioel. 2. c. quia facile pœnitentibus remittit pœnā, quam minatus est. — Facile ignoscit Deus.

Hiero. s. Isa. 30. & s. ps. 135. Aug. 2. ser. domi. in monte. & s. ps. 144. — Præstat Deus panem de cœlo, quum dat Eucharistiam. sapi. 16. c. 2. cor. 9. c. 1. Timot. 6. d. Et in ea dedit panem arctum. Isa. 30. e. 33. c. Et dat hodie panem quotidianum. Matthę. 6. b. Et dat Deus escam omni carni, quum præbet se panem viuum, & vitam dantem huic mūdo. ps. 135. 145. Et dat escam in tempore opportuno, quando cognoscit cuiq; expedire. ps. 144. Sic dederunt panem & aquam Aegyptio, vt refocillaretur in mandatis domini. 1. reg. 30. c. Et præbens panis Aser delicias regibus, Eucharistiam designat. genes. 49. c. Dat etiam panem esurienti, qui Eucharistiam, & sacram doctrinam ministrat. Ezec. 18. b. Matth. 14. b. Dedit etiam Deus panes mane, quum dedit filium suum incarnatum & doctrinam eius. Exo. 16. b. Ioan. 6. d. — Eucharistia. — Hie. s. Eze. 18. Cyril. 1. s. Ioan. 34.

Gre. s. 1. reg. 2 — Dedit Deus sacerdoti de hostijs pectusculum, & armum dextrum. Leui. 7. d. 10. c. Vt sciat sacerdos se debere accedere ad altare sine ira, & cum operum rectitudine. Dat etiam Deus sacerdotibus cuncta de sacrificijs filiorum Israel, quum dat illis abundantiam temporaliū. 1. reg. 2. f. Et dans Samuel coquo partem reponendam, vt daretur Sauli. 1. reg. 9. d. Designat fortitudinem debere esse in sacerdotibus, & prædicatoribus. — Rectitudo operum. Temporalia sacerdotum. Fortitudo sacerdotum. — Gre. s. 1. reg. 9.

Arno. s. ps. 71. Hila. s. ps. 2. Ori. s. Isa ho. 7. Hie. s. Isa. 8. 22. — Dans Abraham omnia, quæ habuit Isaac filio suo. gen. 24. b. designat Deum patrem, qui omnia dedit filio suo. Sic dicitur Deus dare iudicium regi. ps. 71. quia pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio. Cui etiam dedit imperium, & gentes in hæreditatem. ps. 2. 85. 1. reg. 2. b. Et dat illi pueros, quia nemo venit ad eum, nisi dante, aut trahente patre. Dedit autem Christo pueros in signa, & portenta, hoc est, apostolos, eligens stulta mundi, vt fortia confunderet. Isa. 8. a. 42. a. Ioan. 6. g. Hebrę. 2. d. Et præstitit Deus Dauid, hoc est, Christo, omnia quæ promiserat. 2. par. 6. c. Et dedit illi gloriam sacerdotij veteris, & clauem domus Dauid. Isa. 22. f. 41. a. Dani. 7. d. Philip. 2. b. Dans etiam Iacob Ioseph filio suo vnam partem hæreditatis, extra fratres suos. gen. 48. d. designauit autoritatem sacramentorum, datam Christo homini, quia hic est, qui baptizat. Dedit etiam Deus linguam eruditam Christo. Isa. 50. c. — Dans Deus pater omnia filio.

Basi. s. ps. 29. & s. ps. 28. ho. 1. Hila s. ps. 67. Hie. s. Iere. 1. Aug. s. ps. 67. — Præstat Deus decori virtutem, quum speculantem animam fortem facit ad operandum. ps. 29. Et dat virtutem populo suo, nunc quidem contra hostes: in iudicio vero faciens eos immortales. ps. 28. 67. Et dedit Ieremiam in ciuitatem munitam. Iere. 1. d. quia nemo potest eum vincere, quem ipse protegit. Sic dat etiam Hierusalem multiplicatam. Eze. 16. a. Et dabit Deus virtutem & fortitudinem plebi suæ. ps. 67. quum in iudicio corpus seminatum in infirmitate, resurget in virtute: & inimica destruetur mors. Dat quoq; Deus neruos ossibus, quum dat vires ad operandum: & dat spiritum, quo viuant Deo. Eze. 37. b. — Faciens fortem animam speculantem.

Glo. ordi. s. Iere. 32. — Dat Deus cor vnum fidelibus intra vnitatem ecclesiæ se continentibus. Iere. 32. g. Dat autem ipse: quia nisi ipse dederit, hæc vnitas non potest haberi. — Vnitas fidelium.

Hie. s. Eze. 36 — Donauit Deus ecclesiam maioribus donis, quàm à principio, quum multiplicauit in ea martyres. Eze. 36. c. — Multiplicans martyres.

Basi. exae. ho. 10. Ori. 1. gen. ho. 1. Aug. 13. confe. 26. — Dat Deus herbas, &c. homini in escam, post datum illi imperium super animalia: vt ostēdat maiorem curam habēdam esse animi, quàm corporis. Dat autem herbas in cibum, hoc est, affectus ad merendum. Bestijs autem non dat, quia non sunt capaces ad accipiendum: sed solum ait prædicendo, fore illis in cibum. gen. 1. d. Dat autem Deus escam in tempore opportuno, quum pascit prædicatores operibus auditorum. ps. 44. — Imperium dans hōi.

Hie. s. Iere. 10. — Dat Deus multitudinem aquarum in cœlo, quum dat affluentiam doctrinæ cœlestis. — Dans affluentiam doctrinæ.

Iere,

Ieremiæ. 10. c. Iob. 5. b. Et dat rorem suum. Agge. 1. c. Zachariæ. 8. c. Et dat intellectum paruulis, quum dat nouum testamentum, declarans vetus. psalmo. 118. Dat etiam Samaritanus duos denarios stabulario. Lucæ. 10. f. hoc est, Christus vtrumque testamentum episcopo. Isych. f. Leui. 26. Gre. 6. mor. 7. Hila. f. ps. 118. Amb. f. Luc. 10

Dat regnũ Dei genti facienti fructum. Dat Deus diuitias Iudæorum in deprædationem. Iere. 8. d. 15. c. quum aufert ab eis regnũ Dei, & dat genti facienti fructum. Sic dat vineam, hoc est, ecclesiam, quæ est regnum Dei, genti facienti fructum, hoc est, apostolis, eorumq; successoribus. Matthæ. 21. g. Et dedit Israëli libellum repudij, quando reliquit illum populum. Iere. 3. c. Et data est gloria Libani deserto. Isa. 35. a. quando cultus Dei & scientia scripturarum, quam habebant Iudæi, tradita est gentibus. Sic dedit Deus vxores Iudæorum externis, quum legem, & prophetas, & doctrinam eorum, dedit ecclesiæ ex gentibus. Iere. 17. a. Eze. 7. f. Ori. f. Iere. ho. 11. 14 & 1. Mat. ho. 19. Hie. f. Isa. 35.

Excitans Deus corda peccatorum. Dat Deus discurrentia fulgura, & voces & pluuias. Exo. 9. c. 1. reg. 12. c. quum excitat corda peccatorum, vt prauitatis suæ nequitiam recognoscant: & excitata corda per infusionem supernæ gratiæ adiuuet. Et dat in deserto aquas, quum conuertit peccatores. Isa. 30. c. 43. c. Gre. f. 1. reg. 12. Hie. f. Isa. 30.

Prædicatio & punitio. Dat Deus vocem suam in vtroq; testamento, & per prædicatores: & etiam puniendo. ps. 46. Amos. 1. a. Dabit etiam voci suæ vocem virtutis in resurrectione generali. ps. 67. Ioel. 2. c. Dat quoq; Deus pluuiam temporibus suis, quum mittit prædicatores, qui prosint audientibus. Leui. 26. a. 3. reg. 17. g. Hie. f. Amos. 1. Hila. f. ps. 67. Ori. f. Leui ho. 6

Implens prophetias Dat Deus os apertum prophetis, quum eorum implet prophetias. Ezechielis. 29. d. Hie. f. Eze. 29.

Mutatio vitæ carnalis. Dat Deus pro terra silicem. Iob. 22. d. quum vitam carnalem mutat in boni operis fortitudinem. Et dat pro silice torrentes aureos, quum bonum opus munere cœlestis doctrinæ remunerat. Dat quoq; pro terra silicem, quum pro infirma actione, robusti operis fortitudinem tribuit: & pro silice torrentes aureos, quum pro robusto opere prædicationis, doctrinam multiplicat. Gre. 16. mor. 9.

Institutio ecclesiarum. Dedit lignum fructum in tempore suo. ps. 1. quum Christus postquam clarificatus est, instituit ecclesias. Et quum dabit dona immortalitatis in iudicio. Aug. f. ps. 1. Hila. f. ps. 1.

Virtutes in gentib. Dedit Deus in solitudine cedrum, &c. Isa. 41. e. quum in gentilitate produxit insignes sanctitate viros: aut varia virtutum genera. Hie. f. Isa. 41.

Bene operari Dat Deus armillas in manibus Hierusalem, quum facit animam bene operari. Eze. 16. b. Hie. f. Eze. 16.

Fidei pignus. Et dat pater anulum in manu filij prodigi. Luc. 15. e. quum dat Deus fidei pignus, & spiritus sancti signaculum, ad operandum. Amb. 2. de pœnitẽ.

Conuersio malorũ. Dat Deus prædicatorem in murum æneum, quum per prædicationem conuertit malos. Iere. 15. d. Et dat ei virtutem ad resistendum aduersarijs. Glo. inte. f. Iere. 15.

Custodia angelorũ Dedit Deus Iesu sacerdoti ambulantes de ijs, qui sibi assistunt, quum dedit angelos Christo ministrantes, & fideles ecclesiæ custodientes. Zach. 3. c. Hie. f. Zach. 3.

Adiutores Christi apostoli. Dedit Deus Beseleeli socium Ooliab ad opera tabernaculi. Exo. 31. a. designans dandos apostolos & prædicatores Christo, vt coadiutores ad ędificationem ecclesiæ: vel designat Paulus adiutor Petri. Lyra. f. Exo. 31.

Dans bona opera. Dãs apostolos Christo. Conuertens gentes Donauit dominus filios Iacob. gen. 33. b. Et etiam Ioseph. genes. 48. b. hoc est, bona opera: vel apostolos, & credentes in ecclesia. Dat etiam Deus Israeli propitiationem Aegyptum, &c. Isa. 43. a. quum conuertit gentes per prædicationem apostolorum, quod illis cedet in gloriam. Dicitur etiam dedisse homines pro Israel. Dare quoq; possessionem aduenæ inter tribus Israel, est admittere in ecclesia gentiles ad fidem venientes. Ezech. 47. e. Et dans dominus petitionem Annæ. 1. regũ. 1. c. designat conuersionem infidelium ad ecclesiam. Hie. f. Isa. 43. Hie. f. Eze. 47 Gre. f. 1. reg. 1.

Gloria apostolorũ Dat Deus apostolos, & sanctos in nomen, & laudem omnibus populis, quia ab omnibus beatificantur. Sophoni. 3. d. E diuerso dat Deus sacerdotes contemptibiles omnibus populis, quum ipsi pactum eius irritum faciunt. Malachiæ. 2. b. Dat autem Deus timorem suum plebi, quum venerari se facit à sacerdotibus. Malach. 2. b. Dat etiam Deus locum eunuchis in domo sua. Isa. 56. b. quum honorat contemnentes mundum. Hier. f. Soph. 3. & f. Mala. 2. & f. Isa. 56. Glo. inte. f. Isa. 56.

Discretio prædicatoris. Dat Deus gallo intelligentiam. Iob. 38. d. quum doctori veritatis virtutem tribuit discretionis: vt nouerit, quibus, quid, quando, vel quomodo doctrinam inferat. Gre. 30. mor. 5.

Tranquillitas mẽtis Dat Deus onagro domum in solitudine. Iob. 39. a. quum in secreto cordis dat tranquillitatem à tumultibus terrenarum cogitationum. Gre. 30. mor. 23.

Liberans à pctõ. Dat Deus auxilium de tribulatione, quum facit in tribulatione prouentum: & quum liberat à peccato: qui etiam dat salutem regibus. ps. 49. 143. Basi. & Hila. f. ps. 49.

Dat Deus ignem in Aegypto. Ezech. 30. b. eum videlicet, quem venit Christus mittere in terram. Hie. f. Eze. 30.

Hie.s.Isa.43. Dat Deus viam in mari, & in aquis: hoc est, in mari rubro & in Iordane, vel in gentilibus: Isa. 43. c.

Hie.s.Iob.34. Dat Deus carmina in nocte. Iob. 34. c. quum dat consolationem in tribulationibus: & prophetas, & sanctos ante aduentum suum. Consolans in tribulatione.

Hie.s.ps.17. Dedit Deus vindictam Dauid, hoc est, ecclesiæ. ps. 17. quia dedit ei potestatem ligandi & soluendi: & calcandi supra serpentes & scorpiones. Potestas ecclesiæ.

Aug.s.ps.147. Dat Deus niuem sicut lanam. ps. 147. quum corda frigida facit apta, etiam ad calefaciendum alios: & vt sint cum ecclesia vestis Christi. Calefacta corda frigida.

Hie.s.Mich.5. Dedit Deus Iudæos, vt regnarent, &c. vsq; ad tempus, in quo parturiens peperit. Mich. 5. a. quia non est ablatum sceptrum de Iuda, donec beata virgo peperit Christum: & ecclesia ex gentibus dedit fructum fidei, & bonorum operum.

Hie.s.Iob.42. Gre.35.mor.24. Dedit Iob filiabus suis hæreditatem inter fratres suos. Iob. 42. d. quia animas, quas per spiritum gratiarum in testamento diuinarum scripturarum incorporat, eas vtiq; promissionum suarum Christus fecit esse participes. Vel quia infirmis, qui opera perfectorum facere nequeunt, etiam datur hæreditas cœlestis patriæ. Ad hæc referri potest, quum Abraham largitus est filijs concubinarum munera. gen. 25. a.

Rup.2.s.apoc. Dare dicitur Deus tempus pœnitentiæ. apoc. 2. e. quia ante pœnas comminationes præmittit. Cominans Deus.

Philo.2.allego. Dedit Deus mulierem Adę in sociam, & non in ancillam. gen. 3. c. quia mens non dominatur sensualitati dominio despotico, sed politico.

Glo.inte.s.ps.126. Dat Deus dilectis suis somnum, quum dat eis requiem glorię cœlestis post huius vitæ labores. ps. 126. 2. par. 15. d. Hebræ. 4. c. Gloria cœlestis.

Arn.&Aug.s.ps.73. Dat Deus draconem in escam populis Aethiopum. psalm. 73. quum dat pœnitentibus pœnam pro peccatis, quæ suasu draconis commiserunt. Dat etiam eum deuorandum bestijs terræ, & volatilibus cœli. Ezechiel. 29. b. 32. b. quia nunc omnes eum mordent reprehendendo. Dans etiam Moses populo potum de aqua, in qua erant pulueres vituli conflatilis. Exod. 32. e. designauit diabolum tradendum pœnitentibus, vt consumatur. Pœna pro peccatis.

Hie.s.Isa.53. Dedit Deus impios pro sepultura sua, hoc est, gentiles: & diuites pro morte sua, hoc est, Iudæos: quia pro omnibus mortuus est. Vel tradidit Romanorum manibus impios, & diuites, sacerdotes & pontifices Iudęorum in vltionem mortis suæ. *Isaiæ.* 53. c. Pro omnibus mortuus Christus.

Hie.s.Iere.9.15. Dat Deus Hierusalem in cubilia draconum. Ieremi. 9. d. quum relinquit Iudæos in potestatem diaboli: aut aliquas ecclesias propter hæreses: sic etiam dat ciuitates in desolationem. Dedit quoq; Iudæos in feruorem tribulationis, & inquietudinis. Ieremi. 15. a. Dedit etiam Deus Iudęis laborem Christi scutum cordis. thren. 3. g. quum ostensa eius humanitate infirma, permisit eos in infidelitate obstinari. Dat etiam Deus scrutatores secretorum, hoc est, scribas Iudæorum, quasi non sint. Isaiæ. 40. f. Dat etiam Deus lapides prægrandes. Ezechiel. 13. b. quum grauem mittit tribulationem. Et dat Hierusalem in animas filiarum Palestinarum. Ezechiel. 16. c. quum relinquit eam aduersarijs potestatibus puniendam. Sic dat Deus Gog feris ad deuorandum. Ezechiel. 39. a. Et dat vias Hierusalem in capite eius, quum castigat eam secundum merita. Ezechiel. 16. c. Et dat militiam terræ in occisionem, quum malos punit in inferno. Isa. 34. a. Et dat Iudæos in direptionem. Isaiæ. 42. d. 43. d. Et dat animam in manu, de qua non potest surgere, quũ diabolo puniendam relinquit. thren. 1. e. Dat etiam Deus gladium suum in manu regis Babylonis aduersus regem Aegypti, quum malos punit per peiores. Ezechiel. 30. g. Et dat tenebras super terram, quum confundi facit hæreticos & peccatores. Ezechiel. 32. b. Dabat etiam Deus triticum Iudæorũ inimicis suis, quum opera eorum mala relinquebat diabolo. Isaiæ. 62. c. Dat etiam Deus stuporem dentium in vrbibus hæreticorum. Amos. 4. b. quum facit vt non possint tractare sacram scripturam. Datur in opprobrium insipienti ille, cui diabolus exprobraturus est in iudicio. psalm. 38. Sic dat Deus in opprobrium cõculcantes Christum. ps. 56. Et dedit Deus populum suum in manu regis Babylonis: vt castigarentur. Isa. 42. b. Ioel. 2. d. Relinquens Iudæos.

Hie.s.Eze.13.39. Hie.s.Eze.30.32. Hiero.s.Isa.62.&.s. Amos.4. Ori.s.ps.38.ho.2. Hila.s.ps.56.

Hie.s.Eze.28. Dat Deus Luciferum in cinerem. Ezec. 28. e. quia omnia, quæ agit Lucifer, malæ conscientiæ ignis absumit: & omnia eius opera pereunt.

Hie.s.Hose.13. Gre.s.1.reg.9. Dat Deus regem in furore, quum permittit regnare tyrannum, aut hypocritam hæresiarcham: ac demum propter peccata populi, malis peiorem præesse decernit. Hose. 13. c. Permittens Deus regnare tyrannum.

Arno.s.ps.71. Dari Christo de auro Arabiæ, est offerri illi apostolos, martyres, ac virgines. ps. Offerri Christo perfectos.

pſalm. 71. Et dat illi aquilo, quum ex partibus aquilonaribus aliqui conuertuntur. Iſaiç. 43. a.

Dari Chriſto pennas ſicut columbæ. pſ. 54. dicitur interrogando: quia non eſt qui det ei: ſed ipſe iam habet à patre. Hila. ſ. pſ. 54.

Dat Chriſto manducare, aut bibere, qui exercet opera miſericordiæ. Matth. 25. c.

Ingratitudo & infidelitas. Dederunt Chriſto in eſcam fel Iudæi in paſsione. pſ. 68. Marc. 15. b. Et dant illi fel omnes peccatores, & ingrati, & infideles. Glo. ordi. ſ. pſ. 68.

Dedit Deus gratiam filijs Iſrael coram Aegyptijs, tempore diſceſſus ab Aegypto. Exo. 3. d. 12. f. Vt commodarent videlicet eis vaſa aurea & argentea, &c.

Dominus dedit, dominus abſtulit: dicimus humiliter de donis ſpiritusſancti gratis datis: quæ non manent perpetuo in nobis, ſed ſicut domino placuerit. Iob. 1. d. Gre. 2. mor. 41.

Cum dicitur Eccleſiaſtæ. 12. c. Deus dediſſe ſpiritum, oſtenditur animam humanam non cum corpore, & à parentibus ſeri: ſed à Deo creari. Hie. ſ. Ecclen. 12.

Confirmãs in bono. Non dat Deus in æternum fluctuationem iuſto, nec pedes eius in commotionem: quia confirmat eum in bono. pſ. 54. 65. Lyra. ſ. pſ. 65.

Non dat Deus gloriam ſuam alteri: quia non vult eam communicari dæmonibus, & idolis. Iſa. 42. b. 48. b. Hie. ſ. Iſa. 42.

Bona miniſtratio tẽporaliũ & ſpũalium. Dat bonus ſeruus cibum in tempore, quum temporalia, & ſpiritualia, vt expedit, miniſtrat. Matth. 24. g. Luc. 9. b. Sic dant diſcipuli cibum turbis, ſed à Chriſto accipientes. Matt. 14. b. Dedit etiam ſeruus Abrahæ dona Rebeccę. gen. 24. f. Dare quoq; potum ouibus, & pabulum iumento, eſt docere ſimplices. gen. 29. b. 42. e. 43. e. Leui. 25. b. Et dat Deus, vel eccleſia potum fruſtra ſynagogæ: quia illa non recipit doctrinam veritatis. Iſaiæ. 27. a. Iuxta Septuaginta. Ori. ſ. Mat. ho. 31. Hie. ſ. Iſa. 27.

Offerre perfectionẽ ſenſuum. Dans Abraham decimas omnium Melchiſedec. gene. 14. d. deſignat virum perfectũ, qui etiam perfectionem ſenſuum offert Deo. Dat etiam Deo placationem ſuam, qui ſufficienter ſatisfacit pro peccatis. pſ. 48. Amb. 2. de Abrah. 8. Baſi. ſ. pſ. 48.

Docens myſteria. Dans Nephtalim eloquia pulchritudinis, eſt prædicator docens myſteria Chriſti. geneſ. 49. c. Glo. ordi. ſ. gen. 49.

Inducens ad bene operandum. Dat dominus ſeruo vxorem. Exod. 21. a. quum prædicator inducit auditorem ad bonam operationem. Gre. ſ. Eze. ho. 3.

Dans Sara ancillam Abrahæ viro ſuo. gen. 16. a. deſignat virtutem facientem exerceri in ſcientijs inferioribus eum, qui ad ſapientiam nondum eſt aptus. Philo. de cõgre. &c.

Subijcere eloquentiam verbo Dei. Præbens Rebecca aquam ſeruo Abrahæ & camœlis. gen. 24. c. deſignat ſubijcientem eloquentiam verbo Dei: & docentem ſimplices. Ori. ſ. gen. ho. 10.

Dari ſibi filios petit Rachel à Iacob. gen. 30. a. deſignans rationem cupientem producere opera cognitionis ſupernæ veritatis. Ricar. de. ſ. vict. de 12. patriar. 13.

Pœnitentia. Dare pro anima pretium eſt agere pœnitentiam: & ſedulò ſeruire Deo. Idem dare dimidium ſicli. Exo. 21. d. 30. b. Dat autem pauper ſecundum æſtimationem ſacerdotis: quum peccator agit pœnitentiam ſibi indictam à ſacerdote. Leui. 27. a. Iſych. ſ. Leui. 27.

Obediẽtia ſimplex. Dedit vnuſquiſq; amicorum Iob, ipſi Iob ouem, & in aurem auream. Iob. 42. c. quum quiſq; ſe exhibuit Chriſto per obedientiam mandatorum innocentem; & ſimplicem, & fidelem operarium. Hie. ſ. Iob. 42.

Datur talentum habenti quinq;, & non habenti duo. Matt. 25. c. quia quinq; talenta ſunt quinq; ſenſus, id eſt exteriorum ſcientia: Duo verò talenta ſunt intellectus & operatio. Plus ergo habuit, qui duo, quàm qui quinq; talenta acceperat: quia qui per quinq; talenta, exteriorum adminiſtrationem meruit, ab intellectũ interiorum adhuc vacuus fuit: Vnũ ergo talentum, quod intellectum ſignificat, illi dari debuit, qui bene exteriora, quæ acceperat miniſtrauit. Gre. ho. 9.

Dabitur habenti, & abundabit, quia quiſquis charitatem habet, etiam dona alia percipit: qui vero charitatem non habet, etiam dona, quæ percepiſſe videbatur, amittit. Matth. 25. c. Vel datur habenti, & aufertur à non habente, quum multi ſapientes naturaliter, & ingenij acumen habentes, ſi fuerint negligentes, & deſidia bonum naturæ corruperint: ad cõparationem ejus, qui paululum tardior labore, & induſtria compenſauit, quod minus habuit, perdunt bonum naturæ, & præmium, quod eis fuerat repromiſſum, vident tranſire ad alios. Poteſt & ſic intelligi: ei, qui fidem habet, & bonã in domino voluntatem: etiã ſi quid minus in opere, vt homo, habuerit, dabitur à bono iudice. Qui autem fidem non habuerit: etiam cęteras virtutes, quas videbatur naturaliter poſsidere, perdet. Et eleganter etiam quod videtur, inquit, habere, auferetur ab eo: Quicquid enim ſine fide Chriſti eſt bonum, non ei debet imputari, qui male eo abuſus eſt: ſed illi, qui malo etiam ſeruo naturæ bonum tribuit. Gre. ho. 9. Hie. ſ. Mat. 25.

Hie.s.Mar.6. — Dans puella caput Ioannis Baptistæ matri.Marc.6.c.designat ecclesiam tradentem Christum, vel sensum spiritualem synagogæ in fine mundi. — Tradēs eccles… sum spūalem sy…goge.

Basi.regu.Breu.254. Arno.s.ps.14. Hil.s.Mat cāo.21.19. Hie.s.Ecclēn.11. Gre.ho.9. — Dare pecuniam ad mensam,aut ad vsuram,est communicare dona Dei proximis.Luc. 19.d.Exo.22.d.Dare autem omnia pauperibus est,relicta confidentia legis, communicare bona spiritualia gentibus ad fidem venientibus.Matth.19.c.Datur etiam habenti,quum habenti fidem datur mysteriorum cognitio.Matth. 13. b. Dare autem partes septem & octo, est vtrumq; testamentum prædicare.Eccl'ę.11.a. — Cōicare dona…

Hie.s.ps.14. Isych.s.Leui.25. — Dare autem pecuniam ad vsuram fit male, quum quis doctrinam præbet diuitibus, à quibus magnum accipiat stipendium,prætermissis pauperibus, à quibus nihil potest accipere.ps.14.Dat etiam ad vsuram fratribus suis,qui docens plus exigit à simplicibus, quàm illi percipere valeant.Leui.25.f. — Docere lucri… Nimium exig… simplicibus.

Gre.5.mor.1. — Datur lux misero.Iob. 3. c. quando hi,qui sublimia contemplantes esse se in hac peregrinatione miseros agnoscunt,claritatem transitoriæ prosperitatis accipiunt. — Contempl… perati.

Gre.s.Eze.ho.12. — Dat prædicator castra contra Hierusalem.Ezech.4.a. quum demonstrat diuersitatem vitiorum etiam sub specie virtutis animum oppugnantium. — Detegere vitia.

Hie.s.Mich.6. — Dare primogenitum filiorum Deo.Exo.22. d. Et dat primogenita pro scelere suo, qui, quicquid habet primum offert Deo Mich.6.b.Donati sunt autem Leuitæ Deo pro primogenitis.nume.8.c. — Dat optima Deo.

Hila s.Mat.cano.29. — Dare vnguentum pauperibus,est prædicare infidelibus Iudæorum: aut etiam gentibꝰ. Matth.26.a.Marc.14.a.Ioan.12.a. — Prædicare infideli… bus.

Hila.s.Mat.cano.6. Amb.2.de pœnit.9. — Dare vnguentum sanctum alieno.Exo.30.d. est dare sanctum canibus.Dare autem sanctum canibus.Matth.7.a.est præcepta,& promissa Dei communicare gentibus infidelibus. Vel dare eucharistiam non pœnitentibus. — Cōmunicare mysteria indignis.

Hie.s.Isa.62. — Dant silentium Deo,qui non orant,nec laudant Deum.Isa.62.c. — Non orare.

Glo.inter.s.Exo.35. — Dantes mulieres,quæ neuerant ad opus tabernaculi.Exo.35. c. Et viri etiam, ac mulieres dantes necessaria ad tabernaculum:sunt mens & caro bonis operibus & obedientia ecclesiam ædificantes. — Bene operari.

Glo.inte.s.Leui.5. — Dare aues sacerdoti,vt offerat,aut etiam arietem,&c.Leui.5.b.6.a.15.b.Est offerre animā & corpus Christo. — Offerre se Christo.

Ori.s.Iosue. ho.20. Gre.3.dialo.34.&.s 1.reg.10. — Dans Caleb filiæ suę irriguum superius & inferius.Iosu.15.d.Iudi.1.c. designat legem habentem promissionem vitæ,quæ nunc est,& futuræ:Vel designat duplices lachrymas, nēpe quæ sunt ex dolore peccatorum,& quæ ex desiderio cœlestis patriæ.Dantes etiam tres viri duos panes Sauli.1.reg.10.a.designant duplices lachrymas,quas debet habere prædicator,pro suis videlicet & subditorum peccatis. — Promissio vitæ præsentis & futuræ. Duplices lachrymæ.

Gre.s.1.reg.1.6. — Dans Anna filium domino.1.reg.1.d.designat prędicatorem ascribentem Deo conuersionem peccatoris,per suam prædicationem factam. Dare etiam gloriam Deo, est illi attribuere conuersionem suam. — Ascribens Deo conuersionē peccatoris.

Ori.s.canti.ho.2.4. — Dat nardus odorem suum,existente rege in accubitu suo.canti.1. d. typus existens effusionis vnguenti in sepulturam Christi:& prædicationis diuinitatis eius. — Prędicatio diuinitatis Christi.

Glo.ordi.s.canti.2. — Dant odorem vineę florentes.canti.2.c.quum recenter conuersi per bona opera incipiunt bonam habere opinionem. — Bona opinio.

Gre.s.1.reg.2. — Dari crudam carnem sibi petunt sacerdotes.1.reg.2.c.designantes eos,qui Christum purum hominem confitentur. — Negare diuinitatē Christi.

Glo.inte.s.ps.123. — Non dat Deus bonos in captionem dentibus peruersorum.ps.123. qui more ferarum sitiunt sanguinem iustorum,sed seruat eos. — Seruans bonos.

Gre.s.1.reg.8. — Dans rex agros & vineas,& olіueta seruis suis.1. reg. 8. c. designat malos principes, qui bonos in vitia detractos subdūt suis nequissimis ministris.Vel è diuerso designatur bonus princeps,qui conuertens malos,eorum vitia relinquit dęmonibus.

Gre.s.1.reg.8. — Dans itidem rex decimas eunuchis suis, designat hypocritas,quorum virtus, quum nō agnoscitur facile bonos decipit,vt in malum aliquod inducantur.Vel in bonum,dat decimas,quum subditis sanctorum exempla proponit. 1.reg.8.c.

Ori.s.Leui. ho. 16. Hila.s.ps.66. Tertul. adue.Iudæ. Hie.s.Isa.55. Rup.4.s.gen.6. — Dat terra germen suum,quum homo bene operatur:& quū Christus attulit nobis cognitionem Dei.Et quum Maria genuit nobis Christum.Leuitic.26.a.psalm.66. Sic dat terra semen serenti, & panem comedenti.Isa.55. d. Ezechiel. 34. f. Ioel. 2. e. E diuerso non dat terra fructum Cain operanti,quum Iudæi tractant sacram scripturam sine fructu. — Bene operari. Dans Christus cognitionem Dei. Generās Maria Christum. Iudæi tractātes sine vtilitate legem.

Philo.2.allego. Beda.s.gen.3. — Dedit mulier de ligno Adæ.genes.3.b.quia mens non percipit sensibilia, nisi per sensus. Designat etiam post delectationem carnalis concupiscentiæ, etiam rationem subijci ad peccandum. — Sensus ministrant menti sensibilia.

Phil.q. De' sit imu. Ori.s. Eze.ho.10. Hie.s.Eze.16. — Datur pretium pro aqua Idumæis. Numer. 20 . c. Quum mali gloriantur, videntes graues viros gustare voluptates, quasi suis fauentes vitijs. Et dant pretiosa pro cibo, qui — Dare virtutes pro voluptatibus.

pro cibo, qui dant virtutes pro voluptatibus. thren .1. d. Sic dat meretrix mercedes amatoribus. Ezechiel.16. d. quum quis per peccatum virtutes amittit, quas dæmones rapiunt. Et quum nomine virtutum, abutitur ad vitia; & abutitur etiam ingenio & eloquētia. Hose.8.c.

Non dedit pater hœdum filio seniori. Luc.15.g. quia nullus sanctorum veteris legis sufficiens erat ad genus humanum redimendum. — Hie.epis. Beatitudi.

Præparātes animas Christo. — Dantes filij Israel ciuitatem Iosue in possessionem. Iosu.19.d. designant præparantes animas suas, vt in eis habitet Christus. — Ori.s. Iosu.ho.24.

Tribuere corpori necessaria. Vitia diabolo. — Dare censum Cæsari, est tribuere corpori necessaria: vel relinquere vitia diabolo. Matthæ.22.c. — Ori.s. Mat.ho.21.

Reliquiæ tētationū. Quærens diabolus animas. — Dari sibi animas petit rex Sodomorum. genes.14. d. quia post victorias libidinis adhuc subrepunt tentamenta. Vel designat diabolum, qui nil aliud quærit, nisi animas. — Amb.2.de Abrah.8. Beda s.gen.14.

Corrūpi iudicium. — Dari Dinam vxorem Sichen, esset corrumpi iudicium à temerario: Qui etiam promittit dare, quæcumq; statuerint. gen.34.b. — Philo.de mig. Abr.

Dantes Iudæi literam legis. — Dantes filij Iacob pecuniam pro frumento, designant Iudæos dantes literam legis, vnde eliciatur sensus spiritualis. gen.43.e.

Affligens diabolus. — Non dat Pharao requiem ab operibus, quum diabolus occupat peccatores in vitijs, ne resipiscant. Exo.5.b. Et non dat paleas, quum tollit temporalia, vt magis affligat, aut in peccatum inducat. Non dant etiam Dij alieni requiem. Iere.16.b. quia semper dæmones impellunt, vt delictis augeamus delicta, & cumulum faciamus peccatorum. — Glo.ordi.s. Exo.5. Hie.s. Iere.16.

Dare occasionē tentandi. — Præbere gladium Pharaoni, est dare diabolo occasiones tentandi. Exo.5.d. Et dare locum diabolo, est eius sequi tentationem. Ephe.4.f. — Glo.ordi.s. Exo.5.

Offerētes principes temporalia pro spiritualibus. — Dans Pharao hostias filijs Israel, vt pro se orarent. Exod. 10. f. designare potest principes seculares offerentes temporalia ecclesiasticis, vt accipiant spiritualia.

Eucharistia. Meditatio cœlestiū. — Dat dominus carnes filijs Israel iratus. Exo.16.b. Sed tamen cum misericordia dedit nobis carnem filij sui: & dat meditationem cœlestium, per coturnices significatam. — Glo.ordi.s. Exo.16.

Emendare peccātē. — Dare triginta siclos argenti domino pro seruo inuaso à boue. Exo.21.d. est secundum legis mandata per fidem, spem, & charitatem lapsum emendare. — Glo.ord.s. Exo.21.

Non lucens ecclesia malignantium. — Non dat luna splendorem suum, quum ecclesia malignantium lucis splendorem amittit. Matth.24.c. — Ori.s. Mat.ho.30.

Docere errores. — Dant consiliarij Pharaonis consilium insipiens. Isa. 19. b. quum hæretici & philosophi docent errores, quibus perdantur animæ. Sic præstat cæcus cæco ducatum. Lucæ. 15. b. Et dare aliquid in ore pseudoprophetarum, est sustentare hæreticos. Miche.3.b. — Hie.s. Isa.19.

Permissio diuina — Data potestas bestiæ. Dani.7.b. indicat, quòd nisi potestas daretur à Deo, nil possent reges, aut hæresiarchę. Dedit etiam draco virtutem suam bestię, hoc est, hæreticis, & Antichristo ad nocendum bonis, permittente Deo. apoc.13.a. — Hie.s. Dani.7. Aug.s. apoc.ho.10.

Resipiscens castigatus. — Dat vexatio intellectum auditui, quum quis castigatus à Deo resipiscit. Isa. 28. e. Datur etiam cor bestiæ, quum datur resipiscentia peccatori. Dani.7.a. — Hiero s. Isa.28. & s. Dani.7.

Tradita lex scribis. — Datus liber scienti, aut nescienti literas. Isa.29.d. designat legem, & prophetas, qui traditi sunt scribis Iudæorum, & reliquo populo. — Lyra.s. Isa.29.

Gloria cœlestis. — Donare seruum, vel ancillam libertate. deut.15.c. est post labores huius vitæ gloriam cœlestem promittere. — Glo.ord. s. deut.15.

Non audire hæreticos. — Donari sibi de substantia hæreticorum non petit Iob, hoc est, ecclesia. Iob.6.d. quia non vult ab eis subtilia de tentationibus audire: quia dum vera quædam de conuersatione asserunt, ad falsa perfidiæ suæ auditores perducunt. — Gre.7.mor.21

Cōuersio Iudæorū. — Donans Pilatus corpus Christi Ioseph. Marc.15.g. designat admissionem Iudęorum ad fidem in fine mundi. — Glo.ord s. Mar.15.

Productio phantasmatum. — Dans Rachel ancillam Balan Iacob, vt pareret in sinu suo. gen. 30. a. designat rationem permittentem, vt imaginatio prius producat phantasmata sensibilium, vt inde ad contēplanda intelligibilia possit eleuari. — Ricar.de s. vict. de 12 patriarch.

Sermo sapientiæ. Patientia martyrū. — Præbet delicias regibus. genes. 49. c. qui loquitur sapientiam inter perfectos. Item martyres, qui per insignia patientiæ opera gaudium præstant in cœlo beatis. — Beda.s.gen 49. Ricar.de s. victo.de 12 patriarch. 35.

Recursus ad orationem. — Dari sibi tempus petens Daniel ad indicandum somnium regi. Dani.2.c. designat deuotionem recurrentem ad orationem ad sedandum impetum iræ, quum aliter non potest eam moderari. — Ricar.de s. victo.de somni. Nabuch.11.

Promptitudo ad sustinendas iniurias. — Præbere alteram maxillam percutienti, est paratum habere cor ad sustinendas iniurias, vt etiam diligat percutientem. Matth.5.e. Multi enim alteram maxillam prębere nouerunt: diligere vero eum, à quo feriuntur, ignorant. — Aug.1.ser. domi. in monte.

Gre.18.mor.29.30. Non datur aurum obrizum pro ſapientia. Iob. 28.c. quia nullus angelorum miſſus eſt, vt redemptor: ne quis ſpem in angelis poneret, ſed per ſemetipſam, ipſa ſapientia manifeſtata eſt. Redemptio nec per angelos.

Gre.3.paſt.adm.5. Dat ſomnum oculis ſuis prælatus, qui intentione ceſſante, ſubditorum curam omnino negligit. pro.6.a. Neglectus ſubditorum.

Gre.3.paſt. adm.13. Dat honorem ſuum alienis. prouerbio.5.b. qui ad imaginem, & ſimilitudinem Dei conditus, vitæ ſuæ tempora malignorum ſpirituum voluptatibus adminiſtrat. Annos etiam ſuos crudeli tradit, qui ad voluntatem malè dominantis aduerſarij accepta viuendi ſpatia expendit. Peccado ſeruire diabolo.

Gre.12.mor.18. Hie.ſ.Ezec.33. Data dicitur terra ſolis patribus hæreticorum. Iob.15.c. quia ſolos errorum ſuorum magiſtros rexiſſe veraciter eccleſiam ipſi indicant. Datam etiam ſibi terram Iuda in poſſeſsionem dicunt hæretici, in ſe confidentes. Eze.33.e. Arrogantia hæreticorum.

Gre.16.mor.3. Dare aquam laſſo ſe putant hæretici, quum quibuſdam ſub terreno faſce laborātibus ſui poculum erroris præbent. Iob.22.a. Docere errores.

Aug 83.q.59. Dari ſibi oleum petunt virgines fatuæ, quum ab alijs teſtimonium ſuorum operum quęrunt. Matth.25.a. Inanis gloria.

Hiero.ſ.Iere.12.&.ſ. Amos.3. Dedit vocem contra Chriſtum hæreditas eius. Iere.12.b. quum Iudæi clamauerunt, Crucifige, crucifige. Dat etiam catulus leonis vocem capta præda. Amos.3.a. quum diabolus gaudet de labente in peccatum. Clamantes Iudęi in Chriſtum.

Hie.ſ.Iere.12. Dant paſtores portionem Dei in deſertum. Iere.12.c. quum faciūt prælati ſuo exemplo, & praua doctrina, vt non inueniantur boni in eccleſia. Scandalizare.

Hie.ſ.Iere.14. Non dant ſculptilia pluuiam. Ieremi.14.d. quum hæretici non dant ſanam doctrinam.

Hie.ſ.Iere.29. Dare vxores filijs, & viros filiabus. Ieremi.29.b. eſt veritati fidei copulare bona opera. Copulare bona opera fidei.

Non dabatur laſsis requies. Thre.5.a. quum iudæi non deſiſtebant ab onere legis & ſuarum traditionum.

Glo.ord.ſ.thre.5. Dant manum Aegypto, & Aſſyrijs, qui ad mundana, & temporalia ſe conuertunt. Thre.5.b. Cōuerti ad mūdana.

Hie.ſ Ezech.16. Dat filios idolis, qui bonas cogitationes abijcit, ad mala opera conuerſus. Eze.16.e. Cōuerti ad mala op.

Hier.ſ.Ezech.27. Dant gloriam Tyro Perſæ, &c. quia aliunde habent mundani gloriam, & non a ſeipſis. Ezech.27.b.

Beda.ſ.pro.23. Dare ſymbola eſt, ſicut vnuſquiſq; ſolet pro parte ſua cibos ad veſcendum, ita in conſabulatione detractionis verba conferre. pro.23.c. Detrahere.

Dare dextras erat ſymbolum pacis.1.Mach.6.g. Demus dextras hominibus iſtis. Paciſci.

Darius.

Hie.ſ.Agge.1. DArius interpretatur requirens, aut inquirens: rex Medorum, qui dedit facultatem perficiēdi opus templi, quod fuerat intermiſſum.1.Eſdr.4.d.5.b. Vel interpretatur generationes factę, ſiue quæ fuerunt: & quia eius tempore non erat templū, & populus habitabat in ſpeluncis, deſignare poteſt diabolum, aut libidinem. Agge.1.a. Alius fuit, qui cepit Babylonem. Danie.5.g. qui vt miſit Danielem in lacum leonum, typus eſt Pilati, & imperij Romani. Dani.6.b. Diabolus. Libido. Romani impatores

Rup.ſ.Dani.11.

Dathan, quære Abiron.

Dauid.

Hie.ſ.Iſa.22. DAuid interpretatur dilectus: filius Iſſai, rex Iſrael, & inſignis propheta, & autor pſalmorum: fuit pater Salomonis, quem genuit è Bethſabee. Eius hiſtoria fuſa habetur.1. &.2. Regum. &.1. paralipomenon. Secundum aliquos, Dauid interpretatur manu fortis.

Hie.ſ.Iſa.22. Augu ſ.pſ.26.33.51.56.&ad dulcitiū.q.8 &.22.cont.fauſt.27.&ſer.107. Gre.5.mor.29. Geor venet. cant.2.to.3.cap 13. Rup.1.d diui.of.17.&.11.ſ.Matth. Dauid vt fuit filius Iſſai Bethlehemitæ, typus eſt Chriſti: qui de Iudæa domo panis eſt ortus: & vnctus in regem: de quo canit ipſe Dauid. p̄s.44. Vnxit te Deus Deus tuus oleo lętitiæ prę conſortibus tuis: vnde & Chriſtus dicitur. Et vt Dauid occidit Goliath gigantē, ita Chrs miſſus à patre vicit diabolū.1.reg.17. Quum etiam mutauit vultum ſuum coram Abimelech, Chriſtum deſignat, qui factus eſt gentibus ſtultitia. pſalm.33.in tit. Vt autem acceſſit ad Bethſabee.2. regum.11.a. deſignat acceſſum Chriſti ad legem intellectam ſpiritaliter: vel ad eccleſiam ex gentibus: quam duxit quaſi adulter, quia non per legē Moſis. Et vt ſeruauit Aegyptium, 1.regum.30.c. Chriſtus eſt ſeruans peccatorem. Et vt Dauid multa perpeſſus eſt, imago fuit Chriſti patientis in carne. pſalm.56. Eundem ſignificat. 2. regum.8.16.21. pſalm.17.51.52.77.55.121.131.142.143. Iſa.7.a.22.c.55.a. Ieremi.30.b. Ezech.34.f.37.f. Hoſe.3.b. Amos.9.d. Canticorum.4.b. Vt autem Dauid factus eſt rex, reprobato Saule, deſignauit regnum Chriſti, reprobato veteri populo. Vt vero ſenuit, nec vllis poterat calefieri veſtibus, typus eſt Dei patris, qui non placabatur ſacrificijs & operibus veteris legis.3. regum.1.a. Chriſtus. Regnum Chriſti. Deus pater.

Rup.1.ſ.reg.2. Rup.3.ſ.reg.25.

Prælatus. David, quum vngitur in regem.1.regū.16.b. figura est eorum, qui eliguntur prælati: & quum esset rufus, & pulcher aspectu, facieq; decorus, denotat, quòd pastor debet esse feruens in opere, & pulcher aspectu, per sublimem contemplationem, & decora facie per ineffabilem charitatis pulchritudinem. Hæc tria requirebat Christus in Petro, quum tertio dixit ei: Amas me. Ioan.21.d. Gre.s.1.reg.16. Amb.s.ps.118.ser.18 & apolo. David 3. Hie. ad principiam. Hila.s.ps.51.

Fidelis quilibet. Fortes contra diabolum. David etiam significat interdum fidelē quemlibet. vt ps.17.33.56.58. Et vt interpretatur secundum aliquos, manu fortis, designat eum, qui diabolo præualet, & qui bonum quod accipit, per perseuerantiam vsq; in finem tenet: Vt autem designat David Christum, qui est caput ecclesiæ, ita eius membra. Vnde in psalmis sæpe loquitur, quæ pertinent ad caput, & sæpe, quæ ad membra spectant. ps.131. Arno.s.ps.17. Gre.pro.s.7.ps. Berna.ser. de David & Goliath. Aug.s.ps.54.131.

Credentes ex Israel & ex gentibus. Sacerdotium & regnum in Christo. David, vt comedit cum socijs panes propositionis.1.reg.21 b. Ipse quidem designat eos, qui crediderunt ex Israel: socij vero eos, qui crediderunt ex gentibus. Designauit etiam sacerdotium iungendū regno in Christo, qui est rex & sacerdos. Cyri.4.s.Ioan.28.

Ratio. Vt autem David prohibuit Abisai, ne occideret Saulem.1.reg.26.b. designat rationem frænantem iram. Sic quum eundem retinuit, ne occideret Semei.2.reg.16.b.

Synagoga. Vt defecerunt hymni David, typus est synagogæ cessantis à laudibus Dei. psalm. 72. in titulo. Aug.s.ps.72.

Subditus murmurās David, vt abscidit oram chlamydis Saulis, typus est subditi, leuiter murmurantis aduersus prælatum suum.1.reg.24.b. Gre.3.past. admo.5.

Dealbare, quære Albus.

Deambulare, quære Ambulare.

Deargentatus, uide Argentum.

Deauratus, uide Aurum.

Debellare, quære Expugnare.

Debere, Debitum, Debitor.

DEbere est alicui obligatum esse: & debitor est, qui aliquid debet. Debitum autem est, quod debetur.

Gentiles & Iudæi. Debitores duo sunt ecclesia ex gentibus, & synagoga. Luc.7.f. Et debens centum batos olei, est gentilis populus multa egens misericordia. Debens verò centum coros tritici, est Iudaicus populus, qui prætermisit triticum mandatorum Dei. Luc.16.b. Amb. de Tob.22. Hie. Aglasiæ.

Peccata. Debita dicuntur peccata: & debitor est peccator. Et nemini quicquam debere, est non habere peccatum. Luc.11.a. Matth.6.b.18.d. Roma.15.f. Debitor etiam est, qui audit verbum regni Dei, & non intelligit, vel non operatur. Amb. de Tobi.4.20. &.5.d sacramētis.4. Aug.2. serm. dñi, in monte.

Prela. vel prędi. mali Debitor decem milium talentorum, est, vel prælatus, vel prædicator malus. Matth.18.c. Ori.s.Matt.ho.7.

Afflictio pœnitētiæ Debitum pro peccato, est afflictio pœnitentię.1.reg.6.a. Gre.s.1.reg.6.

Debetur lege vxor fratris defuncti alteri fratri. deut.25.b. Ruth.4.a. quādo successores apostolorum suscipiunt ecclesiam, vt generent filios spirituales in ea nomine Christi. Lyra.s.deut.25.

Deblaim.

Voluptas. ¶ Deblaim.i. palatæ ficuum, pater Gomer, typus esse potest voluptatis. Hose.11.b. Hie.s.Hose.1.

Deblata.

Dulcedo hæreticorum. DEblata.i. massa ficorum. Ezech 6.d. designat simulatam dulcedinem hęreticorum, quę vertitur in amaritudinem. Eadem videtur Reblata in terra Emath. Hie.s.Eze.6.

Debilis, quære Infirmus.

Debora.

Lex vetus. DEbora.i. apes, vel verbum, aut res, siue subiectio, vel Syria: nutrix Rebeccæ. gene.24. g.35 b. Designat legem veterem, quę nutrix fuit populorum, & velut apis mella diuinæ cognitionis, & cultus populis præbuit. Et mors eius cessationem indicat legis. Rup.s.s.gen.13.

prophetia. Lex. Fuit alia Debora prophetis vxor Lapidoth, cuius ducatu Barach vicit infideles. Iudi.4. a.5.b. Typus est prophetię, quę dulcior est super mel & fauum. Designat etiam ipsam legem, quæ tanq; mel in cæra.i. in litera, spiritus continet dulcedinem. Ori.s.Iudi.ho.5. Rup.s.Iudi.6.

Decachordus, quære Canere.

Decaluare, uide Caluus.

Decanus, Decurio.

DEcanus est dux constitutus super decem viros.

Beda.s.Exo.18. Decani dici possunt, qui decalogum implent: vel qui curant, vt subditi sibi decalogum impleant: vnde decani super populum constituuntur. Exo.18.d.1.Mach.3. g. Idem designare potest decurio Ioseph ab Arimathia. Marc.15.d. Luc.23.g. Implétes deca-

Decapolis.

¶ Decapolis est prouincia decem ciuitatum in Galilęa. Matth.4.d. Marc.7.d.

Decere.

DEcere dicitur illud, quod conuenit, honestum est, & aptum consentaneumq; tempori, loco, ac personæ.

Glo.inte.s.ps.64 Decet hymnus Deum in Sion: quia laudandus est in ecclesia. ps.64. Et decet rectos collaudatio: quia ipsi debent laudare Deum. ps.32. Laudandus Deus ecclesia.

Glo.inte.s.ps.92. Decet sanctitudo domum Dei. ps.92. hoc est, aduentus eius benedictio, quod est decus ecclesiæ ęternum.

Decernere, Decretum, Definire.

DEcernere est constituere, definire, aut de rebus magnis certam sententiam proferre.

Decernente Deo nemo potest infirmare. Isa.14.f. Definitum autem erat de Christo, vt moreretur. Luc.22.c. Dani.11.f. Firmitas diuinæ sententiæ.

Decreta Dei sunt eius præcepta, quæ seruanda constituit. 3.reg.8 g. Decreta autem erát veteris legis. Ephe.2.c. Præcepta Dei.

Gre.16.mor.11. Decernit bonus, & venit ei: quum virtus, quæ ex desiderio appetitur, largiente Deo etiam effectu prosperatur. Iob.22.d. Effectus boni propositi.

Glo.ordi.s.Colo.2. Decretum etiam erat sententia antiqua cunctis aduersa hominibus ex peccato parentũ primorum, quod decretum Christus deleuit. Colos.2.b. Antiqua hominis damnatio.

Glo.ord.s.1.Mac.1. Definientes multi de populo Israel non manducare immunda. 1.Mach.1. g. sunt prædestinati, qui persistunt in mandatis domini. Perseuerantia prædestinatorum.

Glo.ord.s.Leui.13. Decernens sacerdos mundatum esse leprosum. Leui.13.c. est absoluens pœnitentem rite confessum. Absoluere pœnitentem.

Hie.s.Dani.3. Decretum Nabuchodonosor de adoranda statua. Dani.2.a. designat cogentes hereticos, vt eorum suscipiantur errores. Vis hæreticorum.

Lyra.s.Eze.43. Definitio altaris vnius cubiti vsq; ad labium. Ezech.43.d. est terminus altaris, hoc est, altitudo vsq; ad labium.

Definiens Saul occidere Dauid. 1.reg.20.d. indicat obstinationem diaboli cõtra bonos.

Decertare, quære Bellum.

Decidere, uide Cadere.

Decima, Decimare, Addecimare.

Hie.s.Eze.45. DEcima est fructuum decima pars, quæ ministris templi dari solebat. Decimam quidem partem omnium frugum Leuiticæ tribui populus ex lege debebat. Rursum ex ipsis decimis Leuitæ, hoc est, inferior ministrorum gradus decimas dabat sacerdotibus: & hæc est, quæ appellatur δευτεραδεκάδη. Erant quoq; & aliæ decimæ, quas vnusquisq; de populo Israel in suis horreis separabat, vt comederet eas, quum iret ad templum in vrbe Hierusalẽ, & in vestibulo templi: & sacerdotes, & Leuitas inuitarent ad conuiuia. Erant & aliæ pauperum, quæ appellabantur πτωχαδεκάδαι.

Decimarum oblatio, designare potest boni operis perseuerantiam: aut operum perfectiones. gen 14.d.28.d. Exo.22.d. nume.18.c. deuterono.12.a.14.c.26.b.2. paralipomenon.31. b. Nee.10.b. Tobi.1.b. Eccl'ici.35.b. Isa.6.d. Ezechiel.20.f. Amos.4.b. Malachi.3.c. Hebræor. 7.a. Decimæ etiam animalium mundorum, designant perfectos: Ideo non redimuntur. Leuitic. 27. d. Decimatio ex mille centum, & ex centum decem, est electio gentium. Amos.5.a. (Isych.s.Leui.27. Rup.s.Amos.5.) Perseuerantia boni operis. Perfectiones operũ. Perfecti.

Isych.s.Leui.5. Decima pars Ephi. Leui.5.c. designare potest obseruantiam decalogi. Et præterea carnẽ Christi. Obseruatio decalogi. Caro Christi.

Isych.s.Leui.27. Decimæ frugum, aut pomorum terræ. Leui.27.d. designare possunt obseruationem pręceptorum propter terrena: redimit autem, qui addit rectam intelligentiam. Obseruatio præceptorum.

Ori.s.Mat.ho.25. Decimare mentham, & anethum, & cyminum, est curam habere ceremoniarum, & præcipua legis non curare. Matth.23.c. Luc.22.f. Custodire ceremonias.

Gre.s.1.reg.8. Addecimans rex segetes, & redditus vinearũ, in malũ quidẽ est faciẽs, ne opera bonorũ sint integra. In bonum verò est proponens singulorum sanctorũ exẽpla virtutum. 1.reg.8.c. Non integra opera bona. Proponere sanctorum exempla.

Addeci-

Addecimans autem greges eſt faciens numerum virtutum imperfectum:quia denario numero perfectio deſignatur:vt mulier é decem drachmis vnam perdidit. Lucę.15.b. In bonũ verò addecimare greges,eſt tollere à cogitationibus eas,quę non ſunt ex Deo:vt numerus perfectus Deo detur.

Decipere, Fallere, Falſus, Fallax, Seducere, Deludere, Circũuenire, Imponere, Supplantare, Decipula, Captio.

DEcipere eſt arte aliquem deludere. Supplantare autem eſt pedem alicui ſupponere, vt cadat:atq; ita ſumitur pro decipere,ſeu inſidiari. Decipula eſt laquei genus ad capiẽdas aues & mures.

Seductus dicĩ Ieremias à dño.Ier.20.c.quia quę prophetauit mala, non putabat contra populum ſuum ventura,ſed contra gentes:vel quia non ſtatim veniebant mala,quę prædicabat:vnde factus eſt in deriſum populo. Decipit etiam Deus falſos prophetas.Ezech.14.c. quum permittit eos à diabolo decipi,propter ſuas, & audientium iniquitates.3.reg.22.d. Hie.ſ.Eze.14.

Deludit Deus illuſores,quum comprehendit eos in aſtutia ſua.pro.3.d.pſ.34.vt Iudæos, qui eum deriſerunt. Glo.int.ſ.pro 3.

Decepti Iudæi. Supplantauit Deus Iudæos reſurgendo : qui & amiſerunt priuilegium primogenituræ, vt Eſau.pſ.16.Et decepit eos,vt fruſtra incederent per inuium: quando noluerunt credere Chriſto.Iob.12.d.Supplantat quoq; diabolum,eius aſtutias ſubuertendo. Arno.ſ.pſ.16. Hie.ſ.pſ.16. Gre.11.mor.13.

Deſerens Deus mẽtem regentium. Supplantat Deus optimates. Iob.12.d. quum mentem regentium iuſto iudicio deſerit: vt dum vera cœleſtis patriæ præmia negligunt,in ſuis hic voluptatibus cadant. Gre.10 mor.9.

Perſuadere. Seducere quando eſt ab vno ad aliud perſuadendo ducere, ſi quidem ſit à bono in malum,malus ſeductor eſt.Si amalo in bonũ, bonus ſeductor eſt. Sic ſeducebat Chriſtus turbas,ducens eas à malo in bonum.Ioã.7.a. Aug ſ.Ioan. tra.29.

Voluptas decipiens. Decepiſſe dicĩ ſerpens mulierẽ:quia voluptas facit rẽ apparere ſenſui aliter q̃ eſt, fucãs eam vtilitate,aut iucunditate;vt ſic res videatur appetenda. Gene.3.c.2.cor.11.a. Apoc.12. b.13.e.19.d.20.c.Sic deceperunt Babylonem ſapientia,& ſciẽtia eius.Iſa.47.c.Fallax quoq; mulier eſt voluptas quę facile decipit.prou.5.a.7.d..Iudit.6.b.Iob.31.a.Daniel.13.f. Hoſe.4. c.Haba.2.a.Apo.2.f.Fefellit peccatum per mandatum.Rom.7.c.quia magis incitauit concupiſcentiam ad prohibita.pro.9.d.Aquæ furtiuæ dulciores ſunt.Non poteſt autem ratio decipi,niſi præcedente carnali delectatione:Ideo decipitur per mulierem.Ad hæc referri poteſt decipiens Dalila Samſonem.Iudi.16.a.Supplantantur greſſus,quum inſidiis ſerpentis,quiſpiam decidit in affectum peccati.Pſ.36.139. Philo 2.allego. Beda.ſ.gen.3. Amb.de Cain.5. Aug.1.Roma.7.&.ſ. pſ.138. Ori.ſ pſ.36.ho.4.

Circunueniens Laban Iacob,eſt diabolus decipiens animas. gen.31.a.Decipientes amici quoq; animam,ſunt caro,mundus,dibaolus, & hæreticus.thre.1.g. Idem deſignat fallens Pharao Moſen.Exo.8.g.Et ſeducens aliquis virginem.Exo.22.c.Et decipientes Gabaonitę Ioſue.Ioſu.9.d.Et decipiens ſpiritus malus Achab.3.reg.22.d.2. par.18.e. Supplantat autem caro ſpiritum,quum amorem ſenſibilium ſuggerit.pſ.40. Diabolus decipiens animas. Arn.ſ.pſ.40.

Deceptiones hæreticorum & philoſophorum. Seducentes populum prophetæ,deſignant prædicatores, qui auditorum ſuorum iudicia confundunt.Mich.3.b.Ec ſeducunt ſermones falſi in nomine Chriſti,quum habent veritatis ſpeciem.Matth.7.b.24.a.Marc.13.a.pſ.36. Et principes Mempheos,hoc eſt,eloquentes Philoſophi deceperũt Aegyptũ. Iſa.9.c.10.e.19.c.47.c.Ier.14.c.23.c.38.f.50.a.thre 1.f.2.e. Eze.13.b.Dani.2.a.deute.2.a.3.Reg.13.d.4.regũ.21.b.2.par.33.b.Sapi.14.d.Rom.16.c.1.Ioan.2. d. Acto.8.b.Ad hæc referri poteſt fallacia inanis philoſophiæ . Coloſ. 2.a. Et ſupplantant arguentem in porta, quum dæmones aut heretici, & phariſæi,decipiunt maiores eccleſię. Iſa.29.f. Fallacia mulieris eſt philoſophiæ inanis aut hæreticorum.pro.5.a. Gre.ſ.1.reg.1. Ori.ſ.Matth ho.27. Hie.ſ.Iſa.19.29. Beda.ſ.pro.5.

Prauum exemplum. Decipere de vanitate inidipſum.pſ.61.eſt exemplo ſuo alios in peccatum trahere:vel eſt, quum aliqui dicunt ſe liberare alios à vanitate,& in eãdem recidunt. Baſi.& Hila.ſ pſ.61.

Decipiens proximũ intra eccleſiam. Supplantauit Iacob fratrem ſuum in vtero, deſignans eum, qui intra eccleſiam decipit proximum.gene.27.f.Hoſe.12.a.Et ſupplantat frater fratrem tempore perſequutionis eccleſię.Iere.9.b.Et ſupplantatio aduerſus Chriſtum magnificata,fuit traditio Iudæ.pſ.40. Hie.ſ. Hoſe.12.&.ſ. Iere.9.&.ſ.pſ.40.

Superbia inutilis. Fallax equus eſt ad ſalutẽ,hoc eſt,ſuperbia eſt inutilis,quę ſubito perdit ſuperbũ, & eius opera:& etiam proſperitas temporalis:& prętere corpus humanum.pſ.32.Matth.13.c. Decipit etiam vinum potantem,hoc eſt ſuperbia.Haba.2.b. Hier.& Baſi.ſ.pſ 32.

Via fallax. Decipit iter impiorum ipſos impios.pro.12.d.quum per viam,quam reputabant rectam, feruntur in infernum.Et decipiunt eos Idola ſua.Amos.2.b.quum ea ſequuntur,quę maxime amant,vnde & pereunt.Et dicuntur hi decipere animas ſuas.Iere.37.b.42.d.gala.6.a.1. Ioan.1.c.Iacob.1.d. Hie.ſ.Amos.2.

Irriſio Chriſti. Deluſus eſt Chriſtus à Iudæis & gentibus in paſsione,qui etiam circunueniſſe iuſtum dicuntur.Matth.20.c.Sapi.2.c.10.b.Hoſe.12.d.

Seduci dicit diabolus,aut hæreticus eos, qui credunt doctoribus eccleſiæ.Iſa.36.c.

Seducta

Hie.s.Hose.7.
Seducta columba Ephraim.hose.7.c.designat hæreticos in erroribus, & desideriis terrenorum existentes. Hæretici.

Hie.s.Iob.16. Gre.13.mor.5.
Falsiloquus est diabolus, & Iudas, & populus Iudæorum, qui falsum testimonium dixerunt aduersus Christum. Et hereticus qui contradicit ecclesiæ. Iob.16.b. Ad hos referũtur, quæ dicuntur de falsis testibus, & falsis testimonijs. Exo.20.c.23.a.deut 5.c.19.d.3.regũ.21.c. Pro.6.b.19.a.25.c.Mat.19.c.26.f Mar.14.f.Rom.13.c.acto.6.b. Iidem sunt falsi ꝓphetę. Matt. 7.b. Et falsi fratres.2.Cor.2.f.Gala.2.a. Diabolus.
Hie.s.Matt.7.

Glo.ord.s.ps.39.
Falsę insanię dicũtur eorum, qui falsa amant.ps.39.deut.4.c.30.d.Amos.2.a. sunt autẽ hæreses, & cultus idolorum. Hæreses.

Gre.14.mor.6.
Decipula super semitam. Iob.18.b.est, quum diabolus intuetur vniuscuiusq; mores, cui vitio sint propinqui: & illa opponit ante faciem, ad quę cognoscit facilius inclinari mentem: vt blandis ac lætis moribus sępe luxuriam, nonnũq; vanamgloriam: asperis verò mentibus iram, superbiam, vel crudelitatem proponit: sunt etiam decipulę hereticorum. ier.5.g. Et captiones Iudęorum in Christum: vt caperent eum in sermone.ps.34. Insidiæ diaboli, hæreticorum, & Iudæorum.

Declarare, quære Manifestare.

Declinare, Diuertere, Deflectere, Vergere.

Declinare est deorsum aliquid flectere, & etiam diuertere ab itinere deflectendo, ac etiam deuitare.

Hie.s.Isa.66.
Declinat Deus quasi flumen pacis. Isa.66.d.quum dat ecclesiæ triumphanti perpetuam pacem, & militanti abundantiam doctrinę & gratiæ. Dãs Deus doctrinã & pacem.

Aug.s.ps.26.
Declinat Deus in ira à seruo suo.ps.26. quando ei non pręstat auxilium, quasi auertẽs ab eo faciẽ: vel quãdo nõ hic misericorditer castigat: sed relinquit perpetuò puniendum. Castigãs Deus grauiter.

Aug.s.ps.43.
Declinasse dicitur Deus semitas nostras ꝺ via sua.ps.43. quũ per verbera facit nos deserere viam latam, & ambulare viam arctam. Faciens resipiscere.

Hie.s.Hose.11. Rup.s.Hose.11.
Declinans Deus ad Israel, vt ipse Israel vesceretur. Hose.11.b. fuit Christus, qui assumpta humanitate se dedit in cibum. Idem designatur, quum diuertit ad hominem peccatorem. Luc.19.a.quia assumpta humanitate apud nos diuertit. Dans se Christus in cibum.

Hie.s.Ier.14.
Diuertens Iudas ad virum Odollamiten. gen.38.a.designauit Christum transeuntem ad gentes. Idem designauit Eliseus diuertens ad domum mulieris Sunamitidis. 4.reg.4.b. Declinans etiam viator ad manendum. Ier.14.b.fuit Christus, qui relicta Iudæa transijt ad ecclesiam ex gentibus. Diuertens etiam Dauid arcam in domum Obededom, transitum ecclesiæ ad gentilitatem designauit.2.reg.6.b.1.paralip.13.d. Transiens Christus ad gentes.

Aug.s.Ioan.trac.17 Rup.s.s.Ioan.
Declinans Iesus à turba. Ioan.5.b.designauit non esse aptum locum ad cognoscẽdum inter turbas.ps.26. Declinat etiam sponsus, vt maiori desiderio quęratur. Canti.5.b. Secretus locus Christi.

Gre.s.ps.101.
Declinant dies sicut vmbra.ps.101.quum peccatorum nostrorum nebulas propitiationi diuinæ opponentes, & mentis patimur caliginẽ, & diuinę extinguimus charitatis ardorẽ. Caligo peccati.

Ori.s.Rom.3.
Declinare absolutè est à rectitudine virtutis, & à fortitudine deficere.ps.13.isa.41.c. Declinauerunt autem omnes ab illa rectitudine vię, in quà Deus posuerat Adam, secundum ꝙ ipse Adam declinauit. Et prius quidem fiunt inutiles per peccatũ, posteà fugiunt à Deo, sicut Adam abscondit se. Declinare quoq; à mandatis Dei, vel à iudicijs, est à rectitudine deflectere: quia illa sunt recta. Et declinant viri sanguinum à Christo, vel à iusto.ps.43.52.118. 138.deut.31.g.Iob.23.c.31.a.36.c.Isa.29.g.30.c.53.b.56.d.Iere.5.f.6.g.Baru.4.c.Hos.4.d. Declinant etiam viam humilium, qui declinant à Christo, Amos.2.b. Deficere à virtute.
Hie.s.Amos.2.

Ori.s.num.ho.12.
Declinare ad agros, & vineas Seon, est labi ad terrenas voluptates.num.31.e. Labi ad voluptates.

Gre.s.1.reg.6. Amb.s.ps.118. ser.5. Hie.s.Isa.9.57. Aug.epist.47.& q.in deu.48.&.2.de peccat merit.35.&.s.ps.31.
Declinare ad dexteram est nimium abstinere: ad sinistram verò est nimium carni indulgere.num.20.c.deut.5.b.16.d.17 b.1.reg.6.c.2.par.34.a.pro.4.d.Isa.30.d. Declinat etiam ad dexteram aliquis superba pręsumptione iustitiæ, & quum bona sibi ascribit: ad sinistrã verò secura delectatione peccati. Declinãt quoq; heretici ad dexteram, quum bona simplicium deuorant. Isa.9.d. Declinat ad dexteram, qui vult plus sapere ꝙ; oportet sapere: declinat ad sinistram, qui stultitię famulatur. Extrema vitiosa.

Beda.s.pro.4. Gre.21.mor.7. Hie & Aug.s.ps.80.
Declinare à malo notum est.ps.33.pro.13.c.14.b.15.c.16.a.1.Pet.3.b. Sed declinare de semita, & de via interdum est declinare à malo. Iob.31.a.Isa.57.c. Diuertẽs quoq; Ioseph dorsum ab oneribus.ps.80.designat deijcientes à se onera peccatorum, quibus in Aegypto præmebantur, & suscipientes onus Christi leue. Eijcere onus peccati.

[illegible] 79.40. [illegible] no.13.
Vergens ad Austrum templum aut ciuitas, est ecclesia tendens ad verum lumẽ, quod est Deus. Vergit autem ad aquilonem, & non est in aquilone: quia pugnandum est contra ipsum Aquilonem. Exo.26.d.Eze.40.a.42.a. Tendens ecclesia ad verum lumen.

[illegible] 12.
Declinare post auaritiam, est ambitione rerum terrenarum tota intentione defluere. Et declinãdi causa est acceptio munerum.1.regum.8.a.Isa.56.d. Declinare etiam post vana, est Appetere terrena.

in ap-

in appetitum rerum temporalium defluere, & amorem illorum diuino amori præferre. 1.reg.12.d.

Defendere peccatũ — Declinat cor in verba malitię. ps.140. qui ni titur peccatum defendere: & qui in corde cogitat mala: vel consentit in mala. — Aug. de conti.2.

Non cõsiderare cœlestem iudicem. — Declinare oculos in terram. ps.16. est non considerare cœlestem iudicem. vel est de terrenis cogitare: vel est Christum purum hominem iudicare. Declinans autem populus à Dauid, est deficiens à Christo. 2.reg.19.a. — Hie.s.ps.16. Arno.s.ps.16.

Exercere vsuras. — Declinare in obligationes, est incidere in anathema: aut vsuras exercere. ps.124. Declinare etiam ad magos, est ad auaritiam, & ad dæmones declinare. Leui.19.f.20.b. — Arn. & Hil.s.ps.124

Sequi proprium errorem. — Declinat etiã vnusquisq; in viam suam, quum quisq; suum sequitur errorem, & quod sibi rectum videtur facit. Isa.59.d.

Cõfundentes subditi mẽtem prælati. — Declinantes boues arcam. 2.reg.6.b. sunt populi confundentes mentem prælati, vt condescendat eis. — Gre.5.mor.10.

Decipientes hæretici simplices. — Declinant sacerdotes victimas in profundum. Hose.5.a. quum hæretici suis insidijs simplices dęmonibus subijciunt. Et quum sacerdotes inducebant ad immolandum idolis. — Hie.s.Hose.5. Rup.s.Hos.5.

Dæmones. — Diuertentes aliquando dicuntur dæmones: & etiam angeli. Eze.16.b. — Ori.s.Eze.ho.6.

Non deficiẽt dæmones puniendo. — Non declinabunt hostes Hierusalem à semitis suis. Ioel.2.b. quum dæmones non deficient à puniendo. — Hie.s.Ioel.2.

Fauere paupi iiuste — Declinare in iudicium pauperis, est fauere pauperi in iudicio, sed iniuste. Exo.23.a. — Glo.int.s.Exo.23.

Recedẽs chrs à Iud. — Declinans Dauid à facie Saulis. 1.reg.18.e. est recedens Christus à Iudæis. — Glo.ordi.s.1.reg.18.

Opprimẽtes iniqta. Persequentes Iudæi Christum. — Declinant iniquitates in aliquem, quum multiplicatæ ipsum opprimunt. ps.54. vel iniquitates Iudæorum declinarunt in Christum, quum eum persequebantur. — Glo.int.s.ps.54.

Declinanti vmbrę comparatur homo, quia sicut vmbra declinante fit nox, ita ex mortali carne fit mors. ps.108. — Glo.ord.s.ps.108.

Verecundia. — Declinantes mulieres vultum in terram. Luc.24.a. signum dederunt verecundię. — Lyra.s.Luc.24.

Diuersorium viatorum, quod optabat Ieremias in solitudine. Iere.9.a. Monasteria significare potest apta ad pœnitentiam.

Decolorare, uide Color.

Decor, Decorus, Pulcher, Species, Speciosus, Formosus, Forma, Venustus, Elegans.

DEcor & pulchritudo nascitur ex quadam partium ad inuicem proportione, aptaq; cõpositione: & in natura humana, maxime lucet in vultu, quę & venustas dicitur. Amittitur autẽ decor per infirmitatem, & vetustatem. Ipsa quoq; mundicia pulchritudo dicitur. Eccl'ici.44.a. Pulchritudinis studium habentes.

Diuinitas in Chro. Discipuli Christi. — Species decoris Dei dici potest diuinitas ĩ Christo. ps.49. Et species decoris eius erat ex Sion, quia inde cœpit prædicari Christus. Discipuli etiam Christi habentes varia dona spiritussancti species decoris Christi dici possunt. — Aug.s.ps.49.

Decor Christi. — Decorus Ioseph pulchritudinem Christi designat. gen.39.d.49.c. Christus autem est decorus sponsus. Canti.1.d. decor etiam faciei Dauid, designat gloriam maiestatis Christi, in quam desiderant angeli prospicere: quæ facies non est ostensa Mosi: sed posteriora. Sed & decora est facie, quia omnia bona fecit, & quia est splendor glorię Dei. Hebrę.1.b.1.regum. 16.b. qui etiam speciosus dicitur forma præ filijs hominum. ps.29.44.49.103. Est etiam decor faciei eius splendor incomparabilis conuersationis eius, & præclara honestas: ac perfecta charitas, reliquarũq; virtutum splendor. Potest etiam eius species ad patrem referri, qui decor est filij. Iob.40.a. Isa.33.c.35.a.52.d.61.d.63.a. Ieremi.25.f.31.e. Pulcher etiam Dauid est Christus, qui resurgẽdo immortalitatis pulchritudinem induit, & mortales nos ex magna charitate respexit. — Amb. de bñe patriarcha.10.11. Ori.s.cant.ho.2. Gre.s.1.reg.16. Basi. & Arn s ps.44 Hie. ad principiã. Ber.s.canti ser.45. Beda.s gene.39.

Spiritussanctus. — Pulchritudo etiam Christi referri potest ad spiritũ sanctum Christi animam exornantem. Pulchritudo autem Christi dicitur quasi primogeniti tauri. deute.33.c. propter excellentiam virtutis eius. In ipso quoq; est pulchritudo pacis. Isa.32.d.

Angeli. Ecclesia. Gloria cœlestis. — Speciosę vestes, quibus induitur Deus. Iob.40.a. sunt sanctorũ angelorum chori, quos condidit, & in vsum sui decoris assumpsit. Designãt etiam ecclesiam, quam sibi gloriosam exhibet non habẽtem maculã neq; rugam. Et induit dominus decorem, quum exornat ecclesiam. ps.92. Ad hęc referri potest species glorię domini. Exo.24.d. ps.95. Ezech.10.a. Decoris etiam regnum est in gloria cœlesti. Sapi.5.c. Eccl'i.4.c.6.d. — Gre..32.mor.5.

Virgo Maria. — Species Iacob dici potest beatissima virgo Maria, quæ eius stirpem mire exornauit. ps.46. Decor etiam Iudith eiusdem virginis decorẽ indicat. Iudith.10.b. Et decor Ester. Este.2.a. Et species Abigail. 2.reg.25.a. Pulcherrima etiam arbor dici potest beata virgo. leui.23.g. Danie.4.b. — Arn.s.ps.46. Isyc.s.Leui.23.

Apostoli. — Species etiam Iacob designare potest apostolos ex genere Iacob descendẽtes. ps.46. — Hie.s.ps.46.

Pulchritudo

Glo.int.s.gen.24. Hier.s.Hose.9.&.s.Sopho.2. Ber.s.cāt.ser.45.

Pulchritudo Rebeccæ typus est pulchritudinis ecclesię ex gentibus. gen.24.b.26.b.quę pulchritudo consistit in confessione fidei,& cultu pietatis & virtutum. Species quoq; domus est pulchritudo ecclesiæ.ps.25.67.thre.1.b.Eādē pulchritudinē designare potest pulchra Bethsabee, & elegans Thamar.2.reg.11.a.14.f.Pulchritudo quoq; Ephraim est ipsa ecclesia, in qua decorabantur hæretici,antequā ab ea exirent. Hose.19.d.Dicitur autem ecclesia formosa sponsa propter bonos in ipsa existētes.Canti.1.b.Et dicitur formosa & nigra per pœnitentiam peccatorum, & per dona,& virtutes à Christo acceptas.Species cœli est decor ecclesiæ.Eccl'ici.43.a. Ecclesia.

Gre.9.mor.9. Ber.s.cāt.ser.57.

Pulchra dicitur sponsa,& pulchra replicatur.Cant.4.a.quia alia est ei pulchritudo morū,in qua nūc cernit,atq; alia pulchritudo præmiorū, in qua postmodū per conditoris sui speciem subleuabitur. Pulchra etiā,quę cœlesti desiderio fulgens, supernę cōtemplationis decorem se induit,horis dumtaxat,quibus commodē,& opportunē id potest. Decor morum. Decor præmiorum.

Ori.s.Ezec.ho.7.13.&.s.cāt.ho.2.3.4. Amb.d.Isaac.7.&.s.ps.118.ser.2.6.17.&6.exa.6. Hie.s.Ezech.16. Gre.s.cant.2.

Decor animę est ex coniunctione& connexitate virtutū,& potentiarum conformitate. Et amittitur hic decor per infirmitatem affectuum, & vetustatem peccati. Eze.16.b.28.b. ps.20.29.44.Et anima est pulchra sponsa,ex hoc,quod est proxima spōso : & pulchritudo eius consistit in fœcunditate operum,& dicitur pulcherrima mulierum,per profectum,quo alias superat: & bis pulchra,hoc est,in hoc seculo,vel in futuro:vel intus,& extra:vel per humilitatē, & innocentiam.Et pulchra in calceamentis,hoc est in operibus castigandi corporis.Canti.1.d.2.c.4.a.5.d.6.a.7.c.Amos.8.d.Est etiam speciosa,& decora facie, cuius imago renouatur de die in diem per gratiam,& omni virtutis ornatur perfectione.Et decora oculo spiritali,à quo mundi huius puluerem,squaloreq; detersit. Et decora facie,non erubescens confiteri fidem.Pro.31.c.Eccl'ici.26.c.36.d.Iere.6.a.thre.1.b.2.e. Baru.5.a. Ezec.9.c. 27.a.Dani.1.a.Ioel.2.f.Haba.2.a.Speciosæ quoq; filiæ Iob, designant animas virtutum pulchritudine decoratas.Iob.42.d.Pulchræ etiam virgines, sunt animæ,quæ lumen habuere virtutum,& sponsæ thalamum ingressę sunt.Amos.8.d. Animæ decor natura.

Amb.exhor. ad virgi.&d initia.myst.7. Augu.2.de.doctrin.christiana.32. Gre.35.mor.23. Hie.s.Amos.8.

Glo.ord.s.thre.4.

Pulchriores sapphiro Nazaręi dicūtur.thre.4.b.quum continentes vincere videtur eos, qui cœlestem habent conuersationem. Virtus continentiæ.

Hila.s.ps.64.67. Hie.s.ps.49.

Species domus Dei sunt virtutes.ps.67.num.24.a.2.Par.3.b.Dicuntur etiam speciosa Iacob.thre.2.a.Zach.9.d.Species quoq; seu pulchritudo agri,dicūtur virtutes ecclesię ps.49. 64.Speciosa etiam deserti,sunt rectē viuentes in eccl'ia.Et speciosa pastorum.Isa.35.a. Iere. 9.c.Ioel.1.d.2.e.Amos.1.a. Soph.2.c.Et pulcherrimi sunt excellentes virtute.Isa.3.d.Pulcherrima quoq; arbor dicitur, qui bene operatur in tempore opportuno.Leui. 23.g.Dani.4.b. Virtutes.

Gre.s.1.reg 15. Ori.s.gen.ho.17. Beda.s.gen.49.

Decor faciei,designat splēdidas fidelium mentes.ps.92. Pulchritudo autem oculorum, designare potest puram vitam doctorum.Et pulchriores sunt oculi Christi vino,quum apostoli excedunt austeram doctrinam legis.gen.49.b.Pulchritudo autem genarum, est castitatis decor in ecclesia.Cant.1.c.Pulchritudo autem gressuum sponsæ, designat honestatem operum.Et etiam pulchritudo pedum,tam sponsi,quā sponsę, vel etiam apostolorum, quæ consistit in exemplis maiorum.Canti.7.a.Isa.52.b.Roma.10.c.Pulchræ autem mammę sponsæ,ad decorem doctrinæ referuntur.Cant.4.c. Dictum est veterum, Solus sapiens decorus est,omnis nequam turpis. Mentes fidelium. Pura vita doctorum. Castitatis decor. Honestas operum. Exempla maiorum. Doctrinæ decor.

Ori.s.Rom.10. Hie.s.Isa.52. Gre.s.canti 7.

Pulchritudo vaccarum,significare potest gratiam,quę reddit animas pulchras.gen.41.a. qua ratione dicitur elegans & formosa vitula Aegyptus.Iere.46.c.Pulchritudo autē vaccarum,quantum ad literam,indicabat vbertatem, quę etiam significatur pulchritudine agri.ps. 49.Hose.9.c.10.c. Gratia. Vbertas.

Glo.ord.s.ps.146.

Decora laudatio Dei est,quæ fit per bona opera.ps.146.1.par.16.c.Neem.12.d. Laus per opera.

Hie.s.Ioel.3.&.s. Ezechie.16.

Pulchra eloquia,designant doctrinam euāgelicam.gen.48.c.Hæc sunt pulcherrima Dei, quæ miscuerunt,aut posuerunt hæretici in suis erroribus.Ioel.3.b.Et decor Carmeli datus est deserto,quum scientia Iudæorum data est gentibus. Isa.35.a.thre.2.e.Decoris vasa,sunt sensus diuini cum eloquentia.Ezech.16.b. Doctrina euāgelica.

Amb.epis.7.

Pulchra mulier capta,designat sapientiam. deut.21.b. Idem significat pulchra Sunamitis. 3.reg.1.a.Pro.3.c.22.c. Sapientia.

Amb.exhor. ad vir. Hie.s.Isa.27.&.s.Iere.11.

Pulcherrima mulierum dicitur synagoga,quæ sequuta est Euam.Canti.5.d. Ecclesia verò dicitur pulcherrima virginum.Dicitur etiam synagoga pulchra sicut Hierusalē,post cōuersionem.Cant.6.a.Et dicitur filia Sion speciosa & delicata. Iere.6.a. Et Hierusalem,hoc est,synagoga,erat olim speciosa:quæ tamen derelicta est.Isa.27.c. Pulchra etiam oliua erat prius synagoga:postea vero ecclesia.Iere.11.c.Eccl'ici.24.b. Synagoga. Ecclesia.

Arno.s.ps.77. Hie.s.Iere.25. Rup.s.Amos.1.

Pulchritudo Iudęorum dicitur arca fœderis:quę data fuit in manus inimici.ps.77.1 Macha.2.a.Et decor domini,super quem rugijt dominus,erat templum Hierusalem,quod destruxit Deus.Iere.25.f.Hæc sunt speciosa pastorum,quæ luxerunt.Amos.1.a. Arca fœderis. Templum.

Hier.s.Ezec.1.

Species electri de medio ignis est,quando in tribulatione,& castigatione, diuina splendet prouidentia,& animus purior.Ezec.1.a.40.a.

Pulchritudo

Cõtemplatiua vita. Ecclesia. Pulchritudo Rachelis, designare potest pulchritudinem vitę contemplatiuę, & etiam ecclesię. Gene.29.d. Pulcher etiam aspectu Dauid. 1.reg. 16.c. designat eum, qui est interna contemplatione conspicuus. Glo.ordi.s.Gen.29.

Opera bona. Ornamentũ virtutũ. Decor vestium Aaron, designat splendorem bonorum operum, qui esse debet in sacerdote. Exod.28.a. ps.95. Decor etiam cutis est ornamentũ virtutũ. Iob.18.c. Et pulchra varietas veli tabernaculi, decorem virtutum designat in sacerdote, vel in ecclesia. Exod.26.f. Hier.s.Iob.18.

Non erat species, neque decor Christo in passione. Isa.53.a.

Ordo legis. Christus. Bonum opus. Elegantia Mosis, ordinem legis significare potest: & preterea decorem Christi: ac etiam boni operis. Exod.2.a. Hebrę.11.c. Lyra.s.Exod.2.

Cõtemptus Christi. Decorum pretium Christi dicitur triginta argenteorum. Zach.11.c. quasi per irrisionem, seu ironiam: quia Iudæi paruifaciebant ipsum Christum. Hiero.s.Zach.11.

Gloria temporalis. Pulchritudo cutis. Iob.18.c. significare potest gloriam temporalē: quę dum foris concupiscitur, quasi species in cute retinetur. Pulchritudo etiam stulti. Iob.5.a. est gloria huius mundi, quam stulti in magno pretio habent. Ad hęc referri potest decor Absalom. 2.reg.14.f. Et Adoniæ.3.reg.1.a. Iere.49.d. Eze.16.b. Gre.14.mor.8.& 6.mor.3.

Bona opera hypocritarum. Pulchritudo hypocritarum, sunt bona eorum opera: quę propter eorum iactantiã traduntur in manus inimici. psal.77. Gre.8.mor.37.

Gentilis populus. Fœdus Dei. Decor dicta vna virga, quam precidit Zacharias, designabat gentilem populum, qui decorus erat, quando seruabat legem naturę. Vel designabat fœdus Dei cum omnibus gentibus. Zach.11.c. Hier.s.Zach.11.

Dona naturalia & gratuita luciferi. Pulchri rami cedri. Eze.31.a. designare possunt dona naturalia, & gratuita luciferi, vel Antichristi. Idem designare potest pulchritudo Tyri. Eze.27.c.28.b. Hiero.s.Ezech.31.

Turpitudines libidinis. Pulchra de Amalec, designant turpitudines libidinis: quæ dicuntur pulchræ, cum placent animę. 1.reg.15.b. Nahum.3.a. Idem designare potest pulcherrimus lectus. Eze.23.f. Gre.s.1.reg.15.

Errores hæreticorum. Pulchræ domus hęreticorum, sunt rationes eorum fallaces, & verisimiles. Isa.5.c. Mich.1.c. Species etiam variæ colorum in lepra, sunt diuersi errores hęreticorum. Leui.13.a.14.f. Et pulchrum visu, quod destruet dominus, est ornatus verborum hęreticorum, & prophanorum. Vel est scientia & virtutes, quæ dissipantur in anima peccãte. Isa.2.c. Thrę.2.b. Species etiam mulieris alienę, elegantiam in erroribus hęreticorum designat. Eccl'i.9.b 25.d. Eze.16.d. Speciosa etiam pastorum, designant doctrinam compositam hęreticorum. Amos 1.a. Et speciosus homo dicitur idolum. Isa.44.b. designans elegantiam hęreticorum. Decorat etiam artifex idolum argento, & auro. Iere.10.a. quum errori addit pulchros sensus, & elgantiã verborum. Hier.s.Isa.2.5. Hier.s.Amos.1.& s. Iere.10.

Superbia hæreticorum. Pulchritudo colli vitulæ Ephraim. Hose.10.c. designat superbiam hæreticorum: vel etiam Iudęorum. Hier.s.Hose.10. Ruper.s.Hose.10.

Species hominis dicitur alter homo. Iob.5.d. Et visitat speciem suam, qui bene facit proximo. Gre.6.mor.23.

Benè operari. Secundum speciem suam lignum semen producit, quem mens nostra, ex sui consideratione, se in alterum colligit, & recti operis germen parit. gen.1.b. Gre.6.mor.23.

Species quatuor malorum, quibus visitat Deus populum, sunt gladius ad occisionem, canes ad lacerandum, volatilia cœli, & bestiæ terræ, ad deuorandũ, & dissipandũ. Iere.15.a.

Varia hominum genera. Species piscium in aquis torrentis, quem vidit Ezechiel. Eze.47.b. varia hominum genera designant. Glos.ordi.s.Eze.47

Maturi fructus. Pulchritudo agri, dicuntur maturi fructus, quantum ad literam. Psal.49. Cyril.contra Iulia.

Decorticare, uide Cortex.

Decrescere, uide Minuere.

Decurio, quære Decanus.

Decurrere, uide Currere.

Decus, quære Honor.

Dedan.

Dedan, id est, cognitio, siue mamilla, vel dilectio eorum, aut patruus, vel iudicans, Ciuitas Idumeæ. Ezec.25.c.38.d. Iere.25.e. Hier.s.Ezech.25.

Dedecus, uide Ignominia, & Turpitudo.

Dedicare, quære Sacrum.

Deducere, uide Ducere.

Deesse, quære Deficere.

Defæcatus.

DEfæcatum dicitur, quod est mundum à fæcibus.

Hie. s. Isa. 25. Defæcata vindemia erit, quum auferet Christus omnem lachrymã ab oculis sancto rum, & separabuntur boni à malis. Isa. 25. c. Ablatio lachrymarum.

Defendere, Protegere, Tueri, Præsidium.

DEfendere dicitur is, qui prohibet damnum aut periculum ab aliquo: qui & protegere, & tueri dicitur. Presidium autem, est ipsa defensio, aut locus defensioni accõmodus.

Hie. s. Isa. 49. Protexit pater Christum in vmbra manus suæ. Isa. 49. a. vt carnis videlicet vilitas, diuinitatis potentia tegeretur: angelo ad virginem nunciante. Luc. 1. d. Spiritussanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.

Arno. s. ps. 16. 104. Aug. s. ps. 26. 120. Protegit Deus, quum confirmat in fide. Exo. 33. d. Et protegit sub vmbra alarum, vel in nube, hoc est, in domo Dei, quę est ecclesia. Et protegit in abscondito tabernaculi sui, hoc est, in Christo. ps. 16. 19. 60. 26. 104. Et protegit à cõuentu malignantiũ, hoc est, hęreticorũ, aut dæmonum. ps. 63. Et ipse dicitur protectio nostra super manum dexteram: quia protegit in spiritualibus. ps. 120. 143. Et protectio super omnem gloriam. Isa. 4. b 31. c. 51. c. Iere. 15. c. Zach. 9. d. Et defendit in iudicio causam filiorum Israel, quum defendit in se credentes. Iere. 50. f. gen. 14. d. Iudith. 6. g. ps. 21. thre. 2. f. Confirmant in fide.

Augu. 2. de trini. 17. & q in exo. 154. Protexit, aut texit Deus Mosen, hoc est, Iudæos, quum transiret in passione, posito velamine carnis, ne eum agnoscerent: cuius tamen posteriora, in resurrectione, qui statuti sunt supra petram, viderunt. Exo. 33. d. Velamen Iudæorũ.

Glo. int. s. Exo. 2. Defendens Moses puellas sacerdotis Madian. Exo. 2. c. designat Christum protegentem ecclesiam. Eadem defensio designatur. 1. par. 11. c. Iudith. 5. d. 9. a. Eccl'i. 30. a. 2. Mach 4. a. Christus defendens ecclesia.

Hie. s. Eze. 28. Protegens cherub arcam, significare potest Luciferum, qui quum creatus est, & positus in monte sancto Dei, protegebat, vel habebat sacramenta Dei, anteq; caderet. Eze 28. d. Lucifer.

Protegens hedera Ionam, designat legem protegentem Iudęos. Ion. 4. c. Et defendentes montes Iudæos. Iudith. 7. b. dici possunt lex & prophetę. Lex.

Protegentia saga vtrumq; latus tabernaculi. Exo. 26. c.

Glo. ord. s. gene. 27. Protegens Rebecca nuda colli Iacob. gen. 27. c. designat per memoriam peccatorum deprimendam esse superbiam.

Gre. s. 1. reg. 11. Defendere Iabes, est roborare abstinentiam. 1. reg. 11. b.

Defendentes fratres Beniamin, ne traderetur Ioseph. gen. 44. d. Demonstrant exercendã fraternam charitatem in accusatos. Roborare abstinentiam.

Hie. s. Hose. 4. Protectores Ephraim, sunt principes hæreticorum. Hose. 4 d.

Præsidia dici possunt munimenta hæreticorum. num. 14. b. 21. e. Iosu. 10. a. Eze 33. f. Principes hæreticorũ. Munimẽta hæretic.

Hie. s. Iob. 40. Gre. 35. mor. 5. Protegunt vmbrę vmbram Behemoth, quum diabolus peccata omnium superat, & defendit, suaq; aliorum peccatis confirmat. Et quum nequissimorum facta, nequiores peruersis patrocinijs tuentur. Iob. 40. c. Defensio peccatorum.

Deferre, uide Ferre, & Accusare.

Deficere, Deesse, Indeficiens.

DEficere interdum est debilitari. Iudi. 8. a. Quia valde defecerũt. Item deesse. gen. 47. c. Quum deficeret emptoribus pretiũ. Derelinquere. pro. 3. b. Nec deficias, quũ ab eo corriperis. Desinere. Leui. 6. b. Qui nunq̃; deficiet. Deserere. ps. 70. Quum deficiet virtus mea. Exinaniri. num. 14. f. In solitudine hac deficiet. Falli. Iob. 17. b. Oculi filiorum eius deficiãt. Recedere. ps. 17. Non conuertar donec deficiant.

Ori. s. Iere. ho. 11. Deficiens anima Samsonis, & virtus eius. Iudi. 16. d. designauit Christum, cuius virtus defecit in passione, quũ mortuus est. Et oculi eius defecerunt in cruce. ps. 67. 70. 118. Iere. 15. b. 20. c. Deficit etiam Christi virtus in peccantibus, quum gratiam amittunt: & in ijs, qui maledicunt ei. Deficiens virtus Christi in passione.

Aug. s. ps. 68. Defecerunt oculi Christi sperando. ps. 68. quum discipuli eius in passione in fide, & spe defecerunt, vnde quidam dicebant. Luc. 24. c. Nos sperabamus, q ipse redempturus esset Israel. Deficientes discipuli in passione.

Glo. ord. s. colos. 1. Deesse dicuntur passionibus Christi, quę patiuntur membra corporis eius, in quibus ipse pati dicitur. Colos. 1. d.

Gre. 24. mor. 26. Hier. s. Nahũ. 2. & s. Sopho. 1. Augu. epis. 50. & 10. de gene ad lite. 8. & s. ps. 103. 141. Defecit simul omnis caro, quando iam nullis suis motibus seruit: quia præsidẽs spiritus, cuncta eius fluxa restringit, & quodam districtionis suæ gladio omne, quod in illa male viuebat, interficit. Iob. 34. b. ps. 72. Sic dicuntur deficere renes. Nahum. 2. c. Et deficiunt inimici, quum à vanitate desistunt. ps. 17. Et deficit terra, quum quis efficitur cœlestis. Sopho. 1. a. Obtemperans caro spiritui.

deficit

Cessare à peccando. Deficit etiam iniquitas filiæ Sion, quum quis à peccando cessat, & agit pœnitentiam. thre. 1.e.4.c. Et deficiunt auferente Deo spiritum, qui prius erant superbi: sed cōuersi ad humilitatē, cognoscunt, quàm sint debiles & infirmi. ps.103. Deficit autem spiritus hominis ex se: quia sine Deo nihil boni potest. ps.141. Et deficit spiritus superbiæ in proficiente. Ambro.s.ps.118.ser.9.22.

Nunq̃; excidens charitas. Nunq̃; deficiens ignis in altari. Leui.6.b. designat charitatem nunq̃; excidentem. Et nō deficiens columna ignis, & nubis, idem designat, & continuam Dei protectionē. Exo.13.d. Gre.25.mor.7.

Permanēs gratia in ecclesia. Non deficiens farina & oleum viduę. 3.reg.17.c. designat gratiam sacramentorum permanere in ecclesia. Sic non deficiunt aquæ in anima irrigata à Deo, nec in fonte donorum Dei. Isa.58.d. Hie.s.Isa.58.

Cor vnum fidelium. Non deficiens vnus è militibus Israel, designat fideliū cor vnum & animā vnam. nume. 31.c. Et non deficiens semen Israel, indicat perpetuitatem ecclesiæ. Ier.31.f. Ori.s.num ho.26.

Defectus verbi Dei. Deficiens panis in toto orbe, designat verbi Dei indigentiam in mūdo. gen.47.c.1.reg.9. b.num.21.b.Isa.51.e. Idem designat deficiens aqua. nu.23.b. Iudith.7.c. Iere.14.a. Eze.4 d. Defecit quoq; manna fillijs Israel ī pascha. Iosue.5.c. quia doctrina euangelica defecit Iudæis, quando in pascha occiderunt Christum. Deficere autem oleum de capite, est non esse sapientiam in mente. Eccl'tæ.9.b. Deficiens etiam vinum in nuptijs. Ioan.2.a. Defectum doctrinę spiritualis, & euangelicæ significauit. Idem designat deficiens prophetia. Pro.29.c. Gre.s.1.reg.9. Hie.s.Iere.14. Epipha.2.contra hęreses.tomo.1. Amb.Exhor.ad vir. Beda.s.pro.39.

Perire defectu verbi Dei. Deficere fame, est ob defectum verbi Dei perire. thre.2.f. Amos.8.d. Sic etiam deficere in via est sine verbo Dei, & gratia Christi perire: & nō perseuerare in fide & operibus virtutū. Matth.15.d. Gre.s.Eze.ho.21. Hila.s.Matt.cāo.15. Amb.s.Luc.9. Aug.83.q.61.

Expectare Deū magno desiderio. Deficiunt oculi expectantium, & desiderantium Christum: aut etiam spiritus, vel anima in salutare Dei, hoc est, magno desiderio ipsum expectant. ps.33.36.68.118.141.142. Et deficit anima à seipsa, vt Christum inueniat. thre.4.c. Baru.2.b. Amb.s.ps.118.ser.11. Aug.s.ps.118. Gre.4.mor.39.

Ignorantia. Deficere etiam dicuntur oculi mentis per ignorantiam. Iere.14.a. thre.4.g. Hie.s.Iere.14.

Confusio sacerdotū. Deficientes oculi Eli. 1.reg.2.g. designant sacerdotes non vidētes, quę de fide Christi prædicabantur, vel designant cōfusionem sacerdotis mali videntis alios sua prędicatione profecisse, quum ipse perseurauerit in iniquitate. deut.28.g. Gre.s.1.reg.2.

Cessans laudare synagoga. Defecerunt hymni Dauid, quum deficiente statu Iudæorum, non amplius synagoga laudauit Deum: quę pro temporalibus ipsum laudabat. ps.72. In titulo. Aug.s.ps.72.

Deficere mundo. Deficere dicitur anima in atria domini. ps.83. quia dum premitur vt vua, deficit quantū ad mundum: sed seruatur in vasis domini ad gloriam æternam. Aug.s.ps.83.

Deficiat homo, deficiant iumenta, deficiant volatilia, deficiant pisces dicitur. Sopho.1.a. Et non dixit, deficiant bestiæ, deficiant reptilia terræ: hęc enim non debēt deficere, sed per ire: verum deficiant ea, quę possunt habere correctionem: quomodo defecerunt Sarę muliebria: & iubetur Abraham, vt audiat, quęcunq; Sara præceperit. gene.18.b.21.b. Deficit ergo quis vt homo, si contemnat humana, & non vltra moriatur, vt homo, & audiat: Ego dixi dij estis. ps.81. Deficit alius vt iumentum, qui ad altiora conscendens accusatur sermone prophetico. ps.48. Homo, cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Deficit quasi volatilia cœli, qui facit sibi pennas aquilæ, & reuertitur ad domum præceptoris sui diues & deserens omnem paupertatem. Deficit quasi piscis maris, qui comprehensus sagenis domini, cum bonis piscibus separatur. Hie.s.Sopho.1.

Euanescentes superbi & Iudæi. Deficiunt, vt fumus superbi. ps.36.67.101. Fumus quippe ascēdendo deficit: & sese dilatando euanescit: Sic videlicet fit, quum peccatoris vitam pręsens fœlicitas comitatur: quia vnde ostenditur, quòd altus sit, inde agitur vt non sit. Sic Iudęi superbiæ typho inflati, & ponentes in cœlum os suum, atq; clamantes: Crucifige, crucifige, capto illuserunt, pendentē irriserunt: & vnde victores tumuerunt, mox victi euanuerunt. ps.63. Defecerunt scrutantes scrutinia. Gre.1.regist.5. & s.ps.101. Augu.s.ps.67. Aug.s.ps.63.

Inanis gloria. Deficit populus cū non laudatur: quia nullo vigore verba proferunt, q̄ non laudari cernunt: velut enim lassi deficiūt, dum despecti, obmutescūt. 1.reg.14.d.2.reg.16.a. Et deficere dicitur aliquis, quum in tribulatione decidit per impatiētiam à statu gratiæ. Iob.4.a. ps.11. Gre.s.1.reg.14.

Impatientia. 38.70.89. Isa.5.g.40.g.47.d. Iere.4.g. thre.2.d. Hose.5.d. Amos.8.b.d. nahu.2.c. gala.6.c. Ephe. 3.c. Apo.2.a. Et deficiunt pueri, hoc est, in propria virtute confidentes: quum tamen confidentes in Deo non deficiant, sicut nec ipse Deus. Isa.40.g. Amos.8.a. Hie.s.Isa.40.

Victi dæmones. Deficiunt inimici gladio, quum dæmones obsistere nequeunt verbo Dei. Et deficiunt sicut fumus in altum assurgens, quum vincuntur ab ijs, quos tentant. ps.9.17.36.63.67.72. Isa. 16.b. Et defecit, qui pręualebat, quando princeps huius mūdi eiectus est foras. Isa.29.f.47.d. Arn.s.ps.9. Hie.s.Isa.16.

Conuicti hæretici. Deficiunt scrutantes scrutinia, quum, philosophi, & hęretici cōuincuntur à veritate. ps. 63. Isa.44.b. Et deficit superba fortitudo eorum. Eze.33.f. Hila.s.ps.63.

Mori. Defecimus in ira Dei: quia per sententiam Dei mortem incurrimus. ps.89. Sumitur autē deficere interdum pro mori. gen.25.a. num.14.f. deut.22.e. Iudi.4.d. Iob.27.a. psal.30.77.103. Zacha.13.d. Luc.16.b. Hiero.Cypriano.

Deficit

Hie.f.Isa.15.19. Aug.f.ps.9. Gre.13.mor.17. Deficit germen Moab.Isa.15 c.cum perit viror eloquentię hereticorũ, detectis eorũ erroribus. Deficiunt etiam flumina Aegypti.Isa.19.a.quum hæretici, & philosophi, non amplius valent suos errores docere. Sic deficiunt frameæ inimici.ps.9. Et deficiunt oculi filiorum diaboli, quum eorum intentiones cadunt.Iob.17.b.Et deficit sufflatio in igne.Iere.6.g.Et deficit domus Sauiis.2.reg.3.a. Deficientia hæreticorum.

Hie.f.Iere.15. Deficiens aĩa eius, quę peperit septem.Iere.15.b.designat deficientem virtutẽ synagogę. Deficiẽs...

Hie.f.Iere.18. Deficiens nix de petra agri in Libano.Iere.18.b. ponitur quasi impossibile: quia nunq; ibi deficit nix.

Hie.f.Iere.2. Non deficiunt quærentes Hierusalem: quia sine magno labore inueniuntur passim vitiosi.Iere.2.e. Multitudo...rum.

Indeficiens thesaurus erit in cœlo bonis.Luc.12.d.Et indeficiens lumen.Eccl'ici.24.a. Gloria cœli.

Glo.ordi.f.Dani.9. Deficere hostiam & sacrificium in dimidio hebdomadis.Danie.9.g. est cessare ritum legis veteris in aduentu Christi. Cessatio legis.

Glo.int.f.Ier.31. Deficere leges Solis & Lunæ, &c.Iere.31.g. est cessare ordinem naturæ. Cessare ordinẽ naturæ.

Deesse nihil ex vasis tabernaculi.Exo.39.g.

Lyra.f.gen.47. Deficiens pretium emptoribus frumenti.gen.47.c. est diuitias nihil esse in comparatione sapientiæ.

Lyra.f.Iosu.9. Non deficiens de stirpe Gabaonitarum ligna cędens, & aquam comportans in domum Dei.Iosue.9.d. designant non defuturos in ecclesia aut in monasterijs, qui vilioribus moribus viuant. Viles mores...tes.

Glo.int.f.deut.8. Non deficientia vestimenta filiorum Israel vetustate.deut.8.a. designant virtutum habitus, non debere deficere in hac vita, qui tamen à Deo conseruantur. Virtutũ habitus permanentes.

Glo. ord.f. Iere.14. Deficientes oculi onagrorum.Iere.14.a.sunt cum in ecclesia, sunt aliqui habiles ad percipiendam doctrinam: & tamen non est, qui doceat. Defectus doctorũ.

Defluere, uide Fluere.

Deformare, quære Formare.

Deformis.

Deformis, est formoso contrarius, & fædus aspectu.

Glo.int.f. Leui.14. Deformes parietes per lepram.Leui.14.e.designant prauam opinionem, seu famam doctorum per peccatum. Fama doctoris...la.

Glo.ord.f. deut.15. Deforme primogenitum non offerendum Deo.deut.15.d.hoc est, qui habent opera minus placentia propter intentionem: quę tamen proximo prodesse possunt. Opera non recta intentione facta.

Lyra.f.gen.41. Deformes boues.gen.41.c.sunt gratia, & virtutum decore carentes. Carentes gratia.

Defraudare, quære Dolus.

Defunctus, uide Mortuus.

Deglutire, quære Glutire.

Deijcere.

Deijcere est deorsum iacere, vel deorsum mittere, & humiliare.

Aug.14.ciui. Dei.13. Gre.6.reg ist.5. Deiecit Deus equum & ascensorem in mare, hoc est, peccatorem & diabolum, in ignem inferni.Et deijcit superbos, humilians, & confundens eos. Deijcit autem eos dum eleuantur: quia in ipsa eleuatione cadũt.Exo.15.a.4.reg.19.b.ps.72.139. Eccl'i.47.a.48.a.Ier.48.f.Eze.39.a.Zach.1.d.1.Mach.4.d.2.Mach.13.b.15.c.Iudith.4.d.9.c. Mittens Deus in infernũ, aut humilians.

Glo.ord.f.thre.2. Deiecit Deus in terram munitiones Iacob.thre.2.a. quum conculcari fecit doctrinam sapientia seculari conditam, in qua peccatrix anima cõfidebat, vel aufert auxilium speciale, relinquens vnumqueq; iusto iudicio in desideria cordis sui. Conculcari sapientiam secularẽ. Subtrahere ... gratiæ.

Hie.f.Eze.6. Deijcit Deus interfectos ante idola eorum.Eze.6.a.quum sentire eos facit, nihil prodesse idola & errores. Recognoscere errores.

Lyra.f. Eccl'ici.48. Deijciens Elias à se ignem terræ. Eccl'i.48.a. fuit quando confudit sacerdotes offerentes sacrificia Baal. Confundẽs prophetas Baal.

Lyra.f. Dani.10. Deijciens Daniel vultum in terram. Dani.10.c. ostendit fragilitatem hominis in comparatione angelorum. Cognitio sui.

Deijcientes hostes, in securi, & ascia Hierusalem.ps.73.thre.2.a.2. Cor.4.c. sunt dissipantes ecclesiam. Dissipatio ecclesię.

Glo.ord.f.Iere.9. Deiecta tabernacula Iudæorum.Iere.9.f.destructionem illius populi significarunt: deiecta sunt etiam tabernacula eorũ, qui in tribulatione, & persequutione ecclesię deficiũt. Deficientes in persequutione.

Glo.int.f.pro.7. Deijcit meretrix multos vulneratos.pro.7.d.quum eloquentia hæreticorum, aut voluptas multos perdit. Perdens eloquentia hæreticorum, aut voluptas multos.

Delator, quære Accusare.

Delectare, Deliciari, Deliciæ, Voluptas, Delectabile, Oblectare.

DElectare, est voluptate aliquem afficere: quod bene & male contingere potest. Deliciæ sunt oblectamenta: quę & voluptates dicuntur.

Contemplationis iucunditas. Delectat dominus in factura sua. ps.91. quia in contemplatione creaturarum, vt sunt à Deo, est magna delectatio. Hie.s.ps.91.

Eucharistia & dona spiritualia. Delectatur anima in crassitudine. Isa.55.a. hoc est, in sumptione corporis Christi, & in donis spiritualibus. Hie.s.Isa.55.

Eijcientes simplices dæmonia. Delectatur infans super foramine aspidis. Isa.11.b. quum simplices eijciunt dęmonia. Hie.s.Isa.11.

Meditari sensus spirituales. Delectari in domino, seu deliciari, est in spiritualibus sensibus sacrę scripturę, cum iucunditate meditari. ps.34.36. Ori.s.ps.36.ho.1.

Gaudere de hõestis. Et delectari in lætitia, est gaudere, de quibus gaudendum est. ps.67. Iob.27.b. Isa.58.d.66.d. Hila.s.ps.67.

Laudare mane & vespere. Delectatio exitus matutini, & vesperę. ps.64. significat laudes, & hymnos, qui illis horis Deo offeruntur. Hila.s.ps.64. Vel delectat Deus exitum matutinum, & vespertinum: quum facit libẽter decedere sanctos, siue sint in prosperis, siue in aduersis. Aug.s.ps.64.

Delectant filiæ regum Christũ. ps.44. per fidem videlicet, & memoriam passionis eius: vel per sui mortificationem, & cantica laudis. Basi.s.ps.44. Hier. ad principiam.

Casus in peccatum. Delectari dicuntur inimici, quum homo cadit in peccatum. ps.29. Delectatur etiam anima malorum in abominationibus suis. Isa.66.b. Basi.s.ps.29.

Confusio Iudæorũ & dæmonum. Non delectauit Deus inimicos Christi super ipsum. ps.29. quia ipso resurgente, confusi remanserunt, & dæmones & Iudęi. Aug.s.ps.29.

Non delectatur Deus holocaustis. ps.50. Isa.66.a. quia ipse potius amat cor contritum & humiliatum. Lyra.s.ps.50.

Delectabile aspectu erat lignum scientię boni & mali. gen.3.a.

Delectabile germen vineę domus Israel, dicuntur viri Iuda. Isa.5.b. in comparatione decem tribuum, quę coluerunt vitulos aureos. Glo.int.s.Isa.5.

Delectationes in dextera Dei, sunt in fœlicitate. ps.15. Glo.ord.s.ps.15.

Victoria Christi & beneficia. Delicię Christi sunt victoria eius contra diabolum, & beneficia in homines collata: & similia. ps.138. pro.8.d. Hila.s.ps.138.

In delicijs est nox illuminata, quum quis cognitionẽ Dei, & amorem in delicijs habet. ps.138. Delicię quoq; sponsę, sunt in lectione sacrę scripturæ. canti.7.c. Aug.s.ps.138. Greg.s.cant.7.

Sapientia & amor. Sensus spiritualis. Delicię, quas præbet pinguis panis. gen.49.c. sunt sapientię & amoris: & etiã sensus spũales sacræ scripturæ: quæ ideo paradisus voluptatis dicitur. gene.2.b.3.d. 2.reg.1.d. Nee.9.e. Iob.22.d.30.a. psal.35.138. pro.19.b.29.c. Canti.6.c.8.b. Isa.51.a.66.d. Ezech.26.g.28.c. Mich.2.c. Ioel.2.a. 1.Mach.3.f. Hæ sũt deliciæ filiorum hominum, quas congregauit Salomon, idest Christus. Eccl'tę.2.b. Ori.s.ps.36.ho.1. Hie.s.Eccl'ten.2. Gre.16.mor.10.

Amor Dei & cõtẽptus mundi. Delicię, quibus affluit sponsa. Cantico.8.b. sunt, quum innititur super dilectum, adeò, vt nulla exterior delectatio possit ei aliquatenus sapere: nec aliqua huius mundi gloria aliquid consolationis afferre: Ita vt veraciter audeat profiteri, & dicere: Renuit consolari anima mea: eoq; veraciter sentiat, & pro certo definiat, q omnis caro fœnum: & omnis gloria eius quasi flos fœni. Ricar.de.s. victo.s. de arca.mysti.16. Dona gratię sunt eius delicię. Rup.s.cant.7.

Voluptates carnis & deliciæ, sunt omnes, quę vitio dantur: inter quas etiam incredulitatem includit Apostolus. Ephe.2.a. Eccl'tę.2.a.5.d.12.a. Isa.13.d. Iere.7.e.22.g.31.d. Mich.1.d.6.d. Luc.7.d.8.b. 1. Timo.5.a. 2. Timo.3.a. Tĩtũ.3.a. thre.4.a. Amos.1.b. 2. Pet.2.c. Apo.18.b.

Delegare, uide Legatus.

Delenire.

DElenire, siue delinire, accipitur pro ꝑmulcere, placare, & illecebris quibusdã allicere.

Promittens diabolus impunitatem. Deliniens Sichen Dinam. gen.34.a. designat diabolum promittentẽ impunitatẽ peccatori: vt pœnitentiam differat. Modo enim proponit aliorum facta grauiora, modo nihil esse, quod perpetratum est: modo misericordem Deum alloquitur: modo pœnitentiam pollicetur in sequens tempus. Gre.3.pasto admo.3 Beda.s.gen.34.

Adulatio. Delinitus rex Ioas obsequijs principum, dereliquit templum Dei. 2. Paral.24.e: ostendit quantum adulatores insanire faciant reges. Lyra.s.2.par.24.

Delere, Abolere, Demere.

DElere est proprie scripturam, picturã, vel aliud simile, inducere siue exterere sumiturq; pro euertere, seu destruere, & in nihilum redigere: vt. 2. Mach.8.d. Deus potest vniuer

sum mundum vno nutu delere. Et angeli deleuerunt Sodomam.gen.18.d.19.b.

Ori.s.Roma.3. Amb.d.Noe.c.4.11.13 Delet Deus hominem, aut populum suum, vt melius scribat: & delet id, quod est hominis carnalis, vt faciat ipsum Deum per baptismum. Et delet ab homine vsq; ad animantia, quia destructa mente, etiam sensus illi seruientes dissipantur. gen.6.b.7.a.19.b. Exo.32.c.33.a.num.16.b. Delet etiam peccata, vt nubem, & vt nebulam. Isa.44.d. Destruens hominē, vt leme erigat.

Aug.s.ps.68. Deleri de libro viuentium, est à gratia decidere. Deletur autem de libro viuentium, nō qui scripti sunt in libro vitæ: sed qui putabant se scriptos. ps.68. Iob.4.b. Iere.50.a. Apoc.3.a. Petebat Moses, vt deleret eum Deus de libro, quem scripsit, si non ignosceret populo. Exo.32.g. ac si diceret: non facies istud, aut & me, vna cum eis impende. Vel cum dicit: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo, quem scripsisti, sic intelligendum est. Si non dimiseris, si propter peccatum eorum, promissionem tuam implere desieris: vt deletis illis, non veniat semen, quod Abrahæ promisisti, vnum est, ac si deleas, & plane consequitur, vt deleas me, de libro tuo, quem scripsisti. Nullus enim, nisi ille venerit saluari poterit: proinde si non tu ipse precedas, ne educas nos de loco isto. Quo enim nobis intrare in terram aliquam, nisi ex populo isto, secundum promissionem tuam nascatur, qui nos inducat in vitam æternam? Tertul.aduer.Marcionem.2. Rup.4.s.Exo.30.& de glorifi.trinita.7. Decidere à gratia.

Philo.2.allego. Ori.s.Iere.ho.1. Amb..apol.Dauid.13 Delet Deus memoriam Amalec, quum destruit vitia, & cum tollit omnes prauos affectus, ne aduersus rationem insurgant. Exo.17.d. Et delet iniquitatē, vt non recordetur eius ad puniēdum. ps.50. Et delere vt lutum platearum, est tollere reliquias peccatorum. Delet autem per sanguinem Christi. ps.17. deut.25.d. Nee.4.a. Isa.43.d44.d..Iere.18.d. Destruēs vitia & affectus prauos.

Ori.s.Iosu.ho.16. Arno.s.ps.9. Delet Deus Sidonios, & cæteras gentes, quum expellit dæmones. Iosu.13.a. Et deleuit nomen inimicorum, quum destructa sunt idola. ps.9. num.22.a. deut.7.a.13.d.31.a. Iudi.1.d.2.d.15.d.2.reg.22.d.4.reg.10.f. Eccl'ici.41.b. Ezech.6.b. Expellens dæmones.

Glo.ord.s.Colos.2. Deleuit chirographum peccati Christus, quum abstulit antiquam maledictionē primorum parentum. Colos.2.c. Deleuit etiam fœdus cum morte, & diabolo. Isa.28.e. Auferens antiquam maledictionem.

Glo.int.s.gen.17. Deleri de populo suo, est auferri de cætu sanctorum. gen.17.b. Idem deleri nomē israel. deut.25.d.29.c. Iosu.7.c. Iudi.21.c.1.reg.24.d.4.reg.21.c. Auferri à cętu sanctorum.

Arno.s.ps.108. Aug.s.ps.9. Deletur nomē peccatoris, in generatione vna cum in Christianismo confutantᷣ heretici. ps.108. Vel deletur nomen Iudeorum in generatione vna: quia pereunt non regenerati. Cōfutari hæreticos in ecclesia. Perire nō regeneratos.

Aug.s.ps.9. Deletur nomen impiorum in seculum, & in seculum seculi. ps.9. quum conuersi non amplius dicuntur impij. Cōuerti ią nō impij.

Non deletur peccatum matris, quum peccata potestatis malorum in ecclesia recitantur. Sed nec peccatum Iudeorum, quo Christum occiderūt deletur. ps.108. Iere.18.d. Peccata potestatis malorum recitantur in ecclesia.

Non deleri opprobriū malorū, est ipsos malos in inferno perpetuo puniri. Ier.20.c.23.g. Puniri in infernos.

Abolitę leges. 2. Mach.2.e. erant, per iniquos ablatæ.

Abolita promissio esset, si qui erant ex lege, quæ iram operatur, essent hæredes. Romano.4.c.

Delibare, Delibatio, uide Sacrificrre.

Deliberare.

¶Deliberare est cōsultare, & consultādo decernere. 2.reg.24.c. Non inuenitᷣ in allegorijs.

Delicatus.

DElicatus, est delicijs assuetus, & mollis, ac tener: qui præ teneritudine, laborem perferre nequit. deut.28.f. Isa.47.b. Iere.6.a.49.a.

Hie.s.Iere.31.. Delicatus Dauid, Salomon, & Ephraim, significare possunt gentiles intra ecclesiam, qui in domino delectantur. 2.reg.3.g.1.para.22.a. Iere.31.d. Gentiles in ecclesia.

Hie.s.Isa.58. Delicatum sabbatum dicitur. Isa.58.d. in quo nihil mali liceat operari.

Delinquere, uide Peccare.

Deliciæ, quære Delectare.

Deludere, quære Decipere.

Demens, quære Stultus.

Demere, quære Delere.

Demetrius.

DEmetrius filius Seleuci, fuit rex Syrię. 1. Mach.7.a.

Alius Demetrius argentarius, qui Ephesi faciebat ædem Dianæ, vbi mouit seditionē contra Paulum. Acto.19.e.

Demittere

Demittere, Submittere.

DEmittere est, velut deorsum mittere.

Dans pater filium. DemisitDeus lapidem angularem. Iob.38.a. quum filium suum incarnari fecit. Hie.s.Iob.38.

Pudor. Demissum caput, designare solet pudorem, aut tristitiam. 3.reg.21.d. Iob.32.b.

Veneratio ecclesiæ. Demisso vultu adorant reges ecclesiam. Isa.49.f. quum apostoli humiles ipsam venerantur. Et reges conuersi ad fidem. Lyra.s.Isa.49.

Veneratio Dei. Demittentia animalia pennas. Ezech.1.f. designant venerationem sublimitatis Dei, quam ferre non poterant. Demittunt quoq; animalia alas, quum fieret vox supra firmamentum: quia virtutem Dei, siue in natura sua contemplari requiramus: siue in occultis iudicijs inuestigare cogitemus, pro eo, quod eius alta nobis impenetrabilia sunt, nostra nobis, si qua inesse bona credebantur, vilescunt. Et qui in quantulacunq; scientia volare credebamur, inuisibilem super nos naturam, & impenetrabilia eius iudicia perpendentes, submissis alis humiliter stamus. Et etiam quum vident filium Dei sententia Dei mortem perpeti sine culpa, ideo humiliantur, & alas demittunt. Hie.s.Eze.1. Gre.s.Eze.ho.8.

Libertas prædicatorum. Demittens Rahab exploratores de fenestra per funem. Iosu.2.c. designat libertatem concessam prædicatoribus in gentilitate. Lyra.s.Iosu.2.

Demoliri, uide Destruere.

Demonstrare, quære Ostendere.

Denarius.

DEnarius apud Romanos, erat numus argenteus, quatuor valens sestertios: ita dictus, quod pro decem assibus in solutionem cedebat: diciturq; eiusdem ponderis, quo drachma apud Græcos.

Fœlicitas. *Præmium obedientiæ.* *Nouissima salutis.* *Perfectio sensuum.* Denarius diurnus. Matth.21.a. designare potest ipsam fœlicitatem, quam omnes, quantum ad obiectum, æqualiter accipiunt: licet quantum ad gradus meritorum differat: vel aliter est vna vita, & vna de gehenna liberatio. Peculiariter autem dici potest præmium obedientiæ. Vel aliter denarius diurnus, designat nouissima salutis: nam nouissima gloriæ sunt super denarium. Denarius quoq; diurnus, quum sit rotundus, est perfectio, quæ laborando in singulis sensibus acquiritur. Ori.s.Matt ho.10. Hila.s.Matt.cão.20 Hie.aduer.Iouini.2. Aug. de verbis domini.ser.59. Ricar. de.s. victo. de statu interio hõis.35

Anima. Denarius, quem petijt Christus ostendi sibi, designat animam, quæ signata est, vel imagine Dei, vel Cesaris. Matth.22.b. Mar.12.d. Luc.20.e. Ori.s.Luc.ho.39.

Vtrunq; testamentũ Denarij duo, quos protulit Samaritanus, designant notitiam patris & filij, vel potius nouum & vetus testamentum. Luc.10.f. Ori.s.Luc.ho.34. et s.Rom.13. Fulgẽ.2.ad Monim.

Dona Dei. *Peccata.* Denarij, quos vt serui debemus domino, sunt merita, & virtutes, & quæcunq; accepimus à Deo. Luc.7.f. Matth.18.d. Denarij quoq; sunt peccata, quæ debemus, & pro illis oportet nos satisfacere, aut petere veniam. Amb.s. Luc.7.

Prædicatio. Denarij trecenti, quibus venundandum erat vnguentũ, designant prędicationem, per quã Christus postquam crucifixus fuit, venit ad gentes. Ioan.12.a. Marc.14.a. Amb.s.Luc.7.

Perfectio bonę actionis & rationalis scientiæ. Denarij ducenti, non sufficientes ad emendum panes. Mar.6.e. Ioan.6.a. designant perfectionem bonę actionis, & rationalis scientię, quę erudiendis in fide non sufficiunt, nisi eis altitudo Theologię addatur. Glo ord.s.Ioan.6.

Passio Christi. Denarius vnus bilibris tritici, & hordei. Apoc.6.b. passionem Christi significare potest. Glo.int.s.Apo.6.

Dens, Molaris.

DEntes sunt instrumenta ossea in ore animalium ad terendum, & mandendum cibum, quo facilius in stomacho digeratur. Molares autem sunt maiores & latiores, fixi in maxillis, & ad terendum cibum aptiores.

Iudicium Christi. Dentes Christi candidiores lacte. gen.49.b. significant candidum, & manifestum fore iudicium in fine mundi. Chry.s. gen ho.67.

Vis diuidendi spiritalem cibum. Dentes in angelis significare possunt diuisionem indultæ sibi perficientis alimoniæ, alentisq; perfectiones. Quælibet enim substantia spiritalis, quam ab augustiore susceperit, vnicam & vniformem intelligentiam, prouida virtute diuidit atq; multiplicat, dum inferiorem quoq; pro captu suo promouet, atq; ad altiora sustollit. Diõy.cœl.Hiera.15

Apostoli & prædicatores. Dentes in ecclesia dicuntur apostoli, & prædicatores, qui pręmansum verbum Dei præbent auribus fidelium. Et qui præcidunt homines ab erroribus, & infideles consumunt: qui dum sanctam scripturam exponendo minoribus fratribus elucidant, quasi panem paruulis, tanquam matres filijs commasticant, quo infirmi, ad fortiora conualescant. gen.49.b. iob.19.c. Cãti.4.a.7.c. His dẽtibus molestũ est acetũ, hoc est, hęretici. pro.10.d. Ori.s.gen.ho.17. Amb.de bñe pi iar.4 Gre.1.4.mora.24.& 11.mor 18.et.s.cãt.4 Aug.2.de doct.chri.6 &.s.ps.77. Bed.s.gẽ.49.&.s.p 10.

Monachi. Dentes candidi sunt, & fortes: carnem non habent: carent corio: nihil intra se pati Bern.s.paruo.63.

possunt: non est dolor sicut dolor eorum: clausi sunt labijs ne videantur, &c. Designare possunt monachos intra ecclesiam, qui exuti omnibus rebus mundi, fortes sunt in doctrina & operibus. Cantic. 4.a.

Ori.s.Exo.ho.10.& i.periar.1. Amb.s.ps.118.ser.16 Hie.s.Ier 31. Dentes in anima, designant vim meditatiuam verbi Dei: & vim discernendi bonũ à malo, quę discretio dicitur: & etiam sensus interiores. Exod.21.c. Leuiti.24.d. deute.19.d.34.c. Iob.13.b.ps.3.Cant.4,a,6.b.thre.3.b.Matt.5.f. Hi dẽtes obstupescunt per peccatum. Ier.31.c. Ezec.18.a.Amos.4.b. Vis meditatiua. Discretio. Sensus interiores.

Gre 11.mor.18. Isy.s.Leui.24. Hie.s.Isa.2. Dentes prçterea, designant virtutem verborum: & dentem pro dente reddit, qui alium in verbis decipiens, eius sermones infructuosos habebit coram iudice. Leuiti.24.d. Dentes autem eburnei, quos ferebant ad Salomonem, sermonem mortuum significare possunt. 3. reg.10.d.Ezech.27.c. Virtus verbi. Sermo mortuus.

Hila.s.ps.56. Gre.s.1.reg.14. Aug.s.ps.3.56. Dẽtes malorum sunt arma & sagittæ: quia consumunt sæuitia potestatis, & obtrectationum iaculis vulnerant: sunt enim dẽtes eorum verba maledica. ps.3.34.56.57.111. prou.30.b. thre.2.c.Mic.3.b.Zach.9.b. In modum dentium erant scopuli. 1.reg.14.a. quia qui prædicatorum hortamenta despiciunt, eorum vitam detractionibus mordere conantur. Verba maledica.

Gre.5.mor.15.&.13.mora 6 &.19.mora.24 &.32.mor.29. Ricar de.s.victo. de vitio mutabili.15. Hie.s.Ioel.1. Rup.5.s.apoca. Dentes bestiarum dicuntur persequutiones dæmonum, aut prauorum hominum in bonos. deut.32.c.Iob.4.b.16.b. Vel dẽtes indicant apertam persequutionem, molares autẽ, latẽtem & insidiosam. ps.57. Dẽtes etiam sunt apertę iam culpæ perpetratio. Iob.29.c. Dẽtes autẽ Leuiathan, seu diaboli, sunt peruersi prædicatores. Iob.41.a.pro.25.c.30.b. Sapiẽ.16.b. Eccl'ici.21.a.39.d.Ioel.1.b. Dentes autem ferrei quartæ bestiæ. Dani.7.b. grauem potestatẽ, & crudelium impudẽtiam designant. Iudi.15.d. Dentes locustarum sicut dẽtes leonum, ferocitatẽ hostium indicant. Apoca.9.b. Persecutiones malorum. Peruersi prædicatores. Grauis potestas & crudelitas impudentium.

Aug.s.ps.3. Dẽtes peccatorum. ps.3. sunt principes peccatorum: quorum autoritate, quisq; ď societate rectẽ viuentium præciditur: & quasi incorporatur malẽ viuẽtibus. Principes peccatorum.

Molaris dẽs in maxilla asini, unde dominus aperuit fontẽ aquę Samsoni. Iudi.15.d.

Aug.s.ps.57. Dẽtes etiã significare possunt affectus animę: & hos dẽtes, & molas leonũ, & catulorum leonum confringit dominus. ps.57.123. Designant etiã dolosa verba & inclamationes mortis Iudæorum in Christum. Affectus animæ.

Gre.s.1.reg.1. Hie.s.ps.123. Dẽtes præterea significare possunt instrumẽta rapacitatis. Et dẽtes terrentium sunt numerositas vitiorum. num.3.b.ps.123.Dani.7.a.Zach.9.b. Instrumenta rapacitatis.

Dẽtium stridor erit in inferno. Matth.8.b.13.g.22.b.23.f.24.d.25.c.Mar.9.c.Luc.13.f.

Dẽti putrido comparatur, qui sperat in homine fragili. pro.25.c.

Densus, Condensus, Densari.

DEnsum dicit quod est firmũ, & cõpactũ, ac spissum, habẽs partes admodũ coarctatas.

Dẽsissima nubes, in qua apparuit dominus in mõte Sinai. Exo.19.c. humanitatẽ Christi significare potest, in qua filius Dei apparuit nobis. Humanitas Christi.

Hie.& Aug.s.ps.28. Condẽsa, quę reuelat Deus. ps.28. sunt obscura diuinarum scripturarũ mysteria. Mysteria scripturarum.

Aug.s.ps.117. Condẽsa, vbi constituitur dies solemnis. ps.117. significant frequẽtiam ciuitatis cœlestis: vbi est perpetuus dies solẽnis. Ciuitas cœlestis.

Gre.27.mor.26. Dẽsatur aër in nubes. Iob.37.c. quando qui prius erant leues, vt nubes raræ, postea fiunt prædicatores, imbrem doctrinæ fundentes. Simplices facti prædicatores.

Gre.34.mor.8. Dẽsum lutum. Haba.2.b. multiplicitatẽ rerum terrenarum significare potest. Multiplicitas rerum terrenarum.

Grego.8.mor.36. Dẽsari radices scyrpi super aceruum petrarũ. Iob.8.d. est hypocritam cogitationes suas in exquirenda hominum admiratione multiplicare. Diligentia hypocrite ppter gloriam.

Basi.s.ps.28 ho.1. Hie s.Isa.9.65. Condẽsa loca infrugiferarum arborum apta feris, & venenatis bestijs, mẽtes designant peccatis obsitas, vbi habitant dęmones. Item solicitudines seculi: & etiam errorem iudicandi bonum malum, & malum bonum. Et præterea dẽsitas saltus est obscuritas doctrinæ hæreticorum. ps.28.Isa.9.d.10.g. Ad hæc refertur dẽsitas tenebrarum Aegypti. Exo.10.e. Mentes peccatrices. Solicitudines seculi. Obscuritas doctrinæ hæreticorum.

Condẽsæ frondes cedri. Ezech.31.a. significare possunt varia dona Luciferi. Varia dona Luciferi.

Densæ frondes arboris, qua vtebantur Israelitæ in festo tabernaculorum. Leui.23.g. Creduntur esse folia myrti.

Denudare, uide Nudus.

Denunciare.

DEnunciare, est futurum aliquid nunciare, & quasi præcipere.

Denuncians Ioseph fratribus suis, vt non venirent sine Beniamin. gen.43.a.

Deorsum.

DEorsum significat, versus centrum terræ.

Deorsũ se mittere suadet diabolus: nẽpe vt relictis cœlestibus terrẽa eligam'. Mat.4.a.

Deorsum tunicæ sacerdotis, designat extrema opera. Exo.28.f.39.d.

Deorsum in terra sunt diuitiæ, & reliqua, quæ à Deo separant. Exod.20.a.quæ colunt, qui ea præferunt Deo.

Deosculari, uide, Osculari.
Depasci, quære Pascere.
Dependere, uide Pendere.
Depilare, quære Capillus.
Deponere, Depositum.

DEponere, est deorsum ponere: vel abijcere, vt deponere sarcinam. Est etiam deponere quasi à se dimittere: vt deponere inuidiam, curas, fastum. Est præterea priuare: vt deponere de imperio. Et deijcere. Exod.15.a. Deposuisti aduersarios meos. Depositum autem est, quod cuipiam ad custodiam commendatur: qua ratione deponere est etiam commodare, seu commendare. 2. Mach.3.c. His, qui deposuerant ea.

Humiliatio eloquentiæ. — Deponens Rebecca hydriam de scapulis. genes. 24.c. designat gentilitatem demittentem eloquentiam ad humilem sermonē propheticum: deponit autem super vlnas, hoc est, in humilitate permanens, duas leges ostendit. — Ori.s.gen.ho.10. Beda.s.gen.24.

Humilitas ecclesiæ. — Deponens magnitudinem Iob, designat ecclesiam non confidere se habere magnitudinem, quasi subductis prioribus patribus, iam non habeat, de quorum vita glorietur. Quod illi dicitur ab arrogantibus. Iob.36.c. Deponit quoq; robustos fortitudine, qui humiliatur in virtutibus. — Gre.26. mor.34.37.

Ablatum sacerdotiū veteris legis. — Deponit Deus Sobnam de ministerio, quum abstulit sacerdotium veteris legis, & tēplū deleuit. Isa.22.e.2.par.15.d.Luc.1.e. Sic deposita est Hierusalē. thre.1.c. — Hie.s.Isa.22.

Cōfundens supbos. — Deponit Deus aduersarios, quum eorum confundit superbiam. Exo.15.a.ps.58. — Glo.int.s.Exo.15.

Remittēs peccata. — Deponit Deus iniquitates, quum eas remittit. Mich. 7.d. ne vltra appareat ad cōfusionē. — Lyra.s.Mich.7.

pœnitentia. — Deponentes filij Israel ornatum ad præceptum Mosis, designant pœnitentiam, & depositionem veteris hominis, quæ fit, quum relinquitur conuersatio peccatorum. Exod.33.b. Ester.14.a.Nee.4.d.2. Macha. 8.g.Ephe.4.f.Colos.3.b.

Proponentes doctrinam legis. — Deponentes fratres Ioseph saccos in terram, designant Iudæos proponentes doctrinā legis. gen.44.c.

Admonere pficiētes vt humilientur. — Deponere arcam, & capsellam. 1.reg.6.c. est admonere proficientes, vt humilientur. — Gre.s.1.reg.6.

Nil supra vires aggrediendum. — Deponens Dauid loricam & arma non sibi apta. 1.regū.17.e. designat non debere quēq; magna opera aggredi, quę sint supra suas vires. — Gre.s.1.reg.17.

Relinquens Chrs mortalitatem. — Deponens sacerdos vestes sanctas. Leui.16.c. dici potest de Christo deponente mortalitatem, qua indutus obtulit sacrificium. — Glo.int.s.Leui.16.

Relinquens errorē. — Deponens mulier capta vestē, cum qua capta est. deut.21.c. est relinquēs pristinum errorem, & circunstantias vanitatis & falsitatis, cultumq; idololatriæ. — Glo.int.s.deut.21.

Deponens Elias infantē suscitatum, de cœnaculo in inferiorē domū. 3.reg.17.d. est Christus manifestans hominibus liberationē, quam ipse fecit generis humani. — Glo.ord.s.3.reg.17.

Liberans sapientia. — Deponens Michol Dauid per fenestram. 1.reg.19.b. designat sapientiam, quę liberat eum, cui copulatur. — Lyra.s.1.reg.19.

Docere humilitatē. — Deponere tabernaculum. num.1.g.2.c.9.d.10.b.2.Pet.1.c. est docere, quomodo quisq; humiliari debeat. — Glo.ord.s.num.1.

Reuelatio mysteriorum. — Deponentes filij Aaron velum tabernaculi. num.4.a. sunt sacerdotes reuelantes mysteria legis.

Peccans anima. — Deposita Hierusalē, est anima per peccatum abiecta. thre.1.c.& à statu regio precipitata. — Glo.int.s.thre.1.

Quies Post pœnitentiam. — Deponere de patibulo. Ios.8.f.10.e. est dare quietē post perfectam pœnitentiam: — Lyra.s.Iosu.8.

Christus. Gratia. Virtus. Dona Dei. — Depositum, quod quis à Deo accepit, est corpus & anima, Christus, gratia, virtus omnis siue naturalis, siue moralis, & dona spūssancti. Leui.6.a.1. Timot.6.d.2.Timot.1.c. — Ori.s.Leui ho.4. Amb.de Tobi.20.

Depopulari, uide Prædari.
Deprauare, quære Malus.
Deprecari, quære Orare.
Deprehendere.

DEprehendere, est incautum quempiam capere, precipuè in crimine: & interdum cognoscendo percipere. Vix habet allegoriam.

Honorari ecclesiā. — Deprehensa Sara, per Abimelech. gen.20.d. quod videlicet esset vxor Abrahę, designat ecclesiam cognitam esse à principibus gentium, esse sponsam Christi, atq; ita honoratam. — Glo.ord.s.gen.20.

Glo.ord.s. Leui.13. Deprehendens sacerdos colorem lepræ, aut eius incrementum. Leui.13.f. designare potest deprehensionem hæreseos, aut peccati. Ad idem refertur deprehendere adulterium. num.5 b. Iere.50.d. Ioan.8.a. Et deprehendi filiam sacerdotis in stupro. Leui.21.d. Et deprehendi furem. Iere.2.c. Iosu.7.c. Pro.6.d.26.c. Et deprehẽsus homo solicitãs fratrẽ suũ, vt vẽdatur. deut.24.b. Et deprehensus Ionathas in trãsgressione pręcepti patris.1.reg.14.f. Cognoscentes... tus errores... rum.

Glo.ordi.s.3 reg.3. Deprehendens meretrix filium mortuum non esse suum.3.reg.3.c, designat eum, qui recognoscit opera sua non esse mortua, sed recta intentione facta.

Deprimere, uide Humiliare.

Depulsus.

Basi.s.ps.62. ¶ Depulsus à depellẽdo dicit, quasi eiect⁹: & maceria depulsa, est hõ ꝓnus ad malũ. ps.62. Homo pronus ad malum.

Deputare.

Deputare idem est, quod putare, aut resecare: interdũ vero idem quod existimare, & cẽsere, aut in aliquorũ numerũ adscribere: vt Chrus à Iudæis, cum iniquis deputatus est. Isa.53.d. Mar.15.c. Luc.22.d. Illi autẽ Chrm deputant cum iniquis, qui eum blasphemant. Blasphemãtes Christum.

Derelinquere, Deserere, Destituere, Relinquere, Prætermittere.

Derelinquere, est penitus dimittere, aut deserere, & destituere. Relinquere autem interdum est auxilio deesse.1.reg.22.a. Et reliquit eos ante faciem regis Moab. Dimittere. nũ. 32.e. Pecora & iumenta relinquemus. Permittere.1.reg.27.c. Nec relinquebat viuentẽ. Postponere. gen.2.d. Relinquet homo patrem & matrem. Reseruare. Exo.16.d. Nullus ex eo relinquat in mane.

Amb.s.ps.118. ser.1. Ori.s.ps.36.ho.4. Derelinquit Deus aliquem, quum propter peccata, illi gratiæ suæ non præbet auxiliũ. ps.37.93.139. Derelinquit autem vsq; quaq; eum, quem condẽnat. ps.118. In partem vero relinquit, quem tẽtari, & affligi permittit: vt Iob. Dicitur autem iustus non derelictus, quia licet egeat, & tentetur, semper habet Deum adiutorem. ps.36. num.32.c.2.par.12.e.15.a.32.g. Iudith.13.b. Eccl'ici.51.b. Isa.27.c.49.d.54.c. thre.5.d. Eze.9.d. Quod autem dicitur Deus quosdam deserere, vel nõ deserere, non naturæ illius terminus ponit: sed eorũ merita describũtur, apud quos esse vel non esse dedignatur. Derelinquere etiam Babylonem, est deserere peccatorem induratum. Iere.51.a. Et derelinquuntur auibus & bestijs mali, hoc est, dęmonibus. Isa.13.d.42.c. Derelictus in tabernaculo suo affligetur. Iob.20.d. quum post resurrectionem in corpore perpetuo cruciabitur. Non præstans auxilium. Hie.epis. Magnisme prouocas. & s. Isa.18 Ori.s. Iere. ho.2. Gre.15.mor.14.

Amb.s.ps.118.ser.21. Aug.epis.120. Cyril.2. d recta fide ad reginas. Dereliquisse dicitur pater filium, quia non pepercit ei, quin grauissima ꝓpter nos afficeretur pœna: quum tamen nõ dereliquerit patres, quos à temporalibus periculis liberauit. ps.21. Mat.27.f. Rom.8.f. Vbi enim lapsum reparaturus, in corruptionẽ venit vnigenitus Dei verbum, & assumpsit semen Abrahę, & similis factus est fratribus, oportebat cum antiquo illo maledicto, & introducta corruptione finire derelictionem, quam sustinuit à principio humana natura. Itaq; quasi derelictorum vnus existens, secundumq́ & ipse similiter nobiscum particeps fuit sanguinis, & carnis dixit: Vt quid me dereliquisti: id quod erat soluentis manifestẽ derelictionem, quę nobis acciderat, & quasi placantis in hoc patrem, & vocantis ad beneuolentiam erga nos, tanq̃; erga seipsum, & primum. Passio Christi.

Hie.s. Matt.18. Derelinquens Dauid oues, vt pugnaret cum Goliath.1.reg.17.d. designat Christũ, qui reliquit angelos, vt pugnaret cum diabolo. Qui etiã dicitur reliquisse nonaginta nouẽ oues in montibus, vt quęreret ouẽ, quę perierat, hoc est, genus humanum. Matt.18.b. Luc.15.a. Christus.

Beda.s. gen.39. Derelinquens Ioseph pallium in manu fœminę. gen.39.c. designat Christum, qui corpus suum dedit percutientibus, in manu synagogę, vel reliquit literam legis ipsi synagogę. Aut reliquit bona temporalia in manu Iudæorum. Christus passus à Iudæis.

Hie.s. Iob.39. Gre.31.mor.4. Dereliquit Deus labores suos rhinoceroti. Iob.39.b. quum ea, quæ passus est Christus, reliquit gentibus in pretium, & in exemplum: vel quia conuerso terreno principi eam, quã sua morte mercatus est ecclesiam, credidit: quia videlicet in eius manu, quanta solicitudine pax fidei sit tuenda, commisit. Merita Christi gentibus data.

Glo.int.s. Ioel.2. Relinquit Deus post se benedictionem, Ioel.2.c. quum remittit peccata, & dat gratiam, & gloriam. Remittẽs Deus peccata.

Lyra.s. Iudi.3. Dereliquit Deus gentes, vt in eis erudiret Israel. Iudi.3.a. quia semper permittit esse persequutores bonorum, vt eorum patientia cõfirmetur. Vel quia relinquit aliqua vitia in bonis, vt exerceantur pugnando aduersus ea. Permittens persequutores.

Gre.s.1 reg.11. Non relicti duo pariter.1.regũ.11.c. sunt cogitatio immunda, & naturalis motus carnis: quæ in viro perfecto non relinquuntur pariter, quum non eis datur locus, vt excitentur. Non dare locum cogitationi & motui carnis.

Nec re

Nec relinquuntur duo, quum sensibus exterioribus non adiungitur appetitus animæ. Sic non relinquere virum ex Philisteis, est necare omnia capitalia crimina: licet alia minora penitus tolli nequeãt. 1. reg. 14. e. 27. c. Idem non relinquere vnum de stirpe Enachim. Iosu. 11. d.

Protector pauperũ Deus. Derelictus dicitur pauper Deo. ps. 9. quia ipse est eius defensor. Et Chrs non dereliquit suos, hoc est, Christianos. Relinquitur etiam Deo gentilis veniens ad fidem. Zac. 9. b. Glo. ord. s. ps. 9.

Paucitas credentiũ. Destituta & desolata dicebatur ecclesia in populo Iudæorum, & inter gentes. Isa. 49. f. quando non erãt inter eos, qui facerent bonum. Quam tamẽ promittit Deus non amplius vocandam derelictam. Isa. 62. b. Hie. s. Isa. 49.

Deserentes ecclesiã in persecutione. Deserere errores. Derelinquentes filij Israel ciuitates suas, designant derelinquentes ecclesiam tempore persequutionis. 1. reg. 31. c. Eze. 36. a. Derelinquunt etiam terram, qui deserunt ecclesiam. Ier. 9. f. Relinquunt etiam ciuiates, qui relinquunt habitacula errorum. Iere. 48. d. Glo. int. s. Eze. 36.

Relinquẽs synagoga Christum resuscitatum. Relinquens Iacob Ioseph superstitem. gen. 46. d. designat synagogam relinquentẽ Christum resuscitatum.

Descendens Christus de cœlo. Dereliquisse dicitur Christus domũ suam. Iere. 12. b. quum de cœlis & de sinu patris venit ad nos. Et relinquens homo patrem & matrem, vt adhæreret vxori, est Christus adhęrẽs ecclesiæ: quia reliquit patrem, quum non apparuit hominibus, sicut est apud patrem: & reliquit matrem, hoc est, synagogæ obseruantiam veterem, atq; carnalem. gen. 2. d. Matth. 19. a. Mar. 10. a. Ephe. 5. g. Et dereliquit leo vmbraculum suum, quum Christus deseruit templum, & Iudęam. Iere. 25. g. Ori. s. Iere. ho. 8. Aug. 2. d. gen. cõtra Manic. 24. & s. Ioan. trac. 9. Beda. s. gen. 2. Hie. s. Iere. 25.

Derelinquens synagogam.

Dans Deus nobis Christum. Reliquit dñs nobis semen, quum dedit nobis Chrm, & doctrinam eius. Aut quia cõuertit aliquos ex Iudęis. Isa. 1. b. Rom. 9. f. 11. a. Et relictus de Sion, & residuus de Hierusalẽ: designat reliquias Israel, quę saluę fiẽt. Isa. 4. a. Eze. 6. b. Sopho. 3. c. Zach. 9. b. 13. d. 1. Thes. 4. d. Ori. &. Amb. s. rõ. 9 Hiero. s. Isa. 1. 4. & s. Eze. 6.

Reliquiæ Iudæorũ.

Christus implens legem. Non relinquens Iosue quicq̃; ex ijs, quę pręcepit Moses, designat Christũ factum sub lege, qui venit non soluere legem, sed adimplere. Ios. 8. g. Matth. 5. b. Gala. 4. a. Ori. s. Iosu. ho. 15.

Non plus sapere q̃; oportet. Non relinquere manna in mane, est non plus sapere, q̃ oportet sapere. Exo. 16. d. Idem est non relinquere de Phase, seu de agno vsq; mane. num. 9. b. Relinquere autem sexta die mãna in mane sabbati, est reseruare intelligentiam occultorum ad futuram vitam. Glo. ord. s. exo. 16.

Deserere vitia. Relinquere oĩa, est deserere vitia, & affectus, vt nihil vitiosum remaneat. Matt. 4. c. 19. d. Mar. 1. b. 10. d. Luc. 5. c. f. 18. e. Et hoc est relinquere mundũ. Ioã. 16. f. Et relinquere Aegyptũ. 3. reg. 19. d. Hebrę. 11. c. Relinquere etiam prẽm, & mrem &c. est in pręcepto, quũ in hac sumus conditione, vt Chrs aut pater sit deserendus. Reliquit quoq; Chrs ciuitatẽ suam Nazareth. Mat. 4. d. designãs deserendã patriã, quãdo nobis est impedimẽto, vt diuinis vacemus. Idẽ designauit relinquẽs Ruth parentes suos. Ruth. 2. c. Et relinquens Dauid concubinas in Hierusalem. 2. reg. 15. c. Et relinquens Maria Marthã solam administrandum. Luc. 10. g. Ori. s. Matt. ho. 9. Aug. epis. 89.

Liberati à diabolo. Derelicti ab Assyrijs, sunt liberati à potestate diaboli. Isa. 11. c. 17. b. 24. b. 30. d. Derelinquit etiam dominus in Hierusalem populum pauperem & egenum, hoc est, humiles ĩ ecclesia. Sopho. 3. c. 4. reg. 24. d. 25. b. Nee. 1. a. Ier. 42. a. 49. b. Eze. 12. d. 14. g. Amos. 5. a. Et derelicta oua, sunt fideles sine defensione mundana. Isa. 10. c. Hie. s. Isa. 11.

Non permittens iustos vinci ab hæreticis. Non relinquit dominus virgam peccatorum super sortem iustorũ. ps. 124. quum non permittit iustos vinci ab hęreticis, aut alijs prauis. Arno. s. ps. 124.

Relinquentes scripturas fidelibus. Relinquũt alienis diuitias suas Iudęi. ps. 48. quũ relinquũt Chrianis patriarchas, & sacras scripturas. Idem est relinquere alijs labores suos. Eccl'ici. 14. c. Licet autem mali relinquant filijs suis diuitias, tamen alienis relinquunt, quia non eis prosunt. Basi. & Aug. s. ps. 48

Non resistens ecclesia aduersantibus. Derilinquit struthio oua in terra. Iob. 39. d. quũ ecclesia non resistit aduersantibus. vel cũ hypocrita, natos per conuersionem filios, sine exhortatione, & sine exẽplo dimittit. Hie. s. Iob. 39. Gre. 31. mora. 7.

Cõfabulatio d Christo in passione. Derelicta labia circa dentes Iob, hoc est, Christi. Iob. 19. d. Erant cum in passione sola cõfabulatio de Christo, relicta est apostolis, absq; fide, & spe. Gre. 14. mor. 25.

Deserẽs carnaliũ amorem. Relinquẽs mulier Samaritana hydriã. Ioan. 4. d. est deserẽs amorem carnaliũ voluptatũ. Aug. 83. q. 64. & s. Ioan. trac. 15.

Ignorantia sui. Derelinquit cor aliquem, quum irrationabilia cogitat: & quum est in peccatis, nec seipsum cognoscit. ps. 39. Et derelinquit virtus, quum quis tradit se peccato. ps. 37. quia tunc caro est fortis. In virtute enim, spiritus est fortis, & caro infirma. Hie. & Aug. s. ps. 39 Basi. s. ps. 37.

Satisfaciens pximo. Relinquit munus ante altare, qui anteq̃; offerat bonum opus Deo intendit satisfacere proximo offenso. Matt. 5. d. Aug. 1. serm. domin in monte.

Cessare ab operãdo. Relinquit cerua fœtum ob herbæ penuriam. Iere. 14. a. quũ incipiens benẽ operari, cessat ob defectum doctorum. Hie. s. Iere. 14.

Iudæi sine spiritussancto. Relinqui domum Iudæorum desertam, est Iudęã manere sine spiritussancto: & relinqui animam sine gratia. Matth. 23. d. Leui. 26. g. Ier. 4. g. 17. a. Luc. 13. g. Ioan. 4. a. Relinqui autem filiam Sion, vt vmbraculum in vinea, est relinqui populum Iudaicum, cum inutilibus ceremonijs. Isa. 1. c. 30. d. 27. c. 49. d. 54. b. Relicta solitudo in vrbe, erit in iudicio, quum mali auferentur à mundo. Isa. 24. b. Derelinquens Iesus principes sacerdotum & Hierusalem, designauit desertionem Iudæorum. Matthæ. 16. a. 21. b. Isa. 32. c. Ieremi. 12. b. Idem deserens nubes Ori. s. Matth. ho. 16. 17. & s. Luc. ho. 5. Hila. s. Matt. cão. 24 Hie. s. Iere. 12.

tabernaculum.Exo.40.d.

Non relinquens Elisæus Eliam.4.reg.2.b.designat apostolos non relinquentes Christū. Idem designauit non derelinquens Sunamitis Elisęum.4.reg.2.a. Et non relinquens Ruth Noemi,est gentilitas adhærens ecclesię,quę erat ex Iudęis.Ruth.1.c. Apostoli adhærentes Christo.

Hie.s.Eze.6. Relictus dicitur & circundatus, vel obsessus. Eze.6.d.qui intra ecclesiam simplici contentus est fide sine operibus,qui fame moritur. Simplici contenti fide.

Gre.s.1.reg.15. Ori.s.Iere.ho.4. Relinquens Saul dominum.1.reg.15.c. designat prædicatorem lapsum in peccatū impœnitenter.Derelinquunt autem dominum omnes peccantes: qui & deserere dicuntur viam domini.deut.9.c.32.b. Iudi.2.c.3.reg.3.b.18.c.19.b.4.reg.17.c.1.Par.28.b.2.par.12.b.15.a.24.c. Tob.1.a.Iob 27.a.pro.2.c.Iere.1.c.2.c.15.a.17.b Eze.39.f.Dani.11.e.Hose.4.c. Et desertores filij dicuntur Iudæi,hæretici,& peccatores,qui non audierūt vocem Christi, quam Deus misit.Isa.30.a.65.b.Et derelinquentes propinqui Iob ipsum Iob, designant Iudæos deserētes Christum.Iob.19.b.Reliquerunt ijdem iudicium,quia dereliquerunt Christum. Isa.58.a.Iere.2.c.Reliquit mulier ducem pubertatis suę,quum hęreticus reliquit Deum,& doctorem, qui eum in fide instruxerat.pro.2.c. Peccare. Hie.s.Isa.30.58. Gre.14.mor.21. Beda.s.pro.2.

Hie.s.Ion.2. Derelinquunt misericordiam suam,qui peccando faciunt,vt Deus non eorum misereatur.Ionæ.2.d.

Hie.s.Isa.17.23. Derelinqui terram contrariam Iudęæ,est abijci aduersarios ecclesiæ,Isa.7.c.Et derelinqui ciuitates Aroer gregibus,est ciuitates gētilium possideri a fidelibus.Isa.17.a.Et Tyrus relinquitur in obliuionē ad tempus,vt confusa resipiscat.Isa.23.c. Abijci aduersarios ecclesiæ.

Ori.s.Iere.ho.4. Hie.s.Iere.17. Derelinquūt perdicem,qui abrenunciant diabolo.Iere.17.b. Et diuitiæ relinquunt auarum,aut ipse eas relinquere cogitur. Abrenunciare diabolo.

Gre.5.mor.29. Derelinquens dominus Aegyptij ipsum Aegyptium ęgrotū.1.reg.3.6.d.designant mundum relinquentem contemptibiles:quos Dauid.1.Christus amplectitur.Idem designāt derelinquentes Vriam,vt percussus interiret.2.reg.11.c. Et derelinquentes amatores meretricem Hierusalem nudam.Eze.16.c.Et in his est deserta lætitia mundi.Isa.24.b.54.b.60.c.62.a.Et relinquit pater & mater aliquem,hoc est,diabolus,& ciuitas Babylon.ps.26.Et derelinquit pastor stultus gregem.i.Antichristus suos in potestate diaboli.Zach.11.d.12.d. Relinquūtur etiam auibus mali,hoc est,dæmonibus.Isa.18.c. Deserens mundus contemptibiles. Aug.s.ps.26. Hier.s.Zach.11.&.s.Isa.18.

Lyra.s.3.reg.12. Relinquens Roboam consilium seniorum.3.reg.12.a.2.par.10.b. vnde perdidit maximā partem regni,exemplum est principibus.

Ori.s.Iosu.ho.16. Derelicta terra latissima,quæ non erat diuisa filijs Israel.Iosu.13.a.designat multos conuertendos post passionem Christi.1.Paral.28.b. Multi conuertendi post passionem.

Gre.s.1.reg.11. Hie.ad Demetria. Deserere locum suum. Eccl'tę.10.a. est dare locum tentationi:aut incidere in peccatum: vel non seruare cor:vel deserere Deum.ps.32.pro.27.a.1.Mach.10.a. Basi.s.ps.32. Beda.s.pro.27. Incidere in peccatū.

Glo.ord.s.Mala.4. Non relinquet dies domini superbis radicem,& germen.Mala.4.a. quia post iudicium, non erit tempus pœnitendi,aut bene operandi.

Ori.s.Matt.ho.27. Non relinqui in templo lapidem supra lapidem,est animam destitutā esse omnibus virtutibus,& transgressam esse omnia mandata.Matth.24.a.Luc.19.g.22.b.Mar.13.a. Cum etiā quis discedit à fide, non relinquitur lapis dogmatis super lapidem mandatorum Dei, qui non destruatur. Destituta omnibus virtutibus anima. Discedere a fide.

Ori.s.Matt.ho.30. Amb.ser.5. Relinqui vnum assumpto alio,est,deseri ad pœnam, vel relinqui synagogam in sua perfidia.Matth.24.d.Luc.17.g. Deseri ad pœnam. Relinqui synagoge.

Glo.int.s.Isa.54. Derelicta mulier erat gentilitas relicta in idololatria. Isa.54.c.derelicti quoq; dicuntur omnes,qui sunt in peccato.Zacha.11.d. Gentilitas.

Hie.s.Amos.5. Relinquuntur centum in vrbe,vnde egrediebantur mille,quum quis post peccatum,nō resurgit ad priorem statum.Amos.5.a. Non resurgere ad priorem statum.

Glo.ord.s.Luc.10. Relictus homo semiuiuus à latronibus, designat liberum arbitirium non penitus esse ablatum à peccatore.Luc.10.e.Eccl'i.15.c.vel dicitur, quia licet immortalitatem homo amiserit,rationis tamen sensus aboleri non potuit. Liberum arbitrium debilitatum.

Lyra.s.deut.24. Rup.1.s.deut.33. Relinquere manipulum segetis in agro. deut.24.d. est relinquere aliquē sensum spiritualem intactum.Item dare exemplum boni operis minoribus. Sensus spiritualis intactus.

Glo.ord.s.Abdi. Rup.s.Abdi. Non relinquentes vindemiatores saltem racemum.Abdi.b.dicitur đ Babylonijs, nil relinquentibus in Iudea.Vel sunt gentiles nullum sensum spiritualem relinquētes Iudæis,sed tantum folia literæ.

Glo.ord.s.sopho.3. Non relinquentes in mane iudices, qui erant lupi vespere.Soph.3.a.sunt mali iudices ecclesiæ,qui semper in vespera tenebrarum manentes:nec ad ortum solis respicientes, quasi in nocte nemine vidente populantur possessiones ecclesiæ. Mali iudices raptores.

Relinquit febris aliquem,quum cessat à feruore peccati.Ioan.4.g.

Deridere, Derisor, uide Illudere.

Descendere.

Descendere, est à loco superiori ad inferiorem, qui est versus centrum mundi moueri. Est etiam cadere. 4.reg.1.c. Descendit ignis de cœlo. Deprimi. ps. 103. Ascendunt montes & descendunt campi. Fluere. Eze. 47.a. Aquæ autem descendebant. Irruere. genes. 15.c. Descenderuntq; volucres.

Habens Deus curã hominis. Descendere attribuitur Deo metaphoricós: vt quum dicitur descendisse ad videndum. gen. 11.b. 18.c. Descendit enim Deus, quum habere curam fragilitatis humanæ, euidenter indicijs dignantissimæ pietatis ostenditur. Et quum aliquid facit in terra, quod præter vsitatum naturæ cursum mirabiliter factum præsentiam quodammodo eius ostendit. Vnde & descendit ad liberandum populum Israel ab Aegyptiaca seruitute: vbi descendisse dicitur, quia misit angelum. Exo. 3.b. Et descendit in montem coram omni plebe, condescendens humanæ infirmitati. Exo. 19 c. Descendit autem in igne, vt ostenderet claritatem legis suæ, & aduentum spiritussancti in bonos. Descendit etiam in nube, vt ostenderet incarnationẽ verbi. Exo. 33.b. 34.a. Et descendit in montem, ad quem ascenderat Moses. Exod. 19.c. quia quantumuis homo ascendat per contemplationem, opus est, vt Deus descendat, vt cognoscatur. Descendit etiam cum Iacob in Aegyptum, præbens se adiutorem in tentationibus. gen. 46.a. num. 11.d. 12.b. Descendere autem dicitur, tam ad vindictam, quàm ad auxilium. Dicitur etiam descensio Dei maiestatis eius ad inferiora decursus. Mich. 1.a. Et quum aliquid nouum in creatura operatur. Descendit quoq; Deus inclinatis cœlis. ps. 17. 143. quũ incarnatus est Christus præmissis angelis & prophetis. Et quum per simplicem prædicationem venit ad auditores, qui altiora capere non possunt.

(Margin, left: Faciens miracula. Mittens angelos. Incarnatio. Præbens auxilium. Ad vindictam.)
(Margin, right: Ori. s. gen. ho. 4. 15. Euch. q. in Mich. & fer. ipsũ al. 1. Aug. de ciuen. diui. Ciril. 3. s. Ioan. 3. Beda. s. Exo. 3 19. & s. gen. 11. 18. Hie. s. Mich. 1. Theophi Alc. 1. pas. Gre. 30. mor. 22.)

Condescendens infirmis. Descendens Iesus de monte, indicat accessum suum ad imperfectos, & ad nostras infirmitates curandas. Est etiam eius descensus accommodatio doctrinæ suæ ad captum turbarum. Matth. 8.a. 17.b. Luc. 6.c. 9.c. ps. 143. Ephe. 4.b. Idem designauit descendens Iesus Nazareth. Luc. 2.g. Et descendens Capharnaum. Marc. 9.a. Luc. 4.e. Ioan. 2.c. 4.g. (Ori. s. Mat. ho. 3. & In diuer. ho. 5. Aug. s. ps. 143)

Incarnatio. Descensus mõtis Olиueti. Luc. 19.f. designat descensum Christi è cœlo per incarnationẽ. Descendit autem sicut pluuia in vellus, vel quia incarnatus est sine virili semine, & sine strepitu & inquietudine hominum, & sine fide. Vel quia venit ad Iudæos relicta area totius mundi. ps. 71. Isa. 64.a. Et descendens Iacob ad Ioseph, in Aegyptum. genes. 45.b. acto. 7.b. designauit descensum Christi in mundum: Vel fidelis descendentis ad mundi agones. (Amb. s. Luc. 6.19. Ori. s. Iudi. ho. 8. Lactan. lib. 4. cap. 16)

Christus ad certamen cum diabolo. Descendens Dauid ad singulare certamen cum Goliath. 1. reg. 17.d. designauit aduentum Christi in mundum ad expugnandum diabolum. Idem designauit descendens ad petram deserti Maon. 1. reg. 23.d. Et descendens in desertum Pharan. 1. reg. 25.a. Et descendens Iudas à fratribus suis. gen. 38.a. designat Christum ad infirma mundi descendentem: aut religiosum, à claustro egredientem. Et descendens Gedeon in castra hostium, Christum designat. Iudi. 7.d. Ipse est descendens in prælium. Iudi. 1.b. 1. reg. 30.f. 2. par. 20.d. Iudith. 14.a. Et descendens Samson in Thamnatha. Iudi. 14.a. Descendens Ionas ad extrema montium, est Christus ad extremam abiectionem in passione. Ionæ. 2.c. (Lyra. s. 1. reg. 17.)

(Margin, left: Extrema abiectio Christi. — right: Rup. s. Ion. 2.)

Veniens Christus in mundum vt pateretur. Mori. In infernum mitti. Descendit Christus in corruptionem. ps. 29. Vel quia venit ad locum corruptionis, qui est mundus. Vel quia sponte pati voluit & mori. Et ascendit quilibet in corruptionẽ, quũ venit in mortem, aut in infernum detruditur. Iob. 33.c. (Ori. s. Iere. ho. 11. Basi. s. ps. 29. Gre. 24. mor. 3.)

Debellans Christus inferos. Descendens Iacob ad filium suum Ioseph ad inferos, designat Deum debellantem per filium suum infernum. gen. 37.g. ps. 138. Et descendens sapientia cum Ioseph in foueam, est descensus Christi in limbum. Sapi. 10.c. Et descendens Banaias in cisternam aut lacum, vbi interfecit leonem, designat Christum descendentem ad inferos, & expugnantem diabolũ. 2. reg. 23.c. 1. par. 11.c. Idem Ieremias. Iere. 38.b. Amos. 9.a. Matth. 10.c. Roma. 10.b. (Aug. epis. 44.)

Chrs ad saluandum genus humanum. Spũssanctus datus ministe. sacerdotũ. Spiritussanctus ad baptizatos. Descendens angelus in piscinam, ad mouendam aquam, vt sanaretur vnus. Ioan. 5.a. Est Christus factus homo ad saluandum genus humanum. Vel est spiritussanctus descendẽs ad nos ministerio sacerdotum. (Amb. 2. de sacramẽ. 1. & 1. de spũ sctõ. 7. Aug. s. Ioan. tia. 17)

Descendit spiritussanctus super Christum baptizatum, vt designetur post lauacrum descendere in nos. Matth. 3.d. Luc. 3.e. Prius autem baptizatus est Christus, quàm descenderet spiritussanctus, vt ostenderetur non egere sanctificatione. Mar. 1.b. Ioan. 1.d. (Hila. s. Mat. cano. 2. Amb. 1. de sacramẽ. 5)

Chrs ad prophetas & sacerdotiũ, & corda perfectorum. Christus ad ecclesiã. Descendit sponsus in hortum nucum. canti. 6.d. hoc est, Christus ad prophetas, & sacerdotium: & ad corda perfectorum: vt per eos ad infirmiores postmodum veniat. Vel descẽdit Christus ad ecclesiam post ascensionem, secundũ quòd ipse dixit. Ecce ego vobiscum sum, vsq; ad consummationem seculi. canti. 6.a. Descendit etiam in hortum nucum, secundum ꝙ factus est sub lege. (Amb. de virgi. 3. Gre. s. cant. 6. Rup. s. cant. 5.6)

Christus ad extremos Iudæorum. Descendens Ionas in Ioppem. Ionæ. 1.a. est Christus veniens ad extremos Iudæorum, qui omnes saluare cupiebat. (Hie. s. Ionam. 1.)

Quia cadit fit malũ vt descẽdat à domi. Descendit malum à domino. Mich. 1.d. hoc est, sicut cecidit Lucifer de cœlo, sic mala à dño (Hiero. s. Mich. 1. & s. Isa. 32. 34. & s. Am. 9)

domino ceciderunt, quæ antequam caderent non erant mala: sed quia corruerunt à domino, ideo facta sunt mala. Et descendit grando in saltum, hoc est, punitio Dei in Iudæam. Isa.32.d. Et descendit Deus sicut fluuius Aegypti super malos. Amos.9.b. vt in tormentorum amaritudinem impetu domini detrudantur. Et ascendit gladius domini in Idumeam hoc est, ad terrenos homines puniendos. Vel ad Iudæos puniendos. Isa.34. b. Descendens etiam ignis de cœlo, vel à Deo, est diuina vindicta.4.reg.1.c.apoc.20.c. Punitio Dei.

Philo.de somniis. Euch.q.in Mich. Ricar.de.s.victo.de secur.conscien.20. Descendentes angeli per scalam, quam vidit Iacob.gen.28.c. sunt ferentes ad nos Dei beneficia. Vel sunt bonæ cogitationes & inspirationes ad nos venientes quasi de cœlo. Item etiam descendentes sunt cogitationes terrenæ. Vel ascensus ille, & descensus, est profectus & defectus vitæ: vel varietas fortunæ. Dani.3.c. Matth.28.a.1. Thessa.4.d.apoc.18.a. Et descẽdunt vigiles. Dani.4.b. quum angeli terrena nostra curant: & secundum ꝙ in summis diuinitus discunt, in imis humana disponunt. Descendens autem quasi animal in campo, est angelus facile vincens dæmones in auxilium hominum. Isa.63.c. Ferentes angeli beneficia. Profectus & defectus. Varietas fortunæ. Descendens angelus in hominem.

Ricar.de.s.victo.de extermi.mali.17. Hie.s.Isa.15. Descendentes aquæ Iordanis in mare. Iosu.3.d. sunt, quum quis gaudium, & voluptates vertit in dolorem pœnitentiæ. Descendere etiam in fletum, est pœnitentiam agere. Isa.15.a. Pœnitentia

Hila.s.ps.132. Hiero.s.Isa.55.&.s.Eze.47. Descendit Man cum rore.nume.11.b. quum gratia venit cum doctrina mysteriorum sacræ scripturæ. Et descendit ros in montem Sion, hoc est, diuina gratia, in ecclesiam triumphantem.ps.132. Idem est descendens imber matutinus. Ioel. 2. f. Descendit etiam imber in terram, hoc est, doctrina in ecclesiam. Isa.55.c. Et descendunt aquæ ad plana deserti. Ezech. 47.d. hoc est, mysteria ad gentilitatem. Veniens gratia cum doctrina.

Arn.&Hila.s.ps.132. Aug.s.ps.132. Descendens vnguentum in barbam, est chrisma gratiæ veniens in virtutes: vel à Christo ad perfectos. Et descendit in oram vestimenti, hoc est, vsq; ad minores, & simpliciores. ps.132. Gratia veniens in virtutes. Christus ad perfectos & infimos.

Isych.s.Leui.9. Gre.s.1.reg.9. Beda.s.Exo.19. Euch.q.in Mich. Descendens Moses de monte, est descendens ab altitudine contemplationis. Exod.19.c. 32.b.34.d. Et descendens Aaron oblatis holocaustis. Leui.9.d. designat doctores post prædicationem, debere descendere, ad orandum pro populo. Et descendentes Samuel & Saul in oppidum, sunt prædicatores à sublimi contemplatione, ad infirmiores erudiendos descendentes, eorumq; infirmitates tolerantes.1.reg.9.d.1.Cor.9.d. Factus sum infirmis infirmus, &c. Idem designant prophetæ descendentes de excelso in vrbem.1.reg.10.b. Et Ieremias in domum regis. Iere.22.a.acto.10.f. Descendit etiam nix in terram, quum candida sanctorum corda, quæ iam solida contemplatione pascuntur, pro fraterna charitate, ad humilia prædicationis verba descendunt. Iob.37.a. Isa.55.c. Descendere ab altitudine contemplationis ad docendum. A prædicatione ad orationem.

Gre.27.mor.17

Gre.s.1.reg.6. Descentes viri Cariathiarim ad reducendam arcam fœderis.1.reg. 6. d. designant perfectos in contemplatione: qui sumunt onus sacerdotij, ad saluandos alios. Contemplatiui sumentes onus sacerdotij.

Aug.s.Ioan.trac.17. Rup.s.Hose.12. Descendentes curandi in piscinam turbatam. Ioan.5.b. sunt venientes ad Christum per fidem, vt curentur. Vel humiliter credentes. Descendit Iudas cum Deo, quando fidelis humiliter confitetur humilitatem Christi. Hose.12.a. Humiliter credẽtes.

Glo.inte.s.gen.24. Descendere ad fontem, est humiliari sacræ scripturæ.gene.24.b. ad hauriendam aquam vitæ. Humiliari sacræ scripturæ.

Beda.s.Exo.2. Descendens filia Pharaonis ad fluuium, est humiliatio gentilitatis ad baptismum. Exo.2. a.4.reg.5.c. Humiliatio gentilitatis.

Glo.ord.s.2.reg.17 Descendentes exploratores Dauid in puteum.2.regum.17.d. sunt subijcientes se humiliter pœnitentiæ: quæ cunctis necessaria est ante finem præsentis vitæ. Subijcientes se pœnitentiæ.

Cyril.de ado.in spiritusancto. Descendentes fratres Ioseph in Aegyptum, designant Iudeos ad ecclesiam veniẽtes.gen. 42.a.43.d. Vel designant venientes ad prosperitatem mundanam: vbi postea seruire cogũtur vitijs. Venientes Iudæi ad ecclesiam. Venientes ad mundanã ꝓsperitatem.

Ori.s.Exo.ho.11. Amb.2.de Abrah.4. Descendere in Aegyptum, est à spiritualibus ad temporalia descendere: & ad curam carnis accedere.gen.12.c.26.a.46.a. Et quidem Abrahæ, & Iacob, & Mosi, bene cessit descendere in Aegyptum: non ita Ieroboam, & multis alijs. Isa.52.b. Vxor Mosis & Iethro nõ valuerunt descendere, quia non erant apti ad pugnam. Est etiam descendere in Aegyptũ, venire in miserias, & tenebras huius mundi. Descendere quoq; in lacum, est descendere in miseriam profundam huius seculi.ps.27.29. Venire à spũalibus ad temporalia & ad curam carnis. Venire ad miserias mundi.

Cyril.de adorati.in spũsancto. Aug.s.27.29

Hie.s.Isa.30.31 Descendere etiam in Aegyptum, est incidere in tenebras peccati: & in errores. Et descẽdere illuc ad quærendum auxilium, est confidere in fauore mundano. Isa.30.a.31.a.52.b. Peccare vel errare. Cõfidere in hominibus.

Gre.1.mor.14. &.35 mor.17. Beda.s.gen.24 Descensus de camœlo, est derelictio vitæ carnalis, & idololatriæ: & etiam elationis. genes.24.g. Idem est descensus de asino.1.reg.25.d. Deserere vitam carnalem, idololatriam & elationem.

Gre.s.1.reg.10. Descendens Saul ante Samuelem in Galgala.1.reg.10.b. designat obedientiam futuri prædicatoris: in qua prius debet esse probe exercitatus. Obedientia futuri prædicatoris.

Gre.s.1.reg.15 Descendens rursus Saul in Galgala.1.reg.15.c. designat prædicatorem malum, quærentẽ gloriam de sua eloquentia apud eruditos, sed malos. Inanis gloria prædicatoris.

Gre.s.1.reg.13. Descẽdere ad Philistæos ad exacuendum vomerem.1.reg.13.d. est descendere ab altitudine Discere scientias seculares.

dine Christianæ simplicitatis, ad discendas scientias seculares. Idem designant descendentes optimates Israel in Geth Palestinorum. Amos.6.a.

veniẽs spũs. in aĩã. Descendens ignis in sacrificium, est spiritussanctus veniens in animam.2.par.7.a. Amb.3.offi.14.

Recedentes hæretici ab ecclesia. Descendens ignis de cœlo virtute bestiæ. apoc.13.c. designat hæreticos recedentes ab ecclesia persuasione Antichristi, aut hæresiarcharum. Aug.s.apoc.ho.11.

Lapsus in statũ p&#ti. Descendens homo ab Hierusalem in Hierico. Luc.10.e. designat lapsum hominis à statu innocentiæ in statum peccati. Sic non descendit Nehemias ad hostes, ne consentiret dæmonibus. Nee.6.a. Descendere etiam in mortem, aut occisionem, est peccare, aut condemnari. pro.5.a. Iere.8.b. Ori.s.Iosu.hó.6.& s.Matth.ho.13.&A. Luc.ho.34.

Peccare. Condemnari.

Præsumptio securitatis. Descendens Petrus de nauicula in mare. Matth.14.d. designat eum, qui putat se liberum à tentatione. Descendunt autem in mare, qui ad mundi conuersationem veniunt. Et apostoli descenderunt mare in nauibus, venientes in mundum in ecclesijs: & ad prædicandum gentibus. ps.106. Isa.42.b. Ioan.6.b. Ori.s.Matt.cap.14. Arno.s.ps.106 Hie.s.Isa.2.42.&.s.ps.106.

Venire ad conuersionem mundi. Venire ad mundum gratia prædicandi.

Exercere actiones terrenas. Descendunt campi, cum actiui exercent actiones terrenas. ps.103. Idem est descendere in puluerem. Isa.47.a. Vel descendunt campi, quum populus se subijcit ordinationi prælatorum. Arno.s.ps.103. Hie.s.ps.103.

Permanere in fastigio veritatis & perfectionis. Non descendere de tecto, est in fastigio veritatis & perfectionis permanere: & non relinquere conuersationem cœlestem: nec descendere ad curam carnis. Matth.24.b. Marc.13.b. Luc.17.f. Aug.epis.80. Ori.s.Matt.ho.29. Hila.s.Mat.cano.25. Amb.s.Luc.17.&epistol.11.

Humiliari cũ Deo. Descendit cum Deo Iudas, seu tribus Iuda, quum fideles ecclesiæ humiliantur cum Deo. Hose.11.d. Hie.s.Hose.11.

Quærere terrena. Descendere in terram, est terrena quærere, eaq; Deo præferre. ps.21. Aug.epis.120.

Abijcere superbiam. Descendere autem in terram in bonum, est descendere à statu superbiæ. Isaiæ.47.a. Sic descendit corona de capite, quum quis abijcit fastum superbiæ. Iere.13.c. Eze.26.c. Hie.s.Isa.47.

Cogitationes de vilibus. Descendentes volucres ad cadauera, sunt cogitationes in mente, quæ circa res viles versantur. gen.15.c. Philo. quis rerum diui. hæres.

Subijciẽtes se legi. Descendentes serui Pharaonis ad Mosen, sunt subijcientes se legi Exo.11.c.

Ecclesia ortum habens è cœlo. Descendens vas linteum de cœlo, designare potest ecclesiam à cœlo originem habentem. acto.10.b.f.11.a. Glo.ordi.s.acta.10.

Peccare ex infirmitate. Turbari timore. Descendere vsq; ad abyssos, est peccare ex infirmitate: vt Petrus: Vel est turbari per timorem. ps.106. Arn.&Aug.s.ps.106

Veniens in profundum malorum. Descendens Ionas ad interiora nauis. Ionæ.1.b. designat peccatorem in profundum malorum venientem. Et descendit ad extrema montium, qui deuenit in extrema peccata. Ionæ.2.c. Hie.s.Ionam.1.

Iniquitas grauans iniquum. Descendit iniquitas in verticem ipsius iniqui: quia iniquitas est superior ipso iniquo: & grauat illum, & onerat: & ad requiem sanctorum reuolare non sinit. ps.7. Aug.s.ps.7.

Descendere Christum de cruce petebant Iudæi instictu diaboli, vt impediretur redemptio generis humani. Matthæ.27.e. Marc.15.c. Ne etiam patientiæ exemplum demonstraret. Glo.ordi.s.Mat.27

Christus è cœlo. Ecclesia à Christo. Descendere de cœlo conuenit Christo, qui venit ad redimendum genus humanum, assumpta carne. pro.30.a. Ioan.6.d. apoc.3.e. Descendit etiam Hierusalem de cœlo, hoc est, ecclesia originem habens à Christo. apoc.21.a.d. Descendit inquam, non cecidit, vt lucifer. Cadere namq; superbiæ est, descendere humilitatis. Glo.ordi.s.pro.30. Rup.12.s.apoc.

Diabolus & Iudæi in Chrm & fideles. Descendens Saul in desertum Ziph contra Dauid, est diabolus & Iudæi contra Christum & contra fideles. 1.reg.23.c.26.a. Idem designant descendentes equi contra fideles. Agge.2.d. Et descendens Achab in vineam Naboth, vt possideret eam. 3.regum.21.e. Et descendens Holophernes in campos Damasci. Iudith.2.d. Glo.ordi.s.1.reg.23

Prædicator obsistẽs peccantibus. Descendens Elias in occursum Achab. 3.reg.21.e. est prædicator se opponens regibus peccantibus: vt Ioannes Baptista. Glo.ordi.s.3.reg.21

Descendens rex Ioas de domo domini. 2.par.23.d. ad regẽdum videlicet populum: quia à domino accipere debent gratiam recte gubernandi.

Descendentes in infernum. Descendentes Aegyptij in profundum. Exo.15.a. sunt mali descendentes in infernum. Et descendentes in lacum sunt facientes opera mergentia in infernum, in quem & ipsi descẽdunt. ps.27.29.87.113.142. Isa.5.d.14.e. Ezech.31.e.32.d. Et descendunt in infernum viuentes, hoc est, animam immortalem habentes: vel quia cum corpore viuente puniuntur. ps.54. Nõ tamen descendit cum diuite gloria eius. ps.48.num.16.d. Iob.7.b.17.d.21.b. pro.9.d. Baruc.3.b. Descendunt etiam in infernum viuentes, hoc est, suam perditionem sentientes: vt hæretici pertinaces. Et descendunt vnicornes, & tauri, hoc est, reges & principes iudicandi, & puniendi. Isa.34.b.38.d. Eze.26.d.31.e.32.d. Descendere etiam in voraginem, est descendere in infernum. Isa.49.b. Basi.s.ps.29. Arno.s.ps.54. Hiero.s.Isa.34.&.s.Eze.26.

Cõsideratio Dei & sui. Descendens Ieremias in domum figuli. Iere.18.a. est considerans Dei potentiam, & fragilitatẽ Lyra.s.Iere.18.

gilitatem propriam.

Glo.int.s.Ioel.3. — Descendere, quia plenum est torcular. Ioel.3.c. est venire ad iudicium vniuersale, quando completus erit numerus saluandorum, & damnandorum. *Venire ad iudicium.*

Descendens publicanus de templo iustificatus à Pharisæo, vel præ Pharisæo. Luc.18.c.

Glo.ord.s.1.reg.11. — Non descendens Vrias in domum suam. 2.reg.11.b. designat Iudæos non redeuntes ad conscientiam suam, nec recognoscentes mysteria legis. *Non resipiscentia Iudæi.*

Lyra.s.4.reg.1 — Non descendens Ochozias de lectulo. 4.regũ.1.a. damnationem superbi obstinati designat. *Damnatio superbi.*

Describere.

DEscribere est, quasi de exemplari exscribere. Item delineare, & depingere, & quasi in numerum scribere, & disponere, seu designare.

Descripsit Deus Sion in manibus suis, quum Christus crucifixus est. Isa.49.d. *Crucifixio Christi.*

Hie.s.Eze.43. — Descriptio templi, quam dedit Dauid Salomoni, designat ordines mansionum cœlestiũ. 1.par.28.c. Eze.43.d. Idem designauit describens Moses mansiones filiorum Israel in deserto. nume.33.a. Et describentes diuisores terram promissionis. Iosu.18.a. Et describens Dauid populum. 2.reg.24.d. Designantur etiam in his diuersi gradus in ecclesia militante. *Ordo mansionum cœlestium.*

Amb.s.Luc.2. — Descriptio vniuersi orbis primo facta in ortu Christi. Luc.2.a. designat institutionem nouæ ecclesiæ ex gentibus dimisso veteri populo. *Institutio nouæ ecclesiæ.*

Hie.epis.Ignota vultu. — Descripta sapientia tripliciter, designare potest triplicem sacræ scripturæ sensum. pro.3. a.22.c. *Triplex sensus scripturæ.*

Gre.2.mor.10.&.26 mo.5.&.4.s.Eze.ho.12 — Describens Ezechiel ciuitatem Hierusalem in latere. Eze.4.a. designat prædicatorem, qui terrenis cordibus curat summopere quanta sit supernæ ciuitatis visio demonstrare. *Declarans prædicator cœlestia.*

Glo.int.s.deut.17. — Describens sibi rex deuteronomium. deut.17.d. est vt omnia, quæ gerat, faciat secundum ordinem diuinę legis. *Seruans rex legem.*

Deserere, uide Derelinquere.

Desertum, Solitudo, Eremus.

Rup.1.s.gen.41. — DEsertum est locus, vbi non est hominum habitatio, sed ferarum. Deserti autem montes quantum ad literam dicuntur partes ad vtrumq; polum inhabitabiles, propter frigus, & torrida zona.

Ori.s.Leui.ho.9. Hie.s.Iere.9. Isych s.Leui.16. — Desertum, in quod mittitur caper emissarius. Leui.16.b. designare potest sinum Dei patris: cui relinquitur Christus quantum ad naturam diuinam, quæ immolari non potuit. Et dicit Deus factus esse solitudo Israeli. Iere.2.f Et Christus volebat esse solitudo domui Israel: ostendens se relicturum Iudæos. Iere.9.a. *Deus. Christus.*

Rup.s.Hose.13. — Ab hoc deserto ascendit ventus vrens, hoc est, spiritussanctus. Hose.13.d.

Hier.epis. Lugubri nuntio. Rup.1.s.Mat. — Desertum vnde venit ventus vrens. Hose.13.d. dici potest vterus virginalis ab omni carnali affectu purissimus. In hac solitudine apparuit ros, & Man. Exo.16.c. *Vterus beatæ virginis.*

Ori.s.Iosu.ho.2.& s.Iere.ho.6.&.s.Lu.ho.21. Basi.s.ps.28. Hie.s.Isa.51. Hila.s.ps.54. Greg.ho.20.&.29. mor.16. Cle.Alex.ad horta. ad gentes. Arno.s.ps.106 Isyc.s.Leui.25 Hila s.Mat.cano.14 15.&.s.ps.67. — Desertum etiam dicitur ecclesia ex gentibus, aut potius deserta, quasi derelicta: de qua dicitur: Lętabitur deserta. Et multi filij desertæ. Isa.35.a.40.a.41.e.42.b.43.c.48.d.51.a.52.c. 61.b.63.c. Et ipsa est desertum Cades. ps.28.54.64.135.1.reg.23.b.d.25.a.26.a.3.reg.19.a.2.par.8. a.26.b.Sapi.11.a.Iere.2.a.31.a.thre.4.a.5.b.Iudi.20.g.Eze.36.b.47.b.Ioel.2.c.1.Mach.5.c.Mat. 11.a.14.b.15.d.Luc.3.a.Ioan.3.b.Amos.2.c.9.d.Nume.10.d.14.f.16.b.21.e.24.a. Eadem dicitur saltus. Isa.22.c. Desertum etiam dicitur gentilitas. ps.28.67.106.4.reg.3.b. Iob.38.c. Et desertum, ex cuius petra emittitur agnus, erat gentilitas: vnde erat Ruth Moabitis. Isa.16.a. Et desertum reputatur in Charmel, quum gentilitas venit ad fidem. Isa.32.d.49.e.58.d. Zach.4.d. Et desertæ ciuitates, quæ inhabitantur, designant gentilitatem fidem amplectentem. Isa. 54.b. In solitudine apparuit mãna, quũ doctrina euangelica apparuit inter gentes. Exo.16.c. *Ecclesia ex gentibus. Gentilitas.*

In regionem iuxta hoc desertum abijt Christus, derelicta Iudæa. Ioan.11.g. Et solitudo in qua dedit dominus onagro domum. Iob.39.a. est gentilitas, quam dedit pater Christo.

Hie.s.Isa.32.52.54. Cyril.3.s.Ioan.34.&.8.s.Ioan.4.

Aug.s.ps.62. Gre.ho.34. — Desertum, vbi reliquit Dauid oues, intelligi potest cœlum, vbi Christus reliquit nonaginta nouem oues. 1.reg.17.d. Matth.18.b. Luc.15.a. Dicitur autem desertum, quia derelictum est ab homine peccante. *Cœlum.*

Ori.s.Mat.ho.27.& s.Luc.ho.11. Hie.s.Isa.1.5. Et epi. ꝑ ignotus. Basi.s.ps.28. Hila.s.ps.64. Amb.s.Luc.9. Hie.s.Isa.29. Philo.2.allego. — Deserta domus dicitur anima in peccato existens. Et in hoc deserto prædicat Ioannes. Matth.3.a.4.a.23.d.Luc.3.a.4.a.8.e.Isa.1.b.5.b.64.d. Et desertum Cades, est ipsa anima prius sterilis. ps.28.64. Et deserta terra dicitur anima relictis vitijs. ps.62. Et in hoc deserto dat dominus manducare, quia non est aptus ad cibum Christi, nisi qui se à secularibus separauerit. Luc.9.b. Et manna dedit Deus in deserto, hoc est, in animo vitijs & affectibus vacuo. Exo.16.a.Iudi.20.f.Iere.12.c.17.a.23.b.Hose.9.c.12.b.Ioel.3.d.Nahũ.1.a.Sopho.2.a.d.Zac.7.d. Mar.1.d.6.d. Et terra Aegypti fit deserta, quum anima non amplius admittit malũ habitatorem *Anima*

torem diabolum.Eze.29.b.Anima etiam est mons Seir,qui datur in desertum.Eze.35.a.36. a.Hose.13.b.Amos.9.d.In desertum ponitur vinea domini.Ioel.1.b. quum plena fructibus anima,humanæ laudis cupiditate dissipatur.

Geor,vene. canti.1. tono.7.cap.10 Gre.8.mor. 37.

Cor humanum. Diabolus. Multitudo immundorum spirituum.

Desertum dicitur cor humanum:vnde ascendit delicijs affluens, qui ad cœlestia eleuatur.canti.8.b.Desertum etiam seu regio deserti. Iob.1.c.est cor infidelium:quod dum creator deserit,nullus inhabitator colit nisi diabolus. Et ipse diabolus,vel immundorum spirituum multitudo,desertum interdum dicitur.gen.21.c.Iob.15 d.30.b. ps.106. Isa.14. d.21.a. 33.c.44.c.Iere.2.b.9.g.12.c.Eze.13.a.Ioel.2.a.

Ricar.de.s. victo s. de arca mysti.14. Orig.s. Iob. 1. &.s. Eze.ho 2. Hila.s Matt. can. 11. Amb.s Luc.8. Hie.s.Isa.14. Gre.2.mor 28.&.12.mor.23.

Conscientia.

Solitudo in qua manet iustus,est conscientia.ps.54.Eze.34.f. Et dicuntur iusti ædificare sibi solitudines. Iob.3.c. quia separant se à tumultu cogitationum & affectuum. Et dicunt cum propheta.ps.26.Vnam petij à domino.Et desertum,quo venerunt Hebræi de Aegypto per transitum maris,est conscientia:quæ est terra deserta,inuia, & inaquosa, quum est diu neglecta & inculta, spinis,& tribulis obsita,omniq; horrore plena. Exo.15.d.

Augus.s.ps.54.&.de oibus.14. Ricar.de. s. vict. de extermi.mali.5.

Iudæa

Desertum,in quo prædicabat Ioannes,dici potest Iudæa,à Deo deserta.Nam & habitatio Iudæorum,facta est deserta,quum Hierusalem destructa est.Leui.26.d.Nee.2. d. ps.62. 67.68.77.106.Et factus est Saron sicut desertum,quum Hierusalem destructa est. Isa. 27. c. 32.d.33.b.42.c.44.d.Iere.4.f.9.e.17.a.22.b.23.b.25.c.27.d.51.d.Eze.6.a.19.d.26.d.35.d.38.d.Hose.2.a.Ioel.1.d.2.a.c.Sopho.3.a.Agge.1.c.Mala.1.a.1.Mach.2.e.4.e.Matthæ.3.a.23.d. Luc.23.g. acto.1.d.1.cor.11.b.Hebræ.3.d.Ipsa Iudæa,est desertum,in quod missus est caper emissarius. i.Barabbas.Leui.16.e.

Hilari.s.ps. 68. &.s. Mat.cano.2. Aug.s.ps.106. Hie.s.Isa.33. Rup.s.ps.62. Rup.11.s.Mat.

Caro.

Desertum interdum,est caro nostra afflicta & macerata:in qua habitat Christus. Matt.4. a.Per hoc desertum ducit equum,qui animam exercet in carne sibi subiecta.Isa.63. c.Et deserta Idumæa,est destructio carnalium affectuum.Ioel.3.d.ps.64. 106. Ab hoc deserto ascẽdit anima,quum seipsam deserit eleuata ad cœlestia,sicut virgula fumi per mentis excessũ. canti.3.c.8.b.

Amb.ser.33. Ricar.de.s.victo.s. de arca mysti.6.

Pœnitentia. Contemplatio. Tranquillitas mentis. Cõsiliũ spũale. Separatio a vitijs.

Desertum etiam designat pœnitentiam,contemplationem,tranquillitatem mentis à tẽtationibus:& consilium à secularibus curis alienum:& separationem à vitijs. Ideo in deserto sacrificari sibi vult Deus,hoc est,in mentis quiete,non in Aegypto.Exo. 3.a. 4.c.5. a.8.g. 13.d.14.c.Iob.3.c.39.a.ps.64.135.136.Isa.35.c.48.d.Iere.50.d.Luc.1.g.7.d.Ioan.6.d.11.g. apoca. 12.b.d.Et ibi apparet ros,atq; aluntur manna à Deo.Exo.16.c.Ibi quoq; Christus morabatur Marc.1.d In deserto quoq; sunt fideles: quia nemini est fides nostra perspicua.ps.77.

Ori.s.Iere.ho.3. Amb.2.de Abra. 4. & de virgi.3. Arno.s.ps.136. Gre.4.mor.34. Geor.vene. canti.1. ton.7.cap.10. Hie.s.Mar.1.

Monasterium. Status religionis

Desertum Sin.i.tentationis,vbi videtur Deus,designare potest monasterium, & religionis statum,& locum extra mundanam turbam,& laborantium in Dei obsequio:qui multas patiuntur tentationes:& tamen vident Deum,per interiores consolationes. Exo.16.a. 18.a.19.a.nume.21.b.33 b.deut.1.a.4.g.8.c.9.b.11.a.32.b.Iob.39.a.ps.101.thre.4. d.2. Mach.5.d. 2.Cor.11.f.In hac solitudine inueniuntur aquæ calidæ.gen.36.c. Hoc desertum non seminatur,quia caret delitijs.Iere.2.a.In hoc deserto veniunt de Aegypto,qui à vitijs mundi separantur.Eze.20.b.34.f.Amos.2.c.Et solitudines ædificant, qui à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellunt.Iob.3.c.Hoc est desertum Sur.Exo.15. d.apoc. 12 b.

Beda.s.Exo.5. Ori.s.nume.ho. 27. &.s.Iosu.ho. 4. Hie.s.Eze.20. Gre.4.mor.34.&.30 mor.23. Cyril. de recta fide. Rup.7.s.apoc.

Cõtẽptus mundi.

Desertum,quo fugit Elias.3.reg.19.a.est contemptus huius mundi, in quo quiescitur à tumultu. Et imperturbatus mentis status, & purus, vnde ab initio hominis natura egressa est.

Ber.ser. paruo.64. Cyril.de adorat.in spiritu.& sancto.

Difficultas fidei.

Desertum,vbi conclusus est populus,vt non posset euadere.Exod. 14. a. designare potest fidei difficultatem,quum non occurrunt rationes, ad obiectiones hæreticorum dissoluendas.

Glo.ordi.s. Exo.14

Litera legis.

Deserta in vbertatem versa,sunt litera legis, & prophetarum dicta: quæ apud Iudæos per intellectum mysticum,non colebantur.In ecclesia tamen, est spiritualium sensuum abundantia.Isa.5.b.25.c.41.e. Iob.30.b.Sic desertum conuertit Deus in stagna aquarum. ps 106.Solitudo autem vbi inuenitur Agar,est desertio ceremonialium.gen.16. b. 21.b. In hac solitudine dedit Deus domum onagro,hoc est,Iudæis.Iob.39.a.

Gre.s.Eze.ho.3.

Desertio ceremonialium.

Hie.s.Iob.39.

Mundus. Vita humana misera.

Desertum aliquando dicitur mundus:in quem proiectus est Adam expulsus de paradiso.Designat etiam vitam humanam miserijs plenam.gen.47.e.Exo.15.d.16.a.23.d. Nume.14. e.27.c.32.c.deut.11.e.Iosu.5.b.8.c.16.a.In hoc deserto plangit filia Iephte virginitatem suam. Iudi.1.c.8.b.11.g.ps.62.cant.3.c.8.b.Ier.49.d.Ioe.2.e.Luc.7.d.apo.12.b.17.a.In hunc eremum mittitur hircus.Leui.16.b.e. quum peccatores relinquũtur in suis delictis. Desertum etiam, in quo clamabat Ioannes,est mundus:& desertum,quo fugit Elias. 3. reg. 19.a. est mundus vniuersus:qui propter demonum culturam,in maligno fuerat positus:ad quem venit Chrs per apostolos.

Tertul.adue. Iudæ. Ambro.ser.37.&.de Isaac. 5.&.s.Luc.7. Ori.s.Leui.ho.9. Chrys.de. Iephte. Gre.s.canti.3. Victo.adue. Arriã.1 Rup.s.Hos.9.

Aegyptus.

Desertum etiam,Aegyptus:vt quasi vuas in deserto inuenit Deus Israel. Hose.9.c.

Obliuio.

Solitudo etiam est obliuio.Ideo fratres Ioseph miserunt ipsum in cisternam, quæ erat in solitudine,vt eius deleretur memoria.gen.37.e.Sic Iudæi volebant tradere Christum per

petuæ

Petuæ obliuioni.

Gre.20.mor.14. — Deserta torrentium.Iob.30.a.sunt commoda temporalia: quæ sancti prædicatores deserunt,& pro nihilo habent:quæ apostolus tanquam stercora reputabat. Philip.4.c. — Commoda temporalia.

Ber.serm.de fallacia vitæ præsentis. — Solitudo in qua erratur,est singularitas superborum:qui solos sese reputant, solos appetunt reputari ps.106. — Singularitas superborum.

Gre.s.1.reg.13. Geor.vene.canti.1.ton.7.cap.10. — Desertum prætereа est infernus,contra quem est vallis Seboim.i.vita sanctorum.1.reg.13.b.3.reg.2.f.Tobi.8.a.Sapi.10.a.Isa.56.c.Eze.29.a.Ioel.2.e. — Infernus.

Ori.s.Mat.ho.35. Hiero.s.Isa.50.&.s.Mala.1. — Deserta lætitiæ,erit tempore iudicij malis Isa.24.b.Desertum etiam faciet Christus mare in iudicio,quum tollet impios à mundo. Et quum tollet amaritudines seculi à bonis. Isa.50.b.Iere.51.d.Iosu.3.d.Et ponit montes Idumeę,hoc est,terrenæ,& sanguinariæ in solitudinem:quia nihil de terra crescere sinit,& esse perpetuum.Mala.1.a.ps.74. — Condemnatio malorum.

Ori.s.Mat.ho.29. Hie.s.Isa.15.16. Gre.20.mor.9.10. — In deserto dicunt esse Christum,qui secretos docent errores:aut qui docentes manifestos errores,ab ecclesia separant auditores.Matth.24.c.Et desertæ aquæ Nemrim,designāt destructam hæreticorum prauam doctrinam.Isa.15.c.In hac solitudine rodunt hæretici.Iob.24.a.30.a.Iere.39.b.50.d.thren.4.a.d.Eze.6.d.13.a.19.d.In hac solitudine vastantur gentes.Isa.60.c.Et deserta fiunt suburbana Esebon, quum prauæ cogitationes hæreticorum reijciuntur,quæ destitutæ sunt diuino præsidio. Isa.16.b.Et terra eorum datur in solitudinē. — Errores hæreticorū

Hie.s.Ioel.3. — Eze.33.f.Et Idumæa fit deserta, quum hæretici & terreni tolluntur.Ioel.3.d.

Solitudo terræ,est defectus bonorum operum, quem etiam designat desertus Carmelus.genes.47.e.4.regum.25.a.2.paralipom.20.e.Isa.13.b.24.b.Iere.4.b.f.10.d. — Defectus bonorum operum.

Hie.s.Eze.30. — Desertæ fiunt ciuitates Aegypti,quum nulla congregatio manet infidelium habens aliquid firmitatis.Eze.30.b.Sic redigitur mons Seir in solitudines sempiternas. Ezech.35.b.Sopho.1.c.2.a. — Dissipari conuenticula hæreticorum.

Hie.s.Sopho.2. — In solitudinem ponitur speciosa,quum relinquitur ecclesia,vel Iudæa, aut anima peccans.Soph.2.c. — Relinqui à Deo

Hie.s.Sopho.3. — Desertæ fiunt viæ malorum,quum iter impiorum perit.Soph.3.b. — Periēs iter impiorū

Chrys.s.Rom.ho.8 — Eremus locusq; diaboli,nil aliud est quam ipsum peccatum : vnde diabolus vt serpens de infimis & terrenis tentat:& inter spineta latet:quæ si præcidas aufugit. — Peccatum

Desiderare, Desiderium, quære Appetere.

Designare, uide Instituere.

Desinere, Desistere, uide Cessare.

Desolare.

Desolare,est desertum facere, & destruere.

Hie.s.Ezec.25.&.s.Isa.3. — Desolata anima est,quæ per gratiam Dei separatur ab omnibus voluptatibus, & ceteris,quæ ei ad vitia fauebant,vt resipiscat.Et etiam ipsa ecclesia dicitur desolata,quasi separata ab omnibus mundanis.thre.1.e.Eze.25.a.Et desolata ciuitas,est anima sine Christo. Isa.3.d.6.d.34.c.64.d. — Anima. Ecclesia.

Hier.s.Iob.38.&.s.Isa.62. — Desolata,quam impleuit Deus,est gentilitas.Iob.38.c.Et desolatus mons Seir, est gentilitas:quam promittit Deus,non amplius vocandam desolatam.Isa.62.b.Eze.35.c. — Gentilitas.

Gre.12.mor.23. — Desolatæ ciuitates,sunt multitudo peruersorum, qui à Deo relinquntur. Et desolati colles.Iob.15.d.ps.72.Baruch.4.g.Eze.36.g.Nahum.1.b.Ioel.3.d.Sopho.3.a. — Multitudo peruersorum.

Hie.s.Isa.11.19.44.&.s.Ioel.3. — Desolauit dominus linguam maris Aegypti,quum eorum destruxit idololatriam. Isa.11.d.Et desolatio Aegypti,erit desolatio mundi,& mundanorū in iudicio.Eze.32.c.Ioel.3.d.Et desolari profundum,& destrui Babylonem,aut mundum.Isa.44.d.Et desolatur fluuius Aegypti,quum relinquuntur hæretici & philosophi in suis erroribus, nemine illis fidem adhibente.Isaiæ.19.a.Miche.7.c.Sophoniæ.3.b. Ad hæc pertinet desolata fornicaria.Apocalyp.17.d. — Destructio idololatriæ,& mundi

Ori.s.Iere.ho.7. Hie.s.Isa.1. Hila.s.Mat.cano.12 Amb.s.Luc.11. — Desolatio terræ,dicit destructionem Hierusalem propter mortē Christi.Isa.1.b.3.d.27.c.34.c.62.b.Iere.7.g.12.c.18.c.Et desolatur regnum diuisum,quum cessat lex,Iudæis non admittentibus Christum.Matth.12.b.Luc.11.b.21.d.ps.78.thre.1.d.Eze.12.e.14.e.33.f. Dani.9.g.Mich.7.c.Zach.7.d.1.Mach.1.e. — Destructio Hierusalem.

Ori.s.Mat.ho.29. — Desolationis abominatio,est hæresis desolans animam,ac separans à Deo. Matth.24.b.Mar.13.b.Dani.9.g.Eze.6.d.Amos.7.c.1.Mach.1.f. — Hæresis.

Hie.s.Hose.13. — Desolari dicitur fons mortis Israel.Hose.13.d.Eze.12.d.quum aufertur stimulus peccati,& incitamenta diaboli. — Auferri stimulum peccati.

Hie.s.Iere.2. — Desolari cœlorum portas,præ stupore peccantis populi petit Ieremias,vt ostendat grauitatem peccati idololatriæ:& quòd omnis creatura congemiscit,& condolet super peccatis hominum.Iere.2.c.

Punitio Dei. Feruor spiritussācti. Ignis purgans. Exẽpla bonorum

Desolatorij carbones, sunt separantes à Deo per punitionem. Vel designant feruorem spiritussancti: vel ignem purgantem peccata. Vel sunt exempla bonorum, quibus dissipatur lingua dolosa malorum. ps. 44. 119. Basi. Arn. & Hila. & Hie. s. ps. 119. Aug. s. ps. 119.

Desperare.

DEsperare, est à spe decidere: Vix habet allegoriam.

Desertio tẽporaliũ. Desperasse se dicens Iob, ostendit præsentis vitæ bona æternitatis electione deserenda: mansura quærenda, & in rebus temporarijs fiduciam non habendam. Iob. 7. c. Iere. 2. f. Gre. 8. mor. 19

Obstinatio. Desperabilis plaga, est cum non admittit curationem. Sic est, quum peccatum non emendatur per flagella: vel quum tribulatio multum durat. Iere. 15. d. Mich. 1. c. Hie. s. Iere. 15.

Desperant mali peruerse deserentes Deum. 2. reg. 2. f. Eccl'i. 27. c. Iere. 15. d. 18. b. Mich. 1. c. 2. Mach. 9. c. Ephe. 4. e.

Fugiẽdæ occasiões peccati. Desperans Dauid posse euadere Saulem. 1. reg. 23. d. designat fugiendas occasiones incidendi in peccatum.

Non valens diabolus vincere fortem. Desperans Saul posse occidere Dauid. 1. reg. 27. a. typus est diaboli non valentis vincere virum fortem.

Despicere, uide Contemnere.

Despondere, Desponsare, uide Sponsa.

Desternere, uide Sternere.

Destinare, quære Proponere.

Destituere, uide Derelinquere.

Destruere, Dissipare, Deuastare, Vastare, Diruere, Exterminare, Demoliri.

DEstruere est, quod structum erat, ac stabat dissoluere, & dissipare. Exterminare autem est, extra terminos eijcere, & demoliri.

Delẽs Deus peccatũ. Conuertẽs pctõres. Destruit nos Deus, quum tollit à nobis peccata, nostriq; miseretur: & cum destructa vita veteri, etiam per infirmitatem, & tribulationes, nobis benefacit. ps. 59. Et destruitur corpus peccati, quum omnibus vitijs morimur. Roma. 6. a. Sic destruxit Christus mortem. 1. Cor. 15. c. 2. Timoth. 1. c. Et vastat Philistæos & filios Seth, eos conuertendo. Nume. 24. c. 1. reg. 14. e. Vastitas autem veniens à domino, est quum destruit peccata, conuertendo peccatores. Eccl'tæ. 3. a. pro. 20. b. Isa. 13. a. Iere. 4. d. Ioel. 1. d. Amos. 5. a. Mich. 7. a. Basi. & Hila. s. ps. 59. Amb. s. Rom. 6. Gre. s. 1. reg. 14. Aug. s. ps. 59. Hie. s. Isa. 13.

Dissoluens literam legis. Corrigens carnaliũ stultitiam. Dissipat Deus gyrum arcturi. Iob. 38. c. quum in testamento veteri adueniente Christo, literæ laborem soluit: vt fidelis quisq; iam cum libertate spiritus, illud intelligat, cui prius in formidine, inter tot discrimina seruiebat. Aut quum carnalium stultitiam corrigit, manifestando se, per carnis stultitiam. Vel dissipat gyrum arcturi, qui dona spiritussancti dissoluere conatur. Vel qui liberat ecclesiam à laboribus. Vel qui tollit laborem literæ legis. Gre. 29. mor. 28. 29. 30. Hie. s. Iob. 38.

Christus. Exterminator dici potest Christus, qui sua passione, destruxit primogenita Aegypti, hoc est, abstulit peccata mundi. Exo. 12. d.

Auferens Deus bona pacis. Destruens templũ. Auferens verbum Dei. Vastat Deus pascua arietum. Iere. 25. g. quum aufert bona pacis, quæ non cognoscebant vacantes ocio, & luxui. Vastauit etiam pascua, quum destruxit templum. Et vastat terram per siccitatem, quum aufert verbum Dei & doctrinam cœlestem ab ecclesia. Iere. 14. a. 31. e. Ioel. 1. c. Iudi. 6. a. Hie. s. Ier. 14. 25.

Confusa spes inanis. Dissipat dominus ossa placentium hominibus. ps. 52. quum confundit spem, quam frustra habent de æternitate. Et dissipantur ossa nostra secus infernum. ps. 140. quum admittimus malas cogitationes, aut dæmonis suggestiones: aut hæreticorum rationes: vel quum pereunt proximi nostri peccando. Aut fuerunt corpora martyrum abiecta à persecutoribus. Hila. s. ps. 52. 140. Arno. s. ps. 140. Aug. s. ps. 140.

Relinquens Deus. Destruit Deus cor humanum, quum relinquit. Iob. 12. c. Et destruit vndiq; Iob, hoc est, ecclesiam, quando non solum in infirmis membris ipsa deperit, sed etiam, quæ videbantur fortia corruunt. Iob. 19. b. Iere. 12. c. thre. 2. a. Gre. 11. mor. 5. & 14 mor. 20.

Auferens literam legis. Destruit Deus maceriam vineæ. ps. 79. quum facit legem non seruari, nec intelligi secundum literam, sed secundum spiritum. Et destructio templi, est dissipatio obseruantiæ literalis legis. Matth. 24. a. 26. f. Ori. s. Mat. ho. 27.

Ablatæ virtutes. Ablata diuina protectio. Dissipati muri, designant destructam machinam virtutum, & ablatam diuinam protectionem. Iere. 5. c. thre. 2. b. Nahum. 2. b. Et destructio templi, est dissolutio virtutum in anima. Matth. 24. a. 26. f. 27. d. Mar. 13. a. 15. c. Luc. 21. b. Idem designat destructio altarium Dei. 3. reg. 19. b. Iere. 10. d. Rom. 14. d. Dissipatum vas, quod faciebat figulus, Iere. 18. a. lapsum hominis Hie. s. Iere. 5. 18. Ori. s. Mat. ho. 27. Amb. s. Luc. 20 Hie. s. Isa. 10.

minis in peccatum designat.

Hie.s. Ier.2.& s. Isa. 13.60. Gre.6.mor.20. Arn.& Hila.s.ps.67 Vastator leo, est gladius punitiuus Dei. Iere.2.f. Idem est dissipans ventus. Eze.13.b. Destruit autem Deus inimicum, quum diabolum in infernum detrudit ps.8.34.52.143. deute. 32.d.Iob.5.d.6.c.num.16.d.Eccl'i.16.a.Iere.1.b.49.f.Amos.2.c.Sopho.3.a.Zach.11.a.Et dissipat ossa inimicorum, quum eorum aufert robur. Dissipantur autem inimici, dæmones, aut Iudæi resurgente Christo. Dissipat etiam Deus terram & montes, quum in iudicio confundit malos, & in infernum demergit. Isa.13.a.24.a.42.c.Eze.14.e.22.g.35.d. Illa est vastitas à potente. Ioel.1.d.Zach.11.a.ps.17.Eccl'tæ.5.b. De hac dicitur. Iob.5. d. In vastitate & fame ridebis. Dissipat quoq; Deus gentes, quæ bella volunt, cum destruit hæreticos pertinaces. ps.67. Gentes autem vastatæ solitudine, erant derelicta gentilitas. Isa.60.c. Et dissipatæ hæreditates, erant gentiles perditi. Isa.49.c. Exterminat etiam Deus prædam leonis, quum vincit diabolum. Nahum.2.d.Iudi.5.c.Sapi.16.a.apoc.11.d. Et dissipat Deus superbos, & demolitur domum superborum, eos puniendo, vel conuertendo. ps.143. pro. 15.c. Et destruit fundamenta Aegypti, quum tollit hæreticos & philosophos, & superbiā, de mundo. Eze. 30.a.Hose.7.d. Sic exterminauit Amorrhæum. Amos.2.c. — Punitio Dei. — Aug.s.ps.67. Hie.s.Isa.49. — Hie.s.Eze.30. Aug.s.ps.143.

Arno.& Hila.s.ps.8 Hie.s.ps.8.&.s. Isa.5 Aug.s.ps.88. Euch for. spūal.8. Tertu.adue.Iudęos Hie.s.Iere.2. Rup.s.Iere.10. Destruit Deus vltorem, quum dissipat Iudaicum populum, & hæreticos. ps.8.67. Iere.31. e.thre.2.b.Mala.1.a.acto.6.d. Et destruxit Deus maceriam vineæ, & sepes, quum populum Israel dissipauit: & quum destructi sunt muri Hierusalem. Isa.5.b.42. d. ps.79. Mich.5. a. Et destruxit Deus Israel ab emundatione, quum eos reliquit in infidelitate. ps. 88. Et vastata tabernacula Hierusalem. Iere.4.e. designant destructionem sancti secularis. Dissipatæ etiā cisternæ, sunt synagogæ Iudæorum: & item dæmones, & idola. Iere.2.c. Dissipatum vas figuli, destructio templi, & populi Iudæorum. Iere.18.a. — Dissipatio populi Israel. Synagoga Iudęorū Dæmones. Idola.

Arno.s.ps.9. Destruxit Deus ciuitates inimicorum, quum dissipata sunt templa idolorum, & ablatus est cultus eorum. Ad idem refertur vastatio ciuitatis Sichen per filios Iacob. gen.34.e.num. 32.g.deut.3.a.Iosu.8.b.Iudi.9.f.1.Esdr.6.c.ps.9.27.51.Isa.61.b.Iere.24.c. 42.b. 45. b.47.c.49.a. 50.b.51.f Eze.26.b.30.a.32.c.35.a.Nahum.2. c.3.b.Sopho.2.a. Et destruere Deos gentilium, & aras eorum, est tollere errores. Exo.23.c.34.b.deut.12.a.Iudi.6.e.4.reg.10.f.11. d. 18.a.23. b.2. par.23.d.31.a.Iudith.3.d.Amos.7.c. Et destruere lupanar Hierusalem, est tollere errores, & idololatriam, & seminarium libidinis, & vitiorum. Eze.6.a.16.e. Ad hæc pertinet, quum viri Iuda destruxerunt caulas ouium inimicorum. 2.par.14.d. — Dissipati templa Iudæorum. Tollere errores. — Hie.s.Eze.16.

Ori.s.Iosu.ho.13.18 & s.Iere.ho.1. Amb.s.2.cor.10. Philo.de cōfu.ling. Hych.s.Leui.14. Destruere domum leprosam, est confundere, & proijcere hæreticos, & eorum dogmata. Leui.14.f. Idem erit destruere clibanum immundum, & scytropodes. Leui.11.f. Destruere autem ædificia diaboli, & hæreticorum, officium est Christi, & prædicatoris. Iere.1.b.50. c. Destruit etiam sapiens robur ciuitatum fortium, quum dissoluit, & euacuat rationes philosophorum, & hæreticorum. pro.21.c. De hoc. 2.cor.10.a. Consilia destruentes, &c. Sic destruere munitiones, & destruere turrim Phanuel, est dissoluere rationes vitia defendentes. Iudi.8.b.deut.28.e.2.reg.20.e. Et destruere murum Geth. 2.par.26.a. Eccl'i.10.c. Mich.5.d. Et destruit Deus ea, quæ sunt, hoc est, superbos. 1.cor.1.d.Ier.19.b. Dissipat etiam Deus muros & turres Tyri, quum destruit munimenta hæreticorum. Eze.26.b.Hose.10.d. Et dissipans Chusai consilium Achitophel, est dissipans consilia hæreticorum. Et dissipauit dominus consilia gentium: quum destruxit idololatriam. Et in resurrectione consilium sacerdotū, & pharisęorum, Pilati & militum. 2.reg.15. g.17.c.Nee.4.c.Iob.5.b.ps. 32. pro. 15.c. Isaiæ. 8.b. Iere.19.b. — Confundere hæreticorum dogmata. — Bas.s.ps.32. [illegible] s.Isa.8.

[illegible] Gre.s.1.reg.15 Demoliri vniuersa, quæ erant Amalec. 1.regum.15.a. est auferre omnes carnales cogitationes à corde. Et demoliri vile & reprobum de Amalec, est respuere ea, quæ non perinde delectant. — Auferre omnes carnales cogitationes.

Gre.13.mor.20. Dissipatæ cogitationes, dicuntur per subtractionem temporalium, quæ mentem torquebant. Iob.17.c.

Gre.11.mor.11. Dissipat Deus munitiones Israel, quum aufert ab anima fidem, spem, & charitatem. thre.2.a. — Auferri fidē & spē.

Amb. de inst. virg.9 Hie.s. Eccl'tæ. 10. Dissipare sepem, est virginitatem tollere: vel est vnitatem ecclesiæ dissoluere. Ecclesiastę.10.b. — Tollere virginitatē aut vnitatem ecclesiæ.

Glo.ordi.s.pro.24. Destructa maceria vineę stulti. prouerbi.24.d.Eccl'tæ. 10.b. est, quum incepta virtutum munimina vel improbitate hominum deceptus, vel diaboli persuasione, quisq; negligens perdit. — Amissio virtutum.

Hie.s.Isa 15.23 Vastata dicitur Moab nocte: quia scientia secularis, aduersaria scientiæ Dei, relicta est in tenebris perpetuæ ignorantiæ. Isa.15.a.23.a.42.c.Iere.48.a.49.a. — Confusa scientia secularis.

Arno.s.ps.118 Hier.s.Iob.30. & s. Isa.[illegible] Dissipantes legem Dei, sunt Iudæi suas traditiones volentes statuere. ps.118. Et dissipa-runt itinera Iob, hoc est, Christi. Iob.30. b. quum prophetias de Christo loquentes praue interpretati sunt. Et destruentes Iudæi domos ad muniendum murū. Isa.22.c. sunt scribę & Pharisęi male interpretantes legem, vt suas firmarēt traditiones. Vel sunt hæretici destrue- — Iudæi firmantes traditionem: & praue interpretantes prophetias de Christo.

tes

tes doctrinam veteris testamenti, vt ædificarent conciliabula malignantium.

Dissoluentes legem naturalem. Dissipantes fœdus sempiternum. Isa. 24. a. sunt quicunq; legem naturalem dissoluunt. Hie. s. Isa. 24. & epi.
Dissipare etiam dicitur prodigus substantiam suam. Luc. 15. c. quum peccator perdit ornamenta naturæ: aut abutitur donis Dei. Beatitudinis. Amb. s. Luc. 15. Ber. ser. de affec. aię

Impedire bona opa Dissipant viam gressuum, qui bene operandi impedimenta apponunt. Isa. 3. c. 33. b. Sic faciunt, qui dissipant opera sua. pro. 18. b. Hie. s. Isa. 33.

Dissolui insidias hęreticorum. Dissipari arcum belli, est dissolui insidias peccatorum & hæreticorum. Zach. 9. c. Ori. s. Matt. ho. 14. Hie. s. Zach. 9.

Destructio simplicium. Vastitas animalium, seu iumentorum. Haba. 2. d. est destructio simplicium, quæ fit ab hęreticis. Hie. s. Haba. 2.

Vastās diabolus ecclesias. Destruxit vrbes diabolus, quum vastauit ecclesias. Isa. 1. c. 14. d. 21. a. 17. d. 49. e. 22. b. 42. d. 51. f. 4. reg. 25. c. 2. par. 25. f. 36. d. ps. 10. Iere. 5. b. 4. f. 6. a. 30. c. thre. 1. b. 2. a. Eze. 13. b. 26. a. 36. g. 39. e. 1. Machabæo. 1. d. 6. g. 9. e. Et vastant locustæ omnia, hoc est, dæmones opera. Exod. 10. d. Et vastantes Madianitæ segetes Israel, sunt dæmones procurantes corrumpere bona opera nostra. Iudi. 6. a. 18. b. deut. 28. d. Hose. 10. d. 12. a. Mich. 5. a. Vastator autem dicitur interdum spiritus fornicationis, perdens omnia bona, quæ sunt in mente. 1. reg. 14. g. De quo dicitur Iob. 31. b. Ignis est vsq; ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina. Eundem designare potest destruens mulier insipiens domum structam. pro. 14. a. Et vastitas hostilis est, quum dæmones perdunt animas. Isa. 1. b. 16. a. 23. c. 42. d. 60. d. Nume. 24. d. Iudi. 2. c. 9. d. 1. Esdr. 6. c. Iere. 6. c. 10. d. 20. b. 40. d. Ioel. 1. c. Nahum. 2. a. Abdi. e. Zacha. 14. a. Et dissipant inimici itinera Iob, quum dæmones, aut aperti persequutores in quorumdam infirmorum mentibus, veritatis vias, callida persuasione perturbant. Iob. 30. b. Leui. 26. e. Neemi. 1. a. 2. c. prouer. 29. b. Isa. 51. f. Amos. 3. d. Luc. 9. e. Exterminator etiam dicitur diabolus. Exod. 12. d. Iudith. 8. c. Iere. 12. c. 1. cor. 10. b. apocalyp. 8. b. Ipse est ventus aquilo dissipans pluuias, hoc est, tollens gratiam, & virtutes ab anima. Exterminans vineam aper de sylua. ps. 79. fuit Iudaicus populus, qui crucifigens Christum, etiam ecclesiam & synagogam, quantum in se fuit deuastauit. Vel est diabolus dissipans Iudæam propter incredulitatē: aut etiam ecclesiā. Et vastans lupus Iudæos, fuit rex Medorum: vel diabolus, vel rapacitas & gula. Iere. 5. b. 9. e. Ori. s. Iudi. ho. 7. Gre. s. 1. regū. 14. & 20. mor. 22. hie. s. Isa. 1. 14. 16. 49. Spirit' fornicatiōis. Diabolus. Hie. s. ps. 79. & s. Iere. 5. 12. Iudaicus populus. Arno. s. ps. 79. Ori. s. canti. ho. 4. Rapacitas & gula. Gre. s. canti. 2.

Hæretici. Demoliuntur quoq; vulpes vineas. canti. 2. d. quum hæretici in errorem inducunt animas, & dissipant ecclesias: & cum detractores & adulatores perdunt animas bonorum. Hi sunt pastores dissipantes vineam, hoc est ecclesiam, vel synagogam. Iere. 12. c. Destruunt quoq; hæretici, quæ Deus perfecit, quum dissipant vnitatem ecclesiæ. ps. 10. Detractores & adulatores. Hie. s. ps. 10.

Paulus persequens ecclesias. Dissipans villicus substantiam domini, dici poterat Paulus, quando persequebatur fideles. Luc. 16. a. Hie. A glasiæ.

Perdere iustum. Dissipare granum botri. Isa. 65. b. est perdere iustum relictum inter malos: quod non facit Deus, qui non perdit iustum cum impijs. Hie. s. Isa. 65.

Separari à cætu sanctorum. Exterminatur de populo suo, qui separatur à cætu sanctorum. Exod. 30. d. psalm. 36. Sapi. 3. d. 11. c. 16. a. acto. 3. d. Glo. inte. s. Exo. 30.

Ostētare tristitiam Exterminare vel obscurare faciem, est foris tristitiam ostendere. Matth. 6. b. Basi. de ieiuni. ho. 1.

Duratio ecclesiæ Non destrui nouam Hierusalem in æternum, indicat durationem ecclesię. Ierem. 31. g. Et etiam sepulcri Christi, quod adhuc durat, etiam inter Sarracenos. Lyra. s. Iere. 31.

Sensus. Destructæ portæ Hierusalem. thren. 1. b. sunt sensus omnibus delictis aditum dantes. Glo. ordi. s. thre. 1.

Sterilitas Iudeæ. Dissipatur capparis. Eccl'tæ. 12. b. quum vis libidinis in sene extinguitur. Vel dicitur, quia gentilitate fidem amplectente, Iudea in sua sterilitate remanens, bene viuendi ordinem amisit. Hie s. Ecclten. 12. Euch. q. in Ecclten. Gre. 31. mor. 20.

Destruit auarus terram. pro. 29. a. quum videlicet habet dominium, & exercet tyrannidem super eam. Lyra. s. pro. 29

Iniquitas & interit' Vastitas dici potest ipsa iniquitas. Hose. 12. a. Ioel. 1. d. Et interitus sequens iniquitatem. Glo. ordi. s. Hose. 12

Nō occidēdi vtiles Non vastanda ligna regionis fructifera. deut. 20. d. hoc est, non sunt occidendi illi, qui conuersi fructificare possunt in ecclesia. Lyra. s. deut. 20.

Dissipatur populus deficiente prophetia. pro. 29. c. quia cum sacerdotis eruditio cessauerit, soluetur continuo disciplina diuinæ legis. Glo. ordi. s. pro. 29.

Nō sequi passiōes. Dissipantes filij Israel tentoria sua, recedente nube. Nume. 9. d. sunt non sequentes motus passionum, sed sequentes lumen rationis aut gratiæ. Lyra. s. num. 9

Pereuntes doctores Dissipatæ apothecę. Ioel. 1. d. sunt pereuntes doctores per malam vitam. Lyra. s. Ioel. 1.

Desudare, uide Laborare.

Desuper.

Elatio. DEsuper indicat locum superiorem: Desuper in cœlo significabit elationem superbiæ. Exo. 20. a.

Deterior, uide Malus.

Detestari, uide Abominari.

Detinere.

Detinere, est tenere, siue remorari aliquem.

Detinentes Rebeccam, ne tam citò iret ad Isaac. gen. 24. f. sunt impedientes conuersionem alicuius, vel ad Christum, vel ad religionem. Impedientes conuersionem.

Detineri infirmitate. Ioan. 5. a. Eccl'i. 3. c. Roma. 7. b. est grauari peccato. Grauari peccato.

Detentio sapientiæ, est in plenitudine sanctorum. Eccl'i. 24. b.

Detinere veritatem Dei in iniustitia, est eorum, qui multos colunt Deos, aut colendos docent. Roma. 1. b.

Detrahere, uide Auferre.

Detrahere, pro Deorsum trahere, uel Derogare.

Detrahere interdum est deorsum trahere: quandoq; vero derogare, & maledicendo famam, gloriam, aut honorem alicuius adimere. Et detractor dicitur, qui sic derogat.

Hier. s. Isa. 63. & s. Hose. 7. Detrahere dicitur Deus, quum humiliat, & abijcit: & dicitur in terram detrahere, aut in infernum proijcere. Isa. 23. b. 26. a. d. 63. b. Ier. 49. d. Eze. 26. e. 32. d. Amos. 9. a. Abdi. b. Mich. 1. b. Et hæretici detrahuntur quasi volucres. Hose. 7. c. Humilians & abijciens Deus.

Hie. s. Isa. 14. Gre. 15. mor. 16. Detrahitur superbia diaboli ad inferos: quia ad illum locum est condemnatus. Et dicitur Lucifer illuc detrahi, quia inuitus trahitur. Sic detrahentur mali. Iob. 20. d. Isaiæ. 14. c. d. 25. d. 2. Petri. 2. a. Condemnatio diaboli.

Hie. s. Isa. 10. Gre. 17. mor. 2. Detrahit Assur in sublime residentes, quum diabolus, aut hæreticus, vincit doctores aliquos, aut pastores ecclesiæ, aut validas eorum rationes. Isa. 10. e. Iob. 24. d. Vincens diabolus doctores.

Glo. int. s. Exo. 22. Detrahere Dijs. Exo. 22. d. est derogare sacerdotibus, & prælatis. Derogare prælatis.

Detrahunt hæretici sermonibus veritatis. Iob. 6. d. Et detrahebant Christo recedenti, quia ipsi à miraculis quiescenti, fidem adhibere nolebant. Iob. 19. c. ps. 37. 108. Eccl'ię. 10. c. Detrahunt etiam domino, qui verbis eius credere nolunt. Num. 14. b. deut. 31. e. Sic detrahere Mosi, est non adhibere fidem legi. Nume. 12. b. Incredulitas. Glo. ordi. s. Num. 12

Detrahere terræ promissionis, est præferre terrena cœlestibus. Nume. 3. d. Præferre terrena cœlestibus.

Detrahunt dæmones, quum opera nostra calumniantur. ps. 37. Caluniantes opera nostra.

Detrimentum, uide Damnum.

Deturpare, quære Turpis.

Deuastare, uide Destruere.

Deuoluere, uide Voluere.

Deuorare, Deglutire, Glutire, Vorare.

Deuorare, est cibum non mansum præcipitanter deglutire.

Philo. de mig. Abr. Gre. Nys. de vi. Mo. Aug 3. de trini. 10. & s. ps 73. Beda. s. Exo. 7 Cyril. de incar. vnigeniti. 14. Deuorans virga Mosis virgas magorum, Exo. 7. b. Typus est crucis Christi vincentis sapientiam seculi, & sacræ doctrinæ, ac veritatis, doctrinas falsas, & sophismata dissipantis. Designat etiam Christum condemnantem mundanos, qui non resurgent, nisi ad mortē æternam: & eundem destruentem corpus diaboli: Verbum etiam Dei dira venena euacuauit per remissionem peccatorum. Crux Christi. Sacra doctrina. Christus.

Gre. 17. mor. 26. Deuoratur homo, quum loquitur de Deo. Iob. 37. d. quia ab eius immensitate, quasi in profundum raptus absconditur: quia fari ineffabilem cupiens, ipsa suæ ignorantiæ angustia deglutitur. Loquitur autem caro de spiritu, circunscriptus spiritus de incircūscripto, creatura de creatore, temporalis de æterno, mutabilis de immutabili, mortalis de viuificante: & quum in tenebris positus, internum lumen sicut est nesciat: homo de æternitate differere cupiens, cęcus de luce loquitur. Raptus loquens de Deo.

Gre. 8. mor. 21. Glutire saliuam. Iob. 7. d. est supernę claritatis, quam quis contemplatur gustu etiam satiari. Saliua autem ex capite defluens os tangit, sed ad ventrem minime peruenit: quia liquore supernæ contemplationis, iam quidem intellectus noster infunditur: sed nequaquā mens plene satiatur: In ore etenim gustus est: in ventre satietas. Satiari gustu supernæ claritatis.

Rup. 6. s. apoc. Deuorans Ioannes librum susceptionem doctrinę in die Pentecostes indicat. apoc. 10. d. Susceptio doctrinæ cœlestis.

Gre. 1 o. 22. Beda. s. Exo. 12. Vorare caput agni, cum pedibus & intestinis. Exod. 12. b. est auide corpus Christi sumere: & diuinitatem illius fide percipere: & humanitatis eius vestigia amando, & imitando per- Sumere auide corpus Christi.

perquirere: & verba vitæ, cum auiditate sumere: & occulta mysteria venerari.

Consumens spiritus sanctus carnalia.

Deuorans ignis holocaustum, est ignis spiritussancti consumens omnia carnalia in mente, & faciens ipsam diuinam. Et ipse Deus dicitur deuorans ignis. Leui. 6. b. 9. d. Num. 19. a. deut. 5. c. 3. reg. 18. f. 2. par. 7. a. Et deuorat ignis abyssum, quum Deus consumit peccata. Amos. 7. a. ps. 20. Et deuoratur igne fortitudo Tyri, quum rationes philosophorum, destruũtur igne, quem venit dominus mittere in terram. Zach. 9. a. 12. b.

Hiero. s. ps. 20. & s. Zach. 9.

Vindicta Dei.

Destructio Iudæorum.

Deuorans etiam ignis, est Dei vindicta, sicut & ira Dei deuorauit Aegyptios. Exo. 15. a. Et deuorans gladius, est diuina punitio. 2. reg. 18. b. Isa. 31. d. Iere. 2. f. 12. c. Idem deuorans mẽsis, aut rubigo. Hose. 5. b. Et vorabit maledictio terram. Isa. 24. b. quum dicet Christus in iudicio: Ite maledicti in ignem æternum. Deuorans ignis Nadab & Abihu, destructionem sacerdotij Iudæorum, & Iudęæ indicauit. Leui. 16. a. Amos. 7. a.

Hie. s. Isa. 24. 31.
Rupe. 2. s. Leui. 7. & s. Amos. 7.

Ignis inferni.

Deuorans ignis Nadab & Abihu, typus est ignis inferni. Leuitic. 19. a. Nume. 11. a. Iudi. 9. b. 20. g. 2. reg. 22. a. 4. regum. 1. c. Iob. 15. d. 20. d. Et deuorat ignis spinas, & vepres, hoc est, infernus hæreticos. Isa. 9. d. 26. b. 29. b. 30. f. 33. e. Ieremi. 5. d. 17. d. 21. d. 48. g. thren. 2. a. 4. b. Ezech. 15. b. 16. c. 23. d. Hose. 8. b. Ioel. 1. d. 2. b. Amos. 1. b. 2. a. 5. b. 7. a. Sophoniæ. 1. d. 3. b. Zachari. 9. a. 12. b. Malach. 1. c. apocalyp. 11. b. 20. c. Et deuorat ignis reliquias malorum, quum corpus hic relictum, post resurrectionem igne inferni deuorabitur. Iob. 22. c. ps. 20. Eccl'i. 36. b. 43. e. Deuorantur etiam comedentes Israel, quum dæmones & persequentes ecclesiam in infernum truduntur. Iere. 30. c.

Hie. s. Isa. 9.
Gre. 15. mo. 14. & 16 mor. 7.

Peccatũ libidinis.

Deuorans ignis, dicitur peccatum libidinis. Iob. 31. b.

Gre. 21. mor. 9.

Tolli robur animi.

Deuorat ignis vestes. Nahum. 3. c. quum tollit robur animi.

Hie. s. Nahum. 3.

Multiplicatio martyrum.

Deuoratricem hominum dicebant gentes ecclesiam: quia videbant fideles ob defensionem fidei à tyrannis occidi, & alios ad fidem conuerti, & ecclesiæ copulari. Eze. 36. c.

Hie. s. Eze. 36.

Deuorare prædam, est arripere regnum cœlorum. Num. 23. d.

Ori. s. Num. ho. 16.

Occidentes Iudæi Christum.

Deuorauit fera pessima Ioseph, secundum opinionem Iacob. gen. 36 g. Vbi designantur Iudæi, qui præcipitanter, & cum maxima crudelitate crucifixerunt Christum. Idem designauit deuorare volens piscis Tobiam. Tobi. 6. a. 12. a. Ionæ. 2. a. Volebant eum deuorare, sicut infernus viuentem: vt penitus memoria virtutum eius, & doctrinæ, extingueretur: & an talis vnquam inter eos vixerit, penitus ignoraretur. pro. 1. b. apoc. 12. a. Deuorauerunt iudices suos, quum persecuti sunt Christum & apostolos. Hose. 7. b.

Amb. de Ioseph. 3.
Beda. s. gen. 33. & s. pro. 1.
Rup. s. Hose. 7. & 7 s. apoc.

Dæmones perdentes Iudæos & peccatores.

Deuorantes bestiæ agri hæreditatem domini, sunt dæmones, trahentes Iudeos in infernum. Et deuorant alieni terram, quum dæmones inducunt animas in infernum. Isa. 1. b. 12. c. 28. a. 56. c. ps. 34. 123. Iere. 3. a. 8. f. 10. d. 12. c. 15. g. 51. d. Ezech. 16. c. 22. f. 23. f. 34. b. 39. a. Hose. 8. c. Haba. 1. d. Malach. 3. c. 1. Petri. 5. c. apoc. 12. b. Deuorans leo homines dicitur de Sedechia rege. Ezech. 19. b. Deuorant nos viuos, qui in peccatum nos inducunt, dum sumus in corpore. ps. 123. Ezech. 22. f. Et deglutit diabolus Sion, hoc est, Iudæos. thre. 2. a. 1. reg. 14. c. Et deuorant bestiæ terræ, & volucres cœli draconem, quum dęmones mutuis malis se afficiunt. Ezech. 29. b. 33. f.

Ori. s. Iere. ho. 8.
Hie. s. Isa. 1.
Amb. s. ps. 118. ser. 7.
Rup. 3. victor. verbi Dei. 10.

Vitia dissipãtia virtutes.

Deuorantes boues macillentę boues pingues. gen. 41. a. designant vitia virtutis decorem dissipantia. Itidem spicę tenues deuorantes plenas. Et deuorantes locustę herbas. Exo. 10. c. designant elationem, virorem bonorum operum destruentem.

Glo. inte. s. gene. 41.

Vastantes ecclesiam.

Vorant carnem brachij sui hæretici, quum vastant ecclesiam. Isa. 9. d. Et deuorant plebem Dei vt cibum panis, qui sanctorum iniurijs viuunt, qui obtrectationis morsu, & inuidiæ laniatu, eos dilacerant: qui se collationibus, & muneribus plebis, religionis pretextu ditant. ps. 13. 52. De his Philip. 3. d. Quorum Deus venter est. Et Matth. 23. b. Comeditis domos viduarum. Et deuorant fructum iumentorum. deut. 28. e. Iere. 2. a. Zach. 11. b. Haba. 1. d. E diuerso fideles deuorant malos sicut panem, quum eos conuertunt ad fidem. Num. 14. b. deu. 7. c. Zach. 9. d.

Hie. s. Isa. 9.
Hila. s. ps. 52.

Discessus à recta ratione.

Deuorata dicitur sapientia, quum quis peccando, à recta ratione discedit. ps. 106. Sic est deuoratum robur. Iere. 51. d.

Arno. s. ps. 106.

Confundentes philosophi hæreticos.

Deuorant hostes Israelem toto ore, quum philosophi confundunt hæreticos. Isaiæ. 9. b.

Hie. s. Isa. 9.

Peccantes superbia, vel timore.

Deuorat mors pulchritudinem cutis hypocritæ, quum eius gloriam superbia supplantat. Iob. 18. c. Deglutiuntur viui, qui scientes timore peccant. ps. 123.

Gre. 14. mor. 8.
Aug. s. ps. 123.

Legens sacram scripturam.

Deuorat hypocrita diuitias, quum legit sacram scripturam. Iob. 20. b.

Gre. 15. mor. 6.

Dissipãtes virtutes hæretici.

Deuorantes iudices suos. Hose. 7. b. sunt hęretici, qui siquid habent virtutum in anima, dissipant, vel perdunt sensus, quibus mala discernunt à bonis. Vel duces hereticorum, eorum deuorantur assensu.

Hie. s. Hose. 7.

Peccare.

Glutire, interdum est peccatum aliquod committere. Eccl'ici. 23. c. Non extinguetur, donec aliquid glutiat: Deglutire autem camœlum, est grauia peccata committere.

Ori. s. Matt. ho. 25.
Gre. 1. mor. 14.
Aug. 1. q. in euãg. 35.

Et Iudæi deglutierunt camœlum, quum occiderunt Christum. Matth.23.c.

Deuorat terra eos, qui terrenis inhiant, eisq; vacant. Exo.15.b. Et deuorat superbos: vt Core, Dathan, & Abiron. deut.16.d. Et deuorat tinea malos vt lanam. Isa. 51.c. Nume. 16.e. ps.105. Et deuorantur peste, qui pereunt, propter malorum consortium: Deuorantur autē fame, qui pereunt, ob defectum audiendi verbum Dei. Eze.7.c.

Ori.s.Exo.ho.6. — Consumi malos.

Deuorat fragmenta calicis, qui extrema etiam patitur supplicia. Eze.23.e.

Lyra.s.Eze.23. — Pati extrema supplicia.

Deuorantes pharisæi domos viduarum. Marc.12.d. Luc.20.g. 2.cor.11.d. sunt consumentes bona viduarum, sub specie sanctitatis.

Glo.ordi.s.Luc.20. — Consumentes bona viduarum.

Deuorans prodigus substantiam suam. Luc.15.g. est dissipans dona Dei, tam naturalia, quàm gratuita: cum dæmonibus videlicet, fœda cupiditate fornicando.

Glo.ordi.s.Luc.15. — Dissipans dona Dei.

Deuorans lepra carnem Mariæ sororis Mosis. Num.12.d. est consumens peccatum populum synagogæ.

Glo.ordi.s.num.12. — Consumens peccatum synagogam.

Deuouere, uide Vouere.

Deus, Diuinus, Diuinitas.

Deus secundum scripturas, aut verus Deus est, aut tantummodo nuncupatiuus, aut falsus. Verus, vt pater, filius, & spiritussanctus. Nuncupatiuus, vt sancti, & angeli, & iudices, ac sacerdotes. Falsus, vt dæmones, & simulacra, & tyranni, ac magnates.

Amb.5.de fide.2

Deus dicitur esse eorum, quibus se ipse largitur: vt dicitur Deus patriarcharum, & prophetarum, & Deus patris, & Deus filiorum Israel: & demum dicitur Deus omniū, qui sunt in gratia. Exo.3.d.5.a.6.a.7.c.18.b.29.g.ps.45. Iere.31.a.

Ori.s.Iere.ho.6. — Deus peculiariter bonorum.

Deus existens cum Mose, designat diuinitatem cum humanitate. Exod.3.c. Et Christus dictus est Deus, & Deus absconditus. Isa.9.b.45.c. Et dicitur Deus Deorum, quia omnes, qui nuncupatiuè dij dicuntur, ab eo creati sunt. Et Deus Deorum, Christus Christianorū. ps.49.83.135.

Hie.s.Isa.9. Aug.s.ps.49.83. — Diuinitas in humanitate.

Diuinitas, quam accipere dignus est agnus. apoc.5.d. designat honorem latriæ exhibendum Christo homini, tanquam vero Deo.

Honor latriæ.

Deus & non homo dicitur Deus. Hose.11.c. quia plus miseretur, quàm homo.

Glo.ordi.s.Hose.11 — Plus miserens Deus quàm homo.

Dij nuncupatiuè dicuntur sancti, angeli, antiqui patres, sacerdotes, iudices, prædicatores, sublimes, & sapientes. Exo.21.a.22.b.1.reg.6.a.ps.134.135. Et dij sunt, qui quoad eius fieri potest, mortalia omnia repudiant. ps.81. Et dicuntur Dij fortes terræ: & Dij per participationem. ps.46.49 Et Moses dictus est Deus Pharaonis. Exo.7.a. designans prædicatorem, qui similimodo est Deus gentilium. Quum dicuntur filij Dei accessisse ad filias hominum. gen.6.a. Enos dicitur ibi Deus. Iudices dicuntur Dij, quia agunt officium Dei in terra.

Ori.s.Exo ho 6. Diony.cœle.hier.12 Cle. Alex.2. strom. Cyril.cōt.Iulia.7.r. Aug 9.ciui.Dei.23. Gre.s.1.reg.1.6.&.1. Eze.ho.8 Cle.papa. recogn.2 — Dij varii nuncupatiuè.

Dij fortes terræ dicuntur dæmones. ps.46. Et ipse diabolus dicitur Deus huius seculi. 2.cor.4.a. Et Deus diaboli dicitur ipsa eius superbia, qua vult coli vt Deus. Haba.1.c.

Ori.s.Mat.cap.15. Arno.s.ps.46. Hie.s.Haba.1. — Dæmones.

Dij per irrisionem dicuntur filij Israel, degenerantes à patribus suis, & c. 1.reg.4.b. Et Dij fortes terræ dicuntur. ps.46. quia superbiebant de terra, & non de cœlo.

Gre.s.1.reg.4. Aug.s.ps.46. — Filij Israel p ironiā.

Dij aurei sunt, qui seculari ratione compositi sunt, argentei, qui habent eloquij venustatem, & rhetorica arte constructi sunt. Qui autem inferunt fabulas poëtarum, & vetustis vtuntur traditionibus, habentes interse multam, vel elegantiæ, vel stultitiæ differentiam, isti vocantur ænei, & ferrei. Qui autem inepta proponunt, lignei appellantur, & lapidei. Dani.5.a.

Hie.s.Dani.5. — Variè vtentes sermone.

Dij alieni, sunt extranei, à Deo vero: & sunt, quæcumq; homo Deo præfert. Item peccata ipsa, & cogitationes prauæ: & vitia, quæ infodit Iacob. Et Dij Laban, designare possunt auaritiam, quam etiam significant Dij argentei & aurei. gen.31.c.35.a. Exod. 20.a.23. d.32.a. 34.c.1.reg.7.a. Dicuntur & Dij conflatiles, quia vnusquisq; sibi eos fingit: quod peculiariter dicitur de pecunia. Dij etiam Aegypti, in quibus facit Deus iudicia, sunt ea, quibus seruit animalis homo: vt venter, & diuitiæ, & diabolus: errores etiam, & peruersa dogmata. Exo.12 b. Leui.19.a. In his consolantur hæretici. Isa.44.c. 46.c.57.a. Iere.7.a. 16.b. Hose. 3.a. 14.b. Amos.2.c.8.d. Malachiæ.2.a. Et Deus recens, est quicquid homo præfert Deo vero. ps.80.

Philo.2.allego.&de monarchia. Gre.s.1.reg.7. Aug.9.ciui. Dei.23. Hier.s. Iere. 16.&.s. Mala.2.&.s.ps.80. Isych.s.Leui.19. Beda.s.Exo.20. Geor. vene. canti.2. ton.3.cap.13. — Quæ homo præfert Deo. Vitia.

Deuteronomium.

Deuteronomium. i. secunda lex: quo nomine vltimus liber Mosis appellatur, in quo fit breuis repetitio legis.

Deuteronomium, quod scripsit Iosue, designat legem nouam per Christum traditam. deut.17.d. Iosue. 8.f. Vnde super lapidem scripsisse dicitur, vt ipsum indicaret Chrm. Ideo ipse Christus instituens legem nouam dixit. Matth.5.e. Audistis quia dictū est antiquis, &c.

Ori.s.Iesu.ho.9. — Lex noua.

Ego autem dico vobis,&c.

Dextera, Dexter.

DExtera pars,quæ proprie in animalibus inuenitur,sinistræ opposita, solet haberi nobilior,& fortior.

Potiora bona. Dextera in genere significare solet potiora bona,vt fœlicitatem,prosperitatem,fortitudinem,& similia.gen.13.b.24.f.Exo.14.c.4.reg.11.d.Nee.12.c.Iob.40.b.ps.15.44.120.136.pro.4.d.Isa.54.a.63.c.Ezech.10.a.47.a.Zach.4.a. — Hie.ad Principiã. Aug.de essent.diui.&.s.ps.120.136 Euch.for.spũal.1.

Gloria patris. Virtus operatiua Auxilium Dei. Filius Dei. Dextera Dei patris,dicitur gloria patris.Et dextera Dei dicitur potentia , vel virtus operatiua Dei,præcipue virtus in salutem,seu virtus gratiæ spiritalis, & auxilium Dei. Item ipse filius Dei,qui & dextera excelsi dicitur,& brachium dextrum Dei.Exo.15.a.33.d. deut.32.f.33.a.3.reg.22.c.Iob.14.c.ps.17.20.43.44.47.59.62.77.79.88.89.97.107.109.117.136.137.138.Sapien.5.c.Eccl'i.36.b.Isa.48.c.62.c.Iere.22.f.thre.2.a.Haba.2.d.Matt.26.f.Mar.16.d.Luc.22.g.Roma.8.g.Ephe.1.d.Colos.3.a.Hebræ.1.a.10.c.12.a.acto.7.g.apoc.1.d.5.a. — Ori.s.Roma.1 Tertul.adue Iudæ. Gre.Nysse. de vita Mosis. Gre.12.mor.10. Augu.s.ps.44.&.s.apoc.ho.4. Euch for.spũal.1.

Maiestas Dei. Ecclesia. Dextera autem Dei,quæ exaltari petitur. psalm. 88. Est vel maiestas Dei,vel ecclesia ex gentibus acquisita. — Hie.s.ps.88. Cyril.cõt. Iulia.9.

Bona intelligibilia. Virtus Christi. Dextera Christi,sunt bona intelligibilia , & virtus eius : quæ etiam designabat dextera Salomonis.3.reg.2.d.ps.44.109.Isa.41.c.45.a.Daniel.12.c.Matthæ.20.c.27.c. Marc.10.e.16.a.apocalyp.1.c.A dextris Iesu stabat Satan. Zachariæ.3. a. quia virtuti Christi audebat se opponere. — Ori.s.Mat.ho.12. Basi.s.ps.44.

Misericordia Dei. Dextera altaris,est insigne misericordiæ Dei.Luc.1.a.ps.15.120. — Amb.s.Luc.1.

Christus gloriosus. Læua dicitur esse Christus Iesus,& hic crucifixus:Dextera vero est Christus Iesus,& hic gloriosus.canti.2.a. — Ber.ser.4.vigiliæ natiuitat.domi.

Boni angeli. A dextris Dei ponuntur boni angeli:à sinistris vero mali.3.reg.22.d. — Gre.2.mor.21

Vita æterna. Dextera significare solet vitam æternam:& hæc est dextera sponsi amplexans sponsam.canti.2.b.8.a.De qua prouer.3.b.Longitudo dierum in dextera eius.Vbi etiam dextera,est dispensatio eorum,quæ ad diuinitatem Christi pertinent:vbi longitudo dierum ponitur propter æternitatem.ps.15.Matth 6.a.A dextris monumenti dicitur sedisse angelus. Marc.16.b. quia iã redeptor noster præsentis vitæ corruptionem transierat : & ipse angelus nunciare perennem eius vitam venerat. — Ori.s.canti.ho.2.3. Am.s.ps.118.ser.5.14 Beda.s.pro.3. Gre.s.1.reg.14.&.s.canti.2. Ber.ser.4.oium san. Gre.ho.21.

Fœlicitas. Prosperitas. Dextera pertinet ad vitam futuram,sinistra ad præsentem : Sed quũ dextra malorum dicitur repleta muneribus,ipsi faciunt de sinistra dextram,qui fœlicitatem ponunt in muneribus,siue à lingua,siue à manu,siue ab obsequio.ps.25.59.Et dextera malorum dicitur dextera iniquitatis.ps.143.quia ipsi ponunt fœlicitatem in temporalibus.Quum ponitur dextra,& sinistra, dextra accipi potest pro prosperitate.2.reg.16.b. — Hie.s.ps.25. Aug.s.ps.59.120.143.

Dignitas. Vita contemplatiua Primates. Dextera manus significare potest dignitatem , aut vitam contemplatiuam , quæ nobilior est,quàm actiua:vt dextra manus Iacob,& Ioseph.genes.48.b. Leui.14.c. Eccl'tæ.10.a. Eccl'i.12.c.Hanc dexteram nouit dominus.pro.4.d.Sedent etiam ad dexteram , qui sunt primates.Matth.20.c.

Vis animi actuosa. Dextera etiam designat actuosam animi virtutem.ps.72.pro.27.c.Eccl'i.21.c.47.a. Isa.45.a.acto.3.c.apoc.13.d. Vnde & cor sapientis dicitur esse in dextera eius.Eccl'tæ.10.a. — Amb.4.de interp.13. Hie.s.Ecclten.10.

Scribæ,& Pharisæi. Dextra manus arida fuerunt scribæ & Pharisæi,qui erant nobiliores in populo , sed inepti ad operandum,ob suam peruersitatem.Luc.6.b.Et dextera manus scandalizans, sunt prælati,& prædicatores peccantes.Matth.18.b. — Amb.ser.8. Ori.s.Iosu.ho.7.

Bonæ operationes. Bona spiritualia. Auxilium Dei. Dextra ad quam cadunt decem milia,designare potest bonas operationes,quæ dirigũtur à Deo:vel spiritualia bona,quæ dextra non est in malis. Designat etiam auxilium Dei, qui dicitur à dextris esse bonis.ps.15.90.108.137. — Arno.s.ps.90. Cassia.colla.12.ca.5 Ber.ser.s.qui habit.

Incarnatio,& resurrectio. A dextris quatuor animalium ponuntur homo & leo.Eze.1.c. quia dextera solent designare læta:& per hominem & leonem,designãtur incarnatio & resurrectio Christi,quæ sunt læta. — Gre.s.Eze.ho.4.

Locus electorum. Electi. Dextra in iudicio,est locus bonorum, & electorum , vel ipsi electi : & etiam dextra in cruce:Collocantur enim electi in dextra,quia opera dextra operati sunt.Matth.25. c. Mar.15.e.Luc.23.e.ps.19.44.141. — Ori.s.Mat.ho.34. Arno.s.ps.19. Gre.ho.24. Aug.de essen. diui.

Virtutes. Doctrina nouæ legis Euangeliũ aut prophetia. Dextera nauigij,in qua capiuntur pisces.Ioan.21.b.est illa,in qua est charitas,pietas,amor, misericordia,benignitas,& cætera id genus.Idem designant septem stellæ in dextera Christi.apoc.1.d.Designat etiam dextera nauigij,in qua pisces capiuntur , doctrinam nouæ legis.Et dextra oliua,est euangelium,aut prophetia.Zach.4.a. — Aug.s.Ioã.trac.122. Geor.vene. canti.1. tono.8.cap.6. Cyril.12.s.Ioan. 62. Hie.s.Zach.4.

Intuitio. Scientia. Dexter oculus,est intuitus æternæ claritatis.1.reg.11.a.Zach.11.d.Matth.5.d. — Gre.s.1 reg.11

Dexter oculus pastoris stulti.Zach.11.d.designare potest scientiam, quam sibi falso nomine arrogabit Antichristus. — Hie.s.Zach.11

Opera recta. Dexter armus arietis,designat opera recta,& etiam dextrum brachium. Exod.29. d. — Ori.s.Exo.ho.9.

Leui.7.d.9.d.Eccl'i.21.d.Et dexter pes,est incessus rectus.Exo.29.c.Leui.14.c.Apoca.10.a.

Aug.2.ser. domi in monte. Dextera faciens eleemosynam, est intentio benefaciendi.Matth.6.a. Intétio benefaciēdi.

Ori.s.Mat.ho.35. Dextra auricula significat auditum rectum : quæ amputata est Iudæis in Malcho : quia auditum rectum amiserunt.Exod.29.c.Leuitic. 8.c.14.c. Matthæ.26.e.Lucæ. 22. c. Ioannis.18.b. Auditus rectus.

Hie.s.Isa. 9. Aug.q.in deut. 48. Dextra interdum designat bona temporalia:ad quæ declinat hæreticus.Isa. 9.d. Et hæc est dextera iniquitatis.ps.143. Bona temporalia.

Gre.31.mor.34. Pro dextero habere dicimur,quicquid pro magno pensamus : pro sinistro vero , quod pro nihilo ducimus.Sancti martyres igitur,in dextera tubas,in sinistra vero lagenas tenuerunt.Iudi.7.f.quia pro magno habent prædicationis gratiam , corporum vero vtilitatem pro minimo. Quisquis enim pluris facit vtilitatem corporis,quàm gratiam prædicationis, in sinistra tubam,atq; in dexteram lagena tenet. Res pluris æstimata.

Hie.s.Isa.54. A dextris & à sinistris muniri.2.cor.6.b.est vt humilior intelligentia,vitæ teneat institutionem,exemplaq; maiorum,& spirituales atq; subl mes de præsentibus nos transferat ad futura.Et penetrat ad dexteram lęuamq;,qui reddit,quę sunt Cæsaris,Cæsari, & quę sunt Dei,Deo.Isa.54.b. Intelligentia cum vitæ institutione. Reddere, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ Dei, Deo.

Dextera & sinistra eligenda inter Abraham & Lot,sic accipi possunt, vt quasi in dexteram declinasse videantur Iudæi per Lot designati , quando ignorantes Dei iustitiam , & suam volentes statuere,iustitiæ Dei non fuerunt subiecti : sed Christus quasi sinistram elegit,quando ait:Non veni vocare iustos,sed peccatores.Et iterum:Amen dico vobis , quia gaudium erit in cœlis super vno peccatore pœnitentiam agente,&c. Sed ad sinistram rursum illi elegerunt,quando dixerunt. Hic homo non est à Deo , qui sabbatum non custodit.Et ad Pilatum.Hic si non esset malefactor,non eum tibi tradidissemus . Sed dominus iterum in suis prædicatoribus dexteram elegit:quando post suam resurrectionem præcepit dicens : Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium. &c . Dextera autem in electione Abrahæ est fides, vel regnum sanctorum : Sinistra vero confractio voluntatis. Arrogantia iustitiæ. Beda.s.gen.13.

Gre.20.mor.20. Ad dexteram oriuntur calamitates ecclesiæ,quum hi,qui sub Christi nomine militant, Christi in ea nomen impugnant.Iob.30.b.Id enim pro dextera habere dicimur , quod pro magno pensamus.Et potest dexterum significare Iudaicum populum,quem Deus magnificiebat.Vnde.Zach.3.a.Satan à dextris Iesu stetisse dicitur:quia postquam filius Dei factus est homo,Satan in populo Iudęorum aduersus Christum,per infidelitatem regnauit. Impugnantes ecclesiam nomine Christi. Iudæi.

Amb.s.ps.118.ser.5. Gre.s.1.reg.6.&.16. mor.16. Hie.s.Isa.30.57.&.s. Zach.12. Dextera,ad quam non est declinandum,designare potest extremum virtuti oppositum, quod virtutis speciem habet , vt parcitas , aut nimia abstinentia est in dextera: luxuries in sinistra.Et ad dexteram vertitur,qui de virtutibus eleuatur , & qui nimium est iustus, & qui in bono peccat.Nume.20.c.22.e.deut.28.b.Iosu.23.b.1.reg.6.c.2.reg.14.e.4. regum.22.a. Iob.23.b.ps.141.prouer.4.b.Eccl'tę.7.c.Isa.30.e.Zach.12.b.Plus sapere,quàm oportet sapere.pro.4.d. Extremum virtutis speciem habens.

Glo.ord.s.2.reg.20 Dextera manu tenens Ioab Amasę mentum.2.reg. 20.c , designat, quasi ex benignitate blandientes:sed sinistram ad gladium mittit,qui latenter ex malitia percutit.Hæc est dextera iniquitatis,quæ fuit Iudæorum in Christum.ps.25.43. Fraudulenter blandiri.

Ori.s.Eze.ho.9. A dextris Hierusalem dicitur esse Sodoma,propter grauiora peccata : vel quia minora erant peccata gentilium,quàm Iudæorum. Eze.16.f.

Glo.inte.s.Iudi.3. Dextrum femur Echud.Iudi.3.c. in quo accinctus erat gladio, designat per verbum Dei omnia fieri dextra,ad vincendum diabolum.

Dextrę manus solent ad inuicem porrigi in signum pacti & amicitiæ , aut coniugij. Tobi.7.c.2.Macha.11.f.Vbi obseruatio fidei attribuitur dexteræ.1.Machabęorum.6.g.11.e. Gala.2.b. Pacisci.

Glo.ordi.s.3.reg.7 Dextra columna,quam fecit Salomon in atrio domus domini.3.reg.7.c.2.par.3.d.designat doctores primitiuæ ecclesię. Doctores primitiuæ ecclesiæ.

Lyra.s.Eze.4. Dextrum latus super quod dormiebat Ezechiel.Eze.4.b.designare potest statum saluandorum per pœnitentiam. Status saluandorū.

Hie.s.Eze.47 Dextrum latus templi,est latus meridianum.Eze.47.a.

Dextera regis Babylonis, & dextra manus Gog.Eze.21.e.ad fauorem diaboli pertinere videntur : qui stat à dextris malorum.ps.108. Et dextra malorum est ipsa impietas. ps. 25. 88. 143.Zach.3.a. Fauor diaboli. Impietas.

Glo.ord.s.Mat.5. Dextra maxilla.Matthæ.5.f.est dogma veritatis : quod percutit hereticus , quando impugnat. Dogma veritatis.

Dextrale.

Dextra-

DExtralia sunt ornamenta dexteræ manus, communia viris, & mulieribus.

Dextralia sunt opera bona, quæ per carnem geruntur, & primæ operationis orna- menta. Exo.35.c. Num.31.g. Iudith.10.a.

Ori.s.Exo.ho.13.& s.num.ho.26. Gre.20.mor.10. Ori.s.Iosu.ho.7.

Opera bona. Opera carnalia. Error de Christo.

Dextralia pura legit Origenes, inter ea, quæ furatus est Achan filius Charmi in Hieri- co. Iosu.7.d. Et designant opera, in quibus diuinum nihil miscetur, sed totum secundum hominem geritur. Designant etiam errorem asserentium Christum, esse purum hominem.

Diabolus, uide Dæmon.

Diaconus.

DIaconus idem est, quod minister, & significat in ecclesia ministros proximos præsbyterorum.

Diaconi septem. acto.6.a.21.b. sunt in mysterio septem archangelorum.

Diadema, uide Corona.

Dibon & Dimon.

Philo.2.allego. Hie.s.Isa.15.

Cōtentiones sophistarum. Sermo fluens. Pœnitentia.

DIbon.i.iudicatio: ciuitas Moab: designare potest contentiones sophistarum. Isa.15.a. Vel Dibon.i.fluxus eorum: designat sermonem fluentem more torrentis. Dicitur etiam Dimon.i.sufficiens dolor, & designat pœnitentiam. Isa.15.d.

Dibon Gad.

Dubia in scriptura.

DIbon Gad.i.abundantia fœlicis, vel abundantia intellectus: vel iuxta Origenem apiarium tentationum: est trigesima nona mansio filiorum Israel in deserto. Nume.33.f. Et designat dubia, quæ occurrunt in sacra scriptura, quæ sunt velut tentationes. Vel interpretatur fortiter intellecta tentatio: quia pugnandum est cum Amorrhæis.

Ori.s.num.ho.27. Hie.de mansio.

Dicere, uide Loqui.

Didrachma, quære Drachma.

Dies, Biduum, &c.

DIes ponitur quidam naturalis, qui est vnus solis circuitus, quo totum orbem percurrit, viginti quatuor horarum spacio. Alius vero dicitur artificialis, qui est solis motus, supra nostrum orizontem, aut hemisphærium: qui fit spacio duodecim horarum, licet inę- qualium: & hic opponitur nocti: & secundum lucem, qua pollet, varia significare solet.

Deus pater

Dies est claritas paterna, qui est lux inaccessibilis, & initium omnis lucis. ps.87. In die clamauit Christus, hoc est, in claritate paterna cum ipso degens, quam semper habuit, pœnitentiam populis prædicauit. Dies etiam, ipsū verbum Dei patris, quod occulta illuminat: & per quod in lucem, & ad generatioem accessit vnaquæq; creatura. genes.2.a. Et dies ex die, & lumen de lumine, est filius de patre. ps.95. Ipse est dies, quem fecit dominus secundū carnem. ps.117. Ipse etiam filius, est dies septimus, in quo Deus complet opus suum, beatificando angelos & homines.

Deus filius.

Hie.s.ps.80. Cle.Alex.6.strom. Aug q.in Exod 98. Philo.1.allego. Gre.6.regis.epist.7 Rup.2.s.gen 13.

Aeternitas Dei.

Dies Dei, eius æternitatem designant: & aliquando dicuntur vna dies: vt ps. 83. Melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Aliquando plures dies: vt Iob.24.a. Qui nouerunt eū, ignorant dies illius.

Gre.16.mor.21.

Pater, filius, & spiritussanctus. Petrus, & Paulus.

Dies diei eructans verbum. ps.18. est pater generans filium. Vel quum pater dixit: Hic est filius meus dilectus. Vel est ipse Christus docens apostolos. Vel est spiritussanctus pro spiritualibus proferens plenitudinem sapientiæ Dei, quæ Christus est. Vel sunt Petrus & Paulus, ex intimo cordis thesauro, fidem Christi prædicantes: Atq; ita cæteri. Aut quum dic & nocte annunciatione fidelium verbum & scientia propagatur. Hic dies dicitur esse Dei. ps.73.

Arno.s.ps.18. Amb.de virgi.3. Chrys.s.ps.98. Hie.& Aug.s.ps.18. Euch.q in psal. Aug.s.ps.73.

Diuina iudicia.

Dies interdum dicuntur diuina iudicia: quia in lumine veritatis, & in luce rectitudinis fiunt. Siquidem iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Talium dierum finis completur, quando diuinæ seueritatis animaduersio, in misericordiam commutatur. Horum dierum finem in sua Nabuchodonosor attritione accepit, quando eum diuina miseratio respexit. Dani.4.g.

Ricar.de.s.victo.de securita.conscie.15.

Incarnatio Christi.

Dies domini, quandoq; dici potest aduentus Christi in carne, in qua immolatus est pro nobis. Sopho.1.b. Hic est dies, quem fecit dominus. ps.117. Et dies vnctionis sacerdotum, designant incarnationem Christi, & etiam consecrationē sacerdotū nouæ legis. Leui.6.c.8.g. Et dies desponsationis Salomonis. canti.3.d. designat tempus incarnationis. Et dicit dies lætitiæ cordis eius, quia gaudet Christus de redēptione generis humani. Vel dicit de letitia

Hie.s.Sopho.1. Gre.s.canti.3.

Hie.s.Isa.30. Gre.6.mor.14.

membrorum eius. Dies nouissimi. gen.49.a. sunt tempus Christi. Et tempus, quo expletur id, quod prophetatũ est. Isa.30.b. Et dies quædã, est aduẽtus lucis Christi in mundũ.1.reg.3.a. Nam & ipse dixit. Ioan.8.b. Ego sum lux mundi. Sic dicitur dies luminis. Amos.8.c. Et dies salutis, hoc est, redemptionis. Isa.49.b. Ioel.3.d. Per hunc diem incurrerunt Iudæi tenebras. Iob.5.c. quia dum diuinæ virtutis in Christo miracula cernerent, incredulitatis tenebras passi sunt: quia visum in luce perdiderunt: vnde in eorum persona dicitur. Isa.59.b. Impegimus meridie, quasi in tenebris.

Amb.1.de interpe.5 Aug.2.de trin.17.& q.in Exod.154.&.2. de pctõ origi.27 Hier.s.Hose.1.&.s. Zach.3. Cyril.6.s.Ioan.11. Ori.s.Iudi.ho.1.

Dies Christi, quem vidit Abraham, designare potest eius incarnationem, vel passionem, aut etiam resurrectionem. Ioan.8.g. Philip.1.a. Vel est dies ęternitatis eius: vel mysterium trinitatis: quod vidit Abraham, quum tres vidit, & vnum adorauit. Et ipsemet Christus est dies, qui est lumen indeficiens. Et ipse est dies cœli. ps.88. Dicuntur autem dies Christi, non solum tempus, quo hic viuebat, sed tempus, quo quis est in gratia, vt in ipso viuat Christus. psalm.71. Dies etiam Iosue, sunt dies Christi, in quibus per eius gratiam illuminamur. Iudi.2.a.

Incarnatio. Passio. Resurrectio. Aeternitas Christi. Christus. Mysteriũ trinitatis.

Ori.s.Iosu.ho.4. Gre.s.1.reg.3. Amb.ser.52. Arno.s.ps.19. Hie.s.Iob.38.

Dies exitus de Aegypto, designat tempus passionis Christi. Exod.12.c. Idem designat dies transitus Iordanis. Iosu.3.a. Et dicuntur eadem die transisse Iordanem, vt totum tempus vitæ præsentis, quo confertur nobis meritum passionis Christi, reputetur vnus dies. Dies autem exitus de Aegypto, dicitur dies Phase.i. transitus: qui debet esse nobis memorabilis, propter memoriam passionis Christi. Exo.13.a. Dies etiam, quo immolauit Elcana.1.reg.1.a. est tempus passionis Christi. Vel status, quo quis dicere potest: Osculetur me osculo oris sui. Et quo loquitur vt Moses ad amicum suum. canti.1.a. Exo.33.b. Dies quoq; tribulationis Christi, & dies belli, est tẽpus passionis eius. Iob.38.c. ps.19.138. Et dies inclinata, est dies passionis. gen.24.g.

Passio Christi.

Isych.s.Leui.23. Amb.s.Luc.10. Hie.s.Isa.32. Aug.2.de consensu euangelista.75. Ori.s.Exod.ho.3.& s.Leui ho.9.

Dies altera, qua offertur manipulus spicarum. Leuiti.23.b. est dies resurrectionis Christi, quæ est altera post passionem. Et dies altera Samaritani, est tempus resurrectionis Christi, vel ascensionis Luc.10.f. Et dies post quos conturbantur confidentes. Isa.32.c. sunt tempus Christi, post quod destructa est Hierusalem. Et dies tertia, qua Abraham immolauit. gene.22.a. designat resurrectionem Christi tertia die factam. Et dies tertia, qua consummatur Christus, est tempus generalis resurrectionis, quando mysticum eius corpus perficietur. Luc.13.g. Et dies domini magnus, & horribilis. Ioel.2.g. est dies resurrectionis Christi: qui fuit magnus ostensa potentia Christi: & horribilis Iudæis incredulis. Dies etiam propitiationis est, quum Christus ascendit in cœlum. Leui.23.c.

Resurrectio Christi. Ascensio. Resurrectio generalis.

Ori.s.num.ho.23.

Dies festi Dei & angelorum sunt, conuersio peccatorum: sicut è diuerso dies luctus, est auersio à Deo. Num.28.b.29.a. ps.75. Gaudium enim est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente. Et dies festus primitiuorum, vel modorum, est fructus bonorum operũ. Nume.28.d.

Conuersio peccatorum.

Ori.s.Iob.libr.3. Gre.4.mor.10.11. Rup.1.s.gen.18.

Dies anni, inter quos non computari optat Iob diem natiuitatis suæ. Iob.3.a. dici possunt festiuitates sanctorum, vel singuli iusti: & etiam angeli, & præterea virtutes. Dies diuisus à nocte, significat angelos sanctos, qui diuisi sunt à dæmonibus. gen.1.a.

Festa sanctorum. Iusti. Angeli. Virtutes.

Hie.s.Iob.31. Aug.20 ciui.Dei.16 Hila.s.ps.142.

Dies pristini Iob, designare possunt statum generis humani ante lapsum. Iob.31.a. Et dies antiqui, designant statum, in quo quis erat in gratia. thre.1.c. Amos.9.d. Et etiam tempus prophetarum. Ezech.38.f. Dies etiam seculi, dicuntur dies, quibus aliquis erat in statu gratiæ. Mala.3.a. Designant etiam aliquando dies antiqui tempus lapsus primi hominis. ps.142. thre.2.f.

Status hominis ante lapsum. Status gratiæ. Tẽpus primi lapsus.

Amb.de virgi.3. Hie.s.Isa.17.

Dies quandoq; dicitur ipsa fides, & dies prima, est initium fidei. Exo.12.c. Et dies plantationis, est tempus fidei. Isa.17.c.

Fides.

Gre.1.mor.20. Ricar.de.s.vict. de 12.patriarch.55.

Dies etiam significat intelligentiam veritatis: & in die suo faciebant vnusquisq; filiorum Iob conuiuium. Iob.1.a. designantes prædicatores, qui iuxta suam intelligentiam, cæteros instruunt. Dies quoq; tertia post circuncisionem, designat cognitionem seu intelligentiam diuinorum: vt prima dies sit cognitio exteriorum, secunda interiorum, tertia diuinorum. gen.34.c. Dies etiam septimus potest aliquando designare contemplationem Dei. Exo.24.31.34.35. Leui.13.a.

Intelligentia veritatis.

Ori.s.ps.38. Gre.s.1.reg.1.3.6.7.9.10

Dies aliquando est illustratio diuina: & dies quædam est illustratio pro sua, & aliorum salute.1.reg.3.a. Et dies multiplicati, sunt illustrationes diuinę, & incrementa virtutum. Et dies Samuelis, sunt radij fulgentis ęternitatis: & virtutum spiritualium claritates.1.reg.7.a.d. Et dies, quo eueniunt signa, est doctrina prædicatoris, illustrans discipulum.1.reg.10.b. Et dierum numerus sunt variæ illustrationes diuinæ, quæ etiam dicuntur dies mensurabiles. ps.38. Et dies, quos discernunt luminaria, sunt diuinæ illustrationes, & lux gratię & charitatis. genes.1.b.18.a. Exod.13.a.1.reg.6.c.14.a. psalm.138. Rom.13.d. Dies etiam est lux scientię. Exo.16.a. Et dies cuiusq;, est propria cuiusq; illuminatio. Iob.1.a. Et dies statuti, sunt illustrationes diuinę: quę ideo statuti dies dicuntur, quia dat eas Deus, quãdo vult: & sunt velut

Illustratio diuina. Lux scientiæ.

Orig.s.Iudi.ho.1.& s.Rom.13. Philo.2.allego. Gre.1.mor.20.

ascensus

ascensus quidam. Dierum etiam circulus: sunt manifestationes diuinæ voluntatis: & infusiones diuinę lucis. 1. reg. 1. c. Cum dicitur, die ac nocte, dies significare potest mysteria aperta: nox vero occulta. Apo. 7. d. Aretas. s. apo. 7.

Operatiões virtutũ. Virtutes. Dies cuiusq; filiorum Iob, in quibus faciebant conuiuium. Iob, 1. a. designãt proprias cuiusq; virtutis operationes, quibus mutuo virtutes se subleuant, & confirmant. Et dies significat etiam ipsas virtutes. Et de die in diem salutare Dei annunciat, qui varias exercens virtutes Christum prædicat. ps. 95. Et ordinatione Dei perseuerat dies, hoc est, virtus. ps. 118. Et dies dicta est filia Iob, nata post eius tribulatiões: quia post lapsum hominis, Deus rursum virtutum & donorum splendore ipsum illustrauit. Iob. 42. d. Dies etiam Saulis sunt lucis opera: & omnibus diebus Saulis pugnat, qui cum multa alios doceat, nihil docẽdo profert, nisi quod in suo prius fulget opere: & omnibus diebus, est à virtutis luce nũq; separari. 1. reg. 14. g. Omnibus etiam diebus seruiunt domino, qui recte se habent: secundũ omnes virtutes. Iudi. 2. a. 1. reg. 1. b. Et dies multi significant multitudinem virtutum. Zach. 8. a. Et dies boni dicuntur gratię, & bonorum operum. ps. 33. Dies sex designant perfectionem operũ: sicut & numerus ille perfectus est. Exod. 24. 31. 34. 35. Et dies immaculatorum, sunt opera virtutum. psalm. 36. Gre. 1. mor. 32. Hie. s. ps. 95. Bern. s. canti. ser. 49. Gre. 35. mor. 22. & s. 1. reg. 14. Ori. s. Iudi. ho. 1. Ori. s. ps. 36. ho. 3.

Sensus spiritualis. Dies interdum est sensus spiritualis sacræ scripturæ. psal. 135. Et dies, qui iudicantur, sunt dies & sensus sacrę scripturę. Rom. 14. a. Dies autem statuti sunt varia testimonia prophetarum, quę Christus implebat. 1. reg. 1. a. Die eadem comedere hostiam. Leui. 7. a. est intelligere scripturas in sensu nouæ legis. Arno. s. ps. 135. Ori. s. Rom. 14. Gre. s. 1. reg. 1.

Sacra scriptura. Dies dicta est filia Iob, designans legẽ Dei, quæ ad cognitionẽ veritatis humanę ignorantiæ noctem illuminat. Iob. 42. d. Et de die in diem salutare Dei annunciat, qui ex vtroq; testamento Christum laudat. ps. 95. Dies septem priores, quos expectauit Noe in emissione columbę ab arca, ad veterem legem spectant. Dies autem alij septem, nouum testamẽtum indicant sequens vetus. gen. 8. b. Dies autem duo, quibus vescimur sacrificio, sunt duo testamenta: tertio vero die non vescimur, quia non est danda autoritas alia par sacræ scripturæ. Sed consumitur igne. 1. reseruatur spiritui sancto. Leuiti. 7. b. Hier. s. Iob. 42. & s. ps. 95. Beda. s. gen. 8. Ori. s. Leui. ho. 5. & s. Iudi. ho. 1.

Dogmata veritatis. Dies seniorum, qui fuerunt cum Iosue, designant doctrinam, & gratiam apostolorum. Iudi. 2. a. Dies etiam breuiati, sunt dogmata veritatis, à quibus præcidũt oĩa falsa, velut superflua. Et dies parui. Zac. 4. d.

Tempus gratiæ. Dies hæreditatis, est tempus, quo dantur ecclesiæ dona, quæ synagogę fuerant promissa. Isa. 17. c. Et dies vna qua peperit terra. Isa. 66. c. est tempus gratiæ, & principij ecclesiæ. Dies etiam, quo dat Deus pluuiam super terram, tẽpus indicat gratię. 3. reg. 17. a. Et dies tertius, quo immolauit Abraham. gen. 22. a. est tempus gratiæ, quo gratum sacrificiũ offertur Deo per Christum. Et primus quidem dies est, quia fit per aspectum rerum pulchrarum, & honestarum. Secundus est animæ optimę desiderium. Tertio mens ꝓspicit spiritualia, apertis oculis à magistro, qui die tertio resurrexit. Matt. 15. d. Ios. 1. c. Dies autem adolescentię Iob, designant tempus, quo vigebat prædicatio in ecclesia, & conuersio infidelium. Iob. 29. a. Dies autem innouãtur à principio. thre. 5. d. quum peruenitur ad perfectionem antiquorũ. Hier. s. Isa. 17. 66. & s. Matt. 15. Amb. de viduis. Cle. Alex. 5. stroma. Aug. ser. 106. Gre. 19. mor. 4.

Miracula Christi. Dies statuti, designant splendores miraculorum Christi. 1. regũ. 1. a. Et dies antiqui, designant tempus mirabilium, quæ fecit dñs. Isa. 51. d. Dies quoq; Christi sunt eius miracula. ps. 31. Gre. s. 1. reg. 1.

Vita æterna. Dies super dies dicũtur, quum diebus huius vitę, addũtur dies ęternitatis. ps. 60. Et dies perseuerans, eandem ęternitatem designat. ps. 118. Et dies boni, & dies Hierusalem, sunt dies fœlicitatis: ps. 33. 127. 136. Et dies illucescens, est lux futuræ gloriæ. Et dies immaculatorum, est cœlestis gloria. ps. 36. Et dies ligni vitæ. Isa. 65. d. Et dies cœli, sunt tempus æternitatis, nõ recipientes successionem, vt dies terrę. ps. 88. Dierum etiam plenitudo, est immortalitas, & complementum virtutũ. gen. 25. a. Et longitudo dierum. ps. 90. Dies etiam tertia futurum seculum designat, quando non licet comedere de sacrificijs. Leuiti. 7. b. 19. b. Et dicitur comedere die tertia, qui sibi post resurrectionem putat agere debere reliquias huius vitæ, & tunc operari, quod nunc prętermittit. Dies quoq; octauus significare potest futurum seculum, in quo fit circuncisio ab omni mortalitate. Designat etiam resurrectionem, quę debet nos inuenire purgatos. gen. 17. b. Leuiti. 9. a. 12. a. 14. b. 15. b. 22. d. Et dies primus & octauus est celebris, quia prius cessandum est à malo, vt operemur bonum, & ad æternam quietem veniamus. Leui. 23. f. Dies quoq; septimus: & dies sanctus sabbati, æternam quietem significat. Exo. 24. 31. 34. 35. Leui. 13. a. Isa. 58. d. Et dies solemnis. ps. 118. Dies etiam spirans, est vita æterna apparens. Canti. 2. d. Dies enim inspirans fuit in corporis vita: dies respirans in sanctificationis gratia. Dies vero aspirans, erit in resurrectionis gloria. Et dies perfectus, est lux æternæ fœlicitatis, vsq; ad quam crescit lux iustorum. pro. 4. c. Hila. s. ps. 18. 60. Amb. s. ps. 118. ser. 12. Basi. s. ps. 33. 114. Ori. s. ps. 36. ho. 3. & s. Leui. ho. 8. Hie. s. Isa. 65. Aug. s. ps. 88. Ber. ser. 17. s. Qui habitat. Isy. s. Leui. 7. 19. Amb. 2. de Abra. 11. Cypria. Episto. 8. Isy. s. Leui. 22. 23. Hie. s. Isa. 58. Aug. s. ps. 60. 117. Greg. s. canti. 2. & s. Eze. ho. 5. Ber. s. cant. se. 72.

Aetates mũdi & hominis. Dies sex in creatione mundi distincti. gene. 1. Sic allegoricẽ ordinari possunt: vt primus dies sit velut infantia, ab Adam vsq; ad Noe: quo Deus fecit lucem, qua homo exit ad lucem huius vitę, habens decem generationes: cuius vespera est diluuium: quia & infantia nostra, tanq; obliuionis diluuio deletur. Secundus dies est à Noe vsq; ad Abraham, generatio- Aug. 1. de gene. cõt. Manich. 23. Geor. vene. cantic. 1. ton. 8. cap. 10. 11. Beda. s. gen. 1.

nibus

nibus decem:quo tempore fit arca ceu firmamentum, diuidens aquas inferiores, in quibus natabat, à superioribus, quibus compluebatur. Et in homine fit firmamentum discretionis, diuidens ceu aquas operationes rationales, ab animalibus. Hæc obliuionis diluuio non deletur, sicut nec pueritia: eius vespera fuit linguarum confusio. Non generauit populũ Dei, vt nec pueritia apta est ad generandum. Fit etiam firmamentum disciplinæ, discernens inter carnalia & spũalia, vt inter aquas inferiores, & superiores. Terti⁹ dies est adolescẽtię, cuius mane fuit in Abrahã: & separat terra ab aquis, quũ à vanitate doctrinę gentiliũ, separat populus Dei per Abraham: & apparuit arida, sitiẽs imbrem cœlestem diuinorum mandatorũ: & cœpit generare populũ Dei, quia pater multarũ gentiũ cõstitutus est Abrahã. In hoc die est homo aptus ad generandum, generatione corporali, & spirituali: & fit sequestratio aquarum.i.virium, & germinat terra nostra fructum. Porrigitur hic dies vsq; ad Dauid: cuius vespera, est in populi peccatis, aut in Saule. Quartus dies est iuuentus, cuius mane in Dauid: fiunt sydera in firmamento, sol vt regnum: luna, vt plebs obtemperans regno: & tunc fuit populus, vt in iuuentute: Et in homine fiunt sol, & luna, rationis superioris, & inferioris. Eius vespera fuit in captiuitate Babylonica, vel in peccatis regum. Quintus dies à captiuitate Babylonica, vsq; ad Christi aduentum, declinans à iuuentute ad senectutem: & produxerunt aquæ reptilia, & volatilia, Iudęos vndiquaq; dispersos, qui & multiplicati sunt. In homine hic dies est virilitas, qua facit grandia opera: & producuntur volatilia, & pisces, idest grandia opera per aquam sapientię, vespera huius diei fuit peccatorum multiplicatio in populo Iudęorum. Sextus dies est ab ortu Christi, quo defecit populus Iudæorum, & tẽplum, vt in senectute: & producuntur serpentes, &c. hoc est, diuersę gentes ad fidem veniẽtes: & homo ad imaginem Dei, hoc est Christus: & masculus, & fœmina, sunt Christus & ecclesia. In hoc die, quando homo deficere putatur, recipit nouas vires sapientiæ: ideo producitur homo. Vespera huius diei, est finis mundi. Deinde sequitur dies septimus in æterna requie. Possunt etiam hi septem dies, aptari septem donis spiritussancti: vt primo diei aptetur spiritus timoris domini: Secundo spiritus pietatis, atq; ita deinceps. Aptantur etiam septem ætatibus mundi.

Rup.1.s.gen.21.&.3 s.gene.36.

Dona spiritussancti

Dies, quos descernũt luminaria.gen.1. designare possunt cognitionem, seu visionem beatificam, secundum quam dicuntur esse mansiones multæ in domo patris Chri. Ioã.14.a.

Visio beatifica.

Dies etiam, quos discernunt luminaria, dici possunt intelligibilia, diuisa à sensibilibus. Aut animę deditę intelligibilibus & spiritualibus. Et dies, cui pręest sol, est qui illuminatur à Christo tanq; filius lucis. Et dies perseuerans dici possunt apostoli, & iusti, qui perseuerãt in luce gratię, & doctrinæ.ps.118.Exo.13.b. Et dies, qui formãtur, sunt sancti.ps.138.

Aug.3.cõfes.18.
Ori.s.gen.ho.1.
Amb.de virgin.3.
Ber.s.cant.ser.49.

Intelligibilia.
Apostoli.
Iusti.

Dies quandoq; est intentio bona. Et dies ante diem, est bona intentio præcedẽs bonam operationem.1.reg.9.c.

Gre.s.1.reg.9.

Intentio bona.

Dies tres itineris Niniue.Ionę.3.b. designãt confessionem trinitatis in mundo: & prædicauit Ionas itinere vnius diei: vt vnitas personarum in essentia signaretur. Et dicuntur dies, non nominata nocte, quia in Deo nihil est obscurum. Et dies tertia, qua immolauit Abraham, designat cum fide trinitatis immolandum esse Deo.gen.22.a.

Hie.s.Ionam.3.
Cle.Alex.5.stroma.

Confessio trinitatis

Dies domini dicitur dies, quo Deus publicam exercet punitionem: vel dies iudicij: quo velut in vno die, Deus disperdet omnes malos. Pulchrè autẽ dicitur dies domini, quando omnis seculi conuersatio destruetur: & errore sublato, vna veritas apparebit. Dicitur etiam dies visitationis, & dies vltionis: & dies æstus, & dies tribulationis, & afflictionis: & dies malus, & dies irę & furoris domini: & dies nubis, & caliginis. Exo.32.b. Iob.15.c.ps.40.48.109. pro.16.a.31.d. Isa.2.c.10.a.d.13.a.22.b.27.b.34.c.63.b. Ier.16.d.17.c.thre.2.a.g. Eze.7.b.f.13.a.34.d.39.b. Ioel.1.d.2.a.g. Dicitur etiam interfectionis. Iere.12.a. quę tamen potest intelligi conuersio peccatoris per castigationem. Multa autem ex his intelligi possunt de die mortis. Et dies peccatoris, quum queretur & non inuenietur, est dies iudicij, vel mortis eius.ps.36. Et dies Madian & Babylonis, sunt dies punitionis malorum. Isa.9.a.14.a. Et dies gẽtium sunt, quando non ad vnam gentẽ, sed ad omnes spectabit vindicta. Eze.30.a. Hose.5.c.9.a. Abdi.d. Dies etiam solemnis, est dies iudicij, quo Deus vocat inimicos animarum, hoc est, dæmones.thre.2.g. Et dies nominata, qua sepelitur Gog. Eze.39.c. Et dies belli, & dies commotionis, est dies iudicij. Amos.1.d. Reprehenduntur autem desiderantes diem domini: quia omnes eum timere debent, quum nemo sit sine peccato. Amos.5.e.6.a.8.c. Nahum.1.b. Dicitur etiam dies preparationis. Nahum.2.a. Sopho.1.c. Et dies nota Deo, est dies iudicij, quæ non est dies, neq; nox, quia cessabit tunc vicissitudo dierum & noctium. Zach.14.b. Malach.3.a.4.b. Eccl'tę.7.b. Apo.16.c. Dies altera, qua venerunt Iudęi trans mare, quęrentes Christum post esum panum. Ioã.6.b. Est tempus iudicij, quum dicent: Domine domine aperi nobis. Nouissimus etiam dies, est dies iudicij, & vltionis diu comminatę. Ier.23.e. Hose.3.b. Ioan.11.c.12.g. Et dies inclinata, est finis mundi.gen.24.g.

Hie.s. Isa.2.13.27.& s.Eze.30.
Ori.s.Iere.ho.8.
Hie.s.Ioel.2.&.s.ps.40.
Aug.s.ps.36.40.109
Ori.s.ps.36.ho.1.
Hiero.s.Isa.14.&.s.Hose.9.et.s.Amos.5

Dies iudicij, & punitionis malorum.
Conuersio peccatoris.
Dies mortis.
Vltio diu comminata
Finis mundi.

Dies dicitur

Tēpus prosperitatis Dies dicitur aliquando tempus prosperitatis huius seculi:& gaudia de rebus temporali Ori.s.Matt.cap.14:
bus.Leui.8.g.Isa.4.b.28:e·60.c.Sic dies natalicius Herodis. Mat.14.a. Et hi dicuntur dies &.s.Iere.ho.4.
hominis, & dies perdicis·Ier.17.b.c.p̄s.21.31.90.101.120.Hæc est dies transiens.Sopho.2.a.Et Hila.s.Mat.cap.14.
dies malorum,est tempus prosperitatis, quando mali persequūtur bonos.p̄s.26. In die mā Hier.s.Isa.4.60.&.s.
dat Deus misericordiam suam,idest, in prosperitate iubemur esse misericordes. p̄s.41.Die Iere.17.
accusat diabolus.1.in prosperis.Apo.12.c.Iob.2.d.3.a.Hi transierunt iustis, quum post bre- Greg.2.mor.9.&.4.
uem trāquillitatem, mox occupantur tentationibus,& tribulationibus.Iob.17.c:Dies autē mor.17.&.19.membra.
tota,dicit tempus prosperitatis, & aduersitatis.p̄s.70. Die ac nocte, est in prosperis & ad- 20.&.s.p̄s.101.
uersis.Apoca.4.c. Rup.3.s.apoc.

Tempus vitę præsentis. Dies interdum sumitur pro tempore vitæ præsentis: & tota dies, est totū tempus huius Hila.s.Matt.cāc.5.
vitæ:& dicuntur dies terrę:quia sunt viuentium in terra.gen.8.d.p̄s.21.31.37.43.51.55.114.139. Ori.s.Ioan.ho.21.&
143.thre.1.e.Matth.6.d.Et tota die dicitur Christus expandere manus suas.Isa.65.a. Roma. s.Matth.ho.10.&.s.
8.g.10.d. hoc est,ad Iudæos,toto tēpore vitæ suæ,& prędicationis vsq; ad crucem: & quia Roma.8.10.
toto tempore vitæ præsentis nos inuitat ad suscipiendum fructum redemptionis suæ. Et Chry.s.gen.ho.29.
dies hodiernus,dici potest de toto tempore huius seculi. Iosu.15.g.1.reg.4.b. Ioann.9.a.Et Gre.s.1.reg.1.9.14.
dies operariorū varias habens horas,est tempus prędentis seculi:aut vita vniuscuiusq;.Mat. Basi.s.p̄s.31.114.
Claritas virtutum. 20.b.Dies etiam peregrinationis,sunt dies vitæ prędentis.gen.47.b.Dies cuncti,quibus cō- Hie.C.ap.et 1.Ier.16
modatur Samuel domino,sunt,vel totum tempus vitę fidelium:vel claritates virtutum.1.re Cyril.6.1.Ioan.14.
gū.1.b.2.d.Exo.10.g.De his Ephe.5.b. Fuistis aliquādo tenebræ,nunc autem lux in domino. Ori.s.Exo.ho.7.
Et dicuntur dies tribulationis.p̄s.76.Iere.16.d. quia tentatio est vita hominis super terram. Beda.s.Exo.16.
Iob.7.a.Et dies completi sunt, cum dies huius vitæ finiuntur.thre.4.d.Ioan.9.a. Dies sex- Hie.s.Eze.46.
tus,in quo colligitur manna ad diem septimū.Exod.16.e.designat vitam prędentem, in qua Isy.s.Leui.23.
acquirenda sunt merita ad fœlicitatem.Et dies sex, quibus clausa est porta orientalis tem- Ori.s.Leui.ho.8.&
pli.Eze.46.a.Sunt tempus huius vitę.Leui.23.a.Idem designare possunt dies iuuentutis. Ec- s.nu.ho.7.
cl'tę.12.a.Septem dies,quibus recluditur leprosus.Leui.13.a. designare possunt tempus vi- Isy.s.Leui.22.
tę prędentis:quod est tempus veniæ,& pœnitentiæ.Idem designant septem dies,quibus iu- Hie.s.Eze.44.
betur manere leprosus extra castra,aut extra tabernaculum.Leui.14.a.15.b.22.d. Et dies sep Gre.s.1.reg.10.
tem plagæ sanguinis.Exo.7.d.Sunt dies vitæ prędentis,in qua castigat Deus ad emendatio- Isy.s.Leui.8.
nem,& pœnitentiam.Idem designant dies semptem,aut quatuordecim separationis men- Hie.s.Iere.17.
struatę:& dies triginta tres,aut sexaginta sex purgationis,nempe vitam prędentem, aut tem Aug.s.p̄s.26.114.
pus huius mūdi.Leuit.12.a.nū.12.d.Eze.44.f.Dies etiā septē,quibus debebāt sacerdotes con
secrati esse in tabernaculo.Leui.28·g.1.reg.10.b. designare possunt tempus vitę præsentis,&
etiam dona spiritussancti,quę debent esse in sacerdotibus, & pręterea adimpletionem om-
nium mandatorum:designabant etiam tempus, quod est à pascha, vel ab ascēsione vsq; ad
pentecosten, in quo non debebant apostoli egredi de Hierusalem.Dies etiam seculi signi-
ficant tempus huius vitę:qui dicuntur etiam dies hominis,& dies afflictionis,& dies nostri, Rup.9.s.Ioan.
dies miserię.Isa.63.c.Iere.17.c.p̄s.77.114.Et dies mali vel malorum,est tempus huius vitæ,in
quo patimur mala.p̄s.26. De hoc die.Ioan.9.a.Me oportet operari opera patris mei,donec
dies est.

Species rei. Dies interdum significare potest speciem rei,siue perfectionem:vt quum factum est ves- Ricar.de.s.victo.de
pere & mane dies vnus. gen.1. a. Et dies ponitur aliquando pro re bona : vt iudicare inter statu interi. hoīs. 2.
diem & diem.

Submersio. Aegyptiorum. Dies certaminis Dei fuit, quando pugnauit contra Aegyptios pro Israel, submergens Hie.s.Zach.13.
eos in mari rubro.Zach.13.a.

Lex naturæ. Dies Abrahę,& etiam Isaac,significare possunt legem naturę.gen.25.a.26.a.35.d.Eandem
designant dies patrum.gen.47.b.

Lex scripta. Dies altera dici potest tempus legis scriptę,quod est post diem legis naturę.Exod.9.a.18.
b.32.g.Post dies duos viuificat nos Deus.Hose.6.a.hoc est,in lege gratiæ,quę est post leges
naturę,& scripturę.

Gradus fidei. Die altera viderunt Azotij iacentem Dagon: & rursum altera, quæ est tertia,viderunt Gre.s.1.reg.5.
eum abscisis manibus & capite.1.reg.5.a.Vt prima dies sit prædicatio cōtra idololatriam:
Secūda cognitio fidei,& pristini erroris: Tertia deliberata certitudo, & oblatio professio
nis,& protestationis fidei.

Dies tertia,qua Abraham immolauit.gen.22.a.designat triplici tempore debere nos age Amb.1.de. Cain. 8.
re gratias Deo,nempe,prędenti,pręterito,& futuro.

Tempus grāæ. Dies etiam tertia,qua immolauit Abraham.gen.22.a.est tempus gratiæ,quando immo- Aug.2.de symbo.ad
latus est Christus,vt prima dies sit tempus legis naturę, secunda scripturę.Tertia die puniti catecume.6.&.de ver
sunt Sichimite,idest,peccatores,& diaboli.gen.34.d. bis.dñi.ser 12.
Beda.s.gen.22.34.

Tempus pœnitētiæ. Dies quo ceciderunt multi de Israel,designat tempus pœnitentiæ & conuersionis malo Amb.epis.13.
rum.Exo.32.f.Idem est dies interfectionis.Iere.12.a.Et dies aduentus in solitudinem.Exod. Hie.s.Iere.12.
19.a.Et dies triginta, quibus debebat mulier captiua esse in fletu.deute.21.c. Et dies ieiunij, Gre.s.1.reg.7.
qui per

Aug.ſ.pſ.76. &.2.ď ſymbo ad catecu.6. & de verbis domini ſer.12.
Beda.ſ.gen.22.34.

quī pertinet ad pœnitentiam, dicit ſpem conſequendę indulgentiæ, in diuini verbi promiſſione.1.reg.7.b.Eze.33.c. Et dies tres in immolatione Abrahæ.gen.22.a. deſignant tres partes pœnitentiæ, poſt quas remittit dominus peccatum.gen.34.d.40.c. Exod.3.f.10.f.15.d. In die tertia ſuſcitat nos Deus. Hoſe.6.a.Matt.12.d. Ad hęc pertinent tres anni ficus.Luc.13.b: Dies quadraginta ſolent etiam deſignare tempus pœnitentiæ.gen.50.a.Exo.24.d.34.d.Ion.3.b. Dies ſecunda, qua offertur hircus.Eze.43.f. deſignat ſecundum paſcha, & oblationē pœnitentium: ſicut dies prima eſt iuſtorum, non indigentium pœnitentia.

Hie.ſ.Eze.43.

Gre.ſ.1.reg.11.

Dies ſeptem induciarūm, quos petierunt viri Iabes à Naas, ad quęrēdum auxiliū, deſignant inueſtigationem exemplorum omnium perfectorum.1.reg.11.a. Inueſtigatio exemplorum.

Hie.ſ.Hoſe.2.

Dies ortus Hieruſalem, deſignare poteſt baptiſmum, quo renaſcitur anima. Et dies adoleſcentiæ Hieruſalem, dicunt ſtatum gratię poſt baptiſmum. Eze.16.a.c.g. Dies etiam egreſſionis de Aegypto, ſignificant tempus baptiſmi. Hoſe.2.c. Poſſunt etiam dies adoleſcentię Hieruſalē, deſignare priorē ſtatūm peccati. Baptiſmus. Status gratię poſt baptiſmum. Prior ſtatus pecca.

Hie.ſ.Iſa.63.

Dies ſeculi Moſis indicant tempus, quo populus Iſrael eductus eſt de Aegypto, & fuit in deſerto.Iſa.63.c. Tempus egreſſionis de Aegypto.

Ori.ſ. Iudi. ho.1. & ſ. Matt.ho.29.

Dies longi dicuntur dies boni: ſicut ediuerſò dies breues ſunt dies mali: qui & breuiantur propter electos.Matt.24.b. Dies boni.

Amb.de.fug.ſecu.4

Diebus paucis habitare Iacob in Haran, eſt paruo tempore conuerſandū eſſe cum ſenſibus, vt eorum habeatur ſcientia.gen.27.g. Breui conuerſandū ſenſibus.

Dies mortis Iacob, eſt ceſſatio legis. gen.47.g. Et etiam dies luctus ſuper morte eius.gē.50.a. Et dies Ioannis Baptiſtę, ſunt finis legis, & prophetarum. Mat.11.b. Ceſſatio legis.

Hie.ſ.Iſa.27.60.
Aretas.ſ.apoca.7.

Die noctuq; dicit perpetuam ſolicitudinem. gen.31.f. Et die ac nocte ſeruat Deus ſynagogam, vel eccleſiam.Iſa.27.a. Die ac nocte non claudentur portę eccleſię, quia ſemper recipiuntur uenīētes ad fidē.Iſa.60.b.62.b.apo.7.d. Continua ſolicitudo.

Die ac nocte flere, eſt continue dolere de peccatis.Ier.14.c.16.c.thre.2.f. Et die ac nocte non extinguetur ignis inferni.Iſa.34.c. Cōtinuus dolor peccatorum.

A diebus in dies, dicit perpetuam continuationem.Exo.13.b.Leui.6.b. Continuatio.

Hie.ſ.Iſa.52.

Die tota nomen Dei blaſphemari dicitur, vel per Iudæos, vel per continuē peccantes. Iſa.52.b.thre.3.g.Hoſe.12.a.

Hie.ſ.Hoſe.3.

Dies multi quibus fornicaria expectat virum, nec eſt alteri viro. Hoſe.3.b. Sunt dies à tēpore paſsionis Chriſti, vſq; ad finem, quando conuertētur Iudęi: quo tempore licet ſint increduli, non tamen colūt alium Deum: & Deus etiam eos expectat: quia non eos delet, ſed ſuſtinet, vt conuertantur. Tempus à paſsione Chriſti, vſq; ad conuerſionem Iudęorū.

Hie.ſ.Hoſe.9.

Dies Gabaa.Hoſ.9.b. dicuntur dies, quando peccauerūt Gabaonitę in vxorē Leuitę: vnde & perierunt: vel ſunt dies, quando elegerunt Saulem regē, qui erat de Gabaa.

Philo.de ſacrific. Abel & Cain.

Dies multi, poſt quos offert Cain munera.gen.4.a. ſignificant negligētiam, & tarditatem conuertendi ſe ad Deum. Tarditas conuerſionis.

Hie.ſ.Mich.7.

Dies ſpeculationis Samarię, ſiue Hieruſalem, fuit dies captiuitatis eorum.Mich.7.a. Dies aūt ſpeculationis, in eccleſia eſt, quando ſancti, & electi de eccleſia aſcēdēt ad ſpeculam, & in ſublimitate doctrinarum, atq; operum ſuorum, de rebus cœleſtibus diſputabunt. Captiuitas Iudęorū. Sublimitas doctrinæ, & operum.

Ori.ſ.Iob.lib.3.&.ſ Iud.ho.1.&.ſ.pſ.36. ho.3.
Arno.ſ.pſ.48.
Bali.ſ.pſ.33.48.
Hie.ſ.pſ.36.

Dies mali ſunt, quādo carnalia pro ſpiritualibus, terrena pro cœleſtibus &c, quęrimus. Sunt etiam dies mali dies famis quando videlicet deficit prædicatio verbi Dei: & eſt tēpus tribulationis. Iob.3.a.pſ.33.36.48.Ephe.5.d. Et dies Hieruſalē, ſignificant tēpus tribulationis eccleſię.pſ.136. Dies etiā belli, eſt tēpus tētationis, & tribulationis.pſ.77. Aug.ſ.pſ.26.36.77.136. Proſperitas terrenorū. Defect⁹ verbi Dei. Tēpus tribulatōis.

Ori.ſ.Iudi.ho.1.
Gre.ſ.1. reg.3.14. & ſ.pſ.142.

Dies Pharaonis, Achab, Achaz, & Manaſſę, cęterorumq; malorum regum, deſignant tēpus, quādo regnant peccata in mūdo. Et in diebus Eli, hoc eſt, quum malus paſtor regnat, non erat viſio manifeſta.1.reg.3.a. quia dum rector agenda, quę nouit, deſpicit, agitur cum eo diſtricto iudicio, vt agēda non videat: quia implere noluit quod videbat. Dies etiam antiqui, dici poſſunt dies malorum principum.pſ.142. In his diebus non reſpondet dominus, quum eſt cogitatio in mente, quę bona putatur, cum tamen non recte cognoſcatur.1.regū.14.f. Et dies vna mortis filiorum Eli, eſt idem error infidelitatis multorum.1.reg.2.g. De quibus dicitur Iob.24.c. Sic in tenebris, ſicut in luce ambulāt. Vel eſt proſperitas malorum ſacerdotum, cum breuitate vitæ. De quibus. Iob.20.a. Gaudium hypocritæ, ad inſtar puncti. Et.21.b. Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcēdunt. Dies regis noſtri dicunt hęretici, congratulando proſperitati hęreſiarchę. Hoſ.7.b. Temp⁹ quo regnāt peccata.

Hie.ſ.Hoſ.7.

Hie.ſ.Iob.3.
Gre.4.mor.ſ.17.22.
Euch.form.ſpūal.3

Dies, in qua natus eſt Iob, cui maledixit. Iob.3.a. deſignat delectationem peccati: & optat Iob perire hanc diem, vt omne, quod blandiri culpa cernitur, vigore iuſtitię interueniēte deſtruatur. Huic maledicunt, qui maledicunt diei. Deſignat etiam mortalitatē, quam homo incurrit per peccatum: vel ipſum diabolū, qui transfigurat ſe in angelum lucis: qui diē ſe oſtendebat, quum dicebat: In quacūq; die comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut dij.gene.3.a. Delectatio peccati. Mortalitas. Diabolus.

Dies tres, post quos suspensus est pistor Pharaonis. gene.40.c. designant perpetrationem peccati, assuefactionem, & desperationem: quibus positis, peccator in infernum detrudit. — Peccare. Assuefieri. Desperare. — Lyra.s.gen.40.

Diebus multis pati fluxum sanguinis, est perseuerare in peccato, aut idololatria. Leuiti. 15.d. Et quæ ad hęc pertinent docere. — Perseuerare in peccato. — Glo.ord.s.Leuit.15.

Dies septem, quibus debebat fœtus esse cum matre anteq; offerretur domino. Exo.22.d. erant ideo, quia cum nihil fiat sine causa, & enixis animantibus, lac redundet ad fœtus nutriendos: qui à dispensatione lactis fœtum auellit, naturam afficit contumelia. — Honor naturæ seruandus. — Cle. Alex.2.stromа.

Die cadunt muri Hierusalem: quia Iudæi apertam lucem non receperunt. Isa.27.a. Iuxta septuaginta. — Hie.s.Isa.27.

Dies tertia, in qua non licet comedere sacrificium, est extremus status peccati, quũ quis est impœnitens: nam in tali statu sacrificium non est acceptum Deo. Leui.7.b. — Extrem' status peccati. — Rup.s.Leui.36.

Diffamare, uide Fama.

Differre, Dilatio.

Differre est, spatium temporis extendere, aut rem in aliud tempus prorogare. Interdum vero est distare, & diuersum esse: vnde differentia.

Distulisse dicitur Deus Christum suum. ps.88. Pro.23.b. quia Christus multum desiderabatur à sanctis: & miseria semper crescebat in mundo. Vel distulit Christum, ne tam cito haberet gloriam corporis. — Glo.ord.s.ps.88.

Distulisse dicitur Deus vindictam tentantium eum, propter iram inimicorum. deut.32.c, ps.77. Sic differt sapiens spiritum in posterum. Pro.29.b.

Dilatio filiorum Iacob eundi in Aegyptum frumentandi grã, est negligentia audiendi verbum Dei. gen.43.b. 3.reg.17.d. Eccl'i.5.b.7.b. — Neglectus audiendi verbum Dei. — Glo ord.s.gen.43.

Differens vir sententiam voti vxoris in alterum diem. num. 30.d. est ratio non determinans tempestiuè quod agendum est. — Ratio suspensa. — Glo.ord.s.nu.30.

Differentia mundi & immundi cognoscenda à sacerdotibus. Leuit.11.g. quia sacerdotes nouæ legis, debent cognoscere differentias peccatorum.

Quantum differt lux à tenebris, præcellit sapientia stultitiam. Eccl'tę.2.b.

Differentia seruitutis Dei, & seruitutis regni terrarum. 2.Par.12.b. Sap.18.a.

Differentius nomen Christi ab angelis. Hebrę.1.a. est, quia ipse vere est filius Dei, & Deus.

Difficilis.

Difficile est, quod non est in promptu vt habeatur, vel vt fiat. 2.reg.13.a. 4.reg.1.b.

Difficile nihil est Deo, qui est omnipotens. gen.18.b. 1.reg.14.b. Iere.32.c. Zach.8.a.

Difficilis cognitu via aquilæ in cœlo, designat occultationem mysterij incarnationis, & ascensionis Christi. Pro.30.c. — Occultatio mysterij incarnationis. — Amb.de.Salomõ.2.

Difficile diuitem intrare in regnum cœlorum, indicat difficultatem Iudæorum in credendo. Matth.19.d. Mar.10.c. Luc.18.d. — Difficultas fidei Iudæorum. — Hila.s.Matt. cão.19

Difficultas partus Rachelis. gen.35.b. designauit difficultatem conuersionis beati Pauli. — Conuersio Pauli. — Lyra.s.gen.35.

Difficilia cognitu referenda ad maiores. deut.1.c.17.b. Eccl'tę.1.b. Sapi.9.d. Eccl'i.13.d.

Difficile rumpitur funiculus triplex. Eccl'tę.4.c. quia vbi sunt duo vel tres congregati in nomine Christi, ipse est in medio eorum.

Difficile exuitur negotians à negligentia: Et caupo à peccatis labiorum. Eccl'ici.26.d.

Difficiles dicuntur vię malorum. Sap.1.5.b. 2.Mach.13.e. quia cum magno labore exequuntur voluntatem, quam habent peccandi: difficile etiam peruersi corriguntur. Eccl'tę.1.d.

Difficultas nulla filijs Israel in pretio emendorum alimentorum, ab Idumęis. nu.20.c.

Diffidentia, uide Fidere.

Diffinire, seu Definire, quære Decernere.

Diffugere, uide Fugere.

Diffundere, quære Fundere.

Digerere.

Digerere interdum est ordinare, & disponere: & diuidere, & distinguere: quandoq; vero concoquere, vnde digestio.

Vt digereret vinum iubebat Eli pontifex Annæ, designans Iudæos, qui minis & verberibus prohibebant apostolos, ne Christum prędicarent. 1.reg.1.c. Acto.4.a.5.c. — Prohibẽtes Iudæi pdicationẽ apl'orũ. — Gre.s.1.reg.1.

Digerens Moses deuteronomium coram filijs Israel. Iosu.8.g. expressionem nouæ legis in veteri signatę indicare videtur. — Expressio nouæ legis. — Glo.ordi. s. Iosu.8.

Digerere vinũ, est ad rationis vsum redire, à quo vinum alienauerat: vt dicitur d̃ Nabal. 1.regũ. — Redire ad vsum rationis. — Glo.ord.s.1.reg.25.

1.reg.25 f.Sic dicitur de ira,aut quouis alio affectu mentem perturbante.

Digitus.

DIgiti sunt partes manus,quibus cum tota manu aliquid apprehendimus, stringimus, & operamur: suntq; quini in singulis manibus, ac pedibus. Digitus etiam est mensura. Exo.25.c.Altam quatuor digitis.

Tert.aduer.marc.4. Cle.Alex.6.strom. Augu.epist.119.&.q.25.i Exo.&.2.de cõsens.euãgelist 38. Hy.s.Leui.4.16. Hie.s.mar.7. Euch.form.spũal.1. Cyril.13.thes.1. Gre.s.Eze.ho.10. Lyra.s.Dani.5.

Digitus Dei dici potest virtus Dei,quę est operatiua rerum.Et etiam ipse spiritussanctus. Exo.8.c.Vbi magi Pharaonis de fecisse dicũtur in tertio signo:& dixisse:Digitus Dei est hic: quia spiritussanctus aduersatur malis.Idem designare potest digitus Mosis, aut sacerdotis. Exod.29.b.31.d.Leui.4.b.8.c.9.b.16.c.deuterono. 9.b.ps.8. numer.19.a. Matthæ.12.b Lucæ. 11.c. Digiti etiam Christi, dici possunt, verba spiritus,vel ipse spiritussanctus. Marc. 7. b. Ioan.8.a.Tribus digitis appendit Deus molem terræ. Isa.40.c. hoc est,virtute diuina, quæ est in tribus personis.Digiti quasi manus hominis scribentis in pariete. Dani.5.b.Ad spiritũ sanctum referuntur.

Virt⁹ opatiua Dei. Spiritussanctus. Verba spiritus. Trinitas.

Au.de ss.diu.et s.ps.8 Euch form.spũal.1.

Digiti Dei in plurali, dicuntur prophetę & apostoli:per quos Deus libros sacræ scripturæ sua inspiratione conscripsit:ideo dicuntur opera digitorum Dei.ps.8. — Prophetæ,& apostoli.

Aug.s.ps.143. Rup.s.ps.8.

Digiti varij, diuersa dona spiritussancti designare possunt,quibus pugnamus aduersus dęmones.ps.8.143. — Dona spiritussancti

Hila.s.ps.143. Beda.s.pro.7.

Digiti docti ad bellum, quum sint extremæ partes corporis,designant omnes operationes diuina illustratione instructas esse in nobis:ne dęmonũ fallacijs capiamur. ps.143.Digiti etiam distillantes myrrham,sunt eminentiora opera.Cant.5.b.Pro.7.a. — Opera.

Gre.s.cant.5.

Digiti sępe significant virtutem operatiuã:& etiam varias virtutes,tam morales,q̃; theologicas.Pro.7.a.31.c.Cant.5.b.Sap.15.d.Isa.59.a. Et aliquando digitus est minima virtus operatiua.Mat.23.a.Luc.11.f. Ad hęc referri potest digitus minim⁹ Roboã.3 reg.12.b.2. par.10.b. — Vis operatiua. Virtutes.

Glo.int.s.Exo.25.

Digiti quatuor altitudinis coronę mensæ tabernaculi. Exo.25.c.37.b.designant quatuor euangelia,per spiritum sanctum ædita. — Quatuor euãgelia.

Digiti facientium idola.Isa.2.c.sunt falsę rationes, quibus hæretici errores confingunt, & consarcinant. — Rationes falsæ.

Glo.ord.s.Dani.2.

Digiti statuę partim testei, partim ferrei, regnum diuisum indicabant,quod de plãtario ferri oriretur.Dani.2.f.quod in regno Romanorum impletum est. — Regnũ Romanorũ

Digitus dexter sacerdotis intinctus oleo.Leuit.14.c. dicitur,quum Christus dat gratiam spiritussancti. — Dans gratiam spiritussancti.

Gre.15.mor.17.18. Rup.s.cant.5. Beda.s.pro.31.

Digitum super os ponere,silentium designat. Et digitus est tunc discretio, qua discernere debemus verba,quæ loquuturi sumus.Iudi.18.e.Iob.21.a.ps.143. Canti.5.b.Digiti apprehẽdentes fusum,ipsam intentionem discretionis,qua quisq; operatur insinuãt:quia nulla corporis nostri membra,pluribus sunt distincta articulis,ac flexibus apta,q̃; digiti.Pro.31.c. — Discretio.

Lyra.s.pro.6. Glo.ord.s.Isa 58.

Digito loqui.Pro.6.b.arrogantiam, & superbiã indicat:Et etiam digitum extendere.Isa. 58.c.quod etiam est detrahere,& proximos notare. — Arrogantia. Detractio.

Dignus, Dignitas.

DIgnus dicitur,qui aliquid meretur. Et cui aliquid merito debetur.Dignum etiã,quod æquale,ac iustum est.

Lyra s.apo.4.

Dignus dicitur Deus gloria & honore,& cęteris, quę ad eius maiestatem pertinent,quę ei iure naturæ debentur. Apoc.4.d.Et dignus est agnus accipere virtutem,& diuinitatem &c.Apo.5.d.quia illa meruit per ea, quę gesit, & passus est secundum carnem, & ratione vnionis naturæ humanę cum verbo. — Dignitas Dei. Dignitas Christi

Glo.int.s.Sap.3.

Digni Deo dicuntur boni:sed ratione gratię gratum facientis, per quam efficitur,vt mereantur Deum de condigno.Sapi.3.a.6.c.7.c.9.c.2. Mach.15.d. Digni quoq; amore vel odio Dei dicuntur aliqui propter opera,quę Deus acceptat,aut detestatur. Eccl'tę.9.a. Et digni fructus pœnitentiæ sunt,quos Deus acceptat ad remisionem culpæ,& pœnæ peccato debitæ.Matth.3.b.8.b.10.d.Mar.1.a.Luc.3.b.7.a.20.f.21.g.Ioan.1.d.Colos.1.b.2.thes.1.b. Acto.5.g. Apo.3.a.16.b.Sic dignus operarius cibo suo.Matt.10.b.Luc.10.b.1.Timo.5.c. — Dignitas per gratiã.

Glo.int.s.Iob.37.

Digne non potest inueniri Deus in hac vita: quia non potest hic tanta eius haberi cognitio,quę sufficiat ad fœlicitatem.Iob.37.d.Ephe.4.a.Philip.1.d.1.thes.2.b. — Parua Dei cognitio

Hila.s.Matt.cão.10

Dignus dicitur fidelis quisq;:apparens autem dignus,est hæreticus,aut Iudæus. Matthæ. 10.b.22.a. — Fidelis.

Glo.ord.s.Eccl'i.14

Digna domus Deo non potest ædificari.2. Par.2.b .Dignas autem oblationes Deo dicimus,quas Deus acceptare dignatur.Eccl'ici.14.b. Mich.6.b. quod præcipue dicitur de bonis operibus. — Acceptatio Dei.

Glo.int.s.Exo.30.

Dignissimum thimiama est, quod rite confectum est, Deoq; sanctificatum. Exo.30.d.Et designat synceras debere esse orationes sanctorum,nihilq; corpulẽtum retinere, sed tantũ — Puræ orationes.

cœlestia

cœlestia quęrere.

Conuenientia Chro. Digna principe dicuntur, quę Christo competunt. Isa.32.b. Glo.int.s.Isa.32.

Magistratus. Dignitas sumitur aliquando pro imperio, & magistratu. Ester.10.a.pro.14.d.Eccl'tæ.10. b.Eccl'ici.32.a.44.a.45.d.Baru.4.a.Eze.24.g.

Dignitas senum dicitur canities: sed corona dignitatis eorum, est in vijs iustitiæ. Prouer. 16.d.20.d.

Optima doctrina. Dignum vinum sponso ad potandum. Cantic.7.c.est optima doctrina. Et dignum vinũ magnificentia regia, quod erat in conuiuio Assueri. Ester.1.b. Gre.s.cant.7.

Diuina bonitas. Dignum ducit Deus aperire oculos suos super hominem. Iob.14.a.vbi non est alia dignitas, nisi diuina bonitas.

Gentilis populus. Non erat dignus vocari filius Dei prodigus, hoc est, gentilis populus: qui seruus esse maluerat idolorum. Luc.15.c. Hie.epist. beatitud.

Contemnens ecclesia autores errorũ. Non dignabatur Iob ponere derisores suos cum canibus gregis sui. Iob.30.a. designans ecclesiam, quæ inuentores errorum dijudicando respuit: eosq; inter veros patres numerare contemnit. Gre.20.mora.7.

Dijudicare, uide Discernere.

Dilabi.

Dilabi, est diffugere, & quasi clam discedere.

Dilabimur quasi aqua, quia paulatim, & sine sensu tendimus in mortem. 2.reg.14.d.

Deficere ab obediẽtia. Dilabens populus à Saule. 1.reg.13.b. designat deficientes ab obedientia prælati, & recedentes à virtute.

Dilacerare, Dilaniare, uide Lacerare.

Dilatare, quære Latitudo.

Diligere, uide Amare.

Diligentia, quære Solicitudo.

Dilucescere, uide Lucere.

Diluculum, quære Mane.

Diluuium, Alluuio.

Diluuium est inundatio terrę, ab immodicis imbribus: qualis fuit tempore Noe, quę per antonomasiam dicitur diluuium. Alluuio quoq; est imoderata aquarum violentia, vel pluuialium, vel fluuialium, quę non tantum agros confundit, sed quandoq; eripit, aut etiam funditus destruit.

Tribulatiões seculi. Tentationes graues. Diluuium per aquam factum, est contra ardorem libidinis: designare autẽ potest tumultus, & tribulationes seculi: cõtra quę opus est arca, ne mergamur. gen.6.c.7.b.9.b. Alluuio quoq; designat graues tẽtationes: vt quũ terra dicitur alluuione perire. Iob.14.b. Vel significat lenem suggestionem, qua subacta, mentis duritia mollitur. Diluuiũ autem pręteriens, dici potest punitio non perpetua. Nahũ.1.b.ps.28.31. Gre.12.mora.12. Hie.s.Nahũ.1.

Lenis suggestio. Punitio.

Finis mundi. Diluuium præterea, significare potest finem mundi. Isa.54.c. Nahum.1.b. Matt.24.d. Luc. 17.f.2.Pet.2.b.quia fuit finis generis humani pręter eos, qui in arca seruati sunt. Ori.s.gen.ho.2.

Baptismus. Diluuium pręterea typus est baptismi, quo perit peccatum, & seruatur iustitia: vt mali perierunt in diluuio, & Noe iustus seruatus est. ps.28.31. omnis autem caro, quam terra sustentabat, præter eos, qui in arca erant consumpta est: quia præter ecclesiæ societatem, aqua baptismi, quamuis eadem sit, non solum non valet ad salutẽ, sed valet potius ad perniciem. 1.Petri.3.d. Basi.s.ps.28.ho.1. Arno.s.ps.31. Amb.2.de sacram.1. Tertul.de baptismo Aug.12.cõt.faust.17 Cyril.6.s.Ioan.15.

Corruptio vitiorũ. Diluuium suffocans & submergens, est corruptio intemperantię, aut etiam omnium vitiorum inundatio in anima, concurrentibus sensibus & intellectu, vt aquis inferioribus & superioribus. Eccl'ici.44.c.Isa.54.c.Nahum.1.b. Amb.de Noe.9. Philo. de profugis.

Varietas errorum. Diluuium aquarum multarum. ps.31. designare potest varietatem doctrinarũ, aut potius errorum hereticorum: per quod diluuium, non possunt appropinquare Deo. Hie.Aug. &. Gre.s. ps.31.

Dimetiri, uide Metiri.

Dimicare, quære Bellum.

Dimidium, Dimidiare, Medietas.

Dimidium rei solet esse pars altera rei dimidiatæ, seu in duas partes æquales diuisæ. Dimidiare autem est, rem in duas partes æquales diuidere.

Medietas

Ori.s.Leui.ho.4. Medietas similę, quę offertur mane, est litera legis. Medietas vero, quę offertur vespere, est sensus spiritualis, qui post aduentum Christi offertur in noua lege. Leui.6.d. *Litera legis. Sensus spiritualis.*

Hie.s.Zach.14. Medium montis Olíueti separatum ad meridiem, designare potest fideles ecclesiæ: medium autem ad Aquilonem, significat infideles. Zach.14.a. Sic media pars ad Orientem, designat fideles ecclesiæ: media verò ad occidentem, Iudęos infideles. *Fideles. Infideles.*

Beda.s.Exo.25. Dimidius cubitus longitudinis, & latitudinis, & altitudinis arcæ, designare potest huius vitæ imperfectionem, aut initium contemplationis. Exo.25.a.37.a. Et ꝙ ex parte diligimus, sicut ex parte cognoscimus. *Imperfectio huius vitæ. Initiũ cõtẽplationis.*

Glo.ord.s.Exo.30. Amb.epis.1 Dimidium sicli, aut didrachmi, designare potest fidem & pręcepta. Exo.30.b. Dimidium autem solidi vix offert, qui non se, & sua offert Deo, sed reseruat mundo. Eccl'i.29.b. *Fides. Præcepta.*

Hila.s.ps.54. Gre.s.ps.101. Dimidiare dies, est tempus vitę malè in voluptatibus ductum ad pœnitentiæ lamenta diuidere: atq; hoc ad bonum vsum partiendo reparare. Sic non dimidiant dies suos, qui non resipiscunt. ps.54. Item, qui ante tempus constitutum moriuntur, non dimidiant dies suos: dimidium autem dierum est tempus vitę imperfectum. Iob.21.c. ps.101. Isa.38.c. Et dimidiũ dierum perdicis. Iere.17.b. Est tempus imperfectum vitæ diuitum: quibus dicitur. Luc.12.a. Stulte, hac nocte repetunt à te animam tuam. *Resipiscentia malè actæ vitæ.*

Dimidia pars substãtiæ Raguelis, quam dedit Tobię. Tob.8.d.10.c. designat illud, quod fecit Zacheus, qui dimidium bonorum suorum dedit pauperibus, hoc est, Chr̃o. Luc.19.b.

Ori.s.Ios.ho.9. Media pars populi in monte Garizim, vbi dabantur benedictiones. Ios.8.g. designat benè operantes virtutis amore. Medietas vero in monte Hebal, vbi dabantur maledictiones, significat bene operantes formidine pœnę: qui etiam videntur esse media pars ciuitatis Hierusalem ducta in captiuitatem. Zach.14.a. *Beneoperantes virtutis amore. Bene operantes formidine pœnæ.*

Gre.s.1.reg.14. Media pars iugeri, est tempus vitæ præsentis: vt alia medietas sit futura vita. 1.rg.14.b. *Tẽpus vitæ p̃sentis.*

Glo.ord.s.3.reg.10. Media pars operum, & sapientię Salomonis, non fuit nunciata reginę Saba. 3. reg.10.a.2. Par.9.b. vt designetur semper aliqua restare pręedicanda de Christo. *Restant prædicãda de Christo.*

Lyra.s.Exo.24. Dimidia pars sanguinis victimarum, quas obtulerunt iuuenes filiorum Israel. Exo.24.b. designare potest sanguinem martyrum in honorem Christi fusum. *Sanguis martyrum.*

Lyra.s.nee.4. Media pars iuuenum faciens opus murorum Hierusalem: & media pars parata ad præliũ. nee.4.c. designare possunt diuersos status in ecclesia. *Diuersi grad' in ecclesia.*

Glo.ord.s.2.reg.10. Dimidia pars barbæ rasa nuncijs Dauid. 2.reg.10.c. Pristina conuersatio, vel sermo prædicatorum. *Conuersatio, vel sermo prædicatorum.*

Glo.ord.s.Dani.9. Dimidium hebdomadis. Dani.9.g. indicat tempus, in quo passus est Christus. *Tẽp' passiõis Chri.*

Glo.ord.s.Hos.3. Dimidius corus hordei. Hose.3.a. continet quindecim modios, ad quem numerum refertur allegoria.

Lyra.s.Apo.8. Dimidia hora silentij in cœlo. Apo.8.a. Tempus persecutionis Iuliani apostatæ, quando ecclesiæ claudebantur. *Persecutio Iuliani.*

Glo.ordi.s.Apo.12. Dimidium temporis. Apo.12.d. solet intelligi pro dimidio anni. *Dimidium anni.*

Glo.ord.s.Eze.15. Medietas ligni vitis redacta in fauillam. Eze.15.a. designat peccatorem præcisum à Christo, & gehennæ traditum. *Peccator.*

Diminuere, uide Minuere.

Dimittere.

DImittere interdum est abijcere. gen.31.f. Forsitã modo me nudum dimisisses. Annuere: Matt.15.c. Dimitte eam, quia clamat post nos. Condonare, seu remittere. Exo.10.d. Sed nunc dimitte peccatum mihi. Emittere. gen.8.a. Dimisit coruum. Liberare. Exo.23.b. Anno septimo dimittes eum. Permittere. gen.24.f. Dimitte me, vt pergam. Relinquere. gen.42.f. Fratrem vestrum vnum dimittite. Repudiare. Mat.5.e. Quicũq; dimiserit vxorem suam.

Aug.s.ps.80. Dimittere dicitur Deus aliquãdo, quum cessat præstare auxilium. Sicut ediuersò non dimitit eos, quibus auxilium pręstat. gen.28.c. deut.4.e.21.c. Iosu.1.b.1. Par.28.d. Prouer.29.c. Zach.8.d. Dimittit autem Deus malos secundum desideria cordis eorum, quum tradit illos in reprobum sensum. ps.80. Et dimittit diuites inanes, frustratos videlicet fœlicitate temporali & æterna. Luc.1.e. *Cessans præstare auxilium.*

Ori.s.Matth.ho.12. Hie.s.Isa.50. Dimisisse dicitur Christus vxorem fornicariam, quum deseruit synagogam, quæ tamen prior eiecit virum, quando dixit: Non habemus regem nisi Cęsarem. Et: Tolle, tolle, crucifige eum: de his deut.22.b. Isa.50.a. Iere.3.a. Zach.8.c. Mala.2.d. Mat.5.f.19.a. Mar.10.a. Luc.16.b. Dimissa etiam domus est Iudęa. Isa.32.c. *Repudians Christus synagogam.*

Aug.2.ser.d.s.ii mõ. Dimittit Deus debita, hoc est, culpã, & pœnã peccatorũ. Exo.32.g. Leui.4.f.5.c.6.a. num.14.d.25.c.2. Par.6.g. Isa.22.c.27.c.40.a. Matt.6.b.18.c. Mar.2.a.11.c. Luc.5.e.6.f.7.g.17.a.23.e. Et dimittere paratus erat pœnam euersionis ciuitatis Sodomorum propter decem iustos. gene.18.d. Dicitur. Isa.40.a. Dimissa esse iniquitas Hierusalẽ: & iuxta septuaginta, Soluta: vbi sciẽdum, *Remittens culpam.*

Hie.s.Isa.40.

dum non esse idem solui peccata, atq; dimitti. Cui enim dimittũtur, solutione nõ indiget, audiens in euangelio. Matth.9.a. Confide filia dimittũtur tibi peccata tua. Cui autem soluunt, propterea soluunt, quia purgata sunt, & soluta p pœnas. Dimissa mulier curua ab infirmitate, est liberata anima, à seruitute diaboli, & carnis. Luc.13.c.

Liberari, à seruitute diaboli.

Dimisit Isaac Iacob, vt iret in Mesopotamiam, ducturus vxorem. gen.28.a. designans patrem cœlestẽ, qui misit filium suum in mundum. Dicitur etiam Deus dimisisse lapidem angularem. Iob.38.a. cum dedit filium suum hominibus: qui est lapis, quem reprobauerũt ędificantes, & factus in caput anguli. Vel dimittit lapidem angularem, quum relinquit intellectum liberum ab ignorantiæ tenebris: vt in præceptis Dei sufficiat, & exequendo exteriora agere, & contemplando interna sentire. vel deorsum misit lapidem angularem. i. principẽ huius mundi eiecit è cœlo.

Mittens pater cœlestis filium suum. Illuminatio intellectus. Eiectio diaboli. — Gre.28.mor.14. Rup.1.victo. verbi Dei.19.

Dimisit Christus quodammodo patrem. Gen.2.d. non omnino veluti ad separationem: sed ad susceptionem humanæ carnis: quia cum in forma Dei esset, seipsum exinaniuit formam serui accipiens. Dimisit et matrem gentem Iudæorum, synagogam illam hærentem veteribus sacramẽtis. Dicitur etiã Christus dimisisse hęreditatẽ suam, cũ descendens de cœlis factus est homo. Iere.12.b. Sic dimisit Dauid pauculas oues, vt iret ad prelium, hoc est, Christus angelos. 1.reg.17.d. qui etiam dimisit nonaginta nouem oues in deserto. Luc. 15.a.

Incarnatio. — Aug.s.ps.44.&.ser.197. Ori.s.Iere.ho.8. Gre.ho.34.

Dimisit rex Aegypti Ioseph, liberans eum à carcere. ps.104. designãs Deum patrem, qui suscitauit filium à morte

Suscitans pater filiũ

Dimisit Deus onagrum liberum. Iob.39.a. quum eum, qui calcatis terrenis desiderijs, ab appetitione temporalium se exonerauit, securitati mentis, contemplationi cœlestium, ac desiderio vacare permittit. Dimisit etiam onagrum liberum, quia Christũ fecit inter mortuos liberum.

Dans libertatẽ contemplandi. Factus Christus inter mortuos liber. — Gre.30. mor. 23.30

Dimittere arcam Dei in locum suum. 1.reg.5.d. est auferre mysteria ab his, qui non adferunt fructum. Et dare fructificantibus in vitam æternam. Matth. 7.a. Nolite sanctum dare canibus. Et cap.10.c. Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Dimittitur etiã arca vt uadat, quando eruditæ mentes subditorum à suis rectoribus libere permittuntur viuere: vt ad æternam patriam properent, non iam maioris imperio, sed propriæ arbitrio voluntatis. 1.reg.6.b. Isa.58.c. Eze.13.d. Dimittere autem ancillam liberam, est dare potestatẽ operandi, vel est absolui ab onere regiminis. Exo.21.a.c.

Auferre mysteria ab inutilibus. Libertas operandi. Absolui à regimine — Gre.s.1.reg.5.6.

Dimittere passerem viuum. Leuiti.14. est non attingi diuinitatem, vel animam Christi à persecutoribus. Idem est dimittere caprum in desertum. Leui.16.e. Designat etiam liberum transitum mentis ad contemplationem diuinitatis.

Nõ attingi diuinitatẽ Chri. à persecutoribus. Liber trãsit⁹ ad cõt. — Isy.s.Leui.14. Cyril.epis.39.

Dimittere auem de manu sua. Eccl'ici.27.c. ponitur in similitudinem eius, qui perdit amicum, quem non amplius recuperabit.

Amissio amici.

Dimittit Iesus turbas, cum deserit exteriores tumultus: & etiam quum sinit eas ab alijs doceri: & quum eas admittit in cœlum. Non vult autem dimittere ieiunos, hoc est, sine spirituali doctrina. Matth.14.c.15.d. Mar.8.b. Ac prius quidem anteq; saturaret, rogatus à discipulis, vt dimitteret turbas, non dimisit, donec aluisset eas panibus benedictionis: post saturitatem vero dimittit, discipulis prius compulsis ingredi nauem. Et relinquit eos, in loco quopiam humiliore. Nam desertum inferius est, ipse autem ascendit in montem, vt oraret.

Deserens Christ⁹ tumultus. — Ori.s.Mat.cap.14.15 Hil.s.Mat.cão.14.15 Amb.s. Luc.9. Hie.s.Mat.15.

Dimittuntur singuli de populo à Samuele in domum suam. 1. regũ.10.d. quum subditi se colligunt, vt faciant imperata: vel se pręparant ad obediendum.

Exercere obediẽtiã. — Gre.s.1.reg.10.

Dimitti postulans Deus, aut angelus, à Iacob. gen.32.f. designat Deum volentem orari, & exorari. Postulat etiam Deus dimitti à Mose, vt irascatur furor eius in populum peccantẽ, quasi orationibus sanctorum detineatur à vindicta peccatorum. Exo.32.c. deut.9.c. Sic non dimittens Sunamitis Eliseum. 4.reg.4.c. indicat instantiam orationis ad Deum.

Volens De⁹ exorari — Glo.int.s.Exo.32.

Dimittens Iosue tribus Ruben, Gad, & Manassę cum multa substantia. Iosue.22.b. designat remunerationem faciendam populo Israel, quum reuertentur ad fidem post ingressum gentium.

Remuneratio Iudęorum conuersorum. — Ori.s.Iosu.ho.26.

Dimittitur Saul à Samuele mane. 1.reg. 9.d. quũ verbum scientię, quod discipulus à prædicatore didicit, prædicare alijs intendit.

Prædicans, quod didicit. — Gre.s.1.reg.10.

Dimittit asinam & pullum confestim dominus eorum ad preceptum Christi. Matt.21.a. quia voluntati Dei nemo potest resistere. Vel dimittet eos ipse Christus, designans conuersos ex gentibus & Iudæis à se instructos, mittendos ad predicandum.

Mitti à Christo ad prædicandum. — Ori.s.Matt.ho.4.

Dimittit dominus ficum ad tẽpus, quum expectat malos, & peculiariter Iudæos, ad pœnitentiam. Luc.13.b. Exo.10.e.

Expectans ad pœnitentiam. — Amb.s.Luc.13.

Dimitti Chananæam à Christo est illius orationem audiri. Matt.15.c.

Audiri orationem. — Glo.int.s.Matt.15.

Dimittit locum suum. Eccl'tę.10.a. qui deserit patientiam, sapientiam, rationẽ, & cętera huiusmodi. Et demum, qui deserit virtutis statum.

Deserere virtutem. — Amb.1.officio.21. Hie.s.Eccl'ten.10.

Gre.8.mor.21. Dimittit Deus glutire saliuam, quando saporem suę claritatis, vsq; ad abundantiam satietatis infundit. Iob.7.d. — Infundens Deus saporem gratiæ.

Hiero.s.Isa.45. Dimittit Christus captiuitatem Dei, non in pretio, neq; in muneribus. Isa.45.c. quia proprio sanguine populum Dei liberauit à seruitute peccati: & à limbo. Sic dimisit Simeonem in pace. Luc.2.e. — Gratis redimens suos.

Hiero.s.hose.4.&.s.Isa.58. Dimittere Ephraim, est separari ab hereticis. Hose.4.d. Dimittere autem liberos eos, qui confracti sunt. Isa.58.b. Est deceptos ab hæreticis, ab eorum erroribus liberare. — Separari ab hæreticis.

Dimittens Noe columbam ab arca. gen.8.b. dilatationē ecclesiæ in mundo significauit. — Dilatatio ecclesiæ.

Dimittunt parentes & fratres Rebeccę ipsam, vt iret ad Isaac. gen.24.g. quum non impediunt conuersionem venientium ex gentilitate ad fidem Christi. Sic iubetur Giezi dimittere Sunamitidem ad pedes Elisęi. 4.reg.4.d. — Non impedire conuersionem.

Glos.ordi.s.Gē.26. Dimittēs Isaac pacificè Abimelech, & socios eius, qui etiā dicūt se dimisisse in pace ipm Isaac. gen.26.g. designant concordiā philosophorum cum ecclesia, in his, q̄ rectè dixerunt. — Concordia philosophorum cum ecclesia.

Glos.inter.s.gē.45. Non dimittentes filij Israel quicq̄; de supellectili, quod non ferrent in Aegyptum. gen.45.e. designant omnia veteris testamenti mysteria, translata esse ad gentes. — Trāslatio mysteriorum ad gentes.

Glos.inter.s.gē.45. Dimissi fratres Ioseph ab ipso, cum asinis & frumento &c. gene.44.a.45.f. apostolos ad prædicandum missos designant. — Missi apostoli ad prædicandum.

Gre.5.mor.12. Dimittere aquam est, quum linguæ fluxus effrenatur: vnde sequuntur iurgia. pro.17.c. — Effrænatio linguæ.

Beda.s.pro.17. Hiero.s.Isa.65. Dimiserunt Iudęi nomen suum in iuramentum electis Dei. Isa.65.c. vt videlicet pro malorum exemplo eos habeant: & detestentur talia sustinere qualia ipsi passi sunt: & iurent sic: Non hæc patiar, quæ passus est populus Iudæorum: vel dimittitur nomen eorum in satietatem: ut eorum sit odiosa recordatio, & memoria, quasi vsq; ad nauseam: vel reliquerūt nomen suum electis, vt dicantur filij Abrahę, &c. — Detestatio Iudęorum.

Ambro.de virgin.3. Dimittere spōsum, est deserere verbum Dei. Cant.3.b. Et dimittere Deum, est ab eius cultu & honore recedere. Iudi.2.b.10.b. — Deserere verbū dei. Recedere à cultu Dei.

Glo.inter.s.Exo.4. Dimittētes filię Iethro Mosen. Exo.2.b. sunt nondū suscipiētes legē. Dimisit quoq; eum vxor sua: vel ipse dimisit filium cum vxore: ne illi essent impedimento ad legationem.

Non dimittere ex aduersarijs vllas reliquias est, etiam paruulos motus, aut cogitatus malos, ad petram allidere. Ios.10.e.11.d. ps.136. — Tollere paruos etiā cogitatus.

Gre.s.1.reg.2. Aug.17.ciui Dei.5. Dimitti petēs ad vnā partem sacerdotalē. 1.reg.2.g. designat Iudęos petētes ad fidem admitti post plenitudinē gentiū: vel ad pœnitentiam, perquā acquirant beatitudinem. — Conuersio Iudæorum.

Arn. & Hier.s.ps.16. Aug.epist.59. Euch.q.in psalm. Dimiserunt Iudęi reliquias suas paruulis suis, quum clamauerūt: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Item hæretici relinquentes discipulos, ad paruulos decipiendos, eādem iniquitatem reliquerunt posteris. ps.16. — Iudæi extendentes peccatum ad filios. Discipuli Hæreticorum relicti ad decipiendum.

Glo.ord.s.Ioan.10. Dimittit oues mercenarius, quū tēpore necessitatis, nō adhibet curā necessariā. Ioā.10.b. — Neglectus mercenarii.

Glo.inter.s.deu.22. Non potest maritus dimittere vxorem, quā falso accusauit. deut.22.c. designat nō posse prælatum dimittere ecclesiam sibi commissam, ambitione maioris principatus. — Non dimittenda ecclesia per ambitionem.

Lyra.s.Exo.23. Dimittere terrā vt requiescat anno septimo, & dimittere fructus eius pauperibus & peregrinis. Exo.23.b. leu.19.b.23.d. designat sanctos in cœlesti gloria orātes ꝓ existētibus ī terra. — Orationes beatorū pro viatoribus.

Glo.inter.s.Exo.22. Dimittere iumentū, vt depascat aliena. Exo.22.a. nō frænare appetitū ad rapiēda aliena. — Non frænare appetitum.

Dimittere velum ante arcam fœderis. Exo. 40.a. est habere cognitionem in hac vita per speculum in ęnigmate. — Cognitio obscura.

Glo.inter.s.Exo.14. Dimittens columna ignis priora filiorum Israel. Exo.14.e. designat scientiam, aut doctores opponentes se erroribus, & quasi à tergo defendentes fideles. — Defensio fidelium.

Ori s.Exo.ho.3. Dimittere nolens Pharao populū Israel ad immolandum in deserto, designat diabolum impedientem conuersionem peccatorum. Exo.3.f.4.e.5.a.14.b. Et non vult dimittere vxores & paruulos, hoc est, occasiones redeundi ad peccata, vel ad seculum: vt sic recuperet, quos per pœnitentiam amisit. Exo.10.c.f. — Impediens diabolus conuersionem.

Ori.s.Exo.ho.7. Dimittētes māna vsq; mane. Exo.16.e. designant auaros, & ob præsens seculū operātes. — Auari.

Lyra s.Exod.9. Dimittere seruos aut iumenta in agris. Exo.9.e. est sinere peccatores perseuerare in voluptatibus — Perseuerare in peccatis.

Dimisit Deus reliquias hęreditatis suæ. 4.reg.21.c. quia reliquiæ Iudæorum saluæ fient. — Salus reliquiarū Iudæorum.

Glos.inter.s.Isa.27. Dimittitur ciuitas Hierusalem, quasi deserta, quum destructa est à Romanis. Isa.27.c. — Desolatio Hierusalem.

Glo.ordi.s.1.Esd.6. Dimittere fieri templum domini. 1.Esdr.6.b. est permittere prædicationem ad conuersionem infidelium, & ædificationem ecclesiæ — Libertas prædicandi concessa.

Gre.16.mor.23. Hiero.s.Iob.24. Dimittunt hæretici homines nudos. Iob.24.a. quum in eorū mentibus vestes bonorū operū dissipant: vt solum culpæ frigus interimat, quos calor boni operis prius tegebat. Sic dimittunt amatores fornicariam Hierusalem nudā. Eze.24.d. Hose.4.d. quū dæmones, aut hæretici contemnunt animam, quam virtutibus & donis gratiæ expoliarunt. — Dissipātes bona opera.

Lyra.s.1.reg.20. Dimittens Ionathas Dauid inimicum Saulis. 1.reg.20.c. est liberans bonos ab insectatione malorum: — Liberatio bonorū.

Patientia. Dimittens David Semei, vt sibi malediceret. 2. reg. 15. b. voluit per patientiā placare Deū. Lyra. ſ. 2. reg. 16.

Falſa ſecuritas. Dimittens Achab rex Iſrael, regem Syrię dignum morte. 3. reg. 20. g. deſignat eos, qui de Lyra. ſ. 3. reg. 20. uicto diabolo, ſecuritatem ſibi promittentes pereunt.

Oppreſſores veritatis. Dimittentes ſerui Holophernis Achior vinctum. Iudith. 6. b. ſunt perſecutores confeſſo Glo. ord. ſ. Iudith. 6 rum veritatis, qui eos opprimere conantur.

Dimittens Nabuzardan pauperes in Hieruſalem. Iere. 33. c. eſt diabolus procurans ne ſint in eccleſia, qui poſsint ei reſiſtere.

Pati martyrium. Dimittere pallium auferenti tunicam. Matth. 5. f. eſt tradere corpus ad martyrium, ne Glo. ordi. ſ. Matt. 5. pereat anima.

Abijcere carnales affectus. Dimittere mortuos ſepelire mortuos ſuos. Matth. 8. c. eſt dimittere oēs carnales affectus. Lyra. ſ. Matt. 8.

Peruerſum iudiciū. Dimiſit Pilatus Iudæis Barabbā. Matt. 27. c. Mar. 15. b. Ioan. 18. g. quia ille moribus Iudęorū par erat. Sic faciebant iudices Iſrael in Babylone, noxios dimittētes. Dani. 13. f.

Tranſgredientes ſacerdotes legem. Dimittentes agricolę ſeruum patris familias vacuum, fuerunt ſacerdotes & ſcribę tranſ- Glo. ord. ſ. mar. 12. gredientes legem, & ſermonem propheticum. Mar. 12. a. Luc. 20. b.

Dimittere volens Pilatus Chriſtum emendatum. Luc. 23. b. Ioan. 19. b. eſt malus iudex affligens iuſtum ſine culpa.

Cauens extrema vitia. Non dimittens Reſpha aues nec beſtias, lacerare filios ſuos ſuſpenſos. 2. reg. 21. b. deſignat, Lyra. ſ. 2. reg. 21 eis, qui carnem ſuam crucifixerunt, cauendum eſſe, ne ab auibus inanis gloriæ lacerentur, neq; à beſtijs, de nimia afflictione tentantibus.

Dina.

Dina. i. iudicium iſtud: filia Iacob & Liæ, quam oppreſsit Sichem: cuius gratia direpta eſt ciuitas Sichimorum. gen. 30. c. 34. a.

Anima infirma. Ecclesia. Dina, deſignare poteſt aīam infirmā, & per exteriora vagātem, vt illa vagata eſt: vnde fit, Gre. 2. regis. epiſ. 62 & 3. paſto. admo. 30. vt corrūpatur à diabolo: deſignat etiam eccleſiā, quę ante aduentū Chriſti vagabat per mūdana, quam in membris ſuis corrupit diabolus, ſed Chriſtus aduenieēs eam vindicauit. Beda. ſ. gen. 34.

Verecundia. Dina ſignificat etiam verecundiam: naſcitur poſt Zabulon, quia ſæpe nimiū zelū, interue Rica. de. ſ. vict. d. 12. pſiarchis. 45. 49. niente culpa, ſequitur verecundia. Eſt fœmina pulchra, vt tēperet impetum zeli.

Iudicium. Vt autem Dina interpretatur iudicium, nititur Sichen, hoc eſt, temerarius corrumpere Phil. de Migr. Abra. Dinam, hoc eſt, ipſum iudicium.

Dinumerare, uide Numerus.

Diplois.

Confuſio contemnentium euangelia. Diplois eſt genus veſtis duplicis, & vilis. pſ. 108. deſignare poteſt multiplicem confuſionem contemnentium quatuor euangelia. Arn. ſ. pſ. 108.

Dipondium, ſiue Dupondium, uide Aſsis.

Dipſas.

Diabolus. Dipſas eſt ſerpentis genus, viperæ ſimile. deutero. 8. c. poteſt ſumi pro diabolo, aut hæreticis.

Dirigere.

Dirigere eſt, obliquum emendare, & rectum facere.

Rectitudo Chriſti. Dirigitur voluntas Dei in manu Chriſti. Iſa. 53. e. quia omnia operatus eſt ſecundum Hie. ſ. Iſa. 57. voluntatem Dei patris. Et dicitur Chriſtus ambulaſſe in directione ſua: quia recto itinere aſcendit ad patrem. Iſa. 57. a.

Via virtutum. Dirigit dominus viam proſperando, & ad rectum finem ducendo. Et dirigit opera, & fi Ori. ſ. pſ. 36. ho. 4. & ſ. Luc. ho. 22. Gre. ſ. pſ. 101. lios, & prædicationem, & greſſus hominis. Et directa via, eſt via virtutum. gen. 24. e. 39. a. d. Ioſ. 1. b. 2. Para. 27. c. Tobi. 4. b. Iudit. 13. c. pſ. 5. 7. 24. 25. 26. 29. 34. 36. 44. 66. 89. 98. 101. 118. Proue. 3. a. 4. d. 11. a. 16. b. 18. d. 20. d. 23. c. Sapi. 9. b. 10. a. Eccl'i. 4. c. 36. c. 37. c. 39. c. 40. a. Iſa. 40. a. 45. b. 48. d. 53. c. Iere. 10. d. 18. b. 20. b. 31. d. Hoſe. 14. b. Luc. 1. g. 3. b. 2. Theſ. 3. a.

Chriſtus. Pœnitentia. Fides Chriſti. Obſeruatio mandatorum. Directa via eſt Chriſtus, per quem debet ambulare, qui non vult errare. Iſa. 35. c. Et dirigunt viam domini, qui ambulant per viam Chriſti. Ioan. 1. c. Luc. 3. b. Directa etiam via eſt, Glo. int. ſ. Iſa. 35. quum quis regreditur pœnitendo à peccatis, in quę ceciderat. Iere. 31. d. quod non poteſt fieri, niſi per viam Chriſti, quæ via etiam eſt fides Chriſti, & obſeruatio mandatorum.

Directio gratiæ. Directus dicitur eſſe ſpiritus domini in David à die vnctionis. 1. reg. 16. c. quod fit in no- Gre. ſ. 1. reg. 16. bis, quando ſic foris Chriſti ſacramenta percipimus, vt intus ſancti ſpiritus gratia repleamur. Et dirigitur in reliquum, quando à gratia quam percepimus, nunq; recedimus. Dirigitur autem in ſingulis in baptiſmo, tanq; in die vnctionis. Et in tota eccleſia vſq; ad finem ſeculi: idq; abiecta Synagoga, ſicut Saule: vt in David ſignetur eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti.

Oratio grata Deo. Dirigitur orō ſicut thimiama, aut incenſum in conſpectu dn̄i. pſ. 140. quādo orō Chri- Arn. & Au. ſ. pſ. 140.

aut cuiusq; membrorum eius, grata & accepta est Deo.

Dirigere aciem, est paratum esse aduersus omnes tentationes. 2. reg. 10. b. 3. reg. 20. e. 1. par. 19. c. Et dirigit exercitus aciem ad aquilonem, contra Hai. Iosue. 8. c. hoc est, contra dęmones, qui sunt in lateribus aquilonis. Et dirigentes pugnatores Dauid sagittas. 1. paralip. 12. a. Sunt prædicatores afferentes autoritates sacrę scripturæ, & exempla contra omnia tentamenta. Aduersarij quoq; & dæmones dicuntur dirigere aciem & sagittas contra fideles. 2. reg. 11. d. 3. regum. 22. e. *Parati ad tentationes. Tentantes.*

Hie. s. Hose. 12. Directus Iacob cum angelo. Hose. 12. b. est accipiens à Christo benedictionem ad bene operandum, & ad vincendas contrarias potestates. *Benedictus à Chro.*

Gre. 24. mor. 26. Aug. s. ps. 77. Dirigere oculos ad Deum, est cor ad ipsum dirigere: dirigere autẽ cor ad Deũ, est ipsum ad superna subleuare, & rectũ facere, cõformãdo ipsũ Deo recto: vnde tãto rectius est cor, quãto magis volũtati Dei cõformat. 2. par. 20. c. g. Iob. 34. b. ps. 58. 77. 118. Eccl'i. 51. c. Sap. 9. a. *Cor ad superna leuare.*

Hie. s. Iere. 3. In directum leuare oculos, est ipsos dirigere ad veritatem, in qua est rectitudo. gen. 15. d. Iere. 3. a. Tunc etiam est directus sensus. Eccl'ici. 20. c. *Intueri veritatẽ.*

Glo. int. s. gen. 18. Dirigentes angeli oculos contra Sodomam. gene. 18. c. designant decretam Dei sententiam, ad puniendos malos. Idem videtur designare dirigens Balaam vultum suum contra desertum. num. 24. a. *Decreta sententia Dei.*

Glo. ord. s. ps. 100. Dirigere aliquem in cõspectu oculorum alicuius, est ipsum approbari, aut defendi: quod in malis non est faciendum. psalm. 100. Is, qui loquitur iniqua, non non direxit in conspectu oculorum meorum. *Approbari.*

Gre. s. 1. reg. 6. In directũ euntes vaccę, designãt tenendã esse discretionẽ in afflictione carnis. 1. reg. 6. c. *Discretio.*

Hila. s. ps. 139. Non dirigitur linguosus in terra: vt Iudas, qui nil directum, & simplex loquebat. ps. 139. Pro. 28. c. Sic non dirigitur vas fictum à fabro, hoc est, à diabolo. Isa. 54. d. *Non ambulans recta via.*

Hie. s. Eze. 38. Dirigitur gladius vniuscuiusq; in fratrem suum. Ezechie. 38. g. quando hæresis pugnat aduersus hæresim. *Pugnantes inuicem hæreses.*

Dirigere causam pupilli. Iere. 5. g. Est instruere simplices, ne decipiantur. *Instruere simplices.*

Glo. int. s. Sap. 5. Directę emisiones fulgurum. Sapi. 5. d. Sunt tonitrua prædicationis, & coruscationes miraculorum. *Prædicatio. Miracula.*

Diripere.

Diripere est depopulando, & spoliãdo, ex diuersis partibus, & in diuersas partes rapere: vt quum milites diripiunt bona ciuitatis expugnatæ.

Hie. s. Hose. 13. & s. Amos. 3. & s. Isa. 13. Diripit dominus thesaurum omnis vasis desiderabilis Ephraim. Hose. 13. d. Educens videlicet sanctos è limbo: & conuertens eos, quos hæretici peruerterant. Tunc etiam diripi dicuntur ædes Samarię. Amos. 3. c. Diripiuntur autem domus hæreticorum, quum eorum deteguntur errores. Et decepti ab eis redeunt ad ecclesiam. Isa. 13. c. Diripiunt etiam alieni labores peccatoris. ps. 108. quum doctores Christiani docent hęreticos male scripsisse. Et diripiunt vastatores suos. Eze. 39. c. quãdo cõfundunt hæreticos, qui ecclesiã vastabant. Diripere autẽ vasa fortis, est liberare peccatorem à potestate diaboli. Mat. 12. c. deut. 3. a. 4. reg. 7. d. *Educens Deus sanctos è limbo. Conuertens deceptos ab hæreticis. Conuincere hæreticos.* (Arno. s. ps. 108.)

Glo. ordi. s. Iere. 15. Diripiunt claudi rapinam Hierusalẽ. Isa. 33. d. quum non confidentes in viribus suis, legis mysteria percipiũt. Et in direptionem dat Deus diuitias Iudęorum, quum ablatum est ab eis regnũ Dei, & datũ genti facienti fructũ. Iere. 15. c. 17. a. Eze. 26. a. Et diripiunt alieni labores Iudęorum, quum fideles accipiunt scripturas eorum. ps. 108. *Percipiẽtes humiles mysteria legis.*

Hie. Sopho. 1. Aug. s. ps. 108. Ori. s. Iudi ho. 2. Hie. s. Isa. 17. In direptionem dat Deus Iacob, quũ relinquit peccantes in potestatẽ diaboli. Isa. 42. d. Eze. 7. f. 25. b. 26. a. Et diripiũt alieni labores Iudęorũ, quũ dęmones tollũt eorũ opera indigna Deo. ps. 108. diripientes autẽ dicuntur dęmones, qui aĩas rapere conantur. Iudi. 2. c. Isa. 17. d. Et diripit spolia Assur, quum diabolus rapit malos. Isa. 10. b. 1. reg. 23. a. 4 reg. 17. d. Tob. 3. a. ps. 34. 43. Eze. 38. d. Idẽ designat diripiẽs Nabuchodonosor spolia Aegypti. Eze. 29. d. *Relinquẽs Deus peccãtes in potestatem diaboli. Dæmones.*

Hier. s. Nahũ. 2. Diripiuntur thesauri Babylonis. Iere. 50. e. Et aurum, & argentum Niniue. Nahũ. 2. c. quũ quicquid videtur in mundo eloquij, & sensus, aufertur. *Auferri à mũdo doctrinam.*

Hie. s. Isa. 10. 18. Gre. 16. mor. 21. Diripiunt hæretici pupillos & pauperes, quum simplices in errorem inducunt. Isa. 10. a. Eze. 38. d. Et diripiunt greges. Iob. 24. a. Diripiunt quoq; flumina terram, quum hęretici perdunt animas. Isa. 18. a. Diripuerunt Christum, omnes transeuntes viam, quum hæretici in errorem inducũt membra Christi. ps. 88. Diripuerunt Iudęi pauperem, quando diuiserunt vestimenta eius: & multo magis, quãdo auertebanț ab eo plebem Amos. 5. c. *Inducẽtes hęretici simplices in errorem.* (Rup. s. Amos. 5.)

Hie. i. Isa. 5. Direptio vineæ, est destructio Hierusalem: vel amisio virtutum ab anima. Isa. 5. b. Eccl'i. 36. d. Et populus Iudaicus, est direptus populus. Isa. 42. d. *Destructio Hierusalẽ. Amisio virtutum.*

Hie. s. Isa. 24. Direptio terræ erit in iudicio, quando mali mittentur in tenebras exteriores. Isa. 24. a. *Mitti malos in tenebras exteriores.*

Diriuare.

Diriuare, seu deriuare, est riui more aquam deducere, ac per sulcos aquarios, eam in diuersas partes deflectere.

Gre. 3. past. admo. 25 Diriuari fõtes ꝓprios foras. Pro. 5. c. est exterius alijs vim ꝑdicatiõis infundere, vel ad literam, fi- *Prædicare.*

Tradere filiā nuptui — ram, filium tuum, ac filiam nuptui trade: & id manifestè facito pluribus conscijs. — Beda. s. pro. 5.

Diruere, uide Destruere.

Dirumpere, quære Abrumpere.

Dirus, uide Crudelis.

Discalciatus, quære Calceamentum.

Discedere, uide Abire.

Disceptare, quære Disputare.

Discere.

Discere, est rem prius ignotam assequi meditando, vel ab alio docente accipere. Item experiri, & assuescere.

Experimētum Christi. — Didicit Christus ex his, quę passus est. Hebrę. 5. c. quia accepit per experiētiam, quod iam ante per speculatiuam scientiam nouerat. — Cyril. de recta fide ad reginas.

Institutio morum à præceptore. — Discendum est benefacere, quia virtutes non natura habentur, sed institutione: ideo magistrorum sapientiæ terenda sunt limina. Isa. 1. c. 26. b. 29. e. Leuit. 23. e. deut. 4. b. 5. a. 14. c. 17. d. 31. c. 3. reg. 8. e. 18. f. p̄s. 118. pro. 6. a. 24. d. Eccl'tę. 1. d. 3. b. Sap. 6. b. 7. b. 9. d. Eccl'i. 8. b. 16. c. 18. c. 34. d. Eze. 23. g. Discendum autem à Christo, tanq̄; à vero præceptore. Mat. 11. d. Ioan. 6. e. — Hie. s. Isa. 1.

Suscipere doctrinā fidei. — Discunt vias populi Dei, qui discuut doctrinam fidei ecclesię. Iere. 12. d. — Glo. int. s. Iere. 12.

Sera resipiscentia. — Discent habitatores orbis iustitiam, quum faciet Deus iudicia sua in terra. Isa. 26. b. quia in iudicio cognoscent mali, Deum esse iustum in puniendo, quum ipsi non didicerint facere iustiam, quādiu à Deo non puniebantur: sed expectabantur, vt resipiscerent. — Hie. s. Isa. 26.

Exerceri contra tētationes. — Discere certare contra gentes, est exerceri aduersus tentationes diaboli, mundi, & carnis. Iudi. 3. a. Mich. 4. b. — Lyra. s. Iudi. 3.

Fraudes diaboli. — Discens Dalila, in quo esset fortitudo Samsonis. Iudi. 16. a. fraudes diaboli designat vigilantis ad supplantādum. Discens etiam Herodes à magis tempus stellæ, quę apparuerat in Christi ortu. Matth. 2. a. Ad idem refertur.

Discere errores. — Discentes filij Israel opera Chananęorū. p̄s. 105. pro. 22. d. Ier. 9. d. 15. d. sunt discentes hęreses, & cultum Idolorum. — Glo. ord. s. Iere. 9.

Mala regū īstitutio — Discens catulus leonis prædam capere. Ezechie. 19. a. ad malam regum institutionem referri potest. — Lyra. s. Eze. 19.

Discernere, Dijudicare, Distinguere.

Discernere, est separare, ac distinguere, atq; dissoluere. Distinguere autem est etiam diuidere, & variegare.

Distributio apostolorum. — Discernit cœlestis reges. p̄s. 67. quum Deus distribuit apostolos, dans eis diuersa dona ad ministerium ecclesiæ: Dijudicat etiam Deus. p̄s. 91. quum per gratiam suam, quosdam instituit in altiori gradu, quosdam in inferiori. — Arno. & Hie. p̄s. 67. Aug. s. p̄s. 67. 81.

Separatio malorum à bonis. — Discernet Deus populum suum. p̄s. 49 quum in iudicio separabit hœdos ab agnis. — Glo. ord. s. p̄s. 49.

Discretor cogitationum, est spiritussanctus. Hebrę. 4. e.

Discerni causam à Deo petit Dauid, nō pœnam. p̄s. 42. quia eadem pœna potest esse martyrum, & hæreticorum: sed diuersa est causa. — Aug. epis. 50.

Distinxit Deus in labijs suis, quando aliqua expressè mandauit. p̄s. 105. Vel potius Moses distinxit in labijs suis, quando dubitanter loquutus est in eductione aquæ de petra. vel vt iugiter supplicaret pro populo. — Glo. ord. s. p̄s. 105.

Institutio ecclesiarū — Distinxit Deus ab institutione hominum partes illorum. Eccl'ici. 16. d. quia à tempore institutionis ecclesię, diuersas instituit particulares ecclesias, sub vniuersali. — Glo. ord. s. Eccl'i. 16

Varietas Christi in passiōe, & miraculis — Distinctus sapphyris venter sponsi. Cāti. 5. d. Designat, ꝙ dum inter passiones carnis, diuina miracula Chr̄s operabatur, quasi cum in corruptione, corruptio variabatur. — Gre. s. cant. 5.

Decernere votum. — Distinguūt labia vota p̄s. 65. quum quis, cum assertione vouet. Et hæc distinctio, est quasi definitio, qua secernitur aliquid à cæteris, quę solo dicto non tenentur. — Aug. q. in Leui. 3.

Scintillæ spiritualis intelligentiæ. — Distinctiones argenti. Canti. 1. c. iuxta septuaginta, vbi nos habemus vermiculatas argento, designant raras interpretationes fulgentes in prophetis. Vel scintillas spiritalis intelligētiæ, quę intimantur incipientibus, vt maiora desiderent. — Ori. s. cant. ho. 2.

Distinctio elemētorum. — Distinctum cingulum sacerdotis quatuor coloribus, arte plumaria: & etiam velum templi. Exo. 39. e. distinctionem elementorum in mundo inferiori significare potest: In superiori vero distinctionem Zodaici. — Glo. ord. s. Exo. 26.

Discernere cibos.Roma.14.d.est eorum,qui non habent perfectam scientiam,sed infirmam conscientiam,quod non debet intelligi de discretione ieiuniorum.

Glo.ord.s.Leui.10. Discernere inter sanctum & prophanum est sacerdotum.Leui.10.b.3.reg.3.b.1.Esdr.10.a. debent enim,tam res, q̃; homines discernere.

Discernere suaue,vel amarum.2.reg.19.f. Referri potest ad discretionem boni, & mali, Hebr.5.d.Sicut & discretio spirituũ.1.Cor.12.b.

Discerpere,uide Lacerare.

Discindere,quære Abscindere.

Discinctus,uide Accingere.

Discipulus, Disciplina.

DIscipulus est ille,qui disciplinam,aut doctrinam ab alio percipit,& imitatur.Disciplina autem est institutio,quæ fit à magistro,prout à discipulo percipitur:& ipsa castigatio & correctio.Item eruditio,& præcepta,& ipsa sapientia.

Glo.ord.s.Isa.8. Discipuli sunt,qui magis familiares sunt verbo Dei:vt discipuli Christi.Isa.8.c. Matt.5.a. 9.b.10.c.11.a.16.a.26.b.27.g.28.b.Mar.4.b.8.a.9.e.14.f.16.b.Luc.6.f.7.b.9.b.14.f.22.b. Ioan.2. b.6.g.8.d.9.f.13.d.19.e.20.e.Acto.2.a. — Familiares verbo Dei.

Ori.s.Matth.ho.14. Amb.s.Luc.19. Discipuli duo missi ad soluendam asinam & pullum, designare possunt Petrum missum ad Iudæos:& Paulum ad gentes. Vel designant omnes apostolos, cum duobus præceptis charitatis ad gentes missos.Matth.21.a.Luc.19.e. — Petrus,& Paulus. Apostoli.

Hila.s.Matt cão.15. Discipuli difficultatem ponentes in panum multiplicatione. Matth.15.d.designant difficultatem suam transeundi ad gentes.

Ori.s.Mat.ho.7. Discipuli Christi increpantes eos,qui pueros offerebant Iesu.Matth.19.b.designant doctiores magistros prohibentes minus doctos simplicem docere doctrinam. — Magistri doctiores.

Hila.s.Matt.cão.17. Discipuli non valentes curare lunaticum.Matth.17.c.sunt scribę & pharisęi,sine Christo non valentes curare populum Iudęorum. — Scribæ, & pharisæi.

Hila.s.Matt. cão.9. Amb.s.Luc.7. Discipuli Ioãnis Baptistę designare possunt populum Iudęorum aduersantem Christo, & discipulis eius.Aut etiam vtrumq; populum.Matt.9.b.Luc.7.c. — Iudæi. Vterq; populus.

Glo.ordi.s. Mala.2. Discipuli,quos disperdit dominus cum magistris,sunt discipuli hęreticorũ.Mala.2.c. — Discipuli hęreticorũ.

Ori s.Eze ho.2. Beda.s.prou.1. Disciplina Dei,& populi Dei,est castigatio,qua Deus corripit omnem filium, quem recipit.Deut.11 a.Leu.26.d.Iob.17.b.33.c.34.d.ps.2.17.Eze.13.b.Disciplina patris,doctrina noui testamenti.Pro.1.b. — Castigatio Dei.

Hie.s.Isa.53. Disciplina pacis nostrę fuit superChristũ.Isa.53.b.quia quod nos debebamus pro nostris sceleribus sustinere , pro nobis passus est,pacificans per sanguinẽ crucis suæ,siue,quę in terra,siue quę in cœlis sunt.Ipse enim est pax nostra,qui fecit vtraq; unum. — Peccatorum nostrorum satisfactio per Christum.

Glo.int.s.Sapi.2. Disciplina scribarum & pharisęorum,erant falsę traditiones eorum:cuius disciplinę peccata,Christus illis improperabat.Sapi.2.c. — Traditiones pharisæorum.

Discooperire, Reuelare.

Tertu.aduer.mar.4. DIscooperire,est detegere quod apertum erat:& reuelare,est ignota manifestare.

Amb.s.ps.118. Hie.s.ps.28. Gre.11.mor.12. Reuelat Deus mysteria paruulis.Matth.11.d.hoc est,humilibus,& gentilibus.Et reuelat oculos,quum tollit velamen legis,& conuertit ad ipsum Deum . Et dicitur tunc reuelare profunda de tenebris.Iob.12.d.ps.118.Danie.2.c.Amos.3.b. Luc.10.d.acto.9.c.Et reuelat condensa.ps.28.quum obscura diuinarum scripturarum mysteria p̱ spiritum sanctũ patefacit.Reuelata facie dicuntur etiam credentes gloriã domini speculari, quia sine velamine literæ legis.2.Cor.3.d. — Docẽs De⁹ humiles

Glo.ord s.Luc.2. Reuelatio gentium,est quum gentes veniunt ad fidem.Luc.2.e.Roma.8.d. — Veniẽtes gentes ad fidem.

Gre.33.mor.28. Hie.s Iob.41. Reuelat Deus faciem indumenti Leuiathan.Iob.41.a. quum seruorum suorum mẽtibus gratiam subtillissimę discretionis inspirat:vt reuelata malitia,faciem eius nudam videant, quam coopertam,ille sub habitu sanctitatis occultat. — Dans Deus gratiam discretionis.

Gre.s.1.reg.9. & 26 mor.27. Reuelare aurem alicuius,est aperire illi secretum:vt reuelat Deus auriculã Samuelis, quũ spiritussanctus prædicatoris intelligentiam instruit:vt quę facturus est audiat,& audita disponat.1.reg.9.c.2.reg.7.d.1.par.17.d.Et reuelat aurem,vt corripiat,quum aperit cognitionem peccati,vt sic peccator pœnitendo erubescat.Iob.36.b. Reuelauit Ionathas aurem Dauid.1.reg.20.c quum aperuit illi secretum patris sui. — Inspiratio.

Basi.s.ps.28. ho.1.2. Hi.s.Isa.65. Aug.s.ps.28. Reuelat vox domini condensa, quum secando à nobis in frugifera,facit aperiri vitia.Et quum solicitudines seculi à nobis tollit.Et quum dubia discernit,ne erremus . Et cum reprehendit in nobis peccata. Et cum in iudicio ea reuelabit ad condemnationem . Reuelat etiam femora,quum manifestat occulta & pudenda peccata.ps.28.Eccl'i.1.d.Mat.10.c.Luc.12.a.Iere.13.d.Hose.2.b. — Detegi vitia.

Reuelat

Manifestatio discipulorum Christi. Reuelata sunt fundamenta orbis terrarum.ps.17.quum discipuli Christi manifestati sunt mundo:vel cum mysteria prophetarum sunt aperta. Hie.s.ps.17.

Conuersatio cœlestis,cum fide. Reuelare dicitur pater, quando cum fide habemus conuersationem cœlestem. Reuelat vero caro & sanguis,quando cum vita carnali credimus, quæ à carnalibus parentibus accepimus.Matt.16.c. Ori.s.Matt.ho.1.

Mittens pater filiũ. Reuelat Deus deprecationem pacis,mittens filium suum in terras.Ier.33.a. Et tunc reuelauit iustitiam suam in conspectu gentium.ps.97. Lyra.s.Iere.33.

Manifestatus Christus Iudæis. Reuelatus dicitur dominus aperte domui patris Eli, hoc est, populo Israel, ne videlicet Iudęi ignorantiam allegare queant.1.reg.2.e. Gre.s.1.reg.2.

Discussio mysteriorum. Reuelatus dicitur sermo domini,quum quis non solum Deum ardenter diligit, sed arcana mysteriorũ discutere per spiritum nouit.1.reg.3.a.Luc.10.d.Ioan.17.a.2.Cor.2.c. Gre.s.1.reg.3.

Raritas fidelium Iudæorum. Quum interrogat Isaias.cap.53.a.Brachium domini cui reuelatum est?vbi respondendũ, nulli,aut pacis.Indicat paucos ex Iudæis in Christum credituros fuisse. Hie.s.Isa.53.

Veniẽs Christus ad iudicium. Reuelabitur gloria domini in iudicio,hoc est maiestas Christi, quę in primo aduentu latuit.Isa.40.b.Luc.17.g.2.Cor.3.c. Reuelabitur etiam iustitia Dei, & iudicium in conspectu gentium.ps.97.Isa.56.a. Amos.5.g. Roma.1.d. Reuelabitur autem quasi aqua, & quasi torrens,quia omnia discooperiet & grauiter puniet.Et discooperiet Deus tunc Esau,quũ horrens,quia omnia discooperiet & grauiter puniet. minum deteget peccata,ad eorum confusionem.Iere.49.b. Thre.4.d.Reuelabit quoq; terra sanguinem in se fusum,quum detegentur homicidia tunc punienda. Et peccata scandali,quibus aliquis occidit proximum,inducens ipsum in peccata. Isa.26.d.Ezech.13.c.Reuelatur etiam iniquitas in auribus Dei,quum eam vult punire in iudicio.Isa.22.d.Hose,2.b.7.a.Iere.13.d.Nahum.3.b. Hier.s.Amos.5.&.s.Isa.26. Detectio peccatorũ.

Declarãs Deus sententiam suam. Reuelat Deus profunda de tenebris,quãdo apertam sentẽtiam,ex occultis consilijs suis indicat:vt de vno quoq;,quę sentiat ostendat.Iob.12.d. Gre.11.mor.12.

Proponere Deo tã bona q̃; mala. Reuelamus nos Deo viam nostram,quum quantum est in nobis, licet ipse iam nouerit, proponimus ei tam bona, q̃; mala nostra.ps.36.Prou.16.a.Idem erit reuelare causam suam Deo.Iere.11.d.20.a.Id autem fit,vt illius in omnibus flagitemus auxilium. Ori.s.ps.36.ho.1. Beda.s.pro.16.

Iusti condemnantes malos. Reuelabunt cœli iniquitatem impij.Iob:20.d.quum iusti in iudicio,stabunt in magna cõstantia,aduersus eos,qui se angustiauerunt. Gre.15.mor.15.

Detegi munimenta hæreticorum. Reuelat Deus fundamentum parietis,& fundamẽta Samarię:& fundamenta orbis terrarum,quum detegit munimenta errorum hęreticorum.Eze.13.c Mich.1.b.2.reg.22.b. Hie.s.Mich.1.

Cõuersio gentium. Reuelantur qui sunt in tenebris.Isa.49.c.quũ gentiles exeũt ab infidelitatis errore. Hie.s.Isa.49.

Detegi peccata. Discoopertę nates,significãt discoopertã ignominiã pc̃ti ad pc̃toris cõfusionẽ. Isa.20.b. Idẽ fere est discooperire humerũ.Isa.47.a.Ezec.16.g.22.c.23.c. Et discooperiẽs se iuxta Deũ adsuscipiendũ adulterũ,est anima sine vllo pudore,& timore Dei perpetrans pc̃tã.Isa.57.b. Hiero.s.Isa.20.&.s.Eze.16.

Manifestare hęresim. Reuelare turpitudinem,est manifestare hęresim:aut docere inutilem esse voluptatem,& carnis sapientiã.Exo.20.d.Leui.20.c.Eze.23.b.Reuelatur etiam turpitudo,dum vilis mens, abiectaq; in actionis ostentatione cognoscitur, quę cum quiesceret prius magna putabat. Humerum quoq; mens discooperit,quando opus suum,quod ignorabatur ostẽdit.Reuelat quoq; crura,quando quibus desideriorum passibus,lucris mundi inhiet, manifestat. Philo.degigãtibus. Gre.6.mor.11.

Detecta malitia Iudæorum. Reuelata est iniquitas Ephraim,hoc est,Iudæ,& malitia Samarię,hoc est,sacerdotũ,& pharisęorum,quando Christus voluit sanare Israel.1.quando cœpit prędicare.Hose.7.a. Rup.s.Hos.7.

Manifestare vitia intellectus,& sensus. Discooperire turpitudinem patris & matris.Leui.18.a.Deut.27.c.est manifestare vitia intellectus & sensus:vbi mater est concupiscentia pariens prauos filios: vel est detegere proximorum vitia. Philo. de profugis. Isy.s.Leui.18.

Rete pcipua aĩi sẽt. Discoopertum caput mulieris.nu.5.c. designat retectã pręcipuam animi sententiam. Philo. de cherubim.

Habẽs sacerdos mẽtem in cœlestibus. Non discooperit caput põtifex. Leui.21.b. quia semper debet in mente habere cœlestia. Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.6. Isy.s.Leui.21.

Christus non separatus à patre. Christus etiam non discooperit caput:quia à patre suo,qui caput eius appellatur, nec passiones carnis sustinens separatur.

Detecta malitia Iudæoi,& ĩfirmit.disc. Reuelantur cogitationes multorum cordium per passionẽ Christi. Luc.2.e. quia in eius passione & insidiæ Iudæorum,& discipulorum infirmitas patefactę sunt. Aug.epis.59.

Aperta doctrina ecclesiæ. Reuelatur operimentum Iudæ. Isa.22.b. quum doctores manifestant doctrinam ecclesiæ,aduersus hęreticos. Hie.s.Isa.22.

Aperiens literam legis. Discooperiens Ruth pallium Booz. Ruth.3.a. est excutiens operimentum literæ legis, in qua latebat mysterium incarnationis. Glo.ord.s.Ruth.3.

Manifestatio patris per Christum. Reuelare opera Dei est laudabile.Tob.12.b.quod fecit angelus magni consilij Christus, qui manifestauit nobis patrem. Glo.ord.s.Tob.12.

Nolens reuelare Samson parẽtibus,φ mel esset de ore leonis.Iudi.14.b.designare potest Christum non reuelantem mysteria patribus,quę posteris reuelata sunt.

Reuelabitur homo perditionis Antichristus.2.Thes.2.a.

Discordia, Dissensio, Dissentiri.

DIscordia iuxta Tul.4.tuscul.est ira acerbior,intimo odio,& corde cõcepta:quę & dissensio,& dissidium dicitur,quãuis hæc leuiora videatur.

Hie.s.Ier.15. Discordiæ vir dicitur Christus.Iere.15.c. Qui venit non mittere pacem, sed gladium:& positus est in ruinam, & resurrectionem multorum:& super eo cõtendunt hęretici cũ fidelibus:quin & dissensio facta est in turba de Christo.Ioan.7.f.10.c. Positus Christus in ruinam & resurrectionem multorum.

Discrimen, uide Periculum.

Discriminare, Discriminalia.

DIscriminalia sunt acus,quibus mulieres crines diuidunt ac separãt, ad concinnandum, & ornandum caput.

Hie.s.Isa.3. Ori.s.Exo.ho.13. Discriminalia designare possunt vim iudicãdi in singulis. Isa. 3.d. et discriminalia offert, qui bene nouit discernere,quid agendum,quid vitandum,&c. Vis iudicandi.

Glo.int.s.Iudith.10 Discriminans Iudith crinem capitis sui.Iudith.10.a. Est distinguens solerti discretione singulas cogitationes mentis. Discernens cogitationes.

Discumbere, uide Accumbere.

Discurrere.

DIscurrere est,in diuersas partes currere.

Hie.s.Zach.4. Discurrentes septem oculi per omnem terram. Zacha.4.d. designant cognitionem Dei omnia penetrantem. Cognitio Dei.

Glo.ord.s.deut.33. Discurrentes nubes,magnificentiæ Dei sunt indices.deut.33.d.Ester.8.c.designant autẽ apostolos discurrentes per mundũ prædicando. Magnificentia Dei. Prædicatio apl'orũ.

Gre.s.Eze.ho.5. Discurrens visio in medio animalium.Eze.1.d.designat ignem spiritussancti,qui quia vbiq; presto est,discurrere dicitur & etiam,quantum ad dona gratuita:vt prophetiæ,linguarum,& miraculorum,&c.cum quibus aliquando adest sanctis,aliquando abest Et nunc in vno,nunc in alio est.Sic dicitur sapientia mobilis.Sapi.1.c. Ignis spiritussancti.

Glo.inte.s.gen.49. Discurrentes filię per murum.gen.49.c. sunt ecclesiæ gentium,vel animæ,ad fidem properantes,& de virtute in virtutem progredientes. Ecclesiæ gentium. Animæ.

Hie s.Zach.6. Discurrẽtes venti,aut equi per omnem terram.Zach.6.b. Intelligi possunt Romani,vel apostoli,& prædicatores.Eosdem designare possunt discurrentes equites per aëra.2. Mac. 5.a.Iusti etiam discurrunt tanq̃; scintillę in arũdineto.Sapi.3.b. Discurrentes etiam nubes, sunt apostoli,& prædicatores.deut.33.d. Romani. Apostoli,& prædicatores.

Rup.2.s.deut.20.

Hie.s.nahũ.2. Discurrẽtia fulgura,Exo.9.e.Nahũ.2.b.erunt dęmones in iudicio,qui adhuc veterem furorem spirabunt. Dæmones.

Lyra.s.Iudi.15. Discurrentes vulpes huc,atq; illuc.Iudi.15.a.designant diligentiam hæreticorum, in peruertendis hominibus:possunt etiam designari prędicatores ferentes ignem,quem Christus misit in terram,ad comburenda omnia carnalia. Diligentia hæreticorum. Prædicatores.

Glo.ord.s.Leui.13. Discurrens lepra in cute. Leui.13.b. est præuaricatio legis exterior . Et vitia libidinis,& auaritiæ. Vitia exteriora.

Discus, quære Catinus.

Dispensare, Dispensator.

DIspensare,est in diuersa expendere.Et dispensator est,qui familiæ necessaria dispensat, & distribuit.

Amb.de Ioseph.9. Fulg.ho. d̃ cõfesso. Dispensator domus Ioseph,dici potest episcopus , aut prædicator,qui ministrant verbũ Dei,& sacramẽta familię Christi.Sic Ananias,vt dispensator missus est ad Paulum.Et Moses,& apostoli dispensatores sunt Christi.gen.43.d.44.a.3.reg.18.a.Luc.12.e.1.Corin.4.a.9.c. Ephe.3.a.Colos.1.d.Titũ.1.b.1.Petri.4.b. Apostoli,prælati,& prædicatores.

Dispensatio adimpletionis tẽporum, est incarnatio Christi. Ephes.1.b.3.b.Quæ facta est, quum venit plenitudo temporis. Incarnatio.

Disperdere, uide Perdere.

Dispergere, quære Aspergere.

Disperire, uide Mori.

Dispertiri, uide Abscindere.

Displicere.

DIsciplicet id,quod non placet,aut quod est fastidiosum.

Displicẽs sermo Deo,est peccatũ,quod Deus abominatur.2.reg.11.d.1. par.21.a. Pro. 24.c.Eccl'tæ.5.a. Peccatum.

Displicent

Respiscentia. Displicent sibimet super malis ij, quos pœnitet peccatorum. Eze. 6. c. 20. g. Hie. s. Eze. 6.

Non approbans prędicator sensum carnalem. Displicens Samueli sermo populi de regno. 1. reg. 8. b. designat prædicatorem non debere approbare sensum carnalem. Gre. s. 1. reg. 8.

Inuidia sacerdotum & scribarum. Displicens Sauli sermo populi in laudem Dauid. 1. reg. 18. b. designare potest inuidiam sacerdotum & pharisæorum in Christum, laudante eum populo. Lyra. s. 1. reg. 18.

Spiritualia molesta carnalibus. Displicens terra promissionis populo Israel. Num. 14. e. est, quia carnalibus non sunt grata spiritualia, quæ acquirenda sunt cum labore carnis. Glo. ordi. s. num. 14

Non recipiẽtes scribæ mysteria Chri. Displicens propinquo Booz possidere agrum Noemi, & ducere Ruth vxorem. Ruth. 4. a. designat doctores legis, nolentes suscitare semen Christi, per confessionem mysteriorũ. Glo. ordi. s. Ruth. 4

Displicens famula in oculis domini sui. Exo. 21. a. est, quum doctor, non vult docere subiectum: vnde debet eum dimittere, ab alio docendum: & non vendere extraneo. i. hæretico. Glo. ordi. s. Exo. 21.

Disponere, uide Ordinare.

Disputare, Disceptare, Altercari.

DIsputare, est rem aliquam verbis agitare, gratia inueniendæ veritatis. Eodem tendunt, altercari, & disceptare.

Christus. Disputans Salomon super lignis, à cedro vsq; ad hyssopum. 3. reg. 4. d. designat Christũ qui à sublimitate cœli, venit ad humilitatem crucis: qui etiam iudicaturus est superbos & humiles: cui etiam aperta sunt omnia. Glo. ordi. s. 3. reg. 4

Conuincens Deus peccantes. Disceptat Deus cum filijs Israel in iudicio. Iere. 2. c. Ioel. 3. a. quia ratione conuincit eos & cęteros peccantes, non violentia. Hie. s. Ioel. 3.

Indicans se Deo. Disputat cum Deo, qui illius iustitiæ se coniungens, facta sua subtili indagatione discutit: & se indicat Deo scienti, vt se ille indicat nescienti: vel qui hic eius præceptis paruit: vt postmodum cum illo ad iudicandos populos, iudex veniat. Iob. 13. a. 21. a. 12. a. Gre 11. mor. 14. Aug. s. ps. 113.

Contendentes hæretici cum ecclesia. Disputans seruus Iob cum ipso, & amici Iob, cum eodem disputantes, designant hæreticos contendentes cum ecclesia. Iob. 31. b. 32. c.

Disputationi hominum tradidit Deus mundum. Eccl'tæ. 3. b. 6. d. vt videlicet exerceantur in inuestigandis rerum causis. Glo. or. s. Ecclten. 3.

Dissecare, quære Abscindere.

Disseminare, uide Seminare.

Dissentiri, quære Discordia.

Disserere, Edisserere.

DIsserere est, velut disputando enarrare, & declarare, vnde disertus. Edisserere autem est disserendo explicare.

Christus. Edisserens Ioseph somnia. gen. 41. b. designat Christum interpretantem mysteria scripturarum: & disserentem parabolas. Matth. 13. e. Vnde & discipulis disserebat omnia. Mar. 4. d. acto. 16. a. Eundem Christum designauit Salomon, disserens de iumẽtis, & volucribus, &c. 3. reg. 4. d.

Apostolorũ linguę. Disertæ linguæ infantium. Sapi. 10. d. fuerunt linguæ apostolorum, qui ante aduentum spiritussancti, erant velut infantes: sed postea facti sunt diserti. Glo. inte. s. Sapi. 10.

Sermo floridus, sine veritatis fructu. Disertitudo linguæ philosophorum, & oratorum huius mundi, quæ non potest intelligi, est ornatus foliorum, & vmbra sermonum sine fructu veritatis. Isa. 33. e. Hie. s. Isa. 33.

Dissimilis, uide Similis.

Dissimulare.

DIssimulare, est diligenter, & astute celare, nequid deprehendi possit. Et dissimulat, qui ostendit se verbis aut factis, aliquid non intelligere, aut percipere, cum aliter sit.

Remittens Deus peccata. Dissimulare dicitur Deus peccata propter pœnitentiam, quum ea remittit. Sapi. 11. d.

Expectanda opportuna correctio. Dissimulans Saul se audire murmurantium verba. 1. reg. 10. d. docet prælatum expectare debere opportunum tempus, ad subditorum correctionem.

Humilitas Iob. Dissimulasse dicitur Iob, quia propter potentiam non se extulit in corde suo. Iob. 3. d. Gre. 5. mor. 6.

Neglectus conuersionis. Dissimulans Lot exire de Sodomis adhortantibus angelis. gen. 19. d. designat moras peccatorum, & procrastinationem in deserenda vita vitiosa. Rup. 6. s. gen. 10.

Hypocrita. Dissimulans vxor Hieroboam, se esse, quæ erat. 3. reg. 14. b. designat eum, qui se simulat bonum, vt possit ascendere. Lyra. s. 3. reg. 14.

Dissipare, quære Destruere.

Dissoluere.

Dissoluere est, quod ligatum erat soluere, aperire, ac recludere, ac etiam dissipare.

Aug. de essen. diui. & 18. ciui. Dei. 32. Dissoluit Deus gentes, à vinculis videlicet peccatorum, quum ad fidem veniunt, & quum facit populos resipiscere: & quum prauas dissipat cogitationes. Haba. 3. a. Resipiscentia.

Hie. s. Haba. 3. Lyra s. gen. 40. Dissolués Ioseph somnia. gen. 40. c. designat Christum explicantem mysteria: & vocantem gentes ad fidem. Chis prædicans.

Glo. int. s. gene. 49. Dissoluta vincula brachiorum Ioseph. gen. 49. c. designant suscitationem Christi à morte, confusis Iudæis, qui eum vinxerant. Resurrectio Christi.

Hie. s. Isa. 23. Dissoluit dominus contumeliam gloriantium, quum hæreticorum iniurias punit. Isa. 23. b. Et dissolui idolum, est dissolui hæreses. Iere. 10. a. Dissoluit etiam Deus in his superbiam, & opera diaboli. 1. Ioan. 3. b. Puniti hæreticos. Dissolui hæreses.

Gre. 11. mor. 9. Dissoluit Deus baltheum regum. Iob. 12. c. quando in his, qui bene regere membra sua videbantur, propter elationis culpam, castitatis cingulum destrui permittit. Et dissoluit Pharao draco renes, quum inducit diabolus in libidinem. Eze. 29. b. pro. 18. b. Lapsus in libidinē.

Hie. s. Isa. 58. Dissoluere colligationes impietatis. Isa. 58. b. est rumpere iniquas cautiones, quibus pauperes opprimuntur calumnia diuitum. Vel est remittere omnibus iniurias. Tollere vsuras. Remittere iniurias.

Hie. s. Zach. 11. Dissoluens Zacharias propheta germanitatem inter Iudam, & Israel. Zacha. 11. d. designat Deum separantem credentes ab infidelibus Iudæorum. Separans Deus fideles Iudæorum ab infidelibus.

Dissoluitur domus nostra, cum morimur. 2. cor. 5. a. Philip. 1. c. Sic dicebatur dissoluendū templum corporis Christi. Marc. 14. f.

Hie. s. Nahum. 1. Dissolutæ petræ. Nahum. 1. b. designant dura corda mollita. Mollitum cor.

Ori. 1. Eze. ho. 12. Dissoluere pactum dicitur, qui non sustinet pœnam peccati, quam Deus infert. Ezech. 17. e. 44. d. Impatiens.

Hiero. s. Isa. 35. & s. Eze. 29. Dissolutæ manus designant remissam vim animæ ad bene operandum. Et ipsa anima dicitur dissoluta. 2. reg. 4. a. 2. par. 15. b. pro. 19. c. Eccl'i. 2. c. Isa. 8. d. 13. b. 35. a. Iere. 31. d. 38. a. 47. c. 50. g. Eze. 7. e. Dani. 10. d. Nahum. 2. c. Sopho. 3. d. Sic dicuntur dissoluti renes, vt non possit quis stare. Eze. 29. b. Idem designat dissolutus paralysi Alchimus. 1. Mach. 9. f. Et dissolutum cor regum gentium. Iosu. 5. a. 2. Mach. 3. e. Remissus animus.

Hie. s. Zach. 11. Dissoluit malus pastor vngulas ouium. Zach. 11. d. quum Antichristus, & hæresiarchę peruertunt simplices, ne recto ingrediantur pede. Peruerte. simplices.

Glo. ord. s. Eccli. 28 Dissoluit lingua tertia gentes fortes. Eccl'i. 28. e. quū hæretici perturbant reges, & regna. Perturbātes heretici.

Glo int. s. Iudith. 16 Dissoluit Iudith Holophernem in specie faciei suæ. Iudith. 16. b. quum alacritate virtutum, virgo Maria, vel anima sancta confundit diabolum. Confusio diaboli.

Dissuere, uide Consuere.

Distare, Distantia.

Distare, est abesse, vel disiungi aliquo spatio, & etiam differre: Vix habet allegoriam.

Distantia boni & mali. deut. 1. f. Eccl'tæ. 6. c. Eze. 22. f.

Lyra. s. deut. 1. Distantia personarum. deut. 1. c. Apud iudices, est acceptio personarum. Acceptio personarū.

Distantia ortus ab occidente, ponitur in hyperbolica comparatione. ps. 102.

Distendere, uide Extendere.

Disterminare, quære Separare.

Distillare.

Distillare, est paulatim fluere, vel etiam fundere.

Amb. de virgin. 3. & de n̄tit. virgi. 15. Hie. ad Principiā. Rup. s. canti. 5. Distillant labia myrrham, quum quis confitetur mortem, & passionem Christi. Distillant vero manus, quum quis abijcit opera mortua, beneq; operatur. canti. 5. b. 6. d. Distillabant etiam labia sponsi myrrham, quum Christus & apostoli prædicabant pœnitentiam. Confessio mortis Christi. Bene operari. Prędicare pœnitētiā.

Gre. s. canti. 4. Distillans fauus dicuntur labia sponsæ. canti. 4. c. Et designant prædicatorem cœlestia gaudia annunciantē. Prædicator annuncians cœlestia.

Ori. s. Ezech. ho. 8. Distillant mel aut fauum labia meretricis. pro. 5. a. quum hæretici decerpunt nonnullas autoritates ex sacris libris, vt facilius in errorem inducant. Decipiētes hęretici verbis sacræ script.

Aug. & Hila. s. ps. 67 Distillasse dicuntur cœli, quando videlicet stellam miserunt, aut quum manna fluxerūt: aut quum data est doctrina cœlestis. ps. 67. Stella magorum. Manna. Doctrina.

Distinguere, uide Discernere.

Distribuere, Erogare, Supererogare.

Distribuere, est diuersis aliquid tribuere. Erogare autem est, quasi rogatoribus distribuere.

Dans Deus gloriam — Distribuit Deus hæreditatem populo suo Israel.Iere.12.d.quum dat fidelibus cœlestem patriam.Distributiones autem domus domini.Eze.43.c.dici possunt mansiones cœlestes, & dona spiritussancti.Distribuit quoq; Christus spolia fortis.Luc.11.e.quum sanctos eductos e limbo in diuersis cœlorum sedibus collocauit. — Hie.s.Eze.43.

Cōicans Christus doctrinam. — Distribuit Christus panes,quum communicat doctrinam,quę distributa multiplicatur. Luc.9.b.Ioan.6.b.Sic etiam distribuunt sacerdotes hostias vniuersæ plebi.2.par.35.b. — Aug.1.doctri. Christian.1.

Collatæ dignitates secundum merita. — Distribuere domus aut gradus,est conferre pro meritis dignitates in ecclesia. ps.47.77. nume.36.a.Hebræ.2.a.Vel erat hæc distributio,quum apostoli mittebantur, quidam ad gẽtes,quidam ad circuncisionem. — Arn.& Hie.s.ps.47. Aug.s.ps.47.

Operari præter obligationem. — Supererogare. Luc.10.f.est addere opera præter obligationẽ: vt supererogabat Paulus, quum non viuebat de prædicatione euangelij. — Amb.s.Luc.10.

Stipendia prædicatorum. — Distribuere pecuniam fabris & præfectis operum templi.4.reg.22.b.2. par. 31. c. est dare prædicatoribus, & laborantibus in ministerio ecclesiæ stipendia. Dignus est enim operarius mercede sua.

Relinquere bonos discipulos. — Distribuere hæreditatem suam in tempore exitus sui.Eccl'i.33.d.est, quum prælatus relinquit bonos discipulos,hęredes virtutum,& doctrinæ. — Glo.ordi.s.Eccli.33

Cōsumens inaniter bona naturæ. — Erogans mulier æmorrhoussa omnia sua in medicos. Marc.5.c.Luc.8.f. est anima inaniter consumens dona naturæ.Sic distribuit fatuus non directo sensu, quod habẽdum erat, & quod non erat habendum.Eccl'i.20.c. — Amb.s.Luc.8.

Erogabant sacerdotes idolorum,aurum & argentum eorum in semetipsis. Baruch. 6.a. quia ipsi fruebantur ijs,quæ populus idolis offerebat.

Perdens Antichrist⁹ virtutes ecclesiæ. — Distribuere volens rex Antiochus terram Iudæorum.2.Mach.3. e. designat Antichristũ, qui curabit euertere ecclesiam Dei,& loco virtutum,vitia & errores introducere. — Glo.or.s.1.Mach.3.

Diuersus, Varius, Variare.

Diuersum est,quantum hic sufficit,quod est ab alio separatum, aut illi contrarium , vel dissimile:vel quod in varias partes est distributum:quod & varium dicitur.

Diuersitas fidelium. Diuersitas operum. — Diuersa genera vasorum,præcipue tabernaculi,diuersitatem fidelium in ecclesia designare solent.Isa.22.g.Exo.37.c.38.a.Diuersitas quoq; lignorũ,in quibus operabatur Beseleel, ad diuersitatem hominum in ecclesia,& ad diuersitatem operum referri potest.Exod.31.a. 35.c.36.b.2.par.34.d.Eccl'i.38.c. — Hie.s.Isa.22.

Diuersæ virtutes & dona. — Diuersus color lapidum preciosorũ,diuersas virtutes designare potest.1.par.29.a.Ester.1. b.Varietas etiam veli tabernaculi,& varietas insuper humerali,& in cortinis, diuersas virtutes & dona in anima Christi,& aliorum designat.Exod.26.a.f. 28.b.36. d.3.regum. 6.d. Hebræ.2.b. — Glo.ordi.s.Exo.26

Opera. Animæ doctæ. Sensus scripturæ. Peccatores. — Variæ oues,multitudinem operum designare possunt:vel animas literis, & scientijs picturatas. Vel diuersos sensus sacræ scripturæ.gen.30.e.31.a.ps.44. Vel designantur peccatores:de quibus dominus dicit:Non veni vocare iustos,sed peccatores. — Philo.de somnijs. Gre.21.mor.1.

Dogmata varia. Sēsus sacræ scriptu. Cōsuetudines ecclie. Diuersæ linguæ. — Varietas vestium sponsæ,sunt dogmata varia,tam naturalia,quàm moralia,vel sunt doctrina,& sensus sacræ scripturæ.ps.44.Iudi.5.d.Eze.26.c.Et varia byssus ex Aegypto. Eze. 27.b.designat diuersas consuetudines in ecclesia: Vel diuersas linguas in eadem sapientia: sicut & variæ linguæ fuerunt in apostolis.acto.2.a. — Basi.s.ps.44. Hie.ad Principiã. & s.ps.44. Aug. epis. 86. & s. ps.44.

Diuersa regna. — Varietas aquilæ.Ezech. 17. a. diuersa regna sub Nabuchodonosor designabat.Diuersę quoq; bestiæ,diuersitatem regnorum indicant.Dani.7.a. — Hie.s.Dani.7.

Doctrina erronea. — Diuersus color in cute leprosi,designat doctrinam,quæ habet falsa dogmata veris inter mixta.Leui.13.a.14.f.Idem designat diuersum semen in agro. Leui. 19.d. Et varietas pardi. Iere.13.d. — Lyra.s.Leui.13.

Infirmus in fide. — Variare dicitur anima alicuius in Deum.Zacharię. 11.c. quum in eius fide non est firmus homo. — Hie.s.Zach.11.

Persecutiōes ecclīæ apud Iudæ.& gentes. — Indiuersa non mutati vultus Annæ.1.reg.1.c.designant similes persequutiones habuisse ecclesiam apud gentes,sicut apud Hebræos. — Gre.s.1.reg.1.

Variæ hæreticorum sectæ. — Indiuersa tendentes filij Beniamin fugientes filios Israel.Iudi.20.g.designare possunt diuersarum hæresum sectatores.2.Timo.3.b.Hebrę.13.b.Idem designare possunt diuersi viatores.Iere.9.a.Num.15.d.

Consideratio peccatorũ,& pœnarũ.&c. — In diuersa rapitur mens,quando modo mala,quæ egit,modo bona , quæ agere neglexit,modo reprehensibilia,in quibus est,modo recta,quæ sibi adhuc deesse conspicit,solicito pauore perpendit.Iob.20.a.Zach.11.b. — Gre.15.mor.1.

Fulgẽtes doctrina & operibus. — Varij equi in quarta quadriga.Zach.1.b.6.a. designare possunt eos,qui operibus, & doctrina,& varietate signorum decorati sunt. — Hie.s.Zach.1.

Variæ tentationes. — Varius apparatus armorum hostium,tentationes varias designare potest. 2.Macha.15.d. Iaco.1.a.1.Petri.1.b.

Diuersa

Diuersa genera animantium, quæ tulerunt filij Israel de Aegypto. Exo. 12. f. Eccl'i. 43. c. Et varia supellex inter cadauera hostium reperta. 2. par. 20. f. Et diuersæ opes Tyri. Ezech. 27. b. Ad idem referri possunt.

Lyra. s. 2. par. 5. Diuersa genera musicorum in deportatione arcæ, sunt concentus angelorum, in assumptione virginis Mariæ. 2. par. 5. d. Cócentus angel.

Varia pigmenta, quæ habebat rex Ezechias. 4. reg. 20. c. designare possunt bona opera, quæ perduntur per inanem gloriam. Idem sunt varij odores, quibus delectatur cor. prouerbio. 27. b. Bona opera.

Glo. ordi. s. deut. 25. Diuersa pondera in sacculo. deut. 25. d. sunt, quum quis non agit, quæ docet: & imponit alijs onera grauia, quæ digito suo non vult contingere. Cótraria opera doctrinæ.

Variæ plagæ Aegypti. Iudith. 5. b. diuersas peccatorum pœnas indicant. Pœnæ peccatorum variæ.

Varia baptismata legis veteris. Hebre. 9. c. erant ablutiones, quæ non mundabant conscientiam, sed præfigurabant mundationem per Christum.

Glo. inte. s. Leui. 7. Varius vsus adipis morticini. Leui. 7. c. est, quum desiderium naturale transferimus ad exercitationem virtutum.

Diuertere, Diuersorium, uide Declinare.

Diues, Locuples, Diuitiæ, Ditare, Facultates. Opes, Thesaurus, Gaza, Mammona, Loculi.

Diues dici solet, qui multis abundat possessionibus, auro, & argento, & reliquis, quæ inter diuitias computari solent.

Ori. s. Roma. 10. Hie. Aglasiæ. Diues in primis dicitur Deus in omnes: quia omnibus bene facit, & peculiariter in oés, qui inuocant illum. Roma. 2. a. 9. a. 10. c. Vnde & dicitur diues in misericordia. Ephes. 2. a. Quia miserationes eius super omnia opera eius. Ipse est diues, qui habebat villicú. Luc. 16. a. Deus.

Beda. s. gen. 31. Aug. s. Ioan. trac. 34. Hie. s. Iob. 16. Diues Iacob, hoc est, pinguis meritis, & perfectus. gene. 30. c. 31. a. est Christus, ditatus de facultatibus Laban, hoc est, diaboli, gentilitate videlicet ad fidem veniente. Eundem designat diues Salomon. 3. reg. 3. b. 10. a. 2. par. 9. f. Et opulentus Iob ante aduersitates. Iob. 16. c. Erat Christus, ante humanitatis assumptionem, qui pro nobis in hac vita factus est pauper. Christus.

Amb. 2. de Abra. 5. & s. Luc. 23. Ori. s. Iere. Diues Abraham in possessione argenti & auri. genes. 13. b. designat prælatum præditum facultate prædicandi, & charitate. Vel sensum sermone, & mente. Diues etiam Ioseph ab Arimathea, quia iustus, & quia accepit corpus Christi. Matt. 27. g. Et diuites plebis dici possunt abundantes fide. ps. 44. 64. Et diuites in omni verbo & opere sunt, qui in omnibus sacræ scripturæ voluminibus eruditi sunt, cú operibus bonis. 1. cor. 1. a. Vere diues est bonus. pro. 10. c. 13. b. Et humilis. apoc. 2. c. Prælatus, aut prædicator. Boni. Humiles.

Beda. s. pro. 10.

Hie. ad Principiá. Diues factus Laban ad introitum Iacob. gen. 30. g. designat gentiles, quibus collatæ sunt diuitiæ gratiæ, & doctrinæ, per aduentum Christi. Et diuites plebis dici possunt philosophi. ps. 44. Gentiles. Philosophi.

Basi. s. ps. 33. Hila. 1. Mat. can. 19. Ori. s. Iere. ho. 11. Hie. ad Principiá & s. Isa. 53. &. s. Iob. 27. Gre. ho. 40. Rup. s. Amos. 6. Diuites, qui eguerunt, dicuntur Iudæi habentes cognitionem Dei: quem tamen negauerunt. ps. 33. Ipsi sunt diuites difficile intrantes in regnum cœlorum. Matth. 19. c. Dicuntur etiam Iudæi diuites plebis propter doctrinam legis. ps. 44. Et datus diues pro morte, & sepultura Christi, est idem populus traditus Romanis, in pœná mortis Christi. Isa. 53. c. Marc. 10. b. Luc. 2. c. 6. d. 12. c. 18. c. Ipsi sunt opulenti in Sion. Amos. 6. a. Nahum. 2. c. Peculiariter aút dicuntur diuites sacerdotes, & principes Iudæorum. Et populus Iudeorum erat diues ille, qui indutus purpura æpulabatur splendide. Luc. 16. d. Opulentæ mulieres dicuntur ciuitates Iudeæ: vel vxores principum Iudæorum. Isa. 32. c. Iudæi. Sacerdotes & principes Iudæorum.

Hie. s. Isa. 32.

Amb. s. Luc. 6. 18. Ori. s. Mat. ho. 8. Gre. 10. mora. 28. & 25. mor. 15. Hie. s. Iob. 12. Aug. s. ps. 48. Gre. 35. mor. 17. Diuites etiam dicuntur hæretici, & philosophi, qui inanium verborum abundant vbertate. Luc. 6. d. 18. c. Et diues dicitur qui multis vitiorum spiritibus abundat. Matth. 19. c. ps. 48. Peculiariter autem diuites sunt superbi, qui venturi iudicis respectum non habent, dú superbis apud se cogitationibus tument. Iob. 12. a. 27. d. pro. 28. a. Iere. 9. g. 49. a. 51. b. Hose. 12. c. 13. d. Mich. 6. c. Zach. 1. c. 11. a. 14. c. apoc. 3. e. 18. a. e. Eccl'i. 8. a. Hi sunt opulenti in Sion. Amos. 6. a. Iacobi. 5. a. Auari quoq; diuites dicuntur: qui difficile intrabunt in regnum cœlorum. Matth. 19. c. Hæretici. Philosophi. Superbi. Ambitiosi. Auari.

Diuites etiam dicuntur dæmones. ps. 9. Locupletati dicuntur inimici Hierusalem, quú dæmones multas animas pertrahunt in peccatum. thre. 1. b. Dæmones.

Diuites erant Iacob & Esau. genes. 36. a. Sed Iacob diues erat in Deo, Esau autem in mundo.

Basi. s. ps. 48. Diues Naaman sed leprosus. 4. reg. 5. a. pro. 8. c. designat diuites huius mundi, qui vix liberantur à lepra peccatorum: vnde diues magis indiget disciplina, quàm pauper, quia grauius laborat. Diuites mundi.

Hie. s. Zach. 11. Diuites facti occidendo. Zacha. 11. a. erant principes Romani occidentes Iudæos. Vel princi- Romani.

Raptores. principes Iudæorum inducentes in infidelitatem minores. Et diuites sunt raptores. ps.9. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis.

Fœlicitas. Opulenta requies erit in fœlicitate, vbi sancti omnibus bonis abundabunt. Dicitur etiã opulenta habitatio. Isa.32.d.33.d. Et thesauri in cœlo dicunt ipsam fœlicitatem. Matth.19.c Marc.10.c. Luc.12.d.18.f. Eccl'i.15.b. Hie.s.Isa.32.

Diuinæ psectiones. Diuitiæ Dei, quæ dicuntur inæstimabiles, sunt gloria Dei, sapientia Dei, & gratiæ dona. ps.36.pro.3.b.8.c.1.par.29.c.Roma.9.e.11.d.Ephe.1.b.d.3.b.Colos.1.d.2.a.2.cor.8.a. Has diuitias figurabant diuitiæ Assueri. Ester.1.a. Et thesauri, in quibus ponuntur abyssi. psal.32. Basi.s.ps.32. Cle.Alex.5.strom. Aug.s.ps.32.

Sapientia Dei. Iudicia Dei. sunt diuina sapientia, & occulta Dei iudicia. deut.32.e. Sapi.7.b. Est autem venatu difficilis diuina sapientia. Thesaurus quoq; Dei dicitur potentia eius, & iustitia vnde protulit vasa iræ. Iere.50.d. Et eius sapientia. Eccl'i.1.c.d. Iere.35.a. Thesauri quoq; domini dicuntur, quę sunt consecrata domino. Iosu.6.c.3.reg.14.g.15.d.4.reg.12.d.20.d.24.c.1.par.9.d.26.c.2.par. 12.c.36.c. Nee.10.d.12.d. Thesauri niuis, & grandinis. Iob.38.c. designant diuitias sapientiæ, prouidentiæ, & voluntatis diuinæ: quæ secreta nemo ingreditur. Hie.s.Iob.38.

Ecclesia. Prædicatores. Thesauri Dei aliquando significant ecclesiam in cœlo collocatam. Iere.50.d.3.reg.7.g. Prædicatores quoq; dici possunt diuitiæ: qui addunt amicos ad Christum. pro.19.a. Ori.s.Iere.ho.3.

Deus. Mysteriũ trinitatis. Diuitię terræ, hoc est, ecclesiæ, est ipse Deus. ps.36. Et thesaurus absconditus in agro, est mysterium trinitatis in sacra scriptura: quod omnibus est expositum, licet non ab omnibus inueniatur. Matth.13.f. Aug.s.ps.36. Rup.1.de glorific. trinita.1.

Dona spiritussancti Sapientia. Doctrina ecclesiæ. Gratia. Thesauri Christi, sunt dona spiritussancti, & sapietię, & cęterę virtutes: quos thesauros d' signabant opes Booz: et diuitiæ Iosaphat: & thesauri Ezechię. Ruth.2.a.2.par.17.a.32.f. psal. 143.pro.23.a.Isa.39.b.Iere.10.c. Diuitię quoq; Aegypti sunt doctrina ecclesię: & gratiæ ac dona spir.tussancti: quæ possidebat Ioseph, hoc est, Christus. gen.45.f.deut.6.b.Dani.11.g. Ori.s.Iere.ho.5.

Christus. Opera misericodiæ Virtutes. Diuitiæ proprię sunt spirituales, quę ab inuitis auferri non possunt. Ipse Christus, & virtutes, & misericordię opera, quum quis sibi facit amicos de mammona iniquo. pro.10.a.13. b.14.c.21.c.31.d. Et diuitię mundi, vel gentium, sunt gratiarũ dona à Christo collata. Rom. 11.b. Diuitię quoq; terrę sunt multitudo bonorum operum & bonorum spiritualium in mente: vel bonorum operum per sensus corporis perpetratorum. ps.36. Has autem diuitias relinquunt alienis peccantes. ps.48. Iosu.22.b.3.reg.3.b.2.paral.17.a.18.a.32.f. Iudith.3.b.8.a. Eccl'tę.7.b.9.c.10.b. Eccl'i.44.a. Iaco.2.a. apoc.2.c.3.d. Diuitię autem super camœlos, sunt thesauri virtutum super infirmitatem carnis prædicatorum. gen.24.b. Has diuitias habent robusti. pro.11.c. Ori.s.Leu.ho.3.&.s. Rom.3.11.&.s.ps.36. ho.3. Amb.epis.1.10. Arno.s.ps.36. Basi.s.ps.48. Gre.6.mor.4.&.13. mor.6. Chrys.s. gen. ho.3. Aug.ser.212. Hie.s.Eze.7. Beda.s.pro.11.13.

Dona gratiæ. Bona opera.

Sapientia. Doctrina vtriusq; testamenti. Thesauri, quos dat Deus sunt sapientia. gen.43.e. Et hunc thesaurum habemus in vasis fictilibus, hoc est, in rudi sermone. 2.cor.4.b. Eandem sapientiam designant thesauri absconditi arenarum. deut.33.c. Iob.3.d.20.b. pro.2.a. Eccl'i.29.b.30.d. Et thesaurus absconditus in agro, est vtrumq; testamentum in ecclesia: vel sapientia in scripturis sacris, aut in Christo: quæ constat, ex manifestis, & occultis: & inde proferuntur noua, & vetera. Vel est diuinitas in Christo. Matth.13.f. Colos.2.a. Iere.41.b. In thesauris ponit Deus abyssos. ps.32. quum non omnibus exponi vult scripturarum mysteria. Et diuitiæ stulti, quas bibũt sitientes, sunt doctrina sacræ scripturę: quas diuitias stultus oculis aspicit, & in ornamenti sui vsum, minime assumit: quia verba legis audiens, magna quidem esse considerat, sed ad hæc comprehendenda, nullo studio amoris elaborat. Iob.5.b. Et has diuitias, quas deuorauit hypocrita legendo, euomet obliuiscendo. Iob.15.d.16.c.20.b.31.c. Sapi.8.a. Isa.32.d.33.b.49.b.1.Petri.3.a. Ori.s.Iere. ho.2.& s.Matth.cap.13. Hila.s.Mat. cano.13 Hie.s.Matth.13.&.s. ps.32. Gre.5.mora.3.&.15. mor.6.&.ho.11. Aug.1.q.in euan.13. Gre. nys. d' beatitu. Gre.6.mor.4.&.15. mor.6.

Diuinitas in Chro.

Timor domini. Nahum.3.b. Diuitię salutis dicuntur sapientia, & sciẽtia: & thesaurus domini, est timor eius. Isa.33.a. Hie.s.Nahum.3

Cœleste desideriũ. Spes. Thesaurus etiam in agro, est cœleste desiderium: vel spes in pœnitentia, quæ quia non cernitur, quasi in terra cordis suffossa continetur. Iere.41.b. Gre.1.mora.38.&. ho.11.

Lex & prophetæ. Diuitię populi Iudęorum, sunt lex, & prophetæ. Iere.15.c.17.a Hę sunt diuitię, quas reliquerunt alienis. ps.48. pro.17.c. Diuitię etiam conseruatæ in malum domini sui, sunt lex & prophetæ, quæ conseruant Iudæi, & per ea redarguuntur, & condemnantur. Eccl'tę.5.b. Eadem dicuntur thesauri Iudæorum. Iere.20.b. Iob.5.a. Ori.s.Iere.ho.11. Gre.6.mor.3.

Dogmata philosophorum. Diuitiæ quoq; custoditę in malum possidentis, sunt dogmata philosophorũ, ex quibus, nec repertores, nec sectatores, fructum aliquem percipiunt, sed potius damnũ. Eccl'tę.5.d. Hie.s.Ecclesi.5.

Sancti in limbo. Discipuli hæreticorum. Thesaurus vasis desiderabilis, erant sancti in limbo. Vel designantur discipuli hæreticorum. Hose.13.d. Hie.s.Hose.13.

Sensus apostolici. Cœlum. Thesauri vnde producit Deus ventos, dici possunt sensus apostolici. Vel etiã ipsum cœlum. ps.134. deut.28.a. Eccl'i.43.b. Iere.10.c. Arn.&Hila.s.ps.134 Hie.s.ps.134.

Sapientia & eloquẽtia gentilium. Facultates Laban, designare possunt eloquentiam gentilium. gen.31.a. Et diuitię reginæ Saba, quas attulit Salomoni, doctrinam philosophicam significant. 3.reg.10.a.2.par.9.a. Ad hæc refertur locupletatio Madian. Iudith.2.d. Et opes Sidoniorum, & Tyri, sunt sapientia, & eloquentia gentilium. Iudi.18.b. Eze.16.c.27.c.1.Mach.4.c. Idẽ designare possunt thesauri Hie.ad Principiam. &.s.Zach.14. Aug.17.ciui.Dei.4.

magorũ

magorum. Matth. 2. b. Et diuitiæ gentium. Zacha. 14. c. Et diuitiæ Assueri. Ester. 1. a. 4. b. Et Holophernis. Iudith. 12. a. Dani. 11. a. Iere. 48. b Nahum. 2. c. 3. b.

Hie. s. Iob. 12. Basi. s. ps. 61. — Diuitiæ peccatorum, sunt sapientia huius seculi, & scientiæ seculares sine fide. ps. 9. 36. Et etiam abundantia rerum temporalium, quæ diuitiæ dicuntur affluere, quia non perseuerant. ps. 61. — Scientiæ seculares. Abundantia t[em]p[or]alis.

Hie. s. Isa. 45. — Thesauri absconditi quos dat Deus Cyro, erant diuitiæ Babylonis. Isa. 45. a. Iere. 50. f. 51. b. Designabant autem gentes datas Christo: & mysteria data prędicatoribus. — Gentes. Mysteria.

Gre. 29. mor. 10. — Thesauri niuis, & thesauri grandinis. Iob. 38. c. designant frigida aduersariorum pectora: quæ Deus ingreditur, quum eos conuertit. — Frigida pectora.

Ori. s. Leui. ho. 26. & s. Iere. ho. 4. — Diuitiæ super humeros iumentorum, & super gibbum camelorum. Isa. 30. b. Et diuitiæ leonum & aspidum, sunt deceptiones diaboli. — Deceptiões diaboli.

Ori. s. Ier. ho. 4. Au. 13. cont. Faust. 12. — Diuitiæ perdicis. Iere. 17. b. designant malos subiectos diabolo, vel deceptos ab hereticis. — Mali.

Thesaurus est fidelis amicus, quem qui inuenit, thesaurum inuenisse dicitur. Eccl'i. 6. b.

Amb. s. Luc. 16. Au. de ver. do. ser. 35 — Mammona est vocabulum Syrum, significans pecuniam, vel diuitias, aut cupiditatem. Dicuntur autem mammona iniquitatis: quia per illas auaritia nostros tentat affectus: vel quia ab iniquis & mundanis iniquè appellantur diuitiæ, quũ non sint veræ diuitiæ. Matt. 6. c. Luc. 16. b. Ad hæc referuntur diuitiæ superbiæ & auaritiæ. Ester. 1. a. Iob. 5. a. 20. b. — Superbia. Auaritia.

Glo. inte. s. gen. 26. — Ditatio Isaac, qui locupletatus dicitur. gen. 26. c. designat incrementum fidelium in ecclesia. — Multiplicatio fidelium.

Gre. s. 1. reg. 2. Hila. s. ps. 64. — Ditatio Liæ per filiorum multitudinem. gen. 30. c. designat multitudinem operum vitæ actiuæ. Ditat autem dominus, quum gentilitatem, tam thesauro fidei, quàm bonorum operum fulgoribus exornat. 1. reg. 2. b. ps 64. — Multiplicatio operum vitæ actiuæ.

Ori. s. Cũ ieiunatis. & s. Mat cap. 13. Basi. regu. breu. 239. Hila. s. Mat. cano. 5. — Thesaurizare in cœlo, est benè agere propter Deum. Thesaurizare autem in terra, est benè agere propter inanem gloriam. Matth. 6. c. Et thesaurus bonus, est prudentia omnis, (quæ est in Christo) virtutis ad gloriam Dei: contraq; prudentia malitię eorum, quę interdicta sunt à domino, thesaurus est malus. Matth. 12. c. Luc. 6. g. — Opari propter Deũ.

Thesaurizat sibi iram, qui diuina abutens misericordia, addit peccata peccatis. Rom. 2. a.

Hie. s. Amos. 3. — Thesaurizant heretici iniquitatem, quum docent errores. Amos. 3. c. — Docentes errores.

Glo. ordi. s. thre. 1. — Locupletati hostes Hierusalem, sunt dæmones gaudentes de anima peccante, & omnia spiritualia bona amittente. Iere. 5 g. thre. 1. b. Sic ditauit Tyrus reges terrę. Eze. 27. g. — Dæmones.

Ber. s. Ecce nos relinquimus omnia. — Loculos habent, qui propriam faciunt voluntatem: sicut Iudas dicebatur habere. Ioan. 12. a. 13. c. — Propria voluntas.

Hie. s. Eze. 40. — Gazophylacium, est locus, vbi diuitię seruantur: in templo designat eos, qui pleni sunt doctrina, & donis spiritualibus. Ezech. 40. c. — Abundantes doctrina & donis sp[irit]ual[ibus].

Diuidere, uide Abscindere.

Diuinare. Diuinus.

Diuinare dicitur, qui pręterita occulta conijcit, vel futura præsagit. Et diuinatio dicitur pręcognitio, & scientia rerum futurarum, a qua dicuntur diuini, qui ea prægnoscũt, quasi non sit hominis prenosse futura, sed Dei. Vel dicuntur diuini, qui coniecturam mentis suæ, & incerta futurorum, quasi vera pronunciant, absq; diuinorum autoritate verborum. Diuinatio autem in scripturis, nunquam in bonam partem accipitur. — Hie. s. Iere. 29. & s. Mich. 3.

Gre. s. 1. reg. 6. — Diuini Palestinorum, dici possunt prædicatores rerum diuinarum scientiam habentes: quos consulunt inferiores. 1. reg. 6. a. Isa. 8. d. 19. a. Hæc diuinatio dicitur esse in labijs regis. pro. 16. b. — Prædicatores.

Hie. s. Mich. 3. — Diuini etiam dicuntur heretici, & doctores falsę doctrinę. Leui. 20. d. Num. 22. b. 23. d. 1. reg. 28. b. 4. reg. 17. c. Eccl'i. 34. a. Isa. 8. d. 19. a. 44. d. Iere. 14. c. 27. b. 50. f. Eze. 12. f. 13 a. Mich. 3. c. 5. d. Zach. 10. a. acto. 16. d. Et diuinant prophetæ in pecunia, quum hæretici lucrum quærunt ex peruersa doctrina. Mich. 3. b. d. — Heretici.

Beda. s. pro. 16. — Diuinatio est in labijs regis, hoc est, Christi: qui etiam aliorum dicta, & facta dirigit: neq; potest os eius in iudicio errare. pro. 16. b.

Diuinus, Diuinitas, uide Deus.

Diuulgare, quære Manifestare.

Diuulsus, uide Euellere.

Docere, Doctor, Doctrina, Erudire, Gnarus, Dogma.

Docere est alicuius rei notitiam alteri tradere, pręcipuè artium & scientiarum: quę traditio doctrina dicitur, vt est ab ipso doctore, qui & magister, & pręceptor vocatur, eo quod tradat pręcepta & dogmata.

Basi. s. ps. 33. — Docere prçcipue competit Deo, à quo est omnis sciẽtia & cognitio: ipse docet Mosen, quid — Docet Deus sermonem, & legem.

quid loquatur. Exo.4.c. Et docet vt magister timorem domini. ps. 33. Et docet testimonia sua, in noua lege. ps.131. Et docet vias suas, & semitas, hoc est, præcepta, & consilia. psal.24. Isa.2.a. Et docet facere voluntatem suam: & docet manus ad prælium. psal.17. 142. 143. Ipse docet nos super iumenta terræ, & volucres cœli. Iob.35.c. quia dum hoc quod sumus agno scimus, nec carnis nos infirmitas deijcit, nec superbiæ spiritus eleuat: nec defluendo imis subijcimur, nec superbiendo, de sublimibus inflamur. Exo.35.d. deut.33.a. 2.reg.22.c. ps. 70. 93. Sapi.12.c. Isa.28.c.48.d.54.d. Hose.5.a.7.d. Mich.4.a. Et dicitur Deus doctor. Isa.30.e.

Hie.s.Isa.2. — *Opera.* — Gre.26.mor.11.

Castigans Deus. Erudit Deus in iudicio, quum castigat ad pœnitentiam & emendationem. Isa.28.g. Iere. 6.b.31.c.32.g. thre.1.d.3.e. — Hie.s.Isa.28.&.s. Iere.6.

Tentari permittens Erudit Deus Israel in gentibus, quas dereliquit inter eos. Iudi.3.a. quia ad hoc, quædam minima vitia nostra retinentur, vt sese nostra intentio solicitam in certamine semper exerceat: & eo de victoria non superbiat, quo viuere in se hostes conspicit, à quibus adhuc vinci formidat. 1.par.5.c. — Gre.4.mor.25.

Docet spūssanctus. Docere peculiariter dicitur spiritussanctus in nouo testamento. Luc.12.b. Ioan.14.d. 16.c. 1. Ioan.2.d. Et ipse erit doctor, quum non docebit vnusquisq; proximum suum. Iere.31.f. Tunc erunt omnes docibiles Deo. — Glo.ord.s.Iere.31.

Institutio legis. Docens Moses legem & mandata, quæ scripsit Deus, designat institutionem legis, quā etiam docent, eius successores. Exo.24.c.31.b.36.a. Leui.10.b.15.d. deut.4.b.11.c. 24.d. 29.b. 31.g.32.a.33.c. 4.reg.12.a.17.e. 1.par.12.f. 2.par.17.e. 1. Esdr.7.a. Nee.9.d. Tobi.1.b. Iob.20.a. ps.2. 50. Eze.44.f. Dani.12.b. Math.5.c.18.d.22.d. Luc.2.g. — Glo.ord.s.Exo.24.

Reuelans Christus mysteria. Docens Salomon omnia verba, quæ proposuit regina Saba, est Christus reuelans secreta ecclesiæ. 3.reg.10.a. Et docens Ioseph senes, est Christus erudiēs apostolos. ps.104. Et docens Iob plurimos, designat Christum. Iob.4.a. Et ipse docet sponsam, in cubiculo genitricis suæ. canti.8.a. Matth.4.d.5.a.7.d.21.b 22.b. Marc.1.c.2.b.4.a.6.a.12.b.14.e. Luc. 4.c. 5 a.11.a. 13.e.19.g.20.d.23.a. Ioā.7.b.8.a.18.d. Et ipse Christus est doctor. Isa.30.e. Ioel.2.f. Erudit Deus forti manu, docens per Christum Dei virtutem, &c. Isa.8.c. Cui dedit Deus linguam eruditam. Isa.50.b. Hose.7.d.10.d. Mich.4.a. Ephes.4.e. acto.18.f. — Ori.s.canti.ho.2. Arno.s.ps.104. Hila.s.ps.59. Rup.s.Hose.7

Hortari ad pœnitētiam. Docere iubens Dauid filios Iuda planctum, est hortari ad pœnitentiam. 2. reg.1. c. Idem est docere filias suas lamentum. Iere.9.f. — Hie.s.Iere.9.

Instruens Gabriel Mariam. Docens angelus quid agere deberent parentes Samson. Iudi.13.b. designat angelum Gabrielem instruentem Mariam & Ioseph super ortu Christi.

Cognoscere Deum per creaturas. Docent iumenta, & cætera homines. Iob.12.b. quum ostendunt se facta esse à Deo. — Gre.11.mor.2.

Discernentes sacerdotes sanam, & prauam doctrinam. Docere debent sacerdotes, quid intersit, inter sanctum & pollutum, hoc est, inter sana dogmata & hæretica: & inter mundum & immundum, hoc est, inter bona & mala opera. Eze.44.f. Docere autem debent sacerdotes, nō in mercede. Mich.3.d.9.a. Rom.2.c. Mat.5.c. — Hie.s.Eze.44.

Docētes errores & vitia. *Scribæ, pharisæi & hæretici.* Docentes, super quos intellexit Dauid ps.118. sunt scribæ, & pharisæi, & hæretici: quorū doctrina est doctrina Balaam: quam habent, qui alijs proponunt offendicula: qualis est doctrina peruersa hæreticorum, & idola colentium, quæ & doctrina vanitatis dicitur: & doctrina hominum. deut.20.d. Iob.6.d.8.b.13.a. Isa.9.c.29.e.33.c. Iere.10.b. Marc.7.b. Matth.15.a. 16.b. apoc.2.f. Sic docuerunt principes Iudæorum custodes sepulcri mentiri pro pecunia. Matth.28.d. Et docent iurare in Baal, qui docent errores. Iere. 12.d. — Hila.s.ps.118. Amb.s.ps.118.ser. 13 Ori.s.num.ho.20. Hie.s.Iere.12.

Nunciantes mulieres resurrectionem. Docere non permittuntur mulieres in ecclesia. 1. Timo.4.e. apoca. 2. f. Docentes tamen mulieres fuerunt in resurrectione. Isa.27.c. vbi populus dicitur non esse sapiens. — Hie.s.Isa.27.

Cōsuetudo mētiēdi Docet iniquitas os. Iob.15.a. quando ex mala vita concipitur, quod peius dicatur. Et docuerunt linguam suam loqui mendacium, quando consuetudo mētiendi quodammodo conuersa est in naturam. Iere.9.b. — Gre.12.mor.14. Hie.s.Iere.9.12.

Calumnians iudicia Dei. Docere Deum nititur, qui eius iudicia non esse iusta audet asserere. Iob.21.c. — Gre.15.mor.24.

Exemplā prauum. Docuit Hierusalem malitias suas, vias suas: quia exemplum fuit omnibus malorum operum. Iere.2.g. Quod peius est, quando fit prætextu sanctitatis. Doctrina etiam Balaam, & Nicolaitarum, est eorum prælatorum, qui verbo, vel exemplo inducunt subditos ad peccandum. apoc.2.d. — Glo.inte.s. Iere.2. Rup.2.s.apoc.

Docet ociositas multam malitiam. Eccl'i.33.d. quia dum ociosus animus est, facile cogitationibus prauis repletur, quas sequitur affectus.

Hæreses ob prælatorum negligentiā pullulantes. Docet aduersum se, & erudit in caput suum. Iere.13.d. quando per negligentiam prælatorum ecclesiæ, pullulant hæreses. Idem fere est erudire derisorem. pro.9.b. — Hie.s.Iere.13.

Fortes aduersus tētationes. Docti ad prælium in bonum, sunt fortes in ecclesia, aduersus omnes errores, & tentationes. canti.3.c. Sic fuit eruditus Moses in sapientia Aegyptiorum. acto.7.c. Et pueri in Babylone. Dani.1.a. Et gnari maris dicuntur, qui inter huius mundi procellas sciunt gubernare. 3.reg.9.d. 2.par.8.d. — Glo.ordi.s.cant.3.

Caro rōi subiecta. Doctæ mulieres dicuntur, quum caro est rationi subiecta. Exo.35.c.

Dæmones & hæretici. Docti hostes, & equitatus, & elephantes ad prelium. 1. Macha.4.a. 6.d. designant dæmones

nes

Hie. s. Hose. 10.

nes & hæreticos, & reliquos hostes ecclesiæ instructos aduersus fideles. Et docta vitula Ephraim diligere trituram. Hose. 10. c. designat hæreticos instructos doctrina, qua male vsi sunt aduersus ecclesiam. Ad hos pertinet doctrina Balaam, & Nicolaitarum. apoc. 2. d.

Gre. 11. mor. 10. Doctrina senum, quæ ablata est, erat doctrina Iudæorum. Iob. 12. d.

Hie. s. Isa. 26. Doctrina Dei est nobis in tribulatione: quia per illam reuertimur ad dominum, quem in prosperis non agnoscebamus. Isa. 26. c. thre. 1. e. *Doctrina Iudæis Tribulatio.*

Glo. ordi. s. Exo. 28 Doctrina erat in rationali sacerdotis: vt ostendatur sacerdotem vacare debere studijs diuinæ legis, aliosq; docere. Exo. 28. e. Leui. 8. a. 1. par. 25. c. 2. par. 15. a. 1. Esdr. 2. d. 7. b. Nee. 7. f. ps. 89. Dani. 11. e. 12. b. Matth. 13. g. 28. d. Et doctrina Beseleel. Exo. 35. d. Et Hiram. 2. para. 2. b. designant doctrinam, quam debent habere prælati ecclesiæ, ad ipsius ecclesiæ ædificationem. *Docere munus est sacerdotum.*

Hie. s. Isa. 24. Ori. s. Luc. ho. 20. In doctrinis glorificare dominum. Isa. 24. c. est per eruditionem sacræ scripturæ ipsum laudare: vnde & inter doctores inuenitur Iesus, quia per doctrinam cognoscitur. Luc. 2. g. *Laudare Deum per sacram scripturam.*

Dodanim.

Hie. s. Isa. 21. Dodanim, aut Dedanim. i. iudicia, aut grande iudicium: ciuitas est in Arabia: in ea dicuntur habitare ij, qui quot habent peccatorum genera, tot merentur iudiciorum sententias. Isa. 21. d. *Iudicandi.*

Doeg.

Arno. & Hila. s. ps. 51. Amb. s. Luc. 6. Aug. s. ps. 51. Doeg. i. solicitus, siue anxius, aut piscator: princeps pastorum Saulis, qui causa fuit necis sacerdotum. Vel interpretatur motus. Erat Idumæus. i. terrenus. 1. reg. 21. b. 22. b. ps. 51. in titulo. Designare potest diabolum insidiatorem bonorum: & etiam Iudęos, aut etiam Iudã proditorem Christi: & præterea scribas, & pharisæos, qui dicunt, & non faciunt: sed sunt Idumei, hoc est, terrena quærentes. Deniq; typus est totius corporis iniquorum. *Diabolus. Iudæi. Iudas proditor. Scribæ & pharisæi. Corpus iniquorum.*

Dolare, uide Læuigare.

Dolere, Dolor, Mœrere, Mœror, Tristari, Tristitia, Contristare.

Dolere est dolore affici, vel cruciari corpore, vel animo. Et licet dolor referri soleat ad corporis cruciatum, tristitia verò, & mœror, ad animum: Capitur tamen dolor, vt vtrumq; includit. Tristitia verò solam animi afflictionem dicit.

Rup. 4. de glori. trinitatis. 16. Dolor anthropopathos attribuitur Deo, quum propriè illi competere nequeat. Sic dicitur. gen. 6. a. Tactus dolore cordis intrinsecus. Et Iudi. 10. d. Doluit super miserijs filiorũ Israel. Dolor etiam cordis intrinsecus, designabat dolorem futurum in Christo, qui tunc erat absconditus. *Dolor Christi.*

Lyra s. gen. 24. Dolor, quem habebat Isaac de morte matris. gen. 24. g. designat tristitiam, quam habuit Christus, de infidelitate synagogæ. Idem designauit mœror Ezechielis. Eze. 3. d. 9. b. *Tristitia Chri de infidelitate synagogæ.*

Amb. de fuga secu. 7. Gre. s. 1. reg. 1. Hie. s. Mich. 4. Dolor vulnerum Christi est, quem illi inferunt peccata nostra: quorum gratia, & ipse dicitur dolens. ps. 68. Et dolet ventrem suum; quia dolet perire, quos creauit, & suscepit in filios; sed multo magis, quod ipsi in ventre suo, verbi Dei seminarium non haberent: vnde dicitur vir dolorum. Et ipse solus est, qui cõtristatur pro Hierusalem peccatrice, quia pro ea mori dignatus est. gen. 44. f. 1. reg. 15. b. 2. reg. 1. d. 6. b. 13. d. 18. g. 19. a. 30. b. 1. par. 13. d. 1. Esdr. 9. a. Nee. 2. a. Eccl'i. 3. b. Isa. 51. f. 53. a. 57. d. Iere. 4. c. 8. g. 15. a. thre. 1. d. f. Matth. 26. d. Marc. 3. a. 14. d. Tristis Elcana dedit partem Annæ. 1. reg. 1. a. designans Christum compatientem tribulationibus ecclesiæ. *Dolor peccatorum nostrorum in Christo.*

Hila. s. ps. 54. Dicitur etiã contristatus in exercitatione. ps. 54. quum dolorem accepit ex Iudæis nostram salutem operando.

Dicitur de Christo. Isa. 42. a. Non erit tristis; quia neminem iniuste erat cõtristaturus.

Hila. & Aug. s. ps. 68 Contristari simul cum Christo, est credere in eum passum: Vel dolere de ijs, de quibus ipse contristabatur: & talem quæsiuit, & non fuit. ps. 68. *Credere in Christũ passum.*

Hie. s. Isa. 26. In dolore parere filios, est difficulter bene operari. gen. 3. c. 35. c. Et etiam in tribulatione conuerti ad bene operandum. Isa. 26. c. *Difficultas bene operandi.*

Hie. s. Isa. 13. Arno. s. ps. 47. Dolores parturientis erant, quum matres innocentum lugebant filios suos. psalm. 47. Et quum peccatores dolent in propria conscientia. 1. par. 4. b. Isa. 13. b. Iere. 6. f. 49. e. 50. g. Eze. 30. e. Hose. 13. c. Mich. 4. c. *Dolor matrũ innocentũ, & pœnitẽtiũ.*

Hie. s. Iere. 13. & s. Hose. 13. Dolores etiam parturientis sunt, quum subita apprehendit calamitas, & vindicta Dei: quæ vitari nequit. Iere. 13. d. Hose. 13. d. Vt enim prægnans ante partum abscondere potest suum fœtum: sed adueniente partu doloribus ipsis detegere cogitur: Ita mali abscondunt nunc peccatum: sed adueniente vindicta detegetur. *Vindicta Dei.*

Basi. s. ps. 7. 114. Arno. s. ps. 114. Hie. s. ps. 114. Dolorem concipit, qui in malum consentit, & hi dolores sunt dolores mortis. ps. 7. 114. Et ipsę suggestiones, dici possunt dolores mortis: & prauæ cogitationes, & desideria parturientis *Cõsentire in malũ.*

turientis

turientis peccatum. Dolorem etiam concipit hypocrita, quum peruersa cogitat, & quum inuidet. Iob.15.d.20.c.

Compaſsio eccleſiæ erga Iudæos incredulos. Dolor Annæ, quòd non pareret filios. 1.reg.1.c. eſt compaſsio eccleſiæ erga Iudæos incredulos: vnde dicebat Paulus. Roma.9.a. Optabam ego anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis. Et multitudo mœroris Annæ, eſt grauitas paſsionum eccleſiæ. Gre.ſ.1.reg.1.

Repentinus interit' Iudæorum. Dolores ſubiti nurus Eli, deſignant repentinas afflictiones mortis Iudæorum, ſine præuiſione venientes. 1.reg.4.d.1.Theſ.5.a. Gre.ſ.1.reg.4.

Dolentes Iudæi de ceſſatione legis. Dolens Ionas ſuper hederæ ariditate. Ion.4.c. deſignat Iudæos dolentes de ceſſatione legis, & templi deſtructione. Dolebit etiam grauiter ſynagoga in die hæreditatis: quando videlicet viderit eccleſiam ex gentibus ſibi eſſe prælatam. Iſa.17.c.29.a.54.b. gen.44.f. Iudi.21.c.1.reg.22.b.Eze.3.b.Mich.4.c.acto.4.a. Et mœrens cor. Iſa.1.b. deſignat principes Iudæorum in obſidione Hieruſalem ſub Tito. Aug.epiſ.45.q.6. Hie.ſ.Iſa.17. Hie.ſ.Iſa.1.

Tribulationes bonorum. Dolore affligi à Deo optant boni, ne in æternum damnentur. Iob.6.b.7.a.10.d.29.d.33.c. Et os Iob perforatur doloribus, quum fortes eccleſiæ patiuntur tribulationes. Iob.30.c. Et dolore inſanabili caſtigat Deus, quando peccatum graui indiget cura. Ier.30.c.31.c.45.a.Eſter.9.e.pſ.34.41.54.Iſa.61.a.Eze.12.e.13.d.Haba.1.a.Mich.4.c.Mar.14.c. Ioan.16.d.2.cor.2.a.6.b.7.b.1.Petri.1.b.2.c. Ad hæc pertinet dolor de morte Chriſti. Zacha.12.c. Luc.24.c. Et contriſtatus Ionathas ſuper Dauid. 1.reg.20.f. Sic dolentes Maria & Ioſeph quærebãt Ieſum. Luc.2.g. Mœrens incedebat Iob inter proſpera, oſtendens non gaudendum eſſe in proſperis, ſed magis debere humiliari. Iob.30.d. Mœrentes ſunt etiam, quibus eſt præſentis vitæ tædium. pro.31.a. Gre.7.mor.8.&.20.mor.24. Gre.20.mor.2. Rup.2.de glorifica. trini.13.

Difficultas credẽdi. Dolor vulnerum ex circunciſione grauiſsimus. gen.34.d. deſignat difficultatem credendi. Et quia dolor ille die tertio erat grauiſsimus, deſignat in pœnitentibus conſideratione retributionis, quam à Deo expectare debeant, ex ſententia diuina, quam ſimulatæ ſeruitutis obſequio, non tam placaſſe, quàm exaſperaſſe non dubitant. Ricar.de.ſ.victo.de 12.patriar.55.

Reſipiſcentia. Dolor in conſpectu alicuius eſt, quum quis vere reſipiſcit. Et hunc dolorem dicit Dauid ſe inueniſſe, velut rem ſibi commodam. pſ.37.114. Et doloris panis, eſt ipſa pœnitentia. pſal.126. Et dolor lumborum eſt luctus pœnitentiæ. Iſa.21.a.pro.12.d.23.b.Iere.5.a.8.f.Ezech.9.b. Zach.9.b.11.a. Et dolor vehemens Iob, eſt vera contritio pœnitentis. Iob.2.d.5.b. Idem deſignat triſtitia Dinæ. gen.34.a.thre.1.e.g.Baruch 2.d.Mala.3.d.2.cor.7.c. Dolores quoq; noſtri, quos portauit Chriſtus, ſunt peccata, aut pœna peccati. Iſa.53.b. Dolor autem, qui additur addita ſcientia. Eccl'ię.1.d. eſt dolor de peccatis & miſerijs cognitis. Et dolores inferni, quos ſoluit Chriſtus, erant dolores eorum, qui erant in limbo, aut in purgatorio. acto.2.d. Mœrens ſpiritu erat gentilitas, quum vocata eſt à Deo, quia cœpit cognoſcere errores ſuos. Iſa.54.c. Dolent etiam à facie Dei, qui cognoſcentes ſe caſtigari à Deo, per pœnitentiã reuertuntur ad ipſum. Iere.5.e. Baſi ſ.pſ.37.114. Hie.ſ.Iſa.21. Grẽ.3.mor.25. Hie.ſ.Iſa.53. Pœnã noſtra in Chr̃o. Aug.4.de trini.1

Deficientes in labore pœnitentię. Dolentes filij Iſrael in deſerto propter laborem. num.11.a. deſignant pœnitentes deficiẽtes à labore pœnitentiæ. Et dolor, quem infert ſpina. Eze.28.g. eſt labor reſiſtendi tentationibus: & amaritudo tribulationum, quæ inferuntur à diabolo.

Dolor eccleſi creſcentibus malis. Dolor opprimit eccleſiam, quando in malitia ſua creſcere peruerſos intuetur. Iob.16.b. Et contriſtant nutricem ſuam, hoc eſt, eccleſiam peccantes. Baru.4.b. thre.1.e. Dolor autẽ ſuper dolorem, eſt in eccleſia ſuper contritione malorum. Iere.8.f. Gre.13.mor.4.

Addẽs De' pœnæ tẽporali æternam. Dolores diuidit Deus impijs, quando pœnæ temporali addit pœnam æternam. Iob.21.b. Et impij dicuntur mori in doloribus. Baruch.2.f. Et dicuntur in doloribus dormire, & dolorem cordis habere, qui in inferno perpetuo cruciantur. Iſa.50.d.65.c.deut.28.g.Ierem.51.a.Eze.7.g.23.e.Matth.24.a.Marc.13.b.1.Theſ.5.a.1.Timot.6.b. Gre.15.mor.21. Hie.ſ.Iſa.50.

Iniuriæ Dei. Dolor Iacob ſuper Ioſeph, quem mitigare non valebant filij eius. gen.37.g. deſignat iniurias irrogatas Deo à Iudæis: Et etiã dolor eiuſdẽ, cuius initiũ dicitur eſſe Ruben. gẽ.49.a. Glo.int.ſ.gen.49.

Miſeriæ huius mũdi. Triſtitia malorum. Dolor filiorum Iſrael in Aegypto, typus eſt miſeriarum huius mundi. Exo.3.b. Dolores quoq; habitatorum Philiſtim. Exo.15.b. triſtitiam malorum in hoc mundo ſignificant, quia non poſſunt ſua praua deſideria perficere. Idem deſignat triſtitia Achab ſuper vinea Naboth. 3.reg.21.a. Hi dicuntur contriſtari contra Deum. Tobi.2.c. Ad has miſerias refertur, quum rex Aſa doluit pedibus tempore ſenectutis. 3.reg.15.e.2.par.16.d. Et dolens caput filij mulieris Sunamitidis. 4.reg.4.c. Glo.ord.ſ.Exo.3.

Timor hæreticorũ. Inuidia. Dolor apprehendit Aegyptum ſuper Tyro, quum aliqui hæretici videntes aliam hæreſim ſubuerti, timent ne & ſua peſſum eat. Iſa.23.a.Eccl'i.11.b.Ezech.32.b. Sic dolet Gaza. Zachariæ.9.a. Et viderunt & doluerunt montes. Habacuch.3.b. Dolor hæreticorum eſt inuidia. apoc.16.b. Hie.ſ.Iſa.23. Rup.ſ.Haba.3.&.9.ſ.apoc.

Flagellari de inſenſibilibus. Dolor egrediens de humo. Iob.5.b. Eſt quum homo de rebus inſenſibilibus flagellatur. Gre.6.mor.5.

Dolor patris ſeruatur in filijs: vt pater acrius puniatur in eis ipſum imitantibus. Iob.21.c. pro.19.b. Glo.ord.ſ.Iob.21.

Tristitia eunuchorum Pharaonis in carcere.gen.40.b. designat desideria antiquorũ patrum in limbo. Desideria antiquorũ patrũ in limbo

Hila.s.Mat.cano.19 Tristis abiens adolescens diues ob verba Christi, designat Iudæorum mœrorem in legẽ Christi.Matth.19.c.Marc.10.c.Luc.18.d. Mœror Iudæorum ob legem Christi.

Amb.s.Ephe.4. Aug.4.de gen. ad lite.9. Contristare spiritumsanctum, est efficere vt spiritussanctus, à mente in qua manebat recedat. Vel est contristare eos, in quibus est spiritussanctus. Ephe.4.g.Eccl'i.3.b. Facere recedere spiritũsanctũ Contristare habẽtes spiritum

Hie.s.Isa.19. Mœrent piscatores, quum philosophi & hæretici vident se relinqui à discipulis ad fidem conuersis.Isa.19.b. Deseri hæreticos

Glo.inte.s.Leui.25. Contristare pupillum & viduam, est scandalizare simplices, & imponere illis grauia onera. Idem est contristare fratrem, & contristare aduenam. Exo.22.c.Leui.25.b.pro.12.c.Iere.22 a.Eze.13.d.18.c.22.b.Rom.14.c. Scandalizare simplices.

Glo.ordi.s.Ioan.21 Contristatus Petrus ob tertio repetitam dilectionis interrogationem à Christo. Ioan.21. e. Vt per illam tristitiam magis firmaretur in amore, & magis timeret de seipso. Timor sui.

Hie.s.Iere.4. Aug.1.q.in euan.12. Mœrere dicuntur cœli à facie iræ domini: vt ostendatur quàm grauis punitio incidet in malos in iudicio. Iere.4.f.Eze.32.e. Vnde & triste cœlum erit in iudicio, quum mali condẽnabuntur.Matth.16.a. Grauis vindictæ signum.

Hila.s.Mat.cano.14 Contristatus Herodes de petitione puellę, ostendit se cognoscere, quæ non debebat facere: vt autem noluit puellam contristari designat eos, qui prætermittunt diuina, vt voluptati obsequantur. Matth.14.a.Marc.6.d. Ad hæc facit tristitia simulata hypocritarum. Matth.6.b. Preponentes voluptates Deo.

Gre.5.mor.15. Dolores seminare, est fraudulenta verba dicere: Dolores autem metere, est dicendo prẹualere: Vel certe dolores seminant, qui peruersa agunt: Dolores metunt, quum de eadem peruersitate puniuntur. Iob.4.d. Peruerse agere & inde puniri.

Hie.s.Zach.11. Non dolent occidentes pecora, qui pro nihilo habent, si alios in errorem, aut in peccatum induxerint. Zach.11.a. Contemptus lapsus proximi.

Dolus, Dolosus, Fraus, Fraudare.

DOlus est machinatio, quæ fit ad fallendum aliquem, quæ & fraus dicitur: & fraudare est rem alicuius per fraudem interuertere, vel intercipere. Vix aũt inuenitur dolus quãtum ad literam in bonam partem: vnde in ore Christi non est inuentus dolus. Isaiæ.53.c.1. Petri.2.d.

Fraus Iacob in surripienda benedictione fratris sui. gene.27.f. designat Christum secreto incarnatum, & verbum in carne latens. Incarnatio Christi.

Dolus filiorum Iacob ad occidendos Sichimitas. gen.34.b. designare potest prudentiã, qua vti debent prædicatores ad saluandas animas. Prudentia.

Basi.s.ps.14.33.37 Hila.s.ps.51. Dolus est cum peiora melioribus admiscetur: vt vino aqua, auro cuprum, & verbis sanctis peruersa, & veris falsa. ps.14. Dolus etiam est mala operatio facta proximo, cum simulatione bonorum. ps.33. Et dolum facit lingua sicut nouacula: quia quum facta sit ad benẽ loquendum, male tamen dicit. ps.51. Et doli dęmonum sunt apparentia bona, quibus transfigurant se in angelum lucis: qualis fuit dolus Ioab. 2.reg.3.e.Iob.31.a.ps.37.72. Iere.9.b.Mat. 26.a.Marc.14.a.Luc.20.d.Ioan.1.g.acto.13.b. Malũ sub spẽ boni.

Ori.s. Mat.ho.35. Arno.s.ps.42.119. Hie.s.Isa.32. Dolosa lingua sunt suasiones dæmonum ad manendum in peccato: est etiam dolosa lingua hæreticorum, & scribarum, & sacerdotum Iudæorum. Idem sunt labia dolosa, & dolosus homo. ps.5.9.11.31.35.42.49.108.119. Iob.13.b.15.d.Dani.8.g.11.d.Matth.26.a. Et fraus est doctrina deceptoria. Exo.22.b.Leui.6.a. Ad hæc referuntur fraudulenta oscula odientis. pro.12.a. Et fraudulentus est doctor falsa docens. Fraudulenter autem loquitur ad Deum, qui orat, aut aliter loquitur de Deo, cum eius cor longe sit ab eo. Isa.32.b. Sic loquebantur Christo pharisęi, & Herodiani. Matth.22.b.Iere.4.c.5.g.6.g.Hose.11.d.Sopho. 3.c.Mich.6.c. Dolus etiam Aegyptiorum in Israelitas, significat fraudulentas persuasiones gentilium in Christianos. ps.104.1.Mach.1.d.7.b.13.e.16.c. Suasiones dæmonũ & prauorum.

Cle.Alex.2.stroma. Hie.s.Hose.7. Dolosa statera, & dolosa pondera. pro.11.a.20.d.Hose.12.b.Amos.8.b.Mich. 6.c. Dolosum iustitiæ vsum, & peruersam hęresum professionem significare possunt. Et dolosus arcus. Hose.7.d. sunt hæretici, qui sacra scriptura abutuntur aduersus Deum. Et dolosa plaga est quam infligunt hæretici, inducentes simplices in errorem. Eccl'i.22.d. Fraudulẽta iustitia. Professio hæresum. Hæretici.

Hie.s.ps.108. Dolosus dicitur, qui habet in grege suo masculum: & votum faciẽs, immolat debile domino. Mala.1.d. Maledicitur autem, qui facit opus domini fraudulenter. Iere.48.b. Hic dolosus significat populũ Iudęorũ, qui cum haberet in grege Christũ, prętulit illi Barabbã. ps. 108. Ad hoc referri potest fraus Ananię, qui fraudauit de pretio agri, quod offerebat domino. acto.5.a. Porro Origenes.s.Matth.ho.8. Tenet eum saluum factum esse soluta pœna per mortem. Populus Iudaicus.

Lyra.s.ps.20. Nõ fraudat Deus iustũ voluntate labiorũ eius, quũ facit quod optat. ps.20.70. Sic Iacob non Faciens Deus desiderium iusti.

non est fraudatus aspectu Ioseph.gen.48.b.designans antiquos iustos,qui non sunt fraudati aspectu Christi.

Dolose agit iniquus ad inueniendam iniquitatem,quando non vult eam inuenire,vt oderit,sed vt defendat.ps.35.Et dolus est in spiritu,quum quis præsumit de iustitia,& non se accusat vt peccatorem.ps.31. Aug.s.ps.35. Gre.s.ps.31.

Fraudari se dicebant,qui non poterant oblationem offerre domino propter immunditiam:& celebrare Phase.nume.9.b.Vnde dominus prouidit eis,vt mense secundo celebrarent Pascha.

Fraudari inuicem dicuntur coniuges,quum non sibi mutuo reddunt debitum.1.cor.7.a.

Doma, uide Tectum.

Domare, Indomitus.

DOmare,est mansuefacere, & domesticum reddere.

Domare feras,facilius iudicatur,quàm domare linguam.Iaco.3.b.d.

Potestas diaboli. Feritas gentilium. Non potens quisquam domare dæmoniacum.Mar.5.a.designat potestatem diaboli,quia non est potestas super terram,quæ comparetur ei:sed solus Christus domat. Designat etiã feritatem gentilium in infidelitate. Glo.ordi.s.Mat.

Iudæi. Indomitus iuuencus dicitur Ephraim.Iere.31.c.quia non vult emẽdari castigatus à Deo. Idem est indomitus equus.Eccl'i.30.b.Indomabiles corde.Ezech.2.b.sunt Iudæi,qui flecti ad pœnitentiam nolunt. Hie.s.Iere.31. Gre.s.Eze.ho.9.

Dominus, Dominari, Imperare, Imperium.

DOminus dicitur propriè,qui domui præest,& qui in familiam imperium habet : refert autem dominus ad seruum,vt non sit dominus,si non sit,qui ei obtemperet . Lex autẽ est,vt seruus non sit maior domino suo.Matth.10.c.

Deus. Dominus propriè est Deus,qui creator est omniũ.Et ipse dicitur dñs virtutũ,& dominus dominorũ.ps.45.83.88.102.135.Et ipse est dominus Deus vnus:& dominus cœli & terrę.deut.6.a.10.d.Isa.42.b.Mala.1.b.Matth.11.d.acto.17.e.Et ipse est dominus messis. Matth.9.d.Luc.10.a.Dominus Ioseph.gen.39.d.designat Deum,patrem domini nostri Iesu Christi. Dicitur autem Deus. Isa.63.d.non dominari malorum,quando non eos castigat , vt emendentur. Et dominus rei per fraudem ablatæ,cui reddenda est quinta pars.Leui.6.a.est Deus cui reddendi sunt quinq; sensus,quibus abusi sumus. Hie.s.Isa.63. Glo.ordi.s.Leui.6.

Christus. Dominus Aegyptiorum Ioseph,designat Christum dominum gentium : & vt erat dñs domus Pharaonis,typus est Christi,qui est caput ecclesiæ.gen.41.f.44.c.45.g. 47.b.ps. 21.58. 71.104.109.Dicitur etiam Christus agnus dominator terræ.Isa.16.a.40.b.e.54.b. Et dominatur Christus in virtute sua,qui dixit:Data est mihi omnis potestas in cœlo & ĩ terra: & quia datum est ei nomen,quod est super omne nomen,ideo dominus est nomen eius. ps.65.67. 82.Luc.19.e.Philip.2.b.Et est dominus sabbati,hoc est,remissionis peccatorum:quia dominus erit Pentecostes,in qua fit remissio.Matth.7.c.12.a.Iudith.9.c.Iere.23.b.Amos.9.b.Luc. 6.a.g.Dominus cum Samuele,est Chrs cũ ecclesia.1.reg.3.g.Idẽ dicitur dñs glorię,& dñs dominantium.1.corint.2.c.1. Timoth.6.c. apocalyp.19.c. Nume.24.d. Iudi.8.e.2. regum.8.a. Miche.5.a.Zachariæ.6.d.Malach.3.a.Ioan.13.b.Roma.14.b. Dictus Iacob dominus fratrum suorum.genes.27.d.designat Christum dominum hominum,& angelorum,vel Iudæorũ. Arno.s.ps.14. Hie.s.Isa.3.6. Hila.s.ps.65. Amb.s.Luc.19. Fulgẽ.ho.de confe. Gre.s.1.reg.3. Geor.vene. canti.2. ton.7.cap.4. Beda.s.gen.27.

Voluntas Dei. Imperiũ regis est voluntas Dei,cui omnia obediũt.genes. 41. f.45. f.Exod.18. d.34.b.35.a.

Potestas iudiciaria Christi. Imperium datum regi,est potestas & iudicium viuorũ & mortuorũ datum Chro.1.reg.2. b.Imperium autem eius fuit super humerũ eius,quia baiulauit sibi crucem, per quam regnauit.Et multiplicatur eius imperium per multiplicationẽ fidelium.Isa.9.b. Tertul.adue. Iudæ.

Perfidia Iudæorum Dicens Eli de Deo:Dominus est,quod bonum est in oculis suis faciat.1.reg.3.d. perfidiã designat Iudęorum,qui nolunt ad fidem venire,nec diuinis cõminationibus credere,arbitrantes se obsequium præstare Deo. Gre.s.1.reg.3.

Ratio. Dominium hominis super bestias,significat imperium rationis super partem sensitiuam, & bestialem.gen.1.d.Aliter autem accepit homo imperium ante peccatum , aliter postea : Nam antea imperium accepit absolutè,& absq; coactione,quum dictum est:Dominamini piscibus maris:& c.postea vero.gen.9.a.vt significaret renitentia sensualitatis & animaliũ: dictum est: Sit terror vester ac tremor super cuncta animantia terræ & c.Et quia homo nõ pręponitur homini designatur ęqualitas inter homines à natura.Dominatur autem homo, hoc est,spiritualis,qui omnia iudicat.Et dominatur terræ,quum anima regit carnem.genes. 1.d.Eccl'i.17.a.Domina dicitur Sara,quæ despicitur ab ancilla.gen.16.b.Et designat rationem,quæ despicitur à sensualitate:vel gratiam noui testamenti , quam despicit synagoga. Domina etiam gentium.thre.1.a.est ratio imperans concupiscentijs. Et dominatur animo suo,qui vincit iram,& cæteros reprimit affectus.pro.16.c. Ori.s.gen.ho.1. Aug.13.confes.23.

Gratia noui testamenti.

Gre.ſ.Eze.ho.3. Hych.ſ.Leui.14. Cle.Alex.5.ſtroma.

Dominus ſerui dicitur prædicator conuertens aliquem,& inducens ad opera vitę actiuæ. Eundem ſignificat dominus bouis cornupetæ:& dominus ciſternæ: & dominus domus, quam effringit fur. Exo.21.c.d.22.a. Et dominus domus leproſæ eſt, qui curam habet domeſticæ eccleſiæ. Leui.14.c. Dominus autem ciſternæ is eſt, qui cognitione præditus eſt, quā tamen incautè communicat: atq; ita ciſternam aperit, vt cadat bos, aut aſinus, hoc eſt ſimplicem fidem habens.

Prædicator.

Ori.ſ.Ioſu.ho.3. Amb.de Iacob.3. Aug.16.ciui.Dei.37

Dominus Eſau conſtituitur Iacob.gen.27.d. quia mali ſubijciendi ſunt bonis, ad ſuā vtilitatem: vnde pro.17.a. Seruus ſapiēs dominabit̄ filijs ſtultis: Sic Iudæis Chriſtiani.

Boni.

Ori.ſ.num.ho.13. Ricar.de.ſ.victo.de extermi.mali.3. Beda.ſ.gen.47. Hila.ſ.pſ.135. Baſi.& Arn.ſ.pſ.48. Hie.ſ.Iſa.16.

Dominari in terra Seon, eſt vincere,& ſubiecta habere terrena.num.21.f. Dominatur aūt à mari vſq; ad mare, qui nulli ſubiacet culpæ, nec vlli ſuccumbit pœnę: vt non dominetur ei omnis iniquitas, nec eum opprimat vlla aduerſitas.pſ.66. Et dominari in terra Aegypti, eſt omnia vitia ſubiecta habere.gen.44.d. Et domini ſunt, qui hęc peccati corpora dominationi ſuæ, per ſubiectionem vitiorum ſuorum peccatorumq; ſubdunt.pſ.135. Et dominantes ſunt iuſti,& omnes ſancti in iudicio: vel angeli curam hominum habentes.pſ.48. Et domini gentium, ſunt apoſtoli,& apoſtolici viri. Iſa.16.c. Sapi.3.b. Eze.19.d.

Subijcere terrena. Iuſti. Angeli cuſtodes. Apoſtoli,& apoſtolici viri.

Gre.ſ.1.reg.1.

Dominum appellat Iacob fratrem ſuum Eſau.gen.32.a. quia verbis blandis ſunt irati mitigandi. Dominum quoq; appellat Anna Eli.1.reg.1.c. quia apoſtoli Iudęis prædicationis miniſterium exhibuerunt.

Blandiendum ferocibus.

Hie.epiſ. Inter oīa. Chryſ.ſ.pſ.93. Gre.2.mor.31. Beda.ſ.gen.39 Hie.ſ.Iſa.28.

Domina Ioſeph.gen.39.b. ſignificare poteſt ſynagogam, aut carnis petulantiam: Nam & ſynagoga impudenter accuſauit Chriſtum: carnis vero petulantia nititur ad ſe trahere rationem: Synagoga quoq; vſq; ad mortem perſecuta eſt Chriſtum, donec pallium carnis, Chriſtus dimitteret in manibus eius. Reliquit etiam pallium literæ legis in oculis eius: Dicitur quoq; ſynagoga domina gentium.thre.1.a. Iere.13.c. deut.15.b. Domini etiam dicuntur Iudæi comparati gentilibus, quos ipſi velut canes habebant. Matth.15.c. Dominantes autem in Hieruſalem, erant ſacerdotes, ſcribæ,& phariſęi. Et dicūtur mulieres dominari eis, quia ipſi principes erant effœminati, nihil virile, neq; in doctrina, neq; in moribus habentes. Iſa.3.b.28.c.52.b.

Synagoga.

Glo.ordi.ſ.gen.49

Imperiū Ruben.gen.49.a. deſignat poteſtatem Iudęorū, luciferi,& ſuperborum.

Poteſtas Iudæorum diaboli,& ſuperborū.

Hier.ſ.Iſa.14.19.26. Hila.ſ.pſ.122. Gre.4.mor.42. Hie.ſ.Amos.4.&.ſ. Eze.30.

Dominantes ſunt dęmones,& tyranni. Iſa.14.b. qui & domini crudeles dicuntur. Et fortis, qui dominatur Aegyptijs, eſt diabolus tyrannidem exercens in mundanos. Iſaiæ.19.a. Domini etiam ſunt peccata, quorum ſeruus eſt ipſe peccator. Iob.3.c. Domina quoq; dicit̄ caro, quum ſubijcit ſibi rationem. Et tunc dominantur ſerui, quum caro imperat rationi. pſ.9.18.65.105.118.122. thre.5.b. Et omnes hi domini, vel etiam idola, dicuntur nos poſſediſſe abſq; Deo. Iſa.26.c. Iudi.3.d.9.a.14.a. Nee.9.f. Tobi.4.b. pro.19.b. Iere.30.b.50.d.51.e. Ioel.2.d Matth.20.d. Marc.10.f. Luc.22.c. Roma.6.b. Et domini vaccarum pinguium. Amos.4.a. ſunt principes,& inuentores peruerſorum dogmatum: vel qui per multiplices libros, ab alijs male inuenta corroborant. Imperium autem Aegypti, deſignat arrogantiam,& ſuperbiā mundanorum. Eze.30.b. Imperant autem Aegyptij filijs Iſrael lateres, hoc eſt, opera terrena. Exod.5.c.

Dæmones. Tyranni. Peccata. Caro. Idola. Inuentores peruerſorum dogmatum. Arrogantia & ſuperbia.

Domini carnales ſunt domini temporales. Ephe.6.a. Coloſ.4.a.1. Timo.6.a.1. Petri.2.c.

Glo.ordi.ſ.Mat.6.

Domini duo contrarij ſunt Deus,& diabolus, quibus non pōt homo ſimul ſeruire. Mat.6.c. Luc.16.c. Item vitia,& virtutes.

Deus,& diabolus. Vitia,& virtutes

Hie.ſ.Eze.34.

Imperant paſtores cum auſteritate. Ezec.34.a. quando cum magno ſupercilio epiſcopi & pręlati à ſubditis honorem exigunt.

Superbia p̄latorum.

Ori ſ.Exo.ho.3.

Dominū neſciens Pharao, deſignat ſuperbiā diaboli,& mēbrorū eius. Exo.5.a. pro.30.b.

Superbia diaboli

Glo.ord.ſ.Dani.11.

Dominabitur rex aquilonis theſaurorum auri & argenti,& omnium rerum precioſarū Aegypti. Dani.11.g. Vbi ſignificari poteſt diabolus princeps aquilonis: vel Antichriſtus.

Diabolus Antichriſtus.

Dominari mulierē in virū nō permittitur: ne caro videlicet in ſpūm dn̄etur. 1. Timo.2.d.

Caro in ſpiritum

Lyra.ſ.Rom.7.

Dominari dicitur lex in homine. Roma.7.a. hoc eſt, naturalis, vel ſcripta: quę ſeruāda eſt, quamdiu non eſt abrogata.

Aſtringens lex.

Dominationes, eſt quartus ordo angelorū deſcendendo à ſupremis. Epheſ.1.d. Colo.1.c.

Ordo angelorum.

Dominicus dies dicit̄, quia peculiariter domino dedicatus propter eius reſurrectionē.

Domus, Aedes, Domicilium.

DOmus eſt ædificium ad habitandum conſtructum, ex tecto, parietibus,& pauimentis conſtans. Eſt domus minus quàm ciuitas,& pluſquam atrium. Domus etiam dicitur familia:& etiam ſtirps, ſeu genus:& ipſę facultates,& patria.

Hie.ſ.pſ.30. Arno.ſ.pſ.29.35.58. Ori.ſ.canti ho.2. Baſi.ſ.pſ.44. Beda ſ.pro.9.

Domus refugij dicitur Deus: in quo refugium habent boni.pſ.30.

Deus.

Domus Dei interdū dicit̄ Chriſtus, aut corpus Chriſti.pſ.35. Et domus ſacerdotis.i. iuſti, eſt humanitas Chr̄i. Leui.16.b. Et domus Dauid, eſt corpus aut caro Chr̄i.pſ.29.67.58. in titulo.pro.9.a. Et domus, quā ædificauit Salomō, incarnationis indicat myſterium.3. reg.10.a.

Chriſtus. Caro Chriſti.

Et do-

Et domus eburneæ, significant abundantiam charitatis Christi. ps. 44.

Mundus. Domus Dei interdum dicitur mundus, qui est domus magna. gen. 28. d. 1. Timo. 3. d. Eundem designat domus Simonis leprosi. Matth. 26. a. 2. Timo. 2. c. Domus etiam, quam custodiebat fortis armatus, est mundus, quem diabolus tyrannide sua occupauerat: sed eiectus est à Chr̃o fortiori. Mat. 12. d. Domus etiam, in qua lucet lucerna, est mũdus. Mat. 5. b. Et domus figuli. Ier. 18. a. Eccl'iæ. 12. a. Et domus clausa dicit̃, quũ cessant mala in mũdo. Isa. 24. b.

Philo. de somnijs
Ori. s. cant. ho. 1.
Aug. de. 5. hæres. 75.
& epis. 107. &. 1. ser. dom. in monte.
Hie. t. Eccl'ten. 12.

Ecclesia. Domus Dei passim dicitur ecclesia, vel domus dñi. gen. 38. d. ps. 5. 35. 51. 64. 67. 68. 92. 112. 115. 126. 133. pro. 9. a. Et domus omnis Noe ingrediẽs in arcã, designat eandẽ ecclesiã. gen. 7. a. Et domus patris Iacobe: et domus Iacob est ecclesia. gen. 30. d. 32. 33. 35. 42. ps. 25. 126. Domus itẽ Ioseph. gen. 43. d. Et domus Pharaonis, est ecclesia ex gẽtibus. gen. 41. e. 50. b. Et domus Rahab, ecclesiã ex gentibus designat: extra quam nemo de Hierico, hoc est, de mundo seruari põt. Iosu. 2. b. Eandẽ designat domus Dauid. 2. reg. 11. a. ps. 29. 91. 95. 121. Isa. 7. a. 22. f. Eadẽ dicitur domus Israel, & domus Iuda. Isa. 12. a. 14. a. 63. b. Eze. 13. a. 18. b. 25. a. Hose. 1. c. 9. a. Ioel. 3. d Amos. 9. c. Abdi. f. Et domus vna, in qua erant meretrices. 3. reg. 3. c. Isa. 2. a. 6. a. 56. b. Eadem est domus Achimelech. ps. 51. in titulo. Et domus Ezechiæ. Isa. 39. b. 58. b. Iere. 7. b. 11. c. 21. a. 23. c. 31. f. Et domus fidelis. 1. reg. 2. g. Mich. 3. d. 4. a. Sopho. 1. b. Agge. 1. a. Et domus posterior cum maiori gloria, est ecclesia cũ Chr̃o. Agge. 2. a. Zach. 1. c. 3. b. 4. c. 9. b. 10. b. 13. a. Iob. 1. a. 42. c. Dicitur aũt domus Dei Iacob: quia recipit vetus instrumentũ traditũ filijs Iacob: & in ea sunt duodecim tribus, hoc est, duodecim apostoli, cũ duodecim sedibus. Isa. 2. a. 60. b. 66. g. Eze. 36. a. 40. a. 45. f. Et domus Aaron, est ecclesia domus Christi. Leui. 9. b. Hæc est domus onagri, hoc est, Christi. Iob. 39. a. Et domus, in qua manet filius in æternum, & non seruus. Ioan. 8. e. Hæc impletur odore vnguenti. Ioan. 12. a. Domus etiam digna, est fideliũ ecclesia. Mat. 10. b. Ipsa est, in qua quæritur drachma. Luc. 15. a. In ea, vt in domo vna editur agnus: & ab ea non est egrediendum, sed in ea sedendum. Exo. 12. g. 22. a. deut. 6. b. Mat. 5. b. 10. b. Luc. 9. a. 10. a. Et domus domini in Silo, est ecclesia fundata in loco scripturarum. 1. reg. 1. b. 3. c. Domus etiam Simonis leprosi, est ecclesia. Mat. 26. a. Marc. 14. a. Eadẽ dicitur domus magna. 1. Timo. 2. c. Domus etiam saltus, est ecclesia ex gentibus. Isa. 22. c. Et domus sine muro erat ecclesia ex gentibus: quæ non habebat legem, vt populus Israel. Leui. 25. c. Hæc est domus iustorum, quæ permanebit. pro. 12. a. Domus Iosiæ, in qua fiunt coronæ pontificis, est ecclesia Zach. 6. d. Domus Petri, in qua curatur eius socrus. Matth. 8. b.

Cypri. cõt. Nouati.
Basi. s. ps. 29. 115.
Arno. s. ps. 35. 67. 95. 126.
Ori. s. ps. 36. ho. 5. &. s. Iosu. ho. 3. &. s. cant. ho. 2. &. s. Isa. ho. 2. & s. Mat. ho. 35. &. s. Rom. 3.
Hila. s. Mat. cano. 10. &. s. ps. 51.
Ambro. ser. 32. &. s. Luc. 9.
Hie. epis. Multum in vtraq;. &. s. Isa. 2. 14. 22. &. s. Hose. 1. &. s. Ioel. 3. &. s. Agge. 2.
Aug. 17. ciui. Dei. 5. & s. Ioan. tra. 21. 59.
Hych. s. Leui. 9.
Cyril. 6. s. Ioan. 2.
Gre. s. 1. reg. 1.
Beda. s. Exo. 12.
Geor. vene. canti. 2. tono. 7. cap 6.
Isych. s. Leui. 25.
Rup. s. Zach. 6. &. 7. s. Matth.

Ecclesiæ. Domus, quas ædificauit Deus obstetricibus, sunt ecclesię. Exo. 1. d. Eędẽ sunt domus multiplicatæ domino Ioseph, per ipsum Ioseph, hoc est, per Chr̃m. gen. 39. a. Et domus Hierusalem sunt ecclesiæ particulares, aut fideles. Isa. 22. c. Easdem designant domus filiorũ Iob. Iob. 1. a. Et domus sponsæ. canti. 1. d. In his domibus habitabit Cedar. Isa. 42. b. Eze. 28. g. Ad has domus est confugiendum. Exo. 9. c. In his domibus cognoscitur Deus. ps. 47.

Ori. s. Exo. ho. 2. & s. cant. ho. 3.
Hie. s. Isa. 22. 42. &. s. ps. 47.
Aug. s. ps. 47.
Ber. s. cant. ser. 46.

Vterus Mariæ Domus, quã sibi ædificauit sapientia. pro. 9. a. dici põt vterus beatissimæ virginis Marię. Domus etiam Marthæ, eundẽ vterum significat: in quo ipsa excepit filium Dei. Luc. 10. g.

Ber. ser. 2. assump. & ser paruo. 9.

Cõuersatio credentium. Domus Dei, aliquando dicitur cõuersatio credẽtium. ps. 83. Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare ĩ tabernaculis peccatorũ. Et domus Iacob dici põt perfectio operũ. num. 24. a. Et exercẽtes vitã actiuã, quibus dat Deus legẽ. Exo. 19. a. Et domus Samuelis vidẽtis, est bona cõuersatio prælati. 1. reg. 9. b. Et domus patris Saulis, est spũalis cõuersatio prædicatoris. 1. reg. 9. c. Domus herodij est vita apostolica, quã Chr̃s extruxit. ps. 103.

Arno. s. ps. 83.
Ori. s. num. ho. 17.
Gre. s. 1. reg. 9.
Rup. 6. s. Matth.

Apostoli & doctores. Patriarchæ. Sancti. Patres veteris testamenti. Ministri ecclesiæ Conuersi ex Iudæis Persecutores ecclesię. Domus Israel interdũ sunt apl'i, & doctores. Isa. 14. a. Et domus dñi in qua offertur puer, sunt doctores, quibus minorũ profectus manifestari debent, ne fallantur. 1. reg. 1. c. 2. f. Easdẽ designant domus eburneæ. ps. 44. Domus etiam Leui, patriarchas & sctõs significare põt. Exo. 2. a. Et domus omnis Elcana, quæ ascẽdit cũ eo ad adorandũ, sunt patres veteris testamenti. 1. reg. 1. a. Et domus sacerdotis significat iustos, pro quibus etiã orat Chr̃s. Leui. 16. b. Domus etiã Leui, sunt ministri ecclesiæ. Leui. 25. e. ps. 134. Domus aũt filiorũ Israel, sunt imitatores sanctorũ prũm, & apostolorũ. gen. 42. a. Exo. 1. d. 16. g. 12. a. Leui. 10. b. Et domus Leuitarũ erant, qui ex Iudæis cõuersi sunt per apostolos, aut eorũ discipulos. Leui. 25. e. Domus Iacob etiam sunt patres veteris testamenti: Domus Ioseph sancti noui testamenti: Domus vero Esau persecutores fidelium. Abdi. f.

Gre. s. 1. reg. 1. 2.
Hila s. ps. 134.
Hych. s. Leui. 16.
Isych. s. Leui. 25.
Rup. s. Abdi.

Status cõtemplatiuorum. Monasterium Domus Israel interdum significat statum contemplatiuorũ, & doctorum. ps. 134. Et domus sapientum dicuntur priuata illa, atq; secreta quietis ocia, quibus solent studiosi doctrinæ suæ studijs vacare. Dani. 2. a. Domus etiam Iacob, dici potest monasterium, cui debet prælatus prouidere: vt Iacob prouidit domui suæ. genes. 30. d. Domi fuit absconditus Saul, donec proditur à Deo, quia debet prædicator fugere honores, donec à Deo conferantur: sed debet manere in secreto contemplationis. 1. reg. 10. c. In hac domo est Christus. Matth. 13. e. 2. cor. 5. a. Et domus onagri, est requies mentis. Iob. 39. a.

Hila. s. ps. 134.
Ricar de. s. victo. de somni. Nabucho. 4.
Ori. s. Mat. cap. 13.
Gre. s. 1. reg. 10. & 30. mor. 23.

Corda & corpora sanctorum. Domus eburneæ, designare possunt corda sanctorum, & corpus castum, & mortificatũ, ac lau-

Arn. & Aug. s. ps. 4

Hie.ad Principiam. Philo.de Cherubim Ori.f.Mat.ho 27-31 35.&.f.cant. ho. 2.3. Amb.de dig.sace.4. Hila.f.psal.127.&.f. Matt.cano.8.9. Basi.f.ps.48. Hiero.f.Isa.64.&.f. Agge.1. Chrys.f.ps.22. Philo.2.allego. Gre.10. moral.16.& ho.22. Ber.ser.2.Assumpti. Gre 5.mo.28.&.ho. 22.&.8.mor.14.

ac laudans Deum.ps.44.In hac domo sunt gloria,& diuitiæ iusti.ps.111.Et domus patris familias,est ipsa anima,vel cor.Matth.24.b.Exod.12.a.22.a.ps.83.92 95.126.Et domus Dei,est anima sancta.gen.28.d.Et domus proximi potest esse anima,vel corpus.Exo.20.c. Leui.14.e.Et ipsum corpus,est domus animæ.1.Timo.3.{a. Domi erat Ioseph, cum solicitatus est à domina,quæ etiam erat domi,quia tunc voluptas agit sua negotia, cum corpori tribuimus necessaria.gen.39.c.Domus præterea,ipsum corpus.ps.127.2. cor. 5. a. Et corpus miserum,dicitur domus insipientis,& stulti.ps.48.Et domus Simonis leprosi,est anima.Matth.26.a.Et domus sodalium sponsi,aut multitudinis,sunt mentes.canti.1.b. Et domus deserta est anima sine gratia.Matth.23.d.Domus autem Petri,est corpus eius.Matt.8.b.Domus vero Matthæi,vbi Christum suscepit,est mens,vbi est illuminatus.Matth. 9. b. Domus etiam vna,est ipse homo.Luc.12.g.Domus sanctificationis,est anima existens in gratia. Isaię.64.d. Domus in quã intrat mors ꝑ fenestras,est ipsa aĩa.Ier.9.f.Eze.7.g.Ioel.2.b.Agge.1.a.Et domus ędificãda.pro.24.a.Et dom⁹ Marthę.Luc.10.g.Domus etiã luteę,sunt corpora nr̃a,ex luto formata:& quæ illecebris carnis seruiunt.Iob.4.d.7.b.De corde dicitur sanato cuidã. Marc.5.b.Vade in domum tuam.

Anima. Corpus. Homo.

Gre.f.1.reg. 6. &.3. mo.21.24.&.16.mo. 28.&.f.Ezec.ho.12. Ricar.de.f.victo.de securit.conscien.

Domus in qua clauduntur vituli,est conscientia.1.reg.6.b.Et domi est mors, quũ intus conscientia à tentationis sordibus consentiendo mũda non est.thre.1.g.Et domus furis est cõscientia.Zach.5.b.Has domos perfodiunt hæretici in tenebris.Iob.24.c.In hanc domum ingreditur Ezechiel de campo: quum post prædicationẽ redit prædicator ad suam conscientiam.Eze.3.f.Marc.2.a.Domus etiam Nabuchodonosor,est conscientia.Dani. 4.a. Et domus Vriæ,ad quam remittebat Dauid ipsum Vriam,est conscientia Iudæorum, in quã noluit ingredi populus ille,sed seruare ceremonias legis.2.reg.11.b.

Conscientia.

Ori.f.Leui.ho.15.& f.Isa.ho.1.&.f. Iere. ho.8. Hila.f.Mat.cano.8. &.f.ps.65.131. Amb.f.Luc.5. Hie.f.Isa.14.65. Chrys.f.ps.22. Gre.f.1.reg.1.2. Euch.q.in Ecclten. Ber.ser.paruo.42. Rup.3.f.reg.16.

Domus interdum est cœlestis patria,tam domus in ciuitate,quàm domus ĩ villa,hoc est, in terra viuentium.Leui.25.d.Isa.6.a.Eandem designat domus Elcana, cum abijt in domũ suam.1.reg.2.b.Ipsa est domus domini,ad quã vadit Elcana,& ad eam fertur cũ gratiarum actione.1.reg.1.c.Et hæc est domus fidelis,quã ædificat Deus.1.reg.2.g.De hac dicitur;Beati qui habitant in domo tua dñe.ps.83.35.41.64.131.133.In ea sunt mansiones multę. Ioã.14.a. Et hæc,vel sinus patris,est domus Christi.Ier.12.b.Domus paralytici, in quã iubetur ire,est paradisus.Mat.9.a.Luc.5.e.ps.22.25.26.65.121.126.134.Isa.14.d.65.d.Ezec.43.b.Hose.11.d.Domus æternitatis,est propriè cœlestis patria.Eccl'tę.12.b.Domus habet fundamentũ & tectũ: sic cœlestis patria post resurrectionẽ habebit fundamentũ stabilitatẽ æternę beatitudinis: Tectũ vero cõsummationẽ,& perfectionẽ ipsius.Hanc põt designare domus, quã fecit Salomõ filiæ Pharaonis.i.ecclesiæ ex gẽtibus:quę cõstructa est,ex lapidibus ꝓciosis.3.reg.7.b.

Cœlestis patria.

Gre.f.1.reg.2. Gre.f.1.reg.7. Basi.f.ps.44. Gre.f.1.reg.1.

Domus fidelis,quam ędificat Deus.1.reg.2.g.dici potest populus obediẽs prælato suo. Domus Aminadab,in quam transfertur arca domini,est charitas,cum qua Christus venit in mentes nostras.1.reg.7.a.Et domus Samuelis in Ramatha,est requies prædicatoris,in amore cœlestis patrię.1.reg.7.d.Et domus eburneæ,sunt abundantia charitatis. psal. 44.Et domus Annæ,est deuotio gentiũ:inqua quiescit ꝑdicator,& eã cõseruare intẽdit.1. reg.1.c.

Populus obediens. Charitas. Deuotio gentium.

Rup.3.f.reg.14.

Domus saltus Salomonis,genealogias Christi,ab Adam,vsq; ad ipsum designare potest, propter columnas ipsius domus.3.reg.7.a.

Genealogiæ Christi.

Gre.14.mor.21. Rup.f.Mich.2

Domus Iob,hoc est,Christi,erat templum Iob.19.b.De qua.Isa.56.c.Domus mea domus orationis vocabitur cunctis gentibus.Matth.21.b.Marc.11.c.Luc.19.g.Eadem dicebatur domus deliciarum populi Dei.Mich.2.c.

Templum.

Philo.q.Deus sit immutabilis.

Domus comparatæ ciuitatibus,sunt speciales virtutes sub generalibus. Hæ domus sunt ædificandæ in Babylone,hoc est,in hoc mundo.Iere.29.b.

Virtutes speciales.

Amb.de fug. sec.4. Rup.f.Zach.10. Amb.de Ioseph.8.& f.Luc.7. Ori.f.Isa.ho.4. Hila f.Mat can.9.12 Hie.epi.Beatitudi. &.f.Isa.2.8.25. Gre.f.1.reg.2.

Domus Bathuelis,in quã venit Iacob,significare põt continẽtiã,& sapientiã. gen.28.a. Domus Ioseph,significare potest imitatores castitatis Ioseph.Zach.10.b.

Domus patris Abrahæ,à qua egressus est.gen.12.a.significat Iudæam, à qua egressus est Christus.Eadem dicitur aliquando domus Dei.gen.28.d.Et domus Iacob.gen. 42.a. Isa.2.b. 6.a.27.c.29.g.Eandem significat domus principis,cuius filia erat mortua.Matth.9.c.Ipsa est domus non stans,& domus immundi spiritus,mũdata lege,& ornata prophetis. Mat.12.b. Luc.11.c.Domus etiam Caiphæ,est synagoga,in qua negatur Chr̃s,vt Petrus negauit.Matt. 26.g.Isa.3.b.Eadẽ est domus pr̃is filij prodigi,vbi Deus colebat.Luc.15.d. Et domus duę Israel,quibus factus est Chr̃s lapis offensionis,suntscribæ,& pharisęi.Isa.8.c.Eadem Iudęa,& Hierusalẽ,est domus alienorũ,quæ destructa est,vt nõ sit ciuitas.Isa.25.a.Et domus Dagon euersa.Iudi.16.g.Eandẽ significat domus Esau.gen.27.b.Et domus pr̃is Iephte, à qua ipsum eiecerũt fratres eius.Iudi.11.a.est Iudæa,seu domus Dauid,à qua eiecerunt Iudæi Christum, ne regnaret.Et domus Aaron,pro qua orat sacerdos,est populus Iudaicus,pro quo orauit Chr̃s,& obtulit vitulũ,propter iugũ legis.Leui.16.b.Domus Eli,& domus patris eius,significat sacerdotes maiores & minores veteris legis.Et quũ nõ amplius dicit̃ esse ministratura, designat abiectionẽ veteris sacerdotij.1.reg.2.b.3.c.Domus etiã Saræ,in quã introducta est

Continentia. Sapientia. Castitas Ioseph. Iudæa. Synagoga. Sacerdotes veteris legis.

Rup.f.Iudi.25. Aug.q.in Iudi. 49. Hesi.f.Leui.16. Beda f.gen.24.

Rebecca

Rebecca.gē.24.g.est synagoga,in cuius locū,introducta est ecclesia gētiū.Et domus matris spōsę,est plebs Iudaica.cāt.3.b.8.a.Et domus Simonis Pharisæi,est Iudæa: in qua peccatrix remissionē inuenit,quā Iudæi non meruerūt.Luc.7.e. Et hæc est domus exasperās.Eze.17.c.Amos.2.b.3.c.Et domus patris Christi,quæ pugnauit aduersus eum,est Iudæa. Iere. 12.b.17.d.Et domus Abimelech,ad quā venit Dauid.ps.51.in titulo.Et domus primogeniti Iob, in qua perierunt fratres filij ipsius Iob,est Iudæa.Iob.1.c. Et domus Ezechielis in qua includitur,est Iudæa. Ezech. 3.g.5.a. Domus etiam deserta,est Iudæa deserta à spiritusancto. Matth.23.d.Domus etiam Dauid,in qua custodiebatur ab aduersarijs, vt occideretur, est Hierusalem,in qua Christus occisus est.1.reg.19.b.ps.58 Et domus pessimorum, dici potest Iudæa,vel congregatio hæreticorum,vel principes seculi.Isaiæ.31.a. Domus etiam gaudij, erat olim synagoga Iudæorum,quum habebant veram fidem: sed postea facta est domus dimissa:in qua oriūtur spinę,vrticę,& c.Isa.32.c.34.c.Eadem est domus meretricis, & locus voluptatum.Iere.5.c.Dici quoq; potest synagoga domus onagri,hoc est, Christi. Iob.39.a. Domus intra muros,erat Iudæa intra legem:quæ redimi debebat intra annum, hoc est,intra tempus Christi.Leui.25.e.Domi reliquerat Esau vestes optimas, quibus indutus est Iacob.gen.27.b.quia sacræ scripturæ pręceptis,quæ maiori populo data fuerant, in bona operatione minor vestitus est.Et illa gentilis populus præcepta tenet in mente, quæ Iudaicus populus habere non potuit,dum solam literam in eis attendit. Domus etiam Lot potest designare Iudæam.gen.19.a.

Gre.s.canti.3. Ber.s.cant.ser.79. Hiero.s.Iere.12.&.s.ps.51. Gre.2.mor.24. &.s.Eze.ho.12. Hila.s.Mat.can.24.&.s.ps.58. Hie.epis. Multū in vtrāq;.&.s.Isa.31. Gre.s.Eze.ho 9. Isych.s.Leui.25. Gre.s.Eze.ho.6.

Congregatio hæreticorum. Principes seculi.

Domus aut gradus Sion,sunt gradus & dignitates in ecclesia.ps.47.Et domus Dauid dicuntur prælati ecclesię,qui regunt Iudam,hoc est,ecclesiam.Zach.12. b. Et domus Aaron, est status sacerdotum & pontificum ecclesiæ.ps.134.

Dignitates ecclesiæ. — Arno.s.ps.47. Hie.s.Zach.12. Hila.s.ps.134.

Domus Nachor,legem naturalem designare potest:quæ dicitur esse præparata: quia seruantes legem naturalem parati sunt ad suscipiendam legem Christi.gen.24.d. Domus etiā matris designat internum naturæ secretum:vel doctrinam moralem.canti.3.b.

Lex naturalis. Secretum naturæ. Doctrina moralis. — Amb.de virgi. 3.&.s.ps.118.ser.17

Domus Esau,significare potest vetus testamentum.genes.27.b. Et domus absolute sunt scripturæ legis & prophetarum:quæ transierunt ad extraneos, quum datæ sunt gentibus. Domus autem regum,vbi habitat stellio.pro.30.d. sunt mysteria sacræ scripturę, quibus fruitur simplex.Et domus noua,est sensus sublimis de Deo in scriptura. deut. 22. b. Et domus fratris est dogma veritatis.deut.25.b.Domus etiam interior templi,significat secretiora mysteria scripturę.Eze.41.c.

Vetus testamentum. Mysteria sacræ scripturæ. — Ori.s.canti.ho.3. Gre.6.mor.4. Ori.s.Mat.ho. 19.

Domus Pharaonis,cui præpositus est Ioseph, designat gentilitatem, cui præpositus est Christus.gen.45.a.ps.104.

Gentilitas.

Domus autem Pharaonis,in quam ipse ingressus est, auersus à Mose, designat quietem prauorum in sua iniquitate.Exo.7.d.Idem designabunt domus Aegyptiorum. Exo.8.a.10.b.Et domus seruitutis.Mich.6.a.Et domus patris deserenda,sunt habitus vitiorum,imitatio diaboli,& Adæ,& conuersatio Iudæorum,secularia omnia,demum ipsa caro.gen.12.a.20.a.34.d.38.b.41.e.ps.44.Idem designat domus Laban.gen.31.b. Quę etiam significat verba,quę regit mens,vt pater familias domum.Et vt pater familias è vestibulo ęstimatur, ita mens ex verbis.Et domus patris Eli,est societas malorum fauentium in malo:qui sunt ex patre diabolo.1.reg.2.e.Domus etiam Thogorma.Eze.27.c.designat societatem malorum.

Quies in vitijs. Habitus vitiorum. Imitatio diaboli. Cōuersatio Iudęo. Secularia. Caro. Verba. Societas malorum. — Arno.&Basi.s.ps.44 Hie.epis.Audi filia. Amb.epis.4.&.2.de Abra.1. Philo.d mig. Abra. Gre.s.1 reg.2.

Domus ad quam non reuertitur,qui in infernum detruditur, est id, in quo per desiderium,habitare,& quiescere consueuerat:ad quod non amplius reuertetur.Iob.7.b. Et domus hypocritę,est delectatio fauoris,quam quasi quietus inhabitat,quia per cuncta sua opera,ad hanc se intra animum reclinat.Iob.8.c.

Delectatio fauoris. — Gre.8.mor.24.31.

Domus Israel separata à domo Iuda, designat hęreticos; quorum non miseretur Deus. Hose.1.c.5.a.Idem est domus Ioseph,& domus Ephraim.Amos.5. b. Domus etiam leprosa radenda,est congregatio hęreticorum dissipanda: quę etiam claudenda est, ne prędicare permittantur.Leui.14 e.Et domus hæreticorum sunt peruersa dogmata. Isa.13.c.d. Et domus Moab,est peruersa sapientia.Isa.15.a.Et domus ad domum coniuncta,est hęresis hęresi addita.Isa.5.b.Iere.5.g.Et ipsi hæretici ędificant domos in iniustitia, non magnas, sed paruas.Iere.22.b.Hose.8.d.Et domus Samarię,sunt conciliabula hęreticorum.Amos.3.c.d.5.d. Domus regis designat eadem conciliabula.Hose.5.a. Inter hæreticos domus hyemalis est eorum,qui laborant cōtinentijs & ieiunijs,xerophagijs,chameunijs,è quibus Tacianus est, & Manichęus.Et domus ęstiua sunt Nicolaitę,& Eunomiani,qui propter ventris ingluuiē oēm recipiūt voluptatē:Domus aūt eburneę,quę artifici dente,& Rhetorici nitoris splendore cōpositę sunt.Et domus Asel,seu vicina,est domus hęreticorū.Et domus mēdacij,est collectio hęreticorū.Mich.1.c.d.Haba.2.c,Sopho.1.c.Domus etiā Gazæ,& domus Carioth, significāt argumēta hęreticorū.Amos.1.c.2.a.c.Et domus leprosa dici potest doctrina habēs aliq̄d erroneū.Vel particularis eccl'ia,cū aliqua doctrīa erronea.Leui.14.e.Dom' etiā discalciati,ē dogma erroris.deu.25.c.Dom' mulieris alienę,cōgregatio hęreticorū.pro.2.d.5.b

Hæretici. Peruersa dogmata. Argumēta hæreticorum. — Hier.s.Hose.1 &.s.Amos.5.&.s.Isa.5.13.15. Hie.s.Amos.3.&.s.Mich.1. Hie.s.Amos.1. Isych.s.Leui 14. Beda.s.pro.2.5.

Hie.s.Amos.6. Rup.s.Zach.12. Domus maior, quam percussit dominus ruinis, significat decem tribus, quas destruxit Deus. Domus vero minor, quam percussit scisionibus, est tribus Iuda & Beniamin, quas post septuaginta annos instaurari fecit. Vel domus maior, est synagoga, domus vero minor ecclesia. Amos.6.d. Domus etiam Dauid potest significare credentes ex Iudęis, domus vero Iuda credentes ex gentibus. Zach.12.b. [Decem tribus. Duæ tribus. Synagoga. Ecclesia.]

Hie.s.Haba.3. Gre.12.mor.23. Hie.s.Zach.5. Hila.s.Mat.cano.7.9.11.12. Hie.s.Agge.1. Gre.s.1.reg.15. Ber.de gratia & libero arbitrio. Domus impij sunt mali, in quibus habitat diabolus. Haba.3.c. Et domus desertæ sunt mali. Iob.15.d.27.c. Et domus ædificata amphoræ in terra Sennaar, est permanentia iniquitatis in mundo. Zach.5.d. Domus quoq; regum, sunt libidinosi, cæterisq; vitijs infecti: in quibus habitant dæmones, vel sunt ipsa corpora vitijs tradita. Luc.7.d. prouerbi.30.d. Et domus fortis, hoc est, diaboli, sunt animæ peccatrices. Matthæ.12.d. Et domus laqueatæ sunt voluptates, & luxuria secularis. Agge.1.a. Itidem ædes secundæ regis Assueri. Ester.2.c. Et domus Saulis iam mali, est consuetudo praui operis, & mensura nequitiæ. 1.reg.15.g. Et domus exasperans, sunt qui peccant in ecclesia. Eze.17.c. Et domus Centurionis, in qua seruus infirmabatur, sunt vitia. Matth.8.a. Et domus Matthæi, vnde Christus ipsum euocauit, sunt peccata corporis. Matth.9.b. Hanc domum euertit, seu euerrit mulier, diuina videlicet sapientia, destruens seu expellens vitia. Luc.15.d. Ad hęc pertinent ædiculę effæminatorum. 4.reg.23.b. Et ędes reptilium. Mich.7.d. Et domus pulueris. Mich.1.c. [Mali. Animæ peccatrices. Voluptates. Consuetudo praui operis. Vitia & peccata.]

Gre.s.1.reg.10. Domus populi, ad quas vnusquisq; reuertitur, considerationem sui designant: ad quam vnusquisq; redire debet. 1.reg.10.d. [Consideratio sui.]

Ori.s.Exo.ho.7.& s.Leui.ho.16. Domus seruitutis, dici possunt negotia secularia, opera carnis: & familia diaboli. Exod.13.a.20.a. Leuitic.26.b. Vnde ė diuerso domus libertatis, est relinquere mundum, carnem, & diabolum. Domus etiam negotiationis, dicitur is, qui vacat negocijs secularibus. Ioan.2.c. [Negocia secularia. Relinquere mundu.]

Amb.s.Luc.7. Hie.s.Mat.26. Domus Simonis leprosi significare potest terram: in quam dignatus est venire filius Dei. Matth.26.a. Vel designat eam partem populi Iudæorum, quæ in Christum credidit. [Terra. Credētes ex Iudęis.]

Arn.& Aug.s.ps.103 Domus herodij est aqua, quia ibi nidificare solet, si est fulica. ps.103. Vel sunt petrę designantes fortitudinem Christi, quæ non vincitur fluctibus. [Aqua. Fortitudo Christi.]

Tert adue.Iudæos. Hiero.s.Isa.42.&.s.Eccl'ten.4.12. Rup.s.Haba.3. Domus carceris, dici potest mors: & status peccati, & hic mundus, & vterus matris: & præterea pectora scribarum, & pharisæorum. Eccl'tę.4.d. Isa.42.d. Domus etiam æternitatis, dicitur sepulcrum hominis. Eccl'tæ.12.b. Domus impij dici potest mundus sub diabolo. Haba.3.c. [Mors. Status peccati. Mundus. Vterus matris. Sepulcrum.]

Gre.20.mor.27. Domus omnium viuentium constituta in morte, ante aduentum Christi, erat limbus. Iob.30.c. [Limbus.]

Aug.ser.107. Rup.s.Zach.5. Domus meretricis, ad quam ingressus est Samson, typus erat inferni, quo ingressus est Christus. Iudi.16.a. Hæc est domus in terra Sennaar. Zach.5.d. [Infernus.]

Beda.s.pro.2. Domus meretricis inclinata ad mortem, est caro, in qua turpitudini substernit. pro.2.d.

Domesticus.

DOmesticus dicitur familiaris, seu ad domum pertinens.

Domestici Dei sunt fideles in ecclesia. Ephe.2.d. Matth.10.c. Eosdem designant domestici Dauid, hoc est, Christi. 2.reg.16.a. [Fideles in ecclesia.]

Beda.s.pro.31. Domestici mulieris fortis, sunt beati in patria. pro.31.c. Vel etiam fideles in ecclesia. [Beati.]

Hie.epis.ignota vultu. Domesticus fidei est, qui eadem tibi fidei religione coniungitur: quem à consortio fraternitatis peccata non separant. Gala.6.c. Roma.16.a.1.cor.16.d.1. Timo.5.a. Eccl'i.30.a. Ad idem referri potest domesticus patris. Isa.3.a. Et domestici Centurionis. acto.10.b. [Eiusdem religionis.]

Philo.de gigantib. Domestici carnis, sunt voluptates, diuitiæ, honores, &c. ad quæ non est accedendum affectu: à quibus domesticis est cauendum. Eccl'i.32.d. Mich.7.b. [Voluptates. Diuitiæ. Honores.]

Hie.s.Mich.7. Domestici hominis, qui sunt inimici, sunt Iudæi, & hæretici, qui videntur esse de domo Christi, & tamen illi aduersantur. Mich.7.b. [Iudæi. Hæretici.]

Donare, quære Dare, & Remittere.

Donum, Donarium, Munus, Remunerare.

Hie.s.ps.14. Gre.9.moral.26.& ho.4. DOnum seu munus est, quod liberaliter datur, aut Deo propiciādo, aut hominibus, aut pro benefactis, aut pro beneuolentia, seu honoris gratia: Munera autem à quibus excutiēdę sunt manus, iuxta. Isa.33.c. sunt tria. Munus à corde, est captata gratia à cogitatione: Munus ab ore, est gloria per fauorem: Munus ex manu, est prēmium collatum. Vel ponit munus ab obsequio, à manu, à lingua. Munus ab obsequio, est subiectio indebitē impensa. Munus à manu, est pecunia, vel æquiualens. Munus à lingua, est fauor humanus. Dona autē seu munera oblata Deo, dicuntur oblationes, & sacrificia.

Dona sunt ꝓpriē, quę dat Deus, quę sunt merē gratuita, & principaliter dona spiritualia, quę dicuntur dona cœlestia, & spiritussancti, de quibus passim fit mentio in nouo testa [Dona spiritussancti.]

mento

mento.Ioan.4.b.Roma.5.c.11.d.1.Cor.7.d.2.Cor.9.d.Ephes.2.b.3.b.Hebrę.6.a.acto.2.f.8.d.

[Labores & orationes Christi.] Dona quę dedit Christus hominibus, fuerunt omnes labores passionis suæ, & orationes quas pro illis fudit in cruce. Et dona, quæ misit post ascensionem suam, mittens spiritũ san[Dona spiritus sancti.]ctum.ps.67.Ephe.4.b. Dona vero, quę accepit in hominibus, sunt gentiles ad fidem venientes. Idem designare possunt dona, quę misit Dauid senioribus Iuda.1.reg.30.c. Et dona, quę dedit Salomon reginæ Saba.3.reg.10.c. Et dona, quę largitus est Assuerus, iuxta magnificẽtiam principalẽ. Ester.2.d.pro.4.a.Sap.3.b.7.b.Eccl'i.1.c.Isa.66.g. Et munera Iudę data Thamar.gen.38.f.designãt grãm vocatiõis iustificatiõis &c. Et munera, q̃ misit Ioseph ad patrẽ suũ, sunt dona spiritualia data per Christũ populo Israel.gen.45.f. Et dona meliora, quæ debemus æmulari, sunt dona spiritualia, quæ in primis sunt petenda à Christo. Gala.4.c. Munus etiam similę designat dona gratiæ. Leuiti.5.c. Et est sacerdotis, quia gratiæ dantur per Christum. Donum hominis, quod dilatat viam eius, est gratia, quam Christus attulit mundo.prouer.18.c. [Arn.& Hila.s.ps.67. Beda.s.gen.38. Amb.s.Gala.4. Beda.s.pro.18.]

[Animæ. Credentes. Confessio fidei.] Dona, quæ adducunt reges ad Christum, sunt animę proprię.ps.67.71. Idem designãt munera data Salomoni.3.reg.4.c.10.d.2.par.9.f. designant etiã credentes ex gentibus & Iudęis. Idem designant munera data regi Iosaphat.2.par.17.a. Et Ozię.2.Par.26.b. Et Ezechię.2.par.32.f.Tobi.13.c.Isa.39.a.66.f. Et munera filiarum Tyri, designant confessionem fidei ps.44. [Arno.s.ps.71. Hila.s.ps.67.]

[Gratitudo.] Munera, quæ deferunt filij Iacob Ioseph, designant gratitudinem offerendam Christo. gen.43.c.d.

[Vota. Bona opera. Laudes & preces. Emendatio vitæ. Pœnitentia. Gratiarum actio.] Donum altaris sunt vota, & bona opera, quę in corde bono sanctificantur: vel sunt laudes & preces, quę sanctificantur per Christum. Matt.5.c.23.b.Mar.7.b. Luc.21.b.Hebræ.8 a. 9.c.11.a. Donaria quoq; bona, sunt emendatio vitę, & pœnitentia, & gratiarum actio. Exo.28.f.25.c.26.a.36.a.38.d.nu.7.a.15.a.18.d.31.g.deut.12.a.1.reg.2.f.1 par.29.e.nee.13.a.Eccl'i.50.c. ps.44.Isa.10.c.19.d.Iere.41.a.Sopho.3.c.Matth.8.a.Luc.21.a.Hebrę.5.a. [Ori.s.Mat.ho.25. Aug.1.q. in euan.24. & de conflictu vitiorum & virtutum. Gre.s.1.reg.2. Hila.s.Matt.cão.7.]

[Eleemosynæ diuitũ] Munera filiarũ Tyri, designare possunt eleemosynas à diuitibus factas.ps.44. Munus autem absconditum, & donum in sinu, est eleemosyna citra inanem gloriam.pro.21 b.22.b. [Aug.s.ps.44. Beda.s.pro.21.]

[Bona temporalia.] Munera data matri & fratribus Rebeccę per seruum Abrahę.gen.24.f. sunt bona temporalia, quibus abundant gentiles, & mali: qui etiam si fidem habeant, tamen propter malam vitam, non admittuntur ad hæreditatem Rebeccę. Munera etiam, quę dedit Abraham filijs concubinarum.gen.25.a. Sunt bona temporalia, data Iudęis, hæreticis, & carnalibus, qui non sunt cohæredes Isaac, hoc est, Christi. Ad hæc munera inuitabat Sichen filios Israel. gen.34.b. possunt etiam designare munera Abrahæ, quędã Dei dona, vel in signis, vel in sacramentis Iudæis collata. [Glo.ord.s.gen.24. Aug.q. in gene. 70. Beda.s.gen.25.]

[Placatio principum secularium.] Munera data sunt Esau à Iacob.gen.32.d. quę designant placandos esse temporalem potestatem habentes, ne noceant spiritualibus: vel designant eos, quos reliquit Christus in potestate diaboli. [Glo.int.s.gen.32. Beda.s.gen.32.]

[Honor & subiectio prælatis.] Munera offerenda prælatis, sunt reuerentia honoris, & humilitas subiectionis. Hęc munera non obtulerunt filij Belial Sauli.1.reg.10.d. [Gre.s.1.reg 10.]

[Eloquia Dei. Dona luciferi.] Dona, in quibus Ruben erat prior.gene.49.a. Sunt, quę primi acceperunt Iudæi, vt fuerunt eloquia Dei, legislatio, testamẽtum, siue promissio. Designare etiam possunt dona collata lucifero, & superbis. [Lyra.s.gen.49.]

[Praua opera.] Donaria idolis oblata, significare videtur peruersam mentem cum prauis operibus. Talia fuerunt munera, quę misit Balac ad Balaam.nu.22.g.2.paral.28.d.Ezechi.20.f.Hose.8.c.2. Machab.12.g.

[Hæreses. Hæretici.] Munus delatum regi vltori, fuit vitulus aureus, qui colebatur Samarię, qui datus est regi Assyriorum.Hose.10.b. Et designat hęreses, vel ipsos hęreticos, qui tradũtur diabolo. Munera etiam dant amatoribus hæretici. Hose.8.c. quum quicquid habent boni, relinquunt dæmonibus. [Hiero.s.hose.8.10.]

Munera fermenti & mellis, offeruntur domino, sed non in sacrificium.Leui.2.c. vide fermentum, & fauus.

Munus primiciarum de spicis.Leui.2.d. quęre primicię.

[Auaritia. Auari. Prouẽtus sacerdotũ] Munera accipientes iudices, designant auaritiam, vel auaros.1.reg.8.a.12.a. Et munera ꝑ quibus Iudęi iustificarunt impium Barabbam, & iustitiam iusti Christi abstulerunt, sunt prouentus, quos sacerdotes accipiebant à populo.Isa.5.f.33.c. Iob.15.d.ps.14.25.Pro.17.d.Mich.3.d. Hęc sunt munera praua.Eccl'ici.35.c.40.b.Amos.5.f.Mala.1.c.d. [Lyra.s.1.reg.12.]

Munera oblata Deo à Cain, quę non fuerunt accepta.gen.4.a. vide Cain.

[Verbum Dei.] Munus gladij datum Machabęo à Ieremia.2.Mach.15.c. designare potest verbum Dei. [Lyra.s.2.mach.15.]

[Fauor principum in prædicatores.] Munuscula, quæ dedit magister militię Ieremię.Iere.40.b. designant fauorem principum secularium, erga prędicatores.

Munera, quę mittent homines inuicem super morte duorum prophetarum.Apoca.11.b. Praua congratulatio malorum.

Donec

Donec.

DOnec in interdum est nisi. Matth.5.c. Iota vnū non præteribit à lege donec omnia fiāt. Et nunquam. Matth.1.d. Donec peperit filium suum primogenitum. Et quamdiu. Ioa.9.a. Me oportet operari donec dies est. Et quousque. Exo.24. d. Expectate hic donec reuertamur.

Dormire, Somnus, Obdormire, Dormitare. Sopire, Sopor, Insomnis.

Aristo. de somno & vigilia. 2.3.

DOrmire est animalium, & dicitur somnus, qui fit per conuentum caloris, ad interiora, ascēdentibus vaporibus ad cerebrum, maxime post sumptum cibum, quæ euaporatio, & tollitur, & refluit, & regredit, sicut euripus. Vnde sequitur impotentia, & quies omniū sensuum: eiusq; finis est salus animalium: quia quiescunt cum somno, quum operari semper non possint: diciturq; somnus ipse quies per metaphoram; quia est causa quietis.

Dioy. areopa. epis. 9. Basi. 1. ps. 29. Ori. s. cāci. ho. 2. Aug. de essent. diui. & 1. ps. 25. Hie. 1. Dani. 9. Euch. q. i psal. & for mu. spiritual. 1.

Dormire non conuenit Deo, nisi anthropopathos: & diuinus somnus est illa excellentia excepta à creaturis omnibus, & nulli communicabilis, ex his, quæ prouidentiæ ratione gubernantur. Dicitur etiam dormire Deus, quum videtur inuocantibus non adesse: & dormit, quum nos dormimus, & quum in nobis fides dormit. Dormire etiam dicitur in malis, cum ipsi dormiant. ps. 43.56.120.131. Dicitur etiā dormire Deus, quando ab eo deserimur, & non iudicamur, indigniq; sumus correptione domini. ps. 77. Surrexit tanquā dormiens dominus.

Excellentia diuinitatis. *Cū nos dormimus.* *Deserens Deus.*

Ori. s. num. ho. 17. & in diuers. ho. 6. Arn. s. ps. 77. Hila. s. Mat. cāo. 8. Amb. ser. 11. & s. Lucam. 5. Aug. de essent. diui. & 2. de genes. cōtra. Mani. 24. & 22. ciui. Dei. 17. & s. ps. 56. Hie. s. Mar. 4. Beda. s. gen. 2.

Dormiuit Christus vt leo, quia moriendo vicit diabolum. Gen. 29. b. num. 24. b. ps. 3. Et dormit Christus in naui, quum dissimulat in tentationibus: & quum non vocatur orando, & quum nos dormimus. Ion. 1. b. Matth. 8. c. ps. 4. 40. 56. 77. Dormit autem cum in nauicula est Iudas cum Petro, hoc est, perfidia cum fide. Et dormiēs Iacob super lapidem, designat Christum in cruce. Gen. 28. b. Eundem designauit dormiens Samson vsque ad medium noctis, & super genua meretricis. Iudi. 16. a. e. Luc. 8. d. Et hic somnus fuit ei dulcis. Iere. 31. e. Dormiuit etiam in nauicula, quum mortuus est. Mar. 4. d. Sopor etiam Adæ mortē Christi designauit: cuius exanimis in cruce pendentis latus lancea perforatum est: atque inde sanguis & aqua profluxit: quæ sacramēta esse nouimus, quibus ædificatur ecclesia. Ge. 2. d.

Mors Christi. *Dissimulans in tentationibus.*

Obdormiens Elias sub vmbra iuniperi. 3. reg. 19. a. designat Christum quiescentem in ecclesia gentium.

Quiescēs Christus in gentibus.

Amb. 2. de Iacob. 4. & de Tobi. 20. Philo. d somnijs. Gre. s. 1. reg. 3. & 4. mor. 30. & 5. mor. 21 & 8. moral. 9. & 23. mora. 20. 21.

Dormiens Iacob in itinere. Gen. 28. b. 31. d. designat quietē contēplationis, & occlusionē oculorum curis rerum temporalium. Dormit autem super lapidem, vt denotetur contemplationem debere esse cum obedientia, qualis fuit Christi. Dormire etiam dicitur in vestimento, qui quiescit in verbo Dei, & sermone doctrinæ, Exo. 22. d. deut. 24. d. Et dormiens Samuel in templo domini, vbi erat arca, est quiescens ab omni malo, & vacans contemplationi rerum diuinarum, & secretorū sacræ scripturæ. 1. reg. 3. c. Et dormit vsque mane, qui quousque venturi redemptoris splendor appareat, in inceptæ bonæ operationis conuersatione requiescit. Dormit autem prædicator vt Samuel in templo, quum à se repulsa penitus omni mundana solicitudine, sese per considerationem rerum spiritualium recondit in mente, iuxta illud acto. 6. a. Non est bonum relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Et exo. 18. c. Esto tu populo, in his quę ad Deum pertinent. Dormiuit autem Samuel in loco suo, quum doctorum ordo spiritualium rerum cognitionem, cum veritatis certitudine retinuit. Et dicitur quinto dormisse, vt designetur prædicatorē debere tranquilla mēte, dicendi modum disponere, vt audientibus prosit. Dormiens etiam Saul in solario. 1. reg. 9. d. Designat prædicatorem sublimi contemplatione considerantem, quale onus sibi iniūgitur. Sopor etiam Abrahæ, typus est contemplationis. Gen. 15. c. ps. 3. 4. Et sopor Adæ, qui fuit propheticus, contemplationē Dei significauit: ad quam nemo eleuatur, nisi se ab exterioribus abstrahat sensibus. gen. 2. d. Defessi securi dormiūt, qui dum sua intima, vigilanter penetrāt, à laboriosis se huius mūdi oneribus, sub quietis ocio occultant. Et dormiens silet, qui clamorem carnis non sentit. Iob. 3. b. 4. c. 7. b. Iere. 31. e. Hose. 2. d. Zach. 4. a. Dormit vigilante corde, qui sic vacat ocio, vt illud percipiendę sapientię impendat. Et dormit sponsus in eo, hoc est, quiescit. Et dormit sponsa, per excessum contemplationis. Canti. 2. b. 5. a. Dormiens Elias, quietem etiam contemplationis significauit. 3. reg. 19. a. Dormit etiā, & somniū videt, qui per mentis excessum, in sublimium contemplationem ascendit. Dani. 4. a. Dormiens etiam sponsa, erat beata virgo, continēs mysteria in silentio, conferens in corde suo, vt opportuno tempore euigilaret, ea prædicando discipulis.

Quies contemplationis. *Extasis.* *Silentium virginis Mariæ.*

Ber. ser. par. 64. & s. cant. ser. 52. 57. Gre. s. 1. reg. 9. & 10. mor. 22. & 5. mora. 21 & 23. mor. 21. Hiero. s. Zach. 4. Aug. s. Ioan. trac. 57. Ricar de. 1 victo de securi. conscientiæ. Ruper. s. canti. 2.

Dormit in pace in idipsum. ps. 4. qui est in fœlicitate, quum corruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc, induetur immortalitate. Ibi dormitur sine terrore. leui. 26. b. Hose. 2. d.

Quies fœlicitatis.

ug. s. ps. 4. Isy. s. leui. 26. Ruper. s. hose. 2.

Dormire

Cognoscere diuini iudicij causas. Quiescere iter duos populos, vel inter duo testamenta. Quiescere inter graues tribulationes. Meditari vtrúq; aduentum. Christi.

Dormire inter medios cleros, est cognoscere diuini iudicij causas: vel quiescere inter duos populos, vel inter duo testaméta: vel morte cósummari. ps.67. Vel cum verbum Hebraicum cleri, potius significet tripodes, quibus sustentãtur ollæ in igne, & non cleros, hoc est, sortes. Dormire inter medios cleros, erit quiescere inter graues tribulatiões. Dormiũt etiam inter medios cleros, qui inter vtrunq; aduentum Christi meditando quiescunt, ipsum in corde habentes.

Ori. s. cant. ho. 3. 4. Arn. & Hila. s. ps. 67. Aug. s. ps. 67. Ber. ser. 5. de aduétu.

Abscondi cœlestiú gaudia cordibus reproborum. Quies ágel. ĩ Deo. Cessare prophetias & prædicationé. Fiducia in Deum.

Dormire facit Deus concentum cœli. Iob. 38. d. quando cócordes angelorum hymnos, atq; illa cœlestium virtutum gaudia, reproborum cordibus iusto iudicio abscondit: qui cõcentus cœli, quãuis in se intrinsecus vigilet, in ipsa tamen reproborum ignorantia, extrinsecus dormit. Vel dormit quum angeli quiescũt in Deo magna cum pace eiecto lucifero: vel quum cessant vaticinia prophetarum, & prædicatio sanctorum, quę non erũt in patria.

Gre. 3. mor. 7. 8. 9. Hie. s. Iob. 38. Rup. 3. de. glorifica. trinita. 14.

Dormiunt securi greges, quos pascit Deus. Eze. 34. f. Et dormiunt fiducialiter; quia confidunt in Deo. Hose. 2. d. Et somnus dulcis operãti est, quum quis moritur cum operibus bonis. Eccl'tę. 5. c. Hunc somnum dat Deus dilectis suis. ps. 126. Dormit etiam securus, qui nullo se reatu criminis morderi deprehendit.

Hier. s. Hose. 2. & s. Eccl'tn. 5. & s. eze. 34. Aug. s. ps. 126. Gre. 10. mor. 22.

Caro.

Dormiens in sinu, à qua cauendum, est caro, cuius blandicijs non est fidendũ. Michę. 7. b.

Glo. ord. s. Mich. 7.

Cessans discretio.

Obdormiens ostiaria Isboseth. 2. reg. 4. a. designat infirmam custodiam menti facile decipere. Designat etiam cessantem discretionem.

Gre. 1. mor. 36.

Negligentia. Ignauia.

Dormitant palpebrę. pro. 6. a. quũ cogitationes prælati ea, quę in subditis arguenda cognoscunt, pigredine deprimente dissimulant. Plene enim dormire, est commissorũ acta nescire, nec corrigere. Dormientibus custodibus furari dicuntur Christum: quia tunc tollit Christus à subditis, quum custodes prælati dormiunt. Matt. 28. c. Dormiens Isboseth meridie instrato suo occisus est. 2. reg. 4. b. Somnus autem fugit ab oculis, quum prælatus est solicitus. gen. 31. d. Prouer. 6. a.

Gre. 3. pasto. 5.

Dormiens meditatur in lege Dei, qui in morte in ea meditatur. Deute. 6. b.

Ori. s. ps. 36. ho. 5.

Neglect9 synagogę. Dissimulatio ecclesiæ. Infidelitas Iudæorũ.

Dormiens vna meretrix, est synagoga, non considerans prophetiam, quam sic dormiẽs oppressit. Alia vero meretrix, dormiens est inaduertentia, aut dissimulatio ecclesiæ. 3. reg. 3. c. Et sopor Iudæorum, est eorum cęcitas, in intelligendis scripturis de Christo. Isa. 29. d. 51. f. g. Haba. 2. d. Et somnus grauis Iacob, est longa infidelitas, & torpor vitæ carnalis Iudęorum. Idem fere obdormiens Tobias Tob. 2. b.

Hie epis. multum in vtrãq; & s. Isa. 29.

Torpor infidelitatis. Securitas ex Christi præsentia.

Dormientes discipuli absente Christo. Matt. 26. d. Sunt ij, quibus infidelitatis torpor abrepit. Quum vero vltimo dixit Christus, vt dormirent ipso præsente, designatur securitas, quæ ex Christi pręsentia habetur: de qua dicitur. Leui. 26. a. Dormietis, & non erit, qui exterreat. Ita dicebat Dauid. ps. 56. In medio catulorum leonum dormiui conturbatus, quia inter tribulationes, quadam fruebatur securitate. Mar. 4. c. 14. c. Luc. 9. d. 22. e. Hoc designabat Petrus dormiens inter duos milites. acto. 12. a.

Hilar. s. Matt. can. 7. Ori. s. Leui. ho. 16.

Remisse agentes. Quies credentium. Mors temporalis. Negligentes.

Dormitantes, & dormientes virgines, sunt remissius agentes in opere spirituali, vel est quies credentium: & mors temporalis vniuersorum. Et dormientes, sunt omnes negligẽtes. Matth. 13. d. 25. a. ps. 1. 12. 56. 75. 118. 126. 131. Et dormiens insaltu, est qui vitam habet in frugiferam. Isa. 21. d. Tobi. 2. d. pro. 6. b. 20. b. 24. d. Eccl'tę. 8. d. Dani. 6. e. nahũ. 3. d. Zach. 4. a. Ier. 31. e. 1. Mach. 6. b. Mar. 13. d. Roma. 13. c. 1. Cor. 11. g. Dormit in medio mari, qui in huius mundi tẽtationibus positus, prouidere motus irruentium vitiorum, quasi imminẽtes vndarum cumulos negligit. Prouer. 23. d.

Ori. s. Mat. cap. 13. & ho. 32. & s. Roma. 13. Hila. s. Mat cão. 27. Arn. s. ps. 56. Amb. ier. 15. Hie. s. Is. 21. et. s. Ie. 31. Aug. epis. 120. cap. 32. & s. ps. 131. Gre. 3. pasto. adm 32. Ber. s. cant. se. 52.

In peccato Iacens. Quiescens in laude humana. Quiescens in persuasionibus diaboli. Indurati flagellis.

Dormit in vestimento, qui securus & laxus iacet in peccato. Exo. 22. d. deut. 24. d. Iob. 7. b. Et dormiens seminifluus, vel menstruata in strato, est requiescens in laude hominum. Leuiti. 15. d. Et dormiens ouis in sinu pauperis, est quiescens in persuasionibus diaboli. 2. regũ. 12. a. ps. 40. pro. 6. a. 24. d. Ephe. 5. d. 1. Thessa. 5. b. Dormitãt etiam ab increpatione Dei, qui per eius flagella non incitantur, sed indurantur, vt Pharao. ps. 75. Sic dormiebat Saul, hoc est Iudæi. 1. reg. 26. a. Culpa etiam somni appellatione signatur, quum dicitur. 1. Cor. 15. e. Euigilate iusti, & nolite peccare. Dormiens Ionas sopore graui, designat peccatores, non sentientes pericula peccati. Ion. 1. b.

Amb. apol. Dauid. 5. Aug. s. ps. 75. Gre. 8. mor. 10. Hie. s. Ionam. 1.

Stupor mentis. Quiescere in erroribus.

Dormire interdum dicitur, qui quodam mentis stupore alienatur à vero. Ephes. 5. d. Et dormit in domo leprosa, qui in verbis & doctrina hęreticorũ requiescit. Leui. 14. f. Et dormiunt in delubris idolorum, qui erroribus Ethnicorum & hæreticorum adhærent. Isa. 56. d. 65. a. Et dormit seminifluus in strato, quũ hæreticus quiescit in discipulis, eius opinionibus adhærentibus. Leui. 15. a. Dormiunt autẽ in confusione sua, qui obliuiscũtur Dei. Ier. 3. g. Obdormire in morte, est à sacrorum dogmatum rectitudine excidere. ps. 12.

Hie. s. Isa. 65. & s. Iere. 3. Aug. s. ps. 62. Isy. s. Leui. 14. 15. Cyri. expositio. symboli Niyceni.

Sapientia in senibus.

Dormiens Abisac in sinu Dauid. 3. reg. 1. a. designat sapientiam quiescentem in senibus, licet vires corporis deficiant.

Hie. ad Nepotianũ.

Pœnitentes.

Dormiens Achab in sacco, designat pœnitentes. 3. reg. 21. g. Et dormiũt in cõfusione sua, qui cognoscentes peccata sua pœnitentiam agunt. Ier. 3. g.

Hie. s. Iere 3.

Hie.s.Amos.6. Aug.s.ps.75. Gre.3.mor.18. Dormiunt in lectis eburneis, qui delicijs vacant. Amos.6.a. Et dormierunt diuites vacantes delicijs somnum suum: & excitati in morte, nil inuenerunt in manibus suis, neq; ipsas diuitias, neq; bona opera. ps.75. Dormitauerunt, qui ascenderunt equos, hoc est, in morte animæ mentis oculos à veritatis luce clauserunt, qui in præsentis vitæ honore cõfisi sunt. ps.75. Vacantes delicijs.

Gre.15. mor.4.5.26. Dormire ossa hypocritæ cum eo in puluere, est cum eius prauis actibus, etiam si qua sunt bene acta deperire. Iob.20.b. Vel designantur prauæ & duræ consuetudines, quæ non deserunt hypocritam, etiam cum redigitur in puluerem. Dormiũt etiam in puluere, qui in terrenis desiderijs quiescentes, oculos mentis clausos habent. Iob.21.d. Perire bene acta hypocritarum. Perseuerantia prauæ consuetudinis. Quiescere i terrenis.

Gre.33.mor.31. Hie.s.Eze.31. Dormit Behemoth sub vmbra. Iob.4.c. quum diabolus in illis requiescit, quos à veri solis ardore subtrahendo frigidos facit. Et dormit cedrus, seu Assur, vel Pharao in medio in circuncisorum, quum diabolus est inter immundos in inferno. Eze.31.g.32.f. Hose.7.b. Quiescẽs diabolus in malis.

Gre.20 mor.24. Non dormiunt, qui comedunt Iob: quia maligni spiritus, qui carnales quosq; de ecclesia consumunt, tanto magis quiescere à tentatione nesciunt, quanto nullo carnis põdere grauantur. Iob.30.c. Isa.5.g. Diligẽtię dæmonũ.

Hie.s.Isa.51. Dormierunt in capite omnium viarum, qui non habitant in domibus, quę virtutibus extruuntur: sed ĩ principijs viarum & in exitu, tangentes omnia, & omnia relinquẽtes: qui recte propter teporem dormire dicuntur, comparati betæ semicoctæ, parati ad nauseam, vt videlicet euomantur à Deo. Isa.51.g. Torpor ĩ initio virtutum.

Hier.s. Isa.43.50.& s.Eze.31.32. Dormient in doloribus, qui perpetuo in inferno cruciabũtur. Isa.50.d. Eze 31.g.32.d. Ier.51.e. Et obdormiunt, vt non resurgant. Isa.43.e. Obdormiunt etiam in morte, qui cum moriuntur, in infernum detruduntur. ps.12.87. Cruciati in inferno.

Non dormit perditio malorum. 2. Petri.2.a. quia certissime illis eueniet. Certa malorũ pdit.

Hie.s.ps.87. Dormientes in sepulcris, sunt diuites, qui quiescunt in ipsis diuitijs. ps.87. Diuites.

Hie.s.Eze.4. Dormiens Ezechiel super latus sinistrum trecentos & nonaginta dies, designauit captiuitatẽ domus Israel tot annis duraturam. Dormiens autem super latus dextrum quadraginta diebus, designauit tot annos restare de captiuitate domus Iuda. Eze.4.a. Captiuitas domus Israel, & Iuda.

Glo.ordi.s. Este.6. Insomnem noctem ducens rex Assuerus. Ester.6.a. Insinuat vigilantiam Dei erga populum suum: & eam, quam prælati habere debent, erga subditos. Cura dei ip plũ suũ. Vigilantia prælati.

Glo.ordi.s.2.reg.11. Dormiens Vrias ad portam domus regiæ. 2.reg.11.b. est populus Iudaicus permanens in litera legis: & nolens ingredi ad sensus spirituales. Quiescentes Iudæi in litera legis.

Lyra.s.Ecclẽ.4. Dormientes duo, qui se mutuo fouent. Eccl'tę.4.c. sunt quiescẽtes in mutua dilectione. Mutua charitas.

Dormire pro Coire, uide Coire.

Dormire pro Mori, quære Mori.

Dorsum, Scapulæ, Tergum.

Aris.1.de hist. anim. cap.14. Dorsum est in animalibus pars opposita pectori: cuius partes sunt scapulæ & spina, & infra lumbi e regione ventris: sunt q; in eo vtrinq; octonæ costæ cõmunes partibus superioribus, & inferioribus. Dicitur etiam tergum.

Aug. de essentia diuini. Euch. form. spirit.1. Scapulę Dei per metaphoram, significant diuinam protectionem. ps.90. quia aues in scapulis fixas habent alas, quibus pullos fouent. Ita & Deus infirmos, quasi in scapulis portat, & portando protegit. Diuina protectio.

Greg.s.1.reg.12. Tergum domini sic accipitur, vt peccatores cum mala committunt, à facie domini fugere dicantur: sed quum redire per pœnitentiam deliberant, quasi post tergum domini sunt: quia & discedere longius nolunt, & tamen præsumere de Deo quasi amici non possunt. 1. reg.12.d. Nolite recedere à tergo domini. Hinc est, ꝙ peccatrix mulier retro stetisse dicitur, vt pedes domini osculari mereretur. Luc.7.f. Retro etiam illa stetit, quę fimbrias eius tetigit, & à fluxu sanguinis sui curari meruit: retro quidem est pro verecundia peccati: sed tangit per virtutem spei. Matth.9.c. Post tergum domini ire, est eius sequi præcepta. Isa.59.c. Pudor de peccato. Sequi præcepta Dei.

Aug.s.ps.20. Dorsum ostendit Deus ijs, quibus irascitur. Iere.18.c. Et dorsum ponit Deus malos, à quibus quasi contemptis auertitur. ps.20. Ira Dei.

Gre.13.mor.1. Supra dorsum Christi fabricauerunt peccatores. ps.128. quum Iudæi eum crucifixerunt: quorum peccata, ipse supra se portabat. Et hæretici fabricant cõtra ecclesiã, eos sustinentẽ. Pœna Christi, & ecclesiæ.

Aug.16.ciuit Dei.2. Dorsum filiorum Noe, cui pallium imposuerunt. gen.9.d. memoriam passionis Christi, quam transactam fideles venerantur, significat. Memoria passionis Christi.

Ori.s.canti.ho.3.4. Hie.& Aug.s.ps.67. Be.de diligẽdo deo. Dorsum columbæ in pallore auri. ps.67. est constantia fidei & dogmatum stabilitas perfectorum, vel est vltima conuersio Iudęorum in fine mundi. Vel in posteriorbus tẽporibus munus noui testamenti. Vel designat consciẽtiam puram, quæ inter pectus & dorsum latet. Vel vim ferendi onus leue Christi, per charitatem. Vel æternam fœlicitatem sequentem tempus huius vitæ. Constantia fidei. Cõuersio Iudæorũ. Nouũ testamẽtum. Conscientia pura. Fœlicitas.

Glo.ordi.s.Exo.22. Scapulæ Agar. Gen.21.b. Designant sustẽtationem populi Iudæorum per legẽ. Tergum Sustentatio Iudæorum per legem.

autem

Rudiora legis. autem Mosis, quod aspiciebant filij Israel, rudiora legis significat. Exo.33.b.

Vis vitalis angelorũ. Dorsum in angelis, dicitur vis illa, quæ continet omnes virtutes vitales. Diony.cœlest.Hier. rar.15.

Exercitatio operũ. Elatio gentilitatis. Scapula Rebeccæ. Gen. 24.b. exercitationem operum designare potest: & elationem gentilitatis. Ori.s.gen.ho.10.

Tempus futurum. Tergum interdum significat futura: vt post tergum vidit Abraham arietẽ. Vt designaretur futuro tempore passurum Christum. Gen.22.c. Tergum autem tabernaculi, finẽ mundi & bonarum operationum designat. Exo.26.e. Glo.ord.s.gen.22.

Nõ dare locum diabolo. Post tergum claudere ostium, est non dare locum maligno. Genes.19.b. Et ratione cõtra prauos motus muniri. Glo.int.s.gen.19.

Vita præterita. Vinci a diabolo. Terga designant aliquãdo vitam præcedentem vitiosam: vnde iubetur Lot, vt non respiceret post tergum. Gen.19.d. Et terga vertere, est vinci à diabolo. Gene. 14.b. Exo.23.d. Glo.int.s.gen.19.

Peccare. Negare Christum. Post tergum monet Deus, vt pastor agẽs oues. Isa.30.e. Nam antequam homo peccet, faciem habet versam ad Deum: peccando vero dorsum illi vertit. Deus tamẽ non cessat monere post tergum. Dorsum ergo præbent Deo, qui legis eius obliuiscuntur. 2. Par.29.b. Eccl'.1.21.c. Item negãtes Christum esse Deum. Eze.8.g. Et dorsum durum est eorum, qui obstinati sunt contra Deum. Bar.2.g. Zach.7.c. Dorsum etiam incuruatum, est obstinatio incredulitatis. ps.68. Rom.11.b. Et dorsum camœli, est cultus deorum gentilium. Gen.24.g. Gre.3.past.adm.29. Hie.s.Eze.8. Glo.ord.s.ps.68.

Obstinatio. Idololatria.

Non valẽtes resistere sapientiæ fideliũ. Terga vertentes Iudæi, sunt non valentes resistere sapientiæ doctorum Christianorum. 1.reg.4.a. Vnde non poterant resistere sapientiæ, & spiritui, qui in Stephano loquebatur. acto.6.c. Gre.s.1.reg.4.

Conuersio pctorũ. Suscipere doctrinã, & pœnitentiam. Dorsum dantur inimici Christo, aut iusto. ps.17. Quum persequutores conuertuntur: & sequuntur eos, quos persequebantur. Et dorsum sunt, qui aliorum suscipiunt doctrinam, & exempla: & curuantur ad portanda onera peccatorum. Gre.1.past.1.

Cæcitas hæreticorũ. Post tergum Beniamin dicuntur esse hæretici. hose.5.c. quia non habent oculos ad perspiciendam veritatem. Hie.s.Hose.5.

Pœnitentia. In dorso fit castigatio verberum: vnde potest significare pœnitẽtiam, ad castigationem pro peccatis assumptam, vel illatam. Pro.10.b.26.a. Iere.48.f. Amos.8.d. Hoc significãt tribulationes in dorso. ps.65.80. Et virga malorum dicitur esse in dorso bonorum, quum mali affligunt bonos. Nahum.1.d. Ediuerso super dorsum inimicorum sunt manus bonorum, quum mali puniũtur. gen.49.b. deut.33.b. 2.reg.22.d. ps.17. Et ponet Deus inimicos dorsum, quum Christus dicet illis in iudicio: Ite maledicti in ignem æternum. ps. 20. Isa.45.a. Sic virga in dorso, erit vindicta extrema. pro.10.b. Hie.s.nahũ.1. Amb.d bõe pſiat.4. Beda.s.pro.10.

Pœna æterna.

Temporalia. Dorsum interdum sunt temporalia, quę sunt obliuioni tradenda. ps.128. Philip.3.c.

Punitio malorũ. Inter scapulas percussit Iehu regem Ioram. 4.reg.9.e. Et miles Syrus percussit regem Achab inter ceruicẽ & scapulas. 2.par.18.g. vt designetur ita percutiendos esse superbos, qui nolunt dorsum subijcere Deo, & eius pręceptis.

Memoria Christi. In dorso atramentarium. Eze.9.d. designat memoriam actuũ nostrorum in Chr̃o iudice.

Dos, Dotare.

Dos est, quę datur virginibus quando nubunt, quę est velut hæreditas earum.

Bona opera. Dos bona, qua Deus dotat, sunt bona opera cum gratia facta. gen.30.c.

Temporalia. Dos, quam offert Sichen Dinæ, sunt temporalia bona, quæ offert diabolus sibi consentientibus. gen.34.b. Glo.int.s.gen.34.

Honorare sensum hystoricum. Dotare virginem, est honorare sensum hystoricum. Exo.22.c. quando videlicet ille sensus ædificat, honoratur autem dote rectę fidei. Glo.ord.s.gen.22.

Dos quam dedit Pharao filiæ suæ, vxori Salomonis, fuit ciuitas Gazer, quam abstulit à Chananęis. 3.reg.9.c. vide Gazer.

Dothaim.

Defectio à lege. Dothaim. i. ritus, aut lex, vel defectus idoneus. Est locus vbi inuenit Ioseph fratres suos. gen 37.d. Potest designare defectionem à lege, & defectionem per cupiditates, & fœmineas affectiones. Ibi inuenit Ioseph fratres suos, hoc est, Christus peccatores. Fratres etiam Christi Iudęi, erant in Dothaim: quia in grãdi defectione erant, qui de eius nece cogitabãt. Amb de fuga seculi 8.& de Ioseph.3. Philo qꝫ deterior potior insidietur. Aug.serm.81. Beda.s.gen.37.

Drachma, Didrachma.

Drachma est numi genus, ac etiam pondus, quinq; obolos continens. Nee.7.g. 2.Mach. 4.c.12.g. Didrachma vero cõtinet duas drachmas. Est drachma octaua vncię pars: Drachmę enim octo latinam vnciam faciunt. Siclus autem, quatuor habet drachmas. Hie.s.Eze.4.

Fides, gr̃a, & m̃ia. Vetus testamentũ. Drachma, quam mulier perdidit, designare potest fidem, & gratiam, & misericordiam: quæ perdidit homo peccando. Item vetus testamentum. Luc.15.b. Amb.epis.1.

Genus humanum. Gentiles. Imago Dei. Angeli. Drachma etiam perdita, est genus humanũ: vel gentilis populus: vel imago Dei in anima. Drachmę autem nouem, sunt nouem ordines angelorum. Ber.d gr̃a & lib.arb. Amb.s.Luc.15. Tertul.d pudicitia. Gre.ho.34.

Didrachma

Ori.ſ Matt.ho.4. Hili.ſ.Mat. cão.14. Am.ep.1.et.ſ.Luc.5. Cyril.3.ſ.Ioan.29.

Didrachma,quod dabatur Cęſari ĩ tributum. Matt.17.d. Luc.15.b. Eſt figura ſubſtantiæ terrenę,quam exigũt iniuſtè à filijs:vel eſt ſubiectio legis,ad quam non tenebatur Chriſtus: vel eſt integrum pretium noſtræ ſalutis, qui eſt Chriſtus confitendus. vel eſt vtrũq; teſtamẽtum. Vel deſignat patrem & filium. In vna drachma filius intelligebatur, quę ab altera ſeparata non erat. Sic pater ad filium,& filius ad patrem ſe habent in vna quidem natura: ſed tũ diuiſim,quoniam vterq; ſubſiſtit:tum coniunctim,quia alter ſine altero non eſt.

Subſtantia terrena. Chriſtus. Vtrũq; teſtamentũ.

Draco.

Ori ſ. Leui.ho.16.& ſ Eze.ho.13. &.ſ.Lucam.ho.31. Arno.ſ.ps.73. Hiero.ſ. Iſa.13. &.ſ. Eze.29. Aug.ſ.ps.39.73.103. Euch. q in pſalmos. Glo.int.ſ.apoc.16. Ru.r. vict. ver. dei.7 Lyra.ſ.exo.7. Clyma.gradu.25. Ber.ſer.13.q habitat Greg. 7. mora.15.& 20 mor 29. Hie ſ.Iob.30.

DRaco eſt genus ſerpẽtis magni corpore,ĩ aqua degẽtis:quod eſt peſtiferũ, & horribile.

Dracones ſignificare ſolent ſatanam,eiuſq; ſocios,ac membra. Et dicitur lucifer draco magnus,ad comparationem minorum draconum.deu.32.e.Iob.40.b.41.a.ps.90.73.103. Sapi.16.b.Iſa.13.d.34.c.35.c.51.d. Iere.9.d.10.d.49.g.51.d.Ezec.29.a.32.a. Mich.1.c.Danie.14.c. Mal.1.a.Apo.12.a.13.a.16.c.20.a.Draco eſt diabolus in hęreticis,per quos occultè inſidiatur: ſicut leo erat in principibus,per quos apertè fideles perſequebatur. Poteſt etiam in aliquibus ex dictis locis, Antichriſtum ſignificare: & tyrannum. Cœpit diabolus eſſe draco,à tempore Pharaonis.

Dæmones. Antichriſtus. Tyrannus.

Dracones,in quos verſæ ſunt virgę magorum. Exo.7.b.ſignificare poſſunt aſtutias diaboli,& fallacias ſcientiæ humanę.

Aſtutiæ diaboli. Fallaciæ ſciẽtiæ humanæ.

Draco conculcandus, eſt caro ſpiritui aduerſaria,& rebellis. Et etiam ſpiritus iracũdiæ, quę ignem efflat.ps.90.

Caro. Spiritus iracundiæ.

Dracones etiam ſunt homines peruerſi & malitioſi, & inuidi. Et peculiariter Iudæi. Et ipſa malitia draco eſt,cuius cubile eſt mens praua.Iob.30.d.Iſa.34.c.Iere.14.a.Mich.1.c.

Peruerſi & inuidi Iudæi. Malitia.

Dracones,qui inuitantur ad laudandum Deum,ſunt gentiles,qui inuitantur ad fidei ſuſceptionem,vt cum ea laudent Deum.ps.148.Iſa.43.c.

Gentiles.

Dromedarius,uide Camœlus.

Dubitare, Hæſitare, Anceps.

Hila.Mat.cão.14. Lyra.ſ.luc.9.

DVbitare dicitur,qui circa alicuius rei iudicium, ita eſt anceps,vt neutri parti adhęreat.

Dubitatio Petri in mari,fuit velut nuntia negationis eius.Mat.14.d.

Dubitantes quidam ex diſcipulis de reſurrectione Chriſti.Mat.28.d.21.b.Mar.12.c.Rom. 4.d Iacobi.1.a.

Hæſitans Herodes de Chriſto,an eſſet Ioannes Baptiſta.Luc.9 a.Hæſitabat quidẽ prius, ſed poſtea aſſerebat ipſum eſſe Ioãnem: & deſignat curioſos,qui facta mirabilia bonorum, videre quęrunt,& audire,ſed non imitari.

Curioſi.

Ducere, Adducere, Deducere, Perducere.

Ter.aduer. Iudæos. Hie & Aug.ſ.pſ.44. Aug.ſ.pſ.79. Glo.inter.ſ.gen.37. Ori.ſ.Ioſu.ho.1. Ori ſ.Iudi.ho.9.& ſ.Luc.ho.34. Ambr.de virgi.3. & ſer.9.&.ſ.Luc.5.10.13. Hie ſ.Iſa.23.60. Eati.ſ.pſ.59.

DVcere eſt,quaſi viam oſtendendo,in aliquem locum quempiam comitari: A qua ſignificatione,non longè abſunt,abducere,& deducere:perducere autem eſt, vſq; ad finem ducere. Ducere autem interdum eſt dirigere.Iudi.4.a.Duc exercitum ad montem Thabor. Exercere.Iudi.9.a.Duc lætum diem. Exiſtimare.1.Eſd.4.c.Legiones regis videre nefas ducimus. Tendere.gen.35.c.In via,quę ducit Ephratam. Trahere.2.Par.6.f.Captiuos duxit eos.

Deduxit Chriſtum mirabiliter dextera ſua,vel patris,quia ſua potentia, ac virtute ſpirituali ductus eſt in cœlum. Et etiam ſecũdum quod fecit diuina, & paſſus eſt humana. Et malitias hominum ſua bonitate ſtrauit.ps.44.138 Et adduxit Deus orientem,quum dedit filium ſuum mundo.Zach.3.d.Iſa.48.c. Et ipſe deduxit Chriſtum ad inferos, & reduxit.1.reg.2.b. Et deduxit Deus velut ouem Ioſeph. ps.79. Hoc eſt Chriſtum , qui ductus eſt ſicut ouis ad occiſionem.Iſa.53.c.Adduxit etiam Deus Dauid, hoc eſt Chriſtũ, in ſtatum regiũ.2.reg.7.c.

Potentia Chriſti. Dans pater filiũ mũdo.

Ducentes Ioſeph in Aegyptum,ſunt prædicantes Chriſtum in mundo.gen.37.f.39.a. Idẽ deſignant ducentes Philiſtę Samſon in Gazam. Iudi.16.f.

Predicantes Chriſtũ in mundo.

Ducens Rahab exploratores ad tectum domus ſuę.Ioſue.2.b.deſignat ſuſceptionẽ Chriſti à patre venientis.

Suſceptio Chriſti.

Ducens Gedeon populum ad aquas.Iudi.7.b.deſignat Chriſtum ducentem credentes ad baptiſmum. Et ducere in altum rete,eſt prædicationem inducere in cor hominis: aut multitudinem credentium ad Chriſtum , (quia Synagoga non erat alta) vel adducere homines ad fidem,vel ad profundam diſputationem.vel adducere eccleſiam,ceu nauiculam ad cœleſtia.Luc.5.a.Rom.11.c.Deducunt Tyrum pedes longe ad peregrinandum,quum quis cõuertitur à peccatis.Iſa.23.b. Ducere etiam bouem,aut aſinum adaquare, eſt docere Iudęos & gentiles,& ad baptiſmum inducere.Luc.13.d.Et ducere bouem, aut ouem errãtem in domum ſuam,eſt reuocare peccantes ad gratiam.deut.22.a. Adducuntur etiam reges gẽtium, ad eccleſiam,quum philoſophi veniunt ad fidem.Iſa.60.b. Et ducens Samaritanus vulneratum in ſtabulum,eſt Chriſtus ducens errantes ad eccleſiam, & ſuſcitãs à terra inopem. Luc. 10.f.

Ducens Chriſtus ad baptiſmum. Prædicare.

10.f. Et deducens in ciuitatem munitã, est introducens in ecclesiam p̃s.59. Eze.34.d.36.e.37. e. Idem est adducere ad terram Galaad, & Libani. p̃s.42. Mich.1.d. Zach.8.b.10.d.1. Mach.5. c. Ioan.10.c. Adducit etiam Deus Iacob reuertentem ex Aegypto. Gen.46.a. Isa.63.c. Deduxit etiam populum suum in manu Mosi & Aaron, hoc est, per legem, & sacerdotes. p̃s. 76.77. Deducit etiam Deus in via, quos etiam in via ęterna per Christum deducit. Deducit autem ad viam, quos ad fidem Christi ducit. p̃s.85.138. Duxerũt discipuli pullum ad Iesum, gentiles ad fidem. Mar.11.a. Luc.19.e. Matth.21.a. Adducit etiam Deus semen Israel ab oriẽte, & de longinquo, quum à remotis partibus conuertit gentiles. Et adduxit filias acclesiæ de longe. Isa.43.b.60.b.66.f. Et qui veloces sunt in fide, equis vehuntur: qui multiplices in gratia quadrigis, qui consolatione indigent, tectis lecticis, & vmbraculis, &c. Adducit etiã filios Israel de terra aquilonis, quum liberat à potestate diaboli. Iere.23.b.31.b. Eze.36.c.38. f. Sopho.3.d. Adducit etiam benignitas Dei peccatores ad pœnitẽtiam. Rom.2.a. Ducit etiã Deus in solitudinem eos, quos ducit in ecclesiam. hose.2.c. Ducentes Salomonem in Gion, vt vngeretur rex.3.reg.1.e. Designant eos, qui ducuntur ad baptismum, & fiunt Christiani, erigi in reges. Ad hæc pertinẽt, quum adductus est Aegyptius ad Dauid.1.reg.30.c. Et surdus & mutus ad Christum. Marc.7.d.8.c. Luc.9.e.18.g.

Conuersio gentiliũ — *Aug.s.p̃s.85.138.* — *Hie.s.Isa.43.66.* — *Liberans à potestate diaboli.*

Duci ablactatum in conspectu domini, est per exhortationem maiorum, bonis operibus exornari.1.reg.1.d. Et adduci virgines post sponsam, est virtutes mentibus tradi. p̃s.44. Isa.66.g. Deducit autem Deus super semitas iustitiæ, quum facit hominem exerceri in operibus iustitiæ. p̃s.22.30.60.72.76.77.85.106.142. Sapi.9.e.10.b. Et adducens Andreas Simonem ad Iesum, est per exercitationem bonorum operum efficiens, vt alii etiam ad ipsum appropinquent. Ioan.1.f. Adducere pecora ad Ioseph, est ducere simplices ad Christum. Gen.47.d.

Exhortatione maiorum proficere. — *Gre.s.1.reg.1.* — *Arno.s.p̃s.44.*

Ducens Christus Petrum & Iacobum & Ioannem in monte excelsum, est ad vitæ perfectionem, & contemplationem eleuans. Matt.17.a. Idem designauit ducens Barach exercitum in montem Thabor. Iudi.4.a. Iere.2.d. Et adducit Deus seruos suos ad montem sanctũ suum, hoc est, ad dogmata veritatis: ad quæ nisi ipse ducat, non possumus ascendere. Isa.56. b. Et ipse deducit in semitam mandatorum suorum p̃s.118.142. quia difficilia egẽt ductore.

Eleuãs ad perfectionem, & contemplationem. — *Ori.s.Matt.ho.3.* — *Hie.s.Isa.56.* — *Rica.de.s.vict.d.12. patriar.80.*

Deducit Deus in ira populos, quum per tribulationes, eos à vitijs, ad meliorem statum reuocat. p̃s.55. Deducit autem eos, quorum factus est spes. p̃s.60. Et deducit in spe: quia spe salui facti sumus. p̃s.77. Ducet Deus tertiam partem populi per ignem, quum per tribulationes purgabit bonos. Zach.13.d. Dicitur etiam ducere eos per abyssos. Isa.63.c.

Emendans Deus castigando. — *Aug.s.p̃s.55.60.67.*

Ducit Christus in ciuitatem munitam, hoc est in cœlestem Hierusalem, vt in portum tutissimum, & acropolim. p̃s.59.106.107. Est autem arcta via, quæ ducit ad gloriam. Matt.7.b. Dicitur quoque Deus adducere in mõtem sanctum suum, quos ducit ad gloriam. Isa.56.c. Et adducit Deus omne bonum, quum dat gloriam. Iere.32.g. Et adducit diem consolationis post flagella. thre.1.g. Sapien.6.c. Haba.3.d. Zach.8.b. Hebræo.2.c. Apo.7.d. Et deducit in pace. Isa.55.d. Et quum duxit tres discipulos in montem seorsum, vt viderent suam gloriã, designauit paucos esse electos. Matt.17.a. Ducens autem Moses populum in locum, de quo loquutus est dominus, designat per obseruantiam præceptorũ ducendos homines ad terram promissionis. Exo.32.g. Deducit quoque Deus sicut oues populum suum, in pascua videlicet cœlestis gloriæ. p̃s.76.

Dans Christo gloriam. — *Arno.s.p̃s.106.* — *Hila.s.p̃s.59.* — *Hiero.s.Isa.56.&s. Matt.17.* — *Aug.s.p̃s.76.*

Ducit Deus vnumquodque in terminos suos. Iob.38.b. bonos videlicet remunerando, & malos puniendo. Et aliquando malos conuertendo, & labi bonos permittendo. Ducti duo nequam crucifigendi cum Iesu, distinctionem seruandorum, & damnandorum in iudicio per Christum faciendam designarunt. Luc.23.d.

Remuneratio bonorum, & malorum. — *Gre.26.mor.9.*

Deducere Christum in Idumæam, est ipsum prædicare populo maiori, hoc est, gẽtilibus. p̃s.59. Ducit voluntas gubernantis nubes, hoc est, Deus prædicatores, vbi vult eos prædicare. Iob.37.b. Et ducit sponsam sponsum in domum matris suæ, quum Christus inducitur in gentilitatem per prædicatores. canti.8.a. Idem designat ducens Laban Iacob in domũ suã. Gen.29.c. Et ducens Aegyptius Dauid in cuneum Amalecitarum.1.reg.30.d. Est prædicator prædicans Christum mundanis, vt percutiãtur per pœnitentiam.

Prędicare gentibus. — *Hilá.s.p̃s.59.* — *Gre.27.mor.22.* — *Gre.5.mor.29.*

Deducit Deus ad inferos, quum terrorem inferni incutit peccatori. Reducit autem ab inferis, quum per pœnitentiæ lamentum, ad spem veniæ ipsum erigit.1.regum.2.b. Tobi.13. c. Sapi.16.b. Deducit etiam Deus ad inferos, relinquẽs Iudæos in errore, & ita condemnãs. Sic deducuntur cani Iacob per filios suos, cum mœrore ad inferos, quum per filios eiusdem populi perijt ipse populus; & propter mortem Ioseph, hoc est, Christi, qui tamen viuit condemnãtur increduli, ad pœnas inferni. Gen.42.g. Sic non deducta est canicies Semei, neque canicies Ioab pacifice ad inferos, sed cum sanguine per Salomonem, vt Iudæi condemnati sunt per Christum.3.reg.2.b. Deducit etiam Deus in puteum interitus malos, hoc est, in infernum. p̃s.54. Et ad nihilum deducit omnes gentes, cum ex omnibus condemnat. p̃s.30.

Comminatio pœnæ inferni. — *Gre.s.1.reg.2.* — *Hila.s.p̃s.54.58.* — *Aug 17.ciui.Dei.4.* — *Pœna inferni.*

ps.30.58.59.107.Pro.14.b.16.d.Adducit etiam Deus declinantes in obligationes cum operantibus iniquitatem.ps.124.Eze.26.d.27.g.32.g.Ducit etiam via lata ad inferos.Matt.7.b.

Hila.s. Matt.cão.3. Gre.24.mor.13. Non duxit Deus filios Israel eductos de Aegypto per viam terræ Philistim.Exo.13.d.sed per desertum, quia non dat recenter conuersis graues tentationes. Ductus est autem Iesus in desertum à spiritu post baptismum.Matt.4.a. quia baptizatos offert spiritussanctus tentationi diaboli,qui non potest tentare,nisi quantum permittitur.Filij autem Israel in typũ infirmorum & non valentium sustinere labores pœnitentiæ, & tentationũ, ducti in desertum,dicebant se ductos in locum pessimum.nu.20.a.deut.29.a. Tentationes.

Lyra.s.Gala.5. Aug.epis.120. Duci spiritu,est agere,quę sunt spiritus.gala.5.c.Et sequi instinctum spiritussancti. Seq spũsctĩ instinct.

Deducit Deus in puluerem mortis Christum, quum traditus est in manus Iudæorum.ps.21.Vel deducitur Chrs in puluerem mortis in membris suis,quę non tam cito resurgunt. Tradit⁹ Christ⁹ Iudæis. Mors fidelium.

Hie.s.Isa.15.41. Adducit Deus magistratus quasi lutum. Isa.41.g. quum Christus cõfundit omnem superbiam principum huius mundi,philosophorum,& hæreticorum. Et deducit eos in nihilũ. Eze.27.g.Hoc designauit Elias ducens prophetas Baal in torrentem Cison,vt occideretur. 3.reg.18.g.Sic ducuntur Moabitæ,ad torrentem salicum,quando hęretici suis verbis cõfunduntur.Isa.15.d.Sic duxit Elisæus Syros in Samariam.4.reg.6.d. Cõfundẽs Christ⁹ philosophos,& hæreticos.

Gre.11.mora.9. Ducit Deus sacerdotes inglorios.Iob.12.c.quum ipsi sacerdotes, vitam discipulorum negligentes,nullum de eorum profectibus fructũ referunt. Sacerdotes sine fructu.

Glo.ord.s.Eze 5. Ducens Ezechiel nouaculam per caput & barbam,dispersionem populi Israel significauit.Eze.5.a.7.f.26.b.28.b.Et duxit Deus super filios Israel gentem magnam. Et regem Chaldæorum.deute.28.c.2.par.36.c.Isa.37.e.66.b.Iere.4.b.5.d.6.e.18.d.45.b.Et duxit Deus vineã suam in solitudinem.Hose.2.c. Dispersio Israel.

Gre.15.mor.29. Deducet Deus omnes gentes in vallem Iosaphat, quum congregabuntur vt iudicentur in vniuersali iudicio.Ioel.3.a.Ducetur etiam impius quisq; ad diem furoris, hoc est,ad iudicium. Et ducetur iniquus, hoc est, diabolus, aut Antichristus ad sepulcra.i.ad prauorum corda,vt cum eis in inferno sepeliatur.Iob.21.d.Luc.19.d.Et adducit Deus vltionem retributionis,quum dat vnicuiq; secundum opera sua.Isa.35.a. Congregati ad iudicium.

Hie.s.Isa.31. &.s.Ieremi.13. Adducit Deus malum in aliquos,hoc est, dęmonem,vel pœnam. Isa.31.a. Et contritionẽ magnam.Iere.4.b.15.c.Et adducit fortissimos gentiũ,hoc est, immissiones per angelos malos.Ezechie.30.c. Vindicta Dei.

Hie.s.nahũ.1. Perducit Deus flumina ad desertum.Nahũ.1.a.quum oratores, & philosophos,ac hæreticos destruit,illustratione aduentus sui. Dissipatio hæreticorum,& philosophorum.

Hie.s.Zach.11. Deduxit Deus fœdus,quod percusserat cum omnibus gentibus in irritum,quando relinquit gentes ad idololatriam conuersas.Zac.11.c. Relinquens De⁹ gẽtes.

Lyra.s.Eze.34. Deducit Deus imbrem tempore suo,quum dat Christum mundo in plenitudine tẽporis: & gratiam & doctrinam fidelibus.Eze.34.f. Dans pater filiũ,& gratiã,& doctrinã.

Rup.s.Zach.7. Ducit sponsa sponsum in domum genitricis suę.Cant.8.a.quum anima erudita pręedicat Christum & eius mysteria in ecclesia. Prædicare Christum in ecclesia.

Ducens via ad aquilonem. Eze.42.a.est quæ pręparat ad pugnandũ contra diabolũ:ideo erat in atrio templi:Sed malignus ad nihilum deducitur in conspectu iusti.ps.14. Præparatio ad pugnam contra diabolũ.

Glo.ord.s. deut.21. Ducere vitulam ad vallem asperam,& saxosam propter cadauer inuentum.deut.21.a.est duci carnem Christi in Hierusalem,vt ibi immolaretur. Caro Christi immolanda.

Deducentes oculi exitus aquarũ,sunt lachrymantes per pœnitentiã.ps.118.thr.1.c.2.f.3.f. Pœnitentia.

Rup.s.Iudi.6. Ducens Barach exercitum in montẽ Thabor, designat credendum in Christum, qui est verum lumen.Iudi.4.b. Credere in Chrm.

Amb.s.2.Cor.6. Ducere iugum cum infidelibus, est cum eis conuersari.2.Cor.6.d. Cõuersari cũ ĩfidel.

Aug.q.in nu.33. Adducentes Iudæi vaccam rufam ad Mosen, sunt condemnantes Christum secundũ legem,vt sibi videbatur, quasi esset transgressor legis.nu.19.a. Sic duxerunt Christũ ad Caipham,& ad Pilatum,& demum ad crucifigendum.Matth.26.f.27.d. Mar.14.e.15.a.Luc.22.f.23.a.Ioan.18.c.e.19.a.c.Isa.53.c.acto.8.f. Condemnantes Iudæi Christum.

Amb.2. de Abra.4. Deducentes Abraham,& vxorem eius extra Aegyptum, sunt eliminantes à se sapientẽ, cum sua sapientia.gen.12.d. Eliminantes sapientem.

Lyra.s.Ester.2. Ducentes serui Holophernis Iudith,ad tabernaculũ Holophernis.Iudith.10.d.Sunt ministri diaboli incitantes ad voluptates.Sic ducta est Ester ad cubiculũ regis.Ester.2.c. Quod tamen in bonum designare potest ductam ecclesiam ad Christũ:vel virginẽ Mariã in cœlũ. Incitantes ad voluptates. Assumptio ecclesiæ vel Mariæ.

Ducens Balach Balaam in verticem montis Phasga.nu.23.c.designat diabolum suggerẽtem voluptates.Sic dicebat socer Leuitę ipsi genero,vt duceret lætũ diem.Iudi.19.c.Et mulieres alienigenę duxerũt Salomonem ad peccatum.nee.13.d.Iob.21.b. Iudi.21.d. Sic ductus est bos ad victimam.pro.7.c.Hoc designat diabolus ducens Christum in mõtem, & in Hierusalem.Et ducentes eum ciues ad supercilium montis. Luc.4.a.b.e. vt in concupiscentias aut superbiam præcipitetur.Et ducens Petrum,quo non vellet,designat legem carnis trahentẽ ad Suggestiones diaboli,& persecutiones.

hentē ad id, quod nolumus. Ioan. 21. f. Ducebantur etiam apostoli ad reges & prǽsides. Mat. 10. b. Et producentes Aegyptij vitam filiorum Israel ad amaritudinem. Exo. 1. c. sunt dæmones affligentes fideles.

Basi. s. ps. 7.

Gloriari de terrēis. Deducere gloriam in puluerem, vel collocare in puluere, est gloriari in terrenis. ps. 7.

Glo. ord. s. Eze. 27.

Deceptores perdentes animas. Adducentes remiges Tyri ipsam Tyrū in aquis multis. Eze. 27. e. Sunt deceptores animarum, qui eas ad profunda errorū & ignorantiæ demergūt. Sic adduxerunt Iudæi eum, qui fuerat cæcus ad pharisæos. Ioan. 9. c. Et ducit cæcus cæcum. Matt. 15. b. Luc. 6. f.

Glo. ord. s. thre. 1.

Trahi ad varia desideria, vel in errores. Ducūtur paruuli in captiuitatem. thre. 1. b. quum per paruulos cogitatus, & varia desideria, anima huc illucq; trahitur, nec vllam habere quietem permittitur. Idem de filiabus Taphnis. Eze. 30. d. vel ducuntur simplices in errores.

Arn. & Hil. s. ps. 136.

Subijcientes dæmones, vel concupiscentiæ homines. Ducētes captiuos sunt dæmones, vel concupiscentię subijcientes homines. ps. 136. Ab his ducta est captiua Tyrus. Isa. 5. c. 23. a. Et ducuntur ad mortem, qui suggestionibus impellunt in peccata, aut in errorem. pro. 24. b. deu. 28. d. 1. reg. 30. a. 4. reg. 5. a. 25. b. 1. par. 5. d. 2. par. 6. g. 28. a. 33. b. 36. a. Iere. 39. b. thre. 1. b. Baru. 5. a. Luc. 21. e. Rom. 7. d. 1. Cor. 12. a. apo. 13. d.

Lyra. s. deut. 18.

Nutrire filios in delicijs. Ducere filium, aut filiam per ignem. deut. 18. b. Erat purificatio idololatrię. Est autem nutrire filios incarnalibus lasciuijs, & cupiditatibus indecenter: sic enim faciunt eos stipulam ad incendium gehennæ.

Hie. s. Eze. 17.

Potentia Nabuchodonosor. Ductus longus membrorū aquilæ. Eze. 17. a. Potentiam Nabuchodonosor indicat.

Ducere uxorem.

Glo. ord. s. gen. 29.

DVcere vxorem notum est quid sit.

Amplectens vitam contemplatiuam. Ducēs Iacob Rachelē. gen. 29. c. designat amplectentem vitam contemplatiuam.

Amplectens vitam carnalem. Ducens Achab Iezabelem. 3. reg. 16. g. est amplectentes vitam carnalē. Idem ducere vxores alienigenas. 1. Esd. 10. c. Luc. 12. f. Et qui se excusat à nuptijs, est abstinens à diuino mandato propter voluptates. Luc. 14. e.

Isy. s. s. Leui. 20.

Addens peccatū cōcupiscentiæ. Ducit vxorem matrē & filiā, qui concupiscentiæ addit peccatū. Leui. 20. b.

Isy. s. Leui. 21.

Nō vti ritu synagogæ abrogatæ. Non ducit scortū aut repudiatam sacerdos. Leui. 21. b. quia non debet vti ijs, quę ad synagogam pertinent, quantum ad ritum literalem legis.

Ductilis.

DVctile metallum dicitur, quod malleando, & ducendo formatur.

Gre. s. Eze. ho. 6.

Christus & eius membra. Ductile candelabrum tabernaculi, designat Christum eiusq; membra passionibus afflicta. Idem designat ductile aurum, & ductilia ex auro. Exo. 25. d. 37. c. nu. 8. a.

Ori. s. Iosu. ho. 7. Aug. s. ps. 97.

Sacra scriptura. Apostoli. Prædicatores. Martyres. Ductiles tubæ significare possunt sacram scripturam, vnde ducuntur mystici sensus. Designant etiam apostolos & prædicatores tribulationibus probatos. Item martyres, cęterosq; qui tribulationum tunsionibus perficiuntur. nu. 10. a. Iosu. 6. a. ps. 97.

Ricar. de. s. victo. 4. de arca mystica. 6.

Labor in studijs. Ductilia cherubim ꝓpiciatorij. Exo. 37. b. designāt laborē sumendū ī cognitiōe inferiorū, & mēte purificāda, vt ad aliqualē cognitionē eorū, q̄ supra rationē sunt, ꝓuenire valeam⁹.

Dux, Ductor.

DVx est, qui alijs præit, vel princeps aliorum: & moderator, ac rector.

Glo. ordi. s. Exo. 13.

Deus. Angelus. Dux itineris filiorum Israel, erat Deus per columnam ignis, & nubis: cuius ducatus est securissimus. Exo. 13. d. 15. b. deut. 1. e. 8. c. 31. b. 32. b. Iudi. 4. c. nee. 9. b. 2. par. 13. c. ps. 79. Sapi. 7. c. Isa. 63. d. Iere. 3. b. Erat etiam angelus dux datus à Deo.

Hie. s. Iere. 30.

Christus. Dux Israel cōstitutus Iudas, designabat Christum. Iudi. 1. a. 20. c. 1. reg. 13. c. 25. e. 2. reg. 6. d. 7. d. 3. reg. 1. e. Isa. 55. b. Iere. 29. f. 30. d. 1. Mach. 2. f. Matt. 2. a.

Arn. & Au. s. ps. 103. Rup. 6. s. Matt.

Aqua. Christus. Cōuersatio ap[o]stolica. Dux passerum dicitur domus fulicę, hoc est, aqua: vel est petra, quæ est Christus, in qua debent firmari minores. ps. 103. vel est conuersatio apostolica, quę dux est contemplatiuorum, & deserentium mundum.

Ori. s. gene. ho 17. & s. num. ho. 12. Hie. s. Isa. 13. & s. Zacha. 12.

Apostoli. Prædicatores. Dux de femore Iuda non deficiens. gen. 49. b. designat apostolos, & prædicatores non defuturos in ecclesia. Et duces vel reges parantes puteum, sunt apostoli & doctores ecclesię. nu. 7. b. 21. d. Iudi. 11. d. 3. reg. 14. g. 4. reg. 20. a. 1. para. 9. d. 28. a. 2. paral. 8. b. 35. a. nee. 5. d. ps. 67. Iob. 39. c. Isa. 13. a. 32. b. Dani. 3. d. Haba. 1. a. Agge. 1. a. Zacha. 12. b. Mala. 1. b. Mich. 3. a. 1. Mach. 3. g. 2. Macha. 9. c. 10. f. 13. b. 14. c. Dux pubertatis mulieris alienæ, est doctor hæretici, à cuius doctrina ipse recesit. pro. 2. c.

Beda. s. pro. 2.

Gre. s. 1. reg. 9.

Rex. Dux ordinatus Saul super populum. 1. reg. 9. c. vbi notandum aliquando ordinari pastorem pro se, & populo: vt cum sibi & subditis prodest: aliquando, nec pro se, nec pro populo: quum nec sibi nec alijs prodest, iuxta illud. Hose. 13. d. Dabo eis reges in furore meo. Pro se, non pro populo, quum sibi prodest, non alijs, vt. Eze. 2. b. Mitto te ad gentem apostatricem. Aliquando non pro se, sed pro populo: vt. Matt. 23. a. Quę dicunt facite.

Hie. s. Zach. 9.

Precedētes Iud. gēt. Dux Iuda fit populus Philistim, quum gentiles in ecclesia præcedunt Iudæos. Zach. 9. b.

Ori. s. nu. ho. 18.

Dæmones. Dux, quem volebant cōstituere sibi Israel ad redeundū in Aegyptū est diabolus aut hæ

Gre.19.moral.14.& 31.mora.26. Hiero.s.Iob.31.&.s. Eze.30.&.s.Mich.7.

resiarcha:qui ducunt sectatores in tenebras exteriores.nu.14.a.Iudi.4.a.4.reg.7.d.Eze.21.f. 30.d:32.g.Mic.7.b.1.Macha.5.a.7.a.Et duces Moab sunt dęmones.nu.24.c.Iudit.2.a.Hos duces vocat Deus impios.Iob.34.b.Et duces cohibētes vocem suam,sunt hęretici conuicti ab ecclesia:vel philosophi,qui tacuerūt post aduentū Chri.Iob.29.b.39.c.Eccl'..10.c.Mat.15.b. Hæretici. Philosophi.

Arn.s.ps.54. Ricar.de.s.vict.2.de Arca.mystica.17.

Dux hominis dicitur homo exterior.ps.54.quia nisi per corporeum sensum, animus ad exteriorum notitiam peruenire non potest,sed nec ad inuisibilium,quum ad illa cognoscenda,sine sensibilium notitia assurgere non valeat. Homo exterior.

Gre.31.mor.31.32.

Duces exercitus Pharaonis,sunt grauiores diaboli tentationes.Exo.14.b.Duces etiā exhortantes,sunt capitalia vitia,quasi ex ratione ad peccandum incitantia.Iob.39.c. Grauiores tentat. Vitia capitalia.

Dux incredulus verbis Elisęi.4.reg.7.a.Typus est scribarum & pharisæorum,qui noluerunt credere Christo. Scribæ,& pharisæi.

Dulcedo, Dulcis, Suauis.

Arist.de sensu & sensibili 4.

DVlcedo est sapor gustui gratus:estq; dulcedo varia:vt dulcedo mellis : & dulcedo vini & aliorum multorum.Transfertur etiam in voces,vt dicatur vox dulcis,quæ grata est auditui.Est autem dulce nimis nutritiuum:& omnia nutriuntur dulci,vel simplici,vel cōmixto.Demum dulce,dicit,quod placet:& prospera sunt dulcia,quia placent.

Hie.s.Isa.5. Aug.s.ps.134.& ser.16.

Suauis dicitur dominus,& suaue nomen eius,quia in ipso est vera,& plena iucūditas,fœlicitas,ac satietas.Est autē dulcis bonis:nam malis nō talis videtur, quum sint male affecti, & corrupti sensu.Et dicit suauis misericordia eius.Et suauis spiritus eius:quę suauitas, maximé patet in incarnatione. Et ipse Christus est dulce,quod mali dicunt amarum.ps.24.30. 33.67.85.99.108.134.144.prouerbio.27.a.Sapi.2.c.12.a.15.a.16.c.Eccl'i.24.c.1.Petri.2.a.Et dulce mel in ore leonis,est suauitas,quam fideles suscipiūt ex Christo.Iudi.14.d.pro.24.b.Suauiter etiam dicitur Deus omnia disponere.Sapi.8.a. Deus. Christus.

Arno.s.ps.20.54.

Dulces cibi sunt in sacramēto eucharistię:in quo sunt benedictiões dulcedinis.ps.20.54. Et Christi conuersatio est suauis. Et suauissimus odor ex victima cuiuscunq;, est odor gratus Deo,ex sacrificio Christi.gen.8.d.Exo.29.d.35.a.c.Leui.1.b.2.d.3.b.4.f.6.c. num.15.a.28. b.Eccl'ici.35.b.38.a.39.b.Ephe.5.a. Eucharistia.

Hila.s.ps.67. Rup.s.canti.5.

Dulces cibi significant etiam doctrinā Christi.Et dulcia dicuntur eloquia Dei faucibus, quum interius placent animę.ps.67.118.Ioel.3.d. Vnde & dicitur suauissimum guttur sponsi.Canti.5.d.vbi etiam significatur dulcedo cœlestis gloriæ. Et dicitur suauissimū sine comparatione:quia oculus non vidit,&c. Doctrina Christi. Gloria cœlestis.

Hie.s.Eze.3. Au.s.ps.43.&.s.apo.ho.8. Gre.s.Eze.ho.10. Epipha.1.cont.hæreses.tomo.3.

Dulcedo etiam significat intelligentiam spūalem:vt quum aquę amarę in dulcedinē versæ sunt,hoc est,amaritudo literę in dulcedinem spūs.Exo.15.d.ps.67.Ioel.3.d.Amos.9.d.Sic dulcis factus est liber sicut mel in ore,hoc est,spūalibus,spūales sensus percipientibus:& ijs, qui post multa bona opera,alios suauiter docent.Eze.3.b. Apoc.10.d.ps.18.118.Et suauitas vnguenti,quam perdunt muscæ morientes.Eccl'tæ.10.a.est dulcedo mysteriorum,& sacramentorum,quam perdunt hæretici.Hoc est dulce lumen oculis.Eccl'tę.11.c. Spiritualis intelligentia.

Ori.s.canti.ho.2. Gre.s.canti.2. Ber.s.cant.ser.48. Ori.s.canti.ho.4. Amb.s.ps.118.ho.6.

Dulcis fructus sponsi est,quum quis delectatur loqui de sponso.Canti.2.a.quum videlicet dicit illud.ps.118.Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua.Est etiam dulcis in ipsius spōsi contemplatione.Eccl'i.24.d.Baru.5.d.Sic est dulcis vox sponsę,quum in laudibus Dei,& veritate versatur,& cum fidem in conspectu regum confitetur . Et dulcis eloquio est,qui prædicat recta.Canti.2.d.4.a.6.a.pro.16.c.Eccl'ici.6.a.40.c.47.b.Mich.2.b.Ad hęc facit suauis sonus auium.Sapi.17.d. Loqui de sponso. Contemplari. Laudes Dei.

Philo.decōgres.&c.

Dulcis facta aqua,designat honestatis amorem,& zelum ac desiderium,ad suscipiendos pro virtute labores:qui prius erant amari.Exo.15.d.

Hie.s.Eccl'tæ.5.

Dulcis somnus operanti est,quū quis surrexit à pctō.Et quum quis per bona opera fœlicitatem adeptus est.Et Christo fuit dulcis,quum per mortem, quam libenter perpessus est, operatus est nostram salutem.Ecclesiastę.5.d.Pro.3.c.Iere.31.e.

Dulcedo aīæ est suauitas ossium,hoc est,debita virtutum proportio.Prouer.16.d.

Hila.s.Matt.cāo.11.

Suaue fragrās īcensū,est orō grata Deo.Exo.30.a. Suauis est etiā odor sapiētię.Eccl'i.24.c. Oratio.

Suaue iugū Chri,dicitur propter amorem,& cognitionem Dei.Matth.11.d.

Gre.5.mor.5.

Dulce est malum in ore hypocritæ:quia ei suauis est iniquitas in mente.Iob.20.b.Et dulcis omnis panis homini fornicario.Eccl'ici.23.c.Ezec.33.g.Et dulciores sunt aquæ furtiuę.i. voluptates prohibitę.pro.9.d.

Gre.35.mor.29. Gre.16.mor.31.

Dulcis dicitur diabolus,aut Antichristus glareis Cocyti:quia dū dona peruersis tribuit, dum eos in hoc mundo honoribus extollit,dū eorū oculis prodigia ostendit,dū fluxę mētes hunc in suis prodigijs admirantur,& sequuntur,& gustum dulcedinis in vitijs recipiūt, dulcē eum iudicant. Iob.21.d.Pro.7.a.Habēt etiam dulces sermones ad decipiendū.Rom. 16.c.Dulcedo etiam malorū dicitur vermis.Iob.24.d.quia inde delectabiliter pascitur,vnde per inquietudinē incessanter agitatur:vel quia carnis desiderijs, q̄ vermis dicit anhelat,

& dele

& delectatur. Et suauis est illi panis mendacij. pro. 9. d. 20. c. Eze. 33. g. Suauiter autem viuen tes sunt, qui vacãt voluptatibus. Iob. 28. b. Dulcedo citharę dicitur, aurium voluptates. Isa. 24. b. Dulcedo vini, voluptates gulæ. Ioel. 1. a. Eccl'ici. 9. c. — Hie. s. Isa. 24.

Suauis odor est idolis, quum bonis scripturis, quis abutitur in errorem. Eze. 16. c. — Ori. s. Ezech. ho. 7.

Pinguedo gratiæ. Dulcedo ficus. Iudi. 9. b. Si fideles sint ficus, dulcedo est pinguedo gratię Christi in eis exi stens, qui ad maturitatem euangelicæ disciplinæ peruenerunt. — Glo. ord. s. Iudi. 9.

Duma.

Gentilitas. Duma. i. similitudo, vel silentium: Ciuitas in tribu Iuda, typus est gentilitatis: in qua mag num silentium erat de Deo vero. Isa. 21. c. Duma etiã iuxta Hieronymũ dicit Idumęa. — Hiero. s. Isa. 21. & s. Eze. 25. & s. abdi.

Duplex, Duplum.

DVplex seu duplum dicitur, quod bis continet alterum. — Amb. epis. 14.

Bona animæ & corporis. Tẽporalia, & æterna. Mystica, & moralis intelligentia. Duplicia, quę possidebũt sancti in terra, sunt bona animi, vel corporis: vel tempora lia, & æterna, vel mystica, & moralis intelligentia, vel gaudium apostolorum, de conuer sione gentium & Iudęorum. Isa. 40. a. 61. c. Pro. 31. c. Sic accipit primogenitus vxoris odiosę duplicia. deut. 21. c. vt Isaac accepit duplicia, Ismael vero simpla, hoc est, terrena. Eccl'i. 20. b. 26. a. Zach. 9. b. Duplicia sunt reddita omnia Iob, vt fides resurrectionis commẽdaretur: fi lij vero totidem, vt quos amiserat, resurrecturos speraret. Iob. 42. c. Duplex funiculus hæ reditatis Ioseph, ad eadem facit. Eze. 47. c. — Aug. epis. 120. Hier. s. Isa 40. 61. & s. Ezech. 16. Gre. 35. mor. 9. Beda. s. gene. 42. & s. prouer. 31.

Duplicia sunt reddita Christo, quando data est illi potestas in diuina & humana natu ra, quam prius habebat in diuina: & quia dantur ei ex Iudæis & gentibus. Zach. 9. d. — Rup. s. Zach. 9.

Bis destructa Hierusalem. Cõuersio Iud. & gẽ. Pœna corpis & ani. Duplicia accepit Hierusalem pro peccatis suis: quia bis destructa est. Isa. 40. a. Zacha. 9. c. designatur autem conuersio gẽtium, & Iudęorum in ecclesia. Designatur etiam duplex pœ na pro peccatis, corporis videlicet, & animi. — Lyra. s. Isa. 40.

Sermo apl'ic⁹ & ꝓ. Duplex sensus. Corpus & anima. Duplex honor. Duplex argentum, quod tulerunt filij Israel in Aegyptũ. gen. 43. d. designare potest apo stolicũ, & propheticũ sermonẽ. Vel indicat sensum hystoricũ, & spũalem: vel corpus, & ani mam. vel innuit duplicem honorẽ, quo laborantes presbyteri digni sunt. 1. Tomo. 5. c. — Amb. de Ioseph. 4. Beda. s. gen. 43.

Cõcordia interiorũ, & exteriorum. Duplex rationale in pectore sacerdotis. Exo. 20. c. 39. b. designat concordiam interiorũ, & exteriorum, secundum rectam rationem. — Glo. ord. s. Exo. 28.

Opera sufficientia in futurum. Duplum manna parare sexta die. Exo. 16. d. Est in sexta ætate parare cibum animę, & cor poris: vel facere opera perfecta, quæ sufficiant ad vitam præsentem, & futuram. — Ori. s. ps. 36. ho. 3. Beda. s. Exo. 16.

Dolor d ĩfidelitate Iudæorũ & gentiũ. Duplex confusio. Isa. 61. c. designat tristitiam apostolorum dolentium de infidelitate Iu dæorum & gentium. — Hie. s. Isa. 61.

Pœna corporis, & animi. Duplices iniustitias reddit Deus, quando seruus sciens volũtatem domini, & non faciẽs, plagis vapulabit multis. Iere. 16. d. Duplex etiam contritio erit malorum, animę videlicet & corporis: vel in hoc seculo, & futuro. Iere. 17. d. apo. 18. b. Ad idem pertinet duplex tribula tio. Nahum. 1. c. Et cum dicitur. Eze. 21. f. Mucro, mucro: geminata indicatur contritio. — Ori. s. Iere. ho. 12.

Duplex spelunca, in qua sepulta est Sara, uide spelunca.

Duplex spiritus Eliæ in Eliseo, vide spiritus.

Gemiæ virtutes charitatis. Duplex erat vtrunq; ostium templi. 3. regũ. 6. d. vt in dilectione Dei, sit fides veritatis, & puritas operationis: in dilectione proximi, patientia, & benignitas. — Glo. ordi. s. 3. reg. 6.

Fides & imitatio passionis Christi. Duplicatum signum in fronte tecti tabernaculi testimonij. Exo. 26. b. est cum omnes, qui sanctam intrant ecclesiam, ita fide & sacramento dominicæ passionis initiantur: vt huius quoq; imitatione, semper sibi viuendum esse intelligant. — Glo. ordi. s. Exo. 26.

Multiplicẽ virtutes. Duplicare numerũ ciuitatũ fugitiuorũ. deu. 19. c. est multiplicare, & ꝑficere virtutes ĩ aĩa. — Glo. ord. s. deut. 19.

Pœnitentiam animi & corporis. Duplum restituit, q furatus est, quod adhuc est viuẽs. Exo. 22. a. vt pœnitentiam agat ani mo & corpore. — Glo. int. s. Exo. 22.

Duo testamenta. Duplex murus Hierusalem, protectionem intus & extra habendam aduersus vitia desig nat. 4. reg. 25. a. Et duplicem murum duorum testamentorum. — Glo. ord. s. 4. reg. 25.

Duplex cor est, quum aliud extra ostenditur, q̃; in corde habeat. Eccl'ici. 1. d. 2. c. Iacobi. 1. a. 4 b. Idem est duplex lingua. Eccl'ici. 5. c. Et duplicare sermones. Eccl'i. 42. a.

Duplicia peccata videntur eorum, qui fauent aliorum peccatis. Eccli'. 7. a. Sic faciũt Pha risæi proselytum duplo filium gehennę. Matt. 23. e.

Durus, Durare, Indurare.

DVrum dicitur, quod non cedit prementi, vel diuidenti, vt lapis & ferrum. Et per meta phoram durum dicitur, quod est graue & molestum.

Grauis Dei vindicta. Dura manus Dei, dicit grauem eius punitionem. 1. reg. 5. b. Iob. 30. c. Et dicitur durissimũ iudicium Dei, quum quis condemnatur ad pœnam æternam. Sapi. 6. a. Et durus homo di citur Deus à malo seruo. Matth. 25. c. acto. 9. a. Dura quoq; ostendit Deus, quum minatur. ps. 59. Sic dicitur dura visio, qua indicat grauis pœna, quam Deus cõminatur. Isa. 21. a. Et durus nũtius Dei. 3. reg. 14. b. Et durus spũs Dei, est eius grauis ira. Isa. 27. b. Et durus gladius Dei, est — Hila. s. ps. 59. Gre. 20. mor. 26.

vltima condemnationis sententia. Isa. 27. a.

Aug. s. ps. 59. Dura etiam, quæ ostendit Deus populo suo, fuerunt persecutiones martyrum. ps. 59. Persecutiones martyrum.

Glo. ord. s. Ioan. 6. Durus visus est sermo Christi incredulis. Ioã. 6. f. qui ea iudicãt dura, quæ suo intellectu non assequuntur. Sic autem decet occultari mysteria indignis. Mysteria occultanda indignis.

Hie. s. Eze. 3. Durior frons Ezechielis frontibus Iudæorum. Ezec. 3. b. designat fortitudinẽ prędicatoris, nõ pertimescẽtis impudentiã peccantiũ. Designat etiã patientiã Chri, quã etiã significãt durissima petra, durus lapis, durũ ferrũ. Iosu. 4. a. Sap. 11. a. Eccl'. 31. d. Isa. 50. c. deut. 8. c. 32. b. Fortitudo prædicatoris. Patientia Christi.

Gre. 29 mor. 22. 27. Hie. s. Iob. 38. Durantur aquę in similitudinẽ lapidis. Iob. 38. c. In malũ quidem, quando adueniẽte Satana, mali eius malitiã imitantes, mollia viscera charitatis amittunt: vel ediuerso in bonum, quando infirmus quisq; per acceptam desuper tolerãtiam, passiones sui redẽptoris imitat. Durities malorum. Tolerãtia bonorum.

Gre. 31. mor. 9. 16. Hie. s. Iob. 39. Duratur struthio ad filios suos, quasi nõ sint sui. Iob. 39. b. quãdo hypocrita, viscera charitatis nesciens, quãto per mundi concupiscentiam in exteriora resoluitur, tanto per in affectionem suam interius obduratur, & torpore in sensibili frigescit intrinsecus. Vel designatur ecclesia, quæ non dolet pro filijs, quos videt martyrio coronari. Vel est synagoga contra apostolos filios suos, quos dure persequebatur. Ariditas affectus charitatis. Non dolens ecclesia pro martyribus. Persequens synagoga apostolos.

Beda. s. Exo. 6. Duræ vię virtutis sunt opera laboriosa. ps. 16. Et durissimũ opus, sunt tẽtaiones. Exo. 6. b. Opera laboriosa. Tentationes.

Ori. s. Exo. ho. 4. & s. canti. ho. 2. Aug. de essent. diui. Ber. 1. de cõsiderati. Euch. form. spũal. 1. Greg. nysse. de vita Mosis. Beda. s. Exo. 5. Durum cor dicitur, quod diuinæ volũtati, vel præceptis eius & motionibus resistit, nec percussionibus emollit. Vel aliter cor durum est, quod nec cõpunctione scinditur, nec pietate mollit, nec mouetur precibus, minis non cedit: flagellis durat: ingratum ad beneficia est, ad consilia infidũ, ad iudicia sęuum: inuerecundũ ad turpia, inpauidum ad pericula, inhumanũ ad humana: temerariũ ad diuina: pręteritorum obliuiscens, pręsentiũ negligens, futura non prouidens. Ipsum est, cui præteritorum, præter solas iniurias, nihil omnino non pręterit, præsentium nihil non perit, futurorũ nulla nisi forte ad vlciscendũ prospectio, seu præparatio est. Et vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar: ipsum est, quod nec Deum timet, nec hominem reueretur. Induratur autem cor, vt lutum induratur à sole: quia luteas habeat cogitationes, indurat autem cor Deus, quum quorundam corda malorum, sicut de Pharaone scriptum est, exigentibus culpis, iusto iudicio indurari permittit, in vindictam videlicet, & pœnam peccatorum. Exo. 4. e. 7. a. 9. b. 10. a. g. 11. d. 13. c. 14. a. 17. d. deut. 2. f. Iosu. 11. b. Iob. 41. c. ps. 89. pro. 28. c. Eccl'ici. 3. c. Isa. 46. d. 47. c. 48. a. 63. d. Matth. 19. a. Marc. 10. a. 16. c. Ioan. 12. f. Rom. 2. a. 9. d. Ephe. 4. e. acto. 19. b. Cor nec monitionibus, nec percussionibus emollitum. Obstinatio. Permittens Deus indurari.

Gre. 34. mora. 3. Induratur cor Leuiathan quasi lapis. Iob. 41. c. quia antiquus hostis nulla vnq̃; conuersionis pœnitentia mollietur. Duritia diaboli.

Hie. s. Isa. 22. Dura ceruix, & durum dorsum, duram & obstinatam superbiam significat. Exo. 32. c. 33. a. 34. a. Leui. 26. c. deut. 9. b. 10. d. 31. g. 4. reg. 17. c. 2. par. 30. c. nee. 9. e. Pro. 29. a. Eccl'. 33. d. Isa. 48. a. Iere. 7. f. 17. c. Baru. 2. f. acto. 7. f. Et dure ligati sunt principes hęreticorum: quia obstinati sunt, obturantes aures suas. Isa. 22. a. 47. c. Ad hæc durus vir, & durus rex. 1. reg. 25. a. 2. reg. 3. g. Sapi. 11. b. Et durus equus. Eccl'ici. 30. b. Superbia.

Gre. s. Eze. ho. 9. Dura facies designat impudentiam peccantis. Ezech. 2. b. 3. b. Iere. 5. b. Hie. s. Iere. 5. Impudentia.

Glo. int. s. gen. 49. Gre. s. cant. 8. Dura indignatio Simeon & Leui. gen. 49. a. fuit sacerdotum & scribarum, quæ peruenit, vsq; ad crucifigendum Christum. Et dura æmulatio sicut infernus. Canti. 8. b. fuit Iudæorũ aduersus Christum: quia vt infernus sine misericordia, quos tenet, cruciat: ita Iudaica plebs Christum apprehendens, sine vllo pietatis respectu, ipsum ad crudelissimam mortẽ adegit. Odium & persecutio Iudęorũ in Christum.

Hie. s. Isa. 14. Dura opera filiorum Israel in Aegypto, significant opera peccati: & dura seruitus est seruitus peccati. Exo. 1. c. 3. b. 6. b. Isa. 14. a. Ester. 14. b. Et durissimum iugum. 3. reg. 12. a. 2. par. 10. a. Et ipsa peccata Hierusalem dicuntur dura. Iere. 30. c. Et durissima via, sunt opera peccati & idololatriæ. Iudi. 2. d. Peccata.

Duri sermones, aut responsiones, vel increpationes, sunt molestiam inferentes. gen. 31. d. 42. b. f. 3. reg. 12. c. 2. reg. 19. g. 2. par. 10. c. pro. 15. a. 25. b. sapi. 18. c. Eccl'ici. 19. b. Iudæ. e. 2. Corint. 13. d. Titum. 1. c. Correptiones molestæ.

Lyra. s. gen. 21. Dure accipiens Abraham eiectionem ancillæ & filij eius. gen. 21. b. designat grauem debere esse prelato punitionem subditorum. Aegre puniens prælatus.

Glo. inte. s. gen. 45. Durum non videri fratribus Ioseph eius venditionem. gen. 45. b. est recognoscere venditionem & passionem Christi salutem esse generis humani. Cognoscere vtilitatem passionis Christi.

Durum bellum inter domum Iuda & Israel. 2. reg. 2. d. dicitur, quia obliti sunt fraternitatis, quæ erat inter eos.

Glo. ord. s. Iosu. 9. Duri panes Gabaonitarum Iosu. 9. a. opera veteris hominis designant inutilia. Opera veteris hominis.

Ebrietas, Ebrius, Temulentus, Inebriare, Crapula.

Ebrietas

EBrietas est sensuum perturbatio, quę fit à vino, aut aliquo simili, ascendente multitudine spirituũ ad cerebrum, & simulacra, & phantasmata perturbãte: quo fit vt ebrij somnia terribilia & monstrosa videant. Et aliquando ebrij sunt lęti, aliquando tristes, quandoq; vero graui opprimuntur somno. Vel generalius ebrietas nihil aliud est, q̃; excidisse à recta ratione, deliratioq; & sanę mentis priuatio, siue ab ira, siue ab alio morbo animi id fiat. Crapula aũt, ẽ nimia cibi repletio.

Aris. de sõnijs. cap. 3
Chry. aduer. Iudęos ho. 5.

Immensitas Dei.

Ebrietas in Deo, est plenissima bonorum omniũ immensitas, q̃ in ipso secundum causam præexistit. Sed & illũ, qui ebrietatem comitatur, excessum sensus atq; sciendi, Dei excellentiã, quæ omnẽ refugit intellectum, accipi oportet, perquam excipit ab intelligẽdi ratione: quũ ea sit excellẽtia, vt intelligere, atq; intelligi, ipsumq; esse trãscẽdat, ac oĩa simpliciter, quęcũq; sunt bona, inebriatus esse, atq; excedere dicit Deus: quippe, qui eis omnibus immensitatis totius eminentia plenissimus est, & rursus extra oĩa & vltra oĩa segregatus.

Dioy. areopa. epis. 9

Oblatio spũs cõtribulati.
Correptio Dei.

Inebriare Deũ adipe victimarũ. Isa. 43. d. est offerre illi sacrificium spũs contribulati.
Inebriat Deum malitia nostra: q̃ quando in nobis ab ipso corripit, ipse euigilare dicit, & de sua ebrietate consurgere: vt nos peccato ebrios, euigilare faciat ps. 77.

Hie. s. Isa. 43.
Hie. s. Danie. 9.

Christi passio.

Inebriatus Noe, designat Chrm, qui amoris ebrietate excessum, & passionis ignominiã pati voluit: & à Iudęis nudari, & in cruce soporari. gen. 9. c. Iere. 23. b.

Aug. 16. ciui. Dei. 2.
Beda. s. gen. 9.

Iucunditas sapiẽtię.
Excessus amoris di.

Inebriati fratres Ioseph cum ipso Ioseph, designãt iucunditatẽ, q̃ ex sapientia habet. gen. 43. g. ps. 22. 35. Et inebriati sunt ab vbertate domus Dei, qui p passionẽ Chri adepti sunt gloriã. Et dicit ita Deus inebriasse terrã sanguine suo: quam etiã inebriauit multiplicãdo in ea doctores. Et inebriauit fluuios, hoc est, ipsos hoĩes apostolos in Pentecoste ps. 64. acto. 2. c. Et vt ebria iudicata est Anna ab Eli, ita apostoli à Iudæis. 1. reg. 1. b. Erant tamen ebrij mutatione cordis, & ardore amoris in Deũ: licet Iudęi verbis calũniam eis impegerint. vel iudicauerũt eos terrenam sublimitatẽ appetere, & non cœlestia: Vel falsa, & hæretica prædicare. Sic præpositi carnales ebrios iudicant contẽplationi vacantes. pro. 5. d. Isa. 55. c. Cant. 5. a. Eccl'ici. 24. d. 32. c. 39. c. Iere. 23. b. 31. c. e. Mich. 2. d. Zacha. 9. d. Ioan. 2. b. Inebriãtur autem, qui voluntatem à malo in bonum mutant. Aggę. 1. b.

Rup. 4. s. gen. 38.
Ori. s. cant. ho. 3.
Amb. s. ps. 118. ser. 13
Arno. s. ps 67.
Hier. s. Iere. 31. & s. Mic. 2. & s. ps. 80.
Aug. s ps. 64.
Greg. s 1 reg. 1. & s. cãt. 5. & s. eze ho. 10
Ricar. de. s. victo. de 12. patriar. 38.

Contẽptus mundi.

Inebriat calix passionis Chri martyres. ps. 22. 35. quia propter Chrm dicunt pri & matri: Non noui vos. Quid autẽ tam ebriũ, q̃; non agnoscere vxorẽ flentẽ, non filios, nõ parẽtes?

Chry. s. ps. 22.
Aug. s. ps. 74.

Fœlicitas.

Ebrietas autẽ magis proprie erit in fœlicitate, quum in totũ sancti transfundent in Deũ. Ideo dicitur. ps. 35. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. De his etiam. ps. 64 Cant. 5. b. Est hæc ebrietas obliuio præteritorum malorum.

Ber. de diligẽdo Deo
Rup. s. cant. 4.

Grauis vindicta Dei.

Inebriat Deus sagittas suas sanguine, quũ grauẽ & generalẽ exercet punitionẽ. deut. 32. f. Ier. 46. c. Et inebriatus est gladius Dei in cœlo, quũ eiecti sunt dæmones, & grauiter puniti. Isa. 34. a. Et inebriantur mali calice iræ Dei, & absinthio. Iere. 48. d. thre. 3. b. Inebriat quoq; Deus hostes Sion sanguine suo ipsorũ, quasi musto, quũ eos punit in inferno. Isa. 49. g. Et inebriat eos in indignatione sua. Isa. 63. b. thre. 4. d.

Hie. s. Isa. 34. 49.

Affectus animi inordinati.
Superbia.
Cupiditas.

Vt aũt ebrietas ipsa est ĩ se mala, & vituperabilis: ita sępe in malam accipit partẽ: vt ebrij dicant, qui vel ira, vel cõcupiscentia, aut aliquo alio affectu, mentẽ à statu suo dimouente, perturbant. Inebriat etiam tumor ex prædicatione proueniens. 1. reg. 1. c. Inebriat autem absinthio, qui in voluptatibus, aut propter voluptates se tradit spõtaneis laboribus, & tribulationibus: q̃ & amaræ sunt, & cæcitate cupiditatis, quasi insensibilitate ebrietatis ignorãtur. thre. 3. b. Superbia etiam ebrietas dici potest. pro. 31. a. Et cupiditas. Apo. 17. a.

Ori. s. Leui. ho. 7.
Basi. de ieiunio. ho. 1
Gre. s 1. reg. 1. & 20 moral. 15.
Rup. 10. victo. verbi Dei. 4. & 10. s. apoc.

Affectus tẽporaliũ.
Praua intelligentia Iudæorum, & hæreticorum.

Ebrietas Lot, designat peruersam rerum temporalium affectionem. Item prauam Iudęorum intelligentiam. gen. 19. g. ps. 68. Isa. 5. c. Et ebrij sunt, qui errant sequentes hæreticos. Isa. 19. c. Item Pharisæi & Iudas inebriati sunt, nõ à vino. Isa. 24. d. 28. a. 29. c. 51. g. Et inebriat omnem terram calix Babylonis, quum res terrenæ, omnium terrenorum sensum peruertunt. Iere. 23. b. 25. f. 51. d. deut. 29. c. 1. reg. 25. f. Iudith. 13. a. Iob. 12. d. ps. 106. pro. 11. d. Eccl'i. 26. b. Ezec. 23. e 39. e. Hose. 4. c. Ioel. 1. a. Mich. 2. d. nahũ. 3. c. Haba. 2. d. Matt. 24. d. Luc. 21. g. Et inebriantur nocte, qui faciunt opera tenebrarum. 1. Thes. 5. b. Est etiam ebria mulier sanguine sanctorũ, crudelitas videlicet Iudæorum & gentium in sanctos. apo. 17. b.

Ori. s. gen. ho. 5. & s. Iere. ho. 2.
Hie. s. Isa. 5. 19. 28. & s Eze 8.
Gre. 11. mora. 13.
Rup. 10. s. Apoca.

Crudelitas.

Confundere vitio.

Inebriare etiam est vitio confundere. Leui. 10. b. Et hæc ebrietas est causa nuditatis, vt in Noe. gen. 9. c. quę ebrietas, etiam est impetus delectationis. num. 6. a. pro. 7. c. 26. b. 2. reg. 13. e. 3. reg. 16. c. 20. c. Dani. 5. a. Nahum. 3. c. Haba. 2. c.

Amb. de Elia. 5. & de Noe. 19.

Deflere hæreticos.

Inebriat Esebõ lachrymis, qui vehemẽter deflet prauas hęreticorũ cogitatiões. Isa. 16. c.
Inebrians Dauid Vriam. 2. reg. 11. b.

Hie. s. Isa. 16.

Satietas in ecclesia.

Crapula sumi potest ĩ bonũ: vt cũ Hierusalẽ ponit superliminare crapulæ. Zac. 12. a. Hoc est, ecclesia est domus, in qua est vera satietas: in qua edit verus agnus: nã extra eã est fames.

Rup. s. Zach. 12.

Ebrona.

Ori.s.nu.ho.37. Hier. de Mansioni. EBrona.i.transitus: trigesima prima mansio filiorum Israel in deserto: quo peruenerunt ex Ietabatha: quia semper est transeundum, donec deueniatur ad perfectam quietem. nume.33.e. Et tunc fit illud. ps.41. Transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsq; ad domum Dei.

Ebullire.

EBullire, est quasi bulliendo & feruendo producere.

Glos.ordi.s. Exo.8. Ebulliens fluuius Aegypti ranas, designat ampullas verborum, quibus mundani abũdant. Exo.8.a. Sic dicitur. pro.15.a. Os fatuorum ebullit stultitiam. Abũdãtia loquatis.

Lyra.s.1.reg.5. Ebullientes villæ & agri Philistinorum mures. 1.reg.5.b. designant hæreticos vndiq; consurgentes, & ecclesiam perturbantes. Hæretici.

Ebur, Eburneus.

Plinius. 8. natural. histo:3. EBur sunt dentes elephantorum prominẽtes, qui sunt illis velut cornua, quos deciduos casu aliquo, vel senecta defodiunt. Ex alijs elephantorum ossibus, licet ob penuriam sit vsus, pro ebore, non tamen propriè sunt ebur.

Gre.s.canti.5. Ruper.s.canti.5. Eburneus venter sponsi designat Christi resurrectionem, & immortalitatẽ, ac gloriam, quam habet ad dexteram patris: quia ebur, est admodum diuturnum, & regiæ sedis ornamentum. Cant.5.d. vel quia ebur est id, quod preciosius est in elephante, designat excellentiam naturæ humanæ in Christo, super cęteros homines. Resurrectio & immortalitas Christi.

Basi. & Arn.s.ps.44. Eburneę domus. ps.44. abũdantiã charitatis Chri designare possunt. Et etiã corpus castũ. Charitas.

Hie.s.ps.44. Domus eburneas, propter magnitudinem elephãtorum, domus amplas accipimus. Ampla enim est via, quæ ducit ad perditionem. Sed ebur nisi radatur limis, diuidatur serris ac subulis perforetur, obscurum & horribile est: Sic & apostoli erant anteq̃; vocarentur, & inhabitarẽtur: sed postq̃; vocati sunt, serris secti, vngulis rasi, scalpellis scalpti, flammis igniti, ac diuersis supplicijs elimati, facti sunt domus Dei: in qua ipse Christus dignaretur inhabitare. psal.44. Designant etiam domus eburneę prędicatores, qui sunt pretiosi propter sapiẽtiam. Eosdem designat turris eburnea, cui comparatur collum sponsæ. Canti.7.b. quia prædicatores ecclesiæ, & alti per contẽplationem, & fortes per sanctorum operum exercitationem, & pretiosi per diuinam sapientiam habentur. Apostoli. Prædicatores.

Gre.s.canti.7.

Hier.s.Amos.3. Eburneę domus, etiam dicuntur esse hæreticorum. Amos.3.d. quę artifici dente, & rhetorici nitoris splendore compositę sunt. Doctrina hæreticorum.

Gre.32.mor 23. Ebur antiquum, feruorem antiquorum patrum designare potest. Thren.4.b. Feruor ipsum antiquorum.

Hiero.ad principiã. & s.Isa.2. Ebur & dentes insigne est mortis, & vocis. 3.re.10.d. 2.paral.9.e. Este.1.a. Ezech.27. Amos.(3.d.6.b. Mors. Vox.

Hier.s.Amos.6. Eburnei lecti, delicias significare possunt. Amos.6.a. Deliciæ.

Ecclesia, Ecclesiastes.

ECclesia est congregatio conuocata, & sumitur pro congregatione fidelium, etiam in lege veteri. vt num.20.a. deut.23.a. Sed magis propriè dicitur ecclesia in lege noua, quę dicitur ecclesia magna. ps.21. quia synagoga erat ecclesia parua. Et illi conuenit magis nomen synagogæ, quę potest esse etiam congregatio irrationalium, & cum quadam coactione. Ecclesia vero, est congregatio ratione vtẽtium, & spontaneè conuocatorũ. Et ecclesia magna reuertentiũ, est multitudo venientium ad fidem. Iere.31.b. thre.1.d. Est etiam ecclesia magna cætus beatorum. ps.88.149. Ecclesia etiam prelatus. Mat.18.b. Si nõ audierit eos, dic ecclesiæ. Et ipsum templum. Thre.1.d. Ne intrarent ecclesiam tuam. Cætus beatorum. Prælatus. Templum.

Aug.epist.120.

Lyra.s.Matth.18.

Ricar.d.s.victo. de 12.patriarc.84. Ecclesiæ in quibus benedicendus est dominus, sunt congregatio cogitationum, & congregatio desideriorum. ps 67. Congregãtio cogitationum.

Hier.s.ps.25. Ecclesia malignantium, est congregatio Iudęorum, & hæreticorum. ps.25. Cõgregatio Iudæorum & hæreticorũ.

Hier.s.Eccle.1. Ecclesiastes.1.concinator: typus est Christi. Ecclesiastæ.1.a. Christus.

Eden.

Philo.1.alleg & de plantatio.noe. EDen.i.deliciæ: Sic dicitur paradisus voluptatis, & designat sapientiã, quę gaudet solius Dei patris maiestate. Vel designat animam, in qua Deus deliciatur. gen.2. Sapientia.

Hiero.s.Eze.27. Eden i negociatoribus Tyri, designat eos qui per carneos sensus quærũt voluptates. Ezechiel.27.e. Quærẽtes voluptates per sensus.

Edere, quære Comedere.

Edere pro Emittere, uide Emittere.

Edicere, Edictum.

EDicere est iubere voce præconis: vnde edictum, quod vt lex publicè præcipitur.

Edictũ regis Cyri, vt ædificaretur domus Dei. 1. Esd.5.d. Ad vocationẽ gentiũ & renouationem Vocatio gentium.

nouationem ecclesiæ referri possunt: & etiam edicta regis Assueri. Ester.1.d.3.d.8.d.

Prohibentes reges cultum vnius Dei. Edictum regis Darij, nequis adoraret Deum &c. Dani.6.c. decreta indicat imperatorum aduersus Christianos, ne vnum Deum colerent. Ad idem quoq; faciunt edicta regis Antiochi.1.Macha.6.c.Hebrę.11.f. Glo.ord.f.Luc.2.

Pacis Christi publicatio. Edictum Cæsaris Augusti, vt describeretur vniuersus orbis. Luc.2.a. publicationem pacis per Christum futuram designauit.

Edisserere, uide Disserere.

Edom, uide Esau.

Educare, uide Nutrire.

Educere, Eximere, Extrahere.

EDucere est, ab interiore loco ad exteriorem ducere: & emittere, ac extrahere, & producere, & interdum vocare.

Liberans Deus à vitijs. Educit Deus de Vr Chaldæorum, quum liberat ab incendio vitiorum. gene.11.d.15.b. Et de fornace ferrea. deut.4.c. Sic educit Deus de Aegypto, & ab ergastulo Aegyptiorũ, hoc est, separat de mundo, & à vanitatibus eius, & à superstitionibus, & à tenebris vitiorũ. Exo.3.c.6.a.7.a.12.g.16.b.18.b.20.a.29.g.32.a.c. Leui.10.g.26.g. nu.20.a.21.a.23.d. deut.4.f.6.b. Iosu.24.d. Iudi.2.a.6.b.16.f. 3.reg.8.f. p̃s.90.104.106.135. Sapi.10.d. Iere.38.d.52.g. Eze.37.d. Amos.9.a. Mich.7.b. Hebrę.13.d. Acto.5.c.12.c. Sic educit de terra aquilonis. Ieremi.16.c.23.b.32.d. Baru.2.c. Hose.12.c. Amos.2.c. Mich.6.a. Et educit oues suas de populis. Eze.34.d.38.b. Arn.f.p̃s.135.

Producens Christũ. Educit Deus panem de terra, quum produxit Christum ex virgine. p̃s.103. Quem etiam extraxit de ventre matris. p̃s.21. Et eduxit lapidem primarium. Zach.4.c. Arn.f.p̃s.103. Hier.f.Ezec.38.&.f.Isa.42.

Liberãs ab incredulitate. Eduxit Deus gentes, quum liberauit eas ab incredulitate. Isa.48.d. Eze.38.d. Et educit cæcos in viam, quam nesciunt, quum gentiles ducuntur ad viam fidei, quam prius ignorabant. Isa.45.c. Et eduxit eos in nube diei, hoc est, per assumptam carnem Christi in hac vita. psalmus.77. Aug.f.p̃s.77.

Liberans à tentatione, & tribulatiõe, & à prauis affectibus. Educit Deus de laqueo venantium, quum liberat à tentatione. p̃s.30.36.67. Sapi.4.c.10.a. Et extrahit de aquis, quum liberat à tribulationibus, & tentationibus. 2.reg.22.b. Et de mari. Isa.63.c. Eze.37.d. Amos.9.a. Ad idem referri potest extrahere bouẽ aut asinum de cisterna. Luc.14.a. Liberat etiam de laqueo, quum liberat à prauis affectibus. Glo.ord.f.p̃s.30.

Resurrectio Christi. Educi Ioseph de carcere, est Christum à mortuis resurgere. gen.40.c.41.b.42.d. Idem est extrahere Ioseph de cisterna. gen.37.f. Arn.&.Hila.f.p̃s.141.

Liberans ab inferis & peccatis. Educit etiam Deus de carcere, quum liberat à fastidio rerum bonarum, & ab inferis. gẽ.42.d. p̃s.141. Et educit de inferno, quum eum, qui ex infirmitate in peccatum cadit, liberat à peccato. p̃s.29. Et educit vinctos à diabolo in fortitudine. p̃s.67. Arn.f.p̃s.67.

Ducẽs ad prospera. Educit Deus Mosen ad dexteram, quum ad prospera ducit liberans ab duersis. Isa.63.c. Sic educit in latitudinem, hoc est, ab angustia tribulationum in spem cœlestium. 2.reg.22.b. p̃s.17. Et educit in refrigerium, pręcipue in generali resurrectione. p̃s.65. Educit etiã Deus de deserto, quum liberat à miserijs huius mundi. Exo.33.c. Hiero.f.Isa.63.&.f.p̃s.17. Hila.f.p̃s.65.

Eleuans mentem in contemplationẽ cœlestium. Educit Deus foras, ad suspiciendum cœlum. gene.15.b. quũ eleuat mẽtem in cœlestium contemplationem: aut extra carnis angustias eam educit. Et educit foras populum cęcum. Isa.43.b. quum Iudæos ab angustijs legis transfert in latitudinem euangelij. Et educens Moses populum in occursum Dei. Exo.19.c. designat legem introductione pædagogica parantem populum ad susceptionem Christi eiusq; doctrinæ. Ad hæc refertur quũ eduxit Christus discipulos foras in Bethaniam. Luc.24.g. Amb.2.de Abrah.8. Philo.2.allego. Hie.f.Isa.43. Cyril.3.f.Ioan.3.

Dans solidã doctrinam. Educit Deus panem de terra, quum dat solidam doctrinã. p̃s.103. Et educit riuos de petra durissima: & aquam de petra. deuterono.8.c. psalm.77. hoc est, doctrinam euangelicam de Christo in apostolos & doctores, tanq̃; fontes, flumina, ac torrentes: & etiam fontem baptismi, & martyrij. Arn.f.p̃s.103.

Iustè iudicans. Educit Christus iudicium in veritate, aut perducit ad victoriam. Isa.42.a. quia iustificatur in sermonibus suis, & vincit cum iudicatur. Educet etiam iudicium in veritate, quia in iudicio iustè iudicabit. Hiero. Aglasiæ.&.f.Isa.42.

Claritas bonorum operum. Educet etiam Deus iudicium iusti, tanq̃; meridiem. p̃s.36. quando in iudicio declarabitur q̃; rectè iustus crediderit. Item ponendo opera iusti in exemplum, vt luceant coram hominibus. Glo.int.f.p̃s.36. Ori.f.p̃s.36.ho.1.

Numerãs stellas, & angelos. Educit Deus in numero militiam cœlorum. Isa.40.f. quia numerat multitudinem stellarum, & angelorum. Hie.f.Isa.40.

Chris & apostoli de semine Iacob. Eduxit Deus semen de Iacob, hoc est Chr̃m & apostolos de semine Iacob. Isa.65.b. Hie.f.Isa.65.

Faciens ex humilib' prædicatores. Educit Deus nubes ab extremo terrę, quum facit ex humilibus prędicatores. p̃s.134.143. Ierem.10.c. Et eduxit sapiẽtiam de nubibus, hoc est, de prædicatoribus, per quos eam manifestauit Ori.f.Iere.ho.5. Arn.f.p̃s.134. Hie.f.Iere.10.

nifestauit.Baru.3.c.

Ori.s.Iere,ho.5. Educit Deus ventos de thesauris suis,quum dat dona spiritussancti,quę sunt in Christo. ps.143.Iere.10.c. — Dans dona spiritussancti.

Ori.s.Mat.cap.13. Educentes sagenam erunt angeli conuocantes oēs ad generale iudicium.Matt.13.d. — Conuocantes ad iudicium.

Gre.17.mor.18. Eductus est coluber tortuosus de cauernis suis,obstetricāte manu Dei.Iob.26.d.Quia dum nobis diuina gratia medetur,is qui nos tēuerat,antiquus à nobis hostis eijcitur: sicut incarnata veritas dicit:Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. — Eiectio principis huius mundi.

Cyril.7.s.Ioan.2. Educens Noe secum animalia ab arca.gen.8.c.designat prelatum faciētem exerceri simplices in bonis operationibus.Et educentes filios,& filias in Hierusalem.Ezechi.14.g.sunt instruentes discipulos.Et educit pastor oues.Ioan.10.b. quando ex quiete & otio, ad ambulandum in via mandatorum Dei,& boni operis exercitiū ipsas euocat , admonitorioq; sermone incitat. — Instruere simplices.

Gre.33.mor.12. Hie.s.Iob.40. Extraxit Christus Leuiathā hamo.Iob.40.c. quum proposita carne mortali per latētem immortalitatis potentiam,quasi per hamum, diabolum laborantem transfixit,& foras eiecit.Eze.29.a.32.a. — Capiens diabolum per carnem.

Gre.15.mor.6. Extrahit Deus diuitias de ventre hypocritę.Iob.20.b.quando doctrinam,quam ille seruare noluit,Deus iusto iudicio de eius memoria aboleri facit. — Auferēs doctrinam ab hypocrita.

Hie.s.Mar.8. Educens Christus cæcum extra vicum. Mar.8.c. designauit deserendum esse prauorum consortium,vt veritatis lucem videre valeamus.Isa.43.b. — Deserere prauorum consortium.

Hie.s.Isa.43. Eduxit dominus quadrigam.Isa.43.c.quum indurauit Pharaonem,& cæteros persecutores:in quibus ostendit potentiam suam. — Indurans persecutores.

Glo.ord.s.Exo.8. Educuntur ranę in Aegypto,quum oriuntur poëtę,& loquaces in mundo.Exod.8.b. — Loquaciū ꝓductio.

Aug.q.innu.33. Educentes vaccam rufam extra castra.nu.19.a.designant Iudęos educentes Christum extra ciuitatem,vt crucifigeretur.Mar.15.b.Idem designarunt educentes Naboth ad lapidandum.3.reg.21.c. — Ducētes Iudei Christum extra ciuitatē.

Educere gladium,idem quod stringere gladium. — Stringere.

Glo.ord.s.1.reg.17. Educens David gladium Goliath de vagina sua,ad occidendum eūdem Goliath.1.reg.17.g.Designat doctorem, qui per doctrinam philosophorū cōuincit eosdem philosophos. Vel designat̄ Chrm̄ , qui per eosdē,quos de potestate diaboli abstulit,eundē diabolū vicit. — Cōuincere philosophos sua doctrina.

Eximens autem Petrus gladium suum ad percutiendos aduersarios. Mat.26.d.Designat doctorem vtentem sacra doctrina aduersus peccantes,& hæreticos. Non educens autem Iether filius Gedeon gladium aduersus Zeb & Zebee reges Iudi.8.d.designat eos,qui nōdum sunt apti ad pugnandum aduersus hæresiarchas,& infideles. Non educens autē Ehud gladium,quem infixerat in ventrem Eglon.Iudi.3.c.designat doctorem conuincentem hæreticos & infideles,& perseuerantem in victoria. — Vtēs sacra doctrina aduersus peccantes & hæreticos. Cōuincēs hæreticos.

Educentes gladium aduersarij Israel.Iudi.8.c. sunt hęretici rationibus & autoritatibus pugnantes aduersus fideles. — Hæretici pugnantes aduersus fideles.

Glo.int.s.Exo.25. Extrahi vectes à circulis arcæ.Exo.25.b.est ꝑdicare,aut docere,q̄ non sunt in euāgelio. — Docere quę nō sunt in euangelio.

Hie.s.Hose.9. Educit Ephraim filios suos,ad interfectorem suum.Hose.9.d.hoc est,hęreticus discipulos suos adducit ad diabolum . Educentes autem Chaldæi ducem Iuda de Hierusalem per fosso pariete.Eze.12.c. sunt hęretici fraudulenter educentes aliquos ab ecclesia. — Hæreticus adducēs discipulos ad diabolum.

Gre.4.mor.30,&.15 mora.13. Educi de vulua,est peccatum opere perpetrari.Iob.10.b.Eductus quoq; de vagina sua dicitur,qui ducente diabolo,malum,quod mente conceperat,opere exequitur.Iob.20.c. — Opere peccare.

Lyra.s.Leui.24. Educere blasphemū extra castra.Leui.24.c.est eijcere hæreticum ab ecclesia.Sic ducta est Athalia extra septa templi.4.reg.11.d.2.par.23.c.Et Adonias de altari.3.reg.1.g. — Eijcere hæreticos.

Extrahens Samson clauum cum crinibus.Iudi.16.c.

Efferre,Elatus,uide Altum.

Efferre.

Hie.s.Isa.48. EFferre vt nunc sumitur,est extra ferre.

Efferre verbum domini vsq; ad extremum terrę.Isa.48.d.est prædicare Christum gētibus,quantumuis remotis. — Prædicare Christū gentibus.

Isy.s.Leui.4. Glo.ord.s.Eze.12. Efferre carnes vituli extra castra.Leui.4.c.fuit crucifigere Christū extra Hierusalē: quia extra portam passus est.Hebrę.13.b.Efferens autem foras Ezechiel vasa transmigrationis,designare potest Christum,educentem sanctos patres ē limbo.Eze.12.a. — Extra portā passus Christus. Educēs pires ē limbo.

Isy.s.Leui.6. Efferre cineres holocausti extra castra.Leui.6.b.est reseruare ꝑfecta opera ad diē iudicij. — Reseruare pfe.opa.

Lyra.s.Exo.12. Rup.1.s.deut.26. Efferre de carnibus agni foras,est tractare sacramenta extra ecclesiam. Exo.12.g.vel tradere Eucharistiam hæreticis , vel ea abuti ad sortilegia &c.Efferre vuas extra vineam,est operari ob inanem gloriam.deut.23.c. — Tradere sacramenta hæreticis. Inanis gloria.

Isy.s.Leui.14. Efferri de domo,de cuius lepra est dubium , vniuersa. Leuiti.14.e. est separare fideles ab infidelibus. — Separare fideles ab infidelibus.

Efferri

Efferri lucum de domo domini foras Hierusalem.4.reg.23.b.est auferre doctrinam peruersam ab ecclesia. *Tollere doctrinam peruersam ab ecclesia.*

Efferre ossa hæretici combusti de domo: Amos.6.c.est tollere reliquias hæreticorum de ecclesia. *Tollere reliquias hæreticorum.* *Hie.s.Amos.6.*

Efferri filium viduæ extra ciuitatem.Luc.7.b.est peccatum opere patratū foras prodire. *Opere peccare.* *Glo.ordi.s. Luc.7.*

Efferri Ezechielem in caligine.Ezech.12.b.signum erat captiuitatis,& excęcationis regis Iuda. *Excæcatio Sedechię* *Glo.inte.s.Eze.12.*

Efferre ossa Ioseph de Aegypto.Exo.13.d.prędicationē resurrectionis indicare videtur.

Efficere, quære Facere.

Effigies, uide Imago.

Effluere, uide Fluere.

Effodere, quære Fodere.

Effugare, quære Fugare, & Fugere.

Effugere, uide Euadere.

Effundere, quære Fundere.

Egere, Egenus, uide Pauper.

Egerere.

EGerere,est superflua alimentorum per secessum emittere. *Philo.2.allego.*

Egesta dici possunt actiones,quibus seruimus naturalibus appetitibus.deu.23.c.Vbi monemur fragilitatem naturalem considerare.Sunt etiam cogitationes impuræ,& prauæ concupiscentiæ. *Obsequiū appetitus* *Glo.ordi.s.deut.23.* *Rup.1.s.deut.24.*

Egerere stercora,est abijcere prauas cogitationes.deuter.28.c. Vel designatur ibi fœtor malorum post hanc vitam. *Abijcere prauas cogitationes.* *Fœtor malorum.* *Glo.inte.s.deut.28.*

Egerens Ioram viscera sua,tabe cōsumpta. 2. par.21.d. designat machinationes pessimas procedentes exterius in opera, quæ per infamiam coram Deo & hominibus sunt fœtidissima. *Proferre machinationes pessimas.* *Lyra.s.2.par.21.*

Eglon.

EGlon.i.vitulus aut currus,siue rotundus: Rex Moab, qui confortatus est contra filios Israel.Iudi.3.b.designat maiorem virtutem dæmonis, contra eos, qui addunt peccata peccatis.Iuxta origenem interpretatur rotatus,vel orbita, designans diabolum volubiles & inquietos motus inducentem.Occisus est ab Ehud, gladio ventri infixo, hoc est,rationibus concludentibus,& penetrantibus. *Virtus dæmonis.* *Diabolus.* *Ori.s.Iudi.ho.3.4.*

Est etiam Eglon nomen ciuitatis:cuius rex fuit Dabir.Iosu.10.a.15.c.

Egredi, Exire, Prodire.

EGredi est à loco interiori,seu occulto,ad locum exteriorem, siue publicum progredi. Item discedere.Exo.21.a.Egredietur liber.Et fugere.gen.12.a.Egredere de terra tua.Ire 2.reg.18.a.Egrediar & ego vobiscum.Oriri.gen.2.b.Fluuius egrediebat.Procedere.nume. 2.a.Primi egredientur.Protendere. Iosu.18. c. Egreditur terminus contra mare. Statuere. deut.8.a.Quod egreditur de ore domini.Exire quoq;,diuulgari.gene.10.d. Ab hoc exiuit prouerbium.Fluere.Eccl'tæ.1.b.Ad locum vnde exeunt flumina. Liberari.Isa.49.c. Vt diceres his,qui vincti sunt,exite.Mori.ps.145.Exiuit spiritus eius, & reuertetur. Occurrere. Iosu.8.b.Cumq; exieritis contra nos.Oriri.Iudith.14.a.Cum exierit sol.Prodire. Isa.2.a.De Sion exibit lex.Proficisci.Matth.11.a.Quid existis in desertum videre?

Egrediens pater familias ad conducendos operarios.Matth.20.a. designat Deum manifestantem se per creationem.Egressus est autem quinquies ad mundum sensibilem, secundum aliquas manifestationes,quas imaginari,& distribuere possumus per quinq; sensus,vt tactus sit in hoc,quòd formauit Adam,quasi plastes,& præcepit non tangi lignum scientię boni & mali. Odoratus,in hoc,quòd odoratus est sacrificium Noe: Gustus in hoc, quod Abraham pauit angelos: Auditus in Mose: Visus,quum Christus apparuit,vt fons egrediēs de domo Dei.Ioel.3.d.Egreditur etiam pater familias ad vineam,quum Deus suam voluntatem,per internam aspirationem cognoscere facit:vt eius egressio sit manifestatio. Egreditur etiam consilium aut præceptum,aut etiam verbum à domino, quum eius voluntas extra ostenditur.Isa.28.g.45.d.Egressus est Deus in salutem cum Christo suo.Haba.3.c.quia per Christum in carne apparentem dedit vitam mundo.Egreditur etiam Christus,vt alios ad mysteria intelligenda introducat,& loquatur eis,qui difficiliora nō capiunt.Eze.44.a. *Manifestatio Dei.* *Manifestatio diuinæ voluntatis* *Docēs mysteria.* *Ori.s.Mat.ho.10.* *Chrys.s.Mat.ho.49* *Ricar.de.s.victo.de statu inter.hōis.35.* *Hier.s.Haba.3.&.s.Eze.44.*

Egreditur autem Deus in conspectu populi sui, deducendo eos per exempla, & doctrinā ipsius Christi. ps. 67. Egreditur etiam Deus prębens auxilium. 2. reg. 5. d. Egredietur dominus ante faciem tuam. Auxiliati.

Hiero s. Isa. 26. & s. Zach. 14. Egreditur dominus de loco suo. Isa. 26. d. quando quietem, & mansuetudinem, & clementiam suam pro emendatione peccantium rumpere cogitur, vt puniat: quia proprium est illi misereri semper & parcere. Et egreditur vt ignis indignatio eius. Iere. 4. a. 30. d. Mich. 1. a. Sic egreditur ad prędiandum. Zach. 14. a. Castigare

Hie. s. Mich. 1. & s. Matth. 14. Egreditur etiam dominus de loco suo, quum eius sermo à sanctis & apostolis egredit̄ ad audientes. Vel quum reliquit Iudæam, & transiuit ad gentes. Mich. 1. a. Et egreditur ad turbas. Matth. 14. b. hoc est, ad gentes instruendas. Prædicatio. Desertio Iudæ.

Aug. de. 5. hæresi. Amb. de paradi. 3. & 1. de Abrah. 3. Ori. s. Matt. cap. 14. Hie. s. Matt. 13. & s. ps. 18. Arno. s. ps. 18. Hila. s. ps. 67. Chrys. s. Mat. ho. 45. Egrediens iustitiæ verbum de ore Dei. Isa. 45. d. designat generationem æternam verbi Dei, ad nos per carnem prodeuntis. Et egrediens fluuius de loco voluptatis. genes. 2. b. est Christus, qui egressus de sinu patris venit ad nos. Et egrediens de vtero Abrahæ: & de lumbis Iacob, est Christus secundum carnem. gen. 15. a. 35. b. Et egressus est ad turbas per humanitatis assumptionem: ad quas egrediens miseretur earum: quia eius incarnatio fuit opus misericordiæ. Matth. 14. b. Egressus autem eius est à summo cœlo, hoc est, de sinu patris. ps. 18. Egreditur autem Deus in conspectu populi sui, quum Christus factus homo dat nobis exēplum, & pręcedit in deserto exeuntes de Aegypto. ps. 67. Et exijt seminator ad seminandum, hoc est, Christus factus homo ad prędicandum. Matth. 13. a. Luc. 8. a. Egressus autē pater filij prodigi ad filium maiorem, est Christus prædicans Iudæis. Luc. 15. g. Egressus est etiā Iesus in desertum, quum prodijt in hunc mundum, quasi ad videndos homines. Lucæ. 9. b. Et egrediens Ioseph ad terram Aegypti, vel egrediens foras, est Christus veniens in mundū. gen. 39. c. 41. f. Egrediens quoq; Moses die altero ad fratres suos, est Christus veniens ad Iudæos. Exo. 2. b. Et egrediens Iosue ad pugnam, est Christus veniens in mundum ad pugnādum contra diabolum. Exo. 17. c. Egressio autem Isaac ad meditandum in agro, est aduentus Christi in mundum. gen. 24. g. Exiens sacerdos extra castra, est Christus ad peccatores. Leui. 14. a. Egrediens quoq; Moses ad tabernaculum, indicat manifestationem Christi in ecclesia. Exo. 33. b. Isa. 51. b. 62. a. Egressus eius dicitur præparatus quasi diluculum, quia apparuit lux diuinitatis cum tenebris humanitatis. Hose. 6. a. Haba. 3. c. Egredit̄ dominus sicut fortis, quum filius Dei factus est homo ad vincendum diabolum. Isa. 42. b. Egreditur sponsus cum sponsa in agrum, quando Christus venit in mundū. canti. 7. d. Egressus nudus Iob de vtero matris. Iob. 1. d. designat Christum natum sine originali macula. Egrediens virga de radice Iesse, est Christus natus de stirpe Iesse. Isa. 11. a. Egressus dicitur de Ephrata, quia ibi natus est. Egressus autem eius est ab æterno, quia est à patre: Et ab initio seculi: quia ab initio loquutus est per prophetas. Mich. 5. a. Generatio filij Dei & incarnatio. Exempla Christi. Prædicatio Christi.

Hie. epis. Beatitudi. Amb. s. Luc. 9. Ori. s. Leui. ho. 8. Aug. 18. ciu. Dei. 32. Beda. s. gen. 24. Rup. s. Hose. 6. Gre. s. canti. 7. Hie. s Iob. 1. & s. Isa. 11. & s. Mich. 5. Ori. s. Isa. ho. 3.

Glo. inte. s. Hose. 6. Egrediuntur iudicia Dei quasi lux. Hose. 6. c. quum apertè ostenduntur iusta, quod maximè fiet in iudicio: vt sciant, quàm iustè mali condemnentur. Manifestatio iustitiæ Dei.

Hie. s. Isa. 57. Egressus dicitur spiritus à facie domini. Isa. 57. d. quia ipse creauit omne quod spirat, & viuit: Vel egressus est spiritus, quum pater & filius miserunt spiritum sanctum à se procedentem. Creatio per spūm. Missio spūs sancti

Isych. s. Leui. 14. Hie. s. Eze. 46. Egrediens sacerdos extra castra ad leprosum. Leui. 14. a. designat Christum extra portam passum, propter peccata nostra. Egreditur autem princeps per eandem portam templi, per quam ingreditur. Ezech. 46. c. quia Christus potestatem habuit ponendi animam suam, & iterum sumendi eam. Christus passus extra portam.

Hie. s. Eze. 47. & s. Zach. 14. Amb. s. de sacramē. 1. & s. Luc. 3. Exiens aqua de petra. Exo. 17. b. designat sacramenta, & mysteria de Christo prodeuntia. Idem designant egredientes aquæ subter limen domus domini: quæ ad tumulos egredi dicuntur. Eze. 47. a. Et egrediens fons de domo Dei. Ioel. 3. d. Et egredientes aquæ de Hierusalem. Zach. 14. b. Egredientes quoq; calami de lateribus candelabri. Exod. 25. d. designare possunt virtutem à passione Christi manantem. Exiens autem sanguis & aqua designat, aqua quidem emundationem delictorum per Christum factam, sanguis vero redemptionē. Ioan. 19. f. Exiens quoq; virtus de Christo, est ecclesia prodiens de latere eius. Matthæ. 9. c. Marc. 5. c. Prodire mysteria, & sacramēta à Chro. Prodiens ecclesia à Christi latere

Aug. ser. 107. Exiuit cibus de comedente. Iudi. 14. c. quum Christus resurrexit, deuicta morte, quæ omnes deuorat. Resurrectio Christi

Rup. 6. s. gen. 10. Egressio solis super terram in subuersione Sodomorum. gen. 19. e. Aduentum Christi ad iudicium præsignat, quando Deus manifestè veniet. Aduētus Christi ad iudicium.

Aug. 1. q. in euan. 28. Beda. s. gen. 8. 12. Egressus est Iesus de Hierico, quum post resurrectionem, relicta terra, ascendit in cœlū. Matth. 20. d. Idem designauit Ionas egressus de Niniue. Ion. 4. b. Et egressus Abram de terra sua, hoc est, de lege naturæ, & de cognatione sua, de lege literæ, & de domo patris sui, de nouo testamento, in terram quam monstrat Deus. i. in cœlum. gen. 12. a. Et egrediēs Noe cum filijs de arca. gen. 8. d. est Christus cum suis ascendens de hoc mundo in cœlū. Egressus etiam Ascensio Christi

etiam Iesus de Hierico, dedit nobis exemplum exeundi ab hoc mundo. Egrediens de carcere ad regnum, est Christus, qui abijt in regionem longinquam post resurrectionem, vt acciperet cœleste regnum. Eccltæ.4.d.
Ori.ſ.Mat.ho.13 Hie.ſ.Eccl.ten.4.

ppetua Chri ſctitas
Non egredi pontificem de ſanctis. Leui. 21. c. eſt Chriſtum ſemper manere in ſanctitate:
Ori.ſ.Leui.ho.12.

Latens diuinitas in paſsione.
Non egrediebatur autem Chriſtus, quum traditus eſt, quia non demonſtrabat in paſsione diuinitatem ſuam. pſ.87.
Aug ſ.pſ.87.

Reuelans Chriſtus myſteria.
Egreditur Chriſtus aliquando, vt alios ad myſteria intelligenda introducat: & loquat ijs, qui difficiliora non capiunt. Eze.44.a.
Hie.ſ.Eze.44.

Deſertio Iudæorũ.
Egrediens Ieſus à Iudæa, deſertionem Iudæorum ſignificauit. Matth.15.b. Sic egrediens de templo, eſt deſerens Iudæam, vel animam. Matthæ.24. a. Idem egrediens à Geneſareth. Matth.8.d. Egrediens etiam Abraham de domo patris ſui, idem deſignauit. gen.12.a.
Ori.ſ.Mat.ho.27. Hie ſ.Mat.14. Beda.ſ.gen.12.

Non ſe oſtendens in tribulatiõibus martyrum.
Non egreditur Deus in virtutibus Iudæorum. pſ.59. quia deſeruit eos, à peculiari eorum cuſtodia ceſſando. Non egreditur etiam Deus in virtutibus martyrum, quando in eorum tribulationibus exterius ſe non manifeſtat: ſed ſolum eos interius conſolatur.
Hila.& Aug.ſ.pſ.59

Apoſtoli de Iacob.
Egredientes reges de lumbis Iacob. gen.35.b. ſunt apoſtoli & alij fideles, deſignati etiam per animas egreſſas de femore Iacob. Exo.1.a. Egreſsi etiam de radice Iacob, ſunt apoſtoli. Iſa.27.b.
Hie.ſ.Iſa.27.

Inuenire perfectionem virtutum
Trãſcendere oẽm creaturam.
Egredi per Chriſtum ad paſcua, eſt virtutum perfectionem inuenire: Vel ita vt ingredi dicatur, qui adhuc in ſeculo eſt, & ex creaturis intelligit creatorem: Qui autem egreditur tranſcendit omnem creaturam, & omnibus, quæ videri poſſunt, pro nihilo computatis, inueniet paſcua ſuper cœlos. Ioan.10.b. Mich.2.d. Egredi etiam per Chriſtum, eſt eius ductu & auxilio, ad bona opera exterius exercenda prodire.
Hie.ſ.Mich.2. Gre.ſ.1.reg.16

Operari exterius.
Egredientes picturæ de pariete tẽpli. 3. regum.6.d deſignant virtutes intrinſecus genitas, extra vero per opera prodeuntes.

Initium euãgelij in Hieruſalem.
Exiuit lex de Sion, & ſermo domini de Hieruſalem: quia lex ſpiritualis cœpta eſt in Hieruſalem per Chriſtum, & apoſtolos: vbi tamen non permanſit, ſed tranſiuit ad gentes. Iſa.2. a. Mich.4.a. Eadem lex dicitur exiſſe à Deo. Iſa.51.b. Exiens fulgur in oriente, & parens in occidente. Matth.24.b. eſt veritas in omnem terram prædicata: Vel ab initio vſq; ad finem ſacræ ſcripturæ explicata: Vel ab ortu Chriſti, vſq; ad finem mundi.
Hiero.ſ. Iſa.2. & ſ. Mich.4. Ori.ſ.Mat.ho.29.30 Gre.ſ.Eze.ho.5. Hie.ſ.Eze.1.

Veritatis ſplendor à Deo.
Et egrediens fulgur ab igne, eſt veritatis ſplendor à Deo. Eze.1.d. Zach.9.d.

Pœnitentia.
Egrediens Lazarus foras extra monumentum. Ioan.11.e. deſignat peccatorem reſipiſcẽtem, & confitentem peccata ſua. Egreditur onus de Chaldę s. H. ba.1.b. quum peccator relinquit diabolum, conuerſus ad pœnitentiam. Et exitus, quem cuſtodit dominus, eſt victoria tentationis. pſ.120. Exire etiã de monumentis, eſt ceſſare eſſe ĩ peccato & in vita carnali. Matth.27.g. Et exeunt ad baptiſmum, qui priſtinam deſerunt vitam. Lucæ.3. e.
Aug.ſ.Ioan.tra.49. Cyril.7.ſ.Ioan.23. Aug.ſ.pſ.120.

Conuerſio.
Egrediuntur quoq; de terra ſua, qui ſeparantur à conuerſatione, & paſsionibus corporis, & ab eius ſeruitute, & de cognatione ſenſuum, & de domo patris, hoc eſt, rationis, vt ſubijciantur fidei. gen.12.a. Egredi etiam de Aegypto, eſt ſeparare ſe à mundo, & à rebus mundanis, & abrenuntiare Satanæ. Inde Abraham egreſſus eſt cum ſubſtantia, hoc eſt, cum ſcientijs. gen.15.c. Inde egreſsi ſunt filij Iſrael, ſed non vacui: idq; non proprio Marte, ſed in manu Dei excelſa. Exo.1.b.5.g.11.a.14.b.17.g.19.a.34.c. pſ.80.113. Exeunt autem inde velociter: quia in conuerſione non eſt trahenda mora. Exo.12.c. deut.25.d. Et egrediuntur menſe nouarum frugum, quia renouantur per baptiſmum, & pœnitentiam. Exo.13.a. Egreditur etiam de Aegypto, qui de errorum tenebris ad lumen adducitur cognitionis. Et qui de terrena conuerſatione, ad ſpiritalia inſtituta conuertitur: & venit ad ſolitudinem. i. ad quietem, &c. Item, qui tranſit de hoc mundo ad gloriam. Egredi etiam de Babylone, eſt à confuſione mundi ſe ſeparare, & mores Babylonicos relinquere. Iſa.48.d. apo.18.b. Egreditur etiã de Sodomis, qui ardentis cõcupiſcentię incẽdia declinat. gen.19.c. Egrediẽs Iacob de Meſopotamia, eſt diſcedẽs à ſeculo. gen.31.b. Egrediẽs Ioſeph foras relicta adultera, eſt ſeparãs ſe ab omni vitio. gẽ. 39.c. Egreſſa Chananęa à finibus Tyri, & Sidonis, eſt relinquens gentilitatẽ & peccata: quia nõ poterat habere ſalutẽ anima, niſi inde egrederet. Mat.15.b. Agge.2.a.
Amb.2.de Abrah.1. & de Iſaac.6. Philo.de mig. Abr. & quis rerũ di. hęres Ori.ſ. nu.ho.19.26. Aug.ſ.pſ.8.113. Cyril. de adorat.in ſpũſancto. Aug.ſ.pſ.64. Gre.ſ.1.reg.2. Philo.2 allego. Ori.ſ. Exo. ho. 1.& ſ.Mat.ca.15.& ho.13

Relinquere mũdũ.
Egredi etiã de Hierico, eſt relinquere mundum. Matth.20.d. Exeunt vincti de carcere. Iſa.49.c. quum gentiles, qui erant irretiti peccatis, veniunt ad lucem veritatis. Egreditur ſponſus de cubili ſuo, & ſponſa de thalamo ſuo. Ioel.2.d. quum ſe ſeparant à voluptatibus, vt pœnitentiam agant. Egredi dicitur cum liberis. Leui.25.f. qui recuperat virtutes bene operando, & pœnitentiã agendo, quas per peccatum amiſerat.
Hie.ſ.Iſa.13.49.& ſ. Ioel.2. Iſych.ſ.Leui.25.

Separari à carnis voluptatibus.
Egredientes mulieres, cum tympanis & choris. Exo. 15.c. ſunt ſeparantes ſe à carnis delectatione.

Separari à cõſortio malorum.
Egredi quoq; extra caſtra, vel ad Moſen, eſt ſeparari à conſortio malorum. Exod.33. b. Sic egreſſus atrium Petrus fleuit amare, qui intus Chriſtum negauerat. Matth.26.g.
Ori ſ.Mat.ho.35.

Concordia charitatis.
Egrediuntur filij Iſrael, quaſi vir vnus in prelium, quando per concordiam charitatis, fideles vincunt demones. 1.reg.11.b. Eze.39.b.
Gre.ſ.1.reg.11.

Egredi

Gre.ſ.1.reg.11 Egredi promittentes viri Iabes ad Naas,ſi non fuerit,qui defendat.1.reg. 11. b. deſignant dantes ſpem corpori,quòd aliquando ſatiabitur.Egrediuntur autem ad Naas in pugnam, quando progrediuntur ad impugnandam gulæ concupiſcentiam , per lucem ſuperni auxilij. Impugnatio gulæ.

Gre.30.mor. 22. Hie.ſ.Iob.39. Egrediuntur filij ceruarum.Iob.39.a.quum diſcipuli doctorum,relicto corpore , tranſeunt ad fœlicitatem: Vel egrediuntur ad operandum,& docendum alios. Egredi autem abſolutè,videtur poni aliquando pro tranſitu ad fœlicitatem.Mala. 4. a. Egrediemini, & ſalietis ſicut vitulus de armento.Egredi autem dicuntur beati ad videnda cadauera præuaricatorum,non corpore:ſed dum contemplantur pœnas damnatorum.Iſa.66.g. Non egredi autem de Hieruſalem ſabbato , eſt beatos non egredi à fœlicitate. Ieremiæ. 17. c. Exod.16.g. Hie.ſ.Iſa. 66. Cyril. 4.ſ.Ioan. 51. Tranſire ad fœlicitatem.

Philo.2.allego. Ori.ſ.Le.14.ho.&.ſ Mat.ho.35.&.ſ.Luc. ho.22. Amb.de inſti.virgi. 16.& de Iſaac.5. Aug.83.q.65. Ber.ſer.2.Epiphani. Ricar.de.ſ. victo.5. de arca myſtic. 8.13. Egredi foras,aut in campum,vel egredi vrbem,eſt tranſire ad contemplationem. gene. 15.a.44.a.47.c.Exo.9.g.Et egrediuntur filiæ Sion,aut Hieruſalem, quum animę à vanitatibus mundi,& corporalibus curis,tranſeunt ad ſpiritualia,& contemplando diuina, quaſi extra ſe fiunt.canti.3.d.Egrediuntur autem in lætitia.Iſa.55.d. Exiens quoq; Petrus de carcere exceſſum mentis,qui eſt in contemplatione deſignat.acto.12.b. Duobus autem modis extra nos metipſos egredimur:Nam modo extra noſmetipſos,ſed infra nos metipſos deſcendimus:modo extra nos metipſos,ſed ſupra nos metipſos leuamur:In illo ad mundana captiuamur,in iſto ad ſupra mundana reducimur:In illo à domino elongamur,in iſto domino appropinquamus,per mentis videlicet exceſſum,per quem ſupra ſemetipſam rapta, in diuinæ contemplationis arcana ſuſtollitur.Egrediuntur equi varij ad terrã Auſtri, qui habentes diuiſiones gratiarum ſpiritusſancti,accedunt per contemplationem,ad tractandam ſacram ſcripturam.Zach.6.b. Rup.ſ.Zach.6. Tranſitus ad contemplationem.

Gre.ſ.Eze.ho.3. Egredi liberum,deſignat libertatem vitæ contemplatiuæ.Non egredi vero liberum,eſt perſeuerare in vita actiua.Exo.21.a.Egrediens autem vxor,cum ſeruo libero facto, eſt bona actio perſeuerans,vel ſapientia,quæ vitam contemplatiuam comitatur. Egreditur aũt cum quali veſte intrauit,quando perſeuerat in bona operatione. Libertas vitæ contemplatiuæ.

Hie.ſ.Eze.30. Egredi dicuntur nuntij à facie Dei,quum angeli mittuntur ad aliquod munus exequendum.Eze.30.b. Miſsio angelorum.

Gre.ſ.1.reg.9.14 Egrediens Samuel ad ciuitatem.1.reg.9.c.eſt prædicator de ſecreto prædicationis prodiens ad prædicandum. Qui exiſtẽs in ſecreto non eſt perturbandus.Iuxta illud. canti.2.b. Ne euigilare faciatis dilectam,donec ipſa velit.Egreſsi autem Samuel & Saul ſimul.1.reg.9 d.deſignant ab interiori conſideratione prodeuntes , vnum ad ordinandum , alterum ad ſuſcipiendum ordinationis onus.Egredi etiam de cauernis dicuntur Hebræi.1. regũ. 14.b. quum prædicatores,è remotioris vitę ſecreto ad prædicandum prodeunt. Et egredi in agrum,eſt miniſtrare ſolidiorem cibum.canti.7.d.Exiuit etiam ſonus apoſtolorum in omnẽ terram,hoc eſt , ſimplex prædicatio ad ſimpliciores. Et verba eorum in fines orbis terræ, hoc eſt, doctrina ſubtilior ad eruditiores.pſ.18.Roma.10.d.Et egrediens Ezechiel in campũ eſt prædicator egrediens ad gentes.Eze.3.f.Egreſsio Lot ad Sodomitas,eſt egreſsio prædicatoris ad corrigenda vitia.gen.19.b.Egrediens ſacerdos extra caſtra ad conſiderandum leproſum,eſt prælatus examinans hæreticum,an vere reſipuerit.Leui.14.a.Exiens ſeruus ad vicos & ſepes,eſt prædicator ad varia genera hominum peccatorum.Luc. 14.c. Zach.10.b. Exitus quoq; de templo,eſt eorum,qui de quiete egrediuntur ad eos, qui foris ſunt,inſtituendos.Eze.43.c. Ori.ſ.Roma.10. Gre.ſ.Eze.ho.12. Hie.ſ.Eze.43. Prodire ad prædicandum.

Iſych.ſ.Leui.10. Non exiens Aaron & filij eius extra tabernaculum poſt mortem Nadab & Abihu. Leuitic.10.d.deſignat non debere ſacerdotes egredi ianuam ſcientiæ Chriſti , & traditionis eius,hoc eſt,non tranſgredi eam,quam ipſe mandauit, prædicationem : ſed ſequi domini præceptum per omnia. Perſiſtentes ſacerdotes in præceptis & doctrina Chriſti.

Gre.2.mor.40. Egreſſus nudus Iob de vtero matris.Iob.1. d. deſignat fidelem quemq; , qui à gratia ſine meritis in fide generatur:& nudus reuertitur,cum in ea cognitione ſaluatur. Generari in gratia ſine meritis.

Egredi ad hauriendam aquam.gen.24.b.eſt ſeparare ſe à corporalibus,vt ſpiritualia ſuſcipiantur.Egreſſus etiam Laban ad fontem, deſignat gentium promptitudinem ad ſuſcipiendum verbum Dei.Egredi autem ad colligendum manna,ad quod non eſt egrediendũ ſabbato.Exo.16.f.deſignat in hac vita laborandum eſſe ad percipiendam doctrinam, & virtutes ac myſteria.Egreſſę quoq; puellæ ad hauriendam aquam.1.reg. 9. b. ſunt mentes electorum laborantes in percipienda doctrina:& demonſtrantes quales ſunt, per lachrymas, quas fundunt.Egrediens Ruben filius Lię in agrum poſt natos Gad, & Aſer.Gen.30. b. deſignat timorem paratum ad obedientiam etiam hominum,poſt exercitationem in proſperis & aduerſis:& eum,qui honeſtè ambulat ad eos,qui foris ſunt.Egredi etiam in deſertum Sur,eſt egredi ad bene operandum poſt baptiſmum.Exo.15.d.Sic egredi dicũtur filij Iſrael, vt facerent pręceptum domini.Exo.12.d.35.c.Egreſsi autem filij Iſrael percutiũt Philiſtęos. Gre.ſ.1.reg.9. Ricar.de.ſ.victo.de 12.patriar. Gre.ſ.1.reg 7. Tranſire à corporalibus ad ſpũalia. Laborare i hac vita Timor paratus ad obediendũ etiam hominibus. Benè operari poſt baptiſmum.

1.reg.

1.reg.7.c.quia prius in contemplatione didicerunt,quomodo vincant dæmones exterius in opere.Exit etiam homo ad opus suum.ps.103.Ad bene videlicet operandum. Arno.s.ps.103.

Deserere errores p veram fidem. Egressio ad iudiciũ.
Egredientes obuiam sponso & sponsæ.Matth.25.a.sunt deserentes errores per veram fidem:& in iudicio occurrent sponso,vt iudici, & sponsę ecclesiæ, vt congregetur totum Christi corpus:Et tota ecclesia egredietur resurgendo,vt sponso Christo copuletur. Ori.s.Mat.ho 32. Aug epis.120.cap.32 & lib.83.q.59.

Laudare Deum bonis operibus. Cõuersio Iudęorũ.
Egreditur laus,et vox laudantium ab ijs,qui sunt in Sion.Iere. 30.d. quum existentes in ecclesia,laudant Deum,& ludunt coram eo bonis operibus:vt Dauid coram arca.Et egreditur virgo Israel cum choro ludentium.Ieremiæ.31.a.quum Iudæi adiunguntur ecclesiæ gentium. Hie.s.Iere.30.31.

Laudare Deum mane & vespere. Egredi à seculo prospere. Contemplatio diuinorum.
Exitus matutini temporis & vespere delectat Deus.psal.64.cum laudare facit mane & vespere,vt laudabant illis horis exeuntes de templo,post oblata sacrificia. Vel exitus matutinus est,quum quis egreditur à seculo cum prosperitate,vespertinus cum aduersitate. Vel exitus matutinus est contemplatio diuinorum,in quibus est delectatio: introitus vespertinus,est consideratio sui,vbi est tristitia. Aug.s.ps.64. Ricar.de.s.victo.de securi.conscien.35.

Sensus spiritualis occurrens literali. Sacerdotiũ legi.
Egrediens Aaron in occursum Mosis,est sensus spiritualis occurrens literali. Exod.4.c. Vel sacerdotium congratulans legi,& eam amplectens. Glo.int.s.Exo.4.

Deserens diabolus Iudæos data lege. Fugiẽs à resipiscẽte
Exijt immundus spiritus ab homine,hoc est,à populo Iudæorum, quando data est illi lex.Matth.12.d.Luc.11.d.Exit etiam ab eo,qui resipiscit,& abrenuntiat Satanæ: quæ tamen egressio,aliquando est ad tempus:& tunc fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hila.s.Mat. can.12. Amb.s.Luc.11. Hie.s.Mat.12. Aug.1.q.in euan.8.

Multitudo lachrymarum.
Exitus aquarum oculorum,designant multitudinem lachrymarum.ps.118. Glo.int.s.ps.118.

Prius carnale.
Egreditur prior Esau,quàm Iacob.gen.25.d.quia prius est carnale, quàm spirituale: & prior vita vitiosa:quæ tamen superatur virtutibus. Glo.ordi.s. gen.25. Gre.11.mor.27.

Natiuitas hominis.
Egreditur homo quasi flos,quando nascitur in mundo.Iob.14.a. Basi.s.ps.28.ho.1.

Mori.
Egredi de arca dici possunt,qui egrediuntur ex hoc mundo.gene. 8.c. Exit autem cum vestitu suo,qui hinc discedit cum meritis.Exo.21.a.Et exit cum eadem veste, qui in bonis operibus perseuerat.Exitus etiam de tabernaculo,est mors.ps.125.Et exitus mortis domini dicitur,quia Christus per mortem exiuit de hoc mundo: et quia resurgendo, dominus est mortis. psalm. 69. Exit quoq; spiritus hominis, quasi de carcere, cum homo moritur. ps.145. Arno.s.ps.67.120. Hila.s.ps.67.

Non seruantes carnaliter legem.
Egrediuntur animalia,quæ ingressa fuerant cum Noe,de arca: quia gentes saluandæ ingrediuntur quidem in illam antiquorum patrum expectationem: sed non permanent intra carnalem illorum religionem. Rup.4.s.gen.26.

Euagari circa exteriora.
Egredi iubetur sponsa ignorans se.canti.1.c.vt ostendatur eum,qui se ignorat,interiora deserere,& ad exteriora euagari.Vel à diuinę contẽplationis conspectu recedere, & circa creaturas versari.Sic exit ad videndam villam,qui sola exteriora cogitat propter terrenã substantiam.Luc.14.d.Potest etiam bene egredi sponsa,quum is, qui sibi solum intendebat & carnem suam regebat,à carnis imperio,transit ad publicum regimen aliorum. Egredit̃ autem male,vt abeat post vestigia gregum pastorum,qui exit ab vnitate ecclesiæ,& transit ad sodalitia hæreticorum.Egrediens Dina ad videndas mulieres regionis, designat mentis euagationem.gen.34.a.Vnaquęq; enim mens sua studia negligens, actiones alienas curans, extra habitum,ac extra ordinem proprium vagatur:quam Sichen opprimit:quia inuentam in curis exterioribus,diabolus,aut inanis gloria corrumpit. Amb.de.Isaac.4. Aug.epis.48. Gre.s.canti.1.&.18. mor.22.&.ho.36. Ber.s.can.ser.35. Gre.3.past. adm.30. Beda.s.gen.34. Ricar.de.s.victo.de 12.patriar.51.

Trãsire ad regimẽ aliorum.

Curiositas.

Gentiles. Dogmata philosophorum.
Exitus viarum,sunt gentes extra Israel:ad quas vocandas egrediuntur serui patris familias,hoc est,apostoli de Iudęa.Matth.22.a.Exitus etiam viarum sunt dogmata philosophorum:in quibus exitibus stant hæretici,vt interficiant fideles.Abdi.e.In his egressibus abundant oues hæreticorum.ps.143. Ori.s.Mat.ho.20. Aug.1.q.in euan.37. Hie.s.Abdi.

Gentiles pręlati Iudæis.
Egrediens prior Phares,quàm Zara.gen.38.g.designat gentiles prælatos Iudæis, qui iuxta finem mundi sunt conuertendi. Hie.s.Galat. 3.&.s. Mich.2.

Dare locum appetitui naturali.
Egredi ad requisita naturæ,est dare locum appetitui naturali,in ijs,quæ necessaria sunt. deut.23.c. Philo. 2.allego.

Fama donorũ Dei.
Egressum est nomen decoris Hierusalem in gentes.Eze.16.b. quum bona fama donorũ Dei quæ sunt in anima,extenditur ad multos. Glo.int.s.Eze. 16.

Deserere Hierusalẽ destruendam.
Egredi de Hierusalem hortatur Isaias omnes fideles,quando destruenda erat: qui exierunt sine tumultu,quia cum victoria fidei,quam in gentibus dilatarunt.Isa.52.d. Egrediẽs quoq; Moses iratus à Pharaone, designat p̃dicatorẽ relinquentẽ auditores,quibus prodesse non potest.Exo.5.d.11.d. Hie.s.Isa.52.

Aperiẽs secreta cordis. Latens Christi diuinitas. Euagatio.
Egreditur ostium,qui verbis quibus potest,secreta cordis sui aperit: & qualis intus manet in conscientia,talis foras egreditur per linguam.Iob.31.d. Aliter Christus non egressus est ostium:quia sub ipsam passionis horam,cum humanitatis infirma pateretur, diuinitatis potentiam exerere noluit.Non egredi etiam ostium domus,dum celebratur Phase,est non euagari,dum offertur sacrificium.Exo.12.a.Leui.9.10.14.16. Gre.22.mor.16.17.

Egredit̃

Gre.9.mor.4. — Cognitio sui.
Egreditur extra castra pollutus in somnis.deut.23.b.quia dignum est, vt qui immunda cogitatione polluitur,indignum se cunctorum fidelium societatibus arbitretur: culpę suæ meritum ante oculos ponat,& ex bonorum se ęstimatione despiciat.

Hie.s.Eccl'ten.4. — Natus ad vitia.
Egrediens de carcere ad regnum,est,qui de vtero ad hoc exiuit,vt regnaret in vitijs.Ecclesiastæ.4.d.

Hie.epis.quis dabit. & de veste sacerd.& s.Iob.24. Geor.vene.canti.2. ion.3.cap.6. Gre.4.mor.28.&.15 mor.13.&.16.mo.23 — Defectus exercitationis virtutum,& pietatis. Libere peccantes.
Egressus est omnis decor à filia Sion.thre.1.b.quum ob incuriam prælatorum, deficit in populo Christiano diuinæ legis meditatio,cultus pietatis,& exercitatio sacrarum virtutum:Item quum anima quælibet peccãdo,amittit virtutum ornamentũ. Egreditur quoq; de sanctis,qui peccat:Non egreditur autem,qui manet in ecclesia,aut in gratia. Leuit.21.c. Vnde pontifex non debet egredi de sanctis,qui sancto sanctorum ministraturus est.Egredientes autem ad opus suum quasi onagri in deserto.Iob.24.a.sunt,qui libere peccant: Vel sunt hæretici,qui affectus suos per doctrinas prauas,in eos, quos seducunt ostendunt: qui ad opus suum,& non Dei peragendum egrediuntur,dum non recta dogmata, sed propria desideria sequuntur.Exire autem à vulua est,quum peccator,quæ in occulto commiserat, hęc etiam in aperto committere non erubescit.Iob.3.b.

Hie.s.Zach.5. Amb.4.de interp.5. Hie.s.ps.72. Aug.s.ps.72. Rup.s.Haba.1.
Egreditur etiam impius de vagina sua.Iob.20.c.quum per liberum arbitrium,malũ,quod in cogitatione habebat,opere exequitur.Egrediens amphora manifestationem iniquitatis dicit.Zach.5.c.Prodijt quasi ex adipe iniquitas.ps.72.quum non est parua & exilis,sed grauis,& plena: Vel dicitur, quando quis propter diuitias est iniquus.Et quia nemo est,qui diuites peccantes audeat reprehendere,ob eorum superbiam.Egreditur iudicium,aut onus Chaldęorum,ex semetipsis,quia dæmones & mali,ex proprijs condemnantur,quæ sponte fecerunt.Haba.1.b.

Glo.ordi.s.thre.3. — Non inueniẽs exitũ calamitatis.
Egredi non valens Sion,est anima non inueniens exitum calamitatis. thre. 3.a.Iob.19.a. Nec valens à peccatis liberari.

Gre.29.mor.23. Hie.s.Iob.38. — Refrigescens charitas.
Egreditur glacies de vtero Dei.Iob.38.c.quando hi,qui iam intus incaluerant,ex virtutum dono frigescunt:& inde exteriorem gloriam torpentes appetunt,vnde ad interna diligenda flagrare ardentius debuerunt.Vel egreditur glacies, quando iusto Dei & secreto consilio,aliqui indurantur.

Hie.s.Eze.7. Aug.s.apo.ho.8. Rup.6.s.apoc. — Diuina punitio. Pœna inferni. Sententia cõdemnationis.
Egressus ignis à domino,significat diuinam punitionem,& etiam pœnam inferni. Exod. 10.a.Sic dicitur egredi vt ignis indignatio Dei.Iere.1.d.23.e.Et fluuius igneus, & rapidus egrediens à facie antiqui dierum,idem designat.Dani.7.c.Et egressa contractio dicitur,quũ acceleratur punitio.Eze.7.c.Egredi etiam dicitur ignis de ore ecclesiæ.apoc.11. b. quia ad preces eius in malos vindicabitur in die iudicij. Vel est sententia condemnationis ab ore sanctorum.

Glo.ordi.s.Exo.22. — Immoderata correctio.
Egrediens ignis,qui comburat spicas.Exo.22.a. designat correctionem immoderatam, & zelum indiscretum.

Hie.s.Eze.5. Gre 33.mor.41. — Praui ex Israel. Blasphemiæ de ore prauorum.
Egrediens ignis in omnem domum Israel.Eze.5.b.Fuit quando ex ijsdem Iudæis prodierunt,qui populum Iudæorum destruerent: vt tempore Antiochi. Et egressus ignis de virga ramorum Sedechiæ, qui fructus eius comedit.Eze.19.d.Fuit Ismael de genere regio, qui destruxit reliquias Israel.Iere.41.a.Et egrediens ignis de ore equorum,designat blasphemias de ore prauorum.apoc.9.c.Egreditur etiam flamma de ore Leuiathan.Iob.41.b.quũ, quod diabolus aut Antichristus loquitur per suos prædicatores,ignis est, quo infructuosa ligna concremantur.

Gre.6.mor.5. — Pœna ex peccanto nascens.
Non egreditur dolor de humo.Iob.5.b.quia pœna nequaquam de ea nascitur creatura, quæ percutit:sed de ea proculdubio,quæ peccando,vim percussionis extorsit.

Gre.25.mor.11. — Pctõres intra ecclesiam.
Exit ciuitas vltra normam mensurę.Iere.31.g.quia vsq; ad eos quoq; extenditur ecclesia, qui normam iustitiæ transgredientes intra mensuræ cœlestis numerum non sunt.

Philo. q̃ deterior potior.insidietur. — Contentiosus
Egrediens foras Cain in campum,& ad hoc incitans Abel fratrem suum.gen.4.b.designat eos,qui incitant quietos & pacificos ad contentionem.

Aug.s.ps.40. Hie.s.Eze.47.&.s. Iere.6.&.s.Nahũ.1. — Relinquere ecclesiã. Autores peccandi.
Egreditur foras,qui relinquit ecclesiam.ps. 40. Dicuntur etiam egredi ripas torrentis, qui à gremio ecclesiæ separantur.Eze.47.c.Et egrediuntur de ciuitatibus ad agros, qui relinquunt loca tuta ecclesię.Iere.5.b.6.g.14.d.Mich.4.c.Et egrediuntur de terra domini,qui separantur ab ecclesia.Eze.36.e.Ex hæreticis egreditur,vel prodit,qui cogitat contra dominum malitiam.Nahum.1.c.Et egreditur pollutio à prophetis,quum ipsi sunt causa,vt alij peccent.Iere.23.d.

Hie.s.Amos.4. Amb.epis.76. — Mitti hæreticos in infernum.
Egrediuntur vaccæ pingues per aperturas.Amos.4.a. quum hæretici confunduntur,& mittuntur in infernum.Et egreditur altera contra alteram , quando mutuo se cognoscunt in errore.

Gre.s.Eze.ho.6. — Carnalis obseruatio legis.
Egrediens Esau ad venationem,designat carnalem obseruationem legis Iudæorum ge. 27.a.Et egrediens Moses cum velamine,est lex proposita Iudæis sine sensu spirituali. Exo. 34.d.Et egredientes Iudæi foras. Ioan. 8. a. sunt in litera legis persistentes. E diuerso non egredi filios Iacob de carcere , est persistere in angustia literę legis , donec veniret frater

minimus,hoc est,Paulus,qui tradidit latitudinem spiritus.gen.42.c.Egreditur semen coitus ab aliquo.Leui.15.c.quum quis prædicat literam legis,eamq; sectatur. Isych.s.Leui.15.

Absconsio notitiæ Dei ab indignis. Egrediuntur foras Aegyptij,ne intersint mutuæ cognitioni Ioseph & fratrum eius:quia tolletur impius,ne videat gloriam Dei.gen.45.a.

Discedentes Iudæi à Deo. Egressus Cain à facie domini.gen.4.c.designare potest Iudæos à misericordia dilectionis Dei,& à participatione lucis eius se separantes.Sic egrediuntur omnes peccantes. Et egressus est filius Aegyptij,& Israelitidis.Leui.24.b.Et egressus est Satan à facie domini, per propositum firmatum in malum.Iob.1.c.Qui & exijsse dicitur, quum relaxatus diuinitus ab internæ intentionis angustia,ad sui desiderij effectum venit:Cū enim id, quod voluit, implere non valuit,quasi ante faciem domini stetit:quia illum ab effectu malitiæ superna dispensatio coarctauit.Sed à facie domini exijt:quia potestatem tentationis accipiens, ad malitiæ suæ vota peruenit.Omnes etiam,qui ab eo in errorem ducuntur,atq; seducuntur; & omnes,qui voluntatem eius faciunt,& qui ad pœnitendum corda sua obdurant, egrediuntur à facie Dei.Sic egressus est seruus nequam à rege.Matth.18.d.Exijt etiam Iudas cōtinuo post buccellam:quia adueniente diabolo deseritur Christus.Ioan.13.d.Iere.15.a.Egreditur quoq; diabolus ante pedes Christi, velut victus, & calcatus ab eo, illiq; subiectus, Haba.3.b. Ori.s.Leui.ho.14.& s.Iob.lib.2.&.s.Matthæ.ho.7. Gre.2.mor.12. Amb.2.de Cain.4. Hie.s.Haba.3.

Relinquentes hæretici munimēta fidei. Egressus Israel in prælium,in quo terga vertit.1.reg.4.a.designare potest hæreticos munimenta fidei relinquentes:De quibus dicitur.1.Ioan.2.c.Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Gre.s.1.reg.4.

Ex prauis cogitationibus praua verba& opera. Egreditur regulus de radice colubri.Isa.14.g. quum ex prauis cogitationibus, pestifera prodeunt & verba,& opera.Idem designare potest egrediens vitulus de igne. Exo.35.f. Hie.s.Isa.14.

Aeternitas pœnę inferni. Non exire de carcere,est perpetuo in inferno manere.Dicitur autem non egredi,donec reddat nouissimum quadrantem,hoc est,nunquam.Mat.5.d.Luc.12.g. Aug.1.ser. domi.in monte.

Non dicitur egressa,quæ habitat in Sennan. Mich.1. c. Si intelligatur de Israel, quando ducti sunt in captiuitatem,dicentur non egressi sponte,sed vi ab hostibus educti.Si de ecclesia,dicetur non esse egressa de finibus suis,sed habitasse inter scripturas. Hie.s.Mich.1.

Sententia condemnationis. Egreditur maledictio de libro volante super faciem vniuersę terræ,quia per ipsum condemnabuntur mali.Zach.5.b.Egrediens autem sanguis vsq; ad frenos equorum. apoc.14.b. designat vindictam extendi,vsq; ad rectores populorum. Hie.s.Zach.5. Aug.s.apoc.ho.11.

Dæmones ad tentādum. Egressi pręfecti operum ad lacessendum populum.Exo.5.b.sunt dæmones ad tentandū. Et egrediens Pharao ad aquas.Exo.7.c.est diabolus ad subijciendos populos.Vel hęreticus refugiens ad philosophorum autoritates in erroris sui defensionem. Egrediuntur quoq; Philistim,aut eorum statio.1.reg.13.d. quando malorum spirituum turba electis mentibus per suggestiones noxias demonstratur.Et egreditur leo de loco suo.Iere.4.b. quum diabolus aut hæresiarcha,nouas innectit fraudes. Gre.s.1.reg.13.14. Hie.s.Iere.4.

Captiuitas Israel. Egredientes duæ mulieres, sunt decem tribus Israel: & præterea duę, quæ sunt tribus Iuda & Beniamin,quarum alteræ ab Assyrijs:alteræ à Chaldæis captę sunt.Zach.5.d. Hie.s.Zach.5.

Fortes de superbia. Prædicatores ab vtroq; testamento. Agētes pœnitentiā. Egrediuntur quadrigæ de medio duorum montium ęneorum.Zacha.6.a. hoc est,fortes reges de superbia:Vel prędicatores é duobus testamentis.Egredientes autem equi nigri ad terram aquilonis,sunt agentes pœnitentiam de peccatis. Hie.s.Zach.6. Rup.s.Zach.6.

Persequentes Iudæi Christum,& gentes exequentes. Egressa est tempestas ab interioribus,quum persecutio in Christum venit à Iudęis.Et frigus ab arcturo,quum gentiles executi sunt voces Iudæorum.Iob.37.b. Egrediens amphora,fuit iniquitas Iudæorum in Christum,quæ prius latebat: sed postea ipsam opere manifestarunt.Zach.5.c. Gre.27.mor.20. Rup.s.Zach.5.

Recipiens venientē ad religionem. Egrediens Moses in occursum cognati sui.Exo.18.a.designat pręlatum libenter recipientem eum,qui venit ad religionem. Lyra.s.Exo.18.

Non egrediens filia vendita in famulam,sicut egrediuntur ancillæ.Exo.21.a. est,quando operatio bona fit ob honorem Dei:quæ libera dimittitur;non sicut ea,quæ fit ob inanem gloriam. Lyra.s.Exo.21.

Egrediens gratis ancilla,quæ non tradita fuerat in vxorem filio domini sui. Exod.21.b. erat,quando iam apta erat, vt traderetur nuptui, etiam si non esset expletus annus septimus libertatis. Lyra.s.Exo.21.

Egregius.

EGregius dicitur,qui insignis est in aliqua re,quasi super alios,aut ab alijs segregatus.

Sapiēs prædicator. Egregius artifex lignorum Ooliab.Exo.38.c. designare potest prēlatum aut prædicatorem sapientem,ad instruendos inferiores.Idem designare potest psaltes egregius Israel Dauid.2.reg.23.a.

Martyres. Egregij pugnatores,qui venerunt ad Dauid.1.par.12.a. designare possunt martyres venientes ad Christū cum martyrij victoria.Et studiosos ac fortes, in prosperis & aduersis. Glo.ord.s.1.par.12.

Egregia

Egregia, quæ sibi reseruant Leuitę polluentes oblationes filiorum Israel. nume. 18. d. pertinere possunt ad honorem debitum superioribus, quem sibi vsurpant, qui sunt inferioris gradus.

Egregius mons, & egregia terra, quam possident filij Israel. deut. 3. d. 4. d. Ezech. 20. a. Ad sacram scripturam & ad gloriam cœlestem referri potest. *Sacra scriptura. Gloria cœlestis.*

Glo. ordi. s. 4. reg. 3. Egregius ager Moab. 4. reg. 3. c. designat venustam loquutionem hæreticorum, qui operit lapidibus, quando hæretici anathematizantur. *Eloquentia hæreticorum.*

Eijcere, Abijcere, Proijcere, Reijcere, Expellere, Repellere, Excludere, Exturbare.

EIjcere est quasi extra iacere. Abijcere, quasi despiciendo à se eijcere. Proijcere autem est, quasi procul iacere. Reijcere vero, quasi retro iacere. Porrò eijcere interdum est emittere. gen. 3. d. Eiecit Deus Adam de paradiso. Excludere. gen. 21. a. Eijce ancillam, & filium eius. Expellere. Exo. 2. c. Et eiecerunt eas. Extrahere. Eze. 21. a. Eijciam gladium meum. Fugare. Iosu. 24. e. Eiecit vniuersas gentes. Relegare. Exo. 6. a. Eijciet illos de terra sua. Proijcere quoq; est abijcere. gen. 37. e. Proijcite eum in cisternam. Auferre. Eze. 18. g. Proijcite à vobis omnes iniquitates. Excutere. Exo. 32. d. Proiecit de manu tabulas. Expellere. Leui. 4. f. Proijciet eos extra ciuitatem. Exponere. Exo. 7. b. Proijce eam corã Pharaone. Negligere. 1. reg. 15. e. Quia proiecisti sermonem domini. Obliuisci. 3. reg. 14. c. Me autem proiecisti post tergum tuum.

Hie. s. Ion. 2. Aug. epis. 120. Proiecit Deus Ionam in profundum, quum Christum tradidit pro nobis in mortẽ. Ion. 2. a. b. Et dicitur ibi Ionas abiectus, quia Christus factus est opprobrium hominũ, & abiectio plebis. ps. 21. Vbi etiam Christus dicit patri: In te proiectus sum ex vtero. Proijciens se Elias fatigatus. 3. reg. 19. a. Fatigationem, & mortem, ac sepulturam Christi voluntariè assumptã significauit. *Tradens pr̃ filium. Mors & sepultura Christi.*

Hila. & Aug. s. ps. 59. Hie. s. Soph. 3. Repellit Deus & non abijcit in sempiternum, quando castigat, vt misereatur, & emẽdet ac sanet. thre. 3. d. ps. 42. 59. 73. 107. Iere. 23. b. 29. c. Sic dicitur eiecta anima, quam Deus castigat, vt eam postea recipiat. Sopho. 3. d. *Castigans Deus ad emendandum.*

Hie. s. Nahum. 3. Gre. 23. mor. 8. Proijcit Deus abominationes super aliquem. Nahum. 3. b. quum eum pro peccatis castigat, & abominabilem ostendit, ac pudefacit. Et eijcit gladium de vagina, quando grauem intentat punitionem. Eze. 21. a. Dicitur autem proiecisse Deus & non homo. Iob. 32. c. quando aliquis est in prosperitate apud homines, & est abominabilis apud Deum. *Grauis Dei punitio.*

Hie. s. Isa. 54. Eiecta seu abiecta erat ecclesia ex gentibus, cuius dominus misertus est. Isa. 54. b. Iere. 30. c. Mich. 4. c. Sopho. 3. d. Zach. 10. c. ps. 76. *Vilitas gentilitatis.*

Ricar. de. s. victo. de somni. Nabucho. 14. Proijcit Deus post tergum peccata, quum ea remittit. Et proijcit in profundum maris: quia illa perpetuæ tradit obliuioni. Isa. 38. d. Mich. 7. d. Et eijcit Deus gentes, quando confessionis edicto, professionis voto, interminatur peccatis, vitijs abrenunciatur. ps. 79. *Remittens Deus peccata.*

Hie. s. Amos. 5. Repellit Deus orationem, quum non facit quod rogatur. ps. 87. thre. 3. a. Proiecit etiam festiuitates Iudæorum, postquam in festiuitate dixerunt: Crucifige, crucifige. Et etiam festiuitates hæreticorum. Amos. 5. f. *Non audiẽs Deus.*

Rup. s. Iudi. 20. Proijciens Samson mandibulam asini, designat Deum permittentem occidi apostolos, & prædicatores. Iudi. 15. d. *Permittens occidi apostolos.*

Arno. s. ps. 79. Hie. s. Isa. 21. Ori. s. Iosu. ho. 21. & s. Roma. 13. Aug. s. ps. 77. Eiectio gentium à facie Israel, est victoria fidelium contra dæmones, contra idola, contra hæreticos, & contra omnes errores, ac vitia. Exo. 23. d. 33. a. 34. b. ps. 77. 79. Isa. 31. d. Eijcere etiam Iebusęum, & Chananęum, & cæteras gentes, est excommunicare & eijcere aduersantes ecclesiæ. Vel vitia & prauas cogitationes expellere. Iosu. 15. g. 16. d. Et abijcere opera tenebrarum, est abrenunciare peccatis. Rom. 13. d. gen. 35. a. Abijcere nuncios Nabuchodonosor sine honore, est resistere tentationibus, aut suggestionibus diaboli. Iudith. 1. d. Eze. 18. g. 20. b. Et eijcere leprosos de castris: & lapides leprosos domus extra oppidum, est eijcere hæreticos, & praua dogmata extra ecclesiam. Leui. 14. e. nume. 5. a. deut. 22. c. Iere. 22. c. Dani. 4. e. Hose. 9. d. Sic exclusa est Maria soror Mosis extra castra. num. 12. d. Eijcere quoq; trabẽ de oculo suo, est excludere peccatum à mente. Matth. 7. a. Luc. 6. b. Iudi. 10. d. 2. par. 26. d. Eccl'ici. 1. c. Idem ęst proijcere de templo domini in torrentem Cedron vasa cõsecrata Baal. 4. reg. 23. a. 2. par. 30. c. 33. c. Hose. 8. a. apoc. 12. b. Non eijcit autem Deus gentes Chananæorũ anno vno. Exo. 23. d. quia nemo repente fit summus. Eijcere foras Nadab, & Abihu, est expellere hæreticos ab ecclesia. Leui. 10. a. Et eijciens Iesus turbam, est expellẽs infideles. Matthæ. 5. e. 9. c. Marc. 5. g. Ioan. 6. d. Et eijciens dæmonium, est liberans gentes à potestate diaboli: & quicquid malorum Adæ corpori, Satanæ instinctus intulerat, hoc rursum de communione dominicę potestatis emundare. Matth. 8. d. 10. a 17. c. Marc. 1. d. 3. c. 9. d. Luc. 9. f. 11. b. 13. g. Ioã. 12. c. deut. 33. d. ps. 35. 43. Eze. 34. a. acto. 7. f. Proiectus vitulus, est dissipata idololatria, & cõfuta- *Victoria fideliũ cõtra dæmones, hæreticos, & vitia. Excõmunicatio. Expulsio prauarum cogitationum. Resistere tentationibus.*

Hila. s. Mat. cano. 9. [illegible] s. Leui. 10. 14. Aug. s. Ioan. trac. 25. C[illegible] s. Ioan. 40. R[illegible] s. Hose. 8.

confutatæ hæreses.Hose.8.b.Amos.8.c.Eiicit Deus de terra Aegypti,quum liberat à tenebris vitiorum huius seculi.Eze.20.b.Eijciunt dæmonia sacerdotes in nomine Christi. Mar.16.d.quum per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos spiritus in eorum mentibus contradicunt. Item quicumq; peccata à mentibus suis per cōpunctionem expellunt.Eiicere derisorem, est expellere hæreticum à consortio fidelium. pro.22.c. Gre.ho.29. Ber.ser.1. Ascēsion. Beda.s.pro.22.

Excōmunicatio. Eiecit Deus Adam de paradiso voluptatis, quasi excommunicando, & interdicendo illi habitationem sancti loci.gen.3.d.vt designentur ij, qui excommunicantur ab ecclesia: qui dici possunt eiici de paradiso voluptatis.Eiecit quoq; Deus Cain à facie sua: vt eos dicatur eiicere, quibus induratis non prestat misericordiam.gen.4.b.Eze.28.e.Ioel.2.e. Soph. 2.a.Eiecit Deus Eliab fratrem Dauid, ne esset rex, hoc est, abominatur superbos. 1.reg.16.b. Repellit autem Deus, quatenus quis ab eo per peccata recedit.ps.59. Dicitur etiam proiecisse de cœlo in terram filiam Sion, quando animam, quæ in culmine virtutum consistebat, in fœditatem terrenorum desideriorum prolapsam, iusto iudicio conculcandam hostibus reliquit.thre.2.c.3.e.5.d.Eiecit Iesus vendentes, & ementes de templo, hoc est, malos ab ecclesia.Matth.21.b.Marc.11.b.Luc.19.g.Ioan.2.c. Eiectus Absalom à Dauid, repulsam malorum à Deo significauit.2.reg.14.d.Ad excommunicationem facit eiectio ancillę cum filio.gen.21.b. Glo.inte.s.gen.3. Deserens Deus induratos. Abominās superbos Gre.s.1.reg.16. Amb.apo.Dauid.14 Basi.s.ps.59. Lyra.s.gen.21.

Derelictio Iudęorū cū carnali lege. Eiectio ancillæ cum filio Abrahæ.gen.21.b.designat derelictionem Iudæorum cum carnali lege.Gala.4.d.Leui.26.b.ps.59.70.77.88.108.pro.22.b.Isa.2.b.27.b.51.g.Iere.14.b.15.a.30 c.thre.2.a.Eze.16.a.28.e.29.a.43.c.Hose.9.d.Et proiecit Deus ciuitates, quum destruxit Iudæam.Isa.33.b.Proiecit etiam templum à conspectu suo, peccante Israel.3.reg.9.b.4.reg.17. d.1.par.18.c.2.par.7.d.Iosu.7.d.Hose.4.b.Ioel.1.b.Amos.4.a.Et eiecta, quam colligit Deus, est synagoga, de qua reliquiæ crediderunt.Mich.4.b.Zach.10.c.Eiiciens etiam Iesus vendētes & ementes de templo, eiectionem populi Iudæorum significauit.Ioan.2.c. Ad hæc referri potest, quum Ioānes pręcipitur eijcere foras atrium, quod erat extra templum. apoc. 11.a.Proiecta in terrā dicitur Hierusalem, quum decidit à prospero statu.Eze.19.d. Amos.5. a.Et proijcitur silentium in omni loco Iudęæ.Amos.8.a. quum omnia destructa sunt: & quum cessat sensus spiritualis, inter eos, sed omnes sunt muti. Hila.s.ps.59. Hie.s.Isa.2.33.&.s. Mich.4. Cyril.2.s.Ioan.29. Hie.s.Amos.8.

Expelli à dignitate. Abijcitur Saul à domino ne sit rex, designans eum merito expelli à dignitate, qui dignitatis eiusdem merito pręsens esse noluit. Dignitatis autem meritum est diuini verbi obseruatio: quod non obseruauit Saul.1.reg.15.f.16.a.Eiectus Abiathar à Salomone, ne esset sacerdos, eiectionem veteris sacerdotij indicauit.3.reg.2.e.1. Esdr. 2. d. Expulit quoq; Deus Sobnam pręposittum templi, de statione sua.Isa.22.f. Vbi designauit cessationem veteris sacerdotij, & sancti secularis. Eijcit etiam Deus brachium sacerdotum, quum eorum abominatur opera.Mala.2.a.Vel proijcit brachium in eos, quum eos castigat. Repellit etiā Deus repellentes scientiam, ne sacerdotio fungantur.Hose.4.b. Eiectio veteris sacerdotij. Castigans Deus. Gre.s.1.reg.15. Hiero.s.Isa.22.&.s. Mala.2. Cyril.episto.25.

Expellere tumultū cogitationum. Eijciens Iesus foras turbam, vt suscitaret puellam.Matth.9.c.designauit eijciendum tumultum cogitationum, vt mens ad considerationem sui, & cœlestium excitari valeat. Gre.18.mor.28.

Amplectens Deus humiles. Non abijcit Deus potentes: quia rectè vtentes potentia, & alijs prodesse humiliter cupiētes amat Deus.Iob.36.a.Sic non abiecit Deus Israel: quia multos ex eo populo elegit. Isa. 41.c.Nec eijcit Christus venientes ad se.Ioan.6.d.ps.93.94. Gre.26.mor.24. Aug.2.de consensu. euang.75.

Applicatio passiōis Christi. Proijcere cadauer ī sepulcrū Elisęi, est applicare mortē Chri: ad genus humanū mortuū. (4.reg.13.d. Glo.or.s.4.reg.13.

Deducer.pctōres ad infimū locū ecclesię Proijcere surdos, & cæcos, & alios infirmos ad pedes Iesu, est deducere cathecumēos & peccatores, ad infimum locum ecclesiæ, vt sanentur à Christo.Matth.15.c. Ori.s.Matth.cap.15.

Lapsus primi hominis. Cessatio legis veteris. Proijciens Moses tabulas legis, designauit lapsum primi hominis à lege Dei: Et prætere a cessationem & abiectionem veteris legis.Exo.32.d.Et proijcere vetera, est literæ legis obseruationem relinquere.Leui.26.b.deut.9.c.Abiectus clypeus fortium, est, quum cessauit antiquus ritus legis.2.reg.1.d. Ori.s.Rom.3. Isych.s.Leui.26.

Prophetare incarnationem. Proiicere virgam Mosis in terram.Exo.4.a.7.b.est prophetare Deum in carne venturū: aut credere incarnationem ipsam: vel prædicare Christum gentibus. Vertitur autem proiecta in serpentē, designans crucem Christi, quæ quando ad credulitatē hominū venit, tunc stultam fecit Deus sapientiā huius mūdi per mysteriū crucis. Proiiciunt autē etiā malefici virgas suas, designantes hæreticos, qui simulant se veram fidem habere. Ori.s.Exo.ho.4. Beda.s.Exo.7 Cyril.de incar.vnigeni.14.

Oppressio iniquitatis. Mitti malos in infernum. Proiicere impietatem in medio amphoræ.Zacha.5.c.est eam opprimi: vt quæ prius lętabatur in scelere, æterno silentio conticescat. Proiicit etiam Deus malos in terram, quam ignorant, quum eos mittit in infernum.Iere.16.c.Et proiiciuntur vaccę Samariæ in Arnō, seu in montem Remmam, quum hæretici in sua pertinacia conteruntur. Amos.4. a. Proiiciuntur etiam occisi gentium, quum mittuntur in infernum.Isa.34.a. Idem est eiici in tenebras exteriores.Matth.8.d.25.c.Et hos dicitur Deus eiicere à facie sua.ps.5.30.50. 87. Iere. 7.c.8.f.15,a.52.a.Expellitur etiā de luce in tenebras, qui de honore vitę pręsentis, ad supplicia Hie.s.Zacha.5.&.s. Amos.4. Gre.14.mor.11.&.s. ps.50. Ori.s.Iere.ho.2.&. s.Matth.ho.15.&.s. Luc.ho.18.

Hie.ſ.Iſa.14.
Hie.ſ.Eze.28.29.

æterna damnatur.Iob.18.d.pro.14.d.Marc.5.a.Lucæ.13. f. Et proiectus de ſepulcro dicitur Nabuchodonoſor,aut diabolus:quia etiam in inferno non habet requiem. Iſa. 14. e. Proijci in iniquitatem Babylonis,eſt fieri alienum à beatitudine.Iere.51.a.g. Nee.9. c. Ioel.2.e. Proijcere canibus prę guſtatum à beſtijs,eſt relinquere peccatores dæmonibus. Exod.22.d. Proiectus dicitur lucifer in conſpectu omnium regum, vt alij eius terreantur exemplo. Eze.28.e.Proijcit eum Deus velociter,quum non dat ei locum amplius nocendi, vt ipſe optat.Eze.29.a.Proiecta quoq; cedrus ſuper montes,eſt lucifer in ſuam ſuperbiam delapſus.Eze.31.d.32.a.

Excutere [illegible] & opera carnis.

Eijcit ancillam,qui carnis blanditias à ſe excutit,& filium,hoc eſt, appetitum, aut ipſa opera carnis.gen.21.b.Gala.4.d.Eijcere etiam vxores alienigenas,eſt abijcere carnales concupiſcentias.1.Eſdr.10.a.e.Abiecit quoq; Agar filium ſuum in ſolitudine ſubter arborem. gen.21.b.deſignans paruulos appetitus abijciendos ad crucem Chriſti.

Geor. vene. canti.2. ton.7.cap.3.
Rup.13.victo. verbi Dei.5.&.7.ſ.apoc.
Eijciens Deum luciferū de paradiſo.

Eiecit etiam Abraham Iſmaelem,cum matre ancilla,deſignans Deum,qui eiecit luciferū de paradiſo:& quodammodo abiecit voluptatem, ſeu delicias,quas habet in exiſtentibus in gratia.Proiectus etiam draco in terram,eſt eiectus, ne amplius coleretū per idololatriā. apoc.12.c.Et dimiſſus eſt in cordibus terrenorum hominum.

Cle.Alex.5.ſtroma.
Beda.ſ.Exo.15.
Hie.ſ.Iſa.33.
Abiectio beluini appetitus.

Proijciens ventus locuſtas in mare rubrum.Exo.10.e.Et proiecti Aegyptij, & equus, & aſcenſor in mare.Exo.15.a.deſignat multiplex & beluinum, id quod appetitionis impetu fertur in vitium,vna cum auriga,qui aſcenderat,& habenas laxarat voluptatibus,proiectū eſſe in mundi tumultus & perturbationes. Proijcere auaritiam notum eſt: ſed proijcere auaritiam ex calumnia dicitur:quia auaritia mater eſt calumniæ: quia ex alterius damno, alteri pecunia coaceruatur.Iſa.33.c.

Aug.ſ.pſ.54.67.
Hila.ſ.pſ.67.
Manifeſtari.
Separari ab hæreticis.

Excludi interdum ſumitur pro manifeſtari:vt excluduntur ij, qui probati ſunt argento, quum manifeſti fiunt.pſ.67.Gala.4.c.In arte enim argentaria excluſores vocantur, qui de confuſione maſſę formam vaſis exprimere nouerunt. Vel excluduntur à vaccis populorū, qui ſeparantur ab hæreticis.

Aug.1.ſer.d.in mō.
Expellere retrahentes à Chriſto.

Proijcere à ſe oculum,vel manum ſcandalizantem.Matth.5.e.18.a. eſt amouere à ſe retrahentes à Chriſto,quantumuis charos. Ad idem referri poteſt abijcere offenſiones oculorum.Eze.20.a.

Hie.ſ.Iere.7.
Pœnitentia.

Proijcit à ſe capillos,qui eſt in luctu. Iere. 7. g. Abijciens quoq; rex Niniue veſtimentū ſuum,deſignat abſtinentiam à mollibus & voluptuoſis, neceſſariam agentibus pœnitentiam.Ioan.3.b.Eze.26.c.

Iſych.ſ.Leui.1.
Rup.1.ſ.Leui.7.
Conſiderare priſtinum ſtatum.
Abijcere ſuperbiam & curioſitatem.
Recognoſcere diuinam gratiam.

Proijcere veſiculam,& plumas auis oblatæ ad orientalem plagam altaris in locum cinerum.Leui.1.d.eſt reminiſci priſtini ſtatus. Et conſiderare diem natiuitatis & mortis.Vel abijcere ſuperbiam & curioſitatem: Curioſitas enim ad orientem proijcitur: quia inquiſitio ſublimium videtur eſſe.Et extra altare, quia non neceſſariam, ſed ſuperfluam & noxiam ſcrutationem poſsidet.In locum vero cinerum,quod digna ſit cinere, & deorſum manere.Vel eſt contemnere in ſe memoriam,& ingenium,& ſupernam confiteri gratiam.

Gre.ſ.1.reg.15.
Abiectio laudis inanis.

Reiecta ſindone fugiens adoleſcens,deſignat abijciendas laudes inanes: ne bona opera pereant.Marc.14.e.Sic excluſa dicitur gloriatio Iudæorum; quia non poterāt de operibus legis gloriari.Rom.3.d.

Ori.ſ.Mat.ho.13.
Abiectio velamenti cæcitatis.

Proijciens cæcus veſtimentum.Marc.10.g.deſignat Iudæos ad fidem venientes:qui cęcitatis,& mendicitatis velamentum à ſe abijciunt.

Hie.ſ.pſ.83.
Ori.ſ.Iere.ho.2.
Minimus in regno cœlorum.

Abiectus in domo Dei dicitur,qui minimus eſt in regno cœlorū.pſ.83. Abiectus autem in domo Dei dicitur beatior,quàm habitans in tabernaculis peccatorū: quia quod in deſpectione eſt,& neglectu,hoc non proijcitur,ſed abijcitur.Quod vero foris eſt à ſalute,& à beatitudine alienum,hoc proijcitur.

Gre.12.mor.26.27.
Incipiēs benè operari.

Proijciens florem oliua,eſt incipiens benè operari,nondum tamen bene firmatus in bono:vnde facile reuertitur ad vitia.Iob.15.d.

Ori ſ.Mat.ho.4.
Hila.ſ.pſ.2.
Abijcere peccata & iugum legis.

Proijcere à ſe iugum principum & gentium.pſ.2.eſt auferre à ſe obligationes peccati,& eius ſubiectionem:Vel eſt abijcere iugum legis.

Glo.ordi.ſ.gen.37.
Aug.q.in Iudi.49.
Hie.ſ.Mat.21.
Ori.ſ.Mat.ho.12.
Baſ.ſ.pſ.61.
Tradentes Iudæi Chriſtum in mortē.
Eijcientes Chriſtum & apoſtolos.

Proijciētes fratres Ioſeph ipſum Ioſeph in ciſternā veterē, ſunt Iudæi tradētes Chr̄m in mortē.gen.37.c.Idē deſignarūt pijciētes Ieremiā in lacū.Ier.38.b.Expellētes Iſaac deſignāt eoſdē,repellētes à ſe Chr̄m aut Deū.gē.26.f.Et eijciētes frēs Iephte ipſū Iephte,ſunt Iudęi eijcientes Chr̄m.Iudi.11.a.Idē deſignāt eijciētes Dauid.1.reg.26. c. Et paſsim dicunt pijcere dn̄m.num.11.d.1.reg.10.c.3.reg.14.b. Iudith.5.b.pſ.16.Sapi.11.b.Iere.23.a.51.d.thre.2.e. Eze.33. b.Mich.2.c.Eijciētes phariſæi foras eum,qui fuerat cæcus à natiuitate,ſunt eijcientes Chr̄m, & etiā apoſtolos.Ioan.9.f.Iſa.66.b.acto.7.g.Eijciētes aūt agricolæ filiū p̄risfamilias extra vineā.Matth.21.d.fuerūt Iudæi eijcientes Chr̄m,vt trāſiret ad gētes,& iudicātes eū alienū ab hęreditate.Mar.12.a.Luc.4.c.6.d.20.c.Repellēs Dalila Sāſonē,eſt ſynagoga repellēs Chr̄m. Iudi.16.e.Repellit preciū noſtrum,qui facit nobis ſanguinē Chriſti inutilem.pſ.61.

Proijcié-

Dæmones impellentes simplices ad inanem gloriam perdentes bona opera peccando.

Proijcientes Aegyptij infantes Israel in flumen, sunt dæmones impellentes simplices ad inanem gloriam: aut in fluctus huiusseculi, vt submergantur. Designant etiam eos, qui non curant seruare bona opera, quæ fecerunt, ceu liberos: sed ea peccando suffocant. Exod.1.d. Eze.23.c. Eiecta quoq; dicitur anima per peccatum. Amos.5.a. Et repulsa à pace. thre.3.c. Et eiecta in faciem campi, vel terræ, vt sequatur viam latam, relicto Deo. Eze.16.a. Et abiectio animæ, est prauitas animæ. Eze.34.a. Abiectę quoq; oues sunt, qui in peccatum aut in grauem hæreseos errorem prolapsæ sunt. Eze.34.b.

Ori.s.Exo.ho.2. Gre.Nysse.de vita Mosis. Ori.s.Eze.ho.6. Hie.s.Eze.16. Cyril.7.1.Ioan.5.

Persequentes philosophi ecclesias. Prælati iniustè excõmunicantes.

Eijcientes pastores puellas filias Iethro, ne adaquarēt pecora, designant philosophos, & mundanos persequentes ecclesias. Exo.2.c. Sic sunt eiecti Moses & Aaron à Pharaone. Exo. 6.a.10.c. Eijciunt quoq; pastores gregem domini, quando prælati aliquos contra iustitiā de ecclesia separant. Iere.23.a. Et abijciunt calce victimam Dei, qui ferę more persequuntur confitentes Christum. 1.reg.2.f. Et eijciens ieroboam Leuitas, designat Iudæos expellentes ministros Christi. 2.par.11.a. Num.22.b. Isa.66.b. Iere.30.c. Et eijcientes Hierusalem, sunt persequentes ecclesiam. Eze.36.b.

Beda.s.Exo 2. Hie.s.Iere.23. Gre.s.1.reg.2. Hie.s.Eze.36.

Discedere à Deo

Proijcit auarus intima sua in vita sua. Eccl'i.10.a. quum exit à Deo, & ab his, quæ ad Deū pertinent, quæ intus dicuntur esse. Idem dicitur de superbo, qui auidus est gloriæ.

Aug.s.Ioan.trac.25.

Peccare.

Abijcit gratiam Dei, tam ille, qui post euangelium viuit in veteri lege, quàm is, qui post baptismum peccatis sordidatur. Gala.2.d.

Hie.s.Gala.2.

Despicere spiritualē pastorem.

Abijcere Samuelem, ac proinde Deum, est despicere spiritualem pastorem propter carnalem. 1.reg.8.b. Abijciens etiam populus filios Samuelis tanquam malos, vt acciperet regē peiorem, figura est, quòd cum populus propria autoritate, vult prælatos malos eijcere, meritò peiores recipit.

Gre.s.1.reg.8.

Separare à cultu Dei

Eijciunt mulieres de domo deliciarum suarum, qui separant infirmos à templo, & cultu Dei. Mich.2.c.

Rup.s.Mich.2.

Contemptus legis euangelicæ.

Abijcere sermonem domini, quasi ipsum longe à se repellendo, est superborum, qui dū proprium sequuntur arbitrium, longe fiunt à Deo. 1.reg.15.f. Abiecerunt quoq; Iudęi legē Dei, hoc est, euangelium, & aquas Siloë, hoc est, doctrinam euangelicam. Isa.5.f.8.b. Leui.26 g.4.reg.17.c. Nee.9.c. Hose.8.a. Idem est abijcere sapientiam: & expellere mulierem bonā. pro.3.b.18.b.d. Sapi.3.c. Eccl'i.6.c.23.c. Eze.20.b. Amos.2.a. Proijcit etiam sermones Dei retrorsum prædicator malus, dum ea quæ prædicat, non vult ipse videre. psal.49. Proijciens Iudi volumen Ieremiæ in ignem, contemptum sermonis Dei significauit. Et proijciēs mater Hierusalem, & ipsa Hierusalem virum suum, est anima proijciens verbum Dei.

Hie.s.Isa.5.8. Epiph.1.cont. hæreses.tomo.3. Aug.s.ps.49.

Auferens diabolus auxilium à tētato. Contemnens atimã in peccatū lapsam.

Eijciens Amnon omnes, qui erant in cubiculo, vt violaret Thamar. 2.reg.13. b. designat diabolum auferentem ab anima, omnia auxilia, vt facilius eam in peccatum inducat. Eijciens autem ipsam Thamar à se violatam, est diabolus contemnens animam in peccatum lapsam.

Blasphemantes Christum.

Eiecerunt linguam scribæ & pharisæi, quum blasphemabant Christum dicentes: Samaritanus es, & dæmonium habes: & reliqua falsa testimonia. Isa.57.a.

Hie.s.Isa.57.

Auaritia. Publica peccata. Proiectio in infernū

Proiecta ossa regum & sacerdotum Iuda, quantum ad literam fuerūt ab hostibus è monumentis eiecta, vt diriperent, aurum, & argentum, quod cum ipsis sepultum erat. Iere.8.a. Baru.2.f. Proiecta quoq; cadauera regum & aliorum in speluncas & foueas, designare possunt proiectos in infernum. Iosu.8.f.10.e.2.regum.18.d.20.f.3.reg.13.e.4.regum.9.f. Ieremię. 36.g.41.b.

Glo.ord.s.Iere.8.

Auaritia idolorum seruitus.

Proijciens Aaron aurum in ignem, vnde prodijt vitulus aureus. Exo.32.f. Et proijcientes milites inaures de præda, ex quibus fecit Gedeon ephod, in quo fornicatus est Israel. Iudi.8.f. designare possunt auaritiam, quæ est idolorum seruitus.

Glo.inte.s.Exo.32.

Inconstantia.

Proijcit ventus puluerem à facię terrę, hoc est, malos & inconstantes, qui omni vento agitantur. Vel est superbia proijciens impios à facie terræ viuentium. ps.1.17.

Hila.& Aug. s.ps.1.

Relinquere argētū mundanis. Proponere mysteria impuris.

Proijcitur argentum in plateis, quum relinquitur ijs, qui latam sequuntur viam. Eze.7.e Et proijcit margaritas porcis, qui diuina mandata proponit hominibus, porcinos mores habentibus, qui conculcant ea, quum nos faciunt ea transgredi, vt diabolus in serpente. Matth.7.a.

Chrys.s.gen.ho.16.

Precium Christi.

Proijciens Zacharias argentum mercedis suæ ad statuarium, significauit precium Christi datum in agrum figuli. Zach.11.e. Matth.27.a.

Hie.s.Zach.11.

Abiectio tepidorū.

Repellitur à mandatis Dei, qui non toto corde exquirit Deum: vt medicus negligenter curans expellitur à medicando. ps.118.

Amb.s.ps.118.

Subuersio mundi

Proijciens Saraias librum prophetiæ contra Babylonem iussu Ieremiæ, in Euphratem. Iere.51.g. Subuersionem Babylonis significauit, & spiritualis Babylonis, nempe mundi cū mundanis in infernum mergendi.

Glo.ordi.s. Iere.51.

Transeuntes hæretici ab erroribus in errores.

Proijcientes sorores Hierusalem viros suos. Eze.16.e. designant hæreticos, & Ethnicos ab erroribus in errores transeuntes.

Hie.s.Eze.16.

Hie.ſ.Iere.17. Eijcit onera ſabbato à domo ea portando. Iere.17.c. qui manifeſtat peccata ſua, non vt eã abijciat, ſed vt in eis delectetur. Præſumptio.

Gre 13.mor.7.8. Proijciens Samſon mandibulam aſini de manu ſua. Iudi.15.d. deſignat corpora prædicatorum morti tradita, quæ aquas miraculorum fuderunt. Mors prædicatorum.

Glo.ord.ſ. Ruth.2. Proijcientes meliores Booz manipulos, vt Ruth eos colligeret. Ruth.2.c. ſunt liberaliter tradentes doctrinam gentibus. Liberalis doctrino doctorum.

Lyra.ſ.Ruth 3. Proijciens ſe Ruth à parte pedum lecti Booz. Ruth.3.a. deſignare poteſt animam peccatricem proijcientem ſe ad pedes Chriſti, & paſsionem eius venerantem. Veneratio paſsionis Chriſti.

Eiulare, uide Flere.

Elam, Elamitæ.

ELam.i.aſcenſus eorum: eſt regio Mediæ, & Perſidis, à qua dicuntur Elamitæ, qui interpretantur deſpicientes. Secundum aliquos Elam interpretatur adoleſcens, vel virgo maſculini generis, ſiue occultus, aut ſeculum.

Hie.ſ.Iſa.21.22.&ſ. Eze.32. Elam & Elamitæ deſignare poſſunt omnes malos deſpicientes bonos. Item hæreticos, qui Chriſti humilitate contempta, in diaboli aſcendere ſuperbiam conantur, & ſe in falſi nominis ſcientia, aliquid eſſe præſumunt. gen.10.c.14.a.1.par.8.c.1.Eſdr.2.a.Iſa.11.c.21.a.22.b. Iere.49.g.Eze.32.c.acto.2.d. Mali. Hæretici.

Elatus, Elatio, uide Altum.

Elate.

Pli.12.natu.hiſt.28. Gre.ſ.cant.5. Tretelma.ſ.cant.5. Rup.ſ.cant.5. ELate arbor, quam quidam abietem, alij palmam, alij ſpathen putant, ex qua fiunt odorifera quædam vnguenta. His arboribus comparantur comæ ſponſi. canti.5.c. propter odorem. Quamquam in Hebraica æditione, non elate, aut nomen arboris eſt, ſed criſpantes dicuntur, quæ deſignant in viris fortitudinem animi: & poſſunt myſticè ſanctos angelos deſignare: vel deſignant ſacras ſcripturas: q̃ fortes ſunt: vt iota vnũ præterire nõ poſsit. Angeli. Scripturæ.

Elcana.

Ori.ſ.1.reg.ho.1. Gre.ſ.1.reg.1. ELcana.i. Deus zelotes, aut Dei poſſeſsio, vel Dei calamus, ſiue Deus nidus eius. Pater Samuelis, quem genuit ex Anna.1.reg.1.a.2.a. Secũdum quod dicitur vir vnus, deſignat virum perfectum, qui vnus eſt, & non multi: quia dæmones pertinent ad multitudinẽ. Vel deſignat Chriſtum: & quum numerantur quatuor parentes eius, notatur Chriſtum ab his deſcendere, qui virtutibus ornati ſunt. Interpretatur etiam Elcana Dei feruor: & deſignat contemptorem mundi, ex amore Dei, cuius quatuor parentes ſunt euangeliſtæ. Vir perfectus. Chriſtus. Cõtemptus mũdi.

Eleale.

Hie.ſ.Iſa.15. ELeale. i. aſcenſus: ciuitas Moab in tribu Ruben. Iſa.15.a. Per eam intelligi poteſt aſcenſus ſuperbiæ ſecularis ſapientiæ. Superbia ſecularis ſapientiæ.

Eleazar.

ELeazar.i. Dei adiutor, ſiue Dei atrium: pontifex filius Aaron, qui ſucceſsit patri in pontificatu.

Aug.q.in num.33. Eleazaro tradita eſt vacca rufa, ut immolaretur, & non patri ſuo. num.19. a. vbi deſignat ſacerdotes nouæ legis ſuccedentes ſacerdotibus veteris legis. Poteſt etiam ſignificare magnum & myſticum ſermonem. num.20.d.27.d.Ioſu.24.g.Iudi.20.d. Sacerdotes nouæ legis.

Glo.ordi.ſ.1.reg.7. Fuit alius Eleazar filius Abinadab, qui ſanctificatus eſt, vt cuſtodiret arcam domini.1.reg.7.a. deſignat ſacerdotes, qui debent ſanctificari, vt ſint adiutores Dei.1.Corint.3.b. Dei adiutores ſumus. Sacerdotes.

Gre.19.mor.17. Alius fuit Eleazar.1.Mach.6.c. qui in prælio elephantem feriens ſtrauit, & ſub ipſo ſuccubuit: deſignat eos, qui vitia ſuperant, ſed ipſis ſuperbiendo ſuccumbunt. Superbia victoris.

Electrum.

Pli.33.natu.hiſto.4. ELectrum eſt metallum auro & argento mixtum, cuius quinta portio eſt argenti: cuius natura eſt, ad lucernarum lumina clarius argento reſplendere. Quod eſt natiuum, venena deprehendit: nam diſcurrunt in calicibus arcus cœleſtibus ſimiles cũ igneo ſtridore.

Ariſto.4.meteoror. Pli.37.natu.hiſto.3. Eſt aliud electrum, quod ſuccinum & gleſſum dicitur: quod naſcitur defluente medulla pinei generis arboribus, vt gummi in ceraſis, reſina in pineis, coagulatur autem ex molli in durum, quod indicant beſtiolę quædam in eo interceptæ, & incluſæ: erumpit quidem humoris abundantia: Denſatur vero rigore, vel tepore autumnali: color eius candidus, aut cęreus, aut fuluus, cuius eſt maior autoritas: Candidum vero odoris eſt pręſtantiſsimi. Calefactum trahit paleas, & veſtium fila.

Electrũ

Christus. Electrum mixtum auro & argento, significare potest Christum, in quo est natura diuina & humana. In electro enim, dum aurum argento miscetur, argentum ad claritatem crescit: Aurum verò à suo fulgore pallescit: quia igitur in vnigenito Dei filio, naturæ diuinitatis vnita est natura nostra, in qua adunatione, humanitas ad maiestatis gloriam excreuit: Diuinitas vero à sui fulgoris potentia, humanis se oculis temperauit: quasi electrum factū est. Et electrum in igne, est Deus factus homo in persequutione. Eze. 1. b. Gre. s. Eze. ho 2. Rup. 1. Eze. 3.

Suprema corpora. Corpus Christi. Electrum ab aliquibus dicitur metallum preciosius auro: qua ratione significabit suprema corpora, aut etiam corpus Christi. Eze. 1. b. 8. a. Ori s. Iere. ho. 7.

Angeli. Electrum præterea significare potest naturam angelicam. Nam ex qua parte auri color ostenditur, splendorem illum inuiolabilem designat, qui neq; consumi, neq; imminui possit, neq; vlla ratione maculari: qua verò argentum lucet, nitidum illud ac purum cœlesteq; iubar ostenditur. Dion. cœle. hier. 15.

Perfecta animi purgatio. Electrum nihil habens admixtum metalli inferioris, designare potest perfectam animi purificationem, quæ fit igne tribulationis: vt electrum purgatur igne. Eze. 1. a. 8. a. Ori. s. Eze. ho. 1. Hie. s. Eze. 1.

Eleemosyna.

Eleemosyna Grece est munus, quod inopi datur, ab eleos, quod misericordiam, aut miserationem significat: quum moraliter sumatur, vix allegoriam admittit, nisi quod est duplex eleemosyna, corporalis, qua subuenitur corpori, & spiritualis, qua subuenitur animæ.

Elegans, Elegantia, quære Decor.

Elegans, Elegantia, quære Decor.

Elementum.

Elementum in rebus naturalibus, est principium materiale rei mixtæ, quæ ponūtur quatuor, nempe ignis, aër, aqua, & terra: De quibus Sapi. 7. c. 19. c. 2. Petri. 3. c.

Obseruationes Iudaicę. Elementa huius mundi dicuntur sabbata, & neomenię, demum lex Mosis, & omne vetus instrumentum, quibus quasi elementis, & religionis exordijs Deum discimus: vt literæ dicuntur elementa sermonis. Elementa autem infirma & egena dicuntur obseruationes Iudaicę legis post aduentum Christi: quia iam infirmata fuerunt, quæ anteaduentum Chri dicebantur solum elementa mundi. Gala. 4. a. b. Colos 2. b. d. Hebræ. 5. d. Amb. s. Gala. 4. Hier. Aglasiæ, & s. Gala. 4.

Cultus & philosophia gentilium. Elementa quoq; huius mundi. Gala. 4. a. b. dici possunt idola, & dæmones, quibus gētes seruiebant: & etiam gentilium philosophia: nam apostolus ibi loquitur cum gentibus. Aug. s. Gala. 4. Cle. Alex. 6. strom.

Elementa in cœlo. In angelis. In Deo. Elementa similitudine quadam dicunt esse & in cœlo, & in angelis, & in Deo. Vt enim & terra est circa centrum stabile firmamentum pedibus, & omnium seminū matrix fœcūdissima: Ita est in cœlo densitudo, quæ videri potest in sole potissime, & luna, & stellis: quæ radijs solaribus, non sunt peruiæ. Est in angelis: vt firma sint Dei sedilia, & nobis fœcundi, dantes tanquam ministri Dei, terræ huic fæculentæ fœcunditatem. Et in archetypo oīum firma, fœcundissimaq; natura: de qua dicitur. Aperiatur terra, & germinet saluatorem. Est aqua hæc leuis, & ęquatissima, mundans & lauans omnia. Est in cœlis suo affluxu terram irrigans, & commixtibilis virtus: est in angelis docens & mundans: de qua quum de cœlo agitur, in psalmis canitur: Qui tegis aquis superiora eius. Est in opifice, qua ablutionem peccatorum facit, & regenerat, mundificat, collustrat, & pascit: sed est harum aquarum differentia: Humor hic vitæ calorem obruit: cœlestis irrigat: super cœlestis intelligit: diuinus mentes purgat, & pascit. Est aër hic elementaris, quo respiramus, videmus, audimus, & odoramus: Est in cœlis translucens natura: vltra quam stellas fixas prospicimus: Est in cœlo superiori spatium, vbi resonant suauissimi beatorum concentus: vbi patet visio illa & corporis principis, & reginæ, & omnium militum. Est in angelis vitalis flatus, & aura tenuis. Est in opifice summa, & perfectissima vita, & spiritus: quo spirans in omnes, dat omnibus vt viuant, atq; respirent: & quo tanquam sibilo aurę tenuis Elię, & alijs domesticis loquitur. Est ignis elementaris apud nos calefaciens, coquens, & perficiens. Est in cœlo sol lucens, & calefaciens inferiora, & Mars agitans, & dans robur. Est ī angelis seraphicus feruidusq; amor: De quo psalmographus canit: Qui facis angelos tuos spiritus: & ministros tuos ignem vrētem. Est in archetypo ignis idealis, & spirituale lumen ad omnia producenda egrediens: Omnium enim est artifex, oēm habens virtutē. In infima quoq; parte sub terra est ignis, de quo dicturus est Christus: Ite maledicti in ignem æternū. Est aër de quo Isaias. Percutiet te dn̄s aëre corrupto. Est aqua de qua in Iob: Ad nimiū calorem transibūt ab aquis niuiū. Est deniq; terra: de qua iterū Iob: Dimitte me ergo, vt plangā paululū anteq̄; vadā, & non reuertar ad terrā tenebrosam, & opertā mortis caligine, terrā miseriæ et tenebrarum. Geor. vene. canti. 1. ton. 3. cap. 16.

Elephas.

Elephas inter terrestria animalia, est maximum, proximumq; humanis sensibus: quippe qui sermonem patrium intelligat; imperijsq; obediat, officiorumq;, quæ didicit, meminerit Aris. de historia animal. Plini. 8. nat. histo. 1.

nerit, insitq; illi amoris & gloriæ voluptas, ac etiam probitas quædam, prudentia & æquitas: feruntq; maria transituri, non ante naues conscendere, quàm inuitati rectoris iure iurando de reditu. Habent longam promuscidem, qua pro manibus vtuntur, colligentes ea cibos, tam siccos, quàm humidos, orique admouentes: eaq; reflat, atq; respirat. Habet etiam dentes prominentes, ex quibus perfectum fit ebur. Ferunt ingens onus, nempe turrim ligneam, & milites, facileq; instruuntur ad bellum. 1. Machabæo. 1. c. 3. d. 6. d. 2. Macha. 11. a. Vide dens, & ebur.

Euch. for. spũal. 5. Elephantes, quorum dentes afferebantur ad Salomonem, designare possunt immanes peccatores, quos conuertens Christus, vtitur illis ad ornatum ecclesiæ. 3. reg. 10. d. Graues peccatores.

Eleuare, uide Altum.

Eli.

ELi. i. Deus meus: pontifex domus domini in Silo, qui reprehendebat Annam orantem, cui tamen postea consensit. Habuit duos filios sacerdotes pessimos: quos ipse leniter, & non vt ęquum erat reprehendebat: quamobrem, & illi mortui sunt in bello, capta arca domini: & Eli hoc audito nuncio, sedens in sella retrorsum cecidit, ac mortuus est. Erat senex valde, & caligantibus oculis: ipsique oblatus est Samuel, qui eius fuit minister.

Gre. s. 1. reg. 1. Eli quatenus obsistebat Annæ oranti, cui postea consensit. 1. reg. 1. b. designat Iudæorum incredulitatem in principio ecclesiæ: cui tamen postea consensit, quando multi Iudæorũ, ad fidem venerunt, & in fine seculi venturi sunt: vnde increduli denunciauerunt apostolis ne prædicarent. acto. 5. e. Sed turba sacerdotum obediebat fidei. acto. 6. c. Incredulitas Iudæorum.

Gre. s. 1. reg. 1. 4. Vt sedebat in sella orante Anna. 1. reg. 1. b. sacerdotium Iudaicum significat, adhuc manens in honore: & vt sic manens reprehendebat Annam, carnales exprimit præpositos, nõ intelligentes vim contemplatiuæ vitæ, & reprehendentes eos, qui illi vacant: Vt vero secundo sedit in sella, & cecidit. 1. reg. 4. c. designat scribas & pharisæos: qui super cathedram Mosis sederunt, vnde & ceciderunt. Sacerdotium Iudaicum. Præpositi carnales. Scribæ & pharisæi.

Gre. s. 1. reg. 1. 2. Vt ei oblatus est puer Samuel, typus est doctrinæ veteris legis, & prælatorum, sub quibus tanquam sub pœdagogo, paruuli in fide sunt instruendi. Et vt verbis reprehendit filios suos, sermonem antiquorum patrum designat: aut ipsos patres veteris testamenti. Vt autem erat senex valde, designat illos antiquos, qui reprehensibiliter viuebant, & inueterati erant in malo. 1. reg. 1. d. 2. e. 3. a. 4. c. Lex vetus. Prælatus. Antiqui patres. Antiqui mali.

Ori. s. 1. reg. ho. 1. Hie. prol. fra. Ambr. Vt cecidit retrorsum, & mortuus est, designare potest malos, qui ad vitia conuertuntur, quæ retro sunt, eisq; immoriuntur. 1. reg. 4. c. Eius etiam mors, legis cessationem significare potest. Mali. Cessatio legis.

Gre. s. 1. reg. 2. Interpretatur Eli secundum aliquos Arabs, seu extrarius, quia extra disciplinam: quia non correxit filios: & ita extrarius, & adulter. Iuxta illud Hebrę. 12. c. Si extra disciplinam estis, adulteri, & non filij estis. Et damnatus est, quia non correxit filios: vt intelligatur subditorum culpam, in prælatos recidere. Extranei à lege Dei.

Eliab.

Gre. s. 1. reg. 16. ELiab. i. Deus meus pater: primogenitus Issai, frater Dauid: quem despexit Deus, ne esset rex. 1. reg. 16. b. designat doctores bonos, sed superbos: qui ideo à Deo tãquam indigni abijciuntur. Doctores superbi.

Vt autem reprehendit Dauid venientem ad pręlium. 1. reg. 17. c. Typus est Iudaici populi aduersantis Christo in operibus redemptionis. Populus Iudaicus.

Eliacim.

Hie. s. Isa. 22. ELiacim. i. resurgens Deus, siue Dei resurrectio, filius Chelciæ. i. patris domini, pontifex substitutus à Deo pro Sobna eiecto. Isa. 22. f. Typus est Christi, qui institutus est sacerdos, & pontifex in æternum, secundum ordinem Melchisedech, veteri sacerdotio despecto. Christus.

Elias.

ELias. i. Deus dominus, aut fortis dominus: insignis propheta, ad cuius sermonem non cecidit pluuia tribus annis: eodemq; postea orante, occisis prius prophetis Baal, rursum data est pluuia. Idemq; fugiens Iezabelem impiam reginam, aliquandiu latuit: ac demum in curru igneo raptus, adhuc viuit, tempore Antichristi reuersurus. Idem in Christi transfiguratione cum Mose apparuit.

Ori. s. Luc. ho. 33. Aug. 12. cont. Faust. 34. & ser. 201. In multis Christum exprimit, vt in idololatrię persecutione, & in aquæ impetratione, & in persecutione, quam à Iezabele passus est, vt Christus à synagoga. Et vt raptus est Christus.

in curru

in curru igneo, Christi ascensum in cœlum adumbrauit.3. regum.17.a.18.b.19.a.4.reg.2.a.1. Machabæorum.2.f Luc.4.c. Vt autem pascebatur à coruis, mane panibus, & vespere carnibus, est Christus, qui pascitur in peccatoribus recipientibus primitias spiritus, & fidem futuræ resurrectionis: Vt etiam suscitauit filium viduæ Sareptanæ, Christus est suscitans gẽtilem populum.3.reg.17.a.d. Ber.ser.3. Ascensio. Rup.5.s.reg.7.

Joannes Baptista. Exprimit etiam in multis Ioannem Baptistam: cuius nomine etiam Christus Ioannem appellauit. Matth.12.b.17.b. Marc.9.a. Luc.1.b. Non quòd anima Eliæ esset in Ioanne: sed quod eandem habuerit spũssancti gratiam. Erat enim zona cinctus vt Elias: Vixit in eremo, vt Elias, persecutionem passus est ab Herodiade, vt ille à Iezabele. Et vt Elias secundi aduentus Christi pręcursor erit, ita Ioannes fuit prioris. Mala.4.b. Hie. Aglasiæ.

Prophetia. Elias in transfiguratione typum gessit prophetię, quæ testimonium perhibuit Christo. Matth.17.b. Mar.9.a. Ori.s.Mat.ho.3. Aug epis.119. Gre.s.1.reg.1.

Iustus. Vt fugiebat Iezabelem, designare potest quemlibet iustum, qui persecutionem patitur propter iustitiam. Ber.ser.paruo.64.

Elicere.

Intelligẽtia spũalis. Intelligentia carnalis. Elicere est educere aut extrahere, veluti mungendo: vt qui nimis premit vbera, ad eliciendum lac seu butyrum, elicit sanguinem. pro.30.e. Elicit butyrum, qui dum nutriri vel tenui intellectu quærit, vbertate internę pinguedinis vngitur. Elicit verò sanguinem, quum carnale efficitur hoc, quod ex nimia spiritus discussione sentitur. Gre.21.mor.4.

Eliezer.

Confidẽtes in Deo. Eliezer.i. Dei adiutorium, siue Dei atriũ: filius procuratoris Abrahæ, & alius filius Moysis, &c. possunt suo nomine designare eos, qui dicunt Deo: Adiutor meus, & liberator meus es tu. gen.15.a. Exo.2.d.18.a.1.par.23.b.

Eligere.

Eligere est, à multis vnum legere, & segregare, quasi optimũ inter omnia, ad id, ad quod eligitur. Aliquando tamen eligitur aliquid, vt eijciatur.

Electio Christi. Elegit Deus Dauid, hoc est, Christum: & homo, quem elegit Deus est Christus, seu eius humanitas. ps.64.77.88. Et ipse est electus vir ad pugnandum cum Goliath.1.reg. 17.a.2.reg. 6.e.16.d. Eundem designauit electus Salomon ad ędificandum domum domini. 1. par.28.c. 29.a. canti.5.c.d. Isa.42.a. Iere.49.d. Agge.2.d. Luc.23 e.1.Petri.2.a. Electus ex milibus dicitur sponsus. canti.5.c. quia ex totius generis humani massa, nullus sine peccato reperitur: Ipse vero non solum sine peccato fuit, sed etiam peccatores sua iustitia, & sanguine redemit. Dicitur etiam electus vt cedri, ibidem.d. Arno.s.ps.64.77. Aug.s.ps.54.77. Gre.s.cant.5. Rup.s.cant.5.

Electio ecclesiæ. Elegit dominus Sion, hoc est, ecclesiam, tam militantem, quàm triumphantem. ps.64.77 104.105.131. Et elegit Deus Iacob, hoc est, luctatores ex gentibus. ps.134. Et elegit Israel, hoc est, victores dæmonum, & hæreticorum. Isa.14.a.44.a.41.c.45.a.65.b. Eius autem electio, est ante mundi constitutionem. Ephe.1.a. num.16.a.17.a. deut.4.f.7.b.14.a.16.a. 26.a.2.par.6.a.7. c. Tobi.13.b. Sapien.3.b.4.b. Eccl'ici.1.b.11.b.24.a.46.a. Iere.33.d. thren.1.a. Agge.2.d. Zachar. 1.d.3.a.9.d. Matthæ.20.b.23.b.24.b. Marc.13.b. Lucæ.18.b. Roman. 8.f. 2. Thessalonissen.2.c. Colossen.3.d.1.Timoth.5.d.2.Timoth.2.d. Iacobi.2.a.1.Petri.1. b.2.b. apocalyp.17.d. Elegit quoq; Deus stulta mundi, hoc est, ea, quæ mundani stulta reputant.1.Corinth.1.d. Sic Deus dicitur elegisse Iacob in camino paupertatis. Isa.48.b. Cum hoc electo dicit Deus electus. 2.reg.22.e.ps.17. Et electi dicuntur omnes fideles saluandi. ps.88. Arn.&Hila.s.ps.131. Hie.s.Isa.14.

Præcellentes virtute & doctrina. Electi dicuntur aliquando, qui sunt præcipui in ecclesia, virtute, & doctrina. Zacha.9.d. Hos designauit Moses eligens viros strenuos de Israel in principes, &c. Exod. 18. d. Et eligens Iosue viros ad pugnandum, & non Moses, designat Christum eligentem apostolos & prædicatores, quos lex non elegit. Exod.17.c. Nume.31.a. Iosue.8.c.18.a. Elegit quoq; dominus noua bella in noua lege. Iudi.5.a.20.a.1.regum.13.a.2.reg.6.a.10.c. Et electi bellatores, sunt apostoli, & martyres, & doctores.2.par.11.a.13.a. Iudith.15.b. Hos designauit eligens Salomon operarios ad templum.3.reg.5.d.1.par.19.c. Luc.6.c. Ioan.6.a.13.b.15.c. acto.1.a. Elegit autem Christus duodecim in apostolos: non tamen ita, vt Iudas electus dicatur ad fœlicitatem: quamquam potius dicetur elegisse illum numerum: quia illo extincto, alius in locum eius suffectus est, vt completus esset numerus. Ioan.6.g. Nam ab electione ad fœlicitatem excludit eum, cap.13. dicens: Ego scio quos elegerim. Electum quoque labium, est peculiariter pędicatorum, et generaliter confitentium fidem. Sopho.3.b. Hie.s.Zach.9. Ori.s.Exo.ho.11. Au.s.Ioã.tra.27.59 Hie.s.Sopho.3.

Elegisse dicitur Deus ex omnibus tribubus patrem Eli, hoc est, Aaron, aut tribum Leuiti in sacerdotẽ.1.reg.2.c.1.paralip.15.a. Et electi sunt Leuitę ĩ ostiarios, et ministros domus dñi. 1.par.9.d.23.a. Lyra.s.1.reg.2.

Colligere ad fœlicitatem. Eligere bonos pisces in vasa sua, est colligere bonos ad fœlicitatem Matth. 13.f. psal.64. Ori.s.Mat.cap.13.

Gre.s.canti.6. Electa dicitur ecclesia vt sol,& electa genitricis suæ,hoc est,electa à regenerante gratia. Ecclesia.
canti.6.c.Zach.1.d.

Glo.inte.s.ps.118. Eligere viam veritatis,est eligere viam Christi,vel ipsum Christum.psalm.118. Et eligere Eligere vi...
Deum.deut.26.d.Et eligere vitam.deut.30.d.Iosu.24.d.Isa.56.b. Et electum donum dicit
donum fidei.Sapi.3.c.

Amb.s.Luc 10. Elegit Maria optimam partem,hoc est,vitam contemplatiuam.Luc.10.g.Sic elegit Mo-
ses magis affligi cum populo Dei,quàm temporalis peccati habere iucunditatem. Hebræ. Electio vitæ contemplatiuæ.
11.e.Electum quoq; opus,est opus vitæ contemplatiuæ , aut etiam quodlibet opus meri-
Hie.s.Isa.56. torium.Eccl'i.14.c.Eligunt,quæ Deus vult,qui non solum præcepta,sed etiam cõsilia eius
amplectuntur.Isa.56.b.

Electum argentum,& aurum electum,sunt genimina sapientiæ, & lingua iusti. pro.8.c.
10.c.Baru.3.d.Et electum labium,est iustorum.Sopho.3.b. Sapientia & lingua iusti.

Glo.ordi. s. Iere.2. Electa vinea est anima existens in gratia:& etiam Iudæa electa à Deo.Idem significat e- Anima, Iudæa.
lecta ciuitas Hierusalem.Iere.2.d.Eccl'i.49.b.Zach.2.d.3.a.

Hie.s.Isa.5. 62. &.s. Eze.20. Elegit Deus lapides ex vinea,hoc est,elapidauit eam,quum amouit à Iudæis, omnia im Amouit Deus à Iudæis impedimenta diuini cultus.
pedimenta diuini cultus.Isa.5.a.Eligit quoq; lapides de via prædicator,qui omnem emol-
lit de credentium corde duritiam.Vel proijcit lapides,infideles à credentibus separando. Tollens duritiam.
Cyril.in anathematismis. Isa.62.d.Eligit quoq; Deus transgressores,quum eos separat à bonorum cœtu , vt puniat. Separans infideles à credentibus.
Eze.20.f.Eligere etiam lapides,est tollere scandala ab ecclesia Dei.

Hie.s.Isa.49. Electa sagitta,dici potest Ioannes Baptista,& prophetæ,& apostoli,ac prædicatores per Ioannes Baptista.
vniuersum mundum discurrentes.Isa.49.a.

Amb.2.de Abra.6. Eligens Lot regionem Sodomorum ad habitandum.gen.13.c.designat eos, qui carnalia Præferentes carnalia spiritualibus.
& mundana spiritualibus præferũt:Designat etiam Iudæos,qui relicta pollicitatione cœle-
stium,totam spem suam fixerunt in amore temporalium.

Electi sexcenti currus Pharaonis.Exo.14.b. Exprimunt grauiores diaboli tentationes, Tentatiões diaboli.
quibus impugnat eos,qui à se fugiunt.Et electi principes Pharaonis,sunt præcipui iniquo-
rum,& hæretici,quibus vtitur diabolus ad perdendas animas.

Glo.int.s.Exo.30. Electa myrrha,quæ ponitur in vnguento vnctionis tabernaculi,& alijs,designare potest Carnis mortificatio.
perfectam carnis mortificationem.Exo.30.c.Eccl'i.24.b.

Gre.s.1.reg.8. Hie.epi. Audi filia. &.s.Eze.16.&. s.Haba.1.&.s.Amos.5. Electa esca diaboli,sunt potentes ad faciendum malum:quibus pascitur diabolus. Item Potẽtes ad malum.
ij,qui virtutibus pollere videbantur:quos diabolus decipit, eisq; pascitur : vt Saul, & Iu- Sancti.
das.Habacuch.1.d.Sancti etiam dici possunt electa esca diaboli , secundum q̃ ipse appetit Incitaméta peccati.
eos deuorare.Electæ præterea escæ,sunt incitamenta peccati. Electa autem præda, quam
tollunt diuites à paupere.Amos.5.c.est anima,vel bona,quæ habent simplices:quæ tollunt Anima.
ab hæreticis eos decipientibus. Bona simplicium.

Gre.s.1.reg.9. Electus Saul in regem,secundum quidem quòd fuit malus , designat pastorem malum, Permissio electionis pastoris mali.
qui diuino iudicio aut permissione,ex eius indignatione contra subditos, regnare permit-
titur.In bonum verò idem à Deo electus,designat eos,qui perfectionis habent in se pleni- Perfecti eligendi.
tudinem,esse eligendos.deut.17.c.1.reg.9.a.2.reg.21.b.

Electa sepulcra filiorum Chet , in quibus volebant , vt Abraham sepeliret Saram. ge-
nes.23.a.

Amb.de Cain.5. Non elegit Deus gigantes,hoc est,turbulentos,& superbos,quia pacificos,& humiles a-
mat.Baru.3.c. Contemnens Deus superbos.

Lyra.s.1.reg.17. Eligens Dauid quinq; lapides de torrente ad pugnandum contra Goliath.1.reg.17.e.de- Vtẽs mysterijs legis contra dæmones.
signat eum,qui vtitur mysterijs legis contra dæmones , & hæreticos. Et qui rectè vtitur
quinq; sensibus ad bene operandum. Bene vtẽs sensibus.

Hie.s.Isa.66.&.s.Iere.22. Electæ abietes,sunt optimates Iudæorum.Isa.37.e.Et electi Hierusalem sunt principes & Principes Iudæorũ.
sacerdotes.Hose.11.b.Elegit quoq; Deus illusores Iudæorum , quum dedit eis principes, Scribæ & pharisæi.
scribas,& pharisæos hypocritas.Isa.66.b.thre.1.e.Electæ quoq; cedri succidendæ,erãt prin Superbi.
cipes Iudæorum,& ecclesiæ superbi,& infrugiferi.Iere.22.b.Et electi iuuenes Moab , & etiã Hæresiarchæ.
electi Ephraim,sunt principes errorum,& hæreticorum.Iere.48.e.Et electi malorum,sunt
excellentes in malo,& hæresiarchæ,& qui defendunt peccata:& qui iustos se arbitrantur,
vt pharisæi,& Manichæi.ps.140.Hi sunt electi regis Aquilonis,hoc est , diaboli. Dani.11.c.
Et electa frusta , quæ poni iubentur in olla,hoc est,mitti in infernum. Eze.24.a.

Hie.s.Isa.1. Eligunt hortos,qui quærunt loca voluptatibus apta,quæ Deo præferant.Isaiæ. 1. g. Sic Eligere voluptates.
qui eligunt Deos alienos.Iudi.10.c.Ita eligebant sibi homines vxores, nempe voluptates.
gen.6.a.Et electæ virgines offerebantur Assuero:quia regibus semper offeruntur insignio-
res voluptates.Ester.2.b.

Glo.ord.s.2.reg.24. Eligit Dauid magis incidere in manus Dei,hoc est,puniri magis à Deo,quàm ab homi-
nibus.2.reg.24.b.1.par.21.b.

Gre.8.mor.18. Eligit anima suspendiũ,vt ossa moriantur:quia dum mentis intentio ad alta se subleuat, Necare fortitudinẽ vitæ exterioris.
oẽm

omnem in se fortitudinem vitæ exterioris necat. Iob.7.c.

Parãtes hæretici rationes dialecticas. Eligit sapiens artifex lignum imputribile, ad faciendum idolum, hoc est, hæretici rationes dialecticas, quas putãt perpetuas, assumũt, ad firmãda sua falsa dogmata. Isa.40.e.41.f. Hie.s.Isa.40.

Relinquentes præcepta. Eligunt quæ non vult Deus, qui relinquentes præcepta, & consilia, malunt ea facere, quæ permittuntur. Isa.65.b.66.b. Et quæ simulationem habent sanctitatis. Ipsa.s.Isa.65.

Perfectorum grad' non discernendi ab hominibus. Electas decimas & optimas debent offerre Leuitæ sacerdotibus: vt videlicet eis ministrẽt meliori modo, quo possunt. num.18.g. Non eligendum autem bonum aut malum in offerendis decimis, sed decimum quodq; sanctificandum domino: vt designetur gradus perfectorum non esse discernendos ab hominibus, sed à Deo. Leui.27.d. Isy.s.Leui.27.

Elihu.

Arrogantes. Philosophi. ELihu. i. Deus meus iste, aut fortitudo ipsius: fuit vnus amicorum Iob, qui eum superbè reprehendit. Iob.32.a. Designat arrogantes in ecclesia: vel rectam fidem arrogantium in ecclesia positorum. Typum etiam gerere potest philosophorum, qui foris, hoc est, extra fidem positi, insidiantur ecclesiæ Dei. Gre. prologo mora. 13.&.23. mora.5. Hie. prolo.s.Iob.

Elim.

Nouũ testamentũ. ELim. i. arietes, aut fortes, vel cerui, siue valles: ciuitas Moabitarum: ad eam venit clamor Moab, hoc est, ad maiores ecclesiæ. Isa.15.d. Fuit etiam sexta mansio filiorum Israel in deserto: quo peruenerunt è Marath, vbi erant duodecim fontes, & septuaginta palmæ. Typus est noui testamenti, vbi sunt magistri spiritalis doctrinæ apostoli, & discipuli, & consolationes spirituales: ad quas peruenitur post tribulationes amaras. Exo.15.d. num.33.a. Ori.s. Exo. ho.7.& s.num ho.27. Hiero.s.Isa.15.& de mansionibus.

Doctrinæ ratiõales. Elim iuxta Philonem interpretatur portæ, & designat doctrinas rationales, ad maiorem doctrinam & virtutem aditum aperientes. Philo. de profugis.

Elimelech.

Christus. ELimelech. i. Deus meus rex, fuit maritus Noemi. Ruth.1.a. Typus esse potest Christi: qui venit ad peregrinandum in mundum. Glo ordi.s. Ruth.1.

Eliphaz.

Producẽs immoderatos affectus. ELiphaz. i. domini cõtemptus, vel Dei nisus, seu conatus, aut Dei obrizũ, aut Deus meus disperdidit: fuit filius Esau, qui generat Amalech, hoc est, affectum brutũ, & immoderatũ, quo contemnitur Deus, & ipse disperditur à Deo. gen.36.a. Philo. de congres.

Hæretici. Alius fuit Eliphaz amicus Iob, qui venit ad eum consolandum. Iob.2.d. & vt interpretatur domini contemptus, significat hæreticos: & etiam vt interpretatur Dei mei aurum, seu obrizum: quia hæretici preciosa sibi nomina imponunt, quasi ipsi sint aurum Dei, vel præcipui speculatores eius. Gre. prolo mora.12. &.3. mora.17. Hie. prologo.s.Iob.

Elisabeth.

ELisabeth. i. Deus iuramenti, vel saturitatis, siue Dei septenarius: filia Aminadab vxor Aaron. Exo.6.d. Alia fuit vxor Zachariæ mater Ioannis Baptistæ. Luc.1.a.

Incipientes. Elisabeth prægnans, sed nondum pariens, designat bonos, sed nondũ spirituales. Luc.1.a. Gre.s.1.reg 10.

Elisæus.

Christus. ELisæus. i. Dei salus, siue Deus saluans: filius Saphat propheta: super quem requieuit spiritus duplex Eliæ, qui curauit Nahaman à lepra: & suscitauit puerum: eiusq; cadauer mortuum superiniectum suscitauit. 3.reg.19.c.4. reg.1.b.3.b.4.f.6.d.13.c.d. Eccl'i.48.b. Luc.4.d. vt cadauer eius suscitauit mortuum, typus est Christi, qui per mortem suam, genus humanũ à morte suscitauit. Et vt suscitauit puerum contrahens se, & applicans os, ad os, & manus, ad manum &c. Christus est, qui se minorauit, factus similis nobis, vt nos suscitaret: Christus enim, vt Elisæus, oculis suis tetigit meos interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide & intellectu: ori meo iunxit suum, & mortuo signum pacis impressit, quoniam, quum adhuc peccatores essemus, reconciliauit nos Deo, iustitiæ mortuos. Os ori applicuit, iterato inspirans in faciem meam spiraculum vitæ sanctioris, q̃; primo: nempe in spiritum viuificantem: manus suas meis superposuit, exemplum præbens bonorum operum, formã obedientiæ. Et misit eas ad fortia, vt doceret manus meas ad prælium. Quando etiam pueri dicebant illi: Calue, calue, Christum significauit in caluariæ loco crucifixum. 4.reg.2.d. Ori.s.Luc.ho.33. Chry.s.ps.22. Hie.s.ps.97. Gre.9.mora.32. Augu s.ps 83.& de verbis apl'i. ser.11. Ber.s.cant.ser.16.

Sermo propheticus. Elisæus, vt consuluit mulieri viduæ, vt quæreret vasa ad olei multiplicationem. 4.reg.4.a. Typus est sermonis prophetici instruentis ecclesiam. Gre.s.Eze.ho.3.

Apostoli. Quum vidit Eliam ascendentem in currum igneum. 4.reg.2.b. Typum gerit chori apostolorum in ascensione domini. Eosdem designat, quum Elias posuit palliũ suum super eũ: & ipse relictis bobus sequutus est eum. 3.reg.19.d. Ber.ser.3. Ascensiõ. Rup.5.s.reg.15.

Prædicator reprehẽdens. Quum parauit Elisæus ollam, ex herbis agrestibus, inter quas erant etiam herbæ amaræ, 4.reg.4.d. Prædicatorem exprimit parantem aliquãdo reprehensionem asperam. Ber.ser.paruo.65.

Elisaphan.

Elisaphan.

Isy.s.Leui.10. — Doctores.

ELisaphan.i.Deus aquilonis,siue Deus absconditus,aut Deus speculator, vel Dei illuminatio:Leuites filius Oziel,qui cum Misaele eiecit cadauera Nadab , & Abihu à conspectu sanctuarij extra castra.Leui..19.a.Exo.6.c.Typus est doctorum euangelicorum:qui expellere curant hæreticos ab ecclesia.

Eloquium, quære Sermo.

Eman.

Aug.s.ps.87. — Fidelis.

EMan siue Heman,iuxta Augustinum interpretatur fratres eius,ponitur in titulo psalmi. 87.Et dicitur de quolibet fideli,qui est frater Christi.

Emat, quære Hemat.

Emendare, uide Corrigere.

Emere, Redimere, Comparare.

EMere est comparare aliquid dato pretio,siue pecuniæ siue alterius rei. Qui emit, alienũ emit dato pretio. Qui redimit,quod suum erat recuperat.Redimit autem, qui dat ęquiualens,& qui satisfacit.

Hie.s.Eze.7. — Emens aliquando dicitur absolute: & est emens , qui vtitur hoc mundo:qui non debet lætari,vt sit,quasi non vtens.Ezechie,7.d.Deute.28.g.Leui.25.d.pro.20.c. Eccl'ici.37.b.Isa. 24.a.Luc.17.c.1 Cor.7.e.

Hila.s.ps.143. — Redimens Deus Dauid de gladio maligno,est pater liberans Christum in pasſione,à sanguis Iudæorum,quæ confutatæ sunt in resurrectione.ps.143. Redemit etiam virgam hæreditatis suæ.ps.73. — Liberās, pater Christum.

Basi.s.ps.48. — Emens Ioseph Aegyptios & terram eorum in seruitutem regiam.gen.47.d.est Christus redimens mundum,vt seruiamus Deo.Empti autem sumus pretio magno.1. Cor.6.d.7.d.2. Petri.2.a.apoc.14.a.Et redemit Deus animas de manu inferi,quando Christus , eas eduxit à limbo.Et redemptus populus ab inimicis, est liberatus ab imperio dæmonum per passionem Christi.Exo.6.a.15.b.Iob.19.b.ps.33.48.129.135.Isa.29.g.35.d.52.c. Ephe.1.b.4.e.Colos.1.c. 1.Timo.2 b.Hebrę.9.c.11.g.Emens Dauid aream Areuna,ad sacrificandum.2.regũ.24.d.designauit emptionem,qua Christus redemit ecclesiam.Et redimit Christus ex vsuris animas. ps.71.quum liberat eas ab idololatria.Et quum liberat à peccatis, quæ committũtur in pœnam aliorum peccatorum. Dicitur passim Deus redimere , aut redemptor.deut.13.b.2.reg. 7.d.nee.1.d.ps.18.25.30.54.73.76.77.102.105.106.110.118.143.Isa.41.d.43.a.44.d.47.a.48.d.49.b. 50.b.51.d.52.a.54.b.59.d.63.e.Iere.31.b.50.e.thren.3.g.5.b. Hose.7.d.13.d.Mich.4.d. Sopho.3.a. Zach.10.d.1.Mach.4.b.Matth.20.d.mar.10.d.Luc.1.f,21.f.Roma.8.c.1.Corint.1.d.Gala.3.b.4. a.titum.2.d.acto.7.e.apo.5.c. — Redimens Christus mundum.

Aug.ser.198. Arn s ps.71. Amb.de Tobi.4. Aug.s.ps.71.

Basi.Arno. & Hier. s.ps.48. Aug.s.ps.48. — Non redimit frater, neq; homo:quia non Moses frater populi Israel redimere potuit genus humanum,neq; alius homo purus.Sed redemit homo,hoc est, Christus.ps.48. vel quũ dicitur frater non redimet,redimet homo?legendum interroganter,vt sit sensus. Nisi Christus,qui est frater noster redimat,nullus est homo,qui redimere possit. — Non valens homo purus redimere genus humanum.

Ber.s.canti.serm.22. — Dicitur Christus fuisse redemptio angelorum , quia qui erexit hominem lapsum, dedit stanti angelo,ne laberetur.Sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens:est ergo redemptio soluens illum,& seruans istum. — Seruans Christus angelos ne laberētur.

Hie.s.Isa.1. — Redimetur Sion in iudicio.Isa.1.g.quia reliquię Israel saluę fient. Qui enim in iudicio redimit,eligit redimendos. — Redemptio reliquiarum Israel.

Amb.de Ioseph.7. Ori.s.Matth.cap.13. — Emere triticum,aut escas in Aegypto,est emere Christum per fidem in hoc mundo,etiã vsq; ad mortem.gen.42.a.43.a.47.c.Et emere preciosam margaritã, est emere Christũ.Mat. 13.f.Isa.55.a.Luc.9.b.Ioan.4.a.6.a.13.c. — Emere Christum p fidem.

Philo.de Ioseph. — Emens Putifar Ioseph in Aegypto.gen.39.a. Designat populum christianum suscipientẽ Christum.Vel designatur vulgus emens viros ciuiles. — Suscipiens Christ. Emens virum ci[illegible]

Ori. & Hila.s. Matthæ.14. — Emere etiam escas in Aegypto,vel à filijs Esau,aut alias,est quęrere doctrinam,& scientiam legis,quam Iudæi venalem habent.gen.42.a.deut.2.a.Matt.14.b. — Quęrere doctrinã legis, apud Iudæos venalem.

Aug.1.q.in euan.13. Ori.& Hil.s. Mat.13 Beda.s pro.31. — Emit agrum,qui comparat sibi otium,ad tractandas scripturas sacras: & qui laborando acquirit ipsas scripturas:& Christum per fidem:qui eleemosynis acquirit Deum , vt ipsum possideat.Matth.13.f.Ruth.4.a.Iere.32.g. Emit etiam mulier fortis agrum,hoc est,cœlestem gloriam bonis operibus.Vel mundũ pretio prædicationis conuertens mũdanos. pro.31.b. — Comparare ocium ad scripturas. Acquirere Christ. & gloriam cœlest. Cõuertere mũd[illegible]

Hila.s.Matt.cão.32. — Emptio agri figuli , significauit redemptionem mundi , factam per sanguinem Christi. Matth.27.a.Iere.32.b.Zach.11.c. — Redemptio m[illegible] per Christum.

Glo ord.s. Leui.27. — Redimere agrum tempore iubilei.Leui.27.c.est conuersationem suam alteri gubernandam tradere. — Tradere se regẽ[illegible] alteri.

Emit-

Emens Iacob partem agri à filijs Emor centum nouellis ouibus.Iosu.24.g.

Conferri grã subli. — Emens Ieremias agrum Hanameel.Iere.32.b. designat sublimibus dari dona gratiarum. — Hie.s. Iere.32.

Adhibere diligentiã doctrinæ. Quærere inané laudem. — Emere oleum,est adhibere diligentiam,& laborem,ad suscipiendam doctrinam moralem.Matthę.25.a. Vel est quærere laudem ab adulatoribus,& aliquid illis dare propter inanes laudes. — Ori.s.Matt.ho.32. Aug.83.q 59.& epis.120. Gre ho.12.

Acquirere verbũ di. Pati martyrium. — Emere gladium, est acquirere verbum Dei,aut martyrium subire,exposito corpore. Lucæ.22.d. — Glo.ord.s.Luc.22.

Adducere ad seruitutem Dei. Gentilis populus. — Emere seruum Hebręum,est adducere aliquem ad seruitutem Dei. Exo.21.a.Et emptus à sacerdote,est per eum conuersus,qui potest comedere de sanctificatis.Leui.22.b.Emptitius autem dicitur populus gentilis,Christi sanguine redemptus,& etiam motus animi bonus, ratione,& doctrina acquisitus.Emptitius autem circunciditur: quia omnes vult Deus saluos fieri,quum omnes redemerit. gen.17.b.Exo.12.g. — Ambr.2.de Abra.11. Isy.s.Leui.22.

Iudæi laborãtes sub lege. Seruiẽtes sensibus. — Ementes iuga boum quinq;,sunt Iudæi sub lege laborantes.vel sunt, qui se quinq; sensuum seruituti tradiderunt.Luc.14.d. — Amb.s.Luc.14. Au.d ver.dñi.ser.33. Ber.s. Ecce nos reli.

Auaritia. — Emens villam,qua impeditur à nuptijs,designat gentiles auaritiæ vacantes,qua impediebantur à suscipienda fide.Luc.14.d. Designat etiam superbos, & procurantes imperium in alios.Idem designauit emens Giezi oliueta.4.reg.5.g.Sic nõ emit Nehemias agrũ. Nee.5.d. — Amb.s.Luc.14. Augu. de verb. dñi serm.33.

Comparare bonam opinionem. — Emere aromata,est per laborem boni operis,bonæ opinionis odorem circũquaq; dilatare.Mar.16.a.Idem erit emere calamum.Isa.43.c. — Gre.s.1.reg.14.

Aedificare ꝓximos exemplis. — Emere ligna & lapides ad instaurandum templum.4.reg.22.b. est bonis operibus & exẽplis ædificare proximos ad augmentum ecclesię.Comparant autem Iudęi ligna pretio,quũ exercent virtutum opera,sine fide & charitate.thre.5.a.

Addere intelligẽtiã obseruatiõi dcalogi. — Redimere decimas terræ, addendo quintam partem, est obseruationi decalogi addere intelligentiam.Leui.27.d. — Isy.s Leui.27.

Non indigẽs instrui ab alio. — Non redimitur decima animalis mundi.Leui.27.d.quia perfectus non indiget instrui ab alio.Sic non redimitur primogenitum ouis,aut animalis mundi.num.18.c. Nec redimitur cõsecratum Deo.Leui.27.d.quia non debet ascribi homini integra perfectio, sed soli Deo. — Isy.s.Leui.27.

Desistere ab operib' infrugiferis. Suscipere peccatoré erudiendum. — Redimere primogenitum asini oue,est venire ad innocentiam vitæ per passionem Christi,vel liberare se,desistendo ab operibus infrugiferis. Vel non repugnare naturæ. Exo.13. c.34.c.Redimere autem primogenitum immundum, est suscipere peccatorem erudiendũ. Leui.27.d.num.18.c. — Amb.2.de Cain.2.3. Philo.de sacri. Abel & Cain. Isy.s.Leui.27.

Redẽptio per Christum. — Redimere primogenitum hominis.Exo.13.c.34.c.nu.3.g. redemptionẽ per Christum futuram,qui verè primogenitus erat,indicabat. — Rup.1.s.nu.6.

Instruere subiectum neophyto. Verè pœnitens. — Redimere potest quilibet eum,qui se vendidit aduenæ.Leuiti.25.g quia potest quilibet docere eum,qui se instruendum subiecit neophyto.Redimit autem seipsum, qui bonis operibus & pœnitentię insistendo,potest adeo instructus fieri,vt alio non indigeat. — Isy.s.Leui.25.

Liberari à peccato ĩ hac vita. — Redimere domum intra annum,est tempore vitę pręsentis,& tempore Christi liberari à peccato:dicitur autem hoc de synagoga.Domus autem sacerdotis & Leuitę,semper potest redimi:quia sanctorum patrum peccata excusantur per posteros,ꝙ omnia illis in figura cõtingerent.Leui.25.e.Redimit autem propinquus, quum proximus liberat proximum à peccato.Et redimit vnusquisq; per opera contraria ijs,quæ peccauit: vt auaritiam contemnendo diuitias. — Ori.s.Leui ho.15. Isy.s.Leui.25.

Laborare docendo. — Redimere domum oblatam Deo.Leuiti.27.b.est sumere laborem exhortationis ad eos, qui indigent,instruendos.Non redimit autem agrum, qui non proficit per alterius institutionem.Redimũtur etiam domus Leuitarum,quum ex Iudęis ꝑ apostolos,aut eorum discipulos aliqui conuertuntur.Leui.25.e. — Isy.s.Leui.25.27.

Discretio doctrinæ. — Emere aliquid à ciue iuxta numerum annorum iubilei.Leui.25.b.est discernere doctrinam,quę tradenda sit proximo. — Glo int.s.Leui.25.

Perdẽtes bona vt acquirant mala. — Ementes in templo sunt,qui alienantes à se bona, pro eis acquirunt mala.Matthæ.21.b. Mar.11.g.Luc.19.g.Ioan.2.c. — Ori.s.Mat.ho.15.

Cedere iracundis. Loqui ad vtilitaté. Reparare male actã vitam. — Redimere tempus.Ephe.5.d.Colo.4.a.est iracundis cedere, & cum singulis ad vtilitatem loqui:& vbi loqui non prodest,tacere,vel est ante actam vitam,quam lasciuiendo perdidimus,flendo reparare. — Gre.5.mor.28.

Satisfactio. — Redimere peccata eleemosynis,est satisfacere pro peccatis.Dani.4.c.Nõ valet autem redimere eleemosyna superbi diuitis, quam perpetrata simul rapina pauperis,ante Dei oculos ascendere non permittit.Iob.15.d. De his dicitur.pro.6.d. Pro redemptione non suscipiet dominus dona plurima. Redemptio autem animæ viri dicuntur proprię diuitię eius, hoc est,opera bona,quibus liberabitur in iudicio.pro.13.b. — Gre.12.mor.24. Beda.s.pro.13.

Synagoga. — Non redempta mulier cum qua quis dormierit.Leui.19.d.Intelligi potest synagoga subdita legi,ante redemptionem Christi. — Glo. ord.s. Leui.19.

Bẽe operari ĩ hac vita. — Emere ex armentis vel ouibus in sacrificium pro decimis.deut.14.d.Baru.1.b.est operari in hac — Glo. ord s.deut.14.

in hac vita, quod valeat ad futuram.

Glo.int.s.Leui.5. Emere arietem duobus siclis. Leui.5.d. est dilectione Dei & proximi cum innocentia peccata redimere. Redimere peccata dilectione.

Emens pauper ouiculam. 2.reg.12.a. dicitur de Vria, qui vnicam duxerat vxorem.

Emere veritatem consulitur. prouer.23.c. Et non vendere sapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.

Glo ord.s.apo.3. Emere aurum ignitum, & probatum suadet Ioannes. Apo.3.d. vbi videtur significare parandam esse charitatem, cum cęteris virtutibus, per exercitationem in bonis operibus. Parare sibi charitatem.

Glo.ord.s.2.par.1. Emere quadrigas equorum. 2.paral.1.d. est prędicando adducere infideles ad fidē Chri. Couertere infideles.

Emere merces negociatorum Babylonis. Apocalyp.18.c. est vacare mundanis, & vitiosis actionibus. Vacare vitijs.

Emergere.

EMergere est quasi ex loco, vbi quis submersus fuerat, prodire: aut absolute in lucē prodire, quod latebat.

Emergentes boues macillentæ de fluuio post pingues. gene.41.a. Sunt quasi furtim prodeuntia vitia, quæ virtutes deuorent. Sic post obitum Iudæ Machabæi, emerserunt viri iniqui. 1.Macha.9.c. Prodeuntia furtiue vitia.

Eminere, Prominere, Supereminere.

Eminere dicitur, quasi extra alios, vel prę alijs, aut super alios manere, vel extare.

Prominens petra protegens à tempestate. Isa.32.a. designat Christum paratum ad auxiliandum. Christus.

Glo.int.s.Isa.32. Eminens mons in quo plantatur cedrus. Eze.17.g. significat ecclesiam, quam etiam significat prominens petra. Isa.32.a. Ecclesia.

Hiero.s.Eze.41. Gre.18.mor.32. Eminentes porticus atrij templi, super gazophylacia. Eze.42.a. Et ea, quæ eminebant in parietibus templi. Eze.41.b. sunt sancti virtutibus pręcellentes. Eminentes quoq; cęlaturæ templi, designant exempla sanctorum. 3.reg.6.c. Et eminentia vasa fuerunt prophetę & iusti insignes sanctitate. Iob.28.c. Sancti Exempla sanctorum. Prophetæ.

Gre.s.1.reg.9. Eminens Saul super populum ab humero, & sursum. 1.reg.9.a. in malum quidem significa: pręlatum carnalem, qui in exterioribus fortior est cęteris, ac eminentior. In bonum vero est prælatus bonus, excellens cæteros fortitudine, doctrinæ subtilitate, & contemplationis altitudine. Excellētia boni aut mali prælati.

Gre.s.1.reg.14. Eminentes petræ, quę ascensum non admittunt, designare possunt concupiscentiam & peccatum: quę non cedunt prędicatoribus. 1.reg.14.a. Isa.57.a. Cōcupiscentia & peccatum.

Gre.s.1.reg.5. Prominentes extales Philistinorum, designant fluxum ad peccatum. 1.reg.5.c. Fluxus ad peccatū.

Glo.int.s.Exo.27. Eminentes circuli in lateribus altaris. Exo.38.a. prędicationem euangelij designant. Prędicatio euāgelij.

Glo.ordi.s.Exo.28. Eminentes vncini in angulis superhumeralis. Exo.39.c. designant eminentiam charitatis & bonæ intentionis. Eminentia charitatis, & intentionis.

Emittere, Emissarius, Edere.

EMittere est extra mittere. Idem est ędere: quod etiā significat parere. gen.30.b. Qua post conceptum ædente filium.

Hie s.Isa.16. Hila s.ps.143.147. Aug.s.ps.109.143. Emisit Deus agnum dominatorem terræ. Isa.16.a. quando dedit nobis filium suum hominem factum. Emisit quoq; manum suam de alto mittens filium suum. ps.143. Ita emisit lucem, & veritatem suam. ps.42. Et emisit virgā virtutis suæ ex Sion. ps.109. quia ibi cæpit prędicatio. Et emittet eam, quum veniet Christus ad iudicandum. Emittit etiam eloquium suū terrę, mittendo verbum filium suum, quem etiam mittit per prædicationem apostolorum in corda terrena gentium. ps.147. Dans Deus filium.

Gre.20.mor.27. Hie s.Isa.28. Emittit Deus manum, sed non ad consumptionem, quum feriendo corripit à peccatis, & corruentes erigit & saluat. Iob.30.d. Emittit etiā ignē puniendo. Eze.39. dicitur etiā emittere furorem suum. Eze.7.a: Et emissę aquę inundantes super terram spatiosam. Isa.28.a Exprimunt impetum tribulationis, aut castigationis Dei, cui resistere nemo potest. Castigans ad emendationem.

Ori.1.periar.3. Gre.11.mor.6.7. Emittit Deus spiritum suum, quum dat spūm sanctū. ps.103. Et emittit aquas, quū dat dona spiritussancti, quæ subuertunt terram, quando cōuertūt peccatorem, vt Paulū. Iob.12.c. Et emittit fontes in conuallibus, hoc est, dona spiritussancti humilibus. ps.103. Emittit quoq; ignem dando spiritumsanctum. Eze.39.b. Et emissiones Christi dicūtur paradisus. Cant.4.d. propter varia dona spiritussancti. Dans dona spiritussancti.

Isy s.Leui.16. Emittere caprum vel hircum, qui emissarius dicitur, in solitudinem. Leui.16.b.d. designat diuinitatem Christi tempore passionis eius emissam in solitudinem: quia cohibuit propriā virtutem, ne influeret in humanitatē, sed sineret eam pati: ipsa tamen mansit impassibilis in loco digno sibi, in sinu videlicet patris. Emittitur quoq; caper, quum peccatores tolluntur Diuinitas Christi continens in passione. Tolli peccatores.

qui ine

qui inepti sunt, vt offerantur Deo.

Prædicatio & comminatio. Emisit Deus coruscationes, mittendo per prædicatores doctrinam veritatis, & etiam comminationes. Eccl. 43.b. Sapi. 5.d. *Glo. int. s. Eccl. 43.*

Liberãs Chr̃s pr̃es. Emisit Christus vinctos suos de lacu, quum liberauit sanctos patres à limbo. Zach. 9.b. *Hie. s. Zacha. 9.*

Missio apostoli ad prædicandum. Emissus ceruus designat apostolos & prædicatores missos ad prædicandum. gene. 49.c. Emissarios etiam dat Deus super hæreditatem Geth. Mich. 1.d. quãdo dat prædicatores ad destructionem hæreticorum. *Hie. s. Mich. 1.*

Verba prædicatorũ. Emittit Deus sagittas prædicantibus apostolis. ps. 143. hoc est, præcepta, & verba penetrantia corda. Emissiones quoq; sponsæ vel ecclesiæ, sunt sancta verba cum sanctis operibus. Canticor. 4.d. *Hila. & Au. s. ps. 143. Gre. s. cant. 4.*

Partus virginis. Emissiones sponsę, partus virgineus, cum miris operibus & doctrina. Cant. 4.d. *Rup. s. cant. 4.*

Prædicantes apl'i inter persecutiones. Emittentes ceruę rugitus. Iob. 39.a. designant apostolos, & prædicatores: qui euntes ibãt & flebant, mittentes semina sua, quando ab inimicis crucis Christi grauabãtur: qui orabãt ꝓ persecutoribus, & ꝓ perseuerãtia fideliũ: vel gemebant cogitantes pericula huius vitæ &c. Gala. 4.c. Philip. 3.d. *Ori. s. cant ho. 3. Gre. 30. mor. 21. Hie. s. Iob. 39.*

Compelli intrare ad æterna. Emittitur homo. Iob. 14.d. quum ab his, quę tenuit volens, transire ad æterna cogitur etiam nolens. *Gre. 12. mor. 22.*

Dissipãs simplicitas malitiam. Emissa columba post coruum. gen. 8.b. designat simplicitatem resoluentem ac dissipantem malitiam. *Amb. de Noe. 18.*

Pascẽs Christus simplices. Emittit Christus oues, quãdo pascit simplices. Ioan. 10.a. Et educit de tenebris ad lucem, & ad pastum æternæ fœlicitatis. *Glo. ord. s. Ioan. 10.*

Magna Christi charitats. Emisit Christus spiritum clamans voce magna. Matt. 27.f. Designans ex magna charitate se pro nobis obtulisse. *Lyra. s. Matt. 27.*

Eijcienda prius opera tenebrosa. Emittens Noe in primis coruum extra arcam. gen. 8.b. designat eijcienda esse primo opera tenebrosa. *Amb. de Noe. 17.*

Excommunicatio. Emisit Deus Adam de paradiso. gene. 3.d. Sicut malus eijcitur de consortio bonorum: aut excommunicatur. *Glo. ord. s. gen. 3.*

Reductio hæreticorum ad ecclesiam. Incredulitas Iudæorum. Emittunt vindemiatores populum Esau vsq; ad terminum, quum hæretici reducuntur ad ecclesiam. Abdi. b. Vel fœderati. i. principes Iudęorum emiserunt populum extra terminum benedictionis Abrahæ, per incredulitatem. *Hie. s. Abdi. Rup. s. Abdi.*

Emittens propagines vinea, designat populum Iudæorum sub rege Sedechia. Eze. 17.d. *Hie. s. Eze. 17.*

Conatus diaboli ad decipiendum. Emittens riuos cedrus ad vniuersa ligna regionis. Ezec. 31.b. est lucifer aut Antichristus, qui nititur alios facere participes erroris sui. *Hie. s. Eze. 31. Rup. s. victo. verb. Dei. 11.*

Libidinosi. Emissarius equus est, qui emittitur ad equas fœcundandi gratia: sumitur pro hominibus libidinosis. Iere. 5.c. Cui etiam comparatur amicus subsannator. Eccl. 33.a. *Glo. ord. s. Eccl. 33.*

Gentiles. Emissarij, qui intrauerunt in arcanum Dei. Ezec. 7.f. fuerunt gentiles in templum: & viri pestilentes in eclesiam. Ad hos referri possunt emissarij Saulis. 1. reg. 22.c. *Hie s. Eze. 7.*

Emisit Abessan triginta filias foras tradens eas maritis. Iudi. 12.c.

Triplex spiritussancti gratia. Emissa est tertio columba ab arca. gen. 8.b. vt designetur triplex spiritussancti gratia: prima remissio peccatourm: secunda collatio donorum: tertia remuneratio meritorum, quę fiunt per Christum uerum Noe. *Rup. 4. s. gen. 23.*

Virtus diuina. Emissa similitudo manus ad Ezechielem. Ezec. 8.a. designatur virtus diuina, quæ non est manus: ideo dicitur similitudo manus. *Glo. int. s. Eze. 8.*

Lapsus infirmorum. Emittens ficus grossos. apo. 6.d. est perdens ecclesia infirmos, qui facile decidunt à fide. *Glo. ord. s. apo. 6.*

Emmanuel.

Christus. EMmanuel. i. nobiscum Deus: est nomen filij Dei, qui sic est dictus, quando factus est filius hominis. Isa. 7.c. 8.b. Matth. 1.c. *Ori. s. Isa. ho. 2.*

Emmaus.

Via beatitudinis. EMmaus. i. timens consilium, vel matris augentis consilium, seu populus abiectus: est castellum distans ab Hierusalem stadijs sexaginta: vbi Christus post resurrectionẽ, agnitus est à duobus discipulis, in fractione panis. Luc. 24.b. Mar. 16.c. Interpretatur mater dulcedinis: & designat viam consequendę beatitudinis: quę per resurrectionem Christi aperta est. *Lyra. s. Luc. 24.*

Emolumentum, uide Vtilis.

Emor.

Pater temerarij. Diabolus superior. EMor. i. asinus, siue lutum, aut vinosus: pater Sichen, hoc est temerarij: nam temeritas oritur ex asinina inconsideratione. gen. 24.a. 33.d. acto. 7.c. Vel est diabolus superior, cuius velut filius est inferior. *Phil. de migrã. Abrã.*

Hypocrita. Emor, vt fuit circuncisus propter filium, designat eum, qui laborat pro verecundia, non pro Deo: ideo vel est hypocrita, vel pater hypocritę. *Ricar. de s. victo. de 12 patriar. 50.*

Emori,

Emori, uide Mori.

Emundare, quære Mundare.

Emungere, Emunctorium.

EMungere, est nares purgare: & emungere lucernam, est eam purgare, vt clarius luceat. Emunctoria autem sunt instrumenta, quibus emunguntur lucernæ.

Glo.ord.s.Exo.25. Emunctoria aurea sunt diuina verba tollentia sensus carnales à lege, & legales obseruãtias, vt sensus spirituales clarius splendeant. Exo.25.d.37.c. Diuina verba.

Glo.ord.Exo.25. Emuncta, quæ à lucernis auferuntur significare possunt mortalitatem ab homine auferendam, & penitus absorbendam in resurrectione: vel literalem obseruantiam à lege separatam. Exo.25.d.37.c. Mortalitas. Literalis obseruantia.

Gre.21.mor.1. Emungere vehementer. pro.30.d. scripturę sacræ verba plusq̃; decet discutere. Curiositas in scripturis.

Enac.

Ori.s.Iosu.ho.20. ENac.i.gigas, aut torques, vel monile, siue oneratus, aut iuxta Origenẽ humilitas inanis, quæ est in peccato: fuit pater gigantum, quos expulerunt Chananęi: huius ciuitatem cepit Caleb, destruendo talem humilitatem: cuius filij Sasai.i.extra me, hoc est, extra Deum: & Achiman.i.frater meus sine consilio: & Tholmai.i.præcipitium, interimuntur à Caleb. Dicuntur in plurali Enacim.nu.13.d.deut.2.d.Iosu.11.d.15.c.Iudi.1.d. potest designare sensus falsos philosophorum de Deo: qui gladio veritatis interimendi sunt. Humilitas inanis. Sensus falsi de Deo.

Encænia.

ENcænia dicuntur, quando fit dedicatio cuiuscũq; rei: vel festum: quo res qualiscũq; innouatur: vt apud Iudęos erat festum ob memoriam instaurati templi post captiuitatem Babylonicam. Et aliud tempore Machabæorum, de quo nunc fit mẽtio: ideo dicitur, quod hyems erat. Ioan.10.e.

Endor.

Aug.s.ps.82. ENdor.i.fons generationis, carnalis videlicet: vbi pereunt inimici ecclesiæ. ps.82. Ibi inuenitur mulier habens pythonem.1.regum.28.a. Erat ciuitas in dimidia tribu Manassæ citra Iordanem. Carnalis generatio.

Engaddi.

Ori.s.canti.ho.2. Hiero.s.Eze.47. ENgaddi.i.fons, siue oculus hœdi, vel fœlicitatis: aut iuxta Origenem, oculus tẽtationis: fuit oppidum iuxta mare mortuum: vbi ipsum mare finitur. Iosu.15.d.1.reg.24.a.canti.1.d.Eze.47.b. potest esse typus huius mundi, aut vitæ, quę est tentatio super terram. Mundus. Vita præsens.

Gre.s.Can.1. Rup.s.cant.1. Designat etiam baptismum, in quo dum corpus mergitur, anima abluitur: & per illius fidem, qui pro peccatoribus mortem pertulit, anima humana à peccatis omnibus mundari se credit. Canticor.1.d. Baptismus.

Ber.s.cant.ser.44. Vel designat ecclesiam, quæ habet oculum tentationis, ad resistendũ ipsis tẽtationibus. Ecclesia.

Engallim.

Hie.s.Eze.47. ENgallim, siue Eneglaim.i.fons, vel oculus vitulorum, vel curruum, aut rotũditatum: est vicus in principio maris mortui: vbi Iordanis in ipsum mare ingreditur. Eze.47.b. designare potest apostolos, per quos venit Christus in mare huius seculi: Nam & ipsi vituli sunt, qui offeruntur in altari Dei. Apostoli.

Ennon.

ENnon, seu Ennom.i.ecce illi, siue diuitiæ eorum, aut decipiens, vel contristans eos: Nomen viri, à quo dicta est vallis Ennon. Iosu.15.b.4.reg.23.c.Iere.7.g.19.b.32.e.

Hie.s.Eze.47. Ennõ etiam, vel Enon.i.nubes, vel nubilatio, siue fons, aut oculus eius, vel augurium: est terminus Damasci, & locus iuxta quem baptizabat Ioannes Baptista. Eze.47.d.Ioan.3.c. designare potest fontem æternum. Fons æternus.

Enoch.

Aug.15.ciui.Dei.19. ENoch.i.dedicatus, vel disciplinatus, aut morigeratus: filius Cain.gen.4.c. Et alius filius Iared, qui translatus est in paradisum terrestrem, venturus tempore Antichristi: fuit septimus ab Adam: & est typus dedicationis Christi, & corporis eius, in sabbato æternę quietis. gen.5.c.Eccl'i.44.c.49.d.Hebrę.11.a.Iude.c. Dedicatio Christi.

Aug.15.ciui.Dei.17. Gre.8.mor.41. Enoch autem filius Cain, cuius nomine vocata est prima ciuitas in terra: typus est terrenorum, & qui terrenis dedicati sunt. Iniqui enim, se in primordijs dedicãt: quia in hac vita, quæ ante est, cordis radicem plantant: vt hic ad votum floreãt, & à sequenti patria funditus arescant. Terreni.

Enos.

Enos.

Fideles. ENos.i.homo, vel vir, siue oblitus, aut desperatus: filius Seth, qui cœpit, aut sperauit inuo Aug.15.ciui.Dei.15.
care nomen domini: gen.4.d.5.a.Luc.3.g. Typus est fidelium sperantium in domino. In Beda.s.gen.4.
confessione enim viuit omnis homo, qui est filius resurrectionis, quamdiu peregrinatur in terris.

Ensis, quære Gladius.

Epha.

Gentilitas. EPha.i.resolutus, siue effundens, vel lassus, aut volans: filius Madian, filij Abrahæ.gen.25. Hie.s.Isa.60.
a. Ab eo Arabia dicta est Epha. Isa.60.a. Typus est gentilitatis.

Ephi.

EPhi, seu potius Epha, est eadem mensura, quæ batus: sed Epha est aridorum, batus vero Hie.s.Eze.45.
Christus. liquidorum: est autem Epha decima pars cori tres modios continens. Exo.16.g. Leuit.5. Isy.s.Leui.5.&
Caro Christi. b.c.num.25.a.28.a.Ruth.2.c.Eze.45.d.46.d. Potest Epha designare Christum, qui est mensu- Aug.ser.197.
Trinitas. ra nostra, aut carnem eius: quia vero continet tres mensuras, siue modios, trinitatis mysterium indicat.1.reg.17.d.

Ephod, uide Superhumerale

Ephæbus, Ephæbia.

EPhæbus dicitur, qui ad annos venit pubertatis: & ephębia dicitur pubertas, hoc est, prima ætas adolescentiæ. Ephębia etiam.2.Macha.4.b. dicitur locus, vbi Ephæbi prostituebatur, vt in lupanari.

Ephraim, Ephrateus.

EPhraim.i.frugifer, aut crescens, seu fructificatio, filius secundus Ioseph, à quo dicta est tribus Ephraim, quę principatum habuit in decem tribubus, à tribu Iuda separatis. Inde dictus est Elcana Ephrateus, quia erat de monte Ephraim.

Iudæi. Ephraim interdum significat Iudęos, qui fructificabant, quum legem seruabant.gen.41. Glo.ord.s.ps.79.
Actiui. g.48.b.ps.79. vbi etiam actiui designari possunt fructificantes in ecclesia.

Ecclesia. Significat etiam ecclesiā ex gētibus, quę cū esset posterior Manasse, hoc est, Iudęis, prima Ambr.de Iosep.7.& de bñe patriar.1.
tum tamen obtinuit: fuit autem filius Ioseph, vt intelligatur fructificationem ecclesiæ esse Hila.s.ps.59.
Prælati. per Christum. Et dicitur fortitudo capitis, quia in ea ostenditur fortitudo Christi. genes. Hie.s.Zach.10.
48.b.ps.59.79.Ier.31.a.Zac.10.c. Significat etiam Ephraim prelatos fructificātes.ps.79. Eph- Cyril.8.s.Ioan.4.
rem etiam est ciuitas deserta, & potest significare eandem ecclesiā.Ioan.11.a. Ephraim.i. fru- Beda.s.gen.48.
Electi ex gentibus. ctificatio dicitur fortitudo capitis ecclesiæ, quod est Christus: quia post mortem Christi fa Ber.ser.6.vigi.nati.uita.domini.
cta est fructificatio in resurrectione. Ephraim sunt electi ex gentibus.Zach.9.c. Rup.s.Zac.9. Aug.s.ps.59.

Mens. Ephraim nonnunq; significat ipsam mentem fructificantem bonas cogitationes, & fru- Ori.s.Iosu.ho.21.
ctus vitę sublimioris. Vel designat memoriam: ideo in capite Ephraim fuit posita dextera Ia Gre.1.1.reg.13.
Memoria. cob. In medio quoq; Ephraim fuit Chananæus: quia menti fructificanti non desunt tenta- Philo.2.allego.
tiones.gen.48.b.Iosu.16.d.1.reg.13.d.14.c.

Quum venit vox doloris per montem Ephraim in Hierusalē. Ier.4.d. designat diuinam Hie.s.Iere.4.
vindictam, cum magna vbertate, & grauitate, venire in malos.

Gloria cœlestis. Ephraim designat interdum cœlestem gloriam: in qua vera est fructificatio diuinarum Gre.s.1.reg.1.
laudum, & bonorum omnium plenitudo.1.reg.1.a.

Vt autem separauit se tribus Ephraim à tribu Iuda, significat hæreticos separantes se ab Ori.s.Mat.ho.26.
Hæretici. ecclesia: qui putant se fructificare. Item scribas, & Pharisæos, & Iudæos, qui se ab ecclesia se Hie.s.Isa.7.17.28.et s.ps.77.
pararunt.ps.77.Isa.7.a.9.b.17.a.28.a.Hose.4.d.7.a.10.b.Zach.9.c.Abdi.g. Rup.s.Hos.7.

Christus. Ephrateus.i.fructificans dicitur Christus, quia tanq; lignum, quod plātatum est secus de- Gre.s.1.reg.1.
cursus aquarū, dedit fructum in tēpore suo.1.reg.1.a.ps.1. Diabolus fuit de mōte Ephraim,
quia de cœlo, sed nō Ephrateus, quia non bene fructificauit.

Vir bonus. Ephrateus etiam de monte Ephraim, est vir bonus, qui reddit fructum in ecclesia. Mali Gre.s.1.reg.1.
autem qui sunt in ecclesia, sunt quidem de monte Ephraim, sed non Ephratei: ideo abscindentur vt ficus infrugifera, ad quorum radicem iam securis posita est, vt auferatur ab illis regnum Dei, & detur genti facienti fructum: & mali, male perdantur. Matt.3.b.21.d.Luc.13.b. quę omnia ad pharisęos & scribas referri possunt, qui fuerunt de monte Ephraim, quando erant sub lege, sed non fuerunt Ephratei.

Ephratha.

EPhratha.i. vbertas, siue frugifera, vel crescēs, aut incinerata: ciuitas in tribu Iuda, eadem quæ Bethlehem: cui bene conuenit frugiferę nomen: quia protulit fructum vitę Christū, qui primo ibi dicitur auditus: quia primam vocem ibi emisit.gen.35.c.48.d.ps.131.Mich.5.a.

luxta

Aug.s.ps.131. Iuxta Augustinum Ephratha interpretatur speculum:& designat prophetas, in quibus auditus est locus Christi figuratus. Prophetæ.

Hie.s.Mich.5. Iuxta Hieronymũ Ephratha interpretatur furor: & designat furorem Herodis, qui insaniuit in cęde innocentum. Furor Herodis.

Geor.vene. canti.2. ton.7.cap.6. In Ephratha, quę est inter Hierusalem, & Bethlehẽ, hoc est, in abundantia, & diuitijs cœlestibus sepelitur Rachel:nam qui moritur mundo, & animali homini, sepelitur in diuitijs abundantissimis, quæ collocatæ sunt inter visionem supernæ pacis, & panem vitæ. Diuitiæ cœlestes.

Ephron.

Philo.de cõfus.ling. EPhron.i.puluis, siue hinnulus, vel plumbeus: filius Seor, à quo emit Abraham agrum ad sepeliendam Saram: designat eos qui terrenis affectibus sunt subiecti.gen.23.b. Subiecti terrenis affectibus.

Epinicium.

¶ Epinicia erant cantica victoriæ, vt ipso Grȩco nomine indicatur.2.Mach.8.g.

Episcopus.

EPiscopus vocabulum Græcum, quasi superintendens, quia alijs regendis debet intendere: qui vt locum: ita & typum Christi gerit.nee.11.c.1. Timoth.3.a.titum.1.d.acto.20.f.1. Petri.2.d.

Aug.s.ps.108. Episcopatus autem est ipsa cura, aut status.1.Timo.3.a.Et episcopatum Iudæ accepit alter, quando in eius locum subrogatus est. Matthias: & quum gentilis populus accepit dignitatẽ populi Iudæorum.ps.108.acto.1.d. Dignitas Iudæ & Iudæorum.

Epistilium, uide Capitellum.

Epistola.

EPistola est scriptura, quæ mittitur ad absentes aliquid nunciandi gratia.

Gre.3.mor.21. Epistola, quam scripsit Dauid ad Ioab, vt moreretur Vrias.2.reg.11.c.designat legem, quæ Christi diuinitatem loquitur, quam idem populus Iudaicus portat: qua conuincente moritur, dum enim mandata legis implere renititur, ipse defert iudicium, vnde damnetur. Lex.

Glo.ordi.s.4.reg.5. Epistola, quam misit rex Syrię ad regem Israel, per Naaman.4.reg.5.a.confessionem gentium venientium ad fidem designat. Confessio gentium.

Lyra.s.2.par.30. Epistolę, quas misit rex Ezechias, ad Ephraim, & Manassen, vt venirent ad celebrandum Phase in Hierusalem.2.para.30.a. prędicationẽ euangelij ad gentes factã designare possunt. Prędicatio ad gentes.

Glo.int s.Ester.8. Epistolę nouę, quas scripsit Assuerus, reuocantes veteres.Ester.8.b.legẽ nouam indicant reuocantem veteris literalem obseruationem. Lex noua.

Hieron. epis. partia. specie. Epistolę dicuntur, quę sunt in corde per charitatem, vt Paulus dicebat Corinthios esse suam epistolam.2.Cor.3.a.

Epistolę plenæ blasphemię in Deum, quas scripsit Sennacherib.2.par.32.d.designãt scripturas hæreticorum. Sripturæ hæreticorum.

Epulari, Epulæ, uide Conuiuium.

Equus, Eques, Equitatus.

Aris.6.histo.aial.22. EQuus est animal notum, aptum ad bellum, & ad cursum, est equus pronus ad libidinẽ, visisq; fœminis, mox hinnitum emittit. In allegorijs frequentius sumitur in malum, q̃; in bonum.

Amb.de bñe pr̃iar.7 & de Nabuthe.15. Ori s cant.ho.2. Hie s Isa.66.& s.haba.3 & s.Zach.1. Equus velox & leuis, in bonum significare potest carnem aut corpus Christi.gene.49.c. Et equus albus erit caro eius, vel anima, vel etiã vtrũq;.apo.6.a.19.d.Equus etiã rufus, est caro Christi sanguine rubricata.Habac.3.b. Zacha.1.b.vel equus albus & sedens super eum, est Christus Deus & homo: qui albus est propter singularem mundiciam. Caro Christi. Anima Christi. Christus

Equus non impingens in deserto, est anima bene se exercens in corpore.Isa.63.c. Equitatus quoq; sponsi, dici possunt animę beatæ.Canti.1.c. Anima.

[illegible] s. Zach.1.6.14. Aug. [illegible] ciui. Dei.22 Gre 3[illegible] mora.12.17. Hie.s.Zach.10. [illegible] s Zach.6. Aretas.1.Apo.6. Equi rufi apostolos & martyres significare possunt, sanguine rubricatos. Zacha.1.b.6.a. Apostoli etiam & prędicatores sunt equi, quibus prębet Deus fortitudinem, & hinnitum. Iob.39.c.Zach.14.d. Et equi nigri sunt apostoli & doctores obscura Christi mysteria cognoscentes.Zach.6.a.Equus gloriæ Dei, est Iudas Machabęus, & eius successores, & postmodum apostoli & prædicatores.Zacha.10.b. Et equi varij sunt doctores & prędicatores, qui operibus, & varijs doctrinis, & varietate signorum ornati, modo huc modo illuc scribendo & docendo, tanq̃; equi discurrunt. Zach.1.b.6.a. His equis fecit Deus viam in mari. Haba.3.c: Equus albus referri potest ad prędicationem apostolorum, sicut rufus ad martyres.Apoca.6.b. Apostoli. Martyres. Prædicatores.

Ori.s.cantic.ho.2.8 Mat.ho.26. Equus albus, significare potest ecclesiam, cui insidet Christus. Equi etiam albi dicuntur virgines niueæ virginitatis candore decoratę: & prȩterea corpora gloriosa. Item sancti, & Ecclesia. Virgines.

corpora

Corpora gloriosa. Corpora mundata baptismo. Sancti. Angeli. Virtutes animæ. corpora mundata in baptismo, vt seruiant animæ. gen. 49. c. Exo. 9. a. 4. regũ. 6. c. Haba. 3. b. Equi etiã Salomonis dici possunt fideles Chri. 3. reg. 4. c. 10. d. 2. par. 1. d. 9. Zac. 1. b. 6. a. apo. 6. a. Equitatus etiam sponsi, sunt viriliter pugnantes f. 1. Esdr. 2. d. Iob. 39. c. Iere. 31. g. apoca. 19. d. Equitatus etiam sponsi, sunt viriliter pugnantes aduersus dæmones, quasi aduersus currus Pharaonis. Canticor. 1. b. Vel sunt angeli: vel virtutes animæ. Ambr. s. ps. 118. ser. 4. & de Isaac. 8. Hie. s. Isa. 66. Gre. s. canti. 1. Ber. s. canti. ser. 39.

Pœnitentes. Equi nigri designare possunt pœnitentes & monachos: qui egrediuntur contra aquilonem: quia pugnant contra vitia. Zach. 6. a. Rup. s. Zach. 6.

Christus. Ceterum Iob 39. c. vbi dicitur de struthione. Deridet equum & ascensorem eius. Gregorius legit, deridet equitem & ascensorem eius. Et sumit pro Christo: vt idem Christus sit eques & ascensor. Greg. 31. mor. 12. 17. 18. 19.

Angeli. Equi etiam ipsi angeli dicuntur, propter obedientiam, qua diuinis obtemperant iussis. Qui si quidem albi sint, candorem, ac diuinæ propinquitatem lucis, quàm maxime significant: sin vero pulli, occulta diuinitatis insinuant: si autem rubei, vigorem ignis, & strenuam efficaciam indicant: quòd si ex albo nigroq; permisti, vis illa signatur, qua traducente nectuntur extrema, & prima secundis, ac secunda primis, conuersionis ac prudentiæ ratione iunguntur. Zach. 1. b. 6. a. Diony. cœlest. Hierar. 15. Hiero. s. Isa. 66. & s. Iere. 17.

Præsidiũ angelorũ. designant etiam equi præsidium angelorum. 4. reg. 6. d. Isa. 66. f. Haba. 3. b. Et ascendunt equos, qui proteguntur ab angelis. Iere. 17. d.

Recta intentio. Equus, qui paratur in diem belli. pro. 21. d. est recta intentio, qua animus contra tentationem se præparat. Gre. 31. mor. 18.

Libri Mosis. Equi quinq;, qui remanserant in Samaria tempore famis, libros Mosis designare possunt. 4. regũ. 7. c.

Dignitas tẽporalis. Equus aliquando significat dignitatem temporalem. Eccl'æ. 10. b. Vidi seruos in equis, & principes ambulantes, quasi seruos super terram. Sic sumi potest. ps. 75. 146. Idem designare potest equus Assueri, quem in sedit Mardochæus. Ester. 6. c. Equites etiam designare possunt fauorem temporalem. 1. Esdr. 8. d. Equus etiam fallax ad salutem. ps. 32. designare potest Gre. 31. mor. 18. Aug. s. ps. 32. 75. 146. Rup. s. Zach. 9.

Superbia. honores & potentiam mundanam, cum superbia. Zach. 9. c.

Præsens seculum. Equus interdum dicitur præsens seculum: & coluber mordebit vngulas equi. gene. 49. c. quia Antichristus apprehendere nitetur extrema mundi feriendo. Gre. 31. mor. 18.

Gentilis populus. Equus indomitus designare potest gentilem populũ, qui lege Dei non frenabatur. ps. 31. Hie. s. ps. 31.

Corpus humanum. Equus fallax ad salutem, designare potest corpus humanum. ps. 32. Hie s. ps. 32.

Virga Aaron. Equitatus Dei in curribus Pharaonis, est virga, qua percussum est mare, & submersi sunt currus Pharaonis: cui comparatur virgo Maria, quæ vicit diabolum: & floruit sine humore. Canticor. 1. c. Rup. s. canti. 1.

Malæ cogitationes. Equi ad cursum celeres, & ad impetum fortes, dici possunt malæ cogitationes, quæ ad cor velociter veniunt, & acriter pungunt. Equites contra nos in prælium veniunt, quando maligni spiritus malas nobis cogitationes, & celeriter excitant, & nos per eas fortiter impugnant. Et duo veniunt contra vnum, quum per insidias nituntur tollere charitatem. 1. regũ. 13. a. Gre. s. 1. reg. 13.

Superbia. Fœlicitas mundana. Equis non vtebatur populus Israel, neq; sancti: sed Pharao, & Sennacherib, & alij principes mũdani: vnde possunt designare superbiã. deu. 17. d. Et equi fortitudo, est fortitudo terrena, quæ non potest saluare. ps. 19. 32. 75. 146. Vnde equi malorũ dicunt caro, quia tota fortitudo eorũ, est fragilis. Isa. 31. b. Equus etiam est ipsa fœlicitas, aut prosperitas mundi, per quã mali impetu quodam in omne malum ferũtur. Hos equos abstulit Iosias. 4. reg. 23. c. Hose. 14. b. Eze. 27. c. 39. e. Agge. 2. b. Apo. 9. d. Basi. s. ps. 32. Arno. s. ps. 146. Hie. s. Isa. 31. & s. Amos. 6. & s. Zach. 9. Aug. s. ps. 33. Rup. s. 1. apoc.

Sensus corporis. Concupiscentiæ. Quatuor affectus. Equi etiam dici possunt sensus corporis: & cõcupiscentiæ, quas ascendũt dæmones, quũ eas incitant. Et equus mas dici potest furor, aut vis irascibilis: fœmina vero concupiscentia, seu vis concupiscibilis. Et quatuor equi sunt quatuor animi perturbationes: nempe cupiditas & timor, voluptas & dolor. gen. 49. e. Exo. 15. a. 3. reg. 18. a. 4. reg. 14. e. 2. para. 25. g. Eccl'i. 30. b. 33. a. Iere 6 f. Amos. 4 c. Mich. 5. d. Nahũ. 3. a. Zach. 10. b. Hie. 2. aduer. Iouini. Cle. Alex. 2. pæda. 9. & 5. stroma. Philo. de agricultu. Hie. s. Mic. 5. & s. Nahũ. 3. & s. Zach. 10.

Amatores mulierũ. Equi libidinosi dicuntur amatores mulierum: & ipsa lubrica prauorum vita. Hi sunt quemcunq; sessorem admittentes. Ieremi. 5. c. ps. 31. prouer. 26. a. Ezechie. 23. c. Mich. 5. c. Zach. 9. c. 14. c. Apoca. 18. d. Basi. Exae. ho. 10. Gre. 31. mor. 18. & s. ps. 31. Hier. s. Mich. 5. & s. Amos. 6.

Doctores hæreticorum. Mali. Persecutores fideliũ. Equi præterea dicuntur doctores hæreticorum, quibus insidet diabolus: & generaliter mali, & grauiores hostes fidelium. gen. 47. d. Exo. 15. a. Iosu. 11. b. Iudi. 5. c. 4. reg. 7. b. 18. e. 23. c. 1. Paralipomenon. 18. a. Iudith. 9. d. 16. a. psalm. 19. 31. 32. Isa. 30. d. 31. a. 43. c. Iob. 39. c. Ieremiæ. 4. d. 5. c. 6. f. 12. b. 46. a. 51. c. Ezechiel. 17. d. 23. b. 26. b. 38. a. 39. e. Apocalyp. 19. d. Ioel. 2. a. Amos. 2. d. Haba. 1. b. Agge. 2. d. Zachar. 9. b. 12. b. 14. c. Et equus pallidus designat malos & hæreticos qui, persecutiones excitare non desinunt aduersus bonos: vnde sessor eius diabolus dicitur mors. apocalyp. 6. b. 9. c. 14. d. Et equus rufus, est populus prauus & sanguinolentus. Apocalyp. 6. b. Equus etiam niger est populus sinister diabolo consentiens: & falsi fratres ex Iudæis. Apocalyp. 6. c. Equo etiam, qui impetu fertur ad prælium comparantur ij, qui Ori. s. Mat. ho. 14. 26. & s. Exo. ho. 6. & s. cant. ho. 2. Hie. s. Isa. 30. 31. & s. Iere. 11. & s. Haba. 1. & s. Zach. 14. Aug. s. Apo. ho. 5. 6. Beda. s. Exo. 15.

impetu feruntur in vitia, non curantes monitorem Deum. Iere.8.c. Comparantur etiam equino pullo. Eccl'ici.23.d.

Ori.s.Iosue.ho.15. Hier.s.amos.6. & s.nahum.3. Rup.9.s.apoca. — Dæmones etiam in eisdem fere locis equi dici possunt: qui veloces sunt ad nocendum hominibus. Ieremiæ.8.g. Amos.6.d. Nahum.3.a. Hi sunt equestris exercitus, quem vidit Ioannes. Apoca.9.c.14.d. — *Dæmones.*

Hie.s.Zach.6. — Equi in quadrigis, quas vidit, Zacharias sic distribui possunt: vt equi rufi quadrigæ primæ, sint Babylonij cruenti, & sanguinarij: equi nigri, regnum Medorum, atq; Persarum: quod bigæ sedens & egrediens, per Assueri regis edictum, mortem omnium Iudæorum tristi nūcio præferebat. In quadriga tertia equi albi, Macedones: sub quorum rege Antiocho, Machabæorum victoriam legimus. In quadriga quarta, equi varij fortes. Scimus enim Romanorum reges alios in gentem Iudæam fuisse clementes: vt. C. Cæsarem, Augustum, & Claudium: alios persequutores, atq; terribiles. vt. C. Caligulam, Neronem, Vespasianum, & Hadrianum. Zacha.6.a. — *Regna varia.*

Aug.s.apoc.ho.5. — Equi tres, videlicet rufus, niger, & pallidus. Apo.6.b. Designant bella, & famem, & pestem, quæ grauiora erunt in fine mundi. — *Bella, fames, pestis.*

Philo. de agricultu. Greg.s.1.reg.8. — Equites in comitatu Ioseph, sunt apostoli cum Christo, & alij sancti. gen.50.b. Eques autem dicitur, qui arte regit equum: Ascensor vero equi, qui non arte ipsum regit: sed potius ab ipso agitur: vnde eques dici potest intellectus prudens: ascensor equi intellectus imprudens. Equites etiam sunt, qui in virtute spiritus carnis suę voluptatis fluxa restringunt, & cunctis illecebrosis motibus, magna potestate dominantur. Ex his constat equitatus ipsō s.1.reg.8.c.3.reg.10.d.2.par.1.d.cant.1.c.Haba.1.b.3.b. — *Apostoli, & sancti. Intellectus prudens.*

Ori.s.Iob.lib.1. Hier.s.Isa.22. Gre.s.1.reg.8. Beda.s.Exo.15.& s.pro.26. — Equites dicuntur dæmones, & equitatus est multitudo dæmonum, & superborum. Et præterea equites sunt hæretici insidentes simplicibus, quos decipiunt. Item, qui feroces cordis sui motus contra impotentes dirigunt, & ad omne, quod per tyrannidem exercere volunt, sunt veloces. Exo.14.b.15.c.1.reg.8.c.13.a.2.reg.1.b. Iudith.2.b.Isa.22.b.31.a.Ier.4.g.46.a.51.c.Eze.23.a.26.b.38.a.39.e.Dani.11.g.Ioel.2.a.Nahum.3.a.Haba.1.c. Apo.9.c. Flagellū equi, est castigatio in superbum, vt humilietur. prouer.26.a. — *Dæmones. Superbi. Hæretici. Tyranni.*

Hie.s.Isa.21. — Equites duo. Isa.21.b. sunt Christus, & diabolus: qui prodierunt ad singulare certamen: Christus tamen victor euasit. — *Christus, & diabolus.*

Lyra.s.3.reg.22. — Equites suos dixit rex Iosaphat, esse equites Achab. 3.reg.22.a. de qua re est reprehensus: quia boni non debent inire societatem cum ipijs.

Eregione, uide Aduersarius. *Eremus, quære Desertum.*

Ergastulum, uede Carcer.

Erigere.

Erigere est id, quod iacebat rectum statuere: aut quouis alio modo aliquid in rectum & altum, & quasi supra terram eleuare.

Gre.32.mora.5. — Erigitur Deus in sublime. Iob.40.a. quum nostris mentibus in natura sua impenetrabilis esse demonstratur. — *Incomprehensibilitas Dei.*

Ori.s.Iere.ho.5. Aug.s.ps.112.145. Gre.6.mor.8. — Erigit Deus elisos, quum liberat à peccatis, vt rectè incedere valeant per viam mandatorum Dei: qui & erecti ambulare dicūtur. Leui.26.b. Nee.8.a.ps.19.112.144.145. Isa.22.b. Luc.13.c. Et erigit orbem in sapientia. Iere.10.b quum animā, quæ per stultitiā ceciderat, per sapientiam erigit. Et dicitur de toto orbe: quia omnes per peccatum cecidimus, & erigimur ꝑ Chr̄m. Iudith.13.a. Iob.5.b. Eccl'ici.11.b. Luc.1.g. Erigit etiā pauperē de stercore. 1.reg.2.b. — *Liberās Deus à peccatis.*

Lyra.s.Isa.50. — Erigit Deus aures, vt attente audiamus diuina: quas, nisi ipse erigat, nos erigere non valemus. Isa.50.b. Vel dicitur de Christo, qui à seipso non loquitur. — *Eleuans ad diuina.*

Hie.s.Isa.61. — Erigens Nehemias muros, & domos Hierusalem, & ruinas antiquas, designat Christum, liberantem Iudæos & gentiles à peccatis. Eccl'ici.49.d. Isa.61.b.2.Mach.3.f. — *Liberans Deus Iudæos & gentiles.*

Cyril.4.s. Ioan.28. — Erectio tabernaculi, incarnationem Christi designare potest. Exo.40.a. Idem potest significare erectio altaris. gen.33.d. — *Incarnatio Christi.*

Hie.s.Iob.39. — Erigere etiā tabernaculū iuxta exemplar in monte monstratū, est componere vitam ad imitationem cœlestium. Et erigere tabulas tabernaculi, est eleuare mentes ad cœlestia. Exo.26.c.40.a.num.2.c.7.a.9.d.acto.15.d. Et erigit struthio alas in altum, quū ecclesia per fidem & spem, ad cœlestia eleuatur. Iob.39.b. — *Imitatio cœlestium.*

Philo.de somnijs. Beda.s.gen.28. — Erectio lapidis facta à Iacob in titulum. gene.28.d.31.g. Typus est resurrectionis Christi in gentibus prædicandæ. Est etiam roboratio mentis, ad bona opera exercenda, tentationesue sustinendas. Erigens se Christus, cum scriberet in terra. Ioan.8.a. suam exaltationem, post humiliationem significauit. — *Resurrectio Christi. Roboratio mentis.*

Glo.int.s.deute.27. — Erigere lapides ad scribendā legē. deut.27.a. est suscitare doctores ad instruēdū populū. — *Instituere doctores.*

Glo.int.s.gen.35 — Erigens Iacob titulum lapideum. gen.35.c. futuram ecclesiæ sublimitatem designauit. — *Erectio ecclesiæ.*

Erigit

superbia. Erigit struthio alas in altũ,quũ quis per effrænatam superbiã cogitationes aperit.Iob.39.b.Erigi enim est per superbiã eleuari: vt Core nu.16.b.Iudi.9.d.2.par.25.d.e.Iob.11.c.19.a.22.c.36.a.39.c.Iere.48.d.50.e.thren.1.c.2.Mach.15.b.Et eriguntur argento, qui superbiunt de diuitijs,honoribus,& cęteris vanitatibus. Sopho.1.c. Erectum etiam collum, designat audaciam superbię.Et erigere titulos,est insignem memoriam in re vana de se relinquere.Leui.26.a.Et erigens Saul fornicem triumphalem in Carmelo.1.reg.15.c. est prædicator,qui de sua prędicatione,apud simplices & rudes gloriam quęrit:quum tamen ipse male viuat.Ad hęc referri potest erectio altarium,seu ararum Baal:qui enim superbiũt, aram Baal,hoc est,diabolo,in se erigunt.4.reg.21.a.Leui.26.a.Dani.3.a. Gre.31.mor.11.&.12 mora.21. Hie.f.sopho.1. Isych.f.Leui.26.

Imitari perfectionẽ Christi. Erigi quasi leonem,est imitari perfectionem Christi.num.23.d. Et erigũtur aduersus Philistim,hoc est;contra dæmones, qui resipiscunt à peccatis, in quibus prius dæmonibus seruiebant.1.reg.13.a.Et erigens angelus Danielem super genua. Dani.10.b.designat aliquem profectum in operando,sed non plenum,nec ex omni parte.Hebræ.12.b. Ori.f.num.ho.16. Gre.22.mor.21.

Detegere insidias diaboli. Erigit prædicator castra contra Hierusalem. Ezec.4.a.quando rectæ intentioni audientium,hostis callidi circũuentiones,quasi incomprehensibiles insidias prędicit. Gre.26.mor.5.

Non erat, q̃ erigeret vltra pelles Hierusalẽ.Ier.10.d.quãdo nõ erat,qui eam reędificaret. Hie.f.Iere.10.

Desiderantes angeli salutem nostram. Erectis pedibus stantes cherubim.2.par.3.c.ostendunt desiderium,vt nos ab huius peregrinationis erumna erectos ad suum ducant consortium. Glo.int.f.2.par.3.

Implorare auxiliũ di. Erigere oculos ad Deũ,est implorantis eius auxiliũ.Tob.3.c.Est autẽ mentẽ eleuare. Glo.int.f.Tobi.3.

Persequutorũ ecclesiæ pœna. Erigi lignum iubebat Darius,vt in eo cõfigeretur is, qui impediret ędificationem tẽpli.1.Esdr.6.b.vbi designatur pœna,quę infligitur impedientibus ædificationem ecclesiæ. Lyra.f.1.Esdr.6.

Scrutator mysteriorum. Erigit oculos ad opes,quas non potest habere,qui scrutatur arcana,quæ penetrare non potest.Pro.23.a. Beda.f.pro.23.

Eripere,uide Liberare.

Errare,Error.

ERrare,est iudicare, vel approbare verum esse,quod falsum est: vel è diuerso.Et interdũ est vagari & discurrere.

Christus. Sensibilia sequentes. Errans Ioseph in agro quærens fratres suos.gen.37.c.designat Christum discurrentem p̃ Iudæam,& quęrentem,qui se agnoscerent.Nam & errantes quęrebat.Designat etiam eos, qui sequuntur sensibilia,& contentionibus vacant verborum. Amb.de.Ioseph.3. Aug.ser.81. Beda.f.gen.37. Phi.q̃ dete. poti.isi.

Confusio hæreticorum. Errauerunt in deserto domini gentiũ,quum apostoli & doctores ecclesiæ,nullum reliquerunt hæreticũ,non confusum,qui veritati recte posset obsistere. Isa.16.c.Hebrę.11.g. Hie.f.Isa.16.

Sequi Christum. Non errant stulti,qui ambulant per Christum,hoc est,qui stulti reputantur à mundanis, ambulantes per eum,qui est via,veritas,& vita.Isa.35.c. Hie.f.Isa.35.

Iudæi. Falli in fide. Errans Agar in solitudine.gene.21.b. designat Iudæos dispersos per orbem:vel ignorantiam legis habentes:& à Christo deficientes.ps.106.Et errauerunt ab vtero.ps.57.quia defecerunt ab Abraham,& à bona voluntate, facti increduli & peruersi.Et fecit Deus errare principes quasi ebrios, quum permisit sacerdotes & pharisæos, ex praua affectione,circa Christum errare.Iob.12.d.thren.4.c.Errantes etiam spiritu sunt errantes in fide:vt Iudæi,gẽtiles,& hæretici.Isa.29.g.30.c.45.c.Errant autem in inuio, qui idola colunt, aut hęreses sequuntur.ps.94.16.Et idololatria est vetus error.Isa.26.a. Et omnes isti dicuntur errare sicut ebrij, quia rectam rationem non sequuntur.Isa.19.c.28.a.47.d. Sic faciunt errare pseudo p̃phetæ populum.deut.4.c.13.d.27.c.30.d.Iob.15.d.Sapi.2.d.5.a.13.b.14.c.Eccl'ici.15.c.17.d.34.a.Iosu.23.c.thre.4.c.Baru.4.f.Eze.14.c.34.b.44.c.Matt.22.c.Mar.12.b.1.Timoth.1.b.6.b.titũ.3.a.Hebrę.5.a.Iacobi.5.d.2.Petri.2.c.Dani.14.d.Hi dicuntur errantia sidera.Iudę.d. Ori.f.gen.ho.7. Arno.f.ps.57.106. Amb.epis.14. Gre.11.mor.13. Beda f.gen.21. Hie.f.Isa 19. Aug.de pastori.7.

Delinquere. Error in ceremonijs,est neglectus diuini cultus,Leui.5.d.Et errans sicut ouis perdita,est peccans.ps.118.Dicit autem Dauid de prętẽrito se errasse,& non de pręsenti:quia non perseuerauit in peccato,sed pœnitentiam egit.Errans bos,aut asinus,aut ouis,est simplex peccans.Exo.23.a.deut.22.a.pro.10.c.13.c.14.c.21.c.Eccl'ię.1.d.2.a.7.d.10.b.Sapi.1.c.17.a.Eccl'ici.11.b.Isa.53.b.63.g.thre.4.c.Eze.34.d.Matth.18.b.Ephe.4.c.e. Amb.f.ps.118.ser.28

Arrogantia. Dicens Elihu ad Iob:Si erraui, tu doce me.Iob.34.d.est vox propriẽ arrogantiũ:vt tunc de errore acquirere studeant, quando se nouerint non errasse: qui rursum requirere, vel argui de errore despiciunt,si quando se errasse veraciter præcognoscunt. Gre.26.mor.1.

Erubescere,uide Confundere.

Eruca.

ERuca vermis genus est,toto corpore repens:quæ noxia solet esse segetibus,& alijs plantis: Non auolat, vt locusta, nec huc illucq; discurrens semesa demittit: sed permanet & instat perituris frugibus: & tardo lapsu, pigrisq; morsibus vniuersa consumit. Videtur Aristo.3. de genera. animali.

Hie.s.Amos.4. significare extremum pœnarum omnium. Amos.4.c. Extrema pœna.

Hie.s.Ioel.1. Rup.s.Ioel.1. Eruca deuorans segetes, significat reges Assyriorum, & Babylonios, qui deuorarũt, & destruxerunt Iudæam. Ioel.1.a.2.f. Significat etiam inter affectus animi tristitiam, quę mentem consumit, & desiccat ossa. Reges Assyriorum. Tristitia.

Gre.33.mor.39. Potest etiam eruca significare libidinem, quę cor, quod tenuit, ita polluit, vt in superioris munditiæ surgere amorem non possit. Ioel.2.f. Amos.4.c. Libido.

Eructare.

Hier.ad principiã. & s.ps.44. Aug.s.ps.44. Basi.s.ps.44. Amb.de virgi.3. Aug.s.ps.73. Eructare, est ructũ extra mittere, vel ructãdo aliq̃d emittere: solet fieri ex abũdãtia cibi. Eructauit cor Dei verbum bonũ. p̃s.44. quũ Deus pater de substantia sua produxit filium. Eructat etiam dies diei verbum, quum pater generat filium. p̃s.18. Pater generans filium. Arno.s.p̃s.18.

Eructat etiam cor verbum bonum, quum ex abundantia boni cordis, bonũ ore profertur. p̃s.44. Et eructat dies diei verbum, quum quis ex intimo cordis thesauro profert prędicationem fidei Christi. p̃s.18. Matt.12. Luc.6.g. Eructauit etiam Christus abscondita, quum manifestauit nobis cœlestia ex immenso amore. Matt.13.e. Prædicatio Christi & apostolorum.

Amb.s.p̃s.118.ser.22. Aug.s.p̃s.144. Ber.ser.3. de aduen. Eructare hymnum, est diuino instinctu Deum laudare. Sic dicitur: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Cum enim quis plenus est cibo diuino, tunc eius os implet laude. p̃s.118.144. Laudare Deum.

Hie.s.p̃s.143. Eructantia promptuaria mundanorum, ex hoc in illud. p̃s.143. sunt verba hęreticorum, quę habent pręparata aduersus fideles, philosophorum autoritatibus munita: sic, vt si illos in vno tenueris testimonio, ad aliud confugiant, & modo ad sacram scripturam, modo ad Aristotelem, aut ad Platonem recurrunt. Verba hæreticorum.

Eructans fluuius Aegypti multitudinem ranarum. Sapi.19.c. Designat sapientiam mundanam facientem loquaces. Sapientia mundana.

Erudire, quære Docere. *Eruere, uide Euellere, & Liberare.*

Erugo, quære Aurugo.

Erumpere, Prorumpere.

Erumpere dicitur illud, quod extra prodit, quasi rumpendo superficiem eius, in quo latebat. Vnde interdum est emanare. deut.8.g. Erumpũt fluuiorum abyssi. Exire. nu.18.c. Quicquid primum erumpit è vulua. Exultare. Gala.4.d. Erumpe & clama, quę non parturis. Pullulare. nu.17.g. Turgentibus gemmis eruperãt flores.

Hie.s.Isa.58. Erumpit lumen quasi mane. Isa.58.b. quum sol iustitiæ, dissoluens tenebras peccatorum nostrorũ, & errorum: lumine scientię & veritatis mentes nostras illustrat. Illustrans Christus.

Hie.s.Eze.13. Erumpens spiritus procellę, est ira Dei, aut virtus spiritussancti, dissipans ædificia errorum hęreticorum. Eze.13.b. Iere.23.d. Ira Dei.

Aug.s.p̃s.140. Erupta crassitudo terrę super terrã, dici põt fructus de passiõe martyrũ prodiẽs. p̃s.140. Fructus martyrij.

Gre.17.mor.12. Non erumpunt pariter aquæ de nubibus. Iob.26.a. quia apostoli, & prædicatores paulatim infundunt infirmorum mentibus doctrinam, prius facilia proponentes: ne mentes eorum obruantur. pro.8.c. Iere.18.b. Moderatio doctrinæ.

Beda.s.pro.3. Eruperunt abyssi per sapientiam Dei. pro.3.c. quum mysteria per Christum aperta sunt. Apertio mysteriorũ.

Erumpentes flores ex virga Aaron. num.17.c. natiuitatẽ Chr̃i ex virgine designarunt. Natiuitas Christi.

Glo.ord.s.gen.43. Erumpentes lachrymę Ioseph. gene.43.g. lachrymas Chr̃i pro nobis fusas designarunt. Lachrymæ Christi.

Hie.s.Eze.17. Erumpens in germen id, quod abscissum est de cedro, designat gentiles in fide fructificantes. Eze.17.g. Hose.14.c. Ioel.3.c. Gala.4.d. Gentiles fructificantes in fide.

Hila.s.p̃s.140. Erumpentes papulę in cicatrice, sunt vitia extra prodeũtia. Leui.14.f. Idem designat crassitudo terrę erupta super terram. p̃s.140. Vitia extra prodeuntia.

Hie.s.Isa.59. Gre.15.mor.8. Erumpit in regulum ouum aspidis, quod confotum est. Isa.59.a. quum ex mentibus hęreticorum & pharisęorum prodeunt verba erronea, & blasphema. Designatur etiam spes Iudæorum de Messia, quę deueniet ad suscipiendum Antichristum. Designatur etiam, quum quis fouendo in se praua consilia, fit membrum Antichristi. Blasphemiæ hæreticorum.

Gre.28.mor.15. Erumpentes hostes ex ciuitate, sunt multitudo tentantium aduersus bonos. Iosue.8.d. Iudi.20.d. Et erumpens mare, quasi de vulua procedens, est quum miseriarum secularium fluctus, de carnalis cogitationis iniquitate concepti, in sanctæ ecclesiæ interitum sęuiunt. Iob.38.a. Ioel.3.b. Multitudo tentantium.

Esaias.

Esaias, seu potius Isaias. i. salus, vel saluator domini: filius Amos. i. fortis aut robusti, propheta, satis notus in sua prophetia.

Hie.s.Isa.1. Quatenus vidit visionẽ, designat eos, qui saluant̃ à domino, videre visionem super Iudã & Hierusalem, hoc est, confessionis plangendo peccata, & pacis post pœnitentiam. Isa.1.a.

Vt autem

Sermo domini.

Vt autem ingressus est ad reprehẽdendum regem Ezechiam, typus est sermonis domini, ingredientis mentem, ad ipsam redarguendam. Isa.39.c.

Esau, Edom, Idumæa.

Hier.s.Abdi.

ESau filius Isaac, frater Iacob: cum quo natus est prior ipse quidem, tenẽte Iacob plantã eius. Erat totus hispidus & pilosus: vnde dictus est Seir. Vendidit primogenituram fratri suo Iacob, ꝑ decoctione rufa lenticularũ: vnde dictus est Edom. i. rufus siue terrenus: & ab eo dicta est regio Idumæa: quę prius dicebatur Seir: nunc Gebalene. Hebraicé dicitur Darom, & Theman, & Nageb, & Duma. Abdi. Erat Esau venator, & in agro viuens: cuius benedictionem suffuratus est Iacob, simulans se esse Esau: in qua benedictione subditus est ipsi Iacob: cumq; postmodum ipse intulisset cibos patri, etiam ab ipso benedictus est: ita tamen, vt à subiectione Iacob non eximeretur.

Iudæi. Principes Iudæorũ. Superbi. Sacrificia veteris legis. Iudæa. — Ori.s.Iudi ho.5. Hie.s.Isa.34. Gre.s.Eze.ho.6. Beda.s.gen.25.27. Rupert.s.Amos.1.& s.Abdi.

Esau Typum gerit populi Iudæorum, qui primogeniturã habebat, quam amisit per infidelitatem: gen.25.d. Et vt attulit cibos post Iacob ad patrem, designatur conuersio Iudęorum in fine mundi. gene.27.d. Vt autem occurrit Iacob cum armatis, figura est principum Iudæorum contra Christum: & etiam superborum, qui non cum humilitate suscipiunt fidem. Gene.32.b.33.a. Vt vero dicitur Edom, hoc est, sanguineus, designat veteris legis sanguinolẽta sacrificia. Idumæa quoq; significat Iudęã. Isa.34.b. Amos.1.c.9.d Abdi.b. Mal.1.a.

Prauum dogma. Hæretici. Carnales. Terreni sensus legis. — Amb.de Cain.1. Hier.s.Amos.1.&.s. Abdiam. Aug.s.ps.136. Gre.5.mor.7.

Secundum ꝙ pugnauit Esau cum Iacob in vtero, designat prauum dogma, quod veritati aduersatur: & etiam hæreticos, qui & Idumæi dicuntur. Et Edom. i. sanguis dicitur de carnalibus, tam Iudæis, q̃; hæreticis. Et filij Edom, sunt qui carnalia sectantur. Et Idumæa significat sensus terrenos legis. gene.25. d.1.reg.21.b.4. regũ.8.f.2.paral.28.c. Iudith.3.d. ps.51.82.136. thren.4.d. Amos.1.b.2.a. Abdi.a. Vt etiã erat venator, & agricola, typus est eorũ, qui in exterioribus voluptatibus fusi, carnem sequuntur: & tanto magis exteriora colunt, quanto magis interiora sua inculta derelinquunt. Idumęa quoq; significat carnem, & omnia carnalia, & terrena: Est autem Idumęa finis Iudęæ: quia à terrenis venitur ad spiritualia. num.24.c. Iosue.15.a. ps.59. Ezechie.25.c. Et ipse Edom est homo animalis, qui prior est, q̃; spiritualis: cui tamen carnalis subijcitur regendus, & gubernandus, & accipit benedictionem, si illi obtemperet.

Caro. Carnalia, & terrena. Animalis homo. — Ori.s.nu. ho.18.&.s. Iosu.ho.19. Arno s.ps.59. Geor. vene. canti.2. ton.3.cap.4.

Gentilitas. Mundus. Terra. Terrenus homo. — Basi.s.ps.59. Arn. & Hil.s.ps.107. Aug. de essenti. diui ni.&.s.ps.59.62. Hier.s. Isa.34.63. & s.Eze.25.

Significat etiã Edõ, aut Idumęa gentilitatẽ ad ecclesiam venientem: & extenditur calceamentum Christi vsq; in Idumęam, quum prædicatio Christi, venit ad gentes, vel ad genus Esau. ps.59.107.136. deut.2.a.23.b. Iosue.24.a. Dani.11.g. Amos.9.c. Abdi.c. Mar.3.b. Significat etiam Idumęa mundum, vel terram. 2.reg.8.d. ps.62. in titu. Et venit Christus de Edom, quum ascendit de terra in cœlum, sanguine rubricatus. Isa.34.b.63.a. Edom autem, hoc est, terrenus homo est percutiendus, vt viuat cœlestis. ps.59. in titu. Edom etiam, hoc est, terrenus non vult concedere trãsitum filijs Israel, vt eant ad terram promissionis cœlestẽ. num.20.c.3.reg.22.g. Eze.25.d.32.g. Ioel.3.d. Amos.2.d. Mala.1.a.

Mali. Mores praui. Feruor peccandi. — Philo.1.allego. Ori.s.Matth.ho.29. Gre.s.1.reg.14. Hie.s.ps.82.

Esau, vt habitabat in agro, typus est malorum, & morum Deo odibilium. gene.25.d. Et vt dicitur Edom. i. rufus, designat feruorem peccandi, & peccatum ex consuetudine, & inimicos bonorum. 1.reg.14. ps.82.136. Ieremi.49..b. Roma.9.c. Hebrę.12.d. Idem designat Doeg Idumęus. 1.reg.21.d.

Appetitus. — Philo.2.allego.

Typus est etiã Esau appetitus: vnde subijcitur Esau Iacob, hoc est, appetitus rationi, & insipiens sapienti. gen.27.f.4.rég.8.c.14.b.1.par.18.e.2.par.21.c.2.reg.8.d.num.24.c.

Insipiens. — Philo. d cõgres.&c. Hie.s. Amos.2.

Interpretatur Esau iuxta Philonem, factura, aut quercus, significans insipientem, qui quercus est, quia duræ ceruicis, &c: factura autem, quia figmentum & fabula, est vita insipientis: aut factura propter mala opera. Generat autem Eliphaz. i. Deus me dispersit: quia anima insipientis dissipatur, & relinquitur à Deo. gen.36.a.

Hypocritæ.

Esau, vt accepit aliam vxorem, non relictis prioribus. gen.28.a. designat hypocritas, assumentes bonorum operum apparentiam quandam, non relictis malis prioribus.

Diabolus. Inferi. — Ori.s.Exo.ho.6. Hie. ad damasum.q. 2.&.s.ps.107. Beda.s.gen.27.

Esau interdũ est typus diaboli: & Edom, seu Idumęi, hoc est, terreni, & sanguinei, sunt dęmones, & eorum sequaces. Et Idumęa potest significare inferos, locum videlicet dęmoniorum. ps.82.107.136. Exo.15.a. Eze.32.g.35.d. Ioelis.3.d.

Vitia. — Hie.s.Mala.1.

Esau & Iacob de vna stirpe generati, sunt vitia, & virtutes, ex vno cordis fonte procedentes: dum ex arbitrij libertate, in vtranq; partem, vt volumus declinamus: sed priora nascuntur vitia, per infantiam, pueritiam, iuuentutem, quæ postea ętas firmior corripit, atq; supplantat. Maior frater hispidus & sanguinarius, venationibus, syluis, & bestijs delectatur: minor lenis, & simplex, & innocenter habitans domum: ideo Deus Iacob dilexit: Esau autem odio habuit. Mala.1.a.

Esca, quære Cibus.

Eschol.

Eschol.i.botrus,siue orbatio,aut ignis omnis:frater Mamre,socius Abrahæ in pũgna cõtra quatuor reges.gen.14.b.Secundum q ducit nomen ab igne,designat bonam indolem,quæ omnia generosa prosequitur:ideo est socius Abrahæ.i.viri perfecti. Bona indoles.

Esdras.

Ori.s.Eze.ho.1. Esdras.i.adiutor,siue atrium:sacerdos,scriba,& propheta,princeps in reductione populi Israel,de captiuitate Babylonica:est satis notus in suis libris.1. Esdr.1.a.nehe.8.a. Typus esse potest diuini auxilij. Diuinum auxilium.

Esdrelon.

Esdrelon.i.adiutorium fortitudinis,vel quercus auxilij:ciuitas quędam. Iudith.1.c.Et cãpus magnus inter montes Gelboe & Hermon minorem.

Esebon.

Ori.s.nu.ho.13. Philo.2.allego. Hie.s Isa.15. Esebon.i.festinatio filij,aut festinatio intelligentis,vel ædificantis: filius Gad.gene.46.b. Item interpretatur cogitationes:& est ciuitas Seon regis Amorrhæorum.i.diaboli pręcipua,quia de corde exeunt cogitationes malæ:ideo est igni spiritussancti succendẽda.nu.21.e.Est etiam ciuitas Moab in tribu Ruben,quæ videtur eadem:& designat ænigmata sophistarum,& vanas cogitationes.Isa.15.a.16.b. Vanæ cogitationes.

Geor.venet.cant.2.tono.6.cap.8. Esebon etiam,vt interpretatur cogitationes,designare potest diuinam mentem, in qua sunt veluti piscinæ,vbi continebantur omnia,anteq; crearentur.Cant.7.b. Diuina mens.

Gre.s.cant.7. Rup.s.canti.6. Esebon iuxta Gregorium interpretatur cingulũ mœroris: & designat mœrorem huius peregrinationis & pœnitentiæ. Mœror pœnitentiæ.

Esmona.

Ori.s.nu.ho.17. Hie.de Mãsionibus. Esmona,seu Hasmona.i.festinatio numerationis,vel muneris,aut festinatio præparationis,vel legatio est vicesima sexta mansio filiorum Israel in deserto, quo venitur e Methca:à septuaginta dicitur Aselmona:ab Origene Asena,designans robur patiẽtię.Hebraicè dicitur Hasmona.i.festinatio,iuxta Hieronymum:estq; in deserto Pharan:ad eum peruenit post Methca,quia post dulcedinẽ cõsolationis, est ad vlteriora properandũ.nu.33.d. Patientia. Perseuerantia.

Esse, Existere.

Esse à verbo sum,notam habet significationem.

Glo.int.s.Exo.3. Esse absolutè conuenit maxime propriè Deo:cuius esse est ęternũ,nullã admittẽs variationẽ,aut cõpositionẽ:& nomen eius propriũ dicit,qui est:& ipse dicit.Exo.3.d.Ego sũ,qui sũ.Et esse se dicit Deus, quũ vult ostẽdere,se habere potestatẽ ad vĩdicãda pctã.Ier.7.b. Esse Dei.

Ori.s.ps 38. ho.2.& s.Roma.4. Hilar.s.Matt.cão.1.&.s.ps.58. Aug.s ps.38.58.103. Rup.9.s.Ioan. Esse dicunt,qui adhęrent Deo,& sunt in gratia: nõ esse vero pctores, & à Deo separati. ps.38.Rom.4.c. Non esse etiã dicunt gentiles,& increduli Iudæi.Esse ẽdiuerso dicunt aliquãdo,qui pręsumunt de sapientia:non esse vero simplices.1. Cor.1.d.Mat.2.d.Dicunt etiã nõ esse,qui conuertunt ad fidẽ,& desinũt esse superbi & peccatores.ps.58.103. Esse ex Deo dicunt,qui sunt ex benedictione illa,qua Deus oẽs ad vitam pertinẽtes nasci iussit. Ioã.8.f. Existentes in gratia.

Glo.ordi.s.ps.90. Esse dicit Deus cũ suis in tribulationibus.ps.90.Isa.43.a.quia tunc maxime eos adiuuat. Sic dicit esse anima Dei ad eos,quibus est beneuolus : non esse vero ad eos, quibus est iratus.Ieremi.15.a. Fauens Deus suis.

Amb.de Ioseph.12. Ori.s.Eze.ho.1. Esse iuxta Ioseph, est nõ longe esse à Chro.gen.45.b .Sicut & ipse Chrs dicebat: Vobiscũ sum,vsq; ad cõsummationẽ seculi.Et esse in Deo, est esse in veritate & charitate.acto.17.f. Existens etiã Ezechiel in medio captiuorũ,designat Chrm inter peccatores.Eze.1.a. Esse iuxta Christũ.

Isy.s.Leui.16. Nullum hominem esse in tabernaculo testimonij ingrediente sacerdote in sancta sanctorũ.Leui.16.d.designat in incarnatione & passione Christi,sic ipsum fuisse solum ad opus redemptionis,vt nullus fuerit sine peccato,sed omnes egeant eius redemptione. Solus Chrs in opere redemptionis.

Hiero.s.Agge.2. Quasi nõ esset erat ecclesia in principio,sed postea facta est gloriosior,q; synagoga: quæ iam facta est,quasi non sit.Agge.2.a. Ecclesia parua.

Hie.epis.bĩtudinis. Erat filius senior,hoc est,Iudæi semper cum patre, propter legẽ,& cultum Dei, & quia peccando corripiebãtur à Deo.Luc.15.g. Iudæi cum Deo per legem.

Hila.s.ps.68. Non esse substantiam in Christo.ps.68.est corpus eius defecisse à vita in passione. Deficiẽs corp' Christi à vita.

Aug.1.ser.dñi ĩ mõ. Esse in via, est viuere in hac vita, in qua sumus viatores, & peregrinamur à domino. Matthæ.5.d. Viuere in hac vita.

Gre.s.Eze.ho.3. Esse dicuntur ipsius domini filij seruorum eius.Exo.21.a. quia bona opera subditorum, ascribuntur prædicatori eos instruenti. Bona opera ascribũtur instructori.

Gre.s.1.reg.9. Existens vir Dei in ciuitate.1.reg.9.b.est prædicator manens cum subditis, muniens ipsos,manens & ipse munitus.Et habitat in excelsis: quia munimenta saxorũ sublimitas eius. Isa.33.a.In ciuitate vero,hoc est,in loco non plenè perfecto existit, quia pro captu subditorum, ab illa sublimitate se demittit. Prædicator manens cum subditis.

Non

Non adesse prædica torem. Non esse prophetam: cum non sunt signa. ps.73. est non adesse prædicatorē, qui habeat dona spiritussancti. Et non esse fabrum ferrarium in Israel. 1. reg. 13. d. est non esse in ecclesia eruditos in secularibus scientijs. Gre.s.1.reg.10.13.

Expectatio resurre. Sunt reliquiæ homini pacifico. ps.36. quia sancti corporis resurrectionem expectant. Ori.s.ps.35.ho 5.

Multitudinis credē tium cor vnum. Erant simul meretrices, quæ venerunt coram Salomone. 3. reg. 3. a. quia multitudinis credentium, erat cor vnum, & anima vna: Nullus autem erat cum eis, quia infideles sunt extra ecclesiam. Hie.epis multum in vtraq;.

Non esse dicebantur filij Rachelis, hoc est, innocentes occisi ab Herode: quia matres reputabant eos perpetuo perijsse. Iere. 31. c. vel non sunt, vsq; ad resurrectionem corporum, quia tunc verè erunt. Rup.2.s.Matt.

Esse in peccato. Esse sub lege, est esse in peccato: quos enim reos tenet lex, traditi sunt illi à peccato. Romanos. 6. a. Amb.s.Rom.6.

In vitijs carnis. Esse in carne est esse in vitijs carnales sensus sequēdo. Rom. 7. b. Et esse cum Philisteis, est esse in peccato, & in dæmonum consortio. 1. reg. 14. c. Amb.s.Rom.7. Gre.s.1.reg.14.

Caiphas in Christū. Consistens peccator aduersus Christū, erat Caiphas, quando ipsum interrogabat. ps.38. Ori.s.Matt.ho.35.

Equalitas in iudicio. Erit in iudicio sicut populus sic sacerdos: quia tūc sola erit distinctio meritorū. Isa. 24. a. Hie.s.Isa.24.

Grauitas iudicij. Non fuisse à principio, nec fore postea simile, designat grauitatem vindictæ in iudicio futuram. Ioel. 2. a. Hie.s.Ioel.2.

Mitti in infernum. Non esse dicitur diabolus. Iob. 28. c. Et sunt quasi non sint, qui mittūtur in infernū. ps.38. Isa. 41. c. 65. a. Iuxta septuaginta. Demum omne quod falsum est, non subsistit: & quod veritati aut virtuti contrarium est, non est: vnde est illud. Ester. 14. c. Ne tradas domine sceptrum tuum his, qui non sunt. Eze. 26. d. 28. e. Abdi. f. Sic bestia fuit, & non est. Apo. 17. b. Hie.apolo.aduer.Iouinia.&.s.Isa.65.&.s.gal.1.&.s.Eze.26. Gre.14.mor.9. Rup.10.s.apo.

Esther.

Virgo Maria. Ecclesia. Esther. i. occulta, siue abscondita, vel demoliens, siue ex Syro & Hebræo, medicinæ exploratio, vel contemplatio, aut medicina turturis: Mulier, quæ licet esset Iudæa, fuit vxor regis Assueri: liberauit populum Iudæorum ab interitu, crucifixo Haman, qui eum pdere volebat. Typus est beatissimę virginis Mariæ, quę victo diabolo liberat peccatores. Esther. 2. b. 5. a. 14. a. potest etiam ecclesiam designare. Lyra.s.Ester.2.

Esurire, Fames, Famelicus, Inædia.

Esuriunt animalia, quum habent appetitum cibi propter exinanitionem alimenti prius susceptí: & hic appetitus, qui est calidi & sicci, dicitur fames.

Quærens Christus fructum in anima. Esurit Christus, quum quęrit fructum operum in anima, aut in synagoga, & esurit opera iustitiæ in nobis, quum nos esurimus. Matt. 4. a. 21. b. 25. d. Ori.s.Mat.ho.16.34 Hila.s.Matth.cāo.3 Hie.s.Isa.21.

Quærentes augmētum iustitiæ. Esurire dicuntur iustitiam, qui eius quærunt augmentum, qui nunq; se satis iustos putant: ideo diligenter laborant, vt iustiores fiant. Matth. 5. a. Et famem patiuntur vt canes, qui misericordiam à Deo petunt. ps.58. Esuriens etiam est, qui non est incrassatus vitijs, & voluptatibus: sed optat saturari pane Christi, & verbo Dei. Eze. 18. b. Hic esuriens amarum amplectitur. i. tribulationes. pro. 27. a. Amb.s.Luc 6. Hier.s.Matth.5.&.s.Ezech.18. Aug.s.ps.58. Beda.s.pro.27.

Desiderātes discipuli salutem humanā. Esuriebant discipuli, quum quęrerent spicas. Matt. 12. a. designantes famem, quam habebant de salute humana. Sic esuriebat Petrus salutem Iudæorum. actor. 10. b. Et data est illi salus gentium. Hila.s.Matt.cāo.12. Hie.ad.Rusticum. Aug.ho.45.

Desideriū verbi Dei. Defectus verbi Dei & virtutum. Fames interdum est desiderium ex gustu sapientiæ, & quū anima caret suo cibo, hoc est verbo Dei. Et hęc fames est in terra Aegypti, hoc est, in mundo, & præcipue inter malos. gene. 12. c. 26. a. 41. d. g. 43. a. 47. c. ps.32.36.38.106.145. Isa. 5. d. 14. g. 49. c. 3. reg. 17. c. 4. reg. 6. f. Ieremiæ. 11. d. 31. c. Luc. 4. d. 15. c. thren. 2. f. 4. b. Ezechiel. 34. g. 36. f. Inædia inuadit costas iniqui, quia fames interna sensus mentis extenuat, vt cogitationes suas nullatenus regant. Iob. 5. d. 18. c. 30. a. Porrò qui simplici contentus fide instar brutorum animalium, versatur quidem in ecclesia, sed tamen in nullo bono opere proficit: nec imitator est formicæ, quæ in messe pręparat sibi cibos, atq; comportat: iste fame morietur. Ezechie. 6. d. 14. e. 4. reg. 4. d. Fames etiam in regione, vbi erat filius prodigus, est defectus virtutū, & bonorum operum in mūdo: vbi enim non colitur Deus, sed idola: vbi veritas ī iniustitia detinetur, fames est valida. Luc. 15. c. Hęc fames verbi Dei, est in Iudæis: qui circumferunt verbum Dei, & fame pereunt. Amos. 8. d. Ori.s.gene.ho.16.& s.Luc.ho.35. Hila.s.ps.58. Gre.s.mor.7.&.6.mor.18.&.20.mor.8. Cyril. de adora. in spiritussancto. Hie.s.Eze.6.& epis. beatitudinis. Amb.s.Luc.15. Rup.s.Amos.8.

Defectus veritatis & fidei. Fames pręterea est ignorantia veritatis: & discessio à fide, quum non est, qui faciat bonū. gen. 41. d. ps.104.106.145. isa. 8. d. 65. c. Et esurierunt diuites, hoc est, Iudæi, qui occiderūt panem vitę. Et hęretici, qui se priuauerunt veritate. Et esuriēs & sitiens est hęreticus, carens doctrina veritatis: aut turba Iudæorum. ps.33. Isa. 9. d. 29. c. 32. b. 44. b. Hie.s.Isa.8.22.65. Amb.de Ioseph.7. Arno.s.ps.104.106. Basi.s.ps.33.

Tēp⁹ hui⁹ vitę, & tribulationū & iudicij. Fames præterea, vel dies famis, designant tempus huius vitę: vel tempus tribulationum, vel etiam tempus iudicij vniuersalis. ps.32.36. thre. 5. b. Matth. 24. d. Aug.s.ps.32.36. Ori.s.ps.27.ho.3.& s.Matth.ho.28.

Cupiditas carnalis. Fames carnalium voluptatum erat, quam patiebantur filij Israel in deserto. Exo. 16. a. Et Amb.2.de Abra.4.

Ber. ser. de affectionibus animæ. fames, quæ cogit descendere in Aegyptum, est cupiditas carnis, & rerum temporaliũ. gen. 12. c. Hac fame peribat filius prodigus. Luc. 18. c.

Gre. s. 1. reg. 2. & 6. mora. 2. Hie. s. Isa. 58. & s. Iere. 31. Aug. 17. ciui. Dei. 4. Famelici saturati sunt gentiles plenam mysteriorum fidei notitiam recipientes. 1. reg. 2. a. Et famelici saturantur, quia sancti viri humilitatis arce præditi, dum de se alta non sentiunt, excelsa virtutum dona promerentur. Iuxta illud. Isa. 66. a. Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? Et famelici saturantur, dum ij, qui mundi, & vacui sunt à vitijs, eucharistiam sumunt. Esuriens etiam erat gentilis populus, carens pane verbi Dei. Isaiæ. 58. b. Ieremiæ. 31. e. Sed hic famelicus comedit messem stulti populi Iudæorum. Iob. 5. a. Gentiles.

Gre. 16. mor. 3. Esuriens interdum est curiosus, & qui vult plus sapere, quàm oportet sapere: cui ecclesia subtrahit panem. Iob. 22. a. Curiosus.

Arno. s. ps. 58. Fames etiam est dæmonum contra animam, quam deuorare cupiunt. ps. 58. Hiantes dæmones contra animam.

Etham.

Ori. s. Exo. ho. 5. & s. num. ho. 27. Hie. de mansionib9. ETham. i. fortitudo eorum, aut vomer, vel aduentus eorum: desertum magnum, & arenosum, ad mare rubrum, respiciens Melonos: vbi fuerunt tertia castra filiorum Israel post Sochot, in extremis finibus solitudinis: & iuxta Hieronymum, est idem, quod desertum Sur. Exo. 13. d. nu. 33. a. Etham typus est resurrectionis Christi, & aliorum mysteriorum: est in extremis finibus solitudinis, vbi sumenda est fortitudo: ideo primum ibi videtur dominus in columna ignis per noctem, & nubis per diem, vt designetur lumen Christi, necessarium nobis, ad vitandos errores. Est enim conuallis, vbi sunt pugnę & victorię: quia pugnandum est nobis post egresionem de Aegypto, & vincendus Pharao. Resurrectio Christi.

Ethan.

Aug. s. ps. 73. Gre. 33. mor. 13. ETHan. i. fortitudo ps. 73. Non est nomen loci, sed significat fortitudinem. Et siccat Deus fluuios Ethan, hoc est, flumina fortia & vehementia: designat autẽ diabolum, cuius flumina siccat Deus, quum eius vehementes tentationes, ad nihilum redigit. Diabolus.

Rup. s. Iudi. 18. Petra autem Ethan est in tribu Iuda, in qua latebat Samson, designat conscientiam tutã, & solitariam, in qua quiescit Christus. Conscientia bona.

Ethæus.

ETHæus, siue Chetęus. i. cõfractus, vel formidãs, aut stupens: populus Chananęornm, eiectus à filijs Israel. gen. 10. c. Exo. 33. a. 34. b. designat gentiles, vel hæreticos, aut alioqui infideles ab ecclesia expellendos. Infideles.

Ethnicus, uide Gentilis.

Eua.

EVa. i. viua, vel viuens, prima mulier producta ex costa Adæ dormientis: quæ post modũ serpenti consentiens, comedit de ligno vetito, & virum etiam suum peccare fecit.

Amb. s. Luc. 3. Typus est ecclesię, de latere Christi in cruce dormientis productę: Facta est autem de costa, quę est os, quia ecclesia in Christo est fortis: Appellata est autem vita post peccatũ, quia est viuificata à Christo: & parit in dolore filios, quum vocat ad pœnitentiam peccatores: concipit autem per coniunctionem viri, hoc est, Christi: cui cõiungitur tanq̃; capiti, à quo habet sacramenta. gen. 2. d. 3. d. Tob. 8. b. 1. Timo. 1. d. Ecclesia.

Amb. de para. 2. Philo. 2. allego. Aug. 2. de gen. contra Manichæ. 21. Beda s. gen. 4. Significat etiam sensum, qui medius est, aut indifferens, ad bonũ, & ad malum: ideo eget viro, hoc est, ratione: à qua si separetur, decipitur, sicut Eua fuit decepta: & dicta est vita, ꝓpter bona opera, quæ sensus parit, quando coniungitur rationi, tanq̃; viro. gen. 3. d. 2. Cor. 11. a. Pari ratione, significat carnem, animæ, seu menti copulatam. Sensus. Caro.

Euadere, Effugere.

EVadere, est effugere, aut fugiendo, ab aliquo periculo liberari: vt qui euadit manus persequentis. Est etiam per aliquam difficultatem, ad aliquid insigne peruenire: vt qui euadit doctus. Est etiam declinare. Iosu. 20. a. Quo possit euadere iram proximi.

Gre. 2. mor. 25. 34. Euadens nũtius, qui venit ad Iob, solus. Iob. 1. c. est sermo ꝓpheticus, qui dum fiunt mala omnia, quę prędixit, quasi sanus ad dominum solus redit. Dum enim vera dixisse, de perditorum casu cognoscitur, quasi inter mortuos vixisse monstratur. Vel est rationis discretio, quę alijs pereuntibus domum redit, dum turbata tentationis motibus, discretio ad cõscientiam recurrit: vt quod repentinis incursibus præoccupata mens, se perdidisse pensat, hoc compunctionis studio afflicta recipiat. Sermo propheticus.

Lyra. s. gen. 14. Euadens vnus, ne caperet in bello Sodomorum. gẽ. 14. b. est qui nõ est subditus potestati diaboli. Idem designat euadens Abiathar à cęde, quam exercebat Saul in sacerdotes. 1. reg. 22. d. Et euadẽs Iudith ab Holopherne. Iudith. 13. c. Iudi. 3. d. 2. reg. 15. c. pro. 12. b. 19. a. Eccl'i. 11. b. 20. a. d. Nõ subditus diabolo.

Hie. s. Isa. 14. Et effugere fumum, est euadere peccatũ. Isa. 14. g. Et effugere mulierẽ, Eccl'tę. 7. d.

Effugit

Non euadere vindictam Dei. Effugit nemo manus domini, quia nemo potest vindictam eius euadere, nisi ad eundē ipsum recurrendo. Iob.1.c.11.d.Sapi.16.b.thre.2.g.Roma.2.a.1.Thess.5.a.Hebræ.2.b.12.f. Gre.10.mor.23.

Effugit spiritussanctus, fictum disciplinæ.Sapi.1.b.quia non est in eo, qui solam habet ostentationem exterioris disciplinæ. Lyra s. Sapi.1.

Fugientes correctionem. Euadēs exercitus Syrię, de manu regis Asa, videtur designare malos fugientes correctionem bonorum.2.par.16.c.Sic dantur multæ euasiones, quæ in bonum, & in malum, ad allegoriam deduci possunt.deut.3.a.Iosu.10.d.1.reg.30.e.2.reg.20.b.2.par.20.e.36.d.Iudith.18.a. Eccl'i.40.a.Iere.38.b.48.c.50.c.2.cor.11.g.Dani.11.g.acto.27.g.28.a.

Liberari à peccato. Euadens homicida casualis in ciuitate refugij.deuter.19.a.c.Iosu.20.a. est qui liberatur à peccato, confugiens ad Christum, & pœnitentiam. Lyra s. deut.19

Euadit durus equus indomitus: & filius remissus euadit pręceps.Eccl'i.30.b.

Eueus.

EVeus.i.iniquus, & peruersus: fuerunt populi ex Chananęis, qui habitabant in Aserim, vsq; Gazam, quos expulerunt Cappadoces.Exo.33.a.34.b.deut.2.e.Iosu.13.a.4.reg.17.f.

Euaginare, uide Vagina.

Euangelium, Euangelizare, Euangelista.

EVangelium est bonum nuntium, quod nomen attribuitur nouæ legi: cuius initium, annunciat nobis regnum cœlorum. Euangelista vero est, qui annunciat bonum nuntium.

Christus. Euangelista, quem dat Deus Hierusalem, hoc est, ecclesiæ, est Christus, qui euangelizauit pacem: aut etiam alij euangelistæ.Isa.41.g.Nahum.1.d. Hie. s. Isa.41.

Mulieres nunciātes resurrectionem. Apostoli pdicantes. Euangelizantes, quibus Deus dat verbum.ps.67.dici possunt mulieres, quæ annuntiauerunt apostolis Christi resurrectionem: Vel sunt ipsi apostoli prædicantes. Et euangelizans Sion, est prædicans Iudæis.Isa.40.b. Arno. s. ps.67. Hiero.i.ps.67. & s. Isa.40.

Prædicatum euangeliū pctōribus. Euangelizatum est euangelium Christi mortuis, quum peccatoribus est prædicatum.1.Petri.4 b. Aug.epis.99.

Euangelizare, perpaucorum est: Baptizare autem cuiuslibet, modo fungatur sacerdotio.ideo ait Paulus.1.cor.1.c.Non me misit dominus baptizare, sed euangelizare. Chry.s.1.cor.ho.3.

Euellere, Auellere, Eruere, Vellere, Conuellere.

EVellere est, eradicare, aut extirpare, quod alicubi fixum est: aut etiam liberare.

Liberans Deus à voluptatibus. Euellit Deus de laqueo pedes psal.24.quum sensus liberat à voluptatibus, per quas capiebatur à diabolo. Hie. s. ps.24.

Liberans ecclesiam ab hæreticis. Euellit Deus hæreditatem suam, de medio vicinorum.Iere.12.d. quum liberat ecclesiam ab hæreticis. Hie. s. Iere.12.

Castigans Deus. Euellit Deus cum castigat.Iere.31.e.Et euellit tangentes hæreditatem Israel, de terra sua. Iere.12.d.quum perdit hæreticos cum erroribus suis: & euellit euulsione; quia eos in inferno perpetuo perdit. Et euellit Iechoniam de manu dextera sua, quum abiecit regē, & regnum Iudæorum.Iere.22.f.45.b.51.c.Euellit etiam Deus eum, qui gloriatur in malitia.psal.51. quum expellit diabolum à corde. Et euellit de tabernaculo, quum dispergit Iudæos, destructa Hierusalem. Et euellit radicem eorum de terra viuentium, quando tollitur eis spes, vt recipiatur in sinu Abrahæ. Euellitur de tabernaculo suo fiducia diuitis superbi. Iob.18. c.quum perdit Deus, & dissipat cogitationes diuitis, quibus intendebat requiescere, comedere, bibere, & epulari. Et auelluntur præuaricatores, quasi spinæ, quæ non tolluntur manibus.2.reg.23.a.3.reg.14.d.2.par.7.d.Et euellit Deus cedrum, hoc est, synagogā destruit. Eze.17.c.Et euellit lucos Hierusalem.Mich.5.d.Et vineam.Eze.19.d. Hie s. Iere.12. Arno.&Hila.s. ps.51 Gre.14.mor.8.

Non euellit vltra Deus, quum non amplius castigat, sed dat salutem æternam.Iere.24.c. 31.g.42.b.Amos.9.d.Et auulsa arbor est, qui perdit spem cœlestium præmiorum. Iob.19.b. Gre.14.mor.20.

Conuertentes apostoli auditores. Vellentes apostoli spicas.Matth.12.a.erant conuertentes auditores, & fructus fidei ab infidelibus eruentes. Euellere autem radices vitiorum, est officium Christi, & prædicatoris. Iere.1.b.31.e. Ori.s. Iosu. ho.13.&s. Ier. ho.1.&s. Eze. ho.1. Hila.s Mat.can.12. Amb.s.Luc.6.

Repelli à cōmunione. Euellitur de altari, qui per industriam occidit aliquem. Exod.21.b.hoc est, repellitur à communione, qui alios in hæresim inducit. Et eruere lapides leprosos à domo, est eijcere hæreticos ab ecclesia.Leui.14.e. Glo.int.s. Exo.21.

Abijcere scādalizāt. Eruere oculum scandalizantem. Matth 5.e.est amouere à se retrahentes à Christo Au.1.ser. do.in mō.

Cæcitas ad cœlestia. Eruitur oculus dexter.1.reg.11.a.quando mens ea cęcitate percutitur, vt vltra ad videnda cœlestia non aperiatur. Sic eruerunt Philistim oculos Samson.Iudi.16.e. Eruens autem rex Babylonis oculos Sdechiæ, occisis prius eius filijs, designat, quòd malignus spiritus, subductis prius bonis operibus, post etiam, intelligentiæ lumen tollit.Iere.39.b 52.c. Gre.s.1.reg.11. & 2. mor.16.

Erui oculos suos à Mose, quærebantur filij Israel.num.16 b.quasi indicantes se deceptos à Mose.

Hie.1.adu. Iouinia. Euellendi tempus dicitur esse in virginitate, quæ omnes carnis concupiscentias præcidere conatur. Eccl'i.3.b. Virginitas.

H.l.1. & Au. s.ps.128 Euelli fœnum tectorum, est colligi opera: vel mori superbum. ps.128. Eccl'i.4.c. Colligi opera. Mori superbum.

Glo.ordi.s.Luc.22. Auulsus Christus à discipulis, quantum est iactus lapidis, vt oraret. Luc.22.d. Innuit orationem debere esse solitariam. Solitaria oratio.

Hie.s.Isa.28. Auulsi ab vberibus. Isa.28.c. sunt, qui ad solidiorem doctrinam percipiendam, iam sunt apti: Vel qui separati sunt à delicijs & voluptatibus. Apti ad solidiorem doctrinam.

Ori.s.Eze.ho.11. Hie.s.Eze.17. Auellens aquila summitates cedri. Eze.17.a. est diabolus, qui perdere nititur principes ecclesiæ. Vel est Nabuchodonosor tollens principes Hierusalem in Babylonem. Et euulsit Pharao radices vineæ, quum destruxit reliquias Iudæorum confugientium ad se. Eze.17.c. Diabolus perdens principes.

Glo.ord.s.1.Esd.9. Euellens Esdras capillos capitis sui & barbæ, præ dolore. 1. Esdr.9.a. designat euellendas malas cogitationes, vt bonæ inducantur. Abijciédæ malæ cogitationes.

Hie.s.Dani.7. Ricar.de.1.victo.de vitio mutabi.6. Euulsa tria cornua bestiæ quartæ. Dani.7.c. designāt ablatam potestatem regum. Et euulsæ alę bestiæ, designant ablatam potestatem regni Babylonis. Dani.7.b. Vel designatur ablatos esse sublimes contemplandi volatus propter præcipitationis & præsumptionis audaciam, infirmitate vrgente, & cogente necessitate. Ablata potestas.

Rup.s.Iudi.24. Vellentes, quibus dedit Christus genas, fuerunt principes Iudæorum, & carnifices. Isa.50 c. Eruentes Philistijm oculos Samson, fuerunt Iudæi occidentes Christum. Iudi.16.f. Iudæi, & carnifices in Christum.

Lyra.s.Amos.3. Eruens pastor de ore leonis, duo crura, aut extremum auriculæ ouis. Amos.3.c. est liberans aliquos à diabolo. Liberans prælatus à diabolo.

Lyra.s.Isa.54. Conuulsa tempestate, seu instabilis, erat gentilitas: quæ seculi turbinibus, & varijs idolorum cultibus iactabatur. Isa.54.c. Et ecclesia persequutionibus afflicta. Gentilitas. Ecclesia.

Glo.ordi.s.Amos.7 Vellicans Amos sycomoros. Amos.7.d. est vel legens frondes ad pastum ouium, vel colligens mora rubi ad cibum.

Glo.ordi.s.Iere.18. Auelli erumpentes aquas. Iere.18.b. hoc est, deficere fontes, ponitur, vt impossibile: vt intelligatur, nec diuinam bonitatem posse deficere. Aut certe auelli sitientem à fontibus est graue: quum tamen filij Israel reliquerint Deum fontem viuum.

Euertere, Subuertere, Obuertere.

Euertere est interdum deflectere. Dani.13.a. Euerterunt sensum suum. Delere. 2. para.12.c. Cum euerteret Iehu domum Achab. Deijcere. Matth.21.a. Mensas numulariorum euertit. Destruere. 1. reg.23.b. Vt euertat vrbem propter me.

Gre.18.mor.12. Ber.de gratia, & libero arbitrio Subuertit Deus rotas curruum Aegypti, quum destruxit potentiam superborum. Ita subuertit inimicos suos. Exo.14.f. Num.32.d. Iudi.5.a.7.d. Et subuertit spiritus montes, quū Deus humiliat, aut perdit superbos. 3. reg.19.a. Subuertit etiam sapientia à radicibus mōtes, quum ad colendum Deum potentes seculi, ab imis cogitationibus prosternuntur. Iob.28. b. Euertit quoq;, seu euerrit diuina sapientia domum vitiorum. Luc.15.b. Destruens Deus potentiam superborum.

Ori.s.Mat.ho.15. Hila.s.Mat.can.21. Amb.s.Luc.19. Gre.ho.17. Euertit Iesus cathedras vendentium columbas, quum eijcit à statu suo malos prælatos & prædicatores, & spiritalem gratiam, vel dona spiritussancti vendentes: qui vel ante humanos, vel ante diuinos oculos sacerdotio priuantur. Et euertit mēsas numulariorum, hoc est, doctrinam hæreticorum. Matth.21.b. Marc.11.b. Luc.19.g. Ioan.2.c. Et euertendi facultatem habuit Ieremias, designans Christum. Iere.1.b. Eccl'i.49.d. Agge.2.d. Eijciens Chr's malos prælatos, & prædicatores. Perdens doctrinam hæreticorum.

Hiero.s.Isa.13.&.s. Iob.28. Subuertet Deus Babylonem sicut Sodomam, quādo in iudicio statum mundi mutabit. Isa.13.d. gen.13.b.19.c. deut.29.d. Iudi.2.d. Iere.20.d.49.d. thre.4.a. Eze.29.c. Amos.4.d. Ionę.3.b. Agge.2.d.2. Petri.2.b. Et subuertit montes, hoc est, dæmones, & superbos. Iob.28.b. Et subuertit insidias impiorum. pro.10.a. Iere.19.b.46.d. Mutans mūdi statū in iudicio. Perdens dæmones, & superbos.

Amb.r de interpe.5. Gre.9.mor.2.&.18. mor.19. Subuertit Deus in furore suo Iudæos, quum eorum destructa ciuitate, dispersi sunt per orbem: & cum litera legis & prophetarum abiecta, induxit Deus sensum spiritualem. Iob. 9.a. Subuertuntur etiam condensa saltus, in destructione Iudeæ, & abiectione literalis obseruantiæ legis. Isa.10.g. Eze.38.g. Et terra, de qua oriebatur panis, subuersa est igne, quādo Iudæi inuidiæ igne aduersus Christum accensi, putantes illum perdere, ipsi perierunt. Iob. 28.a. deut.28.g.3. reg.19.b. Sic euersi sunt muri Hierusalem: & subuertit Deus semitas Hierusalem. Eccl'i.49.d. Iere.39.d. thre.3.b. Eze.21.c. Amos.4.d.1. Mach.2.f. Destructio Iudæorū & literæ legis.

Glo.int.s.thre.3. Subuertit Deus semitas animę, quando permittit ipsam à diabolo subuerti. thren.3.b. Et subtiles intellectus diuinarum rerum scientia mundana & vana opprimi. Oppressio mentis.

Euertens Iudith Holophernem, est beata virgo Maria conterens Satanam. Iudith.9.c. Conterens Satanam Maria.

Gre.10.mor.11. Subuertit Deus omnia. Iob.11.b. hoc est, subuertit cœlum quidem, quum terribili, & occulta dispensatione, humanæ contemplationis celsitudinem destruit. Subuertit infernum, cum cuiuslibet mentem in suis tentationibus pauidam, cadere etiā ad deteriora permittit. Subuertit terrā, cū fructificationem boni operis, aduersis irruentibus intercidit. Subuertit mare, quando fluctuationem nostrę titubationis emergēti subito pauore cōfundit. Humilians Deus

Subuer-

Molliri mentem. Tolli cõcupiſcẽtias

Subuertunt terram aquæ.Iob.12.c.quando diuinæ inſpirationes,& dona ſpiritusſancti, mentem terrenam & duram emolliunt,& ad pœnitentiam conuertunt. Terra etiam ſubuertitur igni.Iob.28.b.quum amoris deſiderio,carnalis concúpiſcentia comburitur. Subuertere etiam Chananæum,eſt mortificare membra.Ioſu.17.c. num.21.a.

Gre.11.mor.7. Hie.ſ.Iob.28. Ori.ſ.Ioſu.ho.22.

Deſtruere auaritiã.

Euertere ſimulacra Deorum,& aras:eſt deſtruere auaritiam,quę eſt idolorum ſeruitus. deut.7.a.12.a.3.reg.15.c.2.par.14.a.31.a.

Grauiter tentatus

Euerſus vt caderet eſt, qui graui tentatione impellitur: quem dominus ſuſcipit, ne cadat.pſ.117.Euertere autem nemo poteſt,quæ Deus operatur,aut ſuſtentat.Iſa.43.b.

Glo.ord.ſ.pſ.117.

Conuerſi ab infidelitate.

Subuerſæ gentes,quas dominus reſtituit,ſunt populi infideles,quos dominus ab infidelitate conuertit.Iob.12.d.

Gre.11.mor.13.

Subuertunt munera verba iuſtorum.Exod. 23.a. quia faciunt iudicem iniquam proferre ſententiam.

Inducentes in errores,& vitia.

Subuertunt animas hæretici,quum eas ad vitia,& errores trahunt. Eze.13. Et malignitas euertit ſedes potentium.Sap.5.d.Sic euerterunt ſenſum ſuũ ſenes Babylonis.Dan.13.b.Nu.32.b.3.reg.13.g.thre.1.g.acto.13,a. Et ſubuertere nituntur amici Iob amicũ ſuũ,hoc eſt,eccleſiam.Iob.6.d.Subuertunt etiam hæretici ſeu aduerſarij pedes Iob, hoc eſt, ipſius eccleſiæ, quum extrema membra illius,ad ſui dogmatis errorem pertrahunt.Et ſubuertunt viã pauperum,quum eos,qui ſimpliciter ad Deum tendunt,erroribus implicant. Iob.24. a.30.b. Subuertitur ciuitas ore impiorum.pro.11.b.thre.1.g.2.Timot.2.c.Et ſubuerſores ſunt hæretici Eze.z.c.

Ori.ſ.Eze ho.3. Gre.8.mor.18.&.20 mor.22. Hie.ſ.Iob.24.

Deſtrui ſtatum malorum.

Subuertit fluuius fundamenta malorum.Iob.22.c.quando ipſe curſus mutabilitatis,ſtatũ in eis ſubruit peruerſę conſtructionis.Et ſubuertit rex Babylonis domos præclaras Tyri, quum omnis hæreticorum gloria perit.Eze.26.c. Et ſubuertit grando ſpem mendacij. Iſa. 28.e.quum diuina vindicta diſperdit fiduciam hæreticorum.

Gre.16.mor.6. Hie.ſ.Eze.26.

Euertere matrem in iſrael,fuiſſet deſtruere in eo populo vnam ciuitatem.2.reg.20.f.

Euertit mulier domum.Luc.15.b.Potius legendum euerrit:Vnde & Gregorius ait,in aliquibus exemplaribus legi,emundat.

Gre.ho.34.

Euphrates.

EVphrates.i.frugifer,ſiue fructificans,aut creſcens:eſt vnum è quatuor fluminibus, quæ egrediuntur de paradiſo terreſtri:poniturq; terminus terræ promiſsionis: tranſitq; per Babylonem.gen.2.c.15.d.deut.11.c.Ioſu.2.a.2.reg.8.a.Et apoc.9.c. Ponitur pro cunctis terminis Iſrael.

Rup.5.ſ.apoc.

Iuſtitia. Virtutes corporis.

Typus eſt iuſtitiæ,quæ maxime bonis operibus fructificando in proximos redundat:& etiam virtutum corporis,per quas bonæ operationes exercentur.Nõ deſcribitur qua fluat ſicut alia flumina,quæ de paradiſo oriuntur propter generalitatem iuſtitię, quę vndiquaq; extenditur.gẽ.2.c.Tunc autem oritur Euphrates,quũ iraſcibilis & cõcupiſcibilis obtẽperãt rationi.4.reg.24.b.2.par.9.f.35.c.Iudith.1.b.Eccl'i.24.d.Iere.13.a.36.b.apoc.9.c.16.c.

Amb.de para.3.&.2 de Abra.10. Philo.1.allego. Beda.1.gen.2.

Ignea vis.

Deſignat etiam calorem & vim igneam,quæ omnibus fœcunditatem præſtat.Nam adueniente calore incipiunt omnia germinare,& ipſo ferueſcente matureſcere:& eodem recedente ſpoliatur terra,& arbores dimittunt fructus & folia.Sol enim,qui pater vitę dicit, mediante calore rebus inferioribus vitam pręſtat:& conuenit cum Deo,qui ignis exiſtens dat omnibus fœcunditatem & fructum.

Geor.vene. cant.1.ton.7.cap.22.

Populus pctõr Fluxus voluptatum Magi.

Deſignare etiam poteſt ſecundum quòd eſt fluuius Babylonis,populum peccatorem:& fluxum voluptatum & vitiorum.4.reg.6.a.apoc.9.c.16.c. Vel deſignat philoſophos,& magos,& poëtas,qui in mundo dementabant reges & gentes.

Aug.ſ.apoc.ho. 10. & ſer.210. Rup.9.ſ.apoc.

Euidens, quære Manifeſtum.

Euigilare, Expergefieri, Excitari, Suſcitari.

EVigilare dicitur,qui à ſomno excitatur,& etiam expergefieri,& ſuſcitari. Et exurgere. Eccl'i.6.d.Si videris ſenſatum,euigila ad eum.Excitare autem eſt cõmouere. pſal.77.In iram excitauerunt excelſum.Suſcitare vero eſt erigere.deut.18.c.Prophetam ſuſcitabo eis, de medio fratrum.Exaltare.1.reg.2.b.Suſcitat de puluere egenum.Excitare.num.24.b.Quã ſuſcitare nullus audebit.Incitare.Iob.3. b. Qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan. Inſpirare. Agge.1.d.Suſcitauit dominus ſpiritum Zorobabel.Renouare.4.reg.23.a.Et ſuſcitarent verba fœderis huius.Reſuſcitare.1.reg.28.b.Suſcita mihi,quem dixero tibi.Reuocare.Hoſe.6.a.In die tertia ſuſcitabit vos.Statuere.pſ.77.Suſcitauit teſtimonium in Iacob.Supplere.deu.25.b.Suſcitabit ſemen fratris ſui.

Prouidentia Dei. Punitio Dei.

Euigilare non conuenit Deo,niſi ſecundum metaphoram. Euigilatio autem in Deo dicit attentionem ipſius ad eorum prouidentiam,qui diſciplina,vel ſalute indigent. Iob.8.a. Euigilat etiam cogitatio domini contra Babylonem,quando grandem intendit punitionem

Diony.epiſ.9.

Hie.f.Isa.10. Amo.1.ps.77.

nem inferre.Iere.51.c.Eze.7.b.Dani.9.d. Et peccantes dicuntur iracundiam eius excitare. Leui.10.b.2.par.36.d.Iudith.8.b.Eccl'i.36.a.Et suscitat flagellum,cum castigat, vel hic, vel in iudicio.Isa.10.f.Et excitatur tanquam dormiens dominus.ps.77.quando succurrit in tribulatione,cum prius videretur dissimulare. Succurrens Deus

Hie.f.Isa.41.&.f.Iere.30. Chry.f.Ioan.ho.10.

Suscitat Deus iustum ab oriente,quando ostendit Christum mundo à patre natum: vel cum prædicari facit Christum inter gentes.Isa.41.a.45.b.23.a. Et suscitauit Dauid, hoc est, Christum.Iere.30.b.Eze.34.f.Et suscitauit tabernaculum Dauid, quum verbum naturam humanam assumpsit.Amos.9.c.Et suscitauit sacerdotem fidelem.1.reg.2.g. Ostendens Christum mundo.

Beda.f.gen.9. Ori.f.gen.ho.17. Aug.f.ps.79. Amb.epis.12.

Euigilatio Noë post soporem ebrietatis.gen.9.d.Typus est resurrectionis Christi. Idem designauit suscitatio ipsius Christi à somno.Matth.8.c.Et excitauit Deus potentiam suam, quando Christus resurrexit à mortuis.ps.79.Et excitauit Christus templum post triduum, vel intra triduum suscitando corpus suum.Ioan.2.d.Nemo audet suscitare leonem, aut potest,quia Christus propria virtute resurrexit.gen.49.b. Haba.3. b. Et suscitauit Deus spiritũ Zorobabelis,hoc est, Christum ad ædificationem ecclesię. Agge.1.d. Et suscitauit de terra inopem,Christum videlicet ex Iudæis.1.reg.2.b. Resurrectio Christi.

Aug.f.ps.77.

Suscitauit Deus verbum serui sui,quum implet verba Christi.Isa.44.d. Et suscitauit testimonium in Iacob.ps.77.dando legem nouam per Christum,qui testis dicitur patris. Vel suscitauit testimonium,quia dando legem aliquid suscitatum est.Sine lege enim ait apostolus peccatum mortuum erat.Ego autem viuebam aliquando sine lege: Adueniente autem mãdato,peccatum reuixit:Ecce quod suscitatum est per testimonium, quod est lex, vt appareat quod latebat. Implens pater verba Christi. Dans nouam legẽ.

Ori.in diuer. ho.6. Hie.f.Isa.42.

Suscitantes discipuli Christum,sunt orationibus ipsum pulsantes. Matth.8.c. Marc.4.d. Orãtes ad Christũ.

Suscitauit Christus zelum.Isa.42.c.quando mittens apostolos ad prędicandum gentibus in zelum,& inuidiam excitauit Iudæos. Irritatio Iudæorum ad inuidiam.

Hie.f.Iere.23.

Suscitat Deus sacerdotem fidelem,hoc est,sacerdotem noui testamẽti. Vel dicitur, quia ipse non eligit nisi bonos.1.reg.2.g.Et suscitauit pastores super gregem suum, quando misit apostolos & doctores.Iere.23.a.Et suscitat Medos,cum mittit prædicatores. Isaiæ.13.c. Habacuc.2.b. Dans Deus sacerdotes & prædicatores.

Hiero.f.Isa.58.&.f.Mich.5.&.f.Amos.2.

Suscitat Deus fundamenta generationis,& generationis,quum in vtroq; populo excitauit apostolos & prophetas,qui sunt fundamenta ecclesiæ.Isa.58.d.Et suscitauit dominus septem pastores,& octo primates,hoc est,principes veteris ac noui testamenti. Mich.5.b. Suscitat etiam Deus de filijs ecclesię prophetas,& Nazaręos.Amos.2.c. Dans apostolos & prophetas.

Hier.f.Eze.16.&.f.Amos.9.

Suscitauit Deus pactum sempiternum,quum instituit legem nouam.Eze.16.g. Et suscitauit tabernaculum Dauid,hoc est,ecclesiam.Amos.9.d. Instituens legẽ nouam.

Aug.fer.101. Gre.9.mor.32.&.f.1.reg.2. Ori.f.Luc.ho.22. Aug.f.ps.112. Hier.f.Gala.3.&.f.Ioel.3.

Suscitans Elias filium viduæ,est Christus gentilem populum.3.reg.17.c. Et suscitans Eliseus alium puerum,est Christus suscitans genus humanum.4.reg.4.f.Et suscitat Deus egenũ de puluere:& inopem à terra,quum gentilem populum liberat à peccatis: & quum abscindit delectationem peccati à corde,& terrenum ad cœlestia eleuat: & magnificat contẽptorem inanis gloriæ,& honorum.1.reg.2.b.ps.112.Et suscitat de lapidibus filios Abrahæ, quum ad fidem Abrahæ conuertit gentiles. Matth.3.b. Luc.3. b. Isa.41.g. Et suscitat terram Christus,quũ conuertit gentiles terrenos.Isa.49.c. Et suscitat fideles ꝺ loco,in quo venditi fuerant,quũ liberat eos ab erroribus,quibus decepti fuerant. Ioel.3.b.Zach.4.a.9.c. Vocatio gẽtilis populi,& suscitatio generis humani.

Gre.f.canti.8. Amb.de Isaac.8.

Suscitat sponsus sponsam,sub arbore malo.cant.8.b. quando in cruce positus subditam sibi ecclesiam,ad vitam reuocauit,vt à somno mortis resurgeret:& cum illo se crucifigẽs, ad nouam resurrectionem properaret.Et ad apertam fidei confessionem eleuaretur. Viuificans Christus ecclesiam in cruce.

Gre.f.canti.2. Ber.f.cant.ser.52. Rup.f.cant.2.

Euigilare sponsam.canti.2.b.est animã dimissa contemplatione, temporalibus & exterioribus vacare.Et beatam virginem Mariam tempore opportũo manifestare mysteria incarnationis Christi. Vacare tẽporalibus. Manifestans virgo Maria mysteria.

Hie.f.Iob.39. Gre.31.mor.21. Rup.f.Haba.3.

Suscitauit Deus equum,quasi locustas.Iob.39.c.quando de loco ad locum transilire facit peccatorem,nempe,vt de pręsentium delectatione,ad desiderium futuri seculi inflammatus amore transferatur. Vel est,quando Deus, eo ad altiora prædicatorem excitando subleuat,quò grauiori persecutionis ęstu, ipsum excruciari permittit. Suscitat etiam Deus arcum suum,quando prædicari facit iudicium.Haba.3.c. Transitus prædicatoris à terrenis ad cœlestia. Prędicare iudicium.

Ori.f.Mat.ho.22. Aug.22.cõ.Faus.10. [illegible] ps.44. [illegible] pasto.5. [illegible] ser.3.in festo Petri & Pauli. [illegible] deut.37. [illegible] Hose.6.

Suscitatur semen fratris,cum fiunt opera iuxta euangelium,quæ etiam erant dicta secũdum legem.Et quia fideles nominantur nomine Christi.gen.38.b.deut.25. b. Matthæ.22.c. Suscitat etiam semen fratris defuncti prædicator,qui generat filios in fide. Vnde merito expuitur in faciem eius,qui electus ad ministerium euangelizandi,renuit officium: & excalceatur,quia non habet calceatos pedes in præparationem euangelij pacis. Opera nouæ legis. Vocari nomine Christi. Generare filios in fide.

Suscitauit nos Deus in die tertia,hoc est,in resurrectione.Hose.6.a.Et euigilare dicunt, qui resurgunt,quia quasi excitantur à somno.Iob.14.b.Isa.26.d.Ioan.11.b. Resurrectio.

Suscitat Deus gentem super domum Israel,quando castigat peccantes. Amos.6.d. Castigans Deus.

Euigilatio

Perceptio mysteriorum. — Glo. ordi. s. gen. 28.

Euigilatio Iacob post visam scalam in somnis. gen. 28. c. designat susceptam cognitionem rerum diuinarum. Idem designat euigilatio Salomonis. 3. reg. 3. c.

Cõuersio Iudęorũ in fine mundi. — Amb. de Ioseph. 13.

Euigilatio alia eiusdem Iacob, postquam cognouit viuere Ioseph. genes. 45. g. Typus est conuersionis Iudæorum, ad fidem in fine mundi futuræ.

Resipiscere. — Hiero. s. Isa. 26. & s. Amos. 5.

Euigilant, qui à peccatis resipiscunt. Dani. 12. a. 2. cor. 15. d. Et euigilant somniantes, quum hæretici suos agnoscunt errores. Isa. 26. d. 29. c. Ioel. 1. a. acto. 12. b. Ad hæc referri potest euigilatio Pharaonis post visa somnia. Gen. 41. b. Non suscitant autem medici, quia philosophi non liberant animas à peccatis. Isa. 26. c. Iuxta septuaginta. Non est etiam, qui suscitet virginem Israel, quia non surgit ad priorem statum, quo erat sine peccato: licet meritis surgat ad æqualem. Amos. 1. a.

Eleuatio mentis. — Amb. s. Luc. 9.

Euigilantes discipuli viderunt gloriam Christi: quia nemo dormiens eum videt. Luc. 9. d. Ita dicitur. Iere. 31. c. Expergefactus sum, & vidi.

Facilitas fidei gẽtiũ & difficultas Iudæ. — Amb. s. Luc. 8.

Suscitauit Iesus publicè filium viduæ, secreto vero filiam Archisynagogi, designans cito credituram ecclesiam ex gentibus: Iudæos vero, ex pluribus pautiores. Lucæ. 8. g. Venerat Christus ad suscitandas tribus Iacob. Isa. 49. b.

Iritatio diaboli per pœnitentiam. — Gre. 4. mor. 24.

Suscitat Leuiathan. Iob. 3. b. qui resipiscens à peccatis, diabolum in se prius quiescentem & quasi dormientem, excitat ad tentandum: quia eiecit eum à se.

Permittens indurari malos. — Hie. s. Zach. 11. & s. Iob. 39. Gre. 4. mor. 12. Rup. 11. s. apoc.

Excitauit Deus Pharaonem, vt in ipso ostenderet potentiam suam. Roma. 9. c. quia permisit eum indurari, qua occasione fecit mirabilia erga populum suum. Ita suscitabit pastorem stultum, hoc est, Antichristum. Zach. 11. d. Et suscitauit equum, quasi locustas. Iob. 39. c. quia permisit dæmonem, ad diuersas vastandas regiones prosilire. Sic suscitatur Leuiathan Iob. 3. b. Dicitur autem Pharao excitari, hoc est, in regnum erigi: atq; ita de cæteris.

Mors æterna.

Non expergefient mali in sempiternum. Iere. 51. g. quia licet resurgent in iudicio, morti tamen æternæ tradentur.

Erectio turris superbiæ. — Hie. s. Isa. 23.

Suscitant Sijm turres Chaldęæ, quando dæmones exigunt turrem superbiæ. Isa. 23. c.

Maledicunt damnati diabolo.

Suscitat infernus gigantes in occursum luciferi. Isa. 14. b. quando damnati maledicunt diabolo, per quem peccauerunt.

Simulata fides hæreticorum. — Gre. 13. mor. 9.

Suscitatur falsiloquus aduersus faciem Iob, quando hæretici, aut praui fidem exterius, quam in corde non habent, tempore pacis ecclesiæ confitentur: quam tempore aduersitatis eius denegant, & ipsi ecclesiæ contradicunt. Iob. 16. b.

Reuertens ad vitia. — Glo. ord. s. 3. reg. 16.

Suscitans Hiel Hierico, prius à Iosue destructam. Iosu. 6. d. 3. reg. 16. g. designat eum, qui cum abrenunciasset diabolo, & actibus eius, iterum male viuendo eadem vitia repetit.

Euilath.

EVilath, seu potius Chauila. i. dolens, vel parturiens: regio Indię orientalis, per quam trãsit Phison, qui est Ganges, dicta à filio Iectan: est abundans auro optimo, & lapidibus preciosis: estq; terminus orientalis Ismaelitarum. gen. 2. b. 10. d. 25. b. Quamquam hæc Euila, quæ est terminus Ismaelitarum: videtur esse ea, quæ ponitur terminus Amalec. 1. regũ. 15. b. quum dicitur percussisse Saul Amalec, ab Euila, vsq; Sur; & Ismaël dicit habitasse, ab Euila, vsq; Sur, quæ respicit Aegyptum. Fuit alia Euila, quæ est regio Getulorum, vltra Numidiam, dicta ab Euila filio Chus. gen. 10. a.

Imprudentia. — Philo. 1. allego.

Euila, designare potest imprudentiam, quam circuit Phison, hoc est, prudentia: quia per prudentiam imprudentia est corrigenda, quod non fit per voluptates, sed per laborem, & dolorem: & tunc nascitur aurum, & lapides preciosi virtutum. gen. 2. b.

Concupiscentia. — Gre. s. 1. reg. 15.

Vt etiam Euila interpretatur parturiens, designat concupiscentiam, quæ parturit pctã: Et percussit Saul Amalec ab Euila vsq; Sur, hoc est, abstulit prauam concupiscentiam, & deliberationem, & opera, vsq; ad eos, qui habent prauam consuetudinem. 1. reg. 15. b.

Euin.

Beluini mores. — Ori. s. nũm. hõ. 25.

EVin. i. vę, aut desiderans, vel desiderium meum, aut beluinus, vel ferinus: Rex Madian occisus à filijs Israel. Num. 31. a. designat beluinos mores in nobis occidendos.

Eunuchus, Castrare.

EVnuchus dicitur castratus, hoc est, exectus membris seu vasis, generationi deseruientibus: Solebant autem adolescentes fieri eunuchi, vt cubicula regum seruarent. Eunuchi autem dicuntur quidam de matris vtero, qui sunt frigidioris naturæ. Eunuchi autem facti ab hominibus, dici possunt, qui propter verba hominum, & inanem gloriam casti sunt: & quos philosophi faciunt: vel qui propter idolorum cultum, emolliuntur in fœminas, vel persuasione hæretica simulant castitatem, vt mentiantur religionis veritatẽ: Eunuchi verò propter Christum, sunt verè casti, qui castrauerunt se propter regnum cœlorum. Matt. 19. b. Hi sunt eunuchi regis, qui non generant mala opera, sed animi veritate, omnia in se libidinis fomenta contriuerunt. 1. reg. 8. c. Isa. 56. b. acto. 8. e.

[Margin: Casti ob inanẽ gloriam. — Effœminati. — Vere casti. — Ori. s. Mat. ho. 7. Hiero. s. Isa. 56. & s. Mat. 19. Casi. colla. 22. ca. 6.]

Eunuchus

Philo.2. allego.& d Ioseph. Ori. s. cant ho.2. Eunuchus Pharaonis Putiphar, q emit Ioseph.gen.39.a.designare potest mentem simplicem superfluis vacantem:vel est vulgus simplex,qui emit Ioseph, quia vir ciuilis seruit ei, qui non habet virtutis opera:licet videatur vir,& laudet virtutem. Vel est populus Christianus,emens Ioseph,hoc est,Christum.Designat etiam populum castum sub malo principe.gen.37.g.Iere.38.b.Eunuchus Aethiops.acto.8.e.Typus est ecclesię ex gentibus. Rup 8.de diui. offi. 11. — Mens simplex. Vulgus. Populus Christianus & castus. Ecclesia ex gentibus.

Ori. s. Mat.ho.7. Beda.s.gen.40. Philo.de temulent. Eunuchi duo Pharaonis in carcere.gen.40.a.significare possunt gentiles & Iudæos:quorum alter, Christi gratiam adeptus est,alter vero suspensus,& reprobatus, nempe populus Iudæorum. Vel sunt duo genera peccatorum,hoc est,remissibilium,& non remissibilium. Demum eunuchi Pharaonis,aut regis Babylonis,aut alterius regis,dici possunt, qui non proferunt fructum fidei,& bonorum operum.deut.23.a.4.reg.9.g.20.d.Ester.1.b.2.c.Isa.39.d.Eunuchi etiam regis,designare possunt hypocritas, sub malo prælato, qui secularem voluptatem,se abiecisse ostentant:sed reproborum præpositorum,impositum iugum portant.1.reg.8.c. — Gentiles,& Iudæi. Duplicia peccata. Inutiles. Hypocritæ.

Gre.s.1.reg.8.

Philo.de mig. Abr. & de victi.offerent. Eunuchi etiam dicuntur negantes Deum & ideas,quasi tollentes generationē seu creationem rerum à Deo. — Negantes Deum.

Cle. Alex.ad hor.ad gentes. Rup.1.s.deut.22. Eunuchus,qui non intrat in ecclesiam,designat mores impios,& diuina virtute, ac genitali priuatos. Et eos,qui possunt alijs prodesse docendo,nec curant.deut.23.a. — Mores impij.

Euphrates, uide supra. *Exacerbare, quære Acerbus.*

Exaltare, uide Altus.

Examen.

Examen dicit nouam apum sobolem,quam parentes ex suis aluearibus, ad noua quęrēda domicilia exire compellunt.

Aug.ser.107. Rup.s.Iudi.15. Examen apum in ore leonis mortui,quod vidit Samson.Iudi.14.b.est multitudo fideliū in ore Christi: Vel sunt fideles,quos eruit Christus de ore diaboli. — Fideles in ore Christi.

Examinare, Examen.

Examinare,est aliquid scrutari,& quasi ad libellam perpendere. Est enim examen in bilancibus,aut statera stilus ille medius ponderis æqualitatē, & inequalitatem indicans.

Hila.s.ps.65. Hie.s.Iere.9. Examinat Deus igne sicut argentum,quando per verbera,& martyrium, omnem malā permistionem aufert.ps.16.65.Iere.9.b.1.cor.2.d. — Purgans Deus.

Hie.s.ps.17. Examinata dicuntur eloquia Dei igne.2.reg.22.c.ps.11.17.Non quòd ipsa sint examinata ab igne,quasi fuerint inquinata : sed qui illa susceperit libenter in corde suo, fiat per illa vt aurum & argentum mundum,per ignem purificatum. — Mūdātia verba Dei cor.

Exarare, quære Scribere. *Excauare, uide Fodere.*

Excedere, Excessus, Extasis.

Excedere,est vltra cedere,& prætergredi,ac superare : Extasis iuxta multas differentias modum habet:Dicitur enim extasis stupor,ob excellentiam admirationis. Dicitur & extasis insania,eo q à proposito dimoueat. Verum illa somni extasis,hoc est, sopor, iuxta alium modum dictus est:iuxta naturalem actionem, maximè eo q profundissimè sancto Adam inductus esset,qui manu Dei formatus erat. Extasis etiam dicitur mentis excessus, qui fit,vel pauore,vel aliqua reuelatione. — Epipha.2.con.hæreses.tomo.1. Aug.s.ps.30.

Amb.2. de Abra.9. Excessus aut sopor Abrahæ,est eleuatio prophetica,ad diuina intuenda, & cognoscēda.gen.15.c. — Eleuatio mentis prophetica.

Basi s.ps.115. Aug.s.ps.30. Excessus Dauid indicat admirationem modicę cognitionis humanæ erga diuina.ps.115. Designat etiam perturbationem Christi in passione. Accepit enim pauorem Christus pro nobis,& in nobis,vt eius membris.ps.30.in titulo. — Admiratio ignorantiæ humanæ. Perturbatio Christi in passione.

Gre.25.mor.1. Excedere dicuntur scientiam Iob ea,quæ loquutus est,postquam audiuit Deum loquētem.Iob.42.a.Quia,qui comparatus alijs,sapiens esse videtur, comparatus Deo inuenitur insipiens. — Defectus cognitionis humanæ comparatæ Deo.

Arno,& Au.s.ps.67. Excessus mentis Beniamin,designare potest raptum apostoli Pauli.ps.67.2.cor.5.c.Datur etiam excessus mentis Petri.acto.10.b. — Raptus Pauli.

Aug.s.ps.30. Extasis potest significare perturbationem populi Dei in persecutione gentium:& defectum fidei per orbem.ps.30.in titulo. — Perturbatio fideliū in persecutione.

Glo.inte.s. gen.43. Excedens pars Beniamin data sibi à Ioseph,partes aliorum fratrum quintuplo.gen.43.g designat excellentiam donorum,Paulo à Christo collatorum, qui factus est vas electiōis. — Dona Paulo collata.

Excedens copia tritici mensuram,tempore Ioseph in Aegypto.gen.41.f.designat abundantiam donorum spiritualium,mundo per Christum allatorum:cui non est datus spiritus ad mensuram. — Abundātia donorū mūdo à Christo allatorum.

Excelsus

Excelsius, uide Altus. *Excidere, uide Abscindere.*

Excidere, uide Cadere.

Excipere.

EXcipere est, quasi extra capere, & separare, seu excludere: quandoq; vero est recipere: vt Eccl'i.6.b. A iuuētute tua excipe doctrinam. Quod etiam est adipisci. Est item admittere. Gala.4.b. Sicut angelum Dei excepistis me. Et experiri. Iudith.6.b. Dum dignas gladij mei pœnas exceperint. Et suscipere.1.Mach.12.f. Excepit eum cum honore.

Maria suscipiēs christum in vtero. Anima suscipiēs verbum Dei. — Excipiens Martha Christum in domum suam. Luc.10.g. designat Mariam suscipientem filium Dei in suo virginali vtero: Designat etiam aīam suscipiētē in se verbū Dei: ad quod referri possunt aliæ exceptiones. Luc.19.a. Ioan.4.f. acto.21.c. Ber. ser.2. Assumpt.

Suscipiēs gentilitas apostolos, & vtrūq; testamentum. — Excipiens Rahab exploratores missos à Iosue. Hebræ.11.f. designat gentilitatem suscipiētem apostolos & prædicatores à Christo missos: & vtrumq; testamentum. Glo. ordi. s. Hebr.11.

Consensus in delectationem. — Exceptus genibus dicitur Iob, aut peccator. Iob.3.b. quia cum ad delectationem carnis prodijt: nimirum culpam per consensionem spiritus, subiectis cunctis sensibus, quasi suppositis genibus consummauit. Gre.4.mor.27.

Admittens anima omnem voluptatem. — Excipiens mulier omnem masculum. Eccl'i.36.d. est anima admittens omnem voluptatē aut dæmonem. Idem designant excipientes Holophernem cum coronis, & lampadibus. Iudith.3.c. Vel excipit mulier masculum, hoc est, libenter parit masculum. Lyra. s. Eccl'tici.36.

Exceptus sæpe est demptus. gen.14.d. Exceptis his, quæ comederunt iuuenes.

Excitare, uide Euigilare. *Excludere, quære Eijcere.*

Excogitare.

EXcogitare est cogitando inuenire, quasi veniendo ad perfectionem cogitationis.

Studiū pdicatoris. — Excogitans Beseleel, quod fabrefieri poterat. Exo. 31. a. 35. e. designat prælatum, aut prædicatorem excogitantem, quæ faciunt ad ædificationem ecclesiæ. Glo. int. s. Exo.31.

Machinationes diaboli. Decreta tyrannorū contra fideles. — Excogitans Haman mala contra Iudæos. Esther.8.a. Typus est diaboli excogitantis varias tentationes aduersus fideles. Idem designat excogitans Ieroboam consilium prauum, vt auerteret populum Israel à Deo, fabricatis vitulis aureis.3. reg. 12.g. Designantur etiam statuta principum gentium aduersus fideles. Lyra. s. Ester.8.

Excolere, uide Agricola. *Excoriare, quære Pellis.*

Excors, uide Stultus.

Excubare, Excubiæ, Excubitor.

EXcubare est vigilare, & custodiam facere; vt milites extra castra obseruantes ad custodiam castrorum: & excubitor dicitur, qui excubat: & excubiæ vigiliæ.

Feruētes amore cœlestium. — Excubantes in ostio tabernaculi sunt amore cœlestium feruentes, & introitum æterni tabernaculi expectantes. Exo.38.a. num.1.g.3.b.e.9.d.18.a.38.e.3.reg.14.g.4.reg.11.b. Excubabant antiqui patres ad ostium tabernaculi cœlestis, nondum aperti. Gre. ho.17. Rup.2. s. Leui.3.

Vigilantia prælatorum. — Excubantes sacerdotes ad custodiam templi, sunt prælati, & prædicatores vigilantes ad custodiam subditorum. Eze.40.g. Gre. s. Eze. ho.22.

Excusare, Obtendere.

EXcusare se dicitur, qui crimen obiectum à se repellit: aut causam adfert, quare aliquid, quod culpabile videatur, fecerit: aut ne faciat, quod ei mandatur. Idem est obtendere. genes.44.d.

Transferēs culpam in alterum. — Excusat excusationes in peccatis, qui non defendit crimen, vt cœdem, aut adulterium: sed dicit: mulier importuna adblandiens pellexit me: aut ille conuicijs me mouit ad iram. ps.140. pro.3.d. Sapi.16.a. Ioan.15.d. Hila. s. ps.140.

Negligentes salutē suam. — Excusantes se à cœna. Luc.14.d. sunt sua culpa negligentes venire ad regnum cœlorum: quia nemo excluditur à regno Dei nisi sua sponte. Excusant se, quòd duxerint vxorem, qui abstinent à diuino mandato propter voluptates. Amb. s. Luc.14. Cle. Alex.3. stroma.

Hypocrisis. — Obtentus prolixæ orationis est hypocritarum. Marc.12. d. qui simulata sanctitate decipiunt simplices. Glo. ord. s. Mar.12.

Excutere.

EXcutere est commouendo, & quatiendo aliquid ab aliqua re eijcere. Et dicimus excutere vestem, & excutere puluerem à veste.

Leuis castigatio Dei. — Excutere dicitur Deus Gith, aut Cyminum baculo, quum leuiter castigat. Isa.28.g. Hie. s. Isa.28.

Eiciēs De⁹ malos. — Excutiet Deus impios de terra, quum auferet malos de ecclesia. Iob.38.b. Et excussi sunt pecca- Hier. s. Iob.38.

peccatores eiecti à Deo. Iudæi etiam excussi dici possunt. ps.126. Isa.18.c. Nee.5.c.

Arno. s. ps.135. Excutiens Deus Pharaonem in mari rubro, est mergens diabolum & eius sequaces in infernum. ps.135. Mergens diabolum in infernum.

Amb. prol. de spir. s. Aug. ser.108. Gre. 3. mor. 22. Excutiens Gedeon frumenta virga. Iudi. 6. b. designat Christum separantem bonos ab inani malorum palea: vel est rectitudine iudicij à vitiorum paleis, virtutum grana separare. Ruth.2.c. Separans Christus bonos à malis.

Hie. s. Isa.17. Aug. s. ps.108. Excusio oliuarum est abstractio aliquorum fidelium ex Iudæis. Vel probatio & persecutio fidelium, quæ fiet tempore Antichristi. Isa.17.b.24.c. Excutiuntur etiam fideles sicut locustæ, quando per persecutionem disperguntur. ps.108. Abstractio fidelium à Iudæis. Probatio fidelium.

Hie. s. Dani.3. Excutiens angelus flammam ignis de fornace. Dani.3.e. designat verbum Dei excutiens iacula inimici. Verbum Dei excutiens iacula inimici.

Aug. s. ps.126. Euch. q. in ps. Excussi sunt iuuenes parati ad opus, nulla re impediti. Ita excussi erant prophetæ & apostoli, tanquã sagittæ in orbẽ missi, nulla re impediti: qui etiã eijciebant, quasi excussi: & ipsi excutiebant puluerem de pedibus suis: prophetæ etiam excutiuntur, quum explicantur. ps.126. Parati ad opus. Prophetæ.

Hie. s. Isa.33. Gre. 9. mora. 26. & Io. 4. Excutere manus à munere. Isa.33.c. est fugere acceptionem munerum. Tunc autem quis ab omni munere manus excutit, quando in diuinis rebus, non solum nullam pecuniam: sed etiam humanam gratiam non requirit. Vitatio munerum.

Amb. s. Luc.9. Hie. s. Mat.10. Excutere puluerem de pedibus, est abijcere diuitias, cæteraq; temporalia ac demum omnia vana, ab affectu: Vel excutit puluerem, qui nil temporale recipit, à non recipientibus verbum Dei. Matth.10.b. Marc.6.b. Luc.9.a. acto.13.g.18.b. Excuti autem de puluere est, à terrenis affectibus segregari. Isa.52.a. Abijcere tẽporalia.

Glo. s. Exo.21. Excutere dentem seruo, est tollere à simplicibus discretionis virtutem. Exo.21.c. Ablatio discretionis.

Beda. s. gen.27. Excutiens Esau à se iugum seruitutis Iacob, designat conuersionem Iudæorum in fine mundi, quando excutient onus legis. gen.27.g. Conuersio Iudæorum.

Excutiunt Deum à mente, qui non dant ei locum in mente sua. Tobi. 6. d. In aliquibus exemplaribus legitur, excludant. Non dare locũ Deo in mente.

Ricar. de. s. victo. de securi. conscien. 22. Excutere folia magnæ arboris, est tollere gloriã regis Babylonis. Dani.4.b. Vel excutiũtur folia, quando deficiente virtutum proposito in prædicatore, gratia bene loquẽdi tollitur, & fiducia & autoritas loquendi, aut prædicandi amittitur. Amissio gratiæ prædicationis.

Glo. ordi. s. Iere.51. Excutientes leones comas suas super Babylone. Iere.51.d. dici possunt dolentes principes mundani. Dolor mundanorum.

Glo. ordi. s. acta.28. Excutiens Paulus viperam in ignem. acto.28.d. designat prædicatores excutientes diabolum per bona opera & exempla, qui in gehennam mergitur. Expulsio diaboli.

Execrari, quære Abominari.

Exedra.

Exedra est locus spaciosus, quasi triclinium, quæ ferè ad occidentem versa esse solebat.

Exedra Nathamelech. 4. reg.23.c. vbi fouebantur equi & currus solis, ad fauorem idololatriæ pertinet.

Exedræ templi, in quibus erant thesauri. 1. par.9.d. Iere.35.a. corda eruditorum designare possunt: vbi seruant thesauri doctrinæ. Corda eruditorum.

Exemplar, Exemplum.

Exemplar est, quod nobis proponitur, vt simile faciamus. Exẽplum autem est actio, quæ proponitur sequenda, vel vitanda.

Glo. inte. s. Exo.25. Exemplar monstratum Mosi in monte, est Christus: vel angelica, & perfecta cõuersatio. Exo.25.d.26.f. Idem erit exemplar, quod debet accipere rex à sacerdotibus. deut.17.d. num. 8.a. Hebræ.8.a.b.9.f. Et exemplar templi, quod dedit Dauid Salomoni. 1. par.28.d. Christus. Angelica cõuersatio.

Gre.13. mor.17. Exemplum, dicitur bonus coram vulgo. Iob.17. b. quia & pœna iusti ab eis damnatio creditur: & quæ illi maneat gloria, nulla spe fidei præuidetur. Contemptus bonorum apud malos.

Hie. s. Nahum.3. In exemplum dicitur fieri, quod grauiter punitur, aut destruitur à Deo: vt alijs sit admirationi, & emendationi, vt simile caueant. num.5.c. deut.29.d.3. reg.9.b.2. par.7.d. Et ẽ diuerso ad imitandum in bonum. Ruth.4.c. Tobi.2.c. Nahum.3.b. Grauis punitio.

Hie. s. Zach.13. Rup. 11. s. Matth. Exemplum dicitur esse Adam homini agricolæ: quia in sudore vultus sui vescitur pane suo, sicut ille. Zach.13.c. Vel si dicitur à Christo, sumitur contrario modo; quia Christus nõ quæsiuit gloriam suam, sicut Adam. Labor Adæ.

Exemplar altaris Damasci, quod misit Achaz ad Vriam sacerdotem. 4. reg.16.b. Ad idololatriam pertinet.

Exenterare.

EXenterare est perforare, aut interiora aperire.

Aptio lateris Chri. Detegens Christus astutias diaboli. Exenterans Tobias piscem. Tobi.6.a. apertionem lateris & corporis Christi significare potest: vnde oculis mentis nostrę salubria fluxerunt medicamenta: Vel ipse Christus piscem exenterauit, quum nequitiam diaboli latius sanctis aperuit: & quasi arcana insidiarum eius reserauit. Glo.ordi.s.Tobi.6.

Exequi.

EXequi est operationi mandare, quod iussum, aut decretum est.

Assertio iustitiæ in bonis operibus. Vėdere iustitiam. Exequi iuste, quod iustum est. deut.16.d. est in assertione iustitiæ eandem iustitiam quærere: Iniustè autem quod iustum est exequitur, qui ipsam, quam prætendit iustitiam, venundare minime veretur. Gre.9.mor.19.

Parati aduersus diabolum. Exequentes serui Dauid, quod rex iubebat, ad fugiendum Absalonem.2.reg.15.c. parati ad resistendum diabolo.

Exequens Ioab inuitus præceptum regis Dauid super numeratione populi.1. par.21.a.

Conuersio persecutorum. Exequentes ministri regis Darij diligenter præceptum regis super ædificatione templi.1. Esdr.6.c. designant eos, qui per mutationem dexterę excelsi, ex persecutoribus fiunt ministri ecclesiæ. Lyra.s.1.Esdr.6.

Exequiæ, uide Funus.

Exercere.

EXercere, est operam ponere, aut tractare, aut etiam fatigare.

Puniens Deus. Liberans Deus à diabolo. Exercuit dominus manum magnam in Aegyptios, quando eos grauiter puniuit. (Exo.14.g. Exercet etiam Deus vindictam in Deos Aegypti.num.33.a. quum conuertit peccatores liberans eos à potestate diaboli. Ori.s.num.ho.27

Operatio salutis per Christum. Exercitatio patientiæ. Exercitatio Christi, est operatio salutis nostrę. ps.54. Nos etiam exercitamur patiendo persecutiones ab aduersarijs. Malus enim viuit, aut vt corrigatur, aut vt bonus per ipsum exerceatur. Hila.&Aug.s.ps.54.

Imperium Christi i gentes. Exercens Salomon potestatem super reges à flumine Euphrate, vsq; ad terminos Aegypti.2.par.9.f. imperium Christi in gentes designauit.

Sensus interiores p fecti. Exercitati sensus, sunt sensus interiores, in spiritualium doctrina perfecti. Hebræ.5.d.ps.76.118.2.Timo.4.b. Idem designant exercentes iudicium Dei.2.para.19.b.2.Macha.4.c.15.c. Ad hæc referri potest exercitatio Ionathæ, ad signum: & exerceri ad pręlium, quod non erit in gloria.1.reg.20.d.Isa.2.b. Ori.s.cant.ho.1.

Persecutio Iudęorū in Christum. Exercentes fratres Ioseph malitiam in ipsum Ioseph, sunt Iudæi Christum persequentes. gen.50.c.1.Mach.7.d.

Moderari corpus. Bene operari. Exercere terram, interdum est moderari corpus, & per ipsum operibus virtutum vacare. Et exercere diligenter agrum, est foris bene operari.gen.9.c.pro.24.d.1. Timoth.4.c. Et corpus in bonis operibus excolere. Amb.de Noe.29 Gre.10.mor.16. Beda.s.pro.24.

Vitijs vacare. Exercere etiam terram, interdum est peccatis & vitijs vacare. Sic dicebat Sichen filijs Iacob.gen.34.b. Terra in potestate vestra est, exercete, negociamini, & possidete eam. Et cor exercitatum in auaritia ponitur.2.Petri.2.c. Glo.ordi.s.2.Pet.2.

Gentiles perdentes Iudæos. Confundi acquiescẽtes adulationibus. Quærentes dæmones quos deuorent. Exercentes Syri ignominiosa iudicia in regem Ioas, sunt gentiles destruentes Iudæos post necem Christi, &c.2.par.24.e.Eze.23.d.1.Mach.9.e. Et dęmones perdentes adulatores, & adulationibus acquiescentes. Lyra.s.2.par.24.

Exercentes latrocinia viri Sichen in prætereuntes. Iudi.9.c. designare possunt dęmones, quærentes, quos deuorent.

Exercitus, Acies, Agmen.

EXercitus est multitudo militum ordinata, dicta ab exercendo, quia exercendo fiunt aptiores ad pugnam.

Fideles. Martyres. Angeli. Exercitus Dei vel acies dicuntur boni, & fideles, & martyres. Exo.7.a.12.g.Iosu.5.d.Nee.9.a.Iudith.5.b.Iob.29.d.39.c.Sapi.12.a.Eze.37.e.Ioel.2.c.apoc.19.c. Eosdem designat exercitus Iacob. Abdi.d. Et Deus dicitur dominus exercituum, hoc est, Iudæorum & gentiliũ ad fidem venientium: vel etiam angelorum.1.reg.1.b.Isa.48.a.1.par.12.g.2.par.13.a.14.d.18.g 20.e. Et stat sacerdos ante aciem, cum Christus suo exẽplo & doctrina, ac auxilio protegit suos. deut.20.a.25.d. Et dirigũt aciẽ cõtra aquilonẽ, qui pugnãt cõtra diabolum. Iosu.8.c.1. reg.4.a.17.a.3.reg.1.b.4.a.20.e.22.c. Et dicuntur fideles in ecclesia acies ordinata. canti.6.b. Iudith.15.b.Eze.12.d. Gre.20.mor.4.&.s.1.reg 1.&.s.canti.6. Rup.11.s.apoc.

Angeli. Dæmones. Exercitus cœli, est ministrantiũ angelorũ multitudo, tam bonorũ, quàm malorũ.3. reg.22.c. Vnde & exercitus Dei dicunt dæmones & mali, exequẽtes vindictã Dei. Ioel.2.c. Gre.2.mor.21. Hie.s.Ioel.2.

Fortes. Exercitus Iosue in defensione Gabaonitarum. Iosu.10.f. significare potest fortes exẽplo & doctrina: De quibus Rom.15.a. Imbecillitates infirmorũ suscipite. Et.1.thess.5.c. Cõsola- Ori.s.Iosu.ho.11. Gre.s.1.reg.10.

mini pusillanimes, suscipite infirmos. Et exercitus pars, qui fuerunt cum Saule.1.reg.10.d. sunt fortes prædicatorum adiutores.

Ori.s.Matt. ho.20. Hie.s.Matt.22. Gre.ho.38. — Exercitus, quos misit rex ad perdendos homicidas seruorum suorum. Matth.22.a. fuerũt Romani, per quos destruxit Deus Iudæos: vel sunt angeli super pœnas constituti. *Romani. Angeli vindices.*

Hie.s.Isa.17. — Exercitus Syriæ, qui ascendit in Hierusalem, significare potest credentes ex gentibus.2. par.24.f. *Credẽtes ex gẽt.*

Gre.s.1.reg.14. — Exercitus congregatus cum Saule, quo ipse percussit Amalec, est multitudo virtutum, quibus vitia superantur.1.reg.14.g. *Multitudo virtut.*

Gre.31.mor.23.31.32. &.s.1.reg.13. Ori.s.num.ho.12. Hie.s.Isa.14. — Exercitus Pharaonis, & Aegyptiorum, est multitudo vitiorum, & potentia malorum. gen.39.a.Exo.14.f. Et agmen fumi sunt diuersa peccata. Isa.14.g. Et exercitus vlulantes, sunt multitudo vitiorum. Nahum.2.a. Et exercitus Seon sunt ministri nequitiæ, & iudices mũdi &c. Num.21.e. Et tres cunei Philistinorum, sunt dæmones conantes nobis inferre cordis negligentiam, oris effrænationem, & peruersi operis audaciam. Et dirigunt Philistim aciẽ contra Israel, hoc est, dæmones aut infideles contra fideles.1.reg.4.a 13. d.17.a. 28.a. Iudi.5. b.8.c.15.b.4.reg.6.c.25.a.2.par.24.f.33.b.Iudith.5.b.10.b.Isa.14.g.43.c.Iere.32.a. Exercitus etiã regis Babylonis, sunt dæmones, aut mali. Eze.27.b.29.d.38.a.39.a. *Multitudo vitior. Dæmones. Infideles. Mali.*

Exhalare, Halitus.

EXhalare est, extra spirando emittere, aut euaporare: Halitus vero dicitur ipse spiritus, qui emittitur: & exhalare animam est mori.

Gre.14.mor.22. — Halitus Iob, quem exhorruit vxor eius, est caro Christi, aut carnis eius prædicatio: in quo synagoga exhorruit confiteri, aut credere diuinitatem. Iob.19.c. *Caro Christi.*

Halitus interdũ dici potest virtus & auxilium spiritussancti. Iob.27. a.3.reg.17.c. Daniel. 10.d. *Auxiliũ spũssancti.*

Halitus intercluditur. Dani.10.d. quando desunt verba ad explicanda diuina mysteria. *Deficere verba.*

Gre.33.mor.40. — Halitus Leuiathan, est peruersa dæmonis suggestio. Iob.41.b. *Suggestio dæmonis.*

Glo.ordi.s.thre.2. — Exhalantes paruuli animas suas in sinu matrum suarum. thre.2.d. Sunt, qui etiã inter doctores ad hoc deuenerunt, vt iam non possint recta operari: sed iudicãdi sint in iudicio. *Non valentes bene operari, id peuntes.*

Exhibere.

EXhibere est proferre, & quasi sui, vel alterius facultatem præbere, vel re ostendere.

Exhibet sibi Christus ecclesiam sine macula, &c. Ephe.5.e.2.cor. 11.a. Exhibere etiam se Deo, est offerre se illi. Rom.6.c.12.a.2.cor.6.a.7.c.Colos.1.c.2.Timo.2.c.

Lyra.s.Tobi.1. — Exhibens Tobias sepulturam mortuis. Tobi.1.d. designat doctorem, qui mortuos in peccato mortali, per pœnitentiam sepelire curat. *Conuertens pecc.*

Amb.s.Rom.6. — Exhibent membra sua arma iniquitatis, qui dant locum diabolo; vt proprijs ipsorũ mẽbris, ad seipsos impugnandos abutatur. Roma.6.c. *Dare locũ diabolo.*

Exigere, Exactor.

EXigere, est debitum repetere; & exactor dicitur, qui debitam pecuniam exigit.

Gre.10.mor.8. Ber.ser.de quadruplici debito. — Exigit Deus minora, quàm debemus. Iob.11.a. quia castigat citra condignum. Exigit autẽ à nobis quadruplex debitum, nempe creationis, redemptionis, remissionis, & glorificationis. *Castigat Deus citra condignum.*

Glo.ordi.s.Luc.19. — Exigit Deus talentum cum vsuris. Luc.19.d. quia vult nos exercere dona, quæ nobis contulit. Et vt quod docemus, opere compleamus. *Exercitatio donorum Dei.*

Isych.s.Leui.25. Hie.s.Iob.39. Rup.s.Zach.10. — Exactor dicitur prædicator nimium exigens ab auditoribus. Exo.21.d. Zacha.10.b. Huic dicit dominus. Leui.25.f. Frugum super abundantiam non exiges: Huius exactoris clamorẽ non audit onager, quum Iudæi non credunt. Iob.39.a. Exactor etiã est is, cui propter merita debetur præmium. *Prædicator nimium exigens.*

Hie.s.Isa.3. — Exactores Iudæorum erant sacerdotes, scribæ, & pharisæi, qui quæstum exercebant in populum. Isa.3.b. *sacerdotes.*

Glo.ordi.s.Luc.12. — Exigens Pharao aurum & argentum à tribu Iuda, est diabolus, qui conatur à fidelibus tollere animi bona: qui exactor dicitur. Et exactores Pharaonis sunt diaboli mẽbra, qui exigunt, aut exercẽt supplicia in peccãtes. Exo.5.c. Iob.3.c.39.a. Isa.9.a.14.b. Zach.9.b. Luc.12.g. *Diabolus & eius membra.*

Hie.s.Isa.14. Gre.30.mor.26. — Exactores etiã erant philosophi, & sophistæ, omnia lucri grã agentes. Isa.14.a. *Philosophi.*

Exactor præterea dici potest venter, qui quotidianum fructũ sibi humani laboris impẽdi, quasi debitum per naturam exigit. Iob.39.a. *Venter.*

Glo.inter.s.gen.31. — Exigens Laban à Iacob, quod furto perierat de ouibus. gene.31.e. est imputans prælato, quod per ignorantiam à subditis peccatur.

Glo.ordi.s.deut.15. — Exigere debitum anno septimo à peregrino & aduena. deut.15.a. indicat charitatem maximẽ exercendam cum domesticis fidei.

Glo.ordi.s.deut.19. — Exigere à falso teste animam pro anima, oculum pro oculo, &c. deuter. 19. d. est merito damnari eum, qui proximum errare fecit. *Iusta damnatio falsarii.*

Exiguus

Exiguus, quære Paruus.

Exilire.

Exilire, est quasi saliendo egredi, vel erumpere: & interdum gaudere, quasi præ gaudio salire.

Incarnatio filij Dei. Exiliens sermo Dei à regalibus sedibus. Sapi. 18. c. incarnationem filij Dei significare potest: qui exultauit vt gigas ad currendam viam. Glo. ordi. s. Sapi. 18.

Punitio superborũ per angelos. Exiliens populus super capita montium, sicut sonitus quadrigarum. Ioel. 2. b. designare potest venientes angelos vel dæmones, ad puniendos sublimiores, & superbos. Hie. s. Ioel. 2.

Christus suscipiens matrem. Exiliens Assuerus de solio suo ad Esther, designare potest Christum recipientem matrẽ suam de cœlo. Esthe. 15. c.

Feruor pœnitentis. Exiliens cęcus, vt iret ad Christum. Marc. 10. g. designat verè pœnitentem: qui festinat ad misericordiam Christi. Glo. ord, s. Mar. 10.

Feruor ad opera pietatis. Exiliens Tobias de accubitu suo ad sepeliendum mortuum. Tobi. 2. a. fauorem ostendit erga opera pietatis. Lyra. s. Tobi. 2.

Exilium, Exul.

Exul est, qui extra solum eiectus est: & exilium est ipsum eiectionis supplicium. 1. Esdr. 7. d. Dicuntur autem exules homines eiecti à paradiso, qui in hoc mundo tanquam peregrini viuunt.

Eximere, uide Excipere, & Educere. *Exire, uide Egredi.*

Existimare, quære Putare. *Existere, uide Esse.*

Exordium, uide Principium. *Exossare, quære Os.*

Exosus, uide Odium.

Expandere, Extendere, Oppandere, Tendere, Porrigere, Protendere, Superextendere, Intendere.

Expandere, seu extendere, est aperire, dilatare, & explicare, quod constrictũm, & plicatũ erat. Expandere etiam est extollere. 3. reg. 8. c. Expandit manus suas ad cœlum. Extendere autem est erigere. gen. 31. d. Iacob extenderat in monte tabernaculum. Leuare. Exod. 8. b. Extendit Aaron manum suam. Percutere. Exo. 3. g. Extendamq; manum meam. Porrigere. pro. 31. c. Palmas suas extendit ad pauperem. Protendere. Exod. 4. b. Extende manum tuam. Tendere quoq; est extendere. Isa. 45. b. Manus meę tetenderunt cœlos. Conari. Iob. 15. c. Tetendit aduersus Deum manum suam. Habitare. gen. 12. b. Tetendit ibi tabernaculum suum. Insidiari. Iudi. 9. c. Tetendit insidias iuxta Sichimam. Intendere. 3. reg. 22. e. Vir autem quidam tetendit arcum. Pergere. num. 34. c. Tendent vsq; ad Iordanem. Offerre. Esther. 4. c. Nisi forte rex auream virgam tetenderit.

Mittens Deus filium suum. Extendit Deus Iudam quasi arcum, quando filium suum misit in mundũ. Zach. 9. c. Dicitur etiam tetendisse lineã super terrã, quando dedit filiũ, qui esset regula generi humano. Iob. 38. a. Et porrexit dexterã operi manuũ suarũ. Iob. 14. d. quia vt abiectũ, atq; in infimis iacens, ad summa erigeret genus humanum, incarnatum ad hoc vnigenitum misit. Hie. s. Zach. 9. Gre. 12. mor. 10.

Protegens Deus. Benefaciens hõibus. Expandit Deus alas, quum protegit, & adiuuat. deut. 32. b. Porrigit etiam Deus manum, quum præstat auxilium. Iob. 8. d. Et porrexit dexteram operi manuum suarum ad benefaciendum homini, vt liberalis, & vt clemens pater suos filios in sinu suo recipere gestiens. Iob. 14. c. ps. 54. 137. Expandit etiam Deus nebulam super solium suum, quum defensionem suam obijcit contra persecutores ecclesiæ. Iob. 26. c. Gre. 8. mor. 39. Hie. s. Iob. 26.

Faciẽs Deus animã capacem sui. Extendit Deus cœlum prudentia, quum facit aĩam capacẽ sapietię Dei. Iere. 10. b. 51. b. Ori. s. Iere. ho. 3.

Faciẽs ex nihilo mũdum. Extendit Deus cœlos vt nihilum, & quasi tabernaculum: quia ex nihilo fecit eos ad protectionem generabiliũ, & corruptibilium. Isa. 40. f. 42. a. 44. d. 45. b. 51. c. Extentum etiã brachium domini in creatione, designat magnam virtutem verbi Dei. Iere. 27. a. Hie. s. Iere. 27.

Recipiens pœnitentes in cœlo. Extendit Deus cœlum sicut pellem. ps. 103. quia recipit pœnitentes in cœlo: cum prius nõ nisi angeli reciperẽtur. In extẽsione autem pellis, designatᷓ velocitas actionis diuini verbi. Arno. s. ps. 103. Aug. s. ps. 103. & 13. confes. 15.

Occultãs Deus gloriam suam. Expandit Deus nebulam super solium suum. Iob. 26. c. quia occultam tenet gloriam suã, quam manifestaturus est bonis. Gre. 17. mor. 13.

Dans doctrinã, sacram mortalibus. Extendit Deus cœlos sicut pellem. ps. 103. quando doctrinam sacram præbuit mortalibus: & quia per scriptores sacros verbũ Dei, carnis lingua formatum, ante oculos nostros per verba doctorum exponendo displicatur. Aug. 13. cõfes. 15. & s. ps. 103. Gre. s. Eze. ho. 9. 17.

Mittens p̃dicatores. Extendit etiam Deus cœlos solus. Iob. 9. a. qui secreti mira dispẽsatione cõsilij prędicatores suos, vnde permisit in vna gente opprimi, fecit in mũdi cardines inde dilatari. Eze. 1. f. Hie. s. Iob. 9. Gre. 9. mor. 4. & 27. mor. 7.

Hie.f.Eze.32. Gre.18.mo.22.&.28 mor.9.

Zach.12.a.Et extendit nubē, quum ministris suis viam prædicationis aperiens, eos in mundi latitudinem,circumquaq; diffundit.Iob.36.d.Expandit etiam rete,quum prædicari facit verbum Dei bonis & malis.Eze.32.a.Hose.7.c.Haba.1.d.Et extendit Deus manum ad silicem,quando ad duritiam gentium,suæ brachium prædicationis misit.Iob.28.b.Et tetendit lineam super terram.Iob.38.a.quando sic misit prædicatores super terram , vt agente sancto spiritu,in alias mundi partes vocarentur,vt irent:ab alijs vero partibus arcerentur, ne accederent.Tendit etiam Deus arcum,quū per prædicatores, diuina p̄conia iaculatur.

Arno.f.ps.104. — Augens ...

Expandit Deus nubem,quum multiplicat,& auget ecclesiam.ps.104. Dicitur etiam expandere amictum.Eze.16.a.Et ecclesia dicitur extendere pelles tabernaculorum suorum. Isa.54.a.Hose.7.c.

Hie f.Eze.37. Glo.ordi.f.Ruth.3. — Remittens ...

Expandit Deus amictum super animam,quum eius peccata operit illa remittendo. Eze. 16.a.Et superextendit Deus ossibus cutem,quum per gratiam remittit peccata. Ezec.37.b. Hoc designauit expandens Booz pallium suum super Ruth:quod petebat ipsa Ruth,quasi petens benedictionem gratię & remissionis.Ruth.3.b.

Hie.f.Eze.16.32.& f.Isa.5.&.f. Iere.15- — Castigans Deus. Auferēs voluptat. & occasiones p...

Expandit Deus rete,cum deprehendit aliquem in peccatis,ipsum castigando:& cum vndiq; aufert voluptates,& occasiones peccati,vt verè homo resipiscat. thre. 1.e. Ezech.32.a. Hose.7.c.Haba.1.d.Extendit etiam Deus manum puniendo.Extenta enim manus,percutię tis indicium est.Dicitur etiam extendere funiculum.Exo.9.d.4.reg.21.c. Iob.1.b. ps.54.84. 137.pro.1.c.Isa.5.f.9.b.14.f.Iere.6.c.15.b.21.b.48.f.Eze.6.d.14.c.16.c.25.b.Sopho.1.a.2. c. Mittit autem Deus manum ad probationem eorum,quibus mittitur,vt ad Iob miserat. Iob.2. b.Tendit etiam Deus arcum,quando minatur,& paratam habet punitionem,vel nunc,vel in iudicio:& quum sententiam iudicij sui detegit.ps.7.57.thre.2.b.3.b. Ad hæc referri possunt,quum Moses,vel Aaron,dicuntur extendisse manum aut virgam super fluuios,& aquas Aegypti,vel super mare,aut in cœlum,&c.Exo.4.a.8.b.d.9.e.14.e.Esther.9.a.

Beda.f.pro.1. Basi.f.ps.7. Hila.f.ps.57. Aug.f.ps.7.57. — Minæ Dei.

Hie.f.Isa.34. — Firma Dei sent... cōtra Hierusale... Regula viuendi ... ta ecclesiæ.

Extendit Deus mensuram,aut perpendiculum in Hierusalem, quum firmauit sententiā suam contra eam.Isa.34.c.Zach.1.d.Tetendit quoq; Deus funiculum super Sion , quum eā destruxit.thre.2.c.Designat̄ etiā per lineā, aut perpendiculū regula viuendi eccl'ię tradita.

Gre.17. mor.11. Hie.f.Iob.26. — Relinquens Deus duratos

Extendit Deus aquilonem super vacuum.Iob.26.b.quia corda illorum relinquit diabolo possidenda,qui diuini amoris gratia non replentur: Vel quia super Iudæos in infidelitate relictos diabolus potestatem accepit.

Hie.f.Hose.7. — Conuinci heret... per sacrā scriptu...

Expandit Deus rete super hæreticos.Hose.7.c.quum testimonijs sacræ scripturæ, & artificio sapientiæ,per sacros doctores aduersus eos vtitur.

Ori.f.Exo.ho.6.& f.Rom.10.&.f.Mat. cap.14. Hila.f.ps.54. Hie.f.Isa.65. Aug.f.ps.87. &.ser. 201. Basi.f.ps.44. — Passio Christi

Extendens Abraham manum super Isaac.gen.22.c.Typus erat Christi immolandi. Et extendens manus Iacob,ad benedicendum filiis Ioseph.gen.48.c.est Christus expandens manus in cruce.Sic extendens manum aut brachium Deus, est ipse Christus in cruce. pro.1.c. Idem designat extendens Aaron manum ad benedicendum populo.Exo.3.g.4.a.17.a.18.b. Leui.9.d.ps.54.137.pro.1.c.Isa.65.a.Matth.8.a.14.d.Luc.5.c.Expandit autem Christus manus tota die.ps.87.non solum quando erat in cruce , sed etiam semper orando. Expandens se Elias super puerum mortuum.3.reg.17.d.designat Christum assumpta pro nobis humanitate in cruce extentum.Intendisse etiam dicitur Christus , quū humanitate suscepta cursum peregit.ps.44.

Basi.& Hila.f.ps.59. Arno.f.ps.107. Cyril.s.f.Ioan.9. Aug.f.ps.59. — Prædicat⁹ Christus. Prædicatio ecclesiæ etiā ad terrenos.

Extendit Christus calceamentum in Idumęam.psal.59.107.quando humanitatem suam prædicari fecit gentibus: vel quum apostolos ipsos misit ad gentes cum ipsa prædicatione,quæ etiam calceamentum dici potest.Ecclesia etiam extendit calceamentū vsq; in Idumęam,quum prædicat euangelium etiam terrenis.Et sapientia dicitur extēdere ramos suos quasi terebinthus.Eccl'i.24.c.

Hie.f.Eze.2. Gre.f.Eze.ho.9. — Explicans Christus mysteria.

Expandens librum manus coram Ezechiele , designat Christum explicantem scripturas,& dantem notionem mysteriorum.Eze.2.d.Luc.24.e.

Amb.prol.de spū ss. Gre.3.mor.22. — Ignis Christi ... burens peccata.

Extendens angelus virgam,vnde prodijt ignis ex sacrificio.Iudi.6.d. designauit proditurum ignem,ex carne Christi in passione percussa,ad extinguenda peccata.

Glo.ordi.f.Exo.25. Ricar.de.f.victo.4. de arca mystica. 10. — Prædicantes Deum. Parati angeli ad obsequium Dei. Contemplatio.

Expandentes cherubim alas,sunt prædicantes pro viribus Deum , vel sunt angeli parati ad obsequium diuinę voluntatis.Exo.25.b.37.b.3.reg.6.c.8.a.1.para.28.d.2. para.3.c. Ezech. 1.c.Expandere etiam cherubim alas supra propitiatorium,est omni in loco , omni in tempore,diuinę contemplationi inhiare:& huiusmodi studio vel desiderio semper insistere.

Gre.f.Eze.ho.21. — Predicātes cōtra dæmōes & hæretico...

Tendunt arcum boni,& prædicatores contra dæmones & hæreticos,quādo scripturæ sacræ sententias proponunt,& verbis rectis auditorum vitia feriūt.1.par.5.c.12.a. ps.77.

Glo.ordi.f Isa.54. — Dilatatio doctrinæ legis ad gentes.

Extendit Sion pelles tabernaculi sui,quum doctrina legis extenditur ad gentes, spiritaliter dilatata.Isa.54.a.Ad idem referri potest,cū sonitus buccinę p̄lixius tēdebat̄.Exo.19.c.

Gre.31.mor.33. — Detegere cogitationes.

Expandit accipiter alas suas ad austrū,quū mens per aduentū spūsancti, cogitatiōes suas confitēdo aperit,vt iā nō libeat defendēdo eas cōtegere,sed accusando publicare.Iob.39.c.

Hie.f.Ioel.2. — Cōprehēdet ... dies iudicij.

Expansus populus super mōtes quasi mane erit,qn̄ dies iudicij oēs cōprehēdet. Ioel.2.a.

Extēdit

Eleuatio fideliũ ad cœlestia. Extendit vinea palmites vsq; ad mare. psalm. 79. quum fideles eleuantur ad aquas, quæ super cœlos sunt, à quibus fluunt omnes aquæ inferiores, quæ transeunt per firmamentũ vel extensum cœlorum: sicut aquæ maris transeuntes per meatus subterraneos, fluunt dulces in emolumentum nostrum: vt sit sensus, quod virtus eorum palmitum extensa sit ad omnes aquas, ad mare videlicet excelsum, à quo auferunt charismata: & ad aquas fluuiales, quæ per ipsos cæteris communicatę sunt: Iuxta illud saluatoris: Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuę. Extendit etiam vinea palmites, vsq; ad mare, quum gentes veniunt ad baptismum. Geor. vene. canti. 1. ton 7. cap. 28. Venientes gentes ad baptismum. Hie. s. ps. 79.

Cõfugiẽs Sedechias ad regem Aegypti. Extendit vinea palmites ad alteram aquilam. Eze. 17. b. quum Sedechias & Iudæi confugerunt ad auxilium regis Aegypti. Hie. s. Eze. 17.

Concordia vocis & operis. Porrigere manũ ad os, est voci suæ operibus concordare: vnde prędicator, qui non implet opere, quod loquit, dicitur laborare, si ad os suum manum porrigat. pro. 19. d. Gre. 22. mor. 10.

Contemplatio diuinorum. Extentę facies & pennę animalium desuper. Eze. 1. c. designant intentionem, & contemplationem sanctorum ferri in Deum. Gre. s. Eze. ho. 4.

Prædicans mortalitatem. Tendens Saul insidias in torrente. 1. reg. 15. b. designat prædicatorem, qui prædicationi cœlestium inserit considerationem mortalitatis: vt carnales terreantur. Gre. s. 1. reg. 15.

Figenda voluntas i eminentia virtutũ. Extendens Isaac tabernaculum in Bersabee. gen. 26. e. Et Iacob in monte. gen. 32. d. designant figendam esse voluntatem, in eminentia virtutum & pręceptorum: Vbi etiam Labã. i. diabolus figit tabernaculum, quia transfigurat se in angelum lucis. Extendere autẽ tabernaculum, est non figere perpetuam sedem. Transfigurãs se diabolus in angelum lucis. Ori. s. gen. ho. 14.

Aperiens iustus cor ad simplicitatem. Extendens Noẽ manum ad columbam. gen. 8. b. designat iustum aperientem cor ad simplicitatem, & virtutem. Amb. de Noe 18.

Bene operari. Extendere manum interdum est bene operari, & dare eleemosynas: & expandere actiones suas Deo. Matth. 12. a. Marc. 3. a. Luc. 6. b. Et expandere manus ad cœlum, vel ad Deum est orando auxilium petere. Et porrigere manum ad Deum, est dirigere in ipsum actiones, & non ob inanem gloriam operari. Exo. 9. g. 3. reg. 8. c. 1. Esdr. 9. b. ps. 87. 142. pro. 31. c. Eccl'i. 48. d. 51. c. Eze. 16. f. Et porrigere manum ad lignum vitæ, est crucem, siue cruciatum pœnitentiæ subire, qua vita recuperatur. gen. 3. c. Orare. Pœnitentia. Am. ser. 8. & s. Lu. 6. Philo. 2. allego. Hie. s. Marc. 3. Gre. s. ps. 142. Beda. s. gen. 3.

Mittens ecclesia prædicatores. Extendit mulier fortis palmas suas ad pauperem: cum ecclesia longe lateq; prædicatores ad imbuendas æternæ salutis luce gentes dispersit. pro. 31. c. Beda. s. pro. 31.

Iactantia meritorũ. Expandit etiam manus suas ad Deum, qui falsa operum merita, ore vaniloquo dilatat: & qui contra largitoris gratiam, de virtute operum superbit. Iob. 11. c. Hie. s. Iob. 11. Gre. 10. mor. 18.

Operari iuxta hæresim. Expandere etiam manum ad iniquitatem, est operari iuxta hæresim, aut committere peccatum. Et extendere manum in rem proximi. Et expandere manus ad Deum alienum. Exo. 22. b. ps. 43. 124. Peccare.

Planctus Iudæorũ. Expandens Sion manus, indicabat mœrorem desolationis ciuitatis, per Romanos factę: & tamen Deus, cum tunc extenderent manus, non audiuit, quia manus eorum sanguine plenę erant: & extenderunt manus in regem vnctum à Deo, quod Dauid facere exhorruit. 1. reg. 22. d. 24. b. 26. b. thre. 1. f. Isa. 1. d. Iere. 4. g. Expandit etiam anima peccatrix manus, quũ in angustijs propter peccata, non meretur consolatorem. Occisio Christi. Glo. ordi. s. thre. 1.

Inanis gloria de pdicatione. Extendens Ionathas summitatem virgę ad fauum mellis. 1. reg. 14. d. designat prædicatorem aliquam gloriam ex opere, & prædicatione recipientem, sed non plenẽ. Illi autem recipiunt plenẽ, de quibus dicitur. Matth. 23. a. Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Et Ioan. 5. g. Quomodo potestis credere, gloriam ab inuicem recipientes? Gre. s. 1. reg. 14.

Occultatio mysteriorum. Expandere tectum super tabernaculum. Et oppansum velum coram testimonio: ad occultationem mysteriorum legis & Christi referuntur. Exo. 27. d. 35. b. 40. b. Iere. 10. d. Idem est extendere operimentum hiacynthinarum pellium super vasa tabernaculi. num. 4. b. Ad idem referri potest, cum expandit mulier velamen super os putei. 2. reg. 17. e. Et expandens Booz pallium super Ruth. Ruth. 3. b. Glo. ord. s. num. 4.

Proficere. Extendere se ad anteriora, est proficere in virtute. Philip. 3. c. Et magis capacem fieri, ad cœlestia suscipienda. Glo. ordi. s. Philip. 3.

Superbia. Extentum collum, superbiam indicat. Isa. 3. c. Et extẽdere digitum, est superbe loqui, aut murmurare de proximo, quasi digito ipsum ostendendo. Isa. 58. c. Hie. s. Isa. 3. 58.

Opera incorrupta. Expandentes parentes mulieris à viro suo accusatę vestimentum, in quo sunt signa virginitatis. deut. 22. c. dicitur per metaphoram manifesta probatio, per testes aut matronas fide dignas: designantur opera legis, quibus anima probatur incorrupta. Lyra. s. deut. 22.

Præsumptio innocẽtiæ. Extendit se pauper contra diuitẽ, quũ quis pręsumit se esse sine peccato: quod hæreditario iure, soli cõpetit Christo. pro. 23. a. Vbi nostra translatio habet: Noli laborare, vt diteris. Aug. s. Ioã. trac. 84.

Iudæi promittẽtes seruare legem. Intendentes arcum filij Ephraim. ps. 77. erant Iudęi promittentes seruare legem: sed conuersi sunt in die belli. Aug. s. ps. 77.

Tentationes. Dolosa verba. Extentus arcus sunt paratę tentationes. Isaiæ. 21. d. Tendunt autem arcum mali, quum Ori. s. ps. 36. ho. 2.

parant verborum venena, ad decipiendos simplices. 3. regum. 22. e. 4. regum. 9. e. psalm. 36. 73. 77. Et dicuntur extendere linguam sua... , quasi arcum mendacij. Iere. 9. a.

Glo. ord. s. Ioan. 21. Extendens Petrus manus, designabatur crucifigendus esse. Ioan. 21. f. Crux Petri

Hie. s. Eze. 28. Extentus cher.. b, est diabolus superbus. Eze. 28. d. Vel erat extentus ante lapsum, ad diuina videlicet sacramenta. Diabolus.

Hie. s. Isa. 8 19. 44. Hila. s. ps. 139. Extendens manus Moab ad natandum, est diabolus proferens omnem virtutem suam: qua non poterit euadere. Isa. 25. d. Et extendens rex Assyriorum alas suas, est diabolus, oẽs vires exerens. Isa. 8. b. Expandentes quoq; rete super faciem aquæ, sunt dæmones, vel hæretici prædicantes in populis. Isa. 19. b. Qui etiam extendunt normam, cum formant rationes dialecticas. Isa. 44. b. Ipsi etiam, & scribæ & pharisæi extendunt funes in laqueum, quum callidas parant interrogationes, ad capiendum in sermone: vt quum Christum interrogabant de soluendis tributis. ps. 139. pro. 29. a. Iere. 49. e. thre. 1. e. Hose. 5. a. Et extendit manum suam Antichristus, aut quilibet malus contra Deum, quum in operatione praua despectis Dei iudicijs perseuerat. Iob. 15. d. Extendit manum, cum illusoribus, qui cum hæreticis male operatur: & Pilatus dans cohortem Iudæis, ad comprehendendum Christum. Hose. 7. b. Et expansum rete sunt paratę hæreticorum insidiæ. Hose. 5. b. Haba. 1. d. Diabolus, & hæretici reducentes. Gre. 12. mor. 21. Hie. s. Hose. 7. 5. Rup. s. Hose. 7. Contemptus Dei.

Hie. s. Eze. 31. Extendens cedrus vmbram suam. Eze. 31. b. est lucifer aut Antichristus dilatans imperiũ suum. Dilatans imperium Antichristus.

Hie. s. Nahum. 3. Expandens se bruchus. Nahum. 3. d. indicat dilatationem in diuersa vitia, præcipuè cibi, & ventris. Dilat... in diuersa vitia.

Hie. s. Iere. 8. Expanderunt ossa regis Iuda, & sacerdotum, &c. ad solem, & lunam. Iere. 8. a. quia eorũ demoliti sunt sepulcra, quærentes aurum, atq; ita relicti sunt insepulti. Quærentes aurum in sepulcris.

Hie. s. Iere. 10. Non erat, qui extenderet vltra tentorium Hierusalem. Iere. 10. d. quia non erat, qui eam reędificaret. Non reędificari Hierusalem.

Gre. 5. mor. 10. Extendens Oza manum, ad sustentandam arcam fœderis. 2. reg. 6. b. 1. para. 13. c. designat reprehendentes facta maiorum, quæ ipsi non intelligunt. Reprehendentes facta maiorum.

Lyra. s. 3. reg. 13. Extendens Ieroboam manum suam de altari contra virum Dei. 3. reg. 13. a. 2. Machabæo. 14. g. designare potest persecutiones Iudæorum contra apostolos, aut principum contra prædicatores veritatis. Persecutiones principũ cõtra prædicatores veritatis.

Glo. ord. s. Isa. 13. Non expandent lumen suum stellæ tempore iudicij, ad terrorem malorum. Isa. 13. b.

Glo. ordi. s. Ruth. 3. Expandens Ruth pallium, ad suscipiendum triticum. Ruth. 3. d. designat dilatationem fidei, & operum, ad suscipiendam gloriam cœlestem. Dilatatio fidei & operum.

Tendentes Absaloni tabernaculum in solario. 2. reg. 16. d. sunt adulatores pręstantes obsequium, ad exequenda peccata. Præstãtes obsequi... ad vitia.

Glo. ordi. s. Exo. 33. Tendens Moses tabernaculum extra castra. Exo. 33. d. est separans legem à carnali intelligentia Iudæorum. Sepatio legis à carnali intelligentia

Lyra. s. Esther. 5. Extendens rex Assuerus virgam ad Esther, designat fauorem Dei, erga virginem Mariã. Esther. 5. a. Et etiam ad ecclesiam, cui contulit charitatem.

Expauescere, quære Timere.

Expectare, Præstolari, Sperare, Spes, Insperatus.

Expectare dicitur, qui quasi cum desiderio sperat, quod idem dicit ipsum sperare. Speramus enim bona: timemus vero mala: & expectare, & præstolari, idem sunt aliquando, quod operiri, & manere alicubi operiendo. Itaq; expectare interdum est desiderare. Iob. 3. d. Qui expectant mortem, & non venit. Obseruare. Iob. 3. d. Expectet lucem, & non videat. Præstolari. gen. 22. a. Expectate hic cum asino. Sperare. Iob. 6. b. Quod expecto tribuat mihi. Sustinere. Iob. 14. c. Expecto donec veniat immutatio mea. Spes autem est certitudo. Iob. 19. b. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Expectatio. Iob. 27. b. Quæ est enim spes hypocritæ? Item id, quod speratur. pro. 13. b. Spes, quæ differtur affligit animam.

Hila. s. ps. 141. Spes Christi, dicitur pater eius, ratione videlicet naturę humanæ. ps. 141. Quia sperabat ab ipso glorificationem corporis. Deus pater.

Hila. s. ps. 68. Expectabat Christus improperium, & miseriam, quando viuebat in hoc mundo. ps. 68. quia desiderabat passionem, & nostram redemptionem. Desiderans Christus redemptionem.

Glo. s. Hebræ. 10. Expectat nunc Christus, donec ponantur inimici scabellum pedum eius. Hebræo. 10. c. quia expectat complementum corporis sui mystici. Speratur cõplementũ corporis Christi.

Hie. s. Isa. 5. 30. Expectat Deus bonum vineę fructum. Isa. 5. a. quia secũdum eius auxilium debet homo bene operari. Et expectat, vt misereatur. Isa. 30. d. quia expectat conuersionem peccatoris: In quacunq; enim hora peccator ingemuerit, Deus paratus est ad ignoscendum. Longanimitas Dei.

Expectatio gentium, est Christus, in quem speramus: & debemus expectare salutare Dei, In Chr... sperandum. Credere ver... Chr...

Dei,hoc est,ad Christum vigilare.gen.49.b.Et expectare dominum, est vel per patientiam ipsum aut labores sustinere:vel sperare aduentum Christi,aut verbis domini credere: non confunduntur autem expectantes dominum,siue apostoli,siue alij. Expectant etiam iusti Christum,quum sunt firmati post resurrectionem. Antiqui etiam patres expectabant Christum quasi pluuiam. Ad hæc refertur expectans agricola fructum,& expectare vitam æternam.Iob.14.c.17.b.29.d.ps.26.33.36.38.39.51.54.60.61.68.118.141.pro.10.d.Isa. 8.c.25.e.30.d.33.a.64.b.Iere.14.a.17.b.50.b.thre.3.c.Mich.7.b.Haba.2.a.Sopho.3.b. Tobi.2.c. Luc.2.d.7.c.12.e.22.e.23.g.Rom.8.c.1.Cor.1.a.Philip.1.c.3.d.1.Thessa.1.d.Titum.2.d.Hebræ.11.c. acto.1.a. Iacobi.5.b.1.Petri.3.d.2.Petri.3.c.Iudæ.f. — Spes gloriæ. — Ori.s.gen.ho.17. Amb.de ben.patr.7 Hie.s.Isa.25.42. Hila.s.ps.54.141.

Expectant insulę legem Christi,quum eam gentes libenter suscipiunt. Isa. 42.a. 51.b.60.b.64.b. Et expectātes sententiā Iob,sunt humiliter suscipientes doctrinā ecclesię.Iob.29.d. — Suscipietes gentes legem Christi. — Hie.s.Isa.42.

Sperare in domino à custodia matutina vsq; ad noctem, est toto vitæ tempore in ipso spem habere:vel à resurrectione Christi vsq; ad mortem: vel finem seculi. psalm. 129. 130. Ad idem referri potest,quum populus prestolabatur Mosen, de mane, vsq; ad vesperam. Et quum expectabant eum ascendentem in montem.Exo.18.c.24.d. Et populus expectans ad fores tabernaculi pontificem in die propiciationis, designat expectantes aduentum Christi ad iudicium,vel in cuiusq; morte.Leui.16.Sperare etiam in tegmine alarum Dei, est sperare in passione:vel in diuina protectione, qui nos protegit: vt gallina pullos suos. Sperare etiam sub pennis Dei,est sperare in Deo sub angelis custodibus. ps. 35.56. 90. Ad idem sperare in nomine domini.Isa.50.b.Et Deus dicitur spes omnium finium terrę. psal. 64.Et speramus vsq; ad mane,hoc est,vsq; ad resurrectionem,quam speramus. Isa.38.c. — Toto tempore sperare in domino. Expectare aduentū Chri.ad iudicium. — Ori.s.Leui.ho.9. Hila.s.ps.56.129. Arno.s.ps.35.56.90. Amb.de virgi.3. Hie.s.ps.35. Aug.s.ps.129.

Spes,quæ est in nouissimis Rachelis,est spes resurrectionis filiorum.Iere.31.c. — Spes resurrectionis. — Hie.s.Iere.31.

Sperauerunt patres in Deum,vt à temporalibus liberarentur periculis, à quibus non est liberatus Christus.ps.21. — Aug.epist.120.

Sperant in Sion pauperes populi,hoc est,in ecclesia: quia solum intra ecclesiam est spes. Isa.14.g. — Spes in ecclesia. — Hie.s.Isa.14.

Spes super spem,est ijs,qui habent tribulationem super tribulationem: quia quo magis affliguntur boni,eo amplius in spem eleuantur.Isa.28. c. Iuxta Septuaginta.Tunc enim fit, quod dicitur Roma.5.a.Tribulatio patientiam operatur,&c. — Fiducia bonorum. — Hie.s.Isa.28.

Spes,quæ fuit egeno,saluato paupere,fuit spes discipulorum Christi, quando viderunt eum suscitatum.Iob.5.c. — Spes discipulorum Christi. — Gre.6.mor.18.

Expectant lucem,qui sperant liberari à tribulatione.Iere.13.c. — Lyra.s.Iere.13.

Expectare vesperam est appetere quietem contemplationis.Iob.7.a. — Desiderium contēplationis. — Ber.s.can.ser.57.

Expectant viri sancti mortem,& non venit.Iob.3.d.quum desiderant se funditus mortificare,atq; ab omni vita gloriæ temporalis extinguere,sed compelluntur in iniunctis honoribus occupari. — Appetitus mortificationis. — Gre.5.mor.2.

Expectans Saul Samuelem septem diebus.1.regum.10.b. designat bonum obedientiæ, omni luce cordis implendum: & nec dura mandata, nec leuia prætermittenda: vt sic dicatur de prædicatore:Qui fecerit & docuerit,hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Matth.5.c. — Impletio obediētiæ — Gre.s.1.reg.10.

Expectans Noë septem dies,ad dimittendam rursus columbam.genes. 8. b. designat tot diebus correctionem peccatoris expectandam,quot Deus fecit mundum, vt ad quietem septimi diei venire valeat. — Expectanda correctio peccatoris — Amb.de Noe.18.

Expectantes pueri Abrahæ cum asino,reuersionem Abrahæ à sacrificando: designant Iudæos in infidelitate remanentes vsq; ad finem mundi, quando reliquiæ conuertentur. genes.22.a.Iudith.7.d.8.c.Hose.3.b.Et nunc dicuntur expectare lucem, & sunt in tenebris, quia nolunt recipere Messiam, quem expectant.Isaiæ.59.c. Et nox, hoc est, Iudæa expectat lucem, quam non videt.Iob.3.b.quia sperabat aduentum Christi, quem in prophetijs habebat,in quem tamen venientem credere noluit. Expectat etiam fornicaria virum diebus multis.Hose.3.b.quum Iudæi non conuertuntur vsq; ad finem seculi: & Deus eos expectat. Et Iudæi sunt expectantes onagri in siti sua: & expectantes escam à Deo. psalm.103. — Infidelitas Iudęorū — Beda.s.gen.22. Hie.s.Isa.59. Gre.4.mor.16. Hie.s.Hose.3.

Expectat nox lucem,quam non videbit.Iob.3.b.hoc est,diabolus in membris suis expectat Christum:quum videlicet hi,qui sine operibus fidem retinent pro eadem fide in extremo iudicio saluari se posse confidentes,spe sua frustrabuntur: quia hanc male viuendo demoliti sunt,quam confitendo tenuerunt: Vel hi,qui pro humana laude,in bona actione se exhibent:incassum à veniente iudice retributionem bonorum operum sperant: quia dū hæc in ostentationem faciunt laudis, iam præmium ab humano ore receperunt. Frustra ergo mens peccatis obtenebrata,Deum sperat videre sicuti est,nisi à peccatis resipiscat. — Membra diaboli expectantia Chrm. — Gre.4.mor.14.

Expectat etiam iustus lucem diuinæ visionis:sed in hac peregrinatione illam habere nō valet:expectat etiam fidelis populus bona & lucem:& veniunt mala & tenebrę: quia per — Dilatio gloriæ. — Gre.21.mor.28.

remunerationis gratiam interesse iam iamq; angelorum se gaudijs sperat, & tamen hic diutius dilactus, manus persequentium tolerat. Iob.30.d. Iere.8.e.13.c.14.c.

Gre.8.mor.7. — Præstolans mercenarius finem operis sui, quamquam graue iudicat ipsum opus: leue tamen ipsum existimat, ob expectatam remunerationem: propter quam ad finem operis venire festinat: vnde designat electos, qui leuia existimant huius vitæ damna, quando mentis oculum ad æternæ patriæ considerationem vertunt. Iob.7.a. — Consideratio p...

Insperata salus aduenit bonis, quando mali non credebant eam illis venturam. Sapi.5.a.11.b. Vnde & insperatus timor aduenit malis. Sapi.17.c. — Non credita ve... ra fœlicitas a ma...

Aug.s.ps.40. — Sperauit in homine pacis suæ Christus, hoc est, in Iuda: quia membra eius sperarunt: sicut dicitur esurire in membris. ps.40.

Basi.s.ps.61. Hie.s.Isa.28.30.31. — Sperare in iniquitate, est putare virtutem haberi posse per iniquitatem. ps.61. Hęc est spes mendacij, qualis est spes in diabolo, & alijs auxilijs fallacibus: vt in Pharaone, vel in Aegypto, vel in equis. Et sperare in calumnia, est sperare in diabolo, vel in erronea hæreticorum doctrina. Isa.28.e.30.a.c.31.a. Nahum.2.d. Sic expectabant serui Eglon ipsum regem. Iudi.3.d. Et expectabat adultera Israel amatores. Iere.3.a. — Per iniquitatem vel le habere virtu... Confidere in diab... lo, vel in hæretic...

Hila.s.ps.118. Amb.s.ps.118. ser.12 — Expectant peccatores iustum, vt perdant: nempe dæmones ipsum tentantes: vel tyranni in martyres sequentes. psal. 118. Iudi.16.a. Luc.23.d. acto.12.b. — Tentantes dæmones Sæuientes tyranni

Hie.s.Isa.18. — Expectans gens dicuntur hæretici promittentes sibi vitam æternam, quam non assequetur. Isa.18.a. pro.11.a. Hæc est expectatio leonis periens. Eze.19.a. — Hæreticorum vana promissio.

Hie.s.Isa.28. — Expecta, reexpecta dicitur a malis non credentibus verbis domini per prophetam enũciatis: quibus dominus ijsdem verbis comminatur. Isa.28.c. Vel iuxta Septuaginta: expecta tribulationem super tribulationem dicitur apostolis & fidelibus, quibus ad probationem multæ expectandæ sunt in hac vita tribulationes.

Præstolans angelus aduentum Gedeonis. Iudi.6.d. designare potest Deum expectantem conuersionem Iudæorum. — Expectans Deus cõuersionẽ Iudæorum

Glo.ordi.s.Ioan.5. — Expectantes infirmi motum aquæ piscinæ. Ioan.5.a. erant desiderantes viri veteris legis redemptionem per Christum futuram. — Desiderium redemptionis.

Lyra.s.deut.11. — Expectans terra promissionis pluuiam de cœlo. deut.11.b. est desiderans à Deo pluuiam diuinæ gratiæ, & doctrinæ. — Desiderium gratiæ diuinæ.

Glo.inte.s.Mich.5. Rup.s.Mich.5. — Non expectans stilla, vel herba virum, aut filios hominum. Mich.5.c. designat non expectantem auxilium humanum, sed solius Dei: Vel designatur doctrina prophetarum & apostolorum, quæ non fuit ab homine, sed a Deo. — Doctrina reuelata

Glo.ordi.s.thre.2. — Expectant hostes diem tribulationis Hierusalem, hoc est, dæmones vel hæretici tribulationem ecclesiæ, vel animæ. thre.2.e. — Desiderium tribulationis ecclesiæ.

Expedire, Expeditus.

EXpedire, est diligenter absoluere, quasiq; pedum impedimenta dissoluere: & expediti sunt, qui sine impedimento parati, ac prompti sunt, ad aliquid aggrediendum.

Glo.ordi.s.num.31. — Expediti vernaculi Abrahæ, sunt propte exequentes diuina præcepta: & parati ad pugnam contra diabolum. gen.14.c. num.31.a.32.d. deut.3.c.1.par.12.e. — Parati ad obediendum, & pugnandum contra diabolum

Hie.s.Isa.15. — Expediti Moab, sunt defensores scientiæ secularis. Isa.15.b. — Defensores scientiæ secularis.

Expellere, uide Eijcere.

Expendere, Impendere, Impensa, Sumptus.

EXpendere, est ponderare, & consumere, quasi ponderando: vnde dicuntur expensæ. Est etiam exacte examinare, & considerare.

Expensæ Salomonis, & aliorum regum, in domo domini ædificanda, vel reparanda, seu munienda, designare possunt labores prælatorũ, & prædicatorũ, pędificãda ecclesia Dei. 3.regũ.9.c.4.reg.12.c.1.par.22.c.29.a.2.par.8.d.1.Esdr.2.d. Ad hæc refertur expensum aurum in opere sanctuarij. Exo.38.c. — Labores prælatorum in ædificanda eccl...

Ori.s.Mat.ho.19. — Sumptus necessarij ad turrim construendam, designat sufficientem facultatem ad exponendas scripturas. Luc.14.f. — Facultas ad exponẽdas scripturas.

Glo.ordi.s.Exo.21. — Impensas in medicos restituit, qui ad sufficientem emendationem eum, quem errare fecit reducit. Exo.21.b. — Reuocans a deceptum.

Rup.2.s.deut.3. — Non expendere decimas in re funebri. deut.26.e. est non prætermittere prædicationem ad gentes propter dolorem de infidelitate Iudæorum. — Prædicare gentibus etiam cum dolore de infidelitate Iudæorum

Expergisci, Expergefieri, uide Euigilare.

Experiri.

EXxperiri est probare, & periculum facere: vnde experimentum, & experientia.

Probatio fidelium. Experiebat Deus filios Israel cũ hostibus: quia sic faciebat eos exerceri incultu vnius Dei, & pugna contra hostes, & vt scirent, q̃; nihil sine Deo possent. Iudi.2.d.3.a. Iudith.4.b. Eccl'ici.34.b. Glo.ord.f.Iudi.3.

Cognoscẽs gẽtilitas bonũ redemptionis Christi. Experimento discens Laban, ꝙ ei benedixerit Deus propter Iacob. gene.30.d. designat gentilitatem cognoscentẽ bonum redemptionis Christi, per prędicationem apostolorũ.

Probatio patientiæ. Experimẽtum capiens Ioseph de fratribus suis. gen.42.c. designat examinationem, & probationem faciendam de patientia, in his, qui veniunt ad seruitutem Dei. Lyra.f.gen.42.

Cooperantur oĩa in bonum iustis. Non experitur quicq̃; mali custodiens pręceptũ Dei. Eccl'tę.8.a. quia diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonum.

Merito puniri. Experiuntur dignum Dei iudicium, qui in meritas incidunt pœnas. Sapi.12.d. Hebr.11.f.

Expiare.

EXpiare est purgare, & mundare, præcipue per aliqua sacrificia, & ceremonias.

Tempus passionis Christi. Expiationis dies significant tempus passionis Christi, & ascensionis eius in cœlũ. Leui.23.e. Et ipse est hostia proficiens in expiationẽ: & etiam sacerdos expians offerentem, & eius iniquitatem. Leui.1.b.5.c.6.d. nu.5.a.25.c. Nehe.12.d. Ori.f.Leui.ho.9.

Mundare genus humanũ sanguine Chri. Expiare septem diebus altare, & etiã sanctuariũ, est mũdare genus humanum ꝑ sanguinẽ Chri, & etiam mundas facere orationes. Exo.29.f. Leui.8.c.9.c.16.c.2.par.29.d. Eze.43.f.45.f. Isy.f.Leui.16. Hie.f.Eze.43.

Vincere appetitum per laborem. Expiare sanguinem super altare, est vincere appetitum per laborẽ. Leui.17.c. Vel est mundari peccata, & vitam humanam per crucem Christi. Glos.int.f. Leui.17.

Mundari per pœnitentiam. Expiari non posse terram homicidio maculatam, nisi sanguine homicidæ. nume.35.d. est non posse mundari terram corporis peccatoris, nisi per pœnitentiam & confessionem, de sideria carnis occidantur. Glo.ord f.nu.35.

Perpetua Iudæorũ abiectio. Non expiari iniquitatem domus Eli, designat perpetuam Iudęorum abiectionem. 1.reg.3.c. Et expiari non posse calamitatẽ Babylonis, est perpetua infidelũ condẽnatio. Isa.47.c. Gre.f.1.reg.3.

Aqua ď latere Chri. Expiationis aqua. nu.31.d. designat aquam, quę fluxit de latere Christi: & aquã baptismi: quę habet ab illa virtutem.

Expirare, uide Mori. Explanare, quære Manifestare.

Explicare, quære Manifestare.

Explorare, Explorator.

EXplorare, est sagaciter inquirere, & obseruare: vnde exploratores dicuntur, qui sagaciter, & quasi occulte, inquirunt statum, & consilia ciuitatis, aut regni, & munitiones: vt videant, qua parte, aut ratione, expugnari possit.

Angeli. Ioannes Baptista, Petrus, & Paulus. Cautela, & solertia. Exploratores Iosue missi in Hierico. Iosu.2.a. Hebr.2.f. Designare possunt angelos, missos ad custodiam mundi: & etiam Ioannem Baptistam Christi pręcursorem. Designant etiã Petrum & Paulum missos in mundum. Item quia fuerunt duo, vnus designare potest prouidam cautelam in malo, alter prouidã solertiam in bono: vel exploratores boni sunt bonę cogitationes, cum spe cœlestis pręmij: mali vero cogitationes infideles cũ desperatione. Ori.f.Iosf.ho.2. Hie.prolo.in Hose. & f.ps.86. Ricar.de.1.victo.de extermi mali.33. Gre. Nysse. de vita Mosis.

Cogitationes. Exploratores missi à Mose ad explorandam terram promissionis, sunt cogitationes, quibus futuram vitã, & gloriam inuestigamus: sunt autem duplices, quidam exploratores prę miorum, alij meritorum: primi mittuntur à Mose, secundi à Iosue. num.13.c.21.g.32.b. Iosu.14.c. Iudi.18.a.1.reg.26.a.2.reg.10.a.4.reg.7.c.1.par.19.a. Ricar.de f. Vict. de extermĩa.mali 30.31.

Apostoli & doctores. Exploratores fuerunt etiam apostoli, & periti in sacra scriptura, qui notitiam habent patriæ cœlestis. Rup.1.f.nu.37.

Scribæ, & pharisæi. Exploratores dicti fratres Ioseph. gen.42.b. significant scribas, & pharisæos, quærentes, quomodo Iesum perderent. Rup.9.f.gen.4.

Dæmones & hæretici. Exploratores hostium, sunt dæmones, aut hæretici, & philosophi gentium. Iudith.10.c. Gala.2.a. Exploratores etiam detrahentes terrę promissionis, sunt hæretici negantes resurrectionem. nu.13.c. Glo.int.f. Iudith.10. Rup.1.f.nu.38.

Exponere, uide Ponere, & Manifestare.

Expostulare.

EXpostulare, est conqueri cum reprehensione.

Excusatio Iudæorũ in Christum. Expostulatio Abimelech cum Abraham, est excusatio Iudęorum aduersus Christum, quasi ignorantium ipsum esse messiam. gen.20.c.

Exprimere, uide Manifestare, & Premere.

Exprobare, quære Opprobrium. Expuere, uide Saliua.

Expugnare, Debellare. Inexpugnabilis.

Expugnare

EXpugnare, est pugnando vincere, aut capere: sicut etiam debellare.

Hie. s. Isa 29. 63. — Expugnauit Dauid Ariel, hoc est, Christus hæreticos. Isa. 29. a. Et debellauit Deus Iudæos, quum fecit destrui Hierusalem. Isa. 63. c. Expugnabit quoq; Deus bellis præcipuis Assur, quum in iudicio separabit malos à bonis. Isa. 30. g. ps. 34. Sapi. 18. Eccl'i. 4. d. 46. a. Ier. 21. b. — Christus vincens Iudæos & hæreticos.

Aug. s. ps. 128. — Expugnant aut impugnant bonos sæpe à tempore iuuētutis, tam dæmones, q̄; praui homines, qui sunt diaboli membra: vel expugnauerunt ecclesiam à iuuentute, hoc est, à tempore Abel iusti, vsq; ad finem seculi. ps. 108. 128. Iosu. 10. a. — Persecutiones in bonos.

Glo. ordi. s. Exo. 1. — Expugnare Pharaonem, est exuere veterem hominē. Exo. 1. b. Et expugnare ciuitates inimicorum, est vincere vitia. deut. 20. d. 3. reg. 16. d. Iere. 50. c. — Vincere vitia.

Glo. ord. s. Eze. 32. — Inexpugnabiles gentes sunt dæmones, quos homo sine diuino auxilio non potest vincere. Ezechie. 32. c. — Dæmones.

Inexpugnabile scutum dicitur æquitas. Sapi. 5. d.

Exta, uide Viscera. *Extendere, quære Expandere.*

Exterminare, uide Destruere. *Exterus, Externus, quære Alienus.*

Extinguere.

EXtinguere est ab ijs, quę incensa sunt, ignem amouere, & per translationem opprimere, aut occidere.

Amb. ser. 30. — Extinguit ignem aqua, hoc est, eleemosyna peccatum. Eccl'i. 3. d. Extinguenda sunt etiā tela maligni, hoc est, suggestiones & tentationes diaboli, per eleemosynas, orationes, & ieiunia. Ephe. 6. c. Hebrę. 11. f. — Tolli peccata eleemosynis.

Glo. ord. s. Exo. 25. — Extinguere, quæ emuncta sunt à lucernis candelabri, est tollere legales obseruantias. Exod. 25. d. 37. c. — Tollere legales obseruantias.

Gre. s. 1. reg. 3. — Extingui lucernam Dei, est mori malum pastorem cum omni gloria sua. 1. reg. 3. a. — Mori malū pastorē.

Extingunt lucernas Dei, qui tollunt cultum, & doctrinam Dei. 2. paralipomenon. 29. b. Esther. 14. b. — Tollentes cultū & doctrinam Dei.

Ori. s. Matt. ho. 32. Au. 83. q. 59. et ep. 120 & de ver dñi. ser. 22 Gre. ho. 12. Beda. s. pro. 31. — Extingui lampades, est deficere sufficientem notitiam ad salutem: vel deficere opera recta intentione facta, sine qua opera non lucent coram Deo: Quorum etiam facta, aliena laude fulciuntur, eadem subtracta deficiunt. Matth. 25. a. Non extinguitur autem lucerna mulieris fortis. pro. 31. c. Nec charitas. canti. 8. b. — Deficere scientiam, & opera recta intentione facta.

Hie. epis. igno. vult. Euche. q ad Ephesi. Chry. s. Ioan. ho. 49 — Extinguere spiritum, est contradicere loquenti per spiritum Dei: vel auferri gratiā: vel perdere feruorem charitatis, qui fit per spiritumsanctum. Vt enim ignis extinguitur, cum oleum deficit, cum vehementior vis venti perflat, cum comprehēditur, & arctim cogitur: ita qui curis secularibus, & cupiditatibus, & inhumanitati, & rapinæ, & crudelitati vacat, spiritum extinguit. — Auferri gratiam, vel feruorē charitatis.

Tert. adue. Iudæos. Hie. Agla. & s. Is. 42 Hila. s. Mat. cāo. 12. — Non extinguet linum fumigans Christus. Isa. 42. a. Matth. 12. b. quia nō in totū auferet spiritum gratiæ à Iudęis: quia multi ex eis crediderunt: vel quia non auferet à gentibus momentaneum ardorem, sed illustrabit doctrina veritatis. vel quia non perdit illū, qui vicinus est extinctioni, sed potius confirmabit. — Non in totum auferens Christus spiritum gratiæ Iudæis. Cōfirmās imbecilles.

Hie. s. Isa. 43. Gre. 14. mor. 3. & 15. mor. 21. — Extincti quasi linum sunt, qui ad breue tempus in prosperitate splenduerunt. Isa. 43. c. Extinguitur etiam lux impij, quando eius prosperitas perit. Extinguitur lucerna eius quia gaudium carnale in eius mente dissipatur. Iob. 18. b. Extinguitur etiam lucerna impiorum, quum filij quos nimium amabant, illis subtrahūtur. Iob. 21. b. pro. 20. c. 24. c. Extinguere quoq; scintillam alicuius, est tollere reliquias generis eius. 2. reg. 14. b. Et extingui lucernam Israel, erat mori regem. 2. reg. 21. d. — Decidentes à prosperitate. Subtrahi filios. Mori regem.

Extinguere ignem, est sedare inimicitias, & iram. pro. 21. b. 26. c. Eccl'i. 3. d. 19. d. 28. b. 23. c. — Sedare iram.

Hie. s. Eze. 32. — Extinguitur draco, cum lucifer detruditur in infernum. Eze. 32. b. — Demersio diaboli.

Hie. s. Isa. 1. & s. Ie. 7 — Non est, qui extinguat, quum Deus accēderit ignē inferni: quia eius virtute est inextinguibilis. Nec extinguitur furor Dei in malos, quia peccata non merentur, vt extinguat. 4. reg. 22. d. 2. par. 34. c. Isa. 1. g. 34. c. 66. g. Iere. 4. a. 7. d. 17. d. 21. d. Eze. 20. g. Amos. 5. a. Mar. 9. g.

Extollere, quære Altum.

Extorquere.

EXtorquere, est vi quippiam ab aliquo auferre.

Lyra. s. 2. reg 23. — Extorquens Banaias hastam d̄ manu Aegyptij, qua ipsum interficit. 2. reg. 23. c. Typus est doctoris, qui conuincit philosophum, aut hæreticum proprijs ipsius rationibus & autoritatibus. Est etiam humilis vincens diabolum. — Conuincens doctor hæreticū̄ proprijs. humilis vincēs diabolum.

Glo. ord. s. Leui. 6. — Qui extorquet vi aliquid, est non purgatus à peccatis irrumpens in mysticos sensus, aut rapere volens regnum cœlorum. Leui. 6. a. — Impurus irrūpens in mysteria.

Extra, Exterior.

EXtra dicitur esse id, quod non includitur intra septa eius rei, cui dicitur esse extra.

Cognitio scripturarum in hac vita. temporalia Dei beneficia.

Extra velum erat lucerna, & etiam mensa: designans cognitionem scripturarum huic vitæ necessariam. Exo.26.g.40.c. Designant etiam temporalia Dei beneficia, quibus in hac vita indigemus.

Glo.ord.s.Exo.26.

Christus passus extra portam.

Extra castra comburebatur vitulus, designans Christum extra portam passurum. Exo.29.b. Leui.4.8.9.nu.19.a. Eze.43.f. Sic extra castra egrediebatur sacerdos, ad curandum leprosum. Leuiti.14.a.

Isych.s.Leui.14.

Reseruari opera ad futuram vitam

Extra castra efferre cineres, est post hanc vitam accipere remunerationem bonorũ operum: vel ea reseruare in diem iudicij. Leui.6.b.

Isych.s.Leui.6.

Hæretici separandi.

Extra castra debebant esse leprosi, designantes hæreticos à consortio sanctorum separandos, ne alios polluant. Ita eiecta sunt corpora Nadab & Abihu, extra castra. Leuitici.10.a.13.f.14.a.f.

Ori.s.Leui ho.8. Isych.s.Leui.13.

Sctificatio p Chr̃m.

Extra Christum non est alius sanctus, quia per ipsum omnes sanctificantur. 1.reg.2.a.

Gre.s.1.reg.2.

Supra mundana.

Exterius sanctuarium, significare potest supramundana, extra nos existentia. Eze.44.e.

Ori.s.Eze.ho.14.

Sensibilia. Vita præsens.

Exterius atrium, significare potest sensibilia: & etiam vitam præsentẽ: in qua omne, quod corporaliter agitur, corporaliter etiam videtur. Eze.40.c.

Gre.s.Eze.ho.19.

Infernus.

Exteriores tenebræ infernum significare solent: quia enim, qui à domino foras expellitur, lumen relinquit: idcirco tenebræ quantumuis sint interiores, exteriores vocantur. Matth.8.b.22.b.25.c.

Hie.s.Mat.8.

Extrahere, uide Educere. *Extraneus, quære Alienus.*

Extremus, Summitas.

EXtremus dicitur vltimus, aut postremus, & infimus, & quandoq; supremus. Vel aliter, extremum dicitur, quod maxime distat à medio, vel loci vel temporis, vel dignitatis.

Deus pater

Summitas cœli, vel summum cœlum dicitur aliquando Deus pater, à quo summo cœlo, est egressio solis, hoc est, natiuitas filij. ps.18.

Arno.s.ps.18.

Status contẽplationis. Perfectiones electorum.

Summitas cœli, quandoq; statum contemplationis designat. Summa quoq; cœlorũ, sunt perfectiones electorũ: vel initia instructionis scripturarum. Isa.13.a. Matt.24.c.

Ori.s.Mat.ho.30.

Doctiores in ecclesia. Proceres ecclesiæ. Exẽpla prædicatorũ.

Extremi fratrum Ioseph sunt doct.ores, aut meliores in ecclesia. gen.47.a. hoc possunt designare, extremi positi à Iacob Ioseph, & Rachel. gen.33.b. Summi quoq; dicuntur proceres populi. Isa.56.d. Et summitates cedri, significant principes ecclesiæ, & Hierusalẽ. Eze.17.a. Et extrema pars Gabaa, designat exempla sublimium operũ prædicatoris. 1. reg.14.a.

Ori.s.Eze.ho.11. Hie.s.Eze.17. Gre.s.1.reg.14.

Conuersatio doctoris. Familiares doctoris

Summitas pallij Samuelis. 1.reg.15.f. conuersationem doctoris, quæ foris ostenditur: Vel designat familiares doctoris, qui non recta consulunt; ideo abscindendi, iuxta illud Christi. Matth.5.e.18.a. Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscide eum, & proijce abs te. Et Matth.16.d. Vade retro me Satana.

Gre.s.1.reg.15.

Leuis affectus Expositio sacræ scripturæ.

Summitas etiam vestimenti, leuem affectum designare videtur. Agge.2.c. Vel expositionem sacræ scripturæ.

Glo.ord.s. Agge.2.

Extrema Iudæorũ.

Summitates rami oleæ, extrema Iudæorum significant. Isa.17.b.27.c.

Hie.s.Isa.27.

Minus perfecti. Humiles. Gentiles.

Extremi in agmine, sunt minus perfecti, & imbecilles, & respicientes retro, quiq; lassantur in opere virtutis. deut.25.d.1.Mach.5.f. Eosdem designat extrema pars castrorum. num.11.a. Et extrema pars ciuitatis sunt, qui vltimum locum tenent in ecclesia. 1.reg. 9.d. Extrema quoq; terræ, dici possunt humiles, & contemptibiles. ps.143. Iere.10.c.13. Et qui finem sibi faciunt in terrenis occupationibus. psal.134. Item gentiles. Isa.41.b.42.b.43.b.44.d.48.d.49.b.62.d. Et extrema terræ, quæ Deus concutiens tenuit, sunt quando ex Iudæa piscatores & abiectos in apostolos assumpsit: Vel quando in fine mundi Iudæorum reliquias conuertet. Iob.38.b. Iere.10.c.

Ori.s.num.ho.19. Philo de mig. Abrã. Gre.s.1 reg.9. Ori.s.Iere. ho.5.12. Arno.s.ps.134. Hie s Isa.42. Gre.29.mor,2.

Vniuersalis punitio

Ab extremo, vsq; ad extremum deuorat gladius domini, quum omnes castigat. Iere.12.c.25.f.31.b.

Corpus humanum.

Extremum aquæductus piscinæ superioris, vbi occurrit Isaias regi Achaz, designat quòd non tantum prospiciebat Deus malo regi prænunciando futura, quantum ipsi populo. Isa.7.a. Designare etiam potest corpus humanum sanctificandum, vt ad ipsum, tanquam ad alueum fluuij, mundum & dispositum descendere posit, & per ipsum transcurrere aqua illius supremæ piscinæ, & in eo, tanquam in domicilio immorari. Ipsum enim corpus, templum est animæ, quæ sedes est Dei.

Hie s.Isa.7. Geor.vene. canti.2. ton.7.cap.15.

Suprema mundi.

Extrema maris dici possunt suprema mundi. ps.138. Ioel.2.e.

Hila s.ps.138.

Finis mundi. Tempus mortis.

Extrema etiam maris significare possunt finem mundi, vel finem vitæ. ps.138. Ioel. 2.e. Et extremum tempus, est tempus mortis, vel iudicij. Eccl'i.1.b. Mar.5. c. Ad hæc referri potest extremum fluminum Aegypti. Isa.7.c. Summitates quoq; cortinarum tabernaculi, finem vitæ significare possunt. Exo.26.a. Et extrema terræ concutiet Deus, quando in fine mũdi excutiet peccatores ab ecclesia. Iob.38.b. Et ab extremis terræ, est laus, quãdo consummata

Aug.s ps.103.138. Ricar.de.s. victo.1. de arca mystica,10. Hie.s.Iob.38.

vita

Chryſ. de verb. Iſaię Cantate domino.

vita temporali, incipit homo vitam æternam habere. Iſa. 42. b.

Gloſ. ord. ſ. exo. 28.

Summitates ſuperhumeralis, proſperitatem & aduerſitatem deſignare poſſunt. Exod. 28. d. 39. a. deſignant etiam bona opera, cum bona intentione. Idem dici poteſt de ſummitatibus rationalis.

Proſperitas & aduerſitas. Bona opera cum bona intentione.

Greg. 17. mor. 6.

Summitates ſpicarum, quæ ſunt hirſutæ, & rigidę: ſunt diuites huius mundi contra ſe inuicem diuiſi, & duri ſine charitate. Iob. 24. d

Diuites.

Gloſ. ord. ſ. exo. 28. Ruper. 13. ſ. Ioan.

Extrema pars veſtium ſacerdotis, eſt conſummatio operum. Exod. 28. c. 39. e. deſignat etiam finem vitæ Chriſti in hoc mundo, quando maxime dilexit ſuos.

Perfectio operum. Finis vitæ Chriſti.

Ori. ſ. num. ho. 19. Hiero. ſ. Ionam. 2.

Extrema ſeu ſemen Amalec, ſignificare poſſunt doctrinam, & perſuaſiones diaboli, & hæreticorum. Idem deſignabunt extremi fides Arnon: & extremi inimicorum. num. 22. g. 24. d. Ioſu. 10. d. Ioel. 2. e. Et extrema montium, ſunt graues peccatores. Ionæ. 2. e.

Doctrina diaboli & hæreticorum.

Hiero. ſ. Ezec. 35.

Extremum tempus, eſt, quando creſcit malum in mundo contra diuina præcepta: & refrigeſcit charitas. Deut. 31. g. Tunc etiam eſt extrema iniquitas. Eze. 35. b.

Abundantia mali.

Ruper. ſ. Gen. 37.

Extrema pars agri, in qua erat ſpelunca duplex. Gene. 23. b. peccatores deſignare poteſt, quos emit Abraham, id eſt, Chriſtus.

Peccatores.

Extremi fines ſolitudinis. Et extremi fines Edom. Exod. 13. d. Num. 33. a. c.

Gloſ. inter. ſ. Iudith. 15.

Extremitas finium Iudeæ. Iudith. 15. b. vſque ad quos Iudęi perſecuti ſunt hoſtes: deſignat minima non contemnenda: ſed vndiq; expellendos hoſtes.

Minima non negligenda.

Extremus conceptus ouium. Gene. 30. g. vide Cōcipere.

Lyra. ſ. Exo. 29.

Extremum auriculæ Aaron. Exod. 29. c. Leui. 8. d. Et etiam leproſi. Leui. 14. c. integritatē fidei deſignare poteſt.

Integritas fidei.

Gloſ. ord. ſ. Amos. 3

Extremum auriculæ ouis. Amos. 3. c. ſacramenta dictorum, quæ eruuntur de ore leonis, vt tuta fide ire poſſimus.

Sacramēta dictorum.

Lyra. ſ. Luc. 16.

Extremum digiti. Luc. 16. f. Minima virtus auxiliatiua intelligitur.

Minimū auxilium.

Gloſ. ord. ſ. Exo. 28.

Extrema catenarum rationalis. Exod. 28. d. perfecta opera charitatis deſignare poſſunt.

Perfecta opera charitatis.

Ruper. ſ. Ionam. 2.

Extrema montium, ſummam Chriſti abiectionem in paſsione deſignant. Ion. 2

Extrema abiectio Chriſti.

Extruere, uide Aedificare. Exturbare, quære eijcere.

Exuberare, uide Abundare. Exuere, quære ſpoliare.

Exultare, Gaudere, Lætari, Hilaris, Alacer.

Iucundus, Iucundari, ſupergaudere, Exhilarare.

EXultare addit ſupra lætitiam, aut gaudium motum quendam exteriorem, & geſtus, ac ſaltus, quibus quiſpiam interiorem exprimit lætitiam. Gaudium autē dicit ipſam animi affectionem, ſeu complacentiam, de bono præſenti. Lætitia vero addit diffuſionē quādam ad exteriora, pręcipuē ad vultum, vbi interius gaudium iam manifeſtatur. Sed hæc cōfundi ſolent. Iucundari eſt voluptate, & delectatione affici. Iucundus vero eſt, qui lætitiam, & voluptatem affert.

Lyra. ſ. Iſa. 65.

Exultat Deus, quum extendit beneficentiam ſuam. Pſal. 59. Et dicitur gaudere ſuper ijs, quibus benefacit. Deut. 30. b. Iſa. 65. d. Sopho. 3. d. Iucunda quoque laudatio eſt Deo, quæ fit per bona opera. pſal. 146. Et dicitur exultare in Hieruſalem, aut in ſanctis, quia eos facit exultare.

Benefaciens Deus.

Gre. ſ. canti. 3. Hier. ſ. Iſa. 62. Gloſ. inter. ſ. pſ. 20.

Lætitia cordis ſponſi, eſt gaudium Chriſti de redemptione generis humani. Canti. 3. d. Et dicitur exultaſſe vt gigas ad currendam viam, quia libenter amplexus eſt opus redemptionis. Pſal. 15. 18. Luc. 10. d. 15. a. Et gaudet ſponſus ſuper ſponſa, hoc eſt Chriſtus ſuper eccleſia. Iſa. 62. b. Dicitur etiam Deus lætificare regem Chriſtum in gaudio cum vultu ſuo: ſecundū videlicet naturam aſſumptam: & in corpore myſtico. Pſal. 20.

Gaudens Chriſtus de redemptione.

Exultans in gaudio Ioannes in vtero matris. Luc. 1. e. deſignat gaudium antiquorum patrum ſuper Chriſto venturo. Idem deſignare potuit in gaudētibus multis in natiuitate eius. Exultantes quoque ad horam in luce Ioannis, poſſunt eſſe gaudentes, in lege & prophetis de Chriſto: quod gaudium adueniente Chriſto, in ipſum eſt tranſlatum. Sic dicitur gaudere amicus ſponſi propter vocem ipſius. Ioan. 3. d. 14. d. Exultare eſt gaudenter credere: vt Abraham exultauit. Ioan. 8. g. Ioel. 2. f.

Gaudium antiquorum patrū ſup Chriſto venturo. Credere.

Ruper. ſ. Ioel. 2.

Exultatio bonorum dicitur Deus: qui lætificat cum vultu ſuo: & ei ſeruiendum eſt in lætitia. pſal. 20. 31. 99. deut. 28. e. 1. par. 12. g. 29. b. 2. par. 30. d. nehe. 8. c. Gaudium autem cordis eſt exiſtentium in gratia: qui lætantur ſuper eloquia Dei. pſal. 118. Thre. 5. b. Baru. 4. d. Zach. 8. c. Exultationis etiam voce laudatur Deus ab illis, quorum os repletur gaudio. pſal. 41. 46. 47. 64. 106. 117. 125. 149. Iſa. 55. d. 65. c. Sopho. 3. c. nehe. 12. d. tobi. 11. d.

Lætificans Deus.

Ambr. exhor. ad virgin. Hier. ſ. pſ. 86.

Lætitia ſalutaris Dei, eſt vita animæ, & corporis. pſal. 50. 85. Et lætari in adoleſcentia, eſt gaudere de bonis operibus, quæ ſunt noui hominis. Eccl'tę. 11. d. Lętificat autem Deus bonos in domo orationis, hoc eſt, in eccleſia, vel militāti, vel triumphanti. Iſa. 56. c. Habitātes autē

Lætitia in vita animæ, & corporis.

tes autem in Sion, hoc est, in ecclesia militanti, dicuntur sicut lætantes, & nondum lætantes, quia in hac vita, non est syncera lætitia, sed mixta dolori. psa. 86. Milia autem lętātium, sunt exultantes in gloria cœlesti, præcipue angeli. psal. 67.

Ecclesia gaudium omnium. In ecclesia triūphante proprie gaudium.

Gaudium vniuersæ terræ dicta filia Hierusalem, hoc est, ecclesia, per vniuersum orbem dispersa. Thre. 2. e. Et ipsa Hierusalem cœlestis, & populus eius dicitur gaudium & exultatio. Isa. 65. c. Gaudent autem cum Hierusalem, hoc est, cum ecclesia, qui lugebant super eam in infidelitate synagogæ. Isa. 66. c. Lætificans autem fluminis impetus ciuitatem Dei, est abundantia gloriæ, qua omnes in cœlo lętantur, & exultabunt vsq; in sempiternum. ps. 45. Glos. inter. s. Isa. 65.

Sanguis Christi lætificans.

Lætificat cor hominis vinum, hoc est, sanguis Christi. psal. 103. Iere. 31. c. Et exultant quasi a vino, sumentes eucharistiam. Zacha. 10. c. Est autem lætitia transferens animā à terra ad cœlum. Glos. inter. s. ps. 103.

Punitio Dei.

Non lætatur Deus super adolescentulis, quum propter peccata punit eos æterna morte. Isa. 9. c. Hiero. s. Isa. 9.

Gaudium ecclesiæ de conuersione gentium.

Exultans Anna in domino, designat exultationem ecclesiæ de conuersione gentilium: quę debet esse in domino, non in rebus caducis. 1. reg. 2. a. psal. 32. 47. 64. Hęc autem exultatio est manifestatio lætitiæ cordis, quam habet anima, quę post multos labores, ad perfectionē, & vnionē cum sponso venit: quæ non potest nisi pręd icare illa bona interiora spōsi: & dicit illud. psal. 72. Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? mihi autem adhęrere Deo bonum est. Et psal. 26. Vultum tuum domine requiram. Et canti. 1. a. Osculetur me osculo oris sui. Est autem hęc exultatio quædam cordis saltatio foras prodiens, quasi non capiens intra se diuinum afflatum, qui fit in iustis, per inhabitantem dominum. Et exultant victores capta præda, quum gaudent apostoli de conuersione infidelium. Isa. 9. a. 13. a. Et exultant pauperes in sancto Israel, quum apostoli Deo ascribunt victoriam, vel cum gētiles agunt gratias Deo, pro beneficio cōuersionis. Isa. 29. f. Et exultat solitudo, hoc est, gentilitas, & Iordanis, vbi baptizauit Ioannes Christum. Isa. 35. a. 51. a. 60. a. 61. d. Et exultant ligna syluarum, hoc est, iusti. psal. 95. 131. Et exultat terra, hoc est, caro sanctorum resuscitata. psal. 96. Et habitantes in terra fideles. Isa. 49. d. Exultantes etiam montes, sunt prophetæ gaudentes de Christo. psal. 113. Et exultatio collium, est gloria martyrum. psal. 64. Et exultatio cordis & etiam linguæ, sunt testimonia Dei, quum apostoli, & sancti gaudēt testes esse Dei. psal. 118. 125. Iere. 31. a. c. Ioel. 2. e. Habac. 3. d. Sopho. 3. c. Zach. 9. b. 10. c. Luc. 1. e. Lętatur autem rex, hoc est, quilibet iustus, non in virtute propria, sed Dei. psal. 20. Lætātur autem in cubilibus suis, qui gaudium habent in propria conscientia. psal. 149. 2. Cor. 1. Et lætari coram dn̄o, est in eum credere, & pro eo pati. Leui. 23. g. Ad hoc gaudiū inuitat Deus fideles ex Iacob. Iere. 31. a. Sopho. 3. c. Vocem autem gaudij tollit Deus ab ecclesia, quum nō est, qui dicat integro animo: Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. Iere. 25. c. Philip. 4. a.

Ori. s. 1. reg. ho. 1. Greg. s. 1. reg. 2. Basi. s. psal. 32. Tertul. de resurrec. Arno. s. ps. 15. 20. 113. Hila. s. ps. 64. 118. Hier. s. Isa. 9. 13. 35. & s. Iere. 25. & s. ps. 67. Aug. s. ps. 64. 149. Rūper. s. Zach. 10. Isyc. s. Leui. 23.

Virtutes sine pugna in patria. Aeternitas spei.

Exultabunt ossa humiliata, quum virtutes in cœlesti patria erunt sine pugna: vel exultabunt per gratiam, quæ humilitate acquiritur. Vel designatur æternitas spei, quæ peccante homine humiliata fuerat, & Deo indulgente persultat. psal. 50. Et gaudium post planctum, est bonorum, qui nunc lugent, & postea consolabuntur. psal. 29. 125. Tobi. 13. c. Iudith. 15. d. Isa. 61. c. 66. d. Matth. 5. a. Luc. 6. d. 10. c. Ioan. 4. b. 16. d. Apoc. 19. a. Iere. 31. c. 33. b. Et lętitia ad matutinum, est gaudium de resurrectione Christi: vel gaudium futuræ glorię, & resurrectionis, quando circundabuntur lętitia. psa. 29. 59. 89. 121.

Amb. apolo. Dauid. 13. Hier. s. ps. 50. & Cypriano. Basi. s. psal. 29. Hila. s. ps. 59.

Gaudium resurrectionis.

Gaudium de diuina protectione.

Exultare in velamento alarum Dei, est de eius protectione gaudere. psal. 62. Hila. s. psal. 62.

Gaudere de remissione culpæ.

Exultare mane in misericordia Dei, est de expulsione tenebrarum peccati Deo gratias agere. psal. 68. Gauisa quoq; dicitur terra de morte regis Babylonis, hoc est, sancti de eiectione diaboli. Isa. 14. b. Exultat etiam cœlum, & sancti apostoli, & prophetæ super ciuitate Babylonis destructa, hoc est, super amoto imperio diaboli. Apoc. 18. f. Iudith. 13. c. 16. d. 2. Par. 20. f. Esther. 8. d. Ita gaudium est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, nēpe à tyrannide diaboli liberato. Luc. 15. b. Lętatur autem iustus, quum videt vindictam, non super vindicta, sed quia ipse euasit. psal. 57. Ezec. 35. d.

Arno. s. psal. 58. Hiero. s. Isa. 14. Hier. s. psal. 57.

Oblatio liberalis virginitatis.

In exultatione adducuntur regi virgines, quia libenter Christo est offerenda virginitas. psal. 44. Basi. s. psal. 44.

Laudare iustitiā dei.

Exultare iustitiam Dei, est exultando eam laudare. psal. 50. 144. Greg. s. psal. 50.

Gratias agere Deo de bonis operibus, & donis.

Exultant agri, quum abundantes fructu bonorum operum gratias agunt Deo, & simplices Christiani. 1. par. 16. c. Et cum gaudio bibere vinum, est libenter percipere doctrinam, & consolationes spirituales. Eccl'tę. 9. b. Idem est haurire aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Isa. 12. b. Et hoc est, cum gaudio suscipere verbum Dei. Luc. 8. b. Et lætatur germinās, qui gaudet bene operando secundum virtutes, & dona spiritussancti. psal. 64.

Lyra. s. 1. Par. 16. Hilar. s. psal. 64.

Prędicator fortis. Diabolus.

Exultans audacter equus, est prędicator, qui nec aduersis frangitur, nec prosperis eleuatur. Iob. 39. c. Sicut apostoli ibant gaudentes à conspectu concilij. Acto. 5. g. psal. 113. vel è diuerso

Gre. 31. mor. 26. Hiero. s. Iob. 39.

uersò

uersò est diabolus superbè persequens bonos.

Ricar.de.s.victo.5. de arca mystica.14. Greg.5.mor.3. Exultantes montes vt arietes,& colles sicut agni ouium, sunt cõtemplatiui, & speculatiui supra semetipsos miræ iucunditatis lusibus,in contemplationem veritatis eleuati.psal.113. Gaudentes cum inuenerint sepulcrum, sunt sancti, qui gaudent de inuenta quiete cõtemplationis: vel de inuentis exemplis patrum, quibus in contemplationis virtute subleuantur.Iob.3.d. Contemplatiui.

Ambr.de Ioseph.13. Gaudium Pharaonis de aduentu fratrum Ioseph, est gaudium ecclesiæ ex gentibus de conuersione Iudæorum.gene.45.e. Gaudium quoq; est ecclesię de conuersione peccatorum.Matth.18.b.Luc.15.b.Et gaudens suscepit Christum Zachæus.Luc.19.a.f. Lætitia quoque Iethro de liberatione populi Israel de Aegypto,est cõcordia gentium in fide. Exo.18. Hiero.s.Isa.9.35. b. Isa. 35.a. Qui autem lætantur in messe, sunt apostoli gaudentes de conuersione multorum.Isa.9.a. Gaudens ecclesia gentium de conuersione Iudæorum.

Gre.s.1.Reg.6. Basi.s.psal.33. Gauisi Bethsamitę,de aduentu arcæ fœderis,designant perfectos gaudentes de profectu aliorum.1.Reg.6.c.Philip.4.a. Lætitia mansuetorum,est de bono proximi. psal.33.Isa.29.f. Gaudentes perfecti de profectu minorũ.

Ori.s.Matth.cap.13. Gaudium de inuento thesauro, est gaudium de adeptione sapientiæ. Matth. 2.b.13.f.18. b.Iere.15.d. Ita gauisus est Abraham,viso die Christi.Ioan.8.g.20.e. Gaudium de adepta sapientia.

Arno.s.psal.50. Gaudium dandum auditui Dauid, & aliorum veterum patrum,erat de natiuitate Christi,quem venturum credebant,& sperabant.psal.50. Gaudium de natiuitate Christi.

Hiero.s.Isa.32. Gaudium onagrorum,id est, gentilium facta est Iudæa. Isa.32.c. quia Iudęis abscisis per incredulitatem,insiti sunt gentiles fidem suscipientes. Gaudium gentium conuersarum.

Glos.ordi.s.psal. 65. Lætari in fluminibus Iordanis,est gaudere in baptismo.psal.65.Isa.35.a. Gaudiũ d baptismo.

Arnob.s.psal. 103. Aug.s.psal.103. Exhilarare faciem in oleo,est recipere sanctum chrisma.psa.103.Vel exhilaratio faciei in oleo est,quum est gratia quædam perspicua hominum, ad homines quæ quodam nitore amorem conciliat. Accipere chrisma. Gratia faciei ad homines.

Hiero.s.psal.83. Exultant cor & caro in Deum.psal.83.quando caro concordat spiritui in laude Dei.Sic est iucundum bonum habitare fratres in vnum.psal.132. Cõcordans caro spiritui ad laudẽ Dei.

Glos.ord.s Ion.4. Lætatus Ionas sub vmbra hederæ. Ion.4.c. designat gaudium Iudæorum in ceremonijs legis.Vel designat lætitiam Christi super synagoga seruante legem. Lætitia Iudæorũ in ceremonijs. Lętitia Chri ilege.

Hiero.s. Eccl'tæ.4. Non lętabuntur nouissimi in adolescente rege, quando Iudæi, qui erunt tempore Antichristi ipsum suscipientes,non gaudebunt super Christo.Eccl'tę.4.d. Nõ gaudẽtes Iudæi super Christo.

Lyra.s.Isa.39. Lętatus Ezechias super nuntijs & muneribus Merodach.Isa.39.a.designat gaudentem de adulatione:vnde adulatione deceptus ostendit eis omnes thesauros. Gaudẽs d adulatiõe.

Hiero.s.Ezech.7. Non debet lætari qui emit.Ezech.7.d.Hoc est,debet vti hoc mundo,quasi non vtatur.1.Cor.7.c. Vtendũ mũdo quasi non vtamur.

Hiero.s.Isa.24. Gaudium tympanorum,& tibiarum,voluptates aurium designat:& lętantur corde,qui suam consolationem habent in hoc seculo.gen.31.d.Iob.21.b.Eccl'tæ.8.c.Isa.24. b. Iere.7.g. 20.d.25.c.Ezec.24.g.Hose.2.c.Ioel.1.c. Voluptates aurium.

Hiero.s.Isa.22. Basi.s.psal.37. Exultans ciuitas,dicitur congregatio hæreticorũ propter superbiam,qua intumescunt. Isa.22.a.Iob.21.b.Et exultant dęmones de motu bonorum:& supergaudent inimici de peccato & condemnatione hominum.psal.12.37.Iob.20.a.Eccl'tę.2.a.Ezech.25.b.35.d.Mich.7.b. Mar.14.b. Luc.22.a.23.b. Lætantur etiam hæretici super murum cocti lateris, hoc est, su- Hier.s.Isa. 16. &.s. Hose.10.&.s.Amos. 6. per fallacibus rationibus,quibus decipiunt simplices.Isa.16.b.Et lętantur in nihili,hoc est, in idolis,& erroribus.Amos.6.d.Et de perditione fidelium.Abdi.d. Sic exultauerunt super gloria vituli Samarię.Hose.10.b.Dicitur autem de pręterito,quia eorum exultatio cito pręterit. Lętantur inimici dæmones, de malo & punitione, qua Deus affligit animas. Hier.s. Hose.7. Thr.1.g. Dicitur etiam lętificare inimicum animę,quum eam castigat:quia inde gaudet inimicus.Thre.2.f. Lętificãt etiam regem in malitia sua,hoc est,diabolum & hęresiarchas,qui Ruper.s.Hose.7. illis obtemperant.Hose.7.a.vel Iudęi lętificarunt Pilatum & Herodem tradendo Christũ. Congregatio hæreticorum. Gaudium dæmonũ, & hæreticorum super deceptis.

Glos.ord.s.Tob.14. Cum gaudio sepelientes Tobiam.Tobi.14.d.indicant spem resurrectionis. Spes resurrectionis.

Exurere, quære Accendere.

Ezechias.

Ezechias,id est,imperium domini:rex Iuda plurimũ laudatus: cuius tẽpore vidit Isaias visiones, quia manẽtis sub imperio domini, est eas videre. Isa.1.a. fuit attactus elatione,quando Chaldęi venerũt ad ipsum propter signum regressionis solis: vbi designat bonos principes quãdoque tangi elatione.4.reg.20.a.2.Par.29.a.Isa.36.a.37.a.38.a.39.a.Mat.1. b.Vt etiam indicauit Chaldęis omnes thesauros suos, typus est hypocritarum opera sua laudantium. Hiero.s.Isa.1. Gre.8.mor.35. Hypocritæ.

Hier.s.Sopho.1. Ezechias etiam interpretatur fortitudo domini: de qua nascitur sermo domini: & de sermone domini magnitudo domini:& de magnitudine domini humilitas.Sopho.1.a.

Ezechiel.

EZechiel, id est, imperium domini: filius Buzi, id est, contemptus, insignis propheta tempore captiuitatis Babylonicę, satis notus in sua prophetia. Cœpit prophetare cum esset triginta annorum: iuxta fluuium Chobar, designans Christum, qui cum esset triginta annorum venit ad baptismum: ac deinceps cœpit prædicare cum potestate, & imperio, qui filius Buzi, hoc est, contemptus dicitur, quia contemptui erat Iudęis: pręcipuè principibus, & postmodum etiam hæreticis. Eze.1.a.24.g. Vel Ezechiel interpretatur roboratus à Deo, & Christus, est Dei virtus, & Dei sapientia. Et quum apertum est os eius post vastatam Hierusalem, designat prędicationem Christi dilatatam in mundo post euersam Hierusalem. Ezech.33.

Christus. — Ori. s. Ezech. ho. 1. Gre. s. Ezech. ho. 2. Hiero. s. Eze. 1. 33.

Vt autem Ezechiel perfodit parietem. Ezech.8.d. designat prælatum examinantem vitam subditorum.

prælatus. — Gre. 29. mor. 4.

Faba.

FAba est legumen notum, quod excitat inflationem stomacho, ægreq; cōcoquitur: tumultuosaq; facit somnia, est mediæ naturæ inter calidum & frigidum: confert tussi & inflammationibus: Pythagoreis, est cibus detestabilis. Fabæ si comedantur, steriles efficiunt mulieres. Et fabarum siliquæ, si ponantur ad radices arborum, quæ nuper plantatæ sunt, eas exiccant: Quin & gallinę domesticę, quæ eas assidue comedunt, redduntur steriles.

Dioscorides. Cle. Alex. 3. strom. ex Theophras. de causis naturalibus.

Fabam inter alia obtulit Berzellai regi Dauid in deserto. 2.Reg.18.g. Et Ezechiel sumpsit fabam inter alia, in pręsignanda obsidione Hierusalem. Ezech.4.c. Sunt fabę cibus iumētorum, quibus venter inflatur, & mens opprimi dicitur.

Hiero. s. Ezech. 4.

Faber, Fabricare, Fabrica.

FAber est generale nomen ijs, quorum opera circa duram versatur materiam, & in opificio suo, malleo vtuntur: & dicuntur fabricare, quum aliquid operantur.

Faber dicitur Deus, qui fabricator est mundi, & arcæ, & tabernaculi: & eius securis ad radices arborum posita est: vnde & Christus dicitur filius fabri. Matth.13.b. Et ipse fabricatus est surdum & mutum: videntem & cæcum. Exod.4. c. Iob.34.b.37.c. psal.77. Canti.7.a. Eccl'tæ.11.b. Mar.6.a.

Deus. — Hila. s. Matth. cano. 14. Ambr. ser. 16. & s. Luc. 3.

Fabri quatuor. Zac.1.d. qui erāt angeli, significare possunt quatuor virtutes, quę destruūt vitia, & affectus animi inordinatos, vt crescat ipsa fabrica virtutum: vel sunt doctores dissipantes errores: vel secundum aliquos, quatuor euangelistæ. Fabrefacta vasa ex ære. Exod. 27.a. dici possunt instituti prædicatores. Vel fabri quatuor, erant dęmones, principes regnorum gentilium.

Angeli. Virtutes. Doctores. Euangelistæ. Dæmones. — Hiero. s. Zacha. 1.

Faber translatus in Babylonem. Iere.24.a. Est legis interpres, & doctor.

Legis doctor. — Ruper. s. Zach. 1.

Faber etiam ferrarius, dici potest eruditus in scientijs secularibus. Gen.4.d. Et non inuenitur faber ferrarius in Israel, quum in ecclesia nō sunt viri eruditi in scientijs secularibus. 1.Reg.13.d. Nehe.9.e. Eccl'i.38.c.

Doctus scientia seculari. — Gre. s. 1. Reg. 13.

Faber ferrarius, seu etiam ærarius, & faber sculptilium, est hęresiarcha, & omnes fabricatores errorum: & ipse diabolus. deut.4.d.4.reg.17.e. Sapi.13.c. Isa.40.e.41.b.44.b.d.45. c.54. d. Baruc.6.a. Eze.21.g.43.b. Zach.1.d. Fabrefactum autem ferrum, sunt rationes dialecticę hęreticorum. Ezech.27.d. Et fabricatores mendacij sunt hęretici. Iob.13.a. Et fabricatum idolum in similitudinem palmę, sunt errores hæreticorum, quos ipsi componunt, ad similitudinem doctrinę ecclesiæ. Iere.10.a.

Hæresiarcha. Diabolus. — Hiero. s. Isa. 40. 54. & s. Ezech. 27.

Errores hęreticorū. — Gre. 11. mor. 15.

Fabri armorum regis, in malum sunt inuentores artium nocendi: & fabri curruum sunt inuentores formarum, quibus mala illa inferantur. 1. Regum. 8.c. Fabri autem curruum in bonum, sunt qui in mentibus auditorum rectę intētionis altitudinem exigunt, & fabri armorum, qui dant acuta consilia contra tentationes dęmonum: vt qui dicunt illud. Ephe.6. c. Sumentes scutum fidei, in quo possitis tela inimici ignita extinguere. Hi etiam fabricant caulas ouium, vt defendant subditos à luporum incursu. Num.32.c. Iudi.5.c.4. Reg.12.c.22.a. 2. Par.24.c.34.d.

Inuētores malorū. Instructores bonorum. — Gre. s. 1. Reg. 8.

Fabricat

Hiero.s.Ezec.16. Fabricat sibi lupanar Hierusalem.Eze.16.d.quum quis impudenter peccat, & omnibus se tradit erroribus:idq; in capite omnis viæ,hoc est,in libris sacræ scripturę. *Peccāt impudēter.*

Hiero.s.Ezech.43. Fabricātur limen suum iuxta limen Dei, qui nō faciunt discrimen inter sanctum & prophanum.Eze.43.b. *Non discernētes sacra à profanis.*

Aug.s.psal.128. Greg.2.pasto.2. Fabricant peccatores supra dorsum bonorum,quum machinantur fraudes, ad auferenda ab eis temporalia,quę illis retro sunt,quasi in dorso:vel quia persequuntur bonos, qui eos tolerant. Vel illi fabricant supra dorsum prǫlati, quos quum ipse corrigere nequeat, quasi superimpositum onus portat.psal.128. *Machinantes fraudes in bonos. Onerosi prælatis.*

Fabricatę culinę in domo domini,subter porticus atriorum.Eze.46.g.

Glos.or.s.Exo.28. Fabrefacta junctura rationalis, & superhumeralis, coniunctionem fidei & operum designare potest.Exo.28.d. *Coniunctio fidei & operum.*

Glos.ord.s.3.reg.6. Fabrefacta iunctura tabularum : & fabrefacta ligna, institutionem fidelium in ecclesia significare possunt : vt apti sint ad ædificium ecclesię. 2.Reg.6.b.20.c.3.Reg.6.c. Et fabrica domus domini.Eze.23.c.est institutio ipsius ecclesię. Ad hęc pertinet carpētarium opus. Exod.35.d. *Institutio fidelium in ecclesia.*

Glos.ord.s.Eze.41. Fabrefacta Cherubim. Eze.41.c.plenitudinem scientiæ in ecclesia designant, ab instructore habitam. *Scientia in ecclesia.*

Glos.ord.s.Eze.15. Non fabricatur paxillus ex vite. Eze.15.a.vbi designatur peccatorem à Christo separatū, ad nihil esse aptum,nisi ad æternum ignem.

Fabula, Fabulari.

FAbula est proprie sermo & rumor populi,& res passim diuulgata,siue vera sit, siue falsa.Dicitur etiam fabula narratio ad delectationem,& vtilitatem conficta, etiam si non sit verisimilis.

Aug.s.psal.118. Fabulationes dici possunt idololatria, & adinuentiones præter sacram scripturam,qualis est doctrina peruersa hæreticorum.psal.118.Quæ & fabulæ aniles dicuntur.1.Tim.1.a.4.b.2.Timo.4.a.Tit.1.d.2.Pet.1.c. *Doctrina hæreticorum.*

In fabulā dantur boni malis in hoc mundo.Deut.28.d.3.Reg.9.b.Tobi.3.a.Eccl'i.20.c.Et etiam,qui prius erant in honore,quando veniunt in publicum contemptum.

Facere.

Ori.s.Iere.ho.1.5. Aug.5.de trinit.8. Hila.s.psal.134. Aug.epist.120. Hiero.s.Iere.10. FAcere dicit actionem transeuntem in materiam,extra ipsum facientem,& operari,sicut agere dicit actionē manentem in ipso agente.Est autem facere,aliquid in rerum natura producere,siue secundum formam substantialem,siue accidentalem,aut secundum materiam & formam,vt in creatione : vnde generalius est facere, quàm creare.Facere autē propriè competit Deo:vt Deus fecit cœlum & terram.Gene.1.Exo.20.b. Et dicitur fecisse hominem quantum ad animam,quam fecit ad imaginem,& similitudinem suam:formasse vero quantum ad corpus.Gen.1.c.2.c.Et fecit os hominis, quia dedit rationalem sermonem homini.Exod.4.c.Et fecit omnia, quę voluit,etiam in homine conuerso. psal.134. Et fecit mirabilia & ostenta in Aegypto,& coram Pharaone,& coram populo & Aegyptijs.Exo.3.4.14.15.19.34. Et fecit Deus terram in fortitudine sua, cum dedit robur homini:& cū per filium, qui est Dei virtus terram firmauit.Iere.10.b.27.a.Ioan.1.a. Et dicitur factor operis, hoc est,formator hominis.Isa.29.e.Et dicitur fecisse hominē vt lutum,quia ex anima & carne,quasi ex aqua,& puluere ipsum constituit. Iob.18.a.Ipse fecit arcturum,& oriona,&c. Amos.5.b.

Cæterum facere interdum est adducere.Num.20.a. Quare fecistis nos ascendere. Celebrare.Exo.12.g.Et facere phase dn̄i.Colligere.Acto.9.d.Conciliū fecerunt in vnū.Collocare.Leui.16.b.Duos hircos stare facies.Committere.Gen.3.c. Quare hoc fecisti? Cōpellere.3.Reg.14.d.Peccare fecit Israel.Conferre.Exo.21.b. Iuxta morem filiarum faciet illi. Conficere.Exo.12.f.Fecerunt subcinericios panes.Constituere.Gen.12.a.Faciamq; te,in gentem magnam.Condere.Gen.6.a.Fac tibi arcam de lignis.Creare.Gen.2.a. Fecit Deus firmamentum.Dicere.Tobi.5.d. Fecit Tobias vale patri suo .Dirigere.Isa.4.a. Rectas facite semitas Dei nostri.Educere.Iudi.6.b.Ego vos feci conscendere de Aegypto.Efficere.Exo.5.d. Fętere fecistis odorem nostrū.Elongare.3.Reg.13.c.Longos faciam dies tuos.Erudire. Tobi.12.c.Facit inuenire vitam æternam. Tollere ac remittere. Deut.32.d. Cessare faciam ex hominibus memoriam eorum.Imperare.Num.21.b. Fac serpentem æneum. Implere. Gen.6.d.Fecit Noe omnia,quę pręcepit dominus.Imponere.2.Par.10.c. Quod ego grauius faciā. Inferre.Num.21.g. Faciesq; illi, sicut fecisti Seon. Irritare Gen.17. b. Quia pactum meum irritum fecit.Iudicare.Gen.18.d.Nequaquàm faciam iudicium hoc. Manifestare. Deut.4.f. De cœlo audire te fecit vocem suam.Misereri.Gen.19.d.Misericordiā,quam fecisti mecum. Mundare.Iob.14.a.Quis potest facere mundum de immundo.Occidere.Isa.37.b.Corruere eum faciam in gladio.Sacrificare.Leui.15.b.Faciet vnum pro peccato. Ostēdere.Ioan.19.b.

Quia

Quia filium Dei se fecit. Parare. Gen. 26. f. Fecit eis conuiuium. Obedire. Exod. 29. f. Omnia quę præcipio tibi facies. Perficere. Exod. 17. c. Fecit Iosue, vt loquutus erat Moyses. Permittere. Deut. 31. a. Facietque eis dominus, sicut fecit Seon. Perscribere. 1. Mach. 11. c. Vt immunem faceret Iudæam. Præuaricari. Gen. 44. b. Pessimam rem fecistis. Priuare. Gen. 42. g. Absq; liberis me esse fecistis. Producere. Leui. 25. c. Faciet fructus septem annorum. Sublimare. Deut. 26. d. Et faciam te excelsiorem cunctis. Suscitare. Deut. 32. f. Ego occidam, & ego viuere faciam. Transferre. Thre. 3. a. Vetustam fecit pellem meã. Tentare. 2. Mach. 10. e. Impetum fecerunt in munitiones. Vlcisci. Eze. 25. c. Pro eo, quòd fecit Idumæa vltionẽ. Facere saluum, aut sanum, est saluare, aut sanare: facere votum, vouere: factum esse, accidere. Gen. 4. a. Factum est autem post multos dies. Factum autem, est gestum. Iosue. 20. b. Causam reddens facti sui.

Incarnatio.

Fecit Deus surgere iustitiam ab oriente. Isa. 46. d. quando pater misit è sinu suo filium in hunc mundum. Et faciens homo rex nuptias filio suo, est Deus pater dans ecclesiam sponsam Christo. Matth. 22. a. Et fecit Deus consummationem, & abbreuiationem, quando filius Dei factus homo abbreuiatus cõsummauit legem, & dedit breue præceptum charitatis. Isa. 10. f. Et fecit dominus lutum ex sputo & puluere, cum verbum caro factum est. Ioan. 9. a. Fecit Dauid abscondité verbum Bethsabee & Vriæ, Christi incarnationem, & redemptionem, occulté factam designat. 2. reg. 12. b. Et faciendi tempus, erat tempus incarnationis, & conuersationis Christi in hoc mundo. psal. 118. vnde & factus dicitur in salutem, cum factus est homo. Isa. 12. a. Et faciens iter Samaritanus, est Christus in hoc mundo conuersans. Luc. 10. f. Et fecit voluntatem patris in Babylone, hoc est, in mundo. Isa. 48. b. quod ad literam dicitur de Cyro. Factus autem spiritus domini in Iephte, est spiritussanctus in Christo. Iudi. 11. e. Et facta manus domini super Ezechielem, incarnationem filij Dei designat. Eze. 1. a. Fit quoque manus domini in Philistæos, quum Christus opprimit dæmones. 1. reg. 7. c. Et faciens sibimet vmbraculum Ionas, vt non alius cum ipso habitaret, designat Christum, qui non habet parem in mundo. Ion. 4. b.

Ori. s. Isa. ho. 5. & s. Matth. ho. 20.
Hiero. s. Isa. 10. 12.
Hila. s. ps. 54.
Cyril. 6. s. Ioan. 15.
Ambr. apo. Dauid. 5

Conuersans Christus in mundo.

Aug. q. in Iudi. 49.
Gre. s. Eze. ho. 2. & s. 1. Reg. 7.
Hiero. s. Ion. 4.

Spiritussanctus in Christo.

Dans crucẽ & passionem Christi

Fecit Deus nobis signum in bonum, quum dedit nobis crucem, per quam saluemur. psal. 85. Et fecit iter prosperum, quum per crucem & passionem Christi, certam nobis pręparauit salutem. psal. 67. Fit nobis Christus iustitia, quum per ipsum iustificamur. 1. Cor. 1. d. Facit autem ipse iudicium & iustitiam, quia pater non iudicat quenquàm, sed omne iudicium dedit filio. Iere. 23. b. Et factus est principatus Christi super humerum eius, quia portauit crucem, vel quia fortiter sustinuit passionem. Isa. 9. b. Et factus est opprobrium vicinis suis, hoc est, Iudæis, & gentibus non ei adhærentibus. psal. 68. Et raucæ factæ sunt fauces Christi in cruce. Et ipse factus est extraneus fratribus suis, hoc est, Iudæis, quia eos reprehendebat, quibus etiam factus est in parabolam. psal. 68. dicitur Christus factus, sicut qui colligit racemos post vindemiam, quia pauci recipiunt fructum passionis eius. Mich. 7. a. Dicitur etiam Deus fecisse longè à Christo notos eius, quando permisit eum relinqui ab apostolis in passione. psal. 87.

Arno. s. ps. 67. 85.
Ori. s. Iere. ho. 11.
Aug. epis. 85.
Hie. s. Iere. 23. & s. Isa. 9.
Ambr. de fide. 5. & ser. 16. & s. Lu. 10.
Ori. s. Mat. ho. 19. 32
Hila. s. psal. 68.
Hie. s. psal. 87.

Iustificatio per Christum.
Iudex Christus.
Opprobria Christi.
Relictus Christus solus in passione.

Resurrectio Christi

Fecit Deus pater saluum filiũ suum, quum eum suscitauit post passionem à mortuis. ps. 54. Et factus lapis in caput anguli, est Christus, qui est fundamentum duorum populorum. ps. 117. Matth. 21. d.

Obediẽtia Christi.

Facit verbum Dei omnia, quæ vult Deus: quia Christus in omnibus obtemperat patri: & verbum prædicationis conuertit, quos Deus vult. Isa. 55. Faciens autem moram sponsus, est verbum Dei non tam cito veniens ad consummationem vitæ credentium. Matth. 25. a.

Glos. ord. s. Isa. 55.

Institutio ecclesię.

Faciens Noe arcam, designat Deum, aut Christum, instituentem ecclesiam. gen. 6. b. Dicitur autem Deus peculiariter fecisse credentes in gloriam suam. Isa. 43. b. psal. 21. Et fecit lunam in tempora. psal. 103. Hoc est, ecclesiam ad tempora persecutionis & pacis. Et fecit mirabilem terram Gessen, hoc est, ecclesiam. Exod. 8. f. Facere tabernaculum, aut sanctuarium, & tentorium, est instituere ecclesiam militantem: quia tabernaculum, est ambulatorium. Exod. 25. 26. 35. 36. 37. Et erat faciendum secundum exemplar monstratum in monte: hoc est, secundum conformitatem, & imitationem Christi. Exod. 25. Et fiunt tabulæ in opere tabernaculi, quum instituuntur homines intra Ecclesiam: vt per charitatem copulari possint. Exod. 35. c. Et fiunt ansulæ in cortinis, ad designandam proximorum charitatem. Exod. 26. a. Fit etiam velum in tabernaculo, quia nunc per fidem ambulamus. Et facere spatium ecclesiæ est ipsam dilatari ad gentes. Isa. 49. e. Et facere longos funiculos eius, est extendere prædicationem. Isa. 54. a.

Ambr. 4. Exaeme. 2.
Hil. s. Isa. 49.

Reconcilians Christus mundum Deo.

Facere pacem est conciliare. Fecit pacem Deo fortitudo eius: quia Christus reconciliauit mundũ Deo. Isa. 27. d. Aut iuxta septuaginta, Faciunt habitatores synagogæ, id est, Apostoli pacẽ illi, id est, Christo, qui pręedicant mundo pacem, reconciliantes ipsum Christo. Et Deo competit facere pacem. Isa. 45. a. hoc est, subijcere appetitum hominis rationi. Et fecit Chri

Hie. s. Isa. 27.
Basi. ꝙ Deus nõ est causa mali.

MM stus vtra

Hier.s.Eze.34.

stus vtraq; vnum.Ephe.2.c. Et pacem ijs,qui longe,& ijs, qui prope,quia vtrunque populum reconciliauit Deo.Isa.57.d. Ephe.2.d. Et facit pactum pacis cum ouibus. Eze.34.f.

Hie.s.Isa.28.&.s. Hose.11.

Misericordia Dei.

Facit Deus opus suum,quum miseretur:facit vero opus alienũ,quum castigat:quia propriũ Dei,est misereri:nec castigaret,nisi essent peccantes.Et facit mirabile consilium suum, quum castigat,& miseretur.Isa.28.f.g. Et facit auditã misericordiam suam, quum dicit alicui. Remittuntur tibi peccata tua.ps.142.Et facit benignè,quum liberaliter miseretur.psal. 50.Et nõ facit furorẽ irę suę,quum nõ castigat secũdum meritum,sed miseretur.Hose.11.c.

Arn.&Hier.s.ps. 97. Aug.s.ps.87.

Incarnatio, Resurrectio, Ascensio.

Fecit Deus mirabilia, in incarnatione,passione,resurrectione,& ascensione Christi,&c. ps.32.77.97.135.Isa.25.a.64.a.Non fecit autem mirabilia mortuis, quia Christi miracula non profuerunt obstinatis.psal.87.

Aug de Gen.contra Manichæ.23.25. Beda.s.Gen.1.

Prima ætas hominis & mundi. Fides.

Facta est lux primo die, hoc est, prima ætate infantię:qua homo producitur in lucẽ: vbi etiam designatur prima ætas mundi: quę fuit ab Adam vsq; ad Noe: vel facta est lux fidei, quando quis prius visibilibus credit:propter quam fidem dñs visibiliter apparrere dignatus est. Vel facta est lux,quum creatura intellectualis,conuersa est ad Deum.gen.1.a.

Aug.13.confess.19. Hier.s.Isa.25.63. Arno.s.ps.103.

Missio spiritussancti.

Fecit Deus luminaria magna, quando misit spiritũ sanctum in igneis linguis.gen.1.b. Et facit dominus cõuiuium in mõte Sion,quãdo in ecclesia dat sacramẽta & dona spiritussancti,&c. Isa.25.c.Fecit etiam Deus angelos spiritus, quãdo apostolos impleuit spiritu sancto. psal.103. Hunc spiritum posuit in medio Israel, quum educeret eos de Aegypto , qui ductor eorum fuit. Isa.63.c.

Aug.s.psal.135. Hie.s.Amos.4.

Faciens spirituales intelligere.

Fecit Deus cœlos intellectu.psal.135.quando fecit spirituales non solum credere,sed etiã intelligere diuina.Et facit matutinam nebulam,quum dat in hac vita cognitionem sui obscuram.Amos.4.d.

Ori.s.Gen.ho.15. Philo.de migr. Abr. Ambr.2.d̃ Abra.1.

Multiplicatio fidelium.

Fecit Deus Iacob in gentẽ magnam in Aegypto,quum multiplicauit Christianos in hoc mundo:& cum fecit in ecclesia viros excellentes virtute.gen.46.a. Sic facturus erat Mosen in gentem magnam.Exo.32.c.Facit etiam in gentem magnam eos , quibus dat immortalitatem.Et facit gentem vnam,hoc est,vnam ecclesiam ex omibus.Eze.37.d.

Glos.ord.s.Exo.12. Hie.de mansio.&.s. Eze.5.&.s.Isa.13 26. 30.40.50.

Hila.s.ps.118.& 139. Ori.s.Matt.ho.35.

Destructio errorũ. Destructio Iudæ. Confusio hæreticorum. Condemnatio malorum in iudicio.

Fecit Deus iudicia in dijs Aegypti,egredientibus filijs Israel.Exo.12.b. quia egredientibus nobis de Aegypto errorum,idola corruunt,& omnis peruersarum doctrinarum structura cõcutitur. Et dicitur fecisse sibi nomen glorię,quum glorificatur ab ijs, quos liberauit.Isa.63.e.Et fecit iudicia in Moab,quum eos couertit.Eze.25.c.30.e.Fecit ẽ diuerso iudicia in populum Iuda,quando eos destruxit.Eze.5.b.Et fecit Deus velut inanẽ iudices terrę, quando inanes eos esse ostendit.Isa.40.f. Et facit quiescere superbiã infidelium, quum cõfundit hæreticos.Isa.13.c. Et facit de persequentibus iudicium,quum confundit dęmones. psal.118.Et faciet iudicium inopis,quum ob passionem domini impij iudicabuntur:& vindictam pauperum eorum,qui clamant:vindica sanguinem nostrum,&c.psal.139.145.Et faciet iudicia sua in terra, quãdo in iudicio condemnabit malos.Isa.26.b. Et faciet Deus auditam gloriã vocis suę,quum omnes in iudicio vocem maiestatis Christi audient,alios glorificantis,alios cõdemnantis.Isa.30.g.Et faciet tunc desertum mare increpatione sua: cum dicet. Ite maledicti·Isa.50.b. Quanquàm & desertum facit mare, quum tollit à bonis omnem amaritudinẽ seculi. Et efficit sagittas suas ardentibus, quum ex ardore peccatorum, elicit ignem punitionis:vt ignis non introducitur nisi in materiam aridã,& dispositã.ps.7.

Basi.s.psal.7.

Hier.s.psal.134. Ori.s.Iere.ho.5. Hie.s.Iere.10.&.s. ps.134. Aug.s.ps.134.

Dans doctrinam & faciens prędicare.

Fecit Deus fulgura in pluuiam : quum dedit lucem doctrinæ sanctis:& quum fecit doctos prędicare,dando illis prius cognitionem Dei,postea imbrem doctrinę.psal.134.143.Iere.10.e.Facit etiam fulgura in pluuiam,quando territos nimis,reuocat ad cognitionem & implorationem misericordiæ Dei. Ipse etiam facit niues.Zach.10.a. Fit autem verbũ Dei in gaudium ijs, qui ipsum seruant.Iere.15.d.Facere etiam panes de simila triticea.Exo.29.a. est tradere delicatos sensus sacræ scripturæ.

Hier.s.Isa.22.43. Hila.s.psal.138.

Dans nouum testamentum.

Facit Deus noua,quum dat nouum testamentum.Isa.43.c. Et ipse fecerat piscinam veterẽ,quando dederat vetus testamentũ.Isa.22.c. Et fecit Deus os in occulto,quia dedit mysteria ecclesiæ,sed non omnibus nota.psal·138.

Hiero.s.Isa.14.66. Arno.s.psal.112.

Quies æternæ gloriæ.

Fecit Deus requiescere bonos super humum suam , hoc est,in ęterna gloria.Isa.14.a.vbi voluntatẽ timentium se facit.psal.144.Et facit inhabitare vnanimes in domo,hoc est,in ecclesia militãte,vel triumphãte.ps.67.Et facit habitare sterilẽ in domo, quum facit ecclesiam domũ in qua fideles habitẽt,& ipse in medio eorũ.ps.112.Et facit stare cœlũ nouum, & terram nouã, & semen Israel:quia in fœlicitate, nullã recipient mutationem. Isa.66.g. Et facit ibi habitare confidenter:quia in fœlicitate est securitas.Iere.32.g. Facere autem solennitatẽ hebdomadarũ,est celebrare memoriam futuræ quietis.Exo.34.c. Et facere requiescere terram anno septimo,est dare requiem corpori resuscitatato in fœlicitate.Exo.23.b.

Gre.s.1.Reg.6. Basi. q̃ Deus nõ est causa mali.

Mutatio doloris in gemitũ pœnitentię.

Facit Deus cessare gemitum malorum.Isa.21.a. quum dolorẽ , quem ex castigatione patiuntur,mutat in gemitum pœnitentię:qui iam est cum gaudio. Et dicitur Deus facere malum grande conuertendo peccatorem,quia facit eum mori peccato.1.reg.6.b. Et facit inhabitare

abitare diluuium,quum dat lachrymas pœnitētię.psal.28. Et facit viuere,quum animā à morte peccati viuificat.Deut.32.f.Facit etiā tremere terrā,quum excitat cordis cōpunctionē.psal.103.Facere etiā subcinericios panes,est exercere opera pœnitentię.Exo.12.f.

Facit Salomon,id est,Christus Cherubim in parietibus tēpli.3.reg.6.d.quum electos suos dn̄s ad regulā scripturarū sanctarū,in quibus est multitudo scientię,vitā suā dirigere donat: & quum in hoc mundo castitatē angelicę cōuersationis,pro modulo suo facit imitari. Palmas facit,quum memoriā ęternę retributionis,eorū mētibus infigit.Facit picturas ꝓminētes de pariete,quum multifarias virtutum operationes fidelibus tribuit. Glos.ord.s.3.Reg.6

Doctrina sublimior — Faciunt oculi sponsæ auolare sponsum,quum ipsum sequuntur ad sublimia,quę alij capere non possunt:quemadmodum si doctor sequens alicuius discipuli perspicacitatē, prętermissis rudioribus,sublimia disserat.Canti.6.b. Ambr.de Isaac.7.

Generatio multorum in fide. — Facit Deus parere alios.Isa.66.c.quum facit in ecclesia prius sterili,multos per fidem generari.Facit autē Ephraim absq; liberis,quum tollit discipulos ab hęreticis.Hose.9.d. Hier.s.Isa.66.

Implēs Chr̄s legē. — Facit Deus verbum Mosis.Exo.33.d.quum implet,quę prędixit Moses.Et facit Iosue,quę loquutus est Moses.Exo.17.c.quum implet Christus omnia in lege Mosis prophetata.

Perfectio ꝓphetarū. — Fit verbum domini,& manus dn̄i in prophetis:vt denotētur perfecti esse verbo & opere.Eze.1.a.Quum autē dicitur facta manus domini,aut factus dn̄s adiutor,&c.Intelligendū est,ac si diceret:factum est,vt adiuuaret dominus,& ita de similibus.Quum autē dicitur:factum est verbū domini,designatur ea,quę dicuntur esse irreuocabilia,& ineuitabilia,quasi iam facta sint,& pertinentia ad promissiones de Christo factas. Ori.s.Eze.ho.1. Aug.q.in Num.51. Ruper.5. de victo. verb.Dei.24.

Tentatio Christi. — Factum est ieiunium Christo in opprobrium.psal.68.quia tentatus est à diabolo,exigente ab eo etiam adorationem. Hila.s.psal.68.

Fides incarnationis. — Facere altare de terra,est credere incarnationem Christi. Et facere altare lapideum, est constituere corpus Christi mysticum,ex viuis lapidibus.Et facere cādelabrum,& lucernas, est prędicare Christum.Exo.20.d.25.c. Glos.inter.s.Exo.20.

Institutio sacerdotum. — Faciunt vestes sanctas Aaron, quum docent apostoli & doctores, quales debeant esse sacerdotes.Exo.28.a.Et faciens Samueli mater eius tunicam paruam,est ministrans indumēta iustitię,iuxta cuiusq; capacitatem.1.reg.2.d. Gre.s.1.Reg.2.

Caro obtemperans spiritui. Sequi inspirationē. — Fit voluntas Dei sicut in cœlo ita in terra,quum corpus obtemperat spiritui ad bona opera:& quum ecclesia facit voluntatē Dei, sequēs caput suum Christū. Matth.6.b. Facere autē volnntatē Dei, est facere opera,quæ nobis inspirat, & in nobis operatur eiusvolūtas. Aug.2.ser.domini in monte. Fulgē.de dupli. prædestinatione.

Fecit dominus lōge homines ab Hierusalem,quum dispersit Iudęos per orbem. Isa.6.d.

Dispersio Iudæorū. — Et facit desertos montes & colles,quum perdit Iudęos,& superbos, aut ipsam superbiam. Isa.42.c.Et facta est Saron sicut desertum, quum Hierusalem destructa est, nec erant in illo populo facientes fructum operum. Isa.33. b. Et facta est habitatio Iudæorum deserta, quum Hierusalem desolata est. psal. 68. Et facta est palpatio in Iudæa, quum relicti sunt in tenebris:& facta est gaudium onagrorum,hoc est, gentium, quæ illis abiectis admissæ sunt ad fidem.Isa.32.c. Et factus dicitur populus Iudæorum longe à sanctis, quia per infidelitatem longe recessit à cultu Dei.psal.55.in titulo.Non facit Deus consummationem Iudæorum,quia non in totum perdidit populum illum : & quia reliquias eorum saluabit. Iere.5.c. Facti sunt autem Iudęi quasi in principio, quum destructum est templum, quod in principio non habebant.Isa.63.d. Hie.s.Isa.6.32.33.42. Hila.s.psal.55. Hiero.s. Iere.5. &.s. Isa.63.

Mortalitas hominis — Fecit Deus tunicas pelliceas Adæ, & Euæ, quum fecit eos mortales,& tunicis pelliceis indigentes propter frigus.gen.3.d. Ruper.3.s.Gen.27.

Diabolus intellectualis naturæ. — Fecisse dicitur Deus Behemoth cum homine.Iob.40.b.quia tam angeli, quàm homines, sunt supra cæteras creaturas rationalis,vel intellectualis naturæ. Gre.32.mor.10.

Tollens verbū Dei. Tollens occasiones peccati. — Facit Deus interire fame,in malum quidem,quum tollit verbum Dei a non merentibus audire : In bonū vero,quum aufert mala verba,& occasiones,quibus carnalis & vetus homo malè viuebat:vt moriatur vetus homo,& viuat nouus.Isa.14.g. Hiero.s.Isa.14.

Cessās flagellū Dei in obstinatis. — Facit Deus errare malos in vijs suis,quum cessat à castigando:vnde fit,vt magis errent. Item quum reliquit eos in reprobum sensum ire. psal.43.106.Isa.63.d.Hose.2.c. Hie.s.Isa.63. Aug.s.psal.106.

Cum dicit Deus, quid faciam tibi Ephraim, &c. ostendit se fecisse quicquid debuit, & amplius.Hose.6.b.Mich.6.a. Hie.s.Hose.6.

Conuincens Deus omnes peccati. — Non facit Deus innocentem mundando.Nahum.1.a. quia quem mundat,per hoc quod mundat,ostendit non fuisse innocentem. Hie.s.Nahum.1.

Cessatio vindictæ. — Facit Deus consummationem loci diluuij, quum cessare facit pœnam vindictæ. Nahum.1.b. Hiero.s.Nahum.1.

Grauitas animæ cōtra leuitatem. — Fecit Deus ventis pondus.Iob.28.d.quando dedit animabus grauitatē, nec cordis euagationem patiantur. Gre.19.mo.4.

Institutio baptismi compunctionis,& cōfessionis. — Facere labium æneum, est instituere baptismum.Exod.30.b. Item compunctionem, & confessionem,quibus sępe debent lauari sacerdotes, Glo.inter.s.Exo.30

Facere coronam,& vectes mensę.Exod.30.b. Vide corona & vectis.

Glos.iter.s.Exo.30. Facere oleum vnctionis, & etiam thimiama. Exod. 30.c.d. est pręstare cultum debitum Deo: iuxta cuius compositionem non debet fieri oleum, aut thimiama in alios vsus:quia cultus latrię, soli Deo est exhibendus. Est etiam per gratiam exercere virtutes, quibus non vngitur caro,quia non conueniunt hęc amantibus voluptates carnis. Dare Deo cultum debitum. Exercere virtutes.

Hier.s.Iere.17. Facere opera sex diebus, est bene operari in hac vita: & nō expectandum sabbatum, aut dies festus:quia post hanc vitam non erit locus operandi: Nihil etiam operis faciendum in sabbato,quia non est peccandum, in diebus Deo dicatis,hoc est, toto tempore huius vitę,quod nobis ad eius obsequium concessum est.Exo.12.16.18.20.31.35.Iere.17.c. Bene operari in vita.

Ori.s.gen.ho.1.& s. psal.36.ho.1.& s.Matt.ho.19.& s.Lu.ho.22. Hier.s.Isa.55.65. Gre.s.mor.35. Faciens semen herba, est cum virtutes radicantur in corde. gen. 1. b. Et facit imber, & nix germinare, quum verbum Dei in mente susceptum, germinare facit animam. Isa.55.c. Facere quoque bonitatem, est perducere fructum spiritus. psal.33.36. Et facit fructum vinea, quum quis facit opera digna regno Dei, & fructus dignos pœnitentiæ. Matth. 3.b. 21. Luc. 3. c. Et facere fructum sursum. Isa. 37. f. est per efficaciam operis, recta, quæ cogitauit ostendere. Facere etiam voluntatem Dei, est eius pręcepta seruare, ac etiam consilia. psal.39.142.Faciunt etiam bonas vias suas,qui bene operantur.Iere.7.a.Et facere iudicia Radicare virtutes in corde. Bene operari.

Hier.s.Agge.1.&.s. Zach.6. Dei, est eius pręcepta seruare. Ezech. 11. b. Et facere opus in domo domini, est bene operari. Agge. 1. d. Et facit coronas ex auro & argento ad ornandum pontificem, qui opera pœnitentiæ, & virtutum exercet, quibus in ipso dicitur Christus coronari. Zach. 6. c. 2.Timo.4.b.Iacob.1.b.

Philo.2.allego. Gre.s.1.Reg.2.10. Hier.s.Isa.26. Arno.s.psal.106. Hila.s.psal.59. Ambr.s.Luc.16. Faciens Abraham,quæ dixerit ei Sara,designat eos, qui libenter consulentem virtutem sequuntur. gen.21.b. Sic faciens Moses, quæ suggessit Iethro, docet exequenda esse, quæ suggerit lex naturalis: & quòd recta consilia, etiam ab Ethnicis sunt suscipienda. Exod.18. d. Hoc est facere iuxta cor Dei, quia facere voluntatem Dei. 1. reg.2. g. Et faciens Saul,quę ostendit Samuel, est prędicator imperans alijs, quæ didicit. 1.reg.10.b. Facere autem bene aut male, est prodesse, aut nocere aliis. Isa.41.f. Et facit salutes, qui exercet opera misericordia Dei digna. Isa.26.d. Et facientes operationes in aquis multis, sunt verbo,& exemplo multos docentes. psal.106. Et facere virtutem in Deo, est vincere dæmones. psal.59. Et facere amicos de mammona iniquitatis, est eleemosynis comparare gratiam sanctorum Luc.16.c. Sequi virtutem consulentem. Prodesse aut nocere alijs.

Ambr.s.Luc.16. Hila.s.psal.67.118. Hiero.s.Isa.57.58. Facere vim in regnum cœlorum, est voluptates naturales reprimere propter regnum cœlorum Luc.16.d. Et hoc est facere iter Deo, & rectas facere semitas eius,nempe subijciēdo appetitum rationi,mentem rectè disponere.psal.67.Isa.40.a. Et fieri sicut vtrē in pruina,est refrigeratas habere carnis concupiscentias. psal.118. Faciunt etiam apostoli iter populo,quum tollunt omnia impedimenta veniendi ad regnum cœlorum.Isa.57.c. Et facere Reprimere voluptates naturales. Tollere impedimenta regni cœlorum.

Arno.s.psal.118. iudicium, & iustitiam,est subijcere carnem spiritui.psal.118. Facit etiam iustitiam,qui imitatur opera Christi.Isa.58.a.Facere etiam iudicium,est nihil absq; ratione,& cōsilio facere:

Hier.s.Mich.6. vt ante mens iudicet, quid factura sit, & postea opere compleat.Mich.6.c. Agere secundum rationem.

Lyra.s.psal.125. Facti sicut consolati,sunt boni in hac vita:in qua non sunt quidem plenè consolati,sed per spem,sicut consolati,æternam consolationem expectantes.psal.125. Consolatio imperfecta in hac vita.

Hiero.s.Isa.14. Fit onus visionis propheticæ mortuo Achaz malo principe:vt ostendatur tunc Deū reuelare nobis mysteria,quum diabolus non regnat in nobis.Isa.14.g.

Glos.ord.s.Leui.9. Facere holocaustum aut sacrificium,& facere vitulū,hoc est,sacrificare,est offerre Christum,& passionem eius.Leui.9.a.14.c.Eze.43.g.45.f.Et facere stare duos hircos coram domino,est offerre Christum Deo patri,cōfitendo ipsum Deum & hominem.Leui.16.b. Offerre Christum.

Facit sacerdos consumi cineres sacrificij extra castra,quum Christus reseruat nobis bona opera remuneranda in futura vita.Leui.6.b. Reseruans nobis Christus præmia.

Glos.inter. s.Leui.1. Facere decurrere sanguinem columbæ, aut turturis, est paulatim huius mundi curas abijcere.Leui.1.d. Abijcere curas.

Ori.s.Matt.ho.25. Fieri pascha dicit Christus. Matth.26.a.vt demonstret nouum pascha,à se instituendum. Bonum pascha.

Ori.s.Matt.ho.5. Effici sicut paruulum,est carere affectibus inordinatis,& ambitione.Matth.18.a. Carere inordinatis affectibus.

Gre.s.1.Reg.11. Fecerunt Saulem regem coram domino. 1.reg.11.d. quia tunc doctor subiectorum suorum deuotione colitur,quum ipsi vitam eius acceptam esse domino recognoscunt.

Gre.s.1.Reg.13. Facere gladios, & lanceas,est eruditum esse in scientijs secularibus.1.reg.13.d. Eruditus in scientia seculari.

Gre.s.1.Reg.15. Faciens Cineus misericordiam cum Israel,cum ascenderet de Aegypto, designat admittendos esse ad indulgentiam coniugij eos, qui à libidinosa vita cōuertūtur.1.reg.15.b.iuxta illud.1.Cor.7.b.Hoc secundum indulgentiam dico,non secundum imperium. Admittere ad coniugium incontinentes.

Ori.s.Isa.ho.5. Fecerunt discipuli Christi maiora quàm Christus, cōparando videlicet suscitationē animarum,quam ipsi fecerunt prędicando,suscitationi corporū,quā fecit Christus. Ioan.14.b. Cōuersio animarum maior suscitatione corporum.

Hie.s.psal.106. Faciebāt autē operationē in aquis multis,quū prędicādo populis illos cōuertebant. ps.106.

Hie.s.Eze.16. Fieri dicit Hierusalē Deo.Eze.16.b.quādo aīa, vel ecclesia illi copulat, in spōsam assumpta. Copulari animam Christo.

Faciebant

Prædicatio. Faciebant filij Iob conuiuia vnusquisque in die suo. Iob.1.a. quando sanctus quisque prædicator, iuxta mensuram illuminatæ intelligentiæ, mentes audientium, epulis veritatis pascit. Vel designabāt apostolos per diuersas prouincias prædicātes. Et facit iter Deo. psal.67. qui prędicando peruia facit illi corda credentium: vel qui viam bonorum operū prędicat illi, qui supergressus est occasum, morte deuicta. Faciunt etiam panem suum in risu doctores, qui prædicant populo, quæ eos audire delectat: vel qui prædicant Christum cum iucunditate: quo pręsente lugere non possunt. Eccl'tę.10.d. Gre.1.mor.19.20. Aug.s.ps.67. Euch.q.in psal. Hier.s. Ecclen.10.

Nimium contemplationi vacare. Faciens Moses moram in monte. Exod.32.a. designat prælatos nimium contemplationi vacantes: vnde contingit, subditos ad illicita dissolui.

Facit vallis viatorū obstupescere prętereuntes. Ezech. 39.e. quādo humiles vident hæreticos habere pro altis errores suos, quos ipsi in imis iacere conspiciunt: vnde & mirantur. Hie.s.Eze.39.

Punit De⁹ p malos. Faciunt verbum Dei castra eius, etiam malorum. Ioel.2.c. quando eius voluntatem puniendo exequuntur. Hier.s.Ioel.2.

Obtemperātes venti Deo. Facit Deus spiritus, hoc est, ventos esse angelos suos, hoc est, nūcios, quia facit vt sibi obtemperent ac si essent nuncij eius. psa.103. Ruper.1.s. Gen. 26.

Exempla iustorum post mortem. Facit comam lignum præscissum. Iob.14.b. quum extinctus corporaliter iustus, ipso suæ passionis exemplo, multorum corda suscitat: & ex fide recta virorem veritatis ostendit, sicut prædestinatum est. Vel Christus fecit comam sicut quum primo plantatus est: quia illa apostolorum debilitas, quæ in morte illius expauit, & negauit, & negando aruit, per resurrectionis eius gloriam, rursus ad fidem viruit. Gre.12.mor.3.4.

Reformata fides. Christo suscitato.

Separare fideles ab ecclesia. Faciunt longè fideles à terminis suis, qui eos separant ab ecclesia. Ioel.3.a. Hier.s.Ioel.3.

Separare legē & pphetas à Christo. Facere tria tabernacula, est separare legem & prophetas à Christo: ideo cum hoc Petrus diceret, nesciebat quid diceret. Matth.17.a. Ori.s.Matth.ho.3.

Male viuere in ecclesia. Facere domum Dei speluncam latronum, est malè viuere in ecclesia. Matt.21.b. Iere.7.b. Ori.s.Matth.ho.15. Hier.s.Iere.7.

Cōuerti ad creaturas. Facere sibi sculptile: & facere Deos argenteos, vel aureos, est conuerti ad creaturas, relicto Deo. Exod.20.32.34. Faciunt etiam sibi deos, quicunque proprios errores statuunt, & Deo pręferunt. Iere.16. b. Et faciunt idola subtilia & imagines masculinas ex vasis domini, qui ex locis sacræ scripturæ malè coniunctis hæreses conflant. Ezec.16.b. Et faciunt digiti vel manus idola, quum falsis rationibus fingunt errores. Isa.2. c. 31. d. 44. b. 46. b. Et faciunt Baal, ex auro & argento, quod dedit Deus. Hose.2.b. qui vtuntur sensibus sacræ scripturæ, & eloquentia ad constituendas hæreses. Facientes etiam interitum, sunt fabricantes idola, aut errores. psal.9. Et facientes lacunas ad capiendos pisces, sunt hæretici machinantes rationes ad decipiendos simplices. Isa.19.d. Et fecerunt lacū inter duos muros, qui præferebant doctrinam suam, nouo & veteri testamento. Sicut etiam pharisęi prętulerunt traditiones suas nouæ & veteri legi. Isa.22.c. Et faciunt hęretici errare Aegyptum, sicut errat ebrius, quum suis cauillis, quasi fascinant simplices, ne verum videant. Isa.19.c. Et facientes peccare homines in verbo. Isa.29.f. sunt dæmones aut hæretici facientes errare in varijs dogmatibus. Aut etiam scribę, & pharisæi suadentes populo ne crederent in Christum. Et faciunt vim causę humilium hęretici, quum cogunt simplices, suis erroribus adhęrere. Isa.11.a. Et facit luscum proximum, qui peruersa docet. Idem est facere abortiuum. Et faciunt ex argento & auro imagines abominationum suarum, qui eloquia Dei, & sensus diuinos ad suos errores peruertunt. Eze.7.f.13.a. Amos.5.g. Nahum.2.d. Et faciunt opera deorum, qui colunt idola, & errores, aut faciunt opera grata diabolo. Exod.23.d. Faciūt etiam idola aurum & argentum, qui colunt auaritiam, quę est idolorum seruitus, quod faciebant sacerdotes Iudęorum. Hose.8.a. Ori.s.Iere.ho.4.12. &.s.Ezech.ho.7. Arno.s.ps.9. Hie.s.Isa.19.22.&.s. Eze.7.16.&.s.Hos.2 Ruper.s.Hose.8.

Auaritia.

Diabolus vexās homines. Factus rex Assyriorum in eradicationem collium, est diabolus carnifex, & vexator hominum. Isa.37.e. Et faciens perdix diuitias, non cum iudicio, est diabolus peruertens malos, sine lege. Iere.17.b. Ori.s.Exo.ho.2.

Suadens diabolus superbiam. Facere secum benedictionem petit Rabsaces, hoc est, vt ei consentiant, designans diabolum, qui benedictionem reputat, si ei consentiatur. Isa.36.c. Et faciens superbiam est diabolus, qui suadet superbiam. psal.100. Et facientes vim animę sunt dęmones impellentes eā, postquàm semel in peccatum incidit, vt perseueret. psal.37 Basi.s.psal.37.

Impudēter peccare. Faciunt opera meretricis, qui impudēter peccant: qui etiā dicūtur facere sibi pstibulū in cunctis plateis, sequentes viā latā: & faciunt abominationes, turpissima exercentes peccata. Eze.16.c.33.f. Et faciunt malum in oculis domini, qui impudenter peccant, eius vltionem non curantes. Isa.66.b. Et facere lateres, est firmare vitia, eaq; distinguere, quærendo varias voluptates in eis, secundum diuersos sensus. gen.11.a. Exo.1.c.5. b. Faciunt etiam consilium non ex Deo, quicunq; agunt contra legem Dei. Isa.30.a. Et fecit iniquitatem cor fatui, quum scribæ & pharisæi trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Isa. 32. b. 65. b. Facere autem peccatum cum inferno, est desperare: vt qui noluit à peccato cognito recedere. Isa. 28. d. Facere etiam sibi nomen volunt mali, qui prædicant peccata sua. Ori.s.Eze.ho.8. Hie.s.Eze.16.33. Philo.de cōfus.ling. Hier.s.Isa.28.30.32. 58.

gen.11.a. Et faciens populus libenter, quod malè iussit Aaron, designat pronitatem ad malum. Exod.32.a. Et facit voluntatem suam aut vias suas, qui peccat. Isa. 58.d. Fiunt autem immobiles quasi lapides, qui in duritiam incidunt incredulitatis. Exod.15.b. Faciunt autē

Hiero.s.Isa.5. decem iugera vinearum lagunculam vnam: & triginta modij sementis modios tres, quum hæretici & eorum sectatores exercent inutilia opera. Isa. 5.c Faciunt etiam iniquam viam suam, qui peccant. Iere.3.g.

Glos.inter.s.gen.3. Facientes sibi Adam & Eua perizomata. gen.3.b. designant eos, qui consarcinant excusationes in peccatis. *Excusatio peccati.*

Hila.s.psal.52. Fit homo similis iumentis peccando. psal. 48. quia subijcit se sensibus, qui sunt homini communes cum brutis, & fit homo inutilis declinando à Deo per peccatum, vt Adam. ps. 52. Et fit vilis plebs Dei, quando prauorum numero crescente, non summa & cœlestia, sed abiecta, & terrena sectantur. Thre.1.d. Et fiunt sicut fœnum tectorum, qui operibus carnis, & erroribus insistunt: & sicut fœnum agri, qui facilè cedunt diabolo. psal.128. Facti etiam albi rami ficus, ariditatem operum significant. Ioel.1.b. *Peccare.*

Hila.s.Mat.cano.12. Facere arborem bonam, aut malam, est iudicare Christum vtilem, aut inutilem. Matth.12.c.

Hiero.s.Isa.5. 43. & s. Eze.16. Ambr.ser.73. Fecit Israel laborare Deum, & seruire in peccatis suis. Isa.43.d. siue quia Deus patienter sustinuit populum peccantem: siue quia propter peccata, verbum Dei assumpsit formam serui: in qua passus est. Faciens etiam spinas vinea pro vuis, est synagoga affligens Christū, quem suscipere, & colere debebat. Isa.5.a.9.d. Designat etiam ingratitudinem & cætera vitia, quæ quis pro acceptis beneficijs Deo reddit. Fecit etiam synagoga abominabilē decorem suum, quando cultum Dei vertit in idololatriam: quod etiam dicitur de anima, quæ erat in gratia, & turpiter peccat. Ezec.16.c. Et faciens Hebræus iniuriam proximo, designat *Patientia Dei.* *Christus passus pro peccatis.*

Gre.s.1.Reg.2. Hila.s.psal.51. Iudęos impedientes salutem gentilium. Exod.2.b. Et filij Eli facientes res pessimas vniuerso Israeli, sunt Iudæi conantes in errorem pertrahere omnes. 1.reg.2.e. Et faciunt dolum sicut nouacula acuta. psal.51. quia nouacula cum sit ad læuigandam faciem, si vulnerat, dolū facit: ita lingua Iudęorum, quum electa esset ad laudandum Deum, dolum fecit, quādo dixit: Crucifige, Crucifige. Et prӕterea, qui nititur alios à veritate auertere: Iudæi etiam faciūt calumniam aduenæ, pupillo, & viduæ, hoc est, gentilibus. Iere.7.a.

Arno.s.psal.104. Facientes Aegyptij dolum in seruos Dei, sunt gentiles persequentes Christianos. ps.104. *Persequentes gentiles Christianos.*

Hiero.s.Iere.11. Faciens sacerdos delinquere populum, est expectans alios ad pœnitentiam non corrigendo eos. Leui.4.a. Et facit dilectus Dei scelera in domo Dei, quādo propinquiores Deo dignitate peccant. Iere.11.c. *Nō corrigēs sacerdos peccantes.*

Gre.s.1.Reg.15. Faciens Agag mulieres absq; liberis, designat quòd delectatio luxuriæ instar gladij: dum fructus mentium percutit, cogitationes virtutis, aut bonum operis viuere, nequaquàm sinit. 1.reg.15.g. *Perdens libido bona opera.*

Ori.s.Rom.11. Fieri mensam Iudæis in laqueum, est ipsos peruersè intelligere scripturas de Christo loquentes: vnde in errorem inducuntur. psal.68. Rom.11.b. *Iudęi peruersè intelligentes scripturā.*

Arno.s.ps.108. Fiunt filij peccatoris orphani, quādo imitatores diaboli cōuertuntur ad Crhistū. ps.108. *Conuersio pctōrū.*

Glos.ord.s.Iob.27. Facit hypocrita sicut custos vmbraculum, quum operatur, vt hic recipiat mercedem suam. Iob.27.c. *Recipere hic mercedem.*

Hila.s.psal.63. Factæ sunt plagæ hæreticorum sagittæ paruulorum, quum hęretici confunduntur per rationes eorum, quos ipsi contemnebant. psal.63. *Iugulari hæreticos proprio gladio.*

Glos.inter.s.Iere.7. Fiunt retrorsum, qui veluti canis reuertuntur ad vomitum. Iere.7.e. *Reuerti ad vomitū.*

Hier.s.Iere.17. Aug.s.ps.51. Facit perdix diuitias, non cum iudicio, quum auarus absque cogitatione diuini iudicij vndique rapit. Iere.17.b. Et facit dolum sicut nouacula acuta, qui fraudulenter aufert temporalia. psal.51. *Rapina auari.*

Gre.8.mor.29. Hier.s.Hose.8. Non facit farinam culmus, quum is, qui in præsenti seculo proficit, nil subtilitatis intelligit: nullum boni operis fructum reddit. Nec facit farinam germen hæreticorum: & si facit, facit inutilem. Hose.8.b. *Non bene operari.*

Glos.inter.s.Thr.1. Fiunt amici animę illi inimici, quum dęmones, quam hic voluptatibus demulcebant in inferno cruciant. Et fiunt hostes in capite, quando maligni spiritus gaudent de eius damnatione. Thre.1.a.b. *Cruciantes dæmones animam.*

Gre.14.mor.20. Faciunt sibi latrones viam per animam, quando inter aduersa, quæ exterius tolerantur, cogitationes quoque prauas immittere, dæmones non desistunt. Iob.19.b. *Suggestiones dęmonum.*

Hier.s.Eze.13. 16. Beda.s.Pro.11. Faciunt ceruicalia sub capite, qui fouent alios in vitijs, aut in errores eos inducūt. Eze 13.c. Facit etiam fidem pro extraneo, qui impœnitenti impunitatem promittit. Pro.11.b. *Fouentes vitia.*

Glos.inter s.Eze.29 Fecisse se dicit draco, aut Pharao fluuios Aegypti, quum diabolus vsurpat sibi diuinam potentiam. Eze.29.b. *Superbia diaboli.*

Hiero.s.Hose.8. Factus dicitur Ephraim in nationibus, quum hæretici similes sunt gentibus. Hose. 8.c. *Similes gētilibus hæretici.*

Glos.iter.s.Leui.14. Fieri omnia, quæ sunt in domo leprosa, immunda ingrediente sacerdote. Leui.14.e. est *Participatio cum hæreticis.*

partici

participes fieri pœnæ, qui non recedunt à consortio hæreticorum.

Diu viuere mūdāe. Facere moram in Aegypto, est diu viuere secundum mundanos mores. Exo.12.f. Sed Moses facit exire populum Israel de Aegypto, quum lex Dei liberat obtemperantes sibi à tenebris, & vitijs huius seculi. Exod.17.b. — Glos. iter. f. Exo.12.

Dotare ancillam. Facere ancillæ iuxta morem filiarum. Exo.21.b. est dotare eam, quando ducitur à filio. — Glos. iter. f. Exo.21.

Seruitus peccati. Fit transeuntium Hierusalem. Eze.16.b. quum faciens peccatum seruus fit peccati. — Hier. f. Eze 16.

Cura animarum indignè suscepta. Facit fidem pro extraneo, qui indignus curam suscipit animarum. Pro.11.b. — Beda. f. Pro.11.

Facies, Vultus.

FAcies in homine, est ea pars, in qua sunt omnes sensus: & qua homo maxime innotescit, & ab alijs discernitur. Dicitur etiam vultus, secundum quòd in ea animi exprimūtur affectus: vt vultus iratus, aut lætus, aut tristis: aliquando autem facies sumitur pro vultu: & è diuerso. Et vtrunq; aliquando sumitur pro cognitione: & pro conspectu, & præsentia. Facies etiam interdū est idem quod è regione. Iudith.2.c. Qui erant cōtra faciem deserti. Furor. gen.16.c. A facie Sarai dominę meæ ego fugio. Iudicium. Isa.30.b. Quomodo sustinebis faciem Iudicis? Superficies. 1.reg.14.d. In quo erat mel super faciem agri. Vindicta. Leui.20.a. Ponam faciem meam super hominem illum.

Verbum Dei. Facies non conuenit Deo nisi secundum metaphoram. Et dicitur facies Dei verbū Dei, quod est figura substantię patris. Et mittitur angelus ante faciem Dei, hoc est, Ioannes baptista ante filium Dei factum hominem. Mala.3.a. psal.66.79. Moses autem, hoc est, Iudęi nō viderunt faciem Dei, hoc est, priora Christi: sed posteriora, hoc est, humanitatem. Et Iacob vidit Deum facie ad faciem, quando vidit eum in forma humana, & incarnādum agnouit. gen.32.g. Exo.33.d. Dicitur autem populus videre Deum facie ad faciē. Num.14.c. propter miracula, quæ ab eo fieri videbant, & propter apertam collationem legis. — Hier. f. ps.79. Aug. f. ps.138. Cyril de incarna. vnigen. Galati. lib.3. cap.12.

Diuinitas. Facies etiam Dei, quam Moses videre non poterat, est ipsa diuinitas sine velamine considerata. Exod.33.d. psal.26.43.45.66.79.139. Et vis, qua se manifestat, atq; dignoscitur, facies Dei dici potest. Mala.1.b. — Aug.2. de trini.17. & 83. q.52. Euch. form. spūal.1.

Reuelatio diuina. Fauor, & mīa Dei. Facies quoq; Dei dici potest ipsa lux, & reuelatio diuina: quę est velut speculū Dei: & sic videbat Moses Deum facie ad faciem. Et etiam Iacob. gen.32.g. Exod.33.d. Isa.8.c. Et hęc est facies fauoris, & misericordiæ Dei, quæ est plena gratiarum: & ab hac eijciuntur mali. Iudi.6.e. 2. Par.9.f.30.b. Iob.1.b.13.b.33.d. psal.29.30.50.103.118.131.142. Isa.59.a.63.c.64.b. Mich.3.b. — Gre. f.1. reg.10. & 11. mor.23. & 24. mo.7. Hiero. f. Isa.8.63. Basi. f. ps.29. Hila. f. ps.66.

Præsentia Dei. Matth.18.b. 1. Cor.13.d. Apo.22.a. Et facies Dei manifestatio eius intelligenda est: & præsentia eius per ecclesiam eius. Et fugiunt inimici à facie Dei, quum timent præsentiam eius & ecclesiæ. psal.67.104. Et coram facie Dei dicuntur facta, quæ sunt illi præsentia, nec sunt illi antiqua. Hose.7.a. Et eijcitur aliquis à facie Dei, hoc est, à pręsentia Dei. gen.4.a. Coram facie adorabunt Deum, qui videbunt eum facie ad faciem. Isa.66.g. — Aug. de essen. diui. Isyc. f. Leui.16. Aug.22. ciui. Dei.29. & f. ps.67.104. Hier. f. Hose.7.

Præcedentia mūdū. Facies quoq; Dei dici possunt ea, quæ fuerunt ante mundi constitutionem, quam faciē velabant Seraphim: quia illa sunt nobis incognita. Isa.6.a. — Ori. f. Isa. ho.1.4. Hier. epi. Et factum est.

Spiritussanctus. Facies etiam Dei dici potest spiritussanctus: quia Deum nobis manifestat. psal.138. Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? — Cyril.13. thesau.2. Arn. f. ps.67.

Ira Dei. Facies præterea Dei dici potest ira Dei, qua castigat: & iustitia Dei. Et facies manus Dei est illa percussio iusti iudicij, qua superbientem hominem à paradiso repulit: & in hac cæcitate pręsentis exilij inclusit. Leui.17.c.20.a.26.c. Iob.23.d.25. psal.20.33.67.138. Eccl'te.8.c. Isa.19.c.26.c.64.a. Thre.4.c.5.b. Iere.15. Eze.13.c.14.c. Ioel.2.c. Agg.1.d. Et facies iræ Dei, dici potest contemplatio iræ Dei. psal.37. Et facies arcus. psal.59. Facies quoq; ollæ succensæ à facie aquilonis. Iere.1.c. impetum apertæ vindictę Dei, quam etiam per malos exercet designare potest. — Hila. f. ps.138. Ori. f. ps.37. ho.1. Gre.4. mor.35. & 16 mor.19. Hiero. f. Eze.13. Gre. f. Eze. ho.2.

Vindicta Dei.

Manifestatio diuinorum secretorum. Diuinitas & sanctitas Christi. Facies Christi splendida, dici potest manifestatio diuinorum secretorum per Christū facta. Matth.17.a.26.g. psal.118. Facies quoq; eius dici potest diuinitas eius & sanctitas: & vidēt faciem eius, qui perfectam eius habent in cœlo cognitionem. Et hæc est facies Dauid decora. 1. reg.16. psal.131. Iob.29.d.30.b. Mar.14.g. Apo.1.d.10.a. Hic vultus eius fuit abscōditus in passione. Isa.53.a. — Ori. f. Matth. ho.3. Gre. f.1. reg.16. Hila. f. ps.131. Aug. de essen. diui. Ruper. f. ps.94.

Secundus aduentus Christi. Facies etiam Christi, est secundus eius aduentus, quando apertè cognoscetur: sicut vnusquisq; cognoscitur per faciem. psal.94.

Humanitas Christi. Facies etiam Dei obscura aut velata, dici potest humanitas Christi, & infirmitas carnis. psal.79. Et hanc faciem operuit confusio in passione. psal.68. quam tamen faciem, non auertit à conspuentibus: sed habuit eam, vt petram durissimam. Isa.50. Eze.3.b. — Arno. f. ps.79.

Prophetæ. Prophetia. Facies etiā Christi dici possunt ꝓphetę, qui nouerunt, & prędixerunt futura. Iob.16.c. Et ipsa prophetia dicitur facies. Iere.21.c. Posui faciem meam super ciuitatem hanc. — Hiero. f. Iob.16.

Facies Christi. Christus. Facies Iob, designat faciem Christi: quam suscepit dominus, quum eius orationem audiuit. Iob. 42.b. — Hier. f. Iob.42.

Facies quatuor animalium: quæ vidit Ezechiel, variè distingui possunt, nam in Christo nascente, — Gre. f. Eze. ho.4.

Ruper. 1. s. Eze. 3. & 1. 1. Matt. & 3. 1. Apo.

nascente, consideratur facies hominis: in ipso moriente: facies vituli. In eodem resurgente facies leonis: in ascendente in cœlos facies aquilæ. Eze. 1. b. Designatur etiam in Christo diuinitas, & humanitas, regnum, & sacerdotium.

Hier. prolo. s. Matt. & s. Ezec. 1. Gre. 1. Eze. ho. 3. 4.

Designant etiam quatuor facies, quatuor euangelistas, facies hominis Matthæum: facies leonis Marcum: facies bouis Lucam: facies aquilæ Ioannem. Dicuntur autem facies initia euangeliorum, & notitia fidei: & sunt facies quatuor vni: quia vnus idem sentit, quod reliqui. — *Euangelistæ.*

Geor. vene. Canti. 1. ton. 7. cap. 22. 29.

Vel quatuor facies, designant quatuor elementa: quorum est vna facies: quia composita simul, vnam ostendunt formam, & virtutem: Et in diuinis sunt vna facies: quia omnes virtutes in vnam rediguntur. — *Elementa.*

Ambr. de virgi. 3. & 2. de Abraham. 8. Hiero. s. Ezec. 41. Greg. s. Eze. ho. 4.

Designant præterea in homine, vel in anima, diuersas vires ac virtutes. Nam facies hominis indicat partem rationalem in cerebro: facies leonis, vim irascibilem, seu furorem, qui significantius Græce dicitur θυμὸς: furorem autem dicimus non eum, qui perturbationi & vitio proximus est: sed qui mentis consolidat molliciem, & fortiorem facit animum dimicantis. Hæc vis ponitur in felle. Facies vituli, est vis concupiscibilis in epate. Facies aquilæ, est synteresis corrigens cæteras. Vel aliter: Iustus per rationem, est homo, per sacrificium mortificationis, vitulus: per fortitudinem securitatis, leo: per contemplationem, aquila. Ezech. 41. c. Facies etiam hominis inter animalia, designare potest doctrinam in homine, facies quoque Cherubim, symbolum sunt animæ ratione preditæ. Vel homo prudenter exteriora administrando, aquila contemplando, leo seuerè corrigedo, vitulus compatiendo. — *Vires & virtutes animæ. Doctrina. Anima rationalis.*

Cle. Alex. 5. stroma. Ruper. 3. s. Apoca.

Philo. 1. allego. Ori. s. Cant. ho. 4. & s. Ezech. ho. 3. & ho. Cum ieiunatis. & 1. periar. 3. Ambr. de Isaac. 4. & s. psl. 118 ser. 6. & de Elia. 10. & epist. 42. Basi. s. psal. 33. Hila. 1. Matt. cano. 5. Chryso. s. psal. 22. Gre. 12. mo. 22. & 32. mor. 8. & 10. mor. 17 & s. 1. reg. 14. 16. Cyril. 7. 1. Ioan. 23. Ber. s. Canti. ser. 40.

Facies in homine dici potest ipsa mens, seu principale cordis, & conscientia, & mentis obtutus: vt enim principalis pars corporis est facies, ita præcipuũ in anima est ipsa mẽs: & in hanc faciem inspirauit Deus, vt aduersus sensuum illecebras hominem muniret. gen. 2. b. 39. b. 40. b. Thre. 4. b. Ezech. 13. c. Matth. 6. c. Et hæc facies est decora in sponsa, quando est virtutibus ornata. Et vt cor lętum reddit lætam faciem, ita charitas mentem. Hæc facies non erubescit, nec confunditur, quum audacter prædicat Christum. psal. 33. 103. 118. Idem designat facies Iudith. Iudith. 10. c. Et facies Esther. Esther. 2. b. Et quia per faciem corpus vniuscuiusq; cognoscitur, facies erit mens, perfectæ charitatis radijs illustrata: sine qua, nemo cognoscitur à Deo, nec aptus est, vt sit rex. Sic erat facies Dauid decora: vbi etiam designatur pręclara morum honestas. 1. regum. 16. c. Vultus etiam intellectus, & voluntas dici possunt, quum in sudore vultus sui, hoc est, labore intellectus & voluntatis vescitur homo pane suo, hoc est, acquirit scientias & virtutes. gen. 3. b. Et facies, quæ in oleo exhilaratur, est imago Dei. psal. 103. Et facies Lazari ligata sudario, est mens obnubilata. Ioan. 11. e. Ipsa quoque mentis intentio, quandoque facies dicitur, quam in malis Deus demergit in foueam, quum se erigentẽ ad ima deijcit. Iob. 11. e. 15. c. 40. b. Nahũ. 2. c. Et vultus Cherubim versi ad propitiatorium, designant mentis intentionem dirigendam in Christum. Exo. 25. b. Mala. 1. c. 2. a. Et facies Ionathæ, est affectus charitatis pręedicatoris. 1. reg. 14. b. Et facies animalium extentæ desuper, designant intentionem sanctorum ferri in Deum. Eze. 1. c. Et vultus cordis humani, est similitudo Dei. Iob. 24. d. Facies quoque terræ dicitur cor hominis aridum: quod dicitur de gentilibus. Iob. 5. b. — *Mens. Conscientia. Honestas morum. Intellectus & voluntas. Imago Dei. Intentio mentis. Affectus charitatis.*

Gre. s. Eze. ho. 4. & 6. mor. 7. & 16. mor. 28.

Tertul. aduer. Marcio. 5. Ori. s. Exo. ho. 12.

Facies Mosis, quam abscondit, ne videret dominum. Exod. 3. b. designat humiliationem mentis. Facies vero eiusdem velata, in quam detectam Iudei aspicere non valebãt, designat velamen cordis Iudæorum in lectione veteris testamenti. Exo. 34. d. 2. Cor. 3. c. Idem designare potest facies Ezechielis velata. Eze. 12. b. Idem etiam designare potest vultus Thamar opertus. gen. 38. c. Et facies Iacob defuncti. gen. 50. a. — *Humiliatio mentis. Velamen legis, & cordis Iudæorum.*

Ori. ho. Cũ ieiunat. Gre. s. 1. reg. 1. & 13. mor. 11. & 20. mor. 18. Basi. s. psal. 44.

Facies aliquando significat ecclesiam, quam lauat aliquis, quum à membris eius sordes peccatorum abluere conatur. Matth. 6. c. Vultus autem Annę non mutati in diuersa, designant ecclesiam perinde pati persecutiones apud gẽtes, vt apud Iudęos. 1. reg. 1. Vultus etiã ecclesiæ, quam deprecantur diuites plebis, Christum significare potest. psal. 44. Facies quoq; ecclesiæ, sunt rectores ecclesiæ, ex quorum specie, fit honor fideli populo, etiam si quid in corpore lateat deforme. Iob. 16. c. 30. b. — *Ecclesia. Christus. Rectores ecclesiæ.*

Glos. ordi. s. gen. 43.

Facies Ioseph, designare potest prædicationem Christi per Paulum factam. gen. 43. g. 46. d. Quam faciem lauit Christus, quando Paulus baptizatus est. — *Prædicatio Pauli de Christo.*

Hier. s. Haba. 3.

Ante faciẽ Christi dicitur ire mors, quia est illi subiecta. Haba. 3. b. vel dicitur de diabolo, qui post baptismum, aggressus est tentare Christum. — *Subiecta mors Christo.*

Ber. ser. 1. de cap. Ieiun. Gre. s. 1. reg. 16. Beda. s. Pro. 27.

Facies interdum sumitur pro conuersatione cum proximis, quam lauat, qui cauet ne vllum offendiculum ponat proximis in conuersatione. Matth. 6. c. Et vultus Eliab exteriorẽ conuersationem significat: per quam fit quis notus, vt per vultum. 1. reg. 16. b. Sic prælatus debet agnoscere vultum pecoris sui. Pro. 27. d. — *Conuersatio exterior.*

Gre. s. Canti. 2.

Facies sponsæ dici potest fides, qua anima cognoscitur à Deo. Canti. 2. d. — *Fides.*

Vultus

Tráſitus à vitijs ad virtutes. — Vultus Dauid mutatus, tranſitum à vitijs ad virtutes ſignificare poteſt. pſ. 33. in titulo. — Arno. ſ. pſ. 33.

Dignitas. Minæ. — Facies interdum, dignitatem & autoritatem ſignificat: vt quum reprehenduntur, qui facies ſacerdotum non erubuerunt. thre. 4. c. 4. reg. 3. b. Et minas. Iere. 1. d. Nec timere te faciã vultum eorum. Eze. 2. c. Et vultus eorum ne formides.

Prędicatio. Partes ſacræ ſcripturæ. — Facies rotarum quatuor. Eze. 1. d. deſignant prædicationem euangelij futuram in quatuor mundi partibus. Vel deſignantur quatuor partes ſcripturæ, nempe in veteri, lex & prophetæ: In noua euangelia, & acta cum epiſtolis. — Gre. ſ. Eze. ho. 6.

Multitudo hominũ — Facies abyſsi ſuper quam erant tenebræ, deſignare poteſt multitudinem hominum. geneſ. 1. a. — Beda. ſ. gen. 1.

Impedimẽtã cognoſcendæ veritatis. — Facies Lazari ligata ſudario. Ioan. 11. f. impedimentum cognoſcendæ veritatis ſignificare poteſt: & erubeſcentiam peccati: & etiam vim cognitiuam, quæ nunc cognoſcit per ſpeculum in ænigmate. — Amb. 2. de pœni. 9. Aug. 83. q. 65.

Fauor mundanus — Facies Laban fauor mundanus dici poteſt. gen. 31. a. Idem deſignauit facies Eſau. gene. 33. d. Et facies Pharaonis. Exo. 10. f. Et facies Saulis, à qua fugiebat Dauid. pſ. 56. in titulo. Et facies Philiſtinorum, dici poteſt concupiſcentia ſecularis, & aſpectus rerum mundanarum alliciens. 1. reg. 7. b. Hæ facies ſunt ſicut nigredo ollæ: & facies combuſtæ. Iſa. 13. b. Nahũ. 2. c. — Arno. ſ. pſ. 56. Gre. ſ. 1. reg. 7.

Concupiſcentia ſecularis.

Fauor ſecularium. Via lata. — Facies agri ſuper quem erat mel, deſignare poteſt fauorem ſecularium prædicatori pręſtitum. 1. reg. 14. d. Et facies terræ, vel campi, eſt via lata & ſpatioſa, quæ ducit ad mortem. pſ. 103. Et ſuper faciem terræ diſperguntur greges, quum terrena quærunt. In hac debacchatur Chaldæorum exercitus. Super faciem terræ cadit Lucifer præcipitatus de cœlo. Ezech. 16. a. 29. a. 32. a. 34. b. 39. b. — Gre. ſ. 1. reg. 14. Hie. ſ. Eze. 16. 29. 34

Conuerſio Iudęorũ ad diabolum. — Facies ollæ à facie aquilonis. Iere. 1. c. ſignificare poteſt conuerſionem Iudæorum ad diabolum, in perſecutione Chriſti. — Gre. ſ. Eze. ho. 2.

Simulatio rationis. — Facies Dagon idoli Philiſtinorum. 1. reg. 5. a. deſignare poteſt ſimulationẽ rationis: ſicut facies eius, non erat vera facies. Et facies nolentis ſuſcitare ſemen fratris, eſt apparentia erroris, in qua miſcetur aliquid verum: in quam faciem expuit, qui errori abrenunciat. deut. 25. c. Et faciem exterminare, ſeu obſcurare, eſt aliud foris oſtendere, quàm intus habeatur. Matth. 6. b. — Gre ſ. 1 reg. 5. Ori ſ. Matth. ho. 22. Baſi. de ieiunio. ho. 1

Humiliatio & reuerentia. — In faciem cadere, ferè ſemper eſt in bonum, quia dicit humiliationem, & honorem maiori præſtitum. gen. 17. a. Leui. 9. d. num. 16. a. Matth. 26. d. Luc. 17. b. Et vultu demiſſo in terram adorabunt reges Sion: quia venerabuntur in eccleſia ipſum Chriſtum. Iſa. 49. f. Eze. 2. a. — Hiero. ſ. Iſa. 49. & ſ. Eze. 2.

Miniſteriũ gentiũ in eccleſia. — Ante faciem Eli miniſtrabat Samuel. 1. reg. 2. b. deſignans miniſterium gentium, prophetatum eſſe per antiquos patres. Iuxta illud pſ. 71. Adorabunt eum omnes reges terrę, omnes gentes ſeruient ei. Et Iſa. 11. c. Erit radix Ieſſe, & qui exurget regere gentes. Deſignat etiam apoſtolos probantes myſteria Chriſti autoritatibus antiquorum patrum. Ante faciem etiã Eli miniſtrat Samuel, deſignans miniſtrum admitti ad eccleſiæ miniſterium, non per proprium arbitrium, ſed per ordinationem inſtitutoris. — Gre. ſ. 1. reg. 2.

Ad anteriora ſe extendere. — Ante faciem ſuam ambulabant animalia. Eze. 1. a. deſignantia eos, qui ad anteriora ſe extendunt, obliti eorum, quæ retro ſunt. Philip. 3. c. Idem deſignabat facies Chriſti euntis in Hieruſalem. Luc. 9. g. — Gre. ſ. Eze. ho. 3.

Honor paſsionis Chriſti. — Facies auerſa Sem, & Iaphet, ad tegẽda verenda patris. gen. 9. d. deſignant honorem exhibitum à fidelibus paſsioni, & ignominiæ Chriſti.

Pudor. Triſtitia. Impudentia. — Quoniam in facie pudor oſtenditur, dicitur non poſſe leuare faciem ad aliquem, qui illum offendit. 2. reg. 2. e. Vultus autem concidens aut declinatus in terram, triſtitiam, & pudorem naturaliter indicat. gen. 4. a. Et confuſio faciei, eſt pudor, & erubeſcentia peccatorum. Eze. 7. f. Et facies dura ſupra petram, deſignat impudentiam perfrictæ frontis in peccando. Iere. 5. a. Eze. 2. b. Et facies meretricis. Iere. 3. b. Confunditur etiam facies, quum quis non aſſequitur, quod petit. 3. reg. 2. d. 1. Eſdr. 9. b. Et leuat faciem ſuam abſq; macula in oratione, qui prius ſe pręparans, abijcit à ſe, quicquid in oratione poteſt reprobari. Iob. 11. c. Et facies bonorum non confunduntur. pſ. 33. quia approbantur à Deo. Statuit autem Deus cõtra faciem malorum, quum eos conuincit, & reprobat. pſ. 49. 82. — Gre. 10. mor. 17. & ſ. Ezech. ho. 9. Hiero. ſ. Iere. 5. & ſ. Eze. 7.

Recordatio pctõrũ — Facies peccatorum, dicitur recordatio peccatorum. pſ. 37. qua ratione dicebat Dauid. pſ. 50. Peccatum meum contra me eſt ſemper. — Ori. ſ. pſ. 37. ho. 1.

Imperium mortis. Antichriſtus. — Facies vinculi colligati, eſt imperium mortis, & peccati. Iſa. 25. c. Vel etiã Antichriſtus. — Glo. inter. ſ. Iſa. 25.

Fœditas peccatorũ. — Facies combuſtæ, ſunt peccatorum, nempe igne, quem ſibi ipſi peccatores accenderunt. Iſa. 13. b. — Hie. ſ. Iſa. 13.

Suggeſtio diaboli & intentio. — Facies indumenti Leuiathan, eſt praua diaboli ſuggeſtio, quam boni ſpecie tegit, transfigurans ſe in angelũ lucis. Iob. 41. a. b. Et facies Leuiathan, eſt cognitio diaboli. Facies eius eſt contra mare orientale. i. intentio contra baptizatos. Ioel. 2. e. — Gre. 33. mora. 28. & 34. mor. 2. Hie. ſ. Iob. 41. Rup. ſ. Ioel. 2.

Defendere errores Acceptio perſonarũ — Facies peccatorum ſumere dicuntur, qui eos in errore defendunt, vel qui perſonas accipiunt: vel qui peccatores imitantur. pſ. 81. — Hie ſ. pſ. 81.

Contra

Glo.ordi.ſ. Iere.13. Contra faciem ponit Deus poſteriora, quum vitia, quæ negligebamus, proponit nobis ad confuſionem. Iere.13.d. Sic dicitur reuelare pudenda ciuitatis ſanguinũ in facie ſua. Nahum.3.b. Humiliantur etiam hæretici in facie, quando confunduntur. Hoſe.7.c. Obiecta nobis peccata cõmiſſa.

Hie.ſ.Iere.13. A facie alicuius dicitur fieri, vel eſſe aliquid, hoc eſt, propter illud in aliquo genere cauſę: & refertur etiam ad inanima: vt à facie inſipientiæ ſunt corruptæ cicatrices, hoc eſt, quum quis non agnoſcit peccatum, tunc magis inoleſcit. pſ.77. Et à facie ſuperbiæ plorare, eſt ꝓpter ſuperbiam & contumaciam. Iere.13.c. Et ante faciem venti eſt, quod vento obijcitur. Iob.21.c. Sicut puluis ante faciem venti.

Glo.inte.ſ. Leui.13. Facies priſtina veſtis. Leui.13.g. ſtatus pœnitentiæ. Status pœnitentiæ.

Lyra.ſ.Haba.1. Facies equitum, vt ventus vrens. Haba.1.c. hoc eſt, facies, vel ſuperbia prauorum, ſimplices deuorans. Superbia.

Facies cœli. Matth.16.a. Luc.12.g. aſpectum ipſum cœli ſignificat, clarum, vel nubilum, vel rubicundum, &c.

Glo.ordi.ſ.apoc.9. Rup.5.ſ.apoc. Facies locuſtarum, tanquam facies hominum. apoc.9.b. deſignant diſcipulos Antichriſti ſpeciem ſanctitatis aſſumentes: Vel deſignant ſimulationem rationis in hoſtibus Iſrael. Hypocriſis diſcipulorũ Antichriſti.

Facilis.

FAcile dicitur, quod nullo negotio, aut leui, expediri poteſt. Eius allegoriæ potius inueniuntur in alijs vocabulis, quibus hoc adiungitur.

Faciliora, quæ debent iudicare minores iudices, ſunt ea, quæ nec quantum ad iudicium habent obſcuritatem, nec quantum ad exequutionem difficultatem. Exo.18.d.

Facilior ritus ſanctificandi Leuitarum, quàm ſacerdotum. 2. par. 29. g. quia ad inferiora munera ſanctificabantur.

Facile rumpi veſtem ſacerdotalem. Exo.28.e. eſt facile diſſolui: ideo fit ora textilis, ne facile rumpatur.

Glo.ordi.ſ.Mat.19. Facilius tranſire camœlum per foramen acus, quàm diuitem intrare in regnum cœlorũ. Matth.19.c. Luc.18.e. eſt facilius gentilem populum gibbo peccatorum deformem, per anguſtæ viæ vitam ingredi, quàm Iudæum de meritis gloriantem, & ad iugum Chriſti ſe humiliare nolentem.

Glo.ordi.ſ. Luc.16. Facilius cœlum tranſire, quàm de lege vnum apicem cadere. Luc.16. d. quia minima etiã legis, non carent ſacramento.

Facilitas fornicationis Iuda. Iere.3.c. pronitas, & promptitudo idololatriæ.

Facinus.

Au.3.doct.chriſ.10. FAcinus eſt inſigne aliquod factum, ſiue bonum, ſiue malum: ſępius tamen in malum accipitur. Et iuxta Auguſtinum facinus dicitur id, quod agit indomita cupiditas: vt alteri noceat. deut.19.d. Ioſu.7.c. Vnde facinoroſus. 2. Mach. 4.c.8.g.

Factio, uide Secta. *Facultates, quære Diuitiæ.*

Fœdus, quære Turpis.

Fæx, Defæcatum.

FAeces dicuntur craſsior materia, quæ ex re aliqua liquida relinquitur: & cuiuſcunq; rei excrementum: vt fæces vini, aut olei, aut animalium ſordes: Defęcatum vero dicitur quod eſt à fæcibus mundum: vt defæcata vindemia. Iſa.25.c.

Arno.ſ.pſ.39. Hie.ſ.Soph.1. Aug.ſ.pſ.39. Fæces interdum deſignare poſſunt vitia ſordida libidinis: vt cum liberat Deus de luto fæcis. pſ.39. Iere.48.b. Sopho.1.c. Poſſunt etiam eos ſignificare, qui ſecuri in peccatis iacent, tanquam fæces in fundo vaſis. Vitia libidinis. Iacentes in peccatis.

Euch.for.ſpũal.8. Hie.ſ.Iſa.51. Aug.3.d doctr.chriſtia.2.&.ſ.pſ.74. Euch.for.ſpũal.8. Fæces calicis irę Dei, ſignificare poſſunt vltimam deſtructionem Hieruſalem. Iſa.51.f. Et fæx calicis non eſt exinanita: quia ſemper aliquid reſtat puniendum: nempe Deo citra cõdignum puniente: vel quia adhuc remanent fæces carnalium obſeruationum apud Iudęos. Vel quia adhuc reſtat vltimum iudicium. pſ.74. Eze.23.e. Vltima deſtructio Hieruſalem. Vltimum iudicium.

Hie.ſ.Iſa.49. Fæces Iſrael, ſunt reliquię Iſrael. Iſa.49.b. ad ſuſcitandas tribus Iacob, & fæces Iſrael cõuertendas. Reliquiæ Iſrael.

Fallere, quære Decipere.

Falx, Falcatus.

FAlx eſt ferramentum aduncum, & dentatum, quo ſegetes & herbę ſecantur: Et etiam illud, quo vites & arbores putantur.

Tert.aduer.marc.4. Hie.ſ.Iſa.2. Falces in quas mutantur lanceę, ſunt bonæ frugis homines, qui veniunt portantes manipulos ſuos. Vel ſunt doctores gentium mutati in doctores eccleſiæ. Iſa.2.b. Mich.4.b. Bonæ frugis hoĩes.

Hie.ſ.Marc.4. Falces præcidentes ramuſculos, deſignant poteſtatem ſuperni iudicij, quę euitari non Iudicium Dei.

poteſt

potest,sed omnia circumplectendo præcidit:Sic designant mortem,& iudicium, seu vltimam sententiam condemnationis malorum.Isa.18.c.Ioel.3.c.Marc.4.c.apoc.14.d.Erat falx ad vindemiandam vineam. Gre.33.mor.14. Rup.9.s.apoc.

Falcem mittens in segetem,aut falce metens.deuteronomi.16.b.23.d. Ieremiæ.50.c.Vide metere.

Grauiores tentationes. Falcati currus.Iudi.1.c.4.c.2.Mach.13.a.significare possunt grauiores tentationes, aut tribulationes.

Prædicatio Christi. Falx acuta in manu angeli,est prædicatio Christi.apoc.14.c. Rup.9.s.apoc.

Fama, Famosus, Diffamare, Infamis, Infamare, Opinio.

FAma est,quod de aliquo diuulgatur,siue in bonum siue in malum:Famosus autem ferè semper in malum sumitur:sicut & infamis est,cuius mala est fama.

Prædicatio de Christo. Fama Salomonis,prædicationem de Christo significare potest,quæ audita est apud gentes.3.reg.10.a.2.par.9.a.Matth.9.c.14.a.Luc.4.b. Lyra.s.3.reg.10.

Publicatio virtutū electorum. Fama victoriæ Saulis,est publicatio virtutum electorum.1.reg.13.a. Iosu.9. b. Esther. 9.b. Potest etiam referri ad prædicationem victoriæ Christi. Lyra.s.1.reg.13.

Famam sapientiæ maligni spiritus audierunt,sed eam non viderunt:quia eius potentiā, ex virtute illius cognouerunt,& tamen sub ea humiliter stare noluerunt.Iob.28.d. Gre.19.mor.2.

Paulus ante conuersionem. Diffamatus villicus de dissipatione substantiæ domini.Luc.16.a.dici potest Paulus, ante conuersionem,cuius erat fama in ecclesia,quòd persequeretur omnes fideles. Hie.Aglasiæ.

Dæmones. Supbi. Famosi gigantes dæmones dici possunt,vel superbi,vel fortes in malum. gen.6.a. Beda.s.gen.5.

Infamia hæreticorū Famosę mulieres,dicuntur Samaria,& Hierusalem.Eze.23.b.hoc est, omnibus vitijs deditæ.Designant autem infamiam hæreticorum. Glo.ordi.s. Eze.23.

Fames, Famelicus, quære Esurire.

Familia.

FAmilia est multitudo in vna domo,quæ patris familias iuri subiecta est,comprehendēs tam liberos,quàm seruos vtriusq; sexus.

Fideles in ecclesia. Ecclesiæ multæ. Ecclesia ex gētibus Diuersi gradus in ecclesia. Prædicatores ecclesiæ. Familia Abrahæ,& etiam Isaac,significare potest fideles in ecclesia.gen.12.c.26.c. Et familiæ,per quas æditur agnus,sunt multæ ecclesię per orbem dispersæ participantes sacramēto eucharistiæ.Exo.12.a.Iosu.14.a.ps.106.Et familia Pharaonis est ecclesia ex gentibus. gen. 45.e.Et familię tribus Beniamin sunt diuersi gradus in ecclesia.1.reg.9.c.num.2.d.26.a.Rut. 4.b.1.par.24.a.Iudith.8.a.ps.21.Zach.14.d.Familia etiam Salomonis:& familia Iob,designare possunt prædicatores ecclesię:vel generaliter fideles. Eccl'tę. 2. a. Iob. 1. a. Matthæ.24. d.Luc.12.e. Ori.s.Iosu.ho.18. Arno.s.ps.106. Gre.s.1.reg.9. &.1. mor.19. Fulgē.ho.de cōfess.

Principes peccantes Doctores peccantes Sacerdotes peccātes Vulgus peccans Familia domus Dauid plangens,designat eos,qui peccauerunt ex regibus, & magnatibus.Et familię domus Nathan,sunt doctores,qui peccauerūt:Familię autem domus Leui sunt sacerdotes & prępositi,qui non bene suam prefecturam dispensarunt.Familię vero domus Semei,aut Simeō,sunt reliquum vulgus,quod peccauit.Zach. 12.d. Vel familię domus Dauid,sunt status regius.Familiæ domus Nathan,prophetalis ordo. Familię domus Leui, sacerdotes.Familię domus Semei doctores. Ori.s.Matt.ho.30. Hie.s.Zach.12.

Cogitationes Familia Abrahę,cum qua egressus est de terra sua.gen.12.a. significare potest cogitationes:quas non debemus relinquere in terrenis.Familia quoq; multa Iob,est multitudo inordinatarum cogitationum,quę absente ratione ceu domina,tumultuantur:ea vero præsente,conquiescunt & ordinantur.Iob.1.a. Cyril.de ado.in spiritusancto. Gre.1.mor.31.

Hæretici. Familia Iudęorum,super quam dominus cogitabat malum.Mich.2.a.Nahum.3.a. Familia quoq; Aegypti,hoc est,Iudęi,qui colebant templum Aegypti, designare possunt hæreticos.Zach.14.d. Rup.s.Zach.14.

Cœlestis patria. Virtutes. Familia pristina,ad quam reuertuntur possessiones.Leui.25.b.designare potest cœlestem patriam:& singulas virtutes,quę sunt velut familię. Glo.ordi.s.Leui.25.

Humilitas. Familia Gedeonis minima in Manasse,humilitatem indicat.Iudi.6.c.

Famulus, uide Seruus.

Far.

FAr erat generale nomen,ad omnia frumenti genera,dictum à ferendo,quòd ipsum terra ferat:& far triticeum,pro tritico:& far hordeaceum , pro hordeo : & far adoreum, quod dicitur ador ab edendo:& pro hoc nunc sumitur far,quod edi solet tostum:& frangitur,non autem molitur.

Far serotinum non lęsum in Aegypto.Exo.9.g.

Far confractum offerre,vide Frangere,& Offerre.

Farina

Farina.

Amb.ser.5.29. Gre.8.mor.29. FArina à farre dicta, est frumentum in puluerem reductum: vnde panes conficiuntur. Farina conspersa dici potest puritas à vitijs. Significat etiam spiritualia, & intima cordis munda: & adhærentes Christo. gen.40.c. Exo.12.e. Hose.8.b. Puritas à vitijs

Ber.ser.paruo.65. Farina temperans amaritudinem pulmenti. 4.reg.4.d. est charitas mitigans asperitatem præceptorum. Charitas

Glo.ordi.s.3.reg.17 Farina etiam dici potest communis doctrina, qua omnes fideles pascuntur: quæ non defecit in domo viduæ, hoc est, in ecclesia. 3. reg.17.b. Vel est lex naturalis, qua discernitur bonum à malo. Et farinæ sata tria, dici possunt lex, prophetę, & euangelia. Matth.13.e. Luc.13.d. 4.reg.4.g. Potest etiam designari fides Trinitatis. Cõmunis doctrina. Lex naturalis. Lex, prophetæ, euangelia. Fides trinitatis.

Gre.s.1.reg.1. Farina præterea in tribus modijs, dici potest præparatio prædicatoris ad prædicandum: & deuotio, & intelligentia coniuncta laudibus Dei. 1.reg.1.d. Iudi.6.d. Præparatio prædicatoris. Deuotio.

Beda.s.Exo.12. Farina conspersa, designare potest literam legis sparsam in sensu cum operibus bonis nõdum spiritualibus, sed adhuc carnalibus. Exo.12.e. Litera legis.

Gre.6.mor.10. Euch.for.spũal.8. Farina etiam dici possunt minutissimæ cogitationes rerum mundanarum: de quibus. Isa.47.a. Tolle molam, & mole farinam. Cogitationes leues

Farina, quam miscuit Pythonissa Sauli, refrigerium temporale significare potest. 1. reg.28.d. 2.reg.13.b. 1.par.12.g. Isa.47.a. Refrigeriũ tẽpale.

Glo.ordi.s.num.5. Farina hordeacea, quæ offertur in suspitione zelotypię. num.5.b. scientiam veteris legis significat. Vide Hordeum. Sciẽtia veteris legis

Fas. i. Licitum, uide Licere.

Fascia, Fascire.

FAscia est latior, quàm zona, astringens corpus seu pectus, aut crura. Fascire autem est fascia ligare.

Hie. ad Principiam. & s.Iere.2. Fascia pectoralis protegens pectus, significare potest sensus sacræ scripturę protegentes mentem, in qua sunt cogitationes astringendæ. Isa.3.d. Iere.2.f. Sẽsus sacræ scripturæ

Hie.s.Eze.30. Fascire brachium fractum linteolis, est reddere fortitudinem amissam. Ezech.30.f. Vbi Hieronymus legere videtur farcire. Reddere fortitudinem.

Fascinare.

Amb.& Hie.s.Gal.3 FAscinare, est malefico aspectu alicui nocere: quod faciebant quædam fœminę pestiferis oculis infantes, quos aspiciebant inficientes. Fascinant autem spiritualiter, qui pestifera laudatione alicui nocent: & qui alios in errorem inducunt. Omnis enim, qui fascinatur, trãsit de bono in malum. Sapi.4.c. Gala.3.a.

Fascis, Fasciculus.

FAscis est lignorum, aliarumue rerum colligatarum congeries: Fasciculus autem, est paruus fascis.

Ori.s.cant.ho.2. Gre.s.canti.1. Ber.s.canti.ser.43. Fasciculus myrrhę dicitur sponsus, hoc est, Christus pro nobis humiliatus, assumpta humanitate mortali sine macula. canti.1.d. Dicitur etiam fasciculus myrrhę ipsi sponsę, secundum quòd anima ex omnibus eius actis, & laboribus fasciculum sibi facit ad contemplandum. Et etiam quia diligentibus eum, onus laborum eius est leue. Christus.

Beda.s.Exo.12. Fasciculus hyssopi, est memoria humilitatis Christi: & credulitas incarnationis eius: & etiam diuinitas illius. Exo.12.d. Memoria humilitatis Christi. Diuinitas Christi.

Hie.s.Amos.9. Rup.s.Amos.9. Fasciculus Dei, quem fundauit super terram. Amos.9.b. est religio, qua populus eius cõstrictus tenetur. Vel sunt apostoli charitate vniti, & facti fundamentum ecclesiæ. Religio. Apostoli.

Hie.s.Isa.58. Fasciculi deprimentes, sunt cautiones fœneratorum in pauperes, & dogmata hæreticorum. Isa.58.b. Cautiões fœneratorũ. Dogmata hæreticorum.

Hie.s.Isa.24. Fascis malorum, est dæmonum in inferno. Isa.24.d. Et fasciculi zizaniorum. Matth.13.d. sunt collectiones malorum in infernum mittendorum. Dæmones. Mali.

Glo.inte.s.Leui.23. Fasciculus spicarum. Leui.23.b. corpus Christi suscitatum designare potest: qui est primitiæ dormientium. Corpus Christi.

Fastigium, uide Cacumen. Fastus, quære Superbia.

Fasti.

FAsti dies dicti sunt, quibus sine piaculo licebat prætoribus tria verba fari. s. Do, Dico, Addico. Et fasti dicuntur libri, in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur: & causæ dierum festorum explicabantur. Sic dicuntur fasti Dauid, libri in quibus res eius gestæ describebantur. 1.par.27.c.

Fatigare, Defatigari, Lassus, Lassitudo.

Fatigare, est ad lassitudinem perducere: & lassitudo est, quum quis præ nimio labore non potest amplius operari. Est quidem vna lassitudo facile succumbens per debilitatem rationis, non valentis labores oneraq; perferre, quæ virtus postulat: quales in extremo agmine deprehensi, opprimuntur absq; negotio. Alia vero honesti laboris patiens, & quæ bona sunt, omnia fortiter perferens: quicquid autem vile, etiam si leuissimum, baiulare dedignans, & abijciens, vt sarcinam grauissimam. — Philo.de mig. Abr.

Passio Christi. — Fatigatus dicitur Iesus ex itinere. Ioan.4.a. quia non inueniebat populum Dei, quē quærebat. Fatigatus est etiam per dolores passionis, quos pro nobis sustinuit. — Amb.de Ioseph.3. Aug 83. q 64. & s. Ioan.trac.15.

Deficere carne. — Fessi robore sunt, qui fortes in amore Dei deficiunt, & liquefiunt carne. Iob.3.c. psal.83. canti.5.b. Dani.8. — Glo.ordi.s. Iob.3.

Iudæi. Carnales. — Lassi, quibus non dabatur requies, erant Iudæi sub onere legis, & pharisaicarum traditionum. thre.5.a. Et qui degunt vita carnali, quæ est laboriosa. — Glo.ordi.s.thre.5.

Debiles ad bene operandum. — Lassitudo est in his, qui debiles sunt ad bene operandum: qui lassi dicuntur in via domini. deut.25.d. Isa.28.c.50.c.1.reg.30.c. Dat tamen Deus huic lasso virtutem. Isa.40.g.46.a. Idē potest significare lassitudo manuum Mosis. Exo.17.d. Iudi.8.d. Iob.4.a.22.b. pro.25.c. Iere.31.e. thre.5.a. — Glo.ordi.s.deut.25.

Prædicatores sine laude muti. — Defatigatus populus pugnando, quia non comedit mel, sicut Ionathas.1.reg.14.c. designat prædicatores, qui cum non laudantur obmutescunt à prædicando. — Gre.s.1.reg.14.

Defectus verbi Dei — Fatigari populum fame, & siti in deserto.2.reg.16.e.17.g. Iudith.7.b.d. Isa.44.b. est pati laborem in hoc mundo, ob defectum verbi Dei. — Lyra.s.Iudith.7.

Diabolus. Superbi — Fatigatus à contemnendo erit diabolus, aut superbus, quum dicent: Lassati sumus à via iniquitatis. Isa.33.a. Sic fatigati sunt Aegyptij à tenebris. Iudith.9.b. Et lassitudo Esau, est lassitudo populi Iudæorum, & etiam hæreticorum, pertinaciter insistentium in suis erroribus. gen.25.d. Isa.29.c.44.b. Et hæc est lassitudo in portandis idolis. Isa.46.a. — Glo.inte.s.Isa.33.

Fatuus, uide Stultus.

Fauilla.

Fauilla, est scintilla extincta, quæ iam est cinis.

Confusio ex p&ō. — Fauilla remanens ex combustione stipulę. Dani.2.e. designare potest confusionem verecundiæ, quæ remanet ex peccato. — Ricar.de.s.victo.de somni.Nabuch.29.

Reliquiæ peccati. — Fauilla, quia est velut reliquię ignis, significare potest reliquias peccati: qualis erat fauilla ex igne Sodomorum. gen.19.f. Sic debebat cōsumi holocaustum, vsq; ad fauillam. Leui.6.b — Glo.inte.s.gen.19.

Ecclesia. — Fauillæ, & cineri assimilatur ecclesia in reproborum iudicio: quia dum bona eius interiora non vident, ad sola iam mala peruenisse ęstimant, quæ in ea exhiberi corporaliter vident. Iob.30.c. Eze.15.b. — Gre.20.mor.24.

Mali. — Mali dicuntur sicut fauilla, quam turbo dispersit: quia consumptioni æternę deputati sunt. Iob.21.c. — Gre.15.mor.22.

Praua opera & cogitationes. — Fauilla stupæ designare potest opera igni inferni pręparata, tam Iudæorum, quàm hęreticorum: & etiam prauas cogitationes. Isa.1.g.5.f. Eze.15.a. — Hie.s.Isa.5.

Ignis inferni. — Fauilla pertransiens, fuit exercitus contra Hierusalem: quia repente venit: & omnia vastauit, nihil sanum relinquens. Item ignis inferni destruens hæreticos. Isa.29.a. — Hie.s.Isa.29.

Fauus, Mel.

Fauus est opus apum, continens cellulas cęreas, in quibus fouent apes suos fœtus: quas postea melle implent: constat igitur fauus ex cęra & melle. Mel exedit, quæ sunt putrida & noxia in vulneribus: Ipsum tamen, cum sit dulcissimum, bilem generat, quemadmodum quod bonum est, contemptum parit apud malos. — Cle.Alex.1.pæda.11

Christus. Corpus Christi suscitatum. — Fauus mellis. Luc.24.f. Christum significare potest: in quo humanitas est veluti cæra: mel vero intra cęram, est dulcedo diuinitatis eius: quia mel, ex rore fit aëris. Iob.20.c. Eccl'ici.24.c. Vel fauus cum melle, est corpus resuscitatum cum anima. canti.5.a. Iudi.14.b. — Gre.15.mor.9.&.ho 24. Rup.s.cant.4.

Spiritussanctus. — Mel, quod comedit Hierusalem cum simila & oleo. Eze.16.c. Spiritum sanctum designare potest: cui attribuitur prophetia. — Hie.s.Eze.16.

Anima. — Fauus mellis oblatus Christo. Luc.24.f. significat animam illi gratam in hac vita: vt mel sit anima, cæra vita: & mel elicitum à cęra, anima fœlix soluta corpore per expressionem, & laborem mortis. ps.18. — Aug.s.ps.18.

Bona verba, & opa. — Mel significare potest bona verba & opera, quæ Emmanuel dicitur comedere: vel designat sanctum desiderium cum sanctis operibus. Isa.7.c. pro.24.b.25.c. canti.5.a. — Ori.s.Isa.ho.2. Gre.s.canti.5.

Lætitia de victoria Christi. Sapiētia in Christo Confessio fidei. — Fauus in ore leonis. Iudi.14.b. esse potest lætitia de victoria, quam Christus habuit contra dęmones. Vel designat sapientiam in Christo. Vel etiam confessionem fidei, & laudis Dei, in ore gentiliū conuersorum. Vel designauit, quòd leges regni terreni, quæ aduersus Christum — Hie.de mansio. Amb.2.de spūss. pl. Aug.s.ps.80.

Christum ante fremuerant, nunc iam perempta feritate, dulcedini euangelicę prædicandę, etiam munimenta præbeant. *Obsequiū legum.*

Ori.s.Isa.ho.2.&.s. Eze.ho.8.7. Amb.s.ps.118.ser.13. Hie.s.Eze.3.

Fauus significare potest sacram scripturam, sensu literali & spirituali constantem: vt cęra sit litera, mel vero spiritualis sensus: Possunt etiam subtiliores sensus faui dici. Et hic fauus aut mel non fluit de labijs meretricis, sed distillat. pro.5.a.6.d.24.b.27.a.ps.18.118.Eze.3.a. Mel quoq; significare potest doctrinam euangelicam, & perfectam: & diuinam sapiētiā, vel de Deo, quæ primatum tenet dulcoris in escis cordis. Exo.3.b.13.a.16.g.33.a. Leui.20.d. num.13.d.16.b.deut.8.b.32.b.ps.80.pro.25.b.Eccl'i.39.c.Eze.3.a.16.b.27.d.apoc.10.d. Et verba consolatoria mel dici possunt: Ideo mel dicitur esse sub lingua sponsæ. cantico. 4.c.5.a. Mel, quia in promptu est, moralem literæ superficiem insinuare potest. Fauus, in quo mel de cæra exprimitur, allegoricam loquutionem denunciat: vt subducto literæ velamine, suauitas sensus spiritualis, aliquanto cum labore vel mora percipiatur. *Sacra scriptura.*

Ber.s.cant.ser.7. Philo. φ deterior potiori insidietur. Aug.s.ps.80. Gre.14.mor.14.&.s. canti.4. Beda.s.pro.24.

Amb.de Ioseph.9.

Mel, quod obtulerunt filij Iacob ad Ioseph, in munus, designare potest doctrina Pauli apostoli: nam vt melle putrida & noxia vulneris interius exeduntur: Ita doctrinam Pauli lectione, vulnera mentis curantur sine acerbitate. gen.43.c.2.reg.17.g. *Doctrina Pauli.*

Geor vene.canti.1. ton.7.cap.24.

Mel quoq; gustum & suauitatem, quæ habetur ex diuina sapientia delibata, significare potest. ideo copulatur butyro. *Suauitas diuinæ sapientiæ.*

Gre.s.cant.4.

Fauus distillans, in quo mel latet, & cæra videtur. canti.4.c. designat prædicatores, qui dum in carnis fragilitate sapientiam magnam habent, quasi mel in cęra latens possident: Quum vero prædicant, fauus distillat. *Prædicatores.*

Hila.s.Mat.cano.2. Amb.s.Luc.3. Gre.31.mor.19.

Mel syluestre, designare potest peccatores, non ex lege, sed ex gentibus conuersos: Vel ipsam ecclesiam ex gentibus. Est cibus Ioannis, hoc est, Christi, qui in redemptionem nostrā veniens infructuosæ gentilitatis dulcedinem sumpsit. Matth.3.b. Marc.1.a. *Ecclesia ex gentibus.*

Hie.s.Isa.7.23.& epis.parua specie. & de mansioni. Philo.de victi.offeren.& de congr.&c. Isyc.s.Leui.2. Euch.q in Leui. Thom.1.2.q.102.arti.3.

Mel interdum, dulcedinem verborum, quibus delectantur Iudæi, relictis solidis sensibus, significat. Isa.7.d. Et mel non offertur in sacrificijs Dei, designans eloquentiam gentiliū vanam, non admittendam ad diuina. Offeruntur tamen Deo primitiæ mellis: vt de eloquētia, & scientia gentilium, tantum sumatur, quantum ad Theologiam necessarium est. Leui.2.c Et etiam, quia mel offerebatur idolis, exclusum est à sacrificio Dei. Item quia resoluti blandimentis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes Hinc est, quod Pascha domini comedi cum amaritudine iubetur: quia sit semper austera districtio veritatis. Oportet ergo absq; vllo adulationis, & voluptatis melle noxio, salutares nos hostias semper offerre, & dicere. Ergo inimicus factus sum vobis, verum dicens? Hoc autem mel dulcedinis verborum & voluptatum est, quod distillat à labijs meretricis pro.5.a 16.d.3.reg.14.a.2.par.31.b.Eccl'i.24.c.Iere.41.b.Eze.27.d. *Dulcedo verborū. Voluptates.*

Beda.s.pro.27.

Fauus interdum est dulcedo gloriæ cœlestis: quem fauum calcat anima saturata. prouerbio.27.a. *Gloria cœlestis.*

Gre.s.1 reg 14. Ber.ser.paruo. 47.

Fauus mellis dici potest dulcedo gloriæ, quam quis ex prædicatione, vel alio bono opere publico accipit. Et mel in agro, est dulcedo fauoris, & laudis in secularibus: Et fama ipsa 1.reg.14 c. Et hoc mel est parcè comedendum. pro.25.b. *Gloriæ, seu famæ dulcedo.*

Faux, quære Guttur.

Fax, Facula.

FAx erat fustis, ex tæda, cæra vel oleo inunctus, ac compositus: Facula vero, parua fax.

Facula splendens & illuminans, dici possunt sancti prophetæ, & apostoli. Eccl'i.48.a. Quod ibi dictum est de Elia zelante gloriam Dei. *Prophetæ, & apostoli.*

Ori.s.canti.ho.4.

Faces in caudis vulpium, quas ligauit Samson, dici possunt argumenta hæreticos reuincentia. Iudi.15.a. Zach.12.b. *Argumenta contra hæreticos.*

Glo.ordi.s.Zac.12.

Sicut facem ignis in fœno, ponit Deus principes Iuda. Zach.12.b. quum principes, & prædicatores ecclesiæ deuorant aduersarios eius. *Proceres ecclesiæ.*

Cum facibus venerunt Iudæi ad capiendum Christum. Ioan.18.a. quæ indicant eorum odium, & ignem, quo arsuri erant. *Odium Iudæorum.*

Glo.ordi.s.apoc.8.

Tanquam facula ardens, erat stella, quam vidit Ioannes. apoca.8.c. designans diabolum, & superbos hæresiarchas, lucentes falsa luce. *Diabolus. Superbi.*

Febris, Febricitare.

FEbris dicta videtur à feruore: est enim quædam intemperies calida totius corporis.

Hila.s.Mat.cano.7. Amb.s.Luc.4. Hie.s.Mar.1.

Febris in socru Simonis Petri, vel in alijs, significare potest feruorem peccatorum, & cupiditates inordinatas: & intemperantiam. deut.28.b. Matth.8.b. Marc.1.c. Luc.4.g. Ioan.4.g. acto.28.b. *Feruor peccatorum. Cupiditates. Intemperantia.*

Fel.

FEl est humor amarisſimus, qui flaua bilis dicitur, in veſicula quadam contentus in ſinu hepatis.

Tribulationes. Diuina punitio. Fel aliquando ſignificare poteſt tribulationes, & diuinam punitionem. Iere.8.f.9.e.23.c. thren.3.a. Hie.ſ.Iere.9.

Vita peruerſa. Verba malitiæ. Fel etiam deſignare poteſt vitam peruerſam, quæ amara eſt Christo, vt fel illi oblatum: Item verba ex malitia prodeuntia. deu.29.c.32.e. Iob.20.b.pſ.58.thre.3.a. Matth.27.d. Luc.23.e.acto.8.d. Non bibit autem Chriſtus fel ſibi oblatum, ne ſynceritati miſceretur amaritudo: vt oſtenderetur ſine amaritudine futuram eſſe immortalitatem beatorum reſurgentium. Fel dederunt Iudæi amico ſuo Chriſto. Haba.2.c. Ori.ſ.Mat.ho.35.& ſ.Iſa.ho.2. Amb.ſ.Luc.23. Aug.ſ.pſ.68. Rup.ſ.Haba.2.

Hæreſes. Perſuaſio diaboli. Fel præterea deſignare poteſt doctrinam peruerſam, & fel aſpidum perſuaſionem diaboli, vel hæreſim. Iob.20.c. Haba.2.d. Gre.15.mor.6. Hie.ſ.Haba.2.

Antichriſtus. Fel præterea ſignificare poteſt Antichriſtum: cuius amara doctrina cibabuntur Iudæi. Iere.9.e. Hie.ſ.Iere.9.

Malitia diaboli. Fel piſcis, quem cepit Tobias. Tobi.6.a.11.a. deſignat furorem malitię diaboli erga homines. Glo.ordi.ſ.Tobi.6.

Feminalia, uel Femoralia.

FEminalia ſeu femoralia dicuntur tegumenta femorum, & ſubligacula.

Caſtitas. Feminalia, quibus aſtringi ſacerdotes debent, in miniſterio templi, caſtitatem deſignare ſolent & feminalia linea, cœlibatum ſacerdotum. Exo.28.g.39.e. Leui.6.a.16.a. Eze.44.e. Eodem tendunt perizomata. gen.3. Ori.ſ.Leui.ho.4.6. Iſych.ſ.Leui.6.16.

Puritas Chriſti. Poſſunt etiam feminalia linea, Chriſti puritatem deſignare, vel etiam ipſum Chriſtum, qui tegit ignominiam, & turpitudinem generis humani: & plagam peccati originalis excluſit. Ori.ſ.Leui.ho.9. Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.7. Rup.4.ſ.Exo.23.

Ratio ſeminalis. Terra. Et quoniam linum naſcitur ex terra, poſſunt feminalia partes generationis tegentia deſignare rationem generationis & ſeminis deputari terrę: & etiam cauſas harum rerum eſſe obuolutas. Poſſunt etiam ipſam terram deſignare: à qua traximus vnde genitalia tegenda ſunt: quia inde voluptatem ſentimus. Hie.de veſte ſacer. Geor.vene.cant.2.ton.3.cap.5.

Femur.

FEmur eſt ea pars crurium, quæ eſt à genuum flexura vſq; ad corpus. Ipſa ſuſtentat corpus: & humani ſeminis indicium eſſe ſolent.

Principium generationis. Femur Abrahę, ſub quo ſeruus eius manum poſuit iuraturus, præfigurabat ex ſemine Abrahæ incarnationem Chriſti futuram. gen.24.a. Quia enim femur coniungitur partibus generationis, dicuntur geniti egreſsi eſſe de femore, vel Iſaac, vel Iacob, vel alterius. gen.46.c.47.g.49.b. Exo.1.a. Chryſ.ſ.pſ.22. Aug.ſ.pſal.72.&ſ. Ioan.trac.43.

Natiuitas carnalis Chriſti. Fortitudo Chriſti. Verbum Dei. Femur in Chriſto natiuitatem eius carnalem ſignificat: vel eius humanitatē. pſ.44.apoc.19.c. Et femur Iuda, de quo prodeunt duces, deſignat fortitudinem Chriſti, in quo firmant hi, qui omne corpus eccleſiæ ſuſtentare videntur, & ferre. Item verbū Dei, à quo prodeūt duces, prædicatores, qui miniſterium verbi eccleſiæ exhibent. geneſ.49.b. Iudi.3.b. Canticor.3.c.7.a. Baſi.ſ.pſ.44. Ori.ſ.gen.ho.17. Hie.ſ.pſ.44. Aug.ſ.pſ.44.

Vterq; populus. Caſtitas Mariæ. Femora duo ſponſę, hoc eſt, eccleſiæ, vtrunq; populum in ea ſignificant. canti.7.a. Et iuncturæ feminum, in beata virgine, dicunt caſtitatem cuſtoditam. Gre.ſ.cant.7. Rup.ſ.cant.6.

ptinētia ad nuptias. Appetitus carnis. Voluptates. Femur etiam deſignare poteſt ea, quæ ad nuptias pertinent: & virgines accinguntur gladio ſuper femur, quum caſtitati vacantes, omnia nuptiarum opera, gladio verbi Dei inſe iugulant. pſ.44. Deſignant etiam carnis appetitum, & illecebras, ac voluptates. Nume.5.c. canti.3.c. Eccl'i.19.b.47.c. Iere.31.d. Hie.ad Principiā. Gre.ſ.canti.3.&.20. mor.3.&.24.mo.26

Iudæi. Genealogię Iudęorum. Femur Iacob, cuius neruus emarcuit. gen.32.g. Iudæos ſignificat, ex ipſo Iacob genitos: Deſignat etiam genealogias eorum veteres, quæ neceſſariæ erant ad incarnationem Chri: ſed poſtea emarcuerunt. Rup.1.ſ.Mat.

Doctrina inanis. Humilitas ficta. Femora ſtatuę ænea. Dani.2.e. deſignare poſſunt doctrinam ad inanem gloriam ordinatam: vel deſignant humilitatem fictam. Ricar.de.ſ.victo.de ſomni.Nabuch.25.

Peccata. Femur virginis nudatum, deſignare videtur occulta & pudenda peccata, quæ manifeſtat Deus. Iudith.9.a. Iere.13.d. Hæc femora ſunt tegenda feminalibus. Exo.28.g. Ad hęc pertinet femur, quod ponitur in olla. Eze.24.a. Hie.ſ.Iere.13.

Stupor. Femori imponitur ſura, per admirationem, aut ſtuporem. Iudi.15.b. Iere.31.d. Eze.11.c. Glo.ordi.ſ.Iudi.15.

Fenenna, uide Phenenna.

Feneſtra.

FEneſtra eſt, per quam ingreditur lumen ſolis in domum: & per metaphoram feneſtra dicitur aditus & via, aut occaſio, ad aliquid faciendum.

Chriſtus. Feneſtra domus Rahab, dici poteſt Chriſtus incarnatus: in qua pependit coccinum, eius paſsionē Ori.ſ.Ioſu.ho.3. Cle.Ale.1.pæda.5.

passionem designans: & vt fenestra non in totum illuminat: ita Christus non illuminat nūc plene ecclesiam, sed quantum fidelium saluti sufficit, postmodum illustraturus plenissime. Iosu.2.c. Fenestra etiam, per quam prospiciebat Abimelech.gen.26.b. carnem Christi designat, qua manifestatus est nobis, & ostendit faciem suam ecclesiæ. Et opera miranda Christi fenestrę erant, per quas prospiciebat sponsus.canti.2.b. Et etiam sensus corporis Christi.

(Gre.s.canti.2. Ber.s.cant ser.56. — Caro Christi. Opera Christi. Sēsus corporis.)

Fenestræ etiam per quas prospicit sponsus, dici possunt prophetę, per quos illustratiōes diuinorum mysteriorum ad nos mittuntur: Possunt etiam designare confessionem peccatorum, per quam ipse nos prospicit, & emundat.

(Ambr.de Isaac 4. & s.ps.118.ser.6. Ber.s.cant.ser.56. — Prophetæ. Cōfessio peccat.)

Fenestra dici potest oratio, qua lux gratiæ venit ad nos: quam orationem præfigurabat fenestra arcę Noē.gen.6.c.8.a.

(Lyra.s.gene.6. — Oratio.)

Fenestra etiam dici potest inspiratio diuina, qua mentis nostræ domus, ad veritatis cognitionem illustratur.gen.26.b.

(Cle.Alex.1. pæda.5. — Inspiratio.)

Fenestra præterea, quæ aperienda est sponso, est ipsa mens.canti.2.b. In hac fenestra orabat Daniel.Dani.6.c.

(Hie.epist.Audi filia. Amb.de virg.3. — Mens.)

Fenestræ præterea sunt sensus corporis, & præcipue visus. Per has fenestras prospicit meretrix: & per easdem intrat mors. Os etiam Euæ fenestra fuit, qua respondit serpenti.2.reg.6.c.1.par.15.d.pro.7.b.Eccl'i.14.d.21.d.Isa.60.b.Iere.9.f.Ioel.2.b. Per fenestram fugere, vt fugit Dauid & Paulus, est auribus audire præcepta Dei, & oculis castitatem seruare.1.regum.19.c.2.Corinth.10.g. Et fenestræ columbarum, sunt oculi simplices, nil alienum cupientes. Isa.60.b.

(Amb.de Cain. 4. & de virg.3. & de fuga secu.1.9. Ori.s.cāti.ho.2.&.3. Hie.epist.Audi filia. & s.Ioel.2. Gre.s.1.reg.11.&.21. mor.2.& ho.5. — Sensus corporis.)

Fenestræ templi.Eze.40.d. Sunt prædicatores & prelati, qui in populo Dei lumen sanctę prædicationis profundunt: qui dum ea, quę in occulto vident, publice fidelibus pandunt, quasi suscepto lumine solis, fenestrę cuncta templi penetralia replent.

(Gre.s.Eze.ho.11. — Prædicatores, & prælati.)

Fenestrę templi obliquæ.3.reg.6.a.Eze.40.c.41.c. erant exterius angustæ, interius latiores: vt per parua quædam foramina possimus ad interiora penetrare: & ad clarissimi luminis, quod in templo versatur, plenitudinem peruenire: sunt occultę viæ, & occultæ diuisiones gratię in Christo; vnde diuidit singulis prout vult.

(Hie.s.Eze.40. Gre.s.Eze.ho.17. Rup.3 s.reg.8. — Angustus ingressus ad mysteria.)

Fenestræ arcę Noē duę, altera superior, tanquam spiraculum ad aërem, cęteraq; necessaria capessenda, altera deorsum, ad euacuanda superflua, duas fenestras in corpore humano designant: cui est fenestra superior, multiplex tamen, qua & necessaria pro sustentando corpore, & lucem pro eo conducendo suscipimus: sed hæc cubito dicitur consummata, modica quidem mensura, cum paruum sit os in comparatione cæterorum animantium. Ostij autem inferioris, nec mensura, nec officium, ob honestatem describitur.gen.6.c.

(Geor.vene.canti.1. ton.6.cap.3. — Duæ corporis humani fenestræ.)

Fenestra in latere arcę, designat neminem intrare in ecclesiam, nisi per sacramentum remissionis peccatorum: hoc autem, de Christi latere aperto manauit.

(Aug.12.cō.Faus.16. — Baptismus.)

Fenestra interdum dici potest demonstratio operum exemplaris, siue in bonum, siue in malum.1.reg.19.c. Et resurrectionem Christi, qua euasit à custodibus.

(Glo.ordi.s.1.reg.19. — Exempla. Resurrectio Christi.)

Fenestræ, per quas intrat mors in animam, designare possunt etiam latam viam, quę ducit ad inferos.Iere.9.f.

(Hie.s.Isa.23. — Lata via.)

Fenestrę, quas sibi aperiunt hæretici, dici possunt rationes, quibus illustrant sua dogmata.Iere.22.d.

(Hie.s.Iere.22. — Rationes hæreticorum.)

Fenestra orientalis, per quam iaciebat sagittas rex Ioas ad imperium Elisęi.4.regū.13.c. lucem scientię designare potest, per quam vincuntur hostes ecclesiæ.

(Glo.ordi.s.4.reg.13 — Lux scientiæ.)

Fera, Ferus, Ferox.

FEræ dicuntur propriè, quæ ferocitatem habent, vt leones, pardi, lupi, quæ difficulter cicurantur: & si quando mitiores reddantur, non tamen penitus, innatam exuunt ferociā ac feritatem. Ferus autem dicitur, qui naturam habet syluestrem, & quasi ferinam. Ferox vero dicitur elatus, & sæuus.

Ferę dici possunt dæmones, aut homines crudeles, & qui nullis beneficijs, ad mitiorem vitam trahi possunt. Et ferę arundinis aut syluæ, sunt dęmones vel hęretici.ps.67.49.Ezec.39.a.Dani.4.c.2.Mach.4.d. Et ferus singularis, significare potest superbum.ps.79.

(Arn.&Hila.s.ps.67. Aug.s.ps.67. Rica.de.s.victo.de securi.consci.27. — Dæmones. Crudeles homines. Hæretici. Superbus.)

Fera pessima, quę dicitur deuorasse Ioseph.gen.37.g. designat Iudæos Christum occidētes. Item inanem gloriam, quę deuorat viros ciuiles. Beda.s.gen.37.

(Amb.de Ioseph.3. Philo.de Ioseph. — Iudæi. Inanis gloria.)

Ferus homo Ismaël, designat Iudæos separatos ab Hierusalem, hoc est, ab ecclesia: sicut Ismael separatus fuit ab Isaac.gen.16.d. quorum feritas, non tam leoni nobili, quàm stulto onagro est comparabilis.

(Rup.5.s.gen.26. — Iudæi.)

Fera, quæ accipitur aucupio, dici potest quispiam de vulgo carnalis, & passionibus incubans.Leui.17.d.24.c.ps.39.

(Isy.s.Leui.17. — Vulgus carnale.)

Feri fluctus.Sapi.14.a.Iude.d. grauia pericula, & tentationes designant.

(Pericula grauia)

Ferculum.

FErculum dictum à ferendo, est gestamen, quo pompa deferri solet: sumitur etiam pro cibis, qui ad mensam inferuntur.

Corpus Christi. Ecclesia. Sacra scriptura. — Ferculum, quod fecit Salomon. canti. 3. c. designat corpus Christi, vel ecclesiam ex sanctis & fortibus patribus, tanquam de imputribilibus mentibus constitutam, quę dicitur ferculum, quia ipsa fert quotidie animas ad æternum conuiuium conditoris sui. Ferculum etiam Salomonis, est sacra scriptura, quæ est mensa domini. (Gre. s. canti. 3. & s. Eze. ho. 15. Rup. s. cant. 3.)

Libri sacræ scripturę. — Fercula diuersa, quę ad mēsam apponunt̄, dici pn̄t diuersi libri sacræ scripturæ. (Amb. 1. offici. 32.)

Feretrum, Loculus.

FEretrum à ferendo dicitur lectus, vel arca, aut quicquid aliud, quo mortuus efferri solet: quod & capulus dicitur, & loculus.

Spes resurrectionis. Quatuor elementa. — Loculus, in quo repositus est Ioseph, significare potest spem resurrectionis. gen. 50. d. Et loculus, in quo portabatur filius viduę, potest significare quatuor elementa, quibus corpus humanum fertur incorruptionem: & quia loculus ligneus erat, superadditur corruptioni spes resurrectionis. Luc. 7. b. Idem potest designare feretrum Abner, quod sequebat̄ Dauid. 2. reg. 3. f. (Amb. s. Luc. 7.)

Feriæ, uide Festum. Ferire uide Percutere.

Fermentum.

FErmentum est farina, quæ subigitur priusquam addatur sal, in pultis modum decocta, & relicta donec acescat: dictum, quòd feruendo crescat: confert autem ad facilius miscēdam & subigendam totam farinam. Habet enim fermentum hanc vim, vt si farinæ mixtum fuerit, quod paruum videbatur, crescat in maius, & ad saporem suum vniuersam conspersionem trahat: & quandoq; sumitur in bonum, quandoq; in malum. (Ori. s. num. ho. 23. Hie. s. Matth. 16.)

Christus. — Fermentum absconditum dici potest Christus: quo fermento tota massa dicitur fermentata, quia lex, prophetæ, & euangelia nil nisi Christum prædicant. Fermentatum est etiam totum, quum omnes fideles participes fiunt doctrinæ fidei: & quia Christus transmutat hominem in sortem, & gradum superiorem, & in eandem imaginem, quę est filius Dei: Ideoq; intrat in nos, vt diuinos & cœlestes nos efficiat. Et vt fermentum conteritur & comminuit̄, ad fermentandam massam, sic Christus confractus est doloribus, vt omnes in se conuerteret. Matth. 13. e. Luc. 13. d. Hose. 7. b. (Hila. s. Matth. canō. 13. Amb. ser. 1. Geor. vene. canti. 2. ton 3. cap. 20.)

Fides Mariæ. — Fermentum etiam dici potest fides beatissimę virginis Mariæ: per quam confectus est panis viuus Christus, ex tribus satis farinæ. (Ber. ser. 2. nati. dom. & de considera. 5.)

Charitas. — Fermentum præterea dictum à feruendo, est dilectio, quę absconditur in satis tribus, quū diligitur Deus ex toto corde, anima, & viribus: Vel in fructu centesimo, sexagesimo, & tricesimo: Vel in tribus viris, Noë, Daniel, & Iob. (Aug. q. in euang. 12. & s. Ioan. trac. 9.)

Doctores — Fermentati panes dici possunt doctores fortes in fide. Leui. 7. a. 23. c. Dicuntur etiam fermentum: quod est vtile ad fermentandos panes, & non sibi. (Chrys. s. Ioan. ho. 51)

Symbolum fidei. Euangelium. — Fermentum præterea, dici potest symbolum fidei: & etiam ipsum euangelium: per quod tota doctrina ecclesiastica fermentatur. (Amb. ser. 5.)

Homo. — Fermentum ex farina & aqua confectum, significare potest hominem ex multis compactum. Et fermentum vetus, est exterior homo cum actibus suis, inueteratus peccatis, vitijsq; concretus. 1. cor. 5. b. (Phil. de sacr. Abel & Cain. Amb. 1. de pœni. 14. Amb. s. 1. cor. 5.)

Scientiæ seculares. — Fermentum quoq; dici potest doctrina humana, & secularis scientia. Matth. 16. b. Et fermentati panes dici possunt seculares scientiæ, quę deseruiunt Theologię. Leui. 2. b. 7. a. (Ori. s. Leui ho. 5. Hych. s. Leui. 2. 7.)

Vitia. Inanis gloria. Cogitationes immūdæ. — Fermentum corruptum habens saporem, significat ipsa vitia, etiam parua in anima residentia: & tumorem inanis glorię: & immundas cogitationes. Et hoc est fermentum malitię & nequitię. Ideo Deus non vult hoc fermentum inueniri in esu agni. Dicitur autem fermētum vetus, quia est prope interitum. Exo. 12. c. 23. c. 29. a. 34. c. 1. Cor. 5. c. Gala. 5. b. (Ori. s. num. ho. 23. Philo de cōgre. &c. Geor. vene. cant. 2. ton. 3. cap. 13. Chry. s. 1. cor. ho. 15.)

Doctrina literæ carnalis. Traditiones humanę. Doctrina hæretica. Malitia. — Fermentum pharisęorum, & Sadducęorum, dicitur doctrina literæ, Iudaica & carnalis: & etiā traditiones humanę. Et pręterea doctrina hæretica, & erronea. Leui. 2. c. 6. c. 7. a. Exo 13. a. num. 7. d. deut. 16. a. Matth. 16. a. Marc. 8. b. Luc. 12. a. Et fermentari dicitur totum, quando est consensus multorum in errore. Hose. 7. b. Vel cum tota ciuitas Hierusalem, in diebus azymorum consensit malitię sacerdotum, & pharisæorum aduersus Christum. (Cyril. cōt. Iulia. 9. Ori. s. Mat. cap. 16. Amb. 1. de pœnit. 14. Chrys. ho. in Iob, & Abraham. Hie. s. Hose 7. Rup. s. Hose. 7.)

Non offerebatur in sacrificijs Dei fermentum, ad excludendam omnem corruptionem ab offerentibus: & ne quis elatus, ac tumidus fastu & arrogantia, ad altare Dei accedere pręsumat. Leui. 2. c. 6. c. 7. a. 8. e. 10. c. deut. 16. a. Amos. 4. b. (Philo. de victi. offe. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 3.)

Ferre, Adferre, Portare, Asportare, Baiulare, Afferre, Gerere, Gestare, Reportare, Transportare, Transuehere.

Ferendi, & portandi verba, quia parum inter se differunt, quantum ad allegorias attinet, in hac classe coniunximus. Ferre autem, & portare, sæpe sunt idem. Ferre etiam est accipere. gen. 12. a. Tulit quoq; Sarai vxorem suam. Adducere. gen. 24. a. Qui tulit me de domo patris mei. Dare. Iudi. 20. b. Vt illi ferrent presidium. Dicere. Iud. 19. g. Ferte sentẽtiam. Eleuare. Exo. 2. b. De aqua tuli eum. Extrahere. gen. 2. d. Tulit vnam de costis eius. Pati. Iob. 31. c. Pondus eius ferre non poteris. Producere. Iob. 40. b. Huic montes herbas ferunt. Sustinere. num. 22. a. Impetum eius ferre non possent. Ferri autem, ruere. Exo. 14. f. Ferebantur in profundum. Portare interdum est admittere. num. 18. a. Portabitis iniquitatem sanctuarij. Compati. Gala. 6. a. Alter alterius onera portate. Gignere. Luc. 11. d. Beatus vẽter, qui te portauit. Imitari. 2. Cor. 6. d. Portate Deum in corpore vestro. Pati. nume. 19. a. Nec portauerit iugum. Portare in manibus est obsequi. ps. 90. In manibus portabunt te. Gerere autem est agere, & operari. deut. 9. c. Quæ gessistis contra dominum. Et habere. 1. reg. 18. g. Prudentius se gerebat Dauid.

Aug. 1 de gen. ad literã. 18. & 13. cõfe. 4.
Amb. 2. de spũss. pl.
Beda. s. gen. 1.

Ferebatur spiritus domini super aquas. gen. 1. a. quum voluntas Dei intendebat formãdæ materię rerum, quasi fouendo: vt gallina fouet oua. Vel intendebat formandis, & firmandis voluntatibus angelorum. Ferebatur etiam spiritus domini super aquas, sanctificando baptismum, quando venit supra Christum baptizatum. Ferebatur etiam super aquas, quando venit super prophetas. Recte autem superferri dicitur aquis spiritus domini, quia non ex indigentia operatus est ipsam creaturam, sed ex beneplacito.

Intendens spiritus domini formandis rebus.

Hie. s. Isa. 40. 46. & s. Hose. 11.
Rup. s. Hose. 11.

Portat Deus nos, quum sustentat, regit, & defendit. Exo. 15. b. 19. a. Et portari dicitur domus Iacob ab vtero Dei, vsq; ad senectam & canos: quia semper erant graues Iudæi Deo benefactori ipsorum. Isa. 46. a. deut. 1. c. 32. b. Et dicitur portare in brachijs, hoc est, per Christum. Hose. 11. a. Et portat omnia verbo virtutis suæ. Hebrę. 1. a. Et portauit Christus fœtas, quũ sustentauit apostolos & prædicatores. Isa. 40. c. Portauit autẽ Deus in brachijs Ephraim i. Israel, quum virtute miraculorum eduxit eos de Aegypto, & patienter sustinuit improbitatem eorum.

Sustentans nos Deus & defendens.

Glo. inte. s. gen. 22.

Portans Abraham ignem & gladium, ad immolationem Isaac. gen. 22. b. Typus fuit Dei patris, qui ob ignem amoris erga genus humanum, tradidit filium suum in sacrificium, & satisfactionem peccatorum nostrorum.

Pater amore tradẽs filium.

Glo. ordi. s. Iere. 23.

Afferre dicitur Deus mala, quum castigat: quia is, qui castigatur, iudicat ea mala. Iere. 23. c. Amos. 5. c.

Castigans Deus.

Non fert Deus festiuitates, quæ non rite, & cum interiori cultu celebrantur. Isa. 1. d.

Aug. q. in num. 33.

Vacca, quę non portauit iugum. num. 19. a. est caro Christi, quæ non fuit subiecta iugo peccati, nec legi mortis: quia potestatẽ habebat ponẽdi animã suam, non obligationem.

Caro Christi.

Ori. s. num. ho. 10.
Aug. s. ps. 30.

Tulit Christus languores, & dolores nostros, quũ pro peccatis nr̃is passus est. Isa. 53. d. 63. c. Hoc designabat portans pontifex iniquitates populi. Exo. 28. f. Leui. 10. d. Sic portabant Aaron & filij eius iniquitatem sanctuarij. num. 28. a. Christus videlicet in passione: & apostoli & martyres moriendo. Portatus autem est Christus, quasi agnus ad victimam. Iere. 11. d. Et portans Isaac ligna, fuit Christus baiulans sibi crucem. gen. 22. b. Idem designauit portans Samson portas ciuitatis humeris suis in montem. Iudi. 16. a. Asportabantur etiam vitulus & hircus, vt comburerentur extra castra: vt designaretur Christus extra portas Hierusalem passus. Leui. 16. f. Supposuit etiam Christus humerum ad portandum, quum se subiecit labori crucis pro nobis. gen. 49. c. num. 10. c.

Passus Christus pro peccatis.

Glo. ordi. s. Zach. 6.

Portans Iesus filius Iosedech gloriam. Zach. 6. c. designat Christum sedentem ad dexterã Dei patris: & accipientem virtutem & decorem, ac profectum & gloriam singulorum.

Christus in gloria & glorificans.

Aug. s. ps. 33.

Ferri dicebatur Dauid in manibus suis. 1. reg. 21. d. Iuxta Septuaginta: & designabat Chr̃m tradentem seipsum in sacramento Eucharistiæ.

Christus communicans apostolos.

Portans venter Christum, de beata virgine Maria dicitur. Luc. 11. d. Eadem cum Ioseph tulit Christum in Hierusalem, offerens illum patri ad salutem ecclesiæ.

Generãs Maria Christum, & offerens.

Amb. ser. 72.
Cyril. 4. s. Ioan. 28.
Gre. s. 1. reg. 5.
Amb. s. Luc. 3.

Portare arcam fœderis, est prædicare Christũ: quod est munus sacerdotũ. Exo. 25. b. 37. a. Idem portare altare. Exo. 27. 30. 38. Et portantes vuam à terra promissionis in vecte, erant vterq; populus prædicans Christum; populus videlicet Iudæorum præcedens Christum, & populus Christianorum sequens. num. 13. c. Iosu. 8. g. 3. reg. 8. a. 1. par. 15. a. 2. par. 5. a. acto. 9. b. Ferentes etiam Philistim arcam fœderis à lapide adiutorij, sunt prædicatores auferentes mysteria scripturæ à falso messia, quem Iudæi fingunt: & ferunt eam in templum Dagon, hoc est, ad animam gentilitati deditam, vt conuertatur. 1. regũ. 5. a. Portare etiam calceamenta Christi, est prędicare Christum per orbem. Matth. 3. c. Portare etiam tabernaculum fœderis est prædicare Christum, & defendere ecclesiam. num. 10. c.

Prædicare, Christũ.

Hie. s. Isa. 49. & s. ps. 29.
Amb. de ben. pñia. 6.
G. e. z. j asto. 2.

Portant filias Sion in humeris apostoli & prædicatores, quum animas infirmas, prædicationis labore sustentant. Isa. 49. f. 60. c. Iuxta Septuaginta. Eosdem designant portantes onera ad constructionem templi: qui cum Salomone, hoc est, Christo Saluatore grauia

Apostoli sustentantes animas.

gentium peccata portabant,& portabant minores ad diuina.3.reg.5.d.2.par.2.d.Agge.1.b. Hie.f.Isa.62. Et comportantes vinum,sunt docentes spiritualia,& consolantes afflictos.Isa.62.c.

Prædicare.

Portare mensam,est prædicare sacram doctrinam.Exo.25.c.37.d.Et portans Moses tabu- Glo inte.f.Exo.2 las,est prædicans legem.Exo.32.d.34.a.Idem designabat portans Moses virgam Dei in manu sua.Exo.4.c.Et portans homo amphoram aquæ,est ferens legem Mosis, quæ sine spiritu est aqua.Marc.14.b.Luc.22.a.Et portat Aaron nomina filiorum Israel,quum sacerdos & prædicator proponit sibi & alijs exempla maiorum:& orat pro populo: Vbi etiam designatur intercessio sanctorum.Portat etiam iniquitates populi docendo , ad pœnitentiam prouocando,& orando. Exo.28.f.Leui.10.d.num.18.c. Discipuli autem Christi nondum poterant in principio eius mysteria portare. Ioan.16.c.

Ferentes prædicatores mysteria in vasis fictilibus

Portans seruus Abrahæ diuitias domini sui in camœlis.gen.24.b.designat prædicatores Glo.ordi.f.gen.24. ferentes thesaurum mysteriorum Dei,& bonorum operum in vasis fictilibus. Idem designat regina Saba portans munera ad Salomonem in camœlis.2.para.9.a. Ad hæc potest referri,ferre frumenta in asinis.gen.42.e.45.f. Et deferre arcam pecuniæ coram rege.2.parali. 24.b.

Prædicator laudans misericordiam Dei.

Portans columba ramum oliuæ ad vesperam. gen.8.b.est prædicator vel religiosus,prædicans,& laudans sapientiam & misericordiam Dei : Vel designat nonnullos etiam extra ecclesiam baptizatos:si eis non defuerit affectus,vt conuertantur,posteriori tempore, qua si vespere in ore columbæ, tanquam in osculo pacis,ad vnitatis societatē posse perduci. Amb.de Noe. 19. Basi.de abdicatione

Indicās prædicator molē tentationis

Comportat aggerem prædicator contra Hierusalem,quando molem crescentis tentationis,auditoribus indicat.Eze.4.a. Gre.26. moris. &.f. Eze.ho.12.

Prædicare humanitatem Christi.

Portare calceamenta Christi,est eius humanitatem assumptam à verbo prædicare : cuius rei indignum se aiebat Ioannes Baptista.Matth.3.c. Rup.2.f.Mat.

Habentes doctrinā sacræ scripturæ.

Operantes quæ docent.

Ferunt vasa domini.Isa.52.d.qui habent doctrinam sacrorum librorum. Ferentes etiam vasa domini,sunt apostoli ferentes animas suas in ministerium domini,& armaturam Dei. Et portant librum Dei in humero,qui sacram scripturam operando perficiunt. Iob. 31. d. Idem est portare sapientiam humeris. Eccl'i.6.c. Hie.f.Isa.52. Gre.22.mor.10.

Trāslatio mysteriorum ad gentes.

Portabant currus Pharaonis Iacob & omnem substantiam eius in Aegyptum.gen.46.a. designantes omnia Iudæorum mysteria translata esse ad gentes in ecclesia.

Suscipiens prælatus pœnitentiam peccatoris.

Consolatio minorū

Portat peccatum subditi prelatus, quum peccatorem corrigendo ad pœnitentiam suscipit.num.18.a.1.reg.15.f.Idem designauit baiulans crucem Christus. Ioan.19.c. Et portare alterius onera,est tollere illius peccata:vel sustinere infirmitates proximi.Gala.6.a. Et portantur pueri in humeris,quum simplices & imbecilles consolationem accipiunt à maioribus,eorum infirmitates sustinentibus.Isa.66.d.Et gestans Aaron iudicium filiorum israel coram domino,est prælatus orationibus se opponens iræ Dei.Exo.28.e. Gre.f.1.reg.15. Basi.regu.breui.178 Hie.f.Isa.66. Aug.83.q.71.

Simplex obedietia.

Portantes filij Caath sancta operta,quæ non videbant,sunt obedientes præceptis maiorum,non ea curiose scrutantes:& portabant in humeris,quia opere exequebantur.num.4. a.Possunt etiam designare angelos deferentes sanctos in cœlum. Ori.f.num.ho.5.

Puritas vitæ.

Portat Ephod coram domino,qui puram habet vitam,Deoq; placentem. Et generaliter portat Ephod,qui bonis fulget operationibus.1.reg.2.e.14.a. Gre.f.1.reg.2.14.

Natura pœnitentia.

Imitari Christum.

Bene operari.

Portare iugum domini ab adolescentia.thre.3.c.est tempestiuè pœnitere:vel à prima ætate bene operari.Et portare Deum in corpore,aut stigmata Christi, est ipsum imitari , eius præceptis obtemperare:aut pati pro Christo.1.Cor.6.d.15.f.Gala.6.d. De hoc dicitur.gen. 49.b.Supposuit humerum ad portandum.Afferre etiam fructum est bene operari. Eze.36. b.47.c.Ioel.2.e.Et portant manipulos suos , qui cum bonis operibus veniunt ad gloriam. psal.125. Amb f.ps.118. ser.2. Aug.f.Gala.6. Beda.f.gen.49.

Feruor spiritussan.

Portat lagenam vini,qui inflammatus est feruore spiritussancti.1.reg.10.a.Et portat igniculum de incendio id,quod continet aliquam veritatem:aut quod redaccendit feruorem spiritussancti.Isa.30.c. Gre.f.1.reg.10.

Conferre cum doctoribus.

Deferre similam ad filios Aaron,est conferre iudicia sua & opiniones cum doctoribus, ne forte fallatur.Leui.2.a. Glo.ordi.f.Leui.2.

Conuersio hæreticorum.

Offerre fidem,& orationes.

Defertur munus domino à gente conuulsa,quum hæretici cōuertuntur.Isa.18.d.Et deferunt aurum,& thus domino,qui offerunt ei fidē,& sacrificiū orationū.Isa.60.b.Idem designauit portans regina Saba munera ad Salomonem.2.par.9.a.Iere.17.d.Sopho.3.c.Et portantes mulieres aromata ad vngendum Christum.Luc.24.a.Et Nicodemus misturam mirrhæ,& aloës.Ioan.19.b.Et deferentes filij Israel munera ad Ioseph , sunt Iudæi confitentes Christū.gen.43.c.Deferre etiam primicias in domū domini:& ferre manipulos spicarum, ad idem referri possunt.Exo.23.c.Leui.23.b.deut.14.c.Et deferens puerpera agnum annicu-lum in holocaustū,est offerens passionem Christi,per quam genus humanum salutem accepit.Leui.12.c.Portant etiam holocausta,qui seipsos offerunt Deo.Iere.17.d. Hier.f.Isa. 18.60.& f.Iere.17.

Cōuersio gentium.

Asportans Dauid prædam de Rabbath filiorū Ammon.2.reg.12.g. designat cōuersionē Lyra.f.4.reg.

gentium per apostolos factam. Idem potest designare deferens Naaman argentum & aurũ & vestes ad Eliseum, & literas ad regem Israel. 4. reg. 5. b. Vbi etiam significari potest doctrina philosophorum, quæ veritatem continet, allata ad obsequium ecclesiæ. Doctrina philosophorum ad ecclesiam.

Glo. ordi. s. Matt. 10. Non portabant apostoli virgam: quia neminem cogebant ad fidem: nec vi potestatis vtebantur: sed simpliciter docebant. Matth. 10. b. Luc. 10, a. Simplicitas apostoli.

Beda. s. pro. 31. Portat mulier fortis de longe panem suum, quum ecclesia, vel anima ex bonis operibus hic actis, cœlestem retributionem expectat. pro. 31. b. Expectans premii laborum.

Gre. s. 1. reg. 2. & 11. mor. 19. Portare animam in manibus, dicit libertatem mentis: & animam in manibus portare est intentionem cordis in operatione ostendere. Iob. 13. c. Libertas.

Gre. 19. mor. 13. 14. Hie. s. Iob. 9. Portantes orbem. Iob. 9. b. dicuntur principes & gubernatores mundi: & qui orationũ fortitudine mundum sustinent, ne ruat, & pereat. Item qui corpus proprium cõtinent, aut constringunt per gratiam Dei, ne in vitia soluatur. Portantes etiam orbem, sunt angeli rectores orbis: & angeli custodes portant iustum in manibus. ps. 90. Gubernatores. Orantes. Continentes. Angeli.

Portat radix ramos insitos, quum gentiles asciti sunt in fidem Iudæorum. Rom. 11. c. Insiti gentiles in fidem.

Gre. 9. mor. 22. Portantes naues poma, erãt antiqui patres, qui diuinę incarnationis mysterium prophetantes, ipsi quidem spei odore potiti sunt: sed nobis fructum de eadem spei perfectione detulerunt. Iob. 9. d. pro. 31. b. Antiqui patres prophetantes incarnationem.

Hie. s. Mich. 7. Ori. s. Mat. ho. 10. Amb. s. Luc. 23. Portare iram domini. Mich. 7. b. Isa. 30. f. est patienter ferre eius flagella. Et portantes pondus diei & æstus, sunt ferentes tribulationes, & labores huius vitę. Matthæ. 20. b. Et portans Simon Cyrenæus crucem post Iesum, designat ipsum Iesum imitandum: qui pręcessit in ferenda cruce. Luc. 23. d. Et hoc est portare improperium Christi. Hebrę. 13. c. Et ferri arcam super aquas diluuij, est ecclesiam affligari tribulationibus mundi: quibus tamen non mergitur. gen. 7. d. Et portant opprobria gentium ij, quibus gentes exprobrant: qui & opprobriũ famis portare dicunt, quũ à gentibus reputantur derelicti à Deo. Eze. 34. g. 36. f. 2. Petr. 2. b. Et portare ignominiam suam, est patienter ferre pœnam illatam pro peccato: & portare tormentum suum, est in hoc seculo pœnitentiam agere. Eze. 16. f. 23. e. 32. g. 36. b. Patientia in flagellis. Imitatio Christi. Tribulatio ecclesiæ.

Hie. s. Eze. 16. 34. Ori. s. Eze. ho. 10.

Gre. s. 1. reg. 10. Portans tres hœdos, significat agentes pœnitentiam peccatorum corde, ore, & opere. Et portans tres tortas panis, est affligens & torquens se per pœnitentiam, quasi pastus pane lachrymarum. 1. reg. 10. b. Mich. 4. b. Pœnitentia.

Glo. ordi. s. gen. 50. Asportare ossa Ioseph de Aegypto in terram promissionis, est significatio futuræ resurrectionis. gen. 50. d. Idem designauit Dauid asportans ossa Saulis & Ionathę, de Iabes Galaad. 2. reg. 21. c. Spes resurrectionis.

Hie. s. Isa. 22. Asportantes corpora Nadab & Abihu extra castra. Leui. 10. a. designant eiectionem hęreticorum ab ecclesia. Et asportatus Sobna pontifex, vt gallus gallinaceus. Isa. 22. e. designat sacerdotium vetus eijciendum, substituto sacerdotio nouæ legis. Eiectio hæreticorum.

Ori. s. Iosu. ho. 11. Gestatores aquę Gabaonitæ, designant eos, qui infimi meriti sunt in ecclesia. Iosu. 9. d. Infimi in ecclesia.

Philo. 2. allego. Gerere paxillum in baltheo, ad tegenda stercora. deut. 23. c. est habere paratam rationem ad frænandum appetitum. Promptitudo frænandi appetitum.

Amb. s. Luc. 10. Aug. de sctis. ser. 42. Gre. ho. 17. Portare sacculum aut peram, est possidere aurum seu pecuniam. Matth. 10. a. Luc. 10. a. Sic portabat Iudas, quæ mittebantur. Vel portare sacculum, est occultare sapientiam & scientiam, quæ eroganda est, & communicanda proximis. Possidere pecuniam. Occultare sapientiam.

Glo. ord. s. Mar. 2. Portantes quatuor paralyticum ad Christum. Marc. 2. a. Luc. 5. d. acto. 3. a. sunt quatuor euangelia, vel virtutes, quibus venitur ad Christum. Euangelia. Virtutes.

Gre. s. Eze. ho. 4. Deferunt victimas in profundum, qui opera pœnitentiæ exercent ob inanem gloriam, aut ob alium terrenum finem. Hose. 5. a. Inutilis pœnitentia.

Hie. s. Iere. 14. Reportant vasa vacua, qui non acquirunt scientiam Dei. Iere. 14. a. Ignorantes.

Hie. s. Zach. 11. Attulerunt mercedem Christo Iudæi, quum eius proditori dederunt triginta argẽteos. Zach. 11. c. Proditio Christi.

Glo. ordi. s. thre. 5. Afferebant Iudæi in animabus panem in deserto, quum inter gentes cum periculo vitæ sibi victum quæritabant. thre. 5. b. Vel fideles cum labore portantes mysteria. Cũ periculo vitæ.

Gre. s. 1. reg. 4. Ferre arcam fœderis in medium, est veteris legis sacramẽta, ad reprobandam nouę fidei veritatem recolendo adducere: & quia eandem legis scientiam Iudæi neminem suorum ignorare patiuntur, in medium eorum arca adduci præcipitur. 1. reg. 4. a. Testimonia veteris legis ad nouã ferre.

Hie. s. Isa. 46. & s. Iere. 10. & s. Amos. 5. Ferentes aurum ad Aaron, vt fieret idolum, sunt facile amplectentes errores. Exod. 32. a. Ipsi sunt portantes idola, quæ non possunt saluare portantem. Isa. 46. a. Affertur etiam argentum de Tharsis, hoc est, eloquentia hæreticorum sumitur à philosophis. Et aurum de Ophaz, hoc est, sensus in superficie splendentes. Iere. 10. b. Portarunt etiam filij Israel tabernaculum Moloch in deserto. Amos. 5. g. quia eum coluerunt: quod etiam dicitur de dogmatis hæreticorum. Facile amplectentes errores.

Hie. s. Hose. 12. & s. Isa. 30. & s. Dan. 1. Rup. s. Hose. 12. Fert oleũ in Aegyptum, qui mysteria scripturarum miscet inani philosophiæ. Et qui defert oleum peccatoris, docendo falsa, & adulando. Hose. 12. a. Et portant diuitias suas Miscere mysteria rebus.

Docere errores. Abuti donis Dei. Adulari.

suas super humeros iumentorum in Aegyptũ, qui donis Dei abutũtur ad mũdana & vana. Vel fuerunt Iudæi, qui tulerunt legem, & cætera, quæ habebant, in Aegyptum, cum fugerent Chaldęos: vbi etiam designarunt, transferendam legem cum sensu spiritali ad gentilitatem. Isa. 30. b. Et asportans Nabuchodonosor partem vasorum templi in Babylonem. Daniel. 1. a. designat philosophos miscentes aliquas veritates, & non omnes suis erroribus.

Translatio Israel & Iuda. — Deferentes mulieres amphoram cum talento plumbi in terram Sennaar, vel in Babylonem, designant iniquitatem Israel & Iuda illuc esse translatam, vt gentibus appareret, quales fuerint Iudæi in terra sua. Zach. 5. c. Hie. s. Zach. 5.

Vnio fideliũ in charitate. — Ferri tabulas tabernaculi in vnam compaginem. Exo. 36. c. est omnes fideles copulari in vna charitate. Glo. ord. s. Exo. 36.

Tentationes. — Comportat aggerem diabolus, quum multiplicat tentationes. Haba. 1. c. Hoc designauit Abimelech ferens ramos cum socijs suis, ad comburendam turrim Sichen. Iudi. 9. f. Hie. s. Haba. 1.

Superbi pascunt diabolum. — Ferunt montes herbas Behemoth, cum superbi huius seculi nequiter operando, suas fluxas & lubricas voluptates offerunt diabolo. Iob. 40. b. Gre. 33. mor. 2. Hie. s. Iob. 40.

Fama popularis vitæ actiuæ. — Deferens Ruben mandragoras ad matrem. gen. 30. b. est deferens popularem gloriam & famam ad vitam actiuam. Glo. ord. s. gene. 30.

Gentilitas offerens Christo fidem. — Deferentes corui panem & carnes ad Eliam. 3. reg. 17. a. designant gentilitatem per gratiam Christi illuminatam, offerentem illi panem fidei & carnes spei resurrectionis. Glo. ord. s. 3. reg. 17.

Tradere mysteria Iudæis. — Ferre vinum architriclino. Ioan. 2. b. ministrare mysteria principibus Iudęorum. Glo. ordi. s. Ioan. 2.

Orare pro peccante. — Deferre comestum à bestia ad dominum suum. Exod. 22. c. est orare pro peccante, ne in totum pereat. Glo. int. s. Exo. 22.

Quærenda cœlestia. — Deferens ventus coturnices in castra filiorum Israel. num. 11. g. est admonitio, vt quærerent cœlestia, & non terrena. Glo. ordi. s. num. 11.

Fugiens diabolus orantes. — Non potens ferre Amorrheus impetum filiorum Israel. num. 22. a. designat diabolum nõ sustinentem vim orationum sanctorum. Glo. ordi. s. num. 22.

Iudæorũ obstinatio. — Portantes filij Israel duodecim lapides de alueo Iordanis. Iosu. 4. a. designant eundem populum, qui translatus est ab humore gratię in obstinationis ariditatem. Lyra. s. Iosu. 4.

Iustitiæ symbolum. — Portat princeps gladium in signum vindictæ faciendæ, in defensionem iustitię. Idem designant portantes hastas, & scuta. 1. par. 5. c. Sap. 18. c. Rom. 13. a.

Dicere malũ bonũ. — Portat immũdum aut mortuum, qui dicit malum bonum, aut falsa testimonia profert. Item subdentes semetipsos incongruis doctrinis, & substernentes animas suas, tanquam vasa, in quę distillet impietatis venenum. Leui. 11. e. 15. b. Et portant idolum, qui totis viribus hæreses defendunt. Iere. 10. a. Et portat venter aliquem, quum concupiscentia carnis manet in eius anima. Iob. 3. b. Et afferunt ignominiam, qui alios inducunt in errores. Hose. 4. d. Isych. s. Leui. 13. Gre. 4. mor. 26. Hie. s. Hose. 4. Rup. 2. s. Leui. 13.

Sustinere malum. — Portat etiam immundum, qui pro necessitate ad horam sustinet malum.

Peccare. Pœna peccati. — Portare onus sabbato, est peccare: & etiam ferre pœnam pro peccato. Iere. 17. c. Qua ratione vnusquisq; sarcinam suam portabit. Gala. 6. a. Et portant filij iniquitates patrũ. thren. 5. b. Eze. 18. a. quando similiter peccantes similiter puniuntur. Ori. s. num. ho. 23. Hie. s. Iere. 17. Cyril. 4. s. Ioan. 51.

Mitti in infernum. — Ferri in profundum, vt Aegyptij ferebantur, est mitti in infernum. Exo. 14. g. Sic ferunt mali confusionem suam, quum condemnantur. ps. 39. Et portant opprobrium populi Dei hæretici, quum puniuntur propter eos quos deceperunt. Mich. 6. d. Sic delatus dicitur vitulus Ephraim in Assur. Hose. 10. b. gloria videlicet hæreticorum ad inferos. Portantes etiã quatuor mortuum ad sepulturam. Luc. 7. b. sunt vitia quatuor elementis respõdentia, quæ ducunt animam ad inferos. Et portat iniquitatem suam, qui obligatus est ad pœnam pro peccato, & qui punitur pœna ęterna. Leui. 5. a. 19. b. 20. c. 24. c. Et portat iudicium, qui condemnatur. num. 9. c. 15. b. pro. 9. c. Iere. 10. c. Amb. s. Luc. 6. Ori. s. Leui. ho. 14. Aug. q. in Leui. 75. Isyc. s. Leui. 17. Hier. s. Iere. 10. & s. Mich. 6.

Comprehẽdens sententia iudicia solos malos. — Non feruntur fulmina, quæ mittit Deus in Leuiathan, in locum alium. Iob. 41. c. quia sentẽtia condemnationis extremi iudicij solos malos comprehendet: quia iam separata erunt grana à paleis. Gre. 14. mor. 3.

Captiuitas Sedechię. — Portatus in humeris Ezechiel, significabat, quomodo in captiuitatem ducẽdus erat rex Iuda. Eze. 12. b. Glo. ordi. s. Eze. 12.

Ecclesia cũ donis. — Portans Ruth sex modios hordei ad socrum suam. Ruth. 3. c. est ecclesia donata donis spiritualibus, & virtutibus à Christo: quæ communicat synagogę. Glo. int. s. Ruth. 3.

Dignitas ęterna. — Portans Mardochęus coronam auream in capite. Esther. 8. d. designat dignitatem ęternã acquiri per sapientiam. Glo. int. s. Esther. 8.

Portant aues vocem detrahentis regi, ad ipsum regem. Ecclˢᵗæ. 10. d. quia multi volunt illa ratione gratificari regi.

Literalis obseruatio legis. — Importabilia onera sunt literalis obseruantia legis. Matth. 23. a. acto. 13. c. Ori. s. Mat. ho. 24.

Ferrum. Ferrarius.

Ferrum dictum videtur à feriendo, quod eo cætera feriantur, & domentur: est enim durissimum inter metalla: ex eoq; fiunt instrumenta bellica, & alia, in quibus multa duricia opus est.

Gre.34. mor.5. Hie.s.Iere 1.

Ferrum, ex quo fiunt iacula ad feriendum aduersarium, typus est fortis prædicationis: quam tamen reputabit Leuiathan, vt paleas tempore Antichristi. Iob.42.c. Et ferrea colũna, est fortis prædicator, & patiens. Iere.1.d. — Prædicatio. Prædicator.

Hie.s.Iob.28. Gre.18. mor.16.

Ferrum fortitudinem animi significare potest, qua terram .i. carnis nostræ malitiam tollimus. Vel ferrum de terra tollitur, designans eos, qui é vita terrena fortes efficiuntur. Iob.28.a.41.c. — Fortitudo. Fortes.

Arno.&Hila.s.ps.2. Hie s Eze.4. Gre.s.Eze.ho.12.

Ferrea virga. ps.2. dici potest rigida iustitia, nec cedens fortibus, nec despiciens miseros, sed pro natura solidati firmissima. Et ferrea sartago. Eze.4.a. dicitur fortis ira Dei: quam etiam significat ferreus murus: & ferrum. Isa.10.g. Potest etiam ferrea sartago dici fortis zelus prædicatoris. — Rigida iustitia. Ira Dei. Zelus prædicatoris.

Hier.s.Mich.4. &.s. Isa.60.

Ferreum cornu ecclesiæ insuperabilem potentiam ecclesiæ designat. Mich.4.c. Et ferrũ, in quod mutantur lapides sunt, qui iam sunt vtiles in ecclesia, & aliquam fortitudinem pręstant: sed qui proficere possint, & in argentum mutari. Isa.60.d. — Potentia ecclesiæ. Vtiles ecclesiæ.

Aug.s ps.149.

Ferreę manicæ dicuntur, quum quis timore reprimitur à peccando: nam si amore, tunc sunt aureæ manicæ. ps.149. — Timor pœnæ.

Hier s.Eze.22. &.s. Ecclten.10. Amb.2. de sacris.4. Tertu.adu. Iudęos. Aug.12.cõt.Faust.35 Gre.22.mor.5. Cyril.8.s.Ioan.17.

Ferrum, vt est vile metallum comparatum auro & argento, significare potest peccatores, qui in genere humano vilissimi reputantur. Iere.6.g. Eze.22.d. Et ferrum retusum significare potest ingenium hebetatum. Eccl'tæ.10.b. Et ferrum mersum in aquam, dici potest homo mersus in peccatis. Ferrum autem supernatans, est baptizatus à peccatis mundatus. 4.reg.6.b. Ferrum etiam mersum in aquam, dici potest duricia huius seculi mersa in profundum erroris. Designat etiam animam Christi descendentem ad inferos, & postmodum ad corpus redeuntem. Ferrum quoq; in manubrio, est donum intellectus in corde: & mergitur in aquam, quum ex dissoluto opere intelligentia fatuatur. — Peccatores. Ingenium. Duricia hui' seculi. Anima Christi. Donũ intellectus.

Gre.15.mor.12. Euch.q.in ps. Arno.s.ps.104 Amb.epis.7. Aug.epis.28.

Ferrum dici potest omnis huius vitæ necessitas: quæ vitam inopis mœroris vulnere cruciat: hoc ferrum pertransijt animam Ioseph. ps.104. Arma etiam ferrea, sunt vitæ præsentis necessitates, quæ duré premunt, & vitam insequuntur. Iob.20.c. Ferrum etiam pertransiẽs animam Ioseph, dici potest dura tribulatio: aut etiam peccatum, quod in animas omnium pertransijt. Ferrum autem pertransiens animam Christi, dici possunt falsa testimonia, quæ Iudæi aduersus Christum protulerunt. ps.4.10. — Necessitates vitæ præsentis. Tribulatio. Peccatum. Falsa testimoniá in Christum.

Gre.10.mor.9.

Ferrum securis, increpationem duram significat, qua indiscretẽ aliquando proximus percutitur. deut.19.b. — Increpatio dura.

Amb.de virgi.3. Hie.s.Eze 27. Geor. vene. canti.1. ton.7.cap.6. Hier.s. Iere. 15.&.s. Iob.40.

Ferrum potest aliquando significare ipsa instrumenta bellica: & ipsum est velut insigne discordiæ & dissensionis. gen.4.d. Exo.35.d. Ezech.27.c. apoc.12.b.19.c. — Instrumẽta bellica. Insigne discordiæ.

Ferrum interdum significat duriciam Iudæorum. Iere.15.c. Et ferreę laminę, sunt duricies & impœnitentia diaboli. Iob.40.b. Sic dicitur ferreus neruus ceruix Israel, propter pertinacem inobedientiam Iudæorum. Isa.48.a. — Duricies Iudæorũ & diaboli

Ori.s.Iosu.ho.9. Arno.s.ps.106.

Ferrum omnia domans metalla, maledicentiam significare potest, omnes virtutes deprimentem. Dani.2.e. Item concupiscentias ignitas, ac lites & contentiones. Iosu. 8.f. Et ferrũ, quod non debebat diuidere ascellas auium, quæ offerebantur in sacrificio, significare potest hęreticam prauitatem à diuinis expellendam. Et ferrei vectes dici possunt rationes philosophorum & hæreticorum: & etiam ipsi dęmones. ps.106. Isa.45.a. Ipsę etiam rationes dicuntur ferrum fabrefactum. Eze.27.d. Et ferrea plaustra Damasci, sunt verba hæreticorũ: quorum dentes, sunt arma & sagittæ. Amos.1.a. psal.56. Ferrarius autem faber, dici potest hæresiarcha, & diabolus, & philosophi, & cęteri artificiosé mentientes. Isa.44.b. — Maledicentia. Concupiscentia. Rationes philosophorum, & hęreticorum. Dæmones. Hæresiarcha, Diabolus. Philosophus.

Hie.s.Ezec. 27.&.s. Amos.1.&.s.Isa.44.

Hie.s.Dani.7. Gre.32.mor.17. Ricar.de.s. Victo.de somni. Nabucho.23. 24.25.26.& de securo conscien.25.& de vitio mutabilit.15.

Ferrei dentes bestię, designant potentiam Romani imperij. Dani.7.b. Vel designant crudelitatẽ imprudentium, qui omnibus nocere cupiunt. Et ferreę laminę, sunt fortes ad nocẽdum bonis. Iob.40.c. Ferrum etiam in statua, crudelitatis est violentia, & indignatio. Et tibię ferreę, sunt securitas crudelis. Ferreas enim tibias habere se ostendit, qui contra superiores se per audaciam erigit, & inferiores per sęuitiam premit. Et vincula ferrea sunt, quum quis, nec minis cedit, nec consilijs acquiescit. Dani.2.e.4.c. Et vectes ferrei dicunt audacem rebellionem. ps.106. — Potẽtia Romanorũ. Crudelitas. Fortes ad nocendũ.

Ferrea fornax, vide clibanus.

Fertilis.

Fertilis dicitur terra, quæ multum fert fructum: quę & ferax dici solet.

Fertilitas terrę, tempus gratię significare potest, in quo est abundantia bonorum operum. gen.41.f. — Tempus gratiæ.

Synagoga. Fertilis vinea, erat synagoga, ante aduentum Christi, quæ postea sterilis facta est. Isa. 32. c. Glo. int. s. Isa. 32.

Abūdantia terrenorum. Fertilem terram appellat dux regis Assyriorum terram suam, quia diabolus promittit voluptatum abundantiam sibi obtēperantibus. 4. reg. 18. g. 1. par. 4. g. Sic fuit fertilis Moab. Iere. 48. b.

Feruere, Feruor, Bullire.

FEruere dicitur, quod nimio calore, ex igne supposito agitatur, ac cōmouetur: vt aqua supposito igne feruet: quod etiam bullire dicitur. Feruor autem dicit calorem nimium qualis est in æstate, quando plurimum calefacit sol.

Calor fidei. Inflāmatio charita. Prædicator. Feruor diei dici potest calor fidei, & illustratio diuinæ veritatis, & inflammatio charitatis. gen. 18. a. Et feruens equus dicitur prædicator, qui nullo terrore à prædicanda fidei veritate compescitur. Iob. 39. c. Rom. 12. c. acto. 18. f. Philo. de Abrah. Gre. 31. mor. 15. Beda. s. gen. 18.

Odor bonorū opū. Bulliūt vnguēta, quādo boni fragrantiā suauitatis bonorū operum emittunt. Iob. 41. d. Gre. 34. mor. 10.

Punitio Dei. Impetus demonum. Diabolus. Feruentes quadrigæ, significare possunt diuinam punitionem in malos. Nahum. 3. a. Et feruentes ollæ, indicant punitionem hæreticorum. Amos. 4. a. Vel feruentes quadrigæ, designant impetus dæmonum persequentium fideles in mundo. Et feruens equus dicetur diabolus. Iob. 39. c. Hie. s. Amos. 4. & s. Nahum. 3.

Ira. Tribulatio. Feruor vesicarum, & vlcerum in Aegyptijs, dici potest ira, & furoris insania. Exod. 9. b. Iuxta Origenem. In feruorem quoq; dedit Deus Iudæos, hoc est, in perturbationem tribulationis. Iere. 15. a. Ori. s. Exo. ho. 4. Hie. s. Iere. 15.

Malitia Iudæorum. Feruens mare, erat insania & malitia Iudæorum aduersus Christum. Isa. 57. d. Et Leuiathan facit feruescere profundum mare, quasi ollam, quum reproborum corda, valido succendit ardore: & quæ hoc pacis tempore intra suam malitiam clausa latuerūt, tunc in æstū immanissimæ persecutionis ebulliunt: ac per abruptam crudelitatis apertæ licentiam ea, quæ diu presserant, odia antiqui liuoris exhalant. Iob. 41. d. Et olla feruens, est vnaquæq; anima, cogitationum suarum impetus, quasi spumas ardentium vndarum sustinens: quas & ignis cœli commouet, & ipsa tēporalis oppressio, more ollę intrinsecus clausas tenet. Iob. 41. b. pro. 19. a. Amos. 4. a. Ionę. 1. a. Eccl'i. 14. d. Hie. s. Isa. 57. Gre. 33. mor. 37. 40. & 34. mor. 9.

Anima.

Fessus, quære Fatigare. Festinare, uide Accelerare.

Festuca.

FEstuca dicitur minima quæq; res, & leuissima.

Leuissimū peccatū. Ira. Festuca in oculo fratris, est leuissimum peccatum in fratrem. Matth. 7. a. Luc. 6. f. Vel est ira, quæ initium est trabis, hoc est, odij. Au. de ver. do. se. 16

Festus dies, Festiuitas, Solemnis dies, Solemnitas, Feriæ.

FEstus dies, dicitur dies solemniter lætus, & feriatus, in quo solemnia sacrificia à toto populo offerebantur: qui dies etiam solemnitas dicitur. Erat autem olim festus dies sabbatum, qui erat septimus quisq; dies, computando à primo die creationis mundi. Exod. 12. c. num. 28. b. De quo quære Sabbatum. Et ferię domini dicuntur, quia domini triumphi in eis celebrantur. Leui. 23. a. Hych. s. Leui. 23.

Cōuersio pctōrum. Oblationes puræ. Perfectio virtutū. Festi dies Dei & angelorum, dici possunt, quando peccatores conuertuntur: & ab inuolūtario seruitutis iugo liberant: & Deo subdunt, & quę grata sunt illi faciūt, nullo obsistēte, & cogente: & quū diligimus, & eligimus, quod illi placet. num. 28. 29. ps. 75. Festa etiam Dei dicebantur, quum fiebant oblationes sine peccato: Quum vero mixtum est peccatum, non dicuntur festa Dei, sed hominum: De quibus dicebat Deus apud Isaiā. Calendas vr̄as, & solēnitates vestras odiuit anima mea. Et festus dies domini est, vbi est perfectarum virtutum gratia. Exo. 10. b. 12. c. 23. b. Isa. 1. d. 30. f. 33. d. 3. reg. 8. g. 2. par. 7. d. thre. 1. b. Hose. 2. b. Zacha. 8. d. Mala. 2. a. Et solemnitas in exitu anni, est virtutum perfectio. Exo. 23. 34. Ori. s. num. ho. 23. Cyri. de ado in spūs. Amb. 2. de Cain. 2. Hie. s. Isa. 30.

Coniunctio ecclesię cum Christo. Susceptio fidei. Festum Neomeniæ, hoc est, nouilunij, est ex coniunctione ecclesiæ cum Christo. num. 28. b. ps. 80. Et tunc in festiuitatem est terra Iuda Aegypto, quando mundus, ac gentiles recipiunt Christi fidem, & sacram doctrinam. Isa. 19. c. Ori. s. num. ho. 23. Hie. s. Isa. 19.

Resurrectio domini. Solemnis dicitur dies prima in Phase, propter Resurrectionē domini. Exo. 12. c. Glo. ordi. s. Exo. 12.

Baptismus. Passio Christi. Lex noua. Solēnitas azymorum dicitur baptismus: & tempus passionis Christi: & secundum quod celebrabatur quintadecima die, desigāt legem nouam, sequētem veterem. Exod. 23. b. 34. c. Leui. 23. a. deut. 16. c. 2. par. 30. c. 1. Esdr. 6. d. Iere. 31. b. Hie. s. Iere. 31. Hych. s. Leui. 23.

Confirmatio. Solemnitas primitiuorum, designare potest sacramentum confirmationis. Exo. 23. b. Et primitias operum, quæ debemus offerre Deo. Glo. ord. s. Exo. 23.

Dona spiritus sancti. Solemnitas hebdomadarum, est solemnitas donorum spiritussancti, quæ est in Penteco ste. Exo. 34. c. Est idem festum, cum festo primitiuorum. Glo. inte. s. Exo. 34.

Cessare à peccatis. Festū continuū agit, qui nunquam peccat. num. 28. a. Et festi quidē dies, nunc sunt ex parte: vt festū Azymorū in Socoth. In gloria vero erit festum perfectum. Et solemnitas taber- Ori. s. nu. ho. 23. 27

Hie.s.Zach.14.&.s. Nahum.1.

naculorum celebratur in hac vita, in qua sumus peregrini: ideo celebratur de anno in annum, donec veniatur ad domum Dei cœlestem. deut.16.c.1. Esdr.3.b.Zach.14.c. Et festiuitates celebrat Iuda, quum fideles, non in vino & epulis, vt carnei Iudæi existimant: sed in spiritualibus delicijs, & voluptate torrentis lætantur. Nahum.1.d.

Gre.s.1.reg.1. — Humanitas Chri.

Solemnis hostia, est humanitas Christi in cœlo.1.reg.1.c.

Hie.s.Isa.29. — Festa Iudæorum, hæreticorum.

Solemnitates euolutę sunt Iudæorum, aut hæreticorum. Isa.29.a. Et solemnitas domini dicitur ab errantibus cultus idolorum. Exo.32.b. quæ potest sumi per ironiam. Hæ solemnitates sunt traditæ, vel tradendæ obliuioni. thre.2.b. Hose.2.b.

Hie.s.Hose.9. — Iudiciũ vniuersale.

Solemnis dies dicitur dies generalis vindictæ diuinę. Hose.9.a.

Fibula.

Fibula, est propriè ornamentum cinguli, ad vestem subligandam. Et circulus quilibet æneus, aut etiã argenteus, & aureus ad aliquid astringẽdũ, ac religandũ, fibula dicitur.

Tert. de cibis. Iuda. — Confessio & prædicatio.

Fibulæ æneę, quibus cortinę tabernaculi retinebantur, designare possunt sonum confessionis, & prędicationis, quibus ecclesia confirmatur, & etiam charitatem vnientem omnes fideles, ad constitutionem tabernaculi ecclesiæ. Exo.26.d.36.c.

Glo.or.s.1.Mac.10. — Honor ecclesiæ.

Fibula aurea insigne erat honoris.1.Mach.10.g.11.f.14.g. Et designat honorem datum ecclesiæ à principibus secularibus.

Ficus, Grossi.

Ficus est arbor nota, cuius fructus etiam ficus dicitur, habet folia aspera, quæ amittit hyeme, fructum vero dulcem & suauem, si maturus sit. Grossi vero sunt ficus præcoques: & quidam sunt decidentes ante maturitatem, quidam vero maturescunt.

Aug.s.apoc.ho.6. Gre.s.cant.2. — Ecclesia.

Ficus agitata vento, est ecclesia persecutionem patiens: à qua decidunt grossi, hoc est, infirmi in fide. apoc.6.d. Eadem protulit grossos, quum produxit martyres. canti.2.c. Ferunt autem si grossi syluestris ficus alligentur domesticę, seruari fructus, ne decidant: Ita conuersi ex gentibus aut hæreticis ad fidem ecclesiæ, retinent alios fideles, ne in errores incidant.

Lyra.s.Mat.24. — Boni.

Ficus vt habet absconditam virtutem hyeme, & eam ęstate profert, designare potest bonos, qui in hoc mundo inter persecutiones latent: sed postmodum fructum referunt in vita ęterna. Matth.24.c. deut.8.b. Iudi.9.b.

Gre.18.mor.23. Beda.s.pro.27. Rup.s.Zach.3. — Sacra scriptura. Lex.

Ficus proferens suauem fructum, significare potest sacrã scripturã, de qua dicit propheta ps.118. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua. prouer.27.c. Iere.5.d. Ioël.1.b.2.f. Mich.4.b.1. Mach.14.b. His ficis curatus est Ezechias. Isa.38.d. Ficus etiam est lex, sub cuius vmbra erat Nathanaël. Ioan.1.g. Et ficus seruata, est lex custodita. pro.27.c. Zach.3.d.

Hiero.s.Isa.65. &.s. Mich.4. — Fœlicitas.

Ficus propter dulcedinem fructus, fœlicitatem potest designare: & requiescent sub ficu, qui tranquillitate, & dulcedine fœlicitatis fruentur. Mich.4.b.

Ori.s.Mat.ho.30. Aug. de tpe barbarico.2. & de ver. dom. ser.11.&.1.q. in euã. 39. Gre.ho.31. Euch. for. spũal.4. Rup.s. Hose.9. — Gentilitas. Genus humanum. Natura humana.

Ficus prius sterilis, quæ postea fossa & culta dedit fructum, significat gentiles prius steriles, postea vero in fide fructificantes. Luc.13.b. Iere.2.f. Agge.2.d. Vel designat genus humanum non habens fructum pœnitentię. Vel ipsam naturam humanam, quę per peccatum facta est inutilis: in qua tribus annis dominus quæsiuit fructum. Et ficus, vt est signum ęstatis, designat genus humanum propter pruritum carnis: cum ramus eius iam tener fuerit, i. cũ filij hominum per fidem Christi, ad spiritales fructus profecerint: & in eis honor adoptionis filiorum Dei eminuerit, prope est ęstas fœlicitatis. Matthæ.24.c. Marc.13.c. Lucæ.21.f. Hose.9.c.

Hie.s.Iere.24. Rup.s.Hose.9. — Patriarchæ.

Ficus primi temporis bonę, quæ & ficus pręcoquæ dicuntur, erant patriarchæ: Ficus aũt bonæ in calatho, fuerunt credentes ex Iudæis: ficus vero malę, non credentes. Ieremi.24.a. Mich.7.a. Hose.9.c.

Hie.s. Agge.2. &.s. Zach.3. Ber.s.cant.ser.60. Amb.s.Luc.13.& de Isaac.4. — Dona spũssancti.

Ficus aliquando significare potest dona spiritussancti, quę dulcia sunt, & sub quibus est quiescendum. Mich.4.b. Agge.2.d. Zach.3.d. Grossi autem dici possunt dona gratuita spiritussancti: vt scientia, prophetia, linguę: quę debent cedere melioribus. canti.2.c. Grossi etiã sunt sensus spirituales gustui animæ suauissimi. Nahum.3.c. apo.4.d. Hi sunt non decidentes, sed perfectè maturescentes.

Gre.s.canti.2. Hie.adu.Iouinianũ. — Martyres.

Grossi etiam, quos protulit ecclesia, dici possunt martyres pręmissi ad ęternam patriã. canti.2.c. Mich.7.a.

— Mundus.

Ficus, cuius folijs se operuerunt Adam & Eua. gen.3.b. significare potest hunc mundum, qui protulit ecclesiam, in qua operiuntur peccata, per baptismum & pœnitentiam.

Ori.s.Mat.ho.3.16. 30.&.s.cant.ho.4. Hila.s.Mat.cano.21 Ambr. de viduis, & de resurrectione. Hier.s.Haba.3.&.s. Mat.21.&1.adu.Iou. — Synagoga.

Ficus maledicta à Christo, designare potest synagogã, seu populũ circuncisionis, habẽtẽ folia ceremoniarũ, sine fructu operũ. Matth.21.b. Erat ficus secus viã, quę protulit prius grossos, qui eijciuntur, hoc est, pręcepta decidentia, & populum magna ex parte inutilem: postea vero ex parte protulit bonum fructum, quando apostoli, & alij credentes, è synagoga prodierunt. Lucæ.13.b. Canticorum.2.d. Increduli autem fuerunt velut spinę, è quibus non

non colliguntur ficus. Luc. 6. g. Non fuit autem arefacta ficus in radicibus: quia germinabit in fine mundi. Iere. 8. e. Hose. 2. c. 9. c. Ioel. 1. c. Habac. 3. d. Mar. 11. b. Ioan. 1. g. Aug. s. psal. 44. Ber. s. Canti. ser. 60.

Anima. Ficus etiam habens folia sine fructu, est anima habens professionem fidei sine operibus. Matth. 21. b. Hæc ficus profert fructum, cum foditur, & stercus ad radices eius immittitur. Luc. 13. b. Mar. 11. e. Hanc ficum decorticat diabolus, quum seductam mentem, in fauoris appetitum rapiens, quo hanc ad ostentationem pertrahit, tegmen ei humilitatis tollit, eamq; nudans expoliat. Ioel. 1. b. Ori. s. Matth. ho. 16. Ambr. de virgi. & s. Luc. 13. Greg. 8. mor. 37.

Hypocritæ. Diabolus. Mali. Ficus etiam cum folijs sine fructu sunt, qui videntur habere veram, & sanam doctrinam: quos si cominus inspicias, sine veritatis fructu inuenies. Et ipse diabolus est ficus sterilis, & etiam quilibet malus. Isa. 34. a. Et grossi habentes similitudinem ficuum, sed non saporem, designant hypocritas, speciem virtutis præ se ferentes, quam non habent. Canti. 2. c. Ori. s. Matth. ho 16. Ber. s. Canti. ser. 59.

Opera. Ficus fructus, significare possunt bona opera, & interdum mala. Iere. 5. d. 8. f. 24. b. 29. d. Isa. 38. d. Et bonæ sunt, qui placent Deo, hoc est, qui non sunt tepidi, sed perfecta habent opera. Et ficus dulcis sine odore, est suauitas innocētię sine fragrantia spiritus, qualis erat in Nathanael. Et subtus ficum sedere, est in bonis operibus quiescere. Num. 13. c. Deut. 8. b. Mich. 4. b. Matth. 7. e. Luc. 6. g. Ioan. 1. g. Ori. s. Matth. ho. 30. Hier. epis. parua specie. Ambr. de Isaac. 8.

Concupiscentia mũdi aut oculorum. Ficus interdum, est illecebrosa deliciarum, ac mundi prurigo, quam qui habent, humiles sunt, vt ad alta virtutis eleuari nequeant: & fragiles ad laborem, & molles ad vsum, & interdum steriles ad fructum. Vel sunt voluptates externæ, ad concupiscētiam oculorum pertinentes: quas promitit Rabsaces, id est diabolus, obsequentibus sibi. Isa. 36. c. Num. 20. d. 3. reg. 4. c. 4. reg. 18. g. psal. 104. Iere. 29. d. Nahum. 3. c. Apoca. 6. d. Vel est conditio carnis sub qua nascuntur omnes in peccato originali. Sub hac ficu vidit Christus Nathanaelē. Et folia ficus, sunt peccata: & sub ficu est, qui est in peccato. Ioan. 1. g. Ambr. 1. de virgi. Cyril de ador. in spiritu sancto. Aug. s. ps. 31. & s. Ioan. trac. 7. & de verbis domini. ser. 40.

Conditio carnis.

Iudæi. Vulgus cõiugatorũ. Grossi fuerunt Iudæi tēpore aduentus Christi, qui fructum inutilem dederunt, nolentes credere in Christum. Canti. 2. c. designant etiam vulgus coniugatorum. Ber. s. Canti. ser. 60.

Timor iudicij. Amaritudo pc̄torũ. Ficus etiam protulit grossos suos, quum conuersi prius producunt timorem iudicij, qui postea expellitur: & amaritudinem peccatorum, quæ per confessionē & lachrymas cedit. Ber. s. Canti. ser. 60.

Dignitates. Possunt etiam grossi designare sublimitatem, & excellentiam dignitatum: quæ pręcedunt fructus in æterna gloria futuros: & decidunt cum gloria huius seculi. Ber. s. Ecce nos reliquimus omnia.

Libri hæreticorum. Ficetum, vbi sunt multæ arbores ficus. Amos. 4. c. designat libros hæreticorum, multas habentes ficus amaritudine plenas. Hier. s. Amos. 4.

Fidere, Confidere, Fiducia.

Fidere, est fidem habere, aut spem fiduciamque in aliquo repositam habere: & idem est confidere. Fiducia vero, idem penē est, quod fidentia, hoc est, certa quædam opinio, & spes, de se, vel de alio concepta.

Fiducia bonorum. Confidere in domino, est bonorum: qui & fiducialiter agere dicuntur: quia per auxiliũ Dei operantur: & in ipso requiescunt. psal. 10. 24. 56. 117. 124. Sapi. 3. b. Eccl. 11. c. 32. d. Isa. 12. a. 14. g. Iere. 17. b. 2. Mach. 15. b. Matth. 9. a. 27. e. Mar. 6. g. Ioan. 16. g. Et iustus dicitur confidere quasi leo. Pro. 28. a. propter securitatem conscientiæ, & fiduciam, quam in Deum habet. Mali autem non confidunt in domino. Sophon. 3. a. Confidenter autem habitabit Israel, hoc est, fideles in ecclesia, sub Christi protectione. Iere. 23. b. 32. g. Eze. 28. g. 38. c. pro. 3. c. Beda. s. Pro. 3. Beda. s. Pro. 31.

Confidit cor viri in vxore forti. Pro. 31. b. quum Christus cognoscit fidelitatem ecclesiæ: quæ non est ab ipso defectura. Et quia fidei reuelat omnia secreta. Ruper. 7. de glorifi. trinit. 6.

Synagogæ. Cõfidentes filiæ dicũtur synagogæ, vel ciuitates Iudęæ: quia cõfidebant in operibus legis. Isa. 32. c. Eze. 16. b. Et qui confidunt in virtute sua. psal. 48. sunt qui viribus corporis, vel animi, & non Deo nituntur. Hiero. s. Isa. 32. & s. Eze. 16. Basi. s. ps. 48.

Elatio ex viriutib'. Fiducia suæ pulchritudinis est, quum quis ex virtutibus eleuatur. Eze. 16. b. Confidenter etiam dicitur habitasse Babylon propter superbiam, quum nullum timeret. Isa. 47. b. Ezech. 39. b. Grego. 4. pastora.

Præferentes tēporalia aut errores Deo. Confidentes in idolis sunt, qui præferunt temporalia, aut errores Deo. psal. 113. 134. Et confidunt in monte Samariæ, qui fiduciam habent in hæreticis, & superbis. Amos. 5. g. Et confidunt in quadrigis & equitatu, aut in vmbra Aegypti, qui fiduciam habent in incerto diuitiarum & fauore mundano, & in principibus & filijs hominum, quibus non est salus. Iudith. 9. b. Iudi. 20. c. psal. 145. Pro. 11. d. 12. a. 17. b. 28. d. Sapi. 14. d. Isa. 30. a. 31. a. 36. a. 42. c. 59. a. Iere. 2. g. 7. c. 28. d. 49. a. Baru. 3. b. Amos. 6. a. Mich. 7. b. 1. Mach. 10. f. 2. Mach. 8. d. 11. a. Luc. 11. c. 18. b. Confidit etiam in homine, qui confidit in seipso. Et confidit in mendacio, qui cõfidit in idolis, aut in homine. Confidit etiam in homine, qui Christum purum hominem confitetur. Iere. 13. d. 17. a. Hiero. s. Isa. 31. & s. Amos. 5. Aug. de cõtinē. 4. & de libero arbit. ad Valentinum. Hiero. s. Iere 17.

Audacia diaboli. Fiduciam habet diabolus, quòd influat Iordanis in os eius. Iob. 40. c. quia omnes fideles perdere nititur, & sperat. Hie. s. Iob. 40.

Cõfidenter

Cōfidenter pronuntiat sacerdos leprosum sanatum. Leui.13.c. vbi designatur certitudo remissionis peccatorum in sacramento pœnitentiæ, per sacerdotem ministrato. *Remissio in confessione.*

Fides, Fidelis, Infidelis.

Tullius. FIdes est, qua fit, quod dictum est: quæ dicitur dictorum conuentorumq; constantia, & veritas, secundum quam dicitur fidelis, qui seruat dicta, & conuenta: & qui promittit, dicitur dare fidem: qui vero dictis credit, fidem dicitur accipere. Qua ratione etiā fides dicitur, qua credimus Deo, & melius cum credimus in Deum: & fideles dicuntur, qui credunt reuelatis à Deo. Et datur fides virtus theologica. Et actus seu fructus fidei. Matth.17.c. Si habueritis fidem sicut granum sinapis.

Hiero.s.Isa.25.55. Fidelis dicitur dominus in verbis suis, qui implet, quod promisit. psal.144. Et fideles cogitationes Dei, designant promissionem redemptionis, quam impleuit. Isa.25.a.49.e. Et fideles misericordiæ Dauid, sunt firma promissa Dei, ex eius misericordia prodeuntia. Isa.55.a. Ex fide promittentis Dei dicitur eius iustitia reuelari in fidem credentis. Rom.1.b. *Ruper.4.victo.verbi Dei.21.* *Implens Deus promissa.*

Basi.s.psal.32. In fide dicuntur esse opera Dei. psal.32. quia ducunt nos ad fidē, & ad Dei cognitionē. *Ducunt ad fidem opera Dei.*

Ambr.de virg.3. Fides dicitur præcipue in lauacro baptismi: quod dicitur sacramentum fidei, eaque est prima fides.1.Timo.5.b. *Fides in baptismo.*

Gre.s.1.Reg.2. Fidelis sacerdos, quem sibi elegit dominus. 1.reg.2.g. est sacerdos noui testamenti, & qui quærit gloriam Dei, & animarum commodum. *Sacerdos noui testamenti.*

Hiero.s.Matth.8. Ruper.2. de glorifi. trinit.15. Fides Chananeæ magna, est constantia, & typus est fidei gentilium, quæ superauit fidē Iudæorum. Matth.15.c. Idem est de fide centurionis. Matth.8.b. Fides magna est, propter quam mors non timetur. *Fides gentilium.*

Ori.s.Matth cap.14 Ruper.2. de glorifi. trinit.15. Fides modica Petri. Matth.14.d. designat fidem nondum perfectorum, sed tendentium ad perfectionem. Modica est, vbi propter metum mortis, sub articulo persecutionis, vocē quis abscondit confessionis. Minima est, cum propter temporalia, quis acriorem vitam subterfugit. *Fides imperfectorū.*

Hiero.s.Isa.22. Fidelis ciuitas, erat prius Hierusalem, & anima antequàm peccet, & nunc est fidelis ciuitas ecclesia: quæ etiam fidelis locus dicitur: & fidelis domus. Isa.1.f.22.g. Eādem designāt sancti fideles cum Iuda. Hose.11.d. *Ecclesia.*

Hiero. Aglasiæ. Fidelis in minimo dicitur, qui fidelis est in temporalibus: fidelis autem in multis, vel in magno, qui fidelis est in spiritualibus. Luc.16.c. *Fidelis in tēporalibus, aut spūalibus.*

Hiero.s.Isa.33. Fideles aquę significare possunt synceram doctrinam: quam qui accipit, rectē instituitur circa veritatem. Isa.33.c. *Syncera doctrina.*

Hiero.s.Isa.17. Fidelis plantatio dici potest, recta fides de Deo patre. Isa.17.c. *Recta fides.*

Hie.s.Isa.13. Infideles præcipuē dicuntur hæretici: deinde alij increduli: de quibus dicitur: qui incredulus est, infideliter agit. Isa.13.c.21.a. *Hæretici.*

Ber.ser.1.d̄ aduētu. Infideles principes, seu inobedientes, fuerunt Adam & Eua. Isa.1.f. *Adam & Eua.*

Hiero.s.Iere.15. Beda.s.Pro.25. Infideles aquæ, quæ videntur duraturæ, & deficiunt, vt torrentium, designant tribulationes huius vitæ: quę quantumuis durent, tandem cum vita deficiunt. Iere.15.d. sic dicitur infidelis homo, qui fragilis est, & in quem non potest homo confidere. Pro.25.c. *Tribulationes.*

Glos.ord.s.Gen.39. Fidei argumentum, quod dedit domina Ioseph, ostenso pallio. gen.39.c. designare potest Iudæos prohibentes credere in Christum, quem ipsi crucifixerant, corpus eius velut pallium tenentes. *Iudæi prohibentes fidem Christi.*

Lyra.s.Gen.44. Fides Iudę, qua accepit Beniamin à patre, vt irēt in Aegyptum. gen.44.g. designare potest Ananiam baptizantem Paulum. *Ananias baptizans Paulum.*

Fidei creditum depositum, vide Depositum.

Figere, Affigere, Configere, Infigere, Defigere.

FIgere est aliquid intra aliud, vi quadam immittere, vt firmum ibi maneat: vt figere clauum, aut palum: idem fere significant eius composita.

Arn. & Hila.s.ps.68. Hie.s.psal.68.&.s. Zach.12. Aug.1.psal.68. Ber.ser.4.vigil.nat. domini. Infixus dicitur Christus in limo profundi, quando mortuus est: vel quando erat in homine corruptibili: vel quia peccatis nostris tenebatur: & orat vt non infigatur, hoc est, vt non videat corruptionem. psal.68. confixerunt autē eum Iudæi. Zach.12.c.13.b. Mala.3.b. Eosdem designauit figens Dalila clauum in terra, circunligatū crinibus Samson. Iudi.16.c. *Mortalitas Christi.*

Glos.ord.s.Colos.2 Affixit Christus chirographum cruci, quando ibi deleuit peccata nostra, voluntate propria, velut chirographo à nobis perpetrata, & firmata. Colos.2.c. Affixus quoq; cruci Haman, est diabolus victus à Christo. Esther.8.b. *Delens Christus peccata in cruce.*

Ambr.s.Gala.2. Confixus est cruci cum Christo, qui vestigiorum eius æmulus, nulla mundi concupiscētia capitur. Gala.2.d. *Nulla capi concupiscentia.*

Hiero.s.Isa 22. Fixit Deus Christum vt paxillum in loco fideli, firmans ipsum in ecclesia, cuius ipse est caput. Isa. 22.g *Firmatus Christus in ecclesia.*

Glos.inter s.Pro.22 Cōfigit Deus eos, qui cōfixerūt animā pauperis. Pro.22.d. quādo eos punit pœna ęterna. *Pœna æterna.*

Cōfigunt

Castigatio diligentium. Crucifigentes Christum. Configunt pater & mater pseudoprophetam, quum diligentes castigant eum, qui falsa docet. Zach.13.b. Vel ediuersò, configentes prophetantem in nomine domini, sunt Iudaei crucifigentes Christum. Hiero.s.Zach.13. Ruper.i.Zach.13.

Peregrinatio huius vitae. Figere tabernacula, pertinet ad huius vitæ peregrinationem: quia tabernaculum est ambulatorium. Sic fixit tabernaculum Abraham. gen.13.a. Et fixum est tabernaculum testimonij inter populum, & in Silo: quia Deus hic est cum suis. Leui.16.d.Iosu.18.a.Hebr.8.a. Et filij Israel figebant tabernacula ad imperium Dei.Num.9.d. Glos ordi.s. Gen 13

Sublimitas cœlestiū. Fixisse etiam dicitur dominus tabernacula filiorum Israel.Num.24.a.vbi designatur sublimitas cœlestium, quæ acquiritur post hanc peregrinationem. Ori.s.Num.ho.17.

Videntes tentationes à longè. Figentes filij Israel tentoria è regione montis Sinai. Exod.19.a. Et super mare rubrum. Num.33.b. sunt videntes tentationes à longè, & ad eas se præparantes. Ori.s.Num.ho.27.

Dæmones. Figentes hostes Israel tentoria in valle. Iudi.7.c. sunt dæmones in vilibus habitantes. Et figentes pastores tentoria in circuitu Hierusalem. Iere.7.a. sunt hostes obsidentes Hierusalem: vel dæmones impugnantes animam. Idem designat figens Ismael tabernaculum, è regione fratrum suorum.gen.16.d. Et figens Laban tentorium in monte Galaad. gen.31.d. Et figens rex aquilonis tabernaculum suum Apadno inter duo maria.Dan.11.g. Ori.s.Iudi.ho.8. Hiero.s.Iere.6.

Ligari cura. Defigitur manus apud extraneum. Prou.6.a. quum apud curam solicitudinis, quę ante deerat, mens ligatur. Gre.3.pasto.admo.5

Verbum Dei. Castigationes. Infixę sagittæ Dei, significant verbum Dei penetrans cor: vel ea, quæ dolorem inferūt, vel propter absentiam sponsi, vel propter peccata: vt sunt castigationes dolorem inferentes.psa.37. Et defixi claui in altum, sunt verba in animo radicata. Eccl'tæ.12.d. Ori.s.psal.37.ho.1. Basi.& Aug s.ps.37. Hier.s. Ecclten.12.

Compūnctio. Configitur spina. psal.31. cum cor alicuius compungitur. Et configuntur carnes timore Dei. psal. 118. quum quasi quibusdam clauis timor retinet, ne quis in malum labatur: vel quum carnales cogitationes reprimuntur, vel confinguntur carnes in cruce & passione Christi. Aug.q. in Exo. 154. Amb.s.ps.118.ser.15. Basi.& Hila.s.ps.33.

Adhærentes idolis perire. Infixæ dicuntur gentes in interitu, quem fecerunt, quum adhærent idolis, quæ ipsi fecerunt: quorum gratia intereunt. psal. 9. Et defixi sunt in fæcibus suis, qui adhærent peccatis suis. Sopho.1.c. Arno.s psal.9. Hiero.s.Sopho.1.

Figi palum in medio compaginis lapidum. Eccl'i.27.a. Est peccatum interueniens in emptione & venditione.

Custodia cordis. Figere dicitur gradum super munitionem. Haba. 2. a. qui custodit cor suum: & verā habet humilitatem. Hier.s Haba.2. Ruper.s.Haba.2.

Perire doctores Iudæorum. Defixæ sunt in terra portæ Hierusalem, quum doctores Iudæorum perierunt. Thre.2.c. Et terrenis mentem applicarunt. Glos.ord.s. Thre.2.

Ornatus operum. Affixit Salomon laminas aureas clauis aureis in oraculo.3.reg.6.c.2.Par.3.a. quum Christus ornat in nobis bona opera, præceptis charitatis, & promissis æternæ claritatis. Glo.inter.s.3.reg.6.

Conatus diaboli ad ligandos bonos. Et Iudęorū in Christum. Configere volens Saul Dauid cum pariete, designat diabolum conantem ligare bonos, ne moueantur ad bene operandum.1.reg.18.c.19.b. Et optimates confixi dicuntur in compedibus, quum à dęmonibus vitijs irretiuntur. Nahum.3.c. Est etiam Saul typus Iudęorum, qui conabantur mortem inferre Christo. Glos.ord.s.1.reg.19

Capi triplici concupiscentia. Affixit Ioab tres lanceas in Absalom.2.reg.18.d. tribus lanceis configitur, qui triplici cō cupiscentię assentitur. Lyra.s.2.Reg.18.

Fixerunt patres terminos, qui non sunt transgrediendi. Deut.10. d.

Figura, Figurare, Configurare, Transfigurare. Forma, Formare, Transformare, Reformare.

Figura est forma seu species, à fingendo dicta, & in homine est forma & statura corporis ad naturam apta, & pręcipuè effigies vultus. Forma autem iuxta philosophos generaliter sumendo est, quę dat esse rei, siue specificum, si est substantialis: siue accidentale, si est forma accidentalis: vt qualitas. Interdum autem forma est exemplar: vt pastores debent esse forma gregis. 1.Pet.5.a. Reformare autem, est ad pristinam formam reducere. Formare etiam est fabricare. Exo.32.a. Formauit opere fusorio. Instruere. Isa.43.c. Populum istū formaui mihi. Plasmare.gen.2.b. Formauit igitur dominus Deus hominem. Forma vero, imago.Deut.4.b. Formam penitus non vidistis. Virtus.2.Timo.1.c. Formam habet sanctorum verborum. Cicero.5.de finibus. Aristote.2. physicorum.

Filius in substantia patris. Incarnatio. Figura substantię patris dicitur filius. Hebr. 1.a. secundū quòd est genitus in eadem substantia patris. Et dicitur pater formasse filium secundum diuinam naturam, quia genuit eum in forma Dei.psal.138.. Et ipse dicitur esse in forma Dei.Philip.2.a. Formauit autē eum pater ex vtero seruum sibi, quia in vtero virginis formam serui accepit. Isa.49.b. Iere.1. a. genes.2.b. Forma autem nulla est Dei, quę videatur, nisi quatenus filius accepit naturam humanam. Deut.4.b Hila.s.psal.138. Hiero.s. Isa.49.

Bafi. q. Deus nō est autor mali. Ruper. I. Amos. 4. Formator omnium dicitur Deus. Isa. 44. a. Nec alius est formator, quem ipse nō fecerit. Format Deus lucem: quia est autor perfectionis cuiusque rei. Isa. 45. a. Et formātur dies, quū res perficiuntur. ps. 138. Et format montes, id est, perfectos: vt Mariam, & apostolos. Amos. 4. d. Deus autor perfectionis rerum.

Ori. s. Iere. ho. 1. Hiero. Cypriano. Amb. s. ps. 118 ser. 10 Formauit Deus hominem, quantum ad corpus, cui conuenit forma, vel figura. gen. 2. b. Iere. 1. b. Et formauit Deus Israel, quum instituit ecclesiam. Isa. 43. a. Peculiariter autem formauit bonos in gloriam suam. Isa. 43. b. Et formari terram, est corpus humanum à Deo stabiliri in bono. psal. 89. 94. 138. Format etiam Deus montes. Amos. 4. d. Institutio ecclesiæ.

Arno. s. ps. 103. Formauit Deus draconem: quia ipse creauit diaboli naturam, qui per malam voluntatem factus est draco. psal. 103. Isa. 57. e. Deus creator naturæ diaboli.

Ori. s. Matth. ho. 3. Ricar. d. s. vict. de. 12 patriarchis. 99. Transfiguratus est Iesus post dies sex, non coram omnibus, sed coram eis, qui transcēdunt temporalia, per dies sex significata: & qui ascendunt in montem excelsum perfectionis, & contemplationis, his apparet non in forma serui, sed cum illustratione diuinæ claritatis. Matth. 17. a. Mar. 9. a. Illustrans Christus perfectos.

Ambr. s. 2. Cor. 3. Ori. s. Roma. 12. Configuratur morti Christi, qui baptizatur & moritur vitę veteri. Philip. 3. b. Configurabit autem corpus humilitatis nostrę corpori claritatis Christi in resurrectiōe. Philip. 3. d. Et transformari in eādem imaginem Christi, est effici similem eius per gratiam & gloriam, 2. Cor. 3. d. Et reformari in nouitate sensus, est transformari in imaginem Christi per virtutes. Rom. 12. a. Baptizatus.

Gre. 21. mor. 11. Formatio in vulua, dicit humilitatem, quia omnes homines, æqualiter in ea formātur. Iob. 15. a. 31. 33. a. Humilitas.

Glos. ord. s. Gala. 4. Formari dicitur Christus in aliquibus per fidem, & sanam doctrinam. Gala. 4. c. cum illis sacramenta gratiæ panduntur, & ea, quæ obscura videbantur, perspicua fiunt. Susceptio doctrinæ fidei.

Glos. ord. s. Rom. 6. Forma scientiæ, & doctrinæ recta, est in veteri, & nouo testamento. Rom. 2. c. 6. c. Philip. 3. et 2. Timo. 1. d. Figuræ autem, erant gesta veteris testamenti. 1. Cor. 10. c. Sicut Adam dicitur forma futuri. Rom. 5. c.

Ricar. d. s. vict. de securit. cōscientię. 48. Figura Nabuchodonosor. Dani. 4. g. designat disciplinam corporis, formam religionis, habitum & compositionem exterioris hominis. Disciplina.

Lyra. s. 1. Pet. 1. Configurati prioribus ignorantiæ desiderijs, est redire ad pristina vitia. 1. Petr. 1. c. Redire ad vitia.

Glos. ord. s. Num. 12 Figuræ, per quas non videbat Moses dominum, videntur significare similitudines corporales, quales solent videre prophetæ. Num. 12. b. vel designant obscuritatem legis ante aduentum Christi: sed adueniente Christo, ore ad os loquebatur: quia aperte implebat omnia, quæ erant obscura. Similitudines corporales.

Transfigurant omnia deseruientia nutrici gratię Dei. Sapi. 16. d. Quia Deus quādo vult, vtitur rebus ad ea, quæ suæ naturæ contraria sunt. Deus absolute vtitur rebus.

Hiero. s. Isa. 40. Figurans auri fex subtile, est hæreticus praua formans dogmata. Isa. 40. e. Hoc designat formans Aaron vitulum. Exo. 32. a. Et figuræ idolorum sunt hæreses. 4. regū. 23. e. Sapi. 14. c. In his transfigurat se Satanas in angelum lucis. 2. Cor. 11. c. Docentes hæretici praua dogmata.

Lyra. s. 2. Reg. 14. Figura sermonis, quam vertit mulier loquens ad Dauid. 2. reg. 14. e. erat, vt quod de se dixerat, applicaret ad Dauid.

Lyra. s. Leui. 19. Figuræ non faciendę in facie, aut stigmata. Leui. 19. f. designant hypocrisim, quam fingunt exterminantes facies suas. Hypocrisis.

Glos. ord. s. 1. Cor. 7 Figura huius mundi præteriens. 1. Cor. 7. f. omnia corporalia, quæ homines mundani amant, significare potest. Corporalia.

Filius, Liberi.

Filius propriè est, qui secundum similitudinem speciei, à viuente aliquo genitus est. Datur autem filij naturales & adoptiui, & inter naturales, quidam legitimi, alij spurij: & filij liberarum, & ancillarum: & secundum varias differentias, plurimas sortiuntur allegorias. De his ita scribit Hieronymus. Legimus in malam partem filios. Eramus filij iræ. Ephe. 2. a. Et filij gehennæ, quos pharisæi, mari terrisq; circumitis, dignos genuere tormentis. Matth. 13. e. 23. b. Et Iudas proditor, filius perditionis appellatur. Ioan. 17. b. Et in. 88. ps. de dæmonio scribitur: Filius iniquitatis non apponet nocere ei. In Hose. 2. a. quoq; filij fornicationis vocantur, qui sunt de matre meretrice generati, de qua scriptum est: Fornicata est mater vestra: & in euangelio, Iudæi filij diaboli sugillantur: Vos de patre diabolo nati estis: & desideria patris vestri vultis facere. Ioan. 8. e. In bonam partem filios legimus: vt filios Dei: Quotquot eum receperunt, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Ibid. 1. a. Et filios sapientię, euangelio proclamante: Iustificata est sapientia à filijs suis. Matth. 11. c. Et filios Abraham. Matth. 3. c. Amen dico vobis, potest Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Et filios apostoli. Gala. 4. c. Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis: & multa istiusmodi. Item Augustinus. Quia in tribus patribus quodammodo (Hier. s. Mal. 1.; Aug. 22. contra Faust. 82.)

consummauit Deus magnum ac mirabile sacramẽtum futuri populi sui, quòd per liberas genuerunt, non solum in libertatem, sicut per Saram & Rebeccam, & Liam & Rachel: verum etiam in seruitutem, sicut per eandem Rebeccam natus est Esau, cui dictum est: Eris seruus fratris tui: & per ancillas non solum in seruitutem, sicut per Agar, verumetiam in libertatem, sicut per Balam & Zelpham. Ita & in populo Dei, & per spiritales liberos nascuntur, non solum in laudabilem libertatem, quemadmodum illi, quibus dicitur: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi: verumetiam in damnabilem seruitutem: sicut per Philippum Simon. Et per carnales seruos nascuntur: non solum in damnabilem seruitutẽ, qui eos imitantur, verum etiam in damnabilem libertatem, quibus dicitur: Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite.

Christus. Filius absolute dicitur Christus, qui est filius Dei. Ita sumitur pro eo in titulo. ps. 9. quum dicitur: Pro occultis filij. Dictus est filius Dei. Luc. 1. d, Et mox baptizatus, dictus est à patre filius dicente: Hic est filius meus dilectus. Matth. 3. d. vt designetur nos in baptismo, in filios Dei adoptari: ac deinceps inter filios Dei cõputari. Et dicitur filius charitatis Dei. Col. 1. b. Idem dicitur filius patris familias. Matth. 21. d. Et filius hominis regis. Solet autem appellari in parabolis filius hominis, etiam vt Deus: secundum quòd Deus pater in ipsis parabolis dicitur homo, quatenus se gerit, vt homo. Matth. 22. a. psal. 71. Appellatur etiam filius fabri Christus, vt est filius patris cœlestis, qui fabricator est mundi, & ferrum & omnia dura igne vincit. Matth. 17. b. psal. 79. Isa. 9. b. Dicitur etiam filius vnicornium Christus, secundum potentiam. psal. 28. Et quia natus est ex Iudæis. Et filius Helciæ Eliacim, est Christus filius Dei patris. Isa. 22. f. Dicitur etiam filius Dauid secundum carnem: & Ecclesiastes filius Dauid. Eccl'tæ. 1. a. Porro cum clamarent cæci, Iesu fili Dauid: Iudęos designabant, solam in Christo humanitatem cogitantes, & recognoscentes. Matth. 20. d. Filius hominis dictus Ezechiel, Christum exprimit, se pasim filium hominis nuncupantem, vt veram in se ostendat naturam humanã. Eze. 2. a. Et filius hominis vermis dicitur Christus. Iob. 25. Quia natus de putredine, quasi putris, hoc est, de mortalitate mortalis. Adam quidem fuit homo, & nõ filius hominis: Christus vero dicitur filius hominis, & non homo: quia non erat homo vetus, sicut Adam, ex cuius progenie ipse ortus est. Dicitur etiam quasi filius hominis. Dan. 7. d. vt non intelligatur sicut vnus ex nobis purus homo: sed filius Dei in similitudinem hominum factus. Filius ancillæ Dei dicitur Christus filius Mariæ. ps. 85. Et filius meretricis Iephte, est Christus filius synagogæ. Iudi. 11. a. Et filius Buzi Ezechiel, designat Christum inter hæreticos & contemptores manentem. Ezech. 1. a. ipse est filius accrescens. gen. 49. c. Et filius olei, quia vnctus: vel quia toti mũdo, tanquàm splendidũ lumẽ illuxit. Isa. 5. a.

> Arno. s. ps. 9. 73. 85. Hila. s. Matth. cano. 2. 14. 22. Ori. s. Mat. ho. 18. 20 & s. Eze. ho. 1. Basi. s. ps. 28. ho. 1. Ambr. ser. 16. Hiero. s. Isa. 32. & s. Mat. 22. & s. ps. 28. Aug. q. in Iudi. 49. & epist. 120. Cyril. 1. s. Ioan. 14. Cyril de incarnatione vnigeniti. 25. Ori. s. Eze. ho. 1. Euch. q. in Isa.

Imitatores. Discipuli. Filij quia solent esse parentibus similes, pasim sic appellantur imitatores, & discipuli, siue in bonum, siue in malum: vt filij Abrahæ, dicuntur imitatores fidei eius. Luc. 3. b. Et filij duo Abrahæ, sunt Iudæi & gentiles ipsum imitantes. Et filij eius, qui suscitantur ex lapidibus, sunt gentiles eius fidem amplectentes. Matth. 3. b. Gala. 4. a. Sic sumitur pro imitatore aut discipulo. Exod. 17. b. 21. a. 34. a. 40. b. 1. reg. 8. a. psal. 101. 147. 148. Filij etiam seruorum Dei dicuntur discipuli eorum. ps. 89. Et filius Aminadab sacerdotis erat Eleazar, designans sacerdotes imitatores sanctorum. 1. reg. 7. a. Et filius Cis erat Saul, designãs prę latum imitatorem fortium. 1. reg. 9. a. Et filius Achitob erat Achias, designans prædicatorem, qui est bonus per Christi imitationem. 1. reg. 14. a. Et filij mulierũ misericordiũ sunt discipuli, aut subditi imitãtes eos, qui exercẽt opera misericordię. thre. 4. b. Eze. 18. c. Amos. 9. a. Et filij interemptorum, sunt imitatores martyrum. psal. 101. Filiæ etiam Samariæ, & filiæ Sodomæ, dicuntur imitantes eorum vitia. Eze. 16. e. Et filij peccatoris, sunt imitatores diaboli. Et filij Edom. psal. 108. 136. Et ex patre diabolo dicuntur esse, qui eius faciunt voluntatem. Ioan. 8. f. Et qui instigatione eius peccant. In libro prouerbiorum filij pasim dicuntur discipuli, eo quòd eruditori obediant.

> Gre. s. 1. Reg. 7. 8. 9. 14. Arno. s. ps. 147. Hiero. Cypriano. Ori. s. Luc. ho. 22. & s. Exo. ho. 8. Ambr. de Abrahã. 4. Basi. regul. breuior. 168. & s. ps. 7. Arno. s. ps. 108. 136. Hier. A glasię & s. Gala. 3. Aug. epis. 120. & cõtra Adimantum. Gre. s. ps. 101. Hiero. 1. ps. 136.

Angeli. Sancti. Filij Dei sunt angeli, vel sancti: qui dono gratię spiritussancti in adoptionem filiorum assumũtur. Iob. 1. b. 38. a Et filij Dei dicuntur filij Seth, qui pro Abel natus est, gen. 6. a. Et aliquando dicuntur filij, & filiæ Dei. psal. 28. 126. Isa. 1. a. 43. a. 45. b. Ioan. 1. b. Rom. 8. c. Gala. 4. a. Et dicuntur filij Dei viuentis. Hose. 1. d. quia & ipsi viuent in Deo. Hi sunt filij, qui manẽt in domo in æternum. Ioan. 8. e. Iudæi autem dicebantur filij tanquam in vmbra. Et filij promissionis sunt filij gratiæ. Rom. 9. b. Et filij Dei per prædestinationem dici possunt etiam nondum credentes. Ioan. 11. g.

> Cle. papa. 1. recogni. Hiero. s. Iob. 1. Gre. 2. mor. 2. Basi. s. ps. 28. ho. 1. Beda. s. Gen. 5. Ambr. de Noe. 4. Aug. epis. 57. 120. & s. Ioan. tract. 41. Cyril. 1. s. Ioã. 13. 14.

Israelitę. Filius Dei primogenitus dictus est Israel: quia populus ille prius est vocatus à Deo. Exo. 4. f. Et filij simpliciter aliquando dicuntur Iudęi: vt cum Matth. 15. c. dicit dominus: Nõ est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.

> Beda. s. Exo. 5.

Dæmones. Filij Dei, qui ingressi sunt ad filias hominum, secundum aliquos sunt dęmones: qui se fecerunt succubos & incubos. gen. 6. a. Iidem dicuntur filij Aegypti, hoc est tenebrarum. Et filij Assur. Eze. 16.

> Philo. de gigãtibus. Ori. s. Eze. ho. 7.

Filius

Hie.s.mich.7.

Filius, qui facit contumeliam patri, est qui natus à Deo, neglecto creatore suo, blasphemat eum, à quo conditus est, Mich.7.b.Mala.2.b. Blasphemans creatorem.

Ori.s.Iosu.ho.9.

Filij Israel interdum dicuntur angeli, iuxta origenem.Iosu.8.a. Angeli.

Ori.s.Leuit.ho.7.& s.num.ho.10. Isy.s.Leui.1. Rup.1.1.Leui.5. Hie.s.Eze.40. Ori.s.gen.ho.2. Amb.de Elia.22. Basi. & Aug.s.ps.44 Hier.s.Isa.66. & ad principiam.

Filij Aaron, & Leui sacerdotes, dici possunt apostoli, & sacerdotes noui testamenti, & martyres, ac imitatores virtutũ Aaron, & perfecti sapientia: demum quicunq; semetipsos templum Dei, & templum excelsum virtutibus ædificarunt: item mens & sensus, ædificans in se templum Dei.Exod.28.29.30.38.40. Leui.1.2.3.7.8.9.10.13.16.Num.18.Zach.10.c. Mala.3.a. Idem designant filij Sadoch: & etiam seruantes iustitiam, qui verè sunt sacerdotes.Eze.40.g. Et filij Noe in arca, sunt apostoli, & perfecti in ecclesia. gen. 6.7.8. Et filij Oziel, qui erant Misael & Elisaphan, sunt doctores euangelici.Leui.10.a.Et filij Leui, qui cõgregantur ad Mosen, hoc est, ad legem interpretandã, sunt prædicatores. Exo.32.f.Filij quoq; Mosis, sunt sancti.Exo.4.e.Et filij absolutè, nati pro patribus, dicuntur apostoli, aut baptizati ex gentibus.ps.44.126.Filij quoq; Saul, dici possunt prædicatores sub prælato.1.reg. 14.g.Et filij Samuel qui ante dignitatem boni erant, & verè filij, indignitate vero mali, typum gerunt eorum, qui in dignitatibus per superbiam eriguntur, & qui promouẽtur ad sacerdotium, promittentes seruare vias Samuelis, quas promoti non seruant.1.regũ.7.e. Filij etiam Core, dicuntur discipuli Christi.ps.43.44.45. Et filij sponsi. Matth.9.b. Et filij Iacob & Israel, dicuntur apostoli, & prædicatores.gen.34.42.Leui.15.a.Et filij matris sponsæ, dici possunt apostoli in primitiua ecclesia, conuertentes animas ad fidem.cant.1.b.Filiũ appellat Eli Samuelem: quia prælati ecclesiæ successerunt in locum antiquorum patrum.1.regũ. 3.a.Filij Dauid sunt apostoli: & filij filiorum eius, sunt successores apostolorum.ps.8.131. Et filius Ner, est lucens splendore sacræ scripturæ.1.reg.14.g.Iere.30.d.Eze.5.b.14.d.36.c.Mich. 5.a.Filij etiam Iob, typum gerunt apostolorum, aut ordinis prædicantiũ, qui sunt filij Christi.Iob.1.a.Filij quoq; Iuda, discipuli Christi.Abdi.d. Et filij comparati sponso dicuntur ligna syluarum.Cant.2.a.Hoc est apostoli, & prophetæ, ac etiam multitudo cœlestium ministrorum, qui omnes licet sint excellentissimę vitæ, sunt inferiores Christo.Filij Sion, dicũtur fiduciam habentes in Christo.Ioel.2.f.

Apostoli. Sacerdotes. Martyres. Mens, & sensus. Doctores. Perfecti. Prædicatores. Discipuli Christi.

Gre.s.1 reg.3.7.14. Hie.s. Matth.9.&.s. ps.43. Orig.s.Exo.ho.1.& s.gen.ho.17. Gre.s.canti.1. Arno.s.ps.131. Gre.1.mora.12. Ori.s.cant.ho.2.3. Amb.s.ps.118. ser.2. 5.& de Isaac.4. Rup.s.Ioel.2.

Gre.4.regist.epist.62

Filij Iacob nimium seueri in vindicando stupro Dinæ, typum gerunt magistrorum seueriorum aduersus vitia. Qui enim præputia absciderant, mori minime debebant: quia qui culpam plangunt luxurię, & voluptatem carnis in dolorem vertunt, à magistris non debẽt sentire asperitatem disciplinæ, ne ipse humani generis redemptor minus ametur, si pro eo anima plusq; debet atteritur.gen.34.b. Magistri seueri.

Basi. & Aug.s.ps.44 45. Arno.s.ps.83. Beda.s.pro.20. Hilar.s.Matt.cão.9. Aug.20.ciui.Dei 25 Hie.s.Iere.6. Gre.s.1.reg.9.13.16.

Filij Core sunt Christiani concordes spiritu & voce prophetica: & qui prius erant filij mali patris, facti sunt boni conuersi ad Deum.ps.45.83.84.in titulo. Et filij Iacob, vel Israel sunt fideles, & discipuli diligẽtes, & cõteplatiui, & obediẽtes.Exo.19.a.30.b.1.regũ.7.b.ps. 126.127.148.149.Isa.2.a.g.66.c.g.pro.20.a.Abdi.g.Filij patris Iudæ, dicuntur fratres Christi. gen.49.b.Hoc est, fideles, qui filij sunt Dei per adoptionẽ.Et filij spõsi, dici possunt fideles. Matth.9.b. Et filios Leui, Iuda, & Hierusalem, ipsam ecclesiam debemus accipere, non ex Hebræis tantum, sed ex alijs gentibus congregatam.Eze.40.g.Et filius Iemini, seu Beiamin. i.dexterę, est populus christianus, qui in fide redemptoris nascitur.1.reg.9.a.Iere.6.a.Et filius vnius anni Saul, designat eundem populum, habentem innocẽtiam paruulorum.1.reg. 13.a.Mat.18.a.In filijs Isai prouidit Deus regem: quia illi vtiliter ad ecclesię culmen veniunt, qui electorum magisterio, & pacem custodire, & disponere, siue conficere bella spiritualia didicerunt.1.reg.16.b.Filij Sion, sunt filij ecclesiæ.thre.4.a.Ioel.2.e.Zach.9.c.Et filij institorum, discipuli apostolorum.Iob.28.b.Filij quoq; Dauid, Christiani filij Christi.ps.88. Et filij arietum, sunt conuersi & instituti à prædicatoribus: & discipuli, qui formantur per eruditionem, quasiq; pariuntur à Deo interius, & exterius à pręceptore, vel sunt successores apostolorum.ps.28.33.gala.4.b.Sic designant eos, qui in iudicio constituentur à dextris, vt agni qui sunt filij arietum. Et filij excussorum, dici possunt apostoli, succedentes prophetis: vel quia orti ex Iudæis, qui excusi sunt, & eiecti à Deo: vel sunt boni, ex malis orti: aut filij excussorum, sunt iuuenes, ad operandum parati, & qui in ecclesia expediti sunt ad prẹlium, contra hostes ecclesiæ: & discipuli apostolorum.ps.126.Filij serui debitoris, qui iubentur venundari, sunt populi subiecti episcopo.Matt.18.c.Et filius regis dicitur populus chrianus, in Chro renatus.ps.71.Et filij areæ Chri sunt, qui purgati sunt per tribulationes. Isa.21.c.Et filij seruorũ Dei, sunt discipuli apostolorũ.ps.101.Et filij ꝓphetarũ.4.regũ.4.d.Et filij quoq; regis, quos visitat Deus sunt, q̃ se iactãt chrianos.Soph.1.b.Et filij vteri Iob sunt, quos Chrs doctrina sapiẽtiæ suæ, tanq̃ semine de vtero cordis sui formauerat, habentes in se per grãm Dei formam grę, & disciplinã naturalis legis in veritate: Aut quos formauit ĩ seculo, quos ante secula in suo consilio prædestinauerat.Iob.19.c.42.c.Filij etiam regni dicũtur, ad regnum cœleste pertinentes.Matt.13.c.Et filij desertæ, sunt filij ecclesiæ ex gentibus: quæ prius erat deserta, cum esset in errore.Isa.54.a.d.ps.127.Et filij ceruarum, sunt discipuli prędicatorum,

Christiani. Discipuli apostolorum. Contemplatiui. Obedientes. Ecclesia. Successores apostolorum. Apostoli.

Hie.s.Iob.28. Gre.18.mor.21. Basi.s.ps.28. ho.1.& s.1 ps.33. Arno.s.ps.28. Hie.s.ps.28.& epist. ad Pamphilus & s.Isa.21. Aug.s.ps.126. Euch.q.in psalm. Hila.s.Mat.cão.20. Cle.Alex.1.stroma. Ori.1.Matt.ho.7. Tert.aduer.marci. Hie.s.ps.71. Gre.s.ps.101. Ber.ser.paruo.65. Hie.s.Sopho.1.&.s. Iob.19.42.&.s.Matthæ.13. Gre.14.mor.22. Orig.s.Iere.ho.6.& s.Matth.ho.13.&.s. Io.s.libro.3. Hieron.s.Isa.49.56. 60.63.

rum, geniti in euágelio.Iob.39.a.Et filij ſterilitatis Sion,ſunt filij eccleſię:quæ inter Iudęos erat ſterilis,& in gentilitate multos genuit filios.Iſa.49.c.60.a.Et filius aduenæ,dicitur veniens ad fidem ex gentilitate.Iſa.56.a. Et filij peregrinorũ ſunt fideles deſcendentes ex gentibus.Iſa.60.b.Et filius Abinoẽm eſt,qui in eccleſia ſeruat reſponſa patris cœleſtis.Iudi.5.a. Et filius Annæ,eſt robuſtus in fide:& tres filij ſunt pro fide trinitatis agentes fortia opera: filiæ vero duæ,ſunt infirmiores,qui ſaluantur per duo præcepta charitatis.1.reg.1.c.Filij ancillæ Dei dicuntur,qui non ſolum electione,ſed natura ſunt ſerui Dei:ſicut Eua ex ſeruitute peccati,tranſiuit ad ſeruitutem Dei:vt ſic filius Euę ſit ſeruus Dei electione, & filius ancillæ,quia natus ex ea,quæ ancilla fuit peccando,& poſtea pœnitendo. Filius etiam ancillæ Dei,eſt obſeruator diſciplinæ.ps.115.Et filij Iudæorum,ſunt credentes ex gentibus, ſuccedentes Iudæis in fide.Matt.11.c.gala.3.b.Iere.31.b.d.Filię quoq; regum,ſunt animę imitatrices martyrum:& diſcipulę apoſtolorum.ps.44.Et filij orientales ſunt, qui de vero lumine ſunt profecti.Eze.25.b.Et filij terrę fœderis ſunt filij Iſrael, & filij eccleſiæ.Eze.30.a.Et filius viduę ſareptanę eſt populus chriſtianus, & idẽ mortuus , & poſtea ſuſcitatus deſignat gentilem populum,aut genus humanum ſuſcitatum à Chriſto.3.reg.17.d. Filij aquilæ, ſunt prædicatores,qui per gratiam Chriſti renati ſunt.Pro.30.c.Filij maris,ſunt in baptiſmo renati.Hoſe.11.d.Filij benedictionis,dicũtur prædeſtinati: qui benedicti ſunt,in benedictione data primo homini.Amos.3.b.

Gre.30.mor.22. Ori.ſ.Iudi.ho.6. Gre.ſ.1.reg.1. Baſi. & Arn.ſ.ps.115. Hila.ſ.Matt.cão.11. Hiero.ſ.ps.44. &.ſ. Eze.25.30. Aug.ſ.p.44. & ſer. 201.206. Gre.9.mor.2. Beda.ſ.pro.30. Rup.ſ.Hoſe.11.&.ſ. Amos.3.

Prædeſtinati.

Filij, quidam ſunt regum terræ ,alij autem hoc ipſum quod alieni ſunt à filijs regum terræ: nullius quidem eorum,qui ſunt ſuper terrã filij ſunt:ſed aut Dei,aut filij Dei,aut alicuius filiorũ Dei: Quando ergo ſaluator interrogat Petrum,dicente Petro,non à ſuis filijs, ſed ab extraneis:tale aliquid exiſtima dictũ : dominus dicit de illis,qui extranei ſunt à regibus terrę,ergo filij liberi ſunt:quoniam liberi ſunt,qui filij ſunt Dei:filij autem regum terrę liberi non ſunt:quoniam omnis,qui facit peccatum,ſeruus eſt peccati.Mat.17.d.Ioan.8.d. *Ori.ſ.Matt.ho.4.*

Intelligentes ſublimia. Filij Aaron ſunt,qui ſublimia, & diuina intelligere poſſunt, ſublimes videlicet in ſapiẽtiam.Leui.6.c.13.a. *Iſy.ſ.Leui.5.6.13.*

Duo ordines ſacerdotum. Filij duo Eli, deſignare poſſunt duos ordines ſacerdotum : & quia erant neſcientes dominum,deſignant promotos ad ordines,& dignitates ratione cognationis ,& non ratione doctrinę & virtutis.1.reg.2.c.Deſignãt etiam Annã & Caipham neſcientes dominũ,& c. *Gre.ſ.1.reg.2. Rup.1.ſ.reg.8.*

Spiritualis & carnalis. Filii & filiæ, ſunt ſpiritualis & carnalis,ſiue animę fortiores & minus fortes. Exo.3.b. 10.13.20.21.32.Leui.10.Iſa.43.a.Et filij & filię Siõ,ſunt recentes in eccleſia.Iſa.49.f.62.b.Gala. 4.f.1.Theſ.2.b.Et filij & filiæ prophetãtes ſunt,qui ſunt maioris meriti in eccleſia.Ioel.2.g. *Hiero.ſ.Iſa.49. &.ſ. Ioel 3.*

Volentes ſeruare legem cum Iudæis. Filius & pater intrantes ad eandem puellam,ſunt Chriſtiani,qui cũ Iudęis legem ſeruare volunt.Amos.2.c.vel ſacerdos & clericus,ſectantes eandem libidinem. *Glo.int.ſ.Amos.2.*

Genus humanum. Filij hominũ in malum. Filius hominis in bonum. Spiritualis. Carnalis. Filij Seth ſignificant genus humanum.nu.24.c.Filij autem hominum,fere in malum accipitur,vt ſint humana ſapientes & carnales,ac peccatores.ps.4.32.44.56.61.65.89.143.145.Aliquando tamen in bonum ſumi poteſt pro his, qui ad Chriſtum pertinent.ps.35.48. Filius vero hominis in bonam accipitur partem:vt ſit filius interioris hominis is,qui ſecũdum hominem interiorem viuit.Iſa.56.a.Eze.2.a.Sic dicitur paſſim Ezechiel filius hominis.Et homo nouus & ſpiritualis,qui oritur à vetere & carnali,dicitur filius hominis.ps.8.Aliquando in ſcripturis filij hominum dicuntur generaliter homines: aliquando propriè,quodammodo dicuntur filij hominum,propria quadam ſignificatione,vt non omnes homines intelligantur,maximè quando habet diſtinctionem. Non enim ſine cauſa poſitum eſt.ps.35.Homines & iumenta ſaluos facies domine , filij autem hominum, quaſi his ſequeſtratis, oſtendit ſeiũctos filios hominum,non ſolum à iumentis,ſed etiam ab hominibus, qui ſalutem iumentorum quęrunt à Deo,& pro magno hoc deſiderant. Homines ergo ſunt, qui cum iumentis gaudent in re.Filij autem hominum gaudent in ſpe . Illi pręſentia ſectantur cum iumentis: iſti futura ſperant cum angelis. Sic dicitur Deus memor hominis quaſi abſentis , & viſitare filium hominis quaſi preſentem.ps.8. *Ori.ſ.nu.ho.18. Baſi.ſ.ps.48. Hie Cypr.&.ſ. Eze. 2.30.&.ſ.Iſa.56. Aug.ſ.ps.8.35.48.56*

Credẽtes ex Iudęis, & gentibus. Filij Noẽ Sem et Iaphet operientes patrem,ſunt credentes ex Iudęis & gentibus honorantes paſsionem Chriſti.gen.9.c.Et filij duo ſunt gentilis & Iudaicus populus.Luc.15.e.Senior quidem eſt Iudęus,iunior vero & prodigus,gentilis.vel iunior eſt peccator,ſenior vero iuſtus:ſed in quem poſsit cadere inuidia.Et filius,qui renuit facere volũtatem patris,quã tamen poſtea fecit,eſt gentilis populus,& qui prius peccauerunt, & poſtea conuerſi ſunt. Qui vero dixit faciam,& non fecit,deſignat Iudæos promittentes ſeruare legem,quam nõ ſeruarunt.Et vouentes,vota tamen non implentes. Matt.21.d. Et filij duo Ioſeph,ſunt duo populi.gen.41.g.48.a.Et filij Moſis.Exo.2.d.18.a.Deſignantur etiam carnales,& ſpirituales. Item filius meretricis mortuus,eſt populus Iudęorum:filius vero alterius meretricis viuus, eſt populus chriſtianus ex gentibus.3.reg.3.d.Et filij viduę ſubiecti creditoribus, ſunt gentilis & Iudaicus populus ſubiecti diabolo per peccatum.4.reg.4.a.Et filij Iuda,& filij Iſrael, duo ſunt populi in vna fide;vel principes eccleſiarum inſtructi armatura apoſtoli.Hoſ.1.d. Ioel.3. *Aug.12.cõt. fauſ.23. Hie.epiſt. beatitud. &.ſ.Mat.21.& epiſt. multum in vtraq;. Beda.ſ. gen.41. &.ſ. Exod.5. Gre.ſ.Eze.ho.3. Hie.ſ.Ioel.3. Aug.ſ.pſ.76.*

Rup.f.Zach.9. Ioel.3.b.Et cum dicitur filij Ifrael & Iofeph.ps.76. Sunt duo populi:filij Ifrael funt Iudæi:
filij Iofeph,ecclefia ex gentibus.Filij gratiæ funt credentes ex gentibus.Zac.9.c.

Ori.f.Matt.ho.18 & Filij matris fponfæ,dici poffunt conuerfi ex fynagoga:vt Paulus, aut alij, qui pugnaue-
f.cant.ho.1. runt contra eam.vel etiam apoftoli filij Hierufalem cœleftis, quæ eft mater noftra:& pro- Conuerfi ex Iud.
Hie.f.Ifa.63. Augu.f.galat.3.&.f phetæ:& angeli cuftodes:qui omnes pugnant contra animam peccatricem,vt eam reducāt
Ioan.trac.51. in fponfi gratiam.cant.1.b.Et filij non negantes,dicuntur credentes ex Iudæis. Ifa.63.b. Fi
Cyril.cōt. Iulianū.9. lia etiam Sion,defignat credentes ex Iudæis.Ioan.12.b.Zach.9.c.

Gre.f.1.reg.1.2. Filii Ifrael,qui dicuntur filij vnius viri,funt Iudæi, qui vnam habebant legem. gen.42.b. Iudæi.
Beda.f.exo.5. Et filius procuratoris domus Abrahæ,dici poteft populus Iudæorum,qui erat velut filius
Ber.f.cant.fer.80. legis.gen.15.a. Et filij Eli nefcientes dn̄m, funt populus Ifrael, qui noluit cognofcere Chri-
Gre.f.1.reg.4.16. ftum.1.reg.2.e.Ioan.5.Ifa.1.a.Filij decem effent Iudæi, fi per legem decalogi effent in eccle-
Ori.f. Matt. ho.26. fia geniti.1.reg.1.b.Filij alieni.ps.17.108.147.Hofe.5.b.dicuntur Iudæi,& mali:filij,ob reten
&.f cant.ho.1.2. tam magnitudinem imaginis:alieni, ob amiffam rectitudinem. Filius nurus Eli, dicitur po
Arno.f.ps.17. pulus Iudæorum,durus nequitia,& infuperabilis perfidia.1.reg.4.d.Filij feptē Ifai,qui non
Aug.f.ps.68. Ber.f.cant.fer.2. eliguntur in reges,defignare poffunt perfectos inter Iudæos:qui comparati Chrifto reijci
Hilar.f.Matt.cāo.2. untur.vel defignant eos,qui robufta quidem faciunt opera,fed fpiritualia non intelligunt:
qui ideo ad regendum funt inepti.1.reg.16. b. Filij Hierufalem dicuntur aliquando habita
tores Hierufalem,qui erant Iudæi.Ifa.51.f.Matth.23.d, Et filij matris Chrifti, funt Iudæi filij
Ori.f.Luc.ho.5. fynagogæ.ps.68.cant.1.b.Et filii Rachel, quos plorauit, quia non funt,defignant Iudæos, Innocentes.
Hier.f.Ifa.1.20. qui per incredulitatem amittuntur.Item innocentes,qui nati funt, vbi fepulta eft Rachel,
vel etiam chriftiani,qui occifi non pereunt.Iere.31.c.Matth.2.d.Filia archi fynagogi,eft po-
Aug.f.ps.77. pulus Iudaicus:qui prius vocatus eft ad fidem:fed pofterius credet. Matt.9.c. Mar.5.c.Luc.
Gre.6.mor.2. 8.f.Et filii fcelerati,& defertores dicūtur Iudęi. Ifa.1.a.20.a.Ier.3.g.11.d.Et filii Edom.ps.136.
Filii Ephraim intendentes arcum,funt Iudæi promittentes feruare legem, quam non cufto
Rup.f.Hofe.2.&.4. dierunt.ps.77.Et filii viri ftulti,funt Iudæi,difcipuli Pharifæorum.Iob.5.a.Filii etiam regni.
f.Ioan. Matth.8.a.dicuntur Iudęi:in quos ante Deus regnauit, & legem acceperūt à Deo:ad quos
prophetę miffi funt:apud quos templum, & facerdotium fuit.Filii fornicationum fuerunt
filii Ifrael, imitantes idololatriam maiorum:cuius gratia difsipati fuerunt. Hofe.2.a. Filius
reguli curatus hora feptima, eft populus Iudaicus conuerfus iuxta finem mundi. Ioā.4.g.

Hie.f.Ifa.19. Filii Aaron Nadab & Abihu,funt hęretici nutriti in ecclefia,fed ab ea eiecti.Leuit.10.a. Hæretici.
Hych.f.Leui.10. Filios autem fapientum fe dicunt hæretici, hoc eft, difcipulos apoftolorum,& habentium
doctrinam apoftolicam:à quorū tamē doctrina degenerarūt.Et filios regū antiquorū,hoc
eft,philofophorum.Ifa.19.b.Filii autem violentorum funt fequaces hæreticorum.Iob.27.c. Sequaces hæreticorum.
Aug.f.gala.3. Beda.f.gen.25. Filij autem Ceturę non pertinētes ad promifsiones Abrahę, funt herefes & fchifmata,quæ
excluduntur ab ecclefia. Dicuntur etiam filii cōcubinarum.gen.25.a.Et filii impiorū,funt Hærefes.
Hier.f. Iere.ho.8.& difcipuli hęreticorum:qui & filii diffidentię.Ier.12.a.Ephe.2.a.Et filii Hierufalē,qui immo- Schifmata.
f.Eze.ho.7. lantur,funt nati in doctrinis hęreticorū,fub quibus pereunt:filij vero Dei,qui etiam immo
lātur,funt nati in ecclefia,fed in errorem inducti.Eze.16.c. Et filij defertores funt hęretici,
Hie.f.Ifa.30.57. et omnes peccatores,qui et filij mendaces dicuntur.Ifa.30.a.Filj etiam auguratricis,et filij
perditionis funt auguriis, et idololatriæ, ac erroribus vacantes.Ifa.57.a.Et filii humiliantiū Peccatores.
ecclefiam,funt filii perfecutorum ecclefię.Ifa.60.c. Filii orientis, qui venerunt cū Madian
et Amalec contra Ifrel,funt hæretici baptizati impugnantes ecclefiā. Iudi.6.a. Filii et filię
Ori.f.Iudi.ho.8. funt difcipuli hæreticorum, qui et filii Aegypti dicuntur.Iere.3.g.Eze.16.c.44.f.Iob.17.b.
20.b.24.b.27.28.b.Hofe.4.d.5.b.9.d.Ioel.3.b.Amos.7.d.Et filii Ammō, qui de Lot,hoc eft,
declinatione in fpelunca geniti funt femine,& generati inebrietate,& inceftu,defignant hę
reticos.Eze.25.a. defignant etiam fchifmaticos, qui feparant quidem deceptā multitudinē
Hiero.f. Iere.3.&.f. ab ecclefia Dei:fed in eadē regula fidei permanentes,cupiūt dilatare terminos fuos.Amos. Cogitationes & verba hæreticorum.
Ezech. 16.25.&.f.A- 1.d.Filii alieni funt hęretici:quorū filij dicunt̄ ficut nouellę plātationes,hoc eft,cogitatiōes
mos.1. &.f. Hofe.5. &.f.ps.143. eorū ab ipfis adinuentę,nec facrę fcripturæ conformes.Filię vero eorū cōpofitæ,funt ver
ba,quę ornant & componunt,ad decipiendos fimplices.ps.143.Filij etiam ftultorum,funt
Gre.20.mor.11. difcipuli hæreticorum.Iob.30.b.Et filij maris funt difcipuli hæreticorum,qui in amaritudi
Hier.f.Hofe.11.&.f. ne, & falfis hæreticorum aquis fuerunt procreati.Hofe.11.d.Et filii Ephraim dicuntur hęre Gentiles.
ps.77.&.f. Ioel.3.& tici, quia tribus Ephraim recefsit à tēplo , & fabricauit vitulos aureos.Et dicitur Ephraim
f.Zacha.9. filius non fapiens, propter infipientiam hæreticorum.Hofe.13.d.ps.77. Filii autem Gręco-
rum,gentiles fignificare folent.Ioel.3.a. Zacha.9.c.Filii etiam Affyriorū, funt hæretici, aut
gentiles.Ezec.23.a.Et dicūtur filii iniquitatis.Hof.10.c. Et filii delitiarum Ifrael funt fecta-
Hie.f.Mich.1. tores hęreticorum.Mich.1.d.Eofdem defignant filii Samariæ,& Sodomæ, & filię Taphnis.
Gre.f.1.reg.1. Eze.16.f.30.e,Item filiæ Tyri.ps.44.Et filii Belial funt idololatrę, & inobedientes pręlatis,
ac fuperbi, quæ omnia funt in hęreticis.1.regum.1.c.2.c.10.d.

Aug.f.ps.82. Filii Lot,i.filii declinationis,funt fpiritus apoftatici:qui à veritate declinando,in fatelli- Dæmones.
Gre.25.mor.15. tium diaboli difcefferunt.ps.82.Eofdem defignāt filii Mēpheos, Iere.2.d.Et filius primoge-
nitus

genitus Pharaonis, potest esse superbia diaboli, Exo.4.f.

Religiosi. Boni viri. Filij Rechab, qui cum incluserunt se in ciuitate, primi captiui ducti sunt. Iere.35.b. Designant religiosos, qui captiuantur, cum miscentur secularibus: vel designant bonos homines qui primi patiuntur iniuriam à malis. Hie.epist.ad Paulinū

Filij Laban murmurātes contra Iacob.gen.31.a. Sunt clerici inferiores cōtra religiosos.

Vacantes doctrinæ seculari. Filius adoptiuus filiæ Pharaonis fuit Moses. Exo.2.f. Et designat eos, qui nondū valentes perfectè doctrinę vacare, se subijciunt mundanæ, & inflatę scientiæ. Et filius Israelitidis & Aegyptij est, qui credit literam legis: sed dat illi sensum carnalem. vel est discipulus habēs simul doctrinam theologicam, & sapientiam vanam Aegyptiorū. Leui.24.c. Greg nyssē. de vita Mosis. Ori.s.Leui.ho.14. Isyc.s.Leui.24.

Filius Sophoniæ.i. visitationis domini dicitur Iosias, hoc est, saluatus, quia visitatur à domino, qui prius male ægrotauerat. Zach.6.c. Hie.s.Zach.6.

Dona spiritussancti. Sacramenta. Filij Iob septem, septiformem gratiam spiritussancti significare possunt, & etiā sacramenta, quę omnia sunt à Christo, tanq; à patre. Iob.1.a. Hie.s.Iob.1.

Ignaui. Filij nō transeūtes Iordanē cū pr̄ibus. Iosu.1.d. sunt nō docētes, neq; verbo, neq; exēplo. Ori.s.Iosu.ho.3.

Existentes in peccato. Filij mortis, aut mortificatorum, dici possunt, qui erant in peccato. ps.78. Et filius viduę ciuitatis Naim suscitatus à Christo, designat eum, cuius peccatum iam foras prodibat per operationem. Luc.7.c. Arno.s.ps.78.

Sensus boni. Filij Israel multiplicati in Aegypto. Exo.1.a. sunt sensus boni & spirituales, qui multiplicantur in carne, cum mortificatur Ioseph. Beda.s.Exo.1.

Cogitationes. Filij & filiæ, sunt sensus & cogitationes. p̄s.105. Et filij concubinarū, sunt cogitatiōes ex scietijs encyclijs prodeuntes. gen.25.a. Et filij Hierusalem, quos ipsa eijcere dicitur, sunt bonæ cogitationes à Deo insitę. Filij vero sororum eius sunt errores, quos eijciunt trāseuntes ad alios errores. Eze.16.e. Et filij malorum patrum, sunt prauę cogitationes. Isa.14.c. Arno.s.ps.105. Philo.de sacrific. Abel & Cain.

Hæreticus sensus. Filius primus Dauid & Bethsabee mortuus, est primus sensus sectę à diuina sapiētia alienæ: q mox est extinguēdus. 2.reg.11.d. Et filius Tabeel. Isa.14.c. designat errores hęreticorū, & philosophorū: quos ipsi veritates asserūt esse: eisq; nitunt in ecclesia principatū exhibere. Ori.s.Rom.3. Hie.s.Isa.14.

Opera. Filij aliquando dicūtur opera: vt filiū parere sit operari. gen.21.a.30.a. Et filios parere in dolore, est difficulter bene operari. gen.3.c. Et filius, quem parit mulier, cuius grā fit immūda, est opus minus malū: sicut filia, est maius malū. ps.16. Et filij, qui succedunt primo loco ī hereditatē, sunt bona opera. gen.17.18. Exo.2. deut.25.b. Mat.22.c. Et filij legitimi sunt opera legi cōformia. Filij autē concubinarū, sunt opera timoris seruilis. gen.25.a. Et filia vendita, dici potest subiectio deuota, vel operatio bona. Exo.21.a. Et filij mulierū sunt opera virtutum, aut bonæ cogitationes: quibus diabolus priuare conatur animas. 1.reg.15.g. Et filiæ Salphaad sunt opera, per quinq; sensus benefacta: & qui habēt secundū locum in hæreditate, quasi minora exercentes opera. nu.27.a. Et filij Elcana & Phenenna, sunt opera iustitiæ ex conuersione: vel opera vitæ actiuæ, quę accipiunt partes, sed non assistunt Deo, vt Samuel. Filius vero Elcana & Annæ, est opus perfectum, assistens Deo per contēplationem. vel est gaudiū internæ visionis: quod non acquiritur, nisi per longum tempus. 1. reg.1.a. Filij serui, qui renuit libertatem propter ipsos filios, sunt etiam opera. Exo.21.a. Filij ancillarū positi à Iacob primo loco in itinere sunt imperfectæ virtutes, aut timor seruilis, seu opera ex timore seruili facta. Filij vero Liæ sunt perfectiores virtutes, & timor iam filialis, & opera his respondentia. Filius autem Rachelis, est perfectio charitatis, expellentis timorem. gen.33.a. Filij præterea ancillarum, sunt humilitatis officia. Item carnalia opera. gen.16.a.21.b.37.a. Exo.23.b. Matt.18.f. Filij quoq; adulterini, sunt vitia, & mala opera. Et filij Edom, sunt vitia, & opera terrena. ps.136. Filius & filia, quos deuorat inimicus, sunt opera bona, quæ peccātes amittimus. Iere.5.d. Et filij sicut nouellæ oliuarum, sunt bona opera. p̄s.127.101. Filij in quos reddit Deus iniquitatem patrum, sunt opera. Exod.20.a.34.a. deut.5.a. Sic maledictus est Chanaā filius Chā. gen.9.d. 1. Timo.2.d. Filij nobiles sunt bona opera: ignobiles vero mala. Iob.14.d. Et filij & filiæ, sunt fructus operū fortes & infirmi. Exo.21.a. Leui.25.f. Filij quoq; Sedechiæ, sunt eius opera. 4.reg.25.b. Et filię dandæ viris, sunt bona opera copulāda veritati fidei. Iere.29.b. Aug.epist.59. & 1.q. in euange.32. Philo.2.allego. Ori.s. nu. ho.20.22. & s.Rom.8. Gre.s.1.reg.15. Ori.s.reg.ho.1. & s. Matt ho.22. Gre.s.1.reg.1. Hie.2. cont. Iouian. & s.Isa.7.14. Ori.s.gen.ho.7. Aug.1.q in euan.25. Philo.de sacri.Abel. & Cain. Hila s.ps.136. Hie.s.Eze.18. Gre.12.mor.13. & s. Eze.ho.3. Isy.s.Leui.25. Hie.s.Iere.29.

Opera legis. Filius procuratoris Abrahæ, dici possunt opera legis, quibus non datur hęreditas promissa Abrahæ, hoc est, vita æterna, quia non ex lege, aut ex operibus legis est iustitia. gen.15.a.

Merces operum. Vt filij sunt opera, ita filij filiorum, sunt mercedes operum: vt cum dicitur. p̄s.102. Iustitia illius in filios filiorum. Et. p̄s.127. videas filios filiorum suorum, hoc est, percipias præmium respondens operibus, à sapientia, & virtutibus genitis. Aug.s.ps.102.127.

Filij secundū aliquā causam. Filij etiā dicuntur alicuius rei, ad quam pertinent, tanq; causam in aliquo genere causæ: vel propter aliquā similitudinē: vt dicunt filij lucis, qui in luce grā geniti sunt, & opera lucis faciunt. 1.thes.5.a. Colos.5.b. Et filij contumaciæ, qui opera cōtumacia faciūt. Ephes.5.b. Et filij iræ, qui opera digna ira & vindicta Dei faciunt. Dicuntur autē natura filij iræ, q ab ipsa natiuitate digni sunt ira: vel quia reuera digni sunt ira. Ephes.2.a. Et filij perditionis sunt,

OO qui secundū

Gre.29.mor.30. qui secundum merita pereunt, aut perituri sunt. Ioan.17.b. Filij etiam terræ dicuntur terrena requirentes. Iob.38.d. Et filij mortis, qui rei sunt mortis.1.reg.20.a. Et filij captiuitatis, qui captiui fuerunt.1.Esd.2.a.4.a.

Hie.s.Isa.5.&.s.Zacha.4. Filius olei, quātum ad literā, est locus pinguis & vber. Isa.5.a. Potest aūt significare sacrā scripturā. Et duo filij olei, sunt duo testamenta, vel sacerdotium & lex. Zach.4.d. Locus pinguis.

Amb.de insti vir.14 Gre.s.cant.7. Ori.s.Exo.ho.2. Filia principis dicitur beatissima virgo Maria. Cant.7.a. Itē ecclesia filia Chr̄i in baptismo renouata. Et filia pr̄is Abrahę, & non matris, dici potest ecclesia filia Dei, & non synagogę, quā non imitatur. gen.20.c. Et filię Laban, sunt ecclesię ex gentibus. gen.32.e. Idem designat filia sacerdotis Eliopoleos, vxor Ioseph. gen.41.f. Et filiæ Aegypti discurrētes p murū. gen. Virgo Maria. Ecclesia.

Hier.s. Isa. 62.& ad principiam. Aug.q.in Iudi.49. Chrys.de Iephte. Hila.s.Matt.cāo.15. Basi.s.ps.44. Beda.s.gen.49. &.s. Exo.2. 49.c. Filia quoq; Pharaonis, quę adoptauit Mosen ecclesia est ex gentibus. Item filiæ septē sacerdotis Madian. Exo.2.c. Et filia Siō est ecclesia succedēs synagogę. Isa.62.d. Et filia Iephte virgo, est ecclesia filia & sponsa Christi, quam sibi virginē copulauit: eamq; in holocaustum offeret, quum tradet regnum Deo patri. Iudi.11.f. Et filia Chananeæ, est populus gentilis seu ecclesia ex gentibus. Matt.15.c. Et filia absolutē est ecclesia, per amorem à Deo genita. Et filia Dei patris: quia sponsa filij: & filia regis. p̄s.44. thre.1.b. Et filia multitudinis est ecclesia ex multis constans. Cant.7.b.

Aug.s.p̄s.9. Filia Sion dicitur Hierusalem: & significat Hierusalem cœlestem, quę nascitur ex Sion, hoc est, ex contemplatione: quam sequitur visio pacis. p̄s.9. Cœlestis patria.

Gre.s.1.reg.8.s.cantic.2.5. Hie epis. audi filia. Ori.s.cāt. ho.2.3. & s.Eze.ho.7. Amb.de Isaac.5. Hier.s Isai.1.3.& ad principiā.&.s.p̄s.47. Arno.s.p̄s.72. Basi.s p̄s.44. Aug.s.p̄s.47. Chry.de Iephte. Isy.s.Leui.22. Filiæ interdum sunt animæ, ad diuini verbi conceptum pręparatę.1.reg.8.c. Eædem dicuntur filię Sion. Iere.6.f. thre.1.b. Et filiæ populi Dei. Ieremi.8.g.14.c. Sopho.3.c. Filiæ autem comparatæ sponsæ, sunt animæ comparatę beatę Mariæ. canti.2.b. Et filię Hierusalem sunt animæ, quæ appellant Hierusalem cœlestem matrem suam in hoc mundo: vel in cœlo collocatæ: & quia filię, sunt animę infirmiores. Item spiritus, anima, & caro. Cantic.1.2.3.6. Isa.1.b.3.c.37.d.52.a. Eze.16.g. ps.72. Filia absolutē dicitur anima, per amorem à Deo genita, & filia regis, & filia Dei patris, quia sponsa filij: filiæ quoq; regum, sunt animæ generosę in fide & virtutibus, & discipulę prędicatorum, & prelatorum p̄s.44. Et filiæ Iudæ sunt animæ confessorum: quia Iudas confessionem interpretatur. p̄s.47. Et filia Iephte, est anima nostra, quam debemus offerre Deo. Iudi.11.f. Filia sacerdotis, est anima nutrita in fide. Leui.22.b. Filię quoq; sunt mentes infirmę in ecclesia.1.reg.8.c. Isa.60.a. Animæ.

Gre.s.1.reg.14. Filię duę Saulis, sunt dediti vitę actiuę, & contēplatiuę: & dicunt̄ filię propter fœcunditatem: actiua parit multitudinem operū: contēplatiua plenitudinē internorū gaudiorū. Et filia Achimaas Achinoen, est bona voluntas, quę est à Chr̄o, & parit vtrāq; vitam.1.reg.14.g. Actiui, & contemplatiui.

Hie.s.Iob.1. Gre.1.mor.12. Filię Iob tres, designant legem, & prophetiam, & euangelium. Iob.1.a. Item plebes infirmiores, fidem trinitatis constanter habentes. vel tres ordines fidelium, pastorum, continentium, & coniugatorum. Lex: prophetia, & euangelium.

Hier.ad principiā.& s Isa.23 &.s.p̄s.44. Aug.s.p̄s.44. Filię Tyri, hoc est, filię fortissimi, nempe Dei dicuntur pœnitentes ex gentibus, & etiam sunt filię Tyri, hoc est, angustię animi pœnitentes & credentes ex gentibus. Item diuites ex gentibus. ps.44. Pœnitentes ex gentibus.

Amb.de Noe.4. Phil.de gigant.& q̄ De9 sit immutabilis Hie.s.Isa.16,23, &.s. Mala.2. Filię hoīum dicunt̄ animę habentes carnalia opera, & ea, q̄ per sensum habent̄. gene.6.a. Et filiæ Laban, sunt animę seruientes mundo, aut diabolo. gen.31.f. Et filiæ Moab sunt animę infirmæ adhęrentes hęreticis. Isa.16.a. Et filia Sidonis est anima, quę polluit corpus suū voluptatibus, & turpitudine. Isa.23.c. Et filia Babylonis, anima mundana. p̄s.136. Zach.2.b. Et filia Dei alieni, anima seruiens peccato. Mala.2.c. Et filię gentium robustarum, sunt animę sequentes dęmonia. Eze.32.d. Filia latronis est Iudęa, quasi filia diaboli, & anima peccatrix. Mich.5.a. Et filię Chanaan, quę non iunguntur Isaac, hoc est, Christo, sunt animę peruersę. gen.24.a.28.a. Exo.32.a. Item filię Cheth odiosę Isaac & Rebeccę. gen.27.g. Filia quoq; Chananeæ obsessa à dęmonio, est aīa peccatrix. Matt.15.c. Et filię Salphaad sunt terreni in terra hęreditatē habentes: de quibus Moses non tulit sententiā, nisi consulto domino. nu.27.b, Et filia Archisynagogi domi mortua, est peccans solum in corde. Matth.9.c. Mar.5.c. Luc.8. Filię quoq; Hierusalem sunt effœminati doctores in ecclesia, & philosophi docentes voluptates. Eze.13.c. Isa.22.b. Iere.11.b. Et filia Iuda dicta Hierusalem, est anima peccatrix in ecclesia. thre.1.a.2.d. Filię, quę congregauerunt diuitias, sunt ecclesię hęreticorū. pro.31.d. Filię enim absolutē fere nusq̄; in bonum sumuntur. cant.2.a. gen.49.c. Animæ carnales.

Hie.s.Mich.5. Ori.s.nu.ho.20.&.s. Matth.cap.15. Amb.Exhor.ad vir. Ori.s. Eze.ho.8. Hie.s.Eze,13. Beda.s.pro.31. Rup.s.cant.1.

Hie.s.Eze.26. Filię Tyri dicuntur ad literam ciuitates subiectę Tyro in regione illa. Et designant animas deceptas ab hęreticis. Eze.26.a. Ciuitates subiectæ. Animæ deceptæ ab hæreticis.

Isy.s.Leui.21. Hie.s.Isa.32. &.s.Sopho.3. Hila.s.Matt.cāo.9. Aug.ser.74. Ru s.cantic.6.&.s. Mich.5 Filia sacerdotis fornicans, erat synagoga fornicans à Deo: vnde flammis exuri iubetur. Leui.21.a. Et filia hominis Chananęi, quam accepit Iudas vxorem, dici potest synagoga: vel etiā dignitas ecclesiastica simoniacē accepta. gen.38.a. Filię confidētes, sunt synagogę, & ciuitates Iudęę. Isai.32.e. Filia principis synagogę mortua, est plebs Iudaica. Matth.9.c. Et filia Edom synagoga Iudęorū. thre.4.d. p̄s.136. Et filia dispersorum, est ipsa synagoga. Soph.3.b. Filia multitudinis est plebs Iudaica multiplicata in Aegypto. cātī.7.b. dicit̄ etiā filia latrōis Mich.5.a. Synagoga. Dignitas simoniacē accepta.

Mich.5.a.quia condemnato Christo, amplexa est Barabbam.

Caro. Peccatum. Concupiscentia. Voluptas. Passiones carnis.

Filia Babylonis & filia Chaldæorum, carnem aliquando significare potest. Item peccatum in anima: & inordinatam concupiscentiam, ex confusione nascentem.ps.136.Isa.47.a. Et liberi matris Agag, sunt motus carnis inordinati.1.reg.15.g. Et filia Herodiadis, est voluptas: quæ saltare dicitur, quum ad illicita nos incitat. Matth.14.a. Filius diuiditur contra patrem cum concupiscentiæ resistunt animæ. Luc.12.g. Et filij matris sponsæ, sunt passiones carnis aduersus animam pugnantes.canti.1.b. Sciendum autem Abraham & Isaac non genuisse filias: Iacob vero vnam, & ipsam fratribus ac parentibus molestam: vnde homines effœminati filias procreant, hoc est, cogitationes carnales. Et ipsæ concupiscentiæ dicuntur filiæ hominum.gen.6.a. Et filiæ Chanaan, quæ non iunguntur Isaac.i.Christo, sunt concupiscentiæ.gen.24.a.

Hila.s.ps.136. Fulgen.epist.4. Gre.s.1.reg.15. Hila.s.Matt.cā.14 Amb.s.Luc.12.& de Isaac.4. Ori.s.num.ho.11. Philo.de gigantibus

Philosophia.

Filia Pharaonis, quæ non habuit filium, nisi adoptiuum, est scientia aut philosophia mũdana, quæ non parit perfectas virtutes. Exo.2.b. — Greg.nysse. de vita Moseos.

Lex peccati.

Filia Pharaonis coniuncta Salomoni, est lex peccati, quæ orignem habet à diabolo: cui tradit in dotem Gazer, hoc est, animam.3.reg.9.c. — Ori.s.Iosu.ho.22.

Temporalia bona. Vita corporalis. Superbia & inanis gloria. Iudæi. Scribæ, & pharisæi. Prudentia & fortitudo. Plebs sub prælato.

Filiæ Lot duæ sunt temporalia bona & vita corporalis: quę exponi debent pro salute proximi. Hę inebriant patrem, hoc est, peruertunt sensum possidentis. Et ex eo concipiunt Moab & Ammon, hoc est, malas operationes, quę non intrant in ecclesiam Dei.gene.19.g. Item sunt superbia & inanis gloria, quę quandoq; perfectos inebriant. Item Iudæi dantes peruersos sensus & carnales legi, vnde infidelitatis opera pariũt: vel scribæ & pharisæi male generantes de lege. Secundum autem, quod ascenderunt cum patre in montem, designant prudentiam & fortitudinem, cum quibus ascendendum est in montem. Designant etiam plebes, quę stultum prelatum laudando inebriãt, & errores ab ipso concipiunt.

Aug.22.cõt. faus.42 Beda.s.gen.19. Cyril.de adorati in spũsancto. Glo.ord.s.gen.19. Rup.6.s.gen.13.

Minora supplicia.

Filię Palestinarũ, quibus tradit Hierusalẽ, designare possunt minora supplicia. Eze.16.c.

Aures.

Filię carminis dicuntur aures, quibus percipimus carmina. Eccl'te.12.b. — Hie.s.Eccl'ten.12.

Sagittæ. Ministri iudicij Dei

Filię Pharetrę dicuntur sagittę, quę producuntur è pharetra tanq̃; ex vtero.thre.3.b.designant eos, qui occulto Dei iudicio puniunt. vel verba sacrę scripturæ. — Glo.ord.s.thren.3.

Auaritia, & libido.

Filiæ sanguisugę duę.pro.30.b.sunt auaritia, & libido filię diaboli. — Glo.ord.s.pro.3.

Filum, Subtegmen, Stamen.

Filum est proprie, quod ex lino, seu cannabe, lanaue trahendo ducitur: & quod de quacũq; alia materia ducitur, filum dicitur: vt filum aureum, vel argenteum. Stamina vero dicuntur fila recta in opere textorio, & stabilia per pectinem trãsmissa, quibus alia sub tegmina vocant, intertexuntur.

Gratia Dei.

Stamen, quod est in vestimento firmius, designare potest Dei nutum, & gratiam sustinẽtem in nobis nostrã intentionem: vt perficiat bonæ actionis vestimentum. Leui.13.g. — Isy.s.Leui.13.

Doctrina.

Fila aurea in vestibus sacerdotis, designare possunt sapiẽtiam & doctrinam bene distinctam, & aptatam. Exo.39.a. — Philo. de sacrific. Abel, & Cain.

Res minima.

Filum subtegminis, pro re minima ponitur.gen.14.d. Et filum de stupa, pro re fragili, minimeq; resistente. Iudi.6.b. — Glo.inter.s.gen.14.

Fimbria.

Fimbria vestium ora dicebatur, incisuras quasdam habens, ad modũ serræ: extrema etiã quædam ab ora pallij pendentia, fimbriæ dici solent.

Spiritussanctus. Fides de humanitate Christi. Discipuli Christi. Infirmi in ecclesia. Minima mandata.

Fimbria vestimenti Chri. dici potest spũssanctus: vel virtus spũssancti. Matt.9.c.14.d.Luc.8.f. Item secundum q̃ fimbria pendet à parte posteriori pallij, designare potest fidem de humanitate Christi: quia diuinitas est in anterioribus. Item discipuli Christi, fimbria vestimenti eius dici possunt, & infimi, & pauperes in ecclesia. Item minora, quæ de Christo cognoscuntur: & minima eius mandata: aut eius humanitas. Zach.8.d.

Hil.s.Mat.cão.9.14. Isy.s.Leui.15. Ber.ser.de.4.modis orandi. Amb.s.Luc.8. Hie.s.Mat.14.

Virtutes & doctrinę. Verba fidei. Varietas linguarũ. Electi.

Fimbriæ aureæ in vestimentis sponsæ, sunt virtutum & doctrinarũ splendores, à mente nunq̃; deficiẽtes: quę in ęxtrema parte vestiũ laudantᷣ: quia nulla est virtutũ gloria, si lucere ante vitæ consummationẽ desistat, sunt etiã fimbriæ verba pręcipue fidei diligenter retinẽda: q̃ vltra vestimentũ extenduntᷣ, quando plura sunt verba, q̃; opera: designant etiã varietatem linguarũ in vna fidei doctrina. Fimbriæ quoq; aureæ, sunt electi in ecclesia.

Gre.s.1.reg.15. Basi.& Aug.s.ps.44 Isy.s.Leui.13. Euc.form.spũal.10 Cle.Alex.2.pæd.10.

Minima præcepta.

Fimbriæ pallij in quibus ponebantur funiculi, vel vittę hyacinthinæ.num.15.d.deut.22.b. Matt.23.a.Luc.15.d.designant minima præcepta seruanda propter vitam cœlestem. — Glo.ord s.nu.15.

Fimus, Stercus, Sterquilinium.

Fimus aut stercus significat animalium excrementa, quibus agri stercorari solent: & dicitur lætamen, q̃ lætas & pingues reddat segetes. Est autẽ res conspectui hominis turpis ac fœtida: vnde ad comparationem rei vilis & abiectæ, ac abominandæ sumi solet: vt Ieremi.9.f. Cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis: sterquilinium autem est locus stercorum.

Augu.q.in nu 33. & 17.ciui. Dei.4. — Ignominiæ Christi.
Fimus vaccæ comburendę,designare poteſt ignominias Chriſti, quę cõbuſtæ ſunt in reſurrectione:quia in eius gloriam redundarunt.nu.19.a. Et de hoc ſtercore erexit Deus pauperẽ,quum liberauit Chriſtum à perſecutionibus,& fœtidis blaſphemijs Iudęorũ.ps.112.

Ori.ſ.Matt.cap.13. Aug.ſ.ps.79.&.ser. 151.& de verbis domini.ſer.12. Amb.ſ.Luc.13. Ber.ſer.2.ĩ feſto Petri & Pauli. — Prophetæ. Senſus ſimpliciores. Sordes pœnitentis. Cognitio ſui. Verba increpatoria.
Stercus,quod apponitur ficui,deſignare poteſt prophetas,& ſenſus ſimpliciores,qui cõparati Chriſto,eiuſq; doctrinæ ſublimiori,vt ſtercora cenſentur.Luc.13.b. vel deſignãt ſordes vtiles pœnitentis,& cognitionem ſui, & abiectionem.ps.79. Eſther.14.a.Fimus enim non ſuo loco poſitus fœtorem generat ſine fructu: in agro vero fructificare facit:ſic triſtitia de rebus mundanis fœtorem gignit: ſed de peccatis fructificat.In hoc ſterquilinio Iob ſedebat.Iob.2.b.Fimus etiam ſunt verba increpatoria , quę minime grata ſunt audienti , ſed faciunt ferre fructum.

Gre.3. mor.14.23.& 15.mor.3. — Res temporales.
Sterquilinium,in quo ſedebat Iob,res temporales & mundanas ſignificare poteſt.Iob.2.b.Has reputabat Paulus vt ſtercora.Philip.3.b.Eze.7.e.deſignat etiã gentilitatẽ, ad quã venit Chrs.Item peccatũ & miſerias huius vitæ.His ſtercoribus lapidatur piger.Eccl'i.22.a.

Gre ſ.1.reg.2. &.15. mora.3. Hie.ſ Mala.2. Hy.ſ.Leui.4. Aug.ſer.211. — Peccatũ generis humani. Grauiora peccata.
Fimus vituli,qui comburi iubebatur,peccatum generis humani deſignat.Exod.29.b.Leui.4.c.8.c.num.19.a.3.reg.14.b.Et peccata grauiora opere completa, in quibus gentiles iacebant:vnde erexit eos Chriſtus 1.reg.2.b.ps.112.deut.28.c. Iudi.3.c.4.reg.9.f.18.f.thren.4.a. Ioel.1.d.Mala.2.a.Et mali facti dicuntur vt ſtercus terræ.ps.82.Quaſi ſterquilinium in fine perdetur hypocrita:quia mens illius pro vitiorum ſuorum fœtore damnabitur . Iob.20.a. Stercus etiam columbarum.4.reg.6.f.deſignat fœtorem vitiorum, & idololatriam:quia eſt cibus alienus ab homine:ſicut cultus dæmonum.

Hiero.ſ.Eze.4.&.ſ. Ioel.1. Gre.ho.31. — Terrenæ delitiæ. Iudæi.
Stercus humanum ſignificare poteſt terrenas delicias.Idem deſignat ſtercus bubulũ,cum quo comedebat Ezechiel panem:deſignans Iudæos,qui omnia propter carnem & ventrẽ, & terrę huius bona operantur.Eze.4.d.ps.92. Eccl'i.9 b.22.a. Iſa.5.f.36.c.Iere.9 f.thren.4 a. Sopho.1.d.1.Mach.2.g.In ſtercore ſuo computruerunt iumenta, quum ventri & libidini indulgent. Ioel.1.d. ſed mittitur ſtercus in panem,cum ad confuſionem reducuntur memoriæ peccata carnalia:vt ſic confuſus accendatur ad fructificandum.

Hie.ſ.Haba.2. — Carnales obſeruationes Iudæorum.
Stercora,quę amplexati ſunt Iudęi, ſunt carnales obſeruationes legis & ceremoniarum. thre.4.a.Philip.3.b.

Beda.ſ.gen.6. — Infernus.
Sterquiliniũ,quod erat in infimo loco arcę,infernũ ſignificare poteſt.gen.6.c.Ier.25.g.

Findere, uide Abſcindere.

Fingere, Figulus, Figmentum, Fictile, Confingere, Plaſtes, Plaſmare, Simulare.

Fingere eſt cõponere,& formare ex aliqua materia:vt luto, ſeu creta: vnde figulus dicitũ ipſe plaſtes:& fictile vas,ex materia illa formatum.Eſtq; generale vocabulũ, ad omnia, quæ ingenio manuq; artificioſe formantur.Interdum autem fingere, eſt ſimulare:& figmẽtum ipſa fabula,ſeu vas fictile.Simulare autem,eſt aliud oſtendere,q̃; ſit.

Ori.ſ.Rom.9. Hil.ſ.ps.2.&.ſ.Matt. cano.32. Amb.ſ.Luc.23. Aug.ſer.128. — Deus. Chriſtus. Præparans pœnam.
Figulus interdum dicitur Deus,qui formator & creator eſt omniũ:& ipſe Chriſtus: & manus eius dicuntur plaſmaſſe hominem. Iob.10.b.ps.2.32.73.93.118.Iſa.27.c.29.e.41.e.45.b.64. c.Iere.18.a.19.a.thren.4.a. Dani.2.f.Zach.12.a. Matt.27.a.Rom.9.c.apoca.2.g.Dicitur etiam Deus fingere malum,cum præparat pœnam.Iere.18.b.

Ber.ſ.Ecce nos reliquimus omnia. — Imperans Deus iugum leue.
Fingit Deus laborem in pręcepto.ps.93.Quia iugum & onus imperat:ſed iugum eius eſt ſuaue,& onus leue.

Dñs Deꝰ diuerſa dona.
Finxit Chriſtus ſe longius ire.Luc.24.d.vt eius preſentia ardentius deſideretur.

Hie.& Augu.ſ.ps.32 — Deꝰ puniẽs p malos.
Fingit Deus ſingillatim corda hominum:quia ſingulis dat diuerſa dona.ps.32.

Hie.ſ.Amos.7. — Prædicatores.
Fictor locuſtæ. Amos.7.b. dicitur Deus inducens exercitum quaſi locuſtas cõtra Iſrael.

Lyra.ſ.3.reg.7.
Fingens Hirã duas colũnas æreas ad templum,deſignare poteſt pręcatores pręcantes vtrũq; teſtamentũ,& per geminã charitatẽ roborantes eccleſiam.3.reg.7.b.

Hie.ſ Iſa.44.54. Ori.ſ.Matt ho.35. — Diabolus. Hæreticus.
Figulus in malum dici poteſt diabolus:cuius opera ſunt lutea,& vaſa ficta contra eccleſiam,ſunt eius membra.Iſa.54.d.Sapi.15.b.Mat.27.a.Et fictor ſomniorũ, eſt hæreticus.deut. 13.b.Idem dicitur fictor,ſeu plaſtes Idolorum.Iſa.44.b.thre.4.a.Haba.2.d.

Glo.ord.ps.102. — Homo.
Figmentum Dei dicuntur peculiariter homines,qui formati ſunt de limo terræ à Deo, tanq; à plaſte.gen.2.a.ps.102.Iſa.29.e.Haba.2.d.Rom.9.d.Ephe.2.b.

Ori.ſ.Leui.ho.8. Aug.cõt. Fulgẽtiũ. — Caro Chriſti.
Fictile vas,in quo fit immolatio ad emundationẽ leproſi,carnem Chriſti ſignificare poteſt.Leui.14.a.4.reg.2.d.

Ori.ſ.Iere.ho.2. — Sermo ſimplex.
Fictile vas etiam dici poteſt ſermo ſimplicior ſacrę ſcripturę , qui etiam vtilis eſt in magna domo eccleſiæ.2.cor.4.b.

Amb.ſ.2.cor.4.&.ſ. 2.Timo.2. — Peccator.
Fictile prętere vas dici poteſt peccator, terrenus, & homo fragilis,& pronus ad malũ. Leui.6.d.11.e.14.a.15.b.2.cor.4.a.2.Timo.2.c.

Ber.Epiſto.42. — Fides deficiens.
Ficta fides eſt vt vas fictile non diu durans:quia eſt eorũ,qui ad tempus credunt,& in tẽpore ten

pore tentationis recedunt.1.Timot.1.b.2.Timo.1.b.

Hypocrisis. Simulatio scribarum & pharisæorũ laudantium Christum fraudulenter est, de qua dicitur.Isa.32.b.Stultus fatua loquetur,& cor eius faciet iniquitatem:vt perficiat simulationem & loquatur ad dominum fraudulenter.Iob.37.b.Luc.20.d.Sic fictus disciplinæ,est hypocrita & pharisæus.Sapi.1.a.quia fingit disciplinam,quam non habet. Hie.s.Isa.32.

Finis, Finire, Terminus, Finitimus.

Finis,qui & terminus,est extremum, & vltimum in vnaquaq; re,in quod videlicet vnaqueq; res terminatur:vt finis agri,finis diei, finis terræ.Et finis seu causa finalis dicitur, cuius gratia aliquid fit.Sic aliquando Christus dicitur finis:vt Rom.10.a.Finis legis est Christus: tum quia lex ad ipsum ordinatur: tum quia sine illo, nemo perficit legem. Et ipse dicitur principium,& finis.apo.1.Et ipse est finis omnis consummationis.ps.118. Pacis autem Christi non erit finis.Isa.9.b.Et quum in psalmis dicitur,in finem, intelligẽdum est in Christum: qui non est finis in consumptionem,sed in consummationem.Et finis vtrorumq;, hoc est, testamentorum,est cubitus vnus,hoc est, Christus in fœlicitate:vbi etiam est finis fidei,quę tunc cessabit.Eze.40.b. (Christus.) (Amb.s.ps.118. ser.12. Aug.s.ps.54. Gre.s.Eze.ho.16.)

Diuinitas ĩ Christo. Termini terræ,cum termini non claudantur,sed alia claudant, & terminent,significare possunt diuinitatẽ in Christo,aut quòd in nomine Iesu,omne genu flectatur.&c.ps.2. Hila.s.ps.2.

Perfectio rerum. Perfecti doctrina. Fœlicitas. Fines seculorum sunt perfectio rerum.1.cor.10.c.Et termini cœlorum sunt variæ perfectiones electorum:& etiam hi, qui in scripturarũ doctrina sunt cõsummati.Mat.24.c.Et finis mundi,est fœlicitas,quæ & finis est bonorũ.ps.45.48.thre.4.d.Rom.6.d. Ori.s.canti.ho.2.& s.Matt.ho.30. Basi.s.ps.48.

Completio diuinorum iudiciorum. Finis dierum,est cõtẽplatio diuinorũ iudiciorũ.Dan.4.g. Eiusmodi em̃ dierũ numerus super quẽlibet afflictũ finit,quãdo diuinorũ iudiciorũ seueritas in eius ꝑcussiõe cõpletur. Ricar.de.s.victo.de securi.cõsciẽ.45.

Finis vitæ. Baptismus. Finis vniuersæ carnis aut tempus omnis hominis,quantum ad literam,est finis vitæ:& finis omnis consummationis est terminus,quo res queq; clauditur: spiritualiter autem finis carnis est tempus baptismi,in quo moritur homo carnalis, & renascitur homo spiritualis. gen.6.b.Iob.20.a.ps.9.38.48.118.Eccl'tę.7.a.9.c. Sapi.1.a.5.a.Eccl'ici.11.d.14.c.47.d.thre.3.b. Ioan.13.a.Hebr.8.a.1.Pet.4.b.2.Petri.2.d. (Ori.s.Rom.3. Basi.s.ps.48. Hila.s.ps.118.)

Charitas. Finis præcepti,hoc est,status, est charitas, quia omnia præcepta referuntur ad charitatem.1.Timot.1.a.Et finis fidei,est salus.1.Petr.1.b.

Corda terrena. Vltima opera. Extremi ex gẽtib⁹. Eruditiores viri. Prophetæ apostoli, & sancti. Extremum vitæ. Peccatores. Cor intimum. Fines terræ,à quibus aufert Deus bella,sunt corda prius terrena:vel corpus in quo peregrinamur.ps.45.59. vel fines terræ quos iudicat dominus sunt hominum vniuersitas:vel vltima opera:aut terminus terrenarum voluptatum.1.reg.2.b.ps.58. Fines etiã terræ sunt homines remoti à lege:vel extremi ex gẽtibus.ps.64.Isa.52.c.Fines etiam orbis terræ, dici possunt eruditiores viri,quasi sint extremi,alios infra se relinquentes. ps.18. Luc.11.f.Rom.10.d.Et fines terræ,seu alæ dici possunt prophete & apostoli & sancti,q̃ sinẽ terrenis passionibus imposuerũt.Iob.37.a,Isa.24.c.Et fines terrę,quos dñs iudicat,sunt vltimus status vitę in corpore.Zach.9.c.Termini etiam terræ sunt peccatores in extremo à Deo positi. Isa.26.c. Et fines inimicorum sunt extrema peccata.ps.7.Et termini Idumęæ. Malach.1.a. A finibus terræ clamat ad Deum,qui ex intimo corde clamat.ps.60. (Aug.17.ciui.Dei.4. Aug.s.ps.45. Gre.s.1.reg.2. Arno.s.ps.58. Hie.s.Isa.24.52. Ori.s.Rom.10. Basi.s.ps.7. Aug.17.ciui. Dei.4. Hier.s. Iob.37.&.s. Isa.26.&.s.ps.60.)

Termini ecclesiæ. Cœli. Gradus gloriæ. Beati. Fines Israel & Sion,sunt termini ecclesię:quos Deus dilatat multiplicãdo electos. Exo.13.d.23.d.34.c.Leui.26.a.ps.147.Sunt etiam termini Israel ipsi cœli, vel diuersi gradus glorię.num.34.a.1.reg.7.d.11.a. Isa.54.c. Eze.11.b.Ioel.3.a.Zac.9.a.Mal.1.a. Idem designare possunt fines montis, in quo apparuit dominus.Exo.19.b. (Ori.s.nu.ho.28. Gre.s.1.reg.7.)

Fines seu confines sunt beati comparati ad ipsos viatores: quia viatores eodem itinere, quo illi,ad fœlicitatem ire debent.1.reg.6.b. Gre.s.1.reg.6.

Desertio veteris legis. Fines Iudęæ, in quos venit Christus.Matt.19.a.designant desertionem veteris legis faciendam,vt ad nouam veniatur. Ori.s.Matt.ho.7.

Gentilitas. Statvs peccati. Fines seu termini,sæpe sumuntur pro plagis aut regionibus.

Fines Aegypti designare possunt gentilitatem,seu statum peccati,aut christianismum ex gentibus.Idem designant fines terræ Chanaã.Et fines Tyri,& Sydonis.gen.10.c.47.e.Exo.10.e.16.g.Isa.19.c.Matt.15.b. Ori.s.Matt.cap.15.

Regula scripturarũ. Præcepta. Fides. Limitatio doctrinæ. Fines Bẽiamin sunt regulę sctãrũ scripturarũ.1.reg.10.a.de quibus dicit̃.pro.22.d.Ne trãsgrediaris terminos, quos posuerunt patris tui. Et posuit Deus terminos aquis vel mari, dando præcepta & fidem:& moderando in hac vita sciẽtiam hominum. Iob.26.b.38.b.ps.103.Hos tamen terminos transferunt,& trãsgrediuntur heretici.Iob.24.a. Termini quoq;, quos constituit Moses populo.Exo.19.d.dici possunt audientium capacitas, & moderatio intelligentiæ:vt sit illud apostoli:Non plus sapere,q̃; oportet sapere. (Gre.s.1.reg.10.&.16 mor.11.&.17.mo.14 Arn.s.ps.103. Hie.s. Iob.24.38.& s.ps.103.)

Limites tribulationum. Termini,quos circundedit Deus aquis,sunt limites tribulationum: quia non sinit Deus sanctos suos tribulationes pati supra id,quod sustinere possunt. Iob.26.b.38.b.Et finiri vindemiam,est probationem sanctorum,quę ꝑ Antichristũ fiet,cessare.Isaię.24.c.Iob.7.a.Dat Deus finem laborum,& captiuitatis.Iere.29.c.Luc.22.d. (Hie.s.Iob.26. Gre.28.mor.15.)

Hie.s.Isa,16. Finitus puluis erit, cum cessabit potentia diaboli. Isa.16.a. Et finis peccati, est per Christũ. Danie.9.f. — Cessans potẽtia diaboli.

Finiens Deus Ezechiam de mane vsq; ad vesperam erat, quũ graui morbo, & continuo ipsum consumeret. Isa.38.c.

Hie.s.Isa.38. Greg.s.1.reg.6.13.& 1.moral.17. Ricar.de.s.victo.de 12.patriar.39. Termini absolute, designare possunt vitam præsentem: aut finem mundi: vel operis consummationem.1.reg.13.d. Termini autem Bethsames, designant statum perfectionis in operibus & doctrina.1.reg.6.c. Inter terminos accubat, qui finem mundi expectat: vel qui partim est in hac vita, partim in futura.gen.49.c. — Vita præsens. Finis mundi. Perfectio operũ & doctrinæ.

Hie.s.Isa.10. Termini populorum, dici possunt rationes fidelium aduersus hæreticos. Isa.10.c. — Rationes cont. hæ.

Hie.s.Eze.29. Termini Aethiopiæ in Aegypto, designant humilitatẽ, vsq; ad quam destruit Deus Aegyptum: vt qui se ꝑ superbiam contra Dei sciẽtiã erexerat, destruatur, & humilietur in salutem suam. Ezec.29.b. — Humilitas.

Hie.s.Amos.6. Termini regnorum, designant latitudinem doctrinę philosophorum. Amos.6.a. Hic est terminus loci, quo perueniunt hęretici. Isa.5.c. — Doctrina philosophorum.

Hie.s.Abdi. Termini, vsq; ad quos emittuntur hęretici, designãt ecclesiã, ad quam reducunt. Abdi.b. — Ecclesia.

Hie.s Iob.26. Gre.17.mor.14. Finita ęstas designat transactũ tempus operãdi. Iere.8.g. Matt.24.a. Mar.13.a. Luc.22.c.1.cor.15.c. Et finietur lux & tenebræ, quũ cessabit ꝓsperitas, & iniquitas impiorũ: vel quũ cessabit cursus iustorũ, & iniustorũ. Iob.26.b. Et finis Hierusalem erit tẽpus iudicij. thre.1.c. — Finis operandi. Tempus iudicij.

Glo.int.s.Haba.2. In finem apparuit Christus, quia venit in fine seculorum. Haba.2.a. vel apparebit in iudicio. Regni tamen eius non erit finis. Luc.1.c. — Finis seculi.

Gre.11.mor.8. Finis stultus, in quem adducit Deus consiliarios, est cum ad temporalis muneris retributionem, bona opera dirigunt. Iob.12.c. — Retributio temporalis.

Glo.ord.s. Hose.5. Terminum assumit Iuda, quum Iudæi transgrediuntur terminos, quos posuerunt patres eorum. Hose.5.c. Idem dicitur de hæreticis. — Transgredi terminos.

Hie.s.Isa.57. Non vsq; in finẽ irascitur Deus, quũ castigat pœna tẽporali, vt liberet ab ęterna. Isa.57.d. — Castigans Deus tẽp.

Glo.ord.s. Sapi.8. A fine vsq; ad finem attingit sapientia, hoc est, à summa creatura vsq; ad infimam, vel ab initio mundi vsq; ad finem. Sapi.8.a. — Latitudo sapientiæ.

Hie.s.Isa.2. Non est finis thesaurorum auari. Isa.2.b. quia semper auarus eget. — Sẽper auarus eget.

Lyra.s.Iob.6. Finis dicitur status. Iob.6.b. Aut quis finis meus, vt patienter agam? vbi designatur status futuræ vitæ. — Status futuræ vitæ.

Hie.s.Eze.7. Finis pro exitu: vt finis malorum est interitus, & inferi & tenebrę. Eccl'i.21.b.23.c.31.a. Iere.51.b. Amos.1.d.6.c.8.a. Nahum.3.a. Haba.1.a. Rom.6.d.2.cor.11.d. Philip.3.d.1.Pet.4.d. Et finis Iudæorum, est vltima eorum captiuitas. Eze.7.a. Et generaliter finis malorum, est miseria. Tob.14.b. Iniquitas eius finem dabit ei. — Inferi & tenebræ. Miseria.

Glo.ord.s.Leui.8. Finiri consecrationem sacerdotum septem diebus. Leui.8.g. est toto tempore huius vitę debere consecrari. Designat etiam aduentum spiritussancti in Pentecoste. — Tempus huius vitæ.

Glo.ord.s.Mar.7. Fines decapoleos. Marc.7.d. mandata designãt, per quæ debemus ab ipso curari. — Mandata.

Hie.s.Eccl'tn.12. Non est finis faciendi libros. Eccl'tę.12.d. Quum diuersa, & discrepantia disputantur: vbi finis sumitur pro numero. — Numerus.

Beda.s pro.31. Fines vltimi, vbi inuenit pretiũ mulieris fortis, sũmũ cœlũ, vnde est egresio Chri. ꝓ.31.b. — Summum cœlũ.

Finitimus, quære uicinus.

Firmare, Confirmare, Firmus, Obfirmare, Stabilire, Constabilire, Immobilis, Instabilis.

Firmum est stabile & constans, quod non facile à statu suo dimoueri potest, & firmare, seu cõfirmare est firmũ facere. Instabile autẽ, est contrarium firmo & stabili.

Arno.s.ps.70. Hie.s.Isa.59. Confirmatio filij hominis à Deo facta, est cum pater instituit filium in fundamentum ecclesię. ps.79. Et dicitur Christus cõfirmatus in Deo ex vtero virginali. ps.70. Et dicitur cõfirmasse Christum iustitia sua. Isa.59.d. — Christus fundamentum ecclesiæ.

Arno.s.ps.103.104. Hie.s.Isa.9. Firmauerunt manus Dei sanctuarium suum, quum Christus fundauit ecclesiam: quæ dicitur firmissimum habitaculum Dei. Exo.15.c. Sic firmat populum suum, quum roborat virtutes fidelium. ps.104. Et cõfirmat Christus regnum Dauid, aut thronum Dauid, hoc est, ecclesiam.3.reg.2.d. Isa.9.b. Et stabiliuit terram, hoc est firmauit ecclesiam. ps.103. Et stabiliuit Isaac Iacob filium suum frumento, vino, & oleo, designans Christum implentem, & confirmantem ecclesiam donis spiritualibus. gen.27.f.2.reg.7.c.2.par.27.b. — Fundãs Christus ecclesiam.

Hie.s.ps.88. Firmari dicitur manus Dei, quum opera, quæ fecit in mundo stabiliuntur. ps.88. — Stabiliri opera Dei.

Ori.s.ps.37.ho.1. Basi.s.ps.37. Hiero s. Iere.3.&.s. Eze.4. Confirmat Deus manũ suam super aliquẽ, quum grauiter eum castigat. ps.37. Sic etiã dicitur Deus firmare faciẽ suã cõtra aliquos, eos castigãdo. Ier.3.b. Iuxta septuaginta. thre.2.b. Et obfirmãs faciẽ Ezechiel cõtra Hierusalẽ, designat fortẽ iram Dei. Eze.4.a.29.a. Et cõfirmata dicit ira Dei sup Chrm. ps.87. Quia ꝓ nobis grauiter eũ afflixit vsq; ad mortẽ crucis. — Castigans grauiter Deus. Ira Dei.

Hie. & Gre.s.ps.31. Firmat Deus oculos super aliquẽ, quum aspectu diuinitatis eũ protegit, vt in directione luminis — Protegens Deus.

luminis eius permaneat, semper q; in omnibus adest illi adiutor. ps.31.

Angeli. Apostoli. Iusti.

Firmati cœli, sunt angeli stabiles, & cõfirmati à Deo in gratia. ps.32. Non autẽ sunt hi cœli ex natura sua stabiles, sed per gratiam Dei. Iob.4.d.11.c. Eosdẽ designat immobilis orbis. 2.Cor.par.16.c. Firmati etiam cœli, sunt apostoli, in fidei defensione fortes. Et firmat dñs iustos, ne cadant in peccatũ. ps.36. Tobi.2.c. pro.3.c. Eccl'ici.26.c.1 cor.15.c.2.cor.7.d. colos.1.c. Cõfirmauit etiã Deus colũnas terræ quũ roborauit apostolos post resurrectionẽ. ps.74.

Basi. & Arno. s. ps.32. Ori. s. ps.36 ho.3. Gre.3 mor.27. Beda s. pro.3. Aug. s. ps.74.

Roborans Christus ecclesiam.

Firmauit Deus terram super stabilitatem suam, quum Christus roborauit ecclesiã in seipso. psal.103. Isa.42.a. Et confirmatus ager Ephronis Abrahę, designat firmatam ecclesiã Christo in possessionem ęternam. gen.23.d. Sic est immobile regnũ Dei in ęternitate. Hebrę.12.g. designatur etiam confirmatus mundus Christo in possessionem.

Aug. s. ps.103. Rup.6. s. gen.37.

Firmans nos Deus ĩ baptismo.

Firmauit Deus terram super aquas, quia firmauit nos in baptismo inconcussa stabilitate. ps.133.135. vel, quia firmiorem fecit fidem, quàm opiniones. Firmum enim fundamentum est fides, quæ diuinæ innititur veritati. 2.Timo.2.c.

Aug. de gene. ad lit. 1. & s. ps.135. Hie. s. ps.135.

Firmitas dog. i aia.

Firmari montes, est sublimia dogmata in anima stabiliri. ps.8.103.

Hie. Cy. Au. s. ps.103

Roborans Eucharistia.

Confirmat panis cor hominis, quum sacra eucharistia robur præbet aduersus tentationes, & ad opera virtutis exercenda. Et quia est panis cordis, & non stomachi: ideo cor dicitur confirmare, & non stomachum. ps.103. Hebrę.13.b.

Arn. & Aug. s. ps.103

Firmari in bonis operibus.

Stabiliri dicuntur viæ alicuius, quum in bonis operibus firmatur. pro.4.d. Eccl'i.31.d. Ne à bono proposito dimoueatur.

Glo. ord. s. pro.4.

Certa sal' per Christum.

Confirmat Deus, quod operatus est in nobis, quum certam facit salutem per Christũ. ps.67. Et confirmat spiritu principali, dando per spũm sanctum constantiam operandi ps.50.

Hila. s. ps.67. Gre. s. ps 50.

Stabiliri gẽtes ĩ fide

Confirmat Deus in virtute sua mare, hoc est, mundum, ne fluctuet. ps.73. Item stabiliẽdo gentes in fide. Et firmat orbem terrę, hoc est, fideles in fide. ps.92.

Hie. s. ps.73. Aug. s. ps.73.92.

Firmari ecclesiam ĩ laudibus Dei.

Stabilit Deus Hierusalem laudem in terra. Isa.62.c. Quũ firmet ecclesiã in laudibus Dei.

Hie. s. Isa.62.

Firmitas prædicatoris ad magna opa.

Confirmatum dicitur esse regnum Saulis super Israel. 1.reg.14.g. quando prædicator ad magna virtutis opera erigitur.

Gre. s. 1. reg.14.

Figere intentionem

Obfirmare faciem, est cordis intentionẽ figere. Eze.13.c. Et obfirmare faciem contra Hierusalem, est animæ infirmę, ne Decidat ab opere, non semper clementẽ se ostẽdere. Eze.4.a. Sicut non est ostendendus lætus vultus filiabus. Eccl'i.7.c.

Ori. s. Eze. ho.3. Hie. s. Eze.13. Gre. s. Eze. ho.12.

Immutabilis diuina sententia.

Firmatũ chaos dicitur inter bonos & malos. Luc.16.g. quia immutabilis stat sentẽtia cõdẽnationis, qua mali separati sunt à bonis: vnde & immobile dicit̃ consiliũ Dei. Hebr.6.d.

Glo. ord. s. Luc.16.

Obstinatio.

Firmat aliquis cor suum, quando pertinacia insensibilitatis obdurescit, ne iaculis superni timoris confodiatur. Iob.11.b. Zach.5.d.

Glo. ord. s. Iob.11.

Parati ad fallẽdum.

Firmauerunt sibi sermonem nequam, qui paratum habent animum ad fallendas animas. Item Iudæi, quando dixerunt: Crucifige, Crucifige. ps.63.

Hila. & Aug. s. ps.63

Grauiꝰ tentantes dęmones. Mitti in infernum.

Confirmati dicuntur inimici, quando maiore vi dęmones tentant. ps.37. Stabilitur quoq; iniquitas in terra Sennaar, quando firmatur in mundo. Zach.5.d. Fiunt autem immobiles quasi lapides, qui detruduntur in infernum. Exo.15.c.

Basi. s. ps.37.

Iudæi gloriantes d Deo.

Constabiliti super dominum Israel dicebantur Iudæi, inaniter gloriantes de Deo, cuius legem non seruabant. Isa.48.a. Et firma radice stultus est populus Iudęorũ, qui quasi firma radice conualuit: quia electorum vitam tẽporaliter extinguendo superabit. Iob.5.a. Quasi

Gre.6. mora.2.3.

Solidari in terrenis

etiam firma radice stultus figitur, qui totis desiderijs in terreno amore solidatur.

Tradita Iudæa diabolo.

Confirmatur domus empta apud emptorem transacto anno. Leuit.25.e. quia Iudęa post pasionẽ Chri confirmata est in possessione diabolo: quia noluerunt resipiscere.

Isy. s. Leui.25.

Regnum Sedechiæ.

Firmans radices semen cedri, erat Sedechias in Hierusalem. Eze.17.a.

Hie. s. Eze. ho.17.

Non inniti Deo.

Instabile est opus impij, quum aggregat tẽporalia: quia non innititur firmæ petræ. pro.11.c. Et instabilis facta dicit̃ esse Hierusalẽ, hoc est, anima propter peccatũ. thre.1.c.1.cor.4.c. 2.Pet.2.c.3.d. Sic nõ stabiliunt̃ mali, nec eorũ consilia: quia dissipant̃ à Deo. 1.reg.20.f. ps.20.

Glo. or. s. pro.11.

Firmamentum.

Firmamentum dicitur cœlum varijs stellis ornatum: quod diuidit aquas ab aquis. gene.1.a. Firmamentum etiam est stabilitas.

Christus.

Firmamentum dicitur aliquando Christus, qui est firmamentum sub throno: quia minoratus est paulominus ab angelis, factus homo: & est similitudo hominis supra thronum, quia gloria & honore coronatus est super angelos. Eze.1.f.10.a. Et ipse est firmamẽtum bonorum. 2.reg.22.b. ps.17.24.70. Eccl'ici.27.b. Cęterum. ps.71. vbi dicitur, Erit firmamẽntum in terra, Hebraice dicitur פִּסַּת בַּר, hoc est placenta frumenti, aut frustum frumẽti: vt designetur Christus in eucharistia, qui est panis cor hominis confirmãs. Hieronymus autem transtulit, memorabile triticum, quod ad candẽ allegoriam refertur.

Ori. s. Eze. ho.2. Gre. s. Eze. ho.78.

Crux Christi.

Firmamentum etiam est crux Christi, vbi apparet opus redemptionis, quod est opus manuum Christi, quod annunciat firmamentum. ps.18.88.

Arno. s. ps.18.

Gre.s.Eze.ho.7. Firmamentum etiam dicuntur angeli, in gratia confirmati. Eze 1.e. Angeli ...

Beda.s.gen.1. Firmamentum sumi potest pro ecclesia, cuius partes splendentes sanctis doctoribus cōparātur, qui dicunt esse quasi stellæ in firmamento: partes vero splendentes cōparantur simplicibus. Et diuidit aquas.i.duas leges, vel aquas sacræ doctrinæ supra firmamentum, ab aquis hæresum sub firmamento. genes. 1.a.3.reg.8.f.Eccl'i.34.a.43.a. Et ipsa dicitur columna & firmamentum veritatis.1.Timot.3.d. Ecclesia.

Arno.s.ps.18. Aug.13.confessio.15 & de.gen.cont.Manic.23.25.&.s.ps.93. Beda.s.gen.1. Ori.s.Eze.ho.4. Firmamentum etiam dici potest sacra scriptura, & doctrina ac disciplina diuidēs aquas spirituales, ab aquis carnalibus: vel diuidit inter angelos, & homines: quia angeli non indigent nostra doctrina: ideo ipsi sunt supra firmamentum: homines vero sub firmamento. Itē firmamentum sunt principia scientiarum, quibus distinguntur scientię acquisitæ, vt aquæ sub firmamento, ab infusis, quę sunt supra firmamentum. gen.1.a.ps.18. Firmamētum etiam panis, dici potest vis verbi Dei. Eze.14.d. Sacra scriptura. Principia scientiæ.

Hie.s.Eze.1. Firmamentum super capita animalium. Eze.1.f. designat rationales, sapientesq; virtutes. Virtutes rationales.

Aug.s.ps.18. Ori.s.gen.ho.1. Firmamentum pręterea, dici potest soliditas mentis, aut cordis, seu cor in Deum firmū. ps.18. Corpus etiam nostrum, firmamentum interdum dici potest. gen.1.a. Cor. Corpus.

Beda.s.gen.1. Firmamentum etiam dicitur sensus prudentiæ, diuidens inter practicam & theoricā doctrinam. Item homo interior diuidens inter spiritualia, & carnalia. Sensus prudentiæ. Homo interior.

Aug.de gene. imperfecto.14. Arno.s.ps.150. Firmamentum aliquando dicitur cœlū vsq; ad nubes, quod non recipit mutationes, aut peregrinas impresiōes: & designare potest fidē, & veritatē solidā atq; cōstantē. ps.35. Et laudare Deū in firmamento virtutis eius, est firmā fidē habendo ipsum glorificare. ps.150. Fides & veritas.

Arno.s.ps.104. Firmamentum panis, quod Deus conterit, designare potest defensionē errorū. ps.104. Defensio errorum.

Amb.4.de interp.4. Aug.s.ps.72. Firmamentum in plaga est in his, qui in hac vita flagellantur, vt emendentur: non autem est in malis, qui flagellabuntur in futuro. ps.72. vel ē diuerso firmamentū dicitur esse in plaga malorum, quia firma & immutabilis est eorum pœna in inferno. Castigatio in hac vita. Pœna æterna.

Fiscella, quære Canistrum.

Fistula.

Fistula proprie dicitur per quā aqūa educitur, vt fundatur, dicta à fundēdo, siue ferēdo: & instrumētū musicū ad illius similitudinē fistula dictū est. Et fistula ī hoīe, ꝑ quā spirat & ꝑ quā sumit cibū, quę in intimo oris iungunt. Fistula etiā dicit casia, fistulę formā habēs. Virtutes ecclesiæ.

Glo.ord.s.cant.4. Fistula casia, virtutes ecclesiæ designare potest. cant.4.d. Et humiles spiritu, qui memores passionis Christi, ad patiendum pro eo sunt parati. Humiles.

Gre.32.mora.16.20. Fistulæ eris, quibus comparātur ossa Behemot. Iob.40.b. sunt fortiores adiutores Antichristi: qui more metalli insensibilis, sonum bene loquendi habent, sed sensum bene viuendi non habent. Designant etiam fraudulenta consilia, quę dum quasi blanda prouisione cōsulunt, corà forti intentione peruertunt, & dum dulcia resonant, ad noxia inclinant. Adiutores Antichristi. Fraudulenta consilia.

Glo.ord.s.2.reg.5. Fistulę domatum Hierusalem, & arcis Sion. 2.reg.5.b. falsam sciātiam mundi & hæreticorum designant, quę auferuntur per prædicatores. Falsa scientia.

Flaccere.

Hie.s.Isa.10. Flaccere est languere, & sine viribus esse.

Flaccentia dicuntur irrigua hęreticorum, quum ipsi non habeant vires ad prędicandum: quia eorum prædicatio est contra veritatem. Isa.19.b. Debilis prædicatio hæreticorum.

Flagellare, Flagellum, Flagrum, Verberare, Vapulare, Verbera.

Flagellum est lorum, aut aliud genus verberis, quo seruos nudatos cędere solebāt, & flagellare est flagello cędere, & idem verberare. Flagella autem in vite, sunt noua sarmenta, & ea quibus vites arboribus adhęrent. Flagella quędam infliguntur ad correctionē, quędam ad solam punitionem.

Hiero.s.Iob.42.&.s.ps.72. Ori.s.Mat.ho.11.26 Flagella Iob, flagella Christi designabant. Iob.42.d. Et flagellatus dicitur tota die, tēpore passionis. ps.72. Flagellāt autem Christum linguis, qui eius doctrinę detrahunt, & cultui per eum introducto. Et etiam prophetas, & apostolos. Mat.10.b.20.c.23.d.27.c.Mar.10.e.15.b.Ioan.18.a.Luc.18.f.Acto.22.f.2.Mach.7.a.Hebr.11.g. Flagella Christi.

Ori.s.ps.38. ho.2.& s.ps.38.ho.2. Hie.s.Hose.4. Amb.2.de Abra.4. Phil.de Abraham. Beda.s.gen.12. Flagellat dominus interdum ad correctionem. ps.31.34.37.38.88.Eccl'ici.23.a.22.a. Et flagellum inundans, est communis tribulatio, aut castigatio qua Deus emendat populum suum. Isa.28.d. Tobi.13.a.Hebræ.12.a. Et hi dicuntur flagellari cum hominibus. ps.72.deut.25.a.Iudith.7.d.8.d.Iob.19.a.42.d.2.Mach.3.g. Et vapulauit populus non intelligēs, vt per dolorem recipiat disciplinam. Hos.4.d. Flagellauit dn̄s Pharaonē propter Saram: quia cum animam improbam virtutis sermo intrauerit, eam redarguit culpę, erroris q; pudore afficit: vel quia in aīa illius est cruciatus, q̄ virtutē vult miscere vitijs. gē.12.d. vel flagellauit hęreticos, qui fla- Castigatio diuina.

qui flagellati restituunt sapientiam, vel ecclesiam, aut deceptos ipsi ecclesiæ. Flagellum de funiculis, quo eiecit Iesus vendentes & ementes de templo. Ioan. 2. c. Exercitus est Romanorum, qui destruxit Hierusalem. Rup. 3. s. Ioan. — Exercitus Romanorum.

Flagellat etiam Deus solum puniendo, vt flagellabit reprobos in iudicio, & postmodū in inferno. pro. 19. d. 23. d. 26. a. Sapi. 12. d. 16. c. Eccl'i. 40 b, Isa. 10. f. Nahum. 3. a. Et flagella peccatorum dicuntur multa. ps. 31. quia in hac vita initium habent, quæ in futura nunquam finientur. Divina vindicta — Hie. s. Isa. 10. & s. ps. 31.

Flagella Niniuæ, dicūtur tribulationes huius mundi, tam corporum, quàm animorum, quæ inferuntur à diabolo, qui etiam flagellum dicitur. ps. 90. Nahum. 3. a. Luc. 4. f. 13. c. Sic flagellati præfecti operum filiorum Israel. Exo. 5. c. sunt afflicti à diabolo. Tribulationes. Diabolus. — Hie. s. Nahum. 3. Beda. s. Exo. 5.

Flagellum linguæ, dici potest sententia vltimæ animaduersionis, cum iudex dicet: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Iob. 5. c. Sententia iudicij — Gre. 6. mor. 20.

Flagellum etiam linguæ, est exprobratio illatæ contumeliæ. Et flagello linguæ bonos feriunt, qui eorum opera irridendo persequuntur. Hoc flagellum latè sonat, & ipsum etiam loquentem flagellat, qui conuiciando peccat: Vnde dicitur diues flagellari malitia. Eccl'i. 26. b. 28. c. 30. b. ps. 90. pro. 10. b. Exprobratio & conuitium. — Gre. 6. mor. 19. Amb. exhor. ad vir.

Vapulat simul cum ancilla, qui ei coniungitur copula seminis, hoc est, qui amplectitur legem Iudæorum ante aduentum Christi secundum literam, habet quidem pœnam, sed non moritur, quia lex nondum est liberata per Christum. Leui. 19. d. Pœna leuis seruātis literam legis ante aduentum Christi. — Isych. s. Leui. 19.

Verberare ventum, est inaniter laborare. Sapi. 5. b. 1. cor. 9. d. Inanis labor.

Verberat terram vox tonitrui. Eccl'i. 43. b. quum prędicatio terret, & conuertit peccatorem. Terrens Deus peccatores. — Glo. int. s. Eccl'i. 43

Verberant seniores virum, qui falso accusauit vxorem. deut. 22. c. autoritate ecclesię castigant eum, qui derogauit fidei ecclesiæ. Castigare derogantes fidei ecclesiæ — Glo. inte. s. deut. 22.

Flagella vineę Sabama, dici possunt fomenta hæresum. Isa. 16. c. Fomenta hæresum. — Hie. s. Isa. 16.

Flagitium.

Flagitium vocatur, quod agit indomita cupiditas, ad corrumpendum animum & corpus, quale fuit Iudi. 20. Flagitium etiam est, quod fit in alterius iniuriam. gen. 44. b. Aug. 3. doct. Chri. 10

Flagrare, quære Ardere. Flamma, uide Ignis.

Flare, Flatus, Perflare, Sufflare, Sufflatorium, Exufflare.

Flare est spirando aërem emittere: & flatus est spiritus, seu ventus & aura. Quum flamus, prius aërem ab exterioribus introrsum trahimus, deinde tractū extrorsum reddimus.

Flare dicitur spiritus Dei, cum adest mēti inspiratio spiritussancti: & perflat Auster, quū inspirat spiritussanctus. Exo. 15. b. Iob 27. b. c. ps. 147. canti. 4. d. Ezec. 37. c. Dani. 3. f. Luc. 12. g. Et flatus sunt dona spiritussancti. Isa. 42. a. 57. d. Inspiratio spūssan. Dona spūssancti. — Arno. s. ps. 147. Gre. 27. mor. 21, 24. Aug. s. ps. 147. Hie. s. Isa. 57.

Flare etiam dicebatur Deus, quum Christus ędebat miracula. Iob. 37. b. Miracula Christi — Gre. 27. mor. 21.

Flat etiam spiritus domini, quum venit impulsus iræ Dei: & flat repente, quando subito tollit, quos vult. Isa. 40. b. f. Et flare tunc dicitur ventus occidentalis, ac ventus vehemens. Exo. 10. d. 14. g. Et flatus domini succendens infernum, est eius voluntas ad puniendum. Isa. 30. g. Flare autem Deus in vindictæ retributione dicitur: quia ab exterioribus causis interius iudicij consilium concipit, & ab interno consilio, extrorsum sententiam emittit. Iob. 4. b. Eze. 21. g. Vis iræ Dei. — Hie. s. Isa. 30. 40. Gre. 5. mor. 11.

Flatus, quem dat dominus populo, qui est super terram, est vita corporalis, aut etiam spiritualis. Isa. 42. a. Et flatus omnis, quem fecit Deus, est omne, quod spirat. Isa. 57. d. Vita corporalis vel spiritualis. — Hie. s. Isa. 57.

Flatus hominis, quem trahit Deus ad se, sunt exteriores actiones, quas Deus ad se dirigit Iob. 34. b. Actiones exteriores — Gre. 24. mor. 26.

Sufflatorium, dici potest sermo propheticus, & correctorius. Iere. 6. g. Correctio. — Hie. s. Iere. 6.

Exufflat Deus, quod infertur in domum. Agge. 1. c. quum eos, qui confidunt in doctrina, & eloquentia sua, Deus inanes reddit, licet multa sperarentur ab eis: vt spicę iam quasi plenæ, vento vrente inanes redduntur. Confundent Deus arrogantes. — Hie. s. Agge. 1.

Flatus vehemens, est impulsus grauis tentationis diaboli. Matthæ. 7. d. Ioan. 6. c. acto. 27. c. Et sufflans in igne, est diabolus, vel hæreticus. Isa. 54. d. Et flans Aquilo frigidus. Eccl'i. 43. e. Eius est flatus serpentis adurens. deut. 8. c. Impulsus tētationis Diabolus. Hæreticus. — Hila. s. Mat. can. 6. Hie. s. Isa. 54.

Exufflant sacrificium Dei, qui illud contemnunt. Mala. 1. d. Contemnētes sacrificium Dei. — Hie. s. Mala. 1.

Non flantes quatuor venti super terram. apoc. 7. a. sunt, quum non est prædicatio: Vel cum virtutes impediuntur, ne suas agant operationes. Cessans prædicatio vel virtutū opatio. — Glo. ordi. s. apoc. 7. Rup. 4. s. apoc.

Flauus Color.

Flauus color est ex viridi, rubro, & albo concretus, fuluo clarior, qualis est mellis, & aristarum, quum iam maturuerunt, estque in albo, sicut pingue in dulci. Ari. de sensu, & sensibili. 4.

Flauus

Isyc.s.Leui.13. Flauus color capillorum.Leuiti.13.b.designat fidem fragilem & infirmam. Item cogitationem tendentem ad blasphemiam. Fides fragilis.

Flauescens vinum.pro.23.d.

Flectere, Reflectere.

FLectere,est aliquid curuare,& à recto dimouere.

Hie.s.Ecclesi.1. Ricar.de.s. victo.3. dearca mysti.7. Flectitur dominus misericordia,quum cessat à rigore punitionis,& cum præstat auxilium.Iudi.2.c.1.reg.15.f.Et flectitur sol ad aquilonem.Eccl'æ.1.a. quum Christus fauet in tribulatione:Vel cum intelligentia,de longe prospicit ea,quæ sunt in parte aquilonari,vt quæ mala qua cautela vitare debeat agnoscat. Remittens Deus. Præstans auxilium.

Flectuntur genua ad orandum,& genua cordis flectuntur per humilitatem. 2.par.36.b. Humilitas.

Ori.s.Rom.14. Flectentes genua coram Ioseph,designabant in nomine Iesu omne genu flectendum:cui omnia debent esse subiecta,& cultui eius obedire.gen.41.c.Isa.45.d.Rom.14.b. Philip.2.d. 2.par.6.b.canti.6.c.Marc.1.d. Flectenda genu Christo.

Glo.ordi.s.Eccli.15. Flecti dicitur,qui deficit à rectitudine virtutis,qua ratione non flectitur,qui firmatur in sapientia,& in Deo.Eccl'i.15.a.Nec deficit in persecutione,nec cedit hæreticæ prauitati. Deficere à rectitudine.

Gre.30.mor.35. Gre.s.Eze.ho.21. Flexo poplite bibentes.Iudi.7.b.sunt qui rectitudinem operum cum doctrina non habent:Vnde inepti censentur ad prælium. Docti sine operibus.

Reflexa labia mensarum intrinsecus.Eze.40.f. sunt, quando doctores ad conscientiam reuocant tacita cogitatione,quod dicunt,& semetipsos subtiliter perscrutantur,si faciunt quod loquuntur,idq; per circuitum,ne in vna se parte considerent,in alia negligant. Consideratio sui.

Flectentes genua coram Haman.Esther.3.a.sunt colentes diabolum,aut hæresiarcham. Colentes diabolum.

Non flectitur misericordia Nabuchodonosor,hoc est,diabolus.Iere.21.c. Diaboli crudelitas.

Lyra.s.Mat.27. Flectentes milites genu alterum illudendo Christo.Matth.27.d.designant eos, qui cum credunt,sed peruersis actibus despiciunt. Contemnentes factis Christum.

Flere, Lamentari, Lugere, Plorare, Eiulare, Plangere, Singultus.

FLere,est lachrymas emittere,quod & plorare dicitur.Lamentari est voce querula, tristiq; oratione,dolorem testari.Idem fere est eiulare,quod magis proprium est mulierũ. Lugere autem videtur dicere diuturniorem fletum, qui & voce & gestu vestituq; demõstratur.Singultus autem est,quædam spiritus emissio,cum impetu,quæ est in flentibus: & aliquando sine fletu: Porro fletus , semper est cum miseria, ideo non est in fœlicitate. Isa.65.c.

Ori.s.Luc.ho.38. Hie.s.Isa.22. Gre.ho.39. Fletus Iesu super Hierusalem,designat dolorem super anima lapsa in peccatum. Luc.19. f.23.d.num.25.b.Iudi.21.a.2.reg.24.c.Iob.30.d.Isa.22.b.thre.1.a.Eze.2.d. Dolor Christi super anima peccatrice.

Ambr.de Ioseph.3. 10. Hie.s.Isa.66. Fletus Ioseph super singulos fratres,designat dolorem Christi,de incredulitate Iudæorum:licet super aliquibus conuersis gauderet.gen.42.e.45.d. 46.c. Idem potest designare, fletus Ioseph & Aegyptiorum,super Iacob defuncto.gen.50.a. Et flens Iacob , pro amisso Ioseph.gen.37.g. Et luctus Aaron super morte duorum filiorum.Leui.10.d. Et lamentatio super morte Iosiæ.2.par.35.d.Et flens vxor Tobiæ,absentiam filij.Tobi.5.d.10.b. Et lugentes super Sion, & Hierusalem, sunt apostoli,dolentes de infidelitate synagogæ.Isa.61.a.66 d.Et flens Ioseph super Beniamin designat,quod cæcitas Pauli fletus est Christi.gene.43.g. Dolor Christi de incredulitate Iudæorum.

Beda.s.gen.43. Ori.s.Iere.ho.8. Lugens terra à malitia inhabitantium in ea,designat dolorem angelorum præpositorũ terræ propter peccata hominum. Iere.12.a. Et luget antemurale Sion , quum angelorum custodia,& diuina protectio,ablata est à Iudæa,vel ab anima.thre.2.c. Dolor angelorum super peccatis hominum.

Hie.s.Iere.31. Fletus Rachelis,est ploratus matrum infantium innocentum ab Herode occisorum.Iere.31.c.Matth.2.e. Dolor matrum Innocentum.

Hila.s.Mat.can.1. Gre.s.1.reg.1. Hie.s.Isa.33. Rup.2.s.Mat. Plorans etiam Rachel filios,est ecclesia deflens amissos Iudæos.Matth.2.c.Et fletus Annæ,est dolor ecclesiæ,quia non conuerterentur Iudæi.1.reg.1.b.Et flebat largiter,sicut tristitia magna erat cordi Pauli propter eos.Rom.9.a. Et flentes angeli pacis , sunt apostoli deflentes infidelitatem Iudæorum.Isa.33.b.2.reg.1.b.d.3.f.12.e.13.g.18.g.4.reg. 8.c. Plorat etiam Rachel filios suos,quum ecclesia deflet in hoc mundo , vsq; ad resurrectionem corporum. Dolor ecclesiæ, de Iudæis.

Gre.13. mor.11. Hie.s.Iere.9. Fletus faciei Iob,est dolor prælatorum ecclesię flentium peccata subditorum.Iob. 16.c. Et fletus assumptus super montes,& lamentatio super speciosa deserti,est quando principes ecclesię peccant,& nihil in ea inuenitur substantiæ Dei:nec auditur vox domini ecclesiam possidentis,per sanctos & apostolicos viros.Iere.9.c. Dolor prælatorum de subditis.

Gre.s.1.reg.1. Fletus Annę designare potest dolorem vitę contemplatiuę , quando non potest vacare quieti contemplationis.1.reg.1.b. Dolor ob defectũ contemplationis.

Basi.&Arno.s.ps.19 Lugens Iacob Ioseph,designat Christianos lugentes propter passionem Christi. Et dicit Luctus passionis Christi.

lugens

lugens descendere in infernum, quia Christus per passionem debellauit inferos. gene.37.g. Hie.s.Isa.57.
Et fletus ad vesperam, est fletus in passione Christi.ps.29. Et lugentes erant apostoli, tempore passionis. Isa.57.d.

Deploratio miseriæ humanæ. Fletus Abrahæ super morte Saræ, est deploratio miseriæ humanæ. Et fletus Iacob. gene. 23.a.29.c. Et fletus ad vesperam, est in præsenti vita, de miserijs huius seculi. ps.29.125. Isa.30. Eidem designant flentes Dauid & Ionathas: & multi alij fletus. 1.reg.20.g, 2.reg.15.e. Iudit. 6.e.7.d. Esther.4.a.7.d. Iob.16.c. Eccl'te.3.a. Iere.9.e.22.c. Hose.12.b.1. Mach.1.d.9.a. Matthe. 24.c. Marc.16.c. Luc.8.g.23.d. Ioan.16.b.1.cor.7.e. apoc.5.a. Et eiulantes propter brachium tyrannorum, sunt dolentes cum patientia in persecutionibus. Iob.35.c. De his dicitur Mat. 5.a. Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Ad hęc pertinent varij planctus tribuum Israel, qui ponuntur. Zach.12.c. De quibus si vis, vide Origenem. Et dies luctus, est in hac vita. Isa.60.d. thre.1.a. Basi & Arno.s.ps.29. Gre.26.mor.10. Ori.s.Matt. ho.30.

Hortari ad pœnitentiam. Lamentari, vel lamentationes sunt, quando prophetæ, & prædicatores hortantur ad pœnitentiam, & minantur pœnas inferni. Matth.11.b. ps.125. thre.1.a. Luc.7.e. Et lamentationes scriptæ in libro, sunt de his, qui prouocantur ad pœnitentiam. Eze.2.d. Et scientes plangere sunt prædicatores, ad pœnitentiam malos prouocantes. Amos.5.e. Sic sumpsit planctum Ieremias indirectum. Iere.7.f. Fletus Iacob in amplexu Rachelis, designat Christum prædicantem pœnitentiam. gen.29.c. Basi.s.ps.29. Hila.s. Mat. cano.11. Amb.ser.80. Hie.s.Eze.2.&.s.Amos.5.&.s.Mat.11. Rup.7.s.gen.28.

Pœnitentia. Planctus & ploratus ac fletus, & etiam lamentationes sunt eorum, qui post peccatum agunt pœnitentiam. Iudi.2.a.20.c. ps.6.77.101.125. Isa.15.a.22.d. Ierem.3.g.31.b. 50.a. Hose.12.b. Ioël.1.b. Eze.2.d. Amos.5.a.8.c.9.b. Et flere super flumina Babylonis, est dolere de peccatis libidinis, aut de amissione status gratię. ps.136. Et lugere in absentia sponsi, est deflere amisso Christo. Matth.9.b. Et flens Petrus extra palatium, qui intus Christum negauit, designat pœnitentiæ locum non esse aptum in palatijs: sed in locis semotis, & quietis. Matthæ.26.g. Marc.14.g. Luc.22.g. Plangere ad lamentum, est castigare carnem per pœnitentiam. Matth. 11.b. Hunc planctum conuertit Deus in gaudium. ps.29. Et planctus Dimon, est pœnitentia de erroribus. Isa.15.a.22.d. Et plangunt mulieres super vbera, quum dolent de voluptatibus Isa.32.c.4.reg.20.a.22.d.2.par.34.f.1. Esdr.3.d.10.a. Nehe.8.c. Ioel.2.c. Zach.7.a. Et lugentes peccata sua, sunt beati: qui non sperant, vt ab alijs lugeantur. Matth.5.a.6.d. Et dies luctus pœnitentiæ, est in hac vita, post quam luctus erit inutilis. Isa.60.d. thre.1.a. Non plorant viduæ, quæ non agunt pœnitentiam. Iob.27.c. Lamẽtum autem sumere super Tyrum, est per pœnitentiam eleuari in spem eius, quod perdidit Lucifer: cuius typum gerit Tyrus. Eze.26.c. 27.a.f.32.d. Flens Esau super collum Iacob. gen.33.a. designat pœnitentiam & conuersionem Iudæorum, vltimis temporibus. Hie.s.Isa.15.& epist. Samuel quondam. Ori.in diuer.ho.10. &.s.num.ho.15.&.s. Iere.ho.2. Gre.s.Eze.ho.9. Hila.s.Mat. cano.9. Ori.s.Mat.ho.35. Amb.s.Luc.6. Basi.s.ps.29. Hila.s Mat. cano.11 Hiero.s. isa.15. &.s. Matth 11. Ori.s.Eze.ho.13. Hie.s.Eze.27.

Compassio laborantium. Flens populus Gabaa periculum Iabes, designat compatiendum esse fraternis necessitatibus. 1.reg.11.a. Iob.30.d. Hoc est flere cum flentibus. Rom.12.d. Hoc etiam designare possunt lamentatrices, quæ conducebantur ad lamentandum. Iere.9.e. Gre.s.1.reg. 11.

Prælatus dolens de impœnitentibus Lugens Samuel Saulem reprobatum à Deo, est prælatus non amittens compassionis affectum erga impœnitentes. 1.reg.15.g. Et cum dicitur à Deo, Visquequo luges Saul, ostendit solatium sumendum, ex afflictione lapsi, cum à Deo deseritur. 1. reg.16.a. Gre.s.1.reg.15.16.

Plangendum in hac vita. Flens filia Iephte virginitatem suam. Iudi.11.g. designat plangendum esse in hac vita ijs, qui offeruntur Deo, vt puriores offerantur. Chrys.de Iephte.

Gaudium de aduentu Christi. Flens Gabelus de aduentu Tobiæ præ gaudio. Tobi.9.c.11.c. designauit gaudium de aduentu Christi ad gentes, & Iudæos.

Flere defectus prælati. Deflent sulci clamante terra, videlicet aduersus prælatum, quum per hoc, vnde multitudo fidelium iuste contra rectorem quæritur, vberioris vitæ homines ad lamenta perueniunt. Iob.31.d. Gre.22.mor.23.

Dolor synagogę de amittendo sacerdotio. Fletus Agar pro morituro filio. gen.21.b. designat dolorem synagogæ, de amittendo sacerdotio. Idem designat fletus filiorum Israel super morte Aaron. num.20. d.4. regũ.13.c.1. Mach.7.f. Glo.int.s. gen.21.

Ferentes molestè iugum domini. Flens turba ob difficultatem terræ promissionis habendę, designat molestè ferentes iugum domini propter vitam æternam. num.14.a. Lyra.s.num.14.

Religiosi affectantes redire ad seculũ. Flentes mulieres Adonidem. Eze.8.f. designant religiosos redire cupientes ad seculum. Vel eos, qui lugent defectum eorum, quę in mundo putantur esse pulcherrima. Idem designat fletus turbæ, ob defectum carnium. num.11.a. Hie.s.Eze.8.

Dolentes de amissione dignitatũ, & temporalium. Fletus Esau super amissa benedictione. gen.27.f. designare potest dolentes de amissione dignitatum, & rerum temporalium. Talis videtur fuisse fletus Saulis, designans etiam falsam pœnitentiam. 1.reg.24.d.

Deflere hæreticos. Plorare Iazer, est deflere fortitudinem hæreticorum. Isa.16.c. Iere.48.e. Et planctus domus Asel est, quum ecclesia defletH hæreticos. Mich.1.c. Hiero.s.Isa.16.&.s. Mich.1.

Fletus gehennæ. Ploratus animæ non audientis Deum, videtur designare fletum gehennę perpetuum. Iere. Ori.s.Iere.ho.9.

Hier.f.Iere.13. &.f. Isa 24.33.

Iere.13.c.Ibi erit fletus,& stridor dentium.Matth.8.b.13.f.22.b.24.d.25.c.Luc.13.f. Tobi.2.b. Et lugentes dicuntur,qui puniuntur in inferno,aut etiam in hac vita. Isa. 3. d. Et lugebit vindemia in fine seculi,cum omnes voluptates conuertentur in luctum.Isa.24.b. Amos.8. c.Lugebit etiam terra,hoc est,terreni,vel Iudæa in iudicio.Isa.24.a.33.b.Iere.4. f.12.a. 23.b. Hose.4.a.Cum dicitur plorans plorabit,designatur iugis fletus lachrymęq; perpetuę.thre. 1.a.Non planguntur interfecti,quando iuste in infernum truduntur.Iere.25.g.

Hiero.f Isa.19. &.f. Amos 1. Glo.ordi.f.Iere.48. Rup.f.Amos.1.

Lugent piscatores,cum philosophi,& hæretici,vident discipulos suos ad fidem conuersos.Sic etiam lugent dæmones.Isa.19.b.Et tunc lugere dicuntur speciosa pastorum. Amos. 1.a.Iidem sunt viri muri fictilis lamentantes.Iere.48.c.Lugent etiam speciosa pastorum,quũ destructum est templum,&c.

Dolor hæreticorum de conuersione discipulorum. Destructio templi.

Hie.f. Amos.8. Rup.f. Amos.8.&.f. Mich.1.

Luctus vnigeniti est Iudæorum,tum quia magnus,tum quia occiderunt Christum vnigenitum & primogenitum.Amos.8.c.Zach.12.c.Et quia est inconsolabilis, nisi ad fidem cõuertant. Ad hæc pertinet planctus quasi draconum, & luctus quasi struthionũ.Mich.1.c.

Luctus Iudæorum qui Christum occiderunt.

Hie.epis.quis dabit.

Planctus est Moses,& non Iosue: quia in lege veteri sub peccato Adæ omnes tenebantur elogio,& ad inferos descendentes consequenter lachrymæ consequebantur.In Iesu vero, hoc est,in euangelio,per quem paradisus apertus est,mortem gaudia prosequuntur. deut. 34.c.Iosu.24.g.

Plãctus est legis veteris.

Hie.f.Eze.7.

Non debet lugere,qui vendit,hoc est,qui relinquit mundum,non debet ex hoc tristari. Eze.7.d.

Gaudenter deserendus mundus.

Hie f.Hose.10. &.f. Mich 1.

Luget populus Samariæ super vitulum, quum decepti ab hæreticis dolore replentur. Hose.10.b.Et fit eis planctus quasi draconum,hoc est,dæmonum, & luctus struthionum, siue sirenarum.Mich.1.c.

Dolor deceptorum ab hæreticis.

Gre.1.mor.38.

Plorans Ismael filius Nathaniæ,ad decipiendos octoginta viros.Iere.41.b. Typus est diaboli transfigurantis se in angelum lucis.

Simulatio diaboli.

Hie.f.Ecclesi. 12.& epis.quis dabit.

Flere in plateis,est publicas exequias agere.Eccl'tę.12.b.Sic planctus Sarę exequias ipsas funeris significat.genes.23.a.Et planctus Iacob dicitur tota pompa funeris.genes. 50.a. Leuitic.10.b.

Exequiæ publicæ.

Glo.ordi.f. Mala.2. Rup.f Mala.2.

Fletus,quo Iudæi operiebant altare domini,qui Deo non erat gratus.Mala.2.c.designat offerentes sacrificia de rapinis lugentium pauperum.Vel fletum pro temporalibus.

Sacrificia præiudicantia proximo.

Rup.2.de victo.verbi Dei.7.

Lamentum super tyrum,est deflere lapsum generis humani per peccatum Adę. Eze.27. a.Planctus vero super regem Tyri,est pauere de lapsu luciferi.Eze.28.c

Florere, Flos, Efflorere, Reflorere.

FLorere est flores emittere:Flores autem sunt,qui præcedunt fructus, & semina, colorum varietate ac odore pollentes.Decor tamen eorum cito marcescit. Florere & flos referri solet ad iuuentutem.

Ori.f.num.ho. 9.& f Isa.ho.3.&.f.cant. ho.2.3. Hie f.Isa.11. &.f.ps. 27. Amb.ser.54.&de virgini.3. Ber.ser.2.de.aduen. &.f.cant.ser.47. Arno.f.ps.71.

Florens virga Aaron designare potest gloriam resurrectionis Christi,& fragrantiam benignitatis eius.num.17.b.Sic refloruit caro eius in resurrectione:& reflorescet ecclesia,quę est eius caro.ps.27.Et flos de radice Iesse est Christus,qui flos bonis ad quos venit in spiritu mansuetudinis.Isai.11.a.1.Corinthiorum.4.d.Et ipse est flos campi in populo Iudęorum, apud quem ortus est: Vbi tamen non peruenit,ad perfectum fructum:sed transijt ad gentilitatem. Vel est flos campi in animabus simplicibus & humilibus: Vel flos campi,quia non manibus & opera hominum generatus,sed in virgine intacta:& quia vt principium martyrum prodijt in campum,& extra portam passus est.Ipse etiam est flos horti,virgo in virgine generatus.Ipse flos thalami,speculum & exemplum totius beneficentię.canticor.2.a.Et flores apparentes in terra,designant ipsum Christum,crescentem ętate,& sapientia. canti. 2.c.Et floret sicut fœnum,quia est cibus iumentorum.ps.71.

Resurrectio Christi. Christus. Benignitas Christi.

Hila.f.ps.131.

Floret sanctificatio super Christum.ps.131.quia datum est illi nomen, quod est super omne nomen.

Dignitas Christi

Hie.f.Eze.7. Amb.epist.82.

Florens virga,interdum designat instantem diuinam vindictam.Eze.7.c.

Instans vindicta dei

Florens etiam virga Aaron, designat gratiam sacerdotalem nunquam marcescentem. num.17.b.

Gratia sacerdotalis.

Amb.f ps.118. ser. 6. Ber.f.canti.ser.58. Gre.f.cant.2. Cyril.4.f. Ioan.28. Aug.ser.99. Hie.adue.Iouinia.1. Ori.f.cant.ho.3.4.

Flores apparentes in terra,dici possunt apostoli,qui erant primitię in ecclesia:& cæteri, qui tunc crediderunt.Item ipse Christus resurgens,& qui cum eo surrexerunt.Item sancti, feruenti erga Deum pietate,varios virtutis fructus ędentes.Pręterea virgines in lege noua. Item animę sanctorum in cœlo receptæ.canti.2.c. Et iustus floret vt palma. ps.92. Eosdem designat florens virga Aaron.num.17.c.Flores etiam apparentes in terra,designare possunt miracula Christi & discipulorum eius. Item profectum virtutum. Sancti etiam dicuntur quasi flos rosarum in diebus vernis.Eccl'i.50.a.

Apostoli. Resurgẽtes cũ christo Sancti. Virgines. Miracula. Profectus virtutũ.

Ori.f.cant.ho.4. Hie.f.Isa.37.

Florentes vineę,sunt vel ecclesię,vel animę ad fidem accedentes. Vel designant principium futurarum promissionum.canti.2.d,6.d.7.d.In nouitijs quidem floret hæc vinea:In

Ecclesiæ. Animæ.

proue-

Martyres.

prouectioribus vero habet fructum. Et florens Israel quasi lilium, est ecclesia splendens decore virtutum. Isa.27.b.35.a. Eccl'i.39.b. Referuntur hæc etiam ad martyres.

Gre.s.cant.2. Ber.s.cãt.ser.60.63.

Catechumeni. Incipientes.

Flores quibus fulcitur ecclesia, dici possunt catechumeni odorem fidei habentes in confessione, sed nondum fructum referentes. canti.2.a. Demum omnes credentes sunt flores ecclesiæ, sed peculiariter incipientes & teneri. gen.40.b. Eccl'i.51.c.

Ori.s.cant.ho.3.4. Gre.s.can.2. &.s.Eze.ho.15.

Fides.

Flos etiam est ipsa fides, quæ est initium operum. Et florebat semẽ synagogæ mane, quã do fides de Messia resplendebat in antiquis patribus. Isa.17.c. ps.89.

Hie.s.Isa.17. Ber.ho.1.s.Missus ẽ &.s.cant.ser.51.

Expectatio futurorum bonorum. Propositum bene operandi.

Flores certam futurorum bonorum expectationem designare possunt. Daniel. 4.a. quia flos est inchoatio futurorum fructuum. Vel designant nouam meritorum promotionem. Et flos primus vineę, vel oliuæ est propositum bene operandi. Iob.15.d. Agge.2.d. Flos vineæ perit frigore, vel nimio calore: sic propositum bene operandi perit frigore temporalis prosperitatis, qua frigescit animus terrenis implicatus: Vel nimio calore, quũ ex hoc, quòd placet hominibus, feruescit ad bene operandum, vt magis hominibus placeat. Et oliua, quũ in flore est, si immoderata nebula tangitur, plenitudine fructuum euacuatur. Sic inchoantes bona opera, si laudari ab aspicientibus cœperint, atq; in suis laudibus delectari, fit caligo intelligentiæ in cogitatione: Vt iam discernere nequeant, qua intentione quid faciãt, & fructum perdant operis, velut ex nebula fauoris.

Ricar.de.s.victo.de securi.conscien. Gre.12.mor.26.

Gloria sanctorum.

Florent de ciuitate sicut fœnum terræ sancti, quum bonorum operum ornamento in cœlesti Hierusalem resplendent. ps.71. Vel quia post fidem Christi cognoscunt gloriã mũdi florere sicut fœnum. Et floret iustus vt palma. ps.91. quia vt palma iuxta terram est aspera, superne vero pulchram habet comam. Ita iustus in fine, & in cœlestibus habet suam pulchritudinem.

Hie.s.ps.71. Aug.s.ps.71.91.

Vtilitas perfectorũ in proximis.

Florent mala punica, quum perfecti habent vtilitatem in proximis, suo hortatu vel exẽplo proficientibus. canti.7.d.

Gre.s.canti.7.

Elementum terræ. Sapientia.

Flores in tunica sacerdotis, designant elementum terræ florentis. Item sapientiam & varias, quæ non flaccescunt, scripturas, & eloquia domini, quæ veritatis splendore refulgẽt Flores autem sapientiæ sunt fructus honoris & honestatis. Eccl'i.24.e.

Philo.de vit.Mos.2. Cle.Ale.1.pœda.10.

Splendor bonorum operum.

Floridus lectulus, vel vmbrosus. canti.1.d. designat splendorem bonorum operum: & diuersitatem virtutum. Vel floridus lectus est, quum exemplis, & institutis patrum tanquam bene olentibus inspersa floribus fratrum conuersatio & vita refulget.

Ori.s.cant.ho.3. Gre.s.cant.1. Ber.s.cant.ser.46.

Canicies. Primordia ecclesiæ.

Florens amygdalus. Eccl'tæ.12.b. designare videtur caniciem senectutis. Vel designat primordia ecclesiæ, quæ in prędicatoribus suis, primitiuos virtutum flores aperuit, & ad inferenda poma bonorum operum venturos sanctos, quasi arbusta sequentia pręuenit.

Hie.s.Eccl'ten.12. Gre.31.mor.20. Euch.q.in Eccl'ten.

Prosperitas humana. Homo. Laus hypocritæ.

Flos fœni vel agri cito decidens, est prosperitas humana, seu gloria carnis humanæ, & ipse homo. Et scirpus in flore, est hypocrita in laude. Iob.8.c.14.a. ps.71.89.102. pro.17.d. Sapi.2.b. Isa.40.b. Dani.4.a. Nahum.1.a. Iacob.1.b. 1.Petri.1.d.

Ori.s.ps.36. Gre.8.mor.27.&.11.mor.17. Aug.s.ps.89.

Iudæi. Hæretici.

Flos decidens dicitur Ephraim: quia Israelitę deciderunt à lege, & cultu Dei, in quo florebant. Item hæretici, & scribæ & pharisęi, & Iudas, qui videbatur florere in discipulatu Christi; Vnde cecidit. Isa.28.a. Eze.7.c. Et non florens ficus, est synagoga non bene operans. Haba.3.d.

Hiero.s.Isa.28. &.s.Haba.3.

Multiplicatum peccatum.

Efflorens lepra. Leui.13.b. designat multiplicatum peccatum posterioribus actionibus, & manifestatum.

Isych.s.Leui.13.

Fluctuare, Fluctus, Vnda, Inundare.

FLuctus est moles aquæ vi venti concitatę, quæ vulgo vnda dici solet: & fluctuare, est fluctibus agitari.

Comminationes diuinæ, & castigatio. Timor.

Fluctus tumentes super hominem, sunt diuinę comminationes: & castigatio diuina: & peculiariter afflictiones Christi. Item timor Dei, dicente Iob: sicut tumentes fluctus super me, sic semper timui dominum. Iob.31.c. ps.45.87. Ionę.2.b. Luc.21.c.

Gre.21.mor.16. Aug.s.ps.87. Euch.for.spũal.4.

Abundantia doctrinæ sacræ.

Inundans torrens gloriæ gentium, designat abundantiam doctrinæ sacrę. Isa.66.d.

Glo.inte.s.Isa.66.

Tribulationes. Tentationes.

Fluctus maris, designant impetus tribulationum, & tentationum. Matth.8.c. 14.c. Marc. 4.d. Luc.8.d. ps.64.88.92.106. Isa.51.e. Item impetus affectuum animæ & cogitationum, quæ & inundantes aquæ dicuntur: Vocantur autem tribulationes fluctus Dei, quia permittente Deo veniunt. Iob.3.d.38.b. canti.8.c. Sapi.14.a. Iere.31.c.46.b.51.e. Zacha.10.d. Iudæ.d. Et fluctus huius seculi, quibus mali submerguntur, sunt inanis gloria, & responsa dęmonum & pseudoprophetarum mergentium homines in errores. Exo.14.g.15.a. Iob.9.b.

Ori.s.Mat.cap.14. Hila.s.Mat.cano.8. Gre.9.mora.5.&.6.mor.4.&.28.mor.17.20. Hier.s.Iob.38.&.s.Ionam.2. Aug.de verb.dom.ser.14.

Clamores Iudęorũ.

Fluctus etiam maris fuerunt clamores iudęorum, inualescentes aduersus Christum. Eccl'i.24.a. Isa.57.d.

Glo.int.s.Isa.57.

Homines praui.

Fluctus pręterea maris sunt homines huius seculi, inquieti, elati, & turbidi. Iob.9.a. Et fluctus opprimentes Iob, designant vitam prauorum, insolẽti inquietudine molestam: quę ad obruendam nauem cordis, quasi tempestas illabitur. Et hi praui opprimunt ecclesiam.

Hie.s.Iob.9. Gre.20.mor.22.

Iob.36.b.Zach.10.d.

Glo.ordi.s.Sapi.5. Fluctuans aqua, dici possunt voluptates, quibus mali insanientes agitantur. Sapi.5.b. quæ sunt vndę dæmonum. [Voluptates.]

Hie.s.Isa.29. Aug.s.ps.54. Fluctuatio non datur in ęternum iusto ps.54. quia firmatur in veritate. Fluctuant autem Iudæi, quia non quiescunt in vero sensu scripturarum de Christo. Isa.29.c. Eccl'i.40.a.Ezechiel.26.a.Ephe.4.c.

Fluere, Fluxus, Defluere, Effluere, Superfluere, Influere, Manare, Præterfluere, Profluere, Fluentum.

Fluere est decurrere, vt fontes ac riui fluunt. Manare autem dicitur, quod per minutissimas partes ex aliquo stillat: & refertur ad fontes. Est autem fluere interdum descendere. Iosu.4.c. Fluebant, sicut ante consueuerant. Pollui. Leui.15.c. Sanguinem fluere non cessat. Liquescere. Iudi.5.a. Montes fluxerunt à facie domini. Cadere. Exo.39. d. Ne laxa fluerent. Conuenire. Isa.2.a. Fluent ad eum omnes gentes. Præterire. gen.40.a. Aliquantum tēporis fluxerat. Scaturire. canti.4.d. Quæ fluunt impetu de Libano. Stillare. num. 24.a. Fluet aqua de situla eius.

Aug.q.in Exo.4. Gre.s.1.reg.14. Hie.s.Iere.11. Isyc.s.Leui.20. Beda.s.Exo.3. Fluens terra lacte & melle, quantum ad literam est hyperbole indicans vbertatem: quātum ad spiritum, designat cœlestem patriam omnibus bonis effluentem. Exod.3.b.13.a.33.a. Et fluens mel, est dulcis fama sanctorum decurrens, & ad multos se extendens. num. 13.c.16.b. Leui.20.d. deut.6.a.1.reg.14.d. Iere.11.a. Ioel.3.d. Designat etiam fluens terra lacte, & melle, vetus & nouum testamentum. Item pastum animæ & corporis. [Abundantia. Cœlestis patria. Fama sanctorum. Vtriusq; testamentū.]

Gre.27. mor. 5.&.s. cant.4. Fluenta sunt dona spiritussancti, & doctrina cœlestis. Et fluenta plenissima, dicunt abūdantiam doctrinę, & gratiæ. Et fluentes imbres de nubibus, designant doctrinam cœlestē, per apostolos nobis traditam. Designant etiam dona, & gratias sacramentorum, à Christo manantium. Idem sunt præterfluentes aquæ. 2.par.6.a. Iob.36.d. ps. 77. 104. 147. cantic.4.d. Isa.44.a.58.d. Ioan.7.f. [Dona spiritussancti. Doctrina cœlestis. Sacramenta]

Rup.s.cant.4. Fluunt aquæ de Libano, hoc est, sacræ scripturæ à populo Israel: quia ab ipsis traxerunt originem. canti. 4.d. [Scripturæ sacræ ex Iudæis.]

Hie.s.Isa.2. Fluere, hoc est, conuenire dicuntur gentes ad montem domini, hoc est, gentiles ad Christum, & ecclesiam. Isa.2.a. Mich.4.a. [Gentiles ad Christū.]

Gre.27.mor.14. Fluentia aromata horti sponsi. canti.4.d. designant bonum odorem vitæ fidelium. [Bonus odor fideliū.]

Arn.&Aug.s.ps.147. Fluentes aquæ flante diuino spiritu, designant lachrymas, vel dona spiritussancti. ps.147. Eze.7.e.11.b. [Lachrymæ. Dona spūsancti.]

Aug.s.ps.33. Defluentes saliuæ in barbam Dauid. 1.reg.21.d. designabant infantilia verba Christi, quę eius tegebant virtutem. [Verba Christi infantis.]

Hie.s.Amos.9. Defluit dominus sicut fluuius Aegypti super malos: vt in tormentorum amaritudinem, impetu domini detrudantur. Amos.9.b. [Vindicta Dei.]

Fluxus temporis, quo tenebantur ministri Pharaonis in custodia, designat durationem legis naturæ, & legis Mosis. gen.40.a. [Tempus legis naturæ, & scripturæ.]

Hila.s.ps.1. Amb.3. Exaem.13. Hie.s.Eze.47. Non defluet folium ligni, cui comparatur iustus. ps.1. hoc est, non deficient verba Christi, quia ipse dixit: Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non preteribūt. Designatur etiam perseuerantia iustorum in bonis operibus: & doctrina moralis, permansura. Ezechiel.47.c. [Non deficiunt verba Christi. Perseuerantia iustorum.]

Hie.s.Isa.1. Defluentia vero folia quercus, designant deficientem doctrinam Iudæorum. Isa.1.g. [Deficiens doctrina Iudæorum.]

Glo.inte.s.num.24. Fluens aqua de situla Israel. num.24.a. deut.32.a.33.d. est populus, vel doctrina de primitiua ecclesia. [Doctrina in ecclia.]

Gre.33.mor.1. Fluxerunt montes sicut cæra. ps.96. quando multi, qui prius alta rigiditate tumuerant, Deo in carne apparente, magno sunt per pœnitentiam timore liquefacti. [Pœnitentia superborum.]

Gre.23.mor.11.&.2. Pasto.4. Isyc.s.Leui.15. Fluxus seminis, est intemperies linguæ, & in prædicatoribus, loquacitas indiscreta. Item est Rhetorica docens loquacitatem. Leui.15.c. Potest etiam designare voluptates carnis. nu. 5.a. 2.reg.3.f. Et fluxus equorum, est procliuitas in omnia vitia. Eze.23.c. [Intemperies linguæ.]

Amb.de Isaac.1. Hila.s.Mat. can.9. Isyc.s.Leui.15. Fluxus menstruus mulieris, designare potest voluptates carnis, & idololatriam. Leui.12.b.20.c. Et fluxus sanguinis non cessans, est perseuerantia in idololatria, & in doctrina erronea, docente auguria & diuinationes, &c. etiam post lucem euangelicam. Leui.15.c. Designat etiam fluxus sanguinis interiores sordes peccatorum. Matth.9.c. Luc. 8.f. Profluuium etiam sanguinis, inobedientiam Adæ significare potest, quæ in eius progenie perseuerat. [Voluptates carnis.]

Glo.int.s.Leui.13. Fluentes capilli de capite, sunt rarescentes cogitationes. Leui.13.f. [Rarescentes cogitationes.]

Tertu.de resurrect. Hie.s.Isa.24.34. &.s. Iob 14. Defluet terra, quum mali deficient in iudicio. Isa.24.a. Et fluentes montes vt cæra, designant carnem profanorum in iudicio: qui fluent sicut cæra à facie ignis. ps.57.67.96. Et defluet militia cœlorum, sicut folium de vinea, cum in iudicio, aëreæ potestates in infernum trudētur. [Deficientes mali in iudicio.]

trudentur. Isa.34.a.64.a.Iudi.5.a.Et defluens mons,est diabolus abiectus propter superbiã. Iob.14.d. Aug.s.ps.96.

Virtus diaboli in hę reticis. Fluens rex Assyriorum super omnes ripas Israel.Isa.8.b. designat diaboli virtutem implentem hæreticos,vt inundatione sua suffocare nitantur ecclesiam.Influere autem Iordanem in os Behemoth,est eos,qui magna opera virtutum faciunt, per superbiam à diabolo sæpe vorari,ac in infernum detrudi.Vel est baptizatos ab eo perdi.Iob.40.c.Et vnda fluẽs, quæ stat,est tentatio diaboli,vel persecutio cessans.Exo.15.a. Hie.s.Isa.8.&.s.Iob 40. Gre.33.mor.9

Fauores adulantiũ. Manantia flumina in circuitu Assur.Eze.31.a.designant fauores sociorum diaboli aut adulantium. Hie.s.Eze.31.

Deficiẽtes virtutes. Fluere dicuntur vestes sacerdotis.Exo.39.d.si virtutes & doctrina non astringantur charitate & castitate.

Propria vxor. Propria doctrina. Fluenta proprij putei.pro.5.c.designare possunt propriam vxorem, & etiam propriam doctrinam erroribus non permixtam:De qua debet quisq; bibere,hoc est,eam seruare priusquam alios doceat. Beda.s.pro.5.

Fluxus vrinæ & seminis. Fluunt aquis genua,cum lotio madefiunt præ timore:Vel quum illiciti exercentur concubitus,quasi fluxum seminis sustinentes.Eze.7.e.21.b. Hie.s.Eze.7.21.

Flumen, Fluuius, Riuus, Torrens, Amnis,

FLumen seu fluuius,est aqua continuè decurrens & perennis:Riuus etiam est aqua perẽnis,sed minor fluuio.Torrens autem æstate siccatur,& pluuiarum tempore,magno impetu inundare solet.Cum dicitur torrens Aegypti,quantum ad literam intelligitur de Nilo.Isa.27.d. Hie.s.Isa.27.

Deus pater. Trinitas. Spũssanctus. Fluuius vnde sumitur aqua,ad faciendam fidem diuini sermonis.Exod. 4.b. dici potest Deus pater,à quo ortus est filius,qui datus est nobis conuersus in sanguinem.Flumẽ quoq;, quod est in fœlicitate,est ipsa Trinitas,vel spiritussanctus.apoc.22.a. Rup.12.s. apoc.

Christus. Fluuius exiens de paradiso dici potest Christus.gen.2.b.Ipse est torrens voluptatis,& flumen,cuius impetus lætificat ciuitatem Dei : qui irrigat ecclesiam verbo prædicationis,& gratia baptismi & sacramentorum:& in fœlicitate transiens ministrat.ps.35. 45.Et torrens seu vallis botri,est humilitas incarnationis Christi,& fœcunditas passionis eius.num.13.c. Amb.de paradi.3. Beda.s.gen.2. Ber.de diligen.Deo Amb.4.de fide.7.

Spiritussanctus. Dona spũssancti. Flumina aquæ viuæ,dici possunt dona spiritussancti:vel ipse spiritussanctus, qui dicitur flumen Dei,inebrians affluentia donorum suorum ciuitatem Dei, hoc est, ecclesiam, vel mentes hominum.ps.45.64.Isa.30.f.41.c.43.c.59.d.66.d.Ioan.7.f.Hos riuos excidit Deus in petris,quum duris cordibus gentilium infudit dona spiritussancti.Iob.28.b.29.a. Et torrẽs in Austro.ps.125.dicit magnam vim feruoris spiritussancti,& abundantiam gratiæ : Austri enim tempore torrentes soluuntur.Et riuuli fluminis torrentis,sunt dona spiritussancti:& fluuius torrens,est ipsa inundatio spiritussancti,quæ in contemplantis animum,exuberanti infusione colligitur,quum mens plusquam intelligere sufficit expletur. Iob.20.c. Et riui septem Aegypti dantes refrigerium,sunt septem dona spiritussancti.Isa.11.b.Torrens etiam voluptatis dici potest multitudo donorum spiritussancti.Isa.35.c.Fluuius igneus procedens à facie Dei spiritussanctus.Dani.7.c. Ori.s.Eze.ho.13. Chrys.s.Ioan.ho.50 Hie.s.Isa.30. Basi.& Aug.s.ps.45. Hila.s.ps.64. Diony.cœle.hier.2. Hier.s.Iob.28.29.& s.ps.125. Geor.vene. canti.1. ton 7.cap.14.28. Gre.15.mor.8. Euch.q. in euange. Hie.s.Isa.35. Rup.s.Dani.12.

Angeli. Flumina ignea in angelis,designant diuinos latices largissimam angelis,atq; indeficientẽ inundationis copiam largientes,vitalisq; fœcunditatis altores.Dani.7. c. Et flumina, iuxta quæ sunt horti,dici possunt angeli custodientes,& instruentes homines. Numer. 24. a. Isa. 41.d.43.c. Diony.cœle.hier.15 Ori.s.num.ho. 17.

Apostoli. Prædicatores Riui seu flumina,dici possunt apostoli & doctores præbentes refrigerium doctrinę, & consolationis spiritualis.ps.64.77.92.97.104.Isa.32.a.Nahum. 3.b. Ipsi sunt riui septem Aegypti,dantes refrigerium secundum dona spiritussancti.Isa.11.b.Et riui olei.Iob.29.a.Torrentes etiam dici possunt sancti prædicatores,qui dum in presenti vita diuinis nobis eloquijs influunt aquarum multitudines quasi in hyeme colliguntur. Qui & æstiuo sole adueniente se subtrahunt:quia cum æternę patriæ lux emicuerit prædicare cessabunt.Iob.30. a. Ipsi sunt flumina quę ad locum vnde exeunt reuertuntur. Eccl'tę. 1. b. Torrens spinarum dicuntur apostoli & doctores,quorum doctrina hic inter spinas fluebat.Ioel.3.d. Arno.s.ps.64. Amb.epis.44. Hie s.Isa.32.&.s.Nahum.3.&.s. Haba.3. Gre.20.moral.14.& 30.mor.4. Euch.for.spũal.4. Rup.s.Ioel.3.

Homines. Fluuij generaliter dici possunt homines,quorum profunda scrutatus est Deus, hoc est, conscientias.Iob.28.b.Et homines & angeli sunt flumina,quæ exeunt à mari, & ad ipsum reuertuntur.Eccl'tæ.1.b.Fluuius etiam designare potest genus humanum ab exordio defluens.Iob.40.c. Hie.s.Iob.28. Geor.vene.canti.1. ton.7.cap.14. Gre.33.mor.7.

Genus humanum.

Baptismus. Fluuius quandoq; significat baptismum:vt fluuius vbi lauabatur filia Pharaonis. Et fluuius Iordanis & Euphrates & similes.gen.31.c.32.c.Exo.2.a.ps.1.64.65.79. Isa.41.e. apoc.22. a.Et fluuius Chobar,typus esse potest ipsius Iordanis,aut baptismi.Eze.1.a.Zach.9.c. A flumine vsq; ad terminos orbis terrę,dominatus dicitur Salomon.ps.71.In typũ Christi,qui à flumine dominandi sumpsit exordium:vbi baptizatus à Ioanne,eodem monstrante cępit Hila.s.ps.1.65. Arno.s.ps.64. Ori.s.Eze.ho.1. Hie.s.Eze.1. Beda.s.gen.31. Aretas.s. apoc.22.

agnosci

Aug.17.ciui. Dei.8. &.f.pf.71. Hie.f. Iere.31. Beda.f.Exo.1.

agnosci à discipulis, qui eum non solum magistrum, verum etiam dominum appellauerūt. Torrentes aquarum, per quos adducit Deus, sunt baptismus & pœnitentia. Iere.31.b. Et fluuius, in quo sunt pisces mundi, est pœnitētia. Leui.11.b. In flumine, hoc est, in baptismo merguntur masculi, quum peccant. Exo.1.d. *Pœnitentia.*

Philo 1.allego. Beda.f.gen.2.

Fluuius exiens de paradiso, designare potest affluentiam internæ iucunditatis: Vel est generalis virtus, à Dei sapientia egrediens, & diuiditur in quatuor capita, hoc est, in quatuor virtutes cardinales: quarum vnaquæq; princeps est & regina. gen.2.b. *Virt⁹ generalis. Quatuor virtutes.*

Arno.f.pf.92. Ori.f.num.ho.12. Chryf.f.gen ho.3. Hie.f.Isa.31.42.&.f. Haba.3.&.f.Iob.28. Aug.f.pf.106. Ori.f.pf.36.ho.1. Hie.f.Eze.47. Geor.vene. canti.1. ton.7.cap.14. Gre.18.mo.22.&.19. mo.12.13.&.f.cant.5. Hie prol.f. Mat. Beda.f.genef.2.&.f. pro.18. Hie.f.Ecclten.1.

Flumina quatuor paradisi. gen.2.b. quatuor euangelistas designare possunt, seu quatuor euangelia, ad prædicationem cunctis gentibus missa. Item sacram theologiam, seu sacram scripturam, quę fons est propter articulos fidei, qui sunt principia, fluuius vero propter ea, quæ ex articulis deducuntur. Diuiditur in quatuor capita propter quadruplicem sensum. pf.64.92. num.24.a. Isa.33.d.41.d.42.c.43.a. Eadem est flumen aquæ viuę. Ioan.7.f. Eze.34.d. pf.106. pro.30.a. Et torrens voluptatis est multitudo sensuum spiritualium sacræ scripturę. pf.35.45. Et torrentes aurei, sunt doctrinæ cœlestis affluentia. Iob.22.b. Ezec.47.b. Isa.44.d. Et sapientia dicitur, quasi fluuij diorix, hoc est, fluuij piscina, siue deriuatio: & sicut aquæ ductus. Eccl'ici.24.d. Et riui excisi in petris, sunt sacra doctrina gentibus tradita. Iob.28.b. Dicuntur etiam riui olei. Iob.29.a. Et fluenta plenissima. canti.5.d. Sunt etiam flumina aquę viuæ latissima in cœlesti gloria, per abundantiam scientię, quæ tunc habebitur. Eadem scriptura est torrens, vbi habitans Isaac inuenit aquam viuam. gen.26.d. Et flumina, quę intrant in mare, sunt veritates reducendæ ad euangelium. Eccl'tę.1.b. Et fons sapientiæ dicit torrens redundans, noua videlicet lex. pro.18.a. *Euangelistæ. Euangelia. Sacra doctrina. Fælicitas.*

Aug.f.Ioan.trac.22

Flumina, quæ fluent de ventre, designare possunt beneuolentiam, qua quis plenus aqua viua Spiritussancti prodesse curat alijs. Ioan.7.f. *Beneuolentia*

Amb.2.de Abra.10. Hie.f.Isa 11.19. Ori.f.num.ho.15. Arn.&.Hila f.pf.136 Geor.vene.cantic.1. ton.7.cap.14. Beda.f.Exo.7

Fluuius Aegypti diuidens Aegyptum à terra promissionis, interdum potest significare bona accidentia animæ & corporis. Potest etiam significare imperium Aegypti, vel mundanum. gen.15.b.41.a. Isa.11.d. Flumina etiam Aegypti, designant doctrinam & dogmata philosophorum, & hæreticorum quæ sunt erroribus turbida, & producunt ranas, quia faciunt loquaces: quæ cum paruulos sensu, & intelligentia deceperunt, vbi crux Christi mundo huic lumen veritatis infudit, necis illorum pœna, & reatu sanguinis exigitur: Ideo in sanguinem conuertuntur. Exo.4.b.7.c.8.a.17.b.23.d. Isa.8.b.18.a.19.a. Et flumina Damasci, in quibus confidebat Naaman, & meliora iudicabat. 4.reg.5.c. designāt mundanam sapiētiam, quam pro magno habens gentilis populus, euangelica præcepta contemnebat. Vel designant liberum arbitrium, & propria merita in quibus gentiles confidebant. Et fluuij Ethan designant doctrinam gentilium, haruspicum, &c. pf.73. Et torrentes salicum Moab, sunt impetus verborum inutilium hæreticorum & philosophorum. Isa.15.d. *Bona accidentia animæ, & corporis. Imperiū mundanū. Doctrina philoso. phorū & hæreticorū. Liberum arbitrium. Propria merita.*

Aug.f.pf.73. Gre.33.mor.13 Hie.f.Isa.15.

Aug.f.pf.136.

Flumina etiam Babylonis dici possunt ea, quæ quisq; sibi proponit sequenda in hac vita: vt alius mercaturam, alius militiam, alius agriculturam & similia. pf.136. *Scopus huius vitæ*

Hier.f.Eze.36.&.f. Ecclten.1. Aug.f.pf.73.

Torrentes Israel dici possunt minores ī ecclesia. Eze.36.a. Torrentes etiā sunt, qui ad tēpus habent doctrinam & prædicant: sed deficiunt in tentatione. pf.73. Cęterū torrens absq; additamento, vix vspiam in bonam partem legitur, iuxta Hieronymum. *Minores in ecclesia. Deficientes in tentationibus.*

Beda.f.Exo.1. Rup.5.f.reg.7.

Fluuius Aegypti, in quem proiectus est Moses, sunt carnales Iudæi legem carnaliter accipientes. Exo.2.a. Et torrens Carith est populus Iudæorum finitus tempore incarnationis Christi. 3.reg.17.a. *Iudæi.*

Hie.f.Isa.15.18.&.f. Nahū.1.&.f.Soph.3. &.f.pf.88. Gre.13.mor.7. Aug.f.pf.88. Euch.for.fpūal.4.9. Hiero.f.Iere.2.&.f. Eze.29. Ori.f.num.ho.15.& f.Ier.ho.2.&.f. Eze. ho.13. Hie.f.Ezec.32.&.f. Haba.3.

Flumina Aethiopiæ & Aegypti, significare possunt gentilitatem & philosophos ac hæreticos: quæ conuertuntur in picem, hoc est, in materiam ignis inferni. pf.77. Isa.15.d.18.a.22 c.34.b.57.d. pro.30.c. Mich.7.c. Nahum.1.a.2.b. Sopho.3.b. Flumina etiam sunt principatus & potestates mundi & ambitiosi. pf.88. Et flumina Babylonis, sunt infidelium populi. Et torrentes aquę Iordanis, sunt impetus gentium infidelium, contra fideles. Isa.43.c. in his fluminibus, quę sunt diripientia terram, habitat draco diabolus. Ezec.29.a.30.c.31.a. Iere.2.d. Flumina etiam, quibus Pharao ventilat cornu, sunt hęresiarchę, per quos diabolus persequitur fideles. Eze.32.a. Haba.3.b. pf.23. Qui etiam sunt torrentes calore charitatis frigidi, quasi in torpore temporis hyemalis excrescentes. Flumina demum sunt omnes, qui contra Christum sapiunt. Matth.7.d. apoc.12.d.16.b. *Gentilitas. Philosophi. Hæretici. Principes mundi. Infideles. Hæresiarchæ. Persecutores fidei.*

Gre.20.mora.10. Rup.6.f.apoca.

Gre.33.mor.7.8.& f.Eze.ho.2.&ho.26 Hiero.f.Ioel.3.&.f. Iob.30.

Fluuius seu torrens sępe significat peccatores, quem fluuium absorbens Behemoth, non miratur. Iob.30.b.40.c. Et fluuius Chobar, est habens nigredinem peccati. Eze.1.a. Et torrēs spinarum, est anima peccatrix. Ioel.3.d. Et flumina Babylonis, sunt fluxus libidinis & vitiorum & corporalia opera, ac voluptates. pf.136. Et torrens deserti aut occidentis, designat vitia. Amos.6.d. *Peccatores.*

Aug.f.pf.65. Gre.12.mor.5.&.7. mor.11.

Flumen dici potest caro mortalis, in qua ab infantia transitur ad pueritiam, à pueritia ad iuuentutem, &c. pf.65. Et fluuius vacuefactus, est corpus exanime. Iob.14.b. Et torrentes iniquitatis sunt vniuersæ gentes, quę per montem carnis, in mare istud descendunt. psalm.17. *Caro mortalis. Corpus exanime. Vniuersæ gentes*

Vnde

Turbij iniquorum. Vnde Eccl'tæ.1.a. Generatio vadit,& generatio venit. Vel sunt turbæ iniquorum, quę sicut torrentes hyeme intumescunt, protinus defluentes. Iob.6.b. Hie.s.ps.17.

Res temporales. Diuitiæ. Fluxus huius seculi. Mundus. Decursus mortalitatis. Transitus Iudaici populi. Actiones fluxæ. Vita præsens.

Flumen quandoq; significare potest res temporales, quæ sunt in continuo fluxu. genes. 41.a. Exo.4.b.7.c.17.b.23.d. Et fluctus huius seculi instabiles. Et fluuius Chobar in Babylone, est fluxus huius seculi. Eze.1.a.ps.65. Et torrens aut fluuius, est hic turbulentus mundus: vbi tamen inuenitur aqua viua sanctarum scripturarum. gen.26.d. Iob.40.c. Et torrens est decursus mortalitatis nostræ: & in torrente tenduntur insidiæ, quum æternorum prædicationi consideratio mortalitatis inseritur. 1.reg.15.a. Zach.10.d. De hoc torrente sumpsit Dauid lapides, qui etiam significat transitum Iudaici populi. 1.reg.17.e. Designat etiam torrens actiones fluxas, & velut inter manus labentes. Isa.43.a.47.a.4.regum.6.a. De hoc torrente mortalitatis bibit Christus. ps.109. Est etiam torrens vita præsens. Leui.23.g.

Ori.s.Exo. ho.2.& s.Eze.ho.1.&.s.gen. ho.13. Gre.s.1.reg.15.&.6.mor.11.&.3. mo.6.&.6.regis.epist.5. Hie.s.Zach.10.&.s. Iob.40. Aug.s.ps.65.143. Ber.ser.de Dauid & Goliad. Isyc.s.Leui.23.

Aduersarij Christi in ecclesia. Torrens Cedron.i.tenebrarum, vbi captus est Christus, vsq; ad quem locum venit ędificium Hierusalem, designat in ecclesia nunc contineri multos aduersarios Chri. Iere.31.g. Hie.s.Iere.31.

Iracundia Iudæorũ. Persecutiones. Tentationes. Tribulationes. Torrens, de quo bibit Christus in via. ps.109. designat iracundiã Iudæorũ, & persecutiones huius vitę. Hunc torrentem pertransit anima, quum superat impetus tribulationum. ps.123. Flumina autem magno impetu ruentia, tentationes & tribulationes significare solent. Mat.7.d.ps.23.136. Isa.8.b.43.a.47.a.50.b.3.reg.17.a. Ionę.2.a. canti.8.c. Rup.s.cant.7.

Arno.s.ps.109. Aug.s.ps.57.109.123. Chrys.s.gen.ho.2.6. Hila.s.ps.136. Hie.s.Isa.8.

Voluptates. Concupiscentiæ. Flumina etiam magno impetu ruentia, sunt voluptates, & carnales concupiscentię, seu grauiores cupiditatum motus. Matth.7.d.ps.23.136. Isa.8.b.43.a.47.a.50.b. Et aquę horum fluminum sunt dęmones. Intrant autem hæc flumina in mare, quum mutantur in dolorẽ. Eccl'tæ.1.a.

Hie.s.Isa.8. Au.2.ser.do. in iñõ. Ricar.de.s. victo.de statu inte.hõis.10.

Iustitia Dei. Punitio diuina. Pœna inferni. Fluuius igneus egrediens à facie antiqui dierum, designat continuã iustitiam Dei. Dani.7.c. Et torrens inundans, dicit impetum iræ, & punitionis diuinę. Isa.30.f. Amos.9.b. Et torrens diuidens lapidem caliginis à populo peregrinante, est diuina sententia. Iob.28.a. Torrens autem sulphuris, est grauis pœna inferni. Isa.30.57.b.

Hie.s.Isa.30. Gre.18 mor.17

Abundantia. Prosperitas. Flumen aliquando dicit abundantiam: vt flumen pacis, est abundantia pacis. Isaię.48.d.66.d. Item prosperitatem. ps.88. Et in fluminibus dexteram eius. ps.97. Eccl'tæ.1.b. Isa.47.a apoc.9.c. Glo.inte.s.Isa.48.

Eloquentia. Flumina aliquãdo significant eloquentiã, & sæpe illis cõparatur. Geor.vene.cantic.1. ton.7.cap.14.

Focus, Focaria.

FOcus est locus, vbi nutritur ignis, & conseruatur.

Fomenta hæreticorum. Potest significare fomenta errorum hæreticorum: & pinus, hoc est, scientia naturalis dicitur facta ad focũ: quia inde sumunt hæretici rationes fallaces. Isa.44.c. Et non est hæreticis focus, quando non habent rationes, quibus muniantur. Isa.47.d.1.Mach.12.d. Hie.s.Isa.44.

Adulatores. Dantes exemplum bonum. Focaria est mulier, quæ domi curam habet rei domesticæ, & parandorum ciborum. In malum potest significare eos, qui per fauoris obsequia, carnali præposito accendunt flammam superbiæ, ac tumorem cordis. In bonum vero dicuntur, qui feruore sancti spiritus pleni, exemplo suo proximorum corda, in conditoris amorem accendunt. 1.reg.8.c. Gre.s.1.reg.8.

Fodere, Effodere. Infodere, Circumfodere, Fossa, Fouea, Pastinare, Excauare, Transfodere, Transfigere, Transuerberare, Defodere.

FOdere est ligone aut alio instrumento, terram mouere, vt mollis fit, & apta ad imbres suscipiendos, fructificandi gratia. Effodere, est fodiendo educere, quod intra terram latebat. Infodere vero, est intra terram fossa abscondere: Fossa autem est cauitas, vnde terra effossa est.

Iungens sibi Deus synagogam. Fodien sibi Hoseas mulierem adulteram, hoc est, conducens, designat Deum coniungentem sibi synagogam. Hose.3.a. Hie.s.Hose.3.

Fac êtes antiqui patres libros. Apostoli aperientes mysteria legis. Fodiens puteum Abraham, designat antiquos patres, qui veteris testamenti libros cuderunt. genes.21.d. Et fodientes serui Isaac eosdem puteos, sunt apostoli aperientes veteris legis mysteria: qui etiam foderunt nouos puteos, tradentes doctrinam noui testamenti. genes.26.c. Exod.21.d. Ipsi sunt principes fodientes puteum. Nume.21.d. Fodiunt doctores puteum legis, quũ sarculo linguæ purgantes terrenas cogitationes, veniunt ad spirituales, & perueniunt ad illam altitudinem sapientiæ & scientiæ Dei, quam oculus non vidit, &c. Discimus, vt in hac peregrinationis erumna positi, cogitationum nostrarum profunda penetremus, & quousq; verę intelligentiæ aqua respondeat, nequaquam nostræ inquisitionis manus, ab exhaurienda terra cordis torpescat.

Ori.s.gen. ho.13.& s.num ho.12. Chrys.s.ps.93. Gre.3; mor.22 Beda.s.gen.26. Rup.prol.in apoc

Quærere internam requiẽ, & sapientiã. Effodientes thesaurum, sunt quęrentes internam requiẽ, & sapientiam. Iob.3.d. Omnes autem, qui fodiendo thesaurum quęrunt, quũ fodere altius cœperint, ad laborẽ instãtius inardescũt: quia quo se thesauro abscondito, iã iãq; appropinquare æstimant, eo in effodiẽdo Gre.5.mor.3.

enixius laborant. Sic qui plenè mortificationem suam, & sapientiam appetunt, quasi effodientes thesaurum quærunt: quia quanto fiunt viciniores ad finem, tanto se exhibent ardẽtiores in opere. Ac rursus effodiunt thesaurum sapientiæ, quum relictis visibilibus, mens omne quod terrenum cogitat, à semetipsa manu sanctæ discretionis eijcit, vt in inuisibilibus eam inueniat. Fodere etiam puteum, est sapientiam perfectè inuenire. gen. 26. c. Qui thesaurum sapientiæ inuenire desiderat, quicquid sibi terrenum inesse deprehenderit, expurget, carnales illecebras abscindat, fossam in se humilitatis faciat: nec quiescat ab agendo, priusquam se venam veritatis inuenisse cognouerit. pro. 2. a.

Beda. s. pro. 2.

Fodere puteum, est etiam purgare sensus à terrenis affectibus: & cor examinare, & mundare: vt in hac peregrinationis erumna positi, cogitationum nostrarum profunda penetremus. gen. 26. d. num. 21. d.

Ori. s. num. ho. 12. Philo. de temulent. Beda. s. gen. 26 — Purgare sensus.

Fodere vineam, est auferre ab anima curas mundanas: & duriciam cordis mollire. Idem est circumfodere ficum: & pastinare agrum, aut vineam; est etiam corripere de peccato. Designatur etiam humilitas pœnitentis. Isa. 5. b. Mar. 12. a. Luc. 13. b.

Basi. Esaie. ho. 5. Au. li. 2. Exae. 12. Au. de ver. do. ie. 12. Gre. ho. 31. — Tollere curas mundanas ab anima.

Fodit pater familias torcular in turri vineę, quum Deus prædixit locum libationum in templo: aut cum tradidit profunditatem sensuum in scriptura: Vel cum statuit crucem Christi in ecclesia. Mat. 21. d. Marc. 12. a. designat etiam martyrum patientiam.

Glo. ordi. s. Mat. 21. — Instituēs Dẽs templũ & scripturã, & cruce. Patientia martyrum.

Fodiens parietem Ezechiel, designat prelatum ex minoribus vitijs subditorum examinantem maiora: & asperis correctionibus duritiam cordis aperientem, ac crebris perscrutationum ictibus eam rumpentem. Eze. 8. c.

Gre. 26. mo. 4. & 31. mor. 22. — Correctio prælati.

Effodiunt corui oculum subsannantis patrem, & despicientis matrem, quum prędicatores prauorum aut pertinacium hominum intentionem vincunt. pro. 30. c.

Gre. 18. mor. 18. Beda s. pro. 30. — Prædicatores vincẽtes pertinaces.

Fodere circum egesta, vel excrementa, est frenare appetitum. deut. 23. c. Ventris quoq; egestio fossa humo per paxillum tegitur, quum mentis nostræ superfluitas subtili redargutione discussa, ante Dei oculos per compunctionis suæ stimulum celatur.

Philo. 2. allego. Gre. 31. mor. 22. — Frenare appetitum.

Defossus dicitur iustus, vel cum graues patitur tribulationes: vel cum intrinsecus exactè se examinat, ne quid culpæ in eo lateat. Iob. 11. d.

Gre. 10. mor. 22. — Patiens iustus tribulationes, & se examinans.

Fodere dicitur equus vngula terram. Iob. 39. c. In malum quidem, quum diabolus tentat, & persequitur fideles. In bonum vero quum prędicator, auditorũ excolit corda, vt dẽt fructum bonorum operum. Vel quum fidelis quilibet districta abstinẽtia carnem edomat.

Hie. s. Iob. 39. Gre. 31. mor. 28. — Tentans diabolus. Prædicator corrigens.

Excauant aquæ lapides. Iob. 14. d. quum dęmones indesinenti lapsu tentationum atterunt homines, qui sibi fortes & soli di videbantur. Duritiam quoq; , & fortitudinem mentis absoabent assidua & mollia blandimẽta libidinis: & lentum, atq; subtile vitium, corrumpit durum, & forte propositum mentis.

Hie. s. Iob. 14. Gre. 12. mor. 11. — Assiduitas tentationum.

Effodientes fures sunt dęmones insidiantes, vt animę nostrę bona diripiant. Mat. 6. c.

Ori. s. Cũ ieiunatis. — Insidiæ dæmonum.

Effodit malus lacum, quando post confessionem operationi fraudis instat. ps. 7.

Aug. s. ps. 7. — Fraudi insistens.

Infodere idola. gen. 35. a. est relinquere auaritiam in cordibus auarorum: vel efficere, vt in bonis operibus nil appareat ex malorum societate cõtractum: vel tollere idololatriam. Et infodere in aures, est depellere pruritum aurium, ne audiant errores. Infodere aũt hæc sub therebintho, est abscondere ea in cruce Christi.

Amb. 2. de Iacob. 3. Beda. s. gen. 35. — Relinquere auaritiã. Tollere idololatriã. Depellere pruritum aurium.

Fodiens in terra ad abscondendum thesaurum, est abscondens doctrinam, vt sit sine fructu. Matth. 25. b.

Ori. s. Mat. ho. 33. — Abscondens doctrinam.

Foderunt Iudęi cisternas dissipatas. Iere. 2. c. quando ædificarunt synagogas post dispersionem, destructa Hierusalem. Item cum legem & prophetas carnaliter declarabant. Luc. 16. b. Item cum relicto Deo vero dęmones colerent. Quærentes etiam philosophorum placita, neglecta sacra doctrina, cisternas dissipatas foderunt. Idem designare possunt fodientes Aegyptij per circuitum fluminis. Exo. 7. d.

Tertul. adu. Iudeos. Hie. Aglasiæ. & s. Iere. 2. Philo. de profugis. — Aedificantes Iudæi synagogas. Declarantes prophetas carnaliter. Colentes dęmones. Vacãtes philosophię.

Fodit rex Assyriorum aquam, quum diabolus gentes suę tyrannidi subiecit. Isa. 37. e.

Hie. s. Isa. 37. — Tyrãni, diaboli.

Fossa interdum significat vulnera Christi: vbi abscondi debent pœnitentes, & in tribulationibus existentes. Isa. 2. b.

Ber. s. cant. ser. 62. — Vulnera Christi.

Fossa quoq; dici potest humilitas: aut secretum cubiculi, vel deserti. Isa. 2. c. 33. a. Et fossa vnius cubiti in altari, est patientia seruans vnitatem charitatis. Eze. 43. d. Et fodiens circa ficum, est instruens in humilitate. Luc. 13. b. 3. reg. 18. f. 4. reg. 3. c.

Hie. s. Isa. 2. Aug. s. ps. 79. Gre. 3. past. adm. 10. — Humilitas. Secessus. Patientia.

Foueę magnę dici possunt res huius seculi, quæ videntur magnæ, & altę, cum sint infimę. 1. reg. 10. a. Et fouea, quę foditur peccatori, est prosperitas huius vitę, per quam cadit, & perit. Nam per fœlicitatem, quasi in cœlum tendunt, & in terram merguntur. ps. 93. Foueæ etiam vulpium, sunt diuitię diuitum. Matth. 8. c. Luc. 9. g. Fossa quoq; dici potest ipsa auaritia. Iosu. 7. d. Et circumfodit hericius in Iudęa, quum datur locus auaritię. Isa. 34. d.

Gre. s. 1. reg. 10. Aug. s. ps. 93. Cle. Alex. 4. strom. — Res huius seculi. Prosperitas. Diuitiæ. Auaritia.

Foueę, quas habent vulpes, dici possunt mentes prauorum hominum, in quibus habitãt dæmones. Matth. 8. c. Luc. 9. g. Designant etiam conuenticula hęreticorum, qui rectè foueas habere dicuntur, quia domum, quam habuerant, perdiderunt.

Ori. s. cant. ho. 4. Hila. s. Mat. cano. 7. Gre. 19. mor. 1. Cyril. in s. Ioan. 4. Aug. s. ps. 79. & s. Lu. 9 — Mentes malorum. Conuenticula hæreticorum.

Fouea

Perditio. Infernus. Pœna. Praua cōſcientia. Doctrina hæreticorum.

Fouea, quam fecit populus Iudæorum Christo, in quam ipſi inciderunt, eſt eorum perditio, vel infernus, ſeu etiam aliæ pœnæ. pſa. 7. 56. Iſa. 24. c. 33. a. Iere. 18. c. Eccl'tę. 10. b. Fouea quoq;, in quam mali incidunt, eſt praua conſcientia. Iob. 40. b. Arno. ſ. pſ. 7. Gre. 32. mor. 8.

Fouea aquæ turbidæ, eſt peruerſa doctrina hæreticorum, aut philoſophorum. Iſa. 30. c.

Fœcundus.

FOecundus idem eſt, quod ferax ſeu fertilis, quòd fructum producat.

Caro. Fœcunda filijs, dici poteſt caro producens fructus carnis; quæ infirmatur vero, eſt caro ceſſans à vitijs. 1. reg. 2. a. Ori. ſ. 1. reg. ho. 1.

Fœdus, Pactum, Fœderari, Paciſci, Pangere, Condicere.

FOedus eſt pactum pacis, quod fit inter dimicantes. Pactum autem generalius nomen eſt ad omnes conuentiones, quæ inter homines fiunt. Interdum eſt promiſsio. deut. 8. d. Vt impleret pactum ſuum. Et ſignum pacti: vt circunciſio eſt pactum. i. ſignum pacti. Rup. 5. ſ. gen. 31.

Remiſsio & liberatio Dei. Placatio Dei p Chriſtum facta. Inſtitutio nouæ legis. Fœdus Dei cum Noë, eſt remiſsio, & liberatio à periculis. gen. 6. d. Et fœdus ſempiternũ cum genere humano poſt diluuium, & etiam cum Abraham, deſignat placationem Dei per Chriſti incarnationem, & paſsionem factam: & legis nouæ inſtitutionem. geneſ. 9. d. 15. c. 17. a. Exod. 2. d. 24. b. 34. b. Et dicitur pactum pacis. Ezech. 34. f. Et Chriſtus dicitur datus in fœdus populi, per legem nouam, & in fœdus, quod non mouebitur, & ſempiternum. Iſa. 42. b. 54. c. 55. a. 56. b. 59. d. 61. c. Leui. 24. b. 26. d. deut. 5. a. 29. a. 2. paralipo. 29. b. 1. Eſdr. 10. a. Ezech. 16. g. 37. c. 44. c. Hoſe. 2. d. 6. c. Pactum etiam Dei cum homine eſt, quo voluit ſe quodammodo obligare, ad miſerendum hominis. Exod. 6. b. 19. a. Et pactum Dei cum filio Abrahæ, eſt cum Chriſto. gen. 17. a. Erat autem pactum Dei cum filijs Iſrael, vt obedirent verbis eius. Iere. 11. a. Eze. 16. b. Pactum ſempiternum ſabbati, eſt legis nouæ, quæ perficietur in quiete fœlicitatis ęternæ. Exo. 31. d. Iſa. 55. a. In his ſæpe pactum ſumitur pro præcepto. Hie. ſ. Iſa. 61. &. ſ. Iere. 11. &. ſ. Eze. 16. Rup. 4. ſ. gen. 36. & 5. ſ. gen. 18. Præceptum

Lex naturalis. Fœdus etiam ſempiternum, dicitur lex naturalis, quæ perpetuo manet in homine, nec vnquam aboletur. Iſa. 24. b. 54. c. Zach. 11. c. Hiero. ſ. Iſa. 24. &. ſ. Zach. 11.

Mortificatio carnis Pactum circunciſionis, quod fit in carne, eſt mortificatio carnis. gen. 17. a. Fit autem irritum pactum Dei cum Iſrael peccante populo, tanquam pactum vetus. Ideo inſtitutum eſt pactum noui teſtamenti nunquam irritandũ. Iſa. 33. b. Iere. 31. f. Eze. 16. g. Hoſe. 8. a. Hebr. 8. d. Ori. ſ. gen. ho. 3. Hie. ſ. Iſa. 33. &. ſ. Iere. 31.

Pactum Dei cum ſacerdotibus. Pactum Dei cum Leui. Mala. 2. b. eſt pactum cum ſacerdotibus, qui olim erant de tribu Leui: & eſt pactum vitę & pacis: quia Chriſtus eſt vita, & pax noſtra. Hie. ſ. Mala. 2.

Imitatio ſctõrum Pactum cum lapidibus regionum. Iob. 5. d. dici poteſt, cum quis recte viuens, vitam ſuam ad ſanctorum pręcedentium imitationem ligat. Gre. 6. mor. 21.

Vnitas Iudæorũ & gentiũ in fide. Concordia philoſophiæ cũ euangelio. Fœdus Laban & Iacob. gen. 31. f. deſignare poteſt coniunctionem gentilium, & Iudęorũ in vna fide. Idem eſt fœdus Abimelech cum Abraham. gen. 21. d. Et etiam cum Iſaac. gen. 26. f. Quod etiam poteſt deſignare concordiam verę philoſophiæ cũ euangelio. Fœdus quoq; Tyri cum Iudæis fratribus, eſt vnitas Iudęorum & gentium in eccleſia. Amos. 1. c. Fœdus vinitorum cum beſtijs, eſt concordia gentium cum prędicatoribus. Hoſe. 2. d. Glo. inte. ſ. gene. 31. Rup. ſ. Hoſe. 2.

Naturalis cognitio diaboli, de Deo. Pactum Leuiathan cum Deo. Iob. 40. d. dici poteſt naturalis diaboli cognitio, qua cogitur recognoſcere Deum: Vel eſt, quia tentando bonos facit voluntatem Dei. Hie. ſ. Iob. 40. Gre. 33. mor. 18. 19.

Condictio Moſis ad Pharaonem, de tollendis ramis. Exo. 8. b.

Iungi Iudæos Babylonijs. Fœderari ferrum ferro, eſt duros Iudæos iungi amicitia duris Babylonijs. Iere. 15. c. Hie. ſ. Iere. 15.

Defenſio errorum. Fœdus cum malis non eſt iniendum. Exod. 23. d. 34. d. Paciſcitur autẽ cũ adulteris, qui obſtinatè defendit errores. Iſa. 57. b. Et viri fœderis Edom, ſunt ſectatores hæreticorũ. Abdi. b. Hie. ſ. Iſa. 57. &. ſ. Abdiam.

Imperium carnis. Fœdus quod exigebat Naas à viris Iabes, eſt ſubiectio ſpiritus ipſi carni: vt videlicet ſpiritus obtemperet omnibus eius concupiſcentijs. 1. reg. 11. a. Gre. ſ. 1. reg. 11.

Stabilitas in pctõ. Fœdus, quod fecit Nabuchodonoſor cum ſemine regio Iſrael, eſt confirmatio, & ſtabilitas in peccato, quæ fit per diabolum. Eze. 17. d. Et fœdus cum Aſſyrijs, eſt ſubiectio dæmonibus facta. Hoſe. 12. a. Et fœdus cum morte, aut cum inferno, eſt deſperatio: & pactum cum diabolo, cui deſperantes & obſtinati obediunt. Iſa. 28. d. Hoc eſt fœdus amaritudinis. Hoſe. 10. a. Ori. ſ. Eze. ho. 12. Hiero. ſ. Iſa. 28. &. ſ. Hoſe. 12.

Concordia hæreticorum aut vitiorum Condixerant ſibi amici Iob, vt ſimul eum viſitarent. Iob. 2. d. deſignantes hæreticos, qui praua quædam contra eccleſiam concorditer ſentiunt, & in quibus à veritate diſcrepant, ſibi in falſitate concordant. Vel ſunt vitia, quæ aduerſum nos inter ſe quadam conuenientia coniunguntur: vt ſuperbia & ira, remiſsio & timor. Gre. 3. mor. 18. 24.

Fœderis volumen, vide Liber.

Fœderis tabernaculum, vide Tabernaculum.

Fœderis ſal, vide ſal.

Fœlix, uide Beatus.

Fœmina, Mulier, Effœminatus.

FOemina inter animalia est sexus infirmior mari comparata: est tamen necessaria ad generis sui propagationem: cui concipiendi fœtum, generandi, nutriendi, ac fouendi labor incumbit. In genere autem humano, fœmina dicitur mulier. Et aliquando mulier sumitur pro vxore.

Ber. de grã, & libero arbitrio. Aug. 1. q. in euan. 12.

Diuina sapientia.

Mulier accendens lucernam ad quærendam drachmam perditam, est diuina sapientia, quæ accendit lucernam carnis ad redimendum hominem perditum. Luc. 15. b. Eadem est mulier, quæ abscondit fermentum, Matth. 13. d. Luc. 13. d.

Aug. s. Ioã. tra. 7. 9.

Caro Christi.

Mulier etiam quærens drachmam, est caro, vel humanitas Christi, quęrens hominem perditum. Eadem quoq; est mulier, quæ abscondit fermentum in farinæ satis tribus.

Ber. ser. 2. 7. d asſũ. Rup. 11. victo. verbi Dei. 1. Hiero. s. Isa. 45. & s. Iere. 31. Ber. de considera. 5.

Beata virgo Maria.

Mulier excipiens Christum in domum suam. Luc. 10. g. designat beatissimam virginem Mariam, quę suscepit filium Dei in vtero. Eadem virgo est mulier amicta sole, quæ profundissimam diuinę sapientiæ, vltra quàm credi valeat penetrauit abyssum: vt quantum sine personali vnione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. apocalyp. 12. a. Eadem est fœmina, quæ circundedit virum, quando in vtero habuit filium Dei. Ieremi. 31. d. Et ipsa est mulier, cui dicitur ab incredulis: Quid parturis. Isaiæ. 45. b. Ipsa etiam est mulier abscondens fermentum, in cuius vtero verbum caro factum est. Matth. 13. d. Luc. 13. d.

Amb. de instit. virg. 4. & s. Luc. 8. 13. 15. Gre. s. 1. reg. 1. Ori. s. Iudi. ho. 5. & s. canti. ho. 1. Hila. s. Mat. cã. 9. 29. Amb. 1. de pœni. 15. & ser. 5. & epi. 29. Hie. epist. Multũ in vtrãq;. & s. Mar. 14. Aug. s. ps. 142. & s. apoca. ho. 3. Isych. s. Leui. 2. Beda s. pro. 11. 31. Rup. 3. de victo. verbi Dei. 10.

Ecclesia.

Mulier sępe dicitur ipsa ecclesia, coniuncta Christo tanquam viro. Exod. 3. g. 11. a. 15. c. Et mulier infœlix Anna, est ecclesia, quę dicitur mulier propter fœcunditatem. Infœlix vero propter tribulationes. 1. regum. 1. b. Et mulier patiens fluxum sanguinis curata à Christo, dum iret ad domum Archisynagogi, est ecclesia ex gentibus, qui credendo pręuenerunt Iudæos. Designat etiam publicanos & peccatores, qui prius crediderunt, quàm sacerdotes & pharisæi. Mat. 9. c. Mar. 5. e. Luc. 8. f. Eandem ecclesiam significat mulier Chananęa, cuius maxime laudata est fides à Christo. Matth. 15. b. Marc. 7. c. Eandem significat mulier, quæ effudit vnguentum super caput & pedes Christi. Matth. 26. a. Mar. 14. a. Luc. 7. e. Eadem est mulier, quę abscondit fermentum in farinæ satis tribus. Luc. 13. d. Mulier etiam curuata, est ecclesia ex gentibus, quę erecta est à Christo. Luc. 13. d. Ipsa quoq; est mulier, quæ perdidit drachmam. Luc. 15. b. Et mulier amicta sole, est ecclesia resplendens diuinitate Christi. apocalyp. 12. a. Hanc designat mulier, quę suscepit Elisęum. 4. regum. 4. b. Hæc est mulier fortis, quam inuenit Christus, & fortem fecit. prouer. 31. b. Et mulier gratiosa, quæ habebit gloriã. pro. 11. c.

Rup. 7. de glorific. trini. 5.

Sacra scriptura. Fides.

Mulier dici potest sacra scriptura: Ipsa est mulier timens Deum, hoc est, quę docet timere Deum. pro. 31. d. Ipsa quoq; fides est mulier fortis, quæ venit procul & de vltimis finibus hoc est, ab antiquis patribus. pro. 31. b.

Philo. de Cherubim & de special. legib⁹. Ori. s. Mat. ho. 11. 29 & s. canti. ho. 2. Hie. Aglasiæ. Amb. 2. offic. 10. Gre. s. 1. regũ. 15. & ho. 17. Beda. s. Exo. 21. Ori. s. gen. ho. 1. & s. Eze. ho. 8. & s. Mat. ho. 30. 35. Amb. s. Luc. 7. Aug. epis. 156. Gre. ho. 33. & 11. mo. 26. Ber. s. cant. ser. 38. & de assump. ser. 2. 7.

Mens. Anima.

Mulier pariens est mens producens opus. Leui. 12. a. Et mulier pręgnans, est anima concipiens bonum propositum. Exo. 21. c. Et mulieres exeuntes ad hauriendam aquam, sunt animæ audientes verbum Dei. gen. 24. b. Et mulieres excubantes ad ostium tabernaculi, sunt animę sanctę, quæ cum infirmitate adhuc carnis grauantur, amore tamen continuo ingressum æterni introitus expectant. Exo. 38. a. deut. 25. b. 1. reg. 15. g. Et mulieres, quibus pulchrior est sponsa, sunt animæ vulgares. canti. 1. c. Mulier etiam est mens, quæ sermoni probo per virtutem copulatur, sub eius degens prouidentia, seminantis more maritali cogitationes optimas. Fœminę etiam inferiores maribus, eisq; subiectę, designare possunt animas obedientes. genes. 1. d. 7. a. Et mulieres, quæ secutę sunt Iesum, sunt animę fideles. Matthæ. 27. f. Mulier itidem dici potest anima effœminata & peccatrix, quam etiam designat mulier meretrix. Leui. 13. d. 15. c. Ezech. 16. d. Zach. 12. d. Et mulier peccatrix est anima: quæ ideo procidit ad pedes Christi, quia peccatrix. Luc. 7. f. Et mulier curuata erecta à Christo, est anima terrenis curis grauata, quę etiam designat gentilitatem conuersam. Luc. 13. d. Deniq; mulier sępe dicitur mens infirma, seu ipsa infirmitas. Iob. 2. c. 14. a. Eccl'ici. 42. b. threnor. 2. g. Et mulier excipiens Christum in domum suam, est mens fidelis excipiēs Christum intra se. Luc. 10. g.

Ori. s. Exo. ho. 10. 13 & s. Leui. ho. 8. & s. Iosu. ho. 9. Aug. 2. de gen. cont. Manich. 10. 14. Philo. de mund. opi. & de migr. Abra. & 2. allego. & de profugis. & de speci. legi. Beda. s. gen. 3.

Caro. Sensualitas. Sensus.

Mulier pariens dici potest caro, & est mulier docta, quũm operatur secũdum imperium rationis. Exod. 25. c. Et mulier quę occiditur, est caro, quę subijcitur rationi. Iosu. 8. f. Et mulier molesta adolescenti, est carnis importunitas molesta rationi. genes. 39. b. Designat etiam affectum sensitiuum, qui sensualitas dicitur, quę facit peccare virum, quum facit rationem sibi consentire, cum tamen ipsa debeat subiecta esse viro, ac rationi seruire. gen. 2. d. 3. a. 32. f. Exod. 21. c. Item ipse sensus dici potest mulier, & boni sensus sunt mulieres, de quarum speculis fit labium tabernaculi. Exod. 38. a. Et mulieres accendentes ignē in Moab sunt sensus perturbantes intellectum. nume. 21. f. Et mulier aperiens fontem sanguinis sui. Leuitic. 20. c. Designat sensus ad omnia sensibilia impetu vitioso defluentes. Et mulier apprehendens verenda alterius viri, est portio inferior animæ apprehendens sensibilia, genera-

generationi & corruptioni obnoxia, & pluris faciens dualitatem, quàm vnitatem. deuterono.25.c.

Infirmi.

Mulieres, quæ sunt natura imbecilles, designant infirmos in exercendis virtutum operibus: Vnde non numerantur inter viros, hoc est, inter robustos ad bene operandum. Exod. 17.f. Eze.9.b. Matth.14.c. Mich.2.c.

Ori.s.Exo.ho.13.& s.Mat.cap.14. Aug.83.q.61.

Virtutes.

Mulieres quandoq; dicuntur virtutes, quæ gignunt bonas cogitationes & opera: pręcipuè vero virtutes politicę. gen.14.c.1.reg.15.g.

Gre.s.1.reg.15.

Dona spũsſancti. Ecclesiã ex gẽtibus.

Mulieres septem, quæ apprehenderunt virum vnum, sunt dona spiritusſancti in Christo, in quo magnam habent virtutem. Isa.4.a.11.a. Vel sunt septem ecclesiæ ex gentibus, quę nõ quærunt temporalia à Christo, sed saluari per ipsum.

Hie.s.Isa.4. Ori.s.Isa.ho.3. Rup.1.s.apoc.

Operationes

Mulieres interdum dici possunt operationes. Et mulier, quæ egreditur cum seruo, cum fit liber, designat bonas operationes, quæ cum homine egrediuntur. Exo.21.a. Et fœminam offerre, est infirma opera exercere. Idem est fœminam parere. Leui.3.a.12.b. Muliebria Sarę, quæ fieri desierant. gen.18.b. designare possunt desperationem benè operandi. Vel desierãt fieri muliebria, quando in operibus virtutum nihil est effœminatum.

Ori.s.gen.ho.8.

Mens, lingua, & manus.

Mulieres venientes ad vngendum Iesum in sepulcro, designare possunt mentem, linguã & manus. Marc.16.a.

Ber.ser.2. resurrect. & ser.paruo.15.

Scribæ. Sacerdotes. Pharisæi. Peruersi magistri

Mulieres dicti sunt scribæ, sacerdotes, & pharisęi, qui dominabantur in populo Iudęorum. Isa.3.b. dicti sunt mulieres, quia intendebant quęstui & libidini. Effœminati etiam, vel illusores populi Israel, qui eis dominantur, sunt magistri peruersi, qui deuorant plebem, sicut escam panis: & peruersè scripturas interpretantur: illuduntq; stultitiæ discipulorum. Hose.4.d. Sic mulieres dicuntur viri Niniuitæ. Nahum.3.c. quia effœminati, virilem amittentes rigorem. Et mulier suscipiens semen coitus, est Iudæus suscipiens literam legis. Leuitic.15.b. Et mulier Hebræa, quæ nutrire debebat Mosen, est synagoga nutriens legem, & conseruans. Exo.2.b. Eadem est mulier, quæ abscondit fermentum. Matt.13.e. Et quę habuit septem viros. Luc.20.f. Mulieres opulentæ Iudęę, sunt ciuitates vel synagogę, quæ post aduentum Christi erant demoliendę. Isa.32.c. Et mulier contemnens amatorem suum est synagoga contẽnens Christũ. Iere.3.f. Eadẽ est mulier adultera. Hose.2.a. Mulier litigiosa, quæ cõparatur tectis perstillantibus, sunt hæretici, aut scribę Iudæorũ. pro.19.b. Zac.5.c.

Iudæus. Synagoga. Ciuitates. Hæretici.

Hie.s.Isa.3.&.s. Hose.4.&.s. Nahum.3. Isych.s.Leui.15. Hila.s.Mat.can.13. Amb.s.Luc.26. Hie.s.Isa.32. &.s.Iere.3.&.s.Hose.3. Beda.s.pro.19.

Actio secularis.

Mulier etiam litigiosa, est perturbati seculi actio, quæ amatoribus suis incessanter tentationes mouet: iurgia, atq; scandala seminat, immittit lites, concitat bella, diuidit vnitatem, pacem violat, amicitias dissipat, eosq; dum varijs cupiditatibus inflammat, nec in se ipsis quiescere sinit, nec in fraterna dilectione connexos esse permittit. pro.21.b.

Beda.s.pro.21.

Plebs Iudaica Plebs electa

Mulieres duę, quarum altera comedit filium suum, altera vero non consensit. 4.reg.6.g. Ea quidem quæ comedit filium suum, designat plebem Iudaicam, quæ omne bonum, quod in se originaliter habuit, consumpsit. Altera vero, quæ non consensit, designat electã plebem.

Dissimiliter operantes.

Mulieres Hebrææ & Aegyptiæ dissimiles in partu. Exo.1.d. ad dissimiliter operantes referri possunt.

Plangentes Hierusalem. Annunciantes resurrectionem.

Mulieres docentes Hierusalem. Isa.27.c. dici possunt synagogę plangentes Hierusalem destructam: Vel mulieres resurrectionem Christi prædicantes apostolis. Mulieres autem primum annunciant resurrectionem, quia mutatus est ordo peccati in ordinem gratiæ. Matth.28.b.

Hie.s.Isa.27. Hila.s.Mat.can.28.

Israel, & Iuda.

Mulieres duę leuantes amphoram impietatis, designant populum Israel & Iuda. Vel Iudæos & hæreticos, vel superbiam & inanem gloriam, quæ impietati coniunctę sunt. Zachariæ.5.d.

Hie.s.Zach.5. Gre.14.mor.28. Rup.s.Zach.5.

Gentilitas.

Mulier derelicta erat gentilitas, quam fecit Deus non derelictam. Isa.54.c.

Hie.s.Isa.54.

Voluptas. Concupiscentiæ.

Mulier sępe solet significare voluptatem, aut concupiscentiam, quæ tentat rationem. Has fœminas iubet reseruari Pharao. Exo.1.d. Et mulieres Madianitides, quę fecerunt idololatrare Israel. num.25.a. designant voluptatem, quæ cor auertit à virtute. Concupiscentiæ etiam sunt mulieres ad ostium tabernaculi obseruantes: quia tendentibus ad introitũ regni cœlestis insidiantur. 1.reg.2.e. Mulieres quoq; Amalec, sunt concupiscentiæ carnales, quę iunctę suggestionibus vt viris, prauos motus generant: Ideo cum viris sunt interficiendæ. 1.reg.15.a. Eadem dicitur mulier aliena, quę venit in ornatu meretricio. pro. 2. c.5.a.6.c. 7.a. Eadem est mulier dilecta. deut.21.c. Mulier patiens fluxum sanguinis, carnis illecebras designat. Leui.20.c. Et mulieres accendentes ignem in Moab, sunt concupiscentiæ perturbantes intellectum. num.21.f. Mulier insidens bestiæ, est cupiditas imperans hominibus. Apocalyp.17.a.

Cupiditas.

Cyri.de ador.in sp. Gre.Nysse. de vita Moseos. Philo.2.allego. Gre.s.1.reg.2.15. Amb.de fuga seculi 6.& de Cain.4.& de Isaac.1. Ori.s.Exo.ho.2. Phil.de migr.Abra. Rup.10.s.apoc.

Idololatria. Peccantes ex consuetudine

Mulier patiens fluxum sanguinis, designat homines effœminatos idololatriam, & inanẽ philosophiam, & rhetoricam sectantes. Item peccantes ex consuetudine: qui non possunt curari, nisi per virtutem exeuntem à Christo. Leui.15.d. Luc.8.f.

Isyc.s.Leui.15. Ber. ser.do.4.modis orandi.

Ori.ſ.Leui.ho.24. — Mulier Iſraelitis, deſignare poteſt literam legis, quæ coniuncta Aegyptio, genuit blaſphemum. Leui.24.b. — Litera legis.

Mulieres alienigenæ, ſunt cogitationes vagæ, ad quas videndas egreſſa eſt Dina, & ſtuprum paſſa eſt. gen.34.a. — Cogitatiões vagæ.

Hie.ſ.Eze.8. — Mulieres flentes Adonidem. Eze.8.f. dici poſſunt religioſi imperfecti flentes ſeculum à ſe dimiſſum. Et qui molli & effœminato ſunt animo, qui plangunt defectum eorum, quæ in mundo putantur eſſe pulcherrima. — Religioſi mali.

Ori.ſ.Leuit.ho.7.& ſ.nume.ho.20.&.ſ. Exo.ho.2. Amb.epiſ.7. Gre.ſ.1.reg.2. Ephi.3. cont. hæreſes tomo.2. Gre.31.mor.1. Beda.ſ.pro.2.7. — Mulier capta in bello, eſt doctrina & ſapientia gentiliũ ſacris doctoribus ſubiecta. deut. 21.a. Et mulieres Madianitides, ſunt ſectæ philoſophorum. num.25.a. Eædem ſunt, quæ fecerunt idololatrare Salomonem cor eius deprauantes. 3.reg.11.a. Et mulieres obſeruantes ad oſtium tabernaculi, ſunt hæreſes innitentes literæ legis. 1.reg.2.c. Mulier etiam pulchra & fatua, eſt doctrina hæretica, pulchra per verbum, fatua per intellectum. pro.11.c. Mulieres quoq;, quas vult viuificare Pharao, ſunt ſenſus carnales & hæretici. Exo.1.c. Mulier aliena & extranea, eſt hæreticorum peruerſitas. pro.2.c.5.a.7.a. — Sapientia gentium. Sectæ philoſophorum. Hæreſes.

Ori.ſ.Exo.ho.2. — Mulieres Amalecitides, dici poſſunt peccata ex infirmitate: quibus etiam non eſt parcẽdũ. 1.reg.15.a. Et mulieres, quas vult viuificare Pharao, ſunt vitia carnis. Exo.1.c. — Peccata.

Hie.epiſ. Multum in vtramq;. — Mulieres duę coram Salomone litigantes. 3.reg.3.c. ſunt fides & tentatio. Tentatio ab initio eſt autor communis erroris: quæ poſtquam poſteritatem ſuam carnalis vitio conuerſationis, & ſomno mentis amiſit, poſteritatis fructus auferre conatur alienę. Itaq; dum tentatio litigat, fides fluctuat, donec machęra Chriſti latentes diſtinguat affectus: quæ eſt gladius ille, quem venit Ieſus mittere in terram. Deſignant etiam eccleſiam & ſynagogam, quę ſynagoga prole ſua amiſſa, etiam eccleſiæ fructum auferre conatur. — Fides & tentatio. Synagoga, & eccleſia.

Hie.ſ.Iſa.19. — Quaſi mulieres erit Aegyptus, quum mundani & hæretici timebunt manũ dñi. Iſa.19.c.

Hier.ſ. Zach.5.&.ſ. Eccleſ.7. Aug.ſ.Ioan.trac.97 Gre.14.mor.27. — Mulier miſſa in amphoram, eſt impietas occluſa, & peculiariter impietas auaritiæ. Zach. 5.d. Item doctrina hæretica, quæ dicitur laqueus venatorum. Eccl'tæ.7.c. Et hęc eſt mulier ſtulta ſedens in foribus, habens aquas furtiuas, & panem abſconditum. pro.7.b.9.c. Deſignatur etiam ipſe diabolus autor totius iniquitatis. Et etiam idololatria. — Impietas. Doctrina hæretica. Diabolus. Idololatria.

Aug.ſ.apoc.ho.13. — Mulier ſedens ſuper beſtiam. apoc.17.a. eſt corruptela regnans in populo prauorum hominum. — Corruptela.

Fœnerare, Fœnerator, Fœnus, Vſura.

FOenus & vſura eſt id, quod vltra ſortem mutui redditur mutuanti, qui fœnerator dicitur, quia fœnerat, hoc eſt, dat pecuniam ad vſuram.

Arno.ſ.pſ.108. Amb.ſ.Luc.7. — Fœnerator interdum dicitur Chriſtus, qui exiget rationem ab omnibus, de bonis illis cõceſsis: quę vult ſibi reddi cum augmento. pſ.108. Luc.7.f. — Chriſtus.

Ori.ſ.pſ.36.ho.4.&. ſ.Mat.ho.33. Am.d Tob.16.18.19 Aug.ſ.pſ.36. Beda.ſ.pro.19. — Fœnerat iuſtus, quum prędicat & docet, vt domino referat alia quinq; talenta. pſ.36. Fœnerant etiam, qui dedicantur Deo, pro paruis magna recipientes. 1.reg.2.b. Item dãtes eleemoſynas. pro.19.c. Et fœnerat Iudęus multis, & ipſe non accipit mutuum, quũ prędicator miniſtrat alijs doctrinam, quam ipſe ab hominibus non accepit, vt Paulus. deuter.15.a.28.d. Eccl'i.29.a. Et vſura ſpiritualis, quam exigit Deus à ſuis ſeruis dantibus pecuniam ad menſam, eſt cum illi lucrantur animas domino: & verbum Dei proficit in auditoribus. Matthę.25.b. — Prædicare. Profectus auditorũ.

Hie.ſ.Iere.15. — Non fœnerauit Chriſtus, nec fœnerauit ei quiſquam. Iere.15.c. hoc eſt, nullus ſe prębuit, qui digne eius ęra ſuſciperet: nec fœnerauit ei quiſquam in ſanctis atq; pauperibus confouendis, ipſum ſibi faciens debitorem. — Non exercere opa miſericordiæ.

Vſuris opprimit fratrem ſuum prędicator, qui nimium ſtipendium exigit à ſecularibus. Exo.22.d. — Nimium exigens.

Arn & Aug.ſ.pſ.71. Amb.de Tobi.4. — Vſurę, à quibus redimit Chriſtus, dici poſſunt idololatrię peccata, quę diabolus exigebat ab hominibus. Item peccata commiſſa, quę ſunt in pœnam aliorum peccatorum. pſ.71. — Idololatria.

Amb.de Tobi.4.9. — Fœnerator dicitur diabolus, qui dat parua, vt perdamus magna, nempe paruas voluptates, & perituras diuitias, vt perdamus animum, & regnum cœlorum. pſ.108. — Diabolus.

Fœnum, Gramen.

Hie.ſ.Hoſe.10. — FOenum eſt herba cito areſcens, paſtui iumentorum, & igni accẽdendo apta. Sumi ſolet ad comparationem rei vilis & abiectę. vt Iere.9.f. Cadet morticinum hominis, quaſi ſtercus ſuper faciem regionis, & quaſi fœnum poſt tergum metentis, & non eſt, qui colligat. Gramen autem eſt genus herbę calamo ſimile, quę per ſingula genicula fructicem ſurſum, & radicem mittit deorſum: rurſuſq; ipſi frutices & virgulta alterius herbę ſeminaria ſunt: atq; ita in breui tempore, ſi non imis radicibus effodiatur, totos agros veprium ſimiles facit. Deniq; etiam ſi ſicca eius aliqua pars, dummodo geniculum habeat, ſuper terram cultam ceciderit, omnia replet gramine.

Hie.ſ.pſ.71. — Fœnum duplam habet rationem, eſt fœnum, quod areſcens decidit, & eſt fœnum floridum — Bona opera.

dum & viridi coma perdurans, de quo ornant coronæ sanctorū. Sancti ergo per baptismū renati florebunt de cœlesti Hierusalem, bonorū operum ornamento splendidi, sicut fœnū terræ, non illius terræ maledictioni subditæ, sed illius melle ac lacte manantis. psal.71. Vel fœnum ibi est gloria mundana, quæ post fidem Christi cognoscitur esse fœnum. — Gloria mundana. — Aug.s.ps.71.

Fœnum cum sit cibus iumentorum, designare potest Christum, aut carnem eius, qui cibus est simplicium. ps.71.103.146. — Christus. — Arno.s.ps.71.

Fœnum etiam rudiorem doctrinam designare potest, quæ simplicibus ministratur. ps.146. — Rudior doctrina. — Hila.s.ps.146.

Fœnum, super quod accumbunt turbæ, designare potest fructum operum. Matth. 14.b. Marc.6.c.Ioan.6.a. Designat etiam carnem, super quam discūbunt, qui eam subijciunt spiritui. Vel molliorē accubitum eorū, qui adhuc carnalia sapiebant, & carnalibus incumbebant. Potest etiam designare gloriam temporalem, & carnalem Iudæorum. — Fructus operum. Caro. Carnales. Gloria Iudæorum temporalis. — Hila.s.Mat. cano.14 Hie.s.Mat.14. Amb.s.Luc.9. Aug.s.Ioan.trac.24 &.83.q.61.

Fœnum sæpe humanam naturam significare solet: & generaliter peccatores: & facile cedentes diabolo: Vnde omnis caro fœnum dicitur. Iob.40.c.psalm.36.101.Isa.37.e.40.b.51.d. Mich.4.d.Matth.14.a.apoc.8.b. — Humana natura. Peccatores. Caro. — Ori.s.Mat.cap.14. Amb.3.Exae.7. Gre.32.mor.11.

Fœnum aliquando significat populum Iudæorum, qui aruit à gratia Dei. Isa.40.b. Amos.2.d. — Iudæi. — Ber.ho.1.s.Miss9 est Rup.s.Amos.2.

Fœnum quoq;, cum sit mutorum animalium & irrationabilium cibus, hæreticos potest designare, & eos, qui in malitia principes & duces sunt: ex quorum vita vel actibus, omnes stulti, & imperiti, & qui contra rationem & sapientiam Dei agunt, vesci dicuntur, illisq; obtemperant. ps.36. Item gentiles, & qui damnantur, quos Deus vestit immortalitate, ad pœnam æternam. Matth.6.d. Item turba promiscua, quę se ad momentaneā lętitiam applicat, quæ floret paruo tēpore, quæ superflua ornamenta, q̄ gloriam, quæ quiduis potius quàm veritatem sectatur, quæ non ad aliud apta est, quàm ad ignis incendium. Et gramē pascuæ est vile vulgus, & qui facile cedunt diabolo. Isa.37.e.42.c.deut.22.a. Fœnum etiam sunt, qui fugienda mollicie tepefacti, nec summitate digiti (vt dicitur,) labores arduos attingere volunt. — Principes iniquitatis Dānandi. Turba promiscua — Ori.s.ps.36.ho.1. Rup.1.s.gen.38. Hila.s.Mat.cano.2. Cle.Ale.2.pæda.10. Ber.ser.d ligno,&c.

Fœno comparantur diuites: vt is, qui cum Lazaro mendico confertur, qui aruit, vt siti cruciaretur. — Diuites. — Cle.Ale.2.pæda.10.

Fœnum, quod dabatur camœlis Abrahæ, designare potest stipendia prædicatorum, que illis à secularibus ministrantur. gen.24.c. Et generaliter temporalia bona, quæ comedit Behemoth, quando ea aufert à sanctis. Iob.40.a.ps.103.146. — Stipendia prædicatorum. Temporalia bona. — Hie.s.Iob.40. Aug.s.ps.103.146.

Fœnum tectorum dici possunt hæretici adhęrentes principibus, & potentibus, qui non habent fundamentum, nisi in ędificijs super arenam constructis. Item superbi, qui cum in altis figant radicem, cito arescunt. ps.128. — Hæretici. Superbi. — Arn.& Aug.s.ps.128

Fœnum præterea dici potest corrupta doctrina, quam quis superędificat, sed comburēdam. 1.cor.3.c. Vel sunt peccata venialia mediæ grauitatis, grauiora quàm stipulæ, leuiora quàm lignum. Vel sunt peccata carnalia, que omnia etiam sunt fœnum tectorum. psal. 128. Amos.2.d,Zach.12.b. — Corrupta doctrina. Peccata venialia. Pctā carnalia. — Ori.s.Leui.ho.14.& s.Mat.ho.25. Amb.s.1.cor.3. Aug. enchi. ad Lauren.64. Hila.s.ps.128. Hie.s.Amos.2.

Fœta, Fœtus.

FOeta dicitur propriē in minori pecore fœmina grauida, & in vtero ferens, aut quę iam partu liberata est: vt ouis fœta. Fœtus autem est, qui in vtero gestatur, aut iam eductus est, qui fouetur à matre.

Fœtę camœli, oues, & boues, &c. sunt producentes & exercentes bona opera. gen.32.d. 33.c.1.reg.6.b.2.reg.11.a.ps.77.Isa.40.c. Fœtus autem pecorum, ipsa bona opera. Iere.31.b. — Bene operantes. Opera.

Fœtę etiam dicuntur apostoli, & doctores filios in fide & doctrina generantes: quas dominus portat, quia eius auxilio filios procreant. Isa.40.c. Fœtus autem ceruarum sunt discipuli apostolorum & prædicatorum. Iob.39.a. — Apostoli & doctores Discipuli eorum. — Hie.s.Isa.40. Gre.30.mor.21.

Fœtus gemelli caprarum, geminam cognitionem, corporalium scilicet, & incorporaliū significare possunt. Vel designant geminam charitatem, nempe Dei & proximi. canti. 4.a. — Gemina cognitio. Gemina charitas — Amb.s.ps.118. ser.16 Aug.2.doctri.Christia.6.

Fœtę Samariæ. Hose.14.a. dicuntur qui de malo semine hęreticorum conceperunt. Et fœtosę oues hæreticorum dicuntur, quia facile generant, & procreant alios in suis erroribus. ps.143. Fœtus autem boum & ouium malorum, sunt discipuli hęreticorum. Iob.21.b. — Hæretici. Discipuli hæreticorum. — Hie.s.Hose.14.

Fœtus non immolandus vna die cum matre. Leui.22.d. est pascha nouum non celebrandum simul cum veteri. — Pascha nouum. — Glo.ordi.s.Leui.22.

Fœtere, Fœtor, Fœtidus, Putor.

FOetor est odor malus, & sensui olfactus minime gratus: & fœtida dicuntur male olentia, que fœtere dicuntur.

Fœtere coram Pharaone dicuntur, qui bonis operibus diabolo displicent. Exod.5.d. Et — Bona opa & doctrina fœtēt diabolo. — Ori.s.Exo.ho.3.

Beda.s. Exo.6. Amb.2.de pœnit.8. Cyril.7.s.Ioan.23.

sermo propheticus & euangelicus, duris & incredulis execrabilis odor efficitur.

Fœtet omnis peccator, cuius typum gerebat Lazarus quatriduanus. Ioã.11.e. Malã enim habent opinionẽ peccatores. vt.1.cor.5.a. Dicebat apostolus. Audit inter vos fornicatio &c Et licet fœtor sint omnia peccata, præcipue tamen corruptio carnalium cupiditatũ. Eccl.11.d. Isa.3.d.34.a. Eze.32.b. Ioel.2.e.2. Mach.9.b. Tunc autem fœtet peccator, cum incipit habere pessimam famam, tanquam odorem teterrimum: & malitiæ suæ exemplar, vt grauissimum halitum transmittit in alios, quo eos inficiat, corrumpat & perdat. (Corruptio pec. Peccatum.)

Folium, Frondes, Frondere.

Folia sunt, quæ virent in arboribus, easq; ornant, fructusq; earum, à nimio ęstu cęterisq; incommodis protegunt: & quædam sunt decidua, quæ hyeme videlicet decidunt, vt arbores eis nudatæ penitus remaneant, quædam vero tota hyeme perseuerant, vt arbor perpetuo maneat folijs ornata. Et folia quidem sunt arborum, & herbarum & florum: Frõdes vero solum dicuntur arborum.

Hie.s.Eze.17. Euch.for.spũal.4. Ori.s.num.ho.9. Aug.ser.99.

Folia cedri magnæ, sub cuius vmbra habitant & nidificant volucres, designare possunt diuinam protectionem. Eze.17.g. Et folia virgę Aaron, designare possunt ornatum & decorem mentis, cum protectione diuinæ gratiæ. num.17.c. Designant etiam virtutem passionis Christi: & virtutem corporis resurgentis, & profectum per dona spiritussancti, & etiã sanctificationem baptizati. (Diuina protectio. Virtus passionis Chri. & corporis resurgentis. Sanctificatio baptizati.)

Hila.s.ps.1. Hie.s.Isa.1.&.s.Eze 47. Aug.s.ps.1. Euch for. spũal.4. Isyc.s.Leui.26. Ricar.de.s.victo.de securit.conscien.16.

Folia significare possunt doctrinam verborum Dei, quæ promissos nobis fructus conuestit & ornat. His enim verbis spes nostra inumbratur, & inter huius seculi tempestates horum munimine contegitur. Et hęc folia non defluunt, & sunt ad sanitatem gentiũ. ps.1. Isa.1.g. Iere.37.b. Eze.47.c. apoc.22.a. Designant etiam literam legis, & verba simplicia: quæ tegunt fructus spiritus. Leui.26.e. Et folia arboris procerę, sunt verba discreta: Folijs enim fructus vestitur, & verbis compositis sententia ornatur. Dani.4.b. (Doctrina verbi Dei. Litera legis. Verba simplicia. Verba discreta.)

Ori.s.Eze.ho.12.

Frondescens lignum aridum, designare potest ecclesiam ex gentibus, quæ prius erat arida in infidelitate: & eam Deus frondescere fecit. Eze.17.g. (Ecclesia ex gẽtibus.)

Amb. de paradi.13. Beda.s.gen.3. Aug.de gen. cõtra Manich.15. Beda.s.gen.3.

Folia ficus, quibus se operuerunt Adam & Eua post peccatũ. gen.3.b. designare possunt operimenta peccati, & simulationem, ac velamenta verborum, & excusationes in peccatis Itẽ tegumẽta mẽdaciorũ hæreticorũ, & pruritũ animi in cupiditate & voluptate mẽtiẽdi. (Operimẽta peccati. Excusationes. Tegumenta hæreticorum.)

Folia etiam fici amara, designare possunt amaritudinem vindictę, qua operiuntur verenda peccantium. gen.3.d. (Amaritudo vindictę.)

Ori.s. Matt. ho.16. Hila.s.Matt. can.21. Amb. de paradis.13. &.s.Luc.13. Hie.s.Mat.21.

Folia ficus sine fructu, sunt ceremonię legis, & professio fidei, & verba iactantiæ Iudęorum, ac demum verba sine fructu operum, qualia sunt verba Iudęorum & hypocritarum. Matth.21 b. Marc.11.b. Folia quoq; vineę, designant cultum legis Iudęorum, & ceremonias. Eze.19.c. Idem designat frondosa vitis. Hose.10.a. (Ceremonia legis. Professio fidei. Cultus legis. Verba sine fructu.)

Euch.for.spũal.4. Glo.ordi.s.Mat.24

Folia ficus recenter nata, quę sunt signum proximę æstatis, ponuntur in exemplum signorum ante tempus iudicij futurorum. Matth.24.c. Marc.13.c. possunt designare fidem Iudęorum, quę virescet in fine mundi (Fides Iudæorum.)

Hie.s.Isa.34.64. Gre.11.mor. 24. Euch.for.spũal.4. Rup.s.Hose.9.

Folium defluens de vinea, aut de ficu, sunt mali & dæmones, qui in infernum detruduntur. Et demum omnes peccantes, & à decore gratię decidentes. Isa.34.a.64.c. Dani.4.b. Et folium est ipse homo, qui in paradiso ab arbore decidit, qui tentationis vento rapitur, & desideriorum flatibus leuatur. Iob.13.d. Isa.1.g. Iere.8.e. Et folia ficus, mali in ecclesia. (Mali. Dæmones. Homo. Humana fragilitas.)

Hie.s.Eze.17.

Frondes cedri. Eze.17.a. significant populum Hierusalem, sub rege Sedechia. (Iudæi sub Sedechia.)

Ori.s.Iere.ho. 14. Hie.s.Isa.57.&.s. Iere.2.

Frondosum lignum, sunt hęretici placentes verbis, sine fructu veritatis & operum. Item errores cum eloquentia: Vel voluptates hæreticorum. Isa.57.b. Iere.2.d.3.b.e.17.a. Eze.6.d. (Hæretici Errores & voluptates hæreticorum.)

Hie.s.Eze.31.

Folia cedri magnæ. Eze.31.a. designare possunt dona Luciferi, vel Antichristi. (Dona Luciferi.)

Glo.ord.s.gen.8.

Folia oliuæ virentia, in signum diuinæ misericordiæ, & reconciliationis cum genere humano ponuntur. gen.8.b. (Misericordia Dei.)

Lyra.s.Exo.9.

Folliculi, quos germinat linum. Exo.9.g. sumuntur ad literam, pro caule, seu culmo lini.

Fons.

Fons est vena aquæ perennis, scaturiens in superficie terræ, hoc differens à puteo, quod vena aquę putealis intra terram latet. Origo aliquando fons dicitur.

Ori.s.num. ho.12. Amb.de spõsan.19. Geor.vene. canti.1. ton 7.cap.13.

Fons habens tres puteos, designare potest diuinam essentiam, in tribus personis incomprehensibilem, quę tamen vt vnus fons manifestatur in creatione mundi. num.20.b. Dicuntur etiã fontes aquarum. ps.41. Hos fontes obturant, qui cognitionem & fidem trinitatis tollunt. Iudith.7.b. apoc.7.d.21.b 22.a. (Essentia diuina.)

Ori.s.Iosu ho.19. Amb de paradi. 3. & de Isaac.1. Philo.de profugis Arno.s.ps.31.

Fons solis dicit̃ Chrs: & idẽ est fons, qui oritur de paradiso. gen.2.b. Iob.15. b. ps.41.113. Iere.2.c.17.b. Et fons vitę, & fons aquę viuę, est ipse Christus, siue absolute Deus. ps. 35. Eccl.1.a.21.c.26. c. Isa.58. d. Baruch. 3.b. Ioel.3. d. Ipse est fons patens domus Dauid. Zachar.13.a (Christus.)

Fons,

Fons enim occultus est vnigenitus patris, inuisibilis Deus: fons vero patens, est idem Deus incarnatus. Hunc fontem demonstrauit angelus Agar ancillæ. gen. 21. c. Hie. s. Isa. 58. Gre. s. Eze ho. 20. Beda. s. gen. 21.

Misericordia. Sapientia. Gratia. Æmulatio. Fontes saluatoris. Isa. 12. poni possunt quatuor in hac vita: fons misericordiæ, ad diluendas culpas: fons sapientiæ, ad sitim nostram potandam, dans aquas discretionis: fons gratiæ ad irrigandas plantas bonorum operum, dans aquas deuotionis: Fons æmulationis, dans aquas feruentes ad coquendos cibos affectionum, quę feruent igne charitatis. Primus necessarius est omnibus. Secundus peculiarius conuenit. Iob. 1. cõiugatis, qui inter medios laqueos ambulant. Tertius Danieli. i. contemplationi vacantibus, cui pœnitentię opera, & labores abstinentiæ deuotionis gratia, necesse est impinguare: fons vero æmulationis & zeli conuenit Noe. i. pręlatis. Datur quintus fons in futuro seculo, qui est fons vitæ. Et messis laborantis venit vt fons, quia vita æterna est indeficiens. pro. 6. b. vel sunt quatuor fontes, veritas, sapientia, virtus, charitas, ex quibus hauriũtur aquę singulæ: de fonte veritatis, aquę iudiciorum, de fonte sapientiæ, aquæ consiliorum: de fonte virtutis, aquę præsidiorũ de fonte charitatis, aquæ desideriorum. Ber. s. 1. nati. dñi. Glo. ord. s. pro. 6. Ber. sei. pat uo. 66. Vita æterna. Veritas. Sapientia. Virtus. Charitas.

Spiritussanctus. Dona spiritussancti. Dona Dei. Gratia. Fons egrediens de paradiso, significare potest spiritum sanctum, à quo diuersa dona ceu riuuli prodeunt. gen. 2. b. Et fontes duodecim, aut alij fontes passim dona spiritussancti significare possunt. Exo. 15. d. nu. 33. b. ps. 67. 103. Sapien. 11. a. Isa. 41. e. Et generaliter fontes aquarum dici possunt dona Dei. ps. 41. Ioel. 3. d. Fons aquæ salientis in vitam æternam, gratia spiritussancti. Ioan. 4. b. Aug. 2. de gen. cont. Mani. 24. &. s. ps. 103 Hie. s. Isa. 30. Beda. s. gene. 2. Ench. form. spũal. 9 Rup. 2. de glo. tri. 7

Illustratio diuina. Fons etiam paradisi, diuinam illustrationem interiorẽ significare potest, q̃ venit à Deo, tanq̃; à paradiso. Aug. 2. de gen. cont Manich. 4.

Virgo Maria. Anima munda. Fons signatus, dici potest beatissima virgo Maria integerrima. cant. 4. d. Ester. 10. b. Item anima munda, in qua exprimitur imago Dei. Fons etiam hortorum est beata virgo mater ecclesiarum. Rup. s. canti. 4. Amb. exhor. ad virgi. & de Isaac. 5. Geor. vene. canti 11 ton. 7. cap. 13.

Ecclesia ex gẽtibus. Fontes aquarũ, designare possunt ecclesiam, ex gẽtibus, donis spiritualibus abundantẽ Isa. 35. c. 41. e. Tob. 8. b. ps. 17. pro. 8. Ipsa est etiã fons signatus, dans aquas viuẽtes sacrę scripturę: ad quas non admittit indignos. cant. 4. d. Hie. s. Isa. 35. Gre. s. cant. 4.

Salus ex Iudæis. Apostoli, Prophetæ. Doctores. Fontes israel. ps. 67. dicuntur, quia salus ex Iudæis est: & inde est prima ecclesia. Ex adũbratione enim legis ecclesię doctrina processit: in qua nũc dominus, qui ex Israeliticę stirpis propagine carnem suscepit, benedicitur. Vel fontes israel sunt apostoli ex Israel: in quibus fit fons aquę salientis in vitam æternam. Ioan. 4. b. Quos etiã designant duodecim fontes. Exo. 15. d. Sæpe autem dicuntur fontes apostoli, & prophetæ, & doctores: propinantes populo aquas sapientiæ & doctrinæ. Isa. 49. c. Ad fontes aquarum potabit eos, hoc est, ad doctores tam veteris, q̃; noui testamenti. Et. Isa. 12. a. Haurietis aquas de fontibus saluatoris, hoc est, repletis à saluatore: de cuius plenitudine omnes accipiunt, effecti & ipsi fontes, nõ quidem infiniti, sicut diuini, sed eorum aquis completi. Hi fontes apparuernnt, mittẽte domino fulgura. ps. 17. 73. Hie. s. ps. 67. Aug. s. ps. 67. Hie. s. Isa. 12. 49. & s. ps. 17. Geor. venet. canti. 1. ton. 7. cap. 13. Cyril. 2. de recta fide ad reginas, & cõtra Iulia. 9. Beda. s. Exo. 15.

Sapientia. Sacra scriptura. Fons ascendens de terra, seu de paradiso, qui postmodum diuiditur in quatuor capita, designare potest sapientiam in virtutes morales distributam. gen. 2. b. Potest etiam designare sacram scripturam. Et in hunc fontem descendit Rebecca. gene. 24. b. Eadem dicitur fons vitæ. ps. 35. 67. 113. Et fontes duodecim, sunt doctrina apostolorum & confessorum. Exo. 15. d. nu. 33. b. Isa. 41. e. vel designant opulentam doctrinam, & scientias encyclopædiæ mentẽ irrigantes, & reficientes, præcipuè incipientium. Fontes etiam saluatoris, sunt sacrę scripturæ, seu vtrũq; testamentum. Isa. 12. a. 49. c. dicitur autem sacra scriptura puteus, ob mysteriorum altitudinem: fons vero, ob charitatis affluentiam. Ioan. 4. a. Leui. 11. e. deut. 8. d. Hos fontes obturant hęretici & infideles, cum procurant, ne intelligatur, aut doceatur sacra scriptura. Iudith. 7. b, obturant etiam eos fideles, cum nolunt sanctum dare canibus. 2. par. 32. a. g. pro. 5. c. 13. c. 16. 18. a. Fons etiam patens, est sacra doctrina quantum ad moralia, quę ab omnibus percipiuntur. Zach. 13: a. Est etiam lex diuina fons signatus sigillo Dei viui eam docẽtis: vt non sine mysterio dicatur, q̃ summa legis cõprehensa decem pręceptis, descripta fuerit digito Dei. Nec enim tot & tanta sacramẽta in ea lege reclusa sub testa historiæ possunt à mortalibus prospici, aut excogitari, nisi diuino lumine collustrentur. canti. 4. d. Fontes etiam aquarum, dici possunt principia sacrę theologię: vnde deducuntur conclusiones velut riuuli. ps. 41. Ioel. 1. d. Fons etiã Misphat, hoc est, iudicij, dici potest sacra scriptura, in qua demonstrantur iudicia Dei. gen. 14. a. Amb. de paradi. 3. & de Isaac. 4. &. 1. de Abra. 9. Chry. s. gen. ho. 3. Philo. de profugis. Arno. s. ps. 113. Ori. s. Iudi. ho. 8. Hie. s. Isa. 29. 49. Gre. s. cant. 4. Isy. s. Leui. 11. Beda. s. gene. 2. Hie. s. Zach. 13. Geor. ven. cãt. 1. tõ. 7. cap. 13. Principia theologiæ. Basi. s. ps. 28. ho. 1.

Vetus testamentum Fons in solitudine, dici potest lex vetus, quum priuatur carnali obseruatione. gen. 14. b Manet autem iuxta hunc fontem populus Iudaicus, qui innititur literę legis. gen. 24. b. Ioã. 4. a. Fontes etiam abyssi. gen. 7. b. designant testimonia veteris legis: quia fontes rupti dicuntur per apertionem figurarum. Beda. s. gen. 5.

Intellectus. Fons ascendens de terra, designare potest intellectum, qui singulis sensibus riuos influit cuiq; congruos. gen. 2. b, Ioel. 1. d. 3. d, Zach. 13. a. Phil. 1. alle. & q. s. gen.

Fons,

Arno.s.ps.17. Beda.s.gen.24.

Fons, aut fontes sæpe designare solent baptismi lauacrum, in quo nobis infunduntur aquę gratiæ, & donorum spiritualium: & lauamur à sordibus peccatorum. gen.24.b. Iudith. 11.b. ps.17. Isa.41.e. Zach.13.a. Baptismus.

Lyra.s.Iudi.7.

Fons aliquando est abundantia bonorum: vt cum messis dicitur venire homini laborāti, vt fons. pro.6.b. Et fons Arad, vnde biberunt milites Gedeonis, est rerum temporalium abundantia, vnde parce bibendum est. Iudi.7.a.3.reg.18.a. Abundantia temporalium.

Glo.int.s.pro.14.

Fons vitæ dicitur timor domini, quia initium sapientiæ timor domini. pro.14.d. ps.119. dicitur etiam, quia ducit ad eum, qui est fons vitæ. Timor domini.

Beda.s pro.25.

Fons turbatus pede, & vena corrupta dicitur iustus cadens coram impio. pro.25.d. Iust' cadēs...

Hie.s Eccl'tn.12.

Fons vbi conteritur hydria, designare potest mortem, vbi conteritur homo. Eccl'ę.12.c. Mors.

Glo.ord.s.Iere.9.

Fontes lachrymarum dicuntur per hyperbolem, ad indicandam lachrymarum abundātiam. Iere.9.a. potest dici ex persona Christi, & prælatorum. Abundantia lachrymarum.

Geor.vene.cantic.1. ton.7.cap.22.

Fons ascendens de paradiso voluptatis. gene.2.b. significare potest essentiā & esse: quæ primo oriuntur à Deo: & prima diuisione diuiditur hic fons in quatuor capita, hoc est, in elementa. Essentia, & esse.

Fons paruus, qui creuit in fluuium, & in aquas plurimas redundauit in visione Mardochæi, designauit Esther reginam. Ester.10.b. Esther.

Philo. de profugis. Ambr. de Isaac.1.& ser.87.

Fontes Abyssi magnæ rupti in diluuio, designant dæmones, qui rumpuntur, vt perdant terram, quando ad libitum in homines grassantur, permittente Deo propter peccata. gen. 7.b. ps.73. Et fontes sine aqua sunt autores malorum. 2.Petri.2.d. designant etiam sensus in vitia defluētes sine fræno. Et ijdem sunt fons sanguinis menstruatę: qui sanguis & fluxus voluptatum à sensibus profluit. Leui.20.c. Hos fontes obturare curant sancti tollentes occasiones peccandi. 4.reg.3.c.2.par.32.a.g. Hose.13.d. Ioel.1.d. Mar.5.c. Et fons aquæ pessime in Hierico, significare potest errores gentilium. 4.regū.2.d. Et fons riui Aegypti, est princeps quiuis errorum in mundo. Isa.19.b. Iudith.5.c. Demum fontes sine aqua sunt peruersorum dogmatum autores. Dæmones. Sensus. Errores gentilium. Autores errorum.

Euch.form.spūal.8.

Glo.ordi.s. Iudi.15. Rup.s.Iudi.20.

Fons maxillę, de quo bibit Samson. Iudi.15.d. designat corpora martyrum: quę post mortem multa ædidere miracula. Corpora martyrū.

Fons draconis. Nehe.2.c. designat hypocritas. Hi sunt fontes sine aqua. 2.Petri.2.d. psalm. 73. Hose.13.d. Hypocritæ.

Foramen, Perfodere, Perforare, Pertusum.

FOramē est in pariete, aut in alia quauis re: per quod patet trāsitus alicui corpori, siue ad excrementa, siue ad ipsos sensus.

Amb.de Isaac.4. Ori.s.canti.ho.4. Grego.s.cant.2. Isy.s.Leui.16. Ber.s.cant.ser.61. Gre.nys.de vit.Mo.

Foramen Petrę, in quo posuit Deus Mosen. Exo.33.d. designare potest diuinam protectionem: vel passionis Christi cōtemplationem: vel vulnera manuum & pedum Christi. Et ipse Christus est etiam foramen innotescere faciens hominibus Deum. cantic.2.d.5.b. Iere.48.c. Lex quoq; est foramen angustum, ad fidem & confessionem Christi. Potest etiam foramen Petræ designare capacitatem beatitudinis, & diuinæ visionis, quæ per Christum habetur. Diuina ptectio. Contēplatio passiōis. Christi vulnera. Lex. Capacitas fœlicitatis.

Ori.s.Iere.ho.12. Gre.s.canti.2. Isy.s.Leui.16.

Foramina Petrę significare possunt incarnationis Christi sacramenta: & etiam apostolos & prædicatores: Item angelos apparentes, & mysteria Dei annunciantes: & præterea scripturam legis & prophetarum: in quibus omnibus sponsa quiescere potest, & cōsolationem accipere. canti.2.d. Iere.13.a. Sacramēta incarnat. Apl'i & prædicatores. Angeli. Lex & prophetæ.

Amb de virgi.3. Hie.prolo.1.Matt. Gre.s.cant.5.

Foramen, per quod sponsus mittit manum. canti.5.b. significare potest occultam Christi descensionem, vel per incarnationē, vel per inspirationē: inspiratio enim ipsa foramen dici potest. Potest etiam dici foramen, oculus mentis à Christo illustratus. Incarnatio. Inspiratio. Oculus mentis.

Hie.s. Eccl'tn.12.& s.Zach.14.

Foramina etiam significant leuem cognitionem, vel oculos. Eccl'tę.12.b. Et in foraminibus suis contabescunt oculi persecutorum ecclesiæ. Zach.14.c. cum non amplius videnter rores, sed alij oculi in eis ponūtur, quibus possint dominum suspicere cum propheta dicete: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Leuis cognitio. Oculi.

Ori.s.Matt.ho.8. Amb.s.Luc.18. Gre.35.mor.17.

Foramen acus, dici potest angustia passionis Christi, & etiam angusta via, quæ ducit ad vitam, quæ est via Christi, per quam non potest transire camelus, hoc est, diuites huius seculi. Mat.19.c. Mar.10.c. Luc.18.c. Passio Christi. Angusta via.

Gre.32.mor.22. Rup.1.s.gen.16.

Foramina regis Tyri pręparata. Eze.28.d. significare possunt vim suscipiēdi diuina munera, quæ erat in lucifero: & capacitatem in eo ad recipiendam charitatem: vt foramina fiunt in gemmis, vt ligentur auro. Item potentias eius, vt intellectum & voluntatem. Capacitas luciferi.

Hie.s.Isa.11. Gre.17.mora.18.

Foramen aspidis, designare potest obsessum à diabolo, in quo ipsa requiescit: vel corda iniquorum. Isa.11.b. Obsessus à diabolo. Corda iniquorum.

Hie.s.Eze.8. Gre.26.mora.5.

Foramen in pariete, quod vidit Ezechiel. Eze.8.c. designat vitia minora, per quæ deueni tur in cognitionem malorum latentium: vt ex verbis impudicis cognoscitur animus impudicus. vel sunt signa exteriora, per quæ latens vitium deprehenditur. Vitia minora. Signa exteriora.

Foramen

Os hominis. Foramen idem non simul emanat dulcem & amaram aquam. Iaco.3.c.vt ostenditur ex eodem ore non debere procedere verba bona & mala:licet prędicator rectè proferat,verba correctoria,& consolatoria. *Glo.ord.s.Iaco.3.*

Eneruans Deus insidias diaboli. Perforat Deus nares Behemoth, cum callidas diaboli insidias acutis sanctorum sensibus penetrans eneruat:Sic Christus perforabat,cum dicebat:Non in solo pane viuit homo.Perforat etiam in sudibus nares,quum per sanctos diabolum superat.Iob.40.c. Perforat etiam armilla maxillam Leuiathan , quum sermonibus sacræ scripturæ confundit diabolum: vel quum eos,quos diabolus captos tenet, conuertit & liberat:vel cum quos tentando quasi mandendo affligit,liberat,ne ab eo peccando deuorentur.Iob.41.d. *Hie.s.Iob.40. Gre.33. mora.11.12.14.17.*

Deficere ĩ tribulati. Perforatur doloribus os Iob,quum fortes in ecclesia intribulatione deficiũt. Iob.30.c. *Gre.20.mor.24.*

Figere verba Dei in corde. Perforare aurem.Exo.21.a.est infigere verba Dei, & timorem in corde:est etiam operari propter Deum viuum:cui prius fuerat inobediens : vt ipsa perforatio auris nota sit prioris inobedientię.vel perforatio auris serui nolentis relinquere veterem dominũ,nota est perseuerantiæ in peccato,& inobedientiæ:& etiam contemptus verborum Dei. Est etiam signum perpetuę pœnę,pro inobedientiam inferendæ:& signum infidelitatis Iudæorum:qui malunt seruire literę legis,q̃; euangelio.deut.15.c. *Gre.s.Eze.ho.3. Ori.s.Iosu.ho.10. Amb.s.ps.118. ser.13. Hie.2.aduc. Iouina. Beda.s.Exo.21.*

Perseuerantia in peccato.

Amisio mercedis. Pertusus sacculus est,quum non percipitur merces bonorum operum, propter frequentia peccata.Agge.1.b. *Hie.s.Agge.1.*

Castigans corpus. Perfodiens virum & mulierem per membra genitalia.nu.25.b. designat castigantem corpus,vsq; ad tollendum peccati fomitem. *Ori.s.nu.ho.20.*

Decipientes animas Perfodiunt fures in tenebris domos,cum dęmones aut hęretici simplicium animas in aduersis decipere conantur:qui non intrant in domũ per ostium.Iob.24.c.Mat.24.d.Luc.12.e. *Ori.s.Matt.ho.31. Greg.16.mor.28. Hie.s.Iob.24.*

Foris, Foras.

FOris dicitur esse,quod est extra domum,aut alium locum clausum aut secretum.

Extra carnis angustias. Foras eduxit Deus Abrahã.gen.15.b.hoc est, extra angustias carnis,qua velat̃ & clauditur quodammodo anima,ne cœlestia contemplari valeat. Educitur enim è carcere corporis,& è cauernis sensuum,& è fallacibus rationis sophismatis,& demum ex se ipsa,vt diuina contemplari valeat.Ita foris inuenit anima sponsum,nempe cum egreditur,& trãsgreditur corporea.Canti.8.a. *Ambr.2. de Abra.8. & de Isaac.8. Philo.quis rerum diui.hæres.*

Apparens Christus in carne. Foris etiam inuenitur sponsus:& foris ipsum osculatur ecclesia,vel anima:cum Christus factus est homo:qui prius latere dicebatur in sinu patris.cantic.8.a.Et tunc foris prędicauit sapientia.Pro.1.c. *Amb.de insti. vir.1. Gre.s.cant.7. Beda.s.pro.1.*

Exteriora opera. Foris deaurata arca fœderis, designat bona opera lucentia coram hominibus. Exo.25.a. Et foris calicis & paropsidis,designat exteriora opera,& conuersationem,vel sermonẽ exteriorem.Matth.23.c.Sic foris sepulchrorum, designat exteriora corporis. Luc.11.f. Et foris ambulare est exterius operari.Exo.21.b. *Ori.s.Matt.ho.25. Amb.s.Luc.11.*

Litera legis. Foris etiam calicis,designat literã legis, quam pharisæi colebant interiorẽ sensum negligentes.Mat.23.c.Et foris scriptus liber,historiæ literam designat.Ezech.2.d. *Ori.s.Matt.ho.25. Hiero.s.Ezec.2.&s.Amos.5.*

Ad altitudinem euãgelij prodire. Foras egredi aut educi, è diuerso est ab angustijs legis ad altitudinem euangelij prodire,Sic eduxit Deus Abraham foras.gene.15.a.Et iubet educi foras populum cæcum & surdum.Isa.43.b.

Loquentes insipienter de pasiõe Chri. Foras nunciauit Cham fratribus nuditatem patris.gen.9.d. quia mali sono tantum vocis Christi pasionem annunciat:quam non intelligunt,nec rite venerantur. *Aug.16. ciui Dei 2.*

Cognitio sensibiliũ. Labores huius vitæ Forinsecus templi designat sensibilium cognitionem: & etiam labores huius vitæ. Ezechiel.41.c.46.a. *Hie.s.Eze.41.*

Separari à mũdanis ad pœnitentiam. Foras atrium flet Petrus, qui intus Christum negauit. Matthę.26.g. quia inter mundanos non est locus aptus ad pœnitentiam.Sic egressus est foras Ioseph,relicta adultera.gen.39.c. *Ori.s.Matt.ho.35.*

Cõfesio peccatorũ. Foras venire iussus est Lazarus.Ioan.11.e. vt designetur mortuus per peccatum ab excusatione & occultatione peccati,ad accusationem sui, per confesionem ore proprio exire debere. *Amb.2.de pœni.7. Gre.22.mor.13.*

Gentilitas nondum credens. Foris monumentum stans Maria. Ioan. 20.b. designat gentilitatem nondum credentẽ, sed paratam ad suscipiendam fidem:vt Cornelius,& eunuchus. *Rup.14.s.Ioan.*

Vacantes mundanis Foris esse dicuntur aut vagari,qui rebus mundanis vacant: ideo interficiuntur. Iere.9.f. Ezechiel.7.e. *Hiero.s.Iere.9.*

Extra ecclesiam. Foris sunt,qui extra ecclesiam existunt.Colos.4.a.1.Timo.3.b.Et foris stãtes fratres Christi,sunt Iudęi remanentes extra ecclesiam,ingresis in eam gentibus,ideo non cognoscuntur à Christo. Matth.11.d. Luc.8.c.gen.45.a.Et foris ligatus pullus , designat gentiles extra ecclesiam existentes. Mar.11.a.Luc.19.e.thre.2.g.Pereũt autem gladio, qui foris sunt.Ezech 7.d.Et mali pastores dispergunt oues foras.Eze.34.f.Foris spoliat latrũculus.Hose.7.a.quia hęretici non spoliarent veste Christi, quos docuerunt, nisi extra ecclesiam eos educerent. *Hie.s.Matth.12.&.s.eze.7.34.&.s.Hos.7 Amb.s. Luc.19.8.& epist 76. Tert.de carne Chri Hila.1. Mat.cão.12.*

Foras

Hie. & Aug. s. ps. 30. Foras etiam fugiunt Iudęi, vel hæretici ps. 30. quum noluńt manere intra ecclesiam, nec eius sacramenta ac fidem suscipere. Foras efferre agnum, est vti sacramentis extra ecclesiam: vel vti eucharistia ad sortilegia. Exo. 12. g. Foras eiecti Nadab & Abihu, designant hæreticos extra ecclesiam proiectos. Leui. 10. a. Foris, hoc est, extra ecclesiam est væ, væ. Amos. 5. e.

Beda. s. gen. 4. Foras egrediens Cain, vt occideret Abel fratrem suū. gen. 4. b. designat Iudæos ab obedientia legis egredientes, vt occiderent Chrm: quem extra ciuitatem occiderunt. Extra ciuitatem occidentes Christum.

Hie. s. Isa. 42. 43. Foris aliquando est extra synagogam & Iudæam: & foris clamant videntes, quum apostoli relicta Iudæa conuertuntur ad gentes. Isa. 33. f. Et non est audita vox Christi foris quia non prędicauit extra Iudæam. Isa. 42. a. Et foras educitur populus cæcus, cum Iudæi ad fidem veniunt. Isa. 43. b. Et egressus Iacob foras accepta benedictione, est Christus transiens ad gentes. gen. 27. e. Extra Iudæam.

Aug. s. Ioā. trac. 25. Ori. s. Matt. cap. 13. Cyril. 3. s. Ioā. 40. Foras eijciuntur, qui mittuntur in tenebras exteriores: & qui excludūtur à diuinis secretis. Ioan. 6. d. Et foras missi pisces sunt mali, qui in caminū ignis inferni proiecti sunt. Mat. 13. g. thren. 2. g. Infernus.

Aug. s. Ioā. tract. 52. Foras etiam eijcitur nunc princeps huius mundi, quum diabolus eijcitur à cordibus peccatorum, qui resipiscunt. Ioan. 12. e. Eiectio diaboli.

Lyra. s. Thre. 1. Foris interficit gladius, cum exterius feriens vindicta conficit. thre. 1. g. Et infideles persequuntur christianos. Exterior vindicta.

Foris manens seruus Abrahæ. gen. 24. d. designat prædicatores primitiuæ ecclesiæ, qui recusabant ingredi ad gentes. Non audentes primi prædicatores ingredi ad gentes.

Forceps.

FOrcipes dicuntur quasi foruicapes, quòd his forua, hoc est, calida capiantur: sunt enim quibus ferrum ardens à fabris ferrarijs tenetur malleandi gratia.

Glo. ord. s. Exo. 27. Forcipes designare possunt prædicatores gemino dente, hoc est, doctrina veteris & noui testamenti, geminam & ignitam charitatem in cordibus audientium accendētes. Ideo deseruiebant ad ministerium altaris: & erant vel aureæ, vel æneæ. Exo. 27. a. 38. a. nume. 4. a. 3. reg. 7. g. 2. par. 4. d. Prædicatores.

Amb. de fide. 9. Hie. epis. Et factū ē. Rup. 9. đ gl. isi. tri. 18 Possunt etiam forcipes vtrūq; testamentum significare: vel vtriusq; testamenti mandata. Isa. 6. b. designant etiam fidem diuinitatis & humanitatis Christi, qua tenetur potestas collata Petro. Vtrūq; testamentū. Fides.

Fores, quære Ianua. Forma, Formosus, uide Decor.

Formare, Forma, quære Figura.

Formica.

Arist. 4. de histo. animal. 7. & Et. 5. đ hist. animal. 25. & 2. đ parti. animal. 4. FOrmica est animal paruum satis notum: viuunt autem formicę gregatim, sub nullo duce: & ipsę sibi domicilium parant, cauernas intra terram facientes: vbi hyeme latent, & alimenta ibi congregant, in æstate die noctuq; loborantes: suntq; partim pennatæ, partim sine pennis. Sunt autem formicę prudentiores aliquibus animalibus sanguineis.

Basi. Exae. ho. 9. Amb. 6. Exae. 4. Aug. cont. Adimantum. 6. & s. ps. 36. Beda. s. pro. 6. 30. Ponitur formica in exemplum solicitudinis & diligentiæ. pro. 6. a. 30. d. Et vt ipsa parat æstate cibos ad hyemē, & ne semina & grana germinent, ea diuidit: Ita & nos parare oportet in hac vita opera, quibus liberemur in die iudicij: vel vt tempore prosperitatis paremus doctrinam, quę nos sustentet & reficiat in aduersis, designat fideles, humiles, & laborantes.

Isy. s. Leui. 22. Formiculosa pecus. Leuit. 22. c. iuxta septuaginta dicitur, vbi nos legimus, habens scabiē, vel impetiginem. Et potest dici formiculosus, qui solis terrenis & ventri incumbit, nullam de cœlestibus curam habens.

Formidare, Formido, uide Timere.

Fornax, quære Clybanus. Fornicari, uide Adulterare.

Fornix.

FOrnix est arcus in ædificijs, & quodcūq; opus cameratum: Fornices etiam erant arcus erecti in memoriam rerum gestarum à triumphantibus, quasi monimenta victoriarū.

Gre. s. 1. reg. 15. Fornix triumphalis, quem erexit Saul, designare potest gloriationem prædicatorum apud simplices. 1. reg. 15. c. Iactantia prædicatorum.

Beda. s. pro. 20. Fornix, quem incuruat rex sapiens super impios. pro. 20. d. est pœna æterna, quę dabitur malis, sicut corona bonis. Pœna æterna.

Forte.

Hie. s. Eze. 2. FOrte aduerbiū dubitātis, pręcipuè de futuro: quod cum dicitur à Deo: vt si fortè audiāt, & si forte quiescāt, non dicitur, quia ipse dubitet: sed per hoc liberum hominis arbitriū indicat.

indicat.Ezech.2.b.

Fortis, Fortitudo, Robur, Robustus, Confortare, Corroborare, Validus, Peruali̇dus, Inualescere. Strenuus.

FOrtis dicitur, qui valet viribus: qui etiam dicitur robustus & validus: dicitur etiam constans.gen.32.f.Si contra Deum fortis fuisti. Item strenuus.num.1.a. virorum fortium ex Israel.Potens.deut.7.b, Eduxit vos in manu forti.violentus.nu.21.e. quia forti præsidio tenebantur.Fortitudo autem interdum est audacia.num.24.a. Cuius fortitudo similis est Rhinocerotis. Constantia. Isa.30.d.inspe erit fortitudo vestra.Longanimitas.Exo.9.c.vt ostendam in te fortitudinem meam.Potentia.Exo.15.a.Fortitudo mea, & laus mea dominus.Robur quoq; est animi & corporis, & diuitiarum, & exercitus, ac potentiæ.

Deus. Virtus Dei ad liberandum. Pasio Christi. Christus. — Fortis & fortissimus dicitur Deus, cuius fortitudini nemo resistere potest.gen.33.d.49.c. Exo.20.a.Et fortitudo Dei est, qua castigat ad liberandum, vt conuertat castigatos. Isa.63.d.Et fortitudo magna, qua Deus portat populum suum, dici potest pasio Christi.Exod.15.b.ps.45.67.Isa.40.f.49.a.Et fortitudo brachij domini, hoc est, Christi ostendetur in iudicio. Isa.40.c.51.d.Fortitudo etiam Dei dicitur ipse Christus: qui est Dei virtus, & Dei sapientia. gen.49.c.Isa.27.b.Iere.27.a.1.cor.1.d.Et dicitur Christus egredi sicut fortis: quia factus homo vicit diabolum.Isa.42.c.Et dicitur Deus fortitudo bonorũ: sicut dicitur fortis Iacob & Israelis.Isa.12.a.30.g.49.g.dicitur quoq; Christus fortis manus Dei.Exo.6.a.13.a.32.c.Isa.8.c.9.b.Fortitudo quoq; pauperis dicitur Deus, hoc est, Christi in pasione, & omnium in ipso Deo sperantium. Et dicitur fortitudo reuertentibus de bello.Isa.25.b.28.b.Et fecit Deus terram in fortitudine, hoc est, per verbum, quod est Dei virtus. Iere.10.b.32.c.Fortior q̃; Ieremias dicitur Deus, quia permisit preualere mendacium ad tempus. Iere.20.c.Ioel.3.d. Nahum.1.a.Haba.3.a.Fortitudo Rhinocerotis, dici potest potentia Christi.nu.23.d.Isa.63.a.Et fortissimos Iephte, designat fortitudinem Christi. Iudi.11.a. Itidẽ fortitudo Samsonis. Iudi.16.a.Mich.5.a.Et ipse Christus est fortis, vnde egressa est dulcedo.Iudi.14.d. — Arno.s.ps.45. Hiero.s.Isa.9.25.27.40.42.&.s. Iere.10.27. Basi.s.ps.45. Hila.s.ps.67. Beda.s.gen.49. Ori.s.nu.ho.16. Aug.ser.107.

Potentia Christi.

Vis punitiua Dei. — Fortis gladius Dei dicitur, quia virtuti eius punitiuę nemo resistere potest.Sic etiam dicitur bellum Dei forte, quia nemo eum punientem effugere valet.Isa.27.a.28.a.42.d.

Constantia angelorum. Duricies puerforũ. — Fortitudo lapidum, in bonum qnidem significare potest constantiam angelorũ: de quibus.Iob.6.b.Neq; fortitudo lapidum fortitudo mea.In malum vero designat duritiem eorum, qui percusi à Deo non emendantur, nec vocem confesionis emittunt. — Gre.7.mor.10.

Fortitudo magna Dei dicitur eruca.Ioel.2.f. quia per paruum & infirmum animal punit Deus homines. — Hie.s.Ioel.2.

Ecclesia ex gẽtibus. Perfecti virtutibus. Bene fructificãtes in ecclesia. — Fortis populus dicitˀ ecclesia ex gentibus.Isa.25.a.Et fortes, qui numerãtur, sunt perfecti virtutibus.nu.1.a.Isa.3.a.d.Fortitudo autem eorum erit in silentio & in spe, hoc est, in obedientia pręceptorũ cum auxilio Dei.Isa.30.d.Et fortitudo capitis Christi dicitur Ephraim, hoc est, ecclesia ex gẽtibus, q̃ pręlata est synagogæ: vt ille pręlatus est Manassæ.ps.59. Vel fortitudo capitis ecclesiæ est Ephraim, hoc est, fructificatio post mortem & resurrectionem Christi.Et fortes Ephraim, sunt bene fructificantes in ecclesia.Zach.9.c.10.b. Eosdem designant sexaginta fortes.cant.3.c.Hi robusti habent diuitias gratię & gloriæ.pro.11.c. — Hier.s.Isa.3.25.&.s. Zacha.10. Ori.s.num.ho.1. Hila.& Aug.s.ps.59. Gre.s.cant.3. Beda.s.pro.11.

Beati. Angeli. — In fortissimam gentem erit quilibet beatus, quia potentior erit quauis fortissima gente. Isa.60.d.61.c.Et robustissimi gentium sunt angeli: vel sancti vincentes diabolum.Eze.28.b. Et angeli erunt fortis populus in iudicio.Ioel.2.a.Mich.4.c.Nahum.2.a. — Hiero.s. Isa.61. &.s. Ioel.2. Rup.s.nahum.2.

Perseuerans in oratione. — Fortis contra Deum dicitur fuisse Iacob, designans perseuerãtem in oratione fortem esse ad quodcũq; bonum assequendum à Deo. vel designat roborationem acceptam à Deo per benedictionem angeli.gen.32.f.Et robusti fortitudine, sunt motus cordis, quando nulla, nisi quæ virtutis sunt sentiunt: quos deponimus, cum non inde superbimus: sed lapsum formidamus.Iob.36.c. — Augu.q.in Iudi.49. &.s.ps.44. Gre.26.mor.17.

Iudæi contra Chr̃m — Fortis etiam Iacob contra Deum, designat fortitudinem Iudęornm contra Christũ, quẽ crucifixerunt. Hose.12.b. Sic inualuisse dicuntur Iudæi contra Deum, dicentes vanum esse sermonem domini. Mala.3.d.Et confortati sunt inimici in Christum, quia ausi sunt ipsum crucifigere.&c.ps.68.141.Et robusti dicuntur Iudæi contra Christum.Isa.25.b. — Hie.s. Hose.12. &.s. Isa.25. Hila.s.ps.141.

Vis prædicationis. Apostoli & prædicatores. — Fortitudo spiritus Dei, dicitur vis pṛdicationis. Isa.11.d. Et fortes Dei dicuntur apostoli & prædicatores: qui etiam in fortitudine iubentur exaltare vocem suam.Isa.13.a.40.b.Et strenui viri sunt apostoli.Exo.18.d.Fortis etiã murus æneus est prædicator. Iere.15.d. Absq; fortitudine abeunt principes, quum pręlati non prædicant, nec habet virtutem spiritus sancti.thre.1.b.Fortitudo vocis angeli demonstrat rerum, quæ significantur, effectum, ac immutabilitatem.Apo.18.a. — Hie.s.Isa.13. Aretas.s.apoc.18.

Immutabilitas prophetiæ.

Charitas. — Fortis dicitur sicut mors charitas, seu dilectio. Cantic.8.b.Quia ducit martyres ad mortem.Siue quia nemo eam vincit, sicut nec mortem: siue quia in hac vita, vsq; ad mortem est mensura charitatis: sicut dominus ait.Maiorem hac charitatem nemo habet, quàm vt animam — Amb.de Isaac.8. Augu.s.epist.29. &.s. Ioan.tract.65. Gre.10.mora.23.&.s.canti.8.

mam suam ponat quis pro amicis suis. Siue potius, quia sicut mors animam auellit à sensibus carnis, sic charitas à concupiscentijs carnalibus: & facit mori mundo, iuxta illud apostoli. Colos. 3. a. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Mētem enim, quam semel ceperit, à delectatione mundi pœnitus occidit: & tanto hanc valentius in autoritatem erigit, quanto & insensibilem contra terrores reddit: vel fortis est vt mors, quia Christum adegit in mortem.

Hie. s. Iob. 39. Fortitudo Rhinocerotis. Iob. 39. b. virtutes, & charitatem gentilium ad fidem venientium designat. *Virtus gentium.*

Hie. s. Isa. 25. Ori. s. nu. ho. 14. Fortis ciuitas dicebatur Hierusalē, quum protegebatur à Deo: & fortitudo eius erat auxilium Dei, & virtutes. Isa. 25. a. 52. a. Et erant filij Israel fortiores Aegyptijs propter auxiliū Dei. Exo. 1. b. Et dicebatur fortiter agere Israel, fortitudine videlicet animę, virtutibus & auxilio Dei roboratæ. nu. 24. d. Et cum Ruben dicitur fortitudo Iacob, designat Iudæos, qui ex eius genere fuerunt fortes. gen. 49. a. Iudi. 5. b. Fortitudo etiam videtur poni pro populo Israel, qui fortis erat in Deo. Dani. 8. c. Robur etiam hominis, est anima rationalis, quę impugnātibus vitijs per rationem resistit. Iob. 18. c. Et Deus hic roborat paululum hominem, adiuuando liberum arbitrium. Iob. 14. d. Et fortis robore Cis, designat fortes per virtutem spiritussancti. 1. reg. 9. a. Et fortis in mari Tyrus, est fortis in hoc seculo, ad vincendos tentationum fluctus. Eze. 26. d. Et fortis armatus, est spiritus munitus timore Dei. Luc. 11. c. Et robur est fortitudo in virtutibus. Iob. 3. c. *Auxilium Dei. Virtutes. Iudæi.* Gre. 14. mor. 7. Hie. s. Eze. 26. Caisia. lib. 6. cap. 13. Gre. 4. mor. 39. *Anima rationalis.*

Ori. s. nu. ho. 19. Rica de. s. vict. d. 12. patriar. 64. Fortitudo Iacob dicitur Ruben. gene. 49. a. designans fundamentum fidei nobis à Deo traditę: in qua ostenditur fortitudo Dei. Robustum etiam habitaculum Cinęi, dicitur fides Christi. nu. 24. d. Fortitudo etiam Iacob est timor, quia per timorem domini cor aduersus concupiscentias roboratur. *Fides. Timor.*

Primus etiam angelus lucifer, qui cecidit, dicebatur fortitudo Dei: quia in eo splēdebat virtus Dei: qui tamen superbiendo dicitur ascendisse cubile patris. *Lucifer.*

Hie. s. Isa. 3. 10. Fortitudo populorum, dici possunt rationes fidelium cōtra infideles. Isa. 10. c. Et robur panis & aquę, est sensus spiritualis additus literæ. Isa. 3. a. *Rationes fidelium. Sensus spiritualis.*

Hie. s. Abdi. Inualescere dicuntur contra Esau viri pacis eius. Abdi. c. quando discipuli hæreticorum reuincunt eos. Sic confortati dicuntur Philistijm absq; nouo auxilio aduersus Hebræos, vt denotentur christiani, qui non egent noua pręparatione aduersus Iudæorum rationes: sed facile eas euacuant.

Fortes & non apti ad prelium sunt, qui volunt pugnare cum diabolo, sed nesciunt: qui ad seculi onera perferenda fortes sunt, & ad seruitutem Dei fortitudinem suam transferre nesciunt. Fortes autem & apti ad prelium sunt, qui & sciunt, & volunt pugnare, quiq; doctrina & exemplo alijs prosunt. 2. par. 26. b. *Volentes & nescientes pugnare. Volentes & scientes pugnare.*

Rup. 1. s. Iudi. 5. Fortitudo gentium, quę consecratur domino, dici possunt principes aut philosophi, & intellectu valentes, qui conuertuntur ad dominum. Mich. 4. d. Zach. 9. a. Et fortes in Israel, erant doctores & prædicatores legis. Iudi. 5. a. *Principes & philosophi. Doctores legis.*

Gre. 1. mor. 17. Beda. s. gen. 49. Fortitudo asini, qua Isachar dicitur asinus fortis, designare potest affectus gentilium potentes. gen. 49. c. In bonum vero significat tolerantiam monachorum, in substinendis laboribus religionis per fortem obedientiam. *Affectus gentilium. Tolerantia monachorum.*

Arno. s. ps. 46. 58. 135 Hila. s. Matt. cāo. 12. Ori. s. 1. reg. ho. 1. & s. Iosu. ho. 18. & s. Iudi. ho. 6. & s. Exod. ho. 6. Fortes dij terræ dicuntur dæmones. ps. 46. 53. Et fortis, à quo ablata est præda, est diabolus. Isa. 8. b. 13. c. 19. a. 49. g. 53. d. Matt. 12. c. Fortem autem fundauit eum Deus, vt corriperet. Haba. 1. c. Et fortes absolute dicunt ipsi dęmones, & philosophi, & hæretici, Item Iudæi & principes sacerdotum, & Herodes contra Christum. Et hi aliquando dicuntur confortati contra bonos, aliquando deficere. 1. reg. 2. a. ps. 55. 58. 134. 135. pro. 21. c. Et fortiores inimici Israel, sunt dæmones fortiores nobis. Iudi. 5. c. Et aquæ fluminis fortes dicūtur dæmones. Isa. 8. b. Et fortitudo Pharaonis, est fortitudo diaboli. Isa. 30. a. 43. c. dicuntur etiam dæmones robusta gens. Iere. 5. d. 15. d. Et robustus venator Nimroth, est diabolus. gene. 10. b. Et robusti Moab, dicuntur dæmones. Exo. 15. b. Inualescens autem inimicus cōtra Hierusalem, est diabolus dominans animæ peccatrici, eamq; torquens. thre. 1. f. Abdi. c. Et fortissimi gentium sunt dęmones. Eze. 30. c. 31. d. 32. c. d. 38. a. Hose. 10. d. Amos. 2. c. d. Fortia etiā castra Dei, sunt dæmones, & mali, quum eius voluntatem puniendo exequūtur. Ioel. 2. c. 3. d. Sopho. 1. d. Fortitudo etiam equi, significare potest fortitudinem dæmonis: & etiam dignitates temporales, in quibus homines confidunt. Iob. 6. d. 39. c. ps. 146. Fortissimi viri, qui nutabunt, erunt dæmones in iudicio: vel sunt crura hominis in senectute. Eccl'tę. 12. a. Gre. s. 1. reg. 2. Hie. s. Ezec. 30. 31. & s. amos. 2. & s. Isa. 8. 30. 49. Aug. 17. ciui. Dei. 4. & s. ps. 38. Geor. venet. canti. 1. ton. 8. cap. 5. Hiero. s. Ioel. 2. & s. Iob. 39. Augu. s. ps. 146. Gre. 7. mora. 21. Hie. s. Eccl'tn. 12. *Dæmones. Fortitudo dæmonis. Iudæi. Philosophi. Hæretici. Mali. Dignitates temporales.*

Gre. s. 1. reg. 8. 9. Fortis robore Cis, in malum significare potest fortitudinem carnalem, sine affectu compassionis & misericordię. 1. reg. 9. a. Sic dicuntur fortes ad miscendam ebrietatem, qui prōpti sunt adimplendas concupiscentias. Isa. 5. e. *Fortitudo carnalis.*

Tert. aduer. Iudęos. Hie. s. Isa. 8. 23. 31. Ori. s. Iosu. ho. 18. Fortitudo Damasci dicitur aurum à magis oblatum Christo, quod est insigne fortitudinis, & regiæ potentiæ. Isa. 18. a. Item doctrina sapientiæ secularis. Isa. 31. d. Et fortia mundi, *Aurū & potentia regia.*

dicūtur

Sapientia secularis. Sapiëtes hui⁹ seculi. Defensiões vitiorũ. Ratiões philosophorũ & hæreticorum. Prosperitas temporalis. Regnum Iudæorũ.

dicuntur sapientes huius seculi.1.cor.1.d. Et fortitudo maris dicuntur potentes ad malum in seculo: qui etiam sunt fortitudo nauium carthaginis: quę etiã significare possunt defensiones vitiorum. Isa.23.a. Fortitudo quoq; gentium dicuntur philosophi. Isa.60.a. Et robur fortium, dicũtur rationes philosophorum & hæreticorum. pro.21.c. Item fortitudo Moab, & fortitudo fabri formantis idolum: & fortitudo Samarię. Isa.16.b.44.b. Amos.3.c. Abdi.c. Nahum.2.a. Agge.2.d. Zach.9.a. Iob.24.d. Et robur Chanaan est prosperitas huius seculi. Isa.23.d. Robur Iudæorum erat regia eorum potestas: quod comederunt alieni, cum Romani abstulerunt eorum regnum. Hose.7.b.

Hier.s.Amos.3.&.s. nahum.2. Greg.17. mora.2.& 34.mora.1. Rup.s.Hose.7.

Fortitudo Romanorum. Habentes dona gratis data.

Fortis bestia quarta in Danielis visione. Dani.7.b. fortitudinem Romani imperij designat. Et fortes equi dici possunt Romani. Zach.6.a. vel sunt in ecclesia, qui gratiam habent curationum & virtutum.

Hier.s. Dani.7.&.s. Zacha.6.

Iudæi, & hæretici. Superbia. Doctrina erronea. Bona naturalia.

Fortes dicũtur Iudæi, de sua iustitia præsumẽtes: & etiã hæretici. ps.58. Ezec.39.e. Amos.5.c. Et fortitudo Iudæorum & hæreticorum dicitur superbia, & doctrina erronea: & quadrigæ vitiorum. Isa.1.g.5.d.31.a. Hose.10.d. Ioel.1.b.3.b. Sopho.1.c. Et fortitudo, quam sacrificant in agro, videtur significare bona naturalia, quę tribuunt idolis, aut alias illis abutũtur. Iere.17.a. Fortia quoq; peccata dicuntur Iudæorũ, quia non ex infirmitate, sed ex obstinata malitia erant. Amos.5.c.

Aug.s.ps.58. Hie.s.Isa.1. Rup.s.Hose.10.&.s. Amos.5.

Durities ĩfidelitatis

Fortitudo viri, in qua non roboratur, est durities in infidelitate, quæ deficiet, & perdetur.1.reg.2.b. Eze.33.f.

Gre.s.1.reg.2.

Impetus tentatiõis.

Validus ventus, impetum grauis tentationis significat. Matth.14.d.

Ori.s.Mat.cap.14.

Christus.

Confortauit Deus Eliacim cingulo sobna. Isa.22.f. quando virtutes in sacerdotis cingulo figuratas, splendere fecit in Christo.

Hie.s.Isa.22.

Obseruantia pręceptorum.

Fortitudo simplicis dicitur via domini, quia seruando mandata Dei simplices fiunt fortes. Prouer.10.d.

Beda.s.pro.10.

Mortificare corpus.

Confortare dicitur lumbos. Nahum.2.a. qui mortificat corpus suum, & seruituti subijcit: ne quasi rex & magister alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur. Licet autem ἄσκησις plurimum pręstet, & vitæ continentiæ super mortificatione lumborum: tamen nihil eos ita mortificat, vt cognitio veritatis: vnde dicitur. Ephe.6.c. Accingite lũbos vros in veritate.

Hie.s.Nahum.2.

Excitare desides.

Confortant manus dissolutas apostoli & prædicatores, quum desides gẽtes excitant ad bona opera: & roborant genua debilia, vt ambulare possint in via domini. Isa.35.b. Et cõfortantur venientes ad fidem, qui prius erant imbecilles. Isa.41.b. Ierem.4.b.6.a. Zacha.8.b. 10.d.12.b. dicuntur autem confortari à domino, à quo eius ministri habent virtutem alios confortãdi. Ephe.6.b. Cõfortant aũt boni pastores illos, quos deficere vidẽt in fide, spe, aut tribulationibus: vnde reprehenduntur pastores qui infirmos non confortant. Ezech.34.a. Confortatus Iacob cum infirmaretur, veniente Ioseph. gene.48.a. designat confortationẽ, quæ acquiritur per pręsentiam Christi.

Hie.s.Isa.35.41. Aug de pasto.5.

Firmitas benedictionum Dei.

Confortatę benedictiones Iacob super benedictiones patrum eius dicuntur: quia factæ sunt maiores, magisq; firmę. gen.49.d. vel quia vltra omne sanctorum meritum, siue prophetarum, siue patriarcharũ conualuit benedictio omnipotentis patris in filium, ita vt nullus ei sanctorum æquetur.

Beda.s.gen.49.

Confirmare affectũ

Confortare cor, est confirmare affectum in bonum, procedendo videlicet de virtute in virtutem. ps.26.

Glo.ord.s.ps.26.

Excessus scientiæ Dei.

Confortata dicitur scientia Dei patris respectu nostri. ps.138. quia non possumus ad eam pertingere, cum sit infinita.

Hila.s.ps.138.

Virtus spiritussancti

Confortat dominus seras portarum Hierusalem, quum auget in ecclesia virtutes theologicas, & dat securitatem. ps.147. Sic confortatus est principatus amicorũ Dei aduersus hostes fidei. ps.138. Et confortatus dicitur Ioannes Baptista, & quilibet sanctus, per virtutẽ spiritussancti. Luc.1.g. Roborati sunt etiã filij Israel, hoc est, fideles in persecutionibus per gratiam spiritussancti. Exo.2.a. Et robur, quo impleti sunt infirmi, est virtus spiritussancti data apostolis in Pentecoste.1.reg.2.a. Est etiam confirmatio angelorum, & virtus data prędicatoribus. Eze.3.d. Confortat etiam seras portarum Hierusalem, cum instituit viros eruditos, & prædicatores, qui defendant legem & prophetas, aduersus hęreticos. vel cõfortauit portas cœlestes, non admittentes malos. Corroborauit etiam Christus regnum Dauid, hoc est, ecclesiam in iudicio & iustitia. Isa.9.b. nahũ.1.b. Hose.7.d.

Confirmatio angelorum.

Arno.s.ps.147. Ori.s.Luc.ho.11. Gre.s.1.reg.2. Aug.s.ps.147. Rup.s.Hose.7.

Proficiens neophytus in scientia.

Inualescere dicitur manus aduenæ aut peregrini inter filios Israel, ad emendũ aliquem eorum in seruum. Leui.25.f. cum infidelis conuersus à Deo proficit in scientia, vt possit etiã alios iam fideles docere.

Isy.s.Leui.25.

Castigat Deus malos per peiores.

Confortat Deus brachium regis Babylonis aduersus regem Aegypti, cũ malos castigat per peiores. Eze.30.g. Sic confortat aliquando Deus brachia hæreticorum. Hose.7.d. Et cõfortatus est Eglon contra filios Israel, quia fecerunt malum. Iudi.3.b. designans diabolum, qui nihil potest in his, qui non dant ei locũ. Ideo Ephe.4.f. dicit. Nolite locũ dare maligno.

Hier.s.Ezec.30.&.s. Hose.7. Ori.s.Iudi.ho.3.

Non

Gre.s.1.reg.2. Hie.s.Eze.7. — *Perditio obstinatorum.*

Non roborabitur vir in fortitudine sua, cum obstinati perdentur in iudicio. 1. reg. 2. b. Est etiam non confidere fortem in virtute sua. Non confortat etiam vir in iniquitate sua, quia non ei prodesse potest iniquitas. Eze. 7. d.

Hie.s.Iere.23. — *Laudare peccatores in vitijs.*

Confortant prophetę Hierusalem manus pessimorũ, cum doctores ecclesię laudant peccatorem in desiderijs animæ suę. Iere. 23. c. Eze. 13. d.

Greg. 12. mor. 21. — *Prosperitas malorũ.*

Inualuisse dicuntur contra Deum verba arrogantiũ, & dicentium se non offendisse Deũ Mala. 3. c. Et inualescentes voces Iudæorũ contra Christum. Luc. 23. a. c. Et roborari contra Deum dicitur iniquus, quũ prosperari in mala sua actione permittit: quatenus & peruersa faciat, & tamen fœliciter viuat, eius dilata punitione. Iob. 15. c.

Fortuna.

Hie.s.Isa.65.

Fortuna dea quam ponebant gentiles regentem humana, citra diuinam prouidentiam: cui etiam Iudæi idololatrę, mensam seu altare ponebat: vnde reprehenduntur ab Isaia. Isa. 65. b. vt autem ipsa nihil est, ita non habet locum in allegorijs.

Forum. Platea.

Forum est locus publicus à ferendo dictus, in quem conferuntur res venales. Et quia loca lata & spatiosa in ciuitate, quę plateæ dicũtur, sunt ad hoc apta, forum etiam platea dicitur. Ponitur etiam forum iudiciale, vbi iudicia exercentur.

Amb. de virgini. 3. Gre. 19. mor. 13. Beda. s. pro. 1. — *Publicatio doctrinæ.* — *Publica Dei castigatio.*

Plateæ aliquando dicunt publicationem doctrinæ, & mysteriorũ: vt cum dicitur. pro. 1. c. Sapientia in plateis dat vocem suam. i. Christus publicè prædicat. Et. pro. 5. d. In plateis aquas tuas diuide. Et in platea paratur cathedra doctori ecclesiæ. Iob. 29. b. quia in magnæ autoritatis latitudine, sui magisterij exhibet libertatem, publica voce prędicans recta, quę sentit. Et in plateis dicitur esse clamor, cum non occultè fit prædicatio, sed publicè, vel designatur publica castigatio, quam exercet Deus, qualis erit in die iudicij, in toto orbe. Isa. 24. b. 2. Para. 29. a. 1. Esdr. 10. b. Nehe. 8. a.

Hie.s.Zach.8. — *Sacra scriptura. Multitudo virtutũ.*

Plateæ aliquando designant latitudinem sacræ scripturæ: in his plateis habitant senes & anus, & ludunt pueri & puellæ intra ecclesiam. Zacha. 8. a. designant etiam multitudinem virtutum: in quibus agit sapientia fiducialiter.

Glo. int. s. Tobi. 13. — *Latitudo cœlestis.*

Plateæ Hierusalem, dicunt latitudinem supernæ fœlicitatis. Tob. 13. c. Iob. 18. d. apo. 21. f. 22. a. Et platea templi est latitudo, quę aduenit seruantibus mandata Dei. Eze. 41. b.

Glo. int. s. gen. 19. — *Locus mundus à turpitudine.*

Platea Sodomorum, designat locum mundum à turpitudine, seu immundicia domorũ, ideo angeli in platea manebant, non declinantes in domos. gen. 19. a.

Hila. s. Mat. cão. 11. — *Synagoga.*

Forum, in quo ludebant pueri, est synagoga, in qua clamabant prophetæ ad illum populum rebellem. Matt. 11. b.

Gre. s. canti. 3. — *Seculares.*

Plateæ ciuitatis in quibus quærit sponsa ipsum sponsum, designare possunt seculares in ecclesia: qui dum voluptates suas multas sequuntur, latas vias gradiuntur. Et tamen in ipsis aliquando inuenit sponsa, quod imitetur. Canti. 3. a.

Ori. s. Matt. ho. 10. Hila. s. Mat. cão. 20. Amb. de virgi. 3. Hie. s. Ier. 9. & s. Isa. 15. 42. 59. Ori. s. Eze. ho 8. Gre. 14. mor. 11. Beda. s. pro. 7. — *Mundus. Via lata. Terrena gloria. Libertas mũdana vilitas rerum mundanarum. Negociatio hæreticorum, & mundanorum.*

Forum, in quo stabant operarij ociosi designare potest, quicquid est extra ecclesiã, & extra verbum veritatis: & hoc seculum tumultuosum. Matt. 20. a. Et in hoc foro non inuenit Christus: sed cum in plateis quæritur, perditur pallium prudentiæ. Canti. 3. a. 5. b. Iere. 9. f. Forum etiam seu platea est via lata, quę ducit ad interitum. Eze. 16. c. 28. f. thre. 2. d. 4. b. Matt. 6. a. 7. b. 12. b. Luc. 14. e. In hac platea nõ auditur Christus: sed in ipsa corruit veritas. Isa. 15. a. 42. a. 59. c. Tobi. 2. a. designant etiam hæ plateæ terrenam gloriã: & in his plateis celebrare vult nomen suum Antichristus. Iob. 18. d. ps. 54. 143. pro. 7. b. Iere. 7. d. 50. e. Amos. 5. e. Nahum. 2. b. Et plateæ Tyri, seu forum Tyri, designat libertatem mundanã, faciendi scilicet, quod quis voluerit: & vilitatem rerum mundanarum: & negotiationes hęreticorum & mundanorũ. Eze. 7. e. 16. c. 26. b. 27. c. 28. f. Zach. 9. a.

Gre. 32. mor. 23. — *Amantes sui.*

In plateis sunt, qui per fiduciam sanctitatis, postposito meliorum iudicio, seipsos sequũtur. Sed non sunt cogniti in plateis, quia de vita sua aliud ostenderunt, quando frangendo voluntates suas, in angusto se calle retinebant. thre. 4. c.

Hie. s. Eccl'in. 11. — *Exequiæ celebres.*

In platea plangunt, qui celebres exequias agunt. Eccl'tę. 12. b.

Fossa, Fouea, uide Fodere.

Fouere, Fomentum, Fomes.

Fouere est propriè calidum tenere, aut calefacere: vt volucres incubando fouent oua: fouent etiam pullos nutriẽdo, et prouehẽdo. Et medici fouẽt vulnera, leniẽdo dolorẽ. Fomes autem dicitur id, quo aliquid fouetur aut nutritur: et quo ad alquid agendum quis incitatur vt ligna sunt fomes ignis: et cõcupiscẽtia in homine est fomes peccati.

Hie. ad Nepocianũ. — *Sapiẽtia fouẽs senes.*

Fouens Abisag Dauid. 3. reg. 1. a. designat sapientiam fouẽtem senes, eorumq; animos vegetantẽ, cum eos vires & calor corporis destituant.

Fouere

Spes misericordiæ. Fouere oleo vulnus, est spe misericordię ad pœnitentiam peccatores prouocare. Isa.1.b. Triplici autem oleo fouetur peccator: nempe oleo promissionis veniæ, promissionis gratiæ, & promissionis gloriæ. Hie.s.Isa.1. Ricar.de.s.victo.de statu interi.hoīs.48

Institutio recentium in fide. Fouens nutrix filios, est prædicator instruens recenter conuersos.1.thes.2.b. Et fouet carnem suam, hoc est, proximos: vt Christus fouet ecclesiam. Ephe.5.d. Et fouent se mutuo, qui charitatis opera mutuo exercent. Eccl'tę.4.c.

Crescens auaritia. Fouet hericius catulos in vmbra Iudææ, cum inter Iudæos crescit auaritia. Isa.34.d. Et quum excusationibus fouent mala opera. Glo.ord.s.Isa 34.

Retinens diabol⁹ deceptos. Fouet perdix, quæ non peperit, cū diabolus aut hæreticus retinet deceptos in erroribus: aut auarus diuitias. Iere.17.b. Hie.s.Iere.17.

Defendere errores. Fouent oua aspidum, qui defendunt errores. Isa.59.a, Item, qui libenter suscipiunt in se, ac nutriunt maligni spiritus consilia. Hie.s.Isa.59. Gre.15.mor.8.

Allici sermonibus. Fouetur ab aliena, qui suauitate sermonis delectatus, inducitur in errores. pro.5.d. Lyra.s.pro.5.

Fomes inuidiæ erant somnia Ioseph fratribus suis. gen.37.b. quia excellentia alicuius, inuidiæ materiam malis ministrat: sicut excellentia & doctrina Christi fomes erat inuidiæ Iudæorum. Glo.ord.s.gen.37.

Fomes ignis altaris erāt adipes & holocausta, nu.28.c. designāt ea, quibus charitas fouet̄.

Frænum, Habenæ, Lorum, Camus, Infrænare, Refrænare.

FRænum est, quo equus coërcetur, aut etiam aliud iumentum: dictum est à frangendo, ꝙ equorū ora frangat: Camus aūt est vinculum ex fune, quo iumenta retinentur. Habenæ autem & lorum sunt corrigię ex corio, quibus frænum tenetur.

Cessans pręedicatio. Frenum ponit Deus in os Iob, hoc est, prædicatorum ecclesiæ, quum facit eos apud dura corda à prædicatione cessare. Iob.30.b. Et frænum rectū facit quis ori suo, cum omnia verba ponderat, ne vnq̄; reticenda effutiat. Eccl'ici.28.d. Iacob.1.d.3.a. Gre.20.mor.19.

Verba diuinæ legis. Sacra doctrina. Prædicatio. Frenum seu habenę sunt verba diuinæ legis, quibus Deus reprimit malos. p̄s.31. Et retinet te, ne intuitu facinorum tuorum nimiam incurras tristitiam: atq; instar effrænis equi desperatus, in præceps ruas, infrænat etiam Deus hominem laude sua, vel quia laudando Deum homo cohibetur à malo: vel quia feruore spiritussancti actus, ad laudes Dei cōpellitur. Isa.48.b. Et frænum equi sanctum, est sacra doctrina, quæ equos insanientes libidine: & mulos steriles atq; lasciuos à vitijs refrenat. Zac.14.d. Isa.14.d. Itē prędicatio, qua populum gentilem de via lata & spatiosa seculi huius, fecit Deus ad se appropinquare. Ambr.s.Luc.19.&.s. Ephe.6. Gre.s.p̄s.31. Ber.s.cant.ser.11. Hie.s. Zach.14.&.s. p̄s.31.

Contritio. Camus, quo Deus cōstringit maxillas malorum, designare potest contritionem cordis, qua multos & Iudęorum, & infidelium conuertit Deus. p̄s.31. Hie.s.p̄s.31.

Disciplina. Charitas. Lorum, quo Deus alligat Rhinocerota, sunt pręcepta disciplinæ ecclesię. Iob 39.b. Et lora pendentia sub leonibus & bobus.3.reg.7.e. sunt retinacula disciplinę in prędicatoribus, cum timent iudicium sui autoris. Potest etiam lorum significare charitatem, cuius vis est reprimere à malo, & incitare ad bonū. Hie.s.Iob.39. Gre.31.mora.3. &.s. Eze.ho.21.

Rectores. Frena equorū, designare possunt rectores populorum. Apoca.14.d. Item habenę igneæ. Nahum.2.a. Aug.s.apo.ho.11. Rup.s.nahum.2.

Debitum. Frenum aliquando dicitur, quod premit & grauat, & ad aliquid constringit: vt frenum tributi, quod abstulit Dauid, quo Philistæi filios Israel premebant.2. regum. 8.a. Sic orat Dauid, vt Deus malorum maxillas in camo & freno constringat: vbi designari possunt pœ- Grego.s.p̄s.31. Rup.s.Zach.14.

Pœnę, & dolores. næ & dolores, quibus homo à male agendo reprimitur. p̄s.31. Sapi.5.d. Zacha.14.d. Frænum etiam sunt ea, quę necessaria sunt ad vitam: & super frenum sunt, quę superabundant.

Repressio diaboli, & hæreticorum. Frænum in labijs regis Assyriorum, est repressio diaboli, ne alios ad blasphemias inducat. Isa.37.f. Eze.29.a.38.a. Apoca.14.d. Ponit etiam Deus frænum in labijs diaboli, vel hæresiarchæ, quum per ecclesiasticos viros, qui in scripturis sanctis eruditi sunt, imponit eis silentium. Hie.s.Eze.29.38.

Silentium.

Diabolus & hæresiarchæ. Frenum erroris dicitur diabolus, & hæresiarchę, qui homines in erroribus detinent. Isa.30.f.39.f. Nahum.2.a. Potest etiam designare concupiscentiam. Glo.int.s.Isa.30.

Litera legis. Frena aurea equorum, in quibus apparuerunt viri in fauorem Iudęorum.2.Mach.10.f. literam legis cum sensu mystico designare possunt. Glo.ord.s.2.Mac.10

Refrenans cauda. Isa.19.c. Ponitur pro lasciuiente, hoc est, pro iuuene, vel pro iudice reprimente. Glo.& Lyr.s.Isa.19.

Fragilis, uide Frangere. Fragor, quære Tonitruum.
Fragrare, uide Odor. Framea, uide Gladius.

Frangere, Confringere, Effringere, Fragmentum, Fragilis.

Frãgere & cõfringere est, quod integrũ erat, vi quadã rũpere, aut etiã cõterere: vt frãgere baculũ aut vas, aut brachium, &c. Et refertur ad incorporea, vt frangere animũ, frangere audaciam, frangere consilia. Et fracti mores dicũtur dissoluti, & parum honesti. Est etiã frangere distribuere: vt fractio panis. Matt. 14. b. 15. d.

Hie. s. Isa. 10. Beda. s. Exo. 12. Hie. & Aug. s. ps. 41

Fregit Deus laguncul ã in terrore, cum corpus Chri grauiter affligi permisit in passione. Isa. 10. g. Non frangebatur autẽ os agni. Exo. 12. g. vt designaretur non fuisse frangenda crura Christo. Ioan. 19. g. Ille etiam confringit os agni, qui minuit diuinitatem Christi. Confringuntur etiam ossa Christi, vel ecclesiæ. ps. 41. cum qui videntur fortiores in ecclesia, scandalizãtur & cedunt tentationi: Confringunt etiam principes ossa populi Dei, cum eorum virtutes, & quicquid virile & forte in eis est, destruunt. Mich. 3. b. — *Affligere.*

Ori. s. Leui. ho. 16. Arno. s. ps. 74. Greg. 33. mor. 29. Aug. s. ps. 2. 74. Hila. s. ps. 2. Isych. s. Leui. 1. 11.

Confringit Deus catenas, cum liberat à peccatis. Leui. 26. b. Et confringit cornua peccatorum, cum tollit vitia, & sublimitatem. Et confringuntur cornua, arcus, scutum, gladius, & bellũ, dum mentes Deo resistentium, supposito iugo humilitatis edomant. ps. 75. Et confringit aliquos tanq; vas figuli, cum dat eis contritionem, & conterit in eis terrenas cupiditates: & veteris hominis lutulenta negotia, & quicquid de peccato contractum, atq; inolitum est. ps. 2. frangere quoq; vas fictile, super quod immundũ ceciderit, est affligere corpus post peccatum per laborem pœnitentiæ. Leui. 11. e. Et confringere ascellas auium, est cõterere & affligere carnem, & domare membra eius, qui Deo sacrificium esse cupit. Leuiti. 1. d. Et confregit Deus vectes ferreos, cum audacem rebellionem interna aspiratione, cordis compunctione conterit. ps. 106. — *Liberãs Deus peccatis.*

Ricar. de s. victo. de securi. consciẽtiæ.

Casia. lib. 5. cap. 2.

Confringit Deus portas æreas, cum tollit ignorantiã. Isa. 45. a. — *Tollẽs De⁹ ignorã.*

Ori. s. gen. ho. 2. & s. Leui. homi. 2. 4. & s. Matth. cap. 14. Hiero. s. Isa. 58. & s. Mat. 14. & s. Mar. 8. Aug. 1. doctr chria. 1. & 83. q. 61. & s. Ioan. tract. 24.

Fractum far dicitur doctrina spũalis, educta à cortice literę. Leui. 1. d. Et fractio panis, est explicatio sacræ scripturę: & vt panes nisi fragant, nõ possunt nutrire, nec ad multos peruenire: Ita sacra scriptura, nisi frãgat, & explicet, non põt ad oẽs peruenire. Ioan. 6. b. Fragmẽta panis, quæ superauerũt turbis, sunt sublimior doctrina, & sacratiora quedã, quæ non assequũtur, nisi perfectiores: Ideo fuerunt duodecim cophini, secundũ numerũ apostolorũ. Multiplicant autẽ panes fracti, vt doctrina cõmunicata. Matth. 14. b. 26. c. Mar. 6. f. 8. e. 14. c. Luc. 9. b. 22. b. 24. e. Isa. 58. b. thre. 4. a. acto. 2. g. 20. b. Confringere spicas, est separare paleã literæ à spũ. Leui. 2. d. Quandiu autem lex manebat integra, non alebat turbas. Ideo frangenda fuit per Christũ interpretantẽ ipsam legem. Fragmentũ etiam panis, dici potest autoritas sacræ scripturę truncata: vt afferri solet ab hęreticis. Eze. 13. d. Aliter autẽ dicitur Deus fregisse baculũ panis Iudęorum. Leui. 26. d. nempe cum abstulit ab eis intelligentiam scripturarũ: frangit quoq; panem lugenti, qui eum consolatur Iere. 16. b. Confringit etiã sibi sulcos Iacob. Hose. 10. d. quando vir ecclesiasticus glebas historiæ, & literæ duritiam confringit in partes: & spiritaliter diuidit: vt possit fruges reddere spiritales. — *Doctrina spiritualis. Exponere. Auferri intelligẽtiã. Consolari.*

Hie. s. Eze. 11. Isy. s. Leui. 26. Hie. s. hose. 10.

Amb. 3. de spũssan. 2. & de Noe. 13. Aug. q. in exo. 116. Ori. s. Rom. 3. Greg. nysse. de vita Mosis. Ber. s. cant. ser. 56.

Confractæ priores tabulæ legis, designant amissionẽ gratiæ: vel veteris legis cessationẽ: & quia cõfractæ sunt, & non deletæ, designãt Iudæos, à ꝓpheticis operibus excidisse. Sunt aũt fractæ priores tabulæ, vt fierẽt posteriores: quia cessauit lex vetus adueniẽte noua. Exo. 32. d. 34. a. designat etiã confractio tabularũ lapsum hominis à statu innocentiæ. In hac cõfractione stetit Moses ad placandũ Deũ, designãs passionẽ Christi, qui se obiecit iræ Dei ꝓ nobis. ps. 105. Confringit etiã tabulas legis, qui non iudicat secundũ rigorẽ legis. — *Cessatio veteris legis. Lapsus à statu innocentiæ.*

Hie. s. Isa. 46.

Cõfringit Deus vectes ferreos, cũ tollit oĩa fidei impedimẽta. Isa. 45. a. Et cõfractus Bel designat idololatriæ subuersionẽ. Isa. 46. a. Exo. 23. c. 34. b. Et cõfringẽs grãdo ligna regiõis Aegypti, est ꝓdicatio Chri tollẽs quicquid pulchrũ videbat in erroribus gẽtilitatis. Exo. 9. f. Ita cõfregit arma, hoc est, errorũ munimẽta. ps. 45. Sap. 14. b. 15. c. Et cõfregit reges nẽpe hęresiarchas. ps. 109. Confringit etiã Deus vectes ferreos, cũ Chrs vincit dęmones. ps. 106. Et cõfringit arcus peccatorũ, cum dñs ab eorũ insidijs liberat iustũ. ps. 36. Et cõfractus est malleus vniuersæ terræ, cum victus est diabolus à Chro. Iere. 50. d. confringit etiã vox dñi cedros libani, cũ per ꝓdicatores cõfutat sensus extollẽtes se aduersus scientiã Dei. ps. 28. Sic confringit arbusta cedri. Eze. 31. d. Et cõfringit Deus molas leonũ, & cornua pctõrum, cũ tollit virtutẽ dęmonũ. ps. 57. 74. Confringit etiã capita inimicorũ suorũ, cum conterit dæmones. ps. 67. Et confregit capita draconum in aquis, cum tollit imperium dæmonum in baptismo. ps. 73. Et confringit brachia regis Aegypti, aut Babylonis. Eze. 30. f. cum aduersarij nos persequuntur, sed opprimere nequeunt. — *Reprimere.*

Arno. s. ps. 106. Ori. s. ps. 36. ho. 3. & s. Iere ho 3. Basi. & Arn. s. ps. 28. Arn. & Hila. s. ps. 67. Arno. s. ps. 73. Hie. s. Eze. 30. Aug. s. ps. 57.

Isy. s. Leui. 26.

Confregit Deus cornu Israel, cum Iudęorum potentiam destruxit: & cum defensionem omnẽ animæ peccatricis tollit. thre. 2. a. Et confregit simulacra eorum, cum eorum confudit principes & doctores. Leui. 26. e. — *Destructio Iudæz.*

Hil. s. Matt. cão. 12.

Non confregit Christus arundinem quassatam: quia non destruxit peccatores, vel gentiles: sed ad fidem reduxit. Isa. 42. a. Matt. 12. d. — *Seruans Christ⁹ peccatores.*

Glo. int. s. thre. 3.

Confringit Deus dentes, cum internos sensus carnalibus vacantes afflictione conterit: vt reducantur ad spiritualia. thre. 3. b. Quod & de prædicatoribus dici potest. — *Cõterens Deus sensus internos.*

Frangit

Pacificare. Frangit iram Dei responsio mollis, cum verba pœnitentis veniã à Deo impetrant. pro. 15.a.vbi frangere,est pacificare.

Potentes conuersi. Conterẽtes infideles. Confringit Rhinoceros glebas post Deũ.Iob.39.b. cum ingressus Deus mentẽ cuiuslibet elatę potestatis,non solũ eam sibi subditã reddit,sed etiã ad conterẽdos fidei hostes eã exercet:vt potentes huius seculi diuinæ formidinis loris ligati,non solũ in Deo credẽtes permaneãt:sed etiã pro eo alieni cordis duritiã zelantes frangant. Itẽ cum ecclesia ad prauorũ subditorũ frangendã duriciẽ,quia propria virtute non sufficit,terreni principis opitulationem quęrit:vt ipse superiacentes glebas conterat, quas ecclesiarũ humilitas quasi planicies vallium portat. Designatur etiam Paulus,qui reuincebat & confundebat Iudæos, qui legẽ seruari debere contendebant cum euangelio. Confringit Iacob sulcos,cum fideles ex gentibus,disponunt terram cordis sui,vt in eis fructificet verbũ Dei.Hose.10.d. Gre.31.mor.4.14. Rup.s.Hose.10. Disponere cor.

Predicatores. Verecundia. Fragmẽ mali punici.cãt.4.b. designat prædicatores, qui dũ se in diuino seruitio cæteris fortius affligunt,dũ oĩa mũdana contẽnunt,dũ volũtates suas abnegant, & vitia sua mortificant:dũ seipsos humiliãt,& cæteros extollũt: & dum per exẽpla cęteros nutriũt,quasi fracti,& aperti se cibos offerunt. Designat etiã in virgine Maria verecundiã ob ruborẽ. Gre.s.cant.4. Rup.s.canti.3.

Mors. Confringi rotam super cisternam,est hominem mori.Eccl'tę.12.c. Hie.s.Eccl'tn.12.

Frænari affectus. Confringit mare fluctus suos in terminis,quos posuit illi Deus.Iob.38.b. quũ impetus affectuũ,& cogitationũ,non perueniũt ad transgressionẽ pręceptorũ. Fracta etiã vnda relinquitur:quia victa nequitia, per cogitationẽ sui cordis accusatur:& quasi ipsam vim,quam intulerat,recipit:quia de prauitate,quam gesserat,reatus sui stimulos sentit. Hie.s.Iob.38. Gre.28.mora.16.

Frangi carnale desiderium. Fractũ alabastrũ,designare potest carnale desideriũ:quod frangitur ad caput,ex quo totum corpus cõpactum est,cum alliditur ad petram Christum.Mar.14.a. Hie.s.Mar.14.

Corpora martyrũ. Fractę lagenę militum Gedeonis,designant corpora martyrum contrita à persecutoribus.Iudi.7.f. Aug.q.in Iudi 49. Gre 30.mora.33.

Humiliari. Confringere ascellas auium,est virtutem in infirmitate deprimere,nec de virtutibus gloriari.Leuiti.1.d. Rup.1.s.Leui.7.

Non bene operari. Fracto pede,vel manu,est qui viã Dei pergere oĩmodo nõ valet:atq; à bonis actibus funditus exors vacat,quatinus hęc nõ vt claudus saltẽ cũ infirmitate teneat,sed ab his omnimodo alienus existat. Fractus est etiã pes in superbo:fracta vero manus ĩ auaro.Leui.21.d.22.c. Gre.1.pastor.11. Isy.s.Leui.21.22.

Inducentes dæmones in peccatum. Effringunt dęmones aut mali bonorũ fores,cum per vim tentationũ eos in pc̃tum inducunt,quas tamen fores Sodomitæ nõ fregerunt in domo Lot,sed prope.gen.19.c. Et effringit fur domũ,cum hęreticus,vel diabolus corrũpit animam, & mẽbra ecclesiæ.Exo.22.a. dicuntur etiã cõfringere pauperes. Amos.4.a. Et cõfracti sunt decepti ab hęreticis,& q. propter pc̃tã nequeũt bene operari:& timidi,q. deficiunt in tẽtationibus.Isa.58.a.b.61.a. Luc.4.c.Eze.34.a. Et frãgi paxillũ, est cadere aliquos à fide Christi. Isa.22.g. Et fractę mãmę dicunt cum aĩa est multis vitijs,& idolorũ cultu polluta.Eze.23.a. Ori.s.Matt.ho.31. Hie.s.Isa.22.58.&.s.Amos.4. Ori.s.Luc.ho.32. Aug de pastori.5. Cyril.7.s.Ioan.5. Hie.s.Eze.23.24. Ori.s.cant. ho.2. Decidere à fide.

Tollit errores. Confringuntur simulachra,cum quę hæretici suo finxerunt aĩo, tollunt.Eze.6.a. Et fractus iudicio Ephraim,designat hæreticos errantes.Hose.5.c. fragmenta etiam lagenæ dici possunt dogmata hæreticorum.Isa.30.d. Hie.s.Eze.6.&.s.hose.5.

Abscisi à Christo. Fracti rami dicuntur abscisi à Christo per incredulitatem.Rom.11.c.

Sequi idola, & errores. Confregit iugũ Dei Hierusalẽ,cum relicto fœdere Dei, sequuta est idola:& cum aĩa syncera fide relicta,se philosophorũ & hęreticorũ ꝓsternit erroribus.Ier.2.d. Et cõfregerũt optimates iugũ legis graue,nõ eã seruãtes:& principes ecclesię iugũ Christi.Iere.5.b. Hie.s.Iere.2.5.

Amissio regni Iudęorum. Fracta ceruice moriens Eli,designat amissam regni Iudæorũ potentiã,ob perfidiã principum Iudæorum.1.reg.4.d. Fractura autem Hierusalem insanabilis,est vltima eius destructio.Iere.30.b. Gre.s.1.reg.4.

Dissolui insidias. Confringitur arcus prauorum,cum eorum insidiæ frustrantur.ps.36. Et confringetur brachium excelsum, cum Antichristus perdetur.Iob.38.b. Aug.s.ps.36. Gre.29.mor.2.

Punire. Confringere vas fictile,est perdere peccatores,ac punire. Leui.6.d.15.b. Et confringi terram est puniri peccatores.Isa.24.d. Confringens quoq; turba,est disperdẽs tribulatio aut punitio.Isa.28.a. Sic confringet Deus tanq̃; vas figuli peccatores,in morte,aut in iudicio.ps.2. Et fragmenta calicis dicuntur extrema supplicia.Eze.23. Hiero.s.Isai.28.&.s.Eze.23. Hila.s.ps.2. Isy.s.Leui.6.

Frater, Germanus, Soror.

FRatres & sorores sunt eodẽ p̃re ac m̃re geniti:vel etiã eodẽ p̃re solũ,aut eadem m̃re: & quoniã multã important coniunctionẽ,ijs aptãtur,quę coniungunt vel amore,vel similitudine,vel origine:vt amici,cognati,seu cõsanguinei,& consobrini, ac socij.

Proximus. Fratres sunt omnes, quos rationalis naturæ quidam vterus effudit, & eiusdem matris generatio copulauit: eadem enim natura omnium mater est hominum: & ideo fratres sumus omnes,vna atq; eadem matre generati,cognationisq; eodem iure deuincti. Ideoq; & dominus fratrem appellauit & eum, à quo sanguis fratris exquiritur, significans magis Amb.de noe.26.

Hie.s.Zach.7.

ab his periculum pertimescendum, qui fraterno sibi iure sociantur.gen.9.a.Sic generaliter fratres sunt proximi.Eze.38.g.Zach.7.c.

Arno.s.ps.137. Au.1.ser. dni i mōt. Ori.i.ps.36.ho.3. Hie.i. Hose.12.&.s. Zach.7.

Fratres dicuntur peculiarius oēs filij Christi & ecclesię.ps.121.132. Et frater absolutè dicit quilibet fidelis.1.Cor.6.b.7.b.Matt.22.a.Et frater, de cuius manu requiritur sanguis, est fidelis scandalizans alium fidelem.gen.9.a.Iere.21.f.Hose.12.a.Zacha.7.c.

Fidelis.

Ori.i.gen.ho.6. Amb. 2.de Abra.4. Aug.32.cōt.faus.10. Beda.s.gen.20. Gre.1.pasto.5.

Frater Sarę dictus Abraham.gen.12.c.20.a. Designat Christum, qui appellat ecclesiam sororem suam: quæ est soror manifesta: vxor vero occulta: quia occultum est, quomodo anima verbo Dei copuletur. Et ipsa soror Abrahæ dici potest sapientia, quæ alijs communicatur, vt Sara. Potest etiā designare bona ecclesiæ. Ipse quoq; Christus est frater defunctus sine liberis, qui electorum suorum, adhuc numerum non impleuit: cuius semen suscitat prędicator, qui aliquos conuertit ad fidem. Frater autem nolens accipere eius vxorem, est, q non vult animarum curam suscipere. Deut,25.b. Ipsum autem appellat fratrem sponsa. cāti. 8.a. quia est in eadem natura.

Christus. Ecclesia. Prædicator.

Rup.s.canti.7.

Philo. q deterior potiori insidietur. Hie.s.ps.48. Isi.s.Leui.10. Bali.i.ps.48. Ori.i.Matt.ho.22.

Frater Mosis Aaron, designat Chrm fratrē legis. Exo.4.d.28.a. Et vt Aarō erat interpres Mosis, designat sermonē interpretantē mentē: cuius dicit frater, propter ppinquitatē cū mente. Et frater non redimens est Moses, hoc est, lex: quia lex non potuit redimere, sed homo, hoc est, Christus.ps.48. Fratres quoq; sunt lex & euangelium, de quibus dicitur.pro.18. c. Frater fratrem adiuuans, quasi ciuitas firma. Et fratres simul habitantes, sunt sermo legis, & sermo euangelicus: quos vna peperit mater sapientia.deut.25.b.

Christus. Lex. Sermo. Lex & euangelium.

Au.ep.120.&s.ps.44 Ori.i.gē.ho.17.&.s. Leu.ho.12.&.s. Ezechie.ho.9. Amb de bñe ptiar.4 Hiero.s.Gala.1.&.s. Mich.5.&.s.Iob.42. Bern.ser. in festo Petri,& Pauli.3. Isy.s Leui.21. Beda.s.gen.34. Rup.s.Hos.10.

Fratres Ioseph simul pascentes, sunt apostoli & prædicatores fr̄es Christi:& etiā oēs scti. Fratrē enim Chri facit virtus.gen.37.c.42.b.47.a.49.d.Mat.12.d.28.c.Mar.3.d.Luc.8.c.Ioan. 20.d.ps.21.51.68. Fratres etiā Iudę sunt apostoli fr̄es Chri: vel etiā angeli laudātes Chrm.gen. 49.b. Et fratres sacerdotis magni, sunt apl'i, & p̄res antiqui fr̄es Chri.Leu.21.b. Eosdē designāt fratres filiorū Ioseph.gen.48.b.Gala.1.d.Mich.5.a. Et fratres & sorores Iob, sunt oēs fideles fratres Chri.Iob.42.c. Apostoli etiā & p̄dicatores sunt, qui suscitant semen fratris p̄dicando, & cōuertendo.deut.25.b. Et fratres Dinæ, duo sunt p̄dicatores impugnātes eos, qui aīas in peccatū inducūnt.gen.34.d. Ipsi quoq; discipuli fratres dicūtur prędicatorū: vt Paulus passim discipulos appellat fratres: fratres Gedeonis, sunt apl'i fratres Christi.Iudi.8.d.

Apostoli & prædicatores. Sancti. Angeli. Antiqui patres. Fideles. Discipuli.

Fratres sacerdotum Leuitę, designant ministros ecclesiæ, coniunctos sacerdotibus in eodem ministerio.Leui.10.a. fratres quoq; sacerdotum Nadab & Abihu, sunt hęretici, de quibus dicitur.1.Ioan.2.c. de nobis exierunt, sed non erant ex nobis.

Ministri ecclesiæ. Hæretici.

Aug.s.apo.ho.9.

Fratres angelorum, quorum accusator est diabolus, sunt viri iusti.apoca.12.c.

Iusti.

Hie.s.Mala.1.

Fratres sunt Iacob & Esau, hoc est, virtus & vitia, quæ ex eodem patre, corde videlicet, aut libero arbitrio generantur.Mala.1.a.

Virtus & vitium.

Hie.ad damasum.q. 3.&.s.Amos.1. Aug.16.ciui.Dei.17 Tertul. aduersu. Iudæ. & d carne Chri. Aug.q. in Iudi. 49. Hila.s.Matt.cāo.12. 18.&.s.ps.68. Hier.s. Iere.12. &.s. Mala.2.&.s.Mat.12. Chry.s.gen.ho.61. Gre.14. mora.21. & 35.mora.9. Cyril.4.s.Ioan.35. Aug.ser.197.

Fratres Ismael, e regione quorū dicitur figere tabernacula, sunt christiani, quibus aduersantur Iudæi.gen.16.d.Isa.66.f. Et fratres Iacob, quorū ipse fit dn̄s, sunt Iudæi, vel hęretici, quorū fit dn̄s populus Chrianus.gen.27.d.32.a.Amos.1.c.Abdi.c. fratres etiā Ioseph dicunt Iudæi, & pharisæi inuidentes Chro, & ipse Iudas vēdens Chrm: sicut fratres vēdiderunt Ioseph.gen.37.c.42.b.45.a. fratres etiā Mosis, sunt Iudęi fratres Chri.Exo.2.b.ps.68. Fratres etiā Iephte, qui ipsum eiecerunt, sunt Iudęi, & scribæ & pharisæi, qui eiecerunt Chrm.Iudi.11.a. Et fratres Iob sunt Iudæi fratres Chri. Iob.19.b.42.c. Et fratres, qui pugnauerunt aduersus Chrm, sunt Iudęi.canti.1.b.Iere.12.b. Et ipse Christus est frater Iudęorum, quem ipsi despexerunt.Mala.2.c. de manu horum fratrum requirit sanguinem Christi Deus.gen.9.a. Et fratres Christi foris stantes, sunt Iudęi non ingredientes ecclesiam, nec credentes in eum. Mat.23.d. Ioan.7.a. Et frater peccans dicitur populus Iudaicus. Matth.18.b. fratres etiam Dauid, quos ipse quęrebat.1.reg.17.c. Sūt Iudæi, ad quos missus est Christus: & peculiariter frater maior, qui reprehendebat Dauid, q relictis ouibus venisset ad eos.

Christiani. Iudæi. Iudas. Scribæ & pharisæi.

Beda.s.gen.34.

Fratres Simeon & Leui, designare possunt sacerdotes, scribas & pharisæos coniurantes in necem Christi: vnde dicuntur vasa iniquitatis pugnantia. gen.34.d.49.b. significāt etiam eos, qui in malo concurrunt.

Sacerdotes & scribæ.

Amb.s.Luc.15.

Fratres Cain & Abel, designare possunt duos populos eodē ortos principio quorū alter est bonus alter vero malus.gen.4.a. Et fratres Abrahā & Lot, designant chrianos & Iudęos. gen.13.b. Et frater Abrahæ dicitur gentilis populus veniens ad fidem. Et frater senior inuidus, est populus iudaicus, iunior vero, populus gentilis.Luc.15.f.

Duo populi.

Amb.de Abra.6.

Frater Abrahæ est Lot, designans rationem vel intellectum fratrem fidei: per quam liberatur ab errore.gen.13.b.14.b. sunt etiam fratres anima, & caro, concurrentes ad unius hominis constitutionem.

Ratio. Anima & caro.

Philo.de profugis.

Frater Rebeccæ Laban, designat carnales coniunctos spiritualibus: vel claritatem vitę coniunctā patientiæ.gen.24.d. Eadem autē Rebecca dicta est soror Isaac, designans discipulos Christi absconditos, coniugalē coniunctionem non ostendentes.gen.26.b.

Carnales. Claritas vitæ. Discipuli Chri.

Glo ord.s.gen.31.

Fratres Laban, dici possunt fauentes mundo, seu amatores mundi.gen.31.e.

Fauentes mundo.

Frater

Boni. Frater draconum dictus Iob, designat bonos in ecclesia, qui cum malitiosis & peruersis bene se habent in hoc mundo. Iob.30.d. Gre.20.mor.29.

Non bene operātes. Fratres septem, qui habuerunt vnam vxorem, é qua non susceperunt liberos, sunt viri in septem ætatibus mundi, qui mortui sunt sine bonis operibus. Matt.22.c. Aug.1.q.in euāg.32.

Humilitas. Paulus apostolus. Frater minimus inter filios Iacob, qui erat Beniamin, designare potest humilitatem, sine qua non debet apparere coram Ioseph, hoc est, coram Christo. gen.42.c.43.a. Designat etiā Paulum de tribu Beniamin, qui dicebat se minimum apostolorum. Amb. de Ioseph.10.

Peccator corripiendus. Corpus proprium. Frater occidendus, designare potest proximum peccatorem corripiēdum, vt moriatur vitijs per emendationem. Exo.32.f. vel designat corpus proprium castigandum, & rationi subijciendum. Amb.de Elia.22. Philo.de temulē. & de profugis.

Imitator bonorum. Frater habens tertium locum in hęreditate dicitur, qui habet opera per imitationem facta. nu.27.b. frater autem patris habens quartum locum in hęreditate, est qui bene operatur ex veterum traditione & consuetudine. Ori.s.nu.ho.22.

Gentilis populus. Frater Herodis, cuius ille accepit vxorē, dici potest gentilis populus. Matt.14.a. Hila s.Matt.cāo.14

Fratres Tyri dicuntur filij Israel, propter amicitiam, quæ fuerat inter Hiram & Salomonem. Amos.1.c. Hie.s.Amos.1.

Actiua, & cōtemplatiua vita. Sorores Lia & Rachel, designare solent duas vitas, actiuā & contēplatiuā, ab eodē patre Deo ortas, & institutas. gen.29.c. Idem significant sorores Maria & Martha. Luc.10.g. Glo.ord.s.gen.29.

Ecclesia. Soror dicta est sponsa: quia in coniunctione spūali sunt sicut angeli. canti.4.c.5.a. Soror aūt paruula, erat ecclesia, cū in solis apostolis existebat. canti.8.c. Et sorores Lazari orantes Christū pro suscitatione Lazari, sunt ecclesiæ orantes pro peccatoribus. Ioan.11.e. Soror etiam Christi dicitur omnis, qui facit eius voluntatem. Matt.12.d. Marc.3.d. Amb.de Isaac.6. Gre.s.cant.8. Cyril.7.s.Ioan.23.

Infirmiores in ecclesia. Virtutes theologicę. Sorores filiorū Iob, designant infirmiores in ecclesia. Iob.1.a. vel sunt tres virtutes theologicæ, quæ iunguntur virtutibus, & donis spiritussancti. Gre.1.mora.zo 33.

Iudæi. Soror Mosis Maria, & etiam Soror Aaron: secundū ꝙ considerabat euentum circa Mosen, designat Iudæos non nutrientes Mosen, sed custodientes. Exo.2.a.15.c. Beda.s.Exod.2.

Hæretici, & gētiles. Soror maior Hierusalem dicta est Samaria. Eze.16.f.23.a. quia eius iniquitatē imitata est Hierusalem: Soror vero minor dicta est Sodoma, quę refertur ad gentium turbam: & ambę possunt designare hæreticos & gentiles. Sorores etiam dicuntur Israel, & Iuda quia de eadem erant stirpe: & quia in eisdem versabantur peccatis. Iere.3.c. Hie.s.Eze.16. Ori.s.Eze.ho.9.

Fratruelis.

Christus. FRatrueles dicuntur filij fratrum: & Christus dicitur Fratruelis ecclesiæ, vt filius Synagogę sororis ecclesiæ: & sponsus eiusdem ecclesię, cuius dicitur Fratruelis. Ori.s.cant.ho.2. Euch.q.in canti.

Fraus, Fraudare, quære Dolus.

Fremere, Infremere.

FRemere est sonitum edere, qualis sit à fluctibus maris: & sumitur pro murmuratiōis voce, quasi inarticulata, cum quadam indignatione prolata.

Cōminatio diuina. Fremitus Dei diuinam cōminationem aduersus peccantes designat. Haba.3.c. Hie.s.Haba.3.

Fremitus pœnitentium. Infremens Christus spiritu in Lazari suscitatione. Ioan.11.d. Innuit debere grauem peccatorem fremere per dolorem pœnitentiæ. Et secundus eius fremitus, est comminatio in incredulitatem Iudæorum: vel primus fremitus cum turbatione, est passionis eius, secundus sine turbatione, erit in iudicio. Aug.s.Ioan.trac.49 Cyril.7.s.Ioan 21. Rup.10.s.Ioan.

Prædicator. Fremens equus est pręדicator minis & terroribus inferni cōuertens peccatores. Iob.39.c. Iere.8.f.49.a. Haba.3.c. Ioan.11.e. Gre.31.mor.25.

Persequentes Chr̄m. Fremuerunt gentes, hoc est, gentiles, fidem Christi persequentes. Et milites incōdita voce Christū blasphemantes, ipsum spinis coronando. p̄s.2. dicitur etiam de Iudæis. Arn.& Hila.s.p̄s.2.

Obsidio Hierusalē. Fremitus & clamor erat in ciuitate Hierusalē, quando obsidebatur à Romanis. Isa.66.c. Hie.s.Isa.66.

Inuidia diaboli, & suorum. Fremitus malorum, aut leonis in bonos, est indignatio & inuidia diaboli & membrorū eius, & impetus tentationis in bonos. p̄s.111.3.reg.21.a. Iob.16.b. pro.19.b. Eccl'i.13.a. Thre.2.e. Mar.14.a. Eosdem designat fremens equus. Iob.39.c. Nahū.3.a. Gre.13.mor.5. Hie.s.Nahum.3.

Frendere.

FRendere est aliquid frangere, quasi molendo: Et hinc frendere dicitur, qui per iracundiam, concussis & strictis dentibus, vocem emittit. Sic frendebant Iudæi aduersus Christum. p̄s.34. Et frendebant dæmones & persecutores aduersus fideles: vel etiam exequentes iram aduersus peccantes. Isa.5.g. Glo.int.s.p̄s.34.

Frequentare, Frequens, Percrebrescere.

FRequentare est frequenter adire, aut sæpe aliquid agere, ac repetere. Per crebrescere autem dicitur, quod diuulgatur ac maius fit, quasi multum frequens.

Hie.s.Isa.13.
Frequentes populi in bonum, erant gentiles ad fidem venientes. Isa.13.a. Hebr.12.f.
Gentiles.

Hie.s.Isa.13.22.
Frequentes autem populi in malum, sunt dæmones & hæretici aduersus fideles insurgentes. Isa.13.a. Et vrbs frequens est hæreticorum, propter multitudinem sectantium: quibus latam viam ostendunt. Isa.22.a. nu.16.d. nehe.4.a.
Dæmones & hæretici.

Frequenter veniens Iesus cum discipulis in hortum. Ioan.18.a. Potest significare frequentationem eius prædicando in Iudæa: vbi tamen captus est. Idem potest designare frequens transitus Elisæi per domum mulieris Sunamitidis. 4.reg.4.b.
Prædicatio Christi apud Iudæos.

Glo.ord.s.Luc.10.
Frequens ministerium Marthæ, denotat vitæ actiuæ inquietudinem. Luc.10.g.
Inquietudo vitæ actiuæ.

Frequentare canticum, est solicitare laudes Dei. Isa.32.d. 2.para.30.d 2.Mach.1.b.
Frequentes laudes Dei.

Glo.ord.s.mar.9.
Frequenter cadens lunaticus in ignem, & in aquam. Mar.9.c. varios affectus gentilis populi, quibus agebatur à diabolo, & diuersos cultus idololatriæ designat.
Affectus gentilium.

Fretum, uide Mare.

Fricare, Confricare, Defricare.

FRicare est manus per aliquam partem, quasi terendo ducere.

Aug.1. d gen.ad lit. 20.& 1.q. in euan.2. Isy.s.Leui.6. Am.s Luc.6.
Confricantes discipuli spicas. Luc.6.a. sunt tractantes doctrinam, ad veritatem eruendam. Item mortificantes membra sua: vt fructum inde bonorũ operũ colligant: sicut etiam fricare vas æneum, est affligere corpus per pœnitentiã. Leui.6.d. Confricabãt etiam discipuli spicas, quando discutiebant conuersorũ opera: quorum profectu se alebant.
Tractare doctrinam.

Frigere, Frixus.

FRigere est torrere, vt fit in sartagine.

Amb.2.de Cain.6.
Frixum sacrificium, dici potest fides igne tentationis probata: & voluntas feruens igne spiritussancti. Leui.6.c. Sic erat frixus ille: de quo dicitur. ps.104. Eloquium domini inflãmauit eum.
Fides probata.

Gre.s.Eze.ho.12.
Frixa simila oleo, designat zelum prædicatoris cum suauitate misericordiæ. Leuiti.6.c. 2.reg.6.d. 1.par.16.a.
Zelus prædicatoris.

Hie.s.Iere.29.
Frigens rex Babylonis pseudoprophetas, designat diabolum frigentem in peccatis eos, qui loquuntur mendacium, & adulterantes. Iere.29.e. Et omnes adulterantes dicũtur quasi clybanus succensus à coquente. Hose.7.a.
Diabolus affligens malos.

Frigus, Frigidus, Frigere, Refrigerare, Refrigerium.

FRigus est vna ex quatuor qualitatibus elementorum, calori contraria. Refrigerare autẽ est frigus inducere: & interdũ subleuare & recreare: vnde refrigeriũ subleuatio, & quasi recreatio mentis vel corporis.

Ori.2.periar.8. Hiero.s.Iere.6.&.s. Nahum.3. Amb.s Luc.22.& de Noe.23. Greg.16.mor.23. & 27.mora.20. Euch.q.in psalm. Beda.s.pro.31.
Frigus fere in malum sumitur, vt feruor in bonũ: & frigida omnia attribuũtur diabolo: vt boreas, seu aquilo, & aquę frigidæ, & serpens, & multa alia. Et frigida cisterna est iniquitas. Iere.6.b. Et frigus erat, cum teneretur Christus, & negaret Petrus, designans charitatis extinctionem, & tribulationem, & tentationem, & timorem. Matt.24.b. Luc.22.f. Gen.8.d. deut.28.b. Iob.24.b. ps.147. Et frigus, quod orit̃ ab arcturo, est potestas, & persecutio à dæmonibus & gentilibus orta aduersus fideles. Iob.37.b. prouerb.20.a.25.b.27.c. Eccl'ici.43.c. Nahum.3.d. Zacha.14.a.c. Designatur etiam per frigora niuis pœna inferni, vbi erit stridor dentium. prouer.31.c.
Diabolus. Iniquitas. Charitatis extinctio. Tribulatio. Tentatio. Timor. Pœna inferni.

Amb.s.ps.118. ser.2. Hie.eps. paru.speci.
Frigidus dicitur infidelis. apo.3.c. Et cum Deus abominetur tepidum, frigidũ tamen nõ videtur abhorrere: quia facilius conuertitur, q̃; tepidus: amat tamen calidum.
Infidelis.

Gre.16.mor.24.
Frigus interdũ potest desideriũ designare, & sunt, quibus non est operimentũ in frigore, nẽpe qui praua habẽt desideria, sine bonorum operum vestimento. Iob.24.b.
Desiderium.

Beda.s.pro.20.
Frigus etiam est torpor pigritiæ ad bene operandum: vt propter frigus piger arare noluit. prouer.20.a.
Torpor.

Beda.s.pro.25.
Frigida aqua interdum in bonum sumitur: vt refrigerat lassos, aut sitientes. prouer.25.d. Et significat consolationes, & refrigeria, quę dantur mœrentibus, aut indigentibus. Refrigerari autem dicitur Deus, cum reficitur lassus: quia ipse dicturus est: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Isa.28.c.
Consolationes. Opera misericordiæ.

Hila.s.ps.65.
Refrigerium, in quod educet Deus suos, erit beatitudo in resurrectione. ps.65.
Beatitudo.

Beda.s.pro.25.
Frigoris dies, dici potest dies iudicij. pro.25.c. Amittit pallium in die frigoris.
Dies iudicij.

Frondere, Frondes, uide Folium.

Frons.

FRons est ea pars faciei, quę est supra supercilia, & inter tempora: Et in ea maxime lucet

Hie s.Eze 40.
verecundia: vnde impudentes frontẽ perfricuisse dicuntur.

Gre.s.Eze.ho.16.17
Frons vestibuli domus dñi, habens duos cubitos, designat notitiã vtriusq; testamẽti: vel literæ
Notitia vtriusque testamenti, vel literæ & spiritus.

Merita. Miracula sanctorũ. literę & spũs: vel designat meritũ vitę pręsentis, per duo pręcepta charitatis. Et frõtes thalamorum, sunt miracula & exẽpla sanctorũ veteris & noui testamẽti: quę nobis virtutis lumẽ prębẽt: vel sunt opera, q̃ exterius videnť: vt prædicatio, eleemosyna. & c. Eze. 40. b.

Verba & opera prædicatorum. Frontes portarum gazophylaciorum, sunt verba & opera prædicatorum: in quibus eos foris agnoscimus, quales apud se intrinsecus viuant. Eze. 40. e. Greg. s. Eze. ho. 20.

Cognitio creaturarum. Frons templi habens sex cubitos, designat cognitionem creaturarum, per quam deuenitur in cognitionem templi, vel Dei. Eze. 41. a. Hie. s. Eze. 41.

Manifestatio cordis Confessio oris & operis. Frons sacerdotis, vbi ponitur lamina continens nomen Dei, designare potest manifestationem cordis. Exo. 28. g. Leuit. 8. b: designat etiam confessionem oris & operis, quæ debet esse in fidelibus. apo. 7. c. Glo. ord. s. Exo. 28.

Manifestatio virtut. A fronte cadentes capilli, designant manifestationẽ gloriæ virtutum. Leui. 13. f.

Mens. In fronte percussus est Goliath, designans eos percuti ac perire, q̃ non sunt muniti signo crucis: vbi frons mentẽ significare potest. Ibi fit signum in bonũ, aut in malum. 1. reg. 17. f. Isa. 13. d. Eze. 9. b. Apo. 7. a. 13. d. 17. a. 22. a. Hæc est frons Oziæ leprosa. 2. para. 36. d. Amb. ser. 88.

Contumacia. Impudentia. Frons ænea facta est Israeli, & frons attrita: quia non erubescebant à facie Dei. Isa. 48. a. Et frons meretricis est in hæreticis: qui gloriantur in erroribus. Isa. 3. d. Ieremi. 3. b. Ezechiel. 3. b. apoc. 17. Glo. int. s. Isa. 48. Rup. 10. s. apoca.

Principium. Frons exercitus. Iosu. 8. b. Iudi. 3. d. est principium exercitus.

Frui, Perfrui.

FRui est, quasi delectationem & fructum de aliqua re capere: fruimur autẽ bonis, siue his, quę putamus bona. Eccl'tę. 2. a. 5. d. 7. b. Sapi. 2. b. pro. 7. c.

Coniunctio Christi cum ecclesia. Fruens Iudas concubitu Thamar. Gene. 38. d. designat coniunctionem Christi cum ecclesia ex gentibus. Glo. ord. s. gen. 38.

Delectari adulatione. Perfrui odore thimiamatis. Exo. 30. d. Est delectari laudibus, quæ soli Deo debentur. Glo. ordi. s. Exo. 30.

Fructus, Fructificare, Fructuosus, Infructuosus, Fruges, Pomum, Pomiferum.

FRuctus dicitur à fruendo, estq; illud, quod vltimo ab arboribus & fundis percipitur: daturq; fructus bonus, & malus: & fructus maturi, & acerbi: Et per metaphorã fructus dicitur vtilitas, quę ab aliqua re percipitur. Fruges aũt generaliter dicunť, quæcũq; ex fructu terræ in alimoniam vertimus: vt frumentum, & legumina, & c. videnturq; fruges dici, quando nondum ad perfectionem venerunt. Et filij dicuntur fructus ventris.

Christus. Fructus terrę, quẽ diciť terra nr̃a dedisse, est Chr̃s ab vtero virginali ortus. p̃s. 66. Qui dicitur fructus ventris. p̃s. 126. Luc. 1. e. Ipse est fructus arboris pulcherrimæ. Leui. 23. g. Et fructus dulcis ab arbore amara productus, est Chr̃s, & eius lex quæ in lege veteri continet̃. A lege enim cõtrahimus culpam: ab euangelio medicinam. A lege sentimus punientẽ iustitiã: à Christo aũt & euangelio gratiã & misericordiã: A lege delictũ: ab euangelio, vnde delictũ condonetur. Per legem oẽs tanq̃; oues errauimus: per Christum, qui est via, veritas & vita, diriguñt pedes nr̃i in viam pacis: A lege, vnde iniquitates nr̃ę sicut onus graue grauẽtur super nos: in Christo vero posuit pater iniquitates omniũ nostrũ. Per legem vulneratur, & infirmatur anima: Christi autem liuore sanati sumus. Diciť etiam Christus fructus, quia est merces fidelium. Et fructus vineæ, est Christus ortus è populo synagogæ. canti. 8. d. Tert. aduer. Iudęos Arno. s. p̃s. 66. Isy. s. Leui. 23. Geor. vene. canti. 2. ton 4. cap. 8. Euch. q. in psal. Gre. s. canti. 8.

Incarnatio Christi. Poma etiam significare possunt incarnationis mysteria prophetata. Et naues poma portantes, erant antiqui patres, qui diuinæ incarnationis mysteriũ prophetãtes, ipsi quidẽ spei odore potiti sũt: sed nobis fructum d̃ eadem spei perfectione detulerũt. Iob. 9. c. Sunt etiã mãdati sermones, & cõcessa facultas operis, & naturæ indita intelligentia cõditoris. Gre. 9. mor. 22. 24.

Dona spiritussancti. Fructus ligni, hoc est, crucis Christi sunt dona spiritussancti. Ioel. 2. e. Et fructus palmæ: sunt fructus crucis Christi. cantico. 7. c. Et fructus virgæ Aaron sunt fructus, quos tulit crux Christi. nume. 17. c. Hie. s. Ioel. 2. Gre. s. canti. 7. Ori. s. num. ho. 9.

Corpus spiritale. Immortalitas. Fœlicitas. Merces. Fructus virgæ Aaron, significare possunt corpus spiritale, quod resurget. num. 17. c. Fructus etiã Chr̃i erunt dona immortalitatis. p̃s. 1. 71. 131. Et fructus labiorum Christi, erit pax in vita æterna. Isa. 57. d. Et fructus vineæ erunt ea, quibus beati fruentur in fœlicitate. Isa. 65. d. Amos. 9. d. Fructus ficus seruatę est vita æterna. pro. 11. d. 27. c. cant. 7. c. Ori. s. nu. ho. 9. Hie. s. Isa. 57. 65. Arno. s. ps. 71. Hila. s. p̃s. 1. Beda. s. pro. 27.

Prędicatio passiõis. Charitas. Opera Christi. Conuersio gentiũ. Fructus sponsi dici potest prędicatio dominicę passionis: qui fructus suauis est credentibus. cant. 2. a. Isa. 30. c. Est etiam fructus eius charitas: & sublimia eius opera. Et fructus, quẽ attulit granum frumenti mortuum, est conuersio gentium. Ioan. 12. c. Ber. s. cant. ser. 48. Amb. s. p̃s. 118. ser. 5. Aug. s. ps. 71. & 1. Ioan. tract. 51.

Apostoli. Credentes. Pr̃iarchę, & p̃phetę. Fructus Chr̃i dicunt̃ apl'i, & credẽtes. p̃s. 1. 71. 131. Et frugũ primitię sunt ijdẽ apostoli. Leu. 2. d. Et fructus oliuę ĩ cacuminibus ramorũ, designare possunt apl'os eductos ab extremis Iudęorũ. Isa. 17. b. Poma aũt prima ficulnęę, sunt pr̃iarchę & p̃phetę. Hose. 9. c. Et poma odo- Gre. s. cant. 2. Arno. s. p̃s. 71. Hila. s. p̃s. 1. Hie. s. Hose. 9. Aug. s. p̃s. 78. 126.

Euch.form. spual.4 Rup.12.f.aj oca. rifera sunt sancti: quorum custodia est Hierusalem.ps.78. Et poma sanctorum sunt, vel ipsi sancti, vel fructus eorum in virtutibus. canti.4.d. Et fructus ventris sunt filij ecclesiæ, in ea regenerati.ps.127. Fructus duodecim ligni vitæ, sunt apostoli. Apo.22.a.

Greg.f.canti.6.&.f. Eze.ho.11. Poma conuallium sunt minus perfecti, habentes tamen odorem bonorum operum. cāti. 6.d. fruges etiam designare possunt nondum perfectos: & fruges nouæ sunt recētes in fide. gene.41.f.Exo.13.a.22.a.23.b.34.c.Eze.3.d. Minus perfecti. Recentes in fide.

Amb.3. Exae.12. Ori.f.Leui.ho.16. Hie.f. Matth.ho.21. Fructus generaliter dicuntur opera, siue bona, siue mala. Mat.7.c.13.b.21.d.Mar.4.b.Ioā. 15.a. Et fructus maturi aut acerbi, sunt opera debitis circūstantijs vestita, aut eis carētia. thre. 2.g.Mich.7.c. Et poma in arboribus sunt opera in fortibus: & pręcipuē virtutū opera. Exo. 10.d.Leui.19.f.26.a.27.d.Mala.3.c. Opera.

Ori.f. Luc.ho.22.& f.Mat.ho.16.et.f.nu me.ho.9.&.f.rom.6 Aug.13. cōfessio.25. Philo.d̄ plāta Noe. Gre.22. mora.20. & f.cant.7. Hych.f. Leui.19.26. Fructus boni dicuntur bona opera: vt fructus digni pœnitentia. Matth.3.b.7.c.12.b.Luc. 3.b.6.f.13.b.Ioan.4.c. Et ponuntur fructus spiritus charitas, gaudium, pax & c. Qui etiam dicūtur fructus lucis: & fructus iustitiæ. gala.5.d.Ephe.5.c.Philip.1.b. Et fructus boni sunt opera miæ. Iacobi.3.d.gen.1.a.41.d.Colos.1.b. Hi fructus bonorū operū deficiebant in ficu, quā maledixit Chr̄s. Matt.21.b.Marc.11.b. Et dicitur fructificare Deo, qui opera exercet accepta Deo. Rom.7.a. Et fructus sponsi dulces sunt bona opera. cant.2.a.5.a.7.d. Et fructus quarti anni offerendi Deo, sunt perfecta opera ascribenda Deo. Leui.19.e. vel designant glorificationē operū Christi. Et fructus vētris, quo dicitur priuata Rachel, sunt bona opera. gen.30. a. Fruges optimæ terræ offerendæ, designant optima opera offerēda Chr̄o. gene.43.c.47.e. Leui.26.a.ps.1.66.84.Isa.30.e.Iere.17.b.29.b.Eze.36.b.f.Hose.14.d. Ioel.2.e. Mich.6.b.Zach. 8.c. Fit autem fructificatio ab imperfecto ad perfectū: vt prius sit in herba, deinde in spica, postmodū in area, vbi colligit̄ fructus segregatus à palea. Mar.4.a. Sic datur profectus in bonis operibus. Fructus pomorum habentes in se refectionis dulcedinē, sunt bona opera. cāt. 4.d. Et fructus arboris pulcherrimę, sunt bona opera tp̄e opportuno facta. Leui.23.g. Et fructus virgæ Aaron, designant perfecta opera iustitiæ, quę etiā alij vitam prebere valeāt. nu. 17.c. Poma q̄ germinant arbores recēter plātatæ, dicuntur immunda, & n̄ris esibus non apta. Leui.19.e. quia cum primordia boni laudant̄ operis, dignū est, vt hoc animū non pascat operantis: ne dum accepta laus suauiter carpitur, fructus operis intempestiuē comedatur. Fructus vitis erant bona opera hęreticorum, quando erant fideles in ecclesia. Hose.10.a. Bona opera.

Gre.f.cāt.4. Isy.f.Leui.23. Aug.ser.99. Gre.8.mor.35. Hie.f.Hose.10.

Hie.f.Amos.2. Fructus mali sunt mala opera, quæ à mala arbore procedunt. Matt.7.c.12.b. Luc.6.f. Et dicitur fructificare morti, qui operatur digna morte. Rom.7.a. Et opera mala dicuntur infructuosa opera tenebrarum. Ephe.5.c.Iere.12.d.Amos.2.c. Mala opera.

Ori.f.Rom.6. Fructus boni dicuntur nostri, quia à Deo dante nobis naturam bonam, & adiuuante per gratiam sunt in nobis: fructus autē mali dicuntur non nostri, sed à diabolo: quia non à natura bona, sed à praua volūtate incitata ab eo, qui homicida est ab initio. Et vitis aliena dicitur, quasi alienum dederit fructum. Et inimicus homo dicitur superseminasse zizania. De bono ergo fructu ait apostolus. Roma.6.d. Nunc liberati à pc̄tō, serui autē facti Deo, habetis fructum vestrū in sanctificationem: finem vero vitam æternam.

Hie.f.Isa.27. Fructus aut benedictio, quam dedit dominus domui Iacob, est remissio culpæ, propter orationem Christi, quem Iudæi occiderunt. Isa.27.c. Remissio culpæ.

Hie.f.Iere.6. Fructus cogitationum malarum dicitur castigatio Dei: qua mali puniuntur propter malas cogitationes, & peccata. dicitur etiam fructus studiorum. Iere.6.e.21.d. Castigatio Dei.

Ori.f.Iere.ho.8. Fructus īpiorū dicunt̄ discipuli hęreticorū. Ier.12.c. dicunt̄ etiā fruges mēdacij. hos.10.d. Discipuli hęreticorū.

Hila.f.ps.51. Hie.f.Iere.11. Fructifera oliua dicitur, qui abundat operibus misericordiæ. p̄s.51. Fructifera quidē oliua, erat prius synagoga, postea vero ecclesia. Iere.11.c. Ecclesia.

Gre.17.mor.1. Infructuosum lignum, est homo non habens bona opera: ideo conterendus, & succidēdus, ac in ignem mittendus. Iob.24.d. Et infructuosa opera sunt, quæ non pariunt fructum æternę vitæ. Ephe.5.c.Titum.3.d.Iudę.d.Matt.3.b. Homo sine bonis operibus.

Hie.f.Eze.47. Gre.f.cant.7. Ricar.de.f. vi&.d se curi.consciētiæ.16. Hila.f.ps.66. Hie.f.Iere.2. Isy.f. Leui.25. Fructus bonę arboris, sunt sensus spirituales. Eze.47.c. Sic poma sunt sensus sanctarū scripturarum: & poma noua sunt noui testamenti: vetera vero, veteris. cāti.7.d. Et fructus arboris procerę. Dani.4.b. est sciētia spiritalis: vt enim fructus hominis sapit, & pascit, ita sciētia spiritalis spiritalē esuriē p̄ sacrā admonitionē suauiter reficit. Fructus quoq; terræ sunt cognitio Dei, quam dedit Christus: qua ratione terra nostra dicitur dedisse fructū suum. p̄s.66. Isa.4.a. Et fructus Carmeli est doctrina sacrę scripturę. Ier.2.b.Eze.34.f.Leui.25.f. Sensus spirituales. Sacræ scripturæ. Cognitio Dei.

Hila.f. Matt.cā.12. Fructus boni, aut mali, ab arbore bona, vel mala, dici possūt bona, aut mala opinio, quæ de Christo habebatur inter Iudæos. Matt.12.b.

Ber.f.cant.ser.48. Rup.f.Amos.8. Fructus terræ aliquando significant bona tēporalia, quę debet percipere laborans agricola, hoc est, prædicator. 2.Timo.2.a. fructus autem terræ offert sicut Cain, qui dat substantiam terrenam, qua non placatur Deus absq; bono animo. gen.4.a. Poma, quę vncino capiūtur, temporalia bona sunt, quę recipiunt auari. Amos.8.a. Bona temporalia.

Hie.f.Eze.17. Fructificans vinea in palmites, erat regnum Iudæorū sub rege Sedechia. Eze.17.b.

Fructus

Bona verba. Fructus oris dici possunt bona verba: nam qui mala loquitur, non fructum generat, sed damnum. pro.12.b. Beda.s.pro.12.

Frumentum, Triticum.

FRumentum à fruendo dictum, hoc est, à vescendo, generale nomen est, ad far, triticum, siliginem, & hordeum: quantum vero ad allegorias pertinet, non fit discrimen inter frumentum & triticum.

Corpus Christi. Frumentum sæpe significat corpus Christi, qui dixit se panem viuum. gen.27.f.41. f.42.b. 47.d.ps.4.64.80.147.Iere.31.c.Hose.7.d.Ioel.2.e. Et dicitur frumentum electorum. Zach.9. d. quia pascit electos. Isa.62.c. Hie.s.Isa.62.&.s.Iere.31.&.s.Zach.9. Ori.s.Iere.ho.8. Arno.s.ps.4.64. Amb.de Ioseph.7.

Charitas. Verbum Dei. Sacra scriptura. Præcepta. Mystici sensus. Sapientia. Cōfessio vni° Dei. Potest in eisdem fere locis significare charitatem, & verbum Dei, & euangelicam doctrinam: & generaliter sacram scripturam, & præcepta, ac mysticos sensus. Idem designabit triticea simila. Exo.29.a.Isa.30.e.Iere.12.c.thre.2.d.Eze.4.c.45.d.Hose.2.b.Ioel.2.e.Zacha.9. d.Mar.4.c.Luc.16.b.apoc.6.b. Et triticum in saccis, est sapientia in anima. genes.42.e.44.a. Et frumenta in asinis. gen.42.b. designant confessionem vnius veri Dei apud Iudæos: sed comedunt hoc frumentum hordeo mixtum, quia filium Dei negant. Aretas.s.apoc.6. Ori.s. gen. ho. 12. & s.Iere.ho.7.&.s.Lu. ho.28. Hie.s.Isa.30.&.s.Iere.12.&.s.Eze.4.45. & epist.ad Aglasiam Gre.3.past.adm.25. Fulgen.ho.de cōfe.

Boni. Iudæi. Proceres ecclesiæ. Frumenta dicuntur boni: qui virga veritatis ab inani palea, hoc est, à reprobis separant. Iudi.6.b.Matth.3.c.13.c.Luc.3.d. Triticum etiam dici possunt Iudæi, aut proceres ecclesiæ: quia vt triticum grauius teritur quàm alia semina, quæ baculo excutiuntur: Ita hi si peccēt, grauius à Deo puniuntur. Iob.37.b.Isa.28.g.Iere.23.f.apocal.6.c.18.d. Potest etiam in multis ex his locis sumi pro martyribus. Amb.prol. de spiritusancto.&.s. Luc.3 Ori.s.Luc. ho.26. Hie.s.Isa.28. Aug.s.apoc. ho.6.& ser.108.

Martyres. Consolationes perfectorū in hac vita. Triticum dici possunt consolationes perfectorum in hac vita, quia adhuc sunt cum paleis. 1.reg.6.c. In alia vero vita, est iam panis sine paleis. In hac enim vita est delectatio, & cognitio, quæ per creaturas habetur, iuxta illud. Rom.1.c. Inuisibilia Dei per ea, quę facta sunt, intellecta conspiciuntur. Et.ps.91. Delectasti me in factura tua. Gre.27.mor.22. Gre.s.1.reg.6.

Donaspiritussancti. Frumentum dici possunt dona spiritussancti: quæ aperiunt, qui vendunt dona, vel gratias gratis datas. Amos.8.b. Hie.s.Amos.8.

Cogitationes bonę & opera. Virtutes. Triticum bonas cogitationes, & virtutes, & bona opera significare potest. Iudi. 6.b.2. reg.4.a.b.canti.7.a. Et frumētum, vinum, & oleum, cogitationem, verbum, & opus designare possunt. gen.27.f. Gre.3.mor. 22.&.s. cant 3. Beda.s.gen.27

Bona opera. Frumentum quandoq; significare potest bona opera minora, quibus abūdabunt valles. ps.64. Triticum vero etiam perfectos fructus, qui congregantur in horrea. Matth.3.c.Ioel. 1.c. Frumentum autem considerari potest in herba, in spica, & in area: & designat diuersos proficiendi gradus. Marc.4.c. Hila.s.psal. 64.&.s. Mat.cano.2. Gre.22.mor.20.

Opera legis. Triticum Iudæorum dici possunt opera carnalia legis, quibus ipsi pascuntur. Isaię.62.c. Agge.1.c. Hie.s.Isa.62.

Doctrina hæreticorum. Frumentum, cuius quisquilias vendunt hæretici, est vilis eorum doctrina, quæ non meretur frumentum appellari. Amos.8.b. Hie.s.Amos.8.

Tempus gratiæ. Triticea messis dici potest tempus gratiæ. gen.30.b.Exo.34.c.Iudi.15.a.

Frustra, uide Vanus.

Frustum.

FRustum est rei cuiusq; particula.

Sensus scripturæ diuersi. Frusta in quæ diuiditur vitulus, significare possunt diuersos sensus sacrę scripturæ, & doctrinam auditoribus accommodatam. Leui.1.b. Idem designabunt frusta arietis. Exod. 29.c.Leui.8.d.9.c. Glo.ordi.s.Leui.1.

Cogitationes carnales. In frusta concisus Agag, designat cogitationes carnales dispergendas esse, ne libidinis ignem accendant. 1.reg.15.g. Ad simile referri possunt frusta leonis, quem discerpsit Samson. Iudi.14.b. Et frusta carnis, quæ misit Ezechiel in ollam. Eze.24.b. Et frusta cadaueris vxoris Leuitę. Iudi.19.g. Gre.s.1.reg.15.

Frutex, Frutetum.

FRutex est planta, quæ ad iustam arboris magnitudinem non assurgit: Maior tamen vt plurimum herbis, nec arescit, sicut herbæ. Frutetum autem est locus fruticum. Plini.16.nat.hist.36

Populus Hierusalē, vel ecclesiæ. Fruteta oleę Hierusalem, quæ comburit Deus, populum Hierusalē significare possunt, Vel etiam ecclesiæ, qui cum peccant puniuntur à Deo. Iere.11.c. Idem designare possunt fruteta Iudęæ, in quibus requiescunt musca Aegypti, & apis Assur. Isa.7.c. Hie.s.Iere.11.

Excusatio peccati. Frutex peccati eradicandus. Eccl'i.3.d. dici potest excusatio peccati, quę eradicabitur. Lyra.s.Eccl'i.3.

Fugere, Fugare, Fuga, Aufugere, Profugere, Profugus, Resilire, Transfugere.

FVgere est cursu & celeritate ab aliquo discedere: vel absolute discedere, vel abire, aut pauide abire: & elabi, vel euadere, & etiam vitare. Fuga autem est ipse actus fugiendi: Fugare vero est in fugam conuertere. Profugere autem est procul fugere: Et profugus, qui à patria sua procul aufugit. Resilire vero est quasi saltu euadere. Transfugere vero dicitur, qui à suis ad hostes fugit.

Au.q.in Iudi. 49.& s.ps.3.56. Beda.s.gen.39. Cyril.3.s. Ioan. 20. Aug.s.Ioan.trac.25. — Christus relinquens Iudæos.

Fugiens Iephte fratres suos. Iudi.11.a. Typus est Christi, qui latuit Iudæos quantus esset, & in morte fugit, quia non amplius à Iudæis visus est, licet resurrexerit. Et fugiens Ioseph relicto pallio in manu adulteræ. gen.39.c. designat Christum morientem relicto corpore ad tempus in manu synagogæ. Et fugiens Dauid in speluncam à facie Saulis, designat Christum, qui per mortem & sepulturam, fugit à persecutione Iudæorum. ps.56. in titulo. Et fugiens Dauid à facie Absalom est Christus, qui fugisse dicitur à Iuda, quando Iudas recessit ab eo. ps.3. in titulo. Et fugiens Christus in montem relicta turba, est ascendens in cœlum relictis adhuc in ignorantia Iudæis: quia illud dicimus nos fugere, quod ignoramus. Ioan. 6.b. Fugiens Moses ab Aegypto & fratribus suis, designat Christum ascendentem in cœlũ:

Beda.s.Exo.2.

Vt etiam Moses fugit Pharaonem, ita fugit Christus Herodem. Exo.2.c.

Gre.17. mora.14.& s.cant.8. — Incomprehensibilitas Christi.

Fugere dicitur sponsus. canti.8.d. quando Christus ex diuinitate intelligentiam nostri sensus excedit: & in seipso nobis incomprehensibilis permanet.

Hie.s.Isa.52. Hila.s.psal. 54.&.s. Mat.cano.1. — Apostoli relinquentes Iudæam.

Fugiens Iacob ab Esau in Mesopotamiam, designat Christum & apostolos, relicta Iudęa transeuntes ad gentes. gen.27.g.28.a. Et fugiens Moses à fratribus suis, indicat transitum apostolorum ad gentes. Exo.2.c. Et fuga ab Hierusalem sine properatione, designabat transitum fidelium, relicta Hierusalem ad gentes cum victoria fidei. Isa.22.d. Fuga etiam Christi in Aegyptum transitum eius ad gentes innuebat. Matth.2.c.ps.54. Et fugiens ex acie Iudęorum vir vnus, est prædicator ex Iudæis conuersus, & prædicans gentibus. 1.reg. 4.c. Eze.6.

Rup.13. victo. verbi Dei.4.

b.Hose.12.d. Fugere dicitur mulier in solitudinem. apoc.12.b. quando in primitiua ecclesia, discipuli relinquebant omnes curas seculares, & erant illis omnia communia.

Amb.de fuga secu.5 Aug.s.ps.141. — Priuans se Christus fuga. Item apostoli. Item condemnati.

Fuga Christi perijsse dicitur in passione, quia omnino se fuga priuauit. ps.141. Perit etiam fuga à bonis pastoribus, qui non fugiunt vt mercenarij, veniente lupo: Perijt quoq; fuga ab his, qui grauantur peccatis: quia non possunt euadere iram Dei. Amos.2.d.9.a.

Gre.Nysse. de vita Mosis. — Discens scientias seculares.

Fugiens Moses ab Aegypto in terram Madian. Exo.2.c. designare potest eum, qui ad tẽpus redit ad scientias seculares.

Hie.s.Ionam.1. Geor. vene.canti.2. ton.6.cap.9. Rup.s.Ionam.1. — Christus veniens in mundum.

Fugiens Ionas in Tharsis. Ionę.1.a. designat Christum venientem à patre in mundum: qui quasi fugisse dicitur, cum latuit sub humanitate: Vt autem fugit, ne prędicaret Niniuitis, designat Christum dicentem: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Designat etiam pauorem Christi ante passionem: quo tamen non obstante obtemperauit patri: Potest etiam significare quemlibet fugientem à facie Dei, & tradentem se mundi fluctibus.

Amb.s.Luc.17.& de fuga secu.4.&epis.4 Gre.27.mor.25. Hie. Aglasiæ. Arno.s.ps.56. Ori.s.Iere.ho.2.3. Rup.7.s.apoc. — Eligere vitam sublimem. — Deserere vitia.

Fugere ad montes est, relictis seculi periculis, ad vitam sublimen per virtutes confugere: & etiam ad sanctos, eos imitando & orando. Fugit autem, qui mundi huius mala euadere concupiscit. gen.14.b.19.e. Idem est fugere in desertum, vt Elias. 3.reg.19.a. Matt.24.b. Mar. 13.b. Luc.21.c. Ioan.6.b. apoc.12.b. Fugere autem seculum est abstinere à peccatis, & ad similitudinem & imaginem Dei formam virtutum assumere: & extendere vires ad imitationẽ Dei, secundum mensuram proprię virtutis, auxiliante gratia Dei. Hoc designat fuga Dauid ab Absalom. 2.reg.15.c. Et fuga Ionę. Ion.1.a. Et fugiens Iacob à Laban, designat relinquentẽ principem huius seculi, & mundum. gen.31.d. Et fugiens Dauid à facie Saulis, est fugiens à principe huius mundi. ps.56. in titulo. Et fugere à Chaldæis, est fugere à dæmonibus. Isa.21. d.48.d. Et fugere de medio Babylonis, est velociter deserere statum & confusionem peccatorum. Iere.50.c.51.a. Et fugiens Moses ab Aegypto & Pharaone, fugam seculi & principis

Hiero.s.Eze.7.&.s. Nahum.3. Aug.s.ps.113. Ricar.de.s.victo.de extermin.mali.2.

seculi designauit. Et etiam fugiens Israel Pharaonem. Exo.2.c.14.d. Et fugere à terra aquilonis, est fugere à statu vitiorum. Zach.2.b. Et resilire à Niniuę, est recedere à mundo. Nahum. 3.b. Saluantur autem, qui ita fugerint. Eze.7.d. Et fugere dicitur mare, quum mundanus, relictis vitijs, conuertitur ad Deum. ps.113.

Ori.s.Mat.ho.29 Philo.de profugis Rup.s.Zach.2. — Confugere ad pœnitentiam.

Fugere ad locum constitutum, est ad pœnitentiam confugere. Exo.21.b. Fugiẽs etiam Iacob ab Esau, designat deserentem prauos mores per pœnitentiam. gen.27.g. 28.a. Fuga tamen est imperfectorum, ne videlicet pereant in consortio prauorum. Zach.2.b. Vbi est credere, & pœnitentiam agere.

Ori.s.Mat.ho.29. Arno.s.ps.141 — Declinare carnis incendia.

Fugere à Sodoma, est incendia carnis declinare. gen.19.e. Fugiens quoq; Iacob à Laban, designat fugam à carnalibus vitijs. gen.31.d. Et fugiens Ioseph à domina adultera. gen.39.c. Et fugere fornicationem, est omnes eius occasiones vitare. 1.cor.6.b. Si enim non plenè caueamus, perit fuga à nobis. ps.141.

Hie.s.Amos.2. — Expoliatio veteris hominis.

Fugit nudus robustus, qui vt possit euadere, expoliauit se veterem hominem, & pelliceas tunicas peccatorum, vt nulla sit sarcina pręgrauatus. Amos.2.d. Vel quia nudus est, &

Christi perdidit vestimentum, de quo in apostolo dicitur: Induite vos Christum Iesum. Et in alio loco: Si quidem induti, non nudi inueniamur. Nihil ei proderit fortitudo sua: sed in die prælij atq; certaminis fugiet persequentes: & abiq; armatura apostoli resistere non valens, hostibus terga prębebit.

Rediens ad ecclesiã ab hæreticis. Fugit in terram suam, qui relictis hęreticis redit ad ecclesiam. Dicitur etiã fugere à Moab quasi auis. Isa.13.c.16.a. Et fugit à facie gladij, & arcus, qui sibi ab hæresibus, & tẽtationibus cauet. Isa.21.d. Et fugit alienum, qui sibi cauet ab hæretico. Ioan.10.a. Abdi.c. Et fugit in aliã ciuitatem is, quem hæretici persequuntur in vna, cum fidelis confugit ad aliud volumen sacræ scripturæ, quando hæretici in alio non bene fundantur: vt sic reuincantur. Matthæ.10.c. Hie.s.Isa.13.16.21.& s.Mat.10.

Eleuari in contemplationem. Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium, in altam Dei contemplationem se subleuat. ps.54. Gre.4.mor.35.

Dans gloriã bonorum operũ Deo. Fugiens adolescens, reiecta sindone. Marc.14.f. designat eum, qui de virtutum ornatu nihil sibi ascribit, sed totam gloriam relinquit Deo. Gre.s.1.reg.15.

Separari sapientem ab insipientibus. Fugiens Iacob in consulto Laban. gen.31.d. designat sapientem separantem se, ab insipiẽtium conuinctu, quando videt se illis non posse prodesse: vel Christum recedentem à Iudæis. Glo inte.s.gen.31.

Impedimenta conuersionis. Fuga fit in hyeme vel sabbato. Matth.24.b. quando quis aliquo rerum temporalium impedimento detinetur à conuersione: Vel cum quis est affectus rerum temporalium tristitia vel lætitia, propter amorem erga res illas. Vel fit in hyeme, quum quis opprimitur tribulationibus & tentationibus: Vel est in frigiditate charitatis. In sabbato vero, quum quis est bonis operibus vacuus & nudatus. Vel hyeme vel sabbato fugere conatur, qui iram districti iudicis, tunc appetit fugere, quando ei iam non licet ambulare. Aug.1.q.in euan.37. &.2.de cõse,euã.77 Ori.s.Mat.ho.29. Amb.de fuga sec.6. Hie. Aglasiæ. Euch.q.in Matt. Gre.epis.33. Isyc.s.Leui.4.

Transire à litera ad spiritum. Fugere à Iudęa in montes, est transire à litera ad sensus spirituales. Matth.24.b. Fugam autem simulantes filij Israel ab vrbe Hai, designat desertionem literę legis faciendam, vt veniatur ad Christum: Vel designat fugientes vitia. Iosu.8.a. Fugiunt etiam ad vrbes, quum cõfugiunt ad scripturas prophetarum. Leui.26.d. Ori.s.Mat.ho.29.& s.Iosu.ho.8. Isyc.s.Leui.26.

Euadere iram Dei. Fugere à facie Dei, aut à facie arcus, est euadere iram Dei, aut etiam iudicium eius non sustinere. ps.59.138. Et fugere ab increpatione Dei, est fugere ab operibus increpatione dignis. ps.103. Fugere etiam dicuntur Assyrij, non à facie gladij, sed ab ira Dei, quam putant mali se euasuros, cum non possint sine pœnitentia. Isa.31.d. Non potest enim quisquam à Deo fugere, nisi ad eundem confugiat. Ideo est refugij domus. ps.30. Fugiunt quoq; facie gladij, qui ante iudicium conuertuntur. Iob.19.d. Hila.s.ps.138. Basi.s.ps.59. Arno.s.ps.13. Aug.s.ps.30.59. Gre.14.mor.34.

Emendatio vitæ. Fugit de manu ferientis, qui suę prauitatem corrigit actionis. Iob. 27. d. Vel certè quia manus opera designant, de manu percutientis fugit, qui dum praui interitum conspicit, vias prauitatis relinquit. Gre.18.mor.13.

Decessus patrũ, ante aduentũ Christi. Fugerunt dies Iob, & antiquorum patrum, quia ante tempus expectatũ elapsi sunt, qui ad redemptoris præsentiam peruenire nequiuerunt. Iob.9.d. Gre.9.mor.22.

Amissio lucis cõteplationis. Fugit somnium à Nabuchodonosor. Dani.2.a. dum mens illam, quam per mentis excessum videre consueuit, contemplationis lucem amittit. Ricar.de.s.victo.de somni. Nabucho. 2.

Frigiditas mentis. Fugit homo velut vmbra, quia in amore Dei cordis calorem non habet: nec tamen vitã, quam diligit tenet. Iob.14.a. Gre.11.mor.27.

Condescensio ad seculares, vel ad sens⁹. Fugiens Iacob ab Esau ad Laban. gen.27.g. designat eum, qui ad tempus sequitur splendida seculi, vt possit secularibus prodesse, quemadmodum Iacob profuit Laban. Designat etiam sequentem sensus condescendendo illis, ad impetum iræ vitandum. Et transfugientes ad Chaldęos, sunt tradentes se philosophiæ, quum non est in ecclesia, qui doceat, nisi errores. Iere.21.c. Amb.de fuga sec.5. Philo.de mig.Abra. Hie.s.Iere.21.

Detrectantes obedientiã prælati lapsi. Fugiunt bestiæ ab arbore succisa. Dani.4.b. quando subiecti obedientiam pręlati lapsi detrectant: & carnales magisterium eius contemnunt. Fugiunt volucres, quum spirituales illius infamiam horrent, & consortia declinant. Vel fugiunt bestiæ, cum vigore animi fracto, tentationibusq; exhausto, iam non valet mens carnales impetus cohibere: vel quęlibet irrationalia desideria sub rationis magisterio coërcere. Et fugiunt aues, cum sublimium inuestigationum iucunda spectacula, tot phantasmatum occursione turbati exercere non valemus. Ricar.de.s.victo.de secur.conscien.23.

Refugiens caro rationis imperium. Fugiens Agar à facie dominæ suæ, typus est carnis recedentis ab imperio rationis. genes.16.c. Lyra.s.gen.16.

Recedentes Iudæi à lege & euangelio. Incredulitas Iudæorum. Fugiens etiam Agar à facie dominę suæ, designat recessionem populi Iudæorum, ab euãgelio, & à lege. gen.16.c. Et fugiens Moses à colubro, designat Iudæos nolentes credere incarnationem Christi. Exo.4.a. Et fugiunt Iudæi nemine persequente: quia resistunt veritati quam fideles illis sine persecutione optãt. Leui.26.c. Et fugiens Israel philistęos, vnusquisq; in tabernaculum suum. 1.reg.4.b. Typus est Iudęorum non valentium rationibus Christianorum Rup.s.s.gen.25. Isyc.s.Leui.26. Gre.s.1.reg.4.

(Aug. 12. cōt. Faus. 12. Hie. s. Isa. 11. Rup. s. Amos. 5.) norum aduentū Mesſiæ probantibus respondere: sed tamen vnusquisq; in sua perfidia persistit. Et fugantur longe, qui absorbebant Sion, cum scribæ & pharisæi dispergūtur. Isa. 49. e. Et profugus Cain, typus est Iudæorum ab Hierosolymis exulantium. gen. 4. b. Dicuntur etiam profugi Israel, qui discesserunt à Deo. Isa. 11. c. Ipsi sunt fugiētes à facie leonis, hoc est, à Christo in primo aduentu. Amos. 5. f.

(Hie. s. Mich. 2.) (Non valentes resistere diabolo.) Fugiunt nemine persequente, qui conscientia peccatorum, etiam absq; supplicijs resistere hostibus, & dimicare non audent. Mich. 2. c. Iuxta Septuaginta. Leui. 26. c. Et fugiunt à facie equitis, aut à facie leonis, qui non possunt resistere diaboli tentationibus, aut tribulationibus. Iere. 4. g. Amos. 5. f.

(Hie. s. Isa. 30.) (Quærere fauorem mundanum.) Fugere ad equos Aegypti, est quærere fauorem mundanum, quod est fugere à Deo. Ideo dicitur Isa. 30. d. Ad equos fugiemus, ideo fugietis, & hoc secundum fugere, est reuinci à Deo.

(Gre. 10. mor. 9.) (Immoderata correctio.) Fugit securis de manu, cum increpatio excedit modum. deut. 19. b.

(Hie. s. ps. 30. Beda. s. Exo. 4. Aug. s. ps. 30.) (Relinquētes apostoli Christum in passione.) Fugerunt foras videntes Christum in passione. ps. 30. quum apostoli eum reliquerunt. Et fugiens Moses serpentem, designat fugam discipulorum in passione: & recessum à spe, in qua prius fuerant. Exo. 4. a. Fugiunt etiam foras Iudæi contemnentes sacramenta ecclesiæ: & hæretici, qui se separant ab ecclesia.

(Arn. & Hila. s. ps. 67. Gre. s. 1. reg. 14. Hie. s. Isa. 17. 22. & s. Nahum. 2. 67 Aug. s. psal. 103.) (Fugientes dæmones Christo resurgente.) Fugientes inimici à facie Dei, sunt dęmones, Iudæi, & etiam hęretici à facie Christi resurgentis, & à voce eius pręedicantis fugati. Fugiunt autem non latendo, sed timēdo. ps. 67. 88. Et fugientes Philistæi, sunt dæmones, qui fugantur per prædicationem, & peccatorum cōuersionem, & pœnitentiam. 1. reg. 14. c. Et fugiens procul est diabolus increpatus à Deo, timens ne mittatur in infernum. Isa. 17. d. Fugientes principes sunt hęresiarchæ discedentes ab ecclesia: & fugiunt procul, quia longe recedunt à veritate per obstinationem. Isa. 22. a. 31. d. Nahum. 2. c. Zach. 14. a. Fugans Iosue Amalec, est Christus fugans dæmones. Exo. 17. d. Et fugantes Crabrones Eueum, & Chananęum, & c. sunt propulsantes dæmones. Exo. 23. d. Fugiunt quoq; Aegyptij Israelem, quum dęmones cessant à fidelium persecutione. Exo. 14. f. (Cessatio persecutionum ecclesiæ.)

(Hie. s. Isa. 10. 16. Rup. 11. s. apoc. Tho. s. apoc. 21.) Et fugerunt aquæ ab increpatione Dei, cum cessauerunt persecutiones ecclesiæ. ps. 103. Profugus etiam Assur designat hæreticos eiectos ab ecclesia. Isa. 10. d. Dicuntur etiam profugi Iudæi, qui relicta fide transierunt ad hæreticos. Isa. 16. a. Fugiet terra in fine mundi, quādo per conflagrationem statum suum mutabit. apoc. 20. Ita etiam dicitur de cœlo, nēpe aërio. Designantur etiam in his peccatores, & dæmones.

(Hie. s. Iob. 41. Gre. 34. mor. 5.) (Pertinacia diaboli.) Non fugat vir sagittarius Leuiathan. Iob. 41. d. quum diabolus non curat increpationes sermonum, quæ fiunt à prædicatoribus: sed in sua persistit duricia.

(Aug. s. Ioan. trac. 46 Gre. ho. 14. Cyril. 7. s. Ioan. 5.) (Non audens prælatus reprehēdere subditos.) Fugit mercenarius viso lupo. Ioan. 10. b. quando prępositus videns animarum periculū, non audet reprehendere, aliquod temporale commodum respiciens. Qui neq; diabolo, ne suis tentationibus ouem de ouili separet resistit: neq; hæreticę prauitati, aut violentiæ opprimentium sese murum opponit.

(Gre. 15. mor. 12) (Rapina auari.) Fugit arma ferrea hypocrita, aut auarus, & irruit in arcum æreum. Iob. 20. c. quia dum pręsentes necessitates metuens, multa per auaritiam rapit, extremi iudicij districtis se percussionibus anteponit, & cum fugit arma ferrea, ab arcu ęrei sagittis inuenitur: quia mala temporalia stulte præcauens, sententia æterna percutitur.

(Rup. s. Nahum. 2.) (Mori.) Fugere dicuntur, qui moriuntur: quia valociter ab hac vita recedunt. Nahum. 2. c.

Fulcire, Fulcrum, uide Munire.

Fulgere, Refulgere, Splendere, Micare.

Nitere, Rutilare, Fulgor, Splendor, Nitidus.

FVlgere est splendorem, aut lucem emittere: quod etiam splendere dicitur. His confinia sunt omnia in titulo posita.

(Ori. s. Eze. ho. 1. Hie. s. Isa. 4. & s. Ezech. 1. Gre. s. Eze. ho. 2.) (Essentia diuina. Illuminatio Dei.) Splendor Dei ipsam diuinam essentiam significat, qui dicitur esse super eos, quos beatos facit, per sui manifestationem. ps. 89. Et splendor ignis designat ipsam illuminationem Dei tam quæ fit beatis, quam mentibus viatorum. Et splendor à lumbis sursum dicitur esse, vt virtutes mentis, quæ supereminet in homine, resplendeant. Isa. 4. b. Eze. 1. b. d. 8. a. Haba. 3. a.

(Ori. s. Mat. ho. 3. Tert. adue. Marcio. Aug. 18. ciui. Dei. 32.) (Manifestatio diuinorū secretorum. Fama Christi.) Resplendens facies Christi sicut sol, designat manifestationem diuinorum secretorum. Matth. 17. a. Et splendor Christi vt lux, fuit in eius transfiguratione. Haba. 3. a. Et etiam in natiuitate, cum lux orta est mundo. Isa. 60. a. 62. a. Qui splendor fama Christi intelligitur, quę credentes illuminauit.

(Glo. inte. s. Exo. 19.) (Miracula Christi.) Micantia fulgura miraculorum Christi claritatem designant: quæ totum mundum illustrarunt. Exo. 19. c.

(Ori. s. Leui. ho. 13. Hie. s. Iob. 39.) (Gratia in mente.) Splendet lucerna super caput, cum infunditur oleum bonorum operum: & gloria diuinæ gratiæ est in mente. Item cum lumen diuinę doctrinę illustrat mentem. Sic splendebat super

super caput Iob lucerna.Iob.29.a.Fulgentes etiam manus,designant opera mūda. Iob.9.d. Gre.9.mor.28.&.19 mor.9.

Splendor sanctorū & ecclesiæ. Fulgebunt iusti sicut sol in resurrectione.Matth.13.e.Generaliter quidem omnes,sed aliqui magis aut minus,secundum hoc quod dicitur Dani.12.b.Docti & iusti erunt vt splendor firmamenti:qui vero ad iustitiam erudiunt multos,fulgebunt quasi stellæ iu perpetuas æternitates.Et præter hoc differt stella à stella in claritate,vt dicitur 1.cor.15.e. Et micātes stellæ sunt sancti splendentes.Iob.38.c.Et splendet terra à maiestate Dei,hoc est,ecclesia per Christum.Eze.43.a.In iudicio vero retrahent stellæ splendorem suum,quia sancti vix absq; formidine iudicem videbunt.Ioel.2.c. Ori.f.Mat.cap.13. Hier.f.Eze.43.&.f. Ioel.2. Gre.29.mor.27.

Claritas operum,& virtutum. Fulgere aut splendere dicitur Sol,quum opera & virtutes clarescunt.Iob.31.d. Hie.f.Iob.31. Gre.22.mor.6.

Continentes. Nitidiores lacte dicuntur continentes,qui faciunt maiora opera,quàm sit distributio tēporalium in pauperes.thre.4.a. Glo.ordi.f.thre.4.

Corpora casta. Nitentes asini significare possunt corpora castitate ornata,quæ pacificè reguntur ab anima.Iudi.5.b. Ori.f.Iudi.ho.6.

Renouatio virtutis. Fulgor meridianus in vespere,est virtutis renouatio in tentatione:vt repentino charitatis feruore mens vigeat,quę iam iamq;,sibi gratiæ lumen occubuisse formidabat. Iob.11.d. Gre.10.mor 20.

Eloquentia hæreticorum. Micans gladius Niniuæ,nitorem eloquentiæ hæreticorum designare potest.Nahum.3.a Hie.f.Nahum.3.

Fulgur, Fulmen, Coruscare, Coruscatio.

FVlgur & coruscatio dicitur ignis splendens in nubibus, pręcipue cum tonat: Fulmen autem dicitur ignis magno impetu,ceu telum iaculatus à nubibus.In sacra autem scriptura sæpe fulgur pro fulmine sumitur.

Manifestatio diuinitatis. Coruscationes Dei sunt manifestatio diuinitatis per resurrectionem Christi, & per creaturas.ps.76.Et coruscat maiestas Dei,cum per admiranda opera manifestatur. Exod.40.d. Eze.1.d.Matth.28.a.apoc.4.b.Inspirationes etiam,quibus Deus manifestatur,coruscationes dici possunt.Iob.38.d. Am.1.de voca.gēt.1 Inspirationes.

Terror diuinæ vindictæ. Coruscationes etiam Dei,& fulgura,sunt eius minæ,& terror diuinę vindictę,& iudicij ps.17.96.143.Eccl'i.32.b.43.b.Sapi.16.c.Luc.17.c.apoc.4.b.11.d.16.d. Facit autem Deus fulgura in pluuiam,cum eos,quos terret minis,postmodum ad misericordiæ cognitionem, & pœnitentiæ lachrymas reuocat.ps.134.Fulgur etiam aut fulmen,ipsam diuinam vindictam significat.deut.32 f.2.reg.22.b.Sapi.5.d.Zach.9.d.Nahum.3.a. Haba.3.c. Aug.f.ps.134.

Ecclesia. Fulgur exiens ab oriente,& parens in occidente, designat ecclesiam per totum orbem splendentem,minimeq; latentem:vt doctrinæ hæreticorum,quæ in angulis & latibulis docentur.Matth.24.b. Aug.1.q.in euan.38.

Doctores. Apostoli. Fulgura,quę facit Deus in pluuiam,dicuntur doctores sciētię splendore fulgentes:quos facit Deus prædicare.Iob.38.d.ps.96.134.Iere.10.c.51.c.Dani.3.f.Nahum.2.b.Haba.3.c.Zach.9.d.Exo.19.c. Hila.f.ps.134. Hie.f.Iere.10. Gre.30.mor.4. Rup.4.f.Mat.

Doctrina. Verba Christi. Fulgura etiam designare possunt splendorem doctrinę & veritatis, & verba Christi. ps.43.Iere.10.c.Iob.41.c.Et fulgur exiens ab oriente,& parens in occidente, designat sonum doctrinæ & veritatis in omnem terram exiisse.Matth.24.b.Et fulgur egrediens de igne,est manifestatio veritatis à spiritusancto:vel illuminatio spiritussancti.Eze.1.d.ps.17.134. Zacha.9.d.apoc.4.b.8.b.11.d. Ori.f.Iere. ho. 5.& 1.Mat.ho.29. Hie.f.Eze.1.&.f.ps.17. Aug.f.apoc.ho.3.6. Gre.f.Eze.ho.5. Euch.for.spūal.3.

Miracula. Fulgura discurrentia super terram, designare possunt miracula facta ad conuersionem infidelium.Exo.9.c.19.c.Et sunt ignea & micantia,ad consumendas spinas vitiorum. Fulgura etiam,quæ multiplicauit Deus,sunt miracula,quę faciebat per sanctos & prędicatores.ps.17.76.96.143.Sic dicitur fulgurare Deus per nubes desuper lumine suo,cum per sanctos prædicatores insensibilitatis nostrę tenebras,etiam miraculis illustrat. Iob.36. d. 38.d. Eze.1.d.Zach.9.d.Haba.3.b.apoc.4.b.8.b. Ori.f.Eze ho.4. Gre.27.mor.8.&.30 mor.2. Hie.f.Eze.1.&.f ps.17. Aug.f.ps.143. Rup.3.f.apoc.

Compūctio cordis. Fulgur dici potest compunctio cordis:& transeunt nubes prę fulgure, quum per compunctionem peccatores conuertuntur.ps.17. Hie.f.ps.17.

Sententia iudicij. Fulmen aliquando designat sententiam extremi iudicij:quæ ideo fulmen vocatur, quia eos,quos ferit,in perpetuum incendit.Sic contra Antichristum mittet Deus fulmina, quē interficiet spiritu oris sui,& destruet illustratione aduentus sui.Iob.41.c.2.Thessa.2.b. Gre.34.mor.3.

Potentes seculi. Dæmones. Fulgurans est,qui in potestate positus alijs nocet.Sed aliud est splendere,aliud fulgurare. Nonnunquam enim splendor sine percussione est:fulguris vero nomine, splendor exprimitur cum percussione:sed iniquus fulgurat in amaritudine sua: quia inde postea supplicijs æternis mancipatur.Iob.20.d.Sic Satanas non dicitur fulgur,sed sicut fulgur,quia transfigurat se in angelum lucis.Et opera malorum iustitiæ speciem habentia non sunt fulgur sed sicut fulgur.Luc.10.c.Et erunt dęmones quasi fulgura discurrentia in iudicio. Nahum.2.b.Fulgurans autem hasta,designare potest eloquentiam hæreticorum.Nahum.3.a. Gre.15.mor.13. Amb.2.de interp.4. Hie.f.Nahum.2.3.

Eloquentia hæreticorum.

Fulica.

Fulica

Amb. s. Exae. 18. Plini. 18 nat. hist. 35.

FVlica est auis, quæ victitat apud mare. Et ps. 103. Vbi nos habemus herodius, Arnobius legit fulica. Est magnitudine columbæ, dicta à fuliginis colore: prędicit tempestatem matutino clangore. Fertur nutrire pullum ab aquila abiectum.

Fullo.

FVllo est, qui vestimenta, seu pannos rudes purgat, & expolit: dictus sic à fouendis aqua calida vestibus.

Amb. s. Luc. 9. Hie. s. Mala. 3.

Fullo interdum potest significare Christum, qui abluit peccata nostra. 4. reg. 18. d. Isa. 7. a. 36. a. Mala. 3. a. *Christus.*

Ori. s. Mat. ho. 3.

Designat etiam sapientes huius seculi: qui non perinde candidam possunt verbis facere sapientiam, qualis erat vestis Christi in transfiguratione. Marc. 9. a. *Sapientes secu.*

Fuluus, quære Rufus.

Fumus, Fumare, Fumigare.

Aug. s. ps. 36.

FVmus est vapor obscurus & densus, ex humore lignorum virtute ignis comburentis exhalans, à calore furuo sic dictus. Fumus pręcedit ignem producendum, & ab oculis, quos nimium infestauerit, lachrymas elicit. Quo autem amplius fumus in altum extollitur, eo fusius dilatatur, extenuatur, & deficit.

Ori. s. Isa. ho. 4. Hie. epist. Et factū est. & s. Isa. 4.

Fumus, quo impleta est domus Dei, designare potest donum de gloria Dei, vel gloriam ipsius Dei. Vel designat cognitionem obscuram, quæ in hac vita de Deo habetur: quæ ab ipso Deo procedit, sicut fumus ex igne. Isa. 4. b. 6. b. Ioel. 2. g. ps. 143. *Gloria Dei. Cognitio obscura de Deo.*

Hie. epi. Ignota vultu. & s. Isa. 6. Rup. 5. 9. s. apoc.

Designat etiam errorem & ignorantiam Iudæorum, quo repleta est domus, hoc est, synagoga. Indicat quoq; destructionem templi eorum combusti. Isa. 6. b. Ioel. 2. g. Fumus putei quasi fornacis, ignorantia, seu error in Iudæis, ex praua cupiditate. apoc. 9. a. 15. d. *Error Iudæorum.*

Euch. for. spūal. 3. Aretas s. apoc. 16.

Fumus de naribus Dei, indignationem, & comminationem diuinam significare potest. ps. 17. Hoc fumo impletur templum. apoc. 16. a. *Cōminatio diuina. Ira Dei.*

Aug. de essen. diui. Hie. s. ps. 17. Rup. 1. s. Isa. 15.

Fumus etiam de naribus Dei, dici potest compunctio, seu lachrymę, quas Deus castigando excitat in pœnitente: vel lachrymosa deprecatio pœnitentium. 2. reg. 22. a. ps. 17. Fumus, quem creat Deus, lachrymosa compunctio peccatorum pœnitentiam agentium. Isaiæ. 4. a. apoca. 8. b. *Compunctio.*

Gre. s. cant. 3.

Fumus ex aromatibus, significare potest orationes huius vitæ Deo acceptas. Canti. 3. c. *Oratio.*

Amb. 2. de Abra. 9. Philo. Quis rerum diui. hæres. Ricar. de. s. victo. 5. de arca mysti. 6.

Fumans clybanus est anima peccatrix obscura, quę clybanus est, cum in ea virtutis cibus coquitur. gen. 15. d. Quasi fumus autem aīa in superna ascendit, quando dilectione feruente, & in hoc ipsum vrgente, suum eam desiderium: super semetipsam rapit. Vt virgula fumi autem est desiderium ignitum, & anxium, & surgens ex intentione recta. *Anima.*

Cyril. 3. s. Ioan. 3. & ho. 5. Beda. s. Exo. 19. Rup. 4. s. Mat.

Fumans mons est lex obscura malis: quam etiam designat fumus fornacis. Exo. 19. c. 20. c. Significat etiam sublimia dogmata nobis obscura: & præterea ignorantiam malorum. Fumus quoq; in legis collatione, designat legem contēnere volentes, lachrymas fore sequuturas. Est enim necesse, vt corporis oculus in fumo illachrymetur. Item Iudęi. *Lex. Sublimia dogmata. Ignorantia malorū. Iudæi.*

Philo. Quis rerum diui. hæres.

Vt fumus ante ignem exoritur, & sibi proximis lachrymas excitat: Sic ad virtutis nuncios accedendo, perfectionem speramus, quæ ni contingat, non temperamus à lachrymis.

Glo. ordi. s. gene. 15.

Fumans clybanus perturbationem futuri iudicij, ob incussum terrorem tunc prouenturam significare potest. gen. 15. d. *Perturbatio in iudicio.*

Hie. s. Isa. 9. 14. 65. Arn. & Hila. s. ps. 67. Aug. s. ps. 36. & s. apo ho. 7.

Fumus fornacis designare potest affectum prauum, ex libidine remanentem. genes. 19. f. Item superbiam, & quodcunq; peccatum: & pœnam inferni: & demum ipsi mali puniti à Deo fumus dici possunt: & fumus putei, ipsa eorum peccata, & blasphemię. Isa. 9. d. 14. g. 34. c. 65. a. Nahum. 2. d. apoc. 9. a. c. Et vt fumus deficit, cum in altum surgit: Ita Iudęi persequentes Christum, & dęmones, & mali insurgentes contra bonos. ps. 36. 67. 101. *Affectus libidinis. Superbia. Internus. Mali. Iudæi. Dæmones.*

Amb. de fuga. sec. 5. & 2. de Cain. 1. Hier. s. Isa. 7. & s. ps. 67. Aug. ser. 108. Euch. for. spūal. 3. Beda. 1. pro. 10

Fumus euanescens, & oculos obscurans, est inanis & superba sapientia, pro luce mentis oculos obscurans: & vt fumus inficit parietes, sic inanis sapientia, & iniquitas seculari caligine mentis aciem obducit. Vnde de his dicitur Roma. 1. c. Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt: Vnde & dicuntur sicut fumus de fumario. Hose. 13. b. Vbi fumarium, quod est via fumi, vitam malorum designare potest. Fumigantes etiam titiones sunt secularis sapiētia, & hæreticus sermo. Isa. 7. a. Et facies eorum dicitur denigrata super carbones. Thren. 4. b. Ipsi quoq; hæretici sunt fumus: qui molesti sunt oculis, hoc est, doctoribus ecclesiæ. pro. 10. d. *Sapientia secularis. Hæretici.*

Arno s. ps. 103. 143. Hie. s. ps. 103. Aug. s. ps. 103. 143 Fulgen. epist. 6.

Fumigantes montes dici possunt prędicatores verba proferentes, quibus alios ad pœnitentiam inducant, quasi formantes nubes, vnde aquæ defluant. psal. 103. 143. Vel sunt sancti nonnihil sentientes de igne punitiuo: Vel sunt superbi & potentes pœnitentiam agentes, & peccata sua quasi exhalando cōfitentes. *Prædicatores. Sancti. Superbi & potētes.*

Hila. s. ps. 143.

Fumigantes montes sunt etiam dęmones victi, & fugati à Christo, quasiq; in fumum resoluti. ps. 143. *Dæmones.*

Dubitatio & suggestio dæmonis. Fumus de naribus Leuiathan erit dubitatio, quam electi habebunt, super miraculis Antichristi. Iob. 41. b. Vel occulta dæmonis inspiratio, aut suggestio mẽtem obscurans, ne lucem interiorem videat. Gre. 33. mor. 36. 38.

Iudæi. Gentiles. Fumigans linum, designat Iudæos aliquid spiritus & gratiæ habentes: vnde non extinguũtur à Christo. Isa. 42. a. Matth. 12. b. Designat etiam gentiles momentaneum quendam ardorem, & extinctioni proximum habentes: quem Christus non extinxit, sed potius accendit. Hila. s. Mat. can. 12. Tertu. adue. Iudæos Hie. Aglasiæ.

Renouatio cœlorũ. Sicut fumus liquefient cœli in iudicio, quia in nouam claritatem renouabuntur. Isa. 51. b Hie. s. Isa. 51.

Humana negotia. Fumo sunt humana negotia comparanda. ps. 101. Defecerunt sicut fumus dies mei: Sed ille quidem de breuitate hoc, & fuga quadam huius dixit ætatis. Ego vero non ad hoc solum, verum etiam ad turbulentiam rerum præsentium dici posse istud accipio. Nihil enim ita oculos animæ contristat & turbat, vt secularium conditio curarum, & quasi obuolitantia quędã multiplicis cupiditatis examina. Hæc enim sunt istius fumi ligna. Nam sicut ignis iste communis, vbi humidam corripit, conspersamq; materiam, plurimum sine dubio fumum suscitat: Sic etiam concupiscentia vehemens illa prorsus, ac flammea, quando mentẽ alicuius, ac palustrem succendit animam, multum in ea fumum gignit, ac nutrit. Chrys. s. Mat. ho. 2.

Funda, Fundibularius.

FVnda est instrumentum è funiculo factum, quo funduntur, hoc est, iactãtur lapides. Fundibularius autem, aut funditor est, qui funda dimicat.

Sacra scriptura. Funda Dauid designare potest sacram scripturam, qua dimicatur contra Goliath, hoc est diabolum: Designat etiam crucem Christi: In qua positus lapis Christus, percussit diabolũ. 1. reg. 17. c. 25. e. 1. par. 12. a. 2. par. 26. c. Eccl'i. 47. a. Zach. 9. d. Designat etiam longanimitatem, quæ necessaria est ad vincendum Goliath. i. superbiam. Cyril. 8. s. Ioan. 17 Ber. ser. de Dauid & Goliath.

Ecclesia. Prædicatores. Funda secundum ꝙ in gyrum mittitur ad iaciendum lapidem, quò aduersarij pectus feriatur, sanctam designare potest ecclesiam; quæ dum volubilitate temporum per tribulationum circuitum ducitur, fortes ex illa viri prodeũt, quibus quasi lapideis ictibus, iniquorum corda tundantur. Iob. 41. d. Designat etiam ipsos pr**ę**dicatores. Zach. 9. d. Gre. 34. mor. 5. Hie. s. Zach. 9.

Instrumenta dæmonũ, & hæreticorum. Doctores hæreticorum. Funda in malum, designare potest instrumenta dæmonis & hæreticorum, quibus vtunt̃ ad peruertendos simplices. Iudi. 20. b. Et fundibularij sunt doctores hæreticorum, & infidelium, qui fideles interimere conantur. 1. Mach. 9. b.

Doctores sacri. Fundibularij boni sunt doctores sacri, qui funda, hoc est, per sacram scripturam lapides, hoc est, autoritates iaciunt, quibus inimicos veritatis percutiant. 4. reg. 3. d. Iudith. 6. b. Glo. ordi. s. 4. reg. 3.

Fundare, Fundamentum.

FVndamentum est id, super quod aliquid fundatur, aut struitur: vt fundamenta domus sunt, supra quæ parietes domus eriguntur. Fundare autem est ædificare, & etiam stabilire.

Christus. Trinitas. Fundamentum spirituale in ecclesia est Christus, qui est fundamentũ fundamẽtorũ. 1. cor. 3. b. Ephe. 2. d. Vt autem fundamentum materialis fabricę iacitur in imo: Ita è diuerso fundamentum spiritualis ędificij in summo ponitur. ps. 136. Isa. 28. d. Atq; ita diuites admonentur parare sibi bonum fundamentum in cœlo in futurum. 1. Timo. 6. d. Ideo autem hoc fundamentum ponitur in summo, quia est earum rerum, quæ ad summa tendunt: Vnde & ipse Christus caput dicitur eiusdem ecclesiæ, cuius est fundamentum. Fundamenta autem designare possunt sacram triadem: quæ est per fidem in montibus sanctis, hoc est, in apostolis. psalm. 86. Ori. s. Iosu. ho. 9. Hie. s. Isa. 28. & s. ps. 86. Aug. s. ps. 29. 86 Gre. 28. mor. 9

Apostoli, & ꝓphetę. Fundamenta etiam ciuitatis, hoc est, ecclesiæ, sunt apostoli & prophetæ, qui etiam fundamenta terræ dicuntur, & fundamenta templi. 3. reg. 5. d. Iob. 38. a. ps. 17. 86. Isa. 58. d. Mich. 6. a. Ephe. 2. d. apoc. 21. e. Quando autem fundamenta ponuntur in plurali, sumuntur pro apostolis, quando vero dicitur fundamentum in singulari, pro Christo. Fundatę quoq; columnę super bases, sunt apostoli in prophetis. canti. 5. d. Rup. 12. s. apoc. Arri. & Aug. s. ps. 86. Ori. s. Iosu. ho. 9. Hie. s. Mich. 6. Gre. 28. mor. 9. & s. canti. 5.

Vtrunq; testamẽtũ. Fundamentum apostolorum & prophetarum dicitur vtrumq; testamentum. Ephes. 2. d. Et fundamentum altaris dici potest ipsum euangelium. Leui. 5. c. 8. c. Fundamenta quoq; seculorum dicuntur ambo testamenta. Isa. 58. d. Hæc sunt fundamenta terræ, hoc est, ecclesię. Isa. 40. c. Glo. ordi. s. Isa. 58.

Fides & charitas. Fundamentum spiritalis ędificij in anima sunt fides & charitas, quas virtutes qui habẽt, Dei ędificatio dicuntur. Iob. 38. a. ps. 136. Ephe. 3. d. Colos. 1. c. 2. Timoth. 2. c. thre. 4. b. Aug. epis. 120. Gre. 25. mo. 15. & 28 mor. 10.

Timor Dei. Fundamentum quoq; seu basis dici potest timor Dei, qui est initium sapientiæ: & fundatæ columnę super bases aureas, sunt apostoli in timore Dei firmati. Iob. 38. a. psalm. 110. cantico. 5. d. Am. s. ps. 118. ser. 5. Gre. 28. mor. 9

Dæmones. Principes mundani. Fundamenta terræ concussa dici possunt dęmones, aut principes mundani, & philosophi, & hæretici. Dicuntur etiam fundamenta montium. i. superborum: & fundamenta Hie. s. Ezec. 30. & s. Mich. 1. 6.

Aegypti,

Aug.s.ps.81. Aegypti.ps.81.Isa.24.c.Eze.30.a.Haba.3.c.Designant etiam defensiones hæresum,quę fundamenta reuelat Deus.Mich.1.b.6.a. Philosoph. Hæretici.

Aug.s.ps.17. Fundamenta montium significare possunt spem superborum,quæ turbatur in hoc seculo.ps.17.deut.32.d. Spes superborum.

Hie.s.Eze.13 Fundamenta Sion,quæ deuorat ignis,sunt prauæ cogitationes.thre.4.b. Et fundamentum parietis dissipati significat inanem fiduciam,ex prauis cogitationibus,aut ineptis prouenientem.Eze.13.e.Haba.3.c. Prauæ cogitationes.

Arno.s.ps.103. Hila.s.Mat.cano.6. Hie.s.Isa.14.54. Aug.2.ser.do.in mõte.& s.ps.86. Gre.18.mor.20 Beda.s.pro.3. Hier.s.Iere 30.&.s. Zach.4.&.s.ps.8.23.47. Fundauit Deus terram super stabilitatem suam,quum firmauit gentes in ecclesia. ps.23.103.118.pro.3.c.Isa.14.g.46.c.51.e.Et fundata domus supra firmam petram,est ecclesia,vel anima super Christum:cum non solum audit verba Dei,sed etiam facit: vt non omni vento errorum circumferatur.Matth.7.d.Et fundata dicitur ecclesia sapphiris, cum fidelium conuersatio est in cœlis.Dicitur etiam fundari in iustitia.Isa.54.c.Fundatur templum iuxta ordinem suum,cum ecclesia in suis ordinibus firmatur à Christo.Iere.30.d.Eze. 37.g. Fundarunt manus Zorobabel,hoc est,Christi domum Dei,ecclesiam.Zacha.4.c.8.b.Et fundauit Deus lunam & stellas,hoc est,ecclesiam & doctores eius.ps.8.Fundatur autem exultatione vniuersæ terræ,quia ex tota terra veniunt ad fidem cum lętitia.psal.47.86. Fundauit Deus terram super maria:quia corroborauit ecclesiam in fide,ne fluctibus seculi laberetur. ps.23.101.Et fundauit eam in secula;quia nunquam deficiet,sed è militante fiet triumphans.psal.77.Dicitur autem fundata sexta die,hoc est,sexta ętate, quando Christus factus est fundamentũ ecclesiæ.ps.92.Fundatur puluis in terra,cum in solida membra corpus reducit.Iob.38.d.Et cum gentiles in ecclesia per fidem firmantur. Item quum peccatores vocati in ecclesia,traditę fidei sunt ratione solidati:vt qui prius inconstantia mobiles tentationis aura leuabantur,immobiles postmodum contra tentamenta consisterent. Firmans Deus gentes in ecclesia.

Aug.s.ps.77.92. Gre.1.ps.101. Hie.s.Iob.38. Gre.30.mor.8.10.

Arno.s.ps.103. Fundauit Deus locum montibus,& campis,hoc est,vitæ actiuę,& contemplatiuæ intra ecclesiam.ps.103.

Hie.s.Amos.9. Rup.s.Amos.9. Fundauit Deus fasciculum,quum instituit religionem super terram. Amos.9.b.Et quum firmauit apostolos,vt essent fundamenta ecclesiæ. Instituens Deus religionem.

Gre.26.mor.32. Hie.s.Isa.30. Fundatur super arenam id,quod non stabilitur in Deo. Matth. 7.d. Non habet autem fundamentum os angustum sub se.Iob.36.c.quia infernus sub peccato non habet fundum, ad recipiendos malos:& quia peccator sine termino peccat:Vnde & fundatus dicitur transitus virgæ Dei,cum exhibetur æterna punitio.Isa.30.g. Instabilitas.

Hie.s.Isa.23. Non fundari amplius Babylonem,est pręterire figuram huius mundi. Isa.23.c. d. Dicunt autem Sijm fundasse Chaldæam,quum dæmones offerunt mundanam prosperitatem vitijs permixtam. Præteriens mundus.

Hie.s.Hose.9. Fundata erat Ephraim quasi Tyrus in pulchritudine, cum hæretici erant in ecclesia. Hose.9.d.

Glo.ordi.s.Haba.1. Fundauit Deus diabolum fortem, vt corriperet: quia confundi eum facit per sanctos homines. Haba.1.c. Confusio diaboli.

Fundere, Effundere, Diffundere, Infundere, Superfundere, Perfundere, Infusorium, Suffusorium.

FVndere interdum est liquefacere,vt metalla dicuntur fundi, quum vi caloris liquefiũt: Cum autem fusa spargi soleant,fundere ponitur pro spargere:aut id,quod in vase habetur,emittere.Item prosternere,& profligare.Effundere autem est abundanter fundere,& spargere.Diffundere est spargere.Infundere est intus,aut supra fundere. Perfundere est valde,siue per omnes partes fundere.Effundere etiam est dilatare.Iudith.6.c. Preces suas domino effuderat.Et exercere.ps.68.Effunde super eos iram tuam.

Glo.int.s.gen.28. Fundens oleum Iacob super lapidem vnctionem,qua Christus vnctus est à patre, designauit.genes.28.d.Idem fusum oleum super caput Aaron pontificis.Exo.29.a.Leui.8.b. Vnctio Christi.

Cyril.s.Exo.4. Arno.s.ps.21. Effundens Moses aquam fluminis super aridam,incarnationem Christi designauit.Exo.4.b.Et dicitur Christus effusus sicut aqua,quia lauat peccata.ps.21. Incarnatio.

Hier.s.Isa.32.44.& s.Mala.3. Didimus de spũ sã. Hier.s.Eze.39.&.s. Ioel.2. Effundit Deus aquas super sitientes,quum dat spiritum sanctum gentibus.Et effusus spiritus de excelso,est spiritussanctus datus in Pentecoste.Isa.44.a.32.d.Sic effudit benedictionem.Mala.3.c.Ipsum autem effusionis nomen increatam spiritussancti substantiam probat. Neq; enim Deus,cum angelum mittit,aut aliam creaturam,effundam dicit de angelo meo aut principatu, aut throno,aut dominatione. Significat autem effusionis nomen largam & diuitem muneris abundantiam.Eze.39.g.Ioel.2.g.Zach.12.c. Titum.3.b. spũssancti missio.

Hie.s.Iob.29. Gre.19.mo,12.13. Hyc.s.Leui.14. Fundebat petra riuos olei,quando Christus dabat dona spiritussancti :& cum mittebat prædicatores, & scriptores.Iob.29.a. Eundem designabat sacerdos fundens oleum super extremũ auriculę dextrę leprosi,qui mundat:& super pollices manus & pedis dextri:& super caput:vt peccator totus sanctificatus fiat per Christum Christus domini.Leui. 14.c. In- Dans Christus dona spiritussancti.

Misericordia. fundens etiam Samaritanus oleum in vulnera, designat Christum exhibentem misericordiam & consolationem peccatori: & prædicatorem fouentem mitiori sermone. Infundit etiam vinum, hoc est, sermonem compungentem, extremi iudicij denunciatione. Luce.10.f. Et fudit petra riuos olei, quum Christus misit prædicatores vngendis mentibus auditorum. Iob.29.a. Ori.s.Luc.ho.34 Amb.s.Luc.10. Gre.19.mor.12

Effusio sanguinis Christi. Fundere sanguinem hostiæ super altare, designauit effusionem sanguinis Christi in cruce. Idem designauit fusio sanguinis per circuitum altaris. Exo.24.b.29.c. Leui.1.c.3.a.7.a.8.c.9.b. Fundere etiam sanguinem ad basim altaris, designat passionem Christi pro infirmis oblatam, & eius prædicationem, & fidem. Leui.4.c. deut.12. d. Est etiam attribuere pœnitentiam euangelicę prædicationi, à qua auspicatus est Christus dicens. Pœnitentiam agite, &c. Matth.4.c. Luc.5.f. Sed Iudæi male effuderunt sanguinem Christi, designati per fratres Ioseph, qui eius sanguinem effundere volebant. gen. 37. Fundunt etiam sanguinem hostiæ per altaris circuitum, qui voluntatem carnis & sanguinis pro Christo trucidant. Ori.s.Leui.ho.1. Isyc.s.Leui.4.8. Rup.1.s.Leui.5. Trucidare affectus.

Prædicatio Christi. Diffusa dicitur gratia in labijs Christi; quia docebat tanquam potestatem habens, & etiã in prædicatoribus, qui eius dicuntur labia. ps.44. Roma.1.b.1.Cor.15.b. Diffusio autem, vel effusio, dicit abundantiam. Basi.s.ps.44. Hie.ad Principiã. & s.Eze.9.

Fama Christi. Effusum oleum nomen Chrĩ. canti.1.a. est dispersa eius fama, & bonus eius odor per vniuersum orbem, quando factus homo exinaniuit seipsum: Cum eo etiam effusum est nomẽ prophetarum, qui antea in sola Iudæa cogniti erant. Ex abundanti enim superfluit, quicquid effunditur. Matth.26.a. Ori.s.cant.ho.1.&.s Mat.ho.35. Amb.de virgi.3.& 1.de spũsan.7.

Faciens prædicatorem è peccatore. Effundit Deus aquas maris super faciem terrę, cum è peccatore conuerso, facit prędicatorem, vt Paulum. Amos.5.b.9.b. Ex gentilibus etiam fecit prædicatores. Hie.s.Amos.5. Rup.s.Amos.5.

Angeli. Mentes electorum. Sacra scriptura. Fusi cœli quasi ęre. Iob.37.c. sunt angelicę virtutes, vel electorum mentes, à cunctis terrenis contagijs intimo amore suspensæ, quæ ab integritate cæptæ fortitudinis, nulla mutabilitatis rubigine consumuntur. Vel designant sacram scripturam perpetuam, atque sonoram. Gre.27.mor.25 Hie.s.Iob.37

Reputatus Christ⁹ cum iniquis. Perfusus dicitur Christus confusione, quando in passione sua cum iniquis reputatus est. psalm.88. Arno.s.ps.88.

Grauis castigatio Dei. Effundere dicitur Deus frameam, cum grauiter castigat. ps.34. Et etiam cum multiplicat & roborat animas iustorum, vt pugnent cõtra dæmones & hæreticos. Effundet etiã Deus sanguinem prauorum in iudicio. Sophon.1. d. quando id quod vitale habere videbantur, auferet ab eis. Effundit etiam Deus quasi ignem indignationem suam, quando grauiter castigat: abundantiam enim dicit hæc effusio. thre.2.b.4.b. Ezech.7.b.9.d.14.e.20.b.22. e.36.d. Nahum.1.b. Sopho.3.b. Effundere dicitur Deus iram quasi aquam, quum ita castigat, vt emundet à peccatis. Hose.5.c. Effundunt angeli phialas irę Dei, quum denunciant mundo iustam iram Dei. apoc.16.a. Aug.s.ps.34. Hie.s.Sopho.1. &.s. Eze.9.&.s.Hose.5. Rup.s.Hose.5. &.9. s.apoc.

Abiectio Iudæorũ. Effundit Deus despectionem super principes, cum post domini passionem abiecti sunt principes Iudęorum. Iob.12.d. Effudit quoq; Deus iram in Iudæos. ps.68. Isa.42.d. Effusa est contencio super principes in seditionibus Hierusalem, quando destructa est: & etiam inter fideles principes mundi. ps.106. Gre.11.mor.10. Arno.s.ps.106.

Persecutiones illustrium virorum. Effundens angelus phialam in solem. apoc.16.b. designauit persecutionis supplicia, viris sapientiæ splendore fulgentibus irroganda. Gre.34.mor.6

Addere virtutes cognitioni diuinorum. Superfundere oleum similę, & thus. Leui.2.a.b. est addere cognitioni diuinorum orationem & eleemosynam: vt fecit Cornelius centurio. acto.10.a. Et fundere oleum in sartaginem, est imitari misericordiam Christi. Isych.s.Leui.2

Vincere concupiscẽtiam. Ponere animam pro Christo. Fundit sanguinem super altare, qui omnem vincit concupiscentiam. Item qui perdit animam suam propter Christum, ponendo omnem animę virtutem in corpore domini, ad eius imitationem operando, & etiam si opus sit, vitam pro euangelio exponendo. Fundit etiam sanguinem in circuitu altaris, qui integra mente, & in orbem choreas agitante, per omnes consiliorum, dictorum, factorumq; species Deum colit. Exod.24.b.29.c. Leuitic.1.c.3.a.7.a.8.c.9.b. Ori.s.Leui.ho.1. Isyc.s.Leui.1. Philo.de victimis.

Venerari passionem & resurrectionem Christi. Effundere cineres vaccę in loco purissimo. num.19.b. est venerari passionem Christi, & resurrectionem. Et fundere preces super capro emissario. Leui.16.b. est orare, vt per diuinitatem Christi nobis remittantur peccata. 2.par.6.d. Et effundit oleum in sartaginem, qui imitando passionem Christi, exercet opera misericordiæ. Leui.2.b. Aug.q.in num.33 Isych.s.Leui.2.16

Orare, Confiteri, & sperare. Effundunt corda sua coram Deo, qui deprecantur, confitentur, & sperant: nec retinent corda sua intra corda sua, sed melius retinent effundendo, & expellendo à se peccatum, & omnia manifestando Deo: & effundendo orationem ex intimo cordis. Effundunt autem sicut aquam, ne quid remaneat. ps.41.61.141. thre.2.f. Effundit etiam sicut aquam cor, qui ex intimo affectu producit lachrymas compunctionis. Basi.&Aug.s.ps.61. Hila.s.ps.61.141. Lachrymari.

Subuenire proximo. Effundit animam suam esurienti, qui quantum potest proximo subuenit, non ex tristitia Hie.s.Isa.58.

aut ex neceſeitate.Iſa.58.c.

Hie.ſ.Iſa.55.&.ſ. Eze.36. Gre.ſ.1.reg.1.&.27. mor.5. Amb.epiſ.44.

Infundit imber & nix terram,cum verbum Dei infunditur in animã.Iſa.55.c. Et effundit Deus aquam mundam,cum dat aquas verbi Dei,& doctrinæ.Eze.36.e. Eccl'tę.11.b. Et effundens Anna animam in conſpectu domini.1.reg.1.c.deſignat prædicantem verbum Dei, ad vtilitatem audientium,& honorem Dei,non ad commoda temporalia.Effundit etiam Deus imbres inſtar gurgitum,cum de Iudæa prædicantes apoſtolos auferens, doctrina noue gratiæ mundum rigauit.Iob.36.d.Effundere etiam aquam ſuper aridam , eſt effundere imbrem doctrinæ.Exod.4.b.Hoc etiam eſt effundere hydriam in canalibus.gen.24.c.

Verbi Dei prædicatio.

Glo.int.ſ.Leui.11.

Fundentes aquam ſuper ligna,ad imperium Eliæ,ſunt baptizantes autoritate Chriſti.3. reg.18.f.Et profundere ſementem aqua,eſt catechumenos baptizare.Leui.11.f. Effundit etiã Deus aquam mundam,quum dat gratiam per baptiſmum.Eze.36.e.

Baptizantes autoritate Chri.

Hie.ſ.Iob.37. Gre.27.mor.21.

Funduntur latiſsimę aquæ ex gelu.Iob.37.b. quum infideles populi veniunt ad fidem. Et cum ex duris cordibus Iudæorum prodierunt egregij prędicatores.

Conuerſio infideliũ.

Aug.ſer.206. Ber.ſ.cant.ſer.18

Infundens mulier oleum in vaſa vicinorum.4.reg.4.a.deſignat prædicationem eccleſiæ dilatatam,& multiplicatam inter gentes:cum antea ſolum maneret in lecytho. Effundit etiam oleum ſponſa,quum quis dona ſpiritusſancti,ad aliorum vtilitatem conceſſa communicat:ſed prius eget ſeptiformi infuſione: nempe compunctione,deuotione, pœnitentiæ labore,pietatis opere , orationis ſtudio , contemplationis ocio , & dilectionis plenitudine.

Dilatatio prædicationis ad gentes.

Gre.3.mor.22.

Fundens Gedeon ius carnium ſuper hoſtiam.Iudi.6.d.deſignat eum,qui in conuerſatione Chriſti,ipſas etiam à ſe carnales cogitationes exinaniuit. Quaſi enim ius ex carne liquidum in petram funditur,quando mens à carnalium cogitationum fluxu vacuatur.

Cõſumere in ſe carnales, delectationes.

Iſyc.ſ.Leui.17. Beda.ſ.gen.5.

Effundere ſanguinem interdum eſt confiteri peccata. Leui.17.d. Alioqui erit ſuffocatũ, quod reprobatur,nec licebat illud comedere.deut.12.d.

Confiteri peccata.

Gre.13.mor.10.

Effuſum in terra iecur Ieremiæ,grauitatem doloris ex deſtructione populi Dei ſignificat.thren 2.d.Et effuſa viſcera Iob in terram. Iob.16.c. deſignant diſperſionem diſcipulorum Chriſti,in paſsione : Vel deſignantur ſpirituales,qui ad terrena conuertuntur.

Grauitas doloris. Diſperſio diſcipulorum in paſsione.

Ricar.de.ſ.victo.de 12.patriar.63. Beda.ſ.gen.49.

Effuſus ſicut aqua dicitur Ruben. geneſ.49.a. deſignans Iudæos,qui ſic peccauerunt in Chriſtum,vt aqua,quæ magno impetu effunditur de vaſe . Vel dicitur propter impetum voluptatis:vel deſignatur timoris affectus,qui cum creſcit circa temporalia, effunditur ſicut aqua,faciens vagari mentem per inutiles cogitationes. Deſignatur etiã peruerſitas voluntatis.

Vehemens peccatũ Iudæorum. Impetus voluptatis.

Glo.inte.ſ. Leui.1.

Effundi cineres interdum eſt cognoſcere miſeriam huius vitę : & refrigerari feruorem peccatorum.Leui.1.d.4.c.quod fit in loco ſeparato,hoc eſt,in hac vita.

Cognoſci miſeriam huius vitæ.

Lyra.ſ.1.reg.7.

Effundere aquam in conſpectu domini.1.reg.7.b.eſt compungi pœnitendo , & de compunctionis fletu non quęrere fauorem ſęculi : ſed ſolum diuinę placationis fructum : nec rurſus ad peccata redire.

Cõpunctio propter Deum.

Gre.ſ.1.reg.16

Effundere oleum in caput,eſt in mente ordinandi altam conuerſationẽ inſerere.1.reg. 16.b.4.reg.9.b.

Eleuare mentẽ ordinandi.

Ori.ſ.Rom.2. Rup.10.ſ.Mat.

Effundens Maria vnguentum in caput Ieſu,eſt adiungens bona opera verbo Dei: & tũc repletur domus odore bonę opinionis.Matth.26.a. Effundit etiam vnguentum ſuper caput & pedes Chriſti,qui prædicat eius diuinitatem & humanitatem,aut ſcribit.

Addere bona opera verbo Dei.

Ori.ſ.pſ.36.ho.4.& ſ.Mat.ho.19.26.&.ſ Roma.3. Arno.ſ.pſ.105. Iſyc.ſ.Leui.17. Hiero.ſ.Iere.7.&.ſ. Eze.33.

Effuſi greſſus ſunt,cum quis ab aſcenſu virtutis redit retrorſum: vt vxor Lot: & peccantes in deſerto.Item cum quis errat à vero.pſ.72.Et effundi ſanguinem eſt incidere in errorem,aut veritatem euerti.Effundunt etiam ſanguinem , qui communem conuerſationem polluunt,& alios ſcandalizant,aut in errorem inducunt.Leui.17.a.deut.22.b.pſ.105. Matt. 23.d.Roma.3.c.gen.9.a.Iſa.59.b.Iere.7.a.22.e.Ioel.3.d.Eze.18.c.33 f.36.d.4.reg.21.c.Effundũt autem ſanguinem prophetæ & ſacerdotes,quando non prędicant,& docent , vt auertant à malo,& ſibi caueant.thre.4.c.Datur tamen fundens ſanguinem nolens.num.35.b. Effundere autem ſanguinem ad literam,eſt occidere.

Retrorſum abire. Errare. Scandalizare. Non corrigere. Occidere.

Iſyc.ſ.Leui.11

Fundens aquam vaſis immundi ſuper cibum,deſignat peccatorem baptizatum facientẽ alium peccare.Leui.11.f.

Faciens peccare.

Ori.ſ.cant.ho.2.

Fundens ſemen in terram.gen.38.b.deſignat eum,qui nõ proficit in virtute ; & eum,qui abſcondit doctrinam inuidia poſteritatis.

Abſcondens doctrinam.

Hie.ſ.Iſa.57.&.ſ. Iere.3.

Effundit libamen Dijs hæreticus,ſuos defendens errores.Iſa. 57. b. Et effundit vias ſuas alienis,qui erroribus & vitijs vacat. Ieremiæ.3. c. Ad idem refertur effundere fornicationem.Ezech.23.b.Infuſa quoq; lepra in ſuperficie veſtimenti,eſt error in publicum prodiẽs. Leui.13.g.

Vacare vitijs,& erroribus.

Gre.33 mor.30.

Fuſilia ſcuta in ſuſcipienda quidem ſagittarum percuſsione dura , & robuſta ſunt, ſed caſu fragilia: vt omne vas fuſile.Ictu quidem ferientium minime penetrantur:ſed ſuo ſe lapſu per fragmenta diſſoluunt.Ideo corpus Leuiathan.i.omnes iniqui,quia p obſtinationem duri

Obſtinati cum fragilitate.

duri sunt,& per vitam fragiles,scutis fusilibus cōparant.Iob.41.a.

Victi dæmones. Diffusi equites Chaldæorum,sunt dæmones dispersi,& victi.Nahum.1.b. Hie.s.Nahum.1.

Formari bonis operibus. Funduntur vasa,cum salubriter humiliati,& flamma diuinę charitatis siue humanę aduersitatis emolliti,viam patrum bene operando intramus.3.reg.7.g.2.par.4.d. Glo.ordi.s.3.reg.7.

Perdere dona Dei. Effundit Hierusalem æs suum , quū anima perdit dona,& talenta sibi à Deo collata, cōsumens illa in vitiorum confusione.Eze.16.d. Hie.s.Eze.16

Inueterata malitia. Effusi cani super Ephraim,inueteratam malitiam designant.Hose.7.b. Hie.s.Hose.7.

Blandiméta carnis. Fundens lachrymas sponsa Samsonis apud Samsonem.Iudi.14.c. designare potest blandientem carnem,vt eius concupiscentiæ seruiatur.

Addere feruorem orationibus. Fundere vinum ad liba.num.15.a.est addere feruorem sacrificijs seu orationibus. Fundū tur autem libamina per singula sabbata.num.28.b.Est etiam addere gratiam,& communicationem passionis Christi. Glo.ordi.s.num.15.

Ministrare volupta tes. Doctrina Christi. Fundere vina in malum,est voluptates ministrare.Eccl'tę.2.b.In bonum vero est commu nicatio doctrinæ & mysteriorum Christi. Glo.int.s.Eccltæ.2.

Dona spūssancti. Infusoria septem & suffusoria,designant septem dona spiritussancti.Zach.4.a. Hie.s.Zach.4.

Fundere bases argenteas.Exo.26.d.36.d.vide basis.

Fundere circulos aureos cortinarum tabernaculi.Exo.36.b.vide circulus.

Fundere statuas.2.par.28.a.quære statua.

Fusilia capitella columnarum.3.reg.7.c.vide capitellum.

Fusile mare.3.reg.7.d.vide mare.

Fusiles boues.3.reg.7.e.2.par.4.a.vide bos.

Fundus, quære Ager, & Profundum.

Fungi, Perfungi.

FVngi est officium aliquod exercere,munus obire,aut dignitatem habere.

Sacerdotium nouæ legis. Fungens sacerdotio Aaron, & etiam filij eius,functiones sacerdotum nouæ legis designant. Exo.28.a.29.g.35.b.39.e.num.3.a.1.par.24.a.Eccl'i.45.c.Eze.44.d.Hose.4.b.1.Mach.10.d.Luc.1.a. Glo.ordi.s.Exo.28

Fungebatur Paulus legatione pro Christo,etiam in catena.2.cor.5.d.Ephe.6.b.

Fungens alius homo officio eius,qui mortuus est in bello.deut.20.b.

Funis, Funiculus, Rudens, Restis.

FVnis est restis ex cannabe,aut alia materia contorta , & confecta ad aliquid ligandum, seu astringendum.Dicitur etiam chorda,& vinculum:Funiculus aūt est paruus funis.

Charitas Dei. Funiculi Adam.Hose.11.b.significare possunt charitatem Dei erga homines : per hoc ꝙ factus est homo de stirpe Adæ:Ideo dicuntur funiculi charitatis. Glo.inte.s.Hose.11. Rup.s.Hose.11.

Vita præsens. Funiculus Christi,quem Deus dicitur inuestigasse.ps.138. designare potest cursum destinatum,ac determinatum vitæ eius.Potest etiam significare generaliter cursum vitę pręsentis singulorum:quæ & funis argenteus dicitur.Eccl'tæ.12.c. Hila.s.ps.138. Hie.s.Ecclten.12

Vita æterna. Funiculi Sion,qui non rumpentur,designant firmamenta ęternæ fœlicitatis.Isa.33.d. Hi funes in pręclaris cadunt,dum per humilitatem vitæ sortes nos patriæ melioris excipiunt. psalm.15. Gre.13.mor.12.

Verba prophetarū & prædicatorum. Funiculi tabernaculi designare possunt verba prophetarum, quibus tabernaculum firmabatur.Exod.35.b.39.g.num.3.c.Et funiculi dilatandi,sunt multiplices sermones prædicatoris cum fide.Isa.54.a.Funiculi maris sunt etiam verba legis & prophetarum. Soph.2.a. Ori.s.Exo.ho.9. Rup.s.Soph.2.

Fides. Possunt etiam designare funiculi fidem trinitatis firmantem ecclesiam,quæ fides dicitur funiculus triplex,qui difficile rumpitur.Eccl'tę.4.c.Et funes,quibus extractus est Ieremias de lacu,designare possunt fidem verbi Dei.Iere.38. d. Hoc fune ligauit Deus linguam Leuiathan.Iob.40.d. Amb.2.de spūss.11. Gre.33.mor.11.13

Scribę & pharisæi. Muri Hierusalem. Funiculi quoq; tabernaculi,qui laxati sunt,fuerunt scribæ & pharisæi,qui suis traditionibus præcipua legis dissoluebant.Isa.33.d.Et muri Hierusalem tam facile destructi sunt,ac si essent funiculi tabernaculi.Iere.10.d. Hie.s.Iere.10.

Memoria passionis Christi. Funiculus coccineus,quem appendit Rahab ad fenestram domus suę , typus est memoriæ de passione Christi habendæ.Iosu.2.d. Ori.s.Iosu.ho.3. Hie.ad Nepotianū.

Mensura. Limes. Hæreditas. Sors. Funes,quibus vtuntur,qui terminos metiuntur agrorum,limitesq; distingunt,& possessionum spatia disterminant,qui tenduntur, quantum possessio cuiusq; diffunditur , significare solent hæreditatem:vt funes ceciderunt in præclaris Dauid.psalm.15.77.104. Et possunt dici funes Christi cecidisse in pręclaris,hoc est,in patriarchis,prophetis, apostolis,&c. Et funiculus dicta virga apud Zachariam.11.c. designat populum Israel , qui erat funiculus hæreditatis Dei: Vel designat fœdus initum à Deo cum populo Israel. deuteronom.32.b. Amb.s.ps.118.ser.8. Hie.s.Isa.54.&.s.Zacha.11.&.s.ps.15.

Michę.2.b.

Gre.26.mor.27. Funes paupertatis dicuntur in hac vita, vbi supernæ hæreditatis diuitiæ solum in spe habentur. Iob.36.a. Miseria huius vitæ.

Resticula triginta cubitorum cingens mare ęneum.3.reg.7.d. designat disciplinam præceptorum cœlestium, qua à nostris voluptatibus religamur, & reprimimur. Funiculi etiam quos mensus est Dauid ad occidendum, & ad viuificandum.2.reg.8.a. diuina præcepta significare possunt, quibus seruatis viuificamur, neglectis vero perimus. Funes etiam quibus extractus est Ieremias de lacu. Iere.38.d. sunt pręcepta dominica, quæ quia nos in mala operatione positos & conuincunt & eripiunt, quasi ligant & trahunt, coartant & leuant. Et fune alligatur redemptori, qui dum vehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositū penitus abrumpatur. Præcepta. Gre.25.mor.8. Ber. ser de tripli. vinculo.

Hie.s.Amos.7. Funiculus quem tetendit dominus super Sion, est traditio Hierusalem in manus hostiū. thre.2.c. Sic terra Amasiæ funiculo erat metienda. Amos.7.d. Et funiculus Samariæ, quem extendit dominus super Iudam, designat similem punitionem inferendam super Iudam, qualis fuit super Samariā.4.reg 21. c. Funiculi etiam, ex quibus fecit Christus flagella, typus sunt diuinæ punitionis. Ioan.2.c. Punitio diuina.

Lyra.s.Isa.3. Funiculi in capitibus eorum, qui victi fuerant, humiliationis & subiectionis symbolum esse videbantur.3.reg.20.e. Isa.3.d. Abiectio.

Gre.s.Eze.ho.13 Funiculus lineus in manu viri, qui apparuit Ezechieli ad metiendum. Ezech. 40.a.47.a. designat subtiliorem prædicationem Christi, qui non solum opera ordinauit, sed etiam cogitationes. Prædicatio Christi.

Hie.s.Sopho 2. Rup.s.Sopho.2. Funiculus maris. Sopho.2.a. inconstantiam malorum, & fluctuationem designat. Designat etiam viciniam baptismi, in qua habitabant Iudæi. Inconstantia. Vicinia baptismi.

Aug.s.ps.118. conci.16.&.s.ps.139. Hila s.ps.139. Amb.s.ps.118.ser.8. Hie.s.Isa.3.5. Gre.11.mor.9.&.33.mor.12. Funes peccatorum sunt impedimenta inimicorum, siue spiritualium, sicut diaboli, & angelorum eius: siue carnalium, in quibus ceu filijs infidelitatis diabolus operatur. ps.118.139. Funes etiam dicuntur suggestiones dæmonum, & etiam callidę interrogationes Iudęorū ad Christum. Item peccata, quæ dicuntur funiculi vanitatis, quia sunt vana quidem, sed ligantia. Vitula enim indomita plus se iactat & excutit, cum tenetur, nec acquiescit imperio nec astringitur vinculo: sed magis quum loro retrahitur, exasperatur. Itaq; nec coacta se subijcit, nec tamen libera est à vinculis, sicut ergo trahit vitula lorum iugi, quo & si non tenetur è proximo, tenetur tamen, nec se explicat & absoluit. Ita trahit vnusquisq; peccator indomitis moribus iniquitates: qui putat se liberum, quia nō est iugo subditus, subiectusq; iudicio: & nescit quòd non sit exutus, sed magis vt illa vitula, ipse se implicat suorum nexibus peccatorum. Et quia funis addendo torquetur, vt crescat, peccatum in fune figuratur: quod peruerso corde sæpe cum defenditur multiplicatur. Iudi.15.c.16.b.2.reg.17.c.22.a. Iob 12.c.40.d. pro.5.d. Isa.3.d.5.d. Iere.38.b. Eze.27.e. Impedimenta virtutum. Suggestiones. Peccata. Aug s.ps.57.130. Glo inte.s.Eze.27.

Amb.de Cain.4. Beda.s.pro.7. Funes, quibus intexuit lectum meretrix, designant voluptatem peccato adiunctam: cuius gratia mali audent peccare. proue.7.c. Esther.1.a. Et captiones hęreticorum sub blandimentis. Voluptas.

Funiculi in fimbrijs vestium. deut.22.b. vide fimbria.

Funus, Funebris, Exequiæ.

FVnus dicit pōpam, quæ fit in exequijs mortuorum: funebris vero est res ad funus pertinens.

Rup.6.s.gen.35. Funus Saræ cessationem veteris legis significare potest. gen.23.a. Cessatio veteris legis.

Glo.ordi.s. num. 6. Funus patris & matris, super quo non debet contaminari Nazaręus. nume. 6.b. carnales affectus designat, quibus non debet contaminari consecratus Deo. Carnales affectus.

Rup.2.s.deut.3. Funebris res in qua non debet expendi, quod sanctificatum est domino. deuter.26.c. Est dolor de infidelitate Iudæorum, propter quem nō debebat pretermitti prędicatio gentium. Dolor de infidelitate Iudæorum.

Glo.inte.s.2.par.21. Exequiæ factę bonis, ad spem resurrectionis referri possunt. gen.50.b.4.reg.2.f.2.par.32.g Exequiæ vero non factę regi Ioram.2.par.21.d. designant non esse spem resurrectionis malis: qui ad mortem æternam recipient corpora. Spes resurrectionis.

Fur, Latro, Furari, Furtiuus, Furtim.

FVr à ferendo, seu ab auferendo dictus, aut à furuo, hoc est, nigro, significat eum, qui occultè & plerumq; nocte rem alienam capit. Latro autem significat eum, qui vias obsidet, & viatores per vim vita aut pecunia spoliat. Hæc quantum ad allegoriam parum inter se differunt.

Fur

Diabolus. Hæreticus.

Fur dici poteſt diabolus,qui gratiam & virtutes à nobis auferre conatur. Et latrunculi Moab ſunt dæmones.4.reg.13.d.Fur etiam eſt hæreticus,qui nos nititur fide ſpoliare.Exo.20.b.21.b.pſalm.49.Iſa 1.f.ieremi.2.f.48.d.49.b.Hoſe.7.a.Ioel.2.b.Abdi.b.Zach.5.a.Matthę.6.c.14.d.Luc.12.c.Ioan.10.a.Et dicitur hæreticus per noctem quaſi fur, quia in nocte deiectionis ſuæ adhuc conſilia peruerſitatis prębet occultè, metuens ne deprehendatur. Iob.24.c.Furari autem bouem vel ouem,eſt ſimplicem peruertere.Exod.22.a. Furatur Iudæus, qui prædicat non furandum,quum negat aduentum Chriſti,& eius præſentiam in vniuerſo mundo.Et qui negat fidem Chriſti.Et furantur hæretici verum ſcripturarum intellectū. Romano.2.c.Et latro in ſolitudine dicitur hæreticus,aut diabolus, qui doctorum auxilio deſtitutos in errores pertrahere nituntur.Iere.3.a. Iob.19.b.27.b. Hoſe. 6.d. Mich. 5.a. Fur etiam,cuius ſocij fuerunt Iudæi, eſt Iudas.Iſa.1.f.Hoſe.7.a.Ioan.12.a. Et latrones,in quos incidit homo deſcendens ab Hieruſalem in Hierico,ſunt Iudęi,vel etiam dæmones,aut hæretici.Luc.10.e.Latrunculus.Hoſe.7.a.eſt cętus phariſaicus: & latrones ſacerdotes & phariſæi:qui nocte.i.in ignorantia furati ſunt fidem populi.Abdi.b. Zach.5.a.

Iudæi. Iudas.

Tertu.adu. Mar.4. Ori.ſ. Cū ieiunatis &.ſ Mat.cap.13. &.ſ. Luc.ho.34. Amb.ſ Luc.10. Gre.14.moral.20.& 16.mor.28. Hie.ſ.Abdi. Aug.ſ.Ioan.tra.44. Cyril.7.ſ. Ioan.1. Ber ſer. 1.de aduent. Hie.ſ.Iſa.1. Rup.ſ Hoſe.7. Chryſ.adu. Iudæos ho.5. Rup.ſ.Abd.&.ſ. Zacha.5.

Aſcribēs ſibi diuina

Fur dicitur,qui plus ſibi autoritatis tribuit quam Deo:& qui ſibi tribuit,quod Deo debetur.Item qui ſibi vſurpat curam animarum:vnde non intrat per oſtium.Ioan.10.a.

Philo.2.allego. Cle.Alex.6.ſtroma. Aug.ſ.Ioan trac.44

Peccatores.

Latrones congregati ad Iephte.Iudi.11.a.deſignare poſſunt peccatores,quos venit Chriſtus vocare.Vel deſignant eos,qui cum Chriſto crucifixi ſunt: quia cum iniquis reputatus eſt.Latrones autem duo cum Chriſto crucifixi,fidelium & infidelium vniuerſitatem deſignare poſſunt:& boni ponuntur à dextris,mali autem à ſiniſtris.Matth.27.e.Marc. 15.c. Luc.23.e.Vel deſignant duos populos,quos coniunxit Chriſtus in redemptione. Vel bonus deſignat gentiles:malus Iudæos infideles.Latro etiam bonus dici poteſt Adam,aut genus humanum.Si enim is,qui alijs interficiendo mortem intulerat,latronis accepit nomen, quanto magis,qui ipſam mortem,quę non erat,peccando inuenit, latronis non immerito crimen incurrit.

Cyril.7.ſ.Ioan.1. Aug.q. in Iudi. 49. &.ſer.122. Hila ſ.Mat. cano.33 Hie.ſ.Mat.27. Cyril.12.ſ. Ioan.28.

Exercit⁹ in Iudęos

Latro,quem induxit Deus ſuper Iudæos,fuit exercitus Chaldęorum, aut potius Romanorum.Iere.18.d.

Glo.inte. ſ. Iere.18.

Auferre auaritiam.

Furari Deos Laban,eſt auferre auaritiam.Sic furata fuerat Rachel idola patris ſui, quæ operuit per pœnitentiam.gen.31.e.Poteſt etiam deſignare auaritiam eccleſiaſticorum fraudantium bona eccleſiæ,vel manus imponentium pro pecunia.

Glo.inte.ſ gene.31. Rup.7.ſ.gen.46.

Retēſio Pauli in Iudaiſmo.

Furari ſcyphum Ioſeph,erat retinere Paulum in Iudaiſmo.gen.44.b.

Lyra.ſ.gen.44.

Inducere errores in eccleſiam.

Furtum Achan de anathemate Hierico,deſignare poteſt introductionem errorum gentilium in eccleſiam.Ioſu.7.b.

Ori.ſ.Ioſu. ho.7.

Prædicator male operans. Hæreticus abutens ſcriptura.

Furatur verba Dei,qui bonum,quod dicendo pręedicat,operando non ſequitur.Iere.23 f.Furantur etiam hęretici verba Dei,cum ſacra ſcriptura abutuntur, ad ſuos cōfirmandos errores.

Gre.ſ.1.reg.7. Hie.ſ.Iere.23.

Gentiles.

Fures dici poſſunt gentiles,qui furati ſunt à Iudęis negligentibus benedictionem:vt Iacob.Abdi.b.Furati ſunt autem ſufficientia ſibi.i.quæ illis ſufficiunt ad ſalutem,non autem alios ritus legis.

Rup.ſ.Abdi.

Vitia latronum

Latronum ſpelunca dicuntur furta,cędes,& reliqua vitia,in quibus mali conuerſantur. Iere.7.b.Mat.21.b.Mar.11.c.

Hie.ſ.Iere.7.

Dogmata hæreticorum.

Furtiuæ aquæ dici poſſunt dogmata hæreticorum.pro.9.d.Et quaſi furtiuè ſuſcipit auris hæreticorum venas ſuſurrij verbi abſconditi.Iob.4.b.quia ſocialis ſcientiæ gratiam deſerentes,ad hanc nequaquam per oſtium ingrediuntur,domino atteſtante, qui ait. Qui nō intrat per oſtium in ouile ouium, ſed aſcendit aliunde,ille fur eſt & latro. Venas itaq; diuini ſuſurrij furtiuè ſuſcipit,qui ad percipiendam virtutis eius notitiam, deſerto publicæ prædicationis oſtio,prauę intelligentię rimas quærit.

Gre.5.mor.18.

Cōuerſio pctōrum

Rapinæ peccatorum conſecrantur domino,cum ipſi conuertuntur ad dn̄m. Mich. 4.d.

Glo.int.ſ.Mich.4.

Nō faciens bonum quod poteſt.

Furtum facere dicitur,qui quod poteſt facere bonum non facit.Exo.20.b.

Beda.ſ.Exo.20.

Doctrina furtim accepta.

Furtim haurientes aquam filij Iſrael è fontibus,quos obſidebat Holophernes.Iudith.7.b.Sunt è ſacra ſcriptura,& ex philoſophis,cōtra principū decreta doctrinā haurientes.

Glo.ordi.ſ.Iudit.7.

Mors.

Fur pro morte.Matth.24.d.qua hora fur venturus eſſet.

Philoſophi.

Latrunculi de Syria captiuantes puellam Iſrael,ſunt philoſophi veritates ſacræ ſcripturę furantes.4.reg.5.a.

Rup.5.ſ.reg.29.

Furere, Furor, uide Ira.

Fuſcina, Fuſcinula.

Fvſcina eſt telum tridens ſiue triſſulcum,aut etiam biſſulcum, quo piſcatores figūt piſces in aqua natantes.Fuſcinula autem ſumitur pro inſtrumēto, quo carnes ab olla aut cacabo extrahuntur.

Glo.ordi.s.Exo.27 — Fuscinulæ in ministerio templi & sacrificiorum, prædicatores designare possunt, educẽtes doctrinæ cibos, de sacræ scripturæ caldarijs. Exod.27.a.38.a.nu.4.c.3.reg.7.g.1. par.28.d — Prædicatores.

Gre.s.1.reg.2. — Fuscinula, qua filij Eli sacerdotes carnes sacrificantium vi extrahebant, designare potest gulam, & rapacitatem sacerdotum: & etiam Iudæorum persecutionem in Christianos.1.reg.2.c. — Gula, & rapacitas sacerdotum.

Fuscus, uide Caligo. *Fustis, quære Baculus.*

Fusus.

FVsus est instrumentum, quod mulieres nendo digitis voluunt, in eoq; filum cõplicant.

Glo.int.s.2.reg.3. — Fusus.2.reg.3.f. ponitur pro baculo sustentantis se, cum dicitur: Non deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens, & leprosus, & tenens fusum, & cadens gladio, & indigens pane: Potest autem significare instabilitatem hæresis & mũdanę voluptatis. — Instabilitas hæresis.

Beda.s.pro.31. — Fusus, quem apprehenderunt digiti mulieris fortis.pro.31.c. designat opera ad cœlestem gloriam directa, quia fusus in dextera tenetur. — Opera bona.

Futurum.

FVturum dicitur, quod nondum est, sed erit.

Hie.s.Isa.9. — Futurum seculum dicit, vel tempus post natiuitatem Christi, vel statum futurũ post iudicium. Ad idem referri possunt futurę retro generationes. Exo.16.g.Isa.9.b.Eccl'tę.9.a. Eccl'i.24.b.Mat.12.c.Mar.10.c.Luc.18.c.Ephe.1.d.1.Tim.6.d.Hebr.2.b.9.d.10.a.13.c.act.24.d — Tempus post ortũ Christi. Tempus post iudicium.

Gabaa, Gabaon Gabaonitæ.

GAbaa.i.collis, aut calix, siue sublimis: Ciuitas metropolis tribus Beniamin, quam destruxerũt filij Israel, propter stuprũ vxoris Leuitę Iudi.18.19. Inde erat Saul, qui institutus est rex Israel. Gabaon autem.i.collis, vel calix, aut deorsum, vel eleuatio iniquitatis, fuit metropolis Heuęorum, quæ est in sorte tribus Beniamin: & fuit adscripta filiis Aaron, quæ creditur esse eadem, quæ Gabaa. Iosu.18.d.Iere.28.a. Gabaonitę autem venerunt ad filios Israel ingressos in terram promissionis, ad conficiendum fœdus cum eis, quasi de longe venientes, ne ab eis delerẽtur. Cęterum. Iosu.21.b. videntur poni duæ ciuitates diuersæ Gabaon, & Gabaa in tribu Beniamin.

Ori.s.Iosu.ho.10. — Gabaonitæ venientes ad filios Israel, designare possunt eos, qui veniunt ad fidem; sed nõ penitus deponunt veterem hominem. Iosu.9.a. — Venientes fictè ad fidem.

Ori.s.Iosu.ho.11 — Gabaonitę fœderati filiis Israel, impugnantur à regibus, quibus prius erant amici. Iosu.10.a. quia conuersi ad fidem impugnantur à dæmonibus & mundanis. Omnes enim, qui pie volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patiuntur: vnde admonentur, vt preparẽt animam suam ad tentationem. Verum vincuntur hostes eorum, stante sole, hoc est, Christo illis fauente. Isa.28.f. — Impugnatio recentium in fide

Gre.s.1.reg.10. — Gabaa potest esse typus charitatis, secundum quod in eam introducta est arca fœderis.1.reg.7.a. Hæc est enim excellentior via, quam demonstrat Paulus.1.cor.12. Designat etiam sublimem conuersationem prædicatorum, & eorum, qui dicere possunt: Conuersatio nostra in cœlis est. Ideo in ea morabatur Saul, qui typus est prædicatorum.1.reg.10.d. 11.a.13.a.14.a. — Charitas.

Glo.ordi.s.2.reg.6. — Vt autem translata est arca de Gabaa in Hierusalem, designat Gabaa patres veteris testamenti: vnde transiit ecclesia ad nouum testamentum.2.reg.6.a. — Antiqui patres.

Gre.s.1 reg.14. — Gabaa Beniamin, hoc est, collis filij dexteræ, designare potest contemplationem Christi: & etiam sublimitatem operum, & contemplationis generaliter.1.reg.13.a.14.a. — Cõtẽplationis & operum sublimitas.

Glo.ordi.s.Hose.5. — Gabaa vt interpretatur collis, designare potest duram & inflexibilem superbiam hæreticorum. Hose.5.c. — Superbia hæreticorum.

Gabatha.

GAbatha.i.eminens, vel excelsum: grçce dicitur λιθόστρωτος, hoc est, lapidibus stratus: erat locus eminens in domo Pilati: vbi sedit pro tribunali ad iudicandum Chrm. Ioan.19.c.

Gabelus.

Glo ordi.s.Tobi.1. — GAbelus.i.terminus, vel limes, aut confinium, cognatus Tobiæ, cui mutuauit Tobias argentum. Tobi.1.c.4.d.9.b.12.a. Typus est gentium, quę acceperunt verbũ Dei à Christo. — Gentes.

Gabriel

Gabriel.

GAbriel.i.vir Deus,vel Dei,aut fortitudo Dei,vel fortis Deus meus:est angelus, qui declarabat visiones Danieli.Dan.8.c.9.f.Idem annunciauit virgini Mariæ incarnationē filij Dei.Et Zachariæ conceptionem Ioannis Baptistæ.Luc.1.b.c.

Gad.

GAd.i.fœlix,vel accinctus,filius septimus Iacob,sed primogenitus Zelphę ancillę Lię. Gad,vt interpretatur fœlix,& accinctus,designare potest Christum, qui pugnauit,& vicit in passione:& etiam hominem castum præliantem contra vitia carnis.gen.30.b.49.c. — *Christus. Homo castus.* — Beda.s.gen.46.

Gad,vt est filius Zelphę, hoc est, delectationis in rebus pertractandis, & interpretatur succinctus,designat cumulum meritorum,quibus meritis ditata Lia, hoc est, vita actiua, quodammodo se beatam existimat.Vel designat temperantiam in prosperis, quæ nascitur ex sensualitate edomita.gen.30.b. — *Merita. Temperantia.* — Geor. vene. cant. 2. tono.7 cap.6. Ricar.de.s.victo.de 12.patriar.25.

Gad,vt fuit primogenitus ancillę,& accepit hæreditatem trans Iordanem per Mosen,designare potest populum Iudaicum,qui non accepit baptismum, vt acciperet hæreditatem intra ecclesiam,sed solum sibi terrena parauit.num.32.a.Iosu.13.c.18.a.22.a. — *Populus Iudaicus.* — Ori.s.nume.ho.16. &.s.Iosu.ho.3.26.

Vt etiam pręliabatur accinctus coram fratribus suis, designare potest scribas & pharisęos tentantes Christum,& persequentes.gene.49.c. Vel ipsos Iudæos ferentes scripturas, quibus fides Christiana defenditur.Vel martyres pręliantes. — *Scribæ & pharisæi. Iudæi. Martyres.* — Amb. de ben.pat.8. Rup.9.s.gen.35.

Gadgad.

GAdgad.i.fœlicitas fœlicitatis,vel accinctus exercitus:vel iuxta Origenem,Galgad, hoc est,tentamentum:est mons in solitudine Pharan,& vicesima nona mansio filiorum Israel in deserto,quo peruenerunt post Beneiaacan:vt designetur semper virtutibus permixtas esse tentationes,vt ambulantes perficiantur.nume.33.d. Vel iuxta Hieronymum interpretatur nuncius,siue expeditio,vel accinctio,vel concisio,vt designet nos,qui fecimus filios necessitatis in Beneiaacan,debere malos magistros tollere,& discipulis stimulos addere,vt ad cursum sint accincti. — *Tentationes mixtę virtutibus. Hortatio discipulorum.* — Ori.s.num.ho.27. Hie.de mansion.

Galaad.

GAlaad,siue Gilead.i.aceruus testimonij,seu collis testimonij, vel incolatus testimonij, vel transmigratio testimonij: Montes sunt trans Iordanem à Libano sumentes initium: Vnde Iere.22.b.Galaad dicitur caput Libani:ibi sunt dimidiæ tribus Manassę & Gad,vsq; ad tribum Ruben,quæ diuiduntur per ipsos montes à reliqua Arabia: sunt pascuosi & odoriferi,& arboribus aromaticis abundantes.Sumpsit nomen prouincia ex hoc, quòd ibi Iacob & Laban pepigerunt fœdus:& facto lapidum cumulo,Iacob appellauit Galaad,hoc est,aceruum testimonij.Dicta est postea Gerasenorum regio,seu Gadarenorum, à ciuitate Gerasa iuxta lacum,qui dicitur Genesareth,qui est lacus Tiberiadis.Est hæc prouincia orientalis terræ promissionis. — Hie.s.Iere. 22. &.s. Eze.47.&.s. Abdi.

Galaad,vt interpretatur incolatus testimonij, significare potest hunc mundum : vbi est peregrinatio:quia peregrini sumus super terram,& per fidē ambulamus.gen.37.e.ps.59.107. — *Mundus.* — Hila.s.ps.59. Amb.de Ioseph.3.

Designat etiam martyres,qui dicuntur testes esse Dei:Ideo & Galaad dicitur esse Dei. ps.59.canti.4.a. — *Martyres.* — Aug.s.ps.59. Gre.s.cant.4.

Potest etiam designare ecclesiam ex gentibus,in quā translatū est testimoniū synagogæ: & ipsa seruit per confessionem testimonio veritatis:& in ea inueniūtur odores grati Deo. Et resina in Galaad designat pœnitentiā in ecclesia.gen.31.c.37.e.canti.4.a.Iere.8.g.22.b.46. c.Amos.1.d.Mich.7.c.Zach.10.d.Galaadites Berzellai.2.reg.19.e.potest significare principes fideles in ecclesia.Item Galaad filius Manassę.num.26.d.In Galaad erant pascua vberrima; vnde potest sacram scripturam significare. — *Ecclesia. Sacra scriptura.* — Amb.s.ps.118.se.16. Hie.s.Iere.8.22.&.s. Mich.7. Gre.3.pasto adm.25. Beda.s.gen.31. Rup.s.Mich.7.

Galaad vt interpretatur migratio testimonij,quo peruenit Iacob fugiens Laban, designare potest recessum à prauis & mundanis affectibus , quæ migratio approbatur à Deo. genes.32.g. — *Recessus à mundanis affectibus.* — Philo.2.allego.

Galaad potest templum & synagogam designare:vbi debebant sacerdotes resinam orationis habere,vt prouocarent populum ad pœnitentiā.Iere.8.g.Eius cedros succidit Deus, hoc est,principes & sacerdotes.Iere.22.b.50.c.Hose.6.c.12.c.Mich.7.d.Abdi.g. — *Templū,& synagoga.* — Hie.s.Iere.8.22.

Galaad iuxta Augustinum interpretatur eiectio,& reuelatio significans Iudæos, qui eiecerunt Christum:vt fratres Iephte eiecerunt ipsum Iephte.Iudi.11.a. Quibus tamen in fine mundi Christus reuelabitur.Et vt Iephte circuibat Galaad.i. abijcientes , ita debent, qui proficiunt pręterire abiicientes:Vt autem Galaad dicit reuelationem, seu speculam , quæ est altitudo ad prospiciendum,vel despiciendum,designat superbiam reuelationis : quam præteribat Paulus.2.cor.12.dicens:Ne magnitudo reuelationum extollat me,&c. — *Iudæi.* — Aug.q.in Iudi.49.

Hie.s. Hose. 6. &.s. Amos.1. — Galaad etiam designat hereticos, qui transferunt testimonia scripturarum in peruersum sensum: & eos, qui per hæreticos ab ecclesia translati sunt, & separati. Hose. 6. d. Amos. 1. a. *Hæretici.*

Galbanum.

Plini. 12. natu. histo. 25. & 19. nat. hist. 10. & 24. natu. histo. 5. — GAlbanum succus quidam, aut gutta resinæ modo è ferula colligitur in monte Amano Syriæ: est odoriferum, multis medicamentis aptum: aduersatur venenis: & combustum nidoris vehementia noxios serpentes & etiã culices fugat. Hebraicè dicitur חֶלְבְּנָה Chelbana: quod aliqui dicunt esse mastichen.

Ori. s. Leui. ho. 9. — Galbanum ponebatur in compositione thimiamatis, quod incendebatur Deo: & designat sapientiam, quæ comparatur Galbano in odore spirituali, quæ fugat serpentes, hoc est dæmones; & culices, hoc est, sophistas. Exo. 30. d. Eccl'i. 24. b. *Sapientia*

Phil. quis rer ũ. diui. hæres. — Galbanum, vt est suauiter redolens, aërem designare potest, per quẽ sparguntur odores. *Aer.*

Galea, Cassis.

GAlea est instrumentum ferreum: caput muniens aduersus ictus: & galeatus est galea munitus.

Galea Christi dicitur eius iudicium certum. Sapi. 5. d. Et galea salutis in capite eius, dici potest eius diuinitas, à qua manat salus in omnia eius membra. Isa. 59. d. *Iudicium Christi* *Diuinitas*

Ori. s. ps. 36. ho. 2. — In capite fidelium galea salutis dicitur spes, qua firmatur animus ad cœlestia speranda. Ephe. 6. c. 1. Thessa. 5. a. 2. par. 26. c. *Spes*

Galea ærea super caput Goliath, est galea perditionis in malis, hoc est, defensio vitiorũ, vt pereant. 1. reg. 17. b. Iere. 46. a. Eze. 23. d. 27. b. 38. b. 1. Mach. 6. d. 2. Mach. 5. a. *Defensio vitiorum*

Glo. iute. s. 1. reg. 17. — Galea Saulis, quam deposuit Dauid, sacramenta legis onerantia designat, quę deposita sunt, adueniente Christo. 1. reg. 17. e. *Onera legis*

Galgala.

GAlgala, siue Gilgal. i. rota, siue volutabrum, vel ablatio seu aceruus acerui, vel reuolutio acerui: Locus est contra orientem Hierico antiquæ: quem Iudæi mox traiecto Iordane occuparunt, ibiq; castrametantes aliquandiu morati sunt: & à Iosue circuncisi: quia nati in deserto circuncisi non fuerant: Vnde & loco nomen dederunt ex facto.

Galgala designare potest ordinem coniugatorum, qui in rebus seculi voluuntur velut in rota, & in eis debet fieri circuncisio, vt reprimantur concupiscentiæ. Iosu. 5. c. Et hunc locum circuibat Samuel, quia prædicator debet salutis coniugatorum curam gerere. Et in Galgalis concidit Samuel Agag regem Amalec, hoc est, prauas concupiscentias, quæ per meditationem sacrę scripturæ reprimuntur. 1. reg. 7. d. 15. g. *Ordo coniugatorum* — Gre. s. 1. reg. 7. 15.

Gre. s. 1. reg. 7. — Galgala designat etiam sacram scripturam, quam debet prædicator frequentare: Sicut Samuel circuibat Galaad. 1. reg. 7. d. *Sacra scriptura.*

Gre. s. 1. reg. 10. — Cum autem rotę vna parte depressa altera eleuetur, designare potest Galgala perfectam obedientiam: ad quam iubebat Samuel, vt descenderet Saul. 1. regũ. 10. b. 11. d. Omnis enim, qui se humiliat exaltabitur. *Perfecta obediẽtia.*

Galgala designat etiam doctos in sacra scriptura, sed malos. 1. reg. 15. e. *Docti sed mali*

Hie. s. Hose. 4. & s. Amos. 5. — Galgala videtur sumi pro idololatria, aut hæresibus, cum dicitur. Hose. 4. d. Nolite ingredi in Galgala: vbi peccata & immunditiæ reuelabantur: quia populus ibi fuit circuncisus. Et omnis malitia eorum dicitur esse in Galgalis. Hose. 9. d. 12. c. Potest etiam significare statum circuncisionis: & ingrediuntur in Galgala, qui circunciduntur. Amos. 5. a. Designat etiam ipsam Iudæam & Hierusalem, & templum, quod factum est volutabrum. *Idololatria* *Hæreses.* *Status circũcisionis* *Iudæa.* — Rup. s. Amos. 5.

Hie. s. Mich. 6. — Significat etiam non habentes stabilem gradum, sed semper fluctuantes, & vacillantes. Mich. 6. b. *Inconstantes.*

Galilæa, Galilæus.

GAlilęa. i. volubilis, siue volubilitas, aut rota: Regio terræ Palestinorum, quæ clauditur ab occasu Phenicia, ab ortu Syria, quam Κοῖλην, hoc est, cauam appellant, à montium præcipitijs, quibus clausa in planiciem demittitur: A Septentrione Libano monte, & Tyriorum finibus: A meridie Samaria, per lineam ductam à Ptolemaidis territorio, in Scythopolim. Est autem regio fertilis inter medios montes amplissimos habens campos. Hanc duplicem statuunt, superiorem, & inferiorẽ: Superior à fontibus Iordanis in Genesariticũ lacũ descendit, terram Zabulon & Nephtalim complectens: vt euangelista ex Isaię dicto cõprobat. Mat. 4. c. Per hanc est via publica ab Assyrijs in Tyrũ, ad mare meditarraneũ, via maris dicta. Isa. 9. a. Tobi. 1. a. Cognominat̃ aũt Galilęa gentiũ, ꝙ non modica eius portio donata fuerit à Salomone Hiram regi Tyri. Inferior reliqua est, quæ lacui & Tiberiadi, vsq; in regionis finem meridianum imminet, montem Carmelum complectens.

Aug. 3. de consen. euange. 25. — Galilęa secundum aliquos, interpretat̃ reuelatio: & põt designare cœlestem patriam, in quam pręcessit Christus: & ibi videtur visione beatifica. Mat. 26. c. 28. c. Mar. 14. c. 16. b. *Cœlestis patria.*

Galilęa

Gentilitas. Galilęa potest designare gentilitatem, secundum quod iuxta alios interpretatur transmigratio, in quam pręcessit Christus apostolos, vt gentiles conuerterentur, relicta Iudæa in incredulitate. Et hæc terra vltimo sorte diuisa est: quia prius prędicauit Christus Iudæis, quam gentibus. Iosu.13.a.3.reg.9.b.1.Mach.5.b.Matt.2.d.4.d.17.c.26.c.28.c.Mar.9.c.14.c.16.b.Luc.4.g.5.d.8.d.17.c.24.a.Ioan.2.a.4.a.6.a.7.a. Ori.s.Mat.ho.35. Hila.s.Matt.cão.2. Augu.3.de consens. euange.25. Cyril.2.s.Ioan.26. Hie.s.Mat 28.

Peregrini in hoc mũdo. Galilæus.i.transmigrans, significare potest eos, qui vt peregrini ambulant in hoc mũdo, ad cœlestem patriam properantes. Et in Galilęa videtur dominus suscitatus, quia resurrectionis eius gloriam post læti videbimus, si modo à vitijs ad virtutum celsitudinem transmigramus. Mar.14,g.16.b.Luc.22.f.23.a.Ioan.4.f.7.g.Acto.1.b.2.b. Grego.ho.21.

Cessatio legis. Galilæa vt dicitur transmigratio, in qua erat ciuitas Nazareth, quæ est typus Iudęæ: designat transitum & cessationem legis, & statum synagogæ: sicut transit flos adueniente fructu. Luc.1.c. Ber.ser.1.Missus est.

Mundus. Mundani. Galilæa vt interpretatur volutatio, vel volubilitas, typum gerit huius mundi: & relinquit Galilæam, qui relinquit mundum. Matth.4.b. Et in Galilæa fecit Herodes conuiuium primis Galilææ, hoc est, diabolus principibus mundanis & vitiosis, qui dicuntur Galilæi, quia cum rebus mundanis voluuntur & rotantur. Mar.6.c.Luc.13.a.Acto.5.g. Ori.s.Matt.ho.35.

Gallina, Gallus.

GAllina est auis domestica satis nota, quę parit oua, & fouet pullos. Gallus autem est masculus, qui solet suo cãtu horas noctis designare, & matutino tempore homines ad laborem excitare: fertur leonẽ cãtu galli terreri. Ante autem quam gallus cantet, alas excutere solet.

Christus. Sapientia diuina. Ecclesia. Anima. Gallina miro affectu protegit pullos, & ad cibum conuocat, quasiq; cum illis infirmatur, & in miluum insurgit, qua ratione Christum significat, qui in congregando fideles, gallinę se comparat, qui etiam in diabolum, velut contra miluum insurrexit. Matt.23.d. Potest etiam designare diuinam sapientiam, quæ protegit à miluo diabolo, siue ecclesiam, siue etiam animam. Ori.s.Mat.ho.26. Aug.1.q.i euãge 36. & de ver. dñi.ser.29. Hie.s.ps.16. Euch.form. spũal.5.

Sacerdotium vetus. Gallus gallinaceus. Isa.22.e. Typum gerit sacerdotij veteris legis, quod habuit gloriam secularẽ, vt gallus: sed quæ facile transferenda erat in nouã legem, vt gallus facile transfert. Hie.s.Isa.22.

Prædicator. Gallus succintus lumbis, est prędicator inter huius noctis tenebras verum mane nuncians, qui succinctus est lumbis, quum à membris suis luxurię fluxum restringit. pro.30.d. Et huic gallo dat Deus intelligentiam, cum efficit, vt prius nocturni temporis horas discutiat, & tunc demum voces excitationis emittat, hoc est, vt peccatorum merita dijudicet, vt actionum tenebras aperta increpationis voce corripiat, idq; secundum cuiusq; qualitatem: & vt gallus profundioribus horis noctis valentiores aut productiores reddere solet cantus, appropinquante vero matutino tempore, leniores, & mitiores voces format: sic prędicator iniquis adhuc mentibus altis & magnis vocibus æterni iudicij terrores, velut in profundę noctis tenebris intimat: Cum vero iam auditorum suorum cordibus, veritatis lucem adesse cognoscunt, clamoris sui magnitudinem, in dulcedinis lenitatem vertunt. Qui etiã minutis tunc vocibus cantat: quia propinquante mane, subtilia queq; de mysterijs prædicant. Iob.38.d. Galli etiam erant prophetę, aduentum Christum prenunciantes. Vt autem gallus priusquam cãtet alas excutit: ita prędicator ante prędicationẽ, se in bonis actibus exercet. Gre.30.mor.5.6.7. Hie.s.Iob.38. Euch. form.spũal.5. Beda.s.pro.30.

Prophetæ.

Gallinę duę offeruntur in purgatione leprosi, iuxta lectionem origenis: vbi nos legimus passeres. Leui.14.a. Ori.s.Leui.ho.8.

Senectutis tempus. Galli cantus tempus senectutis significare potest, & signum appropinquãtis lucis gratiæ. Matth.26.c.Mar.13.d.Luc.22.d.Ioan.13.d.18.e. Ori.s.Matth.ho.30.31.35.

Gannire.

GAnnire secundum aliquos propriè dicitur esse vulpium. Dicitur tamen etiam gannitus vlulatus canum, quando percutiuntur.

Defectus doctorũ. Cum dicitur Isa.10.c. Non esse, qui aperiret os, & ganniret: intelligitur allegoricè neminẽ esse, qui hæreticis resistere auderet: vel Antichristo. Glo. ord. s.Ise.10.

Gareb.

Suscipientes doctores prurientes. GAreb.i.incolatus, aut scabies, est collis super quem transit ædificiũ Hierusalem: vt doceamur esse nos aduenas, & peregrinos, nec admittere doctores prurientes auribus. Ieremi.31.g. Hie.s.Iere.31.

Garizim.

GArizim.i.secures, vel scissores: Mons in Samaria altissimus, ab austros Sichen, cui tanta vicinitate imminet, vt loquentem in vertice intra ciuitatem possis audire. Ibi dictę fuerunt benedictiones legis iuxta præceptum Mosis. vbi postmodum constructũ fuit templũ à Samaritis: vnde mota fuit contentio, inter Samaritas & Iudæos, an ibi esset adorandum, an in Hie-

Ori.ſ.Ioſu.ho.9. in Hieruſalem.Super quo altercabatur Samaritana cũ Christo. Ioan.4.c.de hoc fit mentio, deut.11.d.Ioſu.8.g.Iudi.9.a.2. Mach.6.a. Poteſt deſignare eos, qui bene operanť virtutis amore,quibus dantur benedictiones. Bene operantes virtutis amore.

Garrulus, uide Loqui.

Gaudere, Gaudium, uide Exultare.

Gaza oppidum.

Hie.ſ.Zach.9. GAza.i.fortis aut capra,ſeu imperium:ciuitas inſignis Paleſtinorum,terminus Auſtrinus terræ Chanaan & tribus Iuda, Aegypto vicina: cuius fores cũ poſtibus Samſon media nocte,humeris ſuis in montis verticem deportauit. Poteſt gerere typum gentilitatis.Ioſu. 11.d.15.f.Iudi.1.d.16.a.Ieremi.47.a.Sopho.2.a.Zacha.9.a. Vt autem ſcelera eius numerantur. Amos.1.b. deſignare poteſt Iudæam,quæ addidit quartum ſcelus, non audiens prophetas, nec Christum. Gentilitas. Iudæa. Rup.ſ.Amos.1.

Hie.ſ.Amos.1. Vt autem interpretatur fortitudo, vel imperium, deſignat hæreticos,qui ſibi fortitudinem & imperium promittunt.Amos.1.b. Heretici.

Gre.ho.21. Rup.ſ.Iudi.21. Secũdum autem ꝙ Samſon media nocte abſtulit portas eius, typus eſt inferni:cuius portas confregiſſe dicitur Christus,quando animas ſanctorum patrum eduxit. Infernus.

Gaza theſaurus, quære Diuitiæ.

Gazer.

Ori.ſ.Ioſu.ho.22. GAzer.i.præciſio,ſiue diuiſio, vel ſententia:ciuitas in tribu Ephraim data Leuitis. Ioſu. 19.f.16.a.21.b.1.par.6.f.7.f.Eſt alia, quæ etiam dicitur Gazera.1. para.14.d. Quam cepit Pharao à Chananæis,& dedit in dotem filiæ ſuæ vxori Salomonis, quam reconſtruxit Salomon.3.reg.9.c.Secundum aliquos interpretatur conſtructio: & deſignare poteſt coniunctionem animę & corporis,ita tamen,vt caro imperet:& dat Pharao.i.diabolus eam ſcilicet animam,quam cepit in dotem filiæ ſuæ,hoc eſt, legi peccati,cui coniunctus Salomon efficitur cultor idolorum. Anima.

Gazophylacium.

Gre.ſ.Eze.ho.8. GAzophylacium eſt arca,aut locus alius,in quo Gazæ,hoc eſt,theſauri cuſtodiuntur:& erant gazophylacia quędam in templo.4.reg.12.b.Nehe.10.d.13.a.Eze.45.e.Mar.12.d.Ioan.8.c.Et poſſunt deſignare doctores veras diuitias ſapientiæ & ſcientię continentes. Doctores.

Gre.ſ. Eze.ho.22. Gazophylacia cantorum ſunt corda iuſtorum, quę cãtant iuſtificationes Dei,cum eius implent præcepta.Eze.40.g. Corda iuſtorum.

Gre.ſ.Eze.ho.22. Gazophylacium ſacerdotum excubantium in cuſtodijs templi,reſpicit ſolum viam auſtri,quia ſacerdotes maiores ſolis ſtudijs ſpiritalibus occupati, ſemper his, quę amoris Dei ſunt,ſolicité intendunt. Gazophylacium vero ſacerdotum excubãtium in miniſterium altaris,reſpicit & viam meridianam & viam aquilonis, quia quantum ad ſemetipſos feruent igne charitatis,& ſucceſſi ſunt flammis amoris Dei,& quantum ad alios opus eſt, vt in mẽtibus peccantium,quæ ſint operis frigora videant, & delinquentium peccata corrigendo, quaſi carnes in altari domini incendant.Eze.40.g.

Hie.ſ.Eze.42. Rup.2.ſ.Eze.12. Gazophylacia aquilonis & auſtri ſunt, quę vel hiſtoriæ continent ſimplicitatem,vel ſpiritalis intelligentiæ ſacramenta.Eze.42.c. Litera.& ſpiritus.

Glo.ord.ſ.Luc.21. Gazophylacium,in quod vidua miſit duo æra minuta. Luc.21.a. Significare poteſt eccleſiam,cui miniſtrant habentes dona ſpiritusſancti. vel conſpectum diuinæ maieſtatis:cui offert vidua,hoc eſt,eccleſia duo minuta illi accepta. Eccleſia. Conſpectus Dei.

Gebal.

Hie.& Aug.ſ.ps.82. GEbal.i.terminus,vel limes:ciuitas Syrię. p̃s.82. Iuxta aliquos interpretatur, vallis vana: & deſignat eos,qui contra Dei populum ſunt,non eſſe de monte,ſed de valle vana. Abiectio hoſtium eccleſiæ.

Gebbethon.

GEbbethon.i.dorſum,ſeu eleuatio eius,aut palpebrę eius,ſiue excelſum donum,ciuitas data leuitis in tribu Dan. Ioſue.19.c.21.b.Fuit & ciuitas Paleſtinorum,quam obſidebat Nadab filius Ieroboam : quem percuſsit ibi Baaſa filius Achiæ.3.regũ.15.f. forſan eſt eadem cum ſuperiori.

Gedeon, Hierobaal.

Hie.ſ.Hoſe.10. GEdeon.i.conterens, vel confringens, iudex Iſrael, qui illum populum liberauit ab aduerſarijs.Idem dictus eſt Hierobaal,hoc eſt, impugnator idoli, quia deſtruxit aram & idolum Baal.Iudi.6.f.7.a.8.g. Hoſe.10.d. Iuxta ſeptuaginta Hic cum trecentis viris, tubas & lampades gerentibus,percuſsit exercitum aduerſariorum.

Typum

Christus. Typum gerit Christi, qui cum discipulis tubas verbi Dei, & lampades gerẽtibus, dæmones superauit. Et destruxit Baal, hoc est, idololatriam. Interpretatur etiam circumiens in vtero: qui est omnipotens Deus, diuinitate cuncta complectens, & humanitatem intra vterum sumens. Gre.20.mor.32. Rup.s.Iudi.11.

Mens perfecta. Iuxta Philonem Gedeon interpretatur prędonum receptaculum: & designat mentem perfectam, & ad destruenda vitia paratam: vt Gedeon destruxit aram Baal, & vicit aduersarios Israel. Phil.de cõsul.ligu.

Gehenna, Gehennom.

GEhennom, hoc est, vallis Hennõ: est vallis in suburbij Hierosolymę, ad radices montis Moria, iuxta introitum portæ Charsit, hoc est, fictilis, quę austrum respicit. Hæc fontibus Siloe irrigata, excellentem loco prętat amœnitatem hortorum & arborum nemorositate: vbi Iudæi Idolum Moloch coluerunt, vocantes aram Tophet, hoc est, tympanum, vbi filios immolabant. Quem locum postea dissipauit rex Iosias, & in perpetuam ignominiam vertit, nulli alij rei deinceps, q̃; sordibus & immundicijs deputatum: vnde factũ est, vt peccantium supplicia, quibus cruciandi sunt, hoc nomine significarentur, ab insigni hac loci turpitudine, atq; ita Christus æterni ignis pœnam, primus omnium gehennam nominauit, cuius vallis illa typum gerit. Iosu.15.b.18.c. Iere.7.g.19.a. Matt.18.b. Interpretatur autem gehennom vallis decipiens, vel contristans eos, siue vallis diuitiarum suarum. Hie.s.Iere.7. Infernus.

Gelboe.

GElboe. i. reuolutio inuestigationis, vel scrutationis, aut aceruus tumoris, vel inflationis: montes Palestinæ non longe à Sunam, quę est in tribu Isachar. Ibi castrametatus est Saul cõtra Philistęos: ibiq; cecidit cũ filijs & exercitu. 1.reg.28.a.31.a.2.reg.1.a.d.1.par.10.a. Designare potest superbiam, in qua cadunt sæpe etiam viri spirituales, designat etiam dæmones, qui homines cadere faciunt, & ipsi remanent aridi. Ber.s.cant.ser.54. Superbia. Dæmones.

Iudæorum corda. Pharisæi. Sacerdotes. Gelboe iuxta Gregorium interpretatur decursus, & designat superba Iudęorum corda, quę dum huius mundi desiderijs defluunt, in Christi. i. vncti se morte miscuerunt. Vel interpretatur deuoratio, & peculiariter designat pharisæos & sacerdotes Iudæorum. Gre.4.mor.3. Rup.2.s.reg.21.

Gelu, Glacies, Pruina.

GElu est aqua frigore concreta, quę & glacies dicitur. Pruina vero est, quæ tempore frigoris nocte serena concrescit, & cadit, in modũ niuis cadens. Tam autem gelu q̃; pruina, adueniente solis calore liquescit. Pruina est infausta & noxia, vrens plantas, & ipsam terram quodammodo conflagrans: fauet tamen brassicę, seu cauli, & occidit vermes, ne grana corrodant.

Christus. Pruina, cui simile erat manna, Christum significare potest, vel eius humanitatẽ. Exo.16.c. Glo.ordi.s.Exo.16.

Refrigeratio concupiscentiæ. Abstinentia. Cœleste beneficiũ. Gelu, quod effundit Deus super terram, & etiam pruina significare potest refrigerationem concupiscentiæ, & abstinentiam, & generaliter cæleste beneficium: & propter hæc dicitur iustus factus sicut vter in pruina. p̃s.118.138. Eccl'ici.43.c. Dani.3.f. Hila.& Aug.s.p̃s.118 Amb.s.p̃s.118.ser.11. Euch.form.sp̃ual.3.

Iustitia punitiua. Pruina, qua Deus occidit moros Aegyptiorum. p̃s.77. significare potest iustitiam Dei punitiuam, quæ descendit, quando terra congelata est, refrigerata charitate: quæ tamen, etsi improbos destruit, bene tamen dispositos, & cum patientia eam suscipientes, maturat, & perficit. Geor. vene.cãt.1.tono.7.cap.18.

Scandala fratrum. Peccatum. Gelu, quo vrebatur Iacob, designare potest scandala fratrum, quibus vritur vir bonus. gen.31.f. potest etiam significare peccatum, cui resistitur: vnde iustus factus dicitur sicut vter in pruina. p̃s.118. Amb.s.p̃s.118.ser.11.

Infidelitas Iudæorũ. Iudæi. Gelu concrescens flante Deo, erat infidelitas in mentibus Iudæorum, præcipue sacerdotum, scribarum & pharisæorum, qui grauioris inuidiæ torpore magis obduruerunt, visa doctrina Christi, & miraculis. Iob. 37. b. Et ipsi Iudæi dicuntur gelu egressum de vtero Dei, quia per infidelitatem obdurati, à secreto gratiæ sinu proiecti sunt. Iob.38.c. Baru.2.e. Zacha.14.b. Greg.27. mor.21.& 29.mor.21. Hie.s.Iob.38.

Diabolus. Peccator. Designat etiam gelu diabolum, qui quasi de vtero Dei vt glacies processit: quia à calore secretorum eius malitiæ torpore frigidus, magister iniquitatis exiuit. Ipse vt gelu de cœlo est eiectus, quia constricturus corda reproborum, à summis ad ima cadere permissus est. Iob.38.c. Glacies etiam significat peccatorem, cui aqua diuinæ benignitatis congelata est à frigore peccati, & à vento aquilonari, vnde panditur, & aperitur omne malũ. Sicut Eccl'i. 43.c. dicitur: Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aqua. Cæterum resoluitur glacies humana à calore amoris sereni & puri In Deum & proximum, vt in eodem Eccl'ico.3.b. legimus: Sicut in sereno glacies, soluentur peccata tua. Gre.26.mor.22. Geor.venet.cantl.1.ton.7.cap.20.

Aduersitas. Gelu aliquando significat aduersitates huius seculi, quæ dicuntur egredi, de vtero Dei, quia per eius secretum iudicium dispensantur. Iob.28.c. Easdem designat pruina, quæ iuxta Gre.29.mora.26.& 7.mor.12.

terram

terram congelatur, cum nix à superioribus ruat. vnde. Iob. 6. c. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. Hoc est, qui temporalia aduersa pertimescunt, districtioni se æternæ animaduersionis obijciunt, trepidantes timore, vbi non erat timor: vt quum quis peccatorum suorum cōscius ea, quę possidet, indigentibus largiri desiderat: sed tamē, ne datis rebus egeat, ipse formidat. Fit autem sicut vter in pruina, qui roboratur in tribulatione. ps. 118.

Isy. s. Leui. 7.

Aug. s. ps. 77. Euch. form. spūal. 3. — Vitium.

Pruina interdum significat vitium, seu peccatum, quo charitas proximi stultitiæ tenebris, velut frigore nocturno congelascit. ps. 77.

Glo. int. s. Sapi. 16. — Spes ingrati.

Glaciei liquescēti comparatur spes ingrati: quia nullam habet soliditatem. Sapi. 16. d. 19. d. Et constricta est frigore infidelitatis.

Gemere, Gemitus, Ingemiscere, Suspirare, Suspirium.

GEmere est præ animi angustia, in sonum inarticulatum monstrantem dolorem prorumpere: qui sonus gemitus dicitur, & suspirium.

Greg. 16. mor. 26. & 9. regist. epist. 5. — Dolētes de lapsu infirmorum.

Gementes viri de ciuitatibus, sunt fortiores in fide, qui dolent & clamant, cum vident paruulos fideles ab hæreticis peruerti. Iob. 23. a. 24. a. b. pro. 29. a. Ester. 7. b. Eccl'ici. 7. c. 25. c. Eze. 9. b. 24. e. Daneli. 13. f. 1. Macha. 6. g. Marc. 7. d. 8. b. Roman. 8. d. 2. Cor. 5. a. Gemunt etiam gigantes sub aquis, quum prelati laborant sub onere subditorum. Iob. 26. a. Gemunt etiam sacerdotes. thre. 1. b. quia ad eos peculiariter spectat dolere de lapsu aliorum. Talis erat gemitus Ezechielis. Eze. 21. b.

Ori. s. Isa. ho. 1. Basi. s. ps. 73. Philo. 2. allego. & q deteri. potiori. insidietur. Hie. s. Nahum. 2. Beda. s. Exo. 2. Hie. s. Isa. 21. — Pœnitentia.

Gemitus filiorum Israel in Aegypto propter opera. Exo. 2. d. designare potest pœnitentiam. Et vt illi non ingemuerunt, nisi mortuo Pharaone, ita peccatis oppressi, non resipiscunt, nec ingemiscunt, nisi principe huius mundi destructo, aut eiecto. Et gemit quispiam mortuo Pharaone, hoc est, cum tollitur bonarum opinionū dissipator. Et est gemitus cordis, cum verè interius quis dolet. Iudi. 2. c. ps. 6. 11. 30. 37. 101. Tobi. 3. a. Eccl'ici. 36. d. Isa. 35. d. thre. 1. c. d. g. Ioel. 1. d. Gementes quasi colūbæ, sunt pœnitentes. Nahū. 2. b. Gemitus autē malorū, qui dicitur cessare, est quando mali afflicti à Deo, & dolentes in tribulatione, cognoscentes peccata sua mutant gemitum, quem habebant, ingenitum pœnitentiæ. Isa. 21. a.

Gre. 5. mor. 4. Ricar. de. s. victo. de sōnio. Nabucho. 16 — Gemitus tribulationis.

Suspirat anteq̄; comedat, qui prius gemitibus tribulationis afficitur, & postmodum contemplationis refectione satiatur, nisi enim suspiret, non comedit, quia qui se in hoc exilio per desideriorū cœlestiū lamēta non humiliat, æternę patriæ gaudia non degustat. Iob. 3. d.

Hie. s. Isa. 59. — Iudæi.

Gementes quasi columbæ, erant Iudæi mussitantes verba legis, quæ non intelligebant. Isa. 59. c. Mich. 2. b.

Ambro. s. Rom. 8. & epist. 22. — Compassio laboris humani.

Ingemiscere dicit omnis creatura. Rom. 8. d. non in suo, sed in nostro labore, Aut quia opera eius intereunt.

Hie. s. Isa. 24. — Dolor malorum.

Gement in iudicio, qui lætabantur: vt diuites, & qui suam consolationem habebant in hoc seculo. Isa. 24. b. pro. 5. b. Sapi. 4. d. 5. a. thre. 1. b.

Gre. 17. mor. 11. Hier. s. Iob. 26. — Dæmones & superbi in inferno.

Gementes gigantes sub aquis sunt, vel dæmones in ignorantiæ abysso pressi: vel homines elati, qui dum in hac vita honorum assequi celsitudinem cupiūt, sub ponderibus populorum gemunt. Quanto enim quis hic altius erigitur, tanto curis grauioribus oneratur: eis quippe ipsis populis mente & cogitatione supponitur, quibus superponitur dignitate. Gemunt etiam in infernos. Iob. 26. a. 1. reg. 4. b.

Glo. ord. s. thre. 1. — Defectus tēporalium.

Gemens populus est, cum non potest frui voluptatibus. thre. 1. d. Et carens tēporalibus.

Dolere de bono proximi.

Ingemiscere in alterutrum dicuntur, qui de bono proximorum dolent. Iacobi. 5. b. Eccl'ici. 30. c.

Glo. ord. s. Iosu. 15. — Gemendo quærēda lachrymæ.

Suspirans Axa, vt sedebat in asino. Iosu. 15. d. Iudi. 1. c. designat à creatore cum magno gemitu quęrendam esse lachrymarum gratiam.

Gemini, Gemelli.

GEmini dicuntur vno partu editi: vt fuerunt Iacob & Esau. Est etiam signum cœlestē geminorum.

Glo. int. s. gen. 25. — Sēsus literalis & spiritualis.

Gemini nascentes de Rebecca, designare possunt sensum literalem & spiritualem, in eadem sacra scriptura. gene. 25. d.

Glo. ord. s. gen. 38. — Duo populi in ecclesia.

Designant etiam duos populos in ecclesia, quos itidem significant gemini in vtero Thamar. gene. 38. g.

Amb. s. ps. 118. ser. 16 Augu. epist. 59. & 2. doctri. chr. ia. 6. & s. ps. 77. Gre. s. cant. 4. Rup. s. cant. 3. — Gemina cognitio. Gemina charitas. Prædicatores concordes. Præcepta, & cōsilia.

Gemelli fœtus tonsarum, designare possunt cognitionem corporalium & incorporaliū. Item sunt opera Charitatis Dei & proximi in vtroq; populo exercitata. Sunt pręterea prædicatores ex Iudęis & gentibus, qui gemelli sunt, cum idē cōcorditer & sapiūt, & prędicāt. Cantic. 4. b. 7. b. Gemelli fœtus sunt, qui præceptis addunt consilia: vt pręcepto de non rapiendo addunt consilium relinquendi sua.

Gemma, lapis preciosus.

GEmma vocat omnis lapis preciosus, siue perlucidus sit, siue nō. Gēma etiā dicitur oculus vitis, quē primo emittit, quod & in alijs arboribus dici potest, anteq̄; flores erūpant.

Lapides

Christus, & ecclesia. Lapides preciosi duo in superhumerali põtificis.Exo.28.b.39.b.designare possunt Christum & ecclesiam:& nomina sena in singulis lapidibus,designare possunt duodecim apostolos.vel lapides duo designant literam & spiritum : vt lapis in dextro humero sit spiritus, in læuo litera.vel designant fidem & vitam patriarcharum.Designant etiam duo lapides duo hemispheria : & nomina in eis scripta sunt duodecim zodiaci signa in duo hemispheria distincta,significant etiam solem & lunam adiutores naturæ,sicut humerus est principium manus. Hier.de veste.sacer. Phi.3.de vita Mosis. Cle.Alex.5.stroma.

Litera,& spiritus. Duo hemispheria. Sol,& luna.

Verbum Dei. Lapis preciosus in capite, ipsum verbum Dei in Christo significare potest.vel verbum absolute in mente. Cle.Alex.2.pæda.8.

Dona spiritussancti. Gemmæ in fronte pendentes, designare possunt dona spiritussancti mentem exornãtia. Isa.3.d.Et lapides preciosi in operimentum regis Tyri,vel luciferi,sunt vel ordines angelorum,vel diuersa dona Dei.Eze.28.d.Non autem dicitur rex Tyri omni lapide precioso circundatus:cum multi sint lapides,qui ibi non enumerantur: sed omnem lapidem,quem habuit,fuisse preciosum. Hie.s.Eze.28.

Angeli. Gemmæ interdum angelos significare possunt:quæ si sint candidæ , nitorem lucis in eis insinuant,si rutilę,ignis speciem designant, si fuluæ, rutilans referũt aurum,si virides,vigorem ac robur iuuentutis eorum enunciant.apo.4.a. Dioy.cœle.hiera.15

Virtutes variæ. Menses. Apostoli. Conueniẽtia Chr̃o. Lapides duodecim in rationali pontificis.Exo.28.c.designare possunt excellentiã diuersarum virtutum & donorũ spiritussancti,vel quatuor virtutes cum fide trinitatis:vel duodecim menses & signa:& sunt in quatuor ordinibus locati,propter quatuor tẽpora per terna signa distincta : vel designant duodecim apostolos illustrantes ecclesiæ vestem,& exornantes:possunt etiam designare duodecim Christo conuenientia:quę sunt generatio,filius, vnigenitus,Deus,vita,veritas,imago,splendor,character,virtus,sapientia,iusticia. Phil.đ vita Mosis.3. Amb.plo.2.de fide. Cle.Alex.5.stroma.

Miracula sanctorum. Ornamenta virtutũ. Gemmæ quoq; in vestibus sacerdotis, designare possunt miracula sanctorum, quę exornant ecclesiam.Exo.25.a.31.a.35.a.Designant etiam ornamenta morum ecclesiæ, vt gemmæ preciosę,quas attulit regina Saba Salomoni.3. reg.10.a. Et cęlatura gemmarum erit cultus virtutum.Exo.28.b.Et gẽmarum ordines sunt ordines virtutum.Exod.39.b.Et ars gẽmaria est ars instituẽdi ad virtutes.Exo.39.b.2.re.12.g.1.par.20.a.2.par.9.a.Eccl'ici.45,b.Iudit.15.d. Ori.s.cant.ho.2.

Aër. Gẽmæ quoq; in vestibus sacerdotis, designare possunt elementũ aëris. Exo.25.a.31.a35.a.

Neophyti. Gemmę vuarum,seu palmitũ in vite,dici possunt neophyti in ecclesia.gen.40.b.nu.17.c. Glo.int.s.gen.40.

Vita æterna. Gemma gratissima dicitur expectatio præstolantis.pro.17.b. vita videlicet æterna , quã expectant iusti. Beda.s.pro.57.

Genæ.

GEnæ sunt membranę tam superior,quam inferior tegentes oculum:dicuntur etiam genę partes illę ab oculis ad mentum,quę barba vestiuntur magna ex parte,quę etiam malę dicuntur.In genis autem maximę lucet honestas,& verecundia.

Martyres. Genę sponsi,hoc est,Christi dicuntur sicut areolę aromatũ consitæ à pigmentarijs. cant. 5.c.& designant martyres,qui pro fide Christi sanguinẽ suum fundere non dubitant,& quasi genę in facie Christi rubent : & per eos pulchritudo fidei christianę publicatur.Genas suas dedit Christus vellentibus,quantum ad literã in passione. Isa.50.c.Genę etiã Christi sunt exterior eius habitus,quo latentes in eo gratiæ intuentibus indicantur. Gre.s.cant.5. Rup.s.canti.5.

Exterior habit9 Christi.

Virgines. Genæ designare possunt virgines,& pudicitiæ operam dantes.cant.1.c.4.a.6.b.

Sacerdotes. Prædicatores. Facientes miracula. Genę etiam ecclesiæ dici possunt sacerdotes ecclesiam exornantes: & prædicatores,qui dũ in populis , vt eis proficiant eminent,quasi in facie ecclesiæ manifesti apparẽt. Item sancti patres miracula facientes.canti.4.b. Ori.s.canti.ho.2. Amb.đ obitu valẽt. Gre.s.cantic.4.&.s. Eze.ho.16.

Aspect9 interior aiæ. Obiectũ intẽtionis. Castitas. Genæ sponsæ dici potest ipse interior aspectus animę,vel si facies est intentio,genæ erũt res & causa,quę pulchrã aut deformem reddunt intentionẽ. Designant etiam pudorem castitatis cum gemitu:ideo comparantur turturi.canti.1.c. Ori.s.canti.ho.1. Gre.s.cant.1. Ber.s.cant.ser.40.

Gener.

GEner dicitur,qui est maritus filiæ alicuius,quasi generis propagator.

Christus. Gener regis Saulis fuit Dauid.1.reg.18.d.designans Christum,qui coniunctus erat populo Iudæorum:Et duxit Michol.i.synagogam. Glo.ord.s.1.reg.18.

Contemptores prælatorum. Generi Lot admonitionem eius contemnentes.gene.18.c. typum gerunt prauorum subditorum iussa prelatorum contẽnentium:ideo peribunt,sicut & illi perierunt.

Genealogia.

GEnealogia est sermo de origine generationis. 1.Esdr.2.d.8.a.1.Timo.1.a.titũ.3.a.Hebr.7, a.Vix inuenitur in allegorijs.

Generare, Gignere, Regenerare, Procreare,

Generatio,

Generatio, Genimen, Progenies, Soboles, Stirps.

GEnerare & Gignere, est fœtum procreare, & propriè de maribus dicitur semen ad prolis generationem ministrantibus. Est autem generare secundum physicos: Simile sibi in eadem specie producere. Sumit̃ etiã pro exercitare.2.Timot.2.d.Sciens quia generat lites. Gignere quoq; instruere.pro.23.c. Qui genuit sapientem lętabitur in eo. Peruertere.Ezec.18.b.Quia si genuerit filium latronem. Producere.Leui.25.a.quę sponte gignet humus. Generatio autem interdum est creatio.gen.5.a. Hic est liber generationis Adam. Historia seu genealogia.gen.6.b.Hæ sunt generationes Noe.Natio.deut.32.a.Generatio praua atq; peruersa.Procreatio.Leui.24.a. In generationibus vestris.Seculũ.gen.9.b.In generationes sempiternas.Stirps.Exo.16.g.Ad seruandum in generationes vestras.

Hila.s.ps.2. Cyril.dialogo.2. — Generatio æterna. — Generat vel potius genuit hodie Deus pater filium, hoc est, in æternitate, vel etiam in resurrectione.ps.2.Et dicitur eum genuisse ante luciferum. ps.109. Hoc est in obscuritate, & incomprehensibilitate, & quasi in profundis tenebris.Dicit autem patri, quid generas? qui non credit in filium eius ipsi consubstantialem.Isa.45.b.Generatio autem Christi ĩenarrabilis dicitur, tam diuina, q̃; humana, minus tamẽ enarrabilis est diuina.Isa.53.c.Generatio & generatio in Christo generationem humanam & diuinam significat.ps.60. (Hieron.s.Isa.53.& ps.60.)

Beda.s.gene.37. — Incarnatio. — Generans Iacob Ioseph in senectute sua.gen.37.a. designauit Christum secũdum carnẽ, de sua stirpe nasciturum in fine seculorum, senescente iam mundo.

Hie.s.Iob.38. — Dñs de⁹ doc. & gra. — Generat Deus stillas roris, cum sacram influit doctrinam, aut gratiam.Iob.38.c.

Hie.s.Iob.38. Gre.29.mor.21. — Permittens indurari. — Generat Deus gelu, cum permittit aliquos indurari, & malos Iudæos de bonis parentibus nasci.Iob.38.c.

Phil.q Deꝰ sit imu. Ori.s.Iere.ho.8.& s.Matt.cap.16. Hie.s.Isa.65. — Quęrentes propriũ commodum. Docentes errores. — Generãt sibi ipsis, qui propriam vtilitatem in omnibus captant. Et procreantes impij filios, sunt hæretici generãtes sibi similes.Iere.12.a.Et generant in conturbatione, qui docent errores: sic non generant apostoli.Isa.65.d. Dicitur autem generasse Deo.Eze.16.c.quia illud videntur intendere. Et generatio praua & adultera est pharisæorum, & hæreticorum. Matthæi.16.a.

Phil.de gigãti. & q Deus sit immutabi. Hie.s.Isa.14. — Formantes carnales cogitationes. — Procreant filias, qui cogitationes carnales & viles formant. Et generant filiæ hominum, cum effœminatæ affectiones carnalia opera producunt.gene.6.a. Et progenies Babylonis sunt prauæ cogitationes.Isa.14.e.

Hie.s.Iere.29. — Benè operari in hoc mundo. — Generare filios & filias in Babylone, est exercere bona opera cũ fide in hoc mundo.Ier.29.b.Et generant aduenæ filios in medio Israel, quum gentes ad fidem venientes bene operantur in ecclesia.Eze.47.d.

Glo.ordi.s.Iere.30. — Labor fidelium. — Si generat masculus dicitur. Iere.30.a.vt designetur grauitas doloris & mutationis, quã fecit Deus liberando filios Israel. Indicatur etiam labor futurus fidelibus, à quo tamen sint liberandi.

Hie.s.Hose.5. Basi.s.ps.48. — Facientes hæretici discipulos. Doctrina malorum. — Generant hæretici filios alienos, cum creant discipulos alienos à Deo.Hose.5.b.9.d.Et progenies malorum patrum, sunt viæ, & doctrinę malorum doctorum.ps.48.

Hie.s.Matt.23. Rupe.de gloria filij hominis.1. — Generatio bonorũ & malorũ. — Regula scripturarum est, duas generationes bonorum & malorum esse, hoc est, singulorũ singulas. De bonis dicit̃.ps.23.Hęc est generatio quęrentiũ dñm quęrentiũ faciẽ Dei Iacob.Et de oĩbus sanctis.ps.111.Generatio iustorũ bñdicetur.De malis vero.Mat.3.b.Generatio viperarum. Et.23.d.Requirẽtur oĩa hęc à generatione ista.vt autem generatio carnalis fit per coniunctionem maris & fœminæ: ita generatio spiritualis per coniunctionem rationis & partis sensitiuę: & si ratio sensualitati consentit, generatur Cain, hoc est, peccatum. Si vero sensus rationi consentiant, generatur Abel, hoc est, opus bonum: & occiditur Cain, quia bonum opus perit per mortale peccatum. gene.4.a. Quum dicitur Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob &c.non est intelligenda simpliciter generatio carnalis: Sed generatio, quę est secundum promissionem.Matt.1.a.

Hila.s.ps.60. Ori.s.Matt.ho.9. Basi.s.ps.48. Geor.vene. canti.2. tom.5.cap.10. — Baptismus, & resurrectio. — Generatio & generatio dici potest regeneratio spiritualis in præsenti vita: & resumptio corporis in iudicio. Et hæ dicũtur regenerationes: vt prima regeneratio sit baptismus, secũda renouatio in iudicio. Generationes autem seculorum, sunt ab hac vita in futuram.ps.48.60.79.88.Isa.51.d.Ioel.2.a.Pro.27.d.

Hie.s.Ioel.3. Hila.s.ps.118.144. Ori.s.Matt.ho.30. Amb.s.ps.118.ser.11 Arno.s.ps.143. Hiero.s.Isa.58.&.s. Eccl'tn 1. — Iudæi, & gentiles. — Generatio & generatio, est in credentibus ex Iudęis & gentibus.Ioel.3.d.Et à generatione in generationem, designat transitum à Iudæis ad gentes, seu ad Christianos.Exod.17.d. ps.32.76.88.89.99.105.118.134.143.144. Et generatio præteriens est Iudæorum à fide recedentium: Generatio vero adueniens est gentilium ad fidem venientium.Eccl'tę.1.a.Et generatio altera est gentilium in fide: vel generatio spiritualis.ps.101. Generatio etiam & generatio, est lex vetus & noua.Isa.13.d.41.a.51.c.58.d.61.b. Gre.s.ps.101. Basi.s.ps.32.

Hie.s.Isa.66. Gre.21.mor.7.8. Aug.s.ps.64. — Successores in fide. — Generationes, quibus statuit Deus pactum, sunt successores in fide.gene.17.b. Et hæ sunt generationes retro futuræ. Et generationes filiorum Israel.Exo.12.g.16.g.29.g.30.a.Leuit.3.d.6.c.Et generatio, quam tribuit Deus, est fidelium multiplicatio in ecclesia.Isa.66.c.Generat aũt

rat autem ecclesia filios multos.Iere.31.b.Et multiplicat hęc genimina.ps.64.Progenies autem Iob,sunt discipuli doctorum.Iob.31.a

Cognitio trinitatis. Generatio tertia dici potest cognitio trinitatis,in qua possunt intrare Aegyptij in ecclesiam Dei.deut.23.b. Ori.s.gen.ho.5.&.s. Le.ho.5.&.s.nu.h.11

Perfectio. Euangelia. Generatio quarta,qua fit egresio ex Aegypto, designare potest perfectionem , & ætatẽ virtute firmatam.gen.15.c.Potest etiam significare quatuor euãgelia , quibus egredimur de Aegypto,hoc est,de tenebris errorum. Phil. quis rerũ. diui hæres. Amb 2.de Abra.9. Ori.s.gene.ho.5.

Extensio peccati in multos. Generatio tertia & quarta,vsq; ad quas Deus visitat iniquitatem, designare potest extensionem peccati in multos.Exod.20.a.34.a.vel est tempus à transmigratione Babylonis vsq; ad Christum,& à Christo deinceps,in quibus Deus puniuit Iudęos.Potest etiam generatio tertia & quarta,in quas redditur iniquitas patrum,sic computari : vt pater sit leuis punctus sensuum,& incentiuum vitiorum:filius cogitatio concipiens peccatum : tertia generatio, si quod cogitaueris , atq; conceperis , opere perpetraueris : quarta si non solum feceris , sed etiam in tuis sceleribus glorieris.Deus igitur primos & secũdos stimulos cogitationũ, quas græci προπαθείας vocant,sine quibus nullus hominum esse potest,nequaq̃; punit: sed si quis cogitata facere decreuerit,aut ipsa,quę fecerit,noluerit corrigere pœnitentia. Ori.s.Exo.ho.8. Aug.cõt.adimã.3. Hie.s.Eze.18.

Perpetratio peccati, & gloriatio.

Præcedit generatio carnalis. Generationes Ismael prius computatæ,q̃; Isaac, designant prius esse, quod carnale , q̃; quod spirituale.gen.25.b. Glo.or.s.gen.25.

Gentiles baptizati. Genita in aquis designare possunt gentiles per baptismum regeneratos.Leui.11.b. Generatio autem vna est in ijs,qui non sunt regenerati.Et nomen Iudæorum deletur in generatione vna,quia pereunt non baptizati.ps.108. Isy.s.Leui.11. Aug.s.ps.108.

Ecclesia ex gentib⁹. Generatio non transitura est ecclesia ex gentibus. Matt.24.c. Et generatio vna est Christianismus.ps.21.108. Et generatio ventura erant fideles post pasionem Christi : vel erit in die iudicij tota integra fidelium claritas.Dicitur etiam generatio altera.ps.47.77.101. Ori.s.Matt.ho.30. Arno.s.ps.108. Hie.s.ps.21. Aug.s.ps.47.77.

Opera. Credentes. Genimina aut generationes,quas Deus multiplicauit,sunt diuersi fructus operum ascendentes vsq; ad centesimum.ps.64.vel sunt ipsi credentes.Et genimina,quę eradicat libido, sunt operationes bonæ ipsius animæ. Iob.31.b. Generatio etiam filiorum,est effectus operum.1.Timot.2.d. Arn.& Hila.s.ps.64 Gre.12.mor.13.&.21 mo.9.&.s.eze.ho.10

Successores apostolorum. Stirps Iacob,& etiam Aarõ, designare potest credentes per apostolos.Leui.22.a.Isa.44.a.48.d.Et generatio altera sunt successores apostolorum. ps.47.77. Progenies Iob est sicut herba terræ,cum fideles in ecclesia arentem vitæ præsentis gloriam deserunt, & spe interna viridescunt.Iob.5.d.Et progenies doctoris est,qui per verbum ei nascitur. Iob.31.a. Hie.s.Isa.44. Aug.s ps.47.77. Gre 6.mor.24.&.22 mora.8. Isy.s.Leui.22.

Perfecti. Stirps Aaron designat eos,qui perfecti sunt in diuinorum cognitione,qui comedere debent similam,& cætera de sacrificijs,hoc est,pasci mysterijs scripturarum.Leui.6.c. Isych.s.Leui.6.

Corpus humanum. Genimen vitis dici potest corpus humanum ,de quo vetere bibit Christus in pasione: de nouo vero in resurrectione.Matt.27.c.Mar.14.c. Aug.1.q.in euan.43.

Generatio Ezechiæ diceretur ablata si mortuus fuisset sine prole,de qua nasciturus erat Christus.Isa.38.c. Hie.s.Isa.38.

Progenies Antichristi non erit in populo suo,quia & ipse,& eius populus cũ eo ad supplicium pariter vrgebuntur.Iob.18.d. Gre.14.mor.11.

Iudæi. Generatio praua & exasperans,erat Iudæorum. ps.77. Qui dicuntur generatio adultera & pessima.Matth.16.a.Generatio etiam furoris Dei dicuntur Iudæi: in quos exercet Deus furorem suum,eos puniendo.Iere.7.g.Generatio autem Hierusalem dicitur de terra Chanaan,quum imitatur vitia Chananæorum,& Aegyptiorum.Eze.16.a.Hæc generatio maledixit patri,quando Christum negauit,nec benedixit matri synagogę,non sequens fidem patrum.prouer.30.b. Aug.s.ps.77. Hie.s.ps.77.&.s.Iere.7.&.s.Eze.16 Beda.s.pro.30.

Bilingues. Genimina viperarum dicuntur bilingues. Sic appellabat Ioannes pharisæos & scribas. Mat.3.b.23.d.Luc.3.b. Amb.de Para.12.

Diabolus, & eius sequaces. Stirps inutilis nascens ad radices arborum est diabolus,& eius imitatores.Isa.14.e.Generant autem bestiæ sub frondibus cedri,quum immites, & crudeles fauore diaboli alios peccare faciunt.Eze.31.b. Hiero.s.Isa.14. &.s. Eze.31.

Aetates. Generationes dicuntur ætates,quę permutantur.Leuit.3.d.Et generationes septem sunt septem ætates. Isy.s.Leui.3.

Genitrix,vide mater.

Genitalis, uerenda.

GEnitalis est ad generationem pertinens. Et genitalia membra sunt pudẽda tam in viro, q̃; in fœmina,quæ & verenda dicuntur.

Fomes peccati. Genitalia loca designare possunt fomitem peccati.num.25.b. Ori.s.nu.hõ.20.

Infirmitas Christi. Verenda Noe infirmitatem Christi,& pasionem designant,quę detexit, vel irrisit Chã, hoc est,populus Iudęorũ.gẽ.9.d.Hęc verẽda apprehẽdit mulier,hoc est,synagoga.deu.25.c. Glo.ord.s.gen.9. Rup.1.s.deut.38.

Generalis,

Generalis, Generaliter, uide Vniuersalis, Generosus, uide Nobilis.

Genezareth.

GEnezareth, seu Genezar. i. hortus, aut protectio principis, vel hortus, aut protectio ministrantis. Est lacus ad Carmeli radices, quem Iordanis fundit, qui & Genesara, vel genesariticus appellatur ab alijs, Hebraicè aũt dicitur כִּנֶּרֶת Chenereth. Est circũseptus vrbibus celebribus, Capharnaũ, Tiberiade, & Bethsaida, & reliquis. Dicitur aliquando mare Tiberiadis, & mare Galilææ, & iuxta hoc mare in deserto saturauit Christus quinq; milia hominum, & etiam septem milia, licet in diuersis locis. Ponitur autem iuxta illud mare terra Genesar, in quam dicitur transfretasse Christus, post saturata quinq; milia hominum, & sedata tempestate. Matth. 14. d. Mar. 6. g. Luc. 5. a. Et designat tranquillitatem futuræ vitæ post huius labores. Ioannes autem. cap. 6. c. videtur dicere Christum post miraculum iuisse in Capharnaum, quod intelligendum est ipsum prius in vnum abijsse locũ, deinde in alterum.

Hie. s. Matt. 14. — Tranquillitas futuræ vitæ.

Geniculum.

GEnicula sunt nodi stipulæ, vel caulis herbacei, & velut articuli, vt genicula ĩ tritico, aut hordeo, aut arundine, sumitur progenibus, tanq̃; diminutiuum. Nahum. 2. d. dissolutio geniculorum.

Gens, Gentilis, Natio.

GEns dicit multitudinem, quæ quasi est idem, quod natio, quamq̃; in vna gente plures possint esse nationes: vt in vna gente Itala sunt Hetrusci, Campani, vmbri, Picẽtes, &c. Et gentiles dicuntur, qui sunt eiusdem gentis: in sacra tamen scriptura, & gentes & gentiles dicuntur sæpe infideles, & idolorum cultores. Et gentes generaliter dicũtur omnes homines. Isa. 34. a.

Hie. s. Isa. 34.

Gentes sunt quędam secundum carnem, quędam secundum spiritum. Nunq̃; enim dixisset apostolus. Ephe. 2. b. Gentes in carne, nisi essent alię in spiritu. Et gentes duæ in vtero Rebeccę sunt carnales & spirituales in ecclesia, vel virtutes & vitia in anima, vel Iudęi & Christiani. gene. 25. c.

Hie. s. Eze. 30. Beda. s. gen. 25. — Carnales & spirituales.

Gens magna & robusta, sunt beati immortalitate fruentes, & victores dæmonum. gene. 12. a. Isa. 60. d. Mich. 4. c.

Am&. 1. de Abra. 1. — Beati.

Gens quoq; magna, in quam fit Abraham, dicitur populus christianus. gen. 12. a. 18. b. 46. a. Exo. 32. c. Eadem dicitur gens sancta. Exo d. 19. a. 31. c. Et gens robusta, & iusta. Isa. 25. a. 26. a. 42. a. Et gens, quę simul parturitur, sunt fideles simul conuersi in ecclesia. Isa. 66. c. Et gens magna factus populus Israel in Aegypto, sunt fideles crescentes in hoc mundo per tribulationes. Exo. 1. a. Et gentes multæ dicuntur aliquando credentes. gen. 17. a. Et gentes congregatæ sunt gentiles in ecclesia vniti per fidem. Isa. 13. c. Et gens faciens fructũ regni Dei, sunt fideles in ecclesia. Matt. 21. d. Dicuntur etiam fideles baptizati nationes orientales, quia nati sunt ab oriente, hoc est, à Christo. Et gens longinqua Sabæi sunt, qui longe sunt à statu vitiorum & errorum. Ioel. 3. b. In gentem quoq; magnam fit Ismael, propter eos, qui credituri sunt ex Iudæis. gen. 21. c. Gens etiam abominata possunt dici fideles, qui abominationi sunt Iudæis, & cæteris infidelibus. Isa. 49. b.

Ori. s. gen. ho. 15. & s. Matt. ho. 19. & s. Iudi. ho. 8. Hier. s. Isa. 13. 25. 66. & s. Ioel. 3. Beda. s. gen. 21. — Populus christianus

Non gens. deut. 21. c. dicuntur christiani, quia pauci credebant ex vna ciuitate, pauci ex alia, & nusq̃; gens integra ab initio credulitatis videtur assumpta. Non enim sicut Iudæorũ gens erat, vel Aegyptiorum, ita etiam christianorum genus gens est vna, sed sparsim ex singulis gentibus congregabantur. Dicuntur etiam gens insipiens, quia reputantur insipientes à Iudæis. Roma. 9. f. Dicuntur vero gens vna propter vnitatẽ fidei & charitatis. Eze. 37. c.

Christiani.

Gentes ascendentes cõtra Tyrũ, sunt prædicatores cõtra hęreticos dimicantes. Eze. 26. a.

Prædicatores.

Gentes passim dicuntur infideles, & gentes eiectæ sunt gentilitas victa. Exo. 34. b. num. 23. b. 24. b. ps. 45. 48. 65. 67. 79. Iere. 51. a. Et gentes vastatæ, & solitudines derelictę, sunt ipsa gẽtilitas derelicta. Isa. 60. c. Gentes quoq; quas dedit pater Christo in hęreditatem, sunt gentiles ad fidem venientes. ps. 2. Et ipsi erant gentes, quę nesciebant dominum, nec inuocabant. Isa. 42. a. 55. b. 65. a. Et gentes, super quas constituitur Ieremias, hoc est, Christus, aut prædicator, sunt gentiles. Iere. 1. a. Ex his fiunt serui sempiterni, cum conuertuntur. Leuit. 25. g. Gẽtes quoq; plurimæ dicuntur multitudo malorum. Eze. 31. b. Ioel. 3. a. b. Haba. 3. b.

Orig. s. nu. ho. 15. 19. & s. Iere. ho. 1. 2. Arno. &. Hil. s. ps. 2. Basi. s. ps. 48. Hiero. s. Isai. 65. & s. Ierem. 1. Tertul. aduer. Iudę. Isych. s. Leui. 25. — Infideles. Gentiles.

Gens magna dici potest multitudo virtutũ, in quam fit vir iustus, cum in eo virtutes multiplicantur. gen. 12. a.

Ori. s. gen. ho. 15. Beda. s. gen. 12. — Multitudo virtutũ.

Gens abominata dicuntur Iudæi, quos abominatus est Deus propter eorum incredulitatem: qui etiam dicuntur gens peccatrix, & populus graui iniquitate. Isa. 1. a. 49. b. Dicũtur etiam gentes fallaces, verbis tantum colentes Deum. Isa. 10. b. Et gentes congregatę aduersus ecclesiam. Isa. 13. c. Et gentes apostatrices. Eze. 2. b.

Hie. s. Isa. 1. 13. — Iudæi.

Gentes

Dæmones. Gentes etiam dicuntur dæmones, qui sunt gentes de longinquo: & gens robusta & antiqua. Et gentes opulentæ & congregatæ aduersus ecclesiam. Leuitic.18.d.psalm.77.78.79.Isai.13.c.33.a.Ierem.5.d.thren.1.d.Ezechie.31.b.32.d. Ioel.1.b.2.d.3.b. Amos.6.d. Abdi..f. Mich.4.d.Haba.1.b.Zach.1.c. Arno.s.ps.78.79. Hie.s.Isa.13. Isy.s.Leui 18.

Vitia. Concupiscentiæ. Gentes eiectæ, vel eijcendæ sunt vitia. Exod.34.c.psalm.77.79.105.134. Super has gentes constituitur Ieremias, hoc est, Christus, vel prædicator, ad eas delendas. Ieremi.1.a. Et gens non sancta dicuntur malæ cogitationes, & concupiscentiæ. psalm.42.135.thre.1.a.Haba.3.b. Et gentes septē eijciendæ, sunt septē capitalia vitia, quorū terram posident fideles, quum bene vtuntur affectibus & potentijs, quibus prius vitijs seruiebant. Sed gens Aegypti describitur, & non eijcitur, quia etsi aliorum vitiorum radices abscindantur, vsum tamen gastrimargię nequaq̄; valebimus amputare. Gentes quoq;, quas reliquit Deus inter Israel, sunt minora vitia, cum quibus est pugnandum. Iudi.3.a. Hila.s.ps.134. Ori.s.Iere.ho.1. Arno.s.ps.105.135. Cassia colla.5.ca.19 Aug.s.ps.77. Gre.4.mor.25.

Hæretici. Gens contra gentem surgens, sunt hæretici contra hæreticos. Matth.24.a. Mar.13.a. Luc.21.b. Et gentes fallaces, & congregatæ aduersus ecclesiam, sunt hæretici. Isaiæ.10.b.13.c. Et gens conuulsa sunt decepti ab hæreticis, qui & gens expectans dicuntur: quia promittunt sibi vitam æternam, quam non sunt habituri. Isa.18.a. Qui etiam illudunt Christo, gentes dicuntur. Matth.20.c. Et nationes orientales veniētes contra Israel, sunt hęretici. Iudi.6.a. Iidē sunt natio praua. Philip.2.b. Ori.s.Mat.ho.11.28 &.s.Iudi.ho.8. Hier.s.Isa.17.18.

Romani. Nationes propriè, in quibus leuauit Deus signum, fuerunt Romani, Hispani, Galli, qui venerunt ad subuersionem Hierusalem. Isa.5.g.11.c. Hie.s.Isa.5.11.

Genu, Poples.

GEnu in hominibus est curuatura illa, qua crura, & femora committuntur: & in eis flexis, & submissis supplicātis & rogantis habitus exprimitur: in rectis vero diuersa est significatio. Deo autem est omne genu flectendum, quia ab hominibus est ipse adorandus. Et Christo sunt genua flectenda, tam cordis, q̄; corporis, quod designabant flectentes genua ante Ioseph. Et pertinent ad subiectionem mentis, & inclinationem animæ, cordisq; obsequium. gen.41.a.Isa.45.d.Ephe.3.b.Philip.2.b. Adoratio Dei. Oratio. Ori.s.Iudi.ho.2. Hie.s.Ephe.3.

Vis operatiua. Genua cordis roboranda designare possunt vim animæ operatiuam, quam roborare oportet, proficiendo in bonis operibus: vnde bibentes genibus flexis designabant imperfectos, minimeq; robustos in operando. Iudi.7.a.Isa.35.b. Eze.47.a. Hos roborabat Paulus dicens. Ephes.6.c. State succinti. Et Philip.4.a. State in domino. Genua autem dissoluta, sunt vel per timorem, vel per pigritiam. Nahum.2.c. Hebræ.12.d. possunt etiam genua fortitudinem designare. Fortitudo. Ori.s.Iudi..ho.9. Amb.d fuga. secu.6 Gre.22. mora.22. & 30.mor.33. Rup.s.Iudi.11.

Consolationes diuinæ. Genua aliquando designant consolationes & refrigeria diuina: quia matres solent infantibus super genua blandiri. gen.30.a.50.d.Isa.66.d. Hie.s.Isa.66.

Seruitus peccati. Vt autem quicunq; subiectus est saluatori, flectere ei genu dicitur. Sic qui peccati seruus est, & habet spiritum seruitutis in timore, genu scribitur flexisse peccato. Dereliqui mihi ait dominus, septem milia virorum, qui non curuauerunt genua sua ante Baal, idolo scilicet atq; peccato. 3.regū.19.d. vnde in his non curuantibus genua ostenditur fortitudo fidei. Hie.s Ephe.3.

Cōsuetudo peccādi. Genibus excipitur peccator, cum iam de iniquitate sua non cōfunditur: sed etiam in ea adminiculis pessimę consuetudinis roboratur. Iob.3.b.Eccl'i.25.d.Isa.66.d.Danie.3.d. Gre.4.mora.18.

Præsentia rei. Genu, præsentia rei. gen.30.a. vt pariat super genua mea.

Genus, Sexus.

GEnus dici solet principium vniuscuiusq; generationis, vel ab eo, qui genuit, vel à loco, in quo quis genitus est. Et genus logicè est, cui supponitur species, quodq; de pluribus differentibus specie prædicatur. Et sæpe genus sumitur pro specie. Genus etiam est sexus, vt genus masculinum, aut fœmininum. Natio. Genes.28.a. Noli accipere coniugem de genere Chanaan. Natura. Matth.17.c. Hoc genus non eijcitur, nisi per orationem. Qualitas. Isa.22.g. vasorum diuersa genera. Tribus. Leui.6.d. Masculus de genere sacerdotali.

Fortia opera. Implentes perfectionem euangelicam. Genus masculinum designare potest fortia opera, implentes perfectionem euāgelicam Exod.34.e.13.b.1.reg.1.b. vnde generare masculum pertinet ad legem euangelicam, cum dicit Christus. Matth.5.g. diligite inimicos vestros: & qui viderit mulierem ad concupiscendum eam &c. Hic masculus est, & pertinet ad ecclesiam, nam synagoga peperit fœminam, cum dicit. Leui.19.d. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Gre.s.1.reg.2.

Diuersitatꝰ hoīum. Secundum genus sunt animalia, cum bene viuunt per imitationem proximorum. Gene.1.c. diuersa autem genera animantium diuersos hominū status significare possunt. Exo.12.f. Idem sunt diuersa genera piscium, quæ etiam gentiles significare possunt. Matthæ.13.g. In Aug.13 cōfes.22. Ori.s.Matt.cap 13.

creatione autem hominis non est dictum, iuxta genus suum, tum quia non sunt multa hominum genera, tum quia faciendus erat homo ad imaginem Dei.

Hie.s.Isa.22. Genera diuersa vasorum sunt diuersi gradus fidelium ex gentibus in ecclesia: & simplicium & doctorum. Isa.22.g. Diuersi gradus in ecclesia.

Glo.ord.s.Leui.6. Genus sacerdotale. Leui.6.d. pertinet ad illos, qui offerunt seipsos Deo: & fortes sunt, ac strenui. Offerentes se Deo.

Glo.ord.s.Leui.11. Genus accipitrum designat raptores. Leui.11.c. Raptores.

Genus coruinum: designat carnales, & bonarum affectionum expertes. Leui.11.b. Carnales.

Genus muscarum, vide musca.

Genus vulturum, vide vultur.

Genus charadrij, vide charadrion.

Genus bruchi, & locustæ, vide bruchus, & locusta.

Gerara.

GErara .i. peregrinatio, vel certatio, aut conflictus, est metropolis, & sedes regia Philistinorum, & terminus Austrinus terra Chanaan, sita inter deserta Sur & Cades barne, vbi peregrinatus est Abrahã, distat ab Hierosolymis triũ dierũ itinere. Nã inde profectus Abraham immolaturus filium Isaac, quem ibidem genuerat, tertio die peruenit ad mõtem Moriam, vbi postmodum constructa est Hierusalem: est ibi iuxta vallis eiusdem nominis, vbi morabatur Abraham. Hanc Gurbaal dici admonet Hieronymus in quæsti. s. parali. Cum Ozias pugnauit contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal. 2.par.26.a. Regio quoq; illa dicitur Geraritica. Est autem gerara typus huius mundi, in quo boni peregrinant. gen.20.a. Mundus.

Ori.s.gen.ho.13. Gerara secundum origenem interpretatur Machæra, & designat peccatum, vbi fodit puteos Isaac, quia per pœnitentiam & punitionem peccatorum, inuenitur aqua gratiæ. Genes.26.a. Peccatum.

Rup.7.s.gen.8. Gerara etiam designat gentilitatem, vbi peregrinatus est Isaac, hoc est, Christus per apostolos propter famem, quę erat in Iudęa. gen.26.a. Gentilitas.

Gerasa, Geraseni.

GErasa, quæ & Gergasa, & Gadara, est ciuitas trans lacum Genezareth, versus terram Galaad, quę dicitur regio Gerasenorum, in qua Christus hominem à dæmonum legione liberauit, & in porcis eos in mare præcipitari permisit. Geraseni autem interpretantur peregrinationi siue conflictui, aut ruminationi appropinquantes. Hi non admiserunt Christum in ciuitatem suam, designantes Iudęos, qui Chr̃m non receperunt. Mat.8.d. Marc.5.a. Luc.8.d. Iudæi.

Hila.s.Mat.cão.8. Amb.s.Luc.8.

Gerere, Gesta, Gestare, uide Ferre, & Agere, & Facere.

Germanus, uide Frater.

Germinare, Germen.

GErminare est pullulare, & germen emittere. Germen autem est, quod ex arborum oculis nascitur, nempe surculus pręgnans, germinando dictus, ꝙ sit generationis principiũ. Refertur etiam germinare ad animalia, cum fœtus producunt.

Ori.s.nu.ho.9. Aug.ser.99. Germinans virga Aaron. num. 17.b. Typus est crucis Christi miros fructus gratiæ producentis. Et etiam figura resurrectionis corporis, & eorum, quę in corpore glorioso erũt, quæ sunt incorruptio, virtus, gloria, & spiritale corpus. Designat etiam primam hominis in Christo confessionem. Et germinat truncus pręcisus ad odorem aquæ, cum per aflatũ sancti spiritus in electorum cordibus martyr aut prædicator, qui visus est oculis insipientiũ mori, exemplo sui operis germen virtutis facit. Iob.14.b. Crux Christi. Resurrectio corporis.

Gre.12.mora.3.

Glo.ord.s.Isa.4.45. Germinauit terra saluatorem, quando beata virgo Maria peperit Christum. Isa.45.b. Et Christus est germen domini. Isa.4.a. Iere.23.a.33.e. Eze.34.g. Zacha.8.b. Pariẽs Maria Christum. Christus.

Lyra.s.Isa.4. Germen domini, quod erit in magnificentia, designat beatos, qui in gloria magnificantur. Isa.4.a.60.d.61.d. Beati.

Hie.s.Isa.4.61. Gre.33.mor.6. Germinatio filiorum Israel in Aegypto, est multiplicatio fidelium in ecclesia. Exo.1.a. Et germẽ domini, quod est in magnificẽtia, sunt fideles in ecclesia. Et germinãtes salices sunt gẽtes, aut Iudęi aut quiuis infideles ad fidẽ venientes, & per baptismũ renati. Germinãt aũt sicut salices inter herbas, dum inter arescentem vitam carnalium hominum, & multiplici numerositate, & perpetuo mentis virore perdurant. Germen quoq; apostolorum sunt conuersi ab eis. Isai.4.a.27.b.44.a.61.d. psalm.64. Ezechiel.16.a.36.b.f. Zachar.8.c. Et dicuntur germinare sicut vinea. Hose.14.c. Multiplicatio fideliũ.

Gre.s.canti.6. Germinant mala punica, cum perfecti quiq; per exempla sua proximos ædificant: & in nouitatem sanctæ conuersationis per prædicationem, & bonorum operum ostensionem inui- Aedificatio proximorũ exemplum.

Virtutes. nem inuitant.canti.6.d.Germina autem sunt ipse virtutes.Leui.26.c.Iob.8.c.20.d.Isa.5.d.

Propositũ correctionis. Spes misericordiæ. Germen radicum arboris abscissæ. Dani.4.b.est propositum correctionis,& spes diuinę propiciationis,quod remanet post ruinam, quum quis post lapsum pœnitentiæ propositũ habet,& pœnitentiæ fructum de diuina pietate sperat. Ricar. de.s.victo.de securi cõscientię.24

Sanguis Christi. Germinans virgines vinum,est sanguis Christi,& eius doctrina.Zach.9.d. Hie.s.Zach.9.

Operari. Germinare est operari, siue in bonum, siue in malum: in bonum, cum germinat terra herbam virentem,hoc est,corpus nostrum profert bona opera.gen.1.a. Leui.26.a.Isa.35.a.55.c. Et germina sunt opera, ex radice cogitationis prodeuntia. Isa.5.f.ps.64. Et germinant ossa vt herba, cum exercentur virtutes, vel cum suscitabuntur corpora gloriosa.Isa.66.d. Et germinatio filiorum Israel in Aegypto,est multiplicatio bonorum operum in ecclesia.Exo.1.a.Isa.27.b.Ezechie.36.f. germinat autem quasi lilium, qui exercet opera castitatis odorem bonum emittentia. Hose.14.c.Sic dicuntur germinare speciosa deserti. Ioel.2.e.Haba.3.d.Agge.1.c. Ad hæc referuntur germinantia ligna in agris, & germinans linum folliculos.Exod.9.g.10.b.Germinans autem lepra in capite, vel barba. Leuitic.13.d. in malum refertur.Et germen terræ in malum, sunt desideria carnis.deute.32. Et germinat terra spinas & tribulos,cum caro nostra inordinatas profert concupiscentias.gen.3.c. Et prauæ concupiscentiæ dicuntur germen Babylonis. Isai.14.e. Et germen domus hypocritæ, quod operietur,sunt mala,quæ in eius conscientia latebant, quæ in iudicio manifestabuntur.Iob.20.d.Hose.10.a. Ori.s.Leui.ho.16. Hie.s.Isa.5.27.55. Aug.12.confes.19. Hila.s.ps.64. Beda.s.gen.1. Amb.ser.36. Hie.s.Isa.65. Philo.2.allego. Gre.15.mora.16.

Concupiscentiæ.

Aptitudo ad operãdum. Prima cõfessio fidei Germinat pilus Hierusalem,cum anima est apta ad operãdum. Eze.16.a. Germen autem primum dicitur prima fidei Christi confessio.. Ori.s.nu.ho.9.

Minus peccantes. Germen delectabile dicti sunt viri Iuda, comparati ad Israel, quia minus peccauerant, q̃; Israel.Isa.5.b. Hie.s.Isa.5.

Infidelitas. Verba hæreticorũ. Germen alienum est infidelitas de filio Dei: & germen Moab est viror verborum fallacium hæreticorum.Isa.15.c.17.c. Hie.s.Isa.15.17.

Cõsolatio tẽporalis Germinat immatura perfectio,cum quis habet cõsolationem suam in hoc seculo.Isa.18.c.Sic germen scirpi,quod in ortu eius egreditur,est cum hypocrita mox in initio boni operis gloriæ temporalis remunerationem quærit.Iob.8.c. Glo int.s.Isa.18. Gre.8.mor.33.

Propagatio iniquitatis. Germinãtur alij de terra pro scirpo, cum iniquitas hypocritarum, aut hæreticorum in alios propagatur.Iob.8.d. Gre.8.mor.39.

Appropinquans vindicta. Germinat superbia,cum eius appropinquat vindicta.Eze.7.d. Et cum ex ea oritur contemptus proximorum. Glo.or.s.Eze.7.

Germinans semen cedri erat Sedechias in Hierusalem.Eze.17.b. Hie.s.Eze.17.

Germen orbis dicitur tam homo,q̃; quicquid natum est in terra.Isa.34.a.45.a.

Gersom.

Aduena in hoc mundo. Gentilis. GErsom.i.aduena,siue peregrinus: filius Mosis. Exod.2.d.18.a.1.para.6.e.15.a.23.b.Typus est eorum,qui dicunt Deo:Aduena ego sum apud te, & peregrinus. vel est populus gẽtium,qui fuit aduena in lege. Beda.s.Exo.2.

Gerson, Gersonites.

Ministri medij gradus. GErson.i. exilium eius, vel peregrini mutatio: filius Leui, à quo dicti sunt Gersonitæ, qui portabant de tabernaculo fœderis, quæ minus sancta erant, non in humeris, sed in plaustris duobus.gene.46.b.num.26.f.1.para.6.a.designare possunt ministros medij gradus in ecclesia. Ori.s.nu.ho.4.

Gessemani.

Iudæa. GEssemani.i.vallis pinguissima,vel vallis olei:erat vallis & villa,ad radices montis oliueti,proxima Hierosolymis,vbi orauit,& captus est Christus.Mat.26.d.Mar.14.d.Typus est Iudææ,vbi circundederunt Christum tauri pingues. Hie.s.Isa.28.

Gessen.

Sacra Scriptura. Ecclesia. GEssen.i. appropinquatio, vel approximatio, regio Aegypti, vbi habitauerunt filij Israel,quam aliqui dicunt Thebaidem esse.Erat locus pastuum,fuitq; libera à plagis Aegypti.gen.45.c.46.c.Exo.8.f.9.f.potest significare sacram scripturam, quæ est locus pascuę. Item ecclesiam siue militãtem,siue triumphantem. Vel designat propinquitatem, quam habent boni inter se in hoc mundo. Beda.s.gen.47.

Geth, Gethæus.

Peccantes ex concupiscentia. GEth.i.torcular: ciuitas vna ex quinq; præcipuis Palestinæ, vbi erant gigantes,inde erat Goliath,quem occidit Dauid.Iosue.11.d.1.regum.7.d.17.a.2.regum.1.c.21.d.3.regum.3.g.1.para.7.e.18.a.26.a.Amos.6.a.Mich.1.c. designare potest peccantes audacter ex concupiscẽtia.Sed vrbes ab Accharon vsq; Geth redduntur Israeli, cum tam negligentes agere bonũ, Gre.s.1.reg.7.

q; audacter peccantes, pœnitendo ad Deum redeunt, & beatitudinem acquirunt.

Aug. s. ps. 55. Geth, in qua captus est Dauid, designare potest ecclesiã, in qua tenetur Dauid, hoc est, Christus. ps. 55. in titulo. Ecclesia.

Hie. s. Mich. 1. Geth. i. torcular designare potest pessimam doctrinam hæreticorum, pestiferum vinum errorum exprimentem, quod torcular ædificatur contra domum Dei. Mich. 1. d. Doctrina hæreticorum.

Glo. ordi. s. 2. reg. 6. Gethęus Obededom, in cuius domo mansit arca fœderis. 2. reg. 6. b. designat gentiles recipientes arcam legis, & sunt Gethæi, propter torcular crucis Christi. Gentiles.

Hie. s. Amos. 6. Gethæi dici possunt philosophi, qui supereminebāt alijs de populo, velut gigantes. 1. reg. 5. c. 2. reg. 15. d. 1. par. 13. d. Philosophi.

Gibbus, Gibbosus.

Amb. ser. 4 Isy. s. Leui. 21. Gibbus est tumor dorsi, aut etiam pectoris, ex spinę flexura enatus, designare potest quicquid anima turpe vel cogitat, vel facit &c. vnde gibbosus est, qui turpitudinem in anima habet: & qui graue fert onus peccatorum, & hoc non videns, quia retro est gibborum congeries. Leuiti. 21. d. Peccata. Peccatores.

Gibbus camęlorũ, designare potest tumorem & superbiam diuitum. Isa. 30. b. Superbia diuitum.

Gre. 1. 1pasto. 11. Gibbosus est, quem terrenę solicitudinis pondus deprimit, ne vnq; ad superna respiciat, sed solis his, quæ in infimis calcantur intendat. Leuit. 21. d. Terrenis vacans.

Giblij.

Giblij. 3. reg. 5. d. Qui præparabant ligna ad domum Dei, quam construxit Salomon, interpretantur termini, vel confinia, & designant doctores pręparantes auditores, vt sint apti, ad ædificium domus domini. Hebraicé dicitur ab aliquibus Gebal. i. definiēs, vel determinans: vnde fiat plurale, גבלים Giblim. Et sumitur pro his, qui quadrant lapides & ligna. Pro eisdem videtur sumi. Eze. 27. b. Doctores.

Giezi.

Amb. s. Luc. 4. Giezi. i. vallis visionis, aut vallis pectoris: fuit famulus Elisęi, qui callide accepit pecuniã, & vestes à Nahaman: vnde factus est leprosus, designare potest auaros, quibus adhæret lepra, & sacerdotes simoniacos. 4. reg. 5. g. Auari. Simoniaci.

Aug. ser. 208. Typus est etiam Iudæ, qui sequebatur Christum, vt ditaret, & etiam Iudæorum, qui tẽporalia requirebant. Et tunc repleti sunt lepra, cum gentes curatæ sunt, quando videlicet dixerunt. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Illis ergo adhæsit lepra, quando gentiles ad fidem venerunt. Iudas. Iudæi.

Glo. ord. s. 4. reg. 4. Giezi secũdumq; posuit baculum Elisęi super puerum mortuum, quem non suscitauit. 4. reg. 4. d. designat ministros veteris legis, qui per legem non iustificabant. Ministri veteris legis.

Gigas.

Gigantes erant excelsa mole homines, & robusti.

Hie. s. Is. 3. & s. ps. 18 Gigas interdum dicitur Christus, qui assumpta humana natura exultauit vt gigas ad currēdam viam. psalm. 18. Dicitur autem gigas, propter fortitudinem, qua alligauit fortem diabolum. Christus.

Basi. s. ps. 32. Aug. s. ps. 87. Gre. 3. regis. epist. 5. Gigantes etiam dici possunt viri sublimes virtute. 1. Machab. 3. a. Et gigas non saluans est quilibet fortis, qui non potest prestare salutem. psalm. 32. Et gigantes seu medici non valentes mortuos suscitare, sunt magni & fortes sancti, & doctores, qui non valent quemq; à peccato suscitare, sed solus Deus, licet tanq; ministri possint præcepta salutis proponere. psal. 87. Gigantes autem, qui gemunt sub aquis, sunt pręlati gementes sub onere subditorum. Iob. 26. a. Sublimes virtutes. Fortes. Prælati.

Philo. de gigantib⁹. Ori. s. nu ho. 7. & s. cant. ho. 3. Ambr. de Cain 5. & de Noe. 4. Hiero. s. Isa. 14. & s. Iob. 26. Gre. 13. moral. 10. & 17 mora. 11. Aug. s. ps. 87. Gigantes dici possunt dæmones, & hæretici, & superbi, demũ gigas est omnis, qui Deo resistit. Et gigantes in terra erant terrenis dediti, & ad terrena defluentes, vel cultui carnis studētes, qui in infernum detrusi sunt. gen. 6. a. deut. 2. b. 3. b. 2. reg. 21. b. 24. b. Isa. 14. b. 26. d. Et diabolus dicitur irruere in bonos quasi gigas. Iob. 16. d. Et gigantes sub aquis gementes sunt, vel qui de peccatis superbiunt, vel potētes huius seculi, vel ipsi dæmões. Iob. 26. a. pro. 9. d. 21. b. Eccl'ici. 16. a. 47. a. Sapi. 4. a. Baru. 3. c. Et gigantes seu medici non suscitantes, dici possunt superbi doctores. ps. 87. Mos est etiam sacræ scripturæ, gigãtes vocare agrestes, & feroces homines, & robustos. Isa. 13. a. vbi sumitur pro Medis. Cyril. cõt. Iulia. 9. Beda. 1. pro. 21. Dæmones. Hæretici. Superbi. Terrenis dediti. Potentes seculi. Superbi doctores. Agrestes & feroces.

Beda. s. gene. 6. Gigantes etiam dicunt magna peccata. gen. 6. a. Hæc enim tyrannidē exercēt in pctores. Magna peccata.

Gignere, quære Generare.

Gignere, quære Generare.

Gilo, Gilonites.

Gilo. i. Exultatio, siue reuolutio, vel transmigratio, aut reuelatio: vel detectio: ciuitas in tribu Iuda, vnde erat Achitophel, qui dictus est Gilonites. Iosu. 15. f. 2. reg. 15. b.

Gion, siue Geon.

Temperantia. — Amb. de para. 3.

GIon, i. pectus, siue eductio, aut exitus, seu vallis gratiæ, vel mansionis: est fluuius egrediens de paradiso terrestri idem, qui Nilus, circuit terram Aethiopiæ, hoc est, adultæ, designans temperantiam, quæ libidinis ardorem refrigerat, & vitiorum nigrorem emundat. gene. 2. b. vel iuxta Ambrosium interpretatur hiatus, quia inordinatas concupiscentias absorbet.

Fortitudo. — Philo. 1. allego. Beda. s. gen. 2.

Gion iuxta Philonem interpretatur pectus, aut cornupeta, designans fortitudinem, quæ circa pectus est, vbi est cor, & ad defensionem sui parata est. Circuit autem Aethiopiam, quæ interpretatur humilitas, hoc est, timiditatem, quæ humilis & abiecta est. Eccl'ici. 24. d. vel circuit Aethiopiam calidam, & feruentem, quia fortitudo feruens est in actione.

Aqua. — Geor. venet. canti. 1. ton. 7. cap. 22.

Gion etiam, vt interpretatur pectus, typum gerit aquæ fluentis sine pedibus & manibus super alueum terreum, quasi pectore super terram, sicut & aqua maris super littora, quasi eodem modo reptat, Circuit omnem terram Chus, quod Aethiopiam interpretatur, & etiā coopertum, circuit enim aqua omnem terram cooperiens, & inuoluens eam in circuitu, dempta hac parua portione, quam habitamus.

Lyra. s. 3. reg. 1.

Est etiam Gihon fons in occidentali parte ciuitatis Dauid. 3. reg. 1. e. 2. par. 31. g. Ibi vnctus est Salomon in regem: creditur esse Siloe.

Git.

Gentes. — Hie. s. Isa. 28.

GIt Græce dicitur melanthion, latine etiam nigella, à nigro seminis colore. Secundum ꝙ teritur virga, aut baculo, & non plaustro, designare potest gentes, quæ Dei & legis non habuere notitiam: quas Deus leuius castigat, & emendat q̃; Iudæos. Isa. 28. g.

Glacies, uide Gelu.

Gladius, Framea, Machæra, Culter, Ensis, Pugio.

GLadius & ensis instrumentum est ad scindendum, quo præcipue vtuntur in bello, ad feriendum hostem. Interdum autem ponitur pro bello. Leuit. 26. a. Gladius non transibit terminos tuos.

Verbum Dei. Diuinitas Christi. Prædicatio. Vtrūq; testamentū. Christus. — Ori. s. nu. ho. 13. & s. ps. 36. ho. 2. 3. Ambr. epist. 56. & s. Luc. 21. Arno. s. ps. 9. 62. 88. Gre. s. 1. re. 14. & 34. mora. 4. Basi. s. ps. 43. Tertu. adue. Iudęos. & adue. Marcio. 5. Hie. de iudicio Salomo. & s. Ephe. 6. Philo. 2. allego. & de cherubim. Ori. s. Iudi. ho. 4. Hila. s. Mat. cāo. 10. Cassi. colla. 20. ca. 8. Hie. s. ps. 58. 149. Ori. s. Leui. ho. 16. Aug. s. ps. 58. 145. Gre. 19. mor. 29. Hy. s. Leui. 26. Tertul. aduer. Iudę. Ori. s. gen. ho. 3. & s. Iosu. ho. 5. 26. Aretas. s. apo. 2.

Gladius Dei seu gladius spiritus est verbum Dei, quo vtimur aduersus diabolum. Genes. 22. b. 49. c. Ephe. 6. c. Hoc gladio percussus est Seon. i. diabolus. num. 21. e. Hunc gladium posuerunt Leuitę super femur suum. Exo. 17. d. 32. f. 1. reg. 14. c. 3. reg. 3. d. psalm. 58. 62. Isa. 13. c. Luc. 2. e. Hebræ. 4. c. Apo. 1. d. 2. e. 19. c. Et ipsa diuinitas Chri gladius eius erat quo erat accinctus. Et verba eius vim secandi repugnandiq; habentia. psalm. 44. Genes. 3. d. 48. d. Gladius etiam est ipsa prędicatio. Exod. 32. f. psalm. 9. 88. Isai. 41. a. Iere. 4. c. 48. a. Hunc gladium verbi Dei non habebat Balaam. nume. 22. e. Et gladius Ehud in femore dextro, est verbum Dei paratum ad opus: fuit infixus in ventre Eglon, quia confutauit omnes falsas rationes philosophorum. Erat bis acutus, designans verbum Dei in vtroq; testamento. Iudi. 3. b. Hunc gladium attulit Christus: qui etiam est emendus. Matth. 10. d. Luc. 21. f. 22. d. Huic gladio non cedit diabolus, secundum ꝙ est obstinatus. Iob. 39. c. Hoc gladio cadunt filię Tyri, cum animæ conuertuntur. Ezechie. 26. a. 28. f. 32. c. Hose. 11. b. Amos. 4. c. 7. d. 9. a. Mich. 5. b. Sopho. 2. c. Agge. 2. d. Hic est gladius fortium. Zach. 9. c. Gladij autem ancipites designant verbum Dei secundum historiam, & allegoriam. psalm. 149. vel quia loquitur de pręsenti seculo & de futuro, vel propter vtrumq; testamentum, quo ferit animas. Leui. 26. b. d. psalm. 58. cantic. 3. c. Et gladij duo designant vtrumq; testamentum: quos Christus dixit sufficere. Et cultri lapidei, quibus fiebat circuncisio, designant verbum Dei, & præcepta Christi. Iosue. 5. a. sunt è saxo, & non è ferro, aut arte artificum facti, quia verbum Dei non accipit efficaciam ab arte rhetorum, sed à lapide abscisso sine manibus hominum Christo, quem etiam ipsi lapidei cultri designant.

Zelus Dei. — Glo. int. s. gen. 22.

Gladius Abrahæ, quo voluit immolare filium suum, designare potest zelū Dei, quo tradidit filium suum in mortem pro nobis. gen. 22. b. Zach. 13. d.

Anima Christi. Ecclesia. Diuina protectio. — Hie. s. ps. 16. Aug. 1. ps. 34.

Framea Dei eripienda ab inimicis, est anima Christi, vel ecclesia, vel ipsa anima, cum qua pugnat Deus aduersus diabolū. ps. 16. vbi etiam diuinā protectionem significare potest.

Christus. — Aug. s. ps. 7. Rup. s. Zach. 9.

Gladius, quē vibrauit Deus, dici potest Christus secundū humanitatē, qui in iudicio malis apparebit terribilis. ps. 7. Ipsum posuit Deus quasi gladium fortium. Zacha. 9. d.

Verbum Dei & orō — Glo. ordi. s. gen. 34.

Gladij duo dici possunt verbum Dei & oratio, quibus Simeon & Leui occiderunt hostes, hoc est, fideles vincunt dæmones. gen. 34. d.

Diuina vindicta. Sentētia in iudicio. Pœna æterna — Hiero. s. ps. 62. & s. Zach. 11. Greg. 14. mor. 34. & 3. mor. 4. Euch. q. in psalm.

Gladius Dei diuinam vindictam seu punitionem designat. Et gladius, in cuius manus traduntur mali, designat æternam punitionem. Iob. 19. d. 27. c. 33. c. 41. c. psalm. 62. Zachar. 11. d. Et dicuntur duo gladij, vel ancipites, quia puniunt corpus & animam, vel supplicio præ

Hier.ſ. Iſa.27.49.& ſ.Sopho.2. Baſi.ſ.ps.7. Ori.ſ.cant.ho.4. Euch.form.ſpũal.2. Aretas.ſ.apo.2.

ſentis pœnæ, & metu futuræ. Quaſi gladius acutus dicitur os Chriſti, quia ſeparabit malos à bonis in iudicio. Iſa.49.a. Matth.10.d. Et gladius, quem mittit Deus, eſt eius punitio, & caſtigatio. ps.7. Iere.2.f.9.e.11.d.12.c.25.e. Et gladius durus & fortis erit vltima ſententia, & pœna æterna. Iſa.27.a.34.a.55.f.66.e. Exo.22.d. Demum quicquid pungit, & percutit & torquet, & cruciat, in ſcripturis ſanctis gladius vocatur, quo gladio vulnerabuntur ſiue interficientur, qui Dei non fecerint voluntatem. Ier.31.a. thre.1.g.5.b. Ezec.6.a.11.b.14.e.29.b.30.a.g.31.g.32.c.d.33.a.f. Amos.9.c. Sopho.2.c. Gladius etiam non viri eſt punitio, quã exercebit Deus per angelos. Iſa.31.d. Apo.13.d. Gladius vtrinq; acutus, ſententia iudicij ſaluans bonos, & condemnans malos. apo.1.d.

Rup.1.ſ.victor. verbi Dei.15.&.1.ſ.apoc.

Glo.ord.ſ.Luc.2. — Gladius, anguſtia. Luc.2.e. Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. *Anguſtia.*

Glo.ord.ſ.3.reg.19. — Gladius Azael Syri eſt doctrina fidei in illis, qui ex gentibus crediderunt. Gladius autem Iehu vncti ſuper Iſrael, eſt prædicatio Ioannis Baptiſtæ reprehendentis ſcribas & phariſæos. Gladius vero Eliſæi, eſt euangelica prædicatio, quæ ſeparat fideles ab infidelibus, & interimit noxias cupiditates & peccata. 3.reg.19.d. *Doctrina fidei gentibus. Prædicatio Ioannis Baptiſtæ. Prędicatio euãgelica.*

Gre.ſ.1.reg.13. Beda.ſ.pro.23. — Enſis in manu Saulis & Ionathæ, eſt acuta intelligentia ad diſcernendum falſa bona, & vera mala, quæ non inuenitur in vulgo, ſed in perfectioribus, & prædicatoribus. 1.regum.13.d. Et culter ſtatuendus gutturi, eſt diſcretio ad diſcernendos ſermones. Prouerbiorum.23.a. *Acuta intelligentia. diſcretio.*

Hie.ad.principiã. Gre.20. mora.3.&.ſ canti.3. — Gladius ſuper femur. ps.44. eſt virginitas rectè ſeruata, qua omnes carnis concupiſcentiæ confodiuntur. Eſt etiam cuſtodia vigilans, carnis illecebras premens: & rigor conuerſationis. canti.3.c. *Virginitas.*

Geor.vene.1. ton.7 cap.21. Rup.4.ſ.gene.2. — Gladius flammeus cuſtodiens viam ligni vitæ. gene.3.d. deſignare poteſt charitatem, quę facit diuiſionem bonorum à malis: & eſt verſatilis, quia vertitur ad Deum & proximum. Deſignat etiam liberum arbitrium, quod verti poteſt per pœnitentiam ad paradiſum. Gladius etiam ſecundumq; flammeus, iuſtitiam vindicatiuam Dei deſignat, ſecundumq; verſatilis miſericordiam. *Charitas. Liberum arbitrium. Iuſtitia & miſericordia Dei.*

Ori.ſ.Eze.ho.5. Aug.2.de gene.cõt. Manichæ.23. Amb.ſ.Lũc.21. Gre.34.mor.4. Beda.ſ.gen.3. Rup.3.ſ.gen.32. — Deſignat etiam tribulationes, quæ penetrant, & ſecant, & adurunt variè ſecundum diuerſa peccata. Eſt autem verſatilis, quia tribulationes in his, qui caſtigãtur ad emendationẽ, aut in bonis, non perpetuo durabunt. Luc.2.e. Sic poteſt deſignare coronã martyrij. Framea etiam deſignat corporales pœnas. Poteſt etiam deſignare ignem purgatorij, qui gladius eſt verſatilis, quia pœna illa ceſſabit. *Tribulationes. Martyrium. Corporales pœnæ. Purgatorium.*

Philo.de cherubim. — Deſignare etiã poteſt motum cœlorum, & influendi virtutem, aut ipſum ſolem. *Motus cœlorum.*

Phylo.2.allego. — Gladius Phinees, quo confodit adulteros, ſignificare poteſt rectam rationem: ſeu rationes, quibus confunduntur vitia & errores. num.25.b. *Recta ratio.*

Amb.ſ.Luc.21. Hier ad magn. ora. Gre.18.mor.8. Aug.ſ.ps.143. — Gladius Goliath. 1.regũ.17.a.21.c. deſignat autoritates ſacræ ſcripturæ, quibus hæretici ſuos nituntur errores munire. verum Dauid, hoc eſt, fortis prędicator, quem ille gladius decet, eodem ipſum Goliath, hęreſiarcham videlicet confodit. vel deſignat veritates, quæ ſunt in libris gentilium, quibus fortis prædicator ipſos gentiles reuincit. Deſignat itidem eum doctorem, qui miniſter erat diaboli ad peruertendas animas, qui conuerſus pręcidit caput diaboli. *Autoritates ſacræ ſcripturæ. Veritates philoſophorum. Doctor conuerſus.*

Gre.34.mor.4. — Gladius, quem apprehendit Leuiathan, erit Antichriſtus, in vſum miniſterij diaboli aſſumptus. Iob.41.c. *Antichriſtus.*

Ricar.de.ſ.vict.d.12 patriarch.57. — Gladij Simeon & Leui. gen.34.c. deſignare poſſunt vehementem exprobrationem prętéritorum malorum, & nimiam exactionem faciendorum bonorum, quæ multos vehementi abſorbent triſtitia, aut immoderata abſtinentia deficere faciunt. *Inordiata exprobratio malorum, & exactio bonorum.*

Hila.ſ.ps.56. Ori.ſ.Mat.ho.35.& ſ.Leui.ho.16. Hie.ſ.Iſa.14.21. Aug.epiſ.59.&.ſ.ps.143. Gre.ſ.1.reg.15.&.2.mor.25.&.6.mo.16. — Gladius malus, ſeu malignus, ſunt nequiſsima verba ad ſubuertendas animas: & fallaciæ: vel perſuaſiones diaboli: & etiam ira. Exod.5.a.15.b. Iob.5.c.7.c.41.c. pſal.9.21.36.56.58.63.143. Et gladij venientium contra Ieſum, ſunt hęreſes, & rationes validę hæreticorum, aut infidelium contra fidem. Matth.26.e. Iſai.3.d.14.e.21.d.22.a. Et gladius Pharaonis ſunt tentationes diaboli, & gladium prębere Pharaoni, eſt dare diabolo tentandi occaſionem. Exod.5.d.18.a. Leuitic.26.d. Et gladius Agag eſt libidinis telum. 1.regum.15.g. Ezechie.23.b.30.c.32.d.33.f.38.a. Ioel.3.b. Nahum.3.a.c. Poteſt etiam deſignare impetum diaboli ad deſperationem impellentis. *Verba praua. Fallaciæ diaboli. Hæreſes. Tentationes. Libidinis telum. Impetus ad deſperationem.*

Aug.epiſ.120. Hie.ſ.Iob.40. Gre.6.mor.15. Rup.4.ſ.apo. — Gladius Eſau deſignat crudelitatem Iudęorum in prophetas, & frameam linguæ. Et gladium oris eorum dicentium, Crucifige, Crucifige. Geneſ.27.f. Iob.5.c. pſalm.21. Ezechi.35.a. deſignat etiam perſecutiones in martyres. Et gladius Behemoth, eſt perſecutio diaboli. Iob.40.b. Apo.6.a. *Crudelitas Iudæorum. Linguæ Iudæorum. Perſecutiones fidelium.*

Hieron.ſ.Iſa.2.&.ſ. Mich.4. — Gladius mutatus in vomerem, eſt duricies cordis in molliciem obedientię mutata. Iſai.2.b. vel ſunt linguę philoſophorum gentilium, in linguas prędicatorum eccleſię mutatę: vel ira & effrenata conuicia depoſita, vt mittat vnuſquiſq; manum ſuam ſuper aratrum, & nõ reſpiciat retro, Mich.4.b. *Duricies cordis. Linguę philoſophorum. Ira, & conuicia.*

Gladius

Schismata. Hæreses. Gladius quia diuidit, schismata & hæreses designare potest. Et culter, qui non est leuandus super altare Dei, designat schismata. Exo.20.d. Qui igitur varijs ducuntur erroribus, & quotidie mutant fidem, circumferunturq; omni vento doctrinæ: isti cędūtur gladio, & diuiduntur in partes, vnitatem ecclesiasticæ fidei relinquentes. Et corruit gladio, qui prope est, hoc est, qui sibi sciolus videtur, & diligens. Ezec.6.c. Et gladius vniuscuiusq; dirigitur in fratrem suum, cum est hæresis, aduersus hæresim. Eze.38.g. Hie.s.Eze.6.38.

Mors. Framea potest interdum sumi pro morte. ps.21. Erue à framea Deus animam meam. Zac.13.c. Framea suscitare aduersus pastorem. Glo.int.s.ps.21.

Diabolus. Gladius acutus limatus est diabolus, per quem Deus exercet vindictam in malos. Ezec.21.b. Ipse est gladius malignus. ps.62.143. Et gladius Babylonis. Et gladij fortium, demones. Eze.32.c. Et gladius Behemoth est malitia diaboli. Iob.40.b. Hie.s.Eze.21.32.

Glarea.

GLareæ sunt lapilli in fluminibus, quos aqua defluens trahere solet.

Mali. Glareę Cocyti sunt reprobi, qui suis voluptatibus dediti, quasi semper à flumine ad ima detrahuntur, suntq; Cocyti, hoc est, luctus glareę: quia suis quotidie lapsibus ad luctū tendunt, vt in æternum post lugeant, qui modo se in suis voluptatibus delectabiliter relaxant. Iob.21.d. Gre.15.mor.19.

Instabiles. Glarea etiam, quę facile ab aqua trahitur, illas hominū mentes designare potest, quæ nulla grauitatis stabilitate solidantur, quas hæretici velut de loco semper ad locum peiorem & inferiorem per errorum flumina ducunt. Iob.30.a. Gre.20.mora.11.14.

Vita præsens. Est etiam vita pręsens, quæ indesinenter ad terminum suum, ipso defectu mutabilitatis, quasi impulsu fluminis ducitur. Super glaream habitare, est fluxui vitæ pręsentis inhærere, & ibi intentionem ponere, vbi gressum nequeat fixe stando solidare.

Gleba.

GLeba est frustum terræ, quales sunt, quæ arando eruuntur, constringuntur autem glebæ ex humore, & puluere.

Prophetæ. Apostoli. Doctores sancti. Glebæ aureæ. Iob.28.a. dici possunt, qui rore gratiæ infusi ex mortis debito, se puluerem esse veraci cognitione confitentur, & dum vitæ virtute clarescunt, quasi aureæ glebę iacēt. Tales glebæ fuerunt prophetæ, apostoli, & doctores sancti in terra ecclesiæ, propter fœcūditatem bonorum operum, & propter gratiarum diuisiones: in quarum occultis venis, tan q̃; animarum seminibus, sensus magni preciosiq; nascuntur. Gre.18.mor.20. Hie.s.Iob.28.

Peccatores conuersi. Glebę etiam ex humore & puluere compactę, sunt peccatores conuersi, qui per spiritussancti gratiam in collectione charitatis sunt vniti. Iob.38.d. Gre.30.mor.10.

Indurati. Peccata. Glebę quoq; sunt, qui per duritiam suam, atq; pestiferam vitam, nec ipsi semina verbi recipiunt, nec receptorum seminum fructus alios ferre permittunt. Iob.39.b. vel sunt ipsa peccata, quę confringuntur per pœnitentiam. Gre.31.mor.4. Hie.s.Iob.39.

Globus, Sphæra, Sphærula.

GLobus est corpus solidum vndiquaq; rotundum, quod Grecè dicitur Sphera. Dicitur etiam globus quandoq; hominum multitudo in vnum collecta, quasiq; conglobata.

Aequanimitas ĩ ꝓsperis: & aduersis. Sphærulæ in candelabro templi, designare possunt æquanimitatem in prosperis & aduersis. Item prædicationem, quæ nec aduersis deprimitur, nec prosperis eleuatur. Exod.25.d.37.c. Gre.s.Eze.ho.6.

Hæretici. Schismatici. Globus Core congregatus contra mosen & Aaron, collectionem hæreticorū, aut schismaticorum designat. num.16.b. Idem videtur posse significare globus Iehu. 4.reg.9.d. Qui tamen & in bonum sumi potest.

Nemo effugit Deū. Quasi sphæram dicitur Deus circumducere malos, quia non est locus euadendi à facie eius. Isa,29.a.

Gloria, Gloriari, Glorificare, Gloriosus, Inglorius.

Seneca libro.3. GLoria est frequens de aliquo fama cum laude, quæ & claritas dicitur quamq̃; iuxta Senecam gloria multorum iudicijs constat, claritas vero bonorum. Gloriari contingit in Deo. psalm.5. Gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum. In aduersis. Roma.5.a. Gloriamur in tribulationibus. In prosperis. ps.68. In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. In virtute. Iudith.8.b. de nostra humilitate gloriemur. In peccato. psalm. 51. Quid gloriaris in malitia? Est etiam iactare. Iudi.7.a. Ne glorieris contra me Israel. Gloria vero, claritas. Exo.16.b. Ecce gloria domini apparuit. Fama. deutero.26.d. In laudem & nomen & gloriam. Fœlicitas. psalm.8. gloria & honore coronasti eum. Laus. Exod.28.a.g. In gloriam & decorem. Magnificentia. 2. Paralipomenon.9.f. Præ diuitijs & gloria. Maiestas.1.Paralipomenon.16.e. Narrabo in gentibus gloriam eius. Potestas. Exod.15.b. In multitudine

gloriæ tuæ deposuisti. Salus. Iudith.15.c. Tu gloria Hierusalem. vanitas. Isa.20.b. Ab Aegypto gloria sua.

Orig.s.Rom.2.&.s. Matth.ho.2. Amb.s.ps.118.ser.6.

Gloria domini in nube designabat Deum in humanitate, & ipse Christus dicitur gloria domini, quæ impleuit tabernaculum, hoc est, ecclesiam, quam glorię suæ participem fecit. Dicitur etiam esse super omnem terram, hoc est, super ecclesiam. Exod.16.c.24.d.29.g.35.d.40.d. Leui.9.d.ps.62.56.84.137. Isa.60.a.63.d. Gloria quoq; Christi est eius resurrectio. Isa.52.a. Matth.16.d. Ioann.1.b. Et gloriosé magnificatus est dominus, quum Christus resurrexit, aut in iudicio. Exo.15.a. Et glorificatus dicitur in Pharaone, hoc est, in victoria contra diabolum. Exod.14.c. Ezechie.43.a. Gloria etiam Ioseph in Aegypto, typus fuit gloriæ Christi in ecclesia. genes.45.d. Gloria vocis Dei in iudicio erit potestas, qua Christus feret sententiam saluationis, & condemnationis. Isa.30.g. Et dicitur Christus venire in gloria perfectis, & in forma serui imperfectis. Glorificatus autem erit dominus in iudicio in conspectu senum, hoc est, apostolorum & patriarcharum &c. Isa.24.c.66.f. Pater glorificatur in Christo. Isa.49.a.ps.65. Et pater glorificauit filium. Isa.55.b. Et glorificatus in oculis Dei est Christus, cum prędicatus est gentibus. Isa.49.b. Et sepulcrum eius est gloriosum, quia mors eius in vniuerso orbe in gloriam eius prædicatur. Isa.11.c. Gloria Iob, quæ semper innouatur. Iob.29.c. est gloria Christi, quæ est Deus pater, vel ecclesia, de qua psal.59.107. Exurge gloria mea.

Diuinitas. Resurrectio. Victoria contra diabolum. — Beda.s.Exo.15. — Hie.s.Iob.31. — Deus pater. Ecclesia.

Gre.s.Eze.ho.8.

Gloria Dei duplex considerari potest, quædam in seipso, quædam in humanitate & miraculis. Gloria Dei in propria specie non videtur à prophetis, sed similitudo gloriæ. Ezechiel.1.g. Gloria vero humanitatis & miraculorum eius visa est ab Isaia, & prophetis. Ioan.1.b. Vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti à patre. Gloria autem Dei, quam non viderunt gentes, sunt miracula Christi, quę facta sunt inter Iudæos. Isa.66.f.

Miracula Christi.

Isych.s.Leui.9. Arno.s.ps.84. Gre.nysse.d subiec. filij.

Gloria domini, quę apparuit, fuit spiritussanctus in Pentecoste. Leuiti.9.a. de qua 2.Corinthiorum.3.d. Nos autem reuelata facie gloriam domini speculantes, in eandem imaginem transformamur de gloria in gloriam, tanq; à domini spiritu. Et psalmo.84. Vt inhabitet gloria in terra nostra. Ioann.17.d. Dicitur claritas, quam dedit Christus discipulis.

Spiritussanctus.

Hie.s.Isa.22.60.&.s. Ier.30.&.s.Agge.2.

Gloria domus patris Christi, est gloria ecclesiæ in sacramentis & donis spiritussancti, quæ tota pendet à Christo. Isa.22.g. Et hanc domum maiestatis suæ glorificat Deus. Isaiæ.60.d. Et de ea dicitur. psalm.86. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Et gloria eius est quasi oliua. Hose.14.c. Et gloriosus dicitur Israel in oculis Dei, hoc est, chorus apostolorum & sanctorum, quos Deus glorificat. Isa.43.a. Ieremiæ.30.d. Gloria quidem domus domini prior erat in synagoga, sed gloria posterior est in ecclesia, quæ multo illustrior facta est. Agge.2.a.

Gloria ecclesiæ.

Hie.s.Iere.2.

Gloria Iudęorum & Christianorum est veritas sacrę scripturę, quam mutant in idolum, qui eam vertunt in errores. Ieremi.2.c. Et glorificare dominum in doctrinis est per instructionem sacrę scripturę Deum laudare. Isa.24.c. Et glorificat bestia agri Deum, cum gentiles veniunt ad fidem & cognitionem veritatis. Isai.43.c. Glorificamus autem Deum, si agnoscamus Deum esse patrem nostrum, & eum colamus. Exod.15.a. Gloria gentium dicitur doctrina sacrę scripturę. Isa.66.d.

Beda.s.Exo.15. Hie.s.Isa.66. — Doctrina sacrę scripturæ.

Orig. & Ambro.s. Roma.2. Gre.s.1.reg.4. Hie.s.Isa.35.60. Amb.s.2.cor.3.

Gloria vultus Mosis, quę euacuatur, est litera legis, quę euacuata est, quia erat figura. 2. Corinti.3.c. Et gloria Sobna pontificis designabat ceremonias & ritus literales sacrificiorum, exteriorem maiestatem habentes: vnde & gloria Iudęorum erat in templo. Isai.26.f.64.d. Et gloria dn̄i fuit translata, quum fama, & odor religionis, quæ olim erant apud Iudęos, transierunt ad christianos. Et gloria libani data est ecclesiæ, quando cultus Dei, qui erat in synagoga, transijt ad ecclesiam. vel cum eloquentes & docti de gentilitate venerunt ad fidem. Isaiæ.35.a.60.c. A gloria in gloriam, est à gloria legis ad gloriam euangelij.

Litera legis. Spiritus legis. Docti ex gentilitate.

Gre.s.1.reg.15. Basi.s.ps.44.

Gloria filiæ regis omnis est abintus. ps.44. quia virginalis castitas foris gloria non est, si intus nō est. Et omnis gloria est intus, quia illa & omnes aliæ intus habēt, vnde sint glorię. Sic est gloria ecclesiæ abintus.

Gloria in virtutibus.

Hie.s.Isa.14.58.

Gloria absoluté sæpe capitur pro gloria cælesti. Isai.14.d. Et gloriosum sabbatum erit in æterna gloria. Isa.58.d. Et gloria iusti, quę auditur à finibus terrę est, quam habebūt iusti post resurrectionem. Isa.24.c.

Fœlicitas.

Basi.s.ps.61. Hie.s.ps.149.

Gloriatur à facie manus domini, qui gaudet quando à domino corripitur. Iere.15.d. vnde gloriandū est in Deo, & in cruce Christi, non in rebus mūdanis. ps.61. Gala.6.c. Et gloria, in qua exultant sancti, est crux Christi. ps.149.

Crux Christi. Gloriatio sanctis.

Gre.s.1.reg.2. Basi.s.ps.28.ho.1.

Glorificauit Deus glorificantes se, quum dedit potestaeem prædicatoribus ecclesiæ. 1.regum.2.f. Vt quum Petrus dixit: Tu es Christus filius Dei viui, dixit Christus: Tibi dabo claues regni cœlorum. Matth.16.c. Et etiam, quia quod electi pastores exterius portant de gloria culminis, hoc intus accipiunt ex gratia diuinæ bonitatis: vt fiat illud, quod dicit. Matt.5.b.

Dans Deus potestatem prædicatoribus.

Matth.5.b.Sic luceat lux vestra coram hominibus,vt videant vestra bona opera,& glorificent patrem vestrum.Glorificat etiam glorificantes se,cum dat illis vitam æternam , cum exultabunt sancti in gloria.ps.28.144.149.Et glorificauit locum pedum Christi, hoc est,ecclesiam.Isa.60.c.

Humilitas Christi — Inglorius dicitur aspectus Christi,quia exterius humilis apparuit , & contemni voluit à malis.Isa.52. d. — Hie.s.Isa.52

Gloriari de terrenis — Gloriam deduci in puluerem,est gloriari de terrenis.psal.7. Et gloria domus diuitis est gloriatio de diuitijs,aut scientijs,& cæteris,quæ apud terrenos homines in precio habentur.ps.48.Gloriantur autem iusti in fide,& tribulationibus.Rom.5.a. — Ori.s.Rom.5. Basi.s.ps.7.48

Gloriari in prosperis Superbire. — Gloriatur domus Dauid contra Iudam , cum prælati ecclesiæ superbiunt de imperio, quod habent erga inferiores,qui sunt in ecclesia.Zach.12.b.Vel quando credentes ex Iudæis cogebant credentes ex gentibus seruare legem. — Hie.s.Zach.12 Rup.s.Zach.12.

Comminationes. — Gloria narium equi,hoc est,prædicatoris est terror.Iob.39.c.quia prædicat comminando iudicium & pœnas æternas.Gloria vero narium diaboli est terror,quia per superbiam terret bonos,vt in peccatum inducat. — Hie.s.Iob.39.

Castigans Deus — Glorificari dicitur Deus in Sidone & in malis,quum eos castigat.Ezec.28.f. — Glo.ordi.s.Eze.28.

Sapientia. Spiritus hominis — Gloria in domo iusti est sapientia in eius mente.ps.111.Gloria quoq; hominis est ipse spiritus hominis.ps.29. — Arno.s.ps.111. Basi.s.ps.29.

Bona opera. — Gloria & decor vestium,est honor bonorum operum.Exo.28.a.Isa.4.b.Et gloria exultationis Ephraim est,quam habebant,qui prius erant fideles,& seruiebant domino in lętitia.Eadem dicitur gloria Hierusalem.Isa.28.a.52.a.Gloria etiam , qua spoliantur mēbra ecclesiæ,cum peccant,est iustitia.Iob.19.b. — Hie.s.Isa.28. Gre.14.mor.19.

Iustitia.

Gloriari de malo. — Gloria Iacob, quam nolebat esse in cœtu Simeon & Leui, est gloriatio de malo, à quo ipse abhorrebat.gen.49.a. — Lyra.s.gen.49.

Glorificetur dominus.Isa.66.d.Si dicitur ab apostolis,est,vt per eorum patientiā & bona opera glorificetur Deus etiam à persecutoribus.Si à Iudæis , est vt non videant humilia de Christo,sed gloriosa,contemnentes videlicet eius humilitatem. — Hie.s.Isa.66.

Superbia. — Gloria diaboli & hereticorum est superbia:& gloria regis Assyriorum:& gloria Moab. Et gloriosi dicuntur superbi.Isa.5.d.8.b.10.a.13.d.16.d.23.b. Gloriosi quoq; terrę sunt philosophi & hæretici.Isa.5.a.Et gloria saltus est verborum nitor,& hæreticorum pompa.Isa. 10.d.21.d.Et gloriantes loqui sublimia sunt superbi linguam magniloquam habentes, & de doctrina superbientes.3.reg.2.a.ps.2.51.Rom.11.c.Et gloriantes Chaldæi in nauibus,sunt dęmones exultantes de ijs,quos decipiunt,& quòd in idolis se coli faciunt. Isa.43.c. Gloriatur securis aut serra contra secantem,aut baculus contra percutientem,cum diabolus aut hæretici abutuntur donis naturalibus contra Deum.Isa.10.d.Gloria autem hęreticorum dicitur esse à partu.Hose.9.d.Nēpe si multos in errore genuerint filios.Glorificātes autem Hierusalem sunt adulatores,qui postmodum,quam laudauerant , contemnunt. threnor.1. c. Ezechiel.27.d. — Hie.s.Isa.5.43. Ori.s.1.reg.ho.1. Gre.s.1.reg.2. Hila.s.ps.51. Hie.s.Hose.9.

Negligentia sacerdotū — Inglorios ducit Deus sacerdotes. Iob. 12. c. quia magna gloria sacerdotis est rectitudo subditorum. Vnde Paulus.1.Thess.2.d.Quę enim est nostra spes,aut gaudium, aut corona gloriæ?Nonne vos ante dominum?Sed cum sacerdotes vitam discipulorum negligunt,& nullum de eorum profectibus ante dominum fructum ferunt, quid aliud , quàm inglorij dicuntur?quia ante districtum iudicem nimirum gloriam tunc non inueniunt,quam modo in subditorum suorum moribus,prædicationis studio non exquirunt. — Gre.11.mor.9.

Ignominia. — Gloria filiorum Israel.Isa.17.a. Sumitur ironicè pro ignominia . vel prior eorum gloria erat,quum credebant,quæ attenuata,& facta est gloria ecclesię ex gentibus. — Hie.s.Isa.17.

Gloriati dicuntur,qui oderunt Deum,in medio solemnitatis eius. psalm. 73. hoc est,vel Iudęi occidentes Christum in Pascha. Vel Romani perdentes Iudęos,etiam in Pascha. — Aug.s.ps.73.

Doct. sine charitate — Gloriosus & indigens pane,dici potest,qui est doctus sine charitate.pro.12.b. — Beda.s.pro.12.

Gloria filiorum Israel dicitur à partu,& ab vtero , & à conceptu , quia gloriabantur in genere Abrahæ secundum carnem,& in multiplicatione filiorum.Hose.9.c. — Rup.s.Hose.9

Gluten, Glutinum, Agglutinare, Conglutinare.

GLutinum est,quod Gręci Κόλλαν vocant:quod fit ex corijs decoctis, deseruiens ad aliqua copulanda:& agglutinare est glutino coniungere.

Charitas — Glutinum dici potest charitas coniungens nos Deo & proximis , idq; suauiter , & sine violentia.Isa.41.b.Sic agglutinauit sibi Deus domum Israel.Iere.13.b. Et anima iusti est agglutinata post Deum,sequens eum per amorem.ps.62. — Aug.s.ps.62. Ber.ser.de tripl.vin. &.s.cant.ser.79.

Rationes hæreticorum& cōiurationes — Glutinum etiam dici possunt rationes hæreticorum,per quas adherent suis erroribus, & colligationes ac coniurationes,quas inter se faciunt.Isa.41.b. — Lyra.s.Isa 41.

Agglutinandum est initium fidei timori Dei.Eccl'i.25.c.quia initiū sapientię timor dñi.

Aggluti-

Hie.s.Eze.29. Beda.s.gen.34. Agglutinati pisces fluminum Aegypti squamis draconis, sunt peccatores adhærentes diabolo, eius tentationes sequentes. Eze.29.a. Et conglutinata anima Sichen Dinę designat diabolum, qui animam per peccatum sibi vnitam respicit, & in fixionem consuetudinis deducit. gen.34.a. Et agglutinata mala dicuntur, quum quis illa euadere non potest. Adhærentes diabolo.

Glutire, quære Deuorare. Gnarus, uide Docere.

Goatha.

Hie.s.Iere.31. GOatha. i. tactus eius, aut mugitus eius, vel iuxta Hieronymum electi lapides, locus, quē circuit ędificium Hierusalem. i. ecclesiæ, in qua sunt lapides viui. Iere.31.g.

Godolias.

Hie.s.Soph.1 GOdolias. i. magnitudo domini, aut fimbria domini. Fuit filius Ahicham, qui relictus est à rege Babylonis princeps super reliquias Iuda: quem occidit Ismael. 4.reg. 25.f. Ier.40. b.41.a. Alius fuit auus Sophoniæ prophetæ. Sopho.1.a. Fuit filius Amariæ, & pater Chusi: quia de sermone domini nata est magnitudo domini, & de magnitudine domini nata est humilitas.

Gog.

Galati.s.adu.Iudęo 11. Hie.s.Eze.38. Rup.11.s. apoca. GOg. i. tectum, vel solarium, siue tegulatum. Eze.38.a.39.c. apoc.20.c. est nomen gentis secundum aliquos. Aut potius non est nomen gentis: sed designat Antichristum, in quo requiescet Magog, hoc est, diabolus. Designat etiam hæresiarchas, & superbiam, & falsi nominis scientiam, quæ erigit se contra notitiam veritatis. Vel Gog significat occultos aduersarios ecclesiæ, sub nomine Christiano latentes. Magog vero apertos aduersarios, vt infideles, & Antichristum. Antichristus. Hæresiarchæ. Superbia.

Golgotha.

GOlgotha. i. caluariæ: est locus, vbi crucifixus est Christus dominus noster. Matthæ.27.d. Mar.15.b. Ioan.19.c. Aliqui putant hunc esse Goatha apud Ieremiam. 31.g.

Goliath.

Hila.s.ps.51 Amb.s.ps.118.ser.18 Aug.s.ps.33.143. GOliath. i. transmigratio, aut accumulatio, siue reuolutio, vel detectio: Fuit gigas, quem occidit Dauid. Est aperta figura diaboli, qui transmigrauit, cum proiectus est è cœlo, & semper nititur accumulare nobis mala, sed victus est à Christo in singulari certamine passionis. 1.reg.17.a.21.c.1.par.20.e.ps.143. in titulo. Eccl'i. 47.a. Diabolus.

Ber. ser. de Dauid & Goliath. Typus est etiam superbiæ, & superborum, & hæreticorum, qui exprobrant populo Israel, hoc est ecclesiæ, & inflati sunt spiritu carnis suæ. Superbia. Heretici.

Gomer.

Hie.s.Hose.1 GOmer. i. consummans, vel consumens, aut deficiens: Fuit filius Iapheth: à quo orti sunt Galatæ. gen.10.a. Veniunt cum Gog aduersus populum Dei. Ezec.38.a. Vnde designare possunt adiutores Antichristi. Gomer etiam fuit vxor Hoseæ prophetæ. Et iuxta Hieronymum interpretatur consummata, atq; perfecta: & ponitur in typum populi Israel. Hose.1.b. Adiutores Antichristi. Israel.

Gomor.

Cle.Alex.2. strom. GOmor est genus mensuræ, quæ est decima pars ephi, seu epha. Exod.16.g. Scribitur autē Hebraice עֹמֶר Omer. dicitur decima trium mensura. In nobis enim ipsis tres mensurę tria significant iudicia: sensus quidem sensibilium: Eorum autem, quę dicuntur nominum & verborum, ratio: eorum autem quę percipiuntur intelligentia, mens. Tria iudicia.

Cyril 3.s.Ioan.34. Beda.1.Exo.16. Ad mensuram Gomor singuli filiorum Israel colligebant manna. Exo.16.d. Vbi designare potest corpus Christi in Eucharistia, quod ęqualiter offertur omnibus. Et gomor impletum ab Aaron, designare potest mentem sanctam, cui à sacerdote offertur manna corporis Christi. Corpus Christi. Mens sancta.

Hie.s.Eze.45. Cęterum Eze.45.d. Gomor videtur esse idem, quod corus, triginta modios continens, scribitur חֹמֶר Chomer; quare non erit eadem mensura cum illa, quæ ponitur in Exodo.

Gomorrha.

Hie.s.Iere.23. GOmorrha. i. populus rebellis, aut populus timens, siue manipulus, vel seruitus: Ciuitas erat in terra Sodomorum, quę simul cum Sodomis periJt. gene.19.e. Isa.2.c. Iere.49.d. Sopho.2.c. Iudę.b. Quasi Gomorrha facti sunt, qui puniendi sunt, vt Gomorrha, propter similia peccata. Iere.23.d.

Gorgias.

Gorgias

Ministri Antichristi — GOrgias.i.terribilis,vel velox:Dux regis Antiochi.1.Mach.3.e.4.a.2.Mach. 8.b.10.c.Typus esse potest ministrorum Antichristi ; & persecutionis in temporalibus. — Lyra.s.1.Mach.3.

Grabatum,uide Lectus. Gradi, Gressus,uide Ambulare.

Gradus.

GRadus à gradiendo dicti sunt,ex quibus scalę constant,& quibus ad ædificiorum altiora conscenditur:Aliquando autem gradus idem est,quod gressus.Et gradus per metaphoram dicuntur status dignitatis,& merita.1.Timo.3.c.Distantia.1.reg.20.a. Vno tantum gradu ego morsq; diuidimur.

Libri sacræ scripturę — Gradus altaris ad orientem,significare possunt libros sacræ scripturæ,per quos venit ad nos lux à Deo.Eze.43.e.Super hos gradus stetit rex Iosias in templo domini;quia in sacris scripturis debent reges & cæteri mentem fixam habere.4.reg.23.a.Nee. 8.a .Idem designare possunt gradus in domo domini de lignis tinis.2.par.9.c. — Hie.s.Eze.43.

Status innocentiæ. — Gradus pristinus,in quem restituitur pincerna Pharaonis,designare potest statum innocentiæ,in quem restituit Deus pœnitentes.gen.40.c.

Progressus ad perfectionem. — Gradus scalę Iacob designare possunt progressus ab imperfecto ad perfectum. gen.28.c. Idem designant gradus portæ templi.Eze.40.b.Et gradus singuli , per quos Iob pronunciabat Deum.Iob.31.d.designant opera,perque quis proficit ad gloriam Dei. Graduum etiam cantica designant progressum ab infimo statu peccati ad gratiam , vsq; ad summam perfectionem ps.119. — Basi.s.ps.1. Gre.s.Eze.ho. 15.& 22.mor.21. Arn.&Hie.s.ps.119.

Vniuersitas creaturarum. — Gradus sex throni Salomonis.3.reg.10.c.2.par.9.e. designant vniuersitatē creaturarū sex diebus factam,Christo subiectam esse.Idem.Eze.40.c.Designant etiam perfectionem operum:& virtutes virginis Mariæ. — Rup.2.s. Eze.6. Glo.ordi.s.3.reg.10

Dona spūssancti — Gradus portæ orientalis templi septem.Eze.40.b.d.designant septem gradus hebdomadis:vel septem dona spiritussancti:vel potius non numerantur, vt ascensionis appareat difficultas. — Hie.s.Eze.40 Gre.s.Eze.ho.19

Variæ vmbræ figurarum. — Gradus decem,quos ascendit sol,qui prius descenderat,varias designant vmbras figurarum.Primus gradus est in angelis,in quibus apparuit antiquis patribus.Secundus in patriarchis,in quibus operatus est.Tertius in legislatione:quia ipse in lege loquutus est. Quartus in Iesu Naue,per quem populum introduxit.Quintus in iudicibus, per quos ipse populū regebat.Sextus in regibus Iudæorum,per quos regnabat.Septimus in prophetis , per quos nunciatus est.Octauus in pontificibus,quia ipse summus sacerdos est:Nonus in incarnatione apparens homo:Decimus in passione.4.reg.20.b.Isa.38 a.

Inęqualitatem faciētes in diuinis. — Gradus in altari faciunt contra diuinum pręceptum,qui inęqualitatem in diuinis personis ponunt.Exo.20.a. — Glo.inte.s.Exo.20.

In gradu suo stans Daniel.Dani.10.b.est in suo ordine seu statu se continens ; & erectus manens,vt homo. — Lyra.s.Dani.10

Constantia prædicatoris. — Gradum figens Habacuc super munitionem.Haba.2.a.designat constantiam prædicatoris ad reprehendenda vitia,idq; per sacram scripturam. — Lyra.s.Haba.2.

Gradu composito incedere,lasciuiam designat.Isa.3.d.

Græcus, Græcia.

GRęcia prouincia nota,magnam Europę partem comprehendens:Vnde Græci dicunt. Hebraicè autem dicitur Iauan,à filio Iaphet,quæ dicitur Ionia. — Hie.s.Eze.27.

Sapientia secularis — Græcia vt dicitur Iauan,quod interpretatur,est & non est,refertur ad sapientiam secularem:In qua si recta reperiuntur,appellatur est:si contraria,non est. Et designantur autores falsæ doctrinę afferentes ęs pro auro.Eze.27.c. — Hie.s.Eze.27.

Gentilis. — Græcus apud Paulum pro gentili sumitur.Rom.1.b.2.b.3.b.10.c.1.cor.1.d. Gala.3. d. Sic sumi potest,Ioel.3.b.Zach.9.c.Græcia pro gentilitate. — Hie.s.Ioel.3. Rup.s.Zach.9.

Gramen,uide Fœnum. Grandis,uide Magnus.

Grando.

GRando est aqua congelata,velut lapillus,cadens in modum pluuię , fitq; circa terram, & non in excelsis partibus aëris , & fit per antiperistasim , calido circunstante nubem frigidam.Soletq; fruges & fructus dissipare,& interdum cum est magna,animalia etiam occidere.In maiori autem ęstu maior fit congelatio.Si vero leuior fit congelatio, granula generatur,quæ cadere solet veris tempore. — Arist.1.meteor.12.

Diuina vindicta. Pœna inferni. — Grando significare potest diuinam punitionē.Exo.9.d.10.c.Iosu.10.c.Isa.28.a.30.g.32.d. Et cum grando descendit simul cum tonitruis & igne,designare potest pœnam damnatorum,quę iuncta est igni infernī.ps.17.77.104.148.Sapi.5.d.16.c.Eccl'i.39.d.43.b.46.a. Agge. 2.c.apoc.8.b.11.a.Leuior autem vindicta granulę comparatur:quę generatur mēse Martio, quæ — Hie.s.Isa.28. Euch.for.spūal.3 Geor.vene. canti.1. ton.7.cap.19. Rup.1.s. Exo.37.& 5.s.apoc.

quæ poteſt etiam comminationes diuinas ſignificare:& etiam grando. Dicitur grando ſicut talentum:quia vnuſquiſq; punitur iuxta merita.apoc.16.d. — Comminationes diuinæ.

Ori.ſ.Exo ho.4. Aug.ſ.pſ 17. Rup.9.ſ.apoc. — Grando dici poteſt increpatio & grauis obiurgatio,ad deſtruendum in malis tenera vitia:& duras obiurgationes,quæ dura corda acriter feriunt;ſed mollibus in ſuauem doctrinam conuertuntur,vt grando cadens in aquam.Poteſt etiam ſignificare carnis caſtigationem.Exo.9.d.Iſa.28.a.pſ.17.apoc.8.b.16.d. — Obiurgatio. Caſtigatio carnis.

Gre.29.mor.11. — Grando cadens percutit,liquata rigat:deſignat ſanctos prædicatores,qui corda audientium,& terrentes feriunt,& blandientes infundũt,appellantur theſauri grandinis.Iob.38.c — Prædicatores.

Beda.ſ.Exo.9 — Grando præterea ſunt tribulationes,& perſecutiones principum infidelium contra eccleſiam,quæ teneros ac imbecilles in fide perdere ſolent. — Perſecutiones.

Aug ſ.pſal.77.& de plagis Aegypti.7. Gre.29.mor.19. Hie.ſ.Iob.38 Euch for.ſpũal.3. Geor. vene. canti.1. ton.7.cap.19. — Grando item ſunt auaritia & furtum,perdentes teneras virtutum fruges,& duritia infidelis cordis.Ioſu.10.c.pſ.77.Plus autem vitio ſuo vaſtatur ipſe vaſtator. Vnde grando quũ ſit frigida & dura,deſignare poteſt vitam prauorum,quæ & per torporem frigeſcit, & per duritiæ malitiam percutit.Iob.38.c.Et homo ipſe eſt grando,qui conſotus multoties temperie,& multiplici calore,nihilominus in ſeipſo tepeſcit,& alget ex abundantia iniquitatis adeo vt pluuia voluntaria donorum Dei conuertatur in grandinem;& quãto maiora ſunt dona,& beneficia à Deo collata:tanto magis ex ingratitudine congelatur pluuia gratiarũ in perniciem noſtram,vt ait regius propheta:Poſuit pluuias eorum in grandinem, & ignẽ non fouentem,ſed comburentem in terra ipſorum:qui autem minus in malo ſunt conſtipati,granulæ comparantur. — Auaritia. Furtum. Duritia cordis. Vita prauorum. Homo frigidus & induratus

Granum.

GRanum eſt propriè ſemen frugum:vt tritici, hordei, & ſimilium. Interdum vero ſunt grana aliquarum arborum.

Ori.ſ.Iere.ho.8. Aug.ſ.Ioan.trac.51. Cyril.8.ſ.Ioan.13 — Granum frumenti,ex quo panis conficitur,qui cor hominis confirmat, Chriſtum deſignare ſolet,qui mortuus eſt,& poſtea ſuſcitatus multiplicatus eſt in credentibus. Ioan.12.c. — Chriſtus.

Ori.ſ.Mat.ho.4 Amb.ſ.Luc.17 Aug 1.q.in euan.11. Cle.Alex.5.ſtroma. — Granum ſinapis minimum inter ſemina,ſed mortuum creſcit fere in arborem,& confractum habet acrimoniam,& dicitur expellere venena.Deſignare ſolet fidem , quæ in bona terra ſeminata creſcit,ita vt montes transferat,& habet acrimoniam accendens cor hominis per feruorem,& excitans lachrymas pœnitentiæ,ad expellenda peccatorum venena: & eſt maior omnibus oleribus;quia omnia ſuperat dogmata.Rogabant diſcipuli,vt eis adderetur fides,quæ vt granum ſinapis morderet vtiliter animam , & in ipſa adeo creſceret, vt in ea requieſcerent de rebus ſublimibus rationes.Matth.13.c.17.c.Mar.4.d.Luc.13.d.17.a. — Fides.

Hila.ſ.Mat.cã.13.17 Amb.ſer.2. Hie.ſ.Mar.4 — Granum etiam ſinapis minimum,deſignare poteſt Chriſtum humiliatum, quando non erat ei ſpecies neq; decor,qui mortuus & poſtea ſuſcitatus,factus eſt maximus , & ſpecioſus forma præ filijs hominum,& faciens miracula creuit in arborem, in qua omnes fideles requieſcunt,& datus in cibum excitat quidem amaritudine & acrimonia lachrymas:ſed incitat appetitum ad cœleſtia.Eſt granum minimum in timore,magnum autem in charitate: quæ maior eſt omnibus oleribus,quia Deus charitas eſt. — Chriſtus.

Hie.ſ.Iſa.65. — Granum in botro,deſignat iuſtum inter malos.Iſa.65.b. — Iuſtus

Graſſari.

GRaſſari dicuntur,qui vrbis vicos obſident,ac vias publicas,obuios quoſq; veſtibus, aut pecunia ſpoliant,aut etiam occidunt.

Graſſabatur interfectio in populo,exercens diuinam vindictam.1.reg.24.d. — Diuina vindicta

Gratia, Gratus, Gratificare, Gratis.

GRatia interdum eſt beneficium,quod gratis datur,interdum vero eſt acceptatio quędã, qua quis alteri eſt gratus & acceptus:vt quis dicitur inuenire gratiam vel erga Deum, vel erga homines.gen.18.a.32.b.33.b.39.a.Exo.3.c.12.a.33.c.34.b.Gratia, beneficentia. gen.12. c.Viuat anima mea,ob gratiam tui.Beneuolentia. Exod.3.g.Daboq; gratiam populo huic. Corona.pro.1.a.Vt addatur gratia capiti tuo.Cauſa.Iudith.14.b.Perſtrepentes excitãdi gratia.Fauor.gen.6.b.Inuenit gratiam coram domino.Gaudium.Eccl'i.12.a.Erit gratia in bonis tuis multa.Gratia gratum faciens.pſ.83.Gratiam & gloriam dabit dominus. Gratis data. Rom.1.a.Per quem accepimus gratiam,& apoſtolatum.Gratia prędeſtinationis.Rom.11.a. Reliquię ſecundum electionem gratiæ Dei ſaluæ.Datur & gratia Chriſti peculiaris.Ioann. 1.b.Plenum gratiæ,& veritatis.Gratias autem agere,eſt gratificari.

Aug.ſ.Ioan.trac.3. Fulgẽ 1.de duplici prædeſtinatione. Chry.ſ.Ioan ho.13 Hie.ſ.Zach.4 Beda,ſ.pro.1. — Gratia pro gratia datur,cum pro fide datur vita ęterna, in qua Deus ſua dona coronat: Datur enim gratia glorificationis ęternæ pro gratia iuſtificationis indebitæ.Ioan.1.b.Datur etiam gratia noui teſtamenti,pro gratia veteris.Et gratiam exęquat Deus gratię, hoc eſt, gratiam noui teſtamenti,gratiæ veteris.Zach.4.c.Gratia additur capiti,quum charitas, & dona ſpiritusſancti augentur menti.pro.1.b. — Fides & vita æterna. Gratia noui & veteris teſtamenti. Dona ſpũſancti.

Gratia

Gratia prædicatorũ. Gratia diffusa in labijs ecclesiæ, est gratia data prædicatoribus. ps. 44. Basi.s.ps.44.

Gratiarum actiones sunt, quæ fiunt post communionem in sacrificio altaris. 1. Timo. 2. a Aug. epis. 59

Dans Deus filium. Gratificauit nos Deus in filio suo, quia gratis & ex mera charitate dedit nobis filiũ suũ, vt per eum gratos nos redderet. Ephe. 1. b. Lyra. s. Ephe. 1.

Oratio. Gratissimum thimiama, orationem gratam Deo significat. Leui. 4. a.

Scientia secularis. Gratiarum hostia, scientiam secularem designare potest. Leui. 7. b. Glo. inte. s. Leui. 7.

Iudicans se inutilẽ. Gratis exit liber, qui erat seruus, quando aliquis se iudicat seruum inutilem. Exo. 21. a. Gre. s. Eze. ho. 3.

Nil accipe à mũdo. Gratis seruire Laban, est nullum bonum auferre, vel accipere ex mundi obsequio. genes. 29. d.

Sponte peccare. Gratis venundati sunt, qui sponte peccant: & gratis ablatus est populus Dei, nempe spõte peccando. Isa. 52. a. Iere. 15. c. Glo. inte. s. Isa. 52

Sine causa persecuti sunt Iudæi Christũ. Gratis odio habuerunt Christum, & persecuti sunt Iudæi, hoc est, sine causa: quippe, qui nihil illis nocuerat, sed potius multa bona contulerat. ps. 34. 68. 118. Hila. s. ps. 68 Aug. s. ps. 34.

Gratulari, Congratulari.

GRatulari dicitur, qui verbis, aut alijs signis, testatur se gaudere de fortuna & fœlicitate alterius: seu de sua, tanquam alterius. Gratulari etiam dicũtur inuidi malis eorum, quos oderunt. Ita gratulabantur Iudæi malis Christi. ps. 34. Gratulantur etiam dæmones & hostes ecclesiæ de ruina eius, aut membrorum eius. Baruch. 4. g.

Grauis, Grauitas, Grauare, Aggrauare, Ingrauatus.

GRauitas in rebus naturalibus est, quæ eas deorsum trahit versus centrum mundi: vt terra est grauis.

Constantes. Grauia, cum non sint facile mobilia, sed quietam quãdam firmitatem habeant, designãt in bono, ac virtute constantes, & qui non leuitatis vento facile mouentur. Hoc pondus dedit Deus ventis, quando leuibus dedit constantiam. Iob. 28. d. Sic grauis est populus Christianus, quem ventus tentationis non aufert à sua stabilitate. ps. 34. Gre. 19. mor. 4. Aug. s. ps. 34

Res magni momẽt. Grauia etiam dicuntur, quæ magni sunt momenti, maioreq; indigent cura & solicitudine: vt grauia negocia. Exo. 18. d. Glo. ordi. s. Exo. 18.

Vis diuinæ inspirationis. Aggrauata manus domini super Azotios, designat virtutem domini ad conuertendos gentiles per internam inspirationem. 1. reg. 5. a. Dicitur quoq; aggrauata manus domini, cũ grauiter castigat ad emendationem, sed multo magis cum vsq; ad infernum sine emendatione punit. ps. 31. Sic agrauata est manus domini, cum humiliat eos, qui se exaltarunt. Et grauata erat super Iudæos die ac nocte, cum velabat eos, & excæcari permittebat, ne crederent Grauis punitio Dei. in Christum, visis eius miraculis, sed magis indurarentur adigentes eum ad mortem crucis. ps. 31. Grauis etiam dicitur furor Dei ad portandum, illis videlicet, quos puniet vltimo supplicio, quod erit grauissimum, Isa. 30. f. Grauitas etiam pestis est grauitas diuinæ punitionis. Exo. 9. a. Gre. s. 1. reg. 5. & s. ps. 31. Aug. de trini. & s. ps. 31. Hie. s. ps. 31.

Exorcismi. Bona opera. Aggrauata manus domus Ioseph super Amorrhæos, est vel virtus exorcismorum in dæmones, vel virtus bonorum operum, quæ grauis est dæmonibus. Iudi. 1. g. Ori. s. Iosu. ho. 24

Non liberans Deus à tribulatione. Aggrauauit Deus compedem Sion, cum non concessit exitum à tribulatione. thren. 3. a. Vel designatur habitus vitiorum. Glo. ord. s. thre. 3

Peccata. Grauitas deorsum trahens rem peccata designare solet, quæ grauia onera dicuntur: vnde peccatum Sodomorum dicitur aggrauatum nimis. gene. 18. c. Dicitur etiam graue onus peccatum ijs, qui pœnitentiam agunt, & eius sentiunt grauitatem. ps. 37. Et grauis iniquitas Iudæorum, fuit occisio Christi. Isa. 1. a. 24. d. Zach. 5. c. Ori. s. ps. 37. ho. 1. Gre. s. ps. 37.

Impœnitentia. Aggrauatum cor Pharaonis, aut Aegyptiorum designat impœnitentiam, qualis fuit dæmonum. Exo. 7. b. 8. d. 9. a. 1. reg. 6. b. Et aggrauata via maris est infidelitas Iudæorum. Isa. 9. a. De hac grauitate dicitur. ps. 4. Filij hominum vsq; quo graui corde? Dantur etiam graues aures: & grauiter audire est in peccato esse, nec quicquam nisi carnale, & secundum literã de scripturis sentire. Isa. 6. c. Matth. 13. b. Zach. 7. c. Gre. s. 1. reg. 6. & 15. mor. 4. Hie. s. Isa. 9 Ori. s. Isa. ho. 6

Faciens peccare. Aggrauat contra se densum lutum, vel torquem suam, qui multos peccare facit, vt grauius ferat onus. Haba. 2. b. Hie. s. Haba. 2.

Litera legis. Graue onus dici potest litera legis. Matth. 23. a. Quæ etiam graue iugum dicitur. acto. 15. c Grauitas quoq; manuum Mosis, seueritatem legis, & austeritatem designabat. Exo. 17. c. Ori. s. Mat. ho 24. Gre. ho. 33.

Fomes peccati. Turba cogitationũ. Tentationes. Graue iugum super filios hominum, dici potest fomes peccati trahens semper hominẽ deorsum. Eccl'i. 40. a. Et grauissima musca est turba cogitationum mentem infestans. Exo. 8. f. Graue autem prælium designat vehementes tentationes mentem opprimentes. Isa. 21. d. Beda. s. Exo. 17. Glo. int. s. Eccli. 40.

Miseria humana. Grauis fit homo sibimetipsi. Iob. 7. d. Quia etiam ipsa corporis nostri sanitas ægritudo est: quia dum repulsus homo & à carne molestias, & à mente quæstiones tolerat, graue nimirum pondus semetipsum portat. Gre. 8. mor. 22

Nõ exaudiẽs Deus. Aggrauatæ dicuntur aures domini, quum non audit orationes, vt faciat id quod rogatur. Hie. s. Isa. 59

tur.Isa.59.a.

Gre.16.mor.13.&.7 mor.2. Aggrauatur manus plagę super gemitum.Iob.23.a. quando super præsentis vitæ exiliū & miseriam,accedunt aduersa & percusiones,& calamitas hominis grauior arena maris apparere dicitur.Iob,6.a.quia dura fuisse pœna ostenditur,dum per misericordem iudicē culpa quæ leuigatur,agnoscitur. Tribulationes

Glo.int.s.Isa.47 Aggrauasse dicitur Babylon iugum super senem,quia afflixit senem.Isa.47.b.

Hie.s.Ionam 1. Grauis sopor Ionæ magnam vęcordiam mentis peccatoris designare potest.Ionę.1.b. Vecordia

Glo.ord.s.gen. 48. Grauiter accipiens Ioseph mutationem manuum patris sui super filios.gen.48.c. designare potest Iudæos grauiter ferentes vocationem gentium : & habentes crucem pro scandalo. Scandalum

Lyra.s.Iudi.20 Ingrauatum bellum filiorum Israel contra Beniamin.Iudi.20.e.Plena victoria de vitijs. Victoria de vitijs

Grauida, uide Pregnans.

Gremium.

GRemium est,quod inter vlnas,seu brachia & ipsum corpus est, vt filius est in gremio patris,cum pater ipsum amplexatur.

Gremium Iacob designare potest amorem,& fauorem diuinum erga genus humanum. gen.48.c. Fauor diuinus

Grex.

GRex est minorum animalium congregatio : vt ouium & caprarum : & aliquando armentorum.

Arno.s.ps.131 Amb.de fuga.sec.4. Gre.s.1.reg.8. Grex Abrahæ designare potest multitudinem virtutum.Idem designabūt greges Iacob. gen.24.b.27.b.46.d.47.a.Et greges electorum:sunt turba virtutum spiritualium, & cogitationes bonæ.1.reg.8.c.Isa.65.b.Mala.2.a. Virtutes. Cogitationes bonae

Amb.2.de Abra.6. Greges etiam Abrahæ & Lot, sensus significare possunt, qui à nobis sunt regendi. genes.13.b. Sensus

Beda.s.gen.29 Rup.7.s.gen.26. Greges tres ouium significare possunt habentes fidem trinitatis.gen.29.a. Vel designant scribas,& pharisæos,& Sadduceos circa legem versantes.Vel significant doctrinam Physicam,seu naturalem,Ethicam,vel moralem,& Logicam seu rationalem.Vel Iudęos,Samaritanos,& gentiles. Habentes fidem trinitatis. Scribae, pharisaei, & Sadducaei. Triplex doctrina

Amb.s.Luc.2. Gre.16.mor.22. Greges dicuntur interdum simplices,& vitam actiuam agentes,& imperiti populi,quos diripiunt hæretici.gen.31.a.37.c.50.b.Exo.2.c.3.a.Leui.5.b.6.a.Iob.24.a.Eccl'tę.2.b.canti.1.c.Isa.17.a.Ioel.1.d.Mich.5.c.Zach.9.d.Luc.2.b. Simplices.

Amb.de initia.mys. 7.&ser.13. Aug.2.doct.chri.6. Ori.s.cant.ho.2. Gre.s.1.reg.10 Ber.ser.paruo.63 Rup.s.cant.4 Grex tonsarum sunt fideles ecclesiæ,aut etiam doctores.canti.4.a.Et greges sponsi sunt fideles subiecti Christo.Luc.2.b.Et grex prophetarum est multitudo doctorum in sacra doctrina concordium.1.reg.10.b.Et greges sodalium sunt populi subiecti angelis: vel vulgus animarum imperfectarum.canti.1.c.Iere.23.a.31.b.e.Eze.34.a.36.g.Mich.2.d.Iob.24.a. Greges etiam tonsarum dici possunt monachi tonsi mundo.Et greges caprarū de monte Galaad,prophetarum filij habitantes in desertis,sectatores Eliæ. Fideles. Doctores. Monachi Filij prophetarum

Hie.s.Isa.32 Greges Iacob dici possunt peccatores,quorum curam habere debent prelati,vt eos cōuertant.gen.27.b.46.d.47.a.Et greges Laban sunt gentiles,& venientes ad fidem ex gentilitate.gen.30.e.Isa.32.c.Mich.7.c.Zach.10.a. Peccatores. Gentiles.

Hie.s.Isa.27.63. Ori.s Iere.ho.9 Aug.s.ps.77. Greges Mosis sunt populus Israel,quos lex pascebat.Isa.63.e.Iere.5.d.10.d.Et grex domini contritus,sunt Iudæi derelicti à Deo.Iere.13.c.25.g.Isa.27.c.Iuxta Septuaginta. Zach.10.a.Ab his gregibus sustulit Deus Dauid,hoc est,Christum,vt pasceret gentes.ps.77. Iudæi.

Aug.epis.48 Ori.s.Eze.ho.2. Hie.s.Isa.13.&.s.Iere.3. Gre.s.cant.1 Greges sodalium sponsi,seu sponsę dici possunt hæreses variæ,quas defendunt,& veluti pascunt hæretici,qui sodales sponsi dicuntur.canti.1.e.Greges autem congregati à pseudo prophetis,sunt simplices decepti ab hæreticis,aut errores eorum.Eze.13.Et hos greges dispergit Deus,cum deceptos reducit ad fidem.Isa.13.c.Iere.3.g. Hæreses Decepti ab hæreticis

Gre.s.1.reg.15 Greges Amalec sunt turpes carnis cogitationes, vel minores culpę resonātes in auribus Samuelis,hoc est,boni prelati,vt eas castiget.1.reg.15.d. Cogitationes carnis

Hie.s.Iere.12. Quasi gregem ad victimam congregat Deus impios,cum eos castigat,vt conuertantur. Iere.12.a. Castigans Deus

Hie.s.Isa.27. Greges quiescentes in vinea domini,& eam depascentes, fuerunt Romani exercitus, quum destruxerunt Hierusalem.Isa.27.c. Romani

Grossi, uide Ficus.

Gryphus.

GRyphus ab aliquibus dicitur animal pennatum,& quadrupes,omni fere ex parte leoni,alis autem & facie aquilę simile:Verum tale animal non minus fabulosum est, quā

Chimera:

Rapina — Isyc.s.Leui 11

Chimera: nec est in rerum natura. Sed gryphus hic Hebraice dicitur פרס Pheres, quod aiũt Hebræi esse genus accipitris, & auem incolentem deserta. Computatur inter aues immundas, & designat rapinam malitiosorum, qui sub specie liciti imbecilliores vexant. Leui. 11. b.

Gubernare, Gubernator, Gubernaculum.

GVbernare est regere, quod præcipue de nauibus dicitur: & gubernator dicitur nauis rector, qui gubernaculum, hoc est, clauum nauis moderatur. Sed extenditur gubernare ad regimen domus & reipub.

Christus. Prælatus. — Chrys.s. de verb. Isa. ho. 4.

Gubernans Ioseph creditam sibi domum, designat Christum, aut prælatum regentem ecclesiam. gen. 39. a. 4. reg. 15. a. Tobi. 10. d. prouerbi. 14. d. Et gubernator nauis singulorum est Christus.

Regens Deus per pcepta. — Gre. 27. mor. 22.

Gubernat Deus in via, qua ambulamus, cum in suorum pręceptorum obseruatione nos dirigit. Isa. 48. d. Et gubernat nubes, cum ducit prædicatores, non quò ipsi volunt, sed quò ipse iusserit. Iob. 37. b.

Regimen rationis. — Glo. ordi. s. pro. 1.

Gubernacula, quæ possidet intelligens, sunt ipsum regimen rationis dirigens in prospe ris & aduersis, & moderans animi affectus, & in huius vitę tentationibus nos sustentãs. pro. 1. a. 20. c. Iacob. 3. a.

Prudentes seculi — Hie. s. Eze. 27

Gubernatores nauis Tyri, dicuntur prudentes huius seculi. Eze. 27. b. f.

Petrus apostolus — Rup. s. Ionam. 1.

Gubernator nauis excitans Ionam, vt vigilaret, & oraret. Ion. 1. b. Typus est Petri apostoli suadentis Christo, vt prospiceret sibi, ne moreretur.

Gurges.

GVrges est locus in flumine profundus, in quo aqua ceu turbo vertitur. Et generaliter gurges est omnis aquarum congregatio, etiam in mari.

Abundantia

Gurges ponitur aliquando pro abundantia: vt cum iustitia dicitur sicut gurgites maris, designat ipsius iustitiæ abundantiam. Isa. 48. d.

Abũdãtia doctrinæ — Gre. 27. mor. 5.

Gurgites etiam designant abundantiam doctrinæ, & gratiæ noui testamenti: vt Iob. 36. d. dicitur Deus effundere imbres instar gurgitum, quum per apostolos diuinæ scientię fluẽta diu abscondita, largiori effusione patefecit.

Superbia. Tribulationes, & persecutiones. — Hie. s. Haba. 3. & s. Ionam. 2.

Gurgites intumescentes designare possunt superbiam diaboli, & hæreticorum. Iere. 46. b. Haba. 3. b. Item impetus tribulationum, & persecutionum in bonos, qui gurgites dicunt Dei, secundum quod tribulationes, & persecutiones permittente Deo veniunt: & hi gurgites transierunt super Ionam, hoc est, super Christum. Ion. 2. a.

Gurgustium.

GVrgustium est locus angustus, & obscurus, à curculione paruo animali dictum. Sumitur autem pro gutture animalium.

Fideles — Gre. 33. mor. 21.

Gurgustium piscium designare potest fideles in ecclesia. Iob. 40. d. Nunquid implebis sagenas pelle eius, & gurgustium piscium capite eius.

Gustare, Gustus, Prægustare.

GVstus est sensus in animalibus, quo saporum diuersitatem discernunt. Gustare autem est libare, quasiq; primoribus labijs attingere, aut lingua ad palatum adiuncta saporẽ aliquem iudicare. Et experiri, ac probare. Gustare autem mortem, est mori.

Sumere Eucharistiã — Basi. & Arn. s. ps. 33.

Gustare suauitatem domini, est experimento ipsam cognoscere: aut corpus Christi sumere: ad quod pertinet gustus manna, qui erat quasi similæ cum melle. Exo. 16. g. ps. 33. Hebrę. 6. a. 1. Petr. 2. a.

Refectio intelligibilis angelorum — Diony. cœle. hier. 15

Gustus in angelis, est intelligibilis alimoniæ refectio, & diuinorum nutrientiumq; liquorum admissio.

Christus non permanens in morte — Hie. s. ps. 20

Gustans Christus vinum cum felle, & non bibens. Matth. 27. d. designauit se mortem quidem nostram suscepisse, non tamen bibisse, quia non permansit in morte, sed tertia die resurrexit.

Gustans sensum spiritualem. — Glo. ordi. s. Ioan. 2.

Gustans Architriclinus vinum ex aqua factum. Ioan. 2. b. est legisperitus bibens spiritualem sensum legis.

Peccare. — Ori. s. Mat. ho. 3. Amb. s. Luc. 9.

Gustare mortem est aliquod peccatum committere, quod inducit mortẽ ęternã. Matth. 16. d. Luc. 9. d. Ioan. 8. f.

Anima decepta. Doctrina hæreticorum. — Glo. inter. s. Exo. 27

Prægustata caro à bestijs est anima pręoccupata, & decepta ab hæreticis. Exod. 22. d. Vel doctrina hæreticorum.

Cõfessio cõcupiscẽtiæ. — Gre. s. 1. reg. 14

Gustans gustasse se dicens Ionathas, demonstrationem facit concupiscentię, quam quilibet aperire debet in confessione. 1. reg. 14. d.

Intelligere legem carnaliter — Gre. 7. mor. 4.

Gustare quod adfert mortem, est intelligere legem carnaliter, quæ commissa delinquentium, dura animaduersione distringit. Iob. 6. a.

Gutta, Stilla, Stacte, Stillare, Stillicidium, Perstillare.

Geor. vene. canti. 2. ton 3. cap. 20

GVtta est minima pars aquę, vel alterius liquoris, quales sunt in pluuia. Dicitur etiam stilla. Gutta quoq; est subtilior myrrha, quæ & stacte dicitur. Hebraicé autem dicitur נָטָף Nataph, quod aiunt aliqui esse balsamum, alij opobalsamum.

Ori s. cant. ho. 2.

Gutta seu stilla factus est pro nobis filius Dei, vt é vestimentis nostris odor stillæ procederet: Iuxta illud ps. 44. Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis. [Christus.]

Basi. & Hie. s. ps. 44. Beda. s. gen, 43.

Gutta, vt est subtilior myrrha, designare potest descensum Christi ad inferos, & fidem resurrectionis eius. gen. 37. e. 43. c. Exo. 30. d. ps. 44. Eze. 27. d. [Descensus Christi ad inferos]

Aug. s. ps. 85.

Guttę sanguinis Christi defluentes in terram. Luc. 22. c. designabant corpus Christi, quod est ecclesia martyrum sanguine fluiturum. [Sanguis martyrum]

Ori. s. Iudi. ho. 8. Arno, s. ps. 64. Hie. s. Mich. 2. Chry. s. s. ps. 71. Aug. s. ps. 64. Gre. s. Eze. ho. 10. Hie. s. Iob. 38. Rup. s. Ioel. 3.

Stillæ pluuiarum, & stillicidia super terram, designare possunt doctrinam & gratiam, ac dona spiritussancti in gentes diffusa. Item prædicatores, & minorem doctrinam, quę paruulis ministratur, qui nondum sunt capaces fluminis. Designant etiam miracula Christi. Et stillat Deus vinum, cum dat lætitiam spiritualem. Et montes dicuntur stillare dulcedinem. Exo. 9. g. deut. 32. a. Iudi. 5. a. 2. reg. 21. b. ps. 64. 71. Iere. 3. b. Amos. 9. d. Mich. 2. d. 5. c. Stillę etiam roris sunt doctrina, aut gratia sensim influens. Iob. 38. c. Stillabunt montes dulcedinem in fælicitate, quando apostoli & prædicatores specialem habebunt gloriam propter prædicationem. Ioel. 3. d. [Doctrina. Gratia. Dona spûs. Prædicatores. Miracula Christi.]

Ori. s. Leui. ho. 9. Hie. ad principiã. & s. Eze. 27.

Stacte, cum sit myrrha colata, & defęcata, & ipse flos myrrhæ, designare potest odorem bonorum operum & verborum, quæ sunt Deo grata: Sed quæ est in Tyro, est similitudo odoris optimi. Eze. 27. c. [Opera & verba.]

Hila. s. ps. 140.

Stacte præterea potest elementum aquæ significare. Philo. quis rerum diui. hæres. [Aqua]

Hier. s. Dani. 9. & s. Eze, 20.

Stillare dicitur furor Dei, quando Deus non totum furorem effundit: sed castigat citra condignum, & cum misericordia. 2. parali. 2. b. 34. e. Ezech. 20. g. 21. a. Daniel. 9. c. Michę. 2. d. Amos. 7. d. [Castigans Deus citra condignum.]

Gre. 13. mor. 13

Stillat oculus ad Deum, cum intentio nostra tota in amoris intimi compunctione defluit. Iob. 16. d. [Compunctio.]

Gre. 20. mor. 8 Aug. s. ps. 67. Hie. s. Ioel. 3.

Stillare dicitur eloquium super auditores, cum prædicatio fit ad mensuram: quia oportet vt exhortationis gratia singulis iuxta capacitatem ingenij conferatur. Iob. 29. d. Et stillauerunt cœli, hoc est, apostoli & prædicatores imbrem doctrinæ effuderunt. psalm. 67. Et stillant montes dulcedinem, quum perfecti abundant diuinis eloquijs & donis spiritualibus. Ioel. 3. d. [Prædicatio ad mensuram.]

Gre. 27. mo. 4. & 29 mor. 20.

Stillæ pluuiæ dici possunt apostoli & prophetæ. Iob. 36. d. Vbi Gregorius legit, stellę pluuiæ: & etiam Iere. 3. b. Idem dicit de stillis roris. Iob. 38. c. vbi legit stellę roris. [Apostoli, & prophetæ.]

Gre. 17. mor. 19

Stilla parua sermonum Dei dicitur, quicquid terribile & altum in hac vita positi, de eius consideratione cognoscimus, immensitati cœlestium secretorum comparatum. Iob. 26. d. [Cognitio Dei in hac vita.]

Gre. s. canti. 5.

Stillant manus myrrham. canti. 5. b. cum in omnibus operibus prædicator habet carnis mortificationem. Et labia sponsi stillant myrrham primam. canti. 5. d. quia dum martyrum mortes populis prædicant, quasi myrrham mortificandis carnibus ad condimentum distillant. [Mortificatio carnis. Prædicatio martyrum.]

Aug. s. Ioan. trá. 57. Gre. s. cant. 5.

Guttæ noctium. canti. 5. a. designare possunt frigidos per peccatum, & defectum charitatis: quæ refrigerant caput sponsi, cum frigescere faciunt amorem Dei. [Frigidi per peccatum.]

Glo. inte. s. Isa. 40.

Stilla situlæ ponitur pro re parua, & quasi nihili. Isa. 40. d. Mich. 5. d. Itidem gutta roris antelucani. Sapi. 11. d. Eccl'i. 1. a. 18. a. 24. b. [Res parui momenti.]

Amb. s. ps. 118. ser. 4.

Stillare dicitur anima, quæ defluit, nec plena existit virtutibus. [Defluens anima.]

Guttur, Fauces.

GVttur est pars colli anterior, & ea pars seu via, qua spiritus ad pulmonem transmittit quæ in homine arteria aspera nominatur: est etiam ea via, qua cibus in stomachum traijcitur. Vel potius guttur est, vbi ambę vię pulmonis & stomachi coniunguntur ad epiglottidem, quæ est ad radices linguæ, vbi fauces esse dicuntur.

Hie. s. Iere. 2. Gre. 11. mor. 4. Ber. s. cant. ser. 48. Beda. s. pro 3. 23. Gre. 15. mora. 5. & 8. mor. 3. & 19. mor. 14 Buch. for. spûal. 7.

Guttur sponsę dici potest voluntas. canti. 2. a. Et prohibetur guttur à siti, cum cauemus, ne illi desit potus spûalium. Iere. 2. f. ps. 149. pro. 3. a. 6. c. 24. b. Et fauces sunt interiora animæ, quibus dulcia sunt eloquia Dei. Et ipsæ iudicant comedentis saporem, cum gustant sapiétiam. ps. 118. Iob. 12. b. Guttur etiam pro corde aut cogitatione videtur poni, cum dicitur malus cęlare malum in gutture suo, quando illud non profert voce. Sic etiam lingua hæreticorum adhæret gutturi, cum non audent libera voce peruersa dogmata proferre, quæ intus apud se contegunt. Iob. 20. b. 29. b. 31. d. ps. 123. Potest etiam significare iudicium intellectus. Et tam guttur quam fauces designare possunt sermonem occultiorem, sicut lingua apertum sermonem. Iob. 6. d. Et guttur, in quo statuendus est gladius, est sermo discretione gubernandus. pro. 23. a. [Voluntas. Interiora animæ. Cor. Cogitatio. Iudicium intellectus. Sermo occultior. Sermo.]

Guttur

Prædicatio apostolorum. Diuina dulcedo. — Guttur etiam sponsæ dici potest prædicatio apostolorum Christum in se habentium: Guttur etiam sponsi suauissimum est doctrina Christi in euangelijs. pro.8.a. cant.5. d.7.c. Et in gutture tuba, grauem prædicationem designat. Hose.8.a. Guttur etiam sponsi est experimentum diuinæ eius dulcedinis: ideo dicitur suauissimum. — *Amb. ser 57. Gre s. cant.5.7 Hie.s. Hose.8. Rup.s. canti.5.*

Silentiũ Christi. Prædicatio ecclesię. — Adhæsisse dicitur lingua Christi faucibus, cum in cruce tanquam ouis coram tondente se obmutuit. Vel cum ecclesia & prædicatores, tanquam lingua ipsius loquuntur eius euangelium & præcepta, quæ sunt velut eius fauces. ps.21.68. — *Aug. epis. 120.*

Verba curiosa. Gula. — Guttur aliquando potest verba curiosa significare, aut etiam gulam. Leuitic.1.d. Et guttur est sepulcrum patẽs, quum quis verbis profert absq; pudore occulta peccata. ps.5. Rom. 3.c. pro.5.a. — *Ori. s. Rom.3.*

Deceptio hæreticorum. — Fauces latronum dicuntur esse apud hæreticos, qui omnes deuorare cupiunt. Sic erant sacerdotes idolorum. Hose 6.d. — *Glo. ordi. s. Hose. 6*

Docti non orantes — Guttur habent & non clamant, qui supplicandi & orandi scientiam habent, & non supplicant. ps.113. — *Ricar. de. s. victo. de somni. Nabucho. 38*

Gymnasium.

GYmnasium est locus, in quo fit aliqua exercitatio: & peculiariter pro ludo literario accipi solet. In sacra tamen scriptura accipitur pro loco, vbi ephœbi turpia exercebant, aut patiebantur. 1. Mach. 1. b. 2. Mach. 4. b.

Gyrare, Gyrum, quære Circumire.

Habacuc.

Scrutatores iudiciorum Dei. — HABACVC. i. luctator, vel amplexans, vnus é duodecim prophetis, qui in sua prophetia clamat contra Deum, in eorum videlicet typum, qui iudicia Dei scrutari temerarié præsumunt. Haba.1. — *Hie. s. Haba. prolo.*

Vt autem tulit prandium ad Danielem in lacum leonũ. Dani.14.f. figura est misericordium.

Habenæ, uide Frænum.

Habere.

HAbere est in potestate tenere, & possidere. Item accipere. gen.12.a. Habuerunt lateres pro saxis. Acquirere. pro 23.a. Quas non potes habere. Cogitare. 3. reg.10.a. Quæ habebat in corde suo. Concipere. 4. reg.4.c. Habebis in vtero filium. Conferre. Iudith.2.a. Habuit cum eis mysterium consilij sui. Consequi. deuterono.11.e. Vt habeatis, & possideatis illam. Continere. numer.28.a. Habeat quartam partem hin. Credere. Ioan.8.e. Vnum patrem habemus Deum. Curare. Matthæ.21. e. Nec pœnitentiam habuistis postea. Egere. numer.17.a. Iuxta id, quod habebant. Esse. Leuitic.21.c. Qui habuerit maculam. Facere. 3. reg.8.d. Et habuerit aliquod iuramentum. Gestare. Exod.12.b. Calceamenta habebitis in pedibus vestris. Gloriari. 1. Macha.11.f. Habere fibulam auream. Habitare. numer.24.c. Hanc habebitis terram per fines suos. Intelligere. Iob. 36.a. Habeo quod pro Deo loquar. Loqui. psalm.104. Quod habuit ad Abraham puerum suum. Metiri. Exod.26.a. Habebit octo cubitos. Obseruare. deuterono 4. b. Vt habeat ceremonias. Pacisci. 3. regum. 4. c. Habebat pacem ex omni parte. Posse. Marc.12.d. Omnia quę habuit misit. Inuenire. deuterono.28.c. Nec habeas, qui liberet te. Prosequi. Ioan.13.d. Si dilectionem habueritis adinuicem. Reputare. Exod.20. a. Non habebit insontem dominus eum. Scire. Iob.33.d. Si autem habes quod loquaris. Tolerare. deut.15.d. Sin autem habuerit maculam. Valere. Marc.5.c. Sed magis deterius habebat. Viuere. Eccl'tę.6.b. Et plures dies ætatis habuerit.

Deus habens duos populos. — Habens homo duos filios, est Deus habens duos populos, nempe Iudæos & gentiles. Matthæ.21.b. Et habens homo centum oues, est Christus habens angelos & homines. Lucæ.15.a. — *Ori. s. Mat. ho.18. Amb. s. Luc.15.*

Hie.s.Eze.23 Habuisse dicit Deus Samariã & Hierusalem quasi vxores.Eze.23.a. quia peculiariter sibi illum populum copulauerat. Et factæ sunt eius, quando ingemuerunt ab operibus Aegypti, luto prius & lateri seruientes, & legi eius se subdiderunt.

Ori.s.Mat.ho.14 Habuisse dicitur dominus opus asina & pullo, hoc est, peccatoribus, non propter se, sed ad ostendendam misericordiam suam. Matth.21.a. — Ostensio misericordiæ Dei

Gre.s.1.reg.14 Habere scientiam obstetricandi, est habere doctrinam ad instruendas animas. Exod.1.d. Et habens Moses virgam Dei in manu, designat prædicatorem habentem prædicationem cum operibus. Exod.17.c.1.regum.14.d. Habens autem dispensator Ioseph pecuniam, quã dederat fratribus ipsius Ioseph, designat communicationem sapientiæ, quę plenior remanet apud communicantem. gen.43.e.

Gre.16.mor.24. Ori.s.Luc.ho.23 Habens seruus vxorem est, habens bonam operationem, aut sapientiam. Exod.21.a. Habere quoq; velamen est habere bona opera, qua ratione non habere velamen dicuntur, qui non habent bona opera. Iob.24.b. Sic non habens tunicam, est non habens Deum, nec bona opera. Luc.3.b. — Habere bona opera velamen

Haberi in numero filiorum Israel, est contineri in diuina prædestinatione, & inter prędestinatos connumerari. Exo.30.b. — Numerari inter prædestinatos

Isyc.s.Leui.7 Habere adipem morticini in varios vsus. Leui.7.c. est transferre desiderium ad virtutum operationem, quo prius male vtebamur. — Transferre desiderium ad bene operandum

Amb.epis.4. Ori.s.Mat.ho.8 Non habentes Lia & Rachel partem in domo patris sui, designant carentes vitijs huius mundi. genes.31.b Ediuerso habens Esau plurima, designat mundanum habentem multa vitia genes.33.b. Idem designat adolescens habens multas possessiones. Matth.19.c. — Carere vitiis mundi

Gre.s.1.regũ.2.&.s. canti.8. Hie.s.Isa.54 Cyril.cont.Iulia.9. Philo.quod Deus sit immuta. Quę multos habebat filios, erat synagoga ante aduentum Christi.1.regum.2.a. Ipsa quoque dicitur, quę multos habebat populos. canticorum.8.d. Et habens virum erat synagoga habens Deum, vel legem, cui subdita erat, tanquam viro. Isa.54.a. Gala.4.d. — Synagoga.

Babylonia quoque huius mundi dicitur, quæ multos habebat filios: quæ infirmatur per eos, qui veniunt ad beatitudinem. Idem dici potest de carne habente diuersa opera carnalia. — Caro.

Glo.int.s.Leui.11. Habens multos pedes, quod inter immunda numeratur Leui.11.g. designat eum, qui alijs scripturis præter diuinam legem salutem sibi futuram affirmat. — Quærens salutẽ extra sacra scriptura

Ori.s.Iere.ho.2. Amb.s.2.cor.4 Habere thesaurum in vasis fictilibus, est habere mirabiles sensus sub rudi sermone: vel in homine fragili.2.cor.4.b. — Mirabiles sensus sub vili sermone.

Ori.s.Mat.cap.15. Habentes turbę secum cæcos & claudos, & alios infirmos, quos afferebant ad Iesum. Matth.15.c. designant eos, qui proximorum salutem procurant. — Procurantes salutẽ proximorum.

Basi.s.ps.37. Non habere dicitur redargutiones, qui caret defensione peccati. ps.37. — Nõ defendẽs peccatũ.

Hil.s.Mat.can.13.27 Amb.ser.80 Habenti datur, cum habenti fidem datur cognitio mysteriorum, & à non habente aufertur quod habet, cũ à Iudęis nõ habentibus fidẽ ablata est lex & eius cognitio. Matthæ.13.b.25.c Lucæ.19.d. Habenti etiam vnam virtutem prędicatur, vt confirmetur: à non habente autem auferri debet, quod habet, hoc est, vitia. Rursus vtenti cum benignitate eo, quod accepit, adimplebitur & cumulabitur, quod habet. A non habente quoque aufertur, quod habet, quum à non habente charitatem, aufertur aliud donum, quod inuenitur habere. — Credenti datur cognitio mysteriorum.

Amb.s.Luc.9. Non habens filius hominis, vbi caput suum reclinet. Luc.9.g. designat non inueniri simplices, in quibus requiescat. — Non inueniri simplices

Amb.s.Luc.11. Habet amicum, à quo petat panes, ille, qui habet Deum. Luc.11.a. — Habens Deum.

Amb.s.Luc.10. Habens curam vulnerati stabularius, est episcopus habens curam gregis sibi commissi. Luc.10.f. — Episcopus.

Glo.ordi.s.Luc.15. Habens mulier drachmam, est ecclesia habens animas fideles. Luc.15.b. Vel diuina sapientia habens drachmas decem.i.angelos, & homines. — Ecclesia. Sapientia diuina

Glo.ordi.s.Mich.2. Non habent in hoc mundo requiem boni, qui se cognoscunt viatores, & ambulãt viam cœlestis patriæ. Mich.2.c. — Peregrini fideles

Hie.s.Isa.42.&.s.Iere.5. Habent Iudęi apertas aures, & non audiunt, quia habent literam legis, & eius sensum nõ percipiunt. Isa.42.d. Habent etiam oculos, & non vident: & aures, & non audiunt: qui cognoscentes naturaliter recta, nolunt ea facere. Et non habet cor, qui etiam in naturali cognitione deficit. Iere.5.e. Hose.7.c. — Habentes literã sine spiritu.

Aug.83.q.67.&.s.Ioan trac.75. Habent primitias spiritus, qui Deo spiritum suum obtulerunt. Roma.8.d. Et habent mãdata Dei, qui ea tenent in memoria, sermonibus, auditu, & opere. Ioan.14.c. — Offerentes spiritum suum Deo

Gre.1.mor.35. Habent thus & munera in manu, qui exhibere se in Dei sacrificio, orationem cum operibus pollicentur. Iere.41.b. — Oratio cũ operibus

Glo.ordi.s.canti.8. Non habebat vbera sponsa, cum in solis apostolis erat ecclesia nondum prædicantibus. cantic.8.c. — Nõdum prædicantibus apostolis

Habita

Ecclesia — Habita odio Sion est ecclesia, quæ odio habetur apud Iudęos. Isa. 60. c. [Glo. ordi. s. Isa. 60.]

Non habens Deum — Non habebat requirentem Sion, quum non habebat Deum. Iere. 30. c. Sic non habet cõsolatorem anima, quæ non habet Deum. thren. 1. c.

Natura congrua disciplinæ — Habet in grege masculum, qui habet naturam satis congruam disciplinis, & cęteras dotes ad virtutem accommodas. Mala. 2. a. [Hie. s. Mala. 2.]

Peccans. — Habet filiam Dei alieni, qui habet animam peccato subiectam. Mala. 2. c. Habet etiam maculam aut rugam, qui habet peccatum. Ephe. 5. f. [Hie. s. Mala. 2.]

Fides. — Habens populos est fides in multos populos dilatata, quum lex solum sit in vno populo Iudęorum. canti. 8. d. [Rup. s. cant. 7.]

Obiectũ fœlicitatis — Non habere plus aut minus de manna, est accipere denarium diurnũ in fœlicitate. Exod. 16. d. 2. Cor. 8. c. [Amb. s. 2. cor. 8.]

Liberum arbitrium — Habentes herbæ & ligna in semetipsis sementem generis sui. gene. 1. d. designare possunt in homine principia bene operandi: & liberum arbitrium.

Habent homines & animalia herbas & fructus ad vescendum. genes. 1. d. vt designetur in homine pars rationalis & animalis, quæ habent in rebus à Deo conditis, vnde pascantur. Ad idem refertur habere escas. gen. 45. b.

Recordari remissionis peccatorum, & passionis Christi. — Habere diem egresionis de Aegypto in monimentum. Exod. 12. c. est recordari remissionis peccatorum à Deo acceptæ, & passionis Christi, per quam liberati sumus à seruitute Pharaonis.

Inuidi. Iudæi. — Habentes iacula sunt inuidi, qui habent verba detractoria. gen. 49. c. Designãt etiam Iudæos, qui exacuerunt linguas suas aduersus Christum. [Beda. s. gen. 49.]

Non valens satisfacere pro peccato. — Non habere quod reddatur pro furto. Exod. 22. a. designat hominem non habere ex se, vnde satisfaciat Deo, quem offendit. Idem est non habere omnia, quæ necessaria sunt ad emundationem. Leuitic. 14. c. Et non habere argentum ad emendam aquam. Isaiæ. 55. a. d.

Mysteria reseruata sacerdotibus. — Habens sacerdos reliquam partem similæ, quæ offerebatur. Leuiti. 5. c. designat reseruari semper aliqua mysteria doctoribus, quę minores non percipiunt. Sic habet sacerdos pellẽ victimæ holocausti. Leui. 7. a. Et sacerdos, qui obtulit sanguinem & adipem, habet pectus & armum dextrum hostiæ. Leui. 7. d.

Habere Christũ, & spũm sanctum. — Habere secum Aaron & Hur. Exo. 24. d. Est habere Christum & spiritum sanctum. [Glo. ordi. s. Exo. 24]

Manifestatio error. — Habens leprosus vestimenta dissuta. Leui. 13. f. designat manifestationem errorum. [Glo. ord. s. Leui. 13.]

Carere virtu. verbi. — Non habere sportulam est carere virtute verbi contemplationis. 1. reg. 9. b. [Gre. s. 1. reg. 9]

Nouus & vetus hõ. — Habere duas tunicas est simul veterem & nouum hominem velle habere: & duobus seruire dominis: & præter Christum in hæresim incidere. Luc. 3. c. Matth. 10. b. [Ori. s. Luc. ho. 23] [Hila. s. Mat. can. 10.]

Constantia mentis. — Habere in potestate animam suam dicitur is, qui immobilem inter errores fallentium sapientis animæ statum seruare didicit. pro. 23. a. [Beda. s. pro. 23]

Diabolus. — Habens potestatem super aliquem, est diabolus. Eccl'tæ. 10. a. [Basi. s. ps. 32.]

Contemptus cælestis patrię — Habent pro nihilo terram desiderabilem, qui peccando perdunt cœlestem patriam. psalm. 105. [Arno. s. ps. 105.]

Gentilis populus — Habens dæmonium erat gentilis populus, à quo eiecit Christus dæmonium. Matthæ. 12. b. [Hila. s. Matt. can. 12.]

Potentes potenter punientur. — Non habebit consortium Nabuchodonosor, aut Lucifer cum alijs in sepultura. Isaiæ. 14. e. quia qui grauius peccauit, & alijs magister extitit peccandi, grauius puniri debet. [Hie. s. Isa. 14.]

Relinquere omnia pro gratia & gloria — Quæ habebat vendit homo, vt emat agrum, in quo est thesaurus, hoc est, relinquit vitia, vel possesiones, quæ dicebatur habere, vt acquirat gratiam, vel vitam æternam. Matthæ. 13. f. [Glo. ord. s. Mat. 13.]

Iudæi habentes infidelitatem — Habens Herodes vxorem fratris sui. Matth. 14. a. designat Iudęos suscipientes infidelitatem. Habuerunt etiam filiam Dei alieni, hoc est, legem ceremoniarum post mortem Christi Malach. 2. c. [Hila. s. Matt. can. 14.] [Rup. s. Mala. 2.]

Non credens incarnationem. — Non habens paralyticus hominem, qui mitteret eum in piscinam, designat non credentem incarnationem Christi. Ioan. 5. b. Vel est gentilis populus non habens Christum, nec apostolos, qui eum instruerẽt in fide, maximè contradicentibus Iudęis. [Amb. de sacramen. 2] [Rup. s. Ioan.]

Habentes errores. — Habentes seniores vnusquisq; thuribulum, designant eos, quorum singuli habent suos errores, & sacrilegia in Deum. Eze. 8. e. [Hie. s. Eze. 8.]

Negantes diuinitatem Christi — Habent dorsa contra templum, qui negant diuinitatem Christi, & eum vt creaturam colunt. Eze. 8. g. [Hie. s. Eze. 8.]

Nolentes sacerdotes cognoscere Christum prophetatum. — Habuerunt inquilini domus Iob ipsum, tanquam alienum. Iob. 19. b. quum sacerdotes Iudęorum, & Leuitę Christum incarnatum, quem dudum per legis verba prædixerant, cognoscere ac venerari noluerunt. [Gre. 14. mor. 21.]

Superbia seruiens diabolo. — Habebant mulieres spiritum in alis. Zacharię. 5. d. quia superbia & inanis gloria in actio- [Gre. 14. mor. 28.]

nibus suis, voluntati Satanæ deseruiunt.

Habens piscis pinnulas & squamas. Leui.11.b. vide pinnula, & squama.

Habentes crura retro longiora. Leui.11.c. vide crus.

Habere calceamenta, vide calceamentum.

Beda.s.pro.5. Habet aquas solus, qui ex prædicatione non ambit laudes humanas. pro.5.d. Contẽptus laudis

Habere in vtero, vide pregnans.

Habitus, Habitudo.

HAbitus est qualitas & forma corporis, & cuiuscunq; rei, quæ & habitudo dici potest. Habitus quoq; dicitur indumentum. Et apud philosophos habitus est promptitudo ad aliquid agendum, ex frequentatis actibus resultans.

Beda.s.gen.38. Habitus Thamar mutatus gen.38.c. designat veteri homine spolianto, assumptam nouitatem vitæ. Et habitus meretricius confessionem indicat peccatorum. Nouitas vitæ. Confessio pctõrum.

Lyra.s.gen.41. Habitudo corporis vaccarum pinguium mira. genes.41.a. decorem virtutum in anima designant. Virtutum decor.

Habitare, Inhabitare, Colere, Colonus, Colonia, Commorari, Morari, Incola, Indigena, Inquilinus.

HAbitare est in aliquo loco sedem habere, ac cõmorari, ipsumq; incolere. Differt autẽ commorari ab habitare, quod hoc sit perpetuum, cõmorari vero ad tempus. Est item habitare connubio iungi. Isa.62.b. Habitabit enim iuuenis cum virgine. Conuersari. genes. 34.b. Habitate nobiscum. Dominari. Iosu.17.c. Cœpit Chananeus habitare in terra. Libere versari. deuterono.33.b. Habitabit Israel confidenter. Colonus autem est, qui locum incolit, inquo non est natus; vt erant Coloniæ Romanorum. Inquilinus itidem, qui alienum incolit solum.

Ori.s.Iere.ho.2. Habitare siue in Iudæa, aut in aliqua eius parte, siue in Aegypto, aut in aliqua eius parte varie dicitur. Et habitare in medio siue in extremo, & multæ aliæ differentiæ habitandi in genere considerari possunt.

Hila.s.ps.122 Arno.s.ps.32.34.67. Amb.s.ps.118. ser.6. Hie. Cypri. &.s.ps. 21.80 Aug.s.ps.75. & epis. 57. Habitat Deus in cœlo, hoc est, pater in filio: vel Deus in sanctis. ps.122. Colos.1.c. Et habitat Deus in monte, hoc est, in Christo. psal.67. Et habitaculum præparatum est humanitas Christi, in qua habitat omnis plenitudo diuinitatis. ps.32. Colos.2.b. Et habitat gloria in terra, hoc est, verbum Dei in humanitate Christi. ps.84. Dicitur quoq; Deus habitare in altis, secundum excellentiam naturæ suæ. ps.112. Et habitator æternitatis dicitur Deus: & habitaculum eius dicitur sanctum, quia non habitat nisi in sanctis. Isa.57.c.63.d. Et licet Deus sit vbiq;, non tamen dicitur habitare nisi in bonis, vt in templo, & per quandam conuersationem dicitur habitare nobiscum. Iere.7.a. Et habitat dominus in excelso, hoc est, in angelis & in bonis. Isa.33.a. Et habitat gloria domini in monte Sinai, hoc est, in Christo, vel in ecclesia. Exo.24.d. Zach.2.d.8.a. Et habitat Deus in Sion monte sancto.i. in ecclesia. Ioel.3. d. Et habitat in sancto, Christus videlicet in corpore, vel in ecclesia. psalm.21.75. Et inhabitat gloria in terra nostra, cum spiritussanctus est in cordibus, aut corporibus nostris. psalm 84 Et habitabilis terra, aut habitata, est ecclesia vel anima, in qua est Deus. Exo.16.d. E diuerso inhabitabilis est, in qua non est Deus. Iere.6.b. Et habitaculum præparatum Dei sunt apostoli & sancti. ps.32. Et habitans Deus in Hierusalem est Christus in ecclesia vel militante, vel triumphante: vel etiam in interiori homine. Sic etiam habitat Deus in cœlis. ps.2.9.88.131. 134. Isa.8.d. Ephes.3.c. Et habitat Deus in medio populi sui. Exo.25.b.29.g. Zach. .d. Pater in filio. Deus in sanctis. Verbum in carne. Christus in ecclesia.

Aug.s.ps.32 Arno.s.ps.9. Gre.29.mor.9. Hila.s.ps.2.67 Beda.s.gen.39 Hie.s.Isa.32.62.) Ori.s.canti.ho.2 Gre.s.cant.1.7 Aug.q.in iudi.49. Habitans Abraham in conualle Mamre, est Christus habitans in humilibus. gen.13.c.26.d. Et habitans Isaac in terra Australi, est Christus habitans in feruentibus charitate. genes.24. g. Et habitans Ioseph in domo domini sui, est Christus in ecclesia. genes.39.a. Vel in synagoga Dei patris. Et inhabitat dominus Deus, hoc est, Christus mediator in ecclesia. psalm. 67. Et habitat lux in via, hoc est, Christus in mentibus fidelium. Iob.38.b. threnor.4.c. Ezechiel.43.b. Habitat iuuenis cum virgine, hoc est, Christus cum ecclesia. Isaiæ.62.b. Et commoratur sponsus inter vbera sponsæ, cum Christus manet in corde: vel in dilectione Dei & proximi. canti.1.d. Et habitat iudicium in solitudine, hoc est, Christus in gentibus. Isa.32. d. Et habitans Iephte in terra Tob, est Christus habitans in cœlo post resurrectionem, vel in ecclesia. Iudi.11.a. Commoratur sponsus cum spõsa in villis, cum eius fides recipitur à gentibus. canti.7.d. Christus in humilibus. Christus in ecclesia vel synagoga.

Amb. de ben. pat.6. Beda.s.gen.49. Ricar. de s. Vict. de 12 patria.39. Habitans Isachar inter terminos designat Christum, qui est in vtroq; testamento prædicatus. genes.49.c. Vel designat virum bonum, qui non declinat ad dexteram, vel ad sinistrã. Vel qui adhuc est in hac vita, sed habet conuersationem cœlestem, ita vt nec hanc nec illã plene habeat. Christus in vtroq; testamento. Iustus in medio.

Morat

Quiescens in vmbra Christi. Moratur sub malo granato, qui requiescit sub vmbra Christi. 1. reg. 14. a. Et habitant in monte sancto, qui habitant in Christo. Iere. 31. e. Gre. s. 1. reg. 14. Hie. s. Iere. 31.

Cœlestis patria. Habitaculum sanctum Dei est terra viuentium, quod etiam dicitur habitaculum firmissimum. Exod. 15. a. Et habitaculum præparatum. psalm. 32. 106. Habitare autem in tabernaculo Dei in secula, est habitare in gloria cœlesti. Et habitare in vultu Dei. psalm. 14. 26. 36. 22. 60. 64. 112. 139. Et habitabunt sancti domos, quas ædificarunt, quia per merita recipientur in cœlo: & non alius habitabit; quia non auferetur ab eis præmium. Isaiæ. 65. d. Et habitant in excelsis, qui sunt in gloria cœlesti. Isaiæ. 33. c. Et habitatio opulenta est Hierusalem cœlestis, vbi est plenitudo omnium bonorum. Isaiæ. 33. d. Ipsa est habitatio lætantium omnium. psalm. 86. Et habitator quietis est, qui est in fœlicitate. Isaiæ. 38. b. Habitationes filiorum Israel, in quibus celebratur sabbatum, sunt in patria cœlesti. Nemo enim ab illis habitationibus migrat, quas semel sortitus fuerit. Leui. 23. a. Hila. s. ps. 60. Ori. s. ps. 36. ho. 4. Arno. s. ps. 112. Hie. s. Isa. 33. 65. Aug. s. ps. 26. Isyc. s. Leui. 23.

Baptismus. Inhabitare facit dominus diluuium. psalm. 28. quum purificat animam per baptismum, vt sit habitaculum Deo congruens. Vel cum conseruat sanctos inter huius mundi fluctus, velut in arca. Basi. s. ps. 28. ho. 2. Aug. s. ps. 28.

Christus in Iudæa. Inhabitat gloria in terra Iudæa. ps. 84. quia ibi cultus vnius Dei erat: & ibi natus & conuersatus est Christus, & operatus redemptionem nostram. Aug. s. ps. 84.

Gratia in operibus. Moratur ros in messione iusti. Iob. 29. c. cum gratia Dei est in operibus eius. Et habitat in hortis ecclesia, vel anima, quæ viriditate spei & bonorum operum est repleta. Cantic. 8. b. Gre. 19. mo. 27. & s. Eze. ho. 14.

Christus inter prospera, & aduersa. Commoratur sponsus inter vbera sponsæ. Cantico. 1. d. quando inter congratulationem & compassionem, quæ sunt in prosperis & aduersis, sponsus est medius: ne prospera extollant, nec tristitia deijciant. Commorabatur etiam inter vbera virginis Mariæ, cum eius dolores semper gerebat in pectore. Ber. s. cant. ser. 43. Rup. s. cant. 1.

Christus inter scribas, & pharisæos. Habitans Ezechiel cum scorpionibus, designabat Christum inter scribas & pharisæos. Eze. 2. c. Glo. ordi. s. Eze. 2.

Gentiles in ecclesia. Habitans Iaphet in tabernaculis Sem, designat gentiles habitantes in ecclesia, quæ prius erat in Iudæis. genes. 9. d. Et habitans Moses cum Ietro, designat consortium Iudæorum & gentilium in fide ecclesiæ. Exod. 2. d. Habitantes in domo vna meretrices, sunt gentiles & Iudei in ecclesia. 3. regum. 3. c. Et habitans Rahab in medio Israel vsque in hodiernum diē, designat gentiles insitos in oleā fidei ecclesiæ. Iosu. 6. d. Et habitat populus Dei in terra, quam dedit Deus Iacob, hoc est, in ecclesia. Ezech. 28. g. 36. c. prouerbiorum. 2. d. In hac terra domini non habitant hæretici. Hose. 9. a. Habitantes orbem sunt existentes in ecclesia. psalm. 48. Et habitator Sion est, qui habitat in ecclesia. Isa. 10. f. 65. b. Et habitantes in littore maris sunt habitantes in ecclesia, qui sunt in tuto, vbi alios suscipere valeant à fluctibus maris. genes. 49. b. Et habitant in extremis maris, qui sunt in supremis mundi. psalm. 138. Et habitationes, vbi eduntur azyma, sunt ecclesiæ. Exod. 12. f. Et habitatio lætantium est in Siō hoc est, in ecclesia. psalm. 86. 112. Isa. 12. b. Habitacula etiam filiorum Israel sunt ecclesiæ, vel mentes & corpora. Exod. 35. a. Leui. 3. d. 16. c. Habitat autem absq; pauore super terram, qui est in ecclesia cum animi tranquillitate. Leuitic. 26. a. Habitacula etiam ministrantium Salomoni, sunt ordines episcoporum & presbyterorum in ecclesia. 3. regum. 10. a. Inhabitatæ quoq; ciuitates, sunt ecclesiæ cum multitudine fidelium. Isa. 10. g. Ezech. 36. c. Habitator etiam vmbilici terræ dicitur habitator ecclesiæ. Ezech. 38. d. Habacuc. 2. b. Habitatores quoq; Hierusalem dicuntur existentes in ecclesia. psalm. 36. 123. Isaiæ. 22. f. 30. d. 49. e. Ieremiæ. 4. a. 11. a. Sopho. 1. a. Et habitantes volucres cœli sub cedro magna, sunt contemplatiui in ecclesia. Eze. 17. g. Et habitantes volucres cœli in ramis sinapis, sunt existentes in Christo, & in apostolorum protectione manentes. Matth. 13. d. Luc. 13. d. Inhabitantes vnanimes in domo, sunt concordes in ecclesia. ps. 67. 132. Et habitantia animalia in hæreditate Dei sunt animales homines, vel gentiles in ecclesia. ps. 67. Habitant etiam in terra, quam dedit Deus patribus, qui habitant in ecclesia. Iere. 7. a. 17. d. Et habitant confidenter, qui sunt in ecclesia sub Dei protectione. Iere. 23. b. 32. g. Eze. 12. c. 36. d. 37. f. 38. c. Habitata etiam terra dicitur ecclesia: & habitatores terræ sunt fideles in ecclesia, qui & coram domino habitare dicuntur, & in excelsis. Isa. 23. d. 33. c. 62. b. Iere. 4. b. Et habitat Cedar in domibus, cum gentes vagæ habitant in ecclesijs: qui & habitatores petræ dicuntur. Isa. 42. b. Et habitat semen Sion ciuitates desertas, quum verbum Dei, & apostoli suscipiuntur in gentibus. Isa. 54. b. Et morari Mosen in terra Madian, est prædicare gentibus. Exo. 2. c. Idem designant morantes fratres Ioseph in pascēdis gregibus. gen. 37. e. Indigena terræ est nutritus in ecclesia. Exo. 12. c. Leui. 16. f. 17. d. 18. d. 2... g. Iosu. 8. g. Habitaculum profanum in ecclesia est, ad quod admittuntur laici. Ezech. 48. b. Zach. 1. c. 8. a. 12. b. 13. a. Hie. epis. Multum in vtranq;. Ori. s. Iosu. ho. 7. Chrys. s. gen. ho. 29. Aug. 16. ciuit. Dei. 2. Rup. 4. s. gen. 39. Beda. s. pro. 2. Basi. s. ps. 48. Hie. s. Isa. 10. Amb. de ben. patr. 5. Hila. s. ps. 138. Ori. s. Leui. ho. 16. & s. cant. ho. 2. & s. Isa. ho. 8. Ori. s. Iere. ho. 6. & s. Eze. ho. 12. Hila. s. Matt. can. 13. Amb. s. Luc. 13. Arno. s. ps. 67. Hie. s. Ier. 7. & s. Isa. 22. Gre. 19. mor. 1. Euch. q. in ps. Hie. s. Isa. 23. 33. 42. 62.

Fiducia in lege. Habitant Iudæi in domibus laqueatis. Agge. 1. b. quia confidūt in litera legis sine Christo. Rup. s. Agge. 1.

Confidens ecclesia in Deo. Habitatur Hierusalem absque muro. Zach. 2. a. cum in ecclesia non est fiducia in auxilio Hie. s. Zach. 2.

temporali,sed in diuino.Et habitat Hierusalem in loco suo.Zach.14.c. cum dicit : In loco pascuæ,ibi me collocauit.

Ori.s.gen ho.11 Basi.s.ps.48. Hie.s.Iob.39 Gre.s.canti.8.

Scrutatio scripturarum.

Habitans Isaac iuxta puteum videntis est perseuerans in scrutatione scripturarum.gene. 25. b. Et habitans Abraham vbi placuerit, designat permissionem prædicationis Christi inter gentes. Genes.20.d. Et habitans Iacob in tabernaculis.Gene.25. d. designat vacantem spiritualibus & diuinis,aut in simplicitate viuentem. Habitat quoq; Rhinoceros ad præsepe Iob,quum gentiles conuersi tractant sacras scripturas.Iob.39.b.Et habitat in hortis ecclesia,cum versatur in sacris scripturis.canti.8.d.

Ori.s.Mat.ho.22 Hie.s.Isa.22.

Sermo legis & euangelicus in scriptura veteri.

Habitantes simul fratres sunt sermo legis & euangelicus, in eadem scripturæ veteris testamenti domo manentes.deut.25.b.Et habitans in tabernaculo est sermo & ratio legis in lectione ipsius legis.Isa.22.d.

Basi.s.ps.14.32 Hila.s.ps.64. Gre.5.mor.27

Viuens in carne.

Habitat nunc in tabernaculo domini,qui vtitur corpore tanquam peregrinus.psalm.14. Et habitantes in terra sunt viuentes in carne.psalm.32.Et habitant terminos terræ, qui adhuc pugnant cum carne.psalm.64.Habitant quoque domos luteas, qui in terrenis corporibus subsistunt,habentes thesaurum in vasis fictilibus.Iob.4. d. Habitaculum iustitiæ dicitur corpus,aut anima iusti.Iob.8.a. Inhabitare terram est in corpore bene operari, vel in corde consistere, nec longius euagari,nec vltro citroq; discurrere,sed intra animæ nostrę terminos contineri,eamq; diligentius considerare:atq; eius agricolam fieri,vt Noë. Idem est inhabitare orbem.ps.32.36.

Arno.s.ps.36. Ori.s.ps.36.ho.1.

Gre.s.1.reg.6.

Instare perfectioni.

Habitare Bethel est perfectioni instare. genes. 35. a. Idem est habitare in terra Gessen, & in optimo terræ loco. genes.45.c.47.d. Et habitatores Cariathiarim. 1. regum. 6. d. sunt perfecti viri ab amore mundi alta conuersatione separati : qui dicunt; Nostra conuersatio in cœlis est.Philippens.3.d.Eosdem designant habitantes in terra Austri, qui videlicet cum virtutum perfectione habent scientiam scripturarum.Isa.21.d.

Hie.s.Isa.21

Hie.s.Mich.1.

Ecclesia habens vbertatem.

Habitat ecclesia in Sennan, hoc est, in abundantia, quia habet patrem & filium & spiritum sanctum,cum quibus omnes spirituales gratias,copiamque virtutum possidet. Michę.1.c.

Hie.s.Nahum. 3 & s.Mat.13.

Habens ecclesia prophetas & doctores.

Habitat in fluminibus ecclesia,quæ habitat super omnes prophetas : & habet doctores in circuitu suo,quorum de ventre manant flumina aquæ viuæ.Nahum.3.b.Et habitant volucres in ramis sinapis, quum animæ & virtutes angelicę quiescunt in dogmatibus sacræ scripturæ.Mat.13.e.

Amb.de fuga sec.4. & de Isaac.8.

Conuersatio sapientum cum ignorantibus.

Habitans Iacob in Aegypto designat sapientes conuersantes cum ignorantibus, vt eos instruant.genes.47.f.Et habitans idem in Haran paucos dies, designat non multum immorandum esse sensibus,ne corporeis coloretur voluptatibus,& seculi capiatur illecebris.Est autem habitandum,vt discat studiosus disciplinæ virtutes sensuum: & velut situs quosdam carnis,atq; regiones:vt se cognoscat, & nouerit vehementiam carnis, quid & qua causa creatum sit,quemadmodum vnusquisque sensus operetur. genes.27. g. Et habitat pauper cum diuite,hoc est,ignari cum doctis in eadem fide.Exod.22.d.Et commorari in villis est instruere simplices.cantic.7.d.Habitans autem Iacob in terra Gessen,quæ erat in Aegypto. gen.46.d.designat quod licet boni sint in hoc mundo, tamen non desinunt esse propinqui Deo.

Hie.s.Ezec. 29.&.s. Mich.1.

Pœnitentia

Non habitari Aegyptum quadraginta annis, est pœnitentiam agere de peccatis in hoc mundo commissis,& non amplius in rebus huius seculi delectari. Ezech. 29. c. Habitant etiam in Marath,vel in amaritudinibus,qui agunt pœnitentiam.Mich.1.c.

Ambr.2.de Abra.6. Ori.s.nume ho.15.& s.Iosu,ho.21

Separatio virtutum ab affectibus.

Habitare non valentes communiter Abraham & Lot, designant in eadem anima non posse manere simul virtutes & passiones, seu affectus. Genes. 13. b. Et habitans solus Iacob designat segregationem fidelium ab infidelibus.Numer.23. b. Habitans autem Iebusęus in Hierusalem designat malos bonis permixtos in ecclesia, & malas cogitationes in mente.Idem designat habitans Chananęus in Ephraim.Iosue.15.g. 16.d. Et habitans lupus cum agno est Paulus cum Petro,aut Anania.Et morantur simul vitulus,leo,& ouis,hoc est magni,& parui,in ecclesia.Isa.11.d.

Hie.s.Isa.11.

Hie.s.Eze.36.

Habẽtes fidẽ patrũ.

Habitant in terra,quam dedit Deus patribus,qui habent fidem sanctorum patrum. Ezech.36.f.

Aug.s.ps.77

Occupantes fideles sedes dæmonum

Habitant in tabernaculis gentium filij Israel,quum fideles occupant sedes apostatarum dęmonum.ps.77.

Gre.s.1.reg.11.

Abstinentes.

Habitatores Iabes dici possunt, qui longum abstinentiæ vsum habent. 1. regum. 11. a.

Hie.s.Isa.16

Resipiscentia hæreticorum.

Habitant apud Moab profugi Dei,quum qui decepti ab hęreticis in interitum ibãt, sub eisdem ad fidem reductis tuti efficiuntur.Isa.16.a.

Habitare

Esse cum Deo — Habitare cum igne deuorante est esse cum Deo, qui dicitur ignis consumens: vel est annuntiare ignem inferni. Isa. 33. c. — Hie. s. Isa. 33.

Veniens ad fidem. — Colonus est, qui venit ad fidem ex infidelitate. Exod. 12. g. Et coloniæ Iudæorum designant cultum religionis. — Glo. inter. s. Exo. 12

Prædicator pfectus — Morans Saul in extrema parte Gabaa, designat prædicatores in perfectis & sublimibus operibus existentes, quibus se alijs in exemplum conspicuos exhibent. 1. reg. 14. a. — Gre. s. 1. reg. 14

Simplex fruens mysterijs. — Morans stellio in domibus regum est simplex fruens mysterijs diuinis. prouerbio. 30. d. Moratur etiam Rhinoceros ad præsepe Iob vel ecclesiæ. Iob. 39. b. cum potentes seculi pascuntur doctrina sacræ scripturę. — Gre. 6. mor. 4. & 31. mor. 2.

Considerans nouissima. — Habitat in extremis maris, qui considerat nouissima huius seculi. ps. 138. — Aug. s. ps. 103. 138.

Collectio mentis. — Habitare Iacob domi, aut in tabernaculo. gen. 25. d. est se intra mentis secreta restringere, & nequaquam exterius per desideria dissipare, nedum ad multa foris inhiant, à semetipsis alienati cogitationibus recedant. — Gre. 5. mor. 7.

Ecclesia iu securitate. — Habitat Zabulon in littore maris, hoc est, ecclesia in securitate: vel zelator animarum in loco, vbi protegat, & liberet periclitantes: Quibus ostendit fidei portum. genes. 49. c. — Ricar. de. s. Vict. de 12. patriar. 43. Beda s. gen. 49.

Subiecti sub maioribus — Habitantes bestiæ sub ramis arboris procerę. Daniel. 4. b. designant subiectos pasci debere sub protectione maiorum. Vnde contra ordinem esset naturæ, si volucres pascerentur sub ramis, bestię verò in ramis, inde videlicet casurę. — Rica. de. s. victo. de securi. conscie. 17

Dolor passionis. & gaudiū resurrectionis — Demoratur fletus ad vesperam, & ad matutinum lętitia: cum ij, qui de Christi passione dolebant, in eius resurrectione lętantur. ps. 29. 125. Mat. 5. a. — Basi. s. ps. 29.

Peregrini in mūdo. — Incola dicitur quilibet in hoc mundo. Et anima dicitur multum incola, quę diu peregrinatur in hoc mundo: non autem corpus, quod in proprio videtur habitare loco. Et incolatus est ipsa habitatio peregrinationis in terra. ps. 38. 118. Ezech. 20. f. Philip. 3. d. Et inquilini in terra sunt, qui conuersationem habentes cœlestem, solum ad terrena descendunt, quantum eis ad cœlestia adiumento esse possunt. — Ori. s. ps. 38. ho. 2. Arno. s. ps. 119. Phil. de cōf. linguar.

Sacerdotes — Inquilini domus Iob designant sacerdotes domus Dei, quorum origo in Dei seruitio deputata, iam per officium in conditione tenebatur. Iob. 19. b. — Gre. 14. mor. 21.

Habitantes in virtutibus — Habitant domos, quas ędificauerunt, qui habitant in virtutibus. Ieremiæ. 29. b. Non autē habitant hęretici domos, quas ædificauerunt, quia eorum ędificia destruuntur à fidelibus. Amos. 5. c. Soph. 1. c. — Hier. s. Iere. 29. & s. Amos. 5.

Conuersi ex hæreticis. — Habitaculum camœlorum fit Rabath, cum in loco hæreticorum conuersorum habitāt qui deposuerunt sarcinam peccatorum. Eze. 25. b. — Hie. s. Eze. 25.

Habitatores terræ. — Habitator insulæ dicitur habitator terrę. Isa. 20. b. 23. a. 42. b. Habitamus autem in insula, quandiu tentationum fluctibus tundimur. Exo. 33. d. Idem erit habitare in mari. Et habitatores maris sunt, qui resistunt fluctibus tentationum: vel cogitationes fortissimę diabolo resistentes. Eze. 26. d. 27. a. g. 39. b. — Hie. s. Isa. 20. 23. & s. Eze. 26.

Vacans voluptatib⁹ — Colonus Aegypti fit populus Dei, cum vacat voluptatibus, & operibus tenebrarum, ac rebus mundanis. Isaiæ. 62. b. Idem est colonus terrę Palestinorum. genes. 21. d. Et habitantes Tyrum sunt habitantes in hoc mundo. ps. 82. Habitant etiam in domibus laqueatis, qui mundanos honores sequuntur. Agge. 1. a. Habitantes quoq; cedar sunt colentes hunc mūdum tenebrosum, & rebus terrenis insistentes. ps. 119. — Hiero. s. Isa. 62. & s. Agge. 1. Aug. s. ps. 119.

Peccatores Dediti terrenis. Hæretici. Dæmones. — Habitatores terræ sunt peccatores terrenis dediti & hæretici. Isaiæ. 5. c. 24. a. 26. b. Ezechiel. 7. b. Ioel. 1. a. c. 2. a. Apocalyps. 8. d. Et habitatores terrę Chanaan, & Philistiim sunt peccatores, & etiam dæmones. Genes. 50. b. Exod. 15. b. 23. d. 34. b. Oseæ. 4. a. Et habitantes struthiones in domibus Babylonis, sunt dæmones in cordibus prauorum Isaiæ. 13. d. Habitant quoque in terra Sennaar, qui sunt in erroribus hæreticorum, aut in multitudine vitiorum, quę sunt malis grata. genes. 11. a. Et habitant in regione vmbrę mortis, qui sunt in peccato in hac vita. Isaię. 9. a. Et habitatores Hai sunt dęmones & vitia in cordibus prauorum. Iosue. 8. f. Et habitantes cum gigantibus sub aquis sunt, qui dęmonibus, aut superbis eorum vitijs, aut temporali gloria delectati sotiantur. Iob. 26. b. Habitans Tyrus in corde maris est existens in profundo vitiorum. Ezechiel. 27. a. Habitantes, autem Samariam, sunt hęretici. Isaię. 9. b. Hose. 10. b. Habitat Iudas inter gentes, hoc est, anima inter vitia. Threnor. 1. a. Habitator campi idoli, aut etiam Azoti est hęreticus. Amos. 1. c. 8. c. 9. d. Dicitur etiam habitare hęreticus in scissuris petrę, quod etiam de carne dici potest. Abdi. a. Habitant autem in ruinosis hęretici, quorum ecclesia semper est in ruina. Eze. 33. e. Habitantes in sepulcris, aut in speluncis sunt magicis artibus dediti, aut habentes animas mortuas per peccatum in corporibus. Vel hęretici, & eorum sectatores. psalm. 67. Isa. 65. a. Habitaculum draconum & leonum est Hierusalem, quum anima recipit dæmones, aut aliqua ecclesia hęreses. Ieremię. 10. d. Nahum. 2. d. Habitantes in excelso sunt superbi: & habitatores orbis sunt mali habentes in hoc mundo suam conso- — Hier. Dardano. & s. Isa. 9. 13. Ori. s. Exod. ho. 6. & s. Iosu. ho. 2. & s. Iere. ho. 2. Phil. de cōf. linguar. Gre. 17. mor. 11. Hiero. s. Ioel. 1. & s. Abdi. & s. Eze. 33. Arn. & Hila. s. ps. 67. Hie. s. ps. 67. & s. Isa. 26. 63. & s. Iere. 1. 10.

lationem qui & habitatores terræ, & habitatores ciuitatum dicuntur. Isaiæ. 26. a.d. 37. e, Ieremię.1.c.8.f. Et habitatio regis Assyriorum est habitatio diaboli. Isa.38.b. Habitat in domo, cum hæresis manet in corde. Isa.44.d. Habitant sub ramis cedri, qui seruiunt diabolo; & habitant in ruina cedri, qui cum eo sunt in inferno. Ezechiel. 31.b. 32.a. Habitant in Lachis, hoc est, in itinere pessimo, qui sequuntur errores hæreticorum. Mich.1.d. Et habitant in regione, seu in campo, qui peccando tuta loca ecclesiæ dimittunt, & dæmonum iniurijs patent. Miche. 4. c. Et habitant soli in saltu, qui se de ecclesia separantes, conuiuijs se dedunt, amicitijsque gentilium & hæreticorum. Item qui odio generis humani, vitam appetunt solitariam. Mich.7.c. Habitatio Saphir, seu pulchra erat habitatio Samariæ, & hæreticorum. Mich.1.c. Habitare apud filiam Babylonis est seruire vitijs & concupiscentijs. Zach.2.b.

Hie.s.Mich.1.4.7.
Rup.s.Zach.2.

Habitare dicitur à dextris Hierusalem Sodoma, & à sinistris Samaria. Ezechiel. 16.f. quia nobiliora apud eam reputantur peccata opere perpetrata. Vel à sinistris est Samaria, quasi grauiora peccata sint hæreticorum: à dextris vero Sodoma, quasi minora peccata sint gentilium.

Ori.s.Eze.ho.9 — Peccata operis, Pctá hæreticorum

Moratur fortitudo in collo Leuiathan, cum superbiæ Antichristi, & prędicatorum eius additur potestas secularis. Iob.21.b.

Gre.34.mor.1. — Potestas secularis Antichristi.

Habitat Chananęus in medio Ephraim, cum in iustis bonorum operum fructum habẽtibus inueniuntur aliqua leuia vitia, in quibus exerceantur. Iob. 16. d. Et habitant domos luteas, qui de illecebrosa hac vita carnis exultant. Iob.4.d.

Gre.4.mor.24.&.5.mor.27. — Leuia iustorũ pctá

Inhabitant & abscondunt, qui sunt falsi fratres, in ecclesia. ps.55.

Aug.s.ps.55. — Falsi fratres

Habitans Edom in scissuris petræ est Israel, qui fecit diuisionem in semine Abrahę, & separauit se à domo Dauid, & postmodum à Christo. Abdi.b.

Rup.s.Abdi. — Diuisio Israel

Habitans Ismael in deserto Pharan. gen.21.c. designat Iudæos habitantes in pulchritudine legis, quorum habitatio erat Hierusalem. psalm.68. Dicebantur autem indigenę Iudæi. Exod.12.g. quia sub lege nati. Fuerunt etiam Iudæi habitantes iuxta fluuium Chobar. Eze. 3.d. Habitatrix vallis solidæ dicitur habitator Hierusalem. Iere.21.d.

Hila.s.ps.68. Beda.s.Exo.12. Hie.s.Iere.21 — Iudæi in lege

Habitans Cain profugus in terra. genes. 4. c. designat Iudæos dispersos propter Christi necem. Vel habitat Cain in terra Naid, hoc est, in fluctibus: quia egressus à facie Dei descendit ad mortalia, & corruptibilia. Et contra Eden, hoc est, delicias, quæ sunt fidei, cognitio, pax, &c. Sic facti sunt Iudæi instabiles. Et habitans Ismael è regione fratrum suorum, designat Iudæos impugnantes Christianos. gen.16.d. Habitant autem in siccitate Iudæi, & etiam hæretici, qui longe sunt à gratia spiritussancti. Iere.17.a. Non habitans iuxta Deum malignus, est populus Iudæorum à Deo abiectus. ps.5. Habitatores Samariæ erant Iudæi tempore Christi, alieni à Dauid, hoc est, à Christo, & à ciuitate eius Hierusalem, & à templo eius, in quo habitat plenitudo diuinitatis. Hose.10.a.

Hila.s.ps.68. Cle.Alex.2.stroma. Beda.s.gen.4. Arno.s.ps.5. Rup.s.Hose.10. — Iudæi dispersi

Inhabitabilis terra est synagoga Iudæorum, & etiam hæreticorum sine spiritusancto. Et non est qui habitet in Iudæa, quia dimiserunt, quem habebant habitatorem. Et habitator, qui non est in Hierusalem, est sermo Dei, qui non est in synagogis Iudæorum; & in ecclesijs hæreticorum. Ieremi.2.c.4.g.9.d.17.a. Habitant autem in Hierusalem destructa onocrotalus, & Hericius, &c. hoc est, varij errores, & idololatriæ. Isa.34.c. Habitationes etiam Iudæorum sunt conciliabula hęreticorum. Eze.6.a. Amos.5.c. Habitaculum leonum Niniue est hic mundus, & peculiariter Hierusalem. Nahum.2.d.

Hie.s.Iere.4.17.&.s.Isa.24.&.s.Eze.6. Rup.s.nahum.2. — Synagoga Iudæorum & hæreticorũ sine spũsancto

Inquilinus sacerdotis, qui non debebat vesci ex sanctificatis. Leui.22.b. Est qui non pure in Dei aulam ingreditur, neq; reuerentiam dignam ei prębet: sicut inquilinus suam solum agit vtilitatem, nec curat, si iura domus diripiantur.

Isyc.s.Leui.22 — Impurus in aula Dei

Non habitari amplius Babylonem est perire statum huius mundi. Isa.13.d. Sic non habitatur impius, quia virtutibus vacuus est. Iob.15.d.

Hie.s.Iere.13 Gre.12.mor.23 — Periens stat' mũdi.

Habitans confidenter erat Babylon, cum imperaret, nec quicquam metueret. Isaiæ. 47.b.

Glo.inte.s.Isa.47 — Babylon

Habitans leprosus extra castra est hæreticus extra ecclesiam, à qua est eijciendus, ne sua pessima conuersatione alios inficiat. Leui.13.f. Habitat etiam in ciuitatibus desolatis hypocrita, cum peruersorum clamoribus de prauis operibus laudatur; sibiq; complacet. Et habitat in domibus desertis, quę sunt cogitationes praue; quia per omne quod agit, iniquorum hominum placere cogitationibus appetit, quod & de hęresiarcha dicitur. Et habitant in desertis torrentium, qui sequuntur hæresiarchas. Et qui vitæ temporalis commoda quęrunt, lucra cœlestia deserentes. Iob.15.d.30.a.Eze.34.f.

Isyc.s.Leui.13 Gre.12.mo.23.&.20 mor.10.14 — Hæreticus extra ecclesiam.

Habitare in tabernaculo eius, qui non est, est consentire perfidiæ Antichristi: vel habitare dæmones, qui sunt socij Satanæ in mente iniqui. Iob.18.c.

Gre.s.1.reg.2.&.14.mor.9. — Cõsentire Antichristo. Dæmones in mente iniqui.

Habitare dicuntur in puluere mortui quia eorum corpora in puluerem redacta sunt. Isa.26.d.

Hie.s.Isa.26. — Conuerti in puluerem.

Habi-

Diabolus in Iudæis, &c.
Habitat leo & catulus leonis in abditis, vel in antro suo, hoc est, diabolus ĩ obscuris cor dibus Iudæorum, hæreticorum, infidelium, & malorum. ps.16.103. Iob.37.b.
Hie.s.ps.16. Gre.27.mor.19.

Pauor inferni.
In habitat in inferno sempiternus horror, quia eius ignibus traditi, & in supplicijs dolo rem sentiunt, & in doloris angustia pulsantes se semper pauore feriũtur. Vt & quod timẽt tolerent, & rursum quod tolerant, sine cessatione pertimescant. Iob.10.d.
Gre.9.mor.42.

Iudæi.
Habitantes funiculum maris erant Iudęi, qui vicini erant baptismo, quem tamen nolue runt suscipere. Sopho.2.a.
Rup.s.Sopho.2.

Hadrach.

Iudæi.
HAdrach.i.acutum, & molle: nomen ciuitatis, aut prouinciæ. Zachar.9.a. vbi typus esse potest Iudæorum, in quos Deus exercuit austeritatem in eos, qui credere noluerunt: Clementiam in illos, qui cum apostolis sunt reuersi: vel in illis erãt mollia verba: sed in cor de habebant sagittas acutas.
Hie.s.Zach.9. Rup.s.Zach.9.

Hæsitare, uide Dubitare.

Hæres, Hæreditas, Hæreditare.

HAeres est, qui defuncto succedit in ius vniuersum, quod habebat: quod eius hæreditas dicitur. Hæreditare autem, hæreditatem acquirere, vel tradere.

Christus.
Hæres dictus est Christus ab agricolis, hoc est, à Iudæis. Matt.21.d. Et tamen ab eis occi sus est, sicut & Herodes sciens illum hæredem voluit ipsum occidere. Nolebant autem Iu dæi ipsum esse hæredem, sicut fratres Iephte nolebãt ipsum hæreditatis esse participem. Iudic.11.a.
Ori.s.Matt.ho 19. Aug.q.in Iudi.49.

Sacra scriptura.
Hęreditas Dei dici potest sacra scriptura. Ier.2.b.16.d.17.a. Et ipsa lex, cui segregauit Deus pluuiam voluntariam. ps.67. Et hæc hæreditas testimoniorum Dei est bonis exultatio, quam etsi oẽs habeant, nunq̃; minuitur. ps.118. Hęreditare autẽ terrã est sacræ scripturæ do ctrinam adipisci. Isa.57.c. Hæreditas Iudæorum versa est ad alienos, cum mysteria legis trã sierunt ad gentes. thre.5.a.
Hiero.s. Iere.2. &.s. Isa.57. Aug.s.ps.67. Amb.s.ps.118.ser.14

Mundus.
Hæreditas Dei dici potest mundus, qui est opus Dei: & bonum ipsum, quod est ab ipso Deo summè bono. Exo.15.c. Hæreditat autẽ Deus in omnibus gentibus, cum ex omnibus saluat. psalm.81.
Philo. de plãta Noe. Aug.s.ps.81.

Vita æterna.
Hæreditas Abrahę, quæ non vernaculo, sed libero datur, est vita æterna. gen.15.a.21.b.25. a. Exo.15.c. ps.5.60.93.126. Eadem est hęreditas Iacob. Isa.58.d. Et hæc hæreditas est trans Ior danem, hoc est, transacta hac vita. Hæreditas vero Iudæorum est citra Iordanem, hoc est, in rebus temporalibus huius vitæ. Vita etiã ęterna dicitur hęreditas immaculatorũ. Et est hę reditas viuentis, & non mortui: & donũ Dei. Rom.8.d. Et hæreditas, quam dicitur Christus reliquisse, est cœleste regnum, quod reliquisse dicitur, quia assumpsit miseriam humanam. Iere.12.b. Restituet autem Deus pater hęreditatem Christo, quãdo electos suos, corpus san ctę ecclesię, ad illam integritatem attraxerit, vt post resurrectionem acceptis corporibus suis, incorrupti & immortales viuant: quia illam immortalitatem in Adam perdiderũt. ps. 15. Hanc hæreditatem dat Iob, hoc est, Christus filiabus inter fratres suos. Iob.42.d. Hæredi tare autem terram est acquirere beatitudinem: vel induci in ecclesiam. ps.24.36.134. nu.27.b. Isa.57.c.60.d. Eze 33.f.47.d.
Arno.s.ps.95. Hiero.s. Isa.58. &.s. ps.15. Ori.s. Iosue.ho 18. &.s.ps.36 ho.2.3. & s. Iere.ho.8. Amb.s.Rom.8. Aug.s.ps.5. Gre.35.mor.14.

Acquirerẽ beatitudinem.
Amb.epis.16.

Ecclesia.
Hęreditas etiam Abrahę, aut Iacob est status ecclesię militantis in qua sunt dona spiritus sancti: & hęreditas domini est multitudo fidelium. deut.32.b.1. reg.10.a. ps.27.67.126. Isa.17. c. Et hæreditas domini dicit̃ Israel, hoc est, fideles in ecclesia. Isa.19.d.47.a.49.c.64.d. Et hę redes, quibus dantur agri Iudęorum, sunt gentiles scripturas accipientes. Iere.8.d. Et hære ditas Christi præclara sunt apostoli, & ecclesia, & anima sancta, & gentes ad fidem venien tes, quæ erant hęreditates dissipatę, quas possedit. psal.2.15.32.38. Et hęre[illegible]at gentes semen Sion, cum verbum Dei & apostoli suscipiuntur à gentibus. Isa.54.b. Ieremi.16.d. Ioel.2.d.3. a. Mich.7.c.
Hie.s. Isa.17.49.54. &.s.ps.41. Gre.s.1.reg.10. Hil.s.ps.2.67. Philo.de plãt. Noe. Arno.s.ps.15.78. Tertul. adue. Iudæ. Aug.s.ps.78.

Intellectualia.
Hæreditas Abrahę, quę datur libero, sunt intellectualia, quorũ non est hęres sensus, sed intellectus. genes.15.a.21.b.
Philo. quis rerum di uinarum hæres.

Deus.
Hęreditas Leuitarũ est dñs, quia possident sapientiam, iustitiã & cęteras virtutes. Et do minus est sapientia, & iustitia, & c. Ideo ipse dominus est hæreditas eorum, qui nihil habẽt in mundo. Iosu.13.b. Habitant autem Leuitę in medio filiorum Israel, vt exemplo & doctri na alios erudiant, atq; ita illis sine hęreditate temporalia ministrentur à filijs Israel. Ezech. 44.g.
Ori.s.Iosu.ho.17. Philo.de plãt. Noe. Hie.s.Eze.44.

Iudæa.
Hæreditas, quam reliquit Christus, est Iudæa, quę facta est illi quasi leo in sylua, cum Iu dęi ipsum occiderunt. Et dicitur auis discolor, & comparatur speluncę hyęnę. Ieremi.12.b. Ioel.2.d.3.a. Eadem est hęreditas Esau, quæ relicta est in dracones deserti. Mala.1.a. Hanc hę reditatem
Ori.s.Iere.ho.8. Hie.s.Ie.12. &.s.p..11 Cyril.12.s.Ioan.n.14.

reditatem restituet pater Christo,cum in fine reliquię conuertentur.ps.15.

Arno.s.ps.5. — Hęreditas,quam consequitur ecclesia,est pax,quam reliquit Christus,quando dixit.Ioan.14.d.Pacem relinquo vobis.ps.5.in titulo.Isa.54.d.65.b. — Pax.

Hila.s.ps.134. — Hęreditare terram interdum est posidere proprium corpus,vt in omnibus obtemperet animę.ps.134.Isa.14.c. — Imperare corpori.

Hie.s.Abdi. Rup.s.Abdi. — Hæreditant montē Esau,qui ad Austru sunt,cum fideles victos hęreticos posidēt,& veritati fidei subijciunt.Abdi.g.Et cum percipiunt dona & mysteria Iudęorum:vt Iacob hęreditauit benedictionem Esau. — Subijcere hæreticos.

Ori.s.Iere.ho.7. Hie.s.Iere.12. — Hæreditas,quam doctores acceperunt,dici potest status clericorum, aut dignitas ecclesiastica,quę iure illis quodammodo debetur.Iere.12.c. — Dignitas ecclesiastica.

Amb.epis.4. Hie.s.Mala.1. — Hæreditas Laban dici possunt diuitiæ seculi , & voluptates , in quibus non habent partem vxores Iacob.gene.31.b.Et hęreditas Edom sunt vitia, quę dantur in dracones deserti.Mala.1.a. — Diuitiæ. Voluptates. Vitia.

Ambro epis.72. Augu.83.q.75. Beda.s.pro.13. — Hæres paruulus dicitur Iudaicus populus,qui non adijt hęreditatem. Hęres vero,qui & filius,est populus christianus.Gala.3.d.4.a.Roma.8.c.Titum.3.b.Iacobi.2.a.1.Petri.3.d.Et Hęredes Christi sumus in hac vita per mortem ipsius : cohæredes vero in futura, moriente in nobis patre,hoc est,cognitione eius ęnigmatica,& succedente clara visione. Hęres,quē adducit Deus,est fidelis populus.Mich.1.d.Pro.13.d. — Populus Iudaicus. Populus christianus.

Hie.s.Eccl'tæ.2. — Hęres stultus est hęreticus,qui abutitur libris à sapientibus ęditis.Eccl'tę.2.c. Hęreditant autem iniqui perditionem,hoc est,infernum.Eccl'i.20.d. — Hæreticus. Acquirere infernum.

Hai.

Hie.s.Ephe.6. — HAi.i.aceruus,vel coaceruatio,vel oculus,aut fons,aut iuxta Hieronymum abruptum: Ciuitas,quam ceperunt filij Israel post Hierico.Est iuxta Bethauen, ad orientalem plagam Betheel,estq; sita in monte.

Glo.ord.s.gen.12. — Habebat Abraham Hai,hoc est,fontem ad orientem , quia oportet nos per baptismum renasci,vt circūspectionis lucem pertingamus.gen.12.c. — Baptismus.

Ori.s.Iosue.ho.8. — Hai iuxta Origenem interpretatur chaos:& designat locum contrariarum virtutū, quē destruxit Iosuę,hoc est,Christus.Iosue.7.a. — Locus cōtrariarum virtutum.

Halietus.

Arist.9.de histo.animalium.32. Isy.s.Leui.11. — HAlietus est aquila piscatoria,seu marina,quæ in littoribus moratur,quæ cum id,quod ceperit,ferre nequit,in gurgite demergitur : connumeratur inter animalia immunda: Designare potest rapinam eorum,qui officia publica administrant.Leui.11.b. — Rapina magistratuum.

Halitus, quære Exhalare.

Hamus.

Gre.33 mor.11.&.s.1.reg.11.& ho.21. Hie.s.Iob.40. Gre.nysse.orat.1.de resurrect. — HAmus est instrumentum ferreum vncum,quo piscatores apposita esca pisces capiunt. Hamus,quo captus est Leuiathan, designat carnem Christi,vel aculeum diuinitatis: quo captus est diabolus,dum carnem Christi,velut escam voluit deuorare.Iob.40.d.Linea huius hami,est ordo genealogiæ Christi. — Caro Christi. Diuinitas.

Ori.s.Matt.ho.4. Amb.de virgi.3. Hie.s.Haba.1. — Hamus etiam est prædicatio verbi Dei,quo capiuntur veniētes ad fidem, vt extrahātur à fluctibus seculi.Et quia hamo vnus tantum piscis capitur·designantur electi,vt martyres. Quia vero hamus capit vulnerando,designatur dolor pœnitentię in hijs,qui vocati à Deo resipiscunt.Matth.17.d. — Prædicatio verbi Dei.

Hie.s.Isa.19. — Hamus quoq; sunt hæretici capientes simplices: vel eorum prædicatio, quæ capit paucos,vt hamus.Potest etiam designare fallacias diaboli , quibus capit incautos, & in mortē inducit.Isa.10.b.Haba.1.d. — Hæreticorum prædicatio.

Amb.de Tobi.7. — Hamus prėterea est fœnus creditoris , quod latet in mutuo : quod cum reddendum est mordet.Haba.1.d. — Fœnus.

Mors etiam subito comprehendens hominem,hamus dicitur.Eccltæ.9.c. — Mors.

Basi.Exae.ho.7. — Hamus capiens pisces,qui alios minores deuorant, designare potest infernum capientē auaros,potentes,& hæreticos. — Infernus.

Hamata lorica Goliath.1.reg.17.a.varias diaboli tentationes designare potest. — Tentationes.

Hanameel.

Hie.s.Iere.32. — HAnameel.i.donum,vel gratia ex Deo,filius Sallū.i.pacis:hic vendit agrū Ieremię:quia sublimibus sunt danda dona Dei.Iere.32.b.

Hananeel.

Hie.s.Iere.31. — HAnaneel.i.obedientia,vel gratia,donumue Dei : erat turris Hierusalem designans obedientiam & gratiam Dei,super quibus ædificatur ciuitas Dei,hoc est,ecclesia.Ierem.31.g.Zacha.14.b. — Obedientia & gratia Dei.

Hanes.

Hanes.

HAnes.i.gratiæ vexillum, siue gratiæ tentatio vel fuga: Est ciuitas Aegypti, quæ videtur in vltimis esse iuxta Aethiopas, & Blemmyas. Isa.30.a. Hie.s.Isa.30.

Hanon.

HAnon.i.gratiosus, siue misericors, vel donans, siue requiescens: filius Naas rex Ammonitarum, qui præcidit vestes nuntiorum Dauid vsq; ad nates.2.reg.10.a. Typus est diaboli facientis cadere aliquos in peccatum libidinis, eosq; postmodum detegentis. Est etiã Typus populi Iudaici murmurantis. Lyra.s.2.reg.10.

Diabolus. Populus Iudaicus.

Haran, uide Aran.

Hariolus, Hariolari.

HAriolus est, qui coniecturis auium, vel canentium, vel volantium, & extorum animalium, & aliarum rerum diuersarum, futura diuinare prętendit: & qui hoc exercet officium, hariolari dicitur.

Voluntas propria. Quasi peccatum hariolandi dicitur esse repugnare Deo.1.reg.15.c.quia velut contempto diuino altari, ad aras dæmonum responsa accipiunt, dum cordis sui præstigiosis ac superbis adinuentionibus credunt: & prælatorum salubribus consilijs contraria sentiendo refragantur. Gre.s.1.reg.15.

Hæretici. Harioli dici possunt hæretici, quia non ex sacra scriptura quęrunt veritatem: sed ex suo sensu, vel ex dęmonibus confingunt mendacia. Leui.19, f.nu.22.a.deut.18.b.1.reg.28.a.4.reg.22.a,23.e.pro.23.a.Isa.19.a.44.d.Dani.1.d.2.d.

Hasmona, uide Selmona.

Hasta, Lancea, Hastile.

HAsta, quæ & lancea dicitur, est instrumentũ ex ligno tereti & longo pręferratum cuspide, quo milites in bello vtuntur. Hastile autem dicitur, quod hastæ formam habet siue sit ligneum, siue ex metallo quopiam.

Vis discernendi. Hasta in angelis est vis dissimilia diuidendi, & habilitas, & efficientia, atq; strenuitas ad discernendum. Dionys.cœlest.hierar.15.

Doctrina prædicatoris. Persecutio infideliũ. Constantia animi. Hasta, quæ vibratur super equum est doctrina prædicatoris feriens hæreticos & infideles. Iob.39.c.41.c. Et hasta fulgurans est doctrina splendens. Habac.3.c. quæ etiam ẽ diuerso significare potest persecutionem infidelium contra prædicatores. Hasta etiam vibrans super equum est vigilans animi virtus, siue constantia, quę increpat peccatores: vel vitia in se confodiendo mortificat. Gre.31.mo.25.&.34 mora.5. Hie.s.Iob.39,41.

Prouidentia. Lancea, quia de longe ferit, designare potest prouidẽtiam ad vitãda mala, priusq̃; nos apprehendant: quæ in paucis inuenitur. 1.reg.13.d. Gre.s.1.reg.13.

Ecclesia. Hastile candelabri designare potest ecclesiam in Christo existentem, quę inter aduersa libera stat, quia firmatur in candelabro, qui est Christus. Exo.25.d. Gre.s.Eze.ho.6.

Sceptrum Iudæorũ. Hasta Saulis, quam accepit Dauid, designare potest sceptrum regale Iudæorum, ab eis per Christum ablatum. 1.reg.26.b. Lyra.s.1.reg.26.

Condemnatio æterna. Hasta interdum condemnationem æternam designare potest: quam deridet Behemoth, cum diabolus eam non metuit. Iob.41.d. Gre.34.mor.6.

Vis diabo.ad tẽtãdũ Ipsa tentatio. Hasta Goliath eiusq; hastile, vim diaboli ad tentãdum, & eius apertam tentationem significare potest. 1.reg.17.a.Iob.39.c.Ezec.38.a.39.b. Nahum.3.a. Idem designant lanceæ terrę Nimrod. Mich.5.b.

Sæui animi. Contumelia. Lanceæ, quæ mutantur in falces, sunt sęui animi qui per Christum mutantur in lenitatem. Isa.2.a. Hastę etiam mutantur in ligones, aut falces, quum contumeliarum iacula confringuntur, vt fructus metantur spirituales. Mich.4.b. E diuerso mali mutant ligones in lanceas. Ioel.3.b. Tert.adu.Marcio.4 Hie.s.Mich.4.

Blasphemiæ Iudæorum in Christum. Tentationes. Lanceę, quibus circundatus dicitur Iob, designant blasphemias, quas Christus à Iudæis passus est. Iob.16.c. designant etiam tẽtationum iacula, quibus nos diabolus impetit. Hie.s.Iob.16. Gre.13.mor.9.

Hauran.

Patientia erga Deũ. HAuran.i.iracundia, est terminus aquilonaris terræ promissionis, qui apud Ezechielẽ ponitur. Eze.47.c. designat patienter sustinendam iram Dei. Hie.s.Eze.47.

Haurire.

HAurire est humorem extrahere, aut educere ex aliquo profundo loco.

Cognoscere mysteria. Haurire aquam est contemplari, & cognoscere mysteria sacræ scripturæ. gen.24.c. Exo.2.c. Iudith.7.b. Isa.12.a. Iere.14.a. Nahum.3.c. Ioan.4.a. Hie.s.Isa.12.

Haurimus

Gre.s.1.reg.7. Haurimus etiam aquam, dum q; profunda iniquitate cecidimus considerantes, per confusionem magno perfundimur imbre lachrymarum.1.reg.7.b.9.b. Flere.

Aug.s.Ioan. trac.15. Rup.4.s.Ioan. Haurire aquam de puteo interdum est per cupiditatem quęrere terrenam voluptatem: quam aquam haurire volebat Samaritana. Ioan. 4.a. vel est discere doctrinā philosophorū. Quęrere voluptatem terrenam, vel doctrinam philosophorum.

Hie.s.Isa 30. Haurire aquam de fouea, est cœnosam doctrinam populis tradere. Isa.30.c. Docere turpia.

Glo.int.s.Exo.4. Hauriens Moses aquam de fluuio, quæ versa est in sanguinem. Exo.4.b. Conuertere populum, ad sanguinis Christi fidem. Conuertere populum ad fidem.

Glo.ord.s.Leui.4. Haurire de sanguine vituli, est confiteri passionem & resurrectionem Christi. Leuit.4.a.8.c. Vel designatur Christus ferens corpus in cœlum, & offerens sanguinem patri. Confessio passionis Christi.

Glo.ord.s.Leui.5. Hauriens sacerdos plenum pugillum similę, pro peccato oblatæ. Leui.5.c. designat orandum Deum, vt meminerit misericordiæ, quæ est in scripturis. Oratio.

Glo.int.s.Leui.16. Hauriens sacerdos manu compositum thimiama. Leui.16.c. Est orans pro multis. Orans pro multis.

Hazael, uide Azael. Hazeroth, uide Aseroth.

Hebal.

HEbal.i. aceruus vetustatis, siue aceruus defluens, est iugum montis, à Garizim monte tātum distans: vt loquentiū in eis voces inter se audiant. In eo dimidia pars populi Israel protulit maledictiones aduersus prophanantes legem Dei: à Gręcis scribitur Gebal: ab alijs Ebal. Typus est eorum, qui formidine pœnæ bene operantur. Iosu.8.g. Bene operans formidine. Ori.s.Iosu.ho.9.

Hebdomada.

HEbdomada est numerus septem dierum, per quorum circulum conficitur annus.

Glo.int.s.Exo.34. Hebdomadarum solemnitas. Exo.34.c. nu.28.d. deut.16.b.2.par.8.d. Erat pentecoste: designans remissionem per spiritum sanctum. Pentecoste.

Glō.ordi.s.Leui.12. Hebdomades duæ immundiciæ partus, cum nata est fœmina, designant dupliciter punitam esse mulierem. Leui.12.b. Aut designatur in fœmina maius peccatum, quod ad emundationem plus exigit temporis. Longior pœnitētia maioris peccati.

Glo.ordi.s. Leui.25. Hebdomades septem annorum Iubilei. Leui.25.b. Totum tempus huius vitæ designant: post quod sonante tuba iudicij, veniet requies quinquagesima. Idem designat hebdomada dierum, quam impleuit Iacob cum Lia.gen.29.f. Tob.8.d. Tempus huius vitæ.

Hebdomades aduentus mesiæ, Danieli reuelatæ. Daniel.9.f. ad idem referri possunt allegoricè.

Hebenus.

HEbenus est arbor in india, atq; Aethiopia nascens: cuius lignum tam solidum est & graue, vt in aqua subsidat: eius color foris est fere buxeus, intus vero omnino niger.

Hie.s.Eze.27. Hebenus nigri coloris, quæ affertur in nundinas Tyri. Ezech.27.c. designat eos, qui non possunt suam mutare nigredinē: sed Aethiopis more in peccatorū obscuritate perseuerāt. Obscuri peccatis.

Hebes, Hebetare.

HEbes dicitur obtusus, piger, tardus, & acumine carens: & hebetare est obtundere: dicitur in primis de ferro, eiq; opponitur acutum. Transfertur ad ingenium, quod acutū, aut hebes dicitur. Et hebetatum ferrum, est ingenium neglectum. Eccl'tę.10.b. Ingenium neglectū. Hie.s.Eccl'tę.10.

Heber, Hebræus.

HEber.i. transiens, vel transitus, aut ira, seu pręgnans, filius Sale: cuius tempore diuisæ sunt linguę, in eiusq; domo remansit lingua Hebrea. Et ab eo Iudæi dicti sunt Hebræi.

Rup.s.Ionā.1. Heber vt est transiens, typus est Christi, qui transiuit ex hoc mūdo ad patrem: in cuius domo, hoc est, in ecclesia manet lingua veritatis. Gen.10.d.1.par.5.b. Luc.3.g. Hebręus Ionas Typus Christi. Ionæ.1.c. Christus.

Hie.epis.nec opinā. Gre.s.Eze.ho.3. Ricar. de.s.vict. de extermina.mali.2. Hebræus Abraham.i. transitor designat nos peregrinos, huius seculi vitam transigentes. Gen.14.b.39.c.40.c.41.b.43.g. Exod.2.b.3.f.5.a.21.a. nu.24.b.1.reg.4.b.29.a. Iudith.10.d. Ionæ.1.c.2.Mach.11.c.2.cor.11.e. Philip.3.a. Et Hebræus.i. transiens est, cui fugit mare, & Iordanis conuertitur retrorsum, qui per bonū transitum transit à malo in bonū, & à bono in melius. Peregrini in hoc mundo.

Hebron.

HEbron, seu Chebron.i. societas, siue participatio, vel adhęsio, siue cōiugium, aut incantatio, vel liuor, est ciuitas ad austrum Hierusalem viginti duobus milibus ab ea distans: est ciuitas antiquissima, quę etiam dicta est Cariatharbe, hoc est, ciuitas Arbee, hoc est, quatuor: quia volunt ibi quatuor principes sepultos esse nempe Adam, Abraham, Isaac, & Iacob. Ibi multo tempore habitauit Abraham, in conualle Mamre. Ibi quoq; cæpit regnare Dauid: vbi regnauit septem annis. Eam abstulit Caleb à Chananæis: vnde potest designare animam, prius coniunctam dæmonibus, quę post victoriam Christi copulata est ipsi Chro. Iosue.10. Ori.s.Iosu.ho.13 Anima.

Iosu.10.f.2.reg.5.a.

Coniunctio animarum cum Christo in gloria Iudæi. Genus humanum. In Hebron sepulti sunt Abraham cum Sara,& Iacob cum Lia:vt designentur coniunctiones animarum cum Christo in æterna quiete.Iosu.14.d.Secundum q ibi sepulti sunt Abraham,Isaac,& Iacob,typus est populi Iudaici: secundum vero q ibi sepultus est Adam, totius generis humani,vbi regnat Christus. Ori.f.Iosu.ho.18. Rup.2.reg 22.

Hedera.

HEdera est herba perpetuo virens:quæ cum per se stare non posit,arboribus, muris,& saxis adhæret:est herba refrigerans.Cæterum.Ion.4.c.vbi ponitur hedera, Hebraice dicitur Cicaion:quæ iuxta Hieronymum est genus virgulti, vel arbusculæ lata habentis folia in modum pampini,& vmbram densissimam suo trunco se sustinentis,quę in Palestina creberrime nascitur,& maxime in arenosis locis, mirũq; in modum,si sementem in terram ieceris,cito consota consurgit in arborem,& intra paucos dies,quam herbam videras,arbusculã suspicis.Sed quia hanc herbæ speciẽ latinus sermo non habet,ideo hederę nomine expressa est.Porro septuaginta interpretes cucurbitam transtulerunt. Typus esse potest Israelis,parum durantis.Et secundum q obumbrabat Ionam, legem & templum designare potest,quæ obumbrabant Iudæos. Cle.Alex.2 pæda.8 Hie.f.Ion.4. Aug.epis.49.q.6. Israel. Lex. Templum.

Hedera coronabantur,qui libero sacrificabant.2.Mach.6.b.

Helem.

HElem.i.somnians,aut sanãs,siue expectatio eorum,aut dolor eorum:nomen viri.Zach. 6.d. Qui etiam ibi dicitur Holdai:qui dedit aurum & argentum ad coronas pontificis. Hie.f.Zach.6.

Heliopolis.

HEliopolis est ciuitas solis in Aegypto , quam fecit ædificari Pharao à filijs Israel : licet iam antea esset ciuitas præcipua & insignis,ob sacerdotes & philosophos Aegyptiorũ: vnde & socer Ioseph erat sacerdos Heliopoleos. Hebraicè On,quod interpretaĩ dolor:& ab aliquibus creditur eadem esse,quæ Thebæ. Designare potest superbiam,quam ædificari facit diabolus:Designat etiam impatientes, qui dolores seculi ferre non possunt. Genes. 41.f.Exod.1.Eze.30.e. Hie.f.Eze.30. Superbia. Impatientes.

Helmon Deblathaim.

HElmon seu Almon Deblathaim,duo sunt vocabula, Almon interpretatur occultatio, siue adolescentia,aut seculum,vel contemptus .Deblathaim palathæ.i.massæ de ficubus compactę:vel iuxta Hieronymum , vtrũq; simul interpretatur contemptus plagarum, siue opprobriorum.Est quadragesima mansio filiorum Israel in deserto,quo peruenerunt post Dibongad,quæ & Nahaliel dicitur: vt interpretatur contemptus ficuum designat statum eorum,qui omnes voluptates terrenas contemnunt. Ori.f.nu.ho.27. Hie.de Mansio. Status contẽnentiũ voluptates.

Hemath.

HEmath rabba.i.muri plurimi:ciuitas eadem,quæ Antiochia,quæ.Amos.6.a.dicitur Hemath magna , ad distinctionem minoris Hemath, quę appellatur Epiphania. Eius regio appellatur Reblatha,in qua pręsente Nabuchodonosor,regis Sedechiæ interfecti sunt filij,& oculi illius excęcati.Hemath autem,seu Hamath,quę est Epiphania, sic dicta ab Antiocho Epiphane,est ciuites Syrię Cęles, & interpretatur ira vel indignatio,vel etiam secũdum aliquos veritas.Dicitur esse terminus terrę promissionis, à parte aquilonari.Ezechiel. 47.c.Zachar.9.a. Hie.f. Amos.6.&.f. Eze.47.&.f.Zach.9

Hephatah.

HEphatah,interpretatur adaperire, pasiuæ vocis imperatiui: qua voce sanauit Christus surdum & mutum.Marc.7.d.

Her.

HEr.i.vigil, aut denudans, vel effundens, siue ęmulus,vel ciuitas:fuit filius Iudæ,fuit iunctus Thamar in coniugio,& quia erat neq̃,occisus est à domino.gene.38.a.Typus est humani corporis. Philo.2.allego. Corpus humanum.

Her etiã interpretatur pelliceus,& designare põt primos parentes,& principes noxios,sicut & Her fuit malus:vel designat principes inter Iudeos,qui non solũ non profuerunt populo,sed etiam nocuerunt. Aug.22.cõt.faust.84 Beda.f.gene.38. Primi parentes. Principes Iudæorũ.

Herba.

HErba genus est ad eas plantas,quę parum supra terram eriguntur,nec ad fruticis magnitudinem attingunt:reddunt terram viridem ,multęq; earum deseruiunt ad pastum animaliũ,nonullę ad medicamenta:suntq; tenerę & fere omnes , quotannis arescunt,

Herba

Gre.7.mor.3 4. Herba, quam habens onager non rugit. Iob.6.a. incarnationem Christi: vel ipsum Christum incarnatum designare potest: quem quia non habebát antiqui patres, rugiebant, eius aduentum desiderantes. Incarnatio Christi.

Hie.s.Mala.3. Herba fullonum est, quę Hebraice borith dicitur: & Deus dicitur quasi herba fullonũ: quia mundat nostra delicta. Mala.3.a. Deus.

Aug.de gen.contra Manic.23. Arno.s.ps.103. Ori.s.Iere.ho.13. Gre.7.mor.6.&.20 mor.9.&.29.mo.18 Beda.s.pro.27. Herba virens, quæ est pastus animaliũ, significare potest doctrinam, qua pascitur anima. Præcipuè autem doctrinam simpliciorem, & dicta planiora sacræ scripturæ: vel minima eius præcepta. Demum internam refectionem populi fidelis. gene.1.a. Iob.6.a.30.a.38.c.ps.103.146. Eze.34.d. Zacha.10.a. Et herba borith, siue poa valâs ad emundandas vestes, est verbum Dei habens vim mundandi animam. Herbæ virentes designant doctrinam noui testamenti. Pro.27.d. Doctrina simplicior. Minima præcepta. Verbum Dei.

Ber.ser.paruo.65. Herbæ agrestes, inter quas etiam colliguntur herbę amaræ, prędicationem asperã designare possunt, quę amara est peccatoribus.4.reg.4.d. Prædicatio aspera.

Herba quandoq; significat gratiam Dei, quę defecit in terra Chanaan, hoc est, in Iudæa. gen.47.a. Herba quoq; germinans, virorem virtutum designare potest. Isa.66.d. Gratia Dei. Virtutes.

Glo int.s.Eze.34. Herba virens dici potest visio beatifica, in æterna fœlicitate, vbi pascit Deus oues suas. Ezechie.34.d. Visio beatifica.

Ori.s.gen.ho.1. Gre.22.mo.20.&.29 mo.18.&.s.eze.h.15. Beda.s.gene.1. Hie.s.Marc.4. Herba etiam virens, quam germinat terra, dici possunt bona opera: & tunc facit semen, cum illa fixa sunt in corde. gen.1.a. Iob.38.c. Vt autem herbę est primum, quod producitur ex semine, & tunc est admodum tenera, designat initium bene operandi adhuc tenerum & debile, & opera producens adhuc imperfecta. Designat etiam timorem, qui est initium sapientiæ. Mar.4.c. Bona opera. Initiũ bene operã. Timor.

Cle.Alex.2.pęda.10 Herba sunt, qui gratia Dei irrigati in bene operando proficiunt: & tonsi rursus exoriuntur. Sic fuit Lazarus pauper herba: quę germinauit in sinu patris. Mich.5.c. Herbę demũ sunt fideles de oblationibus sanctorum communicantes. Bene operantes.

Aug.13.cõfes.17. Herba virens, quia debilis & tenera, designare potest leuius auxilium proximis prętitũ. genes.1.a. Auxilium leue.

Amb.3.Exae.7. Hie.s.Isa.66. Herba quoq; virens designare potest corpus, aut carnem humanam. gene.1.a. Iob.8.c. Et herba germinans indicat virorem gloriosorum corporum. Isa.66.d. Corpus humanum.

Ori.s.gen.ho.1. Philo.1.allego. Herbę, quæ nascuntur super terram, significare possunt in homine affectiones partis sensitiuę: vt iram, timorem, audaciam: quas comedit serpens, cum diabolus his vtitur ad perdendos homines. gen.1.a.3.d. His etiam pascitur anima, cum eas moderatur: pascitur & bestia, cum eis homo male vtitur, & comparatur iumentis insipientibus. Hæc est hęrba terræ Aegypti, quam percussit grando. Exo.9.f. Affectus sensitiui.

Ori.s.ps.36.ho.1. hie.s.Is.15.et.s.ps.89 Gre.29.mor.18. Ricar.de.s.victo.de secu.conscien.27. Herba dici potest vita & prosperitas humana, & viror verborum: quæ percutit grando, cum Deus castigat. Exod.9.f. psalm.36. Isai.15.b. Et herba deuorata à locustis designat elata verba per fauorem adulantium & prosperitatem. Exod.10.d. Amos.7.a. Et transit mane sicut herba, cum vita & prosperitas humana cito defluit. ps.89. Dani.4.c. Prosperitas humana. Viror verborum.

Gre.29.mo.18.&.33 mor.2. Hie.s.Iob.40. Ri.d.s.v d se.cõ.27 Herba tectorum sunt facile cedentes diabolo. Isa.37.e. Et herba, quam ferunt montes Behemoth, sunt mali, qui sunt esca diaboli, & peccata, & voluptates: & oblectamenta carnis morituræ. Iob.40.c. Danie.4.c. Mali. Peccata. Voluptates.

Hier.s.Isai.44.&.s. Amos.7. Gre.33.mora.6. Herba, inter quam germinant salices, sunt gẽtiles, inter quos sunt credentes: vel sunt Iudæi, inter quos etiam germinarunt credentes. Isa.44.a. Et herba, quam comedit bruchus, est populus Israel. Amos.7.a. Gentiles. Iudæi.

Aug.s.ps.103.146. Gre.29.mor.18. Beda.s.gene.1. Ri.d.s.vi.d se.cõ.25 Herba dici possunt bona temporalia ministrata prædicatoribus: vel illi, qui bona ipsa ministrant. Et generaliter bona infima & terrena nobis cum bestijs communia. gene.1.d. ps.103.146. Danie.4.c. Bona temporalia & infima.

Rup.s.Amos.8. Herbæ sunt etiam sensus pueriles Iudæorũ, quos dant legi, quibus ipsi pascunt. Iob.30.a. Sensus pueriles Iudæorum.

Heri, Hesternus.

Heri diem proximè prętoritum significat. Hesternum autem est id, quod ad ipsum diem proxime prętoritum spectat.

Amb.epis.39. Hie.s.Isa.30. Heri quandoq; antiquum tempus significat: & precipuè tempus veteris legis. Isai.30.g. psalm.89. Tempus veteris legis.

Gre.s.1.reg.10. Heri dicere potest comparationem ad secundum diem, cum prędicator incipit esse adiutor meliorum. 1.reg.10.b. Minor perfectio.

Heri & nudiustertius consuetudinem præteriti temporis significare solet. Exod.4.c.21.c.1.reg.14.c. Consuetudo.

Gre.8.mor.26. Hesterni dicuntur homines, qui facile in prętoritum transeunt tempus, & tamen non sunt antiqui. Iob.8.b. Facile transiens homo.

Hericius, seu Herinaceus.

HEricius, qui & herinaceus dicitur, est animal quadrupes aculeis, seu spinis armatum, quas habet in modum pilorum: habitat iuxta paludes, & etiam in paludibus: facitq; sibi cauernam habentem duo foramina, aut spiracula, vnum ad boream, alterum ad austrũ: & flante borea claudit boreale foramen, & aperit, quod est ad austrum: flãte vero austro, ẽdiuerso. Quando autẽ timet cõprehendi, colligit se in globũ, ita vt nihil de eo, nisi spinæ appareant, vt vix possit capi sine incommodo capientis. Iuxta Hieronymum diuersi videntur hericius & herinaceus. Nam ait herinaceum esse animal non maius hericio, habens similitudinem muris, & vrsi, quod semper in cauernis petrarũ, & terrę foueis habitare cõsueuit. Arist. 9. de hist. anim. lium. 6. Hier. ad Suniam, & Fretellam.

Cauentes sibi. Simplices fideles. Herinaceus fugiens canes confugit ad cauernam petræ, & designat eos, qui sibi cauent ab inuidis & persecutoribus, & ad petram Christum confugiunt. psalm. 103. designat etiam simplices christianos simplicem fidei doctrinam habentes, qui ad Christi passionem confugiunt. Arno. s. ps. 103. Aug. s. ps. 103. Cass. in col. 10. ca. 11. Gre. s. Eze. ho. 9.

Malitiosæ mentes. Hericius cũ apprehendit, eius & caput cernitur, & pedes vident, & corpus oẽ conspicit sed mox vt apprehensus fuerit, semetipsum in sphęrã colligit, pedes introrsus subtrahit, caput abscondit: & intra tenentis manũ totũ simul amittitur, quod totũ simul ante videbat. Sic malitiosę mẽtes sunt, cum in suis excessibus deprehendũtur: caput enim hericij cernitur, quia quo initio peccator ad culpam accesserat videtur. Pedes conspiciuntur: quia quibus vestigijs nequitia sit perpetrata cognoscitur: & tamen adductis repẽte excusationibus, malitiosa mens introrsus pedes colligit, &c. Gre. 33. mor. 32. & 3. pasto. admo. 12.

Auarus. Hericius circundatus spinis, auaros significare potest, quorum diuitiæ spinæ dicuntur à Christo. Isa. 14. f. Hie. s. Isa. 14.

Libidinosi. Hericius, vt habitat in paludibus, designat eos, qui se tradunt & immergunt cœno libidinis, & aliorum vitiorum. Isa. 14. f. Hie. s. Isa. 14.

Errores. Hericius præterea, vt est spinis obsitus, errores idololatriæ significare potest: seu etiam alios errores hæreticorum, qui more hericij vulnerant, quicquid contigerint. Isai. 34. c. Sophon. 2. c. Hie. s. Isa. 34.

Hermon.

HErmon. i. destructio, siue anathema, vel rete, siue retiaculum, aut dedicatum, vel consecratum: est mons, qui etiam Sanir vocatur: & à Phœnicibus Sireon. Est pars montis Libani supra Paneadem, & traconitidẽ regionem: qui tantæ fertur altitudinis, vt medio ęstatis feruore fidus sit niuibus, quæ infrigidandi pocula gratia Tyrum deferuntur. Hæ solis ardore liquatę proxima irrigantes arua, mirum in modum pascuosa illa reddunt, quod designatur per rorem Hermon. ps. 132. qui dicitur descendere in montem Sion, quia animalia illic saginata in templo cremabantur. Cęterum cum. ps. 41. dicuntur Hormonijm, siue Hermonim. designantur multa iuga illius montis. Snnt tamen qui dicant alium esse montem huius nominis, non procul à Gelboe versus Iordanem.

Christus. Hermon iuxta Augustinum, interpretatũ lumẽ exaltatum, & designat Christum prius exaltatum in cruce, deinde in cœlum: à quo descendit ros gratię in barbam & vestes. ps. 132. Aug. s. ps. 132.

Prædicatores. Hermon vt interpretatur consecratum, significat prædicatores Deo dedicatos, qui doctrinę rorem infundunt in auditores. ps. 132. Hila. s. ps. 132.

Nouum testamentũ. Gentiles. Hermon vt interpretatur anathema, designat nouum testamentum, in quo anathematizantur peccata, dicente domino: Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Designat etiam gentiles separatos à Iudæis: & præterea anathematizationem peccati, quæ fit per pœnitentiam. ps. 41. 88. 132. Hie. s. ps. 88. Hila. s. ps. 132. Aug. s. ps. 41. 88.

Potentes seculi. Hermon, de cuius vertice coronatur sponsa, designat potentes seculi veniẽtes ad fidem, quibus ornatur ecclesia. canti. 4. c. Gre. s. cant. 4.

Herodes.

Iudæi. HErodes primus rex Iudæorum alienigena natione Idumæus, cuius tempore natus est Christus, quem ipse volens occidere sustulit innocentes: typus est populi Iudæorum, qui persequuntur christianos: & idem mortuus designat destructionem populi Iudæorũ. Matth. 2. a. Hila. s. Mat. cão. 2.

Carnales. Hæretici. Principes Iudæorũ. Herodes tetrarcha filius superioris, qui duxit Herodiadẽ vxorẽ fratris sui, designare potest carnales, & etiam hęreticos, aut infideles, qui peruersam amplectuntur doctrinã. Matt. 14. a. Mar. 6. b. 8. b. Luc. 3. a. 9. a. 13. f. vt autem occidit Ioannem Baptistam, designat principes Iudæorum, Christum & veritatem persequentes. Idem vt gauisus est viso Christo, typus est Iudæorum, qui demum ad fidem veniunt. Luc. 23. a. Ori. s. Mat. cap. 14. Hila. s. Mat. cão. 14. Amb. s. Luc. 23.

Indulgẽtes corpori. Herodiani sunt, qui dicunt, nimium indulgendum esse corpori: ideo aduersantur Christo. Matt, 22. b. Mar, 3. a. 12. b. Ori. s. Matt. ho. 25.

Herodias.

Ori.s.Mat.cap.14. Hila.s. Mat.cão.14. — Peruersa doctrina.

HErodias vxor Philippi, quę trāsiuit ad Herodem tetrarcham fratrem viri sui: quę adulterio incestum coniunxit: fecitq; decollari Ioannem Baptistam. Typus est peruersæ doctrinæ & infidelitatis, quę semper nititur veritatem ė medio tollere. Matthæ.14.a. Marc. 6.c. Luc.3.d.

Hie.s.Mar.6. — Synagoga.

Designat etiam synagogam adulteram: quæ tamen mater est puellæ, hoc est, ecclesiæ. Marc.6.b.

Herodion.

Arist.9.d hist.aīa.18 Arno.s.ps.103. Hie.ad Suniā.& Fretellam. &.s. Iob.39. — Effusores sanguinis.

HErodion, siue Herodius, auis, quæ latinė dicitur ardeola, quæ petit lacus & fluuios, vnde cibum quærat: est candida, & colore pulchro: secundum aliquos est fulica. Quidam vero aiunt esse genus accipitris, volans ad alias aues occidēdas. Iuxta Hieronymum est miluus: computatur inter aues immundas. Designat eos, qui veloces sunt ad effundēdum sanguinem. Leui.11.b. deut.14.b. Iob.39.b. ps.103.

Gre.31.mor.6. — Electi.

Herodion, vt habet paruum corpus, sed densioribus pennis fultum: vnde & celeriter volat, quia paruum est quod grauat, multum vero quod leuat, designare potest electos, qui quādiu in hac vita sunt, sine quantulocūq; culpæ contagio esse non possunt. Sed cum eis parum quid inest quod deprimit, multa vero virtus bonæ actionis suppetit, facile in superna sustolluntur.

Gre.21.mor.15. — Antiqui patres.

Designat etiam antiquos patres, qui ad ea quę potuerunt intelligendo perspicere, valuerunt etiam viuendo peruolare.

Rup.6.s.Mat. — Christus.

Designat etiam ipsum Christum, cuius domus est conuersatio apostolica. ps.103.

Hethalon.

Hie.s.Eze.47. — Pœnitentia.

HEthalon.i. contritio mansionis, aut formidabilis mansio, siue inuolutio eius: aut iuxta Hieronymum, incunabula mœroris: terminus terræ promissionis in plaga aquilonari post mare, designare potest pœnitentiam, quæ sequitur amaritudinem peccati. Eze.47.c.

Hiel.

Glo.ord.s.3.reg.16. — Religiosus apostata.

HIel.i. viuit Deus, siue vita Dei, vel viuens Deo: fuit vir, qui reędificauit Hiericho subuersam à Iosue: iuxta cuius imprecationem perdidit primogenitum suum, & nouissimum filium. 3.reg.16.g. Typus est religiosi, redeuntis ad pompas seculi.

Hiericho.

HIericho.i. luna, vel mensis: aut odor eius: ciuitas in tribu Beniamin, non longe à Iordane, quam primam cepit & destruxit Iosue post transitum Iordanis: quam etiam reædificauit Hiel. nu.22.a.26.a.31.b. Iosu.2.a.5.a.6.a.3.reg.16.g.

Ori.s.Iosu.ho.1.6.7 &.s. Matt.ho.13.&.s. Luc.ho.34. Aug.1.q.ī euāge.28. & epist.118. & cont. fulgentium. Hie.s. Matt.20.&.s. ps.86. Cyril.4.s. Ioan.28 — Mundus. Pompæ seculi. Hierusalem.

Hiericho typus esse solet huius mundi: ideo sita est in infimo loco: quia res huius mundi & terrestres infimum obtinēt locum: & interpretatur luna, quę continuė in suo lumine mutatur, vt plenius designet hunc mundum perpetuę mutabilitati subiectum: vt autem muri Hiericho sonantibus tubis corruerunt: ita defensiones vitiorum, & rerum mundanarum per Christi prędicationem corruunt. Iosu.2.a.6.a.4.reg.2,d. Matt.20.d. Mar.10.g. Luc.10.e. 18.f.19.a. designat etiam huius seculi pompas: & destruit Hiericho, qui abrenunciat Satanæ & mundi pompis: reędificat vero, qui reuertitur ad vitia: & amittit primogenitum in fundatione, & nouissimum in portarum positione: quia & fundamenta fidei, à quibus bona ædificia inchoare, & claustra bonę actionis, quibus perfici debuerat, perdit. 3.regū.16.g. vt vero destructa est, & anathemati tradita, designat Hierusalem terrenam.

Rup.s.Hose.2. Amb.ser.87. — Gentilitas.

Vt autem erat Hiericho sterilis, & mittente Eliseo salem in aquam, facta est fructifera, designat gentilitatem prius sterilem, & per apostolorum prædicationem factam bonorum operum fœcundam. 4.reg.2.d.

Glo.ord.s.2.reg.10. — Anathema pœnitentiæ.

Designat etiam Hiericho anathema pœnitentię, cum videlicet pœnitentes ad tempus separantur: quod indicatum est, quando iussit Dauid manere in Hiericho nuntios, quibus precisæ erant vestes & barba. 2.reg.10.b.

Gre.ho.2. — Mortalitas.

Hiericho potest mortalitatē nostram significare, cui appropinquauit Iesus, quando factus est homo. Luc.18.f.

Hierobaal, uide Gedeon.

Hieroboam.

Hier.epistol. frater Ambrosius. — Hæresiarcha. Diabolus.

HIeroboam.i. impugnans, vel obiurgans populum vel multiplicans populum: primus rex decem tribuū Israel, quas separauit à tribu Iuda: & cōflatis vitulis aureis, eas à cultu Dei traxit ad idololatriā. Typus est hæresiarcharum, & diaboli. 3.reg.11.e.12.e.14.c.2.par. 10.c.11.c.13.c. Tobi.1.a. Eccl'ici.47.d.

Hierusalem.

Hierusalē

Hierusalem.i. visio pacis, aut visio perfecta: vel cōsummata, siue timor perfectus, aut cōsummatus: Ciuitas metropolis Iudæorū, & totius orientis longe omniū clarissima & antiquissima, quæ tēpore Abrahæ Salē dicebatur: cuius rex erat Melchisedec: postmodum vero amplificata à Dauide, & filio eius Salomone. Dicta est etiam Iebus, à Iebusæorū gente: ex quibus postmodum factū est nomen Hierusalem. Sunt in ea præcipui duo colles: mons Sion, in quo erat arx munitissima Iebusæorum: quam cepit Dauid, & fortiorem reddidit: quæ pars peculiariter dicebatur ciuitas Dauid: Alter est mons Moria, ad quem peruenit Abraham à Geraris trium dierum itinere, vt ex mandato Dei filium immolaret: vbi postmodum admirandum illud templum à Salomone constructum est. Erat eius pars in sorte Beniamin, pars in sorte Iudæ: vnde factum est, vt nunc sortis Beniamin, nunc Iudæ legatur. Quod non sine mysterio factum est, vt designaretur has duas tribus in vero regno Iudæorum permansuras, reliquis à rege Roboam separatis. In ea Christus multa operatus est mysteria, ac tandem ibi, vt opus redemptionis perficeret, crucifigi voluit, ac tertia die resurgere. Demum à Tito Romanorum imperatore destructa est, in vltionē videlicet mortis Christi. Hierusalem secundum aliquos interpretatur hęreditas ipsis. Vide Salem.

Ecclesia militans. Hierusalem designare sæpe solet ecclesiam militātem: super quam vidit visionem Isaias: & in ea lugetur pro terrena Hierusalem lapsa, hoc est, pro Iudæis, & peccatoribus: & gaudetur pro ipsa ecclesia, q̄ vocatur soliū dñi. Iosu.15.g.18.d. Iudi.1.d.19.c.3.reg.10.a.11.a.p̄s.64.78.89.115.121.124.136.146. Eccl'tę.1.a.cant.3.d.6.a.Isa.1.a.7.a.10.c.22.c.30.d.31.c.36.a.40.a.41.g.49.e.52.c.66.c.Iere.3.f.4.b.6.a.11.a.17.c.Eze.14.g.16.a. Ioel.2.g.Amos.1.a.2.b.Abdi.d.Soph.1.a.3.d.Zachar.2.a.8.a.d.12.a.13.a.14.b. Dicta est autem prius Iebus, postea vero Hierusalem: quia prius est quod animale, deinde quod spiritale: vnde prius ædificata est ciuitas à Cain, quia prius est anima terrena, q̄; cœlestis. Ori.s.Iosu ho.21.& s.cant.ho.3.&.s.Isa. ho.8.&.s. Iere.ho.6 &.s. Ezec. ho.5.6.& s. Mat ho.26. Hie.s.Eze.16. Aug.s.p̄s.61.64. Gre.s.canti.3.6.

Gloria cœlestis. Designat etiam Hierusalem cœlestem ciuitatem piorum, quæ verē visio pacis dicitur: vbi omnes sancti visione quieta & perpetua diuinitatis fruuntur: qua ratione significat etiam multitudinem angelorum, quæ nunc ædificatur & reparatur per introductionem animarum sanctarum: & post iudicium erit completa. p̄s.50.64.86.115.121.123.127.134.136.146.147. Isa.24.d.33.d.49.d.65.c.66.c.cant.2.b.Zach.9.b.14.b.Mar.15.d.Gala.4.d. Hebrę.12.f.Apo.3.c.21.a.c. Hęc describitur in latere, cum eius dignitas per prædicatorem imprimitur in terreno corde. Ezech.6.a.40.a. Ad hanc Hierusalem non infertur onus sabbato, quia non inducuntur in eam peccata. Iere.17.c. Ori.s.Matt.ho.1.13.14.35.&.s.cāti. ho.3. Hiero.s.Isa.49. &.s. Eze.16. Geor. vene.cāt.1.to. no.7.cap.32. Aug.s ps.121. Gre.26.mora.5.&.s. Eze.ho. 12. Cyril. 4.s.Ioan.51.

Virgo Maria. Hierusalem peculiariter dicitur beata virgo Maria, quæ ponenda est in principio lætitiæ. psalm.136. Rup.7.de diui. offici.25.

Paradisus terrestris. Hierusalem quoq; significare potest locū paradisi terrestris, in alto & sublimi positū: vbi homo in magna tranquilitate viuebat, sed inde descendit peccando in Hiericho, hoc est, in huius mundi miserias. Luc.10.e.p̄s.67.127. Gala.4.d. Basi.ho.in.lakisis. Orig.s.Iosu.ho.6.& s.Luc.ho.34. Arno.s.p̄s.121. Hila.s.p̄s.67.

Ordo ecclesiasticus. Hierusalem quoq; designare potest ecclesiasticum ordinem sacerdotū: in quibus esse debet visio pacis. Eze.14.a.16.a. Mich.1.a. Ori.s.Eze.ho.5.

Anima. Hierusalem pręterea dicitur anima in gratia existens, in qua est visio pacis, & contemplatio diuinorum. Et generaliter anima dicitur Hierusalem, quam scrutatur Deus lucernis. Et ipsa anima prius in gratia existens, & postea in hęresim prolapsa, est Hierusalē, pro qua non est, qui roget. p̄s.50.78.146.147. Isa.40.a.64.d. Iere.15.b.17.c.thre.4.b. Eze.16.a. Abdi.d.Soph.1.c.3.d.Zach.2.a.8.a.Luc.19.f. Arno.s p̄s.78.146. Ambr.s.Luc 21. Ori.s. Luc.ho.38.& s.Iere.ho.10. Hie.s.Isa.64.&.s.Iere.17.&.s.Eze.16.

Continentia. Hierusalem, quam suadebat deserere Rabsaces, promittens esum de vinea & ficu, & potum cisternę proprię. Isa.36.c. designat continentiam, quam suadet diabolus deserere, vt vacemus voluptatibus internis & externis. Cyril. de adorati.in spū sancto.

Populus Iudæorū. Conciliabula hæreticorum. Hierusalem, quę occidit prophetas, est terrena, & ipse populus Iudæorum lapidās eos, qui ad se missi sunt. Mat.23.d.Luc.13.g.21.d. Hæc etiam faciunt detrahendo aliqui in Hierusalem, quæ est ecclesia. Isa.41.b.Eze.16.a. Et Hierusalem data in aceruos arenę, designat conciliabula hæreticorum. Iere.9.d. Ori.s.Mat ho.26. Hie.s.Isa.69.

Hilaris, uide Exultare.

Hin.

Hin est mensura quædam liquidorum, continens duos coros Atticos, hoc est, duos sextarios Italicos. Exo.29.g.nu.15.a.28.a.Eze.4.c.45.g.46.c. Hie.s.Eze.4.

Sanguis Christi. Hin vini quarta pars sanguinem Christi in quatuor euangelijs prędicatum designare potest. Leuiti.23.c. Isy.s.Leui.23.

Hinnire, Hinnitus.

Laudantes Deum. Hinnire proprium est equorum: & hinnitus est ipsa vox equorum.

Hinnient de mari, qui saluati fuerint, cum fideles liberati de mundo prę lætitia clamabunt Hie.s.Isa.24.54.

mabunt laudantes Deum.Isa.24.c.Et hinniens sterilis est ecclesia ex gentibus,gaudens pro salute adepta.Isa.54.a.Iere.31.a.

Gre.31.morr.19.27. Hinnitus equi,quẽ circundat Deus collo eius,est vox prędicationis firmata in p̄dicatore. Est etiã confessio fidei,in his pręcipue,qui eam confitent̃ coram aduersarijs.Iob.39.d. Prædicatio. Confessio fidei.

Hiero.s.Iob.39.&.s. Amos 6. Hinnitus pugnatorũ apertam diaboli designat impugnationẽ. Iere.8.f. Et hinnitus equi superbiam diaboli & hęreticorum.Iob.39.d.Amos.6.c. Impugnatio diabo. Superbia.

Hie.s.Iere.5.13. &.s. Amos.6. Hinnientes ad vxorem proximi sui sunt,qui signa ostendunt libidinis,& cõcupiscentię. Iere.5.c.Et hinnitus Hierusalem designat insaniam libidinis,& idololatrię.Iere.13.d. Libidinis signa.

Hinniens equus emissarius sub omni supra se sedente, comparatur amico subsannatori: qui semper est molestus amicis.Eccl'ici.33.a.

Hinnulus.

HInnulus propriè est fœtus ceruorum,caprearum,damarum,& similium.

Ori.s.cant.ho.2.3. Amb.s.ps.118.ser.6. Gre.s.cant.8. Ber.s.cant.ser.55.73. Hinnulus ceruorum dicitur Christus,qui descendit à patriarchis:& potestatem habet vincendi omne venenum antiqui serpentis.cant.2.c.8,d.Iudæi autem vt serpẽtes sibilabant aduersus Christum:quos ipse superauit.Dicitur autem propter misericordiam hinnulus ceruorum,sicut propter iudicium caprea. Christus.

Ori.s.cant ho.3. Euch.q.in pro. Hinnulus gratissimus dici potest spiritussanctus. prou.5.d.vbi ab Origene dicitur pullus gratiarum. Spiritussanctus.

Gre.s.cant.4.7. Rup.s.cant 3. Hinnuli capreæ dici possunt apostoli, & prædicatores filij Synagogæ : vel prædicatores vtriusq; populi,qui in montibus contemplationis pascuntur,Canticor.4.b.7.b. In beata virgine significant virginitatem & fœcunditatem. Prædicatores. Virginitas cum fœcunditate.

Gre.24.mor.10. Euch.form. spũal.5. Hinnuli etiam capreæ gemelli designant electos:qui per humilitatem quidem paruos se se,ac peccatores intelligunt:sed eis per charitatem currentibus ,si qua obstacula de impedimento temporalitatis obuiant, transiliunt: & datis contemplationis saltibus , ad superna transcendunt.cant.4.b.7.a. Electi.

Geor.ven.cant.1.to no.7 cap.30. Beda.s.pro.5. Hinnuli quoq; ceruorum sunt,qui de nouo initiantur in via domini: vt currant ad montes,de quibus dicitur:Montes excelsi ceruis.Hinnulus quoq; gratissimus, est populus fidelis virtutum varietate delectabilis,& castæ fidei æmulatione succensus.pro.5.d. Recentes in fide.

Hiram.

Glo.ord.s.2.reg.5. HIram.i.vitæ celsitudo,vel albedo eorum,siue foramen,vel libertas eorũ,aut destruẽs, vel anathematizans:fuit rex Tyri,qui mittebat Salomoni ligna ad ædificationem templi.2.reg.5.b.3.reg.5.b.1.par.14.a.2.par.2.a.designat principes gentium venientes ad fidem,& adiuuantes ad constitutionem ecclesiæ catholicæ. Principes gentium.

Hie.s.Isa.3. Hiram etiam dicebatur artifex,& ædificator templi Salomonis, missus à rege Tyri. Hic erat natus patre Tyrio,matre Iudæa,vt designaret prædicatores, & ædificatores ecclesiæ non solum ex Iudæis futuros,sed etiam ex gentibus.2.par.2.c. Prædicatores.

Hiras.

Beda.s.gene.38. HIras.i.libertas,aut ira:vir Odollamites,pastor Iudæ filij Iacob.gen.38.a. vel interpretatur videns Deum,vel fratris mei visio: & designat Ioannẽ Baptistam , qui fuit nuntius Christi,& vidit ipsum,etiam digito demonstrans. Ioannes Baptista.

Hircus,uide Caper.

Hirundo.

Arist.9. de hist.aĩal. 7.& de generat.animal.6. HIrundo auis nota,quę æstate aduolat,hyeme vero deuolat, ac discedit:nidificat in domibus,humanam quandam intelligentiam in construendo nido referens: in nutriendis pullis æquitatem quandam seruat,ne bis alicui impartiat.Dicitur parere pullos cæcos, quibus ipsa medetur.Eadem madefactas summas alas pulueri inuoluit, atq; ita lutũ ad cõpingendum nidum facit.Estq; plurimum garrula.

Hirundo custodiens tempus aduentus sui confundit eos,qui non cognoscũt Deum vocantem,vt pœnitentiam agant,tempore sibi ad hoc concesso.Iere.8.c.

Basi.Exae.ho.8. Amb.5.Exae.17. Hirundo per suam diligentiam nidificans,& pullis visum reparans, designat in nulla indigentia esse desperandum,neq; ab operando cessandum.

Pullus hirundinis. Isa.38.c.Ponitur ad comparationem gementis, & inuocantis Deum.

Hispidus,uide Capillus.

Historia.

HIstoria est narratio & expositio rerum gestarum:propriè quidem earum,quibus is,qui narrat interfuit:non inuenitur in allegorijs: sed solum fit mentio de historijs regũ Persarum.1.Esdr.4.b.Esther.2.b.6.a.16.b. Histria

Histria, Histriatus.

Fortitudo cum temperantia. Histriatæ colūnæ dicuntur, quæ cum quibusdam valliculis fabre factę sunt, & decoratę. 3.reg.7.d. Possunt designare eos, in quibus splendet fortitudo simul cum temperantia, ac corporis maceratione.

Hodie, Hodiernus.

Hodie dicit diem, in quo sumus, hoc est, pręsentem: qui hodiernus dies appellatur.

Aeternitas. Hodie aliquando dicit tempus æternitatis, seu ipsam stabilitatem æternitatis: vt cū pater dicit ad filium. ps.2. Ego hodie genui te. Arno.s.ps.2.

Tempus gratiæ. Hodie tēpus grāæ significare potest: quo sanctificamur, vt posimus ad gloriā Dei peruenire. Exo.19.b.34.b. Leui.9.a.10.d. Mat.21.c. Luc.23.f. ps.2. Et hodie dicitur Deus scidisse regnum Saulis. 1.reg.15.f. quia dum mali imperāt, nox est: cū autē abscindunt, fit dies: vnde egresso Iuda dixit Christus. Ioan.13.d. Nunc clarificatus est filius hominis. Et hodie venire, & fugere de prælio. 1.reg.4.c. designat tempus illustrationis gratiæ ad deserendum errorem, & prędicandam veritatem propter Deum. Qui autem deserit, aut confutat errorem, & de facundia temporalem retributionem quærit, alio die venit, alio fugit. Amb.epist.39. Gre.s.1.reg.4.15.

Tempus resurrectionis. Hodie potest dici tempus resurrectionis, in quo fit regeneratio ꝓmissa: de qua potest dici à Deo. ps.2. Ego hodie genui te. Hila.s.ps.2.

Tempus seculi. Vsq; in hodiernum diem dicitur, quousq; seculum stat. Iob.6.b.28.d. Et hodie est nunc, vsq; ad consummationē seculi: de quo dicitur. ps.94. Hodie si vocem eius audieritis. Sed verum hodie est in æternitate. Cle.Alex.adhor.ad gentes. Au.2.ser. dñi ī mōt.

Splendor verbi Dei. Hodie interdum designat splendorem lucis verbi Dei: vt hodie comedunt cum Samuele, hoc est, in splendore lucis verbi Dei. 1.reg.9.b. Gre.s.1.reg.9.

Hodie venisse dicitur Samuel in ciuitatem, vt designetur prædicatorem raro in ciuitate videri debere. 1.reg.9.b. Gre.s.1.reg.9.

Hodie reperire Samuelem. 1.reg.9.b. est cū prædicator non est minor vita, q̄; fama, quando videlicet laudantur, & in eis opera laude digna inueniuntur. Non sic sunt sepulcra dealbata. Matth.23.c. Ioan.5.b. Gre.s.1.reg.9.

Hodie aliquando dicit tempus propinquum pręsenti: vt Hose.4.b. Corrues hodie: & corruet etiam propheta tecum.

Sicut hodie, sic & cras dicunt mali, omnia sperantes prospera. Isa.56.d.

Hœdus, quære Caper.

Holdai.

Pœnitentes. Holdai, siue cheldai. i. deprecatio domini: à quo accipitur aurum & argentum ad faciēdas coronas pontificis. Zach.6.c. Ibi dicitur postea Helem. Designare potest quadrigā equorum nigrorum, hoc est, pœnitentes: à quibus accipitur aurum ad coronam Christi. Hie.s.Zach.6. Rup.s.Zach.6.

Holocaustum, uide Sacrificium.

Holophernes.

Diabolus. Holophernes. i. fortis dux, fuit princeps militię regis Nabuchodonosor quem occidit Iudith. Typus est diaboli à beatissima virgine Maria superati. Iudith.2.b.7.a.10.d.12.b. Hie.ad saluinā.

Homo.

Homo est aīal ex corpore & anima rationali constitutum: secundū quas partes, variè sumit in allegorijs: vt dat homo exterior, & interior: nou⁹, & vetus: cœlestis & terrestris.

Deus pater. Homo pater familias aliquando dicitur Deus pater. Mat. 20.a.22.a. Idem est homo habens duos filios. Mat.21.c. Et homo durus appellat Deus ab illo, qui abscōdit talentū, hoc est, à populo Iudæorum: quia sine eorum lege, erat aliquos iustificaturus. Matt.25.c. Ori.s.Mat.ho.10.18.19.20.33. Hie.epist. beatitudinis.&.s.Mat.21.

Christus. Homo, quē tulit Deus, & posuit in paradiso, designat Chrm positū tanq̄; caput ī ecclesia, quam operat, & custodit. gen.2.b. Et ipse pręcipuè est ad imaginē Dei, q̄ est vnitus secūdum hypostasim imagini Dei. gen.1.c. Et ipse Chrs erat homo, quem expectabat paralyticus, vt mitteret eum in piscinā. Ioan.5.b. Isa.38.b. Idem Christus est homo habēs centū oues, hoc est, angelos, & homines. Luc.15.r8.a. Idem est homo rex, qui posuit rationē cum seruis suis. Mat.18.c.25.b. Et homo nobilis. Luc.19.b. Et homo pater familias. Mat 13.g. Et homo q̄ apparuit super rotas & aīalia. Eze.1.g. Et homo redimēs, & pauper ps.108. Idē est homo paratus ad ferendū hircum in desertū. Leui.16.e. Idem est homo, qui surrecturus erat de Israel. nu.24.c. Et homo, cuius inimici sunt domestici eius, est Christus. Mich.7.b. Mat.10.d. Et homo natus in Sion, quam ipse fundauit, est Christus. ps.86. Hila.s. Mat.cāo.27. Aug.1.de gen. cont. Mani23.&.s.ps.86. Amb.de initiat. myste.4.&.2.d̄ sacris.2 &.s.Luc.15.d̄ virg.3 Ori.s Matt.ho.7. & s.Leui.ho.9.&.s.nu.ho.18. Arno.s.ps.48. Beda.s.gen.1. Hie.s.Mich.7. Gre.s.Eze.ho.3.8.

Vir perfectus & spiritualis. Homo interdum designat virum perfectum & spiritualem, qui pręest volatilibus & bestijs, hoc est, rudibus & carnalibus. gene.1.d.2.b. ps.103. Iere.31.e. Ezechie.36.c. Zacha.2.a.8.d. Arno.s.ps.103. Hiero.s.iere.31.&.s.Iob.38.&.s.agge.1.

Gre.24.mor.8. Aug.f.ps.134.

Prophet. Sapiens.

Significat etiam prophetam,& ſapientē:vt terra abſq; homine erat gētilitas ſine prophetis. Iob.38.c.33.d.Cum autē iungunt homines & iumenta, ſumit homo pro magis rationali & docto:vt in eius cōparatione reliqui iumenta reputentur.Agge.1.c.ps.134.

Philo.1.allego. Ori.f.gen ho.1. &.f Leui ho.2.5.&.f.nu me,ho.24.&.f.ps.36 ho.1.&.f. Eze.ho.1. 3.f.Matt.cap.13. Hie.f.Iſa.56.& f.Eze.14.&.f.gala.3. Amb.2.de Abrah.8. & de virgi.3. Aug.83.q.51.

Mens. Ratio. Homo interior. Prudentia. Vires rationis.

Homo eſt etiā ipſa mens & ratio dn̄a,& non erat homo,qui operaret̄ terram,quū mens non exercebat ideam ſenſus.gen.2.b. Et hoīes dicuntur rationales,hoc eſt,ratione viuētes: vt qui ſecundū eam nō viuūt,non dicant̄ hoīes.Exo.9.b.11.d.12.b.13.a.19.b.Leuit.1.a.7.b.ps.32.146.Ier.4.f.Et ipſa mens,vel ratio aut aīa dicitur homo interior habens etiā ſua alimēta & indumenta,ſicut exterior.Ea enim,quę ſunt hoīs exterioris,ad interiorē referri poſſunt: vt dicatur interior etiā habere membra,quę habet exterior:vt aures,oculos, manus &c. Et cū dicitur,homo homo,deſignat̄ homo interior,& exterior.nu.30. Eze.1.g.14.a. Et homo ferens hircum in deſertum,eſt mens abijciens malas cogitationes. Leui.16.e.Iſa.56.a.Epheſ.3.d.Hic homo ſeminat ſinapi in agro ſuo:& inuenit theſaurum in agro.Mat.13.d.f.Prudentia etiam hic homo interior dici poteſt.Porro ſecundum diuerſa vitia datur homo iumentum:homo ſerpens:homo vipera,homo vulpes. Sed homo homo eſt, qui ſecūdum interiorem & exteriorem recte ſe habet:qui ſe peccet,corripitur à domino,vt emendetur.Ezech.29.b.38.f.Ionæ.3.c.Et homines multiplicati ſuper terram, deſignare poſſunt vires rationales in virtutibus multiplicatas.gen.6.a.

Philo.de plāt. Noe.

Aug.epiſ.120.

Virgo Maria.

Homo dicit̄ ſępe beata virgo Maria : vt cum Chrs dicit̄ filius hominis.ps.79. Et paſſim in euāgelio.Et dicit̄ Chriſtus filius hoīs,& nō homo,quia licet deſcēdat ex genere Adā,nō tamē ipſe eſt vetus homo:ideo nō eſt putredo,licet ſit vermis & nō homo.Iob.25.a.ps.21.

Ori.f.Leui.ho.9. Dioy.cœleſ.hier.15.

Angeli.

Homo etiam dicitur aliquando angelus:vt homo paratus ad ferendum hircū in deſertū intelligi poteſt angelus.Leui.16.e.Datur aūt humana forma angelis,quòd mente vigeât homines,videndiq; vires habeant ad ſuperna tendentes:ſublimiq; ſint ore, & erecto ſint ſtatu,& per naturam ad imperandum & regendum idonei.

Amb.ſer.2.

Ioſeph ab Arimathæa.

Homo accipiens granū ſinapis fuit Ioſeph ab Arimathęa, qui accepit corpus Chriſti ad ſepeliendum.Matth.13.d.

Amb.f.Rom.6.

Habens fidem, & puram vitam.

Homo nouus dicitur per fidem & purā vitam.Rom.6.a.Ephe.2.c.3.d.4.e.Col.3.b. Et hō cœleſtis eſt ad imaginem Dei factus,expers corruptibilis & terrenę eſſentiæ. Terreſtris vero é ſeminali materia,quam humum vocant,compactus eſt.Ideo cœleſtem non fictum dicit,ſed formatū ad imaginem,terreſtre vero figmentum irrationalis progeniem eſſe artificis.Primus aūt homo Adam dicitur de terra terrenus: ſecundus vero homo, hoc eſt, Chrs dicitur de cœlo cœleſtis.1.corin..15.f. Cœleſtis etiam homo erit in reſurrectione : non quia corpus,quod de terra factum eſt,non ipſum erit:ſed quia dono cœleſti iam tale erit,vt etiā cœlo incolendo,non amiſſa natura,ſed mutata qualitate conueniat.

Philo.1.allego.

Aug.13.ciui. Dei.23.

Hie.prolo f Matth. & f.Eze.1. Augu.1.de conſenſ. euange.6. Geor ven.cāt.1.to.tto.7.cap.22.29.

Matthæus. Marcus. Elementū aquæ. Māſuetudo & principatus Dei.

Hominis facies inter quatuor euangeliſtas, Matthęum deſignare poteſt, quia exordium euangelij à generatione humana cæpit.Eze.1.c.Secundum Auguſtinum vero deſignat Marcum,qui demoſtrat Chrm hominem.Ponitur autem à dextris, quia durat humanitas Chri. Deſignat etiam elementum aquæ , quia homo ſecundum animam rationalem eſt aqueus, vt ſit capax aquæ ſapientiæ ſalutaris.In archetypo vero,hoc eſt,in Deo deſignat manſuetudinem,& principatum in domo Iacob,in qua regnat Chriſtus.

Ori.f.Mat ho.35. Hila.f.Matt cāo.30

Moſes.

Homo amphoram aquę baiulans eſt Moſes ferens literam legis.Mar.14.b. Luc.22.a. Non eſt autem nominatus proprio nomine, quia Chriſtianum nomen nondum erat notū.

Ori.f.Eze.ho.1. & f Mat ho.20.&.f. Roman 3 6. Tert.de reſurrec. Arno.f ps.10.55. Hie.f. Sopho.1. Aug.f ps.8.&.de cōtinentia. Amb.f.Rom.6. Gre.4.mor.17.& 24 mor.2.8. Ricar.de.f. victo.2. de arca myſtic.17.

Peccator. Caro. Carnalis.

Homo vetus dicitur per diffidentiā,ſeu infidelitatē & malos actus. Homo etiā vetus dicit̄ caro peccatrix:aut ipſa vitia.Rom.6.a.Ephe.4.e.Et homo ſumit̄ ſępe pro hoīe veteri & carnali:vel pro hoīe exteriori,& pro ipſa carne,ſeu parte ſenſitiua & brutali:& hoīes multiplicati ſuper terram,ſunt carnales,qui generant filias,hoc eſt,concupiſcentias:& hominē carnalem delet Deus vt faciat Deum,aut ſpiritualem.gen.6.b.Exo.39.d. Leuit.13.a.ps.8.122. Et homines Aegypti ſunt homines mundani & carnales.Exod.8.e.Et etiam hoīes regionis Amorrhęorū.Exo.34.b.Et homo pacis,& etiā homo vnanimis eſt ipſa caro,q̄ ſtatim mouetur ad motū animi,niſi pars pudenda, q̄ aliquando eſt rebellis, & ſupplātat rationē.ps.40.54.55.Et homo,qui debet deficere,eſt humana & terrena ſapiēs. Soph.1.a.Iob.3.a. Et homo qui naſcitur ad laborem,eſt carnalis Iob.5.b.Et homo non habens veſtem nuptialē eſt peccator: & ſub vno intelliguntur omnes.Matt.22.b.Et ſecundū hominem ambulare eſt agere veterem hominē.1.cor.3.a.Et homo vetus dicitur putredo. Iob. 25. Iſti ſunt homines quorū opprobrium factus eſt Chriſtus.ps.21.vt homines moriuntur , qui in peccatum tanq̄; fragiles incidunt. ps.31.In homine veteri confidit,qui confidit in ſeipſo.Iere.17.a.

Arno f.ps.103. Baſi.f.ps.115. Hie.f.gala.3.

Minus docti.

Homines etiam dicuntur minus docti.ps.103. vt videlicet qui ſunt magis docti, pluſq; homines eſſe videantur.Et omnis homo dicitur mendax, ſecundū conditionē naturalem, qua non attingit ad ea, quę ſunt fidei. ps.115. Et ſecundum hominem dicit Paulus ſe loqui, quum docet rudia & craſſiora,quaſi lacte paſcens ſimplices.Gala.3.b.Eze.14.d.

Ori.f.Le.ho.1.5.&.f

Genus humanum.

Homo aliquādo dicit̄ genus humanū, & qui viuit adhuc vita mortali.Leui.1.a.5.a.Exod.33.d.Et

33.d.Et homo defcēdens ab Hierufalē in Hiericho fuit Adam,cum lapfus eft in peccatū : in — Iof.ho.6.&.f. Matt.
quo erat totū genus humanū.Luc.10.e.Et homo ineptus ad redimendū eft purus homo, q — ho.13.&.f. Luc.h.34
potius eget redēptione.p̄s.48.vnde non permittit homo effe in tabernaculo fœderis , qn̄ — Bafi.f.p̄s.48.
pōtifex intrat in fancta fanctorū:quia cū ibi poffunt effe,iā nō funt hoīes,hoc eft,mortales: — Hiero.f. Ifa.31. &.f. Iere.17.
Purus homo. — fed facti funt dij.Leui.16.d Homo & nō Deus dicit̄ Aegyptus,vt oftēdat̄ auxiliū hoīs fragi
Mortalis. — le.Ifa.31.a.Dani.7.a.Sic fumitur homo pro puro homine,cum dicitur. Iere.17.a.Maledictus
homo,qui confidit in homine.

Iudæi. — Homines domus dominæ Iofeph dici poffunt viri fynagogę.gen.39.c.Et homo,per quē — Hila.f. Mat.cāo.12.
fcādalū venit,eft populus Iudęorū,qui negauit Chr̄m,& alios negare cōpellit. Mat.18.a.Et — 18.&.f.p̄s.54.
homo vnanimis defignat Iudęos fub lege viuētes,quā Chriftus impleuit.p̄s.35.54. Et homo — Amb.f.Luc.4.11.
habēs fp̄m immundum eft populus Iudęorū.Et idem eft, à quo exierat immundus fpiritus — Arno.f.p̄s.35.
per datam legē : fed poftmodum reuerfus eft in eos:& facta funt nouifsima eorum peiora — Beda.f.Exo.19.
prioribus.Luc.4.e.11.c.Homo etiam ad differentiam gentilium dicitur Iudæus.Exo.19.b.

Homo,per quē fcandalū venit,eft hęreticus.Mat.18.a.qui etiā eft homo vnanimis,fed mq; — Ori.f.Matt.ho.22.
Hæreticus — fimulat fe,aut putat feruare legē Chr̄i.p̄s.54. Idē eft homo leprofus.Leui.14.a.Et homo ini
micus,qui fuperfeminat zizania.Mat,13.d.Homo aūt ppinquus,qui nō fufcitat femē fr̄is,eft
Sermo hæreticus. — fermo hęreticus,qui etiā oritur ex facra fcriptura:fed nō generat filios Chr̄o.deut.25.c.

Antichriftus. — Homo,quem rogat propheta non confortari.p̄s.9.Intelligi poteft Antichriftus. — Chry.f.p̄s.9.

Iudas. — Homo vnanimis Iudā apertē demōftrat,q erat difcipulus Chr̄i:& magnificauit aduerfus — Hila.f.p̄s.54.
eū fupplantationē.p̄s.54.Idem dicitur homo pacis:quia pacis ofculo tradidit Chr̄m.p̄s.40. — Arnó & Au.f p̄s.40

Pilatus. — Homo paratus ad ferendum hircum in defertum, defignare poteft Pilatū:qui dimifit Ba — Geor.ven.cāt.2.to-
rabbam,crucifixo Chrifto.Luc.6.b. — no.3.cap.15.

Ociofus. — Homo habens manum aridam defignat illum,qui ociofus eft à benefaciendo: qui cura- — Ori.f.Ifa.ho.6.
tus à Chrifto,incipit bene operari.Luc.6.b.

Diabolus. — Homo inimicus,qui fuperfeminauit zizania , eft diabolus qui & iniquus homo dicitur. — Ori.f.Iere.ho.1.
Mat.13.d.p̄s.44.55.139.Idem dicit̄ homo, & non Deus.Eze.28.b.vt oftēdatur nihil poffe ad — Arno.f.p̄s.42.
uerfus Deum,nec etiam aduerfus homines,nifi quantum Deus permiferit.

Vnus homo fit ē duobus, qn̄ deftruit̄ ī hoīe corpus p̄cti,& hō exterior fubijcit̄ īteriori. — Amb.de infti.virgi.

Homicida, Homicidium.uide interficere.

Honeftus, Honeftas, Dehoneftare, Inhoneftus.

HOneftus dicitur honore & dignitate plenus:& honeftare eft decorare, & honore affi
cere:Dehoneftare vero contrarium.vix habet locum in allegorijs, cum fit morale, &
rarum in facra fcriptura.

Dehoneftat Deus inclytum fuper terram, quum illa oftendit effe turpia,in quibus hoīes — Hie.f.Ifa.23.
gloriantur:vnde eos erubefcere facit,& exprobrabiles reddit.Ifa.23.b.

Honor, Decus, Honorare, Honorificare, Venerari, Honorabilis, Inhonorare.

HOnor eft reuerentia,quam alicui exhibemus in virtutis teftimonium.dicitur etiam ho
nor interdum dignitas,fiue magiftratus.Item dn̄ium.p̄s.8.Gloria & honore coronafti
eum,Laus.Sap.5.a.Finem illorū fine honore.Præmium. Efther.6.c. Hoc honore condignus
eft.Reuerentia.Efther.1.d.Deferant maritis fuis honorē.Salutatio.1. Mac.12.f. Accepit eum
cum honore.Subfidium.Tobi. 4.a.Honorem habebis matri tuæ. Sic honorare eft retribue
re,Reuereri,Salutare,Sucurrere.

Bene operari. — Honorē affert Deo,q opera iuftitię facit:& q̄ tribus pfonis rectē fentit.p̄s.28. Honor aūt — Bafi.f.p̄s.28.ho.1.&
Chr̄i eft illi ab animabus fidelibus.p̄s.44.Honorat Deum de fua fubftantia , qui omne quic — f.p̄s.44.
quid operatur,non hoc fuis viribus,ac meritis,fed fupernæ gratiæ tribuit.Pro.3.b. — Beda.f.pro.3.

Colere Deum, & fapientiam. — Honorare patrem & matrem eft colere patrem Deum,& fapientiam,feu diuinam cog- — Cle. Alex.6. ftrom.
nitionem,quę etiam eft propter fe expetenda.Exo.30.b.Mala.1.b.

Honoratus Chr̄s p ecclefiam. — Honoratus Abraham,propter Saram,defignat Chriftum honoratum per ecclefiam,quā
redemit.gen.12.d.20.d.

Templū Hierufalē. — Decus Iacob dici poteft tēplū Hierufalē:& oīs Iudęorū nobilitas,q̄ fublata funt.Ier.10.d. — Hie.f.Iere.10.

Agere offic.fuodig. — Honorificare minifteriū fuū eft agere,quæ decent officium fuum.Rom.11.b. — Ori.f.Rom.11.

Gentiles. — Honorabilis filius dicit̄ Ephraim,defignans gentiles pręlatos Iudæis.Iere.31.d. — Hie.f.Iere.31.

Imago Dei. — Honor hoīs eft imago Dei,fecūdū quā excedit reliquas corporeas creaturas.p̄s.48.p.5.b. — Bafi.f.p̄s.48.

Cōtundēs De⁹ fap. — Decus eft Dei inter fapientes,quia ipfe cōfundit fapientes & hęreticos.Iere.10.a. — Hie.f.Iere.10.

Officia & eleemofy nę. — Honor in fcripturis non tantum in falutationibus & officijs deferendis, quantum in ele — Hie.f. Matt.15.& ad
emofynis,ac munerum oblatiōe fentitur. Honora,inquit apoftolus.1.Timo.5.viduas,quæ — Gelantiam.
verē viduę funt:hic honor donum intelligitur.Sic presbyteri funt duplici honore honoran
di:& pater & mater.Mat.15.a.

Hie.s.Isa.43. In honorẽ vasa sunt boni in ecclesia.2.Timo.2.c.Et honorabilis Israel in conspectu Dei sunt apostoli grati Deo.Isa.43.a.Et honorabilis vultu ablatus à Iudęis,est habens scientiam legis.Isai.3.a. Boni. Apostoli. Habẽs sciẽtiã legis.

Arno.s.ps.98. Honor regis dicuntur,qui regem honorant.ps.98. Honorantes regem.

Ori.s.Mat.cap.15. Hie.s.Isa.29. Honorat populus labijs Deũ,quũ Iudæi gloriant̃ de cultu Dei exteriori:& cũ habẽt verba legis,sed nõ sensũ.Isa.29.d.Mat.15.a.Mar.7.a.Ipsi etiã inhonorarũt Chr̃m.Ioã.8.f.Rõ.2.d. Gloriantes Iudæi de exteriori cultu.

Gre.s.1.reg.2. Honorans Eli filios magis q̃; Deum designat sacerdotes docẽtes sectari temporalia, cõtẽpto Christo:vel prælatum dantem dignitates beneficia carne coniunctis, solum vt ditẽtur.1.reg.2.f. Sacerdotes docentes sectari temporalia. & dãdtes bñficia.

Hila.s.Mat.cão.14. Sine honore existens ꝓpheta in pr̃ia sua,est Chr̃s inhonoratus ĩ Iudęa. Mat.13.g. Ioã.8.f. Christus inhonoratus in Iudæa.

Hie.s.Nahum.1. Inhonoratus est, qui colit idola.Nahum.1.d.Hoc est hæretici cum suis erroribus. Hæreticus.

Glo.int.s.Exo.12. Honorabilis est dies septima Phase sicut prima, propter honorem passiõis & resurrectionis Christi.Exo.12.c.

Venerationis sacræ lamina,Exo.39.e.vide lamina.

Hora.

Hora licet olim acciperetur pro cuiusuis temporis parte: vt annus diuidebatur in quatuor horas,veris,æstatis,autũni,hyemis: peculiariter tamẽ hora dicitur vicesima quarta pars diei naturalis.Et aliquando sumitur hora pro tempore.

Ori.s.cãt.ho.2. Augu.83.q.64.&.s. Ioan.tract.8. Hora sexta,qua Christus crucifixus est,concordat cũ die sexta, qua homo creatus est,& cum sexta ætate.Et hora sexta venit ad puteũ,designans horam passionis,qua venit ad puteum miseriarũ.Ioan.4.a.19.c.Mat.27.e.Mar.15.c.Luc.23.d.Et hæc hora passionis est, quãdo dignatus est Chr̃s agnoscere matrẽ ,de qua dixerat,Ioan.2.a.Nondum venit hora mea. Hora crucis Chri.

Ori.s.Mat.ho.10. Hie.aduer. Iouin.2. &.s.Mat.20. Au.d ver.dñi.ser.59 Gre.ho.19. Fulgen.epis.7. Rica. de.s. victo.de stat.interio.hoĩs.35. Horæ operariorũ,qui vocati sunt ad vineã,sic distribui possũt: vt hora prima sit ab Adã vsq; ad Noe,hora tertia à Noe vsq; ad Abrahã:hora sexta ab Abrahã vsq; ad Mosen : hora nona à Mose vsq; ad Chr̃m:hora vero vndecima à primo aduentu Chr̃i vsq; ad secundum: vel hora prima est tempus pueritiæ:tertia,adolescentia,vel iuuentus:sexta,ætas viri perfecti:nona,senectus:vndecima,decrepitudo.Mat.20.a.vel considerãtur diuersi profectus: mane est illuminatio veritatis,tertia inchoãte calore est acceptatio bonitatis: sexta cũ est ęstuatio caloris,est feruor dilectionis: nona quũ est temperamentũ caloris,est abominatio vanitatis:vespera est refręnatio cupiditatis,& hebetatio prudentiæ carnalis. Diuersus euum.

Amb.s.Luc.15. Horę diei duodecĩ designãt duodecim discipulos Chr̃i,diuersis donis fulgẽtes.Ioã.11.b. Apostoli.

Ori.s.Mat.cap.14. Hora pręteriẽs designat tẽpus legis prophetarũ:quod p̃terijt, adueniẽte Chr̃o.Mat.14.b. Tempus legis.

Aug.s.Ioan.trac.21. Quum dicitur Ioan.5.d.venit hora & nunc est,quãdo mortui audient vocẽ filij dei.&c. Ibi hora sumit̃ pro tẽpore,ab ea videlicet hora, qua Chr̃s dixit, vsq; ad tẽpus iudicij. Nam totũ hoc est hora,quũ mortui per infidelitatem aut peccatũ audire possunt vocem filij Dei & viuere.Sic de toto hoc tempore ait Ioan.epis.1.cap.2.c.Filioli nouissima hora est. Tempus vsq; ad iudicium.

Gre.s.1.reg.9. Hora eadem ,qua promiserat Deus Samueli , ostendit Saulem , vt demonstret per hoc perfectum illum esse,non solum corpore,sed etiam mente.1.reg.9.c. Perfectio mentis & corporis.

Gre.ho.36. Hora cœnę finẽ mũdi designat:quia ĩ illã cœnã cœlestẽ nõ ĩtroducũt̃, nisi iusti.Luc.14.d. Finis mundi.

Gre.30.mor.24. Hora dimidia datur silentium in hac vita: quia perfecta tranquillitas contẽplationis hic haberi non potest.Apo.8.a. Breuis quies huius vitæ.

Hordeum, Hordeaceum.

Hordeũ est,quod habet aristã mordaciorẽ tritico,nec facilè potest à palea spoliari:vnde panis,q. fit ex hordeo,est multo asperior,q̃; panis triticeus : & magis deseruit hordeũ ad pastum iumentorũ,q̃; hoĩum:pręcedit aũt messis hordei triticeam messem.

Ori.s.gen.ho.12. Cle.Alex.6. strom. Hiero.s.Isa.30. &.s. Eze.4.45. Aug.s. Ioan.trac.24 Isy.s.Leui.27. Hordeum & hordeacei panes, difficiliorẽ sermonem significare possunt & literã ac doctrinam legis veteris,quę pręcedit nouam, vt hordeũ pręcedit triticum.gen.16.c.Exo.9.g. Mat.15.d.Ioan.6.a.Et vt hordeum est cibus iumentorum,asperitatẽ habens, quibusdã quasi aculeis,designat asperitatem pręceptorum legis veteris datę in cibum Iudæis,tanq̃; iumentis:qui filium Dei negant.Leui.27.c.Eze.4.c.13.d.45.d.Hose.3.a. apoc.6.b. Are.s.apoc.6. Difficilior sermo scripturæ. Litera legis.

Amb.s.Luc.9. Potest etiam hordeũ designare simpliciorem,minusq; exactam doctrinam,quę cibus est rudiorum,& subtiles sensus percipere minimè valentium.Ioan.6.a.Ioel.1.c. Simplicior doctrina.

Hie.s.Isa.28. Aug.s.apoc.ho.6. Hordeum pręterea designat Iudęos,vel primores ecclesiæ: qui si peccent, plaustris sunt triturandi,& serris.Isa.28.g.Potest è diuerso minores in ecclesia significare, secundũ q hordeum imperfectius est tritico.Apo.6.c. Iudæi. Maiores in ecclesia. Minores.

Horeb, uide Sinai.

Horma.

Horma.i.destructio,siue anathema,aut rete,seu retiaculũ, siue dedicatũ, aut cõsecratũ: locus vbi filij Israel vicerunt Chananæum,qui habitabat in meridie.nu.14.g.21.a.

Horrere,

Horrere, Horror, Inhorrore, Exhorrere.

Horror est tremor quidam, cum totum corpus frigore, vel pauore cõtremiscit, & succussatur. Horrere autẽ est vel frigere, vel timere, cum illo tremore: vel est cum pili aut setæ in animante eriguntur.

Christus. Splendor diuinorũ. Angeli. Horribilis crystallus designat Chrm̃, q in iudicio terribilis apparebit malis, mitis bonis. Eze.1.f. vel designat splendorẽ diuinorũ, & puritatẽ, sed quę ex parte intelligant. Designat etiam horribilis crystallus angelos, qui nobis miseris sunt pauendi. Horribile etiam dicit nomẽ Dei in gentibus, hoc est, Christus faciens mirabilia: vnde timeat à gentibus. Mala.2.a. Hie.s.Eze.1. Gre.s.Eze.ho.7. Hie s.Ioel.2.

Dies resurrectionis & iudicij. Horribilis dies est dies resurrectionis Christi: & dies vniuersalis iudicij, quãdo omnes ma li pauore tabescent. Ioel.2.g.

Tribulatio ecclesiæ. Terror iudicij. Horror tenebrosus Abrahę circa solis occasum, designat tribulationem ecclesię futurã tempore Antichristi. Gen.15.c. Designat etiam terrorem iudicij: sicut etiam horribiles tenebrę, quę fuerunt in terra Aegypti. Exo.10.f. Idem designat horror nimius regum, & populorum Aegypti. Eze.32.c. Et horribilis aspectus rotarũ, hoc est, scripturæ sacræ est, quia ipsa scriptura sacra omnibus reprobis gehennæ supplicia minatur. Eze.1.e. Aug.16.ciui.Dei.24 Amb.2.de Abra.9. Gre.s.Eze.ho.6.

Fuga vanarum cogitationum. Inhorrent pili carnis transeunte spiritu. Iob.4.c. quia ante compunctionis vim cogitationes superfluæ fugiunt: vt nihil fluxum, nihil iam remissum libeat: quia afflictam mentem etiam contra semetipsam visitationis intimæ seueritas inflãmat. Gre.5.mora.24.

Pauor occultæ contemplationis. Horror visionis nocturnæ. Iob.4.c.7.c. Est pauor occultę contemplationis: in qua quãuis extremum aliquid de Deo mens conceperit, in consideratione tamẽ eius magnitudinis inhorrescit, & magis metuit: quia ipsis contemplationis eius vestigijs se imparem sentit. Gre.5.mor.21.

Hæretici. Horribilis populus sunt hæretici blasphemi, quia nihil blasphemia horribilius. Isa.18.a. Et horrendũ, quod vidit Hosee in domo Israel, est idololatria, & etiã hæreses Hose.6.d.13.a. Hiero.s. Isa.18.&.s. Hose.6.

Dæmones. Horribiles etiam dicuntur maligni spiritus qui bonis mentibus pauendi sunt, atq; fugiẽdi. Iob.20.d. Haba.1.b. Gre.15.mor.13.

Infernus. Horror sempiternus est ĩ inferno. iob.10.d. quia eius ignibus traditi, & in supplicis dolorem sentiũt: & in doloris angustia pulsantes se semper pauore feriuntur: vt & quod timẽt tolerent, & rursum, quod tolerant, sine cessatione pertimescant. Horrẽdo igitur modo erit illic in reprobis dolor cum formidine, & flamma cum obscuritate. Sic dicuntur mali turbandi timore horribili. Sapi.5.a. Horribilis quoq; terra est infernus. Isa.21.a. Gre.9.mor.48.

Synagoga non credẽs diuinitatẽ Chri. Exhorrẽs vxor Iob halitũ eius. Iob.19.c. designat synagogã, q̃ Chrm̃, quẽ videbat hoĩem Deũ credere expauit: & carnalibus sensibus dedita, incarnationis eius mysteriũ nõ agnouit. Gre.14.mor.22.

Horreum.

Horreum est locus destinatus ad custodiam frugum, aut etiam aliarũ rerum preciosarũ.

Corda sanctorum. Dona spiritussancti. Horrea dici possunt corda sanctorum, vbi reconditur doctrina sacra, & etiam preciosa spiritussancti munera. gen.41.f. Pro.3.b. Ioel.1.d. Glo.ord.s.gen.41.

Sacra scriptura. Horreum etiam dicitur sacra scriptura, vnde omnes spiritalia sumere debent alimenta: & hæc sunt horrea publica, ex quibus peculiariter sustentari debent sacerdotes. gene.41.g. 47.e. Hęc etiam sunt horrea benedicta. deut.28.b. Beda.s.gen.41.

Cœlum. Horreum, in quod reconditur triticum à paleis segregatum, est cœlũ, vbi electi colligũtur. Rut.2.d. Mala.3.c. Matt.3.c.13.d. Luc.3.d. pro.3 b. Beda.s.pro.3.

Ventres pauperum. Horrea diuitis, quæ ipse demolitur, sunt ventres pauperum. Luc.12.d. Chrys.s.de diuit, & Lazaro.ho.2.

Hortari, Adhortari, Exhortari.

Hortari est verbis aliquem ad aliquid faciendum impellere, aut etiam consilium dare ad rem aliquam aggrediendam.

Incitãtes ad cupidi. Adhortantes ad pugnam sunt incitantes ad exercendas cupiditates. Exo.32.d. Philo. de temulẽtia

Prædicatio apostolorum. Prædicatio hæreticorum. Exhortatio ducum. Iob.39.c. In bonum quidem, est prędicatio apostolorum & apostolicorũ virorum aduersus vitia & cupiditates. In malum vero est prędicatio hæresiarcharum contra fideles: vel incitatio capitalium vitiorum, quasi ex ratione impellentium. Hie.s.Iob.39. Greg.31. moral.26. 31.33.

Hortus, Paradisus, Hortulanus.

Hortus est locus siue in agro, siue etiam in vrbe arboribus & oleribus consitus.

Deus pater. Hortus deliciarũ dici potest Deus pater, aut ipse filius plãtatus à patre: & varia ligna sunt diuinæ perfectiones, quibus pascuntur beati: & ibi est lignum vitæ, & lignum scientiæ boni & mali. gen.2.b. Et pater est paradisus, in quo plantata est arbor vitæ, quę est filius: & dicitur esse in medio paradisi, quia est media persona in trinitate. Geor. ven. cantic.r. ton.7 cap.21.&.cãt. 2.ton.2.cap.4.

Ecclesia. Hortus domini dicitur ecclesia, quæ & hortus voluptatis. gen.2.b. cant.4.d.4.a. Isa.51.a. 61.d. Ioel.2.a. Apo.2.b. Hæc producit flores recenter conuersorũ: est hortus conclusus, quia charitatis vallo circũquaq; munitur, ne inter numerum electorum reprobus aliquis ingrediatur, dicitur etiam paradisus malorum punicorum. Amb.epist.42. Hie.s.Isa.51. Au.11.de gẽ ad lit.25 & 12.de gẽ.ad lit.34 Beda.s.gen.2. Gre.s.cant.4.

Aug.8.d gē.ad lit.5. Hie.s.Eze.28. Geor.ven.cāt.1. tō. 7.cap.21.

Paradisus Dei vel paradisus voluptatis est locus fœlicitatis: vbi manant deliciæ à Deo tanq; à fonte totius fœlicitatis.gen.2.b.Eze.31,c.Et paradisus Dei, in quo fuit lucifer,est status gratiæ in cœlo.Eze.28.c. Fœlicitas.

Philo.1.allego.

Paradisus etiam voluptatis est vita iustorum, vel beatorum,cuius quatuor flumina sunt virtutes:& ligna disciplinę. Vel paradisus voluptatis est ipsa virtus:& est ad orientem:quia nec occidit,nec extinguitur: ponit Deus in eo hominem, quia mentem collocat in virtute.Genes.2.b. Vita iustorum. Virtus.

Amb.exhor.ad virgin & d ilti. virgi.9 Rup.s.cant. 4.

Hortus conclusus dicitur virgo:hortus quidem, quia dat fructum bonorum operū:conclusus vero:propter carnis integritatem.cantic.4.d. Hęc peculiariter dicuntur de beatissima virgine Maria. Virgo. Maria.

Philo.de mundi opificio.& de plā. Noe. Tert.aduer.marc.4 Amb.s.Luc.13.& de virgi.1. & d Isaac.5. & d bono mortis.5. & de paradiso.1. Hie.s.Isa.58. Au.12.d. gē.ad.li.34

Horti dici possunt animæ fidelium: & corda sanctorum,per custodiā munita,& per castitatis odorem florida.Et horti,ī quibus sedet Christus,& sponsa ecclesia quiescit,sunt animæ iustæ,in quibus delectatur Christus:cuius deliciæ sunt esse cum filijs hominum. Paradisus quoq; voluptatis est spiritalis quędam regio animæ,hoc est,principalis vis animæ:quæ est plena ceu plantis,innumeris opinionibus.nume.24.a.cantic.4.d.5.a.6.a.8.d. Isa.58.d. Ieremi.31.b.Ezech.36.g.Ioel.2.a.Luc.13.d.Hortus autem dissipatus est anima, quæ prius erat ī gratia,& postea peccauit.thre.2.b. Gre.s.1.reg.14. Anima.

Beda.s.gen.2.

Paradisus etiam voluptatis dici potest corpus humanum:in quo est lignū vitę sensus prudentię,& fluuius est doctrina:quæ ducitur in hominem ex quatuor constantē,quasi in quatuor capita diuisum,hoc est,frigidum & calidum,humidum & aridum.gen.2.b. Corpus humanum.

Ori.s.ps.36.ho.1. Amb.epist.41. Hie.s.Iere.29. Gre.s. Eze.ho.8.14. Ber.ser.paruo.61.& s.cant.ser.23. Geor.ven.cant.1.tono.7.cap.13.

Hortus pręterea dicitur sacra doctrina: quæ dicitur paradisus deliciarū,propter sensuū spiritualium delicias:vbi etiam virēt spes & bona opera.Est etiam hortus sensus historicus sacræ scripturæ,continens creationem,reconciliationem,& reparationem. Et hortus conclusus est lex diuina consita omni genere arborum:quia omnis doctrina,omnisq; disciplina in diuina lege sub mirabili cortice continetur.Ideo dicitur hortus clausus:& etiā propter mysteria,quę in ea clauduntur.genes.2.b.3.b.13.c.cant.4.c.5.a.8.d.Eccl'ici.24.d.Ieremię.29.b.Amos.9.d. Sacra scriptura.

Amb.de.virgi.3. Gre.s.canti.6.

Hortus nucum significare potest prophetas, & perfectorum congregationem:& etiam ipsum sacerdotium,pręcipue veteris legis.cant.6.d. Prophetę. Perfectorū cōgreg. Sacerdotium.

Ori.s.ps.36.ho.1. Hie.s.Isa.1.

Hortus olerum est carnalis intelligentia legis, & hortus sine aqua,est litera legis sine sensu spirituali.3.reg.21.a.Eccl'tę.2.b. Isa.1.g. In tali horto erant illi,quibus dicebat apostolus. Gala.3.a. quū spiritu cęperitis,carne consummemini. Litera legis.

Hie.s.Isa.1.20.65.

Hortus etiam olerum sunt voluptates,aut loca voluptatis, in quibus immolant hæretici.Et ipsa doctrina hæretica,etiam est hortus olerum:Hi sunt etiam Adonidis horti.3.regū.21.a.4.reg.21.d.Esther.1.a.7.c.Eccl'tę.2.a.Isa.1.g.65.a.66.e.Amos.4.c. Voluptates. Loca voluptatis.

Tert.aduer. marc.4 Phil.de plant. Noe. Cle.Alex.5.stroma.

Hortus pręterea dicitū aliquando mundus:& in hunc hortū granū sinapis est missum,quādo Chrs venit in mundū. In hoc etiam horto est lignum vitę Chrs.gen.2.b.Luc.13,d. Mundus.

Amb.s.Luc.13.

Hortus etiam in quem missum est granum sinapis,designare potest hortū, vbi captus est Christus:& etiam hortum,vbi fuit sepultus.Luc.13.d.Ioan.18.a.19.g. Hortus vbi capt' est Christus,vel sepult'.

Ori.in diuers.ho.10

Hortulanus dici potest Christus,qui varias in ecclesia cōserit virtutum ac donorum spiritussancti plantas.Ioan.20.d. Christus.

Glo.ord.s.thre.2.

Hortus dissipatus dici potest Iudęa,quę prius erat velut deliciæ Dei, sed postea destructa est.Thren.2.b. Iudæa.

Hoseas, uide Oseas. Hospes, Hospitari, uide Aduena.

Hostia, quære sacrificium. Hostis uide Aduersarius.

Humerus, Scapulæ.

HVmerus est illa pars corporis,à qua depēdent brachia, quę etiam alio nomine vocatur armus: Scapulæ etiam sunt humeri in parte dorsi. Super humeros autem vel scapulas solemus onera imponere.

Ber.ser.4.s.qui habi.

Scapulæ Dei,quę non illi competunt,nisi secundū metaphoram,promissionem duplicē designare possunt,nempe vitæ quę nunc est,& futuræ.ps.90. Promissiones Dei.

Amb.s.Luc.15. Hie.s.Isa.9. Greg.22.mora.4.& hom.34.

Humerus Christi humanitatē eius designat:quę potest dici humerus sinister: vt diuinitas eius sit dexter.Isa.9.b.22.f.Et in humeris portauit Chrs ouē, cum portauit crucē,in qua crucifixus est possunt:etiam humeri fortitudinem eius aut passionem, & brachia crucis significare.Luc.15.a.Scapulis quoq; obumbrat per crucem:& quia dum portat,defendit.ps.90. Humanitas Christi. Fortitudo Christi. Crux.

Dioy.cœlest. hier.15.

Humeri in angelis, vim eorum operatiuam designare possunt. Vis angelorū operat.

Gre.s.1.reg.9. Hie.s.Isa.66.

Humeri Saul in bonum, designare possunt fortitudinem bonorum prælatorum.1.regū.9.a.10.d. Et paruuli portantur in humeris, quando simplices fauore diuino sustentantur à prælatis.Isa.66.d. Fortitudo bonorū prælatorum.

Humeri

Opera,& labores. Humeri figuram habere possunt operum,& laborum,secũdum quod in eis onera portamus.gen.9.d.49.c.Exo.12.e.Isa.47.a.Ezech.41.a.g. Et in humero librum Dei portare,est sacram scripturam operando perficere.Iob.31.d.Humeri autem lacerati designare possunt vim bené operandi dissolutam.Eze.29.b. Ori.s.num.ho.5. Hie.de vest.sacer.& s.Eze.29.41. Phil.de.vit.Mosis.3

Præconia prophetarum Humeruli sub basibus præconia prophetarum,quibus euangelica & apostolica scriptura,necui legentium in dubium veniat confirmatur,significare possunt.3.reg.7.e. Gre.21.mo.15.&.22.mor.2.

Concordia ferentiũ iugum Christi., Humerus vnus designat concordiam ferentium iugum Christi,& socialem vitam, quæ habet secum patientiam.Sopho.3.b.Iob.31.b. Hie.s.Sopho.3. Gre.21.mor.15.

Honorantes Chr̃m Super humeros imponunt pallium,qui Christum honorant,& qui onus verbi Dei suscipiunt.gen.9.d.Exo.28.b. Amb.de Tobi.20.

Temporalis potẽtia malorum. Humeri Saulis in malum designant temporalem potentiam malorum prælatorum.1.reg.9.a. Gre.s.1.reg.9

Ferentiũ onera diaboli. Humeri in malis sunt,quibus ferunt onera diaboli,& peccatorum.Isa.9.a.10.f. Ezec.25.b.Ponuntur autem humeri in signum superbiæ,& violentiæ.Eze.34.e. Hie.s.Isa.9.

Anima Humeri,in quibus ferimus onera peccatorum,designare possunt ipsam animam, à quibus humeris aufertur onus,cum remittuntur peccata.Isa.14.f.

Obediẽtia gentium Humeri Philistim.Isa.11.d.designant obedientiam gentium in suscipienda fide. Glo.ordi.s.Isa.11

Humor, Humere, Humectus.

HVmor est aqua,aut alius liquor:humere autem est madidum aut humidum esse.

Charitas. Diuinũ auxilium Humor,quo crescunt herbę,designare potest charitatem,aut perseuerantiam, quæ cum desunt,arescunt herbæ.Matth.13.a.Luc.8.a.Designat etiam humor diuinum auxilium, sine quo scirpus,hoc est,hypocrita virorem non habet.Iob.8.c.Iere.17.b. Gre.ho.15.&.8.mo.27.

Peccatum ex loquacitate. Humor fœdus & concrescens in seminifluo,designare potest peccatum,ex nimia loquacitate proueniens.Leui.15.a. Glo.ordi.s.Leui.15.

Hypocrita. Humectus scirpus est hypocrita:qui habet quendam virtutis virorem,qui siccatur adueniente sole,hoc est,diuino iudicio.Iob.8.c. Gre.8.mor.33. Hie.s.Iob.8.

Mentes terrenorum Opera voluptuosa. Humentia loca,in quibus dormit Behemoth.Iob.40.c.sunt terrenorum hominum mẽtes,quas humor carnalis concupiscentiæ, cum replet, fluidas facit.Sunt etiam opera voluptuosa.Vel sunt loca genitalia libidinem designantia. Gre.33.mor.15.

Humilis, Humilitas, Humiliare, Deprimere.

HVmilis est abiectus,contẽptus,& demissus.Humile enim dici solet depressum,&quod à terra non alté extollitur:vt vites:& loca humilia sunt depressa.Et humilitas est contraria altitudini.Est & humilitas virtus:& humilis studiosus.Humiliare autem affligere,cõprimere,Deprimere.

Christus. Humilis in primis dicitur Christus,qui ait de seipso.Matth.11.d.Discite à me, quia mitis sum,& humilis corde.Et ipse dicitur humiliatus fuisse in passione:& humiliatus nimis: qui etiam factus homo humilia dicitur respicere.ps.87.112.141.Isa.53.a. Glo.inte.s.Isa.53

Subiiciẽtes se oĩbus Ecclesiastici. Humiles spiritu sunt,qui se omnibus subijciunt propter Deum:& ad hos respicit Deus.ps.33.137.Dani.3.f.Et humiles,quibus Deus dat gratiam,sunt ecclesiastici à doctrina ecclesię non recedentes.Iacobi.4.b. Basi.s.ps.33. Hie.s. Dani.3.&.s.Amos.2.

Sacerdotes despecti à populo Humiles fiunt sacerdotes,quum despiciuntur à populo: quia ipsi non seruant pactum Dei.Mala.2.b. Glo.inte.s.Mala.2.

Nõ liberat homo Humilitas Mosis dicentis:Quis ego sum,vt educam populum?Exo.3.c. designat nõ esse hominis sed Dei,à diabolo liberare. Glo.inte.s.Exo.3.

Omnia infirma in mũdo. Humile regnum,vel infirmum Iudæorum in Babylone.Eze.17.d.designat in Babylone hoc est,in hoc mundo nihil forte & sublime esse posse. Et humilis statura vineę designat paruum imperium Sedechiæ.Ibid.b. Ori.s.Eze.ho.12. Hie.s.Eze.17.

Abiectio per pœnitentiam. Humiliatio est abiectio per pœnitentiam,& fieri sicut paruulum: & humiliant animas suas,qui opera pœnitentiæ exercent.Et in hac humilitate consolatur spes.Dicuntur etiam humiliari,qui aduersis & tentationibus affliguntur.ps.37.114.135.Isa.58.a.Et in veritate humiliatus est,qui ad salutem est humiliatus.ps.118.Et humiliari sub manu alicuius est subijcere se illius correctioni:vt Agar humiliauit se dominę suæ.gen.16.b. Basi.s.ps.37.114 Amb.s.ps.118. ser.9.10.12. Hie.s.Isa.58.

Dans Deus cognitioné huius exilij. Conuincẽs superbos philosophos. Destruens Iudæos. Humiliat Deus,cum dat cognitionem huius exilij:& subleuat ad desiderium cœlestium. Et humiliat affligendo in hac vita,vt postea subleuet.1.reg.2.b.ps.89. Humiliat etiam gloriosos terræ,cum conuincit superbos philosophos,& fidei subijci facit.Isa.45.a.Et humiliatur mons,cum gentes se subijciunt fidei.Sic oculi sublimium deprimuntur.Isa.5.d.40.a. Et humiliauit Deus lignum sublime,cum destruxit Iudæos: & eleuauit lignum humile, cum conuertit gentiles.Eze.17.g.Ita Christus positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Luc.2.e.Et humiliat Deus hunc,hoc est,pharisæum,&populum Iudaicum:& exaltat hunc, hoc est,publicanum,& gentilem populum.ps.74. Gre.s.1.reg.2. Hie.Cypri.&.s.Isa.40.45.&.s.Eze.17. Aug.s.ps.74

Gre.ſ.1.reg.2. Arno.ſ.pſ.71. Ori.ſ.Luc ho.12. Hie.ſ.Iſa.26.

Humiliat Deus,cum ſynagogam à priſtino honore deponit.1.reg.2.b. Et humiliat calũniatorem,hoc eſt,abijcit populum Iudaicum.pſ.71.Et humilitate humiliata eſt ciuitas, cũ deſtructa eſt Hieruſalem.Iſa.32.d.Et humiliare montes & colles eſt abijci Iudæos. Idem eſt tumultum alienorum,& ciuitatem ſublimem humiliari.Iſa.25.b.26.a.29.a.40.a.Luc.3.a. Deponens ſynagogam.

Aug.ſ.pſ.146.

Humiliat Deus peccatores vſq; ad terram, cum ſuperbos philoſophos & hęreticos ſacram ſcripturam contemnentes,non ſinit intelligere,niſi terrena, & quæ ſenſibus percipiuntur.pſ.146. Abſcondere ſcientia a ſuperbis.

Gre.ſ.1.reg.7. Arno.ſ.pſ.88. Hie.ſ.Iſa.13. Aug.ſ.pſ.71

Humiliati Philiſtim.1.reg.7.d.ſunt dæmones victi à fidelibus:de quibus dicit apoſtolus. 1.cor.6.a.An neſcitis,quia angelos iudicabimus? Et.1.cor.15.g. Abſorpta eſt mors in victoria.Et humiliauit Deus ſuperbum & calumniatorem,& arrogantiam fortium, quum vicit Chriſtus diabolum in paſsione.pſ.71.88.Iſa.13.c.25.d. Victi dæmones.

Caſsia.lib.5.cap.2.

Humiliat Deus potentes terræ,cum paſsiones noxias,quas expugnare cupimus, ſibi dominationem ac tyrannidem ſęuiſsimam in noſtro mortali corpore vendicantes, facit indagini noſtræ,atq; expoſitioni ſuccumbere.Iſa.45.a. Subiicientes paſsio.

Ori.ſ.Leui.ho.8. Iſych.ſ.Leui.13.

Humilior ſpecies lepræ eſt,quum quis factus eſt ſeipſo deterior:deiectamq; facit animã ſuam.Idem ſunt humiliores valliculæ in lepra.Leui.13.a.14.e. Deiectio ſui.

Aug.ſ.pſ.43.

Humiliata dicitur in puluere anima noſtra,cum patimur perſecutiones ab ijs, qui ſunt puluis.pſ.43.Sic humiliauerunt eccleſiam perſecutores,ſiue gentiles,ſiue Iudęi. Iſa.60.c. Pati perſecutiones.

Arno.ſ.pſ.93 Hie.ſ.Iſa.51. Aug.ſ.pſ.142.

Humiliare populum Dei eſt contemnere virtutes.pſ.93.Sic humiliantes Sion ſunt faciẽtes animam peccare.Iſa.51.c.Et humiliat in terra vitam,qui ad terrena inducit. Et humiliat Deus peccatores vſq; ad terram,cum eos punit in terrenis.pſa.142.146. Humiliatus & humiliata,ſunt deſpicabiles facti per confuſionem peccatorum.thren.2.b. Et humiliata oſſa ſunt virtutes peccando abiectæ.pſ.50. Contẽnere virtutes. Facere animam peccare.

Aug.epiſ.59

Humilitas falſa eſt eorum,qui videri volunt humiles,vt hypocritæ.Coloſ.2.d. Hypocriſis.

Hie.ſ.Iſa.2.3.

Deprimentes faſciculi ſunt rationes hæreticorum grauantes ſimplices.Iſa.58.c. Et humiliatus dicitur vir,qui ſe ſubijcit idolis & erroribus:qui etiam poſtea humiliatur,cum à Deo punitur.Iſa.2.c.5.d.57.b. Rationes hæreticorum.

Humiliant mulieres,qui eis impudicè vtuntur. thren.5.c. Fornicantes.

Hie.ſ.Hoſe.7.

Humiliatur ſuperbia Ephraim in facie,cum hæretici publicè confunduntur.Hoſe.7.c. Cõfunci hæretici.

Hur.

HVr.i.libertas,ſiue albedo,aut foramen:filius Caleb.1.par.2.c.

Gre.ſ.1.regũ. 15.&. ho.33

Eſt alius Hur,qui creditur maritus Mariæ ſororis Moſis, qui aſcendit cum Moſe in montem,& ſuſtentabat manus eius orantis.Exo.17.c.24.d.Deſignat perfectos exemplo legem ſuſtentantes.Deſignat etiam ſpiritum ſanctum, qui cum Chriſto legem ſpiritaliter intellectam leuem reddidit.Item deſignat facientem orationem feruentem. Perfecti. Spiritus ſanctus. Orans feruenter.

Eſt & Hur ciuitas Chaldęorum,quæ interpretatur ignis,vel lumen: & deſignat incendium vitiorum:vnde eduxit dominus Abraham.gen.11.d.15.b. Incendium vitiorũ.

Hus.

Gre.1.mor.9. Hie.ſ.Iob 1. Chryſ. de patientia Iob.ho.2.

HVs.i.conſilium,aut lignum,vel conſiliator:nomen prouinciæ, quæ dicitur Syria Damaſci,dicta ab Hus filio Aran:in qua prouincia habitabat Iob iuxta Hieronymum:licet Chryſoſtomus dicat eſſe in terra Eſau:deſignat corda vitæ conſilijs dedita: in quibus habitat Chriſtus,qui eſt Dei ſapientia.Iob.1.a. threnor. 4.d. Significat etiam humanitatem Chriſti. Corda iuſtorum. Humanitas Chriſti.

Gre.1.mor.26.

In terra Hus habitat Iob,cum electus ſolerter figit mentem in vitæ conſilio: & ſeſe in omni actione circumſpiciendo conſiderat.Iob.1.a. Circumſpectio

Hyacinthus.

Pli.37.natu.hiſto.9 Hie.ſ.Eze.16. Geor.vene.canti.3.ton.8.cap.3. Phil.de congre.&c. Hie.de veſte ſacerd. &.ſ.Eze.16.

HYacinthus eſt flos quidam,& genus violæ colorem habens obſcuræ purpuræ:vnde nomen habet hyacinthinus color,qui & hyathinus dicitur. Eſt & hyacinthus gemma,colorem habens amethiſto gemmæ non abſimilem, ſed tamen dilutiorem. Dicitur hic lapis præſtare gratiam obtinendi ea,quæ petuntur.

Hyacinthus aërem ſignificare poteſt:vt veſtis hyacinthina ſacerdotis à capite vſq; ad talos ſit aër diffuſus à cœlo vſq; ad terram.Exo.25.a.26.a.27.c.28.a.35.a.36.a.38.c.39.a.Et ex hac ſignificatione refertur ad ſuperna & cœleſtia ſignificanda. Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.5. Aer.

Iſych.ſ.Leui.8

Hyacinthina vitta humanitatem Chriſti deſignare poteſt,inſeparabiliter coniunctam diuinitati.Leui.8.b. Humanitas Chriſti.

Gre.ſ.cant.5.

Hyacinthus,vt habet colorem cœleſtem,& precioſus admodum eſt lapis, munus æternæ retributionis deſignat:vnde manus ſponſi plenę hyacinthis dicuntur.canti.5.d.quia qui cunq; illius opera pio corde imitantur,fœlicitatis æternæ muneribus in retributione ditãtur.Et quia Chriſtus omnia,quę fecit,ad gloriã patris retulit:& p opera quæ fecit, noſtros ad cœ- Gloria cœleſtis.

Simon Zelotes. adcœlestia quærenda sensus erigit. Sunt etiam hyacinthi causæ spirituales: vel sensus mystici inclusi in miraculis Christi. Erat hyacinthus vndecimum fundamentum ciuitatis cœlestis: & designat Simonem Zelotem, qui erranti turbæ veritatis cognitionem inferebat, zelum ad id, quod optimum est, accommodans. apoc. 21. f. Rup. s. cant. 5. Aretas. s. apoc. 21.

Conuersatio cœlestis. Cœlum. Hyacinthus etiam designare potest cœlestem conuersationem, contemplationem cœlestium, spem cœlestium, ingressum etiam in cœlum, deniq; cœlum ipsum. Et hyacinthina tunica sacerdotis, est cœlestis & pura vita. Exod. 28. a. 36. a. 38. c. 39. a. Et hyacinthus in superhumerali amorem cœlestium designat. Hyacinthina vero vitta, desiderium, & spem cœlestiũ. Exo. 28. f. Gre. 30. mor. 10. Gre. Nysse. de vita Mosis.

Ratio rerum sublimium. Hyacinthina tunica sacerdotis potest etiam designare rationem rerum sublimium, quæ solis patet sacerdotibus. Hie. de veste sacer.

Charitas proximi. Hyacinthinę ansule cortinarum tabernaculi, charitatem proximi designare possunt, & spem cœlestium. Exo. 26. a. 36. b. Glo. ordi. s. Exo. 26

Parati ad cœlestia pdicanda, vel suscipienda. Hyacintho calciari est pręparatum esse ad prædicationem euangelicam, vel ad susceptionem doctrinæ euangelicæ. Eze. 16. b. Calciantur etiam Hyacintho, qui præparati sunt in occursum domini rapi, & ad cœlestia regna festinant. Ori. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 16.

Corpora gloriosa. Conuersatio cœlestis. Hyacinthinæ pelles tabernaculi designare possunt corpora gloriosa, & conuersatione cœlestem cum carnis mortificatione. Designant etiam confessorum liuores, quos pro Christi fide sustinuerunt. Exo. 25. a. 26. c. 35. a. 36. a. Gre. Nysse. de vita Mosis. Euch. for. spũal. 10.

Promissio hæreticorum. Hyacinthus in indumento idolorum, designat hæreticorum promissionem, qua sectatoribus suis cœleste pollicentur regnum. Ier. 10. b. Eze. 23. a. Hie. s. Iere. 10. & s. Eze. 23.

Dæmones. Superbia. Hyacinthina inuolucra mercium Tyri, designare possunt aëreas potestates. Ezech. 27. e Hyacinthinę vero loricę superbiam dæmonum, & membrorum eius exprimunt. Apoc. 9. d Hie. s. Eze. 27. Rup. 5. s. apoc.

Hyades.

HYades sunt stellæ septem in fronte tauri, quę cum oriuntur aut occidunt, pluuias generare solent. Oriuntur autem in vere, quando sol incalescere incipit, & nos clarius illustrare: oriuntur quidem tunc cum ipso sole: Autumno vero oriuntur occidente sole.

Doctores. Hyades a pluuia dictæ, doctores sanctos designant, qui ad statum vniuersalis ecclesiæ, quasi in cœli faciem, deducti, super arentem humani pectoris terram sanctę prædicationis imbres fundunt: & splendore scientiæ illustrant, feruoremque charitatis accendunt. Iob. 9. a. Gre. 9. mor. 8. Euch. for. spũal. 3.

Hiræna.

HYæna est animal colore lupi, sed hirsutius, & iuba per totum corpus pręditum, ipsius lupi magnitudine: solet capere canes vomitionem hominis imitando: & sepulcra effodit humanæ carnis auida, cadaueraq; eruit, nihilq; immunditiæ est, quo non vescatur: fertur genitale fœmineum & masculinum habere: quod tamen refellitur ab Aristotele. Est animal crudele, nocturnum, & immundum. Arist. 8. de histo. ani mal. 5. & de gen. ani mal. 6. Hie. s. Iere. 12.

Adulteria Hyęna, vt fertur mutare sexum, designare potest adulteria: ad quæ non prorumpit is, qui ab hiæna abstinet. Cle. Ale. 2. pęda. 10.

Iudæi Hyæna, vt est animal crudele, & immundum, &c. Typus est Iudæorum. Iere. 12. b. Ori. s. Iere. ho. 8

Idololatria. Hyęnę spelunca idololatriam significare potest. Iere. 12. b. Cle. Ale. 2. pæda. 10.

Hydria, Lagena, Laguncula.

HYdria est vrna, seu vas aquarium, sicut & lagena, & laguncula.

Corpus Christi. Laguncula, quam confregit dominus. Isa. 10. g. designare potest corpus Christi in passione vulneratum. Hie. s. Isa. 10.

Corpora martyrũ, & fidelium Lagenę, quas ferebant milites Gedeonis, & pugnando fregerunt, designant corpora martyrum, quæ confracta resplenduerunt, vt lampades, quæ erant intra lagenas. Vel generaliter designant fidelium corpora, quę franguntur vel per labores, vel per martyrium. Iudi. 7. e. Amb. 1. de spũsan. 13 Aug. q. in Iudi. 49. Gre. 30. mor. 33.

Feruor spũssancti. Laguncula vini feruorem spiritussancti designare potest. 1. reg. 10. a. Gre. s. 1. reg. 10.

Euangelia. Hydrię quatuor replętę aqua. 3. reg. 18. f. designare possunt quatuor euangelia: in quibus baptismi sacramentum, quod in nomine sanctę Trinitatis datur, habetur pręceptum.

Homo. Mens. Hydria, in qua erat modicum farinæ. 3. reg. 17. b. dici potest homo vel mens habens legẽ naturalem. Et hydria implenda aqua, est mens implenda timore. Ber. s. cant. ser. 14

Lex vetus. Sex ætates. Sex virtutes. Hydriæ sex legem veterem designare possunt: quæ prius continebat aquam, hoc est, sensum literalem: quæ conuersa est per Christum in vinum, hoc est, in sensum spiritualem. Ioã. 2. a. Vel designant sex ętates mundi: in quibus non defuit prophetia per aquam designata. Vel possunt sic ordinari: vt prima hydria sit contritio, seu compunctio: secunda confessio tercia eleemosynarum largitio: quarta iniuriarum remissio: quinta afflictio corporis: sexta obedientia præceptorum. Vel hydriæ sex sunt, sex obseruanda nobis ad purificationem Aug. s. Ioan. trac. 9. Ber. ser. 1. dominicæ 2. post octa. Epipha. & ser. paruo. 12.

conuer-

conuersationis, nempe silentium, psalmodia, vigiliæ, ieiunium, opus manuum, carnis mũditia. Horum, quatuor debet quisq; exercere propter seipsum, hoc est, propter suam disciplinam: opus vero manuum propter proximum, ne quem grauet, sed magis habeat, vnde tribuat necessitatem patienti: carnis munditiam propter Deum, vt illi placeat, & eius volũtatem faciat. Possunt etiam hydriæ sex designare homines in hoc mundo existentes. Et hydria, quæ conteritur super fontem, est homo, qui moritur. Eccl'ię.12.c. Hydriæ etiam sex erant antiqui patres, fortes quidem, sed nondum perfectam scientiam habentes.

Ori.4 periar.2. Hie.f. Ecclten. 12. Gre.1.Eze.ho.6. Rup.2 1.Ioan. — Homines. Antiqui patres.

Hydria, quam ferebat Rebecca in scapulis.gen.24.b. secularem scientiam designare potest, quæ fertur in scapulis, hoc est, in elata facundia. Et inclinare hydriam, est captiuare intellectum in obsequium fidei. Et ponere eam in vlnis, est operari secundum legem fidei. Designat etiam hydria mensuram scientiæ.

Ori.f.gen.ho.10 — Scientia secularis.

Hydria, quam reliquit Samaritana. Ioan.4.c. Est amor terrenarum voluptatum relinquẽdus. Est etiam cupiditas, quæ submittitur, vt ad voluptatem haustam de profundo perueniat. Qui enim non prępmiserit cupiditatem, non perueniet ad voluptatem.

Aug.83. q. 64. &.f. Ioan trac.25. — Amor voluptatum.

Lagunculas nouas infirmas ipsa humanitate conscientias: vel certè hæc terrena corporũ vascula, non inconuenienter accipimus. Iob.32.d. de quibus apostolus ait.2.cor. 4.b. Habemus thesaurum in vasis fictilibus. Et generaliter laguncula, est homo fragilis. Isa. 30.c. Iere. 13.b.19.c.

Gre.23.mor.11. — Conscientiæ. Corpus.

Lagena figuli contrita doctrinam hæreticorum significare potest: Vel etiam Iudæos cõtritos & destructos. Isa.30.c. Iere.13 b.19.c.

Hie f. Isa.30.&.f. Iere.19. — Doctrina hæreticorum. Iudæi

Hydropicus, Hydropisis.

HYdropisis est morbus, qui Latinè dicitur aqua intercus, quòd sub cute aqua nascatur, qua corpus turgescit, nasciturq; ex praua hepatis dispositione, sitimq; immodicam in hydropico generat.

Designare potest inordinatas concupiscentias: vt concupiscentiam carnis, oculorum, & superbiam vitæ: Significat etiam fluxum carnis exuberantem. Luc.14.a. Peculiariter autem designat auaritiam: quia auarus quò amplius acquirit, eò ardentius sitit: vnde dominus ante domum pharisæi hydropicum curauit: quia pharisæi auari erant. Luc.14.a.

Chry.f.1.cor.ho.14 Gre.14.mor.5. — Concupiscentia inordinatæ. Auaritia.

Hyems.

HYems significat partem anni frigidissimam, quæ media est inter autumnum, & ver: solent in ea tempestates abundare, & plantæ sine folijs horrere, ac intra se retrahi.

Hyems designare potest tempus passionis Christi, à tempore videlicet, quo Iudęi aduersus eum coniurarunt, vsq; ad aduentum spiritussancti, quando flores apparuerunt in terra nostra. canti.2.c.

Ori.f.cant.ho.2.3. Ber.f.cant.ser.58 — Tempus passionis Christi.

Vt autem hyeme sunt dies breues, & vmbræ magnæ, & frigus vigens, tempus synagogæ designatur, & tempus ante aduentum Christi: quando tempestas.i. atrocissima diaboli tyrannis vigebat: & adueniente Christo transijt hyems. canti.2.c.

Amb.4.Exae.5.& d Isaac.4. Cyril.4.f.Ioan. 28. Gre.f cant.2. — Tempus ante aduentum Christi.

Hyems aliquando indicat tristitiam pœnitentiæ. Matth.24.b.

Isyc.f.Leui.4. — Tristitia pœnitẽtiæ.

Hyems etiam, vt est impedimentum fugę, tristitiam de rebus temporalibus designare potest: & curas seculi tristes: & tempus frigescentis charitatis. Matth.24.b.

Aug.1.q.in euan.37 &.2.de cõs.euan.77 Hie.f.Mat.24. — Curæ seculi.

Timor, qui non est cum charitate, est hyems recedens adueniente luce, & feruore charitatis. canti.2.c.

Ber.f cant.ser.58 — Timor.

Hyems significare solet tempus vitæ præsentis, & tempus tribulationis, & tempus tentationis, & tempestatis fluctuantis animæ. Et vt hyemis tempore arbores carentes folijs aridæ videntur: Ita iusti in pręsenti vita, & in tribulationibus non videntur viuere. gene.8.d. canti.2.c. Isa.18.d. Et formica parat ad hyemem cibos, cum quis parat sibi doctrinã, qua subsistere possit in tribulationibus. pro.6.a. Zacha.14.b. Iob.37.a. Potest etiam designare tẽpus iudicij, ad quod in ęstate huius vitæ parandi sunt cibi: quia tunc non licebit parare.

Ori.f.canti.ho.4.& f.Mat.ho.29.30 Aug.cõt.Adimã.24 Gre.27.mor.18.&.f cant 2. Beda.f.pro.6. — Vita præsens. Tribulationes. Tentationes. Tempus iudicij.

Hyems etiam designat statum peccati, & defectum charitatis. gen.8.d. Et fuga fit in hyeme, hoc est, in frigiditate, & defectu charitatis, & operum. Matth. 24. b. Et quia Corinthij frigebãt in charitate, apud illos hyemabat Paulus. 1.Cor.16.a. canti.2.c. Marc.13.c. Ioan.10.c.

Ori.f.Mat. ho.30 Hie Aglasiæ. Amb.1.Luc.17.& de institu virgi.1. Gre.2.mor.2 — Status peccati.

Hyemalis domus hæreticorum est eorum, qui ieiunijs, & continentia, &c. se maccrant. Amos.3.d.

Hie.f.Amos.3 — Continentia hæreticorum.

Hymnus, uide Canere.

Hypocrita.

HYpocrita est, qui in theatro personam sustinet alienam, sępe heri, cum sit ipse seruus, aut regis, cum sit priuatus. Itidem in hac vita pleriq; vitam suam velut è proscęnio, ad ostentationem componunt, aliud in corde gerentes, aliud specie hominum oculis prę se ferentes: de quibus, Matth.6.a. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes.

Basi.de ieiunio, ho.1

Hypo-

Hæretici. Hypocrita designat hæreticum: Isa.9.c. Hypocritæ etiam dicuntur scribæ & pharisæi. Isa.33.b. Matth.23.b. Hie.s.Isa 9.33

Diabolus. Hypocrita quoq; est diabolus, qui se transfigurat in angelum lucis. Iob.27.b. Hie.s.Iob.27.

Antichristus. Hypocrita regnans propter peccata populi, erit Antichristus apud Iudæos. Iob.34.c. Gre.25.mor.20

Hyssopus.

HYssopus est herba humilis, quæ dicitur habere vim purgandi pectoris, & pulmonis: & expellendi sordes, quæ ex noxij humoris corruptione insident pectori, aut hepati. Solet hærere aliquando petris. Cæterum vbi in nostra translatione interpretes transferunt hyssopus, Hebraice dicitur, אֵזוֹב Ezob, quod aliqui dicunt esse Rorem marinum, aliqui origanum. Geor.vene.cantic.1. ton.4 cap.31.& ton. 7.cap.27.

Assumebatur hyssopus ad aspergendum sanguine agni super liminaria domorum & ad expurgationem leprosi: & comburebatur cum vacca rufa, ad faciendam aquam expiationis: Vnde typus est virtutum, quæ necessariæ sunt ad expurgationem peccatorum: & primo designat fidem, quæ purgat mentem ab erroribus: cuius radices adhærent petræ, hoc est, Christo. Designat etiam charitatem & humilitatem, quibus tingi debet, qui accipit vasa Aegyptiorum, hoc est, scientiam philosophorum, ne superbia infletur. Exo.12.d. Leui.14.a. Num.19.a. valet ad purgandum pulmonem: sic humilitas ad tollendam inflationem superbiæ. ps.50. Ioan.19.f. Peculiariter autem designat humilitatem incarnationis & passionis Christi, in cuius sanguine tinctus hyssopus omnem tumorem, & vitia pectoris nostri emūdat. Vel designat ipsum Christum humilem in carnis assumptione, qui conscientias nostras à sordibus peccatorum emundat. Vsq; ad hyssopum disputauit Salomon. i. Christus: qui iudicaturus est superbos, & humiles. 3.reg.4.d.

Virtutes. Fides. Charitas. Humilitas. Humilitas incarnationis Christi. Christus. Humiles.

Ori.s.Leui.ho.8. Aug.2.doctr.Christiana.16.41.& q in nu. 33.&.s.psal.50. &.s. Ioā.trac 119. Gre.s.ps.50. Ber.s.cant ser.45. Euch for.spūal.4. Beda.s Exo.12. Rup.6.de diui. off. 35.

Gratia. Orationes sctōrum. Designat etiam hyssopus gratiam cooperatricem emundationis nostræ, & etiam orationes sanctorum. Leui.14.a. Isych.s.Leui.14

Iabel.

Iudæi. IABEL. i. defluens, siue apportans, vel inueterascens, aut germinās, siue iubileus, aut buccina: Filius Lamech, ex Ada vxore: fuit pater habitantium in tentorijs, atq; pastorum. Typus est populi Iudæorum habitantis in tētorijs. gen.4.d. Beda.s.gen.4.

Iabes.

Ieiunantes. IAbes. i. siccitas, vel exsiccata, vel cōfusio. Ciuitas Galaad in tribu Manassę, quam impugnabat Naas. 1.reg.11.a. Typus est ieiunantium, quos impugnat Naas, hoc est, gula. Gre.s.1.reg.11

Iabin.

Diabolus. IAbin. i. intelligens, siue ædificans, vel sensus, seu prudentia: Rex Asor victus à Iosue. Designat diabolum, qui serpens est callidior cunctis animantibus: qui est rex Asor, hoc est, princeps huius mundi custodiens atrium suum. Iosu.11.a. Iudi.4.a. ps.82. Ori.s.Iosu.ho.14

Prudentia carnis. Designat etiam prudentiam carnis: in cuius manus traduntur, qui peccant, quando in reprobum incidunt sensum. Iudi.4.a. Rom.1.d.8.b. Colos.2.b. Ori.s.Iosu.ho. 15.& s.Iudi.ho.4.

Iaboc.

Lucta in hoc mūdo. IAboc. i. euacuatio, vel dissipatio, aut luctamen, est torrens regionis Petreę ad orientem Iordanis, & terminus regni Seon, & postea tribus Gad ad latus aquilonare, vbi luctatus est Iacob cum angelo: vnde videtur torrens nomen sumpsisse. Designat, quòd qui vincunt diabolum, cuius typum gerit Seon, sunt in luctamine, quandiu sunt in hoc mundo. genes. 32.f. Num.21.e. Glo.ordi.s.gen.32.

Iacére.

IAcére est decumbere, & prostratum esse. Et qui iacet non est paratus & expeditus ad ambulandum, aut ad aliquid operandum. Est autem Iacére, Dormire, Aegrotare, Mortuum esse, Quiescere, Extare.

Humilitas. Iacére, cum est prono vultu in terram, humilitatem, & subiectionem, ac reuerentiam significat: Sic iacuit Moses coram domino: & Iosue, & alij. deut 9.d. Iosu.7.b. 2.reg.12.d. 1.Esdr. 10.a.

10.a.Iudith.10. a.Dani.10.b.

Aug.s.Ioan.trac.17 Iacentes languentes in porticibus probaticæ piscinę, sunt peccatores non valentes iusti ficari per legem.Ioan.5.a. Peccatores.

Gre.s.1.reg.5. Iacens Dagon ante arcam designat idololatriæ destructionem, quæ futura erat in aduẽtu lucis veritatis fidei.1.reg.5.a. Et quòd mali iacebunt ante bonos.pro.14.c. Destructio idololatriæ.

Hila.s.Mat. cano.7. Gre 22.mor.21.&.s.1.reg.3. Euch.for.spũal. 8. Iacere significare potest ignauiam operandi: sic iacebat paralyticus in lecto. Iacent etiã, qui vitijs succumbunt.Iudi.7.c.2.reg.13.d.Iudith.13.a.thren.2.g.Matth.8.a. 9.a. Marc.2.a.5.d. Ioan.5.a.acto.9.f 28.b. Et iacens Eli in loco suo.1.reg.3.a. designat torporem prædicatorũ: qui in suo loco stare deberent, non iacére: vt essent sicut ipse magister, qui ait Luc.22.c. Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat: Et Paulus.Ephes.6.c. State succincti lumbos vestros in veritate. Ignauia operandi.

Gre.s.1.reg.3. Hila.s.Mat.cano.16 Iacens etiam Eli in loco suo designat Iudæos iacentes in lege, quam cum non sublimiter, & spiritaliter intelligant, rectè in ea, tanquam in loco suo iacère dicuntur. Et iacentes turbæ vexatæ, sunt Iudæi sub legis onere fatigati. Matth.9.d. Eosdem potest designare iacens asinus sub onere.Exo.23.a. Iudæi iacentes in litera legis.

Glo.ordi.s.Exo.21. Iacére in lecto interdum est languere in charitate.Exo.21.b. Lãguere i charitate.

Iacére mortuum est esse in peccato: & iacére mortuum in singulis domibus Aegyptiorum, est omnes homines subditos esse peccato. Exod.12.c.Num.14.e.Iudi.3.d.19.g.1.reg.26. a.2.reg.20.d.4.reg.4.f.1.par.10.c.Tobi.2.a.Iudith.14.d. Peccatores.

Glo.inte.s.Leui.10. Iacentes Nadab & Abihu vestiti, designant hæreticos cum sua eloquentia eiectos. Leuitic.10.a. Hæretici eiecti.

Iacent mali in sterquilinio, qui videlicet sunt in inferno.Iere 25.g. Et iacent in terra puer & senex, quum habentes speciem virtutis, quia terrenis inhæserunt, eidem terræ coęquantur, & puluis pulueri redditur.thre.2.g. Iacere in inferno.

Glo.inte.s. Ruth.3. Iacens Ruth à parte pedum Booz. Ruth.3.a. designare potest ecclesiam ex gentibus humiliantem se Christo, & mysterium incarnationis venerantem. Humilitas ecclesiæ ex gentibus.

Lyra.s.gen.49 Iacens abyssus deorsum.gen.49.c. Pro inferno capi potest: Et benedictio huius abyssi est ab inferno liberari. Infernus.

Iacens ros mane per circuitum castrorum.Exo.16.c. Abundantiam diuinę largitatis & gratiæ indicat. Abundantia gratiæ.

Lyra.s.Luc.16 Iacens Lazarus ad ianuam diuitis.Luc.16.e. Est simplex & ignarus petens auxilium doctioris. Ignarus doctiorẽ petens.

Iácere, Iactare, Iaculum, Iactus, Iactura, Telum.

IAcere est emittere, & vi quadam impellere. Iactare autem est frequenter & multum iácere: Iactus vero est ipse actus iaciendi: Iactura autem est propriè damnum illud, quod quis ex iactu consequitur: vt iactura est damnum ex proiectione mercium in mare. Iaculũ autem est propriè telum, seu hastile, quod manu eiaculari potest. Est item iactare ambitiose gloriari: vnde iactantia. Et iactari, agitari.

Iecit Deus aggerem contra Ariël, cum obsideri fecit Hierusalem, aut cum constringi facit hæreticos, vt in errorum confusionem incidant, nec amplius suos errores defendere valeant.Isa.29.a. Obsidio Hierusalẽ. Confusio hæreticorum.

Amb.s.Luc.19 Iactarunt discipuli vestimenta sua super pullum, quum prædicatione sua gentiles mollierunt, vt fidem susciperent.Luc.19.f. Prædicãtes apostoli.

Ori.s.Mat.cap.14 Hila.s.Mat. cano.7. Iactari nauiculam fluctibus est animam motibus tentationum agitari: vel ecclesiam mũdi & mundanorum, ac dæmonum incursibus fatigari.Matth.8.c.14.c. Agitari tẽtationibus.

Ori.s.Mat.ho.16 Aug.1.q.in euan.29 Iactari montem in mare est diabolum aut superbiam mitti in abyssum. Matth. 21.b. Vel in bonum est Christum transire ad gentes per prædicationem apostolorum. Mitti diabolũ in abyssum. Transitus Christi ad gentes.

Iaciens seminifluus saliuam in aliquem, est loquax inficiens quempiã malo verbo. Leui. 15.a. Sic iactare verba est inutiliter loqui.Iob.18.a. Inaniter, aut pretiose loqui.

Beda.s.pro.1. Iaci rete ante oculos pennatorum.pro.1.e. est tendere verborum insidias ad perdendos bonos. Sic iaciebant pharisæi rete ante Christum. Insidiari.

Iácere sementem multam est multa prædicare.deut.28.d.Marc.4.c. Prædicare.

Glo.ord.s.1.reg.16 Iecit Hiel fundamenta Hiericho in primogenito suo.Iosu.6.d.3.reg.16.g. designat inferentem mores mundanos in ecclesiam. Inferens mores mundanos.

Glo.ordi.s.Agge.2. Iácere fundamenta templi.Agge.2.d. est instituere ecclesiam: vel animam virtutibus ornare. Institutio ecclesiæ, vel animæ.

Glo.ordi.s.1.reg.20 Iaciens Ionathas sagittam vnam & alteram, est Deus dans de Christo testimonia legis & prophetarum.1.reg.20.d. Testimonia legis & prophetarum.

Glo.ordi.s.4.reg.13 Iaciens Ioas sagittas super posita manu Elisæi.4.reg.13.c. est proferens sententiam ex iusto iudicio procedentem. Sententia iusta.

Iaciens

Hæretici peruertentes. Iaciens vnus de populo in incertum sagittam, qua occisus est Achab. 2. parali. 18. g. Et iacientes Lydij sagittas. Ieremi. 46. b. Hæretici disputationibus simplices vulnerantes.

Blasphemātes Iesū. Iacientes Iudæi lapides in Iesum. Ioan. 8. g. sunt ipsum blasphemantes, vel malas cogitationes assumentes. Lyra. s. Ioan. 8.

Cura diuinorum. Iactanda cura nostra in dominum. ps. 54. vt non secularia, sed diuina curemus. Glo. ordi. s. ps. 54

Iudæi præsumentes de iustitia. Iactantes diuites multa in arcam, seu gazophylacium templi. Marc. 12. d. sunt Iudæi de sua iustitia præsumentes. Glo. ord. s. Mar. 12.

Intentio legis. Iactus lapidis, quo se separauit Christus à discipulis oraturus. Luc. 22. e. designat intentionem legis dirigendam in Christum. Glo. ordi. s. Luc. 22.

Cōminationes Dei. Sermones Christi. Iaculum Dei significare potest diuinas comminationes. Zach. 9. d. Iacula sunt etiam sermones Christi animam penetrantes. ps. 54. Hie. s. Zach. 9. Aug. s. ps. 54.

Fallaciæ prauorum. Praui affectus. Iacula malorum sunt sermones fallaces: vt Iudæorum in Christum, & hęreticorum. gen. 49. c. ps. 54. Et tela maligni sunt tentationes dęmonis, malę concupiscentiæ, immundæ cogitationes, perniciosi affectus: vt furor, &c. Ephe. 6. c. Hila. s. ps. 54. Chrys. s. gen. ho. 3.

Obiurgatio. Iaculis confodi tangentem montem. Exo. 19. b. est acerrimis obiurgationibus reprimi superbientem. Glo. inte. s. Exo. 19.

Iachin.

Misericordia Dei. IAchin. i. præparans, siue præparatio, vel firmitas: nomen vnius columnæ in porticu Salomonis. 2. reg. 7. c. 2. par. 3. d. Posita in dextera designat misericordiam, qua dicet Deus in iudicio ijs, qui sunt à dextris: Venite benedicti. Rup. 3. s. reg. 19.

Iacob, Israel, Israelitæ.

IAcob. i. supplantator, aut calcaneus, vel planta: Filius Isaac & Rebeccæ: cui impositum est hoc nomen, quia ortus est tenens planta fratris sui Esau: cui etiam surripuit benedictionem, à quo iam emerat primogenituram edulio lentis: fuit maritus Rachelis, & Liæ: è quibus, & è duabus earum ancillis duodecim genuit patriarchas, qui duodecim tribus Israel constituerunt. Idem dictus est Israel, hoc est, præualens, siue dominās cum Deo: quod nomen inditum est ei ab angelo, cum quo luctabatur. Multi tamen interpretantur Israel, videns Deum: quæ quidem interpretatio non quadrat loco, vbi impositum est illi nomen. Dicitur enim. gen. 32. f. Quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines pręualebis. Iuxta Hieronymum Israel propriè secundum Hebræos & literarū fidē, rectus Dei dicitur. Vir autem videns Deum, non in elemētis, sed in sono vocis est. Georgius autem venetus interpretatur, habens principem Deum. Hie. s. Isa. 43. 44. Geor. vene. canti. 1. ton. 1. cap. 6

Deus. Iacob secundum quod dissimulauit stuprum Dinæ, vsq; ad tempus. gen. 34. a. Typum gerit Dei dissimulantis peccata hominum, vsq; ad decretum tempus punitionis. Eundem designat diligens Ioseph præ cęteris filijs, vt Deus pater Christum. gen. 37. a. Itidem benedicēs filios suos, & futura prædicens. gen. 49. a. Deum adumbrauit. Aug. ser. 81.

Christus. Spiritussanctus. Iacob dicens se esse Esau designat Christum, qui venit obseruare & implere legem Iudæorum. gen. 27. d. Item cum relicta domo patris abijt in Mesopotamiam, Christum indicat, qui relicta Iudæa transijt ad gentes. Et cum accepit vxores Liam & Rachelem, Christū adumbrat copulantem sibi synagogam & ecclesiā. gen. 28. b. 29. a. 30. a. 31. b. 32. a. Exo. 1. a. Isa. 49. a. Potest etiam designare spiritum sanctum, qui supplantauit populum Iudaicum, quādo abstulit ab eis sua dona. Hie. ad Damasum. q. 3. & s. Isa. 49. Amb. 2. de Iacob. 5. Aug. ser. 79. 80. Gre. 30. mor. 31. Rup. 5. de glorifica. trini. 5.

Populus Chrianus. Ecclesia. Iacob, quem persequebatur Esau, designat populum Christianum, quem persequuntur Iudæi. gen. 25. d. 27. d. 28. b. ps. 51. 82. 113. 120. 121. 124. 129. 134. 146. 147. 148. Hic est Iacob, quem dilexit Deus. Mala. 1. a. Rom. 9. c. Vt etiam dixit se esse Esau designat ecclesiam succedentem in locum Iudęorum. gen. 27. d. Eandem designat in multis alijs locis. deu. 25. b. 1. reg. 3. b. 6. a. 7. a. 9. a. 11. a. 12. a. 13. a. 14. a. 15. Iere. 31. a. Eze. 13. a. Hose. 9. a. 10. d. Mich. 7. d. Beda s. gen. 27. Ori. s. Iudi. ho. 5. & s. Rō. 9. & s. Eze. ho. 2. Arno. s. ps. 144. Amb. 2. de Iacob. 2. Aug. cō. Mēda. 10. Gre. s. 1. regū. 3. & s. Eze. ho. 6.

Apostoli. Prædicatores. Euangelistæ. Perfecti. Iacob abiens in Mesopotamiam relictis parentibus, designat apostolos & prędicatores & euangelistas transeuntes ad gentes, relicta Iudæa. gen. 28. b. 29. a. ps. 104. Isa. 43. a. 41. b. Designat etiam Iacob & Israel perfectos. ps. 79. canti. 3. c. Hose. 10. d. Arno. s. ps. 104. Hie. s. Isa. 41. 43.

Prælatus. Iacob accipiens vxores Liam & Rachelem. gen. 29. b. 30. a. designat prælatum amplectētem vtranq; vitam, nempe actiuam & contemplatiuam. Designat etiam eum, qui exercitationi intendit, qui pluribus iungitur, quando in varijs se exercet: & nominatur Israel, quia vi perspiciendi est præditus. Cle. Alex. 1. stroma.

Bonum dogma. Bonum. Iacob pugnans in vtero cum Esau designat bonum dogma, quod prauo dogmati aduersatur. gen. 25. d. Idem habitans domi designat bonum ipsum: quod non vagatur, sed fixum & solidum manet. Amb. de Cain. 2. Philo. 1. allego.

Simplices. Iacob etiam habitans domi designat simplices. gen. 25. d. Oēs enim, qui in curis exterioribus spargi refugiūt, simplices in cogitatione, atq; in conscientiæ suæ habitatione cōsistunt. Gre. 5. mor. 7.

Ori.prol.s. canti.& s.gē.ho.15.&.s.exo. ho.1.&.s.nu. ho.15. Arno.s.ps. 134. 148. Tert. de trinitate Hie.s. Isa.14. Gre.s.1.reg.3.11.14.

Iacob & Israel, vt interpretatur videns Deum, designare potest philosophiam inspectiuam, seu speculatiuam: vel viros contemplationi deditos: & religiosos per viam obedientiæ ambulantes: & resistentes tentationibus & hæreticis: Nomen tamen Iacob adaptatur ad ea, quæ ad vitam actiuam pertinent: nomen vero Israel ad vitam contemplatiuam. Significat autem religiosos & contemplatiuos, secundum quod domi habitabat. gen.25.d.32.f. Exo.19.a.24.a.34.d.1.reg.11.a.ps.134.135.Isa.14.a.43.a.44.a. Israel etiā vt dicitur videns Deum significare potest rationalem sensum, & viros perfectos. Exo.1.a.Nume.23.c. Dictus est autē Israel post luctam, quia post passiones & tentationes videtur Deus. Ita eligitur Israel, quasi victor. Isa.14.a. Israelitæ quoq; absconditi sunt religiosi in cœnobijs, aut desertis latitantes 1.reg.14.c. Notat autem Origenes, vbi dicatur Iacob, & vbi Israel. — Philosophia speculatiua. Contemplatiui. Religiosi. Resistentes tentationibus. Rationalis sensus. Perfecti.

Geor.vene.canti.2. ton 7.cap.4.5.

Iacob benedictus ab Isaac, ac prelatus fratri suo maiori, designat hominem interiorem, seu spiritualem, qui prefertur exteriori & animali: & benedicit à patre, hoc est, à Deo creante. gen.27.d. Est autem posterior spiritualis. — Homo spiritualis.

Lyra.s.gen.33.

Iacob vt adorauit Esau.genes.33.a. designat humiles pacifice viuentes, etiam cum superbis. — Humiles

Arno.s.ps.129. Gre.s.1.reg.11 Aug.s.ps.74. Ori.s.nu.ho.17.18.

Israel dici potest quilibet baptizatus: & cœtus sanctorum: & ipsa ecclesia, quæ est domus Israel Exo.12.a.17.c.18.a.Iudi.3.a.1.reg.11.a.ps.66.75.121.127.128.129.Isa.33.a.45.c. — Baptizatus. Ecclesia.

Iacob significare potest corpus humanum: Israel vero animā, qua debemus videre Deū. Num.24.a. — Corpus. Anima

Philo.2, allegor. & de somnijs Hie.s.Mala.1.

Iacob.i.supplantator est sensus sapiens vincens appetitum: vnde & accipit primogenituram: quia mentis & sapientum est dominari. Est etiā Iacob meditator, & exercitator virtutis: qui dicitur filius Abrahæ, hoc est, habentis doctrinam ex preceptore: & Isaac, hoc est, habentis eam ex natura, vel à Deo: quia in his est exercitatio. Est etiam Iacob ipsa virtus dilecta à Deo. Mala.1.a. — Sensus sapiens. Virtus.

Hie.s.Isa.9. Gre.2.mor.30

Iacob pro tribu Iuda designauit ecclesiam: Israel vero pro decem tribubus hæreticos. vel Iacob sunt Iudei: Israel vero gentes. psal.77. Iacob, ad quem misit dominus verbum, est populus Iudæorum: Israel vero gentilitas, in quam cecidit verbum Christus. Isa.9.b. — Ecclesia. Hæretici Iudæi. Gentiles.

Hie.epis.Fili⁹ me⁹.

Iacob dormiens in lapide vidit scalam, non domi manens: quia laborantibus se manifestat Deus, non delitijs vacantibus. gen.28.c. — Laborantes.

Hie.s.ps.78.

Iacob non semper supplantator vitiorū intelligitur, nec Israel in omnibus videns Deum accipitur. Apostolus autem docet esse Israelem secundum carnem.1.cor.10.d. De quo dicitur. Iudi.8.f. Et fornicatus est Israel. Si enim vidisset mente Deum, fornicatus vtiq; non fuisset. Ideo psal.77. intelligendum est, quod accensus est in Iacob terrenus ignis concupiscentiæ: & ira in vltione diuina super Israel carnalem ascendit. Ita comederunt Iacob. ps.78. — Carnalis Israel

Amb.de Ioseph.13. Hie.s.Isa.17.63. Aug.s.ps.79.&.q.in Iudi.49.& de verb. domi.ser.40. Gre.s.1.reg.4. Ori.s.Iere.ho.14

Iacob seruiens Laban designare potest populum Iudaicum seruientem diabolo. gen.29 d.30.e.31.a. Idem non credens quòd viueret Ioseph, designat Iudæos non credentes resurrectionem Christi. gen.45.g. Vt autem habuit quatuor vxores, populum Iudaicum significat rebus carnalibus & mundanis nimium adhærentem. Isa.17.a.29.g.63.d. Vt etiam preualuit angelo, designat Iudæos occidentes Christum, in quorum incredulitate claudicauit. gen.32.f. Iacob autem fieri absq; liberis, typus est desertionis legis. gen.42.g. Iacob cæcus benedicens nepotibus, Iudæorum cæcitatem designauit. gen.48.c. Israel audens pugnare cum Philistæis, quibus erat subiectus, designat Iudæos audentes pugnare cum diabolo, cui sunt subiecti.1.reg.4.a. Israel preuaricatrix dicuntur Iudei, & principes Iudæorum. Isaiæ.1.a. Iere. 3.b.ps.121. — Populus Iudaicus

Gre.s.1.reg.2.9

Israel vt interpretatur videns Deum, designare potest angelos & ciues cœlestes, qui semper vident faciem patris.1.reg.2.f.9.a.11.a. — Angeli.

Hila.s.Mat.cano.9.

Israel interdum significat statum legis: in quo non apparuit, qui tolleret peccata. Mat. 9.d. — Status legis.

Aug.s.ps.44.

Verè Israelita dictus est Nathanael à Christo. Ioā.1.g. quia ex lege, sub qua prius viuebat, rectè intellecta transiuit ad Christum. — Rectè intelligens legem.

Hier s.Hose. 1.&.s. Mala.1.&.s.Iere.3.

Israel sumitur sæpe pro decem tribubus, quæ separatæ fuerunt à tribu Iuda & Beniamin & typum gerunt hæreticorum, qui separati sunt ab ecclesia. Hose.1.b.4.d. Amos.2.b. Sciendumq;, quòd abducto in captiuitatem Israel.i. decem tribubus, indifferenter pristino nomine & duæ tribus Iudas & Beniamin appellentur Israel: vt Malac.1.a. Onus verbi domini ad Israel, in manu Malachiæ prophetæ. Israel etiam aduersatrix sunt hæretici, qui recedentes à Deo repudiati sunt, eiecti ab ecclesia, & sanctorum consortio. Iere.3.b. — Decem tribus

Ori.s.num.ho.20.

Israelita ingressus ad scortum est fidelis in errorem inductus. num. 25.c. — Fidelis inductus in errorem.

Ori.s Leui ho.14. Hy.s.Leui.24.

Israelita vir dicitur sensus spiritualis legis: vel habens veram theologiam, & doctrinam fidei: Israelitis vero mulier dicitur litera legis: Vel habens etiam doctrinam theologicam, & fidem. Leui.24.c. — Sensus spiritualis. Litera legis.

Iacobus

Iacobus.

IAcobus idem interpretatur quod Iacob: fuerunt autem duo apostoli huius nominis: Iacobus Zebedei frater Ioannis euangelistæ: & Iacobus Alphei, qui dictus est frater domini. Matth. 4. c. Marc. 3. b. Gala. 1. d. 2. b.

Iactantia, quære Superbia.

Iaculum, uide Sagitta, & Iacere.

Iahel.

IAhel. i. ascendens, aut Damula, vel caprea: fuit vxor Haber Cinæi: quæ occidit Sisaram ducem hostium Israel. Iudi. 4. c. 5. c. Typus est ecclesiæ ex gentibus, in qua est victoria cõtra dæmones: nec est alia ascensio in cœlum, nisi in ea, occidit autem Sisaram, hoc est, carnalem hominem, vt faciat spiritualem: quod & quælibet anima facit in seipsa. — *Ecclesia ex gentibus.* — *Ori. s. Iudi. ho. 5. Rup. s. Iudi. 7.*

Iair, Iairus.

IAir. i. illuminans, vel illuminatus: fuit iudex Israel. Iudi. 10. a. Fuit alius Iairus princeps synagogæ Iudæorum, cuius filiam suscitauit Christus. Marc. 5. c. Luc. 8. f. Typus est Iudaici populi, qui vmbra literæ deposita spiritu illuminatus, & illustratus est: procidit ad pedes verbi, cum ad incarnationem Christi humiliatur. — *Iudaicus populus.* — *Hie. s. Marc. 5.*

Ianua, Ostium, Porta, Fores, Postis, Ianitor, Ostiarius.

IAnua est primus ingressus ad interiora domus: Ostium autem dicuntur ipsa repagula, quibus arcemur ab ingressu, quæ etiam fores dicũtur, & postes. Porta autem propriẽ aditus est ciuitatis, alteriusue loci vallo fossaue muniti. Sed quantum ad nostrum propositum confunduntur hæ significationes: Ianitor autem, aut ostiarius est custos ianuę.

Fores initium cuiusq; rei, seu manifestationem aut propinquitatem significare solent: vt peccatum dicitur statim adesse in foribus. gen. 4. a. 19. a. Et Christus dicitur stare ad ostium. Apoc. 3. d. — *Initium rei.* — *Glo. inte. s. gen. 4.*

Ostium, quod aperit Deus pulsantibus, est bonitas eius, & misericordia, qua paratus est omnes pœnitentiam agentes suscipere. Luc. 11. b. Hoc ostium vidit Ioannes apertum in cœlo. Apoc. 3. c. 4. a. — *Bonitas & misericordia Dei.* — *Amb. s. Luc. 10.*

Ostium dicitur Christus. Ioan. 10. b. apoc. 4. a. Et ostium arcæ Noë positum deorsum designat Christum, qui omnibus expositus est, vt nulli sit difficultas ingrediendi ecclesiã. gen. 6. c. Idem ostium ponitur in latere, vt designetur tempus punitionis, quæ fiet in eos, qui noluerunt ingredi. Idem est ostium, cui applicatur seruus. Exo. 21. a. Idem est ostium tabernaculi testimonij, hoc est, ecclesiæ. Exo. 29. b. 35. b. Leui. 8. a. Et ostium, iuxta quod cecidit Eli, est Christus, in quem impegerunt Iudæi, & contriti sunt. 1. reg. 4. d. Matth. 21. d. Et porta domini dicitur Christus. ps. 117. 126. Isa. 28. b. Eze. 11. a. Et postes tincti sanguine agni designant Christum, per cuius sanguinem datur introitus ad cœlestem ciuitatem. In hac porta contriti sunt Iudæi: qui ante portam florebant. Iob. 5. a. Ipse etiam est porta cœli. gen. 28. d. Et porta templi. 3. reg. 6. a. 7. g. Et porta orientalis templi, quam vidit Ezechiel. Ezechiel. 40. a. Est Deus vel Christus illuminans ecclesiam. Porta vero aquilonis est gentilitas: Porta autem australis, Iudæa. Et in primo ordine ponitur prius porta orientis, quia à Deo est principiũ: deinde aquilonaris, quia ante institutionem populi Iudaici fuerunt aliqui ex gẽtilitate saluati. In secunda vero enumeratione primo ponitur australis porta, deinde orientis, ac demum aquilonaris: quia Christus ex Iudæis natus saluauit gentilitatem. Et porta angulorum est Christus, qui est lapis angularis. Zachariæ. 14. b. Ipse est ostium apertum. Apocalyps. 4. a. — *Christus.* — *Ori. s. gen. ho. 2. & s. Mat. ho. 1. & s. ro. 5. Basi. de spũ sctõ. 8. Hie. s. Eze. 40. Aug. s. ps. 126. & s. apoc. ho. 3. Geor. vene. canti. 1. tono. 3. cap. 13. 15. Chrys. s. Ioan. ho. 58 Gre. 6. mor. 2. & s. 1. reg. 4. & s. Ezec. ho. 15. 20. Hie. s. Zach. 14 Rup. 3. s. apoc.*

Potest etiam ostium arcę carnem Christi designare: seu vulnus lateris eius, vnde fluxerunt sacramenta, per quæ nobis patet aditus ad regna cœlorum. gen. 6. c. Isa. 6. b. Et porta ad meridiem templi, cum sit in dextera parte templi, designat vulnus lateris Christi, per quod est nobis aditus ad cœlestia. 3. reg. 6. a. — *Caro Christi. Vulnus lateris.* — *Ori. s. Isa. ho. 4. Aug. 15. ciui. Dei. 26 &. 12. cont faus. 39. Rup. 3. s. reg. 10.*

Portæ aliquando dicuntur angeli: quos designant portæ æternales, quæ eleuari iubentur: quibus etiam significantur animæ sanctorum de limbo eductæ, cum Christo perpetuo regnaturæ. ps. 23. 107. Et ostia sanctuarij interioris dicuntur angeli, quorum ministerio introducimur in cœlum. 3. reg. 6. d. — *Angeli. Animæ sanctorum.* — *Amb. s. Luc. 9. Hie. s. ps. 23.*

Porta clausa templi, quam vidit Ezechiel, est beatissima virgo Maria: quæ soli principi Christo patuit, manente tamen integritate. Eze. 44. a. — *Virgo Maria.* — *Amb. de inst. vir. 7 Hie. s. Eze. 44.*

Amb.s.ps.118.ser.22 & s. Luc.19. Aug s.ps.86 Gre 33.mor,28.&.s. cant.8. Hiero.s.Iere.21 &.s. Eze.46.&.s. Amo.5 Gre.s.Eze.ho.19.22 & 25.mor.11.

Ecclesia.

Ianua interdũ dicitur ecclesia:quia per ipsam patet populis aditus ad salutẽ.cant.8.c.Et ante ianuam erat ligatus pullus,qui ductus est ad Christum:quia gentiles erant extra ecclesiam,& extra Christum.Marc.11.a.Et ipsa ecclesia est porta cœli.gen.28.d.ps.23.126.Ezech.46.a.Et portæ sunt ecclesiæ ipsæ.Exo.20.b.Et porta domus Dauid,est porta ecclesiæ, seu ipsa ecclesia.Iere.21.a.Et porta interioris atrij designat ecclesiam.Eze.40.d.g. Et erat contra portam aquilonis & orientis: vt designetur aditum regni cœlestis patere Iudaico & gentili populo:& iustis & peccatoribus pœnitentiam agentibus.Et porta anguli dicitur ecclesia suscipiens vtrunq; populum.Iere.31.g.Amos.5.c.ps.9.

Hie.s.ps.86.147. Aug s.ps.77.86 Gre.s.Eze.ho.15. Beda.s.gen.28. &.s. pro.1.8. Rup.12 s.apoc. Hie.s.ps 99. Gre.28.mor.15.16. Hie.s.ps.9. Gre.s.Eze.ho.20.& 18.mor.20. Rup.12.s.apoc.

Apostoli et Pastores ecclesiæ. Prædicatores. Maiores Synagogæ.

Portæ Sion dici possunt apostoli & prophetæ in ecclesia.psal.86. Et postes tabernaculi domini sunt apostoli.Exo.21.a.40.d.gen.43.d.Leui.8.a. Et portæ filiæ Sion, quæ lugent, sunt pastores ecclesiæ.Isa.3.d.Et ostia interioris sanctuarij, sunt apostoli & apostolici viri: quibus collatæ sunt claues regni cœlestis.3.reg.6.d. Et portæ Hierusalem cœlestis duodecim designare possunt apostolos.apoc.21.d.Et ianuę cœli, quas aperuit Deus, sunt corda apostolorum & prædicatorum,quæ aperuit Deus ad prædicandum.ps.77.Et portę,in quibus clamat sapientia,sunt apostoli & doctores,& maiores Synagogæ.pro.1.c.8.a.d. Portæ etiam Hierusalem aut Sion dicuntur prophetæ, per quos patet ingressus ad euangelium.ps.99.147.Et ostia,quibus Deus conclusit mare.Iob 38.a.sunt apostoli & sancti viri, qui cõtra persequentium tumores oppositi sunt,vt eorum miraculis atq; virtutibus persecutorum iræ frangerentur.Portæ etiam filię Sion,quæ sunt portæ vitę,sunt boni prædicatores,& bona doctrina,per quam venitur ad vitam æternam.ps.9.Portæ tres exteriores templi.Eze.40.d.sunt antiqui patres,qui opera exteriora docebant. Portæ vero interiores sunt doctores noui testamenti,ad interiora mysteria deducentes:vel portę exteriores & interiores,sunt apostoli,quibusdam prędicantes simpliciora, quibusdam profundiora: sicut Paulus Corinthijs:Non potui vobis loqui,quasi spiritalibus &c. Et portę ecclesię sunt hi, per quorum vitam atq; doctrinam,intrat in eam multitudo credentium.Isa.54.c. cantic.7.d. Portę ternæ ad singulas plagas Hierusalem designant per fidem Trinitatis ab apostolis prædicatæ,omnibus gentibus patuisse aditum ad cœlum.apoc.21.d.

Hiero.s.Isa.57.&.s. Eze.11.&.s ps.9. Gre.s.1.reg.1.2.&.s. Ezec.ho.3.15.&.19. mor.13. Beda.s.gen.28 Gre.28.mora.18.19. Ori.s.Leui.ho.1.& s.Mat.ho.1.&.s.Ez. ho.14. Amb.6.de sacram.3. &.4.de fide.1. Isy.s.Leui.4.8.15 Hie.s.Isa.13.26.&.s. Eze.44.Et ad Aglasiam.Et.s.Eze.33 Chrys.s.Ioan.ho.58 Rup.3.s.reg.12.

Lex. Prophetia. Sacra doctrina. Præcepta. Expositiones doctorum. Euangelia.

Postes tabernaculi designare possunt legem & prophetiam;& Mosen & Eliam, qui apparuerunt cum domino:& cognitionem cœlestium:& doctrinam veram: retro cuius ponit hereticus memoriale.1.reg.1.b.Isa.57.b.Matth.17.a. Et porta orientalis templi est sacra doctrina,quę est via ducens ad Christum.Eze.11.a.45.f.Et porta filię Sion dicitur sacra doctrina,per quam venitur ad vitam æternam.psal.9.Ianuę itidem cœli sacram doctrinam & mandata Dei designant.ps.77.Et ostia quibus conclusit Deus mare, sunt pręcepta, priora quidem veteris legis prohibentia opus:vt non occides,non mœchaberis:Secunda vero nouæ legis culpas cordis etiam prohibentia.Iob.38.a.Ostium tabernaculi testimonij interdũ significat literam legis,interdum doctrinam euangelicam ducentem ad scientiam Christi: Sicut & ipse dominus ostium est appellatus.Et demum ostium tabernaculi testimonij est locus,vbi possit audiri verbum Dei.Leui.1.b.4.a.8.a.9.a.10.b.12.c.15.b.16.b.1.reg.2.e.1.Cor.16.b.Et ostium tabernaculi,cui applicatur seruus ad perforandam aurem, est prædicatio cœlestium.Exo.21.a.Sunt etiam portę mysteriorum Dei in sacra scriptura.Isa.13.a.60.c.62.d.Et porta orientalis templi clausa dici potest via intelligendi legem spiritaliter. Eze.11.a.40.b.44.a.Et ostia domorum,in quibus loquuntur de propheta, designant literam prophetę,cuius sensum non penetrant.Ezec.33.g.Ostium etiam dicitur sacra scriptura nos ad Deum ducens,& eius cognitionem nobis aperiens,hæreticos arcens,& nos in tuto constituens,nisi per nos frangatur.Ioan.19.a.Ostiola in introitu oraculi expositiones doctorum sunt.Postes vero quatuor in introitu templi,quatuor euangelia,quę se inuicem tenent,propter concordiam.3.reg.6.d.

Gre.19.mo.13.&.28 mor.18.19. Ori.s.Mat.ho.22. Hier.s.Iere.17.&.s. ps.86.&.s.Zach.14. Aug s.ps.9.

Virtutes & bona opera.

Ostium tabernaculi quandoq; significat virtutes & opera bona, quę etiam significantur per portas Sion, aut filiæ Sion.1.regũ.3.c.ps.9.23.86.Isa.22.b.26.a.54.c.60.d. Colos.4.a.Hæ portæ sunt contrariæ portis mortis.Et portæ ciuitatis sunt bonæ actiones,per quas anima ad conuentum regni cœlestis ingreditur.Iob.29.b.Et ostia,quibus conclusit Deus mare,dici possunt virtutes,quibus omnes concupiscentiæ reprimuntur.Iob.38.a.Et ostia interioris sanctuarij designant opera iustitiæ, quorum merito ad regnum cœleste peruenitur.3.reg.6.d.Porta ciuitatis dici potest iustitia,& bona opera.gen.23.b.34.c.deut.22.b.25.b.Isa.29.b.Portæ Hierusalem dici possunt virtutes.Iere.17.c.Et portæ iustitiæ sunt virtutes mediæ.ps.117.Porta Beniamin est status virtutis:& porta prior est ingressus ad secreta mysteria.Zach.14.b.Portæ quoq; filiæ Sion sunt bona studia,per quæ venitur ad Hierusalẽ cœlestem.ps.9.

Ori.in diuer. ho.10 Amb.4.de fide.1. Hie.s.Iere.2.

Fides

Ostium tabernaculi Abrahæ dici potest fides,in qua videtur tres viri,quia est fides Trinitatis.gen.18.a.Et porta cœli in anima est cõfesio fidei.gen.28.d.num.19.a.ps.22. Iere.2.c.

Et ostiũ

Et ostium monumenti Christi est eadem fides. Marc.15.d. Porta filiæ multitudinis est fides, per quam in regna cœlestia fideles introducuntur. canti.7.b. Ostium contra ostium est, cũ per fidem venimus ad speciem: vel cum per cognitionem animæ venimus ad cognitionẽ Dei. Ezech.40.b. Ostia templi exterioris fidem, per quam est ingressus in ecclesiam, designant: & quia duo, indicant dilectionem Dei & proximi: & quia vtrunq; ostium erat duplex, designant fidem cum operibus, & patientiam & benignitatem in amore fraterno. 3. regum.6.d. Portæ tres ad omnem plagam Hierusalem cœlestis designant, quod ex omni genere hominum saluantur per fidem Trinitatis, & virtutes theologicas. apocalyps.21.c. Sic de portis nomine duodecim tribuum inscriptis. Ezech.48.d. Et portæ æternales sunt virtutes theologicę, per quas ingreditur Christus in animam. psalm.22.147. Ostium apertum ad euangelium est initium fidei, quo gentiles à Deo parabantur ad susceptionem doctrinæ euangelicę. 1.Cor.16.b. 2.Cor.2.c. Colos.4.a. Et ostia ciuitatis, vbi tympanizabat, vel impingebat Dauid, hoc est, Christus. 1.reg.21.d. designare possunt initium fidei, vnde incipit ecclesia, vt perueniat ad speciem. Et portæ tres templi, tres virtutes theologicas designare possunt: porta orientalis est fides, aquilonaris, spes: Australis vero charitas, & feruor gratiæ. Eze.40.c.46.c.

Gre.s.Eze.ho.14.17 & s.ca.t.7.
Hie.s.Ezec.48.& s.ps.23.
Geor. vene. cãt.3.tono.8.modu.2.cap.3.
Virtutes theologicæ.
Aug.1.de p.desti.sancto.20.& s.ps.33
Gre.s.Eze.ho.19
Hie.s.Eze.46

Baptismus.
Pœnitentia

Porta cuiusq; fidelis, aut ecclesiæ est baptismus. Exo.20.b. Et porta piscium Hierusalẽ, seu porta prima designare potest baptismum, per quem boni pisces ingrediuntur in ecclesiam: sicut porta secunda est pœnitentia. Sopho.1.b. Ianua quoq;, ad quam congregantur turbæ, vt veniant ad Christum, est pœnitentia. Marc.1.c. Ostium itidem arcę Noë designat baptismum, per quem est ingrediendum in ecclesiam. Porta filiæ multitudinis designat introitum terræ promissionis, & cœlestem per lachrymas. canti.7.b.

Ber.in sentent.
Hie.s. Sopho.1. & s. Mar.1.
Rup.4.s.gen.18.& s canti.6.

Humilitas

Porta interdum dicitur humilitas, per quam acquiritur intelligentia scripturæ. Vnde Saul accessit ad Samuelem in medio portæ, hoc est, in humilitate, vt instrueretur ab eo. 1.reg.9.c. Ideo Christus dixit gratias agens patri. Matth.11.d. Quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Gre.s.1.reg.9.

Sacramenta
Lux gratiæ.

Portæ ciuitatis, vel Hierusalem, dici possunt sacramenta ecclesiæ, per quę peruenitur ad cœleste regnum. Iob.29.d. Iere.17.c. Et porta equorum in Hierusalem orientalis, Iere.31.g. designare potest lucem gratię in ecclesia, in qua egemus cursu, & certamine.

Gre.19.mor.13.
Hie.s.Iere.31.

Doctores Iudæorũ
Iudices & principes.

Portæ etiam Hierusalem dici possunt doctores Iudęorum: quę portæ defixę sunt in terram. thren.2.c. Et iudices & principes, qui iudicabant in porta, quę portę lugere dicuntur. Isa.3.d. Glo.ordi.s.Isa.3.

Egressio à corporeis
Transitus parat⁹ ad futuram vitam.
Cognitio Dei ĩ hac vita.
Remissio curæ carnis

Ostium tabernaculi Abrahę designare potest egressionem à corporeis per contemplationem. Et pręterea transitum paratum ab hac vita ad futuram: quod etiam designat ostiũ speluncę, in quo stabat Elias. 3.regum.19.c. Designat etiam ostium speluncę, in quo stabat Elias, illam cognitionem, quam de Deo in hac vita, represso corruptionis obstaculo, habere incipimus. Sic Israelitę è longinquo cernentes nubem descendentem in tabernaculũ, in papilionum suorum ostijs stetisse memorantur: quia hi, q. aduentũ diuinitatis vtcunque conspiciunt, quasi iam ex habitaculo carnis prodeunt. Exod.33.b. Designat etiam ostium speluncę remissionem curæ carnis, quam facere debent, qui visionem Dei habere desiderant. Ostium apertum dat Deus, tam ad operandum & bene merendum, quàm ad acquirendum pręmium. apoc.3.b.

Ori.s.cant.ho.2.
Ricar.de.s.victo.4.de arca mysti.10.
Gre.5.mor.26.& s.Eze.ho.13.
Aretas.s.apoc.3

Timor

Ostia, quibus Deus conclusit mare, possunt timorem significare, quo restringimur, ne in prauas cupiditates effluamus. Iob.38.a. Gre.28.mor.18.19.

Cognitio prælatorum de subditis.

Ostium, quod apparuit fodiente Ezechiele parietem, est aperta cognitio peccati proximorum, quam curat habere prælatus, ad ipsorum correctionem. Eze.8.d. Gre.26.mor.4

Contemplatio data pœnitentibus

Porta templi ad aquilonem habens fenestras, vestibulum & sculpturas, sicut porta respiciens ad orientem. Eze.40.d. designat quòd peccatoribus pœnitentibus, quibus etiam per Dei misericordiam patet aditus regni cœlestis, dantur etiam fenestræ contemplationis, vestibulum humilitatis, & sculpturæ bonę operationis, sicut his, qui non indigent pœnitentia. Gre.s.Eze.ho.19.

Aditus ad mysteria.

Porta ad meridiem templi est ad eos, qui sanctis desiderijs in virtutibus feruent: vt spiritali intellectu quotidie interni gaudij mysteria penetrent. Eze.40.d. Gre.s.Eze.ho.19

Declaratio exẽplorum.

Ostium per gazophylacia singula in frontibus portarum est, cum vnusquisq; doctor in corde auditoris intellectum aperit, in dictis & operibus patrum. Eze.40.e. Gre.s.Eze.ho.20

Mens & sermo in passione Christi.

In vtroq; poste domorum ponitur sanguis agni, quando sacramẽtum passionis Christi, quod ore ad redemptionem sumitur, ad imitationẽ quoq; intenta mente cogitatur. Exod.12.a. Postis vterq; cum superliminari tingitur, cum in nomine Trinitatis baptizamur.

Gre.ho.22
Rup.2.s.Exo.9.

Concupiscibilis & irascibilis.
Corpus, & anima.

Postis etiam vterq; vnctus sanguine agni, concupiscibilem & irascibilem designare põt: Vel corpus & animam: quæ sunt mundata sanguine Christi. Exo.12.a.

Gre.Nys.d vi.Mos.
Beda.s.Exo.12.

Vigilantia circa tẽtationes

In foribus regis existit Daniel. Dani.2.g. quãdo deuotio nr̃a circa quaslibet suggestiones Ricar.de.s.victo.de somni.Nabucho.44

caute inuigilat:& contra quaslibet maligni machinationes,in ipso tentationis aditu, oratione repugnat:ne incautam mentem vlla infestatio vel violentia opprimat,vel fraude circumueniat.

Aug.s.ps.33. — Cor. Mens.

Ostia ciuitatis,vbi tympanizabat,vel impigebat Dauid.1.reg.21.d.designare possunt corda mortalium,in quibus tympanizat Christus,vt eos ad virtutum cultum excitet. Ianuæ etiam erant corda infidelium,quæ aperta sunt prædicatoribus,quando ipsi fidem susceperunt.Isa.45.a.Et postes domus sanguine signandi,sunt cor & os.Exo.12.d.deut.6.b.11.c.Iere.17.c.Et ostium,à quo non est egrediendum,est ipsa mens: Et ostium papilionis est eleuatio mentis.Exo.33.b.Et ostium domus Lot clausum designat munitionem mentis aduersus tentationes:& hoc ostium non inueniunt Sodomitæ ,quum mentium corruptores nõ inueniunt,qua possint capere iustum,vel reprehendere:& tamen circumeunt domum inuidentes.genes.19.c.Portæ etiam rationales aperiendæ pastori,seu Christo, sunt sensus interiores,& ipsa ratio,quæ aperitur claue fidei.Ioan.10.a.Cum vero effringuntur fores, designatur consensus in peccatum.

Cle.Alex. adhor.ad gentes. Hie.s.Nahum.3. — Sensus interiores. Ratio.

Aug.s.ps.141. — Consensus.

Porta in anima dici potest consensus,per quem admittimus id,cui consentimus. Est aũt duplex ianua,cupiditatis & timoris:si amas Deum,& times eum,aperis Christo,si amas mũdum,& times mala mundi,aperis diabolo.

Hier.s. Mich. 1.&.s. Iere.14.&.s.Abdi.& s.Nahum.3. &.s.Iob 38.&.s.ps.9. — Sensus.

Portæ etiam aliquando sunt sensus:vt Mich.1.c.Plaga tetigit portam populi mei. Et portæ,quæ corruerunt,sunt sensus non applicati ad diuina.Iere.14.a. Et portæ destructæ sunt sensus per desidiam varijs delictis patentes:per quas ingreditur hostis in Hierusalem. thren.1.b.4.b. Abdi.d.Nahum.3.c.Ostia etiam tenebrosa sunt sensus,qui in tenebras peccatorum, ac etiam pœnarum aditum pandunt.Iob.38.b.Dicuntur etiam portæ mortis : quia per eos intrat mors.ps.9.

Amb.de virgi. 3.& 1.de Cain.9. Hie.s.Isa.14.26. Gre.7.mo.26.&.22. mor.16. — Os hominis. Prudentia loquendi.

Ostium interdum dicitur os hominis : quod est claudendum ad orandum , ne in multiloquio,sed cordis puritate & intentione oremus.Matth.6.a. Isa.26. d. Et ostium domus leprosæ claudendum est os hæreticorum,ne proferat errores.Leui.14.e.Isa.14.g. Iob.31.d. Ostium autem circunstantiæ ori appositum,est prudentia loquendi.ps.140. Ostium quidẽ aperitur & clauditur:qui igitur ori suo non ponit obstaculum,sed ostium petijt,aperte docuit,quod & per disciplinam retineri lingua debeat,& ex necessitate laxari.

Amb.1.offi.18.& de Noe.8. Aug.12.con.faus.39 — Pars posterior hominis.

Ostium arcę Noẽ potest in corpore nostro partem eam significare , qua excrementa egeruntur:ideo erat ostium in parte inferiori:hæc tamen allegoria non placet Augustino.

Hie.s.Amos. 5. &.s. Zach.8. Aug.s.ps.68 Gre.21.mor.14 — Locus iudicij. Iudicium.

In porta ciuitatis apud Iudæos,& etiam antiquitus erat locus statutus ad iudicia publica:ne cogerentur agricolę intrare vrbes,& aliquod subire dispendium : & finito negotio, vnusquisq; confestim ad sedes proprias reuerteretur.Ita sumitur psalm.30.68. Zachari.8.c. Aliquando autem porta dicitur ipsum iudicium,quod exercebatur in porta:& in porta se superiorem videt:qui se melioris partis esse in iudicio,ęquitatis merito conspicit.Iob.31.c. Amos.5.c.pro.24.a.

Gre.6.mor.4. Beda.s.pro.31 — Dies iudicij.

Porta in qua conteruntur mali,& bonis aperitur aditus ad cœlestis patrię gloriam, est dies iudicij.Iob.5.a.In his portis erit nobilis vir ecclesiæ Christus,qui prius despectus apparuit:& in eisdem portis laudabunt ecclesiam opera eius,cum per ea cœlestis regni retributionem accipiet.pro.31.c.d.Tunc enim dicetur:Esuriui , & dedistis mihi manducare, &c. Matth.25.c.Mich.1.d.

Rup.2.s.Eze.6 — Creatio mundi.

Porta orientalis templi creationem mundi designare potest.Eze.40.b.

Geor.vene.canti.1. ton.8.cap.18. — Signa zodiaci.

Portæ duodecim,per quas est introitus in cœlestem Hierusalem.apocal.21. d. designant duodecim signa zodiaci spiritaliter intellecta.

Ori.s.Leui.ho.1.

Extra portam passus est Christus,sicut hœdus cremabatur extra castra.Leui.1.a.4.c.

Glo.int.s.gen.28 — Iudæa.

Porta cœli dici potest Iudæa,vnde Christus in cœlum ascendit.gen.28.d.

Philo.de somnijs — Mundus sensibilis.

Porta quoq; cœli dici potest mundus sensibilis, per quem ingredimur in cognitionem mundi intelligibilis.

Hie.s.Iere.31. — Ambages itineris nostri.

Porta anguli in Hierusalem.Iere.31.g.designat nos ita transire ad cœlestia, vt non rectas semper habeamus lineas veritatis,sed fractas, vt in angulis.

Gre.4.mor.26. — Voluptas. Desideria carnalia.

Porta Sodomę dici potest voluptas,cuius gratia fit ingressus ad vitia. gen. 19.a. Et ostia ventris.Iob.3.b.sunt desideria concupiscentiæ carnalis:De quibus dicitur.Isa.26.d.Intra in cubicula tua,& claude ostia tua.Cubicula quippe ingredimur,cum secreta mentis nostræ intramus.Ostia autem claudimus,cum desideria illicita coercemus. Portæ etiam mortis sunt prauę cupiditates.Iob.38.b.

Hie.s.Eze. 38.46.& s.Isa.25.38 Arno.s.ps.105. Gre. pasto. admo. 26.&.29. mor. 6.7.8 &.19.mor.13. Aug.s.ps.9. — Sapientia secularis & hæreticorum. Prauæ consuetudines. Vitia.

Portę,quas non habet ecclesia,designant sapientiam secularem.Ezechiel. 38.d.Et portæ æreę sunt prauæ consuetudines:& doctrina philosophorum , & hæreticorum : in quibus portis sedent loquentes contra Christum.ps.68.105.Isaiæ. 45.a.Hæ sunt portæ tollendę.psa. 23.Ostia etiã tenebrosa sunt latẽtia mẽtis mala,quæ & haberi intrinsecus possunt:& tamen ab altero videri nõ possunt.Iob.38.b.ps.9.Porta vero aquilonaris tẽpli, frigiditatẽ peccati signifi

Hier.s.Amos.5.&s. Mat.16.&s.ps 23. Ori.s.Iob.1.&s.Math.ho.1. Rup.s.Nahum.2. Gre.20.mor.23.

significare potest.Eze.46.c.De porta autem vsq; ad portam ire,est omnia vitia reprehendere.Exo.32.f.Et portæ inferi sunt diuersæ hæreses & peccata:& singulæ portæ suum habent nomen.Matth.16.c.Isa.38.b.Portæ fluuiorum erant leges imperatorum,quibus prohibebāt conuersionem ad fidem.Nahum.2.b. (Leges cōtra fidem.)

(Remotio defensiōis) Ianua aperta designat remotionem defensionis: vt cum aperta ianua inimici irruerunt in Iob,designat malos accepta temporaliter potestate,in quorundam cordibus destruere munimina fidei conari.Iob.30.b.

(Doctores iniqui) Portæ vultus Leuiathan.Iob.41.a.sunt iniqui doctores : qui idcirco portæ vultus eius vocati sunt,quia per ipsos quisq; ingreditur:vt Leuiathan iste,quasi in potestatis suæ principatu videatur.Et fores domus meretricis sunt doctores falsitatis,qui in penetralia perfidię miseros fallendo introducunt.pro.9.d. (Gre.33.mor.28 Beda.s.pro.9.)

(Apparētia veritatis) Porta Beniamin,in qua cruciatur Ieremias,designare potest apparentiam veritatis in mēdacio,qua veritas ipsa opprimitur:Ideo dicitur porta Beniamin. i. dexteræ , quia apparet tunc mendacium esse in dextera,cum sit in sinistra.Iere.20 a. (Hie.s.Iere.20) (Chrs.

(Mortis imperium.) Portæ ciuitatis,quas tulit Samson.Iudicū.16. a. mortis imperium designat , quod tulit (Aug.ser.107)

(Initiū humanæ generationis.) Porta superior initium generationis humanæ designat.Eze.9.a. (Gre.22.mor.19.)

(Contradictio Ignorantia) Portæ vt impediunt transitum,contradictionem designant:& portæ æreæ cōtradictionem pertinacem:quas tamen conterit Deus.ps.106.Designant etiam ignorantiam:quas portas frangit & tollit Deus,quando manifestat.Isa.45.a.Hę sunt portę fluuiorum, quas claudunt dæmones, ne boni transire possint ad vitam.Nahum.2.b. (Ricar.de.s.victo.de secur.conscien.25 Cassia.lib.5.cap.2. Hie.s.Nahum.2.)

(Dæmones.) Portæ mortis dici possunt aduersariæ potestates,per quas generi humano introitus inuentus est ad mortem.Iob.38.b.ps.9.Ipsi etiam dæmones sunt portæ inferi,quia per eos ducuntur animę ad inferos. (Hier.s.Iob.38.&s.ps.9.)

(Portæ inferi.) Portæ terræ,in quas ventilantur Iudæi,dici possunt portæ inferi.Iere.15.b.Hę sunt portæ inimicorum.gen.22.d.Et portę mortis,& ostia tenebrosa.Iob.38.b.ps.9. (Amb.s.Luc.9)

(Versati in errorib⁹.) Post ianuam,seu in liminibus sanctificari dicuntur, qui in erroribus versantur,& putant se sanctos.Isa.66.e.Et post ostium ponit memoriale hæreticus,& non in ostio , quum docet occultos errores,retroq; respicere facit.Isa.57.b. (Hie.s.Isa.57.66.)

(Christus. Spiritussanctus. Moses.) Ostiarius ouilis Christi est ipse Christus,qui etiam est ostium:vel est spiritussanctus , qui inducit discipulos in omnem veritatem,hoc est,ad Christum.Potest etiam significare Mosen,quia per legem introducimur ad Christum.Ioan.10.a. (Aug.s.Ioan.trac.46 Chry.s.Ioan. ho.58. Cyril.7.s.Ioan.1.)

(Prædicator.) Ianitor,cui præcepit Deus vt vigilet,est prędicator.Matth.25.b.Marc.13.d.Luc. 19.b. Cui dicitur.Eze.3.d.Si non annunciaueris iniquo iniquitatem suam,sanguinem suum de manu tua requiram. (Hie.s.Mar.13.)

(Infirma custodia mētis. Discretio.) Ostiaria Isboseth,cum esset fœmina,designat infirmam & mollem custodiam ad mentis aditum:vnde perit mens,vt perijt Isboseth.2.reg.4.a.Est typus discretionis. Ideo purgat triticum:sed si dormiat,ingrediuntur hostes. (Gre.1.mor.36)

Iaphet.

(Gentiles) IAphet.i.dilatatus,aut pulcher,vel persuadens:filius Noē, cuius filij tenuerunt Europā: est typus gentilium,quorum maxima pars ab eo descendit:& est dilatatus,quando gentiles fidem Christi susceperunt:& ipsa fides dilatata est in gentibus.gen.5.d.9.d. (Ori.s.Iosu.ho.3. Chrys.s.gen.ho.29. Aug.16.ciui. Dei.2.)

(Opera.) Vt autem interpretatur pulcher,designat opera,quę summo pulchro pręsentari debent, debere esse pulchra. (Geor.vene.canti.1. ton.6.cap.15.)

(Luna in passione) Vt autem auersa facie cum Sem fratre suo operuit patrem, designat lunam , quę in passione Christi auertit splendorem suum simul cum sole. (Beda.s.gen.9.)

Iasa.

(Traditiones scientiæ secularis) IAsa.i.mandatum,siue factum,aut rixa,vel contentio,seu exitus domini:ciuitas Moab in tribu Ruben,designare potest vanas traditiones scientię secularis , quas disperdet Deus. Isa.15.a.Erat terminus regni Seon,& Moabitarum:vbi occurrit Seon filijs Israel ad prelium. nume.21.e. (Hie.s.Isa.15)

Iaspis.

IAspis gemmę species est,e viridantium genere:cuius tamen varij solent esse colores : & varię species:est iaspis quidam smaragdi habens similitudinem:qui reperitur in fontibus Thermodōtis fluminis:alius viridior mari,& tinctus quasi floribus:quem in Phrygię mōte ida,& in profundissimis eius specubus nasci referūt: Alius iuxta Iberos,Hircanosq; ,& mare caspiū reperit:& pręcipue iuxta lacū Neusin: Alius est iaspis niui & spumę marinorū fluctuū similis,& clemēter quasi mixto colore subrutilans.Iaspis dicit valere cōtra phantasmata:sistit sanguinem:& castū reddit:inueniunturq; iaspides mirę magnitudinis. (Plin.37.natu.hist.9. Hie.s.Isa.54)

(Iudicium diluuij) Iaspis colorem habens aquę in iudice Christo designat primum generale iudicium (Aug.s.apoc ho.2.)

(Aretas.s.apoc.4) per aquam factum.apoc.4.a.Vel in Deo significat sempiternam pullulationem, vitęq; productionem, propter virorem. (Productio rerum)

(Glo.int s.Exo 28. Lyra.s.Exo.39) Iaspis positus in secundo ordine rationalis pontificis, designare potest virtutem epieceiã quæ vana phantasmata curat, ne ibi trepident timore, vbi non erat timor. Exod.28.c. 39.b. (Epieceia.)

(Hie.s.Isa.54. Gre.18.mor.c.20.&.s Eze.ho.18.) Iaspis viridis coloris positus in muris Hierusalem, hoc est, in propugnaculis ecclesiæ, designare potest fortes in disputando, & defendendo ecclesiam. Illi enim contra aduersarios pro sanctæ ecclesiæ defensione obiecti sunt, qui internis desiderijs virentes, nulla temporis ariditate marcescunt. Et vt sunt varia iaspidis genera, sunt etiam diuersæ gratiæ spirituales in propugnaculis ecclesiæ, quas qui habuerit, vanos timores fugabit. Isa. 54.c. Ezech. 28.d. apocalyps. 4. a. Vel designat cœlestis Hierusalem pulcherrimam pompam: & ibi sistit sanguinem, vbi omnes sunt à peccato mundati, & omnia phantasmata sunt effugata. (Fortes doctores) (Gratiæ spüales.) (Pulchritudo cœlestis patriæ.) (Geor. vene. cant.3. ton.8 cap.2.)

(Geor.vene.s.canti.3. ton.8.cap.3. Rup.12.s.apoc. Aretas.s.apoc.21) Iaspis etiam coloris viridis spem designare potest, quæ timorem fugat: & etiam fidem formatam, & conspersam charitate: qualis fuit in Petro. Potest etiam generaliter pulchritudinem virtutum significare. apoc.21.c. (Spes) (Fides) (Virtutes.) (Petrus.)

Iasub.

(Hie.s.Isa.7. Geor.vene.s.canti.1. ton.7.cap.15.) IAsub.i.conuersio, aut habitatio, aut cessio. Vel iuxta Hieronymum reliquus, atq; conuertens: filius Isaiæ prophetæ: qui typus erat populi Iuda de manu duorum regum liberandi. Isa.7.b. Vel interpretatur pœnitens, aut reuertens ad Deum scilicet: & designat pœnitentes dignos esse suscipere donum benedictionis, & aquam piscinæ superioris. (Populus Iuda.) (Pœnitentes)

Iauan.

(Hie.s.Eze.27) IAuan.i.decipiens, vel contristans, aut cænosus: filius Iapheth, à quo Iones siue Græci. gen.10.a. Eze.27.c. designat philosophos miscentes falsa veris. (Philosophi.)

Iazer.

(Hie.s.Isa.16) IAzer, vel Iahezer.i.auxiliator, siue adiutor, vel fortitudo eorũ: ciuitas in termino Moab: & etiam fluuius: designat fortissima dogmata hæreticorum, quæ dissoluunt domini gẽtium, hoc est, apostolici viri. Isa.16.c. fuit sortis tribus Gad. Num.21.g.32.g. Ios.13.c. (Dogmata hæreticorum.)

Ibis.

(Ari.9.de hist.aíal.27 Hie.s.Isa.34.) IBis est auis ciconię non absimilis, peculiaris Aegypto: earum quædam sunt candidæ, quædam nigrę, quæ solum sunt apud Pelusium: Pascitur ibis serpentibus: estq; auis immunda.

Ibides vt pascuntur serpentibus, inuidos designare possunt: ideo computatur hæc auis inter immundas. Leui.11.c. (Inuidi)

(Glo.ordi.s.Leui.11.) Ibides etiam loca inferiora Aegypti incolentes, eos contemplatiuos designare possunt qui de inferioribus soliciti sunt: vnde immundiciam contrahere solent. Leui.11.c. (Contemplatiui terrena affectantes.)

(Hie.s.Isa.34.) Possunt quoq; ibides idololatrię superstitiones designare, quæ immundæ sunt. Isa.34.c. (Idololatria.)

Ibices.

(Gre.30.mor.16) IBices sunt capræ syluestres: quibus moris est in petris parere, quia neq; sciunt, nisi in petris habitare: quæ si quando etiam de altis saxorum cacuminibus ruunt, in suis se cornibus illesæ suscipiunt: caput quippe ruentes feriunt: cuius dum prima cornua opponunt, fit omne corpus à iactura casus alienum.

(Gre.30.mor.16. Hie.s.Iob.39.) Typum gerunt ibices spiritualium doctorum, qui velut ibices in petris pariunt: quia in doctrina patrũ, qui petræ pro soliditatę vocati sunt, ad conuersionem animas gignunt. Ipsi velut ibices nullius casus damna sentiunt, dum in suis cornibus excipiũtur: quia quicquid eis ruinæ temporalis accesserit, in testamentis sacræ scripturę se suscipiunt: & quasi cornuũ exceptione saluantur. 1.reg.24.a. Iob.39.a. De his enim testamentis dictum est Haba.3.a. Cornua in manibus eius. (Doctores spüales.)

Ichabod.

(Gre.s.1.reg.4.14.) IChabod.i.vbi gloria, aut vę glorię: filius Phinees filij Eli pontificis, qui natus est moriente matre, cum capta est arca domini. Typus est populi Iudęorum: quorum gloria translata est ad Christianos, remanentibus ipsis inglorijs, & in captiuitate. 1.reg.4.d. Est filius Phinees, hoc est, malorum doctorum, quos Iudęi sequuntur. 1.reg.14.a. (Populus Iudæorum.)

Ictus.

ICtus idem est quod percussio: & ictus oculi est motus subitus oculi: Ponitur ad ostendendam subitam actionem: vt.1.cor.15.g. In momento, in ictu oculi.

Datur ictus lapidis. nu.35.b. Iudi.20.b. Ictus fulminis. Eccl'i.4.d. Ictus gladij.2. Mach.12.d.

Idaia

Idaia.

IDaia.i.notus domini,vel manus domini,vel confeſsio domini:vir quidam. Zachari.6.c.a quo accipitur aurum ad faciendas coronas ſacerdoti,hoc eſt,Chriſto:in quo coronant, qui pœnitentiam agunt:Vel deſignat equos varios.i.habentes varia dona gratiarum : qui proſunt alijs regendo,& docendo. Hie.ſ.Zach.6. Rup.ſ.Zach.6 Doctores.

Idiota.

IDiota proprie idem eſt,quod priuatus , nulloq; munere publico fungens: Sic dicuntur idiotę,qui reſpondere debent ſacerdotibus orationes publicas offerentibus.1. cor.14.c. Idiotæ etiam dicuntur illiterati & imperiti.vt acto.4.c.Comperto,quòd apoſtoli homines eſſent ſine literis & idiotæ,admirabantur.

Idithun.

IDithun.i.lex eius,vel legalis,ſiue laudem vel confeſsionem dans :fuit vnus e principibus cantorum tempore Dauid:cuius nomine aliquot pſalmi inſcribuntur.1.par.9.c.25.a.pſ.38 Vel interpretatur tranſiliens eos:& deſignat eos , qui terrena , & affectatores terrenorum tranſiliunt,& ad cœleſtia euolant. Aug.ſ.pſ.36.76 Trăſilietes terrena

Idolum, Idololatra, Idololatria, Idolium, Idolothitum.

IDolum idem eſt,quod ſimulacrum,aut imago:& ſumi ſolet pro imagine dæmonis , aut alterius rei,quæ vt Deus colitur.

Idola ſunt errores,& hæreſes,quæ dicuntur idola ſubtilia,quibus repletur terra.Et idola Aegypti & Mempheos ſunt adinuentiones philoſophorum,& hæreticorū.Eze.20.a.30 d.Amos.5.g.Zach.13.a.Et idola Hieruſalem ſunt peccata eorum,qui ſunt in eccleſia. Idola vero Samariæ ſunt peccata hæreticorum.Iſa.1.b.2.c.10.c.31.d.44.b.Iere.2.c.Et idola domus Iſrael dicuntur errores in eccleſia,falſo ſcientiæ nomine ſimplices decipientes : Dicuntur autem idola,quia de corde ſuo conficta.Eze.18.b.36.d.Hoſe.4.d.6.d.8.a.13.a. Et idola depicta in pariete ſunt vitia in anima.Eze.8.c.Amos.2.b.Leui.26.a. Peculiariter autem idola dicuntur diuitiæ, & auaritia,quæ potius dicitur idolorum ſeruitus.Et vt idolum eſt imago rei,quæ non eſt,deſignat vanitates ſeculi.Demum quicquid homo pręfert Deo , idolū dici poteſt gen.31.c.35.a.Exo.20.a. Qui autem pariunt errores , dicuntur fabricare idola: Ornare vero idola,qui defendunt errores.Eze.6.a. Hæreſes. Adinuentiones philoſophorum. Peccata. Diuitiæ. Auaritia. Res prælatæ Deo. Hie.ſ.Eze.8.18.20.30 &.ſ.Iſa.2.31.&.ſ.Iere.2.&.ſ.Amos.2. Ori.ſ.Iſa.ho.8. &.ſ. Eze ho.6. Amb.1.offi.4.9.& de fuga ſecu.4 Hych.ſ.Leui.26. Gre.30.mor.31. Beda.ſ.gen.35

Idolum zeli dicta eſt ſtatua Baal in templo Dei poſita.Ezech. 8.a. quia per illam prouocauerunt filij Iuda Deum ad zelum,vt deſtrueret templum,& Hieruſalem.Et idolum zeli in eccleſia eſt auaritia eccleſiaſticorum,& rapina,&c.per quæ contra nos emulatio ſuperna prouocatur : vt tanto diſtrictius delinquentes feriat , quanto nos charius redemptor amat. Statua Baal. Auaritia eccleſiaſticorum. Hie.ſ.Eze.8. Gre.31.mor.9.

Idola Iudæorum erant ſcribæ & phariſæi,quos populus,velut oracula ſequebatur. Leuit.26.e. Scribæ,& phariſæi. Hy.ſ.Leui.26

Idolū dictus eſt paſtor ſtultus,hoc eſt, Antichriſtus,quia faciet ſe adorari,ac ſi eſſet Deus Zach.11.d.Item quia non eſt verè paſtor,ſed fictus. Antichriſtus Hie.ſ.Zach.11 Rup.ſ Zach.11.

Idolium ſunt verba dulcia poëtarum gentilium,idolorum laudes canentium:& doctrinæ gentilium,aut vitiorum:& hęreſes.1.cor.8.c. Verba poetarum Hæreſes. Ori.ſ.num.ho.20 Hie.epiſ. Beatitudi.

Idololatrandi ſcelus dicitur nolle acquieſcere.1.reg.15.e.quia in inobedientię ſuæ obſtinatione nemo perſiſteret,ſi propoſiti ſui figmentum in corde quaſi idolum non geſtaret: Dum enim agenda in corde concipit,quaſi idolum facit:Et dum conceptum propoſitum ſe acturum deliberat,quaſi ad adorandum ſimulacrum inclinat. Gre.ſ.1.reg.15

Idoneus, uide Aptus. Idumæa, quære Eſau.

Ieabarim.

IEabarim.i.aceruí tranſeuntium,aut aceruí iraſcentium,vel prægnantium: vel iuxta Hieronymum,aceruí lapidum:eſt ſolitudo reſpiciens montes Abarim ab auſtro , contigua terræ Moab:fuitq; trigeſima octaua manſio filiorum Iſrael in deſerto.Deſignat tranſeundū nobis inter lapides ſine offenſione,de virtute in virtutem eundo.num.21.c. 33.f. Iuxta Origenem dicitur Chai.i.chaos:quo peruenitur poſt Oboth : & deſignat ſinum Abrahæ , qui per chaos diſtat ab inferno. Hie.de manſio. Ori.ſ.num.ho.27. Progreſſus ad virtutes. Sinus Abrahæ

Iebus, Iebuſæus.

IEbus.i.conculcatio,aut volutatio,vel pręſepium.Et Iebuſæus conculcatus,aut volutatus,vel pręſepe,nomen ciuitatis,quę poſtea dicta eſt Hieruſalē:Erat ex Chananęis: quos non penitus deleuerant filij Iſrael:qui manſerunt ibi vſq; ad tempora Dauid:qui ciuitatem expugnauit.

Ori.s.Iosu.ho 21 Iebusæi hoc est, conculcati sunt mali habitantes in Hierusalem, hoc est, in ecclesia, ut zizania inter triticum, usq; ad diẽ iudicij.gen.20.c.num.13.d.Iosu.15.g.18.d.Iudi.1.d.2.reg.5.b.1.par.11.b.21.a.2.par.8.b.Matth.13.d. Mali in ecclesia.

Ori.s.Iosu.ho.21 Iebusæi etiam dicuntur malę cogitationes in mente, quæ non penitus destruuntur, sed remanent ad exercitationem. Malæ cogitationes.

Iebusæus in bonum pro fidelibus ecclesiæ sumi potest.Zach.9.b.Et Ornan Iebusæus, gentes significat fidem amplectentes: unde & Iebus versa est in Hierusalem: quia conculcata gentilitas versa est in visionem pacis ecclesiæ.2.par.3.a. Fideles ecclesiæ.

Ieconias.

¶ Ieconias .i.præparatio dñi, aut firmitas dñi: filius Ioacim filij Iosiæ rex Iuda.1.par.3.c.

Iecur.

Ari.1.de hist.ani.18. Iecur in animalibus est, quod positum est infra septum interius à dextro latere é regione lienis, deseruiens secundę concoctioni ciborum, estq; sanguine refertissimũ, & annexum venæ maiori. In iecore autem voluptatis & concupiscentiæ dicitur vis consistere.

Gre.9.mor.40 Isy.s.Leui.3.7. Ori.s.Leui.ho.3. Rup.1.s.Leui.5.&.s.Hose.13. Iecur vituli, aut arietis occulta desideria significare potest: & præterea iram, secundum quam iecur inflammatur.Exo.29.d.Leui.1.c.3.b.4.7.8.9.pro.7.d.thre.2.d. Designatur etiã concupiscentia & voluptas. Et interiora iecoris dirumpit Deus, quum castigat peccata cõcupiscentię, & voluptatis.Hose.13.b. Occulta desideria.

Iehu.

Glo.ordi.s.4.reg.9 Iehu.i.ipse, siue existens: filius Namsi rex Israel.3.reg.19.c.designat apostolos, qui perpetuo viuunt fortes in prædicatione: qui dicuntur filij Namsi, hoc est, attrectantis: quia tractauerunt de verbo vitæ. Designat etiam principem Romanum, qui destruxit Hierusalem.4.reg.9.a. Apostoli. Princeps Romanus.

Ieiunare, Ieiunium.

Ieiunare est à cibo abstinere. Ieiunium autem est abstinẽtia à cibo: vel dies quibus à cibo abstinemus. Ieiunus autem dicitur, qui cibum non gustauit, illo die, quo est ieiunus.

Gre.s.1.reg.7 Cle.Alex.6.strom. Hie.s.Zach.8. Ieiunium in Christiano non minus dicit abstinentiam à cibis, quàm à vitijs. Et ieiunium dicitur ipsa pœnitentia. Generaliter autem ieiunia significant abstinentiam ab omnibus malis, tam quæ actu fiunt, quam quæ verbis, & ipsa cogitatione.num.30.c.Iudi.20.d.1.reg.7.c.31.c.2.reg.1.b.12.d.3.reg.21.g.2.par.20.a.Et ieiunium fit in solemnitates pręclaras, cum recuperato sponso, animus pœnitentis gaudet.Zach.8.d. Abstinentia à vitijs. Pœnitentia.

Aug.s.ps.34.68. In ieiunio operuit Christus animam suam.ps.34.68.quando in passione non inueniebat credentes, quibus pasceretur, quorum fidem ipse desiderabat. Non inueniens Christus credentes.

Gre.s.1.reg. 9.&.s.Eze.ho.21. Ieiuni sunt vacui à desiderijs terrenis, & verbum Dei appetentes.1.reg.9.b. Ieiuni etiam sunt, qui non recipiunt pastum verbi Dei. Sic noluit Christus dimittere turbas ieiunas.Matthę.15.d. Vacui à desiderijs terrenis.

Hila.s.Mat.can.9.15 Amb.s.Luc.5.9 Hie.s.Mat.15. Ieiunare absente sponso, hoc est, amisso pane vitæ, est carere cibo spiritalis doctrinæ & consolationis: & à bonis operibus cessare: qua ratione non vult etiam Christus dimittere ieiunos.Matth.9.b.15.d.Luc.5.g. Carere cibo spiritalis doctrinæ.

Iemini, uide Beniamin.

Iephone.

Ori.s.Iosu.ho.18 Iephone.i.aspiciens, siue intuens, vel secundum Origenẽ conuersio: pater Chaleb, hoc est, quasi cordis: per quem designatur, quod ex cõuersione nascitur intellectus cordis.num.13.a.Iosu.14.b.

Iephte.

Iephte.i.aperiẽs, vel apertio: filius Galaad & meretricis, eiectus est à fratribus suis: & postea factus iudex Israel liberauit populum ab inimicis: immolauitq; filiam suã ex voto.

Aug.q.in Iudi. 49 Chrys.de Iephte Iephte typus est Christi, qui filius fuit meretricis, hoc est, synagogę: & eiectus est à fratribus suis Iudæis, qui dixerunt: Non habemus regem, nisi Cęsarem. & extra Hierusalem crucifixus est: & tamen constitutus est iudex: & liberauit populum à potestate diaboli, & obtulit Deo patri filiam ecclesiam.Iudi.11.a. Christus

Chrys.de Iephte Iephte debet esse vnusquisq;, qui deuictis hostibus cupiditatum & voluptatum, debet offerre Deo animam, ut vnicam filiam. Victor cupiditatum.

Ieremias.

Ieremias.i.celsitudo dñi, vel sublimitas domini, aut exaltans dominum: vnus è quatuor præcipuis prophetis, satis notus in sua prophetia: erat sacerdos de Anathoth: fuit missus à Iudæis in lacum: vnde extractus est ab eunucho Abdemelech. Multa passus est à Iudæis

dæis propter prædicationem veritatis.

Christus. Prædicatores. Typus est Christi, & prædicatorum: & vt fuit comprehensus à sacerdotibus, capturam Christi designat. 2. para. 36. b. Iere. 1. a. 11. d. 15. c. 20. a. 26. a. 32. a. 37. c. 38. a. Ori. s. Iere. ho. 1. Hie. s. Iere. 1.

prophetia. Vt autem missus est in lacum, figura est prophetiæ à Iudæis per prauum intellectum in lacum & cænum demersæ. Iere. 38. a. Amb. 2. de spiritu sã cto. 11.

Mutabilitas humana. Vt autem maledixit Ieremias diei suæ. Iere. 20. c. typus est mutabilitatis generis humani venientis per pœnæ meritum. Gre. 4. mor. 4.

Egentes gratia Dei. Secundum vero quod Ieremias emit agrum ab Hanameel, designat illum, qui in sublimibus collocatus est etiam egere gratia Dei. Iere. 32. b. Hie. s. Iere. 32.

Iesbibenob.

Iudæi. IEsbibenob. i. sedens in prophetia, vel in loquutione, vel in germinatione: Gigas, qui voluit occidere Dauid: sed ipse occisus est ab Abisai. Typus est Iudęorũ cõtra Christum insurgentium. 2. reg. 21. c.

Iesse, uide Issai.

Iesui.

Prædicatores humiles. IEsui. i. desiderium meum vel planities: fuit filius Saul. 1. reg. 14. g. designat prędicatores humiles, & pro subditis fidelibus æterna postulantes: de quibus dicitur. psal. 103. Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem. Et Daniel dictus est vir desideriorum. Danie. 9. f. Gre. s. 1. reg. 14.

Iesus.

IEsus. i. saluator: nomen domini nostri Iesu Christi. Mat. 1. c. Luc. 2. c. Quo nomine vocati sunt alij: vt Iosue, & Iesus filius Iosedec, qui typum gesserunt ipsius Christi. Tert aduer. marcio.

Christus. Iesus quidẽ filius Iosedech pontifex, qui visus est prius in vestibus sordidis, postea vero renouatus, typum gerit ipsius Christi, qui prius apparuit in vestibus sordidis, indutus mortalitate, & laceratus, ac crucifixus: postea vero renouatus est in resurrectione assumens corpus gloriosum, & indutus decorem. Agge. 1. a. 2. a. Zach. 3. a. 6. c. Et hoc melius ad literam ꝓ Christo sumitur, ꝙ non Iesus filius Iosedec nominetur: sed Iesus sacerdos magnus. Hie. s. Zac. 3. Rup. s. Zach. 3.

Ietabatha.

Cõsecutio perfectionis. IEtabatha. i. bonitas sua, siue declinans filia eius, aut declinãs desertũ: vicesima mansio filiorum Israel ĩ deserto. nu. 33. d. Origenes legit Tabatha. i. bona: quo peruenitur é Gadgad: quia post tentamenta deuenitur ad bona. Hieronymus legit Iotbatha: & designat consecutionem perfectionis, vel sacerdotalis gradus. Ori. s. nu. ho. 27. Hie. de mansio.

Iethro.

IEthro. i. excellens, siue residuus, vel remanens, aut explorans, vel funiculus: sacerdos Madian, cuius filiam duxit Moses vxorem. Idem dictus est Raguel. i. pastor Dei, aut amicus Dei, vel confractio Dei.

Deus. Iethro potest in bonum esse figura Dei, aut Christi, cui coniunctus est Moses. i. lex. Et pauit eius oues: quia fuit pædagogus populi Dei. Exo. 2. c. 3. a. Cum autem dixit Mosi vade in pace, Deum patrem designat mittentẽ filium ad carnis assumptionem. Exo. 4. e. Beda. s. Exo. 4.

Secularis bonus. Vt autem venit ad Mosen in desertum, & illi congratulatus est, designat bonum secularem, qui gaudet de profectu prelatorum, & subditorum. Exo. 18. a. Lyra. s. Exo. 18.

Ecclesia ex gẽtibus. Vt dedit consilium Mosi, typus est ipsius ecclesię ex gentibus: & designabatur doctrinã ecclesiæ superaturam scientiam Iudæorum. Exo. 18. c. Hie. de mansio.

Diabolus. Secundum autem ꝙ dictus est Raguel, quod interpretatur fractio Dei, typus esse potest diaboli, qui semper nititur frangere, ac minuere gloriam Dei. num. 10. d.

Iezabel.

IEzabel. i. insula habitaculi, vel vę habitaculo aut iuxta Ambrosium, vana & vacua redundantia, vel effusio vanitatis: filia regis Sidoniorum, vxor Achab regis Israel, quę fecit occidi Naboth per falsos testes, vt eius vinea potiretur, faceretq; ex ea regi Achab hortos olerum. Eadem persequebatur Eliam, quia occiderat prophetas Baal.

Sapientia carnalis. Tyranni diaboli. Hæretici. Typum gerit sapientiæ carnalis, quę doctrinam spiritualem perdere nititur, inductis erroribus, vt voluptatibus tanq̃; oleribus homines vacent. Pari ratione designat malitiã seculi, & tyrannidem diaboli. 3. reg. 16. d. 18. a. 21. b. 4. regũ. 9. b. vel intepretatur fluxus sanguinis, & designat hereticos: qui perdere nituntur fideles. Peculiariter autẽ hæresis Nicolaitarum dicitur Iezabel. Apoca. 2. f. Ori. s. ps. 36. ho. 1. Amb. exhor. ad virgi. & de fuga secu. 6 Ber. fer. paruo. 64. Rup. 2. s. apoca. Aretas. s. apo. 2.

Auaritia. Potest etiam auaritiam designare: quę per mendacia, & falsos testes aliena inuadit. Amb. d Nabuthe. 9.

Typus etiam est synagogæ, quę vanis superstitionibus seruiens, euangelicę prædicationi credere

Rup.1.s.reg.7.10. ni credere noluit: & autorem vitæ persequens, extinguere magis, quàm credere voluit. 3. regū. 19. a. Designat etiam mortem æternam: quę intentat mortem Eliæ. i. generi humano. Synagoga. Mors æterna.

Iezonias.

Hie.s.Eze.8.11.

IEzonias. i. nutrimētum domini, vel auscultatio, vel arma domini: filius Saphan, princeps idololatrantium: typus est hęresiarchæ. Ezech. 8. d. Alius qui interpretatur aures eius, nempe animæ: filius Azur. i. fulcri, siue adiutorij princeps, qui sustentatur à domino, ne cadat. Ezechie. 11. b.

Iezrael.

Ori.s.Iudi.ho.8. Hir.s.Hose.1.

IEzrael. i. semen Dei aut distillans contritionem, vel malum Deus, siue distillatio amicitię Dei, vel aspersio pastoris Dei: Ciuitas tribus Iuda, vbi posuerunt castra aduersarij, contra filios Israel: designat quòd eis dominantur dæmones: qui solum semen verbi Dei habent, & nō fructum eius. Iosu. 15. g. 17. d. 19. b. Iudic. 6. g. 1. reg. 25. g. Fuit etiam Iezrael metropolis decem tribuum, in qua interfectus est Naboth, quę iuxta Maximianopolim est, in tribu Ephraim. 3. reg. 18. g. 21. f. Subiecti dæmonibus.

Hie.Hose.1. Rup.s.Hose.1.

Sic etiam dictus est filius Hoseę, ex vxore fornicaria Gomer. Hose. 11. b. vt designetur nasci semen Dei ex Christo & fornicaria: sumitur autem ibi pro Naboth Iezraelita: cuius sanguinem vindicauit dominus: nec nominatur nomine proprio, vt intelligatur etiam vindicari sanguis aliorum iustorum.

Ignauus, Ignauia.

IGnauia est contraria fortitudini, quum quod ratio aggredi fortiter suadet, id nos formido, ne aggrediamur retinet. Ignauus autem est, qui ignauia laborat. Iosu. 18. a. 2. reg. 3. g.

Ignis, Flamma, Inflammare.

IGnis est supremum & nobilissimum inter quatuor elementa: est natura calidus & siccus: est maximé actiuus: & vim habet illuminandi, calefaciendi, comburendi, & exiccandi, & coquendi: mollia indurat, & dura liquefacit. Metalla purificat: quę sunt vnius naturæ copulat: & quæ diuersæ separat. Interdum diuersa in vnum conflat: & tandem vnam in alteram transmutat naturam. Secundum hęc & alia, quę illi competunt, in bonum & in malum varié sumitur. De eo sic ait Dionysius. Ignis diuinæ proprietatis, si dici liceat, in rebus visibilibus plurimas seruat imagines. Ipse enim (vt ita dixerim) in omnibus, & per omnia, sine vlla sui admistione proficiscitur: cūq; lucidissimus sit, ipse tamē nō admota materia, in qua suam vim suumq; ostendat officium, in se ipso occultus, atq; incognitus manet: neq; admittit habitum, neq; patet aspectui. Ipse omnia superat, & ea, quibus insederit, in suum traducit officium: omnibusq; quomodolibet sibi appropinquantibus, sui consortium tradit: renouat omnia calore vitali, fulgoribus apertis illuminat: teneri misceriq; non potest: discernendi vim habet, atq; immutabilis est: superiora semper petit, & in acumē tendit, agilis, celer, sublimis, nullaq; vi, vt inferiora petessat adigi potest: semper mobilis, eodemq; motu vigēs: alia mouet, complectitur omnia, cum tamen astringi ipse non posit: cūq; alio ipse non egeat, sibi ipsi tamen clam incrementa suppeditat: atq; in qualibet suscipiēte materia suę maiestatis potentiam indicat, efficax, potens, omnibus inuisibiliter præsens: si negligatur, non esse videtur, attritu autem, veluti iritatione quadam naturaliter, ac proprié continuo lucētem excitatur in flammam, rursumq; incomprehēsibili absoluat modo: cūq; affatim omnibus participationem sui locupletissimam prębeat, nunquàm tamen ipse minuitur. (Dioñy. cœlest. hier. 15)

Cyril.3.s.Ioā.3.cōt. Iulia.10. Ori.1.periar.&.2.periar.8. Amb.4.Exae. Hie.s.Is.33.&.s.eze.1.&.s.Ioel.2.&.s.Zacha.2. Aug.cont.Adimā.13 Isy.s.Leui.16. Gre.s.Eze ho.8. Geor.venet.cant.3.ton.7.cap.14.

Ignis aliquando dicitur Deus: & ignis transiens inter diuisiones cadauerum, quę diuiserat Abraham, designat Deum firmantem iuramento, quod promiserat Abrahæ. gen. 15. d. Et ipse Deus dicitur ignis consumens, qui consumit peccata, & illuminat: consumit enim veterem vitam diuinus amor, & innouat ipsum hominem. deut. 4. d. 3. reg. 18. d. Isa. 33. b. 66. e. Eze. 1. a. dicitur autem Deus potius ignis comedens, quàm consumens erga bonos: qui sunt illi vt cibus, quos conuertit in se, vt comedens alimentum. Ignis autem naturæ est duplicis: habet lumen credentibus: habet tenebras suppliciaq; incredulis: qui appellātur vapores fumi. Ioel. 2. g. In igne descendit in montem vt ostenderet se illuminatorem, & punitorem, quæ ambo in igne sunt. Exo. 19. c. Ipse etiam est ignis altaris perpetuus: & non est adhibendus ignis alienus: quia vnicus est Deus. Ipse quoq; Deus dicitur igneus murus Hierusalem, quia ecclesiam inflammat charitate. Zach. 2. b. Mala. 3. a. Deus.

Cle.Alex.1.stroma. Ori.s.Eze.ho.1.&.s nu.ho.9. Cyril.4.s.Ioan.28. Amb.3 offi.74. Gre. plo.s.1.re.&.1.mor 3 &.29.mor.9. & ho.30. &.s.ez.h.8

Ignis in columna est Christus lucens cognoscentibus se: quos etiam purificat: & vt ignis in columna ingrediebatur per loca inuia, & ad quę non patebat aditus: ita lux Christi transiens per terram rursus recurrit in cœlum per lignum crucis: & per eum datum est nobis intelligere cœlestia, quæ prius erant incognita. Exo. 15. d. Eze. 1. a. Et flamma in rubo est diuinitas in humanitate Christi. Exo. 3. a. a. ps. 77. Ignis quoq; de altari est anima Christi. num. 26. b. Ignis pręterea dicitur spiritussanctus: quē Christus misit in terrā. Luc. 12. f. Hoc igne assandæ erant Christus. Anima Christi. Spiritussanctus.

erant carnes agni comedendi. Exo.12.a.3.a.9.d.19.c.35.e.Leuit.1.c.3.c.6.c.10.a.num.19.a.21.f. Iudi.6.d.7.f.2.Mach.1.d.ps.20.thre.1.e.acto.2.Apo.8.a.15.a. Iob. 28.b. Mich.1.b.Habac.2.d. Zach.9.a. Deorsũ à lumbis apparuit ignis in visione Ezechielis:vt hoc igne purgentur,quę indigent purgatione.Eze.1.d.g.8.a.30.b. Et ignis vorãs lapides & aquam est spiritussanctus conuertens homines in Dei sacrificium in baptismo.3.reg.18.g. Hic ignis cruda & horrentia decoquit,&condit:vt possint tanq; Dei fercula ad mensam pręsentari in cœlesti Deifico; symposio:Calefacit,& expellit omne frigus peccati & timoris,eo non possit cohabitare gratia cum peccato. Conflauit etiam tempore apostolorum corda populi audientis verba illa inflammata: vt omnibus esset cor vnum & anima vna: & adeo conflat,vt separari nequeat,dicente Paulo:Quis nos separabit à charitate Christi?Purgat quoq; omnem scoriam peccati & concupiscentię igneus ille spiritus in nobis perfusus. Trãsmutat etiã adeo, vt puerum pastorem psalmographum redderet,& piscatores doctores gentium, & lumina mũdi constitueret:& persecutorem Saulum in vas electionis, & in Paulum immutaret.

Isyc.f.Leui.1.6.16. Aug.q.in Iudi.36. Hie.f Mich 1. Beda.f.Exo.9. Geo vene.cãt.2.to. 7.cap.4. Rupert.10.de diui. offi.13.

Pasio Christi. Ignis dici potest passio Christi,per quam passus est agnus. Exo.12.a. Et hic ignis egressus est de petra,hoc est,de carne Christi,in qua ipse est passus:& egressus est ad cõburenda peccata.Iudi.6.d.Zach.3.a.Leui.2.b.

Amb. prolo. de spiritusancto. Isy.f.Leui.2.

Non sola supersubstantialia & intelligibilia ac diuina lumina typicis variantur signis(sicuti cum supersubstãtialis Deus ignis dicitur:& intelligibilia eloquia Dei ignita memorantur)verum & intelligibilium, intellectualiumq; angelorum sacræ illæ distinctiones varijs formis,& multiplicibus,igneisq; figuris describuntur:Atq; aliter ipsam ignis imaginem,cũ de Deo,(qui omnem intelligentiam superat)dicitur,oportet accipere:aliter cum de intellectualibus eius prouidentijs siue rationibus:aliter quoq;, cum de angelis enũciatur:ac priorem quidem illam imaginem secundum causam:sequentem vero secundum substãtiam, tertiam secundum participationem.deut.4.b.ps.96.103.Luc.12.f.Igniti lapides,angeli. Eze.28. d.Ignis etiam sursum tendens,ac cætera,quę accendere potest,quantum in se est,illuc trahens,virtutes cœlestes indicat se &reliqua ad Deum transferentes.

Angeli.

Diony epis.9. Hie.f ps.96. Hie.f.Eze.28. Geor. venet cant.16 ton 4.cap.9.

Ignis interdum dicitur charitas,quem ignem portabat Abraham,quando ibat ad immolandum filium suum.gen.22.b. Hũc ignem vult Deus ardere semper in altari cordis nostri. Leui.6.c.8.g.9.b.Exod.3.a.12.a.24.d.Iosue.11.b.ps.17.18.38.72.96.Iere.20.d.thre.1.d.Luc.12.f. apoc.2.d.3.d. Et ignis, quem vidit Ezechiel in rotis est diuinus amor, quo voluit condere mundum.Eze.1.d.Hoc igne consumptum est sacrificium Gedeonis,percussione virgæ elicito.Iudi.6.d.Igne sacrificij capillos concremare,quod fiebat à Nazareis,est flamma diuini amoris eos incendere:vt totum cor in Dei amore ardeat:& cogitationes superfluas concremando,quasi Nazarei capillos deuotionis perfectione consumat.nu.6.e.Ioel.2.f.

Charitas.

Ori.f.ps.38.ho.1. Amb.prolo.de spiritusãcto & de Isaac. 8 & f.ps.118.ser.13. Geor.vene.canti.1. ton.4.cap.7. Aug.ser.108.255. Gre.2.mor.39.&.3. mora.22.

Mortalitas. Ignis,quem misit dominus in ossibus,est mortalis cõditio,qua eruditur homo quia docetur non superbire.thre.1.b. Rup.f.Iere.25.

Fides. Ignis illuminans aliquando dicitur fides.ps.104. Isa.4.b. In igne & fumo apparuit dñs legem daturus:quia & humiles per claritatem suæ ostensionis illuminat:& superborum oculos per caliginem erroris obscurat.Exo.19.c. Gre.6.mor.27.

Doctrina. Ignis quoq; dicitur doctrina Christi,& lux euangelij,ac scientia mysteriorum:& est ignis de altari:quia est à Deo.Et eloquium Dei dicitur vehemẽter ignitum, & purgatũ. Exo. 3.a.13.d.19.c.40.d.Leui.1.c.6.c.Iudi.6.d.Isa.10.d.ps.38.118.pro.30.a.Et igniculus de incẽdio dicitur doctrinæ catholicæ,& feruoris spiritussancti aliqua particula. Isa.30.e.Ignis quoq; erant verba prophetæ.Iere.5.d.23.f.Et flammeus gladius,est verbum Dei feruens.gen.3.d.Ignis etiam in pentecoste doctrinam spiritussancti datam apostolis significabat.Ioel.2.g.Acto.3.a.Sic eloquium domini dicitur inflammasse Ioseph.ps.104. Ponũtur duces Iuda sicut caminus ignis,cum prædicatores sua doctrina consumunt errores & vitia.Zach.13.b.Apoca.1.c.2.c.19.c.oculi eius tanq; flamma ignis.Ignitus clypeus,verbum Dei.Nahum.2.a.

Dona spiritussancti

Verbum Dei.

Ori.f.Leui.ho.1.9. Hila.f.ps.118. Amb.f.ps.118.ser.18 Hie.f.Iere.5.&.f.Zacha.12. Philo de cherubim. Beda.f.pro.30. Rup.f.Nahum.2.

Lex Iudæorum. Flamma in rubo designare potest legem Iudæorum: quia non combussit eorum peccata.Exo.3.a.Ignis,quẽ misit angelus in terrã.Apoc.8.a.est ipsa lex,quæ ignea dicit.deut.33.a Beda.f.Exo.3. Rup.5.f.apoc.

Argumenta contra hæreticos. Ignis in caudis vulpium designare potest argumenta fidelium hæreticos reuincentia, ex eorundem erroribus collecta.Iudi.15.a.ps.45.Isa.50.d.

Sententia iudicij. Ignis transiens inter diuisiones animalium designat diuinam sententiam in iudicio separantẽ bonos à malis.gen.15.d.designat etiã ignis terrorẽ iudicij:& cum Deus apparet in igne,infert terrorem.Exo.13.d.19.c.Leui.7.b.ps.65.96.Isa.4.b.64.a. Et ignis iudicij erit purificatiuus bonorum,quos etiam illuminabit,& comburet malos.Dicetur quoq; Christus baptizare in igne in iudicio. Num. 31.b.Matth.3.c.Luc.3.b.Ignis deuorans erit lingua Christi in iudicio, quando dicet:ite maledicti in ignem ęternum. Isa. 30. f. Et flamma ignis intercisa erit ignis iudicij cõburẽs malos,& nõ illuminans,&illuminãs bonos,& nõ cõburens.ps.28. Et thronus Dei dicitur flamma ignis. Dani.7.c. Mich. 6.c. Ignis procedẽs de ore sanctorũ, sententia condemnationis.Apo.11.b.

Ori.f.cant.ho.4. Gre.f.1.reg.3. Ori.f nu.ho.25.&.f. cant.ho.2.&.f. Luc. ho.24. Hila.f.Matt.cão.2. Amb.f.ps.118.ser.3. Hie.f.Isa.4. Aug.16.ciui.Dei.24 Rup.6.f.apoc.

Ignis

Hie.ſ.Iſa.26.29.66. Rup.1.ſ.Eze.3. Cyril.ho.5.

Vindicta Dei.

Ignis etiã dicitur vindicta Dei & punitio:& ignis deuorãs erit diuina vindicta,qua perdet malos. Et ignis accenſus in furore Dei eſt grauis vindicta. Et hæc flamma etiam Iudæorum templum combuſsit.deut.32.e.Iob.15.d.28.b.p̃s.10.20.82. Iſai.26.b.29.b.47.d.65.a.66.e. Iere.4.a.15.c.17.a.21.d.thre.2.a. Eze.1.b.15.b.20.g.22.d.30.b.38.f. Hoſe.8.d.Ioel.2.a.Amos.1.c. 2.a.5.b.7.a. Abdi.f.Sopho.1.d.3.b. Apoc.8.b.11.b.In igne apparuit dominus,cum tradidit legem:vt ſcirent tranſgreſſores,ſibi negocium eſſe cum igne.Exo.20.c.Ignis poſt commotionem fuit,quando combuſtum eſt templum,& ciuitas per chaldæos.3.reg.19.c.

Rup.5.ſ.reg.11. Arno.ſ.p̃s.103. Hie.ſ.Abdi.

Apoſtoli. Doctores.

Ignis vrens dici poſſunt apoſtoli ſpiritum ſanctum habentes : cum Deus miniſtros ſuos facit ignem vrentem.p̃s.103.Et ignis ſunt apoſtoli, & doctores ardentes feruore. Exo.27.a. 38.a.Et domus Iacob dicitur ignis,& flamma comburens Eſau,cum doctores ſancti diſsipant errores hæreticorum,& eos ad veritatis lucem reducunt.Abdi.f.

Hila.ſ.p̃s.65. Aug.ſ.p̃s.65. Hie.ſ. Amos.7.&.ſ. Mar.9.Et.ſ. Eze.28.

Tribulationes. tentationes.

Ignis examinans argentum deſignat tribulationes,& tentationes.p̃s.16.65. Iſa.43.a. Et per ignem & aquam tranſit,qui varias patitur tribulationes.Iere.6.g.9.b.ſic dicuntur ignita tela maligni eius tentationes.Ephe.6.c.gene.3.d.Exo.3.a.thre.1.e.Dani.3.e. Ad hunc ignem vocat dominus iudicium,quo purgantur fidelium peccata. Amos.7.a.Hoc igne conditur victima.Mar.9.e.Et ignis,quem produxit Deus in medio luciferi,ſunt ignita eius iacula.Eze. 28.e.Iſa.50.d.Idem eſt ignis alienus.Leui.10.a.Ioel.1.d.

Philo.2.allego. Ori.ſ.Eze.ho.3.&.ſ Mat.ho.4.&.ſ.Leu. ho.8.9 &.ſ.nu.h.23 Augu.1.q.in euã.22. &.ſ.p̃s.10.96. &.ſer. 255. Gre.2.mor.26.34.& 18.mo.19. &.12.mo. 24.&.14.mor.3.ſ.Eze.ho.2.

Affectus animi. Libido. Inuidia. Auaritia.

Ignis ſeu flammæ nomine ſæpe ſignificant animi paſsiones ſeu affectus ipſum inflãmãtes:Vt amor,cupiditas,ira,inuidia.gen.19.f.Exo.32.f.Leui.10.a.16.a.p̃s.10.57.77.78.79.96.Et ignis accendens Moab eſt perturbatio,quę fit per concupiſcentias mentẽ inflãmantes: & incẽtiuũ libidinis.nu.21.f.Hunc ignem vnuſquiſq; ſibi accendit.pro.6.c.Iſa.50.d.Mat.17.c.Hic ignis non eſt accendendus ſabbato. Hæ quoq; paſsiones ſunt ignis de cœlo cadens, cum à diabolo in mentibus noſtris excitantur.Iob.1.c.15.d.Intercidit autem dominus flammã ignis,quum furoris aut libidinis flamma ceſſare facit.p̃s.28.Flamma quoq; ignis impij eſt decor,vel poteſtas exterior:quę de interno eius ardore procedit.Iob.18.b.Et ignis dicitur inuidia,qua ſubuerſa eſt terra,de qua oriebatur panis,hoc eſt,Iudæa.Iob.28.a. Hoſe.7.b.Eandem deſignant lampades ignis.cant.8.b.Hic eſt ignis inuoluens, quo exarſerunt Iudæi inuoluti in perſecutione Chriſti & fidelium.Ezec.1.a. Et ignis combuſtionis,in quo eſt lepra. Leui.13.d.Deſignatur etiam auaritia.Mich.6.b.Apo.9.d.

Iſy.ſ.Leui.13. Rup.ſ.Mich.6.

Mens pura.

Ignis etiam,quem afferebat Abraham ad ſacrificium,eſt mens pura.gen.22.b.

Amb.epiſ.63. Grego.33.mor.37.

Zelus bonus. Zelus indiſcretus.

Ignis deſcendens de cœlo per Antichriſtum eſt zelus de cœleſtibus electorũ mentibus, contra ipſum emanans.Apo.13.c.Ignis autem comburens ſpicas deſignare poteſt zelum indiſcretum,& immoderatam correctionem.Exo.22.a.

Ori.ſ.Eze.ho.1.5.& ſ.Roma.12. Amb.ſ. p̃s.118.ſer.13 Au.Ench.ad Lau.68 Arno.ſ.p̃s.28.

Pœnitentia.

Ignis comburens ſpinas & tribulos eſt pœnitentia. Iſa.31.d. Eſt etiam extimulatio ad bonum ex patientia & pœnitentia procedens.Exo.22.e.thre.1.d.Hic ignis compunctionis exardeſcere dicitur à facie Dei.p̃s.17. Hie.ſ.p̃s.17. Cle.6.recogni.

Flamma ignis interciſa eſt in baptiſmo,quum extincto igne peccati, datur ignis ſpiritus ſancti.pſal.28.

Phil.de cherubim.

Sol.

Flammeus gladius poſitus ante paradiſum,ſolẽ ſignificare poteſt ĩ quarto cœlo. gen.3.d.

Aug.20.ciui. Dei.12

Firmitas ſanctorum.

Ignis,qui deſcendet de cœlo in iudicio,firmitatem ſanctorum ſignificabit,qua non ceſſuri ſunt ſæuientibus,vt eorum faciant voluntatem.Firmamentum enim eſt cœlũ:cuius firmitate mali cruciabuntur ardentiſsimo zelo, quoniam non potuerunt attrahere in partes Antichriſti ſanctos Chriſti. Et ipſe erit ignis,qui comedet eos:& hoc à Deo, quia Dei munere inſuperabiles fiunt ſancti:vnde excruciabuntur inimici.Eze.39.b.

Ori.ſ.Iob.1. &.ſ.Leui.ho.9. Hier.ſ.Iſa.1.65. &.ſ. Nahum.2. Aug.ſ.apo. ho.7.11. Iſych.ſ.Leui.16.

Diabolus. Mali. Blaſphemiæ. Hæretici. Perſecutiones.

Ignis cadens de cœlo eſt diabolus.Iob.1.c.de quo dicitur. Luc.10.c.videbam Satanam ſicut fulgur de cœlo cadentem,ipſe enim transfigurat ſe in angelum lucis.2. cor.11.c.Iſai.1.b. 5.f.30.g.54.d.Ignis quoq; ardens ſunt mali in quibus Deus iram ſuam exercet . Et ignitæ habenæ & ignitus clypeus diabolum cum ſuis tentationibus deſignant.Nahum.2.a.3.c.Haba. 2.c.Et ignis de ore equitum ſunt blaſphemiæ perſecutorum eccleſiæ. Apo.9.c.Ignis etiam deſcendens de cœlo ſunt hæretici recedentes ab eccleſia.Apoc.13.c. Ad hunc ignem pertinent perſequutiones,de quibus.cãt.8.b.lãpades ignis,atq; flãmarũ. Et ignis ĩ ſpinis erat perſecutio Iudæorum in Chr̃m,quę magnis clamoribus, & ingenti ſtrepitu peracta eſt.p̃s.117.

Aug.ſ.p̃s.117.

Cyril.cont.Iulia.10 Ori.ſ.Leu.ho.9.&.ſ nu.ho.9. Phi.de confu.lingu. Arno.ſ.p̃s.57.84. Amb.ſ.Luc.22. Hie.ſ.Iſa.50.&.ſ.Iere.29. Gre.12.moral.27.& 21.mor.9. &.33. mo 12.41. Iſy.ſ.Leui.10.16.

Deus alienus. Hæretica doctrina. Hypocriſis. Perfidia Iudæorum. Peccatũ.

Ignis alienus eſt alius Deus pręter verum Deum: ideo non offerendus in altari Dei, hoc eſt,in eccleſia,in qua vnus colitur Deus.Eſt etiam ignis alienus hæretica doctrina. Leui.10. a.16.a.Et ignis coquens lateres eſt hæreſis,& ſimulatio ſanctitatis:& ſermo calidus & ad vitia incitans.gen.11.a,Et ignis diſperſus per Eleazarum pontificẽ ex præcepto Domini ſunt errores confutati per fidelem doctorem,& etiam libido contra Deum,& contra Moſen.i. legem.nu.16.e.Et ignis,in quo calefiebat Petrus,deſignare poteſt perfidiam Iudęorũ.Luc. 22.f.Ignis etiam eſt malitia.p̃s.57.Et flamma ignis, quam intercidit vox domini,eſt peccatũ, quod eius verbo emendatur.p̃s.28.Et flamma,quam accendunt mali,ſunt errores.Iſa.50.d. Eoſdem deſignat ignis deuorans tabernacula hypocritarum. Iob.15.d.Et libido dicitur ignis vſq;

nis vsq; ad perditionem deuorans.Iob.31.b.Quia nimirum reatus huius facinoris, non solum vsq; ad inquinationem maculat,sed vsq; ad perditiōem vorat.Hoc igne frixit rex Babylonis pseudoprophetas.Iere.29.e.Et flamma ignis egrediens de ore Leuiathan,sunt verba prædicatorum diaboli.Iob.41.b.

Infernus. Pœna peccati. Ignis aliquando dicitur infernus,aut pœna inferni.Exo.9.e.Leuit.10.a.13.g.ps.20.57.139. Isa.9.b.d.33.c.47.d.64.d.66.g.Mat.3.c.13.f.Et generaliter ignis est pœna peccati.Hanc flammam intercidit vox domini,cum Ioannes Baptista prędicatione sua conuertebat malos,vt fugerent à ventura ira.ps.28.Hanc quoq; flammam sibi accendunt mali peccando.Isa.50.d. Et flammeus gladius dici possunt pœnæ peccatorum.gen.3.d.Iob.15.d.20.d.22.c. thre.4.b. Eze.1.b.5.b.24.c.Zacha.3.a.Et ignis in caudis vulpium est condemnatio hæreticorum.Iudi. 14.d.Luc.3.c.Hic est ignis,qui nunq̃ dicit,sufficit.pro.30.c. Beda.s.pro.30. — Hie.s.Is.9.50.64.66 Basi.s.ps.28.ho.2. Hila.s.Mat cão.2. Amb.s.Luc.14. Aug.2.de gen.cont. Manic 23.& ser.107. Gre.12.moral.28.& 15.mor.14. Isy.s.Leui.10.

Originale peccatū. Ignis,à quo extractus est torris,designare potest originale peccatum.Zacha.3.a.vel generaliter peccatum. — Glo.ordi.s.Zacha.3

Miracula Antichri. Ignis splendor in sternutatione Leuiathan,designat miracula Antichristi.Iob.41.b. — Gre.33.mor.34.

Prædicatio nūtiorū Antichristi. Ignis tædarum accensarum,designat prædicationem nuntiorū Antichristi. Tæda enim cum accenditur,odorem quidem suauem habet,sed lumen obscurum:ita prędicatores Antichristi,quia sanctitatis sibi speciem arrogant, sed tamen opera iniquitatis exercent,quasi blandum quidem est quod redolent,sed nigrum quod lucent.Iob.41.b. — Gre.33.mor.36.

Pessimi de Israel. Ignis de domo Israel ipsam comburens sunt pessimi,qui de ea prodierūt.Eze.5.a.Et Ismael,qui perdidit reliquias Israel.Eze.19.d. — Hie.s.Eze.5.

Iracundia. Ignis comburens possessiones Aegypti dici potest immanitas iracundiæ,vsq; ad homicidium pertingens.ps.77.96. — Aug.s.ps.77.96.

Purgatorium. Ignis aliquando designat purgatorium.1.Corinthio.3.c.vniuscuiusq; opus quale sit ignis probabit. — Glo.inte.1.s.cor.3.

Ignobiles, uide Inclytus.

Ignominia, Dedecus.

IGnominia dicitur quasi nominis nota : estq; infamia , dedecus, contumelia, macula, ac probrum.

Idololatria Peccata. Ignominia sordis filiorum Israel fuit peccatum idololatriæ . Et vniuersaliter dedecus: & ignominia est omnis turpitudo vitij.Exod.32.f.thren.1.c.Eze.16.a.Nahū.3.b.2.Cor.4.a. — Glo.ord.s.thre.1

Pœna peccati. Ignominia etiam est pœna illata pro peccato . Et ignominia Aegypti sunt peccata detecta ad confusionem.Et ignominia sempiterna erit in inferno.Isa.3.d.20.b.30.a.47.a.Ierem. 20.d.thre.1.c.Eze 16.a. — Ori.s.Eze.ho.10. Hie.s.Isa.3.20.

Remediū insufficiēs Ignominia est quodlibet remedium insufficiens ad tollenda peccata.Iere.6.c. — Glo.ord.s.Iere.6.

Sacerdotiū vet⁹ cū sola litera. Ignominia domus domini dici potest sacerdotium vetus cum sola litera legis.Isa.22.f.

Pœna Iudæorū post mortem Christi. Ignominiosa iudicia,quę exercuerunt Syri in Ioas regem Iuda, designant ignominiam, quam passi sunt Iudęi post mortem Christi.2.par.24.f.

Ignorare, Ignorantia. Imperitia, Nescire.
Ignarus, Inscius.

IGnorare dicitur aliquis id,quod non intelligit.Quod & nescire dicitur.Est item nescire Auertere.Isa.28.b.Nescierunt videntem,ignorauerunt iudicium.Non capere.gene.28.d. Et ego nesciebam.Nolle curare.Iudith.9.b, Nesciūt quia tu es Deus noster.Non pati.Iudi. 21.b.Quæ nescierunt viri thorum.

Non approbās De⁹ Nescit dominus aliquos,quum non approbat eos.Isa.28.a.Mat.25.a.Et nescit eos,à quibus nescitur:vt eos scit,quos scire se facit . Et nescit malos, quū amplius non eis benefacit. Quasi nesciens interrogauit Deus : Adam vbi es ? quia post peccatum non eum approbabat.gen.3.b.Et Satanæ dixit:vnde venis? Iob.1.b. quia eius opera non approbabat.Nesciebat Christus gentes,quando non illis doctrinam & gratiam communicabat. Isa.55.a. Et nescire dictus est Christus.Iere.11.d.quia non nouit peccatum.Ignorans Iacob ꝙ Rachel furata esset idola patris sui,designat Christū non approbantem auaritiam.gen.31.d. Et ignorat, qui improbat aliquid:qua ratione dicitur.1. Cor.14.g. Qui ignorat,ignorabitur: sicut Chrs dicet malis in iudicio:Non noui vos.Luc.13.f. — Aug.epist. 102. 120. Ori.s. Mat.ho.32.& s.Iere ho.8. Euch. for.spūal.1.

Christ⁹ factus infās Nesciens loqui Ieremias designabat Christum factum infantē:vt cum hominibus balbutiret.Iere.1.a.vnde de eo dictū est.Luc.2.g.Proficiebat ętate & sapientia.Nescit etiam loqui hoc est,humana non nouit. — Ori.s.Iere.ho.1.

Innocentia Christi. Ignorantia Isaac de victima offerenda.gen.22.b.designat innocentiam Christi. — Glo.int.s.gen.22.

Reprobatio veteris vmbræ. Ignorans Isaac Esau post benedictionem datam Iacob.gen.27.e. designat reprobationē veteris vmbrę per aduentum Christi. — Glo.int.s.gen.27.

Ignorata gētilitas Ignorans Iudas Thamar. gene.38.d, designat id, quod dicitur.ps.17.Populus quem non — Glo.int.s.gen.38.

cognoui

cognoui, seruiuit mihi. Iam enim ꝓpter præuaricationes post dorsum posuerat synagogā.

Gre.s.1.reg.14. — Non quærens prædicator inané gloriā.
Ignorans populus, quo iuisset Ionathas. 1. reg. 14. a. designat prædicatorem non quærentem gloriam popularem.

Gre.s.1.reg.3.&.27. mor.2. — Nondum … contemplatione.
Nesciens dominum Samuel. 1. reg. 3. a. designat eum, qui versatus est in vita actiua, qui nō dum attingit ad reuelationem contemplatiuæ. Sic dicebat Iacob. gene. 28. c. vere dominus est in loco isto, & ego nesciebam, designat etiam Christum & apostolos: qui in principio suæ prædicationis, non omnibus diuinitatis arcana manifestabant, quasi ea non noscēt. Sic dicebat Paulus. 1. Cor. 2. a. Nihil iudicaui me scire inter vos, nisi Christū Iesum, & hunc cruci fixum. Ignorat opus Dei, qui iudicia illius etiam quem prædicat, impenetrata veneratur. Iob. 36. c. Nesciebat paralyticus curatus à Christo quis esset Iesus, quia adhuc rudem fidem habebat. Ioan. 5. b.

Amb. 1. de interp. 5. Gre. 9. mor. 2. & 18. mora. 21. Hie.s.Iob.28. Rup. 1. s. deu. 7. & s. canti. 6. — Putātes Iudæi … Purum hominem.
Nescientes fratres Ioseph ꝙ Ioseph intelligeret eorum linguam, designant Iudæos putātes Christum esse purum hominem. gene. 42. d. Iob. 9. a. canti. 6. d. Nesciui. Ideo dixit de eis Christus. Luc. 23. e. Nesciunt quid faciunt. Et nescientes translationem nuntiorum ij, quos Deus subuertit, sunt Iudæi, qui cum de suis finibus apostolos pellerent, lucrum se fecisse arbitrati sunt, ꝙ prædicationis lucem amiserunt. Iob. 9. a. Sic nesciebant, ꝙ curaret eos. hose. 11. b. Ignorauit semitam auis populus Iudęorum. Iob. 38. b. quia & si vidit eum, quem ī morte tenuit Christum: videre tamen noluit quanta vita nostræ gloria de eius morte sequeretur. Diabolus etiam ignorabat mysteria legis. Et gentes obscuratum habentes intellectum nescierunt semitam vocationis eius, quam ambulans per fidem reuertitur ad Deum. Nescire se dicens Cain, vbi esset Abel frater eius. gene. 4. b. designat ignorantiam Iudæorum de Christo: & sicut fallax fuit Cain ignorantia, ita fallax est Iudęorum negatio. Ignorari cędis reum. deut. 21. a. est Iudæos velle se excusare, ꝙ non manibus suis occiderint Christū: & ꝙ non regem suum, sed magum pertinaciter se occidisse defendant.

Hie.s.Isa.26.
Nescire extra Deum aliū, non est excludere filiū à diuinitate: quia non est extra. Isa. 26. c.

Gre.s.1.reg.16. — Ignorare perseuerantiam in gratia.
Nescire vnde veniat, aut quo vadat spiritus dicit: quia sciri non potest an quis in gratia quam recipit, perseuerare perpetuo debeat. Ioan. 3. a.

Gre.s.1.reg.14. Aug. 2 sermo. dñi in mont. & s. ps. 120. — Vitatio inanis gl'ię.
Nescit sinistra, quid facit dextera, quū occultamus opera, ne gloriam queramus: & quū non se miscet appetitio laudis, aut rei temporalis. Mat. 6. a.

Gre. 9. mor. 19. Amb. de Isaac. 8. — Ignorantia sui.
Ignorat anima etiam si simplex sit. Iob. 9. c. quod dicitur, vt ostendatur, quāto minus poterit diuina cognoscere. Ignorās quoq; se sponsa, est anima se non cognoscens. cāt. 1. c. 6. d.

Gre. 16. mor. 21. — Fides cū ignorātia.
Ignorant dies domini, qui nouerunt eum. Iob. 24. a. quia qui fidem habēt, adhuc perspeciem ignorant. Et cum ipse sit ęternitas, quem veraciter credimus: qualiter tamen sit ipsa eius æternitas ignoramus.

Gre. 14. mor. 14.
Ignorātiam dicit Iob esse secum, si ignorauerit. Iob. 19. a. ostendens eam esse pro se: quia dum perscrutari de Deo aliquid superbe non audet, in veritate se humiliter seruat.

Gre. 18. mor. 24. — Non inueniri meritum ad percipiendā sapientiam.
Nescire pretium sapientiæ est digni operis meritum, quo illam percipiat non inuenire. Homo enim, qui à brutis animalibus rationis intellectu discretus est, intelligens ꝙ suis meritis non sit saluatus, nihil se dedisse boni operis, vt ad fidem veniret agnoscit. Quasi enim ad percipiendum sapientiam ptetium dare est, cognoscendum Deum actionis suæ mercede preuenire. Iob. 28. b. vnde apostolus. Rom. 11. d. ait. Quis prior dedit illi, & retribuet ei? Et Ephes. 2. b. Gratia saluifacti estis per fidem: & hoc non ex vobis, sed Dei donum est: non ex operibus, vt nequis glorietur.

Hie.s.Isa.63.
Nescisse dicitur Abraham aut Israel filios suos: quia cum peccauerunt, intelligunt eos à Deo non amari. Isa. 63. d.

Ori.s.Exod.ho.3. & s. Iudi. ho. 1. Beda.s.Exo.1.5. Gre.s.1.reg.2. & 16. mora. 26. Cyril. 7. s. Ioan. 6. — Diabolus aut sapientia carnis ignorans Christum.
Ignorans rex Aegypti Ioseph designat diabolum, aut sapientiam carnis: qui non nouit Christum, aut quæ Christi sunt. Exo. 1. b. Et dicit se nescire dominū, designans contemptū Dei & superbiam. Exo. 5. a. Iob. 18. d. Nesciunt etiam dominum, qui negant Christum, quem prędicare debebant: & qui sunt arrogantes & inobedientes, & qui eius præcepta non seruant. 1. reg. 2. c. Iere. 2. b. Et nesciunt vias luminis, qui cum Deum cognouissent, nō sicut Deū glorificauerunt, aut gratias egerunt. Iob. 24. c. Ignorant quoq; dominum, qui non credūt in eum, & mandata eius contemnunt. Nesciuit autem dominum Pharao ante verbera: sed postea petit orari pro se. Sic etiam faciunt dæmones.

Hie.s.Isa.28. — Praue intelligentes scripturas.
Ignorantes iudicium sacerdotes & prophetæ, sunt praue intelligentes scripturas. Isa. 28. b. 56. d.

Hie.s.Iere.19. — Non intelligere fallacias dæmonum.
Ignorare linguam hostium est non intelligere fallacias dæmonum, aut hæreticorū. Iere. 5. d. Nesciunt etiam Deos alienos ij, qui eos colūt: quia nec ipsi hæresiarchę scientiā habent suorum errorum quia falsum non scitur. Iere. 19. b.

Per ignorātiam peccare. gen. 20. a. Leui. 4. a. 5. d. non nullam recipit excusationem, punitur tamen.

Hie.s.Isa.29.
Nesciens literas est vulgus Iudæorum. Isa. 29. d.

Nescientes

Sacerdotes Iudæorum negantes Christum. Nescientes filij Eli officium sacerdotis ad populum.1. reg. 2. c. designant sacerdotes Iudæorum, qui non prædicauerunt populo Christum: sed potius eum negauerunt: nec curarunt, quę Dei sunt. Gre.s.1 reg.2.

Auari. Nescientes saturitatem erant sacerdotes & pharisęi auari: & etiam hæretici, qui nunquã suo saturantur errore. Isa.56.d. Hie.s Isa.56.

Arrogantia hæreticorum. Nihil se ignorare eorum, quæ nouerat Iob, dicentes amici eius. Iob. 12. a. Arrogantiam designant hæreticorum, qui omnia dicunt se nosse, quæ nouit ecclesia. Gre.12.mor.14.

Veniens in profundum malorum. Ignorans Ephraim, quòd comedatur robur eius ab alienis, & quòd effusi sint cani, designat profundum malorum, quæ impius non aduertit, & ita contemnit. Hose.7.c. Hie.s.Hose.7

Non erubescere. Nescire confusionem est non erubescere de peccatis. Sopho.3.a. Hie.s.Soph.3.

Nescientes quærere veritatem. Nesciunt pergere in vrbem philosophi, & hæretici, qui nesciunt quærere veritatem in ecclesia. Eccl'tę.10.c. Hie.s.Ecclten.10

Ignorantia mysteriorum. Ignorans Moses quòd cornuta esset facies sua. Exo.34.d. ignorantiam mysteriorum legis in sacerdotibus designat.

Ignorare se dicentes filij Israel, quid acciderit Mosi. Exo.32.a.

Ignoscere, uide Parcere. Ilex, quære Quercus.

Ilia.

ILia partes sunt imi ventris, inter coxas & pubem positæ, vmbilico in latus subiectę. Ari.1.de his.anim.3.

Appetitus operandi. Ilia, quæ offeruntur Deo, appetitum operandi designare possunt. Leui.3. a.4.b.7.a.

Ad ilia vsq; dependebat gladius, quo accinctus erat Ioab.2.reg.20.c.

Illecebræ, quære Voluptas. Illicitum, uide Licere.

Illuscescere, uide Lux.

Illudere, Illusor, Irridere, Irrisor, Deridere, Derisor, Subsannare, Insultare, Ludibrium.

ILludere & irridere est ludibrio aliquem habere. Illusor autem & irrisor est, qui solet illudere. Insultare vero per translationem idem est, quod irridere. Subsannare autem est sonitu narium irridere. Ludibrium dicitur ipsa irrisio, vel res ludicra.

Conuertere volens Chrs synagogam. Christus resurgens illusit Iudæis. Castigans Deus. Illudens Ioseph dominæ adulteræ. genes. 39.c. designat Christum volentem conuertere synagogam. Idem designare potest illudens Samson Dalilę meretrici. Iudi. 16.b. Subsannauit etiam Iudæos, cum confusos reliquit post resurrectionem: quos etiam irridebit & subsannabit, cum eos in iudicio condemnabit. ps.2. Illudit etiam Deus seu eligit illusiones, seu illusores, cum castigat contemptores per alios malos. Isa.66.a. Matth.2.d. Luc.14.f. Illusit quoq; Michol Sauli patri suo super fuga Dauid viri sui.1.reg.19.c. Hila.& Aug. s.ps.2. Hie.s.Isa.66.

Vincere astutias diaboli. Illudere draconi est pia cautela diaboli astutias vincere. Iob.40.d. ps.103. Illusit autem ei Christus quasi aui, quando in passione corporis sui ostendit escam, sed laqueum diuinę virtutis abscondit. Vidit enim, quod ore perciperet, sed non vidit, quod gutture teneret. Ad hæc referri potest, cum illudebat Elias prophetis Baal.3 reg.18.c. Illudunt etiam Edom viri fœderis eius, quum discipuli hæreticorum, ad rectam fidem conuersi, redarguunt ipsos hæreticos. Abdi.c. Aug.11.de gen. ad lite.22. Gre.s.1.reg.11. & 33 mor. 21. Hie.s.Abdi.

Adulari. Illusisse dicitur asina Balaam ipsi Balaam, cùm tamen salutem eius procuraret. num.22.c Illudere etiam dicuntur adulatores. Abdi.b. Omnes viri fœderis tui illuserunt tibi.

Cõtemptus Dei. Illudere Isaac videtur designare Dei contemptum: qua ratione Iacob timebat, ne videretur patri suo illudere. gen.27.b.

Dæmones contemnentes peccatores. Illudentes Aegyptij filijs Israel designant dęmones in ludibrium peccatorum homines pertrahentes. Exo 1.c. Subsannat etiam Deus ecclesiam vel animam. Isa.37.d. Iudith.5.c. Dicitur autem diabolus passim illusor. Iudi.19.f.1.reg.31.b.1.par.10.b.ps.78.pro.3.d.9.c.13.a. Eccl'1.27.d. Isa.29.f. Hose.7.b.2. Petr.3.a. Subsannatio etiam inimicorum est contemptus gentilium erga fideles. ps.79. Hie.s.Isa.29.

Obstinatio diaboli. Deridet Leuiathan vibrantem hastam, cum diabolus obstinatus contemnit diuinam sententiam. Iob.41.c. Gre.34.mor.6.

Insidiantes dæmones ociosis. Derident hostes sabbata Hierusalem. thren.1.c. quum maligni spiritus vacationis ocia, ad cogitationes illicitas pertrahunt. Anima enim, quæ remota ab externis actionibus seruire Deo creditur, eo magis eorum tyrannidi illicita cogitando famulatur. Gre.5.mor.22

Scribæ & pharisæi. Iudæi. Hæretici. Illusores viri erant scribæ & pharisæi, & sacerdotes, ac demum Iudæi aduersus Christũ. Isa.28.c.29.f.66.b. Hose.7.b. Abdi.c. Eosdem designant illudentes pueri Elisæo. 4.reg.2.d.2. par.36.e. Matth.27.c. Mar.10.e.15.b. Luc.18.f.22.g.23.b. d. Illusores etiam seu derisores sunt hæretici & hypocritæ. Et subsannat patrem hæreticus, cum irridet, aut contemnit Deum, vel Hie.s.Isa.22.66.&.s Eze.8. Gre.18.mor.18. & 20.mor.7. Beda.s.pro 3.4.

Rup.s Hose.7. & s. Abdi. vel Iudeus Christum.pro.4.b.30.c.Iob.30.a. Iere. 20.c. Iudæ.f. Demum illusor est, qui vel verba Dei, quæ nouit, implere contemnit: vel eadem peruerse intelligendo, ac docendo corrumpit: & qui promissa eius, quasi parua despicit: & iram districtionis eius, quasi tolerabilem spernit: & qui proximorum simplicitati improbus insultat. Omnis talis illusor abominatio est domino.pro.3.d. Hypocritæ.

Hie.s.Eze.36. Insultantes reges beato Iob designare possunt hæresiarchas irridentes ecclesiam: & etiã persecutores ecclesiæ.Tob.2.c. Eze.36.a. Hæretici. Persecutores ecclesiæ.

Ori.s ps.37.ho.1. Gre.& Basi.& Aug. s.ps.37. Illusiones dicuntur peccata libidinis, quibus lumbi replentur. Vel phantasmata peccatorum menti illudentia. Vel sunt variæ cogitationes impedientes animam à diuina contemplatione & alijs rectis. Possunt etiam designare reprehensionem propriam, qua quis intra conscientiam seipsum affligit.ps.37.pro.14.b. Peccata libidinis.

Imago.

IMago est simulacrum, species, exemplar, vel representatio, ab imitando dicta.

Ori.s.gen.ho.1. Aug de essent.diui. Amb.s.ps.118.ser.10 Euch.for.spũal.7 Gre.5.mor.25 Imago in primis dicitur filius Dei: qui est splendor gloriæ & figura substantię patris. Et ad hãc imaginẽ factus est homo. Filius quidem non ad imaginẽ, sed imago: Homo vero non imago, sed ad imaginem.gen.1.d.Rom.8.f.2.Cor.4.a.Colos.1.e.3.b. Imago coram oculis nostris dicitur filius Dei, cum in contemplatione cernitur.Iob.4.c. Filius Dei.

Cle.Alex.2. strom. Chrys.s.gen.ho.21. Imago Dei dicitur esse homo, non vt filius, sed vt imago impressa in sigillo. Dicitur aũt imago Dei homo benefaciens: qua in re etiam ipse beneficio afficitur: sicut gubernator simul seruat & seruatur. Secundum imaginem Dei fecit Deus hominem: hoc est, principem illum constituit omnium visibilium. Hoc est enim secundum imaginem, secundum rationem dominij & principatus. Ad imaginẽ quoq; Dei verè factus est homo: qui studet quotidie mortificare membra sua, quæ sunt super terram, & renouari spiritu mentis, qui secũdum Deum creatus est.gen.9.b. Homo.

Cyril. de recta fide ad Theodosium. Imaginem terreni dicebat apostolus.1.Cor.15.f. propẽsum nostrum ad peccatum lapsum, & mortem, quę inde adiecta est. Imaginem autem cœlestis, hoc est, Christi firmitatem ad sanctificationem, & ex morte ac corruptione reditum ac renouationem ad incorruptionẽ & vitam. Pronitas ad peccandum.

Amb.1.offic.49. Imago Dei dici potest fides, in qua representatur Deus: & etiam ratio, secundum quam homo est ad imaginem Dei.gen.1.d. In hac imagine includitur imago omnium virtutum: vt imago iustitię, imago sapientię: Ideo cauendum, ne ob literata hac imagine, inueniatur in nobis imago diaboli. Si tyranni aliquis imaginem habeat, nonne obnoxius est damnationi? Tu deponis imaginem ęterni imperatoris, & erigis in te imaginem mortis. Eijce magis de ciuitate animæ tuæ imaginem diaboli, & attolle imaginem Christi: hęc in te fulgeat: in tua ciuitate, hoc est, in anima resplendeat, quę obliterat vitiorum imagines, de quibus ait Dauid.ps.72. Domine in ciuitate tua ad nihilum deduces imagines eorum. Cum enim depinxerit illam Hierusalem dominus ad imaginem suam, tunc aduersariorum omnis imago delebitur. Fides

Filius alicuius hominis dicitur imago patris sui: vt Adam dicitur genuisse filium ad imaginem & similitudinem suam.gen.4.a.

Ori.s.ps.38.ho.2. Imago rerum dicitur esse in mysterijs nouæ legis: vmbra vero est in veteri lege: Veritas autem in cœlestibus.Hebrę.10.a.

Isy.s.Leui.26. Simulacra Iudęorum, quę confregit Deus, sunt doctores & principes Iudęorum. Leuitic.26.e. Doctores Iudæorum.

Ori.s.Eze.ho.7. Hie.s.Eze.6.7.16.& s.Isa.49 Aug.3.de baptis.cõtra donatis.19. Imagines masculinę, & imagines abominationum sunt hęreses, quę dicuntur quasi speciosus homo, quando habent similitudinem veritatis: vt imago hominis habet similitudinẽ hominis.Eze.7.f.16.b.Isa.44.b. Amos.5.g.Haba.2.d. Et simulacra deorum sunt dogmata hæreticorum.Exo.34.b.nume.23.c.Isa.40.e.Eze.6.a.Hose.10.a. Hæreses.

Ori.s.ps.38.ho.2. Amb.4. de interp.9. Imago peccatorum redigitur ad nihilum: quia non est imago cœlestis: vel quia non inuenitur in cœlo.ps.72.

Ori.s.Mat.ho.21. & s.Luc.ho.39. Amb.s.Luc.20. Imago Cęsaris est vel in corpore humano, sequente carnalia: vel sunt vitia in anima, & imitatio principis huius mundi: Vel ipsę pecuniæ, quibus homo male vtitur. Matth.22.b. Marc.12.b.Luc.20.d. Terrena.

Aug.20 ciui.Dei.9. Hie.1.Isa.46. Imago bestię est simulatio ipsius, in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim se esse, quod non sunt: vocanturq; non veraci effigie, sed fallaci imagine Christiani.apoc.13.c.14.b.15.a.16.a.19.d. Et simulacra faciunt bestijs & iumentis, qui eas colunt, aut imitantur: quæ sunt simulacra muta.Isa.46.a.Haba.2.b. Idola ipsa dicuntur imago bestiæ. Simulatio. Idola.

Rup.9.s.apoc.

Ori.s ps.38. ho.2. Hie s.Eze.8. In imagine dicitur pertransire homo, vel terrena, vel cœlesti. Vel transit in imagine, & non in veritate rerum, quę expectatur.ps.38.

Imbecillis

Imbecillis, uide Infirmus. Imber, quære Pluuia.

Imitari, Imitator.

IMitari est aliorum exempla sequi, præcipuè quantum ad mores, dicta factaq; spectat.

Trāsfigurās se diabol' in angelū lucis — Imitans Sichen ritum filiorum Israel, designat diabolum transfigurantem se in angelum lucis.genes.34.c.Designantur etiam hi, qui volebant legem Iudaicam cum euangelio seruari. Glo.inte.s.gen.34.

Imitatores Dei esse debemus in benefaciendo, quantum possumus: & in patientia, & humilitate Christi sectanda.Ephes.5.a.

Immanis, quære Magnus. Immemor, uide Obliuisci.

Immensus.

IMmensum dicitur, quod est sine mensura: & Deus dicitur immensus, quia infinitus, nec vlla re claudi potest.Baru.3.c.Oratio Manassæ.

Grauitas iræ Dei — Immensi lapides grauitatem irę Dei designant.Eze.38.g.Immensa etiam dicitur ira furoris Dei, cui nemo resistere valet.deut.29.d.

Thesaurizantes in terra. — Immensa pondera auri & argenti.deut.17.d.Eccl'i.30.c.2.Mach.3.b.sunt eorum, qui thesaurizant sibi in terra. Glo.ordi.s.deut.17

Filius à patre procedens — Immensæ aquæ.Eccl'i.24.d.filium à patre procedentem designare possunt. Glo.or.s.Eccl'i.24.

In immensum gloriari.2.cor.10.c.est supra debitam mensuram gloriari, idq; quasi sine termino.

Imminere, Ingruere.

IMminere est instare, & impendére, quasiq; iam adesse: vel est super aliud stare. Ingruere autem est cum clamore, & confertim more gruum impetum facere.

Occultatio diuinorum — Imminens firmamentum capiti animalium.Ezech.1.g.designat occultationem diuinorū: quæ etiam euangelicam doctrinam superant.Idem designare potest imminens cœlum terræ.deut.12.c. Hie.s.Eze.1.

Nomen Dei in frōtibus. — Imminens lamina nominis Dei fronti pontificis, designat habentes nomen Dei scriptū in frontibus suis.Exo.28.f.Apoc.14.a. Glo.inte.s.Exo.28

Tendere ad mortē. — Imminere valli Seboim, est tendere ad mortem sanctorum.1.reg.13.c. Gre.s.1.reg.13.

Errores perdentes hæreticos — Imminentes petræ sunt errores hæreticorum, ipsis eisdē interitū minantes.Isa.57.b. Hie.s.Isa.57.

Vis prædicatorum in dæmones. — Ingruere bellum aduersus Aegyptios, designat vehementiam prædicatorum fidelium aduersus dęmones.Exo.1.b.Eccl'tę.8.b. Glo.inte.s.Exo.1.

Tempus iudicij. — Ingruens interitus quasi tempestas, erit in iudicio aduersus malos.pro.1.d. Idem est imminens furor domini.2par.28.b. Beda.s.pro.1.

Cessatio synagogę — Imminēs mors Racheli.gen.s.35.c. cessationem indicat synagogæ, nascēte Paulo in fide. Glo.ordi.s.gen.35.

Immitis, uide Crudelis.

Immittere, Intromittere.

IMmittere est intus mittere, seu intromittere, aut inserere.

Conuertens Deus infideles — Intromittit Deus spiritum in ossa mortua.Eze.37.b.cum conuertit infideles ad fidem & peccatores ad pœnitentiam. Hie.s. Eze.37.

Castigans Deus — Immittit etiam Deus spiritum castigando: qui & mittere manū dicitur: vt super Aegyptum.Sic immittit omne genus muscarum: & dentes bestiarum, & famem.Exo.7.a.8.e.deut.32.d.Iudi.7.f.2.reg.24.c.4.reg.17.e.19.b.Sapi.12.c.Eze.14.d.

Dans Deus verba noui testamenti. — Immittit Deus canticum nouum in os, cum dat verba noui testamenti.ps.39. Glo.inte.s.ps.39.

Custodia angelorū — Immittit angelus domini in circuitu timentiū eū, cum inuigilat custodię bonorū. ps.33. Basi.s.ps.33.

Eleuatio ad cōtemplationem — Immittens Deus soporem in Adam.gen.2.d.est eleuans mentem ad diuina, ad quæ ipsa naturaliter non attingeret.Culmen etiam contemplationis non attingimus, si non ab exterioris curæ oppresione cessemus. Glo.ordi.s.gen.2.

Docentes omnes — Immittunt pedem bouis & asini super aquas, qui docent omnes diuinā legē. Isa.32.d. Glo.ordi.s.Isa.32.

Docere fideles per euangelium. — Immittere vectes in anulos altaris.Exo.38.a.est cum doctores corda fidelium per verba euangelij exhortando erigunt. Glo.inter.s.Exo.27

Inuoluēs se pctis — Immittit in rete pedes suos, qui se peccatis inuoluit.Iob.18.b.Vt enim qui in maculis retis ambulat, gressus suos ambulando implicat: & cum expediri ad ambulandum nititur, ne ambulet obligatur.Ita qui mundi huius delectatione captus est, quanto magis in eo versatur, tanto amplius peccatis inuoluitur. Gre.14.mor.4.

Immobilis, quære Firmus. Immolare, uide Sacrificare.

Immundus, Immundicia, Impurus, Sordidus, Contaminare,

Polluere, Inquinare, Coinquinare, Obsordescere, Pollutus, Spurcus, Spurcicia, Sordes.

Ori.s.Leui.ho.3.

IMmundus est contrarius mundo: qui & impurus dicitur, & pollutus, & sordidus. Polluere autem interdum est despicere. Exo.31.c. Qui pollucrit illud, morte morietur. Contaminare. Leui.11.g. Ne polluatis animas vestras. Profanare. Iudi.19.d. Quia sanctuariũ domini polluit. Sumitur immundum in allegorijs in malum: quia Deus abominatur sordes.

Ori.s.Leui.ho.8.13. & s.Iere.ho.13. Hie.s.Isa.4.64. Gre.8.mor.11. Isyc.s.Leui.7.16. — Peccatum, Peccator, Diabolus. Cogitationes vitiosæ.

Immundicia hominis generaliter dicitur peccatum. Leui.5.a.7.c.16.c. Et immundus dicitur peccator: & etiam diabolus: & omnes dicuntur immundi, sicut pannus menstruatæ. Isa.35.c.52.a.64.b. Sic immundus leprosus, & patiens fluxum seminis, sunt peccatores. Et sacerdos contaminat leprosum, quum contaminatum ostendit peccatorem. Leui.13.c.f.15.a d. Et contaminare animas est peccare. Leui.11.g. Dicuntur etiam sordes animæ ipsa peccata: & vt comparantur sanguini, sordes dicuntur minora peccata. Exod.32.f. deut.23.b.32.a. Iob.9.d.15.b. Isa.4.b. apoc.22.b. Et sordes pulueris sunt cogitationes vitiosæ, ex peccatorũ memoria consurgentes. Iob.7.d. Et sordida, quam non ducit pontifex, est anima interius polluta per peccatum. Leui.21.c. Pollutæ plantæ sunt opera turpia. Iere.13.d.23.c. thren.1.c. 4.c. Et pollutus Nabuchodonosor designat diabolum immundum. Isa.14.e. Quemadmodum autem cum tetigisset dominum & saluatorem mulier, dixit ipse: Quis me tetigit? Ego enim sensi virtutem exisse de me, illam sine dubio virtutem, quæ mulierem sanauerat, & fecerat mundam: sic intelligendum est, quia siquis contigerit peccatum, & exeat ex ipso virtus quædam maligna, quæ eum, qui se contigit faciat immundum: hoc est vere contigisse immundum. Immundus autem non comedit de sacrificio: quia qui deditus fuit vitijs, nõdum est aptus mysterijs verbi Dei, donec mundetur. Eze.7.f.14.a.36.e.37.e. Hose.5.b. Immundus spiritus dicitur diabolus. Zach.13.a. Et passim in euangelio immundus spiritus vocatur. Sordes peculiariter ad peccatum originale referri possunt.

Hie.s.Isa.14. Ori.s.Leui.ho.3.5. Gre.Nysse.s.ps.6. — Peccatum originale.

Tertul.adue.Iudæ. Lactan.lib.4.cap.14 Hie.s.Zach.3. — Peccata. Caro Christi.

Sordidæ vestes Iesu. Zach.3.a. designant peccata nostra, quæ Christus super se tulit. Vel designant carnem Christi mortalem, qua pro nobis indui voluit.

Tertu.de ci.Iudaicis Ori.s.Leui.ho.3. Hie.s.Agge.2. Isyc.s.Leui.27. — Infideles. Iudæi. Hæretici. Peccator.

Immunda animalia infideles designant, & peculiariter Iudæos, & hæreticos. genes.7.b. Polluta etiam sunt inter pisces, non habentia pennulas, & squamas. Leuiti.11.b.d. Hose.9.a. Pollutus in anima est hæreticus, habens mentem corruptam prauis opinionibus. Agge.2.c. Immundum autem primogenitum animalium immundorum, est pctõr obediẽs. Leui.27.d.

Aug.q.in num.33 Ori.s.Leui.ho.8 — Immundicia in hac vita.

Immundus vsq; ad vesperam dicitur quilibet, hoc est, vsq; ad finem vitę: quia semper aliqua residet immundicia. Leui.10.e.14.f.15.b. Numer.19.b. Et immunda mulier septem, aut quatuordecim diebus, designat immundiciam in toto tempore huius vitæ. Leui.12.a.

Aug.q.in num.33. — Reputans se immundum.

Qui erat mundus dicitur fieri immundus: per contactum & collectionem cineris vaccæ: quia fidelis quantumuis mundus, semper se immundum reputat. Num.19.c.

Ori.s.Leui.ho.12. Hie.de veste sacer. & s.Eze.44. Isy.s.Leui.21. — Nasci in pctõ originali. Recedẽs à Deo vel ecclesia.

Contaminari in patre & matre est nasci in peccato originali. Vel præferre Deo patrẽ & matrem. Vel offendere Deum & ecclesiam. Sacerdos autem non debet contaminari in patre & matre, designans Christum, qui non est contaminatus in patre & matre. Leui.21.a. nume.6.b. Contaminatur autem sacerdos in patre mortuo, quando relinquit creatorem suũ & in matre mortua, de ecclesia recedens: & in filio & filia, in cogitatione & opere: & in fratre & sorore, qui eodem spiritu renati sunt, si putauerit mortuos. Eze.44.f. Non contaminatur autem sacerdos in mortibus ciuium suorum: hoc est, non imputantur prelato peccata ciuium, ipso faciente, quod in se est: Contaminatur vero in patre, matre, filio, &c. hoc est, in peccatis domesticorum, quæ non potuit ignorare.

Phil.ꝙ De' sit immutabilis — Detectio latentium mali.

Immunda fieri omnia, quæ sunt in domo leprosa, si ingrediatur sacerdos, antequam inde extrahantur. Leui.14.e. quia veniente luce cognitionis, ostenduntur mala, quæ bona videbantur.

Hie.s.Isa.63. Hie.s.Eze.22.43 Isych.s.Leui.20. — Vindictã in malos sentire indignum Deo. Polluens imaginem Dei.

Inquinasse dicitur Christus indumenta sua, quando vindictã exercuit in malos. Isa.63.b.

Coinquinari dicitur Deus in medio sacerdotum, quum indigna & erronea de eo sentiunt. Vel sancta eius impure tractant. Eze.22.f. Et polluunt nomen domini, qui suo exemplo ac moribus, prebent occasionem infidelibus, vt nomen Dei blasphemetur. Eze.36.e.39. b.43.b. Amos.2.c. Polluit etiam nomen sanctum Dei, qui imaginẽ Dei, quæ in ipso est, sordibus peccatorum inquinat. Leui.20.a.

Relinquens Deus animã peccantem.

Polluit Deus regnum Iudę, quum animam peccantem amissa gratia, vt pollutam relinquit. thren.2.a. Et contaminauit hæreditatem suam, quum Iudęos misit in captiuitatem. Isa.47.b.

Ori.s.Leui.ho.12 — Prædicare indignis.

Contaminare semen in populo suo est prædicare, aut seminare margaritas inter porcos. Leuitic.21.c. Vbi nostra translatio dicit, commiscere stirpem generis sui, quod est prohibitum

hibitum sacerdoti.

Polluit vxorem proximi sui, qui in ecclesia alteri subdita docet errores, & separat à Christo fideles. Ezech.18.c.33.f. Et contaminant terram Dei, qui peruersos sensus dant sacræ scripturę: qui & arcanum Dei contaminare dicuntur: & domum Dei, & testamentum Dei. psalm.54.78. Ieremi.2.b.3.c.16.d. Eze.7.f.9.c.36.d. Et immundicia menstruatę sunt errores hæreticorum. Isa.30.e. Leuitic.15.c. Et polluta terra est ecclesia hæreticorum. Amos.7.d. Polluit autem terram anima adultera & peccatrix. Iere.3.a. Sordes autem mensæ hæreticorum & Iudæorum sunt errores, & auaritia. deuteronom.7.d. 29.c. Iob.18.a. Isaię.28.b. Iuxta septuaginta. Polluta vero, quæ sunt sub seminifluo, sunt obedientes doctrinæ hæreticorum. Leui.15.b. Ezechiel. 20.a. Sordes etiam dicuntur idololatria & hæreses. Hose.5.c.

Docere errores. — Hie.s.Ezec.9.13.33. &.s.Isa.30.&.s.Iere.2.&.s.Amos,7. — Hie.s.Isa.28

Contaminauerunt Iudæi testamentum Dei, quum Christum in eo prenunciatum repulerunt, & crucifixerunt. ps.54.

Crucifigentes Christum. — Hila.s.ps.54.

Nolentes fratres Ioseph polluere manus sanguine ipsius. gen.37.f. designant Iudęos dicētes in passione Christi: Nobis non licet interficere quenquam: & tamen manus eorum sanguine Christi sunt pollutę. Isa.59.a.

Munditia ficta Iudæorum. — Amb.de Ioseph.3. Hie.s.Isa.59.

Contaminare decorem suum est vti naturalibus potentijs ad vitia. Eze. 16.c. Sic polluit lucifer sanctificationem suam, quū peccando decidit à statu gratię. Eze.28.e.

Abuti naturalibus potentijs. — Ori.s.Eze.ho.7. Hie.s.Eze.28.

Obsordescens libanus designat Hierusalem, aut templum neglectum à Deo. Isa. 33.b.

Templum neglectū à Deo. — Hie s.Isa.33.

Pollui altare vel tabernaculum est contaminari animam per peccatum. Exo.20.d. Leui. 15.d. Sic immundum est cor, hoc est, mens, vnde egrediuntur pessimę cogitationes, homicidia, adulteria, & similia. Et immundicia hominis dicuntur cogitationes malę cuiuscunq; vitij: quæ coinquinant hominem. Leui.7.c. Inquinare etiam pedes est mentem terrenis affectibus inficere. canti.5.b. Polluentes autem templum gentes sunt dęmones animam contaminantes, & peccantes quantum in se est, ecclesiam inficientes: & gentiles ad idololatriam cogentes fideles. ps.73.78. Ezech.25.a.44.b. Sopho.3.a. Polluere etiam sabbatum est male operari. Exo.31.b. Isa.56.a.

Anima peccans — Am & Aug.s.ps.78. Ori.s.Isa.ho.6. Hych.s.Leui.7. Amb.de Isaac.6. Gre.s.cant.5. — Hie.s.Isa.56.

Non pollui sementem, cadente morticino in eam, est ignorantiam excusare aliquando à peccato. Leui.11.f.

Excusans ignorātia — Glo.ordi.s.Leui.11.

Pollutum labijs se dicebat Isaias, qui in cæteris erat sanctus, quia non loquutus est reprehendendo regem Oziam. Isa.6.b.

Silentium vitiosum — Ori.s.Isa.ho.5. Hie.epi. Et factū est.

Pollutum non tangendum designat Iudęos, quibus non est communicandum. Vel obseruationem carnalem legis, quę non est tangenda post euangelium. Isa.52.c.

Non cōmunicandū Iudæis. — Hie.s.Isa.52.

Inquinari pice est vitijs carnis sordidari. Eccl'i.13.a. Inquinamentum autem carnis est omne vitium, quod lege prohibetur. 2.Cor.7.a. Inquinat autem hominem, quod egreditur ab ore, non quod intrat. Matth.15.b.

Sordidari vitijs carnis. — Amb.s.cor.7. Ori.s.Mat.cap.15

Contaminare laminas argenti est contaminatas ostendere. Isa.30.e. Eze.7.f.

Pollutū ostendere. — Hie.s.Isa.30.

Immundum vas apud Iudęos est matula: cui comparatur Ephraim, hoc est, hæretici. Hose.8.c.

Matula. — Hie.s.Hose.8.

Immundum reputant hęretici eum, qui ipsorum errores non sequitur. Isa.65.a. thre.4.c. — Hie.s.Isa.65.

Immundus locus sunt conuenticula hęreticorum. Leui.14.c. Et immundum stratum patientis fluxum seminis. Leui.15.b. Et immundus cibus est eorum doctrina. Leui.11.f.

Conuenticula hæreticorum. — Glo.inte.s.Leui.14.

Cōtaminari edulio hostię pacificę die tertio. Leu.7.b. est sperare post hāc vitā bene operari.

Differre bene operari post hanc vitam. — Glo.inte.s. Leui.7.

Immunis, quære Liber.

Impedire, Impedimentum.

IMpedire est implicare, & inuoluere, quasiq; pedes ligare: vnde impedimentum est, quo quis detinetur, ne perficiat, quod cupit.

Impediuit Deus electos Israel. ps.77. hoc est, compediuit, quando fecit vt electi etiam cū malis molestias paterentur, in eorum exemplum.

Molestiæ bonorū. — Aug.s.ps.77.

Impediunt cursum bonum, qui à fide & charitate aliquem separant. Gala.5.a. Et diabolus impedire nititur prędicationem. 1.Thessa.2.d. Et hostes impediebant ędificationem tēpli, & manus populi. 1.Esdr.4.a.

Separantes à fide vel charitate. — Glo.ord.s.1.Esdr.4

Impedita lingua Mosis. Exo.4.c. designat balbutiē literę legis veteris, nisi ei addatur sensus spiritualis.

Balbuties literæ legis.

Impedire musicam. Eccl'i.32.a. est tollere consonantiam verbi & operis: nempe cum quis recte loquitur, sed male operatur.

Discordantia verbi & operum. — Lyra.s.Eccli.32

Impellere.

IMpellere interdū est loco pellere: nonnūquam vero incitare: de quo vide incitare.

Impellens turbo arietem designat Iudęos adigentes Christum & eius membra ad mortē.

Iudæi persequentes Christum. — Glo.inte.s.Isa.25.

ad mortem.Isa.25.b.Iere.23.c.ps.117.

Impendere, uide Expendere.

Imperare, Imperium, uide dominus, & Præcipere.

Imperitus, quære Ignorantia. Impertiri, uide Dare.

Impetigo, Scabies.

IMpetigo est fœdatio cutis serpens cum pruritu: quam scabiem siccam, asperam, & prominentem dicunt. Scabies autem est durior cutis rubicunda, ex qua pustulæ oriuntur, quædam humidiores, quædam sicciores: estq; etiam cum quodam pruritu. Leuitic.13.b.21. d.22.c.deut.28.c.

Gre.1.pastor.11 — Isyc.s.Leui.21.22 — Impetigo sine dolore corpus occupat, & absq; occupati tędio excrescens, membrorū decorem fœdat: designat auaritiam quæ captiuam animam, dum quasi delectat, exulcerat: dum adipiscenda quæq; cogitationi obijcit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere nō facit: quia æstuanti animo ex culpa abundantiā promittit. Potest etiam impetigo fornicationem designare, propter pruritum. — Auaritia. Fornicatio.

Gre.1.pastor.11 — Isych.s.Leui.21.22. — In scabie feruor viscerum ad cutem trahitur: perquam recte luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsq; ad operationem prosilit: nimirum feruor intimus vsq; ad cutis scabiem prorumpit: & foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Scabiem etiam habet detractor: qui facile ad detrahendum prouocatur. — Luxuria. Detractio.

Impetrare, uide Obtinere.

Impetus.

IMpetus est vis, vel violenta inuasio, ac impulsio.

Amb.s.ps.118.ser.17 — Basi & Aug.s.ps.45 — Gre s.canti.4. — Impetus fluminis, qui lætificat ciuitatem Dei, dicit inundationem gratiæ, & donorū spiritussancti: & abundantiam sapientię, & intelligentię mysteriorum. ps.45.canti.4.d. — Abundantia gratiæ & donorum spiritussancti.

Amb.s.ps.118.ser.17 — Impetus etiam fluminis & aquarum dicit vim & abundantiam lachrymarum, & doloris.canti.4.d. — Lachrymæ.

Hie s.Isa.28. — Gre.16.mor.4 — Impetus grandinis est vis tribulationis, & punitionis diuinę: & idem est aliquando impetus aquarum. Isa.28.a.Iob.22.b. — Tribulatio. Punitio Dei.

Gre.s.Eze.ho.4. — Impetus spiritus est, qui inclinat ad virtutes: nec aliquando fallit sub virtutis specie. Ezechiel.1.c. Impetus vero carnis est impulsus ad vitia: vel apertè, vel sub virtutis velamine.

Gre.30.mor.1 — Impetus aquarū aliquando est vis populorū resistentium pręedicatoribus, eosq; prementium. Iob.38.d. — Populi.

Hie s.Iere.8. — Impetus equi est effręnata pronitas, qua quis fertur in vitia. Iere.8.c. — Pronitas in vitia.

Hie.s.Nahum.3. — Impetus rotę dicit magnam huius mundi volubilitatem, & inconstantiam. Nahum.3.a. — Volubilitas mūdi.

Impingere. uide Allidere. Impinguare, quære Adeps.

Impius, Impietas.

IMpius plus est quam peccator: est enim sceleratus & nefarius, & pręcipuè qui de Deo, patria, parentibusue male meretur.

Hila.s.ps.1. — Hie.s.Isa.14.53.57.& s.Iere.12. — Gre.s.1.reg.2.&.9.mor.21. — Ori.s.ps.36.ho.5. — Impij aliquando dicuntur Iudæi, & sacerdotes Iudęorum: quandoq; dęmones: interdū gentiles & hęretici: & impij peculiariter, qui apertè negant Deum, aut diuinam prouidentiam.1.regum.2.b.ps.1.9.11.16.36.50.Isa.14.b.53.c.57.d.Iere.5.f.12.a.30.d. Et interdum impius dicitur de Antichristo. Isa.11.a. Et impius iustificatus à Iudęis fuit Barabbas. Isaię.5.f.Iob.8. d.16.b.27.c. Et impij terræ sunt dæmones, aut hæretici. Ezechiel.7.f. Habacuc.1.d.3.c. Impius, in cuius manus data est terra, est diabolus, aut populus Iudęorum: quibus traditum est corpus Christi. Iob.9.c. — Iudæi. Sacerdotes Iudæorū. Dæmones. Hæretici. Gentiles. Antichristus. Barabbas.

Gre.4.mor.39. — Impij cessantes à tumultu sunt gentiles ad tranquillitatem fidei venientes. Iob.3.c. — Gentiles conuersi.

Arno s.ps.16. — Impij affligentes designare possunt graue iugum mortis super hominem. ps.16. — Mors.

Hiero.s.Isa.58.&.s.Zach.5. — Impietas est iniustitia fœneratorum affligens pauperes: & hæreses: & idololatria. Isa.58.b Zach.5.c. — Vsura. Hæresis. Idololatria.

Implere, Adimplere, Complere, Explere, Replere, Plenus, Plenitudo.

IMplere est plenum facere: eodemq; referuntur cætera vocabula, licet aliquatenus differant. Plenum autem est aliquo corpore refertum, integrum & perfectū, & in quo nihil est vacui. Implere etiam est perficere. genes.29.f. Imple hebdomadam dierum. Et satiare. Exod.15.b. Implebitur anima mea. Replere, afficere. Ruth.1.d. Amaritudine repleuit

repleuit me omnipotens. Consummare. Sapi.19.a. Quæ deerant tormentis repleret. Fœcũdare. Leui.26.a. Pomis arbores replebuntur. Illustrare. Exo.28.a. Quos repleui spiritu prudentiæ. Satiare. p̃s.71. Replebitur maiestate eius omnis terra. Plenus, abundans. deuter. 33.d. Plenus erit benedictionibus domini. Consummatus. gen.25.a. Prouectę ætatis, & plenus dierum. Onustus. Tulit Isai asinum plenum panibus. 1.reg.16.d. Plenitudo contentum. 1.par.16.c. Tonet mare, & plenitudo eius. Vniuersitas. Eccl'ici. 24. a. In plenitudine sancta admirabitur.

Fastidiens Deus holocausta. Plenus dicitur Deus holocaustis, tum quia non eis indigebat, tum quia ei non recte oblata fastidio erant. Isa.1.d. Hie.s.Isa.1.

Fœlicitas. Implet Deus numerum dierum alicuius, cum dat illi fœlicitatem. Exod.23.d. Et ibi adimplebunt dies suos senex, & infans: quia omnes erunt in perfecta ętate. Isa.66.c. Impleuit etiam dominus ruinas, implendo sedes dæmonum lapsorum hominibus. p̃s.109. Et implet omne animal benedictione, quum ex diuersis gradibus hominum inducit in gloriam. p̃s. 144. Et implet splendoribus animam in fœlicitate. Isa.58.c. Ibi implentur vniuscuiusq; horrea saturitate. pro.3.b. Impletur os iustorũ risu, quum eorum corda finitis peregrinationũ fletibus, æternæ lætitiæ exultatione satiantur. Iob.8.d. p̃s.80. Implentur autem vt Phialæ. Zach.9.d. Et plena domus maiestate Dei est cœlestis patria, vbi est plenitudo. Isa.6.a. Ezec. 43.b.44.b. Agge.2.b. Repletur etiam anima adipe & pinguedine, per diuinam visionem in gloria. p̃s.62. Et ibi repleri dicuntur in bonis domus Dei. p̃s.64. Et pleni dies inueniuntur in sanctis, qui æternitatem adipiscuntur. p̃s.72. Impleri quoq; absolute in bonum sumitur præcipue fœlicitatis. Hie.s.Isa. 50. 66. & s.Zach.9.&.epis. Et factum est. Arno.s.ps.109. Beda.s.pro.3. Gre.8.mor.39. Aug.s.ps.62.64.

Vbiq; Deus. Implet Deus cœlum & terram: quia vbiq; est: & in omnibus, & extra omnia dicitur esse quia comprehendi non valet: nec continetur: sed potius continet omnia. Implet etiam cœlum & terram, hoc est, angelos in cœlo, & homines in terra. Iere.23.e.

Dans dona spũssancti. Implet Deus spiritu suo aut sapientia, cum dat dona spiritussancti. Exo.31.a.32. d. Et repleta terra scientia Dei est ecclesia. Isa.11.b. Impleri etiam gloria domini tabernaculum est ecclesiam impleri donis spiritussancti. Exo.40.d. Implent templum ea, quę sub Deo erant. Isa.6.a. quia quicquid de illo nunc conspicitur, adhuc non est ipse, sed sub ipso. Designat etiam Christus implens ecclesiam. Implet Deus Sion iudicio & iustitia, Christus videlicet ecclesiam. Isa.33.a. Et repletur ecclesia bonis domus Dei, abundans donis spiritussancti, & gratijs gratis datis: et alijs, quæ oculus non vidit. ps.64. Repletur autem mane misericordia Dei, hoc est, in resurrectione. p̃s.89. Hila.s.ps.64. Gre.s.Eze.ho.14 Hie.s.Isa.6.11.& epi ad Cyprianum.

Plenitudo gratiæ, & gloriæ. Implens lapis vniuersam terram est Christus implens fide & doctrina sua ecclesiam. Dani.2.e. Et impleta domus fumo est ecclesia habens nunc cognitionem obscuram de Deo: Vel etiam quia plena est donis gratiæ & glorię. Isa.6.b. Plena etiam omnis terra gloria domini est per incarnationem Christi: prius quidem Iudæa: sed postea omnis terra per prædicationem apostolorum: & quilibet erit particeps huius gloriæ: qui omnia in gloriam Dei facit. Haba.2.a.3.a. Plena quoq; est terra misericordia domini: nempe ecclesia, quæ est in terra: Vel qui sunt in terra hoc tempore, quod est tempus misericordię. p̃s.32.118. Iere.31.c. Impleta domus odore vnguenti. Ioan.12.a. est ecclesia vel anima doctrina Christi: Vel est cum extenditur fides passionis & resurrectionis Christi: & cum quis ita se habet: vt ei mundus crucifixus sit. Eze.43.b.44.b. Agge.2.b. Repletur aquis flumen Dei, quum ecclesia abundat doctrinis & donis spiritussancti. p̃s.64. Ori.s.Isa.ho.4.7.& s.cãt.ho.1.&.s.Mat. ho.35. Hie.epis. Et fac.est. Basi.s.ps.32. Amb.s.ps.118.ser.8. &.s.Luc.7. Aug.s.ps.64.

Plenitudo doctrinæ & fidei.

Plenitudo gratiæ. Implere Gomor de Man. Exo.16.g. est sanctam mentem implere cœlesti thesauro: quod facit Aaron. i. Christus. Sic implens Gedeon concham rore est Christus implens animam gratia. Iudi.6.a. Repleri etiam terram est virtutes in homine multiplicari. gene.1.d. Replet quoq; Deus spiritu timoris propter paruulos, qui incipiunt à timore. Isa.11. a. Ad hæc referri potest implere saccos frumento. gen.42.e.44.a. Cyril.3.s.Ioan.34. Ori.s.Iudi.ho.8. Hie.s.Isa.11.

Exercitatio vitæ actiuæ. Implens Iacob hebdomadam dierum Liæ, vt duceret Rachelem. genes. 29. f. Indicat prius sufficienter exercendam esse vitam actiuam: vt postea vacare possimus contemplatiuæ. Glo.ordi.s.gen.29.

Dans Deus doctrinam fidei gentilitati. Implet Deus inuiam & desolatam, cum dat gentilitati doctrinam fidei. Iob.38.c. Impleri autem valles est per fidem & gratiam exaltari gentiles. Isa.40.a. Luc.3.a. Implet quoque Deus ruinas, cum humiliatos à se superbos per gratiam suam exaltat. psalm. 109. Impleuit quoq; Deus animam catulorum leonum, cum innumeros de gentilitate diripuit: & per animarum lucrum esurientia apostolorum vota satiauit. Iob. 38. d. Implet etiam sagenas pelle Leuiathan, cum simplices vel stultos ac infimos, qui adhærebant diabolo, introducit in ecclesiam. Et implet gurgustium piscium capite eius, quum potẽtes & philosophos piscatoribus ad fidem suscipiendam subijcit. Iob. 40. d. Implentes terram filij Israel designant multiplicationem fidelium in ecclesia. Exod. 1. a. Sic vinea impleuit terram. psalm.79. Et implentes faciem terræ semine fuerunt apostoli implentes ecclesiam creHie.s.Iob.38. Ori.s.Luc.ho.22 Aug.s.ps.109. Gre.30.mor.11.&33 mor.22. Hiero.s.Isa.27.&.s. Eze.36.

Introductio simplicium in ecclesiam.

Multiplicatio fidelium.

YY 3 denti-

dentibus. Isaiæ. 27. b. Et implet Deus terram Israel hominibus & iumentis, quum multiplicat doctos & simplices in ecclesia. Ezechiel. 36. c. Impletæ nuptiæ discumbentibus designant ecclesiam fidelibus completam, tam iustis quam peccatoribus. Matth. 22. a. Impleta quoq; est sagena, hoc est, ecclesia per aduentum Christi, & per ingressum plenitudinis gentium. Matth. 13. f. Plenitudo etiam Iudæorum erit, quum in fine mundi implebunt populū Dei. Rom. 11. a. Et tunc pleni dies inuenientur in eis. ps. 72. Plena quoq; luna erit ecclesia in iudicio. pro. 7. c.

Ori. s. Mat. ho. 22. & cap. 13. & s. Rom. 11. — Aug. s. ps. 72. — Beda. s. pro. 7.

Repletum aquis flumen designat Iordanem, aut baptismum repletum vocibus prophetarum. ps. 64. Impleri autem labium aqua, vt lauarentur sacerdotes, est paratam esse gratiā in sacramentis. Exo. 40. d.

Arno. s. ps. 64. — *Baptismus [illegible] tatus. Gratia in sacrame[n]tis*

Replentur frumento, vino, & oleo, qui recipiunt doctrinam & dona spiritualia. Ioel. 2. e. Et replentur pane, qui doctrinam & præcepta suscipiunt. Exod. 16. c. Repletæ etiam nubes sunt prophetæ, apostoli, & doctores doctrina cœlesti abundantes. Eccl'tæ. 11. a. Replent domus suas argento, qui sermonem diuinum in corde suo fixum habent. Iob. 3. c. Et replentur viscera volumine. Ezech. 3. a. quum ea, quæ legimus in scripturis, meditamur & amamus, & opere implere curamus: & latentia mysteria in corde habemus.

Hiero. s. Ioel. 2. & s. Eccl'tæ. 11. & s. eze. 3. Beda. s. Exo. 16. Amb. epis. 44. Gre. 4. mora. 31. & s. Eze. ho. 10. — *Abundantia [illegible]næ.*

Plenus sermo dicitur, qui continet veritatem: vt est verbum Dei, de cuius plenitudine omnes accepimus. Ioan. 1. b.

Ori. s. Isa. ho. 7. — *Verus sermo.*

Implere vtrem aqua putei est dare legi intelligentiam spiritualem. gen. 21. c. Idem est implere canales. Exo. 2. e. Implere autem hydriam in fonte est facundiæ humanæ diuinos sensus adiungere. gen. 24. b.

Intellectus spiritualis legis.

Implere thuribulum de prunis altaris est implere linguam verbis inflammātibus ad charitatem & amorem Dei. Leui. 16. c. Sic impleuit Christus ecclesiam feruore spiritussancti. apoc. 8. a.

Ori. s. Leui. ho. 9. Aug. s. apoc. ho. 6. — *Verba inflammātia ad charitatem*

Compleuit dominus sermones legis, quos loquutus est ad Mosen. Exo. 31. d. quando misit filium suum in redemptionem generis humani. Sic compleuit iuramenta. gen. 22. d. 26. a. Adimpletio temporum est tempus incarnationis Christi. Ephe. 1. b. Et plenitudo temporū est tempus præfinitum à patre, vt mitteret filium suum. Galat. 4. a. Adimpleuit etiam Christus legem, quando de se prophetata in lege compleuit: & etiam quia illa, quæ antea propter audientium infirmitatem, rudia & imperfecta fuerant, sua prædicatione compleuit, irā tollens, & vicem talionis excludens, & occultam in mente concupiscentiam reprimens. Matth. 5. c. Alij quoq; dicuntur implere legem, cum omnia perficiunt.

Hie. s. Mat. 5. Ori. s. Rom. 2. — *Mittens Deus [illegible] — Tempus gratiæ*

Implet dominus verbum suum, cum absoluit, & perficit prædestinationem. 1. reg. 1.

Gre. s. 1. reg. 1. — *Perficiēs Deus prædestinationem*

Plena manus designat liberalitatem Dei erga sanctos. Leui. 2. a.

Ori. s. Leui. ho. 4. — *Liberalitas Dei.*

Impleuit Deus carnem pro costa in Adam. gen. 2. d. vt ostenderet affectum erga corpus non debere esse durum & lapideum.

Aug. 2. de gen. cōtr. Manichæ. 11. — *Humanus affectus viri in fœminam.*

Implet Deus os, quum Christus pascit nos corpore & sanguine suo. psalm. 80. Implet etiam os, quum satiat desiderium. Et repletur os & lingua gaudio, hoc est, cor laudando Deum. ps. 125. Dicitur etiam impleri vberibus consolationis: quod maxime erit in fœlicitate. Isa. 66. d. Plenum præsepe coram boue fuit, quando Christus natus in præsepio, se Iudęis in cibum exhibuit. Iob. 6. a.

Arn. & Hie. s. ps. 80. Aug. s. ps. 125. Gre. 7. mor. 4. — *Pasci corpore Chri. Abundantia laudū hic & in fœlicitate.*

Replet Deus amaritudine, quum in tribulatione dat dolorem pœnitentiæ. Iob. 9. b Ieremiæ. 15. d. thren. 2. b. Sic impleuit Ephraim, conuertendo hæreticos. Zachariæ. 9. c. Explere etiam dicitur Deus in bonis voluntatem suam in hac vita, quum eos flagellat, vt meliores fiant. Iob. 23. d. Et replet os suum increpationibus is, qui dum subtile examen tremēdi contra se iudicis contemplatur, amarę se pœnitentiæ inuectione persequitur. Iob. 23. a. Explere autem tempus planctus est consummare labores & dolores huius vitæ. genes. 50. a. Impleti dies purgationis mulieris. Leuitic. 12. c. completam pœnitentiam designare possunt.

Hie. s. Zach. 9. Gre. 4. mor. 35. & 16. mor. 14. 19 — *Dans Deus dolorē pœnitentiæ. — Consummare labores huius vitæ*

Repleri dicitur malis anima Christi, in suo videlicet corpore, quod est ecclesia: cuius mala sua reputat. ps. 87. Replentur quoq; boni in hac vita despectione & opprobrio. ps. 122. Adimplere dicitur Paulus, quæ desunt passionibus Christi. Colos. 1. c. quia labores eius erāt non parua pars laborum ecclesiæ, quæ est corpus Christi.

Aug. s. ps. 87. — *Labores ecclesiæ*

Repletur sanguine gladius Dei, quum per eum multa peccata puniūtur. Isa. 34. b. Et pleni dicuntur indignatione domini, qui grauiter ab eo puniunt. Isa. 51. g. Et Ieremias dicebatur plenus furore domini, quando plenitudinem furoris eius annunciabat populo. Ieremi. 6. c. Et complet Deus iram suam, vel furorem suum, quando grauiter castigat: Vel pœnam æternam infligit. threnor. 4. b. Ezechiel. 6. d. 20. b. Et implens vir indutus lineis manus prunis ad effundendum super Hierusalem, est Christus præparans vindictam aduersus Hierusalem, & aduersus mundum. Ezechiel. 10. a. Complet etiam Deus sermonem suum & cogitationes suas, cum castigat eos, quibus est comminatus. Ieremiæ. 23. c. 30. d. threnor. 2. f. Cópleti

Hie. s. Eze. 10. — *Castigatio Dei.*

Completi dies aliquorum dicuntur, quando aduenit eis vindicta. Iere. 25. g. thre. 4. d. Plenę manus Mosis & Aaron cinere. Exo. 9. b. diuinam vindictam designare possunt, quę secundum legem per sacerdotes completur.

Perfecta fides, & cognitio Dei. Impleri in omnem plenitudinem Dei est perfectam trinitatis fidem habere. Ephes. 3. d. Et plenitudo Dei communicata fidelibus est eius perfecta cognitio. De plenitudine autē Christi omnes accepimus. Ioan. 1. b. Plenus pugillus similę designat scientiam iuxta mensuram fidei communicatam. Leui. 2. a. 5. c. Alia est autem plenitudo libri, alia verbi: Plenitudo quoq; Christi dicitur esse in ecclesia, quę est corpus eius. Ephes. 1. b. Colos. 1. c. Amb. s. Ephes. 3. Aug. epist. 112. Gre. s. 1. reg. 9.

Letitia in bonis operibus. Perficere præcepta Dei. Repletur anima adipe & pinguedine, quando cum lętitia bonis operibus abundat. Vel cum anima cōtra pręsentium desideriorum ęstum supernę spei infusione refouetur, & amoris Dei abundantia colliquescit. ps. 62. Explere quoq; opus tabernaculi est perficere omnia pręcepta Dei, & quę ad eius cultum pertinent. Exo. 36. a. 38. c. 39. f. Replere terram est subiectum sibi sensum ad meliora instituta conuertere: & per corpus bona opera exercere. gen. 1. d. ps. 79. Replentur quoq; campi vbertate, cum viuentes sub lege bonis abundant operibus. ps. 64. Et plena populo ciuitas est anima virtutibus abundans. thren. 1. a. Repleri etiam arbores pomis est hominem abundare virtutibus & bonis operibus: quod est repleri fructibus iustitiæ in Christo. Leui. 26. a. Philip. 1. b. Colos. 2. a. Plenæ etiam spicę designant abundantiam bonorum operum. gen. 41. c. Idem est plenitudo annuę messis. Ieremi. 3. f. Et plena spica dicitur esse, quum quis iam habet opera perfecta & robusta. Mar. 4. c. Impletio quoq; manuum sacerdotum multitudinem bonorum operum indicat. 2. par. 29. g. Opera quoq; plena dicuntur, quę salutarem habent effectum. apoc. 3. a. Aug. s. ps. 62. Gre. 8 mor. 11 Arno. s. ps. 62. 79. Ori. s. gen. ho. 1. Basi. Exae. ho. 1. Hila. s. ps. 64. Isy. s. Leui. 26. Gre. s. Eze. ho. 19 Geor. vene. canti. 2. tono. 3. cap. 6. Rup. 2. s. apoc.

Exequi. Seruare præcepta. Implere est exequi: & implet imperium domini, qui eius seruat pręcepta. Exo. 18. d. 34. d. 40. d. Non implens autem Saul opere verba domini, designat pręcedicatorem agentem contra ea, quæ pręcedicat. Dicens autem se impleuisse, designat pręcedicatores suam volentes occultare libidinem. 1. reg. 15. e. Gre. s. 1. reg. 15

Humilitas in bonis operibus. Implet Iordanis aluei ripas, quum quis bonis operibus abundans, non seipsum diligit, nisi quantum conuenit, vel expedit: quod si excedat, est noxium. Iosu. 3. d. Ricar. de. s. victo. de extermi. mali. 14.

Dolere cum dolēte. Replet animam afflictam, qui dolet cum dolente, eiq; quantum potest in necessitate subuenit. Isa. 58. c. Hie. s. Isa. 58

Largitas Christi. Opprobria Christi. Plenum rore caput sponsi. canti. 5. a. designat largitatem Christi non deficientem: Vel aliter designat multos esse in ecclesia frigidos per peccatum, qui frigescere faciunt amorem Dei. Designatur etiam Christus plenus opprobrijs Iudæorum. Amb. de virgi. 3. Aug. s. Ioan. trac. 57 Gre. s. cant. 5. Rup. s. cant. 5

Circūdari virtutib⁹. Plena oculis animalia in circuitu. Eze. 1. e. 10. f. designant, quòd electus doctor, dum ardorem charitatis, dum virtutem misericordiæ, dum zelum rectitudinis ex dono spiritussancti recipit, quasi globum habitat luminis, qui eum ex omni parte circunstantibus fulgentem reddit. Designat etiam nihil esse in euangelijs, quod non spiritussancti fulgeat maiestate: & quòd omnia viuunt Deo, & enarrant gloriam Dei. Et quòd actio sanctorum prouidentia solicitudinis & repletur, & circundatur, ne scilicet, eis vitia virtutes esse mentiantur. Designatur etiam in Christo, & in sanctis cognitio, qua sciunt vnde veniunt, aut quo vadunt. apoc. 4. c. Gre. s. 1. reg. 16. & s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 1. 10. Rup. 3. s. apoca.

Perfectio iustorum. Consummatio vitæ in abundantia opū. Plenus dierum moritur Abraham, designans abundantiam virtutum perfectorum: vel futuram immortalitatem. gen. 25. d. Idem de Isaac. gen. 35. d. Iob etiam moritur plenus dierum. Iob. 42. d. Et designat ecclesiam, quę plena dierum moritur: quia subsequente luce ex mercede quotidianorum operum, deposito corruptionis pondere, ad incorruptionem spiritalis patriæ mutatur: cui labentes anni non transeunt, sed stantium actuum retributione solidantur: quia per hæc transeuntia tempora, id, quod non transit, operatur. Complent dies suos in bono, qui cursum præsentis temporis in recto opere cōsummant. Iob. 36. b. Gre. 35. mor. 25. Gre. 26. mor. 27.

Mortificatio pfecta. Pleni sunt digiti sponsi myrrha probatissima, quum in omni, quod agitur, mortificatio carnalitatis tenetur. canti. 5. b. Gre. s. cant. 5.

Discere literā legis. Inducere ad timorē. Implent hydrias aqua, qui literam legis discere curant. Item qui peccatores ad timorē inducunt. Ioan. 2. a. Ber. dominic. 1. post octa. Epiph. ser. 1. & s. cant. ser. 54. Gre. s. Eze. ho. 6.

Apostoli. Plenitudo maris dici possunt apostoli, qui facti sunt piscatores hominum. Isa. 42. b. Glo. ord. s. Isa. 42.

Diuites seculi. Plenitudo etiam maris dicuntur diuites huius seculi. ps. 95. 97. Arno. s. ps. 95.

Principes. Homines Sancti. Plenitudo terrę dici possunt principes Iudæorum: aut etiam principes ecclesiæ. Et generaliter plenitudo terræ sunt omnes homines eam incolentes. Isa. 34. a. Iere. 8. f. Mich. 1. a. Plenitudo etiam terræ, hoc est, ecclesiæ sunt sancti. ps. 23. Glo. inte. s. Isa. 54. Hie. s. ps. 23.

Generatio iustorū. Impletum tempus pariendi Elizabeth dicitur, cum iusti generantur: In malis enim non implentur dies. Luc. 1. e. Amb. s. Luc. 1.

Retributio pro meritis. Impleri omnē vtrem vino est dari vnicuiq; iuxta merita, siue bonum, siue malum. Ieremiæ. 13. b. Ori. s. Iere. ho. 9.

Hie.ſ.Eze.43.

Implere manum altaris,quod expiatur,eſt complere ſacrificia expiationis eius: ſicut cõplentur pro ſacerdotibus & populo,atq; pontifice.Eze.43.g.Implere etiam manum alicuius eſt ipſum conſecrare.Iudi.17.b.Impleuitq; vnius filiorum ſuorum manum.Et ſuppeditare ea,quæ neceſſaria ſunt ad illud munus.

Complere ſacrificia expiationis. Conſecrare.

Amb.ſ.Luc.11. Arno.ſ.pſ.16. Aug.epiſ.59. Gre.15.mo.11 Ori.ſ.Matt.ho.25. Hie.ſ.Eze.16.

Impleuerunt Iudæi menſuram patrum ſuorum,quum neci prophetarum necem Chriſti addiderunt.Matth.23.d.Luc.11.g.Adimpletus etiam dicitur venter Iudæorum de abſconditis Dei.pſ.16. cum ſatiati ſunt ſanguine Chriſti,& myſterijs, quæ ipſi Iudæi contempſerunt:Vel quia occulte in conſcientia puniuntur.Impletur etiam venter : quum malorum complentur deſideria.Iob.20.d.Plenę etiam fuerunt manus Iudæorum ſanguine propter mortem Chriſti:quia impleuerunt menſuram patrum ſuorum. Iſa.1. d. Plena ſepulcra oſſibus mortuorum ſunt pleni operibus mortuis.Matth.23.c. Et plena confuſione Hieruſalẽ eſt anima nudata virtutibus.Eze.16.a.

Occidentes Iudæi Chriſtũ vltra prophetas. Impleri deſideria malorum. Pleni operibus mortuis.

Hie.ſ.Iſa.6.Et epiſ. Et factũ eſt.& epiſ. Ignota vultu.

Impleta domus domini fumo in Hieruſalem deſignabat combuſtionem futuram materialis templi:Vel ſynagogam repletam erroribus & ignorantia: vel habentem obſcuram cognitionem de Deo.Iſa.6.b.

Combuſtio Hieruſalem. Errores Iudæorum.

Hier.ſ.Iere.13.&.ſ. Iſa.56. Gre.15.mor.4.5.

Impleri omnem laguncalam vino & ebrietate eſt omnem hominem inuolutum eſſe peccatis & erroribus,& obnoxium eſſe iræ Dei.Iere.13.b. Impleri etiam ebrietate, eſt frui voluptatibus.Iſa.56.d.Implentur oſſa vitijs adoleſcentiæ,quum durę conſuetudines à vitio peſſimę inchoationis ſumptæ ſunt. Vel dicitur,quia fortia opera in vitio molleſcunt. Iob. 21.b.Hoſe.13.b.

Inuoluti oẽs peccatis, & obnoxij iræ Dei. Prauæ cõſuetudines.

Ori.ſ.pſ.37.ho.1. Baſi.ſ.pſ.37.

Impleti lumbi illuſionibus multitudinem libidinis deſignant:vel reprehenſiones, & cõfuſionem,qua peccator confunditur.pſ.37.

Multitudo libidinis. Confuſio pctõrum.

Glo.inte.ſ. Exo.5.

Complentes filij Iſrael opus laterum in Aegypto,deſignant male operantes ex conſuetudine.Exo.5.b.

Conſuetudo male operandi.

Non implent malorum filij ciuitates,cum cogitationes malę non perſeuerant in cordibus bonorum.Iſa.14.e.

Nõ pſeuerãtes prauæ cogitationes in corde boni.

Hie.ſ.Ecclen.6.

Non implentur ventres auro & argento.Eze.7.f.quia non eis ſatiatur appetitus. Et non impletur diuitijs auarus.Eccl'tę.6.c.quia Iudæi non implentur ſenſibus ſpiritualibus. Vel non impletur,qui ſemper cupit diſcere.

Inſatiabilitas auari. Appetitus diſcendi.

Hie.ſ.Iſa.8.

Implens rex Aſſyriorum latitudinem terræ eſt diabolus occupans eccleſiam in multis membris.Iſa.8.b.

Occupans diabolus mẽbra eccleſiæ.

Ori.ſ.gen.ho.13 Beda.ſ.gen.26. Aug.ſ.pſ.73. Amb.ſ.Luc.15. Gre.31.mor.22.

Implentes Paleſtini terra puteos Abrahæ ſunt Iudæi implentes legem carnalibus ſenſibus,& ſuis traditionibus.gen.26.c.deſignant etiam dæmones implentes animam terrenis cogitationibus.Implentur quoq; terra,qui affectus habent terrenos.pſ.73.Et implere ventrem ſiliquis eſt occupare mentem inanibus cogitationibus.Luc.15.c. Impleuerunt quoq; Iudęi & hæretici hęreditatem Dei abominationibus,hoc eſt,idolorum cultu & erroribus. Iere.16.d.Pleni cincinni ſponſi guttis noctium ſunt ſcripturæ, quæ implentur erroribus à Iudæis,& hęreticis.canti.5.a.

Dantes Iudæi carnales ſenſus legi Occupare mentem vanis cogitationib' Cultus idolorum.

Rup.ſ.cant.5.

Arn.& Hil.ſ.p..128. Aug.ſ pſ.128.

Non implere manum aut ſinum fœno.pſalm.128. Eſt non laudare verba hæreticorum. Vel eſt non laudari opera exteriora, nec interiora. Vel eſt ſuperbos inueniri vacuos in iudicio.

Non laudare verba hæreticorum. Defect' operum

Ori.ſ.1.reg.ho.1. Gre.ſ.1.reg.2.&.15. mor.28. Aug.17.ciui.Dei.4.

Repleti prius ſunt abundantes & incraſſati:vel inflati ſuperbia: plenique peccatis, cum quibus audent ad euchariſtiam accedere. Vel ſunt Iudæi habentes à principio cognitionem Dei, cæteraque eius dona. 1. regum. 2. a. Ad idem referuntur plena viſcera adipe. Iob.21.d.

Referti vitiis.

Hie.ſ.Iſa.2.13.15.22. &.ſ.Eze.7.

Replentur domus Babylonis draconibus,quum mundus impletur dæmonibus & hæreticis. Iſa.13.d.Et repletę menſæ hæreticorum & Iudæorum vomitu,ſunt ſcholę eorum plenæ peruerſa doctrina.Iſa.28.c.Et repleta terra idolis eſt anima infecta hæreſibus. Iſa. 2.b.Et repletæ ſanguine aquæ Dimon deſignant doctrinam hæreticorum erroribus plenam. Iſa. 15.b.Et plenę quadrigarum ſunt valles Sion,cum abundant ſuperbi, & hæretici. Et plena clamoris vrbs eſt congregatio hæreticorum:quia eorum doctrina in multiloquio & clamore verſatur.Iſaię.22.a.b. Et plena auibus decipula deſignat conuenticula hæreticorum, quorum etiam domus plenæ ſunt dolo.Iere.5.g.Et repleta eſt terra adulteris,hoc eſt, hęreticis.Iere.23.b.Et plena eſt terra iudicio ſanguinum,cum iuſti condemnantur, vt in Iudęa. Eze.7.g.30.c.32.b.35.b.Plena promptuaria hæreticorum dicuntur:quia ſemper habent pręparata verba,quibus contendant aduerſus fideles.pſ.143.Replent locum ſanguine innocẽtum hæretici,qui ſimplices inducunt in errorem.Iere.19.b.Et repleta eſt terra ſanguinibus, & auerſione,hoc eſt,peccatis,& erroribus.Ezechi.9.d. Impleta domus muſcis, & locuſtis. Exo.8.10.hoc eſt,hæreticis.

Multitudo dęmonũ & hæreticorum. Multitudo peruerſæ doctrinæ

Hie.ſ.pſ.143.

Ori.ſ.Rom.3. Hie.ſ.Iere.12

Plenum os maledictione & amaritudine,prauam conſuetudinem indicat maledicendi. Rom.3.b.Qualis fuit in Iudæis.Plena voce clamauerunt fratres Chriſti contra eum, cum

Conſuetudo maledicendi.

Iudæi

Iudæi dixerunt: Tolle, tolle, crucifige eum. Iere. 12. b.

Iracundia. Implet stomachum suum ardore, qui vehementer irascitur. Iob. 15. a. Gre. 12. mor. 13

Plenitudo inferorũ. Plenæ fossę brucho designant infernum plenum malis. Isa. 33. a. Idem designant impletæ speluncę leonis p ręda. Nahum. 2. d. Dicitur autem non repleri infernus. pro. 27. d. quia pœna nunquam cessabit: sicut voluntas hominis perseuerat in peccato. Ibi mali replentur ignominia pro gloria. Haba. 2. c. Beda. s. pro. 27

Gaudentes mali de ruina bonorum. Implendam se dicens Tyrus per lapsum Hierusalem. Eze. 26. a. hæreticos designat, & seculares: qui quando viderint hominem sanctum per negligentiam esse prolapsum, gaudẽt & exultant, quasi aliorum ruina sua sit resurrectio. Hie. s. Eze. 26.

Gloria hæreticorũ, & mundanorum. Impleuerunt decorem Tyri finitiui eius: & Aradij, & Pigmęi, & Carthaginenses impleuerunt nundinas eius. Et impleuit Tyrus populos multos. Eze. 27. a. Hæc omnia ad hæreticos referri possunt: Et ad mundanos, sicut & Tyrus typus est mundi. Glo. ordi. s. Eze. 27.

Dona diaboli ante lapsum. Superbia diaboli. Plenus sapientia rex Tyri fuit diabolus ante peccatum: Sed interiora eius repleta sunt iniquitate, cum in corde recalcitrauit aduersus Deum. Eze. 28. c. d. Hie. s. Eze. 28.

Complementũ iniquitatis. Plenum torcular dicit abundantiam malorum & iniquitatum: vt non iam amplius differenda sit ira Dei. Ioel. 3. c. Hie. s. Ioel. 3.

Auiditas perdendi animas. Non adimpletur superbus sicut mors: quia diabolus & hæreticus & Antichristus non satiantur in perdendis animabus. Haba. 2. b. Hie. s. Haba. 2.

Compleri tẽpus huius vitę & pẽtecostes. Compleri tempus consecrationis sacerdotum. Leui. 8. g. est compleri tempus huius vitę: & dies Pentecostes. Glo. ordi. s. Leui. 8.

Implere cornu olei, vide cornu.

Implicare, uide Inuoluere. Impollutus, uide Mundus.

Imponere.

IMponere est supra ponere, & injungere, est etiam imponere decipere: de quo vide decipere. Est etiam dare, Attribuere, offerre.

Christus in cruce. Impositio lignorum super Isaac designat impositionem crucis super Christum. gene. 22. a. Et imponens Samaritanus vulneratum super iumentum est Christus portans peccata nostra in corpore suo. Luc. 10. f. Imponens etiam sacerdos manus super caput vituli designat Christum peccata nostra portantem. Exo. 29. b. Leui. 1. b. 16. d. Impositio autem manuum in sacrificio ministrabat benedictionem, aut peccatorum remissionem, aut sancti spiritus aduentum: aut expiationes intelligibiles. Amb. 1. de Abra. 8. Ori. s. Luc. ho. & s. Leui. ho. 1. Isych. s. Leui. 16.

Castigatio carnis. Imponere etiam manus super caput vituli designat carnis castigationem. Exod. 29. b. Et imponere membra hostię super ligna. Leui. 1. b. Imponit quoq; vitulos super altare, qui carnem castigat ad imitationem Christi: & qui laudat Deum in Christo. ps. 50. vt sancti in fœlicitate offerent per Christum seipsos Deo in gratiarum actionem. Gre. s. ps. 59.

Pœnitentia. Imponere quoq; vaccas super ligna in holocaustum est amoris flamma ea comburere, vel accendere, quę de scripturis intelliguntur. 1. reg. 6. c. Imponere etiam precium est iniungere pœnitentiam. Num. 18. c. Gre. s. 1. reg. 6.

Confessio peccati. Imponit peccans manum super caput hostię, cum per semetipsum manifestat peccatum suum, & suam offert confessionem. Leui. 4. d. Isych. s. Leui. 4.

Benedicens Christ. Imponens Christus manus super pueros erat eos benedicens, & per eius tactum pellebãtur mala, pręcipue dæmones. Matth. 19. b. Ori. s. Mat. ho. 7.

Succurrentes proximis. Imponunt manus super ęgros. Mar. 16. d. qui quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, eis tota virtute succurrunt: & exemplo suę operationis, illorum vitam roborant. Et qui ęgras affectiones bonis operibus operiunt. Gre. ho. 29. Ber. ser. 1. Ascensio.

Subijcientes se ad onus verbi. Cognoscentes se. Venerantes passionem Christi. Imponentes sibi Sem & Iaphet pallium, ne viderent verenda patris sui. gene. 9. d. designant subijcientes se ad onus verbi Dei: & propriam infirmitatem cognoscentes: & etiam ignominiam passionis Christi venerantes. Amb. de Tobi. 20.

Nõ tollẽs ver. Dei. Non imponit Deus famem, quum non tollit verbum Dei. Eze. 36. f.

Pœnæ peccati. Impositę sunt iniquitates collo, cum quis propter eas grauiter punitur. thre. 1. c. Et imponitur iugum, quod non auferetur, quando cum grauitate peccati veniunt ad inferos. Hose. 11. c. Hie. s. Eze. 36 Hie. s. Hose. 11.

Sine peccato esse. Non esse autem impositum iugum vaccis, est non subiacuisse peccato. 1. reg. 6. b. Gre. s. 1. reg. 6.

Tradere morũ honestatem. Imponentes discipuli vestimenta sua super asinam & pullum. Matthæ. 21. a. designabant honestatem morum suorum in conuersos ab ipsis traducendam. Ori. s. Matt. ho. 14.

Occidentes Chrm. Imposuerunt seniores Israel manus supra caput vituli, cum principes Iudęorum occiderunt Christum. Leui. 4. c. Isych. s. Leui. 4

Cogẽtes seruare legem carnaliter. Imponebant scribę & pharisęi onera grauia, & graue iugum super populum, quando volebant legem literaliter & carnaliter obseruari. Matth. 23. a. Ori. s. Mat ho. 29.

Ornare sacerdotem sapientia. Imponere mitras, aut cidarim capitibus sacerdotum est illos ornare sapientia. Exo. 29. b. Leui. Glo. inte. s. Leui. 16.

Leui.16.a.

Glos.ordi.s.gen.21. Imponens Abraham vtrem aquę scapulis Agar.gen.21.b. designare videtur collationem legis datæ populo Israel. Collatio legis veris.

Glo.int.s.Exo.4. Imponens Moses vxorem & filios super asinum.Exo.4.e.designat Christum, qui posuit genus humanum super seipsum. Chrs portans ...

Glo.ord.s.Luc.10. Imponentes latrones plagas descēdenti ab Hierusalem in Hiericho,sunt dæmones vulnerantes genus humanum in naturalibus per peccata.Luc.10.f.Eosdem designant Aegyptij imponentes filijs Israel mensuram laterum.Exo.5.b. Dæmones vulnerantes genus humanum.

Glo.int.s.Leui.5. Imponere thus in simila est confidere in proprijs orationibus : ideo non erat imponendum.Leui.5.c. Cōfidere in proprijs orationibus.

Imponere operimentum super tabernaculum.Exo.40.b. est abscondere mysteria ab indignis. Abscondere mysteria indignis.

Importare, quære Inducere.

Importunus, Improbus.

IMportunus est, qui aliquid facit pręter rationem loci, seu temporis, aut personarum: qui & improbus dicitur.Eccl'i.18.b.22.a.32.a.1.Thess.3.a.2.Timot.4.a.Ponitur autem improbitas amici petentis panes, in exemplum instantis orationis, quam debemus ad Deum facere.Luc.11.b.

Imprecari, uide Maledicere, & Orare.

Imprimere.

IMprimere est rei molli figuram aliquam inducere.

Hie.s.Iere.32. Imprimi signum in scriptura emptionis designat signum crucis, qua redempti sumus. Ieremiæ.32.g. Signum crucis.

Improbus, uide Importunus, & Malus.

Improperare, Improperium, uide Opprobrium.

Impudens, uide Confundere. Impudicus, quære Castus.

Impugnare, Oppugnare.

IMpugnat aliquis ciuitatem aut regnum, quando bello ipsum inuadit, & sibi subijcere nititur: quod etiam oppugnare dicitur.

Glo.ord.s.ps.119. Impugnantes gratis erant Iudęi contra Christum, quem sine causa persequebatur. ps.34.55.119. Et mali persequuntur bonos. Iudæi.

Hie.s.Isa.27. Oppugnata ciuitas, quæ tamen non vincitur, est ecclesia, quam dęmones & infideles oppugnant: nec tamen aduersus eam pręualere possunt. Iosue.10.b.f.1. reg.23.a.4.regum.18.b. Isa.27.a.Iuxta septuaginta. Ecclesia.

Imputare, quære Attribuere. Inanis, quære Vanus.

Inaures.

INaures sunt aurium ornamenta ab ipsis auribus dependentia. In auris etiam super os, aut in naribus erat circulus aureus e fronte mulierum in os dependens, & imminens naribus.

Ori s.Exo.ho.13. Amb.1.de Abrah.9. Hie.s.Isa.3. Phil. de cōgres.&c. Aug.ser.75. Greg.35.mora.13.& 30.mora.10. Beda.s.gen.24. Inaures, vt sunt ornamenta aurium, insignia sunt pij auditus: & possunt designare obedientiam carnis erga spiritum: vel obedientiam duorum pręceptorum charitatis, vel præparationem ad audiendum verbum Dei. Exod.32.a.35.c.Isai.3.d. Et inaures ponderis vnius drachmę auditionem vnius verbi diuini significant: vel ipsa verba diuina seu etiam intellectum: quas inaures dedit seruus Abrahę Rebeccę.gene.24.c.Inaurem auream dant Iob, q obedientiam Christo offerunt.Iob.42.c.Ex in auribus conflatus est vitulus: quia ex inobedientia venitur ad idololatriam. Obedientia. Preparatio ad audiendum verbum Dei.

Gre.nys.d vit.Mos. Beda.s.pro.25. Inauris etiam aurea dici potest ille, qui libenter obtemperat docenti.pro.25.b.

Ori s.Eze.ho.6. Hie.s.Eze.16. Inaures super os, aut in naribus designāt bonū odorē sacramentorū: & bonorum operū Deo acceptorum.Eze.16.b. Et qui viuit & laudat Deum, & sensus ac dogmata diuina habet, bonum odorem exhibens Deo, circulum aureum habet in naribus : quando vero mortui sumus, & versamur in cœno atq; sordibus turpitudinum, habemus illam inaurem in naribus de qua scripsit Salomon: Sicut in auris aurea in naribus porcę, sic mulieri male moratæ pulchritudo.Pro.11.c.Hose.2.c. Bon⁹ odor sacramentorum, & bonorum operum.

Hie.s.Eze.16. Inaures aureas, seu circulos habet in auribus, qui claudit aures ad verba detractoria, & similia.Ezech.16.b.

Amb.de Iacob.7.& epist.56. Inaures, quas infodit Iacob sunt cultus idolorū, & superstitiones gentiliū: & conuersio ad fabu Idololatria. superstitiones.

Beda.s.Gen.37.

Inobedientia. ad fabulas:& malus auditus,& inobedientia.gen.35.a.Exo.32.a.Iudi.8.f.2.Timo.4.a.

Incantare.

INcantare est verbis vel solis, vel etiam rebus quibusdam adiunctis, aliquid supranaturalem cursum moliri.

Christus. Prædicatio. Incantãs sapienter est Christus prædicando conuertens animas. Et incãtatio est ipsa prædicatio.ps.57.Iere.8.f. Arno.s.ps.57. Gre.34.mor.5.

Oratio. Incantatio aduersus serpentes est oratio aduersus dæmones: quę tunc non valet, quãdo Deus per eos castigat:& iam non est locus misericordiæ.Iere.8.f. Chrys.s.Rom.8.

Deceptiones philosophorum. Philosophi & hæretici. Incantationes Aegyptiorum sunt deceptiones philosophorum:& incantatores sunt philosophi & hæretici:qui verbis falsa demonstrare esse vera nituntur.Exod.7.d.deute.18.b.2.par.33.a.Eccl'1.12.c.Isa.8.d.47.c. Lyra.s.Deut.18.

Incastratura.

INcastratura in tabulis est, q̃ fit vt vna tabula alteri rectè cõpulari,& coagmẽtari possit.

Humilitas. Incastraturæ tabularum templi designant humilitatem,per quam proximorum charitas coalescit.Exo.26.d.36.c. Glos.ordi.s.Exo.26

Qualitates elementorum. Designant etiam incastraturæ binæ in singulis tabulis, quibus cum binis tabulis sibi adiacentibus coniunguntur:binas qualitates elementorum, quibus cum duobus vicinis elementis quodlibet elementum connectitur.Terra enim frigiditate cum aqua, siccitate vero cum igne colligatur.Eadem series est in cæteris. Geor. vene. cantic.ton.4.cap.32.

Incedere, quære Ambulare.

Incensum, Thimiama.

INcensum est,quod incenditur in sacrificium:quod Gręcè thimiama dicitur. Ambr.de Isaac.5.9.

Orationes. Opera ex charitate facta. Compositio virtutũ. Incensum designare potest orationes,& opera ex charitate procedentia: & peculiariter orationem Christi.Exo.30.35.37.40. Leuit.4.7.16.ps.65.140.Componitur autem incensum opere vnguentarij ex stacte ,oniche,galbano,& thure, significans quatuor genera orationum,quę ponit apostolus.1.Timo.2.Et dicitur thimiama sempiternũ: & thimiama gratissimum est compositio virutum:quod mixtum,& purum fit:quia quanto magis virtus virtuti iungitur,tanto incensum boni operis syncerius exhibetur.Eze.16.c. Hila s.ps.140. Orig.s.Eze.ho 7.& s.Leui.ho.9. Greg.1.mor.39. Isy.s.Leui.4.16.

Spiritus Christi. Desiderium redemptoris. Incensum,quod offertur domino, designare potest spiritum Christi immaculatum.nu.16.g. Est etiã incensum desiderium redemptoris.1.reg.2.f.Leuiti.21.a.Luc.1.a.hoc incensum offerebant olim sancti patres,magno affectu redemptorem desiderantes. Ori.s.num.ho.9. Grego.s.1.reg.2.

Laus virtutum. Incensi odorem latius spargimus, quando cuiusq; virtutis opinionem dignis laudũ pręconijs dilatamus.Danie.2.g.Thimiama quoq; offerunt principes, quando sunt Christi bonus odor.Exo.35.b. Ricar.de.s.victo.de somni.Nabucho.35.

Zelus contra hæreticos. Incensum arietum est zelus contra hęreticos.ps.65. Arno.s.ps.65.

Abusus donorum Dei. Incensum & thimiama Dei offerunt Baal, & ponunt in mensa idolorum, qui donis Dei abutuntur,in iniuriam Dei largitoris.4.reg.23.f.hose.2.c. Hiero.s.Eze.23.

Sacrificium in pc̃tõ. Incensum in igne alieno, est sacrificium ablatum in peccato. Et legalia & prophetica dogmata in peruerso intellectu. Leui.10.a.16.b.Isa.1.d. Isych.s.Leui.10.

Petitiones iniustæ. Thimiama compositionis alterius, sunt petitiones iniustæ, quæ non sunt gratæ Deo Exo.30.d. Glos.ordi.s.Exo.30.

Incensum ex simila. Leui.6. Vide simila.

Incertus, uide Certus.

Incestus.

INcestus est flagitium cum ea commissum, cum quã alioqui nõ erat futurum legitimum matrimonium:vt cum coniunctis sanguine.

Adhærere inordinatè carni & diuitijs. Incestus Lot cum filiabus suis designat inordinatè adhærentem carni, & diuitijs. gen.16.g. Leui.18.c.

Inchoare, uide Incipere.

Incipere, Inchoare, Cœpisse.

INcipere est rem aliquam faciendam aggredi:quod & inchoare dicitur.

Incipiens bene operari. Incipiens Noe exercere terram,designat incipientes bene operari: & corpus propriũ virtutibus excolere.gen.9.c. Philo. de Agricultura.

Excitans cõpunctionem. Incipit Saul ædificare altare, cum prędicator in nuper conuersis, timoris cumpunctionem excitat.1.reg.14.e. Gre.s.1.Reg.14.

Examinans prælа- Incipiens dispensator Ioseph scrutari saccos fratrum Ioseph, à maiori vsq; ad minimum.

gen.44.

gen.44.c.designat prælatum examinantem sibi subditos. — *Prælatus subditos.*

Glos.inter.s.Mat.12 — Incipientes discipuli vellere spicas designant prædicantes, vt colligant fructum ex prædicatione. Matth.12.a Mar.2.d. Vel colligentes benè dicta à philosophis. — *Prędicare cū fructu.*

Ori.s.Matt.cap.14. — Incipiens mergi Petrus. Matth.14.d. Tentationis periculum designat, in quò ad Christū est confugiendum. — *Tētationis periculū.*

Grego.s.1.Reg.11. — Incipiens pugnare Naas, id est gula contra Iabes, designat suggestionem gulæ, cum qua sancti viri non habent fœdus.1.reg.11.a. — *Suggestio Gulæ.*

Hiero.s.Eze.9. — Incipit punitio à sanctuario Dei, hoc est, à ministris ecclesiæ: qui eò grauius puniuntur, quò magis ad puriorem vitam obligantur. Eze.9.c. 1.Petri.4.b. — *Puniri ministros ecclesiæ.*

Incitare, quære Prouocare.

Inclinare, Pronus.

Basi.s.ps.114. — INclinare est inflectare, pręcipuè à rectitudine, quę sursum tendebat, vt sit à loco superiori versus inferiorem demittere. Pronus autem dicitur, qui in anteriorē partem est flexus. — *Intendere.*

Amb.de obitu Theodosij. Hier.s Dani.9. Augu.s.ps.85. Gre.s.ps 101. Ber.ser.3.de Annūt. Cyril 5.s.Ioan.16. — Inclinat Deus aurem, vt medicus ad ægrotum non valentem eleuare vocem. Psal.16.30. 70. 80. 87.101.114.Baru.2.c. Dani. 9.e. Quando exaudimur autem, dicitur inclinare aurē per misericordiam: tunc enim condescendit nobis, vt faciat, quod rogatur. Inclinat autem ipse aurem, cum nos iacemus humiliati. Et inclinans se Iesus ad scribendum in terram, inclinationem ad miserendum designat. Ioan.8.a. Inclinans autem se secundo, monet ne quēpiam corripiamus, nisi prius nosmetipsos diligenter examinauerimus. — *Exaudire.*

Arn & Hil.s.ps.143. Aug.de essen.diuin. Hiero.s.ps.17.143. — Inclinauit Deus cœlos, cum verbum caro factum est: & cum misit angelos, ad ministeria hominum: & cum præmisit angelos & prophetas: & etiam humiliauit apostolos à summa contemplatione ad simplicem prædicationem. psal.17.143. Theop.Alex.1.pasc. Euch.for.spūa.1. — *Incarnatio.*

Beda.s.Gen.24. — Inclinata dies dici potest tempus incarnationis Christi in fine seculorū: vel tempus propinquum iudicio.gen.24.g. — *Tempus incarnationis & iudicij.*

Beda.s.Gen 33. — Inclinans se Iacob septies ad Esau.gen.33.a. designauit corpus Christi in hoc mundo seruire in persecutionibus populo persecutori. — *Corpus Christi subiectū persecutoribus.*

Ori.s.Iere.ho. 8. Aug.3.doct. Christ. 25.& s.ps.74. Amb.s.ps.118.se. 20. Euch.q.in psalm. — Inclinat Deus ex hoc in hoc, cum dat præmia & pœnam ei, qui partim bonus est partim malus, inclinat etiam calicem gratiæ ex hoc in hoc, hoc est, à Iudæis ad gentes: quando videlicet sensus spirituales legis transire facit à Iudæis ad gentes. Vel ex hoc in hoc, quum de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Inclinare autem dicitur calicem, & non euacuare, vel exinanire: quia punit cum misericordia.ps.22.74. — *Dans Deus pœnam & præmia. Mysteria à Iudæis ad gentes. Transitus à mia. ad iudicium.*

Hiero.s.Isa.31. — Inclinare dicitur Deus manum suam, cum subtrahit auxilium. Isa.31.b. — *Subtrahēs Deus auxilium.*

Glos inter.s.ps.103. — Non inclinari terram est ecclesiam fundatam esse, & firmata in Christo.ps.103. — *Firmitas ecclesiæ.*

Ori.in diuers. ho.10 Greg.16. mora.11. — Inclinans se Maria in monumento humilitatem designat peccatoris resipiscētis. Ioan.20. b. Et inclinare oculos est nullum respiciendo despicere: sed se minorem, atque imparem cunctis, quos aspicit, æstimare. Iob.22.d. Pronitas autem conueniens est adorationi & humilitati.gen.17.a.19.a.33.43.48.50.Exo.4.34.35. — *Humiliari. Humilitas.*

Greg s. 1.Reg.5. — Pronus iacens Dagon in terra. 1.regū.5.a. designat, quòd autore Deo ad aspectum fidelium idololatria simulatæ rationis imaginem non habet: qui enim pronus iacet, faciem in terram deprimit. — *Confusio idololatriæ.*

Beda s. Gen.24. — Inclinans Rebecca hydriam designat susceptionem fidei: & adimplentem opere credita: vel humilìantem facundiam humanam diuinæ scientiæ.gen.24.c. — *Susceptio fidei.*

Beda.s.Prou 2. Basi s.ps.44.48. Hier.ad Principiā. Aug.s.ps. 48 77. — Inclinare cor est subijcere mentem ad doctrinam suscipiendam. Pro.2.d. Et inclinare aurem est deposita superbia obtemperare præceptis Christi: & tenere in memoria quæ dicūtur.ps.44.77. Isa.55.a. Iere.7.e. Et inclinat aurem in parabolam, qui ad mysteria per spiritum sanctum suscipienda se præparat: & qui loquitur & audit, operatur & docet.ps.48. — *Suscipere doctrinā.*

Aug s.ps.45. — Inclinatio regnorum dicit conuersionem, & subiectionem regum & principum ad fidem Christi. ps. 45. Et inclinatur homo ad factorem suum, & non ad altaria, cum conuertitur ad fidem. Isa.17.b. — *Conuersio regum.*

Grego.s. Canti. 2. Bern s. Canti.ser.72 Ruper.s.Cant.3. — Inclinantur vmbræ. Canti. 2. d. quum præsens vita finitur: & cum cessant allegoriæ, & obscuritates intelligendi scripturas. Item cum dæmones & mali in iudicio detrudentur in infernum. Item cessat mortalitas in Christo. — *Finis vitæ. Cessatio figurarum & mortalitatis.*

Hiero.s.Isa.14. — Inclinari dicuntur ad luciferum, qui visa eius pœna humiliantur. Isa.14.d. — *Humiliari ob pœnā luciferi.*

Basil.s.ps.61. — Inclinatus paries designat hominem pronum ad malum.ps.61. Sic cogitatio humana prona dicitur ad malum.gen.8.d. Et inclinata mulier curua designat grauitatem peccati deorsum trahentis: vel significat gentilitatem. Luc.13.c. — *Pron⁹ homo ad malum.*

Lyra.s.Iob.36. — Inclinat multitudo donorum, quum per ea quis declinat à rectitudine. Iob.36.c. — *Peruertere.*

Beda.s.Pro.2. — Inclinata ad mortem domus meretricis, est vel caro eius, vel conciliabula hæreticorum morte perpetua condemnanda. Pro.2.d. — *Caro vel cōciliabula hereticorū condemnāda.*

Inclusor.

Inclusor.

Doctores. INclusor est artifex: qui gemmas includit auro: & potest significare doctores sacram legẽ exponentes, & sensus mysticos auro literæ, tanq̃; gemmas adiungentes. Iere.35.c. Hiero.s.Iere.34.

Inclytus, Nobilis, Insignis, Præclarus, Ignobilis.

INclytus est excellens atq; insignis: quiq; veluti fulgore quodam famæ resplendet. Eodem tẽdit nobilis. Insignis aũt est is, in quo aliqua sunt signa, quibus ab alijs discernitur: & super alios eminet, siue sit in bonum, siue in malum: & rebus etiam inanimis, ac factis tribuitur: vt insignis turpitudo, insignia scelera.

Christus. Inclytus ecclesiæ est Christus caput eius. Isa.62.a. Inclytus factus Iacob in domo Laban, est Christus in ecclesia ex gentibus. gene.31.a. Idem Christus dicitur homo nobilis. Luc.19.b. Ipse nobilis in portis in iudicio. pro.31.c. Hiero.s.Isa.62. Ori.s.Mat.ho.7. Beda.s.Pro.31.

Nobiles in ecclesia. Sacerdotes. Apostoli. Inclytum pecus Iudeę aut ecclesiæ sunt nobiles eius. Iere.13.d. deut.4.b.2.reg.1.c. Et nobiles populi Israel sunt sacerdotes, tam in veteri q̃; in noua lege. Nobiles quoq; Hierusalẽ, qui futuri non erant ibi, quando erat destruenda, sunt apostoli. Isa.5.d.34.c. Pręclara etiam hæreditas Christi sunt apostoli: vel ipsa ecclesia: & præclari in hæreditate eius sunt patriarchæ, prophetæ, apostoli, cæteriq; in ecclesia excellentes. p̃s.15. Demum nobilis est, qui superna conuersatione conspicuus est, & de mundana rusticitate nihil habet. 1.reg.9.a. Et inclyta Israel est anima. thre.2.a.4.a. Iere.3.f. nahum.3.b. Hier.s.Iere.13. &. s. Isa.34. &. s. ps.15. Arno.s.ps.15. Gre.s.1.Reg.9.

Passio Christi. Martyrium. Præclarus calix, designare potest calicem passionis Christi, & etiam martyrium. p̃s.22. Itẽ sacramentum altaris. Glos.ord.s.ps.22.

Recta opera. Nobiles filij dicuntur recta opera: ignobiles vero facta peruersa. Iob.14.d. Grego.12.mor.13.

Excellens in vitijs. Diabolus. Inclytus Sichen in domo patris sui designat excellẽtem alios in vitijs. gen.34.c. Et inclyti Alexandriæ sunt excellentes in peccatis. nahum.3.c. p̃s.149. Et inclytus Pharao designat luciferum. Eze.31.g. Inclyta autem Babylon in superbia Chaldæorum est sequens superbiã dæmonum. Isa.13.d. Et inclyta Tyrus. Eze.26.d.

Respiciẽtes terrena. Inclyti terræ sunt qui in his, quæ agũt, terram respiciunt: sicut inclyti cœli sunt, qui cœlestia intuentur. Isa.23.b. Hier.s.Isa.23.

Gloria hęreticorũ. Præclaræ domus Tyri designant hæreticorum gloriam. Eze.26.c. Hier.s.Eze.26.

Hæretici. Ignobiles dicuntur hæretici, qui errores colunt. Iob.30.b. Greg.20.mor.11.

Initiũ renouatiõis. Insignis dies solemnitatis. p̃s.80. Erat festum tubarum: & potest designare initium renouationis per gratiam. Lyra.s.ps.80.

Alexander magnus. Insigne cornu hirci. Danie.8.b. Alexandrum Magnum significabat. Glos.inter.s.Dan.8.

Incolere, Incola, uide Habitare, & Aduena. Incõtaminatus, uide Mũdus. Incrassatus, uide Adeps. Increpare, uide Arguere, & Sonare.

Incubare, Incumbere.

INcubare & incumbere est alicui rei inniti, quasi in ipsa cubare: & aues dicuntur ouis incubare.

Christ⁹ assumpta natura humana redimens homines. Incubans Elisæus super puerum, quem suscitauit. 4.regũ.4.f. designabat verbũ Dei factũ hominem, & opus redemptionis humanæ exercens. Incũbens etiam pater filij prodigij super collum ipsius, designat Christum assumpta natura humana homines redimentem: quibus dedit pręcepta, & iugum leue. Luc.15.d. Aug.ser.206. Hier. epis.Beatitudinis.

Diuina protectio. Incumbans nubes tabernaculo. Exo.40.d. diuinam indicat protectionem. Glos.ord.s.exo.40.

Incumbere ad consolandum. Isa.22.b. cum Isaias id prohibeat, malum sine remedio videtur innuere.

Fouens litera spũm. Iucubans auis super oua aut pullos. deut.22.a. designat historiam fouentem spiritualem intellectum. Glos.or.s. Deut.22.

Innitens fragili auxilio. Incumbens Saul super hastam. 2.reg.1.a. innitentem fragili auxilio designat.

Incultus, uide Agricola.

Incurrere.

INcurrere dicitur, qui in rem aliquam incidit.

Dubitantes de diuinitate Christi. Incurrerunt tenebras per diem persecutores Christi, dum diuinæ virtutis miracula cernentes, de eius diuinitate dubitarunt: & in die tenebras passi sunt, quia visum in luce perdiderant. Iob.5.c. Gre.6.mor.14.

Lapsus in peccatum. Incursus à quo Deus liberat, est lapsus in peccatum, aut in scandalum. psal.90. Et incurrere plagam lepræ, est in peccatum incidere. Deut.24.b. Et incurrere in manus medicorum Eccl'i.38.b. est incidere in peccatum, vt egeant medico spirituali. Glo.int.s.Eccl'i.38.

Incus.

INcus est instrumentum ferreum, super quod fabri ferrum cudunt, ac malleant: & vasa diuersa, ac instrumenta formant.

Ori.s.Iere.ho.3. Gre.34.mor.3. — Diabolus.

Incus adiuuans ad contusionem ferri draconem inferni significare potest: qui æterni supplicij continua percussione tunditur: qui modo quoq; percutitur, dum iusti quiq; illo insidijs vigilante, sed doloribus tabescente saluant. In incude autem alia vasa formantur. Ipsa vero tot percussionibus in vas aliud non transfertur. Recte ergo Leuiathan incudi cõparatus est: quia nos illo persequente componimur: ipse autem & semper percutitur, & in vas vtile nunq̃; mutatur. Aeternę illum percussiõi relinquimus: & nos superni artificis manu in eius tentatione percussi, per illum quasi vascula formata transimus. In ipso enim tundimur, vt ad vsum domus supernæ veniamus. Iob.41.c. Eccl'ici.38.c. Incus cæditur, sed non producitur: superiecta edomat: immobilis autem ipsa consistit: talis diabolus est: Fidelium enim increpationibus tunditur, prophetarum dictis cæditur, martyrum victoria eliditur: sed manens rigidus, durus, indomitus, æternis ad dictus est pœnis.

Hie.s.Iob.41.

India.

INdia Hebraicè dicitur Hodu i. laudatio, siue confessio, aut decora, vel pulchra: est regio orientalis, sed ad meridiem vergens: vbi sunt homines nigri. Esther.1.a.

Gre.18.mor.30. Hie.s.Iob.28. — Mundus.

India producens nigros homines, designat hunc mũdum, in quo vita hominum per culpam obscura generatur: vel designat gentilitatem nigram per infidelitatem. Iob.28.c.

Indicare, Monstrare, Ostendere, Demonstrare.

INdicare est manifestare, & palã facere, annunciare, detegere, & docere: ac fere idem sunt ostendere & demonstrare. Ostendere autem est quasi speciem seu faciem rei monstrare. Item afficere. p̃s.39. Ostendisti populo tuo dura. Enarrare. Exo.4.d. Ostendam vobis, quid agere debeatis. Experiri. Exo.9.e. vt ostendam in te fortitudinem meam. Indicare. Exo.15.f. Qui ostendit ei lignum. Probare. Iob.9.c. Si innocentem ostendero. Reuelare. Exo.33.d. Ostende mihi gloriam tuam.

Demonstrare dicitur Deus pater filio omnia, secundum q̃ illi communicat suam essentiam per generationem. Ioann.5.d. Et dicitur demonstrasse filio, & quid deberet loqui, & quę Iudæi aduersus eum fabricarent. — Generans pater filiũ.

Hie.s.Danie.9. Aug.de essent.diui. Philo. de Monarch. Gre.10.mor.4. Euch.form. sp̃ual.1. — Misericordia Dei. Inspiratio diuina.

Ostendere dicitur Deus faciem suam, quũ miseretur: sicut auertit faciem suam, cum oculis eius videmur indigni. Dani.9.d. Ostẽdit etiam faciem suam, & omne bonũ, quũ seipsum in corda hominum occulta inspiratione insinuat: & ad diligendum se amorem infundit. Exo.33.d. Ostendit se ipse: quia nulla creatura potest quidem Deũ ostendere, nisi ipse ostẽdat. Et ipse ostẽdit secreta sapientiæ suę: ad q̃ non valent homines per se attingere. Iob.11.a.

Arno.s.p̃s.79. Amb.s.p̃s.118.ser.6. Hie.s.Iere.16. Ori.s.Exo.ho.7. — Incarnatio.

Ostendit etiam Deus faciem suam, quum verbum Dei factum est homo. p̃s.79. Ostendit quoq; misericordiam suam, quum visibilem dedit filium suum. p̃s.84. Et ostendit manum suam. Iere.16.d. Et superabundantes diuitias gratiæ. Ephe.2.b. Et secreta sapientiæ suę. Iob.11.a. ostendit quoq; Deus Mosi lignum, quo dulcescerent aquæ, quum dedit nobis Christũ Dei sapientiam, & lignum vitæ, quo omnia nobis amara dulcescunt. Exo.15.d. Indicauit etiam dominus Mosi, quem missurus esset post eum, aut cum eo ad liberandum populum. Exo.33.c. Eũdem significabat monstratum exemplar Mosi, ad tabernaculi constitutionem. Exo.25.a.d.26.f. Demonstrat quoq; pater filium ipsum reuelando: vt Mat.16.c. Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus. Et cum dixit pater: Hic est filius meus. Ita demonstrauit Samueli vngendum in regem, hoc est, Chr̃m. 1.reg.16.a.

Gre.s.1.reg.16.

Gre.29.mor.2. Hie.s.Iob.38. — Gloria cœlestis.

Monstrauit Deus Abrahæ terram, in quam iturus erat. gen.12.a. quę cum non nominetur, indicat terram cœlestem. Ostendit etiam Deus aurorę locũ suum. Iob.38.b. cum filius Dei factus homo ostendit mentibus illustratis locum æternæ patrię: ad quem esset credentibus veniendum: vel cum Deus pater reduxit Christum in cœlum.

Ostendit Deus Iacob semen Ioseph. gen.48.b. hoc est, discipulos Christi futuros in gentem magnam. — Ostensio discipulorum Christi.

Glo.or.s.Exo.13. — Dans Deus legem.

Ostendit Deus filijs Israel viam per columnam ignis & nubis. Exo.13.d. quando dedit eis legem protegentem, & illuminantem, ac etiam communicãtem, per quam possent venire ad terram promissam. Ostẽdit etiam Moses viam, hoc est, pręcepta. Exo.32.b. Ostendẽs quoq; Moses pręcepta domini designat legem: per quam nobis diuina præcepta indicantur. Exo d.18.c.

Gre.s.1.reg.16. — Cõsulendi prælati.

Ostendit Deus Samueli, quid faceret post vocatum Isai: quia nihil est faciendum de persona subditi sine voluntate prælati. 1.reg.16.a.

Hila.& Aug.s.p̃s.58 — Confessio deitatis Christi in ...

Ostendit Deus super inimicos Christi. p̃s.58. quando ipso mortuo Centurio dicebat: vere hic homo filius Dei erat: & alij reuertebantur percutientes pectora sua. Et ostendit alijs

super

super inimicos, quando ex derelictione inimicorum, & punitione, ostendit quanta miseri cordia vtatur erga electos.

Misericordia & iustitia Dei. Ostendit Deus virtutem suam in Pharaone, quum toties peccanti pepercit: & noua miracula in eius induratione fecit. Roman.9.e. Et ostendit potentiam suam contra folium, quod vento rapitur, quum mira rectitudine impetit eum, quem infirmum esse cognoscit. Iob.13.d. Gre.11.mor.33.

Castigatio Dei. Ostendit Deus populo suo dura, tum in persecutione martyrum, tum castigando vt sanet.ps.59. Ostendit autem dorsum, non faciem, cum castigat, & nõ miseretur. Iere.18.c. Ostẽdet etiam terrorem brachij sui, cum in iudicio Christus sententiam condemnationis feret. Isa.30.g. Ostendit quoq; Deus verba sua quum facit impleri, quæ dixit de condemnatione malorum.pro.1.c. Ostendet etiam Deus gentibus nuditatem Niniue, cum in iudicio deteget totius mundi peccata & ignominiã. Nahũ.3.b. Hila.s.ps.59. Hie.s.Isa.30. Aug.s.ps.59. Beda.s.pro.1. Hie.s.Nahum.3.

Implẽs Deus verba sua. Ostendit Deus fidem in tribubus Israel, cum opere declarat verba sua non esse inania. Hose.5.c. Hie.s.Hose.5.

Demonstrare Christum in lege. Ostendere se sacerdoti est monstrare Christum secũdum sua opera in lege prenunciatũ: vt in quo lex infirmabatur, in eo virtus intelligeretur. Matth.8.a. Hila.s.Mat.cão.7.

Detegẽs Christ⁹ insidias diaboli. Indicans Eliseus regi Israel insidias regis Syriæ.4.reg.6.c. designat Christum detegẽtem insidias diaboli: Non indicans autem Iacob socero suo, ꝙ fugeret, Christus est clam diabolo opus redemptionis exequens.gen.31.c. Beda.s.gene.31.

Facere erubescere peccatores. Ostenditur templum Dei filijs Israel ad confusionem.Eze.43.c. quando vniuscuiusq; iusti anima, quam inspirando Deus inhabitat, quanta sanctitate fulgeat, peccatoribus ad suã confusionem demonstratur: vt in illa bonum, quod negligunt, videant, & in seipsis malũ, quod operatur, erubescant. Gre.24.mor.10.

Deuotio conuocãs virtutes ad orandũ. Indicans Daniel sotijs negotium, vt simul orarent, ne perirent. Dani.2.c. designat deuotionem conuocantem secum ad orandum circũspectionem, discretionem, & deliberationem, vt impetrare possit quod petit. Ric.de.s.vict.d somnio.Nabuchod.11.

Indicatio nominis tetragrammaton non facta patribus. Exo.6.a. designat non tantam habuisse veteres cognitionem de Deo & mysterijs, quantam posteri habuerunt.

Prædicans Christus Iudæis. Indicans Samuel omnes sermones domini Eli sacerdoti.1.regũ.3.c. designat Christum & apostolos prędicantes Iudęis comminationes diuinas, & ipsorum repulsionem. Gre.s.1 reg.3.

Prædicator docens discipulum. Indicans Samuel Sauli omnia, quæ erant in corde eius.1.reg.9.c. est prędicator aperiens menti auditoris id, quod cupit de doctrina percipere. Ostendens etiam Samuel Sauli, quæ faciat.1.reg.10.b. designat superiorem pręlatum docentem inferiorem. Gre.s.1.reg.9.10.

Prædicator non se iactans. Non indicans Saul patruo suo sermonem regni.1.reg.10.c. est prædicator non se iactans per inanem gloriam de his, quę per opera ostendit. Gre.s.1.reg.10.

Non quærẽs gloriã ex magno facto. Non indicans Ionathas patri suo audaciam aggrediendæ pugnæ.1.reg.14.a. est non quærens gloriã ex magno facto: quiq; potens est iam res magnas aggredi aduersus hostes, absq; superioris consilio. Gre.s.1.reg.14.

Confessio. Ostendens sponsa faciem suam sponso.cant.2.d. est anima prębens se sponso examinandam, ac cum ipso colloquens: ostẽdit etiam illi faciem suam, cum non erubescit Christi crucem confiteri: & cum operibus exterioribus ostendit fidem interiorem. Ori.s.cant.ho.4. Amb. de Isaac.4. Gre.s.cant.2.

Cõfessio peccatorũ. Ostendere sacerdoti vestem leprosam est confiteri peccata. Leuit.13.f. indicans autem Ionathas patri suo, quid fecerit transgrediendo.1.reg.14.g. designat culpę confessionem faciẽdam neq; aggrauando, neq; minuendo. Gre.s.1.reg.14.

Prõpta pœnitentia. Ostensionem solam culpæ petens Saul pro se & filio.1.reg.14.f. designat ꝙ pręlati perfecti cognitam in se culpam austeritate pœnitentiæ insequi sciunt, alterius correctione non expectata. Gre.s.1.reg.14.

Illustrans Christus Ioannem in vtero. Indicat scientiam nox nocti.ps.18. hoc est: verbum clausum in vtero virginis Ioãnem in vtero materno latentem illustrauit. Arno.s.ps.18.

Electio secũdum legem diuinam. Monstrat Deus quem vncturus est Samuel.1.reg.16.a. designans nõ nostro arbitrio eligẽdum esse pręlatum: sed qualis per sacram scripturam monstratur eligendus. Gre.s.1.reg.16.

Quærere causã pœnæ. Indicari sibi à Deo petit Iob, cur ita iudicetur. Iob.10.a. nam plerumq; vir iustus flagella ad probationem percipit: & vitam suam subtilissima inquisitione discutiens, quãuis se peccatorem sentiat & fateatur, pro qua tamen specialiter culpa percutitur minime cognoscit, atq; eò magis in percussione trepidat, quò causas suæ percussionis ignorat. Petit vt semetipsum sibi iudex indicet: quatenus quod ille animaduertendo percutit, hoc in se flendo & ipse castiget. Gre.9.mor.34.

Conuerti per prædicationem. Ostensuros se aiebant Philistæi rem Ionathæ.1.reg.14.b. designãtes auditores, qui ad verum esse conuertuntur per prædicationem doctoris. Gre.s.1.reg.14.

Mittens Margaritas inter porcos ostentatio hypocrytarum. Ostendens rex Ezechias Chaldæis nuntijs regis Babylonis omnia secreta, & pretiosa domus suæ.4.regũ.20.c. Isai.39.a, designat mittentes margaritas ante porcos. Est etiam typus hypo Hie.s.Isa.19. Gre.8.mor.36.

hypocritarum opera sua laudantium: qui ea perdunt rapientibus dæmonibus: sicut perdidit Ezechias.

Ricar.de.s.victo.de secu.conscientię.6. Non indicauerunt sapientes Babylonis regi somnij interpretationem. Dani.4.a. quia scientiarum nostrarum disciplinæ, vel quęlibet traditiones humanæ, ad diuinorum secretorum discussionem, & inuestigationem sufficere non possunt. Inepta scientia humana ad diuina secreta.

Glo.ord.s.gen.39. Ostendens domina Ioseph pallium eius marito. gene.39. d. designat Iudæos volentes se defendere per literā legis, & accusantes Christum coram Pilato, asserentes eum secundum legem debere mori. Iudæi accusantes Christum.

Hie.s.Eze.20. Ostendi iubet Deus filijs abominationes patrum. Eze.20.a. vt ostendantur similia parentibus facere: & hæreditario malo longissimum funem trahere peccatorum: vt quorum imitantur vitia, eorum supplicia pertimescant. Hæreditarium malum.

Gre.17.mor.10. Ostendunt prudentiam suam plurimam, qui videri prę alijs prudentiores appetūt: vnde fit plerūq;, vt quum moderatè sapere nesciunt, etiam fatua loquantur. Iob.26.a.32.d. Ostentatio.

Glo.int.s.gen.3. Indicauit Adamo ꝙ nudus esset, ipsa diuini præcepti transgressio. gen.3.d.

Indicere.

INdicere aliquando significat denuntiare: quandoq; vero solemniter, & cum quadam autoritate significare.

Indicens rex filiorum Ammon bellum filijs Israel. Iudi.11.e. designat diabolum aduersus fideles dimicantem.

Lyra.s.4.reg.18. Indicens Manahen argentum filijs Israel, vt daretur regi Assyriorū. 4.reg.15.d. Et rex Assyriorum indixit argentum regi Ezechiæ. 4.reg.18.c. Et Pharao terræ Iuda. 4.reg.23.g. Malitia tyrannorum.

Indicium, uide signum, Indigena, uide Habitare.
Indignari, uide Irasci. Indoctus, uide ignorare.

Inducere, Inferre, Introducere, Superinducere.

INducere interdum, immittere. ps.65. Induxisti nos in laqueū. Imponere. Exo.27.a. Induces per circulos. Introducere. gen.6.d. Bina induces in arcam. Permittere. gen.27.b. Et inducat super me maledictionem. Inferre autem est adijcere. 2.reg.3.d. Sermonem quoq; intulit Abner. Apponere. 2.reg.13.b. Infer cibum inconclaue. Colligere. 3.reg.7.g. Intulit, quę sanctificauerat Dauid. Facere 3.reg.21.g. Inferam malum domui eius. Gerere. 1.Macha.2.d. Intulerunt illis bellum. Inijcere. Danie.3.e. Nec quicq̄; molestiæ intulit. Introducere. gen.8.b. Apprehensam intulit in arcam. Obijcere. 1.Mach.12.a. Intulerūt illis bellum sabbatis. Introducere etiam, adducere. gen.24.d. Introduxit eum in hospitium. Docere. Dani.1.a. vt introduceret de filijs Israel. Inducere. gen.24.g. Introduxit eam in tabernaculum Saræ. Inuitare. gen.43.d. Introduxit eos domum. Promouere. Exo.15.d. Introduces eos, & plantabis. Reficere. cant.1.a. Introduxit me rex in cellaria.

Amb.de Ioseph.9. Bedá.s.gen.24. Introducens Isaac Rebeccam in tabernaculum Saræ. gen.24.g. designat Christum accipientem ecclesiam loco Synagogæ. Et introducens dispensator Ioseph fratres eius in domum ipsius, designat apostolos inducentes Iudæos ad fidem: & ad Christum: qui timebant credere. gene.43.d. Christus pro Synagoga ecclesiam accipit. Iudæi inducti ad fidem.

Gre.s.cant.1.2. Ber.s.cant.ser.49. Introduxit rex sponsam in cellaria sua, & in cellam vinariam. cant.1.a.2.a. Cum Christus admittit animam ad mysteria sacræ scripturæ: vel in magnum feruorem in contemplatione acceptum. Introductio ad mysteria.

Isy.s.Leui.4. Inferre sanguinem vituli in tabernaculum & in sancta, designat Christū per passionem ingressum in cœlum, vbi est aduocatus noster: qui & cicatrices vulnerum reseruauit. Leuit.4.a.6.d.10.d.16.c. Christus per passionem ingressus in cœlum.

Gre.6.mora.16. Introducentes angeli Lot in domum. gen.19.b. designant introductionē mentis in securitatem consciētiæ post tentationes: & reductionem iusti ad sui consideratione: vt videat, nequid reprehensibile ab aduersarijs in se rapiatur. Reductio mentis in securitatem conscientiæ.

Amb.d. vir.3.&.s.ps 118.ser.17. Gre.s cant.3. Ber.s.cant.ser.79. Introducens spōsa sponsum. cant.3.b. est anima in secretum mentis suæ Christum admittens. Introducit etiam eum in domum matris suæ, hoc est, in plebem Iudaicam, quando cōuertetur in fine seculi. Anima admittens Christum in se.

Hiero.s.Isa.66.&.s. Mala.3. Inferentes filij Israel munus domino designant fideles offerentes illi animas suas. Isa.66. f. Et inferentes omnem decimam sunt agentes gratias de percepta doctrina, primum Deo, deinde magistris. Mala.3.c. Offerentes animas Deo.

Hie.s.Iere.2. Gre.s.1.reg.9. Ori.s.cant.ho.1.3. Amb.s.ps.118. Inducit dominus in terram Carmeli, cum dat intelligentiam sacræ scripturę. Iere.2.b. Introducens quoq; Samuel Saulem cum puero in triclinium. 1.reg.9.d. designat prædicatorem, que per charitatem alios inducit in altitudinem spiritualis vitæ, & mysticæ intelligentiæ. Et introducens rex sponsam in cubiculū suum est Christus mysticos sensus reuelās. Admissio ad intelligentiam mysticam.

Et in

Et incellam vinariam, hoc est, in secretum gustum & conuiuium sapientiæ. cant.1.a.2.a. Inducere aut ēvectes per circulos, siue arcæ, siue altaris, est facere doctores adhærere doctrinæ euangelicæ. Exo.25.27.36.38. Inferre etiam mensam in tabernaculum, est proponere doctrinam sacram in ecclesia. Exo.40.a. Et inferre arcam in domum Aminadab, est committere mysteria fidei existentibus in charitate. 1.reg.7.a. — Gre.s.1.reg.7.

Inferre simplicitatē in animam. Inferens Noe columbam in arcam designat inferendam simplicitatem, & virtutem in animam. gene.8.b. — Amb.de Noe.18.

Venerari prædecessores. Introducens Ioseph patrem suum ad regem designat prelatum orantem pro prędecesso ribus, eosq; venerantem. gen.47.b. — Lyra.s.gen.47.

Præcedens actiuacō templatiuam. Introductio Liæ ad Iacob loco Rachelis. gen.29.e. designat prius exercitādam esse vitā actiuam, vt perueniatur ad contemplatiuā. Sic infertur aceruus tritici in tempore suo. Iob.5.d. quum quis post multa opera vitæ actiuę, ad vitam contemplatiuam admittitur. — Gre.6.mor.28.

Contemplatio exēplorum. Introducitur in ædificium ciuitatis, qui varias diuersorū virtutes contemplatur: vt imitetur. Eze.40.a. — Gre.s.Eze.ho.13.

Aggredienda humiliter sublimia. Introduci petens Daniel ab Arioch ad regem, narraturus reuelationem: cum tamē prius ad opus humile ipse per se ingressus esset: designat vt humiliter sublimia dicturi aggrediamur, & opus bonum recta intentione faciamus. Introducitur autem ad regiam pręsentiā à duce: quando sub quouis animi impetu, & quasi sub regię potestatis pręsentia, per districti examinis respectum, cor hominis ad deuotionem facile inflammatur. Dani.2.d. — Ricar.de.s. victo.de somnio Nabuc.15.

Bene operari propter Deum. Inferentes Moses & Aaron aurum oblatum coram domino, designāt opera bona propter Deum facta, & ab eo acceptata. nu.31.g. — Ori.s.nu.ho.26.

Introductio gentium in ecclesia. Inducere aīalia in arcam. gen.6.b. est introducere gētiles per fidem & baptismum in ecclesiam. Inducere etiā vagos in domū suam est adducere gentiles ad ecclesiam. Isa.58.b. Inducit quoq; dn̄s in terram, super quam leuauit manum, cum introducit in ecclesiam: vel in fœlicitatem. Exo.6.b. Et introducit in montem hæreditatis suę. Exo.15.c. Et in locum, quem parauit. Exo.23.c. Et in Sion. Iere.3.e. Eze.37.d.40.a. Infertur quoq; aceruus tritici in tempore suo. Iob.5.d. quum quis prius hic pressuras disciplinæ sentit: & postea plenus virtutibus ac bonis operibus, in æternam requiem introducitur. — Ori.s Exo.ho.6. Hie.s.Iere.3. — *Introductio in fœlicitatem.* Gre.6.mor.28.

Scandalizare. Inducit peccatum super populum, qui dat populo occasionem peccādi & scādalū. Idē est inferre damnum alicui. gen.20.c.26.b. Exo.22.a.b.32.e. Leui.5.d.6.a.

Punitio Dei. Induxit Deus aquas diluuij ad punitionem peccatorum. gene.6.c. Sic induxit locustam super agros Aegypti. Exod.10.a. Et bestias pessimas, hoc est, dæmones. Et inducit gladium super aliquos, cum castigat. Et inducit malum & contritionem. Ezechie.6.a.14.e.g.32.b.33.a. Et inducit saccum. Amos.8.c. Inducit etiam Deus noctem. Iob.34.c. cum peccātes tradit in reprobrum sensum, & mentis cęcitatem, in pœnam peccati: & cum mittit in tenebras exteriores. Inducit quoq; Deus vētum vrentē. Exo.10.c.16.c. Induxit quoq; super sensum magnum, cum puniuit diabolū. Isa.10.c. Iuxta septuaginta. Et inducit dominus iram de sancto, quia à sanctis eius incipiet vindicta. Isa.26.d. Iuxta septuaginta. — Hie.s.Eze.14. Gre.25.mor.11.12. Ori.s.Isa.ho.8. Hie.s.Isa.26.

Permiss. pœn. mart. Inducebat Deus in laqueum, cum permittebat ligari martyres. ps.65. — Hila s.ps.65.

Separantes discipulos à mundanis. Inducentes Moses & Aaron populum in desertum, designant doctores separantes discipulos à conuersatione mundana. Exo.16.a.

Conuerti ad vitia. Infertur lūbare in aquam, quū quis ad voluptates & vitia conuertitur. Iere.13.a.

Conuertere exteriora studia ad spiritualem doctrinam. Introducūtur sapientes Babylonis in conspectū regis. Dani.4.a. quum secularia, & quælibet exteriora studia ad spiritualem intelligentiam, & spiritualiū inuestigationem conuertimus: & exteriorū cura postposita, solis spiritualibus exercitijs curam impendimus, ab omni euagatione studia nostra reprimentes. — Ricar.de.s.victo.de securi.conscien.4.

Modicus fructus bonorum operum pp ter mala. Inferunt parum, qui multum seminarunt. Agge.1.b. quando paruum fructum percipiunt ex paucis bonis operibus, propter multa mala permixta. — Hie.s.Agge.1.

Admittēs dæmones & hæreticos. Inducens adultera alienos super virum suum, est anima admittens dæmones & hęreticos. Eze.16.d. Idem designant inducentes filios alienos in sanctuarium Dei. Eze.44.b. Inferunt etiam arcam in templum Dagon, qui sic assumunt testamentū Dei, vt in posteriora respicientes, veteri se vanitate non exuant. 1. regum.5.a. Intulerunt etiam Palestini aurum & argentum Dei in delubra sua, quum Iudęi sacris scripturis peruersos dederunt sensus. Ioel.3.b. — Hie.s.Eze.16.44. Rup.s.Ioel.3.

Bene operans. Inferens Iacob cibos patri suo. gen.27.c. Est benē operans ex bono naturæ, cui addita fide, fit cibus gratus Deo. — Glo.ord.s.gen.7.

Delere peccata. Inducere quandoq; est abolere, & quasi linendo delere. Et superinducit Deus parietem, cum reddit animi pulcritudinem, deleta peccati deformitate. Amos.7.c. Non superinduxit murum Hierusalem: quia non iterum ædificauit. — Hie.s.Amos.1.7. Rup.s.Amos.7.

Induciæ.

ZZ Inducię

Induciæ dicuntur quasi quædam pax, vel potius cessatio à bello in tempus certum inter hostes pacta.

Gre.s.1.reg.11. Induciæ datæ à Naas viris Iabes.1.reg.11.a. designare possunt nonnullam remissionē fieri tentationis gulæ, quando sperat appetitus postmodum plenius satiari. Remittit... gulæ, ... tietas.

Induere, Indumentum, Vestire, Vestis, Vestimentum. Amictus, Circumamictus, Superinduere, Saraballum.

INduere & vestire notam habent significationem: vestes autem & indumenta sunt, quibus tegimus corpus ac munimus aduersus externa incommoda: quæ etiam deseruiunt ad honestatem, & ipsius corporis ornatum: Potest autem induere sumi in bonum, & in malum, secundum id, quo quis induitur: Plurimasq; recipit allegorias. Datur induere gloriam. Eccl'ici.6.d. Stola gloria indues eum. Et calamitatem. Iob.8.d. induentur confusione. Vestire, insignire.2.reg.1.d. qui vestiebat vos coccino. Et velare. Exo.30.a. Vestiesq; illud auro purissimo.

Ori.s.Rom.13. &.s. Iosue.ho 10. Amb.s.Roma.13. & d Tob.20.&.s.Lu.5 Greg.s.1.reg.4.&.2. mor.38.&.16.mo.13 &.19.mor 16. Hila.s.Matt.cão.9. Beda.s.Exo.19. Indumēta & vestes generaliter possunt opera significare, siue bona, siue mala: quibus quasi induitur homo vel aīa: atq; ita iubebat Iacob suis, vt mutarent vestimenta, hoc est, exuto veteri homine induerent nouum.gen.24.f.35.a.Ephe.4.f. Sic quoq; iubebat dominus lauare vestimenta, hoc est, mūdare opera. Exo.19.b.21.a.28.a. Et indui arma lucis est ornari gratia, & bonis operibus manifestādis. Rom.13.d. Induit etiā vestibus gloriæ, qui splēdida exercet opera. Isa.52.a. Induitur iustitia sicut vestimento, qui se vndiq; bono protegit opere: & nullā partē actionis suę pctō nudā relinquit. Nā qui ī alijs actionibus iustus est, in alijs iniustus, quasi hoc latus cooperuit, illud nudauit, nec iam bona sunt opera, quæ subortis alijs prauis operibus inquinantur. Iob.29.c. Hæc indumenta operum tollunt hæretici ab ijs, quos decipiunt. Iob.24.b. Leui.11.c.13.b.14.15.16.e. vestimenta vetera sunt homo: vel opera veteris hominis. Iosu.9.a. Mat.9.b. Et vestem scindit, qui veterem hominem exuit.1.regū.41. Et vestimenta Iob scissa sunt opera discernendo retractata. Iob.1.d.24.a. Apocal.16.c. Vestimenta sponsæ sunt sicut odor thuris: quia bona opera Deum orant, illiq; sunt grata. canti. 4.c. Et vestis stragulata mulieris fortis sunt fortia virtutis opera. Prouer.31.c. vestimenta autem ouium, quibus induuntur hypocritæ, sunt opera, quæ habent speciem boni: vt oratio, ieiunium, eleemosyna. Matthæ.7.b. Et vestis nuptialis sunt opera, quæ secundum præcepta Dei implentur ex lege & euangelio, nouiq; hominis efficiunt vestimentum. Matthæ. 22.b. vestiuntur parietes templi tabulis cedrinis, cum fidei superadduntur opera.3.regū.6. c. Demum studia ipsa, quę in hac vita suscipimus, quasi vestes sunt, quibus homo induitur: quæ studia oportet esse munda. Opera. Gre.s.cāti.4. Beda.s.pro.31. Aug.s.2.ser. domini in monte. Hie.s.Matt.22. Grego.Nysse.de vita Mosis. Studia.

Hier.s.Eze.26. &.s. Zacha.14. Bern.ser.2. in capite ieiunij. Casi.libr.10.cap.21 Indumenta passim significant virtutes: vt circūamicta varietate sponsa est varijs virtutibus ornata. ps.44. Iob.24.a.27.b. Ezec.26.c. Zacha.14.c. Hæc sunt vestimenta non scindenda. Ioel.2.c. Et induere Aaron & filios eius vestimentis suis est sacerdotes ornari virtutibus tanq̃; sibi proprijs. Exo.20.a.35.b.39.a.40.b. Indui autem post lotionem est prius baptizari, & à peccato mundari, vt ita splendeant virtutes. Leui.16.b. dicūtur autem vestes Aaron sanctę, quia nihil vile debet esse ī sacerdote. Et vestes sacerdotis cum tintinabulis est ostēsio bonę conuersationis per multiplicationē bonorū operū. Ad virtutes etiam referuntur indui sacerdotem tunica hyacinthina, & feminalibus lineis. Leui.6.8. Exo.28.g. Eze.9.a.44.e. vestit etiam Deus discoloribus, quū varijs ornat virtutibus. Eze.16.b. gen.37.e. Ephe.4.f. Colos. 3.b. Et vestimenta leprosi dissuta designant virtutes dissolutas. Leuiti.13.f. Vestitur iustus vestimentis, quibus abutebantur hypocritæ. Iob.27.c. Vestes non calefacientes Dauid sunt virtutes, quæ corporali actione exercentur: quæ in sene languent.3.regum.1.a. Vestire etiam Christum est vel virtutes acquirere, vel in eis alios instruere. Matthæ.25.c. vestita arca intus & extra auro, designat sapientiam & munditiam vitæ, quibus anima debet ornari. Idem designant vestitæ columnæ argento. Exod.27.37.38. Et amicti auro sunt ornati sapientia. Vestimenta septem mulierum designant ornatum, quem secum habent dona spiritussancti: vel virtutes & doctrinam. Isaiæ.4.a. vestimenta, quæ sternebant apostoli super iumenta Christi, designant vel doctrinam virtutum, vel edissertionem scripturarum, siue ecclesiasticorum dogmatum varietates: quibus nisi anima instructa fuerit & ornata, sessorem habere dominum non meretur. Matthæ.21.a. Mar.10.a. Luc.19.f. vel designant morum honestatem: vel gloriam patriarcharum: vestimenta autem in via designant prophetas de gentibus prophetantes: vel corpora apostolorum & martyrum conculcationi obiecta: vel gloriam Iudęorum, quam gentes calcauerunt. Virtutes. Hie.s.Ezec.16. & ad Nepotianum. Ori.s. Leui.ho.8.& s.Matth.ho.34. &.s. Isa.ho.3. Hie.s.Isa.4.&.s.Matth.21. Ori.s.Mat.ho.14. Hila.s.Matt.cāo.21. Ambro.ser.24.&.s. Luc.19. Edissertio scripturarum. Gloria patriarcharum. Prophetæ. Corpora ... rum & martyrum. Gloria Iudæorum.

Beda s.pro.31. Gre.s.pro.30. Indumentum mulieris fortis est fortitudo & decor. Pro.31.d. fortitudo ad tolerandam peruersorum improbitatem: decor ad exercendam virtutum gratiam. Et etiam quia sancti ex operibus iustitię sunt fulgidi: & ex aduersariorum apparent impugnationibus vestiti. Fortitudo. Decor.

Vestitus

Decor virginalis. Confeſſores. Virgines.

Veſtitus deauratus reginæ.p̃s.44.eſt decor corporis virginalis: veſtitus quidem,quia fo ris fulget in corpore:deauratus vero,quia pręcellit dignitate. Veſtis quoq; alba,qua indu- tus eſt Chriſtus,confeſſores & virgines ſignificare poteſt,aut ipſam virginitatem. Luc.23.b. ccl'tæ.9.b.

Gre.ſ.1.reg.15. Amb.Exhor.ad vir.

Martyres.

Veſtis purpurea Chr̃i,martyres deſignabat.Mar.15.b.Et veſtimentũrubrum.Iſa.63.a.

Glo.ord.ſ.Mar.15.

Fides. Charitas. Contemplatio.

Indumentum etiam eſt fides:vt dicitur indui loricam fidei.Ephe.6.c.Veſtis etiam nuptia lis eſt fides & charitas,quibus qui non eſt indutus,mittitur,in tenebras exteriores. vel po- tius eſt ipſa charitas:quia ꝑ fidem ingreditur ad nuptias:ſed ſine charitate eijcitur. Luc.14. d.Mat.22.b.Et veſtitur coccino,qui ſanguinis Chriſti fidem aſſumpſit.Iere.4.g.veſtire altare auro eſt ornare mentem charitate,vel eminentia contemplationis.Exod.30.a.Et veſtes glo riæ eccleſiæ ſunt virtutes & fides.Iſa.49.d.52.a.veſtis quoq; Chriſti non diuiſa eſt ipſa fides, quæ non eſt ſcindenda.Luc.23.e.veſtitus quoq; deauratus reginę eſt fidei & charitatis orna mentum.p̃s.44.Et veſtis,cum qua egredi debet ſeruus dici poteſt fides, quę manet ante & poſt peccatum.Exo.21.a.

Amb.ſ.Luc.14.22.& 1.de pœnitē.6.&.4. de fide.1. Ori.ſ.Mat.ho.20. Hie.ſ.Iſa.45.52.&.ſ. Ier.4.&.ſ.p̃s.44. Gre.ho.38. Beda.ſ.Exo.21.

Proprietates & virtutes Chriſti. Diuinitas. Sapientia.

Veſtes Aaron ſunt in Chriſto proprietates in eo cõfitendæ,eiuſq; peculiares virtutes,& diuinitas.Exo.28.39.Leui.8.a.16.c.Iob.31.b.Zach.3.a.Et indui ſacerdotē ſancta eſt Chr̃m or- natum eſſe ſapiētia & ſcientia,& iuſtitia &c.Iſa.59.d.Induitur quoq; dñs fortitudinem ad- uerſus malos,quibus diſplicebat:decorē vero erga bonos,quibus placebat.p̃s.92. Indutum eſt quoq; brachiũ dñi fortitudine,hoc eſt,Chr̃s in reſurrectione. Iſai.51.d. Induit quoq; dñs Eliacim tunica Sobnę,quum Chr̃o dat gloriam in veteri teſtamento figuratã.Iſa.22.f.veſti-

Tert.adue.marci.4. Aug.q.1.exo.119.& ſ.p̃s.44.92. Amb.ſer.3.4.&.2.dē fide,plog.&.ſ.Luc. 9.23. Ori.ſ.Leui.ho.12. Epipha.2.cõtr.hære ſes.tomo.2.

Sacra ſcriptura. Senſus ſpirituales.

tus quoq; deauratus reginæ ſponſæ Chriſti deſignat pulchritudinē ſenſuũ ſacræ ſcripturæ, & ſacramenta doctrinæ variata per varias linguas,ſed cũ auro ſapientiæ.p̃s.44. Et veſtimē ta Chriſti facta candida ſicut lumen, deſignãt ſcripturas de eo annũtiantes,q̃ factę ſunt lu- cidæ:& ſermones ac ſcripturas euangeliorum gloriam eius manifeſtantes:aut vitam eius in euãgelio refulgentē.Mat.17.a.Mar.9.a,p̃s.21.veſtes quoq;,quibus induitur Chr̃s, ſunt ꝓphe tiæ vnum canentes,& vnum per oĩa nunciantes:quas veſtes diuidunt hæretici:qui etiã ſpo- liant Chr̃m,& induunt eum falſis dogmatibus. p̃s.21..103.131.Sunt etiam veſtes Chriſti verba ſanctę ſcripturæ.Agge.2.c.Et veſtimenta Chriſti,quæ fuerũt diuiſa inter milites, deſignare poſſunt peculiaria dicta ſingulorum euangeliſtarum. Luc.23.e. Sacra ſcriptura eſt veſtis, in qua eſt ſcriptũ:Rex regum & dñs dominantium.Apo.19.c.

Hier.ſ.Iſai.22. & ad prin.&.ſ.Ephe.4. Ori.ſ.Matt.ho.3.35. Baſi.ſ.p̃s.44. Amb.de Tobi.10. Ori.ſ.canti.ho.2. Rup.11.ſ.Apoca.

Lex vetus. Opera legis. Dona ſpiritusſancti

Veſtes Eſau,quibus indutus eſt Iacob.gen.27.c.ſecundum Hebręos,erant veſtes ſacerdo tales:& ſignificant ſcripturam legis veteris:& verbũ Dei:& optima pręcepta,ac fidem.Re- liquerat eas in domo,quia Iudæi hæc reliquerunt in eccleſia. Et veſtes variæ ſunt ceremo- niæ legis,& alij ritus,ex quibus Iudæi & hæretici faciũt excelſa,& idola ſubtilia, cum fa- bricant errores. Ezec.16.b. veſtes etiam viduitatis Thamar deſignare poſſunt ceremonialia legis:quæ deponenda ſunt, vt coniungantur Chriſto: & cum eas reſumpſit, relapſum ali- quorum Iudæorum in priſtinum ritum deſignauit. geneſ. 38. e. Et veſtis Ioſeph relicta in manu dominæ ſuæ,deſignat velamen literæ in cordibus Iudæorum relictum.gene.39.c.ve ſtes etiam,quibus non calefiebat Dauid,ſunt opera legis,quæ non iuſtificabant.3.reg.1.a.ve ſtes etiam Eſau ſunt dona ſpiritusſancti,quæ habet Rebecca apud ſe domi: quia ſpiritusſan ctus diſtribuit ea prout vult.

Amb.2.dē Iacob.2.& de Tobi.20. Hie.ad damaſum.q. 3.&.ſ.Eze.16. Gre.ſ.Eze.ho.6. Ber.ad milit.tēpli.7 Beda.ſ.gen.27. Rup.3.ſ.reg.2.&.5. de glorifi.trinit.6.

Ornari profunditate ſēſuum ſcripturæ.

Veſtiri Hieruſalem byſſo eſt eccleſiã ornari profunditate ſenſuũ ſacrę ſcripturę.Eze.16.b. Veſtimenta quoq; q̃ pręparat hæreticus, vel hypocrita ſicut lutum.Iob.27.c.ſunt teſtimo- nia ſacrę ſcripturæ,quæ ſuis erroribus admiſcent:eis tamen veſtitur vir iuſtus, qui recta fi- de plenus,eiſdem ſententijs ad veritatem vtitur, quibus ſe peruerſus quiſq; doctum oſtēde re contra veritatem conatur.Eadem ſunt illis pignerata veſtimenta.Amos.2.c.

Gre.2.mor.31.&.18. mora.8 Ori.ſ.Eze.ho.6. Hie.ſ.Amos.2.

Mutare ſermonem iuxta exigentiã auditorum.

Indui ſacerdotem alijs veſtibus.Leui.6.b.Ezechie.42.c.44.e.eſt mutare ſermonem ſecun dum exigentiam auditorum:vt Paulus ſapientiam loquebatur inter perfectos: inter ſimpli- ces vero,Ieſum Chriſtum crucifixum.Ita induebatur Chriſtus,cũ loquebatur turbis in para bolis.Aliter ergo debēt ſacerdotes ſe habere ad Deũ, aliter ad populum:nec ſecreta & pro funda Dei ſunt ad populum proferenda,qui non eſt domini ſanctitudini pręparatus: ne ſi- maiora ſe audierint,maieſtatem ſcientiæ ferre non poſsint: & quaſi ſolido ſuffocentur ci- bo,qui adhuc lacte infantiæ nutriendi ſunt.

Ori.ſ.Leui.ho.4. Hie.ſ.Eze.41.44. Gre.ſ.Eze.ho.11.

Operimenta ſacramentorum. Sacramenta. Mundi partes. Præcepta.

Veſtes Iacob,quas ſcidit propter mortem Ioſeph ſibi nunciatam, deſignant operimen- ta ſacramentorum,quæ ſciſſa ſunt in morte Chriſti.gen.37.g.veſtimenta quoq; Chriſti, quę diuiſerunt ſibi milites,ſunt ſacramenta,quę diuidunt hæretici: non tamen potuerunt diui dere tunicam inconſutilem,quæ eſt charitas.p̃s,21. vel quatuor veſtimentorum partes,de- ſignãt quatuor mundi partes:vnde colligunt̃ ſaluãdi:ſuper quas eſt tunica incõſutilis,quia omnes vniũtur in charitate. Vel ſunt pręcepta Chriſti,quibus tegitur corpus eius,quod eſt eccleſia:quę diuiduntur inter milites gentium:vt ſint quatuor ordines:coniugati,viduati, prælati,& ſeparati.Mar.15.b.Ioan.19.d.

Aug.ſ.p̃s.21.&.ſ.Io an.tract.118. Hie.ſ.Mar.15.

Tert.aduer.marci.4. Aug.q.in exo.119.& de ciuit.dnun.&.f.psal.44. Amb.ser.3.&.2.de fide.pro.& de bñe patriarcha 10. Gre.f.1.reg.15.&.30 mo.24.&.32.mor.5. Euch.form spũal.1. Aug.2.cont.lĩas Petiliani.104. Ori.f.gene.ho.17. Geor.vene.canti.2.ton.7.cap.17. Glo.ord.f.Mar.15.

Ecclesia.

Vestes Aaron, hoc est, Christi designant ipsam ecclesiam, qua indui dicitur. Exo.28.35.39. Leui.8.a.16.c.37.b. Et hanc vestem diuidũt hæretici. ps.21. Induitur etiam dñs decorẽ, cum ad seipsum splendidas fidelium mentes, quasi vestimenta coniungit: & cum mũdauit ecclesiam in baptismo. ps.44.92.103. Et induitur vestibus speciosis: quia sanctorũ angelorũ choros, quos condidit, in vsum sui decoris assampsit: & velut quandã vestem gloriosam sibi ecclesiam exhibet, non habentem maculam neq; rugam. Iob.40.a. Dani.7.c. Mar.9.a. vestimẽta etiam, quę non debet scindere sacerdos, designant ecclesiam, qua vestitur Christus. Leui.10.b. Amictus autem cum sit indumentum propinquius carni, q̃; stola, designat eos, qui propinquiores sunt Christo. Eccl'ici.50.b. Et vestimentum Aaron vnguento delibutũ, sunt fideles cõiuncti Chr̃o & sanctificati. ps.132. Et amictus nube angelus est Chr̃s indutus ecclesia. Apo.10.a. vestimẽta quoq; Chr̃i: quę lauit in vino, sunt fideles, quos lauit sanguine suo. gen.49.b. Et vestis purpurea, qua indutus est à militibus, est ecclesia. Mar.15.b.

Hila.f.ps.131. Hier.f.Isai.61.& de veste sacerdota. Ori.f.canti.ho.2. Aug.epist.49.q.5.& f.apoca.ho.9. Gre.29.mor.16. Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.7. Ber.ser.signũ mag.

Christus.

Vestis iustorum vel ecclesiæ dicitur ipse Christus, de quo apostolus. Rom.13.d. Induimini dominum Iesum Christum. Induimus autem eum in baptismo. Et vestiti dicũtur q̃ Christum induerunt. 2.cor.5.a. pro.3.a. gala.3.d. Et vestis sacerdotũ est ipse Chr̃s: & dicunt̃ indui salutari, quum conformes fiunt gloriæ Christi. ps.131. Et vestes ministrorum Salomonis designant Christum, quem induunt fideles in baptismo. 3.reg.19.a. Iob.29.c. ps.64. Amicta sole mulier est ecclesia, Christi diuinitate ornata: vel beata virgo, quę meruit operiri vndiq; & circunfundi: & tanq̃; ipso diuino igne cõcludi. Apo.12.a. Designatur spes resurrectionis, quando iusti fulgebunt sicut Sol. Induitur etiam fortitudine Sion, hoc est, ecclesia Christo. Isa.52.a. Apo.15.d.

Hier.f.agge.1.&.f.Iob.38.

Obscuritas scripturarum. Spiritus sanctus.

Amictus Dei sicut vestimentum dicitur abyssus: quia imperuestigabilis est eius sapientia: & ponit tenebras latibulum suũ, vt non indignis quibusq; sacramẽta prodantur. ps.101. Ibi tamen iuxta Hebraicũ, Abyssus dicit̃ esse amictus terræ. Vestimentũ etiã nubis quo Deus operit mare. Iob.38.a. designare potest obscuritatẽ scripturarũ, aut etiam spiritum sanctum.

Hie.f.Eze.16.

Diuina protectio.

Amictus Dei, quo operit ignominiam Hierusalem. Eze.16.a. protectionem eius designare potest: & misericordiam, qua tegit peccata remittendo.

Gre.22.mor.19.

Christus.

Vestitus lineis vir est Christus veniens de linea sacerdotali, & natus de virgine, non de corruptione mixtionis. Eze.9.a.

Greg.20.mor.24.& 27.moral.24.25.&.f.1.reg.15.

Fideles.

Vestimenta Iob designant fideles, qui sunt vestimenta ecclesiæ. Iob.30.c.31.c. vestimenta autem non calefiunt ex se, nisi cum iunguntur viuenti: cui coniũcta etiam ipsum *calefaciũt*: sic discipuli in ecclesia coniuncti magistris bene viuentibus, ad amorem Dei, *& exemplo* actionis, & impulsu exhortationis ignescũt. Doctores autem sancti, dum auditores suos in amorem Dei proficere sentiunt, ipsi amplius in doctrinæ virtute feruescunt: & quia eos ad summa inardescere, & feruere conspiciunt, ad prędicanda bona cœlestis patrię validius succendunt: sed non calefiunt, nisi flante austro, hoc est, fauente spũsancto. Vestitur autem ecclesia vt ornamento fidelibus diuersas gratias habentibus. Isa.49.d. domestici quoq; ecclesiæ vestiti sunt duplicibus. pro.31.c. nempe sapientia ad repellendas hæreticas falsorum fratrum doctrinas: & patientia ad tolerandas apertorum hostiũ pugnas vel certe vestiti sunt duplicibus: quia promissionem habent vitæ, quæ nunc est, & futuræ: nunc in peregrinatione temporali diuino auxilio ne deficiant adiuti: tunc in patriæ perpetis habitatione diuinę gratiæ visione, vt fœlices semper viuant alleuati. Item domestici eius induti veste sunt duplici vna operis, altera mentis: fidei habentes factorumq; velamina, sacramentis videlicet sui redemptoris imbuti, & informati exemplis. Sic enim fit illud apostoli. Gal.3.d. Quicũq; in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Beda.f.pro.31.

Geor.vene.canti.2.ton.3.cap.6.

Baptismus. Pœnitentia.

Duplex est genus vestimenti, quod vestire debet quilibet christianus: alterum est baptismatis: alterum pœnitentiæ, quę est secunda vestis cooperiens nuditatem in his, qui perdiderunt vestimentum baptismale: Et hanc vestiuit Deus protoplasten, & quotquot in peccata lapsi saluantur: de quibus inquit propheta. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Et hoc duplici genere vestimenti vtebat̃ noster pontifex maximus Christus, non pro se, sed pro omnibus, quorum peccata tulit. Altera enim erat tunica incõsutilis, quę baptismi vestẽ significat indiuisibilẽ, & nunq̃; reiterandã: Altera erat diuisibilis per partẽ & partẽ: & hæc significat vestem pœnitentiæ toties resumendam, quoties homo peccat, dicente ipso Christo ad Petrum, cui præcipue facultatem dederat hanc vestem induendi: Nõ dico tibi septies, sed septuagies septies: hoc est, toties quoties opus fuerit. Cæterum non indui cultu suo est etiã pœnitentiam agere. Exo.33.b. vestimentum quoq; fidelium est innocentia. Apo.3.a. Sic vestietur vestimentis albis.

Innocentia.

Beda.f.Exo.21. Ori.f.Leui.ho.8. Hie.f.ps.44. Hy.f.Leui.3.

Confessio. Lex naturæ.

Vestis, cũ qua egredi debet seruus est cõfessio peccati, per quam à seruitute peccati exit homo in libertatẽ grę. Exit cũ tali veste, cũ quali intrauit: quia ita debet confiteri peccatũ, sicut cõmisit, cum suis circunstantijs. Exo.21.a. potest etiã designare legẽ naturę, quę semper manet in peccatore. Et vestimenta dissuta leprosi designant manifestationem errorum: & etiam

& etiam tollenda esse operimenta peccatorum: sed manifestanda esse per confessionem: ne fiat sepulcrum dealbatum. Leui.13.f.

Gloria angelorum.

Vestis lucida atq; ignea in angelis significat diuinam speciem in illis splendentem. Et vestis sacerdotalis est vis adducendi ad diuina secretiora spectacula: & totius vitæ consecratio: vestitus quoq; liliorum designat gloriam angelorũ: ideo Salomõ cum omni gloria sua non est vestitus sicut vnum ex illis. Luc.12.d.

Diony. cœlest. hierar.15. Amb.s.Luc.12.

Vestes quib⁹ irrisus est Christus. Peccata nostra. Mortalitas.

Indutus Iesus pontifex vestibus sordidis. Zac.3.d. est Christus indutus veste alba, & coccinea, quibus irridebatur: vel vestes illę sordidę erant peccata nr̃a, quę super se portauit: q tñ postea indutus est mutatorijs, cũ induit immortalitatẽ. Et vestimenta, q̃ deposuit Chr̃s. Ioã.13.a. designãt depositã mortalitatem: quę dici potest ciliciũ, quo ipse indutus erat. p̃s.68.

Tert. aduer. Mar.4. Ori.s.Leui.ho.9. Lactan.lib.4.cap.14 Hie.s.za.3.&.s.Iob.38. Aug.s.p̃s.68.

Caro Christi.

Vestis talaris pontificis carnem Christi significat: quę facta est rubra in passione. Isa.63.a. Ab his eius vestimentis fluit myrrha, & gutta, & casia. p̃s.44. Et dicitur indui cilicio, cum diuinitas latebat sub humanitate: & malis solam mõstrabat humanam carnem ab eis lacerandam. p̃s.34. Corpus quoq; eius vestimentum, in quo erat scriptum: Rex regum & dñs dominantium. Apo.19.c. vbi dicitur, vestis aspersa sanguine. Rup.11.s.apoca.

Cle. Alex.5. stroma. Hiero.s. Isa.63.et.s.p̃s.44. Aug.s.p̃s.29.34. Grego.s.Eze.ho.13. Euch.form. sp̃ual.1.

Corpus humanum.

Vestimenta interdum designant corpus humanum, quo quasi vestimẽto anima tegitur. Et vestes Aegypti sunt corpora terrena. Exo.12.e. Et vestimenta lauanda est corpus mundandum. Exo.19.b. Et vestis aspersa sanguine, est caro baptizata. Leu.6.d. Iob.38.b. Mala.2.d. Et vestimenta, quę nos abominantur, sunt corpora nostra, quę nos abominabiles reddunt. Et vestimentum, quod consumitur. Iob.9.d.10.b.13.d.30.c. p̃s.101. Apo.3.a. vestimentum mixtũ sanguine est corpus carnalibus desiderijs inquinatum. Isa.9.a.

Hiero.s.Iob.38.&.s.Mala.2. Gre.9.mo.29.&.20 mo.24.&.s.p̃s.101. Isy.s.Leui.6. Cyril.4.s.Ioan.51. Rup.2.s.apoca.

Corpora gloriosa.

Circumamicti stolis albis sunt habentes corpora gloriosa. Apo.4.b. Et induti arietes ouium sunt patriarchæ & prophetæ corpora gloriosa recipientes. p̃s.64. Et vestimentum, quo Deus vestit, est corpus gloriosum. Matt.6.d. Ipsum est, quo nolũt sancti spoliari, sed super indui. 2.Cor.5.a. vestis mutatio in Ioseph designat assumptionẽ corporis gloriosi. gene.41.b. Induuntur sancti iustitiam, quum recipiunt dotes corporis gloriosi. p̃s.131.

Hilari.s.p̃s.64.&.s. Matt.cano.5. Amb.2. de Abra.9. Hila.s.p̃s.131.

Perfectior status. Minus perfectus status.

Vestis lanea designare potest perfectiorem statum virtutis: quæ amplius calefacit: qualis est status virginitatis: vestis vero linea designabit mediocrem vitam, qualis est coniugalis. Leuiti.13.f.

Isy.s.Leui.13.

Malitia simplicitate operta.

Induit vestẽ ex lana linoq; contextã, qui in locutione, vel actione, qua vtitur, intus subtilitatem malitiæ operit, & simplicitatem foris innocentiæ ostendit. deut.22.b.

Gre.8.mor.39.

Vindicta Christi.

Vestimẽtis vltionis opertus dicitur Christus. Isa.59.d. quia in iudicio apparebit malis terribilis, & iudex seuerus ad vindicanda peccata.

Prædicatio Ioannis peregrina.

Vestimentum Ioannis Baptistæ de pilis Camelorum, designabat peregrinam tunc u isse prędicationem eius mundo. Matt.3.a. Mar.1.a.

Hila.s.Mat.cão.2.

Mundus sensibilis.

Vestis talaris pontificis potest designare mundum sensibilem, septem stellis errãtibus ornatum, quinq; quidem signatis per quinq; gemmas: duabus autem, hoc est, Saturno & Luna per duos carbunculos.

Phi 3. de vita Mosis Cle Ale.5. stromat.

Ostẽdens Deus omnes sub peccato.

Induit dñs cœlum tenebris, cum etiam in bonis ostendit esse tenebras peccati. Isa.50.b.

Hie s.Isa.50.

Seermo.

Vestimentum in pignus accipit, qui sermonem qui proprius est homini, vt munimentum, indumentum, armatura, & arx in eo impedit, ne proficiat in scientijs & eruditione. Exod.22.d.

Philo. de somnijs.

Instituta humana. Scientia moralis.

Vestes Aegyptiorum, quas commodatas acceperunt filij Israel, designant consuetudines gentium non inutiles: & instituta humana recta: & etiam scientiam moralem: quæ fideles accipiunt in vsum ecclesiæ. Exod.3.b.12.e. Possunt etiam designare corpora cum animabus.

Aug.2.doc.chr̃i.40. Beda.s.Exo.12.

Silentium indictum hæreticis.

Vestis contegens os leprosi est prohibitio loquendi hæreticis facta: ne errorum pestifero halitu audientes inficiant. Leui.11.e.

Glo.ord.s.Leui.13.

Originalis miseria.

Vestis seminiflui, aut de quo egreditur semen coitus, designat originalem miseriã quæ lauanda est per baptismum. Leuiti.15.c. Ad idem referri potest vestimentum, super quod cadit morticinum. Leui.11.e.

Glo.ord.s.Leui.15.

Peccatores.

Vestimentum habens in se causam suæ corruptionis, designat peccatores, qui in se habent, vnde condemnentur. Et vestimentum mixtum sanguine sunt peccatores infecti peccatis. Et terra atteretur sicut vestimentum, quum peccatores condemnabuntur. Isa.9.a.50.d.51.b. Et homo est vt vestimentũ, quod comeditur à tinea. Iob.13.d. quia immũda tentatio non aliunde, sed à semetipso nascitur: ideo more tineę tentatio carnem, quasi vestem consumit. vestitur quoq; homo pelle & carnibus. Iob.10.b. quia in eo ꝙ ad superna erigitur, carnalium motuum obsidione vallatur.

Hie.s.Isa.9. Gre.11.mor.25.&.9.mor.38.

Opera peccati non defendentia.

Non sunt in vestimentum telæ aranearum. Isa.59.e. quia opera peccati non defendãt peccatorem in iudicio, sed potius condemnabunt.

Hie.s.Isa.59.

Corruptio opationis, aut castigatiõis.

Induitur caro putredine. Iob.7.b. Quum carnalẽ vitam, quam homo patitur, aut tabes

Gre.8.mor.15.

lubricæ operationis polluit, aut ex vitiorum memoria caligo miserę cogitationis premit. Induta est etiã caro ecclesiæ putredine & sordibus pulueris, quum in ea sunt plæriq;, qui p fidem eius sunt membra: sed tamen sana vel munda per actionem non sunt: quia aut victi desiderijs turpibus ad corruptionis putredinem defluunt: aut terrenis actibus dediti puluere terrenæ cupiditatis consperguntur.

Hie.s.Eze.26. Indui stupore est timoris magnitudine quodammodo insanire. Eze.26.c. Grauis timor.

Hila s.Mat.cão.2. Amb.s.Luc.7. Vestimentum Ioseph, quod reliquit in manu fœminæ, designare potest temporales voluptates, quas vir castus relinquere debet. gen.39.c. Sic vestitus est mollibus, qui corpus habet lasciuijs & luxui deditum, aut qui mores habet lasciuos. Matt.11.a. Temporales voluptates.

Gre.33.mor.28. Hie.s.Iob.41. Vestiti Nadab & Abihu lineis tunicis designant hypocritas sanctitatem & mundiciam ostentantes, quam intus non habent. Leui.10.a. Et indumentũ Leuiathan est simulatio sanctitatis & virtutis, cuius prętextu bonis se palliat: vt mala quę in eis publicè non valet, tecta bonæ actionis velamine sub intromittat. Iob.41.a. vnde dicitur Satanas transfigurare se in angelum lucis. 2. Corinth.11.c. Ad idem referuntur vestiti loricis. Eze.38.a. vestis etiam peregrina est hypocrisis. Sopho.1.b. Ficta sanctitas. Hypocrisis.

Rup.s.Sopho.1.

Amb.de virgi.3. Gre.s.canti.5. Induere iterum tunicam semel exutam est redire ad temporalia, & ad terrenos mores, vel ad peccata. Canti.5.b. Reuersio ad mundi.

Isy.s.Leui.15. Vestis quæ polluitur per semen coitus, est fœmina, cum qua quis illicitè concumbit. Leuiti.15.b. Fœmina.

Isy.Leui.19. Vestis texta ex duobus induitur, cũ quis simul vult seruire Deo & diabolo: vel seruare legem: & euangelium. Leui.19.d. Seruire duobus dominis.

Amb.epist.15. Cle.Alex.2.stroma. Indui virum veste muliebri est mores muliebres & effœminatos imitari. Et è diuerso mulierem veste virili. deut.22.a. Imitari muliebria.

Hie.s.Sopho.1. Rup.2.s.Leui.23. Induuntur veste peregrina, qui colunt idola, & errores defendunt. Sopho.1.b. vestis quoq; leprosa est doctrina, seu libri hæreticorum erroribus scatentes. Leui.13.e. Cultus errorum. Libri hæreticorũ.

Arno.s.ps.108. Hie.s Eze.44. Induunt mali maledictioné, vt boni induunt Christum. ps.108. Gala.3.b. Et induũtur cõfusione, sicut diploidæ, qui contemnunt seruantes quatuor euangelia. ps.108.131. Maledictio malorũ.

Hier.s.Iere.10. & s. Isa.30. & s. Eze.23. Gre.16.mor.3. Induuntur idola hyacintho, cum hæretici promittunt cœleste regnũ adhærentibus suis erroribus. Iere.10.b. Idem designant Assyrij vestiti hyacinthinis. Eze.23.a. vestimentum autẽ auri conflatilis designat munimenta hæresum. Isa.30.e. vestes quoq; nudorum sunt errores deceptorum ab hæreticis. Iob.22.a. Promissio falsa hæreticorum. Defensiões hęresis.

Gre.28.mor.15. Vestimentum nubis, quo operit Deus mare. Iob.38.a. designat cæcitatem & stultitiã crudelium persecutorum ecclesiæ. Interposita enim caligine infidelitatis suę, perspicuam veritatis lucem videre non sufficiunt: & id, quod agunt per crudelitatis impulsum, per cæcitatis suæ meritum non agnoscunt. *Cæcitas persecutorum ecclesiæ.*

Chry.de Iephte. Vestimenta quę scidit Iephte, sunt malę cogitationes temporalium, quę velant animam. Iudic.11.f. Malæ cogitationes.

Saraballum est indumenti genus: quod putant aliqui esse vestes fluxas & sinuosas, aut vestes pelliceas. Danie.3.g.

Indulgere, uide Parcere.

Industria, Industrius.

INdustria est promptitudo quædam ingenij, & habilitas ad aliquid faciendum: & industrius est diligens, multæq; industriæ.

Industrius vir ad colligenda & dispẽsanda frumenta in Aegypto, est Christus, & eius prędicatores. gen.41.d. qui etiam industrij sunt: ad pascendos greges fidelium. gen.47.b. Iosu.10.b.3.reg.12.e.2.para.24.d.32.a. Christus. Prædicatores.

Gre.s.1.reg.9. De industria reseruatus armus Sauli. 1.reg.9.d. Indicat magnam esse habendam considerationem, anteq̃; quis in sacerdotem aut prædicatorem eligatur. Ideo ait Paulus. 1. Timo.5. Manus nemini cito imposueris. Diligẽtia ad eligendũ sacerdotem.

Glo.ord. s. Ruth.2. De industria proijcientes manipulos messores Booz, vt colligeret Ruth, designant translationem doctrinæ legis & mysteriorum ad gentes per ministerium apostolorum, ex præcepto Christi. Ruth.2.c. Trãslatio doctrinę legis ad gentes.

Industria Holophernis, typus est calliditatis diaboli. Iudith.11.b. Calliditas diaboli.

Gre.25.mor.16. Quasi de industria recesserunt à Deo, qui non solum bona non faciunt, sed etiam eadẽ cognita viuendo despiciunt: & in alijs ea detestantur, & persequuntur. Iob.34.c. Per industriam quoq; occidere hoĩem, est scienter aliquem scandalizare. Exo.21.b. Despiciẽtes bona cognitum. Scandalizare.

Inædia, uide Esurire.

Infamis, quære Fama.

Infans,

Infans, Infantia.

INfantia est prima hominis ætas imbecillima, nondum fari valens, neq; in aliquo sibi vti lis, nisi materno foueatur auxilio, & facile timore perturbatur, & laruis.

Christus — Infans ab vbere dicitur Christus Deus & homo. Isa. 11. b. Ipse est ab infantia Nazareus, per Samsonem designatus. Iudi. 13. a. — Gre. 17. mo. 18.

Nuper. baptizati. — Infantes dicuntur, qui nouam in Christo inchoant vitam, & nuper baptizati sunt. Matt. 21. b. ps. 8. Zacha. 8. a. — Ori. s. Mat ho. 15. Aug. s. ps. 8.

Simplicitas chr'iana — Infantia etiam est simplicitas christiana, & infans ab vbere dicitur, qui paruulus est malitia. Isa. 11. b. Infantia autem est in eis, quibus lacte opus est, & solidiorem doctrinam percipere nequeunt: vnde obuolui pannis infantię dicuntur. Iob. 38. b. — Amb. ser. 53.

Iudæi. — Infantes erant Iudæi sub lege, quum regebantur timore: & non secus ac laruis pueri, timore perturbabantur: Et infantia erat lex vetus & ceremoniæ: quæ Iudæi vt infantes diligebant. prouer. 1. c. — Cle. Alex. 1. pæda. 6. Beda. s. pro. 1.

Lex. — Infantulus intra fiscellam erat lex Iudæorum traditionibus septa, & erat infans ex Hebręis: quia lex nutrita & nata est inter eos. Exo. 2. a. Erat autem infans apud illos, qui non capiebant robustiores sensus. — Beda. s. Exo. 2.

Infans octo dierum circumciditur, hoc est, acto annorum: quia tunc incipit homo vti ratione. gen. 17. b. Leui. 12. a.

Indiges regi ab alio — Infantulus Samuel designat eum, qui adhuc regi debet ab alio. 1. reg. 1. d. 1. Ioan. 2. d.

Gentiles. — Infantes oblati Christo designant gentiles ad fidem venientes. Mat. 19. b. — Hila. s. Matt. cão. 19.

Imperfectus. — Infans dierū non erit in fœlicitate, hoc est, imperfectns & ignarus: quia omnes ibi erūt docti à Deo, & perfecti. Isa. 65. c. — Hie. s. Isa. 65.

Ab Adam vsq; ad Noe. — Infantia generis humani fuit ab Adam vsq; ad Noe: & vt infantia deletur obliuione, sic illa ætas deleta est diluuio. — Aug. 16. ciui. 43.

Ab infantia timere Deum laudabile. 3. reg. 18. c. Tobi. 1. b. 2. c. Iob. 31. b. Eze. 4. d. 2. Tim. 3. d.

Mali constantes. — Infantes in malum dicuntur, qui fluctibus agitantur, & circumferuntur omni vento doctrinæ in præstigijs hominum: vt νηπύτιος est insipiens. 1. cor. 13. 14. — Cle. Ale. 1. pæda. 5.

Recentes in hæresi. — Infantes hæreticorum sunt recentes in eorum hæresi. Isa. 13. c. — Hie. s. Isa. 13.

Pastores ab infantia erant fratres Ioseph. gene. 46. d. sequentes ordinem naturæ: qua homines pręsunt pecoribus. — Glo. ordi. s. gen. 46.

Gentilis populus. — Ab infantia lunaticus. Mar. 9. c. designat gentilem populum ab initio colentem idola, & immolantem filios. — Glo. ord. s. Mar. 9.

Infatuare, uide Stultus. *Inferre, uide Inducere.*

Inferi, Infernus.

INferi seu infernus est locus infra terram, & carcer vbi animæ damnatorum, & dæmones puniuntur: dictus infernus, quia infra nos est. ps. 29. 48. 114. 140. Prouer. 2. d. 8. d. 9. d. dicitur autem infernus inferior, comparatus ad limbum, vbi sanctorū animæ detinebantur. ps. 85. Iob. 21. b. vel infernus inferior dicitur ad comparatiōem ipsius peccati in hac vita. Potest etiam infernus inferior dici, ad comparationem huius mundi, qui est velut infernus superior: quia etiam in hoc regnat mors & miseria: ideo etiam à corpore mortis huius optabat apostolus liberari: dicitur autem infernus nouissimus, vbi est pœna ęterna. pro. 15. c. Infernus etiam dicitur mors. ps. 17. dolores inferni circundederunt me. Obstinatio. ps. 6. In inferno autem quis confitebitur tibi. Sepulcrum. ps. 48. veterascet in inferno à gloria eorum. Vorago. nu. 16. d. descenderunt viuentes in infernum. — Gre. 12. mor. 7. Hie. & Aug. s. ps. 85. Beda. s. pro. 15.

Limbus. — Inferi etiam est limbus, vbi sancti patres ante Christi pasſionē detinebantur: quo dicebat Iacob se lugentē descensurū. gen. 33. c. 42. e. 44. g. ps. 48. Et dicitur infernus profundissimus, cōparatus videlicet ad cœlestia: non quia non sit alius profundior. Iob. 14. c. 17. c. d. Ion. 2. a. — Basi. s. ps. 48. Gre. 12. mor. 7. & 13. mor. 22.

Diabolus. — Infernus aliquando dicitur ipse diabolus, qui pœnas exequitur in malos. Isai. 14. b. 28. d. Et infernus est nudus coram Deo, hoc est, diabolus & sotij damnationis eius: quorum cogitationes praue non possunt latere Deum. Iob. 26. a. Pro. 30. c. — Hie. s. Isa. 14. Gre. 17. mor. 12. Beda. s. pro. 30.

Peccata. — Inferni pericula sunt peccata, per quę quis in infernum truditur. ps. 114.

Erroris obscuritas. — Inferi aliquando dicunt obscuritatem erroris: vt cum dominus deducit ad inferos, & reducit: quia permittit cadere in errorem, à quo postea reuocat. 1. reg. 2. a. Et ipsa cæcitas, quę peccantem inuoluit, infernus dicitur. ps. 6. — Gre. s. 1. reg. 2. Aug. s. ps. 6.

Desperatio. — Infernus pręterea significare potest desperationem: de qua dicitur. Iob. 7. b. Qui descendit ad inferos, non ascendet: quia qui post peccatū mole desperationis obruitur post mortem in inferni supplicio sepelitur: & via iam reuersionis illi pręcluditur: de hoc. ps. 6. In inferno quis cōfitebitur tibi hoc est, in desperatione. Et pro. 18. a. Impius cum in profundum venerit peccatorum, contēnit — Gre. 8. mora. 14.

Gre.10.mor.10. Infernus dici potest homo, cum tentationum suarum caligine perturbatus in infimis iacet.Iob.11.b. Homo.

Glo.ord.s.ps.138. Infernus aliquando dicit locum inferiorem: vt.ps.138. Si descendero in infernum ades. Et Isa.7.b.Pete tibi signum à domino Deo in profundum inferni. Locus inferior.

Inferior, Infimus, Infra.

INferior locus est superiori contrarius: & dicitur inferior ille, qui cêntro terræ propinquior est.

Gre.s.Eze.ho.18. Inferius pauimentum q; porta templi. Eze.40.e.designat in ecclesia auditores inferioris meriti,q; erant apostoli. Auditores.

Hila.s.ps.38. Inferior locus potest significare humilitatis officia.ps.38. Humilitatis officia.

Ori.s.nume.ho.11.s. canti.ho.4. Inferiora terræ dici possunt sensus terreni:& profundum stultitiæ: & terrenę cupiditates:& inferiora corporis:vel etiam ipse infernus.ps.62. Arno.&Hila.& Aug.s.ps.62. Sensus terreni. Infernus.

Amb.s.Ephe.4. Inferiores partes terræ, in quas descendit Christus limbũ designare possnnt. Ephe.4.b. Limbus.

Hie.s.Isa.22. Inferior piscina designat doctrinam hæreticorũ,quæ semper inferioribus hęret. Isa.22.c. Doctrina hæreticorum.

Inferior iunctura rationalis pontificis.Exo.28.d.

Glo.ordi.s. deut.24 Inferior mola.deut.24.c.Timorem significare potest:& tollit molam inferiorẽ,qui peccanti promittit impunitatem. Timor.

Inficere.

INficere est tingere,& imbuere:Item vitiare,seu maculare:& etiam venenare.

Glo.ord.s.Leui.13. Infecta vestis leprosa est corpus,vel ipse homo peccato maculatus. Leuitic.13.c.Terra quoq; dicitur infecta ab habitantibus in ea,propter peccata. Peccato maculatus.

Inficiari, uide Negare.

Inficiari, uide Negare.

Infinitus.

INfinitum finito contrarium est quod non habet finem,siue magnitudinis,siue multitudinis.Et Deus dicitur infinitus,sicut immensus secundum suam substantiam: & quia nullo loco nec intellectu claudi vel comprehendi potest.

Infirmare, Infirmus, Aeger, Aegrotus, Languidus, Debilis, Imbecillis, Inualidus, Infirmitas, Morbus.

INfirmus est,qui caret viribus, præcipuè propter morbum, qui & ægrotus & languidus dicitur.Inter infirmum & ægrotum.i.male habẽtem, hoc videtur interesse:nam infirmo nequid mali accidat cauendum est:ęgrotus aũt aut languens aliqua mala qualitate affectus est.Infirmari etiam est deijci.ps.9.Infirmabuntur & peribunt à facie tua:debilitari. ps.25.In dño speraui,non infirmabor.Infirmus,fragilis.Sapi.9.a:homo infirmus,& exigui tẽporis.

Non infirmata dicitur manus domini,nec inualida esse:quia in Christo est diuina virtus, cum sit ipse Deus, in quem nulla cadit imbecillitas.nu.11.e. Et non infirmata vestigia sunt exempla Christi habentia virtutem in ecclesia.ps.87. Virtus Christi.

Ori.s.Mat.ho.34. Aug.s.ps.86. Infirmus autem dicitur Christus, cum aliqua eius membra per peccatum infirmantur. Mat.25.d.Et oculi eius languerunt prę inopia,cum in passione apostoli ob defectum luminis,deliquium in fide passi sunt.ps.87. Infirmatus Chri. in mẽbris. Defectus fidei apost.

Gre.s.cant.2.5. Languet amore sponsa.canti.2.a.5.c.quum anima tota intentione perquirẽs cœlestia,dũ in carne viuit,perfectionem non inueniens,fatigata in desiderio suo requiescit. Desiderium perfectionis.

Gre.4.mor.39. &.s. 4.reg.1. Ori.s.Mat.h 35.&s. ps.37.h.1.&.s.1.re.1. Philo.q Deus sit immutabilis. Languens Daniel designat q cum ad virtutem mens astringitur,à fortitudine propria caro lassatur.Dani.8.g.Sic caro est infirma, cum spiritus est promptus, quia non potest aduersus spiritum insurgere.Mat.26.d.Infirmata quoq;,quę prius erat fœcunda,est caro,cui tolluntur vires,ne producat vitia.Et Babylon,ne pariat amplius filios gehẽnæ. Infirmata etiã fœcunda est anima carnalis,quę male operando deficit.1.reg.2.a. Infirmitas carnis ad spiritualia.

Ber.epist.42. Aug.s.ps.57. Infirmitas, in qua perficitur virtus, est humilitas, sine qua virtutes sunt imperfectæ.2. Corinth.12.c.Sic infirmari dicuntur,qui prius superbi, postea conuersi agnoscunt infirmitatem suam.ps.57. Humilitas.

Ori.s.Rom.14. Hila.s.ps.67. Aug.de pasto.5. Infirmiora terræ dici possunt minus fortes in ecclesia. gene.42.b. Et infirmus in fide est, qui nondum plenam habet fidem: vt cum negauit Petrus: & qui nondum exercitatos habet sensus ad omnia intelligenda.Et debilitatum dicitur in fide vacillans.Exod.22.c.psalm. 67.Isa.33.b.Rom.14.b.Infirmo,ne accidat tentatio,quæ eum frangat, timendũ est: languẽs autẽ iam cupiditate aliqua ægrotat. Minus fortes.

Hie.& Aug.s.ps.67 Euch.q.in psal. Infirmata hæreditas Dei erat, cum apostoli fugerunt in passione: quam perficit Deus, quum post resurrectionem eos roborauit.ps.67.vel est ecclesia seu populus ex se infirmus, indigens perfici per Christum: vel erat lex, quæ infirmabatur: quia non implebatur per transgres Apostoli. Ecclesia. Lex vetus.

transgressionem Iudæorum: quæ etiam infirmos faciebat, minando pœnam, & non adiuuando per gratiam: sed adueniente euangelij luce & gratia, lex ipsa completa, & perfecta est. Eucherius legit infirmata pluuia, hoc est, lex.

Iudæa. Infirmata terra est Iudæa. Isa.23.b. Et infirmata, quæ prius erat fœcunda, dicitur synagoga, quæ iam non amplius generat filios in fide. 1.reg.2.a.ps.106. Iere.15.b. Aegrotans Iacob languentem synagogam, & prope interitum existentem designauit. gen.48.a. Hie.s.Isa.33.&.s.Iere 15. Gre s.1.reg.2. Aug.17.ciui. Dei.4. &.s.ps.106.

Gentiles. Infirmi, qui accincti sunt robore, sunt gentiles, qui Christum induerunt in baptismo, & fortes facti sunt. 1.reg.2.a. Et apostoli qui tempore passionis infirmi erant, & per aduentū spiritussancti accincti sunt robore. Matth.26.d. Et angeli humiles & cognoscentes se ex seipsis nihil posse: sed in Deo sunt fortes. Item qui dicunt Deo: Miserere mei domine, quoniam infirmus sum, accinguntur robore à Deo. Ori.s.1.reg.ho.1. Gre.s.1.reg.2. Aug.17.ciui. Dei.4.

Peccata. Infirmitas animæ est peccatum: & languores Aegypti sunt opera carnis. Exo.15.d.23.d. ps.6.15.26.104. Isa.1.b. Eze.34.a. Hose.5.b. Et hos languores nostros tulit Christus, cum pro nobis passus est. Isa.53.a. Languentes autem in porticibus probaticæ piscinæ, erant peccatores sub lege, quos sanare lex non valebat, sed prodebat. Ioan.5.a. Infirmitas quoq; dicitur veternum infidelitatis. Matth.14.b. Et omnis languor seu infirmitas, quam curauit Iesus, refertur ad infirmitates animarum spirituales, secundum differētias passionū. Ori.s.Exo. ho.7.&s.Mat.cap.14.&.ho 4. Hila.s.Mat. can.14. Arno s.ps.104. Hie.s.Isa.1.

Debilitas operandi. Debiles quoq; sunt, qui laborare satis pro æterna vita non possunt. Luc.14.c. Et infirmari dicitur manus, quæ deficit in operatione virtutum. Leui.25.c. Et debilia genua, designant virtutem animi inhabilē ad proficiendū. deut.7.c.15.d. Eccl'i.25.d. Isa.35.a.38.a.39.a. thre.1.e. Eze.34.a. Mala.1.d. Marc.6.b.16.d. Augus.epis.59.&.s.Ioan.trac.17. Cyril.7.s.Ioan.5. Gre.s.1.reg.14.

Peccator. Aegrotans Aegyptius est despectus à mundo peccator: vnde compellitur relinquere mundum. 1.reg.30.d. Gre.5.mor.29.

Castigatio corporis. In infirmitate versari dicitur stratum eius, cuius corpus Deus castigat. ps.40. Amb.ser.20.

Idola. Infirmitates multiplicatæ gentilium, fuerunt eorum idola multiplicata. ps.15. Hie.s.ps.15.

Impossibilia philosophis. Infirma mundi sunt, quæ sapientes mundi impossibilia reputant: quæ tamen Deus elegit. 1.cor.1.d.

Defectus operū misericordiæ. Elanguere dicitur oleum, cum deficiunt opera misericordiæ. Ioel.1.c. Et cum euanescit deuotio religionis. Lyra.s.Ioel.1.

Confidentes in se. Infirmi dicentes se fortes sunt hostes fidelium. Ioel.3.b. Et infirmi iuuenes sunt, qui in propria virtute confidunt. Isa.40.g. Hie.s.Ioel.3.&.s.Isa.40.

Ceremonialia. Infirma elementa dicuntur ceremonialia, & similia legis veteris: quæ per aduentum & passionem Christi virtutem amiserunt: nec prosunt seruantibus, sed potius sunt noxia. Galat.4.b. Hie.s.Gala.4.

Oratio cum perturbatione. Debilis est & maculata nostra oratio, quando ira, inuidia, inimicitijs, & alia animi perturbatione corrumpitur: Et si offerentes munus ad altare, & recordati ꝙ aliquid frater noster habeat aduersum nos, non ante pergimus, & satis ei facimus: atq; ita maledicitur offerens debile. Mala.2.a. Hie.s.Mala.2.

Deficiens eloquentia hæreticorum. Infirmata dicitur lingua hæreticorum contra ipsos. ps.63. quia nullum capit stabilitatē eorum eloquutio: sed dolus ipsorum reddet eos infirmos: Linguę quoq; Iudęorum, quæ fortes apparebant contra Christum, in eius resurrectione infirmatę sunt. Hie.s.ps.63. Aug.s.ps.63

Deficiens causa voluptatis in iuditio. Infirmata vitis in iudicio erit, quum cessabunt causæ voluptatum. Et infirmata terra erit cum in iudicio terreni dissoluētur. Isa.24.a.b. Et infirmati erūt mali in iudicio. ps.57. Hose.4.a. Nahum.1.b. Hiero.s.Isa.24.&.s.Nahum.1. Hila.s.ps.57.

Eligentes Barabbā. Infirmum & debile immolarunt Iudęi domino, quum elegerunt Barabbam, latrocinij & seditionis autorem. Mala.2.a. Hie.s.Mala.2.

Infirmare decretum Dei nemo potest. Isa.14.f.

Inflammare, uide Ignis.

Inflare.

Superbus. INflare est turgefacere, à folle dictum, qui flatu turgescit: & refertur ad animum: vt inflatus animus dicatur superbus & elatus. Et scientia dicitur inflare, quando generat superbiam. 1.cor.4.b.8.a.13.b. Et dicuntur quidam inflari sensu carnis suæ. Colos.2.d. Sapi.4.d.

Inflari ventrem mulieris adulteræ. Num.5.d. Punitio peccati libidinis.

Infligere.

Perdere virtutem proximi. INfligere est ictum inferre, & incutere: vt infligere maculam, aut vulnus proximo. Leui.24 d. est perdere & conterere aliquam virtutem proximi. Glo.inte.s.Leui.24

Infœcundus, uide Sterilis. *Infœlix, quære Miser.*

Informis, uide Turpis.

Ingeniū,

Ingenium, Ingeniosus.

INgenium propriè dicitur natura cuiq; ingenita: & in homine dicit vim quandam mentis ad inueniendum, quod ratione iudicari potest: & ingeniosus est ingenio valens. 2.cor. 8.b. Sapi.8.d.

Ingens, uide Magnus. Ingredi pro ambulare, uide Ambulare.

Ingredi, Intrare, Introire, Introitus.

Aug.s.ps.139. INgredi dicitur, qui à loco exteriori, in interiorem se confert: vt qui ingreditur domum aut templum: Ingredi fere in bonum sumitur. vt intra in gaudium domini tui. Egredi vero in malum: vt tenebræ dicuntur exteriores. Ingredi etiam, accedere. gen.19.c. Donec ingrediaris illuc. Ambulare. Exo.18.c. Viam per quam ingredi debeant. Apparere. Exod.8.a. Ingredere ad Pharaonem. Exercere. Num.8.d. Ingrederentur ad officia sua. Mori. Iosu.23. d. Ego hodie ingrediar viam vniuersę terræ. Rem habere. genes.16.c. Ingredere ad ancillam meam. Transire. Iudi.5.a. Qui ingrediebantur per eas. Intrare autem, complacere. ps.87. Intret in conspectu tuo oratio mea. Incidere. Matth.26. d. Vt non intretis in tentationem. Initiari. deut.23.a. Intrabunt in ecclesiam domini. Posidere. Numer.14.e. Non intrabitis in terram, quam. Introire, Ascendere. ps.23. Introibit rex gloriæ.

Ingreditur gloria domini per viam orientalem, quum verbum caro factum est: & ipse etiam dicitur oriens. Eze.43.a. Incarnatio.

Ori.s.Leui.ho.9.&.s Mat.ho.15. Amb.4.de fide.1. Ingrediens Aaron sanctuarium interius designat Christum ascendentem in cœlum: ac omnia mysteria penetrantem. Leui.16.a. Non ingrediebatur autem pontifex omni tempore, designans soli Christo aditum perse patere. In exterius autem tabernaculum ingrediebantur cæteri sacerdotes, designantes cognitionem naturalium & legis, quæ cęteris communicatur. Intrans etiam Dauid in tabernaculum domus suæ designat Christum intrantem in cœlum. ps.131. Et intrans rex gloriæ portas cœli est Christus in cœlum, vel in animã. ps.23. Ingrediens Ioseph ad Pharaonem est Christus ad patrem. genes.47. a. Et intrans Iesus Hierosolymam est intrans in cœlum. Matth.21.b. Et ingrediens Ioseph ad patrem designat regressum Christi ad patrem cœlestem. gen.48.a. Ascensio.

Amb.exhor. ad vir. Hie.s.Isa.19. Hila.s.Mat.cã.12.21. Introitus Iacob in domum Laban designat aduentum Christi in mundum. genes.30.d. Sic introiens Ioseph ad vinctos. gen.40.b. Et ingrediens dominus Aegyptum media nocte: est Christus factus homo, dum medium silentium tenerent omnia. Exo.11.b. Isa.19.a. Et intrans in domum fortis, est Christus in animas prius à diabolo possessas. Matth.12.c. Et ingrediens Iesus in templum est Christus in ecclesiam. Matth.21.b. Et ingrediens Aaron sanctuarium interius est Christus nouam legem faciẽs. Exo.28.e.30.c.40.d. Leui. 16.a. Et ingredientes in terram Chanaan sunt prædicatores ad gentes. Leui.14.e. Et ingrediens in quodam castellum est Christus in mundum, & in mentem fidelium. Luc.10.g. Aduentus Christi.

Ori.s.Mat.ho.20. Hila.s.Matt.can.22. Ingrediens rex vt videret discumbentes, designat Deum in iudicio iudicantem, & examinantem eos, qui sunt in ecclesia. Matth.22.a. Intrare autem dicitur in iudicium, quum se uere iudicat. ps.142. Iudicium.

Hila.s.Mat.cano.7. Ori.s.Leui.ho.12. Hie.s.Eze.44. Isy.s.Leui.21. Non intrauit Christus in domum Centurionis: vt designaret se non assumpsisse vitia humana. Intrauit autem in domum Petri, designans ingressum suũ in corpus, aut in cor. Mat. 8.b. Non ingrediens autem pontifex ad mortuum designat Christum non intrantem in animam existentem in peccato. Leui.21.b. Ingreditur autem ad mortuum, qui socius fit peccati. Eze.44.f. Christus autem etsi omnium peccata portauit, tamen impollutus permanet, nec gentium peccatis polluitur. Non assumpsit Christus vitia humana. Non intrat in animam peccatricem.

Gre.29.mor.5.7. Ingressus est Christus profundum maris, quando mortuus vsq; ad vltima inferni, quasi ad maris profunda descendit. Iob.38.b. Ingreditur etiam profundum maris, cum penetrat mentem humanam, eamq; ad pœnitentiam incitat. Descendens Christus ad inferos. Penetrans mentem humanam.

Hie.s.Eze.44. Ingressus est dominus solus per portam clausam templi, quia solus Christus aperuit signacula libri clausi: & solus in virginem intrauit. Ingreditur autem & egreditur, quia infusus, & circumfusus est omnibus. Eze.44.a. Solus Christus aperuit signacula libri, natus ex virgine.

Hier.s. Iob.38.&.s. ps.68. Aug.s.ps.68. Intrantes aquę vsq; ad animam Christi fuerunt persecutiones Iudęorum ipsum affligentes: quę vsq; ad hoc venire potuerunt, vt animam eius à corpore tollerent diuina permissione. ps.68. Persecutiones Christi.

Ingressi angeli sub vmbram culminis Lot. gen.19.b. designant gratam sibi esse conuersationem bonorum. Grata angelis conuersatio bonorum.

Gre.29.mo.10.11.12 Hie.s.Iob.38. Ingreditur Deus thesauros niuis. Iob.38.c. quum vtitur praua mẽte reproborum, ad probationem electorum. Vel cum penetrat corda frigida per peccatum, eaq; in feruorem sui amoris accendit: in quibus magnũ habet thesaurũ, cum eos constituit vasa electa, vt Paulũ. Vtitur Deus malis ad probationem bonorum. Penetrat corda frigida.

Hie.s.Eze.37. Ingressus spiritus in ossa est quando gratia spiritussancti ingressa est in animã. Eze.37.c. Gratia in animam.

Ingressus

Dans Deus legem. Ingressus dicitur Deus in pactum cum Hierusalem, quando dedit legem: quod pactum ingreditur etiam cum singulis, dando legem naturalem. Eze.16.b.

Christus testis bonorum & malorũ. Ingreditur princeps cum ingredientibus, & egreditur cum egredientibus: quia Christus testis est tam bonorum, quam malorum. Eze.46.c. Hie.s.Eze.46.

Ingrediens in conscientiam. Ingrediens Ezechiel de campo in domum suam designat prędicatorem post prædicationem debere redire ad suam conscientiam, vt se examinet, ne inani gloria capiatur. Ezechiel.3.f. Gre.s.Eze.ho.12

Recurrere ad diuinum iudicium. Ingreditur Daniel ad regem, quum quis ex intima deuotione in his, quæ discutienda sunt, vel quęrenda, tam de exterioribus, quam de interioribus, ad diuinum iudicium recurrit. Dani.4.a. Ricar.de.s. victo.de securi. conscien.8.

Recurrere ad Christum. Redire ad cor. Ingredi in petram est recurrere ad vulnera Christi. Isa.2.b. Ingredimur etiam in petram, cum cordis nostri duritiam penetramus. Ingredi etiam in cubiculum ad orandum est mentis secretum & tranquillitatem intrare. Isa.26.d. Matth.6.a. Eze.16.a. Et ingredi sicut Noë in arcam est intrare ad se, hoc est, redire ad cor: in quo cubiculo collectus, & clauso ostio, iuxta saluatoris edictum expeditus, & dispositus, ad patrem orat. Intrat autem cum vxore & liberis, hoc est, cum carne & operibus. gen.7.a. Geor. vene. canti.1. ton.6.cap.15. Ber.s.cant.ser.62. Gre.31.mor.22. Ambr.1.de Cain.9. &.6.de sacramen.3. Aug.2.ser.do.i mõ. Hie.s.Matth.6.&.s. Isa.2.26.

Ingredi in ecclesiã. Ingredientes arcam Noe & filij eius designant ingressum in ecclesiam per baptismum. gen.6.c.7.a. Et intrans Ietro in tabernaculum designat ingressum gentilium in ecclesiam. Exo.18.b. Introitus autem tabernaculi aut atrij dicit initium ecclesiæ: & fidem baptismi: & ingressum ad pœnitentiam. Exo.26.d.36.d.38.d.40.c. Leui.3.a.4.b. p̃s.41.124.131. Et ingredi ad ciuitates munitas est intra ecclesiam se tutum facere. Iere.4.b. Et ingrediens mulier sanctuarium post partum est confugiens ad ecclesiam, vt mundetur. Leui.12.b. Ad hanc domum nolebat intrare frater senior designans Iudæos nolentes venire ad fidem Christi, nec ingredi in ecclesiam. Luc.15.f. Ingrediens etiam Bethsabe ad Dauid designat ecclesiam ex gẽtibus venientem ad Christum. 2.reg.11.a. Ingreditur autem in tabernaculum domini sine macula, qui habet iustitiam mentis. p̃s.14. Intrat vero ad nuptias sine veste nuptiali, qui in ecclesia non mutat mores veteris hominis. Matth.22.a. In hanc domum domini nõ intrant hæretici. Hose.9.a. Ingredi autem ouem in ouile, & egredi, est nasci in ecclesia, & postmodum egredi ad fœlicitatem. Ingredi autem in ouile ouium per ostium est ingredi in ecclesiam cum recta fide & humilitate. Ioan.10.a.b. Ingreditur in domum Dei, qui tanquam lapis ponitur in ædificium ecclesiæ. p̃s.5. Introeuntes etiam in tabernaculum Dei, fuerunt pastores ingressi in stabulum, vbi natus est Christus, atq; ita in ecclesiam eius. Ambr.de Noe.11.& s.Luc.15.& apologi. Dauid.3. Arno.s.p̃s.120. Hie.s.Iere.4.& epi. Beatitudinis. Basi.s.ps.14. Ori.s.Mat.ho.20. Aug.s.Ioan.trac.10 44.&.s.ps.1.

Penetrare mysteria. Scrutari scripturas. Ingrediuntur portas duces, cum doctores ecclesiæ penetrant mysteria scripturarũ: quas portas ingreditur gens iusta. Isa.13.a.26.a. Et ingrediuntur per portas Hierusalem, qui fruũtur mysterijs, & donis spiritussancti in ecclesia, & prælati, qui cum tranquillitate gubernãt ecclesiam. Iere.17.d.21.d. Et ingredi in interiora templi, est mysteria scripturarum penetrare. Eze.41.a. Agge.1.d. Ingreditur etiam in atria domini, qui dat operam intelligentię voluminum sacræ scripturæ. p̃s.95. Ingrediuntur in speluncas petrarum, qui confugiunt ad verĩtatis munimenta. Isa.2.d. Dicuntur etiam ingredi ardua, qui mysteriorum adita penetrant Iere.4.g. Intrant in mare flumina. Eccl'tæ.1.b. cum prædicatores ingrediuntur sacram scripturam: & cum omnes veritates reducuntur ad euangelia. Ingredi autem sapientibus est ad discretionis subtile sacrarium intrare. 1.reg.16.a. Et ingredi terram promissionis est capere viam sapientiæ. Leui.19.e. Intrans autem Petrus prior ad monumentum quam Ioannes, designat per fidem nos intelligere sacram scripturam, potius quam per naturalem intellectũ. Ioan.20.a. Ingreditur princeps de foris limen atrij, cum per labores huius vitæ cognoscimus ex parte mysteria. Eze.46.a. Ingressus quoq; prior Petrus ad monumentum quam Ioãnes est, quia primus introitus ad Christum suscitatum est fides: qua habita, cursus in charitate fit velocissimus. Hier.s.Isa.2.13.&.s. Ier.21.&.s.Eze.1.41 Amb.epis.40. Gre.s.1.reg.16. Philo.de plan.Noe. Ori.in diuer.ho.2. Isyc.s.Leui.19. Hie.s.Eze.46. Geor. vene. canti.1. ton.8.cap.5.

Cõmunicatio fidei. Ingredi cum alijs terram Aegypti est humiliari in mundo, ad suscipiendam doctrinam euãgelicam. gen.42.a. Exo.1.a. Et ingrediens Iudas cum fratribus ad Ioseph, designat ex Iudæis suscipientes fidem Christi, sed quasi coactẽ. gen.44.c. Ingredientes Aegyptij in Assyrios, & e diuerso. Isa.19.d. designant communicationem diuersorum populorum in vna ecclesia. Glo.or.s.Isa.19

Acquisitio recta dignitatis. Ingredi per ostium in ouile. Ioan.10.a. est per imitationem Christi acquirere regimẽ animarum: non autem vsurpando. Rup.9.s.Ioan.

Transitus apostolorum ad gentes. Intrantes aquæ ad mare mortuum. Eze.47.b. designant doctrinam euangelicam traditam gentibus. Et intrans Israel in Aegyptum designat apostolos transeuntes ad gentes. p̃s.104. Et ingredienś populus in agrum sunt religiosi boni per bona exempla prodeuntes ad seculares. 1.reg.14.g. Hie.s.Eze.47. Arno.s ps.104. Gre.s.1.reg.14.

Tangens sermo domini conscientiam. Ingrediens Isaias ad reprehendendum regem Ezechiam, designat sermonem domini tãgentem conscientiam errantem. Isa.39.c. Et ingrediens sacerdos in domum leprosam, designat Philo.quod De⁹ sit immutabilis.

i

signat verbum Dei indicans peccatum. Leui. 14. e.

Ingredi & egredi est conuersari. 1. reg. 18. b. Egrediebatur & intrabat. Conuersari

Isy. s. Leui. 8. Cyril. 7. s. Ioan. 4. Ingredi & egredi per Christum. Ioan. 10. b. est in eius doctrina proficere: ingreditur per bonos cogitatus, interiorem componens hominem. Egreditur per bonorum operum exercitium, quæ alijs cedant in profectum, & exemplum.

Isy. s. Leui. 16. Ingredi in sanctuarium interius, hoc est, scrutari diuinitatem & incarnationem, non licebat sacerdoti quocunq; tempore. Leui. 16. a. Scrutari diuinitatem.

Hie. s. Eze. 2. Ingressus spiritus in Ezechielem, vt staret. Eze. 2. a. designat quod solo libero arbitrio nõ sufficit homo stare: sed eget diuini spiritus auxilio. Diuinum auxilium.

Ori. s. can. ho. 2. & s. Mat. ho. 8. 32. Aug. 83. q. 59. Hila. s. ps. 65. Hie. s. Isa. 30. Gre. 6. mor. 29. Isy. s. Leui. 4. Ingrediens regina Saba in Hierusalem est ecclesia veniens ad diuinitatis Christi visionẽ. 3. reg. 10. a. Et hoc est intrare ad vitam. Matth. 19. c. Et intrantes virgines ad nuptias sunt venientes ad gloriam & copulationem cum sponso. Matth. 25. a. Et introire in tabernaculum domini est ingredi in gloriam. ps. 131. Et introire in domum Dei in holocaustis est in cœlũ per martyrium. ps. 65. 120. Et intrant in montem domini, qui in gloriam cœlestem admittũtur. Isa. 30. g. Et ingredi in terram Israel est in cœlestem patriam intrare. Eze. 13. b. Et ingreditur sepulcrum in abundantia, qui post congesta vitæ præsentis opera, mutabilitati suę plenè mortuus, in secreto veri luminis, ac cœlesti gloria occultatur. Iob. 5. d. Introitus tabernaculi testimonij est introitus in cœlum. Leui. 4. b. Veniens ecclesia ad Dei visionem.

Hie. s. Amos. 6. Introitus Hemat designat introitum in paradisum, quem perdidit Adam: & ibi conteruntur hæretici & peccatores: qui non admittuntur in paradisum. Amos. 6. d. Introitus in paradisum.

Gre. s. 1. reg. 16. & 6. mor. 28. Ingredi ad dominum est per orationem & contemplationem ad ipsum accedere. Exo. 34. d. Idem est ingredi in tabernaculum testimonij. Leui. 10. b. Ingrediens autem sacerdos & egrediens, designat prælatum modo orantem, & contemplationi vacantem: modo prædicantem, & inferiorum regimini intendentem. Exod. 28. e. Et ingredi per Christum est ad eius contemplationem eleuari. Ioan. 10. b. Ingreditur in abundantia sepulcrum, qui prius actiuę vitæ opera congregat, & postmodum carnis sensum per contemplationẽ mortuũ, huic mundo funditus occultat. Iob. 5. d. Ioel. 1. c. Ingreditur Moses in medium nebulę. Exo. 24. d. quando humana mens ab illa diuini luminis immensitate absorpta, summa obliuione sopitur: & vno eodemq; modo & tempore, humana intelligentia & ad diuina illuminatur, & ad humana obnubilatur. Accedere ad Deum orando. Contemplatio.

Ricar de s. victo. 4. de arca mysti. 22.

Glo. inte. s. ps. 87. Ingreditur postulatio, seu oratio in conspectum Dei, quum est illi accepta. ps. 87. 118. Oratio accepta.

Aug. 22. cõt. fau. 59. Intrans Iacob ad Liam conductus pro mandragoris. gen. 30. c. designat quod is, qui vult doctrinæ suæ conferri bonam opinionem, non debet defugere officiosum laborem: quod experimur in exemplis. Quis enim non videat hoc geri toto orbe terrarum, venire omnes ab operibus seculi, & ire in otium cognoscendę & contemplandæ veritatis, tanquam in amplexum Rachelis: excipi è transuerso ecclesiastica necessitate, atq; ordinari in laborem, tanquam Lia dicente: Ad me intrabis? Quibus castè mysterium Dei dispensantibus, vt in nocte huius seculi filios generent fidæi; laudatur à populis etiam illa vita, cuius amore conuersi, spem seculi reliquerunt, & ex cuius professione, ad misericordiam regẽdæ plebis assumpti sunt. Id enim agunt in omnibus laboribus suis, vt illa professio, quò se converterat quia tales rectores populis dedit, latius & clarius glorificetur, tanquam Iacob non recusante noctem Liæ: vt Rachel pomis suauè olentibus, & clarè nitentibus potiatur. Laborare in vita actiua.

Ori. s. gen. ho. 5. Ingrediens Abraham ad ancillam designat dantes locum obseruantiæ legis: vel condescendentes carni. Idem dicendum est de ingressu Iacob ad ancillas. gen. 16. a. 30. a. Non ingredi autem Moabiten, & Ammoniten in ecclesiam Dei, est non admitti in ea sensus carnales. deut. 23. a. Ingredi se in ciuitatem munitam, hoc est, in Hierusalem terrenam dicebant Iudæi, putantes legis obseruationem literalem perpetuo duraturam. Iere. 8. e. Dare locum obseruantiæ legis. Condescendere carni. Non admittere sensus carnales.

Hie. s. Isa. 59. Ingrediens Moses medium nebulę, legis obscuritatem & vmbram designat. Exod. 24. d. Non potens autem idem ingredi in tabernaculum, Iudęorum cæcitatem designat. Exod. 40. d. Non potuit æquitas ingredi ad Iudæos: quia noluerunt Christum suscipere. Isa. 59. c. Obscuritas legis.

Gre. 26. mor. 4. Ingrediens Ezechiel intra parietem, vt videret abominationes. Ezec. 8. d. designat tunc quasi ingredi prelatum, quum discussis quibusdam signis exterius apparentibus, ita subditorum corda penetrat, vt cuncta ei, quæ illicitè cogitant, innotescant. Examinans prælatus subditos.

Cyril. 7. s. Ioan. 1. z. Ingreditur per hostium in ouile ouium pastor, qui non sibi assumit dignitatem ecclesiasticam: sed vocatus tanquam Aaron. Ioan. 10. a. Vocari ad dignitatem.

Gre. s. 1. reg 11. & 32 mor. 28. Ingredientes Moses & Aaron ad regem Aegypti, designant pugnam aggredientes cum diabolo. Exo. 3. 5. 7. 8. a. 10. a. Et ingrediens Saul media castra hostium, est prędicator laborans ad debellandas subditorum tentationes. 1. reg. 11. e. Intrare in medium oris Leuiathan, est calliditatis diaboli verba penetrare: vt nequaquam pensetur quid resonant, sed quo intendant: quod principaliter facit Christus. Iob. 41. a. Et ingrediens leo in habitaculum leonum ad capiendam eorum prædam, fuit Christus intrans in domũ fortis. Nahum. 2. d. Aggredi pugnam cum diabolo.

Ingrediẽ

Sancti sustentantes ecclesiam. — Ingredientia per parietem templi sunt sancti sustentantes ecclesiam. Eze.41.b. Introitus quoq; templi est eorum, qui per magistrorum disciplinam, ad interiora penetrãt Eze.43.c. — Hie.s.Eze.41.43.

Tribulationes propter Deum. Pœnitentia. — Ingredientes filij Israel per medium maris. Exod.14.e. sunt suscipientes tribulationes & amaritudines huius vitæ propter Deum. Et ingrediens contristatus est, qui pœnitentiam agit. ps.37. — Basi.s.ps.37.

Mori. — Intrat populus Dei in cubicula sua, cum ingrediuntur in sepulcra sua, vsq; ad resurrectionem. Isa.26.d. Intrant quoq; in mare flumina, cum homines in terram rediguntur. Ecclesiastæ.1.b. — Hiero.s.Isa.26.&.s. Eccl'ten.1.

Scandalizare. Scrutari vitam proximi. — Ingredi in domum pauperis ad tollendum pignus. deut.24.c. est scandalizando tollere verbum à corde simplicis. Et non intrantes in regnum cœlorum, nec alios sinentes intrare sunt mali prælati exemplo subditos à bono retrahentes. Matthæ. 23.b. Ingreditur etiam in domum proximi, qui curiose scrutatur delicta proximi, vt possit eum accusare. — Amb.de Tobi.20. Ori.s.Mat ho.25. Rup.1.s.deut.31.

Profectus. — Ingredi castra leprosum, cum mundatur à lepra. Leui.14.a. designat progressum, qui fit ab imperfecto ad perfectum statum virtutis, purioremq; mundiciam. Et ingressum in ecclesiam vt sit sotius fidelium, & intersit mysterijs, particeps factus spiritualium fructuum. — Ori.s.Leui ho.8. Isyc.s.Leui.14.

Vinci à tentatione. — Intrare in tentationem est cadere & vinci ab ea: ideo hortatur Christus, vt oremus ne intremus in tentationem. Matth.26.d. Introitus autem, quem custodit dominus, est initium tentationis siue tribulationis, siue adulationis: exitus autem est, cum quis non cadit in eam sed custoditur à domino. ps.120. — Ori.s.Mat.ho.35. Hie.s.Mat.26. Aug.s.ps.61.120.

Cessare malos. — Neminem introire in domum clausam, est malos in mundo cessare. Isa.24.b. — Lyra.s.Isa.24.

Transire à peccato ad feruorem gratiæ — Ingreditur per portam aquilonis, & egreditur per portam austri gentilis populus: & qui relinquit frigiditatem peccati, & transit ad feruorem gratiæ. Ingreditur autem per portã austri, & exit per portam aquilonis Iudaicus populus: & qui erant in gratia, & transeunt ad frigus peccati. Eze.46.c. — Hie.s.Eze.46.

Deus longe ab hæreticis. — Non ingreditur in ciuitatem hæreticorum Deus: nec in eam quæ est, qualis fuit ciuitas ædificata à Cain. Hose.11.d. — Hie.s.Hose.11

Subijcere carnem, libido. — Ingreditur anima lutum, cum sibi subijcit carnem. Nahum.3.c. Et patienter tolerat iniurias tentationis. Dicitur ibi de Niniue. Vel è diuerso est exercere libidinem. — Glo.ordi.s.Nahũ.3. Rup.s.Nahum.3.

Bene operans sine fide. — Intrans & exiens, cui non erat pax, est qui sine fide operabatur opera ex genere bona. Zach.8.c. Vel est nascens & moriens. — Glo.ordi.s.Zach.8. Rup.s.Zach.8.

Cõmunicare cum hæreticis. Docere sensus terrenos. — Ingrediens non sacerdos in domum leprosam & clausam, designat communicantes cũ hæreticis. Leui.14.e. Et introire in progenies patrum suorum, est imitari errores prauorum doctorum. ps.48. Introire etiam in inferiora terræ, est docere sensus terrenos, & erroneos, quod qui facit, grauius delinquit, quàm qui carnaliter viuit. ps.62. Intrat Babylon in tenebras, designans eos, qui confusi sunt, veritatis lucem minime valentes sustinere. Isa.47.b. Et ingreditur domum vbi mordet coluber, qui sequitur conciliabula hæreticorum, cum quibus intrat in infernum: Amos.5.f. Et intrans Israelita ad scortum Madianiticum, designat fidelem in errorem lapsum. Num.25.b. Et ingredientes Moabitę in sancta sua, sunt hęretici ad suos errores, quos sanctos putant, accedentes. Isa.16.c. Et intrare ciuitates ciuitatum, est per varias hæreses discurrere. Eze.16. Sic intrare in ciuitates Samaritanorum. Matthę.10.a. Et ingrediuntur in Galgala, & Beelphegor, qui errores & idololatriam sequuntur: & qui circunciduntur: & qui ad maiores enituntur reuelationes, supernorum sibi scientiam promittentes. Hose.4.d.9.c. Amos.5.a. — Basi.& Arn.s.ps.48. Ori.s.nu.ho.11.20. &.s.canti.ho.4.&.s. Eze.ho 6. Arn.& Hila.s.ps.62. Hie.s.Isa.16.47.&.s. Amos.5.&.s. Hos.4 Isy.s.Leui.14. Hila.s.Matt.can.10.

Ingredi in infernũ. — Introire in progenies patrum suorum est ingredi in infernum cum ijs, quos imitatus est. ps.48. Intrant etiam in inferiora terræ, qui detruduntur in infernum. ps.62. — Arno.s.ps.48. Hie.s.ps.62.

Sequens dolor voluptates. — Intrant flumina in mare. Eccl'tæ.1.a. cum voluptates & concupiscentias sequitur dolor, & pœnitudo: & risus dolore miscebitur: & extrema gaudij luctus occupabit. Introitus aũt maris est vita huius seculi, quæ fluctibus percutitur. Eze.27.a. — Ricar.de.s.victo de exter mali.19. & de statu inter.hom.10.

Immergi cupiditatibus. — Intrant in inferiora terræ, qui in terrenas merguntur cupiditates. ps.62.

Imitari gentiũ mores. — Ingrediuntur inter gentes, qui gentium mores & vitia imitantur. Eze.36.e. Et intrat vsq; in progenies patrum suorum, qui malorum iniquitatem imitatur. ps.48. Ingrediũtur quoq; filius & pater ad eandem puellam, quum Christiani cum Iudæis legem carnaliter seruare volunt. Amos.2.c. — Aug.s.ps 62. Hie.s.Eze.36. &.s. ps.48.&.s. Amos.2. Aug.s.ps.48.

Opera Dei cum mũdana cogitatione. — Ingreditur terram duabus vijs, qui & Deo quod est in opere exhibet: & mundo quod per cogitationem quærit. Ecci'i.2.c. — Gre.1.mor.27.

Intrans cũ superbia ecclesiã. — Ingrediuntur pompaticè, qui cum superbia intrant ecclesiam. Amos.5.g.

Punitio Dei — Intrat malum alicuius coram Deo, cum ipsum Deus punit. thre.1.g. — Hie.s.Amos.5.

Peccare per sensus. — Ingressa est mors per fenestras, quando Eua prębuit auditum serpenti. Iere.9.f. Sic ingreditur ad cæteros per fenestras, cum peccatum ingreditur per oculos, cæterosq; corporis sensus. Hac ratione ingreditur hostis per portas Hierusalem. threno.4.b. Et ingreditur fur, hoc est, hæreticus clanculũ decipiẽs. Hose.7.a. Ioel.2.b. Abdi.4. Sic ingressi sunt Rechab & — Glo.ordi.s.thre.1. Amb.de virg.3.& de fuga secu.1. Hiero.s.Iere.9.&.s. Hose.7 Gre.1.mor.36.&.21 mor.

Banaa

Gre.Nyſſe.de oro. Banaa ad occidendum Iſboſeth.2.reg.4.b.

Grę.ſ.1.reg.13 Ingredientes Aegyptij mare poſt filios Iſrael,ſunt dæmones aut perſecutores inſequentes bonos.Exo.14.e.Et ingrediens cuneus Philiſtinorum per viam Bethoron,deſignat dæmones conantes effrænare linguas fidelium in verba iracundiæ.1.reg.13.d.Et introitus regis Aſſyriorum,eſt acceſſus diaboli ad tentandum.Iſa.37.f.Abdi.b. Et ingrediuntur gẽtes in ſanctuarium Dei,cum dæmones intrant in animam:de quibus pręceperat Deus, vt non intrarent in eccleſiam ſuam.thre.1.d.Ipſi ſunt amatores,qui ingrediuntur ad fornicandum cum Hieruſalem.Eze.16.d.Et hoſtes ingredientes in vrbem.Ioel.2.b. Perſequẽtes bonos

Hie.ſ.Ezec.16.&.ſ. Ioel.2.

Ori.ſ.ps.36.ho.3. Aug ſ.ps.36 Intrat gladius peccatorum in corda ipſorum:quia mala,quæ proferunt, non iuſtis nocent,ſed in ipſos peccatores redundant.Prius enim occidunt animam ſuam, quam corpus eius,quem perſequuntur.pſ.36. Mala reflectũtur in malos.

Glo ordi.ſ.Exo.12. Ingreditur percuſſor in domos Aegyptiorum,& non in domos filiorum Iſrael ſanguine ſignatas.Exo.12.d.quia diabolus non habet poteſtatem in eos,qui ſanguine Chriſti ſignati ſunt & mundati. Diabolus nõ habet poteſtatẽ in bonos.

Ingrediens Pharao domum relicto Moſe.Exo.7.d.deſignat peccatorem, qui cõtempto monitore,redit ad duritiam ſuam. Indurat' peccator

Aug.ſ.pſ.40. Ingrediens vt videret,erat Iudas explorans Chriſtum,vt eum traderet.ps.40. Sic ingrediuntur falſi fratres.Gala.2.a. Iudas.

Glo.ordi.ſ.Iob.37. Ingredietur beſtia latibulum ſuum,cum in fine mundi diabolus Antichriſtum inuadet: in quo,vt in antro proprio demorabitur.Iob.37.b. Diabolus in Antichriſto.

Glo.ordi.ſ.gen.38. Ingredi ad vxorem fratris gratia ſuſcitandi ſeminis.gen.38.b.eſt prodeſſe proximis: ſed qui fundit ſemẽ in terram,ne ſuſcitet ſemen fratris,eſt malus princeps, qui non vult prodeſſe proximis. Prodeſſe proximis

Ingruere, uide Imminere.

Inguen.

Ari.1.de hiſt.ani.14 INguina dicuntur propriè partes illę corporis concauę,pubi vtrinq; vicinę, tam in viris, quàm in fœminis:vel alijs verbis dicitur inguen,communis pars femoris & imi ventris.

Gre.1.mor.36 In inguine percuſsit Abner Aſahelem.2.reg.2.e.Et Ioab frater Aſahelis percuſsit ipſum Abner in inguine.2.regũ.3.e. Rechab etiam & Banaa percuſſerunt Isboſeth in inguine.2.reg.4.b.per quos deſignatur,eos percuti à dæmonibus in inguine,qui per peccatum libidinis occiduntur. Perire per peccatũ libidinis

Inhiare, uide Appetere. Inbibere, uide Prohibere.

Inijcere.

INijcere eſt intro iacere,aut in aliquem iacere,aut immittere:transfertur per metaphorã ad ſpiritualia:vt inijcere pedem in compedes ſapientiæ.Eccl'i.6.c.

Glo.ordi.ſ.gen.39. Rup.8.ſ.gen.34. Inijciens domina Ioſeph oculos in eum.gen.39.b.eſt tentans concupiſcentia carnis.Vel ſynagoga in Chriſtum,quem impellebat ad negandam in ſe deitatem: & iudicabat carnalia de Chriſto. Synagoga tentans Chriſtum.

Inijcientes Iudæi manus in Ieſum.Matth.26.e.Aut in diſcipulos eius.Luc.21.c.

Inijcere laqueum.1.corinth.7.f.eſt nimijs præceptis ligare: vt non poſsint euadere peccatum.

Inimicus, uide Aduerſarius.

Iniquus, Iniquitas.

INiquus propriè eſt inęqualis & non planus:vt iniquus locus eſt,qui ęqualis non eſt. Refertur autem ad mores hominum:vt iniquus homo dicatur iniuſtus, & improbus,totius que ęquitatis expers.Et iniquitas eſt iniuſtitia,malignitas & iniuria: poteſt iniquitas dici, quæ eſt ante legem:Peccatum vero poſt legem. Vel iniquitates ſunt peccata ante baptiſmũ: poſt baptiſmum vero dicuntur peccata.Hoſe.8.d.Iniquum autem generaliter eſt,quicquid eſt extra legem.ps.52.129.

Hie.ſ.Hoſe.8. Hila.ſ.ps.52.129.

Gre.13.mor.8. Arno.ſ.ps.42. Iniquus principaliter dicitur diabolus,qui autor & inuentor eſt totius iniquitatis:dein de eius membra.Iob.16.c.29.c.Et ipſe diabolus dicitur iniquus homo.ps.42. Et etiam hæreticus. Diabolus

Hie.ſ.ps.48. Arno.ſ.ps.48.108. Iniquitas calcanei dici poteſt originale peccatum,acceptum ex Adam:vt quando dictũ eſt ad ſerpentem:Inimicitias ponam inter te & mulierem,& ſemen tuum, & ſemen illius: Ipſa conteret caput tuum,& tu obſeruabis calcaneum illius.gen.3.c.ps.48.Iniquitas etiam patrum in filios,deſignare poteſt originale peccatum,quod tranſit in filios.Exo.20.a.34.a. Leu.5.a.10.d.Deſignat etiam iniquitas patrum peccatum dæmonũ, qui patres ſunt omnis peccati.Iniquitas quoq; patrum eſt hæreſiarcharum, & perſecutorum eccleſię iniquitas ps.108. Peccatum originale Peccatũ dæmonum & hæreticorum

108. Iniquitas quoq; calcanei, sunt peccata in extremo vitæ: quæ circundant, cum non dãt locum resipiscendi. In iniquitate autem non est sperandum: vt nec sperandum est in abundantia morbi. ps. 61. — Basi. s. ps. 48. 61. — *Peccata vltima.*

Iniquitas in manu est peccatum in operatione. Iob. 11. c. Iniquitas vero in mente, est peccatum ad corpus spectans. ps. 50. Iniquitatem autem parit, qui malum quod cogitauit, opere explere cæpit. Iob. 15. d. — Am. apolo David. 9. Gre. 10. moral. 16. & 13. mor. 28.

Iniquitas Iudæorũ. Iniquitas Cain contra Abel fratrem suum. genes. 4. b. typus est iniquitatis Iudæorum in Christum. Iniquitas etiam fratrum Ioseph contra ipsum Ioseph, typus est iniquitatis eorũdem. gen. 44. d. Et iniquitas Iudæorum circundans super muros, fuit grauissima peruersitas, quam in Christum commiserunt. ps. 54. Inique agentes dominatores populi, erant scribæ & pharisæi aduersus Christum. Isa. 52. b. Iniquitas Eli, quòd non corripuerit filios. 1. reg. 3. c. designat iniquitatem pontificum Iudæorũ, qui nõ modo nõ prohibuerũt occidi Christum, verum etiam ipsi fuerunt necis eius præcipui autores. Et iniquitas domus Eli, peruersitas Iudæorum. Est quoq; iniquitas Eli condemnatio prælatorum, qui non corrigunt subditos. — Hila s. ps. 54. Hie s. Isa. 52. Gre. s. 1. reg. 3.

Hæresis. Idololatria. Infidelitas. Iniquitas est hæresis, & idololatria, & infidelitas. Et iniqui sunt hęretici, & idololatræ narrantes fabulationes. ps. 118. 124. Et iniquę sententię amicorum Iob, sunt sententię hęreticorum contra ecclesiam. Iob. 21. d. 27. b. 31. a. Iniquitates autẽ hæreticorum duę sunt: quòd dereliquerunt ecclesiam fontem domini: & quòd foderunt sibi lacus contritos. Hose. 10. c. Mala. 2. b. — Arno s. ps. 118. 124. Amb. s. ps. 118. ser. 15. Aug. s. ps. 118.

Labia dæmonum, & hæreticorum. Iniqua labia sunt dæmonum & hæreticorum. ps. 119. Sunt autem iniqua labia, aperte ad malum incitantia. Iob. 5. c. 6. d. Et inique odio habentes, sunt dæmones semper hominibus malum procurantes. ps. 37. Iob. 16. d. — Arn. & Hila. s. ps. 119.

Superbia. Iniquitas maxima dicitur osculari manum suam. Iob. 31. c. quia præsumptio proprię virtutis tantò grauius in despertaione est, quantò longius ab humilitate. Cumq; vires sibi tribuit operis, ad adiutorium non recurrit autoris: fitq; vt eo grauius peccator pereat, quò & ipsum hoc, quia peccator est ignorat. Sic iniquitas regis Tyri fuit, quando lucifer voluit æquari Deo. Eze. 28. d. — Gre. 22. mor. 10.

Fallaciæ sophistarũ. Iniquitates Amorrhęorum sunt fallacię sophistarum, & impostorum. gen. 15. d. — Philo. Quis rerum diui. hæres.

Pecunia. Iniquum mammona dicitur pecunia. Luc. 16. c. quia auaritia varijs diuitiarum illecebris humanos tentat affectus. — Amb. s. Luc. 16.

Recipere pœnam peccati. Calamitas. Iniquitatem portare est pœnam peccati recipere. Leui. 5. a. Et dimittitur aliquis in manu iniquitatis suæ, quum punitur propter suam iniquitatem. Iob. 8. a. Sic dicitur iniquitas calamitas.

Resipiscentia. Iniquitatem longe facit à tabernaculo suo, qui post errata ad Deum reuertitur: & in cogitatione simul & in opere mundatur. Iob. 22. d. — Gre. 16. mor. 8.

Tempus frigescẽtis charitatis. Iniquitas extrema filiorum Israel significat tempus, quo refrigescit charitas. Eze. 35. a. — Hie. s. Eze. 35.

Oro hæreticorum. Iniquitas Libani significat orationem hæreticorum, quę fit illis in peccatum. Haba. 2. d. — Hie. s. Haba. 2.

Inire.

Inire est ingredi, vel incipere, & aggredi, & agere, & etiam pacisci: vt inire fœdus, vel pactum.

Incarnatio. Init Deus pactum cum hominibus, videntibus cunctis, quando verbum Dei factum est caro, & apparuit in mundo. Exo. 34. b.

Conuerti. Ineunt fœdus cum domino, qui conuertuntur ad fidem, & baptizantur: & qui suscipiũt sacramentum pœnitentię. 2. par. 29. b.

Adhærẽtes Christo. Ineuntes Dauid & Ionathas fœdus. 1. reg. 18. a. designare possunt adhærentes Christo ex Iudæis. Ineuntes autem fœdus Iacob & Laban, designabant adhærentes Christo ex gentibus. gen. 31. f. — Glo. int. s. gen. 31.

Conuersi ex hæreticis. Ineunt consilium, qui conuertuntur ex Moab, hoc est, ab hæreticis, cum deinceps non circumferuntur omni vento doctrinę, sed ecclesiæ decretis parent. Isa. 16. a. — Hie. s. Isa. 16.

Grauius tentantes dæmones vbi vigilant pastores. Ineunt pręlium Philistæi aduersus Israel, offerente Samuele holocaustum: quia tunc dęmones grauiores aduersus fideles subditos prælatis mouent tentationes, quando contra se stare instantius pastores vident. 1. reg. 7. c. — Gre. s. 1. reg. 7.

Assẽtiri dæmonib⁹. Inire pactum cum Amorrhęis, aut Chananęis, est assentiri dęmonibus, eorumq; suggestiones sequi: quod prohibetur. Exod. 23. d. 34. b. Idem est inire pactum cum Assyrijs. Hose. 12. a. — Hie. s. Hose. 12. Rup. s. Hose. 12.

Nolle conuerti. Inire nolens ciuitas, quę oppugnatur a Israel, fœdus cum filijs Israel, designat nolentes conuerti etiam audita prædicatione. deut. 20. c. — Glo. inte. s. deut. 20.

Philosophi & hæretici contra ecclesiam. Ineuntes consilium sunt philosophi, & hæretici aduersus ecclesiam. Isa. 7. b. 8. b. Sicut & princeps sacerdotum, & scribę & pharisęi contra Christum. Matth. 22. b. 27. a. — Hie. s. Isa. 7.

Inire fugam, fugere. gen. 16. b. Affligente eam Sarai, fugam inijt.

Initiare, uide Sacrum. Initium, uide Principium.

Iniuria, Contumelia, Iniuriosus.

INiuria dicta est ex eo, quòd non iure fiat, sed contra ius, siue verbis fiat, siue re: quæ etiā dicitur contumelia à contemnendo. Iniuriosus autem est, qui iniuriam facit.

Hie. s. Mich. 7. Contumeliam faciunt patri, qui Deum creatorem, & patrem omnium blasphemant, vel eius præcepta contemnunt. Mich. 7. b. Blasphemia Dei.

Iniuria fratrum Ioseph contra ipsum Ioseph. gen. 50. c. Typus fuit calumniarum Iudęorum in Christum. Calumniæ Iudæorum in Christum.

Ori. s. Mat. ho. 2. Contumelijs afficientes seruos regis, sunt irridentes simpliciores doctores. Matth. 22. a. Ad idem referri potest iniuria, qua affecerunt filij Ammon Dauid, & seruos eius. 2. reg. 10. b. 1. par. 19. b. Irridentes simplices doctores.

Glo. ordi. s. Exo. 2. Iniuria, quam faciebat Hebræus alteri Hebræo. Exo. 2. c. designat calumnias Iudæorum aduersus gentiles fidem amplectentes. Iudæi calumniatores gentibus.

Hie. s. Isa. 23. Contumelia hæreticorum dicitur Tyrus. Isa. 23. b. designans errores & angustiam, in quā incidunt hæretici. Angustia hæreticorum.

In contumeliam vasa, sunt mali in ecclesia. 2. Timo. 2. c. Mali in ecclesia.

Iniungere, uide Præcipere.

Iniustitia, Iniustus.

INiustitia idem fere quod iniquitas, iustitiæ contraria: & iniustus, qui iniustitiæ opera exercet.

Iniuste fuerunt confortati inimici Christi aduersus ipsum: quia ipso permittente, iniuste eum occidentes præualuerunt. ps. 68. Iniuriæ Iudæorum in Christum.

Gre. 10 mor. 16. Iniustitia est in tabernaculo alicuius, cum est in corde. Iob. 11. c. Iniustitia in corde.

Hie. s. Iere. 22. In iniustitia ędificant domos hæretici, cum falsa docentes, etiam aliena diripere cupiūt. Iere. 22. d. Falsi docentes & aliena diripientes.

Inniti.

INniti dicitur, qui alicui rei adhærendo incumbit, quasiq; in ea sustentatur: aut è diuerso eam sustentat.

Philo. de somnijs. Innixus dominus scalę, quam vidit Iacob. gen. 28. c. designat Deum defendentem ecclesiam, aut Christum in cruce pendentem. Innititur autem dominus scalę, vt gubernator clauo; quia nisi ipse sustentet, omnia in nihilum redigerentur. Defendens Deus ecclesia.

Amb. de Isaac. 8. Gre. s. cant. 8. Ber. ser. paruo. 6. Ricar. de. s. victo. 5. de arca myst. 1. 15. Innixa sponsa super dilectum, vt Ioannes supra pectus domini, designat affectum amoris, & fiduciam, quam habet anima in Christum: in eius solius auxilio confidens: & omnia propter ipsum faciens, & cognoscens se suis viribus non posse ad superiora eleuari. cant. 8. b. Et hoc est inniti super dominum. Isa. 10. e. 50. d. Fiducia in Christum.

Hie. s. Isa. 10. 30. & s. Eze. 29. & s. Amos. 5. Rup. s. Amos. 5. Innititur super percutientem se, qui fidit diabolo, aut hæretico. Isa. 10. e. Et innituntur super tumultu, qui fidunt falsę & superbę doctrinæ. Isa. 30. c. Et omnes tales dicuntur inniti super baculo arundineo fracto. Eze. 29. b. Et inniti super parietem, vbi mordet coluber. Amos. 5. f. est Iudæorum fidentium in lege, & ceremonijs. Fidens diabolo vel hæretico.

Gre. 8. mor. 31. 37. Innititur hypocrita super domum suam. Iob. 8. c. quando vanis fauoribus, quas tanquam domum incolit, deceptus, quasi de fiducia sanctitatis eleuatur: vnde fit plerunq;, vt ad supernum quoq; iudicium cum fiducia veniat, vt virgines fatuę: quia talem se apud ęternum arbitrum credit, qualis ab hominibus foris habebatur. Eleuari fauoribus.

Innocens, Innoxius, Insons, Innocentia.

INnocens est criminis purus, qui & innoxius dicitur, & innocentia est vitę integritas & puritas.

Hie. s. Ion. 1. Innocentia Ioseph typus erat innocentię Christi. gen. 40. c. Et innocens sanguis Ionæ. Ion. 1. d. Iob. 27. c. Innocētia Christi.

Ori. s. Mat. ho. 27. Innocens manibus est irreprehensibiles habens operationes. ps. 23. Innocens tamen nullus est apud Deum. Exo. 34. a. Irreprehensibiliter operans.

Arno. s. ps. 105. Hie. s. Iere. 7. Innocens sanguis designat simplices. ps. 105. Iere. 7. a. Simplices.

Innuere, uide Nutus.

Inolescere.

Glo. inte. s. Leui. 13. INolescit, quod superincrescit, & radicatur, ac firmatur: vt inolita lepra cuti dicitur nimium radicata. Leui. 13. b. Et designat peccatum iam firmatum in anima. Firmatum peccatum in anima.

Inops,

Inops, Inopia, uide Pauper. *Inquilinus, uide Habitare.*
Inquinare, uide Immundus. *Insanire, Insania, uide Stultitia.*
Inscius, uide Ignorare. *Inscribere, uide Titulus.*
Insensatus, uide Stultus.

Inserere.

INserere est immittere, imponere, aut immiscere : & inseritur vnius arboris surculus in aliam arborem.

Gētiles insiti Chr̄o. Insitus oleaster in oliua, designat gentiles insitos Christo. Rom. 11. c. fitq; comparatio cō-traria ordini naturæ rei: quia oliua inseri solet oleastro, non è diuerso. Amb. s. Rom. 11.

Perpetuitas cœlorū. Insertum velum tabernaculi per circulos, designat perpetuitatem cœlorū, & angelorū. Exo. 26. f. Idem designare possunt insertę ansulæ cortinis tabernaculi. Ibid. a. Glo. ordi. s. Exo. 26

Connexio cogitationis & operis. Insertæ vncinis catenulę rationalis. Exod. 28. c. designant bona opera, & cogitationem mundam inuicem per charitatem & bonam intentionem esse nectenda. Glo. ordi. s. Exo. 28

Insidiari, Insidiator, Insidiæ.

INsidiari est dolosa expectatione aliquem aggredi: vnde dicitur insidiator, qui aliquem incautum aggreditur: Et insidiæ, ipsi actus insidiandi.

Prædicatio mortalitatis & cœlestium. Insidiæ quas tetendit Saul in torrente contra Amalec 1. reg. 15. a. designant prędicationē mortalitatis mixtam prędicationi cœlestium: vt carnales terreantur: & à carnis vitijs arceātur. Gre. s. 1. reg. 15. & 30 mor. 11.

Doctores sancti. Insidiantes quoq; catuli leonum in antris. Iob. 38. d. sunt doctores sancti, quando & arguenda conspiciunt, & tamen se per silentium in cogitationibus, quasi in antris retinent. Sed cum opportunum tempus inuenerint, repēte prosiliunt: nulla quæ dicenda sunt reticent, & ceruicem superbientiū morsu asperę increpationis tenent. Ponunt etiam insidias Esau, qui comedunt cum eo, cum discipuli hæreticorum ad fidem ecclesię conuersi reuincunt eos. Abdi. c. Hie. s. Abdi.

Voluptas. Diabolus. Insidians serpens calcaneo mulieris designat voluptatem procurantem subuertere basim sapientis & insipientis. gen. 3. c. Vel diabolum vsq; in finem vitæ conantem nos supplātare: & quos prima suggestione non decipit, decipere in finem contendit. Insidiatur autem vt leo, quia fraude & fortitudine vtitur. ps. 9. Insidię etiam regis Assyriorum sunt insidiæ diaboli. 4. reg. 6. c. Philo. 2. allego. Casia. lib. 4. cap. 37 Gre. 32. mor. 14. Beda. s. gen. 3.

Latrones. Iudæi. Insidiari sanguini. prouer. 1. b. Potest intelligi generaliter de latronibus, qui innocētibus insidias, vel mortes & damna inferunt. Potest etiam specialiter de illis intelligi, qui ipsum vitæ autorem neci tradiderunt. Insidiantur autem contra sanguinem suum, qui volentes alios perdere, seipsos perdunt. Insidiari quoq; in sanguine dicūtur, qui grauiter proximos offendunt. Mich. 7. a. Hie. s. Mich. 7.

Fraudes hæreticorum. Insidiæ sunt deceptiones fraudulentę hæreticorum: & insidiatores sunt hæretici, & dæmones, qui insidiantur terræ Israel, hoc est, fidelibus ecclesię. Exo. 21. b. 38. c. Iere. 5. f. Hi sunt insidiatores, qui insidiati sunt Iob, hoc est, Ecclesiæ. Iob. 30. b. thre. 4. d. Hose. 7. b. Mich. 7. a. Gre. 20. mor. 22.

Insidias posuerunt viri pacis super Esau, quum principes Iudęorum potentia sua deceperunt populum, ne crederent in Christum. Abdi. c. Rup. s. Abdi.

Adulter. Insidiatur ad ostium amici sui, qui cum eius vxore adulterare cupit. Iob. 31. a.

Fraudulentus suspiciosus. Insidię, quas suspicatur impius, cum pax sit, sunt, quia qui semper dolosè agit, simpliciter erga se agi non existimat. Iob. 15. c. Gre. 20. mor. 9. Gre. 12. mor. 19.

Insignis, uide Inclytus.

Insilire.

INsilire est saltu ingredi: vel super aliquid salire.

Repente docens spiritus sanctus. Insiliens spiritus domini in Saulem designat spiritum sanctum repente docentem prędicatores omnē veritatē: vel virtutes inspirantē. 1. reg. 10. b. 11. b. Ioan. 16. c. acto. 2. a. Gre. s. 1. reg. 10. 11.

Insipiens, uide Stultus.

Insistere, Instare.

INsistere est in re aliqua consistere, vel rei cuipiam operam dare, & vrgere : quod etiam instare dicitur.

Instanter pdicare. Instantes quotidie operi tabernaculi, sunt prędicatores instituentes ecclesiam. Exo. 36. a. Idem sunt insistentes trecenti viri buccinis concrepandis. Iudi. 7. f. Lyra. s. Exo. 36.

Trahentes ad prauā consuetudinem. Instantes pręfecti operum Hebręis, vt lateres conficerent, designant ducentes alios ad praui operis consuetudinem. Exo. 5. b. Glo. inte. s. Exo. 5

Insolescere, uide Superbia. *Insons, quære Innocens.*

Inspirare, Insufflare.

Amb.epist.42. INspirare est afflare, & perflare.

Inspiratio, aut insuflatio Dei in hominem de limo formatum, designare potest collationem spiritualium sensuum. Inspirauit autem in faciem, vbi sunt sensus corporis, vt muniret hominem aduersus corporis voluptates. gen.2.b. Et hæc inspiratio omnipotentis dicit dare intelligentiã. Iob.32.b. Sapi.15.c. Eccl'1.4.b. Eze.37.c. Ioan.20.e. 2. Tim.3.d. 2. Petr.1.d. Collatio spiritualium sensuum.

Inspirauit Deus in faciem Christi, cum factus est homo, operante spiritu sancto: qui & infusus est ei. Incarnatio.

Glo.ordi.s.ps.17. Datur etiam inspiratio spiritus iræ Dei, quæ vehementiam punitionis indicare videtur. ps.17. Vel comminationem pœnæ. Punitio Dei. Comminatio.

Instabilis, uide Firmus.

Instaurare, Restaurare.

Gre.9.mor.43. INstaurare est aliquid ad pristinam similitudinem reficere, & redintegrare, ac supplere.

Instaurat Deus testes suos contra nos. Iob.10.c. quando electorum vitam prauitati nostræ contrariam, ad arguendos nos instruendosq; multiplicat: quia bona, quæ facere ipsi negligimus, hæc ad correctionem nostram fieri ab alijs demonstrat: vt qui præceptis non accendimur, saltem exemplis excitemur. Multiplicatio electorum.

Hie.s.Isa.61. Instaurant ciuitates desertas, quum apostoli & prædicatores conuertunt gentes, & ad fidem reducunt. Isa.61 b. 2. par.32.a. Eze.36.c. Amos.9.d. Conuersio gentium.

Gre.19.mor.28. Instauratur arcus in manu, dum quicquid in sacro eloquio studendo cognoscitur, viuendo completur. Iob.29.d. Operari quod' nouimus.

Glo.ordi.s.4.reg.12 Instaurare numerum militum est in ecclesia lapsos renouare, & ad integritatem reducere. 3. reg.20.d. Ad idem refertur instaurare sarta tecta domus domini: & altare domini. 4. reg.12.a. 2. par.33.c.34.b. Et restaurauit Deus omnia in Christo. Ephe.1.b. Renouare lapsos.

Hie.s.Iere.19. Non instaurari laguncula contritam, est Iudæos destructa Hierusalem, perpetuo dissipatos manere. Iere.19.c. Non restitui Iudæi.

Instita.

INstita est tenuis fasciola, qua honestæ vtebantur matronæ, quæ stolæ imam partem ambiebat.

Aug.83.q.65. Institæ, quibus ligatus erat Lazarus, designant inclinationes & concupiscentias, quæ quandiu in hac vita sumus, non sinunt nos libere viam Dei ambulare. Ioan.11.f. Concupiscentiæ

Institor, uide Negociator.

Instituere, Designare.

INstituere est proponere, constituere, decernere, ac ordinare, quod etiam designare aliquando dicitur: quanq; designare etiam est denotare, quasiq; per signa demonstrare.

Glo.ordi.s.Luc.10. Designans Iesus septuaginta duos discipulos ad prædicandum, significauit ordinationẽ presbyterorum post episcopos. Luc.10.a. Institutio presbyterorum.

Instruere, Instrumentum.

INstruere est ordinare, apparare, & componere, aut etiam docere. Instrumentum autem ab instruendo dictum id significat, quo quis ad operandum vtitur.

Gre.23.mor.21. Instruit Deus disciplina, cum per castigationem meliores reddit flagellatos, interius eos illustrans. Iob.33.c. Et instruens Iacob filios suos. gen.49.d. designat Christum instituentem apostolos. Castigando erudiens Deus

Instruens dispensator domus Ioseph conuiuium fratribus Ioseph. genes.43.d. designare potest prædicatorem pręparantem doctrinam fidelibus proponendam. Præparans prædicator doctrinam.

Gre.s.1.reg.4. Instruentes aciem Philistijm contra Israel, sunt dęmones, aut hæretici erroris fraudes fidelibus proponentes. 1. reg.4.a. Idem dicendum de Gog. Eze.38.b. Dæmones & hæretici insidiantes

Instrumenta tabernaculi testimonij, dici possunt libri sacræ scripturæ, & præcepta. Exod.38.c. Libri sacræ scripturæ.

Instrumentum multiplex Tyri, designare potest ingentem apparatum diuitum huius seculi. Eze.27.f. Apparatus diuitum

Insula.

INsula dicitur terra vndiq; aquis circumclusa, & pręcipue maris, quæ vndiq; vndis maris vento agitati percutitur.

Insulæ

Ecclesiæ. Animæ. — Insulę maris designant ecclesias in hoc mundo: quæ tribulationum vndis vndiquaq; cõtunduntur: Præcipue autem ecclesias ex gentibus, aut gentiles ipsos. Et insulæ multæ sunt ecclesię multę. ps.71.96. Isa.24.c.41.a.d.42.a.b.c.49.a.51.b.60.b.66.f. Eze.26.c. Soph.2.b. apo. 6.d.16.d. Possunt etiam animas designare. — Hie.s.Isa.24.42.60. Chry.s.ps.96. Euch.for.spiritu.4. Aug.s.psal.96. & s. apoc.ho.6.

Cor forte. Viuentes in hoc mũdo. — Insula significare potest cor subiectorum prælato, habens fortitudinem: quod adhuc tẽtamentis impetitur, nec tamen mouetur: quia fundatum est supra firmam petram: & demũ viuentes in hoc mundo insulę nomine designantur. ps.96. — Hie. Aglasiæ.

Ciuitates Iudææ — Insulæ, quibus vicem reddit Deus, sunt ciuitates Iudææ, quas Deus destruxit. Isa.59.d. apoc.6.d. — Hie.s.Isa.59.

Gentiles. — Insulæ procul sunt gentes longe à veritate existentes. Iere.31.b. Et sunt quasi puluis exiguus cõparatę Deo. Isa.40.d. Et has insulas fecit sibi tributarias rex Assuerus, hoc est, Chrs adducens eos ad fidem. Vel e diuerso diabolus faciens eos sibi sacrificare. Esther.10.a. Eze. 27.a.39.b. — Hie.s.Iere.31.

Ecclæ hęreticorum — Insulæ Italiæ, aut Cettijm dici possunt ecclesiæ hæreticorum. Eze.27.a. — Hie.s.Eze.27.

Terra — Insula aliquando dicitur ipsa terra. Isa.20.b. Et Tyrus dicitur insula, quia peninsula. Isa. 23.a. quanquam tunc secundum historicos erat insula, sed per Alexandrum magnum coniuncta est continenti, & facta peninsula. — Hie.s.Isa.20.23.

Insultare, uide Illudere.

Integer, Syncerus.

INtegrum dicitur quod perfectum est, & à quo nihil est imminutum, vt integrũ corpus, cui nihil deest: & integer homo dicitur innocens, candidus, nulloq; vitio corruptus. Integritas etiam refertur ad purissimam castitatem: & integritas ætatis est, quæ in ipso iuuentutis flore consistit. Syncerum etiam dicitur, quod rei alterius mistionis expers est, & summe ab omni contrario depurgatum. Ita syncerum est, quod ad vnam totum pietatem intentum directumq; est. 1.cor.2.d. Philip.1.b. — Basi.regu breu.264

Aetas Christi. — Integra ętas vaccę adumbrat plenitudinem ætatis Christi, in qua oblatus est pro nobis. Num.19.a. — Aug.q.in nu.23.

Reducens Deus ad fidem. — In integrum restituit dominus gentes subuersas. Iob.12.d. quia quas in infidelitatis casu reliquerat, quandoq; ad fidei statum, reduxit: & quia suscitabit mortuos. — Gre.11.mor.13.

Perfecta castitas. — Integrum agnum offert. 1.reg.7.c. qui fidei catholicę soliditatem habet: & perfectam mẽtis & corporis castitatem: seruans illud. Matth.5.d. Audistis quia dictum est antiquis, non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Denique qui est de prudentibus virginibus. — Gre.s.1.reg.7.

Perfectio potentiarum. — Integer spiritus, anima & corpus est, vt bonæ vitæ studeamus, animam habentes mundam, & corpus sine quærela. 1.thessalonis.5.d. Vel integrum corpus est, quod coniunctum est capiti Christo. Integra anima, quę dicere potest: Benedic anima mea domino, qui sanat omnes infirmitates tuas: Integer spiritus est, quando non erramus in spiritualibus: sed viuimus in spiritu, & afferimus fructus spiritus: vel literæ scripturæ addimus intelligentiam spiritualem. — Hie.epis.Igno.vult.

Referri culpam in prælatum. — Integrum cadauer bouis occisi datum domino bouis occidentis, designat totam culpã in dominum aut prelatum non custodientem subditos reijciendam. Exo.21.d. — Glo.int.s.Exo.21.

Litera legis. — Integra in virgis Iacob, quæ remanserunt viridia. genes.30.f. literam legis designant sine sensu mystico. — Glo.ordi.s.gen.30.

Sanus sensus. — Integra reddenda, quę per fraudem sublata sunt. Leuiti.6.a. reddendus sanus sensus scripturę. — Glo.ordi.s.Leui.6.

Prædestinati. — Integro numero reuersus exercitus Israel ad Iosue. Iosu.10.d. est eorum, qui scripti sunt in libro vitæ. — Glo.inte.s.Iosu.10.

Integrum deglutire volunt mali iustum. pro.1.b. ne videlicet vlla eius extet memoria.

Intelligere, Intelligentia, Intellectus.

INtelligere est intellectu aliquid percipere: Intellectus autem est vis animę intellectiua, quæ & mens dicitur, & ratio. Intelligentia vero est ipsa intellectiua cognitio: & vtrunq; sumitur pro dono spiritussancti.

Cognitio Dei. — Intelligit Deus opera hominum, hoc est, cognoscit cogitationes cordis. ps.32. Et intelligentiam dicitur Deus habere, quia cognoscit omnia nostra. Iob.12.c. Et dicitur intellexisse de lõge cogitationes Chri. ps.138. quia quę ad ipsum spectabãt, longe ante ꝓphetari fecit. — Basi.s.ps.32. Gre.11.mor.4. Hila.s.ps.138

Intelligentia Chri. — Intelligens seruus Dei, dicitur Christus secundum humanam naturam. Isa.52.d. — Hie.s.Isa.52.

Viuens secundum rationem. — Intelligens, qui possidet gubernacula est, qui secundum mentem & rationem viuit: & partibus inferioribus imperat. pro.1.a. Intelligens est etiam, qui requirit Deum. psalm.52. — Basi.s.pro.

H.la.s.ps.118. Et intelligens super docentes est fidelis in ecclesia intelligens super scribas Iudæorũ & hereticos.ps.118.Intelligere auditum est percipere verba Dei.Isa.28.c.Intelligere autem fundamenta terrę,est cognoscere terram fundatam esse à Deo.Isa.40.a.

Glo.ordi.s. Exo. 35. Intelligentia Beseleel ad constructionem tabernaculi, designare potest intelligentiam prædicatorum.Exo.35.d.36.a.Eandem designat intelligentia galli.Iob.38.d.Pertinet autem ad donum spiritussancti. Intelligentia prædicatorum. Donũ spiritussan.

Ori.s.Rom.11. Intelligentia,quam ignorant pastores,est sensus spiritualis legis veteris, ignotus scribis, & principibus sacerdotum.Isa.56.d.Iob.12.c.28.b.d.32.b.38.a.d.39.c.Et intelligere,quæ apponuntur ad manducandum,est examinare rectos scripturæ sensus.pro.23.a. Sensus spũalis.

Arn & Aug.s.ps.40 Amb. de Nabuth.8 Intelligit super egenum & pauperem,qui curam habet de ijs,quæ ad Christum pertinẽt: & qui bene facit Christo in paupere,cui compatitur,& aduertit eum eiusdem esse consortem naturæ.ps.40. Curam habens Chri in paupere.

Intelligunt in nouissimis diebus consilium Dei,qui castigati à Deo cognoscunt quanta misericordia & bonitate,eis prius minabatur.Iere.23.e.30.d. Castigati à Deo resipiscentes

Gre.s.1.reg.3. Intelligens Eli,quòd dominus vocaret Samuelem.1.reg.3.b.designauit vocationem gentium intellectam & prophetatam fuisse à patribus:iuxta illud Amos.3.b. Non faciet dominus verbum,quod non reuelauerit seruis suis prophetis. Vocatio gentium prophetata.

Gre.11.mor.14. Intelligit singula,quæ oculus vidit,& auris audiuit, qui non solum sicut Pharao & Baltasar videt futura sed sicut propheta:vt intellexerunt Ioseph, & Daniel. Et sic dicit Iob se intellexisse.Iob.13.a. Cognitio prophetica

Aug.s.ps.54. Cum dicitur in titulis psalmorum:intellectus ipsi Dauid:admonetur ecclesia, quę corpus est Dauid,hoc est,Christi, vt intelligat:& quòd ad ipsam pertineat cura intelligendi, quæ dicenda sunt. Cura intelligendi pertinet ad ecclesiã.

Ricar.de.s. victo.de secur.conscien. 18. Intelligit à mandatis Dei,qui ex eo quod agit,ad maiorem intelligentiam proficit.psal. 118.Et in intellectibus manuum suarum deducit,qui ad viam veritatis, quam per operum experientiam didicit,certis profectuum gradibus dirigit.ps.77. Proficere in intelligentia operando

Hie.s.Isa.1. Gre.9.mor.2. Non intelligens homo,est non cognoscens dignitatem suam,nec diuina mysteria.ps.48 Isa.1.a.Et non intelligit Deum si abierit;quia semel ab internis gaudijs expulsus, clausas cõtra se ianuas secreti spiritualis aspicit.Iob.9.b. Non cognoscens homo dignitaté suam.

Gre.12.mor.13. Non intelligit quis siue nobiles fuerint,siue ignobiles filij eius:quia opera sua subtili examine discutiens,vtrum approbentur à Deo,an reprobentur ignorat.Iob.14.d. Ignorans vim suorũ operum

Hie.s.Iob.39. Intelligentia,qua priuauit Deus struthionem,intelligi potest sapientia huius mũdi, quã non dedit Deus ecclesiæ.Iob.39.c. Sapiẽtia hui⁹ mũdi.

Arn.&Hila.s.ps.57. Intelligentes spinę rhãnum,aut crescentes in rhamnum, designant iniquitatem induratam.Vel priusquam rhamnus producat spinas,hoc est,ante corporis resurrectionem.ps.57. Iniquitas indurata.

Intellectus manuũ pro actione,quę fit secundũ intellectũ,aut rationẽ sumitur.ps.77. Actio.

Intendere, uide Tendere, & Attendere.

Intercedere.

INtercedere est idem,quod medium esse:& intercedit,qui pro aliquo maiorem orat, & mediator est.

Intercedentes viri Chet,apud Ephron pro Abraham.gen.23.b.designare possunt prædicatores hortantes gentes,vt susciperent Christum. Prædicatores.

Intercidere, quære Abscindere.

Interesse.

INteresse, est inter alios esse.

Interesse cognitioni Ioseph,est participem esse diuinorum secretorum.gen.45.a. Participatio diuinorum secretorum.

Interficere, Occidere, Interimere, Cædere, Iugulare, Necare, Trucidare, Homicida. Homicidium, Internecio, Nex, Cædes.

INterficere & occidere est animal aliquod vita priuare.Iugulare est,inciso iugulo interficere;necare est suffocando occidere.Trucidare vero est crudeliter interficere.Homicida autem est hominem occidens.

Arno.s.ps.135. Beda.s.gen.4. Hie.s.Isa.27. Interfecit Deus primogenitum Pharaonis,quum destruxit superbiam diaboli. Exo. 4.f. 15.b.Et occidit reges fortes,hoc est,superauit Christus dęmones.psalm.134.135. Sic interfecit exercitum Aegyptiorum. Exod.14.f. Et interficiens Lamech Cain, designat Christum superantem diabolũ:quod à Christo suis vxoribus.i.ecclesijs nunciatur.gene.4.d. Occidet quoq; Destruens Deus superbiam diaboli

Mittens diabolum in infernum. quoq; Deus Leuiathan cum mittet diabolum in infernum. Isa.27.a. Interfecta bestia est victus diabolus. Dani.7.c. Cædere Philisteos, quos dominus exterruit, est per dona gratiæ Dei prodire ad opus in capu, vt demones vincatur. 1.reg.7.c. Interficere primogenitū asini nō redēptū, est propter peccatū carnis nō redēptū per pœnitētiā, mitti in infernū. Exo.13.a. Gre.s.1.reg.7. Rup.2.s.Exo.24.

Puniens Deus obstinatos. Interfecit Deus filios Eli, hoc est, puniuit obstinatos. 1.regum.2.g. Et interficiet Christus impium spiritu oris sui, cum dicet in iudicio. Ite maledicti. Isa.11.a. Et interfecti dicuntur condemnati ad pœnas inferni: & multiplicabuntur in iudicio interfecti à domino. Et dies interfectionis erit dies iudicij. Isa.10.a.22.a.32.b.66.a. Et interficit Deus Iudæos, mittens eos in infernum. Isa.65.c. Huc refertur cædes regum, quam fecit Abraham. gen.14.c. Ezech. 14.d.28.b.32.d. Interfecta terra ab habitatoribus suis erit in iudicio. Isa.24.a. Interficiet etiā Deus gentes, mittens eos in infernum. Isa.34.a. Et interfectio multorum erit dissipatio malorum. Isa.30.f. Et interficit Deus peccatores, aut Iudæos, cum consummatam iram in eos exercet. Iere.15.b. thre.1.g. Eze.28.f. Amos.2.a. Interfecti autem domini dicuntur, non quòd dominus interficiat: sed quòd in interitu pessimorum voluntas & imperium Dei compleātur. Ieremi.25.g. Non interficit autem Deus vsq; ad internetionem, cum non mittit in infernum: sed castigat ad emendationem. Isaiæ.51.e. Cæsa quatuor milia Iudæorum sunt condemnati, qui non crediderunt euangelijs. 1.regum.4.a. Necari coram fratribus est in vltimo iudicio condemnari. gen.31.d. Occidi facientem opus in sabbato, est condemnari peccantem. Exo.35.a. Occidere quoq; dominum bouis cornupetæ, quia non reclusit bouē. Exod. 21.c. est puniri prælatum, non corrigentem peccata subditorum. Gre.s.1.reg.2. Hie.s.Isa.11.22.51.65 &.s.Iere.15.25. Gre.s.1.reg.4.

Punitio hæreticorū. Interfecti filij Aaron à domino designant hæreticos à Deo punitos. Leu.16.a. Interfecti autem in medio idolorum, sunt hæretici inter sua dogmata dissipati. Eze.6.d. Interfici aūt ascendentem in montem iaculis, & non manibus. Exo.19.b. est reuinci hæreticum autoritatibus sacræ scripturæ. Hie.s.Eze.6.

Destructio errorum. Interficit Deus sculptile, cum destruit errores hæreticorum. Nahū.1.d. Et interficit Deus amantissima vteri hęreticorum, cum perdit discipulos & hæreses eorum. Hose.9.d. Interficit etiam Dauid gigantem Goliath proprio ipsius gladio, cum doctor reuincit hæreticum, per testimonia scripturarum, quę ipse affert. 1.reg.17.f. Interfecti omnes masculi vrbis Sichimorū designāt destructas rationes hæreticorū p prædicatores. gē.34.d. Eze.6.a.26.a. Hier.s.Nahum.1.& s.Hose.9.

Interfecti plures hostes Samson in eius morte, quam dum viueret, designant conuersionem infidelium factam mortuo Christo, & perditionem inimicorum, & Iudęorum maiorem, quam si Christus non fuisset mortuus. Iudi.16.g. Rup.s.Iudi.25

Perdere bona opera non recta intentione facta. Interfecti masculi vrbis Sichen per Simeon & Leui filios Iacob. gen.34.d. designant ablata bona opera non recta intentione facta: quod non est faciendum, sed corrigenda intentio: vnde dicuntur occidisse virum, quia abstulerunt vigorem mentis. gen.49.a. Ricar.de.s.victo.de 12.patriar.54.58.

Nemini peccāti parcendum. Occidentes Leuitę vnusquisq; fratrem suum, & amicum, & proximum, designant prelatos, qui nemini peccanti increpando parcere debent. Exo.32.f. Occidentes autem filij Israel tribum Beniamin, sed prius occisi sunt de filijs Israel plurimi: designant, quòd qui vult corrigere proximum, prius debet corrigere seipsum. Iudi.20. Occidit etiam fratrem, qui falso sermoni silentium imponit. Gre.14.mor.15. Philo.de temulent.

Condemnare in se vitia. Occidere bouem & arietem super lapidem, est condemnare in se omnem cornutam elationem per exemplum Christi. 1.reg.14.e. Et interficiens Moses Aegyptium est destruens homo impietatem. Exo.2.b. Et interficere primogenitum asini, est damnare peccatū. Exo. 13.c.34.c. Vel occiditur primogenitū asini, cum mens mutat in melius. Et interfecti omnes habitatores Hai, sunt omnia vitia superata. Iosu.8.f. Et interficere omnes peccatores terræ, est vincere omnia peccata. ps.100. Et interficere primogenita Aegypti, est tollere initia vitiorum. Exo.12.d. Gre.s.1.reg.14. Gre.Nysse.de vita Moseos. Ori.s.Iosu.ho.8. Arno.s.ps.100.

Mortificatio carnis. Pœnitentia. Interficere dicitur Deus omnem carnem. gen.6.e. quum videlicet facit mortificari carnem, & viuere spiritum. deut.32.f. ps.77.138. Rom.6.a. Et occidit vnusquisq; fratrem suum, cum quis proprium corpus rationi subijcit. Exo.32.f. Et interficere Amalecitas, & reliqua de Amalec, est auferre peccata per pœnitentiam. 1.reg.15.a. Et interficiens Moses Aegyptiū est abdicans se à luxu & mundanis honoribus, &c. Exo.2.b. Idem est de occidente Iephte filiam suam. Iudi.11.g. Eze.26.a.29.b. Philo.de profugis. Gre.s.1.reg.15. Chry.de Iephte. Ori.s.Leu.ho.3.&.s Ro.6.&.s.nu.ho.26 Basi.quod De⁹ non est causa mali, Ambro.ser.27.& de Elia 22.& epist.56.& 2.de Cain.4.

Conuersio gentiliū. Interfectiones magnę Philistinorum, designant conuersionem multorum gentilium. 1.reg.5.c. Et interficiens armiger Ionathę multos, est conuertens multos infideles. 1.reg.14.b. Isa.13.c. Et interfectionis dies est conuersio, quę fit per castigationem. Ierem.12.a. Et interfectio multorum est, quum multi resipiscunt à peccato. Isa.30.f. Cędi autem peccatoribus est à turpi vita separari. Vehementer autem siue nimis cędi, est temporalis vitę illecebras perfectè deserere, & futurę gaudijs inhiare: vnde cędes magna nimis facta dicitur. 1. regū. 14.d. Cęsa quoq; quatuor milia Iudęorum, sunt conuersi ab infidelitate, per fidem quatuor euāgeliorum. 1.reg.4.a. Gre.s.1.reg.5. Hie.s.Isa.13.&.s.Iere.12 Gre.s.1.reg.4.14

Hie.f.Isa.14. Gre.f.1.reg.15.

Interficere filios malorum patrum est delere prauas cogitationes, quas diabolus suggerit. Et interficit Deus reliquias Philistęę, cum tollit prauas cogitationes. Isa.14.e.g. Et interficiuntur & cæduntur Amalecitæ, cum oblectamenta libidinis, virtute supernæ intentionis depelluntur à corde, & contritione spiritus reciduntur à corpore. 1. reg.15.a. Et hoc est interficere domino. Mich.4.d. Eccl'tæ.3.a. Eze.28.f. Amos.9.a. Sopho.2.c.3.d. — Delere prauas cogitationes

Hie.f.Hose.6.

Non interficit Deus gentem ignorantem & iustam: quia non perpetuo perdit bonos, quamuis hic eos castiget. gen.20.a. Non interfecit vsq; ad internetionem, cum castigat ad emendationem. Isa.51.e. Occidere autem volens dominus Mosen in itinere. Exo.4.f. Videtur comminari ad emendationem in hac vita. Et occidere dicitur Deus verbis oris sui, quia prius castigat terrore, quam pœnam infligat. Hose.6.c. — Non perdit Deus bonos, licet castiget

Glo.inte.f.Exo.16.

Occidi multitudinem fame aut siti, est perire ob defectum verbi Dei, & consolationis spiritualium. Exo.16.a.17.a. thre.4.b. Hose.2.a. — Perire defectu verbi Dei.

Ori.f.Mat.ho.10 Hila.f.Mat.ca.6 22.

Occidens dispensator Ioseph victimas ad eius fratres inuitando. gen.43.d. designat præparationem solidorum ciborum, ex mysterijs legis. Idem designare possunt occisi tauri & altilia. Matth.22.a. Possunt etiam designare cędem apostolorum propter Christum. — Præparatio solidi cibi mysteriorum.

Amb.f.Luc.15. Hie.epif. Beatitudi. Rup.8.f.apoc.

Occidi vitulum saginatum est Christum offerri pro redemptione mundi. Luc.15.c. Idem est cædere hostiam pro peccato. Leui.6.d. Sic autem interfecit Christus inimicitias in semetipso, quia pro omnibus mortuus est, vt nos Deo reconciliaret. Ephes.2.d. Ipse est agnus occisus. apoc.13.b. Vbi quum legitur: Quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ agni qui occisus est ab origine mundi: illud ab origine mundi referri debet ad scripta, vt dicat non sunt scripta ab origine mundi. — Oblatio Christi.

Occidit Deus omne quod pulcrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion. threno.2.b. cum aufert scientiam & virtutes ab anima peccatrice. — Auferens Deus bona ab anima peccatrice.

Hie.f.Isa.26. Ori.f.Mat.ho.19.

Interfecti Dei dici possunt martyres, pro Dei gloria occisi. Isa.26.d. Et cędentes agricolæ seruos patris familias, sunt sacerdotes & scribæ Iudæorum occidentes prophetas. Matt.21.d.22.a. Et occidit Herodes pueros, hoc est, Iudæi martyres. Matthę.2.c. Occidere quoq; Isaac propter pulchritudinem Rebeccæ, est eosdem velle delere nomen Christianum propter confessionem fidei. gen.26.b. — Martyres

Hie.f.Matt.21. & ad Damas.q.3. Ori.f.Mat. ho.19. Hilari.f.ps. 58. &.f. Mat.cano.1.

Occiderunt agricolę filium patris familias extra vineam, hoc est, principes Iudæorum Christum extra Hierusalem: vt suscipientibus eum gentibus vinea locaretur. Matth.21.d. Et interficiens Cain Abel designat Iudæos interficientes Christum. gen.4.b. Interficere Abraham propter vxorem, quod timebat Abraham, typus erat odij Iudæorũ in Christũ ꝑpter ecclesiã. gen.20.a. Et occidere volens Esau Iacob, designat Iudęos persequentes Christũ aut Christianos. gen.27.g. Idem designant volentes fratres Ioseph ipsum occidere. gen.37.d. Et occidentes Simeon & Leui virum, sunt Iudæi occidentes Christum, aut rationem perimentes. gen.49.a. Occidere volens Saul Dauid, hoc est, Iudęi Christum. ps.58. in titulo. — Occisio Christi per Iudæos.

Hie.f.Isa.14. 26. & f.Eze.13. Ori.f.ps.36. ho.3. & f.Leui.ho.3. Aug.f.ps.9. Basi. & Hila. f.ps.61 Arno.f.ps.58.93. Amb.f.ps.118.ser.11.

Interfecti Dei dicuntur, qui erant boni, & per scandalum aliorum peccauerunt. Isa.26.d Et interficiũt animas, quæ non moriuntur, qui falsis terroribus frangunt animos seruientiũ Deo. Eze.13.d. Et trucidant rectos corde, qui scandalizant simplices bonos, ita vt in peccatũ incidant. ps.36. Sic interficit innocentem, qui ex innocente facit nocentem. ps. 9. Demũ occidunt, qui faciunt peccare. Et hac ratione non occident in monte sancto Dei: quia nemo faciet alium peccare in fœlicitate. Exo.20.b.21.c. ps.58.61. Isa.14.e.65.d. Et occidit virũ, qui peccare facit fortem in virtutibus: occidit vero adolescentulum, qui peccare facit incipientem bene operari. gen.4.d. Et occidere bouem vel ouem, est simplices peruertere. Exod.22.b. Et occisum à bestia est peccator à diabolo, aut hæresiarcha in peccatum aut errorem inductus. Leui.5.a. Et occidere volens Pharao Mosen, est diabolus, aut hæresiarcha volens occidere Christum in se vel membris suis. Exo.2.c. Interficit viduam & aduenam, qui alicuius perdit animam. ps.93. Interfecti quoq; dicuntur peccatores. Iere.4.g. Zach.11.a. Interficit virum stultum iracundia, & paruulum inuidia. Iob.5.a. quia ira irrationabiliter eius menti dominatur: nam ira per zelum sapientes non interficit, sed turbat: quia sub ratione restringitur: stultos vero per vitium trucidat: Paruulus autẽ est, qui inuidia occiditur: quia nisi ipse inferior existeret, de bono alterius non doleret. — Peccare. Facere peccare scandalo vel suggestiõe

Gre.5.mor.33.

Ori.f.Exo.ho.2. Beda.f.Exo.1. Hie.f.Isa.14. Ori.f.Nu.ho.19. Hier.f. Hose.9. & f. Isa.1. & f.Eze.13. Gre.15.mor.7.

Interficientes Aegyptij masculos Hebręorum, designant dęmones occidentes in mente sensus rationales & virtutes. Exod.1. d.5. d. Et interficit lucifer populum suum, quum facit malos peccando in infernum detrudi. Isaiæ.14. e. Interfector quoque & homicida dicitur diabolus, cuius inuidia mors intrauit in mundum. Isaiæ.54. d. Et ipse est interfector filiorum Ephraim. Hose.9.a. Et homicidę dicuntur dęmones & Iudæi. Isaiæ.1.f. Matthę.21.a. Et cædens Amalec extremos agminis Israel, est diabolus vincens infirmos in fide. deuteronomi.25.d. Occidentes Rechab & Banaa Isboseth, sunt dæmones occidentes mentem per peccatum. 2. regum. 4. b. Sic Ismael filius Nathaniæ occidit octoginta — Dæmones perdẽtes virtutes animæ.

viros

octoginta viros. Iere. 41. a. Occidit lingua viperę illum, quem diabolus prius in mente vene no tingit vt postmodum violenta tentatione interimat. Iob. 20. c. 21. c. 24. c. thre. 2. g. Eze. 11. b. 26. c. 35. b. 37. c. Abdi. c. Nahũ 2. d. 3. a. Haba. 1. d. Interficiunt in via dæmones vel hæretici, hoc est, in hac vita. Hose. 6. d. Et mactans fur est diabolus, aut hæreticus. Ioan. 10. b. Occidens rex Babylonis filios Sedechię in oculis eius. Iere. 39. b. est diabolus rex cõfusionis, qui ſępe sic bona opera interficit: vt hæc se amittere ipse, qui captus est, dolens cernat. Nam bona plęrunq; gignit animus, & tamen carnis suæ delectationibus victus, bona quę genuit, amans perdit: & quę patitur damna considerat, nec tamen virtutis brachium contra regem Babylonis leuat.

Hie. s. Iob. 24. — Cyril. 7. s. Ioan. 4. — Gre. 7. mor. 16.

Adulantes diuitib⁹. — Occidunt pastores quod crassum vident, cum adulantur diuitibus, nec eorum reprehendunt vitia. Eze. 34. a. — Hie. s. Eze. 34.

Arripiens indignus dignitatem. — Homicida consurgens mane ad occidendum egenum, est prauus in hoc mundo dignitatem transitoriæ potestatis arripiens: qui tanto se acrius ad peragenda mala dilatat, quanto per charitatis viscera nullum amat. Quoties enim cogitationibus contra bonos sæuit, toties innocentium vitam interimit. Iob. 24. c. — Gre. 16. mor. 27.

Non occisi Iudæi, vt sint testes scripturæ. — Non occidit Deus Iudæos, sed dispersit. ps. 58. Vt videlicet sint testes scripturæ diuinæ, quam Christiani allegant. In eodem typo noluit occidi Cain. gen. 4. b. Sic Dauid non occidit Saulem in spelunca. 1. reg. 24. a. Non occidit etiam Deus eos, quos non sinit labi in peccatum, & legis eius obliuisci. — Aug. epis. 59. & s. ps. 58.

Perseuerans malitia in terra. — Non interfectus Cain, sed durans in terra, designat perseuerantem malitiam in terra, & non ablatam esse iniquitatem à seculo. gen. 4. c. — Philo. q̃ deteri. potio. insidietur. Amb. de fug. secu. 7

Abijcere doctrinas humanas. — Interfici sapientes Babylonis. Dani. 2. b. est abijcere doctrinas humanas, tanquam humanæ saluti minime necessarias. — Ricar. de. s. victo. de somni. Nabuch. 7.

Excõmunicare simplices. — Occidit bouem vel ouem prælatus, qui simplices extra rationem excommunicat. Exo. 23. b. Et occidunt mali pastores oues crassas, cum scandalizant fortiores. Eze. 24. a. Occidit amicum scindendo ligna, qui corripiens incautè, ipsum illata contumelia à spiritu dilectionis separat. Correpti namq; mens mox ad odium proruit, si hanc immoderata increpatio plusquam debuit, addicit. deut. 19. b. — Aug. de pasto. 4. Gre. 10. mor. 9.

Incauta correctio.

Hæretici contẽnentes simplices doctores. — Occidentes agricolæ aut vocati ad nuptias seruos patris familias, sunt Iudæi, aut hæretici contemnentes simpliciores doctores, & ad taciturnitatem pertrahentes. Matth. 21. d. 22. a. Occidere etiam prophetas est abijcere sensum spiritalem scripturę prophetarum, velut eorum animam: & solum literalem ceu corpus curare. Matth. 23. d. Et occidere volens Ioãnem Herodes. Matth. 14. a. designat eum, qui separare nititur prophetiam à populo: vel qui tollit legem per infidelitatem. — Ori. s. Matth. ho. 20. 25. 26 & cap. 14. Hila. s. Mat. can. 14.

Contẽnentes sensũ spiritualẽ.

Prophanare tẽplũ Dei. — Occiditur Zacharias inter templum & altare. Matth. 23. d. quum & templum Dei à lasciuis corrumpitur: & altare ipsius per negligentiam orationum sordidarum coinquinatur, quando etiam oratio alicuius fit illi in peccatum. — Ori. s. Mat. ho. 26.

Corporalia nocẽtia animę. Perire contẽptores legis. — Occidens litera designat res corporales, quæ perdunt animam, si eis adhęreat, & nõ eas ad Deum, vt ad spiritum referat. 2. Cor. 3. b. Occidit etiam litera, quia data est, vt contemnẽtes legem iure occidi debeant. — Ori. 1. periar. Amb. s. 2. cor. 3.

Sponte consentientes hæreticis. — Interfecti non gladio sunt sponte consentientes hæreticis. Isa. 22. a. Et occidit, qui verã de Deo tollit orationem, vt falsam constituat. — Hie. s. Isa. 22.

Vacare voluptatib⁹. — Occidere vitulos & iugulare arietes, est voluptatibus vacare. Isa. 22. d. — Cle. Alex. 6. stroma.

Mors redemptoris. — Vt occidat semel Deus, quem flagellat, petit Iob: optans vel simplicem mortem redemptoris, qua redimamur: vel solam mortẽ corporis, remanente aĩa viua per gratiã. Iob. 9. c. — Glo. inte. s. Isa. 22. Gre. 9. mor. 20.

Simulatio hæreticorum. — Quasi occisum est caput bestiæ. apoc. 13. a. cum hęretici simulantes angelum lucis, confitentur mortem & resurrectionem Christi: vel cum reuicti à catholicis adhuc perseuerant in errore. — Aug. s. apoc. ho. 10.

Interire, uide Mori.

Intermittere, Intermißio, Interrumpere.

INtermittere est ad tempus omittere vel cessare: quod etiam est interrumpere: quanquã hoc posterius significat inter partes rumpere.

Percussio Christi in passione. — Interrupit Deus petram, quum percussus est Christus in passione. ps. 77. — Hie s. ps. 77.

Destructio hæreticæ doctrinæ. — Interruptio muri est destructio doctrinę hæreticæ. Isa. 30. c. — Hie. s. Isa. 30.

Deficiẽtes in ecclĩa. — Interrupta in muro Hierusalem, significare possunt deficientes in ecclesia. 4. regũ. 14. d. 25. a. Nehe. 4. b. 6. a. — Glo. ord. s. 4. reg. 25

Faciens cessare tentationes. — Interrumpit Deus mare, cum cessare facit tentationes. ps. 77.

Internecio, quære Interficere.

Interpellare.

INterpellare, est loquentem vel aliquid agentem interrumpere: & aliquando rogare.

Aug.epist.105. Interpellare dicit spūs pro nobis: quia interpellare & orare nos facit. Rom.8.e. Facies nos spiritus orare.

Interpellare iudices. deut.25.a.4.reg.8.a. potest esse confugere ad sanctos. Cōfugere ad sanctos.

Interponere.

INterponere est interserere, aut inter alia ponere.

Hie.s.Eze.22. Interponit maceriem inter Deum & populum, qui instar Mosis & Aaron & Samuelis igni & incendio iræ Dei se opponit. Eze.22.g.

Glo.ordi.s.2.par.3. Inrerposita malogranata catenulis.2.par.3.d. sunt exempla sanctorum prædicationi inserta. Exēpla sanctorum.

Interpretari, Interpres.

INterpretari dicitur, qui exponit vel explicat aliquid. Interpres autem est, qui in aliqua re agenda medius est, & veluti conciliator: & qui aliquid declarat, aut in aliam traducit linguam.

Interpres inter Ioseph & fratres eius, designat humanitatem Christi, quæ media est inter Deum & homines. gen.42.e. Humanitas Christi.

Glo.inte.s.gen.40. Interpretatio somniorum typus esse potest reuelationis secretorum legis. gen. 40.a.41. b.Iudi.7.d. Reuelatio secretorum legis.

Hie.s.Isa.43. Interpretes Israel, qui præuaricati sunt in Deum, sunt Moses & Aaron, qui medij erant inter Deum & populum. Isa.43.d. Sūt etiam interpretes prophetæ, & sacerdotes, per Mosen & Aaron designati. Prophetæ & sacerdotes.

Interrasilis.

INterrasile est idem, quod interrasum, hoc est, per interualla rasum.

Glo.inte.s. Exo. 25. Interrasilis corona mensæ tabernaculi fœderis, designare potest diuersam meritorum qualitatem. Exo.25.c.37.b. Idem significare potest interrasile opus basium sub luteribus.3. reg.7.d. Diuersa meritorum qualitas.

Interrogare.

INterrogare est quærere ab aliquo, ac percontari.

Aug.83.q.65. Interrogatio Dei ad Adam, & ad Cain, & ad cæteros, potius designat redargutionē, quā ignorantiā, quę in Deum nō cadit. gen.3.b.4.b. Interrogans aūt Adā vbi esset, designat se nō nosse peccatores, nec eorū approbare opera. Hoc ipsum designauit Chrs cum dixit de Lazaro: Vbi posuistis eum? Ioan.11 e. Interrogare etiā dicit Deus examinādo. ps.138. non vt ipse sciat: sed vt ipse interrogatus à se vel ab alijs cognoscatur. Et repente Deus interrogat, cum nos ad districtionem sui examinis inopinatos vocat. Vel certe interrogat, quum duris nos persecutionibus pulsat, vt quum mens nostra magna de se in tranquillitate æstimat, semetipsam veraciter qualis sit, in perturbatione deprehendat. Iob.9.b. Tribus autem modis nos conditor noster interrogare consueuit: cum aut flagelli districtione nos percutit: & quanta nobis insit vel desit patientia ostendit: sic potest capi. Iob.38.a.40.a. Aut quædam, quæ nolumus, præcipit, & nostram nobis obedientiam, vel inobedientiam patefacit. vt de Abraham. gen.22.a. Aut aliqua nobis occulta aperit, & aliqua abscondit: & nobis mēsura nostræ humilitatis innotescit: vt quum Paulus dixit Philip.3. c. Ego non me arbitror comprehendisse. Et palpebræ Dei interrogant filios hominum, quum probant bonos, qui nec fatigantur obscuritate scripturarum, sed exercentur; nec inflantur cognitione & scientia earum, sed humiliantur. ps.10. Redarguens Deus. Examinans. Castigans.

Gre.9.mor.11.&.28 mor.8. Ber.in sententijs. Aug.s.ps.10.

Hiero s.Iere.6.&.s. Isa.45.65. Interrogare os domini est videre, quid dominus pręcipiat. Isa. 30. a. Interrogant autem de semitis antiquis, qui considerant doctrinam legis & prophetarum. Iere.6.d. Interrogantes autem Deum aut Christum, erant Iudęi prophetias habentes de Christo: Non interrogantes vero erant gentiles, qui non habebant prophetas. Isa.65.a. Interrogare Deum super filijs, est curiose scrutari iudicia Dei. Isa.45.b. Hominem quoq; interrogare Deum propriè est in conspectu eius se nescientem & ignarum cognoscere. Iob.42.a. Considerare præcepta, & doctrinā legis.

Gre.35.mor.2.

Gre.8.mor.26.&.15 mor.27. Interrogare generationem pristinam, est recognoscere quomodo tempus vitæ præsentis sicut vmbra transeat: quia si ea quę erant, & iam transacta sunt, ad memoriam reducimus patenter cognoscimus, quàm celeriter hoc quoq; fugiat, quod tenemus. Idem erit interrogare quemlibet de viatoribus. Iob.8.b.21.d. Considerare transitum vitæ pśentis.

Hie.epis. Beatitudi. Interrogans frater maior de festo, quod fiebat in domo patris sui propter aduentum fratris iunioris. Luc.15.f. designat Iudæos hactenus interrogantes, quare Deus lętatur de conuersione gentium. Iudæi mirantes conuersionē gentium.

Ori.s Mat.ho.22. Interrogare virum, an velit accipere vxorem fratris sui. deut.25.b. est examinare dogmata, an concordent cum veritate Christi. Examinare dogmata.

Gre.11.mor.2. Interrogare iumenta & volatilia &c. Iob.12.b. est per creaturas cognoscere creatorem. Cognoscere Deum per creaturas.

vel cognoscere quomodo omnes, tam boni q; mali, de potestate Dei concorditer sentire & fateri coguntur: quāuis sub ea non concorditer viuant.

Obstinatio. Diuinatio. Interrogant Aegyptij simulacra & diuinos, cum infideles non possunt errores infidelitatis suæ defendere: sed manent obstinati. Isa. 19. a. Et interrogant lignum, aut in ligno, qui exercent diuinationem per ligna, aut virgas. Hose. 4. c. Hie. s. Hose. 4.

Falsa testimonia. Interrogabant testes iniqui Christum, quę ignorabat: quia interrogabant falsa: & imponebant illi crimina, quę non commiserat. ps. 34. Aug. s. ps. 34.

Irridēt dęmones lapsos in peccatum. Interrogant verba cantionum dęmones eos, qui erāt in captiuitate, quum eos irrident, qui in peccatum ipsis inducentibus ceciderunt. ps. 136. vel interrogant inclinationes malæ quum animam occupare nituntur: vel interrogant, qui petunt rationes de Christo, & ijs, q̄ sunt fidei: non vt credant, sed vt reprehendant. Arn. & Hil. s. ps. 136. Hie. & Aug. s. ps. 136.

Reprehendens Christus Iudæos. Interrogans Ioseph fratres suos per ordinē generationē suā & c. gen. 43. b. designare potest Christum examinantem & reprehendentem Iudęos, quod non essent imitatores patrū.

Prophetantes Iudæi de Christo, quē præsentē non cognouerunt. Interrogat Iacob de filijs Ioseph, quos ante se habebat, quibus benedixit. gen. 48. b. designat Iudæos multa habentes de Christo & ecclesia prophetata: quem tamen pręsentem non cognouerunt.

Interrumpere, uide intermittere. Interuallum, quære Spaciū.

Intestina.

INtestina sunt quasi membranacei canales in interiori ventris parte sita, quæ flexuosis orbibus à ventre ad eam partem, quæ podex dicitur, porriguntur: quo excrementa à ventriculo excepta deijciūt. Arist. 2. d. histo. aīal 17. & 2. de partibus animal. 14.

Mysteria Christi. Mens Christi. Intestina agni designare possunt verba & mysteria Christi, & quęcūq; secretiora mysteria: & plenitudinem gratiæ, quę in Christo est. Exo. 12. b. Intestina quoq; vituli mentem Christi designare possunt. Exo. 29. b. Leui. 4. c. Gre. ho. 22. Beda. s. Exo. 12.

Bonæ cogitationes. Intestina etiam vituli, aut arietis bonas cogitationes designare possunt, quæ latent ceu in ventre animi. Leui. 1. b. Isy. s. Leui. 1. Rup. 1. s. Leui. 1.

Cogitationes immundæ. Conscientia. Mens. Intestina, vt sunt stercorum exceptoria, designare possunt cogitationes immundas & cupiditates: vel potius ipsam conscientiam, aut mentem in se prauas cogitationes aut cupiditates excipientem: vt lauare intestina sit immundarum cogitationum stercora purgare, & cupiditates abluere, abstergereq; maculas ex crapula & ebrietate contractas. Exo. 29. c. Leui. 1. b. 4. c. 7. d. 8. d. 9. c. Ori. s. Leui. ho. 1. Philo. de victimis. Gre. 9. mor. 40.

Intingere.

INtingere est immergere, & madefacere.

Collatio spūssancti. Intingere digitum in sanguine est spiritum sanctum dari fidelibus virtute passionis Christi. Leui. 4. b. Glo. int. s. Leui. 4.

Mundari per passionem Christi. Intingere passerem viuum in sanguine passeris mortui, est mundari à peccato per passionem Christi. Leui. 14. a. Et intinctus est pes Christi in sanguine, quando passus est: vel quādo cuiusq; caro per Christi passionem mundatur. ps. 67. Arno. s. ps. 67. Amb. s. Luc. 7.

Ostendēs Deus hominem sordidū esse. Intingere dicitur Deus aliquem sordibus, quando sordidum esse ostendit. Iob. 9. d. Gre. 9. mor. 28.

Prædicator recipiēs laudes. Intingens Ionathas summitatem virgę in melle, designat pręd icatorem non nihil glorię recipientem ex prædicatione & correctione. 1. reg. 14. d. Gre. s. 1. reg. 14.

Intinctus panis, quem porrexit Christus Iudę. Ioan. 13. c. Matt. 26. b. Mar. 14. c.

Intolerabilis, uide Patientia. Intrare, Introire, uide Ingredi.

Introducere, uide Inducere.

Intus, Interior, Intimus, Intra, Intrinsecus.

INtus locum interiorem significat: & intrinsecus partem rei interiorem.

Christus. Intra velum existens arca designat Christum conscium esse diuinorum secretorum: & etiam super cœlos cœlorum ascendisse. Exo. 26. g. Leui. 16. a.

Cor. Interiora velaminis principale cordis designare possunt. nu. 18. a. Et intrinsecus cauum altare est cor Deum amplectens. Exod. 27. b. 38. a. Et intrinsecus existēs pinguedo, designat virtutes & dona spiritussancti in corde. Leui. 3. a. Quę autem intrinsecus sunt, sunt offerenda Deo, hoc est, cor & quæ sunt in corde. Leui. 4. b. Ori. s. nu. ho. 10.

Anima. Interior etiam homo dicitur anima secundum Deum viuens. Ephes. 3. d. Gre. Nysse. de vita Mosis.

Veritas. Interiora etiam tabernaculi designant ipsam veritatem, quæ non ab omnibus cernitur.

Gloria ecclesiæ ī penetralibus sacramētorum. Ab intus est gloria filiæ regis, hoc est, ecclesiæ in penetralibus sacramentorum: vel in cōscientia. ps. 44. cāti. 4. e. 8. a. Quod autem intrinsecus latet, est interior gloria futura, quę nūc non cognoscitur. Amb. de inst. virg. 7. Hiero. ad principiā. Gre. 9. mor. 9.

Intra

Ori.s.Mat.ho.25. Intra calicem dicitur esse interior homo:& sententiæ,quę sunt in sermone: & sensus spirituales. Et intra sepulcra sunt,quę sunt in anima.Mat.23.c. *Sententię in sermone*

Hie.s.Eze.c.40. & s. Amos.5. Intus scriptus liber designat mysteria in sacra scriptura latētia.Eze.2.d.Et interior porta templi est expedita cognitio mysteriorum.Eze.40.c.41.a. *Mysteria latētia*

Ori.s.gen.ho.2. Glo.int.s.Exo.25. Intrinsecus & extrisecus bituminata arca diluuij, designat munitionē virtutis interioris & exterioris.gen.6.b.Intus quoq; deaurare arcam fœderis,est virtutes interiores infundere.Exo.25.b.vel designatur virtus animæ Christi. *Virtus munientis intus & extra. Infundere virtutes interiores.*

Amb.1.de Cain.6. Beda.s.Exo.3. Interiora deserti asperitatem pœnitentiæ designare possunt: & etiam pleniorem fidei cognitionem:item secretiora mysteria:ac etiam mentis collectionem.Exo.3.a. *Asperitas pœnitentię.*

Gre.9.mor.9. Interiora austri sunt occulti angelorum ordines,secretissimi patriæ cœlestis sinus: quos implet calor spiritussancti.Iob.9.b. Ibi per diem quasi in meridiano tempore ardentius solis ignis accenditur:quia conditoris claritas mortalitatis nostræ iam pressa caligine,manifestius videtur:& velut sphærę radius,ad spatia altiora se eleuat: quia de semetipsa nos veritas subtilius illustrat. *Angeli. Gloria cœlestis.*

Gre.20.mor.28. Interiora Iob efferbuisse dicuntur.Iob.30.d.quando in ecclesia illi, quos per amorem fidei velut viscera ante gestauerat,postmodū in persecutionem aduersus ipsam, atrocius insurgunt.Qui secreta prius illius cognoscentes,quantò sciunt vbi magis doleat, tantò deterius ab eius afflictione minime quiescunt. *Qui maxime fideles apparebant.*

Gre.27.mor.20. Interiora vnde egreditur tempestas,quę dicuntur interiora Austri.Iob.37.b.sunt Iudęi, qui vnum,atq; inuisibilem Deum nouerant,eiusdēq; legi saltem carnaliter seruiebant,quasi sub meridiano sole feruentes,in fidei calore tenebantur.Ab his interioribus egreditur tēpestas,hoc est,malitia persequens. *Iudæi.*

Hie.s.Ion.1. Interiora nauis,vbi dormiebat Ionas,profundum malorum significare possunt.Ion.1.b. *Profundum malorū*

Beda.s.pro.7. Interiora mortis sunt acerrima gehennæ tormenta:in quæ introducuntur hæretici. prouerbio.7.d. *Pœnæ inferni.*

Rup.3.s.Apoca. Intus pertinet ad vitam contemplatiuam,quæ non extra vagatur:vt animalia intus erāt plena oculis.Apoca.4.c. *Vita contemplatiua*

Intueri, uide Aspicere.

Inuadere, Aggredi.

INuadere est repente & cum impetu aliquem aggredi:vel incessere, & corripere.

Gre.s.1.reg.11. Inuadere dicitur terror,vel timor domini omnes per circuitum, cum tepidi in amore proximi per zelum prædicatoris accenduntur.gen.35.a.1.reg.11.b. *Accēsio tepidorum.*

Glo.int.s.gen.15. Inuadens horror magnus Abraham.gen.15.c. designat terrorem futurum tempore iudicij:Et turbationem tempore Antichristi. *Terror iudicij.*

Gre.14.mor.7. Inuadit Inædia costas iniqui,quando omni spirituali refectione subtracta, sensus mentis deficiunt,& cogitationes suas regere vel tueri non possunt.Iob.18.c. *Deficiens anim' defectu spiritualium.*

Gre.14.mor.12. Inuadet horror primos tempore Antichristi.Iob.18.d.quando tot eius miraculis apparentibus,videntes electi,etiam penè in errorem inducentur. *Turbatio tempore Antichristi.*

Hie.s.Hose.13. Inuadens horror Israel.Hose.13.a.sectationem idololatriæ & hæreticorum significat.Sic inuadit prędam Gog,cum hæreticus peruertit simplices. Exo.38.d. Et inuadit bos seruum vel ancillam,cum quis simplices scandalizat.Exo.21.d. *Sectatio errorum. Scandalum.*

Gre.2.mor.27. Inuadentes Chaldęi camelos Iob, significant Iudæos,qui conati sunt Samaritanos credētes à fide abducere.Iob.1.d. *Iudæi abducētes à fide samaritanos.*

Inualescere, uide Fortis. Inualidus, uide Infirmus.

Inuenire, Adinuenire, Reperire.

INuenire est quasi in aliquid venire,hoc est,reperire, aut adipisci. Et secundum aliquos, inuenire est rem quęsitam offendere.Reperire vero casu.Inuenire item, acquirere.gen.6.b.Noe vero inuenit gratiam.Cognoscere.Exo.22.b.Si inuenitur fur, duplum reddet.Approbare.ps.88.Inueni Dauid seruum meum.Consequi.Leui.14.b.Non potest manus eius inuenire.Conseruare.Matth.10.d.Qui inuenit animam suam.Discere.deut.13.c.Si inueneris certum esse,quod dicitur.Experiri.1.reg.29.c.Non inueni in te quicq̄; mali. Incurrere.Eccl'ci.12.b.Duplicia mala inueniet in omnibus.Occurrere.Leui.7.b. Quicquid tertius dies inuenerit.Metere.gen.26.c.Inuenit in ipso anno centuplum.Persequi.deut.31.c. Inuenient eum omnia mala.

Amb. de Nabut.12 Hie.s.ps.20. Inuenire dicitur Deus iniquitatem alicuius,quando eam punit. gene.44.d.Et inuenitur peccator,quum eius proditur iniquitas.3.reg.21.f. Inuenitur etiam manus Dei ab inimicis, cum per eius castigationem conuertuntur:& inuenit eos dextera Dei puniendo clemēter, vt conuertantur.ps.20. *Puniens Deus.*

Adinuen-

Consilia Dei. Adinuentiones Dei dicuntur consilia Dei ad salutem humanam procurãdam. Isai.12.b. Lyra s.Isa.12.

Inueniens Christus. Hominës in defectu. Inueniens Ioseph fratres suos in Dothaim, est Christus in mundo inueniens homines in defectione.gen.37.d.Inuenit etiam angelus, hoc est, Christus, in quo propicietur homini: quia infirmitatem suscipiens, dum pœnam nostram moriendo tolerauit, corruptionem nostram resurgendo mutauit.Iob.33.d.Inuenit Christus Philippum, sicut pastor ouem perditam.Ioann.1.f. Amb.de Ioseph.3. Rup.2.s.Ioan.

Inuenit Christ⁹ per pœnitentiam. Inuenitur Christus in ecclesia. Inueniri potest dominus in hac vita, dum est locus pœnitentiæ. Isai.55.b. Non est autem inuentus inter cognatos, sed in templo: non inter seculares, sed inter sanctos, ostẽdens vbi sit querendus: & vbi debet quisq; conari, vt inueniatur. Inuenitur vero Christus in templo, hoc est, in ecclesia. Non autem inuenitur sapientia in terra suauiter viuentium. Iob.11.b.28.b.37.d. Porro inuentus est Christus post triduum in templo, presignãs post triduum passionis se resuscitatum ostensurum fuisse. Luc.2.f. Inuenire quoq; pretiosam margaritam, est inuenire Christum, quem qui quærit, inuenit. Matth.7.a.13.f. Inueniens Iacob angelum in Bethel, est inueniens Christum in ecclesia. Hose.12.b. Inuenerunt autem Christum non querentes, hoc est gentiles ad fidem venientes. Isa.65.a. Inuenitur locus domino in campis syluæ, hoc est, in gentilibus: qui conuersi sunt, & facta est ecclesia. ps.131. Ezec.36.g. Hie.s.Isa.55.65.&.s.Hose.12.&ad letã. Ori.s.Luc.ho.18.&.s.Mat.cap.13. Amb.s.Luc.2. Hila.& Aug.s.ps.131

Christus mundãs sanctas animas. Induci in gloriam. Inueniens Dauid locum domino, est Christus mundans animas. ps.131. Inueniens etiam passer sibi domũ, & turtur nidum, est Christus in bonis aut in ecclesia requiescens. ps.83. Inuenit etiam sibi domum passer, quum humanitas Christi introducitur in æternam quietẽ: & cum anima inuenit cœlestem patriam, in qua sperat quiescere. Arn.& Aug.s.ps.83. Gre.19.mor.24.

Prædicatio Christi in Iudæa. Inueniens Ionas nauem euntem in Tharsis. Ion.1.a. designat Christum aggrediẽtem prædicationem apud Iudæos. Rup.s.Ionæ.1.

Extra terrena inuenitur Christus. Inuenire foris sponsum est extra terrena ipsum inuenire. Sic inuenit eum per transiens custodes.cant.3.b.8.a.Iob.23.a.Inuenitur etiam foris sponsus, quando incarnatus est. Inueniens quoq; vir errantem Ioseph in agro. Genes.37.c.est sermo propheticus prænuncians Christum erraturum in mundo. Inuenitur etiam foris in gentibus: & secundumq; extra portam passus est. Beda.s.gen.37. Rup.s.canti.7.

Fides gentium præfata fidei. Iudæorũ. Non inueniens Christus tantam fidem in Israel, quantam in Centurione. Mat.8.b. designauit fidem gentium preferendam fidei Iudeorum. dicitur etiam Christus non inuenire cõsolantem, quando non inuenit credentem. ps.68. Lyra.s.Matt.8.

Christus vocans gẽtilitatem ad baptismum. Inueniens angelus Agar iuxta fontem aquæ in solitudine. Genes.16.b. designare potest Christum vocantem gentilitatem ad baptismum, cui propinqua erat: quia facile suscepit fidem baptismi.

Confessio passionis Christi. Non inuenit locum latendi in terra clamor Christi, quũ passionem Christi, quam in corde credimus, lingua confitemur, & laudantes gratias agimus. Iob.16.d. Gre.13.mor.12.

Placere. Inuenire gratiam in oculis alicuius, est illi placere, gratũq; esse: siue sit in oculis Dei, siue alterius. gen.18.a.39.a.47.g.50.a.Exo.33.c.34.b.

Proficiens prædicatio i Iudaico populo. Inuenire Annam gratiam in oculis Eli, est predicationem fidei proficere in Iudaico populo. 1. reg.1. c. Et inueniens populus, qui remanserat, gratiam in deserto, sunt credentes ex Iudæis recepti in ecclesia. Iere.31.a. Gre.s.1.reg.1. Hie.s.Iere.31.

Percipiens doctrinã sine præceptore. Celeritas fidei gentium. Inuenire diuinitatẽ Christi. Percipere mysteria. Obtemperare verbo Dei. Inueniens cito Iacob venationem. gen.27.c. designat eum, qui accipit doctrinam à Deo sine preceptore: vel eum, qui ingenio adiungit diligentiam: vel designat celeritatẽ fidei gẽtilium. Et inuenire thesaurum est inuenire sapiẽtiam in scripturis, tanq̃ in agro, vel in Christo. Aut inuenire diuinitatem Christi. Matt.13.f. Et inuenire spolia multa. ps.118. est inuenire mysteria legis: quæ inuenerunt gentiles ad fidem venientes. Et inuenire mel est percipere sensum spiritualem legis. Pro.25.b. Et inueniens Isaac centuplum designat martyres factos per profectum verbi Dei. gen.26.c. Et inueniũtur sermones Dei ab ijs, qui eis obtemperãt. Iere.15.d. Et non inuenire aquam est non adipisci scientiam diuinam. Exo.15.d. Iere.14.a. Inuenire vero aquam viuam est diuinam scientiam adipisci. gene.26.e. Idem potest designare inueniens Anan aquas calidas in solitudine. gen.36.c. Amb.de fug.secu.8.&.s.ps.118.ser.21. Phil.de sacri.Abel & Cain & de temulẽ. Hie. ad Damas.q 3.&.s.Iere.14. Ori.s.Mat.cap.13.&.s.Isa. ho.2.&.s.gen. hom.12. Hila.s.Mat.cão.1. Beda.s.gen.27.&.s.prouer.25.

Cõtemplatio & bona opera. Inuenire pascua per Christum est intus contẽplationem habere, & foris bona opera. Ioã.10.b. Non inuenientes autem pascua arietes sunt prelati indocti, aut mali. thre.1.b. inueniũt sepulchrum effodientes thesaurum, cum perueniunt ad diuinam contemplationem in qua absconditur anima à clamore perstrepentium perturbationum, & tumultu curarum. vel perquirentes sapientiam tanq; thesaurum, quum sacræ scripturæ paginas euoluunt, & exẽpla præcedentium patrum perscrutantur, sepulcrum inueniunt, cum per eorum exempla in contemplationis virtute subleuantur. Iob.3.d. Sic inuenit turtur nidum, vbi reponat pullos suos. psalm.83. Gre s.1. reg.13.&.5 mora.3.

Pax imperfecta i hac vita. Reperit sponsa coram sponso quasi pacem, & non pacẽ in hac vita: quia dum in hoc mũdo sumus, à peccatis omnimodis non desistimus. Et quãdiu cum peccato viuimus, pacem Gre.s.canti.8.

perfectam

perfectam cum illo, qui sine peccato iu carne vixit non habemus. cant. 8. d.

Gre. s. 1. reg. 16. — Resurrectio Chri.

Non inueniunt Iesum in sepulcro, qui mõstrant eum resurrexisse: & vbi mortis eius causam cognoscunt, vitam esse redditam per illius mortem inueniunt. Mar. 16. b.

Basi. s. ps. 4. 114. Arno. s. ps. 114. Ambr. s. ps. 118. ser. 18. Aug. s. ps. 136. — Offerre se tribulationibus. Repẽtina tribulatio.

Inuenire tribulationem & dolorem est offerre se tribulationibus agendo pœnitentiam. ps. 114. Inuenit etiam tribulationem & dolorem, qui omnia habens prospera, tamen dolet inter ea, ne pereat. Inuenitur autem à tribulatione, cui repente accidit tribulatio inter lęta. Inueniunt autem tribulationes ipsos bonos: quia ambulant arctam viam. ps. 45. 118.

Philo. de profugis. Beda. s. gen. 38. — Complexi pœnitentiam.

Non inueniens pastor Iudæ meretricem in biuio. gene. 38. e. designat non inueniri peccatricem, quæ amplexa est pœnitentiam, & confessionem. Vel designatur in loco virtutis nõ esse meretricem.

Gre. s. 1. reg. 9. 10. — Cõuersio peccatorũ.

Inuenire asinas est peccatores in luce sanctitatis conuersos, vel qui conuerti sperantur, aspicere. Non inuenire autem est, quando in peccatorum tenebris reproba corda se obruunt. Et non inueniens eas Saul est prædicator incipiens, qui nõdum cognoscit fructum ex sua prædicatione. 1. reg. 9. c. 10. c. Adinuentiones quoq; in bonum sunt, quum quis conuertitur à peccatis. Ezec. 14. g.

Gre. s. 1. reg. 9. — Affectus ad cœlestia.

Inuenitur in manu pueri argentum, cum per humilitatis meritum sancti viri cœlestia, q̃ loquuntur, in magno affectu charitatis accipiunt. 1. reg. 9. b.

Corruptio non est fœlicitate.

Non inueniri vermem in manna sabbato, designare potest in requie fœlicitatis non esse locum corruptioni. Et nõ inuenire sabbato manna in agro, designat post hanc vitam non esse locum ad meritorie operandum. Exo. 16. f. Inuenitur etiam gaudium & lætitia in Sion, hoc est, in ecclesia, & precipue triumphante. Isa. 51. a.

Amb. epist. 3. — Resipiscentes castigati.

Inueniuntur proiecti. Iere. 10. c. quũ mali resipiscunt castigati à Deo, vel cũ etiam per castigationem non emendati, æternam vindictam euadere nequeunt. Reperiens Moses hircũ pro peccato exustum, designat pœnitentiam recognitam inutilem. Leui. 10. d.

Lyra. s. Leui. 14. — Sacerdos iudex mundationis.

Inueniens sacerdos lepram esse mundatam, designat sacerdotem esse iudicem mundationis ab errore aut peccato. Leui. 14. a.

Gre. s. 1. reg. 10. — Raro apparentes contemplatiui.

Inuenientes tres viri Saulem. 1. reg. 10. a. designant contemplatiuos, qui in secretis latent, tunc inueniri, quum ipsi apparent, vt inueniantur. Non inuenitur autem Enoch translatus: quia boni à tumultibus seculi se abscondunt. gen. 5. c.

Gre. s. 1. reg. 10. — Proposi. boni operis.

Inueniens manus Saulis, quod faciat, designat propositum bonæ operationis. 1. reg. 10. b.

Gre. s. 1. reg. 13. — Fortes sunt cũ prælato.

Inuenti cum Saule sexcenti viri, designant perfectos & fortes semper esse cũ pręlato coniunctos in bona eius voluntate, & pia actione. Inuentus autem populus in Gabaa, sunt perfecti inuenti in custodia virginitatis. 1. reg. 13. d.

Gre. s. 1. reg. 13. — Soli perfecti intelligunt presentia. & futura mala.

Inuenta in manu Saulis & Ionathæ lancea & ensis. 1. reg. 13. d. designat solos electos esse, qui & pręsentia & futura mala intelligant, eaq; virili cordis intentione ardentius vincere concupiscant.

Ori. s. Mat. ho. 20. Gre. s. cant. 3. 5. Ber. s. cãt. ser. 77. 78. — Omnibus prædicantes.

Inuenientes serui regis bonos & malos ad nuptias implendas, sunt omnibus prędicãtes. Matt. 22. a. Et inuenientes vigiles sponsam sunt doctores: qui dum lucrandis animabus & scriptis & dictis inuigilant, vbi sancti desiderij aliquantum sentiunt, augere in melius nunq̃; cessant: qui tamen non inuenirent, nisi Deus præueniret. canti. 3. a. 5. b.

Cessatio aduersariorum ecclesiæ.

Non inueniuntur aduersarij ecclesiæ. Isa. 41. c. vel quia cõuersi sunt ad fidem: vel quia in infernum detrusi. Sic non inuenit meretrix amatores suos. Hose. 2. b.

Hie. s. Isa. 65. — Vix iusti inter mal.

Inueniri granum in botro, est vix iustum reperiri inter malos. Isa. 65. b.

Arno. s. ps. 106. Aug. s. ps. 106. — Non habere exẽpla.

Non inuenire viam ciuitatis est non habere exempla ad imitandum. ps. 106. Sic non inuenit semitas suas, qui nescit quid operetur. Hose. 2. b. Et non inueniunt verbum Dei Iudæi. Amos. 8. d.

Gre. s. 1. reg. 9. — Vita prędicatoris famæ conformis.

Reperiri dicitur hodie Samuel, cum in prædicatore inuenitur vita concordans cum fama. 1. regum. 9. c.

Hie. s. Zach. 10. Aug. s. ps. 83. — Multiplicatio fidelium.

Non inuenire locum credentibus est ipsos multiplicari in ecclesia. Zachar. 10. d. Inuenit tamen turtur nidum, vbi reponat pullos duos, hoc est, caro ecclesiam, in qua bona opera seruentur. psalm. 83.

Hie. s. Ecclæ. 11. — Percipere fructum prædicationis.

Inuenire panem seminatum post multa tempora, est prædicationis fructum percipere. Ecclæ. 11. a.

Aug. s. ps. 35. — Odisse cognitam iniquitatem.

Inuenitur iniquitas ad odium, quum quis cognitam iniquitatem odit. Inuenitur non ad odium, quum quis cognitam non odit se defendit. ps. 35.

Aug. s. apo. ho. 13. — Nõ superari fideles.

Non inueniri montes & insulas, est fideles non superari. Apo. 16. d.

Sancti non quiescũt in hoc mundo.

Non inueniens columba, vbi pes suus requiesceret, designat per nouum testamentum requiem sanctis in hoc mundo non esse permissam. gen. 8. b.

Beda. s. gen. 31. Amb. de fuga secu. 4. Hie. s. Isa. 35. [illegible]e s. ps. 9. — Non inuenens diabolus i Chr̃o quicq̃; vanum, nec in viro bono.

Non inueniens Laban Idola apud Iacob. gen. 31. e. designat diabolum, qui ostensis mundi thesauris Christo, non inuenit in eo vestigia terrenæ concupiscentiæ: nec quicq̃; vanum in Christo, vel in bono viro reperit. Ioan. 14. d. Nec inuenit mala bestia ĩ via Christi, hoc est, peccatum

peccatum in ipso Christo. Isa.35.d. psalmo.9. Et non inuenitur iniquitas in lingua Iob, hoc est, ecclesiæ. Iob.6.d.

Esse peccatum vel hæresim in conscientia.

Inueniri fermentatum in domibus est peccatum aut hæresim esse in conscientia. Exo.12.c. Inueniri quoq; rem perditam est sensum extraneum dare scripturæ. Leui.6.a. Et inuenire maculam lepræ est deprehendere. Leui.13.g.14.c. Et inuenire Dagon iacentem ante arcam fœderis, est deprehendere errorem Idololatriæ. 1.reg.5.a. Et inueniri dicitur absolutè, qui in hæresi deprehenditur. Inuenisse autem se dicunt hæretici eos, quos in hæresim induxerũt, cum potius sint perditi. Isa.13.c.22.a. Non inueniri autẽ de fragmentis lagenæ testam ad portandum ignem, aut aquam, est nihil esse vtile in dogmatis hæreticorum. Isa.30.c. Inueniuntur quoq; occisi nõ in fossis, sed sub quercu: quãdo nõ occultè, sed aptè sunt aliqui in errorem inducti: & cum in locis amœnis colunt idola, & hæresibus vacant. Iere.2.g. Non inueniens requiem Iudas, est anima inter diuersos errores iactata. thre.1.a. Inuẽta colligatio vel coniuratio in filijs Iuda, est inueniri peccata in christianis: vel cum concordi animo omnes feruntur in vitia. Et inuenitur Hierusalem in menstruis, hoc est, anima in consuetis vitijs. Iere.2.e.11.b. Inuenit etiam Deus mala prophetarum & sacerdotum in domo sua. Iere.23.c. In angelis quoq; reperit Deus prauitatem, hoc est, in ministris ecclesiæ. Iob.4.d. Adinuentiones sunt hæreses, & consilia & cogitationes contra pręcepta Dei. Isa.3.b. Iob.20.c. Eze.36.d. Hose.7.a.9.d.12.a. Mich.3.b. Sopho.3.c.

Deprehendere hæresim. Inducentes hæretici in errorem. Iactari inter diuersos errores. Consilia contra pręcepta Dei.

Gre.s.1.reg.5. Hier.s. Isa.13.22.30. &.s.Iere.2.11. Ori.s.Iere.ho.12. Gre.15.mor.10. Hie.s.Hose.7.

Peccare.

Inueniunt pericula inferni aliquem, dum peccat. psalm.114. quia inde obligatur ad pœnam inferni. Basi.s.ps.114.

Doctrina Christi in Paulo.

Inuenire Scyphum Ioseph in sacco Beniamin, est inuenire doctrinam Christi in Paulo. Genes.44.b. Glos.ord.s.gen.44.

Non attingẽtes viã veritatis.

Non valentes Sodomitæ inuenire ostium domus Lot, sunt non attingentes viam veritatis & virtutis: vel designant eos, qui in iustis quęrunt mala opera, quæ reprehendant, & non inueniunt. Gen.19.c. de his dicitur. ps.106. viam ciuitatis habitaculi nõ inuenerunt. Philo. de profugis. Hie.s.Eccl.ca.10. Gre.6.mor.16.

Extra eccle. existẽt.

Inuenta foris, quę pereunt, sunt qui extra ecclesiam existunt. Exo.9.d. Glo.inte.s.Exod.9.

Diabolus deprehensus.

Inuentus fur suffodiens domum, est diabolus decipiens animam, qui deprehenditur à cautis. Exo.22.a. Ori.s.Matt.ho.31.

Nudi bonis operib⁹.

Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis: quia post mortem vident se bonis operibus nudos: & quia pauperum manus vacuas reliquerunt. ps.75. Iob.23.c.31.c. Gre.18.mor.10. Aug.s.ps.75.

Non valens magna operari.

Non inueniens manus alicuius agnum, aut alia magna munera ad offerendum. Leuit.12.b.14.c. designare potest eum, qui non potest exercere magna opera. Glo.ord.s.Leui.14.

Nõ stat error ĩ li. le.

Non inueniri locum impij, est non stare errorem in litera legis. ps.36. Iob.20.b. Ori.s.ps.36.ho.5.

Gloriatio diaboli dẽ victis fidelibus.

Inuenisse se dicit Assur multitudinem populorum, designans diabolum, qui gloriatur, quasi sua virtute vicerit fideles. Isa.10.d. Hie.s.Isa.10.

Non valẽs diabolus quiescere in gentib⁹ conuersis. Inueniens Iudæos sine legis obseruatiõe.

Non inuenit requiem diabolus eiectus, quum non potuit quiescere in gentibus ad fidẽ conuersis. Inuenit autem domum vacuam, quum inuenit Iudæos sine legis obseruatione. Matt.12.d. Luc.11.c. Inuenit autem requiem lamia in Iudæa, hoc est, diabolus in Hierusalẽ & Iudæis. Isa.34.d. Non inuenitur vero locus amplius diabolo & angelis eius in cœlo, quũ expulsi à cordibus credentium, non amplius admittuntur. Apo.12.b. Hila.s.Matt.cã.12. Aug.s.apo.ho.9.

Fieri diuitem.

Inuenisse dicitur vitã manus suæ, qui factus est diues: vnde fit vt obliuiscatur Dei. Isa.57.c. Hie.s.Isa.57.

Exequens desideria carnis.

Inuenitur voluntas propria in die ieiunij, cum quis in eo desideria carnis exequitur. Isaiæ.58.a. Hie.s.Isa.58.

Non inueniri sapientiam inter hęreticos.

Non inueniens Iob inter amicos suos vllum sapientem, designat inter hęreticos & superbos non inueniri eam sapientiam, quę reuelatur paruulis ecclesiæ. Iob.17.c. Gre.13.mor.9.

Abutentes hæretici dictis sanctorum.

Reperientes radices iuniperorum in conuallibus. Iob.30.a. sunt hæretici, qui superbo spiritu de humilibus dictis sanctorum patrum colligunt, quę ad suos errores firmandos facere videantur. Gre.20.mor.10.

Anima cogitatione polluta.

Inueniunt dæmones animam in menstruis. Iere.2.e. quando in pollutis cogitationibus positum, facile ad peruersam operationem trahunt. Gre.s.Eze.ho.20.

Aggrediẽtes dæmones fideles paratos.

Reperientes Aegyptij filios Israel in castris. Exo.14.b. designant dæmones aggredientes fideles paratos ad tentationes. Glo.int.s.Exo.14.

Inuenire inanẽ gloriam.

Inuenire paleas ad conficiendos lateres. Exo.5.b. est inueniri inanem gloriam ad operandum terrena incitantem. Lyra.s.Exo.5.

Prædicatores eruditi.

Reperire noua & adinuenire fabrè scientes Beseleel & Ooliab, designant prædicatores scientes proferre de thesauro suo noua & vetera. Exo.35.d. Glo.ordi.s.Exo.35.

Doctrina iuxta capacitatem.

Reperire plus aut minus de manna. Exod.16.d. est accipere doctrinam iuxta cuiusq; capacitatem. Glo.int.s.Exo.16.

Indiscreta correptio.

Inueniẽs ignis spicas. Exo.22.a. est scandalizans simplices indiscreto zelo correptionis. Lyra.s.Exo.22.

Inuestigare, uide quærere. Inueterascere, quære Antiquus.

Inuidere

Inuidere, Inuidia, Liuor, Liuidus.

INuidere est ex alicuius rebus secundis dolore affici, vel in aduersis gaudere. Inuidia vero est dolor ipse ex aliena prosperitate. Liuor aũt est color ex pallido nigrescens, quem & plumbeum appellant: qualis est cum in parte corporis humani, ictu illato, exiles venę contusæ sanguinem ad extremam cutem diffundunt. Sumitur sæpe pro inuidia: quia talis solet esse inuidentium color.

Beda.s.gen.49. Inuidia fratrum Ioseph erga ipsum Iosep, typus fuit inuidiæ Iudæorum in Christum: & etiam dæmonum aduersus perfectos. gen.37.b.49.c. Et inuidentes palestini Isaac, designare possunt inuidiam & odium infidelium aduersus fideles. gen.26.c. Idem designat inuidia Aegyptiorum in filios Israel. Exo.1.c. Inuidia Iudæorũ in Christum & infideliũ aduersus fideles.

Beda.s.pro.23. Inuidus homo, cum quo non est comedendum, est hæreticus, cum quo non est tractanda sacra scriptura. pro.23.b. Hæretici.

Lyra.s.gen.30. Inuidens Rachel sorori suæ Liæ, propter liberos. gene.30.a. est largo modo, non dolens de bono sororis, sed de proprio defectu. Dolor de proprio defectu.

Gre.5.mor.33. Inuidia occidit paruulum. Iob.5.a. quia qui liuore occiditur, ipse sibi testimonium perhibet, q̃ illo minor sit, cuius inuidia torquetur.

Gre.23.mor.21. Beda.s.pro.20. Liuor aliquando sumitur pro pœna: vt quando dixit Lamech. gen.4.d. Occidi puerum in liuorem meum. Et liuor pro liuore. Exod.21.c. Et liuor vulneris est disciplina corporeę percussionis, qua mens sanatur. pro.20.d. Pœna.

Liuor Christi, quo sanati sumus, totam eius passionem exprimit. Isa.53.b. Passio Christi.

Inuitare, Redinuitare.

INuitare est ad cœnam aut epulas aliquem aduocare: quod etiam ad alia extendi potest: vt inuitare ad ludum.

Gre.s.1.reg.9. Inuitati à Samuele ad conuiuium, sunt fideles conuocati ad audiendum verbum Dei. 1. regum.9.d. Cõuocati fideles ad verbum Dei.

Ori.s Matt.ho.20. Hila.i Mat.cão.22. Inuitati ad nuptias sunt vocati ad lætitiam restitutionis ecclesiæ. vocati autem, qui venire neglexerunt, fuerunt Israelitæ: in quorũ locum successerunt gentiles. Mat.22.a. Vocati ad lętitiã ecclesię. Iudæi.

Inuitus, uide Cogere.

Inuius.

INuius est locus sine via: & ad quem vel non patet accessus, & transitus: vel certe est difficilis.

Hie.epis q̃ ignot⁹. Inuia terra in bonum quidem dicitur anima in gratia existens: quæ non est dæmonibus perula. ps.62. Anima.

Arno.s ps.106. Hie.s.Isa.35.43. Aug.s.ps.106. Gre 18.mo.11.&.29 mora 17. Inuia terra erat gẽtilitas, per quam dominus non ingrediebatur. ps.38.c. Isa.35.a. Eze.14. e. Et etiam Iudæa in infidelitate obdurata: quę verbis vitæ ad cor viam prębere noluit. Iob. 28.a. Inuium etiam significare potest idololatriam, quę accessum ad verum Deũ prohibebat. Item varios errores hæreticorum. ps.106. Significat etiam hunc mundum, in quo non erat via salutis. ps.62. Isa.43.c. Gentilitas. Iudæa. Idololatria. Hæreses. Mundus.

Gre.11.mor.13. Per inuium incedebant principes frustra, quando nomen Christi extinguere moliebantur. Decepti enim sua malitia, incedere per inuium frustra conabantur: quia crudelitati eorum patere via non poterat contra autorem omnium. Iob.12.d. Moriẽtes extinguere nomen Christi.

Inultus, uide Vlcisci.

Inundare.

INundare est extra alueum fluuij aquam diffluere vel effundi: & inũdatio est idem quod diluuium. Ponuntur autem pro alicuius rei abundantia.

Hie.s.Isa.10. Inundat abbreuiatio in iustitiam, cum abundat iustitia euangelica per Christum: aut per breue pręceptum charitatis. Isa.10.f. Abundans iustitia euangelica.

Hie s.Isa.60. Inundatio camælorum est multitudo diuitum & nobilium ex gentibus, ad fidem venientium. Isa.60.a. Diuites ex gẽtibus.

Hie s Isa.28.&.s.Ezechie.13. Gre.15.mor.21. Inundantes aquæ designant vim tribulationis & castigationis Dei: & etiam flagellũ inũdans. Isa.28.a.d.30.f. Et inundatio superuenit impijs, quum dolorum fluctus ex aliqua aduersitate patiuntur. Iob.21.b.22.b. thre.3.f. Eze.13.b. Vis punitionis.

Gre.5 mor.4. Inundantes aquæ significant etiam multitudinem lachrymarum in agentibus pœnitentiam. Iob.3.d. Multitudo lachrymarum.

Lyra.s the.3. Inundauerunt etiam aquę super caput Christi, quum Iudæi insurrexerũt aduersus Christum, eius diuinitatem negantes, & humanitatem persequentes. thre.3 f. Persequẽtes Christum.

Hie.s.Eze.26. Inundatio equorum Nabuchodonosor, significat multitudinem tentationum diaboli & etiam peccatorum abundantiam. Eze.26.b. Hose.4.a. Tentationes.

Inuocare.

Inuocare.

INuocare est in auxilium vocare, & subsidium petere, idq; propriè in rebus afflictis. Item adorare. gene.21.d. Et inuocauit ibi nomen domini. Appellare. deuteron.4.d. Testes inuoco cœlum & terram. Colere. Iudi.10.c. Inuocate Deos, quos elegistis. Orare. ps.4. Cum inuocarem exaudiuit me Deus. Prædicare. ps.115. Nomen domini inuocabo.

Inuocauit Christus patrē, præcipue in passione, & tribulatione. ps.4. Et inuocat abyssus abyssum. ps.41. hoc est, filius patrē, & etiam pater dicitur inuocasse filium, cum testificatus est dicens: Hic est filius meus. Et inuocauit Christus nomen patris de lacu nouissimo. thre. 3.f. cum in virtute diuinitatis descendit ad inferos, & destructis claustris tartari, suos quos ibi reperit, eruens, victor ad superos ascendit. Arno.s.ps.41.

Credere. Inuocare nomen domini est credentium: in quibus etiam inuocatur nomen domini: secundumq; dicuntur christiani. gen.4.d.12.c.13.a.21.d. ps.115.137. Isa.43.b. Et inuocare iustitiā, est ipsum Christum inuocare, qui est iustitia Dei. Isa.59.a. Inuocat Deum in diebus suis, qui toto tempore vitæ præsentis eius petit auxilium. ps.114. Et inuocat Deum in veritate, qui vera fide inuocat, & ipsum pœnitet peccatorum: & qui petit ab eo spiritualia bona. Isai.55. Inuocant nobiles regem, hoc est, apostoli Christum. Isa.34.c. Et inuocantes pulli coruorū Deū, sunt credentes ex gentibus. Conqueritur Deus quod tempore tribulationis non esset, qui inuocaret Deum. Isa.64.c. Hypocrita nō inuocat Deum omni tempore, quia cum in hoc seculo effectum quæsitæ fœlicitatis inuenerit, autorem, qui hāc ipsam fœlicitatem tribuit, non requirit. Iob.27.b. Sopho.3.b. Hie.s. Isa.34.43.59. Basi.s.ps.114. Arno.s.ps.146. Aug.s.ps.114. Gre.18.mor.6.

Iudæi negātes Christum. Gentiles credentes. Inuocantes nomen domini erant Iudæi dicentes: Domine domine: cum tamen Christū negauerint. Non inuocantes autem erant gentiles: à quibus tamen venientibus ad fidem, Christus inuentus est. Isa.65.a. Hie.s.Isa.65.

Idololatria Iudæo. Inuocarunt autem Iudæi Aegyptum, quando coluerunt Deos Aegypti. Hose.7.b. Rup.s.Hose.7.

Sacrificia non accepta Deo. Dicitur nō inuocasse Iacob Deū: quia Iudæorū sacrificia non erāt accepta Deo. Isa.43.c. Hie.s.Isa.43.

Rationes donorum spiritussancti in nomine Iesu. Inuocari nomen vnius viri super septem mulieres est in nomine Iesu inueniri omnes rationes & appellationes donorum spiritussancti. Isa.4.a. Ori.s.Isa.ho.3.

Inuocari nomina patriarcharum super aliquos. gen.48.c. est posteros suscipere fidem & exempla patriarcharum.

Inuocare ponitur pro aduocare, cum dicitur. ps.48.c. Abyssus Abyssum inuocat. Aug.s.ps.41.

Inuoluere, Implicare, Inuolucrum, Obuoluere.

INuoluere est in aliquo, seu super aliquid voluere, seu voluendo imponere, aut inijcere.

Deus. persecutio in Christum. Inuoluens ignis dicitur Deus, qui lucet bonis, & minatur malis. Ezech.1.a. designat etiā persecutionem Iudæorum in Christum, & eius membra. Hie.s.Eze.1. Gre.s.Eze.ho.6.

Pura mente suscipere Christum. Inuoluit corpus Iesu in sindone munda, qui pura mente ipsum susceperit. Matth.27.g. Hie.s.Matt.27.

Sacra scriptura. Inuolutus liber dicitur sacra scriptura, & mysteria in ipsa scriptura contenta: quæ nemo sufficit omnia intelligere: ideo semper manet ex parte inuolutus. Eze.2.d. Apo.6.d. Inuoluta quoq; arca testimonij, designat latentia mysteria. Itidem inuoluta mensa. nu.4.a. Hie.s.Eze.2. Gre.s.Eze.ho.8.

Immensitas diuinitatis Christi. Inuolutum sudarium Christi, designat diuinitatem eius, nec initiū habere, nec terminū: vt rei quę inuoluta est, nec initium neq; finis cernitur. Ioan.20.b. Rup.14.s.Ioan. Gre.Nys.de resur.2.

Pœnitentia. Inuoluitur dies amaritudine, quum quis quę mala incorrectis imminent, ex omni parte conspicit: & voluptatis suæ lasciuiam tristitiæ lamentis tergit. Iob.3.b. Gre.4.mor.21.

Cognoscēs propriā imbecillitatem. Protectio Dei. Inuolui pannis imbecillitatem & infantiam indicat: & his pannis inuolui dicitur, qui propriam imbecillitatem cognoscit. Eze.16.a. Luc.2.b. Inuolui etiam pannis est diuinam habere protectionem. Et inuoluit Deus mare caligine quasi pannis infantiæ, quum dat populis lacteā doctrinā velut viliorem eoq; sacratiora mysteria non valeant intueri. Iob.38.b. Glo.int.s.Eze.16.

Adiuuare ad recuperandas vires. Obuoluere linteolis brachium fractum, quantum ad allegoriam literalem, est adiuuare ad recuperandas amissas vires. Eze.30.f. Hie.s.Eze.30.

Perplexitas malorū. Inuoluit formido pedes, ne videlicet in rectam exire valeant actionem. Iob.18.b. quia sępe cōtingit, vt incirco quisq; bonus esse metuat, ne hoc à prauis ipse patiatur, quod se bonis fecisse reminiscitur: dumq; hoc pati, quod fecit, metuit, vndique territus, vndiq; suspectus, quasi pedes inuolutos habet, qui timore irretitus, nil libere agere preualet: qui in bono opere quasi inde gressum perdidit, vnde ad mala, quę concupierat excessit. Gre.14.mot.7.

Praua consuetudo. Inuolutæ dicuntur semitæ gressuum reproborum. Iob.6.c. quia sæpe recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala replicantur, & quasi extra se tensi, ad semetipsos per circuitum redeunt: qui bona quidem cupiunt, sed à malis nequaq; recedūt. Esse quippe humiles, sed tamen sine despectu: esse contenti proprijs, sed sine necessitate: esse casti, sed sine maceratione corporis: esse patientes, sed sine contumelijs volunt. Vel sunt inuolutæ gressuum semitæ: quia etsi deuicta vna nequitia pedem leuant, regnante tamen Gre.7.mor.14.15.

altera,

altera, hunc in ea etiam, quam deuicerant, implicant.

Hie. s. Iere. 10. & s. Eze. 27. & s. Soph. 1 Rup. s. Soph. 1. — Inuolutum argentum designat fallacem hæreticorum doctrinam, verbis artificiose ornatam. Iere. 10. b. Idem sunt obuolutæ gazæ. Eze. 27. e. Inuoluti autem argento sunt, qui de eloquentia aut diuitijs superbiunt. Sopho. 1. c. Et qui in diuitijs confidunt. — Doctrina hæreticorum. Confidentes in diuitijs

Gre. s. 1. reg. 15. & 4. mor. 10. Hie. s. Isa. 14. — Inuoluti Aegyptij in medijs fluctibus. Exod. 14. g. sunt peccatores in infernum demersi. Et inolui cum Amalec est cum peccatoribus æterna pœna damnari. 1. reg. 15. b. Et inuolutus Nabuchodonosor cum interfectis. Isa. 14. e. designat diabolum detrusum in infernum cum ijs, quos peccare fecit. Et inuoluitur dies, hoc est, antiquus hostis amaritudine. Iob. 3. a quia superbiæ eius supplicia, non solum omnimoda, sed etiam infinita præparantur. Omne quippe, quod inuolutum est, finem suum quasi nusquam indicat: quia sicut non ostendit, quo incipit, ita non detegit, quò desistit. — Mersi peccatores in infernum.

Hie. s. Eze. 27 — Inuolucra hyacinthi mercium Tyri. Eze. 27. e. designant aëreas potestates, quæ funibus peccatorum mundanos constringunt. — Dæmones

Ioab.

Aug. s. ps. 59. — IOab. i. paternitas, vel habens patrem, aut voluntarius: princeps militiæ regis Dauid: qui occidit Abner & Amasa per insidias. 2. reg. 2. c. 3. e. 8. d. Vel Ioab interpretatur inimicus: & designat dæmones & infideles. ps. 59. in titulo: vbi videtur nomen loci. — Dæmones. Infideles.

Ioachin.

IOachin. i. domini præparatio, siue domini firmitas: filius Ioacim rex Iuda, qui ductus fuit in captiuitatem à rege Babylonis. Dicitur captus in lagena Dei. Eze. 12. d. designãs Christum in peccatis nostris captum. — Christus

Ioacim.

IOacim. i. domini resurrectio, siue domini confirmatio, vel dominus vindicans: filius Iosiæ rex Iuda, captus à rege Babylonis. 4. reg. 23. g.

Ioannes.

IOannes seu Iohannan. i. gratiosus, seu domini gratia, vel domini donum, seu domini misericordia: sic dictus est Ioannes Baptista, & etiam Ioannes euangelista.

Amb. ser. 12. 63. & s. Luc. 7. Hie. s. Gala. 3. Hila. s. Mat. cano. 9. 11 14. Aug. de sanctis, ser. 20. & 83. q. 58. — Ioannes Baptista, vt natus est de vetula & sterili, designat literæ legis vetustatem: & cũ dixit de Christo: Illũ oportet crescere, me autem minui. Ioan. 3. d. legis gerit imaginem, quæ adueniente euangelio & crescente, minuenda erat quantum ad literalem obseruantiam: minuitur etiam, quia lex & prophetæ vsq; ad Ioannem, cessant vt lucernæ adueniente sole. Et vt Ioanne mortuo discipuli venerunt ad Christum, ita lege mortua venitur ad euangelium. Matth. 9. b. Et Ioannes in vinculis est lex in peccatis populi, aut pectoribus perfidorum. Matth. 11. a. 14. a. Marc. 6. c. — Lex vetus

Ori. s. Mat. cap. 14. — Ioannes Baptista increpans Herodem, cuius rei gratia amputatum est illi caput, designat prophetas, qui tolluntur à prauis per errores. Matth. 14. a. Mar. 6. c. — Prophetæ.

Tertu. de baptismo — Ioannes Baptista præcursor domini dictus angelus, typum gerit ministri baptismi, qui annũtiat aduentum Christi in animam. — Ministri baptismi.

Amb. s. Luc. 23. — Ioannes euangelista, cui commendauit Christus matrem, typus est iunioris populi, cui commissa est ecclesia. Ioan. 19. e. — Iunior populus.

Ori in diuer. ho. 2. Gre. ho. 21. — Idem Ioannes currens ad monumentum citius Petro. Ioan. 20. a. designat intellectum præcedentem fidem. Vel designat synagogam, quæ prius cognouit mysteria Christi: sed non prior introiuit: quia prius credidit gentilitas. — Intellectus. Synagoga.

Aug. s. Ioan. tra. 124 — Ioannes euangelista, quem diligebat Iesus, & manere voluit. Ioan. 21. f. Typus est vitæ cõtemplatiuæ, quam nobis optat Iesus, quietem videlicet perpetuam, & non vitam hanc laboriosam: & illam vult manere in fœlicitate. — Vita cõtemplatiua.

Ioas.

IOas. i. domini ignis, vel domini oblatio: rex Iuda filius Ochoziæ, qui occidit Zachariam pontificem. Typus est sacerdotum & pharisæorum, qui Christum occiderunt: vnde vt in eum Syri ignominiosa iudicia exercuerunt: ita Romani in Iudæos. 2. par. 24. f. — Sacerdotes & pharisæi.

Ioathan.

Hie s. Isa. 1. — IOathan. i. consummatus, siue perfectus, aut domini perfectio: filius Oziæ rex Iuda. Eius tempore vidit visionem Isaias: quia perfectorum est videre diuina. Isa. 1. a. — Perfectus.

Rup. s. Amos. 2. — Secundum quod Ioathan rexit populum, existente patre leproso, significat gẽtes perfectè fidei: quibus datum est regnum Dei ablatum à Iudæis. 2. par. 26. b. — Gentiles

Iob.

IOb.i. dolens, vel gemens, siue vlulans, aut exosus, vel patiens inimicitiam: vir satis notus in suo libro: in quo eius ostenditur admirabilis patientia, & fides.

Christus. Ecclesia. Iob vt perseuerauit in simplicitate, post graues & diutinas tribulationes & tentationes, typus est Christi: & etiam ecclesiæ multas sustinentis in hoc mundo pressuras. Iob.1.a.2.c. Ori.s.Iob.2. Gre.prolo.mora.11. &.1.mor.4. Hie.s.Iob.1.

Electi. Iob.i.dolens, quemlibet electum significare potest: qui dolet de huius vitæ peregrinatione. Iob.1.a. Gre.1.mor.26.

Status cóiugatorú. Iob præterea in typum poni solet status coniugatorum: aut eius nomine significantur imitatores ipsius. Ezech.14.e. Ponitur in exemplum, quia non liberauit filios suos: & quia fuit prius in prosperis, deinde in aduersis, rursus in prosperis. Aug.2.de pctór.meri.10.&.s.ps.132. Ori.s.Eze.ho.4. Gre.1.mor.13. Hie.s.Eze.14. Euch.q.in Eze.

Pctóres & pœnitentes. Iob vlcere plenus, typus est peccatorum & pœnitentium. Iob.2.b. Ber.ser.3.assump.

Iobab.

Diabolus IObab.i.dolens vel gemens, vel inimicitiæ: rex Maron victus à Iosue: typus est diaboli, qui hostis est Christi, & fidelium, inferens amaritudines peccati. Iosu.11.a. Glo.ordi.s.Ios.11.

Iocari, uide Ludere.

Iochabed.

Ecclesia. IOchabed.i.gloriosa, aut grauis vel ponderosa: vxor Amram, mater Mosis, Aaron, & Mariæ. Typus esse potest ecclesiæ, ex qua nascitur lex & sacerdotium. Exo.6.c. Beda.s.Exo.6.

Ioel.

Christus IOel.i.incipiens, vel est Deus, vnus è duodecim prophetis, notus in sua prophetia. Fuit filius Phatuel: quia talibus aperit os Deus, vt loquantur diuina. Ioel.1.a. Typus est Christi, qui est filius Phatuel.i.latitudinis charitatis Dei. Hie.s.Ioel.1. Rup.s.Ioel.1.

Iohanna, uide Ioannes.

Ioiada.

IOiada.i.domini scientia, aut domini cognitio, sacerdos pater Banaiæ.2.regum.8.d. Alius fuit pontifex pater Zachariæ, qui vnxit Ioas in regem Iuda.4.regum.10.a.12.b. 2. paralipomen.23.a.

Ionadab.

Spontaneè seruans præcepta IOnadab.i.spontaneus, vel vouens, siue principalis.1.regum.13.a. 4. regum.10. d. Eius filij fuerunt ipsi obedientes: & designant spontaneè obtemperandum esse diuinis præceptis. Iere.35.a.ps.70. Aug.s.ps.70.

Ionas.

IOnas.i.columba, siue depopulans, vel multiplicans, aut etiam dolens: filius Amathi, vnus è duodecim prophetis: qui prophetauit aduersus Niniuen. Cumq; fugeret, ne prophetaret, orta tempestate in mari, de naui proiectus est: & à ceto deuoratus, tertio die viuus prodijt in terram.

Christus Ionas missus ad Niniuen, vt eius finem prædicaret. Typus est Christi: qui missus est à patre, vt finem mundi omnibus demonstraret. Et vt fugit Ionas in Tharsis à facie domini, velox designatur transitus Christi, qui exultauit vt gigas, &c. Ascendit Ionas nauem fugiens: & Christus in crucem per mare huius seculi transiens. Irruit tempestas magna in mari, hoc est, perfidia Iudæorum. Data est sors super Ionam, designans sortes vestium Christi. Proiectus in mare seruauit nauiculam fluctuantem: sic Christus moriés seruauit genus humanú. Vt susceptus est à bestia custodiendus, ita Christus descendit ad inferos, vbi non est derelictus. Vt prodijt Ionas tercio die viuus, ac postmodú prædicauit in Niniue, ita Christus resurrexit tertia die: & eius prędicatio per vniuersum orbem dilatata est: vnde salus collata est mundo. Amb.s.Luc.11. Hie.s.Ion.1. Aug.2 de symbo.ad catecume.6. Geor.vene. canti.2. ton.6.cap.9. Rup.s.Ion.1.

Iudæi. Ionas dolens de arefacta hedera, & de non subuersa Niniue. Ionæ.4. c. designat Iudæos dolentes de legis cessatione, & de conuersione fratrum suorum ad fidem Christi. Aug.episs.49.q.6.

Ionathas.

Adiutor pdicatoris. IOnathas.i.columbæ donum, vel donans: filius Saulis regis, & amicus regis Dauid. 1. regum.13.a.14.g. designat adiutores prædicatorum, qui habent dona spiritussancti: vt Timotheus fuit adiutor Pauli. Cum eo erant mille viri in Gabaa, hoc est, in sublimi: quia virgines per donum spiritussancti in sublimi gradu constituti sunt: vt sint cú agno centum quadraginta quatuor milia, &c. Bonus prælatus. Designat etiam bonum prælatum, qui se exponit periculo pro salute subditorum. Gre.s.1.reg.13.14.

Vt autem gustauit Ionathas mel contra præceptum patris.1.reg.14.d. designat eos, qui verbo & opere magni sunt, sed studio circumspectionis magni non sunt: Ideo appetentes sunt laudis. Et quia non regnauit post patrem, designat eos, qui vane se extollunt, vere deficere.

Gre.s.1.reg.14. — Cupidi laudis.

Ioppe.

IOppe.i.fortitudo, aut decor: oppidum in ora Syriæ in monte situm, habens portum: nūc appellatur Sappho, aut Iapha. Num.21.f. Iosu.19.c.2.par.2.d. Ion.1.a. acto.9.f. Est terminus Iudææ ad mare: vnde vsq; ad Iordanem est maxima Iudeæ latitudo. In eam descendit Ionas fugiens à facie domini: & designat Iudæam, ad quam venit Christus, vt prædicaret, refugiens gentes.

Rup.s.Ionam.1. — Iudæa.

Ioram.

IOram.i.domini celsitudo, aut domini sublimitas, aut domini proiectio: filius Iosaphat rex Iuda.3.reg.22.g.

Alius fuit rex Israel, ad quem misit rex Syriæ Nahaman leprosum: qui typus est hæreticorum, qui leprosos habent discipulos. 4.reg.5.a.

Rup.3.s.reg.29. — Hæretici.

Iordanis.

IOrdanis.i.fluuius iudicij, aut demonstratio vel proiectio iudicij, siue descensio, vel descensio eorum: est fluuius insignis è duobus fontibus Ior & Dan à iugo Libani, quod Antilibanum vocant, emanans, supra Cæsaream Philippi: qui regiones perquam amœnas præterlabitur: constituitq; stagnum seu mare Galileæ: ac demum in mari mortuo absorbetur. Disterminat terram promissionis ab Arabia deserta. In eo baptizauit Ioannes; ibiq; baptizatus est Christus.

Iordanis, vt interpretatur descensio, ipsum Christum designare potest, qui descendit à patre: aut eius humilitatem & descensum: in qua humilitate leprosus septies lauari debet. 4.reg.5.c. Luc.3.a.

Ori.s.Luc.ho.21. Ber.ser.3. Resurrec. — Christus.

Iordanis vt manat è duobus fontibus, designare potest confessionem diuinitatis & humanitatis in Christo, quæ facienda est in baptismo.

Ori.s.Mat.ho.7. — Confessio duplicis naturæ in Christo.

Iordanis irrigās terram Sodomorum, designare potest baptismum in ecclesia: per quem recipiuntur dona spiritussancti, & trāsitur à statu veteris hominis ad statum noui: & à morte ad vitam. gen.13.c.32.c.50.b. Iosu.1.a.3.reg.7.g.4.reg.5.c. p̄s.41. Matth.3.b.19.a. Marc.1.a.3.a Luc.3.a.4.a.

Tertu.adu.Marci.4 Ori.s.Iosu.ho.1.&.s Luc.ho.33. Geor.vene.canti.1.ton.7.cap.23. — Baptismus.

Iordanis, iuxta quem fuit vltima mansio peregrinationis filiorum Israel, designare potest fluenta sapientiæ & scientiæ, & omnium irrigationum spiritualium: per quæ securus quis potest transire ad terram æternæ promissionis. Num.33.f. Iosu.1.a.3.d. Ezec.47.d.

Ori.s.nu.ho.26.27. Hie.s.Ezc.47. — Sapientia. Dona spiritualia.

Iordanis etiam designare potest transitum vitæ præsentis. gen.32.c. Iosu.1.a.

Ori.s.nu.ho.26.

Iordanis præterea significare potest baptizatos: vt Iob.40.c. Behemoth habet fiduciam quòd Iordanis influat in os eius: quia diabolus etiam post redemptoris aduentum, quosdā qui baptismatis sacramento signati sunt, deglutire se posse confidit.

Gre.33.mor.7. Hie.s.Iob.40 — Baptizati.

Iordanis conuersus retrorsum designare potest cessationē vitę veteris, vt noua inchoet. Nam baptizatus sequens vitia in mare defluit: cum resipiscit, conuertitur retrorsum. Vel designat affectus humanos: & conuertitur retrorsum, quum deficientibus affectibus terrenis abundant cœlestes. p̄s.113. Matth.15.c. Zach.11.a.

Amb.ser.21. Aug.s.ps 113. Ricar.de.s.Victo.de extermi.mali.4. — Cessatio vitæ veteris. Affectus humani.

Iordanis.i.descensus eorum, quem transeunt Hebręi, designare potest lapsum in peccatum. 1.reg.13.b. Et regiones Iordanis dici possunt vitia: ad quas regiones venit Christus & Ioannes Baptista prædicando, vt peccatores ab eis auertant. Luc.3.a.

Gre.s.1.reg.13. Amb.2.de Abra.6. — Lapsus in peccatū.

Iordanis vel eius regio doctrinam hæreticorum significare potest: quia vniuersa terra irrigabatur fluminibus & fontibus, quemadmodum paradisus domini: quia hæreticis videt sua ecclesia ita donis spiritualibus abundare, sicut ecclesia catholica. gen.13.c.

Beda.s.gen.13. — Doctrina hæreticorum.

Iosaphat.

IOsaphat.i.dominus iudex, vel domini iudicium: filius Asa rex Iuda.3.reg.15.e.1.par.3.b.2.par.17.a. Ab eius nomine dicitur vallis Iosaphat, propter significationem iudicij, quia in ea prædictum est futurum esse iudicium vniuersale. Ioel.3.a.

Ioseph.

IOseph.i.domini augmentū, vel dn̄i profectus: filius Iacob & Rachelis, vēditus est à fratribus suis ob inuidiam, & ductus in Aegyptū: ob calūniā dn̄æ suæ eius pudicitię insidiātis, in carcerē cōiectus est: vnde postea eductus interpretatis somnijs Pharaonis, terrę Aegypti p̄fectus est: & terrā liberauit à fame, ac p̄rem fratresq; suos in Aegyptū transtulit.

Christus.

Ioseph in multis typus est Christi: & sicut Ioseph inuisit fratres suos, & illi non sunt reueriti fraternitatem, neq; aduentus causam: sed primum quidem occidere voluerunt, postea autem vendiderunt Barbaris: Ita Christus aduenit inuisens humanum genus, suscepta nostra forma: sed ingrati Iudæi innumera miracula facientem, occidere conati sunt: & demum traditum gentibus crucifixerunt: vt autem Ioseph venditus est in Aegypto, & missus in carcerem, & postea exaltatus, venditionem Christi & mortem, & resurrectionem, ascensionemq; designat. Et vt Ioseph eiectus est à fratribus: qui postea supplices ad eum venerunt, vt possent viuere: Christum designat eiectum à Iudæis: ex quibus postea multi crediderunt in eum, vt haberent vitam ęternam. Vt etiam manifestauit se fratribus, Christum indicat ostendentem se esse mesiam: vel manifestantem se apostolis post resurrectionem. Ioseph pauit Aegyptum tempore famis: Christus per se & prędicatores tradidit frumentũ & doctrinam vitæ mundo. Et vt Ioseph reliquit pallium in manu fœminę: ita Christus reliquit corpus suum, & literam legis in manu synagogę. Vt etiam post mortem Ioseph multiplicati sunt filij Israel in Aegypto, indicatur fidelium multiplicatio in mundo post Christi mortem & ascensionem. genes. 30. c. 33. b. 37. a. 39. a. 41. 42. 45. 49. c. ps. 79. 80. 104. Amos. 6. b.

Chry. s. gen. ho. 61. Tertu. adu. Iudæos. Ori. s. Exo. ho. 1. Arno. s. ps. 104. Amb. de Ioseph. 12. Chry. s. ps. 93. Hie. s. ps. 8. Aug. q. in Iudi. 49. & ser. 8. 4. Beda. s. gene. 37. 49. & s. Exo. 1. Rup. 1. s. Isa. 19.

Perfectio vitæ.

Ioseph decem & septem annorum designare potest perfectionem vitę & doctrinæ: & iuuenem religiosum aptum ad omne opus bonum: & virum bonum & literatum: vnde interpretatur augmentum. gen. 39. a. 40. 41. Beda. s. gen. 49.

Ciuilis & rector populi.

Ioseph etiam est ciuilis homo & rector populi: & interpretatur additamentum: quia leges ciuiles adduntur naturalibus: & eius tunica polymita, designat varietatem rerum ciuilium: est autem bis venditus, quia rectores per ambitionem multis se subijciunt. Philo. de Ioseph.

Temperantia.

Ioseph non consentiens libidini dominæ suę, typus est temperantię: & defendens se à domina per narrationem prosperitatis, quam à domino suo acceperat, ostendit modum vincendi libidinem, nempe per recognitionem beneficiorum Dei. gen. 39. a. Philo. 2. allego.

Ecclesia.

Domus Ioseph designat ecclesiam, quæ est domus Christi: & filij Ioseph, sunt filij ecclesiæ. ps. 76. Zach. 10. b. Hie. s. Zach. 10. Aug. s. ps. 76.

Opera vitæ contẽplatiuæ. Discretio.

Ioseph vt interpretatur augmentum, designat perfecta opera vitæ contemplatiuę post exercitationem vitæ actiuæ: vnde & genitus est post natos filios Liæ & ancillarum. Designat etiam discretionem, quę tandem nascitur ex Rachele, hoc est, ratione post multam experientiam. Vestitur autem tunica talari: quia sola illa actio ad consummationis talum, debitiq; finis terminum perducitur, quę per discretionis prudentiam moderatur. Amatur plus cæteris fratribus: quia cũctarum virtutum custos virtus cęteris iure prefertur. Est somniator: quia vera discretio in ipso tentationis articulo, inter ipsa suggestionum phantasmata, ex eorum qualitate futura pericula deprehendit: & alijs quibuslibet ad cogitationum suarum confessionem, imminentium malorum insidias detegit: & de futuris periculis cautos reddit: dicitur filius accrescens: quia discretio semper augetur. Geor. vene. canti. 2. ton. 7. cap. 6. Ricar. de s. victo. de 12. patriar. 67. 68.

Iudæi.

Ioseph volens mutare manus patris benedicentis filios ipsius, typus est Iudęorum volẽtium habere primatum in ecclesia, seu familia domini. gen. 48. c.

Apostoli. Laborãtes pro christo.

Ioseph sponsus virginis Marię circumferens Christum, nunc in Aegyptum, nunc in Iudęam. Matth. 2. designat apostolos Christum prædicantes Iudęis & gentibus: vt autem portauit eũ in humeris, designat pœnitentes, & qui pro Christo laboribus fatigantur, qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala inferunt, sed ab alijs illata patienter ferunt. Hila. s. Mat. cano. 2. Ber. ser. paruo. 8.

Prædicatores.

Ioseph ab Arimathęa sepeliens Christum, designat prędicatores sepelientes Christum in cordibus gentilium, per eorum inductionem ad fidem. Matth. 27. g. Hila. s. Mat. can. vlt.

Iosias.

IOsias. i. ignis domini, aut vrens dominus: filius Amon rex Iuda. 4. reg. 22. Vel interpretatur eleuatio domini, & est filius Amon. i. fidei, idest, vir iustus. Sopho. 1. a. Est alius Iosias qui interpretatur saluatus: in cuius domo fiunt coronæ pontificibus: quia nobis proficientibus & reuersis ad meliora, per singulas virtutes nostras dominus coronatur: imo nobis virtute pœnitentiæ coronatis, saluator in singulis coronam accipit. Zach. 6. c. Hie. s. Sophon. 1. & Zach. 6.

Iosue,

IOsue. i. dominus saluator: filius Nun minister Mosis, princeps tribus Ephraim: qui post Mosen ductor fuit populi Israel: quem etiam, mortuo Mose, introduxit in terram promissionis: prius autem dicebatur Hosee.

Christus.

Iosue re & nomine typus est Christi seruatoris nostri: & vt ascendit cum Mose in montem, est Christus, aut lex noua: sine quibus lex vetus ad nihil sublime ascendit. Et aliquando nominatur cum Mose, aliquando latet: quia nouum testamentum: latet in veteri. Successit autẽ Mosi: quia Christus successit legi. Defendit Gabaonitas: quia Christus succurrit infirmis

Tertu. adu. Iudæos & adue. Marcio. 3. Cle. Alex. 1. pæda. 7. Ori. s. Iosu. ho. 21. 22. & s. Iosu. ho. 11. Aug. q. in Exo. 183.

Cyril.3.f.Ioan.36.& in Iulia 8. Chry.d. ver Isa.h.1. Rup.1.f.Iosu 3. C.o.erdi.f.1.reg.6.

infirmis in tentationibus. Et vt ille eduxit populum Israel à deserto, & transmisso Iordane induxit in terram promissionis ita Christus ex ignorantiæ & idololatriæ deserto, per sanctum ac salutiferum baptismum, in cœlestem Hierosolymam nos traduxit. Iosu.1.2.3.

Christus. Iosue Bethsamites, in cuius agro mansit arca fœderis, typus esse potest Christi. 1. regum.6.d.

Iota.

Hic,f. Matt.5.

Minima legis. IOta est minima litera alphabeti: designat ea, quæ minima sunt in lege: quę etiam plena sunt sacramentis: ideo non contemnenda. Matth.5.c.

Iotbatha, uide Ietabatha.

Ira, Iracundia, Irasci, Indignari, Furor.

IRa est animi excandescentia in corde sedem habens: diciturq; ira appetitus vindictę. Furor autem dicit grauiorem irę perturbationem. Indignatio vero est interior ira, qua nobis aliquid indignum videtur, dignum vero vindicta.

Cle.papa.10.recog. Basi.f ps.29. Hic.f.Zach.8. Aug f ps.82. Cyril.cōt. Iulia.5. Ricar.de.f.victo.de 12.patriar.53. Rup.9. victo. verbi Dei.21.

Minæ Dei. Decretum Dei ad puniendum. Zelus. Ira attribuitur Deo per metaphoram: cum non posit in eo esse excandescentia: sed solum est in eo ratio iustæ vindictæ: aliquando vero designat ira Dei minas eius: vt cum responsio mollis frangit iram, hoc est, oratio pœnitētis minas Dei. pro.15.a. Indignatio quoq; Dei est iudicium eius, seu decretū ad puniendū. Exo.22.c. Leui.10.b. ps.29.82. Isa.26.d.27.a.30.f. Zach.8.a. Ira filiorum Iacob aduersus Sichimitas, designare potest zelum Dei ad vindicanda peccata. gen.34.a. Potest etiam designare zelum, quem vnusquisq; in seipsum debet habere contra inanem gloriam. Datur ira parua Dei. Zach.1.a. quę est virga disciplinæ ad emendationem: cui opponitur parua misericordia, qua dat temporalia. Est & ira magna, qua punit perpetuo: cui opponitur magna misericordia.

Hie. Cypria.&.f.ps.89.&.f.Isa.57.64.& f.Ier.7.&.f.Eze.16.&.f.Zach.1. Ori.f. Iudi. ho.2.& f.Mat.ho.20. Hila.f.ps.2. Basi.f.ps.29.37.59. Cassi lib.8.cap.4. Fulgen.1.de duplici prædestinatione. Euch.form. spūal.1.

Vindicta Dei. Ira etiam Dei est ipse effectus, qui solet esse effectus irati: nempe pœna & castigatio inflicta peccantibus, vel in hac vita, vel in futura. Exo.15.a.32.c. ps.2.29.37.59.68.109. Isa.5.f.12.28.f.30.f.66.e. Matth.22.a. Ioan.3.c. Rom.2.a. Irasci etiam dicitur Deus in orationem, quum flagellat filium, quem recipit. ps.39. Exo.4.c. Et dicitur non irasci vsq; in finem, quum castigat, vt parcat. Isa.57.d. Et dicitur ibidem iratus propter iniquitatem populi sui: quia propter eam percussit filium suum. Dicitur etiam Deus irasci satis aut nimis, quando castigat pœna perpetua. Isa.64.d. Iob.21.b.35.d.40.b. In hoc furore orabat propheta, ne argueretur ps.6.37. Iere.10.d. Dicitur autem conflari indignatio Dei & ira: quia quasi coactus peccatis nostris, & diu sustinens, nos castigat. Et extenditur ad iumenta, ligna, & fruges, hoc est, ad omnia, quæ seruiunt homini. Iere.7.d. Furor autem Dei grauem eius vindictam designare solet. Exo.15.a.22.d. Isa.5.f.63.b. Iere.15.c.30.d. Furor etiam Dei aliquando dicitur punitio temporalis & mortis. ps.89. Iere.6.c. Iob.3.d.4.b.6.a.9.b.14.c.16.b.19.b.20.d.36.b.42.b. Dicitur etiam indignatio Dei pœna, qua punit malos. Isa.51.g.63.b.66.e. Dicitur quoq; non

Ber.f.canti.fer.69. Gre.32.mor.6.

irasci amplius contra Hierusalem, quum relinquit animam obstinatam: nec amplius eam castigat ad emendationem. Eze.16.c. Nahum.1.a. Zach.1.a. In furore autem diabolus iudicatus est: quia inuenta est iniquitas eius ad odium. Hominis autem iniquitas est ad iram: & ideo in ira corripitur. Ira quoq; columbæ est vindicta Christi in malos. Iere.25.g. Vbi vt diuinæ districtionis vim imperturbabilem demonstraret, & iram dixit, & columbæ.

Aug.f ps.2.

Indignatio iusti in malos. Obscuratio mentis malorum. Ira Dei dici potest motus, qui fit in anima, quæ legem Dei nouit, cum eandem legem videt à peccatore prętereriri. Per hunc enim motum iustarum animarum multa vindicantur. Quanquam possit ira Dei recte intelligi ipsa mentis obscuratio, quæ consequitur eos, qui legem Dei transgrediuntur. ps.2.

Hiero.f.Isa.30.&.f. Nahum.1.

Diabolus. Ira furoris Dei dici potest diabolus: qui ex iusto iudicio Dei, datus est ad puniendos malos. Isa.30.f. Nahum.1.b. Iob.10.c.

Glo.inte.f.gene.39.

Deus pater tradens filium. Ira domini Ioseph ad puniendum ipsum Ioseph: designat ipsum Deum non pepercisse proprio filio: sed pro nobis ipsum tradidisse. gen.39.d.40.a.

Aug.f ps.55.58. Gre.7.mor.3.

Tribulationes. Grauis correptio verborum Dei. In ira populos deducit Deus, cum per tribulationes deducit aliquos ad virtutum culturam. psalm.55.58. Et indignatio sagittarum domini est grauis correptio verborum domini, eius iram demonstrans. Iob.6.a. Est autem ira consummationis: & est ira consumptionis. Nam omnis vindicta Dei ira dicitur: sed aliquando ad hoc vindicat Deus, vt perficiat: aliquando ad hoc vindicat, vt damnet. Quomodo ad hoc vindicat, vt perficiat? flagellat omnem filium, quem recipit. Quomodo ad hoc vindicat, vt damnet? quando dicet impijs ad sinistram positis: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius.

Aug.f ps.79.

Castigans Deus etiam orantes. Irasci dicitur Deus super orationem serui sui. ps.79. quia non desinit castigare etiam orantes: qui flagellat omnem filium, quem recipit.

Feruor angelorum. Ira in angelis designare potest spiritalis fortitudinis feruorem cuius extremum ira est. Dion.cœle.hiera.14.

Pœna legis. Iratus Moses designat pœnam legis in aliquos insligendam. Et ira ponitur aliquando pro pœna secundum legem illata. Ira autem consummationis, erit pœna in fine mūdi. Exo. 11.c.16.e.32.d.ps.58.Matth.3.b.Rom.2.a.3.a.4.c.5.b.1.thes.1.d. Hila.s.ps.2.

Ira plati à Deo. Iratus Saul postquam insiliuit in eum spiritus domini.1.reg.11.b. designat timēdum esse iram prælati corrigentis: vt quæ sit à spiritu domini. Gre.s.1.reg.11.

Contēdere pro tēporalibus. Irasci in via est contendere pro temporalibus.gen.45.g. Hortabatur autē Ioseph fratres suos, ne irascerentur in via, designans Christum, qui recessurus pacem reliquit fidelibus. Amb.de Ioseph.13.

Perturbatio animi. Ira quandoq; sumitur, vt omnes comprehendat animi perturbationes: vt Eccl'tæ. 11.d. Aufer iram à corde tuo. Hie.s.Ecclten.11

Indignatio iusti sup prosperitatem malorū. Indignatio quædam est in animo iusti, ad quam caligat oculus eius: nempe cum videt iustos affligi, & malos prospere agere. Iob.17.b. Gre.13.mor.18.

Inuidia maiorum. Indignati principes sacerdotum de pueris laudantibus Christum. Matth.21.b. designant indignationem episcoporum & præsbyterorum, de simplicibus laudantibus Deum. Ori.s.Mat.ho.15.

Odium Iudæorum in Chrm & fideles. Furor Simeon & Leui designare potest odium pharisæorum in Christum. Et dicitur indignatio dura.gen.49.a. Dicitur etiam furor linguæ: quia linguis occiderunt Christū. Hose.7.d. Idem designat furor fratris Iacob.gen.27.g.ps.54.137. Amos.1.d. Luc.15.f. Ira quoque Ionæ contra Niniuitas, typus est iræ Iudæorum contra fideles.Ion.4.c. Hæc etiam ad hæreticos referri possunt. Furor quoq; Simeon & Leui: significare potest concupiscentiam, quæ occidit virum, hoc est, rationem. Hila.s.ps.54. Aug.epis.49.q.6. Amb.s.Luc.15.

Concupiscentia.

Dolor Iudæorum cessante lege. Ira Ionę super arefacta hedera.Ion.4.c. significat dolorem Iudęorum super cessatione legis, & euersione templi. Hie.s.Ion.4.

Ira diaboli. Furor regis Babylonis designat iram diaboli contra fideles. Idem designat furor hariolorum.Isa.14.b.44.d. Et irati populi sunt dæmones impetus tentationum inferentes. Exo. 15.b. Idem est ira draconis in mulierem.apoc.12.d. Glo.ord.s.Isa.14.

Audacia hęreticorū. Indignatio Moab dicitur esse plusquam fortitudo eius, designans hæreticos plus audere quam possint.Isa.16.b. Hie.s.Isa.16.

Ire, Vadere, Pergere, Adire.

IRe notam habet significationem: est enim aliquo se conferre: quod & vadere dicitur. Pergere autem licet propriè sit in aliquo perseuerare: sæpe tamen sumitur pro ire. Cęterum ire interdum est comitari.gen.12.a. Iuit cum eo Lot. Conuersari. deut.6.c. Non ibitis post Deos alienos. Descendere. Iere.20.b. Ibitis in captiuitatem. Discedere. deuter.13.a. Eamus & sequamur Deos alienos. Mori.gen.15.c. Tu autem ibis ad patres tuos in pace. Nauigare.2.par.9.c. Naues regis ibant in Tharsis. Occurrere.gen.19.a. Iuit obuiam illis. Proficisci.Num.32.b. Fratres vestri ibunt ad pugnam. Proficere.Exod.10.f. Ite sacrificate domino. Reuerti.gen.31.d. Et ad tuos ire cupiebas. Transire.Num.34.a. Ibitq; per gyrum terminus.

Disponens Deus populos ad fidem. Ire quādoq; attribuitur Deo per metaphoram: & ire dicitur dominus ante Cyrum: cum disponit populos ad suscipiendam prædicationem Christi, & apostolorum. Isa.45.a. Hie.s.Isa.45.

Cōminatio. Vadit Deus in turbine Austri, cum comminatur pœnam peccantibus. Zach.9.d. Hie.s.Zach.9.

Obediētia Christi. Pergens Isaac cum patre vsq; ad mortem, typum gerit obedientiæ Christi.genes.22.b. Et vadens Iacob ad gregem est Christus sumens humanitatem.gen.27.b. Sic ire Iacob ad suos est Christum venire ad Iudęos.gen.31.d. Hie.ad Damas.q.3.

Christus in cœlum. Pergens Iacob de Mesopotamia ad Isaac patrem suum, designat Christum redeuntem ab hoc mundo ad patrem.gen.31.c. Eunte autem domino, curata est Hęmorrhousa, vt designetur per resurrectionem domini temporalem firmari æternam.Luc.8.f. Amb.s.Luc.8.

Inseparabilis naturę filius & spiritussan. Quum dicitur in persona Christi, quo ibo à spiritu tuo, designatur filium non posse separari à spiritu sancto, quòd in eadem sit natura.ps.138. Hila.s.ps.138.

Apostoli prædicantes Iudæis. Vadens Ioseph deserens Christum in Iudęam, designat apostolos prędicantes Iudæis. Matth.2.d.Iob.29.d. Glo.i.ors.Mat.2.

Christus ad mortificatos & orantes. Mors & resurrectio. Vadit sponsus ad montem myrrhę, & ad collem thuris.canti.4.b. quia eos familiariter visitat, qui per mortificationem vitiorum ad alta proficere, & per mundas & humiles orationes suauiter redolere perspicit. Vel ad montem myrrhę, hoc est, ad passionem & mortē & ad collem thuris.i. ad resurrectionem & ascensionem. Gre.s.cant.4. Rup.s.cant.3.

Exēpla platorum. Vadit pastor ante oues, cum Christus, aut prelati exemplo suo docent subditos, quid agere debeant.Ioan.10.b. Sic pergunt sacerdotes ante populum, cum eos præcedunt exemplo & doctrina.Iosu.3.c. Cyril.7.s.Ioan.2.

Sequi præcepta. Ire post tergum domini est eius sequi pręcepta.Isa.59.c. Sic dixit Petro Christus. Matth. 16. d. Vade post me. Diabolo vero absolute: vade, vel vade retro. Matthæ. 4. b. Itaque ire post Christum, aut Deum, in bonum sumitur: Ire vero retro in malum. Et Ori.s.Mat.ho.1. Hier.s.Isa.2.59.&s. Mat.4.& epi.Septu.

ire deo vel ad Deum est eius obtemperare voluntati. Isaiæ. 6. c. Ire ad Ioseph tempore famis est à peccatis conuerti ad Christum. gene. 41. g. Euntes autem cum Ioseph senes domus Pharaonis, designant apostolos, aut conuersos ex gentibus euntes cum Christo. gene. 50. b. Ire autem in montem domini est ire ad Christum. Isa. 2. a. Pergunt vincti manicis post Christum, qui prius soluti erant ad male operandum, postea verò eius adhærēt præceptis. Isa. 45. c. Pergit illuc, vbi est vita, qui tendit ad Christum. Eccl'tę. 6. c. — Conuersio ad Christum. — Hie. s. Ecclten. 6.

Ire ad amicum media nocte, est opportunè orare, & contemplationi vacare. Luc. 11. a. Et cum ire dicitur Abraham ad patres suos, & non mori, designat eleuationem ad cœlestia. gen. 15. d. Sic ire obuiam angelis est promptam habere mentem ad cœlestia. gen. 19. a. Et ire in terram visionis est ascendere in altitudinem contemplationis. gene. 22. a. Et vadēs Moses ad videndam visionem rubi est accedens ad diuinorum contemplationem: quæ nō potest videre, nisi discalceatus, hoc est, vt prius transeat à vita seculari. Exo. 3. a. — Opportune orandum, contemplandum. — Philo. quis rerum diui. hæres. Ori. s. ps. 36. ho. 4.

Ire in domum domini est ire in cœlestem patriam. ps. 121. Et ad montem domini. Isa. 2. a. Et vadens in domum suam paralyticus curatus, est vadens in paradisum. Matthæ. 9. a. Pergunt filij ceruarum ad pastum, cum animæ sanctorum de corporibus exeuntes ad æternæ viriditatis pabula transferuntur. Iob. 39. a. — Ire in cœlum. — Hila. s. Mat. cano. 8. Gre. 30. mor. 22.

Ire in ciuitatem est ire in ecclesiam. Eccl'tę. 10. c. Euntes autem & redeuntes, qui auferuntur à monte Seir, homines & iumenta sunt, qui saluantur in ecclesia recedentes ab infidelitate. Ezec. 31. b. Ire quoq; dicuntur rami Libani, cum fideles ecclesiæ dilatantur. Hose. 14. c. Ire in vineam patris familias est ire in ecclesiam. Matth. 20. a. — Ire in ecclesiam. — Hie. s. Eccl'ten. 10. & .1. Eze. 35.

Ire à Tyro in Carthaginem est ab angustia peccatorum & seculi transire ad verum gaudium per pœnitentiam. Isa. 23. b. Et ire viam trium dierum est pœnitentiam agere secundum eius tres partes. Ire autem cum paruulis est nullum affectum relinquere in Aegypto, hoc est, in mundo. Exod. 3. f. 5. a. 10. c. Et ire dominum leprosæ domus ad sacerdotem, est peccatorem pœnitentem detegere sacerdoti peccatum suum. Est etiam minus doctum consulere peritiores. Leuitic. 14. e. Sic iuit filius prodigus ad patrem suum. Lucæ. 15. d. Euntes quoq; in directum vaccę, quæ ferebant arcam domini, sunt pœnitentes seruantes discretionem in afflictione carnis. 1. reg. 6. c. Dicebantur autem pergere, designantes perseuerantiam in profectu. Ire hinc est relinquere impedimenta bonorum operum & pœnitentiæ. Ioan. 14. d. Euntes autem & flentes sunt, qui resipiscunt, & bona opera aggrediuntur. ps. 125. — Pœnitentia. — Hie. s. Isa. 23. Isyc. s. Leui. 14. Gre. s. 1. reg. 6. Amb. de fug. secu. 6. Aug. s. ps. 125.

Ire Lot cum Abraham est nondum perfectam mentem adiungi perfectioribus. gen. 12. a. Et euntes Saul & famulus eius ad virum Dei, designant nouum prædicatorem debere ire ad iam expertum: vt ab eo instruatur. Dubitans autem ire Saul designat timorem humilitatis, quum quis agnoscit deesse sibi merita. Ire quoq; ad videntem est ad doctorem gratia salutaris consilij capiendi ire. 1. reg. 9. a. Et ire partem exercitus cum Saule in Gabaa, est adiutores prędicatorum ac comites ad perfectionis altitudinem accedere. 1. reg. 10. d. Et ire in Galgala ad innouandum regnum Sauli, est cognoscere per scripturam esse laudabilem prædicatoris vitam. 1. reg. 11. d. Vadens Rebecca cum seruo Abrahæ, est gentilitas veniens ad fidem per prædicatores. gen. 24. g. — Adiungi perfectioribus. — Amb. 2. de Abra. 2. Gre. s. 1. reg. 9. 10. 11

Ire Samuelem ad Saulem mane est prædicatorem apertè reprehendere peccatum in subdito. 1. reg. 11. b. Et ire de porta ad portam occidendo, est cum prędicator trāsit de vitio ad vitium ea reprehendendo. Exo. 32. f. Sic vadens Moses ad sanctificandum populum, est prædicator accedens ad ipsum instruendum, & corrigendum. Exo. 19. b. — Reprehensio aperta peccati — Gre. 3. past. adm. 26.

Vadens Iacob ad Ioseph, designat Iudæos ad fidem venientes. gen. 45. g. — Iudæi ad fidē venientes. — Amb. de Ioseph. 13.

Ire nolens Barach contra Sisaram, nisi cum Debbora, designat Iudęos nolentes sequi Deum, nisi cum prophetia, quam tamen etiam deseruerunt. Iudi. 4. b. — Iudæi nolētes sequi Christum sine prophetia. — Ori. s. Iudi. ho. 5.

Pergens equus in occursum armatis. Iob. 39. c. est prędicator, cuius animus sancti feruoris flamma accensus, in quantum locus admittit, in quantum causa exigit, pro defensione iustitiæ seipsum obijcit: & peruersis ad iniusta erumpentibus, etiam cum ab eis non quæritur obuiat. Et vadens Moses mane ad Pharaonem, est studiosè aggrediens diabolū. Exo. 7. c. — Prædicator defendens iustitiam. — Gre. 31. mor. 23

Euntes & reuertentes sunt angeli & prædicatores, qui ex imperio Dei huc illucq; discurrunt. Zach. 9. b. Sic eunt fulgura. Iob. 38. d. Et ire dicuntur in splendore fulgurantis hastæ Dei. Haba. 3. c. Vadunt etiam & reuertuntur animalia, cum prædicatores ab actiua vadunt ad contemplatiuam, & à contemplatiua reuertuntur ad actiuam. Ezec. 1. d. Vadunt prædicando, & faciendo miracula: reuertuntur ascribentes omnia Deo. Et pergens Aaron obuiā Mosi in montem Dei, est sacerdos aut prædicator occurrens legi sublimiter intelligendæ. Exo. 4. d. — Discursus angelorum & prædicatorum — Hie. s. Zach. 9. Aug. 18. ciui. Dei. 32 Gre. 1. Eze. ho. 5 Ori. s. Exo. ho. 3.

Euntes & redeuntes aquæ diluuij, sunt persecutiones reductę in caput persecutorum & hęreticorum. gen. 8. a. — Persecutiones in caput persequentium. — Beda. s. gen. 8.

Dicens Ruben non comparente Ioseph: Quo ibo. gen. 37. f. designat apostolos dicentes Iudęis — Transitus apostolorū ad gentes — Glo. int. s. gen. 37.

Iudæis. Quia indignos vos iudicastis, ecce transimus ad gentes. acto. 13. g. Et ire in terram Chanaan est gentibus prædicare. gen. 45. g. Idem est ire ad exitus viarum. Matth. 22. a.

Quærere doctrinam necessariam. Quærere testimonium adulatorum. — Ire ad emendum oleum veniente sponso, est sero quærere doctrinam necessariam. Mat. 25. a. Ire autem ad vendentes oleum, est quærere testimonium operum ab adulatoribus. — Ori. s. Mat. ho. 32. Aug. 83. q. 59.

Retinēs sapientiam — Vadens Abraham cum Sara, cum discederet ab Aegypto. gen. 12. d. est retinens sapientiam, quam alij noluerunt. — Amb. 2. de Abra. 4.

Desiderans fructum ecclesiæ. — Vadens Abraham absq; liberis, quod ipse timebat, est desiderans fructum ecclesiæ. gen. 15. a. — Amb. 2. de Abra. 8.

Pacifica doct. Chri. — Vadunt cum silentio aquæ Siloë: quia doctrina Christi est pacifica. Isa 8. b. — Hie. s. Isa. 8.

Exequentes sententiam iudicis. Doctores expellentes hæreticos — Pergentes Misael & Elisaphan ad eijciendos Nadab & Abihu ex præcepto Mosis, sunt iudicis sententiam exequentes. Leui. 10. a. Vel doctores euangelici expellentes hæreticos ab ecclesia. — Glo. ordi. s. Leui. 10

Profectus. — Pergens Rebecca ad consulendum dominum designat profectum non de loco ad locum: sed de vita ad vitam, de bono actu ad meliorem. gen. 25. c. Et pergēs mulier ad portam ciuitatis, est ad iusticiam accedens. deuterono. 25. b. Pergunt quoq; filij ceruarum ad pastum, quum iam hic aliqui sine exteriore doctore sacram doctrinam percipiunt. Iob. 39. a. — Ori. s. gen. ho. 12. & s. Mat. ho. 22. Hie. s. Iob. 39.

Nasci. — Ire aliquando est nasci in hoc mundo. ps. 125. Euntes ibant, & flebant. — Aug. de sctis ser. 45.

Rectitudo doctorū — Euntes vaccę in directum sunt doctores non declinantes ad temporalia, nec affectus terrenos sequentes. 1. reg. 6. c. — Gre. 7. mor. 18.

Profectus ab actiua ad contēplatiuam. — Ire de virtute in virtutem est ab actione virtutum huius vitæ ascendere ad contemplationem, quæ est in futura vita. ps. 83. — Aug. s. ps. 83.

Contemplari diuina — Ire ad Orientem est mentem in consideratione maiestatis diuinę attollere. Ire vero ad Occidentem est, cum cor ipsa luminis immensitate reuerberatum, ad nosmetipsos reducimus: & lassati discimus valde super nos esse, quod quærebamus: nostramq; mortalitatem considerantes indignos nos adhuc esse deprehēdimus, qui immortalem videre valeamus. Ire autem ad sinistram est peccatorum delectationibus consentire. Ad dexteram vero est de virtutibus eleuari. Iob. 23. b. — Gre. 16. mor. 15.

Cōsentire peccatis. Eleuari d virtutib⁹

Mori. — Ire dicitur homo in domum æternitatis suæ, quando moritur. Eccl'tę. 12. b. Ire quoq; ad portas inferi est mori. Isa. 38. b. — Hie. s. Ecclten. 12. & s. Isa. 38.

Peccare. Sequi dæmones & hæreticos — Ire in captiuitatem est incidere in peccatum. Isa. 46. a. Idem est ire post cogitationes suas Iere. 18. b. Et ire ad Citios est plagam peccati consummatam incurrere. Isa. 23. c. Idem est pergere in interitum. Iob. 33. d. Et ire cum aduersario est consentire peccatis. Lucæ. 12. g. Et ire post amatores est sequi dæmones & hæreticos. Hose. 2. b. Idem est ire post vestigia gregum canti. 1. c. — Hiero. s. Isa. 23. & s. Hose. 2. Ori. s. Luc. ho. 35. & s. canti. ho. 1.

Tpalia quærere. — Ire ad quærendas paleas est temporalem victum, vel inanem gloriam quærere. Exo. 5. a. — Ori. s. Exo. ho. 3.

Ad inferos mitti. — Vade, dictum est inuido operario, quasi mitteretur in ignem æternum. Matth. 20. b.

Non surgens pctōr sine auxilio Dei. — Vadens & non rediens dicitur spiritus hominis. ps. 77. quia potest per se peccare, sed non potest per se resurgere, sine auxilio gratiæ Dei. — Ber. s. cant. ser. 84.

Transire à peccato in peccatum. — Vadunt & veniunt super prauum horribiles. Iob. 20. d. quando aliquis peruersus alia quidem vitia ad momentum deserere videtur: sed alia agere incipit. Quia quot vitijs decedentibus & succedentibus premitur, tot malignis spiritibus eius animus quasi euntibus ac redeuntibus deuastatur. Maligni enim spiritus certis quibusq; vitijs singuli obsequi creduntur. — Gre. 15. mor. 13.

Tollētes dæmones bonas cogitationes — Pergens cuneus Philistinorum contra viam Ephraim. 1. reg. 13. d. designāt dęmones conātes auferre bonas cogitationes, ne fructificemus. — Gre. s. 1. reg. 13.

Mors subiecta chro — Ire dicitur mors ante faciem Christi. Haba. 3. b. quia illi subiecta est, qui habet imperium mortis. — Hie. s. Haba. 3.

Motus solis. — Pergit spiritus in circuitu. Eccl'tę. 1. a. hoc est, sol vadens per Zodiacum, & viuificans omnia. — Glo. or. s. Ecclten. 1.

Denudanda vitia — Vadens nudus & discalciatus Isaias. Isa. 20. a. denudanda vitia malorum indicauit.

Proficiens in doctrina sacra. — Vadens inuentor thesauri ad vendendum omnia. Matthæ. 13. f. est proficiens in doctrina sacra. — Lyra. s. Mat. 13.

Iris, uide Arcus. Iritare, uide Prouocare.

Irridere, uide Illudere.

Irritare, Irritus.

IRritum dicitur id, quod non est ratum, & quod est vanum, futile, & inane. Irritare autē est in nihilum redigere, & inane ac sine autoritate efficere.

Hie.ſ.Zach.11.

Irritum fecit dominus fœdus initum cum omnibus gentibus,quando reliquit eas in erroribus idololatriæ.Zach.11.c. Relinquens Deus gentes in erroribus

Irrita facit Deus ſigna diuinorum,cum confundit rationes hæreticorum.Iſa.44.d. Cõfundens rationes hæreticorũ.

Irrita oblatio eſt,quę non ſeruat ritum à Deo inſtitutum:nec eſt accepta Deo.Leui.7.b Oblatio nõ accepta Deo.

Hie.ſ.Iſa.33.

Irritum facere pactum Dei eſt non ſeruare eius præcepta.geneſ.17.c.Leui.26.g. Iſa.33.b. Mala.2.b.Et irritam faciunt viduæ primam fidem,quæ non ſeruant,quod Deo ſpoponderunt.1.Timo.5.b. Nõ ſeruare pcepta.

Gre.32.mor.3.

Irritum facit iudicium Dei,qui contra domini flagella ſemetipſum defendere nititur. Nam quũ culpa ſua feriri ſe denegat,quid aliud quàm iuſtitiam ferientis accuſat ?Ita dicebat dominus Iob.40.a. Nunquid irritum facies iudicium meum : & condemnabis me vt iuſtificeris? Accuſans iuſtitiam Dei.

Irruere.

IRruere eſt cum impetu aliquem aggredi,vel violenter in aliquid ſe immittere.

Ori.ſ.Exo.ho.6.

Irruens Abraham nocte ſuper reges,qui captiuum ducebant Lot,&c. poteſt deſignare victoriam Chriſti in paſsione aduerſus dęmones.gen.14.c.Et irruens formido & pauor in Aegyptios,fuit ſubitus terror,qui apprehendit dæmones in morte Chriſti. Exo.15.b. Vincens Chriſtus dæmones

Amb.2. de Abra.9. Gre.11.mor.17.&.15 mor.11.12.

Irruens ſopor & horror ſuper Abraham deſignat terrorem iudicij.geneſ.15.c. Sic irruit terror Dei ſuper malos,quũ ſubita eis aduenit vindicta.Iob.13.b.Et irruit in arcum ęreum, qui incidit in grauem & fortem diuini iudicij ſententiam. Et irruit omnis dolor ſuper auarum:quia prius eum pœna concupiſcentiæ,poſt modum vero cura cuſtodiæ:& demum pœna vltionis cremat.Iob.20.c. Terror iudicij

Grę.ſ.1.reg.4. Hie.ſ.Eze.13.

Irruentes dolores ſubiti in vxorem Phinees ſacerdotis.1.reg.4.d. fuerunt dolores inuadentes plebem Iudaicam:quia illis ſuppliciorum perennium retributiones obuiant , qui nunc in veritatis contemptu poſiti non formidant. Irruentes quoq; lapides in parietem, fuerunt Chaldęi contra Hieruſalem:aut vis punitionis Dei,& tribulationis.Eze.13.b. Dolores Iudęorum

Gre.ſ.1.reg.14. Hie.ſ.Iſa.16.

Irruere ſuper Philiſtęos nocte eſt prædicare in hac vita ad conuertendos peccatores.1. reg.14.e.Et irruit vox calcantium ſuper vindemiam & meſſem Eſebon , quum apoſtolici viri hæreticorum doctrinam confundunt,& errantes ad eccleſiam reducunt. Iſa.16.c. Prædicare ad conuertendos pctóres.

Gre.2.mor.28. Arn.& Hila.ſ.pſ.58. Baſi.& Hila.ſ.pſ.61. Gre.2.mor.25.&.8. mor.1.&.13. mor.10 &.20.mor.23.

Irruit ventus vehemens à regione deſerti in domum filiorum Iob , quum in paſsione redemptoris noſtri,contra fideles eius fortis tentatio à cordibus Iudæorum venit. Vel cum à dæmonibus tentatio prodijt,& perſecutorum corda commouit.Iob.1.c.Irruentes fortes ſunt dæmones grauiter tentantes:& Iudæi pleni dæmone.pſal.58. Et irruunt in hominem membra diaboli,vel hæretici,quum conantur eum in peccatum, aut in errores inducere. pſ.61.Irruentes Sabęi in boues & aſinas Iob,ſunt dæmones doctos & indoctos captiuantes.Iob.1.c.Irruunt hæretici ſuper pupillum,cum humilitatem fidelis populi importunis falſiſq; allegationibus affligunt.Iob.6.d.Irruit diabolus quaſi gigas:quia ſi anima ſuaſionibus eius ſub eſſe conſueuerit:quanto ſe ei crebrius ſubijcit , tanto eum ſibi intolerabiliorẽ facit,vt ei reluctari non valeat:quia nimirum malignus aduerſarius contra hanc ex praua conſuetudine deuictam,quaſi more gigantis pugnat.Iob.16.c. Irruunt mali ſuper bonos, quaſi rupto muro,& aperta ianua, quũ accepta temporaliter poteſtate,ipſa quoq; in quorundam corde munimina fidei deſtruere conantur.Iob.30.b. Fortis tentatio à Iudæis,vel dæmonib9.

Gre.23.mor.21.

Irruens ſopor ſuper homines.Iob.33.b.eſt cum ab omni exteriori actione ceſſant, licet non ab interiori. Ceſſare ab exteriori actione.

Irrumpere.

IRrumpere eſt cum impetu ingredi.

Irrumpentes tres fortes Dauid in caſtra Philiſtinorum.2.reg.23.c. deſignare poſſunt prædicatores reuincentes hæreticos. Prædicatores reuincentes hæreticos

Irrumpere nitentes viri Moab ad regem Edom,& non valentes.4.reg.3.d. dici poſſunt dæmones non valentes vincere eos , qui ipſis reſiſtunt.

Iſaac.

ISaac.i.riſus:natus ex Abraham & Sara iam decrepitis,ex promiſsione diuina: quem pater ex præcepto domini ſacrificare voluit:ſed poſtmodum arietem eius loco mactauit. Genuit autem Iſaac è Rebecca Iacob & Eſau:& iam ſenex & captus oculis, putans ſe benedicere Eſau maiorem,benedixit Iacob.Dixit aliquando Rebeccam eſſe ſororem ſuam: cum qua ipſum ludentem vidit Abimelech rex Gerare proſpiciens per feneſtram.

Hie.ad Damaſ.q.2 Philo.de Abraham. Aug.ſer.79. Gre.ſ.Eze.ho.6.

Iſaac Deum deſignare poteſt:vnde oblatus eſt Iſaac Deo,vt deſignetur verum riſum aut lętitiam propriè Deo competere.Et vt Iſaac concupiuit veſci de venatione maioris filij, deſignat Deum,qui Iudaici populi bona operatione paſci deſiderabat. Deſignat etiã Deũ patrem:qui dicitur dilexiſſe Eſau:quia fauit populo Iudaico:ſed benedixit Iacob,hoc eſt, Deus. Pater

Christo. Eundem patrem designauit, quum misit Iacob ad ducendam vxorem in Mesopotamiam, hoc est, Christum ad gentes. gen. 25. d. 27. a. 28. a. Vt autem genuit Iacob & Esau, est Deus producens hominem animalem, & spiritalem. — Geor. vene. canti. 2. ton. 7. cap. 3. 4.

Christus. Isaac in multis typus est Christi: qui dicitur risus, quia gaudium attulit vniuerso mundo: & vt Isaac natus est e sterili, ita Christus ex virgine: & Christus fuit hostia melior, quã Isaac: & portauit ligna holocausti sicut Isaac: quando baiulauit sibi crucem. Et vt Isaac non est passus, sed aries pro eo: ita verbum diuinum non est passum, sed caro Christi: vt etiam Isaac fodit puteos, ita Christus tradidit doctrinam mysteriorum. Vnigenitus ille, vnigenitus hic. Dilectus ille, dilectus & hic. Ei iuncta est Rebecca, hoc est, tolerantia. genes. 21. a. 22. b. 24. g. 26. b. 28. a. — Tertul. adue. Iudæ. Cle. Alex. 1. pæda. 5. & 1. stroma. Ori. s. gene. ho. 8. 13. Amb. de Isaac. 1. Chrys. s. gen. ho. 47

Popul⁹ Christianus. Spirituales. Isaac potest etiam designare populum Christianum, & bonos ac spirituales: quorum gratia eijcitur Ismael. gen. 21. b. Et vt Isaac fuit vnica vxore contentus, ita fideles in vna casta ecclesia perseuerant. Natus est per gratiam, non per naturam: quia non fiunt Christiani natura, sed gratia: Vnde natiuitas eius natiuitatem, quæ fit in baptismo, designat. Vt autem Isaac lusit cum Rebecca: ita fideles, qui apprehendunt disciplinam, exultant in ecclesia, quę nostra est ad salutem auxiliatrix: cui firmum ac solidum nomen impositum est tolerantia: quia puelli in Christo in tolerantia vitam agunt. gen. 26. b. Gala. 4. c. — Cle. Alex. 1. pæda. 5. Ori. s. gene. ho. 7. & s. Rom. 9. Amb. de Abra. 4. & de Isaac. 1. Chrys. s. Ioan. ho. 25 Hie. s. Isa. 63.

Bona opera. Virtutes. Gaudium spirituale. Isaac vt dicitur risus, typus est bonorum operum, quæ sunt iucunda Deo & operãti. Vel designat virtutes, quæ gignuntur à voluntate, vt Isaac à Sara: & dicuntur risus, quia gaudiũ adferunt nunquam auferẽdum. Vt autem genitus est ab emortua virtute, indicat gaudium spirituale in ijs generari, qui per castitatem membra sua mortificauerunt. Rom. 4. d. — Philo. 2. allego. Ori. s. Rom. 4.

Doctrina euãgelica. Isaac aliquando dissidens ab Abimelech: aliquando cum eo concordans, typus est euangelicę doctrinæ, quæ interdum cum philosophorum dogmatibus consentit: nonnunquam vero ab eis dissidet. gen. 26. c. — Glo. ordi. s. gen. 26.

Lex. Isaac ascendens ad puteum iuramenti, designat sermonem legis auctum in prophetis: per quos dicitur: Iurauit dominus & non pœnitebit eum. Idem seminans & inueniens centuplum, typus est legis, quam qui seruant, in bonis operibus multiplicantur. Est etiam typus prædicatorum. gen. 26. a. — Ori. s. gen. ho. 12. Prædicatores.

Philosophia naturalis. Idem fodiens puteos typum gerere potest philosophiæ naturalis, quæ nobis doctrinæ puteos aperit. gen. 26. c. — Ori. prolo. s. cantic.

Mens. Isaac secundum quòd cum ipso ludebat Ismael, designare potest mentem aut spiritum, cui blanditur caro. Vt autem immolari debebat Deo, designat spiritum aut sensum perfectum offerendum Deo. gen. 21. a. 22. a. — Beda. s. gen. 21. 22.

Offerre gaudium Deo. Isaac offert, qui gaudium suum omne offert Deo, fideliter & constanter obediens. Et non Isaac sed aries moritur: quia non peribit tibi lætitia, sed contumacia: cuius vtiq; cornua vepribus hærent, & sine punctionibus anxietatis esse non potest. — Ber. s. Ecce nos relinquimus omnia.

Prælati. Isaac deceptus quum putauit Iacob esse Esau, designat prælatos, qui ab adulatoribus decipiuntur. gen. 27. b.

Iudæi. Idem benedicens Iacob pro Esau typus est Iudęorum, qui multa de Christo dicunt, quę de eo non credunt: sed de alio Messia, quem frustra expectant. Et vt non nouit pręsentem prędicens multa de futuro: ita Iudęi multa in scripturis de Christo venturo nouerunt, quẽ præsentem non cognouerunt. gen. 27. c. — Gre. 35. mor. 16.

Isaar.

ISaar iuxta Origenem interpretatur mandati adimpletio, vrbs in regione Amorrhęorũ, quæ videtur eadem, quæ Iasa. Ad eam venientes filij Israel vicerunt Seon: vt designetur eos, qui adimplent mandata Dei, victores esse diaboli. Num. 21. c. — Ori. s. Num. ho. 12.

Isachar.

Gentiles. Religiosi. Obedientes. ISachar. i. merces, vel præmium, filius Iacob & Liæ: qui in benedictione patriarcharum dicitur asinus fortis: & designat gentiles & religiosos oneri obedientiæ humeros supponentes. Et generaliter bene operantem secundum prudentiam: & comparatur sapphiro: aut prasino, qui pallet. gen. 30. c. 49. c. — Philo. s. allego. Gre. 1. mor. 17. Beda. s. gen. 49.

Christus. Vt interpretatur merces, designat Christum, qui bonum concupiuit, & est merces nostra. — Amb. de bene. pri. 8

Gaudium de bonis operibus. Designat etiam gaudium, quod nascitur ex bonis operibus, tanquam merces eorum. gen. 30. d. — Ricar. de. s. victo. de 12. patriar. 36.

Isai.

Prælatus. ISai. i. munus, vel existens, seu debitor: aut iuxta Gregorium, salus domini, siue salus. Fuit pater regis Dauid. In eius filijs est rex: & designat prælatum, qui per integritatem sacræ doctrinę, per soliditatem innocentię, per splendorẽ electę vitæ alios saluat. Dicitur & Iessę apud — Gre. s. 1. reg. 16.

apud Græcos, hoc est, insulæ leuamen: quia sermone subleuat eos, qui varijs tentationibus impetuntur. Ruth. 4. d. 1. reg. 16. a. 3. reg. 10. d.

Aug. ser. 197. Vt autem misit Dauid filium suum ad inuisendos fratres, qui erant in militia: & ipse Dauid vadens pugnauit cum Goliath, quem superauit, & occidit: designat Deum patrem mittentem filium suum in mundum ad pugnandum cum diabolo, ipsumq; vincendum. 1. reg. 17. b. Deus pater.

Isboseth.

Gre. 1. mor. 36. ISboseth. i. vir confusionis, vel ignominiæ, aut viri mora: Filius regis Saulis, qui voluit regnare pro patre: sed per insidias dormiens occisus est in meridie. Designat eum, qui forti mentis custodia munitus non est: qui dum virtutes se exercere existimat, à subintrantibus vitijs nesciens perimitur. 2. reg. 2. b. 4. a. Designat etiam plebem Iudaicam prohibentem regnare Christum. Male munitus virtute. Rup. 2. s. reg. 23. Iudæi.

Ischariotes.

ISchariotes. i. vir occisionis, vel vir exterminationis, seu mortis: Sic cognominatus est Iudas Iesu Christi domini nostri proditor. Matth. 10. a. Hoc cognomē competit omnibus Iudæ imitatoribus.

Ismaël, Ismaëlita.

ISmaël. i. exauditio Dei: Filius Abraham ex Agar ancilla: designare potest Iudæos: qui filij sunt Abrahæ secundum carnem, & non secundum spiritum. gen. 16. c. 21. a. Iudæi.

Beda. s. gen. 16. Secundum autem quod dictus est ferus homo, designare potest fidelium populum: qui ferus homo est contra dæmones & hæreticos. gen. 16. c. Populus fidelis.

Ori. s. gen. ho. 7. Hie. & Aug. s. ps. 82. Beda. s. gen. 21. Ismael ludens cum Isaac designare potest carnem blandientem spiritui. Designat etiam carnales & malos: qui filij sunt ancillę, hoc est, carnis. gen. 16. c. 21. b. Interpretatur Ismael obediens sibi: quia isti sequuntur cor suum, & non Deum. ps. 82. Caro. Carnales.

Philo. de Cherubim & de resipiscē. Noe & de profugis. Ismael etiam designat sophistam, qui eijcitur cum matre sua Agar, hoc est, cum encyclijs disciplinis: qui dictus est puer, licet iam esset magnus: quia sophistæ pueriliter garriūt. Et manus eius sunt contra omnes: quia sophistæ semper sunt contentiosi. Sophistæ.

Geor. vene. cant. 2. ton. 7. cap. 3. Ismael etiam designat luciferum: qui ludebat cum Isaac, quando sibi vsurpare voluit locum filij Dei: vnde eiectus est cum ancilla, hoc est, cum delicijs, quas Deus dicebatur habere in ipso & in alijs existentibus in gratia. Lucifer.

Ismalitæ vendentes Ioseph Aegyptijs. gen. 37. a. 39. a. designare possunt gentiles prædicantes Christum alijs gentilibus. Vel Iudęos, qui emerant Christum à Iuda, & tradiderunt eum gentibus. Interpretantur autem iuxta Ambrosium odio habentes. Ibant autem Ismaëlitæ simul cum Madianitis. Sed Ismaelitæ dicuntur emisse Ioseph, non Madianitę. Gentiles. Amb. de Ioseph. 3. Aug. ser. 81. Beda. s. gen. 37. Iudæi.

Gre. 1. mor. 38. Ismael filius Nathaniæ, qui occurrit octoginta viris simulatè, quos postea occidit, typus est diaboli transfigurantis se in angelum lucis: qui dum maiora promittit, etiam minima subtrahit. Iere. 41. a. Diabolus.

Israel, uide Iacob.

Italia.

ITalia prouincia, in qua sita est Roma: Hebraicè dicitur Tubal secundum aliquos: & interpretatur orbis, aut confusio, vel ignominia, siue portatus, vel adductus. Nu. 24. d. Isa. 66. f. Eze. 27. b. acto. 14. d. 27. a. Videtur includi Italia in nomine Cethim, quo tota Græcia significatur.

Iter, quære Via.

Iterare, Repetere, Iterum, Rursum.

ITerare est iterum aliquid facere.

Arno. s. ps. 70. Iterum reducit Deus de abysso terræ, cum peccantes post baptismum, rursum ad pœnitentiam reuocat. ps. 70. Reuocans Deus ad pœnitentiam.

Repetitio visionis, quam vidit Pharao, firmitatis rei futurę indicium est. gen. 41. d. Quod etiam in similibus dici potest.

Gre. 23. mora. 18. 19. Non repetit Deus idipsum, quod semel loquitur: quia non nisi vnicum filium genuit. Vel quia singulorum cordibus priuatis vocibus non respondet: sed tale eloquium cōstruit per quod cunctorum quęstionibus satisfacit. Iob. 33. b. Generans Deus vnicum filium. Lex Dei vnica.

Gre. s. 1. reg. 6. & 10. mor. 17. Iterare verbum in oratione est conari precibus purgare peccata, & rursum alia committere, pro quibus oret. Eccl. 7. b. Iterare peccata.

Rursum crescere lepram, est iterum augeri peccata. Leui. 13. b. Rursum autē includere leprosum, est iterum separare peccatorem ad pœnitentiam. Leui. 13. c. Augeri peccata.

Ithamar.

Ithamar.

ITHAMAR.i.insula palmæ,vel dactilorum,aut insulæ commutatio,seu væ palmæ; aut cõmutationi:fuit sacerdos filius Aaron.Exo.6.d.38.c.

Iubal.

IVbal.i.defluens,siue apportans,vel inueterascens,aut germinans,siue iubileus,vel buccina:filius Lamech ex Ada vxore:fuit pater canentium cithara & organo.gen.4.c.designat — Beda.s.gen.4.
Populus Christianus. populum Christianum in gentibus:qui canit cithara.i.historia,& organo.i.sensu.

Iubere,uide Præcipere.

Iubilare,uide Canere.

Iubileum.

IVbileum apud Iudęos erat annus quinquagesimus,quo omnia debita remittebantur:& possesiones ad proprios dominos reuertebantur.Interpretatur autem buccina, vel defluens,siue apportans,aut inueterascens,vel germinans.

Libertas futuræ gloriæ. Iubilei libertas typus erat eius libertatis,quæ in futura gloria speratur.Leuitic.25.b.27.c. Num.36.b.Iosu.6.a. — Hie.2.adue. Iouini. Isyc.s.Leui.25.

Tempus passionis Christi. Annus etiam iubilei fuit tempus passionis Christi, quando ipse orauit pro crucifixoribus.Leui.25.c. — Isy.s.Leui.25.

Baptismus & pœnitentia. Designat etiam baptismum & pœnitentiam:quia in vtroq; fit remissio, & recuperatur possesio perdita.Leui.27.c. — Isyc.s.Leui.25.27.

Iudas, Iudæa, Iudæus.

IVdas.i.laudatio,siue confessio:filius Iacob & Liæ:ex cuius genere descendit Christus:& reges Iudæorum.Ab eo dicta est Iudæa regio,& Iudæi.

Christus. Iudas,quem laudant fratres sui,est Christus laudatus & prædicatus ab apostolis. genes. — Ori.s.gene.ho.17.&
49.b.Et Iudas vadens ad tondendas oues,est Christus veniens ad oues, quæ perierunt do- — s.Iere.ho.6.
mus Israel.Venit autem in Thamna,quod interpretatur deficiens:quia iam defecerat prin — Amb.de ben patr.4 Hie s.Mich.1.
ceps de Iuda.Venit autem cum pastore suo Odollamitæ,hoc est, cum Ioanne Baptista, à — Aug.22.cõ.Faus.81.
quo & baptizatus est.Coniunctus est Thamar,quæ mutauerat habitum, hoc est, ecclesiæ. — Beda.s.gene. 30.38
gen.38.a.ps.59.Iere.11.a.Mich.1.b.Zach.8.d.9.c.Ipse est leo de tribu Iuda: cuius nomẽ quod — 49.
dicitur Hebraice יְהוּדָה Iehuda,aptissime ipsi Christo conuenit:in quo sunt quatuor literę — Geor.vene.canti.2. ton.7.cap.17
magni nominis Dei,interposita. ד Dalet, quæ quatuor importat in numero, significans quadrarium corpus,quod ipse Deus assumpsit.

Prædicatores. Iudas vt interpretatur confitens,designare potest prædicatores laudantes Deum,& habentes prudentiam.1.reg.15.a.In eo Lia parere desijt.gen.29.g.quia quando peruenitur ad perfectionem,cessat actio,& exercetur contemplatio.Ei attribuitur carbunculus ignei coloris & splendidus.Hose.10.d. — Gre.s.1.reg.15. Philo.1.allego. Rup.s.Hose.10

Populus Christianus. Iudas designare potest populum Christianum confitentem peccata sua, & laudantem — Ori.s.gen. ho.17.&
Deum:& generaliter plebem communem bonorum.gen.49.b.1.reg.11.b ps.59 68. Iere.11.a. — s.Iere ho.6.14.
1.Mach.3.a.Hose.4.d.10.d.12.a.Nahum.1.d.Sopho.1.a.Zach.8.c.14.c.Idem populus Christia — Arn.s.ps.59.47.
Laus Dei nus dicitur Iuda præuaricatrix,quando in eo refrigescit charitas.Iere.3.b. Designat etiam — Gre.s.1.reg.11.
ipsam laudem Dei ex bonis operibus resultantem.Iudas quoq; Iacobi, significare potest — Hie s.Ieremi.3.&.s.
Ecclesia militans & triumphans bonos Christianos.Matth.6.a.Luc.6.b.Iudas etiam & Iudæa,sæpe significant ecclesiam mi — Hose.4.&.s.Zacha.
litantem,in qua est confessio peccatorum,& laudis Dei.ps.47.75.113.Super eam vidit Isaias — 8.&.s.Isa.1.
visionem.Isa.1.a.7.b.22.b.26.a.Iere.1.b.4.b.10.d.17.d.31.e.Amos.2.b. Mich.1.a. Iudæa vero, — Beda.s.gen.30. Geor.vene.canti.2. ton.7.cap.6.
quæ habitat in æternum,accipitur pro ecclesia triumphanti.Ioel.3.d. — Hie.s.Iere.1.4.

Fidelis Iudæus in occulto est fidelis seruans legem euangelicam, quæ latebat intra literam ve- — Amb.s.Luc.17.
teris legis.Iudęus vero secundum carnem est carnalis Iudęus: qui legem carnaliter obser- — Ori.s.Leui.ho.5.&
uat:& hic cognominatur Iudęus,& non est.Rom.2.c.Et Iudęus.i.confitens vel peccata vel — s.Rom.2.
laudes Dei,est fidelis bonus:cui fugit mare:& Iordanis conuertitur retrorsum. Confessio — Aug.epis.200
Amor autem vera & recta est ascribere sibi mala,Deo vero bona.Vt autem Iudas natus est quar- — Ricar.de.s.victo.de exterm.mali.2.&de
to loco,designat amorem,qui verè laudat,& confitetur peccata. — 12.patriar.12.

Fides. Iudas vt interpretatur confessio,typus est fidei.ps.67.Et Iudęa fit sanctificatio : quia per — Aug.s.ps.67.113.
Confessio fidei ac peccatorum confessionem fidei & peccatorum sanctificamur.ps.113.Vt autem Iudas coniũctus est Thamar,designat confessionem peccatorum, quæ adiungenda est amaritudini pœnitentiæ. gen.38.c.Et vt idem pręmissus est à Iacob ad Ioseph,designat confessionem, quæ in ijs, qui conuertuntur,& ad Christum accedunt,pręcedere debet.gen.46.c.Et idem ferens Beniamin,designat confessionem habentem secum humilitatem.gen.43.b.

Iudas

Cle.Alex.1.stroma. Iudas etiam coniunctus Thamar, designat studiosum discentem scientias indifferentes, & seruantem confessionem in Deum.gen.38.c. Studiosus

Hila.s.ps.59. Iudas, qui regnauit & laudatus est à fratribus suis, designat regem bonum.gene.49.b. Et dicitur Iudas rex Dei, quia à Deo in regem est electus.ps.59. Rex bonus

Iudas vt dedit consilium, vt venundaretur Ioseph, typus fuit Iudæ Ischariotæ, qui vendidit Christum.gen.37.e. Iudas Ischariotes.

Amb.de Ioseph 9. Iudas ferens Beniamin in Aegyptum, designare potest euangeliũ, quod assumpsit Paulũ ad sui manifestationem.gen.43.b. Euangelium

Beda.s.gen.38. Iudas etiam aliquando potest designare Iudæos: & cum dixit Thamar iustiorem se fuisse, designat gentilitatem iustificatam esse præ Iudæis. Iudæi

Ori.s.Mat.ho.29. Hie.s.Mat.24. Iudæa deserenda est obseruatio carnalis legis, & sensus literalis: qui est deserendus, vt ad spiritualem transeatur.Matth.24.b.Mar.13.b.Luc.21.d. Sensus literalis

Amb.2.de pœnit.8 Ori.s.Mat.ho.3. Hila.s.Mat.cano.29 Iudas Ischariotes contradicens effusioni vnguenti, designat hæreticos negantes pœnitẽtiam: & vt tradidit Christum, designat hæreticos & Iudæos.Matth.26.a.Mar.14.a. Luc.6.c. 22.a.Ioan.12.a.18.a. Hæretici negantes pœnitentiam. Iudæi.

Rup.s.Zach.12. Iudas qui obsidet Hierusalem.Zach.12.a. sunt falsi fratres in ecclesia. Falsi fratres

Iudex, Iudicare, Iudicium, Adiudicare.

IVdex est, qui ius dicit populo: hoc est, qui ex iurisdictione propria, aut sibi delegata ius habet litigantium causas cognoscendi. Iudicare autem dicitur, vel cum iudicium exercet, aut cum statuit & decernit. Iudicium vero dicitur legitima disceptatio duorũ, aut plurium coram iudice: & aliquando ipsa iudicis sententia. Iudicare autem interdum est arguere.Iob.36.d. Per hæc enim iudicat populum. Condemnare.deut.20.c. Ergo non iudicabis eos. Discernere.gen.16.b. Iudicet dominus inter me & te. Existimare.Leui.15.a. Tunc iudicabitur huic vitio subijacere. Sententiam ferre.Exo.22.b. Et si illi iudicauerint, duplũ. Probare.deut.1.c. Quod iustum est iudicate. Regere.Iudi.3.b. Iudicauit Israel. Testificari.gene.31.g. Intueatur & iudicet dominus. Iudicium autem, æquitas.deut.10.d. Faciet iudicium pupillo & viduæ. Comparatio.Matth.12.f. Viri Niniuitæ surgent in iudicio. Conuersatio.Leui.36.c. Hæc sunt præcepta atq; iudicia. Condemnatio.Sapi.6.a. Iudicium durissimum in his. Discussio.deut.22.d. Et res ad iudicium venerit. Officium.pro.20.b. Rex qui sedet in solio iudicij. Sentẽtia.Leui.13.c. Sacerdotis iudicio polluetur. Veritas.deut.32.a. Omnes viæ eius iudicia. Vltio.Exo.7.a. Per iudicia magna.

Ori.s.Luc.ho.35. Amb.s.Luc.12. Hila.s.ps.67. Hie.s.Mich.5. Iudex præcipue & propriè dicitur Christus: qui iudex est viuorum & mortuorum.ps.7.49.74.Matth.5.c.Luc.12.g. Et dicitur iudex viduarum: quia discernet verè viduas ab alijs: & quia defendit illas ab oppressoribus.ps.67. Dicitur etiam iudex Israel.Mich.5.a. Christus.

Hie.s.Isa 3. Iudices, qui restituentur sicut antiquitus, sunt apostoli in ecclesia iudices cõstituti, pro patriarchis & prophetis.Isa.1.g. Et iudices domus Israel sunt doctores ecclesiæ.Mich.3.d. Iudex, quem abstulit dominus, est doctor, qui nouerit legem: qui ablatus est à populo Iudæorum.Isa.3.a. Apostoli. Doctores.

Arno.s.ps.140. Aug.s.ps.140 Gre.s.1.reg.8. Hie.s.Amos.2. Iudices iuncti petræ, sunt hæretici & philosophi: qui non sunt fundati supra petrã Christum: sed solum dicuntur iuncti, quasi volentes ei ex latere falso adhærere.ps.140. Iudices autem Israel facti filij Samuel, designant indignos promotos ad sacerdotium.1.reg.8.a. Et iudex Moab, quem disperdit Deus, est hæresiarcha, & qui præest terrenis operibus. Amos.2.a. Hæretici & philosophi. Indignè promoti

Gre.9 mor.21. Iudices, quorum vultum operuit impius.Iob.9.c. fuerunt principes Iudæorum: quos excæcauit diabolus. Principes Iudæorũ.

Glo.ordi.s.thren.3. Iudicauit dominus causam animæ Christi, quando innocentis mortem peruenire fecit ad salutem humani generis: & triumpho resurrectionis eius confundit autores eius interceptionis. Vel iudicauit causam fidelium suorum quando redemit animas eorum, & non dereliquit omnes, qui in se sperauerunt: sed confessores suos ad cœlestem transtulit gloriam: eorum vero persecutores in perpetuam demersit pœnam.thre.3.g.Mich.7.b. Redemptio generis humani.

Glo.inte.s.Isa.11. Iudicat Christus pauperes in iustitia, cum dat præmium pauperibus spiritu. psalm.71. Isa.11.a. Dans premium pauperibus spiritu

Hila.s.ps.138. Hiero.s.Isa.27.& s. Eze.7. Iudicabit Christus populum suum, hoc est, Iudæos.ps.138. Et iudicabit in mensura Iudæos: quia qua mensura mensi fuerint, remetietur eis. Et contra mensuram: quia cumulat pœna in inferno perpetuo durans. Vel dicitur iudicare contra mensuram eorum, vel quia puniuntur citra condignum: vel quia ipsi iudicant se grauius puniri quam mereantur. Isa.27.b. Et ipse Christus faciet iudicium & iustitiam: quia pater omne iudicium dedit filio. Iere.27.b. Et iudicabit iuxta vias cuiusq;, quia secundum opera.Eze.7.a. Et iudicabit Hierusalem iudicio adulterarum.Eze.16.e. Ipse iudicat inter pecus pingue & macillentum. Eze.34.e.Zach.3.b. Iudicium Christi Iudæos & alios.

Iudicij vniuersale. Iudicabit dominus fines terræ,hoc est,omnes in iudicio.1. regũ.2.b. Vel iudicabit fines terræ,hoc est,extrema vitæ in corpore:quia qualis tunc quisq; inuenitur,ita iudicatur. Et iudicabit iudicantes Sion,cum condemnabit affligentes ecclesiam.Isa.49.g.Ezec.38.g.Iudicare autem dicitur Christus terram,& non cœlum.ps.81.quia in terra committuntur,quę iudicari debeant,& non in cœlo,vbi omnes sunt beati.Pertinet autem ad ipsum iudicare, & non ad alios homines,vel angelos:quia ad ipsum pertinet iudicare cum misericordia,& non ad alios,qui mere sunt eius sententię exequutores. Gre.s.1.reg.2. Aug.17.ciui.Dei.4. Hie.s.ps.81.

Prædicatio prouocans ad pœnitentiã. Iudicat Deus populos per nubes & fulgura,quando per verba prædicatorum,& fulgura miraculorum corda populorum ad pœnitentiam vocat.Iob.36.d. Et iudicantes terram sunt spirituales.Inferius enim nobis est,quicquid iudicamus : quicquid autem infra spiritualem hominem est,merito terra nominatur:quia terrena labe sauciatum est.ps.2.Iudicabunt etiam brachia Dei populos,cum sancti in iudicio iudicabunt cum Christo:& cum ecclesia condemnabit hæreticos.Isa.51.b.54.d. Gre.27.mor.8. Aug.s.ps.2. Hie.s.Isa.51.

Iudicat Deus in hac vita hominem duobus modis:quia aut per mala pręsentia irrogare iam tormenta sequentia incipit:aut tormenta sequentia flagellis pręsentibus extinguit:qua ratione iustus petit indicari sibi,cur ita iudicetur à Deo: quia & dolet de verbere, & deprehendere in se non valet,quod deploret.Iob.10.a. Gre.9.mor.33.

Defensio Dei. Non esse qui iudicet dicit Iob,quando Deus iudicare dissimulat, & aperte defendere: quia causam nostram contra aduersarium pręter eum,qui iudicet non est.Iob.19 a. Gre.14.mor.18.

Repressio dæmonum Iudicat dominus nocentes,cum reprimit dæmones.ps.34. Arno.s.ps.34.

Manifestatio iustitiæ Dei. Iudicari simul petit Deus.Isa.43.d.vt ostendatur in ipso esse iustitia, & in Israel iniquitas.Et iudicabitur dominus in igne.Isa.66.e.quia apparebit iustus in iudicio puniendo malos.Et iudicabitur cum omni carne.Iere.25.f.quia omnibus ostendet iustam sententiã suã: & nullus abibit iniudicatus.Qui enim nõ credit,iam iudicatus est in eo quod nõ credidit. Sed ipsi qui non credunt,diuersis interse afficientur supplicijs.Ipse quoq; dicitur adducere hominem secum in iudicium.Iob.14.a.22.a.Mich.6.a. Hier.s.Isa.43.66.& s.Iere.25.

Iudicatur Chr̃s in se & in martyribus Iudicatur nunc Christus in vniuersa terra:quia iudicatur in se & in martyribus. Vel quia hæretici & alij varia de ipso & sentiunt, & dicunt.Iere.15.c.ps.139. Ori.s.Iere.ho.11. Hie.s.Iere.15.

Liberari à malis Iudicari se petunt iusti à Deo,non quia se iustos coram Deo arbitrentur:sed in comparatione malorum:à quibus petunt liberari & separari.ps.42.53.Sic iudicabit Deus pauperes populi,defendendo & liberando eos à persecutoribus. ps.71. Aug.s.ps.53.

Castigatio bonorũ ad profectum Iudicatur causa bonorum quasi impij:quia eorum hic iustitia paterno flagello fatigatur vt ad ampliorem vigilantiam,non solum mandatorum pręceptione, sed etiam verberum percussione doceantur.Sed causam iudiciumq; recipiunt:quia ex ea iustitia,qua modo viuunt,tunc in culmine iudiciarię potestatis enitescunt:vt tantò tunc potentius cuncta iudicent,quanto nunc in eis subtilius cuncta iudicantur.Iob.36.c.Causa tua quasi impij iudicata est:causam iudiciumq; recipies. Gre.26.mor.32.

Examinari cogitatiõs, Castigare corpus. Iudicat Dan populum suum,quum quis cogitationum cordis sui intelligentiam sumit. gen.49.c.Et iudicat terram, cũ proprium corpus castigat.ps.2.1.Cor.9.d. Beda.s.gen.49. Aug.ier.54.

Reprehendens sine compassione. Iudicare pro Deo nititur,qui cum infirma quæq; in altero reprehendit,apud se introrsus per compassionem non infirmatur,ac si in ipso nihil reprehensibile haberet.Illius enim solius est peccata hominum sine compassione discutere,qui ex naturę suæ omnipotentia ignorat peccare.Iob.13.a. Gre.11.mor.16.

Lex retinens populum timore. Iudicans Eli quadraginta annis,designat legem per timorem retinentẽ populum à trãsgressione decalogi.1.reg.4.d.Iudicans etiam Moses populum, legem iudicantem significat.Exo.18.b. Gre.s.1.reg.4.

Sacerdos disponens populos ex inspiratione. Iudicans Samuel populum in Masphat.1.reg.7.b.designat sacerdotem disponentem circa subditos ea,quæ in alta contemplatione,& per diuinam inspirationẽ accepit.Ideo Chr̃s dans potestatem iudicandi apostolis,insufflauit in eos.Ioan.20.e.Et spiritualis dicitur oĩa iudicare:super quę videlicet potestatem accepit.1.cor.2.d. Iudicauit autem Samuel omnibus diebus vitę suæ:designans pręlatum toto tempore suæ prælaturæ debere alios verbo & exemplo illustrare:vt faciat illud apostoli.Rom.15.d. Non audeo loqui aliquid horum, quę per me non efficit Deus.Dicitur etiam iudicasse in Ramatha,hoc est,quod fecerit accẽdi subditorum animas ad cœlestis amorem patriæ.Iudicium quoq; datum sedẽtibus.apoc.20.a.Est de quo dicitur:Quæ ligaueritis super terram,ligata erunt & in cœlo. Iudicantes autem minora sunt sacerdotes in ecclesia,sub episcopis curam animarum gerentes. Exod. 18.d.Et iudicant iudicia Dei,cum non accipiunt personam.Eze.44.f. Gre.s.1.reg.7. Aug.13.cõfes.23.& 20.ciui.Dei.9. Hie.s.Eze.44.

Iudices florentes vt palma Iudicans Debbora sub palma.Iudi.4.a.designat iudices florere iustitia,vt palma, iuxta illud.ps.91.Iustus vt palma florebit.Iudicant autem mane iudicium, qui iudicant in luce veritatis.Iere.21.c. Ori.s.Iudi.ho.5. Hie.s.Iere.21.

Percipere oẽs sensus scripturæ. Iudicare omnem diem est percipere omnem sensum sacræ scripturæ. Iudicare vero diẽ Ori.s.Rom.14.

inter

Ricar de. s. victo. de statu int. hois. 26. inter diem, est aliquos sensus percipere. Roma. 14. a. Iudicare autem inter diem & noctem est discernere bonum à malo: Iudicare vero inter noctem & noctem, est segregare mala à peioribus: Iudicare autem inter diem & diem, est dignoscere bona & meliora. Discernere bona à malo.

Gre. 13. mor. 14. Iudicari virum cum Deo, sicut cum collega suo petit Iob. Iob. 16. b. quia peccatores quidem nos esse semper agnoscimus: sed tamen sæpe in flagello positi, pro quo magis peccato flagellemur ignoramus: & nos ipsos subtili inquisitione discutimus: vt si quomodo possimus, causam persecutionis nostræ inuestigare valeamus: quæ dum plerunq; nos latet, fit nobis oneri cæcitas nostra: & de eo, quod patimur, plus dolemus. Quisquis vero cum collega suo ad iudicium accedit: & quod sentit dicit, & quicquid contra se dicitur, agnoscit: & quo voluerit pulsat, & nouit vnde pulsatur. Quærere causas flagelli Dei

Aug. epist 49. q. 4. Iudicatur in quo iudicio quis iudicauerit. Matth. 7. a. hoc est, qua voluntate quis bene fecerit, ea liberabitur. Liberari bona voluntate.

Arno. s. ps. 91. Iudicamus nos metipsos, quando vitijs & concupiscentijs finem imponimus. 1. cor. 11. g. ps. 93. Iob. 35. d. Imponere finé vitijs

Glo. int. s. Leui. 13. Iudicare lepram, aut adiudicare lepræ, est condemnare peccati. Leui. 13. c. Idem est iudicio sacerdotis pollui. Et iudicare immundum eum, qui patitur fluxum seminis. Leuiti. 15. a. Iudicium autem in rationali sacerdotis. Exo. 28. c. designat discussionem causarum subditorum faciendam esse à sacerdotibus propter Deum. Condemnare pcti.

Hiero. s. Isa. 11. & s. Mich. 3. Iudicare secundum visionem oculorum, est accipere personam in iudicio: quod non faciet Christus. Isa. 11. a. Sic iudicant principes in muneribus, quum sine munerum acceptione nolunt iudicare. Mich. 3. d. Acceptio psonarum

Amb. de be: ptria. 7. Iudicans Dan populum suum. gen. 49. c. Typus est Antichristi, qui iudicium sibi vsurpabit. Iudicium Antichri.

Hie. s Isa. 32. 51. 59. Ori. s. Exo. ho. 7. Iudicium, quod habitabit in solitudine, dicitur Christus habitans in ecclesia ex gentibus. Isa. 32. d. Ipse est iudicium, quod elongatum est à Iudæis. Isa. 59. b. Et pater Christi dicitur Deus iudicij. Isa. 30. d. Iudicium etiam Dei est opus redeptionis, per quod statuit Deus saluare gentes. Isa. 51. b. Iudicium autem Christi dicitur esse cum Deo: quia merito iudicabit incredulos. Isa. 49. a. Iudicia, quæ constituit dominus, sunt salus data mundo per crucé Christi. Exo. 15. d. Christus. Opus redemptionis.

Hie. s. Isa. 42. Amb. s. ps. 118. ser. 2. Hila s. ps. 118. Aug. s. ps. 118. Iudicium, quod protulit Christus gentibus, est lex noua. Isa. 42. a. Et iudicia Dei dicuntur præcepta Dei. Isa. 26. b. Iudicia quoq; Dei absolute, dicuntur iudicia eius occulta. Iudicia vero oris eius sunt manifesta: vt præcepta & omnia, quæ loquutus est per prophetas, & quæ operatur, & quæ cognoscuntur. ps. 118. Eze. 11. b. Rom. 11. d. Exo. 21. a. Lex noua. Præcepta Dei

Eugubi s. ps. 18. Iudicia Dei sæpe dicuntur, quas Deus impijs importat clades: quod appellatur iudiciú, quia prauitati, & causæ, ac noxę respondet. Non minus enim animaduertit Deus in delinquentes atq; leges humanę. Iudicia ergo dicuntur sententiæ rectæ, & cum ratione probatæ, siue ad absolutionem criminis, siue ad condemnationem rei. Item iudicia dicuntur sententiæ diuinæ iuraq; inter homines constituta à Deo. Sunt autem hæ normæ, & rectitudines, quæ lites dissoluunt, altercantesq; componunt, proponentes quod rectum sit, & in quo debeant omnes acquiescere. ps. 18. Dicuntur autem iudicia Dei iura diuina, in quibus est veritas & iustitia. Exo. 21. a. Iudicia vero magna quibus Deus liberat populum suum de Aegypto, dici possunt plagę vel pœna dæmonum in iudicio. Exod. 6. a. 7. 12. In iudicio auté corripit Deus & non in furore, cum castigat, vt misereatur. Iere. 10. b. Iudicat enim Deus hominem in hac vita duobus modis: quia aut per mala præsentia irrogare iam tormenta sequentia incipit: aut tormenta sequentia flagellis præsentibus extinguit. Atq; ita petebat Iob vt ostenderet ei Deus, quod ad iudicium per flagella securum eum redderet: aut pro quo delicto specialiter puniretur. Iob. 10. a. 40. a. Isa. 26. b. Ezec. 5. b. 11. b. 14. f. 25. c. Iudicium sumitur pro condemnatione, quum dicitur. Ioan. 5. d. In iudicium non veniet, sed transiet à morte ad vitam. Quatuor autem sunt iudicia Dei, duo de præsenti, & duo de futuro. In pręsenti prosperitas malorum, & tribulatio sanctorum: In futuro remuneratio sanctorum & condemnatio peccatorum. ps. 17. Pœna malorum. Iura diuina. Castigatio ad misericordiam. Condemnatio

Rup. 1. s. Exo. 34. Beda. s. Exo. 6. Gre. 9. mor. 23. 24. Hie. s. ps. 17.

Hie. s. Isa. 58. Iudicia iustitiæ rogant Deum, qui suam iustitiam coram Deo allegant, quasi iure petentes præmium. Isa. 58. a. Allegare iustitiam suam.

Gre. 26. mor. 24. 25. Iudicium tribuit Deus pauperibus. Iob. 36. a. quia elatos destruit, & humiles per iudiciú liberos reddit. Vel certe iudicium tribuit pauperibus: quia hi, qui nunc nequiter opprimuntur, ipsi tunc super oppressores suos iudices venient. Duæ quippe sunt partes, electorum scilicet atq; reproborum. Sed bini ordines eisdem singulis partibus continentur. Alij namq; iudicantur & pereunt: Alij non iudicantur & pereunt. Alij iudicantur & regnant: alij non iudicantur & regnant. Iudicantur & pereunt, quibus dominica voce in damnatione dicitur. Matth. 25. c. Esuriui, & non dedistis mihi manducare, &c. Quibus premittitur, Discedite à me maledicti in ignem æternú. Alij vero in extremo iudicio non iudicantur & pereunt Iudicabunt humiles cum Christo.

pereunt: de quibus ait propheta. Non resurgunt impij in iudicio. Et de quibus dominus dicit. Qui autem non credit, iam iudicatus est. Et Paulus Rom. 2. b. Qui sine lege peccauerũt sine lege peribunt. Resurgunt ergo etiam omnes infideles: sed ad tormentum, non ad iudicium. Ex electorum vero parte iudicantur & regnant, qui vitæ maculas lachrymis tergunt & peccata sua eleemosynis redimunt. Quibus iudex in dextera consistentibus dicet. Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Quibus præmittit dicens. Venite benedicti patris mei, &c. Alij non iudicantur & regnant: qui etiam præcepta legis perfectione virtutum transcendunt; Quibus dominica voce dicitur: Vos qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, quũ sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Israel. Et de quibus propheta ait. Isa. 3. c. Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Et de quibus Salomon, cum de sanctæ ecclesiæ sponso loqueretur, intulit dicens. pro. 31. c. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.

Iudicium Iudæorũ. — Iudicium de quo sublatus est Christus, fuit prauum Iudæorum iudicium. Isa. 53. c. — Hie s. Isa. 53.

Pœna sine culpa. — Iudicium non æquum appellat Iob, quando affligebatur à Deo. Iob. 19. a. quia non propter peccata flagellabatur: & etiam ea ratione, qua dixit Deus Satanę: Commouisti me aduersus eum, vt affligerem eum frustra. — Gre. 14. mor. 16.

Iudicare seipsum — Iudicium ponere coram Deo est intra mentis secretum per fidei contemplationem ad tremendum examen maiestatis illius, oculos nostræ considerationis aperire: quid peccator homo mereatur attendere: & occultus nunc & tacitus iudex, quam terribilis post appareat considerare. Iob. 23. a. — Gre. 16. mor. 14.

Liberatio hominis. — Iudicium hominis peruenit ad victoriam, quando mittente Deo filium suum incarnatum ad humanas redarguendas vias, homo liberatus per absolutionis iudicium, insidiantẽ aduersarium victor excludit. Iob. 23. b. — Gre. 16. mor. 15.

Corona iusti. Cogitatio iusti. — Iudicium iusti est quasi diadema: quia per magni operis gloriam, ad retributionis ducit coronam. Iob. 39. c. Et cogitationes iustorum sunt iudicia. pro. 12. a. quia ab omni strepitu seculari ad corda sua redeunt, ibiq; ascendunt tribunal mentis: atq; ante oculos se & proximum statuũt: sicq; districto iure atq; iudicio causam suam & proximi, iuxta diuinæ legis tabulas in foro cordis examinant. — Gre. 19. mor. 18

Misericordia Dei. — Iudicium aufert Deus ab anima, quũ non eam condemnat, sed eius miseretur. Sopho 3. c. — Glo. int. s. Sopho. 3.

Voluntas humana Christi. — Iudicium Iob, quod dicitur Deus abstulisse. Iob. 27. a. designare potest voluntatem humanam in Christo, qua orauit ad patrem, vt transiret ab eo calix passionis: qua ipse humani generis infirmitatem in veritate assumpti hominis demonstrabat. — Hie. s. Iob. 27.

Resipiscentia. — Iudicium conscriptũ faciunt, qui primum negauerãt Deũ, & postea reuertuntur ad pœnitentiam. Vel sancti faciunt iudiciũ conscriptũ in malis, quũ eos ad ecclesiam deducũt, & à peccatis resipiscentes absoluũt. ps. 149. — Hie. s. ps. 149.

Condemnatio innocentium. — Iudiciũ sanguinum est, in quo innocentes condemnantur. Eze. 7. g. — Hie s. Eze. 7.

Idololatria. — Iudicia gentiũ dicuntur cultus idolorum. Eze. 11. b. — Lyra. s. Eze. 11.

Iudith.

IVdith. i. laudans, vel confitens: vidua sancta, quæ occidit Holophernem, & liberauit populũ Iudæorũ ab eius obsidione.

Humanitas Christi. — Iudith capiens Holophernem laqueo oculorũ, & labijs, &c. typus est humanitatis Christi, qua captus est diabolus. Iudith 9. c.

Ecclesia. — Designat etiam ecclesiam, quæ occidit Holophernem, hoc est, vincit diabolum. — Hie. ad Saluinam

Virgo Maria. — Exprimit etiam beatissimam virginẽ Mariam, quæ caput amputauit Holophernis: quia contriuit caput antiqui serpentis.

Iugerum.

IVgerum est mensura terrę seu agri, à iugo dicta, quod tantum spatij vno iugo boum in die aretur.

Tẽpus vitæ pñsentis. — Iugeri media pars. 1. reg. 14. b. tempus vitæ præsentis designare potest. — Gre. s. 1. reg. 14.

Iugis, Iugiter, uide Perpetuus.

Iugulare, uide Interficere.

Iugum.

IVgum quandoq; est vertex, siue cacumen montis: de quo vide collis. Est etiam ligneum instrumentũ, quo iungũtur boues, & adinuicem arctãt: & per metaphorã ab hoc sumptam, iugum dicitur seruitus, onus, vel tyrannis.

Præcepta Dei. Crux Christi. — Iugũ Christi sunt præcepta, & crux Christi, ac fides: quod iugum suaue est amantibus, graue autem non amantibus: & potest esse graue & suaue iuuenibus. Iere. 2. d. 5. b. thren. 3. c. — Amb. de obi. valen. Hila. 1 Mat cano. 11 Hie. s. Iere. 2. 5.

Matth

Ori.s.Mat.ho.24. Hila.s.ps.2. Hie.s.Iere.5. Isy.s.Leui.1. Beda.s.gen.27. Hie.s.Iob.1.

Matth.11.d.Hose.7.d.11.b.Et iugum leue est lex spiritalis:sicut graue carnalis. *Fides*

Iugum,quod excussit Esau,designare potest grauitatem legis, quæ excutitur per fidem Christi.gen.27.f.ps.2.Iere.5.b.Iugum etiam erant traditiones Iudæorum.Et iuga boũ quinque sunt præcepta decalogi:aut pentateuchum legis.Luc.14.d.acto.15.c. Iuga boum duodecim sunt viginti quatuor libri veteris testamenti.3.reg.19.d.Iuga autem boum ad Iudęos pertinere solent.Iob.1.a. *Lex vetus. Traditiones Iudæorum.*

Gre.1.mor.16.&.31.mor.19.

Iuga boum quingenta,quæ habebat Iob,sunt laborantes sub iugo Christi. Iob.1.a. Vel sunt credentes ex Iudęis:vel prædicatores:qui post tribulationes duplicantur ipsi Iob, & fiunt mille iuga,per multiplicationem denarij numeri: quia lex in decem præceptis concluditur.Iob.42.d. *Laborantes sub iugo Christi.*

Ber.s.Ecce nos reli. Gre.ho.36. Aug.de verbis domini ser.33. Amb.1.offici.3.

Iuga boum quinq; designare possunt quinq; sensus, quibus deprimimur ad res sensibiles & terrenas.Designant etiam curiositatem,quæ per sensus habetur:ideo ait: Eo probare illa.Luc.14.d. *Sensus. Curiositas.*

Iugum,quod est imponendum linguæ,est humilitas,per quam lingua deprimitur,ne elata proferat verba.Eccl'i.28.c. *Humilitas.*

Glo.inte.s.Isa.47.

Iugum Babylonis in populum Dei,dici possunt persecutiones mundi in bonos.Isa.47.b Ieremiæ.30.b.Iugum autem iniquitatum est calamitas propter peccatum illata.thre.1.e. *Persecutiones. Pœna peccati.*

Gre.s.1.reg.6.&.30 mor.31. Aug.q.in nu 33. Ori.s.Matt.ho.4. Hie.s.Isa.9.&.s.Ier.27.&.s.Gala.5. Amb.epist.20. Rup.s.Hose.11.

Iugum,quod non erat impositum vaccis,est imperium dæmonis per peccatum.1.reg.6.b.Hoc iugum non portauit vacca rufa,hoc est,caro Christi.Num.19.a.Hoc iugum computrescit à facie olei,hoc est,misericordiæ Christi.Isa.9.a.10.f.ps.2.Et iugum Assur sunt peccata & tentationes diaboli.Isa.14.f.Iugum etiam Nabuchodonosor est peccatum,quo seruitur diabolo.Iere.27.d.Iugum etiam graue est fomes peccati.Eccl'i.40.a. Hose.11.c.Iugũ autem seruitutis,quod pertinet ad peccatum,grauius quiddam dicit quam ipsa seruitus.Gala.5.a.Iugum autem primum,in quo fuerunt Galatæ,fuit idololatria:secundum,iudaizatio,quæ iam similis erat idololatriæ. *Imperium dæmonis. Pctã & tẽtationes. Fomes peccati. Idololatria.*

Amb.s.2.Cor.6.

Iugum cum infidelibus est conuersatio,quæ cum eis non est habenda.2.Cor.6.c. *Conuersatio.*

Iugum est obsidio,tyrannis,oppressio,& subiectio.Iere.28.a.Contriui iugum regis Babylonis.Iudi.19.e.filij Belial.i.absq; iugo. *Tyrannis. Subiectio.*

Iumentum.

IVmentum à iuuando dictum,quòd operam prębeat hominibus, vel sarcinas gerendo, vel currus trahendo,vel terram excolendo:sub qua appellatione continẽtur equi, muli, asini,camœli,boues.

Amb.s.Luc.10.

Iumentum quandoq; dici potest caro Christi,qua portauit nos vulneratos in stabulum ecclesię:ne nos essemus sicut equus & mulus.Luc.10.f. *Caro Christi.*

Aug.s.ps.103.

Iumenta sunt prædicatores laborantes in agro ecclesię.ps.103.de quibus dicitur.1.cor.9.b.Boui trituranti os non alligabis. *Prædicatores.*

Ber.ser.1.in ramis palmarum.

Iumentum,cui insedit Christus,designare potest religiosos per labores pœnitentię glorificantes & portantes Deum in corporibus suis. *Religiosi.*

Arno.s.ps.103. Amb.2.de Cain.1. Hier.s.Iere.31.&.s.Agge.1.&.s.Iob.12. Gre 11.mor.2. Aug.s.ps.106. Isy.s.Leui.6.25. Beda.s.Exo.19.&.s.pro.12.

Iumenta significare possunt simplices in fide:qui ferunt onera,à maioribus imposita. Et iumenta iusti sunt simplices subditi iusto.gen.1.c.6.d.42.c.45.e.Exo.8.d.11.b.13.a.19.b.20.b.21.d.22.a.ps.35.106.103.146.pro.12.b.Iere.31.e.Iumenta etiam sunt sensu pigriores, & minus ratione vtentes:& etiam fatui:& qui immundis & terrenis actionibus occupantur. Exo.9.c.17.b.Leui.7.c.25.b.Iob.12.b.18.a.ps.48.Eze.25.c.36.c.Agge.1.c.Zach.2.a.8.c. *Simplices. Fatui. Terrenis occupati.*

Arno.s.ps.35. Hie.s Mich.5. Beda.s.gen.1.

Iumenta,quæ saluat dominus,erant gentiles præter rationem viuentes: quos ad fidem adduxit.ps.35.77.Exo.19.b.Mich.5.c.Zach.2.a. *Gentiles*

Iumenta,quibus pręest homo,dici possunt Iudæi,quibus dominatur Christus.gen.1.d. *Iudæi.*

Hiero.s.Isa.30.&.s.Eze.29.&.s.Haba.2

Iumenta Aegypti,in quibus facta sunt vlcera,designant adiutores ad peccatum. Exo.9.c.Et iumenta Austri sunt dęmones,& peccatores,& Iudæi: qui deserta luce & diuino feruore,in Aegypti tenebras descenderunt. Isa.30.b. Interficit autem Deus iumenta, quum simplices diabolo viuentes facit,vt illi vltra non viuant.ps.48.Eze.29.b.32.c.Ioel.1.d.Ion.3.c.Haba.2.d.Sopho.1.a.Zach.14.c. *Adiutores ad peccatum. Dæmones.*

Ori.s.Mat.ho.14

Homo etiam comparatus Deo iumentum dicitur. ps.72.quia maior est distantia inter homines & Deum,quam inter homines & iumenta. *Homo.*

Ori.s.Nu.ho.26. Isy.s.Leui.18 Gre.26.mor.11. Rup.s.Ioel.1.

Iumentum quoq; dicitur carnalis appetitus,qui impetu fertur in voluptates,non expectata ratione.Exo.22.c.Num.32.a.Et coire cum iumento, est voluptatibus irrationalibus succumbere.Leui.18.d.Et iumenta terræ sunt,qui vsu vitæ carnalis ima appetunt.Iob.35.b. Iumenta,quæ computruerunt in stercore suo,sunt libidinosi.Ioel.1.c. *Carnalis appetitus. Libidinosi*

Iuncus, Scirpus.

Iuncus

IVncus à iungendo dictus: quoniam vsus eius ad iuncturas vtilis est: est autem iuncus virens & enodis, in locis aquosis & humidis viuens. Eius variæ sunt species etiam medicamentis aptæ. Pli.21.natur.hist.18.

Gratia. Virtutes. Sensus spirituales. Iuncus prębens molle stratum designat gratiam, & virtutes, ac sensus spirituales: in quibus anima suauiter requiescit. Isa.35.c. Potest etiam viriditatem auditorum significare. Hie.s.Isa.35. Gre.33.mor.4.

Viriditas auditorū. Traditiones Iudæorum. Scirpea fiscella, in qua positus fuit Moses in flumine, designat leuitatem traditionum Iudæorum, quas ipsi addiderunt legi. Exo.2.b. Glo.ord.s.Exo.2.

Hypocrita. Scirpus exterius virens, intus autem vacuus, hypocritam designare potest: qui speciem quidem viriditatis habet: sed ad humanos vsus fructum vtilitatis non habet: qui sterilitate operis aridus permanēs, solo sanctitatis colore viridescit. Sed non viuit sine humore: quia in cunctis, quæ agit, exteriores laudes appetens, à fructu perceptę infusionis superni muneris inanescit. Iob.8.b. Gre.8.mor.26.27.

Verba philosophorum. Iuncus virens in aqua turbida, & intus vacuus, designat verba philosophorum nitida ac splendida: sed intus veritate vacua. Isa.19.b. Glo.int.s.Isa.19.

Iungere, Adiungere, Coniungere, Subiungere, Copulare, Connectere, Iunctura.

IVngere est vnire & connectere, quasiq; ex multis vnum agere, vel in vnum iugum redigere.

Concordia euangeliorum, & prophetarum. Integritas fidei. Iunctæ pennæ quatuor animalium. Eze.1.b. designant coniunctionem & cohærentiam quatuor euangeliorum. Designant etiam coniunctionem prophetarum diuersis temporibus idem concinentium. Designatur etiam ꝙ sanctorum prædicatorum virtus atq; sapientia vicissim sibi in charitatis atq; concordiæ pace sociantur. Coniuncti etiam valles montium, sunt duo testamenta copulata, licet non faciant vnum: quia multa sunt in veteri, quæ quantum ad literam cessarunt. Zach.14.a. Iunctæ etiam pēnæ designant coniūctionem articulorum fidei, vt non prosit vnum credere sine alio. Hiero.s.Eze.1. & s. Zacha.14. Gre.29. mora.28. & s.Eze.ho.3. Rup.1.s.Eze.4.

Consensus prophetarum. Coniungit Deus micantes stellas pleiades. Iob.38.d. cum sanctos prophetas diuersis temporibus prophetantes, idem de Deo & Christo dicere facit. Item cū omnia dona spiritussancti copulauit in Christo. Gre.29.mor.28.30

Apostoli & prædicatores. Coniuncti principes psallentibus, sunt apostoli & prædicatores bene operantibus copulati. psal.67. Aug.s.ps.67.

Coniunctio sanctorum veteris & noui testamenti. Iunctæ quinq; cortinæ tabernaculi, & aliæ quinq;, designant coniunctionem sanctorū veteris ac noui testamenti in vnum tabernaculum ecclesiæ: & vnitatem tabularum legis in vnam legem. Exod.26.a.36.b. Idem significare possunt coniuncta saga. Et coniuncta duo ligna. Ezechie.37.e. Hie.s.Eze.37.

Concordia charitatis & bonorum operum. Connexio tabularum tabernaculi designat vinculum charitatis in ecclesia. Exo.26.e. iūctura quoq; humeri designat concordiam charitatis inter proximos habendam. Iob.31.c. Idem designant iuncturæ ossium. Eze.37.b. Et iunctura femorū sponsæ est concordia prædicatorum: per quos populi vniuntur, dū ad fidem catholicā circūcisio & pręputium per eos erudiuntur. Designant etiam consonantiam bonorum operū. canti. 7.a. Ad hæc referri potest coniunctio rationalis & superhumeralis. Exo.28.d.39.d. Gre.21. mor.15. & s. canti.7. Amb. de obitu valētini.

Cogitatio martyrij. Iuncta canalibus purpura. canti.7.c. designare potest cogitationes vsq; ad martyriū venientes, per instructionem sacrę scripturæ. Gre.s.canti.7.

Colligere errores confutandos. Iungens Samson caudas vulpium, est doctor colligens errores hæreticorum, vt eos igni tradat. Iudi.15.a. Ori.s.canti.ho.4.

Venientes gentiles ad fidem. Adiungitur aduena domui Iacob. Isa.14.a. cum gentiles veniunt ad fidem. Eosdem designat coniunctus vicinus domui. Exo.12.a. Hie.s.Isa.14.

Propria cuiusq; munera. Iuncturæ subministrationis. Ephe.4.d. sunt in ecclesia propria cuiusq; officia in charitate exercitata. Glo.int.s.Ephe.4.

Addere hæresim hæresi. Iungere domum ad domum, aut agrum agro copulare, est hæresim hæresi superaddere. Isai.5.c. Hie.s.Isa.5.

Castitas Mariæ. Iunctura feminum in sponsa dicit excellentiam castitatis in beata virgine Maria. Cantico.7.a. Rup.s.canti.6.

Hęretici. Philosophi. Peccatores cōuersi. Iuncti petræ iudices dici possunt hæretici non fundati supra ipsam petram Christū: sed volentes ei quasi ex latere falsò adhærere. Vel sunt philosophi comparati Christo. ps.140. vel sunt peccatores ad Christum conuersi. Arno. & Hilar.s.ps.140. Hie. & Au.s.ps.140.

Mutua defensio peccatorum. Coniungitur vna squama Leuiathan alteri. Iob.41.b. quando vnus peccator similis vitij peccatorē defendit. Quos enim similes reatus sociant, cōcordi pertinacia etiā defensio peruersa constipat: vt de facinoribus suis alterna se inuicem defensione tueantur. Sibi enim quisq; metuit, dum admoneri, vel corrigi alterum cernit: & idcirco contra corripientium Gre.33.mor.33.

verba vnanimiter assurgit: quia se in altero protegit.

Copulari maritum vxori. gen. 29. g. est animam vti carne ad generanda bona opera. — Vti carne ad bona opera.

Lyra. s. Exo 32. — Iunguntur Mosi, hoc est, legi, qui sunt domini. Exo. 32. f. ad faciendam vindictam de peccatoribus. — Iungi legi.

Lyra. s. Exo. 23. — Iungere manum ad dicendum pro impio falsum testimonium. Exo. 23. a. videtur sumi pro iuramento: quia in pactis & promissis solent inuicem iungere manus. — Falso iurare.

Glo. int. s. gen 34. — Iungere connubia cum Sichimitis. gene. 34. b. est concordare cum hæreticis aut infidelibus. Idem est iungere amicitias cum Amorrhæis. Exo. 34. b. — Concordare cum infidelibus.

Iungens currum Ioseph. gen. 46. d. vt iret ad suscipiendum patrem.

Glo. int. s. Exo. 14. — Iungens currum Pharao. Exo. 14. a. refertur ad diabolum, superbiam volubilis seculi colligentem ad tentandum. — Colligens diabolus superbiam.

Iuniperus.

IVniperus est arbor habens pro folijs spinas, quas nunq; amittit, nec solet putrescere. Ferunt autem iuniperum multo tempore ignem cõseruare: adeo vt si prunæ eius cinere fuerint opertæ, vsq; ad annum perueniant.

Rup. 5. s. reg. 10. — Iuniperus, sub qua dormiuit Elias ecclesiam gentium significare potest, quæ sacrarũ literarum nequaq; fuerat exculta preceptis. 3. reg. 19. a. vel designat crucem Christi, sub qua requiescit peccator conuersus. — Ecclesia. Crux Christi.

Gre. 20. mor. 10. — Iuniperus habens spinas pro folijs, peccata designare potest. Et radix iuniperorum erit auaritia: quæ radix est omnium malorum. Dicitur autem radix iuniperorum esse cibus malorum. Iob. 30. a. quia dum totis mentis suæ sensibus auaritiam cogitant, quasi eo alimento vescuntur, de quo nasci proculdubio peccatorum sequentium punctiones solent. — Peccata.

Cęterum. ps. 119. vbi dicitur: Cum carbonibus desolatorijs: Hebraice habetur, cum carbonibus iuniperorum: de quo vide Carbo.

Iurare, Adiurare, Iuramentum, Iusiurandum.

IVrare est iure iurando aliquid affirmare, vel negare. Iuramentum autem vel iusiurãdum est affirmatio vel negatio rei sacræ attestatione firmata. Adiurare autem est per iuramenti attestationem aliquid exigere.

Ori. s. gen. ho. 9. Gre. s. 1. reg. 3. Amb. 1. de. Cain. 10. Philo. 3. allego. Aug. 17. ciui. Dei. 17 & s. ps. 94. Hie. s. Eze. 16. Cyril. cõt. Iulia. 9. Geor. vene. canti. 2. ton. 3 cap. 9. Rup. s. Amos. 4. — Iuramenta Dei firmam eius indicant promissionem ad dandum vel pręmium, vel pœnã: & iurare dicitur, quum confirmat sententiam. gen. 22. c. 26. a. Exo. 13. a. 32. c. 33. a. 1. reg. 3. c. Isai. 14. f. 45. d. 54. c. 62. c. Iurat autem Deus, vt cum tu iuraueris, noueris iuramentum esse seruandum. Solus autem Deus de seipso asseuerabit: quandoquidem solus verè suam naturã pernouit: deinde de suis operibus. Itaq; merito iurauit per seipsum, fidem sibi ipsi astruẽs: quod nullus alius poterat. Et dicitur iurare in dextera sua, hoc est, per filium, & etiam per seipsum: vt designentur idem esse secundum essentiam pater & filius. deut. 32. f. ps. 94. 131. Et iurauit Christo, vt esset sacerdos in æternum: quia cum sit solus sine peccato, ideo erit semper sacerdos. ps. 109. 88. Iurauit dominus Hierusalem, quando coniunxit sibi Israel in populum peculiarem, & dedit ei legem. Ezec. 16. b. Amos. 4. a. 6. c. Iurauit in sancto. i. in filio sibi æquali: quia non poterat iurare per minorem. — Firmitas diuinæ promissionis.

Hie. s. ps. 131. Beda. s. gen. 24. — Iuramenta Ioseph certitudinem redemptionis per Christum faciendæ designant. genes. 42. c. 43. a. 47. g. Et iurans Dauid domino, est Christus ita complens opus redemptionis, ac si iurasset. ps. 131. Adiurans etiam Abraham seruũ, posita manu sub femore, certitudinem incarnationis filij Dei demonstrauit. gen. 24. a. — Certitudo redemptionis.

Iurans Moses, quod habitaret cum Ietro. Exo. 2. d. designat certitudinem promissionis in lege factæ, quod esset ad gentes transitura secundum spiritualem obseruantiam.

Ori. s. Leui. ho. 3. — Iurans aliquid facere, est vouens bonum: iurans autem bene vel male facere, est benefaciens spiritui, & male carni, vt obtemperet spiritui. Leui. 5. a. — Vouere bonum.

Hie. s. Isa. 19. & s. Ieremi. 4. — Iurare per dominum est recordari domini, & ipsum confiteri, ad condemnationem videlicet idololatriæ. Isa. 19. c. 45. d. 48. a. 65. c. Iere. 4. a. 12. d. — Recordari domini.

Hila. s. ps. 62. Hie. s. Isa. 65. — Iurare in rege est confiteri Christum esse Deum. ps. 62. Et adiuratio quam fecit Abrahã seruo, posita manu sub femore, est confessio diuinitatis & humanitatis in Christo. gene. 24. a. Qui iurat in terra, iurabit in Deo: quando quis videlicet, abiuratis idolis, confitetur Christum verum Deum. Isa. 65. a. — Confiteri deitatem Christi.

Ori. s. Mat. ho. 25. — Iurare per aurum templi est afferre sensum concordantem sacræ scripturæ. Iurare vero per donum altaris, est offerre Deo bona opera ex integro corde prodeuntia. Matt. 23. b. — Afferre sensum. Offerre de bona opera.

Adiurans Iacob Ioseph, vt sepeliret eum in terra promissionis: & ipse Ioseph adiurans fratres suos, certissimam fidem indicarũt de redemptione per Christum in illa terra facienda: & firmam spem resurrectionis. gen. 50. a. d. Exo. 13. d. — Certa fides redemptionis.

Gre. s. 1. reg. 14. — Adiurans Saul populum, ne comederent &c. 1. regũ. 14. d. designant præceptum, ne in hac vita — Non quærenda in hac vita gloria.

hac vita bene operantes inanem gloriam quærant:atq; ita iuramentum erit præceptũ. Hoc est enim decretum præceptoris nostri. Lucæ. 18.c. Omnis qui se exaltat humiliabitur. Et Matth.6.a.Receperunt mercedem suam.

Orare sanctos — Adiurat sponsa filias Hierusalem, cum anima orat sanctos, ut domino Christo pro nobis orantes offerant desiderium, quo afficitur.canti.5.c. — Gre.s.canti.5.

Impulsus ad malum — Iusiurandum Herodis designat vim peccatorum populi, principem ad malum compellentium.Matth.14.a.Marc.6.d. — Hila.s.Mat. can.14.

Colere idola. — Iurare per nomen externorum Deorum:& iurare in ijs, qui non sunt Dij, & in Baalim est colere idola:vel defendere errores.Exo.23.b Iere.5.b.12.d.Idem est iurare in delicto Samariæ.Amos.8.d.Iurant etiam in domino & in Melchom, qui simul volunt seruire Deo & mundo, aut mammonæ.Sopho.1.b.Iurant falso, viuit dominus, qui non recte colũt Deũ Iere.5.a.Hose.4.d. — Hie.s.Amos.8.&.s. Sopho.1.

Pertinacia Iudęorũ — Iuramentum Esau vendentis primogenita, typus est pertinacię Iudæorum.gen.25.d.Iurantes quoq; aduersus Christum fuerunt Iudæi, qui coniurauerant ut eum occiderent.psa. 101.Zach.5.a. — Gre.s.ps.101. Rup.s.Zach.5.

Iurgari, Iurgium, uide Rixari.

Iurgari, Iurgium, uide Rixari.

Ius.

IVs dicitur liquor eorum, quæ coquuntur.

Illecebræ cupiditatũ. Cogitationes carnales. — Ius hœdi designare potest illecebras cupiditatum:quæ sunt igni comburendę, ut rectũ sacrificium & mundum offeratur Deo.Item carnales cogitationes.Iudi.6.d. — Amb.prol.de spũs. Aug.ser.108. Gre.3.mor.22. Rup.s.Iudi.9.

Condiméta errorũ. — Ius profanum designat condimenta errorum hæreticorum: quibus alliciunt simplices ut illis credant.Isa.65.a. — Hie.s.Isa.65.

Ius, Iustitia, Iustus, Iustificare.

IVs est, quod vel natura, vel ciuitas, aut populus, vel gens, vel consuetudo iubet: quasi à iubendo dictum.Ponitur etiam prçter hæc, aut supra hæc ius diuinum: cui omne aliud ius subiacet.Iustus autem est, qui à iuris præceptis non deflectit. Iustitia vero est habitus, à quo iustus denominatur.Iustificare autem est iustum efficere, aut iustum demonstrare.Porro iustus dicitur ęquus.Exo.23.a.Insontem & iustum non occides.Fidelis.gen.6.b. Noë vir iustus atq; perfectus.Fortis.Exo.23.a.Subuertunt verba iustorum. Iustum autem est opus iustitiæ.Iustitia vero, æquitas.ps.9.Qui iudicas iustitiam. Bonitas. Isa. 1. g. Reducet eam in iustitia.Innocentia.ps.16.Exaudi domine iustitiam meam.Iudicium Dei.Iudi.5.b.Ibi narrẽtur iustitiæ domini.Lex noua.ps.9.Qui iudicas iustitiam.Lex vetus.deut.27.b.Facies mandata, atq; iustitias.Misericordia.ps.47.Iustitia plena est dextera tua.Vniuersalis virtus.ps.4. Cum inuocarem, exaudiuit me Deus iustitiæ meę.

Spiritualia ppetua. — Ius perpetuum adipis & panum propositionis, designat perpetua esse, quæ sunt spiritualia.Leui.3.d.24.b. — Ori.s.Leui.ho 13.

Lex naturalis — Ius quod mutauerunt peccantes, est lex naturalis, quam transgressi sunt.Isa.24.a.

Mala opera prælatorum. — Iura regis dici possunt mala opera carnalium prælatorum, quæ subditos ad peccandũ inducunt.1.reg.8.b. — Gre.s.1.reg.8.

Ius sepulcri, quod petijt Abraham à filijs Het.gen.23.a.

Iuris Iacob dicebantur esse ea, quorum erat dominus.gen.31.c.

Sacerdotium Chri. — Ius perpetuum sacerdotum est secundum quòd præfigurabant Christum, qui est sacerdos in æternum.Exo.29.a.Et iure succedens sacerdos, est Christus succedens sacerdotio veteris legis, cum sacerdotibus nouæ legis.Leui.6.c. — Glo.inte.s. Leui.6.

Mundari per sacramenta. — Iure purgari leprosum, est mundari peccatorem, secundum ordinem pœnitentiæ & sacramentorum, quę in ecclesia instituta sunt à Christo.Leui.14.b.

Iustitia Dei dicitur, non qua Deus est iustus, sed qua per gratiam suam nos iustos facit.ps 142.Rom.10.a. — Aug.epis.120. & de spiritu.& litera.11.

Christus incarnatio. — Iustitia quoq; dicitur Christus:qui est iustitia, qua sancti sunt induendi. ps.44.68.131. Isa. 1.f.32.d.46.d.59.a.Amos.5.b.Mich.7.b.1.Cor.1.d.Et iustitia Dei, quę reuelatur in euangelio, est incarnatio, qua Deus impleuit promissa.Rom.1.b.Christus est iustitia, quam esurire debemus.Mat.5.a. Gre.Nysse.de beatiudi. — Ori.s.Isa ho.5. Basi.in prin. prouer. Hier.s.Isa.1.32.&.s. Amos.5.

Iustitia etiam tribuitur spirituisancto:quia Christo implente omnem iustitiam in baptismo, venit spiritussanctus.ps.44. — Rup.4.victo. verbi Dei.21. Arno.s.ps.44.

Misericordia in genus humanum. Perfectio legis euãgelicæ. — Iustitia, quam implet Christus, est misericordia in genus humanum, quæ ipsum decebat. Matth 3.d. Est etiam perfectio legis euangelicę.Isa.10. f. Iustitia etiam dicitur misericordia in pauperes:quia iusti reputant ea, quę habent, omnibus à Deo data esse, atq; ita iure indigentibus deberi.ps.111.2.Cor.9.c. — Amb.s.Luc.3.&.s.2 Cor.9.

Arno.s.ps.84. Iustitia ante Christum præcedens, est Ioannes Baptista eius præcursor. ps.84. Ioannes Baptista

Aug.s.ps.39. Iustitia Dei non abscondenda in corde, est fides, cuius confessio facienda est ad salutem. ps.39. Fides.

Ber.ser.3.de aduēt. Iustitia reddit cuiq; quod suum est, quando subditus reddit prælato reuerentiam & obedientiam, fratribus consilium & auxilium: carni suæ & subditis custodiam & disciplinam.

Hie.s.Isa.64. Aug.s.ps.118. Iustitiæ nostræ dicuntur quasi pannus menstruatę. Isa.64.c. quia sine auxilio Dei semper ex parte nostra habent defectum, vt acceptari à Deo non mereantur. Vel dicitur hoc de iustitia legis, quæ animam non sufficiebat iustificare. Sic non dicitur iustificari homo cō paratus Deo. Iob.4.b.25.a.40.a. Sumitur autem hic iustitia pro opere iustitiæ: sicut ps.118. Feci iudicium & iustitiam. Opera ex parte nostra imperfecta. Opera iustitiæ

Glo.inte.s.Isa.57. Iustitia Hierusalem, aut animæ peccatricis sunt peccata: quæ ironice iustitiæ nomine appellantur à Deo dicente. Isa.57. Ego annunciabo iustitiam tuam. Peccata

Hie.s.Isa.50.53.&.s. Iob.27. Amb.s.Luc.7. Hila.s.Mat.cano.11. Iustus absolute dicitur Deus, aut Christus. Isa.1.g.5.f.41.a.c.45.b.51.b.57.a.58.a.62.a. Amos. 2.b. Et ipse cum sit iustus, dicitur iustificari: non vt incipiat esse quod non erat: sed vt appareat quod erat. Isa.53.d. Iustificant etiam Christum ij, quorum comparatione Christus iustus ostenditur. Isa.50.c. Qui peccat, & confitetur peccatum suum, iustificat Deum cedens ei vincenti: qui & in sermonibus suis dicitur iustificari. psal. 50. Et iustificatur sapientia à filijs, quum fideles confitentur Christum Dei sapientiam iustum esse. Matthæ.11.c. Lucæ.7.e, Iob.27.c. Deus Christus

Basi.s.ps.48. Iusti, qui dominantur in matutino, sunt angeli. ps.48. Angeli.

Ambro.s.Luc.1.&.s. Rom.5. Iusti ante Deum sunt: qui vere iusti sunt. Luc. 1.a. Et gens iusta dicuntur boni & fideles ex gentibus. Isa.26.a. Haba.2.a. Non semper autem boni iusti: quia non propter opera vocantur boni: sed propter innocentiam. Iustitia enim perfecta est bonitas: dum explet opere naturę suę bona. Rom.5.a. Iusti verè.

Amb.s.Luc.5. Aug.epis.58.quę est Paulin. Hie.s.Isa.26 Glo.ordi.s.Eccli.19 Iusti, quos non venit dominus vocare, sunt qui se iustos censent per iustitiam legis. Mat. 9.b. Luc.5.f. Et iustus, qui perit in iustitia sua, est qui sibi videtur iustus. Eccl'tę.7.c. Iustus nimium dicitur esse, qui sine misericordia punit. Eccl'i.19.d. Vel potius iustus nimium se humilians, est hęreticus & hypocrita. Hypocrita

Amb.s.Luc.1. Iustum iuste exequendum est. deut.16.d. vt cū seruatur illud. Matth. 6. a. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, &c.

Beda.s.gen 38. Iustior Iuda dicta Thamar, designat quòd publicatis signis vocationis, iustificationis, & glorificationis, sine dubio confundētur Iudæi: & fideles magis quàm se iustificatos esse fatebuntur. gen.38.d. Iustior ecclesia quàm Iudæi.

Ori.s.Eze.ho.9. Hie.s.Eze.16.23. Iustificatę dicuntur Samaria & Sodoma ab Hierusalem, quòd videlicet grauiora fuerint peccata Hierusalem, quàm illarum: vt comparatione peioris iustę videantur. Iere.3.c. Ezec. 16.f. Et iusti iudicantes Hierusalem, sunt gentiles, qui minus peccauerunt. Eze.23.g. Gentiles confundētes Iudæos.

Iustificauerunt Iudæi impium, quum petierunt absolui Barabbam condemnato Iesu. Isa.5.f. Absoluentes Barabbam.

Hila.&Aug.s.ps.118 Iustificationes Dei dici possunt officia & opera, quibus cuiq; reddimus, quod suum est secundum legem Dei. Et generaliter opera bona, quibus quis iustificatur. ps.118. Opera bona.

Iuuencus, uide Vitulus.

Iuuenis, Iunior, Iuuentus.

IVuenis dictus à iuuando, quòd ea ætas maxime sit ad tolerandum laborem apta: dicuntur enim iuuenes, qui adolescentię excesserunt ętatem. Iuuentus autem interdum est audacia. Eccl'tę.12.a. In die iuuentutis tuæ. Exercitus. Iudith.7.a. Et vrbibus vniuersæ iuuentutis. Infantia. psalm.70. Spes mea à iuuentute mea. Initium. psalm.128. Expugnauerunt me à iuuentute mea. Renouatio. ps.102. Renouabitur vt aquilę iuuentus tua.

Cle. Alex.1.pæda.5. Hie.s.Ecclten.11. Iuuenes ad nouam legem pręcipue pertinent. Populus enim nouus, qui noua bona didicit, iuuenis dicitur: vt distinguatur à veteri. Et est nobis vber ętatis ipsa iuuentus expers senij: in qua semper vigemus ad intelligentiam & mentis agitationem: semper iuuenes, & semper mansueti, & semper recentes ac noui. Oportet enim nouos esse sermones, qui noui verbi fuerunt participes. Quod autem fuit ęternitatis particeps, ei, quod est ab interitu alienum, solet assimilari: vt puerilis ętatis appellatio sit nobis ver totius vitę, propterea quòd sit senij expers, quæ est in nobis veritas, & mores nostri, qui sunt veritate perfusi. Sapientia autem semper germinans, quæ semper similiter & eodem modo se habet, & nunquam mutatur, merito iuuentuti comparatur. Et iunior prælatus maiori, est populus Christianus Iudæis prelatus. genes.48.d. Eccl'tæ.11.d. Ioel.2.g. Amos. 2.c. Iuuentus autem ecclesiæ potest considerari à tempore Abel, Vnde iam cœpit impugnari. Vel aliter iuuentus ecclesiæ Populus nouus. Sapientia

fuit

fuit in primitiua ecclesia post aduentum spiritussancti, quando maxime viguit, & graues su- stinuit persequentium labores. ps. 87. 128. Aug. s. ps. 87. 128.

Christus. Iuuenis aliquando dicitur ipse Christus: qui habitat cum virgine, hoc est, cum ecclesia. Isa. 62. b. Et iunior, qui senuit, est Christus cum ecclesia ab initio seculi vsq; ad hoc tempus. ps. 36. Hie. s. Isa. 62. Aug. s. ps. 36.

Martyres. Fortes in operando & in verbo Dei. Iuuenes de filijs Israel, qui obtulerunt holocausta domino, sunt martyres, qui se ipsos obtulerunt. Exo. 21. b. Et iuuenes optimi sunt, qui quod possunt, faciunt in operibus misericordiæ. 1. reg. 8. c. Iuuenes quoq; sunt, qui iam sunt fortes in verbo Dei & spiritu. ps. 148. Iere. 31. e. Ioel. 2. f. 1. Ioan. 2. b. Iob. 29. b. Iuuenes autem, in quibus erat spes generationis, sunt ij, qui benè operaturi sperabantur. thre. 1. f. Gre. s. 1. reg. 8. Basi. in prin. prouer. Glo. inter. s. thre. 1.

Constantia fœlicitatis angelorum. Iuuentus in angelis dicit constantiam vitalis virtutis sempiternè vigentis. Iuuenis autem qui sedebat in dextris monumenti Christi, qui erat angelus, designat in eis iucunditatem fœlicitatis: cum quiete inuariabili in ipsa prosperitate. Marc. 16. a. Dion. cœle. hiera. 15. Hie. s. Mar. 16.

Duo populi. Iuuenes duo euntes cum Abraham ad sacrificium Isaac, designare possunt duos populos, qui in Christi necem concurrerunt. gen. 22. a. Vel designant Petrum & Ioannem Christi comites. Glo. inte. s. gen. 22.

Vita præsens. Iuuentus aliquando significat tempus huius vitæ: in quo laborandum est ad aliam vitam. Eccl'tæ. 12. a.

Nouitas spiritus. Iuuentus aquilæ nouitatem spiritus exprimit. ps. 102. Ab hac iuuentute portandum est iugum domini. thre. 3. c. Et iuuenculæ tympanistriæ sunt animæ in Christo renouatæ, quæ corpus mortificant. ps. 67. Basi. s. ps. 32. Amb. exhor. ad vir. & ser. 53.

Tempus baptismi. Iuuentus Hierusalem dicitur tempus egressionis populi Israel de Aegypto: & in ecclesia tempus baptismi vniuscuiusq;. Hose. 2. c. Et iuuenes Assur sunt venientes ad fidem ex gẽtibus. Isa. 31. d. Hie. s. Hose. 2.

Nõdũ perfectus. Iuuenis Dauid designat eum, qui nondum est perfectus in vita spirituali. ps. 36. Ori. s. ps. 36 ho. 4.

Paulus. Iunior frater ex filijs Iacob, qui erat Beniamin, designat Paulum, qui adiunctus est apostolis. gen. 44. a. Glo. inte. s. gen. 44.

Simplices Iudæorũ. Iuuenes interdum designant simplicem populum Iudæorum: qui à scribis & pharisæis regebatur. Isa. 42. d. Glo. ordi. s. Isa. 42.

Fortes ad male operandum. Leues. Iuuenes Aegypti sunt fortes ad male operandum: vel in propria virtute confidentes. Itidem & iuuenes maris. Isa. 20. b. 23. a. 40. g. Et iuuenes optimi in malum, sunt fortes ad male agendum, & cæteris nequiores. 1. reg. 8. c. Iuuenes etiam sunt leues, & qui facile sequũtur vitia, & ambulant viam latam: & incauti, qui facile decipiuntur ab hæreticis. pro. 7. b. Iere. 9. f. Et iuuenes interfecti gladio sunt ficti simulatores virtutum. thre. 2. g. Et iuuenes, qui videbant Iob, & abscondebantur, sunt leues, & qui nulla consilij grauitate fulciuntur. Iob. 29. b. Eze. 30. e. Amos. 4. c. Hie. s. Isa. 20. 40. & s. Iere. 9. Gre. s. 1. reg. 8. & 19. mor. 13. Beda. s. pro. 7.

Hæretici. Iuniores tempore deridentes Iob, sunt hæretici, qui ætati vniuersalis ecclesiæ comparati, iuniores tempore congruè vocantur: quia ipsi ab ea, non autem ipsa egressa est ab illis. Iob. 30. a. 32. a. Iuuenes itidem Assyriorum sunt hæretici. Eze. 23. a. Gre. 20. mor. 7. Hie. s. Eze. 23.

Insipiens curiosus. Iunior Cham designat insipientem & stultè curiosum in inquirendis ijs, quæ minime cõueniunt: vt ille curiose scrutatus est verenda patris. gen. 9. c. Amb. de Noe 31. Philo. de resip. Noe

Iuxta, Secus.

Iuxta fluẽta grarũ. Iuxta significat apud, vel prope: quod etiam secus dicitur.

Secus decursus aquarum plantatum est lignum, hoc est, iustus iuxta fluenta gratiarum ex passione Christi manantium. ps. 1. Hie. s. ps. 1.

Populus iuxta legẽ. Secus viam ficus designat populum iuxta legem positum. Matth. 21. b. Sic secus viam sedebat cęcus. Luc. 18. f. Ori. s. Mat. ho. 16.

Patentes prædæ. Secus viam etiam sunt, quæ conculcationi patent & prædę: vt semen quod cæcidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cœli comederunt illud. Matth. 13. a. Tales sunt, qui locum prębent dęmonibus ad tentandum. Lyra. s. Mat. 13.

Admissio prauarum suggestionum. Secus infernum dissipantur ossa, quum admittimus prauas cogitationes, aut suggestiones: aut cum adhæremus hæreticis. ps. 140. Arno. s. ps. 140.

In templo idola. Iuxta dominum suscepit adulterum Iudæa. Isaiæ. 57. b. Cum etiam in templo constituit idola. Vel cum hæreticus errores induxit in ecclesiam. Hie. s. Isa. 57.

Laban.

LABAN.i.albus seu dealbatio,aut later:filius Bathuelis frater Rebeccæ,pater Liæ , & Rachelis vxorum Iacob : pro quibus illi seruiuit Iacob annis quatuordecim, & sex annis pro mercede ouium,modo variarum,modo vnicolorium. Postea vero furtim discessit ab eo Iacob cum vxoribus , & liberis:quem insequutus est Laban:ac postmodum inierũt fœdus.

Lyra.s.gen.29. — Laban vt interpretatur dealbatio , eiq; seruiuit Iacob propter Rachelem. gen.29.a. typus est Dei : cui seruiendũ est propter vitam contemplatiuam:Deus tamen vtriq; pater est:& prius vult nos exercere in vita actiua. — Deus

Philo.de profugis. Geor.vene. canti.2. ton.7.cap.5. Beda.s.gen.29. — Vt etiam dicitur candidus,& fuit frater Rebeccæ.i.patientiæ,claritatem vitæ designat, quæ patientiæ coniuncta est.gen.24.d.Et lucem superiorem & cœlestem:quæ duas generat filias,actiuam videlicet,& contemplatiuam vitam. Designat etiam peccatorum remissionem,quæ per opera vtriusq; vitę acquiritur:aut ipsam gratiam:ideo interpretatur dealbatio.gen.29.a. — Claritas vitæ. Remissio peccatorum. Gratia.

Lyra s.gen.29. — Designat præterea prælatum in vtraq; vita exercitatum,& in eisdem discipulos instruentem.gen.30.d.31.a. (gen.29.c. — Prælatus.

Laban vt suscepit Iacob in domum suam, designat gentiles fidem Christi suscipientes. — Gentiles.

Philo.2.allego. — Vt autem reliquit eum Iacob,typus est sensibilium,quorum natura est , vt mentem per sensus vulnerent. Et quia non poterat ea conflictando deuincere,modo vincat,mauult fugere. Fugit autem nesciente Laban,quia non est repetenda & meditanda res per sensus accepta ne lędat mentem.gen.31.c. — Sensibilia

Glo.ordi.s.gen.24. — Laban secundum quod egressus est ad seruum Abrahæ,nec tamen cum eo,& Rebecca abiit ad Isaac typus est carnalium admirantium opera fidelium: sed qui ad bene operandũ minime conuertantur.gen.24.d. — Carnales.

Beda.s.gen 31. Amb.1.offici.49.& de fuga sec.5. Aug.ser.80. Gre.30.mor.31. — Laban præterea vt interpretatur dealbatio,& sæpe decepit Iacob,typus est diaboli, aut mundi,seu eius prosperitatis:ideo cum eo non permansit Iacob,hoc est,vir iustus : sed fugit ab eo.gen.31.c. Vt autem suscepit seruum Abrahæ,eos significat de mundo, qui prædicatores,& fidem susceperunt. Vnde & fœderatus fuit postea Iacob. — Mundus Diabolus

Rup.6.s.gen.43. Philo.2.allego. Beda.s.gen.30. — Designat etiam ignauum,& affectum timidum & inuidum : quia erat Syrus , & sine Iacob non proficiebat,& per inuidiam sępe mutauit mercedem Iacob. Vnde & significat imperitum doctorem,qui albas per hæresim,& nigras per peccatum animas docet.gen.31.f. — Ignauus. Inuidus. Imperitus doctor.

Labi, Lapsus, uide Cadere.

Labium.

LAbium & labrum dicuntur extremitates & opercula oris,veluti vallum quoddam ad dentium deformitatem tegendam à natura datum:Deseruiunt etiam ad sumendum & retinendum cibum & potum,& ad formanda verba.Labium etiam,circulus.Exo.25.a.Fecitq; illi labium aureum.Eloquentia.Iob.12.d.Commutans labium veracium. Euangeliũ. ps.16.Propter verba labiorum tuorum.Idioma.gen.11.a.Erat terra labij vnius.Mens. ps.70. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi.Os.deut.23.d. Egressum est de labijs tuis verbũ. Iob.1.d.Non peccauit Iob labijs suis.

Aug.de essen.diui. Gre.10.mor.4.& 16 mor.17. Euch.for.spiritu.1. — Labia Dei dicuntur vtrunq; testamentum,quæ inuicem sibi consonant,& mentem Dei nobis exprimunt.ps.16.Hæc sunt labia regis,in quibus est diuinatio.pro.16 b. Labia etiam Dei dicuntur eius iudicia,quę tunc Deus aperit,cum voluntatem suam hominibus per aperta iudicia ostendit.Iob.11.a.23.c.Et labia Dei erunt repleta indignatione:quando Christus in iudicio proferet sententiam in malos.Isa.30.f. — Vtrumq; testamẽtũ. Iudicia Dei

Hie.s.ps.44. Beda.s.pro.8. — Labia charitatis Iudith prædicationem Christi exprimunt. Iudith. 9.c. In labijs Christi diffusa est gratia.ps.44.quia lex per Mosen data est, gratia & veritas per Iesum Christũ facta est. Labia etiam Christi vel sapientię sunt vtrumq; testamentum , quę sunt concordia ad inuicem in veritatis attestatione.pro.8.a. — Prædicatio Christi.

Gre.s.Eze.ho.21.& s.1.reg.&.1.cã.4.5. Amb.s.ps.118.ser.15. Bas.s.ps.44. Hi.s.ps.pho.31 Beda.s.pro.12. — Labia altaris,vel mensarum vnius palmi ad continenda holocausta.Eze.40.f. designant prædicatores,qui docent auditores operari tam opera magna,quam parua in vnitate fidei Exo.25.c.37.b.Et labia Annę.1.reg.1.b.sunt prędicatores ecclesię.Ipsi sunt labia sponsę, qui dicuntur sicut vitta coccinea,propter passionis Christi prędicationẽ. Cantic.4.a.d.5.e.7.d. Labia quoq; Christi,in quibus diffusa est gratia,sunt ijdem prędicatores.ps. 44. Malac.2.b. — Prædicatores

Labiũ

Labium etiam electum significat confessionem fidei. Sophon. 3. b. Hoc est labium veritatis firmum in perpetuum. prouerbio. 12. c. Labium etiam mensæ est confessio fidei Exo. 25. c. *Rup. 4. f. Exo. 7.*

Baptismus. Confessio. Labium æneum, in quo lauabantur sacerdotes designare potest baptismum: & melius confessionem: & lachrymas compunctionis & desiderij. Positum autem erat inter altare & tabernaculum: quia per passionem Christi, in qua hæc habent virtutem, transimus ad æternum tabernaculum. Exo. 30. b. 35. b 38. a. 40. a. Leui. 8. b. *Passio Christi. Sacra scriptura.* Labium quoq; maris in modum lilij passionem Christi adumbrat, in qua baptizamur. 3. reg. 7. d. Significat etiam sacram scripturam: quod fit de speculis mulierum, hoc est, exemplis sanctorum. *Gre. ho. 17. Isy. f. Leui. 8. Rup. 2. f. Leui. 3.*

Vnitas charitatis. Labium vnum designare potest charitatis vnitatem & sensus concordes rationi. gen. 11. a *Vis mentis ad cogitandum.* Et labia cordis dici possunt vis producendi cogitationes: quæ non nisi mundæ esse debent: alioqui labia erunt polluta. Isa. 6. b. Et labia exultationis laudant Deum, cum mens est grata Deo. ps. 62. Et labia mentis sunt quæ distingunt vota. Leui. 5. b. psal. 65. 70. Et labia cordis implebantur Iubilo in fœlicitate, quando plus videbunt, quam explicare possint. Iob. 8. d. Possunt etiam labia polluta designare mentem cum ignorantia. Isa. 6. b. *Hila. f. ps. 62. Gre. 8. mor. 39. Aug. f. ps. 70. Ori. f. Isa. ho. 5. Hie. epi. Et factū est*

Concordia mala. Labium autem vnum in malum, significat concordiam potentiarum ad male operandū. gen. 11. a. *Philo. de cōfu. ling.*

Confabulatio de Christo. Labia derelicta circa dentes Iob, erant sermo & confabulatio de Christo, quæ relicta erant apostolis post mortem Christi: quando virtutem bonæ operationis, & morsum correptionis amiserant: & sola de Christo verba confabulationis habebant. Iob. 19. c. Hæc sunt autem labia exultationis, quibus debemus laudare Deum. ps. 62. *Gre. 14. mor. 24. Hie. f. ps. 62.*

Eloquentia. Labia interdum sumi possunt pro eloquentia: vnde Græcis arrogantibus sibi inuentionem eloquentię applicatur illud. ps. 11. Labia nostra à nobis sunt: quasi diceret: Nos fuimus inuentores eloquentiæ. *Cyril cont. Iulia. 7*

Iudæorum labia. Labia veracium erant Iudæorum ante aduentum Christi, quem venturum ipsi prædicabant. Iob. 12. d. *Gre. 11. mor. 10.*

Scribarum labia. Labia dolosa erant scribarum, & sacerdotum, ac pharisæorum contra Christum: quia sub eis latebat venenum. ps. 11. 33. Matth. 26. f. Roma. 3. c. His labijs honorabant Deum, qui literam legis colebant, sensum eius negligentes, nec retia in altum ducentes. Isa. 29. d. Matth. 15 a. Marc. 7. b. Quanquam peius est nec labijs honorare. In his labijs erat gladius, quando Iudæi proferebant blasphemias contra Christum. ps. 58. 139. *Ori. f. Mat. cano. 15. & ho. 35. & f. Rom. 2 Amb de virgi. 3. & f. ps. 118. ser. 19.*

Suggestiones. Prædicatio hæreticorum. Gustus voluptatis. Labia iniqua sunt suasiones dæmonum, vel prauorum hominum apertè inducentia ad malum, vel ad permanendum in peccato. ps. 119. Labia etiam meretricis designant prædicationem hæreticorum: vel gustum voluptatis. pro. 5. a. *Arno. f. ps. 119. Ori. f. Eze. ho. 8.*

Labium lingue dicuntur ascendisse montes Israel, quando tempore persecutionum ecclesiæ infideles insultabant proceribus ecclesię. Eze. 36. a. *Hie. f. Eze. 36.*

Muta lex comparata verbo Dei. Labia incircuncisa Mosis, postquam locutus est ei dominus. Exo. 6. b. designant literam legis, & eius obseruantiam post aduentum Christi in carne esse ineptam & mutam, nisi adiungatur ei frater suus Aaron, hoc est, sensus spiritualis. *Glo. ordi. f. Exo. 4.*

Laborare, Labor, Laboriosus.

LAbor est opera quæ fit cum aliquo conatu & defatigatione. Laborare autem est cum labore aliquid agere. Laboriosus vero dicitur, qui multum sustinet laboris, aut multi est causa laboris. Laborare interdum angi. Iob. 9. d. Quare frustra laboraui? Certare. 3. reg. 2. d. In quibus laborauit pater meus. Colere. Iosu. 24. c. Terram in qua non laborastis. Componere. ps. 126. In vanum laborauerunt, qui ędificant eam. Operari. pro. 23. a. Noli laborare, vt diteris. Deficere. 4. reg. 7. c. Sciunt quia fame laboramus. Fatigari. genes. 33. c. Si plus in ambulando fecero laborare. Labor aūt, laboris fructus. Iob. 39. b. Derelinques eis labores tuos. Iniquitas. ps. 9. Sub lingua eius labor, & dolor. Miseria. deut. 26. b. Laborem atq; angustiam. Opera. Iudi. 18. c. Nullus erit labor. Tribulatio. ps. 87. In laboribus à iuuentute mea.

Laborare propriè non competit Deo, qui infinita virtute facit, quæ vult. Isa. 40. g. Laborasse autem dicitur Deus in sermonibus eorum, qui diuinam negant prouidentiam: eo quantum in se est, Deum videntur tollere de mundo. Mala. 2. d. *Hie. f. Mala. 2.*

Patientia Dei. Dicitur etiam Deus laborasse sustinens peccata Iudęorum. Isa. 1. d. quia vsq; ad filij sui necem eos sustinuit. Et dicitur laborasse in iniquitatibus nostris. Isa. 43. d. quia propter eas delendas mortuus est Christus. Dicitur etiam laborasse rogans Iudęos, aut rogatus ab eis: quasi iam defecerit crebrò eis ignoscendo: & lassus sit semper eos ad salutem prouocando. Iere. 15. b. *Labor Christi in hoc mundo.* Laborauit etiam Chrs clamās tū prædicando, tū patrē in cruce inuocando: & etiā dicitur laborare in nobis, cum nos laboramus. ps. 68. Labor Ioseph in Aegypto fuit labor Christi in hoc mundo. genes. 41. g. Et labor Ionę, labor Christi. Ion. 4. c. *Humanitas Christi.* Labor quoque eius fuit eius humanitas: quam Iudęi superbè sapientes despexerunt: cumque immortalem credere dedignati sunt, quem in natura passibili mortalem viderunt. threnor. 3. a. *Hie. f. Isa. 1. & f. Iere. 15. & f. Iob. 39. Hila. f. ps. 68. Amb. epist. 17. Aug. f. ps. 68. Gre. 31. mor. 4. & 33. mor. 30.*

Hie.ſ.Iſa.49. Rup.ſ.Ion.4. — Eccleſia.

Labores autem ſuos Deus Rhinoceroti reliquit.Iob.39.b.quando conuerſo terreno principicam,quam morte ſua mercatus eſt eccleſiam,credidit.Vel quia paſsionem ſuam dereliquit gentibus.Laboraſſe autem ſe dicit Chriſtus in vacuum:quia pauci ex Iudæis propter quos venerat,crediderunt.Iſa.49.a.53.d.Dicitur Ionas non laboraſſe pro hędera. Ion.4.d. quia Chriſtus non laborauit pro gloria temporali templi,& Iudæorum.

Baſi.ſ.pſ.48. Hie.ſ.Iſa.14.65. Hila.ſ.pſ.127. Gre.6.mora.5.&.8. mor.7.&.ſ.pſ.6. Hie.& Aug.ſ.pſ.127 — Labor bonorum in hoc ſeculo.

Laborant in hoc ſeculo boni.pſ.48.imo omnes:quia dictum eſt Adæ.gen.3.c.In laboribus comedes panem tuum.Matth.11.d.Iſa.14.a.Vnde homo dicitur naſci ad laborem, ſicut auis ad volatum.Iob.5.b.quia inde mens ad ſumma euolat,vnde caro in infimis durius laborat:& homo terrenus ad laborem naſcitur:quia ille huius mundi veraciter mala ſentit, qui eius bona inhianter appetit.Et labor accidens in itinere,eſt labor huius vitę: vbi in ambulando dicuntur laborare.gen.33.c.Exo.18.b.Et laborioſę noctes ſunt tempus huius vitæ, & aduerſitatum tenebræ.Iob.7.a.

Opera.

Labores autem manuum ſeu fructuum ſunt opera, quæ fiunt in hac vita cum labore. Quos manducat hic,qui gaudet in laboribus,quorum fructus ſperatur in vita æterna, vel manducabunt in vita æterna fructus bonorum operum,quibus in hac vita inſudarunt.pſa.87.127.Ideo dicuntur non fruſtra laboraſſe.Iſa.62.c.65.d.Mich.4.c. Laborant quoq; in gemitu pœnitentes.pſ.6.

Amb.de virgi.3. — Refrigeria ſequentium Chriſtum.

Dicuntur etiam non laborare ſequentes Chriſtum, tum ob refrigeria & conſolationes ſpirituales,quas in hac vita recipiunt,tum quia vniuerſus eorum labor æterna quiete cõmutabitur.Iſa.40.g.

Hie.ſ.Eccl'ten.2.6. Aug.ſ.Ioan. trac.15. Cyril.12.ſ.Ioan.62. — Prædicãs doctor.

Laborans agricola eſt doctor prædicans.2.Timoth.2.a. Idem deſignant laborantes in piſcando.Luc.5.a.Ioan.21.b.Et labor ſapientis ſunt libri,quos ſcribit Eccl'tæ.2.c.Et labor hominis eſt in ore eius,cum prædicat Eccl'tę.6.c.Laborauerunt alij,hoc eſt, Patriarchę,& prophetæ prædicando,& ſcribendo,& apoſtoli introierunt in labores eorum.Ioan.4.e.

Prædicator ęgrè operans.

Laborare dicitur piger,ſi applicet manum ad os ſuum.pro.19.d.26.c. deſignans prędicatorem,qui ęgrè operatur,quæ alios docet.

Hie.ſ.Iere.12. Amb.3.extrem-12. — Non valens reſiſtere minoribus hoſtib⁹

Laborat cum peditibus,qui minoribus hoſtibus,& tentationibus reſiſtere non valet. Iere.12.b.Laborant etiam,qui terrenis cupiditatibus vacant.Iſa.55.a.Matthæ.11.d.Et hic labor manuum eſt,quem ſiccat dominus.Agge.1.c.

Cyril.de ado.in.ſſ. Gre.9.mor.27. — Inania ſtudia circa terrena.

Labor filiorum Iſrael in Aegypto.Exo.1.b.Figuram & quaſi imaginem inanium & prophanorum ſuper terram ſtudiorum noſtrorum depingit,Satana,& aduerſarijs poteſtatibus malignis cum eo,vrgentibus,& compellentibus.Sic laborant in vanum ędificantes ſine domino.pſ.126.Et laborare dicuntur,qui in propria virtute confidunt:ſicut è diuerſo non laborant,qui confidunt in domino.Iſa.40.g.Et ſtultus labor eſt eorum , qui in vanum laborant.Exo.18.c.Laborant etiam fruſtra,qui laboris ſui pręmium non expectant.Iob.9.d.Et laborans fruſtra ſtruthio deſignat hypocritam,qui magnam habet curam temporalium,neglectis ſpiritualibus.Iob.39.b.Eccl'tę.10.c.

Hila.ſ.Matt.can.11. Ambr.de virgi.3.& ſ.Luc.5. Hie.ſ.Iſa.43. Aug.ſ.pſ.108. Iſy.ſ.Leui.26 — Ferentes legis onus

Laborantes erant Iudæi legis onus ferentes.Matth.11.d.Et ipſi laborabant per totã noctem in obſcuritate literæ legis,ſine luce ſpiritus & in infidelitate.Luc.5.a.Dicuntur autem non laboraſſe.Iſa.43.d.quia labores eorum non erant accepti Deo.Et labor labiorum ipſorum fuit,quando dixerunt,Crucifige,Crucifige.pſ.138.Et labores eorum,quos diripiút alieni.pſ.108.ſunt inutilia eorum opera,quæ rapiunt dęmones.Labor etiam eorum conſumitur in caſſum.Leui.26.d.quia non poſſunt ſeruare legem,in qua laborant.

Arno.ſ.pſ.108. Hier.ſ.Iſa.16.45.57. &.ſ.Haba.2. Aug.ſ.pſ.139. — Scripturæ hæreticorum.

Labores peccatoris ſunt ſcripturę hæreticorum.pſ.108.Et labores patrum , quos comedit confuſio,ſunt eędem ſcripturæ.Iere.3.g.Et labor Moab eſt diligentia hæreticorum : & etiam labor Babylonis cum incantatoribus. Iſa.16.d.47.d.Et labor Aegypti multus eſt cultus idolorum,& defenſio errorum.Iſa.45.c.Et laborat in multitudine vię ſuę, qui multos ſequitur errores.Iſa.57.b.59.a.Et labor labiorum hæreticorum ſunt verba , & mendacia, quibus ſuos conantur errores defendere.pſ.139.Omnes autem hi laborant in igne , quorũ opera conſumet ignis.Haba.2.c.

Hie.ſ.pſ.48. — Pœna æterna

Laborat in æternum,qui eſt in pœnis inferni perpetuis.pſ.48.

Labruſca.

LAbruſca eſt vitis agreſtis,quæ & erratica dicitur.

Tertu adu. Iudæos Hie.ſ.Iſa.5. — Spinæ coronę Chriſti. Blaſphemiæ

Labruſcę quas fecit vinea plantata à Deo,ſunt ſpinę,quibus Iudæi Chriſtum coronarunt.Item blaſphemię,cęteraq; vitia in anima.Iſa.5.a.

Hie.ſ.Iſa.17. — Inutilis fides.

Labruſca etiam inutilis deſignat fructum fidei non perfectę.Iſa.37.c. In die plantationis tuæ labruſca.

Lac, Lactare, Lactens, Ablactare.

Cle Ale.1.pædag.6.

LAc ſuccus eſt animalium , quo animalia recenter nata à matrum vberibus ipſum attrahentia paſcuntur : quæ nondum ſolidiori alimento veſci queunt . Nihil quod melius

Verbum Dei.

nutriat,neq; quod ſit dulcius,nec lacte candidius inueneris. Eſt itaq; omni ex parte ſpiritali nutrimento ſimile:quod eſt dulce quidem propter gratiam,nutriens autem, tanquam vita:Candidum autem,vt dies Chriſti:& ſanguis verbi eſt lac:Fit autem lac ex ſanguine per mutationem:& maximè naturalem habet cum aqua cognationem:vt cum nutrimento ſpiritali lauacrum ſpiritale.Qui in lacte frigidę aquæ parum exorbent,ſtatim iuuantur. Non ſinit enim lac aceſcere quæ eſt illi cum aqua ſocietas:dum non per repugnantiam aliquam ſed per coniunctam illi affectionem maturatur:& quam habet verbum cum baptiſmo ſocietatem,eandem habet lac cum aqua conuentionem.Hoc enim ſolum ex humidis ſuſcipit cum aqua mixtionem,recipiens expurgationem, quemadmodum baptiſmus propter remiſtionem peccatorum.Aptè etiam melle miſcetur,idq; rurſus propter purgationem cū dulci nutrimento:verbum enim benignitate commixtum ſimul & animi medetur affectionibus,& expurgat peccata:illudq;,Melle dulcior emanat ſermo,mihi videtur dictum eſſe de verbo,quod eſt mel.Multis autem locis prophetia eum extollit ſuper mel & fauum. Miſcetur lac vino dulci:eſt autem vtilis mixtio veluti contemperata affectione ad incorruptionem:Lac enim vino ſereſcit,& finditur,& quicquid eſt eius adulterinum,id tanquā per aquæductum educitur:eodem modo ſpiritalis fidei ſocietas ſe habet in hominem patibilem.Sereſcere enim faciens carnales concupiſcentias, hominem ad æternitatem contrahit,diuinitus immortalem efficiens.Sed & multi adipe lactis,quod butyrum vocant,vtuntur ad lucernam,multiplicem verbi miſericordiā per hoc ęnigma ſignificantes:vt quod ſolum iure nutriat,& augeat,& infantes illuminet.Ita autem perfectum eſt alimentum lac, vt ad finem,qui nunquam ceſſaturus eſt,deducat.gen.18.b.deut.32.b.Hoc lac verbi Dei ſimplices quidem conuerſos nutrit:ſed remanentes carnales interimit,vt vinum ſi detur febricitanti:ſic perijt Siſara.Iudi.4.c.5.d.

Ori.ſ.Iudi.ho.5.

Sapientia rerum diuinarum

Lac diuinam & rerum ſupernarum ſapientiam ſignificat:ſicut vinum rerum inferiorum ſapiētiam:vinū enim à planta deducitur:ſed lac ab animali,quod melius eſt:illud item inebriat:Lac vero minimè,quamuis vtrumq; nutriat: Vinum quoq; ſeruatum & expoſitum non facile permutatur,aut corrumpitur:ſed lac quantò diutius extra vbera exiſtit, tantò deterius efficitur,& facillimè corruptionem ſuſcipit, ſicut & ſapientia rerum diuinarum & arcanorum Dei quantò magis propalatur,tantò maius patitur detrimentum,veluti ſanguis extra venas:Ideo communicanda tantummodo inter perfectos,aut in pectore conſeruanda iuxta propheticum illud:Abſcondi in corde meo eloquia tua,vt non peccem tibi:Si autem prematur lac in butyrum,diu conſeruatur,ſed decoctum diutius.Sic & diuina ſapientia preſſa,& bene confecta in mente poſsidentis,atq; recocta igne amoris,diu conſeruatur,etiam in condimentum aliorum ciborum,eorum videlicet,quæ à veris doctoribus dantur,monumenta.Hoc lac eſt perfectorum,qui ſunt malitia , & aſtutia paruuli, de quibus Chriſtus diſtributor lactis,& mellis. Matth.11.d. Abſcondiſti hæc à ſapientibus et prudentibus,et reuelaſti ea paruulis.

Geor.vene.canti.1.ton.7.cap.24.25.

Lex vetus. Litera legis

Lac quandoq; deſignat vetus teſtamentum,& literam ſacrę ſcripturæ : quod datum eſt Iudæis ſolidos nouæ legis cibos nondum capere valentibus. Et hoc lacte candidiores ſunt dentes eccleſię.gen.18.b.49.b.Et lactis vbertas eſt apud Iudęos:qui multis infantilibus legis ſenſibus paſcuntur.Iſa.7.d.

Ori.ſ.gen.ho.17. Hie.ſ.Iſa.7. Beda.ſ.gen.18.49.

Senſus ſimpliciores Doctrina moralis, & infantium. Vita actiua.

Significat etiam lac ſenſus ſimpliciores,& doctrinam moralem,& actiuam vitam,ſeu honeſtatem.Hoc lacte extinguitur Siſara,hoc eſt,diabolus.Iudi.4.c.5.d. Solet ita ſignificare doctrinam infantium,hoc eſt,incipientium nouam vitam in Chriſto , etiam cum coniungitur melli.Exo.3 b.13.a.33.a.34.d.Leui.20.d.Nu.13.c.14.b.16 b.deut.6.c.32.b 1. reg.1.d.3.regum.3.c.pro.27.d.30.d.canti.4.c.Eccl'i.46.b.Iſa.28.c.60.c.Iere.11.a.32.d.Ezech.20 a.Ioel.3.d.1.Cor.3.a.Hebre.5.d.1.Petr.2.a.thren.4.b.

Ori. ſ.nu. ho. 27.& 1.Eze ho.7. Hie ſ Iſa.60. Gre ſ 1 reg.16 &.21 mor.1. Beda ſ pro.30.

Doctrina euāgelica

Lac præterea doctrinam euangelicam deſignare poteſt,& generaliter vbertatem, & affluentiam doctrinę;vt quum dat Deus vbertatem lactis.Iſa.7.d.55.a.Et hoc eſt rationabile lac.1.Petr.2.a.deut.2.b.Iere.11.a.Eze.25.a.

Ori.ſ.Iſa.ho.2. Aug.ſ.pſ.67.

Simplicitas gratiæ. Conſolatio diuina.

Lac etiam deſignat ſimplicitatē,puritatemq; diuinæ gratię,eius pręcipuè, quæ datur in baptiſmo:diuinam etiam conſolationem maximè paruulorum,idq; ſecundum quòd lac eſt candidum,& dulce,& cibus paruulorum.Sed & lacte lauari dicuntur in baptiſmo.can.5.d.Et lac eſt ſub lingua,quando verbis apertę correctionis miſcentur verba conſolatoria.canti.4.c.5.a.

Amb.de Cain.5. Gre.ſ cantic.5.&.15.mor.5. Euch.for.ſpūal. 8.

Oratio

Lac datum Siſarę in potum,vt extingueretur,orationis typum gerere poteſt,qua dęmones conteruntur.iudi.4.c.5.d.

Amb.de viduis.

Deliciæ cœleſtes.

Lac & mel delicias ſupernę patriæ deſignare poſſunt:quę ſuauiſsime & abſq; vllo labore poſsidentur.Leui.20.d.

Iſy.ſ.Leui.20.

Infantia.

Lac interdum ſignificat ipſam infantiam.Et peculiariter infantiā Chriſti. Vnde iubebat non immolari agnum in lacte matris:quia Chriſtus non debebat pati tēpore lactationis &

Glo.inte.ſ. Exo.23.

infantię

infantiæ:sed ętate integra.Exo.23.c.24.d.deut.14.c.

Aug de pasto.2. Cyri.7.i.Ioã.5. Gre.32.mor.23. — Temporalia

Lac quo Nazarę̃i sunt nitidiores,temporalis administrationis dispensationem, ac distributionem rerum temporalium in pauperes significare potest.threnor.4.b. Et lac gregis est quicquid à plebe distribuitur præpositis ad sustentandum victum temporalem. Lac enim ex carne exprimitur,quę in inferioribus nutritur.Eze.34.1.cor.9.a.

Hie.s.Eze.34. — Deliciæ. Abundantia.

Lac,vt est cibus delicatus,delicatiora quæq; designare potest,siue in bonum,siue in malum:vel delicias huius mundi.Isa.28.c.Eze.34.a.Vbi pro omnibus alimentis accipitur. Itē abundantia rerum.Nu.13.f.Fluit lacte & melle.

Nouitas hominis. Infirmi auditores.

Lac vt elicitur premendo,nouitatem hominis significare potest,siue in vita carnali,siue in spirituali:nam omnia principia sunt difficilia.Sic dicitur Iob mulsus sicut lac. Iob.10.b. Et eadem ratione designat auditores infirmos,qui cum labore instituuntur.canti.5.a.

Adulatio.

Lac interdum designat adulationem:& tunc coquitur hædus in lacte matris suæ,quando laudatur peccator in desiderijs animæ suæ.Exo.23.c.24.d.deut.14.c.

Hila.s.ps.118. Gre s.1.reg.15. Euch.for. spũal.8. — Peccatores. Verba acerba. Cogitatio immundiciæ.

Lac cum decedit à sua subtilitate,& coalescit,figura est eorum,quorum mens per peccatum hebetatur ad contemplationem diuinorum:vnde dicitur coagulatum, sicut lac cor eorum.ps.118.Vbi etiam lac coagulatum dici possunt verba amarulenta, & acerba de corde malorum prodeuntia.Et lac paruulorum Amalec est leuis cogitatio de immundicia.1.reg.15.a.

Gre.s.1 reg.7. — Christus.

Lactens agnus designat veram humanitatem in Christo cum innocentia.1.reg.7.c.

Ori.s.Mat.ho.15. Amb.de obi. Valēt. Aug.s.ps.8. — Innocentes. Noui in Christo.

Lactentes in bonum dicuntur innocentes,simplices,& rudes,ac nuper baptizati & viã seu vitam nouam in Christo inchoantes.deut.22.d.1.reg.15.a.ps.8.Isa.13.d.Iere.44.b.thren.2.d.4.a.Matth.21.b.

Gre.s.1.reg.15 — Motus carnis.

Lactentes de Amalec,qui sunt occidendi,sunt motus carnis,qui tenui & neglecta cogitatione immundicię,quasi lacte nutriuntur.1.reg.15.a.

Gre.s.1.reg.1.6. — Docere simplices. Consolari.

Lactare in bonũ est simplici doctrinę cibo rudes pascere.Sic lactauit Sara Isaac:& Anna Samuelem,designantes ecclesiam simplices instruentem.gen.21.a.1. reg.1. d. Et dicuntur lactari mamilla regum,qui erudiuntur per doctrinam apostolorum.Isa.60.c.Et vaccę lactãtes vitulos sunt sancti,qui seculo renuntiarunt,& alios indomitos in lege diuina instruunt 1.reg.6.b.Lactat etiam Deus docendo & consolando.Hose.2.c.Et ad infantiles delicias reducendo.

Rup.s.Hose.2.

Gre.4.mora.29.28. &.19.mor.15. Beda.s.pro.1.16. — Adulari. Fouere in errorib. Nimis sperare, aut desperare.

Lactare in malum est adulari,& in vitijs fouere.pro.1.b.16.d.24.c. Iob.3.b. Eccl'ici.30.b. Isa.13.d.23.e.Cum videlicet laudatur peccator in desiderijs animæ suæ.ps. 9. Item dum prodire culpa in vsum cęperit,se vel falsa spe diuinæ misericordiæ,vel aperta miseria desperationis pascitur:vt eo nequaquam ad correctionem redeat,quo vel factorem suum pium sibi inordinatē simulat:vel de hoc,quod fecit,inordinatē formidat. Tunc lamię lactant catulos suos.thren.4.a.Quod etiam faciunt Iudæi,& hæretici docentes errores suos.

Docere errores. Proficientes

Ori.s.gene.ho.7.& s.1.regum.ho.1.&.s. Mat.ho.3.

Ablactantur animalia, cum auelluntur ab vberibus; quòd iam sufficiant solidiores capere cibos.Ideo Abraham in die ablactationis Isaac conuiuium fecit, & non in die natiuitatis:quia ablactatio profectum in perfectionem dicit.gen.21. a. Sic Samuel non offertur in templo domini,nisi ablactatus:quia nemo debet diuino applicari ministerio,nisi qui solidioris doctrinę capax & particeps est.1.reg.1.d.Isa.11.b.28.c.Sic ablactati dicunt,qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni& mali.Hebrę.5.d.

Gre.s.1.reg.1. Hie.s.Isa.28.

Glo.ordi.s.Isa.28. — Separati à delicijs carnis & mundi.

Ablactatus etiam à lacte dicitur separatus à delicijs carnis,& mundi.Isa.28.c.

Hie.s.Hose.1. Aug.s.ps.130 — Separati à diuina cõsolatione.

Ablactatus quoq; dicitur is,à quo subtrahitur diuina consolatio , & doctrina legis diuinę,& diuinum auxilium.ps.130.Hose.1.c.Qui enim ablactatur,separatur à matre, parentis lacte non vescitur,alimentis sustentatur alienis.Ita Israel proiectus à Deo dicitur ablactatus super matrem suam,qui ante tempus auellitur à lacte.

Lacerare, Discerpere.

Lacerare,& discerpere est membratim vi quadam & sine ordine diuidere,& laniare.

Gre.11.mor.18 — Pœnitentia

Lacerat carnes suas dentibus suis,qui si qua in se quamlibet leuiter carnalia esse deprehenderit,hęc internis sensibus retractans,vehemēter in semetipso insequitur, afflictione se conterit,magnisq; cruciatibus,vel minima in se praua dijudicat : atq; per pœnitentiam damnat.Iob.13.b.

Gre.32.mor.18 — Affligens diabolus pœnitentes

Discerpens diabolus dęmoniacum,cum cogeretur exire ab eo,in quo antea quietus manebat,designat quod tunc cogitationes mentis dilacerat , quando iam termino egressus sui diuina virtute compulsus appropinquat. Et quem mutus possederat , cum clamoribus deserebat:quia plerunq; dum possidet,minora tentamēta irrogat:cũ vero de corde pellitᷓ, acriori infestatione perturbat.

Hie.s.Haba.2. — Expellentes diabolum

Lacerantes superbum sunt prædicatores: & alij,qui conuersi pellunt à se & ab alijs diabolum.Haba.2.b.

Lacerata

Lex contempta. Lacerata dicitur lex, quando non seruatur; sed vilipenditur. Haba. 1. a.

Pœna p voluptate. Lacerat Hierusalem vbera sua, quando pro solennitate atq; lætitia æternum mœrorem habet. Ezech. 23. e. Hie. s. Eze. 23.

Auferens diabolus fortitudinem. Lacerauit Pharao humerum eorum, qui ei innitebantur, hoc est, diabolus aufert fortitudinem eorum, qui ipsum sequuntur. Eze. 29. b. Sic dilacerata est Niniue. Nahum. 2. c. 3. a. Et lacerantes volucres carnes pistoris. gen. 40. d. sunt dæmones animas perdentes. Et laceratũ a bestijs, hoc est, à dæmonibus. Eze. 4. d. Hie. s. Eze. 29.

Discerpere dicuntur canes non ipsum sanctum, quod eis proponitur, sed ipsos proponentes. Matth. 7. Haba. 2. b. Au. 2. ser. do. in mõ

Schismatici. Lacerant gregem domini pastores, qui schismata faciunt in ecclesia. Iere. 23. a. Hie. s. Iere 23.

Lacerta.

LAcerta vel lacertus genus est reptilis quatuor habens brachia lacertorum humanorum similitudinem habentia. Suntq; duo genera magnitudine & colorum varietate distincta. Numeratur lacerta inter animalia immunda. Leui. 11. c. Habitat in sepulchris, & cauernosis locis. Designare potest mixtam vitæ varietatem. Tertul. decib. Iuda. Isyc. s. Leui. 11. Vita varia.

Lacertus, uide Brachium.

Lachis.

LAchis. i. ambulans, vel vadens extitit, aut tibimet existens: ciuitas in tribu Iuda, quam reparauit Roboam, cuius regem occidit Iosue. Iosu. 10. a. 15. e. 2. par. 11. b. Nehe. 11. d. Mich. 1. d Vel interpretat̃ iuxta Origenẽ, iter: & vt prius fuit sub malo rege, qui victus est à Iosue, designat iter impiorum: Vt autem fuit sub filijs Israel, exprimit iter rectum secundum virtutem. Ori. s. Iosu. 13. Iter impiorum. Iter rectum.

Lachrymæ.

LAchrymæ sunt humor ex oculis flentium defluens: suntq; propriè hominum: proceduntq; ferè ex mœrore, interdum verò manant præ lætitia.

Dolor ecclesiæ de cæcitate Pauli. Lachrymæ Ioseph pro Beniamin, designare possunt dolorem ecclesiæ, aut Christi de cęcitate Pauli, antequam conuerteretur. gen. 43. g. Glo. ordi. s. gen. 43.

Cõpatiẽs Chr̃s ecclesiæ. Lachrymans Iesus visa Maria, est compatiens ecclesiæ, & miserijs humanis. Ioan. 11. c. Amb. 2. de pœnitẽ. 7

Pœnitẽtia. Peccatores. Passio Christi. Lachrymæ Mariæ, quibus lauit pedes Christi. Luc. 7. f. Pœnitentiam designant, & etiam peccatores, qui in Christum crediderunt: quibus ipse peccata remisit. Possunt etiam passionem Christi significare: qua lauantur pedes Christi, hoc est, peccatores conuersi. Cle. Alex. 2. pa. da. 8.

Cõpassio prædicatorum de proximis. Lachrymæ in maxillis. thren. 1. a. designare possunt dolorem in prædicatoribus de lapsu proximorum. Glo. ordi. s. thren. 1.

Miseriæ. Lachrymæ, à quibus liberat Deus oculos. ps. 114. sunt miseriæ impedientes visionem Dei: Vel sunt tristitiæ ex miserijs prouenientes. Isa. 25. c. Glo. inte. s. ps. 114

Lacinia.

LAcinia in vestimento aut pallio est ea pars extrema, quæ solet interdum in humerum reuocari.

Oportunitas tentationis. Lacinia vestimenti Ioseph, quam apprehẽdit eius domina. gen. 39. c. designat opportunitatem tentationis, quam apprehendit diabolus. Glo. ordi. s. gen. 39.

Exempla scripturæ. Peccata. Laciniæ, quas tenent cęci. thren. 4. c. designare possunt exempla doctorum, quibus adhęrent simplices. Et scripturarum scissiones, quas faciunt hæretici: & peccata vitę veteris. Glo. ordi. s. thre. 4.

Lactuca.

LActuca herba acetariorum vsu notissima, dicta quòd abundantia lactis exuberet.

Luctus pœnitẽtiæ. Lactucę agrestes, quæ in festo azymorum comedebantur, creduntur esse endiuię: Hebraicè autem significatur amarus, vel acris sapor, qui appetitũ disponit, vt videlicet agnus, qui est Christus, comedatur cum affectu & appetitu. Possunt autem significare luctum pœnitentiæ, violentiam ieiunij, laborem orationis, patientiam in aduersis, & labores tam spontaneos, quàm eos, qui diuina permissione nobis accidunt. Exo. 12. b. Num. 9. b. Comeduntur autem in festo azymorum, vt designent delectationes moderatè sumendas esse; & castigandos inordinatos affectus. Climacus grad. 14. Philo. de cẽgre. & e. Geor. vene. canti. 2. tono. 3 cap. 19. Gre. ho. 22. Beda s. Exo. 12. Chrys. ho. in Iob, & Abraham.

Lacuna, Lacus, Palus, Stagnum, Palustris.

LAcuna est aquæ collectio, vel fossa, in qua aqua collecta stare consueuit. Lacus autem est locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis: qui efficit riuos & flumina: quæ & palus dicitur. Stagnum autem temporalem habet aquam stagnantem, quæ plerumq; hyeme colligi solet, ęstate siccari. Et lacus dicitur, dum fundum latet, & in vnam foueam circundatus includitur. Verum hæc sæpe confunduntur, vt vnum pro altero sumatur.

Porro

Hiero.s.Iere.6.&.s. Eze.32. Geor.venet.acnt.1.ton.7.cap.15.

Porrò lacus iuxta Grecos non stagnum sonat,sed cisternam. Stagnorum autem aliqua sunt ex pura collectione aquarum extrinsecus aduenientium:& hæc facile corrumpuntur, putrefiunt,& arescunt. Aliqua verò colliguntur ex scaturientibus aquis:& hæc non putrescunt,cum veluti piscinę suscipiant,& diffundant. Altera itaq; stagna noxia sunt & infausta: quia cito arefiunt,& exsiccantur:iuxta illud.Isa.42.c.Arefaciam stagna.Et in apocal. legimus.Timidis & incredulis pars eorum erit in stagno ignis & sulphuris. Sed stagna quæ ex scaturientibus aquis & fontibus fiunt tanquam piscinę, benefica & commoda sunt iuxta illud.ps.106.Posuit desertum in stagna aquarum,& terram sine aqua in exitus aquarum.Et iterum.ps.113.Qui conuertit petram in stagna aquarum,& rupem in fontes aquarum. Lacus dicitur carcer.Iere.37.c.Ingressus est Ieremias in domum laci.Fouea. Dani.6. d. Miserunt eum in lacum leonum.Sepulcrum.ps.87.Cum descendentibus in lacū.Torcular.Mar. 12.a.Circundedit sepem,& fodit lacum.

Geor.venet.canti.1.ton.7.cap.15. Basi.s.ps.9. Arno.s.ps.142. Hie.s.Isa.14.38.&.s. Zach.9. Euch.for.spūal.4. Hie.s.Dan.6. Aug.s.ps.39. Rup.11.s.apoc.

Lacus in quo putrescit aqua,& moritur,infaustus est,& Hebraicè dicit. בור Bor, quod pro puteo inferni sumi solet.Sępe enim lacus designat infernum inferiorem, vbi damnati puniuntur:quandoq; verò limbum,vbi sancti patres detinebantur.Et dicitur lacus,in quo non est aqua:quia nullum ibi est refrigerium.gen.40.c.Exo.7.c.ps.27.29.87.142.Isa.14.d.24. d.38.d.Iere.38.b.41.b.thren.3.f.Eze.26.d.31.f.32.d.Zach.9.c.Lacus etiam leonum dici potest status peccati,& periculum inferni:à quo Deus liberat,vt liberauit Danielem. Daniel.6.b. Hic est lacus miseriæ.ps.39.dicitur stagnum ignis,& sulphuris.apoc.14.d.19.d.20.d. — Infernus. Limbus. Status peccati. Periculū inferni.

Basi.s.ps.7. Amb.1.de spūs.s.20.

Lacus in malum sumptus,secundum ꝙ habet aquas extraneas, designare potest animā recipientem in se vitia,quæ sunt illi extranea.ps.7.Puteus è diuerso in bonum sumi solet. — Anima recipiēs vitia

Hie.s.Isa.51.

Lacus in bonum significare potest aliquando latus Christi:vnde geniti,aut regenerati sumus.Isa.51.a. — Latus Christi

Glo.inte.s.Marc.12.

Lacunæ doctores interdum designare possunt:qui ex alijs ceu fontibus partem doctrinæ suæ sumpserunt.Eosdem significare potest lacus vineę.Marc.12.a. apoc.14.d. Vbi etiam significatur lex. — Doctores. Lex

Arno.s.ps.106.113. Hie.s.Isa.35. Gre.ho.20.

Stagna aquarum designare possunt baptismum,& doctrinam,& dona spiritussancti. Et stagna aquarum,in quæ conuertuntur rupes, designant ecclesiam ex gentibus: & corda prius dura:quæ postea fluunt aquam viuam,& abundant spiritualibus donis:fiūtq; nauigabilia.Leui.11.b.ps.106.113.Isa.35.c.41.e. — Baptismus. Doctrina. Dona spūssancti. Eccl'ia ex gētib. conuersis.

Aug.18.ciui.Dei.35 &.s.ps.27.29.87. Rup.9.s.apoc.

Lacus interdum significat graues huius mundi tribulationes:& humanæ miseriæ siccam quodammodo profunditatem & sterilem:vbi non sunt fluenta iustitiæ, sed iniquitatis lutum.Et lacus infimus est profundissima miseria.ps.27.29.39.87.thre.3.f.Zach.9.c.apoc.14.d. Potest etiam in his locis significare grauitatem iræ Dei. — Graues tribulatiōes. Profunda miseria. Ira Dei.

Hiero.s.Isa.14.&.s. Eze.47. Aug.s.ps.7.

Paludes aquarum cęnosæ materiam vitiorum designare possunt:quæ manet in Babylone,hoc est,in huius mundi confusione.Isa.14.f.19.c.Idem designant paludes Aegypti.Exo. 7.c.8.b. Idem etiam significant palustria loca.Eze.47.c. Hic est lacus, quem aperit malus. ps.7. — Materia vitiorum.

Glo.inte.s.gene.41.

Palustria loca vbi pascebantur vaccę pingues,designare possunt humiles.gen.41.a. — Humiles.

Ber.ser.d.s.Andrea.

Stagnum quoq; cum sit vndiquaq; circunclusum,monasterium designare potest,vbi versantur monachi,vt pisces in aqua. — Monasterium

Hie.s.Isa.42.

Stagna arefacta doctrinam Iudæorum significant:quæ apud illos aruit,cum non admittant aquas sensuum spiritualium.Isa.42.e. — Doctrina Iudæorū

Hie.s.Isa.22.29.

Lacus detritus doctrinam hæreticam,& adinuentiones hominum significare potest: sicut lacus inter duos muros sunt traditiones pharisęorum,& hæreticorum.Isa.22.c.Et lacunæ ad capiendos pisces sunt machinamenta hęreticorum.Isa.19.b. Vbi septuaginta interpretes ζῦθον dixerunt:quod est genus turbidæ potionis ex frugibus& aqua:sic est turbida doctrina hæreticorum. — Doctrina hæretica.

Lædere, uide Nocere. *Lætari, uide Exultare.*

Læua, quære Sinistra.

Læuigare, Dolare, Limpidus.

LAEuigare est complanare,& polire,& lęue facere.Est autem lęue, quod habet superficiem æqualem,omni asperitate semota.Dolare etiam est dolabra siue ascia lęuigare.

Hie.s.Eze.27. Beda.s.gen.5. Lyra.s.gen.6.

Læuigata ligna,ex quibus compacta est arca diluuij, sanctos significare possunt, omni vitiorum asperitate nudatos:ex quibus constituitur ecclesia.gen.6.c.Eze.21.b. Eosdem designant dolati lapides templi.3.reg.5.d.6.a.Et dolati remi.Eze.27.a.Possunt etiam ligna lęuigata Iudæos significare per legem fabricatos,& lęuigatos.Item opera bona per fabricam virtutum ad rectitudinem redacta. — Sancti. Iudæi. Opera bona.

Cyril.ho.3.

Limpidissimi lapides quos sumpsit Dauid aduersus Goliath.1.regum.17.e. dici possunt doctores

Doctores sancti — doctores sancti: quorum conuersatio minimè est aspera, & comprehendi nequit: & tamen apti sunt ad vincendum diabolum. Ipsi sunt leuigati lapides calce. deut. 27. a. in quibus scribitur lex Dei. — Glo. ordi. s. deut. 27.

Mitigatis motus interiores — Leuigata ligna possunt etiam mitigationem interiorum motuum designare, qui iam menti nullum exhibeant asperitatis negotium. gen. 6. c. — Lyra. s. gen. 6.

Auferens Deus prophetas — Dolauit Deus in prophetis, populum videlicet, quando ab eis abstulit prophetas. Hose. 6. b. — Hie. s. Hose. 6.

Laganum.

Laganum est placentę genus ex farina, & aqua subactum, additis alijs condimentis, & iure, seu oleo.

Christus. — Lagana oleo lita Christum in cruce lachrymantem, & oleum misericordię patri offerentem designare possunt. Leui. 8. e.

Exempla. Doctrina legis & prophetarum. Confessores. — Significant etiam exempla viuendi, & doctrinam legis & prophetarum, & etiam confessores inducentes alios ad lachrymas. Exo. 29. a. Leui. 2. b. 7. b. 8. e. Num. 6. c. Dicuntur lagana oleo tantum lita: quia in prophetis plus apparet minarum, quam misericordiæ. — Isy. s. Leui. 2. 7. 8.

Lagena, Laguncula, uide Hydria. Laicus, uide Prophanus.

Lais.

Lais. i. leo, ciuitas non procul a Sidone, quę & lesem dicebatur, quam cepit tribus Dan, & ibi fixit sedem: vocataq; est lesem Dan. Ios. 19. d. Iudi. 18. b. Postmodum à Philippo tetrarcha vocata est Cęsarea, quę à Gręcis Paneas dicitur: & nunc corrupto vocabulo aiunt dici Belneam. Sita est in Phęnicia ad radices Libani, vbi Iordanis fontes iunguntur. Fuit hęc patria mulieris, quę à sanguinis pro fluuio liberata est tactu fimbrię Christi. Et in huius agro confessus est Petrus Christum filium Dei viui.

Lambere, Lingere.

Lambere est lingua leuiter aliquid tangere, quasiq; fricare: vt canes lambunt vlcera, & lambentes bibunt aquam. Idem est lingere.

Parcè sumentes voluptates. Perfecti verbo, & opere. — Lambentes milites Gedeonis aquam, designant eos, qui non pleno ore voluptates mũdanas & corporeas hauriunt: sed solum quantum necessitati naturę sufficit. Lambentes aũt manu & lingua designant perfectos verbo, & opere. Iudi. 7. b. — Ori. s. Iudi. ho. 9.

Venerantes passionem Christi — Lambentes sanguinem pulli aquilę. Iob. 39. d. designant paruulos in ecclesia: qui passionis dominicę infirma venerantur, donec adolescant ad solidiorem cibum capiendum. Vel sunt discipuli diaboli liuore inuidię tabescentes, & aliorum facta calumniantes. — Gre. 31. mor. 36. Hie. s. Iob. 39.

Immundi. Delentes affectus terrenos. — Lingunt reges puluerem pedum Sion. Isa. 49. f. quum apostoli, & prædicatores à mentibus fidelium, quicquid terreni operis inhęserit, delere curant. — Hie. s. Isa. 49.

Subijcientes se fidei — Lingentes terram inimici. ps. 71. sunt qui conuertuntur, & se subijciunt fidei. Vel in malum sunt dęmones, qui corpus humanum affligunt, non permissa eis potestate in animam: quia serpens comedit terram. gen. 3. c. Lingunt etiam terram, qui quũ ea quę appetunt, rapere nequaquam possunt, blandis sermonibus quasi mollitie dulcedinis, concupita abstrahere conantur. Et lingunt puluerem, qui vitijs adhęrent eis delectati. Mich. 7. b. — Arno. s. ps. 71. Amb. 2. de pœni. 12. Gre. 20. mor. 12. Hie. s. Mich. 7.

Appetentes aliena. Adhærentes vitijs.

Fauentes gentiles Paulo. Gaudentes de lapsu religiosorum — Lingentes canes vlcera Lazari. Luc. 16. e. designare possunt gentiles Paulo fauentes. Vel seculares & mundanos, qui gaudent, cum viros religiosos & pios in aliquod vitium incidere viderint, & inde omnes similes esse iudicant. — Amb. s. Luc. 16. Aug. epis. 137.

Lamech.

Lamech. i. pauper, vel humiliatus, aut percussus, filius Mathusael, qui habuit duas vxores: & occidit virum, & puerum: virum aiunt Hebręi fuisse Cain. gen. 4. d. Peccatũ eius — Glo. ordi. s. gene. 4.

Peccatũ mundi — designat peccatum mundi: cuius vltio datur septuagies septies: quia post. 77. generationes venit Christus, qui abstulit peccatum mundi.

Christus. Hæreticus — Secundum quòd habuit duas vxores designare potest Christum cum duabus ecclesijs. Vel in malum, hæreticum cum duabus etiam ecclesijs. — Beda. s. gen. 4.

Lamentari, uide Flere.

Lamia.

Lamiæ dicebantur olim mulieres, quę strigum instar infantium sanguinem sugebant: vel ipsę erant striges: Vel secundum aliquos, sunt dęmonum quædam phantasmata, quæ laruæ appellantur, & lemures, & à nonnullis etiam Empusę: esseq; aiunt ad amorem & venerem propensas, & carnes humanas, maximeq; formosorum esurienter appetere: ideoq; — Ludoui. Cælius. lib. 29. ca. 5.

Dæmones libidinis — libidinis cupiditate allicere eos, vt postea deuorent. Atq; ita designant dæmones libidinis prędides. Isa. 34. d.

Gre.19.mor.11 &.33 mor.32.

Lamia quoq; fertur esse animal faciem habens muliebrem aut humanam, infernè vero pedes equinos: & potest designare duplicitatem, & fictionem Iudęorum, hypocritarum, & hæreticorum: qui rationem prætendunt humanam: sed finem habent brutalem. Et hypocritæ in prima facie quod ostendunt, quasi ex ratione sanctitatis est: sed bestiale est corpus quod sequitur: quia valde iniqua sunt, quę sub boni specie moliuntur.

Duplicitas Iudęorum, hypocritarum, & hæreticorum.

Lamina, Bractea.

LAmina est metalli cuiusuis frustum, cuius crassitudo attenuata est & in latitudinem ducta. Bractea verò est subtilior lamina.

Ori.s.Exo.ho.9.& s.Leui.ho.6. He de vest.sacerdo. Isy.s.Leui.8. Philo.de vita Mosis & de mig. Abrahæ. Euch.for.spũal.10. Rup.4.s.Exo.23.

Lamina aurea in fronte pontificis, quę ab Origene petalum dicitur, in qua erat scriptum nomen Dei, designare potest confessionem diuinitatis: vel diuinitatẽ in Christo: vel ipsum Deum habendum in fronte, vt gubernet animam: vel diuinam prouidentiam, vt videlicet indicet lamina omnia Dei prouidentia gubernari: vel designat scientiam de Deo omnes alias superantem: vel quia in fronte est, indicat pręsentem Dei memoriam habendam: Insinuat etiam initia rerum ab inuocatione Dei esse sumenda: & iuxta Philonem designat ideã idearum. Est etiã crucis præfiguratio, quæ in fronte Christi fuit: quia non erubuit pro nobis crucis ignominiam pati: vnde & nos præfigimus illam in fronte. Exo.28.g. 29.a. 39.e. Leui. 8.b. Designat etiam gloriam, & honorem in capite redemptoris.

Confessio diuinitatis. Diuinitas in Christo. Deus. Diuina prouidẽtia. Scientia de Deo. Memoria Dei. Idea idearum. Crux. Gloria Christi.

Glo.inte.s.Exo.26.

Laminæ aureę designare possunt sensus spirituales. Exo.37.d.f.39.f. Laminæ vero argenteæ prædicationem diuinorum. Exo.27.c. Laminę quoq; ęneę instantem prædicationem doctorum. Exo.27.a.38.a.

Sensus spirituales. Prædicatio.

Glo.ordi.s.3.reg.6.

Laminę aureę tegentes tabulas templi. 3.reg.6.c. designare possunt charitatem ornantẽ fidem & opera, seu latitudinem charitatis de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Designant etiam gloriam æternam, quæ sanctis veteris ac noui testamenti datur.

Charitas. Gloria cœlestis.

Hie.s.Isa.30.40.

Laminæ sculptilium designare possunt errores hęreticorum: & laminæ argenteę eloquẽtiam eorundem. Isa.30.e.40.c.

Errores, & eloquentia hæreticorum.

Gre.19.mor.26.

Lamina plumbi. Iob.19.d. eos designare potest, quos auaritiæ pondus grauat: quibus per increpantem prophetam dicitur. ps.4. Filij hominum vsquequo graui corde?

Auari.

Gre.32.mor.22.23. 7.

Laminæ ferreę Chartilaginis Behemot. Iob.40.b. designãt eos, qui speciem habent rectitudinis, per quam in culpa diutius tenentur. Hinc est quòd nonnunquam hi, qui quasi viã sanctitatis appetunt, in errorem lapsi tardius emendantur. Rectum quippe existimant esse quod agunt: & sicut excolendę virtuti, sic vitio perseuerantiam iungunt. Designant etiam eos, qui debiliores sunt in corpore Antichristi: qui ad perpetranda mala nequiores existũt: qui non ferro tantummodo, sed laminis ferreis comparantur: quia dum se circunquaq; in crudelitate dilatare ambiunt, quasi in ferri se laminas extendunt.

Apparens bonum.

Lampas.

LAmpas idem est quod fax, à splendendo Græcè dicta.

Hiero.s.Isa.62.&. iob.12. Gre.10.mor.30. Rup.1.s.Zach.4.& 3 s.apoc. Amb.1.de spũ sa.15.

Lampas Christum significare solet, qui est lux mundi. Zach.4.a. Et ipse prodijt in mũdum, vt lampas accensa. Isa.62.a. Ipse est lampas contempta apud cogitationes diuitum Iudæorum. Iob.12.a. Potest & lampas designare spiritum sanctum, & septem lucernę septem eius dona. Idem septem lampades. apoc.4.b.

Christus. Spiritus sanctus. Dona spiritus sancti.

Lampas gratiam significare potest, quę animam illustrat.

Gratia.

Ori.s.iudi.ho.9. Hila.s.Matt.can.17 Au.q in iudi.49. & de ver do.ser.22.& epis.120.&.83. q.59. Gre.30.mora.33.&. ho.12.&.s.Eze.ho.5 Beda.s.Exo.19.

Lampades militum Gedeonis, quæ splenduerunt fractis lagenis. Iudi.7.e. designare possunt virtutes martyrum, & lucem operum, quibus animæ splendent: ideo habentur in manibus. Matth.25.a. Luc.12.e. Lucernæ ardentes in manibus vestris. Designant etiam miracula sanctorum, quæ resplenduerunt fractis lagenis, hoc est, post mortem eorum. Exo.20.c. Lãpades etiam sunt, qui exempla virtutis alijs prębent, & lumen boni operis, per vitam, & verbum errantibus demonstrant. Eze.1.d.

Virtutes martyrum. Lux operum. Miracula. Insignes virtute, & exemplo.

Ori.s.Mat.ho.32. Hie.s.Eze.1.

Lampas legem Dei, & fulgorem veritatis, pręcipuè euangelicę significare potest. Exod. 20.c. Eze.1.d. Mat.25.a.

Lex Dei.

Lampades etiam dici possunt organa sensuum præcipuè visus: qui deseruiunt animę ad cognitionem sensibilium.

Organa sensuum.

Gre.10.mor.29.

Lampas contempta apud cogitationes diuitum, dicitur iusti simplicitas: Lampas quidẽ, quia interius lucet: Contempta verò, quia exterius non lucet. Intus ardet flamma charitatis, foris nulla gloria splendet decoris. Lucet ergo & despicitur, quia flagrans virtutibus abiectus ęstimatur. Iob.12.a.

Simplicitas iusti.

Beda.s.gen.15. Philo quis rerum diuin.hæres.

Lampas ignis transiens inter diuisiones animalium, quas fecerat Abraham. gen.15.d. designare potest separationem bonorum, & malorum futuram in die iudicij. Vel diuinas virtutes transeuntes per medium rerum, & corporum.

Separatio in iudicio. Diuinæ virtutes.

Gre.33.mor.35.

Lampades procedentes de ore Leuiathan. Iob.41.b. designant perfidiam auditorum Antichristi.

Auditores Antichristi.

tichristi:qui quasi per sapientiam lucebunt:& inde per nequitiam concremabunt. Et aspectus dæmonum erunt quasi lampades in iudicio:quia adhuc spirabunt veterem furorem. Nahum.2.b. — Hie.s.Nahum.2.

Inuidia. Amor Dei. — Lampades ignis designant etiam inuidiam,& peruersam æmulationem. canti.8.b. Vel è diuerso magnam vim dilectionis:quæ nullis persecutionibus extingui valeat. — Gre s.canti.8. Rup.s.cant.7.

Lamuel.

Christus. — LAmuel.i.illis Deus,vel cum illis Deus,aut cum quo est Deus:nomē videtur regis.pro.31.a.Designat autem Christum:in quo re vera est Deus. — Rup.2. de glorific. trini.13.

Lana.

LAna est quæ ab ouibus detondetur,aut deciditur ad vestes conficiendas.

Mundicies animæ. — Lana alba mundiciem animæ significare potest:quā habemus ex velleribus agni Iesu Christi.Isa.1.e.In capillis verò designat baptizatos esse oues Christi.apoc.1.c.Dani.7.c. — Hie.s.Isa.1. Aug.s.apoc.ho.1.

Mundati verbo Dei. Verba Dei. — Sicut lanam dat Deus niuem.ps.147.quando verbo Dei mundantur,& operiuntur, qui prius erant in sordibus:& fiunt apti ad calefaciendum:& vt sint cum ecclesia vestis Christi. Lanæ comparantur capilli Christi:quia vt ex lana in filum redacta fit vestis,ita ex verbis cōtexta est scriptura.apoc.1.c. — Hie.& Aug.s.ps.147 Rup.1.s.apoc.

Simplicitas. — Lana simplicitatem significare potest in veste ex lana,linoq; contexta.deut.22.b. — Gre.8.mor.39.

Opera pietatis — Lana etiā referri potest ad bona opera temporalia,quæ non debent esse sine lino prou.31.b.pietatis & simplicitatis opera,quæ proximis impendimus. — Aug.ser.217. Beda.s.pro.31.

Perfectior virtutis status. — Lanea vestis perfectiorem statum virtutis designare potest, quæ amplius calefacit, quā linea.Leui.13.g. — Isy.s.Leui.13.

Côuersatio carnalis — Lanea veste non vtuntur sacerdotes in templo.Eze.44.e.vbi designari videtur conuersatio carnalis contraria puritati lini. — Hie.s.Eze.44.

Temporalia. Honor à subditis acceptus. — Lanę ouium, quibus operiuntur mali pastores,multiplicem vestium varietatem, quam à subditis accipiunt,significare possunt.Eze.34.a.Vel designant honorem, quem à subditis accipiunt:quia vestis tegit nuditatem. — Hie.s.Eze.34. Aug de pasto.3. Cyril.7.s.Ioan.5.

Doctrina hæreticorum & philosophorum. — Lana hæreticorum est de scabidis ouibus.Hose.2.b.Hanc lanam deuorat tinea. Isa.51.c. Lanæ coloris optimi,quæ deferuntur in Tyrum, designare possunt doctrinam philosophorum,quam miscent hæretici suis erroribus.Eze.27.d. — Hie s.Hose.2.

Lancea,uide Hasta. Languere,quære Infirmari.

Lapathes.

LApathum oleris genus,quod Latinè rumex dicitur: habet acrimoniam quandam: & valet ad soluendam aluum.Pro hac herba videtur sumi Iudith.10.b. — Plini 20. naturalis. histor.21.

Lapidoth.

Iudæi. — LApidoth.i.fulgur,maritus Debora prophetidis:typus est populi Iudæorum, qui coniunctus est legi.Iudi.4.a. — Rup.s.Iudi.6.

Lapis, Petra, Saxum, Scopulus, Rupis, Silex, Calculus.

LApis,qui & petra dicitur,generale nomen est includens etiam gemmas & saxa:quanquam lapides secundum aliquos, ita distinguntur à saxis, vt lapis mitior sit, minorq; ac tenerior:Saxum autem maius,asperius,duriusq;.Scopulus autem est saxum eminēs.Rupes vero est mons saxeus pręruptus.Petra autem idem est propriè quod rupes: licet etiam pro lapide,aut saxo sumatur. At silex est lapis durus,à quo ignis excuti solet. Calculus aūt est paruulus lapis:qui sine pedis læsione calcatur.Sed quantum ad allegoriam sępe hęc vocabula confunduntur.Est autem præcipuus vsus lapidum ad ędificia,& teli vice deseruiūt aduersus hostes.

Deus pater. — Petra interdum pro Deo patre accipi potest:qui est fortis & omnipotens,& supremum omnium confugium:& ipse est petra,vnde fluxit aqua,hoc est,filius,qui est patris sapiētia. Exo.17.b.Num.20.b. — Geor.venet.cant.1. ton.7.cap.5.

Sapientia Dei. Christus. Humanitas Christi. — Lapis frequenter pro Christo,qui est verbum Dei,& sapientia Dei,sumi solet:& interdū pro eius humanitate. Vt saxū vnde manat oleum,est diuina sapientia.deut.32.b.Et lapis suppositus capiti Iacob,est Christus.gen.28.d.49.c.Et lapis,quo puteus claudebatur, est eius humanitas:in qua latebat diuinitas,est spiritussanctus nondum datus,& mysteria.gen.29.a.31.b.Exo.4.f.17.b.33.d.Et ipse est lapis angularis,qui vtrunq; populum coniunxit:& vitam actiuam,& contemplatiuam in se copulauit.ps.117.60.103.136.140.Nume.20.a.24.d.canti.2.d.Matth.7.d.21.d.Idem dicitur lapis offensionis & petra scandali, in quem offenderunt Iudæi nolentes in eum credere.In eum offendit Paulus,quando conuersus est. Isa.2.c.8.c.28.d. — Philo.q deteri.potiori insidietur. Ori.s Exo.ho.6.11.13.& s.nu. ho.19.& s.cāt.ho.4.& s.Mat ho 19.& s.Iosu.ho.5.9.Dion.cœl hie.2. Beda.s.gen.29. Gre s.1 reg.2.6.7.& 28.mor.14. Hie.s.Isa.8.11.32.

Hila.f.Mat. cano.1. Arno.f.pf.117. Aug.q.in nu.35.&.q in Iosu. 30. &. q.in Iudi.36. Basi.de spũs.8. Amb.prol.de spũs. & de salom.3. Aug.de.5.hæresi. Gre.19.mor.12.&.s. 1.reg.14. Cyril.4.s. Ioan. 51. Aug.17.ciui Dei.7. & s.ps.26.44.113. Hie.s. Isa. 33.51. &.s. ps.113. Chrys.s.ps.93. Hie.s. Eze. 24. &.s. Iob.28 29. Geor venet.canti.1. ton.7.cap.5. Rup.s.Haba.2 &.9. s.apoc.

28.d.32.a.48.d.pro.30.d.acto.4.b.Roma.9.g.1. cor.10.b. Ephe. 2.d. Et lapis sub quercu est Christus in cruce.Iosu.24.f.Et lapidei cultri,quibus facta est secunda circuncisio,Christum designabant.Iosu.5.a.Ipse est lapis magnus,inquo posita est arca.1.reg.6.c. Et lapis adiutorij, quem posuit Samuel inter Masphat & Sen, est ipse Christus iudex inter bonos & malos,& defensor contra dæmones.1.reg.7.c.Et lapis quo percussus est Goliath,est Christus, quo percussus est diabolus.1.reg.17.f.Et petra,super quam Gedeon obtulit sacrificium, est ipse Christus,per quem sacrificia nostra accepta sunt Deo.Iudi.6.d.1.reg.14.c.Zach.3.d.4.c. Et petra vnde excisi sunt fideles,est Christus,vel eius sepulcrum:vnde resurgens multos filios genuit.Isa.51.a.Vt petra durissima posita est facies christi:quia fortiter iniurias sustinuit. Isa.33.c.50.a.Ipse est lapis abscisus de montesine manibus hominum.Dani.2.g.Iob.29.a.38. a.Et petra qua operitur puteus:quia quod in lege velatum est,in aduentu Christi est reuelatum.gen.29.c.Limpidissima quoq; petra,in quam cecidit sanguis effusus ab Hierusalem, est Christus,per quem manifestantur omnia peccata.Eze.24.b.Lapis stanneus,Christus,aut eius caro.Zach.4.c.Ipse est silex,ad quem Deus extendit manum suam,cum eum incarnari fecit.Iob.18.b.Et petra fundens riuos olei.Iob.29.a.Et petra in qua Deus exaltat fideles ps.26.60.Et petra percussa,& conuersa in fontes aquarum.ps.77.80. 113. Ipse est lapis clamans de pariete.Haba.2.c.Et lapis candidus,quo induti erant angeli.apoc.15.d.Et lapis preciosus.apoc.21.c.

Aug.11.de gene. ad lit.25. Gre.31.mor.35 &.32 mor.25. Hie.s. Eze.28.

Lapides aut petræ fixę sunt angeli in bono firmati.Iob.6.c.Et ipsi sunt petræ & prerupti silices.Iob.39.d.Qui quanuis non integri:sed tamen in proprio statu fixi cadente cum suis angelis diabolo,remanserunt.Integri quidem manent pro qualitate meriti:sed pro numeri quantitate prerupti.Ipsi dicuntur lapides igniti.Eze.28.c.Et lapides preciosi sunt nouem ordines angelorum. Angeli.

Tert.adue.Marcio. Hie.s Iere.16. Ori.s.Iosu.ho.9. Aug.ser 106. Gre.16.moral.24 & 31.mor.34. Hie.s.Amos. 6.

Lapides duodecim educti ex flumine sunt duodecim apostoli ex Iudæis assumpti.Iosu. 4.b.Iere.16.d.Matth.16.c.Ipsi sunt lapides impoliti,ex quibus fit altare.Iosu. 8.f. Et lapides duodecim in altari quod curauit Elias.3.reg.18.e.Et lapides preciosi in fundamento templi apostoli in fundamento ecclesiæ iuncti Christo.3.reg.5.d.Et petræ super quas non currunt equi,sunt Christus & apostoli:in quibus non est locus diabolo.Amos.6.d.Iob.5.d.24.b.39 d.Ipsi sunt lapides preciosi,ex quibus fit corona Christo.ps.20. Apostoli.

Gre.31.mor.34.&.2 pasto.7.&.34. mo.5 Aug.1.ps.20.143. Cyril.ho.3.

Lapides sanctuarij sunt maiores & fortiores in ecclesia:& viri ecclesiastici ordinis.Ithre. 4.a.Et lapides fundæ sunt doctores.Iob.41.b.Qui ad virtutem alios instruunt,& hostes feriunt.Vnde & Goliath immanissimus saxo fundę moritur.1. reg.17.f. quia singulari sanctæ ecclesiæ lapide diabolica celsitudo superatur. Maiores ecclesiæ. Fortiores Ecclesiastici. Doctores.

Aug.s.ps.101 103. Gre.18 mor.20. Rup.s.num.18.

Lapides Sion qui placuerunt seruis Dei,sunt prophetæ grati apostolis.ps.101. Et lapides qui sunt locus Sapphyri,sunt patriarchę & prophetæ.Iob.28.a.Ipsi sunt lapides, vnde dant voces volucres.ps.103. Summi etiam silices sunt patriarchę excelsi fide, & fortes virtute. Nume.23.b. Prophetæ Patriarchæ.

Gre.30.mo.16.&.31 mor.34.&. 12. mor. 11.&.s.Eze.ho.18.21. &.s.ps.101. Hie.s.Eze. 40. &.s. Ecclten.10. Aug s ps.101. Ori.s.Iere.ho. 12.& s.Mat.ho.1.&.s.Ios. ho.9. Hie.s.Isa.17.54. Gre.29.mor.28.&.6 mor.21.&.11.mor.11. &.16.mor.24.&.18. mor.19.20. Hie.1.Ephe.2.

Petræ in quibus ibices pariunt,sunt sancti,vel sanctorum exempla:quæ aspicientes minores accenduntur ad bene operandum.Eosdem designant petræ,in quibus manet aquila.Iob.39.a.d.Et lapides quadrati ex quibus fiunt altaria,sunt sancti. Ezech. 40.f. Zach.9.d. Eccl'tę.10.b.3.reg.5.d.Saxum transfertur de loco suo,cum mens sancta,cuius locus iustitia fuerat,subito transfertur in culpam.Iob.14.d.Et lapides congregati dici possunt fideles in ecclesia collecti:& qui sunt imitatores Christi,qui lapis est.gen.31.f.Iere.16.d.Et petræ fixę sunt constantes & fortes.Iob.6.b.Et lapides impoliti sunt purè & sanctè viuentes. Iosu.8.f. Et non secti, ex quibus fit altare.Exo.20.d.Et petra super quam ædificatur ecclesia, dici potest quilibet fidelis,quatenus pars est ipsius ædificij.Matth.16.c.Et lapides in aceruo sunt fideles ex diuersis gentibus vniti in ecclesia.Isa.17.a.Et lapides quibus ornatur, & roborat ecclesia,sunt sancti.Isa.54.c.Lapillis arenę comparantur credentes.Isa.48.d.Et lapillus non cadens in terram est fidelis,qui saluatur.Amos.9.c.Lapides regionum dicuntur electi,qui tanquam lapides viui superędificantur in ecclesia.Iob.5.d.1.Petri. 2.a. In similitudinem lapidis durantur aquæ,quando infirmus quisq; per acceptam de super tolerantiam passiones sui redemptoris imitatur. Iob.38.c. Lapides autem excauant aquę,cum bonam duritiã mentis absorbent assidua & mollia blandimenta libidinis: & lentum atq; subtile vitium corrumpit durum & forte propositum mentis.Iob.14.d.24.b.28.a.Lapideę hydriæ dicunt fideles.Ioan.2.a.non tam propter duriciam, quàm propter stabilitatem. Vel quia dura & aspera est via,quæ ducit ad vitam:vel propter fortitudinem,ne facile frangantur, & effundatur liquor gratiæ,qui in eis continetur. Vel lapideę.i.Christianę à lapide Christo, vt sint in fide Christi.Lapides seculi,qui sunt opera Dei,sunt iusti.pro.16.b. Sancti. Fideles in ecclesia. Fortes.

Ber.ser.1.dominicæ 1.post octa. Epip.& ser.paruo.2. Beda.s.pro.16.

Hie.s.Iob.31. Gre ho.33. Beda.s.Exo.17.

Lapis suppositus Mosi oranti significare potest ecclesiam, quæ fundamentũ est legis, & in qua lex requiescit.Exo.17.c.hęc fundebat riuos olei in Pentecoste.Iob.29.a. Ecclesia.

Gre.8.mor.35.

Lapides possunt quandoq; permixtim electos & reprobos significare:vt cum Iob. 8.d. Homines

Scirpus

ſcirpus, hoc eſt, hypocrita dicitur inter lapides commoraturus: vbi nuda appellatione dicuntur lapides: & non additur, viui, aut aliud ſimile. Diſtinguũtur enim ſecundum ꝙ ſunt lapides quidam, qui voluuntur ſuper terram, læues, politi, & rotunditate ſua rotarum curſibus ſimiles. Sunt & alij, quos propheta iubet tolli de via, ne ambulantium in eos offendant pedes.

He. de manſion.

Gentiles. Ignorantes. Corda gentilium. Cor durum.

Lapides qui mutantur in ferrum, ſunt gentiles: vnde ſuſcitantur filij Abrahę: & etiam inſipientes & ignorantes. Eccl'tę. 3. a. Iſa. 60. c. Matth. 3. b. 7. b. Luc. 3. b. Et petræ ſciſſæ in morte Chriſti ſunt corda gentilium per fidem, & pœnitentiam ſciſſa. Mat. 27. f. Et lapides ſunt, qui clamabunt tacentibus Iudæis. Luc. 19. f. Et lapideum monumentum ſunt gentiles venientes ad fidem. Matt. 27. g. Et lapis ſolutus calore eſt cor durum, atq; à diuini amoris igne alienũ ac frigidum: quod dum eodem diuini amoris igne tangitur, in feruorem ſpiritus liquatur: vt ad ſequentem vitam deſideriorum æſtu ardeat, quam prius audiens inſenſibilis manebat. Iob. 28. a. Ezech. 11. d. gentiles etiam ſunt ſilex, in quo ſacra eloquia ſculpuntur, quando fidem ſuſcipiũt. Iob. 19. b. ps. 113. Nahũ. 1. b. Petra, in quam quis ingreditur, eſt cor durũ, quod penetrat, cum quis reſipiſcit. Iſa. 2. c.

Hiero. epiſt. ignota vultu. & ſ. gala. 3. & ſ. Eccl'ten. 3. Ori. ſ. Iere. ho. 14. & ſ. Luc. ho. 22. Amb. ſ. Luc. 19. Hila. ſ. Mat. can. 6. 33. Gre. 18. mor. 16. 20. 22. & 14. mor. 26. Arno. ſ. ps. 113. Cle. Alex. adhor. ad gentes. Gre. 31. mora. 22.

Doctores gentium. Potentes ſeculi.

Rupes vbi ſtant onagri, dici poſſunt doctores gentilium. Iere. 14. a. Vel ſunt ſummæ poteſtates huius mundi, in quibus confiſi ſunt Iudæi.

Gre. 29. mora. 18.

Ruth.

Petra deſerti vnde emiſit Deus agnũ. Iſa. 16. a. fuit Ruth Moabitis: ex cuius progenie natus eſt Chriſtus. Volunt aliqui ſumi ibi petram pro metropoli Arabię petrę.

Hie. ſ. Iſa. 16.

Abraham.

Petra vnde exciſi ſunt Iudæi, eſt Abraham. Iſa. 51. a. qui fuit fortis & firmus in fide. In huius petrę ſciſſuris dicitur habitare Edom. i. Iudæi. Abdi. a.

Hie. ſ. Iſa. 51. Rupe. ſ. Abdi.

Iudæa. Eccleſia.

Lapis oneris dicta eſt Hieruſalem. Zach. 12. a. idq; iuxta morẽ Paleſtinæ: vbi in viculis, oppidis, & caſtellis rotũdi ponebantur lapides grauiſsimi ponderis: ad quos ſe iuuenes exercere ſolebant, & eos pro varietate viriũ ſubleuare: alij ad genua: alij ad vmbilicum: alij ad humeros & caput: nonnulli ſuper verticem, rectis, iunctiſq; manibus, magnitudinem viriũ demonſtrantes. Et in arce Athenienſiũ erat ſphęra ęnea grauiſsimi ponderis, qua aiebant athletarum fortitudinem comprobari: nec prius ad agonem quẽquam deſcendere, q̃; ex leuatione ponderis ſciatur quis cui debeat comparari. Hieruſalem ergo erat lapis oneris erga ſuos perſequutores: quia non impune erant ipſam perſequuturi. Et eſt typus eccleſiæ, quam ſubleuant quidem perſecutores pro ira domini, qua corripit peccatores. Verum ipſi non erunt impuniti, Dei contra ſe gladio dimicante.

Hie. ſ. Zach. 12.

Iudæi.

Lapis caliginis, dicitur populus Iudæorum, qui autorem vitæ per fidem videre noluit, quem per prophetiã prędixit: qui & crudelitate durus fuit, & infidelitate nebuloſus. Iob. 28. a. Ipſi ſunt lapides, vnde ſumpſit Iacob lapidem vngendum, nempe Chriſtum, qui ex Iudæis aſſumptus eſt. geneſ. 28. b. Et lapis immobilis ſunt Iudæi obſtinati. Exod. 15. b. Lapideæ quoq; tabulę duriciam indicant Iudæorum. Exo. 24. c.

Gre. 18. mora. 17. Beda. ſ. gen. 28. & ſ. Exo. 15. 20.

Verbum Dei. Diuina ſapientia. Sacra doctrĩa, & ſcriptura.

Lapis ſuppoſitus capiti Iacob. gen. 28. d. deſignare põt verbum Dei, quo mens ſuſtentat̃. Et petra vnde elicitur mel, eſt diuina ſapientia. deuteronomi. 32. b. Et petra acutiſsima, qua circũciſus eſt filius Moſis eſt doctrĩa ſpũs ſãcti. Exo. 4. f. Et lapides alij, q̃ ĩponunt̃ loco lapidũ leproſorũ, ſunt dogmata veritatis deſtructis hęreſibus tradẽda. Leui. 14. f. Et lapidei cultri, pcepta & doctrina Chr̃i. Ioſ. 5. a. Et ſaxa, quorũ loco lateribus vtebant̃ ędificãtes turrim Babel, ſunt rationẽs verę, p quibus hęretici falſas accipiũt. gen. 11. a. Et lapides Siõ, qui placẽt ſeruis Dei, ſunt libri ſacrę ſcripturę. ps. 101. His lapidibus obruit̃ pctõr. Exo. 19. b. lapides etiã quadri, ex quibus fiũt menſę ſacrificiorũ, ſunt verba ſacrę ſcripturę, q̃ vbiq; ſtãt, & ex nullo latere rephẽſibilia inueniunt̃. Eze. 40. f. Et lapides vnde dãt voces volucres, ſunt ſcripturę noui teſtamẽti. ps. 103. Lapides quinq; quos accepit Dauid de torrẽte aduerſus Goliath, deſignãt quĩq; libros legis: ſed vno lapide vicit: q̃a oĩa redigũt̃ ad vnitatẽ charitatis. 1. re. 17. e. Vel ſũt quĩq; ptitũ verbũ ſacrę ſcripturę: nẽpe cõmĩatiõis, pmiſsiõis, dilectiõis, imitatiõis, & orõnis. Lapides quoq; fũdę ſignificãt ſermonẽ pdicatiõis, quo diabolus pcutit̃. Iob. 41. d. Za. 9. d.

Philo. de ſomnijs, & ꝙ deterior potiori inſidietur. Tert. aduer. Iudæos. Arno. ſ. ps. 101. Iſych. ſ. Leui. 14. Beda. ſ. Exo. 5. 19. Gre. ſ. Eze. ho. 21. Aug. ſ. ps. 103. Bern. ſer. de Dauid, & Goliath. Hie. ſ. Iob 41. Rup. ſ. Zach. 9.

Rudior doctrĩna.

Petra, quę eſt refugiũ herinacijs, dici poteſt rudior doctrina, & præcipue eorũ quæ ad humanitatẽ Chriſti ſpectant: quę traditur ſimplicibus. ps. 103.

Gre. 30. mora. 29. & ſ. Eze. ho. 9.

Litera legis.

Lapis tegẽs os putei deſignat literã legis, q̃ tegit ſenſus myſticos. gen. 29. a. Et traditiões phariſęorũ. Et petra nõ habẽs firmamentũ eſt litera legis. Iſa. 22. e. Et lapideę tabulæ ſunt lex, quæ in lapide deſignat aſperitatẽ, & iugũ graue ipſius legis: & etiam duriciam Iudęorũ, qui eam impleturi non erant. Exo. 31. d. 34. a. Et petræ ſciſſæ ſunt prophetę aperti. Matt. 27. f. Et lapis monumenti Lazari eſt onus legis. Ioan. 11. e. In petra exaltamur, cũ per legem tranſimus ad fidem. ps. 26. offendunt ad lapidem, qui legis rei tenentur. ps. 90.

Hie. ſ. Iſa. 22. Rup. 7. ſ. gen. 26. Ori. ſ. Matt. ho. 35. Aug. de catezizã. rudi. 20. & 83. q. 65. & ſ. ps. 90. & ſ. Ioann. trac. 49.

Fides.

Petra, in qua exaltat Deus ſuos, eſt fides, cuius firmitate facit eminere confeſsionem eorũ. ps. 26. Et petra ſuper quam ſtetit Moſes, typus eſt fidei, in qua firmari debent fideles. Exo. 33. d. Et lapides templi cedro tecti deſignant fidem cum operibus. 3. reg. 6. c. pro. 30. c.

Aug. ſ. ps. 26. Amb. ſ. Luc. 23. Aug. 2. trini. 17. Beda. ſ. pro. 30.

Virtutes.

Lapides tẽpli ſunt virtutes inaĩa: & non relinquit̃ lapis ſuper lapidẽ, quũ quis penitus à

Ori. ſ. Matt. ho. 27. & ſ. Luc. ho. 38.

[Hie.s.Isa.54. Gre.s.1.reg.13. & 35 mora.6. Isych.s.Leui.16.]

fide & virtutibus recedit.Mat.24.a.Mar.13.a.Luc.19.g.Et virtutes sunt lapides sculpti,quibus ornatur & roboratur ecclesia.Isa.54.c.Et petras ascendimus, quando actum corporis in robusta operatione locamus.1.reg.13.b.Sic.Isa.33.e. Munimēta saxorum sublimitas eius.

[Gre.s.1.reg.15.&.11. mora 9. Philo.de somnijs.]

Lapis suppositus Mosi oranti fortitudinem significat, quæ requiritur ad orandum & bene operandum:idq; cum contemplatione cœlestium,& feruore charitatis:quæ per Aaron,& Hur designantur.Exo.17.c.Et lapis vnctus à Iacob firmitatem mentis in bono designat.gen.28.d.31.b.Dat Deus pro terra silicem, cum infirmitas actionis in fortitudinem mutatur.Iob.22.p.39.a.Ezech.3.b. [Fortitudo.]

[Rica.de.s.vict.de sōnio. Nabuch.27.29.]

Lapis abscissus sine manibus hominum. Danie.2.g. designare potest timorem ex inspiratione diuina prouenientem : qui crescit in montem magnum , quum mutatur in magnam confidentiam. [Timor.]

[Aug.s.Apoc.ho.2. Rup.1.s.Isa.29.&.2. s.apo.&.9. de glorifica. trini.18.]

Calculus candidus designare potest corpus per baptismum dealbatum:& corpus gloriosum.apoc.2.e.Et calculus de altari est donum spiritus sancti , quo mundantur peccata. Isa.6.b.Vel potestas collata Petro ad remissionem peccatorum. [Corpus baptizatum. Donum spiritus. Potestas Petri.]

[Aug.s.ps.95. Gre.ho.39.]

Lapis super lapidem est baptismus super baptismum:ideo destruitur,cum non sit nisi vnicus baptismus.Mar.13.a. Sunt etiam cogitationes quę dissipantur, nec relinquitur ex eis lapis super lapidem.Luc.19.g. [Baptismus. Cogitationes.]

[Lyra.s.gen.28.]

Lapis suppositus capiti Iacob.gene.28.d. designare potest labores religionis:qui duriciā quandam habent:quia non habetur ibi quies,nisi qualis est super lapidem. [Labores religionis.]

[Glo.int.s.exo.19.]

Lapides aliquando designant duras obiurgationes:vt cum peccantes lapidibus obrui iubentur.Exo.19.b.21.c. [Obiurgationes.]

[Glo.ordi.s.thre.3.]

Lapides quadrati dici possunt interdum tribulationes , & antiqui hostis persecutionis. thre.3.b.Exo.8.f.Et lapis dicit̄ esse super positus alicui, ad designādam difficultatē exeundi à tribulatione,vel ab inferis.thre.3.f.Et lapides grandinis sunt ipsi persecutores.Eze.38.g. [Tribulationes. Persecutores.]

[Hie.s.Ezech.13.&.s. Isa.10.]

Lapides grādinis iram Dei,seu vim iræ,& vindictę Dei significare possunt.Isa.30.g.Eze.13.b.38.g.Petra etiam Oreb Dei vindictam significat.Iudi.7.g.Isa.10.f. [Ira & vindicta Dei.]

[Hie.s.Isa.14.]

Lapides laci profundum inferni designare possunt. Isa.14.e.quia lapides solēt esse in fundo.Idem est petra agri,de qua non deficit nix.Iere.18.b. [Infernus.]

[Gre.s.1.reg.4.]

Lapis adiutorij dicitur à Iudęis alius Messias,quem ipsi stulte expectāt.1.reg.4.a.5.a. [Messias.]

[Hie.s.Eze.6.]

Rupes dicuntur, qui nullam habentes scientiam , & tantum in conuersatione fidentes, aliqua sibi de scripturarum interpretatione pręsumunt : habentes iuxta apostolum zelum Dei,sed non secundum scientiam.Eze.6.a. [Ignorantes.]

Rupes etiam significant loca tuta,iuxta illud.Ieremi.4.g. Ingressi sunt ardua , ascenderunt rupes. [Loca tuta.]

[Rup.s.amos.6.]

Petrę,in quibus non possunt currere equi. Amos.6.d.auxiliū inutile designant. [Auxilium inutile.]

[Ricar.de.s.victo.de extermi.Mali.36.]

Lapides duodecim è flumine Iordanis educti firmitatem virtutū designant : lapides verò in ipsum flumen missi duriciam obstinationis:quæ mergit hominē in infernū.Iosue.4.b. [Firmitas virtutum. Obstinatio.]

[Ricar.de.s.victo.de extermi.mali.52.]

Lapideū sepulcrū Christi vndiq; tegens corpus, quietem cōtemplationis designat:in qua omnibus oblitis quiescitur.Matth.27.g. [Quies contemplationis.]

[Hie.s.Mar.16.]

Lapis ad ostium monumenti Christi.Matt.27.g.Mar.16.a.designare potest legem mortis, quæ etiam infantes in vtero tangit.Sed reuolutus est à Christo resurgente : quasi diceretur: vbi est mors stimulus tuus. [Lex mortis.]

[Aug.de verbis domini.ser.44. Gre.26.mora.31. Cyril.7.s.Ioan.23. Beda.s.gen.29. Hie.s.Eze.11. Euch.q.in Ezec.]

Lapis superpositus monumēto Lazari,est vis dura consuetudinis , qua premitur anima: nec resurgere,nec respirare permittit.Ioan.11.e.de hac.thre.3.f.Posuerūt lapidem super me. Et etiam obduratio ex consuetudine inducta:quæ Deo,& monitis hominū resistit. Et lapis operiens os putei est duricies infidelitatis : quę remoueri debet, vt suscipiat baptismus gene.29.a.Est & lapis duricies cordis,contraria charitati.Luc.11.b. Matt.7.b. Et cor dicitur lapideum.Ezechi.11.e.Exo.15.a.21.b.Iere.3.c. [Consuetudo. Obduratio. Infidelitas.]

[Gre.s.1.reg 14. Ori.s.Iere.ho 1. Amb.de pœni.7. Augu.epist.121. Climacus.grad.1.]

Scopuli pręrupti concupiscentiam,& peccatū,quæ mentē,& corpus occupant,designare possunt.1.reg.14.a.Iob.39.d.quę prędicatores nō admittūt ad se. Et lapides domus leprosę eijciendi sunt vestigia aut occasiones peccati.Leui.14.e.Et lapides quadrati sunt peccata difficile emendabilia.thre.3.b.Et lapis monumenti Lazari est onus peccati. Ioan.11.e.Iob.8.d.3.reg.19.b. [Concupiscentia peccatum. Occasiones peccati.]

[Isych...Leui.26. Gre. Nysse.de beatitudinibus.]

Lapis insignis qui erigitur vt pro Deo colatur,designat auaritiam, & omne pretiosum, in quo vult quispiam sui memoriam seruari.Leui.26.a.Et lapides,ex quibus consulit diabolus fieri panes,sunt omnia superflua,quibus natura non eget.Matt.4.a. [Auaritia.]

[Ori.s.Iosue.ho.9.& 3 periar.1. Chrys.s. Mat ho.45. Hie.s.Michæ.1.&.s. Habac 2. Geor. vene.canti.1. ton.6.cap.14.]

Lapides secti ex quibus non debebat fieri altare domino , sunt hæretici, & schismatici. Exod.20.d. Iosue.8.f. Et lapides leprosi sunt hæretici erroribus infecti, & ab ecclesia expellendi . Leuitic. 14. e. Et rupes quæ transferuntur de loco suo, sunt doctores hæreticorum , ad ecclesiam transeuntes. Iob.18.a. Et lapides in aceruo Samariæ sunt hæretici cum suis erroribus dissipati , Miche,1. b. Et lapides de pariete sunt stolida corda [Hæretici & schismatici.]

credentiū

Indurati. credentium hęreticorum doctrinis.Haba.2.c.Zach.5.b.Eccl'tę.10.b.Petrosa autẽ loca sunt, qui per in stabilitatem & ignauiam non perseuerant in bono,& indurati,& per maliciam saxei.Matt.13.a.Luc.8.a.Iob.8.c.41.c.ps.113.Lapides duri percussi non reddũt sonitũ: sic fortes in malo percussi à Deo non edunt vocem confessionis. Iob.6.b. Hæc sunt saxea vasa Aegypti.Exod.7.d. Gre.7.mor.lo.&.14 mora.2. Beda.s.exo.20.

Hæreses. Petrę imminentes sunt errores hæreticorũ.Isa.57.b. Et lapides leprosi peruersa dogmata.Leuiti.14.e. Lapides etiam quadri sunt rationes hæreticorum. Amos.5.c. Et lapides qui fiunt panes,sunt hæreses,quibus pascuntur hęretici pro pane. Matth.4.a. Luc.4.a. Et lapis in ostio monumenti designat obstacula fidei:quæ faciunt,vt nil rectum intret in cor.Matth.27.g.28.a.Mar.15.d.Luc.27.a.Ioan.20.a. Et generaliter lapides duri sunt idola, & omnia quæ Dei cultum impedire possunt.Isa.5.a.Et lapides & ligna sunt ipsa idola. Et sicut olim alligabant captiuos cadaueribus,vt cum eis putrescerent: sic diabolus lapidibus, & lignis, & cæteris misero superstitionis vinculo viuos, vt dicitur, adducens, vnà cum eis sepelit, donec cum eis interierint. Petra etiam,in cuius foramine Ieremias abscondit lumbare, defensionem vitiorum & errorum designare potest.Iere.13.a.Lapides, quos iactabat semei in Dauid,sunt maledicta & hæreses infidelium in Christum, & in eius membra.2.reg.16.b.Et lapides altaris,qui ponendi erant, vt lapides cineris, designant cultum idololatriæ dissipandum.Isa.27.c.In limpidissimam petram dicitur dari Tyrus.Ezechie.26.a.quia hęreticorum errores ita confutabuntur:vt non sit, vbi quisq; hęrere possit.Rupes in quibus steterunt onagri,superbiam,in qua stant Iudæi,designare possunt.Iere.14.a.Lapides quibus obruitur tangens montem,sunt hęreses,quibus obruitur hæreticus. Hie.s.Isa.5.57. Ori.s. Exo.ho.6.& s.Ier.ho.14.&.s.Lu. homi.29.& in diuer. homi.10. Aug.de verbis domini.ser.29. Isych.s.Leuit.14. Idola. Cle.Alex.adhor.ad gentes. Hie.s.Eze.26. Rup.s.Iere.9. Gre.Nysse.de vita Mosis. Superbia.

Diabolus. Lapis caliginis dicitur diabolus. Iob. 28.a. Qui cum fortis & potens sit per naturam, in qua est à Deo conditus: confidens per superbiam in virtute sua, & non in domino Deo creatore suo,amisit sapientiæ lumen,& conuersus est in stultitiã & caliginem tenebrosam. De eo dicitur.ps.90. Ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ipse est lapis angularis.i. princeps huius mundi:quem dimisit Deus,quando eiecit è cœlo.Iob.38.a. Gre.18.mor.17. Hie.s.Iob.28. Ber.ser.3.s. qui habitat. Rupe.1.victo. verbi Dei.19.

Contemnẽtes legẽ, & monitores. Detractores. Increduli. Lapidant Mosen & prophetas,qui legem,& monitores contemnunt. Exod.17.b. Et lapidarunt agricolæ seruos à rege missos,hoc est,sacerdotes & scribæ prophetas. Matth.21.d. Sic dicitur terrena Hierusalem lapidasse missos ad se.Mat.23.d. Et aliqui in ecclesia detrahẽdo lapidant sacerdotes & ministros Christi.Et lapidant Iudęi Iesum,hoc est, omnes increduli per duriciem incredulitatis.Ioan.10.f. Ori.s.num. ho.23.& s.Matt.ho.19.26. Amb.3.d spiritus.18.

Punitio animæ peccatricis. Lapidatur Hierusalem tanq; adultera, quũ anima recedens à Deo traditur dæmonibus punienda.Ezech.16.e.23.g.

Punitio curiosorũ. Lapidatur bestia tangens montem. Exo.19.b. quum irrationalibus deditus desiderijs ad alta contemplationis indignè se erigens, sed summa non sustinens, ipsis superni ponderis ictibus necatur. Gre.6.mor.27.

Damnum tẽporale. Lapidatur piger de stercore boum.Eccl'ti.22.a.quum rerum temporalium damno percutitur, ex quo nimium affligitur, quę tamen viri iusti velut stercora contemnunt. Gre.15.mor.3.

Lappa.

Cogitationes turpes. LAppa est herbæ species quædam capitula habens leuiter hamata, ideoq; vestibus adhærentia: intra quę semen continetur.Hose.9.b.Significat turpes cogitationes, & inhęrentia vitia. Hie.s.Hose.9.

Laqueare.

LAqueare dicitur camera,hoc est,pars superior,aut tectum cubiculi & cęnationis conuexum,quod varijs adornari solet sculpturis & coloribus. Vel sunt laquearia trabes & ligna ipsius tecti.

Episcopi. Clerus. Dilectio proximi. Dona spiritus sancti Fructus spiritus. Laquearia cupressina sponsę sunt episcopi in ecclesia.canti.1.d. Item bene instituti cleri, mansueti & disciplinati mores riteq; administrata officia. Item dilectio proximi ornãs ecclesiam.Et dona illa spiritus sancti,quæ non sunt necessaria,nisi ad ornatum animæ, & ecclesiæ:vt donum linguarũ, & curationum,& prophetiæ &c. Vel sunt fructus spiritus,gaudium,pax &c.3.reg.6.d. Ori.s.cant.ho.3. Gre.s.canti 1. Ber.s.cant.ser.46.

Similia vero hæreticorum. Laquearia cedrina hæreticorum sunt,quę habent similitudinem veritatis, quam reuera non habent.Iere.22.d. Hie.s.Iere.22.

Voluptates. Laquearę domus voluptatem & luxuriam significant.Aggei.1.a. Hie.s.Agge.1.

Laqueus, Illaqueare, Pedica, Tendicula.

Laqueus est vinculum ita nexum, vt pondere depressum claudatur & astringatur, ac violenter detineat quod intra se ceperit. Laqueus dicitur calamitas. Iob.18.b. Tenebit plantā eius laqueo. Dolus. ps.9. In laqueo suo humiliabit eū. Insidiæ. ps.9. In laqueo isto quē absconderūt. Periculū. pro.7.d. Velut si auis festinet ad laqueum. Scandalū. Ieremi.5.f. Laqueos ponentes & pedicas. Suppliciū. prouer.29.a. Virum iniquum inuoluet laqueus.

Amb.s.Luc.4. Aug.Ioli lo.16.

Multi sunt laquei quacunq; progredimur. Laquei in corpore, laquei in lege, laquei in pinnis templorum, increpidinibus parietum tenduntur à diabolo. Laquei in philosophis, laquei in cupiditatibus. Oculus enim meretricis laqueus est peccatoris. Laqueus ī pecunia, laqueus in religione, laqueus in studio castitatis. Exiguis enim momentis mens inclinatur humana, & huc atq; illuc pro versutia suadentis frequenter impellitur. &c. Quomodo igitur hos laqueos euitabimus, vt possimus & nos dicere: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos liberati sumus? Non dicit ego contriui laqueum, non ausus est hoc dicere Dauid, sed: Adiutorium nostrum in nomine domini, vt ostenderet vnde laqueus solueretur: vt prophetaret, ꝙ venturus esset in hanc vitam, qui cōtereret laqueum fraude diaboli præparatum. Sed non potuit melius conteri laqueus, nisi prædam aliquam diabolo præparasset: vt dum ille festinaret ad prędam, suis laqueis ligaretur. Vt ego possim dicere: Laqueos parauerūt pedibus meis, & ipsi inciderunt in eos.

Ber.ser.3.qui habit. Rup.s.Amos.3.

Laqueus ergo est proprium corpus: vnde & oculus legitur animam deprędari. Thren.3.f. Et laquei oculorū, quibus captꝰ est Holofernes, designāt humanitatē Chri, qua captus est diabolꝰ. Iudith.9.c. Laqueus etiam est verbū Dei: quo capiuntur animæ volantes & vagæ. Amos.3.b. Corpus propriū. Humanitas Christi. Verbum Dei.

Hila.s.ps.123.140. Amb.s.ps.118.ser.14 Gre.14 mora.6. Hie.s.ps.24. Ber.ser.3.s.qui habitat.

Laquei sunt omnia incitamenta ad peccandum: vt voluptates, diuitię: de quibus ait apostolus.1.Timoth.6.a. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum diaboli. Ita pedica abscondita dicitur peccatum latens sub terreno lucro, aut sub voluptate. Iob.17.b. differt autē laqueus à scandalo, ꝙ laqueus est adhortatio voluptatum & ingeniū appetitionis inhonestæ, quod modo laquei fallens capit. Scandalum vero est dictum, aut factū minus rectū præbens occasionem ruinæ, absq; incitamento. De his laqueis. ps.9.24.90.123.140. Incitamenta peccati

Hie.s.Isa.28.

Laqueus dicitur pœna inflicta à Deo: & inferi: & illaqueari dicuntur, qui pœna, & vindicta Dei capiūtur. Isa.24.c.28.c.ps.10. Et illaqueatus orix designat eos, qui proprijs peccatis sunt comprehensi, vt iram Dei euadere nequeant. Isa.51.g. Pœna.

Arnob.ps.34. Hila.s.ps.63.65. Ambr.1.offi.4.&.s.ps.118.ser.8. Hie.s.Isa.22.&.s.Amos.3.&.s.Eccl'te.7.&.s.ps.17. Aug.s.ps.141. Beda.s.pro.1.

Laqueus venantium dici potest fraudulenta doctrina hæreticorū, & Iudæorū: & etiam insidiæ dæmonū: & proprius sermo, quem arripit aduersarius contra nos ps.34.63.56.90.118.140.141.123.139. Iere.5.f. Et mulier dicitur laqueus venatorū, hoc est, doctrina hæreticorū. Eccl'tæ.7.c. laqueus autē facile capit altē ambulantes: nam humiles transeūt sub laqueis. Laquei quoq; fuerūt vincula martyrū. ps.65. Hose.5.a.9.b. Amos.3.b. Laqueos etiam parauerūt Iudæi Christo, varias illi tēdentes insidias: qui erant laquei mortis. ps.17.30. Hæ erant tendiculæ contra insontem. pro.1.b. Doctrina hæretica. Insidiæ dæmonum. Vincula martyrum. Insidiæ Iudæorum in Christum.

Ori.s.Rom.11. Aug.s.ps.10.68.

Laqueus fit Iudęis mensa eorū, cū q̄ de Christo in scripturis leguntur, dicūt ab eo non esse impleta: vnde per easdem scripturas condemnabunt. ps.68. Isa.8.c. Rom.11.b. Et laqueos dicitur Deus pluere sub peccatores, cum facit prophetas, quorū scripturę malè intellectæ à Iudæis, & hæreticis, fiūt eis laquei. ps.10. Scripturæ.

Hie.s.Isa.42. Rup.s.Hose.9.

Laquei iuuenum, aut in cubilibus erant scribę & pharisęi, qui decipiebant populū. Isaię.42.d. Idem dici potest de hæreticis. Et laqueus ruinę propheta, nempe Caiphas peruersa intentione incitans ad occidendū Christū. Hose.9.b. Scribæ. Hæretici.

Gre.3.pasto.admoni.5.

Illaqueat verbis oris sui prelatus. pro.6.a. quia dum commissis sibi cogitur bona dicere, ipsum prius necesse est, quę dixerit, custodire. Cogitur prælatus agere, quæ docet.

Largiri, quære Dare.

Larus.

Larus est auis aquatica colore furuo, magnitudine paulò maiori quàm colūbæ: quam aliqui fulicam dicūt esse: numerāt inter aues immūdas. Leui.11.b.

Isych.s.Leui.11.

Larus viuēs in aere, & natans in aqua, designat prędicantes simul circūcisionē, & baptismū. Item quęrentes vitam voluptuosam sub specie contemplationis. Prædicātes simul circūcisionem, & baptismum.

Lasciuire, Lasciuus.

Lasciuire est petulanter agere: vt equi indomiti solent, aut qui in otio fuere. Lasciuus aūt est petulans & salax, & plus mollicieiquàm roboris & constantiæ habens. Sequentes prauos errores.

Hie.s.Hose.4.

Lasciuiens vacca, aut asilo percussa designat petulanter sequentes errores. Hose.4.d.

Lassare, Lassitudo, uide Fatigare.

Later.

LAteres sunt è luto confecti & igne decocti ac in lapidem durati. A qua tamē facile dissoluuntur.

Legimus Aegyptios lateres in Exodo: quos populus faciēs ingemuit. Legimus in Malachia lateres, pro quibus Idumęa destructis, politos lateres reponere nititur. Et laterem in Ezechiel, in quo obsessę Hierusalē pictura describitur. Ex quibus discimus in itinere istius vitæ, & de alio in aliud transitu, nunc nos crescere, nunc decrescere: & post ordinem ecclesiasticum sępe ad laterum opera transmigrare. Hie. de mansio.

Lateres facile dissoluuntur ab aqua: ideo comparatur lateri Hierusalem, quòd non valeret resistere inimicis. Eze. 4. a. Et designabit animam infirmam. Et etiam carnem hominis. Nahum. 3. c. Et cor terrenum auditorum, quod oppugnat prædicator verbi Dei. Hiero. s. Ezech. 4. & Nahum. 3. Gre. 26. mor. 5. & 2. past. 10. & s. Ez. h. 12. Anima. Caro. Cor terrenum.

Lateres præterea voluptates terrenas designare possunt. Vt enim laterum fictor aliud atq; aliud lutum formę, qua lateres figurat, imponit, adeò vt forma plena semper, & vacua semper luti dici posit: quoniam cum hoc receperit, atq; formauerit, nullus amplius ipsius cuius ad hoc est, sed ad aliud, ad quod vacua est. Sic appetendi vis siquis eam his terrenis cupiditatibus replere studeat: & si quod in dies cupit assequatur, eòq; se repleat: vacua tamen semper est, cum ea quæ habuit, respuat, & in aliud atq; aliud continuè feratur. Voluptates. Gre. Nysse. de vita Moseos.

Lateres pro lapidibus in turri Babel, designant rationes dialecticas, sed falsas hæreticorum, veritatis quidem speciem habentes, sed firmitate veritatis carentes: ex quibus fit turris superbiæ. gen. 11. a. Lateres autem putant hæretici esse rationes ecclesiæ: quòd facilè putent eas se posse dissoluere: quod tamen non cognoscunt de suis. Isa. 9. b. 16. b. 65. a. Rationes hæreticorum. Hie. s. Isa. 9. 16. 65.

Designant etiam animę vitia firmata iam & distincta ad diuersorum sensuum voluptatē: & opera terrena & iniquitatis, ac auaritiam: & hos lateres cogebat Pharao confici in Aegypto, hoc est, diabolus in hoc mundo. Exo. 1. c. Vitia. Terrena opera. Auaritia. Phil. de cōfu. lingu. Ori. s. Isa. ho. 5. Aug. ho 27. Cyril. de ador in spiritu sancto. Beda. s. Exo. 1.

Latere, Latibulum, uide Abscondere.

Laterna.

LAterna à latendo dicta est, in qua lumen inclusum latet, ne lucerna à vento extinguat.

Cum laternis venerunt Iudæi ad comprehendendum Christum. Ioan. 18. a. designantes hæreticos, qui rationibus apparentibus nituntur fidei veritatem opprimere. Rationes hæreticorum.

Latomus.

LAtomus Gręcè est, qui Latinè dicitur lapidicida, qui lapides è rupibus excidit, vt apti sint ędificio.

Latomi dici possunt angeli, qui cędunt lapides viuos ad templum Christi construendū. 3. reg. 5. d. 2. par. 32. a. 1. Esdr. 3. b. Possunt etiam designare patriarchas & prophetas in veteri lege; & apostolos, & prædicatores in noua. Angeli. Prophetæ. Apostoli. Prædicatores. Amb. s. Luc. 3. Hie. s. ps. 89.

Latrare.

LAtrare proprium est canum, cum vocem edunt iracundam & molestam, impetum in aliquos facientes.

Latrare in bonum est prædicare, & reprehendere vitia: & defendere subditos à lupis: quod est officium pastorum ecclesiæ. Isa. 56. d. Prædicare. Hie. s. Isa. 56. Gre. s. 1. reg. 3.

Latrant etiam velut canes inuidi, & detractores, & maledici, & hæretici: deniq; mali aduersus bonos, & aduersus ecclesiam. Iudith. 11. d. Aduersus ecclesiam.

Latrina.

LAtrina est locus priuatarum sordium, & ad exonerandum ventrem accommodatus.

Latrinas fecerunt ex aris Baal. 4. reg. 10. f. Vt immundicia & turpitudo idololatriæ amplius confunderetur. Cōfusio idololatrię. Lyra. s. 4. reg. 10.

Latro, quære Fur.

Latus.

LAtus dicitur ea pars humani corporis, quæ infra alam, & brachia est: daturq; latus dextrum, & sinistrum. Et generaliter latera sunt, quæ pręter seu iuxta, sursum & deorsum considerantur: vt ponitur in cœlo latus dextrum, & sinistrum. Arist. 2. de cœlo.

Latus Adę, vnde sumpta est Eua, designare potest fidem pasionis Christi, & baptismum: vnde sumitur ecclesia. gen. 2. d. De latere autem Christi exiuit sanguis & aqua: vt sicut culpa fuit ex latere, ita esset & gratia. Latera etiam arcæ fœderis pasionem, & victoriam Christi, & tempus ante & post Christum designare possunt. Exod. 25. b. 37. a. 39. c. Possunt etiam designare diuinam permisionem, & operationem. In latere permisionis ponuntur circuli scientiæ, & præscientiæ. In latere operationis circuli prouidentiæ & prędestinationis. Ad Fides pasiōis Christi. Baptismus. Pasio Christi. Victoria Christi. Permisio, & operatio Dei. Am. 5. de sacram. c. 1. Ricar. de s. victo. 2. de arca mysti. 21.

Gre.s.1.reg 6. latus autem arcę fuerunt posita vasa aurea Philistinorum: vt dum altitudo diuinæ cognitionis mentem eleuat, ad virtutem humilitatis infirma nostra præterita ad memoriam reducantur. 1. reg. 6. b. Latera etiam altaris passionem Christi significare possunt. Exo. 27. a. 30. a. 38. a. Leui. 1. c.

Ricar. de. s. victo. 4. de arca mysti. 8. Latera propiciatorij, in quibus erāt Cherubim, designare possunt vnum quidem similitudinem creaturæ intellectualis ad Deum, quod habet rationem dextri, alterū dissimilitudinem, quod habet rationem sinistri. Et cherub lateris dextri est contemplatio similitudinis: lateris vero sinistri contemplatio dissimilitudinis. Exo. 25. b. Similitudo, & dissimilitudo creaturæ intellectualis ad Deum.

Glo. ordi. s. Exo. 25. Latera candelabri templi designare possunt vtrunq; testamentum. Exo. 25. d. 37. c. Vt latus destrum pertineat ad nouum testamentum, sinistrum ad vetus. Vtrunq; testamentum.

Glo. ordi. s. Exo. 26. Latera tabularum tabernaculi mentes iustorum significare possunt. Exo. 26. d. 36. c. Mentes iustorum.

Glo. inte. s. Exo. 26. Latera cortinarum tabernaculi vitam comunē, & operationes sanctorū designare possunt. Exo. 26. a. 36. b. Idem significare possunt latera atrij cubitorum centum. Exo. 27. b. Vita cōmunis.

Hiero. s. Isa. 14. & s. Eze. 47. Latus meridianum tabernaculi populum Iudaicum designare potest. Exod. 26. lg. quia propinquiores erant Deo. Latus verò aquilonare gentiles significat: & venientes à superbia ad humilitatem. Exo. 26. g. Leui. 1. c. Isa. 4. d. Latera etiam aquilonis erant gentiles adhærentes diabolo: qui tamen veneruntad fidem. p̄s. 47. Latera enim aquilonis sunt locus diaboli: et inde veniunt, qui impugnant bonos. Eze. 38. a. 39. a. Et latus quidem aquilonare est sinistrum, latus verò australe dextrum. Aug. s. ps. 47. Gre. s. Eze. ho. 2. Iudæi. Gentiles.

His. s. Eze. 41. Latera altaris significare possunt cessationem à malo, & exercitationem in bono. Exo. 27. a. 30. a. 38. a. Leui. 1. c. Ad idem referri possunt latera rationalis. Exo. 39. c. Latera etiā portæ templi designant labores. Eze. 41. a. demum designant illud. p̄s. 33. Diuerte à malo, & fac bonum. Latus altaris respiciens ad aquilonem est latitudo charitatis cum spū fortitudinis, quæ aduersantur diabolo. Rup. 1. s. Leui. 6. Cessare à malo, & facere bonum. Labores. Charitas.

Lyra. s. gen. 6. Latera arcę Noē sunt quatuor virtutes cardinales, quibus tota vitæ moralis machina coaptatur. Latus autem, in quo fit ostium, prudentiam designant. gen. 6. c. Virtutes cardinales.

Glo. ordi. s. Exo. 26. Latus vtrunq; summitatum super humeralis prosperitatem & aduersitatem significare potest. Exo. 28 b. 39. b. Et lapides in vtroq; latere super humeralis sunt arma iustitię à dextris, & à sinistris. Idem de lateribus tabularum tabernaculi Exo. 26. d. Prosperitas & aduersitas.

Arno. s. ps. 90. Ber. ser. 7. s. qui hab. Latus à quo cadunt mille, quod est sinistrum p̄s. 90. designat liberum arbitrium: cui minus tribuitur, quam gratię Dei, sine qua nil boni possumus. Vel significat temporalia bona, quæ à sinistris sunt. Liberum arbitrium. Temporalia bona.

Aug. s. ps. 127. Latera domus nostræ sunt instrumenta corporis nostri. p̄s. 127. Vel latera domus Chri sunt, qui adherent Christo. Instrumenta corporis. Adhærētes Chro.

Latus sinistrum Ezechielis iniquitates domus Israel significabat: latus vero dextrum iniquitates domus Iuda. Eze. 4. a.

Gre. 12. mor. 21. Latera impij sunt ij, qui ei adhærent: vt ministri, & sodales. Iob. 15. c. (Eze. 34. c. Adhærentes impio.

Hie. s. Iob. 15. Latera in signum superbiæ, & violentię ponuntur: vt cum arietes impingunt lateribus. Superbia.

Latus, Latitudo, Dilatare.

Latus locus est spatiosus & amplus & laxus: & latitudo est ipsa spatiositas, seu spatium, vel amplitudo: & vna ex dimensionibus, quę corpori tribuūtur, quasi media inter longitudinem & profunditatem. Dilatare autem est latum & spatiosum facere.

Gre. 10. mor. 10. 11. Latior mari dicitur Deus. Iob. 11. c. quia rerum temporalium fluctus sic regens possidet, vt hos sub omnimoda suæ potentię prēsentia coangustando circundet. Vel latior mari: quia vbiq; facta peccantium retributionis suæ prēsentia occupat: vt & cum non præsens per speciem cernitur, prēsens per iudicium sentiatur. Vel latior mari: quia humana mens fluctuans multa de his quæ ventura sunt, conijcit: sed cum iam cernere, quæ ęstimauerat, cęperit, angustam se fuisse in sua ęstimatione cognoscit. Latior etiam mari fuit: quia mens humana nequaquam districtionis eius immensitatem agnosceret, quantumlibet inquirendo fluctuaret: iuxta illud. p̄s. 89. Quis nouit potestatem iræ tuæ, & prę timore tuo iram tuam dinumerare? Immensitas iuditiorum Dei.

Aug. epis. ist. 120. & s. ps. 103. Latitudo Dei designare p̄ot bona opera charitatis. Ideo in cruce Chr̄s ī latū extēdit manus. Ephe. 3. d. Opera charitatis.

Latitudo altaris holocausti quinq; cubitorū. Exo. 27. a. Et latitudo oraculi viginti cubitorum. 3. reg. 6. c. designat synceram dilectionem per vtriusq; testamenti obseruantiam. Eandem charitatem designare potest latitudo altaris thimiamatis vnius cubiti. Exo. 30. a. quia charitas omnia deducit ad vnitatem. Et latitudo arcæ diluuij quinquaginta cubitorū designat charitatem, quæ extenditur ad amicos & inimicos. genes. 6. c. Et quia quinquaginta cubitorū, designat remisionē nobis datā à Chro per charitatē. Et propter eandē charitatē dicitur mandatum Dei latum, ijs videlicet, qui ex charitate ipsum seruant. p̄s. 118. Ad eandem charitatem refertur latitudo terræ Chanaan. genes. 13. d. Et latitudo arcæ fœderis: & Ori. s. gen. ho. 2. Amb. ser. 12. Aug. 12. con. faus. 14. Charitas.

cortina-

cortinarum,& fagorum,& mensę & atrij.Exo.25.26.27.36.37.Et latitudo rationalis in pectore pontificis indicat dilatationem cordis ad proximum.Exo.28.c.Latitudo autem cordis fit per charitatem & sapientiam.3.reg.4.d.Ad eandem charitatem spectat latitudo Hierusalem.Zach.2.a.apoc.21.e.Et latitudo templi.Eze.40.a. Gre.s.Eze.ho.14. Rup.12.s.apoc.

Cognitio veterum patrum. Litera legis. — Latitudo portæ templi decem cubitorum.Eze.40.b.designat cognitionem,quam antiqui patres habebant per legem,quę parum eleuabatur à terra.Latitudo etiam ædificij literam legis demonstrat. Gre.s.Eze.ho.16. Rup.2.s.Eze.5.

Prædicatio euangelij. Hilaritas bene operantis. Libertas à carne. Mandata Dei. — Latitudo appellatus puteus,quem fodit Isaac.gen.26.e. designat prædicationem euangelij per omnem terram dilatandam.Designat etiam hilaritatem bene operantis ex charitate.Item libertatem ab affectu carnis:& extensionem ad cœlestia,& latitudinem mandatorum Dei,quæ varié seruantur.ps.118.Latior dicitur terminus Iudeæ,quam aliorum regnorum:quia plus extenditur doctrina ecclesiæ,quam philosophorum.Amos.6.a. Dilatatū os Annæ super inimicos,designat prædicationem ecclesiæ præualuisse omnibus persecutoribus.1.reg.2.a. Ori.s.gen.ho.13. Aug.epist.119. Arno.s.ps.118. Amb.ser.6. Hie.s.Amos.6. Aug.17.ciui.Dei.4. Gre.s.1.reg.2.

Perfectio operum. — Latitudo tabularum tabernaculi cubiti ac semisis designat perfectionem operis cum inchoatione diuinæ cognitionis.Exo.26.d.36.c.Latitudo etiam arcę fœderis est consideratio operum.Latitudo quoq; in mensuris templi ad opera charitatis referri debet vsque ad inimicorum dilectionem.Eze.40.b.Et ponitur latitudo viginti cubitorum propter geminam charitatem,duplicato denario.3.reg.6.c.Ad hæc referri potest latitudo voluminis volantis.Zach.5.a.Erat autem templum latius in superioribus.Eze.41.b.quia procedentibus in via Dei semper succedunt latiora,etiam inter angustias tribulationum, iuxta illud.ps.4.In tribulatione dilatasti mihi. Ricar.de.s.victo.2. de arca misti.3. Hie.s.Eze.40. Gre.15.mor.7.&.s. Eze.ho.15. Hie.s.Eze.41.

Latitudo propiciatorij significat q Christus inter homines,qui latam & spatiosam viam incedere solent,conuersatus est:cuius latitudo erat cubiti & semis.Exo.25.b. Ori.s.Rom.3.

Bona iustificationis — Latitudo autem propiciatorij in anima,designat ea,quæ ad eius promotionem faciunt, hoc est,bona iustificationis:quæ sunt creatoris dona,& creaturæ merita. Ricar.de.s.victo.3. de arca mysti.11.

Multiplicatio fidelium. — Latitudo terrę Emanuel multitudinem fidelium in ecclesia designat. Isa.8.b. Et latissima terra relicta tempore Iosue, typus erat eorum , qui ad fidem conuertendi erant post Christi mortem.Iosu.13.a.Et dilatat ecclesia locum tentorij sui, cum per prædicationem multi ex gentibus veniunt ad fidem.Isa.54.a.Dilatatur etiam cor Annę,hoc est, ecclesiæ in conuersione gentium.1.reg.2.a.Isa.60.b.Et dilatatio Iaphet est latitudo gentium in fide. gen.9.d.Funduntur aquæ latissimę,cum multi infidelium veniunt ad fidem.Iob.37.b.38.b. Dilatatur autem ecclesia ad dexteram,cum quosdam iustificandos suscipit. Ad lęuā quoq; dilatatur,dum ad se quosdam etiam in iniquitate permansuros admittit.Isa.54.a. Hie.s.Isa.8.54. Ori.s.Iosu.ho.16. Chrys.s.gen.ho.29. Gre.27.mora.21.& 29.mor.7. Gre.25.mor.11.

Gloria cœlestis. Apostoli — Latissimi riui in gloria,cœlestium bonorum abundantiam indicant.Isa.33.d.Sunt etiam apostoli & expositores sacrę scripturæ. Glo.inte.s.Isa.33.

Cupidus diuinorū. — Dilatat os,qui auidé diuina suscipit,amando,desiderando,& confitendo.ps.80. Hie.& Aug.s.ps.80

Libertas per pœnitentiam. — Latissimé saluat Deus de ore angusto.Iob.36.b.quando eum,qui de iniquitatis iugo,velut conclusionis angustia prę mebatur,ad boni operis libertatem per pœnitentiam reducit: iuxta illud.ps.30.Saluasti de necessitatibus animam meam, nec conclusisti me in manibus inimici.Latissimé autem saluatum se nouerat,cum subdidit dicens.Statuisti in loco spatioso pedes meos.Sic latitudo,in quam educit Deus,est spes cœlestium.ps.17.Et latitudo voluminis decem cubitorum,est spes remissionis pœnitentibus collata.Zach. 5.a.Dilatat etiā Deus in tribulatione bonos,cum eos per tribulationes in ampliorem spem & charitatem deducit.ps.4. Gre.26.mor.30.31. Hie.s.ps.17.&.s.Zacha.5. Aug.s.ps.4.

Spes cœlestium

Vicinitas peccati. — Latitudo & longitudo pro rebus medijs inter superos inferosq; sumi possunt . Ephe.3. d.Et etiam latitudo pro his quæ inferiori parti proxima sunt,& ad vitia delabuntur,accipi potest.Lata quippe & spatiosa est via,quæ ducit ad mortem. In latitudine pascit Deus agnum,cum relinquit malos in via lata,quæ ducit ad inferos.Hose.4.d. Hier.s.Ephe. 3. &.s. Hose.4.

Latior vinea quæ creuit de semine terrę latitudinem regni Sedechiæ indicat , quantum ad literam.Eze.17.b. Hie.s.Eze.17.

Prompta voluntas Iudæorū ad malum — Latitudo cordis Iudæorum,in qua scriptum est peccatum , designat promptam eorum voluntatem in amplectendo peccatum,& eius perpetuitatem.Iere.17.a.Dilatauerunt verò Iudęi os suum super Christum,quando eum blasphemauerunt.Isa.57.a.ps. 34. Hie.s.Isa.57. Aug.s.ps.34.

Varia peccata. Capacitas inferni. — Lata porta,qua itur ad inferos,varios ac multiplices errores & peccata, quæ ex quocunq; defectu contingere possunt,designat:cum bonum sit ex integra causa.Matt.7.b. Dilatata autem Thophet capacitatem inferni designat.Isa.30.g. Latitudo quoq; terræ est via lata,quæ ducit ad inferos.Haba.1.b. Basi.regu.breu.248 Hiero.s.Isa.30.&.s. Haba.1.

Pœna temporalis Iudæorum. — Latitudo voluminis decem cubitorum est pœna temporalis data Iudęis propter necem Christi.Zach.5.a. Rup.s.Zach.5.

Nō amplius pdicātes Iudæi Deum. — Dilatare non pōt signū Hierusalē.Isa.33.d.quia non potest vltra pdicare Deū,sicut prius Glo.ordi.s.Isa.33.

destructo templo. Vel dicitur de Sennacherib: & de Antichristo, qui non preualebit aduersus ecclesiam.

Hiero. s. Isa. 57. & s. Amos. 1. Gre. 3 pasto adm o. 2. s. Hie s. Haba. 2.

Dilatat cubile suum hæreticus, qui multos complectitur errores. Isa. 57. b. Et latam domum vult edificare hæreticus, extendendo errores: sed angustam edificat. Ieremi. 22. d. Sic dilatare nituntur filij Ammon terminos suos. Amos. 1. d. cum hæretici opinionis suæ nomen extendere procurant. Et dilatat superbus quasi infernus animam suam: quia diabolus, Antichristus & hereticus nituntur decipere, quos possunt, vt inferno tradantur. Habacuc. 2. b. — Complectens hæretic⁹ multos errores.

Beda. s. pro. 20. Dilatat labia sua, qui reuelat secreta. Ideo ne illi cõmiscearis. pro. 20. c. — Reuelans secreta

Lauare, uide Abluere.

Laudare, Laus, Laudabilis.

Laudare est verbis extollere, ac commendare. Item benedicere: excitare ad laudẽ: glorificare: ornare: & probare.

Amb. s. Luc. 19. Laudabilis dicitur maximè Deus: quia illi competit maximè laus. Exo. 15. a. ps. 47. 112. 144. Laudant autem dominum cœli & terra, & c. quia in nomine Iesu omne genu flectitur. ps. 68. Et laudat dominum in vita sua, qui laudat eum existens in gratia. psalm. 145. Et laudat eum Hierusalem, & Sion, hoc est, ecclesia, vel anima existens in gratia: eaq; laudatio est illi iucunda. ps. 145. 146. 147. Et laudat turba dominum, & etiam solitudo, hoc est, gentilitas ad fidem veniens. Leuiti. 9. d. Isa. 35. a. 54. a. Et laudat eum populus fortis, hoc est, ecclesia ex gẽtibus. Isa. 25. a. 65. c. Laudare Deum septies in die, est toto tempore gratię: vel fit ob remissionem septenario designatam. ps. 118. Et laudant turbę Christum ad descensum montis, cum confitentur ipsum descendisse de cœlo ad generis humani redemptionem. Luc. 19. f. Laudant etiam astra matutina dominum, hoc est, angeli. Iob. 38. a. — Laudatur Deus in ecclesia.

Beda. s. gen. 49. Laudant fratres Iudam, hoc est, apostoli Christum. gen. 49. b. — Laudant apostoli Christum.

Aug. epis. 120. Laudare Deum debent, qui ipsum timent, hoc est, à statu timoris ascendere ad statum amoris. Illi enim laudant, qui amant: vnde in lege veteri, quę erat timoris, erant cruenta sacrificia: quæ non erant grata Deo inse. In noua vero, quę est amoris, est sacrificium laudis acceptum Deo. ps. 21. 49. 50. Sopho. 3. d. Zach. 2. d. — Timẽtes Deum ipsum laudant.

Arno. s. ps. 150. Laudare dominum in sanctis, est eorum imitari opera. ps. 150. Et ipse Deus dicitur laus bonorum: quia in ipso laudantur. Exo. 15. a. deut. 10. d. Laudant autem opera Dei, qui eius laudant potentiam: & quę in sanctis operatur. & c. ps. 144. — Imitari opera sanctorum.

Laudat in nocte in principio vigiliarum suarum, qui in tribulatione gratias agit: & in omni conuersatione cautam se gerit. thre. 2. f. Laus quoq; Dei semper est in ore, quando mens cogitationibus diuinis occupatur: & omnia quæ aguntur in eius laudem fiunt. ps. 33. 62. 134. Iere. 30. d. 1. Cor. 10. a. — Agere gratias in tribulatione. — Basi. s. ps. 33.

Basi. s. ps. 33. Aug. s. ps. 55. Laudari animam in domino, est attribuere omne bonum eius Deo: & non gloriari de malis, aut etiam de indifferentibus. ps. 33. Laudari autem sermones suos in Deo, est, cũ quis gratias agit Deo de veris sermonibus ab eo acceptis. ps. 55. — Attribuere bona Deo.

Arno. s. ps. 104. Laudantur in nomine Christi, qui ex eius nomine Christiani dicuntur, & sunt. ps. 104. Sic ponit Deus Hierusalem, hoc est, ecclesiam in laudem. Sopho. 3. d. — Nomine Christi insigniri.

Gre. 5. mor. 4. Laudant mulierem fortem, hoc est, ecclesiam seu membra ipsius, opera eius in portis, quando illis dicetur in iudicio. Esuriui, & dedistis mihi manducare & c. pro. 31. d. — Præmiũ pro bonis operibus.

Gre. 27. mor. 26. Laudatio formidolosa prodijsse dicitur à Deo: quia dum claritatem suæ fidei gentilitas obtulit, multitudo Hebræorum fidelium diuina iudicia pertimescendo laudauit. Iob. 37. d. — Laus diuinorum iudiciorum.

Gre. 15. mor. 2. Laus impiorum est breuis. Iob. 20. a. quia cum linguę fauoribus extolluntur, nõ esse boni, sed dici appetunt. Quam laudem longam esse existimant, dum assequuntur: sed breuem intelligunt fuisse, dum amittunt. In fine quippe eis ostenditur, quàm nihil fuerit, quod amauerunt. — Inanis gloria.

Gre. 4. mor. 11. Laude digna non est nox, in qua natus est Iob, hoc est, in qua gentes idolis immolabant, eaq; laudabant. Iob. 3. b. — Cultus idolorum.

Laxare, Laxus,

Laxare est, quod tensum erat, remittere: & laxum est, quod non est tensum: Vel etiam laxare est, quod collectum & plicatũ habebatur, extendere, & explicare: vt laxare rete.

Hie. s. Isa. 33. Laxati funiculi tentorij Hierusalem. Isa. 33. d. designant deficientes Iudæorum vires ad sustentandum templum & literam legis. — Deficientes vires Iudæorum.

Amb. de virgi. 3. Laxare retia est verbum prædicationis dilatare. Luc. 5. a. — Dilatare prædicationem.

Laxa manus est remissa & dissoluta ad operandum. Eccl'i. 33. d. — Remissus ad operandum.

Lazarus.

Lazarus

Lazarus.i.Dei adiutorium,siue adiutus à Deo,vel Dei atrium, frater Mariæ & Marthę, quem quatriduanum mortuum suscitauit Iesus. Fuit alius mendicus & vlcerosus, qui ductus fuit in sinum Abrahæ.

Anima in peccato. Lazarus in monumento latens designat animam existentem in peccato: quæ incognita est,vel non approbata à Deo:ideo Christus interrogauit:vbi posuistis eum? Quatriduanus autem designauit assuetum iam peccatis:qui non comedit, aut discubuit statim cum Christo: quia assuetis ad peccandum non statim est fidendum. Est etiam typus pœnitentium. Ioann.11.a.12.a. Pœnitentes. Aug.83.q.65. Climacus grad.1. Cyril.7.f.Ioan.23 Ber.ser.2.assump.

Ecclesia. Gentilitas. Lazarus mendicus, vt interpretatur adiutus, typus est ecclesiæ mendicantis & adiutæ à Deo. Et etiam gentilis populi,quem diuinum adiutorium tantò magis erexit, quantò minus de suarum virtutum facultate confidit. Qui pauper & plenus vlceribus esse describitur: quia gentilitas corde humilis peccatorum suorum aperuit confessiones. Luc.16.c. Aug.f.ps.69. Greg.15.mora.18.& ho.40.

Religiosus peccans Lazarus vlcerosus designare potest religiosos aliqua habentes peccata qui tamen in pœnitentia perseuerantes in sinum Abrahæ deducuntur. Aug.epis.137.

Lebes, quære Olla.

Lebna.

Lebna.i.lana,siue albedo,aut thus,vel later:decima septima mansio filiorũ Israel in deserto.nu.33.c.quo peruenitur ex Rēmon Phares: designat post perfectam separationem à terrenis dealbari animam super niuem. Vel,vt significat laterem,designat crementum, & decrementum, quæ fiunt in anima,non semper in eodem statu manente. Dealbatio animæ. Mutatio animæ. Ori.f.nu.ho.27. Hie.de mansio.

Anima. Lebna etiam ciuitas in tribu Iuda:cuius rege occiso,ipsa possessa est à filijs Israel, & sacerdotibus tradita:designat animam,quæ prius habebat candorem lepræ,postea mutatam in lucis candorem.Iosu.10.e. Ori.f.Iosu.ho.13.

Lectica.

Lectica est cathedra,qua ferebantur diuites ac potentes: in qua puluinar et lectulus stratus erat:eratq; clausa:cuius gestatores serui esse solebant.

Angeli custodes. Lecticæ quibus vehuntur homines in Hierusalem,sunt angeli custodes protegentes infirmos,vt saluentur.Isa.66.f. Hie.f.Isa.66.

Lectus, Lectulus, Cubile, Stratum, Sagma, Grabatum.

Lectus est,qui stratus est ad dormiendum & quiescendum:& dicitur cubile à cubando: dicitur etiam stratum propter stragula,quæ in eo sternuntur. Grabatum autem est lectus paruus,& in quo infirmi portari solent.

Gloria Dei. Cubile patris,quod ascendit Ruben.gen.49.a. designare potest gloriam soli Deo debitam:in quod cubile ascendit Lucifer,cum sibi gloriam Dei vsurpauit. Et quicũq; gloriam Dei sibi vsurpant,cubile patris ascendunt. stratum quoq; Dei patris dici potest cœlum empyreum:quod maculauit diabolus peccando. Cœlum Empyreũ. Amb.de benedi.patriar.

Humanitas Christi. Cubile etiam patris est humanitas Christi:in qua Deo complacuit & quieuit. Quod cubile ascendit Ruben,cum Iudæi Christum crucifixerunt. Beda.f.gen.49.

Lex Dei. Cubile preterea patris est lex siue naturalis,siue scripta: Et ascendit cubile patris,qui legem Dei preuaricatur. Et lectus argenteus,lex ornata sensibus spiritualibus.pro.25.b. Ori.f.gen.ho.17. Beda.f.gen.49.&.f.pro.25.

Imaginatiua. Cubile quoq; patris est vis imaginatiua,per Balam intellecta:quam ascendit Ruben.i.inordinatus timor,faciens eam euagari tempore orationis,per phantasmata sensibilium. Ricar.de.f.victo.de 12.pfiar.63.

Corpus Christi. Christus. Lectulus floridus dici potest corpus Christi:in quo quiescimus per fidẽ & charitatẽ,& accessum habemus in spem gloriæ Dei. Et lectulus Salomonis est idem Christus,in quo quiescunt sancti.canti.1.d.3.a.c. Et lectus,in quo duo quiescunt,dici potest passio Christi: in qua christiani & hæretici quiescunt:sed vnus assumitur,& alter relinquitur.Mat.24.d.Luc.17.g. Passio Christi. Amb.f.ps.118.ser.4. & de Isaac.5. Hila.f.Matth.cã.25.

Ecclesia. Vterus virginis. Lectus floridus dici potest etiã ecclesia:ĩ qua sunt multi bonis operibus florẽtes,& in ea quiescẽtes.cãti.1.d.Ier.50.a. Obliti sunt cubilis sui. Item vterus virginis,in quo quieuit Chrs. Amb.f.ps.118.ser.4. Rup.f canti.1.

Corpus. Infirmitas carnis. Lectulus itidem floridus dici potest corpus proprium cuiusq; bonis operibus florens. cant.1.d.3.a.psa.9. Et dicitur lectus doloris:quia in eo dolores patimur, vbi designatur infirmitas carnis.ps.40. Dicitur etiam grabatum.Lucæ.5.d.Ioann.5.b. Et lectus paralytici est corpus,in quo iacet anima dissoluta: quæ cum surrexerit, portat illum in domum virtutũ suarum. Matt.9.a.Mar.2.a. Et cubilia,in quibus sancti lętantur, sunt propria corpora, cum quibus non pugnant habentes illa conformia in omnibus.psal.149. Materia quoq; ipsa corporum lectus dicitur:vel ipsa terra,in qua mortui quiescunt,quę cœmiterium dicitur.Matth.24.d.Lucæ.17.g. Materia. Terra. Ori.f.cant.ho.3.&f. Matt.ho.30. Amb.f.Luc.5.&. de virgi.3.&.ser.28 Hie.f.Matth.9.&.f. ps.145 &.f.Mar.2. Gre f.ps.6. Aug.f.ps.40. Ber.f.canti.ser.86.

Proximus. Grabatum,in quo portabatur paralyticus,Mar.2.a.designare potest proximum,qui portat nos infirmos: quem nos sani facti etiam portare debemus, vt impleatur illud apostoli. Gala.6.a. Aug.f.Ioan.tract.17. Gre.f.Eze.ho.12.

Rup.s.s.Ioan. Gala.6.a. Alter alterius onera portate. Designat etiam apostolos portantes populum gentilem, qui sanatus eos portat sustentando, & memorias eorum celebrando. Ioan.5.b. Apostoli.

Hie.s.Isa.57. Gre.s.1.reg.1. Hila.s.ps.40. Lectus strati dicitur quies ęternę fœlicitatis. ps.131. Ipsum est cubile, in quo quiescit pax. Isa.57.a. Et cubilia sanctorum dici possunt gradus gloriæ secundũ modũ conuersationis & meritorum distributi. psa.40.149. Fœlicitas.

Ber.s.cant.ser.75. Lectulus sponsi fuit vterus virginis, & præsepium, & tumulus: & lectulus sponsę, in quo quærebat sponsum, erat tumulus & mortalitas: & non inuenit eũ: quia surrexit. canti.3.a. Lectus quoq; sponsi magnus est sinus Dei patris: qui ait: ex vtero ante luciferum genui te. Rup.s.Amos 3. Cubile etiam catuli leonis dici potest sepulcrum Christi. Amos.3.b. Vterus virgin. præsepiũ. Tumulus. Mortalitas. Sinus Dei patris. Sepulcrum Chr.

Gre.8 mor.17.& 23 mor.21.& s.ps.6. Hil.s.Isa.28. Aug.s.ps.149.4. Ber.s.cant.ser.46. Lectulus Iacob conscientiam significare potest, in qua rectè quiescimus, cũ nullius nos criminis accusat. gen.47.g.48.d.49.a.d. Ipse est lectus lauandus per singulas noctes. ps.6. Et ipsum cor vel secretum cordis lectulus dicitur. Iob.7.c.33.b. In hoc lectulo quæsiuit spõsa sponsum per noctes. Canti.3.a. In his cubilibus exultant sancti. ps.62.149. Eccl'æ.10.d. Isai.28.e. Michę.2.a. In hoc cubili exultat iniquus. psa.35. Et in his cubilibus debemus compungi. psal.4. Et lectulus Salomonis, hoc est, Christi est cor nostrum, cum à mundi solicitudinibus omnino cessamus: dum in solo desiderio Christi libẽter quiescimus: eiq; vt nobiscum quiescat, cor ab omni terrena cupiditate mundamus. Canti.3.c. Gre.s.s.cant.3. Conscientia. Cor.

Aug.s.ps.40. Stratum nostrum est omnis res, in qua etiam sine peccato versamur, & cum aliqua voluptate occupamur: & conuertit Deus stratum in infirmitate, quum in his non permittit nos quiescere, sed affligi facit. ps.40. Vel stratum est requies ipsa temporalis: quæ versatur in infirmitate, quum quis curis secularibus fatigatus deserere per diuinã gratiam huius mũdi itinera laboriosa compungitur, cogitare solet quomodo pręsentis vitæ desideria fugiat & ab eius laboribus requiescat: sibiq; mox desideratę quietis ordinẽ quærit: & velut quoddam stratum sicut à cunctis laboribus cessationis locũ inuenire concupiscit. Et quia in hac vita omnis nostra, quam fortasse parauimus, requies, turbatur, rectè dicitur. Iob.33.c. Increpat quoq; per dolorem in lectulo: idest in pręsentis vitæ requie, vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Hoc designat lectulus Pharaonis. Exo.8.a. Est etiã lectulus aut grabatum infirmum auxilium: vt plaga lectuli, & grabatũ Damasci. Amos.3.d. Gre.23.mora.23.24. Rup.s.Amos.3. Requies temporalis. Infirmum auxilium.

Amb.de Isaac.5. Aug.s.ps.36.132. Ricar.de.1 victo.de somio. Nabuc.19. & de secu.cõsciẽtię.13. Gre.23.m.23 & s.c.1 Hie.s.ps.62. Ber.s.can.ser.46. Lectulus quietem à tumultibus, & contemplationis ocium, & quietem continentium, ac cordis tranquillitatẽ designare potest. 4.reg.4.b. cant.1.d.3.a. Dani.2.b.4.b. Et duo in lecto sunt vitam quietam à negotijs secularibus agentes. Matth.24.d. Lucæ.17.g. Item ipsam quietem in bonis operibus: quem lectum sternit sibi, qui opera, in quibus quiescat, sibi parat. Et hic lectus est floridus exercitatione virtutum. De hoc. psal.62. acto.9.f. Item monasterium, vbi quiescitur à tumultibus huius mundi, & fit exercitatio bonorum operum. Requies contemplatiuæ vitæ. Exercitatio bonorum operum. Monasterium.

Glo.int.s.Exo.21. Lectus in quo infirmi iacent, languorem charitatis designare potest. Exod.21.b. Mat.9.a. Languor charitatis.

Hie.s.Isa.65. Cubile armentorum dici potest humilitas, quæ est requies simplicium. Isa.65.c. Humilitas.

Gre.17.mor.21. Lectulus stratus in tenebris dici potest limbus, in quo iustorũ animæ sine tormento tenebantur: vt & pro originali culpa adhuc illuc descenderent: & tamen ex proprijs actibus supplicium non haberent. Graue enim tædium electis fuit, post solutionẽ carnis adhuc speciem non videre creatoris. Iob.17.b. Limbus.

Isich.s.Leui.15. Lectus seminiflui fauorem in malo designare potest: & generaliter laudes ac fauores hominum. Leui.15.a. Designat etiam discipulos, in quibus eius opinionibus adhęrentibus magister quiescit. Sagma autem est, qui mollius habet cor ad commutandum se. Fauor adulantium. discipuli.

Gre.23.mora.23. Hie.s.Amos.6. Aug.s.ps.6. Amb.de Cain.4. Beda.s.pro.7. Lectus meretricis quietem in voluptate aut erroribus significat: & blanditias hæreticorum. pro.7.b. Isaię.57.b. Et grabatum tollendum est voluptas corporis: quia omnis qui adhuc vitijs delectatur, infirmus iacet in voluptatibus carnis. Sed sanus hoc portat, vbi infirmus iacuerat. Ioan.5.b. Ezec.23.f. Et lecti eburnei sunt vitia, quæ pręsenti virore delectant. Amos.3.d.6.a. Hic lectus est lauandus. ps.6. Quies in voluptate aut in erroribus. Vitia.

Hie.s.Isa.35.& s.adu. Iouinia.& s.Hose.7. Arno.s.ps.103. Climacus.gradu.25. Aug.s.ps.103. Greg.17 mora.18 & 27.mor.19.& s.cã.4 Cubile draconum facta est Iudæa, cum eiecit à se Deum, & admisit diabolũ: quod prius erant gentiles, qui eiecto à se diabolo Deum susceperunt. Isa.34.c.35.c. Iere.9.d. Et cubilia leonum designant superbiam dæmonum, & corda peccatorum, præcipuè superborum & violentorum. Cubilia quoq; catulorum leonum sunt latibula Iudæorum & hæreticorũ. psal.103. In his latibulis vlulant in tenebris errorum. Canticorum.4.b. Hose.7.d. Amos.3.a. Nahum.2.d. Sopho.2.d. Iudæa. Superbia dæmonũ. Corda peccatorum. Latibula Iudæorũ & hæreticorum.

Hie.s.Eze.32. Rup.2.s.apoca. Cubile Assur in medio interfectorum est pœna diaboli in inferno. Ezech.32.e. Lectus, in quem mittitur Iezabel, est pœna inferni. Apo.2.f. Pœna diaboli.

Lecythus, Lenticula.

Lecythus est vasis genus ventre protuberante, oreq; angustiore, oleo asseruando accõmodatum: quod & lenticula dicitur, à lentis leguminis similitudine.

Amb.de.vidu. Lecythus olei, quẽ habebat vidua, designare potest sacramẽta, q̃ sunt ĩ eccl'ia.3.reg.17.b. Sacramenta.

Parua gratia. Lenticula olei, quam effudit Samuel super Saulem, paruam gratiam & non duraturam designat.1.reg.10.a.4.reg.9.a. Gre.s.1.reg 10.

Legatus, Legatio, Legatum.

LEgatus dicitur, qui legatione fungitur, siue qui alterius mandata refert: legatio autem est ipsum munus aut officium, seu functio legati. Legatum vero de hereditate est, quod quis alicui mandat in testamento, remanente apud alterum hereditate.

Christus. Legatus, quem misit Deus ad gentes, est Christus. Abdię.a. Hie.s.Abdi.

Præparatio ad fidē. Legatio Iacob ad Esau. gen.33.a. designauit preparationem populorum ad fidem suscipiendam: qua legatione functus est Paulus predicando. Ephes.6.c.2.Corin.5.d. Ierem.49.c. Abdiæ.a.

Magi. Fideles vel prædicatores ex gentibus. Legati venientes ex Aegypto ad Christum, fuerunt magi venientes ex gentilitate: aut primi fideles ex gentibus: vel prædicatores, qui erant ex gentibus.ps.67. Legatus fidelis, predicator bonus.pro.13.c.25.b. Hila.& Au.s.ps.67. Beda.s.pro.13.25.

Prædicatores. Antichristi. Legati, quos mittit cymbalum in mare. Isai.18.a.57.b. sunt prædicatores hæreticorū, vel Antichristi. Hie.s.Isa.18. Gre.13.mora.7.

Eucharistia. Opera pœnitentiæ. Legatio, quam debemus mittere ad Deum tanq; inferiores, i primis est eucharistia: dein de lachrymæ, opera misericordiæ, carnis afflictio, & similia opera pœnitentiæ. Lu.14.g. Gre.ho.37.

Bona sacerdotū danda pauperibus. Legatum, quod dat princeps seruo preter hereditatem, que est filiorum. Eze.46.c. designat sacerdotes, cum veniunt ad sacerdotium, quicquid plus habent, non filijs debere dare, sed pauperibus, & sanctis fratribus, & domesticis fidei. Hie.s.Eze.46.

Legere.

LEgere proprie est colligere, hoc est hinc, illincq; decerpere. Isai.17.b. Inde tractum est, vt legere sit oculis scripta percurrere: quia litere oculis legi, hoc est, colligi videtur. Legere etiam, adherere. Bar.1.c. legite librum istum, quem misimus. Audire. Matt.12.a. non legistis quid fecerit Dauid. Enarrare. Exo.24.b. Legit audiente populo. Intelligere. Esther.1.d. Queq; gens audire & legere poterat. Nauigare. Actor.27.c. Legebant Cretam. Percurrere. Nehe.8.a. Legit in eo aperte.

Dans Christus sensum spiritua'e legi. Legens Iosue legem à Mose traditam, typus est Christi dantis legi veteri sensum spiritualem. Iosue.8.g. Ori.s.Iosue.ho.9.

Promulgatio legis nouæ. Cōsiderare ꝓpheti. Colligere credentes. Legens Moses audiente populo volumen fæderis legis. Exo.24.b. promulgationem legis nouæ indicauit. Legere in libro domini est considerare prophetias. Isa.34.d. Legere spicas est colligere credentes: & legebant pauperes spicas, cū apostoli aliquos ex Iudeis ad fidem conuertebant. Isa.17.a. Glo.int.s. Exo. 24. Hie.s.Isa.17.

Lex, Legitimus, Legislator.

LEges, dictas volunt, quòd publicè legerentur: vt omnibus note essent, & ab omnibus obseruarentur. Est autem lex quædam rationis ordinatio cum preceptione ad commune ad bonum, ab eo, qui Reip. curam gerit, promulgata, qui legislator dicitur. Solet autē poni lex æterna, naturalis, diuina, humana, & lex fomitis seu carnis. Et ceremoniæ legis. Legitimum autem est, quod est secundum legem.

Lex naturalis. Lex, quam transgressi sunt habitatores terræ, est lex naturalis: quæ est lex æterna, & omnibus communis. Isai.24.a. Et hæc est lex domini semper habenda in ore, & multò magis in corde: ad quam pertinet decalogus. Exo.13.b.18.c. Hæc est eadem indigenæ & colono: quia omnes equaliter obligat: quod etiam dicitur, quia non est personarum acceptor Deus in sua lege. Exod.12.g. Hie.s.Isa.24.

Lex noua. Legitimum sempiternum & lex perpetua ad legem naturalem & ad euangelicam referri potest. Exo.28.g.30.c. Leui.6.c.7.d.10.b.14.g.16.g. Sed peculiarius dicitur de lege noui testamenti, quæ & lex non deficiens dicitur. Iere.31.f. Et lex oris Dei, quia prodijt à Deo per Christum. Et hæc lex dicitur veritas, seu lex veritatis: que debet esse in sacerdote. Cuius lex vetus fuit figura: & datur in corde per fidem. ps.118. Isa.51.b. Malach.2.b. Et lex noua dicitur lex spiritus, lex fidei, & lex vite. Rom.8.a. Nam lex Mosis dicitur quidem spiritalis: quia dat precepta, per que nō peccetur: quia qui nō peccat, spiritalis vocatur. Lex vero fidei dicitur lex spiritus: quia Deus, cuius est fides, spiritus est. Et dicitur lex vitæ, quia à morte reuocat, & ad vitam inducit. Quecunq; autem doctrinarum spiritualium vmbra complexa est, lex dicenda est: quia lex & spiritalis est, & vmbra futurorum. Et lex obseruanda est non carnalis, sed in spiritu. Ro.2.d. Et lex que exiuit de Sion, & verbum domini de Hierusalem, est euangelium inchoatum in Sion & in Hierusalem. Isa.2.a.42.a. Hila.s.ps.118. Hie.s.Isa.51.42. Ori.s.Rom.2. Amb.s.ps.118.ser.18 &.s.Rom.8.

Charitas. Lex perfectæ libertatis dicitˀ charitas seu lex charitatis. Iaco.1.d.2.c. Et lex charitatis est ꝓpter quā sancti sustinēt dn̄m, portātes onera proximorū. ps.129. Hæc est lex Dei multiplex: quia ad omnia opera se extēdit. Iob.11.a. Eadem est lex domini immaculata. ps.18. Que dicitˀ lex do Aug.epist.29.&.s.ps.129. Gre.10.mora 6.7.8. &.s.psa.129.

Ber.epis.11. Beda.s.pro.31. Rup.2.s.deut.10.
lex domini,siue quia ipse ex ea viuit,qui & charitas dicitur: siue ꝙ eam nullus, nisi ex eius dona possideat.Hæc est lex clementiæ in lingua mulieris fortis.proue.31.d. Et ignea lex in dextera Dei.deut.33.a.

Aug.s.ps.77. Amb.Rom.8. Beda.s.pro.1.
Lex,quæ fiet longe in aduentu Christi,est lex vetus.Mich.7.c. Lex autem vetus cum dicitur,non criminis nomen dicitur,sed temporis & ætatis.Senuit enim,quia cessauit. Eadẽ dicitur lex mandatorum.Ephe.2.c.Dicitur etiam lex,quam posuit Deus in Israel, tanquam iugum videlicet peccatoribus.ps.77.Nam iusto non est lex posita.1. Timoth. 1. b. Dicitur etiam lex mortis.Roman.8.b.quia punit reos:mortificat enim peccatores. Ipsis enim lex mortis est,quibus iram operatur causa peccati.Quod etiam competit legi nouæ. Hæc est lex matris.pro.1.a. Lex vetus.

Amb.s.ps.118.
Lex est nobis via iustificationum Dei:quia per eam instruimur,qua sit nobis eundum. (ps.118.

Gre.19.mor.6.
Lex quam posuit Deus pluuijs est,vt prędicatores id quod ore prædicant,operę compleant.Iob.28.d.

Gre.s.1.reg.10.
Lex regni,quam scripsit Samuel,intelligitur forma,quomodo subditi prępositis suis obtemperare debeant.1.reg.10.d.

Hie.s.Eze.44. Glo.ordi.s.Isa.10.
Lex viri est obligatio ad seruandam matrimonij fidelitatem.Rom.7.a.

Leges solemnitatum cognoscendæ,& custodiendæ à sacerdotibus,sunt spiritualiter intellectæ.Eze.44.f.

Leges iniquæ sunt traditiones pharisæorum,& dogmata hæreticorum. Isa.10.a. Et leges populorum vanę sunt,quæ tractant de cultu astrorum.Iere.10.a. Traditiones

Legitimè certare dicuntur,qui secundum legem Dei certant.2. Timot.2.a.

Leges varię sacrificiorum,animantium mundorum & immundorum,parientium, lepræ,& cęteræ quærantur in suis vocabulis.

Amb.s.ps.118.ser.13. Hie.s.ps.9. Aug.s.ps.9.83. Rup.7.s.apoc. Gre.27.mor.1.
Legislator constituẽdus super populum est Christus.ps.9.83.Vel est Antichristus legislator peruersæ doctrinæ:qui dabitur ijs,qui noluerunt recipere veritatem,sed consenserunt iniquitati:vel ipse diabolus. Christus. Antichristus. Diabolus

Legislatores,qui non fuerunt similes Deo redemptori & legislatori nostro, fuerunt Moses,Iosue,& prophetæ,& cęteri qui ex lege recta populum admonuerunt.Iob.36.c.legis conditores, autores vtriusq; testamenti,& sequentes ecclesiæ scriptores.pro.8.b. Moses & prophetæ.

Legio.

Legio à delectu militum dicta videtur:continetq; decem cohortes:Cohors autem quinquaginta manipulos:Manipulus verò viginti quinq; milites. Vel continet vna legio 6666.milites.

Legiones cerethi,& phelethi erant regis Dauid.2.reg.15.d.4.reg.11.d.

Legio dicebatur multitudo dęmonum.Mar.5.a.Luc.8.e.

Legumen,

Legumen dicitur quicquid ex terræ satis in siliquis nascitur:vt faba,cicer,pisa,lentes & similia.Dictum est à legendo,quod manu legatur.

Legumina dabantur Danieli,& socijs eius in palatio regis Babylonis,propter abstinentiam,quam seruare cupiebant.Dani.1.c.

Lenire, Delinire.

Lenire est mulcere,placare,ac flectere:aut imminuere,leuare ac mitigare.

Lenientes filij Iacob dolorem patris super mortem Ioseph, quam putabat veram esse.gen.37.g.designare possunt prophetas prænuntiantes resurrectionem Christi:quam Iudæi credere noluerunt. Prophetæ prædicẽtes passionẽ Christi

Lyra.s.gen.34.
Deliniens blanditijs Sichen Dinam.gen.34.a.designat diabolum dantem peccatori inanem spem,& securitates vacuas,ne deserat peccatum. Diabol⁹ promittẽs securitatẽ peccatori

Lenis.

Lene dicitur quod non est asperum:& lenis moribus est facilis,minimeq; iracundus,clemens,& indulgens.

Lenis Iacob,quia non pilosus.gen.27.b.designat pietatem animi, & rerum mundanarũ contemptum. Pietas.

Gre.5.mor.25.
Lenis aura.Iob.4.c.cognitionem spiritus sancti designat:qui de patre procedens, & de eo quod est filij accipiens,nostræ tenuiter notitiæ infunditur.Et dicitur lenis: quia notitiam sui,quatenus cognosci vtcunq; valeat,nostris sensibus temperat. Spiritus sanctus

Lens, Lenticula.

Lens leguminis genus est notum,simile vicię:nascitur multa in Aegypto.

Hie.epis.quis dabit.
Lentis edulium,quod concupiuit Esau,& propter quod perdidit primogenituram, carnalem Carnales

carnalem legis obseruationem significat:pro qua zelanda Iudæi primatum perdiderunt, Christum amittentes.gen.25.d.Et nunc Iudæi in defunctorum planctu lentis edulio vescũtur,ostendentes quali edulio primogenita perdiderint. Desiderare autem lenticulam, est desiderare cibum Aegyptium,quia ibi est frequens.

Aug.s.ps.46.

Obseruatio legis

Amissio primogenituræ.

Lens data est Ezechieli mixta in pane, cum Iudæorum obsidionẽ signaret:vt videlicet primogenituræ amissionem indicaret.Eze.4.c.

Hie.s.Eze.4.

Lenticula, uide Lecythus.

Lentus.

LEntum idem est quod tenax & viscosum : interdum verò molle & flexibile & minime fragile:& etiam tardum & remissum:Vt lento gradu sequebantur familiæ Tobiam & angelum.Tobi.11.a.

Leo, Leæna.

LEo animal ferocissimum & fortissimum,magnisq; vnguibus,collum habens hirsutum. Licet autem sit ferocissimus,pastus tamen fameq; vacans facilis mitisq; est:nihil suspicatur,est festiuus,beneuolus,ludibundus admodum cum suis socijs.In venatu cum cernitur, nunquam fugit,ac metuit.Sed si venatium multitudine cedere cogitur, sensim pedatimq; discedit,crebro subsistens,atq; respectans.Nactus verò opaca, fuga velocissima se subtrahit,donec in aperta deueniat:tunc rursus lentè incedit.Sed si quando in patentibus fugam arripere cogitur,currit more canum, non salit. Cum verò prædam insectatur & propinquat insilit.Verum est ignem illum maximè timere, vt Homerus etiam ait. Percussorem agnoscit,& inuadit.Siquis non percusserit,sed insitat, hunc apprehensum non lacerat, sed quatit,& perterret,& dimittit. Ferunt vulgo leonem galli cantu terreri : & prostrato homini parcere.

Arist.9.de historia animal.44.

Leęna iuba caret:parit vere singulis annis primo sex aut quinq; catulos : mox quatuor: deinde tres:deinde per singulos annos vno minus : paritq; catulos inarticulatos, & adeo paruos,vt vix post secundum mensem ingredi possint.

Arist.6.histo. anim. 31.&.3 gene.aial.1.

Christus

Leo licet sit animal immundum,admittitur tamen ad diuinorum similitudinem,propter aliquas insignes proprietates.Leo & catulus leonis dicitur Christus: leo quidem, quia Deus:catulus leonis,quia filius Dei factus paruulus per assumptionem naturæ humanę.Leo dormiens nullum timet : vigilantem verò cætera animalia timent : Ita Christus accubans dormiuit vt leo:quia mortuus vicit dæmones:& cum voluit resurrexit.gen.49. b.num. 23. d.24.b.Iudi.14.b.Isa.15.d.31.b.Hose.5.d.11.d.Amos.3.b.5.f Nahum.2.d.Ipse est leo destruens leonem.Nahum.2.d.Et leo qui ad nullius pauebit occursum.pro.30.d.Dicit enim Ioan.14 d.Venit princeps mundi huius,& in me non habet quicquam. Leęna itidem ipsum Christũ significare potest.gen.49.b.Num.23.d.24.b.

Ori.s.nu.ho.16 &.s.gen.ho.17.&.s.Eze.ho 11. Dion cœles. hier.2. Hila.1 ps.131. Hiero.s.Isa.15.&.s.Nahum.2. Amb.de virg.3.&.2.de Abra.8. Gre.5.mor.16.&.30 mor.5.

Fortitudo Dei. Regia potestas Chri. Iustitia punitiua Dei

Leonis facies fortitudinem Dei significare potest. Et etiam leo vel leonis facies regiam Christi potestatem adumbrauit.Eze.1.c.10.c.apoc.5.b.num.24.b.Designat etiam vim irascibilem in Deo,hoc est,iustitiam punitiuam.Et ponitur à sinistris : quia puniendi in iudicio in sinistra collocabuntur.Et quasi leo vastator dicitur gladius Dei,propter grauitatem punitionis:cui nemo resistere potest.Iere.2.f.Consumit autem malos quasi leo, quia castigat peccantes,sed parcit pœnitentibus.Hose.13.b.

Isy.s.Leui.11. Basi.ho.de natiui. Hie.s.ps.67. Geor.vene. canti.1. tono.7.cap.29. Hie.s.Iere.2. Rup.s.Hose.13.

Vis angelica.

Leonis facies in angelis est vis illa principalis & robusta & indomabilis:per quam occultissimo illi & ineloquibilis diuinitatis arcano pro viribus similes nituntur euadere,operti spiritualibus vestigijs, & expedita illa atq; ineffabili celeritate itineris ad diuini fulgoris secreta tendentis.Eze.1.c.

Diony.cœle.hie.15.

Marcus. Matthæus

Leonis facies inter quatuor facies animalium. Ezec.1.c.designat Marcum euangelistam iuxta Hieronymum.At iuxta Augustinum leonis facies designat Matthæum.

Hie.prol.s.Matth. Aug.1.de cõsen.euã ge.6.&.s.Ioã.tra.36

Vis irascibilis

Leonis facies in homine vim irascibilem designare potest.Eze.1.c.Iere.5. b. Et leones in basibus maris ænei,designant iram in prædicatoribus:quæ non debet esse sine bobus.

Amb de vir.3.

Fortitudo ecclesiæ.

Designat etiam fortitudinem ecclesiæ.apoc.4.c.

Ori.s.Eze.ho.17. Aug.s.apoc.ho.3.

Ignis.

Typus est etiam elementi ignis:quia leo igneus est in suis qualitatibus.

Voces pphetarum.

Leo præterea significare potest voces prophetarum, quæ rugiunt aduersus peccatores: & ponitur à dextris,quia voces prophetarum semper clamant.Eze.1.c.

Geor. vene. cant.1. ton.7.cap.22. Hie.s.Eze.1.

Iustus. Propheta. Prædicator.

Leo quoq; dicitur vir iustus,& propheta,& prædicator,magnam in Deo habentes fiduciam:& ad nullius pauentes obrutum.prouerb.20.a.28.a.Eccl'tæ.9.b. Isa.21.b. Ezech.38.d. Mich.5.c.

Hie.s.Mich.5.

Ecclesia.

Leęna dicitur interdum ecclesia.Iob.28.b.38.d.quæ catulos nutrit prædicatores:& malè viuentes in vitijs,ore sanctæ prædicationis interficit.Nahum.2.d.

Gre 18 mor.22.& 5 mor.16.& 30 m.11.

Hierusalẽ cœlestis.

Leæna & leo significare possunt cœlestem Hierusalem:vnde exierunt vipera & regulus,

Rup.s.Nahum.2. Hie.s.Isa.30.

hoc

hoc est, dæmones inde eiecti. Isa. 30. b.

Gre. 5. mor. 4. — *Homo.*

Leęna dicitur homo, seu genus humanum: & quasi leęna captus dicitur homo. Iob. 10. c quia ad capiendam leęnam in eius itinere fit fouea angusta & alta, in quam pecus deponitur. Alia quoq; fouea priori cohærens foramen habens ad priorem: in qua cauea ponitur, vt leęna ingressa priorem, cum desuper terroribus vrgetur, caueam latere volens intrat: cuius iam sæuitia non timetur: quia clausa in cauea leuatur. Sic humana mens in libertate arbitrij condita, dum nutrire desideria carnis appetiuit, quasi leæna catulis escam quæsiuit, atq; in deceptionis suæ foueam cecidit: quæ suadente diabolo ad cibum prohibitum manum tetendit: sed in fouea protinus caueam inuenit: quia sponte ad mortem veniens corruptionis suæ carcerem pertulit. Sed cum multa agere conatur, & non valet, eiusdem corruptionis suæ obstaculis quasi caueę vectibus ligatur: atq; ad auras liberas gratia interueniẽte reducitur. Iam quidem eam, in quam ceciderat, damnationis foueam euadit: quia secuturæ mortis supplicium, manu redemptoris adiuta, ad veniam redeundo superauit. Sed tamen coarctata caueam tolerat: quia supernę quoq; disciplinæ nexibus ligatur: ne per carnis desideria vagetur.

Gre. 30. mo. 11. *Rup. s. Mi. ch. 5.* — *Apostoli. Prædicatores.*

Leunculi in solio Salomonis duodecim. 3. reg. 10. c. designant apostolos: qui in iudicio sedebunt iudicantes cum Christo. Catuli etiam leęnæ. Iob. 38. d. erant apostoli, quando pro mentis teneritudine, & formidinis infirmitate passo domino clausis foribus residebãt, quasi cubantes in antris: sed postea aduersantem mundum ore prædicationis rapuerunt. Possunt etiam designare pr̨edicatores sequentes apostolos, vti catuli sunt post leones. Ipsi sunt quasi leo in iumentis syluarum, quando grauiter corripiunt vitia. Mich. 5. d.

Hie. s. Isa. 11. Aug. epist. 120. — *Principes ecclesiæ. Potestas humana.*

Leo habitans cum oue, designare potest principes & diuites ecclesiæ; qui in vno corpore sunt cum simplicibus & pauperibus. Isa. 11. b. Et sæpe leo significat potestatem humanam aut mundanam. ps. 21.

Aug. epist. 120. & s. ps. 56. 57. Ori. s. Iere. ho. 8. Arno. s. ps. 16. 21. 57. Hie. s. Isa. 34. 65. & s. Eze. 19. & s. ps. 21. & s. Eccl'te. 9. Cyril. 12. s. Ioan. 14. Gre. s. cant. 4. Hie. s. Isa. 30. — *Caiphas. Iudæi. Reges Iudæorum. Potentes. Philosophi. Violenti.*

Leo rugiens fuit Caiphas aduersus Christum: & Iudæi, & sacerdotes eorum. Et populus Iudæorum dicitur factus Christo, quasi leo in sylua, & vastator: quia pari voce clamauerunt contra Christum: Crucifige, crucifige. Et catuli leonum sunt minores populi Iudęorum. ps. 16. 21. 34. 56. 57. Iere. 2. c. 12. b. Fertur autem leo cum animal aliquod capere velit, mirabilem solere rugitum edere, eaq; quæ propinqua sunt animalia perterrita cadere: ita solo leonis clamore superantur, ac capiuntur. Sic fuerunt Iudæi in Christum. Hose. 11. d. Leo mortuus est Iudaicus populus mortuus per infidelitatem. Eccl'tæ. 9. b. Et leo rapiens fuerunt Iudæi, quando cum gladijs & fustibus Christum compr̨ehenderunt. Demum leones sunt reges Iudæorum, & potentes, & philosophi, ac etiam violenti. Isa. 65. d. canti. 4. c. Zach. 11. a. apoc. 9. c. Leęna quoq; dicta est Hierusalem. Eze. 19. a. Et leęna & leo est Hierusalem & eius populi. Isa. 30. b.

Ori. s. Luc. ho. 31. Arno. s. ps. 103. Amb. de virg. 3. Hie. s. Isa. 35. & s. Iere. 2. & s. Nahũ. 2. Gre. 5. mor. 16. Chrys. s. ps. 33. Rup. s. Iudi. 15. — *Diabolus*

Leo rugiens est diabolus, qui circuit quærens quem deuoret, & semper est paratus ad prædam. Comparatur autem leoni propter sæuitiam Iob. 4. b. ps. 7. 21. 56. 56. 90. 103. canti. 4. c. Isa. 35. d. Iere. 2. c. 4. b. 5. b. thren. 3. b. Eze. 22. f. 32. a. Dani. 6. b. Amos. 3. a. 5. f. Nahum. 2. d. 2. Timot. 4. d. 1. Petri. 5. b. apoc. 9. c. 13. a. Et leo quem suffocauit Dauid, est diabolus, quem vicit Christus. 1. reg. 17. d. Idem dicitur leęna. Dicitur autem leo, cum aperte sęuit. Idem est leo, quem occidit Samson. Iudi. 14. b.

Hie. s. Iere. 2. Aug. q. vete. testam. — *Heretici. Apostata.*

Leones etiam rugientes super ecclesiam sunt hæretici Iere. 2. c. Sophon. 3. a. Et leo mortuus est apostata à fide: quo melior est canis viuus, hoc est, gentilis, qui ad fidem conuertit. Eccl'tæ. 9. b.

Amb. de spũs. prol. Aug. 12. con. faust. 32. & s. ps. 80. — *Gentiles.*

Leo occisus à Samsone. Iudi. 14. b. designare potest gentiles à Christo occisos peccato; vt per fidem viuificarentur: vel principes gentilium contradicentes Christo: sed occisi sunt accepta fide: & habent in ore fauum confessionis & laudis Dei.

Tertu. adue. Iudæo. Hie. s. Isa. 38. — *Mors*

Leo aliquando dicitur mors, quæ rapit homines à vita. ps. 21. Quasi leo vero est vis morbi, quæ adigit ad mortem. Isa. 38. c.

Cle. Ale. adũ. ad gẽ. Chry. s. gene. ho. 12. Hie. s. Iere. 5. — *Iracundi Raptores. Rex Babylonis.*

Leones dicuntur homines animosi, & ad iram concitati. Item homines rapaces: qui more leonum viuunt ex rapto. Hose. 3. b. Et leo de sylua dicitur rex Babylonis, qui percussit Iudæos. Iere. 5. b.

Gre. 5. mor. 16. 17. Aug. 12. con. faust. 32. Hie. s. Dan. 7. Rup. s. Hose. 13. Ricar. de s. victo. de vitio mutabilita. 5. — *Mundus. Regnum Babylonium. Insolentia.*

Leęna interdum dicitur ciuitas huius mundi, hoc est, Babylon: quæ contra vitam innocentum immanitate crudelitatis effrænatur: quæ antiquo hosti, quasi sęuissimo leoni sociata, peruersæ persuasionis eius semina concipit, & reprobos ex se filios ad similitudinem illius, quasi crudeles catulos gignit. Iob. 4. b. Ipsum quoq; regnum Babylonium leęna dicit̃ siue propter sęuitiam & crudelitatem: siue propter libidinem. Aiunt enim ij, qui de bestiarum scripsere naturis, leęnas ferociores, maximè si catulos nutriant: & semper gestire ad coitum. Vel designant insolentiam, quę temerarię præsumit: nec vllum admittit consiliũ. Dani. 7. a. Hose. 13. b. apoc. 13. a. Leo etiam, quem occidit Samson, est mũdus. Iudi. 14. b.

Gre. 5. mor. 16. — *Reprobi*

Catuli leonum sunt quilibet reprobi, ad iniquam vitam malignorum spirituum errore generati

gen erati: qui & simul omnes vniuersam mundi ciuitatem Babyloniam faciunt: & in ijsdē singuli Babyloniæ filij, quasi non leęna, sed leęnæ catuli vocantur. Iob.4.b. Minores etiam principes sub dęmone catuli leonum sunt: & peculiariter Antichristus. Nahum.2.d. Iob.38. d. ps.16. Qui leo in spelunca sua dicitur. ps.9. Leo, propter potestatem: in spelunca, propter fraudulentiam. — Hie. s. Nahum. 2. & s. ps.16. Aug. s. ps.56. 100.9. — Antichristus.

Imperiū diaboli. Superbia. Superbi. — Leęna quoq; dicitur ipsa diaboli dominatio: & superbia tam dæmonum quam Iudęorum: & generatim omnes superbi. Iob.28.b. — Hie. s. Iob.28. Euch. for. spūal. 5.

Leo pro Iob, leęna pro eius vxore, catuli leonum pro filijs eorum sumuntur. Iob.4.b. — Gre. s. mor. 15.

Lepra, Leprosus.

Lepra scabiei genus est cutem deformi obducens crusta, ab atra bili originem habens, corpusq; vehementi pruritu infestans. Aliqui autem lepram pro Elephantiasi vsurpant: quod morbi genus superiori multò est perniciosius, vt quod non solum cutem infestet, verum etiam carnem ipsam vsq; ad ossa inficiat. Est autem lepra contagiosus morbus.

Peccatum. Peccator. — Lepra generaliter peccata significare solet: & variæ lepræ species, diuersa peccatorum genera. Et leprosus est peccator. Matth. 8. a. Et lepra perseuerans durationem in peccato designat. Leui.13.g.14.f. Et lepra volatilis est transitus à vitio in vitium. — Ori. in diuer. ho. 5

Hæresis. — Lepra peculiariter hæresim significare solet: quæ miscet falsa veris, vt in cute leprosi colorum apparet varietas. Leui.13.a. Luc.17.c. Et leprosi hæretici. — Gre. 5. mor. 11.

Voluptates carnis. — Secundum autem quòd lepra corruptionem humorum includit, carnis voluptates, & turpitudines exprimit. Leui.13.a. Hæc est lepra florena. — Ber. ser. 3. de resurr.

Hæresis de humanitate, aut diuinitate Christi. — Lepra in carne hæresim de humanitate Christi indicat. Lepra verò in capite est error de eius diuinitate. Leuitic.13.d.14.a. Mulier quoq; leprosa in capite est, quæ habet ducem hæreticum. — Ori. s. Leui. ho. 8. Isy. s. Leui 13.

Error de Maria. Opa non virilia. — Lepra in barba est error de beata virgine Maria, vel de apostolis. Leui.13. d.14. a. Lepra etiam in barba est, cum quis non agit virilia opera. — Ori. s. Leui. ho. 8.

Error ex simplicitate. — Lepra in caluitio vel recaluatione est error ex simplicitate. Leui.13.f. Vel est quando ea repullulant, quę abiecta erant, vt de se mortua. — Ori. s. Leui. ho. 8.

Peccatū in opere. Transgresio literę legis. — Lepra in cute designat peccatum in opere, vel in carne. Leui.13.b. Vel est transgresio literæ legis: quæ si sit in toto corpore, vt propter euangelium totam literam legis prætermittat, reputatur lepra mundisima. — Isy. s. Leui. 13.

Reditus ad vomitū — Lepra in cicatrice dicit reuersionem ad priora peccata: vel carnis macerationem cum infidelitate. Leui.13.c.d.14.f. — Ori. s. Leui. ho. 8. Hie. s. Mich. 7.

Varia vitia. — Lepra flaua vel pallida, imbecillitatem fidei designare potest. Lepra rufa homicidium: vel errorem contra euangelium. Lepra alba hypocrisim hæreticorum. Lepra liuida inuidiam. Lepra nigra fumum idololatriæ. Lepra rufa simul & pallida iracundum & pusillanimem indicat. Leui.13.

Auaritia. Simonia. — Lepra florens in toto corpore auaritiam designat: quę omnes commaculat. Leuiti.13.b. Sic fuit leprosus Giezi.4.reg.5.g. Lepra etiam in domo est auaritia in his, qui diuites volūt fieri in hoc seculo. Leui.14.e. — Amb. s. Luc. 4. Ber. ser. 3. de resurr.

Inuoluntariū vitiū. — Lepra tegens totum corpus designat peccatum commissum ab eo, qui non est capax rationis: vel inuoluntarium vitium. Ideo talis leprosus non reputatur immundus. Et si apparuerit caro mortua, hoc est, aliquid rationis, quod faciat voluntarium vitium, immundum facit: quia mentis ostendit corruptionem. Leui.13.b. Vel leprosus in parte est Iudęus in parte transgressor legis. Leprosus toto corpore est gentilis, qui totam transgreditur legem. Veruntamen mundum eum sacerdos iudicat: quia legis iugo subiectus non fuit. — Philo. quod Deus sit immutabi. Ori. s. Leui. ho. 8. Isy. s. Leui. 13. — Iudæus. Gentilis.

Vanitas mundi. Superbia. — Lepra in veste est omnis pomposa vanitas in hoc seculo: vel superbia & inanis gloria in bono opere. Leui.13.f. Lepra quidem in veste lanea est peruersitas morum in mente auara: vel peccatum in statu sublimiori. Lepra in veste linea, designat consensum in aliorum vitijs per adulationem: vel molliter viuentem. Lepra in stamine sunt vitia spiritualia in anima latentia. Lepra in subtegmine sunt vitia per corpus cōmissa. Lepra in pelle est malum exēplum in conuersatione. — Ber. ser. 3. resurrect. Isy. s. Leui. 13.

Peccatū in ecclesia. — Lepra in domo est peccatum in ecclesia, aut in congregatione hæreticorum. Vel peccatum aut error in domestica ecclesia. Leui.14.e. — Isy. s. Leui. 14.

Murmuratio. Iactantia. — Lepra in ore est duplex, aut cum quis murmurat in aduersis, aut cū se commendat, & iactat in prosperis. Lepra quoq; in corde est duplex: propria voluntas, & proprium consilium. — Ber. ser. 3. resurrect.

Quasi leprosum reputauerunt Iudæi Christum, hoc est, sic ab omnibus fugiendum & reijciendum, quomodo leprosus secundum legem ad arbitrium sacerdotis separatus extra castra solus habitare iubebatur. Isa.53.b. — Rup. 8. s. Ioan.

Leprosus

Amb.s.Luc.7. Leprosus Simon principem huius seculi designare potest, qui accusator est fratrum. Luc.7.f. *Princeps huius mundi.*

Glo. or di.s.4. reg.7 Leprosi, qui nuntiauerunt Samariæ fugam hostium, designant peccatores ex Iudæis: qui conuersi facti sunt prædicatores.4. reg. 7.a. Leprosus etiam curatus à Christo in descensu montis, est populus Iudaicus: ideo dixit illi, vt ostenderet se sacerdoti. Matth.8.a. Rup.7.s.Mat. *Peccatores facti prædicatores. Iudæi.*

Lepus.

Arist.2. de hist.aial. 1.&.5.histo.2.9. LEpus animal timidum & cursu velox, ac ingeniosum: dicitur prægnans superfętare, & à partu statim coitum repetere, simulq; nutrire & vterum ferre. Et fœmina aliquando dicitur in coitu supergredi marem. Vnde putant aliqui marem in fœminam mutari. Ruminat lepus, sed non diuidit vngulam. Ideo inter immunda computatur.

Isy.s.Leui.11. Lepus timidus irrationalem timorem significare potest, fortitudini contrarium. Leuit. 11.a. deut.14.a. *Timor irrationalis.*

Isy.s.Leui.11. Lepus velox promptitudinem ad malum: & Iudęos ad malum veloces, in bono verò timidos designare potest. Leui.11.a. *Veloces ad malum.*

Basi.s.ps.14.ho.2. Lepus simul pariens, superfętans, & nutriens symbolum est fœneratorum, qui addunt vsuras vsuris. *Fœneratores.*

Tert. de cibis Iuda. Lepus mas in fœminam mutatus, virum designat effęminatos mores imitantem. *Effœminatus.*

Cle Ale.2.pæda.10. Leporem dicunt quotannis multiplicare venerem, pro numero annorum quos vixit, habentem foramina: & ea ratione dum leporis esum lex prohibet, significat se dehortari puerorum amorem. Leui.11.a. deut.14.a. *Amator puerorum.*

Aug.s.ps.103. Euch.for. spual.5. Beda.s.pro.30. Psal.103. vbi dicitur, Petra refugium herinacijs, Augustinus addit, Et leporibus: & designant timentes Deum, quibus refugium est Christus. Hic est lepusculus plebs inualida, prouer.30.d. *Timentes Deum.*

Leuare, Alleuare, Subleuare.

LEuare, seu alleuare est leue facere, aut in altum tollere: & recreare, & liberare, & exonerare, & auferre. Subleuare autem est quasi sursum leuare, auxilium præstare, & defendere.

Subleuasse dicitur Deus vitam Ionæ, hoc est, Christi de corruptione: quia Christus non vidit corruptionem. Ionæ.2.d. *Christus sine corruptione.*

Hiero.s. Isa.11.&.s. Eze.20 Leuare dicitur Deus manum, cum aliquid potenter operatur: vel cum Christus leuauit manus suas in cruce. Exo.6.b. Leuauit etiam manum mittens filium suum in mundum. Isa. 11.c.13.a.49.f. Dicitur etiam leuare manum pro suis, in defensionem videlicet suorum, & percussionem aduersariorum. Eleuatio enim aut extensio manus habitum percutientis ostendit: vt percussit Aegyptios pro filijs Israel. Eze.20.a.36.b. Zach.2.c. Leuat etiam manũ in aliquos, cum castigat, aut castigando conuertit. p̃s.73. Leuans etiam Moses virgam potentiam Dei demonstrauit, & vim eius punitiuam. Exo.14.d. Sic dicitur Deus leuare virgã. Isa.10.f. Leuauit etiam Deus manum in cœlum, cum Christus ascendit in cœlum. deut.32.f. prius in cruce, deinde in cœlum iurando. apoc.10.b. Aug.s.ps.73. Rup.2.s. deut.7.&.8.s.apoc. *Potentia diuina. Christus in cruce. Defensio. Castigatio.*

Hie.s.Iere.4. Leuauit Deus signum in Sion, quando crucem extulit in ecclesia. Iere. 4.b.51.b. Et leuauit signum in nationibus, hoc est, prædicationem crucis in gentibus. Isa.5.f. Leuant etiam prædicatores signum super montem caliginosum, cum contra Satanæ superbiam, qui sępe sub nebula simulationis absconditur, virtutem crucis exaltant. Isa.3.a. Gre.33.mor.1. *Eleuatio crucis.*

Gre.s.1.reg.2. Amb.instit. virg.11. Alleuat dominus corruentes, cum liberat à peccatis. p̃s.144. Isa.63.c. Leuauit etiam Chrs agnos in sinu suo, cum crucifixus est. Isa.40.c. Et subleuat Deus, cum gẽtilitatem in medio infidelitatis iacentem ad fidem & potestatem ecclesiæ erexit. 1.reg.2.b. Subleuans illũ qui solus existens cecidit, est Christus, quem non habet, qui est in peccato. Eccl'tæ.4.c. *Liberans à peccatis. Conuertẽs gentes.*

Hie.s.Haba.3. Leuat altitudo manus, cũ angeli laudant Deũ. Haba.3.a. *Laudantes angeli Deum.*

Isy.s.Leui.8. Leuantes Aaron & filij eius armũ & panes azymos &c. coram domino. Leui. 8.f. designant mysteria nobis à Christo tradita, ab ipso cũ sua carne in cœlũ leuanda. *Eleuatio mysteriorum.*

Gre.ho.1. Hila.s.ps.142. Ori.s. Iosu. ho.6.& s.Mat.ho.3. Hiero.s. Iere.3.&.s. Zach 1. Aug.s.ps.120.85. Gre.s 1.reg.6. Ricar.de.s.victo. de securi. cõscien.45. Leuare capita est mentes nostras ad gaudia patriæ cœlestis erigere. Luc.21.f. Leuat etiã animam ad Deũ, qui in excelsis conuersatur, & amando ad ipsum ascendit. p̃s.24.142. Leuare etiam oculos mentis eleuationem ad cœlestia dicit: & leuare oculos in mõtes. gen.13.d. Iosu.5.d. p̃s.120.122. Isa.40.f. Dani.4.g. Zach.1.d.2.a. Et leuare oculos in directum, est attollere mentem ad veritatem contemplandam. Iere.3.a. Et leuantes oculos discipuli sunt ad sublimem intelligentiam ascendentes. Matth.17.b. Leuantes etiam oculos Bethsamitę, sunt perfecti discernentes spiritus. 1.reg.6.c. Leuare itidem oculos ad cœlum, est cœlestia & ęterna cogitare, & cura & solicitudine secularium semota, sola spiritualia præ oculis habere. Dani.4.g. *Erigere mentem. Contemplatio. Discretio spiritualium.*

Ber.ser.in fest. Petri & Pauli. Leuauit se supra se, qui per fidem ascendit supra naturam. thren.3.d. Id facit adolescens, *Ascendere per fidem supra naturam.*

qui

qui cum ętatis lubricę sentiret ardores, senem induit, relinquens quod erat: assumens quod non erat: quia non respicit ad se, sed ad illum, qui est supra se.

Contemplari cōuersionem gentium. Leuare oculos in circuitu est contemplari conuersionem gentium. Isa. 49. d. Hiero. s. Isa. 49.

Amor Chrīi Paulū. Leuans oculos Ioseph in Beniamin, est Christus ostendens peculiarem amorem in Paulum, qui factus est vas electionis. gen. 43. f. Ambr. de Ioseph. 10

Leuans Ezechiel oculos ad viam aquilonis. Ezech. 8. a. designat considerationem malorum, quæ fiunt in ecclesia. Glos. ord. s. Ezec. 8

Superbia. Leuare altitudinem oculorum dicit extollentiam per superbiam. Isa. 37. d. Leuare cultrū super altare, est arrogare sibi virtutes & fidem. exod. 20. d. Glo. inter. s. Isa. 37. Ruper. s. Exod. 33.

Falsum putare verū. Leuat oculos cordis ad idola domus Israel, qui falsitatem atque mendacium putauerit veritatem. Ezec. 18. b. Hier. s. Ezech. 18.

Innocentia. Leuare faciem absque macula dicitur, qui non est sibi culpæ conscius. Tunc vere sine macula faciem leuamus, cum nec nos prohibita mala committimus: nec ea, quæ in nos cōmissa sunt, ex proprio zelo retinemus. Graui nanque mens nostra ortionis tēpore cōfusione deprimitur, si hanc aut sua adhuc operatio inquinat, aut alienæ maliciæ seruatus dolor accusat. Iob. 11. c. Leuat etiam faciē suam ad deum, qui cor ad sublimia inuestiganda attollit. Iob. 22. d. Gre. 10. mor 18. & 16. mora. 10.

Inuestigare sublimia.

Iurare. Eleuatio ad diuinas operationes. Leuare manus ad dominum erat modus iuramenti. Leuans Abraham manum ad dominum, designat eleuationem ad diuinas operationes: vel sublimitatem operū cum oratione. gen. 14. d. Sic leuauit Moses manus. exo. 17. c. Leuante autē Mose manus, vincit Amalec: demittente autem eas, vincit Amalec: vt designetur oratione simul cum operibus bonis victum diabolum. Et qui intelligit legem spiritualiter, leuat manus Mosis, & vincit: qui vero carnaliter, demittit eas, & vincitur. Leuare etiam manus in nomine domini est magnis operibus ipsum benedicere: & leuare manus ad mandata dei, est ea opere complere. ps. 118. Leuāt etiam puras manus, qui sublimitatem habent operum. 1. Timoth. 2. b. Leuat rursum manum, qui orationibus & eleemosynis vacat. Isa. 13. a. Leuat ad dominum manus suas pro animabus paruulorum, qui opera misericordiæ pro humilibus & paruulis Christi membris fame & siti vsquequaque laborantibus in terminis mundi exercet, & curam adhibet ex syncera dilectione. Thre. 2. f. Leuat cor cum manibus ad deum, qui orationē suam operibus roborat. Thre. 3. e. Deus etiam queritur. Mich. 2. a. quòd non leuauerint ad eum manus orando. Philo. 2. allego. Amb. 2. de Abra. 8. & 6. de sacramētis. 4. Ori. s. Exo. ho. 11. Hila. s. ps. 62. Hiero. s. Isa. 13. & s. ps. 62. Augu. s. ps. 62. Gre. 18. mora. 3.

Orare. Intelligere legem spiritualiter. Exercere opera misericordiæ.

Offerre passionem Christi. Leuās secerdos simul agnū & sextariū olei corā dn̄o ad emundationē leprosi. leui. 14. d. est offerēs passionē Christi, & eius inuocans misericordiā ad remissionem peccatoris.

Pœnitentia. Leuare vocem designat lamenta pœnitentiæ. gen. 21. b. Isa. 15. b & leuat deus planctum super aliquos, cum prouocat ad pœnitentiam. Amos. 5. a. Hiero. s. Isa. 15. & s. Amos. 5.

Laudare Deum. Leuare etiam vocem contingit præ lætitia, & est laudare deum, illique gratias agere. Isa. 24. c. 42. b. 52. c. Hier. s. Isa. 42.

Adiuuare infirmos. Subleuare asinum, est minus potentes adiuuare. exo. 23. a. deu. 22. a.

Opprimere pupillū. Leuat manum contra pupillum, qui vtilitatis suæ negotia per potentiam contra pupillum opprimendum exequitur. Iob. 31. c. Lyra. s. Exod. 23. Gre. 21. mora. 14.

Diabolus ad perdendas gentes. Auertens aliquos à fide. Faciens diuisionem in ecclesia. Fauens peccatis. Leuans se prædo gentium est diabolus, aut hæresi archa ad perdendos fideles se accingens. Iere. 4. b. Leuat Assur baculum super habitatorem Sion, cum diabolus aut hæreticus minatur fidelibus. Isa. 10. f. & leuans fuscinula carnes, est auertens aliquos à fide. 1. reg. 2. c. Et leuat cultrum super altare, qui facit diuisionem in ecclesia. exod. 20. d. Et leuat clypeum Nabuchodonosor contra Tyrum, hoc est, diabolus ad perdendos hęreticos. ezech. 16. b. Et subleuant animas ad iniquitates, qui fauent peccatis. Hose. 4. c. Hier. s. Iere. 4. & s. Hose. 4. Gre. s. 1. Reg. 1.

Laudantes hæretici errores suos. Leuant hæretici oculos ad immundicias suas, cum abominationes errorum, quos confinxerunt, admirantur & magnificant. ezec. 33. f. Glo. inter. s. Ezec. 33

Conuincentes hæreticos. Leuant in contis vaccas, qui conuincunt & confundunt hæreticos. Amos. 4. a. Et qui pœnam infligunt pro peccatis. Lyra. s. Amos. 4.

Extollentes iniquitatem. Leuarunt mulieres amphoram inter cœlum & terram, cum suam iniquitatem peruersi superbe extulerunt. Zacha. 5. d. vel designantur superbia & inanis gloria: quæ mentem per auaritiam honoris captam ita eleuant, vt proximos despicientes, quasi ima deserant, & alta glorиantes petant: nec tamen summa pertingere sese extollendo præualent. Vel designant dispersionem Iudæorum: qui nec in terra sua habitant, nec in cœlo admittuntur. Hiero. s. Zach. 5. Gre. 14. mora. 18. Ruper. s. Zach. 5.

Dispersio Iudæorū.

Persequētes ecclesiā. Leuant Hierusalem vt lapidem, qui persequuntur ecclesiam. Zach. 12. a. Hiero. s. Zach. 12.

Erigi in superbiam. Leuat caput impius, cum in superbiam erigitur. Iustus autem labore sui certaminis afflictus caput leuare non sinitur: sed pressus à perpetua afflictione liberatur. Iob. 10. c. Gre. 9. mora. 41.

Leuare baculum, aut signum, & similia est bellum mouere. Isa. 10. f. baculum suum leuabit super te.

Leui, Leuites.

LEui.i.copulatus,vel assumptus,filius Iacob & Liæ,à quo descenderunt sacerdotes veteris legis,& ab eo dicti sunt Leuitę minores sacerdotibus,& ipsorum sacerdotum ministri. Qui cum sacerdotibus non acceperunt hæreditatem in terra, vt reliquę tribus: sed in singulis tribubus decretę fuerunt illis ciuitates. Fuerunt autem dati pro primogenitis filiorum Israel.

Amb.2.de Cain.3. Leuites,hoc est, copulatus vel assumptus dici potest Chrs, secundum ꝙ verbum assumpsit humanam naturam,& in ea nos redemit. Christus.

Gre.s.Ezech.ho.21. Beda.s.gen 30. Hier.s. Mala.2. & s. Isa 66. Amb.1.offici.50. Gre.5.mora.23. Rup.2.deut.13. Leui,hoc est,assumptus,est populus fidelis: Vnde eliguntur sacerdotes,qui ministrēt domino,& per suam doctrinam copulent omnes sanctos Christo.gen.29.g.Ezec.40.g. Designat etiam sacerdotes nouę legis, in quibus est lex veritatis.Malach.2.b.3.a.& Leuitę sunt ministri ecclesiæ:qui assumpti sunt ex gentibus in obsequium Dei.Exo.4.d.38.c.ps.134.Isa.66.g.Secundum Ambrosium Leuites interpretatur,ipse meus,quia ministri ecclesiæ sunt dedicati Deo,& eius dicuntur peculiariter esse.deut.33.a. Populus fidelis. Sacerdotes nouę legis. Ministri ecclesiæ.

Amb.s.ps.118.ser.8. Gre.s.1.reg.6.&.2.dialo.2. Ori.s.nu.ho.3. Leuitę,hoc est,assumpti sunt,qui sic sunt diuina gratia cōfirmati: vt à sancto spiritu iam separari non valeant, perfecti videlicet: qui non parcunt patri & matri propter Deum. Et Leuitę quinquagenarij,qui fiunt custodes vasorum, sunt prælati:Leuitæ vero iuniores ministrantes,sunt subditi.Exo.32.f.num.3.b.4.a.Iosu.13.b.1.reg.6.c. Perfecti. Prælati. Subditi.

Ori.s.num.ho.21 & s.Iosue.ho.17. Leuitæ non recipientes hæreditatem in terra sunt contemplatiui pendentes à Deo, & à terrenis segregati:quorum conuersatio in cœlis est.num.35.a.deute.18.a.Iosue.14 b. Contemplatiui.

Ori.s.Leui ho 15. Isych.s.Leui.25. Philo. de sacrifici. Abel & Cain. Geor. venet.cant.2. tono.7.cap.6. Leuitę, quorum domus redimi possunt.Leu.25.e.sunt apostoli, & eorum discipuli:quorum domus sunt,qui conuertuntur ex Iudæis: & ita redimuntur. Vel designant mentem perfectam intellectu & opere in fide: quæ si peccet, redimi potest: & reformari per pœnitentiam in hac vita. Et Leuitæ dati Deo pro primogenitis filiorum Israel, sunt opera mentis:quę peculiariter sunt danda Deo potius q̃; aliarum potentiarum. Et Leui vt dicitur applicatus, vel appositus, & erat filius Liæ, designat applicationem manus ad opera vitæ actiuæ. Apostoli. Mens perfecta. Opera mentis.

Ricar.de.s. victo de 12.p̃riar.10. Leui,vt erat tertius filius Liæ,designat spem,quę sequitur post timorem & dolorem pœnitentiæ:inde.n.erigitur homo in spem venię. Spes.

Ori.s.hen.ho.7. Amb de bñe p̃riar. Beda.s.gen.49. Leui etiam typus est sacerdotum veteris legis, qui cum Simeon, hoc est, cum pharisæis occiderunt virum, nempe Christum: & dicuntur vasa iniquitatis bellantia. genel. 49. a. Zachar.12.d. Sacerdotes legis veteris.

Lyra.s.gen.49. Leui etiam cum Simeon gulam & libidinem designant:quæ pugnant aduersus mentem, eamq; occidunt.gen.49.a. Gula & libido.

Leuiathan.

Hie.s.Isa.27. LEuiathan.i. copulatio, vel sotietas sua, aut sibimet traditus: dicitur: draco magnus in mari,qui & תַּנִּין thannin:quem volunt Hebræi eundem esse, quem nos cetum dicimus. Interpretatur etiam iuxta Gregorium additamentum eorum.

Gre.4.mor.11.&.33. mora.12.&.ho.25. Hie.s.Isa.27. Leuiathan typus est diaboli,qui dicitur additamentum hominum: quia quos in paradiso immortales reperit: diuinitatem promittendo, quasi eis aliquid vltra quàm erant se addere spopondit: & tamen immortalitatem subtraxit: vt dicatur additamentum per antiphrasim & ironiam.Isa.3.b.40.c.Isa.27.a. Diabolus.

Leuis, Alleuiare.

LEue dicit̃ id,quod est sine pondere,aut quod parum habet ponderis: quodq; facile sursum attollitur:vt ignis est leuis,qui supremum habet locum inter elementa.

Amb.s.ps.118.ser.5. & exhor.ad virgi. Hie.s.Isa.19. Leuis nubes,super quam ascendisse dicitur dominus, carnem Christi significare potest, vel beatam virginem Mariam: quę nullo fuit grauata peccati onere, nec etiam sensit coniugij onera,manens in perpetua virginitate.Isa.19.a. Caro Christi. Virgo Maria.

Hilr.s.Matt.cāt.11. Leue onus Christi sunt præcepta moralia, non in timore, sed in amore firmata. Matthæ.11.d. Præcepta moralia.

Hie.s Isa.9. Alleuiata terra Zabulon & Nephtalim dicitur, per conuersionem apostolorum: qui ex illis partibus erant: & per remissionem peccatorum: quia ibi Christus prędicare cæpit. Isaiæ.9.a. Pronus in vitia.

Hie s.Ie e 2. Gre.16.mora.20. Leuis cursor in malum dicitur,qui prono animo in vitia & in libidinē fertur.Iere.2.e. Et leuis plusꝗ; superficies aquę est mens, quam quęlibet tentationis aura attingendo,sine tarditate aliqua retractationis trahit.Iob.24.c.Habac.1.b.

Leuiter loquitur,qui rationę non ponderat verba, quæ loquitur. Iob.29.d. dicebat Iob se leuiter loquutum.

Lia.

Lia.i.laboriosa vel fatigata.filia maior Laban,tradita Iacob fraudulenter loco Rachelis: quam etiã postea duxit. Erat Lia lippis oculis : peperitq; Iacob sex filios, & filiã Dinã.

Disciplina virtutis. Affectio. Vita actiua. — Ricar. de.12. pl'iar-cha.14. Philo.de migra. Abrahæ. Ambr.epis.4. Aug.22.cõtra Faus. 52.53. Gre.s.1. Reg.14. & 6.mor.28.&.s. Eze. ho.14. Geor vene. canti. 3. tom.7.cap.5. Beda.s.gen.29.

Lia prius tradita Iacob typus est disciplinæ virtutis, & affectionis, ac vitæ actiuę: quæ debet contẽplatiuã pcedere. Supposita est enim Lia pro Rachel,q̃ adamatur,& nõ propter eam seruitur,sed propter Rachelem: nam quis amauerit in operibus rusticis laborem actionum atq; passionum, quis eam vitam propter seipsam expetiuerit? Sed tamen sibi nocte suppositam in vsum generandi amplexus,& fœcunditatem expertus est. In nocte enim huius vitæ prius laborandum est in vita actiua. Peperit ergo multos filios,quia versatur in excitatione operum misericordiæ. *Opera pœnitentiæ.* Vt autem interpretatur laboriosa, significat ipsa opera pœnitenriæ & laborum. Et vt dicitur lassitudo,est exercens fortia virtutis opera, & leuia nolens videre.gen.29.d.30.31.49.d. Ruth.4.c. *Vita præsens.* Designat etiam vitam pręsentem laboriosam, erat autem lippis oculis: quia mens occupata in operibus exterioribus,turbatur erga plurima: vt non possit perfecte vacare, & oculo interiori diuinis intendere, & videre quàm suauis est dominus.

Synagoga. — Ambr.2.de Iacob.5. Hie aduer.Ioui.& s. Sopho.3. Beda.s.Gen.30. Ruper.7.s.Gen. 27. 28. Philo. de cõgressu &c.

Lia vt erat lippis oculis synagogam significat:quę vix poterat mysteria legis perspicere: & ipsa fuit supposita Christo ante ecclesiam, adeo vt dixerit ipse: non sum missus nisi ad oues,quæ perierunt domus Israel,secundum quòd laboriosa designare potest ecclesiam ex gentibus, *Ecclesia ex gentib⁹.* supposita est pro Rachel:quia populus quem non cognoui,seruiuit mihi. Potest etiam Lia laboriosa *Motus.* motum & exercitationem significare:qui in corpore sanitatem,in anima honestatem,& iustitiam operatur.

Libanus.

Libanns,id est,albus vel candidus, aut thus, vel cordis filiatio, mons altissimus Phœnicis in Syria,& terminus aquilonaris terræ promissionis. Habet nomen à niuium albore, vel à thure, quod ibi plurimum est:estq; insignis abundantia cedrorum,quas inde mittebat rex Hiram ad Salomonem ad templi contructionem. Datur & Antilibanus cõiunctus libano,secundum aliquos versus mare,secundum aliquos versus damascum. Libanus vt producit arbores proceras,& odoriferas,& interpretatur dealbatio,designat Christum: cuius species dicitur,vt libani.Canti.5.d. *Christus.* — Gre. s. Canti.5.

Ecclesia. Libanus etiam dicitur ecclesia dealbata,in qua est odor bonorum operum, & oliuę fructiferę,& sublimes virtutes tanquam cedri.ps.51.71.Hose.14.c.Habac.2.d.Zach.10.d. — Ori.s.Ezec.ho.11. Hier.s.Ose.14. &.s. Zach.10.

Corpus Mariæ. Libanus itidem corpus virginis Mariæ,quæ venit de libano,quando migrauit à corpore mortali,vt coronaretur. Canti.4.b. — Ruper.s.Canti.3.

Gratia Dei. Libanus,vnde sumuntur cedri ad compingendam nauem Tyri,designat gratiam dei:vnde omnia proueniunt bona.Ezec.27.a.Canti.3.c. — Hier.s.Ezech.27.

Virgines. Libanus seu thus virginum greges significare potest suaui odore, & nitido candore pollentes.Canti.5.d.vide thus. — Hiero. aduer. Iouinia.1.

Baptismus. Libanus vt interpretatur dealbatio, baptismum significat, in quo ecclesia exterius aqua abluitur:& à peccatorum nigredine per spiritum sanctum, quem recipit & per fidem Christi dealbatus.Canti.4.b.d.7.b. — Gre.s. Canti.4.

Orationes. Libanus secundum quòd significat thus,significare potest orationes, Haba.2.d. — Hier s Habac. 2.

Gentiles. Libanus quandoq; significat gentilem populum.Isa 29.f.60.c. — Hier.s.Isa.29.

Iudæi. Gentiles. Templum Hierusalem. Hypocrisis. Libanus quoque populum Iudæorum significare potest: Antilibanus vero gentilem populum in ecclesia pro synagoga succedentem. Templum etiam Hierusalem libanus dicitur:& libanus non sufficiet ad succendenda holocausta: quod quantum ad literã est, ligna libani non sufficere ad succendenda holocausta.Isa.33.b.35.a.37.e.40.d.Iere.22.e.Ezec.17.a. Zach.11.a.Canti.4.d.5.d. Iniquitas libani est hypocrisis sacerdotum & pharisæorum in tẽplo.Habac.2.d. — Ori.s.Iosu.ho.2. Hier.s.Isa.33.&.s.Iere.22.& s.Ezec.17. Rup s.Canti.4.5 & s.Haba.2.

Idololatria. Libanus etiam significat idololatriam:quia ex cedris,quæ plurimę sunt in libano,formabantur idola:& quia thus idolis offerebatur.Canti.4.b. — Bas.s.ps.28. ho.1.2. Ter.adue. Marcio.4

Superbia. Mundus. Libanus vt est mons excelsus,& proceris cedris abundans,superbiam terrenumq; tumorẽ significare potest:vel hunc mundum,in quo sublimis est Assur,hoc est Lucifer,vel Antichristus:& omnia sublimia huius mundi.ps.28.36.71.Isa.10.g.Iere.22.e.Ezec.31.a. In libano hoc est, in candore huius mundi sunt cedri,quas plãtauit deus:sunt & Cedri, quas ipse nõ plantauit:quæ eradicabuntur.ps.103. — Bas.s.ps.28 ho.1. Hier.s.Iere.22. Aug.s.ps.71.103.

Libare, Libamen, Libum, uide Sacrificare.

Libens, Libenter.

Libens dicitur voluntarius & gaudẽs,hoc est,qui prono animo aliquid facit,aut admittit. Et libenter facit aliquid,qui non grauatè,sed æquo animo facit.

Gre.12.mora 27. Libenter accipit munera, qui ardet igne auaritiæ, vel qui plus sibi retribui appetit, vltra meritum laudari desiderans, & munus ab ore quærens. Iob.15.d. Auarus.

Liber, Volumen, Codex.

Liber proprie corticis genus est, vnde chartæ fiebant ad scribendum: vnde factum est vt codices, qui inde sumpserunt initium, nunc libri dicantur, qui ex multis chartis cõpaginantur. Dicuntur etiam volumina, à voluendo.

Philo.1.allego. Hila.s.ps.8.68. Hiero.s.Iere.32. Liber aliquando dicitur verbum Dei, in quo insculptæ sunt rerũ omniũ substantiæ seu ideę: & hic est liber generationis cœli & terrę: quia secundum quod in illo sunt exemplari producuntur. gen.2.a. Liber quoq; Dei in quo omnia scribũtur dici potest memoria Dei. ps. 138. Dicitur autem liber viuentium, hoc est, existentium in gratia: & liber iustorum, hoc est, beatorũ. ps.68. & liber quem scripsit Deus, est liber prædestinationis. Exo. 32.g. Et liber in quo scribuntur agri est liber vitæ. Iere.32.g. Apo.13.c.20.d. Verbum dei. Prędestinatio.

Ber.ser.1.resur. Liber scriptus intus & foris, dici potest Christus: in quo est diuinitas & humanitas, estq; signatus sigillis septem. Apoc.5.a. Christus.

Hier.s.Isa.44. Ruper.2.de vic.ver.dei.18. Liber iustorum dicitur liber geneseos, in quo multi describuntur iusti. Ios.10.b.2.reg.1.c. Vel dicitur tota sacra scriptura: sicut & liber bellorum domini. num.21.c. Genesis.

Arnob.s.ps.39. Hiero.s.Isa.8.29. & s.Ezec.2. & epist Samuel quondam. Ori.s.Ezec.ho.14. Hila.prolo.s ps. Gre.4.dialo 44. & 27.mor.11. & s.Eze.ho.9. Aug.s.apoc.ho.4. Ruper.1.s.Isa.34. Gre 15.mor.6. & 22. mor.19. Aug.s.apoc ho.7. Liber, in quo Deus iubet scribi ob monimentum, vetus testamentum significare potest. Exo.17.d. Et liber, in cuius capite scriptũ est de Christo, dici potest psalterium: vel tota sacra scriptura: quę liber vnus dicitur, quia vno spiritu sancto dictante scripta est. ps.39. Et liber signatus aut inuolutus est sacra scriptura, in qua mysteria figuris inuoluta continentur. Isa.29.d. Ezech.2.d. Et liber scriptus intus & foris est sacra scriptura continens pręterita & futura, & literam & mysteria. Apo.5.a.6.d.10.a. Et liber grandis dicitur prophetia Isaiæ grandia continẽs, vel tota sacra scriptura. Isa.8.a.30.b.34.d. Iob.19.d.31.d. Dicit sacra scriptura volumen fœderis, quod pepigit Deus cum genere humano. Exo.24.b. Continet lamentationes, & carmen & væ: quia pręcipit lachrymas, & prædicat gaudium, & pressuras & angustias indicat. Ezechie.2.d. Ipsa est volumẽ volans: quæ dum de cœlestibus loquitur, ad superiora mentis nostræ eleuat intentionem. Zachar.5.a. Potest etiam liber peculiariter nouũ testamentum significare: quem librum Iob scribi optabat. Iob.19.d.31.d. Hunc librum designabat ille, quem iussus est deuorare Ioannes. Apo.10.d. Vetus testamẽtum. Psalterium. Tota sacra scriptura. Nouum testamẽtũ.

Epiph.1.cõtra.hæreses.tom.2. Liber grandis, in quo scribitur stilo hominis, beatam virginem Mariam significat, in qua filius Dei factus est homo. Isa.8.a. Virgo Maria.

Ori.s.Rom.14. Hiero.s.Dan.7. Gre.14.mor.9. Libri aliquando dicuntur conscientiæ: & libri aperti in iudicio erunt corda reuelata. Dani.7.b.c. Apoc.20.d. peculiater autem sunt libri vita & corda iustorum, vbi scripta sunt omnia mandata: & tunc erunt aperti, cum videntes mali, mox quicquid non fuerint intelligent. Conscientia.

Hier.s.Isa.34. Libri etiam aperti aut complicati dici possunt cœli, qui complicandi dicuntur sicut liber. Isa.34. a. cum deinceps post iudicium non amplius scribẽtur in eis peccata hominum. Cœli.

Gre.s.1 Reg.10. Liber legis regni memoriam significare potest. 1.reg.10.d. Memoria.

Ori.s.Iere.ho.15. Hiero.s.Iere.3. Ruper.s.Deut.28. Libellus repudij datus synagogæ designat deum derelinquentem synagogam, ita tamẽ vt ipsa prius à deo recesserit. Eadem ratione datur libellus repudij hæreticis. Isa.50.c. Dandus etiam libellus repudij terrenæ actioni. deut. 24. a. Deserens Deus. Deserenda terrena actio.

Hier.s.Zach.5. Volumen volans est, in quo omnia peccata descripta sunt: vt vnusquisque recipiat secundum opera sua. Zach.5.a. dicitur etiam liber monumenti. Mala.3.d.

Libri quos misit Merodach ad Ezechiam. Isa.39.a.

Liber, Libertas, Liberare, Eripere, Eruere, Libertus.

Liber dicitur qui seruitutem non seruit, hoc est, qui aut ingenuus natus est, aut ab hero suo libertatem est assequutus: cuius contrarium est seruus. Liberare autem est ex seruo liberum facere: & generaliter à molestia, damno vel periculo eripere, ac liberum facere. Liberare etiam, absoluere. ps.33. De his omibus liberauit eos dominus. Custodire. ps.119. Domine libera animam meam à labijs iniquis. Defendere. Exo.2.c. liberauit nos de manu pastorũ. Eripere. gen.19.f. Liberauit Lot, de subuersione. Saluare Iudi.3.d. Liberauit eos Othoniel. Eripere quoq; est liberare. Exo.2.d. Eripuit me de manu Pharaonis. Defendere. 1.reg. 17.f. Dominus qui eripuit me de manu. Auferre. gene.37.e. volens eripere eum de manibus: Succurrere. Iob.36.b. Eripiet de angustia sua pauperem. Eruere etiam est auferre. exod. 6.b. Eruã de seruitute. Defendere. Iob.5.c. In fame eruet te de morte. Effodere. Matth.5.d.18.a. Erue eum, & proijce abs te. Liberare. exo.18. Eruit me de gladio Pharaonis. Libertus dicitur, qui ex seruo factus est liber.

Hie. & Aug.s.ps.87. Liber inter mortuos dr̃ solus Christus. ps.87. quia mortẽ volũtarie susceptã, ppria virtute resur Christus.

resurgendo superauit: vinctorumq; catenas laxauit. Ipse est onager dimissus liber: quia factus homo non fuit subiectus legi peccati. Iob.39.a.

Gre.30.mor.30.

Christiani.

Liberti Christi reuera sumus omnes Christiani: nemo liber, omnes à seruitute liberati sumus. 1. Cor.7.d.

Amb.1.de Iacob.3. Fulgen. epist.3.

Bonus. Sapiens. Beatus.

Liber proprie est solus bonus, & amicus dei. Et liberi à tributo sunt filij: quia filij dei nõ sunt serui peccati. Matt.17.d. Liber quoq; est sapiẽs & iustus, cui posita nõ est lex: & facit ea quæ vult: quia odit malum, & elegit bonum. Ioan.8.d. Et liber à domino suo est beatus, qui securus est à peccatis, cum in hac vita potius sit fugitiuus quã liber. Iob. 3. c.

Phil. q. solus prob. liber. Ori.s.Matt.ho.4. Amb.epist.7. Aug.s.Ioan. trac.41.

Contemplatiuus.

Liber dicitur peculiariter contemplatiuus, qui soli deo vacat. Exod.21.a. Et liber onager dicitur is, qui remotus à turbis secularibus conuersatur. Qui apte liber dicitur: quia magna est seruitus secularium negotiorum, quibus mens vehementer atteritur: quanuis in eis sponte desudet. Iob.39.a.

Gre.4.mor.42. Cyri.6.s.Ioan.2. Gre.s. Ezec.ho.3.& 30.mora.23.

Populus Iudaicus.

Est etiam populus Iudaicus relictus sine vinculis præceptorum legis.

Hie.s.Iob.39.

Charitas.

Libera quæ non seruit, sed potius habet sibi seruientes significare potest Charitatem seu dilectionem Dei, quæ filios gignit liberos, & habentem liberũ facit. gen.21.a.

Ori.s.gen.ho.7.

Nouum testamentũ Ecclesia.

Libera etiam significat nouum testamentum, vel ecclesiam, quæ filios in libertatem generat: ecclesiam inq̃; tam militantem, q̃; triumphantem. gene.21.b. Gala.6.d. Et libertas sacerdotum Aegypti est libertas ecclesiæ. gen.47.f.

Amb.1.de. Abrah.4.

Euadentes errores.

Liberi sunt, qui euaserunt ab erroribus hereticorum. Isa.58.b. Et liberi dimittuntur, qui tolluntur ab imperio male docentis. Exo.21.c.

Glo.ordi.s.Isa.58.

Sapientia.

Libera efficitur mulier capta in bello, cum fit vxor capiẽtis, & designat sapientiam, quæ semper est libera. deut.2.c.

Amb.epis.7.

Liberat Deus à tenebris seculi.

Liberans Deus Israel de Aegypto, liberationem fidelium à tenebris huius seculi designauit, vel nunc, vel in fine mundi. Exo.2.d.3.b.12.d.14.g.18.b. Liberat etiam de manu Philistijm, hoc est, de potestate dęmonum: quia non nostris meritis, sed eius gratia liberamur. 1.reg.7.d. Et liberat Hierusalem, animam videlicet, vel ecclesiam. Isa.31.c.35.d. Liberat inq̃; à captiuitate peccati. p̃s.7.17.40.114. Et liberat pauperem à potente, hoc est, humilem à diabolo. p̃s.71. Et à potestate tenebrarum. Colo.1.b. Et de laqueo venantium, hoc est, à tentationibus dæmonum: vt solet passer fugere audito strepitu. p̃s.123. Et ab his qui appropinquant, vt noceant: et ab his qui oderũt nos. p̃s.54.68.90. Et de manu potentioris, hoc est, diaboli. Ier.31.b. Et liberat Christus Aegyptios, hoc est, gentes à diabolo. Isa.19.d.50.a. Et eruit Deus de seruitute & de gladio Pharaonis. Exo.6.a. Et liberat de Babylone. i. de cõfusione peccati. Michę.4.d.5.b.6.a. Iob.29.b. Liberé auolãs passer. Leui.14.a. dicit solutionem ab omni pena.

Lactan.lib.7.cap.15. Gre.s.1.reg.7. Basi.s.p̃s.7.114. Arno.s.p̃s.71.90. Aug.s.p̃s.125. Hie.s.Isa.19. &.s.Iere.31.&.s. Michæ.4. Hila.s.p̃s.56.

Liberat à tribulationibus.

Liberat Deus de tribulationibus tam filium suum, quam fideles eius. p̃s.33.56.143. Iob.5.d.17.a.36.b. Zach.3.a. Et liberat ossa eorum, vel in resurrectione suscitando iustos: vel virtutes, ne pereant in iustis. Isa.58.c.

Gre.13 mora.16. Hie.s.Isa.58.

Non liberauit filiũ in exemplum.

Liberauis Deus patres sperantes in ipsum, & non liberauit filium suum à passione: vt posteris exemplum daret subeundi mortem pro Christo. p̃s.21. Eruit autem Deus prophetam, non vt non patiatur tribulationes: sed vt patiendo superet omnia, nec angustiæ cedat. Ieremiæ.1.b.

Aug.epis.120. Hie.s.Iere.1.

Extinctio fomitis.

Liberat Deus de sanguinibus eum, in quo peccati fomitem extinguit. psalm.50. & carnalia delet peccata.

Glo.ordi.s.p̃s.50.

Liberos faciat veritas.

Liberat veritas, hoc est, liberos facit: liberat aũt à morte, à corruptione, à mutabilitate. (Ioã.8.d.

Aug.epist.s.59.&.4. de trini.19.

Liberãs Deus i hac vita.

Liberat Deus in sex tribulationibus. Iob.5.c. quando in toto vitæ præsentis tempore: per paternæ pietatis eruditionem nos atterit: vt in aduentu iudicij salui simus.

Gre.6.mora.18.

Liberatio Christi varia.

Eripuit Deus animam Christi ab impio, hoc est, à iugo mortis: & de luto, hoc est, ab inferis: & à framea & gladio maligno, hoc est, à linguis Iudęorũ: & ab homine malo, hoc est, à Iuda. p̃s. 16.21.68.139.143. Erutus quoq; torris de igne, est Christus existens sine peccato. Zachar.3.a.

Arno.s.p̃s.16. Hila.s.p̃s.68. Aug.epist.120.

Conuersio peccatoris.

Liberatio Lot facta per Abraham. gen.14.c. designat conuersionem peccatoris factam p prelatũ, sic eripit angelus timentes dominũ. p̃s.33.114.

Lyra.s.gen.14. Basi.s.p̃s.33.114.

Seruans Deus à venturo malo.

Eripit Deus à timore inimici, cum liberat antequàm veniat malũ. p̃s.63.142.

Hila.s.p̃s.63.

Resurrectio Christi

Eripi Christum propter inimicos, est ex eo, quia inimici erant à Christo per resurrectionem triumphandi: Et illa liberatio est manifesta, corporis videlicet, quæ fit propter inimicos, vel confundendos vel conuertendos. p̃s.68.

Hila.& Au.s. p̃s.6.8

Tollens deus sua dona ab abutentibus.

Liberat Deus lanam suam &c. Hose.2.b. cum tollit dona sua ab eo, qui ipsis abutebatur.

Hie.s.Hose.2.

Liberans à peccatis.

Eruit aliquem ex inferno inferiori, cum liberat eum à peccatis, quibus debebatur infernus inferior. p̃s.85. Sic liberat Christus à morte tam animæ, q̃; corporis. Hose.13.d.

Aug.s.p̃s.85. Rup.s.Hose.13.

Liberãs ecclesia pœnitentes.

Liberat Iob pauperem & pupillũ, cum ecclesia liberat peccatores pœnitentes. Iob.29.b.

Grego.19.mor.16.

Liberãs à spiritu fornicationis.

Erui de manu vastatorum est liberari à spiritu fornicationis: qui vastat omnes virtutes, & altas mittit radices. 1.regũ.14.g. Et liberatur ab aduersario, quem pœnitet peccatorum Luc.12.g.

Gre.s.1. Reg.14. Ori.s.Luc.ho.35.

Amos.3. Luc.12.g.ps.59. Liberatur quoq; & ore leonis, qui liberatur à diabolo, vel à persecutoribus. 2. Timoth.4.d. Et duo crura de ore leonis. Amos.3.d. Liberat quoq; Deus populum suũ ab Assur, hoc est, à diabolo. Mich.5.b. Et liberat gregem de manu pastorum. Ezechiel.34.c. Sic liberauit Moses filias Raguelis de manu pastorum. Exod.2.d. Eruitur à muliere aliena, qui liberatur ab hęreticis. pro.2.c.

Beda.s.Pro.2.

Hiero.s.Ezech.6. Liberati dicuntur redempti à Christo: & etiam credentes, vel conuersi ex Iudęis, vel hæreticis. Isa.51.d. Ezech.6.b. Redempti.

Lyra.s.gen.44. Liberatio Beniamin typus fuit liberationis Pauli in Damasco. gen.44. Liberatio Pauli.

Gre.24.mor.12. Liberat animam suam speculator, cum annunciat peccatori peccatum eius. Ezechiel.3.e. quia vero pręueniente diuina gratia in operatione bona nostrum liberum arbitrium sequimur: nosmetipsos nos liberare dicimur, qui liberanti nos domino consentimus. Iob.33.d. Consentiens domino liberanti.

Hier.s.Iere.7. Gre.10.mor.15. Liberatos se dicunt peccatores, & perseuerantes in peccato, cũ non statim sequitur eos vindicta. Iere.7.b. Et qui implere cuncta, quę desiderat, per effrænatam libertatem quærit, quasi pullum onagri se liberum natum putat. Iob.11.c. Libertas peccatorũ.

Hiero.s.Ezech.7. Non liberant augures animas suas de manu flammæ: quia non possunt infernũ euadere. Isa.47.d. Ita non liberat aurum & argentum in die furoris domini. Eze.7.f. Ineuitabilis vindicta peccatorum.

Hier.s.Isa.43. Non est qui eruat de manu Dei. Isa.43.b. hoc est, non est, qui impediat, aut irrita faciat, quæ Deus vult fieri.

Beda.s.Prouer.24. Eruit eos, qui ducuntur ad mortem, qui reducit deceptos ab hęreticis, aut in aliud peccatum lapsos. pro.24.b. Reducere deceptos.

Liberalis.

Liberalis dicitur benignus ac munificus: cui aduersatur parcus & sordidus. Est morale, nec inuenitur in allegorijs.

Liberi, uide Filius.

Libra, Librare, Mna, Bilibris.

Libra quæ et as dicitur, & mina seu mna, & pondo, est mensuræ genus seu ponderis, constans ex duodecim partibus æqualibus, quæ vnciæ dicuntur. Sexaginta autem sicli minam faciunt: & mille ducenti oboli. Ezechi.45.d. Librare autem & ponderare est ad æquitatem ponderis reducere.

Hier.s.Ezech.45.

Ambr.s.Lu.19. Mna seu mina, quam dat Deus seruis suis, sumi potest pro gratia, aut quouis alio dono nobis à Deo tradito ad operandum: & etiam ipsa ratio, seu anima, quæ nobis ad imaginem & similitudinem dei data est. Luc.19.b. Gratia. Anima.

Ori.s.Matt.ho.7. Mna etiam dispensationem verbi dei, & doctrinam à deo traditam significare potest: quæ est proximis communicanda. Minæ vero decem, quas acquisiuit seruus, mystica legis & moralia probitatis designare possunt. Minæ vero quinque, moralia quinque sensibus exercitata. Lu.19.b. Doctrina. Mystica & moralia.

Amb.s.Luc.19.

Aug.s.Ioã.tract.50. Libra vnguenti nardi iustitiam designat: ideo libra. Librę vero centum misturæ myrrhę & aloes perfectionem iustitiæ in operibus pœnitentiæ. Ioan.12.a.19.g. Iustitia.

Librat deus fontes aquarum. pro.8.c. cum dat prædicatoribus gratiam doctrinæ & sermonis in mensura. Sic librat in pondere montes singulorum dona & merita dimetiens. Isa.40.c. Dans deus mensurã doctrinæ.

Libratio æque facienda, vt reddantur quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt dei deo. Ezech.45.c.

Libya, Libyes.

Libya eadem quæ Aphrica prouincia occidentalis Aegypto, dicta à Laabim filio Mesraim, interpretatur inflammati, siue flammæ, aut gladij. Est prouincia magna ex parte arenosa, calore feruens & arida. Hebraicè dicebatur Phut, id est, de ore, seu os ab ore.

Hiero s. Ezech. & s. Nahu.3. Designant libyes hæreticos cassa tantum verba, strepitũq; sermonum ad ornatum habentes. Ezech.27.b.38.a. Iere.46.b. Designant etiam gentiles arentes Nahum.3.b. Hæretici. Gentiles.

Licere, Licentia, Licitum.

Licere dicitur fas esse, aut facultas aliquid faciendi. Licentia autem quamuis sit libertas immodica, & impunita quędã facultas agendi dicendiue quicquid libuerit: quandoq; tamẽ in bonã sumit partẽ: vt idẽ sit quod libertas. Licitũ autẽ dicitur id qđ licet. vix habet allegoriã. Licentia emendi frumenta à Ioseph fratribus cõcessa, si ferret Bẽiamin. gen.42.f.

Glos.ord.s.Leui.7. Licitum vesci in crastinum hostia voto vel sponte oblata. Leui.7.b. hoc est, licitũ est tractare scripturas vtriusq; testamẽti. Tractare vtrumque testamentum.

Lyra.s.Leui.14. Licitum vesci passeribus, qui offerendi erant ad emundationem leprosi. Leui.14.a. ne quid videlicet offeratur immundum. Munda offerenda.

Licium,

Licium, Liciatorium.

Licia sunt fila, quę & subtegmina dicuntur, in quibus texentes telas implicant stamina Liciatorium autem est lignum, circa quod licia inuoluuntur.

[Vincula Christi.]
Licium, quo plexi erant crines Samson. Iudi.16.c. vincula Christi designare potest.

Quasi liciatorium erat hastile hastæ Goliath.1.reg.17.a.2.reg.21.d.1.par.11.e.

Lictor.

Lictor erat minister consulis aut proconsulis. Dicti sunt autem lictores à ligando: qui virgarũ ferebant fasciculos cum securibus: ac quoties iussi erant à magistratibus, quos prębant, virgis cædebant damnatum, aut securi feriebant.

[Ministri pontificum Iudæorum.]
Lictores Saulis, quos misit ad capiendum Dauid.1.reg.19.c. designare possunt ministros pontificũ, qui venerũt ad capiendum Iesum: Vel ministros diaboli.

Ligare, Alligare, Circumligare, Colligare, Vincire, Nectere Connectere, Vinculum, Nexus.

Ligare est funibus aut catenis, aut alio vĩculo cõstringere, vel arcere aut retinere. Vinculum autem est generale vocabulum ad ea, quibus aliquid ligatur, vt retineatur. Est etiã vinculum captiuitas. Isa.10.a. Ne incuruemini sub vinculo. Carcer. Matth.11.a. Ioannes cũ audisset in vinculis opera Chr̃i. Charitas. Col.3.c. quod est vinculũ perfectionis. Cõiugiũ. Ruth.1.b. Nec apta vinculo coniugali. Aegritudo. Luc.13.d. Nõ oportuit solui à vinculo isto. Lex Iere.5.b. Confregerunt iugum, ruperunt vincula. Obsidio. Ezech.3.f. Ecce data sunt super te vincula. Pœna æterna. Eccl'1.28.c. in vinculis eius non est ligatus. Præceptum. Eze.21.f. inducam vos in vinculis ferreis.

[Vnitas patris & filij.]
Ligata lamina in fronte pontificis designare potest vnitatem patris & filij in eadem natura. exo.28.f. leui.8.b.
[Isych.s.Leui.8.]

[Spẽ cœlestium iungere menti.]
Ligare etiam laminam in fronte est menti adiungere spem cœlestium: quia ligatur vitta hiacynthina. Exod.28.f.

[Anima iuncta legi aut Christo.]
Alligata mulier viro est anima copulata legi, aut Christo. Rom.7.a.
[Ambr.s.Rom.7.]

[Dispẽsans deus sciẽtiã prædicatorum.]
Ligauit deus aquas in nubibus, ne pariter erumperent. Iob.26.c. quando dedit scientiam prædicatoribus, quam secundum exigentiam auditorum dispensarent. Qua ratione dicebat Paulus.1.Cor.3.a. Non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquàm paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam.
[Gre.17.mor.12. Hier.s.Iob.26.]

[Ligata prædicatio vetustatis, & electi noui prædicatore.]
Ligauit deus linguam Leuiathan fune. Iob.40.c. quando per similitudinem carnis peccati ligata est prædicatio vetusti peccatoris aut erroris. Et ligauit ipsum ancillis ecclesiæ, quia ad nostram redemptionem veniens, & suos contra mundi superbiam prædicatores mittens, relictis sapientibus insipientes, relictis fortibus debiles, relictis diuitibus pauperes elegit. Demum infirma mundi elegit deus, vt fortia confunderet.1.Cor.1.d.
[Gre.23.mor.13.21.]

[Subijciẽs deus principes fidei.]
Ligauit deus Rhinocerotem loro suo ad arandum. Iob.39.a. quando superbum principem disciplinæ loris adstrictum, non solum à prauis operibus retinet: sed etiam in sanctę fidei prædicationibus exercet. Sic etiam alligauit deus populum gentilem ad fidei disciplinam conuersum.
[Gre.31.mor.4. Hiero.s.Iob.39.]

[Vincula Christi.]
Vincula Ioseph vincula Christi adũbrabant. gen.49.c. Idem designabat colligatio Isaac. gen.22.b. Item vincula Samson. Iudi.16.b. Et vincula onagri. Iob.39.a. designant infirmitates Christi: quæ solutæ sunt in eius morte & resurrectione.
[Ori.s.Matt.ho.35. Gre.30.mor.30. Beda.s.gen.49.]

[Sancti in carcere. Peccatores liberati. Exeũtes in corpore.]
Vincti dei erant sancti in carceribus: vel existentes in peccato, quos Christus liberauit. ps.68. Isa.14.d. vincti quoque sunt, qui in hac terrena habitatione premuntur. Sed sancti sunt vincti cum molestia, cupientes dissolui, vt sint sine molestia: qui & vinciri nunc dicuntur funibus paupertatis. Iob.3.c.36,a.ps.115. Ezech.3.g.
[Hil.s.ps.68. Gr.4.mor.20 & 26. mor 27.&.s. Ezech. ho.12.]

[Lex vetus.]
Vincula quibus ligauit Ioseph fratres suos, & quibus etiam ipse ligatus est, legem veterem significare possunt, quia populus ille sub dei disciplina astrictus tenebatur. gene.42.c. 49.c. Idem designant vincula onagri, quæ soluit deus, cum liberauit Iudęos à literali obseruatione legis. Iob.39.a.
[Hiero.s.Iob.39.]

[Synagoga.]
Alligata quoque asina erat Synagoga, quæ iugo legis premebatur: & multis erat irretita vinculis peccatorum. Matth.21.a. gen.49.b.
[Hiero.s.Matth.21.]

[Conuersio gẽtium facilis.]
Ligasse dicitur Christus pullum ad vitem: quia gentes cum tanta facilitate ad fidem adduxit, quasi quis ad palmitem vitis asinum alliget: simul insinuans & potestatis excellentiam, & gentium obedientiam. Magnæ enim mansuetudinis est, quòd asinus sustinet se ad palmitem vitis ligatum teneri. Vitis autem doctrina Christi est. gen.49.b. Lu.19.e.
[Chry.s.gen.ho.17. Ori.s.gen.ho.17. Beda.s.gen.49. Amb.d bened. p̃riar. c.4.&.s.Lu.19.r.]

[Compressi motus in Christo.]
Ligauit etiã Chr̃s ad vitẽ, hoc est, ad seipsũ pullũ suũ, dũ esset videlicet ĩ infãtia, & adolescẽtia, semp̃ cõpressos habẽs p̃petitus aĩales, fructificãs velut vitis imo existẽs ip̃e vera vitis.
[Geor. vene. cantic. ton.7.cap 17.]

Et ad pampinum vuę, siue ad ramusculū, fili mi asinam suam, idest partem animalem iam fœcundam, & à spiritu, atq; à facie illa superna grauidatam.

Geor. ven cāt. 1. tō. 7. cap. 28. — Coniūctio gratię cum veritate & iustitia.

Ligauit etiam asinam & pullum ad vitem, cum pietatem & gratiam conuinxit cum veritate & iustitia.

Aug. s. ps. 149. Hie. s. ps. 149. — Suscipientes regës fidem Christi. Represſio hæreticorum.

Alligantur reges populorū in compedibus, cum reges suscipientes fidem Christi, sumūt cōpedes sapientię: & retinenť manicis ferreis, hoc est timore, ne peccēt. Vel designanť principes hæreticorum: qui reprimuntur, ne multos decipere valeant. ps. 149. vincti manicis pergunt post Christum, qui prius soluti erant ad faciendum malū. Isa. 45. c.

Gre. s. Eze. ho. 6. — Ecclesia.

Connexum corpus Christi, hoc est, ecclesia dicitur, cum in ea inueniuntur varia membra: vt pectus sint apostoli, quasi propinqui capiti Christo: brachia martyres, manus pastores & doctores. Colos. 2. d.

Ricar. de s. victo. de gradu charita. Hie. s. Ezech. 4. & s. Iere. 2 — Beneficia Dei. Charitas.

Vincula charitatis diei possunt beneficia Dei tam naturæ, quàm gratiæ & gloriæ. Hose. 11. b. & vincula pacis & perfectionis sunt charitas, præcepta, & fides. Iere. 2. d. 5. b. Ephes. 4. a. Colossen. 3. c.

Ricar. de s. victo. de statu interi. hoīs. 46 — Præcepta. Prohibitiones. Admonitiones.

Vinculis trahimur: vinculis retrahimur: vinculis astringimur. Vincula attrahentia sunt pręceptiones: vincula retinentia, prohibitiones: vincula constringentia sunt admonitiones. Præceptionibus illuc sæpe vrgemur, quo boni operis gressum sine difficultate non dirigimus. Prohibitionibus inde sæpe retrahimur, quo per desiderium properamus. Admonitionibus vero cordium nostrorum hiantia, seu etiam fluxa artius religamus, cum voluntates nostras à licitorum etiam vsu sæpe restringimus. Fracturam ligamen astringit cum culpam disciplina deprimit: ne plaga vsq; ad interitū defluat, si hanc districtiōis seueritas non coarctat. Itaq; circumligare vulnus est adhibere pœnitentiæ remedia peccato. Et non alligatur vulnus Hierusalem, cum hoc remedium non adhibetur. Isa. 1. b. Iere. 30. c. Et adligauit Samaritanus vulnera & contritiones: cum Christus dedit austeriora præcepta ad frænanda peccata & inordinatos affectus, humanitate & temperantia. Luc. 10. f. ps. 149. Et adligabit dominus vulnus populi sui in resurrectione: cum omnia originalis peccati vulnera tollentur. Isa. 30. f. est autem adligatio contritionum proprie in hac vita. nam in futura erit sanitas perfecta. Arguuntur autem mali pastores, ꝙ fractum non adligauerint. Ezechie. 34. a. Demum vincula domini sunt, quibus ad salutem ligamur. Non est ligatum pānis brachiū Pharaonis fractum. Eze. 30. f. Nexus similis cortinarum similitudinem & connexionem virtutum indicat. Exo. 26. a. Idem designat nexus tecti tabernaculi. Exod. 36. b. Designant hæc etiam connexionem corporis ecclesiæ per charitatem, & totius corporis cum capite christo. His affinis est connexio rationalis cum superhumerali. Exo. 39. d.

Hie. s. Isa. 1. 30. Amb. s. Luc. 10. Aug. s. ps. 146. & de Pasto. 5. Cyril. 7. s. Ioan. 5. Chrys. s. aduer. Iudæ. ho. 5. — Disciplinæ. Connexio virtutū.

Aug. epist. 49 q. 5. — Baptizati.

Colligare aquas quasi in vestimento, est induere Christum in baptismo. pro. 30. a.

Hie. s. Zach. 9. — Sancti in limbo.

Vincti spei erāt sancti ī limbo: vnde certissima spe liberari sperabāt. Zac. 9. c. Eccl'tę. 4. a.

Ori. s. Mat. ho. 24. Beda. s. pro. 7. Hila. s. Matt. cāt. 12. Aug. 2. ciui. Dei. 8. Gre. 18. mora. 27. & 32. mora. 12. & 2. pasto. 6. Rup. 5. s. apoca. — Bene operari. Represſio diaboli. Ligatur in cordibus malorū vel in abysso.

Ligare manipulos est bona opera exercere. gene. 37. b. Ligare autem verba Dei in manu est opere illa implere. Deut. 6. b. non est autem verbum Dei alligatum: vt non sit omnibus prædicandum, & ab omnibus opere complendum. 2. Timoth. 2. b. ligat mandata Dei in digitis, qui secundum ea operatur. pro. 7. a. Alligare fortem est vim diaboli reprimere. Matt. 12. c. Alligatio eius est, vt non permittatur totam exercere tentationem, quam potest vel vi vel dolo exercere: quasi videlicet cogendo homines, vel fraudulenter inducēdo. vel ligatur in cordibus malorum, vel in abysso. apo. 20. a. Alligati angeli in flumine Euphrate sunt principes hostium Israel impediti ne nocerent. Apo. 9. c.

Hie. s. Isa. 8. — Relicta lex clausa iudæis.

Ligare testimonium est relinquere Iudæis clausam legem: vt non possint clausa percipere mysteria. Isa. 8. c.

Hie. s. Eze. 3. Gre. 1. eze. ho. 12. — Obsidio Hierusalē. Vincula Christi & prædicatorum.

Ligatus Ezechiel, obsidionem Hierusalē indicabat. Ezech. 3. e. Et præterea vincula Christi & eius prædicatorum per eosdem Iudæos, tam tempore Christi, quàm tēpore Antichristi inferenda.

Hie. s. Eze. 5. — Libertas Israel ex parte.

Ligans Ezechiel in summitate pallij partem capillorum dispersorū, reuocationem partis populi Iudæorum à captiuitate designauit. Eze. 5. a.

Ambr. s. ps. 118. ser. 3. & s. Luc. 7. Ori. s. gen. ho. 9. 4. Gre. 30. mora. 23. Hie. s. Eccl'ten. 7. — Varia vincula seculi.

Vincula huius seculi complura sunt. vincula sunt desideria viuendi: vincula sunt oblectamenta voluptatum: vincula sunt honorum: vincula coniugij. 1. Corintio. 7. c. Sed vincula dirumpenda sunt passiones & concupiscentiæ, & peccata. psalm. 2. Nahum. 1. d. Vincula autem Ioannis Baptistæ sunt pectora perfidorum veritatem in impietate detinentiū. Matth. 11. a. Luc. 7. c. Hæc sunt vincula onagri, quæ soluit Deus. Iob. 39. a. Et manus mulieris dicuntur vincula. Eccl'tę. 7. c.

Gre. 9. mora. 47. — Collectio malorum ad ignem æternum.

Ligare zizania in fasciculos, est eos qui æterno igni tradendi sunt pares paribus sotiare: vt quos similis culpa inquinat, par etiam pœna constringat: & qui nequaq; dispari iniquitate polluti sunt nequaq; dispari tormento crucientur. Matth. 13. d.

Beda. s. Exo. 12. — Ligare sub iugo vitæ.

Ligare farinam in pallijs, est ligare sub iugo vitæ, Exod. 12. f. quale est illud: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum & c.

Ligans

Colligere errores confutandos

Ligans Samson caudas vulpium designat doctorem colligentem diuersos hæreticorum errores, vt eos inuicem conferat, & confutet, ligatis facibus argumentorum seu rationum, quibus velut igne comburantur. Ligantur autem in caudis, quia per diuersos errores ad eundem finem perueniunt ignis ęterni. Iudi.15.a.

Ori.s.cant.ho.4. Aug.s.ps.80.

Sensus solidi.

Alligata vbera designant sensus rigidos & solidos, & sermonem non defluentem: non alligata vero sunt sensus & sermo in libidinem defluens. Eze.16.a.

Ori.s.Eze.ho.6.

Peccatores. Excómunicati. Peccata Iudæorum. Mors

Ligati sunt existentes in peccatis, vt asina & pullus. Matth.16.e.21.a. Ipsi dicuntur vincti terræ. Iere.3.d. Isa.42.b.49.c.pro.5.d. Et vinculum plaustri, aut colli est graue peccatum. Isa.5.d.28.f.52.a. Iere.30.a. Eze.4.b. Hose.5.d. ps.2.67. Et vincula Ioannis Baptistę sunt peccata populi Iudæorum. Matth.11.a. Et colligatum vinculum super omnes gentes, est mors premens, & peccatum, quibus omnes tenentur obstricti. Isa.25.c.58.b. Hæc est colligatio inuenta in viris Iuda. Iere.11.b. Possunt hæc referri ad excómunicatos.

Ori.s.Mat.h.1.4.14 Hie.s.Isa.5.42.&.s.Eze.4. Arno.s.ps.2. Aug.s.ps.58. Ori.s.Iere.ho.6.

Ablata facultas bene operandi.

Ligantur manus & pedes, cum virtus incessiua & apprehensoria ligantur: Vel designat ablata facultas bene operandi. Matth.22.b. Ligatus prodijt Lazarus é monumento, hoc est, cum impedimentis bene operandi: quia quantumuis quis à peccato sit liber: tamen quandiu viuimus, manent affectus carnis. Alligata vero facies eius sudario designabat impedimenta cognoscendæ veritatis. Ligatus autem: quia soluendus, qui confitetur, à ministris. Ioan.11.f. Vincti in mendicitate & ferro sunt, qui habent difficultaté bene operádi. ps.106.

Ori.s.Mat.ho.20. Amb.2.de pœnit.7. Aug.de vera religi.54.&.83.q.85.&.s.ps.106.&.s.Ioá.tracta.9. Cyril.7.s. Ioan.23

Negare stipendia prædicatori.

Alligare os boui trituranti est non dare stipendia prædicatori. 1.Cor.9.b. deute.25.a.

Glo.ord.s.deut.25.

Praua cósuetudo.

Vinculis ferreis ligatur improba mens, quando rigore prauę consuetudinis obdurescens tam pertinaciter quàm audacter assuetis desiderijs insistit. Dani.4.c. Sic ligati duré sunt hæretici, quia obstinati. Isa.22.a. Et mali sunt vincti, cum comprimuntur à Deo. Iob.36.b. Colligata dicitur iniquitas Ephraim. Hoseæ.13.e. quia incorrigibilis: & ab vno transibat in alium.

Ricar.de.s.victo.de secur.cóscien.25. Hie.s.Isa.22. Gre.26.mor.18. Rup.s.Hose.13.

Existétes in inferno

Vincti regis in Aegypto designant existentes in inferno. gen.40.d. Et vinculum est pœna inferni. Isa.10.a.

Glo.int.s.gen.40.

Rationes hæreticorum. Traditióes Iudæorum.

Colligationes impietatis sunt rationes hæreticorum, quibus capiunt simplices. Vel sunt fœneratorum contractus, quibus ligatos tenent pauperes. Isa.58.b. Sunt etiam traditiones Iudæorum contra legem Dei, & ritus gentilium. Hæc sunt vincula dirumpenda. ps.2.

Hie.s.Isa.58.&.s.Iere 5. Hila.s.ps.2.

Squamæ ocul. Pauli

Vincula sacci Beniamin designabant squamas in oculis Pauli. gen.44.

Detenta mens in erroribus.

Ligauit spiritus Ephraim in alis, cum diabolus hæreticorum intellectum detinet in erroribus. Hose.4.d.

Hie.s.Hose.4.

Reseruata pœnæ iniquitas

Colligata dicitur iniquitas Ephraim, cum seruatur à Deo quasi in sacculo, suo tempore punienda. Hose.13.d.

Hie.s.Hose.13.

Effundentes Iudæi sanguinem,

Ligans obstetrix coccinum in manu Zarę. gen.38.g. Typus sanguinis Christi & sanctorum per Iudæos fundendi.

Glo.int.s.gen.38.

Lignum.

Lignum dicitur tam de arbore viridi & fructificante seu infrugifera, quam de materia ab arboribus cæsa, siue ad vsum foci, siue ad ędificia, seu alia instrumenta.

Hila.s.ps.1.

Christus

Lignum in primis significat Christum: qui est lignú vitæ in medio paradisi: ipse enim est vere vita, ad quem quicunq; manum porrexerit, viuet in ęternum. gen.2.b.3.d. pro.1.d. apo.2.b. ipse est lignú plantatum secus decursus aquarú. ps.1. Et lignum viride. Luc.23.e. pro.3.c. Isa.65.d. Ipse quoq; est lignum faciens aquas dulces. Exo.15.c. Eze.34.f. Et lignú pręscissum in passione, habens spem in resurrectione. Iob.14.b. Lignum quoq; scientiæ boni & mali dici potest Christus homo: qui solus simul & semel gustauit bonú beatitudinis & malum passionú nostrarum. Nec enim alius quisquam fuit beatus & viator, nisi Christus Iesus. Cuius gradus interdictus fuit Adæ, omnibus alijs concessis. Hoc lignú æmulatus est diabolus, & homo. gen.3.a. Lignú, à quo decidit ferrú in profundú, designare potest corpus Christi: Cuius anima descendit ad inferos, & postea redijt ad corpus. 4.reg.6.a. Ipse est lignú faciés fructus duodecim. apoc.22.a.

Corpus Christi.

Aug.2.de gen.cont.Mani.9.&.8.de gen.ad lit.5. Hie.s.Isa 65. Tert.aduer.Iudæos & de baptismo. Gre.12.mor.3.4. Beda.s.gene.s.2.&.s.pro.3.11. Geor.vene.cát.1.tono.6.cap.34.& ton.7.cap.7.21.& canti.2.ton.2.cap.3. Aug.12.cót.Faus.35.

Crux.

Lignú etiam vitæ dici potest crux Christi: per quam est reddita vita múdo. apoc.2.c. Eadem est lignú faciens aquas dulces, & faciens potabilem literam legis: quod etiam dicitur de confessione crucis. Exo.15.c. Ipsa est lignú cedrinú, quo purificamur à lepra peccatorum Leui.14.a. Ioelis.2.e. Est etiam lignú, quo transeundú est mare huius seculi. gen.6.c. Lignú quoq; scientię boni & mali dici potest crux Christi. gen.2.a. Et ligna holocausti, quæ ferebat suis humeris Isaac aperté designant crucem Christi, quam ipse suis humeris baiulauit. gen.22.a. Et ligna composita super altare. Leui.1.b.3.reg.18.f. Au.s.ps.30.&.h.18. Hie.s.Ier.11.

Ori.s.Exo.ho.7.&.s.Leui.ho.1.8. Am.de initia.mysté.3.&.ser.23. Hie.de mansio.&.s.Ioel.2. Hy.s.Leui.14. Ori.s.Ios.ho.8 & s.gé.h.8.&.s.Ier.h.8.

Eandem significauit lignú quod fecit supernatare ferrú. 4.reg.6.a. Lignum in pane Christi fuit, cum corpus eius affixum est cruci: quæ etiam ponitur in pane, cum eius doctrina ex cruce non mediocriter firmatur. Iere.11.d. Ipsa est lignum, per quod fit iusticia. Sapien.14.a. Hanc

Gre.12 mora.2 &.3. 12.&.s Eze.ho.6. Aug.ho.18 &.12.có.Faus.24.35.&.s.Ioá.tra.2.& ser.101.

Cyril. s. Ioan. 17.
Rup. s. Haba. 2.

Hanc designant duo ligna, quæ collegit vidua Sareptana. 3. regū. 17. b. Est enim colligenda nobis crux in hac vita, vt moriamur peccato. Lignum etiā in quo suspensus est serpēs æneus quem aspicientes à morsibus serpentum liberabantur. Num. 21. c. apertissima est figura crucis Christi. Quod & ipse dominus monstrare dignatus est. Ioan. 3. b. Lignum inter iuncturas est crux coniungens duos populos. Haba. 2. c.

Amb. de paradi. 1.
Hie. s. Zac. 14.
Gre. Nysse. de creatione hominis

Sapientia.

Lignum vitæ dicitur sapientia, quæ bonorum omnium mater est. pro. 3. c. Eadem est lignum faciens aquas dulces. Exo. 15. c. Hoc ligno celebratur festum tabernaculorum. Leui. 23. g. hoc ligno sternitur templum, hoc est, ecclesia. Eze. 41. e. Porro cum dictum est Adæ à domino: De omni ligno paradisi comede: potest omne lignum sapientiam significare. genes. 2. c.

Philo. 1. allego. & de mundi opifi. & demigra. Abrah.

Virtus.
Pietas.
Castitas.

Lignum præterea vitæ est generalissima virtus: quæ dicitur in medio paradisi esse: quia solas bonas formas suscipit. Alia ligna non sunt in medio, quia bonas & malas formas suscipiunt. gen. 2. b. Dicitur etiam lignum vitæ pietas inter omnes virtutes eminentissima, per quam immortalis redditur anima. Hæc est lignum reddens aquas dulces. Exod. 15. c. Ligna quoq; Cethim imputribilia sunt virtutes, & integritas cordis, & firmitas fidei, & castitas, & sanctorum merita. Exo. 25. a. 29. d. 27. a. 30. a. 35. a. 36. c. 37. b. 38. a. Dicitur autem: Apud quem

Ori. s. Exo. ho. 13.
Ricar. de. s. victo. 2. de arca mysti. 2.
Gre. 8. mor. 35.

Considerationes rerum.

inuenta fuerint ligna imputribilia: quia non omnes capiunt verbum istud. Designant etiam ligna Cethim in arca fœderis rerum considerationes, & operum tractationes: quæ nullam mentis corruptionem inducunt, quæ sinceritatis & veritatis integritatem custodiunt. Ligna quoq; pomifera sunt opera virtutibus fœcunda: vel virtutes operibus fœcundæ. Leuiti. 19. e. Ligna etiam Libani sunt virtutes ecclesiæ, & sanctorum. canti. 3. d. 4. d.

Sacramenta.

Lignum vitæ dici possunt sacramenta, quæ conferunt gratiam, quæ est vita animæ.

Glo. ordi. s. gene. 2.
Aretas 1. apoc. 2.
Chrys. s. gen. ho. 16.

Fœlicitas

Lignum itidem vitæ est ipsa æterna fœlicitas, in qua perpetua habetur vita. apoc. 2. b.

Aug. 8. de gene. ad lit. 6. & s. ps. 70. & de ver. dom. ser. 34.
Rup. 2. s. gen. 27.

Lignum scientiæ boni & mali dictum est. gen. 2. b. 3. a. non quòd homini scientiam dederit: sed quia per illud facta est transgressio mandati. Et ex illo postea intrauit scientia & erubescentia: & propterea sic appellatum est. Mos enim est diuinę scripturæ à rebus contingentibus nomina locis imponere, sicubi res contingant. Itaq; non illi de fructu vel pomo, quod inde nasceretur, sed ex ipsa re nomen impositum est, quæ illo contra vetitum tacto, fuerat sequutura. Ideo enim arbor illa appellata est scientiæ dignoscēdi boni & mali: quia homo, qui nollet bonum à malo discernere per præceptum, discreturus erat per experimentum: vt tangendo vetitum, inueniret supplicium. Aliquibus videtur dictum ironicè, propter mendacium serpentis: qui dixit: Eritis sicut Dij scientes bonum & malum.

Philo. de mūdi opi.

Prudentia.

Lignum scientiæ boni & mali dici potest prudentia: quæ discernit res naturaliter contrarias.

Ori. s. Rom. 9.
Arno s. ps. 1
Hie. s. Eze. 47.
Beda. s. gen. 2.
Hy. s. Leui. 4. 19.
Gre. s. 1. reg. 6.

Lex
Sacra scriptura.

Lignum preterea scientiæ boni & mali dici potest lex habens sensum literalem & spiritualem. Ligna quoq; lęuigata arcę diluuij sunt libri sacræ scripturæ. gene. 6. c. Et ligna Cethim sunt verba sacræ scripturæ. Exo. 25. a. Et lignum plantatum secus decursus aquarum est sacra scriptura. ps. 1. Et ligna in vtraq; parte fluminis vtrunq; testamentum designant cū mysterijs. Eze. 47. b. Agge. 1. b. Idem designant ligna pomifera. Leui. 19. e. Item ligna ad incēdendum holocaustum. Leui. 4. c. Et ligna plaustri sunt doctrina sacræ scripturæ & exempla sanctorum. 1. reg. 6. c.

Aug. 2. de gen. con. Mani. 9.
Ori. s. Exo. ho. 9.
Philo. de plan. Noe.
Geor. vene. canti. 1. tono. 7. cap. 7.

Scientiæ
Exempla.

Ligna cętera paradisi, quibus vesci licitum erat. gen. 2. c. designant scientias & dogmata simplicium, & exempla, quibus mens nostra licitè pascitur. Et ipsę scientiæ sunt ligna pulchra visu. gen. 3. a. Vt autem ligna quædam sunt frugifera quædam infrugifera, ita scientiæ quædam sunt vtiles, quędam inutiles. ps. 1. 103. Leui. 1. b. 6. b. 19. e. Iere. 17. a. 1. Corin. 3. c. Ligna quoq; Cethim imputribilia scientias designant perpetuæ veritatis. Exo. 27. a. 30. a. 35. a.

Aug. 2. de gen. cont. Mani. 9.
Philo. 2. allego.
Beda. s. gen. 2.

Liberum arbitrium
Ratio.

Lignum scientiæ boni & mali potest etiam liberum arbitrium significare, per quod fertur homo in bonum & malum: estq; pulchrum visu, propter contemplationem, & suaue ad gustum, propter actionem. De quo qui relicta gratia gustauerit, morte morietur. Ipsa quoq; ratio, quæ principium est liberi arbitrij, lignum scientię boni & mali dici potest. gen. 2. b. 3. a.

Ori. s. Eze. ho. 5. &
Gre. 17. mor. 1.
Hier. s. Isa. 44. & s. Agge. 2.
Ori. s. canti. ho. 3. & s. Iere. ho. 14.

Hæretici.

Lignum præterea scientię boni & mali est hæreticus cuius doctrina mortifera habet vera & bona permista erroribus: ideo de ea non est comedendum. gen. 2. a. Ligna quoq; syluarum, quæ sunt infrugifera, excidenda, & in ignem mittenda sunt hęretici. cantic. 2. a. Ipsi sunt ligna frondosa foliorum seu verborum virorem habentia, qui sequuntur voluptates Iere. 3. b. Et ligna domus leprosę secundum quòd habent corruptam doctrinam erroribus permistam. Leui. 14. d. Lignum infructuosum sunt hæretici & mali. Iob. 24. d. Lignum vitis hęretici & doctores mali, inutiles ad opus: sed solum igni inferni tradendi. Ezec. 15. a. Et lignum Tyri sunt hęreses, aut hęretici. Et ligna regionis dęmones vel hęretici. Eze. 26. c. 31. b. Lignarius artifex est hęreticus fabricans errorum idola. Isa. 44. b.

Ori. s. gen. ho. 2.

Doctores ecclesiæ.

Lignum fructiferum dans vmbraculum & pastum, significare potest doctorem sacræ doctri-

doctrinæ, secundum varias species varias docentem & exercentem virtutes. Et eum qui beneficus est ad liberandos eos, qui iniuriam patiuntur. gen.1.a. Et ligna læuigata & quadrata arcæ sunt doctores ecclesiæ. gen.6.c. Designant etiam sanctos, ex quibus constituit & ornatur ecclesia. Eosdem designant ligna templi. Eze.41.e. Et ligna, ex quibus fabricatur arca testimonij. Et ligna imputribilia Libani, sunt sancti & doctores in æternum permansuri. canti.3.c. Et ligna campi sunt humiles in ecclesia. ps.103. Et ligna regionis, sancti in ecclesia. Isa.55.d. Et lignorum diuersitas est diuersitas sanctorum. Exo.31.a. Eosdem designãt ligna Cethim. Et lignum cedrinum est mens incorrupta. Exo.25.a. Leui.14.a. Eze.34.f. Ligna autem syluarum sunt omnes sancti comparati Christo. canti.2.a. ps.95. Et ligna composita super altare sunt homines baptizati. 3.reg.18.a. Et iustus qui confidit in domino, & irrigatur gratia spiritussancti est lignum plantatum secus decursus aquarum. ps.1. Ieremi.17.b. Eccl'tę.10.b. Hoc lignum habet spem resurgendi. Iob.14.b. Lignea etiam vasa dici possunt fortiores: qui non franguntur, sed lauantur. Leui.15.b. Lignum viride designat sanctos: aridum vero peccatores. Eze.20.g.

Sancti. Humiles.

Aug 15.ciui. Dei.26. Gre.s. cantic.3.&.s. Eze.ho.15. Beda.s.Exo.25. Arno.s.ps.103. Hie.s.Isa.55. Aug.de ouibus.14. Ori.s.cant.ho.2. Arno.s.ps.95. Amb.de Elia.22. Gre.12.mor.3. Ber.s.cant.ser.48. Hie.s.Eze.20.

Homo. Ligna regionis sunt homines in genere, ex quibus aliqua sunt confracta à grãdine. Exo.9.f. Eccl'tę.11.b. Eze.15.a.17.a. Et homo est lignum, in quo qui pendet, maledicitur. deut.21.d. Et datur in eis lignum sublime, & humile. Iob.14.b. Et ligna fructifera, & syluestria. cant.2.a.1.cor.3.c.

Ori.s.gen.ho.1. Gre 12.mor.3.&.s.cant.2. Geor.vene cantic.1.ton.7.cap.7.

Angeli. Ligna paradisi & voluptatis, quæ non assimilantur cedro, sunt angeli, qui non se extollunt per superbiam, vt Lucifer. Eze.31.c. Ligna quidem regionis sunt omnes angeli: ligna vero voluptatis, qui consenserunt lucifero.

Hie.s.Eze.31. Rup.1.victo.verbi Dei.11.

Voluptates. Hæreses & doctrina hæreticorum & philosophorum. Ligna frondosa & nemorosa sunt voluptates: & etiam doctrina hæreticorum habens verba pompatica, vmbramq; foliorum sine pomis bonorum operum. Isa.57.d. Iere.2.d.3.b.17.a. Eze.6.b. Porro lignum imputribile putat se eligere hęreticus ad fabricanda idola. Isa.40.e. Cum tamen errores & peccata non aliter sint imputribilia, nisi quia diutius in eis immoratur ignis vindictę. 1.cor.3.e. Et ligna saltus est doctrina erronea philosophorum & hęreticorum, habens eloquentiæ folia sine fructu veritatis. Isa.44.b. Et ligna idoli sunt materia errorum. Iere.10.a. vbi doctrina hæreticorum dicitur lignum ob vilitatem.

Hie.s.Isa.40.57.&.s. Iere.2.&.s.Eze.6. Ori.s.Leui.ho.14. Amb.s.1.cor.3.

Concupiscentia carnis. Lignum suaue seu fructus suauis ligni concupiscentiam ventris seu carnis indicat: pulchrum autem visu concupiscentiam oculorum: In hoc autem quod dixit serpens: Eritis sicut Dij, est superbia vitæ. gen.3.a.

Chry.de lapsu primi hominis.

Corpus humanum. Mitigatio motuum. Ligna læuigata arcę diluuij corporis humani formam aut figuram significare possunt. gen.6.c. Possunt etiam interiorum motuũ mitigationem designare.

Amb.de Noe.5.

Grauius auxilium proximorum. Ligna, quæ produxit Deus, quæ vmbraculum prębent & pastũ, significare possunt grauius auxilium proximis præstitum. gen.1.a.

Aug.13.confes.17.

Materia sensus & intellectus. Opa perfecta. Ligna holocausti, quæ portabat isaac. gen.22.b. designare possunt materiam sensibilem & intelligibilem: quæ sunt obiecta sensus & intellectus. Designant etiam opera perfecta, quibus fit gratum holocaustum Deo.

Philo de profugis. Amb.epi.63. Beda.s.gen.22.

Gentiles ad fidem conuersi. Ligna syluarum sunt gentiles ad fidem conuersi: & etiam ligna saltus. psal.95. Isa.44.d. Eze.15.a.39.c.

Aug.s.ps.95.

Peccatores. Peccata. Ligna, quę corrodit locusta, sunt peccatores, aut ipsa peccata. Exod.10.b. Hęc ligna sunt nutrimentum ignis inferni, quæ sunt ligna arida. Isa.30.g. Iere.5.d. thren.4.b. Ligna quę superędificantur, sunt peccata venialia grauiora. 1.cor.3.c. Iob.24.d.41.d. Zacha.5.b.12.b. Vasa quoq; lignea in magna domo sunt peccatores in ecclesia. 2.Timo.2.c.

Hie.s.Isa.30. Amb.s.1.cor.3.&.s.1.Timo.2. Aug.enchir.ad Lauren.68.

Iudæi. Ecclesia. Lignũ viride arefactum sunt Iudæi prius virides per legis obseruationem: postea arefacti, cũ remanserunt in infidelitate. Lignum autem prius aridum, postea frondescens, est ecclesia ex gentibus: quæ virorem accepit per fidem & opera. Eze.17.g. thren.4.b. Qua ratione lignum aridum non erit eunuchus, hoc est, qui abstinet à vitijs, & custodit sabbata Dei &c. Isa.56.b. Et lignum sublime humiliatum sunt Iudęi: lignũ vero humile exaltatũ est ecclesia ex gentibus. Eze.17.g.

Ori.s.Eze ho.12. Hiero s.Isa.56.&.s.Eze.17.

Corpus. B. Mariæ. Diuites ecclesiæ. Ligna Libani significant corpus sacrę virginis Marię: Vnde Salomon fecit ferculũ, hoc est, Christus sumpsit carnem. canti.3.d. Designant etiam diuites in ecclesia, ex quorum elemosynis sustentantur pauperes, & in ipsis nidificant. canti.4.d.

Rup.s.cant.4.

Terra. Ligna etiam Libani typum gerunt elementi terrę. canti.3.d.

Amb.de virgi.13.

Fortes ex infirmis. Ligna, quæ mutantur in ęs, sunt, qui prius erant inutiles in ecclesia, & fiunt fortes: & cãtant & prędicant laudes Dei. Isa.60.c.

Hie.s.Isa.60.

Vita mediocris. Lignea vasa significare possunt interdum vitam leuem & mediocrem. Exod.7.c. Leuitic.11.e.

Glo.int.s.Leui.11.

Duo populi. Ligna duo, quę habebat Ezechiel in manu, quę coaluerunt in lignum vnum, sunt duo populi, qui facti sunt vnus in ecclesia. Eze.37.e.

Hie.s.Eze.37.

Opera mala. Lignũ putridũ designat opera mala & in igne inextinguibili vrenda. Iob.41.d.

Hie.s.Iob.41.

Gre.25.mor.7. Ligna subijcienda altari sunt exempla,& præcepta proponenda cordi nostro. Leui.6.d. Exempla.

Ligo.

Ligo est rusticum instrumentum ad terram fodiendam,& ad herbarum radices extirpādas accommodatum.

Gre.s.1.reg.13. Hie.s.Mich.4. Ligo exornationem propriæ mentis in vita priuata significare potest.1.reg.13.d. Cum filij Israel ibant ad Philistæos ad exacuendos ligones,hoc est, ad profanos autores ad scientiā moralem inquirendam. Vel designant labores bonorum operum:in quos mutantur contumeliarum iacula in his,qui conuertuntur. Mich.4.b. Mens. Labores bonorum operum

Hie.s.Ioel.3. Rup.s.Ioel.3. Ligones malorum,quos concidunt in lanceas,sunt opera pacis:quę aduersus fideles mutant in instrumenta bellica.Ioel.3.b. Vel boni concidunt ligones in lanceas, quando labores huius seculi postponunt euangelio Christi & verbo Dei. Opera pacis. Labores seculi.

Lilium.

Amb.s.Luc.12. Lilium flos notissimus candore & odore insignis:de quo Ambrosius. Lilia nullius annui vsus cultum requirunt:nec sicut erga prouentum fructuum cęterorum , ita etiam erga generationem istius floris solicitis in orbem redit labor actus agricolis. Quibuslibet enim siccitatibus agri omne illud quod alitur in florem , quadam virtute genitali ex sese,atq; in se succi semper manentis animatur:ita cum foliorum puberum caulem videas aruisse:floris tamen natura viuescit. Absconditur enim viriditas,non amittitur. Ast vbi vernis fuerit prouocata blandicijs , indumentum germinis , comam floris , lilij sui resumit ornatus.

Ori.s.cant.ho.2.3. Amb de virg.3.&.s. ps.118.ser.5. X.s. Lu. 12. Ber.s.cāt.ser.47.70 Cyril.4.s. Ioan.28. Rup.s.cant.5. Lilium conualium dicitur Christus,hoc est,corona humiliū,& ipsius gentilitatis, in qua conuersa multos habuit imitatores.canti.2.a. Est autem candidus diuinitate , rubicundus humanitate:& vtrinq; habet odorem. Vel radij intra lilium lucentes designant eius diuinitatem:flos vero extra candidus humanitatem. Lilia quoq; in candelabro templi sanctificationis eius odorem significant. Exo.37.c. Ipse quoq; est lilium labij ænei.3.reg.7.d. Lilijs cōparantur labia sponsi propter mundiciam & excellentiam doctrinæ.cant.5.d. Christus.

Hila.s.Mat. can.5. Amb.s.Luc.12. Euch for.spūa.4. Lilia non laborantia neq; nentia,sunt angeli suam perfectionem habentes à principio, & candorem gloriæ:quorum claritatibus mundus ornatur:& bonum odorem sanctificationis aspirant. Vnde Salomon cum omni gloria sua non est vestitus sicut vnum ex istis. Matth.6.d. Luc.12.d. Angeli

Aug.epis 48. Amb.1.ps. 118. ser.5. Hie.s.Isa.35. Lilium inter spinas odorem habens,& non saporem,comparatur sponsę,quæ est ecclesia,quæ imitata est Christum,& fulget inter hæreticos:& præcipue ecclesia ex gētibus, dās bonum odorem fidei & operum.canti.2.a. Isa.35.a.2.cor.2.d. Ecclesia

Ori.s.cant.ho.2. Amb s. ps. 118. ser.5. Gre.s.cant.2. Ber.s.cant.ser.48 Lilium etiam dicitur anima,quæ Christum imitatur: & per claritatē pudicitiæ & fulgorem sapientię splendet & olet inter spinas,hoc est,inter hæreses & peccata , quę dum à mortalitatis radice ad cœlestem pulchritudinem assurgit:& mundicię candorem corde & corpore sibi ipsi custodit:& proximos quosq; bonę opinionis odore reficit , vigens inter tribulationes & tentationes.canti.2.a. Lilia quoq; sunt sancti candidi vita,& exemplis odorem suauem spargentes.canti.4.b.6.a.7.a. qui dicere possunt:Christi bonus odor sumus. Potest etiam lilium in his locis significare humiles. Anima. Sancti. Humiles.

Gre.28.mor.10.

Hie.aduer.Iouinia. Basi.s.ps.44. Gre.s.can.2.4. Ber.s.can.ser.70.71. Lilia,inter quę pascitur sponsus,sunt virgines,& generaliter boni.canti.2.d.4.b.6.a. qui dum castitatis candorem retinent,per bonę famæ opinionem proximis quibusq; suauiter olent. Ipsę quoq; virtutes lilia sunt:& peculiariter innocentia,continentia,& patientia. Et in Christo veritas mansuetudo,iustitia & omnia eius opera. Virgines Boni. Virtutes

Basi.s.ps.44. Lilia flores quidem sunt pulchri,sed cito marcescentes. Vnde designant genus humanū: cuius gloria est vt flos facile marcescens.ps.44.in titulo. Genus humanum.

Gre.s.Eze.ho.6. Lilia in candelabro ęternam retributionem significare possunt. Exo.25.c.37.c. Et in capitellis columnarum supernę claritatis patriam immortalitatis floribus redolentem,& amœnam.3.reg.7.g. Gloria cœlestis.

Lima, Limare.

Lima est instrumentum fabrile,quo ferrum,aut aliquid aliud terendo expolitur.

Lima,qua faber expolit idolum,artem dialecticam significare potest : qua hęretici suos expoliunt errores. Isa.44.b. Dialectica.

Hie.s.Eze.21. Limatus gladius,quo vtitur Deus ad malorum punitionem,est diabolus,qui semper paratus est ad exequendam vindictam Dei. Eze.21.c. Diabolus

Limen, Superliminare.

Limen dicitur,quod ex transuerso in ianua est, tam in parte inferiori , quæ sub pedibus calcatur,quàm in superiori. Superliminare autem est limen ostij superius,hoc est, lignū

siue

siue lapis, qui postibus superincumbens iugi formam efficit.

Verbũ Dei Chřs. Superliminare eleuatum designat verbum Dei Christum: quod dicitur eleuatum, quando sublata sunt impedimenta & velamina veteris legis. Isa. 6. b. Eleuatum est autem loquẽtibus Seraphim, hoc est, dicentibus: Attollite portas principes vestras. ps. 24. Ori. s. Isa. ho. 1. 4. Hie. epi. Et factũ est.

Fides. Baptismus. Limen domus tinctum sanguine. Exo. 12. d. designat ianuam vitę sanguine Christi tinctã hoc est, baptismum & initium fidei. Super limen posita erant caput & manus Dagon. 1. reg. 5. b. quia in initio fidei debet vnusquisq; diabolica desideria conculcare: cui abrenuntiatur in baptismo. Et qui non calcant super limen, merito dicuntur sacerdotes Dagon, quia colunt diabolum. Ingrediuntur quoq; super limen, vel transiliunt limen, qui colunt errores gentilium. Sopho. 1. b. Potest tamen ibi designare finem idololatriæ. Gre. s. 1. reg. 5. Hie. s. Sopho. 1.

Intentio. Ratio. Frons. Spes cœlestium. Superliminare etiam tinctum sanguine significare potest intentionem, quæ superemineet actioni: Et rationem supereminentem concupiscibili & irascibili. Item frontem cruce Chri signatam. Et pręterea spem cœlestium firmatam sanguine Christi. Exo. 12. d. Aug. s. Ioan. trac. 55. Gre. ho. 22. Gre. Nysse. de vita Mosis. Rup. 2. s. ex. 9

Ecclesia. Superliminare crapulę est ecclesia, in qua est refectio siue saturitas veri agni Christi: quæ dicitur superliminare: quia sanguis agni, qui huius typum gerebat, ponebatur in superliminari. Zach. 12. a. Rup. s. Zac. 12.

Cognitio mysteriorum. Antiqui patres. Patres nouæ legis. Vita actiua & contemplatiua. Litera & spiritus. Limen portæ domus domini latitudinis vnius calami, tacita altitudine & longitudine, designat viam & introitum, quo ad interiora pergendum est. Vel designat cognitionem mysteriorum, quæ in hac vita ex parte habetur. Designat etiam antiquos patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est porta. Vel limen exterius sunt antiqui patres, qui fuerunt exterius: quia præcesserunt aduentum Christi, quem desiderabant: & etiam quia per veterem legem prohibebantur opera, & non cogitationes. Limen vero interius sunt patres noui testamenti, admissi ad contuenda mysteria, quæ nobis tradiderunt. Vel limen exterius portæ. i. prædicatoris est vita actiua: limen vero interius vita contemplatiua. Ezec. 40. b. 41. c. 46. a. 47. a. Limen quoq; exterius literam legis significat: limen vero interius allegoriam, & spiritum literæ. Hie. s. Eze. 40. 46. Gre. s. Eze. ho. 15. Rup. 2. s. Eze 6.

Destructio templi. Principes sacerdotũ. Eleuatio superliminarium, & etiam commotio, destructionem templi Iudæorum significauit. Isa. 6. d. Amos. 9. a. Et commotionem principum sacerdotum aduersus apostolos prædicantes. Hie. s. Isa. 6. Rup. 1. s. Isa. 29.

Limpidus, uide Clarus, & Læuigare.

Limus, uide Lutum.

Linea.

Linea apud geometras est longitudo latitudinis & profunditatis prorsus expers. Eodẽ nomine appellatur filum illud, quo fabri vtuntur ad signandam materiam.

Iudicium Dei. Exempla. Linea, quam tetendit dominus super terram, designat iudicium Dei, quo dirigebantur in fines ecclesię prędicatores, vt alicubi prędicarent, ab alijs vero partibus arcerentur, ne accederent. Iob. 38. a. Designat etiam exempla sanctorum, quibus medium tenuerunt, ne ad extrema vitia declinarent. Gre. 28. mor. 9 13.

Prædicatio apostolica. Linea duodecim cubitorum cingens columnam. 3. reg. 7. c. designat normam prædicationis faciendam secundum doctrinam apostolorum. Glo. ordi. s. 3. reg. 7.

Linere, Linire.

Linire est vngere vel fricare, aut aliquid simile: quod digito vel aliquo instrumento rei cuipiam superinducitur, fricatur, vel imprimitur, sed tenuiter, non crasse. Linere autem est rem aliquam mollem alteri inducere. Sed videntur hęc vocabula confundi, & pro eodem accipi.

Munimen charitatis. Linere arcam diluuij bitumine intrinsecus & extrinsecus, est charitate Dei & proximi munire ecclesiam. gen. 6. e. Glo. ordi. s. gen. 6.

Infusio gratiæ. Liniens Christus oculos cęci nati, designauit infusionem gratię in mentem. Vel est inducens peccatorem in proprię infirmitatis cognitionem. Ioan. 9. a. Ad hæc referri potest, cum oculi Tobię liniti sunt felle piscis. Tobi. 11. d. Ori. s. Isa. ho. 6. Amb. de viduis.

Annuntiatio misericordiæ. Exempla. Lita oleo lagana indicabant annunciationem futuræ misericordię: quã prędicebãt lex & prophetę. Exo. 29. a. Leui. 2. b. Et liniens Moses tabernaculum fœderis oleo vnctionis, misericordiam Dei erga ecclesiam designauit. Leui. 8. b. Designant etiam exempla bene viuẽdi: quæ foris proximis ostendimus. Glo. inte. s. Leui. 2. Glo. ordi. s. Exo. 29

Ecclesia. Populus Iudaicus. Litus murus ecclesiam significare potest. Actos. 7. b. Et populum Iudaicum: qui litus per circuncisionem & Dei cognitionem. Glo. ordi. s. Amos. 7

Illatio veræ doctrinæ. Linere denuo alio luto domum leprosam est, destructis erroribus, veram doctrinam inferre. Leui. 14. f. Isy. s. Leui. 14.

Implere legem vilibus sensibus. Linere bitumine fiscellam, in qua erat Moses, est munire legẽ, & implere vilibus & carnalibus Glo. int. s. Exo. 2.

nalibus sensibus: quod faciebant Iudæi. Exo. 2. a.

Circumlinens Hierusalem adultera oculos suos. Eze. 23. f. designare potest hæreticos fucantes suos errores, vt eos probabiles reddant. *Fucantes hæretici errores.*

Hie. s. Eze. 13. Gre. 13. mor. 3. Linere parietem luto absq; paleis & temperamento, est promittere securitatem peccantibus: quod faciunt hæretici. Est etiam adulari perpetrantibus mala. Eze. 13. b. 22. g. *Adulari peccátibus.*

Lingere, quære Lambere.

Lingua.

Lingua membrum hominis nobilissimum intra os clausum, vocibus formandis, dignoscendisq; saporibus destinatum.

Aug. s. psa. 44 & de ciui. diuin. Amb. apol. Dauid 13 Hie. ad Principiam. Euch. for. spūa. 1. Lingua Dei, quæ est calamus scribę. ps. 44. designare potest vim generatiuam patris verbum producentis: quæ dicitur calamus scribę, quia protulit verbum permanens: vel designat spiritum sanctum, per quem Deus secreta sua hominibus manifestat. Vel est corpus Christi, quo euacuata sunt venena serpentis, vel lingua est calamus scribæ, cum laudat Deū, quæ tunc exultatione repletur. ps. 125. *Vis generatiua patris. Spiritus sanctus. Corpus Christi.*

Glo. inte. s. Isa. 30. Lingua Dei erit quasi ignis deuorans, quando dicet Christus malis in iudicio: Ite maledicti. Isa. 30. f. *Sententia iudicij.*

Ber. s. can. ser. 45. Hie. s. ps. 21. Aug. epis. 120. Hila. s. ps. 138. Gre. 8. mor. 3. Lingua sponsi seu verbi est fauor dignationis eius. Lingua etiam Christi sunt apostoli & prædicatores: quæ lingua adhæsit faucibus eius, quum apostoli in eius passione obmutuerunt. ps. 21. Lingua erudita est lingua Christi & prædicatorum eius, ad sustentandum lassos. Isa. 50. e. Et non est sermo in lingua Christi, cum nec in eo, nec in eius prædicatoribus est dolus. ps. 138. Lingua autem, aperta locutio. Iob. 6. d. Lingua canum fit ex inimicis, quum *Au. ep. 59. &. s. ps. 6. 7 Ori. s. Iudi. ho. 9.* ex Iudęis Christus fecit prędicatores. ps. 67. Lingua lambentes aquam sunt perfecti sermone. Iudi. 7. a. *Fauor Dei. Apostoli & prædicatoris.*

Ber. s. cant. ser. 45. Gre. 15. mora. 5. & s. cant. 4. Lingua sponsę vel animę est feruor deuotionis. Sub lingua sponsæ vel ecclesiæ vel animæ est mel & lac, cum habet verba quidem aspera in correctione peccatorum: sed quæ latenter quandam dulcedinem quasi sub lingua habeant: quibus contristati mens possit ex benignitate refoueri. canti. 4. c. Vel designatur prędicator, qui tractat sublimia & moralia, & ea exercet. *Feruor deuotionis.*

Lingua Mosis tardior obscuritatem legis designare potest. Exo. 4. c. *Obscuritas legis.*

Arno. s. ps. 67. Hila. s. ps. 54. Hie. s. Isa. 3. Gre. ho. 30. Lingua canum erat lingua Iudæorum clamantiū: Crucifige, crucifige. Quę lingua etiam fuit gladius acutus. ps. 56. 63. 67. Eorum linguę fuerunt diuisę, aut dissipatę. ps. 54. Isa. 3. b. *Lingua Iudæorum.*

Lingua alia est lingua noui testamenti: quæ & lingua erudita dicitur. Isa. 28. c. 50. d. Iere. 31. f. 1. cor. 14. d. In linguis apparuit spiritus sanctus, quia linguarum diuisio erat vnienda in ecclesia. acto. 2. a. *Lex noua.*

Hie. s. Isa. 35. &. s. Mala. 2. Lingua balborum & mutorum aperienda in aduentu Christi, erat lingua gentilium, qui conuersi sunt ad fidei confessionem & laudes Dei. Isa. 32. a. 35. b. Et omnis lingua iurat Deū cum omnes nationes eum confitentur, & laudant. Isa. 45. d. *Lingua gentilium.*

Hie. s. ps. 51. Lingua interdum pro corde sumitur, vt cum lingua dicitur cogitare iniustitiam. psal. 51. Hæc lingua in bonis repletur exultatione. ps. 125. *Cor.*

Glo. ordi. s. gen. 11. Lingua sumitur quandoq; pro ipso sermone & idiomate: & linguarum diuisio fuit diuisio sermonum & idiomatum: & significat discordiam, & opinionum diuersitatem: & sensus rationi discordes. gen. 11. b. *Sermo. Idioma.*

Hie. s. Isa. 66. Linguæ hominum & angelorum. 1. cor. 13. a. videntur poni pro exacta cognitione & manifestatione mysteriorum. Linguæ autem hominum & angelorum venient ad iudicium. Isa. 66. f. *Exacta manifestatio mysteriorum.*

Glo. inte. Isa. 41. Lingua arescens siti designat desiderium cognoscendæ veritatis. Isa. 41. b. *Desideriū cognoscendæ veritatis.*

Hie. s. Isa. 19. Lingua Chanaan media inter Aegyptiam & Hebræam, designare potest bona opera vitæ præsentis, quæ media sunt inter opera mala & opera fœlicitatis. Isa. 19. c. *Bona opera vitæ præsentis.*

Ori. s. Ios. ho. 7. Lingua seu regula aurea, quam furatus est Achan de Hiericho, designat falsa philosophorum dogmata eloquentiæ fulgore splendentia. Ios. 7. d. *Dogmata falsa philosophorum.*

Hie. s. Isa. 11. Gre. 33. mor. 13. Lingua maris Aegypti designat blasphemias & idololatriam Aegyptiorum. Designat etiam scientiam doctrinæ secularis erroribus offuscatam. Isa. 11. d. Iob. 15. a. Et hęc est lingua Leuiathan, quam Deus fune ligauit. Iob. 40. c. *Blasphemiæ. Doctrina secularis.*

Rup. s. cant. 3. Sub lingua sponsæ erat mel & lac, hoc est, Christus in corde virginis Mariæ. canti. 4. c. *Christus in corde Mariæ.*

Gre. 15. mor. 1. Sub lingua abscondit malum, qui ipsum non confitetur. Iob. 20. c. Et hypocrita abscondit malum sub lingua, quando asperitatem malitiæ, quæ latet in mente, sub tegmine blandę locutionis operit. Malum enim in lingua & non sub lingua esset, si loquens hypocrita malitiam suæ prauitatis aperiret. Sic ps. 9. Sub lingua eius labor & dolor. *Nó confitéri malum.*

Hila. s. ps. 139. Linguosus vir, qui non dirigitur in terra, fuit Iudas. ps. 139. *Iudas.*

Lingua

Lingua superba. — Lingua magniloqua est lingua superba.ps.11. Et lingua dolosa est dæmonum suadentiũ manere in peccato:& hæreticorum:& occulte trahentium ad malum.ps.56. 119. Et in lingua agere dolum,est verbis sanctis miscere peruersa.ps.14.33.Et lingua resistens ecclesię est hæreticorum.Isa.54.d.Et lingua hostium,quæ ignoratur,sunt fallaciæ dęmonum, & hæreticorum.Iere.5.d.Sopho.3.c.Lingua quoq; viperę est violenta diaboli tentatio, vel e diuerso,quia tardius occidit quàm aspis,est lenis & diuturna tentatio.Iob.20.c. — Ori.s.1.reg.ho.1. Arn.& Hila.1.ps.119. Basi.s.ps.14. Aug.1.ps.119. Gre.15.mor.7.8. — Violenta tentatio.

Lingua hæreticorũ — Lingua ducum adhæret gutturi suo, quando hæretici & si peruersa loqui libera voce non audent:intus tamen apud se contegunt cuncta, quæ contra veram fidem proponere falsa moliuntur.Iob 29 b.Et lingua persecutorum Hierusalem contabescit in ore, quum non amplius loquitur blasphemias.Zach.14.c. — Gre.19.mor.14. Hie s.Zach.14.

Potentiæ. — Lingua vna construentium turrim Babel in malum est,quum omnes potentiæ in malũ conspirant.gen.11.a. — Philo.de conf.ling.

Linum, Lineus, Linteum, Linteamen.

Linum est herba,ex qua cannabis modo eliciuntur mollia fila, & nentur in vsum intimarum vestium:vnde dicitur linea vestis.Linteum autem est pannus lineus, & sudariũ quo vtimur ad extergendum.Linum nascitur ex terra,& varijs laboribus in telam & candorem deducitur: facile conquiri potest à pauperibus:& ei,qui hoc induitur, gratum acceptumq; est:ęstuantem refrigerat:sed & in gelu fouet,qua ratione designare potest virtutes,quæ cum labore acquiruntur,& gratę sunt habenti: & concupiscentiarum ęstus refrigerant:& in tentationum frigore calefaciunt. — Virtus. — Isy.s.Leui.16.

Sancti. — Linum quatenus multo labore fit candidum significare potest sanctos, qui multis laboribus ad perfectionis apicem deducuntur.Potest eadem ratione fortitudinem eorum significare.Et linum in quo abscondit Rahab exploratores, designat fortitudinem gentium in suscipienda & retinenda fide.Iob.2.b. — Fortitudo sanctorũ & gentium. — Ori.s.Iere.ho.7. Hie.pi olo.s. Ori.in Iesum Naue,&.s.ps.86. Euch.for.spũa.8.

Subtilitas scripturarum. Præcepta subtiliora — Linum subtile & candidum subtilitatem scripturarum & mysticorum sensuum designare potest.Et lineus funiculus in manu mensoris,adumbrat subtiliora præcepta Christi, etiam cogitationes ordinantia.Eze.40.a. — Euch.for.spũa.8. Gre.s.Eze.ho.13.

Carnis castigatio. — Linum quod ex terra virens oritur,sed longo & multiplici exercitio amittit humorem natiuum:atq; ad gratiam noui candoris peruenit,castigationem nostræ carnis intimat:cuius dum ingenitas vitiorum sordes per continentiam excoquimus,dignam profecto eam, qua Christum induamus efficimus.pro.31.b.Sic lineę tunicę candorem castitatis designant & etiam linea femoralia: & linea zona. Exo.28.g.29.a.39.e.Leui.6.b.16.a.Ezec.9.a.44,e. Et lineum Ephod Samuelis puriorem vitam ministrorum noui testamenti significat, tam in castitate,quàm in aliorum præceptorum subtilitate 1.reg.2.c.22.d.Dani.10.a. Vel linea tunica ad iustitiam referri potest,feminalia vero ad castitatem. — Beda.s.pro.31. — Candor castitatis — Isy.s.Leui.6. Gre.s.1.reg.2. — Iustitia.

Caro Christi. — Linea tunica pontificis carnem Christi significare potest:quę non est nata de corruptione carnis:sed de terra,hoc est,de virgine.Exo.29.a.Leui.6.b.8.a.Eze.9.a. — Ori.s.Leui.ho.9.

Dona Dei. — Linea cidaris in capite pontificis,coronam gratiarum & donorum Dei in mente designat:idem de vitta.Leui.16.a.Eze.44.e. — Gre.22.mor.19. Hie.s.Eze.44.

Vita mediocris — Linea vestis potest etiam vitam mediocrem significare.Leui.13.f. — Glo.ordi.s.Leui.13.

Ecclesia. — Linteum vas ecclesiam ex gentibus designare potest.acto.10. b. Vel designat totam ecclesiam:& sicut linteum tinea non consumit:ita ecclesia & eius filij non debent corrumpi immundis cogitationibus.Designat etiam fidem, in qua blande quiescunt fideles. — Fides — Amb.ser.67. Hie ad Rufti. Aug.de vnit.ecclię & ho.45.

Lamenta. Infirmitates Christi — Linteamina Christi sumus nos:vel sunt laborum nostrorum lamenta:quæ nunc electos omnes.i.eius membra constringunt.Ioan.20.a.Vel eiusdem Christi infirmitates: quas reliquit resurgendo.Vel ipsam conuersationem,quam cum hominibus habuit. — Gre.ho 22. Rup.14.s.Ioan. Gre.Nysse.de res.2.

Delitiæ spirituales. — Linteamina,quæ Deus aufert,sunt delitiæ spirituales,quas Deus iratus à peccantibus aufert.Isa.3.d.Linum cum lana potest referri ad spiritualia : quæ tamen non debent esse neglectis bonis operibus temporalibus.pro.31.b. — Hie.s.Isa.3. Aug.ser.217.

Iudæi — Linum fumigans,quod non habet lumen,sed fætorem,designare potest Iudęos exiguũ spiritum gratiæ habentes.Isa.42.a.Matth.12.b.Designat etiam sacerdotium Iudęorũ : quia sacerdotes lineis vestibus vtebantur.Et quia in aduentu domini charitatis perdidit ardorẽ quasi amisso igne fidei,non ardens,sed fumigans fuit.Potest etiam significare gentiles momentaneum quendam ardorem habentes,extinctioni vicinos,qui extincto luminis natutur alis ardore,fumi amarissimi, & qui oculis noxius est, tenebrosęq; caliginis inuoluebãtur erroribus.Designat eos pręterea,qui tepide exequuntur mandata Dei, qui non habent lumen & habent fætorem:quia tepidi non sunt grati Deo. — Sacerdotium Iudęorum. — Gentiles — Tepidi. — Hila.s.Mat.cant.12. Gre.33.mor.4. Tert.adue.Iudæos. Hie.Aglasiæ. Basi.regu.breu.291. Aug.1.q.in euã.q.3.

Sacerdotale munus Vocatio gentium. — Linum potest sacerdotale munus significare.Vnde Ios.2.b.Exploratores missi à Iosue in Hiericho in linea stipula delitescentes,designarunt ijs,qui inuitandi erant,culmen sacerdotale delatum:sicut apostolus Petrus dicit.1.Petr.2.b.Vos autem gens sancta, regnum sacerdo- — Ori.s.Iosu.ho.1.

cerdotale. Vel certe quòd in sacramento legis, vbi de sacerdotibus adnotatur, populi huius, qui est ex gentibus, latebat occulta vocatio.

Hie. f. Iere. 13. — Lineum lumbare Ieremiæ designat populum Israel de terra sumptum, & Deo peculiariter coniunctum: Designat etiam quemlibet iustum Deo adhærentem. Iere. 13. a. *Israel. Iustus.*

Linum extinctum eos significare potest, qui breuem in hoc seculo prosperitatem habuerunt. Isa. 43. c. *Breui prosperitate functi.*

Glo. inter. f. Leui. 8. — Linea subucula mortalitatis potest esse symbolum. Leui. 8. a. vt cum sacerdotes induunt ad carnem subucula, meminerint se esse mortales. *Mortalitas*

Hiero f. Isa. 19. & f. Hose. 2. — Lineę tunicę Nadab & Abiu, qui occisi sunt à domino, designare possunt ostentationē seu apparentiam virtutis, quam habent hęretici. Leuit. 10. a. Et linum textum sunt rationes subtiles, & arte dialectica concinnatæ hæreticorum. Isa. 19. b. Ipsi habent linum in nigredine perseuerans. Hose. 2. b. Hoc est linum lęsum à grandine in Aegypto. Exo. 9. g. Linum etiā in veste ex lino, lanaq; contexta subtilitatem hypocritarum designare potest. *Hypocrisis hæreticorum. Rationes hæreticorum.*

Gre. 8. mor. 39. — Vestis enim quæ ex lana linoq; conficitur, linum interius celat, lanam in superficie demonstrat. Ideo talis vestis prohibetur. deut. 22. b. *Subtilitas hypocritarum.*

Hie. f. Eze. 30. — Fasciari brachium Pharaonis linteolis. Eze. 30. f. est foueri ad recuperandas vires. *Foueri*

Lippus.

Gre. 1. pasto. 11. — Lippus est, qui oculos habet lachrymantes, defluente ab eis putredine. In lippis quidem oculis pupillę sanæ sunt: sed humore defluente, infirmatę palpebræ crassescūt: quæ quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur.

Gre. f. 1. reg. 14. — Lippis oculis existens Lia, typus est synagogę, quę obscuré videbat mysteria in litera legis lucentia. gen. 28. d. Designat etiam vitam actiuam, qui non perinde videt arcana Dei, vt contemplatiua: quia res terrenę, in quibus versatur, obscurant oculos ad puré perspiciēda spiritualia. *Synagoga. Vita actiua.*

Gre. 1. pasto. 11. — Lippus, qui non admittitur ad sacerdotium & ministerium altaris. Leui. 21. d. est cuius sensum natura exacuit: sed conuersationis prauitas confundit. *Ingeniosus sed male*

Isy. f. Leui. 21. — Sunt enim nonnulli, quorum sensum carnalis vitæ operatio sauciat, quæ videre recta subtiliter per ingenium poterant: sed vsu prauorum actuum caligant. Designant etiam superbos circa pugnas verborum. 1. Timo. 6. a.

Liquescere, Liquefieri. Liquidus.

Liquidum est, quod est molle & fluxum. Liquescere autem seu liquefieri est liquidum ac fluidum fieri: vt liquescit cęra & mel.

Arno. f. ps. 21. — Christus factus dicitur sicut cęra liquescens. ps. 21. quia patuit omnibus opprobrijs, nulli resistens. Sed vt liquescens cęra non perit, ita nec Christus per passionem perijt. *Christus*

Aug. epis. 120. — Liquescens cęra designare potest sacram scripturam, quæ in litera erat dura & obscura: sed per Christum tanquam per ignem facta est liquida & clara. ps. 21. Liquefieri etiam manna incalescente sole, est per aduentum Christi scripturæ sacræ obscura aperiri mysteria. Exo. 16. a. *Sacra scriptura*

Gre. 4. mor. 39. — Liquefacta anima loquente sponso dicitur. canti. 5. c. quia dum occultę locutionis aspiratione tangitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso, quo absorbetur, desiderio liquat: & inde se apud semetipsam fessam inuenit, vnde vltra se esse conspicit fortitudinem quam conscendit. *Deliquiū animæ*

Hie. & Au. f. ps. 147. — Liquefacit Deus crystallum, cum conuertit, & emollit dura corda. ps. 147. *Emolliés Deus dura corda.*

Liquens, quod bibitur, designare potest opera. Leui. 11. e. *Opera*

Lyra. f. ps. 57. — Sicut cęra liquescens sunt mali in inferno, qui patiuntur ab igne, & dæmonibus resistere non valent: sed non consumuntur. ps. 57. *Mali in inferno.*

Hie. f. Isa. 51. — Liquescent cœli sicut fumus, nō quia perituri sint, sed quia in melius mutabūtur. Isa. 51. b. *Mutatio cœlorum*

Aug. f. ps. 74. — Liquefactum dicitur, quod robur amittit, atq; ita dicitur liquefieri cor. Iof. 7. b. Et terra. ps. 74. Et es, hoc est, fortitudo mundi in iudicio. Eze. 24. c. *Amisio fortitudinis.*

Litera.

Literæ dicuntur minimæ ac indiuiduæ orationis seu potius dictionis partes, ex quibus syllabę constituuntur. Aliquando autem sumitur litera pro scriptura. Et litera in sacra scriptura est primus sensus, quem scriptura facit, vt distinguitur contra spiritum, vel sensum spiritualem.

Ori. f. Leui. ho. 7. & 1. periar. Amb. f. 2. cor. 3. Au. de spū & lit. 4. 5. — Litera quę occidit est sensus carnalis, etiam in nouo testamento. Vel sunt res corporales, quibus si quis nimium adhæreat, perit. Vel occidit litera secundū quod dat præcepta pœnalia. Vel litera occidens est lex, quę tunc occidit, cum non adest spiritus viuificans: & quia prohibendo demonstrat peccatum, quo occiditur non obtemperans legi. *Sensus carnalis. Res corporales.*

Ori. f. gen. ho. 13. — Sunt autem literæ, quas nos scribimus, vt peccati: ad quas pertinet chirographum, quod

Christus deleuit: Sunt & literæ quas scribit Deus: vt gratię.

Peritia literæ legis. Literatura est peritia literæ legis: in qua gloriabantur Iudæi, de operibus legis non de gratia præsumentes. ps.70. Aug.s.ps.70.

Literatus, Literatura, uide Docere.

Lithostrotos.

Lithostrotos idem est quod locus lapide stratus: erat locus in prætorio Pilati: vbi protulit sententiam contra Christum. Ioan.19.c.

Litigare, Litigiosus, Lites, uide Rixari.

Littus, Ripa.

Littus est terra mari adiacens, quæ fluctibus alluitur. Ripa autem est crepido, siue labrum amnis, & extrema ora, quæ vtrinq; flumine alluitur. Aliquando autem littus sumitur pro ripa, & ripa pro littore.

Fœlicitas. Littus maris, in quo Christus erat, soliditatem & perpetuitatem æternæ quietis designat. Ioan.21.b. Gre.ho.24.

Doctrina. Ripa fluminis, in qua erat Moses, doctrinam spiritussancti designare potest, in qua est lex Exo.2.a. Beda.s.exo.2.

Ecclesia. Status clericorum. Littus vt est refugium naufragorum, designare potest ecclesiam, aut clericorum statum: ad quos confugere debent, qui in hoc mundo periclitantur. Et sic est locus, vbi zelator defendere potest periclitantes, eosq; suscipere. Et designantur per Zabulon, qui dicitur habitare in littore maris. gen.49.b. Beda.s.gen.49. Ricar.de.1.victo.de 12.patriar.43.

Finis mundi. Littus maris, in quo iacebant Aegyptij mortui, finem mundi, significare potest. Exo.14.g. In hoc littore eligentur boni pisces, eiectis malis. Mat.13.g. Ioan.21.b. Aug.s.Ioan.tra.122. Euch.for.spūa.4.

Sterilitas Iudæorū. Littus maris sterilitatem Iudęorum, & indignorum Christo designare potest. gene.22.d. Matth.13.a. Glo.inter.s.gen.22.

Cor humanum. In littore, quando impulsa maris aqua refunditur innumerabiles arenarum minutiæ glomerantur: Quid ergo est littus maris, nisi cor vniuscuiusq; in spirituali conuersatione negligentis? quia dum seculares cogitationes non reprimit, quasi frangentes in se maris fluctus excipit, & cumulos arenarum. 1 reg.13.b. Gre.s.1.reg.13.

Liuor, uide Inuidia.

Locare, Conducere.

Locare est precio rem vtendam concedere: vt locat equum dominus equi, qui pro precio vsum eius concedit. Conducere vero dicitur, qui rem vtendam precio accipit. Sic conductus pro mercede est, qui operam suam locat. Exo.22.c.

Tradens Deus synagogam & scripturā sacerdotibus. Locans paterfamilias vineam agricolis, est Deus tradens synagogam sacerdotibus & scribis. Vel tradens scripturam sacerdotibus & laicis. Matth.21.d. Marc.12.a. Luc.20.b. Ori.s.Matt ho.12.

Creans Deus hōies. Conducens pater familias operarios in vineam suam. Matth.20.a. est Deus creans homines ad se colendum per fidem & obseruantiam præceptorum. Qui autem dixerūt, Nemo nos conduxit. i. ad fidem vocauit, ostenduntur non esse de ijs, qui post acceptam fidem peccauerunt: quia illi iam fuerant conducti. Ori.s.Mat. ho.10.

Iudæi. Locantes se pro panibus fuerunt Iudæi recipientes legem veterem & expectantes Messiam: sed in esurie remanentes. 1.reg.2.a. Vel locabunt se pro panibus, quando venient ad fidem in fine seculi. Gre.s.1.reg.2. Rup.1.s.reg.5.

Superbi doctores. Locantes etiam se pro panibus sunt superbi doctores: qui per tumorem doctrinę putat se posse habere munera spiritualium virtutum: sed semper manent in esurie: quia spiritussanctus disciplinę effugiet fictum. sapi.1.b. Et.1.Petri.5.b. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.

Communicantes in peccato. Locant etiam se pro panibus, qui pleni peccatis eucharistiam sumunt. Vnde non saturantur.

Loculus, uide Feretrum.

Locuples, uide Diues.

Locus, Locare, Collocare.

Locus est quicquid aliud continet: & iuxta philosophos est superficies corporis continentis, quum videlicet est locus proprius: nā locus cōmunis multa cōtinet, nec adequatur rei contentę. Locare autem vel collocare est in loco ponere. Locus autem interdū est occasio. Ephe.4.f. Nolite locum dare diabolo. Ordo. Exo.25. d. Et sphęrulæ per tria loca. Situs. Exo.40.d. Manebant in eodē loco. Sors. Exo.2.b. Adoptauit eū in locū filij. Templū.

gen.28.d. Vere dominus est in loco isto.

Hie.s. Ezech.3.&.s. Ecclte.1. Gre.19.mor.3.

Locus non competit Deo, qui non potest loco comprehendi: sed ipse omnia continet loca. Sed per metaphoram datur illi: vt locus Dei vbi benedicitur gloria domini. Eze.3.c. dici potest sic, vt filius sit locus patris, & pater filij, iuxta illud. Ioan. 14. b. Ego in patre, & pater in me est. Et dominus egreditur de loco suo. Matthæ. 1.a. quum filius exiuit à patre, & venit in mundum. Et reuertitur sol in locum suum, quum filius regreditur ad patrem: Eccl'tę.1.a. Et locus sapientiæ est pater. Iob.28.d. *Pater & filius.*

Hie.s. Ezech.3.&.s. Hose.5.

Potest & locus Dei dici gloria domini, & lux inaccessibilis, iuxta illud. 1. Timoth. 6.c. Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem. Item magnificētia eius & magestas. Hose.5.d. *Gloria domini.*

Hie.s. Isa.26.

Locus Dei peculiariter dicitur misericordia: qua ratione dicitur dominus egredi de loco suo, quum exercet vindictam, quasi deserat misericordiam, quæ sibi est propria. Isa.26. d. Mich.1.a. *Misericordia.*

Basi. de. spūsan 26. Gre. Nys. d vi. Mos.

Locus, qui est apud Deum, dici potest spūssanctus, in quo nobis est standum. Exod.33.d. Leui.4.c.6.b. Locus mundus. Vel designat continuum progressum in cognitione diuina. *Spūssanctus. Progressus cognitionis Dei.*

Damas. li.1.cap.17. Hila.s.ps.131. Hie.s. Isa.18.22. &ad Aglasiam Ori.s. Leui.ho.4.13. Aug.2.trin.17.&.q. in exo.154. Gre.18.mo.14.& 25. mo.14.&.s. eze.h.10 Isy.s. Leui.6.

Locus Dei dicitur, vbi magis apparent diuinæ operationes, siue naturales siue gratuitæ: vt cœlum, ecclesia, anima: quæ sunt loca, vbi benedicitur gloria domini. psalm. 67. 75.103. 131. Isa.18 b. Ezechiel.3.c. Et ecclesia dicitur locus fidelis Dei: & locus sanctificationis Dei: & locus pedum Dei. Isa.14.a.22.g.60.c. Hęc est locus sanctus, in quo carnes arietis sunt coquendæ. Exod.29.e. Leuitic.6.c.7.a. Hic est locus, in quo apparet Deus. Exod. 30. d. 33. c. Et locus in quo mactatur holocaustum. Leuitic.4.f.6.b. deuterono. 12.a. 14.c. 16.b. Ioann. 4.b. Et locus mundissimus est ecclesia, vel anima pura. Leuiti.10.c.14.d. Hæc est locus terribilis dæmonibus. genes.28.d. Et terra sancta, in qua apparuit dominus Mosi. Exod. 3. b. Matth.24.b. Locus etiam auri est vniuersalis ecclesia, in qua est vera sapientia: & fideles, qui per tribulationes à peccatorum sordibus tribulationis igne purgantur. Iob. 28. a. Ipsa est locus videntium. Iob.34.c. Et locus solij Dei. Eze.43.b. Et locus pascuę. ps.22. *Cœlum. Ecclesia. Anima.*

Hie.s. ps.22.

Hie.s. Mich.1.

Locus Dei, à quo egressus est, dici potest synagoga: quam reliquit transiens ad gentes. Mich.1.a. *Synagoga.*

Basi.s. ps.32. Amb.s. Luc.21. Au.s. ps.70.&.s. Ioā. trac.68. Gre.8.mor.15. Rup.7.s. apoc.

Locus iustorum munitus est Deus: quia nisi in illo non sunt securi. psalm. 70. Ioan.14.b. Hic est locus non deserendus. Eccl'tę.10.a. Locus etiam hominis, quem peccator deserit, est ipse conditor: qui eum vt in se consisteret creauit. Iob.7.c. Ipse est locus paratus à Deo in refugium mulieris, & omnium fidelium. apoc.12.b. *Deus*

Amb 3.exae.1.

Locus montis Sion sunt ecclesiæ per orbem dispersę. Isa.4.b. Et quia locus erat angustus ecclesiæ in Iudęa, dilatatus est inter gentes. Isa.4.b.49.f.54.a. Et locus sanctificationis nostræ est ecclesia. Ieremiæ.17.b. Et locus, in quo est memoria Dei. Exod.20.d. Et locus vnus congregationis aquarum est vna ecclesia. gene.1.b. Et locus sanctus, in quo stabit abominatio desolationis, est ecclesia. Matth.24.b. Et locus spaciosus ad manendum, qui erat in domo Nachor, designat gentilitatem: quæ libenter suscepit seruos Abrahæ, hoc est, prędicatores Christi. gene.24.c. psalm. 30. Et locus deserti, & loca arida gentilitatem designare possunt: quæ conuersa est in fontes aquarum. Matth.12.d.14.b. Marc.6.b. Luc.11. Locus misericordię Dei est gentilitas: cuius culpas districtus iudex si iuste animaduerteret, ad reconciliationis gratiam nunquam veniret. Iob.37.c. Exo.33.d. *Ecclesia ex gētibus. Gentilitas.*

Hie.s Matt.24. Ori.s. Mat.cap.14. Hila.s. Matt.can.12. Gre.18.mo.14.&27 mor.22.

Hiero.s. Isa. 33.&.s. Iere 17. Ori.s. Ios.ho.1.2. Gre.s.1.reg.5.&.29. mor.2. Aug.s.ps.83.

Locus optimus, quem dat Ioseph fratribus suis, est gloria cœlestis, quam dat Christus fidelibus. genes.47.b. Hic est locus, quem parauit & fundauit dominus. Exod.23.e. psalm.83. 103. Et locus sanctus Dei. psalm.23. Dicitur autem cœlestis Hierusalem locus fluuiorum. Isa. 33.d. Propter abundantiam donorum Dei. Et locus, quem calcant filij Israel, sunt sedes dæmonum, ex victoria contra eos in cœlo ab hominibus acquisitæ. Ios.1.a. Et locus arcæ est beatitudo cœlestis.1.regum.5.d. Dicitur etiam locus sanctificationis nostræ. Ieremiæ.17.b Et locus aurorę, vbi clare videtur Deus. Iob.38.b. Et potest peculiariter significare gloriam humanitati Christi debitam. Dicitur etiam locus pascuę. psalm.22. Ipse est locus, quem promittit Deus dare filijs Israel, hoc est, fidelibus.2.regum. 7. b. In loco suo habitat Hierusalem, cum ecclesia est in fœlicitate. Zach.14.b. Locus, in quem cadit lignum, australis quidē est fœlicitas: aquilonaris autem infernus. Eccl'tę.11.a. *Cœlestis patria.*

Hie.s Iob.38.

Hie.s. Zach.14.

Isy.s. Leui 24.

Locus sanctus, in quo comeduntur panes propositionis, templum est, vel atrium, vel anima munda à peccatis. Leui.24.b. *Templum Atrium Anima.*

Ori s Mat.ho.19 Hila.s. ps.131. Hie.s. ps.22.

Locus sanctus, in quo carnes arietis coquuntur, est sacra scriptura, in qua disponuntur mysteria Christi. Exod. 29. e. Leuitic. 6. c. 7. a. Matthæ. 24. b. Et locus vbi steterunt pedes Christi, est euangelium. psalm.131. Et locus pascuæ est sacra scriptura. psalm. 22. Locus cadaueris designat autoritates sacrę scripturę: in quibus prænuntiabatur mors Christi. deut.21.a. Locus, quem calcant filij Israel, literā legis designare potest: super quam ascēdit *Sacra scriptura. Lex vetus.*

Rup.1.s. deut.7.

per

Per sensus spirituales.Iosu.1.a.Et locus Eli est lex,in qua iacent Iudæi.1.reg.3.a.Vbi nos habemus in lectulo suo. Et locus peccatoris est litera legis,cui affixi sunt Iudæi.ps.36. — Ori.s.Iosu.ho.1.&.s.ps.36.ho.5. Gre.s.1.reg.3.

Status virtutis. Cor. Corpus. Deus. Charitas. — Locus non deserendus sabbato est status virtutis in tentationibus retinendus, peculiarius autem designantur patientia,sapientia,humilitas,ratio,& ipsum cor seruandum omni custodia.Exod.16.g.18.d.40.d.Eccl'tæ.10.a.Vel locus inferior est ipsum corpus, quod regitur,nec est deserendum in regimine.Vel locus superior,in quo quiescendum, est Deus, qui etiamnon est deserendus in tentatione.Et locus spaciosus est charitatis affectus.genes. 24.c.ps.30.Et locus vniuscuiusq; est situs bonæ conuersationis.Eccl'i.11.c.Et locus,in quo est standum,estfides integra,& sancta conuersatio.ps.5.d.Et locus extra castra est virtus separans à mundana conuersatione.deutero.23.c.Et locus Ionathæ vel prædicatoris est honesta conuersatio.1.reg.14.b.Saxum autem transferri dicitur de loco suo,quum mens sancta,cuius locus iustitia fuerat,impulsu subito transfertur ad culpam.Iob.14.d.pro.27.a.Ab hoc loco non abierat Ioseph.gen.44.c. — Ori.s.nu.ho.23.&.s.Leui.ho.5 Amb.1 offi.21. Hie s.Ecclten.10.& ad Demetriadem. Gre.3.mor.17.&.14 mo.11.&.s.1.re.11.14 Ber.ser.paruo.48. Philo.2.allego. Beda.s.pro.27. Bona conuersatio. Fides.

Pœnitentia. Humilitas. — Locus refugij pœnitentiam significat,ad quam confugere debent peccatores. Exod.21.b.Eadem est locus cinerum mundus:quia mundatus à Christo.Leui.4.c.In quo autem loco offertur holocaustum,offertur etiam hostia pro peccato.Leui.6.d.quia qui offert pœnitētiam,iam imitať eum,qui totum se obtulit, & in totū recessit à seculo :vnde & holocaustū appellatur eius conuersatio.Locus etiam cinerum est humilitas,qua homo ne extollatur, cognoscit se cinerem.Leui.1.d.Sopho.2.c. — Isy.s.Leui.8. Rup.1.s.Leui.6.&.s.Soph.2.

Dignitas eccl'ica. — Locus datus eunuchis in muris Dei designare potest dignitatem & honorem in ecclesia datum ijs,qui cœlibem vitam gerunt.Isa.56.b.Et locus Eli est status pastorum & prædicatorum in ecclesia.1.reg.3.a.Et locus datus Sauli in capite conuiuarum designat prædicatorem sublimiorem virtutis statum habere debere.1.reg.9.d. — Hie.s.Isa.56. Gre.s.1.reg.39.

Status.īperfectorū. — Locus campestris designare potest statum imperfectorum & turbarum.Luc.6.c.Et loca virentia sunt teneræ animæ.gen.41.a. — Amb.s.Luc.6.

Perfectio. Terminus vitæ. — Locus subter Bethchar est perfectio,quę à sanctis sub perfectione Christi habet.1.reg.7.c Ideo dicebat Christus.Luc.10.c.Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones.Hanc perfectionem habebat Paulus,qui dicebat:Quis nos separabit à charitate Dei?Vel designat terminum vitæ,vnde transitur ad beatitudinem. — Gre.s.1.reg.7.

Mens. — Locus vniuscuiusq;,in quo adorat Deum,est mens & conscientia.Sopho.2.b.Et locus intelligētiæ sapientię est mēs humana,quā Dei sapientia dum repleuerit,sanctā facit. Iob.28.d.Eadē est locus solis:q tunc reuertit ad locum suum,quum intelligētia redit ad animam. Eccl'tę.1.a.Et locus vulneris auis est mēs,in qua est vuln' peccati.Leui.1.d. Eadē mēs est locus lepræ & maculę,quādo in ipsa est peccatum.Leui.13.c.e.Loca humentia sunt terrenorum hominū mētes:quas humor carnalis concupiscentię quia replet,fluidas facit.Iob.40.c — Gre.18.mor.35. Ricar.de.s.victor.3.de arca mysti.6. Gre.33.mor.5.

Diuina sapiētia. — Locus quem elegit dominus, in quo offerretur ei sacrificium,est ipsa diuina sapientia,in qua verum cordis sacrificium illi offerendum est.deut.12.a. — Cle pap.1.recogni.

Corda reproborum Conciliabula hæreticorum. — Locus,vnde egreditur leo,sunt mentes,in quibus habitat diabolus:& conciliabula hęreticorum.Iere.4.b.Et loca Philistim sunt corda reprobatorum.1.reg.14.c.Quę & latera aquilonis dicuntur,vbi sedet lucifer.Eze.38.e. — Hie.s.Iere.4. Gre.s.1.reg.14.

Vita præsens. Miseria humana. Sepulcrum. — Locus peregrinationis est locus vitæ præsentis,seu ipsa vita pręsens : quę & locus afflictionis dicitur.psalm.43.18.Et locus,in quo effunduntur cineres,est miseria humana : vel sepulcrum.Leui.4.c. — Gre.20.mor.23.

Bona intentio — Locus candelabri est bona intentio ad bene operandum : & mouetur candelabrum de loco suo,quando fit bonum opus non bona intentione.apoc.2.b. — Ricar.de.s.victo.de somni.Nabuch. 24.

Fides trinitatis. — Loca tria in candelabro fidem trinitatis significare possunt.Exo.37.c.

Contemplatio. — In locum suum abiens Anna designat regressum ad contemplationem cœlestium.1.reg. 2.d.Designat etiam affectum,qualem habebat Paulus, cum dicebat : Cupio dissolui & esse cum Christo.Philippē.1.d.Et locus,in quo dormiebat Samuel,designat rerum cognoscendarum certam notitiam.1.regum.3.b.Et locus auroræ dici potest altitudo diuinæ contēplationis.Iob.38.b. — Greg.s.1.reg.2.3.&.29.mor.1.

Mundus. — Locus terribilis designare potest mundum,qui terribilis est autoris magnitudinem considerantibus.gen,28.d. — Philo.de somnijs.

Vnitas formæ substantialis — Locus vnus,in quo congregantur aquæ,designare potest vnitatem formæ substantialis in materia,in qua omnes eius proprietates & qualitates congregantur.gen.1.a. — Aug.de gen.imperfect.10.

Infernus — Locus etiam,in quo congregantur aquæ,est vbi congregantur mali,qui est infernus. gē 1.a.Et locus eius,qui ignorat Deum,est infernus.Iob.18. — Beda.s.gen.1. Gre 14.mor.12.

Nō cōfiteri fidem. Occasio. — Locum latendi dicitur inuenire clamor Christi in nobis, quādo hoc quod mens credit, lingua tacet.Iob.16.d.Sumitur autem ibi locus pro occasione. — Gre.13. mor.12.

Iudicia Dei. — Locus tenebrarum designare potest occulta Dei iudicia:per quę multi peccatorū tenebris obuoluti,in vitæ suę termino ad lucem gratię reducuntur.Iob.38.b. — Gre.29.mor.2.

Gre.34.mor.3. In locum alium non feruntur fulmina,quum sententia iudicij solos malos feriet, cum quibus non inuoluentur boni,sed ab ea liberabuntur.Iob.41.c. Sentētia Dei in malos.

Gre.ho.8. Non erat locus Christo in diuersorio. Luc.2.a.vt admoneremur eum secundum alienā naturā natum esse,qui in alieno reclinabatur. Natus Christus in aliena natura.

Hie.s.Iob.8. Locus hominis dici potest qualitas conuersationis:vbi vel vitæ genere,vel mente consistit.i.disciplina,vel gratia,quam accepit,aut elegit sectari.Iob.8.d.9.a. Qualitas conuersationis

Gre.s.1 reg. 8.&.3. mo.17.&.7. mor.13. &.27.mor.12. Hie.s.Isa.28. Loca,de quibus non moti fuerunt Aegyptij,est status peccati,in quo mali perseuerant. Exo.10.f.Ad hoc autem loco est ascendendum.Exo.33.a.Locus etiam Dagon est status idololatriæ.1.reg.5.a.Et locus immundus est societas hæreticorum.Leui.14.f.Nō est autē locus Deo in mensa hæreticorū & Iudęorum:quia non est societas veritati cum mendacio. Isa. 28.b.Locus vlceris in leproso,actio vel consilium datum ad peccandum.Leui.13.c.Et locus castrorum est vita terrena:& carnis delectatio.Exo.19.a.Iob.6.c.Et locus,de quo mouetur cor expauescens,est delectatio vitæ præsentis.Iob.37.a.Et loca amicorum Iob,hoc est,hæreticorum,designant superbiam,vnde prodeunt hæretici ad impugnandam ecclesiā. Iob. 2.d.Hæc est locus impiorum,quæ initium est omnis peccati.Iob.40.a. Status peccati. Societas hæreticorū. Superbia

Gre 32.mor.7.

Ori.s.num.ho.20. Gre.33.mor.5. Hie.s.Iob.40. Loca genitalia fomitem peccati designare possunt.nume.25.b. Et loca humentia dicuntur membra genitalia,quibus libido designatur:vel loca humentia,sunt opera voluptuosa.Iob.40.c. Fomes peccati

Aug.s.ps 36. Ori.s ps.36.ho.2. Locus peccatoris,qui non inuenitur post mortem est vsus eius : cum Deus ipso vtatur ad bonorum probationem:quod solum est in hac vita . Potest etiam designare statum & gradum ipsius peccatoris:& etiam res prętereuntes.ps.36. Status peccatoris Res prętereuntes.

Gre.8.mor.38.&.16 mor.3.&.18.mo.12. Locus scirpi vel hypocritę,vnde absorbetur,designat pręsentis vitę fauores , à quibus morte interueniente separatur.Iob.8.d.20.b.Designat etiam cor adulantium : ibi enim requiescit , vbi fauores inuenerit. Item temporalis vitæ delectationem : & carnis voluptates. Fauores vitæ præsentis

Gre.18.mor.19.20. Locus Sapphiri fuerunt lapides Iudęæ:quia non defuerunt in Iudęa animæ , quæ cœlestem vitā ducerēt.Iob.28.a.In loco suo subuersa est terra igne,de qua prius panis oriebatur:quando Iudæa,quæ legis verba proferebat,fidelium signa conspiciens,inuidiæ se face concremauit:quia superbiam,in qua erat,non dereliquit.Iob. 28.a. De loco suo commouit Deus terram,quum plebem Israeliticam de Iudęę finibus euulsam in gentes dispersit. Iob.9.a.Zach.12.b. Iudæa.

Gre.9.mor.3.

Hiero.s.Ioel.3.&.s. Nahum.3. Isy.s.Leui.14. Gre.21.mor.19. Locus,in quo venditus erat populus Dei,sunt errores,quibus decepti fuerant. Ioel.3.b. Et locus,in quo erunt locustæ tpe frigoris,designāt dogmata philosophorū, quibus adhęrent hæretici.Nahū.3.d.Et locus immundus,in quē proijciuntur lapides leprosi, sunt conuēticula hęreticorū:qui oīa recipiunt impietatis dogmata.Leui. 14.e. Collocatur etiam in obscuris,qui est in tenebris peccati.ps.142.Et collocantur catuli leonum in cubilibus suis, cū dęmones requiescunt in malis.ps.103.Hæc sunt loca Chananęi & Ethęi.&c.Exo.3.b. Errores.

Isy.s.Leui.6. Locus mundus,in quo ponuntur cineres holocaustorum extra castra.Leui.6.b.designare potest futurum iudicium extra pręsens seculum,mundū ab omni corruptione. Futurum iudicium.

Locare lucernas in candelabro.Exo.40.c.Instituere doctores in ecclesia. Institutio doctorū.

Locusta, Attelabus.

Locusta insecti genus est infirmas habens alas,quibus potius salire videtur quàm volare:Vnde habet crura retro longiora ad saliendū apta,est quādoq; segetibus noxia:numeratur autē inter aīalia munda. Attelabus est minor locusta nōdum habēs alas.

Gre.31.mor.21. Aug.s.ps.108. Euch.for.spūa.5. Isy.s.Leui.11. Locusta per cōparationē dicitur resurrectio redēptoris nostri:vt cū ps.108.dicit: Excussus sum sicut locusta.Teneri enim se à persecutoribus vsq; ad mortē pertulit : sed sicut locusta excussus est: quia à Iudæorum manibus saltu subitę resurrectionis euolauit.Possunt etiam designari fideles per orbem dispersi,quasi excussi. Et peculiariter prædicatores , in quibus Christus excussus est sicut locusta : quia Iudæa in sua persecutione sæuiente , dum per diuersa fugiunt,quasi quosdam recessionis suæ saltus dederunt. Quia vero ille prædicator ad perfectionis culmen erigitur,qui non actiua solummodo,sed etiam contemplatiua vita solidatur:recte ipsa prędicatorum perfectio locustis exprimitur :quę quoties se in aëra attollere conātur,primum se cruribus impellentibus subleuant,& postmodum alis volant.Ita nimirum sancti viri dum superna appetunt,primum quidem actiuę vitę bonis operibus innituntur & tunc demum se ad sublimia per contēplationis saltum volando suspēdunt.Crura figunt & alas exerunt:quia recta agendo stabiliunt,& alta vidēdo subleuātur. Qui in hac vita positi diu in diuina contemplatione manere non possunt: sed quasi locustarum more à saltu quem dederant,in pedibus suis se excipiunt:dum post cōteplationum sublimia,ad necessaria vitę actiuę opera reuertunt. Est adhuc aliud quod locustę simile sanctis prędicatoribus gerunt.Matutinis namq; horis.i.teporis tempore vix à terra se subleuant Resurrectio Christi Fideles. Prædicatores.

subleuant: Cum vero æstus exarserit, tanto altius, quãto alacrius volãt. Sanctus autẽ quisq; prædicator quũ quieta fidei tpa cõspicit, humilis ac despectus aspicitur: & locustæ more quasi vix à terra subleuatur. Si autem persecutionis ardor incandeat, corde cœlestibus inhærens, mox quantæ sit sublimitatis ostendit: & pulsatus alis in altum rapitur, q quietus in imis torpuisse videbatur. Hunc ergo dicitur Deus exitare quasi locustas. Iob.39.c. quia tantomagis illũ ad altiora excitando subleuat, quãto grauiori persecutionis æstu excruciari pmittit: vt tunc in illo robustior virtus euigilet, cum se ei ardẽtior infidelium crudelitas illidit. Potest etiam in locusta anachoretarum concors vnitas accipi: quæ quum homine præceptore nullo in suis latibulis regatur, infatigabili tamen instantia in suis quæq; locis Chro militare, & male pullulantiũ carnalium voluptatum germina cõsueuit absumere. pro.30.d. — Anachoretæ. — Beda.s.pro.30.

Locustæ quibus vescebatur Ioannes Baptista, erant homines ab omni sermone prophetarum alieni & vagi: quales erant gentiles: quo enim magis locustæ ad fructum sunt inutiles, ad vsum laboris inertes, ad tactum fugaces, vagę saltu, ore stridulæ; eo conuenientius gentilis populus figuratur. Fiunt autem esca Ioannis, quum conuertuntur ad pœnitentiam: & tunc locustæ computantur inter animalia munda. Et generaliter locustæ designant resilientes à peccatis. Leui.11.c. Matth.30.a. Et locusta non habens regem, & egrediens per turmas suas, est gentilitas, quæ derelicta & aliena fuit à diuino regimine: sed postmodum ordinata contra aduersarios spiritus ad fidei bellum processit. prouer.30.d. Et locusta impinguatur florente amygdalo: quia florens primitiua ecclesia, per prædicatores arida gentilitatis sterilitas pinguedine gratiæ cœlestis est infusa. Eccl'tæ.12.b. — Gentiles. — Hila.s.Mat.can.2. Amb.s.Luc.3. Gre.31.mor.20. Euch.for.spũa.5. Beda.s.pro.30.

Locustæ quibus vescebatur Ioannes Baptista, populum etiam Iudaicum significare possunt: è quibus aliqui venerunt ad fidem. Matth.3.a. Iudæi enim quasi quosdam subitos saltus dabant, cum præcepta Dei se impleturos promitebant: vt cum dicebant. Exod.24.a. Omnia quæ locutus est dominus faciemus, & audiemus. Sed sicut locustæ protinus ad terram cadebant, cum per praua opera hęc se audisse denegarent: vt cum Num.14.a. dicebant: Vtinam pereamus, & non inducat nos dominus in terram istam. — Iudæi. — Gre.31.mor.19. Hie.s.Ion.4. Euch.for.spũa.5.

Locusta cum sit paruum animal & imbecille, sumitur ad comparationem gigantum pro hominibus paruæ virtutis: qui tamen cum auxilio diuino gigantes superant. Dicuntur autem habitatores terræ quasi locustæ. Isa.40.e. Locustæ sunt principes: locustæ locustarum plebes sub principibus: sed omnes imbecilles. Nahum.3.d. — Homĩes imbecilles. — Rup.s.Nahum.3.

Locusta interdum designat dolorem pœnitentiæ mordentem & corrodentem omnes prauos & inquietos motus. Exo.10.c. — Dolor pœnitentiæ. — Beda.s.Exo.10.

Locusta gregatim ambulat sine rege parum resiliens à terra: & potest dæmones significare: quibus nec in cœlo nec in terra est sedes: & omnes bonorum operum fruges corrodere & perdere nituntur: qua ratione etiam significat falsos testes, & malitiam, quæ ore lędit infideli videlicet testimonio. Exo.10.c. Iudi.6.a.7.c. Iob.39.c. psal.77. Locustæ etiam rodentes fruges & noxię, sunt hæretici. apoc.9.a. Qui sedent in sepibus, quum hærent dogmatibus philosophorum. Nahum.3.d. — Dæmones. Falsi testes. Hæretici. — Ori.s.Exo.ho.4.& s.Iudi.ho 9. Hie.s.Iob.39. Aug.s.ps.77.87.& & plagis Aegypti.8.& s.apoc.ho 17. Rup.1.s.Exo.38.

Locustæ rodentes fruges linguas adulantium exprimunt: quæ terram Aegypti vastarunt. Exod.10.c. Locustę enim plusquam cętera minuta animalia humanis frugibus nocent: Itidem linguę adulantium terrenorum hominum mentes, si quando bona aliqua proferre conspiciunt, hæc immoderatius laudando corrumpunt. Locusta etiam saliens leuitatẽ & inconstantiam hominum designat. — Lingua adulantium. Leuitas hominum. — Gre.31.mor.20. Euch.for.spũa.5.

Locusta impinguata significare potest crura in senectute tumentia. Eccl'tæ.12.b. — Incommoda senectutis. — Hie.s.Eccltæ.12.

Locusta comedens residuum erucę, reges Medorum significat: qui subuerso Chaldęorum imperio, Iudæos habuere captiuos. Et inter animi affectus significat gaudium, quod huc illucq; volitare facit, & gestiendo quandoq; ab animi moderatione deficere. Ioel.1.a. 2.f. Designat etiam exercitum Sennacherib contra Israel. Amos.7.a. qui locustæ dicuntur, propter depopulationem, quam fecerunt. apoc.9.a. — Reges Mædorum. Gaudium. Hostes Iudæorum. — Euch q.in Eccltem. Hiero.s.Ioel.1.&.s. Amos 7. Ruper.s.Ioel.1.&.s. Amos.7.&.5.s.apo.

Locusta, quæ nititur sine alis, aut cum infirmis alis volare, inanem gloriam significat, quæ se vanis pręsumptionibus exaltat. Item superbiam hominum malignorum, qui se inuicem falsis testimonijs & persecutionibus corrodunt, & persequuntur. Ioel.1.a.2.f. Nahum.3.g. — Inanis gloria. Superbia. — Gre.33.mor.39.

Attelabus saliens plusquam bruchus eos videtur significare, qui videntur sibi iuxta opinionem suam aliqua sequi veritatis dogmata. Hi dicuntur locustæ locustarum. Nahum.3.d. — Hie.s.Nahum.3.

Longus, Longitudo, Longe, Longinquus, Elongare, Prolongare, Protrahere, Protelare, Procul, Prolixus.

Longitudo est dimensio, quæ lineę tribuitur. Aptatur autem lõgitudo tã spacio magnitudinis quàm temporis: vt longitudo terræ, longitudo temporis. Longinquum autem est, quod à præsenti vel loco vel tempore multum distat.

Gre. 10. mor. 10. 11. — Longanimitas Dei.

Longitudo propriè non cõpetit Deo: sed dicitur longitudo eius, qua ad vitę patriã nos longanimiter tolerando perducit. Ephe. 3. d. Et dicitur longior terra. Iob. 11. b. quia creaturæ modum perennitate suæ æternitatis excedit. Vel quia longanimitatem nostram patientia diuinæ longanimitatis exuperat: quæ nos & peccantes tolerat, & conuersos ad prę mia remunerationis expectat. Vel terra lõgior est, quia fructus vitę, quos in fine retribuit, nequaquam nunc vel spes nostra comprehendit.

Ori s. Rom. 3. Rica de. 1. vict. 3. de arca mysti. 11. — Accessus aiæ Christi ad Deum. Cognitio donorũ creationis.

Longitudo propiciatorij significat in Christo illud quod tendit in Deum, trinitatiq; sociatur. Exo. 25. b. In anima vero designat eam cognitionem, quæ pertinet ad inchoationẽ contemplationis: vt ad creationẽ spũalis creaturę: qualis est cognitio donorũ creationis.

Hie s. Zach. 5. Rup. s. Zach. 5. — Castigatio Dei.

Longitudo voluminis viginti cubitorũ, castigationẽ Dei ęternã, significare põt, in transgressores decalogi. Zac. 5. a. Est viginti cubitorũ propter punitionem corporis & animi.

Aug. epi. 112. 119. 120 & s. ps. 103. — Perseuerantia. Tolerantia.

Longitudo absolutè sumpta perseuerantiã in bonis vsq; in finẽ significare põt: & lõgitudo in cruce Chri tolerantiã. Ephe. 3. d. Idẽ exprimit lõgitudo Hierusalẽ. Zac. 2. a. Tãta dicit esse lõgitudo thalami, quãta latitudo. Eze. 40. b. quia secundũ mẽsurã charitatis habet quis

Gre. s. Eze. ho. 18. — Longanimitas.

tolerantiã expectãdo dissolutionẽ corporis sui, & sustinẽdo infirmitates proximorũ. Longitudo tẽpli longanimitas est ecclesiæ: quæ in exilio peregrinatiõis huius patiẽter aduersa tolerat, donec ad pãiam pueniat: Est. 60. cubitorũ propter pfectionẽ operũ. 3. reg. 6. a. Et lõgitudo altaris holocausti quinq; cubitorũ. Exo. 27. a. Et lõgitudo alia viginti cubitorũ designant perseuerantiã in bene operando per vtriusq; testamẽti obseruationẽ. Lõgitudo pterea arcę testimonij duorũ cubitorũ & semis patientiã & lõganimitatẽ significare potest.

— Patientia.

Ricar. de. s. victo. 2. de arca mysti. 3. — Consideratio naturalium.

Exo. 25. a. 37. a. Vel designat considerationem rerum naturaliũ, quę prior est consideratione operum & morum: vt longitudo prior est latitudine & altitudine. Longitudo porticus tẽpli viginti cubitorũ, secundũ latitudinem templi, designat antiquos iustos multa patientia & longanimitate expectasse aduentum Christi in carne. 3. reg. 6. a.

Ori. s. gen. ho. 2. — Spes. Gratia.

Longitudo arcę Noe, quæ ad trecentos cubitos extendebatur spẽ significare põt: q̃ ad trecentos cubitos protendit: quia ex triginta p decẽ multiplicatis, hoc est, ex obseruantia legis gloriã speramus. gen. 6. c. Potest etiã grãm significare: q̃ a per grãm trinitatis ad perfectionem venit. Longitudo etiam atrij centum cubitorum. Et longitudo introitus atrij viginti cubitorũ ad spem referri pñt. Exo. 27. b. 38. b. Itidem lõgitudines variæ. Eze. 40.

Amb. de Noe. 6. — Dimensio humani corporis.

Trina quoq; dimensio arcę trinam corporis humani dimensionẽ significare potest.

Ori s. gen ho. 2. Gre s. Eze. ho. 16. & 27. mor. 2. — Fides trinitatis.

Longitudo terræ promissionis fidẽ trinitatis designare põt. gen. 13. b. Longitudo etiã cortinarũ tabernaculi cubitorũ viginti octo est fides & patiẽtia expectãs ęternã q̃etẽ. exo. 26. a 36. b. Et lõgitudo portæ tẽpli tredecim cubitorũ, q̃ est in altũ, est altior cognitio, q̃ habẽt de Deo in nouo testamento: cui addit̃ cognitio trinitatis supra decalogum. Ezec. 40. b. Et

Rup. 12. s. apoc.

procul intuentur Deum in hac vita etiam electi: quia necdum claritatem illius per acumẽ intimæ visionis apprehendunt. Iob. 36. d. Longitudo cœlestis Hierusalem, consonãtia fidei apoc. 21. e. Lõgitudo mensę duorũ cubitorum mũdiciã & innocentiã significat. exo. 25. 37. b.

Glo. ordi. s. exo. 26 — Progressus in vitã æternam.

Lõgitudo tabularũ tabernaculi decẽ cubitorũ significat pgressũ in vitã ęternã p obseruãtiã decẽ pceptorũ. Ad idẽ referri põt lõgitudo sagorũ tabernaculi trigita cubitorũ. Exo. (26. d. 36. c.

Ori. s. gen. ho. 2. & s. Iudi. ho. 1. Hie. s. Eccl'tæ. 8. Ber. ser. 17. s. qui habitat. Beda. s. pro. 3. — Cœlestis patria.

Longitudo terræ promissionis, quã perambulauit Abrahã. gen. 13. b. patriã cœlestẽ significare põt. Et longitudo Hierusalẽ est ęternitas cœlestis priię. apoc. 21. e. Lõgitudo quoq; dierum ad æternam fœlicitatẽ pertinet. ps. 90. pro. 3. a. c. Longũ aũt tempus, aut longi dies sunt dies bonorum, & ipsi boni. Iudi. 2. a. deut. 5. d. Qua ratione mali non prolõgant dies suos. Eccl'tę. 8. c. Longitudo quoq; rationalis vnius palmi in pectore pontificis desiderium exprimit vitę æternæ. Exo. 28. c.

Hila. s ps. 54. Arno. s ps. 108. Hie. s. Isa. 59. — Incomprehensibilis Christus. Prope est Christus ad saluandum.

Elongari dicit̃ Chrs, quia incõprehensibilis est & Iudęis & gẽtibus. ps. 54. Nõ elongat̃ aũt Chrs: quia prope est ad saluãdum. Isa. 46. d. Procul autẽ dicebat̃ esse vitio Habacuc: quia indicabat aduẽtum Chri, q̃ tunc procul erat. Haba. 2. a. Elongat̃ quoq; bñdictio, ab eo videlicet, q̃ eã nõ vult: quia indignũ se bñdictione cõstituit. psa. 108. Et elongatum est iudicium à Iudęis, quando Christus relictis Iudęis transijt ad gentes. Isa. 59. b.

Gre. 4 mor. 35. Hie s Ioel. 3. — Eleuatio ad contemplationem. Longe à vitiis.

Elongat se fugiens, qui à turba desideriorũ tpalium in altam Dei cõtemplationẽ se subleuat. ps. 54. Et longinqua gens sunt, qui lõge sunt à statu vitiorũ & errorum. Ioel. 3. b.

Hie. s. Isa 30. Hila. s ps. 138 — Christus diu desideratus.

De longinquo venit nomẽ domini. Isa. 30. f. In primo quidẽ aduentu, quia venit Christus diu desideratus: In secundo vero, quia diu sustinuit pctõres. Et de longe intellexit Deus cogitationes Christi: quia longe antea prophetari eas fecit. ps. 138.

Ori. s. Ier. ho 8. Amb. de Ioseph. 3. — Lõge à malis Deus.

Longe existit dñs à renibus impiorũ, hoc est, ab affectibus & operibus hęreticorũ, & aliorum iniquorũ. Ier. 12. a ps. 118. Et de lõge dicit̃ Deus, cui ppinqua & lõge posita ęquè nota sunt. Iere. 23. e. Et à lõge alta cognoscit, q̃ a lõge est à superbo. ps. 137. Sic procul viderunt fratres

tres

pres Ioseph ipsum Ioseph: quia lōge est à malis Chrs. gē.37.d. Et de lōge intellexit cogitationes gentilis populi, filij prodigi, & aliorum, quos cōuersos prope esse fecit. ps.138. Aug. s.ps.138.

Cœlum. Longinqua regio, in quam abijt homo nobilis. *Lu*.19.b. significare pōt cœlum, in quod ascendit Christus: vel mundum, cuius datum est illi imperium. Et de terra procul veniunt angeli, cum veniunt de cœlo. Vel cum prędicatores à cœlestium contemplatione descendunt ad peccatores. Isa.13.a. Ori. s. Mat. ho.7. Hie. s. Isa.17.

Angeli. De longe stantes, qui prius erant prope, sunt angeli separantes se à peccatore, qui prius erat in gratia: licet non penitus eum deserant. ps.37. Basi. s. ps.37.

Pœnitentia. Longe deducunt Tyrum pedes eius, quum quis relicto vitiorum statu, conuertitur ad virtutem. Isa.23.b. Non sinit autem Pharao, hoc est, diabolus filios Israel longe ab Aegypto ire: quia non vult vt vadant viam trium dierum, ne videlicet perfectam agant pœnitentiam: sed vult seruari sibi vel vnam diem. exo.8.g. Et longe facit iniquitatem à tabernaculo suo, qui sic ad Deum conuertitur, vt in cogitatione pariter & in opere mundet. Iob.22.d. Itidē procul repellunt fornicationes suas, qui grauem agunt pœnitentiam. Eze.43.c. Hie. s. Isa.23. Ori. s. exo. ho.3. Gre.16. mor.8.

Parcens Deus populo. Longe facit Deus furorem suum propter nomen suum, quum parcit populo suo, ne nomen suum blasphemetur. Isa.48.b. Longe quoq; fit manus Dei ab aliquo, quando ipse à flagellis Dei liberatur. Item quando cessat lex vetus: quæ sub vltionis percussione populum tenebat, ac terrore premebat. Iob.13.c. Longe autem fit lex in aduentu Christi. Mich.7.c. Hie. s. Isa.48. Gre.11. mor.24

Prædicans gētibus. Longos facit funiculos tentorij ecclesiæ, qui multiplices sermones doctrinæ ecclesiæ extendit ad conuertendas gentes. Isa.54.a. Hie. s. Isa.54.

Difficilis aptu Dei religio. Procul vidit Abraham locum sacrificij: quia Dei religio est captu difficilis. gen.22.a. Cle. Alex.5. stroma.

Separari à malis. Procul tendens Moses tabernaculum designat separationem iustorum à malorum conuersatione. Exo.33.b.

Præuidere aduersa. Procul odoratur bellum equus. Iob.39.c. quum prædicator aduersa quæq; longe adhuc posita cogitando prænoscit, ne fortasse valeant ipsum improuisa superare. Gre.31. mor.26.

Admittere indoctos ad regimen. Protrahere noctē est per negligentiam & ignorantiam admittere indoctos ad regimen ecclesiæ loco doctorum. Iob.36.c. Gre.26. mor.35.

Vmbra mortis. Status peccati Longinqua regio, in quam abijt Prodigus. Luc.15.c. vmbrā mortis, & statum peccati significare potest. Et de terra longinqua saluat Deus, quū à profundo malorum liberat pctōrē Et lōge dicit̄ apparuisse: quia lōge recesserāt ab eo. Iere.8 f.30.b.31.a. Et longinqua terra est Babylon ab Hierusalē: quia lōge sunt mundani à cœlesti patria. Isa.39.c.41.b.43.a. Sic procul erāt insulę: quum gētes lōge erāt à fidei veritate. Ier.31.b. Dicunt̄ etiā gentiles populi de lōge, ꝑpter infidelitatē. Isa.49.a.57.d.60.a. Zac.10.d. Ephe.2.c. Cum autē dicit̄. Isa.49.d De lōge veniēt: sumitur ibi, de lōge, pro parte orientali. Longe etiā sunt, q recedunt ab ecclesia Amb. s. Luc.15. Hie. s. Ier.31. &. s. Isa 29.49.57. &. s. Eze. 6. &. s. Zach.10. Hila s. ps.55. Aug. s. ps.55.128. Gre.6. mor.2. &.14. mo.21. &.20. mo.18.

Iudæi. Eze.6.d. Et elōgant̄ à Deo, q colunt Idola. Ier.2.a. Sic lōge factus est à sanctis populus Iudæorum. ps.55. in titulo. Et cor Iudæorū lōge erat à Deo. Isa.29.d.33.b. Et lōge fiunt filij eorum à salute: q a etsi tpalem vitā sine afflictione pcipiunt ęterna grauius punitione ferient. Iob.5.a. ps.128. Lōge etiā fecit Deus fratres Chri ab eo, quum Iudæi tenentes legem, de ipso quidē prophetias habebant: & tamē pręsentē minime cognoscebant. Iob.19.b. Ita elōgauit ab eo amicum & ꝓximum. ps.87. Procul etiā fugiunt hæretici, cum obstinati persistunt in errore. Isa.22.a. Eos designāt amici Iob ꝓcul leuātes oculos. Iob.2.d. Ipsi lōge fugiūt à sctā ecclesia, nō loco, sed merito, dū crescēte superbia, aperta eā exꝓbratiōe cōtenūt. Iob.30.b. Aug. s. ps 87. Hie. s. Isa.22.

Hæretici

Longe à Deo dæmones. De longinquo venit gens, quæ destruxit Hierusalem: quia dęmones captiuantes animas longe sunt à Deo. Iere.5.d. Haba.1.b.

Duratio hui⁹ vitæ. Prolongatus incolatus est duratio huius vitæ, secundum quam fit dilatio futuræ patriæ & prolongatio miseriæ. ps.119. Aug. s. ps.119.

Lōge à salute sunt verba delictorum, quia desiderium huius vitę lōge à salute fœlicitatis (ęternæ. ps.21 Aug. epis.120.

Despectus terræ. De lōge cernunt terrā, q eam despiciunt. Isa.33.c. hos designant lōgiora crura habentes volucres: quæ ideo inter animalia munda cōputantur. Leui.11.c. Hie. s. Isa.33.

Festina punitio. Non elongantur dies punitionis Babylonis: quia æternitati comparati & desiderio malorum cito veniunt. Isa.14.a. Hie. s. Isa.14.

Permissio peccati. Elongasse dicitur Deus terminos terræ: quia indulgēdo pctōribus permisit eos à se peccādo recedere. Isa.26.c. Et lōge fit cor impiorum à disciplina. Iob.17.b. quia etsi corpus sub disciplina est, cor sub disciplina nō est: dum & flagellatur quisq;, & tn̄ ad mētis humilitatē non reducitur. Prolongant etiam iniquitatem, q trahunt eam in funiculis vanitatis, semper addendo peccata peccatis. ps.128. Isa.5.e. Hie. s. Isa 26. Gre.13. mor.16.

Addere pctā pctis.

Imperfecti. Procul stans populus, loquente Deo, designat imperfectos ad diuina mysteria capiēda ineptos. Idem designant procul adorantes, & procul recedentes. exo.20.c.24.e. Glo. ordi. s. exo.20.

Imperiū Babylonis Lōgus ductus membrorum aquilę, designat latitudinē imperij regis Babylonis. Eze.17.a Hie. s. Eze.17.

Solicitudo diaboli. De longe oculi aquilę prospiciunt, quum diabolus sagaciter contemplatur volentes bene operari, vt eos impediat. Iob.39.d. Hie. s. Iob.39.

Procul stãs soror Mosis, vt videret quid ageretur circa Mosen, designare potest Iudęos contemplantes legem, sed longe existentes à mysterijs legis. Exo. 2. a. Iud.

Glo. ordi. s. Exo. 30 Longitudo altaris thimiamatis cubiti vnius orõnẽ directã ad Deũ designat. Exo. 30. a. Oratio

Longæuus, uide Senex.

Loqui, Dicere, Alloqui, Proloqui, Fabulari, Confabulari, Eloqui, Eloquentia, Eloquium, Loquax, Garrulus.

Loqui actus est creaturæ rationalis verbis conceptus mentis explicantis: quod etiã dicere appellatur. Attribuitur quoq; loqui Deo & angelis, secundũ quòd aliquid manifestãt. Dicere autẽ quandoq; est annuntiare. Exo. 19. a. Hæc dices domui Iacob. Asserere. ps. 30. Dixi, Deus meus es tu. Cogitare. Exo. 15. b. Et dicas in corde tuo. Cõstituere. deut. 2. a. Sicut mihi dixerat dñs. Credere. Mat. 16. b. Quẽ dicunt homines esse filium hõis? Iactare. 3. re. 21. c. Falsum testimoniũ dicãt. Inspirare. Iudi. 6. e. Nocte illa dixit dñs ad eum. Interrogare. gen. 3. b. Dixit ei: Vbi es? Iubere. gen. 27. b. Perge, affer, quæ dixi. Laudare. ps. 39. Salutare tuũ dixi. Ostendere. deut. 28. g. Per viã de qua dixit tibi. Promittere. 4. reg. 4. c. In hora eadem qua dixerat Elisæus. Proponere. deut. 1. f. Paruuli vestri de quibus dixistis. Respõdere. deut. 3. d. Sed dixit mihi: sufficit tibi. Loqui aũt, arguere. ps. 2. Tunc loquetur ad eos, in ira sua. Cõsolari. Isa. 30. c. Loquimini nobis placẽtia. Detrahere. psal. 34. Maligna loquuntur super me. Docere veritatem. Iob. 23. b. Tacete paulisper vt loquar. Docere errorem. 2. regum. 3. e. Vt loqueretur ei in dolo. Verba facere. genes. 18. d. Loquar ad dominum meum. Interpretari. Marc. 16. d. Linguis loquentur nouis. Meditari. ps. 14. Qui loquitur veritatem in corde suo. Referre. gen. 32. d. Sic loquimini domino meo Esau. Reuelare. gen. 18. d. Postquam cessauit loqui ad Abraham.

Gre. 23. mor. 19 Aug. s. ps. 44. 61. Loqui dicitur Deus generando verbum sibi coęternum: & loquitur semel, quia verbum aliud præter vnigenitum non habet: in quo omnia includuntur & vniuntur. Iob. 33. b. psal. 61. Et dicit opera sua regi, producendo filium, per quem fecit omnia opera. ps. 44. Generatio æterna

Ori. s. gen. ho. 3. Amb. 1. exae. 9 Basi s. ps. 32. Philo. quod De⁹ sit immut. Aug. 5. ciuit. Dei. 9. &. s. ps. 59. Gre. 23. mor. 19. Loquitur Deus aut dicit per verbum suum. Et dicit, vt voluntatis suæ cognitionẽ prodat per operationis effectum. gen. 1. a. ps. 32. Dicere Dei est aliquãdo præcipere, vt cum dixit pisci, & euomuit Ionam. Ion. 2. d. Semel autẽ loquitur Deus: quia nõ singulorum cordibus priuatis vocibus respondet: sed tale construxit eloquium, per quod cunctorum quæstionibus satisfaciat: In scripturæ quippe eius eloquio causas nr̃as singuli, si requirimus, inueniemus: nec opus est vt in eo quod specialiter quisq; tolerat, respõderi sibi diuina voce specialiter quærat: vt cum dixit Paulo: Sufficit tibi gr̃a mea: nã virtus in infirmitate perficit: hoc oĩbus similiter se habẽtibus dicit. Iob. 33. b. Loquẽte autẽ Deo semel duo audiuntũ: quia cum maxima simplicitas & vnitas sit in Deo in nr̃a tñ cognitione per eius potẽtiã multiplicantur. ps. 61. Loquutus est etiã Deus semel, hoc est, incõmutabiliter. Et loquebaẽ Deus antequã adesset, quum loquebaẽ ꝑ prophetas ante incarnationẽ. Isa. 52. b. Amos. 3. b. Cęterũ quum in principio Deus passim hominibus loquereẽ, vt Adæ, Cain, Noë: tamen crescente hominum indignitate, tp̃e Mosis quasi absentibus literas dedit, quas tulit Moses. Manifestans Deus voluntatẽ suam per effectum. Præcipiens Deus

Hie. s. Isa. 52. Chry. s. gen. ho. 2.

Gre. 2. mo. s. 6. Athana. q. 12. Loqui dicĩ Deus angelis, quum eis voluntas eius intima vidẽda manifestaẽ. Loqui autẽ Deum ad diabolum, est vias eius ac negotia: aĩaduersione occultę districtionis increpare. Vt cum dixit Satanę. Iob. 1. b. Vnde venis? Hoc autẽ dignum scitu est, ꝙ Deus ꝑ aliquẽ sanctum angelum diabolo colloquebaẽ: vt rex ꝑ medium hominis ad cõdẽnatum loquitur. Mandans Deus angelis Arguens dæmones.

Hie. s. Isa. 32. 45. 63. Tert. adue. Marci. 4 Ori. s. Rom. 3. Aug. q. in exo 105. Arno. & Hila. s. ps. 59 Hila. 5. de trinit. Loquutum est os dñi, hoc est, Chr̃s apparẽs in mundo. Isa. 40. b. 65. b. Et dicĩ loquutus nõ in abscõdito. Isa. 45. d. Ioan. 18. d. Vel quia dedit legẽ in mõte Sinai cum tonitruis & fulguribus: vel in ꝓmulgatione legis euãgelicę, qñ palã loquutus est mundo. Loquens autem dñs ad Mosen ore ad os designat sermonẽ Christi ꝑ humanitatẽ & incarnationis mysteriũ, cum diceret, Ego sum Deus Abrahã, &c. Et vt loquutus est ad Mosen, ita vt Moses fieret ineloquẽs, designat diuini verbi manifestationẽ: cuius respectu cęteri sunt muti & ineloquẽtes. exo. 4. a. 33. c. nu. 12. b. Et loquiẽ dñs de cœlo, hoc est, per Chr̃m & de ꝓpiciatorio: quia tota eius locutio per Chr̃m ad misericordiã spectat. Et loquiẽ in tabernaculo, hoc est, in humanitate Chr̃i. Et loquutus est Deus in sc̃tõ suo, hoc est, in Chr̃o, aut Mose. ps. 59. 107. Et loquebaẽ pauper iudicium, quum Chr̃s docebat veritatẽ: qui etiã loquiẽ iustitiã, quia reddit cuiq; iuxta opera sua. Isa. 32. b. 63. a. Et loquẽs dñs in columna nubis est Chr̃s in velamento carnis assumptę, in quo diuinitas obumbrata latebat. ps. 98. Et loquiẽ angelus vnum de similibus, cum Chr̃s se hõiem pro hominibus demõstrat. Iob. 33. c. Loquẽs Ioseph ad fratres suos est Chr̃s ad discipulos, & ad Iudæos: Loquebaẽ autẽ per interpretẽ, hoc est, per assumptã humanitatẽ: & loquebaẽ eis durius, quando eos arguebat: blande autem loquebatur, quando consolabatur discipulos. Et fratres ausi sunt loqui ad Ioseph, quum discipuli inter- Apparens Christus in mundo

Hie. s. ps. 98. Gre 24. mor. 3. Ori. s. Matt. ho. 24. &. s. Ier. ho. 1.

interrogabant Christum gen.42.b.45.e.50.d.Loquebatur aũt Iesus interdũ ad discipulos velut magis illustratos:nonnunquam ad turbas ceu rudiores:aliquando vtrisq;.Mat.25.Loquens Ioseph ad familiam Pharaonis,& in auribus Pharaonis,est Christus docens gentilitatem.gen.50.a.Loqui nesciens Ieremias,designat verbũ Dei assumpta carne quasi balbutire cum hominibus.Iere.1.b.Loquens tamen perfecte est ipse Christus. Amos.5.c.

Hie.s.Amos.5.

Mediator Christus. Loqui Mosen ad populum,& non dominum,quando petit populus, designat mediationem futuram per Christum incarnandum.Exod.20. d. Et doctrinam per eruditiores & perfectiores minoribus tradendam.

Cyril.de trinit.1. Gre.Nys.d vi.Mos.

Reuelans Deus. Loquitur Deus occulta inspiratione reuelando.Et cum dixit Samuel:Loquere domine quia audit seruus tuus.1.reg.3.b.est petere illustrationem interiorem:& idem quod Petrus in transfiguratione cum dixit.Matth.17.a.Bonum est nos hic esse.Et ps.84. Audiã quid loquatur in me dominus Deus.Ita loquitur sponsus sponsæ.canti.5.b.Loquitur autem dominus de propiciatorio,aut de Cherubim : quando contemplantibus naturam diuinam , & trinitatem,& etiam creaturam rationalem,reuelat mysteria.Exo.25.c.

Aug.de essent.diui. Gre.1.1 reg.2. Euch.for.spũa.1. Ricar.de s.victo.4. de arca mys.21.

Certitudo sermõis Dei. Cum dicitur:dominus loquutus est,designatur certitudo minarum vel promissionum diuinarum:quæ ineuitabiliter loquente Deo euenient.Isa.1.a.22.g.24.a.Eze.38.f.

Loquitur dominus in Hosee,cum per ipsum loquitur ad alios:loquitur ad Hosee, quũ ad ipsum dirigit sermonem.Hose.1.a.Ioan.3.a.

Hie.s.Hose.1.

Liberans Christus. Loqui dicitur aliquando Christus,quũ defendit,aut liberat à periculo: vt quũ loquutus est existentibus discipulis in tẽpestate.Mat.14.c.Et loquebatur Chr̃s pro Iudæis bonũ , quũ dicebat:Pater ignosce illis.Iere.18.d.Loquutus est nobis in Bethel,hoc est,in ecclesia.Hose.12.b.Et loquitur pacẽ gentibus, quũ eas cõuertit.Zach.9.c. Alloquutus est sororẽ suã ecclesiam,quando spũmsanctũ super apostolos misit:ad quã etiã dicit loqui verba fauoris.cãti.2.c.8.c.dicit Chr̃s verbo,vt sanet puer.Mat.8.a.quia p̃dicatio fidei eius affert sanitatẽ. Loquutus est etiã ad cor,quãdo misit spũmsanctũ, & instruxit corda discipulorum.Hose.2.c.

Mittens spũsanct'.

Hila.s.Mat.can.14. Hie.1 Hose.12. Gre.s cant.8. Ber.1.cant.ser.57. Hila.s.Mat.can.7. Rup.1.Hose.2.

Profectus. Loquutus est dominus ad Abraham postquam diuisus est ab eo Lot.gen.13.c. vt designaretur virtutis profectus,quando irrationales portiones à rationalibus segregantur.

Amb.2. de Abra.7.

Obscur' sermo Dei malis. Loqui dicitur dñs in tenebris.Mat.10.c.quia sermones eius carnalibus tenebrę sunt.

Hila.s.Matt.can.10.

Exigens Deus rationem. Loquitur Deus quasi disputando nobiscũ.Isa.41.a.quando exigit rationem , quare non eũ colamus. Et loquebatur ad Hierusalẽ in eius abundãtia:quia inter prospera nõ cessabat admonere.Iere.22.e.Et dicitur loqui malũ,aut loqui in ira,quãdo minatur pœnã, nisi resipiscãt.ps.2.iere.11.d.Et loquitur quasi parturiẽs:quũ aperte castigat,quos ante patiẽter sustinuit.Isa.42.b.Et dicitur loquutus super Hierusalẽ,quũ decreuit castigare.thre.1.b. Et nõ frustra dicitur loquutus,quando eius minæ ad emendationem prosunt.Eze.6.c.Et loquela grandis Dei est grauis eius punitio.Iere.11.c.Iob.23.a.36.b.

Hila s.ps.2. Hie.1.Eze.6. Gre.16.mor.14.

Sermo p̃pheticus. Loquens angelus in propheta ipsum sermonem propheticum designare potest.Zach.1.b Ad hoc referri possunt loquẽtia septem tonitrua.apoc.10.a.

Hie.s.Zac.1. Rup.6.1.apoc.

Orare. Loqui ad Deum est ipsum orare & laudare.gẽ.18.d.Exo.33.c.Et dicit opera sua regi,qui ipsum cõfitetur,& laudat.ps.44.Et loquitur in excessu,qui loquitur quasi supra hominem eleuatus.ps.115.Et loquitur Samuel verba populi in auribus dñi.1.reg.8.d.designãs prelatũ, qui vt magis familiaris Deo orat pro peccatis populi.Vel designat orationẽ occulte faciẽdam intra cubiculũ.Mat.6.a.Multũ vero precari est eum, quẽ precamur , diuturna & pia cordis excitatione pulsare.Loquũtur magnificentiã gloriæ sanctitatis Dei, & virtutẽ terribiliũ eius,qui eũ laudãt.ps.144.Et loquitur in amaritudine animę detestãdo culpã per amaritudinẽ pœnitentiæ.Iob.10.a.Loquimur ad omnipotentẽ,cũ eius misericordiã deprecamur:& cũ eius faciẽ per desiderium postulamus.Iob.13.a.d.Loqui aũt nostrum ad Deũ, est nõ vocibus gutturis id,quod sentimus,prodere:sed prõptis ad illũ desiderijs inhiare. Iob.42.a.Loqui dicitur os alicuius in tribulatione spũs sui,quãdo tribulatio spũs linguã cõmouet,vt reatum praui operis vox cõfessionis & orationis impugnet qua ratione non loquebantur amici Iob.Iob.2.d.7.c.ps.65.

Laudare Deum.

Confiteri.

Basi.s.ps.44.115. Hie.ad Principiam. Aug.epi.121. Gre.1.1.reg.8.&.2.mor.5.6.&.8.mo.15 &.9.mora.53.&.11.mor.14.22. Gre.35.mor.2. Hie.1.Iob.2.&.s.ps.65.

Mutus homo comparatus Deo. Ineloquens Moses,ex quo cæpit loqui ad Deum,designat quemlibet esse mutum comparatum Deo,licet aliquid prius esse videretur.Exo.4.a.Eloquens autẽ Aaron videtur cũ significare,cui Deus dat os & sapientiam.

Ori.s Exo.ho.3. Beda.1.Exo.5.

Euangelia. Eloquia pulchritudinis dici possunt euangelia.gen.49.c.Et eloquia pulchritudinis, quæ dat Nephtalim,dici possunt similitudines eleuantes nos ad cœlestium & spiritualium intelligentiam:qualia sunt.Osculetur me osculo oris sui.Fauus distillans labia tua,mel & lac sub lingua tua:& similia.Et eloquia domini igne examinata sunt eius præcepta.ps.17. Eloquiũ etiam Dei ignitum est prædicatio.ps.118.147.Isa.28.f.

Rica.de.s. victo. de 12.patria.24. Hila.s.ps.118. Hie.s.ps.17.

Proferre mysteria. Loquũtur linguis nouis,q iã vitæ veteris secularia verba derelinquũt:& s&tã mysteria insonãt:ac cõditoris sui laudes & potẽtiã quantum p̃ualẽt narrant.Marc.16.d.

Gre.ho.29.

Prædicare fidem. Loqui sapientiã est p̃dicare fidẽ,& loqui p̃ fidẽ.ps.48.115.Et loquẽs Aarõ p̃ Mose,est p̃-

Ber.ser.1. Ascensio. Basi.s.ps.14.48.115

Amb.f.pf.118. fer.6. &.f.Luc.19. Hila.f. Matt. can 9. 10.12.&.f.pf.65. Hie.f.Ifa.28.& pro. frater Ambrof. Gre.f.1.reg.9.10.& 27.mor.26.

dicator inftruens alios fecundum legem,eamq; explicans. Exo.4.d.7.a. 16.a. Loquens autẽ Samuel cum Saule in folario eft inftruens prædicatorem ita debere conuerfari cum infirmis in ciuitate,vt tamẽ femper habeat in fe altam conuerfationẽ. Loquebatur autem ei fermonem regni,quum docebat fpiritualem conuerfationem.1.reg.9.d.10. a. Loqui de teftimonijs Dei in confpectu regum eft audacter prædicare fidem.ps.118. Loquuti funt difcipuli ficut dixerat Iefus:quia eius autoritate prędicarunt.Luc.19.e. Dicere autem in lumine eft loqui cum libertate fidei confefsionem.Matth.10.c.Et loqui alijs linguis eft prædicare legem nouam.Ifa.28.c.Iere.31.d.1.cor.14.d.Loqui vero quinq; verba in ecclefia eft docere myfteria,quę in pentateucho legis continentur.1.cor.14.d.Loquitur velociter & plane lingua balborum,quando hi,qui non loquebantur de Deo,nec confitebantur peccata fua, conuerfi ad Deum omnia prompte exequuntur.Ifa.32.a. Et loquitur veritatem in corde fuo,qui reuelat dignis myfteria,& Chrm fincere prædicat.pf.14. Loquẽs mutus eiecto dęmonio,defignat confefsionẽ fidei expulfis erroribus.Matt.9.d.12.b. Luc.11.b. Loquitur os in tribulatione,quum martyres inter tormenta Chrm cõfitentur.pf.65.Loquẽs aũt de Deo homo deuoratᷓ:quia fari ineffabilẽ cupiens,ipfa fuæ ignorantiæ anguftia deglutitᷓ.Iob.33.d.

Aug.f.pf.126.

Loquitur in porta,qui publice prędicat Chriftũ:& qui loquitᷓ in Chrifto. pf.126.

Ori.f.Mat.ho.9. Amb.f.Luc.9. Hie.f.Iob.31. — *Lex & prophetæ de Chrifto.*

Loquentes cũ Iefu Mofes & Elias exceffum,quẽ cõpleturus erat in Hierufalẽ, defignant legẽ & prophetas de Chrifto prophetãtes:aut q̃ prophetarũt,impleta effe mõftrantes. Mat. 17.a.Luc.9.d.Et loquẽs Mofes ad populũ eft lex inftruẽs populũ.Petens aũt populus, vt loqueretᷓ Mofes,& nõ dominus,terrorẽ veteris legis defignauit:cuius myfteria ignorabãt:fed folo cortice legis cõtenti erãt. Exo.19.c.20.d.32.Leui.1.a.4.a.Et loquẽs Mofes fapientibus corde,eft lex inftruẽs doctores.Exo.28.a. Loquẽs aũt Mofes ad dñm fine velamine & ad populũ cũ velamĩe,defignat legẽ ijs referari,qui toto corde exquirũt dñm.Exo. 34.d. Loq aũt interdũ eft prophetare:vt ceffarũt loqui principes in aduentu Chrifti.Iob.29.b.

Gre.f.1.reg.1. &.13. mor.4. — *Profectus prædicationis.*

Loquens Anna in corde defignat profectum prædicationis in ijs, qui illuftrantur, & funt prædeftinati.Loquens eadem ex multitudine mœroris & doloris,eft ecclefia nõ ceffans loqui veritatem ex bono affectu,quantumcunq; affligatur.1.reg.1.c. Iob.16.a.

Ori.f.cant.ho 2. Aug.fer.253. — *Quærẽs ecclefia folutionẽ quæftionũ à Chrifto.*

Loquẽs regĩa Saba Salamõi oĩa,q̃ habebat ĩ corde fuo.3.re.10.b eft ecclefia quęrẽs à Chro folutionẽ q̃ftionũ,quas gẽtiles philofophi foluere nequibãt. Defignat etiã cõfefsionẽ peccatorũ.

Ori.f.1.reg.ho.1. Gre.f.1.reg.2. Hie.f.Dani.7. — *Loqui de Deo. Efferre antiquos patres.*

Loqui fublimia eft loqui de Deo : vel eft efferre antiquos patres gloriando quantum ad exteriora:vel extollere res mundanas,vt faciunt dęmones.1.reg.2.a. Et loquẽs ingentia os eft Antichriftus,qui audebit federe in templo Dei.Dani.7.c.

Hie.f.Ifa.16. — *Manifeftare errores*

Loqui plagas Moab eft manifeftare errores,quibus vulnerati funt decepti ab hæreticis. Ifa.16.b.

Aug.f.pf.121. — *Præparare ad gloriam cœleftem.*

Loquebatur propheta pacem de Hierufalem ciuitate cœlefti. pf.121. Vt audientes feipfos in ędificium confumandę ciuitatis aptarent. Loquebatur autem propter fratres & proximos:quia non ad fuum commodum,fed ad aliorum falutem.

Hie.f.Ifa.40. — *Confolari.*

Loquitur ad cor,qui confolatur:vt Sichen ad Dinam.gen.34. a. fic loqui ad cor Hierufalem.Ifa.40.a.Hofe.2.c.

Gre.33.mor.23. — *Cognitio propriæ infirmitatis*

Non vltra addit loqui in flagellis,cum quis fe profpicit ad bella aduerfus antiquum hoftem infirmum.Iob.40.d.

Gre.32.mor.1. — *Verba ociofa*

Loqui leuiter eft verbum ociofum dicere.Iob.39.d.Et loqui vnum illicite,eft res flagello dignas agere:& loqui aliud illicite eft etiam de flagello murmurare.

Hie.f.Eze.33. — *Non intelligere prophetas.*

Loquũtur iuxta muros & in oftijs domorum de propheta,qui eius non penetrant fenfum.Eze.33.g.

Hila.f.Mat can.32

Tu dixifti,de præterito refpondit Chriftus pontifici:quia perierat fides Iudęorũ. Pilato vero gentili dixit:Tu dicis:quia fides gentium erat præfens.Mat.26.f.27.b.

Amb.epi.82. &.f.pf. 118. Hie.f.Ifa.5.32. 59. Aug.enchir.ad Lauren.19. Hila f.pf.69 — *Murmurans fynagoga in Chriftum.*

Loquens Maria contra Mofen propter Aethiopiffam eft murmurans fynagoga contra Chrm propter ecclefiã.Nu.12.a.Dixerũt quoq; Iudęi bonũ malũ,& malũ bonũ, quãdo dixerũt:Nolumus Iefum,fed Barabbã:Sed illud melius de rebus,quã de pfonis intelligitur. Ifa.5.e.Loquebatᷓ mẽdaciũ lingua Iudęorũ,& calũniã,quũ dicebãt falfa teftimõia aduerfus Chrm.Sic etiã loquẽtur,quũ parebũt Antichro.Ifa.59.a.c.Et loquebanᷓ Chro bona fratres eius,quũ fcribę & pharifæi dolofe illi adulabanᷓ.Iere.12.b.Et loquebanᷓ aduerfus Chriftũ, qui fedebant in porta,quando facerdotes & pharifęi aduerfus Chriftũ dicebant falfa teftimonia.Et dicebãt illi,Euge,euge,quũ blafphemãtes dicebãt:Alios faluos fecit,feipfũ non põt faluũ facere.ps.68.69.118.Loquitᷓ fatuus fatua,iuxta vulgare prouerbiũ.Ifa.32.b. quãdo

Hie.f.Hofe.7.

fcilicet pharifæi dicebant de Chro:Hic fi effet à Deo,non folueret fabbatũ.Loquębatᷓ frauduleter hypocrita,cũ pharifæi dicerent Chro:Magifter fcimus quia verax es , & ad te non pertinet de hominibus.Mat.22.b.Hofe.7.d.13.d.Soph.3.c.pf.34.Loquebatᷓ etiã inimicus magna fuper Chrifto,quum gentiles ipfum blafphemabant.ps.54.

Hila.f.pf.54.

Ori.f.Ifa.ho.7. Bafi.f.pf.37. — *Docere errores.*

Loquũtur inania,& mendacium,& vanitatem & dolũ, qui docent negare Chriftum,&

doçent

docent alios errores: & Iudæi accusantes Christum loquuti sunt vanitates: & dæmones inducentes ad peccandū & perseuerandū in peccato. ps.33.37.108.143. Isa.8.b. Iere.9.b. Et loqui in ventū est falsa loqui. Ier.5.d. Et loqui verba visionis inutilis. Hose 10.a. Zac.10. Ad hęc refertur loqui opera hominū. ps.16. loquūtur etiam inania, qui strident incantationibus. Et loqui de terra est cōsulendo dęmones, vt faciūt Pythones: sic faciebant Iudęi post euersam Hierusalem, & faciunt idem hæretici. Isa.29.a. Loquiť etiam stultitiam os hæreticorū, quia errant à sapientia licet sapiētes videanť. Isa.9.d. Et loquūtur pseudoprophetę visiones cordis sui de ore dn̄i, quando hæretici errores suos dicūt se habere à dn̄o. Ier.23.e. dicuntur autem non loqui idola, hoc est, hæreses: quia nullū de se veritatis habent fundamentū. Ier.10.a. loqui aūt stultū aliquid aduersus Deum est per impatientiam dicere aliquid, quod vergat ad blasphemiam. Iob.1.d. loqui aūt iniquitatē aut mendaciū, minus videtur q̃; meditari. Nā loqui plęrūq; pręcipitationis est: meditari vero studiosę prauitatis. Iob.27.a. loquūtur etiā vanitatem qui fœlicitatem terrenā, quę est in sinistra constituūt in dextra. ps.143. Et loquēs bestia vt draco est hæreticus imitans diabolū, nimirū habens doctrinam diabolicam sub simulata sanctitate. Apoc.13.c. Et loquuntur pro Deo dolos hæretici, q infirmas mentes sub diuino pretextu stulta seductione decipiūt. Iob.13.a. Garrula quoq; meretrix designat hæreticos nescientes tacere. pro.7.b.

Arno. s. ps.5. Hier ps.16. & s. Isa. 29 & s Iere 5. Aug. s. ps.37.108. Hier. s. Isa.9. & s. Ieremi.23. Greg.2. mora.24. & 18. mora.2. Aug. s. ps 143. Gre.33. mor.36 & 11 mora.15. Beda. s. pro.7.

Silētium peruersum hæreticorum.

Nemo amicorū Iob, loquebnť ei tacenti verbū. Iob.2.d. quia hęretici tunc tacent, quando prędicatores veræ fidei filios prædicando generare negligūt. Si aūt recta loqui incipimus, graues mox contumelias ex eorū respōsione sentimus. Nonnunq̃; tamen quū per torporem inertiæ, fideliū corda considerant erroris semina spargere loquendo non cessant. E diuerso cū vident mentes bonorū alta sapere: & ad patriam reditū quęrere de ęrūna huius exilij strenuè dolere: circūspectione solicita linguam fręnant: quia vident quòd cōtra corda dolentiū in cassum loquētes citius obmutescūt. Vnde & rectè cum diceretur: Nemo loquebatur ei verbū, mox causa silentij subinfertur, cum dicitur: videbāt enim dolorem esse vehementē. Cum enim amoris Dei dolor vehemēs corda nostra transfigit, passim praua loqui aduersarius metuit: quia videt ꝙ intentam mentē lacessens, non solū ad peruersitatem trahere non valet: sed per excitatā forsitan sapientiam & quos tenuerat perdit. Vel designātur vitia, quę tūc non loquūtur nobis, quando cor veraciter dolet. Nam cū plenè vita rectitudinis quęritur superuacua suggestio prauitatis obturatur. Cessantes etiā loqui principes ad præsentiam Iob, sunt hęretici autoritati & doctrinæ sanctæ ecclesiæ resistere non valētes. Iob.29.b.

Greg 3. mora.30.25. &.19. mora. mor.14.

Murmurans caro.

Loquuta dicitur vxor Iob, quasi vna de stultis mulieribus. Iob.2.c. Vbi designatur reprehensio carnis insolenter murmurantis, vt ad impatientiam pertrahat: aut loquēs blanda ad libidinis fluxa dissoluat.

Gre.3. mora.24.

Mali in ecclesia.

Dicūt testimoniū rugæ Iob contra ipsum, quando illi in sequēdo ecclesiā increpant, qui in eius corpore positi duplicitatis suę in se malitiam non emēdant. Iob.13.b.

Gre.13. mora.5.

Sensus seruientes vitijs.

Loquūtur quinq; ciuitates lingua Aegypti, quū quinq; sensus deseruiūt vitijs. Loquūtur vero lingua Chananitidę quū virtutū operibus deseruiūt. Isa.19.c.

Hie. s. Isa.19.

Peccare ore.

Loqui sermonem in sabbato est ore peccare. Isa.58.d.

Adulantes Christo.

Loquebatur Leuiathan mollia Deo. Iob.40.d. quaudo dicebat Christo incarnato: scio ꝙ sis sanctus Dei. Et membra eius loquētur illi mollia, quando dicent in iudicio: dn̄e non ne in nomine tuo prophetauimus &c.

Nolentes prædicari sibi vera.

Dicūt videntibus, nolite videre: & aspicientibus, nolite aspicere: qui nolūt prędicari sibi vera, sed grata. Et loqui sibi placentia volūt, qui perseuerant in malo. Isa.30.b. Ita pacifice loquūtur dęmones, cū ea suggerūt, quę iucūda sunt cōcupiscentię. ps.34. Loquūtur etiam potentissimi robustorū Pharaoni in inferno, cum dicūt dæmones inferiores lucifero. Et tu similis es nobis. Eze.32.d.

Glo int. s. Isa.30. Gre 33. mor.18. Hie. s. Isa.30. Arno, s. ps.34.

Lorica, Loricatus.

Lorica est munimentū corporis aduersus vim extraneā, sustinēs ictus sine corporis lęsione. Loricatus aūt est lorica indutus: & datur lorica militis Dei, quę est iustitia, & lorica militis diaboli, q̄ est iniustitia. Lorica aūt iustitiæ indutus est Christus. Isa.59.

Ori. s. ps.36. ho.2. Hie. s. Isa.59.

Munimenta fidei.

Lorica fidei & charitatis est, qua munimur aduersus tētationes diaboli: Eph.6.c.1.thes.5.a.

Opera supra vires operantis.

Lorica Saulis, quā induerat Dauid, sed postea deposuit tanq̃; sibi grauē & ineptā, designat opera excedētia vires operātis: q̄ nō debet aggredi, q se ad ea debilē agnoscit. 1.reg.17.e.

Gre. s.1 reg.17.

Simulata iustitia.

Lorica hamata, qua indutus est Goliath. 1. reg.17. b. designat simulatam iustitiam, quando diabolus transfigurat se in angelum lucis.

Varia vitia.

Idem designant loricæ exercitus Gog. Ezec. 38.a. Et loricæ ferreæ: Apoc.9.b. Loricæ igneæ ad cupiditatem referūtur. Hyacinthinæ ad superbiam. Sulphureę ad fætorem libidinis. Apoc.9.d.

Hie. s Eze.38. Rup.5. s. apoca.

Lorum, uide Frænum.

Lot.

LOt.i.inuolutus, siue colligatus, aut coopertus: vel resina preciosa,q̃ dicitur stacte. Vel interpretatũ vocans,aut declinatio:filius Arã nepos Abrahæ, & socius peregrinationis eius:à quo postea separatus est Sodomorũ regionẽ eligens: à cuius tamen subuersione liberatus est,in monte saluatus,quo prius nolebat ascendere: & ibi inebriatus cum filiabus suis dormiuit,e quibus genuit filios Moab & Ammon.

Aug.22 cõt.faust.47 Beda.s.gen.19. — Lot manens inter Sodomitas corpus Christi mysticũ designat, quod in hoc mũdo permistũ est malis:quorũ tamen factis non consentit:& ab eis in fine seculi segregabitũ, illis videlicet ignis æterni supplicio damnatis.gen.19.e. — Corpus Christi mysticum.

Lot admonens generos,vt à Sodomis discederẽt,& filias liberans typus est prælatorum subditorũ curam gerentiũ.gen.19.c. — Prælati.

Philo. de migra. Abrahæ. Amb.2.de. Abra.26. Cyril. de adorati. in spiritu sancto. — Lot coniunctus Abrahæ designat imperfectos,qui coniũguntur perfectioribus: quibus tamẽ sunt oneri,& sępe ab eis discedũt.gen.12.a.13.e. Vnde Lot tanq̃; imperfectus nolebat in montem ascendere:sed saluari in Segor:qua ratione peculiariter significat incipientes,q̃ non subito ascendere possunt ad sublimitatem conuersationis:& eos qui seruari volunt in statu coniugatorũ.gen.19.e. — Imperfecti. Status coniugatorũ.

Amb.2.de Abra.6. Climacus.grad.1. — Lot vt interpretatũ vacans & declinans,& abijt cum Abraham in terrã promissionis, religiosorũ vitam significare potest:q̃ vacant Deo,& declinant à vitijs & à carne:idq; sub prælati obedientia.gen.12.a.13.e. — Religiosi.

Amb.1.de Abra.3.& 2.de Abra.5. Hie.s.Eze.25. — Lot vt discessit ab Abraham,& elegit amœniora loca,exprimit infirmos,q̃ à virtute discedentes,libidinem & carnalia eligũt.gen.13.c.Et quia non dicitur habuisse aurũ & argentum sicut Abraham,designare potest eum,qui nondũ habet virtutes. — Infirmi.

Ori.s.gen.ho.5. — Lot non respiciens retro typus est rationalis sensus & virilis animi, qui quæ retrò sunt obliuiscitur,& ad anteriora se extendit.gen.19.e. — Rationalis sensus.

Glo.int.s.gen.19. — Lot Sodomis iustus & in monte peccans,designat eos,qui inter malos sunt boni,& translati in locũ sanctum peruertũtur.

Amb.1.de Abra.3. — Lot captus cum Sodomitis declarat,q̃ incommoda ex malorũ societate proueniãt.gen.14.b.Qui tamen priusquàm ab hostibus caperetur,loci amœnitate captus fuerat. — Incommoda ex consortio malorum.

Philo.de temulẽtia. — Lot dormiens cum filiabus ignorantes designat,qui & ineptè consulunt & facile consentiunt.gen.19.g. — Ignorantes.

Ori.s.gen.ho.5. Aug.22 contr.faust. 42.& s.ps.59. Beda.s.gen.19. — Designat etiam legem veterem:q̃ carnalibus tradita,carnales generat sensus:quos tamen ebria generat: quia tales sensus non agnoscit. Et quidem ex illa procreati,& sub lege positi male intelligendo quodãmodo inebriantes:atq; non legitime vtendo, infidelitatis opera pariũt.Bona est enim lex,ait apostolus,si quis ea legitime vtatur. — Lex vetus.

Amb 2.de.Abra.6. Hie.s.ps.82. Beda.s.gen.13. — Lot vt interpretatur declinans,typus est hęresiarcharũ,qui declinant & separãtur ab ecclesia,vt suos defendant errores. Et non capit eos simul terra.i.ecclesia.gene.13.c.Est etiam typus diaboli:& filij Lot sunt dæmones,aut hęretici diaboli imitatores.ps.82.designat etiã populũ Iudaicũ,qui declinauit à Christo,& elegit temporalia bona. — Hæresiarchæ, Diabolus. Populus Iudaicus.

Lubricus.

LVbricus locus est,in quo quis nequit consistere:quales sunt herbę sanguine perfusę,aut terra argilosa:humectata:aut marmora lęuigata,aut aqua cõgelata:& id gñs reliqua.

Aug.s.ps.34. — Lubricũ in tenebris designat errores,& ignorantiam:per quę quis in peccatũ cadit.Iere.23 c.38.s.ps.34.designat etiam luxuriam,q̃ promptũ ac facilem habet lapsum. — Errores. Ignorantia. Luxuria.

Glo.ord.s.thre.4. — Lubricant vestigia in itinere platearũ,quando quis peccat sequẽs viam latam,quæ ducit ad mortem.thren.4.d. — Sequi viam latam.

Lucere, Lux, Lumen, Luminare, Lucerna, Illuminare, Dilucescere, Illucescere, Allucere.

LVcere est lucem emittere.Lux autem est claritas seu splendor in corpore luminoso,vel extra à corpore luminoso exiens:quę & lumen dicit.Lucerna autem est instrumentũ,in quo vnũ aut plura elychnia accensa oleoq; fota noctem illuminãt. Lux autẽ dicitur bona.gen.1.a. non proportione partiũ,sed ipso suo aspectu:& quia approbata à Deo.Solet ĩ homine triplex poni lumen,naturale,fidei,& gloriæ. — Basi.exae.ho.2.

Lucere interdum est apparere.pro.17.d. in facie sapientis lucet sapiẽtia.Illuminare.gen.1.b.Vt luceant iu firmamento cœli. Offerre.Iob.41.d.post eum lucebit semita. Lux autẽ,aurora.ps.126.Vanũ est vobis ante lucem surgere.Claritas.Iob.3.b. Expectet lucem & non videat.Cognitio.Iob.36.d.In manibus abscõdit lucẽ.Consolatio.Isa.9.a.Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucẽ magnam.Dies.gen.1.a.Fiat lux,& facta est lux.Gaudium.ps.43.Emitte lucẽ tuam.Iustitia.Iob.38.b.In qua via lux habitet.Manifestatio.Iob.28.b.Abscondita pro-

dita produxit in lucẽ. Vita pręsens. Iob.3.d. Quare misero data est lux? Ad eadem refertur lumen. Lucerna quandoq; est bonum opus. Luc.12.e. Lucernæ ardentes in manibus vestris. Intellectus. p̃s.17. Illuminas lucernam meam domine. Memoria. 2.reg.21.d. Ne extinguas lucernam Israel. Prædicatio. Matt.5.b. Neq; accedunt lucernam, & ponunt. Prosperitas. pro.13.b.24.c. Lucerna impiorũ extinguet̃. Verbũ Dei. psa.118. Lucerna pedibus meis verbũ tuũ.

Deus.
Pater.
Filius.
Spiritussanctus.

Lux inter corpora principatum obtinens, cæteraq; illuminans, sæpe pro deo sumitur cũ cta illustrante: & interdũ pro Christo, qui dicitur lumen de lumine: nonnunq̃; pro spũsſancto. p̃s.37.126. Et videre lumen in lumine est videre in filio patrẽ. p̃s.35. vel est per bonorum operũ lumen, ad diuinũ lumen videndũ, vel ad ipsum Christum peruenire. Dicitur autem Chr̃s lumen gentiũ, & lumen ecclesiæ, & lux magna, non sicut prophetæ. Isaię.5.c.9.a.42.b.49.b.51.b.58.c.59.b.60.a. Et lux meridiana est splendor diuinæ præsentiæ in ecclesia. Isa.18.b.60.d. Et luminare maius dicitur Chr̃s. gen.1.b. qui etiam quibusdam dicit̃ lux, quibusdam lucerna: & dicitur lucerna pedibus, hoc est, huic mundo: & lumen semitis ęternis. p̃s.118. Lumen quoque Dei, in quo videmus lumen, est virtus Dei, per quam quis illuminatus, vel veritatem rerũ omniũ peruidet: vel ipsum Deũ cognoscit, qui veritas appellat̃. Ioan.1.a.8.b.9.a.&.1.Ioã.1.b. Lux quoq; in Deo est vt imago diuinæ bonitatis. p̃s.66. Et lumẽ faciens dies Christi est ipse sol iustitię. Surgere aũt ante lucẽ est sine Christo operari. p̃s.126. Lucernę quibus Deus scrutat̃ Hierusalem, dicũt claram & apertam ac omnia penetrantẽ Dei cognitionem. Sopho.1.c. Et lucida nubes est virtus paterna: vel spũsſanctus: vel ipse filius, qui obumbrat, & illuminat. Matt.17.a. Amos.8.c. Et lux orta iusto est Chr̃s. p̃s.96. Iob.3.c. Et lucerna est caro Christi accensa lumine diuinitatis. Luc.15.b. Illuminatio etiã nostra dicit̃ Deus contra malũ ignorantiæ. p̃s.26. Et lumen oculorũ erat spũs propheticus in Dauid. p̃s.33. Lucerna in candelabro dici potest spiritussanctus in Christo. Leui.24.a.

Caro Christi.
Spiritus propheticꝰ

Arno. ſ. ps. ... Amb. ... Hie. ... Ori. ... Leui. ... Iosʃ ho ... ho 1. & ... & 1. periar. ... Dion. de di... Hila. ſ. ps. 65. Aug. ſ. ps. ... & ſ. Ioan. tract. 34. Cyril. ... Ioan. ... Greg. ho. 34. Basi. ſ. ps. 33. Gre. ... mor. 19. Isych. 1. Leui. ...

Illuminans Deus interius.
Appareus in iudicio

Illuminat Deus faciem suam super seruũ suum, quando illuminat interius, vel quando in iudicio apparebit bonis. p̃s.118. Illuxerũt etiam coruscationes Dei orbi terræ, quũ manifestatus est Deus per Christi resurrectionem: & quũ manifestatur per creaturas. p̃s.96. Illuminatio quoq; vultus Dei dicit̃: quia omnia clarè vt in luce cognoscit. p̃s.89. Illuminatio aũt mundi facta est per aduentũ Christi. Isa.60.a.2.Timo.1.c. Lux hoĩm est vita, vt non quælibet vita, sed spiritualis, q̃ est in Deo, intelligat̃. Ioan.1.a. Illuminauit aũt Deus vultũ suum super nos, quando misit filiũ suum, qui est eius imago, & quando illustrat animam ad suam imaginẽ factam. p̃s.64.66. Illuminat Deus mirabiliter à montibus æternis, quũ per prophetas & apostolos se nobis manifestat. p̃s.75.

Hila. ſ. ps. 118. Amb. 2 de uoca. gentium. 1. Hie. Cypriano. & ſ. ps. 64. 7... Augu. ſ. ps. 66. 75.

Sermo Dei.

Lucernæ, quibus scrutatur dñs Hierusalem, sermonem & rationẽ Dei designant: quibus exiget rationem etiam de verbis ociosis. Sopho.1.c.

Hie. ſ. Sopho. ...

Sacra scriptura.

Lumen Dei, quo videmus lumen, dici potest sacra scriptura tam veteris q̃; noui testamẽti: sed pręcipuè noui. p̃s.35.88.135. Et luminare maius est nouũ testamentũ, luminare vero minus, vetus. gen.1.b. p̃s.135. Lucerna intra tabernaculũ erat lex tradita populo Iudæorũ. Leui.14.a. Lucerna quoq; Dei est sacra scriptura, quã non videt Eli, hoc est, Iudæi, licet ferãt. Litera quidem velut testa: sensus vero spiritualis est claritas luminis: oleum autem est deuotio amoris. 1.reg.3.a.2.Pet.1.d. Lucerna etiã sub modio est lex vetus: Lucerna vero super candelabrum, lex noua. Mat.5.b. Isa.2.b. Isa.8.d.10.d.50.d. Iere.4.f. Exo.30.a.35.a. Iob.29.a.37.b.38.c. Luc.11.e.15.b. Lumen lucernę dici potest doctrina & scientia prophetarum. Iere.25.c. Et lux sagittarũ Dei est splẽdens doctrina. Haba.3.c. Luminare pręterea maius dici potest sermo sapientiæ: luminare minus sermo scientiæ. Vel luminare maius in supremo cœlo intelligentiæ est speculatio sublimior atq; subtilior: luminare vero minus, speculatio inferior & obscurior. Dicũt in lumine q̃ audierunt in tenebris: quum discipuli Christi aperiunt mysteria, q̃ sub velamine ab ipso acceperunt. Matt.10.c. In lucẽ quoq; ꝓducit Deus vmbram mortis quum mysteria legis nobis manifestat. Iob.12.d. Et abscondita producit in lucẽ. Iob.28.b. Sic illuxerunt coruscationes Dei orbi terræ. p̃s.76. Et nox est illuminatio in delicijs: quia dum per intellectum mysticum studiosa mens reficit̃, iam in ea vitæ præsentis obscuritas fulgore diei sequẽtis illuminat̃. p̃s:138.

Sermo sapientiæ.
Sermo scientiæ.
Speculatio sublimior, aut inferior.

Hila. ſ. ps. 118. Arno. ſ. ps. 135. Ori. ſ. Leui. ho. 13. Amb. ſ. ps. 118. ser. 14. Gre. ſ. 1. reg. 3. & 18. mor. 13. & 19. mor. 9. Hie. ſ. Isa. 2. & ſ. Ieremi. 25. Tertu. de pudicitia. Augu. 13. confessio. 18. & ſ. ps. 76. Bed. ſ. gen. 1. Ricar. de S. Vict. 3. de arca mystic. 9. Greg. 11. mora. 11. & 16. moral. 10. & 13. mor. 23.

Gloria cœlestis.

Lumen, quod non videbit malus, est gloria cœlestis patriæ. p̃s.48. Et illucescens dies est aduẽtus gloriæ post mortem. 1.reg.14.e. Et nox est illuminatio in delicijs, quando per mortem transitur ad gloriam. p̃s.138. Iob.3.b.17.c. Lux autem vultus Christi dicitur non cadere in terram: quia visionis eius claritas peccatoribus non apparet. Iob.29.d.30.d. Mali autem dicunt̃ ambulare in tenebris quasi in luce: quia perinde in pręsenti cæcitate sunt læti, ac si iam æternæ patriæ luce perfruerentur. Iob.24.c.

Basi. ſ. ps. 48. Arno. ſ. ps. 138. Gre. ſ. 1. reg. 14. & 13. mor. 20. & 16. mora. 29. mor. 20. mor. 4...

Gratia.
Virtutes.
Pœnitentia
Puritas conscientiæ
Veritas.

Lux sæpe significat gratiam & virtutes, & pœnitentiam, & puritatem conscientiæ, & veritatem: & luminaria in firmamẽto sunt virtutes in anima. gen.1.b. p̃s.37.62. Et nubes illuminans noctem est gr̃a vitę pręsenti necessaria. Et lux q̃erat vbi erãt filij Israel, est gratia in fidelibus. Exo.10.f.14.e.25.a.35.a. p̃s.104. Et illuminatio est cognitio, quę delet ignorationem, &

Arno. ſ. ps. 62. 10... Hila. ſ. ps. 62. Aug. 13. confes. ... & 1. de gen. cont. Mani-chæ. 25.

perspica

Cle. Alex.1.pæda 6 Gre.f.1.reg.9.& 17. mor.8 & 29.mor.9. Hie f.Iob 29. Isych.f Leui.24.

perſpicacem videndi facultatē infert. Et dilucescit mane, quando quietę mēti veritatis ſplēdor ſe aperit.1.reg.9.d. Et tunc dicuntur oculi cordis illuminari. Iob.15.b. Epheſ.1.c. Lumen quoq; Dei eſt gratia pręueniens, quę ſi in noſtro corde gratuito non conſurgeret, mens noſtra in peccatorum ſuorum tenebris obſcura remaneret. Iob.3.b.25.a.29.a.38.b. Eccl'tę.12.a. Mich.7.b. Lucernæ ſuper candelabrū ſunt virtutes in conuerſatione euangelica. Leui.24.a. Cognitio veritatis.

Aug.1.de.gen cōtr. Manic.25. Ambr.1. Luc.11.&.f. ps.118.ser.14. Arno.f ps.104. Gre.25.mor 3. Beda f gen.1. Fulgē ser.de cōfeſſ. Aug.2.cōfeſ 3. Beda.f.gen.1. Rup.1.1 gen.10.

Lux facta primo die eſt fides de Christo.gen.1.a. Et lucerna ſub modio erat fides intra legem. Luc.11.e. Hæc eſt lucerna, quam ſequi debemus in huius vitę tenebris. Et illuminat noctem vt nubes, quia eſt vitæ præſenti neceſſaria. Exod.14. Hæc lux aufert ab impijs. Iob.38.b. qui dum plus terrena, q̄; celeſtia: plus q̄ vident, q̄; quę audiunt diligunt: pulſante perſecutionis articulo, quod rectum credere videbant amittūt. Lucernæ ardētes in manibus ſunt fides & charitas Chriana in bonis operibus. Luc.12.e. Fides.

Lux quoq; primo die facta deſignare poteſt naturam angelicam ad Deū conuerſam, vel gratia illuſtratā. gen.1.a. Hæc lux diuiſa eſt à tenebris, cum angeli boni ſeparati ſunt aīalis. Angeli.

Lux præterea primo die facta perfectionem cuiuſq; rei ſignificare poteſt: & hæc lux dicitur bona. gen.1.a. Iſa.45.b. Et peruerſi ſunt rebelles lumini: quia ſua deſideria ſequēdo bonum deſpiciunt, quod nouerunt. Iob.24.b.c. Perfectio rei.

Baſi.q̄ deus non eſt autor malorum. Gre.16.mor.26. Ori.f.Exo.ho.9. & f.Ioan.ho.17. Philo. de victimas offerenti. Hila.f.Mat.cāt.4. Hie.f.Mat.5. Aug 13.cōfeſ.18.&.1 ſer. dn̄i in monte & f.Ioan.tra.23. Chryf.f.Ioan.ho.51 Beda.f.gen.1.

Lux aliquando dicunt̄ iuſti, qui ſunt luminaria illuminantia terram, hoc eſt, peccatores exēplo ſuo. gen.1.a. Et lucernæ ſeptem ſignificant ſanctos, qui lucere debēt bonis operibus coram dn̄o. Et lucent die ac nocte, vt deſignetur nos vigilantes & dormientes debere gratias agere. Lucent autē coram dn̄o, quia illi ſunt grati & lucent ex aduerſo, quum oībus eorum lux apparet. Exo.25.d.27.d. Iob.26.c. Dicunt̄ autem ſancti lux propter vitæ claritatem nil obſcuritatis habentē: & quia vt lux eſt vtilis alijs, ita ſancti. Lux autē peculiariter dicunt̄ apoſtoli & doctores boni ac prædicatores, qui dicuntur lux mundi, ob veritatis manifeſtationem, & quia illuminant mundanos doctrina & exemplo. gen.1.a. Matt.5.b. Ephe.3.b. Philip.2.b. Et prædicator eſt lucerna, quam parauit Deus Chriſto. p̄s.131.135. Et lucerna ſub modio eſt prædicator latens aut ſolum in Iudæa prædicans. Matth.5.c. Nubes aūt ſpargunt lumen ſuum, cum prędicatores ſancti exempla vitæ, & loquendo & agendo dilatant. Iob.37. Lux quoq; dicuntur exiſtentes in gratia & diuinam cognitionem habentes. Ephe.5.c. Iuſti. Apoſtoli. Prædicatores.

Ori f ps.36.ho.1. Baſil.1.ps.33. Amb.f.Rom.13. Augu.2.ſer. domini in monte. Gre.ho.13.

Lux dicuntur etiam bona opera quæ debent lucere coram hominibus. Mat.5.b. Iſa.58.d. Ipſa quoq; bonorum operum manifeſtatio lumen dicit̄. p̄s.36. Et qui bene operant̄, illuminari dicunt̄. p̄s.33. Et lucis arma ſunt opera gratię, q̄ non occultant̄. Roma.13.d. Et lucidum corpus eſt operatio recta intentione facta. Mat.6.c. Hæc aūt lux non erit in malis in die iudicij. Zach.14.b. Lucernas ardentes in manibus tenemus, cum per bona opera proximis noſtris lucis exempla monſtramus. Luc.12.e. Bona opera.

Ori.f.gen.ho.1.

Luminare minus dici poteſt eccleſia, q̄ lumen recipit à Chriſto, vt luna à ſole. gen.1.b. Eccleſia.

Beda.f gen ho. Beda.f.gen.1. Hie.f.ps.17. Tert.aduer.marc.4. Arno.f.ps.17. Beda f.pro.31.

Lux dici poteſt anima, q̄ diuidit à tenebris, hoc eſt, à corpore cum ſuis vitijs. gene.1.a. Et lucerna quam illuminat Deus eſt intellectus animę. p̄s.17. Et lucernæ ardentes in manibus ſunt mentes fide veritatis accenſę, & operibus virtutis relucentes. Luc.12.e. Et lucerna mulieris fortis eſt mētis deuotio cum operibus & prędicatione. pro.31.c. Anima. Deuotio mentis.

Gre.4.mor.17.

Lumen interdum dicit manifeſtationem, q̄ fiet in die iudicij. In lumine enim oſtēditur, quicquid tunc in conſpectu hoīm demonſtrat̄. Ideo ait apoſtolus. Ephe.5.c. omnia q̄ arguuntur, à lumine manifeſtant̄. Peccata igitur illa non illuſtrant̄ lumine, q̄ ante iudicium remittuntur. Iob.3.a. Manifeſtatio in iudicio.

Gre.4.mor.9.

Lumen etiam dici poteſt recognitio peccati & pœnitentia: quo lumine non illuſtratur dies, quo natus eſt Iob, hoc eſt, diabolus. Iob.3.a. Pœnitentia.

Gre.26.mora.8.

Lumen aliquando dicuntur miracula ſanctorum: & Deus lumine ſuo fulgurat, quando per prędicatores ſanctos inſenſibilitatis noſtræ tenebras etiam miraculis illuſtrat. Iob.36.d. Ita dicunt̄ illuxiſſe coruſcationes Dei orbi terræ. p̄s.76. Miracula ſanctorū.

Gre f.1.reg.3. Cyril.1.f. Ioan.7. & 3.f.Ioan.1.&.4.f.Ioan.12. Hie.f.ps.131.

Lucerna dei dicitur prælatus.1.reg.3.a. Sicut & de Ioanne Baptiſta dicitur. Ioan.5.f. Erat lucerna ardēs & lucēs: prius quidē ardens, poſtea lucēs. Eundem Ioannem deſignauit lucerna tēpli, q̄ erat extra velum, propter ſimpliciorē doctrinam: quia pœnitentiam prędicabat: & quia doctrina eius pręparabat, non perficiebat. Exo.25.a. Ipſe quoq; Ioannes Baptiſta eſt lucerna, quàm parauit Deus Chriſto. p̄s.131. Prælatus. Ioannes Baptiſta.

Gre.24.mora.19.

Illuminari dicuntur luce viuentium. Iob.33.d. qui, deſpecto temporali lumine, ad ſplendorem internæ claritatis recurrunt: vt ibi viuant, vbi verum lumē ſentiendo videant. Qui autē adhuc huic mundo viuunt, luce morientium tenebreſcunt. Suſcipere ſplendorē internæ claritatis.

Gre.26.mor.6.14.

Illuminat Deus mirabiliter à montibus æternis, cum per admiratam vitam patrum præcedentiū, radio nos ſuæ claritatis illuſtrat. p̄s.75. Et lumen Dei eſt vſq; ad terminos terræ, cum etiam in extremo vitæ conuertit peccatores. Iob.37.a. Illuſtrans exēplis.

Gre.f.1.reg.3.

Lucerna Dei, quam extinctam videre non poterat Eli, ipſum pontificem deſignabat: cuius oculi caligabant, vt non cognoſceret ſeipſum.1.reg.3.a. Pontifex ſecul.

Lux

Gaudium. Lux aliquãdo gaudium, sicut tenebrę tristitiam designat. Iob.18.b. Et lucerna, q̃ est super impium est gaudiũ in carne, sicut lumen in testa: & dicitur esse super eum, quia iniquorũ mẽtem terrena gaudia possident, non ab eis possidentᷣ. Extinguitᷣ autem lucerna impiorũ, cũ eorum gaudium & prosperitas perit. Iob.21.b.38.b. Gre.14.mor.3.4. Hie.s.Iob 38.

Prosperitas temporalis. Lux aliquando est prosperitas temporalis: vt de sancto viro dicitur. p̃s.138. sicut tenebrę eius, ita & lumen eius. Quia enim sancti viri ita prosperitatẽ seculi calcãt, sicut aduersitatẽ eius calcantes tolerant, per magnam mentis celsitudinem, mundi sibi aduersa & prospera substernentes dicũt: Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius: ac si aperte dicant. Sicut intentionis nostræ fortitudinẽ eius tristia non premunt: ita nec blanda corrũpunt. Et lux data misero est prosperitas data iusto, suam miseriam cognoscẽti. Iob.3.d. Gre.5.mora.1.&.17. mor.20.&.27. mor. 11.&.29.mor.5. Aug.s.p̃s.138.

Refrigerium. Liberatio à tribulatione. Lux quandoq; pro refrigerio, aut liberatione à tribulatione vel à peccato: vel etiam pro ipsa prosperitate sumitur. Iere.13.c. thre.3.a. Iob.11.c.36.d. Et lux prosperitatis & gloriæ vitæ præsentis aufertur ab impijs. Iob.38.b. Amos.5.e.

Dona spiritussancti. Lucernæ septem super candelabrum designant dona spiritussancti, quę fuerũt pręcipuè in Christo. Exo.25.d.27.d.30.b.35.b.37.c.40.c. Zacha.4.a. De Christo enim dicitur. Isaiæ.61.a. Spiritus domini super me. &c. Ori.s.Exo.ho.9. Hie.s.Zach.4. Gre. Nys.de vi.mo.

Intentio operis. Lucerna corporis est intentio operis: quæ tunc fit tenebræ, cum intentio ipsa est affecta prauitate. Mat.6.c. Lumen quoq; fit tenebræ, quũ doctor est ignarus. Au.2. ser.dñi i mõt. Ori.1.Iosu.ho.17. Euch. for m.sp̃ua.3.

Stimulus ad operandum laus. Illuminati oculi Ionathę dicũtur per gustũ mellis, licet prius videret: vt designetᷣ ex laude operũ accendi homines ad fortius operandũ: 1.reg.14.d. Gre.s.1.reg.14.

Claritas animi. Eleemosyna propter Deum. Lucidisimũ thus offerendũ Deo: quia nil obscurum in animo nostro est illi gratũ. Exod. 30.d. Leui.24.a. Lucidissimum quoq; oleũ est, cum quis eleemosynam facit propter Deũ, non ob inanem gloriam. Ori.s.Leui.ho.9. Isy.s.Leui.24.

Detectio astutię diaboli. In lucem producitᷣ vmbra mortis, dum sanctorũ mentibus maligna antiqui hostis operatio, vt destrui possit, aperitur. Iob.12.d. Gre.11.mor.17.

Vita præsens. Lux aliquando est vita pręsens: vt quũ malus de luce vitæ præsentis eijcitur in tenebras & supplicia æterna. Iob.12.d. Gre.14.mora.11.

Oculi. Lux interdũ etiam pro oculis, qui lumina dici solent, vt lux vultus Iob non cadebat in terrã: quia eius oculi ea, q̃ terrena sunt, per concupiscentiam non aspiciebant. Iob.29.d. Gre.20.mor.13.

Splendor regni Iudæorũ tpe Dauid. Luminaria quarto die facta, splendorem regni Iudæorũ tempore Dauid significare possunt: tũc enim fuit quarta mundi ætas. gen.1.b. Aug.1 de gen.cont. Manic.23.

Fides peccatorum. Lucerna cum sit paruum lumen, est etiam lux in ijs, qui sunt in peccato. Luc.12.e. habent enim hi quoq; in tenebris lucẽ suam: quia dũ peruersa agũt, & tamẽ de Deo recta sapiũt: ne funditus tenebrescant, ex quadã parte fulgore luminis fidei illustrantur. Iob.38.b. Ori.s.Mat.ho.21. Gre.29.mor.3.

Apparens bonũ aut verum. Lux impiorũ, quę extinguitur, est apparens bonũ, seu voluptatis, seu diuitiarum: siue etiã apparens verũ in hæresibus. Iob.18.a. Hęc aũt lux est ab illo, qui se transfigurat in angelũ lucis. Et hoc lumen est malis ignis, quo cõburũtur. Isa.50.d. Lumen aũt deficiens à luna est apparentia veritatis. Mat.24.c. Lucens lepra in cute, vel lucens macula est mendaciũ apparens verum. Leui.13.a.14.g. Non dabit luna lumen suũ, quum hęretici non amplius decipiẽt falso nomine scientiæ. Eze.32.b. Ori.s.Iudi.ho.1.&.s. Matth.ho.30. Gre.14.mor.3.&.15. mor.21.&.29.mor.3 Hie.s.Eze.27.

Lux lunę erit post iudicium sicut lux solis: & lux solis sicut lux septem dierũ, etiã ad literam. Isa.30.f.60.d. Et lux ecclesiæ erit tunc sicut lux Christi. Hie.s.Isa.30. Rup.13. victo. verbi Dei.20.

Miracula Antichri. Lucet semita post leuiathan: quia quacũq; transeat diabolus, vel Antichristus, in quo est diabolus, admirationem nimiam ex miraculorũ suorũ claritate derelinquit: & siue per se, seu per ministros suos quolibet prodeat, mendacibus signis coruscat. Iob.41.b. vnde Mar. 13.c. Surgẽt pseudo Christi, & pseudoprophetę: & dabunt signa magna & prodigia: ita vt in errorem inducantᷣ, si fieri potest, etiã electi. Vel lucebit semita post eum: quia resipiscet, quãdo tempus pœnitendi non erit: quod de toto malorũ corpore intelligi potest. Gre.34.mor.11. Hie.s.Iob.41.

Hæretici. Luminaria, q̃ mœrebũt sunt hęretici: qui cadẽt vt cæci in foueam inferni. Eze.32.b. Hie.s.Eze.32.

Lucifer.

LVcifer est stella seu planeta, qui dicitᷣ venus: q̃ sic appellatᷣ, quando mane ante solẽ oritᷣ.

Christus. Lucifer aliquando pro Christo sumitᷣ: vt Iob.38.g. Deus dicitur producere luciferũ in tempore suo: quia misit filiũ suũ, quando venit plenitudo temporis: vt dicitᷣ. Gala.4. Qui natus ex virgine velut lucifer inter tenebras nostrę noctis apparuit: quia fugata obscuritate peccati, æternũ nobis mane nũciauit. Et ipse luciferũ se esse innotuit: quia diluculo ex morte surrexit: & fulgore sui luminis mortalitatis nr̃ę caligineᷣ pressit. Qui & stella splendida & matutina dicitᷣ. Apo.22.d. Viuus quippe apparendo post mortem matutina nobis stella factus est: quia dum in semetipso exemplũ nobis resurrectionis exhibuit, quę lux sequatᷣ indicauit: de eodẽ dicitᷣ. 2. Petri.1.d. Lucifer oriatur in cordibus vestris. Gre.29.mor.30. Hie.s.Iob.38. Idacius.aduer. Varimadum.

Tempus. Ante luciferũ genuit pater filiũ. p̃s.109. hoc est, ante tempus: vt lucifer ponatᷣ p̃ tẽpore. Aug.s.p̃s.109.

Vita iusti. Lucifero iusti vita comparatᷣ. Iob.11.d. Solem quippe pręcurrens lucifer nũciat. Et quid nobis sanctorũ innocẽtia, nisi sequentis iudicis claritatẽ clamat? In eorũ nãq; admiratione Gre.10.mor.21.

cõspicimus

cōspicimus, quid de maiestate veri luminis æstimemus. Nec dū redemptoris nostri presentiam videmus: sed tamen virtutem illius in electorū suorū moribus admiramur.

Hie.f.Isa.14. Aug.2. de gene ad liter.24. Lucifer sæpe ponitur pro principe dęmoniorū: quia donis naturalibus splendebat: & de cœlo cecidit. Isa.14.c. Potest etiam totū malorū corpus significare. Diabolus.

Lucrari, Lucrifacere, Lucrum, Quæstus.

LVcrū est vtilitas, quam ex aliqua re vel negotio acquirimus, & q̄ nobis accrescit: quę & quæstus dicit̄. Lucrari aūt est lucrū acquirere.

Ori.f.Matt.ho.13. Lucrari dicit̄ quinq; talēta. Mat.25.b. qui duplicat perfectionem sensuū: vel q̄ tantū alios docet, quantū ipse nouerat: quod etiam dici potest de eo, q̄ duo talenta lucratus est. Perfectionis aug-tio.

Lucrū censet apostolus mori. Philip.1.c. quia per mortē adepturus erat vitam ęternam. Vtilitas mortis.

Luctari, Lucta, Colluctatio.

LVcta est certaminis genus, quo alter alterū mutuo cōplexu prosternere in terram nititur. Luctari aūt est lucta certare.

Hila.de trinita.5. Tertu.de trinita. Aug.f.ps.79 & q.in in.49.&.16.ci.di.39 Cyri.ho.5.&exp.sy. Luctans vir cū Iacob erat Deus Dei filius suam prenūcians incarnationem. gen.32.f. Designat etiam pugnam Christi cū infidelibus: ideo lucta fuit tota nocte. Et visus est Christus in passione quasi defecisse: Iacob vero, hoc est, Iudæi inualuisse: & accepisse benedictionē: quia per Christi passionem facta est generis humani redemptio. Beda f.gene.32. FiliusDei. Pugna Christi cum fidelibus.

Gre.f.Ezec.ho.14. Lucta etiam Iacob designat contēplationem: q̄ modo est vincens quodammodo ipsum Deū: quia intelligendo & sentiendo de incircūscripto lumine aliquid degustat: modo succūbit: quia & degustando iterū deficit. Contemplatio.

Amb.2.de.Iacob.7. Lucta etiam Iacob designare potest contentionem & ęmulationem, qua quis nitit̄ vincere alios virtute, & Dei imitatione. Aemulatio bona.

Colluctatio est nobis aduersus principes & potestates tenebrarū, hoc est, aduersus dęmones nos tentationibus impetentes. Ephe.6.b. Pugna cōtra dæmones.

Lucus, uide Nemus.

Lud, Lydij.

Hie.f.Isa.66. LVd.i.natiuitas, vel generatio: vel secundū Hieronymum vtilitas: filius Sem, à quo dicti sunt Lydij. gen.10.d. designare potest gentiles vtilitatem veram sectantes per fidei confessionem, Isa.66.f. Eze.27.b.30.a. Gentiles.

Ludere, Iocari, Ludus.

LVdere est ludicrū aliquid agere ad animi recreationem, vel corporis exercitatiōem: quod fere fit, proposita quadā lucri spe & dāni periculo. Ludus aūt est ipsa exercitatio iucūda. Iocari aūt fit verbis, sicut ludere factis: estq; iocari nugas agere, non serio loqui; aut cauillari. Porro ludere interdū est canere, dimicare, iocari, irridere.

Beda.f.prouer.8. Rupe.1.de operibus spiritus sancti.24. Ludere dicit̄ sapientia Dei coram Deo. Pro.8.d. Secundū videlicet, q̄ filius gaudet cum patre: & ludit in orbe terrarū: quia pater per sapientiam creauit rerū omniū ordinem & proportionem. Lusit etiam in operibus redemptionis: quibus illusit diabolo. Gaudens fili cū pře Ordo i reb' creatis Opus redēptionis.

Aug.22.cōt. faus.46 Beda.f.gen.26. Rup.2.1.reg.26. Ludus aut iocus Isaac cū Rebecca designare potest diuinitatē ad tēpus latentē sub Chri humanitate, quasi; ludētē in forma serui: vt eius capax esse humana infirmitas posset: eoq; modo se coniugi congruēter aptaret: q̄ tamen postea manifestata est. gen.26.b. Sic lusit Dauid coram arca, hoc est, Chrs varijs donis lætificans ecclesiam. 2.reg.6.c. Latens diuinitas in Christo. Dans Chrs dona ecclesiæ.

Ludus quoq; Isaac cum Rebecca designare potest cultū fidei in principio latēter & quibusdam symbolis factū: sed postmodū per aduentū Christi gentibus manifestatū. Cultus fidei latens

Cle.Alex.1. pæda.5. Hier.f. Iere.30.&.f. Zach.8. Ludus pręterea Isaac cum Rebecca designat susceptionem disciplinæ, quę à tolerantia adiuuat̄: & laudes Dei, q̄ in ecclesia fiunt. gen.26.b. Et ludūt coram Deo, qui exercent bona opera. Iere.30.d.31.a. Et ludūt infantes & puellæ in plateis Hierusalem, quum vacant bonis operibus in ecclesia. Zach.8.a. Susceptio disciplinæ Laudes Dei. Bene operari.

Hiero.f.Isai.57.&.f. Gala.4. Rup.6.f.gen.20. Aug.f.Ioan. trac.11. Ludus Ismaelis cū Isaac designat Iudæos contēnentes Christū. gen.21.a. Qui etiam lusisse dicūtur super Christū, quando cōspuerūt eum, & flagellarunt, & crucifixerūt. Isa.57.b. Lusum aūt illū Ismaelis persecutionē interpretat̄ apostolus. Gala.4.d. quia pretendebat primo genituram. Ludūt etiam hæretici cū fidelibus, quū eos in errorem pertrahere conant̄. Iudæi contēnentes Christum.

Ori.f.gen ho.7. Beda f.gen.21. Ludus quoq; Ismaelis cū Isaac designat carnē blandientē spūi: vt ipsum ad vitia declinare faciat. gen.21.a. Blandiens caro spiritui.

Hie.f.Isa.57. Ludere dicuntur super Deū, qui idola colunt. Isa.57.b. Sic surrexit populus ludere, hoc est, ad colendum idola. Exo.32.b. Colere idola.

Hie.f.Iere.15. Ludentes sunt, qui in hac vita duc̄ūt in bonis dies suos. Iere.15.d. Gaudētes in sęcula.

Gre.33.mor.2. Hie.1.Iob.40. Ludunt bestiæ agri in herbis montiū. Iob.40.c. quia proiecta in hunc mundū dæmonia prauis superborū operibus delectant̄: & humana corda in illicitas cogitationes pertrahūt: & mentes hominū ad imaginem Dei cōditas modo ficta promissione decipere, modo vacuis terroribus irridere, modo eis transitoria gaudia quasi mansura imprimere, modo mā- Gaudētes dæmones in superbis.

suras pœnas quasi transitorias alleuiare conantur.

Gaudium in persecutione. Ludus Samson coram Philistæis, designat apostolos gaudentes, quia digni erant pro nomine Iesu contumeliam pati. Iudi.16.f. Rup.s.Iudi.25.

Ludibrium, uide Illudere. Luere, uide punire.

Lugere, Luctus, uide Flere.

Luith.

Lachrymæ pœnitentiæ. LVith.i.tabulatũ, vel tabulæ, aut viriditas: vel iuxta Hieronymum genæ: est cliuus regionis Moab ducens ad Assyrios, designat lachrymas pœnitentiæ. Isa.15.b. Hie.s.Isa.15.

Lumbare, uide Baltheus.

Lumbi.

LVmbi dicunt̃ partes inferiores spinæ, q̃ sunt ẽ regione ventris, quibus interius renes adhærent: vnde aliquando sumunt̃ pro renibus, & pro vi generatiua, & cõcupiscentia.

Incarnatio Christi. Lũbi in Christo designant eius incarnationẽ: ante quam intrinsecus ignis erat: quia spũs sanctus in multis quidem patribus Iudæam replebat: sed ad notitiam gentiũ nec dũ eius lumen emicuerat. A lũbis vero deorsum ignis in circuitu splẽdet: quia postq̃; de virgine carnem sumpsit, in humano genere lõgẽ lateq; spũssancti dona dilatauit. Vel intrinsecus supra lũbos ardet in cœlis, in angelis: nobis vero, qui hunc in assumpta humanitate diligimus, adhuc in hac corruptibili vita positis splendor ignis foris exhibetur. Eze.1.g. Gre.s.Eze.ho.8.

Apostoli. Lũbi Iob, hoc est, Christi dici possunt apostoli ab ipso geniti in fide. Iob.16.c. Hie.s.Iob.16.

Amor Dei erga Israel. Lũbi Ieremiæ, quibus apposuit lumbare, amorem Dei erga populũ Israel, quem sibi copulauit, designare possunt. Iere.13.a. Lyra.s.Ier.13.

Pœnitentia. Castitas. Diligentia. Lũbi quoq; accincti, aut circundati sacco pœnitentiam significare possunt. Isa.20.a.32.c. Item castitatem, & diligentiam. Pro.31.b.4.reg.4.c.9.a.

Principium & origo. Lumbi aliquando originem, & principium exprimere videntur: vt cum reges dicuntur egressuri de lũbis Iacob. gene.35.b. Vbi etiam est principiũ imitantiũ. Glo.ord.s.gen.35.

Luna.

LVna à lucẽdo dicta, quòd noctu luceat: est planeta in infimo cœlo vno mẽse motũ suũ cõplens: q̃ secundũ diuersos aspectus ad solẽ, à quo lumen accipit, variẽ nobis apparet.

Mensura gratiarum Dei. Luna in Deo est mensura nobis domestica, q̃ nunc vacua, nunc semiplena, nunc plenissima dicitur, prout charismata suscipit à superioribus nobis cõmunicanda. Plenilunium aũt plenissimam illam innuit mensuram gratiarũ, & omniũ bonorũ, q̃ ab ea in se suscipiẽs Chrs nobis per passionẽ cõmunicaret iuxta illud. Ioan.1.b. De plenitudine eius oẽs accepimus. Geor.ven.cant.2.to no.3.cap.13.

Ecclesia. Luna q̃ & luminare minus dicitur, ecclesiã significare solet, q̃ luna perfecta est, & à sole Christo illuminatur, & varias in hoc mundo recipit mutationes prosperitatis & aduersitatis: & augmenta & decrementa. gen.37.c. ps.8.10.71.84.103.120.135. Iob.25.b. cant.6.d. Luc.21.c.1.Cor.15.e. Eccl'te.12.a. Haba.3.c. Apo.12.a. Hæc luna est sub pedibus Mariæ, cuius patrociniũ semper implorat. Hæc etiam luna erit plena in iudicio, quando ecclesia recipiet complementũ. Pro.7.d. Tert.de resurrec. Amb de instit.virg. & 4.exae.2. Hie s.Isa.66. Au.epis.70.119. & 18 ciui di.32. & s.ps.10

Virgo Maria. Beata etiam virgo concipiens Christum solem est pulchra vt luna ab ipso sole illustrata. Canti.6.d. Rup.s.cant.6. Gre.17.mor.8.

Anima. Luna potest etiam animam significare. Luna enim noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod gradiatur homo, demõstrat. Sic anima, q̃ tenebras dimittit, & in sanctam operationem se extendit, dum exemplũ bene operãdi tribuit proximis, quasi lumen tenebrescentibus oculis spargit. Luna etiam quanto magis aspectui solis cernẽda opponitur, tanto magis à sole illustrat̃: itidem anima si veri solis obtutibus offeratur intuenda, admittit in se quoddam decus pulchritudinis, & venustatem castitatis. Cum dicit Eccl'i.27.b. Stultus vt luna mutatur, luna dici potest anima, q̃ recedẽs à sole iustitiæ, ab illa scilicet interna contemplatione incommutabilis veritatis, omnes vires suas in terrena conuertit: & eo magis magisq; obscurat̃ in interioribus & superioribus suis: sed cum redire cœpit ad illam incõmutabilem sapientiã: quãto magis ei appropinquat affectu pietatis, tãto magis exterior homo corrũpitur: sed interior renouatur de die diem, omnisq; lux illa ingenij, q̃ ad inferiora vergebat, ad superiora cõuertitur: & à terrenis quodãmodo aufert̃, vt magis magisq; huic seculo, moriatur, & vita eius abscondat̃ cum Christo in Deo. Mutatur ergo in deterius ad exteriora progrediens, & in vita sua proijciens intima sua: & hoc terræ. i. eis qui terrena sapiunt, melius videtur: cũ laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & qui iniqua gerit benedicitur. Mutatur aũt in melius, cum intentionẽ suam & gloriam à terrenis, q̃ in hoc seculo apparent, paulatim auertit: & ad superiora ab inferioribus conuertit: & hoc terræ. i. eis qui terrena sapiunt, deterius videtur. Vnde illi impij postremam infructuosam agẽtes pœnitentiam, etiam hoc inter multa dicturi sunt: Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinẽ improperij. Nos insensati vitam illorũ æstimabamus insaniã Sapi.5.a. Chry.s.ps.71. Bed.s.gẽ.1. & s.p.7 Gre.13.mora.13. & s. cãt.6. Ber.ser paruo.60. Aug.epist.119.

Potest

Basi exae.ho.8. Rup 2.s.apo.

Potest etiam eadem ratione vitam humanam significare:quę vt luna mutatur.Item res temporales,seu earũ administrationẽ:q̃ luna est sub pedibus mulieris.i.ecclesiæ. Apo.12.a. Vitah. umana. Res temporales.

Ori.s.Mat.ho.4. Aug s.ps.73. Ber.ser.signũ. mag.

Luna etiam ratione mutabilitatis & incõstantiæ:& etiã ratione defectus, stultos & incõstãtes significare põt.Eccl^{si}.21.b.27.b.Itẽ inferiores.Ioel.2.b.3.c.Sol & luna obtenebrati sũt. Stulti & inconstãtes. Inferiores.

Luna vt est luminare minus,fidem significare potest, cui succedet visio : & præest nocti, hoc est,cognitioni obscuræ,quę in hac vita habetur.gen.1.b.Isa.60.d. Fides.

Lyra.s.gen.1.

Luna præterea,quę est luminare minus illuminans noctem, dici potest iustitia, q̃ lucem prębet,ad hanc vitam rectè transigendam.gen.1.b. Iustitia.

Arno.s.ps.135.

Luna etiam illuminans noctẽ dici potest vetus testamentũ:quod illuminabat synagogã, anteq̃; veniret sol iustitiæ:ideo dicebatur facta in potestatem noctis.ps.135. Vetus testamẽtũ.

Amb. de Ioseph.2. Rica de.s. Victo. de 12.p̃ſiar.69.

Luna adorãs cum sole Ioseph.gen.37.c. designare potest Ioseph sponsum virginis Marię: qui cum ipsa adorauit Christũ in pręsepio.designat etiam subtilitatem rationis,quę veneratur discretionem,per quam ipsa perficitur. Ioseph sponsus Mariæ. Subtilitas rationis.

Rup.5.s.apoca. Areras.s.apoc.12.

Luna,cuius tertia pars est obscurata, fuit synagoga Iudæorũ :de qua multi perierunt ĩ deserto. Apoc.8.c.Ipsa est luna sub pedibus mulieris.Apo.12.a. Synagoga.

Aug.s.ps.71.88. 142.

Luna mortalitatem significare potest:& auferri lunam est auferri mortalitatem.ps.71.Luna aũt perfecta erit caro iam immortalis post resurrectionẽ.ps.88.Et luna sub pedibus mulieris est mortalitas crescentis & decrescẽtis carnis:quã ecclesia virtute calcat.Apo.12.a. Mortalitas.

Hie.s.ps.120.

Luna quandoq; aduersa & tristia designare potest:q̃ cum non noceat bonis,dicitur eis, ps.120.Per diem Sol non vret te,neq; luna per noctem. Aduersa.

Gre.22. mor.7.8.9.

Luna splendens clare significat famam,q̃ à bono opere vt à sole vires accipit : & fauoris gratiam quasi claritatem luminis aspergit:Vt enim luna tenebrarũ tẽpore iter ambulantibus ostendit:ita dum de aliena vita lux laudis emicat,alios ad exercitium boni operis illustrat.Cũq; illius opinio clara cognoscitur,huic quasi pergenti in itinere exẽpli lumen prębetur.Et vt natura solis est,vt quæ attigerit accendat & siccet: ita lunaris ignis est propriũ, vt quicquid contigerit,exurat quidem,sed vrendo humidum reddat. Sic igitur ad vitam bonam alios pro amore Dei affectus recti operis: alios vero amor laudis inflammat. Sed quum recti operis affectu accendimur,quasi per ignem solis à vitiorum humore siccamur. Eum vero,quẽ ad opus bonum laudis amor prouocat,concupita fama quasi luna attingit: quia videlicet eius animum & accendit & resoluit:Accendit ad exercitiũ operis : resoluit ad concupiscentiam fauoris.Itaq; qui de fama labilis vitæ se extollit, dicitur lunam videre incedentem clarè.Iob.31.e. Fama bona.

Ori.s.Mat.ho.10. Hie.s.Eze.32.

Luna non dans lumen suũ dici potest ecclesia malignantiũ, & hęreticorũ.Mat.24.c.Mar. 13.c.Ezech.32.b.Hæc luna est sub pedibus mulieris,hoc est,ecclesiæ. Apo.12.a. Ecclesia malignantium.

Aug.s.apo.ho.P. Rupe.4. de operibus spũsſcti.8. &.4.s.ap.

Luna conuersa in sanguinem fuit pascha Iudæorũ : quando occiderunt Christum in plenilunio.Ioel.2.g.Et Hierusalem,quando destructa est.Apoc.6.d. Pascha Iudæorum. Hierusalem.

Hie.s.Isa.3.

Lunulæ erant bullæ quædam in similitudinem lunæ dependẽtes ad ornatum mulierũ: designare possunt ornamenta ecclesiæ per Christum,illuminatæ.Isa.3.d. Ornamẽta ecclesiæ.

Lunaticus.

LVnaticus dicitur,qui furore laborat,nõ quidem perpetuo, sed interuallis quibusdam recurrente:quod statis lunæ ratione interuallis fieri solet.Id asserunt aliqui a dæmone fieri,satagente vt homines incommodum illud lunæ ascribant.

Ori.s.Mat.ho.4. Hie.s.Mat.17.

Lunaticus cadens modo in ignem,modo in aquam,eos designare potest,qui virtutes habere videntur:sed cum ab aliqua comprehenduntur passione,in peccatum cadunt, & àspiritalibus nequitijs deijciuntur.Mat.4.d.17.c. Vel aliter,lunaticus est,qui per horarũ momẽta mutatur ad vitia:nec persistit in incepto:sed crescit:& nunc in ignem fertur,quo adulterantium corda succensa sunt:nunc in aquas,q̃ non valent extinguere charitatem. Infirmi.

Hila.s.Mat. cão.17.

Lunaticus etiam populũ Israel designare potest:qui in diuersa cadebat vitia.Mat.17.c. Israel.

Lupus.

Arist.1.hist.aĩal.1. & 9.hist.aĩal.6.

LVpus est animal perpetuo ferum,nec vnq; mitescens,simile cani:sed insidiatur ouibus, quas canes defendunt.Est enim lupus carniuorus:& ouem quam ceperit, iugulat.

Cypri.cõtra.Noua. Amb.s.Luc 10. Aug.s.Ioan. tra.46.

Luporum feritas in malum sumit:& lupi dicũtur hypocritę & hæretici: qui veniũt in vestimentis ouium.Lupi enim bestiæ sunt,q̃ insidiantur ouilibus:circa casas pastorales versantur:habitacula domorum intrare non audent:sonum canum, absentiam aut desidiam pastoris explorant:ouium guttur inuadũt,vt cito strangulẽt:feri,rapaces, ijdemq; natura corporis rigidiores,vt se facile non possint inflectere:impetu quodam suo feruntur,& ideo sępe luduntur.Præterea si quem priores hominem viderint, vocem eius quadam naturæ vi feruntur eripere:si autem homo prius eos viderit exagitari memorantur. Sic hæretici insidiantur ouilibus Christi:fremunt circa caulas nocturno magis tempore, q̃; diurno. Semper enim perfidis nox est:qui lucem Christi scæuæ nebulis interpretationis obducere, & quantum in ipsis est fuscare conantur : versantur circa caulas:stabula tamen Christi intrare non au-

non audent. Et ideo non sanantur: quia in stabulũ suum non vult eos Christus induci. Explorant pastoris absentiã: & ideo pastores ecclesiarum, vel necare, vel in exilium agere contendũt: quia pręsentibus pastoribus oues Christi incursare non possunt. Qui si quem versuta disputationis suæ circumscriptione pręuenerint, faciunt obmutescere. Mutus est enim, qui verbum Dei non eadem, qua est, gloria cõfitetur. Si autem cõmenta impietatis eius agnoueris: iacturã piæ vocis timere non poteris. Mat. 7. c. 10. b. Luc. 10. a. Ioan. 10. b. Acto. 20. f.

Persæ. Lupi vespertini dicuntur esse ferociores & leuiores propter diurnam famem. Haba. 1. b. Sopho. 3. a. Possunt autem designare Persas & Medos. Hie. s. Haba. 1. Aup. s. Haba. 1.

Iudæi. Paulus. Lupus rapax Beniamin, designat Iudæos, qui deuorarunt sanguinem prophetarum. Designat etiam Paulũ de tribu Beniamin: qui mane comedit prędam, quando persequebatur fideles: sed vespere diuisit spolia, cum conuersus prędicauit, & multos ad fidem conuertit. gen. 49. d. Ipse est lupus, qui amissa feritate pariter cũ agno habitauit. Isa. 11. b. 65. d. Ori s. Eze. ho. 11. Hie s. Isa. 11. 65. Beda. s. gen. 49.

Raptores. Auari. Lupi voraces significant raptores & auaros, & ipsos affectus rapacitatis & gulę. Mat. 7. c. Iere. 5. b. Aiunt lupos leonum subsequi solere vestigia: & non longe ab eorum venatibus aberrare: scilicet vt rabiem suam rapina satient aliena: & quod leonum saturitati remanet id luporum rapacitate consumatur: sic sunt, qui sequuntur prędones. Cle. Ale. adh. ad gẽ. Basi. exae ho. 10. Hie. s. Iere. 5. Amb. ser. 59.

Persecutores fideliũ. Dæmones. Tyranni. Lupi, inter quos mittit dñs discipulos suos sicut agnos, sunt persecutores fidelium, & dęmones, qui animas hominum strangulant, & quęrunt quem deuorent: qui veniunt in vestimentis ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Matt. 7. c. 10. b. Luc. 10. a. Ioan. 10. b. Designant etiam tyrannos. Iere. 5. b. Cyril. 7. s. Ioan. 3. Cypri. epist. 1. Cyri. 7. s. Ioan. 5. Chry. s. Ioan. ho. 58.

Lupanar, Prostibulum, Prostituere.

LVpanar est locus, in quo meretrices, quę lupæ olim dicebantur, prostant: vnde & prostibulũ dicitur: quãq; hoc nomen frequentius pro ipsa meretrice sumitur.

Congregatio hæreticorum. Captiones hæreticorum. Lupanar significare potest congregationem hæreticorũ: & lupanar ædificatũ in capite omnis viæ, designat captiones hereticorũ, quas tendũt in sacris libris, vt eos, qui noui sunt in fide venentur. Eze. 16. a. num. 25. d. Ioel. 3. a. 1. Mach. 4. b. Ori. s. Eze. ho. 8.

Anima. Lupanar etiam est anima, recipiens in se dęmones & vitia: & ipsa impudentia & libertas peccandi. Ezechie. 16. c. Hie. s. Eze. 16.

Scandalisans. Prostituere dicĩt filiam suam, q̃ suo exẽplo peccare facit minores. Et qui aĩam suã exponit omĩ peccato, Leui. 19. f. Prostitutio quoq; meretricis est incitatio voluptatis. Apo. 17. a. Isy. s. Leui. 19.

Luscinia.

LVscinia est auicula cantus suauitate pręcellens: quæ & philomela dicitur: quę veris tempore die noctuq; canit: & cãtu suo nocturno ad laudes diuinas nocturnas eos incitat, qui laudibus Dei sunt dedicati. Non inuenitur in sacra scriptura. Basi. exae. hō. 8.

Luscus.

LVscus dicitur, qui altero captus est oculo.

Luscus est, qui prauam habet intelligentiam: & luscos facit, qui praue intelligentes reddit. Exod. 21. c.

Luscum intrare in regnum cœlorum. Marc. 9. g.

Lustrare, uide Mundare, & Peragrare.

Luter.

LVter est vasis genus, quo secundum aliquos vinum diluitur: aut peluis seu vas, in quo alia vasa abluuntur.

Baptismus. Luteres positi in mari æneo templi, baptismũ significare possunt. 3. reg. 7. d. 4. reg. 16. d. Isz. s. Leui. 8.

Lutum, Limus, Cœnum, Luteus.

LVtum est terra humore soluta, quæ & cœnum dicitur, & limus.

Res vilis. Lutum in comparatione rei vilis & despectæ ponitur: quia solet pedibus conculcari. Ita in reproborum iudicio sancta electorum ecclesia luto comparatur: quia tẽporaliter conculcata despicitur. Iob. 30. c. Mich. 7. c. Gre. 20. mor. 24.

Cognitione proprię miseriæ. Caro Christi. Christus. Lutum, quo liniuit Christus oculos cæci nati, designat cognitionẽ proprię miseriæ. Ioã. 9. a. vel significat carnem Christi ab eo sumptam, quando verbum caro factũ est: vel ipsum Christum habentem saliuam diuinitatis & puluerem humanitatis. Amb. de viduis. & 3 de sacramentis. Aug. s. Ioã. trac. 44.

Doctrina vera. Lutum aliud, quo linitur domus leprosa, significat doctrinam veram, quę tradenda est, abiectis erroribus. Leui. 14. f. Cyril 6. s. Ioan. 15. Isyc s. Leui. 14.

Homo. Caro. Lutum ex aqua & terra constans est homo ex anima & carne. Iob. 10. b. Et lutum in manu figuli est homo in manu Dei, à quo est formatus: peculiariter autem lutũ est homo carnalis, seu corp⁹ animale, vel ipsa caro. gen. 2. b. Iob. 4. d. 33. a. Sapi. 10. a. Isa. 29. e. 45. b. 64. c. Ier. 18. a. Aug. 73. q. 68. Gre 9 mor. 36. 37. & 5. mor. 28. Hie. s. Nahũ. 3.

18.a.Nahum.3.c.Rom.9.e.Sicut lutũ etiam homo interior existit: quia sancti spiritus gratia terrenæ menti infundit, vt ad intellectũ sui conditoris erigat. Humana namq; cogitatio, q̃ peccati sui sterilitate aruit, per vim sancti spũs quasi irrigata terra viridescit. Homo interior.

Arn. Hie. Au s ps 68 Ber. ser. 4. vigi. nati uita domini. Limus profundi mortẽ Chri significare potest. ps. 68. vel peccata nr̃a, pro quibus ipse patiebatur. Vel ipsam naturam humanam, in qua passus est: & preterea persecutores, quorum manibus traditus est. Mors Chri. Peccata. Natura humana. Persecutores.

Arn. & Aug. s. ps. 39. Gre. 29 moral. 1. & 34. mora. 8. Cyril. de adora. i spiritu sancto. Beda. s. Exo. 1. Rup. s. Nahũ. Lutũ carnalia opera significare potest, in quo Pharao, hoc est, diabolus exercebat filios Israel. Exo. 1. c. Et lutũ fęcis sunt vitia libidinis: & terrena contagia. ps. 39. Et signaculũ restituetur vt lutum, quum hi, qui videntur in ecclesiæ sinu sicut signacula & anuli fulgere, in iudicio ꝙ terrena sapiant & turpia demonstrabunt. Iob. 38. b. Et Leuiathan sternit sibi aurum quasi lutũ, quum eos, qui intra ecclesiam fulgere iustitiæ splendore videbant, carnalibus voluptatibus sibi subijcit. Iob. 41. b. Haba. 2. b. Nahũ. 3. c. Zach. 10. b. Opera carnalia.

Gre. 34. mor. 8. Lutũ aliquando terrenarũ rerum multiplicitatem significat: vt Haba. 2. b. væ ei, qui multiplicat non sua: vsq; quo aggrauat contra se densum lutũ: denso enim se luto aggrauat, qui per auaritiam terrena multiplicans, peccati sui oppresione coangustat. Et Leuiathan sternit sibi aurũ quasi lutum, quando eos, qui iustitiæ fulgore resplendere videbant: per terrenarũ rerum concupiscentiam sibi subijcit. Iob. 41. d. Res terrenæ. Diuitiæ.

Hiero. s. Isai. 57. & s. Eze. 13 & s. Iob. 41. Gre 18 moral. 8. & 34. mora. 8. Lutũ etiam sunt philosophi & hæretici abiecti, & doctrinã cœnosam & vilem habentes. Item ipse Iudas traditor. Isa. 21. g. 57. d. Et lutũ absq; paleis & temperamẽto sunt promissiones hæreticorũ infirmæ. Eze. 13. b. Et dicũtur hæretici vestimenta preparare sicut lutũ: quia fluxe & inquinabiliter ea, quibus se tueri volunt: scripturæ sacræ contexũt testimonia. Iob. 27. c. Et Leuiathan sternit sibi aurũ quasi lutũ, quũ eos, qui intra ecclesiam fulgere doctrinę splẽdore videbant, errantis doctrinę contagio sibi subijcit. Iob. 41. d. Zach. 9. a. 10 b. Viam fecit Deus in mari equis suis in luto aquarũ multarũ, quum aperuit prædicatoribus viam inter doctrinas huius seculi, sordida & terrena sapientes. Haba. 3. d. Philosophi. Hæretici. Iudas. Doctrina hæretica.

Gre 34. mor. 8. Lutũ est desideriũ sordidę voluptatis ps. 68. Eripe me de luto, vt non infigar. Desiderium sordidæ voluptatis.

Luxuria, Luxuriari, Luxuriosus.

LVxuria est immodicus voluptatũ deliciarũq; vsus, nimiaq; non modo in rem venereã, verũ etiã in molliorem vestitũ, lautioresq; epulas profusio. Luxuriosus aũt dicitur, qui his nimium indulget. Porro luxuriari propriẽ dicitur de plantis, cum nimia alimenti vbertate quodammodo lasciuiunt. Et refertur ad homines luxuriæ vacantes.

Hie. s. Iere. 5. Luxuriari dicuntur in domo meretricis, qui vacant voluptatibus & erroribus. Ier. 5. c. Vacare voluptatibus.

Luza, uide Bethel.

Lydda.

LYdda. i. stagnũ, ciuitas Palestinę maritima, haud procul ab Ioppe, quę nũc Diospolis appellatur. In ea Petrus Aenæam paralyticũ curauit. acto. 9. f. 2. Mach 11. d.

Lydius, uide Lud.

Lyngurius.

Plinius. 8. natu hist. 37. & 38. natu. hist. 3. LYngurius est lapis carbũculo similis: quem ex lyncis vrina generari ferũt. Plinius tamẽ negat talem gẽmam inueniri. Secundũ aliquos Lyngurius est succinũ.

Lyra. s. Exo. 39. Lyngurius lapis in tertio ordine rationalis positus, designare potest animositatem, seu audaciam ad exequendũ, quod bonum est. Exo. 28. c. 39. b. Animositas.

Lyra.

LYra est instrumentum musicum testudinis formam habens: in cuius ventre fides digitis pulsatæ resonant.

Lyræ, quę pulsabantur coram arca domini. 2. reg. 6. b. 3. reg. 10. b. 1. paral. 15. b. 16. a. designare possunt corpora casta, quæ gratum sonum reddunt Deo. Corpora casta.

Hiero. s. Isai. 5. & s. Amos. 5. Lyra in malum voluptates aurium designare potest: & voces synagogæ minime gratas Deo. Isa. Amos. 3. f. Voluptas aurium.

EHENVMI

Laureti Silva Al-
legoriarum S.
Scripturæ.
Tom. 1.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm